بسم الله الرحمن الرحیم

فهرست‌نویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه:	درایتی، مصطفی، ۱۳۳۴ - ، گردآورنده
عنوان و نام‌پدیدآور:	فهرستگان نسخه‌های‌خطی ایران (فنخا) / به کوشش مصطفی درایتی.
مشخصات نشر:	تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۰-
مشخصات ظاهری:	ج.؛۲۲/۵*۲۸/۵ س‌م.
فروست:	نسخه شناسی؛۱
شابک:	دوره: ۹-۲۷۱-۴۶۶-۹۶۴-۹۷۸ ؛ ج.۲۳: ۸-۲۹۴-۴۴۶-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت‌فهرست‌نویسی:	فاپا
مندرجات:	ج.۲۳. عناصر - فسوة.
موضوع:	نسخه‌های خطی --ایران --فهرستگان‌ها
شناسه افزوده:	سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
رده‌بندی کنگره:	۱۳۹۰ ۳۶د۹الف/ Z۶۶۲۰
رده‌بندی دیویی:	۰۱۱/۳۱
شماره کتابشناسی ملی:	۲۵۹۶۷۰۸

فهرستگان

نسخه‌های خطی ایران (فنخا)

جلد بیست و سوم

عناصر - فسوة

به کوشش:
مصطفی درایتی

نسخه‌شناسی/۱

فهرستگان نسخه‌های خطی ایران (فنخا)

مولف: مصطفی درایتی | Derayatimostafa@yahoo.com

ویراستار: دکتر مجتبی درایتی

چاپ اول: ۱۳۹۲

ناشر: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

مدیریت هماهنگی: عباسعلی علیزاده یزدی

مدیریت فنی و کامپیوتر: مهندس امین رشیدی، مهندس محبوبه درایتی

آماده سازی اطلاعات: علی علیزاده یزدی، حسین متدین طوسی
تقی چیت‌ساز، عباسعلی علیزاده یزدی

تایپ و تصحیح: سمیرا عابد پور، فاطمه محمودی، هدی محمدی، سارا محمدی

طرح روی جلد: برگرفته از جلد نسخه خطی کلیات سعدی دورهٔ صفوی
با شماره ثبت ۱۹۱۶۵ کتابخانه ملی

خوشنویسی روی جلد: مهدی فلاح

صفحه آرایی: مهندس محبوبه درایتی

ناظر چاپ: نصرت‌ا... امیر آبادی

چاپ و صحافی: قلم قم

نشانی: تهران بزرگراه شـهید حقانی (غرب به شرق)،
بعد از ایسـتگاه مترو، بلوار کتابخانه ملی
تلفن فروشگاه: ۸۱۶۲۳۳۱۸ – ۸۱۶۲۳۳۱۵–۸۸۹۴۱۹۴۶ دورنگار: ۸۸۹۴۷۴۹۶
وب گاه: www.nlai.ir | پست الکترونیک انتشارات: Publication@nlai.ir

الفهرس الموحّد
للمخطوطات الايرانية

ثلاثه عشرين

عناصر – فسوة

اعداد:

مصطفى الدرايتى

رموز و اختصارات

- **آتشی:** مجموعه آقای سید علی آتشی در یزد
- **آثار ملی:** کتابخانه آثار ملی کاشان
- **آغاز: برابر:** آغاز برابر نمونه کتاب
- **آغاز و انجام برابر:** آغاز و انجام برابر نمونه کتاب
- **احتمالاً غیر همانند:** در مورد نسخه‌های فاقد مؤلف به کار رفته است که نام مشترک دارند و ما به احتمال آنها را متفاوت می‌دانیم
- **احتمالاً همانند:** در مورد نسخه‌های فاقد مؤلف به کار رفته که نام مشترک دارند ولی ما احتمال می‌دهیم برخی از آنها یک اثر است ولی مطمئن نیستیم.
- **احتمالا بعضا همانند:** در مورد نسخه‌هایی به کار رفته که نام مؤلف آنها معلوم نیست ولی نام مشترک دارند و تعدادی نسخه به این نام معرفی شده است و برخی از آنها احتمال می‌رود یک کتاب باشند ولی مطمئن نیستیم
- **ادبیات: با نام شهر تهران:** کتابخانه دانشکده ادبیات دانشگاه تهران؛ با نام شهر مشهد: کتابخانه دانشکده ادبیات دانشگاه فردوسی مشهد؛ با نام شهر اصفهان: دانشکده ادبیات دانشگاه اصفهان.
- **اصغر زاده:** مجموعه اصغر زاده
- **الفبائی:** فهرست الفبائی نسخه‌های خطی کتابخانه آستان‌قدس رضوی.
-
- **الهیات:** با نام شهر تهران: کتابخانه دانشکده الهیات دانشگاه تهران؛ با نام شهر مشهد: دانشکده الهیات دانشگاه‌فردوسی مشهد.
- **امام جمعه:** کتابخانه امام جمعه زنجان
- **امام صادق:** مدرسه امام صادق چالوس و مدرسه امام صادق قزوین و کتابخانه مؤسسه امام صادق قم و کتابخانه حوزه علمیه امام صادق اردکان یزد. که هر کدام با قرینه نام شهر قبل از آن قابل تشخیص است.
- **امام عصر:** کتابخانه مدرسه امام عصر شیراز
- **امام هادی:** کتابخانه عمومی امام هادی در مشهد
- **امیر کبیر:** کتابخانه امیر کبیر در باغشاه فین
- **امیرالمؤمنین:** کتابخانه امیر المؤمنین بشرویه
- **انجام برابر:** انجام برابر نمونه کتاب.
- **اندازه:** اندازه صفحه.
- **اوراق عتیق:** مجموعه ای به همین نام که به کوشش محمد حسین حکیم از طریق کتابخانه مجلس شورای اسلامی منتشر شده است.
- **اهدائی ف:** فهرست نسخه‌های خطی اهدائی رهبری به آستان قدس رضوی، تالیف رضا استادی
- **اهدائی رهبر:** مجموعه فهارس نسخه های خطی اهدائی رهبری به آستان قدس رضوی که چندین جلد آن منتشر شده است.
- **بی‌تا:** بدون تاریخ کتابت.
- **بی‌کا:** بدون کاتب.
- **پ:** پشت

- **تا:** تاریخ کتابت.
- **جا:** محل کتابت.
- **چهل ستون:** مدرسه چهل ستون تهران
- **حجتیه:** کتابخانه مدرسه حجتیه
- **حججی:** کتابخانه آیةالله حججی نجف آباد
- **حقوق:** دانشکده حقوق دانشگاه تهران
- **حوزه علمیه:** حوزه علمیه آشتیان
- **خاتم الانبیاء:** کتابخانه مدرسه خاتم الانبیاء (صدر) بابل
- **دائرۀ المعارف:** کتابخانه مرکز دائرۀ المعارف بزرگ سلامی
- **دار الحدیث:** کتابخانه مرکز دار الحدیث در قم
- **دانشگاه:** کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران
- **د.ث:** به معنای دفتر ثبت کتابخانه مجلس شورای اسلامی است.
- **دهگان:** مجموعه ابراهیم دهگان اراک.
- **دیانی:** کتابخانه شیخ محمد علی دیانی بیرجند
- **ذکاء، یحیی:** مجموعه ذکاء یحیی
- **ر:** رو
- **رایانه:** رایانه کتابخانه ملی ایران و کتابخانه آستان قدس رضوی و در مواردی کتابخانه مسجد گوهرشاد. لازم به ذکر است که شماره بعد از آن در مورد کتابخانه ملی غیرقابل پیگیری است و منظور شماره صفحاتی است که متن پیاده شده فایل آن می‌باشد که در اختیار ماست و برای کنترل کار خود ما می‌باشد.
- **رضوی:** کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی
- **روضاتی:** مجموعه شخصی سید احمد روضاتی
- **سپهسالار:** کتابخانه مدرسه عالی شهید مطهری (سپهسالار)
- **سر یزدی:** کتابخانه مسجد حظیره (سر یزدی)
- **سعید نفیسی:** نسخه‌های خطی مرحوم سعید نفیسی
- **سم:** سانتیمتر
- **سنا ف:** فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مجلس سنا (که مجموعه آن به کتابخانه مجلس شورای اسلامی منتقل شده است.
- **سلطنتی:** کتابخانه کاخ گلستان (سلطنتی)
- **شاهچراغ:** کتابخانه آستانه حضرت شاهچراغ شیراز
- **شیخ علی حیدر:** مکتبه شیخ علی حیدر (مؤید)، این مجموعه شخصی که ظاهراً هنگام جنگ کویت توسط صاحب آن از کویت به ایران منتقل شده بود ابتدا در قم نگهداری می‌شد و بعد دچار مشکلاتی شد و معلوم نبود در چه محلی نگهداری می‌شود. آخرین اطلاع این است که این مجموعه به شهر مشهد و به آستان قدس رضوی انتقال یافته است و ضمن مجموعه اهدائی رهبری نگهداری می شود.
- **ص:** صفحه
- **صادقیه:** کتابخانه مدرسه فتحعلی بیگ (صادقیه) دامغان
- **طبسی:** کتابخانه طبسی حائری در قم
- **عبدالعظیم:** آستان مقدس حضرت عبدالعظیم در شهر ری

- **عکسی:** این تعبیر در دو جا به کار رفته است: یکی در کنار شماره برخی از نسخه‌ها که به معنای آن است که نسخه، عکسی است و باید برای یافتن نسخه در کتابخانه معرفی شده، به عکسی بودن توجه شود؛ و دوم در معرفی مأخذ است که منظور فهرست عکسی آن کتابخانه می‌باشد.
- **علامه طباطبائی:** کتابخانه علامه طباطبائی شیراز که نام شیراز در قبل از آن آمده است.
- **علامه طباطبائی:** مکتبه علامه طباطبائی قم که نام شهر قم در قبل از آن آمده است.
- **علوم پزشکی:** کتابخانه دانشگاه علوم پزشکی تهران
- **عمومی ساری:** کتابخانه عمومی ساری
- **عمومی:** با کلمه قبل سمنان: کتابخانه عمومی سمنان
- **عمومی:** با کلمه قبل مراغه: کتابخانه عمومی مراغه
- **غیر همانند:** در مورد نسخه‌هایی که نام آنها یکی است ولی نسخه‌ها متفاوت است و به دلیل صرفه‌جویی و جلوگیری از تکرار، نام مکرر آنها حذف شده است.
- **ف:** این رمز در مورد مأخذ به کار رفته است و هنگامی که برای یک کتابخانه فهرستی به نام همان کتابخانه به صورت مستقل منتشر شده باشد، نام مأخذ آن با رمز «ف:» به معنای فهرست، به کار رفته است و اگر نام مأخذ با نام کتابخانه متفاوت باشد، نام مأخذ ذکر شده است.
- **فاضل:** کتابخانه آیة الله فاضل خوانساری
- **فاضل قائینی:** کتابخانه فاضل قائینی قم
- **فرهاد معتمد:** مجموعه فرهاد معتمد
- **فرهنگ و هنر:** کتابخانه فرهنگ و هنر مشهد
- **فرهنگ و ارشاد:** کتابخانه فرهنگ و ارشاد اسلامی کاشان
- **فیاض:** مجموعه دکتر علی اکبر فیاض
- **فیضیه:** کتابخانه مدرسه فیضیه قم
- **فیلمها:** فهرست فیلم‌های کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران
- **قاضی طباطبائی:** مجموعه محمد علی قاضی طباطبائی تبریز
- **قمر بنی هاشم:** کتابخانه قمر بنی هاشم دامغان
- **کا:** کاتب
- **کاتب = مؤلف:** نسخه به خط مؤلف است.
- **کاظمینی:** کتابخانه میرزا محمد کاظمینی
- **گ:** برگ.
- **گلپایگانی:** کتابخانه عمومی حضرت آیة الله العظمی گلپایگانی.
- **گوهرشاد:** کتابخانه مسجد جامع گوهرشاد.
- **مجلس:** کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی
- **محدث ارموی مخ:** فهرست مجموعه نسخه‌های خطی محدث ارموی، مخطوط
- **محمد هلال:** کتابخانه امامزاده محمد هلال آران کاشان، مخطوط.
- **مختصر ف:** فهرست مختصر نسخه‌های خطی مجلس شورای اسلامی که در سال ۱۳۸۷ منتشر شده است.
- **مخ:** به معنای مخطوط بودن فهرست می‌باشد.
- **مدارک فرهنگی:** سازمان مدارک فرهنگی انقلاب

- **مدرسه غرب:** کتابخانه مدرسه غرب همدان
- **مدرسی:** کتابخانه سید محمد مدرسی در یزد
- **مرعشی:** کتابخانه عمومی آیۀ الله العظمی مرعشی نجفی
- **مرکز احیاء:** مرکز احیاء میراث اسلامی، قم.
- **مرکز مطالعات:** کتابخانه پژوهشگاه علوم و تحقیقات اسلامی قم
- **مروی:** کتابخانه مدرسه مروی تهران
- **مسجد اعظم:** کتابخانه مسجد اعظم قم
- **مطالعات فرهنگی:** کتابخانه (پژوهشگاه) مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی
- **معصومیه:** آستان مقدسه حضرت معصومه علیها سلام
- **مفتاح:** مجموعه محمد حسین مفتاح
- **ملک:** کتابخانه ملک
- **ملی:** با نام قبلی تهران: کتابخانه ملی ایران؛ با نام قبلی شیراز: کتابخانه ملی شیراز؛ با نام قبلی تبریز: کتابخانه ملی تبریز.
- **مهدوی:** مجموعه دکتر اصغر مهدوی
- **موزه ملی:** کتابخانه موزه ملی ایران (موزه ایران باستان)
- **مؤسسه آیۀ الله بروجردی:** مؤسسه حضرت آیۀ الله العظمی بروجردی.
- **مولوی:** عبد المجید مولوی (قسمتی از این مجموعه به کتابخانه دانشکده الهیات دانشگاه فردسی مشهد منتقل شده است.)
- **مینوی:** مجتبی مینوی
- **نجومی:** مجموعه سید مرتضی نجومی
- **نسخه پژوهی:** مجموعه‌ای با همین عنوان که چند شماره از آن از طرف کتابخانه مجلس شورای اسلامی و به کوشش ابوالفضل حافظیان منتشر شده است.
- **نشریه:** نشریه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران
- **نک:** این علامت به معنای «نگاه کنید» می‌باشد و در موارد ارجاع به کار رفته است. ارجاع دو گونه است: گاهی عنوان ارجاع داده شده کلاً در جای دیگری که راهنمائی شده، ثبت شده است و گاهی قسمتی از عنوان ارجاعی در محل دیگری ثبت شده است که در واقع به معنای «نیز نگاه کنید» می‌باشد.
- **نواب:** کتابخانه مدرسه نواب مشهد
- **نمازی:** کتابخانه مدرسه نمازی خوی
- **نوربخش:** کتابخانه نوربخش (خانقاه نعمت اللهی تهران)
- **وابسته به:** این اصطلاح در جایی به کار رفته که کتاب معرفی شده به اثری دیگر وابسته است و بیشتر در مورد شرح‌ها، حاشیه‌ها، تعلیقه‌ها، منتخب‌ها، مختصرها، گزیده‌ها، و ترجمه‌ها به کار رفته است و نام کامل اثر اصلی، همراه با نام مؤلف آن معرفی شده است و در صورت نیاز می‌توانید به اثر اصلی مراجعه کنید.
- **وزیری:** کتابخانه وزیری یزد
- **همانند:** این کلمه در جایی به کار رفته، که اثر معرفی شده فاقد نام مؤلف است و چند نسخه از آن در کشور وجود دارد و به معنای آن است که نسخه‌ها یک اثر است.

آوانگاری و اختصارات

در آوانگاری عناوین کتاب‌ها چند نکته هست که باید یادآوری شود:

۱- در آوانگاری فقط حروفی که تلفظ می‌شوند، ضبط می‌گردند. مثال: آداب الشریعه = ādāb-oš šarī'a

۲- عنوان کتاب‌های فارسی با تلفظ فارسی و عنوان کتاب‌های عربی با تلفظ عربی آوانگاری شده‌اند.

مثال: آداب صوفیه =ādāb-e sūfīye

آداب الصوفیه =ādāb-uṣ ṣūfīya

۳- کلمات و ترکیباتی که از زبان‌های دیگر (از جمله عربی) به فارسی وارد گردیده، با تلفظ متداول در فارسی ضبط شده است.

مثال: اسطرلاب = ostorlāb

ابواب الجنان =abvāb-ol jenān

۴- چون در آوانگاری مقصود فقط نشان دادن تلفظ کلمات است، حروف اول عناوین مانند دیگر حروف کوچک نوشته شده است.

۵- برای آوانگاری کلماتی که بارها تکرار شده‌اند، از اختصار استفاده شده است.

ترجمه	tarjuma(t) / tarjome	t.
دیوان	dīvān / dīwān	d.
رساله	risāla(t) / resāle	r.
شرح	šarh / šarḥ	š.
کتاب	ketāb / kitāb	k.
منتخب	montaxab / muntaxab	mn.
منظومه	manẓūma(t) / manzūme	mnz.
مختصر	moxtasar / muxtaṣar	mx.

الف - آوانگاری کلمات و ترکیبات فارسی:

۱. مصوت‌ها:

اَ	در کلمه	زَن	a
اِ	در کلمه	دل	e
اُ	در کلمه	گُم	o
آ	در کلمه	راه	ā
او	در کلمه	سود	ū
ای	در کلمه	بیرون	ī

۲. صامت‌ها:

ء، همزه	ʾ
ب	b
پ	p
ت،ط	t
ث، س، ص	s
ج	j
چ	č
ح، ه	h
خ	x
د	d
ذ، ز، ض، ظ	z
ر	r
ژ	ž
ش	š
ع	ʿ
غ، ق	q
ف	f
ک	k
گ	g
ل	l
م	m
ن	n
و	v
ی	y

ب - آوانگاری کلمات و ترکیبات عربی:

۱. مصوت‌ها:

فتحه	a
کسره	i
ضمه	u
آ	ā
او	ū
ای	ī

۲. صامت‌ها:

همزه	ʾ
ب	b
ت	t
ث	ṯ
ج	j
ح	ḥ
خ	x
د	d
ذ	ḏ
ر	r
ز	z
س	s
ش	š
ص	ṣ

ض	ḍ
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	ʿ
غ	ġ
ف	f
ق	q
ك	k
ل	l
م	m
ن	n
ه	h
و	w
ی	y

فهرستگان

نسخه‌های خطی ایران (فنخا)

جلد ۲۳

عناصر - فسوة

به کوشش: مصطفی درایتی

عناصر

← العناصر > الاسطقسات علی رأی بقراط

● **العناصر المتین فی شرح معضلات القوانین = حاشیة قوانین الاصول** / اصول فقه / عربی

al-‘anāṣur-ul matīn fī š.-i mu‘ḍalāt-il qawānīn = ḥāšīyat-u qawānīn-il uṣūl

شهرستانی، محمد حسین بن محمد علی، ۱۲۵۵ – ۱۳۱۵ قمری

šahrestānī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad ‘alī (1839 - 1898)

وابسته به: القوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱–۱۲۳۱)

تاریخ تألیف: ۱۲۸۴ق

حاشیه‌ای با عناوین «قوله، قوله» بر «قوانین الاصول» میرزای قمی است، در دو مجلد. در ابتدا تصریح دارد که آن را پیش استادش فاضل اردکانی در دوسال تلمذ کرده است. در الذریعة به نام «العناصر»ثبت شده است.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی اوضح معالم الدین بنهایة البیان بقوانین شریعته واتقنه بالفصول المحکمة منتهی الاتقان اظهاراً لنعمته والصلوة علی من ارسل لتهمید قواعده و ... اما بعد فیقول الراجی ... حسین بن علی ...

[الذریعة ۳۴۹/۱۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۹۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلا یستلزم عدم کونه اغراء بالجهل عدم کونه اغراءاً به فیما نحن فیه لتفاوت المقامین، و الله الموفق و المعین

خط: نسخ، کا: شمس الدین محمود حسینی مرعشی، تا: پنج‌شنبه ۶ ربیع الاول ۱۲۸۳ق؛ با نسخه اصل مقابله شده؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۵۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ – ۱۲۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۹۸۸

آغاز: آغاز: بسمله. الحمدالله کما هو اهله حمدا کثیرا و الصلوة ... اما بعد فهذه هو المجلد الثانی من کتاب العناصر [العنصر] المتن فی شرح القوانین تألیف العبد الحقیر ... الشهرستانی کتبته ... الباب السادس فی الادلة الشرعیة اقول؛ **انجام:** قوله مقام الهوی و العصبیة اقول اذ قلما (کل ما) یحصل منهما الظن بل لا یکاد یوجد و لیکن هذا آخر ما اردنا تعلیقه علی کتاب القوانین نفعنا الله ... قد قد وقع الفراغ من تسویده علی ید مؤلفه الجانی محمد حسین ... خامس [عشر] شهر ربیع الثانی من السنة السابعة و السبعین بعد المأتین و الالف من الهجرة ...

ج۲. از باب ششم «فی الادلة الشرعیة» تا پایان کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه غره صفر ۱۲۹۱ق، جا: کربلا؛ تملک: محمد حسین کلباسی در ۱۳۸۴ق؛ اهدایی: رهبری، شهریور ۱۳۸۷؛ ۱۴۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۱ – ۳۳۵]

۳. کاشان؛ فرهنگ و ارشاد؛ شماره نسخه:۱۰۳

جلد اول؛ خط: نسخ، کا: عبدالباقی، تا: ۱۲۹۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: – ۹۶]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** اقول اذ قل ما یحصل منهما الظن بل لا یکاد یوجد، ولیکن هذا آخر ما اردنا تعلیقه علی کتاب القوانین

خط: نسخ، کا: علی حسین اصفهانی حائری، تا: جمادی الاول ۱۳۰۶ق؛ ۴۱۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۴ – ۳۸۰]

۵. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** العام من باب الادلة الواردة فی الشیوع لامن باب الخطاب فلایستلزم عدم کون اغراء بالجهل عدم کونه اغراء به فیما نحن فیه لتفاوت المقامین والله الموفق والمعین والحمدلله

جلد اول از آغاز تا بحث مطلق و مقید؛ خط: نسخ، کا: محمدرضا اصفهانی، تا: شنبه ۱۲ ربیع الاول ۱۳۲۷ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مجدول مذهب، ۱۷۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ – ۳۳۶]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲/۱۱۲

آغاز: بسمله المقصد الرابع فی الادلة العقیلة أقول لاینا فی ذلک ما ذکروا من ان من الادلة هو العقل اذا مرادهم من کون العقل دلیلاً ان حکمه دلیل لانفسه کما صرحوا به؛ **انجام:** اقول اذکل ما یحصل منهما الظن بل لایکاد یوجد ولیکن هذا آخر ما اردنا تعلیقه علی کتاب القوانین نفعنا الله به و جمیع المؤمنین و جعله ذخیرة لنا یوم الدین انه ولی الصالحین
از المقصد الرابع فی الادلة العقلیة تا پایان؛ خط: تحریری، کا: صادق بن محمد یزدی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۷۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۵۴۰]

← العناصر و الجرم الاقصی کریة الشکل > کرویة جرم الاقصی

● عنان العنایة / - عربی

ʻinān-ul ʻināya

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۰۰
بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق؛ خریداری از رضا شیخان [رایانه]

← العناوین > تقریرات در فقه
← العناوین > عناوین الاصول

● العناوین = عناوین المسائل = عناوین الاصول = مختصر خزائن الاصول / اصول فقه / عربی

al-ʻanāwīn = ʻanāwīn-ul masā'il = ʻanāwīn-ul uṣūl = muxtaṣar-u xazā'in-il uṣūl

دربندی، آقا بن عابد، - ۱۲۸۵ ؟ قمری

darbandī, āqā ben ʻābed (- 1869)

وابسته به: خزائن الاصول؛ دربندی، آقا بن عابد (-۱۲۸۵)
تاریخ تألیف: ۱۲۷۱ق؛ محل تألیف: کربلا
در ادله عقلیه شامل مباحث حسن و قبح عقلی، اصل برائت و استصحاب. این کتاب گزینه‌ای است از کتاب دیگر همین مؤلف به نام «خزائن الاصول» که هر دو با هم چاپ شده است.
چاپ: مشار عربی،ص۶۳۸؛ تهران، سنگی، به خط محمد علی بن محمد رضا خوانساری، ۱۲۸۴ق، رحلی، (۷۸ص، الخزائن، ج۲:صص ۱-۷۸)
[دنا ۶۳۸/۷ (۶ نسخه)؛ الذریعه ۳۵۱/۱۵؛ کشف الحجب و الاستار ص ۳۸۷]

۱. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:۳مجموعه بدون شماره
آغاز: صحاح الاعمال التی اشرف من الاکاسیر العالیة و طرس البرائة من ضعاف الخصال التی اقبح من افعال القیاصرة الغالیة
خط: نسخ، کا: محمد بن اسماعیل بن ابراهیم کرمانشاهی، تا: ۲۳ شعبان ۱۲۸۱ق؛ ۱۱۱ص [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ - ۲۸۲]
۲. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۱۱۸
آغاز: عنوان صحاح الاعمال التی اشرف من الاکاسیر العالیه؛ **انجام:** فیها یطلع الحریص فی تحقیق المطالب علی اغلاط
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۱۳۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۱۸۷]
۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۲۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: اصفهانی؛ جلد: تیماج، ۱۶۱گ، ۱۸ سطر(۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳ - ۷۲۴]
مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۷۵
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۵۹۹]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۳۴/۶
کا: عباس بن محمد حسین دامغانی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲۴گ (۱۰۶پ-۱۲۹ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۳۵]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۶۰
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۱۰۷]

● العناوین / فقه / عربی

al-ʻanāwīn

اصفهانی، محمد تقی، ق۱۳ قمری

esfahānī, mohammad taqī (- 19c)

فقه استدلالی متوسطی است گویا شرح بر یکی از متن‌های فقهی بدون تصریح بدان متن و آوردن همه عبارت‌های آن. مسائل با عناوین «تبصره» عنوان شده و شرح می‌شود.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۸۳
آغاز: کتاب الطهارة و هی فی اللغة النزاهة و النظافة و عند المتشرعة یطلق علی معان عدیدة
از کتاب طهارت تا مکاسب؛ خط: نسخ، کا: ملا مصطفی تفرشی، تا: ۱۲۷۷ق؛ تملک: ریحان الله موسوی به تاریخ ۲۱ جمادی الاول ۱۳۱۶؛ ۳۵۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۱۳ - ۶۴]

← عناوین الاصول > العناوین

● عناوین الاصول = العناوین / اصول فقه / عربی

ʻanāwīn-ul uṣūl = al-ʻanāwīn

حسینی مراغی، عبدالفتاح بن علی، - ۱۲۵۰ قمری

hoseynī marāqī, ʻabd-ol-fattāh ebn-e ʻalī (- 1835)

تاریخ تألیف: ۲۸ رمضان ۱۲۴۶ق؛ محل تألیف: نجف اشرف
۹۳ «عنوان» در قواعد اصولی است که فروع زیاد فقهی از آن استخراج می‌شود، دارای ابحاث تحقیقی و مناقشه در برخی آراء علمای اصول است، دارای دو بخش: ۱. عناوین مشترک در ابواب فقه و عبادات؛ ۲. عناوین معاملات و احکام.
آغاز: اللهم انی احمدک علی ما علمتنی سبل السعادة و اصلی و اسلم علی نبیک محمد خیر من نهض بالرسالة و استقام فی العبادة

چاپ: مشار عربی، ص۶۳۹؛ ایران، تبریز، ۱۲۷۴ق، سنگی، وزیری بزرگ
[الذریعة ۱۵: ۳۵۰؛ دنا ۶۳۸/۷ (۱۷ نسخه)]

۱. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۳۷۸/۲
خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۳۹گ (۶۰پ–۱۹۸ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۲۳۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۷۸۸
آغاز: ما لاینفع ارتفاء عد الاجر و الثواب مع؛ **انجام:** اطراف الکلام حتی ینکشف اللثام و الحمدلله حق حمده علی الانعام ... الانام و السلام.
خط: نسخ، کا: مراغی، عبدالفتاح بن علی، تا: ۱۲۴۶ق [رایانه]

۳. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۸۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و وجود التخصیص و عدمه مذکورة فی کتب الفروع لا حاجة الی ذکرها
خط: نسخ، کا: اسداله بروجردی، تا: ۱۲۴۶ق؛ مصحح، محشی از سید ابوالحسن بن محمد هادی حسینی تنکابنی قزوینی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۷۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۳۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و غیرها و وجود التخصیص و عدم مذکورة فی کتب الفروع لاحاجة الی ذکرها و لیکن هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذه الاوراق و قد وقع الفراغ من تصنیف هذة النسخة بید مؤلفها المفتقر الی رحمة الله ... عبدالفتاح بن علی المراغی الحسینی فی عصر الیوم الثامن و العشرین من شهور رمضان المبارک من سنة ست و اربعین بعد الالف و المأتین من الهجرة النبویه ... هذه صورة خط المصنف بیده و قد رسمناها علی ما هی علیه و نرجو منه ان یصفح عما سهی القلم عنه ... وقع الفراغ یوم الاربعا لخمسة عشر من شوال من شهور سنة الف و مآتین و ست و اربعین علی ید العبد الفقیر المحتاج الی رحمة ربه الکریم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۵ شوال۱۲۴۶ق؛ محشی با نشانه‌های بلغ و صح؛ اهدایی: ناصر کاتوزیان؛ جلد: تیماج، ۴۰۳گ، ۲۲ سطر (۹/۵×۱۶) ، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۱۹ – ۱۵۰]

۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۷۳۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** مذکورة فی کتب الفروع لاحاجة الی ذکرها و لیکن هذا آخر ما اردنا ایراده
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد مومن خوانساری، تا: دوشنبه ۶ ذیقعده ۱۲۶۵ق، جا: تهران؛ جلد: چرم زرد، ۴۰۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۲ – ۲۱۳]

۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۸۳۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ از روی اصل که در روز ۲۸ رمضان ۱۲۴۶ نوشته شده [نشریه: ۲ – ۱۶۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹-طباطبائی
آغاز: برابر؛ **انجام:** حتی یکشف اللثام و الحمدلله حق حمده علی الانعام و الصلوة علی محمد و آله سادات الانام
خط:نستعلیق، کا: عبدالعظیم بن رحیم کهکی ساوجی، تا: ۵ رجب ۱۲۷۲ق؛ ۴۴۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۴ – ۸۸]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۴۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحاصل ان هذه القاعدة انما هی فیما یتعلق بالابدان فی کل مقام بحسبه فتدبر و فی هذه القاعدة ابحاث من حیث الشرائط و غیرها.
خط: نسخ، کا: نجفقلی، تا: ۱۲۸۰ق؛ جلد: تیماج زرشکی، ۳۲۱گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۵ – ۴۲۴]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۲۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** فالمرجو من الرب الکریم أن یبدل ما فیه من السیئات حسنات و یجعله وسیلة لنا فی یوم التناد ...
بی‌کا، تا: چهارشنبه ۶ جمادی الاول ۱۲۹۶ق؛ جلد: تیماج، ۲۴۴گ، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۲۳]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۲۰۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** الی نقل الاعیان بعوض او بدونه
ج ۱، قسمت اول مربوط به قواعد باب عبادات تا اوایل «عنوان اصل در معاملات» را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۷۶گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۵۶۷]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۲۰۴
آغاز: ... قد تقرر ان الاصل فی المعاملات؛ **انجام:** مذکورة فی کتب الفروع لا حاجة الا ذکرها
این نسخه راجع به قواعد مربوط به باب معاملات است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۰۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۵۶۸]

۱۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۲۰۲/۱
بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [ف: – ۲۷۷]

۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۴۶/۱-۷/۱۴۶
آغاز: بسمله. قد تقرر ان الاصل فی المعاملات کالعبادات الفساد بمعنی عدم ترتب الاثر شرعاً لان ترتبه علیه امر توقیفی یحتاج الی ثبوته من الشرع؛ **انجام:** وجهان من تعلق الخطاب به قبل الاسلام فیکون داخلا فی عموم الجزو من استمرار الخطاب به قبل الاسلام فی اثاث الوقت و استصحاب اشتغال الذمة
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۹۳۳]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۶۷
نیمه دوم کتاب؛ خط: نسخ، کا: محمد صادق کاتب شیرازی، تا: سه‌شنبه ۲ محرم، جا: کربلا؛ جلد: تیماج ضربی، ۲۵۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۸ – ۱۴۶]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۶۶
نیمه اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۹۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۸ – ۱۴۵]

۱۶. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۸۶

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [ف: - ۱۸۸]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** الاعیان بعوض اوبدونه.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [الفبائی: - ۴۱۱]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۱۳۳

آغاز: بسمله. قد تقرر ان الاصل فی المعاملات؛ **انجام:** لاجاجه الی ذکرها ... نسخه العناوین.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۴۱۱]

۱۹. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۴۰۷

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۷۱]

۲۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و فی هذه القاعدة ابحاث من حیث الشرائط و غیرها و وجود التخصیص و عدمه مذکورة فی کتب الفروع لا حاجة الی ذکرها.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ جلد: تیماج سبز، ۳۶۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۴۰۸]

● عناوین الاصول / اصول فقه / عربی

ʻanāwīn-ul uṣūl

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۰۹۶

آغاز: بسمله. حمدله ... و بعد فانی رتبت کتابی هذا؛ **انجام:** لا لفظا باقسامه و لا عقلا.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ مذیل به عناوین الاصول می‌باشد [رایانه]

● عناوین الصور = عقود شرعیه / فقه / فارسی

ʻanāvīn-os sovar = ʻoqūd-e šarʻīye

کمازانی بروجردی، محمد حسن بن محمد حسین

kamāzānī borūjerdī, mohammad hasan ebn-e mohammad hoseyn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۰۳/۱

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... اما بعد پس میگوید اقل الخلیفه ... محمد حسن ... این کتابیست در بیان؛ **انجام:** و آقا خوند ملا فلان اطال الله ایام بقائه بمحمد و آله الاطهار قد تم بالخیر علی ید مؤلفه ... فی یوم الخمیس تاسع عشرین من شهر ربیع الثانی فی سنه ۱۰۳۱.

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۱ق؛ مصحح؛ ۳۵گ (۱-۳۵)، ۱۷-۲۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴۷/۲ - ۶۸]

← عناوین المسائل ≻ العناوین

● عنایات الهیه / تراجم / فارسی

ʻenāyāt-e elāhīye

شمس الدین، ق۱۲ قمری

šams-od-dīn (- 18c)

تاریخ تألیف: آغاز ربیع الاول ۱۱۶۲ق

در شرح حال عارف شهیر هند سید عنایت الله بن سید محمد حسینی حنفی نقشبندی خجندی و شمه‌ای از کرامات و مراتب ولایت وی، به ضمیمه حالات گروهی از خویشان و خلفای او. بیشتر مطالب کتاب را، مؤلف از پدرش نقل می‌کند؛ دارای یازده «عنایت» است: ۱. احوال حضرت سید عنایت الله؛ ۲. احوال سید محمد سعید؛ ۳. احوال جده ماجده؛ ۴. رحلت حضرت سید محب الله؛ ۵. احوال حضرت شیخ عبدالحق فقیه براتی؛ ۶. احوال والد مؤلف سید نسیب الله؛ ۷. احوال عم مؤلف سید مبین الله؛ ۸. احوال عمتین کریمتین مؤلف؛ ۹. احوال زبدة السالکین سید ظهیرالدین؛ ۱۰. احوال حبیب ارد و گاه سید مجیب الله؛ ۱۱. احوال اخوان سید عنایت الله.

آغاز: الحمدلله علی عنایته و الصلاة و السلام علی رسوله ... أما بعد مخفی نماند محرر این سطور فقیر شمس الدین احوال قبله اولیا.

انجام: و سوای این کلمه سوی دیگری ندارم که بزبان خود رانم اللهم مغفرتک اوسع من ذنوبی ...

[فهرستواره منزوی ۲۲۲۵/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۷۳گ، ۱۳ سطر، اندازه:۱۶× ۲۵سم [ف: ۶ - ۱۶۰]

● العنایة الالهیة فی شرح الدرة الغرویة / فقه / عربی

al-ʻināyat-ul ilāhīyya fī š.-id durrat-il ġarawīyya

طبرسی، عنایت الله بن ملک محمد، ق۱۴ قمری

tabarsī, ʻenāyat-ol-lāh ebn-e malek mohammad (- 20c)

وابسته به: الدرة البهیة = الدرة النجفیة = الدرة المنظومة = الدرة الغالیة فی مسائل العالیة؛ بحرالعلوم، محمد مهدی بن مرتضی (۱۱۵۵-۱۲۱۲)

تاریخ تألیف: ۱۳۱۹ق

نویسنده می‌گوید ارجوزه سید مهدی طباطبائی در مسائل فقهی ارجوزه‌ای است وافی و کافی، پس بر آن شدم که این ارجوزه را به شرح کشم و آنچه مشکل‌گشای مبهمات آن است به رشته تحریر درآورم.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۴

آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر

خلقه و انبیائه و رسله؛ **انجام:** سمیناه فی اول هذا الکتاب المستطا بالعنایه الالهیه ... امین امین بحرمة السادة المیامین.
شرح باب صلوة از کتاب الدرة الغرویه است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۶ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ ۴۱۲گ، ۲۱ سطر (۱۲×۲۵)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۱۰ – ۵۲۷]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۶

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی خیر خلقه و انبیائه؛ **انجام:** سمیناه فی اول هذا الکتاب المستطاب بالعنایة الالهیه ... امین امین بحرمة السادة المیامین.
قسمت صلات آن از اقسام و ارکان و مقدمات و شرایط و شکیات و سهویات می‌آید و شارح یکایک مطالب آن را بیان می‌کند؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۶ق؛ با سرلوح، مجدول، مذهب؛ جلد: تیماج، ۵۱۰گ، ۲۱ سطر (۱۳×۲۶)، اندازه: ۲۲×۳۵/۵سم [ف: ۱۰ – ۵۲۸]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۳

آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه من الجن و الانس؛ **انجام:** هذا آخر المجلد من المجلدات الاولی من کتاب الطهارة من کتاب العنایه الالهیه فی شرح الدرة الغرویه و یتلوه انشاء الله تعای فی المجلد الثانی ... و فرغت ... سنه ۱۳۱۹ ... و الحمد لله رب العالمین ... یا رب العالمین و السلام.
باب طهارة و مبحث تطهیر از خبث یعنی از مسأله بول و غایط تا آخر باب کفن و دفن میت؛ خط: نستعلیق، کا: حسام الدین بن مرحوم مغفور میرزا آقای خوشنویس زنجانی، تا: قرن ۱۴؛ با سرلوح، مجدول؛ جلد: تیماج، ۳۸۹گ، ۲۱ سطر (۱۳×۲۵)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۱۰ – ۵۲۶]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۵

آغاز: بسمله، رب اشرح لی صدری و یسر لی امری و به نستعین الحمد لله الواجب الوجود القدیم؛ **انجام:** یتلوه توفیق الملک المنان فی المجلد الرابع انشاء الله تعالی البحث فی التطهیر من الخبث. قد اتفق الفراغ فی سنه ۱۳۱۴ ... الحمد لله اولا و آخرا.
خط: نستعلیق، کا: حسام الدین بن میرزا آقا زنجانی، تا: ۱۳۱۵ق؛ با سرلوح، مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۱۷گ، ۲۹ سطر (۱۴×۲۷)، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۱۰ – ۵۲۷]

● العنایة فی شرح الکفایة = شرح کفایة المبتدی /
صرف، ادبیات / عربی

al-ʻināya fī š.-il kifāya = š.-u kifāyat-il mubtadī

اسکوبی، حسین بن فرهاد، ق۱۲ قمری

oskūbī, hoseyn ebn-e farhād (- 18c)

وابسته به: کفایة المبتدی؛ برکلی، محمد بن پیرعلی (۹۲۹–۹۸۱)
تاریخ تألیف: ۱۱۲۲ق
شرح کتاب «کفایة المبتدی» محمد بن پیرعلی برگوی است که شارح آن را به درخواست جمعی از دانشجویان و طلاب مدرسه قصبه برغوس شرح نموده است.
آغاز: بسمله، نحمدک یا من علت عنایته عن العلة و جلت عن القلة و نصلی علی نبیک محمد المبعوث بأکرم ... و بعد فیقول العبد الفقیر ... کان بعض الطلبة یتردد إلی حین کنت مدرساً بقصبة برغوس حماها تعالی ... و یقرأ علی کتاب کفایة الذی صنفه الفاضل الکامل العالم العامل محمد المعروف ببرکوی فی علم التصریف ... و قد کان صغیر الحجم وجیز القلم کثیر الفوائد کبیر القواعد و سألنی أن أشرحه فأجبته إسعافاً ... شرحاً متوسطاً بین الإطناب الممل و الإیجاز المخل ... أراد المنصنف افتتاح کتابه بالتحمید بعد التیمن بالتسمیة شکراً ...

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۹/۲ کر

آغاز: برابر؛ **انجام:** فکذا هیهنا تعید الکلام و من المستقبل الطلی المؤکد بهما جواب القسم کقولک بالله لا أفعلن و الغرض نحو الا تنزلن و التمنی نحو لیتک تخرجن هذا آخر ما تیسر منه شرح الکفایة؛ تم
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد نبی، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ مصحح، با قلم خوردگی؛ ۴۴گ (۱۳پ–۵۶پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۴۰/۲ – ۱۵۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بالثلاثی المجرد فمجیها من غیر الثلاثی بان یکون صیغة علی صیغة اسم المفعول کما بین فی موضعه و الله اعلم.
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ جلد: مقوا، ۱۳۵ص (۲–۱۳۶)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۴۰/۳ – ۱۷۲]

● العنایة فی شرح الهدایة / فقه / عربی

al-ʻināya fī š.-il hidāya

بابرتی، محمد بن محمد، ۷۱۴ – ۷۸۶ قمری

bābartī, mohammad ebn-e mohammad (1315 - 1385)

وابسته به: الهدایة فی شرح البدایة = هدایة الفروع = شرح بدایة المبتدی؛ مرغینانی، علی بن ابی بکر (۵۳۰–۵۹۳)
شرح مفصل مهمی است با عنوان «قال، قال» بر کتاب «الهدایة فی شرح البدایة» برهان الدین مرغینانی حنفی که در فقه حنفی اهمیت بسزایی دارد. در این شرح گفته‌های فقهای اهل سنت بسیار آورده می‌شود و بین دانشمندان اهل روم (ترکیه) شهرت فراوان داشته است. این شرح در دو جلد تنظیم شده است. (سید احمد اشکوری)
آغاز: الحمدلله الذی هدانا فی البدایة معرفة الهدایة و رعانا بعین العنایة فی النهایة عن الجهل و الغوایة ...
چاپ: کلکته، ۱۸۳۱م؛ بولاق، در حاشیه فتح القدیر للعاجز الفقیر لکمال الدین بن الهمام، ۱۳۱۸ق چاپ شده.
[کشف الظنون ۲۰۳۲/۲–۲۰۳۵ و ۶۵۰/۲؛ دنا ۶۳۹/۷ (۵ نسخه)؛ معجم

المؤلفین ۲۹۸/۱۱؛ الاوقاف العامة موصل ۲۸۰/۲ و ۸۰/۴؛ الاوقاف العامة بغداد ۴۸۴/۱-۴۸۶]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۰۴

آغاز: کتاب الإجارات، لما فرغ من بیان أحکام تملیک الأعیان بغیر عوض و هو الهبة شرع فی بیان أحکام تملیک المنافع بعوض و هو الإجارة و قدم الأولی علی الثانیة لآن الأعیان مقدمة علی المنافع و ستذکر لغة و شریعة؛ **انجام:** و لایصلی عریاناً بالإجماع فلم جازت صلاده فیه و هو نجس بیقین فلان تجوز بالتحری حالة الإشتباه أولی و الله أعلم ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ مصحح، محشی با نشان «سعدی چلبی»؛ تملک: عمر بن علی بیک با مهر «عمر بن علیخان» (مربع)؛ مهر: «مصطفی بن خیرالدین»؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴۹گ، ابعاد متن: ۱۱/۵×۱۷/۵، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۳۶ - ۴۹۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۲۰

آغاز: ... قرائة مسموعة و فی عرفة خلاف ... باب الإمامة، الجماعة سنة مؤکدة لقوله علیه السلام الجماعة من سنن الهدی لا نتخلف عنها الا یتخلف عنها الا منافق و ألی الناس بالإمامة أعلمهم بالسنة و عده ابی یوسف رح أقراهم، لأن القرائة لابد منها و الحاجة الی العلم إذا نابت؛ **انجام:** فصل: و اذا بنی مسجداً لم یزل ملکه عنه ... و المقبرة فی هذا بمنزلة المسجدعلی ما قبل لآنه لا متولی إلا انه نصب المتولی یصح و إن کان بخلاف العادة ...

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مذهب، ۱۷۶گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۷/۵)، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۳۶ - ۵۱۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۱۲

جزو «کتاب البیوع» سپس جزو چهارم «کتاب الودیعة» است؛ خط: نسخ، کا: شاهین به عبدالله، تا: رجب ۷۴۴ق؛ محشی؛ ۳۴۶گ، ۲۷ سطر (۱۲×۲۰)ر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۷ - ۲۷۴]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۱

آغاز: برابر

جلد اول؛ خط: نسخ، کا: قاسم بن عبدالله رومی، تا: ۱۰ رجب ۸۴۵ق؛ مصحح؛ تملک: عبدالرحمن ابن احمد القدسی به تاریخ شعبان ۵۱ ؟، بابا محمود بن حاجی محمد بن بابا محمود فارسی به تاریخ ربیع الثانی ۹۳۸، مصطفی قوجوی، مصطفی بن محمود به تاریخ ۱۰۵۳، اسماعیل بن احمد شیرانی به تاریخ ۱۱۲۲؛ مهر: «وقف چوته لی زاده حاج احمد آقا» (دایره)، «... حسین آل محمد» (دایره)؛ تاریخ وقف: ۱۱۲۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۳۰گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۴ - ۹۹]

۵. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۱۳۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ ۳۷۴گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۹سم [ف: ۱ - ۶۸]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۹۵۳-۱۱/۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله وسکنی الحاج بیت الله تعالی الحاج اسم جمع بمعنی الحجاج ... ویقال رابط الجیش اقام فی الثقر بازاء العدو و مرابط و رباط و الله اعلم بالصواب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول مذهب، با سرلوح مذهب مرصع؛ ۳۴۱گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۵ - ۲۹۳۴]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۲۵

آغاز: و التصنیف و وجهه انهم و ان وضعوا ... الا ان الحوادث متعاقبه الوقوع و النوازل؛ **انجام:** المخافه من خروج البلدان و یقال رابط الجیش اقام فی النظر بازاء العدد و مرابط و رباطاً و الله اعلم.

خط: نستعلیق متوسط، کا: شیخ محمد عبداللهی مولائی کاتب، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۷۷۶ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف: ۱۰ - ۱۴۸۲]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۰ کر

آغاز: کتاب المضاربة؛ قد ذکرنا وجه المناسبة فی أول الإقرار فلا یحتاج إلی الإعادة و المضاربة مشتقة من الضرب فی الأرض؛ **انجام:** فلما جازت صلوته فیه و هو نجس بتعین فلان یجوز بالتحری حالة الاشتباه أولی و الله أعلم بالصواب و کان إتمام هذه النسخة اللطیفة حامداً لربه و شاکراً لنعمه اللهم اختم غیره بفضلک و کرمک و بحرمة حبیبک و صلی الله علی و سلم آمین ثم آمین

جلد دوم؛ خط: نسخ و نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ جمادی الاول ۱۱۶۲ق؛ مصحح، محشی با نشان‌های «کفایة فی شرح الهدایة، منه رحمه الله، شرح الکنز و ...»؛ جلد: تیماج، ۲۸۲گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه:۱۶×۲۱سم [ف: ۴۰/۲ - ۴۲]

● عنایة القاضی و کفایة الراضی / تفسیر - عربی

ʿināyat-ul qāḍī wa kifāyat-ur rāḍī

وابسته به: انوار التنزیل و اسرار التأویل = تفسیر بیضاوی؛ بیضاوی، عبدالله بن عمر (-۶۸۵)

حاشیه توضیحی نسبتاً مفصلی است بر تفسیر «انوار التنزیل» قاضی بیضاوی با عناوین «قوله، قوله» مشتمل بر نقل اقوال بسیاری از مفسران و اهتمام به مسائل لغوی و ادبی و گفتگو در بعضی از گفته‌های زمخشری و دیگران.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۱۰

آغاز: یاتونک بمثل الاجئناک بالحق و احسن تفسیرا. فکم من ید بیضاء فیه جمالها ×× منیر فلا تسود الا من النفس؛ **انجام:** و کذا قوله عندنا لانهم قالوا لما رأونی و له امتحا علی عادة الشعراء

تذکر: با توجه به موضوع احتمالا از خفاجی احمد بن محمد باشد. از آغاز کتاب و جلد اول آن می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور، ۲۸۹گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۲۷ - ۸]

● عنایت نامه / تراجم / فارسی

'enāyat-nāme

عنایت خان، راسخ بن شمس الدوله، ق۱۲ قمری

'enāyat xān, rāsex ebn-e šams-od-dowle (- 18c)

تاریخ تألیف: ۱۱۵۳ق

مؤلف در این تذکره اشعار شعرای مختلف را در موضوعات گوناگون در چهارده «باب» و هر باب در چند «فصل» جمع‌آوری است و در پایان رقعات و منشئاتی به نثر از ادبای مختلف در چند صفحه گرد آورده است؛ فهرست ابواب آن: ۱. اقسام تهنیت و مبارک باد، سه فصل؛ ۲. اقسام مدح، چهار فصل؛ ۳. تحسین و آفرین، دو فصل؛ ۴. اقسام اطوار شوق و محبت، هجده فصل؛ ۵. معاملات با احباب، چهارده فصل؛ ۶. اقسام عرض حاجات، چهار فصل؛ ۷. اقسام شکر، سه فصل؛ ۸. اقسام شکایت، ده فصل؛ ۹. اقسام عذر، چهار فصل؛ ۱۰. اقسام حکم شعر، هشت فصل؛ ۱۱. اقسام مواعظ و نصایح بیست و یک فصل؛ ۱۲. ذکر عیادت، چهار فصل؛ ۱۳. تعزیت، سه فصل؛ ۱۴. ختم کلام به دعا، دو فصل.

اسامی شعرایی که شعرشان در این تذکره آمده عبارت است از: استاد، بیدل، بدرالنسا بیگم، سالم، گرامی، کلیم، قابل، حشمت، انوری، طالب آملی، جامی، امامی، آذری، حافظ، فیضی، سلیم، تأثیر، نظیری، وحید، ظهوری، اهلی، خراسانی، ناظم هروی، درکی قمی، محمد خان قدسی، عاملای بلخی، تجلی، میر غیاث الدین، مشهدی، آصف جاه نظام الملک، اهلی شیرازی، صائب، قاسم بیک حالتی، صید ی، آقا لطیف، وحشی، رضی دانش، نصیرای همدانی، سحابی، میر نجات، حویا، باذل، زلالی، شوکت، فطرت، ابوالفتح، محمد باقر مهجور، رجب علی تبریزی؛ میر والهی قمی، باقر کاشی، قاضی نور اصفهانی،کار طلب خان، غنی، ارجمند، طغراء، یکتا، منیر، حیدر کلیچه پز، فغانی، سالک یزدی، میرزا شاپور طهرانی، عصمت، آصفی، ابوسعید ابوالخیر، شهرت، سرخوش، محمد امین مطیع، جاهی، اسیر، محتشم کاشانی، صالح تبریزی، احمد فایق، ملا نوعی، رضای تربتی، شرف الدین سام، حزین، واهب اصفهاین، ظهیر فاریابی، علی نقی امامی، عالی، نسبتی، مخلصای کاشانی، خالص، آصف جاه، میرجعفر، میر حسین واعظ، سامع، دردمند، ابراهیم انصاف، نظیر غلام شاه عباس، میرزا ملک مشرقی، قزلباش خان امید، زکی همدانی، شاه معصوم، ابوالحسن بیگانه، یوسفی، قصاب، مشفقی بخاری، میر سنجر، فدایی قندهاری، دست غیب نظام فقیه کرمانی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۶۷

آغاز: سپاس بی قیاس و ثنای بی انتها ثنای جهانداری است که شاه و گدا روزی خوار خوان نعمت اوست عز سلطانه؛ آغاز نظم: گردون بمراد بخت پیروزت باد ×× خورشید فلک بنده دل سوزت باد؛ **انجام:** نداند از چه رو بهزاد طرح این قلمدان را ×× که نقاشی بهر جانب ز خط نوخطان دارد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ ۴۴گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۷ – ۵۶۲]

● **عنایت نامه** / نامه‌نگاری / فارسی

'enāyat-nāme

نامه‌هایی با عنوان «عنایت‌نامه» که شامل ۴ نامه خطاب به «میر سید محمد» در موضوعات مختلف است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۹۳/۱

آغاز: برخوردار سعادت اطوار کامکار میر سید محمد مدعمره سلامت بعد دعوات مزید حیات و ترقی درجات؛ **انجام:** هرگز راضی نیستم همانجا ملاقات خواهند کرد که خوشوقتی ما در این است ناله بجز شوق چه نویسد، و السلام.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: فرخ غفاری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۷گ (۲ر–۱۸ر)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۹ – ۲۳۶]

● **العناية و القضاء** / فلسفه / عربی

al-'ināya wa-l qaḍā'

تحقیقی است فلسفی درباره قضاء و عنایت الهی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۳۶/۱۲

آغاز: الحق فی تحقیق عناية الله و قضائه هو ان کل وجودله خصوصية

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مذهب، ۱ص (۳۳۳)، ۱۵ و ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۰ – ۲۰۵۳]

● **العنايتية = حاشية شرح الايساغوجی** / منطق / عربی

al-'ināyatīye = ḥāšīyat-u š.-il īsāqūjī

عنایت الله بن محمد بن عبدالکریم

'enāyat-ol-lāh ebn-e mohammad ebn-e 'abd-ol-karīm

وابسته به: شرح الایساغوجی؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰–۸۱۶)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۸۰۶

آغاز: بسمله، الحمد لله الذی جعلنا طالبین لکشف حقائق الاشياء؛ **انجام:** قوله و اليقينات اقسام لايكون لكتبة ... فلايصح مكتبة لتكون مقابلا للكسب فافهم و قد عرفت من تدوين هذه النسخة.

خط: نسخ، کا: صدرالدین ابن علی محمد، تا: محرم ۱۲۵۹ق؛ جلد: گالینگور، ۳۱گ، ۱۷ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۶سم [ف: ۵۱ – ۱۵۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۰۵ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● عنب الثعلب (رساله فی) = خواص عنب الثعلب /
طب / عربی

ʻinab-uṯ ṯaʻlab (r.-un fī) = xawāṣṣ-u ʻinab-iṯ ṯaʻlab

رساله‌ای است مختصر و بعضاً با عناوین «قوله، اقول» در بیان خواص آب عنب الثعلب (انگور روباه: انگور توره: سپنگور) و این‌که آیا آن سرد و قابض است و آیا برای سرفه سرد مفید است. مؤلف از کتب طبی چون قانون ابن سینا، شرح قانون و تذکره داود انطاکی (-۱۰۰۸ق) بهره برده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۰۱۲

آغاز: بسمله. و بعد حمد الله و الصلوة علی محمد و آله فاعلم انه قد جری بینی و بن بعض الاصحاب کلام فی الماء المروق من عنب الثعلب هل هو بارد قابض أولا و هل ینفع السعال؛ **انجام:** فقد ثبت أن اسهاء ماء عنب الثعلب ایضا کان ضارا بذلک المریض لکون مادة مرضه بلغما فجاء غلیضا ... بالاتفاق من الجانبین فقد ثبت دعوانا بأحسن الوجوه و آخر دعوانا أن الحمدالله رب العالمین
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ ۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۳۴۲]

● العندبیل فی تمییز الصحیح من العلیل / رجال / عربی

al-ʻandabīl fī tamyīz-iṣ ṣaḥīḥ min-al ʻalīl

علم الهدی کاشانی، محمد حسین بن هبة الله، ق۱۴ قمری

ʻalam-ol hodā kāšānī, mohammad hoseyn ben hebat-ol-lāh (- 20c)

تاریخ تألیف: ۷ محرم ۱۳۳۵ق

رساله‌ای مفصل در رجال در ۲۸ «باب» و یک «خاتمه» در ده فصل. جلد اول را که تا حرف زا می‌باشد در روز چهارشنبه ۱۹ ذیحجه۱۳۳۴ ق و جلد دوم را در هفتم محرم ۱۳۳۵ق به پایان رسانیده است.

چاپ: تهران، شرکت طبع کتاب، ۱۳۷۵ق، جلد اول از آغاز کتاب تا پایان حرف زا، به کوشش مهندس شهاب الدین رضوی و مقدمه محمد ابراهیم موسوی کاشانی و تصحیح محمد عیسی محمدی و رضا نوری، ۳۱۷ ص، وزیری

[الذریعه ۳۵۲/۱۵؛ مرآة القاسان ص ۳۰۷؛ شرح حال او در نشریه نسخه‌های خطی، دفتر ۷، ۲۹ - ۹۴ ص]

کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۴

بی‌کا، بی‌تا؛ تکمیل ابراهیم بن علی اکبر رضوی کاشانی در روز شنبه ۷ محرم ۱۳۳۵؛ ۵۹۴ص، قطع:ربعی [نشریه: ۷ - ۳۷]

● عنصر اول / - فارسی

ʻonsor-e avval

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۵۰

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۶۷گ، اندازه: ۱۱/۴×۲۲/۳سم [رایانه]

● عنصر الموسیقی و ما افترقت علیه الفلاسفة من ترکیبه و مائیة / موسیقی / عربی

ʻunṣur-ul mūsīqī wa ma-ftaraqat ʻalayh-il falāsifa min tarkīb-i-h wa māʼīya

اسحاق بن حنین، ۲۱۵ - ۲۹۸ قمری

eshāq ebn-e honayn (831 - 911)

تألیف بولس و نقل اسحق بن حنین.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۲/۱۱-ف

نسخه اصل: مانیسا گنل ش ۱۷۰۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸گ (۱۳۰-۱۳۷)، ۱۶ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۴۵]

● عنقاء مغرب فی معرفة ختم الاولیاء و شمس المغرب
/ عرفان و تصوف / عربی

ʻanqāʼ-un muġrib fī maʻrifat-i xatm-il awlīyāʼ wa šams-il maġrib

ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ - ۶۳۸ قمری

ebn-e ʻarabī, mohammad ebn-e ʻalī (1166 - 1241)

تاریخ تألیف: ۶۳۲ق

رساله‌ای است مبسوط درباره معرفت و بیان مقام حقیقت خاتم الاولیاء و اشارات به بعضی از اسرار و مراتبی که در اخبار علائم قیامت یاد گردیده، متضمن قطعاتی از اشعار پرشور و متناسب با موضوع کتاب که مصنف خود آن را سروده و این رساله از مشهورترین تألیفات اوست. در این کتاب اشاره به حضرت بقیة الله مهدی موعود (عج) نموده است. برای معرفی کتاب سطوری از آن نقل می‌گردد: «کنا قد الفنا کتابا روحانیا و انشاء ربانیا سمیناه بالتدبیر الربانیة فی اصلاح المملکة الانسانیة تکلمنا فیه علی ان الانسان عالم صغیر مسلوخ من العالم الکبیر و کلما ظهر فی الکون الاکبر فهو فی هذا العین الاصغر و لم اتکلم فی تلک الاوراق علی مضافات الانسان بالعالم علی الاطلاق ولکن علی ما یقابله من الخلافة و التدبیر و نبین من هو الکاتب و الوزیر» تا آنجا: «این یکون من هذه الانسانیة و النشأة الروحانیة مقام الامام الیثربی المنسوب الی بیت لمقامی الطیبی و این یکون ایضا منها ختم الاولیاء و طابع الاصفیاء الحاجة لمعرفة هذین المقامین فی الانسان اکد من کل مضاهاة اکوان الحدثان».

آغاز: بسمله قال العبد الفقیر الی الله ... الوعاء المختوم علی السر

المکتوم حمدت الهی و المقام عظیم ×× فأبدی سروراً و الفؤاد کظیم. أما بعد حمد الله الذی تقدم و الصلاة التی ختم بها الحمد و تمم
انجام: و عند انقضائه وجود ختم أولیائه عند فناء العدد الوتر المذکور فی الشعر.
چاپ: مصر، مکتبة محمد علی صبیح و اولاده ۷۹ص، بدون تاریخ؛ در مجموعه رسائل مؤلف چاپ شده است.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۰۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ – ۱۲۰]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۱۶/۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** فانامنه الیکم و الیه منکم، من غیر الی و من و انا الامین الحافظ ... و حسبنا الله و نعم الوکیل، و الحمد لله رب العالمین
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۹–۱۰؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۸ص (۱۱۴–۱۳۱)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۹ – ۳۳]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۱۴
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۲۴ ربیع الثانی ۱۱۳۱ق؛ دارای سرلوح، مجدول؛ جلد: ساغری، ۵۷گ، ۱۲ سطر، اندازه:۱۲× ۱۹سم [ف: ۱۱ – ۲۴۵]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۰۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ ربیع الثانی ۱۱۳۱ق؛ واقف: نائینی؛ ۷۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۴ – ۲۰۸]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۴۰–ع
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۳۵۴]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۶۱/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن عبادی بن احمد بن صالح بن محمد زیلی شافعی رفاعی، تا: ۸ صفر ۱۱۳۶ق؛ ۴۵ص(۵۵–۹۹)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳۲ – ۱۹۵]
۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۹۵۶/۶
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۲۶گ (۵ر–۳۰پ)، ۲۵ سطر(۱۲/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۸سم [ف: ۲ – ۵۳۴]
۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۰۴۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: صفر علی، تا: ۱۳۰۳ق؛ جلد: تیماج [الفبائی: – ۴۱۱]
۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۰۴۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۴ جمادی الثانی ۱۳۰۳ق؛ واقف: ملکزاده کوثر؛ ۲۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۱ – ۲۴۶]
۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۱۱۰–۳۶/۱۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** فانظروا ما اشار الیه ابن بطال و صاحب کتاب العلم الی غیر ذلک من الایات البینات
با تشریح رموزات کتاب در پایان به نام فک القلم المرموزیة؛ خط: نسخ، کا: محمد حسن حسینی کرمانشاهی، تا: یک‌شنبه ۱۵ ذیقعده ۱۳۱۰ق؛ مصحح، با بلاغ مقابله از سردار کابلی؛ تملک: سردار کابلی؛ جلد: تیماج سرخ، ۷۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۹۳۴]
۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۴۰–عکس
نسخه اصل:فهرست عثمان یحیی ۳۰؛بی‌کا،بی‌تا[فیلمها ف: ۳ – ۲۳۴]
۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۱۱/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** فانه اجتمع به فی الارض التی لاخلق فیها آدم علیه السلام و فی هذه الارض من العجائب.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۳۳/۱ – ۶۳]

← عنقای مشرح ← مشرق عنقا

● عنکبوتان و مگسان / داستان / فارسی
ʻankabūtān va magasān
ویلهلم لیبکنیخت
vīlhelm lībkenīxt
از ویلهلم لیبکنیخت آلمانی به فارسی از روی چاپی.

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۳۵/۲
خط: نستعلیق، کا: مجتبی واثق تهرانی (مینوی)، بی‌تا؛ کاغذ: کبود، جلد: مقوا، قطع: بغلی [نشریه: ۶ – ۶۷۴]

● عن کمال الانجدانی / کیمیا / عربی
ʻan kamāl-il anjadānī

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۱۵/۱۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۲ – ۱۱۰]

● عنوان / طب / فارسی
ʻonvān
حکیم، عبدالکریم، ق۱۴ قمری
hakīm, ʻabd-ol-karīm (- 20c)
اهدا به: ناصرالدین شاه قاجار (۱۲۶۴–۱۳۱۳ق)
تاریخ تألیف: ۱ ذیحجه ۱۳۰۱ق
دیوان شعر است در موضوعات آموزشی و پزشکی با خاتمه و

صفحه عنوانی به نثر و ستایش شاه است و صدر اعظم و مخبرالدوله وزیر علوم. در آن از گروه بابی یاد شده و نیز آمده که «این فارسی بچه است ای نیکخوی ×× به وی ابتدا درس تازی مگوی» و این‌که نباید به کودک حسین کرد و لیلی و مجنون آموخت و یاد شده در آن از گریختن برده و داروی ترک تریاک.

آغاز: هو الله تعالی شانه. بسمله. هو القادر الفرد حی القدیم. بنام خداوند رب مجید ×× که هر مشکلی راست نامش کلید

انجام: که دکتر محمد مران فیلسوف ×× بفرمود روزی ز روی وقوف / بود مر طبیعت طبیب بزرگ ×× خلاف طبیعت مرو ای سترگ / چو خواهی کز آفات مانی سلیم ×× نگهدار همواره پند حکیم. در هنگامی که در مدرسه مبارکه دار الفنون ... مشغول بتحصیل علوم بود محض یادگار بگفتن این اشعار پرداخت و چون مقصودی که از تکمیل این کتاب بود انجام نگرفت لهذا آن را مسمی به «عنوان» نمود ... امیدوار است که وقتی را در فراغت از تحصیل بطرحی خوش انجام داده بروزگار سپارد.

[فهرستواره منزوی ۳۵۹۴/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۷۹

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱ ذیحجه ۱۳۰۱ق؛ مجدول، با سرلوح؛ نام عبدالکریم در مهر پایان نسخه و تخلص حکیم در پایان دیوان دیده می‌شود؛ جلد: روغنی مذهب، ۳۶گ، ۱۰ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۱ - ۲۴۸۶]

● عنوان اشرف / - فارسی

ʻonvān-e ašraf

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۷۶۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محسن هدایی در تاریخ ۸۵/۲/۹ [رایانه]

● عنوان البراهین = عنوان المعارف = عیون البراهین الجلیة / کلام و اعتقادات / فارسی

ʻonvān-ol barāhīn = ʻonvān-ol maʻāref = ʻoyūn-ol barāhīn-el jalīyya

گنابادی، علی بن یوسف، - ۱۳۷۹ قمری

gonābādī, ʻalī ebn-e yūsof (- 1960)

کتابی است در اثبات مسائل اعتقادی شیعه امامیه و رد فرقه‌های شیخیه، بابیه و تصوف، در سیزده «فصل» و «خاتمه»: فصل ۱. اثبات صانع و اثبات حجت و خصوصیات حجت و موالید حجت؛ ۲. عصمت حجت؛ ۳. اثبات اوصیا و ائمه اثنی عشر؛ ۴. نصوص خاصه هر یک بعد دیگری؛ ۵. بعضی مقامات ایشان؛ ۶. اثبات خاتمیت؛ ۷. رد نصارا؛ ۸. اثبات عالم ذر؛ ۹. بدا؛ ۱۰. اثبات شرعی بودن عید نوروز؛ ۱۱. در این‌که روح جسمانیة الحدوث نباشد؛ ۱۲. تولی و تبری؛ ۱۳. بطلان وحدت وجود؛ خاتمه: در احوال امام زمان (عج). بیشتر انتقاد او متوجه درویشان گنابادی و خاندان ملا سلطانعلی گنابادی است.

آغاز: بسمله، الحمد لله الواحد الاحد الفرد الصمد، الذی لم یلد و لم یولد ... اما بعد، این کتاب که مسمی است ... مشتمل است بر فصول سیزده گانه و خاتمه ...

انجام: پس گفت تو قابل نیستی می‌روم شیراز که میرزا علی محمد قابل است از برای ترقی و من نمی‌شناختم میرزا علی محمد را تا آنکه صیت میرزا علی محمد از شیراز بلند شد، انتهی

چاپ: ۱۳۳۴ش، سربی، در قطع رقعی

[دنا ۶۴۰/۷؛ الذریعه ۳۵۲/۱۵؛ مشار فارسی ۳۵۹۲/۳؛ فهرستواره منزوی ۴۵۰/۹]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۸۱

آغاز: صورت اجازه حضرت مستطاب حجة الاسلام حاج شیخ منیز الدین اصفهانی دام ظله، الحمد لله الذ خالق الخلق البرایا؛

انجام: صلوات الله علیهم ... اللهم انی رضیت ... ائمه فارضنی لهم انک علی کل شیء قدیر.

از صفحه «۱ تا ۴» این کتاب صورت تقریظاتی است که برخی از مجتهدان وقت بر آن نوشته‌اند؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳، جا: گناباد (احتمالا)؛ ۲۶۷گ، ۲۶ سطر (۱۰/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۳ - ۹۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۴۲

آغاز و انجام: برابر

با صورت چندین تقریظ و اجازه از علمای برجسته، همچون: شیخ محمد باقر بیرجندی، منیر الدین اصفهانی و شیخ حسین مشهدی، قبل از آغاز آمده، مؤلف یادآور شده که جز افراد یاد شده، آقای آشتیانی، آقای عصار تهرانی و آقا سید ابوالحسن اصفهانی و آقای شیخ محمد نهاوندی و آقای شیخ محمد رضا زنجانی نیز د نسخه اصل این کتاب تقریظ داشته اند که در اینجا نیامده است. افزودگیهایی شامل اشعاری در خصوص اهل بیت (ع) بعد از انجام آمده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: حدود قرن ۱۴؛ محشی؛ جلد: کاغذ ابلق، ۱۲۱گ، ۲۲ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۳۷ - ۵۹۵]

● عنوان به زبان فرانسه / ادبیات / فرانسوی

ʻonvān be zabān-e farānse

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۶۹

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۳۰ق؛ جلد: مقوا [رایانه]

● عنوان البیان در ارثماطیقی / ریاضیات / فارسی

'onvān-ol bayān dar arasmātīqī

دارای چند جدول ریاضی

آغاز: بسمله. الحمدلله الاول بلا اول کان قبله ... بعد از سپاس و ستایش مهمین متعال واجب الوجود انا ... و مطالب عملی و حسابی ارثما طیقی به نظر نمی رسید ... جامعه لایحه قلم شکسته رقم رغبت ... تحریر نمود ...

[فهرستواره منزوی ۲۷۱۳/۴]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۳۷۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** منفعلین ثقلین کثیفین

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن سیاه، ۳۰ سطر [ف: ۵ - ۲۶۱]

● عنوان التوفيق فی آداب الطريق / آداب و سنن / عربی

'unwān-ut tawfīq fī ādāb-iṭ ṭarīq

ابن عطاء الله، احمد بن محمد، - ۷۰۹ قمری

ebn-e 'atā'-ol-lāh, ahmad ebn-e mohammad (- 1310)

شرح قصیده ابومدین شعیب مغربی (۵۹۴ق). دیباچه در این نسخه با چاپی متفاوت است.

چاپ: به تحقیق صفوة السقا در ۱۳۸۲ق؛ حلب، دار الغزالی للطباعة و النشر و التوزیع، ۱۴۲۳ق.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۹۴/۳

آغاز: هو بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام ... اما بعد فقد قال صلی الله علیه و سلم یحشر المرء علی دین خلیله ... قال ... ابومدین رضی الله عنه ما لذة العیش؛ **انجام:** فنحن معترفون بالعجز و التقصیر عن حقائقها و انما الاعمال بالنیات.

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد سعید بن فتحی بیک خوانساری، بی‌تا، جلد: تیماج زیتونی، مجدول، مذهب، ۱۲ص(۲۴۵-۲۵۶)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۳۳]

● عنوان الحق و برهان الصدق / منطق، فلسفه / عربی

'unwān-ul ḥaqq wa burhān-uṣ ṣidq

اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر، - ۶۶۰ ؟ قمری

asīr-od-dīn-e abharī, mofazzal ebn-e 'omar (- 1262)

مؤلف در آغاز می‌گوید این کتاب را که گزیده‌ای است در منطق و فلسفه، بنا به خواست برخی از دوستان نوشتم. سپس آن را سه بخش کرده: ۱. منطق، در هشت «فصل»؛ ۲. طبیعیات، دارای سه «فصل»؛ ۳. الهیات، در چهار «مطلع». این بخش ناقص است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۵۲/۶

آغاز: الحمد لله القدیم الذی توحد بالعزة و البقاء ... اما بعد فهذا تلخیص فی الحکمة ... القول فی المنطق و هو آله؛ **انجام:** فان قیل لانسلم ان ذلک المجموع یجب ثباته بغیره و هذا لان مجموع الموجودات ممکن ثابت و لا یجب ثباته بغیره و الالکان ثباته واجبا بالداخل فیه و هو محال لان ثباته یتوقف علی ثبات کلا جزء منه فلا یکون ثباته.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ نام مؤلف در فهرست نیامده (فهرست رایانه ای ۷۱۴)؛ جلد: تیماج، ۵۷ص (۵۸۱-۶۳۷)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [ف: ۹ - ۱۳۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۱۰/۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۶۷۱]

← عنوان الحکم ≻ القصیدة النونیة

● عنوان الحكمة / طب / فارسی

'onvān-ol hekma

گزیده‌ای است به فارسی از موجز قرشی در ده گفتار. گویا جز آنچه که استوری (۲:۲۱۰) و منزوی (۵۰۵) آورده‌اند.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۲۱/۱

آغاز: بسمله، الحمد لخالق البرایا ... اما بعد غرض از تحریر این رساله آن است که بدانند طالبان علم که علم طب علم شریف است؛ **انجام:** خاصه اگر باپودنه خورند.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۷ - ۳۹۶]

● عنوان الدراية فيمن عرف من العلماء فی المائة السابعة ببجانة / تراجم / عربی

'unwān-ud dirāya fī-man 'urifa min-al 'ulamā' fi-l mi'at-is sābi'a bi-bajjāna

غبرینی، احمد بن احمد، ۶۴۴ - ۷۱۴ قمری

qobrīnī, ahmad ebn-e ahmad (1247 - 1315)

مؤلف از علمای برجسته کشور مغرب بوده و مدتی در شهر بجانة تونس منصب قضاوت داشته و به تدریس نیز اشتغال داشته است. شهرت وی به علت تألیف کتاب حاضر است که اثر مهم علمی به شمار می‌رود. وی در این کتاب علمای قرن هفتم هجری، که در شهر بجانة زاده شده و یا در آنجا درگذشته‌اند را شناسانده لیکن در این میان، برخی از علمای اواخر قرن ششم، از جلالت خاصی برخوردار بوده‌اند، از این رو آنها را نیز معرفی نموده است.

چاپ: با تحقیق رابح بونار، الجزایر، ۱۳۸۹ق / ۱۹۷۰م

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۸۴

آغاز: بسمله، الحمد لله الذی حفظ الذکر بحفظ اهله و شرفهم بوراثة انبیائه و رسله و جعل تفاوتهم فی علی الدرجات بحسب

تفاوتهم فی حمله ... اما بعد فانه لما کان طلب العلم الدینی فرضا علی الکفایة حینا و متعینا فی الحال و لم یکن بد فی تحصیله ... و انی قد رایت ان اذکر فی هذا التقیید من العلماء.؛ **انجام:** و لیقع الاقتصار علی هذا القدر من الروایة ففیه بحول اله کفایة و الله تعالی ینفع المؤلف و الحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ مغربی، کا: عبدالله بن محمد قرشی، تا: ۸۱۱ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: عبدالرحمن بن محمد به تاریخ ۱۰۴۷؛ ۱۲۱گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۷ - ۶۵۳]

● **عنوان دین** / فقه / فارسی

'onvān-e dīn

فقه فتوایی است مطابق مذهب شافعی در چهل «باب»، به نثر فارسی قدیمی: ۱. ایمان؛ ۲. طهارت؛ ۳. نجاست؛ ۴. نظافت؛ ۵. قضای حاجت؛ ۶. وضو و ثواب آن؛ ۷. سواک؛ ۸ غسل کردن و ثواب آن؛ ۹. تیمم؛ ۱۰. مسح؛ ۱۱. نماز اوقات و شرایط آن؛ ۱۲. مسجد رفتن؛ ۱۳. فرایض نماز؛ ۱۴. سنن نماز؛ ۱۵. حضور معانی و اذکار نماز؛ ۱۶. دعا بعد از نماز بامداد و اوراد آن؛ ۱۷. سجود سهو؛ ۱۸. سجده تلاوت و سجده شکر؛ ۱۹. اقتداء امامت؛ ۲۰. نماز جمعه؛ ۲۱. نماز عید؛ ۲۲. نماز سفر؛ ۲۳. نماز مریض؛ ۲۴. نماز جنائز؛ ۲۵. نوافل و نماز شب و نماز چاشت؛ ۲۶. اوراد نمازهای رجب؛ ۲۷. اوراد نمازهای شعبان؛ ۲۸. تراویح و نمازهای رمضان و نمازهای ایام شریفه و نماز حاجت و خیرات؛ ۲۹. روزه؛ ۳۰. زکات؛ ۳۱. حج؛ ۳۲. صلوات بر رسول؛ ۳۳. شرایط دعوات؛ ۳۴. ذکر دعوات و تعویذات و رقیات؛ ۳۵. گناه کبائر؛ ۳۶. ترک معاصی و آداب خلق با خلایق و دوستی با خلایق که برای خدا بود؛ ۳۷. جوانمردی و تصوف؛ ۳۸. آداب طعام خوردن؛ ۳۹. طب نبی؛ ۴۰. خواص سوره قرآن.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۳۶

آغاز: بسمله. بدانکه پیغمبر صلوات الله علیه فرمود طلب العلم فریضة علی کل مسلم و مسلمة و هم فرمود الفضل الاعمال علی ظهر الارض ... پس این مختصر مذهب امام مطلبی ابن عم بنی محمد بن ادریس الشافعی رضی الله عنه تألیف افتاد از کتب معتبر ائمه دین و بیش دانایان راه یقین در اصول اعتقاد به معتقد محی السنة رحمه الله و فرایض و سنن صلوة و روزه و زکوة و حج با چند باب آداب از مهمات که یاد می‌رود و نامش عنوان دین کرده آمد؛ **انجام:** عید فطر بعد از نماز عید چهار رکعت نماز کند در رکعت اول الحمد ... کتابهای خدای تعالی فرستاد خوانده و همه درویشان را سیر کرده.

تا باب ۲۸ کتاب را در بردارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۰ - ۲۰۳]

● **عنوان الدیوان فی اسماء الحیوان** / طبیعیات / عربی

'unwān-ud dīvān fī asmā'-il ḥayawān

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری

soyūtī, 'abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

کتابی است مشتمل بر اسامی حیواناتی که سیوطی در «دیوان الحیوان» و «ذیل الحیوان» خود آورده، چه آنهایی که در اصل «حیاة الحیوان» دمیری ذکر شده و چه آنهایی که سیوطی به آن افزوده است. در این کتاب مؤلف بر خلاف کتب دیگر و مانند بعضی کتب لغت، اسامی حیوانات را بر اساس حرف لام الفعل (حرف آخر) کلمات به ترتیب حروف معجم مرتب کرده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۲۰۶

آغاز: بسمله. و هو حسبی الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی و بعد فأنی قد اختصرت کتاب حیاة الحیوان للامام ... ثم رأیت أن آجرد ما حواه الکتاب من اسماء الحیوان اصلا و زیادة فی هذا المختصر و سمیته عنوان الدیوان فی اسماء الحیوان و الله المستعان؛ **انجام:** حرف النون الاتان الحمار ... الرهدن مثلث الراء طائر کالعصفور بمکة کالرهدنة و الرهدنة

تا اواسط حرف نون است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «یا باسط ۱۱۲۲» (مربع)؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ جلد: تیماج، ۲۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۸سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۴۹۱]

● **عنوان الزمان بتراجم الشیوخ و الاقران** / تراجم / عربی

'unwān-uz zamān bi-tarājim-iš šuyūx wa-l aqrān

بقاعی، ابراهیم بن عمر، ۸۰۹؟ - ۸۸۵ قمری

beqā'ī, ebrāhīm ebn-e 'omar (1407 - 1481)

کتابی است در شرح حال مشایخ مؤلف، و همچنین بسیاری از اقران و آن را در یک «مقدمه» و دو «قسم» به ترتیب حروف معجم مرتب نموده است.

[کشف الظنون ۱۱۷۴/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۲۶عکسی

آغاز: یقول احوج الخلق الی عفو الحق ابو الحسن ابراهیم ابن عمر بن حسن ... اما بعد: فهذه تراجم شیوخی الذین اخذت عنهم ... سمیته: عنوان الزمان بتراجم الشیوخ و الاقران؛ **انجام:** هو بباب النصر من القاهرة ولد فی حدود سنة خمس و خمسین و سبع مائة تقریباً، تم ذلک و الحمدلله وحده، و صلی الله علی سیدنا محمد و اله و سلم.

نسخه اصل: کوپریلی - استانبول، ش ۱۱۱۹ (فهرس مخطوطات کوپریلی ۵۷۲/۱)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح؛ ۳۸۶گ، ۳۳ سطر [عکسی ف: ۲ - ۱۰۹]

● **عنوان السعادة** / اخلاق / عربی

'unwān-us sa'āda

مؤلف این کتاب را به نام ابوالمظفر سلیمان بن علی دیلمی تألیف و وی را با القاب و عناوین شاهانه: «الملک الجلیل ... المظفر المنصور المجاهد معین الدنیا و الدین مغیث الاسلام و المسلمین قاتل الکفرة ... قاهر الزنادقة و الملحدین مجیر المظلومین. المنصف من الظالمین. تاج الملوک و السلاطین» یاد کرده است. پنداشته می‌شود که او همان «پروانه معین الدین سلیمان بن مهذب الدین علی دیلمی صاحب سینوب» از شهریاران سلسله پروانیان (تیره از سلاجقه آسیای صغری) باشد بنابراین مؤلف از مردمان نیمه دوم قرن هفتم خواهد بود. کشف الظنون (ج ۲: ص۱۳۷) این کتاب را با مشخصات ذکر کرده لکن مؤلف آن را نشناخته است. کتاب مشتمل است بر گفتار مأثوره از حکماء درباره تحصیل خصایل نفسانی و ترک رذایل اخلاقی و تدبیر سیاست جمهور. نخست حدیث شریف نبوی «المسلم من سلم المسلمون من یده و لسانه» را عنوان داشته پس از آن گفتاری از «شیث پیغمبر» و سپس آراء حکماء را آورده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۵۷

آغاز: الحمدلله الفاضل طوله الشامل فضله الباهر برهانه القاهر سلطانه؛ **انجام:** لطبایعک و فعالک کما تنحد لوجهک.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ظاهرا نسخه ناقص است؛ پس از این یک صفحه نجومی در ایام تاریخی (از اعیاد و سوگواری ها و غیرهما) از ملت مسیحی است، در وسط صفحه نوشته شده «توقیعات النصاری»، نسخه ظاهراً در قرن ۷ نوشته شده، پس از این صفحه الحاقی است که گویا آن هم در همان سده نوشته شده، شامل جمله از کلمات قصار علوی، دو حدیث قدسی به روایت اهل سنت، تفسیر سوره توحید از خواجه نصیرالدین طوسی، فائده مختصر در جمع احادیث: «اول ماخلق الله العقل. اول ما خلق الله القلم. اول ما خلق الله نوری» از نجم الدین کاشانی، نسخه اجازه ارشاد شهاب الدین ابو عبدالله عمر بن محمد بن عبدالله سهروردی به حسن بن شریف مودود بن حسن بن علوی، ۳ نامه بلیغ پارسی؛ واقف: نائینی؛ ۱۶گ، اندازه: ۱۰×۲۲سم [ف: ۶ – ۴۴۷]

● **عنوان الشرف الوافی فی الفقه و النحو و التاریخ و العروض و القوافی** / چند دانشی / عربی

'unwān-uš šaraf-il wāfī fi-l fiqh wa-n naḥw wa-t tārīx wa-l 'arūḍ wa-l qawāfī

ابن مقری، اسماعیل بن ابی بکر، ۷۵۵ – ۸۳۷ قمری

ebn-e moqrī, esmā'īl ebn-e abī bakr (1355 - 1434)

به دستور: ناصر اسماعیل بن عباس

تاریخ تألیف: ۲ محرم ۸۰۴ق

کتابی است عجیب الوضع در پنج علم، فقه، نحو، تاریخ، عروض و قوافی که اصل آن فقه می‌باشد و چهار علم دیگر نیز از پاره‌ای رموزات و ترتیبات متخذه از آن کتاب مستفاد می‌گردد. کتابی است بدیع الوصف در مجلدی کوچک و سبب تألیفش آن بود که مؤلف (ابن مقری) به قضاوت بسیار حریص بوده است و تلاش می‌کرده است تا پس از فیروزآبادی ــ صاحب قاموس المحیط ــ آن مقام را اشغال نماید. چون صاحب قاموس کتابی برای سلطان اشرف صاحب بلاد یمن تألیف نمود که اول تمامی سطور آن حرف الف بود و به همین جهت مورد حیرت و جالب نظر سلطان گردید، لذا شرف الدین هم کتاب عنوان الشرف را در فقه تألیف نمود و کلمات آن را با رنگ سرخ و سیاه به طوری مرتب کرد که علاوه بر فقه، چهار علم دیگر نحو و تاریخ و عروض و قوافی نیز از آن استخراج می‌شود. چنان‌که کلمه اول سطور با رنگ سرخ، علم عروض، بعد از آن نیز با رنگ سرخ تاریخ، پس از آن نیز با رنگ سرخ نحو و اواخر سطور قوافی بود و مجموع کلمات و سطور آن بدون توجه به رنگ‌های سرخی و سیاهی به طور معمول، علم فقه می‌باشد. شرف الدین در این فن مبتکر بود و پس از او سیوطی کتاب «النفحة المکیه» را در ظرف یک روز به همین نحو نوشت و سپس قاضی دمیاطی و دیگران. (فاضل)

آغاز: آغاز فقه: الحمدلله ولی الحمد و مستحقه الذی لایقوم بحمده أحد من خلقه ...

آغاز عروض: امر بتألیف هذا الکتاب و جمعه مولانا السلطان الملک المشرف اسماعیل ابن عباس.

آغاز تاریخ: الحمدلله حق حمده ... فهذه نبذة جمعتها ... مورخاً دولة ائمة الزمن ... الملک المنصور نورالدین عمر بن علی الرسول.

آغاز نحو: بحمدالله استفتح ...

آغاز قافیه: الحمد لله الذی علم الانسان ما لم یعلم و هدانا للتی هی اقوم ... و بعد فینبغی للناظر فی علم القوافی ان یعرف المقید و المطلق ...

انجام: انجام فقه: غایة التسلیم الوجب للکرامة فی دار النعیم.

انجام عروض:و فی الوافر معقول و فی الکامل موقوص تم العروض

انجام تاریخ: علی محمد وآله و سلم.

انجام نحو: جنات النعیم.

انجام قافیه: و الله اعلم. تم الکتاب.

چاپ: و در حلب و حیدرآباد و قاهره، مطبعة البهیة السنیة المصریة، ۱۱۳ص، ۱۴۰۱ق چاپ شده

[دنا ۶۴۱/۷–۶۴۲ (۴۲ نسخه)؛ الذریعة ۴۱/۴؛ آداب اللغة جرجی زیدان ۱۳۷/۳؛ معجم المؤلفین ۲۶۲/۲؛ کشف الظنون ۱۱۷۵/۲؛ الاوقاف العامة موصل ۱۵۱/۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۴ خوئی

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم و هی ان یکون رب النسب الملحق به میتاوان یکون من یلحقه بالمیت ... یومئذاته و ارث یحتوی علی جمیع المیراث و یحرزه فان لم یحز و لم یثبت فی جناب المقر و لا یشار که و لومات رجل و خلف علیا و محمد فاستلحق علی وحده اخالم یثبت فان مات محمدا و علیا حایز ارثه لزم النسب و صلی الله علی محمد و آله و سلم غایة التسلیم الموجب للکرامة فی دار النعیم تم.

در فهرست موشحات آمده است و بعد در ص ۶۴۲ اصلاح شده است (فهرست رایانه‌ای ۷۱۵)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ تملك: اسدالله حسینی؛ جلد: تیماج، ۱۱۶ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۷ - ۳۷۵]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۴۸

خط: نسخ، کا: احمد ابن محمد بن علی سخاوی شافعی، تا: ۲۶ صفر ۸۰۸ق، جا: مصر؛ مقابله شده در مکه با نسخه مقابله شده با نسخه مصنف، نیز مقابله شده با نسخه مصنف در مدرسة الباذرية در دمشق در ۱۸ ربیع الاول ۸۷۳؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن، ۱۱۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۸/۴×۲۷سم [ف: ۱ - ۳۷۳]

۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر فقه

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد نبع الرجبحی (؟) شافعی، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۸۷۷ق؛ مصحح؛ تملك: أبوالارشاد حسن، اسماعیل بن محمد مدعو به کوچك جلبی زاده در ۱۱۴۳، مولی علی اکبر در ۱۱۴۹، محمد بن حاج سعد نقیب احمدی؛ مهر: «عبده الراجی محمد کریم الرضوی» (مربع)؛ جلد: چرم سیاه، ۷۸گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۳ - ۶۱۳]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۶۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۸۱ق؛ تملك فرهاد میرزا در ۱۲۶۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: عطف و گوشه میشن، ۸۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۶/۴سم [ف: ۱ - ۳۷۳]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۵۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۲۵ق، به نام «زیج خواجه نصیر» در پایان؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سیاه، ۶۲گ، ۲۱ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱۷ - ۵۱۲]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر فقه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۵۵ق؛ جلد: میشن [الفبائی: - ۴۱۲]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۱۰۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۷۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۳۷۳]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۱۵/۲

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ابعاد متن: ۹×۱۶، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۴۸۸]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۸۹/۱۱

خط: نستعلیق، کا: احمد، تا: ۱۰۱۴ق، جا: جزیره دروست؛ جلد: مقوا، ۴گ (۱۴۹ر-۱۵۲ر)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۷۰]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۴۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۳۳ق؛ کاغذ: استنبولی، جلد: تیماج، ۷۶گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۳ - ۳۰۲۸]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۴۹۱-۹/۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر فقه

خط: نسخ، کا: محمد فرج بن احمد احسایی، تا: دوشنبه ۴ صفر ۱۰۸۵ق، جا: حیدرآباد؛ مجدول؛ واقف: درویش عثمان، ۱۲۳۳؛ ۶۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۵ - ۲۹۳۵]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۵۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ با یادداشت محمد بن عبدالله بن علی بن محمد النعمان؛ مهر: سلطان ۱۱۱۹؛ کاغذ: سپاهانی، ۷۷گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۴سم [ف: ۱۷ - ۳۳۳]

۱۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۸۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر فقه

در فهرست با عنوان «پنج جهت» و ناشناس آمده؛ خط: نسخ پخته، کا: احمد بن ملا حاجی الخطیب المشهور بیا سینان، تا: یک‌شنبه اواخر محرم ۱۱۲۰ق؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۶۲گ، ۲۱ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه:۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۳۴]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۱۳

خط: نسخ، کا: ملا محمد یوسف، تا: ۱۱۶۴ق؛ مذهب و مجدول؛ کاغذ: ترمه، ۷۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۰/۳×۲۹/۳سم [ف: ۱- ۳۷۳]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر فقه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۷۷گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۹ - ۶۵]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۶/۳

آغاز: امر بتألیف هذا الکتاب و جمعه مولانا السلطان الملك المشرف اسماعیل ابن عباس ... فهذا الکتاب الفته فی العروض اوله بحر الطویل و هو؛ **انجام:** و فی الوافر نعقول و فی الکامل موقوص تم العروض

با عنوان «العروض»؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن احمد موسوی رشتی، تا: قرن ۱۳؛ ۴ص (۱۰۰-۱۰۳)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳۲ - ۱۴۲]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر فقه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج نیلی، ۱۰۰گ، ۱۳سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۲۴ - ۱۱۳]

۱۸. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر فقه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سبز، ۷۳گ، ۱۸ سطر

(۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: – ۵۸]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۸۳/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر فقه

کا: میرزا محمد رضا، تا: قرن ۱۳؛ کاتب در ذیل نسخه اشتباهاً چنین نوشته «تمت هذه الرسالة الموسومه بزیج مولانا خواجه نصیر رحمه الله»؛ جلد: تیماج، ۱۲۲ص (۹۵-۲۱۶)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱۰ – ۱۲۳۹]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر فقه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ ۵۴گ، ۲۵ سطر (۱۲/۵× ۲۲)، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۷ – ۶۵۰]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۹۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: میشن، ۱۰۰۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۴×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۳۷۳]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر فقه

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن محمد کاظم همدانی، تا: ۱۲۴۶ق؛ مجدول؛ ۶۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۲۰ – ۸۰]

۲۳. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر فقه

خط: نسخ روشن، کا: محمد تقی بن محمد کاظم همدانی، تا: ۱۲۴۶ق؛ مجدول در هفت ستون؛ تملک: فرهاد میرزا معتمدالدوله در ۱۲۵۲ با مهر «عبدالراجی فرهاد»؛ جلد: تیماج یشمی، ۶۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸/۲سم [نشریه: ۶ – ۹۸]

۲۴. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۱۵۹

با جدول‌های عمودی در پنج ستون نوشته شده: اول سطرها که به جوهر سرخ است اگر عمودی خوانده شود در علم عروض است. ستون دوم که آن هم با رنگ سرخ است در تاریخ دولت بنی رسول است، ستون سوم باز با جوهر سرخ و در علم نحو است، ستون چهارم که حروف اواخر کلمات و در آخر سطرها است در علم قافیه است و متن کتاب که حروف و کلمات سرخ و سیاه افقی خوانده شود در علم فقه است؛ خط: نسخ خوب، کا: حسن بن کاظم حسینی همدانی، تا: ۱۲۴۸ق [ف: – ۲۶۲]

۲۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۴۸

خط: نسخ، کا: حسین بن عبدالکریم و زوایی قمی، تا: ۱۲۴۹ق؛ در چهار ستون؛ جلد: تیماج سبز، ۵۶گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ – ۳۳۳]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر فقه

خط: نسخ خوش، کا: یزمه بض کاعو سبر و هسهی الزنجانی، تا: ۱۲۶۱ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۰۱گ، ۱۳ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۵ – ۴۶]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۴۲۸

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ – ۱۹۷]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۶/۴

آغاز: الحمد لله الذی علم الانسان ما لم یعلم و هدانا للتی هی اقوم ... و بعد فینبغی للناظر فی علم القوافی ان یعرف المقید و المطلق

در فهرست با عنوان «علم القوافی» آمده؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن احمد موسوی رشتی، تا: ۶ صفر ۱۲۶۲ق؛ ۶ص (۱۰۴-۱۰۹)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱×۱۷/۵سم [ف: ۳۲ – ۱۴۲]

۲۸. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و منذ انه وارث یحتوی علی جمیع المیراث و یجوزه فان لم یجزه لم یثبت فی جناب المقر و لایشارکه و لو مات رجل وخلف علیا و محمد افا ستلحق علی وحده اخا ... لزم النسب.

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق، به دستور میرزا فضل الله متولی و پیشکار خراسان؛ مجدول، مصحح؛ جلد: ترمه، ۵۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف مخ: ۳ – ۱۴۰۳]

۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر فقه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ جلد: تیماج، ۷۹گ، ۱۸ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۹ – ۱۴۹]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۸۰/۱

آغاز: بدیعة بلیغة منها نبذة من تاریخ الدولة الرسولیة و شئ من الکلام فی معانی العربیة؛ **انجام:** برابر فقه

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن ملا احمد بن شیخ شیوخ شیخ ابی بکر بن شیخ صدرالدین، تا: با تاریخ ۱۲۸۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۹۹گ (۱ر-۹۹پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۵ – ۹۲]

۳۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۸۲

آغاز: برابر

خط: نسخ شیرین، کا: علی، تا: چهارشنبه ۱۴ صفر ۱۲۸۶ق، حسب فرمایش نظام الملک میرزا محمد کاظم خان؛ مجدول مذهب؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۵۳گ، ۲۵ سطر (۱۱/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۱ – ۱۵۶]

۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر فقه

خط: نسخ خوش، کا: احمد بن سید محمد رضا طباطبائی اردستانی، تا: ۱۲۹۳ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰۶گ، ۱۳ سطر (۱۱/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۹×۲۶/۵سم [ف: ۹ – ۲۷۲]

۳۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۶۵-عکسی

آغاز: برابر

خط: نسخ ثلث، بی‌کا، بی‌تا؛ هر رویه در ۷ جدول، یادداشتی درباره کتاب به نقل از «کشف الظنون» از لطف علی بن موید الدوله تهماسب میرزا بن دولتشاه محمد علی میرزا بن فتح علی شاه قاجار، در ۱۳۰۱ق؛ ۱۲۵ص، ۲۱ سطر (۱۴/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۲۱×۲۹سم [عکسی ف: ۱ – ۲۶۹]

۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان الله لا یضیع اجر المصلحین بعد ان ساعدنی التوفیق لامتثال

خط:نسخ، کا: محمد کاظم خوئینی زنجانی، تا: ۱۳۰۴ق؛ مجدول؛ ۱۰۰گ، ۱۳ سطر (۱۱×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۸ - ۴۶۱]

۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۵۷

خط: نسخ، کا: محمد کاظم خوینی، تا: ۱۳۰۴ق؛ مجدول؛ ۱۰۵گ، ۱۲ سطر (۸×۱۱)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱۴ - ۳۸۸۱]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۸۶

خط: نسخ زیبا، کا: شیخ محمد حسن ادیب کرمانی، تا: ۱۴ رجب ۱۳۲۴ق، برای میرزا محمد حسین مستوفی کل مملکت ایران؛ جلد: تیماج، ۶۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۶سم [ف: ۲۵ - ۲۷۹]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۳۳

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای شمسه، ۶۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۵ - ۱۴۴]

۳۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۳۳

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: - ۱۳۴۲]

۳۹. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۶۰۰]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۱۶۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی، مجموعه نوازی؛ ۵۸گ، اندازه: ۱۹×۲۷/۴سم [رایانه]

● عنوان الصواب فی طرق الاستخارات = الاستخارة /

استخاره / عربی

ʻunwān-uṣ ṣawāb fī ṭuruq-il istixārāt = al-istixāra

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ – ۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

تاریخ تألیف: ۲ رجب ۱۲۷۷ق

در انواع استخاره‌هایی که در احادیث ائمه معصومین علیه السلام روایت شده مشتمل بر یک «مقدمه» و هشت «باب» هر باب در چند «فصل»: المقدمة فیما یجب تقدیمه؛ باب ۱. مطلق الاستخارة؛ ۲. الاستخارة بطلب تقدیر الخیرة؛ ۳. الاستخارة بطلب تعریف الخیرة بالالهام؛ ۴. الاستخارة بطلب تعریف الخیرة بالرقاع؛ ۵. الاستخارة بطلب تعریف الخیرة بالسبحة و الحصی؛ ۶. الاستخارة بطلب معرفة الخیرة بالمصحف؛ ۷. الاستشارة؛ ۸ الاستخارة بطلب تعریف الخیرة عی ألسنة الاخوان. (سید احمد اشکوری)

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلاة علی محمد و آله الطاهرین و رهطه المخلصین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین ... انی لما رایت ان مما شاع و ذاع حتی ملا الاصقاع و غلب علی الطبایع ...

انجام: فلا تعبا بشیء من امره علی حال ولاقوة الا بالله هذا آخر ما اردنا ایراده ...

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۳/۳

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن محمد کاظم، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج حنایی، ۴ص (۱۰۵–۱۰۸)، ۲۰ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۲۱۸]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۶۹۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: یوسف بن علی شیرازی، تا: ۱۳۰۸ق؛ ۸۸گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: یوسف بن علی سبزواری، تا: چهارشنبه ۱۶ جمادی الاول ۱۳۱۰ق؛ جلد: تیماج سبز، ۹۰گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۳ - ۷۴]

۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۶۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم ، ۲۶گ (۲۹پ–۵۴پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۲ - ۷۳]

● عنوان العبر و دیوان المبتدا و الخبر (ترجمه) /

ادبیات / ترکی

ʻonvān-ol ʻebar va d.-ol mobtadā va-l xabar (t.)

پیرزاده، محمد صاحب، – ۱۱۶۲ قمری

pīrzāde, mohammad sāheb (- 1749)

وابسته به: العبر و دیوان المبتداء و الخبر فی ایام العرب و العجم؛ ابن خلدون، عبدالرحمن بن محمد (۷۳۲–۸۰۸)

ترجمه از شیخ الاسلام مولی محمد صاحب پیری زاده باید باشد.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۱۳

نسخه ما با سرگذشت مؤلف به ترکی در آغاز و ترجمه مجلد نخستین است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ ۳۱۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۲/۱×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۶۱۶]

● العنوان فی السلوک النسوان = سلوک النساء /

اخلاق / فارسی

al-ʻonvān fe-s solūk-en nesvān = solūk-on nesā'

متقی، علی بن حسام الدین، ۸۸۸ – ۹۷۵ قمری

mottaqī, ʻalī ebn-e hesām-od-dīn (1484 - 1568)

رساله در بیان کیفیت سلوک طبقه زنان در مسائل عرفانی است که در قالب فصول، بایدها و نبایدهای اخلاقی این صنف را برشمرده: فصل در بیان مراتب سه‌گانه (خدایی، پیامبری، ولایتی و اقسام ولایتی)؛ فصل در عالم صوری و معنوی؛ فصل در

ترهیب زنان؛ فصل در آداب و حقوق زنان و مسائل فقهی مربوط به آنان با سربندهای «مساله». مؤلف در مقدمه «جر الثقیل فی سلوک المعیل» خود از رساله حاضر با عنوان «سلوک النساء» یاد کرده است.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی خلق الزوجین الذکر و الانثی ثم مزجهما ...

انجام: هر مرد و زنی که دختر را کاره باشد او از جمله خراب کنندگان عالم باشد تمت

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۷۴۲

آغاز: بر سه نوع است خدایی و پیغامبری و ولایت و معلوم اهل حق است بلاشک که مرد یا زن ... به مرتبه خدایی نرسد؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: قطب الدین شیخ ابراهیم بن شیخ مبارک بلگرامی، تا: ۱۰۹۳ق، جا: رجبوره پرکنه شاه آباد سرهند؛ افتادگی: آغاز (حدود هشت سطر)؛ اهدایی: رهبری، بهمن۱۳۸۴؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۲۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۹۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۶۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۴ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۱۱گ (۱۰–۲۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [اهدائی رهبر: ۶– ۹۹]

● عنوان القبلة = منهاج القبلة / هیئت، فقه / فارسی

ʻonvān-ol qebla = menhāj-ol qebla

ساوه ای، محمد یحیی بن محمد شریف، ق۱۱ قمری

sāve'ī, mohammad yahyā ebn-e mohammad šarīf (-17c)

اهدا به: شاه عباس دوم (۱۰۵۲–۱۰۷۷ ق)

تاریخ تألیف: ۱۰۷۶ق

رساله‌ای است با عناوین «منهاج، منهاج» درباره قبله از جنبه شرعی و فقهی و تعیین سمت قبله از نظر قواعد فلکی در سه «مقاله»: ۱. ذکر ترجمه آیاتی که در باب قبله نزول یافته (هفت آیه از سوره بقره و یک آیه از سوره مائده آورده است)؛ ۲. ذکر احکام و علاماتی که فقهاء ناجیه رضوان الله علیهم بیان فرموده‌اند؛ ۳. ذکر مناهج معرفت و تعیین قبله موافق قواعد و قوانین اهل هیئت و ریاضی.

آغاز: بسمله. درخشنده کواکب حمدی که از مطلع مقال ساکنان بیت معمور بنور صدق و یقین کانها کواکب دری

انجام: و اگر باشد بمقتضای الانسان مرکب من السهو و النیسان معذور بوده به زلال عفو معفو گردد و السلام علی من اتبع الهدی

[الذریعة ۱۷۱/۲۳؛ نسخه‌های منزوی ۳۵۷/۱؛ دنا ۶۴۳/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۰۷۰/۴]

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** دایره ارتفاع عظیمه است که بدو قطب افق گذرد با هر نقطه مفروضه از فلک و افق را قطع کند

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۶گ، ۱۵ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: – ۴۲۵]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۰۷۶ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۰/۳سم [ف: ۴ – ۷۹۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۰۱

آغاز: بنابرین این ضعیف ... (ساوه)ئی را که مستغرق بحر جرائم است داعیه آن شد که مهما امکن در مقام استخراج فوائد فرائد ... موسوم گردانید ... به منهاج القبله؛ **انجام:** این بود آنچه در باب تعیین قبله بنظر قاصر رسید ... در هر باب آنچه به خاطر ناقص رسیده بود بنا به اظهار کمال به خود مستند نداشت ... امید که جملگی آن ... از صوب صواب منحرف نباشد.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۶ق؛ افتادگی: آغاز(اندکی از دیباچه را ندارد)؛ محشی با نشان «منه دام عزه»؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مشمع، ۲۲۷ص، ۱۰۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱۹ – ۸۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۹۸۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۱۹۴ق؛ محشی بلفظ «منه»؛ ۲۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱۰ – ۷۷]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ربیع الاول؛ مصحح، روی برگ اول ابیاتی است از علی اکبر افتخاری طبیب که خودش نوشته؛ جلد: تیماج، ۸۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۴ – ۲۴۲]

● عنوان الکلام فی شرح ادعیة الصیام = شرح دعاهای روزانه ماه رمضان / شرح دعا / فارسی

ʻonvān-ol kalām fī š.-e adʻīyat-os sīyām = š.-e doʻā-hā-ye rūzāne-ye māh-e ramazān

فشارکی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۵۲ – ۱۳۱۴ قمری

fešārakī, mohammad bāqer ebn-e mohammad jaʻfar (1837 - 1897)

تاریخ تألیف: ۱۲۸۳ق

شرحی است بر دعاهایی که در روزهای ماه مبارک رمضان خوانده می‌شود. مؤلف می‌گوید: «نظر به اینکه دعاهای کوچک هر روزه دعاهایی است بلند مضمون مشتمل بر مطالب عالیه ... و این فقیر در سنوات عدیده هر روزی دعای آن روز را عنوان نموده ... در همه سنوات اعزه و اشراف کثیری خواهش داشتند

اینها را به سمت تحریر درآورده تا سایر مؤمنین از آن منتفع ... تا در این شهر صیام هزار و دویست و هشتاد و سه جمعی از طلاب بر این معنی مصر شدند ... مؤلف این شرح را بر پنج مقدمه و چهل مجلس مرتب کرده است و در پایان مجالس اشاره‌ای به مصائب اهل بیت (ع) می‌نماید. مصنف در ماه‌های رمضان دعاهای روزانه آن ماه را در منابر خود شرح می‌کرد بعداً به درخواست دوستانش آنها را به صورت کتاب حاضر در پنج «مقدمه» و چهل «مجلس» تنظیم نموده و در هر مجلس دعای یک روز مبارک را شرح نموده است. (صدرائی خوئی)

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی قصرت اوهام العارفین عن ادراک ذاته و انحصرت افهام العارفین عن عرفان کنه صفاته ... اما بعد فقیر خاکسار ... محمدباقر بن محمد جعفر ... چون شهر صیام ماهی است با برکت ... مقدمه اول بدان ای عزیز اگر چه این دعاها سندش ضعیف است ولکن اصل فقرات آنها اشعاری دارد بر صدور ...

چاپ: مشار فارسی، ج۳، ص۳۵۹۲؛ تهران، سنگی، ۱۳۳۳ق، رحلی، ۳۵۴ص؛ تهران، سنگی، ۱۳۲۴، وزیری، ۲۸۶ص

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۲۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اهل بیت او را شهر به شهر دیار به دیار می‌گردانند الا لعنة الله علی القوم الظالمین ...

موجودی تا موعظه شب بیستم و یکم و دعای روز بیستم می‌باشد و پس از آن مطالب متفرقه است؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: میشن عنابی، ۱۹۳گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۵۸۹]

۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۲۵/۱

آغاز: برابر

نسخه فقط پانزده مجلس مجلس اول را شامل است و ظاهراً مؤلف موفق با تألیف بقیه آن نشده است. تذکر: نام مؤلف به قرینه نسخه شماره ۷۶۵۳ گلپایگانی کامل شد؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۰گ، ۱۸-۲۲(۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۳۴]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۶۲-۱۰/۷۲

آغاز: برابر **انجام:** برای ماچه آورده‌ای که از گرسنگی هلاک شدیم گفت مرغی برای شما آورده‌ام که بریان کنم عبدالجبار چون این کلام شنید آن ضعیفه

ازآغاز تا اواسط شرح دعای روز بیست و یکم. تذکر: نام مؤلف به قرینه نسخه شماره ۷۶۵۳ گلپایگانی کامل شد؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۳ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با خط خوردگی؛ ۴۵گ، ۲۲-۲۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۴۰۰]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۵۳-۳۹/۳۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** یکی از اصحاب ما مقتل امام حسین (ع) را می‌خواند چون به این حدیث رسید که حضرت

قطعه ای از اوایل کتاب است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مسوده چاپ سنگی است؛ مجدول؛ جلد: گالینگور، ۳۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۵ - ۲۹۳۶]

● عنوان المرقصات و المطربات / موسیقی، ادبیات / عربی

'unwān-ul muraqqiṣāt wa-l muṭribāt

ابن سعید مغربی، علی بن موسی، ۶۱۰ - ۶۷۵ ؟ قمری

ebn-e sa'īd-e maqrebī, 'alī ebn-e mūsā (1214 - 1277)

تاریخ تألیف: ۶۴۱ق

در این کتاب از بلاغت شعرای متقدم و متأخر سخن گفته و این را مقدمه‌ای برای «جامع المرقصات و المطربات» محمد بن معلی ازدی، قرار داده و بر اساس زمان و طبقه‌ای که وی شکل داده: «المرقص و المطرب و المقبول و المسموع و المتروک» مرتب کرده است.

آغاز: و صلی الله علی محمد و آله و صحبه و سلم قال رئیس الادباء ... اما بعد حمدالله الذی شرف الانسان علی سایر انواع الحیوان بنطق اللسان ثم جعل اشرف بنی آدم من ارتقت درجته فی ذلک

چاپ: مطبوعات جمعیة المعارف، ۷۴ص، ۱۲۸۶ق؛ الجزائر، محقق: محداد عبدالقادر، مطبعة لو یس کربونل، ۱۹۴۲م.

[دنا ۶۴۳/۷؛ کشف الظنون ۴۱۹۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۳۵/۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** الخباز البلدی له فی المرقص. دری شجر للطیرفیه تشاجر ×× کان صنوف النورفیه جواهر / کان القماری و البلابل حولنا ×× قیان و اوراق الغصون شعائر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج تریاکی، سطور چلیپایی (۸/۵×۱۹)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۱۵۰۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۰۲۲/۱

خط: نسخ، کا: احمد طسوجی تبریزی، تا: قرن ۱۳، جا: چراغچی آذربایجان؛ جلد: میشن قهوه‌ای [ف: ۵ - ۴۰۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۶۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ظلام و بین الناظرین صباح، کاتب رقم کرده در تم المرقصات و المطربات و الحمدلله رب الارض ... سنه ۱۲۷۸، و انا العبد الاثم الجانی و المبتلی بالعلائق غفر ... له و لوالدیه بمحمد و آله.

خط: نسخ خوش، کا: محمد مسیح بن عبدالحمید موسوی اصفهانی مشهور به درب امامی، تا: ۱۲۷۸ق، جا: تبریز؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۲۱ص(۲-۱۲۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۰۲]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۴/۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اللیل رنجی الادیم تبری النجوم قد حل لنا بی‌کا، تا: محمد مسیح بن عبدالحمید موسوی اصفهانی درب

امامی ۱۲۸۰ق؛ جلد: میشن، ۵ص (۲۷۰–۲۷۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۹سم [ف: ۵ – ۸۶]

← عنوان المعارف ‹ عنوان البراهین

● **عنوانها** / تاریخ ایران / فارسی

'onvān-hā

در سبب تألیف کتاب آمده: «چون مقتضاء رای سلطان لایزال غالبا چنان بود که احوال فارس ... سریرگاه ملوک فارس ... روشن گردانیده». عناوینی که در آن دیده می‌شود چنین است: فصل در صفت فارس و احوال آن و مردمان ولایت؛ ذکر ملوک فرس و انساب و تواریخ آنها (از پیشدادیان تا یزدگرد)؛ آغاز گشایش فارس؛ فصل در ذکر فارس؛ فصل در بسط فارس؛ صفت کورتهای فارس از اصطخر و ابرقوه و اقلید و سرمق و کام فیروز و اسفیدان؛ ... احوال شبانکاران و کردان فارس و اسماعیلیان (نه به معنای مذهبی) و زامانیان و کرزانیان و مسعودیان و شکانیان تا می‌رسد به پایان کتاب در «ذکر کردان فارس».

مشهد؛ صحت، رضا (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: بسمه. ذکر ستایش سلطان المعظم غیاث الدینا و الدین انارالله برهانه. چون ایزد تعالی شخصی را از جمله اشخاص برگزید و زمام ملک و پادشاهی در قبضه آن که به علم و عدل نایل دارد و داد آنچه را از همه هنرها در ضمن این خصلت آراسته بود؛ **انجام:** و این دیگر کردان که اکنون به پارس اند جماعتی اند اندک عضدالدوله ایشان را از حدود اصفهان آروده و نسل ایشان نمانده. این است احوال ماجراء فارسی و فارسیان.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۱ق، با سرلوح، مجدول؛ با مهر محمد حسن؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۵۵۸]

● **العوائد** / کلام و اعتقادات / عربی

al-'awā'id

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ – ۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

رساله‌ای متوسط در معتقدات و اصول عقاید شیعه که مطابق مشرب شیخیه نوشته شده است. رساله حاضر که به صورت «عائدة، عائدة» تنظیم شده ۱۴ «عائدة» را در بردارد. نام حاضر که در داخل رساله نیامده و در جایی دیده نشد با استفاده از تقسیم‌بندی رساله انتخاب شد.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... انه قد کان یردعلی قلبی فی بعض الاحیان بعض المطالب فی اوقات التفکر اوغیرها ولربما ما کنت بصدده ابداً ولاتدبرت فیه اوتدبرت ولم انهه فاذا ورد وجدته حقاً مطابقاً ...

انجام: و وجوهها فی عالم البرزخ و وجوه وجوهها فی عالم الاخرة وکذلک مثل عالم البرزخ تخلع وتبقی فی علم الله و وجوهها فی الاخرة فافهم راشداً موفقاً تمت

[ریحانة الادب ۵۱/۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۳۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۵۴گ (۱ –۵۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۲۸ – ۵۳۶]

۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۲۰۴/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمدجعفر خورانی اصفهانی، تا: ۱۲۸۲ق؛ ۵۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۳ – ۱۴۰۴]

● **عوائد الایام فی عویصات المهام** / متفرقه / فارسی و عربی

'awā'id-ul ayyām fī 'awīṣāt-il mahām

آرانی کاشانی، محمد علی بن محمد حسن، ۱۱۷۷ – ۱۲۴۴ قمری

ārānī kāšānī, mohammad 'alī ebn-e mohammad hasan (1764 - 1829)

متفرقاتی است در موضوعات متفرقه که مؤلف آنها را جمع‌آوری و در کتاب حاضر با عناوین «عائدة، عائدة» گرد آورده است و مؤلف در دو شرح حال خودنوشتی که از خود نگاشته به این تألیف اشاره کرده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۲۰/۴

آغاز: العوائد المتفرقه سؤال در حدیثی وارد شده است که اهل الجنة جرد مرد معنی آن حدیث چگونه است بیان فرمائید؛ **انجام:** و هذا الکلام کما تری صریح فی ان المراد بالنزاع اللفظی هو النزاع فی الاصطلاح فالمراد ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۱۴گ (۷۵ر–۱۸۸پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۱۵]

● **عوائد الایام من مهمات ادلة الاحکام** / اصول فقه / عربی

'awā'id-ul ayyām min muhimmāt-i adillat-il aḥkām

نراقی، احمد بن محمد مهدی، ۱۱۸۵؟ – ۱۲۴۵ ؟ قمری

narāqī, ahmad ebn-e mohammad mahdī (1772 - 1830)

تاریخ تألیف: ۱۲۴۵ق

این کتاب آخرین تألیف وی و شامل مجموعه مباحث و قواعد اصولی، کلامی، فقهی و حدیثی است که در هشتاد و هشت «عائده» نگاشته شده است. برخی از «عائده»‌های کتاب عبارت

است از: ۱. بیان آیه اوفوا بالعقود؛ ... ۱۲. فی حکم ما اذا ورد عام مطلق و خاصان مطلقان احدهما موافق العام و الآخر مخالفه؛ ... ۱۴. فی حکم ما اذا ورد کلام فیه لفظان احدهما مشترک و للاخر حقیقة و مجاز و لم یجتمع احد الاولین مع حقیقة الاخر؛ ... ۱۷. هل الاصل فی اللفظ المشتق عدم زیادة قید فی معنی المبدء فیه ام لا؛ ... ۲۱. بیان ما یعارض استصحاب وجوده؛ ... ۳۱. بیان قاعدة اصالة تداخل الاسباب؛ ... ۴۱. بیان اصالة عدم حجیة مطلق الظن فی الاحکام الشرعیه؛ ... ۶۳. بیان طرق الاجماع عند الخاصة، ... ۸۸. تصحیح بعض اسماء الرجال و القابهم و کناهم. مؤلف برای آن نامی نگذاشته ولی چون مباحث را به عنوان عائده ذکر نموده و در مقدمه نگاشته‌اند: «هذا ما استطرفته من عوائد الایام من مهمات ادلة الاحکام وکلیات مسائل الحلال و الحرام و ما یتعلق بهذا المرام الخ» مشهور به «عوائد الایام» گردیده است.

آغاز: بسمله. الحمدلله علی ما أنعم و له الشکر علی ما ألهم و الصلاة علی باعث أیجاد العالم ... و بعد، فیقول الاذل الاحقر احمد بن محمد مهدی بن ابی ذر ... هذا ما ستطرفته من عوائد الایام من مهمات ادلة الاحکام و کلیات مسائل الحلال و الحرام

انجام: الشلمغانی: بالشین و الغین المعجمتین یعرف بابن العزاقر بالعین المهملة و الزای المعجمة و القاف و الراء.

چاپ: مشار عربی؛ ص۶۴۰؛ چاپ تحقیقی این اثر توسط مرکز تحقیقات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم منتشر شده؛ ۱۳۲۱ق، ۲۹۸+۴ص؛ ایران، تهران، ۱۲۶۶ق، سنگی، خشتی، به سعی و اهتمام محمد بن عبدالله طبسی خراسانی، مشهور به مقدس؛ ایران، تهران، بی ناشر، سنگی، وزیری، ۲۹۸ص

[الذریعة ۳۵۵/۱۵؛ کشف الحجب ۳۸۷؛ ایضاح المکنون ۱۳۰/۲؛ هدیة العارفین ۱۸۵/۱؛ دنا ۶۴۴/۷-۶۴۶ (۶۹ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- البوارق فی کشف معضلات الحقایق؛ هزار جریبی، محمد حسین بن محمد علی (۱۲۳۵-۱۳)

۲- حاشیة عوائد الایام من مهمات ادلة الاحکام

۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۶۵

عائده ۱ تا ۳۰ آن افتاده است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۷۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۱- ۱۸۷]

۲. اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه:۴۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: «عبده زین العابدین الموسوی»؛ ۲۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: - ۳۷]

۳. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۳۲۱ - ج

تا «عائدة اعلم انه یشتبه کثیرا وظیفة الحاکم فی الحکم بین المتنازعین» و برابر است با چاپ ۱۳۲۱ ص ۲۸۴ و پس از آن چند قاعده دیگر هست که در چاپی نیست و در فهرست آخر این نسخه خطی هم از آنها یاد گردید. این قاعده‌ها برخی گویا کامل نیست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۲۶۴گ، ۱۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: - ۴۰۴]

۴. کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۰/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۴۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۳۴

انجام: بل لو اراد و اللزوم احتاج الی عقد آخر ناقل شرعی کبیر أو صلح أو هبة، عائدة.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۲۰۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [مختصر ف: ۵۵۹]

۶. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۳۷۸/۳

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۸۵گ (۱۹۹ر-۲۸۳ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۳۰]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۶۴/۳

آغاز: اعلم ان من التعارض العام و الخاص من وجه ما اذا تعلق الامر باحدهما و النهی بالآخر فانه لایمکن اجتماعهما فی واحد و لو من جهتین؛ **انجام:** فلو کان راجحاً لما کان وجه لترکه قلنا انه ایضاً قد یشغل لما یورث من الضعف او یشغل عن الصوم فی یوم آخر غیره تمت.

بخشی از آن. در این قسمت بخشی از کتاب «عوائد الایام» با عنوان «فائدة: فی عدم اجتماع الامر و النهی» درج شده؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن مرتضی حسینی زنجانی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: ساغری مشکی، ۱۳گ (۶۸پ-۸۰پ)، ۳۳ سطر [ف: ۳۶ - ۲۴۹]

۸. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۵۵۵

انجام: و اما لم یقترن بشیء منهما فشاذ نادر التحقق و مثله لا یصلح جعله دلیلا من أدلة الأحکام أقول ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: آیة الله صادقی؛ ۱۶۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۴۰۱]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۶۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** الاحمسی بالحاء

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۲۱۳گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۱۰۲۳]

۱۰. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۱۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** الی عقد اخر ناقل شرعی کبیع اوصلح او هبة عائده

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مقابله شده؛ ۲۲۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: - ۱۸۸]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۶۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلا یصیر الأخذ بالشفعة لازما و لا الشیء المحبو ملکا لغیر الکبیر بل لو ارادوا للزوم احتاج الی عقد آخر ناقل شرعی کبیع أو صلح أو هبة.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی از محمود بن محسن (مالک نسخه)، مسأله‌ای فقهی درباره عقد نکاح به نقل از اجوبة المسائل

حجة الاسلام شفتی به فارسی؛ مهر: «یا محمود» (بیضی)؛ جلد: تیماج زرد، ۲۵۶گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴۴ - ۲۲۷]

۱۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۰۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۴۸۹]

۱۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۹۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن عبدالله طبسی خراسانی شهیر به مقدس، تا: قرن ۱۳؛ تملک: محمد مهدی بن محمد تقی با مهر «الراجی محمد مهدی بن محمد تقی» (بیضی)؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین، عبده محمد مهدی» (چهارگوش)؛ ۶۹۶ص، اندازه: ۱۹×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۲۳۰]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۰۷۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «محمد باقر بن زین العابدین موسوی» (بیضی)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۲۰۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۳۷]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۶۱۳

آغاز: برابر **انجام:** ان هذا الکتاب منه فیکون [حجة] معمولا به عنده والله اعلم بحقیقة الحال

موجودی آن تا پایان عائده ۶۶ (فی بیان اعتبار کتاب الفقه المنسوب الی الامام الرضا (ع)) است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ جلد: تیماج، ۱۸۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۳۸]

۱۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۲۴۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی اصغر بن محمد حسن قاینی خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ تملک: محمدعلی بن محمدرضا بن محمدحمزه قائنی در ۱۲۶۱؛ ۱۸۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۶۱۷]

۱۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۳۴

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه ای در نجف اشرف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ ۲۵۵ص [عکسی ف: ۷ - ۲۳۸]

۱۸. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۱۴گ، ۳۰ سطر [ف: - ۴۸]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فجوابنا من الایه غیر معلومه لجوازان یکون

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۸۱گ، ۱۹ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۶/۲×۲۲/۳سم [ف: ۱۷ - ۱۴۲]

۲۰. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۸ق

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۱۴۵]

۲۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۱۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲۵۴گ، ۱۹ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۶۱۳]

۲۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱۶۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۳۰۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۱۶]

۲۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۱۳

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛مصحح،محشی؛جلد:تیماج، ۱۸۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۱۶]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ جلد: تیماج، ۱۹۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۲۱]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۷۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه قرن ۱۳؛ تملک: میرزا محمد علی در ۲۶ محرم ۱۲۷۵؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ جلد: تیماج، ۲۲۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۳۲۱]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۸۷۱

آغاز: و ذلک کما ان امرأة زید مثلا هی فی العرف؛ **انجام:** ثم المثناه التحتانیه ... الالقاب تباع الزظی بضم

از عائده ۱۱ تا اواخر ۸۷؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اوراق متفرق کتاب از مسجد جامع طبس در تاریخ ۲۶ شوال ۱۳۸۲ توسط غلامرضا نمائی برداشته و مرتب و صحافی شده؛ تاریخ وقف: آبان ۱۳۶۸؛ جلد: مقوا، ۱۷۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۲۲]

۲۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۳۸۱-۲۷/۵۱

آغاز: و مقصود الله سبحانه و حججه الوسایط من العباد هو الاطاعه و التسلیم و الانقیاد و التجنب عن المخالفه؛ **انجام:** ایضا عبید بن عبدالعزیز بن یحیی بن احمد بن عیسی الجلودی بضم الجیم و ضم اللام و اسکان الواو و الدال.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۱۱۸گ، ۲۳-۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۹۳۸]

۲۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۳۱/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲۱ - ۲۵ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۷۲۸]

۲۹. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۱۴۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۵ جمادی الاول ۱۲۴۷ق؛ مصحح؛ مهر: «اللهم صل علی محمد و آل محمد» (مربع)؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۳۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۰۱]

۳۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۴۸

آغاز: برابر

کامل؛ خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ واقف: سپهسالار؛ جلد: تیماج، ۲۴۸ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۵۹۳]

۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۸۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لاحاجة الی ذکر الانواع و الاصناف من تلک الامور بعد الاحاطة بما ذکر

فقط ۴۴ عائده را دربر دارد که بخش اول آن با عائده سی و پنجم در بیان حجیه اخبار خاتمه یافته و ۹ عائده دیگر با فاصله‌ای ادامه می‌یابد و ناتمام رها می‌شود؛ خط: نسخ خوش، کا: محمد ابراهیم بن حاجی محمد علی اصفهانی، تا: ۱۲۴۷ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱۳۶گ (۱پ-۱۳۶)، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۲۰۸]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۷۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اللزوم احتاج الی عقد اخر نامل شرعی کبیع اوصلح او ابنه ...

بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۳۳. شاهرود؛ مدرسه اسماعیلیه؛ شماره نسخه:۵۴

کا: حسین بن ابراهیم کرمنی بسطامی، تا: چهارشنبه ۴ شوال ۱۲۵۳ق، جا: استرآباد مدرسه مفیدیه [ف: - ۱۴]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۳۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن میرزا محمد استرآبادی نجفی، تا: شنبه ۱۴ ربیع الثانی ۱۲۵۳ق، جا: استرآباد؛ ضمیمه: ضمن ۲ برگ ابتداء نسخه سؤال و جواب به فارسی در کیفیت صلوة لیل تألیف آقا سید محمد باقر (شفتی)؛ واقف: میرزا اسدالله فاضلی، تیر ۱۳۶۲؛ ۱۹۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۲۰]

۳۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۲۷۹-۳۷/۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: غلامرضا بن کربلایی قاسم استرآبادی، تا: ۸ رمضان ۱۲۵۳ق، جا: استرآباد مدرسه محسنیه؛ جلد: تیماج، ۱۸۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۹۳۷]

۳۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم مازندرانی ساروی، تا: چهارشنبه ۵ محرم ۱۲۵۵ق، جا: کربلا؛ مصحح، یادداشتی در استخاره ذات الرقاع؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۱۶]

۳۷. کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۴/۱

خط:نسخ،کا: محمد علی بن محمد محسن بیدگلی، تا: ۲۷ جمادی الثانی۱۲۵۶ق؛ از روی نسخه نوشته از روی اصل [نشریه: ۷ - ۳۹]

۳۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۲۵۴گ، ۲۲ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: - ۶۱۳]

۳۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۸۳

خط: نسخ متوسط، کا: ابوالقاسم پسر عبدالرحیم کاشانی ارانی، تا: ۱۲۵۸ق، به دستور سید علی اکبر نوشابادی؛ محشی، در گ ۱ر گفتاری از ملا احمد نراقی در تاریخ احوال ملا محمد مهدی نراقی، سپس در گ ۱ب و ۲ر فهرست ۸۸ عائده کتاب که به صورت شطرنجی در سه صفحه نوشته شده؛ مهر: «الراجی محمد تقی بن محمد حسین» (بیضی)؛ جلد: مذهب، ۹۶گ [ف: ۱۱-۷۰۹]

۴۰. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۸۸ - ج

خط: نسخ، کا: مهدی بن ملا زین العابدین، تا: روز نوروز صفر ۱۲۵۸ق، جا: نجف، برای سید عبدالله بوشهری فرزند سید علی بوشهری به دستور عباس بن محمد طباطبائی؛ جلد: تیماج، ۲۴۸گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۴۰۴]

۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۸۸

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم حاج عبدالرحیم کاشانی آرانی، تا: ۱۲۶۰ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۷۴گ، ۲۳ سطر (۱۰/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۱۷- ۱۹۹]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۳۷

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن محمد حسین آرانی کاشانی، تا: سه‌شنبه شوال ۱۲۶۰ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱۵۷گ، ۲۶ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۷ - ۳۵۰]

۴۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۵

خط: نسخ، کا: حسین بن ابراهیم، تا: جمعه ۲ ذیحجه ۱۲۶۰ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: میشن، ۱۹۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۱/۲سم [ف: ۱ - ۳۷۴]

۴۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۱۴۲/۱

خط: نستعلیق، کا: عبد العظیم بن محسن بن حاج محمد طاهر، تا: ۱۲۶۱ق؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۵۸۸]

۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۲۱۶

کا: محمد اسماعیل اردستانی، تا: ۱۲۶۱ق؛ خریداری از علیرضا طاهری یزدی [رایانه]

۴۶. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۳۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسماعیل، تا: ۱۲۶۲ق، جا: مدرسه جدید صدریه (شیراز)؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۴۷گ، ۲۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۹۶] و [ف: ۳ - ۶۴]

۴۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۸۴۱-۵۹/۶۱

آغاز: من یمین او نفع اخروی او دنیوی مما یسارله عرفا و عادة فهو لیس مما فیه نفع ولاضرر

از «البحث الثالث، قال البد خشی فی بیان نفی الضرر والضرار الضرر ...» تا آخر (عائده آخر در تصحیح اسماء الرجال تحریر نشده)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن علی، تا: ۱۲۶۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۵۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۳۷]

۴۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** المرعشی بفتح المیم و کسر العین المهملة،

البزو فری
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۶۲ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ روی برگ اول یادداشتی از فرزند مؤلف شمس المعالی و تملکی بدون نام به تاریخ ۱۲۶۲ با مهر «محمد حسین بن احمد احسن الله حاله» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۸ – ۲۹۱]

۴۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۵۰

آغاز: برابر

کامل؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ واقف: سپهسالار؛ جلد: تیماج، ۱۹۵ص، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱ – ۵۹۴]

۵۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۸۴۲/۱–۵۹/۶۲

آغاز: ذلک الامر الذی یرید المعاونة علیه اثما و محرما یکون ذلک الفعل الذی صور من المعادن ایضا اثما و حراما

از ماقبل «عائدة قد تکرر فی کلمات الفقهاء الاستدلال علی فساد البیع بکونه غررا» تا آخر کتاب؛ خط: نستعلیق، کا: ابن شاهنظر قریجاهی، من محال فیروز کوی، تا: ربیع الثانی ۱۲۶۴ق؛ افتادگی: آغاز؛۱۴۹گ(۱–۱۴۹)،۱۹سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۹۳۷]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۵۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسمعیل بن ملا محمد طاهر جیلانی بسطامی، تا: دهه سوم شعبان ۱۲۶۴ق، جا: دجیلان از محال بسطام؛ واقف: عبدالرحیم جلائیان، اردیبهشت۱۳۳۰؛ ۲۲۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ – ۶۳]

۵۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۴۹

خط: شکسته، نستعلیق، کا: علی اکبر ابن ابی الحسن بن محمد مهدی نراقی برادر زاده مؤلف، تا: ۱۴ رجب ۱۲۶۵ق، جا: نراق؛ جلد: میشن، ۳۳۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱ – ۳۷۴]

۵۳. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۹۵۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۵ جمادی الثانی ۱۲۶۵ق؛ مصحح؛ مهر: «عبده محمد علی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۱گ، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف مخ: ۳ – ۱۴۰۴]

۵۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۵۴۶/۱–۱۸/۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۶۵ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۷۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۹۳۷]

۵۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۵۸

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد رسول کاشانی، تا: چهارشنبه ۱۵ شعبان ۱۲۶۶ق؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «عبده الراجی محمد» (بیضی)؛ تملک: محمد علی واعظ تلواسکانی مورخ ۱۳۴۰ق؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ جلد: تیماج، ۲۲۹گ، ۲۰ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۷۶۸]

۵۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۹۶/۱

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن میرزا اسدالله خونساری، تا: ۱۲۶۹ق؛ اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۴۷]

۵۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵۳/۸

خط: نسخ، کا: محمدرضا بن مولانا علی شریف کوکدی گلپایگانی، تا: شنبه ۶ رمضان ۱۲۷۰ق؛ در این صفحه نخست مسئله «الشرط فی ضمن العقد» و مسئله «العقود تابعة للقصود» است برابر با ص ۴۱–۵۵ چاپ سنگی ۱۳۲۱ ایران سپس مسئله قرعه است برابر با ص ۲۲۲–۲۳۲ همین چاپ؛ محشی از «محمدرضا عفی عنه»؛ جلد: تیماج، ۱۷گ (۷۰پ–۷۹پ و ۸۱ر–۸۷ر)، ۲۱ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۸ – ۵۶۹]

۵۸. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۱۲۷

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: علی اصغر بن محمدعلی آرانی، ۱۲۷۰ ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۵گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: – ۱۰۹]

۵۹. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۹۷

خط: نسخ زیبا، کا: محمد حسین ابن علی عسکر کمارمیانی، تا: چهارشنبه ۹ رمضان ۱۲۷۰ق؛ ۲۴۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ – ۳۹۱]

۶۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۷۷ق؛ صورت امانت کتاب نزد حاجی آقا محمد در ۶ جمادی الثانی ۱۲۷۸؛ مهر: «محمد مسیح الموسوی» (بیضی)؛ جلد: چرم مشکی، ۲۱۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۱ – ۱۶۳]

۶۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۷۴۹

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن ملا علی، تا: ۱۲۷۸ق، برای سید احمد بن محسن حسینی مشهدی اردهالی؛ ۱۸۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱ – ۱۸۶]

۶۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۷۵۹/۷

یک عائده از عوائد (ضبط اسماء)؛ خط: نسخ، کا: سید محمد موسوی (گویا خوانساری)، تا: ۱۲۸۴ق [ف: ۳ – ۱۹]

۶۳. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۴۵۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فانما هی للامام العادل بین المسلمین.

تا اواخر عائده مربوط به قرعه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ واقف: علیمردان خان تیموری نصرت الملک؛ جلد: تیماج، ۲۳ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: – ۳۷۳]

۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۳۶۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** لعین المهمله و الاء المعجمه ... ابن محمد باقر اسمعیل

خط: نستعلیق، کا: ساروی مازندرانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج [رایانه]

۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۴۵۹

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ در چند نوبت قرائت و تصحیح و مقابله شده؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

۶۶. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۲۲/۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [نشریه: ۵ - ۶۰۶]

۶۷. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۳۵۵
بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: وزیری [ف: - ۱۸۸]

۶۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۰۸-ف
نسخه اصل:نسخه آقای حسن نراقی؛خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛با اجازه احمد نراقی به ملا محمد مهدی دوم آقا کوچك مورخ ذیحجه ۱۲۴۴ و اجازه علی بن جعفر به او؛ قطع: ربعی [فیلمها ف: ۲ - ۱۵۷]

۶۹. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۲۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و منهم من یقول بحجیة کل خبر غیر معلوم الکذب او غیر مظنونه و لاشک ان هذا الکتاب منه فیکون حجة معمولاً به عنده ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۳۵گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۱۱۶]

۷۰. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۰۶/۲
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۲۷ و ۳۰ سطر [تراثنا: س۶ش۴ - ۸۹]

۷۱. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۲۹۰/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی [تراثنا: س۶ش۳ - ۱۱۹]

۷۲. مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه:۱۹/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** البحث الثانی فی بیان ان القرعة هل یجوز لکل احد ... بعد از یک صفحه گوید: لا یحبسه الا نبی او وصی نبی واتقوا الحکومة فانما هی للامام العادل بین المسلمین.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳ سطر (۱۰×۱۵/۵)، قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۷۷۸]

۷۳. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء:۱-۱۱۹]

۷۴. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۱۴۰
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام ... [چند نسخه-ف: - ۳۳۱]

۷۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۲۸-۱۹/۵۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** قلنا مع أنه لیس الاعلی نفی حجیة الخبر الواحد
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «الراجی محمد الجواد الشریف۱۳۲۴» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۰۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۹۳۷]

۷۶. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۲۴۷
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: - ۱۷۷]

● **عوائد الایام و فوائد الانام** / چند دانشی / عربی

'awā'id-ul ayyām wa fawā'id-ul anām

آرانی کاشانی، غلامرضا بن محمد علی، ۱۱۹۲ - ۱۲۶۵ قمری

ārānī-e kāšānī, qolām rezā ebn-e mohammad 'alī (1778 - 1849)

تاریخ تألیف: جمعه ۹ رجب ۱۲۳۶ق

قواعد اصولی و مسائل فقهی را در چهارده «عائده» ضمن فصول و مطالب متعدده بیان کرده در دو مجلد. جلد اول دارای نه «عائده» و جزء دوم در شش «عائده» می‌باشد. مؤلف در این هنگام ۴۳ سال و هفت ماه از عمرش سپری شده بود. عناوین عواید: عائده ۱. فی ان المندوب لیس بتکلیف؛ ۲. فی ان الأمر بالأمر بالشیء،هل یکون أمراً بذلک الشیء أم لا ؟؛ ۳. بیان حال دلیل آخره وجدناه علی القول بأن الأمر بالأمر للثالث؛ ۴. فی أن العبد یستحق الثواب بالطاعة و العقاب بالمعصیة (و هی مسألة کلامیة)؛ ۵. مبحث اللطف، در هفت مقصد؛ ۶. فی أن القید یرجع الی القید الأخیر من المتعدد؛ ۷. تفصیل ان الصلة تابع للموصول و غیر تابع له کذلک ...؛ ۸. فساد مثال ذکره المحقق البهبهانی لورود المطلق فی طی حکم غیره؛ ۹. فی أن عبادة الصبی شرعیة أم لا؟ شامل ده مطلب و دو تتمیم و یک اکمال؛ ۱۰. ذکر مجمل من الاختلاف فی جواز اخراج أکثر أفراد العام بالتخصیص، شامل سه فایده؛ ۱۱. حکم استثناء الأکثر و المساوی من أنه یجوز أم لا و بیان ما هو الحق فیه، شامل سه مقام و دو تتمیم و یک اکمال در دو تذنیب؛ ۱۲. فی انه هل یجوز اخراج الأکثر فی غیر الاستثناء من المخصصات المتصلة؟؛ ۱۳. بیان حقیة التمسک بآیة: «یا أیها الذین آمنوا اوفوا بالعقود»، علی لزوم الوفاء بالعقد، إذا شک فی فرد من افراد؛ ۱۴. بیان حکم الفصل بین ایجاب النکاح و قبوله؛ ۱۵. بیان رد الاشکالات الخمسة، التی ذکرناها سابقاً علی الصیغة الصادرة بالعنوان المذکور فی أول العائدة السابعة.

آغاز: نحمدک اللهم بدلیلک خصصتنا من بین المطلظین بقید معلوم مضمون الکتاب و السنة ...

انجام: فی ادعاء العموم لمثله، فتأمل ولیکن هذا آخر ما أردنا بیانه فی هذا الکتاب، فانه المرجع الکافی فی بیان مسألة هذا الباب ... و الحمد لله أولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً حمداً نعده لیوم لقائه و أجراً و خلاصاً من الشدائد فیه تماماً و کمالاً.

کاشان؛ میثم نمکی(خصوصی)؛ شماره نسخه:۱
آغاز و انجام: برابر
کامل؛ خط: نسخ، کا: محمدعلی بن محمدحسن بن ابوطالب آرانی کاشانی، تا: ۱۲۴۶ق؛ محشی از مؤلف، در ابتدای نسخه تقریظی از یکی علما به سال ۱۲۵۱ ق، در پایان نسخه متن اجازه جعفر بن سیف الدین استرآبادی در روایت از احادیث به خط خود ملاغلامرضا آمده؛ جلد: تیماج روغنی مذهب، ۳۰۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۰سم [ف مخ]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۹۹
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۳۵۶]
قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۷عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۳۴۶]

● عوائد التدبیر فی قواعد الاکسیر / کیمیا / فارسی

'avāyed-ot tadbīr fī qavā'ed-el iksīr

رساله‌ای است در کیمیا و اکسیر به نظم و نثر در چهار رکن: ۱. کارگرفتن ملح قلیا؛ ۲. تدبیر جسد؛ ۳. تدبیر نفس؛ ۴. تدبیر ملح.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۲۴/۱۰-۳۵/۴
آغاز: بسمله الحمدلله حق حمده والسلام علی محمد رسوله وعبده الذی بالنصر وعده وبالرعب ایده ... اما بعد این دو کلمه درتدابیر ارکان اربعه درین علم انبیق در نهایت شکر ... موسوم بعواید التدبیر فی قواعد الاکسیر هر چند که اکسیر؛ **انجام:** الرکن الرابع تدبیر ملح که رکن اعظم عمل است بدانکه رکن اعظم عمل عقابست تنقیه عقاب ... سرخیش هیچ گونه ننماید ×× بر محک او بود تمام عیار
خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن عباس جهرمی کاشانی، تا: ۱۱۱۳ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۶گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۴×۳۷سم [ف: ۵ - ۲۹۴۸]

● العوائد القرویة فی شرح الفوائد الغرویة / درایه / عربی

al-'awā'id-ul qarawīya fī š.-i fawā'id-il ġarawīyya

بیرجندی، محمد باقر بن محمد حسن، ۱۲۷۶ - ۱۳۵۲ قمری

bīrjandī, mohammad bāqer ebn-e mohammad hasan (1860 - 1934)

وابسته به: الفوائد الغرویة = عمدة المقال فی علمی الدرایة و الرجال؛ حسینی قائنی، ابوطالب بن ابی تراب (۱۲۳۰-۱۲۹۳)
تاریخ تألیف: ۱۳۳۳ق
شرحی است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «عمدة المقال فی علمی الدرایة و الرجال» استادش سید ابوطالب قائنی. شارح در این شرح، شرح حال بسیاری از علما و رجال اسانید حدیث و بعضی از استادان و طرق روایتی و احادیث خود را آورده و مشتمل بر فوائدی در علم درایه و رجال می‌باشد. بنا به گفته ذریعه (۳۵۴/۱۵) پیش از سال ۱۳۳۱ق تألیف کتاب پایان یافته و سال ۱۳۳۳ق در آن تجدید نظر شده است.
آغاز: الحمدلله مجیب الدعوات و رافع الدرجات لمن أطاعه من الرجال و النساء بدرایة الکتاب و السنة السنیة و الاعمال
[الذریعة: ۳۵۴/۱۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۰۷/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** قال یهدی الله لو لایتنا من یشاء، تم بالخیر ...
جلد اول کتاب از سه جلد آن؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ محشی؛ یادداشت امانت کتاب به خط غلامرضا و به تاریخ دوم جمادی الاول ۱۳۳۴؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۷گ (۱پ-۱۰۷پ)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۹ - ۱۹۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۹۲
آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین الذی أرسل المکرمین ... أما بعد فنقول العبد الجانی ... إنی أقسم قسماً عظیماً و أقول قولاً کریماً؛ **انجام:** و کتاب المتلقط لأبی الفرج ابن الجوزیو ینابیع المودة وغیرها و فی توثیق عری الایمان فی مدح حبیب ...
جلد دوم؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ از روی نسخه اصل به خط مؤلف از سوی مرحوم حاج شیخ علی اکبر ایرانی از کاتبان بیت مرحوم حضرت آیت الله مرعشی نجفی و به دستور معظم له استنساخ گردیده، محشی و برخی نیز با عدد «۳» رمزگذاری گردیده؛ جلد: گالینگور، ۲۰۷گ، ۱۸ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۸/۵×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۹۵۷]

۳. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۸۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۶۹گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: - ۷۱]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۰۸
جلد سوم کتاب؛ خط: نسخ، کا: غلام رضا بن محمد بیدانی، تا: ۷ جمادی الثانی ۱۳۲۳ق؛ مصحح به خط مؤلف؛ با مهر بیضوی مؤلفه؛ جلد: تیماج، ۱۴۳گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۹ - ۱۹۲]

● عوائد المزید / متفرقه / عربی

'awā'id-ul mazīd

استرآبادی، محمد جعفر بن سیف الدین، ۱۱۹۸ - ۱۲۶۳ قمری

estarābādī, mohammad ja'far ebn-e sayf-od-dīn (1784 - 1847)

تاریخ تألیف: ۱۲۳۴ق
فوائد متفرقه‌ای است در اعتقادات و تفسیر و فقه و احادیث و جز اینها، از استفاده‌های فکری خود مؤلف یا دیگران، با عناوین «عائدة، عائدة». پاره‌ای از این فوائد اول به صورت رساله جداگانه نوشته شده بود ولی مؤلف روی خطبه‌ها خط کشیده و در این کتاب گذاشته است. عناوین مهمش چنین است: عائدة: فی ما ذکره ابن حجر فی صواعقه من احوال الخلفاء و الائمة؛ عائدة: فی ما ذکره الحافظ البرسی من اسرار الائمة؛ عائدة: فی شرح حدیث الحقیقة المروی عن کمیل بن زیاد؛ عائدة: فی بیان کیفیة النوافل الراتبة؛ عائدة: فی کیفیة استخارة السید جواد العاملی؛ عائدة: در وقت فضیلت نمازها؛ عائدة: فی الجواب عن نسبة المعصیة الی المعصومین؛ عائدة: ینبغی حفظ اللسان عن بعض الالفاظ المتداولة؛ عائدة: فی آداب المتعلمین.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۶۴

آغاز: الحمدلله الذی أعطانا بعد الوجود من الجود موالید مقالید الاحکام و أرشدنا بمشارع ینابیع الحکمة الی شوارع عقائد الاسلام؛ **انجام:** فبذلک یهتدی المهتدون وفقنا الله لمراضیه و جعل مستقبلنا خیراً من ماضیه

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۳۴-۱۲۳۶؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۵۲گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۸ - ۲۸۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۳۶۴

آغاز: بسمله الحمدلله علی نواله و الصلوه و السلام علی محمد و اله اما بعد فیقول محمد جعفر استرابادی هذه؛ **انجام:** ثلم فی الاسلام ثلم لایسدها شی لان المومنین الفقها حصون الاسلام کحصن سور المدینه لها

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۹/۳

آغاز: بسمله. الحمدلله علی نواله ... فیقول ... محمد جعفر الاسترابادی هذه رسالة مساة بعوائد المزید؛ **انجام:** و عدم کونه علی سبیل المبالغة کما هو التعارف فی الالسنة تم بالخیر و السعادة فی سنة ۱۲۴۵.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۲ شوال ۱۲۴۵ق؛ ۶گ (۱۲۱ر-۱۲۶پ) [ف: ۳ - ۵۹۷]

● **العوارض الذاتیة (رسالة فی البحث عن)** / منطق / عربی

al-ʻawāriḍ-uḏ ḏātīya (r.-un fī-l baḥṯ ʻan)

علامه حائری مازندرانی، محمد صالح بن فضل الله، ۱۲۹۷ - ۱۳۹۱ قمری

ʻallāme hā'erī māzandarānī, mohammad sāleh ebn-e fazl-ol-lāh (1880 - 1971)

رساله کوتاهی است در تحقیق همین مبحث.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۲۷۰۲۱

آغاز: البحث عن العوارض الذاتیة فی کل علم آلة للعلم بالنتائج من الغایات المطلوبة منه و مجرده مدخلیة المنطق فی علوم آخر لا توجب اعتبار آلیة لغیره؛ **انجام:** و الفضل من الله یوتیه من یشاء

خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ اهدایی: کتابخانه آیة الله شیخ محمد صالح علامه حائری، تیر ۱۳۵۱؛ جلد: مقوا، ۲ص، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۲۴ - ۲۴]

← عوارض العلل ← التجارب

● **عوارف المعارف** / عرفان و تصوف / عربی

ʻawārif-ul maʻārif

سهروردی، عمر بن محمد، ۵۴۲ - ۶۲۲ ؟ قمری

sohravardī, ʻomar ebn-e mohammad (1148 - 1226)

کتابی معروفی در سیر و سلوک است که در آن برخی از علوم و احوال و مقامات و آداب و اخلاق صوفیه در ۶۳ «باب» ذکر شده است. برخی از ابواب کتاب چنین است: شرح حال صوفیه و اختلاف طریقه ایشان، ذکر متصوفه و متشبهه، ذکر ملامتیه و شرح حال آنها، در احوال مشایخ، سماع، ذکر چله نشینی صوفیه، آداب و اخلاق صوفیه، در آداب و اسرار نماز، در آداب روزه، در آداب شب‌زنده‌داری، در آداب مرید با شیخ، در آداب مصاحبت و برادری، در معرفت انسان به نفس و مکاشفات صوفیه، در اشاره مختصر به مقامات، در ذکر احوال، در ذکر برخی از بدایات و نهایات و صحت آن. این اثر به علت اهمیت آن از کتاب‌های درسی متصوفه به شمار می‌رفته، مؤلف این کتاب را بر اساس اطلاعات وسیع خود و منابع موجود عصر خویش تألیف نموده و از عموی خود عبدالقاهر بن عبدالله سهروردی (- ۵۶۳ق) بهره جسته، لازم به یادآوری است که این کتاب به اشتباه به نام عموی وی در بیروت به چاپ رسیده است. عزالدین محمود کاشانی در کتاب «مصباح الهدایة» از «عوارف المعارف» استفاده نموده است.

آغاز: بسمله، الحمدلله العظیم شأنه، القوی سلطانه، الظاهر احسانه، الباهر حجته و برهانه، المحتجب بالجلال و المتفرد بالکمال و المتردی بالعظمة فی الاباد و الازال، لایصوره و هم و خیال و لایحصره حد و مثال، ذی العز الدائم السرمدی و الملک الدائم الدیمومی

انجام: ثم ینادی جبرئیل فی السماء ان الله قد احب فلانا فاحبوه، فیحبه اهل السماء و یوضع له القبول فی الارض و بالله العون و العصمة و التوفیق. تم کتاب ...

چاپ: قاهره، مکتبة العلامیة، ۳۸۴ص، ۱۳۵۸ق؛ بیروت، مطبعة التجاریة، ۵۴۸ص، ۱۹۶۶م.

[کشف الظنون ۱۱۷۷/۲؛ مشار عربی ۶۴۰/؛ معجم المطبوعات ص ۱۰۶۰؛ دنا ۶۴۶/۷-۶۴۷ (۱۸ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- عوارف المعارف (منتخب)؛ طبری، احمد بن عبدالله (۶۱۵-۶۹۴)
۲- مصباح الهدایة و مفتاح الکفایة؛ نطنزی، محمود بن علی (-۷۳۵)
۳- عوارف المعارف (ترجمه)؛ اصفهانی، اسماعیل بن عبدالمؤمن (-۷)
۴- ذیل عوارف المعارف؛ شیرازی، جنید بن فضل الله (-۷۹۱)
۵- المعارف فی شرح العوارف؛ غزنوی، عبدالقدوس بن اسماعیل (-۹۴۴)
۶- نجات السالکین؛ خراسانی، فیض الله بن بهبود علی (-۱۳)
۷- عوارف المعارف (ترجمه)؛ کازرونی، محمد محمود
۸- ذوارف اللطائف فی شرح عوارف المعارف؛ پیرو گجراتی، علی
۹- عوارف المعارف (ترجمه)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۱۱

آغاز: ... و مقامهم فلم يملكوا كإبنين بالجثمال، باينين قلوبهم عن أوطان الحدثان لأرواحهم حول العرش ... ثم إن ايثارى لهدى هؤلاء القوم و محبتى لهم علماً بشرف حالهم ... فهذه الأبواب تحررت بعون الله تعالى مشتملة على بعض علوم الصوفية و أحوالهم؛ **انجام:** لم يفعل ذلك المجرد الإقتدا بل كحان يجد بذلك زيادة و هم ما ذكرناه من تهذيب الحبلة قال الله تعالى خط باله و اعبد ربك حتى يأتيك اليقين لأن بذلك

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۶ یا اوایل قرن ۷؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۹۹گ، ۲۳ سطر (۱۲/۵×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۳۶ - ۵۰۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۸-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: ۶۸۵ق، جا: عقدای یزد؛ نام کاتب بر اثر فرسودگی و پارگی روشن نیست، ولی آنچه خوانده می‌شود چنین است: «ابولحا ... بن ابی العلاء هبة الله بن ابی الفتح مسعود بن ابی الوفاء محد بن ابی الکر ... ابی الفضل عبدالله اصفهانی نائینی»، محشی در ترجمه برخی کلمات متن به فارسی کهن، از جمله آنها که قابل ذکر است: الواسخ = شوخکن شده، التفرغ = وا پرداختن، الالتحام = با یکدیگر پیوستن جراحت، الحضن = در زیر گرفتن مرغ خایه را، الاختذاء = به کسی پی بردن، و بر نهاد کسی کاری کردن، الوقاحه = شوخ روی (رویی) کردن؛ تملک: فرهاد میرزا معتمد الدوله مورخ ذیحجه ۱۳۰۲؛ مهر: «عبده الراجی محمدعلی»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۱۶۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۲۴ - ۱۴۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۹۱

خط: نسخ معرب، کا: احمد بن محمد بن زید بن حسن بن علی بن العباس، تا: سه‌شنبه ۲۵ محرم ۶۹۷ق؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۹۷گ، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۸ - ۴۹۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** الباب السادس و الاربعون فی ذکر الاسباب المعینة علی قیام اللیل و ادب النوم فمن ذلک ان العبد یستقبل اللیل عند غروب الشمس بتجدید الوضوء ...

خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز (برگ اول) و انجام (تا اواسط باب ۴۶ را در بردارد)؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۳۳/۱ - ۴۶]

۵. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۱۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال الله تعالی خطاباً له و اعبد ربک حتی یاتیک الیقین لان له بذلک استمداداً من الحضرة الالهیة وقرع باب الکریم والنبی صلی الله علیه وسلم مفتقر الی الزیادة من الله عن مستغنی عن ذلک ...

از ابتدا تا اواخر باب شصت و سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، نسخه بسیار نفیس و پاکیزه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف مخ: - ۱۰۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۷

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۱۱۹]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۱۵

نسخه اصل: کتابخانه ایاصوفیا - استانبول ۱۹۶۴. تا باب بیست و ششم را دارا است؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: گویا قرن ۹؛ واقف: سلطان محمود خان غازی، ۱۸۵ص [عکسی ف: ۲ - ۱۷]

۷. قم؛ لاجوردی، سید مهدی؛ شماره نسخه:۱۹

بی‌کا، تا: قرن ۸ [چند نسخه-ف: - ۱۰۷]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۵۳

خط: نسخ، کا: عبدالله بن الحسین بن یاسین، تا: ۲۴ رجب ۷۰۷ق؛ در رباط مستنجد از روی نسخه همین خزانه که خط مصنف داشته، مقابله کرده او در ۲ شعبان ۷۰۷ ؛ تملک: شیخ محمد علی آبادی، مصطفی بن محمد، محمد مؤمن حسن تونی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مذهب، ۲۹۳گ، ۲۳ سطر (۷/۵×۱۶)،اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۵۳]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶

خط: نسخ، کا: جنید بن فضل الله بن عبدالله بن عبدالرحمن بن علی بن بزغش، تا: ۱۵ ربیع الاول ۷۵۱ق؛ ابوبکر محمد بن محمد نام بردار به زین خوافی نسخه ای از این کتاب را نوشته و آن را در درویش آباد آغاز و در برآبادی در ربیع الثانی ۸۲۶ به انجام رسانیده و شاگردان او این کتاب را نزدش می‌خوانده و قرائت آنها در اواخر رمضان ۸۲۹ به پایان رسیده، یکی از شاگردان او به نام احمد بن شمس الدین محمد همین حواشی استاد را در نسخه ما به خط خود نوشته و این مطالب را هم او در پایان نسخه آورده، این نسخه در کوهدشت مقابله و در پایان جمادی الثانی ۹۸۸ انجام یافته؛ تملک: محمد بن ... بن محمد صالح؛ جلد: تیماج، ۲۰۱گ، ۲۳ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [سنا: ف: ۱ - ۱۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۵۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۳۵۴]

۱۰. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: علاء الدین حسین بن شرف الدین حسن بن احمد شیرازی، تا: ۱۷ رجب ۷۷۲ق [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ - ۲۴۱]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۸۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فاحبوه فیحبه اهل السماء و یوضع له القبول فی الارض

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه نخست قرن ۹؛ مجدول، مصحح، محشی، نسخه موجود همراه چند نسخه دیگر به سال ۱۰۲۷ق بابت فتح شهر محمد آباد به کتابخانه سلطان و حاکم آن دیار اهداء گردیده، نام آن سلطان محو شده و تنها عبارت «خلدالله ملکه و سلطانه ابدا» از آن باقی است؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۴۲گ، ۲۳ سطر (۱۴/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۴۰- ۲۳۹]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۲/۲-ف

نسخه اصل: سلیمانیه ش ۱۲۰۸. در ۳۳ باب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا:

۸۳۹ق؛ ۶۱گ (۱۰۷پ-۱۶۷پ)، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۱۰]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۱۷۲

خط: میان نسخ و تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۸۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۷/۳سم [ف: ۱ - ۳۷۳]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۷۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن ابی الاحبار بن اسحاق بن اصیل بن کبیر بن وجیه بن احمد بن حسن، تا: ۹۴۵ق؛ مصحح، محشی، به سال ۹۴۸ با نسخه‌ای مقابله شده با نسخه اصل مقابله شده، در برگ اول شرح حال مؤلف با استفاده از حواشی روض الاخبار به همراه مطلبی در بیان تسمیه صوفیه و مشاهیر اهل صفه با استفاده از کتاب شرح مقامات؛ مهر: «یا اباالقاسم» (بیضی)؛ کاغذ: اصفهانی، ۳۶۱گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۳-۱۰۴]

۱۵. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: حبیب الله بن فضل الله انصاری غیاثپوری، تا: دوشنبه ۲۵ شوال ۱۰۳۵ق [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ - ۲۴۱]

۱۶. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۱۲۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۴ق [ف: - ۷۲]

۱۷. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۸۶

آغاز و انجام: برابر

دارای ۶۳ باب؛ خط: نسخ، کا: عبدالرشید بن لاله بن صالح کشمیری، تا: ۳ جمادی الاول ۱۰۹۵ق؛ جلد: تیماج، ۷۵۴ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۱]

۱۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۶۲۱

خط: نسخ، کا: عصام الدین، تا: ۱۲۶۷ق، به دستور ملا فخرالدین؛ در ۱۲۶۹ق مقابله شده؛ مهر: «انک حمید مجید ۱۲۷۴ هـ»؛ ۲۵۰گ، ۱۹ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۷۹۱]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۱۰۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله صلعم الاحسان ان تعبد الله مالک تراه فان لم تکن تراه فانه یراک

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۱۸۴گ، ۲۳- ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۵ - ۱۳۶]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۱۱

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳۶ - ۵۰۶]

● **عوارف المعارف (ترجمه)** / عرفان و تصوف / فارسی

'avāref-ol ma'āref (t.)

اصفهانی، اسماعیل بن عبدالمؤمن، ق۷ قمری

esfahānī, esmā'īl ebn-e 'abd-ol-mo'men (- 13c)

وابسته به: عوارف المعارف سهروردی، عمر بن محمد (۵۴۲-۶۲۲)

به دستور: عبدالسلام سیخی کامنوی

تاریخ تألیف: ۶۶۵ق

این ترجمه در ۶۳ باب ساخته شده و شعر فارسی نیز در آن هست.

چاپ: به کوشش قاسم انصاری (تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی: ۱۳۷۴)

[دنا ۶۴۷/۷؛ فهرستواره ۲۱۰/۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۶۲-ف

نسخه اصل: تورخان والد ش ۱۷۹؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ رجب ۸۵۱ق؛ ۲۰۸گ [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۳]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۲۸بخش۳

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [ف: - ۱۱۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۷۸-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 7989؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۴ شعبان ۸۹۷ق؛ ۱۲۶گ، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۵-ش

نسخه اصل: مراد محمد بخاری ش ۱۸۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در ص ع شعری از سید محمد برهان الدین بلخی و جامی نامقی دیده می‌شود؛ ۱۳۰گ، ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۰]

● **عوارف المعارف (منتخب)** / عرفان و تصوف / عربی

'awārif-ul ma'ārif (mn.)

طبری، احمد بن عبدالله، ۶۱۵ - ۶۹۴ قمری

tabarī, ahmad ebn-e 'abd-ol-lāh (1219 - 1295)

وابسته به: عوارف المعارف؛ سهروردی، عمر بن محمد (۵۴۲-۶۲۲)

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۲۴۲/۳

آغاز: قیل لما خاطب الله عزوجل السموات و الارض بقوله ائتیا طوعا او کرها قالتا اتینا طائیعین نطق من الارض و اجاب موضع الکعبه ... و؛ **انجام:** روی عن ابی هریره قال قال رسول الله ان الله تعالی اذا احب عبدا نادی جبرئیل ان الله قد احب فلانا فاحبه فیحبه اهل السماء و یوضع له القبول فی الارض و هذا الذی وفق الله تعالی من تلخیص کتاب عوارف ... و در خاتمه ابیاتی با شرح آن از بعض فضلا در سه صفحه تحریر شده.

خط: نسخ، کا: خلیل بن علی بن خلیل، تا: شنبه ۳ ذیقعده ۸۳۴ق؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۸۵]

● **عوارف المعارف (ترجمه)** / عرفان و تصوف / فارسی

'avāref-ol ma'āref (t.)

کازرونی، محمد محمود

kāzeronī, mohammad mahmūd

وابسته به: عوارف المعارف؛ سهروردی، عمر بن محمد (۵۴۲-

۶۲۲)
ترجمه از محمد محمود کازرونی، که در دیباچه بلند آن از خود چنین نام برده: «چاکر خادمان خدمت شیخ کازرونی محمد محمود. زیر رهنمون و فرمایش ابوعبدالرحمان علی بزغش، ابوالنجاشی عبدالرحمان». به نام «معارف»: بس نکته در این کتاب جمع است ×× کانهاست دقیقه نزد عارف / لفظش نه «عوارف» است لیکن ×× هم ترجمه است و هم «عوارف» / جمع است در این جمیع عرفان ×× شد نامش از این سبب «معارف».
سپس باب ها بدین‌گونه: باب ۱۰. ذکر مرتبه مشیخه؛ ۱۱. شرح حال خادم و آن کس که متشبه است به دو؛ ۱۲. ذکر شرح خرقه مشایخ صوفیه؛ ۱۳. فضیلت ساکنان رباط (خانقاه)؛ ۱۴. مشابهت اهل رباط با اهل صفه؛ ۱۵. خاصیت‌های اهل رباط و صوفیان و آنچ معهود است میان ایشان و مختص اند بدان؛ ۱۶. اختلاف احوال مشایخ در سفر و مقام؛ ۱۷. از آنچ مسافر محتاج باشد بذان از فرایض و نوافل؛ ۱۸. قدوم از سفر و دخول رباط و ادب در آن؛ ۱۹. حال صوفی که با اسباب تعلق می‌سازد؛ ۲۰. ذکر آن کس که از فتوح خورذ؛ ۲۱. شرح حال متأهل و متجرد و صحت مقاصد ایشان؛ ۲۲. قول در سماع به سبیل قبول و ایثار؛ ۲۳. قول در سماع به سبیل رد و انکار (ترجمه عبدالمؤمن اصفهانی، چاپ قاسم انصاری، بابهای ۲۳، ۲۴ را ندارد)؛ ۲۴. گفتار در سماع به سبیل ترفع و استغناء؛ ۲۵. فی القول فی السماع تأدباً؛ ۲۶. خاصیت جهله (چله) که معهود است میان صوفیان و آنچ معتمد ایشان بود (اربعین)؛ ۲۷. ذکر فتوح جهله (خلوت)؛ ۲۸. چگونگی رفتن به جهله؛ ۲۹. ذکر اخلاق صوفیان و شرح خلق؛ ۳۰. ذکر تفاصیل اخلاق صوفیان؛ ۳۱. آداب و مکان در تصوف؛ ۳۲. آداب حضرت اهل قرب؛ ۳۳. آداب طهارت مقامات آن؛ ۳۴. آداب وضو و اسرار آن؛ ۳۵. آداب اهل خصوص (خاصگان) و صوفیان در وضو؛ ۳۶. فضیلت نماز و بزرگی شأن آن؛ ۳۷. آداب و صفات نماز اهل قرب؛ ۳۸. ذکر آداب نماز و بزرگی اسرار آن؛ ۳۹. صفت و فضیلت روزه و نیکویی اثر آن؛ ۴۰. اختلاف احوال صوفیان در روزه و افطار؛ ۴۱. آداب روزه و مهمات و مقاصد آن؛ ۴۲. ذکر طعام و آنچ در آن است از مصلحت و مفسدت؛ ۴۳. آداب خوردن؛ ۴۴. آداب صوفیان در جامه و نیت و مقصد ایشان؛ ۴۵. ذکر قیام شب و فضیلت آن؛ ۴۶. در شب‌ها به قیام شب، و در خواب شدن؛ ۴۷. آداب بیدار شدن از خواب؛ ۴۸. تقسیم قیام شب؛ ۴۹. استقبال روز؛ ۵۰. عمل جمله روز و موزع گردانیدن جمله اوقات؛ ۵۱. ادب مرید باشیخ؛ ۵۲. در آنچ مشایخ با اصحاب و تلامذه رعایت کنند؛ ۵۳. حقیقت صحبت و آنچ در آن است از خیر و شر؛ ۵۴. آداب حقوق صحبت و برادری؛ ۵۵. آداب صحبت و اخوت خدیرا؛ ۵۶. شناختن آدمی نفس خود را و مکاشفات صوفیان از آن؛ ۵۷. معرفت خواطر و تفصیل و تمیز آن؛ ۵۸. شرح حال و مقام و فرق میان آن هر دو؛ ۵۹. اشارت به مقامات بر سبیل ایجاز و اختصار؛ ۶۰. ذکر اشارت مشایخ در مقامات به ترتیب قول ایشان در توبه؛ ۶۱. ذکر احوال و شرح آن؛ ۶۲. شرح کلماتی که مشیر است به بعضی احوال از اصطلاحات صوفیان؛ ۶۳. ذکر چیزی از بدایات و نهایات و درستی آن.
[فهرستواره منزوی ۹۰۱/۸]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۴۹
آغاز: الحمدلله العظیم شانه، القومی سلطانه، الظاهر احسانه الباهر حجته و برهانه. سپاس خدای را که عظمت شأن او و بزرگی کار ... اما بعد، بر ارباب قلوب و الوالالباب خافی نیست که شافی تر کلماتی و وافی تر نکاتی که در این فن ساخته و پرداخته آمذ کتاب عوارف است ... بنابراین مقدمه آن یگانه ... جنید العصر ... ابویزید ثانی، قدوة المحققین، ظهیر الملة و الدین، مظهر الاسلام و المسلمین، مربی السالکین و مقتدی العارفین، ابوالنجاشی عبدالرحمان؛ **انجام:** تا اهل آسمانن او را دوست دارند و قبول او در زمین بازدید کنند، تا اهل زمین او را دوست گیرند. و السلام علی من اتبع الهدی. تمت الکتاب ترجمة العوارف و هی مسماة بالمعارف. علی ید ...
پیش از پایان دیباچه افتادگی دارد؛ خط: نسخ کهن، کا: حسین بن یحیی الصالحا فی القرشی (نه قریشی و با تشدید)، تا: چهارشنبه ۲۵ رجب ۷۸۸ق؛ با رسم الخط کهن (چ، ج گ: ک، که: د: ذ ...)، مصحح، مقابله شده، باب۱ تا ۹ را ندارد؛ جلد: تیماج، ۲۸۵گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۲ - ۲۳۵]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۹-عکسی
اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۵۷]

● عوارف المعارف (ترجمه) / عرفان و تصوف / فارسی
ʻavāref-ol maʻāref (t.)
وابسته به: عوارف المعارف سهروردی، عمر بن محمد (۵۴۲-۶۲۲)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۹۵/۱-ف
نسخه اصل: آلمان Or Quart 2132؛ خط: نسخ، کا: حاجی احمد بن حاجی محمد سمنانی، تا: پنج‌شنبه ۱۷ جمادی الثانی ۷۳۳ق [فیلمها ف: ۳ - ۷۶]

● عواطر النسیم و منادم الندیم / ادبیات / عربی
ʻawāṭir-un nasīm wa munādim-un nadīm
دمشقی، محیی الدین، قرن ۱۱ قمری
damešqī, mohy-ed-dīn (17c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۵۱۸
آغاز: بسمله الحمدلله لمن نطق کل شی بحمده و ثنائه؛ **انجام:** منه

حقا انال مسک ختامی
خط:نسخ،کاتب=مؤلف،تا:۱۰۸۸ق؛۱۴۲گ،۲۵سطر[الفبائی:- ۴۱۲]

← العوالم > عوالم العلوم و المعارف و الاحوال من الآيات و الاخبار و الاقوال

● **عوالم حسیه** / عرفان و تصوف / فارسی
'avālem-e hessīye

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۰۴/۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، ۷گ (۱۳-۱۹)، ۱۵ سطر (۱۰/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۵]

● **عوالم الخمس** / عرفان و تصوف / عربی، فارسی
'awālim-ul xams

نوربخش خراسانی، محمد بن محمد، ۷۹۵ - ۸۶۹ قمری
nūrbaxš-e xorāsānī, mohammad ebn-e mohammad (1393 - 1465)

در این رساله پنج عالم که مربوط به مراتب مختلف وجود در موجودات است به طور موجز بیان شده است.

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۵۵۸/۵
آغاز: اعلم ان عوالم الکلیة خمس. الاول: عالم اللاهوت و هو عالم الذات البحت و الوجود المطلق و البیاض المطلق و حقیقة الحق و ماهیة المهیات و هویة الغیب و الغیب المجهول؛ **انجام:** از افلاطون الهی سوال کردند که اگر کسی را در طالع او تحصیل علم و معارف نباشد چه چاره سازد فرمود با جماعتی نشیند که آفتاب و عطارد و مشتری براحسن حال او باشند.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با فوائدی در حکایات و تمثیلات، معنی فتاء، جواب نامه ابوالخیر از بوعلی، مغالطه جذر الاصم و ...؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ،اندازه: ۹×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۰۴]

● **عوالم خمس** / عرفان و تصوف / فارسی
'avālem-e xams

برهانپوری، فتح محمد بن عیسی، - ۱۰۸۰ قمری
šāh bābā fath, mohammad ebn-e 'īsā jond-ol-lāh (-1670)

در این رساله از سیر وجود در جهان‌های پنج‌گانه: لاهوت، هاهوت، جبروت، ملکوت، و ناسوت سخن آورده است.
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... طالب حق را باید دانست که مراتب وجود به اصطلاح صوفیه ... پنج عالم است ...
انجام: که هیچ نبی و ولی به کنه کمال او نرسیده است و نخواهد رسید. الحمدلله علی کل حال.
[فهرستواره منزوی ۶۷۰/۷]

۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۳۲۵/۵
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ جلد: مقوایی، ۲۷ص(۱۴۷-۱۷۳)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۴۳/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و آخر دعویهم ان الحمدلله رب العالمین.
تذکر: نام کتاب و مؤلف به استناد نسخه ش ۳۲۵/۵ نوربخش ذکر شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: هندی، ۳گ (۶پ-۸پ)، ۱۹ سطر (۳×۲۴)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۷ - ۴۷۲]

● **العوالم الخمس الکلیة = شرح حدیث «من عرف نفسه فقد عرف ربه»** / شرح حدیث، عرفان و تصوف / عربی
al-'awālim-ul xams-ul kullīya = š.-u ḥadīṯ-i «man 'arafa nafs-a-h faqad 'arafa rabb-a-h»

همدانی، علی بن محمد، ۷۱۴ - ۷۸۶ قمری
hamadānī, 'alī ebn-e mohammad (1315 - 1385)

رساله‌ای کوتاه و موجز در شرح حدیث مشهور «من عرف نفسه فقد عرف ربه» که به شیوه عرفا و حکما نوشته شده است.
آغاز: الحمدلله الذی جعل وجود الانسان الکامل مظهر الهویة الغیبیة و مجمع الصفات و صیر مرآة قلبه بحکمة البالغة الازلیة
انجام: الکلمات الدالة علی التوحید لم یطقها مثل هذه العجالة و الوقت لا یقتضی الاطناب.
شرح و حواشی:
۱- العوالم الخمس الکلیة (ترجمه) = نفس (رساله در معرفت)؛ بغدادی، برهان بن عبدالصمد (-۸)

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۳/۸ و ۲۳۳۵/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق زیبا، کا: عبدالنبی عثمانی شطاری، تا: یک‌شنبه غره رجب ۱۰۰۹ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۱۴۷پ-۱۴۸ر)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۳۴] و [عکسی ف: ۶ - ۳۹۴]

۲. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۷۰/۲
آغاز: برابر
تذکر: در فهرست از احمد بن زین العابدین علوی عاملی دانسته که با توجه به آغاز و انجام، غیر آن است؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالعلاء حسینی، تا: ۱۰۹۷ق؛ ۲گ (۱۴۷پ-۱۴۸پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۱ - ۱۵۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱۹/۱۳
آغاز و انجام: برابر
تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز و انجام نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ،

کا: محمد نصیر فرزند ملا حسن، بالانکابی جیلانی، تا: قرن ۱۲؛ ۳گ (۷۸-۸۰)، ۲۲ سطر، اندازه: ۶×۱۵سم [ف: ۲۹ - ۳۷۲]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱/۸

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان «النفس» و بدون نام مؤلف آمده است که به قرینه آغاز و انجام نسخه تصحیح شد؛ خط: نسخ، کا: زین العابدین بن ابی الحسن بن کتاب الله، تا: ۱۱۵۴ق؛ ۲گ (۲۷ر-۲۸ر)، اندازه: ۱۹×۲۷/۵سم [ف: ۳ - ۳۳۶]

۵. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۸۱۱/۷

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز و انجام نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: حسن بن سیدکاظم طباطبایی، تا: قرن ۱۳؛ ۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف مخ: ۳ - ۱۱۸۶]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۱۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بها نطق و هو الحق و انا الحق و الله الملهم

در فهرست ناشناس آمده؛خط:شکسته نستعلیق،کا:محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ ۱گ (۳۱۰پ) [ف: ۷ - ۱۹۷]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۵۴/۵

آغاز: اقول، و روح القدس ینفث فی نفسی - فان وجود الحق من عدد خمس اعلم ان العوالم الکلیة خمس؛ **انجام:** بحرمة کمل اولیائه من الاقطاب و الافراد.

خط: نسخ، کا: علی عسکر بن مؤمن تولمی، تا: ۱۲۲۲-۱۲۲۴ق، برای آقا محمد علی پسر حاجی حسین رشتی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۲۵پ-۲۶ر)، ۲۹ سطر (۱۲×۲۳) [ف: ۱۲ - ۲۶۶۱]

● **العوالم الخمس الکلیة (ترجمه) = نفس (رساله در معرفت)** / عرفان و تصوف / فارسی

al-‘avālem-ol xams-ol kollīya (t.) = nafs (r. dar ma‘refat-e)

بغدادی، برهان بن عبدالصمد، ق۸ قمری

baqdādī, borhān (- 14c)

وابسته به: العوالم الخمس الکلیة = شرح حدیث «من عرف نفسه فقد عرف ربه»؛ همدانی، علی بن محمد (۷۱۴-۷۸۶)

گفتار کوتاهی است فلسفی و عرفانی راجع به نفس و مراتب آن و شرح حدیث معروف «من عرف نفسه فقد عرف ربه» در بیان عالم صغیر و کبیر و ترجمه مانندی است بر «العوالم الخمس الکلیة» سید علی همدانی.

آغاز:. بسمله ... رب یسر و لا تعسر شکر و ثنای آن خدایی را که وجود انسان کامل را مظهر هو غیبه و مجمع صفات گردانید.

انجام: این عجالة الوقت طاقت آن نیارد و حال مقتضی اطناب نیست و الحمدلله وحده.

[فهرستواره منزوی ۱۰۳۹/۸]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: زین العابدین بن ابی الحسن بن کتاب الله، تا: ۱۱۵۴ق؛ ۲گ (۲۲پ-۲۳پ)، اندازه: ۱۹×۲۷/۵سم [ف: ۳ - ۳۳۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۵۴/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی عسکر بن مؤمن تولمی، تا: ۱۲۲۲-۱۲۲۴ق، برای آقا محمد علی پسر حاجی حسین رشتی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۲۶ر-۲۷ر)، ۲۹ سطر (۱۲×۲۳) [ف: ۱۲ - ۲۶۶۱]

● **العوالم الخمس من قول بعض العرفا** / عرفان و تصوف / عربی

al-‘awālim-ul xams min qawl-i ba‘ḍ-il ‘urafā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۷۳/۴

آغاز: اعلم ان عوالم الکلیة خمسة الاولی علام اللاهوت و هو عالم الذات البحت؛ **انجام:** لا عبادة کالمصمت لا عقل مع هوی لا حافظ احفظ منالصمت و السلام

خط: نسخ خوانا، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۸ق؛ جلد: تیماج، ۴گ (۱۲۳ر-۱۲۶ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۳۷ - ۸۷]

● **عوالم الشهود فی علل الوجود** / فلسفه / فارسی

‘avālem-oš šohūd fī ‘elal-el vojūd

شیرازی، علی اکبر بن عبدالحسین

šīrāzī, ‘alī akbar ebn-e ‘abd-ol-hoseyn

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۰۶۰

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلم علی اشرف البریه خلقا و احسنهم خلقا محمد و آله الطیبین؛ **انجام:** علی ان لا تقولو غدا انا کنا عن هذه غافلین

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا [رایانه]

● **عوالم صوفیه** / عرفان و تصوف / فارسی

‘avālem-e sūfīye

نویسنده ابتدا مراتب ظهور نور حق را از آیه «الله نور السموات ...» در پنج مرتبه می‌آورد بدین قرار: مشکوه، مصباح، زجاجه، زیت و شجره، و پس از شرح یکایک آنها به مسأله غیوبات می‌پردازد و شش غیب را که «غیب النفس» و «غیب العقل» و «غیب الروح» و «غیب الستر» و «غیب الخفی» و «غیب الغیوب» باشد شرح می‌دهد و بعد به اطوار دل می‌پردازد و هفت طور آن را که «صدر» و «قلب» و «شغاف» و «فؤاد» و «حبة القلب» و «سوید» و «مهجه القلب» است یکایک توضیح می‌دهد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۶۸/۷
آغاز: بسمله، الحمدلله و الصلوظ علی رسول الله اللهم اجعلنی نوراً مراد از نور؛ **انجام:** و سر لقد کرمنا بنی آدم را مخصوص انسانست
بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۴ص (۷۹-۸۲)، ۱۵ سطر (۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۶۳۵]

● عوالم العلوم و المعارف و الاحوال من الآیات و الاخبار و الاقوال = العوالم = جامع العلوم و المعارف /

حدیث / عربی
ʻawālim-ul ʻulūm wa-l maʻārif wa-l aḥwāl min-al āyāt wa-l axbār wa-l aqwāl = al-ʻawālim = jāmiʻ-ul ʻulūm wa-l maʻārif

بحرانی، عبدالله بن نورالله، ق۱۲ قمری
bahrānī, ʻabd-ol-lāh ebn-e nūr-o-llāh (- 18c)

تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۸ جمادی الاول ۱۱۱۵ق

مؤلف، که از شاگردان مجلسی ثانی (ملا محمد باقر) و در عین حال گمنام بوده و چنان‌که از مقدمات کتاب عوالم استفاده می‌شود دچار فشارهای مادی نیز بوده است، کتاب عوالم را پس از استاد خویش در صد جلد و به اصطلاح خود صد کتاب تصنیف کرده و بیشتر آنها که قسمت مهمی از آن نیز به خط مصنف است در کتابخانه مجلس شورای ملی موجود است. عوالم در نام‌گذاری اجزاء و ابواب و ترتیب آنها بر اسلوب بحار الانوار تألیف ملا محمد باقر مجلسی نوشته شده و با آن کتاب مشترکات اصولی بسیار دارد به طوری که مطالعه‌کننده در ابتدا یقین می‌کند که فقط با تغییرات و اضافاتی از بحار الانوار گرفته شده ولی مصنف گذشته از آن‌که نامی از بحار نمی‌برد برخی گفته‌های وی نیز شاهد آن است که اقتباس و پیروی از کتاب بحار نداشته است. در جلد اول که به منزله مقدمه و فهرست مجلدات عوالم است از مجلسی به سمت استادی خویش فراوان نام برده و متذکر شده است که از وی اجازه داشته و از نسخ کتابخانه او استفاده‌های شایان برده است ولی در عین حال بسیار بعید و غیرقابل قبول است که از تألیف کتاب بحار بی‌خبر بوده و گویا نظر به این نکته و نکات فوق است که حاجی میرزا حسین نوری در کتاب الفیض القدسی در شرح حال مجلسی به اختصار نامی از وی و کتاب عوالم برده و آن را متخذ از بحار خوانده است و به هر حال عوالم دارای امتیازاتی است که مایه برجستگی و استقلال آن است. اینک بارزترین امتیازاتش یاد می‌شود: الف- شماره از اخبار را که در دسترس نبوده بیش از آنچه مرحوم مجلسی به دست آورده جمع کرده است؛ ب- کاملترین دوره تاریخ و شرح زندگانی حضرت رسول (ع) را در ده جلد که مجموعاً کتاب نهم عوالم را تشکیل می‌دهد داراست؛ ج- شرح زندگی حضرت مولی علی (ع) را از نقطه نظر معاصر بودن با خلفاء و همچنین با طلحه و زبیر و معاویه و روابط ایشان با آنها هر یک را به نام مستقل در چند جلد تدوین کرده و قسمت فتن و محن را نیز که مربوط به گوشه دیگری از حیات آن حضرت است در دو جلد مستقل و سپس تاریخ عمومی زندگانی ایشان را در جلد ۱۵ در ۸ جزء نگاشته در صورتی که مجلسی تمام خصوصیاتی که از حیات امیرالمؤمنین (ع) ضبط کرده در جلد ۸ و ۹ بحار گنجانده است؛ د- تمامی ابواب فقه را دارا و از کتاب ۵۱ تا ۹۸ مسائل فقهیه اختصاص دارد؛ هـ- طبق گفته مؤلف (در مقدمات) روایاتی را که از یکی از ائمه (ع) نقل کرده در صورتی که از هیچیک دیگر معصومین (ع) نقل نشده باشد با نقطه قرمز مشخص ساخته ولی در نسخه اصل که به خط مؤلف است به اندازه‌ای مغشوش و درهم است که تشخیص عبارات و کلمات آن نیز مشکل و یا غیرممکن است. در نسخه‌هایی که به‌طور متفرقه کتابت شده به‌واسطه همین اشکال این نکته مراعات نشده و در نتیجه این امتیاز از کتاب گرفته شده است. مشخصات و ترجمه کامل مؤلف را در هیچیک از کتب تذکره نیافتیم ولی به‌طوری‌که قبلاً اشاره شد حاج میرزا حسین نوری نیز در الفیض القدسی وی را از تلامذه مجلسی نامبرده و کتاب عوالم را متخذ از بحار دانسته و بیش از این درباره مؤلف توضیحی نداده است. (عبدالحسین حائری)

طرز این کتاب این‌گونه است که مؤلف کلیه اخباری که در کتب معتبره عامه و خاصه در هر موضوع بوده با ذکر آن کتاب و نقل روات خبر در جای مناسب به آن ذکر و مواردی که محتاج به بیان و توضیح بوده در ذیل همان خبر تحت عنوان بیان یا توضیح شرح کرده و اشعار ادبی عربی و عباراتی از کتب لغت و غیره نیز به مناسبت در این قسمت نقل شده است.

عوالم به حسب تقسیم مؤلف در صد کتاب می‌باشد، پنجاه کتاب در اصول و پنجاه کتاب در فروع، و مجموع جزءهایش صد و بیست و هشت جزء است و فهرست کتاب‌ها چنین است: ۱. مقدمات کتاب؛ ۲. عقل و مدح وی و ذم جهل؛ ۳. علم و دانش؛ ۴. اثبات صانع؛ ۵. توحید؛ ۶. عدل؛ ۷. نبوت و حالات پیغمبران علیهم السلام؛ ۸. داستان پیغمبران در چهار جزء؛ ۹. احوال پیغمبر اسلام صلی الله علیه و آله در ده جزء؛ ۱۰. خلافت در دو جزء؛ ۱۱. احوالات حضرت زهرا علیها السلام؛ ۱۲. امامت و احوال ائمه در چهار جزء؛ ۱۳. احوال خلفای ثلاثه در سه جزء؛ ۱۴. احوال طلحه و زبیر و معاویه و عمرو بن العاص در سه جزء؛ ۱۵. احوال حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام در هشت جزء؛ ۱۶. احوال امام حسن علیه السلام؛ ۱۷. احوال امام حسین علیه السلام؛ ۱۸. احوال امام زین العابدین علیه السلام؛ ۱۹. احوال حضرت باقر علیه السلام؛ ۲۰. احوال حضرت صادق علیه السلام؛ ۲۱. احوال حضرت کاظم علیه السلام؛ ۲۲. احوال حضرت رضا علیه السلام؛ ۲۳. احوال امام محمد تقی علیه السلام؛ ۲۴. احوال امام هادی علیه السلام؛ ۲۵. احوال حضرت عسکری علیه السلام؛ ۲۶.

احوال حضرت حجت علیه السلام؛ ۲۷. احوال عالم مطلق؛ ۲۸. احوال عالم علوی؛ ۲۹. آنچه تعلق دارد به ستارگان؛ ۳۰. احوال ملائکه؛ ۳۱. احوال عالم مطلق؛ ۳۲. آنچه تعلق به جمادات دارد؛ ۳۳. آنچه تعلق به نباتات دارد؛ ۳۴. احوال حیوانات؛ ۳۵. جن و شیاطین؛ ۳۶. احوال انسان؛ ۳۷. پزشکی و درمان بیماری‌ها؛ ۳۸. دنیا و آفات آن؛ ۳۹. مرگ و عالم برزخ؛ ۴۰. علامات قیامت؛ ۴۱. معاد و عالم آخرت؛ ۴۲. ایمان و کفر؛۴۳. اخلاق‌های نیکو و زشت؛ ۴۴. اوامر و نواهی؛ ۴۵. گناهان؛ ۴۶. آداب و سنت‌های شرعی؛ ۴۷. احتجاجات در دو جلد؛ ۴۸. اندرزها و خطب؛ ۴۹. گفته‌های کوتاه حکمت‌آمیز؛ ۵۰. آداب معاشرت؛ ۵۱. احکام طهارت؛ ۵۲. احکام نماز؛ ۵۳. اعمال روز و شب؛ ۵۴. اعمال هفته؛ ۵۵. قرآن؛ ۵۶. اذکار؛ ۵۷. دعاها؛ ۵۸. زکات و خمس؛ ۵۹. احکام روزه؛ ۶۰. اعمال ماه‌ها مطلقاً؛ ۶۱. اعمال روزهای سال؛ ۶۲. حج و عمره؛ ۶۳. زیارت‌ها؛ ۶۴. احکام جهاد؛ ۶۵. امر به معروف و نهی از منکر؛ ۶۶. مکاسب؛ ۶۷. تجارت و بیع؛ ۶۸. دیون؛ ۶۹. رهن؛ ۷۰. حجر؛۷۱. اجاره؛ ۷۲. مزارعه و مساقات؛ ۷۳. ودیعه و امانت و عاریه؛ ۷۴. کفالت و ضمان و وکالت؛ ۷۵. صلح؛ ۷۶. مضاربه؛ ۷۷. جعاله؛ ۷۸. وقف و حبس و سکنی و عمری و ترقب و هبه و صدقه؛ ۷۹. سبق و رمایه؛ ۸۰ وصیت؛ ۸۱ نکاح؛ ۸۲ فراق؛ ۸۳ عتق و تدبیر و مکاتبه؛ ۸۴ ایمان و نذر و عهد؛ ۸۵ صید و ذباحه؛ ۸۶ اطعمه؛ ۸۷ اشربه؛ ۸۸ لقطه و ضاله؛ ۸۹ احکام حریم و احیاء موات؛ ۹۰. احکام شفعه؛ ۹۱. غصب؛ ۹۲. قضاء؛ ۹۳. شهادات؛ ۹۴. قرعه؛ ۹۵. مواریث؛ ۹۶. حدود؛ ۹۷. جنایات و قصاص؛ ۹۸. دیات؛ ۹۹. کتاب رجال؛ ۱۰۰. اجازات بعضی علماء.

چاپ: مشار عربی، ص۶۴۱؛ ایران، سنگی، ۱۲۹۵ق، رحلی، ۲۵۰ص

[دنا ۶۴۸/۷– ۶۶۵۷ (۲۴۸ نسخه)؛ فهرستگان حدیث ۴۲/۵–۶۸ (۱۸۶ نسخه)؛ الذریعة ۳۵۶/۱۵ و۳۵۷]

شرح و حواشی:

۱– عوالم العلوم (ترجمه)؛ اردکانی، حسین بن حسن (–۱۲)

۲– سرورالمؤمنین فی مناقب امیرالمؤمنین = کفایة الطالب فی مناقب علی بن ابیطالب؛ اردکانی، احمد بن محمد ابراهیم (۱۱۷۵–۱۲۳۸)

۳– ذیل سرور المؤمنین؛ اردکانی، احمد بن محمد ابراهیم (۱۱۷۵–۱۲۳۸)

۴– مصائب الاسلام؛ اردکانی، محمد علی بن محمد حسن (–۱۳)

۵– عوالم العلوم و المعارف (مختصر)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۰۹

جزء ۴ و ۵ از کتاب ۹ ؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ تاریخ وقف: ۱۲۳۹؛ کاغذ: اصفهانی، ۳۲۶ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۶/۵×۳۳سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۱۰

جزء یک از کتاب هشت (قصص انبیاء)؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۶۶ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۲۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۱۱

جزء یک از کتاب ۹ = از مجلدات تاریخ زندگانی پیغمبر (ص)؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ مهر: محمد ولی؛ تاریخ وقف: ۱۲۳۹؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زد، ۱۰۲ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۳/۵×۲۷سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۱۲

جزء ۱ و ۲ از کتاب ۱۵ زندگانی حضرت علی علیه السلام؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ مهر: محمد ولی؛ تاریخ وقف: ۱۲۳۹؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۲۸۸ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۳×۲۵/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۱۳

کتاب ۴۵ (= ذنوب و معاصی)؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ نسخه ناتمام است (گویا مؤلف خود تمام نکرده)؛ مهر: محمد ولی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج ، ۵۲ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۲×۲۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۱۴

از بخش ۶۳ کتاب؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ مهر: محمد ولی؛ تاریخ وقف: ۱۲۳۹؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۲۷۲ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۲۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷۵]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۱۵

جلد ۸۴–۸۵ = ابواب فقه؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ مهر: محمد ولی؛ تاریخ وقف: ۱۲۳۹؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۳۴۴ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۶×۳۳سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۱۶

جلد ۵۱ = کتاب طهارت؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ نسخه ناتمام است (تا باب تطهیر حصر و بواری)؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۵۸ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۲۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷۶]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۱۷

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۵۰۴ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۲×۲۶سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷۷]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۱۸

جلد ششم = زندگانی حضرت علی علیه السلام؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ با خط خوردگی؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۱۶ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۳×۲۵/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷۷]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۱۹

جزء ۱۲ از کتاب ۴۷ = (احتجاجات)؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۳۶ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۴×۲۶سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷۷]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۲۰

جزء ۱۰ از کتاب ۴۳ = مکارم الاخلاق؛ خط: نسخ، کاتب =

مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ نسخه ناقص است؛ با خط خوردگی؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۷۶ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۲۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷۷]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۲۱

جلد ۱۱ و جزء یک و دو از جلد ۱۲؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ با خط خوردگی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۴۳۶ص، ۲۰–۲۲ سطر، اندازه: ۲۳/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷۸]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۲۲

جلد ۴۴ تا ۸۴ به ضمیمه ۸۵–۸۶–۸۷ مکرر؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ با خط خوردگی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۳۲۲ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۲×۲۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷۸]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۲۳

جلد ۸۸ تا ۹۸؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ مهر: محمد؛ تاریخ وقف: ۱۲۳۹؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۹۴ص، ۲۲–۲۳ سطر، اندازه: ۲۳/۵×۲۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷۸]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۲۴

جزء یک و دو کتاب ۱۳؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ با خط خوردگی، حاشیه‌هایی نیز از مؤلف؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۵۸ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۳×۲۶/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷۹]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۲۵

کتاب ۴۹؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ با خط‌خوردگی؛ تاریخ وقف: ۱۳۳۹؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۴۰۰ص، ۲۲–۲۶ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷۹]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۲۶

جلد ۴۴ از کتاب در امر و نواهی؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ مهر: محمد ولی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۶۵ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۰]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۲۷

کتاب ۳۳: نباتات؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ مهر: محمد ولی، با خط‌خوردگی؛ تاریخ وقف: ۱۲۳۹؛ کاغذ: اصفهانی، ۸۸ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۳×۲۶/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۰]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۲۸

جلد ۳۲ = طبیعیات؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ با خط‌خوردگی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۸ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۳×۲۶/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۰]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۲۹

کتاب ۳۰ = ملائکه؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ ۱۲۶ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۲۶سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۰]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۳۰

کتاب ۳؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ با خط خوردگی؛ ۲۲۰ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۳/۵×۲۶سم [ف: ۱۰–۱۵۸۱]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۳۱

کتاب ۵ = کتاب التوحید؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ با خط‌خوردگی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۲۴۸ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۳×۲۶سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۱]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۳۲

کتاب ۸۱ و ۸۲ مکرر؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ مهر: محمد ولی، با خط خوردگی؛ تاریخ وقف: ۱۳۳۹؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۸۴ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۲×۲۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۱]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۳۳

کتاب پنجم از عوالم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ ۱۷۸ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۳×۲۶سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۲]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۳۴

کتاب ۴۸ = مواعظ و خطب؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ نسخه ناتمام است؛ نوشته شده «از کتاب‌های پسر آقای حاج صفی است»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۸۷۲ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۲×۲۵/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۲]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۳۵

جزء ۲ از کتاب ۵۷ = ادعیه؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ ۲۳۰ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۲۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۲]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۳۶

کتاب ۲ از ۶۲ = اخبار حج از غیر کتب اربعه؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ مهر: محمد ولی میرزا مورخ ۱۲۳۹؛ ۳۴۶ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۲۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۳]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۳۷

جزء ۱۰ از کتاب ۲ = درباره غصب خلافت؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ با خط خوردگی؛ مهر: محمد ولی میرزا؛ ۲۱۴ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۳×۲۷سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۳]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۳۸

کتاب ۵۵ و ۵۶ = کتاب القرآن و الدعاء؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ با خط خوردگی؛ واقف: محمد ولی میرزا، مورخ ۱۲۳۹؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۳۷۴ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۲×۲۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۳]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۳۹

کتاب ۳۸ درباره دنیا و دنیا داری؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ با یادداشتی از محمد حسن بن علی عقیل کشوی مورخ ۱۲۵۹ مبنی بر وقف بودن این مجلد و سایر مجلدات عوالم العلوم؛ ۲۱۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۲×۲۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۴]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۴۰

کتاب ۳۹ = احوال موت و برزخ؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ ۸۸ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۳×۲۵/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۴]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۴۱

جزء دوم از کتاب ۱۴؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ مهر: محمد ولی میرزا؛ تاریخ وقف: ۱۲۳۹؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۲۶۳ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۳×۲۶سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۴]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۵۲

تاریخ زندگانی امام حسن مجتبی (ع)؛ خط: نسخ، کاتب =

مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ مهر: محمد ولی میرزا؛ تاریخ وقف: ۱۲۳۹؛ جلد: تیماج، ۱۴۰ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۳×۲۵/۵سم[ف:۱۰–۱۵۸۸]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۵۳

مجلد ۲۰ و ۲۱ = تاریخ زندگانی امام هفتم و هشتم (ع)؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ با خط خوردگی؛ جلد اول ۲۱ با قلمی دیگر است (آغاز بحار برگ اول جزء ۲۱ مجلسی بوده) و نام مجلسی و بحار را خط زده و به جای آنها نام عوالم و گویا مؤلف آن نوشته شده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۳۵۴ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱×۲۴/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۸]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۵۴

مؤلف کتاب ۲۸ = بخشی اخبار سماء و عالم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ مهر: محمد ولی میرزا؛ واقف: محمد ولی میرزا، ۱۲۳۹؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۱۶ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۳×۲۶سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۹]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۵۵

کتاب زیارات؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ نسخه ناتمام است؛ مهر: محمد ولی میرزا؛ تاریخ وقف: ۱۲۳۹؛ ۵۰ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۹]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۴۲

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۵۴ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۳×۲۶سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۵]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۴۳

کتاب ۲۵ = احادیث راجع به جن و شیاطین؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۴۰ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۳/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۵]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۴۴

جزء ۲و۳ از کتاب ۹؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ نسخه ناتمام است؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۳۰۸ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۳×۲۷سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۵]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۴۵

کتاب ۹؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ ۱۵۲ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۳×۲۵/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۶]

۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۶۶

کتاب ۳۷ = اخبار طبی؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ نسخه فاقد در آغاز کتاب است؛ مهر: محمد ولی میرزا؛ تاریخ وقف: ۱۲۳۹؛ جلد: تیماج زرد، ۱۴۴ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۶]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۴۷

کتاب ۳۴= احادیث طبایع حیوانات؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ نسخه ناقص است؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۱ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۳×۲۶سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۶]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۴۸

کتاب ۳۱ = احادیث عناصر عالم سفلی؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ مهر: محمد ولی میرزا؛ تاریخ وقف: ۱۲۳۹؛ ۱۵۶ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۳/۵×۲۷سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۷]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۴۹

کتاب عقل و جهل است تا ابواب ائمه (ع)؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ نسخه فاقد پایان کتاب است؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۷۴ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۲×۲۵سم [ف: ۱۰– ۱۵۸۷]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۰۱

آغاز: خطبه: (پس از بسمله و توضیح درباره شیوه خطبه): ابتدا بسم الله الرحمان الرحمان ابتداء ... بناء علی ان فی اول کل کتاب بدأ الکلام به من الکتاب ... اما بعد فیقول تراب اقدام العلماء بل ذرة ما بین الارض و السماء ... الفقیر عبدالله بن نورالله نورالله بقاف قرب العلم عین قبله و قلب عینه ... ان العلم لایخفی علی احد علو شأنه و سمو مکانه

مقدمه؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ باخط خوردگی؛ واقف: محمد ولی میرزا قاجار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۶۴ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۲×۲۵/۶سم [ف: ۱۰ – ۱۵۶۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۱۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۳۵۴]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۰۲

آغاز: خطبه: (پس از بسمله و توضیح درباره شیوه خطبه): ابتدا بسم الله الرحمان الرحمان ابتداء ... بناء علی ان فی اول کل کتاب بدأ الکلام به من الکتاب ... اما بعد فیقول تراب اقدام العلماء بل ذرة ما بین الارض و السماء ... الفقیر عبدالله بن نورالله نورالله بقاف قرب العلم عین قبله و قلب عینه ... ان العلم لایخفی علی احد علو شأنه و سمومکانه

جزء ۳ از کتاب ۱۵؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۳۴۶ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۳×۲۵/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۰۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۳۵۴]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۰۳

مشتمل بر دو کتاب = عقل و جهل؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ تاریخ وقف: ۱۲۳۹؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۵۴ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۲۴سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷۲]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۰۴

جزء دوم از کتاب هشت است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۹۰ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۳×۲۶سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷۲]

۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۰۵

جزء سوم از کتاب هشتم (قصص انبیاء) است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۲۵۰ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۲۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷۳]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۰۶

جزء ۷ از کتاب هشتم و در زندگانی پیغمبر (ص)؛ خط: نسخ،

کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۷۶ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۳/۵×۲۶سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷۳]

۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۰۷

جزء ۶ از کتاب ۹= زندگی پیغمبر (ص) کتاب ۹ در ده مجلد است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ ۵۱۰ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۴×۲۷سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷۳]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۰۸

بخش ۴۱ و ۴۲ (معاد) است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ تاریخ وقف: ۱۱۳۰؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۴۱۰ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۳×۲۶سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷۳]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۴۶

کتاب ۳۷= اخبار طبی؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مهر: محمد ولی میرزا؛ واقف: محمد ولی میرزا، ۱۲۳۹؛ جلد: تیماج زرد، ۱۴۴ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۶]

۵۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۳۲

کتاب الدعاء؛ خط: نسخ مایل به نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۸۷گ، ۲۲ سطر(۱۵×۱۹)، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۱۶ – ۳۴۷]

۵۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۵۰

جلد بیست و دوم است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مهر: «عبده الراجی محمد ولی» (بیضی)؛ تاریخ وقف: ذیقعده ۱۲۳۹؛ جلد: مقوایی، ۶۹گ، ۲۳ سطر، اندازه:۲۱×۲۴سم [ف: ۱ – ۳۷۹]

۵۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۵۵

کتاب بیست و هفتم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۹۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱×۲۵سم [ف: ۱ – ۳۸۱]

۵۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۵۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کتاب ۳۹، در ص ع آمده «آقائی آقا سید مؤمن حفظه الله تعالی» با خط محمد باقر موسوی در جمادی الثانی ۱۳۲۱، وقف بر طلاب اصفهان به وصیت بهرام بیک در ۱۰ رمضان ۱۰۲۹ به خط و مهر محمد جعفر موسوی؛ در دیباچه در دو جا بالای نام کتاب «مرجع الاخیار و مجمع الاخبار» آمده و روی آن خط کشیده شده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۳۹گ، ۲۰ سطر (۱۴×۱۸)، اندازه: ۲۳×۲۵سم [ف: ۱۷ – ۳۳۱]

۵۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۱۹-عکسی

آغاز: کتاب العدل. من العدل ان لایفتتح الکلام الا بتسمیته و تحمید ... اما بعد، فیقول الظالم علی نفسه الخسیسة ... عبدالله بن المشتهر بنورالله ... هذا هو المجلد السادس من کتاب عوالم العلوم و المعارف و الاحوال من الآیات و الاخبار؛ **انجام:** و الانسان لاغیر و بیده کل خیر. تم هذا المجلد علی ید مصنفه و مؤلفه عبدالله بن نورالله ... فی یوم الخمیس تاسع شهر شعبان المعظم سنة [ندارد] و یتلوه کتاب النبوة ...

مجلد ششم. در عدل پروردگار؛ خط: نسخ خوش، کا: محمد مهدی بن محمد باقر، تا: شنبه ۱۳ ربیع الاول ۱۰۸۲ق؛ ۱۹۳ص، ۱۵ سطر (۱۱/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۲۷۰]

۶۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۲۰-عکسی

آغاز: الحمدلله الذی جعل فی ذکره للعباد اجراً جزیلاً و الصلاة و ... و بعد، فهذا کتاب السادس و الخمسون من کتاب عوالم العلوم تصنیف عبدالله بن نورالله فی الاذکار المرویة؛ **انجام:** یا الهی بالتحقیق یا جاری اللصیق، یا رکن.

جلد ۵۶، اذکار و دعاها؛ خط: ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۵۵۵ص، ۲۷ سطر(۲۱× ۲۵/۱۲)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۲۷۴]

۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۴ط

آغاز: بسمله. المجلد الاول من کتاب عوالم العلوم و المعارف و الاحوال؛ **انجام:** تم الجزو الثالث من کتاب احوال امیر المؤمنین من کتاب عوالم العلوم.

شامل جلد اول (مقدمات کتاب)، جزء دوم و سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: گالینگور مذهب، ۵۲۱ص، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۴/۳ – ۱۱۲]

۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۱ط

آغاز: بسمله الجزو التاسع من کتاب احوال النبی ص من کتاب عوالم العلوم.؛ **انجام:** الکبیرة الا علی الخاشعین الخائفین عن الله فی مخالفته فی اعظم فرایضه تم الجزو الثانی.

از آغاز جزء نهم از کتاب احوال النبی تا پایان جزء ثانی از مجلدات کتاب الامامة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۹۱ص، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۲۴/۳ – ۱۱۹]

۶۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۳۶/۱

آغاز: بسمله. الجزء الثانی من کتاب احوال النبی (ص) من کتاب عوالم العلوم من تصانیف عبدالله بن نورالله. ابواب. حمله و ولادته

جزء دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۴۱گ (۱پ-۴۱ر)، ۳۵ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۳۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۹۵/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۴۸۱]

۶۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۶۶

آغاز: بسمله: الحمدلله الذی اکرمنا بعد توحید و الشهادة برسالة رسوله و ولایة ولیه ... اما بعد فیقول الفقیر الحقیر الحزین لمصیبة الحسین عبدالله بن نورالله ... هذا هو المجلد السادس عشر من کتاب عوالم العلوم. الخ؛ **انجام:** کنوزها کیعاسیب النحل جمع یعسوب ای تظهر و یجتمع عنده کما یجتمع النحل علی ... انتهی و کذا یشبه الرایات باجنحة ...

خط: نسخ مایل به ثلث، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ مهر: «عبده الراجی اسمعیل»؛ اهدایی: خاندان حاج میرزا سید حسین رضوی؛ جلد: تیماج، ۱۶۰گ، ۱۶سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۱سم [ف: ۱ – ۲۷۹]

۶۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۵۴

کتاب بیست و ششم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۸ جمادی الاول ۱۱۵۰ق؛ یادداشت حسین عندلیب زاده همدانی به تاریخ ۴

شعبان ۱۳۷۲ در وصف کتاب و مؤلف، و همچنین علی اکبر همدانی نجفی به تاریخ ۱۳۱۷ در وصف مؤلف و کتاب؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۳۸۱]

۶۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۰۶۸

آغاز: الحمدلله الذی جعل اکرامنا بعد توحیده و الشهادة برسالة رسوله و ولایة ولیه بمحبة الحسن و ولاء الحسین؛ **انجام:** قال کیف ایتانک له قال انی لآیته و اکثر قال یا شیخ ذال دم یطلبه الله تعالی.

در احوال امام حسین علیه السلام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ تملک: محمد مهدی حسینی؛ یادداشت هبه‌ای از سید محمد بن سید صادق به ... حسینی طباطبائی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۷سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۱۹]

۶۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴خوئی

شامل جلد ۱۶ شانزدهم (در احوالات حضرت امام حسن ع و حسین ع)؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جزء کتابخانه سلطان العلماء بوده [ف: ۷ – ۴۳۳]

۶۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۸۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فهذا الجزء الثانی من کتاب احوال امیرالمؤمنین (ع) من کتاب عوالم العلوم و المعارف؛ **انجام:** عتبه و شیبه و الولید و ساق الکلام الی ان قال قوله تعالی من المؤمنین رجال صدقوا ما عاهدوا الله علیه. (کلمه اخیر نشان صفحه بعد است که در نسخه نیست)

مجلد دوم از کتاب امیرالمؤمنین (ع)؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۸۱ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۰ – ۷۶۵]

۶۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۳

جزء ششم از کتاب نهم است؛ خط: نسخ، کا: محسن بن محمد رضا نصرآبادی یزدی، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، از روی خط مؤلف مقابله شده؛ ۲۴۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱ – ۳۷۲]

۷۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۹۲

آغاز: باب تذکر فیه کلماته (ص) التی وردت علی سبیل المجاز و لما جمع السید الرضی رضی الله عنه المجازات النبویه و شرحها اوردنا تمام کتابه فی هذا الباب بدون الایجاز و هو بسم الله الرحیم اما بعد حمدالله سبحانه؛ **انجام:** کتاب: قال فخرج الی توقیع نسحته، من بحث فقد طلب و من طلب فقد دل و من دل اشاط و من اشاط فقد الشرک قال فکففت عن الطلب و سکنت نفسی وعدت الی وطنی، حرره محمد بن حسن قد استنسخ من نسخة الاصل و قوبل معها بالدقه من البدو الی الختم.

جلد ۴۹ دارای سه بخش است به این ترتیب: ۱. مجازات وارده در کلمات و خطب پیامبر (ص) با شرح و بیان وی در این بخش تمام کتاب مجازات النبویه را که سید شریف رضی جمع کرده یک جا نقل نموده است، ۲. «ابواب کلمات امیرالمؤمنین و حکمه» است و در این قسمت هم تمام کتاب غرر الحکم و درر الکلم، آمدی نقل گردیده است، ۳. کتاب مجازات کلمات سائر ائمه (ع) به نقل از مدارک حدیث و روایات؛ خط: نسخ، کا: محمد بن حسن، تا: قرن ۱۳؛ از روی نسخه اصل نوشته شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۹۲ص، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۱۷ – ۲۲۴]

۷۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۱۳

آغاز: الحمدلله القدیم الحق الذی بقدرته خلق العالم المطلق ولما احدثه جعله قابلاً و محلاً للحوادث؛ **انجام:** و اصلح بینهم فاصلح بیننا احوالنا و اختم بالصلاح و الخیر فی الإخر عقالنا فانک الخیر لاغیر و بیدک کل الخیر.

جلد ۲۷ احوال العالم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ یا ۱۳؛ مصحح؛ تملک: یوسف بن حسن بن احمد بن زین الدین، کاظم بن قاسم حسینی رشتی با مهر «عبده الراجی محمد کاظم الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۲۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۱۸]

۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۰ط

آغاز: بسمله الحمد لله الذی تم الحجه علی عباده فی الغیبه.؛ **انجام:** و قیام الساعة للحساب ... هذا صورة خط المصنف تم هذا المجلد علی ید ... سنه ۱۱۵۰.

جلد ۲۶؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۳۳ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲۴/۳–۱۱۴]

۷۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۹۷

آغاز: کافیاً للمهمات من السمک الی السم اک لطفاً من اللطیف الجلیل لوماً لکل خلیل مناً من المنان الکریم مخبراً من رحمة الرحمن الرحیم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۸گ، ۲۶سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲۸ – ۶۹]

۷۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۸۴

آغاز: کما کنت افعل حین ادخل علی رسول الله (ص) فی منزل ام سلمة؛ **انجام:** اللهم انی اتوب الیک من عداوة آل محمد و من قتل اهل بیت محمد (ص) و لقد قرأت القرآن منذ دهر فما شعرت بها قبل ایام

موجودی تا واقعه مسجد شام و خطبه حضرت سجاد علیه السلام است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ جلد: تیماج مذهب، ۸۴گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۲۶ – ۳۸۰]

۷۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۹۰۸/۱

جلد ۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۵۶ص (۱–۵۶)، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۰۹۱]

۷۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۳۹

جزء ثالث از «کتاب الامامة» شامل ۱۰۲ باب، و جزء رابع از «کتاب الامامة» شامل ۱۹۲ باب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: کاظم بن قاسم حسینی شیرازی، حسین بن محمد بن حسن تبریزی ممقانی به تاریخ ۱۲۷۸، مهدی بن علی اصغر؛ جلد: تیماج

قهوه‌ای، ۱۹۳گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۲۵ - ۱۵۱]

۷۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۶

کتاب هجدهم و نوزدهم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد اشرف العامری، تا: ۸ شوال ۱۲۱۶ق؛ مصحح؛ تملک: مهدی کثنوی با مهر «مهدی کثنوی» (بیضی)؛ واقف: ملا حسن علی یزدی کثنوی، شوال ۱۲۷۵؛ جلد: تیماج، ۱۶۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۷۸]

۷۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۵۸

آغاز: بسمله. من العدل ان لا یفتتح الکلام الا بتسمیة و تحمید ملک العلام فالحمد لله العادل من الظلم و الجور علی عباده الهادی طریق العدل و العدول عن الظلم لاهل بلاده ... فیقول ... عبدالله بن المشتهر بنورالله ... هذا هو المجلد السادس من کتاب عوالم العلوم و المعارف و الاحوال من الایات و الاخبار و الاقوال الذی جمعه و الفه و رتبه و صنفه ... من آیات کتاب الله فاخبار النبی و الائمة الطاهرین ... و ها انا اسرع فی المقصود ... الکتاب السادس کتاب العدل من کتب عوالم العلوم و المعارف و الاحوال من الایات و الاخبار و الاقوال؛ **انجام:** هذا آخر ما اوردنا ایراده فی هذا المجلد و نرجوا من الله تعالی ان یعاملنا فی الاول و الاخر و الباطن و الظاهر بعفوه و فضله لا بعدله ... و بیده کل خیر (قد فرغ من تسوید هذا المجلد علی ید العبد الراجی محمد علی بن محمد محسن الیزدی فی یوم الاربعا من شهرشوال المکرم سنة ۱۲۰۴)

جلد ششم و کتاب عدل است؛ خط: نسخ،کا: محمد علی بن محمد محسن یزدی، تا: شوال ۱۲۰۴ق؛ مقابله شده در ۱۲۴۰؛ واقف: مقرب الخاقان و معزز السلطان میرزا عباس نوری شهیر به میرزا بزرگ، ۱۲۴۰؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۹۸گ، ۲۰ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۷ - ۲۷۶۲]

۷۹. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۸۷

خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد اشرف بن محمد مسلم بن شکر الله بن نعمت الله بن ولی الله سمنانی عامری اصفهانی مولداً و یزدی موطنا، تا: ۷ ربیع الثانی ۱۲۱۸ق؛ با یادداشتی از کاتب مبنی بر این‌که این نسخه یازدهم است که او توفیق کتابت آن را یافته؛ ۲۴۰گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۸۶]

۸۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۹۱

آغاز: بسم الله، الحمدلله الذی تم الحجة علی عباده فی الغیبة و الاظهار. الخ؛ **انجام:** تمام شد این مستطاب بر دست بنده خسران مآب محمد مهدی بن محمد اشرف ... السمنانی الاصل الاصفهانی مولداً و الیزدی موطنا ...

جلد ۱۶؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد اشرف سمنانی، تا: ذیحجه ۱۲۲۰ق؛ مهر: «محمد باقر العلوم»، «عبده الراجی اسمعیل»، «عبده سلیمان طباطبائی»؛ اهدایی: اخوان مصلایی؛ ۳۷۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱ - ۴۲۹]

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۶۰

همان نسخه بالا [نشریه: ۴ - ۳۸۹]

۸۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۶ط

آغاز: بسمله. الحمد لله الذی اکرمنا بعد توحیده والشهادة برسالة رسوله.؛ **انجام:** و قال علیه السلام کل الجزع والبکاء مکروه سوی الجزع و البکاء علی الحسین علیه السلام.

جلد ۱۷؛ خط: نسخ، کا: صادق بن احمد رودباری (ساکن اشکور من قری جیلان)، تا: ۳ شعبان ۱۲۲۱ق؛ کاتب نوشته که این نسخه را به قدر امکان با بحار الانوار مقابله کرد، مصحح؛ جلد: تیماج، ۳۹۷ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۱۱۲]

۸۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۸۶

آغاز: حمدله: و الصلوة و السلام علی اشرف الانبیاء ... سیما اخیه و وصیه و وزیره و صهره علی بن ابیطالب؛ **انجام:** و قد روی ابن عباس ان الله یوم القیمة یولی محمداً حساب النبین و یولی علیا حساب الخلق اجمعین.

جلد ۴؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن طباطبائی، تا: از سه‌شنبه ۳ ربیع الاول ۱۲۲۲ق؛ جلد: تیماج زرد، ۱۹۱گ، ۲۱ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۲۵] و [نشریه: ۴ - ۳۸۹]

۸۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۷۵۸

آغاز: بسم الله الحمدلله الذی تم الحجة علی عباده فی الغیبة و الاظهار، ... الخ

جلد ۲۴؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بندر آبادی، تا: ۲ رجب ۱۲۲۳ق؛ نشانه وقف میرزا غیاث الله بر طلیعه دارالعباده یزد مورخ ۱۲۴۱؛ اهدایی: وزیری، ۱۲۴۱؛ جلد: تیماج، ۲۹۱گ، ۲۶ سطر (۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۳ - ۱۰۴۵]

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۰۴

همان نسخه بالا [نشریه: ۴ - ۳۸۸]

۸۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۳

کتاب ۱۴؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد شریف عامری، تا: دوشنبه ۱۴ جمادی الثانی۱۲۲۳ق، به دستور حاج زین العابدین خان؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با آثار بلاغ؛ جلد: تیماج سبز، ۳۶۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۷۶]

۸۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۰۸

کتاب ۱۷ (سرگذشت امام حسین)؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن حاجی عظیم یزدی، تا: ۲۰ ربیع الثانی ۱۲۲۳ق؛ جلد: تیماج، ۱۴۱گ، ۲۹ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۶ - ۳۰۷]

۸۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۸

کتاب ۲۲؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد اشرف عامری، تا: پنج‌شنبه ۲۷ محرم ۱۲۲۶ق، به دستور حاج عبدالرحیم خان؛ ۱۸۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۷۹]

۸۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۶۵

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله الذی خلق نبینا (ص) من نوره و خلق العالم و آدم لظهوره؛ **انجام:** اقول فصاحته (ص) لایحتاج الی البیان و ما نقل عنه من الخطب و جوامع الکلم دون کلام الله تعالی و فوق طاقة الانسان، قدتم الجزء الثالث من الاجزاء العشرة من

کتاب احوال النبی (ص) من کتاب «عوالم العلوم و المعارف الاحوال من الآیات و الاخبار و الاقوال» من تصانیف اقل عباداله عبدالله بن نورالله و یتلوه الجزو الرابع فی معجزاته (ص) تسلیماً کثیراً ...

شامل سه قسم از اقسام ده گانه جلد نهم است؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن حاجی عظیم شعرباف یزدی، تا: ۱۲۲۸ق؛ اهدایی: شیخ مهدی طاهری؛ ۱۹۸گ، ۲۸ سطر (۱۲/۵×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۷۹]

۸۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۸۲

آغاز: الحمدلله الذی اکرمنا بتوحیده و الشهادة برسالة رسوله ... اما بعد فیقول الفقیر ... عبدالله بن نورالله نورالله عینه؛ **انجام:** فیقول یا رب سل امتی فیم قتلوا ابنی و قال (ع) کل الجزع و البکاء مکروه سوی الجزع و البکاء علی الحسین علیه السلام.

جلد ۱۶ در تاریخ امام حسین؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی اصفهانی بن ملا محمد صادق، تا: ۱۲۲۸ق؛ تملک: عبدالجواد حسینی، سید عبدالکریم بن عبدالجواد؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۶۷ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۷۶۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۵۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۲۸۱]

۸۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۳۸

آغاز: الحمدلله ... و بعد فهذا الجزء الثالث من احوال نبینا من کتاب عوالم العلوم و المعارف و الاحوال من الآیات و الاخبار و الاقوال؛ **انجام:** من تصانیف اقل عبادالله عبدالله بن نورالله و یتلوه الجزو الرابع فی معجزاته کثیراً و الحمدلله رب العالمین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین.

جزء سوم از جلد ۵۱، در احوال پیامبر اسلام می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد اشرف، تا: جمعه ۲۵ ربیع الاول ۱۲۲۹ق، برای عبدالرحیم خان؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۱۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۵ - ۱۵۰]

۹۰. همدان؛ مدرسه زنگنه؛ شماره نسخه:۹

جلد ۴۸؛ خط: نسخ، کا: محسن بن محمد رضای نصرابادی، تا: ۱۲۳۰ق [نشریه: ۵ - ۳۵۰]

۹۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۹۸۳

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی افتتح کتاب اعمالنا بذکر فضائل مولانا و مقتدانا امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب؛ **انجام:** و قوله شیطان ای ولد من اولاد ابلیس او حیة انتهی تم هذا المجلد من عوالم العلوم و المعارف الاحوال من الآیات و الاخبار و الأقوال علی ید مصنفه ... و یتلوه کتاب الانسان انشاءالله تعالی و الله المستعان و علیه التکلان.

جزء اول و دوم در حالات و فضائل حضرت علی بن ابی طالب علیهما السلام؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد اشرف عامری سمنانی، تا: پنج‌شنبه ۲۳ رجب ۱۲۲۳ق و ۱۷ جمادی الثانی ۱۲۳۰ق؛ واقف: عبدالله بن حسن کوثر؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۲۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۳۶۵]

۹۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۷۳

مواعظ؛ خط: نسخ، کا: محسن بن محمد رضا نصرآبادی، تا: حدود ۱۲۳۰ق [مختصر ف: - ۵۵۹]

۹۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۶۳

آغاز: ... الداء المرض و اصله دوء و قد داء یداء داأ اذا مرض مثل خاف یخاف و الدواء ما یتعالج به ... الخ جلد دوم: بسمله، الحمدلله الذی اعز و اجل من ان یکون له موت و اجل و جعل فی کتابه. الخ؛ **انجام:** قال ان ابراهیم خلیل الرحمن سأل ربه.

دو جلد در یک مجلد (برگ ۵۹ آغاز جلد دوم و درباره عالم برزخ است)؛ خط: نسخ، کا: حسین بن علی اکبر نصرآبادی، تا: جمادی الاول ۱۲۳۰ق (جلد اول) و محمد باقر بن محمد مفید نصرآبادی در ۱۲۳۲ق (جلد دوم)؛ واقف: محمد ولی میرزا، ۱۲۴۳؛ ۱۱۳گ، ۲۵سطر(۱۲×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱- ۲۷۲]

۹۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۸۷

آغاز: بسمله،حمدله،صلوات ... وبعد الجزو الثالث من کتاب احوال نبینا (ص) من کتاب عوالم العلوم؛ **انجام:** و انقل عنه من المطلب و جوامع الکلم دون کلام الله تعالی وفوق طاقة الانسان قدتم.

جزو سوم، در سرگذشت پیامبر؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد اشرف، تا: ۱۲ شوال ۱۲۳۰ق؛ جلد: تیماج، ۲۰۲گ، ۳۰ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۲۵]

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۷۵

همان نسخه بالا [نشریه: ۴ - ۳۸۹]

۹۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۲

کتاب اول و دوم و سوم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد اشرف عامری، تا: سه‌شنبه ۲۰ ذیقعده ۱۲۳۰ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۳۲گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱ - ۳۶۷]

۹۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۷

کتاب ۱۸ و ۱۹؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر مهریجردی، تا: جمعه ۱۲ ذیحجه ۱۲۳۱ق؛ مصحح؛ مهر: «محمد حسن بود نور چشم» (مربع)؛ تاریخ وقف: ذیقعده ۱۲۳۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۷۸]

۹۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۴

کتاب ۱۷؛ خط: نسخ، کا: قاسم بن محمد نصرآبادی، تا: ۱۱ رمضان ۱۲۳۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محمد مهدی بن محمد اشرف عامری در آخر نوشته است که به دستور حاج محمد کاظم تاجر قزوینی نسخه را با خط مصنف مقابله و تصحیح نموده؛ جلد: تیماج، ۱۷۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۱- ۳۷۷]

۹۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۱

جزء ۵ و ۶ و ۷ و ۸ از کتاب ۱۵؛ خط: نستعلیق، کا: محسن بن احمد یزدی، تا: جمعه ۱۰ ذیحجه ۱۲۳۱ق؛ از روی خط مؤلف؛ مهر: «محمد حسن بود نور چشم» (مربع)؛ تاریخ وقف: ذیقعده ۱۲۳۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۶گ، ۲۶ سطر، اندازه:

۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱ - ۳۷۵]

۹۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۵

جزء ۱۰ و ۹ و ۵ و ۵ از کتاب ۹؛ خط: نسخ، کا: محسن بن محمد رضا نصرآبادی یزدی، تا: چهارشنبه ۱۵ ذیحجه ۱۲۳۱ق؛ مصحح؛ تاریخ وقف: ذیقعده ۱۲۳۲؛ جلد: تیماج، ۲۹۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۷۳]

۱۰۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۶

جزء ۱ و ۲ از کتاب ۹ است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد اشرف عامری، تا: جمعه ۱۳ شوال ۱۲۳۱ق، به دستور حاج محمد کاظم قزوینی (آخر جزء دوم)؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۱۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۷۳]

۱۰۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۸

جزء دوم از کتاب ۱۲؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد اشرف عامری، تا: ذیحجه ۱۲۳۲ق، به دستور حاج محمد کاظم قزوینی به جهت حاج محمد حسن قزوینی؛ مهر: «محمد حسن نور چشم بود» (مربع)؛ تاریخ وقف: ذیقعده ۱۲۳۲؛ ۲۳۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۷۴]

۱۰۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۰

کتاب ۱۱ و ۱۶ و ۱۲؛ خط: نسخ، کا: احمد بن حسن نصرآبادی، تا: ذیقعده ۱۲۳۱ق (کتاب یازدهم)، نستعلیق، محسن بن احمد یزدی، دوشنبه ۲۱ ربیع الثانی ۱۲۳۲ق (کتاب شانزدهم)؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با نسخه اصل مقابله شده؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۹گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۱۵]

۱۰۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۴

جزء سوم از کتاب ۹؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد اشرف عامری، تا: ۹ ربیع الاول ۱۲۳۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۲۱۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۷۳]

۱۰۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۴۴

آغاز: بسمله المجلد الاول من کتاب عوالم العلوم و المعارف و الاحوال من الایات و الاخبار و الاقوال من تصانیف اقل خلق الله عبدالله بن نورالله ... بسمله فی الابتداء ابتداء یتضمن طریق الاقتداء؛

انجام: و تمثیل بامثله حسیه تکلف مستغنی عنه، تم کتاب العلم علی ید مصنفه و مؤلفه و جامعه عبدالله بن نورالله فی یوم الخمیس بعد الظهر احد و عشرین شهر ربیع الاخر حامدا حلیا ... نادما مستغفرا

جلد اول و دوم و سوم است؛ خط: نسخ، کا: محمدرضا نصرآبادی یزدی، تا: دوشنبه ۲۳ رجب ۱۲۳۲ق؛ مصحح، با نسخه اصل مقابله شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۸گ، ۲۷ سطر (۱۳×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۳]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۳۴۴

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۴۴]

۱۰۵. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۲۸۰

جلد۳۸؛خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد اشرف عامری، تا: سه‌شنبه ۶ رمضان ۱۲۳۲ق؛ واقف: محمد بن میرزا ابوالحسن، ۱۲۳۴؛ ۱۲۴گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱- ۲۲۳]

۱۰۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۰۱

کتاب ۳۰ (الملائکة)؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن حاجی عظیم یزدی، تا: یک‌شنبه ۱۰ شوال ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۲۴گ، ۲۹ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۶ - ۳۰۶]

۱۰۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۰۷

کتاب ۲۶ (سرگذشت امام رضا)؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن حاجی عظیم یزدی، تا: جمعه ۳ رمضان ۱۲۳۲ق؛ جلد: تیماج، ۲۱۸گ، ۲۹ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۶ - ۳۰۷]

۱۰۸. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۳۷۸

دو جلد؛ خط: نسخ، کا: محمدباقر بن محمد مفید نصرآبادی قهستانی یزدی، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۳۲ق (جلد دوم (۳۹))، جلد اول مورخ ۱۲۴۰ق؛ واقف: محمد ولی میرزا، ۱۲۴۳؛ قطع: رحلی [نشریه: ۴ - ۳۸۹]

۱۰۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۹

جزء سوم از کتاب ۱۲؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد اشرف عامری سمنانی، تا: ۳ جمادی الاول ۱۲۳۳ق، به دستور حاج محمد کاظم قزوینی به جهت حاج محمد حسن قزوینی؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۷۵]

۱۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۰

جزء چهارم از کتاب ۹؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد اشرف عامری سمنانی، تا: ذیحجه ۱۲۳۳ق، به دستور حاج محمد کاظم قزوینی به‌جهت حاج محمد حسن قزوینی؛ تاریخ وقف: ذیقعده ۱۲۳۲؛ ۲۰۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۷۵]

۱۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۵۶

کتاب ۲۷؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد اشرف عامری سمنانی، تا: سلخ ربیع الثانی ۱۲۳۴ق، به دستور حاج محمد کاظم قزوینی؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۲۹۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۳۸۲]

۱۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۵/۱-طباطبائی

آغاز: الحمدلله الذی خلق الجن و جعل دواء رفعها من الانس فی البیت الدواجن ... اما بعد فیقول الفقیر ... هذا هو المجلد الثامن و الثلثون من کتاب عوالم العلوم ... الذی جعله و رتبه و صنفه هذا الفقیر فی احوال الجن و الشیاطین ...؛ **انجام:** قد فرغت و انا اقل الطلبه محمد باقر بن علی المیرک آبادی المهریجردی الیزدی ... ۱۲۳۴ ...

کتاب ۳۸ فی احوال الجن؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر بن علی میرک آبادی مهریجردی یزدی، تا: ۱۲۳۴ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۲۳گ (۱ر-۱۲۳)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۸۴]

۱۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۵/۲-طباطبائی

آغاز: الحمد الله فاطر السماوات و الارض جاعل الملائکة رسلاً

اولی اجنحة مثنی ... اما بعد فیقول ... هذا هو المجلد الثلثون من کتاب عوالم العوالم ... راضیاً من الله تعالی من کتابة آیاته و روایاته یکتب للمکان؛ **انجام:** تم الکتاب ... علی ید احقر العباد شمس بن احمد الیزدی فی سنه ۱۲۳۵.

ج ۳۰ فی احوال الملائکه؛ خط: نستعلیق، کا: شمس بن احمد یزدی، تا: ۱۲۳۵ق؛ با یادداشت: «خادم اخبار ائمه اخیار محمد مهدی بن محمد اشرف العامری بقدر امکان موجه مقابله و تصحیح شد»؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۲۵گ (۱۲۳پ–۲۴۷پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲ – ۱۸۴]

۱۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۱

کتاب ۴۱؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد اشرف عامری سمنانی، تا: ۱۶ صفر ۱۲۳۵ق، به دستور حاج محمد کاظم قزوینی؛ مجدول؛ تملک: ریحان الله بن جعفر موسوی به تاریخ شوال ۱۳۲۲ با مهر «العبد ریحان الله الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۲۰۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ – ۳۸۴]

۱۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۵۷

کتاب ۲۸ و ۳۱؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد اشرف العامری، تا: ۱۲ ذیقعده ۱۲۳۵ق (کتاب ۲۸)، نستعلیق محسن بن احمد یزدی، ۱۳ محرم ۱۲۳۵ق (کتاب ۳۱)؛ محمد مهدی بن محمد اشرف عامری این جزء را تصحیح و مقابله نموده؛ تملک: ریحان الله بن جعفر موسوی به تاریخ شعبان ۱۳۲۱ با مهر «العبد ریحان الله الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱ – ۳۸۲]

۱۱۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۴۳۵

آغاز: الحمدلله الذی خلق العباد و امرهم بالطاعة و السداد؛ **انجام:** تم علی ید مصنفه و مؤلفه عبدالله بن نور الله. یوم الخمیس ۱۲ رجب حامداً.

در احوال آخر و معاد و کتاب ۴۲ است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد اشرف عامری سمنانی، تا: ۴ شعبان ۱۲۳۵ق، به دستور محمد کاظم تاجر قزوینی برای ملا علی؛ جلد: تیماج، ۱۸۸گ، ۲۰ سطر (۱۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۳۳۵]

۱۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۴۷

کتاب سوم در فضل علم است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ جمادی الثانی ۱۲۳۶ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۸۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۳سم [ف: ۱۵ – ۴۴]

۱۱۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۸۵

آغاز: ... و الداء المرض و اصله دوء و قد داء یداء داءاً ان امرض مثل خاف یخاف؛ **انجام:** و هو الظاهر بل لا تستقیم ما فی الخصال کمالا یخفی قد تمت الکتاب.

جلد ۳۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ ذیحجه ۱۲۳۷ق؛ اهدایی: دکتر جواد فیلسوفی؛ جلد: تیماج، ۱۸۵گ، ۱۴ سطر (۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۴۲۴]

۱۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۵۹

کتاب ۲۹ و ۳۳؛ خط: نستعلیق، کا: محسن بن احمد یزدی، تا: ۱۲۳۷ق، به دستور حاج محمد کاظم قزوینی؛ تملک: ریحان الله بن جعفر موسوی به تاریخ شعبان ۱۳۲۱ با مهر «العبد ریحان الله الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۲۵۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ – ۳۸۳]

۱۲۰. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۴۳۸

جلد ۳۲ در طب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ ذیحجه ۱۲۳۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ – ۳۸۹]

۱۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۵۸

کتاب ۳۲ و ۳۴؛ خط: نسخ و نستعلیق،کا: محمد مهدی بن محمد اشرف عامری (کتاب ۳۲)، تا: جمعه ۲۸ جمادی الثانی ۱۲۳۷ق؛ تملک: ریحان الله ابن جعفر موسوی به تاریخ ۳ رمضان ۱۳۲۱؛ ۱۸۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۳۸۳]

۱۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۸۸۴

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی فتح کتاب اعمالنا بذکر فضائل فاطمة و جعل خاتمة احوالنا به خیر خاتمة؛ **انجام:** اقول کفی بهذا شهاده شهادة (کذا) الاخبار التی وردت فی ان کل امام مضی شهیدا قدتم ما اوردنا ایراده فی هذا الکتاب من احواله فی عصر یوم الجمعة حادی عشر شهر جمادی الاولی حامدا مصلیا مستغفرا

مجلدات ۱۱، ۱۶، ۱۸، ۱۹ از کتب ۱۱، ۱۷، ۱۸ است؛ خط: نسخ خوش، کا: غلامحسین بن محمد ابراهیم محمد آبادی، تا: جمعه ۱۷ محرم ۱۲۳۸ق؛ مصحح، مقابله شده؛ واگذاری سازمان حج و اوقاف، موقوفه آل عصفور در آبان ۱۳۶۹؛ جلد: تیماج، ۲۸۶گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰/۲×۲۹/۷سم [ف: ۲۶ – ۳۷۸]

۱۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۴۴۷

آغاز: الجزء السادس من کتاب احوال النبی (ص) من اجزاء العشرة فی الهجرة الی المدینة وما وقع فیها؛ **انجام:** لم یعلم احد أین قتل فهو الذی عفی عنه قد تم الجز و السادس من ...

جزء ۶ از اجزاء ده‌گانه جلد ۹ در احوال پیامبر اسلام (ص) است؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن کربلایی قربانعلی افشاری، تا: ۲۶ ذیحجه ۱۲۳۹ق؛ مهر: «ألیس الله بکاف عبده عباس ۱۲۳۹»، «لا اله الا الله الملک الحق المبین محمد تقی ... »؛ اهدایی: رهبری، شعبان ۱۲۴۰؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۷۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۲سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۰۶]

۱۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۲

کتاب ۳۹؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن محمد نصرآبادی یزدی، تا: ۶ شعبان ۱۲۳۹ق؛ مصحح؛ تملک: ریحان الله بن جعفر موسوی به تاریخ ۲۱ ذیقعده ۱۳۲۱ و مهر «العبد ریحان الله الموسوی» (بیضی)؛ ۷۴گ، ۲۰ سطر، اندازه:۱۴× ۲۱سم [ف: ۱ – ۳۸۴]

۱۲۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۹۰

آغاز: ان یکون جنس النور فی الحدیث الآتی عن سفیان الثوری عن الصادق (ع)؛ **انجام:** متی کان هذا قال کان فی الجاهلیة و کانوا یقتلون البنات ...

جلد ۹؛ خط: نسخ، کا: محمد صادق بن محمد حسین یزدی، تا: ۱۲۴۰ق؛ اهدایی: حاج سید جواد حیدری؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۲۶گ، ۱۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۲۸]

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۰۴

همان نسخه بالا [نشریه: ۴ - ۳۸۸]

۱۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۴۰۰

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی فتح صحیفة کتاب اعمالنا بذکر فضائل فاطمة؛ **انجام:** اشتمل علیها ما نستخرج منه الأخبار من الاصول قد تم الجزو الاول من کتاب الامامة من ... فانهم سادات البشر و یتلوه الجزو الثانی فی الآیات النازلة بشأنهم الدالة علی علو مکانهم ...

شامل جلد ۱۱ در احوال حضرت فاطمه (س) جلد ۱۶ در احوال امام حسن مجتبی (ع) و جزء اول از جلد ۱۲ در امامت است؛ خط: نسخ، کا: احتمالاً ملا جعفر، تا: ۱۰ صفر ۱۲۴۱-۱۲۴۰ق؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین محمد تقی» (مربع)؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۰۷]

۱۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۵۹

آغاز: بسمله. الحمد لله الذی دلنا الی طریق الخیر و جنبنا من الشر ... اما بعد فهذا هو المجلد الثانی عشر فی امامة الائمة الاثنی عشر ... من کتاب عوالم العلوم و المعارف و الاحوال الذی جمعه و الفه و رتبه و صنفه ... عبدالله بن نورالله؛ **انجام:** ما نستخرج منه الاخبار من الاصول. و قد تم الجزء الاول من کتاب الامامة من کتب کتاب جوامع العلوم و المعارف و الاحوال من الایات النازلة بشانهم الدالة علی مکانهم انشاء الله تعالی و تقدس.

جلد ۱۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۴۸گ، ۲۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۷- ۲۷۶۵]

۱۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۵۲

کتاب ۱۷؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۵ رمضان ۱۲۴۵ق؛ مصحح؛ مهر: «یا محمد» (بیضی)، «عبده محمد» (مربع)؛ تاریخ وقف: پنجم محرم ۱۲۴۶؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۲گ، ۲۱ سطر، اندازه:۱۶× ۲۴سم [ف: ۱ - ۳۸۰]

۱۲۹. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۸۲۸

آغاز: الحمدلله الذی اکرمنا بعد توحیده و الشهادة برسالة رسوله و ولایة ولیه بمحبة الحسن و ولاء الحسین ثم زین العباد و محمد باقر ... و المزملون بدمائهم و المزملون بلحائهم من الاقرباء؛ **انجام:** و قال (ع) کل الجزع او البکاء مکروه سوی الجزع و البکاء علی الحسین علیه السلام تم هذا المجلد الذی فی احوال السید الشهدا

درباره امام حسین علیه السلام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۸ شعبان ۱۲۴۶ق؛ تملک: محمد رفیع حسنی حسینی طباطبائی صاحب أنیس الادباء در سال ۱۲۹۸ در تبریز، محمدتقی بن محمدعلی مراغی در ۱۲۵۱ق؛ جلد: تیماج، ۱۴۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۰۵]

۱۳۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۳۳-عکسی

آغاز: آغاز جزء سوم: الجزء الثالث من کتاب الامامة من کتاب عوالم العلوم و المعارف و الاحوال و الایات و الاخبار و الاقوال. ابواب خلقهم و طینتهم ... باب فی ماورد فی بدو ارواحهم و انوارهم من نور واحد. آغاز جزء چهارم: ابواب سایر فضائلهم و مناقبهم و غرایب شؤنهم (ص). ثواب ذکر فضائلهم؛ **انجام:** انجام جزء سوم: فی کتاب احوال الرضا (ع) انشاء الله تعالی. تم الجزء الثالث من کتاب عوالم العلوم و المعارف ... و یتلوه الجزء الرابع فی سار فضائلهم ... سپس بخش دیگر از «عوالم»؛ انجام جزء چهارم: روی عن ابن عباس یوم القیامه یؤتی محمداً حساب النبیین و یؤتی علیا حساب الخلق اجمعین. و الحمدلله رب العالمین ...

جزء ۳ و ۴ از مجلد ۱۲، در امامت؛ خط: ثلث خوش و شکسته، کا: محمد علی لاله وی «سرالادب»، تا: ۱۲۴۶ق؛ وقفنامه به تولیت مولانا محمدخان بر گروه شیخیان کرمان نوشته ۴ ربیع الثانی ۱۲۹۰ق؛ ۳۸۷ص، ۲۳ سطر (۱۴×۲۳/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۲]

۱۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۶۹۴

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی اکرمنا بعد توحیده و الشهادة برسالة رسوله و ولایة ولیه (ع) بمحبته الحسن و ولاء الحسین؛ **انجام:** و قال علیه السلام کل الجزع و البکاء مکروه سوی الجزع و البکاء علی الحسین علیه السلام

جلد ۱۶ و شامل حالات امام حسین علیه السلام است؛ خط: نسخ، کا: محمد صادق بن قاسم خوئی، تا: دوشنبه ۵ ذیحجه ۱۲۴۹ق؛ واقف: میرزا علی غروی، مرداد ۱۳۷۹؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۱۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۲۶ - ۳۷۹]

۱۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۵

کتاب ۱۶ و ۱۸ و ۱۹؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد باقر تفتی یزدی، تا: دوشنبه ۱۸ ربیع الاول ۱۲۵۲ق؛ مصحح؛ تملک: محمد محسن بن عبدالعظیم زواره‌ای اصفهانی به تاریخ شنبه ۲۷ ربیع الثانی ۱۲۶۷ با مهر «یا محسن» (بیضی) و «عبده الراجی محمد محسن» (مربع)؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۸۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۷۷]

۱۳۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۵۷

احوال حضرت امام حسین علیه السلام؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی، تا: پنج‌شنبه ۲۱ ذیقعده ۱۲۵۴ق؛ جلد: گالینگور، ۲۳۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۶۹]

۱۳۴. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

جزء ۱۶؛ کا: محمد مهدی (ابن محمد باقر النجفی)، تا: پنج‌شنبه ۲۱ ذیقعده ۱۲۵۴ق [تراثنا: س۱۸ش۱و۲ - ۲۲۴]

۱۳۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۵۲-عکسی

آغاز: المجلد السادس عشر من مجلدات عوالم العلوم فی احوال مولی الخافقین ابی عبدالله الحسین(ع). الحمدلله الذی کرمنا بعد توحیده و الشهادة برسالة رسوله و ولایة ولیه. و بعد، فیقول الفقیر

... عبدالله بن نورالله ... هذه هو المجلد السادس عشر من کتاب العوالم؛ **انجام:** و قال کل الجزء و البکاء مکروه سوی الجزع و البکاء علی الحسین (ع).
جلد ۱۶؛ خط: نسخ خوش، کا: ابن احمد محمد رضا محمدآبادی، تا: سه‌شنبه ۲۳ ذیحجه ۱۲۵۶ق؛ در پایان قصیده‌ای است از شیخ احمد احسایی با این سرآغاز: «دمعی علی طلل الاحباب مطلول» (ص ۴۸۸-۴۹۳)، آن‌گاه مرثیه‌ای دیگر از همو (ص ۴۹۴-۴۹۵)؛ ۴۹۵ص، ۲۰ سطر (۱۱/۵×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۲]

۱۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۳۲

جزو ۱۳ در سرگذشت خلفا؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد باقر یزدی، تا: شنبه ۱ ذیقعده ۱۲۵۶ق؛ جلد: روغنی، ۸۷گ، ۲۰ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۵۵۱]

۱۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۳۴

جزو ۳۰ است در احوال الملائکه و اصنافهم و شئونهم و علاماتهم و صفاتهم و سائر ما یتعلق بها»؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن جعفر واعظ عقدایی، تا: سه‌شنبه ۲ شعبان ۱۲۵۶ق؛ ۱۰۹گ، ۱۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۵۵۱]

۱۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۲۴

جزء اول از کتاب دهم؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد باقر تفتی یزدی، تا: دوشنبه ۱۲ شوال ۱۲۵۶ق؛ مصحح؛ جلد: روغنی، ۱۲۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۵-۲۰۷]

۱۳۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۲۹

آغاز: الحمدلله الذی وفقنا لمتابعة مذهب الصادق الصدیق وجعل لنا ولایته فی الدنیا والآخرة خیررفیق؛ **انجام:** بمثل ذلک فی بیت ابی عبدالله حتی خرج به الی العراق ثم لا ادی ما کان.
تتمه جلد بیستم در احوال امام صادق علیه السلام؛ خط: نسخ، کا: محمدرضا بن احمد، تا: جمعه ۱۰ رمضان ۱۲۵۶ق؛ از روی خط مؤلف و جهت حاج محمد اسماعیل، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۱۹]

۱۴۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۶۷

آغاز: بسمله الجزء السادس من اجزاء الثمانیة من کتاب احوال امیرالمؤمنین و امام المتقین (ع) من کتاب عوالم العلوم و المعارف و الاحوال من الآیات و الاخبار و الاقوال
شامل جزء ۶ و ۷ و ۸ و ۱۱ از هشت جزء از جلد پانزدهم در احوالات امیرالمؤمنین می‌باشد؛ خط: نسخ خوش، کا: محمد مهدی بن محمد باقر یزدی، تا: ۱۹ تا ۲۶ ذیقعده ۱۲۵۶ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۰گ، ۲۰ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۶۷۶]

۱۴۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۹۳

کتاب ۴۰ در علامات الساعة، و ۴۱ در احوال القیامة؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد باقر تفتی یزدی، تا: دوشنبه سلخ رمضان ۱۲۵۷ق؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۴۲۵]

۱۴۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۸۹

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی افتتح الکتاب اعمالنا فی ذکر فضائل فاطمة و جعل خاتمة احوالنا به خیر خاتمة؛ **انجام:** تمام شد احوال فاطمه زهرا در یوم الجمعة ...
جلد ۱۱ شامل احوالات حضرت فاطمه است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۵ جمادی الاول ۱۲۵۷ق؛ اهدایی: سید محمد هاشمی یزدی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۱۲۴گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۴۲۸]

۱۴۳. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: محمد مهدی بن محمد باقر نجفی، تا: دوشنبه سلخ رمضان ۱۲۵۷ق؛ محشی [تراثنا: س۱۸ش۱و۲ - ۲۲۴]

۱۴۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۳۳

جزو ۲۸ است در «احوال العالم العلوی من اللوح و القلم و العرش و الکرسی و الحجب و السرداقات و سدرة المنتهی»؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد باقر یزدی، تا: دوشنبه ۲۳ محرم ۱۲۵۸ق، به دستور حاج شیخ محمد حسن؛ جلد: روغنی مذهب، ۸۶گ، ۲۰ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۵۵۱]

۱۴۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۲۱

جزء اول کتاب ۱۵ در حالات حضرت امیر علیه السلام؛ بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۷ ذیحجه ۱۲۵۸ق؛ جلد: مقوایی، ۵۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۰۱]

۱۴۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۲۶

کتاب ۲۱ در احوال حضرت موسی بن جعفر علیه السلام؛ بی‌کا، تا: جمعه ۲۱ شوال ۱۲۵۸ق؛ ۱۰۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۰۳]

۱۴۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۲۲

جزء سوم از کتاب ۱۵؛ بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۷ صفر ۱۲۵۹ق؛ جلد: مقوایی، ۲۲۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۰۲]

۱۴۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۳۰

کتاب ۳۸ متعلق به دنیا؛ بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ جلد: مقوایی، ۱۹۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۰۴]

۱۴۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۳۲

کتاب ۴۱ در معاد و عالم آخرت؛ بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق، به دستور قزوینی؛ ۱۹۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۰۵]

۱۵۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۱۸

جزء دوم از کتاب ۷ در حالات پیامبران؛ بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ جلد: مقوایی، ۱۴۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۰۰]

۱۵۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۲۰

کتاب ۱۷ در احوال امام حسین علیه السلام؛ خط: نسخ، کا: علی بن لطفعلی بنایی، تا: جمعه ۸ جمادی الثانی ۱۲۵۹ق؛ جلد: مقوایی، ۱۶۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰× ۳۱سم [ف: ۱۴ - ۱۰۶]

۱۵۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۳۱

جزو هشتم است در سرگذشت علی؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد باقر یزدی، تا: سه‌شنبه ۱۹ صفر ۱۲۵۹ق، به دستور حاج محمد ابراهیم کرباسی؛ جلد: روغنی مشکی، ۵۱گ، ۲۰ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۸ - ۵۵۱]

۱۵۳. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم

جلد۱۷،مقتل؛خط:نسخ،بی کا، تا: جمعه ۸ جمادی الثانی ۱۲۵۹ق؛ ۱۶۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [صد و شصت نسخه: - ۲۷]

۱۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۱۳

آغاز: و ان الجنة حق و ان النار حق قالوا نشهد قال و انا من الشاهدین قال الستم تشهدون ان رسول الله (ص) حدثنا ان شر الاولین و الاخرین اثنا عشر؛ آغاز جزء دهم: الجزء العاشر من کتاب احوال النبی (ص) من کتاب عوالم ... ابواب اخبار الله تعالی النبی بموته؛ **انجام:** فنادت الانصار من وراء البیت یا علی انا نذکرک الله و حقنا الیوم من رسول الله (ص) ان ... ادخل منا رجلا یکون لنا به حظ من مواراة رسول الله (ص) فقال.

جزء اول از «کتاب المطاعن» (۱ر-۹۶پ) و جزء دهم از «احوال النبی (ص)» (۹۷پ-۱۲۸پ)؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد باقر یزدی تفتی، تا: یک‌شنبه ۱۳ جمادی الثانی ۱۲۵۹ق، برای حاج محمد ابراهیم قزوینی؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی، ۱۲۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۱۵۰]

۱۵۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۲۳

جزء پنجم از کتاب ۱۵؛ بی کا، تا: ۱۲۵۹ق، به دستور حاج ابراهیم قزوینی؛ ۱۴۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۰۲]

۱۵۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۱۵

کتاب دوم و در عقل و جهل؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد باقر یزدی تفتی، تا: ۱۲۶۰ق؛ تملک: احمد بن محمد باقر بن عبدالغفار حسینی اصفهانی توسرکانی به تاریخ رجب ۱۳۹۲؛ جلد: مقوایی، ۴۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۹۹]

۱۵۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۳۳

کتاب ۴۵ در گناهان؛ بی کا، بی‌تا؛ چهارشنبه سلخ صفر ۱۲۶۰ق؛ جلد: مقوایی، ۴۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۰۵]

۱۵۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۲۸

کتاب ۳۲ متعلق به جمادات؛ بی کا، تا: ۱۲۶۰ق، به دستور ابراهیم قزوینی؛ ۱۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۰۴]

۱۵۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۱۶

کتاب ۵، در توحید؛ خط: نسخ، بی کا، تا: چهارشنبه ۲۸ رجب ۱۲۶۰ق؛ ۱۷۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۹۹]

۱۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۷

آغاز: الحمدلله الذی جعل بالنص الجلی الخلافة التی هی ام المطالب؛ **انجام:** و لا تدعن صاحبها فأن ترکها اخف علیک الیوم و اسلم.

جلد اول از کتاب ۱۰ مشتمل بر ذکر حوادث هنگام وفات حضرت رسول (ص) و وقایع پس از آن تا غصب فدک و اولین جلد از مجلدات امامت و زندگانی حضرت مولی (ع) است؛ خط: نسخ، کا: محمد رضا، تا: ۱۲۶۱ق؛ مهر: مهدی بن علی طباطبائی فرزند صاحب ریاض؛ جلد: تیماج، ۴۱۴ص، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۴سم [ف: ۴ - ۴۴]

۱۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۷

آغاز: الجزء الثانی من کتاب غصب الخلافه و الفتن التی بعد وفات النبی؛ **انجام:** و من تعاقدنا علی اهل هذا البیت ان قبض رسول الله الا نولی منهم احداً.

جلد دوم از کتاب غصب خلافت و فتن است که دهمین کتاب عوالم و مشتمل است بر ذکر پاره حوادث در زمامداری ابوبکر و عمر؛ خط: نسخ، کا: محمد رضا، تا: ۱۲۶۱ق؛ جلد: تیماج، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۴سم [ف: ۴ - ۴۶]

۱۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۸

آغاز: الحمدلله الذی خلق الناس و بین لهم قواعد احکامهم؛ **انجام:** اقول اما افتخارهم بدفنه فی جوار النبی (ص) فسیاتی الکلام فیه بحیث من تکلم فی هذالباب و افتخر تقدر ان تملأ من التراب ثقبة فیه.

جزء اول از کتاب ۱۳، مشتمل بر زندگی ایشان در ایام خلافت ابوبکر است تا مرگ وی؛ خط: نسخ، کا: محمد رضا، تا: ۱۲۶۱ق؛ جلد: تیماج، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۴سم [ف: ۴ - ۴۷]

۱۶۳. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۵۵۸

آغاز: الحمدلله الذی اکرمنا بعد توحیده و الشهادة برسالة رسوله و ولایة ولیه بمحبة الحسن و ولاء الحسین ثم زین العباد و محمد باقر و جعفر الصادق الذین ... اما بعد فیقول الحقیر الحقیر الحسن بن لمصیبته الحسین عبدالله؛ **انجام:** جاء رسول الله و مع الحسین (ع) و یده علی رأسه یقطر دما فیقول یارب سل امتی فیم قتلوا ابنی و قال (ع) کل الجزع و البکاء مکروه سوی الجزع و البکاء علی الحسین علیه الصلوة و السلام و الحمدلله رب العالمین تمت

جلد ۱۶، احوالات امام حسین (ع)؛ خط: نسخ، کا: جواد بن محمد باقر بن محمد هادی، تا: ۱۰ محرم ۱۲۶۱ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج سیاه، ۲۷۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۰۶]

۱۶۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷/۱ خوئی

آغاز: الجزء الخامس من کتاب احوال امیرالمؤمنین من کتاب عوالم العلوم و المعارف و الاحوال من الآیات و الاخبار والاقوال ... ابواب علومه؛ **انجام:** الکافی قیل له لو غیرت شیبتک یا امیرالمؤمنین فقال الخضاب زینة و نحن قومفی مصیبه یرید به رسول الله (ص) قد تم الجزء الخامس ... منتصانیف اقل خلق ... قد فرغت من تسوید الکتاب بعون ... الملک الوهاب.

بخش ۵ از کتاب احوال امیر المؤمنین (ع)؛ خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ مصحح؛ ۱۳۷ص(۲-۱۳۸) [ف: ۷ - ۱۹۳]

۱۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷/۲ خوئی

آغاز: الجزء السادس من الاجزاء الثمانیه من کتاب احوال امیر

المؤمنین ... ابواب ما یتعلق بمعجزاته السماویه؛ **انجام:** و ما سمع هذا لغیره. قد تم الجزء السادس من کتاب احوال ... من عوالم العلوم.

جزء ششم از کتاب احوال حضرت علی (ع)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ ۸۳ص (۱۴۸–۲۳۰) [ف: ۷ - ۱۹۴]

۱۶۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷/۴ خوئی

آغاز: الجزء الثانی ... ابواب شهاده الکتب السابقه بشهادته؛ **انجام:** تم الجزء الثانی ... علی وجه نسخة کتبه مؤلفه و مصنفه عبدالله بن نورالله نورالله و جههما یوم تبیض فیه الوجوه ... قد فرغت من تسوید هذا الکتاب ... سابع و عشرون شهر جمیدی الثانیه من شهور سنه ۱۲۶۱ ... و انا العبد الاقل الخاسر ... محمد بن محمد باقر بن محمد هادی التفتی الیزدی عفی الله عنها.

جزء هشتم؛ خط: نسخ،کا: محمد بن محمد باقر بن محمد هادی تفتی یزدی، تا: ۲۷ جمادی الثانی ۱۲۶۱ق؛ در پایان این جزء، فصلی به کراماتی که خود مؤلف در مزار حضرت علی (ع) مشاهده کرده، اختصاص داده؛ ۵۸ص(۲۸۲–۳۳۹) [ف: ۷ - ۱۹۴]

۱۶۷. قم؛ حافظیان، ابوالفضل؛ شماره نسخه:۲۶۴

شامل شش جزو : ۱. جلد اول: ذکر بعض احوال الرجال و بیان اجازات بعض العلماء لبعض، آغاز: «ابتدأ بسم الله الرحمن الرحیم، فی الابتداء، یتضمن طریق الاقتداء بناءً علی ان فی اول کل کتاب. الخ»، ۲. کتاب العقل، آغاز: «بسمله و به ثقتی، ان اول ما ینبغی ان یتعقل العاقل فی معرفته العقل»، ۳. کتاب العلم، آغاز: «بسمله، ان اول آیة و حدیث فی العلم ینبغی لک ان تعلم و تعمل بکلیهما»، ۴. فی اثبات الصانع، آغاز: «بسم الله تعالی شأنه العزیز، آیاته فی عالم الآفاق اظهر آیات دلت علی انه علی کل شئی فاق»، ۵. کتاب احتجاجات و مواعظ، آغاز: «بسمله و به نستعین و علیه توکلی، اول کلام و حدیث کان من صفحة کتاب الدوران»، ۶. احوال من الآیات و الاخبار، آغاز: «بسمله و به ثقتی و علیه توکلی، من العدل ان لا یفتح الکلام الا بتسمیة و تحمید»؛ خط: نسخ، کا: محمد تقی فیکانی (پیکانی) اصبهانی پسر حاج ملا محمد صالح، تا: ۱۳ جمادی الثانی ۱۲۶۱–۱۲۶۲ق؛ محمد یزدی ابن عبدی محمد قندهاری نسخه را مقابله و تصحیح نموده؛ اهدایی: میرزا محمد حسین نواب؛ جلد: تیماج زرد، ۶۴۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱ - ۲۷۲]

۱۶۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۶۲

کتاب ۲۲ در احوالات حضرت رضا علیه السلام میباشد؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد باقر یزدی تفتی، تا: ربیع الاول ۱۲۶۲ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۵۳]

۱۶۹. یزد؛ محمود آبادی، میرزا حسن؛ شماره نسخه:۲۸/۱

جلد یکم؛ خط: نسخ، کا: محمد تقی بن ملا محمد صالح واعظ کاشانی بیکانی جرقویی اصفهانی، تا: جمادی الاول ۱۲۶۲ق [نشریه: ۴ - ۴۵۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۳۵/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۷۱۱]

۱۷۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۰۴۷

آغاز: بسمله، من العدل ان لا یفتح الکلام الا بتسمیة ... بسمله و علیه توکلی و به نستعین ... آیاته فی عالم الآفاق؛ **انجام:** بیده کل خیر. اقول سیأتی ما یناسب هذا الباب فی کتاب الهدی

کتاب ششم و کتاب چهارم؛ خط: نسخ، کا: محمد بن تقی بن ملا محمد صالح، تا: ۱۲۶۳ق و ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۶۰گ، ۴۰ سطر (۹/۵×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۸۳۴]

۱۷۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۵۳

کتاب ۱۸ و ۱۹ و ۲۰ و ۲۱؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد باقر، تا: چهارشنبه ۲ ذیقعده ۱۲۶۳ق؛ مهر: «هو المالک بالاستحقاق من عواری الزمان لدی الاحقر الجانی ...»؛ جلد: تیماج سبز، ۲۹۶گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۱ - ۳۸۱]

۱۷۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۹۵

کتاب ۱۶ در ۲۵ باب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۸ صفر ۱۲۶۴ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن، ۲۱۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۱×۲۰/۳سم [ف: ۱ - ۳۷۴]

۱۷۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰-طباطبائی

آغاز: الحمدلله الذی اکرمنا بعد توحیده و الشهادة برسالة رسولا و ولایة ولیه ... فیقول الفقیر (مؤلف) هذا هو المجلد السادس عشر من کتاب عوالم العلوم؛ **انجام:** فیقول یا رب سل امتی فبم قتلوا ابنی و قال کل الجزع و البکاء مکروه سوی الجزع و البکاء علی الحسین علیه الصلوة و السلام

جزء ۱۶ در احوالات حضرت سیدالشهداء علیه السلام؛ خط: نسخ، کا: غلامرضا بن اسماعیل کوهبنانی، تا: ۱۲۶۴ق، جا: مصلای اسحاقیه؛ ۲۴۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲۴ - ۳۲۴]

۱۷۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۳

کتاب ۱۷ و دارای حالات حضرت امام حسین علیه السلام می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ تملک: نصرالله بن محمد علی تبریزی شتربانی به تاریخ شعبان ۱۳۴۹؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۵گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۳ - ۲۷۷]

۱۷۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۴۳۶

آغاز: بسمله الحمدلله الذی اکرمنا بعد توحیده و الشهادة برسالة رسوله و ولایة ولیه بمحبة السن و ولاء الحسین؛ **انجام:** سوی الجزع و البکاء علی الحسین. تم هذا المجلد الذی فی احوال الحسین و الحمدلله رب العالمین فی ثالث شهر ربیع الاول ۱۲۶۵.

جلد ۱۷ مربوط به اخبار حسین بن علی است؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد باقر تفتی یزدی، تا: یکشنبه ۲۶ جمادی الثانی ۱۲۶۵ق؛ ۲۰ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۳۳۵]

۱۷۶. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۵

جلد ۱۷ و مشتمل بر تاریخ امام حسین؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن جعفر حسینی، تا: دوشنبه ۱۶ ربیع الثانی ۱۲۶۵ق، جا: یزد؛

اهدایی: ورثه حاجی ملامحمد نصیری؛ جلد: تیماج، ۲۴۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۴۹]

۱۷۷. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۱۴۱

ج ۱۶ و ۱۳ و ۴۹ و دو بخش نخستین ج ۸ (حالات امام حسن، خلفاء ثلاث، موت و عالم برزخ، و قصص انبیاء)؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد باقر، تا: ۱۲۶۶ق؛ ۳۹۰گ، ۲۶ سطر، قطع: رحلی [چند نسخه-ف: – ۳۳۱]

۱۷۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۳

کتاب ۳۹؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد باقر، تا: پنج‌شنبه ۲۹ ربیع الثانی ۱۲۶۶ق؛ تملک: محمد الشریف بن محمد ابراهیم، سید حسن اشکذری به تاریخ ۱۳۴۷؛ ۷۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۳۸۵]

۱۷۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۵۱

کتاب ۱۶ و ۱۷؛ خط: نسخ، کا: عباس بن ابراهیم قمی، تا: سلخ جمادی الاول ۱۲۶۷ق؛ مصحح؛ مهر: «عز من قنع و ذل من طمع» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۳۸۰]

۱۸۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۲

جزء هشتم از کتاب ۱۵؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد باقر تفتی یزدی، تا: یک‌شنبه ۲۴ ذیقعده ۱۲۶۷ق؛ تملک: محمد الشریف بن محمد ابراهیم حائری یزدی؛ جلد: مقوایی، ۵۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۳۷۶]

۱۸۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۸۵۹

جزء اول از کتاب ۱۳ در شرح حالات ابی بکر خلیفه اول و جزء اول و ۲ و ۳ و ۵ و ششم از اجزاء هشت‌گانه کتاب ۱۵ در شرح حالات امیرالمؤمنین علی ابن ابیطالب (ع) می‌باشد؛ خط: نسخ خوب، کا: محمد مهدی بن محمد باقر تفتی نجفی، تا: ۱۲۶۸ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مذهب، ۴۶۲ص، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ – ۲۸۰]

۱۸۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۰

کتاب ۴۰ و ۴۱؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد صادق، تا: پنج‌شنبه ۱۲ رجب ۱۲۷۷ق؛ جلد: تیماج، ۲۶۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۳۸۳]

۱۸۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۶۶

آغاز: بسمله، حمدله، فهذا الکتاب الجزء السادس من اجزاء الثمانیة من کتاب احوال امیرالمومنین و امام المتقین علیه السلام من کتاب عوالم العلوم و المعارف؛ **انجام:** و لکنا وجدنا من الایات الباهرات ما اغنی عن الروایات تم الجزء الثامن ... فانه کان غافرا

جزء ششم و هفتم و هشتم از کتاب ۱۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ جلد: مقوای، ۳۳۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲۶ – ۳۸۰]

۱۸۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۶۶

آغاز: بسمله. حمدله. فهذا الکتاب الجزء السادس من اجزاء الثمانیة من کتاب احوال امیر المؤمنین و امام المتقین علیه السلام من کتاب عوالم العلوم و المعارف؛ **انجام:** و لکنا وجدنا من الآیات الباهرات ما اغنی عن الروایات تم الجزء الثامن ... فانه کان غافرا

شامل ۳ جزء اخر از اجزاء هشت‌گانه جلد ۱۵ در احوال امام علی (ع) است. این نسخه شامل سه جزء آخر (جزء ۸-۶) از جلد پانزدهم در احوال امیر المؤمنین علی (ع) است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق؛ اهدایی: رهبری، ۱۳۷۲؛ جلد: مقوا، ۳۳۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۶/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۰۸]

۱۸۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۳۷

آغاز: بسمله. حمد له. و الصلاة و السلام علی محمد و آله اجمعین. الجزء الثانی من کتاب احوال الاربعة من کتاب عوالم العلوم و المعارف و الاحوال لعبد الله بن نورالله

مشتمل بر جزء دوم از اجزای سه‌گانه از کتاب احوال خلفای اربعه و مطاعن آنان و کتاب ۴۳ در مکارم الاخلاق؛ خط: نسخ، کا: محمد جواد بن ملا محمد باقر تفتی، تا: ۱۴ محرم ۱۲۷۹ق؛ با نسخه اصل مقابله شده، ابراهیم بن ملا حسن هادی یزدی؛ ۴۵۶گ، ۳۰ سطر (۱۰/۵×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱۲ – ۳۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۸۸

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۳۶۹]

۱۸۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۲

جلد سوم الامامة؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن علی اکبر، تا: ۱۲۸۲ق [ف: ۳ – ۹۸]

۱۸۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۶۶/۱۴

آغاز: من کتاب العوالم للشیخ عبدالله بن نورالله البحرانی، محمد بن حرب الهلالی امیر المدینه قال سئلت جعفر بن محمد (ع) فقلت یابن رسول الله (ص) مسئله اریدان اسئلک عنها؛ **انجام:** و فوق لواشق الجیش لو رسم اسمها لاسکر من تحت اللوا ذلک الرسم.

گزیده‌ای از این اثر، و احتمالاً کتاب پانزدهم و در احوال حضرت علی (ع) و فضایل و کرامات و ادله امامت ایشان است، که به دلیل کامل نبودن آغاز و انجام نسخه و دسترسی نداشتن به نسخه‌های کامل‌تر، معلوم نشد دقیقاً کدام مجلد از کتاب است؛ بی‌کا، تا: ۱۲۸۳ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۲گ (۱۷۲پ-۱۹۳)، ۲۲ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۳سم [ف: ۱۸ – ۱۰۱]

۱۸۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۱۸-عکسی

آغاز: الحمدلله الذی جعل مکارم الاخلاق و مساویها و جعل مساویها ضدها ... و بعد، فهذا کتاب الثالث و الاربعون من کتاب عوالم العلوم من تصنیف؛ **انجام:** و اما اصابکم من مصیبة فیما کسبت ایدیکم و یعفوا عن کثیر.

جلد ۴۳. در مکارم اخلاق؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۹ ذیحجه ۱۲۹۲ق، جا: کرمان؛ مجدول، مقابله شده؛ مهر وقف کتابخانه حاج عبدالرضا خان ابراهیمی؛ ۳۶۲ص (۳۵۰+۱۲)، ۲۰

سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۲۱×۲۹سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۳]

۱۸۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۴۴-عکسی

آغاز: الجزء الثانی من کتاب الاحتجاجات من کتاب عوالم العلوم و المعارف و الاحوال من الآیات و الاخبار و الاقوال فی احتجاجات النبی (ص) و الائمة الاثنی عشر و اصحابهم و اهل زمانهم و علی المخالفین و المعاندین و فرق شتی. ابواب الاحتجات النبی (ص). باب ما احتج علی خمسة ادیان الیهود و النصارا و الدهریةو لاثنویة و مشرکی العرب؛ **انجام:** اقول احتجاجات اصحابنا و مناظراتهم (رض) علی المخالفین اکثر ان تحصی و لنکتف فی هذا المجلد علی ما اوردنا. و الحمدلله اولاً و آخراً و صلی الله علی محمد و آله ...

جلد ۲۷، جزء دوم از کتاب احتجاج است؛ خط: ثلث، کا: جواد بن عبدالغفار نراقی، تا: یک‌شنبه ۱۲ شعبان ۱۲۹۲ق؛ ۴۵۵ص، ۲۰ سطر (۱۱/۵×۲۰)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۴]

۱۹۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۴۸-عکسی

آغاز: ان اول حدیث کلام الانبیاء، و مفتح خطبة حدیث الاصفیا بحمد اسمه تعالی (در این رویه چند سطر نانویس مانده)؛ **انجام:** قد تم هذا الجزو من کتاب احوال النبی علی ید مصنفه عبدالله بن نورالله ... و یتلوه الجزء الثامن من هذا الکتاب و هو فی احوال ازواجه و اولاده و اعمامه و اقار به انشاء الله ...

چند «جزو» است در یک مجلد. جزو یکم در قصص انبیاء که از آدم (ع) تا آغاز ابراهیم، جزو دوم از ابراهیم (ع) تا پیامبر ما (ص)؛ خط: ثلث، کا: حسین بن محمد کرمانی، تا: ۱۲۹۲ق؛ ۴۵۶ص، ۳۳ سطر (۱۲×۲۴)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۰]

۱۹۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۶۰-عکسی

آغاز: بسمله. الجزء الرابع من کتاب احوال النبی من کتاب عوالم العلوم و المعارف و الاحوال من الآیات و اخبار و الاقوال من تصانیف ... عبدالله بن نورالله ... فی معجزاته ص؛ **انجام:** فهو الذی عفی عنه. قد تم الجزء السادس من کتاب احوال النبی من اجزاء العشرة من کتاب عوالم العلوم ... و مؤلفه عبدالله بن نورالله ... و یتلوها الجزء السابع فیما جری بینه و بین اصناف الناس انشاء الله تعالی.

جزء ۴، ۵ و ۶ از مجلد نهم در احوال پیامبر؛ خط: نسخ ثلث، کا: حسین بن محمد (کرمانی)، تا: ۲۴ ربیع الثانی ۱۲۹۲ق؛ ۶۱۸ص، ۲۷ سطر (۱۶×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۱]

۱۹۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۴۷-عکسی

آغاز: الحمدلله الذی خلق نبینا من نوره. و خلق العالم ... اما بعد، فیقول العبد الراجی لفیض ... من جمع کتاب حاله اقل عبادالله عبدالله بن نورالله ... کتاب التاسع من کتاب جوامع العلوم و المعارف و الاحوال؛ **انجام:** قد تم الجزء الثالث من الاجزاء العشرة من کتاب احوال النبی (ص) من کتاب العوالم من تصانیف اقل العباد عبدالله بن نورالله. و یتلوه الجزو الرابع من معجزاته (ص) ...

جلد ۹ در احوال پیامبر؛ خط: نسخ و ثلث، کا: ابراهیم بن حاج عبدالغفار نراقی، تا: ۲۵ جمادی الثانی ۱۲۹۲ق؛ ۳۳۴ص، ۳۲ سطر (۱۱/۵×۲۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۱]

۱۹۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۵۷-عکسی

آغاز: الجزء الثالث من کتاب احوال امیرالمومنین (ع) من کتاب عوالم العلوم و المعارف و الاحوال من الآیات و الاخبار و الاقوال من تصانیف اقل؛ **انجام:** ما سمع هذا لعزة. قد تم الجزو السادس [از هشت جزو] من کتاب احوال امیرالمومنین علی ید مؤلفه و مصنفه عبدالله بن نورالله. حامداً مصلیاً مستغفراً.

در احوال حضرت علی (ع) جزءهای ۳، ۴، و ۵ و ۶؛ خط: ثلث، کا: حسین بن محمد کرمانی، تا: پنج‌شنبه ۱۷ شعبان ۱۲۹۲ق؛ با نشان «بلغ»؛ ۵۴۱ص، ۲۶ سطر (۲۱× ۲۵/۱۴)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۱]

۱۹۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۱۸-عکسی

آغاز: الحمدلله الذی افتتح الکتبا بذکر فضایل مولینا و مقتدانا امیرالمؤمنین ... اما بعد، فیقول تراب اقدام ... عبدالله بن نورالله ... هذا هو المجلد الرابع عشر من کتاب عوالم العلوم؛ **انجام:** فلیرجع الیها. تم الجزء الثانی من کتاب احوال امیرالمومنین (ع) من کتاب عوالم العلوم من مؤلفات اقل خلق الله ... و یتلوه الجزء الثالث فی النصوص علی امامته (ص).

جلد ۱۴ جزء یکم و دوم. در احوال حضرت علی از زایش تا شهادت؛ خط: نسخ ثلث، کا: علی بن محمد کرمانی، تا: ربیع الثانی ۱۲۹۲ق؛ ۲۷۸ص، ۲۴ سطر (۱۷×۱۹)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۱]

۱۹۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۳۰-عکسی

آغاز: الجزو السابع من اجزاء الثمانية من کتاب احوال امیرالمومنین (ع) من کتاب عوالم العلوم و المعارف و الاحوال من الآیات و الاخبار و الاقوال من تصانیف اقل خلق الله عبدالله بن نورالله فیما یتعلق به و من ینسب الیه؛ **انجام:** الروایات. تم الجزء الثامن من مجلدات احوال امیرالمؤمنین ... من کتاب عوالم العلوم علی وجه نسخه کتبه مصنفه و مؤلفه عبدالله ... حامداً مصلیاً مستغفراً.

جزء ۷ و ۸ از احوالات حضرت علی؛ خط: نسخ خوش، کا: ابراهیم بن حاج عبدالغفار نراقی، تا: ۸ صفر ۱۲۹۲ق؛ از روی نسخه اصل؛ ۲۲۶ص، ۲۰ سطر (۱۱/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۲]

۱۹۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۳۱-عکسی

آغاز: بخش ۱: الحمد الذی افتتح کتاب اعمالنا بذکر فضائل فاطمة و جعل خاتمة احوالنا به خیر خاتمة ... اما بعد، فیقول الراجی لشفاعة فاطمة ... عبدالله بن نورالله ... هذا هو المجلد الحادیعشر من کتاب عوالم العلوم ... بخش ۲: الحمدلله الذی افتتح عنوان کتاب اعمالنا بکلام الحسن، و جنبنا من مضلات ... اما بعد، فیقول القائل لکلام الحسن عبدالله بن نورالله ... هذا هو المجلد السادس عشر من مجلدات کتاب عوالم العلوم

دارای ۳ بخش است: ۱. مجلد یازدهم در احوال حضرت فاطمه، ۲. مجلد ۱۶ در احوال حضرت حسن (ع)، ۳. رساله جداگانه؛ خط: نسخ خوش، کا: محمد اسماعیل بن محمد ابراهیم اصفهانی، تا: ۲ شوال ۱۲۹۲ق؛ بخش سوم مجموعه، رساله‌ای ست ناشناخته. (ص۳۲۲-۳۵۱)، آغاز: «الحمدلله الذی اوجب الحمد علی عباده بنعمه عندهم ... (۱۹ سطر بعد) قال الشیخ ابوالحسن علی بن الحسین بن موسی بن بابویه الفقیه (رح) انی بذلت فما املات (؟) من الکتب و سعی و اخرجت بما لزمنی من ذلک جهدی وجدت الصلات ...» (نک: الامالی، صدوق؟)؛ ۳۵۱ص، ۲۱ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۲]

۱۹۷. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۵۰-عکسی**

آغاز: الحمدلله الذی وفقنا لمتابعة مذهب الصادق الصدیق ... اما بعد، فهذا هو المجلد المتمم عشرین من کتاب عوالم العلوم و المعارف و الاحوال من الآیات و الاخبار ... صنفه اقل عبادالله عبدالله بن ... فی احوال الامام السادس؛ **انجام:** ثم لاادری من کان. تم هذا المجلد علی ید جامعه و مؤلفه. حامداً مصلیاً مستغفراً. فی یوم السبت بعدالظهر عاشر جمادی الاخرة (بی تاریخ)

«متمم» مجلد بیستم در احوال حضرت صادق امام ششم؛ خط: نسخ و ثلث، کا: حسین بن محمد کرمانی، تا: دوشنبه ۲۴ رمضان ۱۲۹۲ق؛ ۱۲۵ص (۵۵۲-۶۷۶)، ۳۳ سطر (۱۲×۲۴)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۳]

۱۹۸. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۵۱-عکسی**

آغاز: الحمدلله القایم الدائم الذی وفقنا لمنهاج موسی الکاظم ... و بعد، فیقول الراجی ... عبدالله بن نورالله ... هذا هو المجلد الحادی و العشرون من کتاب عوالم العلوم و المعارف و الاحوال ... فی احوال سابع ائمة ... ابواب نسبه و حال امه و ولادته؛ **انجام:** بشهادته. و سیأتی اکثرها فی کتاب المزار انشاءالله تعالی.

جلد ۲۱ در احوال امام هفتم موسی بن کاظم (ع) و جلد ۲۲ در احوال علی بن موسی الرضا (ع)؛ خط: ثلث، کا: حسین بن محمد کرمانی،تا:ذیقعده۱۲۹۲ق؛ مقابله شده در ۱۲۹۳ق؛ ۱۷۹ص (۶۷۶-۸۵۴)، ۳۳ سطر (۱۲×۲۴)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۳]

۱۹۹. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۲۴-عکسی**

آغاز: ج ۴۰: الکتاب الاربعون من کتاب عوالم العلوم ... بسمله. الحمدلله الذی منه المبداء و الیه المعاد و خلق الجنة و النار ... و بعد، فیقول الراجی لشفاعة النبی ... عبدالله بن نورالله؛ ج ۴۱: هذا هو الکتاب الحادی و الاربعون من کتاب العوالم ... بسمله. الحمدلله الذی خلق العباد و امرهم بالطاعة و السداد ... اما بعد، فیقول العبد المحتاج الی الله عبدالله بن نورالله؛ ج ۴۲: الحمدلله الذی عزوجل ان یکون له الموت و اجل فی کتابه لکل شییء اجلا ... اما بعد، فیقول؛ **انجام:** هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذا المجلد. و الحمدلله اولاً و آخراً و صلی الله علی نبیه محمد و آله. اللهم اجعل هذا الکتاب خلفنا بعد موتنا یبقی به ذکر خیر ...

دارای مجلدهای ۴۰ (معاد) و ۴۱ (احوال الآخرة) و ۴۲ (احوال الموت و البرزخ)؛ خط: نسخ خوش، کا: علی بن محمد کرمانی، تا: ذیقعده ۱۲۹۲ق، جا: لنگر کرمان؛ محشی با نشان «منه عفی عنه» و «منه نورالله مرقده»؛ ۶۶۵ص، ۲۲-۲۴ سطر (۱۳/۵×۲۴) [عکسی ف: ۱ - ۲۷۳]

۲۰۰. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۱۷-عکسی**

آغاز: الحمدلله الذی دلنا الی طریق الخیر ... اما بعد، فهذا هو المجلد الثانی عشر فی امامة الامة الاثنی عشر (ص) من کتاب عوالم العلوم؛ **انجام:** الا علی الخاشعین الخائفین عن الله فی مخالفته فی اعظم فرایضه. تم الجزء الثانی من مجلدات کتاب الامامه من کتاب العوالم و المعارف و الاحوال من الایات و الاخبار و الاقوال.

جزء یکم و دوم از مجلد ۱۲ در امامت و تاریخ احوال امامان؛ خط: نسخ ثلث، کا: علی بن محمد کرمانی، تا: ۱۲۹۲ق؛ مقابله شده با نسخه حاج سید جعفر یزدی که از روی نسخه اصل مقابله شده بود؛ ۳۳۹ص، ۲۴ سطر (۱۷×۱۹)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۲]

۲۰۱. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۵۹-عکسی**

آغاز: ان اول ما ینبغی ان یتعمل العاقل فی معرفة العقل ... اما بعد، فیقول الفقیر ... عبدالله بن نورالله ... هذا هو المجلد الثانی من کتاب عوالم العلوم و المعارف و الاحوال من الآیات و الاخبار (ص ۲-۸۸). سپس «کتاب العلم» در «باب»هایی. آغاز این بخش: «بسمله. اعلم ان اول آیت و حدیث فی العلم ینبغی لک ان تعلم و تعمل» (ص ۹۴-۴۶۲)؛ **انجام:** مستغنی عنه. تم کتاب العلم علی ید مصنفه و مؤلفه و جامعه عبدالله بن نورالله فی یوم الخمیس احدی و عشرین شهر ربیع الآخر (بی تاریخ سال) حامداً مصلیاً مستغفراً ...

مجلد دوم. کتاب عقل؛ خط: نسخ و ثلث، کا: محمد باقر بن حاج محمد حسین شیرازی، تا: دوشنبه شوال ۱۲۹۲ق، جا: کرمان؛ یادداشت مقابله با آخوند ملا محمد پیر با نویسنده در ۱۲۹۳ در قرینه کنکر؛ ۴۶۲ص، ۲ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۰]

۲۰۲. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۴۶-عکسی**

آغاز: بسمله. اول کلام وحدیث کان فی صفحة کتاب الدوران، کان حدیث کان ... (۵۲ سطر بعد)، الکتاب الخامس کتاب التوحید. ابواب وجوب التوحید و ثواب المحدثین و ما یتعلق به؛ **انجام:** یقول هشام و لایقول زرارة.تم هذاالمجلد علی ید مصنفه حامداشاکرامصلیا مستغفرا و یتلوه کتاب العدالةانشاءالله تعالی.

جلد پنجم، بخش توحید؛ خط: ثلث، کا: جواد بن حاج عبدالغفار بن محمد جعفر الشریف کاشانی بن محمد رفیع همدانی، تا: یک‌شنبه ۳ ربیع الثانی ۱۲۹۲ق؛ نشان مقابله «من اوله الی آخره»؛ ۱۹۸ص، ۳۲ سطر (۱۲/۵×۲۵/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۰]

۲۰۳. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۹۳-عکسی**

آغاز: الحمدلله الذی حقب الینا الایمان ... و بعد، فهذا هو المجلد

الثانی و الاربعون من مجلدات عوالم العلوم و المعارف؛ **انجام:** اهل البیت نظام الدین و جعلنا ... و ایام من الذین یخشون ربهم بالغیب و هم من الساعة مشفقون
جلد ۴۲ کتاب کفر و ایمان؛ خط: نسخ خوش، کا: حسین بن محمد کرمانی، تا: شعبان ۱۲۹۳ق؛ ۶۶۹ص، ۳۳ سطر (۱۱/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۳سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۳]

۲۰۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۴۹-عکسی

آغاز: الجزو التاسع من کتاب احوال النبی (ص) من کتاب عوالم العلوم و المعارف و الآیات و الاخبار و الاقوال من تصانیف اقل عبادالله عبدالله بن نورالله فی احوال اصحابه ص. ابواب فضل المهاجرین و الانصار و سایر الصحابة و التابعین فی احوالهم؛ **انجام:** قد تم کتاب احوال نبینا (ص) من کتاب عوالم العلوم و المعارف و الاحوال علی ید مؤلفه و مصنفه ... و یتلوه کتاب غصب الخلافة و الفتن التی وقعت بعدوفات النبی من اهل العدوان
جزو ۹ از کتاب احوال النبی؛ خط: ثلث، کا: حسین بن محمد کرمانی، تا: ۳ محرم ۱۲۹۳ق؛ با یادداشت مقابله آن با جناب آخوند ملا محمد ترک و محمد باقر (؟) مورخ ۲۲ صفر ۱۲۹۳؛ ۹۳ص(۴۵۸-۵۵۰)، ۳۳ سطر (۱۲×۲۴)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۱]

۲۰۵. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۲۸

انجام: فما فی الزاویة یعنی زوایا جهنم و اما حطی فالحاء حطوط الخطایا عن المستغفرین فی لیلة القدر و ما نزل به جبرئیل
خط:نسخ،بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ واقف: ابوالحسن بن کلبعلی،۱۳۳۲؛۱۳۶گ،۲۶سطر،اندازه:۱۵/۵×۲۱/۵سم[ف:۱- ۱۱۴]

۲۰۶. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۹۲

خط: نسخ، کا: رضا ابن حسین سلطان آبادی، تا: پنج‌شنبه ۱۵ ربیع الثانی ۱۳۲۵ق؛ ۲۰۲گ، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۸۵]

۲۰۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۸۵۶

جلد ۲۰ (امام صادق) و جلد ۲۱ (امام موسی کاظم)؛ خط: نسخ، کا: غلام حسین بن محمد ابراهیم بن اسماعیل یزدی ساکن محمدآباد چاهوک، تا: شعبان ۱۳۳۸ق، به خواهش شیخ محمد حسین شیرازی؛ ۱۲۱گ، اندازه: ۲۰×۳۰سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۷]

۲۰۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۵۷۳-۵۸/۲۳

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی فتح کتاب اعمالنا بذکر فضائل فاطمة وجعل خاتمة احوالنا بخیر خاتمة
جلد ۱۱ (احوال حضرت فاطمه زهراء سلام الله علیها)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن الشیخ محمدحسن زارجی یزدی، تا: ۲۷ جمادی الاول ۱۳۴۹ق؛ ۱۰۰گ، ۲۳ و ۲۲ سطر، اندازه: ۲۱×۲۷سم [ف: ۵ - ۲۹۳۹]

۲۰۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۴۰۱

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی جعل مکارم الاخلاق و مساویها و جعل؛ **انجام:** تاب الله علیه کتاب الحسین بن سعید بن ابی عمیر عن سملة بن جابر عنه (ع) مثله مقابله از روی خط مصنف ... سنه ۱۲۴۰ ...
شامل جلد ۴۳ در مکارم و مساوی اخلاق است؛ خط: نسخ، کا: ملا جعفر، تا: شوال ۱۲۴۰۱ق؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین محمد تقی ...»؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۸؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۴۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۰۷]

۲۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۲۹ط

آغاز: بسمله. الحمد لله الذی منه المبدأ و الیه المعاد و خلق الجنه و النار؛ **انجام:** تم الکتاب احوال فاطمه صلوات الله علیها.
شامل الکتاب الاربعون و مجلد ۱۲ در امامت ائمه اثنی عشر و مجلد ۱۱ در احوال حضرت فاطمه زهرا؛ خط: نستعلیق، اولین کاتب: محمد مهدی بن محمد اشرف عاوی سمنانی ؟ حسب الامر حاجی محمد کاظم تاجر قزوینی به جهت آخوند ملا علی نگاشته است. تاریخ کتابت: ۱۰ شعبان ۱۲۳۴ق، دومین کاتب: ابن سید حسن نصر آبادی سید احمد از قهستان یزد؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۵۸۷ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۴/۳ - ۶۷]

۲۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۹۶ و ۶۱۶۷-ف

جلد ۴۲ درباره آخرت و معاد و ۴۱ در احوال آخرت (ناقص) است و ۲۹ در علم نجوم و احکام و حلال و حرام آن روی هم سه جلد است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن احمد بن لطفعلی تبریزی، آنگاه که [کاتب] در قزوین از روس‌ها گریخته بود (در جلد ۴۲ و ۴۱) و محمد تقی محرر تبریزی در جمعه ۲۵ شعبان ۱۲۴۳ق در قزوین (در جلد ۲۹)؛ ۲۲۶گ، ۲۰ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۲۷۶] و [فیلمها ف: ۳ - ۲۰۴]

۲۱۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۶۴۸

انجام: فاذا حکمتم بین الناس بالعدل.
جلد دوم، در امامت؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، ۷۴گ، ۱۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۳۷۶]

۲۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۴۱

جلد ۶۱، کتاب اعمال السنة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: حیدر بن ابراهیم حسنی، محمد تقی بن محمد باقر شریف یزدی در نجف؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۱گ، ۲۴ سطر(۱۶×۲۰)، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۳۴۹]

۲۱۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۵۰/۱-عکسی

آغاز: فصل. اذا اردت الخروج الی الحج و دعیت اهلک و اوصیت و قضیت ما علیک من الدین و احسنت الوصیة؛ **انجام:** ما فعلته فی الیوم الاول فان احببت التعجیل جایز لک و ان احببت التاخیر فاخرت لاتری الا وقت الزوال قبل الظهر فی کل یوم.
گویا بخشی از «عوالم ... » است؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ در کناره ص ۱ آمده: «بسمله. قال صاحب العوالم فی کتاب حج العوالم فی بعض نسخ الفقه الرضوی فصول فی بیان افعال الحج و احکامه و لم یکن فیما وصل الینا من النسخة المصححة التی اوردنا

ذکرها فی صدر الکتاب فاوردناه فی باب مفرد لیتمیز عما فرقنا علی الابواب»؛ ۶۷ص (۲-۶۸) [عکسی ف: ۱ - ۲۷۴]

۲۱۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۵۸-عکسی

آغاز: المجلد الاول من الکتاب عوالم العلوم و المعارف و الاحوال من الآیات و الاقوال من تصانیف اقل خلق الله عبدالله بن نورالله. افتتاح الحدیث و الکلام بتسمیة الملک العلام ... (پس از ۸ صفحه). اما بعد، فیقول تراب اقدام العلماء بل ذرة ما بین الارض و السماء ... عبدالله بن نورالله؛ **انجام:** و اکمل به احلامهم قد تم و کمل ما اردا ایراده فی هذه المجلد بعون الله و حسن توفیقه ... علی ید مصنفه عبدالله بن نورالله. قلبهما باکمال العقل ... یا رب العالمین. جلد یکم و دوم در برگیرنده: دیباچه (جلد یکم) و کتاب عقل (جلد دوم). جلد یکم شامل دیباچه با سربندهای «مطلب» است: مطلب یکم در منابع و مآخذ کتاب که یک کتاب‌نامه گسترده‌ای است، مطلب دوم فیما لابد منه، سوم در اصطلاحات به کار برده در چندین «فصل» و «قسم»، مطلب چهارم در رموز به کار گرفته، سپس فهرست کتاب‌های عوالم، که می‌گوید در صد کتاب اصلی است و چندین مجلد فرعی: پنجاه مجلد از آنها در اصول و پنجاه مجلد در فروع، مجلد یکم (در دست) در دو کتاب: دیباچه به گونه کتاب یکم و کتاب عقل به گونه کتاب دوم ... و فهرست کتاب‌ها می‌رسد به کتاب ۹۹ در احوال بعضی از رجال و کتاب ۱۰۰ در اجازات برخی از علما؛ خط: ثلث، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱۸ص، ۲۰ سطر (۱۰×۲۳/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۰]

۲۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۵

جزء اول از کتاب ۴۷ و جزء هفتم از کتاب ۹ و جزء اول و دوم از کتاب ۱۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: بی تا؛ تملک: مصطفی حسینی صفائی به تاریخ ذیقعده ۱۳۷۳ با مهر «مصطفی الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۲۴۵گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۱ - ۳۸۵]

۲۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۷

کتاب ۳۰ در احوال ملائکه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد اشرف حائری، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۶۹]

۲۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۷

دارای جزء دوم از کتاب ۱۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: ریحان الله بن جعفر موسوی با تاریخ رمضان ۱۳۲۱ با مهر «العبد ریحان الله الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۳۷۴]

۲۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۹

کتاب ۲۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: مصطفی حسینی صفائی خونساری به تاریخ ذیقعده ۱۳۷۶ با مهر «مصطفی الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۱۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۷۹]

۲۲۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۴۹/۸-۷/۱۴۹

آغاز: ... الاخضر مایکون ذلک من علم الکتاب قال قلت جعلت فداک ما اقل هذا قال؛ **انجام:** وسیاتی بعضها فی کتاب احوال الرضا (ع) انشاء الله تم الجزو الثالث من کتاب الامامة من کتاب عوالم العلوم والمعارف والاحوال من الایات والاخبار والاقوال

جزء سوم (امامت)؛ خط: نسخ و ثلث، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۷گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۹۳۹]

۲۲۱. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۸۳۵

آغاز: الحمدلله المعبود الذی بعبادته زین العباد حتی جعل منهم زین العباد واکرم بسجدته السجاد حتی لقب بعضهم عنها بدی الثغنات والسجاد والصلاة والسلام علی نبیه؛ **انجام:** عن ابی عبدالله علیه السلام قال ان ابی قال ذات یوم فی مرضه یابنی ادخل اناسا من قریش من اهل المدینه حتی اشهدهم فادخلت علیه اناسا منهم فقال یا جعفر اذا انامت فغسلنی وکفنی وارفع قبری اربع اصابع ورشه بالماء فسلما خرجوا قلت یا ابته لوامر تنی بهذا

جلد ۱۸؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین محمدتقی» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۱۷۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۰۵]

۲۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۷۰

آغاز: الحمدلله الذی اتم الحجة علی عباده فی الغیبه و الاظهار؛ **انجام:** خروج الاموات و قیام الساعة للحساب و الجزاء و الله اعلم.

کتاب ۲۶ در تاریخ زندگی و غیبت حضرت مهدی بن حسن العسکری (ع)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: سید کاظم رشتی؛ جلد: تیماج، ۴۲۲ص، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۲×۳۲سم [ف: ۴ - ۴۷]

۲۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷/۳خوئی

جزء هفتم از کتاب احوال علی (ع)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۰ص (۲۴۴-۲۸۳)، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۷ - ۱۹۴]

۲۲۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۸۲

بخشی از کتاب الجنائز؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۵۰گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۸۶]

۲۲۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۰۵۸

آغاز: باب الیقین بالقضاء و القدر؛ **انجام:** و کانوا عندی فی علیین. خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ از روی خط مصنف نوشته شده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۱۳۴گ، ۲۵ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۵ - ۱۵۱۸]

۲۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۱۹

جزء دوم از کتاب سیزدهم در احوال خلفا؛بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۸۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۰۱]

۲۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۲۰

جزء دوم از کتاب چهارم در احوال طلحه و ربیر؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۱۵۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۰۱]

۲۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۱۷

کتاب ششم در عدل؛ بی‌کا، بی‌تا، به دستور حاج محمد ابراهیم قزوینی؛ ۱۶۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۰۰]

۲۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۴

کتاب ۵۶ و ۵۷؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تملک: صفائی خونساری (سید مصطفی خونساری) با مهر «مصطفی الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۴۴گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۱ - ۳۸۵]

۲۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۶۹

جزء هفتم و نهم از کتاب دهم در حالات حضرت پیغمبر اکرم (ص)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۶۹گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۹× ۲۸سم [ف: ۵ - ۲۵۱]

۲۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۳۶

کتاب ۶۲ حج و عمره؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۲۲۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۰۷]

۲۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۳۷

کتاب ۶۳ در مزار؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۲۲۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۰۷]

۲۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۳۸

از کتاب ۶۶ در مکاسب تا کتاب ۸۴ در ایمان و نذور؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۰۷]

۲۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۳۹

کتاب ۸۵ در صید و ذباحه؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۹۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۰۸]

۲۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۳۴

جزء اول کتاب ۴۷ در احتجاجات؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۸۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۰۶]

۲۳۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۳۵

کتاب ۵۹ در احکام روزه؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۸۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۰۶]

۲۳۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۳۱

کتاب ۴۰ در علامات قیامت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۳۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۰۵]

۲۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۲۴

جزء هفتم از کتاب ۱۵؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۴۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۰۲]

۲۳۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۲۵

کتاب ۱۷ در احوال حضرت امام حسین علیه السلام؛ بی‌کا، بی‌تا، به دستور قزوینی؛ جلد: مقوایی، ۱۷۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۰۳]

۲۴۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۲۷

کتاب ۲۲ در احوال حضرت رضا علیه السلام؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۱۲۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۰۳]

۲۴۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۲۹

کتاب ۳۳ متعلق به نباتات؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۶۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۰۴]

● عوالم العلوم (ترجمه) / تاریخ معصومین / فارسی

'avālem-ol 'olūm (t.)

اردکانی، حسین بن حسن، ق۱۲ قمری

ardakānī, hoseyn ebn-e hasan (- 18c)

وابسته به: عوالم العلوم و المعارف و الاحوال من الآیات و الاخبار و الاقوال = العوالم = جامع العلوم و المعارف؛ بحرانی، عبدالله بن نورالله (-۱۲)

اهدا به: ولی میرزا

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۵۶

آغاز: سپاس بی قیاس مر خداوندی را سزا است که گشوده است ... اما بعد پس میگوید بنده

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۷ - ۱۲۰]

● عوالم العلوم و المعارف (مختصر) / حدیث / عربی

'awālim-ul 'ulūm wa-l ma'ārif (mx.)

وابسته به: عوالم العلوم و المعارف و الاحوال من الآیات و الاخبار و الاقوال = العوالم = جامع العلوم و المعارف؛ بحرانی، عبدالله بن نورالله (-۱۲)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۸۸/۳

آغاز: بسمله و به استعین، بعد الحمد و الصلوة علی محمد و آله هذا الذی اختصرته من مجلد الثامن و الاربعون من کتاب عوالم و العلوم و المعارف؛ **انجام:** اللهم انی اتوب الیک من عداوة آل محمد و من قتل اهل بیت محمد (ص)

جلد ۴۸؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ معجزاتی از حضرت رسول و ائمه علیهم السلام، تظلم حضرت زهرا دعای صاحب الزمان و خطبه نکاحیه به ضمیمه دارد؛ کاغذ: فرنگی، ۲۶گ، ۲۴ سطر (۱۷×۸) [ف: ۱ - ۴۲۶]

● عوالم که خدای آفریده است (فائده در) / - فارسی

'avālem ke xodāy āfarīde ast (fā'ede dar)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۱۶/۳۹

بی‌کا، تا: ۱۰۷۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲گ (۱۲۹پ-۱۳۰ر)، ۲۷ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۱۱]

● عوالی الاحادیث و الاعالی و فراید الجراید و اللآلی / حدیث / عربی

'awālī-ul aḥādīṯ wa-l a'ālī wa farāyid-il jarāyid wa-l la'ālī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۹۷-ف

نسخه اصل: حمیدیه ش ۱۴۴۷. در هامش است. به روایة الشافعی با عنوان‌های «باب»؛ کا: اسحق بن محمد بن علی النقی بودن، تا: پنج‌شنبه ۲۳ ربیع الاول ۷۵۵ق [فیلمها ف: ۱ - ۴۲۸]

● **عوالی الامام ابی حنیفة** / حدیث / عربی
'awālī-ul imām abi-ḥanīfa

ابن خلیل، یوسف بن خلیل، ۵۵۵ - ۶۴۸ قمری
ebne xalīl, yūsof ebn-e xalīl (1161 - 1251)

احادیثی است مسند که از ابوحنیفه نقل شده است، و او نیز احادیث را از صحابه یا پیامبر (ص) نقل کرده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۷۶/۵

آغاز: أخبر نا الشیخ المسند ابو محمد اسحاق بن ابی بکر بن ابراهیم بن النحاس قراءة علیه و انا اسمع ... فی دیة الخطا علی اهل الابل مائة من الابل

نسخه اصلی:کتابخانه دارالکتب الظاهریه (مدرسه عمریه) - دمشق ۳۷۴۴؛خط:نسخ،بی‌کا، تا: قرن ۸؛ دارای سماع یا صورت سماع و قرائت یا سماع‌های متعدد؛ ۱۲ص (۷۲-۸۳) [عکسی ف: ۳ - ۳۴۷]

↩ عوالی اللآلی الحدیثیة علی مذهب الامامیة > عوالی اللآلی العزیزیة فی الاحادیث الدینیة

● **عوالی اللآلی العزیزیة فی الاحادیث الدینیة = عوالی اللآلی الحدیثیة علی مذهب الامامیة** / حدیث / عربی
'awālī-ul la'āli-l 'azīzīya fi-l aḥādīṯ-id dīnīya = 'uwāli-l la'āli-l ḥadīṯīyya 'alā maḏhab-il imāmīya

ابن ابی جمهور، محمد بن علی، ۸۳۸؟ - ۹۰۶ ؟ قمری
ebn-e abī-jomhūr, mohammad ebn-e 'alī (1435 - 1501)

تاریخ تألیف: ۲۳ صفر ۸۹۷ق؛ محل تألیف: مشهد مقدس

مجموعه‌ای از احادیث فقهی شیعی است که اسانید آن حذف شده است. احادیث این کتاب، در اصول حدیثی شیعی نیامده و لذا جمعی از علماء آن را ضعیف شمرده‌اند وگفته شده که این احادیثی است که از طرق غیرشیعه نقل شده و لذا اعتمادی بر آن نیست. نام این کتاب آن‌چنان‌که نوری می‌نویسد به‌گواهی شیخ محمد حسن خضر و نسخه‌های اصل و شرح و اجازه‌ها «عوالی اللئالی» است گرچه «غوالی اللئالی» بر سر زبان‌ها است. در یک «مقدمه» در ده «فصل»، دو «باب» و یک «خاتمه»: مقدمه: ۱) هفت طریق روایت او که بسیاری از دانشمندان از آن شناخته می‌شوند و همه اینها در بحار (۲۵: ۴۸-۴۹) آورده شده، ۲) چرا این حدیث‌ها را گرد آورده است؛ ۳) سندهای معنعن او، ۴) حدیث‌هایی که سند آنها را انداخته است، ۵) حدیث‌های او درباره معالم دین، ۶) حدیث‌های دیگر، ۷) دسته‌ای دیگر از حدیث‌ها، ۸) حدیث‌هایی در آداب، ۹) حدیث‌ها در فقه، ۱۰) حدیث‌ها در آداب دینی؛ باب ۱. حدیث‌های فقهی بی‌ترتیب باب‌های آن در چهار «مسلک»: روش گذشتگان، روش جمال المحققین در حدیث‌های مصالح دین، روش شهید یکم، روش شیخ مقداد سیوری؛ باب ۲. حدیث‌ها به ترتیب باب‌های فقه از طهارت تا دیات در دو «بخش»: روش جمال المحققین به روایت پسرش فخرالمحققین، روش محقق حلی به روایت ابن فهد حلی؛ سپس یک خاتمه که خبرهای پراکنده‌ای در آن هست و بیشتر آنها شیعی است.

آغاز: بسمله و به ثقتی الحمدلله الذی اعلی اعلام العلماء الاعلام و وفقهم بطریق الدرایة و الروایة لتبین معالم الاسلام و تهذیب طرائق شریعة رسول الملک العلام و رفع قواعد الدین الشریف و الشرع المنیف بمساعی الفقهاء القوام و فضلاء الایام ... و بعد ... و لما کان تلقی الحکم و الآثار و الاحکام و الاخبار عن النبی و الائمة الاطهار طورا بالتقریر و الافعال و طورا بالاستفتاء و الاقوال ... حدانی ذلک علی جمع کتاب جامع لاشتات المتفرقات من جمل ما رواه الثقات عن النبی ... و الائمة ... فشرعت فی جمعه و تهذیبه و نهضت فی ترتیبه و تبویبه ... فجمعته من کتب متفرقة و مظان متباعدة و جعلته فی مرکز و نصاب ... و سمیته «عوالی اللئالی الحدیثیة علی مذهب الامامیة» و رتبته علی مقدمة و بابین و خاتمة

انجام: قال الراوی و خرج الملک و انی منزله و ارسل الیها ثیابا و هدایا کثیرة و کیساً فیه جملة من المال فردت ذلک و لم تقبل منه شیئا و هذا آخرما اردنا ایراده و اثباته من الاحادیث الواصلة الینا بطریق الروایة عن أهل الروایة علی الشرائط المعتبرة المرضیة و لله الحمد و المنة و التوفیق لاتمامه.

چاپ: قم، انتشارات سید الشهداء، ۱۴۰۶ق، تحقیق آقا مجتبی عراقی

[دنا ۸۱۴/۷ (۲۷ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- جواهر الغوالی فی شرح عوالی اللآلی = مدینة الحدیث؛ جزایری، نعمة الله بن عبدالله (۱۰۵۰-۱۱۱۲)

۲- تحفة الغری؛ تبریزی، عبدالله بن محمد قلی (-۱۳)

۳- عوالی اللآلی العزیزیة (منتخب)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد وقع الفراغ من کتابته بعون الله و جسن توفیقه فی اوایل ذی الحجه الحرام سنه ... ۸۹۸

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۸۹۷ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [الفبائی: - ۴۱۲]

۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ربیع بن جمعه الغری، تا: ۸۹۹ق؛ در پایان نسخه

گفته شده که این نسخه از اصل نسخه استنساخ شده، محشی از خود مؤلف با امضاء «منه دام ظله»؛ مهر: «ابو الحسن محمد بن باقر» (مربع)؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۸۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۰۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۴۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: رضی الدین ناصر بن محمد حسنی هزار جریبی، تا: ۹۰۰ق؛ از روی نسخه و به خط مؤلف و در زمان حیات مؤلف نوشته شده، محشی با امضاء «منه مدظله»؛ تملک: محمد شریف بن محمد قائمی مازندرانی با مهر «عبدرضا است محمد شریف» (مربع)؛ واقف: محمد حسین بن محمد عقیم بن عطاء الله حسینی، ۱۱۴۳؛ ۲۳۹گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۳۷ - ۲۸۴]

۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۹۹/۴-۵۸۴۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تازه، ۲۸۰گ، ۱۹ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۱۴۵]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۴۰

خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ مهر: «عبده محمد جعفر»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۸ - ۲۴۰]

۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۶۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** قالت النصاری فی ... الیوم فیك حقا ... منهم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ روی برگ عنوان آمده: «الفه و کتبه بخطه بالمشهد المقدسة الرضویة حضت بالانوار الالهیة القدسیة فی سنة سبع و تسعین و ثمانمائه»، به خط دیگر: «هذه صورة خط المؤلف سلمه الله و غفرله و لوالدیه آمین رب العالمین»؛ اهدایی: شیخ مهدی طاهری؛ کاغذ: سمرقندی، ۲۳۳گ، ۱۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۰۰۵]

۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۷۴

انجام: و کان الفراغ من تألیفه و کتابته وقت عشاء الاخرة لیلة الاحد الثالث و العشرین من شهر صفر ختم بالخیر و الظفر احد شهور سنة سبع و تسعین و ثمانمائة هجریة بالمشهد الرضویة المقدسة علی ساکنها السلام و الصلاة و التحیة

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن حسین قرطاسی سمنانی، تا: جمادی الثانی ۹۲۹ق؛ مصحح؛ اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۷]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۵۲

آغاز: علی نقل الرواة وتداوله فی ایدی الثقاة حث علیه فی الذکر المصون و کتابه المکنون فقال عز من قائل (فلو لا نفر من کل فرقة)؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالکاظم بن نور الدین بن احمد، تا: دوشنبه ۲۵ رجب ۹۳۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با نشان «س، ح»؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مذهب، ۳۱۲گ، ۱۹ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳۳ - ۲۹۱]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۶۴

انجام: فرغ من کتابته الفقیر الی اله المتعال عبدالعال بن علی بن حسین؛ سنه تسع و اربعین و تسعمائه و الحمدلله وحده

کا: عبدالعال بن علی، تا: ۹۴۹ق؛ از روی نسخه‌ای به خط عبدالعال بن علی بن حسین بن عبدالعال مکی مورخ ۹۴۹ق استنساخ شده؛ کاغذ: کشمیر، جلد: مقوا [الفبائی: - ۶۶۲]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۶عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی کتاب المشیخة، عن عمر بن یزدی، قال:اغتسلت یوم الجمعة بالمدینة و لبت ثیابی و تطیبت، فمرت بی وصیفة ففخدت لها، فأمذیت أنا و أمنت هی فدخلنی ...

نسخه اصل: کتابخانه آستان قدس رضوی، مشهد، شماره ۸۲۸۸؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام (پس از برگ اول برگ‌هایی از نسخه افتاده است)؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ تملك محمد حسین؛ ۵۱۲ص، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۴ - ۲۶۶]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۹۱-۳۳/۱۴۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، کا: محمد بن عنایة الله، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، با بلاغ مقابله؛ تملك: محمد علی بن عبدالقادر تبریزی در ۱۲۳۵؛ جلد: تیماج، ۲۹۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۶ - ۲۹۸۷]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ تملك: «محمد بن حسن»؛ صورت قرائتی از جد هفتم آیت الله مرعشی نجفی به خط ایشان با این عبارت: «بلغ قرائة علی درائة تحقیق و تدقیق، ولدی و قرة عینی السید نصیرالدین الحسینی المرعشی و أنا الأقل جمال الدین الحسینی المرعشی، سنة ۱۰۸۰»؛ جلد: تیماج، ۲۳۲گ، ۲۳ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۳۰ - ۶۵۵]

۱۳. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۳۰۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با رمز «منه»؛ ۲۱۱گ، اندازه: ۲۰×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۶۸]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال اغتسلت یوم الجمعة بالمدینة و لبست ثیابی و تطیبت فمرت بی وصیفة فغمزت لها فأمنیت أنا و أمنت منی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام (پس از برگ اول افتاده)؛ جلد: تیماج، ۲۵۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱ - ۸۸]

۱۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۳۰

نسخه اصل: کتابخانه‌ای در نجف اشرف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۰۵۱ق؛ مصحح، محشی با عنوان «منه سلمه الله» که ظاهراً از نسخه مؤلف نقل نموده، یادداشتی از علی نقی بن محمد هاشم طغائی (کمره‌ای) در اهدای کتاب به خزانه شخصی؛ ۳۹۹ص [عکسی ف: ۷ - ۳۲۷]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۳/۱

آغاز و انجام: برابر؛ الحمدلله الذی انقذنا من حیرة الجهاله و عمایة

الضلالة ... و بعد فقد سمع منی مؤلفی هذا و هو کتاب «عوالی اللئالی الحدیثیة علی مذهب الامامیة» من اوله الی آخره المولی ... مولانا جلال الملة و الحق و الدین بهرام بن شمس الدین بهرام بن علی بن بهرام الاسترابادی ... و کانت القرائة المذکورة فی اوقات متفاوتة و مجالس متعددة وقع بالاتفاق آخرها فی الیوم السادس من ذی حجة الحرام آخر شهور سنة ثمان و سبعین (و) ثمانمائة بالبلدة الاستراباد حماها الله من جمیع الاعاد و الحمدلله وحده و الصلوة علی خیر خلقه محمد و آله و سلم.

خط: نسخ روشن، بی‌کا، تا: ۱۰۵۵ق؛ محشی با نشان «منه مدظله العالی» و «منه سلمه الله تعالی» که از نسخه اصل همین گونه آورده شد، در نیمه دوم نسخه حاشیه‌ها با نشانه «منه ره تعالی» می‌باشد؛ تملک: پسر محمد زمان شیرازی؛ ۲۱۱گ (۱پ–۲۱۱پ)، ۲۲ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۵–۱۴۲۴]

۱۷. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۳۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۵ رمضان ۱۰۵۸ق؛ ۳۲۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲ – ۳۱۵]

۱۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۳۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۰۶۰ق؛ قطع: خشتی [نشریه: ۷ – ۱۹۷]

۱۹. اصفهان؛ کتابخانه‌های اصفهان؛ شماره نسخه:۴۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ۲۴ ذیحجه ۱۰۷۶ق؛ محشی از مؤلف؛ یادداشتی با این شرح: «عاریة عندی من جناب شیخ حسن آل شیخ محمد آل شیخ علی آل شیخ جعفر، و أنا الاقل حسن الحویزی»؛ مهر: «الواثق بالله عبده علینقی بن علی»؛ ۲۱۸گ، ۲۷ سطر در متن (۷/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۶/۵سم [فهرست روضاتی: – ۱۴۵]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۲۱

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن محمد بن محمد بن محسن علوی خراسانی، تا: ربیع الاول ۱۰۷۶ق؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ تملک: محمد حسن بن معصوم قزوینی و مهر «محمد حسن ...» (بیضی)؛ ۲۱۵گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۸سم [ف: ۱۱ – ۳۱۴]

۲۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۲ق؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۶۳۰ص، ۱۵ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۲ – ۹۹]

۲۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۸۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال فی الثوب یصیبه البول اغسله مرتین الاولی للازالة و الثانیه للانقاء ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ ۳۹گ (۱۳۷پ–۱۷۵پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۴۱]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۵۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۱۰۰ق؛ محشی؛ مهر: «ظنی بالله حسن» (بیضی)؛ تملک: صفایی خوانساری با مهر «مصطفی الحسینی» (بیضی)؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۲۷۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۰۸]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۶۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن محمد معصوم حسینی، تا: صفر ۱۱۱۷ق؛ مصحح، محشی از مؤلف، دارای فهرست مفصل کتاب تنظیم سید محمد بن ابراهیم بن شمس الدین حسینی مرعشی به سال ۱۲۶۳ در کربلا (بنا به نوشته آیة الله مرعشی)، قطعه‌ای از اجازه ابن فتحان؛ تملک: کاتب با مهر «صراط علی حق نمسکه عبده ابراهیم الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۸۷

نسخه اصلی: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ – ۳۳۷]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن مظفر علی طالقانی ساکن قزوین، تا: آخر رمضان ۱۱۲۴ق، جا: شام؛ تملک: محمد مدعو به جلیل بن محمد؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۶۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۲۵ – ۲۶۷]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۶۸/۲

خط: نستعلیق شکسته، کا: احتمالا محمد باقر، تا: چهارشنبه ۲۰ جمادی الثانی ۱۱۷۹ق؛ تملک: سید حسین فرزند سید اکمل وحید الزمان (وحید بهبهانی) در روز شنبه ۳ جمادی الاول ۱۱۸۷ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۸۵ص(۶۶–۴۵۰)، ۱۳–۱۴ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۶سم [ف: ۴۳ – ۵۷]

۲۷. اصفهان؛ علامه روضاتی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [نسخه‌پژوهی: ۱ – ۱۵۳]

۲۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۹۸گ، ۲۵ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۲۰/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۵ – ۴۵]

● عوالی اللآلی العزیزیة (منتخب) / حدیث / عربی

'awālī-ul la'āli-l 'azīzīya (mn.)

وابسته به: عوالی اللآلی العزیزیة فی الاحادیث الدینیة = عوالی اللآلی الحدیثیة علی مذهب الامامیة؛ ابن ابی جمهور، محمد بن علی (۸۳۸–۹۰۶)

مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۴۰۸/۲

گزین کننده: نامعلوم با حواشی سید نعمة الله حسینی جزایری (۱۰۵۰–۱۱۱۲ق)؛ کا: شیخ محمد بن علی جزایری (شاگرد سید

نعمة الله جزایری)، بی‌تا [اوراق عتیق: ۱ – ۲۵۱]

● **عوالی اللآلی فی ترجمة کتاب الامالی** / حدیث / فارسی

ʻawālī-ul laʻālī fī t.-i k.-il amālī

حسینی، محمد بن محمد امین، ق۱۳ قمری

hoseynī, mohammad ebn-e mohammad amīn (- 19c)

وابسته به: الامالی = المجالس = امالی صدوق = عرض المجالس؛ شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱–۳۸۱)

اهداء به: شاه سلطان حسین صفوی

ترجمه تحت اللفظی روانی است از کتاب «الامالی» شیخ صدوق. پس از ترجمه بسیاری از حدیث‌ها، مطالبی راجع به سند یا نسخه یا معنی با عناوین «مترجم گوید» می‌افزاید، و در حاشیه بعضی از لغات را ترجمه و معنی کرده و پاره‌ای از مشکلات را توضیح می‌دهد.

آغاز: بسمله. بهترین حدیثی که امالی آمال نقله آثار را فاتحة الکتاب ترجمه اسرار تواند بود و خوشترین کلامی که ابکار افکار حمله اخبار را پیرایه قبول دانشوران روزگار تواند افزود. حمد مالك الملکی است تعالی شانه

[دنا ۶۵۷/۷؛ فهرستواره منزوی ۶۸۱/۷]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۸۹

آغاز: ... گروه مردمان، کیست بهتر از خدا از حیثیت قول و کیست راست گوتر از او از راه حدیث ... مجلس نهم در روز جمعه هفدهم شعبان سال سیصد و شصت و هفتم هجریه. حدیث کرد ما را شیخ جلیل ابوجعفر محمد پسر علی حسین؛ **انجام:** اولاد یعقوب فرمودند که سوگند بخدا که شما دانسته‌اید که دراین سرزمین بفساد کردن نیامده ایم و در دزدان نبوده‌ایم ...

از اواخر مجلس هشتم تا بخشی از مجلس چهل و سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، در حیات مؤلف؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با نشان «منه» و «منه مد ظلله السامی»؛ ۱۹۱گ، ۱۸ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۳۸ – ۸۰۶]

۲. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۹۰۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** راقم الحروف محمد ابراهیم فی سنه ۱۱۱۱

از پانصد حدیث و شرح آن تنظیم شده؛ خط: نسخ عالی، کا: محمد ابراهیم، تا: ۱۱۱۱ق؛ مجدول، با سرلوح سرکنگره محرابی؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مذهب، ۶۵۸ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰/۵سم [ف: ۱ – ۸۳۰]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و احتمال می‌رود که مراد از خواندن با آواز بلند خواندن بطریق مرثیه خوانان باشد چنانچه متعارف و معمول است.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۳ق (در عصر مترجم)؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ جلد: تیماج، ۱۰۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۶ – ۱۸۹]

● **العوالی المائة** / حدیث / عربی

al-ʻawālī-ul miʼa

فراوی، محمد بن فضل، ۴۴۱ – ۵۳۰ قمری

farāvī, mohammad ebn-e fazl (1050 - 1136)

صد حدیث مسند است در موضوعات مختلف با بیان صحت یا ضعف سند آنها و بیان طرق دیگر هر روایت و یا محدثانی که آن حدیث را نقل کرده‌اند به روایت ابو عبدالله محمد بن علی بن محمد حسن حرانی به سال ۵۸۱ در دمشق.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۰۸/۱

آغاز: اخبرنا الشیخ الامام الصالح ... الحمدلله ذی الجود و الکرم و الافضال و الانعام باعث محمد (ص) الی العرب و العجم

کتابخانه دارالکتب الظاهریة (مدرسه عمریه)–دمشق ۳۷۷۰؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ ۶۸گ (۶–۷۳) [عکسی ف: ۲ – ۲۰۵]

● **العوامل (ارجوزة فی)** / نحو، شعر / عربی

al-ʻawāmil (urjūzat-un fī)

برزنجی، عبد اللطیف، ق۱۳ قمری

barzanjī, ʻabd-ol-latīf (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۱۸۳ق

در این ارجوزه عوامل را به ترتیب حروف ابتدائشان به نظم کشیده در ۱۸۳ بیت و در سال ۱۱۸۳ق موافق با جمله «الیق الختام» به اتمام رسانیده است.

آغاز: «یقول راجی العون من ذی المنن ×× عبداللطیف ابن نجل الحسن» / «الحمدلله الذی تحبیرا ×× فی ذاته و فی صفاته الوری»

خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۳۱۹/۵

آغاز: یقول راجی العون من ذی المنن ×× عبداللطیف ابن نجل الحسن / الحمدلله الذی تحبیرا ×× فی ذاته و فی صفاته الوری

خط: نسخ زیبا، کا: محمد سعید بن ملا احمد سرنجداغی، تا: ۱۳۲۹ق؛ جلد: مقوایی، اندازه: ۱۹×۲۲سم [ف: ۲ – ۳۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۷/۵

نسخه اصل:همان نسخه بالا؛۲۲ص(۱۴۴–۱۶۵)[عکسی ف: ۱–۱۱۰]

● **العوامل** / نحو / عربی

al-ʻawāmil

محمد علی بن ابوالقاسم، ق۱۳ قمری

mohammad ʻalī ebn-e ab-ol-qāsem (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۸۷ق

شاید از محمد علی بن ابی القاسم باشد؛ **۲۲۳** عامل از عوامل نحوی است در پیوند کتابی به نام «تذکره» گویا از حاج محمد کریم خان کرمانی (- ۱۲۸۸ق). در یک «مقدمه» و سه «باب»: المقدمة فیما یجب تقدیمه. چون سربندها نانویس مانده فهرست بخش‌ها نیاز به دقت دارد.
آغاز: الحمدلله مجری العوامل و الافعال و مدبرها ... فلما وجدت کتاب التذکره لمولانا اسوة الایجاب و قدوة الاطیاب المولی الکریم و الولی الحمیم ... کتاباً بدیعا فی علم العربیة جامعاً لمسائل النحو ... احببت ان اولف العوامل المذکورة فیه للمبتدئین
انجام: و قد تنصب علی الفعلیة. هذا ما بلغ جهدی فی تألیفها من العوامل المذکورة فی کتاب التذکرة و هی ثلاثة و عشرون و مأتان عاملاً و انا العبد محمد علی بن ابی القاسم غفرالله لهما.

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۷۷/۲-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۸ص (۲۸-۳۵) [عکسی ف: ۱ - ۲۷۴]
۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۹۲۸/۱۲
آغاز و انجام: برابر
تذکر: نام مؤلف به استناد نسخه عکسی دائرة المعارف ۲۷۴/۱ تعیین شد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۱۸پ-۲۲پ) [ف: ۵ - ۳۳۶]

● عوامل / نحو / فارسی

'avāmel

اشتهاردی، احمد، ق۱۴ قمری

eštehārdī, ahmad (- 20c)

قواعد نحو را با تقسیم‌بندی‌های بسیار زیبا با توجه به عوامل جرجانی و ملا حسن به شیوه کتب درسی تدوین نموده است.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۱۲۹/۲
آغاز: بسمله، کثرت عوارض وارده بر حرف آخر کلمه عربی علماء عربیت را مجبور کرده که برای خصوص این کار فن مستقلی وضع نمایند؛ **انجام:** و بعضی نه عامل و نه معمول خواهند بود چون قد هرگاه بر ماضی وارد شود.
خط: نسخ خوش، کاتب = مؤلف، تا: ۲۶ رجب ۱۳۳۵ق، به دستور حاج شیخ حمزه اشتهاردی؛ جلد: تیماج، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۵۱۰]

● العوامل / نحو / عربی

al-'awāmil

ناشناخته:
۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۳۴۴
آغاز: الکعبه تشد الیه الرجال ... الامام متیمنا اذا ذاک باسمه و متمثلا لرسمه؛ **انجام:** بالفعل الذی هو الشرط و لایجوز تقدیم معمولها علیها و یجوز علیها ... ان ایضا
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]
۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۸/۴
آغاز: الحمد لله الذی عاملنا معاملة الابرار بالهدایة و جعلنا من العاملین فی الطاعة و العبادة ... اما بعد این رساله‌ای است در عوامل و بعضی از متعلقات آنها؛ **انجام:** و مثل این است قوله تعالی خطاب به شیطان«ما منعک الا تسجد إذ امرتک» یعنی ان لم تسجد
رساله مختصری است در عوامل مشتمل بر «مقدمه» و سه «باب» و «خاتمه»: مقدمه: در ذکر عامل معمول، باب ۲. عوامل اسمی، باب ۳. عوامل فعل، خاتمه: در بیان حروف غیر عامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۸ رجب ۱۲۱۲ق، جلد: تیماج، ۲۰گ (۱۰۹پ-۱۲۸پ)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۳۴۷]
۳. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۱۹۳/۳
آغاز: بسمله حرکات الاعراب تسمی الرفع و النصب و الجروهی؛ **انجام:** کقولک احد عشر درهماً و عشرون ثوباً و تسعون دیناراً.
خط: نسخ، کا: احمد بن موسی بلغاری، تا: ربیع الثانی ۱۲۲۵ق؛ ۷ سطر (۶×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: - ۱۷۶]
۴. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۶۷/۲
آغاز: اما بعد فان العوامل فی النحو مما الفه الشیخ عبدالقاهر مائة عامل: لفظیة و معنویة؛ **انجام:** و هذه مائة عامل لایستغنی الصغیر و الکبیر و الرفیع و الوضیع و اعمال معمولاتها حسب ما کان علیها ذلک اوردناها بها علی طریق الاختصار
شرح عوامل بسیار مختصر که همانند عوامل المائة عبدالقاهر جرجانی تنظیم شده است؛ خط: نسخ، کا: قاسمعلی، تا: ۱۲۲۹ق؛ ۱۳ص (۳۵-۴۷)، ۲۰ سطر [ف: ۲ - ۴۲۹]
۵. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۰۵/۲
رساله‌ای است در بیان عوامل نحوی در سه باب: ۱. العامل، ۲. المعمول، ۳. العمل؛ خط: نسخ، کا: میر عبد الصمد حسنی، تا: جمادی الثانی و رجب ۱۲۷۱ق؛ جلد: تیماج [ف: ۱ - ۳۰۴]
۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۹۷۲
آغاز: بسمله، فصل فی الحروف التی الاسماء فقط ... عشر حرفا نحو صورت بزید؛ **انجام:** و ینصب العدد مفردا منکرا فی غیر ذلک کقولک احد عشر درهما و عشرون ثوبا و تسعون درهما تمت ... اعلم بالصواب
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [رایانه]
۷. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۲۶۲
آغاز: و الحمدلله علی جزیل نواله و الصلاة و السلام علی نبیه محمد و آله، اما بعد؛ **انجام:** ملؤه عسلا فملؤه اسم مبهم قد تم بالاضافة و استغنی بها عن الاضافة ثانیا
شرح مختصری بر «العوامل المائة» عبدالقاهر جرجانی(۴۷۴ق) مختصرتر از آنچه در جامع المقدمات آمده است، نسخه از آغاز تا مبحث تمییز را شامل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد:

مقوا، ۲۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲ – ۴۸۲]

۸. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۷۸/۲

آغاز: فصل فی حروف التی تجر الاسماء فقط و هی سبعة عشر حرفاً

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۲گ (۷۷پ–۹۸پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲ – ۷]

۹. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۲۵۸/۱

آغاز: ... علی نبیه محمد و آله اجمعین اما بعد،العوامل فی النحو علی ما الفه الشیخ؛ **انجام:** هذا آخر ما اردنا ان نذکر من العوامل المائة ألتی ذکره الجرجانی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷ص (۲–۲۸)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۲ – ۴۷۹]

● العوامل الجدیدة = معرفة الاعراب / نحو / عربی

al-‘awāmil-ul jadīda = ma‘rifat-ul i‘rāb

برکلی، محمد بن پیرعلی، ۹۲۹ – ۹۸۱ قمری

berkelī, mohammad ebn-e pīr-‘alī (1523 - 1574)

رساله مختصری است در علم نحو دارای سه «باب»: ۱. العامل؛ ۲. المعمول؛ ۳. الإعراب. این رساله به غیر از العوامل المائه جرجانی و ملا محسن قزوینی است.

آغاز: بسمله، حمدله، الصلاة، و بعد فاعلم انه لابد لکل طالب معرفة الاعراب من معرفة مائة شیء ستون منها؛

انجام: و ان لم یظهر فی اللفظ و لم یقدر فی آخره یسمی محلیا نحو توکلنا علی من لا یأتی الخیر الا من جهته.

چاپ: استانه، ۱۲۳۵ق؛ بولاق، ۱۲۷۹ق؛ استامبول، سنگی، ۱۳۲۲، وزیری، ۱۴+۵ص (۱۹۰+۲۰۳)

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۶/۲

آغاز: برابر

نسخه اصلی: کتابخانه فاضل خوانساری – خوانسار ۳۳۴؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۶ق؛ ۵ص (۱۶۸–۱۷۲) [عکسی ف: ۱ – ۳۸۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد بن مراد بن سلیمان بن مقصود، تا: با تاریخ ۱۱۶۰ق، جا: شهر آماسیه در مدرسه سلطان بایزید؛ مجدول؛ ۱۱ص (۴۲–۵۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۴۰/۳ – ۱۸۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۷/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابوالفتح ...، تا: ۱۱۷۳ق؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱ص (۲۳۴–۲۴۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴۰/۳ – ۵۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۶۳/۲

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس؛ خط: نسخ به شیوه ترکی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۵ص (۱۴۹–۱۵۳)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۰ – ۱۱۹۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۵/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، کا: محمد العفیف، تا: ۱۲۶۵ق؛ محشی؛ ۹ص (۱۰۴–۱۱۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۴۰/۳ – ۱۹۳]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۶۴/۲

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در متن و هامش؛ کاغذ: استانبولی، جلد: مقوا، ۷گ (۱۱پ–۱۷پ)، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۷ – ۳۷۴]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۷۹/۲

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۲ق؛ جلد: مقوایی، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۹ – ۳۸۹]

۸. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۰۸/۳

آغاز: برابر

در فهرست ناشناس؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم طویلئی، تا: ۲۰ رمضان ۱۲۸۷ق، جا: کرکوک؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی، ۵گ (۱۴پ–۱۸ر)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ – ۱۰۲]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۱۰/۱۰

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۴گ (۱۷۲پ–۱۷۵ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۸ – ۱۴۵]

← عوامل جرجانی ← العوامل المأة
← عوامل جرجانی ← العوامل المأة (مختصر)
← عوامل جرجانی ← شرح العوامل
← عوامل جرجانی ← شرح العوامل المائة
← عوامل جرجانی ← شرح العوامل فی النحو
← عوامل جرجانی ← شرح عوامل المأة
← عوامل جرجانی ← صیغ مشکله

● العوامل العلائیة / نحو / عربی

al-‘awāmil-ul ‘alā’īya

عونی، حسین بن عبدالله، ق۱۴ قمری

‘aūnī, hoseyn ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 20c)

عوامل در نحو را با ترتیب و تنظیمی نیکو، به صورت نثر و نظم، برای فرزندش علی علاء الدین گردآوری نموده است و آن را عوامل علائیه نام نهاد، شامل عوامل لفظی و معنوی و عامل لفظی تقسیم شده به عوامل سماعی و قیاسی، و سماعی به شش نوع تقسیم گشته و انواع عامل‌های معنوی نیز بیان شده است.

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۳۸۱/۲

آغاز: بسمله حمدله و الصلوة ... و بعد فیقول العبد المنقطع الی الله حسین عونی بن عبدالله ان العوامل لفظی و معنوی و اللفظی سماعی فالسماعی خمس و اربعون عاملاً و انواعه ستة النوع الاول حروف تجر اسماء واحدا تسمی حروف الجر و الاضافه و هی سبعة عشر حرفاً کما نظمته بقولی: هاك حروف الجرباء من الی ×× و فی و حتی اللام رب عن علی؛ **انجام:** منه المنادی المفرد المعرفة ×× یبنی علی الرفع کقم یا غره، و الحمدلله علی التمام ما غرر الطائر فی الاکام تم لاربع عشرة خلت من محرم الحرام لسنة ثلاثة و عشرین و ثلاثمائة و الف علی ید جامعها العبد المنقطع الی الله حسین عونی بن عبدالله جمعه لولده علی علاء الدین ... علی نحو ما یرضاه امین.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۴ محرم ۱۳۲۳ق؛ محشی؛ تملک: سید حسین بن سیدعلی سید محمد ابوال ۱۳۳۹ق؛ جلد: گالینگور، ۱۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۸]

● **العوامل فی النحو = عوامل ملامحسن** / نحو / عربی

al-ʻawāmil fi-n naḥw = ʻawāmil-i mulāmuḥsin

قزوینی، محسن بن محمد طاهر، - ۱۱۵۰ قمری

qazvīnī, mohsen ebn-e mohammad tāher (- 1738)

از ملا محسن فیض کاشانی [که ظاهراً نسبت آن به فیض خطاست] یا ملا محسن بن محمد طاهر قزوینی معروف به ملا محسن نحوی شاگرد قوام الدین سیفی قزوینی که «رمع الخط» او را شرح کرده و «تقویم الخط» نامیده است (الذریعة ۳۹۸/۴). مؤلف جد خاندان نحوی در قزوین است و شاگرد سیفی قزوینی است و منظومه‌های کلاسیک این استاد را شرح کرده است. عواملی که در آخر کلمات اثر اعرابی می‌گذراند، در این رساله مختصر به بیست نوع تقسیم شده، عوامل سماعی سیزده نوع و قیاسی هفت نوع. این رساله به روشی آسان برای مبتدیان تألیف شده است.

آغاز: احمدك یا من یرفع صالح العمل و اصلی علی نبیك و آله المبنی لهم کرامة المحل و بعد النحو علم یعرف بها احوال اواخر الکلمات اعراباً و بناء. الکلمة اسم و ...

انجام: هذا بحسبك و بحسبك هذا و الحمدلله خلاصة ما اردناه و هی خیر مما یدخرون لیوم لاینفع مال و لابنون و لمثل هذا فلیعمل العاملون.

چاپ: مشار عربی، صص۲۴۶ و ۶۴۱؛ مکرر در جامع المقدمات چاپ شده است؛ ایران، سنگی، ۱۳۱۲ق؛ وزیری، ۱۳ص (جامع المقدمات: صص۵۵-۶۷)؛ دارالسلطنه تبریز، محرم ۱۳۱۳، ۱۴ص (جامع المقدمات: صص۱۳۶-۱۴۹)؛ ۱۳۱۹ق

[دنا ۶۵۸/۷- ۶۶۴ (۲۰۹ نسخه)؛ الذریعة ۳۵۹/۱۵؛ أعیان الشیعة ۴۶/۹ و ۵۶/۹؛ ریحانة الأدب ۴۵۴/۴؛ معجم المؤلفین ۱۸۶/۸]

شرح و حواشی:

۱- شرح عوامل ملامحسن؛ حسینی استرآبادی، زین العابدین بن حمزه (-۱۰)

۲- شرح شواهد عوامل ملامحسن؛ اردبیلی، نظام الدین بن احمد (-۱۲)

۳- شرح عوامل ملامحسن؛ محمد کاظم (-۱۲)

۴- شرح عوامل ملامحسن؛ طالقانی، جعفر بن محمد (-۱۲)

۵- شرح عوامل ملامحسن = تبصره یوسفیه؛ طالقانی، جعفر بن محمد (-۱۲)

۶- الفوائد السنیة فی شرح العوامل المحسنیة؛ حسینی شوشتری، عبدالکریم بن محمد هادی (-۱۲)

۷- شرح عوامل ملامحسن؛ گیلانی، نظر علی بن محسن (-۱۲۱۷)

۸- الجواهر السنیة فی شرح العوامل لملا محسن؛ آرانی کاشانی، محمد علی بن محمد حسن (۱۱۷۷-۱۲۴۴)

۹- شرح عوامل ملامحسن؛ حسینی، زین العابدین بن محمد باقر (-۱۳)

۱۰- الروضة المرضیة فی شرح العوامل القیاسیة؛ حسینی تنکابنی، محمد صادق بن محمد هادی (-۱۳)

۱۱- شرح عوامل ملامحسن؛ لویمی، عبدالمحسن بن محمد (-۱۳)

۱۲- شرح عوامل ملامحسن؛ مازندرانی، یحیی بن محمد علی (-۱۳)

۱۳- شرح عوامل ملامحسن؛ نراقی، علی بن ابی القاسم (-۱۳)

۱۴- شرح شواهد عوامل ملامحسن؛ عبدالرزاق بن شیخ داود (-۱۳)

۱۵- شرح عوامل ملامحسن؛ تنکابنی، محمد بن سلیمان (۱۲۳۴-۱۳۰۲)

۱۶- عوامل ملامحسن (ترجمه و شرح)؛ سپهر، ساره خاتون بنت عباسقلی خان (-۱۳۳۴)

۱۷- عوامل ملامحسن (ترجمه)؛ سپهر کاشانی، عباسقلی بن محمد تقی (۱۲۶۸-۱۳۴۲)

۱۸- شرح عوامل ملامحسن؛ مدرس افغانی، محمد علی (۱۲۸۴-۱۳۶۵)

۱۹- عوامل ملامحسن (ترجمه و شرح)؛ طالقانی، عبدالحسین (-۱۴)

۲۰- شرح عوامل ملامحسن؛ کرمانشاهی، محمد کریم بن علی اکبر (-۱۴)

۲۱- رضوان المتعلمین؛ کازرونی، محمد تقی بن محمد شفیع (۱۳۰۵-۱۴)

۲۲- شرح عوامل ملامحسن؛ بهبهانی ارگانی، محمود بن احمد (-۱۵)

۲۳- شرح ابیات شرح عوامل ملا محسن «ثماناً بعد ما جاوزت الاثنین ...»؛ محمد باقر بن محمد تقی

۲۴- شرح العوامل المائة؛ عبدالغافر بن امیرالحاج

۲۵- شرح عوامل ملامحسن؛ ساوجی، محمد علی بن محمد رحیم

۲۶- شرح «ثماناً بعد ما جاوزت الاثنین»؛ شکرکوهی، ملك محمد بن ابراهیم

۲۷- شرح عوامل ملامحسن؛ دینائی نوری، صادق

۲۸- شرح شواهد عوامل ملامحسن؛ مازندرانی، حسین

۲۹- سراج الظالمین؛ حر قزوینی، احمد بن علی

۳۰- ترکیب عوامل ملامحسن
۳۱- حاشیة العوامل لملا محسن
۳۲- شرح العوامل المائة (۲ عنوان)
۳۳- شرح شواهد عوامل ملامحسن (۳ عنوان)
۳۴- شرح عوامل ملامحسن (۱۱ عنوان)
۳۵- شرح و ترکیب عوامل ملامحسن
۳۶- عوامل (ترجمه)
۳۷- العوامل فی النحو (ترجمه)
۳۸- عوامل ملامحسن (ترجمه و شرح)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۶۴ ض
بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [این تاریخ نادرست است] [د.ث. مجلس]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۶۸/۱-۲۳/۱۸۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۲ق [این تاریخ احتمالاً نادرست است]؛ محشی به فارسی؛ جلد: مقوای روغنی، ۳۳گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۹۴۴]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۹۵/۲
خط: نسخ، کا: محمد جعفر ابن دین محمد کرکبودی، تا: ۱۱۱۶ق؛ جلد: مقوا، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۳۹۳]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۹۴۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد مؤمن، تا: ۸ جمادی الثانی ۱۱۳۲ق، جا: مدرسه عبدالعظیم، برای مولانا شمس الدین عمر؛ مصحح، محشی، یادداشت وقف نسخه از طرف رضا حسینی بر اولاد ذکورش در سال ۱۲۲۰ق با مهر «ابن مرتضی رضا الحسینی ۱۲۲۰» (بیضی)؛ مهر: «بنده آل محمد صادق» (مربع)؛ واقف: رضا حسینی، ۱۲۲۰ق؛ جلد: تیماج، ۳۹گ (۱پ-۳۹پ)، ۶ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۲۸۵]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۷۸/۱
همان نسخه بالا [مؤید: ۳ - ۲۳۱]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۵۴۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: صفی استاد، محمدرضی بن محمد، تا: ۱۱۳۴ق [رایانه]

۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۲۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: میر نصر الله بن میر معصوم، تا: ۱۱۷۹ق، جا: تبریز؛ ۲۰گ (۶۳پ-۸۲ر)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۳۶]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۸۲/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسن شبستری، تا: ۱۱۹۵ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۶گ (۷۸پ-۱۰۳)، ۱۱ سطر (۹×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۸ - ۱۲۴]

۸. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۵۰/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۳ ربیع الاول ۱۱۹۵ق؛ ۳۵گ (۲۱پ-۵۵پ)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲ - ۲۱۷]

۹. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۴۱/۱
کامل؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد یوسف، تا: ۲۸ ربیع الاول ۱۱۹۶ق؛ محشی؛ جلد: مقوا، ۴۶ص (۳-۴۸)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۴۹۷]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۵۵/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الجوازم نحو تضرب تضربان و معنی یرفع المبتدا و الخبر و هو تجرد الاسم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۱۰گ (۷۳پ-۸۲)، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۷۶]

۱۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۷۳/۱
کامل؛ خط: نستعلیق، کا: سید قاسم بن میر بابا اصفهانی حسینی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۷۶ص (۱-۷۶)، ۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲ - ۴۳۵]

۱۲. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۴۳/۲
بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [اوراق عتیق: ۱ - ۲۵۴]

۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۲۵-۱۵/۶۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** النوع التاسع افعال تسمی افعال المدح والذم ویکون بعدها اسمان مرفوعان احدهما الف
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور، ۵۳گ، ۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۹۴۵]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۵۶۵/۴-۲۳/۸۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۴۴]

۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۷۸۲-۲۴/۸۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوای کرمی، ۲۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۵ - ۲۹۴۴]

۱۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۲۶۹/۲-۱۷/۴۹
آغاز: زیدان یقوم وقلت فی اخواته و الثالث البواقی نحو وطفقا یخصفان علیهما؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور، ۱۰گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۹۴۶]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۷۵/۴-۵۲/۱۱۵
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: آقا بابا ابن کربلائی جبار دستجردی، تا: قرن ۱۳؛ ۱۸گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۹۴۵]

۱۸. تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه:۵۱/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن ملا محمد، تا: قرن ۱۳؛ ۲۱گ (۷۳-۹۳)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [اوراق عتیق: ۱ - ۹۷]

۱۹. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۷۸۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** وانی وکاین وحتی تقعد اعقد انی تفعل افعل وانی تقم اقم
خط: نسخ، کا: محمدرضا حسینی، تا: قرن ۱۳؛ ۳۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۰۸]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۰۴/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی، با قلم خوردگی؛ ۲۰گ (۶۹-۸۸)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۰ - ۵۴۱]

۲۱. گلپایگان؛ امام جمعه، محمد حسن؛ شماره نسخه:۶۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ مهر: «یا امام زین العابدین» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۴۶گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۱۷۷]

۲۲. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۶۱/۱
خط: نسخ، کا: محمد اسماعیل بن محمد علی، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۹۷گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۱ - ۲۲۶]

۲۳. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۷۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۲گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۱۶۶]

۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۶۵/۱
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۳۶ص (۱-۳۶)، ۱۰ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۶ - ۲۳۵]

۲۵. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۹۶/۱۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۴۱۳]

۲۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۷۵/۶
بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۷ - ۲۴۳]

۲۷. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۹۲۳
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ناقص، قطع: جیبی [ف: - ۱۸۹]

۲۸. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۹۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ ۵۳گ، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳ - ۵۷]

۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۷۴/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ ۲۴گ (۲پ-۲۵پ)، ۹ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۳۷]

۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۲۱/۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۴گ (۱۴۳-۱۴۶پ)، ۱۴سطر (۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۳۶]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۹۱/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۳۸ص (۸۶-۱۲۳)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۲۴۷]

۳۲. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۲۶۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و أصبح و أمسی و أضحی و بات و مازال.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ واقف: علی حمیدی، ۱۳۳۷/۸/۷؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۱۲گ، ۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱ - ۳۹۴]

۳۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۴۵/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۸۱گ (۴پ-۸۴ر)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۳۸۱]

۳۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۵۸/۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۶ سطر [ف: ۵ - ۴۷۲]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۱۵۲۲۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [الفبائی: - ۶۶۱]

۳۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۶۳۲/۳
بی‌کا،تا:قرن۱۳؛مصحح،قطع:جانمازی[میراث شهاب: س۹ش۲ - ۴۰]

۳۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۲۴/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ ۲۲گ (۱۷۳پ-۱۹۴پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۷ - ۲۷۸]

۳۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۳۵۶/۱-۲۲/۷۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۳ق؛ جلد: تیماج، ۳۴گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۴۴]

۳۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۲۹/۱
خط: نسخ پخته، کا: سعدالدین، تا: ۱۲۰۳ق؛ محشی؛ ۳۲گ (۱پ-۳۲پ) [ف: ۳ - ۲۳۰]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۵۷۱/۳
خط: نسخ، کا: محمد باقر بن شاه مراد، تا: ۱۲۰۳ق؛ محشی؛ ۳۹گ (۲۱-۵۹)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۲ - ۴۲۲]

۴۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۷۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۰۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ ۵۵گ، ۷ سطر (۵×۹)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۲ - ۳۰۴]

۴۲. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۸۴/۲
کا: ربیع بن ملا نور محمد کلاردشتی، تا: ۱۲۰۶ق؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: - ۱۷۹]

۴۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰۲/۱
خط: نسخ، کا: محمد هاشم شیرازی، تا: ۱۲۰۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۱گ (۱ر-۱۱ر)، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: - ۲۹۴]

۴۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۷۴۸/۲
بی‌کا، تا: ۱۲۰۹ق؛ محشی؛ ۱۷گ (۸۰پ-۹۶پ)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴) [ف: ۵ - ۳۳۸]

۴۵. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۴۵/۲
آغاز: رب حاشا من علی فی عن عدا حتی الی؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: ابن طاهر، تا: ۲۲ شعبان ۱۲۱۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ ۷۶ص (۱۲۶–۲۰۱)، ۱۰ سطر [ف: ۲ – ۲۶۵]

۴۶. اصفهان؛ علامه فانی (ضیاء الدین)؛ شماره نسخه:۲۹/۳
آغاز: برابر
تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد رفیع الموتی شورستانی، تا: ۱۲۱۰ق؛ ۳۸گ (۷۹پ–۱۱۶ر) [سه کتابخانه اصفهان: ف: – ۱۰۹]

۴۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۳۸/۳
آغاز و انجام: برابر
کا: علی اکبر بن محمد یوسف اشکوری، تا: ۱۲۱۱ق؛ مصحح، محشی؛ ۳۰گ (۶۳–۹۲)، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۰–۵۹۵]

۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۸۶/۱
خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن میرزا محمد حسینی، تا: ۱۲۱۲ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۲۲ص (۱–۲۲)، ۱۴ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ – ۲۸۴]

۴۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۵۲/۴
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۵ شعبان ۱۲۱۳ق؛ ۲۶گ (۵۸–۸۳پ) [ف: ۳ – ۲۳۰]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۶۸۲/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حاشم، تا: پنج‌شنبه ربیع الاول ۱۲۱۵ق؛ مصحح، محشی؛ برگ ۲۶ نظم عوامل جرجانی که در نسخه ۱۵ بیت آن آمده: آغاز: «بعد توحید خداوند دورود مصطفی ×× نعت آل پاک پیغمبر رسول مجتبی / عامل در نحو باشد چنین فرموده است ×× شیخ عبدالقاهر جرجانی آن پیر هدی»، انجام: «با زمانی کم چه استفهام باشد بی خبر ×× ثالث ایشان کاین رابع ایشان کذا»؛ مهر: کاتب «بنده آل محمد هاشم ۱۲۱۲» (بیضی)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: مقوا، ۲۵گ (۱۱پ–۳۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۰ – ۲۸۵]

۵۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۶۹/۴
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۶ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۳گ (۲۰ر–۳۲ر)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۹ – ۳۵۸]

۵۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۵۴۴/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر اصفهانی، تا: ۱۲۱۶ق؛ ۱۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۳ – ۱۴۰۷]

۵۳. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۳۱۶/۲
خط: نسخ، کا: محمدعلی بن ابراهیم اصفهانی، تا: ۱۲۱۷ق؛ مصحح،محشی؛۳۱گ،۱۲سطر،اندازه:۱۳×۲۱سم[ف مخ:۳ – ۱۴۰۷]

۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۹۲
آغاز: نحو اتموا الصیام الی اللیل؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۸ق (اگر جعلی نباشد)؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: حاج سید محمد، ۱۳۰۹؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۲۶گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۲ – ۱۹۷]

۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۹۳
آغاز: و السماعیه ثلثة عشر نوعا و القیاسیة سبعة انواع؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: حاج سید محمد شوشتری جزائری، ۱۳۰۹؛ ۳۷گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۲ – ۱۹۷]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۸۷۱/۱
آغاز: برابر
کا: محمد مهدی ابن محمد طهرانی، تا: ۱۲۲۱–۱۲۲۲ق؛ محشی؛ تملک: محمد حسین بن میرزا ابوالقاسم با مهر «عبده محمد حسن بن ابوالقاسم» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۷۷گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۵۱ – ۱۸۸]

۵۷. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۸۳/۴
بی‌کا، تا: ۱۲۲۲ق؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: – ۲۰۲]

۵۸. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۱۸
بی‌کا، تا: ۱۲۲۳ق؛ قطع: رقعی [ف: – ۱۸۹]

۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۹۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۳ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۶۰. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۳۰۳/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۳ ربیع الاول ۱۲۲۴ق؛ جلد: تیماج، ۲۵گ (۱ر–۲۵پ)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ – ۲۷۰]

۶۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۲۷/۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۲۵ق؛ جلد: تیماج، ۱۲۵گ (۲۵پ–۱۴۹پ)، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱۱ – ۳۵۵]

۶۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۱۶۸/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۹ ذیحجه ۱۲۲۵ق؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ: ۳ – ۱۴۰۷]

۶۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۷۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق؛ محشی با نشان «شواهد، م م، شرح شواهد»؛ جلد: تیماج، ۳۸گ (۹۶–۱۳۳)، ۷ سطر (۷/۸×۱۳/۴)، اندازه: ۱۶×۱۹سم [ف: ۱۷ – ۱۱۵]

۶۴. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۵۸/۳
بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق؛ محشی توسط محمد صادق بن محمد هادی بن محمد علی بن عبدالغنی طالقانی کرکبودی در ۱۲۵۰ق؛ جلد: گالینگور آبی، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: – ۲۵۲]

۶۵. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۳۴/۴
کا: بابا خانی ولد رضا قلی بیک، تا: ۱۲۲۶ق؛ قطع: رقعی [ف: ۳۱۲]

۶۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳/۷۵/۱-۵۹۴۴

خط: نسخ، کا: محمد بن صادق خروکی فاروجی، تا: ۱۲۲۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۱۹۶]

۶۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۱۸۴/۳-۶۰/۱۲۴

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمدرحیم، تا: دوشنبه ۱۶ ربیع الاول ۱۲۲۷ق؛ ۳۰گ (۵۶-۸۵)، ۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۴۵]

۶۸. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۲۷/۲

خط: نسخ، کا: سلیمان، تا: جمادی الاول ۱۲۲۷ق؛ ۲۴گ (۱۷پ-۴۰ر)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۱۷]

۶۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۱۳۸/۲-۳۶/۱۳۸

آغاز و انجام: برابر

کا: اسماعیل بن محمد علی، تا: ۱۲۲۷ق؛ محشی؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۹۴۵]

۷۰. تنکابن؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** نحو یضرب یضربان.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۸ق؛ محشی؛ ۸ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: - ۱۵۱]

۷۱. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۴۴۹

خط: نسخ، کا: محمد علی بن احمد بیدگلی کاشانی، تا: یک‌شنبه ۲۱ رجب ۱۲۲۹ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی، ۱۰۸گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۱۱۱]

۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۵۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: زنوزی، فتحعلی، تا: ۱۲۲۹ق [رایانه]

۷۳. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۶۷/۱

آغاز: برابر

کامل؛ خط: نسخ، کا: قاسمعلی، تا: ۱۲۲۹ق، جا: مدرسه التفاتیه قزوین؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۳۴ص (۱-۳۴)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۴۲۸]

۷۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴۳۰/۲-۲۷/۱۰۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۳۰ق؛ جلد: تیماج، ۱۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۵ - ۲۹۴۵]

۷۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۳۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق؛ محشی؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ ۲۸گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۷۰]

۷۶. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۲۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۷ شوال ۱۲۳۰ق؛ جلد: تیماج، ۱۲گ، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف مخ: - ۱۳۸]

۷۷. قم؛ مفتی الشیعه؛ شماره نسخه:۹۷/۲

خط: نسخ، کا: فتح الله بن علی کرکری لیورجانی از محال کرکر، تا: پنج‌شنبه ۱۲ محرم ۱۲۳۰ق؛ جلد: مقوایی، ۲۰گ (۵۸پ-۷۷پ)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: - ۱۰۰]

۷۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۵۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق؛ مهر: «عبده اسماعیل»؛ جلد: تیماج، ۹۳گ، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۵ - ۱۶۵]

۷۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۸۲

آغاز: بسمله الحمدلله کما هو اهله و کما ینبغی الکرم و عزجلاله و صلوات الله ملائکته علی نبینا محمد و آله و بعد اقول لما کان العوامل المنسوب الی الفاضل المدقق ملامحسن حفظه الله محتویة علی المسائل الکثیرة والفوائد الغریبه؛ **انجام:** او عن الجار و المجرور نحو امامک و علیک و غیرهما تمت.

خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن محمد تقی لواسانی، تا: شنبه ۲۵ ذیحجه ۱۲۳۱ق؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۱۴۹۲]

۸۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۰۰/۲

خط: نسخ، کا: محمد کاظم، تا: ربیع الثانی ۱۲۳۳ق؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۲ - ۳۴۰]

۸۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۲۵/۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ جلد: تیماج، ۱۶گ (۱۵ر-۳۰ر)، ۸-۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۹ - ۲۸۷]

۸۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۵۵/۳

آغاز و انجام: برابر؛ انجامه: تمت الرسالة کتب لنور چشمی محمد هادی ۱۲۳۳.

بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ جلد: تیماج، ۱۶گ (۱۵ر-۳۰ر)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۳۸]

۸۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۵۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،کا:محمد باقر، تا: ۱۲۳۴ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: کاتب «بنده آل محمد باقر» (بیضی)، «عبده الراجی علی» (بیضی)، «عبده عبدالعزیز الحسینی»؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ ۲۵گ (۷۴پ-۹۸پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۳سم [اهدائی رهبر: ۱۰-۲۸۵]

۸۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۴۸۳/۲

خط: نسخ، کا: محمد باقر، تا: ۱۲۳۴ق؛ کاغذ: اصفهانی، ۳۳گ (۱۰-۴۲)، ابعاد متن: ۶/۵×۱۱، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳ - ۹۷۱]

۸۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۰۹/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق [ف: ۳ - ۵۶]

۸۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۰۵۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد باقر، تا: ۱۲۳۴ق؛ مهر: «بنده آل محمد باقر»

(بیضی)، «عبده الراجی علی» (بیضی)، «عبده عبدالعزیز الحسینی»؛ ۲۵گ (۷۲پ-۹۶پ)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [مؤید: ۳ - ۶۳]

۸۷. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۱۲/۳

کا: محمد ابراهیم بن نائیج، تا: ۱۲۳۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: - ۲۶۶]

۸۸. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۳۵ع

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ با ترجمه فارسی؛ ۱۶ص، ابعاد متن: ۱۱/۵×۱۹/۵ و ۵/۵× ۱۳، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۴۵]

۸۹. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۷۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد شریف بن ملاگل محمد، تا: ۱۲۳۵ق؛ جلد: تیماج، ۵۱گ، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۰۸]

۹۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۰۹۹

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ محشی به امضاء شرح ملا محسن و نظر علی و دیگران؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۴۸ص، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۳۸۹]

۹۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۲۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: علی بابا ابن ملا نوروز علی روزانی و عبدالجبار ابن کربلای محمد قلی، تا: ۱۲۳۷ق، جا: مدرسه سید مجتهد؛ جلد: مقوا، ۲۷گ (۳۴پ-۶۰پ)، ۸-۱۱ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۹ - ۵۶۸]

۹۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۷/۲

خط: نسخ، کا: محمد علی بن اسماعیل حسینی، تا: چهارشنبه ۱۱ جمادی الثانی ۱۲۳۷ق؛ ۳۰گ (۱۵پ-۴۴ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۳۴۶]

۹۳. تهران؛ حوزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۷۸/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۸ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۱گ (۵۳ر-۶۳ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: - ۴۹]

۹۴. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۶۳/۱

آغاز و انجام: برابر

کا: جمشید نوری، تا: شعبان ۱۲۳۸ق، جا: تهران؛ جلد: تیماج، ۱۷گ (۳پ-۱۹ر)، ۱۶- ۱۹ سطر [ف: - ۶۹]

۹۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۹۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد صادق بن میرزا محمد باقر طبیب، تا: ۲۴ جمادی الاول ۱۲۳۸ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۹گ (۱۸۰پ-۲۱۸پ)، ۱۱-۹ سطر (۵/۵×۱۱ و ۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۹ - ۶۷۴]

۹۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۷۳۸

کا: ابوالحسن بن ابوالحسن موسوی، تا: ۱۲۳۹ق؛ مصحح؛ مهر: «عبده محمد علی» (بیضی)، «عبده صادق علی»؛ ۵۱گ (۸۰پ-۱۳۰پ)، ۱۲ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [رایانه]

۹۷. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۲۰۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه غره شعبان ۱۲۴۰ق؛ ۳۵گ (۱۲۳پ-۱۵۸ر)، ۹-۱۰سطر [ف: - ۱۶۰]

۹۸. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۴۶۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق [ف: - ۷۲]

۹۹. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۵۶/۸

آغاز: و للتعلیل کقول الشاعر یفضی حیاء ویعضی من مهابته فلا یتکلم الاحین یتبسم؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۲۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۶]

۱۰۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۴۳/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین اردکانی، تا: ۱۲۴۰ق، جلد: مقوایی، ۱۲گ (۳۸ر-۴۹ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۵۲]

۱۰۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲۱۸/۱

خط: نستعلیق متوسط، کا: سید میرزا بن سید واحد دیوکلائی، تا: ۱۲۴۱ق؛ جلد: تیماج، ۴۹گ، اندازه: ۱۶/۳×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۴۲۴]

۱۰۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۹۲۹/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی محمد فراهانی، تا: ۱۸ ربیع الاول ۱۲۴۱ق؛ ۲۶ص (۲۲۹-۲۵۴)، ۱۵ سطر [ف: ۲ - ۲۱۶]

۱۰۳. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۲۳۴/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۵ صفر ۱۲۴۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: - ۱۶۵]

۱۰۴. اراک؛ کتابخانه مدرسه حاج محمد ابراهیم؛ شماره نسخه:۵۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷ شعبان ۱۲۴۲ق؛ جلد: چرم، ۴۹گ (۲۸پ-۷۶پ)، اندازه: ۱۵×۱۹/۸۰سم [دو کتابخانه اراک: - ۷۷]

۱۰۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: همدانی، محمدحسن، تا: ۱۲۴۳ق [رایانه]

۱۰۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴۰۸/۹-۲۷/۷۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۴۳ق؛ ۱۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۴۵]

۱۰۷. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۷۶

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق؛ ۳۱گ، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱۱۶]

۱۰۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳/۳-طباطبائی

آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: اسماعیل بن جمشید بیگ، تا: ۱۲۴۴ق؛ ۳۴گ (۸۸-۱۲۱)، ۱۴۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۲۲ - ۶]

۱۰۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۰۰۷/۲-۲۵/۹۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابراهیم بن احمد، تا: ۱۷ جمادی الاول ۱۲۴۴ق، جا: مدرسه آقا سید زین العابدین؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۴گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۴۵]

۱۱۰. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۲۲۷/۳
خط: نسخ، کا: علی اکبر بن محمد حسین کاشانی، تا: ۱۲۴۴ق؛ ۱۲گ (۷۴ر-۸۵پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۳۷]

۱۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۶۷/۵
آغاز و انجام: برابر
کا: محمد بن مشهدی حسین، تا: چهارشنبه ۱۱ ذیقعده ۱۲۴۴ق؛ مصحح، محشی؛ ۳۴گ (۶۵-۹۸)، ۹ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۲۸ - ۶۰۸]

۱۱۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۸۴۲/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن محمد رضا مرندی، تا: ۱۲۴۵ق؛ جلد: تیماج، ۴۷گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۰۷]

۱۱۳. اصفهان؛ هادی نجفی؛ شماره نسخه:۵۲/۲
خط: نسخ، کا: محمد حسن بن خواجه علی گیلانی، تا: ۱۱ جمادی الثانی ۱۲۴۵ق؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۳۷گ (۸پ-۴۴ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [اوراق عتیق: ۲ - ۳۳۵]

۱۱۴. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۷۰۵/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد ولی خان بن یوسف طالقانی، تا: ۱۲۴۵ق؛ مصحح،محشی؛۲۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۰/۵سم [ف: ۱-۳۹۴]

۱۱۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۷۴۱
خط: نستعلیق، کا: رضا قلی بن ملاعلی افشار، تا: ۱۴ ذیقعده ۱۲۴۵ق؛ محشی؛ اندازه: ۱۷×۲۲سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۷]

۱۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۶۷/۳
خط: نستعلیق، کا: عبدالله، تا: پنج‌شنبه ۷ ربیع الثانی ۱۲۴۷ق؛ جلد: تیماج، ۱۵ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۱۴]

۱۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۳۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالکریم فرزند حاجی محمد کاظم، تا: ۱۲۵۰ق؛ مصحح، محشی؛ ۲۲گ (۱-۲۲)، ۱۳ سطر، اندازه: ۵×۱۰سم [ف: ۲۹ - ۲۰۹]

۱۱۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۰۱
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن احمد خوئینی، تا: ۶ صفر ۱۲۵۱ق، جا: قزوین؛ ۴۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۴۸۹]

۱۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۵۰/۳
آغاز و انجام: برابر
تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز و انجام نسخه تعیین شد؛ کا: عبدالحسین ابن محمد علی برغانی، تا: ۱۲۵۲ق؛ کاغذ: فرنگی، ۴۳ص (۶۴-۱۰۶)، اندازه:۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۹۰]

۱۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۹۴/۳
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن عبدالله، تا: ۱۲۵۳ق؛ مهر: «عبده حسین علام»؛ جلد: تیماج، ۱۳۹گ، ۷ سطر (۸/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۰۳]

۱۲۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۴۰/۲
آغاز: برابر
خط:نسخ،کا:علی بن محمد جرجانی،تا:۱۰ذیقعده۱۲۵۴ق؛محشی؛ ۱۰۳ص (۱۲-۱۱۴)، ۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۶۰]

۱۲۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۱۸۵/۲-۲۱/۱۰۵
آغاز و انجام: برابر
کا: ملا علی سواد کوهی، تا: چهارشنبه ۱۵ صفر ۱۲۵۴ق؛ جلد: تیماج، ۲۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۴۴]

۱۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۸۷
آغاز: رب یسر و لا تعسر سهل علینا یا رب. هذا کتاب عوامل؛
انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج، ۳۰گ، ۱۴ سطر (۱۰×۱۳/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۴۵۱]

۱۲۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۹۳/۲
بی‌کا، تا: ۱۵ محرم ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۲۶]

۱۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۹۳/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد زنجانی، تا: ۱۴ شوال ۱۲۵۶ق؛ ۳۱گ (۱ر-۳۱پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۱×۲۰/۸سم [ف: ۹ - ۱۴۳]

۱۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۳۳/۵
آغاز و انجام: برابر
کا: محمد سعید لاهیجانی، تا: محمد سعید لاهیجانی ۱۲۵۶ق؛ مجدول؛ کاغذ: هندی کبود، جلد: تیماج، ۲۸گ (۹۹پ-۱۲۶ر)، ۹سطر (۸×۱۶)، اندازه: /۱۴×۲۱/۲سم [ف: ۱۷ - ۱۹۲]

۱۲۷. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۲۳۸/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: آقا گل بن اسماعیل قبه‌ای (ساکن بادکوبه)، تا: ۱۲۵۶ق؛ محشی؛ ۳۱گ (۱۲۳پ-۱۵۳) [ف: - ۱۶۰]

۱۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۸۲/۱
خط: نسخ، کا: ابو تراب حسینی، تا: یک‌شنبه ۲۱ ذیحجه ۱۲۵۶ق؛ جلد: تیماج، ۶۹گ (۱پ-۶۹پ) [ف: ۳۷ - ۴۵۷]

۱۲۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۰۰۳/۲-۲۵/۹۳
آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: بشیر بن قربانعلی، تا: ۱۲۵۷ق، جلد: مقوا، ۳۱گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۴۴]

۱۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۳۸۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۱۳۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۰/۱

خط: نسخ، کا: محمد علی بن رمضانعلی مشهور به آقا بابا، تا: دوشنبه ۱۵ جمادی الاول ۱۲۶۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۷گ (۱پ-۱۷پ)، ۱۴سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۹۱]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۰/۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۹۴۸]

۱۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۳۵۵

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۶۰ق [الفبائی: - ۴۱۲]

۱۳۳. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۲۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۴ جمادی الاول ۱۲۶۰ق؛ ۱۵ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: ۹۹]

۱۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳۳۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: غلامعلی بن محمد قلی حیدر، تا: ۱۲۶۰ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۲گ (۱پ-۲۲پ)، ۱۳ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ - ۲۹۹]

۱۳۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۵۱/۱

خط: نسخ، کا: میر فضل الله بن سید حسن، تا: ۱۲۶۰ق؛ ۲۳گ (۱پ-۲۳پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۷۷]

۱۳۶. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۲۶۴/۳

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد جواد، تا: ۱۲۶۱ق؛ ۱۷گ (۱۴۹پ-۱۶۵پ)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۸۸]

۱۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۴۵/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ جلد: تیماج، ۱۴گ (۷۳-۸۶)، ۱۷ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۳۰۶]

۱۳۸. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۱۳/۲

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ اندازه: ۱×۱۷سم [ف: - ۱۸۷]

۱۳۹. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴/۷۷/۲-۵۸۰۹

خط: نسخ، کا: محمد بن حسین بن علی موسوی، تا: ذیحجه ۱۲۶۳ق؛ ۱۳ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۲۱۱]

۱۴۰. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۲۵۸/۲

کامل؛ خط: نسخ، کا: محمد صالح، تا: ۱۲۶۳ق، جا: قزوین روستای ارداق؛ ۳۳ص (۲۹-۶۱)، ۱۵ سطر [ف: ۲ - ۴۸۰]

۱۴۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۴۷/۲

خط: نسخ و نستعلیق، کا: احمد بن عبدالرزاق بن محمد قاسم تنکابنی، تا: ۱۲۶۴ق [ف: ۳ - ۴۱]

۱۴۲. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۱۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ معرب، بی کا، تا: رمضان ۱۲۶۴ق، به جهت عبدالحمید؛ محشی؛ ۱۱۲گ، ۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۱ - ۳۹۴]

۱۴۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۵/۳

خط: نستعلیق، کا: علی محمد نوری، تا: شنبه ۴ صفر۱۲۶۵ق، جهت فرزندش محمد حسین؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۷گ (۴۶ر-۵۲پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۴۹]

۱۴۴. اراک؛ موزه چهار فصل؛ شماره نسخه:۱۸۶/۲

انجام: برابر

کا: غلامعلی خندابی شراهی، تا: جمعه ۷ صفر ۱۲۶۵ق؛ جلد: چرم، ۶ سطر، اندازه: ۷×۱۰/۵سم [دو کتابخانه اراک: - ۲۲۰]

۱۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۵۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، کا: قربان علی بن حیدرعلی دبورودی، تا: ۱۲۶۴ و ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۷گ (۹پ-۴۵پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲۷/۲ - ۷۸]

۱۴۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۶۷/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: فضل علی، تا: ۱۲۶۶ق؛ ۳۴گ (۸۰پ-۱۱۳پ) [ف: ۲ - ۱۷۹]

۱۴۷. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۶۳۳/۴

بی کا، تا: دوشنبه ۱۵ ذیحجه ۱۲۶۶ق؛ ۱۵گ (۳۸پ-۵۲ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۴۶۴]

۱۴۸. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۱۶/۳

کا: محمد بن قربان براری، تا: ۱۲۶۶ق، جا: مدرسه پردنگون، به خواهش میرزا باب بن علی نقی قشلاقی؛ محشی، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: - ۲۷۰]

۱۴۹. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۱۲/۱

خط: نسخ، کا: رمضانعلی بن بابا طالقانی، تا: صفر ۱۲۶۸ق؛ جلد: مقوا، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: - ۱۹۲]

۱۵۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۸۳/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد کاظم، تا: ۱۲۶۸ق؛ مصحح؛ ۵۲گ (۱پ-۵۲ر)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱۹ - ۷۲]

۱۵۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۵۶/۲

خط: نسخ، کا: عبدالرحمن بن کربلائی علی، تا: ۱۲۶۹ق؛ جلد: تیماج، ۱۴ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲ - ۷۶۷]

۱۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۹۶/۱

خط: نستعلیق مایل به نسخ، بی کا، تا: ۱۲۶۹ق، جا: قزوین مدرسه حاج ملا صالح؛ ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۷سم [ف: ۴۱ - ۱۶۵]

۱۵۳. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۵۷/۲

خط: نسخ نازیبا، بی کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ جلد: تیماج، ۲۱گ (۸ر-۲۸ر)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱ - ۲۲۳]

۱۵۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۸۸/۴-۲۳/۲۰۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: اسدالله بن ملانصر الله از لنجان اشترخان، تا: ۱۴ رجب ۱۲۷۰ق؛ ۳۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۵- ۲۹۴۴]

۱۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۷۷۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ذهاب آبادی، محمدصالح، تا: ۱۲۷۰ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۱۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۱۲/۳
آغاز: و السماعیه ثلثة عشر نوعا و القیاسیة سبعة انواع؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ محشی [ف: ۱۲ - ۲۴۲]

۱۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷/۲ معزی
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الاستتار یجب فی الفعل فی ستة مواضع فعل الامر للواحد المذکر و المضارع المبدو بتاء خطاب.
ناتمام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۷۱ق؛ ۴گ (۵۱پ-۵۴پ)، ۱۲ سطر (۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۳۹ - ۵۲]

۱۵۸. کاشان؛ فرهنگ و ارشاد؛ شماره نسخه:۷۰
خط: نسخ، کا: حسن بن عبدالحسین برزکی، تا: شنبه ۵ رجب ۱۲۷۱ق، برای فرزندش علی؛ ۲۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: - ۷۶]

۱۵۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۸۴۲/۱-۲۹/۱۸۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمدجواد بن محمود بن محمد علی بن محمدشریف، تا: ۱۲ ربیع الاول ۱۲۷۲ق؛ جلد: تیماج، ۱۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۹۴۵]

۱۶۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۶۰/۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۶ ربیع الاول ۱۲۷۲ق؛ افتادگی: انجام؛ ۱۴ سطر (۶×۱۰/۵)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱ - ۳۳۰]

۱۶۱. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۸۲/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۲ق؛ اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: - ۲۰۱]

۱۶۲. قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۲/۲
خط: نسخ، کا: عبدالاحد بن محمد جعفر دودزنی، تا: ۱۲۷۳ق؛ ۴۵گ (۶۱پ-۱۰۵پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: - ۵۸]

۱۶۳. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۶/۲
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن زین العابدین گلپایگانی، تا: پنج‌شنبه ۲۶ ذیقعده ۱۲۷۴ق؛ ۲۰گ (۷۴پ-۹۳پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۱۰۹]

۱۶۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۰/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ زیبا، کا: آقا بزرگ بن میرزا محمد علی زرقانی، تا: رجب ۱۲۷۶ق؛ جلد: تیماج، ۳۴گ (۵۷پ-۹۰پ)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۲۸۵]

۱۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۶/۵
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۲۶ شوال ۱۲۷۶ق؛ جلد: تیماج، ۲۴ص (۶۷-۹۰)، ۱۵-۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۴۰/۳ - ۹۳]

۱۶۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۹۸/۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق؛ محشی؛ مهر: «عبده الراجی عبدالرحیم الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۹ص (۳۵-۴۳)، ۱۶ و ۲۲ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۱۶۸]

۱۶۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۹۸/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: رستم ابن کرای بک العربی، تا: ۱۲۷۹-۱۲۸۰ق؛ محشی؛ تاریخ وقف: مرداد ۱۳۵۳؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۴۸گ (۱-۴۸)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۲ - ۳۴۳]

۱۶۸. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۳۷۱/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد تقی بن محمد، تا: ۱۲۸۰ق؛ ۵۹گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۰۷]

۱۶۹. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۹۱۸/۴
آغاز و انجام: برابر
کا: علیرضا بن حسین ندوشن یزدی، تا: ۱۲۸۵ق؛ ۴۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۰۷]

۱۷۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۰۸/۱-۳۱/۸۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: فضعلی ولد الله ویردی روردباری، تا: ۳ شعبان ۱۲۸۹ق؛ محشی از فضلعلی در ۱۲۸۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۳گ، ۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۹۴۵]

۱۷۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۹۰۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: میرحیدر ابن کریم موسوی اردبیلی، تا: ۱۲۹۰ق، جا: مدرسه آخوند ملا ابراهیم؛ محشی از حاج نظر علی جیلانی (ملا نظر علی گیلانی) و حدائق؛ واقف: ابن محمد تقی برکات، ۱۳۴۷ [ف: ۱۲ - ۲۵۳]

۱۷۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۴۴/۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: غلامرضا توپچی افشار، تا: ربیع الاول ۱۲۹۶ق؛ مصحح، محشی؛ ۲۱ص (۶۴-۸۴)، ۱۸ سطر [ف: ۲ - ۴۵۵]

۱۷۳. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۷۲/۲
کا: احمد بن صفر قزوینی، تا: ۱۲۹۶ق؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۱۴سطر، اندازه: ۱۹×۲۱سم [ف: - ۲۴۹]

۱۷۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۶۰۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، کا: عبدالرحیم بن محمد علی فیروزکوهی، تا: دوشنبه ۶ شوال ۱۲۹۹ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: مصطفی صفایی خوانساری در سال ۱۳۳۶ با مهر «مصطفی الحسینی ۱۳۴۲»

(بیضی)؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۴۵گ (۱پ-۴۵ر)، ۸ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۲۸۶]

۱۷۵. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۴۷۲/۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ۱۰ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: - ۳۹۰]

۱۷۶. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۱۸/۲

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ ۸۱ص (۴۰-۱۲۰)، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۴۹۹]

۱۷۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۴۲

خط: نسخ، کا: نصرالله بن محمد حسن بیک سلطان آبادی، تا: ۱۳۰۱ق [ف: ۱ - ۱۸۶]

۱۷۸. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۲۴۹/۴

آغاز: و للمصاحبة نحو دخلت علیه بثیاب السفر و منه سبحان ربی العظیم و بحمده؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: حسینعلی بن ابراهیم فرجی فراتی، تا: ربیع الاول ۱۳۰۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۴گ، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: - ۱۳۸]

۱۷۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۲۸۷/۱-۳۷/۷۷

آغاز: حقیقةً نحو الماء فی الکوز و مجازاً نحو النجاة فی الصدق کما ان الهلاک فی الکذب ... و علی للاستعلاء اما؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۴۶]

۱۸۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۹۶۹-۲۰/۸۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابراهیم، تا: ۱۳۰۸ق؛ جلد: مقوا، ۵۶گ، ۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۴۴]

۱۸۱. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۶۷/۲

بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق؛ ۱۶سطر، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف: - ۳۲۳]

۱۸۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۷۰/۴-۱۱/۱۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن علی، تا: سه‌شنبه ۱ ربیع الاول ۱۳۱۴ق؛ جلد: مقوا، ۱۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۹۴۴]

۱۸۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۶۶

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** نحو علمتنی منطقا ردنا بیانه علی سبیل الاختصار ... سنه ۱۳۱۴

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد تقی بن محمد حسن هروی، تا: ۱۳۱۵ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۳۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۱۹۸]

۱۸۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۰۷۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم اوعموزلوئی، تا: ۱۳۱۶ق [رایانه]

۱۸۵. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۶ع

خط: نسخ، کا: جعفر، تا: ۱۳۱۶ق؛ اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۴۵]

۱۸۶. تهران؛ حوزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۳۷

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۳۱۹ق؛ ۲۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: - ۴۹]

۱۸۷. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۳۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن احمد لنگرودی پرشکوهی، تا: ۱۳۲۲ق، جا: قزوین مدرسه التفاتیه؛ متن کتاب در حواشی و لابه‌لای سطور ترجمه شده؛ ۱۰۱ص (۳۱-۱۳۱)، ۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۷۴]

۱۸۸. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۰۴۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ جلی، کا: محمد شریف حسینی خلخالی، تا: ۵ رجب ۱۳۴۰ق؛ جلد: تیماج، ۶۰گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۰۷]

۱۸۹. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۳۳۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فمیز عدا ما کان منها قد اضیف الی مأة بفرد فهو میز و فیما بعد عشر فرداً انصب الی تسع و تسعین الممیز و لما جاز من تسع و تسعین

فقط عوامل سماعی را دارد وناتمام است؛ خط: نسخ، کا: احمد بن مشهدی علی، تا: ۱۳۴۹ق؛ افتادگی: انجام؛ از موقوفات حاج محمد رمضانی؛ جلد: مقوایی، ۴۷گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۰۸]

۱۹۰. تهران؛ مدرسه قنبر علی خان (حضرت ولی عصر)؛ شماره نسخه:۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: قزوینی، محسن بن محمد طاهر، تا: ۱۳۵۹ق؛ واقف: حسن علمی زنجانی؛ ۴۷گ، ۷ سطر [ف: - ۵۳]

۱۹۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱-۶۱۷۸

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ چاپ سنگی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۶ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۲۲۵]

۱۹۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۵۸

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ ۴۶گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲ - ۲۲۵]

۱۹۳. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۶۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ثانیهما ما یعمل فی المظهر و منه هیهات نحو هیهات

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۱۷گ، ۸ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم[ف: ۲ - ۳۴۴]

۱۹۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۵۱/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۲۳گ (۱پ-۲۳ر) [ف: ۳۶ - ۲۳۰]

۱۹۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۶۸/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالله حسنی قزوینی، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۹۶ص (۱۲۷-۲۲۲)، ۷ و ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۶ - ۴۴۷]

۱۹۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حاجی آقا بن مهدی، تا: دوشنبه ۸ جمادی الاول، برای سید علی؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۴۱گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۲۵ - ۲۵۲]

۱۹۷. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۶۷/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱گ (۱-۲۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳ - ۱۰۸]

۱۹۸. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۸۳/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۷گ (۱پ-۲۷ر)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۲ - ۳۰۶]

۱۹۹. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۹۳/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۲۰۴]

۲۰۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۵۳۴

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۲۰۱. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۵۸/۵

بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: - ۲۹۸]

۲۰۲. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۷۷

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۱گ، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: - ۱۱۶]

۲۰۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۸۰

خط: نسخ و ثلث، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: محمد صادق بن هدایت الله نوری؛ جلد: تیماج، ۱۷ص (۴۳-۵۹)، ۱۲-۱۵ سطر (۷/۵×۱۶ و ۱۳×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [رایانه]

۲۰۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و جر بتقدیر اللام او من اوفی و سمی المجرور مضاف الیه نحو هذا غلام زید و خاتم فضه و ضرب ...

خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۲گ (۸۹پ-۱۰۰)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [رایانه]

۲۰۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۵۴۷

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۳۹گ، اندازه: ۱۰/۶×۱۶/۶سم [رایانه]

۲۰۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** عملها و من حفظها و عرف عملها یحصل له بصیرة فی النحو تم الکتاب بعونا لملک الوهاب تم

بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ مهر: «عبده حسین ...» (بیضی)، «یا یحیی خذا الکتاب» (چهارگوش)؛ ۲۵گ (۱۱۷پ-۱۴۱)، ۱۲سطر (۶/۸×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [رایانه]

۲۰۷. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۵۱۱/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۴گ (۳۸پ-۶۱ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۲ - ۳۷۳]

۲۰۸. مشهد؛ مدرسه میرزا جعفر؛ شماره نسخه:۲۱۰

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: ربعی [چهار کتابخانه مشهد-ف: - ۳۸]

۲۰۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** او را کبین الزیدان و حبذا الزیدان رجلین او را کبین و هکذا البواقی.

تذکر: این رساله در فهرست به نام عوامل جرجانی آمده که با توجه به آغاز نسخه نام مؤلف تغییر یافت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴ - ۳۴۸]

۲۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۰۷/۶

انجام: و قد یحذف عاملها و جو با نحوزید ابوک عطوفا ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۶۷گ، ۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۵ - ۲۲۱]

۲۱۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۳۳۲/۱

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۱پ-۵پ)، ۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۹۱]

۲۱۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۳۳۶/۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ ۲۱گ (۱۱۶پ-۱۳۶ر)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۹۴]

۲۱۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۶۴/۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۶۸گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۵۶۹]

۲۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ مهر: «محمد حسین بن محمد صادق الامامی»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۵۹گ، ۶ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۲۸۵]

۲۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۴۴/۲

آغاز: ثمانی عشره و قوله بعد ظرف ... و ما مصدریه و جاوزت فعل ماض و فاعل و الاثنین مفعول لجاوزت؛ **انجام:** و اما باقی الاحکام من التصیر و غیره فلیطلب فی غیر هذا الکتاب لانه لایلیق به الاطناب و الی الله المرجع و الیه الماب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ یادداشت محمد بن محمد ابراهیم نجم آبادی با مهر «صل علی محمد»؛ جلد: گالینگور، ۴گ (۹-۱۲پ)، ۱۰-۱۸ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۶۷]

۲۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳۴۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالشکور بن صدرالدین بن ابوعلی تنکابنی، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۹گ (۵پ-۳۳پ)، ۹ و ۱۱ سطر (۹/۵×۱۲/۵ و ۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ - ۳۱۲]

۲۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۴۰۷/۴

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛مصحح، محشی با امضای ۲۲۲؛ ۳۴گ (۴۰-

۷۳پ)، ۹ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۸×۲۲/۳سم [ف: ۱۹-۱۴]

۲۱۸. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۲۹۲/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** والسادس حروف استثناء نحو عدا وخلا وحاشا اذا خفض بها وتركنا تعليل الكل خوفا من الاطالة

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۳۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۰۸]

۲۱۹. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۲۲۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ جلی، کا: بخشعلی بن حسینقلی، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۹۱گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۰۷]

۲۲۰. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۲۹۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** نحو انا العاصی وان لم یظهر ولم یقدر فی آخره یسمی محلیا نحو توكلنا علی من لایأتی الخیر الا من جهته

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی به حاشیه احمد؛ ۵۳گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۰۸]

۲۲۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۹۷۰/۳-۲۰/۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قدیر مع ما بعده علی البدل نحو عندی كذا درهم و قد تكون كناية عن غير العدد نحو خرجت.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۴۶]

۲۲۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۹۷/۳-۵۳/۱۰۷

آغاز: برابر

از اول تا النوع السادس حروف تجزم الفعل المضارع؛ بی‌کا، بی‌تا؛افتادگی:انجام؛۱۰گ،۱۶سطر،اندازه:۱۶×۲۱سم[ف:۵- ۲۹۴۶]

۲۲۳. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۲۱۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «عبده الراجی فتح الله» (بیضی)، «یا احمد»؛ ۲۹گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۰۷]

۲۲۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۲۸۹/۱-۳۷/۷۹

آغاز: بنكره منصوبة علی طبق ماقصد افراد او تنبيه و جمعاً و تذكيرا و تأنيثاً و المضمر مفرد و مذكر؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۴۶]

۲۲۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۵۸۹/۱-۲۳/۱۰۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۴۵گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۴۴]

۲۲۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۶۱/۶-۳۴/۱۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳۲گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۴۵]

۲۲۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۶۷/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۲۸گ (۱پ-۲۸پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۳۰۵]

۲۲۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۸۶

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۵گ، ۹ سطر [ف: ۱ - ۱۸۵]

۲۲۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۰۸۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۸۴۷]

۲۳۰. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۷۳/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱گ (۳۹پ-۴۹ر)، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱ - ۷۸]

۲۳۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۴۹/۶

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن، ۱۵گ (۶۳پ-۷۷ر)، اندازه: ۱۰/۸×۱۶سم [ف: ۹ - ۳۴۸]

۲۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۶۱۸/۱

آغاز: حكما و لابد لها من متعلق مثله

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۶گ (۱-۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۴۲۱]

۲۳۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۲۷۸/۲-۵۶/۱۲۸

آغاز: برابر

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲گ (۴۰-۵۱)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۴۵]

۲۳۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۱۱۱-۶۰/۵۱

آغاز: برابر

خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛۳۰گ،۸سطر،اندازه:۱۶×۲۱سم[ف:۵- ۲۹۴۵]

۲۳۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۶۳/۳-۶۰/۳

آغاز: برابر

خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛۱۰گ(۶-۱۵)،اندازه:۱۸×۲۲سم[ف:۵-۲۹۴۵]

۲۳۶. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۳۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ ۳۳گ، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۴۸۹]

۲۳۷. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۱۸۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۲۸]

۲۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۲۴/۱

انجام: يحتمل هذين ايضاً و شذ دخولها على الضمير ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ترجمه زیر سطرها؛ جلد: مقوایی، ۱۰گ (۸۳ر-۹۲پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۲۸]

۲۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۳۲۹

آغاز: نظمتها بالفارسيه با و تا و كاف و لام و واو؛ **انجام:** و الا فمصدر كالضرب و الاكرام.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۲۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۰۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم الکتاب بعون الملک الوهاب ... اللهم اغفرلی و لوالدی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۲۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۱۴/۱

آغاز: و بمعنی من نحو عینا یشرب بها عبادالله و تکون زائدة قیاسا فی ثلثة اخبار خبر لیس نحو لیس زید بقائم و خبر ما النافیة نحو ما زید بقائم و خبر مبتدا مقرون بهل نحو؛ **انجام:** برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۶گ (۱ر-۱۶پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳۱ - ۱۵]

۲۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ مهر: «محمد رحیم» (گلابی)؛ انتقالی از مدرسه آیت الله بروجردی شهر ری در اردیبهشت ۱۳۷۰؛ جلد: مقوا، ۵۹گ (۱پ-۵۹پ)، ۶ سطر (۷×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۵۸]

۲۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۲۵/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳۸گ (۳۹-۷۶)، مختلف السطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳۴ - ۲۳]

● عوامل (ترجمه) / نحو / فارسی

ʻavāmel (t.)

وابسته به: العوامل فی النحو = عوامل؛ ملامحسن قزوینی، محسن بن محمد طاهر (-۱۱۵۰)

مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۴۳/۳

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ همراه با چند بند کوتاه درسی دیگر [اوراق عتیق: ۱ - ۲۵۴]

● العوامل (ترجمه) / نحو / فارسی

al-ʻavāmel (t.)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۰۸۸

آغاز: بسمله، احمدک یا من یرفع صالح العمل احمد فعل مضارع موضوع از برای متکلم وحده ضمیر در او مستتر است که؛ **انجام:** از برای مثل این روز که قیامت باشد باید عمل کنندگان قدتم

خط: نسخ جلی خوش، کا: حسینی زنجانی، علی نقی بن محمد، تا: ۱۲۶۰ق [رایانه]

● العوامل فی النحو (ترجمه) / صرف و نحو / فارسی

al-ʻawāmil fi-n naḥw (t.)

وابسته به: العوامل فی النحو = عوامل ملامحسن؛ قزوینی، محسن بن محمد طاهر (-۱۱۵۰)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۰۶۸

آغاز: از باب افتعال اجوف و اوی در اصل مشتوق بود و او متحرک ما قبل مفتوح را قلب؛ **انجام:** و ... هذا فلیعمل العاملون و از برای مثل این روز که قیامت باشد پس باید عمل کنند کنندگان تمت.

کا: حسنی زنجانی، محمدعلی بن محمدباقر، تا: ۱۲۶۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: سید محمد تقی خاتمی زنجانی، ۱۳۸۲؛ جلد: مقوا، ۴۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [رایانه]

● العوامل فی النحو (منظوم) / نحو / عربی

al-ʻawāmil fi-n naḥw (manẓūm)

در این منظومه، عوامل نحوی در ۶۱ بیت به رشته نظم درآمده است. شمارش عوامل نحوی در این منظومه مطابق با «العوامل المائه» عبدالقاهر جرجانی است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۷۱/۳

آغاز: الحمدلله و صلی الله ×× علی من اصطفاه و اجتباه / لاسیما سیدنا محمدا ×× و آله اولی الرشاد و الهدی؛ **انجام:** فاحمد الله مصلیا علی ×× محمد خیرنبی ارسلا / و تابعیهم مقتفی آثارهم ×× و راوی الصحاح من اخبارهم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۶ق؛ یادداشت امانت کتاب توسط مهدی موسوی قضایی به سال ۱۳۵۱؛ جلد: تیماج، ۵گ (۸۸پ-۹۲)، ۱۰ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱۶ - ۴۱۰]

● العوامل المأة = عوامل جرجانی = العوامل فی النحو / نحو / عربی

al-ʻawāmil-ul mi'a = ʻawāmil-u jurjānī = al-ʻawāmil fi-n naḥw

جرجانی، عبدالقاهر بن عبدالرحمن، - ۴۷۱ ؟ قمری

jorjānī, ʻabd-ol-qāher ebn-e ʻabd-or-rahmān (- 1079)

«عامل» در اصطلاح دستور زبان عرب واژه‌هایی را می‌گویند که مانند پیشوند بر سر واژه دیگر درآید و در آهنگ آن اثری گذارد و چون پایه دستورهای نحو زبان عرب بر شناسایی این عامل‌ها استوار است، کسانی اینها را گرد آورده‌اند و این‌گونه کتاب‌ها را «عوامل» خوانده‌اند. یکی از کسانی که عوامل را گرد آورده عبدالقاهر جرجانی است. عوامل صدگانه لفظی و معنوی که آخر الفاظ عربی را از جهت اعراب تغییر می‌دهند به طور ساده و مختصر در دو قسم عوامل لفظی و معنوی آمده است. این تألیف با کمال اختصاری که دارد دارای فوائدی است که در کتاب‌های بزرگ یافت نمی‌شود و در حدود ۴۰۰ بیت

کتابت دارد و جزو کتب درسی جامع المقدمات است. بر آن شروحی بسیار به فارسی و عربی و ترکی به نظم و نثر نگاشته شده است.

آغاز: بسمله. الحمد ... اما بعد فان العوامل فی النحو مأة عامل و هی لفظیة و معنویة فاللفظیة سماعیة و قیاسیة فالسماعیة احد و تسعون عاملا و القیاسیة سبعة عوامل و المعنویة عددان و تتنوع السماعیة علی ثلثة عشر نوعا النوع الاول حروف تجر الاسم فقط و هی تسعة عشر حرفا الباء و من و الی و فی ...

انجام: و العامل فی الفعل المضارع فهذه مأة عامل لا یستغنی الصغیر و الکبیر و الوضیع و الشریف من معرفتها و استعمالها علی النحو المذکور و الحمد لله تمت.

چاپ: مشار عربی، ص۲۴۶؛ جزو کتب درسی جامع المقدمات است؛ السعودیة، دار المنهاج، تصحیح انور بن ابی بکر الشیخی الداغستانی، الطبعة الاولی؛ ایران، سنگی، ۱۳۱۲ق، وزیری، ۲ص (جامع المقدمات: صص۴۸–۴۹)؛ ایران، تبریز، دارالطباعه حاج احمد اقا تاجر کتابفروش تبریزی، ۱۳۲۹ق، سنگی، وزیری، ۳ص، به اهتمام و درخواست عمدة التجار مشهدی محمود آقا بن احمد آقا کتابفروش، ۱۳۲۹–۱۳۳۰ (جامع المقدمات: ۱۳۶–۱۳۸صص)؛ ایران، تبریز، ۱۳۱۳ق، ۳ص؛ دارالسلطنه تبریز، محرم الحرام ۱۳۱۳ق، ۳ص (جامع المقدمات: صص۱۳۶–۱۳۸) در هامش؛ ایران، ۱۲۶۴ق، سنگی، جیبی

[کشف الظنون ۱۱۷۹/۲ و ۱۱۸۰ و ۱۱۷۹ و ۱۴۰/۲ و (چاپ فلوگل) ج ۲۷۸:۴؛ ریحانة الأدب ۴۰۱/۱؛ معجم المطبوعات ۶۸۱/۱؛ الذریعه ۳۵۹/۱۵؛ دنا ۶۶۴/۷–۶۶۸ (۱۶۷ نسخه)؛ بروکلمان ۲۰۰/۵–۲۰۵]

شرح و حواشی:

۱– جواهر النحو فی علم الاعراب؛ طبرسی، فضل بن حسن (۴۶۸–۵۴۸)
۲– شرح العوامل المأة؛ طوسی، حاج بابا بن ابراهیم (–۸۷۰)
۳– المعامل فی شرح العوامل؛ قره سنان، یوسف بن عبدالملک (–۸۸۵)
۴– شرح دیباجة جواهر النحو؛ زواری، ابوسعید بن احمد (–۹)
۵– مأة کاملة فی شرح مأة عاملة = شرح عوامل الجرجانی؛ طوسوی، ابراهیم بن عبدالکریم (–۹۰۰)
۶– اعراب العوامل المائة؛ ازنیقی، اشق قاسم (–۹۴۵)
۷– شرح العوامل المأة؛ بردعی، سعد الدین (–۱۰)
۸– شرح العوامل المأة؛ ابن اسرائیل، یحیی بن نصوح (–۱۰)
۹– مفتاح العوامل؛ عبداللطیف بن عثمان (–۱۰)
۱۰– شرح العوامل المائة؛ سیواسی، حسین بن محمد (۹۷۶–۱۰۰۸)
۱۱– ترکیب العوامل المائة؛ سیواسی، حسین بن محمد (۹۷۶–۱۰۰۸)
۱۲– شرح العوامل المائة؛ عبدالصمد بن کمال الدین (–۱۱)
۱۳– شرح اعراب العوامل المائة = اعراب عوامل المائة؛ حسینی استرآبادی، زین العابدین بن محمد هاشم (–۱۱)
۱۴– شرح العوامل المائة؛ کاشانی، سلطان محمد بن علی (–۱۱)
۱۵– شرح العوامل المائة؛ اردبیلی، غیاث الدین (–۱۱)
۱۶– جامع الفوائد = شرح العوامل المائة؛ محمد صادق بن درویش محمد (–۱۱)
۱۷– شرح العوامل المائة = شرح العوامل للجرجانی؛ کورانی، ابراهیم بن حسن (۱۰۲۵–۱۱۰۱)
۱۸– شرح العوامل المائة = شرح العوامل للجرجانی؛ فاضل هندی، محمد بن حسن (۱۰۶۲–۱۱۳۷)
۱۹– شرح العوامل؛ حسینی عسکری، علی بن ابوالقاسم (–۱۲)
۲۰– زهر الامانی = شرح العوامل المائة؛ عمر بن ایوب (–۱۲)
۲۱– النحو (ارجوزة) = الشامل للعوامل؛ نودهی، محمد معروف بن مصطفی (۱۱۶۶–۱۲۵۴)
۲۲– ترکیب العوامل المائة؛ نسری، ابراهیم (–۱۲)
۲۳– شرح العوامل المائة؛ بیدگلی، محمد علی بن احمد (–۱۳)
۲۴– مصباح الطلاب فی معرفة علم الاعراب؛ اردکانی، محمد حسین بن محمد جعفر (–۱۳)
۲۵– شرح العوامل المائة = اعراب و ترکیب شرح عوامل؛ نوری، هادی (–۱۳)
۲۶– العوامل المائة (ترجمه و ترکیب)؛ ولی بن علی اصغر (–۱۳)
۲۷– شرح العوامل المائة؛ تنکابنی، محمد بن سلیمان (۱۲۳۴–۱۳۰۲)
۲۸– العوامل المائة (ترجمه)؛ نجفی، محمد تقی بن محمد علی (–۱۴)
۲۹– شرح العوامل المائة؛ تبریزی، محسن بن محمد (–۱۴)
۳۰– شرح العوامل المائة؛ کرمانشاهی، محمد کریم بن علی اکبر (–۱۴)
۳۱– ترکیب العوامل المائة = شرح العوامل المائة؛ حاجی میکائیل
۳۲– تفصیل الجرجانی؛ شیخانی، علی بن حامد
۳۳– حاشیة شرح البردعی للعوامل؛ المائة حامد بن عمر
۳۴– شرح العوامل المائة = رساله در علم نحو؛ محمد بن ابی جعفر
۳۵– غرائب؛ اردبیلی، علی بن مصطفی
۳۶– کحل الافاضل فی شرح العوامل؛ فاضل، محمد بن محمد حسن
۳۷– فوائد العتابیة فی حل المأتیة؛ عتابی، محمد بن ابوالقاسم
۳۸– شرح العوامل الکبیر؛ ترکستانی، داود بن عبدالباقی
۳۹– شرح العوامل المائة؛ افندی، ملامحمد بن عبدالله
۴۰– التحفة الخانیة و الهدیة الخاقانیة؛ ابن ملا الله وردی
۴۱– شرح العوامل المائة؛ یادگار شیرازی
۴۲– شرح العوامل المائة؛ کلارستاقی، محمد بن عباسعلی
۴۳– اعراب و ترکیب عوامل جرجانی
۴۴– ترکیب العوامل = شرح العوامل
۴۵– ترکیب العوامل المائة
۴۶– شرح العوامل (۲ عنوان)
۴۷– شرح العوامل المائة (۱۳۱ عنوان)
۴۸– شرح العوامل المائة (الف) (۲ عنوان)
۴۹– شرح العوامل المائة (ب) (۳ عنوان)
۵۰– شرح العوامل المائة (د) (۸ عنوان)

۵۱- شرح العوامل المائة (ز)
۵۲- شرح العوامل المائة (و) (۵ عنوان)
۵۳- شرح العوامل المائة (هـ) (۶ عنوان)
۵۴- شرح العوامل المائة = شرح العوامل للجرجانی
۵۵- شرح عوامل المأة (۷ عنوان)
۵۶- شرح مختصر العوامل
۵۷- الطورنوج = شرح العوامل المائة = اعراب العوامل المائة (۵عنوان)
۵۸- العوامل المائة (ترجمه منظوم)
۵۹- العوامل المائة (ترجمه) (۳ عنوان)
۶۰- العوامل المأة (مختصر) (۲۷ عنوان)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۲۵
آغاز: الحمدلله علی جزیل نواله ... هذا مختصر فی حصر العوامل علی ما ذکره الشیخ الفاضل
کا: ابوالمجد تبریزی، تا: شنبه ۶ صفر ۷۲۱ق؛ جلد: تیماج، ۲ص(۱۴۹-۱۵۰)، ۴۱سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۷۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۱۱۷-ف
نسخه اصل: حمدیه ش ۱۴۴۷؛ بی‌کا، تا: با تاریخ۷۵۵ق؛ در هامش [فیلمها ف: ۱ - ۴۲۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۷۲/۳
کا: محمد بن یعقوب بحرانی، تا: اواخر شعبان ۸۷۲ق؛ جلد: مقوایی، ۹گ (۵۲پ-۶۰پ)، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۴- ۶۳]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۱۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۳ص، ۵ سطر، اندازه:۱۳× ۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۳۸۸]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۱۳
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [ف: ۲ - ۳۸۸]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۵/۳
بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه ختایی، جلد: میشن، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [ف: ۵ - ۲۰]

۷. شاهرود؛ مدرسه اسماعیلیه؛ شماره نسخه:۸۱/۱
بی‌کا، تا: دوشنبه ۹ رجب ۹۰۵ق [ف: - ۲۲]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۷۸/۱-ف
خط: نسخ تحریری، کا: جعفر بن علی، تا: ۹۳۲ق[فیلمها ف:۳-۱۴۶]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۳۴/۲
خط: نسخ، کا: محمد بن سلیمان، تا: شوال۹۶۸ق؛ اهدایی: وزیری؛ ۸گ (۲۷-۳۴)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۲۱۲]

۱۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۷۱۵/۲
خط: نسخ، کا: عبدالهادی بن محمد بن محمود، تا: ۹۸۳ق؛ محشی، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۱۵]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۷۷/۴
آغاز: بسمله، الکلمه لفظ موضوع مفرد اللفظ؛ **انجام:** علامة التانیث لالفظاً لا معنی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ ۲۷ص (۳۴۳-۳۶۹)، ۱۹ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: ۹ - ۲۶۹]

۱۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۶۷/۱
بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۳ - ۴۲]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۲۷۳/۱
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی [ف: ۵ - ۴۵۷]

۱۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۷۴۲/۱
خط: نستعلیق، کا: احمد بن رسول، تا: قرن ۱۱؛ اندازه: ۱۱×۱۶سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۱۴]

۱۵. گلپایگان؛ امام جمعه، محمد حسن؛ شماره نسخه:۶۶/۲
انجام: عن الاضافة و المعنوية منها فعد داره العامل فی المبتدأ و الخبر
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۱۰گ (۴۱پ-۵۰پ)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۱۷۶]

۱۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۱۹/۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ محشی؛ اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۸۶۴]

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۳۸/۵
همان نسخه بالا [نشریه: ۴ - ۳۹۴]

۱۷. اصفهان؛ هادی نجفی؛ شماره نسخه:۲۰۱/۹
انجام: بمعنی افترقا و قد یلحق ما
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۷گ (۶۱ر-۶۷پ)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [اوراق عتیق: ۲ - ۳۴۳]

۱۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۳۴/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۱۰ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۸۳]

۱۹. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۵۲۷/۳
خط: نسخ، کا: یعقوب بن محمد علی هزار جریبی، تا: یک‌شنبه ۲۵ رمضان ۱۰۱۵ق؛ ۴گ (۷۵پ-۷۸پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۲۰۸]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۷۲/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۲۶ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج ، ۱۵گ (۹-۲۳)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۳۹۰]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۰۰/۵
آغاز: بسمله الحمد لله رب العالمین ... العوامل فی النحو علی ما الفه الشیخ الامام عبدالقاهر؛ **انجام:** برابر
در این نسخه افتادگی وجود دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۲۷ق؛ محشی؛ در برگ ۲۲ - ۲۳ اشعاری از: شاپور طهرانی، نثاری، امیر ابوطالب، شیخ بهاء الدین، شیخ علی نقی؛ مهر: محمد علی (مربع)؛ جلد: تیماج، ۶ص (۶۰-۶۵)، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۳۲ - ۱۲۳]

۲۲. تهران؛ وزارت امور خارجه؛ شماره نسخه:۳/۲-۷۵
خط: نستعلیق، کا: محمود بن عیسی قاضی، تا: ۱۰۵۲ق، جا:

استانبول؛ مجدول، محشی؛ اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: - ۸]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۵۱۱/۱

آغاز: بسمله، العوامل فی النحو علی ما الفه الشیخ الفاضل عبدالقاهر بن عبدالرحمن الجرجانی سقی الله و ثراه و جعل؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۲ق؛ قطع: رقعی [رایانه]

۲۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۹۵/۲

کا: محمد حسن بن فتح الله، تا: دوشنبه ۲۲ ربیع الاول ۱۰۶۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۲۴پ-۲۹ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۲۵۹]

۲۵. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴/۶۹/۱-۶۳۸۳

خط: نسخ، کا: محسن بن حاجی علی، تا: ۱۰۷۴ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۳ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۲۱۰]

۲۶. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۴۶۵

خط: نسخ، کا: محمد طاهر بن محمد علی، تا: جمادی الثانی۱۰۷۷ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: اسمعیل بن محمد کاظم حسینی؛ ۳۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۱۲۱]

۲۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۲۰/۳/۲-۶۱۹۵

خط: نسخ، کا: محمد شریف بن عوض بیک لیشاوندانی، تا: ۱۰۷۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، ۲ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۲۰۲]

۲۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۳۲۵/۱

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۹۲ق؛ مهر: «عبده الراجی عبدالله الحسینی» (بیضی)؛ ۸گ (۱پ-۸پ) [ف: ۳ - ۲۳۰]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۶۷/۳

خط: نسخ، کا: محمد طاهر یزدی، تا: ۱۰۹۶ق؛ ۶گ (۷۰پ-۷۵ر)، ۲۰ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۴۳]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۱۴/۶

آغاز: بسملة، الحمدلله رب العالمین ... و بعد، فان العوامل فی النحو علی ما ألفه الشیخ عبدالقاهر بن عبدالرحمن الجرجانی مائة عامل و هی تنقسم الی قسمین لفظیة و معنویة؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۱۱گ (۹۰پ-۱۰۰پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۵/۵×۱۰سم [ف: ۳۹ - ۵۶۳]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۹۴۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۱۰گ (۱۳۴پ-۱۴۳پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۲۸۶]

۳۲. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۷۵۴

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: سید علی نجف آبادی؛ ۳۳گ، ۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۵۶۳]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۴۷/۶

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی، ۴گ (۶۴پ-۶۷پ)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۷ - ۴۷۵]

۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۳۱/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۴۶۲]

۳۵. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۴۶۴/۳

خط: نسخ زیبا، کا: اسحاق شاگرد حاج حسین حبلی، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح زرین زیبا؛ ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۱۲۰]

۳۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۴۱/۴

انجام: و اما و حتی و لا.

خط: نسخ، کا: محمد حسین لاهیجی، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ ۸گ (۱۳۰-۱۳۷) [ف: ۵ - ۳۳۶]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۹۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲، جا: ترکیه عثمانی؛ مجدول، محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۲۴گ، ۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۸۷۷]

۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۲۲/۲

خط: نسخ، کا: سید محمد بن شیخ عبدالکریم حسینی بلخی نقشبندی، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۴گ (۲۰ر-۲۳ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۲۷ - ۲۴۲]

۳۹. اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه:۱۳۷/۲

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: - ۹۴]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۵۱/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۱ق؛ جلد: تیماج، ۵گ (۷۶-۸۰)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۳۸۷]

۴۱. شاهرود؛ مدرسه اسماعیلیه؛ شماره نسخه:۷۲/۲

کا: حسن علی بن علی شهاب استرآبادی، تا: ربیع الاول ۱۱۱۸ق، جا: استرآباد مدرسه دارالشفاء؛ محشی؛ ۲۸ ص [ف: - ۲۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۰۴/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۳۲۰]

۴۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۰۰/۲

بی‌کا، تا: ۱۱۲۰ق؛ ۲۰گ [ف: ۱ - ۳۷۲]

۴۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۷۱/۲

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن حسین کرمی، تا: پنج‌شنبه ۱۸ شعبان ۱۱۲۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۱ص(۴۱-۶۱)، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۱۵۵۸]

۴۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۷۶۶/۲-۵۸/۲۱۶

آغاز: بهدایت نحو جنات النعیم بعد ماحرقوا بدلالته عن سواء الجحیم انک انت العزیز الحکیم و بعباده رؤف رحیم و بعده قال المؤلف رحمه الله و رضی الله عنه العوامل

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۵ ربیع الاول ۱۱۶۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۹گ (۱۰-۳۸)، ۸ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۵ - ۲۹۴۳]

۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۳/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۷۳ق؛ ۱۵ص (۱۲۳-۱۳۷)، ۱۹ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۷ - ۲۷۱]

۴۶. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۸۳/۳

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۱ق؛ جلد: تیماج سیاه، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: - ۲۰۲]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۶۴/۱

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی جعل العربیه مفتاح البیان؛ **انجام:** جمادی الولی سنه ۱۲۶۷

خط: نسخ، کا: محمد حسین، تا: ۱۱۹۳ق؛ جلد: تیماج، ۱۹گ (۱-۱۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۳۵۳]

۴۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۲۲/۴

کا: میرمحمد رضا، تا: محرم ۱۱۹۳ق؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۶۷]

۴۹. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۷۸/۳

خط: نسخ، کا: شاهرخ ابن علی نقی کرد محله، تا: ۱۴ رمضان ۱۱۹۷ق، جا: استرآباد مدرسه دار الشفا؛ ۱۳گ (۱۴۵ر-۱۵۷پ)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۷۴]

۵۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۲/۱۳

خط: نسخ ترکی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۱گ (۳۳۵پ-۳۴۵ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۳۹۳]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۰۲/۲

آغاز: بسمله: الباء حرف جر الاسم ... و الجار و المجرور؛ **انجام:** حبل اللروح الریمال من خدمات شاه سلیمان ادام الله له الملک و السلطان و هذا اخرما اقصد ایراده بالتماس بعض انسان من الاخوان قد فرغت من تسوید ۱۲۸۵

خط: نسخ، کا: عباسقلی بن لسان الملک کاشانی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۴ص (۳۱-۴۴)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۷۸۵]

۵۲. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۷۲/۳

خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶گ (۴۸پ-۵۳پ)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۳۳]

۵۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۸۸/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ - ۳۲]

۵۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۴/۲ صدر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷گ (۲۸۶-۲۹۲) [ف: ۵ - ۳۳۷]

۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۳۴/۳

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۸گ (۴۰-۴۷)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۳۳۹]

۵۶. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۹۵/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۸گ (۶۵ر-۸۲پ)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: - ۷۱]

۵۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۰۲/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۰گ، ۱۳ سطر (۹/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۸۵۴]

۵۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۷۷/۶

خط: نستعلیق شکسته زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ ۶گ (۲۱۳پ-۲۱۸ر) [ف: ۲ - ۱۷۹]

۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۱۷۷

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۳گ (۱۸۲ر-۱۸۴ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۹/۲×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۲۸۷]

۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۰۶۵

انجام: کما یراد بالرجل فی النعم الرجل زید و لا یتغیر لفظه سواء کان المخصوص مفردا او مثنی او مجموعا.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «یا علی ۱۲۲۱» (هشت گوش)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ ۱۹گ (۸۸پ-۱۰۶پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۲۸۷]

۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۶۸۱

انجام: و هی للمقاربة علی سبیل الرجاء و خبرها فعل المضارع مع ان [نحو] عسی زیدان یخرج.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: مقوا، ۱۰گ (۱پ-۱۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۲۸۷]

۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲-۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۳ص (۱۸۶-۱۸۸)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۴۰/۳ - ۹۶]

۶۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲-۱۳؛ مجدول، محشی؛ ۲۷ص (۲-۲۸)، ۱۱-۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۴۰/۳ - ۱۴۲]

۶۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۲۳

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۱۲گ، ۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۲۳۰]

۶۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۳۳۷/۲

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «محمد الحسینی ۱۲۸۳» (بیضی)؛ ۶گ (گ۹۸ر-۱۰۳پ) [ف: ۳ - ۲۳۰]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۱۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الثانی فی المضارع و هو وقوعه فی موقع اسم الفاعل نحو زید یضرب موقع زید ضارب تمت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج [رایانه]

۶۷. شیراز؛ ثامنی، محمد رضا؛ شماره نسخه:۳۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: جیبی [اوراق عتیق: ۱ - ۲۷۲]

۶۸. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۵۰۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و المبتدا مرفوع لمشابهته الفاعل بانه مسندالیه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج

مشکی، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: - ۴۱۶]

۶۹. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۱۲۲/۳

چهارصفحه از آن موجود است؛ خط: نسخ پست، کا: ملا سلیمان بن ملا قربانعلی نوری، تا: قرن ۱۳، جا: مدرسه حضرت عبدالعظیم؛ اوراق آشفته؛ جلد: تیماج، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۲۰]

۷۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۰۹/۲

از ملامحسن کاشانی یا قزوینی؛ خط: نسخ، کا: مناف بن مرزخان، تا: قرن ۱۳؛ ۳۱ص (۹-۳۹)، ۹ سطر (۷/۵×۱۴) و ۱۵ سطر (۱۰×۱۶/۵) ، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۸ - ۲۰۲]

۷۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۳۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا [رایانه]

۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۱۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فاستغنی عن الاضافه و المضدیة منها عدد العامل فی المبتدا و الخبر ... تمة الکتاب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج [رایانه]

۷۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۵۷۸

کامل؛ خط: نسخ، کا: موسوی، احمد، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ مهر: «مصطفی الحسینی ۱۳۴۲» (بیضی)؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۲۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۲۸۷]

۷۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۵۷۱/۲

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن شاه مراد، تا: ۱۲۰۳ق؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۸گ (۱۳-۲۰)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۲ - ۴۲۲]

۷۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۶۷۶/۱

کا: محمد بن محمد باقر، تا: ذیحجه ۱۲۰۷ق؛ اهدایی: وزیری؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۰گ (۱-۱۰)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۳۸۶]

۷۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۵۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۰۸ق؛ اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۷]

۷۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۷۹/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۰ق؛ جلد: تیماج، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۷۰]

۷۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۷۹/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۲ق؛ جلد: مقوایی، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۳۸۹]

۷۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۵۲/۳

آغاز: الحمدلله علی جزیل نواله؛ **انجام:** و اما و بل و لکن و لا و حتی. تمت ...

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۰ شعبان ۱۲۱۲ق؛ ۹گ (۵۰پ-۵۸پ) [ف: ۳ - ۲۳۰]

۸۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۸۵/۱

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** فهذه ما به عامل تمت تمام شد عوامل

خط: نسخ، کا: ملاحسن بروجنی، تا: ۱۲۱۵ق؛ جلد: تیماج، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴سم [ف: ۱۲ - ۳۷۴]

۸۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۲۵/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۳۳/۲ - ۸۲]

۸۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۸۷

آغاز: منها عددان فالجملة مأة عامل و تتنوع السماعیة منها علی ثلاثة عشر نوعاً النوع الاول؛ **انجام:** برابر

خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۴ ربیع الاول ۱۲۱۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: ملاجواد؛ ۲۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۵ - ۱۸۷]

۸۳. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۳مجموعه بدون شماره

بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۲۰ق، جا: قزوین [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ - ۱۴۵]

۸۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۵۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۷ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [رایانه]

۸۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۳۷/۳

خط:نسخ پخته،بی‌کا،تا:۱۲۲۸ق؛ ۶گ (۷۸ر-۸۳پ) [ف: ۲ - ۱۷۹]

۸۶. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۳۵۰/۱

خط: نسخ، کا: حسین بن محمد علیخان، تا: ۱۲۲۸ق؛ جلد: تیماج، ۱۸گ (۳پ-۲۰پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۴۴]

۸۷. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:۱مجموعه بدون شماره

کا: محمد کاظم العرب العامری، تا: چهارشنبه ۴ جمادی الثانی ۱۲۲۸ق، جا: هرات [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ - ۲۶۶]

۸۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۰۳۸

بی‌کا، تا: ۱۲۲۹ق [الفبائی: - ۴۱۲]

۸۹. قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۶/۲

خط: نسخ، کا: عبدالله، تا: ۱۲۳۰ق؛ جلد: تیماج، ۲۴گ (۲۸پ-۵۱ر)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: - ۱۰۴]

۹۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۲/۲

خط: نسخ، کا: محمد بن مشهدی علی دلاک، تا: ربیع الاول ۱۲۳۰ق؛ جلد: مقوایی، ۲۴گ (۲۸پ-۵۱پ)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۴۷]

۹۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۶/۳

آغاز: ... وقس علی هذا یفعلا و یعلم و یقاتل و یفرح؛ **انجام:** برابر

بی‌کا، تا: شنبه ۲۸ جمادی الثانی ۱۲۳۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۹ص (۴۵-۵۳)، ۱۵-۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۴۰/۳ - ۹۲]

۹۲. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۸۰/۱

خط: نستعلیق، کا: شکرالله بن مصطفی، تا: ۱۲۳۲ق؛ جلد: تیماج، ۱۱۰گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: - ۳۲۲]

۹۳. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۹۸/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق [چند نسخه-ف: - ۳۷۶]

۹۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۵۵/۱

آغاز: برابر**انجام:** و المعنوية منها عدد ان العامل فی المبتداء و الخبر و العامل الفعل المضارع و هو وقوعه وقع الاسم فهذا مائه عامل.انجامه: تمت الکتاب لنور چشمی محمد هادی ۱۲۳۳ق.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ محشی؛ ۵گ (۱-ر۵ر)، ۸- ۹-۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۳۷]

۹۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۲۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** العامل فی المبتدا و الخبر و العامل الفعل المضارع و هو قواعد موقع الاسلام فهذا مائة عامل.

انجامه: تمت الکتاب لنور چشمی محمد هادی ۱۲۳۳ق

بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ محشی با عنوان شرح کبیر، تمام، تفسیر قاضی شرح؛ تملک: محمد هادی ولد کربلایی محمد حسن خلخالی ۱۲۳۳، میر محمد اسمعیل بن حاجی حسن خراسانی ۱۲۳۳ق؛ مهر: «المتوکل علی الله عبده محمد هادی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۴گ (۲ر-۵ر)، ۸-۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۹ - ۲۸۶]

۹۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۴۸۳/۱

خط: نسخ، کا: محمد باقر، تا: ۱۲۳۴ق؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، ۶گ (۲-۷)، ابعاد متن: ۶/۵×۱۱، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳ - ۹۷۱]

۹۷. مشهد؛ امام هادی؛ شماره نسخه:۲۶/۲

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ جلد: تیماج، ۱۵گ (۳۹پ-۵۳ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: - ۲۳]

۹۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ محشی؛ ۲گ (۳۰-۳۱پ)، ۱۳ سطر (۵/۵×۱۰)، اندازه: ۱۰/۸×۱۵/۴سم [رایانه]

۹۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۶۴/۱

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۲ محرم ۱۲۳۵ق؛ ۱۹گ (۲پ-۲۲پ) [ف: ۲ - ۱۷۹]

۱۰۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۸۰/۱

خط: نسخ، کا: محمد علی بن علی اکبر، تا: ۱۲۳۶ق؛ اهدایی: محمد تقی عقدایی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۴گ (۱-۲۴)، ۹ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۳۱۰]

۱۰۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۷/۱

خط: نسخ، کا: محمد علی بن اسماعیل حسینی، تا: چهارشنبه ۱۱جمادی الثانی۱۲۳۷ق؛ ۱۴گ (۲پ-۱۵ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۳۴۶]

۱۰۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۹۷/۲

آغاز: برابر

کا: محمد حسین بن ملا رجبعلی زشکی، تا: ۱۲۳۷ق، جا: زشک؛ محشی با امضای صح، م، ح؛ جلد: تیماج، ۱۸گ (۳۱پ-۴۸ر)، ۱۴سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۱۹ - ۶۷۸]

۱۰۳. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۱۱۳/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۸ق؛ ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: - ۹۱]

۱۰۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۵۵۲

آغاز: و انطلق الملا منهم ان امشوا و اصبروا علی الهتکم و الزائده نحو قوله تعالی ظلما ان جاء البشر و الن لغفی الا؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: رضا ابن محمد غلام، تا: ۱۲۳۸ق؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۱۰۵. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۹۹/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ جلد: تیماج سیاه [ف: - ۲۶۳]

۱۰۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴/۲خوئی

انجام: فهذه ماية عامل فلایستغنی الصغیر و الکبیر ... عن معرفتها و استعمالها قد تمت الکتاب فی یوم السبت ... کتبه ملا (در نسخه: مل) جاسم فی جامع مراد پاشا

خط: نسخ، کا: ملا جاسم، تا: ۱۲۴۱ق، جا: جامع مراد پاشا؛ محشی از شرح عوامل و انموذ و ضیاء القلوب و شرح ابواللیث و مفرح القلوب و ملاجاسم و امتحان؛ ۱۷ص (۱۲۲-۱۳۸)، ۱۳ و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۷ - ۱۹۵]

۱۰۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق، کا: عبده محمدحسن علی کل عبده محمد حسن؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [رایانه]

۱۰۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۲۶/۳

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن میرزا محمد علی، تا: ۱۴ ربیع الثانی۱۲۴۳ق؛ افتادگی: انجام؛ ۱۱-۱۲ سطر [ف: ۹ - ۶۱]

۱۰۹. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۱۶

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۴۴ق؛ اهدایی: جواد کمالیان، ۱۳۵۴/۵/۲۰ش؛ ۲۵گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۴۴]

۱۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳/۲-طباطبائی

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن جمشید بیگ، تا: ۱۲۴۴ق؛ جلد: تیماج، ۳۷ص (۵۱-۸۷)، ۱۴۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۲۲- ۶]

۱۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۳۸۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: زنوزی، اسماعیل، تا: ۱۲۴۵ق [رایانه]

۱۱۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۵۱/۲

خط: نسخ، کا: ملا محمد باقر، تا: ۱۲۴۵ق؛ اهدایی: وزیری؛ ۳گ (۴۵-۴۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۴ - ۱۲۶۰]

۱۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۰۲۹/۲

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد و آله اجمعین؛ **انجام:** بعون الملك الوهاب بید اقل الطلاب اسمعیل زنوزی خ شهرذی القعده الحرام سنه ۱۲۴۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۴۵ق؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۴/۳×۲۱/۳سم [ف: ۱۲ - ۵۰۱]

۱۱۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۶۸/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد بن علی رضا ابن ابراهیم ابن محمد ابن مؤمن اصفهانی الاصل و رشت مسکن، تا: ۴ جمادی الاول ۱۲۴۶ق؛ ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۵۷۲]

۱۱۵. تبریز؛ مدرسه ولیعصر تبریز؛ شماره نسخه:۹/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۸ شعبان ۱۲۴۸ق، ۱۷گ (۳۵پ-۵۱پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف مخ]

۱۱۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۳۹/۲

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۲۸ رجب ۱۲۴۸ق؛ ۶گ (۵۰پ-۵۵ر) [ف: ۳ - ۲۳۰]

۱۱۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۷۵/۵

بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۳ ربیع الاول ۱۲۴۹ق [نشریه: ۷ - ۲۴۳]

۱۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** زید عالم فعامله معنوی و عند اکثر الکوفیین عامل الفعل المضارع تجرده عن العوامل الناصب و الجازم و هو مختار.

خط: نسخ، کا: محمدرضا بن رضا، تا: اوایل صفر ۱۲۵۰ق؛ جلد: تیماج، ۳۵ص (۶۶-۱۰۰)، ۸ و ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹/۸سم [ف: ۴۰/۳ - ۲۲۶]

۱۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۰۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فما یکون عاملا فی المتبوع فهو عامل فی التابع و الله اعلم و احکم فهذا مائه عاملا و ...

کا: عبدالجلیل بن زین العابدین، تا: ۱۲۵۰ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «عبده علی بنده ازلی» (هشت ضلعی)؛ ۲۴گ (۱۵پ-۳۸پ)، ۱۳ و ۱۷ سطر (۷× ۱۴/۵-۱۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۱۸- ۱۴۹]

۱۲۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۱۱/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ اهدایی: وزیری؛ ۴گ (۲۰-۲۳)، ۱۱ و ۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۲۴۵]

۱۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۷۴/۲

خط: نسخ، کا: یوسف بن علی اکبر سیار، تا: ۱۲۵۰ق؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۱۲گ (۲۶پ-۳۷پ)، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۳۷]

۱۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۹۴/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق؛ تملک: حسین علام بن رضا قلی؛ ۱۳۹گ، ۹ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۰۲]

۱۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۲۰/۲

کا: محمد صادق و حسن بن حاج ملاعلی، تا: ۱۲۰۴ و ۱۲۵۴؛ جلد: تیماج، اندازه: ۸/۵×۱۶سم [ف: ۱۲ - ۳۴۱]

۱۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۵۷/۵

خط: نسخ، کا: فتح الله ابن کربلائی ملك محمد، تا: ۱۲۵۴ق؛ ۲گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۲ - ۴۰۴]

۱۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۶۲۲/۵

خط: نسخ ممتاز، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ جلد: ساغری، ابعاد متن: ۶/۲×۱۱/۵، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۲ - ۳۶۹]

۱۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۳/۴۷

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ کا: عبدالله، تا: ذیحجه ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج، ۱۷ص (۶۲۱-۶۳۷)، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۷۹]

۱۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۳۵۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق [الفبائی: - ۴۱۲]

۱۲۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۰۹۷

کا: محمد تقی، تا: ۱۲۵۹ق؛ خریداری از محمد علی صفری دائم، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [رایانه]

۱۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۷۵/۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ثانیها العامل فی المضارع و هو وقوعه موقع الاسم نحو زید یضرب کما تقول زید ضارب. تمت الکتاب.

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۶گ (۲۷۶ر-۲۸۱پ)، ۱۳ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۴×۱۹/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۱۱]

۱۳۰. سبزوار؛ صد و بیست و پنج نسخه؛ شماره نسخه:۱۱/۴

آغاز: الحمدلله علی جزیل نواله و الصلوة و السلام علی نبیه؛ **انجام:** حروف العطف عشرة الواو و الفاء و ثم و اما و بل و لکن و لا

خط: نستعلیق تحریری، کا: ابراهیم (؟)، تا: ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیماج، ۱۲گ (۵۹-۷۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [اوراق عتیق: ۲ - ۳۶۷]

۱۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۵۱/۲

بی‌کا، تا: ۱۵ صفر ۱۲۵۹ق؛ جلد: گالینگور، ۲۴گ (۲۴پ-۴۷ر) [ف: ۳۶ - ۲۳۰]

۱۳۲. قم؛ مؤسسه آية الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۸۰/۵

خط: نسخ، کا: جمال الدین طباطبائی، تا: ۱۲۶۲ق؛ ۲۱گ (۱۴۳پ-۱۶۳پ)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲ - ۳۰۴]

۱۳۳. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۱۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: - ۱۸۷]

۱۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۲۶/۲

خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب، تا: ۱۲۶۴ق؛ جلد: تیماج، ۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۶ - ۲۲۲]

۱۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۵۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** یحصل بها بصیره فی النحو سنه ۱۲۶۴

خط: نسخ، کا: خشکنابی، شکرالله، تا: ۱۲۶۴ق [رایانه]

۱۳۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۵/۲

خط: نستعلیق، کا: علی محمد نوری، تا: شنبه ۴ صفر ۱۲۶۵ق، جهت فرزندش محمد حسین؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۱گ (۴۵ر-۴۵پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۴۹]

۱۳۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۵/۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۹۵۰]

۱۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۶۲/۱

خط: نسخ خوب، کا: عبدالحسین بن محمد تقی اهری، تا: ۱۲۶۵ق؛ ۲۰گ (۱-۲۰)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم[ف:۱۲-۴۰۵]

۱۳۹. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۶۳۳/۳

خط: نسخ، کا: محمد اسماعیل بن محمد علی طبسی خراسانی، تا: شوال۱۲۶۶ق؛۷گ(۳۱پ-۳۷ر)،اندازه:۱۰/۵×۱۶/۵سم[ف:۲-۴۶۴]

۱۴۰. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۸۵/۲

بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: - ۲۰۲]

۱۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فاستغنی عن الاضافة و المعنویة منها عددان العامل فی المبتداء و الخبر و العامل فی الفعل المضارع و هو و قوعه موقع الاسم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۲گ (۲۰پ-۲۱)، ۱۶ سطر (۱۰/۳×۱۵/۵)، اندازه:۱۷×۲۱سم [رایانه]

۱۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۳۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ مصحح؛ ۷ص (۳۴-۴۰)، ۱۶ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [رایانه]

۱۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۵۰۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** کما تقول زید ضارب فهذه مات عامل معرفتها و اعمالها معمولاتها تمت الکتاب بعون الله ملک الوهاب

خط: نسخ جلی خوش، کا: لاسجردی، محمد علی، تا: ۱۲۶۸ق؛ ضمیمه نسخه ش ۲۷۵۰۵؛ قطع: رقعی [رایانه]

۱۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۷۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و العوامل فی الفعل المضارع و هو وقوعه موقع الاسم ... سنه۱۲۶۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۱۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۹۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر که خواند دعا طمع دارم چونکه من بنده گنهکارم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۱۴۶. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۵۷/۱

خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ جلد: تیماج، ۷۸گ (۴پ-۸۱ر)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱ - ۲۲۲]

۱۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۹۴/۴

خط: نستعلیق هندی، کا: سید جبار قادری، تا: ۱۲۶۹ق؛ ۷گ (۱۱۷-۱۲۳)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۲ - ۳۵۷]

۱۴۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۵۶/۱

خط: نسخ، کا: عبدالرحمن بن کربلائی علی، تا: ۱۲۶۹ق؛ جلد: تیماج، ۱۴ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲ - ۷۶۷]

۱۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۴۹۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق [الفبائی: - ۴۱۲]

۱۵۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۷۳۷/۱

خط: نسخ، کا: سید رضا پسر سید اسمعیل، تا: دوشنبه ۲۵ محرم ۱۲۷۲ق؛ جلد: تیماج، ۱۱گ (۱-۱۱)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۰۴۰]

۱۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۵۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** لتمه الکتاب بعون الله ... سنه ۱۲۷۴

خط: نستعلیق تحریری، کا: سالار، محمدعلی بن محمداسماعیل، تا: ۱۲۷۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج [رایانه]

۱۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۹۸/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق؛ مصحح، محشی؛ ۳۰گ، ۱۷ و ۱۹ سطر (۱۱×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۱۶۸]

۱۵۳. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۳۰/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق؛ مصحح، محشی [ف: - ۲۷۴]

۱۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۲۷۹

انجام: فی المبتداء و الخبر و العامل فی الفعل المضارع و هو وقوعه موقع الاسم و هذا مائة عامل.

خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن مرحوم بیگلر قزوینی، تا: دوشنبه ۲۰ رمضان ۱۲۷۷ق، جا: دارالعباد یزد؛ یادداشتی صرفی از ملا غلامرضا متخلص به حیران؛ این نسخه کمی گزیده شده؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۳گ (۱۰۳ر-۱۰۵ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۲۸۶]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۶۴/۳

همان نسخه بالا [مؤید: ۳ - ۳۷۶]

۱۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۶۴۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ جلی، کا: سید علی، تا: ۱۲۸۱ق؛ قطع: رقعی [رایانه]

۱۵۶. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۴۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید مصطفی بن سید هاشم بن سید حسین، تا: ۱۲۸۵ق؛ ۵ص (۱-۵ حاشیه)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: - ۷۳]

۱۵۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۴۰/۱

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۸۸ق؛ اهدایی: دکتر مهدی روشن ضمیر؛ ۴گ (۲ر-۵پ) [ف: ۳ - ۲۳۰]

۱۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۶۲/۱

آغاز: الحمد لله علی جزیل نواله و الصلاة و السلام علی نبیه محمد و آله اجمعین اما بعد فهذا مختصر فی حصر العوامل علی ما ذکره الشیخ الامام عبد القاهر

خط: نسخ، کا: احمد بن ملا محمد صادق کاکرودی، تا: ۱۲۹۵ق، جا: مدرسه رودباک؛ محشی؛ جلد: چرم، ۱۲گ (۱پ-۱۲پ)، اندازه: ۱۷/۷×۲۲/۴سم [ف: ۴۳ - ۱۰۶]

۱۵۹. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۵۹۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ پست، کا: ملا رضا ولد خواجه تقی، تا: ۱۲۹۶ق؛ جلد: تیماج، ۱۰ و ۱۲ سطر (۱۱×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: - ۴۸۴]

۱۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۷۸/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۹۹ق؛ جلد: تیماج، ۲ص (۱۲۷–۱۲۸)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴۵ - ۲۰۰]

۱۶۱. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۵۵/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۳۸]

۱۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۸۰/۵
آغاز و انجام: برابر
تذکر: در فهرست انتساب این رساله را به جرجانی نفی کرده ولی آغاز و انجام با عوامل المائة جرجانی منطبق است؛ کا: محسن بن محمد قراجه داغی الاصل نیریز المسکن، تا: ۱۳۰۱ق؛ ۴ص (۱۵۰–۱۵۳)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۰ - ۱۲۳۱]

۱۶۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۴۳/۱
خط: نستعلیق، کا: عباس بن علی بن محمد بن هادی نائینی، تا: ۱۳۰۹ق؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱پ–۲پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱۲ - ۲۱۳]

۱۶۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۹۷/۲
خط: نستعلیق شکسته، کا: سید محمد سعید بن حسین حسینی، تا: ۱۳۲۷ق؛ جلد: تیماج، ۱۶ص (۱۱–۲۶)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۲۲۱۵]

۱۶۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۸۲/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۵۵ق؛ ۱۳گ (۳۲ر–۴۴پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۲۴۷]

۱۶۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۰۴/۷
خط: نسخ، کا: حسین بن صفر طاری اصفهانی تفرشی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص(۲۳۰–۲۳۲)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳۵ - ۱۵]

۱۶۷. کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه:۶۵/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی جلد: تیماج، ۱۸گ (۶۰پ–۷۷پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: - ۵۷]

۱۶۸. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۹۱/۳/۲-۶۱۶۳
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۵ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۱۹۹]

۱۶۹. اصفهان؛ هادی نجفی؛ شماره نسخه:۱۹۴/۴
بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۴گ (۱۷۰پ–۱۹۳پ)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [اوراق عتیق: ۲ - ۳۴۱]

۱۷۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴/۳ معزی
آغاز: برابر؛ **انجام:** العامل فی المبتدأ و الخبر و العامل فی المضارع و هو وقوعه موفع الاسم.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۶گ (۳۸پ–۴۳ر)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳۹ - ۷]

۱۷۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۴۲
آغاز: بسمله، الحمدالله علی جزیل نواله و الصلوة و السلام علی نبینا محمد و آله اجمعین اما بعد فان العوامل فی النحو علی ما الفة؛ **انجام:** ما بعد ان علیها و اعماله باللام قلیل ...
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ قطع: وزیری کوچک [رایانه]

۱۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۱۷/۴
آغاز: الحمد لله علی جزیل نواله و الصلوة علی نبیه محمد و آله اجمعین و هذا مختصر ... فالاصل العوامل مائة و هی لفظیة و معنویة؛ **انجام:** و حروف العطف عشرة: الواو و الفاء و ثم و او و ام و اما و بل و لکن و لا و حتی، تمت الکتاب بعون الملک الوهاب.
خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سیاه [ف: ۳۳/۲ - ۸۰]

۱۷۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۹۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ جلی خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ [رایانه]

۱۷۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۹۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ذلک معنویة تقول زید یضرب کما تقول زیر ضارب فهذه مائة عامل.
خط: نسخ جلی خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ ضمیمه نسخه ش **۲۸۶۹۳** [رایانه]

۱۷۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۷۴۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** نحو عدی رفود علا و نوان التشبه نحو عبدی. تمت الکتاب
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۱۷۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۹۲۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو المخصوص بالمدح و الذم و هی ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج [رایانه]

۱۷۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۸۳۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** الف اضربنان الی اضربنان
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مذیل به کتاب هدایه از عبدالجلیل بن فیروز غزنوی یا ابن درستویه است و ضمناً باید گفت که عوامل آمیخته‌ای از عوامل جرجانی و عوامل ملاحسن می‌باشد [رایانه]

۱۷۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۲۵۲
آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله رب العالمین و الصلوه و السلام؛ **انجام:** نحن علی ذلک من شاهدین و الحمدلله رب العالمین تمت الکتاب بید سید محمد علی م و تجوید. (کذا)
خط: نسخ، کا: محمدعلی، بی‌تا؛ جلد: تیماج [رایانه]

۱۷۹. تهران؛ انجمن اسلامی؛ شماره نسخه:۴/۲
نسخه اصل: بنیاد خاورشناسی لنینگراد 2117b؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۱ - ۱۰۲۴]

۱۸۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۱۹/۳
آغاز: بسمله. الحمدلله علی جزیل نواله و الصلوة علی نبیه محمد و آله اجمعین اما بعد فهذا مختصر فی حصر العوامل؛ **انجام:** و الفصل اللاحق حق العوامل اما ان تعمل علی سبیل الابتدا بحیث یلیه المعمول
بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ اندازه: ۱۱×۱۸ سم [ف: ۳۴ - ۱۹]

۱۸۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۴۰۷/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ ۹گ (۲۱پ-۲۹)، ۱۷ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۸×۲۲/۳سم [ف: ۱۹ - ۱۳]

۱۸۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۱۴/۳
آغاز: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲گ (۲۷ر-۲۸ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳۱ - ۱۵]

۱۸۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۳۷/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، اندازه:۱۲× ۱۷سم [ف: ۱ - ۳۳۶]

۱۸۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۶۵۷/۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۱ص (۲۱-۱)، ۸ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۵ - ۱۷۳۹]

۱۸۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۷۴/۲
انجام: ثانیهما عبارة عن الاول ...
کا: محمد حسین بن ملا محمد تقی بن عبدالرحیم، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۷گ (۷۴-۸۰)، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [ف: ۴ - ۱۳۰۸]

۱۸۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۴۲/۱۴
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن، ۲گ (۳۶پ-۳۸پ)، اندازه: ۱۴/۴×۲۰/۱سم [ف: ۶ - ۸۰]

۱۸۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۷۳/۳
بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۲-۳۷۲]

۱۸۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۴۳/۵
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۷گ (۷۸-۸۴)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۲ - ۳۴۷]

۱۸۹. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۷۱/۳
انجام: تشبیهاً بعسی کقول الشاعر رسم عفی من بعد ما قد انمحی قد کاد
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۲گ (۴۷پ-۵۸پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: - ۵۷]

۱۹۰. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۹۹/۱
بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۸گ (۱ر-۳۸پ)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: - ۷۵]

۱۹۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۲۷۱
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد مهدی ابراهیمی؛ اندازه: ۱۱/۲×۱۶/۴سم [رایانه]

۱۹۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۶۴/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الصفة المشبه و هی تدل علی معنی ثابته و شبهة اسم الفاعل من حیث انها تثنی و تجمع و صیغتها مخالفه لصیغة اسم الفاعل و المفعول نحو مروت برجل حسن وجهه و جاء نی رجل کریم ابوده و کل اسم اضیف الی آخر ...
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، ۳گ (۷۴پ-۷۶)، اندازه: ۱۹×۲۳/۸سم [ف: ۱۴ - ۱۸۷]

۱۹۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۸۸۶
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حوزه علمیه ولی عصر کرمان [رایانه]

۱۹۴. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۱۶/۱
بی‌کا، بی‌تا؛ محشی، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: - ۲۷۰]

۱۹۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۸/۵
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۶گ (۱۳۲پ-۱۳۷پ)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۳۴۸]

۱۹۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۱۴۳/۱
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۶۹]

۱۹۷. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۵۸/۲
بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: گالینگور، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۵۲]

۱۹۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۳۸۸
عوامل النحو و چند رساله دیگر؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ اندازه:۱۳/۷×۲۱/۹سم [رایانه]

۱۹۹. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۷۷/۵
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۲۰۰]

۲۰۰. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۱۴/۱
خط: نسخ، کا: سید محمد علی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۱۱ و ۱۲ سطر (۷× ۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [تراثنا: س۶ش۴ - ۹۵]

۲۰۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۶۴ ض
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۲۰۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۰۷/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۶۷گ، ۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه:۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۵ - ۲۲۰]

۲۰۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۲۷/۴
انجام: و المعنویة منها عددان ... ختمنا باذن الله تعالی و قضائة و نرجو ان یرفع الله منازلنا بکرمه و شفقته و لا یجعلنا من الأسفلین تمت
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۵گ (۱۱۹-۱۲۳پ)، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱۱ - ۳۵۵]

۲۰۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۳۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** اذا صع القوم اعمل ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [الفبائی: ۴۱۲]

۲۰۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۳۳۶/۳
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ ۱۴گ (۹۳پ-۱۰۶ر)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۹۳]

۲۰۶. رامسر؛ فرید تنکابنی، عبدالوهاب؛ شماره نسخه:۳۰/۳
کا: قاسم نحوی، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۷۸۳]

۲۰۷. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۹۳/۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲گ (۱پ-۱۲ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۹۴]

۲۰۸. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۳۷۴/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۱۴۲ر-۱۴۵پ)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۲ - ۸۰]

۲۰۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۷۴۸/۲
کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ ۴گ (۴۵-۴۸)، ۱۰ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴-۱۴۱۳]
۲۱۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۷۴/۵
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳ - ۵۲]
۲۱۱. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۷۸/۳
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۹گ (۹۹پ-۱۱۷پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲ - ۷]
۲۱۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۸/۲
بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشانه «س»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۹گ (۲۹پ-۳۷پ)، ۸ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۶سم [ف:۷۳۴]
۲۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۳۴/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دارای کمند اندازی، محشی؛ جلد: تیماج مذهب، ۷گ (۱-۷پ)، ۱۳ سطر (۸/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۲۳]
۲۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۱/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و المعنویة منها عددان ... فهذه ماءة عامل، و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله و صحبه اجمعین
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۸گ (۱۰۲پ-۱۰۹)، ۸- ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۱ - ۲۹۸]
۲۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۸/۲
انجام: و المعنویة منها عددان ... ختمنا باذن الله تعالی و قضائة و نرجو ان یرفع الله منازلنا بکرمه و شفقته و لا یجعلنا من الأسفلین تمت
خط: نسخ، کا: احمد بن دشتی، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، ۲۲گ (۶۴پ-۸۵)، ۵ سطر (۵×۷)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۱۱ - ۳۱۹]
۲۱۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۷۸۹/۳
خط: نسخ، کا: محمد علی بن ابی القاسم، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۵۰]
۲۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۶۱/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱ سطر (۱۲/۵×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۵۰۱]

● العوامل المائة (ترجمه و ترکیب) / نحو / فارسی

al-‘avāmel-ol me’a (t. va tarkīb)

ولی بن علی اصغر، ق۱۳ قمری

valī ebn-e ‘alī asqar (- 19c)

وابسته به: العوامل المأة = عوامل جرجانی = العوامل فی النحو جرجانی، عبدالقاهر بن عبدالرحمن (-۴۷۱)

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۱۴۶/۲
آغاز: الحمدلله الذی ؟ علی طلب العلم عبادة للعالمین وزین بنور قلوب العابدین فشکر نعمته علیهم؛ **انجام:** توبوا جمع مذکر است از امر حاضر. یا علی مدد یا محمد یا علی ادرکنی. افعال عموم نزد ارباب عقول کون است و ثبوت است و وجوداست وحصول
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ - ۴۳۹]

● العوامل المائة (ترجمه) / نحو / فارسی

al-‘avāmel-ol me’a (t.)

نجفی، محمد تقی بن محمد علی، ق۱۴ قمری

najafī, mohammad taqī ebn-e mohammad ‘alī (- 20c)

وابسته به: العوامل المأة = عوامل جرجانی = العوامل فی النحو جرجانی، عبدالقاهر بن عبدالرحمن (-۴۷۱)
ترجمه‌ای است از العوامل المأة جرجانی. مؤلف فقط چند صفحه اول ترجمه را نوشته و باقی ناتمام مانده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۸۱۵/۱-۲۹/۱۵۵
آغاز: بسمله یعنی ابتدا می‌کنم به نام خدائی که بخشاینده است و مهربان و معنی ترکیب بسم جار و مجرور و متعلق به عامل مقدر که ابتداء باشد؛ **انجام:** سبحان ربی العظیم و بحمده سبحان مصدری است منصوب بنا بر آنکه مفعول مطلق نوعی باشد از برای سبحت یا اسبح مخدوف و اضافه برب و رب هم مضاف بیا یعنی تسبیح می‌کنم خدا را نوع تسبیح کردن او خود را
خط: نستعلیق، کا: محمدتقی بن محمد علی، تا: غره شوال ۱۳۳۶ق؛ ۱۰گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۸۸۳]

● العوامل المأة (مختصر) / نحو / عربی

al-‘awāmil-ul mi’a (mx.)

وابسته به: العوامل المأة = عوامل جرجانی = العوامل فی النحو؛ جرجانی، عبدالقاهر بن عبدالرحمن (-۴۷۱)
مختصر و منتخبی است از رساله «العوامل المائة» جرجانی شامل یک اصل در عوامل صد گانه و یک فصل در بیان تقسیم عوامل با واسطه و بدون واسطه.
آغاز: الحمدلله علی جزیل نواله والصلوة علی نبیه محمد واله اما بعد فهذا مختصر فی حصر العوامل علی ما ذکره الشیخ الفاضل عبد القاهر بن عبدالرحمن الجرجانی مشتمل علی اصل سابق و ...
انجام: والبدل و عطف البیان و العطف بالحرف و حروفه عشرة الواو و الفاء و ثم واو وام للتعیین و اما و لا و حتی للغایة

۱. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۲۱۸/۴
آغاز و انجام: برابر
تذکر: نام کتاب به استناد آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۸۸۲ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: گالینگور، ۱۴گ، اندازه: ۱۴×۱۷سم [ف مخ: - ۱۱۰]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۰۳/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۱۸ق؛ محشی؛ ۱۴گ (۶۷پ-۸۰پ)، ۵ سطر (۴×۸)، اندازه:۸/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۰۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۹۷۰۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی رضا مصحح، تا: ۱۰۴۲ق [الفبائی: - ۴۱۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد مهدی، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۰۴۹ق؛ واقف: نادرشاه، ۱۱۴۵؛ ۱۱گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۴۲۹]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۱۱/۱-۲۳/۱۳۱

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام کتاب به استناد آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نسخ، کا: شهمیر، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۹۴۲]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۲۰/۱-۱۶/۳۰

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام کتاب به استناد آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نسخ، کا: میرهاشم بن میرشمس، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۶ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۵ - ۲۹۴۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۸/۲-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام کتاب به استناد آغاز نسخه تغییر یافت و مؤلف ناشناخته است؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر بن میر محمدرضا حسینی، تا: ۱۱۰۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۱ص (۴۸-۵۸)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۳ - ۱۹۱]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** تقول زید یضرب کما تقول زید ضارب فهذه مائه عامل.

در فهرست عوامل جرجانی دانسته؛ کا: محمد باقر بن سرخوش افشار، تا: ۱۱۹۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ، ۵ سطر (۶×۸/۵)، اندازه: ۱۰/۶×۱۶/۵سم [رایانه]

۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۶۱۴-۳۳/۱۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوای، ۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۷ - ۴۲۲۳]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام کتاب به استناد آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن شریف، تا: قرن ۱۳، برای سید احمد؛ جلد: تیماج، ۱۳گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۴۲]

۱۱. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۷۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** زید قاعد غلامه کما تقول زید یقعد غلامه.

تذکر: نام کتاب به استناد آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: شهاب الدین مرعشی نجفی، ۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۹۵]

۱۲. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۷۰۲/۱

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام کتاب به استناد آغاز نسخه تغییر یافت و مؤلف ناشناخته است؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ ۲۴گ، ۶-۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۳۹۶]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۳۸/۱

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام کتاب به استناد آغاز نسخه تغییر یافت؛ کا: علی اکبر فرزند محمد یوسف اشکوری، تا: ۱۲۰۴ق؛ محشی؛ کاغذ: شرقی، ۱۲گ (۱-۱۲)، ۵ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۰ - ۵۹۳]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵۳۲/۴-۱۳/۲۱۲

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام کتاب به استناد آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نسخ، کا: محمد صالح بن احمد بیدگلی، تا: صفر ۱۲۱۴ق؛ جلد: تیماج، ۹گ، ۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۵ - ۲۹۴۲]

۱۵. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۳۴۹/۳

آغاز: برابر

تذکر: نام کتاب به استناد آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نسخ جلی، کا: محمد حسن بن علی اکبر جیلانی، تا: ۱۲۲۳ق؛ ۱۲ص (۴۸-۵۹)، ۵ سطر [ف: - ۲۶۷]

۱۶. تهران؛ حوزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۷۸/۲

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام کتاب به استناد آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۸ق؛ جلد: تیماج، ۱۳گ (۲۸پ-۴۰ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [حوزه و موزه عبدالعظیم: ف: - ۵۰]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۰۰۷/۱-۲۵/۹۷

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام کتاب به استناد آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نسخ، کا: صادق بن استاد مصطفی خیاط، تا: ۱۲۴۱ق؛ جلد: تیماج، ۱۶گ، ۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۴۳]

۱۸. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۷۰۵/۲

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام کتاب به استناد آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نسخ، کا: سیدیعقوب بن حاجی سید حسین، تا: شنبه ۱۰ رمضان ۱۲۴۵ق؛ محشی؛ ۱۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۳۹۵]

۱۹. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۱۱/۳

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام کتاب به استناد آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن حسن کربلایی، تا: ۲۷ جمادی الثانی ۱۲۶۱ق، جا: قزوین؛ محشی؛ ۱۳گ، ۶ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۱ - ۳۹۵]

۲۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴۰۹/۱-۲۷/۷۹
آغاز و انجام: برابر
تذکر: نام کتاب به استناد آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم حسینی تنکابنی، تا: ۱۲۶۳ق، جلد: تیماج مذهب، ۷گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۴۳]

۲۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۶۱/۴
آغاز: برابر
تذکر: نام کتاب به قرینه آغاز نسخه کامل شد؛ بی‌کا، تا: ۱۷ رجب ۱۲۶۷ق؛ جلد: تیماج [ف: ۱ - ۳۳۷]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۵۹/۱
آغاز و انجام: برابر
تذکر: نام کتاب به استناد آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق؛ محشی؛ مهر: «الواثق بالله الغنی عبدالله الحسینی» (بیضی)؛ جلد: مقوا، ۱۳ص (۲-۱۴)، ۵ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۰۴]

۲۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴۰۸/۸-۲۷/۷۸
آغاز و انجام: برابر
تذکر: نام کتاب به استناد آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا، ۱۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۴۳]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۲۵/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۸گ (۲۱-۳۸)، ابعاد متن: ۹×۱۳/۵، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳۴ - ۲۳]

۲۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۹۲/۱-۳۸/۲۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۹گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۷ - ۴۲۰۳]

۲۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۹۴۸
آغاز: بسمله. الحمدلله لذی علی جزیل نواله ... هذا مختصر فی حصر العوامل علی ما ذکره الشیخ ... عبدالقاهر بن عبدالرحمن الجرجانی ... مشتمل علی اصل سابق و فصل لا حق فالاصل العوامل ماءة و هی لفظیه و معنویة؛ **انجام:** و حروف العطف عشرة الواو ... و حتی.
تذکر: نام کتاب به استناد آغاز نسخه تغییر یافت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ کاغذ: سپاهانی، ۳۲گ، ۳ سطر (۵/۵×۸/۵)، اندازه: ۲۰×۵۱سم [ف: ۵ - ۳۳۶]

۲۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۴۹/۲-۵۹/۱۶۹
آغاز: برابر
تذکر: نام کتاب به استناد آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۵گ (۳۶-۴۰)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۵ - ۲۹۴۳]

۲۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۴۶۰/۲
آغاز: برابر
تذکر: نام کتاب به استناد آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوا، ۱۴ص (۶۱-۷۴)، ۶ سطر (۴/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۱۶۶۲]

۲۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۶۱۶
آغاز: برابر
تذکر: نام کتاب به استناد آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ اهدایی: مهدی خاتمی؛ کاغذ: سمرقندی، ۲۰گ، ۴ سطر (۴/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۴ - ۱۳۶۵]

۳۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۹۲/۲-۳۸/۲۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** وزعمت للیقین اذا کان بمعنی علمت نحوز عمت
تذکر: نام کتاب به استناد آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۲۲گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۹۴۳]

● العوامل المائة (ترجمه) / نحو / فارسی

al-‘avāmel-ol me’a (t.)

وابسته به: العوامل المأة = عوامل جرجانی = العوامل فی النحو؛ جرجانی، عبدالقاهر بن عبدالرحمن (-۴۷۱)

ترجمه و شرح مختصری بر «عوامل المائة» عبدالقاهر جرجانی که به صورت مزجی نگاشته شده است.

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۴۳۵/۱
آغاز: حمدثنای بی عد و رافع اسماء و خافض [...] که عاملان درگاه الوهیت به یقین و بی شک و شبه از قلوب قطع متعلقات بشریه گردانید و بدیده دل خرم دانسته‌اند؛ **انجام:** و عمل هر یک را داند مخصوص اکثر تراکیب را میداند بلکه می‌توان گفت همه را می‌داند و کتب نحوی وی را آسان میشود تمام شد ترجمه
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۱ - ۴۲۲]

● العوامل المائة (ترجمه) / نحو / فارسی

al-‘avāmel-ol me’a (t.)

وابسته به: العوامل المأة = عوامل جرجانی = العوامل فی النحو؛ جرجانی، عبدالقاهر بن عبدالرحمن (-۴۷۱)

رساله‌ای مختصر در ترجمه «عوامل المأئة» عبدالقاهر بن عبدالرحمن جرجانی که در عین حال به حل مشکلات آن نیز پراخته شده است.

کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۳۱۲/۱
آغاز: ... در این ترکیب زایده است از روی قیاس در کلام مستفهم در این تقدیر است که هل زید قائم یعنی آیا زید قائم

است یعنی آید زید ایستاده است فالباء ههنا تجر لفظاً؛ **انجام:** و کامل مجرور بانه صفة مجرور و کامل مجرور است به اینکه او صفت مجرور است و کذا کل صفة اما مرفوعة ... الا ان عمله فی الاول بالاصلالة و فی الثانی بالتبعیة مگر اینقدر ... این است آخر آن چیزی که اراده کردیم ما اینکه ذکر کنیم از عوامل صدآنچنانی که ذکر کرده است شیخ عبدالقاهر رحمة الله علیه
خط: نسخ، کا: ابراهیم، تا: غره جمادی الثانی ۱۰۷۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۹گ (۱ر-۳۹پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف مخ]

● **العوامل المائة (ترجمه)** / نحو / لاتین
al-ʻavāmel-ol me'a (t.)
وابسته به: العوامل المأة = عوامل جرجانی = العوامل فی النحو؛ جرجانی، عبدالقاهر بن عبدالرحمن (-۴۷۱)
ترجمه‌ای است به لاتین از عوامل جرجانی.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۸۸/۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۷۳ق، جا: مصر؛ مهر: «سلطان سلیم بن سلمان خان» مورخ ۹۷۳ مصر؛ جلد: کاغذ پوستی نخودی، ۲۴۷گ، ۲۳ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۵ - ۲۹۷]

● **العوامل المائة (ترجمه منظوم)** / نحو / فارسی
al-ʻavāmel-ol me'a (t.-ye manzūm)
وابسته به: العوامل المأة = عوامل جرجانی = العوامل فی النحو؛ جرجانی، عبدالقاهر بن عبدالرحمن (-۴۷۱)
ترجمه منظوم «عوامل المائة» عبدالقاهر جرجانی است که در چند بیت سروده شده است.

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۵۶۷/۱
آغاز: دانکه در نحو امام جرجانی ×× این چنین گفته است تا دانی / عامل علم نحو صد باشد ×× دانه آنکس که باخبر باشد؛ **انجام:** بئس وساء وجذا ونعم ×× دوی آخر بمدح و اول ذم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۵گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف مخ: ۱ - ۴۳۵]

● **العوامل المائة (مختصر)** / نحو / عربی
al-ʻawāmil-ul mi'a (mx.)
وابسته به: العوامل المأة = عوامل جرجانی = العوامل فی النحو؛ جرجانی، عبدالقاهر بن عبدالرحمن (-۴۷۱)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۱۹۶
مختصر عوامل جرجانی با حواشی؛ کا: ملا عزیز بن محمد صادق، تا: ۱۰۹۷ق؛ خریداری از علی اصغر مقصودی؛ اندازه: ۱۴/۹×۲۲/۷سم [رایانه]

● **عوامل مائه مشجر** / نحو / عربی
ʻavāmel-e me'a-ye mošajjar
عوامل صدگانه علم نحو به صورت مشجر در یک صفحه ذکر شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۱۰/۴
خط: نستعلیق، کا: شمس بن محمد بن شمس بن حسن حسینی بیهقی، تا: قرن ۸، جا: قارزیه جوین؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۱ص (۱۱۵پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۳۸ - ۳۰۸]

● **عوامل مقسوم** / نحو / فارسی
ʻavāmel-e maqsūm

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۶۳۳/۳
آغاز: بسمله حمد بیحد خدای یکتا را ×× ره نماینده مرخلایق را؛ **انجام:** شد بیان این عوامل مقسوم ×× درسنه دال و شین و با منظوم
خط: نسخ، کا: محمد مسیح بن ملا محمد علی طبسی، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۳ص (۱۳۷-۱۳۹)، ۱۸سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۵ - ۱۷۳۰]

● **عوامل ملا حسن** / صرف و نحو / عربی
ʻavāmel-e mollā hasan
غریب عربی، ابراهیم، ۱۳ق۱۳ قمری
qarīb-e ʻarabī, ebrāhīm (19c - 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۰۷۸
آغاز: بسمله، احمدک یا من یرفع صالح العمل و اصلی علی نبیک محمد و آله المبنی لهم کرامة المحل اما بعد النحو علم؛ **انجام:** و هی جزاء ما ید حزون و الیوم لا ینفع مال و لا بنون لمثل هذا فلیعمل العاملون تمت الکتاب
خط: نسخ، کا: ابوالقاسم اوعموزلوئی، تا: ۱۳۱۶ق [رایانه]

← عوامل ملا محسن > شرح العوامل المائة
← عوامل ملا محسن > العوامل فی النحو
← عوامل ملا محسن > العوامل المأة (مختصر)

● **عوامل ملامحسن (ترجمه)** / نحو / فارسی
ʻavāmel-e mollā-mohsen (t.)
سپهر کاشانی، عباسقلی بن محمد تقی، ۱۲۶۸ - ۱۳۴۲ قمری
sepehr-e kāšānī, ʻabbās-qolī ebn-e mohammad taqī

(1852 - 1924)

وابسته به: العوامل فی النحو = عوامل ملامحسن؛ قزوینی، محسن بن محمد طاهر (–۱۱۵۰)

شرح مختصری است بر عوامل ملا محسن قزوینی؛ که آن را زمانی که کتاب را پیش پدرش لسان الملک کاشانی می‌خواند نگاشته است.

آغاز: بنام خداوند بخشاینده مهربان. باء باسم از برای استعانت است و ملابست نیز گفته شده جار و مجرور ظرف. احمدك یا من یرفع صالح العمل الیه و اصلی علی نبیك محمد و آله المبنی لهم کرامة المحل یعنی حمد میکنم تو را ای آنچنان کسیکه بلند کرده میشود عمل خوب بسوی او و صلوات میفرستم بر نبی تو که محمد و آل او که بنا نهاده شده است از برای ایشان محل کرامت اما بعد النحو علم باصول تعرف بها احوال اواخر الکلمات اعرابا و بناء. الکلمة

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۳۲

آغاز: بسمله: قال المصنف الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد و آله اجمعین سپاس بی حد و قیاس؛ **انجام:** مغنی چنین نبوده است زیرا که واقع شده است اخراج چنین مثالی به بودن تصمیم شرط از برای بودن الی بمعنی مع.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ ۷۰ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [ف: ۱۰ – ۷۰۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** مثل هذا بحسبك و بحسبك هذا یعنی این کفایت میکند ترا پس این با که داخل خبر شده زائد است اعتباری باونیست و حمد مخصوص است مر خداوند تبارك و تعالی را این خلاصه چیزی بود که ما وارد ساختیم او را این کتاب و این بهتر چیزیست که ذخیره میکنند او را از برای روزی که نفع نمیبخشد مالی و نه اولادی که مراد روز قیامت است و از برای مثل این پس عمل میکنند عمل کنندگان تمت الکتاب بعون الملك الوهاب حرره اقل الطلاب ابوتراب المحلاتی فی سنة ۱۲۸۲.

خط: نسخ، کا: ابوتراب محلاتی، تا: ۱۲۸۲ق؛ مهر: «لااله الا الله الملك الحق المبین عباسقلی» (چهارگوش)، «افوض امری الی الله ان الله بصیر بالعباد» (بیضی)؛ با این یادداشت از عباسقلی سپهر: «بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی اشرف الانبیاء و المرسلین ... چنین گوید بنده درگاه خلایق امیدگاه که چون کتاب عوامل ملامحسن رحمة الله علیه برای مبتدی بسیار نافع و مفید است و مردم این مملکت از شناختن زبان تازی اکثر بی بهره اند لهذا در زمان میمنت نشان ... ناصرالدین پادشاه قاجار که تا گردون را گردش و جهانرا پیرایش است زبان جهانیان بستایش او گشاده فرقش فرقدان سای و کیوانش از پی تعظیم سر گرای باد این کتاب را از زبان تازی به زبان فارسی ترجمه نمود تا فارسی زبانان از مطالعتش بهره ور گردند و اگر بر سهوی و خطائی در نگرند از روی عفو و اغماض در گذرند و انا العبد الفانی عباسقلی بن لسان الملك کاشانی و الحمدلله اولا و اخراً»؛ جلد: تیماج، ۱۵۲ص، ۱۷سطر، اندازه: ۱۲×۱۴سم [ف: ۱۰ – ۴۱۵]

۳. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۳۱

آغاز: بنده کمترین عباسقلی بن میرزا محمد تقی سپهر ملقب به لسان الملك؛ **انجام:** شرح عومل بر طریق اختصار بر آنچه خاهش (= خواهش) می‌کند او را اعتبار پس به تحقیق که صورت اتمام یافت.

خط: نسخ، کا: سید کاظم طباطبائی، تا: آخر رجب ۱۲۸۲ق؛ جلد: تیماج، ۵۷ص، ۱۱ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: – ۶۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۹۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... یعنی حمد مخصوص است آن چنان خداوندی را که پروردگار عالمها است و درود متصل و درود منفصل بر بزرگ ما و آقای ما محمد پیغمبر آخر الزمان و آل و اهلبیت او الی یوم المعاد؛ **انجام:** و او جر می‌دهد و نصب می‌دهد و این محدود است گفته است ابن حاجب جهت اینکه جایز نیست این آنکه مثل آن ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح به خط مؤلف، یادداشتی از مؤلف درباره نسخه حاضر به سال ۱۲۹۶ق با مهر «عباس قلی» (بیضی)، در چند برگ آغازین چهارده بند محمود شریف ملقب به ملك الشعراء چاپ سنگی درالطباعه آقا میر باقر طهرانی و به خط میرزا شهاب الدین طباطبائی به سال ۱۲۹۵ق و یادداشتی از سپهر کاشانی درباره ناظم و کاتب نسخه به سال ۱۲۹۶ق آمده؛ جلد: تیماج، ۷۴گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۸ – ۲۱۱]

۵. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۳۷/۵

آغاز: بسمله. یعنی ابتداء می‌کنم من در حالتی که متلبسم من بنام خداوندی که این صفت دارد رحمن است ... احمدك یا من یرفع الیه صالح العمل و اصلی علی محمد و آله المبنی لهم کرامة العمل یعنی حمد می‌کنم من تو را ای کسی که بلند می‌کند؛ **انجام:** پس داخل شد مثل هذا بحسبك و بحسبك هذا، و الحمدلله رب العالمین.

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی کا، تا: دوشنبه ۱۵ رجب ۱۳۳۸ق؛ ۷۴گ (۱۲۴ر–۱۹۷پ)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: – ۶۸]

۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۹۲/۶

آغاز: احمدك یا من یرفع الیه صالح العمل و اصلی علی نبیك محمد و آله یعنی حمد می‌کنم من ترا ای آن کسی را که بلند می‌کنی

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: تحریری، بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:انجام(فقط چند برگ نوشته شده)؛جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۱۱پ–۱۱۳پ)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ – ۳۳۳]

۷. **چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۲۵/۳/۳**

آغاز: احمدك يا من يرفع صالح العمل ... يعنی حمد می‌کنم من ترا ای چنان کسی که بلند می‌کند عمل صالح را یعنی عمل نیکو را، احمد فعل ضمیر فاعل ...

بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: - ۲۳۸]

۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۷۲/۱**

آغاز: هذا کتاب فارسی عوامل فخر المحققین آخوند ملامحسن ... احدك يا من يرفع اليه ... یعنی حمد می‌کنم تو را ای آنچنان کسی که بلند می‌شود به سوی او عمل خوب و صلوات میفرستم بر نبی تو که محمد و آل او که بنا نهاده شده است از برای ایشان محل کرامت؛ **انجام:** این خلاصه چیزی بود که ما وارد ساختیم او را در این کتاب و این بهتر چیزی است که ذخیره میکنند او را از برای روزی که نفع نمی بخشد مالی و نه اولادی که مرا در روز قیامت است و از برای مثل این پس عمل می‌کنند عمل سنه ۱۲۸۲.

خط: نستعلیق، کا: میرزا علی فرزند میرزا احمد نواب، بی‌تا؛ مرحوم سپهر درباره آن چنین نوشته: «این مکتوبات تا به این مقام مگر چند سطری از خطوط آقای میرزا علی ولد مرحوم میرزا احمد نواب که از شاهزادهای صفویه و با ما نسبت دارند میباشد در آن اوقات در طهران در خدمت مرحوم والدم لسان الملك کاشانی اعلی الله مقامه بود حرره الجانی عباسقلی بن المرحوم المذکور ۱۳۰۳»؛ جلد: مقوایی، ۱۰۴ص (۳-۱۰۶)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۲۴]

۹. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۴۲/۲**

آغاز: خدای تعالی فالتقطة آل فرعون ليكون لهم عدوا ... یعنی پس گرفتند و پرورش دادند او را آل فرعون تا اینکه در عاقبت کارش ایشانرا؛ **انجام:** بعد ازین شروع در نوع دوم از کتاب دوم در حروف مشبهة بالفعل میشود ... قد فرغت من تسویده و تصنیفه یوم الاثنین ثلاثة و عشرين من شهر رجب المرجب سنه خمس و ثمانین و مأتین بعد الالف ۱۲۸۵.

بی‌کا، بی‌تا؛ در پایان کتاب نوشته: «هو الباقی، بنده فقیر کثیر الزلل و التقصیر عباسقلی بن لسان الملك کاشانی در ایامی که در تحصیل مقدمات می‌کوشید این اجزاء را در شرح و ترجمه عوامل جرجانی نگاشت بعد بواسطه تصاریف زمان و گردش دوران از نگارش دیگر ابواب بازماند دیگر از نیک و بد آن آگاه نیست زیرا که از آن هنگام تا این هنگام به هیچ وجه نگاه نکرده‌ام و نمی‌دانم چه پایه و مایه دارد محضر یادگار ایام طفولیت ضبط و ثبت شد حرره شهر جمادی الاخرى ۱۲۹۶»؛ جلد: تیماج، ۱۶۳ص (۶۲-۲۲۴)، ۱۳و۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۷۱۴]

۱۰. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۴۲/۳**

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... سپاس و ثنا کسی را سزاست که آموزگار عالم و عالمیان است و درود بیعدد بر سید ابرار محمد و آل او باد؛ **انجام:** و نفس اماره هم گاه پویای عیش و طرب و جویای لهو و لعب است پس جد و جهد آن بیشتر در منهیات است و اندر عمل خیر.

از آغاز تا بخشی از معنی‌های لام جاره و ناقص است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج یشمی، ۱۴ص (۲۲۸-۲۴۱)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۷۱۵]

● عوامل ملامحسن (ترجمه و شرح) / نحو / فارسی

'avāmel-e mollā-mohsen (t. va š.)

سپهر، ساره خاتون بنت عباسقلی خان، - ۱۳۳۴ قمری

Sepehr, sāre xātūn bent 'abbās-qolī xān (- 1916)

وابسته به: العوامل فی النحو = عوامل ملامحسن؛ قزوینی، محسن بن محمد طاهر (-۱۱۵۰)

تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۲۰ ذیحجه ۱۳۲۸ق

ساره خاتون طلعة السلطنه دختر عباسقلیخان سپهر کاشانی در وقتی که کتاب عوامل ملامحسن را نزد پدر می‌خواند ترجمه و شرحی به فارسی بر آن نوشته است. وی (بر طبق نوشته مؤلف در پشت همین رساله) در پنج‌شنبه بیست و سوم جمادی الاول ۱۳۲۸ در تألیف این کتاب شروع کرده و در یک‌شنبه بیستم ماه ذیحجه ۱۳۲۸ق آن را به پایان رسانیده است. در این شرح نخست متن عوامل را آورده و سپس به ترجمه و شرح پرداخته است.

آغاز: احمدك يا من يرفع اليه العمل ... حمد یعنی سپاس میکنم تو را ای کسی که کردار نیکو بدرگاه کبریای او بر کشیده می‌شود و درود می‌فرستم بر محمد و آله او که ساخته شده است برای ایشان محل کرامت ...

۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۰۳/۱**

آغاز: برابر؛ **انجام:** و همچنین بحسبك هذا که خبر مقدم بر مبتداء هست و مرفوع هست و عامل معنوی و اگر بگویی هذا حسبك یا بگویی حسبك هذا بدون حرف باء فرقی با بودن باء ندارد و الحمدلله. تمام شد کتاب عوامل ملامحسن در شب یک‌شنبه بیست ماه ذیحجه الحرام سنة ۱۳۲۸ در دارالخلافه طهران در محل چاله میدان در کوچه چاپخانه در خانه ملکی خودمان در حضور مبارك حضرت مستطاب اجل اکرم افخم اعظم خداوند گاری آقا روحی فداه در شب سیم چله زمستان بتوفیق خداوند منان بپایان رسید هذا الکتاب قرأت عند سیدنا و مولانا و سیدی و مولائی با تمام خجلت

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۱ق؛ جلد: مقوایی، ۱۳۶ص (۱-۱۳۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۲۹۲]

۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۰۳/۲**

آغاز: الحمدلله رب العالمين یعنی حمد بر خدای عالمیان و الصلوة و السلام على خير خلقه محمد و آله اجمعین و سلام درود ببهترین خلق او و محمد صلی الله علیه و آله اجمعین نوع اول حروف تجر الاسم یعنی حروفیکه جر یا پیش (... ؟) میدهد اسم را فقط پس؛

انجام: و الثانی ان مضافاً یعنی دویم مصدر آنست که مضاف بچیزی باشد نحو عجبت عن ضرب زید عمرا یعنی عجب کردم از زدن زید عمر را تمام شد نوشتن شرح این کتاب عوامل جرجانی بتاریخ ۲۶ شهر محرم الحرام توفیق خداوند منان سنه ۱۳۳۱.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۱ق؛ جلد: مقوایی، ۵۷ص (۱۴۰-۱۹۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۰ – ۲۹۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۱۴
آغاز: احمدک یا من یرفع الیه الصالح العمل و ... حمد می‌کنم تو را سپاس می‌کنم ترا ای کسی که کردار نیکو.؛ **انجام:** حسبک هذا بدون حرف باء فرقی با بودن باء ندارد.
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۱۳۲۸ق، جا: طهران محله چاله میدان؛ جلد: مخمل سیاه، ۵۸گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳۳/۲-۴۶]

● **عوامل ملامحسن (ترجمه و شرح)** / نحو / فارسی
'avāmel-e mollā-mohsen (t. va š.)
طالقانی، عبدالحسین، ق۱۴ قمری
tāleqānī, 'abd-ol-hoseyn (- 20c)
وابسته به: العوامل فی النحو = عوامل ملامحسن؛ قزوینی، محسن بن محمد طاهر (-۱۱۵۰)

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۶۵/۲
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ۱۸گ (۱۹ر-۳۶پ)، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: – ۲۴۹]

● **عوامل ملا محسن (ترجمه)** / نحو / فارسی
'avāmel-e mollā-mohsen (t.)
وابسته به: العوامل فی النحو = عوامل ملامحسن؛ قزوینی، محسن بن محمد طاهر (-۱۱۵۰)

مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۰۸/۲
بی‌کا، بی‌تا [اوراق عتیق: ۱ – ۲۵۵]

● **عوامل ملامحسن (ترجمه و شرح)** / نحو / فارسی
'avāmel-e mollā-mohsen (t. va š.)
وابسته به: العوامل فی النحو = عوامل ملامحسن؛ قزوینی، محسن بن محمد طاهر (-۱۱۵۰)
شارح و مترجم به حل مواضعی از کتاب عوامل ملا محسن بن محمد طاهر قزوینی طالقانی می‌پردازد که نیاز به شرح داشته است.

قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۴۵/۱
آغاز: بعد بسمله احمدک یا من یرفع الیه صالح العمل احمد فعل مضارع موضوع؛ **انجام:** فلیعمل العاملون و از برای مثل این روز که قیامت باشد پس باید عمل کنند
خط: نستعلیق، کا: محمد یوسف، تا: ۸ ربیع الثانی ۱۲۵۳ق؛ مهر: کاتب «المتوکل علی الله عبده محمد یوسف» (بیضی)؛ ۱۲۱ص (۲-۱۲۲)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ – ۲۶۵]

● **عوامل ملامحسن (ترجمه و شرح)** / نحو / فارسی
'avāmel-e mollā-mohsen (t. va š.)
وابسته به: العوامل فی النحو = عوامل ملامحسن؛ قزوینی، محسن بن محمد طاهر (-۱۱۵۰)
ترجمه و شرح مزجی است بر «العوامل المائة» ملا محسن قزوینی با اشاره به تجزیه و ترکیب جملات کتاب.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۵۵-۱۰/۶۵
آغاز: بسمله، حمد له و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین اما بعد این مختصریست در شرح عوامل ملا محسن رحمة اله علیه بفارسی از جهت مبتدئین مطالب او اهم بلکه اعم است بدانکه فی الجمله اشاره می‌شود به ترکیب ومعنی ... بسم الله به جهت تیمن وتبرک منقولست از نبی ص کل امر ذی بال؛ **انجام:** مثل زید حامد و عمر شاکر یعنی زید ستایش کننده است که عامل زید امر معنوی است یعنی برهنه بودن از حروف جر پس عامل معنوی دو تا است عامل در مضارع عامل در مبتدا الحمد لله اولاً و اخراً.
خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم، تا: ۱۴ ذیحجه ۱۳۰۲ق؛ محشی؛ ۱۳۳گ، ۱۱-۱۳ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ – ۹۱۷]

← عوامل منظوم ≻ مفرح القلوب

● **عوامل منظوم = المائة العاملة** / نحو، شعر / فارسی
'avāmel-e manzūm = al-me'at-ol 'āmela
ابن حسام، محمد بن حسام الدین، – ۸۷۵ ؟ قمری
ebn-e hosām, mohammad ebn-e hosām-od-dīn (- 1471)
اهداء به: معزالدین حسین کرت بن غیاث الدین امیر سیستان (۷۳۲-۷۷۱ق)
منظومه‌ای در بیان اصول و قواعد نحو که در واقع مبنایش عوامل عبدالقاهر جرجانی (-۴۷۱ق) بوده و در ضمن ۳۱ بیت بیان شده است.
آغاز: بعد توحید خداوند و درود مصطفی ×× نعت آل پاک پیغمبر رسول مجتبی
انجام: عامل فعل مضارع معنوی باشد بدان ×× همچنین عامل بود می‌دان یقین در مبتدا
چاپ: در جامع المقدمات به چاپ رسیده است؛ ایران، سنگی، ۱۳۱۲ق، وزیری؛ ۲ص (جامع المقدمات:صص۶۷-۶۸)؛ ایران، تبریز، دارالطباعه حاج احمد اقا تاجر کتابفروش تبریزی،

۱۳۲۹ق، سنگی، وزیری، ۴ص، به اهتمام و درخواست عمدةالتجار مشهدی محمود آقا بن احمد آقا کتابفروش (جامع المقدمات: ۱۳۹-۱۴۲صص)؛ ایران، ۱۳۲۵ق، سنگی، جیبی، ۶ص (صص۹۲-۹۷)؛ ایران، ۱۳۰۸ق، سنگی، جیبی، به سعی و اهتمام محمد حسین بن آقا محمد جعفر اصفهانی، ۶ص (صص۹۴-۹۹)

[لغت‌نامه دهخدا ۳۹/۳؛ الذریعة: ۳۶۰/۱۵؛ نسخه‌های منزوی ۲۰۷۲/۳ و ۲۰۷۳؛ دنا، ج۷، ص۶۷۱-۶۷۳؛ مشترک پاکستان، ج۱۳، ص۲۵۶۸-۲۵۷۲ و ۲۹۳۵-۲۹۳۶؛ فرهنگنامه‌های عربی به فارسی، ص۱۵۷]

شرح و حواشی:

۱- شرح العوامل المنظوم

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۶۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** دولت و اقبال این شهزاده صاحب کمال ×× دائماً بادا مضاعف ختم کردم بر دعا

در فهرست از جامی دانسته که خطاست؛ خط: نسخ، کا: حسن ولد تمر بن برخوردار بن تمر خان تکلو، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۴ص (۱-۴)، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۶۲۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۱۴/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳گ (۶۸پ-۷۰پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۶/۵×۹/۵سم [ف: ۳۹ - ۵۶۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۱۴/۳۱

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن مذهب، ۳ص (۲۳۲-۲۳۴)، اندازه: ۱۲/۳×۲۳/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۱۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۰۹/۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۰ یا ۱۱؛ جلد: تیماج، ۲ص (۲۰-۲۱)، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰/۶×۲۶/۷سم [ف: ۴۳ - ۱۱]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۰۳/۳

بی‌کا، تا: ۱۰۱۸ق؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی، ۲گ (۳۸-۳۹پ)، ۱۲-۱۶ سطر (۵×۱۰/۵)، اندازه: ۸/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۰۳]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۹/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۵۶ق؛ ۲گ (۱۳۸ر-۱۳۹پ) [ف: ۱ - ۱۷۹]

۷. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۵۹/۱۲

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۱ق؛ جلد: مقوا، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۳۹]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۹۱/۲

خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛جلد:میشن سیاه، ۱۷ سطر [ف: ۵ - ۱۷۷]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۶۷۴ض

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ مشکول، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: گالینگور، ۳گ (۱۴۰پ-۱۴۲ر)، ۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۲۸۸]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۸۰/۲

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فستقی [ف: ۹ - ۳۶]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۶۱۰/۲

کا: محمد یوسف بن آدم بیک، تا: ۱۱۰۰ق، جا: مرو شاهجان؛ جلد: تیماج، ۱گ (۷۶ر-۷۶پ)، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۲۲ - ۱۸۵]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۲۰/۴

آغاز: بسمله، حمد توحید خداوند و درود مصطفی ×× نعت آل پاک پیغمبر رسول مجتبی؛ **انجام:** مبتدا و نفی و ذی الخال و دگر الذی با فعل استفهام نیز.

بی‌کا، تا: ۱۱۱۱ق؛ اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۳۸۵]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۵۱/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۱ق؛ جلد: تیماج، ۵گ (۸۰-۸۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۳۸۷]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۲۷۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** هفتم اسم تام کوناصب بود تمییز را.

خط: نستعلیق جلی، کا: محمد شرف بن محمد قایم، تا: ۱۱۶۳ق؛ محشی؛ ۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۲سم [ف: ۱۲ - ۱۰۶]

۱۵. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۱۴/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ما برح ما زال افعالی کزایشان مشتقند ×× هر کجا بینی همین حکمست درجمله روا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۲گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۸]

۱۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۲۶/۴

انجام: اسم مفعول مضاف فعل باشد مطلقا ...

خط:نسخ خوش،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛۳گ (۸۷ر-۸۹پ) [ف: ۱ - ۱۷۹]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۹۵/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۲۹پ-۳۰پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۷×۱۳/۵سم [ف: ۳۳ - ۶۷۶]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۳۹/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳گ (۲۴-۲۶)، چلیپا سطر [ف: ۲۹ - ۲۱۱]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۳۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ ۲گ (۶۰–۶۱)، ۲۱ سطر، اندازه: ۸×۱۲سم [ف: ۲۹ – ۱۹۷]

۲۰. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۳۹/۷**

آغاز و انجام: برابر

کا: اسماعیل بن علیقلی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۱۰۶ و ۱۲۱–۱۲۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۴۷/۲ – ۸۶]

۲۱. **قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۱۹۸/۲**

آغاز: حمد بیحد خدای خالق را ×× رهنما جمله خلایق را / پس صلاة و سلام و تحیت ×× یاد بر مصطفی و بر عترت؛ **انجام:** شد تجرد آن دو رافع آن ×× یادگیر این کلام و نیک بدان / نحو آرایش کلام بود ×× که نمک دیگ را طعام بود

تذکر: گرچه این رساله در فهرست به ابن حسام نسبت داده شده ولی آغازش با عوامل منظوم ابن حسام یکی نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳گ (۴پ–۶ر)، ۱۶سطر [ف: – ۱۶۰]

۲۲. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۴۷/۷**

آغاز: برابر؛ **انجام:** بعد لولا بعد تو تخفیف دان ×× تا نیفتی هیچ جا در شک آن

در فهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: هندی، ۳گ (۶۷پ–۶۹پ)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۷ – ۴۷۵]

۲۳. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۳۴/۲**

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۲گ (۹–۱۰پ)، ۱۰ سطر (۸×۱۲)، اندازه:۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ – ۲۲۳]

۲۴. **یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۱۱۳/۳**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۸ق؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: – ۹۱]

۲۵. **آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۱۷۳**

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمدحسین فرینانی، تا: ۱۲۴۰ق؛ جلد: تیماج، ۶۵گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: – ۱۱۰]

۲۶. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۶۷/۴**

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: اسمعیل بن عبدالله مازندرانی، تا: شعبان ۱۲۴۳ق؛ جلد: تیماج، ۲گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱۲ – ۳۶۲]

۲۷. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳/۵-طباطبائی**

آغاز: عامل اندر نحو صد باشد چنین فرموده اند×× شیخ عبدالقاهر جرجانی آن پیر هدی؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن جمشید بیگ، تا: ۱۲۴۴ق؛ نسخه ناقص است و بسیار مغلوط؛ تاریخ وقف: ۱۲۹۰؛ جلد: تیماج، ۳گ (۱۲۲–۱۲۴)، ۱۴۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۲۲ – ۶]

۲۸. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۹۹/۳**

آغاز: بسمله، عامل اندر نحو صد باشد، چنین فرموده اند شیخ عبدالقاهر جرجانی آن پیر هدی؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: حسن بن محمد صالح موسوی اصفهانی شهیر به درب امامی، تا: ۱۲۵۵ق، جا: مشهد رضوی؛ افتادگی: آغاز (فاقد چهار بیت آغاز این منظومه می‌باشد)؛ جلد: تیماج، ۱گ (۹۲ر–۹۲پ)، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ – ۱۴۳]

۲۹. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۸۷۹/۲-۵۹/۹۹**

آغاز: عامل اندر نحو صد باشد چنین فرموده است ×× شیخ عبدالقاهر جرجانی آن مرد خدا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ ۲گ (۳–۴)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ – ۲۹۴۷]

۳۰. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۸۴/۴**

خط: نسخ، کا: علی بن احمد بن علی اکبر بن حاجی عسکر بن صاروخان خوئی، تا: ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیماج، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۲ – ۳۵۵]

۳۱. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۸۱/۲**

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ ۱گ (۲۹پ)، سطور چلیپا دوستونی (۹×۱۹/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۳۲ – ۹۲۲]

۳۲. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۵۸/۱**

آغاز: برابر؛ **انجام:** یاد ناظم میکند وقت دعا

خط: نسخ، کا: عبدالجواد، تا: ۱۲۶۵ق؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۳۶۸]

۳۳. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۱۷/۲**

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق، جا: هویه؛ ۲گ (۲۶ر–۲۷ر) [ف: ۲ – ۱۷۹]

۳۴. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۷۷۸**

آغاز: برابر؛ **انجام:** کم برای قصد تنبیه آمده همچون اما ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۳۵. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۸۸/۳-۲۳/۲۰۸**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسدالله، تا: جمعه ۲۹ ربیع الثانی ۱۲۷۱ق؛ جلد: تیماج، ۴گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۵ – ۲۹۴۷]

۳۶. **مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۶۰/۲**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۶ ربیع الاول ۱۲۷۲ق؛ جلد: تیماج، ۱۴ سطر (۶×۱۰/۵)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱ – ۳۳۰]

۳۷. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۳۴**

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۸ق؛ مصحح؛ جلد: پارچه آبی، ۱گ (۵۴–۵۴پ)، ۱۱–۱۲ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [رایانه]

۳۸. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۷۲/۱**

آغاز: برابر؛ **انجام:** بی دفع ثقالت آن همچه جا ×× می‌شود همزه چون کسا و ردا

بی کا، تا: ۲۵ ذیحجه ۱۲۸۱ق، جا: کابل؛ جلد: تیماج، ۱۴ص (۱-۱۴)، ابعاد متن: ۶×۱۳، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۶۳۳]

۳۹. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۹۱۸/۳

آغاز و انجام: برابر

کا: علیرضا بن حسین ندوشنی یزدی، تا: ۱۲۸۴ق؛ ۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۱۰]

۴۰. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۳۹۳/۱۴

خط: نسخ و نستعلیق، کا: علی قلی بن همت علی سرابی، تا: ۱۲۹۷ق؛ اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۷۷]

۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۷۰۱/۴

خط: نستعلیق زشت، بی کا، تا: ۱۲۹۸ق؛ جلد: مقوا، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۳سم [ف: ۱۲ - ۳۶۰]

۴۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۷۹۰/۴

آغاز: بعد توحید هست مدح خسرو قاضی معزالدین حسین

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۴؛ اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۱۷]

۴۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۴۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عباس بن علی بن محمد بن هادی نائینی، تا: ۱۳۰۹ق؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱۰پ-۱۱پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱۲ - ۲۱۴]

۴۴. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۷۳/۳

خط: نسخ، بی کا، تا: جمادی الاول ۱۳۷۶ق؛ ۱گ (۵۰ر-۵۰پ)، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱ - ۷۸]

۴۵. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۰۴۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** پس ظننت با رایت پس وجدت بی خفا ×× بعد از آن هفت قیاسی اسم فاعل مصدر است / شد تمام این صد عوامل خوش نظام و خوش نسق ×× ناظم وبانی و کاتب را بکن هر دم دعا.

خط: نستعلیق، کا: محمد شریف خلخالی، تا: رجب ۱۳۴۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۲گ،۱۱سطر،اندازه:۱۷/۵×۲۲سم[ف مخ:۳ - ۱۴۱۰]

۴۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۶۳/۲-۶۰/۳

آغاز: برابر

خط: تحریری، بی کا، تا: ۱۳۴۰ق؛ ۲گ (۵-۶)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۹۴۷]

۴۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۷۴/۲

خط: نسخ معرب، کا: حسین ضیائی بامداد، تا: ۱۳۶۱ق؛ جلد: تیماج، ۳گ (۱۰پ-۱۲ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۲]

۴۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۱/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ جلد: تیماج، ۴گ (۶۷پ-۷۰پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۲۴۱]

۴۹. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۷۱/۲

بی کا، بی تا؛ ۵گ (۴۲پ-۴۶ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: - ۵۷]

۵۰. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۳۳۶/۶

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ محشی؛ ۴گ (۱۳۶پ-۱۳۹ر)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۹۴]

۵۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۱۳/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** عامل فعل مضارع معنوی باشد بدان ×× همچنین عامل خبر را می‌شود هم مبتدا / شد تمام این صد عوامل خوش نظام ×× ناظم و بانی و کاتب را بکن هر دم دعا

بی کا، بی تا؛ ۴گ (۸۴پ-۸۷پ) [ف: ۵ - ۳۳۸]

۵۲. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۳۷۴/۹

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ ۲گ (۲۰۶ر-۲۰۷پ)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۲ - ۸۱]

۵۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۸۶۲/۲-۵۹/۸۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ ۲گ (۳۳ و حاشیه ۳۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۹۴۷]

۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۷۳/۵

بی کا،بی تا؛محشی؛جلد: ساغری، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۳۷۳]

۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۴۳/۴

خط:نسخ،بی کا،بی تا؛۶گ(۷۲-۷۷)،اندازه:۱۶×۲۵سم[ف:۱۲-۳۴۷]

۵۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۷۰/۳-۱۱/۱۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن علی، بی تا؛ جلد: مقوا، ۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۲۹۴۷]

۵۷. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۸۷/۲

آغاز: عامل اندر نحو صدباشد چنین فرموده است ×× شیخ عبدالقاهر جرجانی آن پیر هدی

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی کا، بی تا؛جلد:مقوا،۱گ،۱۴سطر،اندازه:۱۵/۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۸]

۵۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۰۲/۳

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ جلد: تیماج، ۲گ (۵۴پ-۵۵ر هامش)، ۸ سطر (۴×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۲۷۰]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۷۸/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن مرتضی قلی، تا: پنج‌شنبه ۱۶ ربیع الاول، جا: مدرسه کوچک؛ جلد: تیماج، ۹ص(۱۹۳-۲۰۱)، ۷ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴۵ - ۲۰۰]

۶۰. آشتیان؛ حوزه علمیه؛ شماره نسخه:۵۶/۴ بخش یکم

آغاز و انجام: برابر

بی کا، بی تا؛ جلد: چرم، ۱گ (۲۷ر)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۲۲]

۶۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۷۷

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۲گ (۳پ-۴)، ۲۴ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [رایانه]

۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۵۸۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** بام و اما و لکن لا و بل ... هزار و دوصد و پنجاه و دو
بی‌کا، بی‌تا؛ کتابت شده به نام حافظ قطب الدین [رایانه]

۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۴۱۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** هفتم اسم تام کو ناصب بود تمیز را ... عمر ۲۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا [رایانه]

۶۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۰۵/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** دولت و اقبال جاه شاهزاده بر کمال ×× در تضاعف باد باقی ختم کردم بر دعا
خط: نستعلیق، کا: غلام معین الحق انصاری چشتی قدوسی، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: مقوا، ۶گ (۶۷پ-۷۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۲]

۶۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۰۷/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۶۷گ، ۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۵ - ۲۱۹]

۶۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۹۲/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۲۱پ-۲۳)، ۱۲ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۴۴۵]

۶۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۶۴/۲
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۲گ (۶۸پ-۶۹پ)، اندازه: ۱۹×۲۳/۸سم [ف: ۱۴ - ۱۸۶]

۶۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۲۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مذهب؛ جلد: چرمی نرم، ۶گ، ۲-۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۹۶۸]

۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۷۱/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** عامل رافع مضارع معنوی باشد بدان ×× همچنین عامل بود معنی یقین در مبتدا / دولت و اقبال شاه شاهزاده بر دوام ×× در تضاعف باد باقی ختم کردم بر دعا
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۳گ (۸۱پ-۸۳پ)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۳۸ - ۲۱۴]

۷۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۰۴/۸
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: حسین بن صفر طاری اصفهانی تفرشی، تا: ۱۲۵۳ق؛ ۴ص (۲۳۲-۲۳۵)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳۵ - ۱۵]

۷۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۲۶/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** معرب آن باشد که گردد باربار ×× مبنی آن باشد که باشد بر قرار
تذکر: نام مؤلف به قرینه اغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب، بی‌تا؛ ۳۹ بیت؛ جلد: تیماج، ۴گ، ۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۶ - ۲۲۲]

۷۲. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۳۴۷/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲گ (۳۹پ-۴۰پ)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۴۲]

● **عوامل منظوم** / نحو / فارسی
'avāmel-e manzūm
نوری، علی، ق۱۳ قمری
nūrī, 'alī (- 19c)

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۵/۵
بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق [نشریه: ۱۱ - ۹۵۰]

● **عوامل منظوم** / نحو / فارسی
'avāmel-e manzūm
استرآبادی، علی بن محمد جعفر، ۱۲۴۲ - ۱۳۱۵ قمری
estarābādī, 'alī ebn-e mohammad ja'far (1827 - 1898)
تاریخ تألیف: ۱۲۵۴ق
منظومه‌ای است در هفتاد و هشت بیت در توضیح عواملی که در الفاظ عمل می‌کنند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۷۰/۱
آغاز: درود و ثنا و سلام تمام ×× بروی نبی باد و آل کرام / محمد سزاوار لطف خداست ×× خدا را کرم بر محمد سزاست؛ **انجام:** له الحمد حمداً لوجه العظام ×× صلاة من الکبریا و السلام
خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج بدون مقوا، ۴گ (۱پ-۴ر)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۰ - ۲۵۴]

● **عوامل منظوم** / نحو، شعر
'avāmel-e manzūm

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۸۲/۲
بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۴۱]

● **عوامل منظوم** / نحو، شعر / ترکی
'avāmel-e manzūm

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۵۰ ض
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **عوامل منظوم** / نحو / عربی

'avāmel-e manzūm

ناشناخته:

۱. اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه:۵۹/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن محمد کریم ورنوسفادرانی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۴گ (۲۷پ-۳۰پ) [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۶۲]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۰۳۶/۲

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۵۷]

● عوامل منظوم / نحو، شعر / فارسی

'avāmel-e manzūm

ناشناخته:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۱۴/۳

آغاز: حمد بی حد خدای خالق را ×× ره نماینده خلایق را / خود صلاة و سلام بی پایان ×× باد بر مصطفی و بر آل آن؛ **انجام:** منحصر شد در آن دو رافع آن ×× یاد گیر و کلام نیک بدان

منظومه ای است در شرح عوامل صدگانه جرجانی در نحو که در سی و سه بیت سروده شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۳گ (۶۵پ-۶۷پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۹/۵×۸/۵سم [ف: ۳۹ - ۵۶۰]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۲۷/۲

انجام: ابتدا کردم بنام خالق ارض و سماء ×× کاز کرم لطفی نمود از علم الاسماء بما

عامل‌های نحوی در این سطور برشمرده شده و جز عوامل ابن حسام است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۵۳پ-۵۴ر) [ف: ۵ - ۳۳۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۳۶/۱۳

منظومه‌ای است در بیان عوامل صدگانه نحو در ۱۳ نوع و مستخرج است از عوامل عبدالقاهر جرجانی؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۳۳۴-۳۳۵)، ۱۵ و ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۲۰۵۳]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۹۶/۹-ف

نسخه اصل: مجلس تنکابنی ۲۵۹۰۷ قفسه ۳۹۹۷ (ش ۳۹۳۶). به فارسی از روی عوامل جرجانی؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۷۷ق [فیلمها ف: ۱ - ۶۶۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۹۰/۳

آغاز: حمد بی حد اله مطلق را ×× خالق خلق جمله ارض و سما؛ **انجام:** خللی گر درین ببیند کس ×× به کرمهای خویش پوشد و بس

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، ۶گ (۲۷ر-۳۲ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۲۵۸]

۶. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۵۶۴/۲

آغاز: حمد بیحد خدای خالق را ×× ره نما جمله خلایق را

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد صبری خویی، تا: ۱۲۲۳ق؛ ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۲۹۵]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۰۵/۳

آغاز: حمد بی حد خدای خالقی را ×× راهنمای همه خلایق را / بعد از آن گفت امام جرجانی ×× صد عوامل بدان آسانی؛ **انجام:** النوع الثالث عشر افعال القلوب: فعل شک یقین بود ز قلوب / بر دو اسم ایدو (؟) کند منصوب / چو حسبت، علمت، خلت، ضننت/ لیس و رأیت وجدت و همجو زعمت

خط:نسخ پخته،بی‌کا،تا:۱۲۶۳ق؛۲گ(۴۳پ-۴۴پ) [ف: ۳ - ۲۳۰]

۸. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۵۹۲/۳

مختصر است و ناظم آن معلوم نشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱ ذیحجه ۱۲۶۴ق؛ جلد: مقوایی، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: - ۳۱۳]

۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۱۵/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۵۰]

۱۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۱۴/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۴۹]

۱۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۱۵/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۵۰]

۱۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۷/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۵ - ۳۳۸]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۲۰/۵

آغاز: بسمله.گر عوامل در آوری بعدد ×× هست بر قول عبد قاهر صد؛ **انجام:** یاد گیر ای پسر عوامل خوان

مختصر است و ناظم آن معلوم نشد؛ کا: محمد صادق و حسن بن حاج ملاعلی، تا: ۱۲۰۴ و ۱۲۵۴ق؛ جلد: تیماج، اندازه: ۸/۵×۱۶سم [ف: ۱۲ - ۳۴۲]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۵۹/۳

آغاز: گفت در نحو شیخ جرجانی ×× که عوامل صد است تا دانی / منحصر در دو قسم گشت این صد ×× و ان دو لفظی و معنوی آمد؛ **انجام:** چار فعل اند رفع کرده تمام ×× اسم جنس معرب باللام

عوامل شیخ عبدالقاهر جرجانی در این منظومه به نظم کشیده شده و چون پایان آن در نسخه نیامده شماره ابیات را به دست نیاوردیم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۵گ (۴۱پ-۴۵پ) [ف: ۱۳ - ۱۵۷]

۱۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۶۹/۲

آغاز: آنچه ماند بفعل شش حرف است ×× داخل نحو و خارج صرف است

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳ - ۱۴۱]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۹۷

آغاز: بسمله، گر عوامل درآوری بعددد هست بر قول عبدقاهر صد؛ **انجام:** و ان دگر رافع مضارع دان یادگیر ایشه عوامل خوان

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ضمیمه نسخه ش ۲۸۶۹۳ [رایانه]

● **العوامل (منظومة)** / نحو / عربی
al-‘awāmil (mnz.)
گیلانی، سلیمان بن محمد، ق۱۱
gīlānī, soleymān ebn-e mohammad (- 11c)
اهداء به: محمد طاهر (فرزندش)
تاریخ تألیف: ذیحجه ۱۰۹۸ق
منظومه‌ای است در ۶۳ بیت که عوامل لفظی و معنوی در آن به نظم کشیده شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۸۷/۴
آغاز: نحمدالله ربنا الاعلی ×× و نصلی علی النبی کما / أمر الله عبده المؤمن ×× و علی آله الهداة لنا؛ **انجام:** رحم الله من لناظمه ×× قرأ الحمد مخلصاً و دعا
کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۹۸ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۸گ (۶۷پ-۷۴ر)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۰۳]

● **العوامل المنظومة** / نحو، شعر / عربی
al-‘awāmil-ul manẕūma
قزوینی، قطب الدین محمد، ق۱۲ قمری
qazvīnī, qotb-od-dīn mohammad (- 18c)
تاریخ تألیف: ۱۱۳۰ق؛ محل تألیف: قزوین

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۷۸/۱
آغاز: حمد المن الیه طیب الکلم
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۷ - ۲۳۶]
۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۷۸/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۶۴]

● **عوامل (منظومه)** / نحو / فارسی
‘avāmel (mnz.)
داور شیرازی، مفید بن محمد نبی، ۱۲۵۱ - ۱۳۲۵ قمری
dāvar-e šīrāzī, mofīd ebn-e mohammad nabī (1836 - 1907)
العوامل المائة عبدالقاهر جرجانی را در ۲۹ بیت به نظم در آورده است.
آغاز: ای رخت روشن چو شمع انجمن ×× وی قدت آزاد چون سرو چمن
انجام: داور شیراز گفت این نظم را ×× تا بماند یادگار اند زمن

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۶۲۷/۴
آغاز و انجام: برابر
۲۹بیت؛خط: نسخ، کا: عبدالنبی بن ابوتراب شیرازی، تا: ۱۲۸۴ق؛ ۵گ (۶۰-۶۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۱۰]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۸۵/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد حسین شیرازی، تا: ۱۳۰۱ق؛ جلد: تیماج، ۴گ (۱۳پ-۱۶ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۴۴ - ۶۴]

● **العوامل المنظومة** / نحو / عربی
al-‘awāmil-ul manẕūma
خابور، خلیل سلیمان، ق۱۴ شمسی
xābūr, xalīl soleymān (- 20c)
تاریخ تألیف: ۱۳۹۶ق
این کتاب که محتوی آن عوامل فی النحو جرجانی است، سروده‌ای از ملا خلیل سلیمان خابور کردستانی است که در سال ۱۳۵۴ش به صورت تبعیدی در یزد روزگار می‌گذراند و با سختی تمام امرار معاش می‌کرد.

یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره
آغاز: بسم الله و بحمده. بسم الله الا قدس الرحمن ×× رحیمنا و واهب العرفان؛ **انجام:** و ان تجد عیبا فسد الخللا ×× فجل من لا عیب فیه و علا / و ان تجد فیه خلاف الادب ×× فالطبع کردی و هذا عربی
خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۶ صفر۱۳۹۶ق = ۱۸ / ۱۱ / ۱۳۵۴ش؛ جلد: کاغذی، ۲۷گ، ۱۰ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [میراث اسلامی: ۸ - ۴۴۳]

● **العوامل المنظومة** / نحو، شعر / عربی
al-‘awāmil-ul manẕūma
ناظم چنان‌که در آغاز می‌گوید عوامل معروف را به نظم آورده است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۳۷۳/۱
آغاز: الحمد و المن الیه طیب الکلم ×× یصعد فی السماء علم من علم؛ **انجام:** محمد و آله الکرام ××اکابر الافاضل العظام
کا: محمد علی کرمانشاهی، تا: ۱۳۰۳ق؛ جلد: تیماج، ۱۳گ (۲پ-۱۴پ)، ۱۴ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۵ - ۳۳۹]

● **عوامل نحوی** / نحو / فارسی
‘avāmel-e nahvī
استرآبادی، علی بن محمد جعفر، ۱۲۴۲ - ۱۳۱۵ قمری
estarābādī, ‘alī ebn-e mohammad ja‘far (1827 - 1898)
پس از این‌که عوامل نحوی را به عربی به نظم کشید، بر آن شد که دو وجیزه در همین موضوع به نثر تألیف کند تا استفاده از آن آسان باشد. رساله حاضر فهرست مانندی است برای اولین دو

رساله مذکور که به نام «بحر الدرر» به فارسی تألیف شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۷۰/۴

آغاز: الحمدلله الذی أوصل عباده الی النعم الدائمة الظاهرة و الباطنة ... اما بعد پس میگوید مستهدی از خدای مبین؛ **انجام:** و بعضی از افاضل عامل را در این مواضع لازم شمرده‌اند

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۵گ (۱۴۴پ-۱۴۸ر)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۰ - ۲۵۶]

● عوامیة الامانیة فی الآداب الدینیة و الفروعات الاسلامیة / اخلاق / فارسی

‘avāmīyat-ol amānīya fe-l ādāb-ed dīnīyya va-l forū‘āt-el eslāmīya

فدایی کزازی، ابوالشجاع محمد اسماعیل بن محمد هادی، - ۱۲۶۳ قمری

fadāyī kazzāzī, ab-oš-šojā‘ mohammad esmā‘īl ebn-e mohammad hādī (- 1847)

مؤلف رساله مفصلی در چندین جلد دارد و به نام «عقد اللئالی»، رساله حاضر که عقد پنجم آن است در مسایل فرعیه و فروعات دینیه است و نام آن را «عوامیه الامامیه» نهاده، چون مقصود وی از تألیف آن یادگیری عوام مردم بوده است.

آغاز: الحمد لمن لایلیق الحمد الالساحت جبروت جلاله و الشکر لمن لاینبغی الشکر الابازاء الواجب من حق نعمته و نواله و اداء بعض انعامه ... و بعد فهذا مجلد الثالث من کتاب عقد اللئالی و هیکل همایون جواهر گوناگون

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۹۵۶-۲۰/۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یکی آنکه واجب نیست فوریت مطلقا و مستحب نیز نیست تقدیم آن بر حاضره در صورت و سعت چنانکه مذهب محمد بن علی بن بابویه والد اوست تم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۲۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۴۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۳۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** طلاث داده شود صحیح نباشد ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج [رایانه]

● عود الاراک فی دفع تشکیک الشاک / تاریخ / عربی

‘awd-ul arāk fī daf‘-i taškīk-iš šāk

بروجردی، منیرالدین بن علی، ۱۲۶۹ - ۱۳۴۲ قمری

Borūjerdī, monīr-od-dīn ebn-e ‘alī (1853 - 1924)

رساله مختصری است در تاریخ وفات امام صادق علیه السلام که چون در آن اختلاف است مؤلف آن را به امر «رئیس الملة» تألیف نموده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۲۹/۴

آغاز: الحمد کله لله ... اما بعد فهذه رسالة وجیزة و جوهرة غریزة امرنی رئیس الملة لازاحة التشکیک و العلة عن وفات مولینا الصادق علیه السلام

نسخه اصل: کتابخانه خاندان مؤلف - اصفهان؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۲ص (۴۵-۴۷) [عکسی ف: ۶ - ۳۸۳]

← عود الشباب ← یعود الشباب

● عوذ جهت دفع امراض / دعا / فارسی

‘ovaz jahat-e daf‘-e amrāz

ادعیه و اذکاری که برای علاج بیماری‌ها از ائمه اطهار علیهم السلام روایت شده است را در این رساله جمع‌آوری نموده و در آخر چند داروی طبی برای درمان امراض ذکر کرده است.

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۴۳۷/۳

آغاز: بسمله عوذهایی که برای جمیع امراض نافع است عوذة زکریا بن آدم قمی که خادم امام رضا علیه السلام بود در خراسان گفته که شنیدم از حضرت که می‌گفت در روزی مرا مخاطب ساخته فرمود که ای پسر زکریا؛ **انجام:** جوارش تقوی المعدة و یحلل الریاح الغلیظ من المعده و یقوی الباه و ینفع من برد الکلی و المثانة ... از شیخ بهاءالدین علیه الرحمة منقولست که هر که علی الصباح ... نظر بر اینکه این لوح کند ... خوشحالی تمام بگذراند

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۹]

● عوذة لکل شیء و صلاة النیروز / دعا / عربی

‘ūḏat-un li-kull-i šay’ wa ṣalāt-un nayrūz

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۳۵/۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ رکابه دار؛ جلد: تیماج، ۵ص (۶۸۴-۶۸۸)، ۱۲سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲۲ - ۳۴]

● عوم النبی (ص) (رسالة فی) / فقه / عربی

‘awm-un nabī (r.-un fī)

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری

soyūtī, ‘abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

رساله مختصری در آموزش دادن شنا، تیراندازی و ریسندگی بنا به فرمایش پیامبر (ص) به فرزندان و شنا کردن آن جناب در کودکی و بزرگی است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۷۹۲

آغاز: بسمله. الحمدلله و سلام علی عباده ... قال قال رسول الله

صلی الله علیه و سلم علموا اولادکم السباحة و الرمی و المواة المغزلة؛ **انجام:** فقلت عنه لصاحبی هذا الذی قد عام لک روحی ذو صورة فمومته شمسیة یستنطق الاهواه بالتسبیح تمت بحمدالله تعالی وعونه

خط: نسخ، کا: غلام محیی الدین، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ جلد: مقوا، ۲گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۱۰]

● **عون اخوان الصفا علی فهم کتاب الشفاء = تلخیص الشفاء = اخوان الصفاء فی تلخیص الهیات الشفاء** / فلسفه / عربی

‘awn-u ixwān-iṣ ṣafā ‘alā fahm-i k.-iš šifā’ = talxīṣ-iš šifā’ = ixwān-uṣ ṣafā’ fī talxīṣ-i ilāhīyāt-iš šifā’

فاضل هندی، محمد بن حسن، ۱۰۶۲ – ۱۱۳۷ قمری

fāzel-e hendī, mohammad ebn-e hasan (1652 - 1725)

اهداء به: شاه سلیمان صفوی

تاریخ تألیف: ۱۰۸۴ق

تلخیصی از شفا و نیز شرح بر آن است مشتمل بر سه جمله: کتاب منطق، طبیعیات و الهیات. فاضل خوانساری و تنکابنی تلخیص شفاء را در شمار مؤلفات فاضل هندی ثبت کرده‌اند و نیز یاد نموده‌اند که به انجام و تتمیم آن موفق نگشته است. تبویب کتاب این‌گونه است: در آغاز کتاب فهرست مقالات و فصول آنها آورده شده، سپس هر مقاله را طبق فصولش به تلخیص و بیان مراد پرداخته است. مؤلف یک بار در ۱۶ سالگی شفاء شیخ الرئیس ابن سینا را تلخیص کرد اما سوخت و نابود گردید و بار دیگر در ۲۶ سالگی تلخیص و شرح شفاء نوشت. در دیباچه تصریح کرده که «به تلخیص سه علم از علوم شفاء توفیق یافتم» و منظور صاحب روضات که می‌گوید: وی این کتاب را تمام نکرده شاید آن است که به ریاضیات و تعلیمیات نپرداخته است. در آغاز هریک از بخش‌ها (جمله‌ها) فهرست فنون، مقالات و فصل‌های آن جمله را یاد کرده است. فصل‌های نخستین با شفاء مطابقت نمی‌کند.

آغاز: الحمدلله مکحل بصایرنا بعیون الحکمه و انا سیها و مزین اذهاننا بثوابت الفصوص و رواسیها فیقول اللاجی ... محمد الاصفهانی افیض علیه من الروح الروحانی ... و ان کتاب الشفاء الذی ابدع شیخنا العقلانی و رئیسنا الکلماتی بانی سماء العلوم ... معلم المتأخرین ... ابو علی الحسین بن عبدالله بن سینا ...

آغاز منطق: الفن الاول ... المقالة الاولی فی بیان الکلیات الخمس ... فیها اربعة عشر فصلا الفصل الاول فی بیان واضع المنطق اعلم ان واضعه هو الحکیم الفاضل و الفیلسوف الکامل ارسطاطالیس بن سقوماخس الذی کان یسمیه استاده افلاطون الالهی العقل ...

آغاز طبیعی: الجملة الثانیه من کتاب عون اخوان الصفا علی فهم کتاب الشفافی الفلسفه الطبیعیه و فیها ثمانیه فنون ... الفصل الاول (از مقاله ۱، از فن ۱) پس از ذکر فهرست فن ها و مقاله ها و فصلها)، فی تعریف طریق الوصول من مبادی الطبیعیات الی الطبیعیات ...

آغاز الهیات: بسمله – الجملة الثالثه فی الفلسفة الاولی و فیها عشر مقالات ... الفصل الاول (از مقاله اول. پس از فهرست فصول و مقالات): فی ابتداء طلب موضوع هذا العلم قد علمت ان الفلسفه نظریة و عملیه و عرفت معنیهما و ان کلامنها ثلثة انواع ...

انجام: پایان منطق: الفصل السادس فی بیان غلط الشاعر ... و اذ قد بلغنا الغایة فی تلخیص فنون المنطق من الشفا فلنقطع الکلام فیه حامدین لله علی جزیل نعمائه و جلیل آلائه و نتلو بتلخیص فنون الطبیعی و الالهی مستعینین به ...

پایان طبیعیات: هذا ما اردنا ایراده من تلخیص فن طبایع الحیوان من فنون الجمله الثانیه و یتلوه تلخیص فن الالهی ...

انجام: و هو سلطان العالم و لیکن هذا آخر ما اردنا به تحلیة وجوه القراطیس برئوس الاقلام و تجلیة اوام الاوام عن صفحات صدور اولی الافهام من فتح مقفلات ابواب الشفا ایضاح مغلقات عباراته الزهراء و الحمدلله المنعم المفضال و الصلوة علی محمد و آله خیر آل ... و اتفق الفراغ منه فحمة ابن جمیر من اول ظلم هو اع من رابعه تاسعة العشرات بعد الالف من هجرة افضل من وطی البقاع ... کتبه بیمناه الجانیة الفانیه مؤلفه المستفیض من المبادی العالیه محمد بن الحسن المعروف ببهاء الدین الاصفهانی متعه الله فی الدارین بنیل الامانی

[دنا ۶۷۴/۷ (۵ نسخه)؛ ذریعه ۳۶۱/۱۵و ۴۲۳/۳؛ دکتر مهدوی ۱۷۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶ ط

آغاز: کان یقال الحیوان إما ناطق او اعجم ثم یقال الاعجم إما طائر او ماشی ... ان نجعل التقسیم بحیث یشتمل کلا معینی النوع؛ **انجام:** الفصل السادس فی بیان غلط الشاعر اعلم ان الشاعر لما کان محاکیاً کان غلطه إما بالذات ... و اذ قد بلغنا الغایه فی تخلیص فنون المنطق من الشفاء فلنقطع الکلام فیه حامدین لله علی جزیل نعمائه و جلیل آلائه و نتلوه. بتلخیص فنون الطبیعی و الالهی مستعینین به متوکلین علیه.

بخش منطق؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ استدراک سقطات و اصلاحات به خط مؤلف در هامش، با خط خوردگی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عسلی، ۳۰۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵/۵سم [ف: ۲۴/۲ – ۸۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۲۰

آغاز و انجام: برابر

شامل هر سه جمله است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۸۴ق؛ در زندگی مؤلف نوشته شده و مؤلف خود آن را دیده و با نسخه اصل به خط خودش، مقابله کرده و در ۲۷ ربیع الثانی ۱۰۸۴ (سال تألیف) مقابله آن را بپایان رسانده، در ذیل منطق و نیز در کنار بسیاری از صفحات، مقابله و تصحیح را به خط خود گواهی

کرده. در پایان نسخه مؤلف چنین نوشته: «هذه صورة ما کتبته فی اصله الذی بخطی و قد اکملت مقابلة هذه النسخه من تلك النسخه التی بخطی اول یوم الجمعه السابع و العشرین من ثانی الربیعین رابع التاسعه و الثمانین بعد الالف من الهجرة النبویه علی صاحبها و آله افضل صلاة و اکمل تحیه»، مؤلف بر پشت نخستین برگ جمله دوم (طبیعیات ص ۳۶۶) نوشته: «شرع فی مقابلة هذا النصف من العون مؤلفة افقر فقراء اهل الکون محمد بن الحسن الاصفهانی بلغه الله غایات الامانی یوم الاربعاء الرابع من ثانیه الجمادی سادسه الثامنه و الثمانین و الف من هجرة سید المصطفین سلام الله علیه و آله المرتضین» (از این نوشته پیداست که این قسمت را یك سال یا بیشتر پیش از الهیات به پایان رسانیده)، در کنار ص ۴۱۸ (در پایان فصل یازدهم از مقاله دوم از فن اول طبیعی) چند سطر به خط خود افزوده (درباره موهوم بود کنار زمان) و در ذیل آن نشان «صح» نهاده و در آغاز آن نوشته «قال محمد بن الحسن مؤلف هذا الکتاب عفا الله عنه و عن والدیه»، بر پشت نخستین برگ نسخه نیز این نوشته به خط مؤلف دیده می‌شود: «کتاب عون اخوان الصفا علی فهم کتاب الشفا من مؤلفات افقر المربوبین الی رحمة ربه الغنی محمد بن الحسن الشهیر ببهاء الدین الاصفهانی فرغ من تألیفه و هو ابن اثنتی و عشرین و قد کان فرغ من تألیف التلخیص الاول الذی احترق و هو ابن ست عشره و الحمدلله رب العالمین»؛ این نسخه در کتابخانه مرحوم تنکابنی بوده و یادداشت او روی برگ مزبور موجود است و این همان نسخه است که در الذریعه از آن یاد شده و گمان رفته که به خط مؤلف است و شاید علت این گمان وجود نوشته مزبور است از مؤلف (که در بالا نقل گردید)، روی یك برگ اضافی موجود در اول نسخه نیز این نوشته فارسی دیده می‌شود: «کتاب مستطاب عون اخوان الصفا ملخص کتاب الشفا لجامع المعقول و المنقول مولانا المؤید الشیخ محمد حسن اصفهانی شهیر بفاضل هندی تغمده الله بغفرانه ... بشخصه مقابله و تصحیح و بخط مبارك موشحه فرموده‌اند»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۷۳۵ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۵ - ۴۱۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۸۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۳ ربیع الثانی ۱۱۰۰ق؛ تملك: عبدالوهاب بن عبدالحسین در ۱۲۴۵؛ کاغذ: سپاهانی، ۴۲۰گ، ۲۲ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۳۳۳]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۹

آغاز: الجملة الثالثة فی الفلسفة الاولی و فیها عشر مقالات المقالة الاولی و فیها ثمانیة فصول؛ **انجام:** هف بل کل اثنین لا یختلفان

فاقد دیباچه و از آخر هم ناقص و تا اوائل فصل پنجم از مقاله هشتم را بیش دارا نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۷۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴ - ۱۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۲۱

آغاز: الجملة الثانیه من کتاب عون اخوان الصفا علی فهم کتاب الشفا؛ **انجام:** برابر

شامل طبیعی و الهی است و منطق را ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، قسمتی از نوشته‌ای را که مؤلف به خط خود در کنار ص ۴۱۸ نسخه ش ۱۹۲۱ افزوده، کاتب در این نسخه نیز آورده (ص ۱۰۳) و در کنار ص ۷۲۶ در آخر فصل اول از مقاله ۹ الهیات، در این نسخه، سطوری به نقل از مؤلف افزوده (و شاید از نسخه‌ای به خط مصنف نقل کرده)، آقای مشکوة (که این نسخه را داشته و به این کتابخانه فروخته‌اند) بر پشت نخستین برگ نسخه نوشته‌اند «این نسخه ظاهراً بخط مؤلف است» اما بسیار تفاوت است میان خط این نسخه و خط مؤلف که در نسخه ش ۱۹۲۰ موجود است. آقای مشکوة در یادداشت خود اشتباهی دیگر نیز کرده‌اند زیرا پس از اینکه از روضات نقل کرده‌اند که «این کتاب تمام نیست» نوشته‌اند «شاید منظور روضات آن باشد که مؤلف منطق شفا را تلخیص نکرده و گرنه این کتاب تمام است». چنانکه ملاحظه گردید علاوه بر اینکه مصنف خود در دیباچه کتاب (نسخه ش ۱۹۲۰) تصریح کرده که سه جمله از شفا را تلخیص کرده و علاوه بر اینکه نسخه مذکور شامل منطق است، نوشته آغاز همین نسخه نیز شاهد آنست که ناتمام است. طبیعیات در ص ۵۶۰ بپایان رسیده و الهی در ص ۵۶۱ آغاز گردیده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۷۶۴ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۵ - ۴۲۰]

● عون الخاطر = عروض منظوم / عروض و قافیه، شعر / فارسی

ʻawn-ol xāter = ʻarūz-e manzūm

تاریخ تألیف: ۵ شعبان ۱۲۴۲ق

منظومه‌ای است حدود ۷۰ بیت، بخش‌بندی نشده با سربند: فصل فی اجزاء الشعر یعنی اصل افاعیل، معنی تفاعیل، فی القاب اجزاء الابیات، فی تعداد البحور، فی الطویل، فی المدید، فی البسیط فی الوافر، فی الکامل، فی الهزج المکفوف، الهزج الاخرب، فی الرجز، الرجز المطوی، الرمل، الرمل المجنون، فی السریع، فی القریب.

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۴۱/۳

آغاز: بسمله. این مختصری ست در علم عروض که آن را عون الخاطر نام نهاده، موجز به طریق نظم تا هر که خواهد آن را ضبط تواند کرد به اندك روزگار و سعی «فی بناء العروض» (شعر): بنای شعر بگویم که چون نهاد استاد ×× اگر به وقت شنیدن دهی تو ما را داد / سبب نهاد و وتد فاصله به آخر آن ×× برون از این سه ندانیم نظم را بنیاد؛ **انجام:** فی الرکض: رکض از من مگر بپرسی درست ×× من بگویم ترا ز سرش تا بن / بر شمر هشت ره تو از «فاعلن» ×× فاعلن، فاعلن، فاعلن، فاعلن. تم العروض المسمی بعون الخاطر فی یدالحقیر کثیر الذنب و التقصیر فی ۵

شهر شعبان المعظم سنة ۱۲۴۲ق
خط: نستعلیق تحریری خوش، بی‌کا، تا: ۵ شعبان ۱۲۴۲ق؛ گویا از نویسنده نسخه، یعنی علی عسکر، که نامش در پایان مجموعه آمده و چند گفتار دیگر در این زمینه از وی بی نام نگارنده را در بردارد؛ اهدایی: دکتر صادق کیا؛ ۳گ (۵۸پ-۶۰پ)، ۱۵ سطر [ف: ۳ - ۲۳۱]

۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۸۵/۱
آغاز: بنای شعر بگویم که چون نهاد استاد - اگر بوقت شنیدن دهی تو ما را داد؛ **انجام:** نقارب چو همی به اول بر آری ... بدانکه سرش او روان تن
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۳گ (۱پ-۳پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [مؤید: ۳ - ۲۳۸]

● **عون الوافیة فی شرح الکافیة** / نحو / عربی
'awn-ul wāfīya fī š.-il kāfīya

کمال بن علی بن اسحاق
kamāl ebn-e 'alī ebn-e eshāq

وابسته به: الکافیة فی النحو = المقدمة الکافیة فی النحو = کافیة ذوی الادب فی علم کلام العرب؛ ابن حاجب، عثمان بن عمر (۵۷۰-۶۴۶)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۸/۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۹۱ص (۱-۹۱)، ۲۱ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [سنا: ف: ۱ - ۵۵]

● **عویصات المهام فی شرح الفقه و الاحکام** / فقه / فارسی
'avīsāt-ol mahām fī š.-el feqh va-l ahkām

آرانی کاشانی، **محمد علی بن محمد حسن، ۱۱۷۷ - ۱۲۴۴ قمری**
ārānī kāšānī, mohammad 'alī ebn-e mohammad hasan (1764 - 1829)

تاریخ تألیف: ۱۲۲۶ق
در این کتاب تعریف فقه، اقسام اربعه آن و تفصیل کتب آن در کلام فقها، تعریف حکم شرعی و وضعی و اقسام آنها با بیان انواع احکام وضعیه گردآوری شده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۲۱/۳
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد چنین گوید مترصد فیوضات ربانی و منتظر ترقیات دو جهانی
نسخه اصل: کتابخانه مجلس شورای اسلامی-تهران؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۲۷ق؛ ۶۵گ (۲۵-۸۹) [عکسی ف: ۲ - ۲۴۱]

● **العویص فی الفقه = مسائل العویص = مختصر فی العویص = المسائل العویصة** / فقه / عربی
al-'awīṣ fi-l fiqh = masā'il-ul 'awīṣ = muxtaṣar-un fi-l 'awīṣ = al-masā'il-ul 'awīṣa

مفید، محمد بن محمد، ۳۳۶ - ۴۱۳ قمری
mofīd, mohammad ebn-e mohammad (948 - 1023)

رساله‌ای است در برخی مشکلات فقهی، به صورت «عویص» که در لغت به معنی مشکل و در شعر، به معنی بیتی که فهم آن آسان نباشد، و در فقه به معنی صورت مسأله‌ای است که ظاهر آن با احکام شرع سازگار نباشد، یا بخشی از آن، با بخش دیگر در تضاد باشد، ولی در واقع امر، قابل توجیه حکمی باشد. گفته شده یکی از یاران مفید از نیشابور نزد او رفته و درباره مسأله‌های دشوار فقه گفتگو نموده بود. سپس مفید به درخواست دوستی که همه این سخنان را از آن دو شنیده بود در این دفتر گرد آورد و در آن از این‌گونه مسائل آنچه که با آیین خاندان پیامبر سازگار است و همه سنیان یا برخی از آنها هم همان را می‌پذیرند یاد نمود. در آن از مسأله‌های نکاح و طلاق و ایلاء و حدود و آداب و قصاص و دیات و مواریث و ایمان آمده و شعرهایی در ارث هست و آنچه که دشوار و رمز است گشوده و روشن نموده است. عنوان کتاب‌های فقهی «باب» و در هر بابی عنوان‌ها «مسئله» و «جواب» است. در فهرست‌های ابن ندیم (ص ۲۵۲ و ۲۷۹) و طوسی و ابن شهر آشوب یادی از این کتاب نشده ولی نجاشی (ص ۲۸۵) از آن به همین نام یاد کرده است. عاملی در فائده سوم خاتمه وسائل و مجلسی در دیباچه بحار از آن نام نبرده‌اند. این پرسش و پاسخ‌ها در پنج باب به این ترتیب است: ۱. مسایل نکاح؛ ۲. مسایل طلاق، مهر، ایلاء، عده و ظهار؛ ۳. حدود، قصاص و دیات؛ ۴. مسایل متفرقه، بعضاً مربوط به ارث؛ ۵. مسایل نادر.

برخی از محققین را عقیده بر آن است که العویص کتابی مفصل‌تر بوده و آنچه به دست ما رسیده، بخشی از آن، یا مختصر آن است. چنان‌که علامه طهرانی با استناد به عبارت پایانی برخی نسخه‌های - «تم مختصر العویص»- قدر موجود را مختصر کتاب دانسته است و نه همه آن. مرحوم طباطبایی نیز در این باره می‌نویسد: «و الواصل الینا القسم الثانی منه و لم یصلنا الکتاب کله فمخطوطاته الواصلة الینا تبدا بکتاب النکاح و أما ما قبله من أبواب الفقه من کتاب الطهارة الی هنا و هو القسم الأول منه فمفقود، ام نظفر به حتی الآن».

شیخ مفید در مقدمه چنین آورده: «و بعد سألت وفقک الله تعالی أن اثبت لک ما سمعته منی فی مذاکرة أخینا الوارد من نیسابور، بالمسائل المنسوبة الی العویص فی الفقه، وما دار بیننا فی تلک المجالس التی اتفق لنا الاحتجاج فیها، مما یقارب ما تقدم ذکره فی معناه، واضیف الیه طرفا مما فی بابه و نوعه، وافصل لک بین مذاهب آل الرسول علیهم السلام مما طابقته علیه العامة أو بعضهم

منه، لتقف على مشروحه و يتميز لک مكنيه من صريحه و أنا مجيبك الى ما سألت من ذلك بمعونة الله و تيسيره». از این عبارت برمی‌آید که این مسایل در اصل، سؤالاتی بوده از نیشابور، که از مفید خواسته شده پاسخ آنها را همراه با افزودن مطالب متناسب با آنها یکجا گردآورد. از این رو شیخ آقا بزرگ طهرانی این اثر را با «جوابات المسائل النیشابوریة» یکی دانسته است ولی نجاشی از این اثر با عنوان «کتاب العویص فی الأحکام» یاد کرده و مسائل نیشابوریه را نیز جداگانه با عنوان «کتاب جوابات أبی الحسن النیسابوری» نام برده است.

آغاز: بسمله الحمدلله على نعمائه و له الشكر على دفع بلائه وصلى الله على سيدنا محمد وآله ... سألت وفقك الله ان اثبت لک ما كنت سمعته منى فى مذاكره اخينا الوارد من نيسابور بالمسائل المنسوبة الى العريض فى الفقه ... وافصل لک بين ما اختص بمذاهب آل الرسول عليهم السلام مما طابقها عليه العامة ... من مسائل النكاح مسألة فى امرأة لها بعل

انجام: وكذا درهم فاحد عشر درهما وعشردرهم فان قال كذا كذا وكذا درهماً اشتبه الامر ان يكون ثلثمائة وعشرين درهماً تم كتاب العويص ...

چاپ: در کنگره شیخ مفید چاپ شده

[دنا ۷/۶۷۵-۶۷۶ (۳۸ نسخه)؛ الذریعة ۲۴۰/۵ و ۳۶۲/۱۵؛ مقالات عربی کنگره مفید جلد اول (مقاله استاد سید عبد العزیز طباطبائی) ص ۲۵۸-۲۶۳؛ الشیخ المفید و عطاؤه الفکری الخالد ۱۰۲-۱۰۶؛ فهرست آثار خطی شیخ مفید در کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی ۸۵-۹۰]

شرح و حواشی:

۱- العویص فی الفقه (منتخب) = منتخب مسائل العویص

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۳۴/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۲۱ق؛ جلد: تیماج، ۲۵گ (۱۸۴پ-۲۰۸ر)، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۱۲ - ۱۹۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۳۳

نسخه اصل: کتابخانه آستان قدس رضوی، ش ۱۱۳۱۰، رساله سوم مجموعه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۵ جمادی الاول ۹۶۱ق؛ با یادداشتی از علامه محمد صالح بن فضل الله حائری مازندرانی به تاریخ ۱۳۳۸ در بارفروش مازندران درباره کتاب و مؤلف که احتمال داده از آثار ابن طی باشد؛ ۴۶ص، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۵ - ۲۵۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۶۳/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۷ص (۱۰۳-۱۰۹)، ۱۹ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۱۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۵/۱۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۳۵۸]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالحسین حسینی نجفی، تا: قرن ۱۱، جا: اصفهان؛ محشی با نشان «مـ ح» و «م ح ع ب عفی عنهما»، تاریخ زاده شدن «محمد بن عبدالحسین بن حسن بن عبدالله (علی) بن فرج الله حسیناوی نجفی» در روز ۲۵ ذیقعده ۱۰۲۵ و نیز پدر او همان عبدالحسین در روز پنج‌شنبه ۱۸ محرم ۹۸۷ در گ ۲ر آمده و هر دو به خط محمد است و نخستین را از روی خط پدر و دومی از روی خط نیای خود نوشته و تاریخ دومین، روز یک‌شنبه ۸ محرم ۱۰۵۶ می‌باشد (۲ر) گویا حاشیه‌ها هم از همین محمد است و «م ح ع ب» رمز نام او و پدر او است، خط متن کتاب از همین محمد بن عبدالحسین حسینی نجفی است که در سپاهان آن را نوشته و یادآوری می‌کند که «همین اندازه از نسخه را یافتم و دیری هم گشتم که نسخه کامل را بیابم»، آقای مشکوة این را با نسخه تاریخ ۱۰۹۱ سنجیده و درست نمود و از آن نسخه برمی‌آید که پایان کتاب تا همینجا است و دو نسخه هم یکنواخت نیستند؛ ۲۶گ (۳ ر-۲۸ ر) [ف: ۵ - ۱۹۴۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۳۵ و ۱۸۳۶ و ۲۰۹۷/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۲۵۵] و [میراث شهاب: س۱۷ش۳و۴ - ۳۳۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۷۷/۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۰گ (۱۰۹ر-۱۱۸ر)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۴۷۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۳۸/۴

فقراتی از آن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳گ (۲۸۳ر و ۲۸۴ر - ۲۸۵ر) [مختصر ف: - ۷۵۱]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج معرق، ۳۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۷سم [ف: ۲۱ - ۱۳۱۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۳۰ و ۱۸۳۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۲۵۱]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۴/۲

فی النکاح من مسائل العویص؛ خط: نسخ، کا: ابوالحسن بن حاجی محمد قاری نجفی، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۶ - ۱۳۸]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸/۲۰ خوئی

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۴ص (۲۷۲-۲۹۵) [ف: ۷ - ۱۹۶]

۱۰. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۳۱۵/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۰۲۸ق؛ جلد: تیماج، ۱۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۹]

۱۱. آشتیان؛ حوزه علمیه؛ شماره نسخه:۶/۵

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۳۶ق؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۶گ (۶۷پ-۸۲ر)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: - ۲۵]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۲۱/۳
خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالحسین آل حسینی نجفی، تا: ۱۰۵۰ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۳ص (۴۷-۴۹)، ۱۹ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۹ - ۱۴۹۶]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۰۴/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: شیخ حسن بن حاجی هلال عرب ساکن قم، تا: ۱۰۵۶ق؛ جلد: تیماج، ۳۳ص (۱۲-۴۴)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۱۸سم [ف: ۵۰ - ۱۶۹]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۵/۱۷
خط: نسخ، کا: عبدالحمید بن محمد مقیم خطیب عبدالعظیمی، تا: ۱۷ ربیع الثانی ۱۰۵۶ق؛ جلد: مقوایی، ۱۹گ (۱۲۸پ-۱۴۶پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۲۸۵]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۵۹/۶
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: سید محمد مقیم موسوی، تا: شنبه ۱۶ ربیع الاول ۱۰۶۳ق، جا: نجف اشرف؛ جلد: تیماج، ۳۴ص (۹۸-۱۳۱)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۸سم [ف: ۴۳ - ۴۵]

۱۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۴۲/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: احمد بن حسن بن علی بن عمران الجنیبی بحرانی، تا: ۸ رمضان ۱۰۷۲ق؛ مصحح؛ ۷گ (۳۶۲پ-۳۶۸پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۱۹]

۱۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۸۷/۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالله بن عبدالغفور بن شعبان، تا: سلخ ذیحجه ۱۰۸۲ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷گ (۲۵۶پ-۲۷۲پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۲۰]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۳۱/۵
آغاز: مسألة فی امراة لها بعل صحیح البعولیة أمکنت من نفسها زوجاً؛ **انجام:** ثم تولد لکل منهما ابن، فکل واحد منها یکون عما للاخر لأنه أخ أبیه
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد باقر فرزند محمد مهدی، هرندی، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۴۳۵ و ۴۳۶)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۹ - ۴۲]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۹۶۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۲۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۶۴۵] و [ف: ۲۱-۱۳۱۴]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۶۶۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: بهاءالدین محمد بن محمد باقر مختاری حسینی نایینی سبزواری، تا: رجب ۱۱۰۹ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۱۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۶۴۴] و [ف: ۲۱-۱۳۱۳]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۵۱/۱۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۶ق؛ ۹گ (۳۴۷پ-۳۵۵ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۶۰]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۱۹/۴
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد مهدی هرندی، تا: ۱۱۸۰ق؛ جلد: مقوایی، ۱۰گ (۸۱پ-۹۰پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۱۱۹]

۲۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۳۲۰/۳-۲۶/۲۰۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: سیدحسن موسوی بن میر سید علی، تا: پنج‌شنبه دهه آخر ذیحجه ۱۱۸۳ق، جا: کاظمین؛ جلد: گالینگور، ۴۶گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵ - ۲۹۴۹]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۳۴
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۲۵۴]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸/۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ظاهراً از روی مجموعه‌ای که به شماره ۲۳۰ می‌آید استنساخ شده؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۶گ (۱۳۱پ-۱۴۶پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۹۳]

۲۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۹۰/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** مسئلة فی الاقرار اذا قال له عندی کذا درهم ... فان قال کذا کذ درهما فاحد عشر درهما فان.
شامل مسائل نکاح و طلاق و اقرار. از مبحث اقرار سه سطر بیش ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۲۴گ (۱-۲۴)، ۱۲ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۰۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۳۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۲۵۳]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۲۷/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۴ ذیحجه ۱۲۲۴ق؛ ۱۰گ (۵۵پ-۶۴ر)، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۶۴۵]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۷۳/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد سعید خوانساری، تا: ۱۲۳۳ق؛ مجدول مذهب؛ ۶۳گ (۱۳۰ر-۱۹۲پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۰/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۵۲]

۲۸. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۴۸/۲

آغاز و انجام: برابر
در فهرست با عنوان «المسائل المنسوبة الی الفرض بالفقه» و ناشناس آمده؛ خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۴۰ق [نشریه: ۴ - ۳۹۷]

۲۹. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۵۰۳/۶
خط: نسخ، بی کا، تا: غره ذیحجه ۱۲۷۹ق؛ ۷۰گ (۵پ-۷۴ر)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۲ - ۳۲۱]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۸۶۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** فان قال کذا و کذا درهما فاحد و عشرون درهما فان قال کذا و کذا درهم فدرهم.
خط: نستعلیق تحریری، کا: میرحامد حسین صاحب عبقات، تا: ۱۲۸۳ق، جا: نجف اشرف؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ ۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۶۴۵]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۵۷۰۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ظاهراً اسدالله انصاری، تا: ۱۲۸۵ق؛ ۴۲ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۲۱ - ۱۳۱۵]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۲۹۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** من قبیل الرمان حلو حامض لامکان الاقتصار علی خیر واحد و یمکن دفعها ینوع من التکلف انتهی.
خط: نسخ، کا: اسدالله انصاری، تا: ۱۲۸۷ق [رایانه]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۷۰۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: اسمعیل بن حسنی کاتب دزفولی، تا: پنج‌شنبه ۲۷ صفر ۱۲۸۸ق؛ ۲۱گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۷۰]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۱/۵-طباطبائی
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان کان القدر فی ملکه و مسکنه فعلی صاحب الشاة ذبحها لتسلم القدر و فی مبنی هذا الحکم اثر منقول
کا: سید محمد طباطبائی سنگلجی، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۹گ (۲۵پ-۳۳پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۷۸۴]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۰۵/۱۴
خط: نسخ، کا: علی بن محمد صادق مازندرانی اشرفی، تا: ۱۳۰۵ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۱گ (۱۷۰ر-۱۸۰پ)، ۱۸-۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۷سم [ف: ۴۱ - ۲۳]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۱۳۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** فان قال کذا و کذا درهما فاحد و عشرون درهما فان قال کذا و کذا درهم فدرهم.
خط: نسخ، کا: سید مصطفی حسینی خوانساری، تا: ۱۸ ربیع الثانی ۱۳۶۸ق؛ مصحح، مقابله شده، مذیل است به پنج صفحه در فوائد متفرقه.آغاز ذیل: «فایدة قوله موجبات الوضوء یترتب علی هذه المسألة اربع مسائل»؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۱۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۶۴۵] و [ف: ۲۱-۱۳۱۴]

۳۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۴۳/۱۲
آغاز: للاسلام، الجواب هذا نصرانی عقد علی نصرانیة
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۴گ (۱۲۵ر-۱۳۸پ)، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۲۶۹]

۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۳/۲عکسی
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه شخصی فخرالدین نصیری، تهران؛ خط: نسخ، بی کا، بی‌تا؛ ۱۷ص (۸-۲۴)، ۱۴ سطر [عکسی ف: ۴ - ۲۵]

۳۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۹۴/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۹گ (۴پ-۱۲پ)، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۹۲]

۴۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۶۵/۲
خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۲گ (۲۵پ-۳۶پ)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۳۲]

● العویص فی الفقه (منتخب) = منتخب مسائل العویص / فقه / عربی

al-ʻawīṣ fi-l fiqh (mn.) = mn.-u masā'il-il ʻawīṣ

وابسته به: العویص فی الفقه = مسائل العویص = مختصر فی العویص = المسائل العویصة مفید، محمد بن محمد (۳۳۶-۴۱۳) منتخبی است از رساله «العویص فی الفقه» شیخ مفید که در پاسخ برخی از سوالات در نکاح و طلاق و حدود و دیات فرستاده شده از نیشابور می‌باشد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۵/۷۰
آغاز: مسئلة فی امراة لها بعل صحیح البعولیة امکنت من نفسها زوجا کامل العقل رضی الدین فوطئها من غیر جرح و لا علیها فی ذلک؛ **انجام:** کذا کذا درهم عشر درهم فان قال کذا کذا درهما فاحد عشر درهما فان قال کذا کذا درهما فاحدو عشرون درهما فان قال کذا و کذا فدرهم
خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۰۸۳ق؛ جلد: تیماج، ۳ص (۴۴۳-۴۴۵)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴ سم [ف: ۹ - ۳۷۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۳۷/۶۰
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۴۲۰]

● عویص المسائل = مسائل الثلاثین = اسألة اللوکری و اجوبته / منطق، فلسفه / عربی

ʻawīṣ-ul masā'il = masā'il-uṯ ṯalāṯīn = as'alat-ul lawkarī wa ajwebat-u-h

لوکری، فضل بن محمد، - ۴۶۴ قمری

lawkarī, fazl ebn-e mohammad (- 1072)

مجموعه سی پرسش از مطالب دشوار، در علوم نظری است، بدین ترتیب: علم منطق: ۹ سؤال؛ طبیعیات ۱۱ سؤال؛ ریاضیات ۷ سؤال؛ الهیات ۳ سؤال. مؤلف، این رساله را به یکی از استادان

خود که نام او برده نشده، تقدیم نموده و می‌گوید: «بیشتر این مسایل، از من سؤال شده و من به اندازه دانش خود پاسخ گفته‌ام؛ یا صورت گفتگوهایی است که بین من و بین افاضل زمان خود که به دیدارشان رسیده‌ام انجام شده و من نتیجه پرسش و پاسخ را، بدون ذکر صورت محاوره و بدون نام سؤال‌کننده آورده‌ام. نام مؤلف در کتاب‌های تراجم، بیشتر «ابوالعباس لوکری» بدون ذکر نام اصلی و گاه همراه با نام اصلی «فضل بن محمد» آمده؛ لکن در نسخه حاضر که به خط علامه محقق «جلال الدین دوانی» می‌باشد، «ابوالعباس، احمد بن محمد اللوکری» نگاشته شده است، به هر حال، مشهورترین نام وی، «ابوالعباس لوکری» است و گویا شاگرد «بهمنیار» بوده است. نام این رساله که بی‌شک از آثار برگزیده علمی به حساب می‌آید، در فهرست آثار «لوکری» نیامده و در هیچ یک از فهرست‌های موجود کتابخانه‌های داخل و خارج کشور، وجود ندارد؛ لیکن نشانه‌هایی، انتساب این رساله را به «لوکری» تقویت می‌کند: ۱. کتابت نسخه و اسناد آن به «لوکری» به دستخط «محقق دوانی» که از اصحاب نظر بوده و قول او در این مقوله، نزد علماء فن، مورد قبول است؛ ۲. مشابهت در سیاق عبارات، با سایر آثار او، از جمله خطبه این رساله با خطبه کتاب «بیان الحق بضمان الصدق»، خطبه کتاب بیان الحق چنین آغاز می‌شود: «عونک یا لطیف. الحمدلله واهب الصور للمواد و جاعل السبب و الاستعداد، مفیض الجود و مفید الوجود لکل موجود، مبدع العقل الفعال»؛ ۳. مشابهت شکل بنیادی این رساله با قصیده اسرار الحکمة و شرح آن؛ چند بیت از قصیده معروفه «لوکری» به فارسی: «سؤال دادم چندی جواب باید کرد ×× اگر غوامض منطق تورا شدست آسان / قیاس راز چه معنی نهاده اند اشکال ×× به شکل و صورت او را چه نسبت است و نشان / از این سه شکل به اول چرا یکی مخصوص ×× به اولی زچه معنی گرفت وی عنوان / چو از مطالب در اول آنچه باید هست ×× چه حاجت است بدین دو زحجت و برهان / چرا نتیجه خسیس تر چیز است ×× ز کیف و کم، نه از اضطرار و از امکان»؛ اینک معادل نثر عربی این بخش از قصیده، از رساله حاضر: «ب لم جعل القیاس اشکالاً و ما المشابهة بین الشکل و القیاس؟ ج لم سمی الشکل الاول اولاً و الثالثة اکثر ضروریاً منه ؟ لم صارت النتیجة مشبهة با خس المقدمین». (سید محمود مرعشی)

[بیان الحق بضمان الصدق: نسخه چاپی، ۷۴؛ ریحانة الادب ۱۳۹/۵؛ محبوب القلوب: نسخه عکسی، برگ ۲۴۵، الف]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۸۸/۷

آغاز: الحمدلله مخترع العقل الفعال و مبدع النفس الکمال، معلق الصور بالمواد و مؤلف النسب بین الاعداد و الابعاد و محرک الفلک؛ **انجام:** و قد آن لنا ان نختم الکلام فی هذا الموضع، حامدین لله تعالی، داعین لایام مولانا، مستنجحین مرامنا عن خدمته، مادحین کلامنا بذکر صفته، اقتداء بما قاله حسان بن ثابت رضی الله عنه ما ان مدحت محمد بمقالتی ×× لکن مدحت مقالتی بمحمد (صلی الله علیه و آله)

خط: نستعلیق،کا: محمد بن اسعد دوانی، تا: ۸۷۸ق؛ کاتب نسخه «محقق دوانی» نسب خود را تا خلیفه اول، آورده که به «عبدالرحمن بن ابی بکر» می‌رسد و با آنچه در کتاب مجالس المؤمنین نسبت او به «محمد بن ابی بکر» آمده، سازگار نمی‌آید، در پایان نسخه طی ۴ برگ، مطالب گوناگون، از کاتب نسخه، «محقق دوانی» در موضوعات کلامی و فلسفی آمده است؛ ۱۴گ (۱۵۵–۱۶۸)، ۲۳ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۷سم [ف: ۳۱ - ۳۰۶]

← عهد ← رساله میرکا

● **العهد** / کیمیا / عربی

al-‘ahd

جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

در یازده فصل، سپس باب دوم، سوم، چهارم، و فصل دوازدهم.

آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد خاتم النبیین و امام المرسلین و سلم تسلیماً. قد سبق لنا قبل کتابنا ها عدة کتب فی هذا الفن من حجر الاعظم و انا اذکر فی کتابی هذا ایضاً شیئاً مما قد تقدم ذکره من الحجر الاعظم و تدبیره فی اقرب من المدة التی قد تقدمت کما شرطنا فی هذه الکتب کلها ... و قد ذکرت التدبیر الی آخره فی کتابی هذا فی ثمانیة ایام ...

انجام: ثم هان علیه کالداخل فی صناعه من الصنایع اذ دخل اول دخول فتامل ثم انه یمهر بها ان شاء الله عروجل. تم کتاب العهد لجابر بن حیان الصوفی.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۴۶/۱۸

آغاز: بسمله. قال ابو موسی جابر بن حیان الصوفی، تلمیذ مولانا ابی عبدالله جعفر بن محمد الصادق (ع) الیکم ... الاکارم تشد الرحایل و من عندکم یستفاد الفضایل ... و هذا اول الکتاب. بسمله. الحمدلله الواحد الحق القدیم، و صلی الله؛ **انجام:** و ثالث یدعی العلم و العمل و نبدلهما من الناس ممن رغب فیه.

نسخه تا فصل دوازدهم است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مهر: سید احمد حسین خان الحسینی ۱۱۵۵ (چهارگوش)؛ جلد: میشن سرخ، ۱۱گ (۳۲۱پ–۳۳۱پ)، اندازه: ۱۶/۷×۲۹/۶سم [ف: ۸ - ۳۰۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۴۶/۲۱

آغاز: بسمله. اعلم الترکیب انما هو حقیقة بالدلیل و البرهان العقلی فی العلم و العمل؛ **انجام:** و کوکب یرقص فی الدن لو کنت الفت بینهما القیت تسوجاً علی الف.

بخش دیگری است از شماره ۱۸ این مجموعه؛ خط: نستعلیق،

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن، ۵گ (۳۶۳پ-۳۶۷پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۹/۶سم [ف: ۸ - ۳۰۸]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۶۷/۱۲

آغاز و انجام: برابر

مقاله نهم از کتاب السبعین است؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ نام کتاب در دیباچه آمده؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۳گ (۳۵ر-۳۷ر)، اندازه: ۱۵/۶×۲۳/۲سم [ف: ۶ - ۴۴۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۷۳۹

بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق [الفبائی: - ۴۱۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱۱/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۸۸ق؛ ۵گ (۳۴پ-۳۸پ)، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۷×۲۲/۳سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۱۲]

● **العهد (منتخب)** / کیمیا / عربی

al-‘ahd (mn.)

وابسته به: العهد؛ جابر بن حیان (۱۲۰-۱۹۸ق)

متن از جابر بن حیان کوفی، گزیده از ناشناس. با سربندهای فصل، کوتاه بی‌شماره: فصل، اعلم أن الصنعة تلطیف جوهر بالتدبیر؛ فصل، الحکماء الذین لطفت عقولهم؛ فصل، اعلم أن الحجر الذی یکون منه الاکسیر لیس بغریب؛ فصل، و اما التدبیر فلیس بشاق، فصل، ان علم الاکسیر نوعان.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۷۲/۶

آغاز: بسمله. قال جابر فی کتاب العهد. اعلم ان الاجساد السبعة طبیعة واحدة و جوهر واحد، و انما اختلف بالعرض؛ **انجام:** و الضلال البعید و الخسران المبین. و الله الموفق للخیرات و مرشد ...

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۰؛۶گ(۱۰۷پ-۱۱۲پ) [ف: ۱ - ۱۷۹]

● **العهد = العهد فی تزکیة النفس = المعاهدة** / فلسفه، سیر و سلوک، اخلاق / عربی

al-‘ahd = al-‘ahd fī tazkīyat-in nafs = al-mu‘āhida

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ‘abd-ol-lāh (981 - 1038)

رساله کوتاهی است در بیان اخلاق حسنه‌ای که التزام به آن، مورد عهد و پیمان انسان با خداوند است. عهد و میثاق یکی از رسوم خاص فرقه اسماعیلی است. از این گفتار دو تحریر در دست است: یکی کوتاه‌تر و در آن بنده‌ای با خدای خود پیمان می‌بندد و در آن صیغه مفرد به کار برده می‌شود، دوم کمی گسترده‌تر است و در آن دو تن هستند که با خدا پیمان می‌بندند و در آن صیغه تثنیه به کار برده می‌شود.

آغاز: ۱:بسمله. هذا ما عاهد الله به فلان و فلان، بعد ما عرفا ربهما و الهما و واهب العقل و القوة لهما و المبداء الاول لوجودهما ...

۲: قال فی عهد عاهد الله تعالی لنفسه بعد ان اشار فیه الی نفسه انه عاهد الله تعالی بتزکیة نفسه.

انجام: بهذه الدیانة کان الله لهما و وفقهما لما یتوخیانه بمنه. و هو حسبنا هادیا و معینا و حافظا و صلی الله علی محمد و آله و سلم تسلیما کثیرا.

چاپ: در تسع الرسائل (قسطنطنیة: ۱۲۹۸م)؛ در مجموعه الرسائل (۱۳۲۸ق)

[دنا ۶۷۶/۷ (۲۳ نسخه)؛ الذریعه ۳۶۲:۱۵؛ مصنفات ابن سینا -مهدوی:۱۸۲]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۶۷/۵-عکسی

آغاز: برابر ۱؛ **انجام:** برابر

اصل نسخه: ایاصوفیه، ش ۴۸۴۹؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۶۹۷ق؛ مقابله شده؛ ۷ص (۱۶-۲۲) [عکسی ف: ۲ - ۱۹۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۹۰/۳۰-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۵۷۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۲/۳-ف

نسخه اصل: اونیورسیته ش ۴۷۵۴ (فهرست آقای دکتر مهدوی ص ۳۳۵)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پایان ربیع الثانی ۷۰۲ق؛ ۳گ (۱۳-۱۵)، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۴۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۲/۹-ف

نسخه اصل: اونیورسیته ش ۴۷۵۴ (فهرست آقای دکتر مهدوی ص ۳۳۵)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پایان ربیع الثانی۷۰۲ق؛ ۴گ (۸۶-۸۹)، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۴۰]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۸۵(آ)-۴۶۳/۸۵(ب)-ف

نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۲ ذیحجه ۷۵۳ق؛ در هامش؛ ۱ص (۲۸۶پ) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۱۶/۸۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [میراث شهاب: س۱۸ش۱ - ۵۷]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۲۳/۱۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲ص (۱۷۶-۱۷۷)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۱۹۸۰]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۶۴/۳۰-ف

نسخه اصل:ایاصوفیا ش۴۸۲۹؛بی‌کا،تا:قرن ۱۰ [فیلمها ف: ۱-۶۶۳]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۱۴

آغاز: بسمله. عاهد الله بتزکیة نفسه بمقدار ما وهب لها من قوتها لیخرجها من القوة الی الفعل عالماً من عوالم العقل فیه الهیئة المجردة من المادة؛ **انجام:** عاهدالله انه یسیر بهذه السیرة و یدین بهذه الدیانة کان الله له و وفقنا لما یتوخاه و السلام عن لانبی بعده. تم العهد. تمت.

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۶۲ق؛ تملک: مصطفی بن عبدالله در ۹۶۲، خلیفه سلطان در ۱۰۴۱، محمد طاهر پزشک تفرشی در ۱۱۳۵، محمد ابراهیم قزوینی در ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱ص (۴۶ر)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶ - ۲۴۰۱]

۸. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۷۶/۱۴-عکسی**
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۵ص (۱۳۷–۱۴۱) [عکسی ف: ۱ – ۲۷۴]
۹. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۲۹/۶۱**
آغاز: برابر۲
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج جگری مذهب، ۱ص (۱۶۷)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۲ – ۴۲]
۱۰. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۵۲/۱۱**
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** کان الله له و وفقه لما یتوخاه بمنه و فضله و سعة رحمته و هو حسبنا و نعم الوکیل.
خط: نستعلیق، کا: شهاب الدین علی حسنی حسینی طباطبائی شولستانی، تا: شنبه ۲۷ ذیقعده ۱۰۱۹ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۱ – ۳۰۹]
۱۱. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۷/۷**
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و السلام علی من اتبع الهدی. هذا آخر العهد. و الحمدلله رب العالمین.
بی‌کا، تا: ۱۰۶۳ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن، ۱گ (۴۹ر–۴۹پ)، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۷ – ۴۷۴]
۱۲. **تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۵۹/۱۲**
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۳ق [نشریه: ۲ – ۹۹]
۱۳. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۵/۶۴**
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** کان الله له و وفقه لما یتوخاه بمنه تمت المعاهدة
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۱ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۵ص (۳۰۷–۴۰۱)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۹ – ۳۷۴]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۳۷/۵۴
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ – ۴۱۸]
۱۴. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰۰/۸۰**
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** عاهد الله ان یسیر بهذه السیرة و یدین بهذه الدیانة، کان الله له و وفقه لما یتوخاه بمنه. تمت المعاهدة و الحمدلله رب العالمین ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، ۱گ (۲۰۶ر–۲۰۶پ)، ۲۵ سطر (۱۵×۲۹)، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۱۴ – ۹۲]
۱۵. **قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۷۱/۲**
آغاز: برابر۲ **انجام:** وفقنا الله لما نتوخاه و السلام علی من لا نبی بعده
خط: نستعلیق، کا: کمال الدین محمد تویسرکانی، تا: ۱۰۸۴ق؛ ۲گ (۳ر–۴ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۵ – ۲۹۵]
۱۶. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۶۱۲۳**
بی‌کا، تا: ۱۰۹۴ق، جا: اصفهان؛ جلد: میشن [الفبائی: – ۴۱۳]
۱۷. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۰/۸**
آغاز: برابر۲ **انجام:** لایقف علیه الناس عاهدالله ان یسیر بهذه السیرة و یدین بهذه الدیانة کان الله له و وفقه لما یتوخاه بمنه. تمت المعاهدة ...
خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم، تا: ۱۲۸۷ق، جا: تهران؛ ۲گ (۲۶پ–۲۷)، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۳ – ۱۴۳]
۱۸. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۷۲/۱۴**
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** عاهد الله ان بهذه السیرة و یدین بهذة الدیانة و فقها الله لما نتوخاه و السلم علی ما لانبی بعده تمت بعونه.
خط: نستعلیق، کا: محمد هاشمی، تا: رجب ۱۳۰۰ق، جا: طهران؛ جلد: تیماج، ۳گ (۱۷۰–۱۷۲)، ۱۸ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۹ – ۳۷۱]
۱۹. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۸۳/۴**
خط: نستعلیق، کا: آقا باستانی دردی، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج سرخ [ف: ۱۰ – ۱۶۳۶]
۲۰. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۱۴/۵**
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۰گ (۲۱پ–۳۰پ)، ۱۶سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۸ – ۷۴۹]
۲۱. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۳۸۱**
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** یا ایتها النفس المطمئنه ارجعی الی ربک راضیه مرضیه
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا [رایانه]
۲۲. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۹**
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: – ۴۱۳]
۲۳. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۴۴۸۴**
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: – ۵۳۳]
۲۴. **تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۹۱**
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ – ۱۶۲]

● **عهد** / بهائیت / فارسی
'ahd
بهاء الله، حسینعلی بن میرزا بزرگ، ۱۲۳۳–۱۳۰۹ قمری
bahā'-ol-lāh, hoseyn-'alī ebn-e mīrzā bozorg (1818-1892)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۵۶
آغاز: اگر افق اعلی از زخرف دنیا خالی است؛ **انجام:** انه لهو الفضال الکریم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: سمرقندی [الفبائی: – ۴۱۳]

● **عهد اردشیر بن بابک** / تاریخ ایران / عربی
'ahd-e ardešīr ebn-e bābak

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۵۹/۱
آغاز: ... بسمله، من اردشیر بن بابک ملک الملوک الی من یخلفه

بعقبه من ملوك فارس السلم و العافية؛ **انجام:** ممن يأتی عليه العهد من الامم الغابرة بعدی تم و الحمدلله كثيراً و صلی الله علی محمد و آله و طهرهم تطهيراً

خط: تعليق عربی، بی‌كا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: ابری فرنگی، ۶گ (۲ر-۷ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۶ - ۱۹]

● **عهد اشتر (ترجمه) = رموز الاماره** / شعر / فارسی

'ahd-e aštar (t.) = romūz-ol emāra

وقار شيرازی، احمد بن محمد شفيع،۱۲۳۲-۱۲۹۸قمری

vaqār-e šīrāzī, ahmad ebn-e mohammad šafī' (1817-1881)

وابسته به: عهدنامه مالك اشتر؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)

ترجمه و گزارشی است منظوم از نامه علی (ع) به مالك اشتر از وقار بن وصال شيرازی. پيش از آغاز ترجمه، در توحيد و منقبت پيامبر و علی و سبب نظم اين نامه، ستايش از پادشاه جمجاه گيتی ستان، و صدرات صدر اعظم روزگار و معتمد الدوله اشعاری سروده است. (احمد منزوی)

چاپ: شيراز، ۱۲۷۴ق، چاپ سنگی؛ شيراز، ۱۳۳۱ق، با مقدمه ناصرالدين ابن همت ابن الوقار ملقب به ناصر همايون؛ به كوشش دكتر محمود طاوسی، شيراز، ۱۳۶۳، مؤسسه صحافی لوكس «نويد»

[دنا ۶۷۷/۷؛ الذريعه ۹: ۱۲۷۶ و ۱۳: ۳۷۴؛ فهرست مشار ۸۴۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰۴

آغاز: بسمله. در توحيد و كيفيت آفرينش. سپاس و ستايش در آغاز كار ×× نشايد جز از پاك پروردگار / يگانه خداوند بالا و پست ×× كه سرمايه دارد از او هر چه هست؛ **انجام:** در اين قالب گفته پهلوی ×× يكی جام از و ساختم خسروی / شهنشاه را مايه هوش باد ×× ازين جام هر می‌خورد نوش باد

خط: نستعليق، كا: وقار شيرازی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تيماج قهوه‌ای، ۲۸گ، ۱۳سطر (۶×۱۳) [ف: ۱۴ - ۱۲۹]

۲. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۶۱۵۲

آغاز: بسمله، بنام خداوند بالا و پست ×× كه از هستيش هست شد هر چه هست / خداوند كارآگه راز دان ×× برو آشكار، آشكار و نهان؛ **انجام:** در اين قالب از گفته پهلوی ×× يكی جام از او ساختن خسروی / شهنشاه را مايه هوش باد ×× ازين جام هر می‌خورد نوش باد

خط: نسخ، كا: علاءالدين حسين متخلص به همتی، تا: ربيع الاول ۱۲۹۸ق؛ مجدول؛ كاغذ: ترمه، ۳۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۳۴/۲سم [ف: ۲ - ۱۳۹]

● **عهد الست** / عرفان و تصوف / فارسی

'ahd-e alast

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری

ne'mat-ol-lāh-e valī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1330 - 1431)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۶۴/۳۵

خط: نستعليق، بی‌كا، تا: ۱۱۳۴ق؛ ۲ص (۳۴۴-۳۴۵)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۵۲۱]

← عهد حسام ← سفرنامه خوزستان

● **عهد الطايع الی ابی احمد حسين بن موسی العلوی انشاء الصابی فی اعطائه نقابة الطالبين** / ادبيات / عربی

'ahd-uṭ ṭāyi' ilā abī aḥmad ḥusayn ibn-i mūsā al-'alawī inšā'-uṣ ṣābī fī i'ṭā'-i-h niqābat-aṭ ṭālibīn

صابی، ابراهيم بن هلال، ۳۱۳؟ - ۳۸۴ قمری

sābī, ebrāhīm ebn-e helāl (926 - 995)

اين رساله شامل صورت عهد «عبد الله عبد الكريم الطالع لله» از خلفای عباسی است كه حكم ولايت موقوفات بصر و مناطق اطراف دجله را به شريف ابی احمد حسين بن موسی علوی ــ كه ظاهراً پدر شريف رضی باشد ــ می‌سپارد و به انشای ابواسحاق صابی است.

۱. تهران؛ ادبيات؛ شماره نسخه:۷۴/۲۷ ـ ب

خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۱۲؛ ۲۷ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۱ - ۱۵۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۰۴/۷

آغاز: صورة عهد الطائع الی الشريف ابی احمد ... هذا ما عهد عبد الله عبد الكريم الطائع لله؛ **انجام:** و كنت فيه برايه و امره مقتديا ان شاأ الله

خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۲۸ و ۲۹)، ۱۹ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۲۸ - ۴۶۲]

● **عهد الطايع الی ابی بكر احمد بن محمد بن هاشم فی اقامة الصلوة و المظالم و نقابة العباسين بسر من رای و طريق موصل** / نامه‌نگاری / عربی

'ahd-uṭ ṭāyi' ilā abi-bakr aḥmad ibn-i muḥammad ibn-i hāšim fī iqāmat-iṣ ṣalāt wa-l maẓālim wa niqābat-il 'abbāsīn bi-surr-i man ra'ā wa ṭarīq-i mūṣil

تهران؛ ادبيات؛ شماره نسخه:۷۴/۲۹ ـ ب

خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۱۲؛ ۲۷ سطر (۹×۱۸)، اندازه:

۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۱ – ۱۵۶]

● **عهد الطایع الی الشریف ابی احمد حسین بن موسی فی المظالم** / نامه‌نگاری / عربی
'ahd-uṭ ṭāyi' ila-š šarīf abi-aḥmad ḥusayn ibn-i mūsā fi-l maẓālim

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۴/۳۰ ـ ب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲۷ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۱ – ۱۵۶]

● **عهد الطایع الی الشریف ابی احمد فی اوقاف مدینة و سوادها انشاء الصابی** / نامه‌نگاری / عربی
'ahd-uṭ ṭāyi' ila-š šarīf abī aḥmad fī awqāf-i madīna wa sawād-i-hā inšā'-iṣ ṣābī
صابی، ابراهیم بن هلال، ۳۱۳؟ – ۳۸۴ قمری
sābī, ebrāhīm ebn-e helāl (926 - 995)

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۴/۳۲ ـ ب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۸گ (۱۵۱پ–۱۵۸ر)، ۲۷ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۱ – ۱۵۶]

● **عهد الطایع الی الشریف الرضی من انشاء الصابی** / نامه‌نگاری / عربی
'ahd-uṭ ṭāyi' ila-š šarīf-ir raḍī min inšā'-iṣ ṣābī
صابی، ابراهیم بن هلال، ۳۱۳؟ – ۳۸۴ قمری
sābī, ebrāhīm ebn-e helāl (926 - 995)
درباره نقابت طالبیان و پرداختن به کارهای مساجد و جانشینی پدر در کار مآلم و حج مورخ آغاز شعبان ۳۸۰ق.

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۴/۹ ـ ب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۹۲پ–۹۴پ)، ۲۷ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۱ – ۱۵۵]

● **عهد الطایع الی قاضی ابی الحسین بن معروف** / ادبیات / عربی
'ahd-uṭ ṭāyi' ilā qāḍī abi-l-ḥusayn ibn-i ma'rūf
صابی، ابراهیم بن هلال، ۳۱۳؟ – ۳۸۴ قمری
sābī, ebrāhīm ebn-e helāl (926 - 995)

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶/۷۴/۳ ـ ب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، ۲۷ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۱ – ۱۵۵]

● **عهد الطایع الیه فی اوقاف بصرة و کور دجلة** / نامه‌نگاری / عربی
'ahd-uṭ ṭāyi' ilayh fī awqāf-i baṣra wa kūr dijla

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۴/۳۱ ـ ب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲۷ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۱ – ۱۵۶]

● **عهد الطایع الیه فی سوق الحجاج الی مکة** / نامه‌نگاری / عربی
'ahd-uṭ ṭāyi' ilayh fī sūq-il ḥujjāj ilā makka

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷۴/۲۸ ـ ب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲۷ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۱ – ۱۵۶]

← العهد فی تزکیة النفس > معرفة النفس و احوال المعاد (الف)
← العهد فی تزکیة النفس > العهد
← العهد الذی کتبه المأمون للرضا > طومار امیرالمؤمنین مأمون برای امام رضا در ۲۰۱

● **العهد الذی کتبه عمر ابن الخطاب** / تاریخ اسلام / عربی
al-'ahd-ul-laḏī kataba-hū 'umar ibn-il xaṭṭāb
عهدی که عمر بن خطاب به معاویه که والی شام بوده است نوشته و این عهد را جمال الدین علی بن عبدالحمید حسینی در بیان جواب از صاحب الکشاف ذکر کرده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۲۰/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۳گ (۱۰۵پ–۱۱۷پ)، ۱۸ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۴۰۱]

● **عهد المطیع بالله الی ابی تغلب بن ناصر الدولة ابی محمد بن حمدان** / ادبیات / عربی
'ahd-ul muṭī'-i bi-l-lāh ilā abī-taġlib ibn-i nāṣir-id-dawla abī muḥammad ibn-i ḥamdān
صابی، ابراهیم بن هلال، ۳۱۳؟ – ۳۸۴ قمری
sābī, ebrāhīm ebn-e helāl (926 - 995)

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶/۷۴/۲ ـ ب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، ۲۷ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۱ – ۱۵۵]

● **عهدنامه** / اسناد / فارسی

'ahd-nāme

اهواز؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق [میراث اسلامی: ۵ - ۵۹۰]

● **عهدنامه** / اسناد / ترکی

'ahd-nāme

سند ترکی است مشتمل بر عهدنامه‌ای برای تبعه ایرانی و ترکیه با مضمون آن‌که در دست هر گونه نزاع و دعوی باید قانون کشور مطبوع رفتار شود.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۴۳
خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۶۹ق؛ بدون حاشیه اصل سند است، امضای پائین مهر با آب طلا: «المحروسه قسطنطنیه»؛ ابعاد متن ۵/۶۵×۹/۹، اندازه: ۷/۳×۱۴/۵سم [ف: ۱۹ - ۴۵۹]

● **عهدنامه** / متفرقه / عربی

'ahd-nāme

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۵۸/۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳-۱۲۶۴ق؛ دو دعای کوتاه منظوم یکی به فارسی و دیگری به عربی؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۱ص (۱۶۴)، ۲۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۷/۱ - ۸۵]

● **عهدنامه** / اسناد / فارسی

'ahd-nāme

چند پیمان و معاهده و قرارداد و پرتکل و نامه دولتی است بدین‌گونه: ۱. پیمان روس و ایران در ۱۲۳۴؛ ۲. فهرست مرزهای میان دو کشور روس و ایران؛ ۳. مرزهای خراسان، معاهده ۱۲۹۹ مورخ ۱۳۰۳ق؛ ۴. پرتکل مرزهای ایران و ماوراء خزر در ۱۳۰۳؛ ۵. قرارداد و هشت پرتکل دیها و روستاهای مرزی ترکمانیه و خراسان در ۱۳۰۱؛ ۶. قرارنامه راه اواجق؛ ۷. قرارنامه رود کارون؛ ۸ نامه‌ای که به سفرای خارجه در ۱۳۰۶ و ۱۲۹۰ق نوشته شده است؛ ۹. قرارداد بانک شاهی؛ ۱۰. قرارداد مریضخانه ینگ دنیائی؛ ۱۱. نامه سلطان سلیمان به شاه طهماسب؛ ۱۲. نامه شاه صفی در پاسخ سلطان مراد؛ ۱۳. عهدنامه شاه صفی از منشآت فریدون بیک؛ ۱۴. نامه سلطان عثمانی به شاه طهماسب؛ ۱۵. امتیاز نامه لاتری؛ ۱۶. قرارداد راه‌های آبی و آهنی در رجب ۱۳۰۶؛ ۱۷. یادداشت روس در ۱۳۰۸ق و پاسخ ایران؛ ۱۸. نامه روس در ۱۳۰۸ و پاسخ آن؛ ۱۹. عهدنامه فیروزه و حصار دره با روس در ۱۳۱۰. ۲۰. عهدنامه فیروزه و حصارره با روس در ۱۸۹۳؛ ۲۱. پرتکل فیروزه و حصار دره؛ ۲۲. پرتکل مرزهای سرخس و ذوالفقار؛ ۲۳. پرتکل آب هری رود در سرخس؛ ۲۴. مرزهای خراسان در ۱۳۱۲.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۲۳۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ اندازه: ۱۲×۱۳سم [ف: ۵ - ۳۳۹]

● **عهدنامه** / اخلاق / فارسی

'ahd-nāme

رساله‌ای کوتاه در بیان عهد و پیمان‌هایی است که مؤلف با خداوند بسته و از او خواسته توفیق عمل و پایبندی بدان را به او بدهد. مفاد عهدنامه درباره توحید، عمل صالح و کردار نیکو و اعتقادات صحیح می‌باشد.

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۶۶۴/۴
آغاز: این چند ورقه ایست درباب عهدهایی که با خدای خود تعالی شأنه می‌نمایم که ان شاء الله تعالی آنها را فراموش ننمایم و گاهی که هموم و غموم بر من مستولی گردد رجوع بانها نمایم ... خداوندا با تو عهد می‌کنم که در همه اوقات و حالات؛ **انجام:** خداوندا با تو عهد می‌کنم که از جنون خلاصم، جنون را با من چکار است جنون رانده درگاه توست او را با تو نسبتی و ذکری و گفت و شنیدی و عهدی و میثاقی نیست پس ما را بدار برضای خود و از غضب خود باز دار بمحمد و آله
خط: نسخ، کا: محمدجواد بن محمد یزدی نجفی، تا: قرن ۱۴؛ در ادامه رساله در چند برگ نصایح ماخوذ از زبور که از حیات القلوب مجلسی اقتباس شده آمده؛ ۱۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۱۱]

● **عهدنامه** / اسناد / فارسی

'ahd-nāme

صلح نامه‌ای است که مسوده نموده مصحوب مهدیخان سلطان عرب نزد عبد العزیز خان والی ترکستان فرستاده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۲/۱۲
آغاز: محمد ت بیرون از قیاس مؤلف القلوبی را سزاست که از التیام دو حرف کن، بیگانگان اضداد اربعه را با هم در مقام توافق داشته؛ **انجام:** و ثواب این خیر مستقر و این امر مستمر بروزگار فرخنده آثار این دو برگزیده حضرت پرودگار و ملاذ و ملجاء صغار و کبار مادام اللیل و النهار و اصل گردد فمن بدله ماسمعه فانما اثمه علی اللذین یبدلونه و الصلوة ...
بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۱۸پ-۲۰پ) [ف: ۱۵ - ۲۴۹]

← عهدنامه ارزنة الروم اخیره ← عهدنامه ایران و عثمانی (ارزنة الروم)
← عهدنامه ارزنة الروم اولی ← عهدنامه ایران و عثمانی (میان

فتحعلی شاه و سلطان محمود)

● **عهدنامه امام زمان (ترجمه)** / دعا / فارسی
'ahd-nāme-ye emām-e zamān (t.)
به درخواست: آقا حسینعلی بن میرزا محمداسماعیل
ترجمه‌ای است از دعای عهد «اللهم رب النور العظیم ورب الکرسی الرفیع ...».

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۹۸/۲-۲۳/۲۱۸
آغاز: الحمدلله الذی اوضح احکامه لعباده یسراً علیهم و امتنانا لهم و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطیبین الطاهرین الذین ... اما بعد چنین گوید العبد المجرم الاسیر الفانی؛ **انجام:** ما را کی استحقاق این بود که چشمهای خود را مکحل و مجلا سازیم به نور کبریایی و جلال توای رحم دارترین رحم کنندگان العجل العجل العجل یا صاحب الزمان یعنی تعجیل فرما تعجیل فرما ای صاحب الزمان علیه السلام
خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: اسلیمی روغنی، ۱۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲ – ۸۸۳]

● **عهدنامه امیرالمؤمنین (ع) با ارمنیان (ترجمه)** / حدیث / فارسی
'ahd-nāme-ye jenāb-e amīr 'alay-he-s-salām bā tāyefe-ye arāmane
منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، - ۴۰ قمری
(mansūb be) 'alī ebn-e abī tāleb, emām-e avval (- 661)
ترجمه عهدنامه‌ای است که هشام بن عتبه بن وقاص به فرموده حضرت علی بن ابی طالب (ع) به خط کوفی در دیر حزقیل شهیر به ذی الکفل در صفر سال ۴۰ هجری نوشته است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۵/۱
آغاز: الحمدالله رب العالمین الصلوة و السلام علی خاتم النبیین محمد و آله الطاهرین. این کلمات ترجمه عهدنامه ای است که هشام ابن عتبه وقاص به فرموده حضرت ... علی بن ابی طالب ... به خط کوفی بر حزقیل الشهیر بذی الکفل نوشته در شهر صفر سنه اربعین من الهجرة. به درستی که جماعتی از علماء طائفه ارامن و اهل ذمه و صحبت که بودند بعضی از آن جماعت عاقب سید عبدالشبوح؛ **انجام:** رعایت کنند این را و محافظت نمایند همیشه تا این که برپا باشد زمان ساعت و اخر دنیا و الحمدالله رب العالمین و السلم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «یا فتح الله ۱۲۸۳» (بیضی)؛ خریداری از محمد رثانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۳پ-۶پ)، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱/۳سم [ف: ۲۹/۱ – ۱۵۲]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۳۲/۱
آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین؛ **انجام:** و بر مسلمانان است که رعایت کنند این را و محافظت نمایند همیشه تا این که برآید زمان و ساعت آخر شود دنیا، الحمدلله رب العالمین
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳گ (۱پ-۳پ)، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ – ۵۱۷]

● **عهدنامه انگلیس با شاه شجاع** / اسناد / فارسی
'ahd-nāme-ye engelīs bā šāh šojā'

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۸۴/۳
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی منشی کوچک تفرشی، تا: ۱۲۹۷ق [ف: ۷ – ۳۸]

● **عهدنامه انگلیس و افغانستان** / اسناد / فارسی
'ahd-nāme-ye engelīs va afqānestān
عهدنامه انگلیس و افغانستان مورخ ۳۰ مه ۱۸۷۹م.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۸۴/۶
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی منشی کوچک تفرشی، تا: ۱۲۹۷ق [ف: ۷ – ۳۸]

● **عهدنامه انگلیس و چین** / اسناد / فارسی
'ahd-nāme-ye engelīs va čīn

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۰۳۰
آغاز: عهدنامه جدیده دولت انگلیس با دولت چین موافق روزنامه‌های لندن که از وزارت خارجه آن دولت گرفته منتشر ساختند و عهدنامه مزبور مشتمل بر پنجاه و شش فصل است. فصل اول تصدیق بر استقراری عهدنامه‌های سابق؛ **انجام:** عساکر انگلیس پیش از آن که تنخواه از دولت چین تمام و کمال کارسازی نشود سواحل و شهر کانتون را تخلیه نخواهد کرد.
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۱۰گ، ۱۳ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲۰ – ۵۸۷]

● **عهدنامه ایران و آلمان** / اسناد / فارسی
'ahd-nāme-ye īrān va ālmān
در زمان ناصرالدین شاه در پطرزبروغ به توسط میرزا عبدالرحیم خان ساعد الملک وزیر مختار دولت ایران و مقیم در پطرز بورغ و پرنس هانری وزیر مختار دولت آلمان مقیم در پطرز بورغ در ۲۱ فصل تاریخ ۱۱ ژوئن فرانسه – ۱۸۷۳ عیسوی و روز چهارشنبه ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۹۰ق.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۱۳
خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۹ص (۳۲-۴۰) [ف: ۷ - ۱۱۵]

● عهدنامه ایران و آمریکای شمالی / اسناد / فارسی
'ahd-nāme-ye īrān va āmrīkā-ye šomālī

غیر همانند:
۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۳۵
ینگی دنیا که فرخ خان امین الملک در هشت فصل مورخ ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۷۰؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵گ (۱۰۱ پ - ۱۰۵ر) [ف: ۷ - ۵۴]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۷۱
در عهد ناصرالدین شاه و به واسطه فرخ خان امین الملک سفیر کبیر، مورخ ۱۲۷۳ق؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۷ص (۱۸۶۳- ۱۸۶۹) [مختصر ف: - ۵۶۰]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۹۷/۱۵
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [ف: ۴۳ - ۶۹]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۸/۲۶
آغاز: چون اعلی حضرت کیوان رفعت خورشید رایت فلک رتبت گردون حشمت خسرو اعظم خدیو انجم؛ **انجام:** که در دو نسخه به زبان پارسی و انگلیسی به تاریخ هزار و دویست و هفتاد و سه هجری مطابق هزار و هشتصد و پنجاه و شش عیسوی در اسلامبول مرقوم گردید
عهدنامه دولت ایران با دولت جمهوریه ینگی دنیای شمالی، در ۱۲۷۳ق در اسلامبول؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ جلد: چرم مذهب، ۵ص (۱۹۹-۲۰۳)، اندازه: ۱۲/۶×۲۱/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۹۵]
۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۱۴
در پاریس در زمان نارالدین شاه قاجار توسط امین الملک فرخ خان (۴۰-۴۵) در زمان ناصرالدین شاه درتاریخ ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۷۳ق مطابق ۱۸۵۶م در اسلامبول دردو نسخه فارسی و انگلیسی در ۸ فصل؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی،تا:۱۶جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛۶ص(۴۰-۴۵)[ف:۷ - ۱۱۵]

● عهدنامه ایران و اسپانیول / اسناد / فارسی
'ahd-nāme-ye īrān va espānīyol

غیر همانند:
۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۹۲/۱۱
آغاز: حمدله. دولت علیه ایران و دولت بهیه اسپانیول بجهت ملاحظه صرفه و صلاح تجاور و رعیت مملکتین؛ **انجام:** و سنه ۱۲۶۲ عیسوی (شاید ۱۸۶۲) ...
در مورد مسائل بازرگانی، در هفت ماده، مورخ ۲۰ محرم ۱۲۵۸؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مخمل سبز، ۳گ (۲۵پ-۲۷پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۹ - ۳۱۳]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۲۴
در هفت ماده مورخ ۲۰ محرم ۱۲۵۸؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳گ (۶۶ر-۶۸ر) [ف: ۷ - ۵۴]

● عهدنامه ایران و اطریش / اسناد / فارسی
'ahd-nāme-ye īrān va otrīš

غیر همانند:
۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۳۲
در بازرگانی و اقامت اتباع دو دولت در چهارده فصل مورخ ۸ ذیحجه ۱۲۷۳؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷گ (۸۹ر - ۹۵ر) [ف: ۷ - ۵۴]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۷۰
عهدنامه بین ایران و اوستریا در عهد ناصرالدین شاه به واسطه فرخ خان امین الملک سفیر کبیر ایران در عثمانی و مسیو بارون ژوزف الکسندر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۱۰ص (۱۸۵۴- ۱۸۶۳) [مختصر ف: - ۵۶۲]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۹۷/۱۶
عهدنامه با اطریش در سال ۱۲۷۳؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [ف: ۴۳ - ۶۹]
۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۱۹
در زمان ناصرالدین شاه و لئوپلد در پاریس توسط امین الملک فرخ خان در ۱۴ فصل با تاریخ ۱۸ ذیحجه ۱۲۷۳ق سال نهم سلطنت ناصرالدین شاه؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۷ص (۵۴-۶۰) [ف: ۷ - ۱۱۵]

● عهدنامه ایران و امام مسقط / اسناد / فارسی
'ahd-nāme-ye īrān va emām-e masqat

در چهارده ماده یا شرط در تاریخ شعبان ۱۲۷۲ق، در عنوان آمده «ترجمه مکاتیب العجم علی ید جرجس تاجر صاحب» و چنین است: «صورة الشرایط التی ینبغی من امام مسقط من اولیاء دولة ایران ان یتقبلها و بعد القبول حکومة بندر عباس و توابعها جزیر تین البحیریه و محال عیسین و تارتان و شمیل و مینا و بیابان هذه المحال المذکورة ملک مختص لدوله العلیة لکل احد من مشایخ الاعراب جناب الامام یراه صلاح فی تولیه الی مدة عشرین سنة تکون فی تصرفه».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۰۷
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اصل، با ۶ ص سفید؛ ۴گ، ۲۵ سطر (۸×۲۹)، اندازه: ۱۱×۳۲سم [ف: ۱۷ - ۳۶۵]

● **عهدنامه ایران و انگلیس** / اسناد / فارسی
'ahd-nāme-ye īrān va engelīs
بین میرزا محمد شفیع صدر اعظم و سر هرفورد جانس سفیر انگلیس با دستخط عباس میرزا.
تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۶۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۷ص (۱۸۲۵-۱۸۳۱) [مختصر ف: - ۵۶۲]

● **عهدنامه ایران و انگلیس (۱۰۲۶)** / اسناد / فارسی
'ahd-nāme-ye īrān va engelīs (1038)
عهدنامه میان دولتین ایران و انگلیس، در مورد تبادل سفیر، و استفاده از بنادر، و آزادی مذهب مردم و بازرگانان انگلیسی، و حمل اسلحه از جانب آنان، خانه مسکونی سفیر در اصفهان و اینکه خانه او را در موقع مسافرت بدیگری واگذار نکنند، و این که اگر از وابستگان سفارت بی‌حسابی سر زد او را به سفیر بسپارند که تنبیه نماید و جز آنها. این قرارداد مورخ رمضان ۱۰۲۶ق است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۳۲/۳
آغاز: فرمان همایون شرف نفاذ یافت، آنکه چون دراین اوقات از زمره سلاطین عظیم الشأن فرنگ عالیجناب ... قدوة الخواقین الکرام العیسویة اعنی پادشاه ... ممالك انگلیترا؛ **انجام:** تحریراً فی شهر رمضان المبارك سنة ست و عشرین و الف مهر و امضاء
خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳گ (۲۴۷پ-۲۴۹ر)، اندازه: ۱۳/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۴ - ۳۴۹]

● **عهدنامه ایران و انگلیس (۱۰۳۸)** / اسناد / فارسی
'ahd-nāme-ye īrān va engelīs (1038)
میان ایران و انگلیس، که در غره ذیحجه ۱۰۳۸ق تحریر یافته است، در مورد ایلچی، بازرگانی، کشتی‌رانی، قونصول و تفنگچی‌های او، فرزندانی که از پدر انگلیسی و مادر ایرانی به وجود آید و جز آنها.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۳۲/۴
آغاز: فرمان همایون شرف نفاذ یافت که چون قبل از این از زمره سلاطین عظیم الشأن فرنگ ... نبذة السلاطین العظام العیسویه و الخواقین الکرام المسیحیه اعنی پادشاه ... ممالك انکلیترا و اسکاسیا و فرنسیا و ایرلندا؛ **انجام:** و چون بمهر ... اشرف اقدس اعلی موشح و محلی گردید ، اعتماد را در ... غره شهر ذیحجة الحرام سنة ۱۰۳۸
خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۳گ (۲۴۹ر-۲۵۱پ) ، اندازه: ۱۳/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۴ - ۳۵۰]

● **عهدنامه ایران و انگلیس (۱۲۲۴)** / اسناد / فارسی
'ahd-nāme-ye īrān va engelīs (1224)
در هشت فصل، مورخ ۲۰ محرم ۱۲۲۴ در مورد الغای عهدنامه‌های ایران و کشورهای دیگر فرنگی که برخلاف منافع انگلیس باشد و مسأله افغانستان.
آغاز: چون در این اوان سعادت نشان، سفیر روشن ضمیر صاحب تدبیر

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** شهر محرم الحرام سنه ۱۲۲۴ من الهجرة المصطفویة
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۱پ-۴ر)، ۱۵ سطر [ف: ۷ - ۵۱]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۹۲/۱۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ما که و کلامی میباشیم براستی و استحکام این عهدنامه مبارکه میمونه دستخط و مهر گذاشته ایم
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۵۰-۵۳ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۹ - ۳۱۴]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۱
در زمان فتحعلیشاه قاجار توسط مستر جانسن و میرزا محمد شفیع در طهران در هشت فصل در تاریخ ۱۹ ماه مارچ ۱۸۵۹م و ۲۵ محرم۱۲۲۴ق ؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی،تا:۱۶جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۴ص (۱-۴) [ف: ۷ - ۱۱۳]

● **عهدنامه ایران و انگلیس (۱۲۲۷)** / اسناد / فارسی
'ahd-nāme-ye īrān va engelīs (1227)
اوزلی ، گور، ۱۷۷۰ - ۱۸۴۴ میلادی
Ūzeley, gor (1770 - 1844)
در زمان فتحعلی شاه قاجار توسط میرزا محمد شفیع و محمد حسن خان و مستر آلس و سر گور اوزلی ایلچی دولت انگلیس در ۱۱ فصل در تاریخ چهاردهم مارچ ۱۸۱۲م و ۲۹ صفر ۱۲۲۷ق منعقد شده است.
آغاز: الحمدلله الوافی الکافی، اما بعد، این خجسته اوراق دست گلیست از گلزار وفاق

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** تحریراً فی دارالخلافة طهران صانها الله عن الحدثان.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۴ر-۷پ)، ۱۵ سطر [ف: ۷ - ۵۱]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۹۲/۱۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** تحریرا فی دارالخلاف، طهران، صانها الله تعالی عن الحدثان
در پایان صورت شرحی آمده است از عباس میرزا ولیعهد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مخمل سبز، ۴گ (۵۳ر-

۵۷ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۹ - ۳۱۴]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۲

خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۶ص (۵-۱۰) [ف: ۷ - ۱۱۳]

● عهدنامه ایران و انگلیس (۱۲۲۹) / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va engelīs (1229)

در زمان فتحعلی شاه قاجار توسط میرزا محمد شفیع صدر اعظم و محمد حسن خان مستوفی الممالک و مستر آلس، در نه فصل مورخ ۱۲ ذیحجه ۱۲۲۹ق مطابق ۲۵ نوامبر ۱۸۱۲م در تهران در مورد هندوستان و افغانستان، دنباله عهدنامه پیشین است.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۳

آغاز: اولیاء دولت علیه ایران برخود لازم داشته اند که از تاریخ این عهدنامه؛ **انجام:** ۱۸۱۲ عیسوی ... فی دارالخلافة طهران

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۷پ-۱۰پ)، ۱۵ سطر [ف: ۷ - ۵۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۹۲/۲

آغاز: صورت عهدنامه که بادولت بهیه انگلیس در دفعه ثانی بتوسط مستر ... ایلچی دولت مزبور بسته شده؛ **انجام:** بتاریخ دوازدهم شهر ذیحجة الحرام سنه ۱۲۲۹ ... مطابق ماه نوامبر سنه ۱۸۱۲ عیسوی

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۴پ-۷ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۹ - ۳۱۱]

۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۸۸/۱

آغاز: الحمدلله الکافی الوافی، اما بعد، این خجسته اوراق دسته گلی است که از گلزار بی خار وفاق رسته

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ ۵گ (۱پ-۵ر)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۱۱۱]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۳

خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۴ص (۱۰-۱۳) [ف: ۷ - ۱۱۴]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۹۶/۷

در ۱۱ فصل؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۳۶۳]

● عهدنامه ایران و انگلیس (۱۲۵۷) / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va engelīs (1257)

عهدنامه بازرگانی میان ایران و انگلیس در عهد محمد شاه قاجار در دو فصل که در ۱۲ رمضان ۱۲۵۷ق مطابق اکتبر ۱۸۴۱م در شهر تهران توسط میرزا ابوالحسن خان به امضا رسیده است.

آغاز: چون به یمن الطاف خداوند یگانه جلت نعمائه و عظمت آلائه از روزی که عهد الفت ما بین دو دولت ذی شوکت ایران و انگلیس

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** اکتوبر ۱۸۴۱ عیسوی

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۱۱ر-۱۲پ)، ۱۵ سطر [ف: ۷ - ۵۲]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۹۲/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بتاریخ ۱۲ رمضان المبارک سنه ۱۲۵۸ ... اکتبر ۱۸۴۱ عیسوی

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۷پ-۸پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۹ - ۳۱۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۰/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** در مملکت ایران صانها الله عن الحدثان خواهد بود این عهدنامه تجارت را ما که وکلای مختار ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول مذهب محرر؛ ۴گ (۳۲پ-۳۵ر)، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۸ - ۲۳۱]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۲۶/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** بخط و مهر خود مختوم و مرقوم نمودیم.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: میشن سبز، ۲گ (۱۲پ-۱۳ر)، اندازه: ۲۱/۹×۲۵سم [ف: ۷ - ۳۴۷]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۶۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۳ص (۱۸۳۱-۱۸۳۳) [مختصر ف: - ۵۶۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۸/۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** این عهدنامه تجارت ما که وکلای مختار دولتین هستیم در دارالخلافه طهران ۱۲۵۷ هجری به خط و مهر خود مرقوم و مختوم نمودیم

خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ ۲ص (۱۹۴-۱۹۵)، اندازه: ۱۲/۶×۲۱/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۹۵]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۵

خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۳ص (۱۶-۱۸) [ف: ۷ - ۱۱۴]

● عهدنامه ایران و انگلیس (۱۲۶۷) / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va engelīs (1267)

قرارنامه میان دولت ایران و انگلیس در باب غلام و کنیز و مسأله برده‌فروشی در خلیج فارس در زمان ناصرالدین شاه قاجار مورخ غره ربیع الاول ۱۲۶۷ در تهران، که به مدت یازده سال از تاریخ عقد عهدنامه معتبر خواهد بود.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۶

آغاز: دولت ایران و قرار می‌دهد که کشتیهای جنگی دولت انگلیس و کمپانی تا مدت یازده سال مأذون می‌باشد ... کشتیهای تجارتی ایران را ... تفحص نمایند؛ **انجام:** شهر شوال ۱۲۶۷

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۱۲پ-۱۳پ)، ۱۵ سطر [ف: ۷ - ۵۲]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۶

خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۲ص (۱۸-۱۹) [ف: ۷ - ۱۱۴]

● **عهدنامه ایران و انگلیس (۱۲۶۹)** / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va engelīs (1269)

قرارداد بین دولت ایران با میشل صاحب وزیر مختار انگلیس در باب هرات در زمان ناصرالدین شاه که مورخ ۱۲۶۹ در تهران منعقد شده است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۶۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۴ص (۱۸۳۵-۱۸۳۸) [مختصر ف: - ۶۱۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۸

خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۲ص (۲۱-۲۲) [ف: ۷ - ۱۱۴]

● **عهدنامه ایران و انگلیس (۱۲۷۹)** / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va engelīs (1279)

میان مظفرالدوله و سردار کهندل درباره قندهار که در ذیحجه ۱۲۷۹ق بسته شده است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۱۴

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۳۸پ-۳۹پ)، ۱۵ سطر [ف: ۷ - ۵۳]

● **عهدنامه ایران و انگلیس (۱۲۹۹)** / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va engelīs (1299)

قرارنامه میان دولت ایران و دولت انگلیس در زمان ناصرالدین شاه و ملکه ویکتوریا توسط میرزا سعید خان، در باب غلام و کنیز در ۵ فصل، در طهران، در تاریخ ۱۱ ربیع الثانی ۱۲۹۹ق مطابق مارس ۱۸۸۲م در چهار نسخه.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۱۱

خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۳ص (هامش ۱۸-۲۰) [ف: ۷ - ۱۱۴]

● **عهدنامه ایران و انگلیس درباره هرات** / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va engelīs darbāre-ye harāt

عهدنامه ایران و انگلیس درباره هرات.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۷

آغاز: دولت ایران قرار می‌دهد که وجهاً من الوجوه قشون به خاک هرات نفرستد؛ **انجام:** به شاه زاده حاکم خراسان صادر می‌کند که جاری سازد

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۱۳پ-۱۴پ)، ۱۵ سطر [ف: ۷ - ۵۲]

● **عهدنامه ایران و ایتالیا** / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va ītalīyā

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۲۷

در باره بازرگانی و اقامت اتباع دو دولت گویا در هشت فصل. مورخ ۲۵ ربیع الاول ۱۲۷۹؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، ۴گ (۷۲ر-۷۵ر) [ف: ۷ - ۵۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۸۱

عهدنامه ایران و ایتالیا سال ۱۲۷۹ق- ۱۸۹۲م به انضمام فصول ملحقه به آن در عهد ناصرالدین شاه به واسطه میرزا سعیدخان وزیر خارجه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۱۰ص (۱۹۱۰ - ۱۹۱۹) [مختصر ف: - ۵۶۱]

● **عهدنامه ایران و بلژیک (۱۲۵۷)** / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va belžīk (1257)

عهدنامه ایران و بلژیک (بلجیک) در زمان محمد شاه قاجار توسط حاجی میرزا آقاسی در ۷ ماده در تاریخ روز چهارشنبه ۲۵ جمادی الثانی ۱۲۵۷ق مطابق ۱۴ جولای ۱۸۴۱م در اسلامبول.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۹۷/۱۲

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [ف: ۴۳ - ۶۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۸/۲۵

آغاز: اعلی حضرت کیوان رفعت مشتری سیرت بهرام سطوت خورشید شوکت ناهید بهجت عطارد فطنت؛ **انجام:** در عهدنامه مبارکه که سابقا منعقد گشته است لفظا و لفظ مندرج شده بتاریخ ۱۲۵۷ در اسلامبول مبادله گردید

بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ جلد: چرم مذهب، ۴ص (۱۹۵-۱۹۸)، اندازه: ۱۲/۶×۲۱/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۹۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۷۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۴ص (۱۸۶۹-۱۸۷۲) [مختصر ف: - ۵۶۱]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۱۵

خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۳ ص (۴۶-۴۸) [ف: ۷ - ۱۱۵]

● **عهدنامه ایران و بلژیک (۱۲۷۳)** / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va belžīk (1273)

عهدنامه ایران و بلژیک در زمان ناصرالدین شاه و لئوپلد پادشاه بلژیک در بروکسل در نه فصل که توسط امین الملک فرخ خان سفیر کبیر ایران در عثمانی در نهم ذیحجه ۱۲۷۳ق امضاء شده است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۷۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۵ص (۱۸۷۲-۱۸۷۶) [مختصر ف: - ۵۶۱]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۹۷/۱۳
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [ف: ۴۳ - ۶۹]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۱۷
خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۳ص (۴۹-۵۱) [ف: ۷ - ۱۱۵]

● عهدنامه ایران و پروس، سال ۱۲۷۳ق (۱۸۰۷) / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va perūs, sāl-e 1273q (1807)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۷۴
در عهد ناصرالدین شاه به واسطه فرخ خان امین الملك سفیر کبیر در عثمانی؛بی‌کا،بی‌تا؛ ۶ص (۱۸۷۷-۱۸۸۲) [مختصر ف: ۵۶۱]

● عهدنامه ایران و دانمارك سال ۱۲۷۴ / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va dānmārk sāl-e 1274

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۷۸
در عهد ناصرالدین شاه به واسطه فرخ خام امین الملك، سفیر کبیر ایران در عثمانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۴ص (۱۸۹۴ – ۱۸۹۷) [مختصر ف: - ۵۶۱]

● عهدنامه ایران و روس / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va rūs

غیر همانند:
۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۱۱/۱
مورخ۱۲۶۸؛خط:شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۱۰۱]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۶۵
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۲ص (۱۸۳۴-۱۸۳۵) [مختصر ف: - ۶۱۰]
۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۰۳
بی‌کا، تا: ۱۳۱۲ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۳×۲۰سم [رایانه]

● عهدنامه ایران و روس (الحاق طالش) / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va rūs (elhāq-e tāleš)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۹۲/۶
آغاز: فصل اول، نظر به ما حصل ... فصل چهارم عهدنامه عمده امروزه اعلیحضرت پادشاه ایران تعهد میکند؛ **انجام:** تحریرا در قریه ترکمانچای بتاریخ ۵ شهر شعبان ۱۲۴۳
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مخمل سبز، ۴گ (۱۸پ-۲۱ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۹ - ۳۱۲]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۸۵/۹
آغاز: فصل اول-نظر به فصل چهارم عهدنامه مبارکه امروز پادشاه، ممالك ایران تعهد می‌کنند که از تاریخ اختتام؛ **انجام:** حسب الاذن و مأموریت دول خودشان این قرارداد را منعقد و مهر کرده اند.
پیمان‌نامه درباره الحاق طالش به روسیه و مسائل مربوط به آذربایجان در شش فصل؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۶۴پ-۶۵پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۱سم [ف: ۷ - ۴۰]

● عهدنامه ایران و روس (بازرگانی) = پیمان بازرگانی میان ایران و روس / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va rūs (bāzargānī) = peymān-e bāzargānī mīyān-e īrān va rūs

عهدنامه بازرگانی میان ایران و روس در مورد اتباع و بروات بازرگانی، عبور از کشور یکدیگر، انبارداری، کارگزاری، کونسلگری، منازعات و دعاوی تبعه دو طرف که در نه فصل به تاریخ ۵ شعبان ۱۲۴۳ق (= دهم فورال ۱۸۲۸م) در ترکمانچای منعقد شده است و از ملحقات عهدنامه ترکمانچای است.
آغاز: فصل اول چون دولتین علیتین معاهدتین تمنا دارند که اتباع خود را از جمله منافع و فوایدی که از در خصلت تجارت حاصل می‌شود.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۱۸
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۵۱ر-۵۴ر)، ۱۵ سطر [ف: ۷ - ۵۳]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۹۲/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** تحریرا فی قریة ترکمانچای ... پنجم شهر شعبان المعظم ۱۲۴۳
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۲۱ر-۲۴پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۹ - ۳۱۲]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۰/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** دو نسخه است به توسط ما دستخط گذاشته به مهر ما رسید و مبادله شد.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب محرر؛ جلد: تیماج سبز، ۸گ (۱۵پ-۲۲ر)، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۸ - ۲۳۰]
۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۲۶/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** بامضای وزیر دول خارجه میرزا ابوالحسن خان رسید.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ارقام سیاق؛ جلد: میشن

سبز، ۲گ (۸پ–۹پ)، اندازه: ۲۱/۹×۲۵سم [ف: ۷ – ۳۴۶]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۸۷/۲

خط: نستعلیق، کا: محسن بن میرزا اسمعیل آشتیانی، تا: ۱۳۳۷ق؛ ۱ص (۲۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۲ – ۲۷۷۵]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۸۵/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** به امضای وزیر خارجه عالی میرزا ابوالحسن خان رسید.

بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۶۲پ–۶۳پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۱سم [ف: ۷ – ۳۹]

● **عهدنامه ایران و روس (تخلیه سرحدات)** / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va rūs (taxlīye-ye sarhaddāt)

درباره تخلیه سرحدات در شش فصل، مورخ ۵ شعبان ۱۲۴۳ق.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۱۷

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶گ (۴۶پ–۵۱ر)، ۵۳ سطر [ف: ۷ – ۵۳]

● **عهدنامه ایران و روس (تشریفات) = پیمان تشریفات سفیران ایران و روس** / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va rūs (tašrīfāt) = peymān-e tašrīfāt-e safīrān-e īrān va rūs

قرارنامه تشریفات بین ایران و روس در ترکمانچای در مورد تبادل ایلچی، با امضای میرزا ابوالحسن خان وزیر دول خارجه و نائب السلطنه ۵ شعبان ۱۲۴۳ق مطابق فورال ۱۸۲۸م. این عهدنامه از ملحقات عهدنامه ترکمانچای است.

آغاز: چون وکلای مختار روس وایران مجتمع شده بودند تا اینکه بر طبق فصل نهم عهدنامه عمده امروز بجهت تشریفات شایسته پذیرفتن ایلچیان و وکلا و کارگزارانی که علی السویه به دربار دولت جانبین تعیین می‌شوند قاعده و نظامی بگذارند

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۹۲/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** تحریرا فی قریة ترکمانچای بتاریخ ... پنجم شهر شعبان المعظم ۱۲۴۳

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۴ سطر [ف: ۹ – ۳۱۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۰/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** قدر و قیمت را دارد که گویا لفظ به لفظ به عهدنامه امروزه مندرج است.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول مذهب محرر؛ ۶گ (۲۲پ–۲۷ر)، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۸ – ۲۳۰]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۱۹

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، ۳گ (۵۴پ – ۵۶پ) [ف: ۷ – ۵۴]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۲۶/۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** بامضای وزیر دولت خارجه عالیجناب میرزا ابوالحسن خان رسید.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ارقام سیاق؛ جلد: میشن سبز، ۲گ (۱۵پ–۱۶ر)، اندازه: ۲۱/۹×۲۵سم [ف: ۷ – ۳۴۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۵۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ وقرن۱۴، ۵ص (۱۸۰۷ – ۱۸۱۱) [مختصر ف: – ۶۱۰]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۸۷/۳

خط: نستعلیق، کا: محسن بن میرزا اسمعیل آشتیانی، تا: ۱۳۳۷ق؛ ۱ص (۳۸)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۲ – ۲۷۷۵]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۸۵/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** به امضای وزیر امور خارجه عالی میرزا ابوالحسن خان رسید.

بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۶۳پ–۶۴پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۱سم [ف: ۷ – ۴۰]

● **عهدنامه ایران و روس (سرحدات)** / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va rūs (sarhaddāt)

تاریخ تألیف: ۲۹ محرم ۱۲۹۹ق

در زمان ناصرالدین شاه توسط میرزا سعید خان وزیر امورخارجه ایران و ایوان زناویف وزیر مختار روس در طهران در۹ فصل، در تاریخ ۲۹ محرم ۱۲۹۹ق مطابق ۹ دکامبر (دسامبر) ۱۸۸۱م. صورت عهدنامه دولتین ایران و روس راجع به حدود خراسان، در نه فصل مورخ ۲۹ محرم ۱۳۰۰ق.

شرح و حواشی:

۱– تبیین عهدنامه دولتین ایران و روس

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۲۵

خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۴ص (۸۷–۹۰) [ف: ۷ – ۱۱۶]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۲۶/۲۶

آغاز: بسمله چون اعلیحضرت امپراطور بالاستقلال کل ممالک روسیه و اعلیحضرت کل ممالک ایران مصلحت دانستند که خط سرحداد فیمابین خودشان؛ **انجام:** بتاریخ نهم شهر دکابر سنه ۱۸۸۱م مطابق بیست و نهم محرم الحرام ۱۳۰۰.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۲گ (۱۰۵ر–۱۰۶پ)، اندازه: ۲۱/۹×۲۵سم [ف: ۷ – ۳۵۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۹۷/۹

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [ف: ۴۳ – ۶۹]

● **عهدنامه ایران و روس (قرارنامه افلاس)** / اسناد /

فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va rūs (qarār-nāme-ye eflās)

قرارنامه افلاس جعلی میان دولت ایران و روسیه در زمان محمد شاه قاجار توسط حاجی میرزا آقاسی در طهران در ۱۸ فقره در تاریخ ۲۷ شوال ۱۲۵۹ق.

آغاز: تدبیراتی که بجهت دفع افلاس جعلی و دفع حیله‌جات ورشکست‌ها لازم آمد از قرار فقرات ذیل است ... فقره اول باید جمیع مستندات خرید و فروخت و تملکات و غیره من بعد در دیوانخانه معتبر

انجام: به جهت رفع گفتگو باید قبل از وقت از دیوان اعلی و رعیت اذن حاصل کند. تحریراً فی ۲۲ شهر شوال المکرم یکهزار و دویست و پنجاه و نه هجری ۱۲۵۹

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۹۲/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مخمل سبز، ۴گ (۲۲پ-۲۵ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۹ - ۳۱۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۰/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سبز، ۶گ (۲۷ر-۳۲ر)، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۸ - ۲۳۱]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۲۰

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳گ (۵۶پ-۵۸ر) [ف: ۷ - ۵۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۹۷/۷

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [ف: ۴۳ - ۶۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۶۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۵ص (۱۸۱۵-۱۸۱۹) [مختصر ف: - ۶۱۰]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۲۶/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: میشن سبز، ۲گ (۹پ-۱۰پ)، اندازه: ۲۱/۹×۲۵سم [ف: ۷ - ۳۴۷]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۸/۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ ۶ص (۲۰۳-۲۰۸)، اندازه: ۱۲/۶×۲۱/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۹۵]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۲۳

خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۵ص (۸۲-۸۶) [ف: ۷ - ۱۱۶]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۸۷/۴

خط: نستعلیق، کا: محسن بن میرزا اسمعیل آشتیانی، تا: ۱۳۳۷ق؛ ۱ص (۴۷)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۲۷۷۵]

● **عهدنامه ایران و روس (معاوضه فیروزه با قلعه عباس آباد) = عهدنامه معاوضه فیروزه با قلعه عباس آباد و حصار** / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va rūs (mo'āveze-ye fīrūze bā qal'e-ye 'abbās-ābād) = 'ahd-nāme-ye mo'āveze-ye fīrūze bā qal'e-ye 'abbās-ābād va hesār

عهدنامه معاوضه فیروزه با قلعه عباس آباد و حصار در زمان ناصرالدین شاه توسط میرزا علی اصغرخان صدراعظم و یوکیس یوتسف وزیر مختار و ایلچی روسیه در طهران در تاریخ ۱۸۸۴ مطابق ۱۳۰۱ق.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۹۷/۱۰

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [ف: ۴۳ - ۶۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۲۶

خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۵ص (۹۰-۹۴) [ف: ۷ - ۱۱۶]

● **عهدنامه ایران و روس (مهاجرت نامه)** / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va rūs (mohājerat-nāme)

پیمان میان ایران و روس که در ۲۸ جمادی الثانی ۱۲۶۰ق در تهران در چهار فصل بسته شده است و شرایط خروج تبعه این دو کشور را از کشور همجوار و عدم مداخله کشور ثانی در امر مهاجرت در بردارد.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۹۲/۹

آغاز: از جهت رفع اغتشاش و بی حسابی اهالی سرحدات روس ایران که پیوسته از مهاجرت حاصل آید؛ **انجام:** مگر مانعی مقرون بقاعده و قانون باشد

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۲۲ر)، ۱۴ سطر [ف: ۹ - ۳۱۲]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۲۶/۶

آغاز: قراردادیست که فیمابین دولتین بهیتین روس و ایران بتاریخ ۲۸ شهر جمادی الثانی ۱۲۶۰؛ **انجام:** مقرون بقاعده و قانونی باشد.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۱ص (۹پ)، اندازه: ۲۱/۹×۲۵سم [ف: ۷ - ۳۴۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۶۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۲ص (۱۸۱۹-۱۸۲۰) [مختصر ف: - ۶۱۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۹۷/۸

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [ف: ۴۳ - ۶۹]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۲۴

خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۱ص (۸۶) [ف: ۷ - ۱۱۶]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۸۵/۱۰
آغاز: فصل اول رعایای طرفین که من بعد بدون اذن معتبر و بلیط دولت خودشان؛ **انجام:** مقرون به قاعده قانون باشد ... مهر جناب غراف مدم وزیر مختار دولت روسیه.
بی‌کا،بی‌تا؛۱ص(۶۵پ)،۲۲سطر،اندازه:۱۵/۵×۲۰/۱سم[ف:۷- ۴۰]

● **عهدنامه ایران و روس و معاهدات دیگر** / اسناد / فارسی
'ahd-nāme-ye īrān va rūs va mo'āhedāt-e dīgar

تهران؛ صنعتی‌زاده، همایون؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق [نشریه: ۷ – ۷۹۹]

● **عهدنامه ایران و ساردانیا** / اسناد / فارسی
'ahd-nāme-ye īrān va sārdānīyā sāl-e 1273 (1856)
در عهد ناصرالدین شاه به واسطه فرخ خان امین الملک سفیر کبیر ایران در عثمانی مورخ ۱۲۷۳ق (۱۸۵۶م).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۷۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۶ص (۱۸۸۷–۱۸۸۲) [مختصر ف: – ۵۶۱]

● **عهدنامه ایران و سوئد** / اسناد / فارسی
'ahd-nāme-ye īrān va sū'ed

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۲۵
در شش فصل که در پاریس در باره اتباع دو دولت و بازرگانی بسته شده است، مورخ ۱۲۷۴؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳گ (۶۸پ – ۷۰ر) [ف: ۷ – ۵۴]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۷۹
عهدنامه ایران و سوئد نورویچ ۱۲۷۵ (۱۸۵۷) در عهد ناصرالدین شاه به واسطه فرخ خان امین الملک سفیر کبیر ایران در عثمانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۵ص (۱۸۹۷–۱۹۰۱) [مختصر ف: – ۵۶۲]

● **عهدنامه ایران و عثمانی (شاه صفی و مصطفی پاشا)** / اسناد / فارسی
'ahd-nāme-ye īrān va 'osmānī (šāh safī va mostafā pāšā)
عهدنامه فیما بین مصطفی پاشا صدر اعظم عثمانی و محمد قلی بیک ایشیک آقاسی سفیر شاه صفی تاریخ صدور ۱۴ محرم ۱۰۴۹ق.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۲۳
خط: نسخ، کا: محمد عارف خان افندی، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۱۴ص (۱۶۵۲–۱۵۶۵) [مختصر ف: – ۵۶۴]

● **عهدنامه ایران و عثمانی (میان شاه صفی و سلطان مراد چهارم)** / اسناد / فارسی
'ahd-nāme-ye īrān va 'osmānī (mīyān-e šāh safī va soltān morād-e čāhārom)
میان شاه صفی و سلطان مراد چهارم بسته شده است، در شوال ۱۰۴۹ق.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۹
آغاز: لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم ... اما بعد چون مشیت جناب ذوالعرش المجید
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳گ (۱۹ر–۲۱پ)، ۱۵ سطر [ف: ۷ – ۵۲]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۴۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۵ص (۱۷۶۴–۱۷۶۸) [مختصر ف: – ۵۶۳]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۲۸
خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۴ص (۹۸–۱۰۱) [ف: ۷ – ۱۱۶]

● **عهدنامه ایران و عثمانی (میان شاه صفوی و سلطان مراد)** / اسناد / ترکی
'ahd-nāme-ye īrān va 'osmānī (mīyān-e šāh-e safavī va soltān morād)
این عهدنامه صورت پیمان صلحی است بین شاه صفوی و سلطان مراد عثمانی، مبنی بر ترک جنگ و عدم تجاوز از حدود مرزهای تعیین شده در سندرنامه پیش. این پیمان به ترکی نوشته شده و دارای خطبه عربی است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۵/۲۳۸
آغاز: صلحنامه: الحمدلله العزیز الکریم الفتاح ... اما بعد مشیت و ارادت رافع السماء بغیر عمد
احمد غلام کاتب نسخه در صدر عهدنامه چنین نوشته: «آمدن ایلچی پادشاه والاجاه روم بدرگاه جهان پناه جهت تشیید مبانی مصالحه چون در سنه پارس ئیل زمان نواب خاقان رضوان مکان و سلطانمراد خواندگار روابط صلح و صلاح بجهت نجاح و فلاح عبادالله مشید و مستحکم شده صلحنامه ای باین شرح نوشته شد که ...» احمد غلام در پایان نسخه عهدنامه چنین نوشته: «کتبه احمد غلام عمله خزانه، نسخه بسیار غلط داشت اکثر را بقرینه ساختم حق تعالی مرا نجات فرماید که چندی باختیار خود باشم

شوال ۱۱۴۲»؛ کا: احمد غلام، تا: ۱۱۴۲ق؛ جلد: تیماج، ۱ص (۳۴۱)، اندازه: ۱۵/۵×۳۳سم [ف: ۱۰ - ۱۳۶۴]

● **عهدنامه ایران و عثمانی (میان نادرشاه و سلطان محمود)** / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va 'osmānī (mīyān-e nāder-šāh va soltān mahmūd)

عهدنامه میان دولتین ایران و عثمانی میان نادرشاه و محمودخان اول سلطان روم. گویا دو عهدنامه است یکی در ۱۱۶۰ق و دیگری در ۱۱۶۵ق.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۱۰

آغاز: الحمدلله الذی ... بایقاظ قلوب السلاطین ... اما بعد چون در شورای کبرای صحرای مغان؛ **انجام:** محرم الحرام سنه ۱۱۶۰

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۲۱پ-۲۴ر)، ۱۵ سطر [ف: ۷ - ۵۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۹۲/۱

آغاز: الحمدلله الذی انام عیون الفتن بایقاظ قلوب السلاطین ... اما بعد، جون در شورای کبرای صحرای مغان؛ **انجام:** خلل در قواعد آن راه نیابد، فمن نکث فانما ینکث علی نفسه ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۱پ-۴ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۹ - ۳۱۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۵۰

به تاریخ ۱۱۶۰ق؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵ص (۱۷۶۸-۱۷۷۲) [مختصر ف: - ۵۶۴]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۱۸/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۵ - ۴۲۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۹۷/۱

آغاز: سواد عهدنامجات منعقده با دولت علیه عثمانیه، عهدنامه که در سنه ۱۱۶۵ فیما بین نادرشاه بهشت جایگاه و محمود خان اول سلطان عثمانی انعقاد پذیرفت

در ۱۱۶۵؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [ف: ۴۳-۶۹]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۲۹

در صحرای مغان در سه ماده در محرم ۱۱۶۵؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۴ص (۱۰۱-۱۰۴) [ف: ۷ - ۱۱۶]

● **عهدنامه ایران و عثمانی (میان عباس میرزا و سلطان محمود)** / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va 'osmānī (mīyān-e 'abbās mīrzā va soltān mahmūd)

در تأکید پیمان مورخ ۱۱۵۹ق میان عباس میرزا و سلطان عثمانی محمود خان با نمایندگی میرزا محمد علی مستوفی و محمد امین رؤوف پاشا سرعسکر در ارزنه روم، در هفت ماده و یک خاتمه مورخ ۱۲۳۹ق.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۵

خط: نستعلیق، کا: میرزا ابوالقاسم قائم مقام، تا: ربیع الثانی ۱۲۳۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۸گ، ۱۰ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [سنا: ف: ۲ - ۷۸]

● **عهدنامه ایران و عثمانی (میان فتحعلی شاه و سلطان محمود) = عهدنامه ارزنة الروم اولی** / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va 'osmānī (mīyān-e fath-'alī šāh va soltān mahmūd) = 'ahd-nāme-ye arzanat-or-rūm-e ūlā

صورت قرارنامه اولی ارزنة الروم مابین دولتین ایران و عثمانی در مورد حجاج و تجار و اقامت و عدم مداخله در امور داخلی یکدیگر و مسائل سرحدی و عشایر، که میان فتحعلیشاه و سلطان محمودخان سلطان روم بسته شده است در هفت ماده مورخ ۱۱ ذیقعده ۱۲۳۸ق، منعقده توسط میرزا محمد علی آشتیانی. این پیمان بر مبنای قرارداد ۱۱۵۹ق بسته شده است

آغاز: غرض از تحریر این کتاب مستطاب آنکه در این چند سال بسبب حدوث بعضی عوارض میان دولتین علیتین

انجام: جناب وکیل مشارالیه نظر برخصت کامله از جانب دولت عثمانی در این تاریخ یکهزار و دویست و سی و هشت نوزدهم شهر شریفه ذی قعدة الحرام یوم یک‌شنبه این تمسک ممهور شد و این جانب نیز این عبد ملوک دولت علیه ایران برخصت کامله خود اساس و شروط و موارد مذکوره را بوجه مشروحه قبول نمود این تمسک تحریر و به جناب وکیل مشارالیه مبادله و تسلیم شد بالخیر و السعادة و الیمن و البرکة و الحمدلله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۴۷گ (۳۵ر-۳۸۱پ)، ۱۵ سطر [ف: ۷ - ۵۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۹۲/۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵گ (۶۳پ-۶۷ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۹ - ۳۱۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۷۵/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته تحریری، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۷ص (۳۳۷-۳۴۳)، ۱۴-۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۲۱۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۰/۹

آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب محرر؛ جلد: تیماج سبز، ۸گ (۵۵پ-۶۲پ)، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۸ - ۲۳۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۵۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷ص (۱۷۷۲-۱۷۷۸) [مختصر ف: - ۵۶۴]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۹۷/۲
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [ف: ۴۳ - ۶۹]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۲۶/۳
آغاز: بتاریخ هزار و یکصد و پنجاه و نه هجری بموجب مصالحه و عهدنامه که امضا گشته، حدود قدیمه و ... تماماً و کاملا بین دولتین باقی بوده؛ **انجام:** برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: میشن، ۲گ (۵ر-۶ر)، اندازه: ۲۱/۹×۲۵سم [ف: ۷ - ۳۴۶]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۳۰
خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۷گ (هامش ۱۰۴ر-۱۱۰ر) [ف: ۷ - ۱۱۶]

● عهدنامه ایران و عثمانی (ارزنة الروم) = عهدنامه ارزنة الروم اخیره / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va 'osmānī (arzanat-or-rūm) = 'ahd-nāme-ye arzanat-or-rūm-e axīre

قرارنامه اخیره ارزنة الروم بین ایران و عثمانی که در زمان محمد شاه قاجار در شهر اسلامبول به وسیله میرزا محمد تقی خان، در نه فقره، مورخ ششم جمادی الثانی ۱۲۶۳ق منعقد شده است.
آغاز: غرض از تحریر و نگارش و ترقیم این کلمات خجسته دلالات آنکه از مدتی به این طرف

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** در دارالخلافه طهران صورت انطباع پذیرفت.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۳۳ر-۳۴پ)، ۱۵ سطر [ف: ۷ - ۵۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۹۲/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و تصدیق نامه‌های آن را مبادله خواهند کرد، و کان ذلک فی یوم سادس عشر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۹ر-۱۲ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۹ - ۳۱۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۰/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** از جانب دولتین قبول و امضا شده تصدیق نامهای آن مبادله خواهد شد.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول مذهب محرر؛ ۶گ (۴۳پ-۴۸پ)، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۸ - ۲۳۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۹۷/۳
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [ف: ۴۳ - ۶۹]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۳۱
خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۵گ (۱۰۴ر-۱۰۸ر) [ف: ۷ - ۱۱۷]

● عهدنامه ایران و عثمانی (تنباکو و توتون) / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va 'osmānī (tanbākū va tūtūn)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۹۷/۴
قرارنامه تنباکو و توتون و نمک در سال ۱۲۹۲؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [ف: ۴۳ - ۶۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۳۲
در مورد تنباکو و توتون و نمک (ترجمه) به وسیله میرزا حسن خان وزیر مختار ایران و محمد راشد وزیر امور خارجه دولت عثمانی در عهد ناصرالدین شاه در هشت فقره مورخ ۱۲ ذیقعده ۱۲۹۳ و ۸ کانون اول ۱۲۹۱ق در اسلامبول؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۴گ (۱۰۸ر-۱۱۱ر) [ف: ۷ - ۱۱۷]

● عهدنامه ایران و عثمانی / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye īrān va 'osmānī

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۹۶/۸
با نمایندگی داود پاشا والی بغداد از محمودخان و میرزا صادق و وقایع نگار از ایران در چهار شرط در ۱۲۳۸؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۷گ، ۹ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۳۶۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۹۶/۶
فتح علی شاه و عباس میرزا و عثمانی (محمود خان با نمایندگی محمد امین روف پاشا سر عسکر در ده فصل در ترکمان چای در ۱۰ فیورال ۱۸۲۸ برابر با ۵ شعبان ۱۲۴۳(۱۵ص)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۶گ، ۹ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۳سم [ف: ۱۷ - ۳۶۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۷۶
عهدنامه ایران و اسلامبول سال ۱۲۵۸ - ۱۸۴۲ در عهد محمد شاه قاجار، به واسطه میرزا جعفر خان مهندس ایلچی ایران در عثمانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۴ص (۱۸۸۷-۱۸۹۰) [مختصر ف: - ۵۶۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۸۸
عهدنامه دولتی و تجارتی ایران و عثمانی در عهد ناصرالدین شاه به واسطه حاجی میرزا حسین خان سفیر کبیر ایران در عثمانی. در حاشیه نوشته است تا این تاریخ سنه ۱۲۹۷ هنوز این عهدنامه منعقد نشده، تنها همان مسوده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و

۱۴؛ ۱۰ص (۱۹۴۶-۱۹۵۵) [مختصر ف: - ۵۶۳]

● **عهدنامه ایران و فرانسه (۱۲۲۲)** / اسناد / فارسی
'ahd-nāme-ye īrān va farānse (1222)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۹۲/۱۷
آغاز: چون در این اوان سعادت نشان، و زمان میمنت اقتران؛
انجام: تسلیم دولت ایران شود. تحریرا ... ۱۲۲۲
در شانزده ماده. مورخ صفر ۱۲۲۲ درمورد آماده ساختن ایران برای تسخیر هندوستان؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۴۷پ-۵۰پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۲۱/۳×۱۴سم [ف: ۹ - ۳۱۴]
۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۸۸/۲
آغاز: چون به موجب عهدنامه معتبر موثقه فیما بین دولتین علیین ایران و فرانسیس و کارگزاران این دو شکوت جاوید
قراردادی است بین سفیر فرانسه جنرال غاردان یرسم و میرزا محمد شفیع و حاجی محمد حسین خان مستوفی الممالک درباره چگونگی تجارت بین دو دولت که در شوال ۱۲۲۲ و منظم بر ۲۴ شرط نوشته شده است؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق، ۷گ (۷پ-۱۳)، اندازه: ۲۰/۵×۱۵سم [ف: ۳ - ۱۱۱]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۶۸
در عهد فتح علی شاه قاجار، مورخه ۱۲۲۲ = ۱۸۰۷؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۷ص (۱۸۴۴-۱۸۵۰) [مختصر ف: - ۵۶۲]

● **عهدنامه ایران و فرانسه (۱۲۷۱)** / اسناد / فارسی
'ahd-nāme-ye īrān va farānse (1271)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۲۱
درباره تبعه دو دولت در هشت فصل. مورخ ۱۰ شوال ۱۲۷۱؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۵۸پ - ۶۱ر) [ف: ۷ - ۵۴]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۲۶/۱۱
آغاز: چون اعلیحضرت کیوان رفعت خورشید رایت فلک رتبت گردون حشمت؛ **انجام:** در دو نسخه بخط فارسی و فرانسوی مطابق و موافق یکدیگر مرقوم شد. امضاء: صدراعظم ... اعتمادالدوله میرزا آقاخان-موسیو بوره وزیر مختار دولت فرانسه.
عهدنامه مابین دولت علیه ایران و دولت بهیه فرانسه در هشت فصل درباره روابط سیاسی و سفارت، مسافرت اتباع هر یک کشور به کشور دیگری، اقامت آنان، حقوق قضاوت برای قونسلگری‌ها، که در ۷ شوال ۱۲۷۱ بسته شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۲گ (۱۴پ-۱۵ر)، اندازه: ۲۵×۲۱/۹سم [ف: ۷ - ۳۴۷]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۶۹
در عهد ناصرالدین شاه و صدارت آقا خان نوری، مورخ ۱۲۷۱؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۵ص (۱۸۵۰-۱۸۵۴) [مختصر ف: - ۵۶۲]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۹۷/۱۴
عهدنامه با دولت فرانسه در سال ۱۲۷۱؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [ف: ۴۳ - ۶۹]
۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۱۲
در زمان ناصرالدین شاه قاجارو ناپلئون در طهران توسط میرزا آقا خان صدراعظم و نیکلا وزیر مختار فرانسه در ۸ فصل در تاریخ ۲۸ شوال ۱۲۷۱ق مطابق ۱۲ ژوئیه ۱۸۵۵م در دو نسخه فارسی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۴ص (۲۸-۳۱) [ف: ۷ - ۱۱۴]

● **عهدنامه ایران و مسقط و عمان در بندرعباس در سال لوی ئیل** / اسناد / فارسی
'ahd-nāme-ye īrān va masqat va 'omān dar bandar'abbās dar sāl-e levī 'īl

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۱۵
آغاز: چون از هدایت طلوع نیراعظم جهان افروز این دولت قوی شوکت قاهره که مقرون بادو اولیای ذی شوکت بندر مسقط و عمان
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۴۰ر-۴۱پ)، ۱۵ سطر [ف: ۷ - ۵۳]

● **عهدنامه ایران و مشیران شهر دانسه تیک** / اسناد / فارسی
'ahd-nāme-ye īrān va mošīrān-e šahr-e dānsetīk
در شش فصل در باره بازرگانی مورخ ذیحجه ۱۲۷۳ق.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۲۳
خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛۳گ(۶۴ر-۶۶ر) [ف: ۷ - ۵۴]

● **عهدنامه ایران و هلند** / اسناد / فارسی
'ahd-nāme-ye īrān va holand

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۲۶
در نه فصل درباره بازرگانی مورخ ذیقعده ۱۲۷۲؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳گ (۷۰ر-۷۲ر) [ف: ۷ - ۵۴]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۷۷
عهدنامه ایران و هولندا سال ۱۲۷۳ (۱۸۵۶) در عهد ناصرالدین شاه به واسطه فرخ خان امین الملک، سفیر کبیر ایران در عثمانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۴ص (۱۸۹۱-۱۸۹۴) [مختصر ف: - ۵۶۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۵/۲

بی‌کا،بی‌تا؛به زبان فرانسه با مهر برجسته سفید پادشاهی هلند و زیر عهدنامه؛۱۶سطر(۱۵/۵×۲۵)،اندازه:۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۱۹ - ۲۲۶]

● **عهدنامه ایران و یونان** / اسناد / فارسی

ʻahd-nāme-ye īrān va yūnān

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۳۰

در باره بازرگانی و اقامت اتباع در ده فصل مورخ ۲۴ ربیع الاول ۱۲۷۸؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۷۸ر - ۸۱پ) [ف: ۷ - ۵۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۸۰

عهدنامه ایران و یونان سال ۱۲۷۸ق (۱۸۶۱) در عهد ناصرالدین شاه به واسطه میرزا حسینخان ایلچی ایران در عثمانی، در اسلامبول در سفارت یونان ظاهراً منعقد شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۹ص (۱۹۰۲-۱۹۱۰) [مختصر ف: - ۵۶۲]

● **عهدنامه با فرانسه و ایتالیا** / اسناد / فارسی

ʻahd-nāme-ye bā farānse va ītalīyā

این قرارداد بین موسیور هوک پرنار مازه و میرزا محمد رضا وزیر دارالسلطنه قزوین در صفر ۱۲۲۲ق منعقد شده و مرتب بر ۱۶ ماده نوشته شده که ترجمه ترکی را نیز به همراه دارد.

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۸۸/۳

آغاز: چون در این اوان سعادت نشان و زمان میمنت اقتران
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ ۶گ (۱۴-۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۱۱۲]

● **عهدنامه بلژیک در استانبول** / اسناد / فارسی

ʻahd-nāme-ye belžīk dar estānbūl

به امر میرزا جعفر درباره کارهای بازرگانان و اتباع دولت در ۱۷ ماده، مورخ ۲۰ جمادی الثانی ۱۲۷۰ق.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۳۴

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ - ۵۴]

● **عهدنامه بندر عباس** / اسناد / فارسی

ʻahd-nāme-ye bandar ʻabbās

درباره کارهای بندر عباس و جزیره قشم و مسقط در شانزده بند مورخ ۲ شعبان ۱۲۷۲ق.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۲۸

خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛۳گ(۷۵ر-۷۷پ)[ف:۷- ۵۴]

● **عهدنامه بین دول خمسه (روس، انگلیس، فرانسه، سازدل، عثمانی)** / اسناد / فارسی

ʻahd-nāme-ye beyn-e doval-e xamse (rūs, engelīs, farānse, sāzdel, ʻosmānī) 1273 (1856)

عهدنامه بین دول خمسه مورخ ۱۲۷۳ق مطابق ۱۸۵۶م.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۸۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۸ص (۱۹۲۳-۱۹۳۰) [مختصر ف: - ۵۶۳]

● **عهدنامه پروس و فرانسه (ترجمه)** / اسناد / فارسی

ʻahd-nāme-ye perūs va farānse (t.)

میرزا هارطون، ق۱۳ قمری

mīrzā hārton (- 19c)

از ژول فاور وزیر خارجه وقت فرانسه؛ ترجمه میرزا هاراطون
تاریخ تألیف: ۱۲۸۸ق
این عهدنامه در دوازده فصل بین فرانسه و پروس منعقد شده و حاوی اطلاعات دقیقی در رفع اختلاف سرحدی و امور مبتلی به طرفین و اعمالی که دو دولت بایستی در آتیه انجام دهند و آنچه لازم به تذکر و یادآوری می‌باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۴۷

آغاز: ترجمه عهدنامه دولت پروس با فرانسه و قرار صلح فیما بین دولتین؛ **انجام:** محل امضای بیزمارک صدراعظم المانیا و محل امضای ژول فاور وزیر امور خارجه فرانسه
خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۸۸ق، جا: تهران؛ ۱۰گ، ۱۱ سطر (۱۳×۲۱/۵)، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۵ - ۳۶۸]

← عهدنامه تجارت بین ایران و روس ≻ عهدنامه ایران و روس (بازرگانی)

● **عهدنامه ترکمانچای = پیمان ترکمانچای** / اسناد / فارسی

ʻahd-nāme-ye torkamānčāy = peymān-e torkamānčāy

صورت عهدنامه معروفی است که بین دولت ایران و روسیه در ترکمان‌چای مورخ ۵ شعبان ۱۲۴۳ق موافق ۱۰ فوریه ۱۸۲۸م که با توافق عباس میرزا از طرف فتحعلی شاه قاجار پادشاه ایران و پلیکاویچ از طرف نیکالا پاولج پادشاه روسیه امضا شد. این عهدنامه سیاسی و تجارتی و مشتمل بر چند فصل و دارای شانزده ماده در پایان آن می‌باشد و از مفاد آن واگذاری نخجوان و ایروان و شناسایی عباس میرزا به ولیعهدی ایران و حل دعاوی دو طرف که به علت جنگ به تأخیر افتاده بود است.
آغاز: اعلیحضرت قضا قدرت پادشاه اعظم والاجاء امپراطور

اکرم شوکت دستگاه مالک بالاستقلال کل ممالك روسیه و اعلیحضرت کیوان رفعت
انجام: فصل خامس امضا نامهای این قرارنامه حالیه در مدت پنج ماه یا هرگاه زودتر ممکن شود زودتر در تهران مبادله خواهد شد

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۱۶
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶گ (۴۱ر-۴۶پ)، ۱۵ سطر [ف: ۷ - ۵۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۹۲/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مخمل سبز، ۷گ (۱۲ر-۱۸پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۹ - ۳۱۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۵۴/۱
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛۴۳گ(۱پ-۴۳ر)[مختصر ف: - ۵۶۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول مذهب محرر؛ ۱۴گ (۲پ-۱۵ر)، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۸ - ۲۳۰]

۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۶۳/۳
فصل تجارت تا پایان معاهده می‌باشد؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ۵ شعبان ۱۲۴۳ق، جا: ترکمانچای؛ جلد: تیماج، ۳گ (۶۳پ-۶۵ر)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۶۹]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۵۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ مجدول، در پایان صورت چند نامه از قائم مقام نوشته شده؛ جلد: تیماج، ۳۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۹۱]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۲۷
آغاز: اعلیحضرت قدر قدرت اقدس شاهنشاه جمجاه خورشید رایت خسرو نامدار ایران؛ **انجام:** رضا نامه ایشان تسلیم اولیای دولت علیه ایران شود
خط: نستعلیق، کا: امان الله دیوانه طالشی، تا: پنج‌شنبه ۱۰ شوال ۱۲۹۸ق، جا: باد کوبه؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۲۵]

۸. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۱۱۴۴۹
بی‌کا، تا: ۱۲۹۹ق [نشریه: ۵ - ۳۱۷]

۹. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۷۴
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۹ق؛ ۸۰ص، ۱۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: - ۱۲۸]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۲۶/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** بامضای وزیر دول خارجه عالیجناب میرزا ابوالحسن خان رسید
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: میشن، ۳گ (۶ر-۸پ)، اندازه: ۲۱/۹×۲۵سم [ف: ۷ - ۳۴۶]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۵۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۱۰ص (۱۷۹۳-۱۸۰۲) [مختصر ف: - ۵۶۳]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۵۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۴ص (۱۸۱۱-۱۸۱۴) [مختصر ف: - ۵۶۳]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۹۷/۶
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [ف: ۴۳ - ۶۹]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۵۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۶ص (۱۸۰۲-۱۸۰۷) [مختصر ف: - ۵۶۳]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۰۲۳/۱
آغاز: فصل اول. چون دولتین علیتین معاهدتین تمنا دارند که اتباع خود را از جمله منافع و فوائدی که از آزادی و رخصت تجارت حاصل می‌شود بهره مند دارند؛ **انجام:** لهذا این معاهده جداگانه که مشتمل بردو نسخه است به توسط ما دستخط گذاشته به مهر ما رسید و مبادله شد. تحریراً فی قریه ترکمان چای به تاریخ ۱۰ شهر فیورال سنه ۱۸۲۸ مسیحیه که عبارت است از پنجم شهر شعبان المکرم سنه ۱۲۴۳ هجری به ملاحظه و تصدیق نواب نایب السلطنه رسید. به امضای وزیر دول خارجه عالیجاه میرزا ابوالحسن خان رسید
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در برگ اول نوشته‌اند: «صورت عهدنامه تجاری دولت ابد مدت قاهره علیه ایران با دولت بهیه روسیه و قرارنامه افلاس ایضاً»؛ ۵گ (۱پ-۵پ)، ۱۲ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۵۸۲]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۲۱
خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۱۸ص (۶۴-۸۱) [ف: ۷ - ۱۱۶]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۸۷/۱
خط: نستعلیق، کا: محسن بن میرزا اسمعیل آشتیانی، تا: ۱۳۳۷ق؛ ۱ص (۱)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۲۷۷۴]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۲۰۲
بی‌کا، تا: ۱۳۴۳ق؛ خریداری از حسن امین پور؛ اندازه: ۱۲/۸×۲۰سم [رایانه]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۸۵/۶
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۵۹پ-۶۲پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۱سم [ف: ۷ - ۴۰]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۶۸/۱۹
آغاز: دیباچه عهدنامه ایران و روس، الحمدلله الوافی الکافی. بعد از انعقاد عهدنامه مبارکه گلستان و مبادلات و معاملات دوستانه

دولتین علیتین و ظهور آداب کمال ... سواد عهدنامه دولتین؛
انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۸ – ۴۵۱]
۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۴۵
آغاز: برابر
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ پشت برگ آخر یک صفحه از صورت عهد نامه تجارتی بین دو دولت نوشته شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۷ – ۲۱۱]

● **عهدنامه تلگراف** / اسناد / فارسی
ʻahd-nāme-ye telegrāf
عهدنامه‌ای است که به سال ۱۸۵۵م در خصوص تلگراف بین پادشاه پروس و فرانسه در بروکسل در ۳۸ بند به امضا رسیده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۹۷/۲
آغاز: اعلیحضرت پادشاه پروس که متعهد است از جانب خود و جانب دول نملا بادیر دساکس دها و در تامبورگ و هلاند و ولات عظیمه با دومنتبورگ؛ **انجام:** این عهدنامه در سیم ماه ژوئن هزار و هشتصد و پنجاه و هشت عیسوی در بروکسل به اتمام رسید و اشخاص رقم کننده فراترشیون مازوئی بوده
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۴گ (۴۶پ–۵۹ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲۰ – ۲۰۸]

● **عهدنامه‌جات دول متحابه** / اسناد / فارسی
ʻahd-nāme-jāt-e doval-e motahābe
در این نسخه تاریخ تحریر و صورت نوشته و محل نگاهداری و محل تحریر عهدنامه‌های زیر آمده است: ۱. عهدنامه ترکمانچای، ۲. عهدنامه ایران و بلجیک، ۳. عهدنامه ایران و استانبول، ۴. عهدنامه ایران و انگلیس توسط حاجی میرزا ابوالحسن خان، ۵. عهدنامه ایران و عثمانی، ۶. عهدنامه ایران و امریکا، ۷. عهدنامه ایران و شهرهای آزاد بومک و برم و وهام، ۸. عهدنامه ایران و انگلیس به توسط فرخ خان امین الدوله، ۹. عهدنامه ایران و ساردنیا، ۱۰. عهدنامه ایران و پروس، ۱۱. عهدنامه ایران و بلجیک، ۱۲. عهدنامه ایران و باویر، ۱۳. عهدنامه ایران و دولت سوید نوروج، ۱۴. عهدنامه ایران و دولت نمسه، ۱۵. عهدنامه ایران باویمبرغ، ۱۶. عهدنامه ایران و شوارزبورغ، ۱۷. عهدنامه ایران و پروس، ۱۸. عهدنامه ایران و ساکس، ۱۹. عهدنامه ایران و نسو، ۲۰. عهدنامه ایران و دولت هولان، ۲۱. اختیارنامه لارد کولی برای عقد عهد نامه ایران و انگلیس، ۲۲. عهدنامه ایران و سقس ویمار، ۲۳. عهدنامه ایران و فرانفقور، ۲۴. عهدنامه ایران و ساقس، ۲۵. عهدنامه ایران با برون رومک، ۲۶. عهدنامه ایران و دولت حس، ۲۷. عندنامه ایراو مملکت باد، ۲۸. عهدنامه ایران و ملکمبورغ، ۲۹. عهدنامه ایران و شوارزبورغ، ۳۰. عهدنامه ایران و جرج پنجم، ۳۱. عهدنامه ایران و دول کوچک آلمانیا، ۳۲. عهدنامه ایران با دولت ایطالیا، ۳۳. قرار تلگرافی ما بین ایران و انگلیس. این عهدنامه‌ها همگی در طول قرن نوزدهم میلادی با ایران تنظیم شده و بیشتر آنها به عهد ناصرالدین شاه بوده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۶۲
خط:نستعلیق خوش،بی‌کا،تا:قرن۱۳،جا: تهران (احتمالا)؛ مجدول؛ ۸گ، ۱۰ سطر (۹/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۳ – ۱۸۵]

← عهدنامه جناب امیر علیه السلام با طایفه ارامنه ← عهدنامه امیرالمؤمنین (ع) با ارمنیان (ترجمه)

● **عهدنامه چین با انگلیس و فرانسه** / تاریخ / فارسی
ʻahd-nāme-ye čīn bā engelīs va farānse
این پیمان در سال ۱۸۵۲م بسته شده است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۳۶/۲
آغاز: ترجمه روزنامه در خصوص مملکت چین: به تاریخ ۱۱ اکتبر؛ دیروز در خصوص عهدنامه‌ای که ما بین موسیو و لاقرین ایلچی مختار دولت بهیه فرانسه و جناب کنیک گماشته حضرت پادشاه چین تفصیلا مرقوم داشته بودیم؛ **انجام:** چهار ساعت بعد از ظهر به لنگرگاه رسید
بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۹۴ر–۹۶پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۲×۳۳/۵سم [ف: ۳ – ۲۸۸]

● **عهدنامه روس و عثمانی** / اسناد / فارسی
ʻahd-nāme-ye rūs va ʻosmānī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۵۴/۲
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳، ۵گ (۴۳پ–۴۷ر) [مختصر ف: ۷۷۲]

● **عهدنامه روس و عثمانی در زمان الکساندر (ترجمه)** / اسناد / فارسی
ʻahd-nāme-ye rūs va ʻosmānī dar zamān-e aleksānder (t.)
در ۱۲ ماده در تاریخ کانون ثانی رومی ۱۲۹۴ و هشتم فوریه ۱۸۷۹م در در سعادت [باب السعادة] با تصدیق ناصرالدین شاه در تاریخ ۱۳۱۱ قمری مطابق ۱۸۹۳م در سلطنت آباد.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۲۷
خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا:

۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۴ص (۹۴-۹۷) [ف: ۷ - ۱۱۶]

↩ عهدنامه شاه صفی و سلطان مراد عثمانی < عهدنامه ایران و عثمانی (میان شاه صفی و سلطان مراد چهارم)

● عهدنامه شیخ ابوسعید ابوالخیر / متفرقه / عربی

ʻahd-nāme-ye šeyx abū-saʻīd-e ab-ol-xayr

ابوسعید ابوالخیر، ۳۵۷ - ۴۴۰ قمری

abū-saʻīd-e ab-ol-xayr (969 - 1049)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۳/۹-ف

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۶۸ر-۶۹پ) [فیلمها ف: ۱ - ۵۱۷]

● عهدنامه صلح ایران و انگلیس / اسناد / فارسی

ʻahd-nāme-ye solh-e īrān va engelīs

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۰/۶

آغاز: چون اعلیحضرت خورشید رایت اقدس همایون پادشاه اعظم شاهنشاه؛ **انجام:** عهدنامه را ممضی و به مهر خود ممهور ساخته در پاریس در چهار نسخه ...

عهدنامه صلح بین ناصرالدین شاه و شاهنشاه انگلیس منعقده در ۲ شعبان ۱۲۷۳؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول مذهب محرر؛ جلد: تیماج سبز، ۸گ (۳۵پ-۴۲پ)، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۸ - ۲۳۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۱۰

عهدنامه صلح میان پادشاه ایران (ناصرالدین شاه) و ملکه ویکتوریا [یا] پادشاه انگلیس در سال ۲۰ سلطنت ملکه ویکتوریا در ۱۸۵۷م و ۱۲۷۱ق در طهران؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق، جا: تهران؛ ۲ص (۲۷-۲۸) [ف: ۷ - ۱۱۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۹۶/۵

با نمایندگی امین الملک فرخ خان سفیر ایران و چارلی بارون کاولی در شعبان ۱۲۴۳ در ۱۵ فصل؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۱۷ص، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۳۶۲]

● عهدنامه صلح ایران و انگلیس (۱۲۷۳) / اسناد / فارسی

ʻahd-nāme-ye solh-e īrān va engelīs (1273)

صلح‌نامه میان پادشاه ایران و انگلیس در زمان ناصرالدین شاه قاجار در پاریس به وسیله فرخ خان امین الملک سفیر ایران و بارون کاولی از امناء دولت انگلیس در ۱۵ فصل و تصدیق میرزا آقا خان و ناصرالدین شاه قاجار در چهار نسخه در ۷ رجب ۱۲۷۳ق مطابق ۴ مارس ۱۸۵۷م. موادی در مورد تحلیه مرز ایران و آزادی اسرای جنگ و تخلیه نیروهای ایرانی خاک افغانستان را در بردارد.

آغاز: چون اعلی حضرت خورشید آیت اقدس، همایون پادشاه

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** محل مهر امین الملک فرخ خان سفیر کبیر دولت علیه ایران. محل مهر و امضای کاوتی.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳گ (۱۵ر-۱۸پ)، ۱۵ سطر [ف: ۷ - ۵۲]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۲۶/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** در پاریس در چهار نسخه یوم هفتم شهر رجب ۱۲۷۳ تحریر شد.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۱۳گ (۱۰پ-۲۲ر)، اندازه: ۲۱/۹×۲۵سم [ف: ۷ - ۳۴۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۹

خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۶ص (۲۲-۲۷) [ف: ۷ - ۱۱۴]

● عهدنامه علی (ع) با ذمیان دیر حزقیل (ترجمه) / حدیث / فارسی

ʻahd-nāme-ye ʻalī bā zemmīyān-e deyr-e hezqīl (t.)

فروغی، ابوالحسن، ۱۲۶۳ - ۱۳۳۸ شمسی

Forūqī, ab-ol-hasan (1884 - 1959)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۴۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۴ص (۱۷۶۰-۱۷۶۳) [مختصر ف: ۱۶۵ -]

● عهدنامه علی (ع) به بهرام شاد / -

ʻahd-nāme-ye ʻalī be bahrām šād

عهدنامه علی (ع) با بهرام شاد پسر خیرادرس مجوسی موبد از خاندان آذرباد پسر مار اسفندار فارسی به حسین بن علی در رجب ۳۹ با ترجمه در ۲۰ص از روی چاپی آن در ۱۲۶۸ به فرمان پسر جمشید جی جیجی بهانیت در ۱۲۲۱ یزدگردی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۹۶/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۳۶۲]

● عهدنامه علی (ع) در دیر حزقیل (ترجمه) / حدیث / فارسی

ʻahd-nāme-ye ʻalī dar deyr-e hezqīl (t.)

هشام بن عتبه این عهدنامه را به دستور علی (ع) در دیر حزقیل ذی الکفل در صفر ۴۰ق به خط کوفی نوشته، پیمانی است که علی با گروهی از دانشمندان ارمنی و ذمی مانند عاقب و عقبة

الیشوع و ابن صحن و ابراهیم راهب و عیسی و اسقف بسته است.

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۴۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مهر: محمد جعفر بن احمد حسینی؛ ۶گ، ۹ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: - ۲۹]

● **عهدنامه عمر به معاویه** / -

'ahd-nāme-ye 'omar be mo'āvīye

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۴۱/۵

به نقل از دلائل الامامة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۷ق؛ ۴گ (۳۴ر–۳۷پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۳۰ - ۲۰۷]

← عهدنامه فتحعلی شاه قاجار و سلطان محمود خان عثمانی ثانی
⟵ عهدنامه ایران و عثمانی (میان فتحعلی شاه و سلطان محمود)

● **عهدنامه قندهار میان ایران و حاکم آنجا** / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye qandehār mīyān-e īrān va hākem-e ānjā

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۳۱

دو قرار است هر دو مورخ ج/ ۱۲۷۳؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، ۶گ (۸۲ر – ۸۷پ) [ف: ۷ - ۵۴]

● **عهدنامه کامران میرزا** / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye kāmrān mīrzā

پیمانی است میان کامران میرزا پسر بابر با برادر خود همایون پادشاه (۹۳۷–۹۶۳ ق)، که هرگز قصد همایون پادشاه و فرزندان و برادران و دارایی آنها را نکند، مورخ ۱۸ رجب ۹۹۰ق، سپس «صلح نامه» که برادرش همایون برایش فرستاده است.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۷۰/۲۸

آغاز: آغاز عهدنامه: من که محمد کامران بن ظهیر الدین محمد بابر پادشاه بن عمر شیخ گورکانی ام، عهد کردم به خدای جل جلاله که ...

آغاز صلح نامه: حمد بی عد شهنشاهی را زیبد که به دستیاری قدرت کامله

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: دکتر علینقی منزوی؛ ۲گ (۱۳۳پ–۱۳۴پ) [ف: ۲ - ۱۷۹]

● **عهدنامه گلستان = پیمان گلستان** / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye golestān = peymān-e golestān

این قرارداد بین میرزا ابوالحسن خان و ژنرال لندینانه ردشیخوف در یازده فصل در رودخانه زیوه از اعمال گلستان متعلقه به ولایت قراباغ در باب دوستی دو دولت ایران و روس در ۲۹ شوال ۱۲۲۸ق نوشته شده است.

آغاز: اعلی حضرت قضا قدرت خورشید آیت پادشاه اعظم جمجاه

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۸۱/۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و تاریخ دوازدهم ماه اکتوبر سنه ۱۸۱۳ تولد حضرت عیسی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه یکم قرن ۱۳؛ جلد: میشن قهوه‌ای، (۴۸ر–۵۳پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۹×۲۰/۹سم [ف: ۷ - ۲۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۵۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۹ص (۱۷۸۳–۱۷۹۱) [مختصر ف: - ۵۶۴]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۲۹/۲۲

خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛۳گ(۶۱ر–۶۳ر)[ف:۷ - ۵۴]

۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۸۸/۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ ۶گ (۲۱–۲۶ر)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۱۱۲]

۵. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۵۲

با مقاوله نامه ۲۱ ذیقعده ۱۲۹۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۱۶۲ص [نشریه: ۶ - ۶۵۵]

۶. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱–ع/۴۸

آغاز: بعون عنایت الله قادر بیچون ما الکساند اول امپراطور همایون مالک بالا استقلال جمیع ممالک روسیه؛ **انجام:** این تصدیقنامه بمهر بزرگ پادشاه ما ممهور و مختوم گردیده داده شد د رمحل سکون ما در دار السلطنه پریس بتادیخ بیست و یکم ماه ما یس سنه ۱۸۱۴ من مولود حضرت عیسی و چهادرهم سال مدت پادشاهی همایون ما در اصل بمهر پادشاهانه ممهور و مختوم گردیده است.

این جزوه شامل رو نوشت عهدنامه گلستان است که پس از دوره اول جنگ بین ایران و روسیه در زمان سلطنت فتحعلی شاه بین دو دولت منعقد شده است؛ خط: نستعلیق درشت خط، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای یک سرلوح، مذهب؛ جلد: تیماج، ۳۳گ، ۶ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۶]

● **عهدنامه گلستان و ترکمانچای** / اسناد / فارسی

'ahd-nāme-ye golestān va torkamānčāy

در این قسمت صورت دو عهدنامه آمده است: ۱. عهدنامه گلستان و آن مصالحه‌نامه‌ای است بین الکساندر پاولیچ پادشاه روس و اعلیحضرت فتحعلیشاه پادشاه ایران که در قریه گلستان بسته شده است؛ ۲. عهدنامه ترکمانچای و آن بین دولت ایران و

روس در ترکمانچای بسته شده است. پس از این دو عهدنامه به خط حمایلی اسامی کسانی که در بستن این عهدنامه حضور داشته‌اند (از نمایندگان روس و ایران) آمده و نیز صورت زایجه طالع این عهدنامه رسم شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۳۰/۱۳

آغاز: اعلیحضرت امپراطور اعظم ممالک روس بالقابه و اعلیحضرت؛ **انجام:** بامضای وزیر دول خارجه عالیجاه ابوالحسن خان رسید.

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۳ص (۴۲۰-۴۳۲)، ۲۹ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۹ - ۳۲۴]

● **عهدنامه گلستان (یادداشتی مربوط به)** / تاریخ ایران / فارسی

ʻahd-nāme-ye golestān (yāddāštī marbūt be)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۵۴

با امضای میرزا ابوالحسن خان و لنه نیانه نیکولای روشخوف، به تاریخ ۱۳ اکتبر ۱۸۱۳م؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳-۱۴؛ ۲ص (۱۷۹۱-۱۷۹۲) [مختصر ف: - ۹۲۰]

● **عهدنامه لاهوتیه** / فضایل و مناقب / فارسی و ترکی

ʻahd-nāme-ye lāhūtīye

موسوی تنکابنی، محمد مهدی بن محمد جعفر، ق۱۳ قمری

mūsavī tonekābonī, mohammad mahdī ebn-e mohammad jaʻfar (- 19c)

در بیان عهدنامه جناب رب الارباب با جناب اباعبدالله الحسین علیه السلام در شهادت است که طرق مختلف و کیفیت روایت آن را بیان کرده است.

[فهرستواره منزوی ۵۲۹/۶]

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۸۹۸/۲

آغاز: الحمدلله الذی جعل قلوب احبائه مشتاقاً بجنابه و صیر افئدة المشتاقین مشتاقا لوصاله و لقائه بمکان قدجاوزوا عن لذات الدنیا و حلالها و جلالها و جمالها بل عن الدنیا و مافیها؛ **انجام:** جناب آقا محسن قبول ایدوب رغبت له پندقی گوروب گوتورب حامل لوای اولدی بونه طومار یازلدی و مهر اولوندی و شاهد دوتولدی بله کم ایره لوده ذکر اولئدی هم نثرله و هم نظم له

خط: نستعلیق، کا: مهدی قراداغی، تا: ۲۶ جمادی الاول ۱۲۷۵ق؛ فوائدی در معما، مناظره شعری فیض کاشانی ره وجامی؛ جلد: مقوا ۱۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۱۱]

● **عهدنامه مالک اشتر** / حدیث / عربی

ʻahd-nāme-ye mālek-e aštar

منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، - ۴۰ قمری

(mansūb be) ʻalī ebn-e abī tāleb, emām-e avval (- 661)

عهدنامه معروفی است که مکرر چاپ شده است.

چاپ: مکرر چاپ شده است؛ تهران، سنگی، ۱۳۲۱، ۵۳ص

شرح و حواشی:

۱- شرح عهدنامه مالک اشتر؛ آوی، حسین بن محمد (-۸)

۲- شرح عهدنامه مالک اشتر؛ روغنی قزوینی، محمد صالح بن محمد باقر (-۱۰۷۵)

۳- تحفه سلیمانیه = ترجمه و شرح عهدنامه مالک اشتر؛ حسینی بحرانی، ماجد بن محمد (-۱۰۸۳)

۴- عهدنامه مالک اشتر (ترجمه)؛ تجلی شیرازی، علیرضا بن حسین (-۱۰۸۵)

۵- آداب الولاة = سلوک ولاة العدل = عهدنامه مالک اشتر (ترجمه)؛ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی (۱۰۳۷-۱۱۱۰)

۶- نصایح الملوک و آداب السلوک = شرح عهدنامه مالک اشتر؛ فتونی اصفهانی، ابوالحسن بن محمد طاهر (-۱۱۳۸)

۷- شرح عهدنامه مالک اشتر؛ قاضی مشهدی، جعفر بن محمد (-۱۲)

۸- عهدنامه مالک اشتر (ترجمه)؛ مشهدی، محمد جعفر بن فاضل (-۱۲)

۹- عهدنامه مالک اشتر (ترجمه)؛ شریف، محمد کاظم بن محمد فاضل (-۱۲)

۱۰- عهدنامه مالک اشتر (ترجمه)؛ تونی، عبدالواسع بن علامی (-۱۲)

۱۱- آثار ناصری = ترجمه و شرح عهدنامه مالک اشتر؛ نخعی دزفولی، محمد تقی بن علی (۱۲۲۳-۱۲۹۵)

۱۲- آداب الملوک فی اقصی مراتب السلوک؛ دزفولی، محمد تقی بن علی (۱۲۲۳-۱۲۹۵)

۱۳- عهد اشتر (ترجمه) = رموز الاماره؛ وقار شیرازی، احمد بن محمد شفیع (۱۲۳۲-۱۲۹۸)

۱۴- عهدنامه مالک اشتر (ترجمه)؛ بدایع نگار، محمد ابراهیم بن محمد مهدی (۱۲۴۱-۱۲۹۹)

۱۵- عهدنامه مالک اشتر (ترجمه)؛ همای مروزی، محمد صادق (-۱۳)

۱۶- بیعة الافاخم = شرح عهدنامه مالک اشتر؛ رشتی، علی بن محمد (-۱۳)

۱۷- تحفة الولی؛ یزدی، محمد حسین بن احمد (-۱۳)

۱۸- عهدنامه مالک اشتر (ترجمه)؛ بهشتی، محمد بن مهدی (-۱۳)

۱۹- آداب الملوک = شرح عهد نامه مالک اشتر؛ نظام العلماء، محمد رفیع بن علی اصغر (۱۲۵۰-۱۳۲۶)

۲۰- اساس السیاسة فی تأسیس الریاسة؛ کجوری، محمد بن اسماعیل (-۱۳۵۳)

۲۱- هدایات الحسام فی عجایب الهدایات للحکام؛ همدانی، محمد حسین بن علی نقی (-۱۴)

۲۲- عهدنامه مالک اشتر (ترجمه)؛ عنوان نگار، تقی بن محمد (-۱۴)
۲۳- مرآة الملوک و ارشاد الولاة؛ حسینی، محمد اسماعیل بن مهدی حسین (-۱۴)
۲۴- تحفه علویه سلیمانیه
۲۵- شرح عهدنامه مالک اشتر
۲۶- عهدنامه مالک اشتر (ترجمه) (۱۱عنوان)

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۱۰/۲
آغاز: بسمله هذا ما امریه عبدالله علی امیرالمومنین (ع) مالک بن الحارث الاشتر فی عهده؛ **انجام:** لاتکون لک علة عند تسرع نفسک الی هواها
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ یادداشتی به خط محمد تقی دزفولی آمده که این کتاب را آقا محمد رضا مستوفی دزفولی در رجب ۱۲۸۷ق به ایشان بخشیده؛ کاغذ: اصفهانی، ۳۹گ (۴۱-۷۹)، ۷ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۳۷۹]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۰۷۹
بی‌کا، بی‌تا؛ خریدای از بانو مهردخت همایی [رایانه]

● **عهدنامه مالک اشتر** / حدیث / فارسی
'ahd-nāme-ye mālek-e aštar
با عناوین «اصل، ترجمه، تکمله» و در پایان شرح خطبه صفت متقیان مشهور به خطبه همام را بر آن افزوده است. در کتابخانه ملی (۱۵۷/۱) نسخه‌ای نزدیک به همین مشخصات از محمد صادق مروزی وقایع‌نگار معرفی شده است که شاید مترجم نسخه حاضر نیز همو باشد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۷۰/۲
آغاز: تو و ترک مکن اهتمام خود را در حاجت جزئی ایشان به اعتماد اینکه حاجت کلی ایشان را بر آورده باشی به درستی که از برای اهتمام جزئی تو در کارهای جزئی ایشان منفعتی هست؛ **انجام:** امید که سالیان ابد نشان چراغ این دولت عزیز افروخته باد و جان منافقین در نایره حرمان سوخته بمحمد و آله الطیبین الطاهرین.
خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ با خط خوردگی، روی برگ آغازین نام رساله ها ظاهراً به خط سپهر کاشانی آمده؛ ۳۵گ (۹۲ر-۱۲۶پ)، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۲۸ - ۲۰]

← عهدنامه مالک اشتر (ترجمه) ⟵ آداب الولاة

● **عهدنامه مالک اشتر (ترجمه)** / شرح حدیث / فارسی
ahd-nāme-ye mālek-e aštar (t.)
تجلی شیرازی، علیرضا بن حسین، - ۱۰۸۵ قمری
tajallī šīrāzī, 'alī-rezā ebn-e hoseyn (- 1675)
وابسته به: عهدنامه مالک اشتر؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)
به نام شاه سلیمان و شیخ علیخان. نام مترجم در دیباچه آمده است. دارای یک دیباچه فارسی است.
[فهرستواره منزوی ۳۸۵/۶]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲/۲۴۶۵/۳
آغاز: لله الحمد که از مآثر سلطنت جاوید طراز پادشاه جهان صاحب دوران حامی ایمان ما حی عدوان ... شاه سلیمان ... و میامن خلوص ... شیخ علی خان؛ **انجام:** الیه راغبون (که ما بسوی تو راغبیم) ... و السلام علی رسول الله ... و سلم تسلیما کثیراً
متن عهد با ترجمه آن زیر سطرها؛ بی‌کا، تا: ۱۱۰۴ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۲ص (۱۳-۳۴)، ۲۹ سطر (۹/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۳۲سم [ف: ۹ - ۱۲۱۴]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۴۲۴
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **عهدنامه مالک اشتر (ترجمه)** / حدیث / فارسی
ahd-nāme-ye mālek-e aštar (t.)
حسینی خاتون آبادی، محمد باقر بن اسماعیل، ۱۰۷۰ - ۱۱۲۷ قمری
hoseynī xātūn-ābādī, mohammad bāqer ebn-e esmā'īl (1660 - 1715)
اهدا به: شاه سلطان حسین صفوی (۱۱۰۵-۱۱۳۵)
تاریخ تألیف: ۱۱۱۵ق
خاتون آبادی برای ترجمه با استفاده از شروح و ترجمه‌های دیگر به آن پرداخته است. فرق این ترجمه با سایر ترجمه‌ها این است که در این ترجمه دیگر عبارات عربی متن عهدنامه وجود ندارد و عبارات علی التوالی آمده است.
آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله العلی الاعلی مالک الارضین و السموات العلی ... جواد قلم دو زبان در میدان بیان باد ای این مرام گرم عنان می‌گردد که چون والی ملک خلافت
انجام: باب خلایق مآبش ... پناه جمله اهل عالم باد بالنبی و آله المعصومین الامجاد
[فهرستواره منزوی ۳۸۶/۶]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۹۴۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ مجدول، با سرلوح؛ جلد: میشن، ۴۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۱/۳سم [ف: ۲ - ۱۳۸]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۹۹/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اول چیزی که تعالی در آن چیز حکم خواهد کرد روز قیامت ...
خط: نسخ، کا: محمد باقر خاتون آبادی، تا: ۱۱۱۵ق، جا: اصفهان

(احتمالا)؛ جلد: تیماج زرد، ۳۱ص (۱۶۴-۱۹۴)، ۱۶ سطر (۱۲/۵×۷)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۶ - ۱۳۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۶۶/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد ترشیزی، تا: ۱۱۲۵ق؛ ۱۳گ (۱۶پ-۲۸پ)، ۲۲ سطر (۱۵×۲۳)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۷ - ۲۷۱۷]

● **عهدنامه مالک اشتر (ترجمه)** / شرح حدیث / عربی و فارسی

ahd-nāme-ye mālek-e aštar (t.)

تونی، عبدالواسع بن علامی، ق۱۲ قمری

tūnī, ʻabd-ol-vāseʻ ebn-e ʻallāmī (- 18c)

وابسته به: عهدنامه مالک اشتر؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)

ترجمه تحت اللفظی نامه علی بن ابی طالب بمالک اشتر است.

[فهرستواره منزوی ۳۸۵/۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۱۶

آغاز: قل اللهم مالک الملک؛ **انجام:** وله الشکر باطناً و ظاهراً.

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: میشن بنفش، ۳۸ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶ - ۱۵]

● **عهدنامه مالک اشتر (ترجمه)** / حدیث / فارسی

ahd-nāme-ye mālek-e aštar (t.)

شریف، محمد کاظم بن محمد فاضل، ق۱۲ قمری

Šarīf, mohammad kāzem ebn-e mohammad fāzel (- 18c)

وابسته به: عهدنامه مالک اشتر؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)

به خواهش: اعتمادالدوله شاه قلیخان

تاریخ تألیف: ۱۱۱۰ق؛ محل تألیف: مشهد

ترجمه روان و شیوا و توضیح عهدنامه مبارکه حضرت امیرالمؤمنین (ع) به مالک اشتر است که هنگام ورود شاه صفوی به مشهد ترجمه نموده است.

آغاز: الحمدلله مالک مصر الایجاد و مدینة الوجود و الصلوة علی من ولاة علی العباد و اعطاء العهود و السلام علی اهل بیته ولاة الامر و مخازن الجود طراز خطبه ایمان و امتیاز رتبه بنی نوع انسان بحمد و سپاس و شکر فزون از قیاس حضرت مالک الملکی است جل شأنه که کلک حکمت کامله اش عهدنامه میثاق شدید الایثاق الست را بقلم ابداع و خامه اختراع بر ورق زرافشان عالم زر ثبت فرمود

انجام: که رغبت بغیر او نیست و امید ما جز بفضل او نه و سلام بر رسول خدا باد صلی الله علیه و آله الطیبین الطاهرین

چاپ: این ترجمه در «مخزن الانشاء» به چاپ رسیده است.

[دنا ۶۸۶/۷؛ الذریعه ۱۱۹/۴ رقم ۵۶۹؛ فهرستواره منزوی ۳۸۷/۶]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۶۵گ، ۱۷ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۱۹۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و پیروان ائمه طاهرین صلوات الله علیهم اجمعین

خط: نستعلیق، کا: عبدالعلی بن میرزا محمد حسین اصفهانی، تا: ۵ جمادی الاول ۱۲۷۷ق، جا: تبریز؛ ضمن ۱۱ صفحه، تضمین اشعار عربی منسوب به عباس عم پیغمبر (ص) است. مطلع آن این است: «انا المعبود فاطلبنی تجدنی ×× و ان تطلب سوائی لم تجدنی / منم مطلوب ای طالب کجائی»، سپس ضمن ۲۰ صفحه مناجات منظوم منسوب به حضرت امیرالمؤمنین و فهرست سوره‌های قرآن و غزل و مناجاتی منثور از خواجه ابو عبدالله انصاری ضمیمه است؛ واقف: فتح الله وکیلی، ۱۳۱۳ش؛ ۶۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹/۵سم [ف: ۵ - ۷۷]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۶۲

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مترجم در فهرست به اشتباه محمد جعفر بن محمد فاضل مشهدی آمده؛ خط: نسخ نیکو، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ مجدول؛ سید مسیح موسوی در یادداشتی کتاب را به میرزا اسد الله خان وزیر تقدیم می‌دارد و این یادداشت به تاریخ چهارشنبه چهاردهم صفر ۱۳۰۳ با مهر «عبده الراجی مسیح الموسوی» (بیضی) می‌باشد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۵ - ۲۸۷]

● **عهدنامه مالک اشتر (ترجمه)** / شرح حدیث / فارسی

ahd-nāme-ye mālek-e aštar (t.)

مشهدی، محمد جعفر بن فاضل، ق۱۲ قمری

mašhadī, mohammad jaʻfar ebn-e fāzel (- 18c)

وابسته به: عهدنامه مالک اشتر منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)

اهداء به: شاه سلطان حسین صفوی

تاریخ تألیف: ۱۱۰۶ق

ترجمه شیوایی است از عهدنامه مالک اشتر.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۸۲/۴

آغاز: حمد و سپاس خداوندی را سزاست که جمیع مخلوقات را از کتم عدم به عرصه وجود آورده و هر کس را در خور لیاقت او خلعتی در عالم زر ثبت فرموده؛ **انجام:** بر جاده مستقیم شریعت

مقدسه ثبات ورزد و در پی جلب منافع و دفع مضار از طریقه قویمه رضای ربانی تخلف نکند - این بود شمه ای از مراسم سلطنت ... و سلام ما به رسول خدا باد صلی الله علیه و آله الطاهرین و سلم کثیرا کثیرا.
خط: نستعلیق، کا: محمد علی خلف مرحوم حاجی عبدالمطلب بارفروشی، تا: چهارشنبه ۸ شعبان ۱۲۹۴ق؛ جلد: تیماج، ۵۸گ (۱۸۴ر-۲۴۱پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳۸ - ۴۰۷]

● **عهدنامه مالک اشتر (ترجمه)** / حکومت و سیاست / فارسی
ahd-nāme-ye mālek-e aštar (t.)

کشفی، جعفر بن ابی اسحاق، ۱۱۸۹ - ۱۲۶۷ قمری
kašfī, ja'far ebn-e abī-eshāq (1775 - 1851)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۲
آغاز: این آن چیزی است که امر نموده است به آن بنده خدا، علی پادشاه مؤمنین، مالک پسر حارث اشتر را در عهد و وصیتی؛
انجام: و آنکه ختم بفرمایید برای من و برای تو سعادت و شهادت به درستی که مابسوی رحمت او راغب می‌باشیم و سلام بر رسول خدا صلی الله علیه و آله باد. انجامه: سمت اختتام یافت ترجمه عهدنامه بیداقل خلق الله فتح الله تنکابنی در قریه امام زاده قاسم ... هر چند این عاصی من جمله خود ناگرفته پند مده پند دیگر است ولی امید آنست که در فرقه الدال علی الخیر کفاعله محسوب آید و کان ذلک ۱۲۷۶ق فی شهر محرم الحرام.
خط: نستعلیق خوش، کا: فتحعلی تنکابنی، تا: محرم ۱۲۷۶ق، جا: قریه امام زاده قاسم؛ با سرلوح زیبا، مجدول، مذهب؛ ۲۴گ، ۱۱ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱۹ - ۸]

● **عهدنامه مالک اشتر (ترجمه)** / حدیث / فارسی
ahd-nāme-ye mālek-e aštar (t.)

بدایع نگار، محمد ابراهیم بن محمد مهدی، ۱۲۴۱ - ۱۲۹۹ قمری
badāye' negār, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad mahdī (1826 - 1882)

وابسته به: عهدنامه مالک اشتر منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)
تاریخ تألیف: ۱۲۷۳ق
ترجمه شیوایی است از عهدنامه حضرت امیر (ع) به مالک اشتر.
آغاز: چون در سال چهلم از هجرت رسول (ص) مصر و اعمال مصر بر محمد ابی بکر بر آشفت ... این فرمان بنده خدای امیرالمؤمنین علی است بسوی مالک بن الحارث النخعی، در آن عهد که بدونبشت بدانگاه که مکل مصر ...
انجام: و ان یختم لی و لک بالسعادة و الشهادة انا الی الله راغبون و السلام علی رسول الله صلی الله علیه و آله الطیبین الطاهرین

چاپ: ضمن مجموعه «مخزن الإنشاء» چاپ شده
[فهرستواره منزوی ۳۸۷/۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۵
آغاز: برابر
خط:نستعلیق،کا: عبدالغفار تویسرکانی، تا: ۱۲۹۷ق؛ با دو سرلوح، مجدول؛ ۳۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۴۸۷]

۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۵۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد رضا بن محمد رحیم بیگ کلهر معاصر مترجم، تا: ۱۲۹۹ق؛ ۱۱گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵ سم [ف: ۱ - ۲۵۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۰۱۹/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هر یک را دلیلی روشن و حجتی قاطع آوردم سعی خویش به کار بری و شرط اجتهاد مرعی داری. و انا اسئل الله بسعة رحمته و عظیم قدرته ... و جمیل الاثر فی البلاد و انا الی الله راغبون و السلام علی رسول الله صلی الله علیه و آله الطیبین الطاهرین
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ صفحات جا به جا صحافی شده‌اند؛ ۱۹ص (۱-۱۹)، ۲۰ سطر (۱۰/۵×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۵۷۸]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۶۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** الطیبین الطاهرین.
خط: نستعلیق، کا: عبدالغفار منشی تویسرکانی، تا: ۲۸ محرم ۱۳۰۱ق؛ مجدول، با سرلوح؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۲گ، ۱۱ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۳۷]

۵. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۱۸۵۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** کتبه - یحیی سنه ۱۳۰۸
خط: نستعلیق عالی، کا: یحیی، تا: ۱۳۰۸ق؛ مجدول، با یک سرلوح مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: چرم، ۳۱ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۱/۹سم [ف: ۱ - ۱۲۴]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمود بن علی اکبر تفرشی، تا: ۱۳۱۱ق؛ ۱۱گ (۱پ-۱۱پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱/۸×۳۵/۱سم [ف: ۷-۳۳۷]

۷. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۲۰۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** بخط کمترین خانه زاده آستانه مبارکه بتاریخ جمیدی الاولی سمت تحریر پذیرفت سنه ۱۳۲۰
خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: علی بن محمد قاجار کرمانی، تا: جمادی الاول۱۳۲۰ق؛ مجدول، مذهب، با یک سرلوح مرصع ممتاز؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۴۸ص، ۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۳۵]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۹۳

آغاز و انجام: برابر

دیباچه مترجم را ننوشته؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد علیخان مشیرالوزاره (نایب کارگذاری مهام خارجه در خراسان، فرزند حاج محمد اسماعیل مجد الادباء)، تا: ۱۳۲۹ق؛ پس از این قصیده‌ای است ۲۵ بیت در منقبت ولی عصر از مجد الادباء؛ واقف: نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ جلد: مقوا، ۲۷گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۵ - ۷۹]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثنای نیکو متواصل گردان و آنچه از حسن خدمت و صدق نصیحت فرا نموده اند ...

در فهرست ناشناس آمده. این کتاب کامل نمی‌باشد و شامل دیباچه و چند برگ از ترجمه می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶گ، ۲۱ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [رایانه]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۷

آغاز: بسمله هذا ما امر به عبدالله علی؛ **انجام:** درور فرستاندن بسیار

بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۵۷۵]

● **عهدنامه مالک اشتر (ترجمه)** / حکومت و سیاست / فارسی

ahd-nāme-ye mālek-e aštar (t.)

بهشتی، محمد بن مهدی، ق۱۳ قمری

beheštī, mohammad ebn-e mahdī (- 19c)

وابسته به: عهدنامه مالک اشتر؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)

اهدا به: محمد شاه قاجار (۱۲۵۰-۱۲۶۴ق)

ترجمه‌ای نسبتاً سلیس می‌باشد و قسمت به قسمت ترجمه شده است.

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین اما بعد چنین گوید تراب اقدام مؤمنین ...

انجام: و حجة محکمی که از برای خود بر تو اقامه نمودم تا اینکه تو را عذری نباشد در مسارعت نمودن بهوای نفس.

[فهرستواره منزوی ۳۸۵/۶]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ محتملاً مترجم؛ جلد: تیماج، ۲۱گ، ۱۷ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۸]

● **عهدنامه مالک اشتر (ترجمه)** / حدیث / فارسی

ahd-nāme-ye mālek-e aštar (t.)

حسینی، صادق، ق۱۳ قمری

hoseynī, sādeq (- 19c)

در دیباچه آن از عیسی خان والی دار المؤمنین کاشان یاد شده است.

چاپ: این ترجمه در «مخزن الانشاء» به چاپ رسیده است.

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۲۰۴۳

آغاز: پس از بسمله و حمد: و بعد چنین گوید خادم شریعت؛

انجام: ختم شد کلام بلاغت فرجام آن گوهر بحر ولایت ...

خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛۷۳گ،۱۵سطر،اندازه:۱۰×۱۷سم[ف:۲ - ۳۴]

● **عهدنامه مالک اشتر (ترجمه)** / شرح حدیث / فارسی

ahd-nāme-ye mālek-e aštar (t.)

فاضل کاشانی، صادق بن علی، ق۱۳ قمری

fāzel-e kāšānī, sādeq ebn-e 'alī (- 19c)

اهدا به: ناصر الدین شاه و محمد حسن خان صاحب اختیار

تاریخ تألیف: رجب ۱۲۷۲ق؛ محل تألیف: شیراز (احتمالاً)

آغاز: هو الله تعالی شانه العزیز. بسمله. و به نستعین حمد بی حد و ثنای افزون از عدد مختص خدایی است که کافه موجودات را از کتم عدم و نیستی هست و موجود فرموده.

[فهرستواره منزوی ۳۸۶/۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۰۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و امید ما از غیر فضل او نه و سلام ما بر رسول خدا ... تسلیما ختم شد ترجمه کلام ... آن گوهر بحر ولایت ... حسب الفرمایش سر کارخان صاحب اختیار در روز یک‌شنبه شهر رجب ... هزار و دویست و هفتاد و دو قلمی گردید حرره ابو القاسم کاشانی انشاء الله تعالی که قبول ارباب کمال افتد.

خط: نستعلیق، کا: ابو القاسم کاشانی، تا: قرن ۱۳، جا: کاشان؛ مجدول، با سر لوح آراسته، با ستایشی به نظم فارسی از صاحب اختیار در آغاز نسخه از خود مؤلف؛ جلد: تیماج سبز، ۸۷گ، ۱۰ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۳ - ۳۱۸۳]

● **عهدنامه مالک اشتر (ترجمه)** / حدیث / فارسی

ahd-nāme-ye mālek-e aštar (t.)

همای مروزی، محمد صادق، ق۱۳ قمری

homā-ye marvazī, mohammad sādeq (- 19c)

وابسته به: عهدنامه مالک اشتر؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)

اهدا به: فتح علی شاه قاجار(۱۲۱۲-۱۲۵۰ق)

مترجم می‌گوید: حضرت علی (ع) در چهار مورد ضمن این عهدنامه به مالک اشتر دستورهایی می‌دهد که آنها عبارتند از: ۱. اخذ خراج؛ ۲. جهاد با اعداء؛ ۳. اصلاح حال عباد؛ ۴. آباد کردن بلاد. پس از این توضیح مترجم عبارات عهدنامه را به چند

قسمت تقسیم می‌کند و هر قسمت را ضمن «اصل» می‌آورد و سپس به «ترجمه» آن اصول می‌پردازد. آنگاه با «تکمله‌ای» نقاط تاریک متن و ترجمه را روشن می‌سازد.
آغاز: بسمله، زهی علی عظیم و حکیم علیم که ترجمه خطبه حمد و ثنایش بترجمانی زبان نشاید و تفسیر آیه شکر و سپاسش از ترزبانی قلم نیاید
انجام: بدرستی که ما بندگان بسوی خدا رغبت کننده ایم و بسوی او رجوع کننده و درود باد از خدا بر رسول خدا و اهل بیت رسول خدا
[فهرستواره منزوی ۳۸۷/۶]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: علی اکبر، تا: اوائل قرن۱۳، جا: تهران؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ جلد: تیماج قرمز مذهب، ۷۴گ، ۱۳ سطر (۱۵/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۱۵۷]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۹۳۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ با سرلوح، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن، ۷۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۱×۲۷/۸سم [ف: ۲ - ۱۳۸]

● **عهدنامه مالک اشتر (ترجمه)** / حدیث / فارسی
ahd-nāme-ye mālek-e aštar (t.)
حسینی حسنی، حیدر علی، ق۱۴
hoseynī hasanī, heydar ʻalī (- 14c)
به دستور: معتمدالسلطان آغای اعتماد الحرم
تاریخ تألیف: ۱۳۱۱ق
ترجمه فارسی عهدنامه مشهور حضرت علی علیه السلام به مالک اشتر نخعی است. این ترجمه در زمان سلطنت ناصرالدین شاه قاجار به رشته تحریر درآمده و کاتب در پایان نسخه سلسله نسب خویشتن را به حضرت امیرالمومنین صلوات الله علیه رسانیده است.

تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۲۰۴
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم - الحمدلله العلی الاعلی مالک الارضین و السموات العلی؛ **انجام:** بتاریخ بیست و دوم رجب سنه ۱۳۱۱ که این ترجمه فرمان لازم الاتباع انجام یافت جناب معتمد السلطان آغای اعتماد الحرم ایراد نمودند که چرا رقم مردی نسب خود حسب الامر معظم الیه مینگارد ... کمترین سادات حیدر علی الحسینی الحسنی در شرح صحیفه سجادیه علیه السلام ... نسب این سلسله گسیخته را چنین بیان فرموده اند آقا علی صدرالدین ابن احمد نظام ابن محمد معصوم ... ابن ابی عبدالله الحسین سید الشهداء ابن علی بن لحسنین امیرالمومنین صلوات الله علیهم اجمعین
خط: شکسته خفی خوش، کاتب = مؤلف، تا: ۲۲ رجب ۱۳۱۱ق؛ مجدول، مذهب، با سرلوح مذهب مرصع ممتاز؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۲۷ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۲۶]

● **عهدنامه مالک اشتر (ترجمه)** / شعر / فارسی
ahd-nāme-ye mālek-e aštar (t.)
عنوان نگار، تقی بن محمد، ق۱۴ قمری
ʻonvān-negār, taqī ebn-e mohammad (- 20c)
وابسته به: عهدنامه مالک اشتر؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)
تاریخ تألیف: ۱۳۲۴ق
از شاعری به نام تقی عنوان‌نگار مدیر رسایل عربستان و لرستان و بروجرد و بختیاری در دوره محمد علی شاه قاجار که ترجمه نامه حضرت علی علیه السلام به مالک اشتر نخعی را در قالب مثنوی به نظم درآورده است. وی در سبب ترجمه منظومه می‌گوید: «اول دولت رهی عنوان نگار ×× که همی باشد قدیمی جان نثار / خواست تقدیمی بیارد شاهرا ×× زانچه باشد حرفتش را اقتضا» و بعد می‌گوید: «یکهزار و سیصد و بیست چهار ×× سال هجری آمده اندر شمار / منشی و عنوان نگار آمد تقی ×× نظم و نثرش را دهد حق رونقی».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۱۰
آغاز: بسمله، حقتعالی دولت ایران را ×× برفزوده نعمت و فر و بها؛ **انجام:** سایه با ذات آمدستی آشنا ×× خاتمه این بس که هم بدهد خدا.
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ ۳۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۹سم [ف: ۱۷ - ۷۲]

● **عهدنامه مالک اشتر (ترجمه)** / حدیث / عربی، فارسی
ahd-nāme-ye mālek-e aštar (t.)
وابسته به: عهدنامه مالک اشتر؛ منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول (-۴۰)

ناشناخته:
۱. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۷۴۵/۳
آغاز: عهدنامه‌ای است که به خصوص امرسیاست به مالک اشتر در وقتی که او را والی مصر فرموده بودند نوشته‌اند و جامع جمیع مراتب و مقاصد امر سیاست و مشتمل بر شرایط و قواعد امر سلطنت؛ **انجام:** دیگران را می‌دیرینه برابر می‌داد ×× به من دل شده خسته رسید افزون کرد / این قدح هوش مرا جمله به یکبار ببرد ×× این می‌این بار مرا پاک زخود بیرون کرد

ترجمه‌ای است تحت اللفظی از نامه مهم امارت مالک اشتر که به «عهد نامه مالک اشتر» معروف است، ترجمه در زیر متن عربی نگاشته شده است؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا صفات الله (متن عربی را نوشته است)، تا: صفر ۱۳۲۶ق؛ جلد: گالینگور، ۱۲گ، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۴۲۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۲۲

آغاز: هذا ما امر به عبدالله علی امیرالمؤمنین مالک بن الحرث الاشتر فی عهده الیه حین ولاه مصر؛ آغاز ترجمه: این است آن چه امر کرده به آن بنده خدا علی بن ابی طالب امیرمؤمنان مالک پسر اشتر را در عهدنامه خود به سوی مالک هنگامی که والی گردانید او را در مصر به جهت جمع نمودن خراج آن جا و جهاد کردن با دشمنهای آن جا؛ **انجام:** و ان یختم لی ولک بالسعادة و الشهادة انا الیه راغبون و السلام علی رسول الله صل الله علیه و آله؛ انجام ترجمه: و این که ختم کند برای من و برای تو به سعادت و روزی فرماید شهادت. به درستی ما به سوی خدا راغبانیم و درود بر رسول خدا صل الله علیه و آله

نامه امیرالمؤمنین علیه السلام به مالک اشتر و ترجمه آن؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «یا سریع الرضا ۱۲۷۶» (بیضی)؛ یادداشت هدیه نسخه از لطفعلی خان بن قاسم خان بختیاری در شعبان ۱۲۹۲ق به جواد همدانی با مهر «یا محمد جواد» (بیضی) هنگامی که در ارودی شنگان (؟) متوقف بودند؛ ۲۶گ، ۱۰ سطر (۵/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲۰ - ۴۹۹]

۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۸/۱

آغاز: و از جمله مکتوبی است از حضرت امیرالمؤمنین (ع) نوشت او را از برای مالک اشتر نخعی

ترجمه زیرنویس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵گ (۱پ-۱۵ر)، اندازه: ۱۸/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۴۸۷]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۰۱

آغاز: بسمله، هذا ما امر به عبدالله علی امیرالمؤمنین این عهدنامه آنحضرت است که امر فرمود بان بنده خداعلی امیرمؤمنان؛ **انجام:** و السلام علی رسول الله صلی الله علیه و آله و سلام بر رسول خدا رحمت خداوند براو و بر آل او.

خط: نسخ، کا: عبدالله ارباب اصفهانی، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، دارای سرلوح ظریف، مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ جلد: مخمل مذهب، ۲۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۸×۱۳/۵سم [ف: ۱۴ - ۱۳۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۵۵

آغاز: این چیزی است که امر نمود بآن بنده خدا امیرالمؤمنین مالک اشتر را در عهد نامه که به او نوشته؛ **انجام:** و بسعی جمیل خویش را برهروان مشارع دین و پیروان ائمه طاهرین ملحق گرداند

خط: نستعلیق زیبا، کا: علی محمد طهرانی، تا: ۱۲۲۷ق؛ مجدول؛ ۲۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۱ - ۵۸]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۳۰

آغاز: بسمله. هذا ما امر به عبدالله علی امیر المومنین ... در فواید عبرت و کردار نیک فرماید ثم اعلم یا مالک الی قد وجهتک الی بلاد قد جرت علیها دول ... ای مالک آگاه باش که ترا متوجه بلادی ساختم که دول عدل و جور پیش از تو بران گذاشته اند؛ **انجام:** و درود فرستاد خدای بر او و درود فرستادن بسیار

به فارسی در چند بند؛ کا: محمد مهدی بن میرزا احمد نخجوانی، تا: ۲۰ ذیقعده ۱۲۸۷ق، جا: مشهد رضوی؛ با سرلوح زرین، مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۶گ، ۹۰ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۵۰]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۷/۱۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۱۶ص (۲۶۱-۲۷۶)، ابعاد متن: ۷×۱۴، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۲ - ۱۲۵]

۸. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۲۵/۱

خط: نستعلیق، کا: حاج محمد حسین بن حاج محمد حسن امین الضرب سپاهانی، تا: ۱۳۰۲ق [نشریه: ۲ - ۹۷]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۰۲

آغاز: بسمله، ترجمه فرمان مبارک حضرت امیرالمؤمنین و امام المتقین علی علیه السلام بمالک اشتر نخعی این عهدیست از امیرالمؤمنین علی علیه السلام که بدان امر میفرماید مالک بن حارث اشتر نخعی را؛ **انجام:** برای من و تو سعادت شهادت چه ما قربت خدایرا راغب و حضرت او را طالبیم.

خط: شکسته نستعلیق، کا: مرتضی کتابدار باشی، تا: ۳ ربیع الثانی ۱۳۱۰ق، جا: آذربایجان (احتمالا)؛ اهداء به مظفرالدین شاه، با سرلوح مذهب، مجدول؛ ۲۱گ، ۱۳ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۵×۱۶سم [ف: ۲ - ۲۰۸]

۱۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۶۵۱/۲

کتاب، ترجمه روان و شیوا و توضیح عهدنامه مبارکه حضرت امیرالمؤمنین (ع) به مالک اشتر است که هنگام ورود شاه صفوی به مشهد به خواهش اعتمادالدوله شاه قلیخان ترجمه نموده؛ کا: احمد الحسینی ملقب به رئیس الذاکرین، تا: ۲۶ ذیقعده ۱۳۲۳ق؛ اهدایی: جعفری معمار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۴گ (۷۱-۹۴)، ۱۸ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۳۷۷]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۷۴/۳

آغاز: این آن چیزی است که امر کرده است به آن بنده خدا امیر مؤمنان، مالک پسر حارث اشتر را در عهدی که کرده است به سوی او در وقتی که والی مصر گردانید او را از برای جمع آوری خراج؛ **انجام:** و اینکه ختم کند از برای من و از برای تو به سعادت و شهادت بدرستی که ما به سوی خدا رغبت کنندگانیم و سلام بر رسول خدا صل الله علیه و آله تسلیماً کثیراً و الحمدلله رب العالمین.

ترجمه‌ای است کوتاه از عهدنامه حضرت علی علیه السلام به مالک اشتر نخعی؛ خط: نستعلیق، کا: خانم جان خانم، تا: ۱۲۴۰ق؛

جلد: تیماج مذهب، ۱۴ص (۱۰۷–۱۲۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۵ – ۴۲۹]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۶/۳/۳

آغاز: آغاز فرمان: هذا ما امریه عبدالله امیر المؤمنین ... آغاز: ترجمه این چیزی است که امر نموده است بآن بنده خدا علی پادشاه مؤمنان مالک پسر حارث اشتر را؛ **انجام:** و بدرستیکه ما بسوی رحمت او راغب میباشیم و سلام بر رسول خدا صلی الله علیه و آله

بی‌کا، بی‌تا؛ ترجمه به شیوه دوره صفوی؛ ۱۸گ، ۸ سطر متن و ۸ سطر ترجمه (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ – ۱۶]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۴۴/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶ – ۴۸۰]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۱۳/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۰گ (۱۳۸ر–۱۴۷پ)، ۱۲ سطر (۱۰×۱۴) [ف: ۱۷ – ۱۷۷]

● عهدنامه مأمون / کلام و اعتقادات / عربی

ʻahd-nāme-ye ma’mūn

پیمان‌نامه‌ای است که مأمون عباسی بر ولایت عهدی حضرت رضا (ع) بسته است و پس از آن یادداشتی آمده که حضرت رضا (ع) در پشت آن عهدنامه نگاشته است. مورخ رمضان ۲۰۱ق و پس از آن، گواهی چند تن برای عهدنامه.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۵۲/۵

آغاز: هذا کتاب عهد المأمون لامام علی الرضا (ع) بولایة العهد. بسمله هذا کتاب کتبه عبدالله بن هارون الرشید امیرالمؤمنین بیده لعلی بن موسی بن جعفر ولی عهد اما بعد فان الله عزوجل اصطفی الاسلام دیناً و اصطفی له

خط: نستعلیق، کا: سید بشیر موسوی، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۱۲۳۸ق؛ جلد: تیماج، ۲۰–۲۴ سطر برخی چلیپا (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ – ۶۵۹]

← عهدنامه معاوضه فیروزه با قلعه عباس آباد و حصار ← عهدنامه ایران و روس (معاوضه فیروزه با قلعه عباس آباد)

← عهدنامه نادر شاه و سلطان محمود عثمانی اول ← عهدنامه ایران و عثمانی (میان نادرشاه و سلطان محمود)

● عهدنامه و فتحنامه / اسناد / فارسی

ʻahd-nāme-ye va fath-nāme

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۹۷۵/۵۳

آغاز: الحمد الله لذی اهب ریح النصر من مهبها و اشرقت الارض

انشانامه‌ای است، نام فاتح و محل جنگ‌ها با کلمه فلان مشخص شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۱۰۶ر–۱۰۶پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷ – ۹۸]

● عهدنامه و قراردادهای ایران در زمان قاجار / اسناد / فارسی

ʻahd-nāme v qarārdād-hā-ye īrān dar zamān-e qājār

فهرست عهدنامه‌های مندرج در این کتاب: عهدنامه ایران و انگلستان در ۱۲۲۴ق؛ عهدنامه ایران و انگلستان در ۱۲۲۷ق؛ عهدنامه ایران و انگلستان در ۱۲۲۶ق؛ صورت احتجاج با دولت انگلستان؛ عهدنامه تجارتی ایران و انگلستان در ۱۲۲۶ق؛ قرارنامه ایران و انگلستان در باب منع خرید و فروش کنیز و غلام در ۱۲۵۷ق؛ قرارنامه ایران و انگلستان در باب هرات در ۱۲۶۷ق؛ نامه ملکه انگلستان به دولت ایران در ۱۲۷۳ق؛ عهدنامه ایران و انگلستان در ۱۲۷۲ق؛ عهدنامه شاه صفی و سلطان مراد رابع در ۱۰۴۹ق؛ عهدنامه نادرشاه و سلطان محمود خان پادشاه عثمانی در ۱۱۶۰ق؛ نامه فتحعلی شاه به سلطان محمودخان؛ نامه نایب السلطنه عباس میرزا به سلطان محمود خان؛ جواب نامه عباس میرزا؛ عهدنامه انگلستان در ۱۲۲۸ق؛ نامه ایلچی دولت روسیه؛ عهدنامه ایران و دولت عثمانی در ۱۲۶۲ق؛ عهدنامه فتحعلی شاه و سلطان محمود خان در ۱۲۳۸ق؛ قرارنامه سردار کهندل خان در ۱۲۶۹ق؛ قرارنامه امام مسقط در باب بندرعباس و جزایر جنوب در ۱۲۷۲ق؛ عهدنامه ترکمانچای دولت ایران و روس؛ عهدنامه در باب غرامات جنگ و تخلیه سرحدات ایران در ۱۲۴۳ق؛ عهدنامه ایران و روس در باب تجارت در ۱۲۴۳ق؛ عهدنامه تجارتی ایران و روس در ۱۲۴۴ق؛ عهدنامه تجارتی ایران و روس در باب ورشکستگان دروغی در ۱۲۷۶ق؛ عهدنامه ایران و فرانسه در ۱۲۷۰ق؛ اعتبارنامه پرسربوره فرانسوی در ۱۸۵۵ میلاد مسیح؛ نامه امپراطور فرانسه در ۱۲۷۱ق؛ اعتبارنامه مسیو بوره در ۱۲۵۵ق؛ مراسله مسیو بروه وزیر مختار فرانسه به صدراعظم ایران؛ عهدنامه دولتین ایران و فرانسه در ۱۲۳۲ق؛ اختیارنامه صدراعظم ایران در ۱۲۷۱ق؛ عهدنامه دولت ایران و بلژیک در ۱۲۷۳ق؛ عهدنامه ایران و انسه تیک در ۱۲۷۳ق؛ عهدنامه ایران و اسپانیا در ۱۲۵۸ق؛ عهدنامه ایران و سوئد در ۱۲۷۴ق؛ عهدنامه ایران و دانمارک در ۱۲۷۴ق؛ عهدنامه ایران و هلاند در ۱۲۷۳ق؛ عهدنامه ایران و ایتالیا در ۱۲۷۹ق؛ قرارنامه امام مسقط در ۱۲۷۳ق؛ تبعیت نامه حاکم بندرعباس در ۱۲۷۳ق؛ عهدنامه ایران و یونان در ۱۲۷۸ق؛ قرارنامه دولت ایران در باب قندهار در ۱۲۷۳ق؛ قرارنامه سردار محمد علم خان در ۱۲۷۳ق؛ عهدنامه ایران و اوستریا در ۱۲۷۳ق؛ اعلام نامه میرزا حسین خان ایلچی اوستریا در ۱۲۷۵ق؛ عهدنامه ایران و امریکای شمالی در ۱۲۷۳ق.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۹

خط: نستعلیق، کا: میرزا حبیب الله پسر میرزا محمد مستوفی کرمانشاهی، تا: پایان ربیع الثانی ۱۲۷۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۱۸گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [سنا: ف: ۲ - ۱۵۹]

● **عهدنامه‌ها** / تاریخ، اسناد / فارسی

ʻahd-nāme-hā

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۳۷/۱

ایران با انگلیس و روس و فرانسه و بلژیک و دانمارک و هلند و سوئد از زمان شاه صفی تا روزگار قاجار؛ خط: نستعلیق، کا: صدیق الملک محمد بن عبدالله (رئیس دفتر وزارت خارجه)، تا: قرن ۱۳؛ با فهرست در آغاز به رسم یادگاری برای میرزا مهدی خان کار پرداز اول عراق عرب؛ قطع: ربعی. [نشریه: ۷ - ۲۴۶]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۶۳

عهدنامه‌های ایران و انگلستان و روس و عثمانی و فرانسه و بلژیک و اسپانیا و سوئد و دانمارک و هلند و ایتالیا و مسقط و یونان و قندهار و اطریش و آمریکا؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا حبیب الله پسر میرزا محمد مستوفی کرمانشاهی، تا: ربیع الثانی ۱۲۷۳ق، به دستور میرزا عبدالخالق خان وزیر کارگزار کرمانشاه؛ با فهرست در آغاز؛ قطع: خشتی [نشریه: ۷ - ۱۹۷]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۸۸

نسخه اصل: کتابخانه مینوی - تهران ۱۵۲. صورت عهدنامه ها و توافقاتی است که بین دولت ایران و دولتهای روسیه، انگلستان و فرانسه انجام پذیرفته بدین تفصیل: ۱. عهدنامه گلستان به سال ۱۲۳۸، ۲. عهدنامه ترکمان چای به سال ۱۲۴۳، ۳- عهدنامه‌ای که در باب دفع افلاس بین ایران و روسیه منعقد شده به سال ۱۲۵۹، ۴. قرارداد بین ایران و روسیه برای رفع اغتشاش و بی حسابی اهالی سر حدات به سال ۱۲۶۰، ۵. عهدنامه ایران و انگلیس در پاریس به سال ۱۲۷۳، ۶. عهدنامه بین وکلای ایران و فرانسه به سال ۱۲۷۲، ۷. عهدنامه دیگری بین ایران و فرانسه به سال ۱۲۸۱، ۸ عهدنامه بین ایران و اوستر به سال ۱۲۷۳، ۹. عهدنامه بین ایران و آمریکای شمالی به سال ۱۲۷۳، ۱۰. عهدنامه بین ایران و بلژیک به سال ۱۲۷۳، ۱۱. عهدنامه ایران و پروس به سال ۱۲۷۳، ۱۲. عهدنامه بین ایران و ساروانیا به سال ۱۲۷۳، ۱۳. عهدنامه بین ایران و اسپانیول سال ۱۲۴۸، ۱۴. عهدنامه بین ایران و هلند به سال ۱۲۷۳، ۱۵. عهدنامه بین ایران و دانمارک در ۱۲۷۴، ۱۶. اجاره نامه انعقاد قرارداد بین ایران و سوئد و نروژ به امین الملک فرخ خان، عهدنامه بین این سه کشور به سال ۱۲۷۴، ۱۷. عهدنامه بین ایران و یونان به سال ۱۲۷۸، ۱۸. عهدنامه بین ایران و ایتالیا به سال ۱۲۷۹، ۱۹. قرارنامه تلگرافیه بین ایران و عثمانی به سال ۱۲۷۰، ۲۰. مبادله اختیار نامه صدراعظم با اختیار نامه شارژ دفر روسی به سال ۱۲۷۱، ۲۱. عهدنامه مخفی ایران و روسیه به سال، ۲۲. عهدنامه دوستی و تجارتی بین ایران و آلمان به سال ۱۲۹۰، ۲۳. قرار نامه بین محمدشاه و عبدالمجید خان عثمانی به سال ۱۲۶۳؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ یا ۱۴؛ مجدول؛ ۱۶۲ص [عکسی ف: ۷ - ۳۸۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۹۳

صورت (سواد) نوزده عهدنامه است که دولت‌های ایران با دولت‌های انگلیس، روس، پروس، اسپانیا و فرانسه منعقد ساخته و نیز یک نسخه از اعتبار نامه (ترجمه ...) که ناپلئون بناپارت به وزیر مختار خود در ایران - مسیو تیکلا داده، عهدنامه از زمان نادر به بعد و بیشتر از دوران فتحعلی شاه است و تاریخ انعقاد در صدر یا ذیل نسخه یاد شده، این نسخه به دست یکی از صاحبان اطلاع بوده و در آن اصلاحاتی انجام شده. در صدر نخستین عهدنامه چنین نوشته: «سواد عهدنامه مبارکه که وکلای دولت علیه ایران - توسط مستر جالس (جانسن) با دولت بهیه انگلیس بسته اند به تاریخ ۲۵ محرم ۱۲۲۴»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ جلد: تیماج، ۱۷۸ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۸۷]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۹

متضمن ۲۳ عهدنامه به تفضیل ذیل: معاهدات با دولت روس: عهدنامه ترکمانچای ۵ شعبان ۱۲۴۳، عهدنامه در باب کرورات و در باب و تشریفات سفراء، قرارنامه تجارتی ۱۲۵۹، عهدنامه در خصوص مهاجرت، معاهدات با دولت انگلیس، آخرین عهدنامه‌ها مابین دولت انگلیس و ایران ۱۲۷۳، صورت تشریفات مستر موره، عهدنامه ایران و عثمانی ۱۲۳۸، قرارنامه ایران و عثمانی ۱۲۶۳، عهدنامه ایران و فرانسه ۱۲۷۱، عهدنامه ایران و اوستریا ۱۲۷۳، عهدنامه ایران و ایتالیا ۱۲۷۹، عهدنامه ایران و پروس ۱۲۷۳، عهدنامه ایران و امریک شمالی ۱۲۷۳، عهدنامه ایران و یونان ۱۲۷۸، عهدنامه ایران و بلژیک ۱۲۷۳، عهدنامه ایران و سوئد ۱۲۷۴، عهدنامه ایران و هلند ۱۲۷۳، عهدنامه ایران و مشیران شهرازاد ۱۲۷۳، عهدنامه ایران و دانمارک ۱۲۷۴، عهدنامه ایران و اسپانیول ۱۲۸۸، عهدنامه ایران و ممالک متفقه سویس ۱۲۹۰؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا شکرالله نامه نگار بن فتحعلی خان تنکابنی، تا: ۱۲۹۵ق، حسب الامر یحیی خان معتمد الملک؛ دارای سرلوح، بین السطور طلاانداز؛ ۱۴۱گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۳۸۷]

۶. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۵۳۶

مشتمل بر صورت چندین عهدنامه با این عناوین: عهدنامه دولت روس و ایران در باب تجارت تنظیم شده در نیمه شعبان ۱۲۴۳، عهدنامه تشریفات بین ایران و روس در نیمه شعبان ۱۲۴۳، قرارنامه بین ایران و رم (عثمانی) در ۱۶ جمادی الثانی ۱۲۶۳ در تهران، عهدنامه صلح بین ایران و انگلیس در هفتم رجب ۱۲۷۳ در پاریس، قرارداد بین ایران و روس درباره حدود مرزی این دو کشور در ۲۸ جمادی الثانی ۱۲۶۰ در تهران، قرارنامه تجاری بین ایران و روس، عهدنامه تجاری بین ایران و انگلیس در رمضان ۱۲۵۷، نظام نامه تبعیت دولت عثمانی، نظام نامه تبعیت دولت

روس، قانون تابعیت ایران؛ خط: نستعلیق شکسته زیبا، بی‌کا، تا: ۵ ذیقعده ۱۲۹۹ق، جهت سلیمان خان کارگزار خارجه؛ ۵۵گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲ - ۲۱۷]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۵۰

عهدنامه‌ها و پیمان‌های دولت ایران است با دولت‌های دیگر مانند پیمان نادر با محمود اول و خاقان مغفور با محمود خان ثانی و قرارنامه ارزنة الروم و قرارنامه توتون و تنباکو و مقاوله نامه جنحه و جنایت، پیمان با روس: پیمان ترکمانچای، در باب کرورات و تخلیه سرحدات و تشریفات سفرا و تجارت و افلاس و مهاجرت نامه و سرحدات و فیروزه، پیمان با انگلیس، بازرگانی، منع بیع موقتی برده، صلح، تجدید قرارنامه درباره برده فروشی، پیمان با بلژیک و فرانسه و امریکا و آلمان و هلند؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: علی نقی بن کریم، تا: ۶ ربیع الثانی ۱۳۱۳ق؛ ۱۴۰گ، ۱۱ سطر (۱۲×۸/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۹ - ۹۰۶]

۸. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۲۴ - ج

در این جنگ پیمان‌هایی که میان نادر و سلطان محمود و خاقان مغفور با محمود بسته شده آمده است و قرارنامه فارسی ارزنة الروم و قرارنامه توتون و تنباکو و نمک و اصلاحات مقاوله نامه جنحه و جنایت و تعدیل همین مقاوله نامه و پیمان‌های ایران و روس در ترکمانچای و درباره کرورات و تخلیه سرجدات و تشریفات سفر او مامورین و تجارت و قرارنامه افلاس جعلی و مهاجرت نامه و سرحدات خراسان و معاوضه فیروزه با قلعه عباس آباد و پیمانهای ایران با انگلیس درباره تجارت و قرار نامه منع بیع موقتی غلام و کنیز و صلح تجدید همان قرار نامه و پیمانهای ایران با بلژیک و فرانسه و اتازونی و اطریش و المانی و هلند، در مجموعه معاهدات ایران با دول خارج چاپ موتمن الملك در تهران به سال ۱۹۰۸/۱۳۲۶ این معاهدات نیامده و برخی که آمده با انشای اصلی فارسی آن است نه ترجمه از زبان خارجی، در مجموعه قراردادها چاپ بی نام و بی تاریخ وزارت خارجه در ۶۸۶ص هم این معاهدات نیست؛ خط: نستعلیق، کا: نصرالله تنکابنی، تا: پنج‌شنبه ۶ ربیع الثانی ۱۳۱۳ق، برای کتابخانه میرزا نصرالله خان مشیرالملك امیر تومان مدیر و معاون کل ادارات وزارت خارجه؛ مجدول؛ ۱۳۴گ، ۱۲ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: - ۱۶۴]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۸۷

نسخه اصل: کتابخانه مینوی - تهران ۱۴۱. گویا از میرزا مهدی خان لک. صورت چند عهدنامه و نامه و منشأت است بدین عناوین: عهدنامه دولت ایران با انگلیس توسط مستر جانس به سال ۱۲۲۳، عهدنامه وکلای دولت ایران با سرکر اوزلی ایلچی دولت انگلیس به سال ۱۲۲۷، عهدنامه دولت ایران با مستر جانس ایلچی دولت انگلیس برای بار دوم به سال ۱۲۲۹، احتجاجات ایران با مستر هنری و مستر موریه ایلچیان دولت انگلیس، عهدنامه تجارتی بین ایران و انگلیس به سال ۱۲۵۷، قرارنامه دولت ایران و انگلیس در باب غلام و کنیز به سال ۱۲۶۶، صورت دستور العمل میرزا محمود خان آجودان وزارت امور خارجه در باب غلام و کنیز به سال ۱۲۶۹، قرارنامه دولت ایران با وزیر مختار انگلیس در باب قشون کشی به هرات به سال ۱۲۶۹ عهدنامه صلح بین شاه ایران و ملکه انگلیس به سال ۱۲۷۳، عهدنامه شاه صفی صفوی با سلطان مراد رابع به سال ۱۰۴۷ به ترکی عهدنامه نادر شاه با محمود خان سلطان روم به سال ۱۱۶۰، صورت نامه فتحعلی شاه قاجار به سلطان محمود خان عثمانی نامه نائب السلطنه عباس میرزا به سلطان محمود خان به توسط قاسم خان سرهنگ پیاده و افواج نظام، صورت نامه ترکی همایون دولت عثمانی به نائب السلطنه عباس میرزا، قرارنامه دولت ایران و عثمانی در زمان محمد شاه قاجار و عبدالمجید خان به سال ۱۲۶۳، عهدنامه فتحعلی شاه و سلطان محمود خان به سال ۱۲۳۸، مقاوله نامه بین ایران و عثمانی به سال ۱۲۹۵، قرارنامه سردار کهندل خان با مظفر الدوله پسر سلطان علیخان در باب قندهار به سال ۱۲۷۹، قرار نامه بندرعباسی به سال ۱۲۷۲، عهدنامه ترکمان چای بین ایران و روس به سال معاهده گلستان به سال ۱۲۳۸، عهدنامه میرزا رضا وزیر دارالسلطنه قزوین با دولت فرانسه به سال ۱۲۲۲، عهدنامه ایران با فرانسه به سال ۱۲۷۱، عهدنامه ایران و بلژیک توسط میرزا جعفر خان به سال ۱۲۵۷ در استانبول، عهدنامه دیگری بین ایران و بلژیک به سال ۱۲۷۳، عهدنامه ایران و مشیران شهر آزاد به سال ۱۲۷۳، صورت عهدنامه بین ایران و روس به سال ۱۲۷۳، عهدنامه ایران و اسپانیولی به سال ۱۲۷۴، عهدنامه ایران و سوئد و نروژ توسط فرخ خان امین الملك به سال۱۲۷۴، عهدنامه ایران و دانمارك به سال ۱۲۷۴، عهدنامه ایران و هلند به سال ۱۲۷۳، عهدنامه ایران و ایتالیا به سال ۱۲۷۶ و ۱۲۴۲، عهدنامه ایران با ساردانیا به سال ۱۲۷۳، قرارداد تلگراف بین ایران و عثمانی به سال ۱۲۸۰، عهدنامه مخفیه بین ایران و روس به سال ۱۲۷۱ و اختیار نامه شارژدفر، عهدنامه دوستی و تجارتی بین ایران و روس به سال ۱۲۹۰، عهدنامه بین عثمانی و روس به سال ۱۲۹۶، قرارنامه بندر عباسی در به حکومت رسیدن امام مسقط به سال ۱۲۷۲، سواد نوشته تبعیت حاکم بندر عباسی به سال ۱۲۷۲، عهدنامه دولت ایران و یونان به سال ۱۲۷۸، قرارنامه اولیای دولت ایران با سردار محمد علم خان در باب قندهار به سال ۱۲۷۳، عهدنامه ایران با مجارستان به سال ۱۲۷۳، عهدنامه ژنرال کوفمان و خان خیوق به سال ۱۲۹۰، قرار نامه بین کمپانی ایران و انگلیس در خصوص راه آهن، قرارنامه سفارت ایران با عثمانی به سال ۱۲۹۲، وصیت نامه پطرکبیر کتابچه رفیق و وزیر ملکم خان، کتابچه‌ای در شرح حال پیامبر صلی الله علیه و آله.تفصیل جریان انشاد مقاله مریمیه و مقامه بتولیه به سال ۱۲۹۲؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در پایان یادداشتی از عباس اقباس به سال ۱۳۳۷ در ابن بابویه آمده که آن را جهت میرزا مهدی خان لك بر سبیل یادگار نوشته و از همین یادداشت برخی حدس زده‌اند که کتاب شاید به خط میرزای مذکور باشد؛

۹۸ص [عکسی ف: ۷ - ۳۸۲]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۲۹

این نسخه حاوی عهدنامه و مکاتیب زیر است: الف: عهدنامه حضرت رسول با نصاری (۱-۹)، ب: عهدنامه حضرت امیر (ع) با طایفه نصاری، عاقد این عهدنامه از طرف حضرت امیر هشام بن عتبة بن وقاص بوده است (ص ۱۰-۱۶)، ج: قرارنامه منعقد فیما بین دولتین ایران و انگلیس در ربیع الاول ۱۲۶۷ق (۱۷-۲۰)، د: سواد عهدنامه منعقده فیما بین دول خمسه در سال لوئی یل ۱۲۷۳ق مطابق ۱۸۵۶م بعد از فتح و محاربه سیو استاپول (۲۰-۳۳)، ه: ترجمه سواد کاغذ اعلیحضرت ناپلئون سوم پادشاه فرانسه به اعلیحضرت امپراطور روس سال ۱۸۵۴ م (۳۳-۴۱)، و: وصیت نامه پطر کبیر امپراطور ممالک روسیه (۴۱-۴۷)، ن: صورت دستخط اعلیحضرت سلطان عبدالعزیزخان (۴۸-۷۱)، ترجمه قرارنامه‌ای است که در باب حقوق قونسولها فیما بین دولتین روس و فرانسه منعقد شده است تاریخ ۱۲۹۱ق (۷۱-۸۸)، قراردادی است بین حسنعلی خان (= امیر نظام گروسی) وزیر فؤاد عامه و میرزا علیخان امین الملک وزیر رسائل ایران از یک طرف و فالکن هاگن ژنرال ماژور مهندس مامور روسی از طرف دیگر راجع به ساختن راه آهن از کنار رود ارس تا شهر تبریز (۸۹-۱۰۵)، ط: تعداد یازده نامه است از سلطان عبدالمجیدخان پادشاه عثمانی به ناصر الدین شاه و هفت نامه از ناصر الدین به سلطان عبدالمجیدخان پادشاه عثمانی (۱۰۶-۱۳۲)، ی: تعداد چهارنامه از ناصر الدین شاه به پادشاه بلژیک و یک نامه از ناصر الدین شاه به شاه پروس (۱۳۴-۱۴۰)، نامه‌ای است از امپراطور چین به ملکه ویکتوریار راجع به پیمان صلح (۱۴۰-۱۴۱)؛ ک: دو ترجمه است یکی ترجمه فصلی است که در روزنامه قفقاز به سال ۱۸۸۴م و دیگری از بادکوبه بروز نامه نودویه به سال ۱۸۸۴ نوشته شده است (۱۴۳ و ۱۴۴ و ۱۴۷ و ۱۴۸)؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷۶گ، ۱۲ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵- ۳۴۰]

۱۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۳۱

آغاز: ثبت بعضی خطوط و نوشتجات و برخی نامه و مراسلات که در اوان سفارت عالی جاه سرگوراوزلی برونت

نسخه اصل: کتابخانه بریتانیا- لندن Add. 19529. مجموعه‌ای است از عهدنامه‌ها، مراسلات و نوشته‌هایی که در زمان فتحعلی شاه قاجار و سفارت سرگوراوزلی برونت بین ایران و انگلیس رد و بدل شده، با توضیحاتی به نثر دوره قاجاری، و در پایان نام تعدادی از شاهزادگان آن زمان مندرج است؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۶۲ص [عکسی ف: ۴ - ۵۵]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۵۶

با دولت‌های فرنگستان و اسلامی و مقاوله ها و نامه ها بدین گونه: ۱. عهدنامه با انگلستان در ۱۲۲۴، ۲. عهدنامه با انگلستان در ۱۲۲۷، ۳. عهدنامه با انگلستان در ۱۲۲۹، ۴. گفتگو با مسترالیس ایلچی انگلیس، ۵. عهدنامه تجارتی با انگلیس در ۱۲۵۷، ۶. قرارنامه با انگلیس در ۱۲۶۹، ۷. قرارنامه باشیل وزیر مختار انگلیس در ۱۲۶۹، ۸. سواد دستخط ملکه ویکتوریه، ۹. عهدنامه با انگلیس در ۱۲۷۳، ۱۰. عهدنامه شاه صفی و سلطان مراد چهارم در ۱۰۳۹، ۱۱. نامه فتح علی شاه به خداوندگار دولت عثمانی، ۱۲. نامه عباس میرزا به سلطان محمودخان پادشاه روم، ۱۳. نامه سلطان محمود عثمانی به عباس میرزا، ۱۴. قرارنامه ایران و روم در ۹ فقره در ۱۶ جمادی الثانی ۱۲۶۳ در تهران، ۱۵. عهدنامه فتح علی شاه با محمودخان سلطان روم در ۸ ماده در ۱۲۳۸، ۱۶. قرارنامه سردار کهندل خان و پسرش سلطان خان مظفرالدوله درباره قندهار مورخ ذیحجه ۱۲۶۹، ۱۷. قرارنامه بندر عباسی در لوی ئیل ۱۲۶۰ با اولیای مرز مسقط و عمان، ۱۸. عهدنامه گلستان در ۱۱ فصل در ۱۲۲۸، ۱۹. عهدنامه ترکمان چای در ۵ شعبان ۱۲۴۳، ۲۰. در باب کرورات و تخلیه سرحدات در ۵ شعبان ۱۲۴۳، ۲۱. عهدنامه روس در باب تجارت در ۵ شعبان ۱۲۴۳، ۲۲. در باب تشریفات روس و ایران در ترکمانچای در ۵ شوال ۱۲۴۳، ۲۳-قرارنامه تجارتی ایران و روس در باره مفلس جعلی در ۱۲۷۶، ۲۴. عهدنامه ایران و فرانسه در ۱۲۷۱، ۲۵. مهاجرت نامه قراردادی میان روس و ایران در ۲۸ جمادی الثانی ۱۲۶۰، ۲۶. ترجمه اعتبارنامه ناپلئون امپراطور فرانسه برای مسیوبوره در پاریس در ۱۷ فوریه ۱۸۰۰، ۲۷. عهدنامه میرزا رضا با فرانسه در ۱۶ ماده در اردوی امپراطور در ۱۲۳۲، ۲۸. نامه به امپراطور فرانسه درباره امضای عهدنامه مورخ ۲۹ شوال ۱۲۷۱، ۲۹. ترجمه امضانامه امپراطور دولت فرانسه (ناپلئون) به مسیوبوره وزیر مختار در عمارت لولوی در ۱۵ فوریه ۱۸۰۰، ۳۰. ترجمه نامه مسیوبوره به صدر اعظم مورخ ۲۷ شوال ۱۲۷۱، ۳۱. سواد اختیارنامه صدر اعظم مورخ ۲۷ شوال ۱۲۷۱، ۳۲. عهدنامه ایران با بلژیک در ۹ فصل در ذیحجه ۱۲۷ در بروکسل، ۳۳. عهدنامه با مشیران شهر آزاد، ۳۴. عهدنامه با اسپانیول در ۷ ماده در ۲۰ محرم ۱۲۵۲ (۱۲۶۳)، ۳۵. عهدنامه با سوئد در ۶ فصل در ۱۲۷۴ (۱۷ نوامبر ۱۸۵۷)، ۳۶. عهدنامه با هلند در ۶ فصل در ۱۰ ذیقعده ۱۲۷۴، ۳۷. عهدنامه با دانمارک در ۶ فصل در ۱۲۷۴، ۳۸. عهدنامه با ایتالیا در ۸ فصل در ۱۲۷۹، ۳۹. قرارنامه بندر عباس و مامور ساختن امام مسقط به حکومت آنجا، ۴۰. نوشته حاکم بندر عباس سعید بن احمد بن ناصر که تابع ایران است، ۴۱. عهدنامه ایران و یونان در ۱۲۷۸، ۴۲. قرارنامه ایران درباره قندهار با سردار محمد علم خان پسر سردار حمدل خان، ۴۳. قرارنامه سردار محمد علم خان با ایران در ۱۲۷۳، ۴۴. عهدنامه ایران با اوستریا در ۱۲۷۳، ۴۵. اعلام نامه ایران به وسیله وزیر مختار خود میرزا حسین خان به اوستریا، ۴۶. عهدنامه ایران با بلجیق در ۱۲۷۵، ۴۷. الحاقیه همین عهدنامه مورخ ۱۲۵۷، ۴۸. عهدنامه ایران و امر یک شمالی ۱۲۷۳؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: عباس نایب اول ایران، تا: ۱۲۷۵ق، جا: عثمانیه؛ ۱۲۱گ، ۱۰ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۱۱۹]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۴۸

صورت ده عهدنامه است که بین دولت ایران و دولت‌های انگلیس، آمریکا شمالی، بلجیق (بلژیک)، فرانسه و عثمانی از عهد فتحعلی شاه تا ناصرالدین شاه بسته شده است. این مجموعه را نصرالله رازی نامی در ۱۲۸۰ق و ۱۲۸۱ق کتابت کرده، وی در پایان برخی از این صورت‌ها به محل کتابت مجموعه یعنی بالاخانه منزل بهاء الدوله اشاره کرده که شاید نشانگر وجود اصل اسناد در آنجا باشد. و اینک عنوان آنها: -صورت معاهده دولتین ایران و انگلیس در ربیع الثانی ۱۲۳۹ق (۱ر-۲ر)، - صورت معاهده منعقهده در ارزنة الروم در ۱۲۳۹ق (۲پ-۳پ)، - صورت معاهده دولتین ایران و عثمانی در ۱۶ جمادی الثانی ۱۲۶۲ تنظیم شده است (۴ر-۴پ)، - صورت عهدنامه دولت ایران با دولت انگلیس در ۱۲۲۷ (۵ر-۶ر)، - صورت عهدنامه‌ای به زبان ترکی بین دولتین ایران و عثمانی که در ارز روم گویا در ۱۲۶۹ق تنظیم شده، - عهدنامه صلح فیما بین اعلیحضرت ناصرالدین شاه و اعلیحضرت شاه انگلیس در ۱۲۷۳ق (۷پ-۸پ)، - صورت عهدنامه دولت علیه ایران با دولت بهیه آمریک شمالی در ۱۵ ربیع الثانی ۱۲۷۳ق (۹ر-۱۰ر)، - عهدنامه دولت فرانسه و ایران در ۲۷ شوال ۱۲۷۱ (۱۲ر-۱۲پ)، - سواد عهدنامه دولت بلجیق در ۲۷ جمادی الاولی ۱۲۵۷ق (۱۳ر) در ادامه این معاهده «سواد شرط نامه دولت بلجیق» نیز که در ذیحجه ۱۲۵۷ق و در اسلامبول قلمی گردیده آمده است (۱۳پ)، - عهدنامه جدید دولت انگلیس با دولت چین (۱۴ر-۱۵ر)؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: نصرالله رازی، تا: ۱۲۸۰ و ۱۲۸۱ق، جا: تهران؛ پشت و روی برگ ۱۱ مطالبی هست که با موضوع کلی مجموعه ارتباطی ندارد به این شرح: -«تفصیل طوفان نما از اختراعات اهل فرنگستان» با سرآغاز: «شیشهای طوفان نما پیش از وقت خبر می‌دهند از تغییر واختلاف هوا بنوعی خوش و طوری تازه. اینها را باین قسم میسازند ... »، - «حساب گلوله توپ و خمپاره» با سرآغاز: «در قورخانه رسم است که گلوله توپ یا خمپاره را یا مثلث می‌چینند یا مربع یا مستطیل ...»، - به تاریخ ۹ شهر ذی قعدة الحرام سنه ۱۲۸۰ در بالاخانه باغ شاهزاده بهاء الدوله دام اجلاله منزل ... از روی کتاب مرحوم بهاء الدوله بزرگ تحریر شد. نصرالله رازی» (۱۱پ)، «در یوم ۲۴ شهر ربیع الثانی سنه ۱۲۸۱ هجری روزی که نواب مستطاب امجد والا، بهاء الدوله از مکه مراجعت فرمودند در بالاخانه ایشان تحریر و قلمی گردید. العبد نصرالله رازی» (۱۲پ)؛ ۱۵گ، اندازه: ۱۹/۹×۳۱/۲سم [ف: ۲۷/۱ - ۹۳]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۹۷

در مجموعه حاضر صورت این عهدنامه‌ها آمده: ۱. صورت عهد نامه شاه صفی صفوی با سلطان مراد عثمانی بتاریخ ۱۰۴۹، ۲. صورت مصالحه نامه نادر شاه افشار با سلطان محمود خان عثمانی به تاریخ ۱۱۵۹، ۳. صورت عهدنامه این دو به تاریخ ۱۱۶۰، ۴. متمم عهدنامه سال ۱۲۳۸ بین ایرانی و ترکیه به تاریخ ۱۲۵۲، ۵. قرارنامه بین پادشاه ایران و سلطان عبد المجید خان عثمانی به تاریخ ۱۲۶۳، ۶. عهدنامه گلستان بین ایران و روسیه به تاریخ ۱۲۲۸، ۷. عهدنامه ترکمانچای، ۸. سواد عهدنامه تجارتی بین ایران و روس به تاریخ ۱۲۴۳، ۹. قرار نامه تشریفات مبادله سفرا بین روس و ایران به تاریخ ۱۲۴۳، ۱۰. قرار نامه افلاس بین ایران و روس به تاریخ ۱۲۵۹، ۱۱. صورت مهاجرت نامه ما بین ایران و روس به تاریخ ۱۲۶۰، ۱۲. عهد نامه بین ایران و نکلیس به تاریخ ۱۲۲۴، ۱۳. عهدنامه بین ایران و انگلیس به تاریخ ۱۲۲۷، ۱۴. سواد دستخط عباس میرزا نایب السطنه، ۱۵. عهدنامه بین ایران و انکلیس به تاریخ ۱۲۲۹، ۱۶. عهدنامه تجارتی بین ایران و انکلیس به تاریخ ۱۲۵۷، ۱۷. قرارنامه ایران و انکلیس در باب کنیز و غلام به تاریخ ۱۲۶۷، ۱۸. دستورالعمل وزارت خارجه ایران در باب کنیز و غلام به تاریخ ۱۲۶۹، ۱۹. قرار نامه اولیای دولت ایران با وزیر مختار انگلیس به تاریخ ۱۲۶۹، ۲۰. سواد دستخط ملکه انگلیس در ذیل مصالحه نامه ۱۲۷۳، ۲۱. صورت مصالحه نامه ایران و انگلیس به تاریخ ۱۲۷۳، ۲۲. قرارنامه تلگرافی وزارت خارجه ایران و سفارت انگلیس به تاریخ ۱۲۸۹، ۲۳. قرار نامه راه آهن به تاریخ ۱۲۸۹، ۲۴. سوادنامه مسپوکرت، ۲۵. عهدنامه ایران و فرانسه به تاریخ ۱۲۲۲، ۲۶. عهدنامه ایران و فرانسه، ۲۷. عهدنامه ایران و استریا به تاریخ ۱۲۷۳، ۲۸. عهد نامه ایران و امریکا شمالی به تاریخ ۱۲۷۳، ۲۹. عهد نامه ایران و بلجیک به تاریخ ۱۲۵۷، ۳۰. عهدنامه ایران و بلجیک به تاریخ ۱۲۷۳، ۳۱. عهدنامه ایران و پرس به تاریخ ۱۲۷۳، ۳۲. عهدنامه ایران و ساردانیا به تاریخ ۱۲۷۳، ۳۳. عهد نامه ایران و اسپونیول به تاریخ ۱۲۵۸، ۳۴. عهدنامه ایران و دانمارک به تاریخ ۱۲۷۴، ۳۵. عهدنامه ایران و سوئد به تاریخ ۱۲۷۴، ۳۶. عهد نامه ایران و سوئد به تاریخ ۱۲۷۵، ۳۷. عهد نامه ایران و ایتالیا به تاریخ ۱۲۷۹، ۳۸. قرار نامه تلگرافی ایران و عثمانی به تاریخ ۱۲۸۰، ۳۹. مقاوله نامه بین سفارت ایران و عثمانی به تاریخ ۱۲۹۱، ۴۰. صورت دستخط سلطان عبدالعزیز خان عثمانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۴گ، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۲۴ - ۸۵]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۳۴

بدین‌گونه: ۱. با روس در ۱۲۴۳ در ترکمان چای، ۲. با روس در ۱۲۴۳، ۳. با فرانسه در ۱۲۷۰، ۴. با انگلیس در ۱۲۷۳، ۵. تشریفات تجدید روابط ایران و انگلیس در ۱۲۷۳ در پاریس، ۶. با انگلیس در ۱۲۵۷، ۷. با عثمانی در ارزنة الروم در ۱۲۳۸، ۸. با عثمانی، قرارنامه فارسی در ۱۲۶۳ در تهران، ۹. با امریک شمالی در ۱۲۷۳ در اسلامبول، ۱۰. با اسپانیول در اسلامبول در ۱۲۵۸، ۱۱. قرارداد نامه بندر عباسی با امام مسقط در شعبان ۱۲۷۲، ۱۲. با اوستریا در در پاریس در ۱۲۷۳، ۱۳. با ساردانیا در ۱۲۷۳، ۱۴. با هولندا در ۱۲۷۳، ۱۵. کاغذ لارد کلاندن وزیر خارجه انگلیس به صدراعظم ایران درحول ۱۸۵۶، ۱۶. کاغذ امین الملک به ایلچی انگلیس در اسلامبول در ۱۲۷۳، ۱۷. با روس در ۱۸ محرم ۱۲۷۱؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول؛ ۱۰۵گ، ۱۰ سطر (۸×۱۶)،

اندازه: ۱۷×سم [ف: ۱۷ – ۴۹۲]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۹۷/۱۱

عهود با دولت انگلیس از سال ۱۲۲۵ تا ۱۲۵۷؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [ف: ۴۳ – ۶۹]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۷۴۴

آغاز: بسمله. اعلیحضرت قدر قدرت پادشاه اعظم؛ **انجام:** میرزا رضی خان سرتیپ قراخان.

سواد عهدنامه ها با دول فرانسه، روس، انگلیس، بلژیک و هسپانیه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [الفبائی: – ۴۱۳]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۵۹

آغاز: صورت عهدنامه که در سنه ۱۰۴۹ فیما بین پادشاه بهشت جایگاه شاه صفی و سلطان مراد رابع سلطان عثمانی منعقد گردیده بسم الله الرحمن الرحیم لا حول و لا قوة الا بالله؛ **انجام:** و بعامه کازگزاران دوست علیه ایران حکم نمودیم که فصلی و مضامین آنها را درهر حال مجری و بر قرار دارند تحریراً شهر جمادی الاولی سنة ۱۲۹۰ هجری.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ فهرست عهدنامه ها در آغاز نسخه آمده؛ جلد: تیماج مذهب، ۶۶گ، ۱۷ سطر (۱۰/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۳۲ – ۶۲۸]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۸۰

صورت عهدنامه‌هایی است که ایران با دولت‌های خارجه به طور رسمی بسته است، بدین تفصیل: ۱- عهد نامه شاه صفی صفوی با سلطان مراد چهارم عثمانی، شوال ۱۰۴۹، ۲. عهد نامه نادر شاه با سلطان محمود خان عثمانی، ۳. عهد نامه فتحعلی شاه قاجار با محمود عثمانی در ۱۲۳۸، ۴. عهد نامه ایران و روم ۱۶ جمادی الثانی ۱۲۶۳، ۵. عهد نامه اسپانیول با دولت ایران، بیستم محرم ۱۲۵۸، ۶. عهدنامه انگلیس و عثمانی، ۳ فوریه ۱۸۵۵م، ۷. عهدنامه ایران با امریکا شمالی در بیستم جمادی الاول ۱۲۷۳، ۸ قرار نامه حکومت امام مسقط در بندر عباس بیستم شعبان ۱۲۷۳، ۹. عهد نامه تجارتی و کشتی رانی ایران و اوستریا، ۲۲ رمضان ۱۲۷۳، ۱۰. عهد نامه ایران و عثمانی در ۱۲۲۷، ۱۱. عهدنامه صلح ایران و انگلیس در هفتم رجب ۱۲۷۳، ۱۲. عهدنامه ایران و فرانسه، ۲۷ شوال ۱۲۷۱، ۱۳. عهد نامه تلگراف ایران و عثمانی در ۱۲۸۰، ۱۴. عهد نامه ایران و هلند در ۱۲۷۳، ۱۵. قرارنامه بندر عباس در ۱۲۸۵، ۱۶. عهد نامه ایران و فرانسه در ۱۲۲۲، ۱۷. عهد نامه ایران و انگلستان، در ۱۲۲۴، ۱۸. عهد نامه ایران و انگلیس در ۱۲۲۷، ۱۹. عهد نامه ایران و انگلیس در ۱۲۲۹، ۲۰. عهدنامه ایران و روس در ۱۲۲۸، ۲۱. عهد نامه ایران و روس در ترکمنچای در ۱۲۴۳، ۲۲. عهد نامه ایران و روس در ۱۲۴۳، ۲۳. عهدنامه تشریفات ایران و روس در ۱۲۴۳، ۲۴. قرارنامه تجارتی ایران و روس در ۱۲۷۹، ۲۵. عهد نامه تجارتی ایران و انگلیس در ۱۲۵۷، ۲۶. مهاجرت نامه ایران و روس، در ۱۲۶۰، ۲۷. عهد نامه ایران و افغان، ۲۸. عهدنامه ایران و انگلیس درباره هرات در ۱۲۶۹، ۲۹. عهدنامه ایران و سوئد، در ۱۲۷۴، ۳۰. ملحق عهد نامه ایران و ایطالیا، در ۱۲۷۹، ۳۱. عهد نامه ایران و دانمارک، در ۱۲۷۴، ۳۲. عهد نامه ایران و پروس، در ۱۲۷۳، ۳۳. قرارنامه ایران و انگلیس، در ۱۲۶۷، ۳۴. دستور العمل میرزا محمود خان آجودان، در ۱۲۶۷، ۳۵. عهد نامه یونان و بلجیک، در ۱۲۷۳، ۳۶. عهدنامه ایران و ایتالیا، در ۱۲۷۳، ۳۷. عهد نامه ایران و بلجیک، نهم ذی الحجه ۱۲۷۳، ۳۸. عهدنامه ایران و مشیران شهر آزاد، در ۱۲۸۹، ۳۹. قرارنامه تلگراف ایران و انگلیس، در ۱۲۸۴؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن عبدالله رئیس دفتر خانه وزارت خارجه، بی‌تا، برای حشمت الدوله بختیاری؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۳گ، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۲۴۰]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۷۶

در این نسخه عهدنامه‌ها و منضم نامه‌های آنها که در دوران فتحعلی شاه تا ناصر الدین شاه تنظیم شده است بدین فهرست می‌آید: ۱. عهد نامه ترکمانچای؛ ۲. عهدنامه‌های ایران و عثمانی؛ ۳- عهدنامه با انگلیس؛ ۴. عهدنامه خاقان مغفور با سلطان محمود خان عثمانی؛ ۵. عهدنامه ۱۲۶۲ که در ارزروم با سلطان حمید خان بسته شده؛ ۶. عهدنامه صلح پاریس بدست فرخ خان امین الدوله؛ ۷. عهدنامه دولتین ایران و فرانسه؛ ۸. تعیین سر حدات ایران و روس؛ ۹. قرار نامه ۱۲۸۰ق، ۱۰. عهدنامه ایران و روس ۱۲۸۱ق؛ ۱۱. فصول منضم به معاهده تلغرافیه فیما بین ایران و روس ۱۲۸۱ق؛ ۱۲. قرارنامه سیم ثانوی فیما بین ایران و روس ۱۲۸۲؛ ۱۳. قرارنامه تلغرافیه فیما بین ایران و انگلیس ۱۲۷۹ق؛ ۱۴. قرارداد تکمیل فصل چهارم قرار نامه ۱۲۷۹؛ ۱۵. قرار نامه سیم ثانوی ایران و انگلیس ۱۲۸۱؛ ۱۶. قرارنامه تلغرافی ایران و عثمانی ۱۲۸۰؛ ۱۷. قرارنامه تعرفه فیما بین وزیر امور خارجه عثمانی و مشیر الدوله؛ ۱۸. قرار نامه تجارتی فیما بین ایران و روس ۱۲۵۹؛ ۱۹. تشریفات تعیین ولیعهد؛ ۲۰. چند مقاوله نامه و عهدنامه دیگر؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا رضی، ناظم، میرزا طبیب، تا: قرن ۱۳؛ ۱۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۵ – ۲۵۵]

۲۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۹۱

آغاز: صورت عهدنامه که در سنه ۱۰۴۹ فیما بین پادشاه بهشت جایگاه شاه صفی طالب ثراه و سلطان مراد رابع سلطان عثمانی منعقد گردید. بسم الله الرحمن الرحیم. لاحول و لاقوة بالله بیده مقالید الامور و بقدرته ظهور کل مقدور؛ **انجام:** این دوانزده فصل بروجهی که در بالا شرط و مقرر است انشاة الله الملك العلام درمدت معینه فوق بواسطه مبادله تصدیق نامجات طرفین حسن اختتام خواهد پذیرفت ...

دارای سی و سه فقره عهدنامه: ۱. عهدنامه بین ایران و عثمانی از شاه صفی تا ناصر الدین شاه پنج فقره، ۲. عهدنامه بین ایران و روس از فتحعلی شاه تا محمد شاه هفت فقره، ۳. عهدنامه بین ایران و انگلیس از فتحعلی شاه تا ناصرالدین شاه شش فقره، ۴. عهدنامه بین ایران و فرانسه از فتحعلی شاه تا ناصر الدین شاه دو

فقره، ۵. عهدنامه بین ایران و اوستریا از ناصر الدین شاه یک فقره، ۶. عهدنامه بین ایران آمریکای شمالی از ناصرالدین شاه یک فقره، ۷. عهدنامه بین ایران و بلژیک از ناصرالدین شاه دو فقره، ۸ عهدنامه بین ایران پروس از ناصر الدین شاه یک فقره، ۹. عهدنامه بین ایران و ساردابنا از ناصر الدین شاه یک فقره، ۱۰. عهدنامه بین ایران و اسپانیول از محمد شاه قاجار یک فقره، ۱۱. عهدنامه بین ایران و هلند از ناصرالدین شاه یک فقره، ۱۲. عهدنامه بین ایران و دانمارک از ناصرالدین شاه یک فقره، ۱۳. عهدنامه بین سوئد و نروژ از ناصرالدین شاه یک فقره، ۱۴. عهدنامه بین ناصرالدین شاه و پادشاه یونان یک فقره، ۱۵. عهدنامه بین ناصرالدین شاه و پادشاه ایتالیا یک فقره، ۱۶. قرارنامه تلگرافیه بین ایران و عثمانی یک فقره؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۶۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۹۶۹]

● **عهد و پیمان مردان سرخ پوش قلعه کنت** / داستان / فارسی

'ahd va peymān-e mardān-e sorx-pūš-e qal'e-ye kont

وزیری، هرمز

vazīrī ‹hormoz

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۱۳

آغاز: عهد و پیمان مردان سرخ پوش قلعه کنت، فصل بیست و چهارم، فراموش شده، مردان سرخ پوش از طالار استنطاق بیرون آمده در یکی از اطاقهای جنب آن رفته در را بستند. موروبل و لایسی با کمال غضب حرف می‌زدند؛ **انجام:** و امید دارم به زودی چاره بجویم که مادموازل باوت به ارباب عزیزم طونی شوهر کند

این نسخه جلد دوم است و از فصل ۲۴ آغاز می‌شود؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ اهدایی: مسعود فرید، آبان ۱۳۷۱؛ ۷۵گ، ۱۷ سطر (۱۷×۲۱/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۴۳]

● **عهد الهادی الی الحق یحیی بن الحسین الی جمیع عماله** / - عربی

'ahd-ul hādī ila-l ḥaqq yaḥya-bn-il ḥusayn ilā jamī'-i 'ummāl-i-h

رسی یمنی، یحیی بن حسین، - ۲۹۸ قمری

rasī yamanī, yahyā ebn-e hoseyn (- 911)

[مصادر التراث فی المکتبات الخاصة فی الیمن ۳۸۳/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۲/۵

آغاز: بسمله. حمدله. و صلاته و سلامه علی سیدنا محمد النبی الامی و علی آله الطیبین و سلم تسلیماً هذا عهد الهادی الی الحق امیرالمؤمنین یحیی بن الحسین رسول الله ... و امر بنسخته لجمیع العمال الموجهین الی جمیع ... فاول ما اوصی به نفسی و ایاکم و امرها به و امرکم بتقوا الله عزوجل و المخافة له فی السر و العلانیة؛ **انجام:** جماعة من المسلمین و منهم ما احبوا و رضوا من هذین المعنیین و الحمدلله رب العالمین و ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سلخ رمضان ۱۲۱۵ق؛ ۱ص (۲۹)، ۳۳ سطر [عکسی ف: ۳ - ۵۱۵]

● **عیار الحبیب** / عرفان و تصوف / فارسی

'ayār-ol habīb

مجرد، محب علی

mojarrad, moheb 'alī

مؤلف می‌گوید که در شهر لاهور در اول فصل بهار مردم در مزار شیخ حسین از عرفای بنام، جمع گشته و قبر وی را زیارت می‌کنند لذا او در این رساله شمه‌ای از حالات آن عارف و مقامات او را ذکر نموده است. مزار وی در نیم فرسخی شهر لاهور است.

آغاز: بعد از نیایش احدی که مبرا است از تهمت والد و ولد و پس از ستایش صمدی که معرا است از کسوت مؤنت و مدد.

[فهرستواره منزوی ۶۷۱/۷]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۰۹/۱۸۸

آغاز: بعد از نیایش احدی که مبرا است از تهمت والد و ولد و پس از ستایش صمدی که معرا است از کسوت مؤنت و مدد

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ جلد: پارچه‌ای، ۱۷ص (۴۶۷-۴۸۳)، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۳۸ - ۳۰۱]

● **عیار دانش = مهذب انوار سهیلی** / داستان / فارسی

'ayār-e dāneš = mohazzab-e anvār-e soheylī

علامی، ابوالفضل بن مبارک، ۹۵۸؟ - ۱۰۱۱ ؟ قمری

'allāmī, ab-ol-fazl ebn-e mobārak (1551 - 1603)

وابسته به: انوار سهیلی؛ کاشفی، حسین بن علی (-۹۱۰)

اهدا به: جلال الدین محمد اکبرشاه (۹۶۳-۱۰۱۴ق)

تاریخ تألیف: ۱۵ شعبان ۹۹۶ق

کلیله و دمنه را به نام محمد اکبر شاه و به فرمان و به دستور او از روی متن انوار سهیلی کاشفی در ۱۶ باب و ساده‌تر از آن به تحریر درآورده است.

آغاز: سپاس ازل و ابد خداوندی را که از کران تا کران از آشکار و نهان پرتو آفتاب عالمتاب جمال اوست و زبان جمیع ذرات هستی و موجودات بلندی و پستی گویا به ذکر جلال او.

چاپ: مشار ۳۵۹۸؛ کانپور، ۱۸۷۱م و ۱۸۹۴، سنگی؛ کانپور، ۱۸۷۹م، سنگی، ۳۰۴ص

[دیوان هند ۷۶۷؛ الذریعة ۳۶۳/۱۵؛ مشار ۱۱۳۸ و ۲۵۲۲؛ نسخه‌های منزوی ۵: ۳۷۳۲؛ دنا ۶۹۴/۷؛ فهرستواره منزوی ۴۴۲/۱]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۶۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح زرین، مذهب؛ ۲۹۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۴/۴سم [ف: ۳ - ۵۶۳]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۵۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** از سر گرفته است عیار دانش دمی اگر به صیرفیان گنج خانه شاهنشاهی که مشکل پسندان ... گاهی اندر نظر نمی بودند که گوهر دانش که درین زمان ... نشانست آن را این افسانه و افسون کجا عیاری ... تبارک و تعالی شهنشاهی عالم را که ...
خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن مشهور به عرب بن شرف الدین حسن شیرازی، تا: ۱۰۲۸ق، جا: حیدرآباد، در ایام سلطنت سلطان محمد قطبشاه نوشته شده؛ مجدول، با سرلوح مذهب؛ تملک: حیدر قلی بن نور محمد خان مشهور به سردار کابلی شعبان ۱۳۲۱ که سید شریف خان کابلی در تهران به وی اهدا نموده، زین العابدین (پسر سردار کابلی) به تاریخ ۱۳۴۷؛ جلد: تیماج، ۳۶۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۴۹]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۶۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** آن را این افسانه و افسون کجا عیاری تواند کرد. ایزد تبارک و تعالی این شهنشاه عالم را که دانش و بینش را عالمی دیگر است بقا می‌بخشد. آمین. اتمام رسید عیار دانش از گفتار شیخ ابوالفضل علامی. [رقم:] مسوده فقیر الحقیر محمد طالب ابن محمد احمد آبادی در ماه شانزدهم ربیع الاول سنه ۱۰۶۳
خط: نستعلیق، کا: محمد طالب بن محمد احمدآبادی، تا: ۱۶ ربیع الاول ۱۰۶۳ق؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج، ۳۵۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۱۹سم [ف: ۲۷/۱ - ۲۹۳]
۴. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۱۲۲
بی‌کا، تا: رجب ۱۲۳۵ق؛ . [ف: - ۱۰۶]
۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۹۱۴
آغاز: دیگر رقم زده کلک حکمت باشد (دیباچه)؛ **انجام:** از قسمت بندگی و شاهی دولت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: میشن، ۲۸۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵/۹سم [ف: ۳ - ۵۶۲]

● **عیار دانش** / فلسفه / فارسی
'ayār-e dāneš
بهبهانی، علی نقی بن احمد، ق۱۱ قمری
behbahānī, 'alī naqī ebn-e ahmad (- 17c)
اهداء به: علی مرادخان
در حکمت طبیعی و حکمت الهی. مشتمل بر «مقدمه» و دو «مقاله»: مقدمه در معنی حکمت؛ مقاله ۱. طبیعیات؛ مقاله ۲. الهیات.
چاپ: به کوشش دکتر سید علی موسوی بهبهانی، ۱۳۷۷، نشر میراث مکتوب

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹
آغاز: آفتاب جمال قدم از آن متعالی است که خفافیش ظلمت سرای حدوث
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۸ق؛ دارای سر لوح؛ ۲۲۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۷۳]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۶/۶
آغاز: بدانکه این کتاب مشتمل است بر مقدمه و دو مقاله، أما مقدمه بدانکه حکمت علم بحقایق اشیاء است؛ **انجام:** و این حرکت تقریباً در دوازده هزار سال واقع میشود.
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن حسین خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ ۹۸گ (۱۶۱پ-۲۵۸پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۲۲]

● **عیار العرفان** / عرفان و تصوف / فارسی
'ayār-ol 'erfān
مجرد، محب علی
mojarrad, moheb 'alī
پس از دیباچه هیجده پرسش و پاسخ در مسائل عرفانی است به نظم و نثر.
آغاز: بسمله. ثنای لاتعد و لاتحصی نثار بارگاه والا کارگاه احدیست که بحکم رحمتی وسعت کل شیء در فیض او بر وی هیچ موجودی مسدود نیست ...
انجام: که بعد از موت ترقی نخواهد بود. یا ایها الذین آمنوا انفقوا مما رزقکم الله من قبل ان یأتی یوم لا بیع فیه و لاخلة و لاشفاعة و الکافرون هم الظالمون.
[نسخه‌های منزوی ۱۲۸۸؛ فهرستواره منزوی ۶۷۱/۷]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۳/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۹۱ق؛ جلد: میشن، ۶گ (۲۵ر-۳۰پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۲۸/۳سم [ف: ۸ - ۱۸۹]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۸۲/۴۷
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ۲۷ص (۹۰۷-۹۳۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۴ - ۱۷۷]

← عیار المورخین ⟵ مرآت آفتاب نما

● **عیاریه = اوزان فلزات** / متفرقه / فارسی
'ayārīye = owzān-e felezzāt
قزوینی، محمد بن حسن، - ۱۰۹۶ قمری
qazvīnī, mohammad ebn-e hasan (- 1685)

در تعيين عيار فلزات و مقدار آنها.
آغاز: بعد الحمد و الصلاة على محمد و آله المعصومين ... بدانكه اوزان فلزات نسبت بحجم واحد مختلف ميباشد چنانكه شاعر گفته است: ز روى جثه هفتاد و يكدرم سيماب ×× چل و شش است زر ارزيدسى و هشت شمار / ذهب صداست و سرب نه و نه آهن چل ×× برنج و مس چل و پنجست و نقره پنجه و چار
انجام: و چون بعد از احاطه بما ذكر اجزاء آن در غير آن بر اذكيا صعوبتى ندارد بتفصيل تطويل آن رساله نميدهد. و السلام على من اتبع الهدى.
[الذريعه ۱۱:۲۲۰؛ نسخه‌هاى منزوى ۱۸۴/۱؛ دنا ۶۹۴/۷؛ فهرستواره منزوى ۲۷۱۳/۴]

۱. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۸۷۵۵/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعليق، كا: معزالدين بن محمد صادق تبريزى، تا: ۱۰۸۶ق؛ مصحح، محشى از مؤلف؛ جلد: تيماج قهوه‌اى، ۳گ (۵۲پ-۵۴ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۲ – ۲۹۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۶۷/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعليق، كا: محمد صالح بن محمدرضا، تا: رمضان ۱۱۰۰ق؛ كاغذ: اصفهانى ترمه، جلد: ميشن سرخ، ۲ص (۷۳-۷۴)، ۲۵ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۳ – ۱۵۸]

۳. تهران؛ ملى؛ شماره نسخه:۶۹۵۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** حاصل نسبه قدر جثه فلز ناقص است در آن جثه مفروضه و چون او معلوم شد وزن نيز معلوم است و العلم عندالله
خط: نستعليق متوسط، بى‌كا، بى‌تا؛ محشى؛ خريدارى از مشيرى؛ ۳گ (۹پ-۱۱پ)، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۴)، اندازه: ۱۰/۲×۱۸/۵سم [رايانه]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۱۷/۳
آغاز و انجام: برابر
بى‌كا، بى‌تا؛ ۴گ (۵۸پ-۶۱ر) [ف: ۵ – ۳۴۰]

● عيان المدركين فى بيان المسلكين / فلسفه / عربى

ʻĪyān-ul mudrikīn fī bayān-il muslikīn

حائرى خراسانى، هادى، ۱۲۵۹ – ۱۳۲۷ قمرى
hā'erī xorāsānī, hādī (1843 - 1909)

وابسته به: اثبات الواجب القديم = صيت و صيدا؛ دوانى، محمد بن اسعد (۸۳۰-۹۰۸)
تاريخ تأليف: شعبان ۱۳۳۳ق
حاشيه‌اى است بر رساله «اثبات الواجب القديم» دوانى.
[الذريعة ۳۶۴/۱۵ همين نسخه را شناسانده]

قم؛ طبسى؛ شماره نسخه:۵۹۹/۲
آغاز: احمدك يا واجب الوجود و يا واهب العقل و الجود حمدا بما تستحقه بما انت معبود ... و بعد فيقول العبد الجانى ابن على بن محمد الهادى الحسينى الخراسانى؛ **انجام:** فاذا لم يكن المعلول الاخير علة الاللمتناهى لم يكن معلولا الا للمتناهى، قد كتبت ما وفقنى الله تعالى فى تحقيق هذه الرسالة من الحواشى المسماة بعيان المدركين اختصاراً لما فصلنا ه فى رسالتنا المفردة المسماة بانتقاد الاعتقاد ...
از اول تا آخر؛خط:نستعليق،كاتب=مؤلف، تا: ۲۸ شعبان ۱۳۳۳ق؛ جلد: تيماج مجدول، ۳۶گ، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف مخ: ۱ – ۳۴۰]

● عيدانة الاصول / اصول فقه / عربى

ʻĪdānat-ul uṣūl

مؤلف در اين كتاب از كتاب «هداية المسترشدين» و «فصول» و «جواهر الكلام» مطلب نقل كرده است. از اين رو بايد از اعلام اماميه نيمه دوم قرن سيزدهم به بعد و شايد از مردم همدان باشد. تبويب كتاب چنين است كه مطالب عامه در عنوان «عيدانة» آورده شده و هر «عيدانة» شامل عناوين «سلائة. غصن. قنوة» است.

مشهد؛ رضوى؛ شماره نسخه:۶۸۹۸
آغاز: العيدانة الثانية عشران الامر بالشيئى هل يقتضى النهى عن ضده ام لا تحقيق الكلام يقتضى رسم مقدمات فيها؛ **انجام:** و قد اختلفوا فيه على.
شامل شش عيدانه (۱۲، ۲۰، ۲۱، ۲۴، ۲۵، ۲۶)؛ بى‌كا، بى‌تا؛ افتادگى: آغاز و وسط و انجام؛ واقف: ملكزاده كوثر، ۱۲۵گ، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ – ۶۳]

← عيد فطر > آداب عيد قربان و عيد فطر

● عيشة راضية / فقه / فارسى

ʻĪšat-on rāzīya

حسينى شهشهانى، محمد بن عبدالصمد، – ۱۲۸۷ قمرى
hoseynī šahšahānī, mohammad ebn-e ʻabd-os-samad (-1870)

تاريخ تأليف: ۱۱ ذيقعده ۱۲۶۵ق؛ محل تأليف: اصفهان
رساله فتوايى است در «مقدمه» و چندين «باب» و «خاتمه» در عقود و ايقاعات.
آغاز: بسمله و به نستعين، الحمدلله الذى اجل لنا التجارة لا نتظام العاجل ... و بعد چنين گويد خادم دين مبين و چاكر شرع متين: ... كه چنانچه شارع مقدس را اهتمام مى‌باشد در تحصيل كردن بندگان احكام ...
[دنا ۶۹۵/۷ (۷ نسخه)؛ الذريعة ۳۶۴/۱۵]

۱. اصفهان؛ مدرسه صدر خواجو؛ شماره نسخه:۷۷

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، با خط خوردگی و اضافات؛ جلد: مقوایی، ۱۴۱گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: - ۶۰]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لقد فرغت من تسوید. یوم الخمیس اول سدس الثالث من الحادی عشر من النصف الاول من العشر الثالث من المائة الرابعة من الالف الثانی من الهجرة النبویة ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۶ ذیقعده ۱۲۶۵ق؛ مهر: «المتوکل علی الله محمد بن علی یزدی»، «یا اجود من کل جواد»؛ جلد: تیماج، ۸۹گ، ۱۹ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۸۵۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یشفی صدورنا باکمال الدین و اتمام النعمة بحق محمد و آله الابرار الاطهار و السلام علی من اتبع الهدی ...

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن حاج محمد غروی، تا: ۱۳ ربیع الاول ۱۲۶۶ق؛ تملک: علی اکبر بن ملا محمد زرندی به تاریخ ششم ذیحجه ۱۳۱۷ با مهر «یثق بالله الصمد علی اکبر ابن محمد» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ - ۹۲]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۷۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و در صیغ حکم حاکم فرق نیست، در میان آنکه در مقام مرافعه باشد، مانند حکم به حجر مفلس و سفیه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۲ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۹۹گ (۱ر-۹۹پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۳۷ - ۱۴۶]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۵۸۵

آغاز: معرفت صیغ آن می‌باشد از فقها متعارف در تصنیف نبود؛ **انجام:** یکاد ان ینقرض فیه الفقها من البلاد و الدیار ... فی سنه ۱۲۸۱ تمام شد.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۸۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: گالینگور، ۱۰۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۷۵]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۰۳/۱

همان نسخه بالا [مؤید: ۳ - ۱۷۵]

۶. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۵۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** چنین اگر گوید به مدعی قداقمت الحجة یعنی به تحقیق که اقامه نمودی حجة خود را یا به او بگوید که دعوای تو ثابت است شرعا ... و در صیغ حکم حاکم فرق نیست در میان آن که ... حکم به حجر مفلس وسفیه تم

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۰۳گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۱۱]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۴۰/۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۵۹گ (۷۸پ-۱۳۶پ)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۹ - ۱۳۳]

● العیلم الزاخر فی احوال الاوائل و الاواخر = الحافل الوسیط و العیلم الزاخر المحیط فی احوال الاوائل و الاواخر / تاریخ / عربی

al-‘aylam-uz zāxir fī aḥwāl-il awā’il wa-l awāxir = al-ḥāfil-ul wasīṭ wa-l ‘aylam-uz zāxir-ul muḥīṭ fī aḥwāl-il awā’il wa-l awāxir

جنابی، مصطفی بن حسن، - ۹۹۹ قمری

Jenābī, mostafā ebn-e hasan (- 1591)

اهداء به: سلطان مراد خان

در تاریخ عمومی اسلام است در یک «مقدمه» و هفتاد و شش «باب» که آن را تاریخ جنابی هم می‌گویند (چلبی، معجم المؤلفین ۲۴۶/۱۲). در فهرست المخطوطات المصورة (التاریخ جزو ۲ ص ۱۱۳ ش ۲۱۰) نام آن «الحافل الوسیط و العیلم الزاخر المحیط فی احوال الاوائل و الاواخر» آمده و گفته شده که در یک مقدمه و هشتاد و دو باب است و هر بابی درباره دولتی است و آخرین آن درباره «اسماعلیه آل شیخ حیدر اسماعیلی» است. مقدمه در بیان نبوت و رسالت و ذکر اول ما خلق الله می‌باشد و ابواب آن از ذکر انبیاء شروع می‌شود و به ذکر پادشاهان عالم از قیاصره و اکاسره و غساسنه و ملوک بنی حمیر و سلاطین یمن (شاهان قبل از اسلام و بعداز اسلام) می‌پردازد تا به دوره سلاطین عثمانی می‌رسد و با یاد یکایک سلطان‌های قبل از سلطان مراد خان تاریخ با شرح حال او خاتمه می‌پذیرد.

شرح و حواشی:

۱- اخبار الدول و آثار الاول؛ قرمانی، احمد بن یوسف (۹۳۹-۱۰۱۹)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۳

آغاز: اشرف کلام یتضرع نشره و ریاه و احسن مقال یتفرح طیبه؛ **انجام:** من الجرکس و غیرهم و غزا عدة غزوان

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۵۶۰گ، ۲۳ سطر (۱۲/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۸ - ۱۴۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۷۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن، ۳۸۴گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۲×۳۳/۹سم [ف: ۱ - ۴۷۵]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۵۱

خط: نسخ، کا: آقا بابا بن مهدی شهمیرزادی، تا: ذیقعده ۱۲۸۰ق؛ ۴۳۶گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۳/۱×۳۴/۵سم [ف: ۱-۳۷۴]

● العین = کتاب العین / لغت / عربی

al-‘ayn = k.-ul ‘ayn

فراهیدی، خلیل بن احمد، ۱۰۰ - ۱۷۵ ؟ قمری

farāhīdī, xalīl ebn-e ahmad (719 - 792)

لغات عرب را به ثنائی و ثلاثی و رباعی و خماسی تقسیم کرده و هر یک صحیح و غیرصحیح، و آن‌گاه آنها را به ترتیب ادای

آنها از مخرج به گونه‌ای ابتکاری و مشکل گرد آورده است، ترتیب حروف در کتاب العین بدین گونه است: عین، حاء، هاء، خاء، غین، قاف، کاف، جیم، شین، ضاد، صاد، سین، زاء، طاء، دال، تاء، ظاء، ذال، ثاء، راء، لام، نون، فاء، باء، میم، واو، همزه، یاء. کتاب را بنا بر قول اصح لیث بن مظفر بن نصر بن سیار از خلیل روایت کرده است. این کتاب از منابع اولیه و مهم علم لغت به شمار می‌رود. نسخ کتاب عین (ظاهراً) قرن‌ها از دسترس دور بوده، چنان‌که جرجی زیدان می‌گوید: «نسخه‌ای از آن دیده نشده»، اما اکنون علاوه بر نسخه‌های ایران، نسخه‌هایی از آن را در دارالکتب مصر و در مجمع علمی عراقی می‌شناسیم.

چاپ: بغداد، محقق عبدالله درویش، چاپ اول، جزء اول، ۱۳۸۶ق، ۳۷۶ص.

[معجم المؤلفین ۱۱۳۰/۴؛ الذریعة ۳۶۴/۱۵؛ دارالکتب ۲۸/۲ و۳۶؛ معجم المطبوعات ص ۸۳۵]

شرح و حواشی:

۱- کتاب العین (مختصر)؛ زبیدی، محمد بن حسن (۳۱۶-۳۷۹)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۴۲-ف

کا: نجف قلی بن نیاز علی قزوینی، تا: قرن ۱۱؛ ۸۸۰گ [فیلمها ف: ۱ – ۳۵۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۵۴

آغاز: بسمله بالله نشهد و علیه نتوکل ... هذا ما الفه الخلیل بن احمد البصری من حروف ا ب ت ث ... فلم یمکنه ان یبتدی بالتألیف من اول ا ب ت ث و هو الالف لان الالف حرف معتل فلما فاته الحرف الاول کره ان یبتدی بالثانی ... فدبر و نظر ... فصبر اولاها بالابتداء ادخل حرف منها فی الحلق ... فوجد العین ادخل الحروف فی الحلق فجعلها اول الکتاب ثم ما قرب منها الارفع فالارفع حتی اتی علی اخرها و هو المیم ... قال ابو معاذ عبدالله بن عاید حدثنی اللیث بن المظفر بن نصر بن سیار عن الخلیل بجمیع ما فی هذا الکتاب قال لیث قال الخلیل کلام العرب مبنی علی اربعة اصناف ...؛ آغاز ج۲: بسمله الحمدلله الذی خلق الانسان ... اما بعد فهذا المجلد الثانی من کتاب العین الذی الفه الحبر العلامه ... ابوالصفا خلیل بن احمد البصری و لما کان ... کثیر الحجم نصفناها لتسهیل المطالعه ... و اول المجلد الثانی باب العین مع الظاء غیظ؛ **انجام:** فلو تکلف من الآیة اشتقاقا علی قیاس علامه معلمه لقلت آیه مایاة قد ایبت فالعم انشاءالله تمت الحروف المعتله.

خط: نسخ، کا: مرتضی قلی افشار بن محمد یوسف، تا: ۱۰۸۷ق؛ ۵۰۶ص، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۴×۳۷/۵سم [ف: ۱۷ – ۱۰۸]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۴۸

آغاز: بسمله، بحمدالله نبتدی و نستهدی و علیه نتوکل وهو حسبنا و نعم الوکیل هذا ما الفه الخلیل بن احمد البصری رحمه الله کلام العرب و الفاظهم من حرف ا ب ت ث مع ما تکلمت؛ **انجام:** لقلت آبه یا باه قد ابیت فاعلم ان شاء الله. تمت الحروف المعتلة بحمدالله و منه.

خط: نسخ، کا: محمد علی کهپایی، تا: ۱۵ صفر ۱۰۹۲ق؛ با یادداشت کاشف الغطاء در ۷ ذیقعده ۱۳۶۷ در این‌که این نسخه از خلیل نیست چه در آن از خود او در بسیاری از جاها نقل شده، یادداشتی از ملک درباره اینکه این کتاب از لیث بن سیار است؛ ۴۸۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۱سم [ف: ۱ – ۳۷۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۶۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۱۸۸]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۷۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۱۳۱]

● عین الاصول / اصول فقه / عربی

ʻayn-ul uṣūl

نراقی، احمد بن محمد مهدی، ۱۱۸۵؟ – ۱۲۴۵ ؟ قمری

narāqī, ahmad ebn-e mohammad mahdī (1772 - 1830)

تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۲۵ جمادی الثانی ۱۲۰۸ق؛

شامل چند «مقصد» و هر مقصد دارای چند «باب» و «فصل» است.

آغاز: الحمدلله الذی ربط بالاصول شوارد الفروع والمسائل وضبط شتات الاحکام بقواعد الامارات ... یقول المفتقر الی الله الباقی احمد ... وفقهما الله لما یحب ویرضی هذه نخبة ما اورده الاصولیون ...

[الذریعة ۳۶۷/۱۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کثیراً ما یکون بحیث یحصل له القطع بقول من اشتهر فی العصر بالاجتهاد و الصلاح بل یعلم قوله الوحی المنزل

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۲۳۹گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۴/۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۴۲۵]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۱۹۲-۲۱/۱۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** وتوصیفه علی حسب اقتضاء الحال مع تراکم الاشغال وتطرق التفرق الی البال علی ید مؤلفه المرتهن بمعاصیه لیلة الثلاثاء ۲۵ من شهر جمادی الثانیة من شهور سنة ۱۲۰۸

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۳۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۵ – ۲۹۴۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۸۴

آغاز: الضروری الذی یعلم به الاصطلاح توفیقی و الباقی متردد فیه و الغزالی و القصدی الی التوقف و الحق ان بعض اللغات او اکثرها اصطلاحی؛ **انجام:** علی حسب اقتضاء الحال مع تراکم الاشغال و تطرق التفرق الی البال علی ید مؤلف المرتهن بمعاصیه لیلة الثلث الخامس و العشرین من شهر جمادی الثانی من شهور سنة ثمان و ماتین بعد الالف ...

خط: نسخ، کا: سید مهدی بن سید حسین حسینی خادم مزار پنجه شاه، تا: شنبه ۲۵ شوال ۱۲۰۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد، علامت بلاغ در چند جای نسخه دیده می‌شود؛ تملک ابوتراب قزوینی؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۰۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۱ - ۴۹]

۴. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۰۶

کا: سید حسین بن علی اکبر رضوی، تا: شوال ۱۲۱۱ق؛ اهدایی: محمد سعیدائی؛ ۲۶۷گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۰۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۷۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** کما لا یخفی علی من تصفح کتب المجتهدین و الفقها ء فیکون الاصول معتضدا بظاهر آخر و الظاهر الواحد لا یقاومها.تمت.

خط: نسخ، کا: صفر علی بن عبدالحمید، تا: ۱۴ جمادی الثانی ۱۲۱۳ق؛ ۱۵۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۴۴]

۶. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۶۰

آغاز: و الفکر و الرجوع الی الادلة العقلیة بخلاف الشرایع فان العقل لاسبیل له الیها وقد عرفت امتناع تواتر فی جمیع الجزئیات فیلزم ان لایکون سلعلی الشرایع فائدة لولا لزم العمل؛ **انجام:** وقد ذکرت فی هذا الکتاب ماهو العمدة فی طریق الاجتهاد وما ابری نفسی عن الخطاء والتقصیر اذ للتبری عن ذلک انما هو شأن الحکیم الخیر فاسأل الله تعالی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۹۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۱۲]

● عین الاعیان فی معرفة النفس و الابدان / فلسفه / فارسی

ʻayn-ol aʻyān fī maʻrefat-en nafs va-l abdān

گیلانی، حسین بن عزیز، ق۱۱ قمری

gīlānī, hoseyn ebn-e ʻazīz (- 17c)

در یک «مقدمه» در چهار «بحث» و پنج «باب» و «خاتمه» در روان‌شناسی فلسفی و کلامی شیعی.

[فهرستواره منزوی ۱۹۹/۶ و ۴۵۱/۹]

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۶۲/۱

خط: نستعلیق، کا: حسن گیلانی، تا: قرن ۱۱ [ف: ۳ - ۴۱]

● عین الایمان / عرفان و تصوف / فارسی

ʻayn-ol īmān

ناطقی

nāteqī

از «ناطقی»، چنان‌که نام او در کتاب ص۱۵ نسخه ۱۷۴۶گنج بخش آمده، و درستش از سعدالدین کابلی انصاری است. که از پایان کتاب بر می‌آید، که نگارنده در ۱۱۶۰، ۱۹ ساله بوده و در آن هنگام نخستین کار خود را نگاشته و تا بیست و هفتمین سال زندگانیش چند کار ساخته، که از آنها نام نمی‌برد. از این روی وی بایستی در ۱۱۴۱ق / ۸-۱۷۲۹م زاده شده باشد، و این سال با زایش آن کابلی جور می‌آید که او نیز کتابی به نام «عین الایمان» (نسخه موزه کابل ۱۵۰) را دارد. پس گمان می‌رود این کتاب از او باشد و نام «ناطقی» تحریف باشد. نثری روان، آمیخته به نظم، با سربندهای «ای عزیز» در مسایل نظری عرفان و سلوک، بخشبندی نشده: در بیان حقیقت توحید، حقیقت صدق، حقیقت این‌که اقرار و تصدیق از هم جدا نیست، صدق در دل ... حقیقت جان در تن و تن در جان (در اینجا نام نگارنده آورده شده) حقیقت توحید و حقیقت شریعت ... و پایان می‌یابد به: «مثنوی ختم کتاب عین الایمان» و سروده‌هایی. (احمد منزوی)

آغاز: هو الموجود قبل کل وجود. حمدی که سزد به وحدت دوست ×× هم حامدی و محمودی زوست ... سبحان من لا اله الا هو

[فهرستواره منزوی ۶۷۲/۷]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۵۹۳

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● عین البقا / شعر / فارسی

ʻayn-ol baqā

بقای اصفهانی، محمد بن محمد صادق، ۱۲۵۷ - ۱۳۱۳ قمری

baqā-ye esfahānī, mohammad ebn-e mohammad sādeq (1841 - 1896)

چند قصیده است به قوافی مختلف سروده شده است در مدح و منقبت ناصرالدین شاه قاجار به مناسبت‌های مختلف با تخلص شاعر «بقا» به اضافه چند غزل در پایان مجموعه که در مدح وی نیز گفته شده است. این مجموعه دارای دیباچه منثوری از سراینده نیز می‌باشد و تمام اشعار آن نزدیک سیصد و پنجاه بیت است.

[الذریعه ۱۳۹/۹ با عنوان دیوان بقاء اصفهانی؛ نسخه‌های منزوی ۲۲۵۱/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳ و ۲۵۷۹ عکسی

آغاز: آغاز دیباچه: آغاز هر دفتر و عنوان هر دیوان ستایش مر پاک یزدانی را سزاست که گوهر وجود انسانی را بزیور نطق از سایر حیوانات رتبه امتیاز بخشید.

آغاز دیوان: از وثاق آن راحت روح و روان آید برون ×× یا زگلزار جنان سروی روان آید برون

خط: نستعلیق خوش، کا: حاجی صفا ابن خاقانی محلاتی (محمد رضا فرزند خاقانی شیرازی)،بی‌تا؛ مجدول، دارای سرلوح؛ ۱۶گ،

۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۴۱] و [عکسی ف: ۷ – ۱۶۸]

← عین البکاء > لب عین البکاء

● **عین البکاء** / تاریخ معصومین / فارسی

'ayn-ol bokā'

بروجردی کاشانی، محمد تقی بن احمد، ق۱۲ قمری

borūjerdī kāšānī, mohammad taqī ebn-e ahmad (- 18c)

اهدا به: وزیر اعظم محمد

تاریخ تألیف: ۱۱۹۹ق؛ محل تألیف: کاشان

در ثواب عزاداری و گریستن بر اهل بیت علیهم السلام مخصوصا سالار شهیدان امام حسین (ع) با اشاره به تاریخ ولادت تا وفات پنج تن آل عبا و حضرت امام کاظم و امام رضا علیهم السلام، به نثری ادیبانه و اشعاری از مؤلف مناسب موضوعات؛ در بیست و دو «باب» (هر بابی به جای مجلسی از برای واعظان و اهل منبر) تنظیم شده: باب ۱. ولادت پیامبر اکرم تا وفات؛ ۲. ولادت امیر المؤمنین تا وفات؛ ۳. ولادت حضرت زهرا تا وفات؛ ۴. ولادت امام حسن تا وفات؛ ۵. ولادت امام حسین تا توجه به عراق؛ ۶. شهادت مسلم بن عقیل؛ ۷. شهادت طفلان مسلم؛ ۸ توجه امام حسین به سوی کربلا؛ ۹. شهادت حر بن یزید ریاحی؛ ۱۰. شهادت وهب و حبیب بن مظاهر؛ ۱۱. شهادت قاسم بن الحسن؛ ۱۲. شهادت فرزندان امیرالمومنین؛ ۱۳. شهادت حضرت عباس بن علی؛ ۱۴. شهادت علی اکبر؛ ۱۵. شهادت علی اصغر و امام حسین؛ ۱۶. غارت خیمه‌های اهل بیت؛ ۱۷. رفتن اهل بیت از کربلا به کوفه؛ ۱۸. توجه اهل بیت از کوفه به شام؛ ۱۹. رفتن اهل بیت به مجلس یزید؛ ۲۰. رفتن اهل بیت به مدینه؛ ۲۱. ولادت تا شهادت امام کاظم؛ ۲۲. ولادت تا شهادت امام رضا

آغاز: الحمدلله الذی خلقنا بلطفه من الماء والطین وجعلنا بکرامة من امة سیدالمرسلین و خاتم النبیین، اما بعد اصل هر کلام ثنای ملکی است علام ...

انجام: خداوندا به آبروی حسین بن علی علیهما السلام که ما از دوستان او محسوب شویم و دست ما را از دامن ولای آن جناب کوتاه مکن

چاپ: مشار فارسی ۳۶۰۱/۳

[الذریعة ۳۶۷/۱۵؛ نسخه‌های منزوی ۴۵۰۴/۶؛ فهرستواره فارسی ۱۷۲۱/۳؛ دنا ۶۹۶/۷–۶۹۷ (۵۱ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱– لب عین البکاء = عین البکاء؛ بروجردی کاشانی، محمد تقی بن احمد (–۱۲)

۱. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۸۸

آغاز: دان که ترایتر نخواهد مان بر این خاکدان دون ... دل منه شعر؛ **انجام:** حین مناص یعنی اکنون که به چنگ ما گرفتار شده امید ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۹۹ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۹۹گ، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف مخ: – ۱۳۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۶۲۴

بی‌کا، تا: ۱۱۹۹ق؛ خریداری از محمد حسین علوی [رایانه]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۷۲/۲

آغاز: ... قائدة الامم و اصل الکرم، ابی عبدالله جعفر بن محمد الصادق المصدق المبین، و علی باب الایمان، و امین الرحمن السید عالم ابی ابراهیم موسی بن جعفر الکاظم؛ **انجام:** سالی به عزم زیارت بیت الله بیرون آمدیم، در وداع گاه منزل خود پیرزنی را دیدم که ضعیف بر چارپای لاغری سوار است ...

حاشیه نویسی دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۳گ (۲۶ر–۴۸پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۳۷ – ۳۶۵]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۱۸۱

آغاز: پروانه ها به دور محفل دین بر سر زده در آن وقت جناب ختمی پناه از ضعف بدن قوت راه رفتن نداشت؛ **انجام:** چون دست بر گیسویش برد دلش زان شانه کردن

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ ۱۱۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۳/۵سم [ف: ۲۶ – ۳۸۴]

۵. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۶۴

آغاز: خلاصه کلام بعد از فراق از تألیف این نسخه مصیبت انجام در عزای ائمه انام خصوصا اهل بیت کرام؛

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۱۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۷/۵سم [ف: ۱ – ۲۲۹]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۱۹ –۵۱/۷۹

آغاز: که داخل چه کشت عزرائیل ×× سلام کرد رساند هم سلام رب جلیل / نمود عرض همه گفته‌های ربانی ×× چنانچه وحی به او کشته بود یزدانی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۰۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۹۵۰]

۷. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۵۱۳

آغاز: برابر **انجام:** سردادن راه ما بخنجر بهتر قربانی ما بهرچه بهتر بهتر ×× رازی است میان ما وفرزند رسول

از آغاز کتاب تا مصائب امام رضا (ع)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن۱۳؛واقف:سید حسین شاهزاده عبدالعظیمی،۱۲۹۷؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۸۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف مخ: ۱ – ۳۴۰]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۶۳

خط: نستعلیق، کا: محمد هادی بن اسماعیل، تا: ربیع الاول ۱۲۰۳ق؛ جلد: تیماج، ۲۷۶گ، ۲۰ سطر (۱۲×۲۱/۵)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۱۷ – ۴۰۷]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** که حضرت امام زین العابدین علیه السلام چهل سال بر پدر بزرگوار خود گریست ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۳ ربیع الثانی ۱۲۰۵ق؛ اهدایی: وزیری؛ ۲۱۳گ، ۲۲ سطر (۱۴×۲۱)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۱ - ۱۹۹]

۱۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۷۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۵ق؛ اندازه: ۲۰/۵×۳۴سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۸]

۱۱. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۷

آغاز: الحمدلله الذی جعل عین البکاء المباکین مشرب عطشان یوم الدین الذی فضل المجاهدین فی سبیله علی القاعدین بالدرجات الرفیقة؛ **انجام:** برابر
کامل؛خط:نستعلیق، کا: ابن کربلای عبدالرزاق، تا: ۱۸ ربیع الاول ۱۲۲۵ق، ساکن قریه مهران بالا طالقان؛ واقف: ولد امامقلی دلیرج، رجب ۱۲۵۵ق؛ ۱۶۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۲×۳۰سم [ف: - ۱۱۷]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۱۸۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: صفر علی بن افراسیاب استرابادی، تا: ۱۲۲۵ق، جا: مشهد رضوی؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ ۲۲۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۸۱]

۱۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۶۷

خط: نستعلیق، کا: صفر علی بن افراسیاب استرآبادی، تا: ۹ ربیع الاول ۱۲۲۷ق، جا: نیشابور؛ تملک: مشهدی غلام رضا؛ مهر: «آقا جمال» (بیضی)، «رب بمحمد و علی ... » (مربع)؛ جلد: تیماج زرد، ۲۰۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [مؤید: ۳ - ۳۰۶]

۱۴. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۷۶۳

آغاز: برابر **انجام:** دست ما را از دامن چنین آقایی کوتاه مکن و مارا به شفاعت او برسان.
کامل؛ خط: نستعلیق، کا: احمد بن میرزا محمد نصیر، تا: ۲۸ صفر ۱۲۲۷ق؛ جلد: تیماج، ۲۲۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۲ - ۳۷۷]

۱۵. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۹

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: سید اسمعیل بن نورالدین حسینی برزانی اصفهانی، تا: ۲۶ جمادی الاول ۱۲۲۸ق، تملک: محمد حسین بن محمد حسینی مراغه؛ ۲۶۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: - ۹۸]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۲۲۹

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد صادق بن محمد علی، تا: ۱۲۳۰ق؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۵۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۲۶ - ۳۸۳]

۱۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۹

آغاز: الحمدلله الذی جعل عین بکاء الباکین مشرب عطشان یوم الدین ... اما بعد لالی ثنای بی منتهای مجری الفلکی را سزاست؛ **انجام:** غوص در عمان معنی کرد و گفت ××گشت از عین البکا این در پدید
خط: نسخ، کا: زین العابدین بن محمد رفیع کرمانی، تا: ۲۱ ربیع الثانی ۱۲۳۰ق، به جهت میرزا علی محمد؛ جلد: تیماج، ۲۳۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۰۱]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۵۴۶

آغاز: الطیبین الطاهرین المعصومین الزاکین پیمانه کشان باده عرفان؛ **انجام:** این است زیانکاری بزرگ که علاجی برای او متصور نیست لعنةالله علیه و علی سائر ظالم آل محمد و عذبهم الله عذابا الیما.
خط: نستعلیق، کا: اسماعیل حسینی شیرازی، تا: سه‌شنبه ۹ رجب ۱۲۳۱ق؛ افتادگی: آغاز (ورق اول)؛ ۲۴۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰/۳×۲۹/۶سم [ف: ۱۴ - ۳۵۵]

۱۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۸۸۲

خط: نستعلیق، کا: تقی حسینی، تا: ذیحجه ۱۲۳۱ق؛ اهدایی: علی نگهی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۳۳گ، ۲۲ سطر (۱۴/۵×۲۵)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۵ - ۱۸۳۲]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۳۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد بن یارمحمد بوئینی، تا: ۲۴ شوال ۱۲۳۵ق؛مجدول؛ ۱۲۶گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۲×۳۱سم [ف: ۵-۳۶]

۲۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۶۵۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** سردادن راه ما به خنجر بهتر ×× قربانی ما هر چه نکوتر بهتر ...
خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی پسر محمد ابراهیم هاشمی، تا: ۱۲۳۷ق؛ تاریخ وقف: ۱۲۳۷؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۶۷گ، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۳ - ۱۰۱۲]

۲۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۵۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** که همه انبیاء آمرزش گناه دوستان تو را از حق تعالی می‌طلبند
خط: نستعلیق، کا: محمد جواد روضه‌خوان، تا: ۱۲۳۷ق؛ مجدول؛ ۱۸۱گ، ۲۱ سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۲ - ۴۶۹]

۲۳. شاهرود؛ مدرسه اسماعیلیه؛ شماره نسخه:۲۹

کا: میرزا محمد بن محمد سمنانی، تا: پنج‌شنبه ۵ ربیع الثانی ۱۲۳۸ق [ف: - ۱۴]

۲۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱۴

کا: علیخان بن صالح شیربومی جزی، تا: چهارشنبه ۳ صفر ۱۲۴۰ق؛ ۱۴۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۱ - ۴۱۹]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸۸۴

آغاز: برابر
در فهرست مختصر مجلس به خطا «منبع البکاء فی مقتل سید الشهداء» و از ملا محمد صالح قزوینی دانسته؛ خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۴۰ق؛ جلد: تیماج مغز پسته‌ای، ۲۳۴گ،

۱۹سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۴۱ – ۲۵۸]

۲۶. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۹۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی بن اسماعیل حسینی، تا: ۲۶ ذیحجه ۱۲۴۱ق؛ ۲۶۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۳۷۸]

۲۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۰۲-۵۳/۱۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد شریف خلف حاجی الحرمین حاجی تقی، تا: پنج‌شنبه ۲۲ ذیقعده ۱۲۴۳ق؛ ۱۷۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۵ – ۲۹۵۰]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۹۳

آغاز: بسمله. رسولان دیار محنت و غم و پیغمبر کشور مصیبت و الم عرش بر آن راه و روان؛ **انجام:** چه میشود بطفیل سر غلام سیاه ×× چه داغ لاله کند جای اندر آن صحرا؛ تمام شد کتاب عین البکاء عن کلامما ملا نقی رحمه الله.

آغاز نسخه حاضر با نسخه‌های دیگر متفاوت است ولی نام کتاب بر فراز صفحه نخست و در انجامه کاتب مانند فوق آمده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد کریم بن محمد رحیم ماسوله‌ای، تا: ۵ ذیحجه ۱۲۴۵ق؛ ۱۳۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۴۴ – ۷۰]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۲۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن محمدکاظم اشرفی، تا: ۱۲۴۶ق؛ ۱۸۵گ(۱پ-۱۸۵پ)،۲۲سطر،اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۳۵-۴۹۰]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۲۱۶

انجام: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۱ ذیقعده۱۲۴۸ق؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۸۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۴/۵سم [ف: ۲۶ – ۳۸۴]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۶۵

خط: نستعلیق تحریری خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۴۹ق؛ قطع: رحلی کوچک [میراث شهاب: س۸ش۴ – ۶۹]

۳۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۶۸۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: قربانعلی بن کربلایی حسین، تا: شنبه ۵ محرم ۱۲۴۹ق؛ جلد: تیماج، ۱۷۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف مخ: ۳ – ۱۴۱۲]

۳۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۹۱۲-۵۴/۲

آغاز: بسمله؛ مجلس اول در مصیبت جناب محمد مصطفی (ص) خاتم الانبیاء و خیر البریة. روزی که شود تمیز عالم ز جهول دانید که چیست باعث رد و قبول تصدیق امامت علی و اولاد و آنگاه گریستن باولاد رسول

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۵ ذیحجه ۱۲۵۴ق؛ ۲۰۰گ، ۲۰-۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۵ – ۲۹۵۰]

۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۲۱۶/۱

چند مجلس از کتاب؛ خط: نستعلیق، کا: ملا محمد بن محمد رحیم روضه‌خوان، تا: ۱۹ محرم ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج، ۸۰گ (۱پ-۸۰پ)، اندازه: ۱۶/۵×۳۰سم [ف: ۶ – ۲۰۵]

۳۵. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۸۲

آغاز: رسولان دیار محنت و غم و پیغمبران کشور مصیبت و الم عرش پیران راه روان و کرسی نشینان محفل ایمان و محدثان حدیث تعزیت؛ **انجام:** چه می‌شود بطفیل سر غلام سیاه ×× چه داغ لاله دهی جای اندران درگاه

خط: نستعلیق، کا: حسین بن حسنعلی کلیردی، تا: ۱۵ محرم ۱۲۵۵ق، جا: کوه پر؛ واقف: گل نسا و فاطمه و حلیمه، ۱۲۷۷ق؛ جلد: تیماج، ۱۴۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: – ۱۱۷]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۱۵۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمدجعفر بن شیخ محمد واصف لاهیجانی، تا: ۲۷ رمضان ۱۲۵۵ق؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۰۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۲۶ – ۳۸۲]

۳۷. شاهرود؛ مدرسه اسماعیلیه؛ شماره نسخه:۳۳

کا: ابوتراب بن میر محمد حسینی دشتکلائی، تا: چهارشنبه ۸ ربیع الاول ۱۲۵۷ق [ف: – ۱۴]

۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۱۳۴

انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: موسی موسوی، تا: ۲۳ ربیع الثانی ۱۲۵۸ق؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۳سم [ف: ۲۶ – ۳۸۴]

۳۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۷۸

خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن غلامعلی بن محمد مرشد الیکانی، تا: ۲۳ ربیع الاول ۱۲۵۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۱ – ۷۹]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۳۳۱

آغاز: بر سرزده و خضاب خوناب درونش را فکار بندان (کذا)؛ **انجام:** و ما را به شفاعت او داخل بهشت عنبر سرشت گردانی آمین یا رب العالمین

نسخه از ابتدا ناقص و اوراق نامرتب است؛ خط: نستعلیق، کا: سید جعفر حسینی هروی، تا: رجب ۱۲۶۰ق، به امر آخوند ملامحمد مقدس؛ ۲۱۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۳×۲۸/۶سم [ف: ۲۶ – ۳۸۳]

۴۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۰۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ ربیع الاول ۱۲۶۰ق؛ جلد: تیماج، ۲۲۶گ، ۱۴ سطر چلیپایی، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۴ – ۳۵۲]

۴۲. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۹۷

آغاز: بسمله. رسولان دیار محنت و غم و پیغمبران کشور مصیبت و الم عرش بر آن؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق متوسط، کا: عبدالله بن عبدالله، تا: ۲۲ ذیحجه

۱۲۶۱ق؛ مصحح؛ ۱۲۴گ، ۲۴ سطر (۱۳×۲۶/۵)، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: - ۱۷۹]

۴۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۰۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا رب و قادرا به شه کربلا ببخش ×× افعال زشت او بشه انبیا ببخش

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی، در اول نسخه تاریخ تولدهایی از ۱۲۲۹ تا ۱۲۷۵ بچشم می‌خورد؛ تملک: علی نقی بن محمد خراسانی الاصل اصفهان در ۱۲۶۲ با مهر «علی نقی» (بیضی)؛ ۱۳۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [مؤید: ۳ - ۱۷۹]

۴۴. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۹۰

خط: نستعلیق نازیبا، کا: رضاقلی بن محمد تقی، تا: ۱۲۶۴ق، ساکن قریه مهران طالقان؛ جلد: تیماج سیاه، ۲۲۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: - ۱۱۷]

۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۴۳

آغاز: مجلس اول در ذکر وفات حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله من کلام ملا علی نقی بروجردی علیه الرحمه ... در سفر حجت الوداع عازم وطن گردیده خورشید حیاتش؛ **انجام:** این است زیان زیان اری بزرگ که علاجی از برای او متصور نیست لغة الله علیه و علی سایر ظالمین آم محمد ص و عذبهم عذابا الیما منتخب عین البکاء. نسخه حاضر مبوب نیست و صرفاً عنوان مجلس دارد در مقایسه حجم این نسخه با سایر نسخه‌های «عین البکا» به نظر می‌آید این نسخه گزیده‌ای از کتاب «عین البکا» باشد. فاقد مقدمه و دیباچه در آغاز نسخه است و صرف نظر از ترتیب «لب عین البکا» با انجام‌های این کتاب نیز مطابقت ندارد. دارای ۳۶ عنوان مجلس است. مجلس ۱ تا ۱۰؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: یحیی بن نجف طالقانی نویزکی، تا: ۱۲۶۵ق؛ مجدول؛ تملک: سید مرتضی مورخ ۱۳۰۱ق، مرتضی موسوی در ۱۴۰۷ق، سید حسن مورخ ۱۳۴۱ق؛ مهر: «حسن الحسینی» (بیضی)، «بنده آل محمد علی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۸۰گ، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [رایانه]

۴۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۹ ذیقعده ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: فرنگی آبی [نشریه: ۱۱ - ۹۰۸]

۴۷. اصفهان؛ شهرداری اصفهان؛ شماره نسخه:۱۴

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۳۰۹]

۴۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۵۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: ملا علی اکبر بن کربلائی محمد، تا: رجب ۱۲۹۳ق؛ ۲۲۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۴سم [ف: ۱۷ - ۱۳۶]

۴۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۹۱-۳۶/۹۱

آغاز: بسمله الحمدلله الذی جعل عین الکباء الباکین مشرب عطشان یوم الدین الذی فضل المجاهدین فی سبیله علی القاعدین بالدرجات ... لالی ثنای بی منتهای مجری الفلکی را سزاست که محیط اشک را درحباب دل جا داد؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۳ جمادی الاول ۱۲۹۳ق؛ جلد: تیماج، ۳۹۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۵۰]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۸۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** می‌شدم تا بدم حشر ازین حمل عقیم ×× برده کوه غم تو کوه سراندیب زیاد زان غباری

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ ۲۴۶گ، ۱۲ و ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲۶ - ۳۸۲]

۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۲۰۵

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۵۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** مجلس: قربانی کردن ابراهیم اسماعیل را ذبیحان کوی وفا و قربانیان سنای تمنا ...

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: آقا قلی خان قاجار؛ جلد: مقوا، ۱۳۱گ، ۲۲ سطر [ف: ۱ - ۱۸۶]

۵۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... مقدمه در ثواب گریستن بسند موثق مرویست که روز حساب، جهنم را برای سوختن مجرمان پیش آرند؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۲۳۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۱ - ۸۷]

۵۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۷۸۸-۵۹/۸

آغاز: صدای اذان آنحضرت بلند می‌شد تمام اهل کوفه می‌شنیدند در آنوقت قصامه بر سرابن ملجم آمد و آن فتنه را ازخواب بیدار کرد

از ما قبل «در بیان مناجات رسول خدا و قسم بحق علی علیه السلام» تا «دچار شدن اهوا ن به امام رضا علیه السلام و حکایت ایشان»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۶۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۵ - ۲۹۵۰]

۵۵. کاشان؛ جعفری؛ شماره نسخه:۷۳/۱

آغاز: ... سبب تحریر کتاب، سبب تحریر این رساله مؤلف بی بضاعت و بیسرمایه فصاحت و بلاغت ... عرض می‌کند که روزی با [...] جگرسوزی در مجلس عزای شهدای کربلا نشسته؛ **انجام:** آن صدف گوهر عصمت دست بر سر حضرت امام حسین گذاشت و قدم از قرب آن حضرت ... که کمند عشق آنسید جوانان بهشت بگردن خاطر آن غیرت حوریان افتاده مایل بمزاوجت اوست ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳۸گ، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ]

۵۶. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۵۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** چون سخن به اینجا رسید ناله واحسیناه و فغان وا اماماه از اهل بیت و یاران بلند شد و [...] حدیث را در مجلس

دیگر به عرض دوستان می‌رسانم
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۱۳]

۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۱۲۵

آغاز: خاطر آینده و چشم براه امن و امر پروردگار گشایند در آن زمان جهنم را برای سومین؛ **انجام:** ما را از دامن ولای آنجانبان کوتاه مکن بحق عظمت و جلال کبریائی خود تمت الکتاب ... بعون الملک الوهاب
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

● عین البکاء (مختصر) / تاریخ معصومین / فارسی

ʻayn-ol bokāʼ (mx.)

وابسته به: عین البکاء؛ بروجردی کاشانی، محمد تقی بن احمد (قرن ۱۲)
تلخیص کتاب «عین البکاء» محمدتقی بروجردی (ق ۱۲) می‌باشد که همچون اصل کتاب با عناوین «مجلس، مجلس» برگزار شده است.

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۵۶۰

آغاز: قدسیان پروانه او چرخ خیال بر ارباب کمال وصاحبان وجد وحال مخفی نماناد که درسنه ... نعل افکنده به جولانگاه وصفش ماه نو شهرت درد غمش از کربلا برده؛ **انجام:** اگر تو به وفور رغبت از خانه بیرون آمده به خدا بازگرد به منزل خویش مراجعت نمائی واگر تو را به کراهت آورده اند از مردم اعانت خواه ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱۴۹گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۸۴۶]

● عین البکاء / تاریخ معصومین/ فارسی

ʻayn-ol bokāʼ

رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۲۰۲ع

از: محمد علی بن میرزا شفیع؟؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی شفتی،تا:ربیع الاول ۱۲۶۴ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۱۴۶]

● العین البیضاء فی الحکمة العلویة الحمراء و الصفویة لخبر اجتهاد اولی الانساب / اصول فقه / عربی

al-ʻayn-ul bayḍāʼ fi-l ḥikmat-il ʻalawīyyat-il ḥamrāʼ wa-ṣ ṣafawīyya li-xabar-i ijtihād-i uli-l ansāb

در علم اجتهاد.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۸۰/۳

آغاز: بسمله، احمد الله الربان الحکیم، احمده علی وحدة ذاته و اشکره علی نعمة صفاته بنبیه و آله، اما بعد فان الله تبارک و تعالی خلق الخلق لعبادة عقل العباد و نصب الحق لاطاعة اهل البلاد؛ **انجام:** فعلیکم باختیار الحسن و الخیر و ... ان اکرمکم عندالله اتقیکم علی ذروة العلی و السلام علی من اتبع الهدی، تمت رسالة عین البیضاء فی علم الاجتهاد لخیر الآراء بعون الله الهادی للعقلاء الاتقیاء سنة ۱۰۷۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۹ق، گویا تاریخ تألیف باشد و این نسخه هم نسخه اصل باشد؛ محشی با نشانه «منه»؛ جلد: میشن، ۱۶گ (۳۵پ-۵۰ر)، اندازه: ۱۴×۲۰/۸سم [ف: ۶ - ۱۵۱]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۵۹/۳

خط: نسخ، کا: محمد اشرف اصفهانی، تا: ۴ شعبان ۱۰۷۹ق؛ مجدول، محشی با نشان «منه ادام الله ظله السامی»؛ جلد: تیماج مذهب [نشریه: ۷ - ۲۵۹]

● عین الترتیل فی بیان حروف التنزیل = شرح کفایة المتعلم / تجوید / فارسی

ʻayn-ot tartīl fī bayān-e horūf-et tanzīl = š.-e kefāyat-ol motaʻallem

سمرقندی، محمد بن محمود، - ۷۸۰ قمری

samarqandī, mohammad ebn-e mahmūd (- 1379)

وابسته به: کفایة المتعلم فی تصحیح حروف المتکلم؛ سمرقندی، محمد بن محمود (-۷۸۰)
مؤلف ابتدا منظومه‌ای در قرائت و تجوید به نام «عقد الفرید فی نظم التجوید» به عربی سروده و خود آن را در کتابی به نام «روح المزید فی شرح العقد الفرید» به عربی شرح کرده، پس از آن برای سهولت تعلیم مبتدیان منظومه‌ای به فارسی سروده به نام «کفایة المتعلم» و در کتاب حاضر آن را شرح نموده است. عین الترتیل در الذریعه (ج۱۵ش۲۳۲۲) به طور مستقل در حرف عین معرفی شده است، و در ش ۱۸۹۴ به دنبال عقد الفرید فارسی سمرقندی نیز از این کتاب یاد شده و از محمد بن محمود بن محمد شریف دانسته شده است.
آغاز: بسملة. الحمدلله الذی زین صدور اهل الایمان و الاحسان بنور الحکم و العرفان ... و بعد فالعبد الضعیف الحافظ لکلام الله اللطیف محمد بن محمود بن محمد الشریف السمرقندی محتداً الهمدانی مولداً ... می‌گوید: اول چیزی که ... و آنچه مهم بود در تجوید و ترتیل در یک قصیده جمع کرد و نام آن «عقد الفرید فی نظم التجوید» نهاد، و آن راشرح کرد و «روح المرید فی شرح عقد الفرید» نامید ... اما چون به عربی بود و اطفال و مبتدیان از آن حظی نمی یافتند و عزیز شش هفت بیت گفته بود ... این ضعیف آن را مکمل گردانید ... و باز آن را شرحی به پارسی بیان کرد ... و نام آن «عین الترتیل فی بیان حروف التنزیل» نهاد ...
[الذریعة ۳۶۸/۱۵؛ نسخه‌های منزوی ۹۲/۱؛ معجم المؤلفین ۴/۱۲؛ دنا ۶۹۸/۷ (۸ نسخه)]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۹۱/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا غیاث المستغیثین جرم ناظم عفو کن ×× با رسول و با قرانش حشر گردان و السلام / یا غفور عاصیان عصیان کاتب هم ببخش ×× در میان صالحانش ثبت فرما هم تو نام

خط: نستعلیق، کا: حافظ اطیعو الله ابن شیخ نظام الدین، تا: ۴ ذیقعده ۹۸۳ق، جا: کربلا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مذهب، ۳۸گ (۴۱پ-۷۸ر)، ۱۳ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۸سم [ف: ۱۱ - ۷۳۶]

۲. زهان؛ مدرسه جعفریه زهان؛ شماره نسخه:۹۰

خط: نستعلیق، کا: شیخعلی بن عیسی، تا: اواخر ذیحجه ۱۰۸۰ق؛ ۴۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: - ۷۶]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۲۰-۵۱/۸۰

آغاز: و اظهار و اخفاء و انقلاب و انواع محاسن قرائت چون ترتیل و تجوید

خط: نسخ، کا: عبدالحمید بن محمد علی ایلابادی ساوجی، تا: رجب ۱۲۳۷ق، جا: کاشان مدرسه سلطانیه؛ افتادگی: آغاز؛ ۵۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۵۱]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** درایت است و الحمدلله علی الاتمام و علی الرسول افضل السلام ... تمت بید الفقیر الحقیر اجمعین ابن حاج محمد شالباف ناد علی غفرانه فی یوم الخمیس۱۴ شهر ذنوبهما یا بالنبی ... جمادی الاولی سنه ۱۲۳۷

خط: نسخ، کا: شالباف، ناد علی بن محمد، تا: ۱۲۳۷ق [رایانه]

۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۷۶۴/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ما أرسلناک الا و ما خلقت الجن و الانس الا و امثال این بسیار است؛ این مقدار کفایت است آنرا که فهم و درایت است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۱ صفر ۱۲۶۳ق؛ ۳۳گ (۴پ-۳۶پ)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ - ۴۲]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۶۱/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و مثل آن و ما أرسلناک الا و ما خلقت الجن و الانس الا ... و امثال این بسیار است؛ این مقدار کفایت است آنرا که هفم و درایت است؛ تمت.

خط: نسخ و شکسته نستعلیق خوش، کا: ملا محمدرضا فرزند کربلائی رجبعلی فرزند آقا علی محمد تبریزی، تا: پنج‌شنبه ۲۸ ربیع الثانی ۱۲۷۹ق، جا: تبریز؛ مصحح، محشی؛ ۲۷گ (۱۰۲-۱۲۸)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۳۰ - ۱۲۲]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۸۹۴/۱-۵۹/۱۱۴

آغاز: بسمله بعد الحمد والصلوة او چیزی که حق سبحانه و تعالی بر بنده مکلف واجب گردانیده آنست که بنده پروردگار خود را بشناسد

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۶گ (۱-۳۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۵ - ۲۹۵۱]

۸. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۱۶۱/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۵۲گ (۱پ-۵۲پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: - ۱۲۳]

● عین التوحید / فلسفه / عربی

ʻayn-ut tawḥīd

فردوسی، حسن بن اسحاق

ferdowsī, hasan ebn-e eshāq

ده استدلال عقلی است با عناوین «برهان» در اثبات وجود خداوند.

آغاز: بسمله احمده علی غایة کماله و اصلی علی نبیه و آله و اما بعد فان اصل معرفة ان الله سبحانه موجود معلوم بالضرروة

انجام: ممایناقی حق الحکمه وغایة العدل و الاحسان و هل جزاء الاحسان الا الاحسان تمت رساله عین التوحید المشتمله علی اهم القوانین واتم البراهین کالبراهین الاحکم والبرهان الوحید بعون الله الخلاق الفضال

[الذریعة ۳۶۸/۱۵]

۱. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۲۱/۵

آغاز: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، کا: ملا محمد تقی گلپایگانی، تا: ۱۲۶۹ق؛ جلد: تیماج، ۴ص (۱۸۷-۱۹۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۷۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۴۴/۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۴۲۶]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴۹۵/۳-۲۷/۱۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۹۵۱]

● عین الجمع و جمع العین / شعر / عربی

ʻayn-ul jamʻ wa jamʻ-ul ʻayn

شافعی مصری، محمد

šāfeʻī mesrī, mohammad

منتخباتی است از اشعار شعرای معروف متقدم و متأخر که مؤلف آنها را پسندیده و در این مجموعه گرد آورده است. این اشعار گاهی چند بیت و گاهی قصیده‌های کوتاه یا طولانی می‌باشد و دارای مقدمه‌ای است به نثر. در نام کتاب باید دقت شود و نامی که گفته شد از عبارتی در مقدمه مؤلف گرفته شده است.

کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۸۹

آغاز: عروس انسی فی حلة من الشفق فتقطها اکف الکروم بدنانیر من الورق

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۸۰گ، ۱۳

سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: - ۶۶]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۸۳
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۲۴۶]

● عین الحساب / ریاضیات / عربی

'ayn-ul ḥisāb

ناشناخته:

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۷۳

آغاز: محتجبة تحت استاره فیفتقر الی خاطب یزوجه فغوصت بتوفیق الله تعالی فی لجاج بحاره؛ **انجام:** فأما المأ خوذ لکل واحد من الباقی فهو أن یأخذ للعدد

در قواعدی کلی علم حساب و تطبیق آنها با مثال‌هایی مناسب مسائل با رسم جداول، تألیف شده برای فرزند مؤلف (علی) و گویا گزیده‌ای از کتابی دیگر باشد که وی آنچه راکه خود یافته بر آن افزوده است، دارای نقل‌هایی است از مخدوم اعظم سید رضی الدین حسینی، در یک مقدمه و هشت باب دارای فصول و یک خاتم بدین تفصیل: المقدمه: فی ماهیة العلم و موضوعه و بیان فائدته، باب ۱. حساب الصحاح، ۲. حساب الکسور، ۳. حساب اهل التنجیم، ۴. المساحة، ۵. استخراج المجهولات بالأربعة المتناسبة و غیرها، ۶. استخراج المجهولات بطریق الجبر و المقابلة، ۷. مسائل حسابیة تعین علی استخراج المجهولات، ۸. استخراج مسائل متفرقه بقوانین مختلفة، الخاتمة: فی استخراج المضمر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۲۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۴ - ۳۰۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۸۳

نسخه کمیاب و چاپ نشده و نادری است؛ بی‌کا، تا: ۱۱۲۵ق؛ خریداری از امیر دادرس [رایانه]

● عین الحق / کلام و اعتقادات / فارسی

'ayn-ol haqq

استرآبادی، علی بن محمد جعفر، ۱۲۴۲ - ۱۳۱۵ قمری
estarābādī, 'alī ebn-e mohammad ja'far (1827 - 1898)

تاریخ تألیف: جمادی الثانی ۱۲۶۷ق
رساله‌ای است در اصول عقائد.

آغاز: الحمدلله الحق المحقق لعین الحق و الیقین ... اما بعد پس گوید آب یار بوستان شریعت نبویه

انجام: محشری و بهشتی و جهنمی و حسابی و عذابی هست، ربنا اکشف عنا العذاب انا مؤمنون

چاپ: در سال ۱۳۰۸ به چاپ رسیده

[فهرستواره منزوی ۴۵۱/۹]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۶۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۷گ (۱پ-۷پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۵۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۱/۱۸-طباطبائی

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۸گ (۲۱۴-۲۲۱) [ف: ۲۳ - ۵۸۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۷۲/۱

کا: محمد باقر موسوی، تا: ۱۳۰۸ق؛ چاپ سنگی؛ در حاشیه از مؤلف چند حاشیه خطی اضافه شده؛ جلد: تیماج، ۸گ (۱پ-۸پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۰ - ۲۵۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۷۴/۲

خط: نستعلیق، کا: سید آقای وزوائی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ (۳۸پ-۵۱ر)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۰ - ۲۶۱]

● عین الحقایق = شرح عین الحقایق / عرفان و تصوف / فارسی

'ayn-ol haqāyeq = š.-e 'ayn-ol haqāyeq

ذهبی زنجانی، عبدالکریم بن محمد علی، -۱۲۹۹ قمری
zahabī zanjānī, 'abd-ol-karīm ebn-e mohammad 'alī (-1882)

سخنان کوتاه پندآمیز عرفانی منسوب به علیشاه در ۳۵۳ فقره به نثر، و سپس شرح هر یک از فقره‌ها از میرزا عبدالکریم عارف علی شاه محمد علی زنجانی ذهبی. شامل سه قسمت است: ۱. کلمات قصار، که تعداد آنها ۳۵۳ می‌باشد؛ ۲. نصایح لقمان حکیم است که به شعر بیان شده و تقریباً یکصد اندرز است؛ ۳. اندرزهای عرفانی است با شرح و تفصیل به استناد آیات قرآنی و احادیث و تعداد آنها ۳۰۸ فقره می‌باشد. به نظر میرسد که ناتمام باشد.

آغاز: بسمله. نصایح جامعه از حضرت رایض الدین ابوالمکارم مفخر فقراء الهی، و مخزن حقایق اسرار علوم لایتناهی ... عارف علیشاه می‌باشد که محض ... گوشواره ارباب هوش فرمودند: عقل را بنیاد

[نسخه‌های منزوی ۱۲۸۸/۲؛ فهرستواره ۶۷۲/۷]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۳-۱/۱۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** سلام من به او باد ابد الابدین که سلام عبارت از همین توحید است که ازلاً وابداً باقیست

خط: نستعلیق، کا: محمدلک سلماسی، تا: جمعه ۷ جمادی الاول ۱۲۹۵ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۳۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۲۹۵۲]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۲۷/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** شرح این کلمات بطول انجامید و چون میزان دریافت اشارت از برای متعمق بدست آمد اکتفا کردیم. (تمام شد ... بتاریخ جمعه ۱۸ ربیع الثانی ۱۳۰۴) یا جلال الدین. مهر (ا ب ولی ف ت ح) = ابوالفتح

خط: نستعلیق، کا: ابوالفتح افشار، تا: جمعه ۱۸ ربیع الثانی ۱۳۰۴ق؛ ۱۶۰ص (۱۹۸-۳۵۷)، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰/۱×۲۶سم [ف: ۸ - ۴۴۹]

۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** در این چند کلمه درج کردم؛ سلام من باد ابداً الآبدین که سلام عبارت از همین توحید است که ازلا و ابداً باقی است. ...

خط: نستعلیق بد، کا: یوسف علی ولد آقا حسین، تا: ۱۳۰۴ق؛ ۲۵۷ص، ۱۴ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲ - ۲۸۳]

۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۱۴/۱

آغاز: عقل را بنیاد شمر، اعتقاد خوب را گنج بی زوال دان

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ رجب ۱۳۳۱ق؛ ۱۰گ (۱پ-۱۰ر)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۱۱۳]

۵. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۱۴/۳

آغاز: ... فقره اول، عقل را بنیاد شمر، چون عقل را دو جهت است، به جهتی بنیاد دنیا و عالم فساد بسته به اوست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ رجب ۱۳۳۱ق؛ ۲۵۲گ (۱۴پ-۲۶۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۱۱۳]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** که ازلا و ابداً باقی است.

خط: نستعلیق بسیار خوش، کا: محسن بن مرحوم ملاحسنعلی خوشنویس، تا: ۱۳۳۳ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۳۰گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۶ - ۴۷۷]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۲۸۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** دریاب فیض شان اگر از کلب کمتر است ... از لاو ابدا باقی است ...

خط: نستعلیق، کا: شمس الدین بن خسرو، تا: ۱۳۴۲ق [الفبائی:۴۱۳]

۸. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و آسایش حقیقی عبارتست از معرفت نفس، عبارتست از شناختن حق و شناختن حق عبارت.

خط: نستعلیق درشت خط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۲۳۱ص، ۲۰ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۲۸۳]

● **عین الحقیقة** / عرفان و تصوف / فارسی

'ayn-ol haqīqat

محمد زیورالدین پادشاه، - ۱۱۵۱ قمری

mohammad zīvar-od-dīn pādešāh (- 1739)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۱۰

آغاز: بسمله. حمد و ثنای بی منتها و شکر و سپاس بی اندازه و قیاس حضرت پادشاهی را جل ذکره که طالب خویش را به صفت خویش گشته و صادق آن در پی خویش خویش را مطلوب گردانیده؛ **انجام:** چیزی که بر صبا شد ازین دشت جداشد ×× نومید شو ز عمرت باده بقا شد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج، ۱۸۷گ، ۱۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۶]

● **عین الحقیقة** / تفسیر / عربی

'ayn-ol haqīqat

حسنی طباطبائی، صدرالدین محمد، - ۱۱۵۴ قمری

hasanī tabātabā'ī, sadr-od-dīn mohammad (- 1742)

رساله مختصری است در تفسیر سوره اخلاص که بیشتر به مباحث فلسفی پرداخته است.

آغاز: سبحان من خلق کل شیء زوجین اثنین تقریراً لوحدته و جعل للانسان عینین و شفتین تسبیباً له علی معرفته و دعی العباد الی عبادته لتفوز بجنته و دار کرامته و الصلاة علی من ارسله علی العالمین لرحمته نزل علیه القرآن حجة علی نبوته و ختم النبوة برسالته و قد کان نبیا اشرق نوره فی اظلته قبل آدم ...

چاپ: آفاق نور، شماره ۳، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، بهار و تابستان ۱۳۸۵ش، با تصحیح منصور ابراهیمی

۱. یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فرایتها حقیقا بان یسمی عین الحقیقة.

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد سامع ابن محمد نصیر، بی‌تا، کاتب از شاگردان مؤلف بوده؛ جلد: تیماج تریاکی، ۴گ (۹۴-۹۷)، ۲۱سطر (۱۱×۱۸)، اندازه:۱۱/۵×۲۱سم[میراث اسلامی: ۸ - ۴۵۹]

۲. یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لما ختم عنوان البیان و زم اللسان عن الجریان لاحظت ما رعف به القلم و جف علیه الرقم لم ینکب دقیقة عن منهل الطریقة فرأیتها بان یسمی «عین الحقیقة»

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۵۶ق، به دستور آقا میرزا سید احمد مدرس و ایشان بر این متن حاشیه نیز دارد؛ ۷گ (۵-۱۱)، ۱۸سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [میراث اسلامی: ۸ - ۴۶۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۶۱/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۲۱۷]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۲۰/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الرابعه علی نفی الکفو مطلما فتحققت الوحدانیة المطلقة - و لما ختم عنوان البیان.

خط: نستعلیق، کا: سید نقی مدرس مصدق (من احفاد المؤلف)، تا: ۱۳۸۰ق، مجدول؛ ۱۰۹گ (۱۳۶-۲۴۴)، ابعاد متن: ۲۰×۲۳/۵، اندازه: ۲۱/۵×۲۷سم [ف: ۱ - ۳۰۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۷۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** لما ختم عنوان البیان و زم اللسان عن الجریان ... عن منهل الطریقة فرأیتها بان یسمی «عین الحقیقة»

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [رایانه]

● **عین الحقیقة فی رابطة الطریقة** / عرفان و تصوف / ترکی

ʻayn-ol haqīqat fī rābetat-ot tarīqa

رومی، محمد بن عبدالله، – ۱۳۱۸ قمری

rūmī, mohammad ebn-e ʻabd-ol-lāh (- 1901)

رساله‌ای است در رد کسی که اهل طریقه نقشبندیه و سایر فرق متصوفه را تکفیر نموده، و ما از نام او، آگاه نشدیم. مؤلف در این عین عبارات مکفر را ذکر نموده و به نقد و رد آن می‌پردازد، در جایی مکفر که می‌گوید: «مستمسک صوفیه اوهن من بیت العنکبوت است»، مؤلف می‌گوید: «بلکه ارفع من عالم الملکوت ...» و بالاخر در پایان، اشاره می‌کند به اشعار فارسی از عطار و حافظ و همچنان متون فارسی عرفانی. فوزی مفتی شهر ادرنه و از قضت عسکر روم ایلی بوده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۶۶/۴

آغاز: الحمد لله الجمیل الذی یرضی عمن یدعو الناس الی سواء السبیل و الصلاة و السلام علی نبی الملک؛ **انجام:** حضرت مولای متعالک توفیقیله ابتدا قلندی؛ خذ ما صفی، دع ما کدر و السلام علی من اتبع الهدی

خط: نسخ عربی زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، محشی؛ ۱۳گ (۳۱– ۴۳)، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۸–۲۳۷]

● عین الحکمة / فلسفه / عربی

ʻayn-ul ḥikma

تهرانی رازی، قوام الدین محمد، – ۱۰۹۳ ؟ قمری

tehrānī rāzī, qavām-od-dīn mohammad (- 1682)

رساله‌ای است در فلسفه شامل تقسیمات وجود و معانی وحدت و کثرت و مسائل مربوط به آنها. مؤلف، شاگرد مولی رجبعلی تبریزی است. نخست عین الحکمه را به عربی نوشته و سپس خود آن را به فارسی درآورده است. کتاب حاضر که متن عربی است پس از یک «مقدمه» درباره موضوع علم الهی، دارای دوازده مبحث یا فصل است با این عنوان‌ها: ۱. توضیح ما قاله المتأخرون فی تقسیم الموجود الی الواجب و الممکن و تحقیق الحق فیه؛ ۲. تقسیم الموجود الی الواحد و الکثیر و بیان اقسامه؛ ۳. لواحق الوحدة و الکثرة؛ ۴. الکلی و الجزئی و بیان اقسامهما؛ ۵. تحقیق الجنس و الفصل و النوع و بیان نسبتهما مما؛ ۶. تقسیم الموجود الی الجوهر و العرض؛ ۷. تحقیق مهیة المضاف؛ ۸ اثبات الهیولی و الصورة و بیان کون الجسم عنها؛ ۹. اثبات العقل و النفس؛ ۱۰. تقسیم العلة و بیان اقسامها؛ ۱۱. تحقیق الفاعل و الغایه؛ ۱۲. ترتیب صدور الاشیاء من فاعلها و رجوعها الیه.

آغاز: الحمدلله الذی هدانا الصراط المستقیم ... فیجب ان یعلم ان لکل علم ثلثه امور ان لم یکن شیء منها لم یکن ذلک العلم، الموضوع و المسائل و المبادی

انجام: و مدرکا و عاقلا للاشیاء و لنفسه و عارفا بجاعله و راجعا الی فاعله الذی هو الفاعل و الغایة بذاته فسبحان الذی بیده ملکوت کل شیء و الیه ترجعون و سبحان ربک رب العزة عما یصفون و سلام علی المرسلین و الحمدلله رب العالمین

چاپ: در دو رساله فلسفی (تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۷۸)، تصحیح علی اوجبی

[دنا ۶۹۹/۷ (۲۱ نسخه)؛ الذریعه ۳۶۸/۱۵ و ۳۶۹؛ ریاض العلماء ۲۸۵/۲؛ طبقات اعلام الشیعه (قرن ۱۱ق) ص ۴۶۰؛ اعیان الشیعه ۱۹۳/۳۱ (در ذیل ترجمه رجبعلی تبریزی)]

شرح و حواشی:

۱- حاشیه عین الحکمة؛ مولانا محمد علی (-۱۱)

۲- حاشیة عین الحکمة

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۱۹/۲

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: – ۳۷۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ گویا به دست مؤلف تصحیح شده، محشی با امضای «منه»؛ جلد: تیماج، ۳۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳۲ – ۳۴۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۳۰/۲

آغاز و انجام: برابر

این رساله در فهرست شناخته نشده و با عنوان رساله فی الحکمة و بدون نام مؤلف معرفی شده (فهرست رایانه ای ۷۲۱)؛ خط: نستعلیق، کا: صادق بن محمد مومن، تا: قرن ۱۱؛ مهر: «الشاه نعمة الله الولی نعمة الله ابن عبد الباقی الحسینی»؛ ۴۸گ (۷۲پ–۱۱۹ر)، ۱۷ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۱۲ – ۲۰۱]

۴. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۴۵/۱۳

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱ – ۲۱۵]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۵۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۰۸۸ق؛ با قلم خوردگی، مصحح، محشی؛ جلد: مشمعی، ۴۲گ (۲۷–۶۸)، ۱۳ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۲۹ – ۲۳۱]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۹۰/۱ و ۳۸۰۵/۱-ف

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ مقابله شده؛ ۷۶گ (۱– ۷۶)، ۱۸ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶–۱۳۳] و [فیلمها ف: ۱ – ۷۳۳]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۷۲

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط:

نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با نشانه «منه»؛ جلد: تیماج، ۴۷گ، ۱۶ سطر (۵×۱۲/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۸ - ۶۳]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۴۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوا، ۱۰۲ص (۱-۱۰۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۰ - ۱۱۴۹]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۲۲/۱

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق؛ محشی با نشان «منه قدس سره»؛ ۹۸ص (۱-۹۸)، ۱۷-۱۶ سطر، اندازه: ۶×۹سم [ف: ۵ - ۴۲۱]

۱۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۱۹/۳

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف و کتاب به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: نوروز علی بن محمد صالح پابازی، تا: ۱۱۳۰ق؛ مصحح؛ ۲۳گ (۲۱۱ر-۲۳۳پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۷۴۰]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۶۲/۱

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۱۳۷ق؛ نسخه را ۳ بار سید محمد طاهر فرزند محمد باقر حسینی مقابله و تصحیح نموده؛ مهر: «عبد المولی» (بیضی)، «عبده محمد ابراهیم بن محمد تقی»؛ تملک: علیرضا رازی به سال ۱۲۵۱ با مهر «عبده شفیع الحسینی» (بیضی) و «لا إله إلا الله الملك الحق المبین عبده علیرضا» (مربع)؛ کاغذ: سمرقندی، ۷۳گ (۱-۷۳)، ۱۲ سطر، اندازه: ۷×۱۱/۵سم [ف: ۲۹ - ۲۴۶]

۱۲. اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه:۳۲/۱

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۵گ (۱پ-۳۵پ)، ۱۶سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۳۵]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۳۸/۱

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن ابی الحسن حسینی مازندرانی، تا: ۱۲۴۱ق؛ محشی با نشانه «منه»؛ جلد: تیماج حنایی، ۴۹گ (۱-۴۹)، ۱۸ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۱۹۴]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۹۶/۷

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم، تا: قرن ۱۴؛ محشی با نشان «م خ مد ظله»؛ ۷۸گ (۱۱ر-۸۸پ)، ۲۲ سطر (۸×۱۴)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۱۰۱]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۶۶ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۱۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۳۱ ص(۵-۳۵)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۵۶]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۷۵۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۰۲/۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمدصادق، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۳۱گ (۲۲۹پ-۲۵۹پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۴سم [ف: ۲۹/۲ - ۵۹۴]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۱۹۱

آغاز: آغاز متن: بسمله. الحمدلله الذی هدانا الصراط المستقیم ... یجب ان یعلم ان لکل علم لابد من ثلثة امور.

آغاز ترجمه : شکر و سپاس مرخالقی را که نموده بما راه راست را بدان بدرستی و تحقیق که هر علمی را ناچار است. از سه چیز؛

انجام: انجام متن: و هو الفاعل الغایة بذاته فسبحان الله بیده ملکوت کل شیء ... رب العالمین.انجام ترجمه: آنچنان فاعلی که او فاعل و غایت بذات است سبحان الله ... ترجعون

کا: باقر بن ملا محمد طالقانی، بی‌تا؛ با ترجمه ناقص؛ جلد: میشن سرخ، ۹۳گ، ۱۳ و ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۱۹سم [ف: ۱ - ۳۷۵]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۸۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد محسن، تا: در روزگار مؤلف؛ مهر: «عبده محمد مهدی الحسینی» (بیضی)، «عبدالجواد بن محمد مهدی الحسینی»، «عبد الکریم بن عبد الجواد الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۴۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۲۴ - ۶۸]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مذهب؛ جلد: تیماج زیبا، ۶۴ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۴ - ۱۹۵]

۲۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۷۴۴/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ ۲۴گ (۴۴-۶۷)، ۲۱ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۴ - ۱۴۱۲]

● عین الحکمة (ترجمه) / فلسفه / فارسی

'ayn-ol hekma (t.)

تهرانی رازی، قوام الدین محمد، - ۱۰۹۳ ؟ قمری

tehrānī rāzī, qavām-od-dīn mohammad (- 1682)

کتابی است در حکمت که گویا بیش از مبحث صدور موجودات از مبدأ را ننوشته است. بنا به گفته «ملا عبدالله تبریزی» این رساله به فارسی تألیف شده است؛ سپس به وسیله یکی از شاگردان مؤلف به عربی نقل شده، زیرا مؤلف از تألیف

به زبان عربی ناتوان بوده است.
آغاز: شکر و سپاس مر خدای را که نمود به ما راه راست را و درود و سلام بر بهترین خلق او محمد و آل او اجمعین. اما بعد بدان به درستی و تحقیق که هر علمی را ناچار است از سه چیز
انجام: آن چنان فاعلی که او فاعل و غایت به ذاته است. «فسبحان الذی بیده ...»، «سبحان ربک رب العزة عما یصفون و سلام علی المرسلین و الحمد لله رب العالمین»
چاپ: در منتخباتی از آثار حکمای الهی ایران، ج۲ (قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۸ (چاپ دوم))، به تصحیح سید جلال الدین آشتیان؛ تهران، دفتر نشر میراث مکتوب، به کوشش علی اوجی، ۱۳۷۴ش.
[دنا ۷۰۰/۷ (۶ نسخه)؛ الذریعه ۳۶۸/۱۵ و ۳۶۹؛ ریاض العلماء ۲۸۵/۲؛ طبقات اعلام الشیعه (قرن ۱۱ق) ص ۴۶۰؛ فهرستواره منزوی ۱۹۹/۶]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۹۰/۲ و ۳۸۰۵/۲-ف
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ جلد: تیماج، ۷۳گ (۷۹-۱۵۱)، ۱۸ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۱۳۳] و [فیلمها ف: ۱ - ۷۳۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۲۳/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق؛ دارای ۱ سرلوح مذهب و مرصع، مجدول، مذهب؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۳۸ص (۱-۱۳۸)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۵ - ۴۲۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۱۳/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و جسم کثیر است بالذات.
خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۴۰ص (۳۷-۷۶)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۵۷]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ به شیوه چلیپائی؛ واقف: عضدالملک؛ جلد: پارچه، ۴۳گ، ۱۹-۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱ - ۱۷۵]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۰۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: فهرستی؛ ۲۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۴ - ۲۰۸]

● عين الحكمة / فلسفه / عربی
'ayn-ul ḥikma

بافقی، محمد حکیم بن عبدالله، ق۱۱ قمری
bāfqī, mohammad hakīm ebn-e 'abd-ol-lāh (- 17c)

متن مختصری است در کلیات فلسفه و اخلاق و بحث در حقایق ممکنات و دقایق کاینات چنانکه مؤلف بدانها دست یافته، مشتمل بر یک «مقدمه» و پنج «عین» و یک «خاتمه» و هر کدام دارای چند نهر و منبع و بلاد و بستان و خزانه و روضه و دوحه و نعیم و فردوس و امثال این عناوین، فهرست اجمالی مطالب: المقدمة: فی تعریف الحکمة و أقسامها؛ عین ۱. تحقیق العقل و النفس؛ عین ۲. تحقیق الجسم و الهیولی و الصورة و المادة؛ عین ۳. تحقیق البسیط و المرکب؛ عین ۴. تحقیق الاجسام الفلکیة؛ عین ۵. تحقیق الاجسام العنصریة؛ الخاتمة: فی تحقیق الهدایة و الارشاد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۶۶/۵
آغاز: خازن کنز الکتاب للحکیم ... الحمدلله الذی أجری بحکمته عین حکمة الاعیان فی أنهار عیون بستان الانسان؛ **انجام:** لقدرته علی العضدین بتقدیر الله له اسباب النقیضین
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۱۰گ (۳۸پ-۱۴۷ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۵۰]

● عين الحكمة / فلسفه احکام -
'ayn-ul ḥikma

یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه:۵۵/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم، بی‌تا، قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۴۴]

● عين الحكمة / فلسفه / عربی
'ayn-ul ḥikma

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۳۱/۸-ف
نسخه اصل:مجلس۱۲۹۰۹ (۲۲۱)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۶۲۴]

← عين الحيات > عين الحيوة
← عين الحيات > مجمع المعارف و مخزن العوارف
← عين الحيات > ابواب الجنان
← عين الحيات > عيون الحيات

● عين الحيوة = عين الحيات / تفسیر / عربی
'ayn-ul ḥayāt = 'ayn-ul ḥayāt

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ - ۱۰۳۰ قمری
šeyx-e bahā'ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)

تفسیری است مزجی و بسیار مختصر که مؤلف پس از تألیف تفسیر بزرگ خود «العروه الوثقی» به رشته تحریر درآورده و بنا به گفته الذریعه از آغاز سوره فاتحه، و سوره بقره و بخشی از سوره آل عمران در نسخه‌های مختلف آن دیده شده است.
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب و لم یجعل له عوجا ... هذا یا اخوان الدین و خلان الیقین ما التمستموه من أقل

الخلق بضاعة و اکثرهم اضاعة من تألیف تفسیر صغیر الحجم
[دنا ۷۰۰/۷-۷۰۱ (۵ نسخه)؛ الذریعة ۳۶۹/۱۵ و ۳۶۹/۱؛ الذریعة: ۳۶۹/۱۵: ریحانة الأدب: ۳۱۱/۳؛ فهرست موضوعی نسخه‌های خطی عربی کتابخانه‌های جمهوری اسلامی ایران: علوم قرآنی: بخش دوم تفسیر (۳):۱]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۷۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** المراد بالامر التعقیبی سرعه صیروتهم کذلک عقیب ارادتهم
از آغاز تا بخشی از سوره بقره؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ تملک: علی شمس الدین محمد تبریزی؛ جلد: تیماج، ۶۹گ، ۱۴ سطر (۵×۹)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۱۵ - ۱۸۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۸۴۷/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ترزق من تشاء بغیر حساب کانشاء الحیوانات من موادها و بالعکس قرأ ابن کثیر و ابوعمرو و ابن عامر و ابوبکر المیت بالتخفیف، لا تیخذ المؤمنون ...
خط: نسخ خوانا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۵۲گ (۲پ-۵۳پ)، ۲۵سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۴۴ - ۹۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** سمیع بقول امرأة عمران علیم بنیتها اذ قالت امرأة عمران رب انی نذرت.
از آغاز قرآن تا آیه ۳۵ سوره آل عمران «اذ قالت امرات عمران ربی انی نذرت لک»؛ خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۱۱؛ واقف: امیر جبرئیل، ۱۰۳۷؛ جلد: تیماج زرشکی، ۵۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۵۱۹]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۹۳/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** فیأخذونها یوم الأحد فقلنا لهم کونوا قردة خاسئین مطرودین صاغرین نعت قردة او خبر ثان لکونوا و المراد بالأمر التعقیبی سرعة صیرور تهم کذلک عقیب ارادتها فجعلنا ها ای جعلنا تلک، تمت.
تا آیه ۶۵ سوره بقره؛ خط: نسخ،کا: مکی بن حاجی شرف الدین کربلائی، تا: ۱۰۳۶ق، جا: فرح آباد؛ کاغذ: شرقی، ۴۱گ (۴۳پ-۸۳ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۵×۱۲/۵سم [ف: ۳۲ - ۶۹۶]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۱۰/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** (أنهم ملاقوا ربهم) بالعرض علیه یوم الجزاء کما قال سبحانه و عرضوا علی ربک صفاً أو ملاقوا خزانة و لا دلالة علی رویته تعالی فی الآخرة کما ظنه بعض الأشاعرة ... والمنافقون محرومون من رویته إذ لا ینالها عندهم ...
ناتمام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ ۲۶گ (۴۰پ-۶۵ر)، ۱۷ سطر (۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳۵ - ۶۷]

۶. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۶۶/۶
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۸گ (۱۱۳پ-۱۴۰پ)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۲۹۵]

۷. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۹۱/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** «والله سمیع» باقوال الناس «علیم» باعمالهم فیصطفی مستقی القول والعمل اوسمیع بقول امرأة عمران علیهم بنیتها «اذ قالت امرأة عمران رب انی نذرت لک ما فی بطنی»
از اول تا آیه شریفه «اذ قالت امراة عمران رب انی نذرت لک ما فی بطنی محررا»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: عصر مؤلف؛ مصحح، محشی؛ ۶۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۲]

● عین الحیاة / طب / فارسی

ʻayn-ol hayāt

طبیب تهرانی، محمد هاشم بن محمد طاهر، ق۱۱ قمری
tabīb-e tehrānī, mohammad hāšem ebn-e mohammad tāher (- 17c)

اهدا به: شاه سلیمان صفوی (۱۰۷۷-۱۱۰۵ق)
تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۸ ذیقعده ۱۰۹۶ق
در خواص چوب چینی است در یک «مقدمه» و سه «مقاله»: مقدمه: در اطلاع بر کیفیت بیخ چینی؛ مقاله ۱. مزاج و منافع چوب چینی، دارای نه باب؛ مقاله ۲. عشبه مغربیه، دارای دو باب؛ مقاله ۳. خواص ادویه جدوار و فادزهر و غیره. در فهرست نسخه‌های خطی فارسی منزوی دو کتاب با این نام معرفی شده که کتاب اولی در دو مقاله معرفی شده و با همین سرآغاز و به محمد حسین طبیب فرزند علی قرچه‌داغی تبریزی به روزگار ناصرالدین شاه نسبت داده و نسخه دیگری را که به محمد هاشم طبیب تهرانی نسبت داده شده را شامل سه مقاله می‌داند که در مورد این دو کتاب جای تحقیق بیشتری می‌باشد. در فهرست مرعشی نیز این کتاب را از مؤلفی ناشناس معرفی شده است.
آغاز: سپاس چون انفاس عیسوی روح پرور و جان فزا، سزای بارگاه کبریای خالقیست که بحکمت بالغه و قدرت کامله ...
انجام: که در مقدمه و مقالات و ابواب و فصول این کتاب نموده شد و الحمد لرب الارباب و الصلوة علی خیر من نطق بالصواب.
[دنا ۷۰۰/۷ (۱۲ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۳۸۷۸/۵]

۱. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۵۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸ ذیقعده ۱۰۹۶ق؛ اهدای کتاب از حسن بن ابوالحسن نصیری اصفهانی به سال ۱۳۲۴ ش؛ جلد: تیماج، ۴۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱ - ۴۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۴۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و در اثنای زخم آتشک میتوان داد و در امراض بارده سوداویه و افرجه رطبه بلغمیه مفید و در افرجه و امراض حاره ...
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «العبد المذنب محمد علی» (بیضی)؛ کاغذ: سمرقندی، ۳۷گ، ۱۱ سطر (۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲۹ - ۲۱۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۸۷/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۱۱۶ق؛ جلد: تیماج، ۲۶گ (۶۵پ-۹۰پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۲۱ - ۳۵۷]

۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۳۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در حاشیه یاد شده است که در زمان شاه اسماعیل نوشته شده؛ اهدایی: حاج وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، ۶۸گ، ۱۴ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳ - ۹۴۰]

۵. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۶۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: غلام جعفر ین غلام حسین جان بهادر، تا: ۱۲۱۰ق؛ ۱۳۸ص (۱۱۲-۲۴۹)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [نشریه: ۳ - ۳۴۵]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۲

آغاز: برابر

در فهرست به مؤلف اشاره نشده ولی متن ابتداء مجموعه که در دو رساله دیگر آن هم نیامده با عین الحیات هماهنگ است که محتملاً فهرست‌نگار به آن توجه نکرده؛ خط: نسخ، کا: ملا محمد مهدی آقا بابا شهمیرزادی، تا: ۱۲۶۸ق، جا: تهران؛ جلد: بوم قهوه‌ای، ۱۷ سطر (۱۰×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۱ - ۱۲۹]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۹۴/۲

خط: نستعلیق، کا: حبیب الله بن محمد یوسف اردبیلی ساکن بارفروش، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۲۸۱ق؛ جلد: تیماج، ۳۶گ (۱۹پ-۵۴پ)، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: ۲۶ - ۴۰۳]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۱۳

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف در فهرست محمد حسین طبیب فرزند علی قراجه داغی تبریزی آمده؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ احمد کرمانی در پایان صفر ۱۲۹۸ به خط خود در پایان یادگار نوشته؛ مهر: «حسین منی و انا من حسین»؛ جلد: تیماج، ۷۷گ، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۶ - ۲۳۱۸]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۰۲/۱

آغاز: انور تمام عیار شود و انتساب به این ألقاب مستطاب ... و منظور نظر اصحاب؛ **انجام:** بیست روز یا بیشتر یا کمتر بحسب حاجت و ضرورت ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۰گ (۲ر-۷۱پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱۹ - ۳۰۱]

۱۰. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۱۰۰۸

آغاز: داشته باشد سه روز هر روز منضجی از گاو زبان باد رجونه شاهین پرسیاوشان اسطو خودوس؛ **انجام:** اینها و مقدار جوشانیدن که بنصف یا ثلث رسد بدستوری است که در طریق.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۳۴ص، ۲۰ سطر (۵×۱۴/۵)، اندازه: ۸/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۴۲۰]

۱۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۹/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فصل سیم در بیان استعمال این دوا به عنوان ... به قدر صد مثقال و در بعضی امزجه تا صد و پنجاه مثقال.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۴۵ص (۳۷۶-۴۲۰)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۳۹]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ناتمام: و اوجاع که از مواد ... عارض شده بود استعمال نموده اثر تمام بخشیده.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۳۵گ (۱پ-۳۵پ)، ۱۸ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [رایانه]

● عین الحیات = شرح وصایای پیامبر (ص) به ابوذر /

شرح حدیث، اخلاق / فارسی

'ayn-ol hayāt = š.-e vasāyā-ye payāmbar be abū-zar

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

تاریخ تألیف: جمادی الثانی ۱۰۷۳ق

شرح مفصلی است بر حدیث نبوی خطاب به ابوذر غفاری مشتمل بر مکارم اخلاق و آداب اسلامی که مرحوم طبرسی آن را در فصل شش از باب دوازدهم از مکارم الاخلاق نقل کرده است و ورام بن ابی فراس در مجموعه یا جامع خویش نیز مرسلاً روایت کرده‌اند و هر یک از مضامین آن در کتب اخبار و احادیث بسیار وارد شده است و این کتاب مشتمل بر یک دوره حکمت عملی و بسیاری از مواعظ و نصایح می‌باشد. علامه مجلسی این حدیث را مسنداً قسمت قسمت نقل و آنها را به زبان ساده به فارسی ترجمه و روایات دیگری که از ائمه هدی (ع) در آن موضوع وارد شده نیز به فارسی ترجمه کرده است و پیش از شروع به شرح و ترجمه حدیث شریف شرح حال ابوذر غفاری را مفصلاً نگاشته‌اند.

آغاز: لالی حمد و جواهر ثنا تحفه بارگاه جلال کبریاء حکیمی که الواح ارواح قائمه نوع بشر را که مظهر غرایب صنع قضا و قدر است به صیقل مواعظ دلپذیر و حکمتهای بی نظیر جلا داده

انجام: امیدوارم که ای بحر فیوض ربانی و این سرچشمه آب زندگانی موجب حیات جاودانی برادران ایمان و فیض بخش اقاصی و ادانی گردد ... و از این شراب طهور حقایق و معانی جرعه برگیرند در حیوة و ممات این حقیر خاکسار و ذره بیمقدار را از دعای طلب مغفره سیات و رفع درجات محروم نگردانند

چاپ: مشار فارسی، ج۳، صص ۳۶۰۱-۳۶۰۲؛ طهران، ۱۲۴۰، در زمان فتحعلیشاه قاجار، چاپ حروفی؛ دارالسلطنه تبریز، سنگی، بدون تاریخ، رحلی، ۲۸۱ص؛ طهران، سنگی، بی ناشر، ۱۲۸۶، رحلی؛ ایران، ۱۲۹۹ق؛ هند، ۱۲۷۷ق، وزیری، ۶۰۹+۱ص؛ سنگی، لکهنو، ۱۳۰۴، وزیری بزرگ، ۴۹۲ص

[الذریعة ۳۷۰/۱۵ شماره ۲۳۳۴؛ نسخه‌های منزوی ۱۶۴۹/۲؛ کتابشناسی مجلسی ص۲۷۱؛ فهرستواره منزوی ۵۳۰/۶؛ فهرستگان حدیث، ج۵، ص۷۱-۸۱؛ دنا ۷۰۱/۷- ۷۰۷ (۲۲۱ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- تلخیص عین الحیاة

۱. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۱۸

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۷۳ق؛ با کتیبه زیبا و سرلوح مذهب، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: - ۹۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۸۷۰

بخشی از اواخر کتاب است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در حواشی به خط مؤلف تصحیح و اضافه شده؛ جلد: ترمه، ۳۳گ، اندازه: ۱۹/۵×۲۵سم [ف: ۲۵ - ۱۷۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۷۰

آغاز: این امیر مؤمنان و پادشاه مسلمانان است که تو را خدمت می کند پس آن زن دوید؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جز چند برگ که به خط نسخ دیگری می‌باشد، با خط خوردگی؛ جلد: تیماج، ۳۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۱×۲۶/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۵۳]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۱۸۵-۵۶/۳۵

آغاز: اصل نهم در بیان معنی لطیف و خبیر است بدانکه لطیف را بر چهار معنی اطلاق می‌نمایند

از اصل نهم در معنی لطیف و خبیر تا آخر کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۴۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۴۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۵ - ۲۹۵۶]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۲

آغاز: سید اوصیاء و امام اتقیاء و فریادرس روز جزا؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۹۷گ، ۱۹ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۴ - ۳۴۷]

۶. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۳۸۸

کا: محمد حسن یا محمد محسن خاتون آبادی، تا: ۱۰۷۸ق؛ با سرلوح زرین، قطع: وزیری [ف: - ۱۸۹]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۳۶۹

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: رمضان ۱۰۷۹ق؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۴۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۱۰]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** بعون الملك الوهاب هشتم محرم ... محمد اسماعیل بن محمد تقی بن اصفهانی.

خط: نسخ، کا: محمد اسماعیل بن محمد تقی اصفهانی، تا: ۸ محرم ۱۰۸۲ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۲۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۱سم [ف: ۱۴ - ۳۵۸]

۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۹۵۵-۵۴/۴۵

آغاز: به مقتضای «سیماهم فی وجوههم من اثر السجود» صبح صادق یقین و ایمان از جبین ... خصوصاً سید اوصیاء و امام اتقیاء

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۹ ربیع الاول ۱۰۸۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۹۳۴ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۵ - ۲۹۵۵]

۱۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۳۰۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد اشرف طبسی، تا: شنبه ۱۸ ربیع الاول ۱۰۸۲ق، به دستور آقا علیخان؛ تملک: زین العابدین موسوی مورخ ۱۲۵۴ق با مهر «زین العابدین بن عبدالوهاب الموسوی» (بیضی)؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۴ - ۱۹۰۹]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۸۷

خط: نسخ، کا: محسن بن محمد تقی، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۱۰۸۲ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۳۳۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۷/۷سم [ف: ۳ - ۵۶۳]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۷۹۲

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمدرضا بن عابدین حسنی لاریجانی، تا: ۱۰۸۸ق؛ مهر: «محمد قدیر ...» (مربع)، «الراجی مرتضی» (بیضی)؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۳۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [رایانه]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۰۲۷

آغاز: روزگار او به آسانی گذرد یا بدشواری؛ **انجام:** نخسه الی احد من خلفك و تطول.

خط: نستعلیق، کا: کاظم بن ملانظر کنه پیشکی، تا: ربیع الاول ۱۰۸۸ق؛ افتادگی: آغاز (۱۰ ورق) و انجام؛ واقف: شیخ عبدالله مجتهد پور، مرداد ۱۳۶۲؛ جلد: تیماج، ۲۷۲گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۴سم [ف: ۱۴ - ۳۶۰]

۱۴. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۳۳۶

خط: نستعلیق، کا: سید احمد بن علی حسینی، تا: ۲۰ صفر ۱۰۸۸ق؛ ۳۴۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۲ - ۵۳]

۱۵. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۵

خط: نسخ، کا: محسن بن سراج اصفهانی، تا: ذیحجه ۱۰۸۹ق؛ ۳۰۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: - ۲۰]

۱۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۷۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن درویش، تا: ۱۰۸۹ق؛ جلد: چرمی، ۱۸۶گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۳ - ۹۷۰]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۴۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد معصوم رضوی قاینی، تا: یک‌شنبه شعبان

۱۰۹۰ق؛ رکابه‌دار؛ تملک: جمله از محمد حسین در ۱۲۵۶ در قزوین؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۰۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۳۰ – ۸۱]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۳۰

خط: نستعلیق خوش، کا: حاتم بن محمد عزیز کیلکی، تا: ۱۷ شعبان ۱۰۹۱ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۶۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۳۳سم [ف: ۲۶ – ۲۷۴]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۴۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: نجم الدین بن شمس الدین، تا: چهارشنبه ۱۲ شوال ۱۰۹۳ق؛ دارای سرلوح مذهب مرصع، مجدول؛ واقف: محمد رضا فیاض، مهر ۱۳۵۴؛ ۳۲۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۱۴ – ۳۵۶]

۲۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۲۵-۳۶/۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: فضل علی بن محمد باقر خوانساری، تا: صفر ۱۰۹۳ق؛ مجدول مذهب، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع، مصحح، با علامت بلاغ مقابله؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۶۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۵ – ۲۹۵۳]

۲۱. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۵۸

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد صفی بن محمد ظهیر، تا: ۶ ذیقعده ۱۰۹۴ق؛ ۲۲۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف:۱-۱۰۵]

۲۲. میبد؛ مخطوطات و اسناد میبد؛ شماره نسخه:۳۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد هاشم بن ابوالحسن، تا: ۱ ذیقعده ۱۰۹۴ق؛ ۲۷ سطر [مخطوطات و اسناد میبد: – ۳۶]

۲۳. زهان؛ مدرسه جعفریه زهان؛ شماره نسخه:۴۴

خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن منصور ساروقی جابری، تا: ۸ جمادی الثانی ۱۰۹۵ق؛ جلد: گالینگور، ۲۲۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶/۵سم [ف: – ۳۷]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۱۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی مشهد الرضا علیه السلام ... و اولاده المعصومین.

کامل؛ خط: نسخ، کا: محمد هاشم بن ابوالحسن سبزواری، تا: ۱ جمادی الثانی ۱۰۹۸ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۰۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷/۸×۲۹/۸سم [ف: ۲۶ – ۳۸۸]

۲۵. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۲۲۳

آغاز و انجام: برابر

کا: شیخ الله کفشگری، تا: غره ربیع الثانی ۱۰۹۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۶۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف مخ: ۳ – ۱۴۱۴]

۲۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۵۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** شاید که در روز حساب بایشان ملحق شود.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: وزیری؛ ۱۷۴گ، ۳۱ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۲۲/۵×۳۶سم [ف: ۱ – ۲۵۸]

۲۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۶۶۵

آغاز: می‌فرماید که یحبهم و یحبونه یعنی خدا ایشان را دوست می‌دارد و هر گاه محبت کسی در دلی قرار گرفت کار فرمای بدن او شد؛ **انجام:** سه مرتبه یا حی لا یموت ... سه مرتبه یا حی لا اله الا انت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۴۴گ، ۲۰ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲ – ۵۷۱]

۲۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۰۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۹۸]

۲۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۵۸

آغاز:علی بن ابیطالب و مقداد بن سلمان بن ابوذر به اسانید بسیار؛ **انجام:** و به سند دیگر از آن حضرت منقول است

خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ دو برگ نونویس به نسخ حاجی سدید بن حاجی صید (؟) خان طسوجی، سه‌شنبه شوال ۱۱۶۷ق؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین، عبده محمد ابراهیم بن ... » (گویا علی) (چهارگوش)، «عبده الراجی الی الله محمد ابراهیم» (بیضی)، «عبده محسن ۱۲۳۳» (بیضی)، «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده قاسم ۱۱۲۲» (بیضی)، «عبده علی اصغر» (بیضی)؛ ۳۸۶گ، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۲۰)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۲ – ۱۸۰]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۵۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** مه بخدا قسم نه بخدا قسم بعد از آن فرمود.

خط: نستعلیق، کا: کمال الدین بن نورالدین، تا: رمضان ۱۱۰۰ق؛ جلد: تیماج، ۳۰۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۱۴ – ۳۵۹]

۳۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۵۲۵

آغاز: برگزیده اصحاب و زبده اتباع خود ابوذر غفاری رضوان الله علیه را فرموده‌اند چون جامع ترین اخباریست ... و آن را بعین الحیوة مسمی گردانیدم؛ **انجام:** به دست راست می‌خوابیم و دست راست را زیر رو می‌گذاریم و تسبیح حضرت فاطمه می‌خوانیم

خط:نسخ،بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: روغنی، ۲۹۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف مخ: ۱ – ۳۴۱]

۳۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۸۵

آغاز: ای ابوذر کسی که طلب علم کند برای اینکه مردم را فریب دهد نیابد بوی بهشت را ای ابوذر اگر از تو پرسند از علم که ندانی بگو که ندانم؛ **انجام:** یکسال بعد از آن برياضات ومجاهدات تدارک مافات بکند وبعد از آن توبه ا زآن ناقصتر یکما هست وهمچنین تا یکروز واقل مرتبه اجزاء توبه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۵۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف مخ: ۱ – ۳۴۱]

۳۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۴۹۵-۲۳/۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول مذهب، با سرلوح مذهب؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۲۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف: ۵ - ۲۹۵۳]

۳۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۷۷۱-۲۴/۷۱
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج روغنی مذهب، ۳۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۵ - ۲۹۵۳]

۳۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۷۵۶-۲۴/۵۶
آغاز: پس جای خود را در جهنم مهیا داند دیگر از شرایط علم آن است که نفس خود را از صفات ذمیمه و اخلاق دینه پاک گرداند و ریشه حسد و کبر و ریاء؛ **انجام:** فصل هفتم دربیان اذکاری است که در هنگام خواب باید خواند ... پس اگر اطاعت ملك کرد و تسبیح حضرت فاطمه (ص) را در وقت خواب.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۲۲۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۵ - ۲۹۵۵]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۱۸۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: شیخ محمد صالح علامه حائری، مرداد ۱۳۵۱؛ جلد: ساغری، ۳۹۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۸/۱سم [ف: ۱۴ - ۳۵۶]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۹۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** پس تشبیه نمود درخت را ببشارت نبوت که باو رسیده بود و چشمه (ناقص).
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: اول قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ ۴۷۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۵سم [ف: ۱۴ - ۳۶۰]

۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۴۵۸
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ مجدول؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ جلد: تیماج، ۴۳۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۸/۵سم [ف: ۱۴ - ۳۵۹]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۶۶۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** که حضرت امیرالمؤمنین را در خواب به بیند و در وقت خواب این دعا بخواند.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام (ورق آخر)؛ واقف: میرزا ابوالحسن پیشنماز آملی، فروردین ۱۳۶۹؛ جلد: تیماج، ۲۱۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۸×۳۰/۲سم [ف: ۱۴ - ۳۵۹]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۲۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ جلد: مقوا، ۳۲۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸/۵سم [ف: ۱۴ - ۳۵۸]

۴۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۵۵۲
آغاز: شو آن شیئی موجود می‌شود
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی، ۳۹۸گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۳ - ۹۸۸]

۴۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۵۵۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج آلبالویی، ۲۳۶گ، ۲۶ سطر (۱۰/۵×۲۰)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۳ - ۹۸۸]

۴۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۴۹۶
آغاز: از حضرت صادق منقول است؛ **انجام:** و به این عنوان تعبیر نمودن برای اینست که ... یا از خلف وعده
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: غلامحسین ایراند آبادی؛ کاغذ: قزوینی، ۱۳۰گ، ۲۲ سطر (۱۱/۵×۲۴)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۳ - ۹۷۵]

۴۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۵۱۶
آغاز: نصایح جمیله چاره ای نیست که شاید از خواب غفلت بیدار
بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: وزیری؛ ۲۶۲گ، ۲۵سطر (۱۵×۲۵/۵)، اندازه: ۱۹×۳۱/۵سم [ف: ۳ - ۹۷۹]

۴۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۵۲۴
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ نسخه ناقص؛ کاغذ: ترمه، ۳۳۳گ، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۳ - ۹۸۱]

۴۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۴۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** در حیات و ممات این خاکسار حقیر و ذره بیمقدار را از دعای خیر و طلب مغفرت محروم نگردانند.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ با شعری که محمد لطیف بن عبدالله به تاریخ ۱۱۹۰ نوشته؛ جلد: تیماج، ۳۵۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۳۰سم [ف: ۵ - ۱۴۲]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۳۳۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، تیر ۱۳۸۱؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج مذهب، ۴۲۴گ، ۱۷ و ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۱۱]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۷ کر
آغاز: ... پیوسته در فراخی عیش ... از حضرت أمیرالمؤمنین صلوات الله علیه منقولستکه چون حق تعالی ... (۴پ) ینبوع سیم در بیان مجملی از احوال سلاطین و امرا و معاشرت نمودن با ایشان و عدل و جور ایشانست؛ **انجام:** مقصد سیم در بیان مجملی از معاد و ذکر بعضی از احوال آن که این حدیث اشاره بدان دارد ... (۲۵۵ر) لمعه پنجم در بیان طلب مال از حلال نمودن و قدر انفاق کردن است ... اگر درین زمان می‌پوشند بآن جامه مشهور می‌شدند؛ پس بهترین لباس هر زمانی لباس اهل آن زمانست؛ اما چون صاحب الامر صلوات الله علیه ظهور خواهد کرد جامه را

بروش حضرت امیرالمؤمنین ...
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی:آغاز و انجام؛ ۲۶۳گ، ۱۴ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴۰/۲ - ۲۳۹]

۴۹. سبزوار؛ صد و بیست و پنج نسخه؛ شماره نسخه:۱۳

خط: نسخ و نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۴۰۰گ، اندازه: ۱۸×۲۴سم [اوراق عتیق: ۲ - ۳۶۸]

۵۰. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ودر شب و روز جمعه فضیلت این نماز زیاده از سایر ایام است
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «العبد المذنب محمد ۱۱۶۹» (مربع)، «یا امام محمد باقر» (بیضی)؛ واقف: محمد باقر، ۱۲۵۲ق؛ جلد: تیماج، ۲۵۰گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۷/۵سم [ف: ۲ - ۳۶۱]

۵۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۱۵

آغاز: جناب با رفعت رسالت پناهی و اهل بیت کرام؛ **انجام:** که بگوید الحمدلله و الله اکبر، سید بن طاوس ...
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱-۱۲؛ افتادگی: آغاز (گویا یک برگ) و انجام (در فصل هفتم کمی افتاده)؛ اهدایی: خاندان سلطان علی سلطانی؛ جلد: تیماج، ۳۵۹گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۶/۵×۲۷سم [ف: ۳ - ۲۳۲]

۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۱۲/۳

آغاز: یا باذر یقول الله تبارک و تعالی لا اجمع علی عبد خوفین و لا اجمع له امنین ... ای ابوذر خداوند عالمیان می‌فرماید که من جمع نمی کنم بر بنده خود دو خوف را ... بدان که از این کلمات قدسیه که از شجره طیبه رسالت صادر گردیده چند ثمره عارفان را حاصل می‌شود. ثمره اول:خوف و رجاست؛ **انجام:** و در جای دیگر می‌فرماید ه در قیامت شیطان به گمراهان خواهد گفت.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ جلد: مذهب، ۳۹ص (۱۰۴-۱۲۲، ۲۷۰-۲۷۲، ۲۹۸-۲۹۹، ۳۵۴-۳۵۹، ۳۷۴-۳۸۲)، اندازه: ۸/۹×۱۴/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۰۸]

۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۰۹۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: احمد بن اسماعیل ملایری، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج، ۳۲۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۱۱] و [ف: ۲۶-۳۸۷]

۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۸۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و از کتب مبسوطه علما طلب می‌باید نمود به اینجا ختم می کنم کتا بعین الحیوة.
قبل از پنج برگ آخر افتاده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۳۷۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۲۶ - ۳۸۸]

۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۹۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و تضرعی الیک و وحشتی من الناس و انسی بک یا کریم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ سه برگ از اول و دو برگ از آخر توسط محمد سعید بن آقا میرزنجانی، نونویسی شده، تاریخ کتابت: ۲۵ ربیع الاول ۱۰۵۲، مجدول؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۷۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۸۸]

۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۱۴۲

آغاز: بعوایق غفلات و علایق شهوات مبتلا گردانیده حیرت زدگان به وادی بی خبری و جهالت و مدهوشان؛ **انجام:** و بسند معتبر دیگر منقول است که بسیار بگویید لا اله الا الله و الله اکبر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: محمد حسن عظیم زاده، اردیبهشت ۱۳۷۱؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۳۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۲۶ - ۳۸۹]

۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۷۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ملتمس از برادران ایمانی که چون این خوان
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ واقف: آیت اللهی شیرازی، اسفند ۱۳۷۴؛ جلد: تیماج مذهب [ف: ۲۶ - ۳۹۰]

۵۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۹۶۶

آغاز: و مادرم فدای تو باد بر منست ضمان اینها و بر خداست که مرا اعانت فرماید؛ **انجام:** سنت است که بگوید الحمدلله و الله اکبر و سید بن طاوس علیه الرحمه به سند معتبر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ جلد: تیماج، ۳۲۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۲۶ - ۳۹۰]

۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۶۳۳

آغاز: سیف الله المقتضی امیرالمونین؛ **انجام:** الاحزاب وحده فله الملک و له الحم یحیی.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مذهب، مجدول؛ ۲۹۴گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۹۰]

۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۱۶۱

آغاز: معجز نظام خویش را بنصایح شافیه و امثال و حکم وافیه مشحون گردانیده؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز (یک برگ)؛ واقف: خانم بیگم عقیلی، خرداد ۱۳۷۱؛ ۳۴۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۶ - ۳۹۱]

۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۷۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح مزدوج، مجدول؛ واقف: حسین کی استوان، اردیبهشت ۱۳۶۲؛ جلد: میشن، ۲۷۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۹سم [ف: ۲۶ - ۳۹۲]

۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۲۵۸

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛

۲۵۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۳سم [ف: ۲۶ – ۳۸۵]

۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۲۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** از لوث معاصی پاک گردد ... سنه ۱۲۳۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ برگ اول و آخر توسط محمد بن علی خوانساری در جمادی الثانی ۱۲۳۸ نونویسی شده؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۳۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸/۵سم [ف: ۲۶ – ۳۸۶]

۶۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۷ ـ ب

آغاز نسخه از «فائدة خامسه در بیان بعضی از اوصاف آنحضرت» و انجام در «باب د.ن در بیان اذکاری که مخصوص وقتی چندند» می‌باشد، از سنجیدن نسخه با چاپ سهیلی از این کتاب در تهران به سال ۱۳۷۲ بدست آمده که عین الحیات مجلسی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوا، ۳۱۶گ، ۱۹ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱ – ۳۶۱]

۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور، ۲۸۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۳۳/۲ – ۸۵]

۶۶. میبد؛ مخطوطات و اسناد میبد؛ شماره نسخه:۶

آغاز: تنویر سیم بدان که احادیث از طرق عامه و خاصه به حد تواتر رسیده که آیه تطهیر در شان اهل بیت رسالت نازل شده؛ **انجام:** فصل اول در فضیلت تسبیحات اربع است.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۲۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [مخطوطات و اسناد میبد: – ۱۷]

۶۷. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۱۲۱

آغاز: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۳۵۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: – ۱۷۴]

۶۸. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۳۲۵۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۳۹۴ص، ۱۹ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۱ – ۱۲۹]

۶۹. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۳۲۵۱

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۵۷۸۰ص، ۱۸ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱ – ۱۲۹]

۷۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۲۲۵

آغا ز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد وحید بن محمد صبور، تا: دوشنبه ۱۸ ذیحجه ۱۱۰۰ق؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج، ۲۳ سطر (۹/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۳۰/۵سم [ف: ۴ – ۱۸۶۱]

۷۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۸۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد قاسم بن محمد اسمعیل، تا: ۹ شعبان ۱۱۰۰ق؛ دارای یک سرلوح، مجدول، با بلاغ؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۳۲گ، ۲۳–۲۷ سطر (۸/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۱ – ۲۴۱]

۷۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۸/۳–۶۰۳۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کامل شده در جمادی الاول ۱۲۴۰؛ ۲۰۶گ، ۲۳ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: – ۱۴۶]

۷۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ – ۹۰۸]

۷۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۹۸

خط: نستعلیق، کا: ملا علی محمد خوانساری، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۱۳۷گ، ۱۸ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۲۱/۵×۳۱سم [ف: ۱۷ – ۲۰۱]

۷۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۴۳۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۵۸گ، ۲۳ سطر (۱۲×۱۸/۴)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۵ – ۳۴۰]

۷۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۰۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۱۰۳ق؛ اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۹۸]

۷۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۶۰۲

خط: نستعلیق، کا: خواجه محمد حیات، تا: اواخر جمادی الثانی ۱۱۰۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: تیماج عنابی، ۴۷۰گ، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۳ – ۷۷۴]

۷۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۴۵

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمدعلی بن محمد، تا: چهارشنبه ۱۳ رجب ۱۱۰۶ق؛ جلد: تیماج، ۴۳۲گ، ۱۷ و ۱۸ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱ – ۲۰۴]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۲۴۵

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۴۵]

۷۹. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۶۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** از حضرت صادق علیه السلام منقول است که هر که دو رکعت نماز بگذارد و در هر رکعتی بعد از حمد شصت مرتبه «قل هو الله احد» بخواند چون فارغ شود گناهانش آمرزیده شده باشد و دیگر نمازها و دعاها و اعمال بسیار است و از کتب مبسوط علما طلب می‌باید نمود و به اینجا ختم می‌کنم

خط: نسخ، کا: پهلوان محمد هادی شهمرزادی، تا: ۱۱۰۷ق؛ واقف: حسین کجوری، جلد: تیماج مذهب، ۲۹۶گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف مخ: ۳ – ۱۴۱۳]

۸۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۶۰۲–۲۸/۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۸صفر ۱۱۰۸ق؛ اشعاری از سعدی، و محوی، قصیده حمیری و ترجمه منظوم آن به فارسی، و اوصاف زنان خوب و بد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۲۴۰گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۵ – ۲۹۵۳]

۸۱. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۳۵۱
خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن نریمان ساکن نور مازندران، تا: ۱۱۰۸ق [ف: - ۲۰]
۸۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۵۴۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ صفر ۱۱۱۱ق؛ مهر: «یا امام محمد باقر»؛ اهدایی: حاج وزیری؛ جلد: مقوایی، ۳۴۵گ، ۲۱ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [ف: ۳ - ۹۸۶]
۸۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۳۹۸
خط: نسخ، کا: محمد مؤمن ابن ابدالخان توکلی، تا: جمعه ۱۸ شوال ۱۱۱۱ق، جا: اصفهان؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: گالینگور، ۱۳۴گ، ۱۷ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱ - ۳۲۸]
۸۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۸۰۳
خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد رضا، تا: ۱۱۱۳ق؛ ۳۵۲گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۲ - ۸۲]
۸۵. اراک؛ کتابخانه مدرسه حاج محمد ابراهیم؛ شماره نسخه:۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن علی سعید دینارانی، تا: دوشنبه ۲۶ شعبان ۱۱۱۴ق، حسب فرموده حاج الحرمین الشریفین حاج علی ابن کربلایی سلیمان اوراک؟؛ دارای سرلوح مذهب، مجدول؛ یادداشت علی ابن کربلایی علی نقی به تاریخ جمادی الاول ۱۳۳۸ که کتاب را خریده بعد متوجه وقفیت آن شده، سپس همین نسخه را وقف نموده؛ مهر: «یا اشفع من کل شفیع» (بیضی)، «یا ابوالفضل»، «لا اله الا الملک الحق المبین عبده علیوردی» (چهارگوش)؛ واقف: علی جولایی و محمود منهاج فرزند علی و علی ابن کربلایی علی نقی، جمادی الاول ۱۳۳۸؛ جلد: تیماج، ۲۸۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۳×۳۶سم [دو کتابخانه اراک: - ۳۱]
۸۶. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۳۵۴
خط: نستعلیق، کا: حسن بن محمد ... کرمانی، تا: ۲۹ ذیحجه ۱۱۱۶ق؛ افتادگی: آغاز (مقداری از مقدمه)؛ ۳۷۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۹سم [ف: ۲ - ۶۳]
۸۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۵۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: امیر علی بیک علینقی، تا: ذیقعده ۱۱۲۰ق؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ جلد: ساغری مذهب، ۳۳۱گ، ۲۵ سطر (۹×۳۱)، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۴ - ۱۳۳]
۸۸. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۲۳۸
خط: نستعلیق، کا: مرحوم حسین علی بن محمد قمی، تا: ۱۱۲۰ق؛ قسمت اول ناقص است؛ اهدایی: حسین شکری؛ ۲۸۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: - ۱۴۵]
۸۹. اردستان؛ اردستانی- آیة الله سید علیرضا؛ شماره نسخه:بدون شماره
کا: محمد علی، تا: ۱۱۲۲ق [میراث اسلامی: ۵ - ۶۱۲]
۹۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۷۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد حسین دماوندی، تا: ۱۶ ذیحجه ۱۱۲۳ق؛ واقف: حاجیه تاج ماه بیگم، ۱۲۶۲؛ جلد: تیماج، ۲۷۸گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۹×۲۸/۵سم [ف: ۵ - ۲۱۷]
۹۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۷۴
خط: نستعلیق، کا: محمد تقی پسر عبدالحسین مازندرانی، تا: دوشنبه ۲۵ جمادی ۱۱۲۵ق؛ قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۱۹۷]
۹۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۷۱-۵۲/۱۱
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد سعید بن علی نقی، تا: ۲۶ شوال ۱۱۲۷ق؛ ۱۷۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۵ - ۲۹۵۳]
۹۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۰۷
خط: نسخ، کا: محمد نظام بن محب الله، تا: پنج‌شنبه ۶ ربیع الاول ۱۱۲۹ق، به درخواست حاج حسن؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۳۰۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۹سم [ف: ۲۷ - ۶]
۹۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۷۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد هاشم کازرونی، تا: جمادی الثانی ۱۱۳۰ق، برای امیر سیف الدین علی؛ مجدول؛ واقف: مائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ ۳۵۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۱/۵سم [ف: ۵ - ۲۱۸]
۹۵. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۴۴
خط: نسخ، کا: عبدالله کاخکی، تا: دهه دوم صفر ۱۱۳۲ق؛ ۳۲۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [ف: - ۴۳]
۹۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۳۰۸
آغاز: علیم مانند اینها پس چون غلاة تکذیب کنندگان این اسماء الهی را می‌شوند؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: رمضان بن محمد قاسم چورپاسکیه، تا: ۱۹ محرم ۱۱۳۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ واقف: اسماعیل فتح اللهی، مهر ۱۳۷۷؛ جلد: گالینگور، ۳۳۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۹۲]
۹۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۲۰
خط: نستعلیق، کا: محمد امین بن عبدالعظیم حسنی حسینی، تا: ۱۱۳۴ق؛ مصحح؛ مهر: «المذنب شرف جهان» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۴۰۸گ، ۱۸ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [رایانه]
۹۸. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۹۹
خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن میرزا خان منجیلی، تا: ۲۳ شوال ۱۱۴۱ق؛ افتادگی: انجام؛ ۳۸۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۲ - ۱۶۶]
۹۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۵۱۳
خط:نسخ،کا:محسن بن محمد علی، تا: ۱۱۴۸ق؛ اهدایی: وزیری؛ ۲۰۷گ، ۲۳سطر (۱۳/۵×۲۴)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۳ - ۹۷۹]
۱۰۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۳۳۲
آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: صادق بن محمد تقی، تا: ۱۱۶۹ق؛ جلد: تیماج، ۲۷۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۸/۲سم [ف: ۱۴ - ۳۵۸]

۱۰۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۴۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: بهاء الدین محمد بن محمد هاشم حسن حسنی، تا: ۱۱۷۷ق؛ اهدایی: سید علیرضا طلای زواره‌ای، خرداد ۱۳۷۴؛ ۲۵۴گ، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲۶ - ۳۸۶]

۱۰۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۶۲۰

بی‌کا، تا: ۱۱۸۱ق، خریداری از محمد حسین علوی [رایانه]

۱۰۳. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد مقیم قزوینی، تا: ۱۱۸۷ق؛ ۲۳۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: - ۱۱۸]

۱۰۴. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۱۵۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۸ق؛ ۱۴۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۱سم [ف: - ۹۳]

۱۰۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۰۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۹۱گ، ۲۱ سطر (۱۴×۲۱)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱۶ - ۶۵۵]

۱۰۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲یا ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۲۶۴گ، ۲۲سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱ - ۲۷۷]

۱۰۷. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۱۹۵گ، ۲۵سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۱ - ۲۴۱]

۱۰۸. اصفهان؛ مدرسه صدر خواجو؛ شماره نسخه:۱۰۴

انجام: ملک آن شیطان را می‌زند و از او دور می‌کند و او را محافظت و نگهبانی می‌کند تا بیدار شود پس ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۳۳۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: - ۷۸]

۱۰۹. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۴۹۵/۳

ناقص؛بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: وزیری [ف: - ۲۸۲]

۱۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۶۱۲

آغاز: از پی یکدیگر خدا مرا روزی کرد و به سند معتبر منقول است از ابی عمر که گفت بسیار حالم پریشان شد؛ **انجام:** که شبهه داخل آن نشود و بدان که غذاها را در اعمال و آثار

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور، ۲۹۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸/۷×۲۸سم [ف: ۲۶ - ۳۹۳]

۱۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۲۶۸

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۴۲۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۹۱]

۱۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۶۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا اباذر ما رایت کالنار نام هار بهاو لامثل.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام (بیش از ۳/۴ اوراق نسخه ساقط است)؛ واقف: حاج حیدر مشرف، آبان ۱۳۶۷؛ جلد: تیماج، ۵۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۶×۳۱/۷سم [ف: ۱۴ - ۳۶۱]

۱۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ملک او را بخیر امر می‌کند اگر اطاعت ملک کرد و تسبیح (ناتمام).

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۳۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵/۲سم [ف: ۱۴ - ۳۶۰]

۱۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۲۵۸-۱۷/۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** دیگر از اعمال مؤکده که فضایل نامتناهی در آن وارد شده است نماز جعفر طیار است ... اصل نماز را بکند بی تسبیحات و ... را در راه خدا بخواند و اگر کسی این دعا را نداند و نخواند ثواب نماز را دارد ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۳۰۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۲۸سم [ف: ۵ - ۲۹۵۴]

۱۱۵. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۹۷

آغاز: امیر المؤمنین و یعسوب الدین اسدالله الغالب و شهاب الله الثاقب سید الوصیین علی بن ابی طالب صلوات الله علیهم أجمعین؛ **انجام:** نماز را در همه وقت می‌توان کرد و در حدیث است که هر روز یا هر شب بکن و اگر نتوانی هر هفته یک مرتبه ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۴۳۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف مخ: - ۱۳۹]

۱۱۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۶۸

خط: نسخ، کا: سلطان خانم، تا: قرن ۱۳؛ این خانم فرزند آقا محمد علی بهبهانی و به نام رقیه خانم بوده و نسخه را بر فرزند خود محمد پسر آقا عبدالعلی پسر آقا عبدالحسین (سرگذشت بهبهانی ص ۴۴۱) وقف کرده؛ واقف: رقیه خانم؛ ۲۱ سطر (۱۱×۱۶/۵و ۱۵/۵×۲۱) [ف: - ۷۰۹]

۱۱۷. مشهد؛ امام هادی؛ شماره نسخه:۴۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: پارچه، ۲۴۰گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: - ۳۷]

۱۱۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۵۶۳

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، ناقص؛ اهدایی: وزیری؛ ۲۱۳گ، ۱۷ سطر (۱۳×۲۰/۵)، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۳ - ۹۹۰]

۱۱۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۸

آغاز: ... تو از برای خدا غضب کرده اینگونه ترسیدند که مبادا تو؛ **انجام:** حق تعالی روی رحمت خود را بسوی او بدارد و از او روی لطف.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: میرزا سید علی افصح زاده؛ جلد: مقوایی، ۲۲۲گ، ۲۸ سطر (۱۴×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱ - ۲۳۵]

۱۲۰. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۵۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۵۵گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱/۵سم [ف: ۱ – ۵۵]
۱۲۱. قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۲
انجام: و احادیث معتبره وارد شده است که هر که این نماز را بکند چون فارغ
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۲۷۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: – ۵۲]
۱۲۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۹۵
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۲۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲ – ۳۶۱]
۱۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** چون فارغ شود گناهش آمرزیده شده باشد ... باید کرد باینجا ختم میکنیم کتاب عین الحیوة را و از ...
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۴۸۰ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۹/۵سم [ف: ۴۰/۳ – ۲۱۶]
۱۲۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۱۳۵
آغاز: بمکانی که یهودی گفته بود نقل کرد چون صبح یهودی بیامد و آن حالرا مشاهده کرد؛ **انجام:** و همان سخن را گفت شنیدم باز بخواب رفتم در مرتبه سیم مرا صدا زد که.
خط: نسخ درشت، بی‌کا، تا: ۱۲ یا ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۶۶گ، ۱۷-۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۳ – ۲۹]
۱۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۳۹۷
آغاز: و از کتب مبسوطه علما طلب می‌باید نمود ... و رفع درجات محروم نگردانند و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب؛ **انجام:** و نام مقدس الهی بر زبان ایشان جاری نمی شد
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: گالینگور، ۱۱۲گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۱۲]
۱۲۶. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۱۹۲۱
آغاز: برابر
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۰۷ق؛ مجدول، با سرلوح مذهب؛ مهر: شاه طهماسب «بنده شاه ولایت طهماسب»، مشیرالسلطنه، علی اکبر بن حسین حسینی؛ ۶۸۶ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۵/۵سم [ف: ۱ – ۸۳۳]
۱۲۷. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۴۱
خط: نسخ، کا: هاشم بن محمد حسینی، تا: شنبه غره ذیقعده ۱۲۰۸ق؛ ۳۵۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۱ – ۲۰۹]
۱۲۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۸۷
بی‌کا، تا: ۱۲۲۱ق [نشریه: ۱۳ – ۳۵۲]
۱۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۲۹۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: رنگریز اشرفی، مهدی، تا: ۱۲۲۳ق؛ واقف: محمد حسن شاهپوری، ۱۳۸۳/۶/۲۶؛ جلد: تیماج [رایانه]
۱۳۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۰۲
خط: نسخ و نستعلیق، کا: حاج محمد بن موسی رضای مؤذن طهرانی، تا: یک‌شنبه ۱۳ ربیع الاول ۱۲۲۶ق؛ ۴۲۶گ، ۱۸ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۸×۱۸سم [ف: – ۹۶]
۱۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۷۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن عبدالجبار بزاز قزوینی، تا: ۱ شوال ۱۲۲۶ق؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۶۰گ، ۱۹ و ۲۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۴ – ۳۵۷]
۱۳۲. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۵۳/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۴ جمادی الاول ۱۲۲۶ق؛ جلد: تیماج، ۲۴۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۵سم [ف مخ: – ۱۳۹]
۱۳۳. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۲۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و همچنین دل را تا نرم نکنی به یاد مرگ و محبت و مشقت عبادت قساوتش بر طرف نمی شود و منقاد حق نمی‌گردد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ محرم ۱۲۲۶ق، جا: تهران؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ ۲۰۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: – ۷۵]
۱۳۴. همدان؛ همراه، رضا؛ شماره نسخه:۱۹
انجام: برابر
در فهرست با عنوان «رساله» آمده. انجام با عین الحیات هماهنگ است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن کربلایی محمد، تا: ۸ رجب ۱۲۲۷ق؛ دارای کمند؛ کاغذ: فرنگی، اندازه: ۲۱×۳۱سم [رشت و همدان: ف: – ۱۶۹۱]
۱۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه پایان جمادی الثانی۱۲۲۷ق، جا: تبریز؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: کلب علی؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۶۰گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [سنا: ف: ۲ – ۳۵]
۱۳۶. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۷۶۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۳۰ق؛ مهر: «الواثق بالله الغنی عبده علی قلی» (مربع)؛ واقف: محمد کاظم آقچی اصل، ۱۲۷۳ق؛ جلد: تیماج، ۳۵۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۲ – ۳۶۰]
۱۳۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۲۱
خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن محمد حسینی اصفهانی، تا: رمضان ۱۲۳۰ق؛ واقف: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۲۵۸گ، ۲۴ سطر (۱۳×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [ف: ۱ – ۱۰۲]
۱۳۸. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۹
آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: کربلایی سمیعا اسماعیل ساکن کردکلا، تا: چهارشنبه ۲ جمادی الثانی ۱۲۳۱ق؛ مهر: کاتب «قربانی کعبه وفا اسماعیل» (بیضی)؛ ۲۰ سطر (۱۳/۵×۲۵) [عمومی ساری و تنکابن: ف: - ۲۰]

۱۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۱۲۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن حسن نساخ، تا: دوشنبه۱۶ جمادی الاول ۱۲۳۱ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۱۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۱۱] و [ف: ۲۶-۳۸۶]

۱۴۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۰۹۳

بی‌کا، تا: ۱۲۳۱ق [نشریه: ۱۳ - ۳۶۴]

۱۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۲۰۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شیرازی عابد بن آقا بابا، تا: ۱۲۳۱ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۱۴۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۲۴۲-۱۷/۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن حسن اردکانی، تا: سه‌شنبه ۱۴ ربیع الاول ۱۲۳۱ق، جلد: تیماج مذهب، ۲۲۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۵ - ۲۹۵۳]

۱۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ مجدول؛ جلد: مذهب، ۲۸۲گ، ۲۷ سطر (۱۱×۲۳)، اندازه: ۱۹×۲۰سم [ف: ۴ - ۳۵۷]

۱۴۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۴۲

آغاز: جناب با رفعت رسالت پناهی و اهل بیت کرام؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد مهدی خلف مرحوم محمد ابراهیم، تا: ۱۴ محرم ۱۲۳۳ق؛ افتادگی: آغاز (گویا یک برگ)؛ مهر: «لا اله الله الملک الحق المبین عبده ... » (چهارگوش)؛ ۱۸۲گ، ۲۲ سطر (۱۵/۵×۲۴)، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۳ - ۲۳۱]

۱۴۵. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۵۳

خط: نسخ، کا: علی بن عابدین خوانساری، تا: ۱۲۳۳ق [چند نسخه-ف: - ۳۶۱]

۱۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۵۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** التحیه حامدا مصلیا مسلما مستغفرا.

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: غلامحسین بن محمد جعفر واعظ یزدی، تا: اوایل ذیقعده ۱۲۳۳ق؛ واقف: حسین زمردیان، تیر ۱۳۷۵؛ ۳۶۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲۶ - ۳۸۷]

۱۴۷. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۸ع

خط: نستعلیق خوش، کا: آقا میرزا محمد بن محمد صادق اصفهانی، تا: ۱۲۳۵ق، جا: حاجی ترخان، برای آقا سید محمد پسر آقا میر زمان قزوینی اصفهانی؛ مجدول؛ ۶۷۵ص، ۱۹ سطر (۱۲/۵×۲۲)، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۴۶]

۱۴۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۲۳۵-۱۷/۱۵

آغاز: به راستی او اقرار نمایم و خود را منقاد او گردانم و آنچه فرماید او را اطاعت نمایم گفت البته چنین خواهی کرد گفتم بلی گفت فردا این وقت نزد من آی؛ **انجام:** برابر

خط: شکسته، نستعلیق، کا: ابوطالب موسوی عسکری، تا: ۱۰ شعبان ۱۲۳۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۴۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۵ - ۲۹۵۴]

۱۴۹. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۱۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد میرزا بابا بن علی معلم، تا: ۶ ربیع الاول ۱۲۳۶ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۴۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۱۳]

۱۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۷۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۲ جمادی الاول ۱۲۳۶ق؛ جلد: تیماج، ۲۵۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲۵ - ۳۶۲]

۱۵۱. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۱۱۵

خط: نستعلیق، کا: محمد بن بابا معاف کلکستان، تا: ۷ جمادی الثانی ۱۲۳۸ق؛ ۲۶۶گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: - ۸۹]

۱۵۲. مراغه؛ مسجد جامع مراغه؛ شماره نسخه:۱۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۸ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۷۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف مخ]

۱۵۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۵۱-۵۱/۱۱

آغاز: که چشم او آزرده شد. باو گفتند که دعا کن خدا چشم تو را شفا بخشد

خط: نستعلیق، کا: عبدالرزاق بن محمد هاشم الالویری، تا: ربیع الاول ۱۲۳۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۴۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۶سم [ف: ۵ - ۲۹۵۵]

۱۵۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۱۹۷

آغاز: و ضرب عمار زبان طعن و ملامت بر عثمان بگشاد و عثمان را آشکارا طعن می‌فرمود و قبایح اعمال او را بیان می‌نمود؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: کربلائی محمد زمان بن مؤمن بیگ شمیرانی، تا: شنبه ۱۴ جمادی الثانی ۱۲۳۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۳۷۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم[محدث ارموی مخ:۲-۱۰۲۱]

۱۵۵. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۶۸

خط: نسخ، کا: ملا مهر علی بن شیخ حسین، تا: یک‌شنبه ۹ شعبان ۱۲۳۹ق؛۳۴۳گ،۲۲سطر(۱۲/۵×۲۰)،اندازه:۲۱×۳۰سم[ف:۱- ۶۸]

۱۵۶. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۴۳مشهد

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۴۰ق؛ ۲۷۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۲×۳۰سم [ف: - ۱۷۴]

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۳
همان نسخه بالا [ف: ۱ - ۶۲]

۱۵۷. کاشان؛ جعفری؛ شماره نسخه:۱۰
آغاز: مجلد دویم از کتاب عین الحیوة در بیان تمثیلی چند که پیشوایان دین در مذمت دنیا برای تنبیه غفلت زدگان مسالک حیرت بیان فرموده‌اند تمثیل اول در بیان معنی دنیاست بدانکه اکثر عالم مذمت دنیا میکنند و خود؛ **انجام:** و آنچه فقیر در این کتاب بر سبیل اجمال آورده اگر کسی باین عمل نماید تمام وقت او را فرا میگیرد اللهم اغفر المصنف هذا النسخة الشریف و لجمیع المؤمنات و المؤمنات بحرمة سیدالمرسلین
جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: سید حسن بن عبدالکریم نائینی، تا: جمادی الاول ۱۲۴۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ]

۱۵۸. همدان؛ ایزدی (حاجی)؛ شماره نسخه:۸
خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن رضا، تا: ۱۲۴۰ق؛ مقابله کرده ابوالقاسم پرویزی [نشریه: ۵ - ۳۶۶]

۱۵۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۹۹
بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۱۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۵۲۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کا: علی بن ابراهیم، تا: جمعه ۱۶ ذیقعده ۱۲۴۱ق؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ ۱۴۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱/۲×۳۳سم [ف: ۱۴ - ۳۵۷]

۱۶۱. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره
کا: محمد باقر بن محمد طاهر حسینی، تا: دوشنبه ۱۴ صفر ۱۲۴۲ق [ف: - ۲۱]

۱۶۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۴۲۳/۱
خط: نسخ، کا: حسن بن مرحوم میرزا محمد، تا: ۷ جمادی الثانی ۱۲۴۲ق؛ اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۳ - ۱۲۴]

۱۶۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۸۷
خط:نسخ،کا:جعفر خوانساری بن محمد حسین، تا: دهه اول شعبان ۱۲۴۳ق؛ ۱۹۲گ، ۲۰-۳۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱-۲۰۴]

۱۶۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی محمد بن حاجی زین العابدین کرکوندی، تا: ۱۷ شعبان ۱۲۴۴ق؛ جلد: تیماج، ۳۲۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱ - ۸۶]

۱۶۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اول چیزی که از اعمال ایشان را مبالغه بسیار در آن نموده اند بر همه اعمال ترجیح داده ختم می‌کنم.
خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد محسن یزدی، تا: اواخر ذیحجه ۱۲۴۶ق؛ اهدایی: وزیری؛ جلد: تیماج، ۲۲۵گ، ۲۵ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱ - ۲۳۵]

۱۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۳۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط:نستعلیق،کا:عبدالمحمد بن عباسعلی کرجی، تا: جمعه ۳ شوال ۱۲۴۶ق؛ ۲۵۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۲۶ - ۳۹۲]

۱۶۷. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۲۲۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** که باعث نجات دارین شیعیان عل ین ابی طالب شود.
بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۴۸ق [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ - ۳۶۸]

۱۶۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۱۲۴-۲۶/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: احمد بن حسینعلی کرجی، تا: رجب ۱۲۴۸ق؛ جلد: تیماج، ۲۶۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۵ - ۲۹۵۳]

۱۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** چون فارغ شود گناهانش آمرزیده شده باشد دیگر نمازها و دعاها و اعمال بسیار است و از کتب مبسوطه علما میباید کرد و اینجا ختم میکنم کتاب عین الحیوات ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۶ محرم ۱۲۴۹ق؛ مهر: «عبده علی ...» (مربع)؛ ۶۴۶ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۴۰/۳ - ۲۴۲]

۱۷۰. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۷۹
خط: نستعلیق، کا: علی عسکر بن حاجی احمد در محمد آباد دارالعباده، تا: شعبان ۱۲۴۹ق؛ مهر: «ظنی حسن بالله» (بیضی)؛ واقف: میر نبی تولیت؛ جلد: تیماج، ۲۷۰گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۳۰×۲۳سم [ف: - ۶۳]

۱۷۱. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۳۴
آغاز: علیه را فرموده اند چون جامع ترین اخباری است که در این باب از منابع وحی و الهام ماثور گردیده و بر اکثر مکارم اخلاق حسنه؛
خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه نیمه ربیع الثانی ۱۲۵۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۴۵گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲ - ۷۰]

۱۷۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** هر که دو رکعت نماز بگذارد و در هر رکعتی بعد از حمد شصت مرتبه «قل هو الله احد» بخواند چون فارغ شود گناهانش آمرزیده شده باشد و دیگر نمازها و دعاها و اعمال بسیار است و از کتب مبسوطه علما طلب باید نمود
خط:نسخ،بی‌کا،تا:چهارشنبه۱۲ صفر ۱۲۵۱ق؛ جلد: گالینگور سبز مذهب، ۲۶۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۱۳]

۱۷۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۱۲-۱۶/۲۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۷ جمادی الثانی ۱۲۵۳ق؛ جلد: تیماج، ۴۲۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۳۱سم [ف: ۵ - ۲۹۵۲]

۱۷۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۷۱۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق؛ مهر: «اللهم صل علی محمد و آل محمد»؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۸۰گ،

۱۸ سطر (۱۰×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۴۰۲]

۱۷۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۰۴۷-۵۵/۱۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن کربلائی صبر علی، ساکن قریه صدا قایان، تا: ذیحجه ۱۲۵۵ق؛ ۳۰۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۵ - ۲۹۵۴]

۱۷۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۸۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** که صاحبش را با الحمدی کند یاد سنه ۱۲۵۵.

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن محمد تقی، تا: چهارشنبه ۴ جمادی الثانی ۱۲۵۵ق؛ واقف: آیت اللهی شیرازی، اسفند ۱۳۷۴؛ ۳۹۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۶ - ۳۸۷]

۱۷۷. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۷۲/۱

از اول مقصد سوم (در بیان مجملی از معاد و ذکر بعضی از احوال آن) شروع می‌شود؛ خط: نستعلیق، کا: سید جمال ولد آقا سید شبیر شالی، تا: ۱ شعبان ۱۲۵۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۷۶گ (۱ر-۱۷۶ر)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۹۷]

۱۷۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۳۳۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** الفراغ من تسویده فی یوم الجمعه ... ۱۲۵۷هجری.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۱ ذیحجه ۱۲۵۷ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۷۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵/۷سم [ف: ۱۴ - ۳۵۷]

۱۷۹. اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه:۱۲۰

خط: نستعلیق، کا: محم علی بن حاج امیر عبدالعلی عرب، تا: پنج‌شنبه ۸ صفر ۱۲۵۷ق؛ ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: - ۸۶]

۱۸۰. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن علی محمد، تا: ربیع الاول ۱۲۵۸ق؛ مجدول، محشی؛ جلد: تیماج، ۴۶۸ص، ۲۴ سطر (۱۱×۲۲)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: - ۱۵۳]

۱۸۱. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۴

خط: نستعلیق، کا: سید رضا بن عبدالله، تا: یک‌شنبه ۲۹ شوال ۱۲۵۸ق، به جهت ملا علی ولد آقا مهدی؛ ۲۳۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۳۸]

۱۸۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۱۶۵-۵۶/۱۵

آغاز: برابر

از اول تا آخر کتاب؛ خط: نستعلیق، کا: عبد الغفار بن محمد بن محمدکاظم خادم مزار آستانه مبارکه طورار، تا: یک‌شنبه ۱۱ جمادی الثانی ۱۲۵۹ق؛ ۲۳۱گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۵ - ۲۹۵۴]

۱۸۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۲۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و پس از این کسی را این امور مشاهده نیفتد که ترا افتاد یا جرید و السلام علی من اتبع الهدی

کامل و مذیل است به دو برگ شامل روایت انس بن مالک درباره وفات و حیات جرید بن عطاء؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد اسماعیل مشهور به لوح، تا: جمادی الاول ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیماج، ۲۵۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۲سم [ف: ۲۶ - ۳۸۹]

۱۸۴. مشهد؛ فرهنگ و هنر؛ شماره نسخه:و-۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** دیگر نمازها و دعاها و اعمال بسیار است و از کتب مبسوط علماء طلب می‌باید نمود و باینجا ختم می‌کنم کتاب عین الحیوة را.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ اهدایی: آقا محمد فراشباشی؛ ۵۳۰ص، ۲۷ سطر (۱۳/۵×۲۶)، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: - ۵۲]

۱۸۵. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۰

خط: نسخ معرب و نستعلیق، کا: محمد بن محمد حسین اردکانی، تا: محرم ۱۲۶۱ق؛ واقف: محمد ابراهیم بن ملا محمد حسین، ۱۲۶۹؛ ۳۲۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۱ - ۲۴]

۱۸۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۱۷۱/۱

آغاز: در ذکر تمثیلاتی که مشتمل است بر توضیح عیبهای بسیار از دنیا

بخش‌هایی از آن؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ مشتمل است بر قصه یوذاسف و بلوهر که کاتب آن را در پنج‌شنبه ۱۴ رجب ۱۲۶۲ق به جهت فرمایش کربلائی نجفعلی ساکن سعادت حاجی بیک نوشته است (ص۱-۶۳) و از ص ۶۴ تا ۲۰۳ احتمالاً بخشهای دیگری است از کتاب عین الحیاة که تاریخ کتاب روز جمعه ۹ رمضان ۱۲۶۲ق ثبت شده؛ جلد: تیماج، ۲۰۳گ (۱-۲۰۳)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۴۷/۲ - ۵۰]

۱۸۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۲۴

خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد یوسف بن علی اکبر، تا: ۱۲۶۳ق؛ ۲۲۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰/۷×۲۹/۴سم [ف: ۳ - ۵۶۳]

۱۸۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۸۰۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی، تا: ۱۲۶۳ق؛ جلد: گالینگور، ۳۱۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۲ - ۳۶۰]

۱۸۹. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۷۱

آغاز: که جبرئیل بود و چنین گفت ابوذر بسیار نادم شد حضرت فرمود؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ مجدول مذهب محرر؛ جلد: پارچه، ۳۱۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۱]

۱۹۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۸۴۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علیرضا بن سید نجف علی موسوی، تا: ۱۲۶۶ق؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ جلد: تیماج، ۴۱۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۱۲]

۱۹۱. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۶۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی بن محمود باب کجوری کالحی، تا: ربیع الاول ۱۲۶۶ق؛جلد: تیماج، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: - ۵۲]

۱۹۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۹۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شکرالله عباسی، تا: سلخ رجب ۱۲۶۶ق؛ واقف: شیر محمد شاکری، شهریور ۱۳۷۸؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۷۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲۶ - ۳۸۵]

۱۹۳. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر که دو رکعت نماز بگذارد و در هر رکعتی بعد از حمد شصت مرتبه «قل هو الله احد» بخواند چون فارغ شود گناهانش آمرزیده شده باشد و دیگر نمازها و دعاها و اعمال بسیار است و از کتب مبسوطه علما طلب باید نمود و به اینجا ختم می‌کنم کتاب عین الحیاة را

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۶۸ق؛ جلد: مقوا، ۱۵۰گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۱۳]

۱۹۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۴۴۰

خط: نستعلیق، کا: میر محمد قاسم بن میر علی بیک طوطیا، تا: ۱۲۹۳ق؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۴۵۹گ، ۲۱ سطر (۸×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۵ - ۳۴۰]

۱۹۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۰

آغاز: ... خاموش کرد علی گوید قرار بگیر ای جهنم و آنچه میگویم بشنو این را بگیر که دشمن منست و آین را بگذار؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد ولی خلف کربلایی علی نقی بقال، تا: ۷ ذیحجه ۱۲۹۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۴۴۰ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۴۰/۳ - ۲۵۳]

۱۹۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۹۷

بی‌کا، تا: ۱۳۱۲ق؛ خریداری از حسن بقایی [رایانه]

۱۹۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۲۵۲

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۸۰]

۱۹۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۱۷۱

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۷۳]

۱۹۹. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن غلام حسین بن محمدرضا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۴۳۸گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: - ۷۵]

۲۰۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۷۰۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۶۸گ، اندازه: ۱۸/۹×۲۷/۹سم [رایانه]

۲۰۱. ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه:۲۱۳

انجام: و کان الفراغ من تسویده علی ید مؤلفه و قد فرغت من هذه النسخة الشریفة فی اواخر شهر جمادی الثانی من شهور سنة خمس و ثمانین بعد الالف من الهجرة النبویة المصفویة صلی الله علیه و آله و سلم.

بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:آغاز؛۶۸۴ص،۲۵سطر(۱۸×۳۰)[نشریه:۶- ۶۲۴]

۲۰۲. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:انجام [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ - ۲۴۱]

۲۰۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۸۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ملاحظه کند که شارع در آن باب چه تکلیف نموده است و آن را به عمل آورد و مباحات را.

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام ؛ واقف: سپهسالار؛ ۲۰۶ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱ - ۲۸۱]

۲۰۴. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۱۲۷/۳

شامل لمعه ۱۸ تا ۲۰ ناقصا می‌باشد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۱ - ۹۲]

۲۰۵. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۹۰

آغاز: ... امر کرد بملک الموت که قبض روح ایشان بکند و در این آیه معلوم است ... اهل تواریخ چنین آورده‌اند که چون دقیانوس از شکار باز آمد و احوال غلامان را بشنید سه روز از غایت دلتنگی طعام نمی خورد؛ **انجام:** فرمود که نماز شب رو را سفید می‌کند و آدمی را خوش می‌گرداند و سبب مزید روزی می‌گردد و در حدیث دیگر فرمود که مال و فرزندان زینت زندگانی دنیاست.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۲۷۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف مخ]

۲۰۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر طرف شد و نام مقدس الهی بر زبان ایشان جاری نمیشد ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۱۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [مؤید: ۳ - ۲۱۵]

۲۰۷. قم؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [تراثنا: س۲ش۳ - ۱۵۶]

۲۰۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۰۴۵

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ اندازه: ۱۶/۸×۲۷/۲سم [رایانه]

۲۰۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۷۶۰

آغاز: و امثال و حکم وافیه مشحون گردانیده و پیشوایان راه دین و راهنمایان مسالک یقین؛ **انجام:** و اگر آفتاب همیشه ظاهر می‌بود تو هم می‌کردند که شاید این روشنی از آفتاب نباشد و چون غروب می‌کند و بعد از طلوع عالم را روشن می‌کند ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ مهر: «عبده کریم» (بیضی)، «یا امام حسین» (مربع)؛ ۲۷گ، ۲۱ سطر (۱۳×۲۰/۵)، اندازه: ۱۸/۶×۲۷سم [رایانه]

۲۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۵۵۵

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۶۷۰ص، اندازه: ۲۰×۳۰سم [رایانه]

۲۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۱/۶-فیروز
بخشی از عین الحیات است با این عنوان «ثمره دوم در بعضی از قصص خائفان ...»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳۱ص (۸۴-۱۱۴)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۱ - ۲۷۳]

۲۱۲. قائن؛ امام، سید حسن؛ شماره نسخه:۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ یا ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ ۲۱۹گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [کتابخانه‌های قائن: ف: - ۱۷۹]

۲۱۳. زهان؛ مدرسه جعفریه زهان؛ شماره نسخه:۱۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ یا ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ واقف: خیر النساء بنت حاجی محمد عرب مهدی زهانی و زوجه کربلایی حسن زهانی، ۱۲۳۹؛ ۴۰۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: - ۱۹]

۲۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۴۸
آغاز: و ای ابوذر اگر از تو پرسند که از علمی که ندانی بگو که نمی دانم تا نجات یابی از گناه؛ **انجام:** و آنچه جابر گفت به ظهور آمد، محمد بن الحسن الصفار به سند صحیح از حضرت جعفر بن محمد علیهم السلام روایت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور، ۱۶۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱×۲۹سم [ف: ۳۸ - ۴۷۶]

۲۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۹۰۷
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: قزوینی، آقا محمد، بی‌تا [رایانه]

۲۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۶/۹
نسخه اصل: کتابخانه مرعشی نجفی، ش ۸۸۳۹. فوائدی از عین الحیات علامه مجلسی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳ص (۱۱۰-۱۱۲) [عکسی ف: ۳ - ۴۳۹]

۲۱۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۸۵۴
آغاز: مردود ازل و ابد شد
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۴۲گ، ۲۱ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۵ - ۱۸۲۱]

۲۱۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰۴گ، ۲۳سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲ - ۸۲]

۲۱۹. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۵
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۷۰گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۲ - ۸۲]

۲۲۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۰۸۹
آغاز: سبوی بزرگی بود از طلا؛ **انجام:** وحدك لا شريك لك.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: حاج شیخ مهدی ممشادی؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۴۷گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۵ - ۱۵۲۹]

۲۲۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۰۴۳
انجام: بدیع السموات و الارض ذوالجلال و الاکرام.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: سید محمد حسین قریشی؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۴۷گ، ۲۰ سطر (۲۱×۳۵)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۵ - ۱۵۱۴]

۲۲۲. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۷ع
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۷۷۹ص، ۱۹ سطر (۱۱/۵×۲۱)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۴۶]

۲۲۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۸۴
آغاز: و بیرون آمده با جمعی رفیق شدم و بایشان گفتم که: شما متکفل نان و آب من بشوید؛ من شما را خدمت می‌کنم در این سفر؛ **انجام:** و بسندهای معتبر از امام محمدباقر و امام جعفر صادق صلوات الله علیهما منقول است که حق تعالی به حضرت موسی علیه السلام خطاب فرمود.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۱۱گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۱سم [ف: ۱ - ۲۰۲]

۲۲۴. سمنان؛ مسجد اعظم شهمیرزاد؛ شماره نسخه:۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد موسوی، تا: دوشنبه ۲۵ رجب؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۵۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف مخ]

۲۲۵. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۷۷۵
آغاز: ضمن ترک نهی از منکر به عمل می‌آید و از جمله گناهان کبیره است هفتم بقای ایشان را بر ظلم می‌خواهد تا خود نزد ایشان معزز باشد یا به سبب محبت ایشان عزت ایشان را می‌خواهد و این نیز جایز نیست؛ **انجام:** فرمود که بر بنده مومن من خوشحالی و سروری داخل گرداند اگر چه به یکدانه خرما باشد داوود گفت سزاوار است کسی که تو را شناسد که امید خود را از تو قطع نکند و به سند معتبر دیگر از ان حضرت منقول است که هر که مومنی را خوشحال کند حضرت رسول صلی الله علیه و اله را خوشحال کرده است
خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:آغاز و انجام؛ جلد: پارچه عطف تیماج، ۱۵۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۱۴]

۲۲۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۷۷۴/۴-۵۸/۲۲۴
آغاز: یا اباذر ان الدنیا مشغلة للقلوب و الابدان و ان الله تبارک و تعالی اسائلنا عمانعنا
بخشی از وسطهای کتاب است؛خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳۱گ (۴۵-۷۵)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۹۵۶]

۲۲۷. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۹۵/۳
آغاز: بسمله حمدله فصل در بیان شفیع گردانیدن قران مجید صاحب مکارم الاخلاق روایت کرده است که حضرت امام جعفر صادق علیه السلام فرموده است؛ **انجام:** و از حضرت امام محمد باقر علیه السلام منقولست که کسی که در خواب ترسد در وقت خواب
بخشی از عین الحیات مجلسی است در بیان خواص سور قرآن برگرفته از احادیث؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد:

تیماج، ۹۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۵۳۸]

۲۲۸. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۰۰۳-۳۰/۷۳**

آغاز: برابر؛ **انجام:** قاعده سوم در شرایط و آداب علم و عمل نمودن بآن ... یا برای اینکه باسفیهان و بی خردان مباحثه و مجادله نماید یا برای اینکه روی مردم را بجانب خود بگرداند.

از اول تا قاعده سیم در شرایط و آداب علم و عمل نمودن به آن و بیان اصناف علماء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۰۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۵ - ۲۹۵۴]

۲۲۹. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۳۵-۳۵/۱۵**

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ایشان باز زبان به ناسزا گشودند بر منوال روز گذشته و چون ابوطالب بیامد زبان از آن قول ناشایسته برگرفتند و با او مشغول سخن شدند.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج روغنی مذهب، ۱۷۵گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۵ - ۲۹۵۴]

۲۳۰. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۰۴۰-۵۵/۱۰**

آغاز: بسمله؛ حیات قلوب مرده دلان بوادی ضلالت و حرمان بحمد خداوند بی مانندی است که مقربان درگاه احدیتش

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۲۶۰گ، ۲۷-۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۵ - ۲۹۵۴]

۲۳۱. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۱۵۸-۵۶/۸**

آغاز: که در آسمانها معروفست گفت این دعا را می‌خوانم اللهم انی اسئلك الامن و الایمان بك

از داستان سرگذشت سلمان تا فصل دوم در اذکار و ادعیه که پس از هر نماز باید بخواند؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۰۰گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۵ - ۲۹۵۵]

۲۳۲. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۲۹-۵۲/۶۹**

آغاز: برابر

خط:نستعلیق، کا: محمد محسن خاتون آبادی (کاتب برگ آخر)، تا: رمضان؛ ۳۵۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۵ - ۲۹۵۴]

۲۳۳. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۰۶۲-۵۵/۳۲**

آغاز: تعالی ادع الی سبیل ربك بالحکمة والموعظة الحسنة و جادلهم بالتی هی احسن و در کلام وافی هدایت جناب با رفعت رسالت پناهی

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۳۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۵ - ۲۹۵۵]

۲۳۴. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۰۷۷-۵۵/۴۷**

آغاز: صادق علیه السلام منقولست که فرمود که ایمان ده پایه دارد، مانند نردبانی که بر او بالا روند و سلمان در پایه دهمست و ابوذر در پایه نهم و مقداد در پایه هشتم

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳۶۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۵ - ۲۹۵۵]

۲۳۵. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۰۸۴-۵۵/۵۴**

آغاز: الاولین و الإخرین محمد بن عبد الله خاتم النبیین و درود نامعدود بر آل اطهار و اهل بیت اخیار او

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۴۴۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۹۵۶]

۲۳۶. **یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۷۷۰**

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛ دارای سرلوح، مجدول؛ اهدایی: وزیری؛ ۳۷۳گ، ۲۱ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۴-۱۴۲۱]

۲۳۷. **یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۴۰۰**

آغاز: خود از یکطرف خانه آواز میشنود که کسی میگوید؛ **انجام:** و همه را حسن و نیك داند و در عمل کردن

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۸۷گ، ۱۶ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۵ - ۱۶۴۰]

۲۳۸. **یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۸۸۸**

آغاز: عمل چند ضبط کرد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «الراجی عبد الصمد»، «علی»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۹۷گ، ۱۹ سطر (۱۴×۲۲)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۴ - ۱۴۶۳]

۲۳۹. **یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۶۹۶**

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: سید مهدی جلیلی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۳۰۴گ، مختلف السطر (۲۱×۲۳)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۵ - ۱۷۵۲]

● عین الحیات (مختصر) / اخلاق / فارسی

ʻayn-ol hayāt (mx.)

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷ - ۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

خطبه فارسی کتاب برابر است با آغاز «جلاء العیون». در ابتدا بحثی راجع به امامت در چند تنویر دارد، سپس مطالبی اخلاقی و مواعظ است با عناوین چون مقصد، قاعده، لمعه، ثمره و ... که این عناوین با «عین الحیات» سازگار است. علامه مجلسی تلخیصی از «عین الحیات» دارد موسوم به مشکاة الانوار.

[کتابشناسی مجلسی ص۲۸۸]

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۳۰

آغاز: ستایش بی مثال و انباز سزاوار خداوند بی نیاز است که تذکر مصایب واستماع نوایب سربازان مسالك قرب و وصل و جان فشانان معارك؛ **انجام:** زن قصه خود را باز گفت دیرانی گفت که دیگر نفس من راضی نمی‌شود که تو در این دیر باشی بیرون رو وبیست درهم برای خرجی به او داده ودرشب

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱۹۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۳×۳۶سم [ف مخ: ۱ - ۱۴۱]

● **عين الحيات** / دعا / فارسی

'ayn-ol hayāt

قزوینی، محمد مهدی بن علی اصغر، - ۱۱۲۹ قمری

qazvīnī, mohammad mahdī ebn-e 'alī asqar (- 1717)

تاریخ تألیف: ۱۱۱۹ق

در دعاهایی که مختص به وقتی از اوقات نیست و در هر حال می‌توان آنها را خواند، با ترجمه دعاها بین سطرها و توضیح و شرح در حاشیه، مشتمل بر یک «مقدمه» و سه «باب»: مقدمه: در اموری که نقل آنها انسب می‌نماید؛ باب ۱. ادعیه منقوله از مصباح کفعمی؛ ۲. ادعیه منقوله از غیر از مصباح کفعمی؛ ۳. مناجات‌های مأثوره.

آغاز: بهترین کلامی که وسیله استجابت دعوات تواند بود و خوش ترین مرامی که باستدعاء آن ادراک معلولات تواند نمود.

انجام: كما فعلت بالصالحين من صفوتك و الابرار من خاصتك برحمتك يا ارحم الراحمين.

[الذریعة ۳۷۰/۱۵؛ دنا ۷۰۷/۷ (۱۲ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۶۷۳/۷]

شرح و حواشی:

۱- دلیل الدعاة فی شرح عين الحياة؛ قزوینی، محمد مهدی بن علی اصغر (-۱۱۲۹)

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با زیرنویس فارسی؛ مهر: کتابخانه فضل الله نوری (مربع)؛ جلد: تیماج، ۱۵۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۲۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۷۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** الابرار من خاصتك يا ارحم الراحمين، از جمله دوستان خالص تو ای رحم کننده تر رحم کنندگان

خط: نستعلیق، کا: محمد صالح، تا: جمعه ۲۸ ذیقعده ۱۱۱۸ق؛ ترجمه دعاها بین سطرها، محشی از مؤلف، مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۰ - ۳۵۹]

۳. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۸۲/۱ع

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۹ق؛ آیتها و ترجمه‌های فارسی میان سطرها، مجدول؛ جلد: چرمی، ۱۸ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [رشت و همدان: ف: - ۱۲۱۲]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۸۰

خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۶ شعبان ۱۱۲۰ق؛ مصحح، محشی؛ تاریخ وقف: غره محرم ۱۲۷۶؛ جلد: تیماج، ۱۶۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۱۵۷]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۳۲

آغاز: در هر رکعت فاتحه یکبار و قل هو الله احد یازده بار و بعد از آن این دعا را بخواند و در وقت خواب در زیر سر خود گذارد؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن محمد باقر، تا: پنج‌شنبه ۷ صفر ۱۱۲۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با نشان «منه سلمه الله»؛ جلد: تیماج، ۳۷۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۲۰]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۵۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالعلی بن محمد امین طبسی، تا: رمضان ۱۱۲۹ق، جا: مکه مکرمه؛ جلد: تیماج، ۱۰۸گ (۶پ-۱۱۳پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۲۰]

۷. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۴۵۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: سلخ محرم ۱۱۳۰ق؛ مجدول، محشی؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۴۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۱۴]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۴۹۷

خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابن مراد علی، تا: ۵ ربیع الثانی ۱۱۳۰ق؛ جلد: تیماج، ۱۸۷گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۲۹۱]

۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۹۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** السعداء و الانبياء و الشهداء ... باقی هیجده مناجات همان مناجات خمس عشر حضرت سید السجاد است، در جای دیگر مرقوم شده بود، از این روی ضرری نبود و ترک کردیم.

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۳۶گ (۵ر-۲۴۰پ) [ف: ۳ - ۲۳۱]

۱۰. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۷۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق و دعاها نسخ معرب، بی‌کا، تا: ۱۴ محرم ۱۲۴۱ق؛ جلد: تیماج، ۱۷۰گ، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۵۳]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۸۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی به امضاء «منه ره»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۳۸ - ۵۱۴]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** همچنین تقدم ذکری.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج [الفبائی: ۴۱۴]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و همچنین تقدم ذکری.

باب اول در ادعیه منقوله از مصباح کفعمی رحمة الله و مشتمل است بر مقدمه و یک مقصد، باب دوم در ادعیه منقوله از غیر مصباح کفعمی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ناقص است؛ واقف: حلیمه خانم؛ ۱۶۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۶ - ۲۶۹]

● **عين الحياة** / شرح حديث، اخلاق / فارسی

'ayn-ol hayāt

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

ظاهراً منتخبی از عين الحياة علامه محمد باقر مجلسی در مواعظ و نصايح، علامات خروج دجال، وصف بهشت، ثواب صلوات، دعا و ... می‌باشد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۵۷۷

آغاز: از حضرت صادق (ع) منقول است که حضرت عیسی بر سر قبر حضرت یحیی امد و دعا کرد که خداوند او را زنده کند؛ **انجام:** حضرت فرمود که خدا میان من و او حجابی مقرر ساخت که دیده او بر من نیفتاد

خط: نستعلیق تحریری، کا: حسینعلی بن حسنعلی، تا: ۶ صفر ۱۲۹۳ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: میشن، ۴۸گ، ۲۰ و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۱۲]

● **عين الحياة** / -

'ayn-ol hayāt

میرزا بابا شیرازی، ابوالقاسم بن عبدالنبی، ۱۲۱۲؟ - ۱۲۸۶ قمری

mīrzā bābā šīrāzī, ab-ol-qāsem ebn-e 'abd-on-nabī (1798 - 1870)

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۷۹۹/۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: بغلی [رشت و همدان: ف: – ۱۴۵۱]

● **عين الحيات** / کلام و اعتقادات / فارسی

'ayn-ol hayāt

نسخه‌ای است در احوال انسان بعد از مرگ و اعمال قبر و برزخ و هنگامه محشر با استفاده از احادیث و روایات، مشتمل بر دوازده عین با عناوین «مترجم گوید». نام مؤلف از مطاوی مطالب مشخص نشد، اما در صفحه اول چنین آمده: «قربة الی الله در شرح احادیث مرتب و بروضات کتاب مفتاح الجنان ...». عناوین «عین»ها چنین است: ۱. در تقدیم کلماتی چند از مواعظ؛ ۲. در آنچه از شدت سکرات موت و از اعمال قبر و احوال عالم برزخ تا هنگامه روز حشر؛ ۳. ذکر اعمالی که باعث اتانی و سهولت فیض روح و شداید قبر می‌شود؛ ۴. در محلی از وقایع و فتنه‌ها که پیش از نفخه و حشر خلایق در این عالم خواهد شد؛ ۵. ذکر اول عقبات و قیامت و خروج خلایق در این مجرای پر وحشت و ملامت و غایت از عقبه پر حسرت و ملالت؛ ۶. در اجرای احوال عقبه اول و دوم و سیم و جمع کردن مردم از اطراف عالم به محشر و حال تباه و اخلال گنهکاران روسیاه در آن دشت پر شور و شرر؛ ۷. ذکر اعمال که توفیق آن در این ایام فرصت موجب ایمان از آن شرع اکبر و نجات مقامات از عقبات و محاسبه محشر می‌گردد و جمعی بی حساب به بهشت خواهند رفت؛ ۸. تفصیل سرادقات حساب و سؤالات ده‌گانه با حضرات؛ ۹. در خلاصی احوال پر ملال و بریدن نام‌های اعمال و سؤالات در هر یک از موافق و پانزده‌گانه اصحاب یمین و شمال؛ ۱۰. تاب و تفصیل در عقبات صبعات و حساب، موافق هفتادگانه آن محل خطرناک و مهول و پردهشت؛ ۱۱. اعمال صالحه که تقدیم آنها در این اوقات فارغه مهلت اعانت بر خلاصی از احوال این عقبات سراسر عقوبات می‌ماند؛ ۱۲. از آنچه جاری شود جز بیان قلم شکسته رقم از شمه از طیب اهل نعیم و نفخه از عقوبات اهل حجیم [کذا].

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۹۷

آغاز: به تفصیل موافق و عقباست قیامت پرداخت و این رساله را نیز قربة الی الله تعالی در شرح احادیث مرتب و بروضات کتابت مفتاح الجنان ملحق؛ **انجام:** به روایت دیگر این زیادتی است که در ملک موکل و مسابقه نمایند و در تبلیغ سلام او به روح من.

خط: تحریری نازیبا، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۶۷گ، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۱ – ۲۵۸]

● **عين الحيات** / کلام و اعتقادات / فارسی

'ayn-ol hayāt

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۵۳۲ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **عين حيات در بيان آداب حق معرفت معبود** / عرفان و تصوف / فارسی

'ayn-e hayāt dar bayān-e ādāb-e haq-e ma'refat-e ma'būd

عماد عبدالله، ق۱۱ قمری

'emād 'abd-ol-lāh (- 17c)

یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه:۶۰/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۰۸۵ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ – ۴۴۶]

● **عين الحياة ناصری** / طبیعیات / فارسی

'ayn-ol hayāt-e nāserī

طبیب، سید حسین، ق۱۴ قمری

tabīb, seyyed hoseyn (- 20c)

رساله‌ای است در بیان استخراج آب از اعماق زمین و احیای اراضی موات، از سید حسین طبیب حافظ الصحة که در روزگار ناصر الدین شاه قاجار نگاشته تا به دولت عرضه کند شامل یک «مقدمه» و سه «مطلب».
آغاز: الحمدلله الذی نور مصابیح القلوب بانوار حکمته ...
[فهرستواره منزوی ۳۸۷۹/۵]

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۸۲/۲
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ – ۱۵۹]

● عین الخواص / طب / فارسی

'ayn-ol xavās

دیلمی، ابونصر بن رستم

deylamī, abū-nasr ebn-e rostam

در پنج «باب» یا فصل: ۱. خاصیت طبایع انسان؛ ۲. خاصیت سباع و وحوش و طیور؛ ۳. خاصیت نباتات و اشجار؛ ۴. مأکولات و حبوبات و غیرها؛ ۵. جواهر و زر و سیم و سنگ و غیره.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۶۷/۳
آغاز: این نسخه عین الخواص است که ابونصر اسفراینی ... تألیف کرده بود به تازی و در تاریخ سنه ست و عشرین و ستمائة خداوند ملک اعظم؛ **انجام:** نوع دیگر اگر زنگار در رصاص مالند رنگ زنگار گیرد که فرق نتوان کرد و مجربست و آزموده است
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۶گ (۶۹ر–۷۴پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ – ۳۷۲]

● عین الدموع / تاریخ معصومین / فارسی

'ayn-od domū'

حسینی واعظ، محمد صادق بن محمد باقر، ق۱۳ قمری

hoseynī vā'ez, mohammad sādeq ebn-e mohammad bāqer (- 19c)

اهداء به: فتحعلی شاه
تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۹ ذیحجه ۱۲۱۵ق
حالات پیامبر اکرم و ائمه معصومین علیهم السلام را برای فتح‌علی شاه قاجار و نواب محمد حسین خان ساخته است. او این کتاب را در برابر جلاء العیون نوشته و اشعاری بر آن افزوده است. نام کتاب و شاه و مؤلف و فهرست در مقدمه هست، در یک «مقدمه» و ۱۵ «باب» و یک «خاتمه» دارد.
آغاز: سپاس بیرون از حد وهم و ستایش افزون از عد فهم سزاوار حی لا یموتی است که ساکنان ملک و ملکوت را
انجام: و از دار فنا بدار بقا برده باشد و با آن عالیشانان محشور فرماید، بحق محمد و آله الطاهرین ...
[دنا ۷۰۸/۷؛ الذریعه ۳۷۱/۱۵؛ فهرستواره منزوی ۱۷۲۱/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۲۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۶۰گ، ۱۸ سطر(۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۳۷ – ۲۹۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۷۸۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، کا: علی اکبر بن حاجی ایوب شیروانی، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۴۰۶ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۱۳]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۴۷
همان نسخه بالا [مؤید: ۳ – ۲۰۸]

۳. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۳۴۴
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ احتمالاً به خامه مؤلف؛ افتادگی: انجام [اوراق عتیق: ۱ – ۲۴۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۸۰
آغاز: ... حسین بن علی بگروه مؤمنان و مسلمانان و شیعیان. اما بعد بدرستیکه هانی و سعید با کتب شما قدوم کردند بر من و آخر همه رسل بودند؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: محمد رفیع بن محمد تقی اصفهانی، تا: ۱۲۱۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۹۲ص، ۲۴ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۴۷/۱ – ۱۰۱]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۴۳۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۱۶ق؛ محشی با نشان «منه سلمه الله»؛ جلد: تیماج، ۲۶۵گ، ۲۷ سطر (۱۵×۲۱)، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۵ – ۳۴۱]

۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۵
خط: نستعلیق، کا: محمد رفیع بن ملامحمد تقی مشهور به آقائی، تا: دوشنبه ۶ ذیقعده ۱۲۲۰ق؛ محشی با نشان «منه سلمه الله»؛ ۳۲۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱ – ۲۷۷]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ مهر: «المتوکل علی الله عبده محمد قاسم» (بیضی)، «یا امام رضا»؛ تملک: حاج علی بابا فراش خلوت پادشاهی به تاریخ محرم ۱۲۵۵ با مهر «علی بابا» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۳۴۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ – ۴۱]

● عین الرسائل / -

'ayn-or rasā'el

رئیس العلماء، جلال الدین بن محمد طاهر

ra'īs-ol-'olamā', jalāl-od-dīn ebn-e mohammad tāher

شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۱۶۵
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ – ۲۱۵]

● عین الرمل (ترجمه) / رمل / فارسی

'ayn-or raml (t.)

در مقدمه این رساله آمده که «اصل عربی این رساله عین الرمل نام دارد و از کتب مغربی است که حکماء مغرب وضع کرده‌اند» و مترجم برای سهولت مبتدی و منتهی آن را به فارسی شرح کرده است. مترجم در آغاز کتاب را در چهار «باب» ترتیب داده و پس از پایان چهار باب عنوان‌های دیگری چون فصل و شرح و باب آغاز می‌کند: پس از چهار باب اول و چند فصل دوازده خانه رمل را شرح کرده و هر یک را با عنوان «شرح خانه ...» آغاز می‌کند و پس از آن شانزده باب دیگر در بین مسائل مختلفه رمل عنوان دارد. چهار باب اصلی کتاب: ۱. وضع ابدح و شرح آن؛ ۲. شرح نقطه و کیفیت آن؛ ۳. عوارض و کیفیت آن؛ ۴. حکم کردن بر احوال طالع و توابع آن. شیوه فارسی این کتاب کهنه است و چنین پیداست که در حدود قرن ۸ نوشته شده است. اینک نمونه‌ای نقل می‌شود: «فصل بدان ارشدک الله که احکام خانهای طالع بعضی مفرد است و بعضی مرتب و اگر رمال این نداند بعد از گشودن ضمیر از سؤال سائل عاجز باشد و هر چه گوید عقل آن را قبول نکند بدان سبب که نه از علم باشد و ما این را به سبیل کلیات بیان کنیم تا مبتدی و منتهی هر دو را فایده باشد و شرح هر یک را باز نماییم».

آغاز: بسمله. و به نستعین، شکر و سپاس موجودی را که سپهر ماه چهره گشاده قلم قدرت است مشتمل بر چهار باب مسمی به عین الرمل از کتب مغربی که حکماء مغرب در این فن وضع کرده اند و حقایق و دقایق به طریق علم و حساب و نقطه و بلاغتی که عقل آن را قبول کند و انموده اند و چون این کتاب عربی بود این فقیر آن را به فارسی شرح کرد

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۳۰/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** حکم باید کردند که نموده شد و الله اعلم بالصواب.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ – ۲۹]

۲. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۱۲۰/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** در این تصر ف کند و بال جان او گردد و ارواح اولیا و انبیا ازو ناخشنود بود امید بکرم باری تعالی چنان است که از جاهل نگاه دارد و از اهل حق دریغ ندارد.تمت
خط: نستعلیق، کا: محمدباقر بن مسعود حسینی (ساکن فریه علوی از کاشان)، تا: ۱۲۶۵ق، جا: کاشان مدرسه سلطانیه؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۱۶۱گ (۱۷ر–۱۷۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف مخ]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۲۹/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** یعنی چون شکل مریخ در یکی از این خانها بیابد مرده است و اگر ازین شکلها بود دلیل بیماری و دست تنگی بود ... و صلی الله علی خیر خلقه ... الطیبین الطاهرین.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ۵۴ص (۶۶–۱۱۹)، اندازه: ۱۶/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ – ۴۷۶]

● عین السعادة عن حسن الارادة / کلام و اعتقادات / عربی

'ayn-us sa'āda 'an ḥusn-il irāda

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۹۴/۱
آغاز: عن السعادة افردت هذا الکلام و ان کان معناه قد تکبر فی کثیر من المواضع؛ **انجام:** تهتد الی سواء السبیل و حسبنا الله و نعم الوکیل تم الجرء السادس من کتاب کشف الاسرار و هتک الاستار و هو آخر کتاب الحمدلله ... و صحبه اجمعین.
این رساله ذیل تفسیر صفدی و در موضوع حسن اراده خداوند در خلقت کائنات است؛ خط: نسخ عالی، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۲۲۷]

● عین الصنعة و عون الصناعة / کیمیا / عربی

'ayn-uṣ ṣan'a wa 'awn-uṣ ṣinā'a

صالحی خوارزمی، محمد بن عبدالملک، ق۵ قمری

sālehī xārazmī, mohammad ebn-e 'abd-ol-malek (-11c)

تاریخ تألیف: ۴۲۶ق

رساله‌ای است مختصر در علم کیمیا بنابر آنچه مؤلف خود تجربه نموده است. در هفت «باب»: ۱. اسامی دواها و شماره آنها و آگاه کردن بر روح و جسد آنها؛ ۲. طبایع ادویه و آنچه مختص به هر یک از آنهاست؛ ۳. پاکیزه کردن دواها و مقدار آنها و تجزیه کردن و تدبیر آنها؛ ۴. منفرد کردن دواهائی که از برای عمل قمری است از دواهایی که از برای عمل شمسی است؛ ۵. ذکر اسباب و شرح آنچه محتاج است دواها به آن از حرف‌ها؛ ۶. بدل کردن بعضی دواها به بعضی به جهت کمی وجود ادویه در زمینی غیر زمینی؛ ۷. ترکیب دواها.

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۴۷
آغاز: بدرستی که سزاوارتر از چیزی که ابتدا کند به او بیان و افضل چیزی که زینت یابد به او انسان و سزاوار تر چیزی که کنجکاوی کند به او طالب
نسخه اصل: کتابخانه حجت اندواری – آمل؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ به نقل از نسخه‌ای به خط محمد بن ابی الفتح بن ابی منصور بن محمد کاشی به سال ۶۸۲ در موصل؛

۴۶ص [عکسی ف: ۷ - ۲۴۳]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۷۰-ف
نسخه اصل: از روی نسخه چاپی مقبول احمد؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۰۴]

● عین العارف = عین المعارف فی اصول العقائد / شعر / فارسی

'ayn-ol 'āref = 'ayn-ol ma'āref fī osūl-el 'aqā'ed

کاهل، رضا، قرن ۱۳ قمری

kāhel, rezā (19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۶۴ق
این مثنوی حاوی مباحث عرفانی و به تقلید از مثنوی مولانا جلال الدین رومی است؛ با یک قصیده به قافیه دال است که پس از وصف بهار و وضع آسمان به پاره‌ای از مسائل عرفانی می‌پردازد.
آغاز: مثنوی: بشنو از نائی نوا مشنو زنی ×× گر که خواهی آگهی ز اسرار حی / بشنو از نایی نوای اصل و وصل ×× مشنو از نی قصه‌های هجر و فصل

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۹۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** مثنوی: خوان تو تاریخش ز بعد خاتمه ×× هان علیکم بالصلوة الدائمة (۱۲۶۴) / چیست کاهل آن صلوة جان فزا ×× نقد دل مصروف سودای خدا
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ سپس قصیده بهاریه اوست در ستایش امامان با قافیه دال قصیده و یک قصیده دیگر با قافیه راء (ص ۱۴۰-۱۵۶)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۷۸گ، ۱۲ سطر (۱۲/۵×۷)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۵۴۵]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۱۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** چه گاهی که از یک سخن گفتنش بس ×× بهر لمحه دردش دو چندان براید
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۷۴گ، ۱۴ سطر (۱۲×۷)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۵ - ۴۴۰]

● عین العبرة فی غبن العترة / کلام و اعتقادات / عربی

'ayn-ul 'ibra fī ġabn-il 'itra

ابن طاوس، احمد بن موسی، - ۶۷۳ ؟ قمری

ebn-e tāvūs, ahmad ebn-e mūsā (- 1275)

مؤلف آیاتی که در شأن ائمه علیهم السلام وارد شده و در مقابل آنها آیاتی که در مثالب اعداء آنها آمده را در این مجموعه گردآورده است. این کتاب برای فضیلت سادات است بر دیگران و بیشتر روایت‌ها گرفته شده از تفسیر ثعلبی «الکشف و البیان» و «تفسیر وسیط» واحدی می‌باشد.
آغاز: بسمله. قال عبدالله بن اسمعیل الکاتب سامحه الله الحمدلله و اشهدان لا اله الا هو شهادة مخلص لجنابه ...
انجام: بوصال زین الانجاء و بالله التوفیق و العصمة و هو حسبنا و نعم الوکیل و صلی الله علی محمد و آله اجمعین ...
چاپ: نجف، مطبعة الحیدریة، ۸۰ص، ۱۹۵۰م.
[الذریعة ۳۷۱/۱۵ و ۳۷۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۲۶/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۸گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۲۳۹]
۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۹۰/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: بهاء الدین علی بن یونس حسینی غروی تفرشی، تا: غره صفر ۱۰۲۶ق، جا: نجف اشرف؛ در برگ اول نام کتاب و مؤلف به نقل از خط شهید آمده، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج، ۲۳گ (۱۲۰ر-۱۴۲ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۲۲]
۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۰۰۲/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** قد سقطتا حتی قتل الله تعالی بیدامیر المؤمنین صلوات الله علیه ثم عداوة الولید ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: حاج غلامحسین صالح زاده؛ ۳۲ص (۱-۳۲)، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۸۱۷]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۴۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد حسن شترودی تبریزی، تا: ۱۰ جمادی الثانی ۱۳۳۷ق؛ جلد: مقوا، ۲۸گ (۱پ-۲۸ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۳۱ - ۷۴]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۹۲۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسین اهری، تا: ۱۳۳۷ق؛ ۱۵گ (۱۳ر-۲۸پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳۵ - ۳۲۹]
۶. قم؛ مفتی الشیعه؛ شماره نسخه:۵۸/۲
خط: نسخ، کا: سید ابوالقاسم (محرر) موسوی نجفی اصفهانی، تا: ۱۳۴۳ق؛ ۲۷گ (۱۴۹پ-۱۷۵ر)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: - ۶۰]

● عین العلاج / طب / فارسی

'ayn-ol 'elāj

تهرانی، محمود بن محمد، ق۱۳ قمری

tehrānī, mahmūd ebn-e mohammad (- 19c)

اهدا به: محمد شاه قاجار
تاریخ تألیف: ۱۲۶۰ق
در یک «فاتحه» و هفده «مقاله» هر یک چند باب در بیماری‌های

سر تا مراره و طحال سپس یک خاتمه است.
آغاز: سبحانک اللهم و بحمدک توحدت فی ذاتک ...
[فهرستواره منزوی ۳۵۹۷/۵]

تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۵۵/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** فصل پنجم در بیان نفخه طحال است و سبب او برودت مزاج طحال و کثرت سوداست علامت او تمدد پهلوی چپ که موضع طحال است با ورم
تا اندکی از فصل ۵ باب ۲ مقاله ۷ است و ننوشته مانده؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۷۰ص (۱–۱۷۰)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [نشریه: ۳ – ۳۴۱]

● **عین العلم و زین الحلم** / اخلاق / عربی
ʻayn-ul ʻilm wa zayn-ul ḥilm
بلخی، محمد بن عثمان، – ۸۳۰ قمری
balxī, mohammad ebn-e ʻosmān (- 1427)
وابسته به: احیاء علوم الدین = احیاء العلوم؛ غزالی، محمد بن محمد (۴۵۰–۵۰۵)
شامل یک «مقدمه» در علم و بیست «باب» و یک «خاتمه»: ۱. الورد؛ ۲. الانفاق و القناعة؛ ۳. الصوم و کسر الشهوة؛ ۴. السفر و الحج و الغزو؛ ۵. التزویج و التخلی للعبادة؛ ۶. الکسب و الورع؛ ۷. الاتباع فی المعیشة؛ ۸. الصحبة؛ ۹. الصمت و آفات اللسان؛ ۱۰. الاناة و الحلم و العفو و النصیحة؛ ۱۱. العزلة و الخمولة؛ ۱۲. التواضع و ذکر المنة؛ ۱۳. اخلاص النبة و الصدق؛ ۱۴. التفویض و قصر الامل؛ ۱۵. نفی الخواطر و الریاضة؛ ۱۶. التوبة و المرابطة و التقوی؛ ۱۷. الصبر و الرضا و الشکر؛ ۱۸. الخوف و الرجاء؛ ۱۹. الفقر و الزهد؛ ۲۰. التوحید و التوکل و الیقین؛ خاتمه– در محبت و سلوک. در کشف الظنون (۱۱۸۲/۲) می‌گوید که مؤلف یکی از فضلای هند می‌باشد، چنانچه ابن حجر در مقدمه‌اش می‌گوید و بعضی عقیده دارند که از علمای بلخ می‌باشد و گروهی معتقدند که مؤلف محمد بن عثمان بن عمر بلخی حنفی است مصنف «الوافی فی علم النحو». چند شرح فارسی از این کتاب در دست است (مشترک پاکستان ۲۳۹۱/۱–۲۳۹۲؛ نسخه‌های منزوی ۱۲۳۹/۲و ۱۵۷۴).
آغاز: یا رب یا رباه باسمک أبتدء و بک أقتدی و بنور قدسک أهتدی، الله الله الأم تمد إلی زهرة الحیوة الدنیا عینیک ... و اسمه المطابق للمسمی عین العلم و اساسه الکتاب و السنة و شیم الصحابة ... خطر ببالی تصفح تلک العلوم و اسرارها و تتبع سیر الرجال و آثارها ... و بالغت فی جمعها و تهذیبها و استقصیت فی ضبطها و ترتیبها و اتحفت به الفرع العلی من الاصل العلوی و الغصن السنی من الشجر الحسینی ارفع السرا عماداً و هو من بنی عدیان و سمی جده خلیل الرحمان رکن الدین ... فحصل بحسن لطف رحمانی ... کتاب حجمه عندی صغیر ... و باعلی ظنی عزیز یعنی عماعداه ... و اساسه الکتاب و السن و شیم الصحابه معری عما حدث من وضع غیر مشروع المقدمه فی العلم ... العلم علمان علم المکاشفه
انجام: و نعوذ بک من علم لاینفع و قلب لاتخشع و نفس لاتشبع و دعاء لاتسمع و آخر دعوانا ان الحمدلله رب العالمین ... یا ارحم الراحمین
چاپ: قازان، ۱۲۸ص، ۱۸۵۶م؛ استانه، چاپ سنگی، با شرح از ملا علی قاری
[دنا ۷۰۹/۷ – ۷۱۰ (۱۳ نسخه)؛ ایضاح المکنون ۱۳۲/۴ و ج۲–۱۴۱؛ با عنوان: عین العلم وزبدة الفهم؛ کشف الظنون ۱۱۸۲/۲؛ معجم المؤلفین ۲۸۴/۱۰؛ معجم المطبوعات العربیة ۵۸۶/۱؛ فهرست کتب العربیه دارالکتب قاهره سال ۱۹۲۴ج ۱ تصوف و اخلاق دینی: ۳۲۴ و ۳۳۳]
شرح و حواشی:
۱– فهم المعلوم فی شرح عین العلم و زین الحلم = شرح عین العلم و زین الحلم؛ قاری هروی، علی بن سلطان محمد (–۱۰۱۴)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۷۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یصیر من ملوک الدین و قد انتهی الکتاب متحلی المقطع بالدعا ... و آخر دعوانا انالحمد لله رب العالمین و السلام علی عباد الله الصالحین و الصلو علی رسوله ... و علی اتقیأ امته اجمعین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ بر پشت برگ اول که رونویسی آن در زندگی مؤلف انجام شده چنین آمده: «کتاب عین العلم فی بیان العبادات و العادات و المهلکات والمنجیات تصنیف الشیخ العالم العامل الفاضل ... محمد بن عثمان بن عمر النسفی و هو مصنف الوافی اصلح الله حاله و انجح آماله»؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۲ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴سم [ف: ۱۰ – ۲۱۲۲]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۹۶۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ملا جان محمد، تا: ۹۵۱ق؛ مجدول؛ تملک: گل محمد؛ اهدایی: رهبری، مهر۱۳۸۶؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۲۲گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۱۰۰]
مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۵۷
همان نسخه بالا [مؤید: ۱ – ۳۰۱]
۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۸۰–۳۸/۱۰۰
آغاز: قاله و قال الجنید لایضر نقصان الوجد مع فضل العلم او فضله اتم من الوجد الابنیة الاسرار ... الباب العاشر فی الاناءة و العجلة ... الاناءة بفتحات و هو اسم لضد العجلة؛ **انجام:** کما حکی انه قیل لصاحب المنازل انزل السجع فقال رجعت عما سجعت و آخر دعوانا بتوفیق مولانا ان الحمدلله رب العالمین ... و علی لقاء الله من اهل بیته و صحابته و اتباعهم و اشیاعهم اجمعین الی یوم الدین آمین یارب العالمین.
از باب دهم تا باب بیستم (آخر کتاب)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا:

قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۹۵۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۴۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۰۳۱ق؛ محشی از: احیاء العلوم، شرح هدایة، کفایه مستعتبی، عماد الدین، تفسیر سوره یوسف غزالی، شرح شهابیه، مختصر کفایه، شرح ثمار الاخبار شرح مناقب، شرح قدوری، کفایه، شرح مشکات فی کتاب الصلوات، منیه المصلی، ترجمه عوارف شرح مناقب، کشف الفواید، محیط، شرح ترمدی کنز العباد، شرح رحیق، تفسیر، طیبی فی شرح مشکاة انیس الواعظین، نهایه، تذکرة الواعظین، بیضاوی سلک سلوک، ش، ک، و جز آنها؛ مهر: «نادعلیا مظهر العجایب. تجده عونا لک فی النوائب کل هم و غم سینجلی بولایتک یا علی یا علی یا علی» (بیضی)؛ واقف: عبدالرحیم؛ جلد: مقوایی، ۴۱۴ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۱۰ - ۱۶۹]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۸۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن ملا محمد عبدالله الصالح سمغانی، تا: شنبه ۱۸ ربیع الاول ۱۰۸۸ق؛ جلد: تیماج، ۱۴۲گ، ۱۳ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۷۹]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۸۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالرزاق ولد خواجه بهاءالدین فواسه حاجی عمر، تا: ۱۹ صفر ۱۰۹۵ق؛ مصحح، محشی؛ ۷۹گ (۱۰-۸۸)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۲۹ - ۲۹۷]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۲۳۵

آغاز و انجام: برابر

تذکر: در فهرست ناشناس مانده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی، ۱۵۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۲۳]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۸۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی که محمد صادق نقشبندی نگاشته و در سال ۱۱۲۷ از آن فارغ شده؛ جلد: روغنی مذهب، ۱۱۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۲۲]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۲۳۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و المحبة اعظم المقامات و اهم المهمات

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر۱۳۸۶؛ ۱۷۲گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۱۰۱]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۲۹۹

آغاز: فالزم حین ... بانکشاف الغیب بعد عزوفه عن الدنیا؛ **انجام:** برابر و ترتیب ابواب به هم ریخته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، بهمن۱۳۸۳؛ جلد: تیماج، ۱۴۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۷×۱۵سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۱۰۱]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۹۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یصیر من ملوک الدین ... رجب المرجب سنه ۱۲۰۲ق تمت.

خط: نسخ، کا: عبدالغفار اوکلی، تا: ۱۲۰۲ق [الفبائی: - ۴۱۴]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۶ رجب ۱۲۳۹ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۰گ، ۹ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۲۲۵]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و علی اتقیاء امته اجمعین.

خط:نسخ،کا: حاجی احمد بن ملا محمود، تا: ربیع الثانی ۱۲۶۵ق؛ ۱۵۷گ، ۷ و ۹ و ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۱۷سم [ف: ۶ - ۴۴۸]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۷۱۵

آغاز و انجام: برابر

تذکر: در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نسخ، کا: محمدگل ولد آخوند ملا عبیدالله سرجامی، تا: ربیع الثانی ۱۲۹۶ق؛ محشی؛ ۲۷۳گ، ۶ سطر (۱۰×۱۳/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف:۵۱-۱۱۶]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۹۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج [رایانه]

۱۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۳-۱/۱۶۳

آغاز: مع انی سکیت نادی البیان و سکیت حلبة الرهان و الحفت به الفرع العلی ... المقدمة فی العلم بسم الله الرحمن الرحیم العلم علمان علم المکاشفة و هو نور؛ **انجام:** الخاتمة فی المحبة و السلوک ... کاستکراه المریض المطعم و الصبی المنکح و العلم به تعالی.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۶۳گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۵ - ۲۹۵۷]

۱۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** حتی یکون الله و رسوله أحب الیه مما سواهما و المحبة أعظم المقامات و أهم المهمات ...

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با صورت معامله در ۲۸ ربیع الثانی ۱۲۵۹؛ جلد: پوست سیاه، ۱۷۳گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۱ - ۵۴]

● عین الغموم / شعر، تاریخ معصومین / فارسی

‘ayn-ol qomūm

مطلع مازندرانی، ق۱۳ قمری

matla‘-e māzandarānī (- 19c)

منظومه‌ای که پس از ستایش خداوند و پیامبر در آن میرزا

اسماعیل خان را ستوده و سپس از آنچه که در سال ۶۰ هجری در کربلا گذشته است یاد کرده است. نزدیک به سه هزار بیت است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۶۲

آغاز: بسمله. در ستایش حضرت باری. بنام فروزنده شید و ماه ×× نگارنده هر سپید و سیاه / خداوند دارنده هفت فرش ×× فرازنده آسمانها و عرش؛ **انجام:** شبر قطب گردون جاه و جلال ×× شبر محور آسمان جلال

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۸۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱/۸سم [ف: ۳ – ۵۶۳]

● **عین الفردوس** / فلسفه / عربی

'ayn-ul firdaws

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۴۲/۴

در حکمت؛ خط: نسخ خوش، کا: محمد مؤمن بن حاجی افضل خسروآبادی سبزواری، تا: ۱۷ ذیحجه ۱۰۸۴ق، جا: قزوین؛ قطع: جانمازی [میراث شهاب: س۹ش۲ – ۳۸]

● **عین الفرودس** / کلام و اعتقادات / عربی

'ayn-ul firdaws

مؤلف از فضلای امامیه است که شناخته نشد. مختصری است در اثبات مبداء و معرفت الله، یک «مقدمه» و سه «عین» و «خاتمه». در آخر نسخه به نام مذکور ضبط شده و در صدر نسخه نوشته شده: «عین فردوس لجنات النعیم»؛ شاید این عبارت ماده تاریخ تألیف باشد «۱۱۳۴». آغاز عناوین مطالب: مقدمة التعریف بالممیز الذاتی حد و العرضی رسم فمع جنس قریب تام و بدونه ناقص و الذاتی حقیقی و اعتباری فان للعقل ان یعتبر فی مفهوم البسیط اجزاء اعرف منه بوجه فی التعریف لضرورة التوصیف و لاشئی اعرف من النور؛ عین الوحدة کون لا یتحقق فیه غیره؛ عین قد وجب علی العاقل ان یعلم کنه حقایق اصول الممکنات؛ عین اذا کان النور الجاعل الحقیقی فی غایة صفاء قمراء الکمال؛ خاتمة لیعلم ان العاقل لا یمکن المجهول من غیر سلوک العقل.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۰۳

آغاز: الحمدلله الواحد الاحد فی غایة الکمال؛ **انجام:** علی غایة الغنی و نهایة الجمال

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۴ شوال ۱۱۸۴ق، جا: شیراز؛ محشی به حواشی مؤلف؛ واقف: نائینی؛ ۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ – ۲۰۸]

● **عین الفقه** / فقه / فارسی

'ayn-ol feqh

یعقوب بن صالح، ق۱۰ قمری

ya'qūb ebn-e sāleh (- 16c)

تاریخ تألیف: ۹۷۷ق

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۲۰

بی‌کا، تا: ۱۱۹۳ق [د.ث. مجلس]

● **عین الفوائد** / ادبیات / عربی

'ayn-ul fawā'id

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۷۶

آغاز: بسمله الحمدلله العظیم شانه العالی مکانه القدیم؛ **انجام:** صبا الی الشهوات اعقبته البلیات تم ... سنه تسع و عشرین و سبعمائه

خط: نسخ، کا: علی، تا: ۷۲۹ق [الفبائی: – ۴۱۴]

● **العین فی سقی المتبایعین = البیع** / فقه / عربی

al-'ayn fī saqy-il mutabāyi'īn = bay'

حسینی نائینی، محمد بن محمد باقر، ۱۰۸۰؟ – ۱۱۴۰؟ قمری

hoseynī nā'īnī, mohammad ebn-e mohammad bāqer (1670 - 1728)

تاریخ تألیف: نیمه شب ۲۸ ربیع الاول ۱۱۲۸ق؛ محل تألیف: جعفرآباد اصفهان

این رساله در توضیح مسأله‌ای است که شهید ثانی در شرح لمعه به اجمال بیان داشته است که هر گاه کسی درخت میوه‌داری را بدون میوه‌اش بفروشد فروشنده و خریدار چه باید بکنند؟ شامل دو «عین» و پنج «تنبیه».

آغاز: بسمله. الحمدلله جابر الضرار بجبایر الخیار و کاسر جور الشرار بعدل الخیار ... اما بعد فهذه مسئلة مهة اضطربت فیها کلمة الائمة و لایوجد لبنائها اساس مرصوص لعدم نص فیها علی الخصوص و اتفقت فیها اشارة خفیة و عبارة غیر جلیة للشهید الثانی ... فی الروضة البهیة و لم یتفق لاحد تحقیق المسئلة و تنقیحها و لاشرح العبارة و لا تصحیحها ... و وضعت الرسالة لهذه المقالة ... و سمیتها العین فی سقی المتبایعین

انجام: و هدانا الی الصدق المحقق بنور التوفیق

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۵۹/۴

آغاز و انجام: برابر؛ و قد فرغ من تسویده فی سواد اللیل ... مؤلفه ... بهاءالدین محمد الحسینی ... فی منتصف اللیلة الثانیة و العشرین من ربیع الاول اول ربیع السنة الثانیة و العشرین بعد مائة و الف ... فی دار هجرتی جعفرآباد من مزارع اصفهان حفظها الله و سایر بلاد الایمان من آفات الدوران و حوادث الزمان.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۲۸ق، جا: اصفهان جعغرآباد؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۴گ (۹۳پ–۱۰۶پ)، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۸– ۴۵۹]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۶۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ جلد: تیماج، ۲۴گ (۱۶۲–۱۸۵)، ۱۲ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳ – ۱۱۷۴]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۸۶۷گ

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ ۲۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۰ – ۳۵۴]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۸۲/۱

آغاز: غیره و قد علم بذلك أن حصر السببیة لضرر البائع فی نفسه كما فی الروضة و المسالك مستدرك ضائع؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: مختاری، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۷گ (۱ر–۷ر)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۹ – ۱۵۸]

● عین الفیوض / طب / فارسی

ʻayn-ul fuyūḍ

خلجی، احسن خواجگی بن مسعود

xalajī, ahsan xājagī ebn-e mas'ūd

دستورات طب و پزشکی است که مؤلف از سی و سه کتاب طبی هندگردآوری و در چهارده «باب» قرار داده است: باب ۱. معنی حیوانات رونده و پرنده؛ ۲. علاج چشم و رمل؛ ۳. علاج گوش و یختکی دهن و بوی دهان و بوی بغل، دارای هشت فصل؛ ۴. علاج گرفتن حمل و کیفیت آن؛ ۵. علاج اسقاط حمل و منع آن؛ ۶. علاج افزونی شیر عورت؛ ۷. علاج دراز و سخت کردن قضیب؛ ۸. علاج تنگ ساختن فرج عورت؛ ۹. علاج مردی که بسته باشد؛ ۱۰. معنی غذاهایی که باه بیفزاید و منی را زیاده گرداند؛ ۱۱. ادویه لذات مباشرت مرد و زن؛ ۱۲. در ساختن مفرحات و معجونات، در سه فصل؛ ۱۳. معرفت اوقات سعد و نحس و اختیارات حجامت و فصد و غسل کردن و جامه نو پوشیدن، در پنج فصل؛ ۱۴. خواص اشیاء متفرقه.

آغاز: الحمدلله علی نعمائه و الصلاة علی رسوله محمد خاتم الانبیاء و اولاده ائمه الطاهرین. اما بعد حضرت علامی فهامی احسن خواجکی ... که در علم ابدان و تصانیف حکیمان مهارتی تمام داشت ...

آغاز: الحمدلله علی نعمائه و الصلاة علی رسوله محمد خاتم الانبیاء و اولاده ائمه الطاهرین. اما بعد حضرت علامی فهامی احسن خواجکی ... که در علم ابدان و تصانیف حکیمان مهارتی تمام داشت ...

[دنا ۷۱/۷ (۲ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۳۵۹۷/۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۵۹۶/۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** با روغن زرده گاوی مرهم ساخته باندام مالد و نماز دیگر اندام بشوید گرو خارش برطرف شود.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ به شیوه چلیپایی؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ جلد: میشن، ۱۱ص (۲۹۵–۳۰۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۹ – ۲۹۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۹۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** سرکه گشنیز با نمک خورد آب رفتن دهن را باز دارد و معده را قوی کند هر که گشنیز را بکوبد و آب او را به دهن گرفته غرغره کند یختکی دهن را.

خط: نستعلیق، کا: عهدی، تا: جمادی الثانی۱۰۷۱ق؛ جلد: گالینگور، ۴۴گ (۱پ–۴۴پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۰ – ۲۰۵]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۵۲/۲-۵۹/۱۷۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۳۵گ (۱۰–۴۴)، ۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۵ – ۲۹۵۷]

● عین القضاة و زین الولاة / فقه / فارسی

ʻayn-ol qozāt va zayn-ol volāt

عبدالله بن محمد مؤمن

ʻabd-ol-lāh ebn-e mohammad mo'men

رساله مختصری است در بیان قضا و صفات قاضی در یک «مقدمه» و شش «محکمه»: مقدمه: در مشروعیت قضا و انواع قاضیان؛ محکمه ۱. تعریف قضا و صفت قاضی؛ ۲. آداب قضا؛ ۳. ذکر دعوی و جواب؛ ۴. قسم، در دو باب؛ ۵. تتمه مسائل قضا، در سه باب؛ ۶. بیان شهادت، در پنج تبصره.

آغاز: حمد و سپاس افزون و شکر بیقیاس از حد بیرون قائم بی چون و عالم بما کان و یکون را لایق و رواست که به میزان تبیین و کل شیء احصیناه فی امام مبین

انجام: و هر عقوبتی که شارع کمیت آنرا معین ساخته است آن را حد گویند و اگر کمیت را معین نساخته باشد آن را تعزیر نامند ولکن هذا ما اردناه و منتهی قصدنا.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۸۷/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: رحمت الله بن میرزا محمد سرکانی، تا: سلخ ربیع الثانی ۱۱۷۷ق؛ جلد: تیماج، ۱۶گ (۲۱۹ر–۲۳۴پ)، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ – ۳۲۲]

● عین القلم / -

ʻayn-ol qalam

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۸۱۶

بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

● **عین القواعد** = **منطق العین** / منطق / عربی

'ayn-ul qawā'id = manṭiq-ul 'ayn

کاتبی قزوینی، علی بن عمر، ۶۰۰ - ۶۷۵ قمری

kātebī qazvīnī, 'alī ebn-e 'omar (1204 - 1277)

اهدا به: شمس الدین محمد بن بهاءالدین محمد جوینی

تاریخ تألیف: ۲۳ محرم ۶۵۷ق

این کتاب که «منطق العین» نیز نامیده می‌شود بخش منطق از «حکمة العین» نجم الدین ابوالحسن علی بن عمر بن علی دبیران کاتبی قزوینی می‌باشد که به ترتیب شمسیه و مفصل تر از آن به رشته تحریر درآمده است. این اثر نیز همچون «شمسیه» مشتمل است بر «مقدمه» و سه «مقاله» و «خاتمه»: المقدمة: فی ماهیة المنطق و موضوعه؛ مقاله ۱. المفردات؛ ۲. القضایا؛ ۳. القیاس و اقسامه و احکامه؛ خاتمه در اجزاء علوم: موضوع و مبادی و سائل.

آغاز: بسمله. بعد حمد واهب الوجود المفیض للخیر و الوجود والصلوة علی محمد المخصوص بالنفس القدسیة المکلملة لسایر النفوس العشرة و علی آله الطیبین و اصحابه الطاهرین، فهذه رسالة فی المنطق حررتها بالتماس خاص اخوانی فی الدین ... و طلب الیقین علی سبیل الاختصار ...

انجام: لجواز ان یکون انتفاء المجموع یکون الکل کاذبا ولیکن هذا آخرما قصدنا ایراده هذه الاوراق و الحمد لله واهب العقل بلانهایة و الصلوة علی محمد و آله بغیر عدد.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۰/۱

آغاز و انجام: برابر؛ و قد فرع من تألیفه یوم الثالث و العشرین من المحرم المیمون لسنة سبع و خمسین و ستماة و من نسخه محمد بن ابی الطیب الخادم الجور بدی یوم الجمعة الحادی و العشرین من جمادی الاولی للسنة المذکورة ...

خط: نسخ، کا: محمد بن ابی طیب خادم گویا جوربدی، تا: جمعه ۲۱ جمادی الاول ۶۵۷ق؛ در ۳۹پ-۴۰ر شعر عربی ابوبکر علی بن حسن کاتب و ابن علاء بن حسول و ابودلف و ابن المعتز آمده؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۸گ (۲پ-۳۹پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۵ - ۱۲۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابی الغنائم حسین بن احمد ابی الفضائل بن محمد، تا: ذیقعده ۶۸۸ق؛ مقابله شده با نسخه اصل؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۱ - ۳۹۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا. [فیلمها ف: ۱ - ۳۵۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۲۲/۲

آغاز: بسمله. دلالت بودن چیزاست بنحوی که از دانستن او چیزی دیگر دانسته شود اول را دال گویند و ثانی را مدلول چون دود که از دانستن او آتش دانسته شود و از این تعریف معلوم شد که میانه دال و مدلول نهایت ربط و علاقه باید تا دلالت متحقق شود والا دلالت کردن او بر آنچیز نه بر چیز دیگر ترجیح بلا مرجح باشد؛ **انجام:** چه مقصود اولا و بالذات دانستن چیز است و ثانیاً و بالعرض ابطال نقیض آن، و در خلف اولا نقیض دانسته میشود و بعد از آن مقصود پس مستقیم افضل از خلف است تمت الکتاب ۱۱۰۲ فی شهر ذی حجة الحرام

ترجمه بخش منطق عین القواعد است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۷۳ص (۱۰۷-۱۷۹)، اندازه: ۶×۹سم [ف: ۹ - ۶۱۹]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۰۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: واقف نسخه مرحوم جعفر زاهدی، تا: قرن ۱۴؛ استنساخ شده از نسخه مکتوب در دوشنبه ۲۷ ذیقعده ۶۸۸ که در کتابخانه آستان قدس تحت رقم ۱۱۲۷ نگهداری می‌شود، مصدر به مقدمه از مؤلف درباره فضیلت منطق و پیدایش آن؛ واقف: جعفر زاهدی، ۱۳۷۷ش؛ ۶۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲۴ - ۲۳۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۰/۶

آغاز: هذا کتاب ینطق بالحق فی بیان الرشد من الغی و الوصول الی عین الحکمة و به نستعین، بسمله، و به ثقتی فی المدخل الدلاله کون الشی بحیث یلزم من العلم به العلم بشی آخر ویق للاول الدال و للثانی المدلول و لابدان یکون بینهما علاقه؛ **انجام:** و بعضهم یعرفون الانواع و الامور الخاصه و بعضهم لا یعرفونها و الاعرف عند خواستار الامور

فاقد دیباچه است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از مولی علی نوری، نوری بر این سخن مؤلف که در ذیل «مطلب هل» از مطالب برهان می‌گوید آنچه موجود نیست حبس و حد و رسم ندارد خرده‌گیری کرده و می‌گوید: «عجب من الفاضل الذی لصنف کتاب المیزان ... کیف یقول کلما لا یکون موجود الاحد له» در ضمن یکی از دیگر فقرات گوید: «فاصل الوجود لاحدله و باعتبار المراتب یعرض له التعیین و الحدود ...»، این نسخه ناقص است و کاتب که رساله را به درستی نشناخته بوده نام کتاب را در آغاز نسخه «عین الحکمة» نوشته؛ جلد: تیماج، ۴۰ص (۹۶-۱۳۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۹ - ۴۱۵]

← عین القواعد فی الحکمة > حکمة العین

● **عین المراد** / دعا / فارسی

'ayn-ol morād

زنده فیلی، محمد رضا، ق۱۱ قمری

zende fīlī, mohammad rezā (- 17c)

رساله‌ای مفصل در ادعیه و ختومات و خواص سور و آیات و اسماء الله تعالی و غیره که به درخوست برخی در یک «مقدمه» و پنج «باب» و یک «خاتمه» تنظیم و تحریر شده است: مقدمه: در دوازده «فصل»: ۱) در بعضی اعمال یومیه و رویت هلال و نوروز و یوم عاشورا و شهر صفر و چهارشنبه سوری، ... ۱۲) در ذکر نکته چند که عامل را معرفت آن در اختیار ضرور است از قوت و ضعف کواکب و طابع و مزاجات بروج و سعادات و نحوسات منازل؛ باب ۱. برآمدن حاجات؛ ۲. کفایت مهمات و دفع هموم؛ ۳. قبولی نظر سلاطین (دو فصل)؛ ۴. اطفای غضب سلاطین و حکام (پنج فصل)؛ ۵. تیسیر و توسیع رزق و ادای دین (دو فصل)؛ خاتمه: در دوازه فصل به عدد ائمه اثنی عشر علیهم السلام: فصل ۱) دفع بعضی امراض، ۲) در طلب فرزند و بار گرفتن زنان عقیم، ... ۱۲) تحصیل صحت باطن و رویت النبی (ص).

آغاز: حمد بیحد از ازل تا ابد نثار بارگاه مالک الملک ذو الجلال و الاکرام و درود نامحدود بروح مطهر و مرقد منور خیر البشر سیدنا ابوالقاسم محمد صلی الله علیه و اله العظام و اصحابه الکرام

[دنا ۷۱۱/۷؛ فهرستواره منزوی ۶۷۵/۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۸۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** اللهم اردد الی جمیع خلقک مظالهم التی قبلی صغیرها و کبیرها فی سیر منک و عافیة و مالم تبلغه قوتی.

موجودی نسخه: تا اواخر فصل دوم از باب پنجم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱ و اوایل قرن ۱۲؛ دارای سرلوح، مجدول؛ واقف: خانم سکینه محصصی، خرداد ۱۳۶۸؛ ۴۰۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱۵ - ۴۰۸]

۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۳۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** دوشنبه یا احد یا احد روز سه‌شنبه یا صمد یا فرد روز چهارشنبه یا حی یاقیوم روز پنج‌شنبه یا حنان یا منان روز جمعه یا ذالجلال و الاکرام

تا اول باب سیم را دربردارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۳۱۰گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۱۵]

● عین المصادر / ادبیات / فارسی

'ayn-ol masāder

از مؤلفی که ظاهراً شایان تخلص می‌کرده (اگر قطعه منظوم آخر کتاب از مؤلف باشد و «شایان» را در یکی از ابیات آخر آن، تخلص بشماریم: «سخن کن ختم شایان بر مناجات ×× به درگاه خدا از عرض حاجات»). این کتاب شامل ۲۶ «باب» در شرح مصدرهای پارسی است با تحقیق در تصاریف و اشتقاقات و ذکر معنی لغوی مصدر و پاره‌ای از اشتقاقات با استناد به فرهنگ‌ها و متون پارسی (بدون آوردن شاهد مگر گاهی آن هم به اشارتی) در آغاز (پیش از شروع در مصادر) چند قاعده دستوری و نیز روش بیان اشتقاقات را بیان می‌کند. مؤلف فرهنگ‌های مأخذ خود را در پایان مقدمه نام می‌برد و رموز آنها را (با تفاوت کم و افزونی) در حاشیه آغاز هر مصدر تکرار می‌کند. آن فرهنگ‌ها از این قرار است: برهان قاطع، فرهنگ جهانگیری، صراح، کشف اللغات و مفید المبتدی.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۵-فیروز

آغاز: از جلد ۱: درگاه باید که کلمه امر و نهی به سبیل توالی مرکب آید و معنی حاصل مصدر باشد چون کشمکش دار مدار و کن و مکن و بعضی از مصادر است که کلمه امر ... قاعده چهارم در بیان صیغه‌های سالم و غیر سالم. آغاز مصادر (جلد اول): و چون از تحریر بعضی مقاصد ضروریه فارغ شدیم. اکنون شروع کنیم در تنمیق جداول مصادر به ترتیب حروف تهجی با معان و صروف صغیره آن ... جدول اول در حرف الف ممدوده و آن مشتمل بر هفتاد و شش مصدر باشد و تقدیم ممدوده بر مقصوره به سبب زیادت بناء انسب افتاد. آماداندن بمعنی آفرین گفتن و ستودن و ستوده آمدن یعنی وصف نمودن و ستایش کردن باشد. تعریف: آبادانید. آبادانیده. خواهد آبادانید. می‌آبادانیده بود. صیغه‌های سالم از این یافت نشد. آباد به معنی درود و ثنا آمده و در مقام تحسین هم گویند همچو آفرین و بارک الله دیگر به معنی خوب و نیک و خوش. و دیگر به معنی معمور ضد ویران. و نام کعبه هم باشد. آغاز جلد ۲: تصریف: درید. دریده. خواهد درید. می‌درید؛ **انجام:** پایان جلد ۱: دریدن به فسخ اول بر وزن پریدن به معنی چاک کردن و پاره نمودن باشد. پایان جلد ۲: یاوه بر وزن ساده به معنی یافه است که ناپدید گشته و گم شده و سخنان سر درگم و هذیان و فحش و دشنام باشد. یوزیدن به ضم اول و واو مجهول ... بمعنی باد وزیدن بود اما تصریفش به نظر نیامد. تمام شد تسوید عین المصادر ... و ختم این نسخه بر بیتی چند نموده آمد: بحمد الله که از تایید یزدان ×× رسید این نسخه ناسخ به پایان / زهی در فن استخراج نادر ×× کتاب جامع عین المصادر / ... در این وادی پلنگان اند خفته ×× به قصد صید نخجیران نهفته / کسی از مرغزارش گیرد آهو ×× که بتواند زدن با شیر پهلو / که هر حرفش بود مسند ز فرهنگ ×× زند این نغمه از قانونش اهنگ / ... سخن کن ختم شایان بر مناجات ×× به درگاه خدا از عرض حاجات / خداوندا منم آن بنده زار ×× که یک جو طاعتم نه جرم بسیار / ... به حال من ببخشا چون کریمی ×× کرم فرما کرم آخر کریمی. تمت کتاب ترکیب القواعد بتاریخ سوم رجب المرجب سنه یک هزار و دو صد و بیست و نه هجری از دست محمد فریدخان کاتب ملازم حضرت نواب حسام الملک بهادر امیر

الهند و الاجاه مد ظله العالی.
در نسخه از سطور آخر قاعده سوم موجود است. مجلد اول است؛ خط: نستعلیق هندی، کا: محمد فرید خان کاتب نواب حسام الملک، تا: ۱۲۲۹ق؛ کاغذ: هندی زرد چهره، جلد: تیماج سبز، ۵۲۸ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۱ – ۱۴۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶–فیروز

جلد دوم؛ خط: نستعلیق هندی، کا: محمد فرید خان کاتب نواب حسام الملک، تا: ۱۲۲۹ق؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج، ۵۲۴ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۱ – ۱۴۵]

← عین المعارف فی اصول العقائد ← عین العارف

● **عین المعارف فی تفسیر القرآن** / تفسیر / فارسی
'ayn-ol ma'āref fī tafsīr-el qor'ān

عاملی شامی، ابراهیم بن جعفر، ق۱۱ قمری
'āmelī šāmī, ebrāhīm ebn-e ja'far (- 17c)

وابسته به: تفسیر الامام العسکری = تفسیر امام حسن عسکری؛ حسن بن علی (ع)، امام یازدهم (۲۳۲–۲۶۰)
مترجم به سال ۱۰۷۲ سفری به مرو رفته و به درخواست اصلان خان که از طرف شاه عباس ثانی صفوی حاکم آن دیار بوده، تفسیر منسوب به امام حسن عسکری علیه السلام را ترجمه نموده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۳۶

آغاز: الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب و اعد نصرته له علی الاحزاب و صلی الله علی محمد النبی الاواب؛ **انجام:** هذا آخر ما وجدنا من التفسیر المنسوب بالعسکری علیه السلام ... المتداولة بین الناس بالتماس الخان سنجر فکان اصلان خان ...
خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۲۷۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲–۱۰۲۳]

● **عین المعانی فی شرح اسماء الربانی** / عرفان و تصوف، اسماء الله / فارسی
'ayn-ol ma'ānī fī š.-e asmā'-er rabbānī

برهانپوری، عیسی بن قاسم، – ۱۰۳۱ قمری
borhānpūrī, 'īsā ben qāsem (- 1622)

تاریخ تألیف: ۹۹۷ق؛ محل تألیف: برهان پور
از ابوالبرکت یوسف بن رکن الدین بن معروف بن شهاب الدین معروفی شهابی جندی سندی هندی براری معروف به عشقی شطاری ملقب به عین العرفاء، از عرفا و مرتاضین فرقه صوفیان عشقیه شطاریه (منشعب از سلسله طیفوریه) بوده که تحریر دیگری است از «روضة الحسنی فی شرح اسماء الله الحسنی» خود او. کتاب شرح اسماء الحسنی است به مشرب صوفیه و ارباب ریاضت. نخست مقدمه حاوی مصطلحات عرفانی در عنوان (وصل) نگاشته و سپس هر یک از اسماء مقدسه حق تعالی را در عناوین «معنی. معما. اشاره. مظاهر. زاهد. عاشق. عارف. موحد. اشغال. شرح» و آداب را بیان نموده است.
آغاز: (آغاز پس از خطبه) انبعاث تعیین تعیین حسب مطلقه غیر متعینه مبرا از شایبه ثنویه یعنی منزه از تعدد عاشق و معشوق به کثرت حقیقی و اعتباری ... شیخ لشکر محمد عارف
[فهرستواره منزوی ۶۷۵/۷]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** در آینه گرچه خود نمایی باشد ×× پیوسته ز خویشتن جدایی باشد / خود را به مثال غیر دیدن عجب است ×× این بلعجبی کار خدایی باشد. و الحمد لملهم بالصواب و الصلاة علی من اوتی الحکمة و فصل الخطاب.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۹۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۲/۸سم [ف: ۳ – ۵۶۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۱۱۵

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: ۱۲۶۱ق، جا: بارفروش [ف: ۷ – ۱۹۲]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۰۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** اللهم انک عفو تحب العفو فاعف عنا بجودک.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه پیش از ۱۲۴۰ نوشته شده؛ واقف: حاج شیخ محمود واعظ حلبی، ۱۵ تیر ۱۳۲۷؛ ۳۲۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۶ – ۲۷۰]

● **عین وجود** / عرفان و تصوف / فارسی
'ayn-e vojūd

فانی شیرازی دهدار، محمد بن محمود، ۹۴۷ – ۱۰۱۶ قمری
fānī šīrāzī dehdār, mohammad ebn-e mahmūd (1541-1608)

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۹۱/۲

آغاز: ای صاحب دیده بنگر از عین شهود؛ **انجام:** جمل، الله محمد علی.
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۵ص (۱۴۰–۱۴۴)، اندازه: ۱۶/۵×۲۰سم [ف: ۱ – ۱۱۶]

● **عین الوصول الی علم الاصول** / اصول فقه / عربی
'ayn-ul wuṣūl ilā 'ilm-il uṣūl

ابو محمد محمد سعدالله، ق۱۲ قمری
abū mohammad mohammad sa'd-ol-lāh (- 18c)

تاریخ تألیف: ۲۱ شوال ۱۱۰۴ق؛ محل تألیف: مکه مکرمه
رساله‌ای است موجز مشتمل بر امهات اصول فقه. مؤلف بر این رساله شرحی نیز نوشته است.
آغاز: بسمله. الحمدالله علی آلائه و الصلوة و السلام علی محمد و اولیائه اما بعد فاصول الفقه علم یهییء لاستنباط الحکم ...
انجام: و مرض خفف بما عرف و موت خلص الله الیه تعالی انا لله و انا إلیه راجعون تم عین الوصول الی علم الاصول

شروح و حواشی:

۱- شرح عین الوصول الی علم الاصول؛ ابومحمد محمد سعدالله (قرن ۱۲)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۱۵۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۱۰۸ق؛ تملک: فاضل بن شیخ حامد؛ مهر: «المهدی من هدیت ۱۲۵۲» (مستطیل)، «یا محمود ۱۳۰۰» (مربع)، «شیخ بهادر ۱۱۹۴» (مستطیل)؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۸؛ جلد: تیماج مذهب، ۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۳۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۹۱۵
آغاز و انجام: برابر؛ و قد وقع الفراغ من تألیف المتن المذکور و الشرح علیه لمصنفه سلطان الاولیاء و برهان العلماء سیدنا و مولانا السید محمد سعد الله سلمه الله تعالی فی الحادی و العشرین من شوال ۱۱۰۴ بمکة المعظمة زادها الله تعالی شرفا و تعظیما.
نسخه کامل و دارای ترقیمه‌ای مبنی بر ختم تألیف متن و شرح در ۲۱ شوال ۱۱۰۴ است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «نور الحسین ... نور اصفیاء» (مربع)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ ۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۳۹]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۴۴/۱
همان نسخه بالا [مؤید: ۲ - ۱۵۰]

● العین و العیان عن وقعات آخر الزمان / حدیث / عربی

al-‘ayn wa-l ‘ayān ‘an waqa‘āt-i āxir-iz-zamān

غزنوی، محمود بن محمد
qaznavī, mahmūd ebn-e mohammad

گزیده‌ای است از کتاب «الکشف و البیان عن حوادث آخر الزمان» در علامات و وقایع آخر الزمان، با حذف اسانید آن کتاب. در آغاز احادیثی در پند و اندرز آورده. در نه «باب»: ۱. ذم الدنیا و فساد الازمنة و تغیر الاحوال؛ ۲. الامر بالمعروف؛ ۳. بیان فساد الامراء و الولاة؛ ۴. الائمة العادلین؛ ۵. موعظة اهل العلم للخلفاء و الولاة؛ ۶. ذکر فساد علماء آخر الزمان؛ ۷. ذکر دلایل اقتراب الساعة من الفتن؛ ۸ ذکر خروج المهدی؛ ۹. ذکر خروج الدجال.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۱۹/۴
آغاز: الحمدلله العلی الکبیر اللطیف الخبیر عالم الغیب و الشهادة السمیع البصیر ... و بعد فان الله سبحانه اتقن ما صنع
نسخه اصل: کتابخانه آکادمی لینچی-رم ۳۳۳؛ خط: نسخ، کا: راشد بن محمد بن عبدالله ظفری الزیدی مذهبا و العدلی اعتقادا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۸۱گ (۴۴۴-۵۲۴) [عکسی ف: ۲ - ۲۳۵]

← عینیه > کحالی
← عینیه > العینیة

● العینیة = تازیانه سلوک = رازنامه = عینیه = صلوات شریفه = مکتوب الامام الغزالی الی عین القضاة الهمدانی = نامه به عین القضاة همدانی / سیر و سلوک / فارسی و عربی

al-‘aynīya = tāzīyāne-ye solūk = rāz-nāme = ‘aynīye = salavāt-e šarīfe = maktūb-ol emām-el qazzālī elā ‘ayn-ol-qozāt al-hamedānī = nāme be ‘ayn-ol-qozāt-e hamadānī

غزالی، احمد بن محمد، - ۵۲۰ قمری
qazālī, ahmad ebn-e mohammad (- 1127)

از چندین نامه احمد غزالی به عین القضاة همدانی یاد شده که هفت نامه را آقای احمد مجاهد در ضمن مجموعه آثار فارسی احمد غزالی آورده است. مهمترین نامه و مفصل‌ترین آن معروف به عینیه است که در «نفحات الانس» (ص ۴۱۴) می‌گوید: «در فصاحت و بلاغت و روانی و سلاست توان گفت که آن را نظیری نیست». غزالی در این کار، برای بیان نظرات خود به آیات و اخبار و حکایات و اقوال روی آورده و با هنرمندی تمام آنها را به هم مرتبط و سامان داده است. ظاهر کار نامه بلندی است به عین القضاة برای پند و اندرز و نصیحت وی. او به نامه، نامی نداده است بدین جهت در منابع و فهارس نام‌های متفاوتی دارد همچون: رازنامه، تازیانه سلوک (به همین نام چاپ شده)، تذکره، سلامیه، صلوات شریفه، رساله عرفانی، رساله عین القضاة، عینیه، رسالة فی الموعظه، رساله میمونه، رساله یمینیه، مکاتیب فارسی احمد غزالی و ... .
آغاز: سلام الله تعالی علی الولد الاعز عین القضاة و رحمته و برکاته. قال الله تعالی ان هذه تذکرة فمن شاء اتخذ الی ربه سبیلا و قال تعالی و من اراد الاخرة و سعی لها سعیها و هو مؤمن فاولئک کان سعیهم مشکورا ... اما بعد یا سید الکبرا قولا مطلقا - شهدت بذلک السن الحساد. نبهک الله لمالک و وفقک لاکتسابه و بین لک ما علیک و اعانک علی اجتنابه و کفاک مؤنة المؤنة بمعونة المعونة ... اگر نه آنستی که سینه خلاصه عصر ایده الله بالطاعه به تایید ربانی منشرح است و استماع مواعظ را منفسح و جواذب همم را به دل قابل و به جان مستقبل ... تصدیع ندادمی و

این رازنامه نگشادمی ...
انجام: شب رفت و حدیث ما به پایان نرسید ×× شب را چه گنه حدیث ما بود دراز؛ حق سبحانه و تعالی توفیق رفیق دارد و سعادت مساعد و اقبال موافق و بضاعت ایمان از إضاعت مصون و طاعت از ریا و سمعت بیرون و عرض از مصارع السوء مأمون و مدد الطاف هر روز افزون بمنه و فضله و عمیم طوله. و نعوذ بالله من دعاء لا یسمع و قلب لا یخشع و علم لا ینفع و الحمد لله رب العالمین.
چاپ: مجله ارمغان، سال هشتم، ۱۳۰۶، صص ۴۲–۴۸؛ سال ۱۳۱۹ش، حاج سید نصرالله تقوی، با عنوان «تازیانه سلوک»؛ سال ۱۳۵۲ش، توسط دکتر جواد نوربخش؛ ضمن مجموعه آثار فارسی احمد غزالی، به اهتمام احمد مجاهد، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ سوم، ۱۳۷۶ش،
[نسخه‌های منزوی ۱۲۸۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۶۷۷/۷؛ نفحات الانس ص ۴۱۴؛ روضات الجنان و جنات الجنان ۳۴۰/۲؛ کشف الظنون ۹۰۱؛ هدیة العارفین ۸۳/۱؛ دنا ۷۱۳۷۱۵/۷ (۳۶ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۱/۲عکسی
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: کتابخانه ایاصوفیه در استانبول، ش ۲۹۱۰؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۹ ذیقعده ۷۰۶ق ؛ ۱۵ سطر [عکسی ف: ۴ - ۳۶]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۸۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابوالمجد تبریزی، تا: چهارشنبه ۱۱ محرم ۷۲۳ق، یلیلی؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۸ص (۶۸۷–۶۹۴)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۱۰۵]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۲۰/۱۹
آغاز و انجام: برابر
کا: محمود بن محمد حسینی، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، ۲۴گ (۱۵۵–۱۷۸)،۲۳سطر(۱۰/۵×۱۹)،اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۰–۱۷۷۷]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱/۴۱–عکس
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۷۹۲. با مقدمه عربی و متن فارسی همان تازیانه سلوک است در طریقت و ارشاد؛ خط: نسخ، کا: اسعد بن احمد بن محمد کاتب، تا: ۸۱۶ق، جا: شیراز؛ در هامش از ۷۳۴ر [فیلمها ف: ۳ - ۲۱۸]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۱۱/۲
آغاز: سلام الله تعالی علی المجلس الاسمی المنعمی الاقضوی ... أما بعد یا سید الکبراء قولا مطلقاً؛ **انجام:** برابر
در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نسخ، کا: عبدالغفار بن محمد مشهور به حجة الاسلام بن اسحاق غفاری نوه صاحب حاوی، تا: ۱۰ ربیع الاول ۸۸۱ق (نام کاتب و تاریخ کتابت بنظر صحیح نمی‌آید و باید اضافه شده و شاید بسیار جدید باشد)؛ جلد: تیماج، ۱۵گ (۷۵پ–۸۹ر)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۹۱]
۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۲۶/۷
آغاز: بسمله و به ثقتی؛ الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و اله و اصحابه الطیبین الطاهرین اما بعد؛ **انجام:** برحمتک یا ارحم الراحمین و صلی الله علی محمد و آله اجمعین
بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ جلد: تیماج، ۱۲ص (۱۰۲–۱۱۳)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶ - ۶۵۷]
۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۰۸/۱
بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [ف: ۷ - ۲۷۲]
۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۶/۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۴۰ق؛ در نسخه با عنوان «صلوات شریفه» آمده؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۱گ (۱۹۱پ–۲۰۱ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۷ - ۱۷۶]
۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۷/۱۳
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۸ص (۳۵۴–۳۷۱)، اندازه: ۹/۸×۱۸/۷سم [ف: ۵ - ۶۸]
۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۸۶/۴۸
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۶گ (۱۳۵پ–۱۴۰ر) [ف: ۳۷ - ۴۷۶]
۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۳۱/۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول زرین، مصحح؛ مهر: کتابخانه باقر ترقی؛ جلد: تیماج، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۶۸]
۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۹۶/۱۴
آغاز: بسمله. سلام الله تعالی علی فلان و رحمته و برکاته. قال الله تعالی و من اراد الآخرة و سعی لها ... اما بعد یا سید الکبراء قولا مطلقاً ... اگر نه آنستی که سینه آن خلاصه عضر ایده الله بالطاعة؛
انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۱ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۸گ (۱۷۳پ–۱۸۰ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۵/۷سم [ف: ۷ - ۲۵۸]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۸۶/۲–ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۲۸۹]
۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۴۹/۵
آغاز: بسمله. سلام الله تعالی علی الولد الاعز عین القضاة ... اگر نه آنستی سینه آن خلاصه عصر ایده الله بالطاعة.؛ **انجام:** تا رهبر تو نفس بدآموز بود ×× کار تو مپندار که فیروز بود / در ظلمت غفلتی و در خواب غرور ×× ترسم که چو بیدار شوی روز بود
خط: نستعلیق، کا: طهماسب قلی، تا: ۱۰۴۹ق، جا: سورت هندوستان؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۶۳–۶۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۱۳ - ۱۳۰]
۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۰۸/۱۲

آغاز: بسمله. سلام الله علی الولد الاعزعین القضاة ... قال الله تعالی: ان هذه تذکرة؛ **انجام:** و سعادت مساعد و اقبال موافق
خط: شکسته نستعلیق، کا: علی اشرف، تا: ۱۰۶۸ق؛ سپس مطالبی پراکنده از حکایت‌ها و از کتاب «جام گیتی نما» مجلس ۸۷ «امالی» صدوق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۱۴ - ۳۱۱]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۵۹/۱۰
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۱۰۷۰ق؛ جلد: تیماج، ۲۶ص (۶۱-۸۶)، اندازه: ۸×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۱۸۸]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۴/۱۰
آغاز و انجام: برابر
کا: عبدالکریم بن نظام الدین علی درمیانی، تا: ۱۵ محرم ۱۰۷۸ق؛ جلد: میشن مذهب، ۱۵ص (۳۰۱-۳۱۵)، ابعاد متن: ۱۰/۵×۱۲، اندازه: ۱۵/۷×۲۸/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۱۶]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۸۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در حاشیه نگارش یافته؛ ۱۰گ (۱ر-۱۰پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۹ - ۱۱۵]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۲۱/۲۵
آغاز: مردی را سر در عالم داده‌اند اگر سیر خورد مست است و اگر گرسنه است دیوانه و اگر خفته است سردار است و اگر بیدار است متحیر؛ **انجام:** آرند یکی و دیگری بربایند ×× بر هیچ کس این راز همی نگشایند / ما را ز قضا جز اینقدر ننمایند ×× پیمانه تویی باده بتو پیمایند
قسمتی از عینیه اوست در فهرست با عنوان «گفتاری از احمد غزالی» آمده؛ بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق؛ در ذیل این نوشته چند رباعی از گنجعلی دیلمی دیده می‌شود؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۲ص (۴۲۵-۴۲۶)، قطع: بیاض رقعی [ف: ۱۰ - ۹۸۹]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۷۴/۱۲
آغاز: سلام الله علی فلان و رحمته و برکاته و قال تعالی و من اراد الاخرة و سعی لها سعیها و هو مؤمن؛ **انجام:** جماعت بر گردند و گویند و رجعنا و ترکنا و لو اقمنا ما نفعناک «بیت» حاصل ز بیان کار با صد دردیم ...
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد کریم بن محمد باقر، حسینی [طیب تنکابنی]، تا: ۱۱۱۴ق، جا: ییلاق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۵گ (۲۴۶-۲۵۰)، ۱۶ سطر (۱۰×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۳سم [ف: ۲۸ - ۲۵۴]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۲۴/۶
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ و نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳، جا: شیراز و تهران (احتمالاً)؛ ۳۹۶گ، ۱۶ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۲۶۴]

۲۱. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۷۱۹/۹
بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: - ۱۲۶]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۹۲/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن۱۳ [میراث شهاب: س۸ش۴- ۶۱]

۲۳. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۷۴/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۹ق؛ پس از پایان رساله ابیاتی از جام جم اوحدی کرمانی؛ جلد: مقوا، ۱۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف مخ: ۲ - ۵۵۸]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۷۵/۱۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: مهر علی در مراغه، تا: ذیقعده ۱۲۴۱ق؛ ۳گ (۷۶۵ر-۷۶۷ ر)، سطور چلیپا (۱۵×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰/۶×۳۱/۳سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۰۸]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۱۵/۷
آغاز و انجام: برابر
کا: احمد مهندس، تا: ۱۲۶۳ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۹ص (۳۴۷-۳۶۵)، ۲۴ سطر(۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۰ - ۱۶۲]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۳۶۹
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: رضا قلی بن محمد هادی هدایت، تا: ۱۲۶۴ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج مذهب، ۹گ، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۵ - ۱۳۷]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴/۳
همان نسخه بالا [مؤید: ۳ - ۵۲۷]

۲۷. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۷۴
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق ممتاز، کا: میرزا محمد ابن وصال شیرازی متخلص به داوری، تا: ۱۲۷۰ق، به اشاره امیرزاده اعظم عبدالباقی میرزا؛ مجدول؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ جلد: تیماج، ۲۸ص، ۱۱سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۷ - ۴۱۰]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۵
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق؛ در فهرست به نام رساله عینیه معرفی شده (فهرست رایانه ای ص۱۵۲)؛ ۲۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۴۱۷]

۲۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۰۹/۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** والسلام علی من اتبع الهدی. باتمام پیوست رساله عینیه ...
بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ جلد: میشن، ۱۵گ (۱۳۱پ-۱۴۵ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۲/۳سم [ف: ۹ - ۳۲۰]

۳۰. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۸۱۹/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و آبادی این عالم بچهار کس است عالمیکه بعلم کار کند، و توانگری که حق مال شرع بگذارد و جاهلیکه از

آموختن ننگ ندارد، و درویشی که آخرت بدنیا نفروشد، شب رفت و حدیث ما به پایان نرسید ... الحمد لله علی الاتمام و الصلوة و السلام علی سید الانام کتب الکتابین بعون الله تعالی ... لمولای سلمه الله ... بحق محمد و عترته.

در فهرست ناشناس آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: سید رضا حسینی، تا: ۱۱ صفر ۱۲۹۱ق؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: - ۱۵۷۳]

۳۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۵۳/۳-عکسی

آغاز و انجام: برابر

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۳۷۷ (گنج ۷۳۹/۲)؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۱ جمادی الثانی ۱۳۳۴ق؛ ۱۲گ (۱۷-۲۸) [عکسی ف: ۲ - ۱۹۸]

۳۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۰۳/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: سید حسین خان نعمت اللهی رهنمون، تفریشی، تا: شوال ۱۳۴۸ق؛ ۲۶گ (۴۶پ-۷۱پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۳۰۰]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۲۰ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۸۲

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان «پندنامه» و ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ واقف: نائینی؛ ۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۶×۴۳سم [ف: ۶ - ۳۹۴]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۴۱۰/۲۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج ، ۳گ (۱۸۲پ-۱۸۴ر)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۹ - ۲۳۶]

۳۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۹۸/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: هندی، جلد: چرمی، ۷گ، ۴۲-۴۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۲- ۷۲۷ و ۳ - ۱۰۵۴ و ۱۳۲۰]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۲۲/۹-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۹۱۰؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۶۰۰]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، کا: عبدالقادر بن شیخ حسام الدین، بی‌تا؛ مجدول مذهب مرصع؛ جلد: تیماج، ۱۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۶ - ۲۲۴]

۳۹. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۶۶/۱

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۱۹]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۳۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی طاعة تقض الی الارضاء.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج عنابی [رایانه]

● **عینیه = رساله عین** / عرفان و تصوف / فارسی

'aynīye = r.-ye 'ayn

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری

ne'mat-ol-lāh-e valī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1330 - 1431)

در بیان وجود و مراتب آن و بیان برخی از اصطلاحات عرفا با عناوین «عین، عین». دست کم سه گفتار از او در دست هست با سربندهای «عین» که در مأخذ به نام «عینیه» و «رساله عین» از آنها نام برده شده، به نثر آمیخته به نظم، جداسازی آنها بر پایه مأخذ به جایی نمی‌رسد. (احمد منزوی)

آغاز: ۱: الحمد لولی الحمد و الصلاة و السلام علی صاحب لواء الحمد ... نامه عارفانه بنویسم ×× اولا سالکانه بنویسم

۲: الحمدلله الذی خلق آدم علی صورته و نور عیون العارفین بنوره ... سخن عارفان روان بشنو

۳: الحمد لولی الحمد و الصلاة علی صاحب لواء الحمد قیل الالف یشار به الذات ... نقطه اول که قلم نقش بست ×× بر در محجوبه احمد نشست

[دنا ۷۱۴/۷-۷۱۵ (۱۸ نسخه)؛ فهرستواره ۶۷۹/۷]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۹۸/۱۵

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** مرتبه الهیه در حقیقت روحانیه محمدیه، یعنی عقل اول، و الف اول حروفاتست و آخر نقاط. و الله اعلم بالصواب. تم

خط: نستعلیق، کا: شیخ السلام بن حسین بن علی کاتب، تا: غره ذیحجه ۸۶۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: کاغذ منقش، ۳گ (۱۱۳پ-۱۱۵پ در هامش)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۳/۶سم [ف: ۸ - ۲۶۹]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۹۴/۱۰

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** به دلیل ارچه ره رود عاقل ×× کی شود همچو عارفان واصل. قال الله تعالی لاتدرکه الابصار یعنی از عینی از عیون ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سبز، ۱۸گ (۱۱۳پ-۱۳۰پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۷سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۱۶۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۲/۵۱

خط: نستعلیق، کا: محمد مظفر بن محمد حکیم، تا: جمادی الثانی ۱۰۷۴ق؛ ۳۳ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [سنا: ف: ۱ - ۲۱۰]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۳۰

به شیوه عرفانی و حروفی؛ خط: نستعلیق، کا: میرغلام محی الدین، تا: ۱۱۰۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۳گ (۲۱۰ر-۲۱۲ر)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۶۷۴]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۸۷

در سلوک؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن محمد مؤمن، تا: ۱۱۰۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۹گ (۴۳۳پ-۴۴۱ر)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۶۷۸]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۸۸

به نثر و نظم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن محمد مؤمن، تا: ۱۲ صفر ۱۱۱۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن ضربی، ۴۱۱گ (۴۴ر-۴۵۴ر)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۶۷۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۰۷/۱۶

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** و الف اول حروفات است و آخر نقاط و الله اعلم بالصواب.

خط: نسخ، کا: محمد ابن فاضل سبزواری، تا: ۱۲۲۲ق، حسب فرموده محمد حسن خان خلف مرحوم فتحعلی خان بختیاری؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۲۱گ، ۲۳ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۵۱ - ۶۱]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۰۳/۱۳

خط: نستعلیق تحریری، کا: خدارحم بن خداکرم بروجردی، تا: ۱۶ ربیع الثانی۱۲۴۶ق؛ جلد: تیماج، مجدول، ۲ص (۶۰-۶۱)، ۲۶سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۲ - ۳۱۰]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۸۴/۱۸

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن میرزا عزیز تفرشی، تا: ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: ترمه پسته ای، جلد: رویه میشن، ۳گ (۱۴۶پ-۱۴۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۴ - ۶۷۰]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۹/۵۱

خط: نسخ ریز، کا: عباس بن حاجی محمد شیرازی الاصل همدانی المسکن، تا: ۱۲۶۴ق؛ ۲ص (۲۸۵-۲۸۶)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۳۲ - ۱۴۹]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۹/۸۱

خط: نسخ ریز، کا: عباس بن محمد شیرازی الاصل همدانی المسکن، تا: ۱۲۶۴ق؛ ۱۱ص (۴۳۵-۴۴۵)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۳۲ - ۱۵۰]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۵۳۰

آغاز: برابر۳

خط: نسخ، کا: عباس بن محمد شیرازی همدانی، تا: ۱۲۶۴ق؛ ۲گ (۱۴۷-۱۴۸)، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۸/۵×۴۰سم [الفبائی: - ۴۱۴]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰/۵۲ عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۳ - ۱۳۱۰]

۱۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰/۷۹ عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۳ - ۱۳۱۵]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۶۷/۵۰

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** اول حروفات است و آخر نقاط و الله اعلم بالصواب.

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ مجدول شش خطی؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱۸۲-۱۸۳)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۵۹۹]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۶۷/۷۸

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** علی محمد و آله و اولیائه و اصحابه اجمعین.

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ مجدول شش خطی؛ جلد: تیماج، ۱۳ص (۳۴۵-۳۵۷)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۶۰۷]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۸/۷

خط: نسخ، کا: شیخ محمد باقر گلپایگانی، تا: ۱۲۹۸ق؛ ۳ص (۵۲-۵۴)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۱/۶سم [ف: ۵ - ۵۲]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۳۱/۱۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ جلد: تیماج سبز، ۴ص (۲۴۱-۲۴۴) [ف: ۱۰ - ۱۶۷۲]

۱۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۳۶/۹

آغاز: برابر۳

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۵۸]

● **العینیة = مراتب ألفیة = الحروف** / عرفان و تصوف / فارسی

al-ʻaynīya = marāteb-ol afīya = al-horūf

حموی، محمد

hemavī, mohammad

در این رساله از خصوصیات حروف الفباء بحث شده و مؤلف آن می‌گوید اولاً الف مرکب از سه نقطه است و هر یک از نقطه‌ها نمایشگر امری روحانی می‌باشد و ثانیاً دیگر حروف الفباء فرع بر الف و شکل تغییر یافته او می‌باشند.

آغاز: بسمله، بباید دانستن که الف اول حروف تهجی است و مرکبست از سه نقطه اول را روح القدس خوانند.

انجام: و آن قوت عزرائیلی است که روح را از طبیعت قبض می‌کند. تمت و طابت و الحمدلله اولاً و آخراً.

[دنا ۷۱۵/۷؛ مجلس شورا ۷۴/۲۲ با عنوان «فائده عرفانی»؛ امام صادق قزوین ۳۱۵/۱ با عنوان «رسالة العینیة»]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۲۷/۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محتملاً محمد بن شیخ علی، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۱۰ص (۳۳۱-۳۴۰)، ۱۷ سطر (۵/۵×۹/۵)، اندازه: ۹×۱۰/۵سم [ف: ۲ - ۲۴۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۶/۹-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و نقطه اخیر اشارتست به نبوت و نقطه سمع اشارتست (دنباله این فائده از نسخه افتاده است.)

در فهرست ناشناس آمده؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱ص (۹۱ر)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲۲ - ۷۴]

۳. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۱۲/۱۳
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق؛ جلد: تیماج، ۱۲گ [ف: ۱- ۳۱۵]
۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۹۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ (۱پ-۷پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [مؤید: ۱ - ۳۹۷]

● **العینیة = اجوبة مسائل فی اصابة العین = نظر زدن /** پاسخ پرسشها / عربی

al-'aynīyya = ajwibat-u masā'il-in fī iṣābat-il 'ayn = nazar zadan

رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری

raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)

پاسخ به پرسش‌هایی است درباره مسأله «چشم زدن» یا «مورد چشم واقع شدن» و بررسی علت و سبب آن، حکم آن، تکلیف چشم زننده و تکلیف مورد چشم واقع شده و داوری آن، بررسی احادیث و روایاتی در همین موضوع. وی این رساله را در پاسخ یکی از علمای شام که درباره این موضوع سؤال کرده و جواب خواسته، نوشته است.

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین فیقول العبد الجانی ... ان هذه کلمات ذات تبیین و توضیح عن صریح الحق المبین جوابا لمسئلة عویصة صبعه ...

انجام: فما ظنک بغیرهم من سایر الرعاه الجزئیه فان کان المراد غیر هذا فلابد من البیان حتی یتوجه الیه الجواب الصواب و الی الله المرجع و الماب و صلی الله علی محمد و آله الاطیاب.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵/۳ خوئی
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶ص (۶۱-۶۶) [ف: ۷ - ۱۰۹]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۷۷/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالعلی بن محمد صالح مراغی، تا: ۱۲۶۲ق؛ جلد: تیماج، ۵گ (۳۱پ-۳۵)، ۲۵ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱۶ - ۴۲۰]

● **عینیه** / موسیقی / فارسی

'aynīye

حکیم تهرانی، اسماعیل

hakīm-e tehrānī, esmā'īl

اهدا به: علی نقی میرزا عین الملک
تاریخ تألیف: ۱۵ ذیحجه ۱۳۰۹ق؛ محل تألیف: فارس
مؤلف خود می‌گوید در زمانی که علینقی میرزا عین الملک حکمران سبزوار بود از وی خواسته است که رساله‌ای در موسیقی بنویسد و وی را ممکن نشده تا این‌که چون وی به فارس رفته این رساله را تألیف کرده و برای او فرستاده و به همین جهت آن را رساله عینیه نامیده است و آن را در چهار «مقدمه» و یک «مقاله» شامل پنج فصل و یک «خاتمه» به پایان رسانده است. (سعید نفیسی)

آغاز: سپاس بی قیاس را سازنده برازنده و نوازنده طرازنده است
[دنا ۷۱۵/۷؛ رجال ایران ۴۹۸/۲ و ۳۱۱/۲ و ۳۱۶ و ۳۷۶ و ۴۰۷:۴ و ۴۲۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** عواقب امور ناخیرا بحق محمد و آله (ص).
خط: تحریری متوسط، کا: ابوالمجد درویش مجید ملقب به نور علیشاه، تا: ۱۳۱۰ق؛۶۷ص،۷سطر،اندازه:۱۱/۵×۱۷/۵سم[ف:۶- ۱۷۲]
۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۸۱/۱
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: علی غریب، تا: دوشنبه ۲۶ ربیع الثانی ۱۳۱۱ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۶۹]

● **عینیة الصفات** / فلسفه / عربی

'aynīyat-uṣ ṣifāt

منقول از اثبات الواجب صدرالدین محمد دشتکی و شرح آن گویا از غیاث الدین دشتکی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۸۰/۵۷
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۱گ (۲۳۷) [مختصر ف: ۶۸۰]

● **عینیة الصفات** / کلام و اعتقادات / عربی

'aynīyat-uṣ ṣifāt

موضوع این رساله رد است بر اشاعره که قائل به جدایی صفات از ذاتند و تأیید معتزله قائل به عینیت صفات. نخست شبهات اشعریان را می‌آورد و سپس با سخنی کوتاه به رد آن شبهات و تأیید معتزلی‌ها می‌پردازد و خود در اواخر رساله چنین می‌گوید: «ولی ایضا فی المقام سر لارخصة لابرازه و اظهاره قد اقتبسناه من تحقیقات بعض المحققین من المتالهین».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۰/۲-طباطبائی
آغاز: بسمله بعد الحمد و الصلوة هذا تحقیق فی ان صفات الهل سبحانه و تعالی عین ذاته کما ذهب الیه المعتزله لازائدة عنها کما اعتقده الاشاعره من غیر شعور
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۷گ (۱-۷-حاشیه)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۲۳ - ۶۳۹]

● **العینیة فی الذات و الصفات** / فلسفه / عربی

al-‘aynīyya fi-ḏ ḏāt wa-ṣ ṣifāt

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۷۱/۵

آغاز: ... فثم اعلم ان البیان فی ان عینیة هل تکون عینیة الذات یعنی ان الذات اذا کانت غنیة فهی غنیة عن الکل صفاتاً و اسماً و نسباً و صفات ذات غنیة ایضاً؛ **انجام:** و لکن ان کل ما کان فی الثبوت قبل الوجود یعرف قبل و قوعه من کشف الله عن بصیرته فاین بعد الوجود و الوقوع فافهم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوایی، ۴۳ص (۲۲۹-۲۷۱)، ۱۵ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۰۲]

● **عینیة الوجود = شرح حدیث «من عرف نفسه فقد عرف ربه» = دائرة الوجود** / عرفان و تصوف، شرح حدیث/عربی

‘aynīyat-ul wujūd = š.-u ḥadīṯ-i «man ‘arafa nafs-a-h faqad ‘arafa rabb-a-h» = dā’irat-ul wujūd

؟ بلیانی، عبدالله بن مسعود، - ۶۸۳ ؟ قمری

balīyānī, ‘abd-ol-lāh ebn-e mas‘ūd (- 1285)

مؤلف رساله که گویا اوحد الدین عبدالله بلیانی است با اصطلاح عرفان به شرح حدیث «من عرف نفسه عرف ربه» می‌پردازد و بر وحدت حقیقت وجود و نفی وجود از کل اشیاء تأکید می‌کند و در پایان درباره حقیقت عشق و اختلاف آن با شوق سخن می‌گوید و رساله را با رسم دائره طریق السیر فی الوجود پایان می‌دهد. این رساله با اسامی مختلف معرفی شده است.

آغاز: الحمد لله الذی لم یکن قبل وحدانیته قبل، الا و القبل هو و لم یکن بعد فردانیته بعد، الا و البعد هو کان و لا بعد معه و لا قبل و لا فوق و لا تحت و لا قرب و لا بعد و لا کیف و لا این و لا آن و لا وقت و لا زمان و لا کون و لا مکان و هو الآن کما کان فهو الواحد بلا وحدانیة ...

انجام: هذه المقالات مع من لایری سوی الله شیئا و من یری شیئا سوی الله فلیس لنا معه جواب و سوال فانه لا یری غیر ما یری و من عرف نفسه لایری غیرالله و من لم یعرف نفسه لا یری الله ... و قد شرحنا کثیرا من قبل و ان اشرح اکثر من ذلک فمن لا یری لایری و لایفهم و لایدرک و من یری یری و یدرک و یفهم ... و غیر الواصل لایصل بالتعلیم ... الا بخدمة شیخ واصل و استاد کامل ... وفقنا الله لما یحب و یرضی ... انه علی کل شیء قدیر و بالاجابة جدیر ... و سلم تسلیما کثیرا.

چاپ: گنجینه بهارستان، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، زیر نظر فدائی عراقی، تهیه و تنظیم میر هاشم محدث، جلد اول، تهران، ۱۳۷۷ش، به کوشش محمد جواد شمس.

[کشف الظنون ۸۴۳/۱؛ دنا ۷۱۵/۷ (۱۶ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- تعلیقات بر شرح حدیث «من عرف نفسه فقد عرف ربه»؛ کربلائی، علی بن حسین (-۱۱۳۵)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۳۱/۱

آغاز: برابر **انجام:** فان التفاوت بین هذه الأشیاء یکون فی نظر من لیس له نظر و اما من له نظر فلا تفاوت بینهم بل الجمیع سواء عنده و الله اعلم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۸ رمضان ۸۶۰ق، جا: سمرقند؛ محشی؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۱ر-۳ر)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۳۲ - ۵۷۶]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۲۷/۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** لاتفاوت بینهما بل الجمیع سواه عند والله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

خط: شکسته نستعلیق، کا: محتملاً محمد بن شیخ علی، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۱۴ص (۳۵۳-۳۶۶)، ۱۷ سطر (۵/۵×۹/۵)، اندازه: ۹×۱۰/۵سم [ف: ۲ - ۲۴۶]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۹۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لایغرنک اجتماعین علیک فانهم یراقبون ظاهرک و الله رقیب باطنک

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ ۴گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [اهدائی رهبر: ۵ - ۱۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۹۰/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما من له نظر فلا تفاوت بینهما بل الجمیع سواء عنده ... خیری الوری و آله.

بی‌کا، تا: ۱۰۱۹ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: عطاءالله؛ جلد: تیماج، ۹ص (۱۶۰-۱۶۸)، اندازه: ۹/۵×۲۰سم [ف: ۳۲ - ۲۳۰]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۷/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما من له نظر فلا تفاوت بینهما بل الجمیع سواء عنده و الله اعلم ... و الصلوة علی من لانبی بعده و علی جمیع تابعه من بعده جعلنا الله لاهل الصواب و الرشد و السداد انه روف رحیم عالم حلیم بصیر بالعباد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۲ شوال ۱۰۴۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۴ص (۱۹۸-۲۳۱)، اندازه: ۹/۸×۱۸/۷سم [ف: ۵ - ۶۷]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۶۶/۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** وفقنا لله لما یحب و یرضی من العقول ... و صلی الله ... الطاهرین

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز به دست آمد؛ خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن محمد اقسری، تا: ۱۰۵۸ق؛ جلد: میشن سیاه، ۳گ (۲۸۷ر-۲۸۹ر)، اندازه: ۱۲×۱۳سم [ف: ۵ - ۳۲۵]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۶۹/۲

آغاز: برابر **انجام:** فاذا لا تفاوت بینهما بل الجمیع سواء عنده.

خط: نستعلیق، کا: رجبعلی، تا: ۱۰۸۴ق، جا: پتنه هند؛ ۱۲گ (۴۸پ- ۵۹پ) [ف: ۱۸ - ۶۲]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۷۴۶

انجام: ینتدی بالطریق الله ولی التوفیق ... فلا تفاوت هیهنا بل الجمیع سواه عنده و الله تعالی اعلم و احکم.

خط: نستعليق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ ۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [اهدائی رهبر: ۵ - ۱۹]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۸۸/۳ط

آغاز: برابر؛ **انجام:** فاذا لا تفاوت بینهما بل الجمیع سواه عنده و الیه اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

خط: نسخ، کا: مهدی بن شیخ محمد تقی، تا: قرن ۱۳؛ ۲۰ص (۳۰۷-۳۲۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۵۶]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۸۸/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فاذا لا تفاوت بینهما بل الجمیع سواه عنده و الیه اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

خط: نسخ، کا: مهدی بن شیخ محمد تقی، تا: قرن ۱۳؛ ۲۰ص (۳۰۷-۳۲۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۵۷]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۶/۲-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در پی رساله بالا سطور ذیل است که از همان نویسنده است و گویا ذیل یا تعلیقی است بر آن رساله و در نسخه دیگر این کتابخانه وجود ندارد: «و جمیع المکاشفات فی هذه الدائره مضمون ... فافهم ان کنت ممن یفهم فان من لم یفهم هذه الاشارات ماشم رائحة التوحید ... و النبی عرف نفسه فی الابتداء و سلك طریق المعرفه و لهذا ابتدائه انتهاء الصدیقین ... و شتان ما بین من تقدم فی الابتداء و من تقدم فی الانتهاء ابتدائه العشق و انتهائهم الشوق و شتان ما بین الشوق و العشق فان العشق وجود المقصود و الشوق ارادة المقصود لاصفة الواصل و الوصال و الوصل و لا صفة العاشق و المعشوق بل صفة العشق و المعشوق لان التفاوت بین هذه الاشیاء یکون فی نظر من له نظر بعید و اما من له نظر قریب فاذا الاتفاوت بینهما بل الجمیع سواء عنده و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب و هو علی کل شیء قدیر»؛ ۳گ (۲۱۲ر-۲۱۴ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۶۷]

۱۲. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۸۸/۸

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۹شوال ۱۲۵۷ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۴۸]

۱۳. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۱۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: حاج محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: ۱۲۶۱ق؛ جلد: میشن، ۳گ (۲۶۷ر-۲۶۹ر)، اندازه: ۱۹×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۱۹۴]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۷۱/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ جلد: تیماج، ۹گ (۳۸پ-۴۶پ)، ۱۶ سطر (۹/۵×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۹ - ۹۲۱]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۷/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۳۱۰]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ پس از این ضمن ۳ صفحه عبارتی است که در صدر آن دائره در سیر وجود ترسیم شده آغاز عبارت زیر دائرة: «جمیع المکاشفات فی هذه مضمون و جمیع الدائره فی ابتداء الدائره مضمون»، انجام آن: «و اما من له نظر فاذاً لا تفاوت بینهما بل الجمیع سواء عنده والله اعلم بالصواب و الیه المرجع و الماب»، گمان می‌رود که این قطعه عبارت از متممات پیش باشد؛ مجدول؛ واقف: نائینی؛ ۱۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۳۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۵۳/۱-عکس

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۲۵۴]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۱۹/۲

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان «رسالة عرفانیة حروفیة» آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۲ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۸۴]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۳۱/۷

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ در برگ‌های آغازین یادداشت‌های پراکنده از جمله رباعیات خیام و باباطاهر، اشعار منسوب به حضرت علی (ع)، اشعاری از سعدی و دیگران و در برگ آخر این شعر از آخوند ملا محمد طاهر آمده: «ای آنکه تو قصد کوی عرفان داری ×× از غیر خدا مجو درین ره یاری / در منصب عشق سربلندت سازد ×× آنکس که به منصور دهد سرداری»؛ جلد: تیماج، ۱۳ص (۱۰۵-۱۱۷)، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۳۲ - ۴۵]

۱۹. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۵/۲

در فهرست با عنوان «رساله» آمده؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۱۸]

● عينية وجوده لذاته تعالى / کلام و اعتقادات / عربی

ʻaynīyat-u wujūd-i-h li-ḏāt-i-hī taʻālā

طالشی جیلی، احمد، - ۹۳۰ قمری

tālešī jīlī, ahmad (- 1524)

گفتاری است از احمد طالشی جیلی. در پایان این گفتار آمده: «من الفوائد الخاطره بفاتر خاطر الفقیر الی الولی احمد الطالشی الجبلی».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۱/۴۱-طباطبائی

آغاز: بسمله اعلم انه یمکن ان یستدل علی ان وجوده تعالی عین ذاته بانه لو کان زائدا لکان هو تعالی فی کونه موجودا محتاجا الی الغیر و احتیاجه ... نقصان له تعالی ... اما الملازمه؛ **انجام:** و فی هذا المقام تحقیق له اطناب اعرضنا عنه مخافة ملال الخواطر و الله

تعالی اعلم. من الفوائد الخاطرة بفاتر خاطر الفقیر الی الولی احمد الطالشی الجلی
گرد آورنده جنگ افزوده: «نقل تلک الاحرف من خطه»؛ خط: نسخ، کا: شیخ محمد علی بن محمود تبریز، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، ۱ص (۱۲۷پ)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۳ - ۸۳۰]

● **عین الیقین** / کلام و اعتقادات / فارسی

'ayn-ol yaqīn

استرآبادی، علی بن محمد جعفر، ۱۲۴۲ - ۱۳۱۵ قمری

estarābādī, 'alī ebn-e mohammad ja'far (1827 - 1898)

تاریخ تألیف: اوایل ۱۲۶۷ق

دومین رساله‌ای است که برای همگان نوشته شده مشتمل بر پنج «مقدمه» در مطالب لازم و پنج «باب» در اصول پنج‌گانه. این رساله با اشاره به ادله اصول اعتقادی استفاده شده از آیات و احادیث نوشته شده است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد پس چون موجد موجودات را غرض از ایجاد بود و آن افاضه فیض و تکمیل ناقص است

انجام: آیات مبارکات که پاره ای از آنها را در رساله مشتمله بر بعضی آیات متعلقه بعقائد ذکر نمودیم

[فهرستواره منزوی ۴۵۲/۹]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۶۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۸گ (۸پ-۱۰۵ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۵۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۸۱

خط: نسخ، کا: ابو محمد وزوائی، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳۹۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۸ - ۷۶]

● **عین الیقین** / فلسفه / عربی

'ayn-ul yaqīn

کرمانی، محمد بن محمد کریم، ۱۲۶۳ - ۱۳۲۴ قمری

kermānī, mohammad ebn-e mohammad karīm (1847 - 1906)

تاریخ تألیف: دهه اول جمادی الثانی ۱۲۹۱ق

رساله‌ای است در حقیقت تسدید که مؤلف به سفارش استادش رساله‌ای قبلاً به نام «البرهان القاطع» در این موضوع نگاشته بود و در رساله حاضر به اثبات نبوت و امامت خاصه پرداخته و آن را در چندین فصل مرتب نموده است.

یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۲۱۸/۲

آغاز: الحمدلله الذی رفع السماء و وضع المیزان أن لا تطغوا فی المیزان و أقیموا الوزن بالقسط و لا تخسروا المیزان خلق الانسان و علمه البیان؛ **انجام:** فبعد الأخذ بأیهما أردت و أحببت من الحدیثین تتمکن من العمل بالاصول و القواعد کلها فتفطن.

خط: نسخ، کا: حسین بن محمد کرمانی، تا: ۱۰ رجب ۱۲۹۵ق؛ ۴۴گ (۶۵پ-۱۰۸پ)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۷۶]

● **عین الیقین فی اصول الدین = الانوار و الاسرار** / کلام و اعتقادات / عربی

'ayn-ul yaqīn fī usūl-id dīn = al-anwār wa-l asrār

فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶ - ۱۰۹۱ قمری

feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598 - 1680)

تاریخ تألیف: ۱۰۳۶ق (موافق جمله «کمل انوار الحکم و أسرار الکلم»)

مؤلف در مقدمه، کتاب را به دو قسمت علمی و عملی تقسیم کرده و به فائده هر یک اشاره کرده و سپس هر یک از این دو قسمت را به عقلی و شرعی منقسم ساخته است. آن‌گاه برای دو قسمت عقلی آن کتاب عین الیقین فی اصول الدین (همین کتاب) را تألیف و برای دو قسمت شرعی آن کتاب علم الیقین فی اصول الدین را تنظیم نموده است. چون این کتاب متضمن انوار حکم و اسرار کلم می‌باشد لقب آن را «الانوار و الاسرار» قرار داده است. دارای یک «مقدمه» و دو «مقصد»: اما المقدمه ففیها خمسة مطالب؛ مقصد ۱. اصول علم، دارای بیست و چهار مطلب؛ ۲. العلم بالسماوات و الارض و ما بینهما، دارای بیست و یک مطلب.

آغاز: بسمله سبحان من حادث لطائف الاوهام فی بیداء کبریائه و عظمته ... اما بعد ... هذه رموز ربانیه اوتیتها من فضل الله ...

انجام: هذا آخر الکلام فی العلم بالسماوات و الارضیین و ما بینهما و به تم و ختم کتاب عین الیقین الملقب بالانوار و الاسرار و اتفق لتاریخه انوار الحکم و اسرار الکلم و الحمدلله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین.

چاپ: مشار عربی، ص۶۴۲؛ با علم الیقین و منهاج النجاة، تهران، سنگی، بی‌ناشر، ۱۳۱۳ق، ۴۲۸ص؛ ۱۳۰۳ق، رحلی، ۱۹۱ص (۲۳۸-۴۲۸)؛ تهران، سنگی، ۱۳۰۳، رحلی، ۱۹۱ص (۲۳۸-۴۲۸)

[دنا ۷۱۱/۷-۷۱۳ (۴۶ نسخه)؛ الذریعه ۳۷۴/۱۵؛ ریحانة الادب ۳۶۹/۴؛ فهرستهای خودنوشت فیض ۲۰۵]

شرح و حواشی:

۱- انوار الحکمة = انوار الحکم و اسرار الکلم؛ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶-۱۰۹۱)

۲- اصول المعارف؛ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶-۱۰۹۱)

۳- حاشیة عین الیقین فی اصول الدین

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۴

آغاز: برابر

تذکر: در فهرست بدون نام مؤلف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۳۶ق؛ ۲۲۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰ سم [ف: ۲ - ۴۲۲]

۲. کاشان؛ علامه فیض؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۰۳۶ق؛ با یادداشتهای علم الهدی، مورخ ۱۰۶۵ [میراث اسلامی: ۵ – ۶۱۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۷۸۸

آغاز: روی بالکاف بیاسناده عن ابن سکان قال سمعت؛ **انجام:** من المونین الله ... حامدا مصلیا مسلما داعیه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۵ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۴۶

خط: نسخ، کا: ابن شاه مولانا نورالدین، تا: پنج‌شنبه ۱۷ ربیع الثانی ۱۰۷۰ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۰گ، ۲۳ سطر (۷×۱۹/۵)، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۱۰ - ۱۸۲۹]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۱۶-۳۸/۳۶

آغاز: ممارستها ممعنا فی استطلاع دقایقها بتمرینها مرة بعد اخری و؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۳سم [ف: ۵ - ۲۹۵۸]

۶. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۹۱۱

خط: نسخ، کا: قوام الدین محمد بن حبیب الله، تا: یک‌شنبه ۲ شعبان ۱۰۷۶ق؛ ۳۴۲گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۳ - ۶۸۰]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۸۶

آغاز: ... من الهضم و الدفع و الاحساس الذی هو ضرب من التغذیة و کذا کل ادراک و علم حادث؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: معین الدین احمد فرزند فیض کاشانی، تا: ۸ ربیع الاول ۱۰۷۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ استکتاب از والدش نموده و از روی نسخه اصول آن را کتابت کرده سپس بر مؤلف عرضه کرده و به صورت درسی توضیح خواسته و نسخه را تصحیح کرده و گاهی حاشیه زده است و کار مقابله با مؤلف روز ۲۰ ربیع الاول ۱۰۸۳ق پایان پذیرفته، مؤلف در پایان یادداشت فرزندش، اجازه‌ای به وی اعطا نموده، با تصریح به اینکه «من اول الکتاب الی آخره یوماً درساً فدرساً» خوانده شده و فرزندش آنها را فهمیده است، مؤلف نسخه را در سفر حج سال ۱۰۸۳ق همراه داشته و در۱۷ ذیحجه ۱۰۸۳ق در مکه معظمه این دو بیت را پایان نسخه ثبت کرده: «روحیست بی مکان و سر تا قدم مکانش ×× روحیست بی نشان و ما غرقه در نشانش / خواهی که تا بجویی یک لحظه ای مجویش ×× خواهی که تا بدانی یک لحظه‌ای مدانش»، در ۸ صفر ۱۰۸۴ق نیز این شعر را ثبت کرده: «کسی نیست واقف بکن هر چه خواهی ×× شکسته دلت این صدائی ندارد»، برگ پایانی اشعاری از والدش در حیات او و یکی از شاعران معاصر و غیره و یادداشتی از خصال نیز دارد. آخرین تاریخ مربوط به ربیع الاول ۱۰۸۸ق می‌باشد، در آغاز نسخه سید مهدی صدری که ملامحسن فیض کاشانی مؤلف کتاب، جد امی اوست، درتاریخ مهر ماه ۱۳۵۱ق یادداشتی درباره کتاب و اهمیت آن نوشته با تصریح به اینکه «نمونه خط این عالم یعنی معین الدین احمد بسیار کم، بلکه نایاب است و این نسخه بسیار ارزشمند است»؛ جلد: مقوایی، ۳۱۴ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۴/۵سم [ف: ۴۵ - ۶۶]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۵ق؛ رونویس از نسخه اصلی شده و فرزند مؤلف علم الهدی محمد در سال ۱۰۸۵ در کاشان آن را تصحیح و مقابله نموده؛ واقف: قائم مقام، ۱۸۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۴ - ۲۰۹]

۹. اصفهان؛ شفتی، مهدی؛ شماره نسخه:۳۴/۱

خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن محمد مقیم، تا: رمضان۱۰۸۶ق؛ ۲۱۵گ (۲پ-۲۱۶پ)، ۲۳سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۱۷۹]

۱۰. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد اسماعیل بن محمد صالح حسینی، تا: ۱۰۹۹ق؛ از روی نسخه ای که با دو واسطه از نسخه مؤلف نگاشته و بر وی قرائت شده کتابت شده، محشی؛ ۴۱۴ص [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ - ۲۴۲]

۱۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۳۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ – ۷۳]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۷ ط

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اعضائها المناسبة لها المتفقة بحسب نوعها المختلفة بشخصیاتها و اصله الی مبداء

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۲۶گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲۴/۲ - ۶۹]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۶ ط

آغاز: و الاول ظل للثانی ینتزع فی الوجود من نفس بذاته بذاته؛ **انجام:** و قیظه فی اوقاتهما و اختلاف ثماره و تنوع اشجاره و مجی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، محشی با علامت «منه دام فیضه» و برخی «منه طاب ثراه»؛ ۱۷۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲۴/۲ - ۳۳]

۱۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۳۲۶/۱

تا پایان مقصد اول است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۵۰گ (۳پ-۲۵۲پ)، ۱۵ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۵ - ۳۴۱]

۱۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی مباحث الانسان بما هو انسان. رزقنا الله الوصول الیه بمنه. هذا آخر الکلام فی اصول العلم. و الحمدلله واهب العقل و مفیض العلم.

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشانی «منه دام فیضه»؛ ۱۴۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۳ - ۲۳۲]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۴-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا آخر الکلام فی اصول العلم و الحمدلله واهب العقل و مفیض العلم

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۴ - ۳۹۷]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۴ ط

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [مختصر ف: - ۵۶۵]

۱۷. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲۹۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۱۱]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۸۲۳

آغاز: بسمله، الحمدلله علی حسن توفیقه و نساله طریقه؛ **انجام:** بتاریخ الکتاب اجله ... من صوره الی صوره

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج [رایانه]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: نصیرالدین محمد بن علی، تا: ۱۱۰۰ق؛ واقف: شجیعی، ۱۳۱۵ ش؛ ۲۹۲گ، ۱۷ و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۴ - ۲۰۹]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۳۲۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۲۰ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف: ۵ - ۳۴۱]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۳/۸-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** دنباله: وصل و اذ قد بینا وجوب انتهاء کل من جهات الفقر الی غنی بالذات): و ان کانت هی غیره بحسب المعنی و المفهوم و ذلک لجواز ان یوجد الاشیاء المختلفه

تا اواخر مقصد اول اسن و کاتب (ظاهراً به اشتباه) در دنباله آن بخشی از کلمات مکنونه فیض را آورده است و به عین الیقین پیوند کرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ محشی از مؤلف با نشان «منه دام فضله» یا «منه دام ظله» و نیز حاشیه‌ای با نشان بهاءالدین و با نشان لمحرره صالح؛ ۶۰ص (۱۰۲-۱۶۱)، ۱۷و ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۰سم [ف: ۲۳ - ۲۳۴]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۹۳

آغاز: ذی الجلال و الاکرام فنحن جلال الله و کرامته اکرم الله؛ **انجام:** و قد یکون حرکه بعضها متشابهه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوا [رایانه]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ متوسط، کا: محمد تقی بن ابی الحسن واعظ، تا: شوال ۱۱۰۶ق؛ مجدول، دارای سرلوح، محشی، به دستور عبدالله بن صدر شیرازی (نواده مؤلف) این نسخه از نسخه اصلی رونویس شده؛ تملک: سید محمد حسین جزایری (نواده محدث جزایری)، مولانا معصوم بن محمد حسن قزوینی شیرازی؛ جلد: تیماج، ۱۸۹گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۴۷]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۱ق؛ مصحح، محشی با نشان (منه رحمه الله تعالی)، این نسخه در سال ۱۱۲۰ق از سوی فردی که نامش مشخص نیست از روی نسخه اصل به خط مؤلف، مقابله و تصحیح شده، دارای سرلوح، مجدول مذهب، مقابله شده؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۶۷گ، ۱۹ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۳۴ - ۳۶۳]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۷۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۵ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۲۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۶ق؛ مهر: اسدالله؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۵۹گ، ۲۱ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۳۴۵]

۲۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۷۸

خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن صدرالدین شیرازی، تا: محرم ۱۱۱۸ق؛ «منه»؛ ۱۶۸گ، اندازه: ۱۶×۲۴سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۶]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۳۰۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: طالقانی عبدالمجید، تا: ۱۱۲۰ق [رایانه]

۲۹. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱۳۸

آغاز: الشمس و القمر و النجوم و الکواکب معه فنزلت فی منازلها التی قدرها الله فیها لیومها و لیلتها الحدیث و هو نص فی المطلوب؛

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی به نقل از مؤلف و برخی با عناوین «عزالدین محمدالحسینی»؛ تملک: حسن بن العمری با مهر «ظنی بالله حسن» (بیضی)، محمد بن عبداللطیف؛ وقف بر خزانه مجتهدیه؛ واقف: سید عزالدین محمد حسینی؛ جلد: تیماج، ۱۴۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۷۶]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم بن محمد شفیع ملقب به نجات، تا: ۱۱۲۶ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه، ۵»، نشان «بلغ بحمد الله سبحانه»؛ جلد: تیماج، ۲۱۹گ، ۲۳ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۵ - ۳۶۱]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۳

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۱۲۷ق؛ مجدول، با سرلوح، محشی از فیض با «منه قدس سره»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۸۳گ، ۱۸ سطر(۹×۱۹)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۳۱۲]

۳۲. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۴۲

خط: نسخ، کا: علی بن حیدر واداری، تا: یک‌شنبه ۱۱ ربیع الثانی ۱۱۳۳ق؛ ۲۳۸گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱ – ۶۸]

۳۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۰۴۶-۲۵/۱۳۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن نور الدین بن نعمت الله بن عبدالله حسینی موسوی، تا: پنج‌شنبه غره ربیع الثانی ۱۱۴۱ق، جا: شوشتر؛ کاتب تقریظی درسه صفحه در مدح کتاب و مؤلف؛ ۲۹۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۵ – ۲۹۵۸]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۴۹۹

در آغاز ابیاتی از فیض و شاعری به نام میرزا فصیح؛ بی‌کا، تا: ۱۱۹۹ق [د.ث. مجلس]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۹۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲یا ۱۳؛ مصحح، محشی به نشان «منه» و برخی به امضای احمد «گویا ملا احمد نراقی» و شیخ محمد علی «از احفاد نراقی»، با نشان بلاغ و مقابله؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۷۳ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۳سم [ف: ۵۰ – ۲۲۹]

۳۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۵۰۷

خط: نستعلیق، کا: مؤمن شریف کرمانی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۶۸گ، ۱۸ سطر (۱۰×۱۶) [ف: ۵ – ۳۴۱]

۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** اذ نسبتها الیها نسبة النقص الی التمام و الضعف

کا: محمد جعفر بن احمد انصاری (پاره‌ای از رسائل)، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۳ص (۱–۱۳)، ۲۹ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۱۰ – ۳۸۷]

۳۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۳۴۸

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ تملک: محمد جعفر بن میرزا محمد باقر بن بهاء الدین محمد بن محمد باقر نائینی سبزواری حسینی در ۱۲۱۹؛ ۲۱۳گ، ۲۰–۲۲–۲۵سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱ – ۱۸۷]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۷۲/۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا،تا: ۱۲۳۵ق، جا: اصفهان؛ ۴۶۲ص (۲۰۶–۶۶۷) [ف: ۹ – ۶۹۴]

۴۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۴۲۴

تنها مقصد یکم را دارد؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن محمد حسین گیلانی، تا: شنبه ۱۸ صفر ۱۲۴۳ق، جا: اصفهان مدرسه نیماورد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۰گ، ۲۴ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۵ – ۳۴۱]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد کاشانی ابن حاج ابوالحسن، تا: ۱۲۵۵ق؛ ۳۱۴ص، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۱۷ – ۲۷۶]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۳۹

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع بن محمد سعید، تا: رجب ۱۲۷۲ق؛ مصحح، محشی، بالای بیشتر صفحات نوشته‌اند: «هو» یا «۱۱۰» و یا «هو ۱۱»؛ ۲۱۴گ، ۱۷–۲۵ سطر (۱۱/۵×۲۱)، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲۰ – ۳۷۳]

۴۳. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از مؤلف با رمز منه دام ظله؛ تملک: میرزا عباس در کانپور به سال ۴ محرم ۱۲۷۷؛ جلد: میشن، ۳۲۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: – ۱۸۸]

۴۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۰

خط: نسخ، کا: حاج ابوالقاسم، تا: ۱۲۸۸ق؛ جلد: میشن، ۲۶۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۲/۴سم [ف: ۱ – ۳۷۶]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵ معزی

آغاز: برابر؛ **انجام:** اذا حققت هذا و قد تبین مما مضی ان المواد تحت قهر الطبایع و الطبایع تحت قهر النفوس و النفوس تحت قهر العقول و العقول تحت قهر کبریاء الاول و هو الله الواحد القهار.

جلد ۱؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه»؛ روی برگ بدرقه آمده: «دو قرآن بسم الله خیرالاسماء للقاصر محمد طاهر عفی عنه تحریرا فی ج ۲، سنه ۱۲۹۴؛ جلد: مقوایی، ۱۱۷گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۹ – ۸۷]

۴۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۷۵/۱۸

بخشی از آن؛ خط: نسخ، کا: محمد در جزینی، تا: ۱۳۱۰ق؛ جلد: تیماج، ۲گ (۳۷۸–۳۷۹)، ۲۲ سطر (۱۰×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ – ۲۳۲]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۶۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا مبدا یا معاد یا مبدی یا معید.

پس ازین گفتاری مختصر از شمس الدین محمد خفری در بیان «اسفار چهارگانه»؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: محمد ایرانی مجرد؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۰گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۴۸]

۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۱۱

آغاز: و الاسماء ترجع الی الصفات؛ **انجام:** و الثالث بتوحید الاسمآء.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: ملکزاده کوثر؛ ۱۱۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۴۸]

۴۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۸۰۸/۵–۵۹/۲۸

آغاز: برابر

از اول تا «وصل کل حیثیة ثابتة لشیء ما فی نفس الامر فلا بدله من مبدا لانتزا عها و منشأ لحصولها ...»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۳۹گ (۱۳۵–۱۷۳)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم

[ف: ۵ – ۲۹۵۸]

۵۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** اودعهما الله فی ذاته لیحفظ بالاول و یطلب بالثانی کماله الثانی لینتظم العالی بطلب

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: جناب آقای حاج میرزا عبدالحسین صاحب الداری، ۱۳۶۴ق؛ جلد: میشن سبز، ۴۲۶ص، اندازه: ۱۹×۲۳/۵سم [فهرست عراقی: ۱ – ۳۸۵]

۵۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۶۷

آغاز: و من هذا القبیل النقطة و الان بمعنی نهایة الخط و الزمان فان لهما حظا من الوجود؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۴۵۷ص، ۱۸سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [فهرست عراقی: ۱ – ۳۸۶]

۵۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۷۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۲۹گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱ – ۱۸۷]

۵۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۷۷۷/۴

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۴۹۶ -]

● **عیوب قافیه و اوزان شعر فارسی** / ادبیات / فارسی

ʻoyūb-e qāfīye va owzān-e šeʻr-e fārsī

بخشی از کتابی است درباره عیوب قافیه و صنایع شهر و اوزان فارسی که به صورت فرهنگ‌نامه تدوین شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۱۴/۵۴

آغاز: عیوب قافیه چند نوع است اقوا و اکفا و سناد و ایطا. اقوا:در لغت تاب از ریسمان باز دادن است و در اصطلاح حرکاتی که مخالف یکدیگر باشند؛ **انجام:** بحر متقارب اصله ۴ مرات فعولن. بحر متدارک. ای نفس بسته از تیره شب بر قمر ×× طوطی خطت افکنده بر پر شکر.

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن مذهب، ۱۱ ص (۱۸۲–۱۹۲ حاشیه)، اندازه: ۱۲/۳×۲۳/۶سم [ف: ۲۹/۱ – ۳۱۷]

● **عیوب النفس و مداواتها** / عرفان و تصوف / عربی

ʻuyūb-un nafs wa mudāwāt-u-hā

سلمی، محمد بن حسین، ۳۲۵ – ۴۱۲ قمری

sulamī, mohammad ebn-e hoseyn (938 - 1022)

رساله‌ای است کوتاه در بیان عیوب نفس و مداوای آن با عناوین «عیوبها، مداواها» و به درخواست گروهی از مشایخ نگاشته شده است.

آغاز: بسمله، الحمد لله اولا و آخرا و صلی الله علی محمد باطنا و ظاهراً و علی آله ... اما بعد فقد سألنی بعض المشایخ أکرمهم الله بطاعة أن أجمع له فصولا من عیوب النفس یستدل بها علی ما وراءها

انجام: و یجعلنا فی کنفه و حیاطته و عصمته و رعایته فإنه القادر علیه و الواهب له برحمته و فضله و صلی الله علی محمد النبی و آله الطاهرین.

چاپ: در مجموعه آثار عبدالرحمن سلمی (تهران، نشر دانشگاهی: ۱۳۶۹)

[دنا ۷۱۶/۷؛ کشف الظنون ۱۱۸۳/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۰/۴-ف

نسخه اصل: اورخان جامع ش۱۵۴۳؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عثمان و خشی ایکمنی، تا: قرن ۵؛ ۱۴گ (۷۷–۹۰) [فیلمها ف: ۱ – ۴۵۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۶۱/۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فیسقط بذلک عنها عیباً من عیوبها و الله یوفقنا لمتابعه المرشد و یزیل عنا موارد الغفلة والشهوات و الله أعلم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ ۷گ (۲۰۹–۲۱۵)، ۲۷ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۳۱ – ۴۶۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۳۶/۳

خط: نسخ، کا: خلیل بن بوعلی بن اسماعیل، تا: ۷۰۹ق؛ مقابله شده با اصل؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۸ص (۸۱–۸۸)، ۲۵ سطر (۸/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۸ – ۲۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۲

با دو حکایت درباره شبلی و حاتم اصم شاگرد شقیق بلخی در پایان نسخه (۴ص)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۲۹گ، ۲۰ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [سنا: ف: ۲ – ۱۹۵]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۷/۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فانه الغالب علی ذلک و الواهب له. تمت کتاب معایب النفس

بی‌کا، تا: ۲۰ شعبان ۱۰۶۳ق؛ جلد: میشن سیاه، ۱۰گ (۶۸پ–۷۷ر)، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۷ – ۴۷۶]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۳/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته ریز، بی‌کا، تا: نزدیک ۱۰۸۴ق؛ ۸گ (۵۵پ–۶۲پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۳ – ۴۷۷]

● **العیون** / اصول فقه / عربی

al-ʻuyūn

عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن احمد، ۷۰۰؟ – ۷۵۶ قمری

ʻazod-od-dīn-e ījī, ʻabd-or-rahmān-e-bn-e ahmad (1301 - 1356)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۸۹/۲

آغاز: بسمله. الحمدلله علی نواله ... مختصر فی الاصول الدینية و العلوم اليقينية اعودته رئوس المسائل مع نقل المذاهب و عيون الدلائل فی امهات المطالب و تالقت فی ايجاز لفظه؛ **انجام:** انه ولی الهداية. الحمدلله اولا و آخرا و الصلوة علی نبيه باطنا و ظاهرا و علی آله و اصحابه

بی کا، تا: دوشنبه ۲۳ رجب ۷۵۰ق؛ ۱۷ سطر [ف: ۵ – ۳۶۵]

● **العیون** / نحو / عربی

al-'uyūn

حسینعلی بن شیرعلی، ق۱۳ قمری

hoseyn-'alī ebn-e šīr'alī (- 19c)

تاریخ تألیف: رجب ۱۲۶۰ق؛ محل تألیف: اصفهان

در یک «مقدمه» و سه «باب» و «خاتمه»: مقدمه در تعریف نحو؛ باب ۱. اسم؛ ۲. فعل؛ ۳. حرف؛ خاتمه در تنازع.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی جعلنا قائلین بکلمة التوحید ... ان هذه رسالة وجيزة فی اصول النحو رسمتها علی سبيل الايجاز والاختصار من دون الاطاله والاكثار اجابة لمسئلة بعض الاخوان ... و سميتها بالعيون فانها بمنزل العيون للمبتدين و ما توفيقی الا بالله ...

انجام: والاسم المشتغل عنه لعين ما ذكر هذا آخر ماجری به القلم ... علی هاجرها الاف التحيه و الثناء

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۳۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ – ۱۵۷۵]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۵۸/۱

آغاز و انجام: برابر؛ وقع الفراغ منها فی محروسة دارالسلطنه اصفهان ... يوم الخميس (دهه آخر رجب ۱۲۶۰ق) ...

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه دهه پایانی رجب ۱۲۶۰ق؛ ۵۸گ (۱ر–۵۸ پ) [ف: ۲ – ۱۸۰]

● **العیون** / کلام و اعتقادات / عربی

al-'uyūn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰۰/۲۱

آغاز: بسمله. حمدله. و الصلاة و السلام علی نبينا محمد و آله الطاهرين. حدثنا ابو علی محمد بن الحسن بن الفضل؛ **انجام:** و الاصرار علی الصغاير من الذنوب، و السلام علی من اتبع الهدی و صلی الله علی محمد و آله الطيبين

تنها باب ۳۴ آن و در اصول دین است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۳گ (۳۶پ–۳۸ر)، ۲۵ سطر (۱۵×۲۹)، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۱۴ – ۶۲]

● **عيون الأثر فی فنون المغازی و الشمائل و السير** /

تاریخ معصومین / عربی

'uyūn-ul aṯar fī funūn-il maġāzī waš šamā'il wa-s siyar

ابن سید الناس، محمد بن محمد، ۶۷۱ – ۷۳۴ قمری

ebn-e sayyed-on-nās, mohammad ebn-e mohammad (1273 - 1334)

مجموعه مختصری در سیره پیامبر اکرم است و بیشتر شهرت ابن سید الناس مرهون این کتاب است. در مقدمه متذکر شده که در این مجموعه بهترین قسمت‌های مندرج در سیره‌ها را برگزیده و آنها را به ترتیب تاریخ وقوع حوادث به دنبال هم قرار داده است. در پایان کتاب اسانید ابن سید الناس در روایات کتبی که از آنها نقل کرده، شمارش شده‌اند. علی بن ابراهیم حلبی در «انسان العیون فی سیرة الامین و المأمون (السیرة الحلبیة)» این کتاب را دومین سیره پیامبر پس از کتاب زهری دانسته و بیشتر نوشته‌هایش را نقل کرده است.

آغاز: الحمدلله محلی محاسن السنة الحمدية بدرر اخبارها ... و بعد: فلما وقفت علی ما جمعه الناس قديماً و حديثاً من سيرة النبی (ص) و مغازيه و ايامه الی غير ذلک مما يتصل به

چاپ: قاهره، مکتبة القدسی، ۲ج، ۱۳۵۶ق؛ بیروت، دارالآفاق، ۱۹۷۷م.

[دنا ۷۱۶/۷؛ بروکلمان، ذیل ۷۷/۲؛ الاوقاف العامة بغداد ۳۵۴/۱؛ کشف الظنون ۱۱۸۳/۲؛ فهرست چستربیتی ۴۶/۲؛ مخطوطات التاریخ و السیر و التراجم فی المتحف العراقی ص۲۹۰؛ فهرس المخطوطات المصورة، کویت ۴۶/۱؛ فهرست کوپرلی ۵۵۶/۱]

شرح و حواشی:

۱– نورالعیون فی تلخیص سیر الامین المأمون؛ ابن سید الناس، محمد بن محمد (۶۷۱–۷۳۴)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۴عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ما اشتملت عليه من الغريب من فوايد القيتها بخط جدی ابی بكر محمد بن احمد ... رحم الله جميعهم و نفعنا بما يسر لنا من ذلک بمنه و كرمه.

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث– استانبول، ش ۳۰۳۱ A (فهرست خطی عربی طوپ قاپی ۴۲۱/۳)؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد البکری، تا: صفر۷۴۷ق؛ کاتب از اول کتاب تا غزوه بنی قریظه را از روی نسخه‌ای که از روی نسخه مصنف نوشته شده بوده نوشته و از غزوه بنی قریظه تا آخر کتاب را از روی نسخه مصنف نوشته، مصحح، با نشانه مقابله با نسخه مصنف؛ ۲۷۴گ، ۲۵ سطر [عکسی ف: ۲ – ۱۳۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۴۶

آغاز: بسمله. قال الشيخ الامام العالم العلامه الحافظا لنسابه؛ **انجام:** بما يسر لنا فی ذلک بمنه و كرمه اخر كتاب ... من شهور سنه اربع و ثمان مائه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۰۴ق؛ جلد: میشن [الفبائی: - ۴۱۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۴عکسی

نسخه اصل: چستربیتی، ش ۳۳۶۳ (اربری، فهرست خطی عربی ۴۶/۲)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۰ جمادی الاول ۸۳۸ق؛ مصحح؛ ۲۶۴گ، ۲۵سطر [عکسی ف: ۲ - ۱۹۹]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۲۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** من یسألنی فاعطیه و من یستغفرنی فاغفرله فی هذا الحدیث دلیل علی انه

بخش اندکی از ابتدای کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با بلاغ مقابله؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: تیماج، ۲۰گ (۱پ-۲۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۳×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۲۷۲]

● عیون الاحکام / فقه / عربی

ʻuyūn-ul aḥkām

هروی، محمد تقی بن حسینعلی، ۱۲۱۷ - ۱۲۹۹ قمری

heravī, mohammad taqī ebn-e hoseyn-ʻalī (1803 - 1882)

رساله‌ای است شامل احکام طهارت و صلات که فقط به ذکر فتوی پرداخته است و خالی از استدلال می‌باشد. مؤلف را رساله دیگری است به فارسی در فقه که به‌منزله عیون الاحکام می‌باشد.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲۴۷

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلواة و السلام علی اشرف الاولین و الاخرین محمد و عترته المعصومین اما بعد فیقول المفتقر الی ربه القوی ... ان هذا جملة من المسائل الفقهیة الاحکام ... کتاب الطهارة و فیه مقصد ان الاول فی الطهارة عن الخبث و لنبدء فیه باقسام المیاه و احکامها

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ به پیش‌نویس مؤلف میماند، مصحح، با یادداشتی از سید محمد اصفهانی مورخ دهم شوال ۱۲۶۴ق؛ ۱۵۸ص، ۱۴ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۲ - ۳۰۴]

● عیون الاخبار / حدیث / عربی

ʻuyūn-ul axbār

علی بن موسی (ع)، امام هشتم، ۱۵۳ - ۲۰۳ قمری

ʻalī ebn-e mūsā, emām-e haštom (771 - 819)

رساله‌ای است در باب احکام دین در این رساله احادیثی نقل شده و به حضرت امام رضا (ع) منسوب داشته‌اند.

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۳۲۳/۶

آغاز: بسمله و به نستعین - الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین قال الشیخ السعید الفقیه؛ **انجام:** و السلام علی من اتبع الهدی و صلی الللہ علی محمد و آله الطیبین الطاهرین و سلم تسلیما کثیرا برحمتک یا ارحم الراحمین

الجزء الاول من صحیفه الرضا علیه السلام؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۱/۵سم[ف: ۱ - ۳۰۳]

● عیون الاخبار / حدیث / عربی

ʻuyūn-ul axbār

لخمی اشبیلی، عیسی بن احمد، - ۴۲۰ قمری

laxmī ešbīlī, ʻīsā ebn-e ahmad (- 1030)

مجموعه‌ای از اخبار و احادیث اخلاقی و سلوک زاهدانه در عین حال سنی سلفی با استناد به آیات و احادیث و اشعار زهاد است. چلپی در کشف الظنون این کتاب را به ابومحمد عیسی بن احمد بن علی لخمی اشبیلی اندلسی (- ۴۲۰) نسبت می دهد؛ در ۲۵ «باب»:باب فی اعتقاد الواحدانیة و اثبات الربوبیة، ذکر معرفة عدو الله ابلیس، ذکر معرفة النفس، معرفة تقوی الله، العمل الله و التزام طاعته، معرفة اصول الطاعات، حفظ الجوارح العین، اللسان، باب الصدق و الکذب، باب ذکر النمیمة، البطن، الفرج، القلب، شرب الخمر، الحسد، المظالم و القصاص، القضاء، ذکر الذنوب و التوبة.

آغاز: بسمله. و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه اجمعین. الحمدلله الذی فطر السموات و الارض بقدرته و دبر الامور فی الدارین بحکمته ... و سلم تسلیماً.قال المؤلف رحمه الله:اعلم وفقنا الله و ایاک لطاعته ... لما نظرت فی کتب العلماء ... اجابنی نفسی الی جمع هذا الکتاب و تسمیته بکتاب «عیون الاخبار» فجمعت الاحادیث فیه من ... فیجب علی الناظر فی هذا الکتاب ... و بالله اعتصم ... هو حسبی و نعم الوکیل باب فی الاعتقاد بالوحدانیة ... [و پس از پنج صفحه] ... باب فی ذکر معرفة عدو الله ابلیس ...

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** درباره خوابنما شدن احمد بن سهل است، که یحیی بن اکثم قاضی را پس از مرگ به خواب دید و پرسید:خدا با تو چه کرد؟ پاسخ داد: خدا مرا پیش رو بایستاند و گفت:ای پیر بدکردار تو را سخت عذاب خواهم داد؟ قاضی گفت:خدایا این بر خلاف آنچیزی است که در باره تو، به ما حدیث کرده بودند. خدا گفت:چه حدیثی را گوئی ؟ قاضی گفت:حدثنی عبدالرزاق عن معمر ... عن رسول الله (ص) عن جبرئیل عنک، أنک قلت: اول شیبة شیب العبد فی الاسلام اغفرله کل ذنب و انی لاستحی ... فقال الله: صدق جبرئیل و صدق محمد و صدقت عائشة و صدق عروة ... و صدق عبدالرزاق. یا عبدی ادخل الجنة ... انه هو الغفورالرحیم، برحمتک یا ارحم الراحمین. تم الکتاب بعون الملک الوهاب المسمی بعیون الاخبار للامام ... ابی محمد عیسی بن علی بن احمد الاندلسی و کان الفراغ من کتابته ضحوة

الخمیس ۱۶ربیع الاول عام احد و ماءة و الف بقلم الفقیر ... حسین بن ناصر بن عبدالله بن عمر غفرالله ...
خط: نسخ، کا: حسین بن ناصر بن عبدالله بن عمر، تا: پنج‌شنبه ۱۶ ربیع الاول ۱۱۰۱ق؛ میان برگ‌های ۲۰ و ۲۱ افتادگی دارد؛ ۱۶۳گ، ۲۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۱ - ۹۸]

● **عیون الاخبار** / فضایل و مناقب، حدیث / عربی

'uyūn-ul axbār

کتاب روایی است در تاریخ و فضایل پیامبر و امیرالمؤمنین علیهما السلام از جمله خلقت پیامبر (ص) و علی (ع) و فضایل و معجزات حضرت علی علیه السلام با استفاده از کتب روایی و تاریخی همچون: اعلام الوری طبرسی، اقبال و طرائف سید بن طاووس تهذیب و مصابح شیخ طوسی، مناقب ابن شهر آشوب و مناقب خوارزمی و الفصول المهمة مالکی و کشف الیقین علامه حلی و ... . احتمال دارد که عیون الاخبار عماد الدین باشد که شامل «سبعة السباع» است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۲۸/۱-۵/۱۱۸

آغاز: باسناده عن الفضل بن ربیع ان المنصور کان قبل الدولة کالمنقطع الی جعفر بن محمد علیهما السلام سألت جعفر بن محمد بن علی علیهم السلام ما کان سببها ان الله جل اسمه خلق محمداً وعلیاً وفاطمة والحسن والحسین ... قبل ان یخلق آدم؛
انجام: فقالوا یا امیرالمؤمنین کفانا وروینا فتکلم بکلام فمضی الغیث وانقطع المطر وطلعت الشمس
نسخه حاضر به جهت افتادگی از طرفین و خالی بودن جای عناوین دقیقاً قابل تشخیص نیست؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز وانجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۹۶۱]

● **عیون اخبار الرضا** / حدیث / عربی

'uyūn-u axbār-ir riḍā

شیخ صدوق، محمد بن علی، ۳۱۱؟ - ۳۸۱ قمری

šeyx-e sadūq, mohammad ebn-e 'alī (924 - 992)

اهدا به: صاحب عباد طالقانی سپاهانی

مؤلف چنان‌که در مقدمه نوشته، دو قصیده در مدح حضرت امام علی بن موسی الرضا علیه السلام از انشاآت صاحب بن عباد به ایشان رسید، چون مراتب خلوص عقیدت و پاکی طینت آن وزیر عالی مقام را از معانی مندرجه در آن ابیات مشاهده فرموده این کتاب را برای کتابخانه آن جناب از احادیث و اخبار و کلیه امور راجعه به آن حضرت تألیف (به همین مناسبت این کتاب را «عیون اخبار الرضا» نامند) و پس از خطبه کتاب آن دو قصیده را نقل نموده و مطالب کتاب را در هفتاد و سه «باب» ذکر نموده و شروع به نقل احادیث و اخبار راجعه به هر یک از ابواب با ذکر تمام اسناد آنها کرده و باب اول کتاب در علت تسمیه آن حضرت به «رضا» و باب آخر در نقل برکات و آثاری است که از مشهد مقدس و قبر مطهر در زمان حیات مؤلف ظاهر گردیده است و از باب اول تا آخر باب بیست و هشتم در یک جلد و از بیست و نهم تا آخر کتاب در جلد دیگر مرتب گردیده است.

آغاز: بسمله: الحمد لله الواحد العزیز الجبار الرحیم الغفار فاطر الارض و السماء ... قال الشیخ العبد ابوجعفر محمد ... بن بابویه القمی الفقیه مصنف هذا الکتاب

انجام: فقال ذلک الترکی قد ظهرلی من امر هذا المشهد ما بقیت. و قد آلیت علی نفسی ان لا فارق هذا المشهد ما بقیت. و الحمدلله اولاً و آخراً.

چاپ: مشارعربی، ص۶۴۲؛ ایران، سنگی، ۱۲۷۵ق، وزیری؛ ۱۳۱۷ق، ۳۸۷ص

[دنا ۷/۷۱۷- ۷۲۶ (۲۹۳ نسخه)؛ الذریعة ۳۷۵/۱۵-۳۷۶ و ۱۲۰/۴و ۳۷۵/۱۳؛ ایضاح المکنون ۱۳۳/۲؛ ریحانة الأدب ۴۹۳/۳؛ فهرستگان حدیث ۸۴/۵-۱۰۳؛ کتابشناسی شیخ صدوق ص۱۵۵-۱۹۴]

شرح و حواشی:

۱- برکات مشهد مقدس = ترجمه عیون اخبار الرضا؛ روغنی قزوینی، محمد صالح بن محمد باقر (-۱۰۷۵)
۲- جنة السلام = شرح عیون اخبار الرضا (ع)؛ حسینی عریضی، علی بن محمد (-۱۱)
۳- تحفه ملکی = ترجمه عیون اخبار الرضا (ع)؛ بسطامی، علی بن طیفور (-۱۱)
۴- مأموریت رجاء = حدیث رجاء ابن ابی الضحاک (ترجمه) = ترجمه اعمال رضا در راه خراسان؛ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی (۱۰۳۷-۱۱۱۰)
۵- لوامع الانوار فی شرح عیون الاخبار؛ جزایری، نعمة الله بن عبدالله (۱۰۵۰-۱۱۱۲)
۶- زلال العیون = ترجمه عیون اخبار الرضا؛ حسینی عاملی، محمد شفیع بن محمد (-۱۲)
۷- عیون اخبار الرضا (ترجمه)؛ حسینی خراسانی، ذبیح الله بن هدایت الله (-۱۳)
۸- مجمع الانوار فی ترجمة عیون الاخبار الرضا علیه السلام؛ اصفهانی، احمد بن ابی تراب (-۱۴)
۹- عیون اخبار الرضا (ترجمه)؛ آقا نجفی، محمد باقر بن محمد تقی (-۱۴)
۱۰- عیون اخبار الرضا (ترجمه) (۳ عنوان)
۱۱- عیون اخبار الرضا (منتخب)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۷۴۲

آغاز: بسمله و به نستعین. حدثنی الشیخ الموتمن الواحد؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: محمد تقی بن عبدالرحیم، تا: قرن ۴ [الفبائی: ۴۱۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۵۵

خط: نسخ معرب، کا: یحیی بن حسنویه بن الحسین، تا: جمعه ۱۴ شعبان ۵۷۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۳۱۰گ، ۱۷سطر (۱۱×۱۷)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۴۰۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۸/۶ط

آغاز: بسمله. الحمد لله رب العالمین ... قال رسول الله صلی الله علیه و آله سته من المرؤة؛ **انجام:** ... اللهم احینا علی ولایة اهل بیت بیتک ... هذا ما اخرج الشیخ لامام ... کتبه فی سنه ثمانین (ثمانی ؟) و خمسمائه من الهجرة.

فاقد دیباچه؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: ۵۰۸ یا ۵۸۰ق؛ گویا اوراقی ساقط و برخی جابه‌جا شده؛ جلد: تیماج، ۹۱ص (۴۱-۱۳۱)، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۱۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۲/۶۹

آغاز: من العیون ان الرضا علیه السلم سمع فی سجوده یقول لک الحمد ان اطعتک و لا حجة لی ان عصیتک

چند حدیث آن کتاب؛ خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن علی بن حسن جباعی، تا: ۱۲ رمضان ۸۵۲ق؛ جلد: میشن، ۲ص (۱۳۶-۱۳۷)، اندازه: ۱۸/۲×۲۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۸۸]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۹۱۸

آغاز: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۸۷۵ق؛واقف:سپهسالار؛کاغذ:دولت آبادی، جلد: تیماج، ۹۳ص، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۵×۳۵سم [ف: ۱ - ۲۸۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۳۵۵]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۴۳

آغاز: ... اجل یاشیخ فو الله ما علوتم تلعة و لا هبطتم وادیا الابقضاء من الله وقدره؛ **انجام:** برابر

جلد۱-۲؛ خط: نسخ، کا: لطف الله بن تونی، تا: سه‌شنبه ۲۰ محرم ۸۸۱ق؛ افتادگی: آغاز (از ابتدا تا اواسط باب ۱۱ ساقط است)؛ واقف: سید احمد ترابی، خرداد ۱۳۵۶؛ جلد: تیماج، ۲۲۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۲/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۶۶]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۷

آغاز: ... باب آخر مما جاء عن الرضا من الاخبار المجموعة، قال الشیخ الفقیه ابو جعفر محمد بن علی بن الحسین بن موسی بن بابویه القمی؛ **انجام:** و مجالس أهل المعاصی و الفساد، و لاحول و لاقوة الا بالله.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ تملک: حسین ابن معتوق بن علی شاخوری بحرانی و مهر «أنا رق علی» (مربع)؛ تاریخ وقف: محرم ۱۲۵۲؛ ۳۱۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۲۹]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی از علی بن محمد بن حسن بن زین الدین عاملی که محمد جعفر بن سلطان علی اهری به سال ۱۰۹۳ نوشته؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۱۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۴ - ۱۹۵]

۹. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۹۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: گویا قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ ۳۲۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۵۷]

۱۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۸۳

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن سیف الله اصفهانی، تا: قرن ۱۰؛ تملک: ضیاء الدین دری با تاریخ ۱۳۴۵؛ مهر: رکن الدولة؛ ۲۵۰گ، ۲۱ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: - ۶۱۴]

۱۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۳۲-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ ثلث، بی‌کا، تا: گویا از قرن۱۰؛ تملک: محمد علی؛ ۷۰۹ص، ۲۱ سطر (۶/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۵]

۱۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۰۵

خط: نسخ، کا: ولی بن علی بن حسام، تا: محرم ۹۳۹ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۸]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۴۴

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،کا: محمد بن حسین غفاری، تا: ۹۵۷ق؛ مقابله کرده پدر شیخ بهائی در ۹۷۰؛ جلد: تیماج؛ ۲۰۰گ، ۱۷ سطر [الفبائی: ۴۱۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۰-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۳۵۵]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۳ ربیع الاول ۹۶۲ق؛ محشی؛ مهر: حسین بن حیدر حسینی کرکی در رجب ۹۸۴ در سپاهان؛ خط تاج الدین حسینی و میر محمد باقر کس دیگر در ۱۲۰۸؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مذهب، ۲۱۱گ، ۲۰ سطر (۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [ف: ۵ - ۱۴۲۸]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۸۰

خط: نسخ، کا: نصرالله بن عطاءالله کازرونی، تا: محرم ۹۶۲ق؛ مجدول، مصحح، دارای سرلوح مختصر، شیخ حسین ابن عبدالصمد جباعی (پدر شیخ بهائی) می‌نویسد که کتاب را مقابله و تصحیح کرده و این کار را در سال ۱۰۷۰ در مشهد مقدس به پایان برده؛ تملک: علی بن شرف الدین ابوالفتح حسینی نجفی؛ مهر: «المتوکل علی الله الملک الودود العبد حسین بن علی بن داود» (دایره)، «عبده الراجی محمد العقیلی» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۶۵]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۵

خط: نسخ، کا: حیدر بن علاء الدین علی بن حسن حسنی بیزئی، تا: پنج‌شنبه ۶ ذیحجه ۹۸۰ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: حاج علی آقا شیرازی، محمد جعفر بن محمود سبزواری به تاریخ رمضان ۱۰۱۵؛ مهر: «حسبی الله عبده علی اصغر» (بیضی)، «الواثق بالملک الاکبر العبد الاقل محمد جعفر» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۲۰۰گ،

۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۳۹۲]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۰۴۰

آغاز: بسمله، عن الرضا علیه السلام حدثنا ... المفسر الجرجانی رضی الله عنه؛ **انجام:** برابر

جلد ۲؛ خط: نسخ، کا: حسین بن عیسی بحرانی، تا: شنبه ۱۵ ذیقعده ۹۹۰ق؛ افتادگی: آغاز (نصف ورق اول)؛ واقف: فاضلخان، ۱۰۶۵ق؛ جلد: تیماج، ۱۸۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۲/۲سم [ف: ۱۴ - ۳۶۸]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** اللهم صل علی الحسن و الحسین سبطی نبیک و سیدی شباب اهل الجنة.

جلد ۱-۲؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام (آخرین باب به جز یک ورق کلاً ساقط است)؛ مصحح، مقابله شده، محشی؛ واقف: سید تقی موسوی، بهمن ۱۳۴۸؛ جلد: تیماج ، ۲۵۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۸سم [ف: ۱۴ - ۳۶۵]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۳۳۴

آغاز: و اشهد ان الائمة من ولده حجج الله الی یوم الدین و ورثه علم النبیین؛ **انجام:** عیون اخبار الرضا علیه السلام فی ... من الیوم سبت من عشرین شهر جمادی الاول.

جلد۱-۲؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۲۴۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۴ - ۳۶۷]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۰۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فقال لوزادک رسول الله لزدناک قال مصنف هذا الکتاب.

جلد۱-۲؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی از علامه مجلسی و دیگران، مقابله شده؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ ۲۰۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۱۴ - ۳۶۷]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۱۳۶

آغاز: تسع و عشرین سنة و شهران و کان فی ایام امامته علیه السلام؛ **انجام:** و آیات الخلق الیکم و حسابه علیکم و فصل الخطاب عندکم.

جلد۱-۲، موجودی از اواخر باب ۳ تا اواخر باب ۶۸ می‌باشد؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: شیخ محمد صالح علامه حائری، مرداد ۱۳۵۱؛ جلد: تیماج، ۱۹۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۲×۲۴سم [ف: ۱۴ - ۳۶۹]

۲۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۸۳۹

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی، در چند برگ آخر مقداری از قضاوت‌های امام علی علیه السلام و مسائلی در طلاق از مسائل عویص شیخ مفید و اشعاری به فارسی و مقداری از اشعار عربی لیلی و مجنون، و اشعاری عربی از «محمد بن محمد باقر حسینی» به خط وی در اواخر شوال ۱۰۹۰ و غره محرم ۱۰۹۱ و اشعاری از تاج الدین به خط محمد بن محمد باقر حسینی در محرم ۱۰۹۱ آمده؛ تملک: ابراهیم بلاغی؛ جلد: تیماج، ۱۳۹گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۲۴]

۲۳. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: عبداللطیف بن محمد طالقانی؛ ۱۷۲گ، ۲۳ سطر [ف: ۱ - ۱۸۶]

۲۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۴۴۳

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ در پایان تاریخ ساختگی ۷۲۵؛ ۳۲۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۵/۵سم [ف: ۵ - ۳۴۲]

۲۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۴۴۴

جلد ۱ و ۲؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با نشان «مؤمنم و «م ک ره»؛ تملک: حسین حسینی سبزواری خسرو جردی در ۱۱۷۱، ابراهیم در ۱۱۴۰، سید حسین بن رضی الدین محمد خادم حسنی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۵۸گ، ۱۹ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم [ف: ۵ - ۳۴۳]

۲۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۹۱۷

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۴۲گ، ۱۹ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۵ - ۳۴۲]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۶۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** من خبره علی علم عند قبرالرضا علیه السلام قال ... الموضع فقال وقعت الی طبرستان.

جلد۱-۲؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، مقابله شده، دارای بلاغ؛ واقف: محمد مهدی امامی، آذر ۱۳۶۶؛ ۳۱۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۱۴ - ۳۶۴]

۲۸. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۲۰۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۷۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۱۶]

۲۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۳۴۸

کامل؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، مصحح، مقابله شده، دارای یک سرلوح؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۳۸۸گ، ۱۷ سطر (۷×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱ - ۲۸۹]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۸-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ چند برگ پایان به قلم محمد مؤمن بن نورالله مورخ ۱۰۵۵ق و نونویس‌تر از باقی نسخه است؛ تملک: محمد امین حارثی جزائری، مهدی بن الحارث، خلیفه بن حاج جمعه، احمد شکر، شیخ مهدی بن شیخ امین جزایری؛ کاغذ: ترکی بغدادی، جلد: تیماج، ۱۹۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۴ - ۴۳۰]

۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۴۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ افتادگی: انجام (پایان نسخه ۲۱ صفحه کم دارد)؛ تملک: نام مهدی بن حسن حسینی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۳۰۸گ، ۲۳ سطر (۷×۱۹)، اندازه: ۱۴×۲۷سم [ف: ۱۱ - ۴۰۶]

۳۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۸۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۲۹۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲ - ۲۲۵]

۳۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۱۲

آغاز: المعمور ببقائه اذ لم اجد شیئا آثر عنده و احسن موقعا لدیه من علوم اهل البیت علیهم السلام؛ **انجام:** و جلس یزید یلعب بالشطرنج و یذکر الحسین و اباه و جده و یستهزیء بذکرهم فمتی قمر ما قمر صاحبه ...

جزء اول و چند برگ از جزء دوم «من الاخبار المنثورة عن الرضا» آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، دارای سرلوح، مصحح؛ جلد: مقوایی، ۱۰۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲ - ۳۶۸]

۳۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۵۷۶

آغاز: الکتاب لخزانته المعمورة ببقائه اذلم اجد شیئاً

خط: نسخ، کا: محمد صالح بن محمد باقر نیشابوری، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: حسین تراب یزدی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زرد ضربی، ۲۰۲گ، ۲۲ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۳ - ۹۹۳]

۳۵. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۵۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: ورثه سلطان العلماء؛ ۴۰۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۱۳۷]

۳۶. کاشان؛ فرهنگ و ارشاد؛ شماره نسخه:۲۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۱۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۳۰/۵سم [ف: - ۳۲]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۸۹۰

آغاز و انجام: برابر

جلد ۲-۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی از نعمت الله جزایری، و رموز «م ک ر ه» «م ق»، مقابله شده؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۵۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۹۳]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۸ ط

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [مختصر ف: - ۵۶۵]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۲۶

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۱۸۸گ، ۱۸ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۱۴ - ۳۸۵۲]

۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۰۶

انجام در «باب ما جاء عن الرضا فی صفة النبی»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ با یادداشت محرم ۱۲۵۶؛ تملک: علی رضا فرزند حاجی محمد علی در سه‌شنبه ۳ محرم ۱۲۵۶، نظام الدین محمد علی؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۳۹گ، ۱۸سطر (۶×۱۴)، قطع:ربعی، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۲۹۴]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۹/۹۰

گزیده آن است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲ص (۱۷۹-۱۸۰) [مختصر ف: - ۶۷۸]

۴۲. کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: عبدالعظیم بن سید علی موسوی، عبدالغفار رضوی آن را به پسرش سید محمد رضوی بخشیده؛ ۱ص (۶۱۵)، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۳۷]

۴۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۲۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با اجازه محمد مهدی موسوی کربلایی در ۱۱۲۸ به محمد حسن قزوینی؛ واقف: محمد حسن قزوینی، ۱۲۳۸ [نشریه: ۷ - ۱۹۷]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۳۰۵

آغاز و انجام: برابر

جلد۲-۱؛ خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، مصحح؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۲۳۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۱۵]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۰۹ق؛ جلد: تیماج [الفبائی: - ۴۱۴]

۴۶. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۱۹۷

خط: نسخ، کا: همایون بن جلال الدین محمد، تا: ۲۴ محرم ۱۰۲۸ق؛ ۳۰۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: - ۱۵۲]

۴۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۶۱

آغاز: بسمله، باب آخر فیما جاء عن الرضا علیه السلام من الاخبار المنثوره عن الرضا؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: تقی الدین محمد حسینی ساوی، تا: پنج‌شنبه اواخر جمادی الثانی ۱۰۲۸ق؛ مهر: «عبده الراجی محمد مهدی»، «حسین بن ابی الحسین حسینی»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۵۵گ، ۱۶ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱ - ۸۱]

۴۸. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۵ع

خط: نسخ خوش، کا: محمد صادق بن حاجی محمد حافظ مشهدی،تا:۱۰۳۵ق؛اندازه:۱۶/۵×۲۶سم[رشت و همدان:ف:- ۱۱۴۶]

۴۹. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۹

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن حسین جربادقانی (گلپایگانی)، تا: شنبه ۸ ربیع الاول ۱۰۴۴ق؛ ۲۹۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: - ۲۴]

۵۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۴/۱

خط: نسخ، کا: حسن بن حسین حسینی مازندرانی، تا: دوشنبه ۱۵ شعبان۱۰۴۶ق؛ تملک: محمد بدیع حسینی خلیفه در ۱۲۴۷ [نشریه: ۷ - ۲۲۳]

۵۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۵۲/۱
خط: نستعلیق، کا: شیخ قاسم بن شیخ زکریا، تا: جمادی الثانی ۱۰۴۷ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۹۴گ (۴پ–۱۹۷پ)، ۲۳ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۲/۳×۱۴/۲سم [ف: ۸ – ۲۲۴]

۵۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۹۱
آغاز: اثر عنده و احسن موقعا لدیه من علوم اهل البیت علیهم السلام لتعلقه بحبلهم؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۹ رمضان ۱۰۴۷ق؛ افتادگی: آغاز (یک برگ)؛ مصحح، مقابله شده در مشهد رضوی؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج، ۲۰۸گ، ۲۳ سطر (۸/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱ – ۱۶۳]

۵۳. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۷۱
خط:نسخ،کا: محمد بن علی دوست مهویدی تونی، تا: یک‌شنبه ۸ شعبان ۱۰۴۹ق؛ ۱۸۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۲– ۷۲]

۵۴. شیراز؛ خدای خانه (مسجد جامع عتیق)؛ شماره نسخه:بدون شماره
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۰۵۰ق، جا: اصفهان [نشریه: ۵ – ۲۰۷]

۵۵. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۵۴۰
آغاز: باب فیما جاء عن الرضا (ع) من الأخبار مجموعة حدثنا أبی و محمد بن الحسن ... یقول صدیق کل امرىء عقله؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد صالح، تا: غره محرم ۱۰۵۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۰۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱ – ۳۹۶]

۵۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۷۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد مؤمن فرزند مولانا عبدالکریم قاری، تا: ۲۱ ذیقعده ۱۰۵۱ق، برای شیخ حاجی بصری فرزند شیخ عبدالامام مکنی به «حویزاوی»؛ محشی، تصحیح شده به دست صالح بن عبدالکریم بحرانی در ۱۰۸۱ق؛ تملک: صالح بن عبدالله البحرانی در رجب ۱۰۶۱؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۹۴گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۳۰ – ۶۷۴]

۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۲۸۸
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... باب ۳۰ فیما جاء عن الرضا علیه السلام؛ **انجام:** و قد اخرجت تفسیرها فی کتاب معانی الاخبار.
جلد ۱–۲؛ خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن عنایت الله قمی، تا: جمادی الاول ۱۰۵۱ق، جا: قم؛ افتادگی: آغاز (از ابتدا تا اوایل باب ۴ ساقط و ج۱ از جهت ترتیب نیز مؤخر از ج۲ است)؛ مصحح، مقابله شده؛ اهدایی: کاظم میرشانه چی، مرداد ۱۳۶۲؛ ۲۴۳گ، ۱۷ و ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱/۶×۱۸/۵سم [ف: ۱۴ – ۳۶۵]

۵۸. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۹۹
خط: نسخ، کا: محمد صالح جربادقانی (گلپایگانی)، تا: ۱۵ شوال ۱۰۵۱ق، جا: مشهد رضوی؛ ۲۲۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف: – ۸۲]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۵/۲ط
آغاز: حدثنی الشیخ المؤتمن الوالد ابوالحسن علی بن ابی طالب بن ... بسمله یا من به یستعان به یستجیر ... قال الشیخ ابوجعفر محمد بن علی بن حسین؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: احمد بن حماد بن احمد بن حاجی غانم رابی ینسی؟، تا: ۱۰۵۴ق؛ مصحح، کاتب افزوده که این نسخه در مشهد رضوی با ملا شیخ عبدالمهدی بن حاجی مطلق سعداوی دورقی در ۱۰۵۴ق مقابله شده، یادداشت مقابله به تاریخ ۱۱۵۳ق از اسماعیل بن خلیفه دورقی؛ تملک: ابن محمد قاسم محمد علی قمی، علی نجفی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۶۹ص (۱–۴۶۹)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۲۴/۳ – ۹۰]

۶۰. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۷۱
خط: نسخ، کا: شفیع بن محسن، تا: جمادی الاول ۱۰۵۴ق؛ ۴۴۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۲ – ۱۰۵]

۶۱. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۴۹۹
خط: نسخ، کا: عبدالقادر بن حیدر علی، تا: ۱۰۵۵ق [ف: – ۷۲]

۶۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۸۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن محمد زمان طبیب، تا: ۱۰۵۶ق؛ مجدول، مذهب، دارای سرلوح زیبا؛ تملک: ملا محمد باقر مجلسی، حسن بن محمد بن حسن تبریزی ممقانی، علی رضا بن ابی الحسن؛ مهر: «باقر العوم محمد ۱۱۰۶»، «لا اله الاالله الملک الحق المبین عبده علی رضا»، نسخه مدتی در تصرف مرحوم محمد باقر مجلسی بوده، یادداشت خریدی به شرح «از پسر مرحوم ملا محمد علی کتابفروش مسجد ابتیاع شد» از مجلسی دیده می‌شود با مهر «باقر العلوم محمد ۱۱۰۶»؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: چرمی، ۲۰۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۹سم [ف: ۳ – ۹۷۰]

۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۵۰۰
آغاز: بسمله، قال الشیخ الموتمن الوالد ابوالحسن علی بن ابی طالب بن محمد بن ابی طالب؛ **انجام:** برابر
جلد۱–۲؛ خط: نسخ، کا: زین العابدین بن محمد، تا: سه‌شنبه ۹ رمضان ۱۰۵۷ق؛ محشی؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ ۳۲۸گ، ۱۵–۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۸×۱۹سم [ف: ۱۴ – ۳۶۲]

۶۴. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۱۵
خط: نسخ جلّی، کا: محمد طاهربن شما الدین، تا: ۱۰۵۷ق، جا: مکه مکرمه؛ مصحح، با علامت مقابله؛ با مهر وقف ساجدی؛ واقف: ثلث کربلائی حضرتقلی، ۱۳۱۵؛ اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف:۲۶]

۶۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۳۶۶
خط: نسخ خوب، کا: حسن بن محمد نباطی، تا: دوشنبه دهه دوم صفر ۱۰۵۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۳۴۲]

۶۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۹۷

خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن احمد مازندرانی، تا: چهارشنبه ۲۵ ربیع الاول ۱۰۵۹ق، جا: مدرسه شیخ لطف الله عاملی میسی؛ تملک: حسین حسینی در ۱۲۴۴، محمد قاسم بن احمد مازندرانی طبرستانی؛ قطع: وزیری [نشریه: ۷ – ۱۹۷]

۶۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۴۹

خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد رضا فیروز آبادی، تا: ۱۱ صفر ۱۰۵۹؛ مصحح؛ تملک: کاتب با مهر «محمد و علی خیر البشر» (مربع)، عبدالسمیع بن بهاء الدین بحرانی با مهر «عبدالسمیع» (مربع)؛ ۲۶۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۴۰۹]

۶۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۳۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کان حمویه بعد ذلک یزور هذا المرقد و زوج ابنته من زید بن محمد بن زید العلوی بعد قتل ابیه رض بجرجان.

تا اول باب ۹۷؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جزء اول سه‌شنبه ۲۰ ذیحجه ۱۰۶۰؛ مجدول، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع، مصحح؛ تملک: سلیمان عاملی، محمد معصوم بن محمد ابراهیم حسینی منصوری دشتکی با مهر «عبده محمد معصوم حسینی (دشتکی)» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۲۸۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۳۸ – ۴۶۱]

۶۹. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۱۲۷۲

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق خوب، کا: محمد زمان بن ابوطالب نصیری طوسی، تا: ۲۲ صفر ۱۰۶۰ق؛ مجدول؛ مهر: مشیرالسلطنه، علی اکبر بن حسین حسینی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای چرم مذهب، ۵۵۶ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۲سم [ف: ۱ – ۸۳۶]

۷۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۲۰

کا: ابن علی مازندرانی، تا: ۱۰۶۰ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۳×۲۳سم [رایانه]

۷۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۴/۲-۶۰۹۷

خط: نسخ، کا: عبدالباقی نظام بن محمد رفیع بن مولانا محمد بن درویش علی دامغانی، تا: سه‌شنبه ۱۷ محرم ۱۰۶۱ق؛ تملک: ابوجعفر حسینی در ۱۲۳۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۱۶گ، ۲۵ سطر، قطع: رحلی [آستانه قم: – ۱۴۶]

۷۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۷۱۴

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن حسن بن ابراهیم کوهرزی، تا: ۱۰۶۰–۱۰۶۱ ق؛ ۳۶۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱ – ۱۸۸]

۷۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۱۴۸

آغاز و انجام: برابر

جلد ۲–۱؛ خط: نسخ جلّی، کا: محسن بن حسن جزایری، تا: ۱۴ جمادی الثانی ۱۰۶۱ق؛ مصحح، محشی؛ تاریخ وقف: ۱۳۷۲؛ ۱۴۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۳×۳۶سم [ف: ۲۶ – ۳۹۷]

۷۴. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۳ع

جلد۲؛ خط: نستعلیق، کا: محمد طاهر، تا: ۱۰۶۲ق؛ تملک: محمد یوسف بن حاجی محمد علی بارفروشی در صفر ۱۱۹۰، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [رشت و همدان: ف: – ۱۱۴۶]

۷۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۳۵۷

آغاز: برابر

کامل و شامل هر دو جزء؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر بن عرب شیرازی، تا: ۱۷ ذیحجه ۱۰۶۳ق، جا: مدرسه صالحیه در محله حجر الاسود؛ مصحح؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۲۴۴گ، ۲۱ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۱ – ۲۹۴]

۷۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۶۸۴

خط: نسخ، کا: عزیزالله بن یوسف طباطبائی اردستانی، تا: دوشنبه ۱۳ رجب ۱۰۶۳ق، جا: اصفهان؛ مصحح، محمد سعید بن قاسم حسنی حسینی طباطبائی می‌نویسد که مقابله کتاب را در شب بیست و ششم صفر ۱۰۶۵ در قریه خشوفان قهپایه به پایان برده، با انهائی که شمس الدین محمود حسینی حسنی مرعشی نجفی نسابه به تاریخ جمعه محرم ۱۳۳۷ به جهت فرزندش ابوالمعالی شهاب الدین حسینی (آیة الله نجفی مرعشی) نوشته؛ مهر: «الراجی الی الله نصرالله ...» (بیضی)؛ تملک: ابوطالب بن محمد حسن طباطبائی حسنی حسینی؛ جلد: تیماج، ۲۳۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۷سم [ف: ۷ – ۲۶۱]

۷۷. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۷۴۴

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ، کا: محمد رشید الشریف بن علیجان بن غیاث الدین علی جر پادقانی، تا: ۴ شعبان ۱۰۶۳ق؛ مصحح، مقابله شده؛ واقف: آقا التفات، جمادی الاول ۱۰۶۸؛ جلد: تیماج سیاه، ۳۶۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۲ – ۳۲۸]

۷۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۲۷

خط: نسخ خوش، کا: حسن بن حسین حسینی مازندرانی، تا: ۱۰۶۴ق، جا: مکه مکرمه؛ استنساخ شده از نسخه‌ای به خط علی بن عبدالله بن بختیار تحریر سال ۵۴۹، مصحح، محشی از کتبی همچون صحاح، قاموس و نهایه؛ مهر: «المتوکل علی الله الغنی حسن بن حسین الحسینی ۱۰۳۸» (دایره)، «افوض امری الی الله، عبده ابوالمکارم نصرالله ۱۱۰۸» (بیضی)، «در سینه من مهر علی حرز جواد است ۱۱۲۱» (خشتی)؛ تملک: محمد بدیع یحیی خلیفه به سال ۱۲۴۷ و محمد جواد حسینی همراه با مهر «محمد جواد الحسینی ۱۱۱۸» (بیضی)؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۶۱گ، ۲۵ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۸/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۶ – ۵۳]

۷۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم الجزء الاول من کتاب عیون اخبار الرضا

جلد ۱؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۰۶۴ق؛ مجدول، مصحح، مقابله شده؛ مهر: «افوض امری الی الله، عبده اسدالله ۱۲۰۷» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۳۶۱گ، ۱۷ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱ – ۱۷۹]

۸۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۱۴

خط: نسخ، کا: شاید همان محمد علی استرآبادی باشد، تا: ۱۹

جمادی الثانی ۱۰۶۵ق؛ نسخه به وسیله محمد علی استرآبادی مقابله و تصحیح شده؛ تملک: محمد جعفر بن محمد صادق شریف ابادی با مهر «عبده محمد جعفر شریف آبادی»؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۰ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۱۲ – ۱۸۴]

۸۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۱۶۳

خط: نسخ، کا: خان محمد بن آقا محمد گرگانی، تا: پنج‌شنبه ۱۹ ذیحجه ۱۰۶۵ق؛ مصحح؛ جلد: روغنی مذهب، ۲۱۸گ، ۲۱ سطر (۱۱/۵×۲۰)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۵ – ۳۴۳]

۸۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۴۷

خط: نسخ، کا: اسفندیار بن فرامرز شهمیرزادی، تا: چهارشنبه ۲۴ ربیع الثانی ۱۰۶۵ق؛ تملک: محمد شفیع؛ جلد: تیماج، ۲۵۳گ، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۲۰)، اندازه: ۱۹/۵×۲۸/۵سم [ف: ۱ – ۲۰۵]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۳۴۷

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۴۵]

۸۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۳۰۱

آغاز و انجام: برابر

جلد ۲–۱؛ خط: نسخ، کا: حبیب الله بن قوام الدین کازرونی، تا: پنج‌شنبه ۱۲ شعبان ۱۰۶۵ق؛ مصحح، مقابله شده؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۵۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۱۴] و [ف: ۲۶–۳۹۹]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۳

همان نسخه بالا [اهدائی ف: – ۱۷۷]

۸۴. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۷۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۱۷ صفر ۱۰۶۶ق؛ ۲۰۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱ – ۱۱۳]

۸۵. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن حسن، تا: ربیع الاول ۱۰۶۶ق، جا: اصفهان؛ مصحح؛ تملک: سعید بن محمد شریف، الشریف الطرقی النطنزی ۱۲۲۲ با مهر «سعید ...» (بیضی)؛ مهر: «عبده ابوالقاسم الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف مخ: ۳ – ۱۴۱۶]

۸۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۸۴

آغاز: قوم من خواص الصادق علیه السلام؛ **انجام:** برابر

از اواخر جزء اول، تا آخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۰۶۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ جلد: تیماج، ۱۵۴گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۵ – ۲۲۰]

۸۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۰۲

آغاز: السر و اخفی، و اشهد ان محمدا عبده المکین و رسوله الامین المعروف بالطاعة المنتخب للشفاعة؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه آخر شعبان ۱۰۶۷ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «علی بن رضی الموسوی» (بیضی)؛ ۲۷۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۴سم [ف: ۱ – ۲۱۶]

۸۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۴۹

انجام: فصغر عندهم محلی فی الوقت و کلنی برجله و قال لی مثلک بهذا ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸ جمادی الثانی ۱۰۶۸ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ از کتب موقوفه آخوند ملا علی محمد امام جماعت تهرانی؛ جلد: تیماج، ۲۰۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۲۵]

۸۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۵۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۶ محرم ۱۰۶۸ق؛ مصحح، مقابله شده؛ تملک: عبدالله بن محمد رضا بن محمد باقر؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج، ۳۴۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۱۵] و [ف: ۲۶–۳۹۸]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۲۹

همان نسخه بالا [اهدائی ف: – ۱۷۷]

۹۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۶۶۱

آغاز و انجام: برابر

جلد ۲–۱؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: مرتضی بن سید مصطفی حسنی حسینی عریضی، تا: چهارشنبه ۱۵ محرم ۱۰۶۸؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج، ۲۰۲گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۱۴] و [ف: ۲۶–۳۹۸]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۰۳

همان نسخه بالا [اهدائی ف: – ۱۷۷]

۹۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۹۸–عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۲۲ ربیع الاول ۱۰۶۹ق؛ مهر: «کرمانی» (چهارگوش)؛ ۴۴۰ص، ۱۹ سطر (۱۳×۲۳/۵)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [عکسی ف: ۱ – ۲۷۵]

۹۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۷۳

خط: نسخ، کا: عبدالقادر بن شاه حسین، تا: صفر ۱۰۶۹ق؛ مجدول، دارای سرلوح مذهب، مذهب، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۳۲۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۳۰ – ۹۷]

۹۳. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۲۲۹

آغاز: برابر

جزء ۱؛ بی کا، تا: ۱۰۶۹ق؛ تملک: سید جلال الدین محدث ارموی [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ – ۳۶۹]

۹۴. سمنان؛ مدرسه صادقیه؛ شماره نسخه:۲

آغاز: فانه ارسله لا قامة العوج وبعثه لتبصیر الحجج رحمة للمؤمنین وحجة علی الکافرین؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد مؤذن، تا: پنج‌شنبه اواخر جمادی الثانی ۱۰۷۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ با علامت بلاغ و وقف؛ جلد: تیماج، ۲۲۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف مخ]

۹۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** حماد بن عیسی وردی عنه ... الف الف الصلوه و التحیه.

ج ۲-۱؛ خط: نسخ، کا: حیدر بن علی بن اسماعلی بن عبدالعالی هاشمی کرکی عاملی، تا: ۶ ذیقعده ۱۰۷۱ق؛ مذیل است به مشایخ و روات صدوق علیه الرحمه در ۱۸ برگ، آغاز: «بسمله و ما کان فیه عن ابان بن تغلب فقدر رویته عن ابی رضی الله عنه»، انجام: «و انما لقی حماد بن عیسی و روی عنه»؛ تملک: محمود بن محمدرضا در سیزدهم صفر ۱۲۸۸؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ جلد: گالینگور، ۳۰۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۲۶ - ۳۹۵]

۹۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۲۱۶

آغاز: الحسین علیه السلام فرأیت فی یدها لوحاً اخضر ظننت انه زمرد؛ **انجام:** برابر

ج ۱-۲؛ خط: نسخ، کا: محمد سعید بن اسماعیل ملقب به مداح سمنانی، تا: جمعه اواسط جمادی الثانی ۱۰۷۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی، مقابله شده؛ واقف: شیخ محمد باقر مازندرانی، ۱۳۴۹؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۴۰گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۲۵سم [ف: ۱۴ - ۳۶۶]

۹۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۰۵

خط: نسخ، کا: شمس الدین بن هدایت الله مبارکه ساکن اصفهان، تا: سه‌شنبه ۱۱ ربیع الثانی ۱۰۷۱ق؛ اندازه: ۱۹×۲۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۸]

۹۸. اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه:۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن ملک حسین شیرازی، تا: ۱۲ ربیع الاول ۱۰۷۲ق؛ مصحح؛ ۲۵۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۱۹]

۹۹. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۲۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** وجمع له الحذر فی اربعه اخذه الحسن لیقتدی به وترکه القبیح لینتهی عنه واجتهاده الرای فی اصلاح امته والقیام فیما جمع لهم خیر الدنیا والاخره صلوات الله علیه وعلی اله الطیبین الطاهرین وقد رویت هذه الصفة عن المشایخ باسانید مختلف

خط: نسخ، کا: علم الهدای بن صفی بن قاضی نوری بن خواجه امیر شیخ، تا: ۱۰۷۲ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۳۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۱۵]

۱۰۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۶۳

خط: نسخ، بی کا، تا: جمادی الاول ۱۰۷۲ق [مختصر ف: - ۵۶۵]

۱۰۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۲۷/۴-۵۷۸۴

خط: نسخ، کا: علی اکبر شریف پسر شریف الدین حسین، تا: ۱۹ ذیحجه ۱۰۷۲ق؛ تملک: حاجی ملا محمد صادق؛ کاغذ: سپاهانی، ۳۶۲گ، ۱۸ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: ۱۴۶]

۱۰۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۶۳

خط: نسخ، کا: جسر بن میر محمد رضوی، تا: دهه دوم جمادی الاول ۱۰۷۲ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: میر محمد باقر با مهر «القنی برحمة ربه الغنی محمد باقر بن هدایت الحسینی» (مربع)؛ واقف: میر آصف حسینی؛ جلد: تیماج، ۲۴۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲۸ - ۵۷]

۱۰۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد مؤمن بن اسمعیل شهمرزادی، تا: یک‌شنبه ۱۴ ربیع الثانی ۱۰۷۳ق؛ ۲۵۲گ، ۱۸سطر [ف: ۱۱ - ۲۶۳]

۱۰۴. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۴

خط: نسخ، کا: محمد مقیم بن اسماعیل شهمیرزادی، تا: شنبه اوایل شعبان ۱۰۷۳ق؛ ۲۴۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۱ - ۳۴]

۱۰۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۹۴۷/۲-۵۴/۳۷

آغاز: العباد بطاعة لم یکن الله عنها صاد اولا منها مانعا و ان ایتمروا بمعصیة فتنا ان یحول بینهم و بین ذلک الفعل

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمود مشهدی، تا: پنج‌شنبه ۱۵ محرم ۱۰۷۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۷۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۵ - ۲۹۶۰]

۱۰۶. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: صدرالدین محمد بن ملا حسین سالکدهی از عمال لاهیجان، تا: ۱۲ ربیع الثانی ۱۰۷۳ق [ف: - ۲۵]

۱۰۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۲۳۱

آغاز و انجام: برابر

جلد۱-۲؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالله حویزاوی، تا: چهارشنبه ۱۳ صفر ۱۰۷۳ق؛ مصحح، مقابله شده توسط عبد بن عبدالحسین جزائری در سال ۱۰۷۳؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ جلد: تیماج، ۱۹۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹/۲×۲۶سم [ف: ۱۴ - ۳۶۳]

۱۰۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۹۱۴

آغاز و انجام: برابر

جلد۱-۲؛ خط: نسخ، کا: نصیر بن (نام پدر خوانده نشد)، تا: ۲۷ جمادی الثانی ۱۰۷۴ق؛ مصحح، محشی، توسط محمد علی استرآبادی مقابله شده؛ واقف: شیخ محمد باقر زرند کرمانی، آذر ۱۳۴۷؛ ۲۲۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۵/۸سم [ف: ۱۴ - ۳۶۲]

۱۰۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۹۱۵-۲۰/۳۵

آغاز: فسلم علی امیرالمؤمنین فرد علیه السلام فجلس ثم قال یا امیرالمؤمنین اسألک عن ثلاث مسائل ان اخبرتنی بها عملت ان القوم رکبوا من امرک ما اقضی علیهم انهم؛ **انجام:** اللهم الیک صمدت من ارضی و قطعت البلاد رجاء رحمتک فلاتخیبنی و لاتردنی بغیر قضاء حوائجی وارحم تقلبی علی قبر

خط: نسخ، بی کا، تا: ۶ جمادی الاول ۱۰۷۴ق، جا: مشهد رضوی؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۱۵۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۵ - ۲۹۶۰]

۱۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۹۹/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: سید حسن فرزند سید رضا، حسنی حسینی، تا: شنبه ۲۴ رجب ۱۰۷۴ق؛ مصحح، مقابله شده با عبارت «بلغ»؛ ۲۱۷گ (۱۵-۲۳۱)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۰ - ۷۰۳]

۱۱۱. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۱۰۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۹ ذیحجه ۱۰۷۴ق؛ ۱۹۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: - ۸۴]

۱۱۲. قائن؛ حسینی قهستانی؛ شماره نسخه:۱۵
آغاز: به المزید واستنجز به المواعید و استعینه علی ما ینجی من الهلکة و الوعید
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲ شوال ۱۰۷۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۱۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: - ۱۲۵]

۱۱۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۸۶۲
خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد رضا استرآبادی، تا: ۱۰۷۵ق؛ مصحح، محشی، چند یادداشت متفرقه از «سید جعفر طاهری» به سال ۱۳۴۸؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۲۴]

۱۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۳۹
خط: نسخ، کا: قوام الدین بن حبیب الله، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۰۷۶ق؛ تملک: محمد رسول بن عبدالعزیز در ۲۳ ذیقعده ۱۲۳۴؛ مهر: «عبده محمد جعفر»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۵۴گ، ۲۱ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۴/۵×۲۶سم [ف: ۸ - ۱۰۷]

۱۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۹۷
خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن ابو تراب سهندی کجچی، تا: غره شوال ۱۰۷۶ق؛ مصحح، محشی؛ یادداشتی از محمد تقی ین ابوالحسن بن یوسف بن جواد حسینی به تاریخ ۱۳۲۷؛ جلد: تیماج، ۲۸۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۲۷ - ۴۰۴]

۱۱۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۲۳
خط: نسخ، کا: رستم بن حیدر از قبیله لک، تا: دهه دوم شوال ۱۰۷۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی از مجذوب با رمز «م ب سلمه الله»؛ تملک: حاجی رضا به تاریخ جمادی الاول ۱۲۴۱؛ در پایان اجازه‌ای در دو صفحه که شیخ احمد بن اسماعیل جزائری نجفی برای سید میر اسدالله بن عطاء الله به تاریخ محرم ۱۱۳۶ نوشته؛ ۲۶۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۳ - ۳۵۷]

۱۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۷۷۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوب، کا: محمد صادق لاهیجانی، تا: ربیع الثانی ۱۰۷۷ق؛ مجدول؛ واقف: ابوالقاسم گرشاسب، شهریور ۱۳۲۶؛ جلد: تیماج، ۳۶۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۵ - ۲۱۸]

۱۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۲۳
خط: نسخ، کا: علی مازندرانی، تا: ۱۰۷۷ق؛ مصحح، با نشانی بلاغ؛ واقف: معزالدین ابن ضیاءالدین بیدکلی؛ جلد: تیماج، ۱۸۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۲۶/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۹۳]

۱۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۴
خط: نسخ، کا: شمسا بن حیدر کشمیری، تا: شنبه ۱۴ جمادی الثانی ۱۰۷۷ق؛ مصحح، مقابله شده توسط محمد باقر بن حاجی محمد الموتی به تاریخ شوال ۱۰۸۲؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۷۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۳ - ۲۰۰]

۱۲۰. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۷۵۵
آغاز: ورحمته وسلامه ... وقع الی قصیدتان من قصاید الصاحب الجلیل کافی الکفاة ابی القاسم اسماعیل بن عباد فی اهداء السلام الی الرضا علی بن موسی بن جعفر ... علیهم السلام؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: جعفر بن محمد مهدی حسینی، تا: ربیع الاول ۱۰۷۷ق، جا: مشهد رضوی؛ مهر: کاتب «جعفر بن محمد الحسینی ۱۰۴۸»؛ جلد: تیماج زرشکی، ۳۳۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۱۶]

۱۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۲۳۸
آغاز و انجام: برابر
جلد ۲-۱؛ خط: نسخ، کا: رضی بن همایون حسینی، تا: ۱۰ جمادی الثانی ۱۰۷۷ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ ۳۳۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۱۵]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۸۰
همان نسخه بالا [مؤید: ۲ - ۳۱۴]

۱۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۶۱۶
آغاز و انجام: برابر
این نسخه سه باب را ندارد؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب موسوی، تا: رجب ۱۰۷۸ق، جا: عباس آباد اصفهان؛ محمد بن باقر بن عبدالعلی مشهدی کوه کیلانی، در ۱۱۲۸؛ مصحح، مقابله شده و برخی صفحات آن ناقص است؛ واقف: دکتر حسن شریفی، مهر ۱۳۲۳؛ ۲۴۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۶سم [ف: ۵ - ۲۲۲]

۱۲۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۰۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد رضا بن محمد حسین بن نورالدین شریف، تا: ۲۱ رجب ۱۰۷۸ق؛ مصحح، محشی با عناوین «محمد قاسم قندهاری فی الری ۱۳۰۰»؛ جلد: تیماج، ۱۵۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۲۴]

۱۲۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۳۵۴
جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۸ق؛ ۱۲۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۱۸۸]

۱۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۹۰۸
خط: نسخ، کا: نظام الدین بن محمد صادق، تا: ۱۰۷۹ق؛ جلد: میشن، ۲۴۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹/۱×۳۵/۳سم [ف: ۱ - ۳۷۶]

۱۲۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۶۴۹-۳۴/۱۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد صفی بن محمد حسینی تبریزی، تا: سلخ ربیع الثانی۱۰۷۹ق، جا: تبریز مدرسه صادقیه؛ مصحح، محشی با

امضای «م ب»؛ جلد: تیماج، ۲۰۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۵ - ۲۹۵۹]

۱۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۳۳۰

آغاز و انجام: برابر

جلد ۲-۱؛ خط: نسخ، کا: محمد مومن بن اسماعیل شهمیرزادی، تا: چهارشنبه ۲۵ رمضان ۱۰۷۹ق؛ محشی؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۷۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲۶ - ۳۹۳]

۱۲۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۸۱/۱

خط: نسخ، کا: محمد بن یوسف ارسباری، تا: پنج‌شنبه ۱۲ ذیقعده ۱۰۸۰ق؛ مصحح، محشی؛ یادداشتی از یحیی بن مقیم بن بنیاد بن عنایت الله فلکی شریف حسنی حسینی تبریزی؛ ۱۶۹گ (۱پ-۱۶۹پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۲۵]

۱۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۹۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد اخرجت تفسیرها فی کتاب معانی الاخبار.

ج۱، از ابتدای کتاب تا انتهای باب «ما جاء عن الرضا (ع) فی صفة النبی (ص)»؛ خط: نسخ، کا: تبریزی (نامش محو گردیده)، تا: ذیحجه ۱۰۸۰ق، مصحح، محشی؛ واقف: سید احمد تقوی، اسفند ۱۳۶۰؛ ۱۶۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۴سم [ف:۱۴-۳۶۸]

۱۳۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۲۰

نیمه دوم کتاب؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن حاجی علی خان، تا: جمادی الاول ۱۰۸۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ با اجازه‌ای که سید میرزا مهدی شهرستانی برای سید محسن حسینی زنوزی به تاریخ اواسط ماه رجب ۱۲۱۲ نوشته؛ جلد: مقوایی، ۲۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۲۴۶]

۱۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد غنی فرزند خلیل الله، کازرانی، تا: چهارشنبه آخر ربیع الثانی ۱۰۸۱ق، جا: مشهد رضوی؛ مصحح، مقابله شده، محشی با نشان «م ک سلمه الله»، دارای سرلوح ساده مذهب، مجدول مذهب، در پشت برگ آغاز چنین آمده: «کتاب عیون أخبار الرضا از شیخ صدوق، نسخه مذهب و مجدول از عصر صفوی مقابله و تصحیح شده، مقابله نسخه را محمد شفیع بن علی المفضل الحسینی الاسترآبادی به سال ۱۰۸۱ق به پایان برده»، این نسخه به سعی و همت (درخواست) «علی المفضل الحسینی» کتابت شده؛ تملک: محمد جعفر شهیر بیاقوت ۱۱۵۴، سید علی مرادخانی ۱۳۰۴؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج، ۲۵۴گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۳۰ - ۱۷۷]

۱۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی کا، تا: با تاریخ ۱۰۸۱ق؛ بر عالم بزرگ، شیخ صالح بن عبدالکریم بحرانی، در سال ۱۰۸۱ق قرائت شده و دستخط ایشان در برگ پایانی آمده [میراث شهاب: س۵ش۱ - ۲۰۳]

۱۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۰۵۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: آیات الحسینی، تا: ۱۷ جمادی الثانی ۱۰۸۱ق؛ مصحح، مقابله شده؛ واقف: ابوالقاسم خندان دل، مرداد ۱۳۸۰؛ جلد: مذهب، ۲۰۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۶ - ۳۹۹]

۱۳۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۳۳۶

خط: نسخ، کا: علی رضا بن احمد طالقانی، تا: ۱۰۸۱ق؛ ۲۳۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱ - ۱۸۸]

۱۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵۰

آغاز: حدثنی الشیخ المؤتمن الوالد ابوالحسن علیبن ابی طالب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۱ق؛ دارای یک سر لوح؛ ۲۱۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۲ - ۳۲۳]

۱۳۶. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره

نیمه دوم کتاب؛ کا: تاج الدین بن علی بن محیی الدین بن ابی الحسن حسینی عاملی خادم الروضة الرضویة، تا: پنج‌شنبه ۱۰ شعبان ۱۰۸۳ق، جا: مشهد رضوی [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ - ۱۲۰]

۱۳۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۱

از «باب آخر فیما جاء عن الرضا من الاخبار المأثورة» تا آخر کتاب؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالباقی بن علی دوست مشهدی، تا: جمادی الثانی ۱۰۸۳ق، جا: مشهد رضوی، به دستور سید حسین بوستانی؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۱۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲ - ۱۶۹]

۱۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۰۵

آغاز: ... علیهم السلام فصنفت هذا الکتاب لخزانة المعمورة

خط: نسخ، کا: محمد صادق، تا: یک‌شنبه ۱۴ ذیحجه ۱۰۸۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۲۰۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵/۴سم [ف: ۴۱ - ۱۶۸]

۱۳۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۴۸۰

خط: نسخ، کا: فصیح بن میر محمد حسینی نیشابوری، تا: ذیقعده ۱۰۸۴ق؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۲۱گ، ۲۲ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۵ - ۳۴۳]

۱۴۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۸۳

خط: نسخ، کا: نورالدین محمد بن هاشم حسینی ترشیزی، تا: ۱۰۸۴ق، جا: مشهد رضوی؛ مصحح، محشی، در پایان نسخه قصیده تائیه دعبل با شرح بسیار مختصر افزوده شده، با اجازه‌ای از سید میرزا مهدی شهرستانی برای سید محمد باقر (حجة الاسلام) شفتی به تاریخ ۱۲۱۱؛ جلد: تیماج، ۲۰۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم [ف: ۳ - ۳۲۳]

۱۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۸۳

آغاز: حدثنا الشیخ المؤتمن الوالد ابوالحسن علی بن ابی طالب بن محمد بن ابی طالب التمیمی المجاور قال حدثنی الامیر السید

الاوحد الفقیه العالم عزالدین سید الشریف شرف الساده ابو محمد شرفشاه بن ابی الفتوح محمد بن الحسین بن زیاد العلوی الحسینی الافسطی النیشابوری ادام الله رفعته فی شهور سنه ثلاث و سبعین و خمسمائة بمشهد مولانا امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب صلوات الله علیه و آله عند مجاورته به قال حدثنی الشیخ الفقیه العالم ابوالحسن علی بن عبدالصمد التمیمی رضی الله عنه قال حدثنی الشیخ السعید الوالد ابوالحسن علی بن عبدالصمد رضی الله فی داره بنیشابور فی شهور سنة احدی و اربعین و خمسمائة قال حدثنا السید الامام الزاهد ابوالبرکات الحوری رضی الله عنه قال حدثنا الشیخ الامام الاوحد ابوجعفر محمد بن علی بن الحسین بن موسی بن بابویه القمی الفقیه مصنف هذا الکتاب رضی الله عنه قال الحمدلله الواحد القهار العزیز الجبار؛ **انجام:** برابر

این نسخه مصدر است به سلسله سند کتاب؛ خط: نسخ خوب، کا: محمد باقر بن محمد حسین یزدی، تا: ۲۰ ذیقعده ۱۰۸۴ق، جا: مشهد رضوی؛ دارای یک سرلوح، مذهب، مجدول؛ واقف: نائینی؛ ۳۱۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۵ – ۲۱۹]

۱۴۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۱۴۶-۶۰/۸۶

آغاز: بسمله، باب ۲۹ فیما جاء عن الرضا علیه السلام من الاخبار المشهورة. و من الاخبار المشهورة عن الرضا علیه السلام ما حدثنا ابوالحسن محمد بن القاسم المفسر

جلد دوم از باب ۲۹ تا آخر؛ خط: نسخ، کا: فضل الله بن حسین نائینی، تا: رمضان ۱۰۸۴ق؛ ۱۴۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۵ – ۲۹۶۰]

۱۴۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۹۰

آغاز: لکنتی مقید بقید خطب؛ **انجام:** برابر

کا: احمد بن محمد بن عبدالله، تا: ۱۰ شعبان ۱۰۸۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۰۰ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف: ۱ – ۱۹۰]

۱۴۴. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۲۳۰

بی‌کا، تا: ۱۰۸۵ق؛ مقدمه کتاب با دیگر نسخه‌ها متفاوت است، محشی از مجذوب؛ تملک: محمد شفیع محسنی، محمد جعفر بیدکلی [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ – ۳۶۹]

۱۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۷۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سعدالله بن جارالله، تا: غره محرم ۱۰۸۵ق، جا: مدرسه فاضلیه؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج، ۳۲۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۱۵] و [ف: ۲۶-۳۹۶]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۱

همان نسخه بالا [اهدائی ف: – ۱۷۷]

۱۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۰۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابوطالب بن امیر شریف خطیب حسینی سبزواری، تا: دوشنبه ۱۵ صفر ۱۰۸۵ق؛ مصحح، محشی؛ واقف: مرتضی امامی، ۱۳۴۱؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۳۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۴ – ۳۶۴]

۱۴۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۹۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بیرجندی، تا: ۱۰۸۵ق، جا: مشهد رضوی؛ مصحح؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مذهب، ۲۷۷گ، ۲۲ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۹ – ۲۲۶]

۱۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۰۵

خط: نستعلیق، کا: عبدالقادر بن فخرالدین حسین مراغی، تا: ۱۰۸۵ق؛ ۶۳۶ص، ۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۱۷-۶۱]

۱۴۹. مشهد؛ مدرسه سلیمانیه؛ شماره نسخه:۱۲۸

خط: نسخ خوش، کا: علی اکبر طبیب افتخاری سبزواری شیرازی، تا: ربیع الاول ۱۰۸۶ق؛ محشی از شیخ نعمة الله؛ قطع: وزیری [چهار کتابخانه مشهد-ف: – ۱۵]

۱۵۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۶۸

آغاز و انجام: برابر

۷۰ باب دارد و ترتیب ابواب آن مطابق با نسخه چاپ سنگی – شماره ۶۷۹۰ موجود در کتابخانه ملی – مشتمل بر ۷۱ باب آخرین باب آن «ذکر ما ظهر للناس فی وقتنا من برکة هذا المشهد و علاماته» است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۶ق؛ مصحح؛ تملک: الله وردی شرر تیمور تاش؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مذهب، ۲۵۶گ، ۱۸ و ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹ سم [ف: ۱۳ – ۲۴۱]

۱۵۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۶۰

خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن جمال الدین محمد طالقانی، تا: ۳ محرم ۱۰۸۶ق؛ مصحح، محشی که بعضی از آنها به خط عبدالوهاب بن محمد اشرف جنابذی است که به درخواست کاتب نسخه از فوائد میرک موسی نوشته شده؛ تملک: محمد طالب مازندرانی امیر کلائی که کتاب از میر محمد مازندرانی توسط ملا محمد حسن مازندرانی به او منتقل شده، کاتب با مهر «العبد المذنب الاثم محمد قاسم» (مربع)، محمد طالب بن محمد حسین مازندرانی امیر کلائی، محمد ابراهیم به تاریخ ۱۲۳۴ با مهر «عبده محمد ابراهیم» (بیضی)، محمد تقی بن محمد جعفر با مهر «عبده محمد تقی بن محمد جعفر بن محمد علی» (بیضی)؛ وقف‌نامه کتاب به تاریخ ۱۲۹۹ با مهر «علی البر بن محمد تقی» (بیضی)؛ ۲۰۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۱۸ – ۲۲۷]

۱۵۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۴۷

خط: نسخ، کا: شمس الدین محمد خضر، تا: سه‌شنبه ۵ ذیقعده ۱۰۸۶ق، به دستور میرزا محمد باقر شیرازی؛ مصحح، محشی، مجدول، دارای سرلوح رنگین، مقابله کتاب توسط محمد مقیم بن کاظم علی طالقانی به تاریخ جمعه دوازدهم ربیع الثانی ۱۱۱۸ انجام شده؛ ۲۶۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۱۲ – ۴۰]

۱۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۷۹

آغاز و انجام: برابر

حاوی ۷۰ باب است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی۱۰۸۶ق؛ مجدول؛ واقف: نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ جلد: تیماج، ۲۱۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم [ف: ۵ - ۲۲۰]

۱۵۴. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۱۶۲

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۰۸۶ق؛ مصحح، با علامت بلاغ، محشی؛ تملک: علی رضا با مهر «الواثق بالله عبدالطیف ...» (بیضی)، محمد حسین بن ...، عبدالغفار صبغة ابن مرحوم ملا علی رضا بزانی چی؛ مهر: «میر آقا نور علی بن ... » (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۲۱۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱ - ۱۲۱]

۱۵۵. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۴ع

خط: نسخ خوش، کا: محمد طاهر بن حسن تفرشی، تا: ۱۰۸۷ق، جا: مشهد رضوی، اندازه: ۱۴×۲۶سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۴۶]

۱۵۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۷۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حبیب الله بن میر فاضل، تا: محرم۱۰۸۷ق؛ اهدایی: سید عباس نبویان یزدی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، ۲۴۰گ، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲ - ۶۶۴]

۱۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شاه رضا لبرمرلاجین ازغندی، تا: ۱۰۸۷ق؛ مصحح، مقابله شده، محشی؛ تملک: محمد صادق بن محمد قاسم هزار جریبی با مهر «انا صادق الوعد» (مربع)؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۰۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۳۸ - ۵۷۳]

۱۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۶۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و مجالس اهل المعاصی و الظلم و الفساد و لا قوة الا بالله. تم الجزء الاول من کتاب عیون اخبار الرضا علیه السلم تصنیف ابی جعفر محمد بن علی بن الحسین بن موسی بن بابویه القمی الفقیه نزیل الری اعانه الله تعالی علی طاعته و وفقه لمرضاته یتلوه انشاء الله فی الجزء الثانی باب آخر فیما جاء عن الرضا علیه السلم من الاخبار المجموعة و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی خیرته من خلقه محمد و آله و سلم کثیرا و حسبنا الله و نعم الوکیل. [رقم:] قد تم فی یوم الخمیس اواخر عشر الثالث شهر شعبان المعظم سنه سبع و ثمانین و الف من الهجرة النبویة علیه الف الف صلوات و الف الف تحیات بید العبد الضعیف محمد طاهر مختار، اللهم اغفر لکاتبه و قاریه بحرمته محمد و آله اجمعین.

خط: نسخ، کا: محمد طاهر مختار، تا: پنج‌شنبه اواخر دهه سوم شعبان ۱۰۸۷ق؛ دارای رکابه، مصحح با علائم «خ ل»، «ح ل ص»، «ل»، «ظ»، «ص» و «صح»، برخی واژگان به فارسی در حواشی ترجمه شده بعضاً با علامت «ق»؛ جلد: تیماج مذهب، ۶۳گ (۱پ-۶۳پ)، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۸/۷×۳۰/۵ سم [ف: ۲۷/۱ - ۱۱۴]

۱۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۱۸۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و احشره فی زمرة عبادة الصالحین حامدا مصلیا مسلما مستغفرا فی سجستان م م.

جلد ۲-۱؛ خط: نسخ، کا: محمد شفیع سجستانی، تا: ذیحجه ۱۰۸۸ق؛ واقف: دکتر احمدی، بهمن ۱۳۷۲؛ جلد: مقوا، ۳۱۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۶ - ۳۹۵]

۱۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۴۱۴

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... باب الثلثون فیما جاء عن الرضا (ع) من الاخبار؛ **انجام:** و قد آخرت تفسیرها من کتاب معانی الاخبار تم الجزء الاول ...

جلد۱-۲؛ خط: نسخ، کا: عزیز الله بن قاسم گلپایگانی، تا: دوشنبه محرم ۱۰۸۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد ۲ قبل از جلد ۱ قرار دارد؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: مقوا مذهب، ۲۶۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۲۳/۶سم [ف: ۱۴ - ۳۶۷]

۱۶۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۹۲۱

آغاز: برابر

خط: نسخ خوب، کا: امیر عبدالمطلب حسینی، تا: ۱۰۸۸ق؛ دارای یک سرلوح، مجدول مذهب، پشت آن طرز استخاره از حضرت علامه نقل شده؛ واقف: سپهسالار؛ جلد: ساغری، ۳۰۲ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱ - ۲۸۳]

۱۶۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۴۱۳

خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن محمد امین حسینی اردکانی، تا: پنج‌شنبه ۹ ربیع الاول ۱۰۹۰ق؛ مصحح، محشی، مقابله شده توسط اسفندیار بن عبدالباقی طباطبائی بهبهانی به تاریخ دوم ذیحجه ۱۱۰۷ از روی نسخه‌ای که موسی حسینی مدرس خادم رضوی با بیش از بیست نسخه معتبر مقابله کرده بود؛ جلد: مقوایی، ۲۷۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۹ - ۲۲۹]

۱۶۳. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۸۶

خط: نسخ، کا: عبدالمطلب بن علی اصفهانی، تا: ۱۰۹۰ق [ف: ۷۲]

۱۶۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۵

خط:نسخ،بی‌کا،تا:یک‌شنبه پایان جمادی الاول۱۰۹۰ق[ف:۳- ۹۸]

۱۶۵. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۸۹۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۰۹۰ق؛ ۳۳۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۳ - ۶۶۶]

۱۶۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۶۷۰

خط: نسخ، کا: سید محمد تقی بن محمد صادق موسوی و سید محمد مؤمن موسوی، تا: ۱۰ ذیقعده ۱۰۸۵ق (جلد ۱) و ربیع الثانی ۱۰۹۱ق (جلد ۲)؛ در ربیع الثانی ۱۱۱۹ق توسط سید محمد تقی تصحیح و مقابله شده، محشی؛ کاغذ اصفهانی، ۲۳۳گ، ۲۱ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۳ - ۸۲۲]

۱۶۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۸۹۶

آغاز و انجام: برابر

جلد۱-۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواسط ربیع الاول ۱۰۹۱ق؛ محشی با رموز «مؤمن»، «م گ مد ظله و سلمه الله»، «ق»؛ تملک: زین العابدین تنکابنی در ششم رمضان ۱۳۴۴، حاجی یوسف که

از ملا محمد طاهر ابتیاع نموده؛ واقف: غیاثی، ۱۳۳۷؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۸۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۵ - ۲۸۶]

۱۶۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۹۷۶

خط: نسخ، کا: محمد سعید بن محمد حسین طباطبائی اردستانی، تا:سه‌شنبه ۱۰صفر ۱۰۹۱ق؛ مجدول، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۲۲۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۲۴]

۱۶۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۴۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۷ شوال۱۰۹۱ق؛ مجدول مذهب، دارای سرلوح مرصع؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: تیماج، ۲۳۳گ، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۱۸×۳۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۵]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۳۴۶

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۴۵]

۱۷۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۳۹۶

آغاز: بسمله. حدثنی الشیخ المؤتمن الوالد ابوالحسن؛ **انجام:** قد ظهر لی من امر هذا ... و سلم تسلیما کثیرا.

جلد ۲-۱؛ خط: نسخ، کا: علی نقی بن عبدالغنی حسینی دامغانی، تا: چهارشنبه ۱۹ ربیع الاول ۱۰۸۹ و ۱۰۹۲ق؛ مصحح، محشی، مقابله شده، اهدایی بنیاد شهید تهران، اردیبهشت ۱۳۷۸؛ جلد: تیماج، ۲۶۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۹۸]

۱۷۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۳۹

آغاز: بسمله. قال الشیخ الموتمن الوالد ابوالحسن؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد حسین لاهیجی، تا: ۱۰۹۲ق؛ جلد: تیماج [الفبائی: - ۴۱۴]

۱۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۸۵

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن قطب الدین محمد، تا: ۱۰۹۲ق؛ دارای سرلوح مذهب، مجدول، محشی؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۸۲ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱۰ - ۱۷۷۲]

۱۷۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۳ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد بن کاظم بروجردی در سال ۱۳۲۲؛ یادداشتی از «محمد لشکری بروجردی» در ۲۲ ربیع الاول ۱۳۴۸؛ جلد: تیماج، ۱۸۵گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۲۴]

۱۷۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: ابوالفضائل سلامی حسینی عریضی، تا: ۱۰۹۳ق؛ مجدول و مذهب؛ صفحه آخر مذهب عالی عصر صفوی، قطع: رقعی [میراث شهاب: س۷ش۱-۲ - ۳۶]

۱۷۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۸۱

آغاز و انجام: برابر

حاوی ۷۱ باب است، نسخه دو باب را ندارد؛ خط: نسخ، کا: فاضل بن محمد شهریاری (علی الظاهر)، تا: پنج‌شنبه ۷ صفر ۱۰۹۴ق؛ مصحح؛ تاریخ وقف: تیر ۱۳۱۰؛ جلد: تیماج، ۲۲۲گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۸/۵سم [ف: ۵ - ۲۲۰]

۱۷۶. مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه:۲۹

آغاز: الجبانه فناد باسماء هو لاء الحرهط الذین یسالون منهم باعلی صوتک؛ **انجام:** برابر

خط:نسخ،کا:محمد شفیع بن محمد رضا،تا:پنج‌شنبه ۲۳ ربیع الثانی ۱۰۹۴ق،جا:مشهد رضوی؛ افتادگی:آغاز؛محشی؛واقف: علیمردان خان تیموری (نصرت الملک)؛ جلد: تیماج، ۱۲۰گ، ۲۳ سطر (۱۵/۵×۱۹)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [رشت و همدان: ف: - ۱۷۵۱]

۱۷۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۰۷

خط: نسخ، کا: عبدالرزاق بن محمد مقیم بن عبدالغنی، تا: دهه اول ربیع الاول ۱۰۹۴ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ تملک: میرزا عبدالواسع حسنی سمنانی خلف مرحوم میرزا عبدالکریم طبیب بن حاجی میرزا عبدالواسع در ۱۳۳۶؛ اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۸]

۱۷۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۹۳۱/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۵ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۵۸]

۱۷۹. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۴۶۶

خط: نسخ، کا: رضا بن محمد رضوی، تا: ۱۰۹۵ق؛ مقابله شده [ف: - ۷۲]

۱۸۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۰۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۵ق؛ واقف: فاضلخان، ۱۰۶۹ق؛ جلد: میشن، ۲۷۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۰سم [ف: ۱۴ - ۳۶۱]

۱۸۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۰۴/۱

خط: نسخ، کا: محمد صالح بن محمد علی استرابادی، تا: جمعه نزدیک به پایان شوال ۱۰۹۵ق؛ اندازه رحلی [نشریه: ۲ - ۱۱۷]

۱۸۲. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۷۶۰

خط: نسخ، کا: عبدالله بن نورالدین محمد زشکی طوسی، تا: دوشنبه ۱۵ جمادی الثانی ۱۰۹۵ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲- ۱۶۲]

۱۸۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۸۰/۵۲

منتخبی از باب‌های ۱۱ و ۱۲ و ۲۱ و ۲۴ آن کتاب است؛ کا: محمد مهدی بن محمد صالح رضوی، تا: با تاریخ ۱۰۹۶ق؛ ۳۳ص (۲۸۱-۳۱۳)، اندازه: ۱۳/۹×۲۳/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۲۱]

۱۸۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لعن الله اعداد آل محمد من الاولین و الاخرین من الجن و الانس تمت بعون الله تعالی فی اواخر شهر رجب المرجب سنه ۱۰۹۶.

جلد ۲-۱؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر رجب ۱۰۹۶ق؛ مصحح؛ واقف: سید ابوالحسن ملکی، محرم ۱۴۱۵؛ جلد: تیماج، ۱۵۱گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۴سم [ف: ۲۶ - ۳۹۴]

۱۸۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۸۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** مصابیح الدجی و سلم تسلیما کثیرا ... سنه ۱۰۹۶ تم.

خط: نسخ، کا: ابوعلی بن حسن طسوجی، تا: آخر صفر ۱۰۹۶ق؛ واگذاری سازمان حج و اوقاف در آبان ۱۳۶۹؛ جلد: تیماج خرمایی، ۱۶۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸/۵سم [ف: ۱۴ - ۳۶۴]

۱۸۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۹۲۰

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوب، کا: علی بن یوسف خرقانی، تا: ۱۰۹۶ق؛ دارای دو سرلوح، با اشعاری از حضرت شیخ بهائی و ملا واقف نام و میرعبدالحق وشیخ ابوسعید ابوالخیر؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: چرمی، ۱۶۳ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۸۳]

۱۸۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۹۳۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شوال ۱۰۹۶ق؛ محشی؛ جلد: میشن، ۳۷۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹/۲×۲۵/۴سم [ف: ۱ - ۳۷۶]

۱۸۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۰۶۶

آغاز: و قد مضی کانهالبرق اذا ما أرمضا ابلغ سلامی زاکیا بطوس مولای الرضا

خط:نسخ، کا: محمد معصوم بن قطب الدین حیدر، تا: ۱۷ جمادی الثانی ۱۰۹۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۱۸۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۲۵]

۱۸۹. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۲۸۹

آغاز: القمی مصنف هذا الکتاب رض وقع الی قصیدتان من قصاید الصاحب الجلیل کافی الکفاة؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ زیبا، کا: محمد باقر بن میرزا محمد علی خوزانی، تا: ۲۵ محرم ۱۰۹۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ واقف: شهاب الدین مرعشی نجفی؛ جلد: تیماج، ۲۰۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۳۹۶]

۱۹۰. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۳۸۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن ملا محمد باقر اردبیلی، تا: ۱۰۹۷ق؛ محشی؛۴۵۴ص،۲۱سطر(۹×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۹۷]

۱۹۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۴۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عزة الله، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۱۰۹۹ق، جا: کابل؛ محشی، مقابله شده در سال ۱۱۰۱ق توسط شخصی به نام عزت الله؛ ۲۲۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۷۶]

۱۹۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۰۴

خط: نسخ، کا: محمد نصیر بن محمدجعفر النصیر، تا: پنج‌شنبه ۲۵ ربیع الاول ۱۰۹۹ق، جا: مشهد رضوی؛ افتادگی: انجام؛ اندازه: ۱۳×۲۴سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۸]

۱۹۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۶۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی از محمد رضا به خط خودش؛ تملک: غلامحسین جرفادقانی ۱۲۹۸؛ جلد: تیماج، ۲۲۴گ، ۲۰ سطر (۱۲×۲۰/۵)، اندازه: ۲۲×۳۱سم [ف: ۲ - ۱۹۳]

۱۹۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱۹/۳۳

آغاز: مجلس آخر للرضا (ع) عند المأمون فی عصمة الأنبیاء حدثنا تمیم بن عبدالله بن تمیم القرشی؛ **انجام:** هذا الحدیث غریب من طریق علی بن محمد الجهم مع نصبه و بغضه و عداوته لأهل البیت علیهم السلام.

مشتمل بر مناظره مامون با حضرت امام رضا (ع) در موضوع عصمت أنبیاء می‌باشد و فقط باب۱۵ کتاب را دارا می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: محمد نصیر فرزند ملا حسن، بالانکابی جیلانی، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ جلد: مشمعی، ۳گ (۱۵۴-۱۵۶)، سطور چلیپا مورب (۶×۱۵)، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۲۹ - ۳۸۶]

۱۹۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۴۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۲۷۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۸سم [ف: ۱ - ۳۷۷]

۱۹۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۴۴۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ ۲۷۰گ، ۲۶ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۷/۵×۲۹/۵سم [ف: ۵ - ۳۴۲]

۱۹۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۴۹۱/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، ۶۳گ (۳۸ر- ۱۰۰پ)، ۱۹ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۵ - ۳۴۳]

۱۹۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۹۹-۵۲/۳۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ تملک: عنایت الله حسینی بن سید مراد طالقانی؛ ۲۰۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۵ - ۲۹۵۹]

۱۹۹. مشهد؛ حیدری؛ شماره نسخه:۶۷

بی کا،تا:قرن۱۲؛افتادگی:آغاز و انجام[اندیشه حوزه:س۲،ش۷-۲۱۸]

۲۰۰. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۸۰

آغاز: و باقیة له الی غایة الامد بمنه و فضله ذکر ابواب الکتاب و جملتها مائة باب و تسعة و ثلاثون باباً باب العلة التی من اجلها سمی علی بن موسی الرضا؛ **انجام:** و سمعت هذا الرجل یدعو الله عز و جل و یسأله ماقد أمرت له.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب، مصحح، محشی از صراح اللغة و قاموس و حواشی دیگر از مجمع البیان و رجال بهاء الدین؛ جلد: مقوا، ۴۵۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۲]

۲۰۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۰۸۶

آغاز: السلام الی الرضا علی بن موسی ابن (کذا) جعفر بن محمد بن علی بن الحسین ابن (کذا) علی بن ابی طالب صلوات الله علیهم فصنفت هذا الکتاب؛ **انجام:** و لم اعرف خبره و لم ازل ادیم البکاء علیه فادعوا الله تعالی ههنا

جلد ۲-۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، مقابله شده، دارای بلاغ؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛

جلد: تیماج، ۱۸۵گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۹/۲×۲۸سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۱۶] و [ف: ۲۶–۳۹۷]

۲۰۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۲۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ما بقیت تم کتاب عیون اخبار ... الحمدلله رب العالمین.

جلد ۲–۱؛ خط: نسخ، کا: حسن بن زلفعلی زنور، تا: آخر صفر قرن ۱۲؛ محشی با رموز «م ک ر ه»، «م ح ق» و همچنین منقولاتی از بحار الانوار و خلاصة الرجال و غیره؛ تملک: زین العابدین بن محمد حسین در ربیع الثانی ۱۳۵۲؛ واقف: مرحوم آیت الله دادمهر، تیر ۱۳۷۱؛ جلد: تیماج، ۱۱۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم [ف: ۲۶ – ۳۹۶]

۲۰۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۱۵۱

آغاز: ما جاء عن الرضا علیه السلام ... الباب الاول العلة التی من اجلها سمن علی بن موسی؛ **انجام:** وحال تدخل الیه فیها الطعام قال ابی ...

جلد۱، موجودی آن از باب اول تا آخر باب ۱۷ می‌باشد، خطبه و دیباچه و فهرست ابواب از صدر نسخه افتاده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ جلد: میشن عنابی، ۱۸۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۱۶]

۲۰۴. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۳۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: نشاده بن حمدی بن خلیفه غانمی، تا: قرن ۱۲؛ ۱۱۶گ (۷۰ر–۱۸۶پ)، ۱۵سطر [ف: – ۷۶]

۲۰۵. بیدگل؛ مجتهد الزمان بیدگلی؛ شماره نسخه:۲

آغاز: ... رد کتاب الله من رد کتاب الله فهو کافر هل یعرفون قدر الامام و محلها من الأمة؛ **انجام:** خرج علینا رجلان من الری برسالة بعض السلاطین بها إلی الامیر نصر بن أحمد ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۶۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: – ۱۳]

۲۰۶. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۳۳۵

بی کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ قطع: وزیری [ف: – ۱۹۰]

۲۰۷. اراک؛ کتابخانه مدرسه حاج محمد ابراهیم؛ شماره نسخه:۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: گویا قرن ۱۲؛ مصحح، محشی منقول از: مهذب، قزوینی، دارای گواهی «بلاغ»؛ مهر «وقف کتابخانه مدرسه مرحوم حاج محمد ابراهیم»؛ جلد: تیماج، ۳۵۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [دو کتابخانه اراک: – ۱۱۶]

۲۰۸. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۹۴۸

انجام: قال فانصرفت الی الأمیر أبی نصر قبل المیعاد بثلاثة ایام فلما دخلت علیه و قلت له قد قضیت حاجتی فقال ...

خط: نسخ، کا: بهاءالدین محمد، تا: قرن ۱۱ یا ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ واقف: محمد جعفر خوانساری، ۱۲۷۰؛ ۱۱گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف: ۳ – ۷۰۳]

۲۰۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۹۲۵

آغاز و انجام: برابر

جلد۲–۱؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ منقول از نسخه‌ای با تاریخ تحریر ۳۸۳ق (فی بلده اجین) است که احتمال متأخر بودن نسخه منتفی نیست، محشی؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ ۲۷۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۱۵]

۲۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۳۷–۵/۲۷

آغاز: بسمله حدثنی الشیخ المؤتمن الوالد ابوالحسن علی بن ابی طالب بن محمد ... اما بعد قال ابوجعفر محمد بن علی بن الحسین بن بابویه القمی الفقیه مصنف هذا الکتاب؛ **انجام:** باب آخر فیما جاء عن الرضا علیه السلام من الاخبار المجموعة و الحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ، کا: محمد امین بن نظر علی سلیمانی، تا: پنج‌شنبه ۴ جمادی الثانی ۱۱۰۱ق، جا: قندهار؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۵۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۵ – ۲۹۵۹]

۲۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۰۰–۳/۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۰۱ق؛ مصحح؛ مهری به تاریخ ۱۱۰۱؛ تملک: «عباس القمی» با مهر «المذنب عباس» (مربع)؛ ۲۱۱گ، ۲۲–۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۵سم [ف: ۵ – ۲۹۵۹]

۲۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۳۵

آغاز: بسمله و به نستعین، حدثنی الشیخ المؤتمن الوالد ابوالحسن علی بن ابیطالب بن محمد بن ابی طالب؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۴ق؛ محشی از شرح توحید با امضاء «ن»، با اجازه‌نامه به خط سید نعمة الله الجزایری به جهت محمد باقر شوشتری برای نقل حدیث و ضمناً آن حاکی است از این‌که شوشتری این کتاب و دیگر کتب او بحار الانوار را نزد جزایری خوانده، خط شفیع الدین حسن بن نعمة الله بن محمد هادی بن عبدالله بن نورالدین بن نعمة الله جزایری مبنی بر مالکیت نسخه به سال ۱۲۵۰ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۵۰گ، ۲۳ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۰ – ۲۰۷]

۲۱۳. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۱۸۴

آغاز: اکرامه لذریتهم و احسانه الی شیعتهم قاضیاً بذلک حق انعامه ... قال الصاحب الجلیل اسماعیل بن عباد رضی الله [عنه] فی اهداء السلم الی الرضا علیه السلام شعراً: یا سائراً زائراً الی طوس ×× مشهد طهروا و أرض تقدیس؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: درویش علی بن شیخ شمس الدین، تا: ۲۰ ربیع الثانی ۱۱۰۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ واقف: شهاب الدین مرعشی نجفی، ۱۳۳۸/۵/۲۰؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۰۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۳۹۷]

۲۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۱۰۶

آغاز و انجام: برابر

ج۱-۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۱۰۷ق، جا: مشهد رضوی؛ تاریخ وقف: دی ۱۳۴۱؛ جلد: تیماج مشگی، ۱۹۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۸×۲۳/۸سم [ف: ۱۴ - ۳۶۳]

۲۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۹۱

آغاز: حدثنی الشیخ الموتمن الوالد ابوالحسن علی بن ابی طالب و محمد بن ابی طالب التمیمی المجاور؛ **انجام:** و کتب جزء من الکتاب بید اقل الطلاب امر الله تکمیلی ابن کربلائی علی تکمیلی اتمام پذیرفت.

ج۱-۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: سلخ جمادی الاول ۱۱۰۸ق؛ مصحح؛ واقف: ملا رفیع طبسی، ۱۳۶۶ق؛ جلد: مقوا، ۲۸۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۱/۷×۲۳سم [ف: ۱۴ - ۳۶۳]

۲۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۴۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسنعلی بن محمد خاوری، تا: ۱۱۰۸ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: مقوا [الفبائی: - ۴۱۵]

۲۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۹۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد صالح کشمیری، تا: ۱۱۰۹ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۲۲۵گ، ۲۳ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۹ - ۵۱۲]

۲۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۸ خوئی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۹ق؛ مصحح؛ نوشته‌هایی از محمد باقر سید محمد شاهی و ملا علی بن حاجی شکور و نوشته‌ای به خط ثلث زیبا از محمد مهدی پسر خواجه عبدالرضا مقدمی؛ جلد: تیماج، ۴۲۴ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۷×۲۹سم [ف: ۷ - ۱۹۶]

۲۱۹. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۱۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سلمان بن منصور قزوینی، تا: دوشنبه غره شعبان ۱۱۱۰ق؛ مصحح، محشی با امضای «ق»؛ واقف: شهاب الدین مرعشی نجفی، ۱۳۳۸؛ جلد: تیماج مصنوعی مذهب، ۲۷۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۳۹۷]

۲۲۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۵۶۳-۵۸/۱۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: سهراب بن رستم علی آبادی، تا: شنبه ۷ ربیع الثانی ۱۱۱۰ق؛ در پایان نسخه دعای آیه پنج گنج و سؤالی از علامه حلی درباره علم حضرت علی و امام رضا به شهادت خودشان که این‌گونه جواب داده: «انهما کانا عالمین لکن تکلیفهما فی هذا الباب غیر تکلیف الرعیة کذلک حقیقة السید السید الحسین بن علی علیهم السلام و کذا باقی الائمة»؛ ۲۸۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۵ - ۲۹۵۹]

۲۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد باقر همدانی، تا: ۱۱۱۱ق؛ مصحح، محشی از سعدالدین، المغرب، جالمع الجوامع، تفسیر رازی، محمد حر، حاشیه عده از مولی خلیل، تاریخ ابن خلکان، شیخ محمد و از مصنف با نشان «مص» و حاشیه‌هایی جز اینها؛ تملک: محمد حسن بن عبدالغفار بن محمد حسینی به تاریخ ۱۲۸۶؛ کاغذ: اصفهانی، ۵۲۱ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۰ - ۷۶۵]

۲۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: یونس بن آقا ملا محمد، تا: ۱۱۱۲ق؛ ۳۶۷گ، ۱۷ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱۰ - ۴۱۱]

۲۲۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۹۸۰/۱-۳۰/۵۰

آغاز: موسی المتوکل واحمد بن زیاد بن جعفر الهمدانی ... باب ۶۴ ماحدث به هرثمة بن اعین من ذکر وفاة الرضا علیه السلام وانه سم فی العنب والرمان؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: شمسا بن سلیمان طالقانی، تا: جمادی الاول ۱۱۱۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: مقوا، ۲۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۳×۲۸سم [ف: ۵ - ۲۹۶۰]

۲۲۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۶۲۵

آغاز: علیه و علی آله الطیبین واشهد ان علی بن ابیطالب امیر المومنین الخ؛ **انجام:** فی مشهد ثامن الاطهار من الائمة الابرار من ید الفقیر الی رحمة ربه الغنی ابن عبد الکریم.

خط: نسخ عربی، کا: حسن بن عبد الکریم حسینی هزار جریبی، تا: صفر ۱۱۱۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: حاج شیخ مهدی ناظم واعظ؛ کاغذ: حنایی اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۸۲گ، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲ - ۵۳۰]

۲۲۵. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۳ جمادی الثانی ۱۱۱۴ق؛ ۲۰۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [کتابخانه های گلپایگان: ف: - ۶۶]

۲۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۲۵

خط: نسخ، کا: زین العابدین بن محمد علی الخطیب، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۱۱۱۷ق؛ مصحح، محشی، مقابله شده توسط عبدالحی بن عبدالرزاق رضوی با گروهی از دوستان در یک‌شنبه دوم محرم ۱۱۲۲؛ جلد: تیماج، ۲۷۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۷ - ۲۸۰]

۲۲۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۳/۳-۶۰۴۱

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن ملا محمد تقی، تا: ۱۷ رجب ۱۱۱۸ق؛ محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۰۴گ، ۲۳ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۱۴۶]

۲۲۸. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۴۳

در پایان قصیده است از شیخ علی خان کاظمی در ستایش این کتاب؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن بهاء الدین محمد آل دراج

موسوی کربلایی، تا: شنبه ۱۷ جمادی الثانی ۱۱۱۸ق؛ مجدول، با سرلوح، قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۵۶]

۲۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: زین العابدین بن محمد علی خطیب، تا: ۲۴ صفر ۱۱۱۸ق، برای ابوالقاسم بن عبدالله رضوی؛ مجدول مذهب؛ تملک: ابوالقاسم بن عبدالله رضوی، محمد علی رضوی؛ جلد: تیماج، ۲۴۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۵ - ۱۵۶]

۲۳۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۶۵

خط: نسخ، کا: سید محمد بن نجات حسینی، تا: ۲۳ شوال ۱۱۱۹ق، جا: اصفهان؛ مصحح؛ تملک: اسدالله بن محمد امین تویسرکانی با مهر «المفوض امره الی الله اسدالله» (مربع)، علی اصغر تویسرکانی در ۱۳۶۲، ملا اسماعیل تویسرکانی؛ جلد: تیماج، ۲۳۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۲۵]

۲۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹ خوئی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۹ق؛ دارای کتیبه بزرگ مذهب، مجدول، مصحح، با علامت «بلغ»، محشی از مغرب، قاموس و صحاح و مصباح و دیگر کتب لغت، خلاصة الرجال، شرح کافی، نهایه، ابن خلکان و نیز با نشان س م ی، م ک تا به خط م ک، م مؤمن ک ط، بعض الفضلاء، م ح ق فی الحواشی، م ش ر ک؛ تملک: رضا بن محمد با مهر «یا سریع الرضا اغفر لمن لا یملک الا الدعاء» (بیضی)؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج، ۳۵۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۷ - ۱۹۷]

۲۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۵۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۱۶گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۹ - ۳۱۸]

۲۳۳. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۷۳۷/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد کریم بن محمد باقر حسینی تنکابنی طبیب، تا: ۱۱ ربیع الاول ۱۱۲۲ق؛ مصحح، محشی؛ واقف: محمد کریم بن محمد باقر حسینی تنکابنی طبیب؛ جلد: مقوا، ۲۱۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲ - ۳۲۶]

۲۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۷۸

آغاز و انجام: برابر

مرتب بر ۶۹ باب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ ذیحجه ۱۱۲۳ق؛ واقف: حاج قائم مقام، بهمن ۱۳۱۶؛ جلد: تیماج، ۳۷۲گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۵ - ۲۲۱]

۲۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید علی بن ادهم حسینی شیرنگی سبزواری، تا: ۱۱۲۵ق؛ با مقاله‌ای در امامت و تفسیر «واذ ابتلی ابراهیم ربه» در ۵ص از میرزا رفیع گیلانی قاضی و رئیس مشهد؛ جلد: تیماج [الفبائی: - ۴۱۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۳۵۵]

۲۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۵۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید محمد گنجه ای، تا: ۱۱۲۵ق؛ ۱۸۱گ، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰/۵سم [ف: ۸ - ۴۷]

۲۳۷. قم؛ موقوفه میرزا ابوطالب قمی؛ شماره نسخه:۲۵/۲

انجام: فهذا ما ظهر لی من برکة هذا المشهد.

خط: نسخ، کا: عبدالاحد آشتیانی، تا: ۱۰ ذیقعده ۱۱۳۲ق؛ افتادگی: انجام؛ تملک: علی نقی؛ جلد: تیماج، ۷۶گ (۱۰۲پ-۱۷۷ر) [جنگ: ۱ - ۴۹۹]

۲۳۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۳۱۵

آغاز: برابر

کامل، شامل جزء اول و دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۹ رمضان ۱۱۳۲ق؛ مصحح، مقابله شده، محشی از: مجلسی ره، صالح ره. بیضاوی، ع ح ی. مجذوب ره و غیره؛ جلد: تیماج، ۲۵۲گ، ۲۱ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۲۶۴]

۲۳۹. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۴۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** وجمع له الحذر فی اربعه اخذه الحسن لیقتدی به و ترکه القبیح لینتهی عنه و اجتهاده الرای فی اصلاح امته و القیام فیما جمع لهم خیر الدنیا و الاخره صلوات الله علیه و علی اله الطیبین الطاهرین ... من کتاب معان الاخبار

جلد اول؛ خط: نسخ، کا: معزالدین محمد بن ضیاء الدین، تا: شوال ۱۱۴۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۰۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۱۶]

۲۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۸۲

آغاز: قال الشیخ المؤتمن الوالد ابوالحسن؛ **انجام:** برابر

دارای سلسله سند و حاوی ۶۹ باب است؛ خط: نسخ، کا: حسین بن عبدالرشید رضوی حسینی، تا: با تاریخ ۱۱۴۵ق؛ محشی از سید نعمت الله جزائری؛ واقف: محمد مطلوب، شوال ۱۱۴۵؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰۶گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۲۱]

۲۴۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۵۰ق؛ ۱۸۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۱ - ۱۸۸]

۲۴۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۹۱-عکسی

آغاز: (آغازکمی در دیباچه افتاده): کافی الکفاة ابی القاسم اسماعیل بن عباد اطال الله بقائه و ادام دولته؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ پخته، کا: جعفر بن حسین بن ابراهیم سکری، تا: چهارشنبه۱۵شوال ۱۱۷۶ق؛ تملک: ابوعلی بن المفاخر بن محمود؛ محشی با نشانی «مصباح»، «ق»، «م ک»، با علامت «بلغ»؛ ۵۷۴ص، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۲۴)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۵]

۲۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** محمد بن علی بن الحسین بن موسی بن بابویة القمی ... الری رحمة الله علیه

خط: نستعلیق، کا: محمد اسماعیل بن محمد یوسف کردی، تا: ۱۱۸۰ق، جا: مشهد رضوی؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مذهب، ۲۶۱گ، ۱۷ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۸ - ۴۷۹]

۲۴۴. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۱۴۲

خط: نسخ، کا: فصیح بن میرمحمد نیشابوری حسینی، تا: ۱۱۸۰ق؛ تملک: محمد امین کاشانی در ۱۱۶۱؛ تاریخ وقف: ۱۲۳۵ [چند نسخه-ف: - ۳۳۱]

۲۴۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۹۶-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۸ ذیحجه ۱۱۹۲ق؛ مصحح، محشی با نشان «ص» و «مص» و «صح» و «کذا بخط المصنف»؛ مهر: «عبدالله البلادی؟» (چهارگوش)؛ ۲۶۰ص، ۲۸ سطر (۲۲×۲۲/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۵]

۲۴۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۹۳ق؛ مصحح، تملک: عبدالعلی حسینی، و ابن علی نقی در ۱۱۹۳، محمد مهدی بن علی نقی؛ ۲۳۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [مؤید: ۱ - ۳۴۸]

۲۴۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۵۵-۳۵/۳۵

آغاز: بسمله حدثنا الشیخ المؤتن الوالد ابوالحسن علی بن ابی طالب ... قال حدثنی الامین السید الاوحد الفقیه؛ **انجام:** و الحمدلله اولا و اخراً و ظاهراً و باطناً و الصلوة و السلام علی نبیه و حبیبه المصطفی و آله و عترته مصابیح الدجی و سلم تسلیماً

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: نونویس در ۱۱۹۴ق؛ مصحح، محشی از «مجذوب سلمه الله تعالی»؛ تملک: علی بن محمد حسین سعد خادم حرم امام علی (ع)؛ جلد: تیماج، ۳۳۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۵ - ۲۹۶۰]

۲۴۸. تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه:۱۰

آغاز: اما بعد قال ابوجعفر محمد بن علی بن الحسین ... وقع الی قصیدتان من قصاید؛ **انجام:** حدثنا الحسین بن ابراهیم بن احمد بن هشام المودب وعلی بن عبدالله الوراق قالا حدثنا علی بن ابراهیم بن هاشم عن ابیه عن عبدالسلم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۲۷۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۹سم [اوراق عتیق: ۱ - ۸۶]

۲۴۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۱۹۶-۵۶/۴۶

آغاز: برابر

جلد اول از اول تا آخر و جلد دوم از اول تا داستان ابونصر مؤذن نیشابور؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۰۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۵ - ۲۹۶۰]

۲۵۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۴۸۹-۵۷/۱۵۹

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۲۵گ، ۲۰-۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۲۹۵۹]

۲۵۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۵/۳

آغاز: صدقت یا جعفر انصرف آمناً فانی لا اقبل فیک قول احد (از جزء اول)؛ **انجام:** والله یعصمک من الناس فانه ازال کل تقیة بضمان الله (از جزء دوم)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ اهدایی: حاج شیخ حسین شیخ زاده؛ جلد: مقوایی ، ۹۴گ (۲۶۷-۳۶۰)، ۲۶سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۱ - ۵۶]

۲۵۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۳۰/۹

آغاز: بسمله. روی عن ابی الصلت الهروی قال جمع المأمون لعلی بن موسی الرضا اهل المقالات من اهل الاسلام و الدیانات من اهل الیهود و النصاری و المجوس و الصائبین و سائر اهل المقالات فلم یقم احد الاوقد الزمه حجته کانه القم حجرا. اقام الیه علی بن محمد (بن) الجهم فقال یابن رسول الله اتقول بعصمة الانبیاء قال نعم؛ **انجام:** فبکی علی بن محمد (بن) الجهم و قال یابن رسول الله انا تائب الی الله عزوجل ان انطق فی انبیائه ع بعد یومی هذا الاما ذکرته. نقل من کتاب عیون الاخبار.

گفتگوی رضا علیه السلام با ابن الجهم؛ بی‌کا، تا: ۸ ذیقعده ۱۲۳۶ق [ف: ۵ - ۱۵۱۴]

۲۵۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۳۴-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ ثلث، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ تملک: هلاکوی قاجار نوشته ۱۲۴۲ق؛ واقف: حاج محمد کریم خان، ۵۹۶ص، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۵]

۲۵۴. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۶۸

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم الحمد لله الواحد القهار العزیز الرحیم ... وقع الی قصیدتان من قصاید الصاحب الجلیل کافی الکفاة ابی القاسم اسماعیل بن عباد اطال الله بقاءه و ادام توفیقه ... فی اهداء السلام الی الرضا؛ **انجام:** السلام علی محال معرفة الله و مساکن برکة الله و معادن حکمة الله و حفظة سرالله و حملة کتاب الله و اوصیاء نبی الله و ذریة رسول الله و رحمة الله و برکاته السلام علی الدعاة الی الله و الادلاء علی مرضاة الله و المستعدین لامر الله و نهیه و التامین فی حجته الله و المخلصین فی توحیدالله

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۹ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور، ۱۹۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۱۶]

۲۵۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۰۱

آغاز: بسمله، باب ما جاء عن الرضا علی بن موسی من الاخبار فی التوحید. الخ؛ **انجام:** قال سمعت اباه ... علی بن عبدالله بیوردی الحاکم بمرو الرود و کان من اصحاب - الحدیث.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ اهدایی: وزیری؛ ۲۲۷گ، ۱۹ سطر

(۹×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۳۶۶]

۲۵۶. قم؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: محمد یوسف الطالقانی، تا: چهارشنبه ۱۴ ربیع الاول ۱۲۵۷ق [تراثنا: س۲ش۳ - ۱۵۶]

۲۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۴ جمادی الاول ۱۲۶۰ق؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۷۱۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۷سم [ف: ۴۰/۳ - ۱۲۷]

۲۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۳۱۷

آغاز و انجام: برابر

دارای ۷۶ باب است لکن کاتب در چند جا در شماره های ابواب اشتباه کرده است. عنوان باب ۲۷ را ننوشته و باب ۳۲ را یک بار در آخر جزء اول و بار دیگر در اول جزء دوم تکرار کرده و باب ۴۷ را نیز ننوشته است بدین ترتیب شمار ابواب نسخه ما ۷۷ باب می‌شود؛ خط: تحریری، کا: محمد بن کریم نائینی، تا: دوشنبه ۲۷ شوال ۱۲۶۲ق؛ مصحح، محشی با نشان‌های «نهایة، مصباح، منه، الکنز، النافع، دم ك سلمه الله»؛ خرید از خانم خامنوی؛ ۱۹۸گ، ۲۰ سطر (۹/۲×۱۴/۸)، اندازه: ۱۵/۴×۲۱/۷سم [رایانه]

۲۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۰۶۷

آغاز و انجام: برابر

ج ۲-۱؛ خط: نسخ، کا: غلامرضا یزدی خراسانی، تا: ۱۲۶۲ق؛ واقف: محمد تقی ادیب نیشابوری، مهر ۱۳۷۰؛ ۲۵۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۲۶ - ۳۹۶]

۲۶۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۵۰۵

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن عبدالرزاق الالویری، تا: ۱۲۶۲ق؛ ۲۳۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۱ - ۱۸۸]

۲۶۱. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۱۷۵

آغاز و انجام: برابر

بی کا، تا: ۱۲۷۲ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۸۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: - ۱۹۰]

۲۶۲. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۵۷/۱

خط: نسخ، کا: یعقوب بن محمد علوی فاطمی موسوی، تا: دوشنبه ۲۰ جمادی الثانی ۱۲۷۳ق (نواقص کتاب توسط وی تکمیل شده)؛ ۲۳۸گ (۱پ-۲۳۸پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: - ۵۲]

۲۶۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۸۹۸

خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن میرزا احمد حسینی، تا: شوال۱۲۷۴ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فرنگی، ۲۷۲گ، ۱۶سطر (۹×۲۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۰۸۸]

۲۶۴. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۲۴۲

خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن یعقوب حسنی لاریجانی، تا: پایان تاریخ کتابت دوم محرم سال ۷۴ق که ظاهراً یا ۱۰۷۴ و یا ۱۱۷۴ و یا ۱۲۷۴ باید باشد زیرا در وقف نامه اول کتاب سال وقف ۱۲۸۴ نوشته شده؛ تاریخ وقف: ۱۲۸۴؛ ۲۲۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: - ۱۴۷]

۲۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۳۸۸

آغاز و انجام: برابر

ج۲-۱؛ کا: نوابعلی بن سید علی اوسط تقوی صفی بوری، تا: یک‌شنبه ربیع الاول ۱۲۹۶ق؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: گالینگور، ۴۵۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۱۶]

۲۶۶. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۶

بی کا، بی‌تا؛ محشی از مجذوب؛ قطع: رحلی [ف: - ۱۹۰]

۲۶۷. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۰۱۸

بی کا، بی‌تا؛ ناقص؛ قطع: وزیری [ف: - ۱۹۰]

۲۶۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۸/۱ معزی

آغاز: انتم حبال الیقین اعلقها ما وصل العمر حبل تنفیس؛ **انجام:** فقال له الرضا علیه السلام اخبرنی عن زردهشت الذی تزعم انه نبی ما حجتك علی نبوته فقال ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی به امضای «ق» و «س» و «ط ل ب» ... «کنز العرفان»؛ جلد: تیماج، ۱۰۸گ (۱ر-۱۰۸پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳۹ - ۲۳۳]

۲۶۹. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۳۳۰/۱

بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [اوراق عتیق: ۱ - ۲۵۵]

۲۷۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ روشن، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح زرین؛ با خط میرزا «حسین نوری»؛ مهر: «بسم الله الرحمن الرحیم»؛ در کتابخانه ضیاءالدین نوری نیز بوده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۳۰۷گ، ۱۷سطر (۱۱×۲۱/۵)، اندازه: ۱۶×۳۱/۵سم [ف: ۵ - ۱۴۲۷]

۲۷۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۱۱۶

کا: ابن محمد، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری؛ اندازه: ۱۸/۱×۲۴/۴سم [رایانه]

۲۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۹۰۴

آغاز و انجام: برابر

ج ۲-۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با رمز «ق» و «ص»؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ جلد: میشن عنابی، ۱۷۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۹۵]

۲۷۳. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۳۷]

۲۷۴. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:۳مجموعه بدون شماره

بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء:۱-۲۵۳]

۲۷۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۳۶۱

آغاز: نسخه: علیه و علی آله الطیبین و اشهد ان علی بن ابی طالب امیرالمؤمنین و مولی المسلمین؛ **انجام:** علی ما جری فیوقعونی فی بلیة فاستأذنت الامیر و جئت الی نیسابور و جلست فی الحانوت

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۳۲۱گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱ - ۳۱۵]

۲۷۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۳۹

آغاز و انجام: برابر

بی کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، مذهب، ۲۹۳گ، ۲۰ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۵ - ۴۵]

۲۷۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۶۹

آغاز: و آله و سلم فی الشیء الواحد فقال علیه السلام ان الله عز و جل حرم حراما واحل حلالا و فرض فرائض؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، مصحح، محشی با استفاده از کتب لغت همچون صراح، قاموس، نهایه؛ ۳۱۰گ، ۱۲ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۴۰۵]

۲۷۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو کتاب عیون اخبار الرضا علیه افضل الصلوات و السلام ... بن بابویه القمی رحمه الله.

خط: نسخ، کا: محمد سعید بن محمد حسین طباطبائی اردستانی، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: میشن، ۳۰۷گ، ۲۱ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۹۲]

۲۷۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۸۸/۲

بخشی از آن؛ خط: نسخ، بی کا، بی‌تا؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن، ۳۷گ (۸۱پ-۱۱۷پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۸سم [ف: ۵ - ۲۱۳]

۲۸۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۳۳۳

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱ - ۱۸۸]

۲۸۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۰۱/۳

بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۰۵گ [ف: ۳ - ۶۹]

۲۸۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۹۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۳۶۲گ، ۱۸ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۲ - ۲۲۴]

۲۸۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۸۹

آغاز: بسمله، حدثنی الشیخ الموتمن الوالد الوالد ابوالحسن علی بن ابی طالب ... قال الحمدلله الواحد القهار العزیز الجبار الرحیم الغفار؛ **انجام:** و انما ذکرت من طرقی الیها ما کان منها عن الرضا (ع) لان هذالکتاب مصنف فی ذکر عیون اخباره و قد اخرجت تفسیرها فی کتاب معانی الاخبار تم جزء الاول من کتاب عیون اخبار الرضا علیه السلم.

جزء اول و تا باب ۲۹ (ما جاء عن الرضا (ع) فی صفه النبی (ص)» را دربردارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با امضای ق، ۱۲؛ جلد: مقوایی، ۱۳۳گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹/۷سم [ف: ۱۸ - ۲۵۵]

۲۸۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۸۰

آغاز و انجام: برابر

حاوی ۷۱ باب است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ واقف: نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ ۲۱۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۵ - ۲۲۲]

۲۸۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۰۳/۱

چند برگ آغاز کتاب در این نسخه آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۲گ (۱پ-۳۲پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۴ - ۱۹۱]

۲۸۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۳۸

آغاز: بسمله، باب العله التی من اجلها (آغاز ابواب) آغاز نسخه: بسمله و به ثقتی. الحمدلله الواحد القهار؛ **انجام:** امر مسرورا لکبیر بقتل جعفر بن.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج [الفبائی: ۴۱۵]

۲۸۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۴۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا [الفبائی: - ۴۱۵]

۲۸۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۴۳

آغاز: بسمله به ثقتی. حدثنا الشیخ الموتمن الواحد؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [الفبائی: - ۴۱۵]

۲۸۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۴۵

آغاز: علیه السلام یوما فقال لی یا منصور؛ **انجام:** مقتول بالسم ظلما ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [الفبائی: - ۴۱۴]

۲۹۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۴۸

آغاز: بسمله. اللهم اعن بحق نبیک و اهل بیته الطاهرین؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد زمان حسینی اعرجی سمنانی، بی‌تا؛ جلد: میشن [الفبائی: - ۴۱۴]

۲۹۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۷۰۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۴۱۴]

۲۹۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۴۱۰

قسمتی؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۲۹۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۹۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳۰۰ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱ - ۱۹۱]

۲۹۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۷۴۶

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۳۶گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱ - ۱۸۸]

۲۹۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۲۰۷

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در وسط چند برگ افتادگی داشته که توسط مرحوم شهید میرزا ابراهیم خویی (۱۳۲۵) بازنویسی شده، مصحح، مقابله شده؛ از موقوفات شهید؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: - ۱۰۵]

۲۹۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۸۷۰

جزء اول؛ خط: نستعلیق بدخط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: سپهسالار؛ جلد: چرمی، ۱۲۴ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۸۳]

● عیون اخبار الرضا (ترجمه) / حدیث / فارسی

ʻoyūn-o axbār-er rezā (t.)

حسینی خراسانی، ذبیح الله بن هدایت الله، ق۱۳ قمری

hoseynī xorāsānī, zabīh-ol-lāh ebn-e hedāyat-ol-lāh (-19c)

وابسته به: عیون اخبار الرضا شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱-۳۸۱)

به دستور: محمد تقی میرزا (رکن الدوله) برادر ناصرالدین شاه

تاریخ تألیف: ۱۲۸۸ق

ترجمه عیون اخبار الرضا (ع) است.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۲۵۲

آغاز: بسمله، الحمدلله الواحد القهار العزیز الجبار الرحیم الغفار؛ **انجام:** و الصلوه و السلام علی نبیه و وصیه محمد المصطفی واله عترته مصابیح الدجی و سلم تسلیما کثیراً کثیراً.

ج۱-۲؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۶ جمادی الثانی ۱۲۸۸ق؛ مصدر است به فهرست اعلام و نیز خط فخرالدین نصیری امینی درباره مترجم آن؛ واقف: فخرالدین نصیری امینی، شهریور ۱۳۴۹؛ ۳۴۱گ، اندازه: ۱۶/۳×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۱۴۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۸۲

آغاز: بسمله الحمد لله الذی جعل لنا عیونا ننظر بها الی عیون اخبار الرضا ... و بعد چنین میگوید اقل عبادالله بن هدایت الله الحسینی ذبیح الله ... که چون در زمان دولت؛ **انجام:** که مفارقت نه نمایم این مشهد را مادامی که باقی باشم و الحمد لله اولا و آخرا ... تسلم تسلیما کثیرا کثیرا.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۷ رجب ۱۲۸۷ق و ۳۰ جمادی الاول ۱۲۹۳ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: تیماج، ۴۷۱ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۵۰ - ۲۲۳]

● عیون اخبار الرضا (ترجمه) / حدیث / فارسی

ʻoyūn-o axbār-er rezā (t.)

آقا نجفی، محمد باقر بن محمد تقی، ق۱۴ قمری

āqā najafī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (-20c)

وابسته به: عیون اخبار الرضا؛ شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱-۳۸۱)

مترجم آن احتمالاً شیخ محمد باقر اصفهانی مسجدشاهی معروف به آقا نجفی است.

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۶۷

آغاز: باب بیست و هشتم در ذکر اخبار متفرقه که از امام رضا علیه التحیة و الثنا؛ **انجام:** از فاتحة الکتاب یا نه آنحضرت فرمودند آری حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم.

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۸۶ص، ۲۲ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۰۹]

● عیون اخبار الرضا (ترجمه) / حدیث / فارسی

ʻoyūn-o axbār-er rezā (t.)

وابسته به: عیون اخبار الرضا؛ شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱-۳۸۱)

ناشناخته:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۸۹

آغاز: حمد و سپاس خدای که واحد قهار و عزیز جبار ... است و پوشیده است و عالم بآنچه گذشته است؛ **انجام:** و خدای عزوجل تربت مرا محلف شیعه من و دوستان من گرداند.

خط:نسخ،کا: محمد مومن، تا: ۱ محرم ۱۰۰۹ یا ۱۰۱۹ یا ۱۰۹۰ق؛ ۲۴۴گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۶۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۴۸

آغاز: مأمون خلیفه رضا نام کرده وقتی که؛ **انجام:** به درستی که آن کفر است، قال الله تعالی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: میشن، ۲۴۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۱×۲۱/۴سم [ف: ۲ - ۱۳۹]

۳. مشهد؛ اصغر زاده؛ شماره نسخه:۸

بی کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۷۶۹]

● عیون اخبار الرضا (منتخب) / حدیث / فارسی

ʻoyūn-o axbār-er rezā (mn.)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰/۶۱ عکسی

نسخه اصل: کتابخانه آستان قدس رضوی ش ۵۳۰. بندی منقول از کتاب عیون اخبار الرضا؛ خط: نسخ، کا: عباس بن حاجی محمد شیرازی همدانی، تا: سلخ رمضان ۱۲۶۴ق؛ جلد: گالینگور، ۱گ (۱۵۵)، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۸/۵×۴۰سم [ف: ۳ - ۱۳۱۲]

● عیون اخبار الرضا (منتخب) / حدیث / عربی

ʻuyūn-u axbār-ir riḍā (mn.)

وابسته به: عیون اخبار الرضا شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱-۳۸۱)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۹/۱۵۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۲ص (۳۴۳-۳۴۴) [مختصر

ف: - ۸۱۶]

● **عیون الاخبار فی مناقب الاخیار** / حدیث / عربی

'uyūn-ul axbār fī manāqib-il axyār

حسینی بغدادی، محمد بن محمد، ۴۰۵ - ۴۸۰ قمری

hoseynī baqdādī ،mohammad ben mohammad (1015 - 1088)

یک کتاب حدیثی است مشتمل بر چهل «مجلس» از احادیث نبوی در فضایل قریش، بنی هاشم، پیامبر (ص)، خاندان پیامبر (آل علی، آل عباس، آل جعفر، و آل عقیل)، اهل بیت و بزرگان صحابه (علمای صحابه). کتاب دارای مقدمه‌ای است که پس از تحمید چهار حدیث از رسول خدا در فضیلت خود حضرت و برتری آفرینش ایشان و فضیلت قبیله و اهل بیت می‌پردازد و مؤلف خود را در مقدمه «سید» نامیده و خدا را به خاطر اینکه او را از ذریه پیامبر و تمسک‌جویان به «سنت» وی قرار داده، سپاس گفته که می‌تواند قرینه‌ای بر سنی بودن او باشد. مؤلف تألیفات بسیاری داشته از جمله «فرحة المتعلم». شرح حال وی در «سیر اعلام النبلاء» (۱۴/۵۱) آمده است. درباره نام مؤلف و تاریخ وفات وی در برخی فهارس و منابع کتاب‌شناسی اشتباهی رخ داده و او را با محمد بن علی حسینی بغدادی (- ۴۶۸ ق) اشتباه گرفته‌اند. جناب آقای هادی خالقی که مشغول تصحیح فضایل بنی‌هاشم از کتاب حاضر بوده این نکته را یادآور شده است.

آغاز: بسمله و ما توفیقی الابالله و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه الحمدلله الواجب حمده الصادق وعده الواسع رفده الذی من علینا بمعرفته و توحیده و جعلنا من ذریة خاتم انبیائه علیهم السلام

انجام: فاما آخرتک فانا لها ضامن آخر الفضایل بحمدلله و عونه و صلوته علی محمد نبیه وآله و صحبه و سلم تسلیماً کثیراً

چاپ: منتخبی از این کتاب - شامل فضائل علی - در میراث حدیث شیعه، دفتر هفتم، ص ۲۳۹، با تحقیق هادی خالقی منتشر شده

[دنا ۷۲۶/۷؛ بروکلمان، ذیل ۶۰۲/۱؛ معجم المولفین ۳/۱۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۵عکسی و ۱۳۲عکسی

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: واتیکان، ش ۱۴۶۱؛ خط: نسخ، کا: یوسف بن عیسی بن علی، تا: ۴ رجب ۶۹۳ق؛ مصحح، با نسخه‌ای که در جمادی الاول ۵۶۹ق بر شیخ تقی الدین ... احمد بن حمزة بن علی سلمی قرائت شده مقابله شده؛ ۹۸گ، ۱۷سطر [عکسی ف: ۲ - ۲۶۳] و [عکسی ف: ۱ - ۱۲۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۹۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۳۳۱]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۳۵/۸-۳۲/۶۸

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۵ - ۲۹۶۲]

● **عیون الاخبار و فنون الآثار فی ذکر النبی المصطفی المختار و وصیه و آله** / تاریخ معصومین / عربی

'uyūn-ul axbār wa funūn-ul āṯār fī ḏikr-in nabī-yil muṣṭafā al-muxtār wa waṣīyy-i-h wa āl-i-h

داعی، ادریس الانف، ۸۳۲ - ۸۷۲ قمری

dā'ī, edrīs al-onf (1429 - 1468)

کتابی است در ذکر ائمه از نسل رسول (ص) که مؤلف آن را در هفت «اسباع» مرتب کرده است: ۱. ذکر النبی (ص) و آبائه؛ ۲ و ۳. ذکر علی بن ابی طالب رضی الله عنه و حروبه؛ ۴. ذکر الائمة؛ ۵. ظهور المهدی؛ ۶. اخبار المعز الدین الله الفاطمی؛ ۷. ذکر المستنصر.

چاپ: بیروت، دار التراث الفاطمی، محقق: مصطفی غالب، چاپ اول، ۴۳۶ص، ۱۳۹۲ق.

[التاریخ و التراجم ص ۲۹۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۳۱-ف و ۳۱۳۲-ف و ۳۱۳۳-ف

نسخ اصل: کتابخانه انجمن اسماعیلی بمبئی. ج ۶؛ خط: نسخ، کا: حمید بن علی حسن محسن جیلی یعبری، تا: ۳ ذیقعده ۱۳۴۸ق، جا: بندر سورت [فیلمها ف: ۲ - ۸۲]

● **عیون الاسرار المکتومة** / کلام و اعتقادات / فارسی

'oyūn-ol asrār-el maktūma

خلخالی، محمد علی بن محمد حسین، ق۱۳ قمری

xalxālī, mohammad 'alī ebn-e mohammad hoseyn (- 19c)

اهدا به: میرزا محمد علیخان حاکم لاهیجان

تاریخ تألیف: ۱۲۶۲ق؛ محل تألیف: لاهیجان

رساله در بیان شناسایی وحی و الهام و کشف و نبوت و ولایت است؛ در نه «فصل» و «خاتمه»: ۱. فرق میان وحی و الهام؛ ۲. بیان وحی؛ ۳. بیان اقسام خواطر؛ ۴. بیان کشف؛ ۵. فرق میان رسول و نبی و ولی و امام؛ ۶. معنی نبوت و ولایت؛ ۷. اعتبارات نبوت و ولایت؛ ۸. تعیین خاتم نبوت و ولایت مطلقه و مقیده؛ ۹. شمه‌ای از اوصاف حقیقت محمدیه (ص)؛ خاتمه در شرح حدیث حقیقت.

چاپ: ضمن میراث حدیث شیعه، دفتر شانزدهم، قم، مؤسسه فرهنگی دار الحدیث، ۱۳۸۶ش، با تصحیح علی صدرائی خوئی فقط خاتمه آن که شرح حدیث الحقیقه است چاپ شده

[فهرستواره منزوی ۶۷۶/۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۰۶

آغاز: الحمدلله الذی سخر بقدرته النجوم السوالک؛ **انجام:** در

محضر خاطر شریف حاضر فرمایند
خط: نستعلیق و شکسته، کا: محمد کریم بن علی اکبر طبیب سالیانی، تا: ۱۱ ربیع الاول ۱۲۶۳ق، جا: رشت مدرسه مستوفی؛ واقف: فهرستی؛ ۱۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴ - ۲۱۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴/۳

آغاز: پس از بسمله و حمدله ... و الحمد لواهب العقل و الحکمة و فایض الجود و الرحمة و ان اصبت الحق فی قول؛ **انجام:** پس تجلی نمود سائل را وجود محیط واحد احد و مضمحل گشت در نزد او کثرات و عدد ... همین قدر برای ارباب بصیرت کافی است. در چند فصل و یک خاتمه
بی کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ابعاد متن: ۷×۱۳، اندازه: ۱۲×۱۹سم [سنا: ف: ۲ - ۸۳]

← عیون الاصول ← عیون الوصول الی علم الاصول

● عیون الاصول / اصول فقه / عربی

'uyūn-ul uṣūl

کرباسی، محمد ابراهیم بن محمد حسن، ۱۱۸۰؟-۱۲۶۲ ؟ قمری

karbāsī, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad hasan (1767 - 1846)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۵۴۹

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی هدانا الی معلم الاسلام؛ **انجام:** و الحمدلله رب العالمین کتبه علی ید الاحقر علی اصغر سنه ۱۲۵۶.
خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۵۶ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

● عیون الاصول / اصول فقه / عربی

'uyūn-ul uṣūl

برغانی، محمد تقی بن محمد، ۱۱۸۴ - ۱۲۶۴ قمری

baraqānī, mohammad taqī ebn-e mohammad (1771 - 1848)

وابسته به: القوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)
تاریخ تألیف: جمعه ۱۰ جمادی الثانی ۱۲۳۸ق
مباحث استدلالی اصولی را به ترتیب و تفصیل دو کتاب «معالم الاصول» و «قوانین المحکمة» در یک «مقدمه»، چند «مطلب» و «خاتمه» در دو جلد تألیف کرده است و ده ماه به تألیف آن اشتغال داشته است.
آغاز: الحمدلله الذی هدانا مناهج الدلیل الی الاصول الاصلیة و ارشدنا لسفیر الجلیل الی الفروع الشرعیة مؤسس الاصول الاعتقادیة ...

[دنا ۷۲۶/۷-۷۲۷ (۱۵ نسخه)؛ الذریعة ۳۷۷/۱۵؛ اعلام الشیعه ۲۲۶/۱۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۹

آغاز: المطلب ۱۵ فی الاجماع و هو یطلق لغة علی معنیین احدهما الفهم و به فسر قوله تعالی فأجمعوا أمرکم؛ **انجام:** هذا آخر الکلام من کتاب عیون الاصول ... و الصلاة علی نبینا المبعوث علی الانس و الجان و آله الائمة الطیبین الی قیام القیام.
جلد دوم و از مباحث اجماع تا پایان کتاب؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: جمعه ۱۰ جمادی الثانی ۱۲۳۸ق؛ جلد: تیماج، ۱۶۳گ، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۶۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۵۵/۲

آغاز: أولی من ترکه فعاد المحذور واضح الفساد لأنه تعالی کامل غنی فی مرتبة ذاته
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج، ۲۲۹گ (۲۲۷ر-۴۵۵پ)، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱۹ - ۵۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۴۱

آغاز: الاطلاقی فتدبر الثانیة المراد من العلم فی التعریف التصدیق المتبادر المتعین بعدة قرینة نحو ذکر الادلة الظاهرة فی الحجة لافیما یعم القول الشارح و تعرضهم فی الفقه لنحو المبادی التصوریة کالفاظ العبادات؛ **انجام:** الی غیر ذلک من التاویلات الواهیة التی لا دلیل علیها الا ... استحساناتهم العقلیة و جرأتهم فی تخریب بنیان الشریعة عصمنا الله تعالی ...
جلد اول و مباحث الفاظ را تا آخر بحث مجمل و مبین شامل است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی به امضاء «منه»؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۳۷گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۳۸ - ۴۷۱]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۵۱۳/۲

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ ۲۰۷گ (۵۷پ-۲۶۳پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۹۲]

۵. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۲۴۱

آغاز: برابر
کا: مهدی بن عبدالرحیم، تا: ۱۲۳۸ق؛ قطع: رحلی [ف: - ۱۹۰]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۲۵۶

آغاز: التی یتوصل بها الی استنباط الاحکام الشرعیة الا انه یمکن ارجاعه الی ما ذکرناه و بالاحکام نحو الماهیات؛ **انجام:** نحو الشهرة حجة قویة معتمدة هذا آخر الکلام کم کتاب عیون الاصول نسأل الله تع ان یجعله ذخرا لنا یوم الدین و ینفعنا به و جمیع المؤمنین انه خیر موفق و معین و قد وقع الفراغ لمؤلفه الخاطیء ابن محمد تقی لیلة الجمعة عاشر شهر جمادی الثانی من سنة ۱۲۳۸ و کان مدة اشتغالی بذلک عشر اشهر تقریبا و المرجوا من الطالبین المطالعة فیه بعین الامعان ... الی قیام القیام
جلد ۱ و ۲؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: عبدالحمید بن محمد تقی، تا: دوشنبه ۷ شوال ۱۲۳۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با رمز

«منه»؛ تملک: محمد حسین کلباسی؛ اهدایی: رهبری، شهریور ۱۳۸۷؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۹۲گ، ۱۸-۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۱ – ۳۴۱]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و جرائهم فی تخریب بنیان الشریعة عصمنا الله تعالی بمحمد و عترته الطاهرة.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۴۱ق؛ ۲۰۰گ، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۹)، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۹۲]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۸-۱/۱۱۸

آغاز: بسمله. فی الاجماع و هو یطلق لغة علی معنیین احدهما العزم و به قد فسر قوله تعالی فاجمعوا امرکم و من هذا قوله (ع) لاصیام لمن لایجمع الصیام من اللیل و من الاطلاق؛ **انجام:** و ان کان لایخلوا عن نوع قوة و بعد الجابر من نحو الشهرة حجة قویة معتمدة. هذا آخر الکلام من کتاب عیون الاصول ...

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد، تا: ۱۲۴۲ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۶۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۹۶۲]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۴۲ق؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۸ش۴ – ۶۴]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۶۳۸

آغاز: [بسمله] المطلب الخامس عشر فی الاجماع و هو یطلق لغة علی معنیین احدهما العزم و به قد فسر قوله تعالی فاجمعوا أمرکم؛ **انجام:** نحو الشهرة حجة قویة معتمدة هذا آخر الکلام کم کتاب عیون الاصول نسأل الله تع ان یجعله ذخرا لنا یوم الدین و ینفعنا به و جمیع المؤمنین انه خیر موفق و معین و قد وقع الفراغ لمؤلفه الخاطیء ابن محمد تقی لیلة الجمعة عاشر شهر جمادی الثانی من سنة ۱۲۳۸ و کان مدة اشتغالی بذلک عشر اشهر تقریبا و المرجوا من الطالبین المطالعة فیه بعین الامعان ... الی قیام القیام

ج۲، از مطلب پانزدهم در اجماع تا آخر کتاب است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۴۵ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۲۰۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر:۱۱-۳۴۰]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۶۳

همان نسخه بالا [مؤید: ۲ – ۳۰۲]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** الی غیر ذلک من التاویلات الواهیه التی لادلیل علیها الا مجرد استحساناتهم العقلیه و جراتهم فی تخریب بنیان الشریعه.

جلد اول، از مبحث کلی و جزئی تا مبحث مجمل و مبین و ظاهر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۶ق؛ محشی اغلب به خط مؤلف، در پشت برگ ۳ یادداشتی به خط مؤلف نوشته شده: «استخاره شد بجهت تألیف این کتاب این آیه شریفه مبارکه آمد کتاب فصلت آیاته قرآناً عربیاً»، در برگ ۳ یادداشتی به خط مؤلف: «شرعت فی تدوین هذا الکتاب عند الملا مهدی البرغانی فی یوم الاحد تاسع و العشرین فی شهر رجب سنه ۱۲۵۹؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۲۹گ، ۱۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۴ – ۷۴]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۰۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** کما عذب الی غیر ذلک من التأویلات الواهیة التی لادلیل علیها الا مجرد استحساناتهم العقلیة و جرأتهم فی تخریب بنیان الشریعة عصمنا الله تع بمحمد و عترته الطاهرة

جلد۱. شامل مقدمه تا پایان مطلب چهاردهم در مجمل و مبین؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، شهریور ۱۳۸۷؛ جلد: تیماج، ۲۲۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۱ – ۳۳۹]

۱۳. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: برابر

کا: عبدالصمد بن محمد باقر انصاری، تا: سلخ ذیحجه ۱۲۵۵ق [ف: – ۲۲]

۱۴. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۲۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** لکن مع ذلک الاعتماد بمجرده مشکل و ان کان لا یخلو عن نوع قوة و بعد. قویة معتمدة.

خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن محمدباقر انصاری، تا: ذیحجه ۱۲۵۵ق؛ واقف: علی مردان خان تیموری (نصرت الملک)، ۱۳۰۳ق؛ جلد: تیماج، ۱۸۳گ، ۲۶ سطر (۱۲/۵×۲۲)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: – ۲۲۱]

مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه:۸۷

همان نسخه بالا [رشت و همدان: ف: – ۱۷۵۱]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد وقع الفراغ لمؤلفه الخاطی ابن محمد محمد تقی لیلة الجمعة عاشر شهر جمادی الثانی من سنة ۱۲۳۸ و کان مدة اشتغالی بذلک عشرة اشهر تقریبا ... و الائمة الطیبین الی قیام القیام.

خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن محمد باقر انصاری، تا: قرن ۱۳؛ ۲۳۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۸سم [ف: ۱ – ۳۷۷]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۲۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ پایان نسخه مشوش و ناتمام؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۱۷۷گ، اندازه: ۲۲×۳۵/۵سم [ف: ۱۴ – ۱۱۱]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹-۱/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** لکن مع ذلک الاعتماد بمجرده مشکل و ان کان لایخلو عن نوع قوة و بعد الجابر من نحو الشهرة حجة قویة معتمدة. هذا آخر الکلام من کتاب عیون الاصول ...

از اول تاآخر کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۰۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۵ – ۲۹۶۲]

● عیون الاصول فی الحساب / ریاضیات / عربی

ʻuyūn-ul uṣūl fi-l ḥisāb

کوشیار بن لبان، – ۴۹۵ ؟ قمری

kūšyār ebn-e labān (- 1102)
در ۱۲ «باب». در صفحه عنوان آمده: «کتاب عیون الاصول فی الحساب تألیف کیاکوشیار بن لبان الجیلی».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۹۲/۴

آغاز: الجبروت لله. بسمله. قال کوشیار بن لبان بن با شهری الجیلی هذه مقالة عملتها فیما یحتاج الیه من الحساب الهندی فی صناعة النجوم و فی سایر المعاملات؛ **انجام:** فهذه اصول کافیة فی جمیع الحساب النجومیة و المعاملات التی تجری بین الناس و نختم المقالة بهذا الباب و الحمدلله و السلام علی نبیه محمد و آله و تاریخ منتسخ اصله کما تقدم فی رسالة الاسطرلاب و تاریخ کتابته هکذا (تمت).

خط: نستعلیق، کا: محمد یوسف بن محمد حسین طالقانی، تا: شوال ۱۰۵۷ق؛ از روی نسخه مورخ سه‌شنبه ۴ ربیع الاول ۴۹۹ نوشته مسعود بن محمد بن علی بن حمزه؛ کاغذ: سپاهانی، ۶گ (۳۰پ–۳۵پ)، ۱۶ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۸ – ۷۱۷]

● **عیون الانباء فی طبقات الاطباء** / تراجم / عربی
'uyūn-ul anbā' fī ṭabaqāt-il aṭibbā'
ابن ابی اصیبعه، احمد بن قاسم، ۶۰۰؟ – ۶۶۸ قمری
ebn-e abī osaybe', ahmad ebn-e qāsem (1204 - 1270)

مؤلف می‌گوید: در نظر دارم که نکت و عیونی را از اطباء برجسته گذشته و شناخت طبقات آنها به ترتیب زمان آنها بنگارم و گزیده‌ای از تألیفات آنها را متذکر شوم که در ضمن به شرح برخی از حکما و فلاسفه که علاقه به طب داشته‌اند، پرداخته‌ام. در سه مجلد است و آن را در پانزده «باب» مرتب کرده: ۱. کیفیة وجود صناعة الطب؛ ۲. طبقات الاطباء اللذین ظهرت لهم اجزاء من صناعة الطب؛ ۳. طبقات الاطباء الیونانین.

آغاز: الحمد لله ناشر الامم و منشر الرمم، باریء النسم و مبریء السقم ... و بعد، فانه لما کانت صناعة الطب من أشرف الصنائع و اربح البضائح، و قد ورد تفصیلها فی الکتب الالهیة و الأوامر الشرعیة ... و أما هذا الکتاب الذی قصدت حینئذ الی تألیفه، فانی جعلته منقسما الی خمسة عشر باباً و سمیته «کتاب عیون الأنباء فی طبقات الاطباء»

چاپ: الجزائر، ۱۹۵۸م، ۱۸۳ص، ه. جاهیة و عبدالقادر نورالدین؛ بیروت، مکتبة الحیاة، طبعة جدیدة، نزار رضا، ۱۹۶۵م، ۷۹۲ص
[دنا ۷۲۷/۷؛ کشف الظنون ۲ /۱۱۸۵؛ مشار ۶۴۳؛ معجم المطبوعات ۲۷]

شرح و حواشی:
۱– عیون الانباء فی طبقات الاطباء (منتخب)؛ طبیب گیلانی، شمس الدین (–۱۱)

۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:–۳۸۲

آغاز اندکی پیش از باب ششم را دارد سپس افتاده و می‌رسد به پایان جزو نخستین تا می‌رسد به سرگذشت بختیشوع در آغاز باب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ قطع: ربعی [آستانه قم: – ۱۴۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** کتاب الاسرار السلطانیه فی النجوم تم الباب العاشر ... طهروا فی بلاد العجم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: میشن [الفبائی: – ۴۱۵]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۲-۴/۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله «خروجه» الاولی یعنی خروجه فی الایقاع والثانیة یرید خروجه من عندهم تم الجز الثانی من کتاب عیون الانباء فی طبقات الاطباء و یتلوه انشاءالله تعالی فی الجزء الثالث اوحد الزمان والحمدلله.

جزء ۱ و ۲؛ خط: نسخ، کا: وجیه الدین بن اسماعیل بن عباس اصفهانی، تا: رمضان ۹۹۵ق؛ مصحح؛ تملک: شیخ بهایی در اصفهان در ۹۹۵؛ جلد: مقوا، ۱۱۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۹۶۳]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۰۸

آغاز: کتب الیه جمال الدین ابوالقاسم ... و مراسلات تعالیق استخرجها من کتاب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: احمد بن حسین بن احمد طبیب تنکابنی در ۱۲۹۹؛ جلد: میشن، ۲۱۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱/۴×۱۷/۸سم [ف: ۱ – ۳۷۷]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۳۱

آغاز: فصح عبارته و اوضحها مع زیادات نفیسة من قبله؛ **انجام:** لایحتاج الی غیره کتاب جامع الفرض مجلد واحد حواش علی ثالث القانون لم یوجد شرح الاشارات.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز (صفحه اول)؛ ۱۶۴گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۹۳]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۲/۱-ف

نسخه اصل: یوسف آغا ش ۵۹۰۳/۴۸۷۹؛ بی‌کا، بی‌تا، ۵گ (۱–۴ و ۲۰) [فیلمها ف: ۱ – ۴۵۵]

● **عیون الانباء فی طبقات الاطباء (منتخب)** / تراجم / عربی
'uyūn-ul anbā' fī ṭabaqāt-il aṭibbā' (mn.)
طبیب گیلانی، شمس الدین، ق۱۱ قمری
tabīb-e gīlānī, šams-od-dīn (- 17c)

وابسته به: عیون الانباء فی طبقات الاطباء؛ ابن ابی اصیبعه، احمد بن قاسم (۶۰۰–۶۶۸)
تاریخ تألیف: رمضان ۱۰۳۶ق؛ محل تألیف: اشرف دار المزار

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۸۱/۲

آغاز: بسمله. احمدک یا من خرج الخلائق بلطف صنعه من العدم

الی الوجود؛ **انجام:** له اشعار و حکایات مستحسنة تمت الرسالة المنتخبة من المجلد الاول من کتاب عیون الابناء فی طبقات الاطباء فی شهر رمضان المبارک سنة ستة و ثلثین بعد الالف فی اشرف الاشرف الامکنة فی دار المرز حامدا مصلیا مستغفرا
خط: نسخ، کا: طبیب گیلانی، شمس الدین، تا: قرن ۱۱؛ ۱۳۱گ (۱۱۳-۲۴۳)، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۳۷۸]

← عیون البراهین الجلیة > عنوان البراهین

● عیون التجارب / گوناگون / عربی

'uyūn-ut tajārub

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری
kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810-1871)

مسائلی است از پزشکی و طبیعی و ریاضی و علوم غریبه و کیمیا و مانند اینها، که کرمانی بنا به گفته‌اش، آنها را به تجربه یافته و به صحت آنها یقین و اطمینان دارد، نه چیزهایی که دیگران نقل می‌کنند و گاه با تجربه وی درست نیاید. هر یک از مسائل در فصلی مخصوص عنوان شده است.
آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی ... انی کنت ابدا شدید الحب لاشیاء التی تؤثر بالخاصیة دون الطبیعة ...

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۰۹/۲
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۸۲ق؛ در پایان تاریخ ۱۲۸۲ق که می‌توان آن را تاریخ نگارش نیز خواند؛ ۲۱گ (۱۹۶پ-۲۱۶پ) [ف: ۱ - ۱۸۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۸۱/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یسیل الرطوبات اللزجة و یطیب الفم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۸۵ق؛ جلد: تیماج، ۲۵گ (۱۵پ-۳۹ر)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۸۴]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۷۳ و ۷۵۴ عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** فاعرف قدره و یسیل الرطوبات اللزجة و یطیب الفم
خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد رضا خوانساری، تا: رجب ۱۳۰۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳ - ۹۰] و [عکسی ف: ۲ - ۴۳۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۵۱/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** فصل فی کیفیة طبخ الصابون ... و صب علیه عشرة امثاله من الماءو اغله حتی ینتصف ثم صب علیه الماءالعذب خمسه و الق فیه ...
خط: نستعلیق خوش، کا: ابراهیم بن علی اصغر همدانی، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ با دستخط عبدالحسین صابونی کروبی؛ جلد: تیماج، ۱۶گ (۱۰۴پ-۱۱۹پ)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۳۵ - ۵۲۹]

۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۴۶۸/۸
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۹گ (۱۷۷-۱۸۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۴۹]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۲۰۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** علی قانون شرع الرساله بین النالح.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج [رایانه]

۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۸۵۹/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۲ و ۱۳۱۳ق؛ جلد: تیماج، ۲۱ (۱۴۲-۱۲۱)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۱۸۲۳]

۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۸۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یسیل الرطوبات اللزجة و یطیب الفم. قد کتبه مصنفه کریم بن ...
خط: نسخ پخته، کا: حسین بن هاشم موسوی، تا: ۱۳۱۷ق، برای میرزا محمد معین الاسلام بن میرزا حسن شیخ الاسلام [بهبهانی]، پدر اهدا کننده کتابخانه؛ ۱۷گ، ۲۲ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۱۸۰]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۶۷/۸
خط: نسخ، کا: حسن بن علی بن محمد توبلی بحرانی، تا: ۱۳۱۴-۱۳۱۸ق؛ از این رساله فقط یک برگ نوشته شده؛ ۱گ (۳۱۱ر-۳۱۱پ)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۲ - ۳۰۳]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۱۰۱
بی کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

۱۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۷۵۶
آغاز: برابر **انجام:** و صاعد القاطون علی السواء فاعرف قدره و یسیل الرطوبات اللزجه و یطیب الفم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۲۴ص، ۲۲ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۴۰۸]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۹۱۹۵
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۴۱۵]

● عیون التفاسیر / تفسیر / عربی

'uyūn-ut tafāsīr

نامی از مؤلف در آن یافت نمی‌شود. دو کتاب بدین نام در کشف الظنون (۱۴۳/۲) ضبط شده، یکی: «عیون التفاسیر بحذف التکاریر» تألیف منصوری که نام او را ابومنصور حسین بن ابراهیم غواص سنجری است و دیگری «عیون التفاسیر للفضلاء السماسیر» تألیف شیخ شهاب الدین احمد بن محمود سیواسی (-۸۰۳ق) است که بدین عبارت ابتدا شده: «الحمدلله الذی انزل القرآن کلاماً فیما لایحوم حوله عوج الخ». مؤلف در این کتاب چنین نگاشته که علماء و دانشمندان تفسیرهایی به عبارات شیرین

و لطیف تألیف نموده ولی چون اطلاع و استحضار بر مطالب آنها بر بعضی از طلاب سخت و گران بود از خداوند توفیق خواستم که از آنها تفسیر مختصری تألیف کنم که فهمیدن آن دشوار نباشد و مقصود را به خوبی ادا نماید. در مقدمه کتاب «معارج السئول و مدارج المأمول» که مختص به تفسیر آیات احکام است و دو نسخه از آن در مشهد مقدس حضرت رضا علیه السلام یکی در کتابخانه رضویه و دیگری در کتابخانه مدرسه فاضلیه موجود است، چنین نوشته شده: «اما بعد اشاره فرمود کسی که فرمانبرداری او حتمی بود آن که از کتاب «عیون التفاسیر» که خداوند بر من منت افتخار تألیف آن را ارزانی داشت آیات احکام را بیرون آورده و کتابی مستقل بر همان ترتیب و نهجی که شیخ ما بلکه شیخ عالم نادره نوع بنی آدم جامع الفروع و الاصول حاوی المنقول و المعقول شرف الشریعه و المله و الدنیا و الدین ابوعبدالله المقداد بن عبدالله بن محمد بن السیوری النجفی قدس الله سره و بحظیرة القدس سیره تألیف فرموده‌اند نیز تألیف نمایم». مؤلف این کتاب را در فهرست دو کتابخانه مذکور مختلف نوشته‌اند: در رضویه که به قرائنی پیش بنده قول آن موافق واقع است چنین نگاشته: «مؤلف عالم فاضل مولانا محمد حسن بن محمد بن الحسن النجفی از علماء اواخر مائه نهم الی دهم و از دیباچه کتاب احتمال می‌رود که از تلامذه فاضل مقداد سیوری باشد و مرحوم خواجه شیر احمد بن عمید الملک تونی که واقف نسخه است به خط خود در ظهر ورق اول نوشته که قبر مولانا حسن نجفی در تون است». آخر نسخه کتابخانه رضویه نوشته شده: «وکان اتمام هذه النعمه عصر یوم السبت ثامن عشر جمادی الاولی سنه ۸۹۱ علی ید الفقیر الی اللطیف الخفی الحسن بن محمد بن حسن النجفی»، وکاتب نسخه خود را غیاث الدین محمد بن شاه مرتضی در تاریخ ۹۸۸ق برای خواجه شیراحمد واقف مذکور معرفی کرده است. در فهرست مدرسه فاضلیه مؤلف عین همین کتاب مذکور (معارج السئول) را «کمال الدین حسن بن محمد استرآبادی» معرفی کرده و نسخه آن کتابخانه در ۱۰۳۰ق نوشته شده (فهرست فاضیلیه ص ۵۳). ممکن است که کمال الدین لقب مؤلف بوده و در نسخه سابق بدان تصریح نشده باشد وحسن بن محمد در فهرست فاضلیه همان محمد حسن بن محمد مذکور در فهرست رضویه باشد و برای تخفیف چنان‌که متداول و معمول است محمد آن را ذکر نکرده باشند و مانعی ندارد که مؤلف اصلاً استرآبادی بوده ولی در نجف ساکن شده و نجفی مشهور شده باشد. به هر حال نسخه که در این کتابخانه است چنان‌که مفصلاً خواهد آمد فقط جلد سوم از «عیون التفاسیر» می‌باشد. در خود کتاب ابداً نامی از مؤلف و نشانی از او نیست جز این که به قرائنی می‌توان آن را همان مؤلف «معارج السئول» و شیعی مذهب دانست گرچه تصریحی به این مسلک و مذهب در کتاب نیست بلکه تظاهر به عدم آن هم موجود است. به قرینه این‌که نسخه شماره ۲۰۰۶ در ۸۸۵ق نوشته شده و به قرینه این که کلمات و عباراتی از کتاب اصلاح شده و در حاشیه عباراتی بر عبارات متن اضافه گردیده و اغلاط آن تصحیح شده و کیفیت خط نیز گواهی می‌دهد که در قرن نهم نوشته شده وفوقاً دانستیم که «معارج السئول» در ۸۹۱ق تألیف گردیده و به تصریح مؤلف پس از انتشار عیون التفاسیر بوده و بنابر این که نسخه ذیل را اولین نسخه بدانیم که از سواد به بیاض آمده باشد شش سال پس از تألیف آن کتاب کتاب دوم را تألیف کرده است و به تصریح فهرست دارالکتب العربیه دانستیم که عیون التفاسیر سیواسی در سه جلد است و این کتاب در چهار جلد تنظیم شده ظن قوی و گمان محکم پیدا شد که مؤلف این کتاب همان مؤلف «معارج السئول» است. از عیون التفاسیر ابومنصور مذکور هم آثاری به دست نیامد و به قرائن مذکوره تصور نمی‌توان نمود که این کتاب تألیف ابومنصور باشد. طرز این تفسیر آن است که بدواً در ابتدای هر سوره دو روایت یکی از ابی و دیگری از حضرت صادق و یا حضرت باقر علیهماالسلام در فضیلت قرائت آن ذکر پس از آن عدد آیات و مکی یا مدنی بودن آن را بیان و ارتباط و مناسبت هر سوره را با سوره پیش از آن نیز بیان فرموده پس از آن قسمت قسمت آیات را نقل و مطالب معانی و بیانی و نحوی و صرفی و لغوی و قرائتی آنها را ذکر و به همین نحو پیش می‌رود تا به آخر می‌رسد و به مناسبت به اشعار و اقوال بزرگان از علماء و ادباء و عرفا چون سید مرتضی علم الهدی و خواجه انصاری و ابن شهر آشوب و سفیان ثوری و شافعی و ابوحنیفه و ابوالطیب متنبی و مفسرین معروف و غیرهم استشهاد کرده‌اند و اشکالات و سؤالاتی که ممکن است بشود در تحت عنوان «فان قلت» ذکر و خودشان جواب آنها را در تحت عنوان «قلت» گفته‌اند. اخبار و احادیثی از پیغمبر (ص) و ائمه اثنا عشر (ع) نیز به مناسبت نقل می‌کند و از حاشیه میرسید شریف (-۸۱۶ق) بر کشاف به مناسبتی نام می‌برند. مجلد ذیل که مشتمل بر تفسیر ربع قرآن است تقریباً ۲۴۴۰۰ بیت می‌باشد بنابراین تمام این تفسیر ۱۰۰۰۰۰ بیت کتابت داشته است، مجلد سوم و مشتمل بر تفسیر سوره مریم تا آخر تفسیر سوره فاطر (ملائکه) می‌باشد. (ابن یوسف)

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۰۰۶

خط: نسخ خوب، کا: محمد بن علی بن اسد، تا: ۸۸۵ق؛ افتادگی: آغاز (ورق اول) و وسط (سه ورق)؛ درحاشیه تمام صفحات یا بیشتر آنها کلمات افتاده از متن و یا کلماتی که در متن غلط نوشته شده‌اند نگاشته ظاهر این است که این قسمت خط خود مؤلف بوده باشد؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۳۹۵ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۱۴۴]

● **عیون التفاسیر للفضلاء السماسیر** / تفسیر / عربی

'uyūn-ut tafāsīr li-l-fuḍalā'-is samāsīr

سیواسی، احمد بن محمود، - ۸۰۳ قمری

sīvāsī, ahmad ebn-e mahmūd (- 1401)

تفسیر مزجی مختصری است که به‌جهت نزدیک نمودن معانی قرآن کریم به اذهان مردم نوشته شده و از تفاصیل خودداری می‌نماید.

آغاز: الحمد لله الذی انزل القرآن کلاما لا یحوم حوله تموج و جعله کتابا محکما بنظم معجز ... اما بعد فان کتاب الله المجید هو منبع الاصول الدین و مجمع الاحکام الشرعیة ...

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۳۹

آغاز: ... قسم، اقسم به الله تعالی و هو اسم من اسماء الحسنی و المعنی إقراء کهیعص او أنه مرکب من حروف یشیر کل منها الی صفة من صفاته العظمی؛ **انجام:** و هو الابصار و الظهور روی عن رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فی شأنهما لقد أنزلت علی سورتان ما أنزل مثلهما و انک لن تقراء سورتین احب و ارضی عندالله منهما.

از سوره مریم تا آخر تفسیر؛ خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن حسن بن حاجی عوض، تا: چهارشنبه ۱ شعبان ۸۶۸ق؛ جلد: میشن مشکی، ۲۲۶گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۳۵ - ۱۳۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۸۱

از انفال تا نحل؛ خط: نسخ، کا: محمود بن خلیل بن عمر، تا: جمعه میانه‌های جمادی الثانی ۸۸۴ق؛ افتادگی: انجام؛ ۲۸۱گ، ۲۳ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱۷ - ۳۸۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** کان له نور یتلالا من مضجعه الی بیت المعمور نشو ذلک النور ملائکة یصلون علیه و یستغفرون له حتی یستیقظ قال صلی الله علیه و آله من قرأ سورة الکهف فهو معصوم ثمانیة ایام من کل فتنة.

خط: نسخ، کا: شیخ درویش بن الحسن، تا: ۱۰۶۷ق؛ رکابه‌دار؛ ۲۶۴گ، ۲۵سطر(۱۲/۵×۲۳)،اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [مختصر ف: ۵۶۶]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فاطر السماوات و الارض ای خالقهما لا شریک لک فی خلقهما أو نصب الوصف لرب ...

از اول قرآن تا مقدار از تفسیر سوره یوسف؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ نسخه قدیم و نفیس، محشی؛ در برگی قبل از کتاب یادداشت‌هایی است که حافظ احمد نوشته؛ ۲۴۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۳ - ۹۴]

● عیون التواریخ / تاریخ / عربی

'uyūn-ut tawārīx

ابن شاکر کتبی، محمد بن شاکر، ۶۸۱؟ - ۷۶۴ قمری

ebn-e šāker-e kotobī, mohammad ebn-e šāker (1283 - 1363)

چون علم تاریخ یکی از مباحث مشکل علوم است و به واسطه آن از اخبار گذشتگان اطلاع حاصل می‌آید، لهذا مؤلف تصمیم به تألیف این کتاب نموده و ابتداء تاریخ پیامبر اکرم (ص) و سپس سیره صحابه و خلفاء و تابعین آنان را مورد بررسی قرار داده است. کتاب مفصلی است در تاریخ دوره اسلامی در بیش از بیست مجلد. ابن شاکر، کتاب را به ترتیب سنین مرتب نموده و بعد از ذکر حوادث هر سال، به تراجم اعیانی که در آن سال درگذشته‌اند می‌پردازد. وی کتاب را با سیره پیامبر گرامی اسلام (ص) آغاز و تا زمان خود ادامه داده است.

چاپ: بغداد، وزارة الثقافة، محقق: فیصل السامر و نبیلة عبدالمنعم داود، جزء۱۲، ۵۷۶ص، ۱۳۹۶ق.

[دنا ۷۳۰/۷-۷۳۱ (۴۱ نسخه)؛کشف الظنون ۱۱۸۵/۲؛ ذخائر التراث العربی الاسلامی ۱۴۹/۱؛ الاعلام ۱۵۶/۶؛معجم المؤلفین ۶۱/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۹عکسی

آغاز: السنة الثامنة و الثمانون و ستمایه، استهلت هذه السنظ و خلیفة المسلمین الحاکم بامر الله ابوالعباس؛ **انجام:** ووجد عند صهره الامیر موسی ثمان صنادیق لم یعلم ما فیها حملت الی الدار و حمل ایضاً الی الخزانة تفاصیل ... عمل الدار الف تفصیله.

نسخه اصل: دارالکتب المصریه، ش ۱۴۹۷ تاریخ. مشتمل است بر حوادث سال ۶۸۸ تا تقریباً پایان سال ۷۱۰ق؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ روی صفحه عنوان «الثانی عشر من عیون التواریخ» ثبت شده، برای خزانه ناصریة؛ ۱۷۰گ، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۲ - ۵۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۷عکسی

آغاز: قضا و لم یقض من احبابه ارباصب اذا مر خفاق النسیم صبا؛ **انجام:** لا تغیرت عن عهود هواکم ×× عن وفایی الی حلول وفاتی. وله أشیاء غیر ذلک رحمه الله تعالی و جمعنا و اياه فی دار کرامته.

نسخه اصل: کتابخانه کوپریلی، ش ۱۱۲۱؛ قطعه اندکی از کتاب را دربر دارد و شامل وقایع سال‌های ۷۳۶ و ۷۳۷ ق است؛ خط: نسخ معرب،بی‌کا،تا: قرن ۸؛ ۲۷ص، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۴ - ۵۲۰]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۶عکسی و ۷۶۳عکسی

آغاز: السنة الحادیظ عشر و الاربعمایه، فیها کانت غیبة الحاکم صاحب مصر و ذلک انه لما لیلة الثلاثا؛ **انجام:** و کان کثیر الشأن وافر الحرمة مجاب الدعوة ... ویتلوه فی الجزء الذی تلیه السنة الخمسون و الاربعمایه ... و حسبنا الله و نعم الوکیل.

نسخه اصل: فیض الله افندی - استانبول، ش ۱۴۹۳. مشتمل است بر حوادث سال۴۱۱ تا پایان سال ۴۴۹ق؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً اواخر قرن ۸؛ روی صفحه عنوان «الحادی عشر من عیون التواریخ» ثبت شده؛ واقف: فیض الله افندی؛ ۲۳۴گ، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۲ - ۵۰ و ۲۴۲]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۷

آغاز: السنة الرابعة و العشرون و الخمسمایه، فیها کانت زلزلة عظیمة بالعراق؛ **انجام:** تم الجزء الرابع عشر من عیون التواریخ و یتلوه فی الذی تلیه السنة الحادیه و الستون و الخمسمایه ... و حسبنا الله و نعم الوکیل.

نسخه اصل: فیض الله افندی – استانبول، ش ۱۴۹۴. مشتمل است بر حوادث سال ۵۲۴ تا پایان سال ۵۶۰ق؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ روی صفحه عنوان «الرابع عشر» ثبت شده؛ محشی؛ واقف: فیض الله افندی؛ ۲۴۲گ، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۲ – ۵۱]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۲عکسی و ۷۶۲عکسی

آغاز: ذکر استقلال ابی العباس عبدالله بن محمد السفاح بالخلافظ ... وقیل الاول من هذه السنة و هی سنة اثنتین و ثلاثین و مایة؛ **انجام:** و فیها توفی هشام بن اسماعیل الدمشقی ... و کان ثقة رحمه الله تعالی ورحم سایر المسلمین آمین، آخر الجزء الثالث و یتلوه فی اول الرابع: ثم دخلت سنة ثمانی عشرة و مأتین فیها شدد المأمون علی الناس فی القول بخلق القرآن.

نسخه اصل: ظاهریة – ش تاریخ/۴۴ (عش، فهرس التاریخ و ملحقاته/۵). مشتمل است بر حوادث سال ۱۳۲، تا پایان سال ۲۱۷ق؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ احتمالاً در عصر مؤلف یا اندکی بعد از در گذشت وی؛ روی صفحه عنوان «الجزء الثالث» ثبت شده، محشی؛ از موقوفات اسعد پاشا والی شام؛ ۲۷۶گ، ۲۱سطر [عکسی ف: ۲ – ۴۷ و ۲۴۲]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۳عکسی

آغاز: لو سافر رجل الی الصین حتی تحصل تفسیر محمد بن جریر الطبری لم یکن ذلک کثیراً؛ **انجام:** و فیها توفی ابو زرعة الکشی محمد بن یوسف الجرجانی ... و صنف وجمع الابواب و المشایخ و جاور بمکة سنوات و بها توفی رحمه الله تعالی و ایانا و جمیع المسلمین.

نسخه اصل: ظاهریه، ش تاریخ /۴۸ (یوسف العش، فهرس التاریخ و ملحقاته /۶). مشتمل است بر مقداری از حوادث سال ۳۱۰، تا پایان سال ۳۹۰ق؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸، احتمالاً در عصر مؤلف یا اندکی بعد از درگذشت وی؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ ۲۶۴گ، ۲۱سطر [عکسی ف: ۲ – ۴۸]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۴عکسی

آغاز: السنة الرابعة و الأربعمایه، فی یوم الخمیس غرة ربیع الاول جلس الخلیفة القادر بالله؛ **انجام:** وفیها توفی: یحیی بن هشام بن احمد ... توفی ببطلیوس فی هذه السنة رحمه الله تعالی، آخر الجزء الثالث عشر من کتاب عیون التواریخ ...

نسخه اصل: ظاهریه، ش (تاریخ /۴۹) (یوسف العش، فهرس التاریخ و ملحقاته /۷). مشتمل است بر حوادث سال ۴۰۴ تا پایان سال ۴۳۷ هـ؛ خط: نسخ مشکول، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۸؛ روی صفحه عنوان «الجزء الثالث عشر» ثبت شده، محشی؛ از موقوفات اسعد پاشا؛ ۲۱۷گ، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۲ – ۴۹]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۵عکسی

آغاز: الحمد لله الذی منحنا مزید الاحسان، و خص بالهدایة و النطق نوع الانسان؛ **انجام:** تم الجزء الاول من عیون التواریخ علی ید جامعه محمد بن شاکر بن احمد الکتبی و یتلوه فی الجزء الثانی ... و الحمدلله رب العالمین.

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث – استانبول، ش A. ۲۹۲۲/۱ (فهرست خطی عربی طوپ قاپی ۷۳/۳). مشتمل است بر اول کتاب تا سال یازدهم هجری، روی صفحه عنوان (الجزء الاول) ثبت شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ مصحح، با نشانه بلاغ؛ ۱۷۷گ، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۲ – ۳۲]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۶عکسی

آغاز: قال سیف بن عمر عن سهل بن یوسف ... قال لما توفی رسول الله (ص)؛ **انجام:** اذا من الله علیک بالاسلام، تم الجز و الثانی من عیون التواریخ یتلوه فی الجزء الثالث السنة الرابعة و الخمسون ...

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث – استانبول، ش A.۲۹۲۲/۲ (فهرست خطی عربی طوپ قاپی۳۷۴/۳). مشتمل است بر حوادث سال یازدهم، تا پایان سال پنجاه و سوم هجری، روی صفحه اول عنوان (الجزء الثانی) ثبت شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ مصحح، با نشانه بلاغ؛ تملک: ابراهیم بن عبد الرحمن بن قاضی عجلون؛ ۱۷۱گ، ۱۹سطر [عکسی ف: ۲ – ۳۴]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۷عکسی

آغاز: السنة الرابعة و الخمسون: فیها عزل معاویة سعید بن العاص عن المدینة؛ **انجام:** و فیها توفی: حمید بن عبد الرحمن بن عوف ... تم الجزء الثالث من عیون التواریخ علی ید جامعه الفقیر الی رحمة الله تعالی محمد بن شاکر بن احمد الکتبی ...

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث – استانبول، ش A ۲۹۲۲/۳ (فهرست خطی عربی طوپ قاپی ۳۷۴/۳). مشتمل است بر حوادث سال پنجاه و چهارم، تا پایان سال نود و پنجم هجری، روی صفحه عنوان «الجزء الثالث» ثبت شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ مصحح، با نشانه بلاغ؛ تملک: ابراهیم بن قاضی عجلون؛ ۱۷۴گ، ۱۹سطر [عکسی ف: ۲ – ۳۴]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۸عکسی

آغاز: السنة السادسة و التسعون: فیها تکامل بناء الجامع الاموی بدمشق؛ **انجام:** و قد خرجنا عن المقصود، تم الجزء الرابع من عیون التواریخ و یتلوه فی الجزء الخامس ...

نسخه اصل: سلطان احمد ثالث – استانبول، ش A. ۲۹۲۲/۴ (فهرست خطی عربی طوپ قاپی ۲۷۴/۳). مشتمل است بر حوادث سال و نود و ششم، تا پایان سال یکصد و بیستم هجری روی صفحه عنوان «الجزء الرابع» ثبت شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ مصحح، با نشانه بلاغ؛ ۱۶۸گ [عکسی ف: ۲ – ۳۵]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۰عکسی

آغاز: ثم دخلت سنة اربع و اربعین و مائة، فیها قدم محمد المهدی علی ابیه؛ **انجام:** تم الجزء السادس من عیون التواریخ علی ید

جامعه محمد بن شاکر بن احمد الکتبی ...
نسخه اصل: سلطان احمد ثالث - استانبول، ش A ۲۹۲۲/۶ (فهرست خطی عربی طوپ قاپی ۳۷۴/۳). مشتمل است بر حوادث سال یکصد و چهل و چهارم، تا پایان سال یکصد و هشتاد و پنج هجری؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ روی صفحه عنوان «الجزء السادس» ثبت شده؛ مصحح؛ ۱۷۶گ، ۱۹سطر [عکسی ف: ۲ - ۳۷]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۱عکسی

آغاز: ثم دخلت سنة ست و ثمانین و مائظ، فیها خرج علی بن عیسی بن ماهان من مرو؛ **انجام:** تم الجزء السابع من عیون التواریخ علی ید جامعه محمد بن شاکر بن احمد الکتبی ...
نسخه اصل: سلطان احمد ثالث - استانبول، ش A ۲۹۲۲/۷ (فهرست خطی عربی طوپ قاپی ۳۷۵/۳). مشتمل است بر حوادث سال یکصد و هشتاد و ششم، تا پایان سال دویست و هفدهم هجری؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ روی صفحه عنوان «الجزء السابع» ثبت شده، مصحح؛ ۱۷۵گ، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۲ - ۳۸]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۳عکسی و ۷۵۱عکسی تا ۷۵۴عکسی

آغاز: السنة السابعة و التسعون بعد المائتین؛ **انجام:** تم الجزء العاشر من عیون التواریخ علی ید جامعه محمد بن شاکر بن احمد الکتبی.
نسخه اصل: سلطان احمد ثالث - استانبول، ش A ۲۹۲۲/۱۰ (فهرست خطی عربی طوپ قاپی ۳۷۵/۳). مشتمل است بر حوادث سال دویست و نود و هفتم، تا پایان سال سیصد و سی و هفتم هجری؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ روی صفحه عنوان «الجزء العاشر»ثبت شده،مصحح؛۱۷۱گ،۱۹سطر[عکسی ف:۲- ۳۹ و ۲۳۷]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۴عکسی و ۷۵۵عکسی تا ۷۵۸عکسی

آغاز: السنة الثامنه و الثلثون و الثلثمائة، فی ربیع الاول منها وقعت فتنة بین الشیعة و اهل السنة؛ **انجام:** تم الجزء الحادی عشر من عیون التواریخ علی ید جامعه محمد بن شاکر بن احمد الکتبی.
نسخه اصل: سلطان احمد ثالث - استانبول، ش A ۲۹۲۲/۱۱ (فهرست خطی عربی طوپ قاپی ۳۷۵/۳). مشتمل است بر حوادث سال سیصد و سی هشتم، تا پایان سال سیصد و هفتاد و دوم هجری؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ روی صفحه عنوان «الجزء الحادی عشر» ثبت شده؛ مصحح؛ ۱۷۴گ، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۲ - ۴۰ و ۲۴۰]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۷عکسی

آغاز: ذکر من توفی فی هذه السنة من الاعیان و هی السنة الحادیظ و الأربعون و الخمسمایه؛ **انجام:** و اقام الصالح بدمشق تمام هذه السنة، تم الجزء السابع عشر من عیون التواریخ و یتلوه الثامن عشر فی السنة السبعون و الخمسمایه حسبنا الله و نعم الوکیل.
نسخه اصل: سلطان احمد ثالث - استانبول، ش A ۲۹۲۲/۱۷ (فهرست خطی عربی طوپ قاپی۳۷۶/۳). مشتمل است بر حوادث سال پانصد و چهل و یکم، تا پایان سال پانصد و شصت و نهم هجری؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ روی صفحه عنوان «الجزء السابع عشر» ثبت شده؛ مصحح؛ تملک: عبدالواحد حنفی به تاریخ ۷۸۶ق، ابراهیم بن قاضی عجلون شافعی؛ ۱۶۷گ، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۲ - ۴۲۷]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۸عکسی

آغاز: السنة الثامنه و الثمانون و الستمایه، استهلت هذه السنه و خلیفة المسلمین الامام الحاکم بامر الله ابوالعباس احمد العباسی امیر المؤمنین و سلطان الدیار المصریه و الشامیة؛ **انجام:** تم الجزء الثانی و العشرون من عیون التواریخ علی ید جامعه العبد ... محمد بن شاکر بن احمد الکتبی ... ویتلوه فی الجزو الثالث و العشرون ... و حسبنا الله و نعم الوکیل.
نسخه اصل: سلطان احمد ثالث - استانبول، ش A ۲۹۲۲/۲۲ (فهرست خطی عربی طوپ قاپی۳۷۶/۳). مشتمل است بر حوادث سال ششصد و هشتاد و هشت، تا پایان سال هفصد و ده هجری؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ روی صفحه عنوان «الجزء الثانی و العشرون» ثبت شده؛ مصحح؛ تملک: ابراهیم بن قاضی عجلون؛ ۱۷۳گ، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۲ - ۴۴]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۲عکسی

آغاز: فیها کان قدوم المأمون ارض العراق؛ **انجام:** وفیها ابو الحسن احمد بن محمد ... مؤذن المسجد الحرام و شیخ ... ولد سنة سبعین و مایه و قراء علی عکرمه.
نسخه اصل: ظاهریه - دمشق، بشماره (تاریخ /۴۷) (عش، فهرس التاریخ /۶). مشتمل است بر حوادث سال دویست و چهارم، تا پایان سال دویست و پنجاه هجری؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ روی صفحه عنوان «الجزء السادس» ثبت شده؛ ۱۸۷گ، ۲۳سطر [عکسی ف: ۲ - ۳۹]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۹عکسی و ۷۵۹عکسی

آغاز: تبرأ من قتلی وعینی تری دمی ×× علی خده من سیف جفنیه یسفح؛ **انجام:** اخر الجزء التاسع و یتلوه فی اول العاشر السنة السبعمایه، استهلت هذا السنة و خلیفة المسلمین الامام الحاکم بامر الله ابی العباس.
نسخه اصل: فیض الله افندی - استانبول، ش ۱۴۹۱. مشتمل است بر حوادث اوایل سال ۶۴۹ تا پایان سال ۶۹۹ق قبل از کتاب «الجزء التاسع» ثبت شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز؛ در پایان تاریخ مطالعه یکی از علماء در ۷۹۹ق و غیر آن نوشته شده؛ ۲۹۴گ، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۲ - ۴۵ و ۲۴۱]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۶عکسی

آغاز: السنة العاشرة و الأربعمائه، فیها ورد کتاب من عین الدولة محمود بن سبکتکین یذکر فیه ما افتتحه فی الهند؛ **انجام:** تم الجزء العاشر من عیون التواریخ یتلوه الجزو و الحادی عشر السنة الستون و الاربعمایه.
نسخه اصل: چستربیتی - دبلین، ش ۳۳۹۳ (اربری، فهرست خطی عربی ۶۲/۲). مشتمل است بر حوادث سال چهار صد و دهم، تا پایان سال چهار صد و پنجاه و نهم هجری؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۷۶۰ق؛ روی صفحه عنوان «الجزء العاشر» ثبت شده،

مصحح،با نشانه بلاغ و مقابله؛ ۲۰۰گ، ۲۳سطر [عکسی ف: ۲ – ۴۲]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۸عکسی

آغاز: و فیها توفی محی الدین احمد بن عبد الواحد بن السابق الحلبی؛ **انجام:** و حج بالناس من الدیار المصریه الأمیر شمس الدین ... المنصوری و لم یحج من الشام الا طایفة یسیرة من التجار ... و توجهوا مع الرکب المصری، تم الجزء السادس عشر من عیون التواریخ ...

نسخه اصل: فیض الله افندی – استانبول، ش ۱۴۸۹. مشتمل است بر نیمی از حوادث سال ۶۵۹ تا پایان سال ۷۰۹ق؛ خط: نسخ، کا: یوسف بن احمد بن ادریس حنفی ترکانی مصری، تا: قرن ۹؛ در پایان نسخه «الجزء السادس عشر» ثبت شده، مصحح، با نشانی بلاغ؛ تملکی بتاریخ ۸۹۴ق؛ در پایان ابراهیم بن محمدبن دقاق نوشته است که کتاب را مطالعه نموده؛ ۲۰۲گ، ۲۳ سطر [عکسی ف: ۲ – ۵۲]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۵عکسی

آغاز: ثم دخلت سنة خمس و خمسین و مایة، فمن الحوادث فتوح یزید بن حاتم افریقیة؛ **انجام:** تم الجزء الخامس من عیون التواریخ و یتلوه السادس ... و هو حسبی و نعم الوکیل.

نسخه اصل: فیض الله افندی – استانبول، ش ۱۴۸۸. مشتمل است بر حوادث سال ۱۵۵، تا پایان سال ۲۰۳ق؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۹؛ روی صفحه عنوان «الجزء الخامس» ثبت شده؛ محشی؛ ۱۹۴گ، ۲۳سطر [عکسی ف: ۲ – ۵۰]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۰عکسی

آغاز: السنة السبعمایه، استهلت هذا السنة و خلیفة المسلمین الامام الحاکم بامر الله ابوالعباس؛ **انجام:** و فیها توفی الامیر صفی الدین ... الدواوین بدمشق و ولایة نابلس ثم باشر نظر الحرمین القدس و الخیل و کانت وفاته هنالک فی التاریخ المذکور، تم الکتاب بحمد الله تعالی و حسن توفیقه ...

نسخه اصل: قره چلبی زاده، منتقله به سلیمانیه – استانبول، ش ۲۷۶. مشتمل است بر حوادث سال هفتصد، تا پایان سال هفتصد و شصت هجری؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۳۴۲گ، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۲ – ۴۵]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۰عکسی

آغاز: ذکر من توفی فی السنة الثالثة و الثمانین و الستمایه من الأعیان، فیها توفی قاضی القضاة عز الدین ابو المفاخر؛ **انجام:** و حج بالناس فی هذه السنة من الشام: الأمیر زین الدین ... تم الجزء التاسع عشر و یتلوه فی الذی تلیه ذکر من توفی فی السنة السادسة و السبعمایه و الحمدلله وصلی الله علی سیدنا محمد و آله ...

نسخه اصل: چستربیتی – دبلین، ش ۴۲۵۷ (آربری، فهرست خطی عربی ۷۶/۵). مشتمل است بر ذکر در گذشتگان در سال ۶۸۳ تا پایان سال ۷۰۵ق؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ روی صفحه عنوان «التاسع عشر من عیون التواریخ» ثبت شده، مصحح؛ ۲۲۶گ، ۱۷سطر [عکسی ف: ۲ – ۵۳]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۹عکسی

آغاز: بسم الله ... ثم استهلت السنة الحادیة و العشرین و المایه؛ **انجام:** تم الجزء الخامس من تجزئة المؤلف من خطه رحمه الله تعالی اختصاراً ...

نسخه اصل: ظاهریه – دمشق، ش تاریخ /۴۵ (عش، فهرس التاریخ و ملحقاته/۶). مشتمل است بر حوادث سال یکصد و بیست و یکم، تا پایان سال یکصد و چهل و سوم هجری؛ خط: رقعی، کا: احمد بن محمد بن احمد بن محمد بن طوق، تا: ۲۵ جمادی الاول ۸۶۰ق؛ روی صفحه عنوان «الجزء الخامس» ثبت شده، یوسف العش، در وصف این نسخه می‌نویسد: کاتب نسخه، بعضی از تراجم را اختصار نموده است، و اکثر اختصارات وی در عدم نقل اشعار مرویه می‌باشد، از روی نسخه خط مؤلف، مصحح؛ ۱۰۰گ [عکسی ف: ۲ – ۳۶]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۱عکسی

آغاز: ناخوانا: وان تقدم الی القبلة اکثرهم قراناً و صلی علیهم، و کان کلما اتی شهید جعل حمزة معه و صلی علیهما؛ **انجام:** و ما فقد الماضون مثل محمد ×× ولا مثله حتی القیامه یفقد صلی الله علیه و علی آله و أصحابه و أزواجه و ذریته الطاهرین و عشیرته و سلم کثیرا.

نسخه اصل: ظاهریة – دمشق، ش تاریخ/۴۳ (عش، فهرس التاریخ /۴). مشتمل است بر اول کتاب، تا سال یازدهم هجری؛ خط: نسخ، کا: حسن بن علی بن عبید بن احمد مرداوی مقدسی حنبلی، تا: ۸۷۸ق، جا: مردا الجامع الکبیر؛ متأسفانه در این تصویر، به جهت اشکالی که در فیلم بوده مقدار ۵۸ برگ از اول کتاب چاپ نشده؛ ۱۵۸گ، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۲ – ۴۶]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۵عکسی و ۷۶۰عکسی

آغاز: السنة الخامسه و الستون و الثلاثمایه، فیها قسم رکن الدولط بن بویه ممالکه بین اولاده؛ **انجام:** و کان عدلاً صالحاً رحمه الله تعالی و ایانا و جمیع المسلمین ... و یتلوه السنة الثالثه و الاربعمائه.

نسخه اصل: فیض الله افندی – استانبول، ش ۱۴۹۲. مشتمل است بر حوادث سال سیصد و شصت و پنجم، تا پایان سال چهار صد و دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیحجه ۸۸۱ق؛ روی صفحه عنوان «الجزء العاشر» ثبت شده؛ مصحح؛ تملک: محمد بن محمد ... به تاریخ ۹۳۸ق؛ ۱۷۴گ، ۲۳سطر [عکسی ف: ۲ – ۴۱ و ۲۴۱]

۲۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۳۶

آغاز: الحمد لله الذی منحنا مزید الاحسان و خصص بالنطق و الهدایة نوع الانسان و شرفه علی سائر المخلوقات بما آتاه من الفضل المبین

نسخه اصلی: کتابخانه فیض الله افندی ـ ترکیه ۱۴۸۵. جلد اول کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۹۱۳ق؛ یادداشتی درباره مؤلف و تألیف او از «محمد بحری» آمده؛ واقف: شیخ الاسلام فیض الله افندی، ۱۱۱۲؛ ۶۵۱ص [عکسی ف: ۳ – ۳۰]

۲۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۳۷

آغاز: السنة السادسة و التسعون فيها تكامل بناء الجامع الاموى بدمشق على يد بانيه الوليد بن عبد الملك بن مروان
نسخه اصلی: کتابخانه فیض الله افندی ـ ترکیه ۱۴۸۵. جلد دوم کتاب ؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ واقف: فیض الله افندی؛ ۱۸۳ص [عکسی ف: ۳ - ۳۱]

● **عیون جواهر النقاد فی حجیة اخبار الآحاد** / اصول فقه / عربی

ʻuyūn-u jawāhir-in naqqād fī ḥujjīyat-i axbār-il āḥād

انصاری، بدرالدین بن احمد، ق۱۱ قمری

ansārī, badr-od-dīn bn ahmad (- 17c)

رساله‌ای است در بیان حجیت خبر واحد که مؤلف آنچه خود به دلیل قاطع درک کرده در یک «مقدمه» و سه «فصل» و یک «خاتمه» گردآورده: المقدمة: فی تعریف الخبر و بیان النسبة بینه و بین الحدیث و الأثر؛ فصل ۱. الخبر المتواتر و احکامه؛ ۲. خبر الواحد و حجیته و بیان الخلاف فیه؛ ۳. الخبر المحفوف بالقرائن و هل یفید العلم أم لا؛ الخاتمة: فی الأخبار الدالة علی حجیة خبر الواحد.

قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۸۶

آغاز: الحمدلله الاحد الفرد الصمد الذی لم یتخذ صاحبة ولا ولداً ولم یکن له شریک فی الملک ولم یکن له کفواً أحد
خط: نسخ، کا: محمد رضا بن محمد مؤمن درخچی قائنی، تا: ۲۳ محرم ۱۰۷۸ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: سلطان محمود قائنی؛ ۶۶گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۵سم [کتابخانه‌های قائن: ف: - ۷۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۹۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۱۵۲]

● **عیون الحساب** / ریاضیات / عربی

ʻuyūn-ul ḥisāb

یزدی، محمد باقر بن زین العابدین، ق۱۱ قمری

yazdī, mohammad bāqer ebn-e zayn-ol-ʻābedīn (- 17c)

یک دوره علم حساب قدیم است شامل یک «مقدمه» و هفت «باب»: مقدمه در تعریف حساب و عدد؛ باب ۱. حساب صحیح که شامل چهار عمل اصلی می‌باشد؛ باب ۲. حساب کسرها مشتمل بر یک مقدمه و سیزده مطلب؛ باب ۳. حساب اهل تنجیم بر پایه ۶۰ بجای ۱۰ و تبدیل آنها به یکدیگر دارای دو مقدمه و شش مطلب؛ باب ۴. مساحت، در یک مقدمه و شش مطلب؛ باب ۵. استخراج مجهولات از طریق تناسب؛ باب ۶. استخراج مجهولات از طریق دیگر؛ باب ۷. جبر و مقابله دارای مقدمه و شش مطلب. در آخر هم حل المسائل دارد که ۱۴۸ مسأله را حل نموده است. استاد عبدالحسین حائری می‌گوید: «این کتاب به سال ۱۰۴۷ق تألیف شده» و مرحوم آقا بزرگ در الروضة النضرة گوید: «مؤلف، قبل از سال ۱۰۵۶ق درگذشته است».

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله علی ما ... من ضروب نعمته المتضاعفة و منحنا من لطائف قسمته المترادفة

انجام کتاب: الی ان یوضع السود فتضع البیض فی النقطة الباقیة ولیکن هذا آخر ما اردنا ایراده فی الرسالة والصلوة علی خاتم الرساله.

[دنا ۷۳۱۷۳۳/۷ (۶۳ نسخه)؛ گاهنامه ۱۳۱۱ ص ۱۶۸؛ تاریخ ریاضی دکتر مصاحب ص ۱۵۱، ۱۶۰، ۲۷۴؛ الذریعة ۱۷۸/۱۵و ۳۷۸/۱۵-۳۷۹؛ کشف الظنون ۱۳۳/۲؛ علم الفلک فی العراق عزاوی (مجله علمی دمشق) ۴۰۳/۲۹]

شرح و حواشی:

۱- ذیل عیون الحساب؛ یزدی، محمد باقر بن زین العابدین (-۱۱)
۲- عیون الحساب (ترجمه)؛ حسینی خاتون آبادی، محمد باقر بن اسماعیل (۱۰۷۰-۱۱۲۷)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:ذیل ۶۳

آغاز: ... قاعدة: قد یسهل الضرب بتصنیف احد المضروبین ... (۱۳۴پ) المطلب السابع: القسمة و هو تحصیل عدد یکون نسبة الی الواحد، کنسبة المقسوم الی المقسوم علیه؛ **انجام:** (۱۰۶پ) {الباب الثانی} فی حساب الکسور و فیه مقدمة و ثلاثة عشر مطلباً ... (۱۶۰پ) المطلب التاسع فی استخراج الضلع الاول (۱۶۱پ) {المطلب العاشر} فی بیان القاعدة الموعودة ... للمخرج فی الربع رددناهما الی ربعیهما حصل ... مثال آخر اردنا ...
خط: نسخ، کا: گویا به خط صدرالاسلام بن ابوالمولی، تا: ۹۸۲ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با نشانی‌های «میرزاحکیم»، «حواشی الاستاذ سلمه الله»، «لاستاذنا عبدالرحیم سلمه الله تعالی»، «لراقمه عفی عنه» دارد که در سال ۱۱۱۵ق نگاشته شده، «لاستاذنا ح ک زید فضله»، «منه رحمه الله تعالی» که از مولف نقل گردیده، و با عنوان «قال الاستاذ حکیم بن علاءالدین الحسنی سلمه الله»، در حاشیه برگ ۱۳۱پ از شرح عیون الحساب تألیف فرزند مولف یاد شده با این عبارت: «تسمیته بالضرب الحسنی کان وجهه، ان مولانا محمد حسین بن المصنف- رحمهما الله تعالی- استنبط هذا الوجه و کذا فی تربیع الحسینی و کانی رایت من خط المنصف، هذا الوجه فی حاشیة نسخة قدیمة لم تکن حاضراً عندی الان»؛ جلد: تیماج، ۳۲گ (۱۳۰ر-۱۶۱پ)، ۲۰ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [میراث شهاب: س۱۳ ش۱و۲ - ۱۶۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۵۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱ یا اواخر ۱۰؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مذهب، ۶۵۱ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۲۲۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۸۹

آغاز: مقدمة الحساب علم بقوانین استخراج المجهولات العددیة من المعلومات المخصوصة؛ **انجام:** فی استخراج الاعداد المضمرة ... فهی التی علی نسبة الضعف و هی ۱ و ۲و ۴ و ۸ و ۱۶ و هکذا.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه، منه عفی عنه، خلاصه شیخ بهاءالدین غفرالله له (نورالله قبره) ح ک، ع، شرح نفیسی»؛ کاغذ: سپاهانی، ۵۴گ، ۲۰ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۱۴ – ۳۸۳۰]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۲۵

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ از کتابخانه خان لر میرزای احتشام الدوله در ذیقعده ۱۲۷۰؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۶۵گ، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۴۰۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۹۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ ۱۶۰گ، ۲۳ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۶ – ۲۳۷]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۰۶/۱۵

آغاز: و لما کانتا هاتان القاعدتان محتاجتین الی جمع الأعداد و حفظها، فلا بأس أن نذکر طریق ضبط الأعداد بالأصابع و هو المسمی بالعقود، فأقول: قد وضع القدماء ثمان عشرة صور من أوضاع الأصابع الخمسة الیمنی لضبط الواحد الی تسعة و تسعین؛ **انجام:** و قس علیه ما عداه، أقول لو جعلنا وضع عشرة آلاف مختصاً بالیسری لأمکن ضبط العدد من الواحد الی عشرة آلاف و تسعة و تسعین ...

بخشی از کتاب عیون الحساب؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن۱۱؛۱ص(۱۷۹)،سطور چلیپایی، اندازه: ۸×۱۷سم [ف: ۳۹-۳۶۱]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ مجدول، محشی؛ ۱۲۴گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۸ – ۳۲۳]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۲۷گ، ۱۷ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [سنا: ف: ۱ – ۳۵۳]

۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۴۹

آغاز: بسمله الباب الخامس فی استخراج المجهولات بقاعدة الاربعة المتناسبه و هو انه اذا کان مقدار واحد من اربعة مقادیر؛ **انجام:** برابر

از باب پنجم تا آخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: «عبده فتح الله الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳ – ۱۳۰۰]

۱۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۳۳۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ نکته‌ای درباره جذر اصم و منطق در پایان؛ جلد: تیماج، ۱۸۶گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ – ۳۴۵]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۶۴

خط: نستعلیق، کا: بهرام ظهیری، تا: ۲۰ ربیع الثانی ۱۰۵۵ق؛ محشی؛ ۲۰۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۲سم [ف: ۱ – ۳۷۸]

۱۲. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۰۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۰۶۵ق؛ ۴۵گ، ۲۲سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ – ۹۹]

۱۳. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۰۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۰۶۵ق؛ ۷۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۱۰۰]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۱۴

خط: نستعلیق، کا: محمد هاشم دامغانی، تا: ۱۶ ذیحجه ۱۰۶۸ق؛ تملک: ابراهیم بن درویش محمد نجفی، محمد حسین ایروانی به تاریخ شوال ۱۲۳۹ با مهر «عبده الراجی محمد حسین» (بیضی)، محمد بن رضی الدین هروی با مهر «یقینی بالله یقینی عبده محمد مهدی» (مربع)؛ مهر: «محمد علی الحسینی» (بیضی)، «افوض امری الی الله عبده محمد یوسف»، «عبده محمد رضا الحسینی»، «بنده آل محمد باقر» (احتمالا از مؤلف است)؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰/۵سم [ف: ۱۸ – ۱۰۶]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۶۸ق؛ مجدول، محشی؛ جلد: تیماج، ۱۹۸گ، ۲۱ سطر (۱۴×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۸ – ۴۸۴]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۶۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲ ربیع الثانی ۱۰۷۳ق؛ با یادداشت علم الهدی کاشانی که نسخه را نویسانده و از اینکه مؤلف را خود دیده یاد کرده؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۷۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۶/۸سم [ف: ۱ – ۳۷۸]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۰/۲-طباطبائی

آغاز: مقدمه: الحساب علم بقوانین استخراج المجهولات العددیة من المعلومات المخصوصه، و موضوعه العدد، و هو الکمیة المتالفة من الوحدات، و الوحدة ما به یقال للشیء انه واحد؛ **انجام:** تضرب عدد الیمین. تم بعون الله تعالی. تم هذا الکتاب فی یوم پنج‌شنبه ۱۷ شهر شعبان المعظم سنة ۱۰۷۵ ق.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۷ شعبان ۱۰۷۵ق؛ ۱۳۳گ (۲۲۵–۳۵۷) [ف: ۲۲ – ۱۱۲]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۴۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ۳ شعبان ۱۰۷۶ق؛ مجدول؛ ۱۰۵گ (۱پ–۱۰۵ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۱۰ – ۱۳۹]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۱۹

آغاز: الاول فکان سبعة عشر و ضعنا السبعة تحت الثمانیة حافظین للعشرة واحدا و لما کان مراتب المضروب اربعا ترکنا الاحاد

خط: نستعلیق، کا: محمد صفی بن محمد ظهیر، تا: شنبه ۱۵ رمضان ۱۰۸۲ق؛ مجدول، مصحح، با امضای مقابله با نسخه اصل، محشی به نقل از مولف و برخی با عنوان «محمد مجید»؛ جلد: تیماج، ۲۱۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۲۰ – ۲۸۴]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: میر مهدی بن میر محمد باقر حسینی سپاهانی، تا: جمادی الثانی ۱۰۸۴ق؛ مقابله شده، بسیار پاکیزه، محشی با نشان «منه رحمه الله»، «منه عفی عنه»، «منه دام ظله» و «منه ره» و از «محمد حسین سلمه الله تعالی»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۰۵گ، ۱۷ سطر (۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۴ - ۹۲۱]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۲۴/۲ و ۲۵۰۷/۲-ف
خط: نسخ، کا: محمد اشرف یزدی، تا: ۱۰۸۵ق؛ مقابله کرده او با خط مصنف در روز چهارشنبه ۱۲ جمادی الاول ۱۰۸۵ با میرزا سید محمد حکیم فیلسوف، محشی با نشان «منه، منه ره»؛ تملک: ابوالحسن بن رضی الدین محمد حسینی مورخ ۱۰۸۰؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۴۷گ (۱۳پ-۱۵۹پ)، ۲۰ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۴۳۲] و [فیلمها ف: ۱ - ۷۰۶]

یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه:۵۲/۲
همان نسخه بالا [نشریه: ۴ - ۴۴۳]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۸۷۲
آغاز: ثم ترکنا المآت فکان المراتب الأربع التی بعدها احداً و عشرین و مع المحفوظ؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم، تا: ۱۰۸۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج، ۲۲۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۰۸]

۲۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۳۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن بایزید، تا: ۳ جمادی الاول ۱۰۸۶ق؛ مجدول، مصحح، محشی؛ مهر: «عبده ابوالقاسم بن احمد الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۶گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۵ - ۲۵۶]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۴۸/۱
خط: نستعلیق، کا: ملا غازی بن بدیع الزمان انصاری، تا: ۱۰۸۸ق؛ مجدول، محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۳۱۳ص (۲-۳۱۴)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲۶سم [ف: ۱۹ - ۲۱۷]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۰۶/۱۷
آغاز: فی إستخراج الأعداد المضمرة، مرة بزیادة نصفه علیه و أسأله هل فیه کسر، فإن قال: نعم، فاضمر واحداً و مرة بإکماله ثم مرة بزیادة نصف المجتمع علیه و أسأله عن الکسر، فإن قال: نعم، فاضمر له إثنین؛ **انجام:** فضلع الأسود فی المنتهی و هکذا تعد النقاط لا السود الموضوعة الی أن یوضع السود فتضع البیض فی النقط الباقیة
بخشی از کتاب عیون الحساب می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد طاهر بن حسن، تا: ۱۰۹۱ق، جا: تهران؛ محشی؛ ۳گ (۱۸۱ر-۱۸۳ر)، سطور چلیپایی، اندازه: ۷/۵×۱۷سم [ف: ۳۹ - ۳۶۲]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: قاسم بن حاج علی، تا: ۱۰۹۳ق؛ از روی نسخه که در حیات مؤلف به سال ۱۰۰۷ق کتابت شده بوده برداشته شده، سپس با نسخه که مصنف و فرزند وی آن را تصحیح کرده بوده‌اند مقابله و تصحیح گردیده، محشی با نشان «منه مدظله»؛ کاغذ: ایرانی، ۳۲۹ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۴ - ۲۲۹]

۲۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۱۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق ریز، کا: محمد حسین بن محمد صالح مازندرانی، تا: ۱ شعبان ۱۰۹۳ق؛ مجدول، محشی با نشان «منه ره»؛ کاغذ: شبیه پوست آهوی سفید، جلد: تیماج، ۱۹۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۲سم [ف: ۵ - ۳۴۳]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۳۵
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۹۶ق؛ مجدول؛ تملک: محمد علی بن عبد الحق حسینی طبسی گیلگی؛ جلد: تیماج، ۲۱۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۱۷ - ۴۵]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۹۵
خط: نستعلیق، کا: سعید بن محمد باقر بن عبدالرزاق کاشانی، تا: جمعه ۱۲ ربیع الاول ۱۰۹۹ق؛ تملک: محمد سعید (قاضی سعید قمی)، عبدالعظیم بن عبدالغنی حیسنی با مهر «ذلک الفوز العظیم» (بیضی)، مهدی لاجوردی حسینی به تاریخ رجب ۱۳۸۰؛ ۱۵۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۱۹ - ۱۹۴]

۳۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۱۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، محشی با نشان «منه غفرله»؛ جلد: تیماج زرد، ۲۴۹گ، ۱۴ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۵ - ۳۴۵]

۳۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۸
آغاز: (در دیباچه افتاده): ... المشارق و المطالع نتائج مقدماته خالیة عن الارتیاب؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق تحریری مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۷۳گ، ۱۹ سطر (۶×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۸۰]

۳۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۳۲
خط: نسخ، کا: محمد هاشم بن محمد قاسم خوافی، تا: رمضان ۱۱۰۰ق؛ تملک: محمد حسین بن محمد جعفر؛ جلد: تیماج، ۱۱۸گ، ۲۱ سطر (۱۱/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: - ۶۱۴]

۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۴۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح، مجدول؛ ۱۲۵گ، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۲۱]

۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۶۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۱۵۳گ، ۲۱ سطر (۸×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۹ - ۴۹۳]

۳۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۱۴/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: میشن، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۳/۱سم [ف: ۶ – ۴۶۳]

۳۶. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۱۱۷/۱
بی کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۷ – ۶۹۹]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۳۷
خط: نسخ کم نقطه، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، با اشکال هندسی، مصحح، محشی و با عناوین «شرح لسبطه» و «ابوتراب»؛ مهر: کتابخانه «جعفر سلطان القرائی»؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲۰ – ۲۲۸]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۰
خط: نسخ، کا: شرف الدین عبدالواحد خنجی، تا: ۱۱۰۰ق، برای امیر حاج محمد امین مستوفی؛ مجدول، با سرلوح؛ مهر: محمد جواد موسوی؛ جلد: تیماج، ۲۱۰گ، ۱۷ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [سنا: ف: ۲ – ۶۰]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۲۳
همان نسخه بالا [نشریه: ۷ – ۱۹۸]

۳۹. مشهد؛ صحت، رضا (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره
خط: نسخ، کا: محمد بن نخستانی تونی، تا: صفر ۱۱۰۳ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۵۵۸]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۵۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد نبی بجستانی، تا: ۱۱۰۳ق؛ مجدول، مصحح؛ ۳ص (۱۲۹–۱۳۱)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۰ – ۷۳۹]

۴۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۷۴/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد امین مدعو به تقی حسنی سمنانی، تا: ذیحجه ۱۱۰۹ق؛ مصحح، مقابله شده؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۷ سطر (۶×۱۴) [ف: ۱ – ۲۹۶]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۴۷۴/۲
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۶۷]

۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۸۰/۱۲
آغاز: قواعد فی استخراج الاعداد الفربیه مرة بزیاده نصفه علیه و اسئله هل فیه کسر؛ **انجام:** فهی التی علی نسبة الضعف و هی ۱ و ۲ و ۴ و ۸ و ۱۶ و هکذا.
بخشی از کتاب؛ کا: عطاء الله بن محمد زکی اصفهانی، تا: ۱۱۷۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ با اشکال هندسی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۳ص (۱۷۹–۱۸۱)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱۰ – ۸۹۴]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۴۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد باقر شریف کشمیری، تا: ۱۱۹۱ق؛ کاغذ: مذهب، ۳۷۶ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۹ – ۳۵]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۱۷
خط: نسخ، کا: محمد باقر شریف، تا: ۱۱۹۱ق؛ جلد: تیماج، ۳۷۵ص، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۹ – ۸]

۴۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۵۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: شرف الدین علی بن شاه ولد زنوزی، تا: ۱۱۹۳ق؛ ۱۴۲گ (۱+۱۴۱)، ۲۲–۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳-۹۷۱]

۴۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۷۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ جلد: چرم، ۵۲گ، ۳۰ سطر (۹/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۴۰ – ۶۵۳]

۴۷. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۲۳۵
آغاز: درر الضوابط و الدلائل کم قد فکت بمفتاحه من الأحکام المجهولة أقفالها ... محمد باقر بن زین العابدین الیزیدی حاسبه الله حساباً یسیرا ... و سماه بعیون الحساب و رتبه علی مقدمة و سبعة أبواب؛ **انجام:** المقصد الثانی اذا أوصی بنصیب بعض الورثة و سهم معین من النصیب ... سهام الورثة و فی الموصی به ۲۴.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، مصحح؛ جلد: تیماج مصنوعی، ۱۱۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱ – ۳۹۷]

۴۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۰۱
آغاز: ... ابتدا منه و اخذ ضعفه ثم ضعف ضعفه و هکذا الی ما لا نهایة له فکل من تلک ... الباب الاول فی حساب الصحاح: و فیه مطالب الاول فی بیان صور الاعداد و مراتبها قد وضع حکماء الهند لتسهیل اسم الاعداد تسعة ارقام هی هذه؛ **انجام:** عدد ثلاثة احرف غیرها و لان عدد ما سوی الحرف الثالث باثنان و ثلاثة و سبعون علم ان ما سوی الحرف الثالث ح ع ر ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با نشان «منه»، با اشکال گوناگون هندسی؛ ۱۵۶گ، ۲۱ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۷- ۵۴۳]

۴۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۱۸/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** المطلب الثانی عشر فی استخراج الضلع الاقل للمضلعات الزائدة ... و انا اسمی غیرها من المضلعات التی [تقع] فی مضروباتها ما زاد بمعلوم علی المعهود زئدا ... نوشته نیست تا اوایل مطلب دوازدهم از باب نخست، به انجام رسیده و از پایان، نانوشته مانده است. ۱۱ برگ مطالب فقهی از تألیفات و به خط سید موسی کلانتری در پایان، آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: سید موسی بن فضل الله حسینی کلانتری همدانی، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی به خط موسی [کلانتری همدانی] و به خط محمدعلی قاینی و جز آن؛ مهر: «اهدایی سید کاظم کمالی الحسینی همدانی» (بیضی)؛ اهدایی: سید کاظم کمالی حسینی همدانی؛ کاغذ: فرنگی، ۲۰گ (۱۲۶–۱۴۵)، ۱۹–۲۳ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۴۰ – ۵۵۴]

۵۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۶۴۳
آغاز: الحساب کثیر المنافع صادق المشارق و المطالع نتایج مقدماته خالیة عن الارتیاب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۴۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۵ – ۲۹]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۸۲۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری؛ کاغذ: حنایی، ۱۰۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱۸ – ۹۲]

۵۲. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۰۲/۱ – ج
خط: نستعلیق، کا: ملا مهر علی زنوزی، بی‌تا؛ یادداشت تملک و تولد مورخ ۱۲۵۷ و ۱۲۷۳ و ۱۲۴۰ و ۱۲۷۸ و ۱۲۶۷ و ۱۲۷۹ و ۱۲۸۱؛ ۷۴گ (۲پ–۷۵ر)، ۲۴ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: – ۴۰۵]

۵۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۸۸۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ ۱۷۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۹۰]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۹
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق؛ ۱۴۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۱۱۰]

۵۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۳۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: علی بن احمد شیرازی، تا: ۱۲۷۲ق؛ مهر: عبدالراجی علی اکبر ۱۲۷۳ (بادامی) گمان می‌رود مهر کاتب باشد، مهندس ۱۲۷۵، کاشف الملک ۱۳۱۶؛ ۱۸۷گ، ۱۵ سطر (۹/۲×۱۵/۳)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۲۰۵]

۵۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۱۸
خط: نسخ، کا: محمد رضا بن حاج ملا عبدالله آرانی، تا: پنج‌شنبه ۱۴ ربیع الاول ۱۲۷۳ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۴۶گ، ۲۰ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۵ – ۳۴۵]

۵۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۲۵
خط: نستعلیق، کا: علی بن احمد موسوی، تا: ۱۲۷۴ق؛ ۱۸۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ – ۱۹۰]

۵۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۹۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: غلامحسین بن تقی اصفهانی، تا: ذیحجه ۱۲۷۷ق؛ محشی از کاظم و بعضا به لفظ «منه»؛ جلد: تیماج، ۱۳۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۵ – ۳۰۷]

۵۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۹۱/۳–۷/۹۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: سبز علی، تا: جمعه ۷ ذیقعده ۱۲۹۹ق؛ جلد: تیماج، ۸۱گ، ۱۵–۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۵ – ۲۹۶۴]

۶۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۶۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵ ذیحجه ۱۳۰۳ق؛ جلد: میشن، ۲۱۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۴×۲۲/۱سم [ف: ۱ – ۳۷۷]

۶۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۸۶/۲
تنها دو مطلب از باب سوم این کتاب؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۷۹پ–۸۰ر) [ف: ۵ – ۳۴۵]

۶۲. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷/۱ فیاض
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۹ سطر (۶×۱۱/۵)، قطع: رقعی [ف: – ۱۸۳]

۶۳. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۱۳۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ مصحح، مجدول، از روی خط مصنف، محشی با عبارات «منه ره»، «محمد حسین سلمه الله»،«میرزا حکیم سلمه الله»؛ مهر: «ابوالقاسم بنب حسن الموسوی» (بیضی)، «ابی العباس حسین الموسوی» (بیضی)، «محمد علی الموسوی» (بیضی)، «الراجی الی الله هدایت الله بن محمد رضا» (بیضی) در جمادی الثانی ۱۲۸۵؛ جلد: مقوایی، ۱۱۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱ – ۹۷]

۶۴. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۳۳۳/۴
تا مطلب دوم از باب سوم را داراست؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۰گ (۵۰پ–۸۹پ)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۲۳۴]

۶۵. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره
باب سوم تنها؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۵۱۷]

۶۶. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره
دومی تنها باب سوم است؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۵۳۷]

۶۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۱ط
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لنقسمه علی النصف لیخرج اثنان ... و هو مربع.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، مصحح؛ مهر: «کمال الدین و تمام النعمه ولاء الحسین ...»، «عبده محمد حسین بن محمد رضا ۱۱۸۰»؛ واقف: محمد بن صادق حسینی طباطبائی، ۱۲۸۵؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۸۹ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۴/۳ – ۱۷]

۶۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۸۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** لامتناع کون ۲۸۳ عدد ثلثة ۱ حرف غبرها و لأن عدد ما سوی الحرف الثالث ...
خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تملک: مولانا خلیل؛ ۲۳۷گ، ۱۷ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [رایانه]

● **عیون الحساب** / حساب / عربی

'uyūn-ul ḥisāb

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۲۴۲/۱

آغاز: الحساب علم بقوانین استخراج المجهولات العددیة من المعلومات المخصوصة و موضوعه العدد؛ **انجام:** فی هذا الجدول لیسهل وجدان ذلک و هو هذا (جدول است)

در فهرست با عنوان «خلاصة الحساب» آمده ولی با همین سرآغاز نسخه‌ای در مجلس و دانشگاه است که عیون الحساب یزدی دانسته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ حاشیه با نشانه «منه»؛ ۱۷گ (۴پ–۲۰ر)، ۱۲ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۵–۴۴۶]

● **عیون الحساب** / ریاضیات / عربی

'uyūn-ul ḥisāb

تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: اسماعیل بن ایمانی اصفهانی، تا: ۱۰۹۴ق [میراث اسلامی: ۵ – ۶۰۰]

● **عیون الحساب (ترجمه)** / ریاضیات / فارسی

'oyūn-ol hesāb (t.)

حسینی خاتون آبادی، محمد باقر بن اسماعیل، ۱۰۷۰ – ۱۱۲۷ قمری

hoseynī xātūn-ābādī, mohammad bāqer ebn-e esmā'īl (1660 - 1715)

وابسته به: عیون الحساب؛ یزدی، محمد باقر بن زین العابدین (– ۱۱)

به دستور: میرزا ابراهیم خان مستوفی الممالک

متن از محمد باقر بن زین العابدین یزدی که برخی او را استاد و برخی شاگرد شیخ بهایی (– ۱۰۳۰ق) یاد کرده‌اند. در یک مقدمه و ۷ باب در حساب به زبان عربی. ترجمه از محمد باقر بن میر اسماعیل حسینی خاتون آبادی، که آب نسیان و قمر در عقرب را به نام سلطان حسین صفوی نگاشته است.

آغاز: بسمله. تعداد محامد بی قیاس واحد به حق و احصاء ... و بعد، در تضاعیف احوال که این احقر ابدی الخفا محمد باقر بن

[الذریعه ۳۷۸/۱۵؛ نسخه‌های فارسی ۱۴۹/۱: نشانی یک نسخه دیگر، ۳۷۸: چند اثر فارسی او؛ دنا ۷۳۳/۷؛ فهرستواره منزوی ۲۶۲۹/۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** محمد و آله.

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ این نسخه متعلق به نوه مترجم بوده است؛ جلد: ساغری، ۴۸۳ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۶ – ۱۰۷]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** جمیع اقسام باقیه به سوی قسم اول. تمت

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۳گ (۱۲۷پ–۲۰۹پ) [ف: ۱ – ۵۳]

● **عیون الحقایق الناظرة فی تتمة الحدائق الناظرة** /

فقه / عربی

'uyūn-ul ḥaqāyiq-in nāẓira fī tatimmat-il ḥadā'iq-in nāẓira

آل عصفور، حسین بن محمد، – ۱۲۱۶ قمری

āl-e 'osfūr, hoseyn ebn-e mohammad (- 1802)

تاریخ تألیف: ۱۲۱۳ق

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۰۸

آغاز: بسمله و به نستعین. الحمدلله الذی اتم علینا نعمته؛ **انجام:** حامدا مصلیا مستغفرا ... و آله الطاهرین امین تم.

خط: نسخ، کا: شویکی، موزوق بن محمد، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

● **عیون الحقایق فی رموز المعانی و کنوز الرقایق و الدقایق = اصطلاحات الصوفیة** / عرفان و تصوف / عربی

'uyūn-ul ḥaqāyiq fī rumūz-il ma'āi wa kunūz-ir raqāyiq wa-d daqāyiq = iṣṭilāḥāt-uṣ ṣūfīya

که از روی حقائق سامی و التعرف و جز اینها به ترتیب حروف تهجی ساخته شده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۳۶/۷

آغاز: بسمله رب تمعم بالخیر و وفق المستعدین بالتحقیق به الحمدلله الذی اطلع شموس حقایقه علی سموات اسرار اصفیائه و زین باقمار دقایقه و رقایقه افلاک قلوب اجل خواص اولیائه و شرح بنجوم انوار الاسلام و الایمان و الاحسان صدور عامة المؤمنین و احبائه ثم الصلوة و السلام علی النفوس القدسیة ... و بعد فهذه حدود و رسوم و تعریفات بعض حقایق الکلام المجید و القرآن الکریم ... انتخبتها من الکتاب المسمی بحقایق السلمی تصنیف الشیخ الامام الربانی ابی عبدالرحمن السلمی؛ **انجام:** و وجود الیقین مکاشفة الحق بشهادة الیقین، و حق الیقین و بما شهد الحق لنفسه، فانه الحق المبین عزوعلا. تمت عیون الحقایق فی رموز المعانی و کئوز الرقایق و الدقایق جمعها و کتابتها علی ید العبد الفقیر ... خلیل بن بوعلی بن اسمعیل الرومی الملیفیذفهی اصلح الله شأنه و شان جمیع اسلافه ... اواخر شوال سنة ثمان و سبعمائة هجریة بمدینة همدان ... سنه ۷۰۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک به پایان ۷۰۸ق؛ ۳۳ص (۱۰۳–۱۳۵)، ۲۵ سطر (۸/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۸ – ۲۲]

● **عیون الحقایق و ایضاح الطرایق** / کیمیا، علوم غریبه/عربی

'uyūn-ul ḥaqāyiq wa īḍāḥ-uṭ ṭarāyiq

عراقی، محمد بن احمد، – ۵۸۰ ؟ قمری

'erāqī, mohammad ebn-e ahmad (- 1185)

با عنوان کامل: «عیون الحقایق و ایضاح الطرایق فی علم

النوامیس و المخاریق و التعاویذ و الدخن و النیرنجات و الخواص المجربات». مؤلف در مقدمه درباره کتابش می‌نویسد: «اما بعد فانه لما راینا اکثر الخلایق قد ظهرت نهم الحیل فی کثیر من الطرایق و لم یظفروا بشیء من الحقایق غیر الدعوی من غیر علم اخترنا وضع هذا الکتاب و سمیناه بعیون الحقایق و ایضاح الطرایق و هو یشتمل علی سایر الحیل من النوامیس و المخاریق و الدخن و التعافین و المراقد و النارنجیات و الاخفاف و الدک و الحیلة و خواص المعادن و النبات و الحیوان و کیفیة ترکیب الانسان و ما یختص به فی کل وقت و زمان و قد جعلته ثلاثون باباً کل باب منهم یشتمل علی ملعوب ملیح لمن ادرک تأویله و فهم معناه و فیه من الاسرار ما لا ینبغی کشفها و قد رمزناها بالقلم الریحانی لیصل الیها من کان لها اهلاً». ظاهراً کتاب به پادشاهی تقدیم شده که نامش در این نسخه[دانشگاه] افتاده ولی اسم پسرش «السلطان الملک السعید ناصر الدنیا و الدین» در برگ ۱ر باقیمانده است. فهرست کامل ابواب کتاب: باب ۲. النوامیس و کیفیة اعمالها؛ ۲. المخاریق و کیفیة اعمالها؛ ۳. الدخن و کیفیة اعمالها؛ ۴. التعافین و کیفیة اعمالها؛ ۵. المراقد و کیفیة اعمالها؛ ۶. النارنجات و کیفیة اعمالها؛ ۷. الاخفاف و کیفیة اعمالها؛ ۸. الدک و الحیل و کیفیة اعمالها؛ ۹. الزراعات و کیفیة اعمالها؛ ۱۰. اللعب بالبیض و کیفیة اعمالها؛ ۱۱. اللعب بالقتانی و کیفیة اعمالها؛ ۱۲. اللعب بالخواتم و کیفیة اعمالها؛ ۱۳. اللعب بالتماثیل و کیفیة اعمالها؛ ۱۴. اللعب بالاقداح و کیفیة اعمالها؛ ۱۵. اللعب بالذبایح و کیفیة اعمالها؛ ۱۶. اللعب بالنار و کیفیة اعمالها؛ ۱۷. اللعب بالسرج و کیفیة اعمالها؛ ۱۸. عزامیر المنجمین و کیفیة اعمالها؛ ۱۹. تناسل المجردین و کیفیة اعمالها؛ ۲۰. قیس المشرمطین و کیفیة اعمالها؛ ۲۱. احوال الدکاشرة و کیفیة اعمالها؛ ۲۲. ادویة صید اجناس الحیوان و کیفیة اعمالها؛ ۲۳. انواع اللیق و الاصباغ و کیفیة اعمالها؛ ۲۴. الادویة المفردة و کیفیة اعمالها؛ ۲۵. انواع الصباغات و الخضبات و کیفیة اعمالها؛ ۲۶. الملاعیب و کیفیة اعمالها؛ ۲۷. خواص الاحجار و المعادن؛ ۲۸. خواص النبات و کیفیة اعمالها؛ ۲۹. خواص النبات و کیفیة اعمالها؛ ۳۰. ترکیب الانسان و کیفیة و ما یختص به علی ممر الزمان. (محمد حسین حکیم)

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی اطلع من مشارق الارض شموسا لانتم حفظ ینتاج الملک و الشریعة المحمدیة ...

چاپ: مصر، مطبعة الامینیة البارونیة، ۴۸ص، ۱۳۲۱ق.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۴۵

آغاز: مع اختلافهم و الوانهم ببرکة مولانا الصاحب الوزیر بهای الدین و دعا من یلوذ بهم من الصالحین فسبحان من خصه بالعزة الباذخة التی استحقها؛ **انجام:** ملعوب آخر ... و یتحلها من حریرة بیضا و رفیعاً نخلاً ناعماً و یسقیها بالماورد

فقط باب‌های ۱ تا ۴، ۷، ۱۹، ۲۲ تا ۲۷ و ۲۹و ۳۰ در نسخه ما موجود است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ جلد: تیماج، ۱۹گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۱۲۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** کتابة اخری تاخذ کمون اسود و دهن صفار البیض و ... مکانه الشعر ... (کذا)

خط: نسخ، کا: محب علی، بی‌تا، کتابت شده به نام: محمد علی؛ واقف: رضا نائینی، ۱۵ مرداد ۱۳۱۱ [الفبائی: - ۴۱۵]

● عیون الحکمة / منطق، فلسفه، طبیعیات / عربی

‘uyūn-ul ḥikma

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ‘abd-ol-lāh (981 - 1038)

کتابی است در حکمت مشتمل بر منطق، طبیعی و الهی. فخر رازی این کتاب را شرح کرده است.

آغاز: فصل اللفظ اما ان یعتبر بالنسبة الی تمام مسماه کالانسان بالنسبة الی الحیران الناطق و هو دلالة المطابقة

چاپ: تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۳۳ش، با تحقیق مجتبی مینوی؛ قاهرة، مطبوعات المعهد الفرنسی للآثار، ۱۹۵۴م، نشره: عبدالرحمن بدوی

[دنا ۷۳۳/۷-۷۳۴ (۸ نسخه)؛ الذریعه ۳۸۱/۱۵، کشف الظنون ۱۱۸۶/۲]

شرح و حواشی:

۱- شرح عیون الحکمة؛ فخر رازی، محمد بن عمر (۵۴۴-۶۰۶)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۷/۱-ف

نسخه اصل: احمد ۳ ش ۳۲۶۸؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عیسی بن علی بن هیاج طبیب، تا: ذیحجه ۵۸۰ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۵۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۴۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ تملک: محمد اشرف حسینی امیر آبادی در شیراز، غیاث الدین منصور مشهور به میر میران استرآبادی، محمد مسیح کاشانی؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن، ۴۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۱×۱۴/۸سم [ف: ۱ - ۳۷۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۶۴/۳۴-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۲۹؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۱۰گ (۱۳۰پ-۱۳۹پ) [فیلمها ف: ۱ - ۶۶۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** لان التمساح لا یحرک فکه الاسفل عند المضع بل فکه الاعلی و الحمد لله وحده ... تمت ... علی ید ... محمد امین ... فی السادس و العشرین من جمادی الثانیة سنة الف و ست عشر.

بخشی است از منطق عیون الحکمة از دلالت‌های الفاظ تا بخشی از قیاس‌های عقیم؛ خط: نسخ، کا: محمد امین فرزند میرزا بیک، تا: ۲۶ جمادی الثانی ۱۰۱۶ق؛ محشی از شرح قطب و شرح مطالع و با نشان: علامه و ملا عبد الله؛ تملک: محمد طاهر؛ کاغذ:

اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۰۹ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۹ - ۴]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۷۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** بالاب أخری بعضها لجذب المادة و بعضها لدفعها کما یسجیء فی کتاب الحیوان.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۵ جمادی الاول ۱۰۶۱ق؛ مصحح،محشی؛تملک:ابوالمکارم،محمد جعفر حسینی مازندرانی؛ مهر: «وکفی بالله بصیراً» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲-۱۰۲۶]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۱۰/۱

از طبیعیات تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با بلاغ مقابله، محشی با نشان «س س»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۲ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۲۷]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۶/۲-ف

نسخه اصل: حمیدیه ش ۱۴۴۸؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۳۳]

۸. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۸۰بخش۳

بی‌کا، بی‌تا؛ همان نسخه‌ای است که استاد مینوی از روی آن عکسی چاپ کرده [ف: - ۱۳۵]

● **عیون الحکم و اصول معاجز الکلم** / حدیث / عربی

'uyūn-ul ḥikam wa usūl-u ma'ājiz-il kalim

صدرالافاضل، مرتضی حسین، ق۱۵ قمری

sadr-ol-afāzel, morteza hoseyn (- 21c)

تاریخ تألیف: ۲ رمضان ۱۳۸۳ق؛ محل تألیف: لاهور

کلمات قصاری را که ابوالعباس محمد بن یزید مبرد نحوی در کتاب ادبی خود «الکامل» از امیرالمؤمنین علی علیه السلام نقل کرده، در این رساله گردآوری شده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۵۲ و ۲۷۷۶

آغاز: الحمدلله الذی علم الانسان ما لم یعلم و بین آیاته ما کان لا یفهم ثم ابان فضله علی جمیع العالم و سخر له ما نطق و أبکم

نسخه اصل: کتابخانه سید حسین مرتضی فرزند مؤلف - پاکستان؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا، جا: لاهور؛ از روی نسخه چاپ شده در مطبعه استقامت مصر با حاشیه احمد محمد شاکر در دو جلد، در برگ‌های پایانی تقاریظ و یادداشت‌های یادگاری از سید محمد طباطبائی حکیم و حسن الأمین، محمد الرشتی، عبدالله بن شرف الدین موسوی عاملی، عزیز الله عطاردی، غلامعلی مهدوی، سید هاشم البناء،حسین لنکرانی؛۱۰۳ص[عکسی ف:۷- ۳۴۷ و ۳۶۷]

● **عیون الحکم و المواعظ و ذخیرة المتعظ و الواعظ = العیون و المحاسن = الفصول** / حدیث / عربی

'uyūn-ul ḥikam wa-l mawā'iẓ wa zaxīrat-ul mutta'iẓ wa-l wā'iẓ = 'uyūn w maḥāsin-i = fuṣūl

لیثی واسطی، علی بن محمد، ق۷ قمری

laysī vāsetī, 'alī ben mohammad (- 13c)

مشتمل بر ۱۶۲۷ قطعه از کلمات قصار و دستورها و اندرزهای حضرت مولی علی (ع) با حذف اسانید و دارای ۳۰ «باب» است که ۲۹ باب از آن به ترتیب الفبا و یک باب جداگانه به گفتار آن حضرت درباره توحید و ادعیه اختصاص داده شده است. علامه مجلسی در جلد هفدهم بحار الانوار، در باب «ما جمع من جوامع کلم امیرالمؤمنین»، مؤلف را به نام شیخ علی بن محمد لیثی واسطی ضبط نموده و آورده است که این همان کتابی است که ما آن را به نام «العیون و المحاسن» نامیدیم و آن را چنین توصیف نموده: «و هو یشتمل علی کثیر من کلماته و کلمات باقی الائمة علیهم السلام». واسطی این کتاب را با استفاده از: نهج البلاغه و «دستور الحکم و ماثور مکارم الشیم» قاضی ابو عبد الله قضائی، و «غرر الحکم» عبدالواحد آمدی و مناقب خوارزمی و منشور الحکم ابن جوزی و الفرائد و القلائد قاضی ابویوسف اسفراینی و «خصال» ابو جعفرمحمد بن علی ابن بابویه و غیر آن، تألیف کرده است.

آغاز: الحمدلله فالق الحبه و باری ء النسم موجد الاشیاء بعد العدم و خالق الانوار و الظلم.

چاپ: قم، انتشارات دار الحدیث، ۱۳۷۶ش، با تحقیق حسین حسینی بیرجندی

[الذریعة ۱۵/۳۷۹-۳۸۱؛ ریاض العلماء ۲۵۱/۴؛ معجم المولفین ۲۰۲/۷؛ ریحانة الادب ۲۸۸/۶؛ دنا ۷۳۴/۷ (۱۲ نسخه)؛ مصادر نهج البلاغه ۶۹/۱ و ۷۸]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۴۰ و ۱۳۸عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انما هلك من هلك عند ما عصاه و خالفه و اتبع هواه فلذلک یقول عزمن قائل فلیحذر الذین یخالفون عن أمره ...

خط: نسخ، کا: علی بن یوسف القدسی، تا: چهارشنبه ۱۴ جمادی الثانی ۸۹۲ق؛ تملک: تاج الدین علی بن محسن حسینی کاشانی با مهر «العبد تاج الدین علی بن محسن الحسینی» (بیضی)؛ مهر: «لا اله الا الله الملك الحق المبین عبده محمد ...» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۱۸۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۱۲ - ۳۵] و [عکسی ف: ۱ - ۱۳۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۱۸

در فهرست بدون نام مؤلف آمده و معتقد است میان سال‌های ۵۹۷ تا ۶۱۴ ساخته؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۹۱۰ق؛ تملک: محمد علی بن شیخ قاسم مشهدی؛ کاغذ: سمرقندی، ۳۱۸گ، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۴۰۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۸۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلذلک یقول عز من قائل فلیحذر الذین یخالفون عن امره ان تصیبهم فتنة او یصیبهم عذاب الیم

این نسخه نیز مانند آنچه که در آخر ناسخ التواریخ است باب سی‌ام را ندارد؛ خط: نسخ، کا: آقا میر شریف فرزند میرزا علی، تا: ۱۴ جمادی الثانی ۱۰۲۷ق؛ واقف: ملکزاده کوثر، آبان ۱۳۲۶؛ جلد: تیماج، ۱۳۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۲۲]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۷۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلیحذر الذین یخالفون عن امره ان تصیبهم فتنةٌ او یصیبهم عذابٌ الیم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۷۹ق؛ مصحح، در سال ۱۰۷۹ محمد هادی نام مقابله شدن آن را با نسخه دیگر نوشته؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: چرمی، ۲۸۵ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۸۶]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۷۸۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلیحذر الذین یخالفون عن امره ان تصیبهم فتنةٌ او یصیبهم عذابٌ الیم.

خط: نسخ، کا: محمد قلی، تا: ۱۰۸۵ق، بنا به دستور علم الهدی فرزند حضرت فیض رحمهما الله نوشته و خود ایشان در آخر نسخه یادداشتی در شش سطر نگاشته‌اند؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: چرمی، ۱۳۷ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۲۸۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۳۱/۲

آغاز: الباب الاول فی حکم امیر الؤمنین علی بن ابی طالب علی السلام فی حرف الالف؛ **انجام:** فانک لن تعتاض بما تبذل من نفسک عوضا اعرف الحق

در سی باب مشتمل بر ۹۱ فصل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ تملک: مجد الدین نصیری؛ ۲۹گ (۳پ - ۳۱پ)، ۱۸ و ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۱۹/۴سم [ف: ۴۳ - ۸۷]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** وینهیهم عن رذائل وسیئات واذا خلا بنفسه ارتکبها ولا یستنکف من فعلها ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ یا ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ تملک: میرزا ابوالقاسم؛ مهر: «محمد علی بن محمد باقر الموسوی» (بیضی)، کتابخانه مجدالدین؛ جلد: تیماج، ۲۱۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۲۶]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۵۸

آغاز: عن الجری فی میدانهم و نقص وزنی عن أوزانهم و جعلت ما جمعته طریقاً لنجاة المکلفین

خط: نسخ، کا: زین العابدین بن ابی الحسن بن کتاب الله، تا: چهارشنبه ۲۸ شعبان ۱۱۳۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح توسط محمد رضا بن محمد صفی حسینی با مهر «عبده محمد رضا الحسینی» (بیضی) و «محمد رضا بن محمد صفی الحسینی» (مربع)؛ ۱۴۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [ف: ۱۵ - ۳۳۸]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۴۳/۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انما هلک عند ما عصاه و خالفه و اتبع هواه و لذلک یقول عز و جل فلیحذر الذین یخالفون عن امره ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: تیماج، ۷۱گ (۱۴۳ر-۲۱۳ر)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۲۷۸]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلیحذر الذین یخالفون عن امره ان تصیبهم فتنة او یصیبهم عذاب الیم

خط: نسخ، کا: محمد علی پسر محمد صادق، تا: شوال ۱۲۷۹ق؛ در پایان نسخه زنجیره نسخه‌های آن را چنین آورده: این نسخه از روی نسخه نوشته ۸۶۷ و آن از روی نسخه نوشته ۷۰۹ و آن از روی نسخه نوشته ۶۱۴ نویسانده شده. اگر این زنجیره ساختگی نباشد می‌توان پذیرفت که نگارش این کتاب در آغاز سده هفتم بوده است، و چون در دیباچه آن از کتاب منثور الحکم ابن جوزی (-۵۹۷) و مناقب خوارزمی (- ۵۶۸) یاد کرده نمی‌توان آن را از میان دو تاریخ (۵۹۷ تا ۶۱۴) بیرون دانست؛ جلد: تیماج، ۲۳۶گ، ۱۳ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۵۸]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۴۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلیحذر الذین یخالفون عن امره ان تصیبهم فتنة او یصیبهم عذاب الیم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۶ق، جلد: تیماج، ۲۰۳گ (۲۵پ-۲۲۷ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۳۰ - ۳۰]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۱۲

آغاز: الزاموا الارض و اصبروا علی البلاء و لاتحرکوا بایدیکم سیوفکم و هو السنتکم افیضوا فی ذکر الله فانه احسن الذکر؛ **انجام:** انما هلک من هلک عند ما عصاء و خالقه و اتبع هواه فلذلک یقول عن من قابل فلیحذر الذین یخالفون عن امره ان تصیبهم فتنه او تصیبهم عذاب الیم.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ یادداشت فارسی درباره شأن نزول آیه «و من یطیع الله و الرسول فاولئک مع الذین انعم الله علیهم من النبیین»؛ مهر: ملا محمد طاهر نوری (بیضی)؛ واقف: ملا محمد طاهر نوری، ۱۲۵۱؛ جلد: تیماج، ۱۵۶گ، ۱۴ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۹ - ۲۶۸]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۷۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلیحذر الذین یخالفون عن امره الایه تم الکتاب و ربنا محمود و له المکارم العلی.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۴۵۱ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴ - ۵۷]

● عیون الحیات = عین الحیات / طب / فارسی

'oyūn-ol hayāt = 'ayn-ol hayāt

مجیر، محمد، ق۱۰ قمری

mojīr, mohammad (- 16c)

در علاج‌های امراض گوناگون بدن و داروها و نسخه‌هایی که مؤلف آنها را آزمایش کرده یا از کتاب‌های معتبر طب و گفته‌های حکیمان برگرفته است با مطالبی مربوط به دامداری و

طلسمات و ادعیه. در این کتاب اصطلاح‌ها و نام‌های دارویی هندی بسیار آمده و از این رهگذر حایز اهمیت لغوی و اصطلاحات پزشکی می‌باشد. نام مؤلف در فهارس و منابع گوناگون آمده از آن جمله: محمد مجیر، مبارک مجیر و حکیم مبارک که محتملاً در روزگار اورنگ زیب (۱۰۶۹-۱۱۱۸ق) می‌زیسته است. تعداد ابواب آن نیر در فهارس متفاوت آمده است: برخی ۹۳ و برخی ۹۱ و برخی ۸۷ «باب» و ... است. عناوین ابواب بر اساس نسخه ۸۵ بابی عبارت است: ۱. علاج درد سر و زکام نزله و سبوسه؛ ۲. علاج دیوانگی و مالخولیا و دوران سر و بیهوشی؛ ۳. علاج خون بینی و علت بنیس و بوی دهن؛ ۴. علاج درد چشم و علت‌های آن؛ ۵. علاج درد و کری و آماس بناگوش؛ ۶. علاج درد دندان و دندان خوره؛ ۷. علاج پختگی دهن از خوره؛ ۸. علاج درد سینه و پشت و پهلو و دل؛ ۹. علاج تب‌ها؛ ۱۰. علاج سنبات؛ ۱۱. علاج باد یرقان؛ ۱۲. علاج باندروک و هفهفه؛ ۱۳. علاج سرفه و قی و هککک؛ ۱۴. علاج درد جگر و سپرز و ریه و کوله و استسقا؛ ۱۵. راندن شکم و شکهر قی و استفراغ؛ ۱۶. علاج مزه دهن و تلخه و بلغم؛ ۱۷. علاج درد شکم و علت‌های آن؛ ۱۸. اشتها و هضم طعام و هیضه طعام؛ ۱۹. علاج مقعد و دفع کرم خورد و خراطین؛ ۲۰. علاج پختگی خارش قضیب و خصیه و کرده؛ ۲۱. علاج سنگ مثانه و سلس البول؛ ۲۲. علاج پر میول و بول کردن خون؛ ۲۳. علاج کناک و خلط و مانند آن؛ ۲۴. علاج باد و بادسور؛ ۲۵. علاج ناسور و جز آن؛ ۲۶. علاج رکبت بت؛ ۲۷. علاج دق؛ ۲۸. علاج افزونی خون و ذکر حجامت؛ ۲۹. علاج باد صرع و انواع آن؛ ۳۰. علاج انواع باد و درمان آنها؛ ۳۱. ساختن روغن‌ها که در باد به کار آید؛ ۳۲. علاج سرخ باد؛ ۳۳. علاج باد خوره سر و ریش؛ ۳۴. علاج خوره اندام و درد آن؛ ۳۵. علاج رشته؛ ۳۶. علاج آماس‌های بدن؛ ۳۷. علاج دنبل؛ ۳۸. علاج اکونته و پیدجی وقده؛ ۳۹. علاج آماس پستان و بغلک و سرطان؛ ۴۰. علاج دمیدگی اندام از کرفش و عنکبوت؛ ۴۱. علاج عرق النسا؛ ۴۲. علاج دارو بهق؛ ۴۳. علاج پیسی و برص؛ ۴۴. علاج گر و خارش و داغ آن؛ ۴۵. علاج سوختگی آتش؛ ۴۶. علاج زخم تیغ و تیر و نیزه؛ ۴۷. علاج تشنگی؛ ۴۸. علاج خون رفتن از زنان و بستگی حیض؛ ۴۹. علاج رحم و زحمت و درد آن؛ ۵۰. علاج حمل گرفتن و شدن فرزند اسقاط؛ ۵۱. حمل گرفتن عقیمه و زادن پسر و دختر؛ ۵۲. علاج نهادن حمل و دفع درد زه؛ ۵۳. علاج اسقاط آوردن حمل؛ ۵۴. علاج افزونی شیر عورت؛ ۵۵. علاج کوتاه و سخت شدن پستان؛ ۵۶. قوه باه و دفع سستی ذکر؛ ۵۷. ساختن کنک و ترکیب خوردن سیماب؛ ۵۸. تنگ و فراخ شدن فرج عورت؛ ۵۹. علاج کودک خردسال و افزونی عقل؛ ۶۰. معرفت علت پیش آب؛ ۶۱. علاج آبله زهر؛ ۶۲. علاج زهر گیاهی و معمولی؛ ۶۳. علاج مار گزیده؛ ۶۴. علاج زهر گژدم؛ ۶۵. علاج موی شیر و جراحت؛ ۶۶. علاج آسیب کفتار؛ ۶۷. علاج آسیب دیو و پری و مانند اینها؛ ۶۸. علاج فربهی و دفع زردی و لاغری؛ ۶۹. علاج خضاب و کلب و منافع خراطین؛ ۷۰. منافع و خاصیت بانه سفید و روغن پیل؛ ۷۱. ساختن معجونات و مفرح و حلواها؛ ۷۲. ساختن رس خوردن برای اشتها؛ ۷۳. قتل و حل نقره و مروارید و طلق و الماس؛ ۷۴. استخراج جوهر خراطین به جهت زهر باد؛ ۷۵. ساختن نگینه و مروارید؛ ۷۶. ساختن کافور جودانه و زعفران و کشیدن گلاب؛ ۷۷. ساختن عطریات روغن عود؛ ۷۸. معرفت چنترهایی که از آن روغن کشند؛ ۷۹. ساختن بوله و نکزد و افیون؛ ۸۰. طلسمات و عجائب‌ها؛ ۸۱. عمل محبت و خواب‌بندی؛ ۸۲. علاج کبوتران و شکره و خزان؛ ۸۳. علاج ستوران و معرفت آن؛ ۸۴. علاج اسبان و معرفت آن؛ ۸۵. اسامی ادویه که میان خلق چندان مفهوم نیست

آغاز: ۱: الحمد لله رب العالمین ... بدان که حق تعالی علم طب در کلام مجید خود فرمود است کلوا و اشربوا و لا تسرفوا ...

۲: حمد له بدانکه حق تعالی از قدرت کامله خود جسم انسان را از عناصر اربعه مرتب ساخته چنانچه خاک و باد و آب و آتش

[دنا ۷۳۴/۷؛ الذریعه ۳۷۰/۱۵؛ فهرستواره منزوی ۳۵۹۵/۵؛ مشترک پاکستان ۶۵۴/۱]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۱۱۴

آغاز: بسمله حمدله اما بعد بدانکه اگر چه قیام بالذات و راحت مردم از ماکولات و مشروباتست؛ **انجام:** ابرش سیاه سمند گلگون هیکل سنجاب ... یا ارحم الراحمین.

خط: نستعلیق، کا: میر ابوالحسن سبزواری، تا: ۱۵ ربیع الاول ۱۰۵۸ق؛ واقف: آقا زین العابدین، ۱۱۶۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۱گ، ۱۶ و ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱۹ - ۳۶۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۰۳۵

آغاز: بسمله. باب اول در علاج درد سر و نیم سر و زکام و نزله و سبوسه سر دراز شدن موی و دفع شپش و برآمدن موی؛ **انجام:** جزء دویم در تعریف بعضی اشیا ... آنکه هر چیزیرا تا مهیا بسیارست اما اینجا مختصر کرده آمد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ ۲۶۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۳۷۳]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۸۳ و ۱۹۲۸ عکسی

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله و اصحابه اجمعین برحمتک یا ارحم الراحمین

خط:نستعلیق هندی،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛محشی؛ جلد: تیماج، ۱۱۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۹۳] و [عکسی ف: ۵ - ۳۸۸]

● عیون الرسائل فی فنون المسائل / منطق / عربی

‘uyūn-ur rasā’il fī funūn-il masā’il

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۹/۸

آغاز: الحمدلله علی سوابق نعمائه
رساله اولی از کتاب. در منطق؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۵۷۰ق؛ اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۳۵۷]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۴/۸-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۴]

● عیون الشفاء لازالة الاسقام و العناء / طب / عربی

'uyūn-uš šifā' li-izālat-il asqām wa-l 'anā'

طبیب، حبیب بن محمد رضا

tabīb, habīb ebn-e mohammad rezā

در این کتاب مختصر بیماری‌های گوناگون از سر تا پا، با اسباب و علامات آنها ذکر شده پس از آن درمان هر یک طبق تجربه‌های طولانی مؤلف یا از گفته‌های بزرگان اهل فن طی بیست و پنج «قول» و یازده «فصل» و «خاتمه»‌ای دارای سه معرفت، می‌آورد بدین تفصیل: قول ۱. أعراض امراض الرأس؛ ۲. امراض العین؛ ۳. أمراض الأذن و الألف؛ ۴. امراض الفم و اللسان؛ ۵. امراض الشفة و الاسنان؛ ۶. امراض الحلق و المری؛ ۷. امراض الصدر و الریة و القلب؛ ۸. امراض المعدة؛ ۹. امراض الطحال و الکبد؛ ۱۰. امراض الأمعاء؛ ۱۱. امراض المقعدة؛ ۱۲. امراض الکلی و المثانة و الصفاق؛ ۱۳. امراض اعضاء التناسل؛ ۱۴. الامراض التی تختص بالنساء؛ ۱۵. امراض الظهر و القدم و الفقرات؛ ۱۶. الحمیات؛ ۱۷. الاورام و البثور؛ ۱۸. الأمراض التی تعرض للجلد؛ ۱۹. امراض تعرض علی الأعضاء؛ ۲۰. امراض تعرض للصبیان؛ ۲۱. تدابیر السموم و الافیون و الشوکران؛ ۲۲. احوال النفس و النبض؛ ۲۳. معرفة الهضوم و المشروب؛ ۲۴. البحرانات و انتقال الامراض؛ الخاتمة: فی بعض الألفاظ الطبیة و ما لابد للطبیب من معرفته. (سید احمد اشکوری)
آغاز: بسمله و به نستعین نحمدک اللهم یا مبدع کلیات قانون الشفاء ...

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۷۷
آغاز: ... صور الاستقصات و جواهر الموجودات لتراکیب المکنونات التی من المجردات و المادیات عن بدایع البیان؛ **انجام:** فخذ من الاکثر ما یساوی للأقل حتی یستوی فهو درجة المرکب، مثلاً اذا ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۲۳۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۱ - ۳۴۸]

۲. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۹۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** قد تمت هذا الکتاب بعون الملک الوهاب کتبه ابوطالب طبیب خوی فی دار السلطنه تبریز
در ۲۵ قول و یک خاتمه؛ خط: نسخ، کا: ابوطالب طبیب خوئی، تا: قرن ۱۱ و ۱۲، جا: تبریز؛ ۵۰۲ص، ۱۴ سطر (۹×۹/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نشریه: ۳ - ۳۷۹]

۳. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۹۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** قد نقلت هذا النسخة الشریفه فی مباحث کلیات قوانین معالجات الامراض ساریه الابدان الانسان من نسخة قد نقلت من خط مولفة فی سنه سته عشر و مائه و الف من الهجرة النبویه علیه و آله التحیه و الثناء. هو قوبلت من نسخه قد قوبلت من نسخه اصل من خط مصنفه بعون الله الملک القدیر العلیم الموفق. بلغ مقابلة بعون الله الملک الوهاب ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ از روی نسخه که در ۱۱۱۶، از روی اصل خط مؤلف نوشته شده بود و با نسخه‌ای که با خط او مقابله شده بود، مقابله شده؛ ۲۳۹ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [نشریه: ۳ - ۳۷۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۴۲
آغاز: و ادرجت فیها اقوال المتطببین الماهرین فی هذا الفن و اسئل الله ان یبلغنی علی غایة مسئولی و یظفرنی با قصی مامولی؛ **انجام:** بان یعلم مثلا ان اذیة هذا الورم ساریة باعضاء اخر او غیر ساریة.
کاتب رقم کرده: قد نقل هذه النسخ الشریفه فی مباحث کلیات قوانین معالجات الامراض الساریة لابدان الانسان من خط مؤلفه فی شهر رجب المرجب سنه ثلثة عشر و مائة و الف من الهجرة النبویه و صلی الله علی محمد و آله الطیبن.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ از نسخه مورخ ۱۱۱۳ (دانشکده پزشکی) رونویس شده؛ جلد: تیماج عنابی، ۴۱۶ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۵۰۳]

● عیون العیون / شرح حدیث / فارسی

'oyūn-ol 'oyūn

شرح حدیث محض الاسلام منقول از حضرت رضا (ع) است که در عیون اخبار الرضا تألیف شیخ محمد بن بابویه صدوق آمده است. مؤلف در دیباچه بدون تصریح به نام خود می‌گوید «بعضی از اجلاء اخلا که مخالفت امر ایشان گنجایش نداشت اشارت به ترجمه بعضی احادیث کتاب عیون اخبار الرضا (ع) کرد تا به فهم فارسی‌زبانان نزدیک شود کمترین این اشارت را عین بشارت دانسته حدیث عبدالواحد بن عبدوس نیشابوری را که در باب ما کتبه الرضا (ع) للمامون فی محض الاسلام ... آورده و صاحب کتاب ذکر کرده که این حدیث اصل احادیثی است که در این باب وارد شده نظر به جهت جامعیت این حدیث به جمیع ابواب و فصول فروع ... بترجمه این حدیث هدایت تاسیس پرداخته ... و به نام عین العیون مسمی گردانید.» شیوه این شرح چنین است که نخست چند سطر از حدیث را می‌آورد و پس از کلمه «ش» که نشان شرح است به شرح آغاز می‌کند.
آغاز: تبجیل سپاس تقدس اساس تقدیس ثنای تسبیح و تهلیل انبیا که بیرون از تحدید و تعیین تحمل و قیاس و دور از احاطه عقل و حواس (در نسخه: هواس) است ... اما بعد احوج محاویج فیض ازلی و لطف لم یزلی یزدان حنان منان بر لوح عرض

عاکفان معاکف پرستاری حضرت باری ... مینگارد که روزی ... **انجام:** و مراد بآن (تعرب بعد از هجرت) مرتد شدن است بعد از اسلام. کتمان شدن و ترک نماز عمدا و ترک هر چیز که واجب کرده است خدای عزوجل آنرا و شکستن عهد و پیمان شرعی و قطع رحم و حقیر شمردن اولیاء الله کتاب عیون الرضا (ع) تمام شد بعون الله تبارک و تعالی

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۷۴/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۸۴ص (۲۳-۱۰۶)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۹ - ۲۱۵]

● **العیون الغامزة علی خبایا الرامزة = شرح الرامزة الخزرجیة** / ادبیات / عربی

al-'uyūn-ul ġāmiza 'alā xabāya-r rāmiza = š.-ur rāmizat-il xazrajīyya

ابن دمامینی، محمد بن ابی بکر، ۷۶۳ - ۸۲۷ ؟ قمری

ebn-e damāmīnī, mohammad ebn-e abī bakr (1362 - 1424)

وابسته به: الرامزة = خزرجیة = الرامزة الوافیة = قصیده رامزه؛ خزرجی، عبدالله بن محمد (-۶۲۶)

شرحی است بر «قصیدة الخزرجیه» ضیاءالدین عبدالله بن محمد خزرجی، و چنان که شارح در ابتدا بیان داشته، پس از مشاهده شرح محمد بن احمد حسینی السبتی بر قصیده مذکور، از نگاشتن شرح مختصر قبلی خود منصرف شده و سپس شرح متوسط حاضر را به رشته تحریر درآورده است. چون این شرح مشتمل بر چشمه‌هایی از نکته‌ها در آشکار نمودن خفایای قصیده و کشف رموزات بوده آن را به «العیون الغامزة علی خبابا الرامزة» نامگذاری کرده است.

آغاز: الحمدلله الذی شرح صدورنا لسلوك عروض الاسلام و جعل افکارنا قافیة لاثار العلماء الاعلام ... اما بعد فلایخفی ان العروض صناعة تقیم لبضاعة الشعر فی سوق المحاسن و زنا
چاپ: قاهره، محقق: حسانی حسن عبدالله، چاپ اول، ۳۰۶ص، ۱۳۹۲ق.

[کشف الظنون ۸۳۰/۱ و ۱۳۳۷/۲؛ اعلام زرکلی ۲۸۲/۶؛ معجم المطبوعات العربیة ۸۸۰/۱؛ بروکلمان ۲۶:۲]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال مؤلفه و کان الفراغ من تبییض هذه النسخة بعد العصر من یوم الاثنین ... و کان ابتداء تصنیف هذا الشرح بها یوم السبت اول جمادی الاخر من السنة المذکورة ... و المؤمنات الاحیاء منهم و الاموات

خط: نسخ، کا: زین الدین بن احمد بن علی بن حسین حلبی شافعی، تا: ۱۰۲۰ق؛ مصحح، محشی با استفاده از قاموس، جوهری و با امضای «لمحرره»؛ جلد: مقوا، ۱۱۹گ، ۱۹ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۳ - ۸۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۹۶/۲

خط: نسخ، کا: سلیمان بن محمد بن خلیل بن احمد احسائی، تا: شنبه ۲ شعبان ۱۰۶۳ق، از روی نسخه مورخ ۱۰۴۵ نوشته پدر او؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۸۳گ (۱۲پ-۹۴پ)، ۲۱ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۶۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۷۰

آغاز: توجیه النفوس الی مکارم الاخلاق و قیدوا الاوقات علی هذا الصنع الجمیل و ما جری مجریه؛ **انجام:** فسمعه الاصمعی فقال کیف تنشد هذا البیت: قد کن یخبأن الوجوه تسترا ×× فالان حین بدأن للنظار

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه‌ای است ناقص از شرح قصیده خزرجیه که رامزه. قسمتی از خطبه کتاب و همچنین قسمتی از آخر نسخه ساقط شده، بر کنار بسیاری از برگ‌ها عبارت «بلغ قرائة علی المخزومی مؤلفه» و یا نظیر این جمله دیده می‌شود و این گواه آن است که نسخه در حیات مؤلف کتابت و بر وی قرائت شده است؛ جلد: تیماج، ۲۲۸ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۶سم [ف: ۴ - ۳۹۷]

← عیون فاریابی > آداب الحکمة

● **عیون الفصوص** / عرفان و تصوف / عربی

'uyūn-ul fuṣūṣ

ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ - ۶۳۸ قمری

ebn-e 'arabī, mohammad ebn-e 'alī (1166 - 1241)

وابسته به: فصوص الحکم = الفصوص ابن عربی، محمد بن علی (۵۶۰-۶۳۸)

مختصر فصوص الحکم محی الدین عربی است و مشتمل بر ۲۶ «فص» می‌باشد. مطالب موضوعات، گاهی با عبارت و کلمات و امثله دیگر بیان شده که با عبارات اصل فصوص همخوانی کامل ندارد مثلاً در «شماره فص حکمة حقیة فی کلمة اسحاقیة» می‌گوید: «اعلم ان حضرة الخیال هی الحضرة الجامعة الشاملة لکل شیء و غیر شیء فلها عل الکل حکم التصویر و هر کلها صدق و ینقسم قسمین، قسم یطابث ما صورته الصورة من خارج و هو المعبر عنه بالکشف، و قسم غیر مطابق و فیه یقع التعبیر ...». در این بخش از مطالب نقل شده مؤلف، بحث رؤیا را در دو سطر بیان می‌کند و حال آنکه در اصل نسبتاً مفصل آمده و با ذکر امثله اقوال، نام رساله را به عنوان «عیون الفصوص» که در متن آمده، در جای دیگر نیافتیم ولی رساله «نقوش الفصوص» به عنوان ملخص فصوص در کشف الظنون آمده و شاید این رساله همان باشد. عناوین فص ها به ترتیب ذیل است: فص: حکمة

الهية فی کلمة آدمية؛ فص: حکمة نفصية فی کلمة شيثية؛ فص: حکمة سبوحية فی کلمة نوحية؛ فص: حکمة قدوسية فی کلمة ادريسية؛ فص: حکمة مهيمية فی کلمة ابراهيمية؛ فص: حکمة حقيه فی کلمة اسحاقيه؛ فص: حکمة علية فی کلمة اسماعيلية؛ فص: حکمة روحية فی کلمة يعقوبية؛ فص: حکمة نورية فی کلمة يوسفية؛ فص: حکمة احدية فی کلمة هودية؛ فص: حکمة فتوحية فی کلمة صالحية؛ فص: حکمة قلبية فی کلمة شعيبية؛ فص: جکمة ملکية فی کلمة لوطية؛ فص: حکمة قدرية فی کلمة عزيزية؛ فص: حکمة نبوية فی کلمة عيسوية؛ فص: حکمة رحمانية فی کلمة سليمانية؛ فص: حکمة وجودية فی کلمة داودية؛ فص: حکمة نفسية فی کلمة يونسية: فص: حکمة غيبية فی کلمة ايوبية؛ فص: حکمة جلالية فی کلمة يحيوية؛ فص: حکمة مالکية فی کلمة زکراوية؛ فص: حکمة ايناسية فی کلمة الياسية؛ فص: حکمة امامية فی کلمة هارونية؛ فص: حکمة علوية فی کلمة موسوية؛ فص: حکمة صمدية فی کلمة خالدية؛ فص: حکمة فردية فی کلمة محمدية. (سيد محمود مرعشی)

آغاز: بسمله. فص حکمة الهية فی کلمة آدمية اعلم ان الاسماء الالهية الحسنی يطلب بذاوتها وجود العالم

[کشف الظنون ۱۲۶۲/۲؛ دنا ۷۳۵/۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۳/۱ ط

خط:نستعليق،بی‌کا،تا:با تاريخ ۱۱۷۰ق؛۵ص(۱-۵) [ف: ۲۴/۳ - ۹۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۲۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** انتخبها منشیء الفصوص منها لنفسه و هو الشيخ الکامل المکمل محی الدين العربی قدس سره العزيز

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳گ (۲-۴)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۲۸ - ۳۱۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۲/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فهو صاحب هدی و بيان فی اثبات الحيرة (تمت الرسالة الموسومة بعيون الفصوص انتخبها منشیء الفصوص منها لنفسه و هو الشيخ الکامل المکمل محيی الدين العربی قدس سره).

بی کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تيماج، ۷گ (۴۲۱-۴۲۷)، ۱۵ سطر (۱۰×۲۱/۵)، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف: ۱۰ - ۱۸۴۸]

● عيون الفضائل فی فنون المکاتبات و الرسائل (منتخب) / انشاء / عربی

ʻuyūn-ul faḍā'il fī funūn-il mukātibāt wa-r rasā'il (mn.)

فخرالدين حسين بن حماد

faxr-od-dīn hoseyn ebn-e hammād

منتخب و گزيده‌ای از کتاب مزبور که برای آموزش نامه‌نگاری و انشاء تأليف شده و از هر کدام از فصول يازده‌گانه‌اش چند نامه انتخاب شده است، سرفصل عناوين عبارتند از: فی مکاتبات الملوک؛ فی مکاتبات الامراء؛ فی مکاتبات الوزراء؛ فی مکاتبة الصدور و الاکابر؛ فی مکاتبات القضاء؛ فی مکاتبات المشايخ؛ ... فی مکاتبة الوالد؛ فی مکاتبات الاخوان؛ فی مکاتبات الاحباب.

آغاز: بسمله الحمدلله وحده و صلواته علی محمد وآله و صحبه و سلم و بعد فهذه نبذة من المراسلات مختارة من کتاب عيون الفضايل فی فنون المکاتبات ... الفصل الاول فی مکاتبات الملوک رسالة يقبل الاعتاب العالية ...

۱. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۳۰۰/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولعلها ان تصدق امالها وتشرق بالقرب سعودها واقبالها وما ذاک علی الله بعزيز واعوذ بالله من الغلط والسهو والنسيان.

خط: نستعليق، کا: قاسم بن محمدحسين معلم نجفی - ساکن اصفهان، تا: ۱۰۱۷ق؛ جلد: تيماج مذهب، ۲۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف مخ]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۸۳/۳

آغاز: برابر **انجام:** و يواصل بملطفاته و يشرف بکل ما يعرض من مهماته والسلام.

خط: نستعليق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: حاج سيد سعيد؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تيماج مشکی، ۵۲گ (۴۱-۹۲)، ۱۷ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۱۳۴۹]

● العيون فی الرد علی اهل البدع / کلام و اعتقادات / عربی

al-ʻuyūn fi-r radd ʻalā ahl-ib bidaʻ

ابن کرامه، محسن بن محمد، ۴۱۳ - ۴۹۴ قمری

ebn-e karāme, mohsen ebn-e mohammad (1023 - 1102)

کتابی است کلامی در بيان اراء و نظرات ارباب ديانات و فرق و مذاهب، به طور خلاصه با عناوين «فصل، مسئله» در ده «قسمت» و هر قسمت مشتمل است بر چند «فصل»: ۱. الکلام فی الفرق الخارجه عن الاسلام؛ ۲. الکلام فی فرق اهل القبلة؛ ۳. الکلام فی فرق المعتزلة و طبقاتها؛ ۴. اختلاف الناس فی مسائل التوحيد؛ ۵. اختلاف الناس فی مسائل التوحيد؛ ۶. الاختلاف فی النبوات؛ ۷. الاختلاف فی ادلة الشرع؛ ۸ الاختلاف فی الاسماء و الاحکام و الوعيد؛ ۹. الاختلاف فی الامامة و الامر بالمعروف؛ ۱۰. الاختلاف فی اللطيف

چاپ: تونس، الدار التونسية للنشر، محقق: فؤاد سيد، در کتاب فضل العتزال وطبقات المعتزلة، ص۳۵۳-۳۹۳، ۱۳۹۳ق.

[بروکلمان ذيل ۷۳۲/۱ -۷۳۱؛ معجم المؤلفين ۱۸۷/۸؛ دنا ۷۳۵/۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۵۳عکسی و ۸۸۷عکسی

آغاز: الحمد لله رب العالمين و صلی الله علی محمد واله هذا کتاب تشتمل علی ذکر الفرق من اهل الاهواء و اختلاف الناس فی الاراء و الديانات؛ **انجام:** و انما کتبنا ما اتفق فی الوقت و تفصيل

ذلك شروح فی کتب المشایخ رحمهم الله و ظنی لاتخلفو من خلل فالمسئول منقراه او نظر فیه ان یغیره و یصلحه و الله الموفق للصواب و به استعین
نسخه اصل: امپروزیانا - میلان؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه اول رجب ۷۹۳ق؛ مصحح؛ تملک: محسن بن امیر المومنین المويد بالله به تاریخ ۱۱۲۳، حامد بن حسن به تاریخ ۱۱۴۳؛ یادداشتی به نقل از خط فقیه محمد بن علی المذاهبی درباره مواردی که رسول اکرم (ص) در قران وقف می‌نموده است؛ ۱۷۳گ [عکسی ف: ۱ - ۴۰۲] و [عکسی ف: ۲ - ۳۶۷]

● عیون المتهجدین / دعا / عربی

'uyūn-ul mutihajjidīn

کتابی است در ادعیه و حرزها شامل تعقیبات نمازها و ادعیه ایام هفته و ساعات روز و عبادات ماهیانه و سالانه و پاره‌ای از دعاها و احتجابات و عوذات و مجربات و صلوات که از کتب ادعیه شیعی جمع‌آوری شده است از جمله مصباح المجتهد شیخ طوسی.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۹۵-۶/۸۵

آغاز: بسمله الحمدلله سامع الدعاء و رافع البلاء و کاشف الظلماء ... اما بعد فهذه مجموعة الدعوات فی تعقیبات الصلوات و ادعية الايام؛ **انجام:** أيدينا أنعاماً فهم لها ما لكون و ذللناها لهم فمنها رکوبهم و منها يأكلون. و هو ان يقرأ عليه سورة انا انزلناه و يكبرالله تعالی ويهلله ويصلی علی النبی صلی الله عليه و آله كل واحدة منها سبعين مرة تم بعون الله

در یکی از تملکات آغاز نسخه، این کتاب بعنوان «عیون المتهجدین» معرفی شده؛ خط: نسخ، کا: زکریا بن عبدالله، تا: ۱۹ صفر ۱۰۶۳ق؛ مصحح، محشی از اقبال ابن طاوس و از ابن ادریس و کتاب مصباح کفعمی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۹۶گ، ۱۳-۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۲۹۶۴]

● عیون المذاهب / فقه / عربی

'uyūn-ul maḏāhib

کاکی، محمد بن محمد، - ۷۴۹ قمری

kākī, mohammad ebn-e mohammad (- 1349)

اهداء به: سلطان شعبان بن محمد ترکی (۷۴۶-۷۴۷)

متن مختصری است در فقه طبق چهار مذهب اهل سنت (حنفی و شافعی و حنبلی و مالکی). این کتاب به نام شعبان بن محمد الکامل یا به نام سلطان سلیمان خان ـ نسخه بدل دارد ـ نوشته شده و «عیون المذاهب المظفری یا الکاملی» نام دارد. برخی آن را از جلال الدین عبدالرحمن الخبازی الحنفی و به نام ملک مظفر بن شعبان بن محمد دانسته‌اند و این خبازی به نوشته بروکلمان شارح است. چلبی و بروکلمان آن را به قوام الدین محمد بن احمد کاکی خجندی نسبت داده‌اند با شرحی از جلال الدین خبازی.

آغاز: الحمد لله باسط الارض و باعث الرسل و الانبياء صلوات الله عليهم خصوصا علی سيدنا محمد زبدة الاصفياء؛

[دنا ۷۳۵/۷؛ الاوقاف العامة بغداد ۴۸۶/۱؛ الاوقاف العامة موصل ۸۰/۴]

۱. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۳۵

آغاز: برابر

خط: نسخ نازیبا، کا: جارالله شافعی زبیری، تا: یک‌شنبه ۱۴ ربیع الاول ۷۴۳ق؛ مصحح، محشی، با علامت بلاغ، یادداشت «محسن بن السید حسن» که کتاب از «شیخ سلیمان عاملی» نزد او عاریه بوده؛ تملک: بدرالدین ابوالفضل بن عمر بن احمد در ۷۸۹، عبدالله صفوی در ۸۱۱، محمد بن محمد بن عمران در ۸۶۵؛ جلد: تیماج، ۱۵۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۲۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۰

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۷۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** جعل كان لم يكن قسم ما بقی علی سهام من بقی.

تذکر: نام مؤلف در فهرست ابوطاهر سمرقندی آمده که با توجه به آغاز آن به نام کاکی، محمد بن محمد مستند شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ در آغاز بندی است در عقاید در ۴ ص و در انجام بندی «فی بیان منکر ارواح الشهداء و الانبياء - فی بیان تکفیر اهل القبة» در ۲ص، سپس ۴ ص به خط نستعلیق ترکی سده ۱۳ «حکم عرفانية فی معانی ارشادية و اشارات قرآنية» که خود رساله‌ای است؛ تملک: عبدالله رشید در ۱۲۱۲، حاج مصطفی بن حاج محمد قنوی قاضی مدینه قیصریه؛ کاغذ: سمرقندی، ۹۶گ، ۲۱ سطر (۱۳×۲۰/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۷ - ۵۰۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۵۷۵

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۹۳گ، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۹ - ۳۶۱]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۷۱/۱

خط: نسخ، کا: حمزه بن درویش ابراهیم کرکوی رهاوی، تا: محرم ۱۰۹۲ق، جا: مدرسه ملاموسی افندی؛ در این نسخه از جلال الدین عبدالرحمن خباری حنفی دانسته شده ولی او شارح است؛ ۱۵ سطر [ف: ۵ - ۲۳۰]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و من صالح من الورثة جعل كأن لم يكن و اقتسم مابقی علی سهام ما بقی.

خط: نسخ، کا: سلیمان بن مصطفی، بی‌تا؛ مصحح، دارای فهرست که به تاریخ شعبان ۱۱۶۰ در حلب نوشته شده؛ تملک: مصطفی بن ولی الدین مفتی زاده، مصطفی بن دلو خلیل نوه حاج ابراهیم افندی؛ ۱۴۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۷سم [ف: ۴ - ۹۳]

● **عیون المسائل = ترتیب فتاوی النووی** / فقه / عربی
'uyūn-ul masā'il = tartīb-u fatāwa-n nawawī

عطار، علی بن ابراهیم، ۶۵۴ - ۷۲۴ قمری
'attār, 'alī ebn-e ebrāhīm (1257 - 1325)

در این کتاب مسائل مهمی که از محیی الدین یحیی نووی سؤال شده و او پاسخ داده به ترتیب ابواب فقهی شافعی تنظیم گردیده است. ترتیب‌دهنده از نگارنده متن به «شیخی و قدوتی» و به گونه درگذشته یاد می‌کند. که می‌گوید آن را به ترتیب ابواب فقه ساختم. آنچه از آن شیخ در مجالس ایشان «شنیده بودم» که در آن فتاوی نیاورده بود را بر آن افزودم. آغاز می‌کند به کتاب الطهارة، صلاة، مساجد، سلام ... و سربندهای کوچکتر «باب» و «مسألة، مسألة».

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین خالق السموات و الأرضین و من فیهن ... مسألة اذا وقع فی الماء نجاسة اولاقاها فما حکمه علی مذهب الشافعی رضی الله عنه بجمیع وجوه الخلاف والتفصیل فیه، الجواب: ان الماء ضربان متغیر بالنجاسة و غیره الضرب الاول المتغیر بها و هو قسمان احدهما متغیر بنجاسة میتة لانفس لها سائلة فهذا نجس علی اصلح الوجهین القسم الثانی متغیر بنجاسة اخری فهذا نجس بلاخلاف.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۶۰۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان رسول الله صلی الله علیه قصر فی حجة الوداع فی مکة و منا و مزد لفة و عرفات.

موجودی از ابتدای مقدمه تا اواخر کتاب صلاة است؛ خط: نسخ، کا: عبدالرشید بن محمد بن علی ماشاده، تا: ۸۷۰ق؛ افتادگی: انجام؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ جلد: تیماج، مذهب، ۱۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۱ - ۹۶۶]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۰۵/۳-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و حقیقة التقوی امتثال ...

خط: تحریری شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام (در «کتاب الجنایات» «باب فی التفسیر» افتاده)؛ ۴۷ص (۲۰۲-۲۴۸) [عکسی ف: ۱ - ۶۸]

● **عیون المسائل = اثنی عشریة** / فقه / عربی
'uyūn-ul masā'il = iṯnā 'ašarīyya

میرداماد، محمد باقر بن محمد، - ۱۰۴۱ ؟ قمری
mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (-1632)

پاسخ به پرسش‌هایی است که هنگام درس از او کرده‌اند و آن را پس از صراط مستقیم و افق مبین پرداخته؛ شامل پنج مسأله از دوازده مسأله که بنا بود بنویسد: مسأله ۱. نبذة تتعلق باحکام الوضوء؛ ۲. حدث المتیمم من الجنابة بالحدث الاصغر؛ ۳. وجوب الترتیب بین الاعضاء فی الغسل؛ ۴. نیة الاتمام علی المأموم؛ ۵. وجوب استحضار النیة. نام دیگر این رساله «اثنا عشریه» است.

آغاز: بسمله. و من جناب فضلک الاستیفاق و الاستیزاع یا علیم یا حکیم سبحانک اللهم انی للسان هذه الذمة المخدجة ان یوازی حقوق نعمک و حمدی لنعمائک من اسطع مابلج و ارعج من فضلک علی و کیف لبیان هذه اللهجة الممرجة ان یدانی قطوف کرمک بالشکر و شکری لآلائک من المع ما لمع و التمع من طولک لدی. فیقول ... محمد بن محمد یلقب الداماد الحسینی ... انی مذمضرت العلم و تمصرت الحکمة ... هممت بارشاد التائهین ... فنهجت الی احصاف العلم القویم من الصراط المستقیم و عرجت فی درج افلاک الحکمة الایمانیة المتینة بالافق المبین و الآن حیث اجبت عن مسائل سئلت عنها فاملیت علی عصابة محفل الدرس شطرا فائحا من زواهر الکلام ... الحت علی عصبة من الاولاد الروحانیة بالاقتراح کی اخرطها فی سمط صحیفة ... فها انا اضرب بعصا الفحص حجر القریحة فتنفجر منه اثنتا عشر عینا لیعلم کل اناس مشربهم.

[الذریعة ۳۸۲/۱۵ و ۳۸۳ رقم ۲۳۸۶؛ دنا ۷۳۶/۷ (۳۰ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۰۵

آغاز: کاملة العیار فاضلة النظام صحیحة المیزان قویمة المعیار هی کالاسطر لابات عقلیة؛ **انجام:** و لا من حیث انها علة متقدمة امتنع أن یکون للمجموع تقدم فنقول انا لا نعنی بهذا ...

در فهرست «افق المبین» آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۱۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی از مؤلف، مقابله نسخه را شاگرد مؤلف نظام الدین احمد جیلی شب چهارم شوال ۱۰۱۶ به پایان برده؛ ۲۶۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱۰ - ۶]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۰۶/۳ و ۲۱۷۹/۳ عکسی

آغاز: الصحیح هو المشهور عند الاصحاب من استحباب الوضوء للصلاة المندوبة؛ **انجام:** عن مولانا الباقر علیه السلام و البقاء حایض فی المعنی هل یتعین فیه الضربه او الضربتان حکم بعضهم بالضربتین ولست اجدله مستنداً فکن فیه من المتوقفین.

بعضی مباحث متفرقه کتاب به انتخاب کاتب؛ خط: نستعلیق،کا: جمال الدین بن پیر محمد اردستانی، تا: ۱۹ شعبان ۱۰۲۷ق، برای عبدالله مشهور به مرتضی بن مرتضی؛ جلد: تیماج، ۱۳گ (۲۵۷ر-۲۶۹پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۲۷] و [عکسی ف: ۶ - ۲۲۴]

۳. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۶۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان الحقیقة الامکانیة فی حد جوهرها مفتاقة الی ابداع الجاعل ایاها فالجاعل بجعله سنح جوهر المهیة و یفعل نفس ذاتها فینتزع منها الوجود.

کامل؛ خط: نسخ، کا: محمدامین بن محمود واعظ طبسی، تا: ۵ ربیع الثانی ۱۰۳۸ ق؛ محشی با امضای «منه دام عزه، منه دام بقائه»؛ جلد: تیماج اسلیمی، ۳۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف مخ]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۵۳/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** نفس ذاتها فینتزع منها الوجود و سواء فی ذلک اعتبار الحدوث و البقاء فکیف یحل فی شرع العرفان تسریغ ان ...
در فهرست با عنوان «الوضوء و الصلاة» آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۷۰ق؛ افتادگی: انجام؛ تملک: علم الهدی؛ به تاریخ ۱۰۷۰ این بخش حواشی دارد؛ کاغذ: اصفهانی، ۵۹گ (۱-۵۹)، ۲۲ سطر (۶/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۲ - ۲۳۴]

۵. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۱۴۰/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۰ق [نشریه: ۷ - ۶۹۹]

۶. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱
کا: محمد حسین بن بهزاد، تا: ۱ جمادی الثانی ۱۰۹۸ق [تراثنا: س۱۸ش۱و۲ - ۲۳۴]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۵۵/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ارتکاب مثل ذلک من الأریب النبیه غریب و اما اعتراض جدی المحقق اعلی الله قدره علیه ...
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن بهزاد، تا: جمادی الثانی ۱۰۹۸ق؛ ۷۴گ (۱پ-۷۴پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۶۵]

۸. اصفهان؛ علامه فانی (ضیاء الدین)؛ شماره نسخه:۴۵
انجام: لو لا ان اشق علی امتی لأمرتهم بالسواک عند کل صلاة ای لا وجبته علیهم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ ۱۲۴گ، ۱۲ سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۱۲۹]

۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۵۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ تملک: عمادالدین مازندرانی؛ واقف: محمد حسن قزوینی، جمادی الاول ۱۲۳۸ [نشریه: ۷ - ۱۹۸]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۲۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ارتکاب مثل ذلک من الأریب النبیه غریب و اما اعتراض جدی المحقق اعلی الله قدره علیه ...
کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی به امضای «منه رحمه الله تعالی»، با علامت بلاغ مقابله: «بلغ من اوله الی آخره»، مجدول؛ تملک: محمد کریم خان زند ملقب به وکیل فتحعلی در غره ذیحجه ۱۲۶۱ق در شیراز؛ جلد: تیماج، ۳گ، ۱۵ سطر (۶/۷×۱۲/۶)، اندازه: ۱۲/۹×۱۸/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۳۸]

۱۱. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۱۹/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۱ - ۲۸]

۱۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۱۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه مد ظله»، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۸]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۲۵۹/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی [ف: ۵ - ۴۵۰]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۳۷/۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** المسئلة الخامسة قضیة الاصل وجوب استحضار النیة فعلا ... (پس از پنج صفحه) من مساق التوجیه نصیب و ارتکاب.
پنج مسأله فقهی از آن در نسخه ما مانده است؛ خط: نسخ، کا: ابوالفتح گیلانی، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ به خط میر در آغاز آن؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۱۰ص (۳۵۳-۴۶۲)، ۱۲ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۸ - ۴۳۴]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۰۳۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و سواء فی ذلک اعتبار الحدوث والبقاء فکیف یحل فی شرع العرفان تسویغ.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام (از اواسط مسأله پنجم، ناتمام مانده)؛ اوراق اول ۱۱ سطری احتمالاً به خامه مؤلف، محشی به لفظ «منه سلمه الله تعالی» و «قدس سره»؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج، ۷۴گ، ۱۱ و ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۷۶] و [ف: ۲۰-۳۵۵]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۲/۳
همان نسخه بالا [اهدائی ف: - ۳۰۹]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲۹۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما اعتراض جدی المحقق أعلی الله قدره علیه ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی، مقابله شده، دارای بلاغ؛ واقف: حاج احمد فاضل، اسفند ۱۳۶۵؛ جلد: تیماج، ۷۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۱ - ۹۶۶]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۳۷/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما اعتراض جدی المحقق اعلی الله قدره علیه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۴۷ص (۳۳-۷۹)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۲ - ۱۷۴]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۵۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** فاذن تعلیق الخلاف المذکور فی تفسیر الاستدامة علی الخلاف فی ذلک الاصل مما لیس لسیاقه من مساق التوجه نصیب و ارتکاب مثل ذلک من الاریب النبیه غریب.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با نشان «منه» و «منه دام ظله»، با نشان «بلغ» و عبارت «بلغ مطالعة اجراً حسناً»؛ ۶۹گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۵ - ۱۹۶]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۴۰/۲۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ارتکاب مثل ذلک من الاریب النبیه غریب و اما اعتراض جدی المحقق اعلی قدره علیه ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ ۴۶گ (۱۸۱- ۲۲۶)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۲۸ - ۵۷۶]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۴۴۶
انجام: اختص المستحب منه للوضوء بجواز التقدیم عنده الحادیة عشرة.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛

۵۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۷۶]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** اذا وضعت یدک فی الماء فقل بسم الله و بالله اللهم اجعلنی من التوابین و اجعلنیمن المتطهرین و مرسل ابن ابی عمیر علیه السلام ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ رکابه دار؛ تملک: صدرالافاضل؛ جلد: تیماج، ۳۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۴۴ - ۱۲۶]

۲۲. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۵۹/۱ فیاض

کامل؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد شریف خاتون آبادی ملقب به کاظم مدرس مسجد جامع و خادم روضه رضویه، تا: ۲۷ ربیع الثانی ۱۱۱۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: - ۱۹۳]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۸۸/۳

بخشی از آن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۲۵ق؛ ۲گ (۵۵پ- ۵۶ر) [ف: ۵ - ۳۳۴]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۴۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و أما اعتراض جدی المحقق أعلی الله قدره علیه.

در فهرست «افق المبین» آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۶۲ق؛ افتادگی: انجام؛ واقف: آقا زین العابدین، ۱۱۶۲ق؛ ۹۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۳سم [ف: ۲۰ - ۴۷]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فالجاعل یجعل سنخ جوهر الماهیة و یفعل نفس ذاتها فینتزع منها الوجود.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۸ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ تملک: مهر: «عبده ابن حسن محمد»؛ واقف: محمد حسن قزوینی، ۱۲۳۸ق؛ ۸۰گ، ۱۵ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۲ - ۵]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۳۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ارتکاب مثل ذلک من الاریب النبیه غریب.

خط: نسخ، کا: محمد موسوی، تا: ۱۲۵۲ق؛ مصحح، محشی؛ ۴۶گ (۹۰پ-۱۳۵پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۱۵- ۳۰]

۲۷. اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه:۱۶/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد بن آخوند ملامحمد محسن هزار جریبی اصفهانی، تا: ۱۲۵۶ق؛ ۴۸۱گ (۱پ-۴۸۱)، ۲۳ سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۲۱]

۲۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۹۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فاذن قد اختص المستحب منه للوضوء بجواز التقدیم عنده. الحادیة عشرة ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: چرم، ۵۲گ (۳پ-۵۴ر) [مؤید: ۳ - ۶۵۳]

۲۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۳۹۸-۳۲/۹۸

آغاز: الاطیبین و خاتمه الاقربین مواضع سرک و حملة کتابک ... و بعد فیقول أحوج ... محمد بن محمد یلقب باقر الداماد الحسینی ... انی مذ مصرت العلم وتمصرت الحکمة؛ **انجام:** الخامسة قضیة الاصل وجوب استحضار النیة فعلاً ... مثل ذلک من الاریب النبیه واما اعتراض جدی المحقق اعلی الله قدره علیه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: عصر مؤلف؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با نشان «من عفی عنه» و «منه دام ظله»، با خط خوردگی، با علامت بلاغ؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۲۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۵ - ۲۹۶۵]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** المسئلة الخامسة: قضیة الاصل وجوب استحضار النیة فعلا من کل اجزاء العبادة ... و نحن نقول انا قد حققنا فی صحفنا الحکمیة الالهیة ان طاع (؟) الامکان هو العدم المحوجة الی الجاعل و ان الحقیقة الامکانیة فی حد جوهرها مفتاقة الی ابداع الجاعل ایاها فالجاعل یفعل سنخ جوهر الماهیة و یفعل نفس ذاتها فیفترع منها الوجود (تمت الکتاب).

خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه» و «منه رحمه الله»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۶۷گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۱۷۶۰]

۳۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۰/۳ - د

انجام: فکل عبادة مشترطة باستدامة

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه مدظله العالی»، با نشانه بلاغ؛ ۹۶گ (۲۸پ-۱۲۳پ) [ف: - ۲۳۰]

● عیون المسائل و نتایج العلوم / فلسفه / عربی

'uyūn-ul masā'il wa natāyij-ul 'ulūm

فارابی، محمد بن محمد، ۲۶۰؟ - ۳۳۹ قمری

fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875 - 951)

بیست و دو مسأله فلسفی است که فارابی در آنها بر پایه نظریات و آراء ارسطو با اختصار بحث کرده است و مشتمل بر مقدمه‌ای منطقی و مقداری از مباحث طبیعی و اکثر مباحث علم الهی است که در کمال اختصار و متانت لفظ و معنی تألیف شده است. عیون الانباء (۲: ۱۴۰) یکی از تصنیفات فارابی را به نام «کتاب عیون المسائل علی رای ارسطوطالیس» ضبط کرده و آن را چنین توصیف نموده: «و هی مأته و ستون مسئلة جوابات لمسائل سئل عنها و هی ثلاث و عشرون مسئلة» توصیف مذکور می‌رساند که آن کتاب غیر از این رساله است و ما نسخه‌ای از آن نیافتیم. ولی این رساله که منسوب به ابو نصر فارابی است، در برخی نسخه‌ها به شیخ الرئیس و هم به ابوالبرکات بغدادی نسبت داده شده است.

آغاز: بسمله. العلم ینقسم الی تصور مطلق کما یتصور الشمس و القمر و العقل و النفس. و الی تصور مع تصدیق کما یتحق کون السماوات کالاکر بعضها فی جوف بعض.

انجام: لاجل الیسیر من الشر الذی لابد منه کان الشر اکثر. تمت المقالة بحمدالله و حسن توفیقه، و الصلاة علی محمد و آله.

چاپ: مشار ۴۱۴؛ در الثمرة المرضیة در سال ۱۸۹۰م چاپ شده؛ در ۱۹۰۷م عبدالرحمن مکودی در المجموع للمعلم الثانی در قاهره چاپ کرده.

[فهرست مصنفات ابن سینا ص ۲۸۳؛ کتابشناسی توصیفی فارابی ص۲۸؛ الذریعه ۳۸۳/۱۵ و ۳۸۳:۵؛ معجم المطبوعات ۱۴۲۴/۲-۱۳۲۵؛ دنا ۷۳۷- ۷۳۸]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۸۶/۱۳-ف

نسخه اصل: (ش ۱۴۳۷) لیدن cod. or. 184؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۵۱۵ق [فیلمها ف: ۱ - ۶۲۶]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۰/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یوصلها تلك الی تصور الاشیاء و الی تصدیقها هو علم المنطق

تذکر: نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: محمد بن ابی طیب خادم گویا جوربدی، تا: قرن ۷؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۱۴۸پ-۱۴۹ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۵ - ۱۲۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۲۳/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۸ص (۸۲-۸۹)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۱۹۷۹]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۲۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عنایة الله تعالی محیطة بجمیع الأشیاء و متصلة بکل أحد ...

تذکر: در فهرست به نام اثبات الواجب و به احتمال از دشتکی دانسته شده که به قرینه آغاز نسخه تغییر یافت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۴۲ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۵گ (۱۲پ-۱۶پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲۲ - ۲۵۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ از برگ ۹۹ [ف: ۱۵ - ۱۳۴]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۵/۵۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۵ص (۴۶۶-۴۷۰)، اندازه: ۱۱/۵×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۷۵]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۲۹/۷۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۶ص (۲۰۵-۲۱۰)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۲ - ۴۳]

۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۸۷۳/۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۵گ (۵۰-۵۴ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۲۳]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۷۵/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۲ص (۱۶۹-۱۸۰)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۴۳]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۲/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۱۳ص (۲۲۵-۲۳۷)، ۱۷سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [سنا: ف: ۲ - ۳۷]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۹۴/۴۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق بی نقطه، کا: عبدالقادر اردوبادی، تا: قرن ۱۱، جا: شیراز؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۵گ (۲۷۶-۲۸۰ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲/۳سم [ف: ۸ - ۴۹]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲/۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۳۱ص (۱۴۳-۱۷۳)، ۱۴ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [سنا: ف: ۱ - ۴۴]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۷/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۱۴ص (۷۳-۸۶)، اندازه: ۱۹/۵×۲۴/۵سم [ف: ۹ - ۴۹۹]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۸۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محسن بن مرتضی کاشانی، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۱۴ص، ۱۳ و ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۲/۵سم [ف: ۲۴ - ۲۳۳]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۰۱/۲۸

خط: نستعلیق، کا: رضا بن موسی کشمیری، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مذهب، ۴ص (۲۸۹-۲۹۲)، ۲۸ سطر (۱۳/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۹ - ۱۰۱۷]

۱۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۶۱/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: رفیع الدین محمد بن غیاث الدین محمد، تا: قرن ۱۱؛ ۳گ (۴۳ر-۴۵ر)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۵-۲۸۱]

۱۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۴۲/۲۶

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ (۹۲ر-۹۳ر)، ۲۴ - ۳۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: - ۱۴۵]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۷۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد ربیع نیشابوری، تا: ۱۰۱۶ق؛ ۹ص (۱۷-۲۵)، ۲۰ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۵۹]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۵۲/۷

خط: نستعلیق، کا: شهاب الدین علی حسنی حسینی طباطبائی شولستانی، تا: شنبه ۲۷ ذیقعده ۱۰۱۹ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۳۰۸]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۳۷۱/۱۲

کا: عبدالقادر اردوبادی، تا: ۱۰۲۶ق؛ ۶گ (۱۳۹پ–۱۴۴ر) [ف: ۵ – ۳۴۶]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۶۶/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذه المسائل و انما اوردت هذه المسائل اقتضاء الكلام و اهل البحث عن هذه المسائل و يعجم الكلام و الله ولى التوفيق.

خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: ۱۰۳۲ق؛ ۱۲گ (۲۷ر–۳۸پ)، ۲۰ سطر (۵/۵×۱۴)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱۹ – ۳۵۴]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۷/۲

خط: نسخ، کا: محمد بن جلال الدین محمد مؤمن، تا: ۱۰۳۳ق؛ ۱۴گ (۲۳پ–۳۶پ)، اندازه: ۱۹×۱۸/۵سم [ف: ۱۷ – ۱۸۱]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۶/۵

خط: شکسته تعلیق، کا: محمد شریف بن محمد قائمی، تا: رجب ۱۰۴۰ق، جا: لاهیجان؛ عنوان آن چنین است: «هذه كتاب عيون المسائل للشيخ الاجل الاقدم ابى نصر الفارابى و هى مأته و ستة و ستون مسئلة»؛ ۳گ (۳۹پ–۴۱پ) [ف: ۳ – ۳۱۳]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۲۵/۱۲

خط: نستعلیق، کا: محمد تبریزی معروف به برهان المنجمین، تا: ۱۰۴۲ق؛ ۳گ (۹۸ر–۱۰۰ر)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۷ – ۱۰۹]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۴۱۰/۱۱

خط: نستعلیق، کا: نصیری، تا: ۱۰۴۳ق؛ جلد: تیماج، ۴گ (۵۰پ–۵۳پ)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۹ – ۲۲۱]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۴/۵

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۰۴۳ق؛۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۲ – ۳۹۶]

۲۷. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۸۹/۶

خط: نستعلیق شکسته، بی کا، تا: ۱۰۶۹ق [ف: – ۱۳۲]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۶/۸۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شاه مراد بن نقدعلی فراهانی ورامینی، تا: ۱۰۷۲ق؛در فهرست(۱:۳۲۹)با شماره ۲۸۶/۴۳ آمده؛ ۳گ (۴۰۸ر–۴۱۰پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [میراث شهاب: ۴۲ – ۱۵۷]

۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۸۲/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۰۷۲ق؛ جلد: تیماج، ۱۱ص (۴۸۷–۴۹۷)، ۱۸ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۹ – ۳۸۶]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۵۰۸۸

خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن، تا: ۱۰۷۸ق [الفبائی: – ۶۶۱]

۳۱. شیراز؛ هاشمی، نورالدین (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۷/۶

بی کا، تا: ۱۰۸۳ق [نشریه: ۵ – ۲۸۷]

۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۰۹/۳

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۰ شوال ۱۰۹۲ق؛ جلد: تیماج، ۶گ (۱۴پ–۱۹ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲۴ – ۱۰۳]

۳۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۹۳/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: میشن، ۳گ (۹پ–۱۱پ)، اندازه: ۱۳/۷×۲۵/۵سم [ف: ۸ – ۳۲]

۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۵۳/۵

کا: محمد مهدی بن علینقی حسینی قمی مشهور به توحید، تا: ۱۰۸۴–۱۱۰۷ق؛ جلد: تیماج، ۲گ (۲۷ر–۲۸ر)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۱۱ – ۳۵۳]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸/۸ معزی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، ۷گ (۸۸پ–۹۴ر)، ۱۷ سطر(۶×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳۹ – ۳۲]

۳۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۴۵/۹

خط: نستعلیق، کا: مهر علی تبریزی، تا: شعبان ۱۲۵۱ق؛ جلد: تیماج، ۴گ (۱۷۹پ–۱۸۲ر)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۹ – ۲۳۶]

۳۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۲/۷۲

بی کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ ۲گ (۲۲۷ر–۲۲۸ر) [ف: ۵ – ۳۴۵]

۳۸. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۷/۳ فیاض

آغاز: برابر

تذکر: نام مؤلف و کتاب به قرینه آغاز نسخه تعیین شد. در کتاب‌شناسی ملاصدرا ص۲۹۸ این رساله را از ملا صدرا معرفی کرده؛ خط: نسخ، کا: سید عبدالباقی بن محمدتقی طباطبایی، تا: سه‌شنبه ۲۱ شعبان ۱۲۷۹ق؛ جلد: تیماج، ۱۶ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: – ۱۷۶]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۰۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوب، بی کا، تا: محرم ۱۲۸۶ق؛ واقف: قائم مقام؛ ۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۴ – ۲۱۰]

۴۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۰۱/۱۱

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۳۰۹ق؛ جلد: تیماج، ۳گ (۹۶ر–۹۹ر)، ۱۷ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: – ۳۳۹]

۴۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۹۲/۶–عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی کا، تا: دوشنبه ۲۳ رجب ۱۳۱۷ق؛ ۱۲ص (۸۶–۹۷) [عکسی ف: ۱ – ۲۷۵]

۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۲۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: ۱۳۹۰ق؛ ۱۴ص (۹–۲۲)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ – ۴۲۵]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۸/۱۱

آغاز و انجام: برابر

بی کا، بی‌تا، در ذیل این نسخه نام کتاب «عیون المسائل و نتایج

العلوم» ثبت شده؛ جلد: تیماج، ۸ص (۹۲-۹۹)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۹ - ۶۰۴]

۴۴. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۳۱۲/۴ج

بی کا، بی‌تا؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: - ۱۲۱۵]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۹۳۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی کا، بی‌تا؛ واقف: نائینی؛ ۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ - ۲۱۰]

۴۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۰/۵ و ۶۹۲۷/۲-عکس

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۲۲پ-۲۵پ) [ف: ۳ - ۳۱۲] و [فیلمها ف: ۳ - ۲۶۵]

۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۱۵/۸

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نیمه دوم افتاده؛ ۲گ (۱۰۵پ-۱۰۶پ)، ۱۶ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶-۱۵۱]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۲۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حیدر علی کاتب، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۴گ (۴۰ر-۴۳پ)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴۴ - ۳۱]

۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۲۲/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [رایانه]

● عیون المصائب / تاریخ معصومین / فارسی

ʻoyūn-ol masā'eb

تسلیم میامی، محمد بن حسین، ۱۳

taslīm mayāmay, mohammad ebn-e hoseyn (13c -)

کتابی است در ذکر مصایب خاندان نبوت به خصوص امام حسین (ع) که در دوازده «چشمه» و هر چشمه نیز در چند جدول به نثری آمیخته به شعر به روزگار ناصرالدین شاه (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق) نوشته شده است. مؤلف که «تسلیم» تخلص می‌کرده در تاریخ تألیف این اثر گفته: «از پی تاریخش از تسلیم بنمودم سؤال گفت تاریخش بکوشد شهریار کربلا» و در ذیل عبارت ماده تاریخ رقم ۱۲۷۳ و همچنین در پایان این اثر (برگ ۲۷۷پ) نیز همین رقم قید شده در حالی که ماده تاریخ فوق به حساب ابجد ۱۳۰۱ می‌شود! مؤلف در پایان این اثر چهارده قصیده در مدح حضرت علی (ع) و دو قصیده در مدح امام رضا (ع) آورده که به علت افتادگی از انجام تعداد دقیق قصاید وی معلوم نشد. با جستجو در منابع موجود نشانی از این اثر و مؤلف آن به دست نیامد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۷۱۴

آغاز: تار و مار و رخسار نهار اشعه انوار روزگار ساخته سلطانیست لازم الازعان شهنشاهیست واجب الفرمان که کوتوال خیال؛ **انجام:** مگر مستغرق دریای غفران بحق سید انس و جان. انجام قصائد: افتاده: «بر هفت ارض و هر هفت هشت جنان یک معجزه نمود اعجاز آشکار ... »

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۹۱گ، ۲۱ سطر (۱۴×۲۵)، اندازه: ۲۱×۳۳/۲سم [رایانه]

● عیون المعانی فی تفسیر الوحی الربانی / تفسیر / عربی

ʻuyūn-ul maʻāi fī tafsīr-il waḥy-ir rabbānī

حر عاملی، احمد بن حسن، ق۱۲ قمری

horreʻāmelī, ahmad ebn-e hasan (- 18c)

تفسیر مزجی مختصری بر کل قرآن است. اطلاعی از کامل یا ناتمام ماندن آن در دست نیست. با توجه به این‌که نشانی از این کتاب در منابع کتاب‌شناسی از جمله الذریعه نیامده است. نسخه، هر چند ناقص آن، مغتنم و ارزشمند است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۶۳/۱

آغاز: بسمله یس قیل المراد منه النبی (ص) عن علی (ع) و قیل معناه یا انسان عن ابن عباس و قیل کاوائل السور التی لایعلم تأویلها الا الله؛ **انجام:** ثم ان مرجعهم: مصیرهم بعد اکل الزقوم و شراب الحمیم لالی الجحیم الی درکاتها او الی نفسها ...

نسخه حاضر شامل ربع چهارم از کتاب و از انتها ناقص است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور، ۲۳گ (۱پ-۲۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۰۳]

● عیون المعجزات / فضایل و مناقب / عربی

ʻuyūn-ul muʻjizāt

حسین بن عبدالوهاب، ق۵ قمری

hoseyn ebn-e ʻabd-ol-vahhāb (- 11c)

تاریخ تألیف: ۷ رمضان ۴۴۸ق

مؤلف که معاصر با سید مرتضی بوده و در برخی نسخه‌ها به اشتباه، این کتاب به سید مرتضی منسوب شده است. صاحب الذریعه (در ج ۱۲۳/۳) درباره انگیزه تألیف چنین می‌نویسد: «او کتابی به نام بصائر الدرجات مشتمل بر معجزات نبی اکرم را پیدا کرده و در نظر داشت آن را با حذف اسانید مختصر نموده و به «عیون المعجزات المنتخب من بصائر الدرجات» نام نهد لیکن چندی بعد کتابی به نام «تثبیت المعجزات» تألیف ابوالقاسم علی بن احمد علوی را درباره معجزات رسول گرامی تمام و کامل یافته و از هدف خود باز می‌گردد و تنها به معجزات و فضائل ائمه اطهار و فاطمه زهرا بسنده کرده و آن را به عنوان متمم برای کتاب مزبور می‌نگارد». میرزا عبدالله افندی در ریاض العلماء (۱۲۳/۲) درباره این کتاب چنین می‌نگارد: «و له من المؤلفات کتاب عیون المعجزات و قد عثرت علی نسخ عدیدة منه و اکثرها عتیقة صحیحة ... و قد صرح بنسبتهما الی نفسه فی کتاب العیون

المشار الیه: و اعلم ان جماعة قد صرحوا بان کتاب عیون المعجزات من مؤلفات السید المرتضی و کذا رأیت ایضاً علی ظهر نسخة عتیقة منه. و قد ذکر الاستاذ الاستناد فی اول البحار ایضاً القول بنسبة هذا الکتاب الی المرتضی و لکن قال انه لم یثبت ذلک عندی ... و اقول لایخفی ان نسبته الی المرتضی (رض) غلط و سهو بین لان هذا الشیخ هو نفسه قد صرح فی عدة مواضع من هذا الکتاب بان مؤلفه الحسین بن عبدالوهاب». وی سپس خاطرنشان می‌نماید که بصائر الدرجات یادشده فوق غیر از دو کتاب بصائر الدرجات است که یکی متعلق به محمد بن حسن صفار و دیگری تألیف سعد بن عبدالله است زیرا آن دو در اخبار اصول و فروع و این در معجزات می‌باشد. افندی سپس متذکر می‌شود این بصائر بر من مسلم نشد که آیا از تألیفات همین مؤلف یعنی حسین بن عبدالوهاب است یا شخص دیگر، ایشان در این زمینه بحث و تحقیقات گسترده‌ای دارد جهت اطلاع به آن مراجعه فرمائید. (غلامی مقدم)

آغاز: ... و بعد فانی لما رایت کتابی المترجم ببصائر الدرجات قد احتوی علی ما مزید علیه ...

انجام: و قد کنت حاولت ان اثبت فی صدر هذا الکتاب ... هو اجماع الشیعه لا غیرها ...

چاپ: نجف، مطبعه حیریه، ۱۳۶۹ق

[دنا ۷۳۸/۷؛ الذریعه ۳۸۳/۱۵؛ ریاض العلماء ۱۲۳/۲؛ الذریعه ۳۸۳/۱۵-۳۸۵ شماره ۲۳۹۰؛ کشف الحجب و الاستار ص ۳۹۰؛ فهرستگان نسخه‌های خطی حدیث ۱۰۵/۵-۱۰۶؛ دارالعلم ۸۶؛ مکتبة امیرالمومنین ۲۲۶/۴]

شرح و حواشی:

۱- هدایة المهتدین = ترجمه عیون المعجزات؛ کازرونی، عیسی بن محمد

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۵

آغاز: جدی افتخار الدین عزیز الله بن شرفشاه الهشیر بشاهمیر السلامی علی البقعة العلیة النورانیة و رأیت صورة الوقف مکتوبة فی ظهر الورقة بخطه و ختمه ... و لما بلی الکتاب و اندرست اوراق اوائله و تعذر استنساخ الباقی بتفتت الحواشی نقلته محذوف الدیباجة متروک الصدر و قنعت فی النقل بالامکان و ذکرت عبارة المؤلف بعینها مما ختم به الکتاب الی العنوان لتفید تبصرا لمن رام ان یتبصر و تدبرا لمن حاول ان یتدبر و الله العاصم عن الاباطیل و الهادی الی سواء السبیل و هذه عبارته رفع الله درجته:«قال الحسین بن عبدالوهاب مؤلف هذا الکتاب قد اقتصرت مما سمعته و قراته فی الحضر و السفر من براهین الائمة ... و دلائلهم علی ما الفته و اودعته هذا الکتاب ... و استغفر الله العظیم لی و لجمیع المؤمنین و المؤمنات انه هو الغفور الرحیم» و حرر ذلک فی شهر شوال ... لعام ثمان و ستین بعد الالف ... و لنشرح فی کلام الحسین بن عبدالوهاب رحمه الله: حدثنی الشیخ ابوالحسن علی بن محمد بن ابراهیم ابن الحسن بن الطیب المصری المعروف بابی التحف ... فی سنة خمس عشرة و اربعمائة ... عن الحسین ع ان امیرالمؤمنین ... اجتاز بارض بابل ... فخرج (من بعض الاودیة اسد) ثعبان عظیم فقرب من امیرالمؤمنین ... و سجد له و سلم علیه (و بصبص لدیه) بامرة المؤمنین و توقف حوالیه فرد علیه السلام ثم ولی و اسرع فی المشی (۲ر-۵ر) (ص ۱۵ چاپی و نزدیک ۱۴ ص آن را ندارد)؛

انجام: «فقال لعن الوقاتون» (برابر با س ۱۲ص ۱۳۴ چاپی - آن‌گاه بدین عبارت که در چاپی نیست پایان می‌یابد): «و ساله احد من خواص شیعته ... عن ظهور القائم ... فقال ... اما انه لایقوم قائمنا ... او یقیم شیعتنا المواساة بینهم فیأخذ بعضهم من مال بعض بغیر اذنه و قلوبهم بذلک طیبة» یقول ... محمد هادی السلامی الاحدی ... هذا آخر تألیف المؤلف و له بعد ذلک کلام نقلته فی العنوان و بعد هذه عبارته:«تم الکتاب ... و قد کان ابتداء تألیف هذا الکتاب فی السابع من شهر رمضان سنة ثمان و اربعین و اربعمائة و وقع الفراغ منه فی یوم الفطر منه» انتهی. و بعد ذلک عبارة الاصل هکذا: کتبه صاحبه و فرغ منه فی الثالث من جمادی الاول سنة «ثنو» (=۵۵۶) ... حامدا لله الموفق ... و داعیا للمصنف رضی الله عنه و غفر ذنوبه - قد فرغ من تسویده فی یوم الفطر سنة خمس و سبعین بعد الالف من الهجرة النبویة علیه و آله افضل الصلوات و اکمل التحیات -

خط: نسخ، کا: محمد هادی سلامی احدی، تا: ۱ شوال ۱۰۷۵ق؛ در پایان چاپی حدیث‌هایی هست که در نسخه ما نیست بدین‌گونه: «حدث محمد بن جعفر قال خرج بعض اخواننا یرید العسکر ... عن الحصنی قال خرج فی احمد بن عبدالعزیز توقیع انه قد ارتد فتبین ارتداده بعد التوقیع باحد عشر یوما» و آن از روی نسخه شیر محمد بن صفر علی همدانی جورقانی از روی نسخه محمد حر عاملی که در پایان آن «دخل فی ملکی الفقیر محمد الحر العاملی سنة ۱۰۸۷» نوشته بود در چاپخانه حیدری نجف به سال ۱۹۵۰/۱۳۶۹ با دیباچه‌ای از محمد علی اوردوبادی در سرگذشت حسین بن عبدالوهاب به چاپ سربی رسید در آغاز این چاپ هم حدیث‌هایی آمده که در آغاز نسخه ما نیست بدینگونه: «بسمله. حدیث ابوالحسین احمد بن الحسین العطار ... لما رجع امیرالمؤمنین ع من قتال نهروان اخذ علی النهروانات و اعمال العراق ... و قد ازدادوا معرفة بامیرالمؤمنین ع» (ص ۱ تا س ۴ ص ۱۵)، گذشته از جدایی‌های دیگر که این دو نسخه با هم دارند و کم و بیش و پیش و پس هم در آنها هست تا آنجایی که این دو را دو روایت جداگانه از یک کتاب می‌توان دانست یا این‌که نویسندگان در آن دستبردها کرده‌اند و شایسته است نسخه ما هم جداگانه چاپ شود، کاتب در اول شوال ۱۰۷۵ از روی نسخه تاریخ ۳ جمادی الاول سال ۵۵۶ (ثنو) که در ۱۰۶۸ یافته بود نوشته است و آن یکی هم از روی نسخه اصل که در ۷ رمضان تا اول شوال ۴۴۸ فراهم آمده بود نوشته شده بود، سلامی می‌نویسد که نسخه دیباچه نداشت و آغاز آن از میانه رفته بود و من این دیباچه را در شوال ۱۰۶۸ است که می‌نویسم. در آغاز آن بندی از

حسین بن عبدالوهاب آمده که از پایان کتاب او است سپس آغاز کتاب که نخستین حدیث آن به تاریخ ۴۱۵ است از شیخ ابوالحسن علی بن محمد بن ابراهیم بن الحسن بن الطیب مصری معروف بابی التحف در عندجان. در گ ۲۵پ پس از یاد شدن داستان جزیره هفتم چین که علی (ع) با عمار بدانجا رفته‌اند دارد: «یقول الواثق بلطفه الایدی محرر هذه الحروف محمد هادی ... هذا قریب من آخر الحدیث و قد سقط من الرسالة التی اشرنا آنفا باقی الکلام لاندراس القرطاس و تفتت الحواشی» برگ ۶ سفید و نسخه به اندازه یک صفحه چاپی (س۱۵ ص ۱۶-س۱۸ ص۱۷) کم دارد؛ تملک: عبدالحسین بن حسن البحرانی؛ جلد: تیماج، ۱۱۴گ، ۱۵ سطر (۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۴۲۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۸۱

آغاز: الحمدلله و کفی و سلام علی عباده الذین اصطفی ... هذه أحادیث قد نقلتها عن کتاب اشتمل علی نبذة من مناقب الائمة؛ **انجام:** و روی ان علی بن محمد بن زیاد الصیمری کتب یسأل کفناً فکتب الیه صلوات الله علیه ...

این نسخه از همان تحریر محمد هادی احدی سلامی است که در دانشگاه تهران معرفی شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ با چند یادداشت از محمد شفیع تبریزی به تاریخ ذیحجه ۱۳۲۶، محمد موسوی تبریزی به تاریخ ۸ ربیع الاول ۱۳۵۱؛ مهر: «سلامی علی محمد الرضی سید العالمین» (بیضی)، «الملک لله عبده الامین»؛ جلد: تیماج، ۱۵۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲۱ - ۲۴۱]

۳. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۸۷/۴

آغاز: بسمله. اخبار منتخبة من کتاب عیون المعجزات المنتخب من بصائر الدرجات من تصانیف ... ابی الحسن المرتضی علم الهدی ... حدث ابوالحسن احمد بن الحسن العطار قال حدثنی ابوجعفر محمد بن یعقوب الکلینی صاحب کتاب الکافی قال حدثنی علی بن ابراهیم بن هاشم عن الحسن بن محبوب عن الفضیل بن یسار عن الباقر عن أبیه عن جده الحسین بن علی صلوات الله علیهم قال لما رجع امیرالمؤمنین صلوات الله علیه من قتال أهل النهروان؛ **انجام:** عن الحصینی قال خرج فی أحمد بن عبدالعزیز انه قدر ارتد فتبین ارتداده بعد التوقیع بأحد عشر یوماً.

منتخب عیون المعجزات؛ خط: نسخ، کا: ملا قطب الدین لاهیجی، تا: جمادی الثانی ۱۱۲۷ق؛ ۴۵گ (۱۰۴پ-۱۴۸ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف: - ۱۳۸]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۰۱۵

آغاز: نقیة حتی صلی ثم غابت و قال فی ذالک السید الحمیری رضی الله عنه فی قصیدته المعروفة بالمذهبة؛ **انجام:** فتبین ارتداده بعد التوقیع باحد عشر یوماً.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: سید عبدالحسین سیاهپوش، شهریور ۱۳۶۴؛ جلد: تیماج، ۴۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۳۶۹]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۵۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... رد الشمس، حدثنی ابوالحسین احمد بن الحسین العطار قال: حدثنی ابوجعفر محمد بن یعقوب الکلینی صاحب کتاب الکافی

نسخه اصل: کتابخانه آیة الله حکیم-نجف اشرف ۹۷۵/۲؛ خط: نسخ، کا: شیخ محمدبن طاهر سماوی، تا: ۲۴ جمادی الثانی ۱۳۳۸ق، جا: نجف اشرف؛ ۷۱ص [عکسی ف: ۵ - ۴۱۸]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۴۲/۱۳

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۳گ (۲۰۰پ-۲۰۲ر)، ۲۱ و ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ - ۳۵۵]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۴۲/۲

آغاز: نفیه حتی صلی ثم عربت و قال فی ذلک السید الحمیری فی قصیدته المعروفة بالمذهبة ... کلام الشمس و حدثنی؛ **انجام:** انجام نسخه: انه قد ارتد فتبین ارتداده بعد التوقیع باحد عشر یوماً.تم الکتاب بعون الله سبحانه ...

بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۵۰گ (۷۵-۱۲۴)، ابعاد متن: ۸×۱۵، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۴۳۷]

۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۳۷۹

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹-۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۲۳۴]

● **عیون الوصول الی علم الاصول** / اصول فقه / عربی
'uyūn-ul wuṣūl ilā 'ilm-il uṣūl

کرباسی، محمد مهدی بن محمد ابراهیم، -۱۲۷۸ قمری
karbāsī, mohammad mahdī ebn-e mohammad ebrāhīm (- 1862)

تاریخ تألیف:۲۳ رمضان ۱۲۵۶ق؛ محل تألیف: تهران، زاویه حضرت عبدالعظیم

این کتاب شامل یک دوره جامع و مختصر اصول فقه است، مشتمل بر دوازده «مقصد»: ۱. مقدمات، شامل سه فصل؛ ۲. مبادی لغویه، دارای ده فصل؛ ۳. امر و نهی، دارای شش فصل؛ ۴. عام و خاص، در مقدمه و پنج فصل؛ ۵. مطلق و مقید، در مقدمه و سه فصل؛ ۶. مجمل و مبین، در دو مطلب؛ ۷. ظاهر و مأول، در یک مقدمه و چهار بحث؛ ۸ منطوق و مفهوم، دارای یک مقدمه و ده بحث؛ ۹. نسخ، شامل یک مقدمه و پنج بحث؛ ۱۰. ادله شرعیه، مشتمل بر چهار فصل؛ ۱۱. تعارض و تعادل و ترجیح. دارای یک مقدمه و سه بحث؛ ۱۲. اجتهاد و تقلید، مشتمل بر دو مطلب. مؤلف پس از آن که کتاب‌های المشارق و رسائل را در اصول فقه و شش جلد کتاب مصابیح را در فقه و یک جلد شرحی بر بخش طهارت کتاب اللمعة الدمشقیه و یک حزب کامل از کتاب منهج السداد فی شرح الارشاد را تألیف نموده است به نگاشتن رساله مختصر و جامعی در اصول فقه مبادرت نموده است که همین کتاب حاضر باشد با عباراتی که

نزدیک به طبع خواننده باشد بدون ایجاز مخل و اطناب ممل.
آغاز: بسمله الحمدلله الذی هدانا الی معالم الاسلام وارشدنا الی شرایع الدین وقواعد الاحکام ... محمد مهدی بن محمد ابراهیم ... الی لما حررت فی الاصول المشارق ورسائل وست مجلدات من المصابیح ... هذا المختصر الموسوم بعیون الوصول الی علم الاصول ...
انجام: لایصح الا بعد الاطلاع علیها بالاجتهاد أو التقلید کما هو ظاهر، ولیکن هذا آخر ما اردنا تحریره من قواعد الاصول قد تحریره من قواعد الاصول قد فرغت منه بحمدالله سبحانه فی سفری الی الطهران و عبدالعظیم ... سیدنا عبدالعظیم علیه آلاف التحیة و التسلیم ... رب العالمین.
[دنا ۷۳۸/۷–۷۳۹ (۲۵ نسخه)؛ الذریعة ۳۷۷/۱۵]

شرح و حواشی:

۱- منور العیون فی شرح العیون؛ کرباسی، عبدالجواد بن محمد مهدی (-۱۳۱۴)

۲- شرح عیون الوصول الی علم الاصول؛ کلباسی، محمود بن محمد مهدی (-۱۴)

۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۰۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با خط خوردگی و اصلاحاتی از مؤلف، با تقریظ‌هایی از میرزا رضا شیرازی (در دو رباعی فارسی) و نصرالله طالقانی (در یک رباعی فارسی) و محمد مسیح موسوی درب امامی(در یک رباعی عربی)ومحمد هادی موسوی (در یک بیت فارسی)؛ ۱۴۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۹۰]

۲. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۰۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، در حیات مؤلف؛ ۲۳۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۰۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۲۴/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ نسخه ناتمام است؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ ۱۲۲گ (۱پ-۱۲۲ر)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۱- ۲۸۷]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۲۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** المستصحب لسلامة الاستصحاب عن المعارض فهو حینئذ متنجس شرعاً یتنجس ملا قیه لا ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد هادی موسوی هندی با مهر «محمد هادی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۶۸گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۲۷]

۵. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۱۲۵/۱
انجام: و یتحقق الامتثال بها من دون فرق الا ان اختیار الاول مستحب لکونه اکمل و القسم الثانی ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۶۹گ (۲پ-۷۰پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۹۴]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۱۴
خط: نسخ مختلف، کا: مهدی بن زین العابدین نجف آبادی، تا: ۲۳ رمضان ۱۲۵۶ق، جا: ری زاویه سیدنا عبدالعظیم؛ با تقریظ منظوم کتاب از میرزا رضا شیرازی نقل شده با این مطلع: «روزی که عیون ز کلک تو گشت عیان ×× از رشک بر بخت بو علی اشک روان»، این شعر در بعضی از دیگر نسخه ها نیز از جمله ش ۸۵۹۳ مرعشی دیده می‌شود؛ یادداشت امانت کتاب از آقای صدر روانجی؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۳۷گ، ۱۶-۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۱/۲سم [ف: ۴۱ - ۲۶]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۵۸
آغاز: ... الاسماع من غیر ایجاز موجب للاخلال و لا اطناب معقب للملال ... المقصد الاول فی المقدمات و فیه فصول؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با نشان «منه دام ظله»«ع م»؛ جلد: مشمع، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۵ - ۷۳۱]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۹۳
خط: نسخ، کا: محمد جعفر شاهشاهانی، تا: ربیع الثانی ۱۲۵۷ق؛ با چهار بیت فارسی در تقریظ کتاب از میرزا رضا شیرازی و در پایان نسخه بحث حجیت مظنه از موائد العوائد استرابادی و بحث استصحاب از حجة الاسلام شفتی؛ جلد: روغنی، ۲۱۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۷۳]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ متوسط، کا: محمد باقر بن محمد ابراهیم، تا: ۱۲۵۷ق؛ مجدول مذهب؛ چند شعر در تقریظ کتاب از میرزا عبدالکریم متخلص بسیما؛ ۶۰۷ص، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۴ - ۱۱۲]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۴۸۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسین، تا: ۴ ذیقعده ۱۲۵۸ق؛ ۱۵۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۶۴]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۳۷
خط: نسخ، کا: مهدی بن ملا زین العابدین نجف آبادی، تا: ربیع الثانی ۱۲۵۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۵۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۳۶]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۸۶-۳۵/۶۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: سید مهدی بن محمدعلی حسینی، تا: دوشنبه ۱۶ ذیحجه ۱۲۶۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۲۹۶۶]

۱۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۰۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، کا: محمد رضا بن ابی الحسن طباطبائی، تا: رجب ۱۲۶۴ق؛ مجدول، مصحح، مقابله شده، دارای یک سرلوح؛ جلد: تیماج، ۲۱ سطر (۹×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴- ۲۰۶۸]

۱۴. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۷۴

آغاز: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: شرف الدین طبسی خراسانی، تا: ۲۲ شعبان ۱۲۶۴ق، جا: اصفهان مدرسه جده؛ مصحح، محشی با نشان «منه ادام ظله» و «محمد حسین» و «محمدعلی»؛ یادداشتی از «محمد حسین بن ملا محمود خراسانی قائنی» در رجب ۱۲۶۵؛ واقف: سید محمد علی صدیقی؛ جلد: تیماج، ۱۴۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [کتابخانه‌های قائن: ف: – ۶۶]

۱۵. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۱۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، کا: علی بن محمد موسوی، تا: چهارشنبه ۱۰ شوال ۱۲۶۸ق؛ ۱۵۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۹۰]

۱۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۵۶۰–۱۸/۸۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد صادق، تا: ذیعقده ۱۲۶۸ق؛ با یادداشت‌هایی از عبدالحسین موسوی زنجانی؛ تملک: ابوالقاسم موسوی زنجانی و مهر «عبده ابوالقاسم بن محمد باقر موسوی» (مربع)؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۳۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۲۹۶۶]

۱۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۰۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۶۹ق؛ مهر: «عبده محمد مهدی بن محمد اسمعیل»؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۳۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۳ – ۸۴۲]

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۰۵

همان نسخه بالا [نشریه: ۴ – ۳۸۹]

۱۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۱۰ جمادی الاول ۱۲۶۹ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۵۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۲۷]

۱۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۴۹۷

خط: نسخ، کا: علی اصغر، تا: رمضان ۱۲۷۳ق؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: – ۱۳۴۲]

۲۰. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۱۴۳

خط: نسخ، کا: محمد هادی بن علی حسینی اصفهانی، تا: ۱۲۷۷ق؛ افتادگی:آغاز؛۱۶۷گ، ۱۹ سطر، قطع: خشتی [چند نسخه–ف: ۳۳۲]

۲۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۱۳–۱۴/۶۳

آغاز و انجام: برابر

کا: علی محمد بن محمدابراهیم دهاقانی سپیرمی، تا: سه‌شنبه ۲۷ رمضان ۱۲۷۸ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۹۰گ، ۱۷–۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۵ – ۲۹۶۶]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۱۸۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: ابوالقاسم بن علی ریزی، تا: جمادی الاول ۱۲۸۰ق؛ تملک: محمد حسین کلباسی؛ اهدایی: رهبری، شهریور ۱۳۸۷؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۴۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۱ – ۳۴۱]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد هادی بن محمد علی حسینی، تا: ۱۲۸۱ق؛ دارای سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۰۴ص (۱–۳۰۴)، ۹–۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱۰–۷۵۳]

۲۴. اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه:۱۰۴

خط: نسخ، کا: میرسید محمود، تا: صفر ۱۲۸۶ق؛ ۶۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: – ۱۰۵]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابوالهدی بن ابوالمعالی کلباسی، بی‌تا؛ آقای سید احمد روضاتی روی برگی قبل از کتاب چنین نوشته: «این کتاب شریف بخط زیبای مرحوم علامه جلیل و زاهد بی بدیل آقای حاج میرزا ابو الهدی کلباسی ابن العلامة الفقیه المحقق مرحوم آقا میرزا ابوالمعالی کرباسی ابن العلامة حاج محمد ابراهیم صاحب اشارات الاصول است که نزد این حقیر خط شریفش موجود است و او صاحب کتاب سماء المقال فی علم الرجال است»؛ تملک: محمد موسوی جزائری؛ مهر: «عبده الراجی عبدالرضا بن محمد کاظم» (بیضی)، «عبده محمد کاظم» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۲ – ۲۹۹]

۲۶. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۶۶۶

آغاز: برابر **انجام:** بخط شخص معاصر له اوغیر معاصر باسناده فله ان یرویه علی سبیل الحکایة فیقول وجدت اوقرأت بخط فلان وفی جواز العمل به قولان اقربهما نعم اذا امن من الترديد وعلم بالخط فتابعها الوصيه بان یوصی بکتاب کان یرویه لشخص ولایجوز

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۷۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۳ – ۱۴۱۷]

● عیون و لباب فنون (ترجمه) / علوم غریبه / فارسی

‘oyūn va lobāb-e fonūn (t.)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۶۲۳

آغاز: بسمله، مقصد اول به توفیق الله تعالی؛ **انجام:** اوصله الله الی رویه حقایق الاشیاء کما هی ترجمه کتاب عیون و لباب فنون

باتمام رسید.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [رایانه]

← العیون و المحاسن > عیون الحکم و المواعظ و ذخیرة المتعظ و الواعظ

● العیون و المحاسن / کلام و اعتقادات / عربی

al-'uyūn wa-l maḥāsin

مفید، محمد بن محمد، ۳۳۶ - ۴۱۳ قمری

mofīd, mohammad ebn-e mohammad (948 - 1023)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۵۰۴

آغاز: بسمله، الحمدلله المتوحد بالقدم العام لجمیع خلقه بالنعم؛
انجام: کتبه الفقیر ابن هادی محمد مهدی الخوانساری
خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن هادی خوانساری، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۳۷۴گ، ۱۷ سطر [رایانه]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۰۰/۱

فصول المنقاة من العیون و المحاسن از شیخ مفید؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالکریم و علی بن عباس بحرانی، تا: ۱۲۷۶ق؛ مصحح؛ قطع: وزیری [میراث شهاب: س۸ش۲ - ۲۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۲۰

آغاز: بسمله الحمدلله المتوحد بالقدم العام؛ **انجام:** اعجاب المرء بنفسه تم عبدالصاحب الدجیع
کا: عبدالصاحب، تا: ۱۳۴۵ق [الفبائی: - ۴۱۵]

● العیون و النکت = تفسیر ماوردی / تفسیر / عربی

al-'uyūn wa-n nukat = tafsīr-u māwardī

ماوردی، علی بن محمد، ۳۶۴ - ۴۵۰ قمری

māvardī, 'alī ebn-e mohammad (975 - 1059)

تفسیری است متوسط در سه جزء که در آن به بیان تأویل آیات با بیان اقوال مفسرین و بیان معنای محتمل، و ذکر شواهد و نکات ادبی، با مقدمه‌ای در اصول علم تأویل در چند فصل.
آغاز: الحمدلله الذی هدانا لدینه القیم و من علینا بکتابه البین و خصه بمعجز دل علی تنزیله ...
چاپ: کویت، محقق: خضر محمد خضر، و راجعة عبدالستار ابو غده، وزارة الاوقاف والشئون الاسلامیة، مطابع مقهوری، ج۱-۴، ۱۹۸۲م.
[دنا ۷۳۹/۷؛ کشف الظنون ۱۱۸۸/۲؛ بروکلمان ۳۸۶:۱ و ذیل ۶۶۸]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۸۵

نسخه اصل: کتابخانه سلیمانیه - ترکیه ۹۰. جلد دوم کتاب از آغاز سوره اعراف تا انتهای سوره کهف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه از دهه دوم ربیع الثانی ۵۰۴ق؛ با نشانی بلاغ، محشی؛ پاورقی: ظاهراً در تاریخ تصرف شده و صحیح آن به قرینه نسخه قبل سال۶۰۴ باشد؛ واقف: حاج ابراهیم افندی؛ ۳۳۳ص [عکسی ف: ۴ - ۱۱۰]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۸۴

آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه سلیمانیه - ترکیه ۹۰. جلد اول کتاب از آغاز تا پایان سوره انعام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه از دهه اول ربیع الاول ۶۰۴ق؛ مصحح، با نشانی بلاغ، با امضای وقف شیخ علی کردی، نسخه مربوط به خزانه بدریه بوده؛ واقف: حاج ابراهیم افندی؛ ۳۸۰ص [عکسی ف: ۴ - ۱۱۰]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۱۰

نسخه اصل: کتابخانه با شماره ۱۶۷۳/۳. جلد سوم از سوره سبا تا پایان قرآن؛ خط: نسخ، کا: ابوبکر عبد الوهاب بن محمود بن محمد سمرقندی،تا:یک‌شنبه ۲۲ذیحجه ۶۸۲ق،جا:سلخات؛مصحح؛ تملک: مصطفی بن یوسف مشهور به ابی غیده؛ از موقوفات وزیر ابوالخیر حاج بن وزیر اعظم؛ ۵۸۵ص [عکسی ف: ۴ - ۱۳۲]

● العیون و النهار / فلسفه / عربی

al-'uyūn wa-n nahār

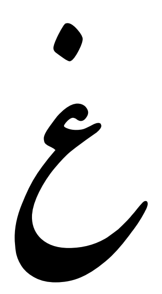
آملی، حیدر بن علی، ۷۲۰ - ۷۸۲ ؟ قمری

āmolī, heydar ebn-e 'alī (1321 - 1381)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۶۲/۱

آغاز: بسم الله، الحمدلله رب العالمین ... اما بعد قد بلغنی (سفید) قدس الله روحه و نور ضریحه؛ **انجام:** المجلدة الثانیه العین التاسعه فی اثبات العقل و النفس و عالمها ... آخر معاد فی الاول.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۹گ (۵۹-۱۲۷)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [نشریه: ۱۳ - ۳۹۲]

غ

● **الغادة الانکلیسیة** / داستان / فارسی
al-qādat-ol enkelīsīya
علیقلی خان، ق۱۴ قمری
'alīqolī xān (- 20c)
رمان اجتماعی است که حاج علیخان هنگام سفرش به انگلستان جزو کتاب‌های داستانی تهیه کرده و از انگلیسی آن را به فارسی بر گردانده است. این رمان دارای پانزده «فصل» می‌باشد.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۹
آغاز: راوی این حکایت میگوید من خیلی میل داشتم هر چه ممکن بشود زودتر مختصری از تاریخ حیات خود بنویسم؛ **انجام:** با عیش و نشاط و کمال خوشوقتی و عشق پاک با هم زندگی میکنیم و شکر خدا را.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره ربیع الثانی ۱۳۲۵ق؛ قبل از کتاب مقدمه‌ای است گویا از روی نسخه چاپی نوشته شده، پس از کتاب ده برگ است دارای حکایات و رباعیات و پرسش و پاسخ‌های ادبی؛ جلد: تیماج، ۱۰۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم
[ف: ۲ - ۳۱۴]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۲۸/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ ربیع الثانی ۱۳۲۵ق؛ ۱۵۳ص (۱-۱۵۳)، قطع: بغلی [نشریه: ۷ - ۲۷۱]

● **الغاذی و المغتذی** / طب / عربی
al-ġāḏī wa-l muġtaḏī
ابن ابی الاشعث، احمد بن محمد، - ۳۶۰ ؟ قمری
ebn-e ab-el-aš'as, ahmad ebn-e mohammad (- 972)
ابن ابی الاشعث طبیب و حکیم ایرانی اهل فارس که ابن ابی اصیبعه او را طبیبی ممتاز و مؤلف کتاب طبی، کارشناس بزرگ جالینوس و مفسر آثار وی می‌داند. نام ۱۸ اثر از وی در منابع آمده و از برخی آثار وی، نسخه‌هایی به جا مانده است. کتاب الغاذی و المغتذی شامل دو مقاله در طب است که نسخه‌هایی از آن در موزه بریتانیا، الازهر قاهره و ایاصوفیه ترکیه نگهداری می‌شود اما از چاپ آن اطلاعی به دست نیامد. در فهرست ازهریه، این کتاب دارای سه مقاله شامل ابواب، دانسته شده، ولی در نسخه حاضر دو «مقاله» وجود دارد. فهرست مطالب کتاب: مقاله ۱. آلات الغذا و فعلها و عملها، شامل هفده باب: ۱) الفم، ۲) المری، ۳) المعدة، ۴) المعا المسمی اثنی عشر اصبعاً، ۵) المعا المسمی الصایم، ۶) المعا المسمی الطویل، ۷) المعا المسمی الاعور، ۸) المعا المسمی القولن، ۹) المعا المسمی المستقیم، ۱۰) المسارنقا، ۱۱) فی ان الرأس الأعظم من راسی المعدة ...، ۱۲) الکبد، ۱۳) العروق الغیر ضوارب (؟)، ۱۴) المرارة، ۱۵) الطحال، ۱۶) الکیلتین، ۱۷) المثانة؛ مقاله ۲. الغذاء و الاغتذاء، شامل شش جمله دارای ابواب: جمله ۱) آلات الروح الحیوانی المغتذیة بهذا الدم در شش باب، ۲) آلات الروح النفسانی المغتذی من الروح الحیوانی در هفت باب، ۳) اغتذاء الروح الطبیعیة و آلاتها در پنج باب، ۴) اغتذاء آلات القوة و المولدة در سه باب، ۵) اغتذاء الأعضاء التی لها قوی من أنفسها و قوی تحتها من غیرها در دو باب، ۶) اغتذا الأعضاء التی لیست مستولیة علی غیرها و لاغیرها مستولیة علیها در ده باب.
[تاریخ نگارش‌های عربی ۴۲۱/۳-۴۲۳؛ دائرة المعارف بزرگ اسلامی ۶۲۴/۲؛ فهرس مخطوطات الطب الاسلامی فی مکتبات ترکیا ۱۲؛ فهرس المکتبة الأزهریة ۱۲۴/۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۵/۶
آغاز: بسمله. رب أعن، المقالة الاولی من کتاب الغاذی و المغتذی و فیها نذکر ألات الغذا و فعلها و عملها تحتوی علی سبعة عشر باباً، آ فی الفم، ب فی المری ... الباب الأولی فی الفم اول آلات الغذا و الهضم الأول منه یکون بألات شتی لکل واحد منها منفعة مفردة؛

انجام: ینبغی أن أقطع کلامی فی هذه المقالة ان شاء الله تمت المقالة الثانیة من کتاب الغاذی و المغتذی لابن ابی الاشعث.
نسخه اصل: کتابخانه ایاصوفیا در استانبول ترکیه، ش ۲۸۹۰؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۵۴۱ق؛ ۹۹ص (۱۵۱-۲۴۹)، ۱۳ سطر [عکسی ف: ۳ - ۲۲۰]

● **الغارات** / تاریخ / عربی

al-ġārāt

ثقفی، ابراهیم بن محمد، - ۲۸۳ قمری

saqafī, ebrāhīm ebn-e mohammad (- 897)

تاریخ جنگ‌های حضرت علی علیه السلام و بعضی از رویدادهای عصر آن حضرت است که به روش علمای حدیث با تسلسل اسناد و نام روات آورده شده است. این کتاب یکی از مصادر تاریخی بسیار مهم صدر اسلام به شمار آمده و حایز اهمیت فراوان می‌باشد.
آغاز: خبر علی علیه السلام و معاویة بن ابی سفیان بعد حرب الخوارج ... حدثنا ابو علی الحسین بن ابراهیم بن عبدالله بن منصور
چاپ: تهران، انتشارات انجمن آثار ملی، محقق: میر جلال الدین حسینی ارموی، چاپ اول، ۲جلد، ۱۳۹۵ق.
[التراث العربی ۱۱۳/۴؛ الذریعة ۱/۱۶ شماره ۱]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۰۱/۱-ف
نسخه اصل: ۶۷۲۴ ظاهریه دمشق؛ خط: نسخ، کا: حسنی احمد حسینی، تا: ۲ رجب ۱۱۱۴ق، مقابله شده با نسخه درستی در ۲ محرم ۱۲۲۵ [فیلمها ف: ۳ - ۱۷۰]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۵۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و قال ما ذنب یزید و عبدالله قال عبیدالله اصغر من أخیه عبدالله
خط: نسخ، کا: حسین بن محمد تقی نوری طبرسی (میرزا حسین نوری صاحب مستدرک الوسائل)، تا: چهارشنبه ۱۱ ذیقعده ۱۲۹۳ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱۴ - ۱۳۴]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۱۲۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** فضحک معویة و قال ما ذنب یزید و عبدالله قال عبیدالله اصغر من اخیه عبدالله تم کتاب الغارات علی حذف الزیادات ...
خط: نسخ، کا: حسین بن حسن بن میرزا سجاد غفاری نجفی، تا: جمعه ۱۱ صفر ۱۳۰۸ق؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ ۱۰۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۱۷]
۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۵۶/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** فضحک معاویة و قال ما ذنب یزید و عبدالله قال عبیدالله أصغر من أخیه عبدالله
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ ۹۴گ (۲۱۰پ-۳۰۳پ)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۲۸]

← الغاز الاعراب ﴿ اللغز و الاعراب

● **غازان نامه** / تاریخ ایران / فارسی

qāzān-nāme

اژدری، نورالدین بن شمس الدین محمد، ق۸ قمری

Aždarī, nor-od-dīn ebn-e šams-od-dīn mohammad (- 14c)

خواجه نورالدین پسر شمس الدین محمد اژدری وزیر غازان، به نظم فارسی سروده روز دوشنبه ماه حرام ۷۵۸ و ۷۶۳ برای سلطان شیخ اویس جلایری ایلخانی در پنجاه سالگی سراینده آن.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۰-ف
نسخه اصل: کمبریج برون نسخه ش V278(8)؛ خط: نستعلیق، کا: خطوطی شیروانی، تا: ۹ ذیحجه ۸۷۳ق؛ به رسم خزانه سلطان حسن بهادرخان [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۳]

● **غازانیة در آلات رصد ۱** / هیئت / فارسی

qāzānīye dar ālāt-e rasad

مؤلف این کتاب را برای ایلخان غازان خان نوشته و می‌گوید که من دوازده نوع آلت رصد به دست آوردم. او کتاب را در دو قسمت ساخته است: ۱. صنعت آلات و معرفت عمل آنها؛ ۲. استخراج مواضع کواکب در طول و عرض از فلک بروج.
آغاز: بسمله. حمدله. اما بعد چون معلوم همه عقلاء اهل دانش است که شرف انسان و تفضیل آن بر دیگر حیوانات بمزید عقل است؛
انجام: و دوائر مقنطرات که محتاج الیه این کتاب است، از جداول مرسوم گشت.
[نسخه‌های منزوی ۳۳۰؛ فهرستواره منزوی ۲۹۹۹/۴]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۵۵/۳
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۳ جمادی الثانی ۱۹۴=۱۰۹۴ق؛ ۳۵گ (۱۵پ-۴۹ر) [ف: ۵ - ۳۴۶]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۳۶/۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۳ جمادی الثانی ۱۰۹۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ پیوسته شده به رساله پیشین در صفحه ۴۷ (سطر نهم) [ف: ۶ - ۴۷۷]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۱/۳-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر؛ اتمام تحریر این سواد پیشین روز ... سنه ۱۹۴ (تاریخ نسخه ایست که این نسخه از آن نقل شده و باید ۱۰۹۴ باشد)

خط: نسخ، کا: مسیح کمره‌ای، تا: ۱۲۹۴ق؛ جلد: تیماج، ۳۵ص (۱۵-۴۹)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۹۲]

● **غازنامه** / ادبیات / فارسی

qāz-nāme

؟ قاری، عبدالرحمن، ق۱۳ قمری

qārī, ʻabd-or-rahmān (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۵۵۶

آغاز: حکایت غازنامه آنحضرت (ص) یک حکایت یاد دادم از رسول باز مقبول همه اهل قبول باز مقبول تو؛ **انجام:** با درود مصطفی عادت بکن وانگهان امید از رحمت نکن اللهم صل علی محمد و آله محمد فی الاولین و الاخرین و فی المله الاعلی الی یوم الدین تمت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا مذهب [رایانه]

● **الغافر** / اخلاق / عربی

al-ġāfir

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

رساله در سیر و سلوک.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۱۲۹

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی سهل لنا سلوک شرایع؛ **انجام:** ممن یذکره فتنفعه الذکری خامس و عشرین و ماته بعد الالف الهجریه

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۴۱۶]

← غالب و مغلوب ← احکام غالب و مغلوب

● **غالب و مغلوب** / علوم غریبه / عربی

qāleb va maqlūb

ارسطو، ۳۸۴ - ۳۲۲ ؟ قبل میلاد

arastū (-384 - -322)

درباره شناختن غالب و مغلوب چند گونه نوشته و جدول موجود است، منسوب به ارسطو و بطلمیوس و دیگران. جای سخن جدولی است با شرح آن منسوب به بطلمیوس.

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۵/۲

آغاز: بسمله. کتاب الغالب و المغلوب. تألیف الحکیم ارسطاطالیس الفاضل، لتلمیذه الاسکندر ... باب الغالب و المغلوب. اذا اردت ان تعرف الغالب من المغلوب من المتحاربین؛ **انجام:** الواحد تغلب التسعة. تم کتاب الغالب و المغلوب، و الحمدلله ...

بی‌کا، تا: ۱۰۳۸ق؛ با زیرنویس فارسی؛ مجدول؛ ۵گ (۸۳پ-۸۷ر) [ف: ۱ - ۱۸۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۹۹/۶

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۵۱ص، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۵۱۵]

● **غالب و مغلوب** / علوم غریبه / فارسی

qāleb va maqlūb

ارسطو، ۳۸۴ - ۳۲۲ ؟ قبل میلاد

arastū (-384 - -322)

وابسته به: غالب و مغلوب ارسطو (۳۸۴-۳۲۲ق)

ترجمه‌ای است از رساله غالب و مغلوب منسوب به ارسطو که گویند برای اسکندر مقدونی نوشته است، شامل هشت باب، در این رساله کیفیت استخراج غالب و مغلوب از دو لشکر و سپاه متخاصم، از طریق قواعد علم جفر و اعداد توضیح داده شده است. سرآغاز و نسخه‌ها یکسان نیست.

آغاز: ۱: بسمله، بدان نصرک الله تعالی این کتابیست در نهایت حکمت که حکیم ارس طاطالیس (کذا) که در انواع نجوم و حکمت مستثنی بود و در زمان خود بر جمله اهل علوم و نجوم و حکمت تقدم داشت بتجربه بسیار این کلمات جمع نموده

۲: بدانکه این رساله غالب و مغلوب است که حکیم جهان و فیلسوف عالم ارسطا طالیس ساخته است از برای اسکندر و نامه نوشته که ایها الملک خواستم که عذر بعضی از انعام تو ... ادا نمایم بعد از تأمل بسیار قرار به آن افتاده که بیرون آوردن غالب و مغلوب ...

۳: بسمله. قاعده غالب نزد حکمای روم و بابل بغایت معتبر است، و از تصانیف ارسطاطالیس که از جهت اسکندر روم وضع نموده است، در حروب و منازعات شروع نکرده تا ندانسته که غالب کدام است، بدین طریق عمل می‌کرده اند اگر اسم ...

۴: حساب غالب و مغلوب در زوج فرد نصر اعداد کمتر است گر مختلف شوند ظفر زان اکثر است ... باب به جهت اسکندر ذوالقرنین انشاء کرده اند ...

[دنا ۷۴۴/۷ (۲۴ نسخه)؛ الذریعة ۲/۱۶؛ مشترک پاکستان، ۳۶۰/۱؛ نسخه‌های منزوی ۳۰۳/۱؛ فهرستواره منزوی ۲۹۹۹/۴]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۵۹/۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** کعب کعب کعب الکعب

خط: نستعلیق، کا: محسن بن سید محمد مشهدی، تا: جمعه ۱۵ شعبان ۹۹۹ق؛ جلد: پارچه‌ای، ۷ص (۱۰۱-۱۰۷)، اندازه: ۱۱/۴×۲۰/۵سم [ف: ۸ - ۴۰۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۹۵/۲۰

در هشت باب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۶ - ۳۹۱]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۷/۱۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** طرح کردی نه نه و نه ماند نه بیش و نه کم
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۱۱ق؛ ۲گ (۱۰۶پ-۱۰۷ر) [ف: ۱ - ۱۸۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۸۰/۹

آغاز: منقول و مشهور است از ارسطوی حکیم که گفت اسکندر رومی را که حساب غالب و مغلوب سریست از اسرار الهی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۵ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱ص (۲۸ر)، ۲۱-۳۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۳۸ - ۳۹۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۸۶/۴

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** باب ۸ هشت با هشت طالب غالب آید و الله اعلم.
خط: نسخ، کا: زین العابدین بن عبدالله المازندرانی، تا: ۱۰۲۲ق؛ ۴۷ص، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۳۱]

۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۷۸/۳

در هشت باب؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم بن محمد حسین ازغندی، تا: صفر ۱۰۷۴ق؛ اندازه: ۱۰×۲۴سم [ف: ۱ - ۴۵۶]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۱۰/۱۶

آغاز: بسمله اما بعد این رساله ای است مشهور به رساله غالب ومغلوب که فیلسوف زمان ارسطاطالیس حکیم از برای پادشاه عدیم المثال اسکندر ذروالقرنین ساخته و پرداخته
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۱ق؛ جلد: مقوا، ۱گ (۱۴ر-۱۴پ)، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۳۳]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۲/۱۶-طباطبائی

آغاز: بسمله در باب دانستن ... تمام علما و حکما این نسخه را پسندیده‌اند
خط: شکسته نستعلیق خوب، کا: آقا نور ابن حاج نقد علی، تا: قرن ۱۲؛ با اشعاری از: میرزا قادر، صبا، محیط، شعاعی کاشی، صالح، کلیم، صورت وصیت‌نامچه، اشعاری از عالی حضرت میرزائی صاحبی شیخ الاسلام مدظله العالی، کلیم، فغانی، خاقانی، ظهوری، علم سیمیا از قول شیخ یونانی، صورت وقف نامه، هبه‌نامچه؛ ۲۱گ [ف: ۲۳ - ۶۵۰]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۷۷/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲ص، ۲۰ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۴۱۸]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۱۷/۷

خط: نسخ ممتاز، کا: عظیم بن عبدالله نیشابوری، تا: روز عرفه ۱۱۰۵ق؛ ۱ص (۲۲۲)، ۳۴ سطر، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۴۵ - ۹۰]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۹۹/۸

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵۲ص، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۵۱۵]

۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۳۶/۶

آغاز: برابر۴؛ **انجام:** غالب است، نه با یکی یکی غالب، تمت
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲-۱۳ق؛ نسخه در ۹ باب است؛ ۲گ (۱۱۸پ-۱۱۹پ) [ف: ۱ - ۱۸۱]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۹۹/۱۶

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱ص (۶۷)، اندازه: ۱۴/۵×۱۷سم [ف: ۱۹ - ۵۱۷]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۲/۲-طباطبائی

آغاز: برابر۳ **انجام:** و یغلب المطلوب اذا الزوج استوی ×× و عند استواء الفرد یغلب طالب.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۳گ (۱۶ر-۱۸ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۰۰]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: برابر۴ **انجام:** ۹ با ۱۱ غالب ۹ با ۹۲ غالب ۹ با ۳۳ غالب
خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق؛ خریداری از محمد جعفر قد بیگی؛ جلد: گالینگور، ۳گ (۵۳پ-۵۵)، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [رایانه]

۱۶. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۱۹/۶

بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۴۵ق، جا: اصفهان مدرسه محمد حسن بن حاج ملا علی هرندی؛ کاغذ: فرنگی [تراثنا: س۶ش۴ - ۹۹]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۹۰۸/۳

و جدول آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۶ق [ف: ۵ - ۲۱۴]

۱۸. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۷۱/۱

بی‌کا، تا: ۳ جمادی الثانی ۱۲۴۷ق؛ جلد: تیماج، ۱ص (۵ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۹۶]

۱۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۰/۵

آغاز: بسمله. فصل در احکام غالب و مغلوب و خصمان و مدعیان؛ **انجام:** غالب و نه و یک یک غالب است ...
خط: نسخ پخته، کا: محمد کاظم بن آقا کوچک اصفهانی، متخلص به خاموش، تا: ۱۲۸۹ق؛ ۳گ (۱۴۴ر-۱۴۶ر) [ف: ۱-۱۸۱]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۷۱/۵

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد طاهر، تا: ۱۲۹۱ق؛ جلد: تیماج، ۲ص (۱۳-۱۴)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ - ۲۴۴]

۲۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۲۷/۵

آغاز: بسمله و حمدله. اما بعد بدانکه حکیم زمانه و یگانه دوران حکیم ارسطاطالیس از برای اسکندر دائره غالب
این بحث در سر الاسرار که از ارسطو پنداشته‌اند دیده می‌شود؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۶۰پ) [ف: ۵ - ۳۴۶]

۲۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۵۶۰/۱۰

آغاز: بسمله قاعدة فی احکام الغالب و المغلوب عن قول الحکما اگر کسی خواهد که بداند که میان او و دیگری
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۴۰۹]

۲۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۱۰/۵

آغاز: در احکام غالب و مغلوب که حکیم دانا ارسطواس مقوناس؛ **انجام:** الرابعة: چهار نه نه غالب است ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۳گ (۶۲ر-۶۴ر)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [مؤید: ۳ - ۲۵۹]

۲۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۹۱/۵

آغاز: ینصرک الله تعالی، این کتابی است در غایت حکمت و نهایت رفعت که حکیم؛ **انجام:** مثل آنکه هر دو طاق باشند طالب غالب است، و اگر هر دو جفت مطلوب غالب است

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳گ (۹۰ر-۹۲پ)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [مؤید: ۳ - ۱۶۵]

۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۹۵/۳

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، ۲گ (۵۲ر-۵۳ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۴/۸سم [ف: ۶ - ۲۱۱]

۲۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۴۷/۳

آغاز: بدانکه این رساله ایست در باب غالب و مغلوب در غایت حکمت از ارسطا طالیس که به جهت اسکندر ذوالقرنین جمع کرد

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ فقط چند برگ اول را شامل است؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۷۸ر-۷۹پ)، ۱۰ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۸۳]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۲۲/۱۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [ف: ۳۱ - ۲۰]

● غالب و مغلوب / هیئت / عربی

qāleb va maqlūb

ناشناخته:

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۹۸/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۵ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۵۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۱/۱۰

آغاز: فائدة فی معرفة الغالب و المغلوب و هو باب ملیح جرب من عمل الشیخ ابو الخیر الرمال. و ذلک ان تضرب اذا اردت ان تنظر حال الخصمین؛ **انجام:** العراس ناریة ... هوائیة ... مائیة ... ترابیة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۷ق؛ ۲گ (۵۰پ-۵۱ر) [ف: ۴ - ۹۹۷]

۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۷۳/۲

آغاز: اذا سأل سائل هل اغلب علی الاعداء، فاستخرج من الثانی عشر؛ **انجام:** والموائل علی الاستقبال والرزائل علی الماضی ... النفس ماضیه

در پیدا کردن غالب و مغلوب و سایر استخراجات و اخبارات؛ بی‌کا، تا: ۲۱ ذیقعده ۱۳۱۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای [مؤید: ۳ - ۳۸۳]

● غالب و مغلوب / هیئت / فارسی

qāleb va maqlūb

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۴۸/۶

قاعده به دست آوردن غالب و مغلوب؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد بن حسین، تا: ۹۷۸ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز، ۳۵ص، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۳۸۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۹۹/۷

آغاز: در آغاز نسخه چنین است: اعلم یا اسکندر هذا الحساب و هو المعروف بحساب النسیم کما رایتک من اهله. در ذیل این نوشته دو بیت منسوب به حضرت علی (ع) و سپس هفت بیت فارسی است که گویا شرح همان ادبیات عربی باشد و هر دو درباره غالب و مغلوب است آغاز قطعه فارسی: پس از حمد خدای عالم الغیب ×× که بخشد انبیا را علم لاریب / پس از مع عدد نه نه بینداز ××ببین تا چند ماند از هر یکی باز

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۲ص، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۵۱۵]

۳. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۳۱/۱۰

رساله مختصری است در مورد پیدا کردن غالب و مغلوب، اگر میان دو کس خصومت باشد و بدانی که کدام غالب است و کدام مغلوب نام هر یک را به حساب ابجد گیر و شماره کن؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: علی محمد ابن میرزا محمد سنجانی، تا: پنج‌شنبه ۱۹ جمادی الاول ۱۲۳۶ق؛ ۴ص (۴۰-۴۳)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۰۵/۶

آغاز: الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین ... اما بعد این رساله ای است در بیان دانستن غالب و مغلوب مستخرج حکما از کتب، نه باب، اسامی طالب و مطلوب را به حساب جمله جمع کند

در مورد پیدا کردن غالب و مغلوب از دو نفر یاد دو لشکر متخاصم در ۹ باب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۵۵-۵۷)، ۱۹ سطر [ف: ۳۶ - ۱۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۴۰/۴

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۱۰ ر و پ)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴۴ - ۱۴۶]

● غالب و مغلوب (ترجمه) / علوم غریبه / ترکی

qāleb va maqlūb (t.)

از ارسطاطالیس حکیم و اسکندر رومی، مترجم ترکی مجهول. جداول.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۷۵/۱۶

خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۴۱]

● غالب و مغلوب (جدول) / علوم غریبه / فارسی

qāleb va maqlūb (jadval)

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۳۶/۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۲ صفر ۱۲۴۲ق؛ ۱ص (۹۲)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۶۷]

● **غالب و مغلوب (منظوم)** / هیئت / فارسی

qāleb va maqlūb (manzūm)

از ناشناس، به نقل از ادریس، شاید ادریس پیامبر (ع): زانکه تربیع باشدش تسدیس ×× در کتاب این چنین نمود ادریس. پیش‌بینی غالب و مغلوب. بر پایه خانه‌های رملی، حدود ۲۲۰ بیت مثنوی، با سربندهای در خور: در احکام خانه دهم، در احکام شانزده‌گانه، در احکام قبض الداخل، در احکام قبض الخارج، در احکام فرح، در احکام عقله، در احکام انگیس، در احکام حمره.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۰۱/۳

آغاز: باب در احکام غالب و مغلوب: باز در حکم غالب و مغلوب ×× هر که خواهد که بیند او مطلوب / چون دو کس را به هم بود دعوی ×× گر تو خواهی که دانی این معنی؛ کز دو، غالب که می‌شود، در رمل؛ **انجام:** شانزده عاقبت به خیر و صلاح ×× باشد و کار او رسد به فلاح

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۱۱گ (۹پ-۱۹ر هامش) [ف: ۱ - ۱۸۱]

● **غالب و مغلوب و اختیارات (جدول)** / هیئت / فارسی

qāleb va maqlūb va extīyārāt (jadval)

دو جدول است که غالب عناوین آنها بر اثر کهنگی کاغذ خواندنی نیست.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۹۸

خط: نسخ، کا: ابوالمجد تبریزی، تا: یک‌شنبه ۱۹ ربیع الاول ۷۲۳ق؛ ۱ص (۴۰۸)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۹۰]

● **غالب و مغلوب و نسخه معاجین** / طب / عربی

qāleb va maqlūb va nosxe-ye ma‘ājīn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۵/۶

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲ - ۳۸۵]

● **الغالیة لاهل الانظار العالیة** / فقه / فارسی

al-qālīya le-ahl-el anzār-el ‘ālīya

صدر، حسن بن هادی، ۱۲۷۲ - ۱۳۵۴ قمری

sadr, hasan ebn-e hādī (1856 - 1935)

تاریخ تألیف: ربیع الثانی ۱۳۱۵ق

فقه فارسی درباره حرمت ریش‌تراشی.

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۲۰۷۱/۱

آغاز: الحمد لله علی هدایته لدینه و التوفیق لما دعی الیه من سبیله؛ **انجام:** سمیتها الغالیة لاهل الانظار العالیة ...

خط: نسخ، کا: احمد بن سلطانعلی حسین مرعشی شوشتری، تا: ۱۳۴۲ق؛ ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۷۵]

● **الغایات** / حدیث / عربی

al-ġāyāt

ابن رازی، جعفر بن احمد، ق۴ قمری

ebn-e rāzī, ja‘far ebn-e ahmad (- 10c)

رساله در بیان اعمال و افعالی است که به غایت ممدوح و مذموم باشد و حسن و قبح آن به صیغه افعل تفضیل بیان شده باشد. مانند: «اعبد و اسخی و اکیس» و به همین جهت این کتاب به نام کتاب الغایات موسوم گشته است. نمونه: افضل الاعمال ما عمل بالسنة، افضل الاعمال عندالله عزوجل یوم القیامة الصلوة.

آغاز: نسخه: بسمله، باب الجمع الغایات قال الشیخ ابو محمد ... عن ابی جعفر علیه السلام قال الاشتهار بالعبادة ریبة.

انجام: و ارحمهم بالرعیة و اعظمهم یوم القیمة مجزیة.

چاپ: مشهد، آستان قدس رضوی، ۱۴۱۳ق، ضمن جامع الاحادیث، تحقیق سید محمد حسینی نیشابوری

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۹۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** یوم القیامه مجزیه تم و سلم تسلیما

خط: نسخ، کا: حسینی، محمد بن حمزه، تا: ۸۹۲ق؛ ۱۵گ، اندازه: ۱۳×۱۸/۷سم [ف: ۱۴ - ۳۷۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ذکر علی علیه السلام انه افضل الأمة و أعدلهم فی الرعیة و اقسمهم بالسویة، عن الحارث الهمدانی قال، قال رسول الله صلی الله علیه و آله لعلی علیه السلام اخصمک بالنبوة و تخصم الناس سبع لا یحاجک فیها احد من قریش ... و أعظمهم یوم القیامة مجزیة، هذا آخر ما وجدناه من کتاب الغایات

خط: نسخ، کا: سیدمحمد هاشم موسوی خوانساری، تا: سه‌شنبه ۲۴ جمادی الثانی ۱۲۵۳ق، جا: اصفهان؛ مصحح؛ ۱۳گ (۱پ-۱۳پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۶ - ۶۶۰]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۷۹/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سید کاظم طباطبائی «آقا میرزا»، تا: ذیحجه ۱۲۷۲ق؛ مصحح؛ ۲۱گ (۴۷ر-۶۷پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۸×۱۵/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۷۲]

۴. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۲۸۸/۴

خط: نسخ، کا: محمد علی اصفهانی، تا: ۱۲۷۷ق؛ ۱۵گ (۸۲ر-

۹۶ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۶۶]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۲۵/۴
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن زین العابدین موسوی، تا: شنبه ۱۱ ذیحجه ۱۲۸۰ق؛ جلد: تیماج، ۱۸گ (۷۵پ-۹۲ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۸ - ۳۰]
۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۳۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۸۷ق؛ ۱۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵ - ۲۵۶]
۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۰۳۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۸۷ق؛ واقف: رضا نائینی، ۱۳۱۱؛ ۱۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۶سم [ف: ۱۴- ۳۷۱]
۸. قم؛ مفتی الشیعه؛ شماره نسخه:۵۶/۱
خط: نسخ، کا: ابوالقاسم (محرر) موسوی نجفی اصفهانی، تا: قرن ۱۴؛ ۵۱گ (۲پ-۵۲ر)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۶/۵سم [ف: ۵۹]
۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۲۷۲/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، کا: خلیل بن محمد هاشم شیرازی، تا: ۱۳۰۷ق؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ جلد: گالینگور، ۲۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۳۱۸]
۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۲۱/۳
خط: نسخ، کا: حسن، تا: ۱۳۲۴ق؛ جلد: مقوا، ۱۲گ (۹ر-۲۰پ)، ۲۴ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۲۵/۵×سم [ف: ۹ - ۷۶۱]
۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۱۵۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن زین العابدین ارموی، تا: ۲۰ شعبان ۱۳۴۷ق، جا: نجف اشرف؛ مذیل است به رساله «اعمال المانعة من دخول الجنة» از همین مؤلف درباره اعمالی که آدمی را از ورود به بهشت باز می‌دارد؛ ۱۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳/۹×۲۲سم [ف: ۱۴ - ۳۷۰]
۱۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۶۴/۳
بی‌کا، تا: ۱۳۶۵-۱۳۶۶ق؛ ۴۰گ، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳ - ۱۳۰]
۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۶۴۷
خط: نسخ، کا: سید مصطفی صفائی خوانساری، تا: ۱۳۶۷ق؛ مقابله شده توسط کاتب با نسخه و دستخط میرزا حسین نوری طبرسی (مورخ ۱۲۷۹ق)؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۱۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۱۷]
۱۴. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۲۲۴/۳
خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالله موحدی قمی، تا: ۱۳۶۸ق؛ ۱۲گ (۱۱پ-۲۲پ)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۳۵]
۱۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۷۱/۲
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه شخصی ـ ایران؛ خط: نسخ زیبا، کا: سید محمد حسن حسنی طباطبائی، تا: ۲۵ ذیحجه ۱۳۷۵ق، جا: تبریز؛ کاتب برادر علامه طباطبائی صاحب تفسیر المیزان است؛ ۳۴ص (۳۵-۶۸) [عکسی ف: ۳ - ۳۳۰]
۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۶۸۴/۱
بی‌کا، بی‌تا [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۳۶]

● **غایات اللطائف** / کلام و اعتقادات / عربی
ġāyāt-ul laṭā'if

این کتاب از کتاب‌های اعتقادی اسماعیلی‌ها می‌باشد که به‌طور رمز و اشاره اثبات امامت ائمه اسماعیلیه را می‌نماید و مخصوصاً راجع به اسماعیل بن جعفر بحث‌هایی می‌نگارد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۹
آغاز: الحمدلله المتقدس عن أن یعبر عنه الاسم و الصفة المسبح عن تصور العارفین له فنفی المعرفة عنه؛ **انجام:** و سنورد انشاء الله ع ج علی ذلک من البراهین المتظاهرة و الادلة الباهرة ما تنسف الجبال
نام کتاب بر فراز صفحه اول چنان است که ذکر نمودیم با کلمه دیگری که پاره شده و خوانده نمی‌شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ ؛ ۸۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۹۹]

● **الغایات فی شرح القلائد فی تصحیح العقائد** / کلام و اعتقادات / عربی
al-ġāyāt fī š.-il qalā'id fī tasḥīh-il 'aqā'id
یمنی، احمد بن یحیی، ۷۷۵ - ۸۴۰ قمری
yamanī, ahmad ebn-e yahyā (1374 - 1437)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۵۹/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۴۶]

● **الغایب عینه منقطعة** / -
al-ġāyib 'ayn-u-hū munqaṭi'a

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۹۰/۱۲
بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۷۶]

● **غایة اتقان الحرکات للسبعة السیارات** / هیئت / عربی
ġāyat-u itqān-il ḥarakāt li-s-sab'at-is sayyārāt
سرجی، عبدالله بن مثنی، - ۱۰۹۷ قمری
sarjī, 'abd-ol-lāh ebn-e mosannā (- 1686)

تاریخ تألیف: ۱۰۸۰ق؛ محل تألیف: یمن
فخرالدین عبدالله المثنی بن عبدالله بن احمد سرجی قریشی شاگرد حسن بن عبدالله بن احمد سرجی برادرش و او با وی در نگارش کتاب بغیة الطالب المستفید کمک کرده است. در چهل «باب»: ۱. معرفة استخراج اصل الاصول، ... ۴۰. معرفة نموذارات الموالید التی فات رصد موالیدهم.
[بروکلمن ۲:۴۰۸ ذیل ۲:۵۶۷؛ الذریعه ۶:۱۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۷۴/۱

آغاز: بسمله. و به الاغانة. الحمدلله الذی رفع سبع سموات بقدرته و ممسکها ان تقع علی الارض بقوته؛ **انجام:** فعلیک بکثرة الطب علی شیخ یدرک المطلب ان شاء الله تعالی و هو حسبنا و نعم الوکیل سپس ۴۴ برگ جدول است.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۵ جمادی الثانی ۱۲۸۷ق؛ ۲۴گ (۵ر-۲۸پ)، ۳۳ سطر (۱۵×۲۵)، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۱۷ - ۵۱۸]

● غایة الآمال / فقه / عربی

ġāyat-ul āmāl

مامقانی، محمد حسن بن عبدالله، ۱۲۳۷ - ۱۳۲۳ قمری
māmaqānī, mohammad hasan ebn-e ʻabd-ol-lāh (1822 - 1905)

وابسته به: المکاسب = المتاجر؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

تاریخ تألیف: ۱۶ ربیع الاول ۱۲۹۳ق؛ محل تألیف: نجف اشرف
شرحی است بر کتاب «المکاسب» شیخ مرتضی انصاری. مؤلف این شرح را تا اول مبحث خیار رؤیت تألیف کرده، و فرزندش شیخ عبدالله مامقانی در کتابی دیگر به نام «نهایة الامال» آن را به نهایت رسانید.

آغاز: بسمله. و به نستمد و نستعین. الحمدلله الذی من علی عباده ببیان الاحکام و انعم علیهم بتمیز الحلال و الحرام ... فیقول ... محمد حسن بن عبدالله المامقانی انه لما کان کتاب المکاسب و البیع الذی هو من مصنفات ... شیخنا الامام المرتضی ... احسن ما صنفه علمائنا ... سنح لی ان ابین اشاراته و اوضح عباراته ... و سمیته غایة الآمال

چاپ: طهران، سنگی، ۱۳۱۶-۱۳۱۷، رحلی، ۵۰۵ص

[الذریعة ۵/۱۶؛ ریحانة الادب ۴۳۳/۳؛ دنا ۷۴۶/۷ (۱۹ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا ما یتعلق بالجزء الاول من هذا الکتاب. و الحمدلله رب العالمین و قد اتفق الفراغ من التعلیق بید ... محمد حسن بن عبدالله المامقانی فی النجف ... فی الیوم السادس عشر من شهر ربیع الاول من شهور سنة ۱۲۹۳ و یتلوه الجزء الثانی فی کتاب البیع انشاءالله تبارک و تعالی.

جزء ۱؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۶ ربیع الاول ۱۲۹۳ق؛ ۲۶۰گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۱۹۴۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۳

آغاز: بسمله. و به نستمد و نستعین. الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی ... فیقول ... محمد حسن بن عبدالله المامقانی ان هذا هو الجزء الثانی من کتابنا المسمی بغایة الآمال؛ **انجام:** ولیکن هذا آخر الجزء الثانی من کتاب غایة الآمال و یتلوه الکلام فی الجزء الثالث فی اشتراط کون المتبائعین مالکین او ماذونین من المالک او الشارع و یجری فیه الکلام فی الفضولی انشاءالله و الحمدلله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد صلی الله علیه و آله و اوصیائه الائمة الامناء علیهم السلام.

جزء۲؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۵۹گ، ۲۲ سطر (۱۹×۲۲)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۵ - ۱۹۵۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۴

آغاز: بسمله. و به نستعین. الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی ... فیقول ... محمد حسن بن عبدالله المامقانی ان هذا هو الجزء الثالث من کتابنا المسمی بغایة الآمال؛ **انجام:** قوله: «و لازم القول الآخر هناک جریانه هنا» المراد بالقول الآخر ما نسبه فی المسئلة الاخیرة من مسائل خیار التأخیر الی جماعة من القدماء منهم المفید و السیدان (قدهم) و هو القول بکون التلف من مال المشتری. السادس خیار الرؤیة.

جزء ۳ ؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ محشی با نشان «منه»؛ جلد: تیماج سبز، ۲۳۵گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۱۹۵۱]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۱۶

آغاز: بسمله، ... الحمدلله و سلام علی عباده الذی اصطفی و بعد فیقول ... ان هذا هو الجزء الثانی من کتابنا المسمی بغایة الامال؛ **انجام:** و یجری فیه الکلام فی الفضولی ... و السلام.

جزء دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای بلاغ مقابله در ۱۳۶۰؛ ۲۸۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۱/۶سم [ف: ۱ - ۳۷۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۷-طباطبائی

آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی و بعد ... ان هذا هو الجزء الثالث من کتابنا ... قوله و من شروط المتعاقدین ان یکونا مالکین او مأخذونین؛ **انجام:** و هو القول بکون التلف من مال المشتری السادس خیار الرؤیه و هو ان

جزء سوم از «شروط متعاقدین» تا اول «خیار رؤیت» از کتاب البیع المکاسب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ با این یادداشت: «بسم الله ... این کتاب باید انشاءالله در طهران در خدمت سرکار آقا آقا میرزا احمد مذهب باشی - دام مجده- برسد». در ذیل افزوده شده: «ایشان خواهد رسانید»؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۰۰گ (با احتساب برگ‌های اضافی)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۴ - ۳۷۲]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۲۱

آغاز: الحمدلله ... ان هذا هو الجزء الثانی من کتابنا ... قوله ره و هو فی الاصل کما فی المصباح مبادلة مال بمال؛ **انجام:** باندراج مثل ذلک فی عنوان الفضولی و جریان ادلة صحته بلحوق الاجارة فیه ولیکن هذا آخر الجزء الثانی ...

جزء دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، محشی؛ مهر: کتابخانه «شیخ فضل الله نوری» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۱۵۲گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۲۸]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۱۷-۱۰/۲۷

آغاز: بسمله الحمدلله وسلام علی عباده الذین اصطفی و بعد فیقول الجانی الفانی اسیر الامال و الامانی محمد حسن بن عبدالله ... قوله و هو فی الاصل کما عن المصباح دلالة؛ **انجام:** فی عنوان الفضولب و جریان ادلة صحته بلحوق الاجازة فیه ولیکن هذا آخر الجزء الثانی من کتاب غایة الامال و یتلوه الکلام فی الجزء الثالث

فی اشتراط کون المتبایعین مالکین ... و الحمدلله والسلام علی سیدنا وآله.

جلد ۲؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد علی سبزواری رشتی، تا: سه‌شنبه ۲۲ ذیحجه ۱۳۰۳ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه عفی عنه»؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۴۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۶ - ۲۹۶۸]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۲۶

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۲۸ جمادی الثانی ۱۳۰۹ق؛ مهر: کتابخانه میرزا ابوالفضل طهرانی؛ جلد: تیماج، ۲۷۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۹۳]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۴۰

خط: نستعلیق، کا: محمود، تا: ۱۳۰۹ق؛ مهر: کتابخانه شیخ ابوالفضل طهرانی؛ جلد: تیماج، ۲۶۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۹۶]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۱-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ما هو غربی دجلة الذی لایلیه البصرة و هو محکوم علی بکونه عامراً حال الفتح کاول الاقسام الثلثة هذا ما یتعلق بالجزء من هذا الکتاب الحمدلله رب العالمین

در مقدمه، شرح حال مصنف آورده شده. جزء اول کتاب و شرح مکاسب محرمة تا اول کتاب البیع؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد علی، تا: ۱۳۱۱ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۴۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۴ - ۳۶۵]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۵ط

آغاز: بسمله. الحمد لله و سلام

جزء الثانی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۶ ذیقعده ۱۳۱۲ق؛ مصحح، با این یادداشت: «این یک جلد کتاب باید خدمت سر کار مقرب الخاقان مذهب باشی رسیده شود انشاء الله ایشان به صاحبش خواهند رسانید»؛ جلد: تیماج، مذهب، ۵۹۹ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۲۵]

۱۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۴۴

آغاز: حمدله ... قوله ومن شروط المتعاقدین ان یکونا مالکین اوماذونین من المالک اوالشارع لایخفی علیک ان هذه العبارة عن جوامع الکلم فتشمل جمیع اقسام من یصح منه البیع؛ **انجام:** المراد بالقول الاخر مانسبه فی المسألة الاخیرة من مسائل خیار التأخیر الی جماعة من القدماء منهم المفید و السیدان و هو القول بکون التلف من مال المشتری. السادس خیار الرؤیة

جزء سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۸۰گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۱۹]

۱۳. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۵۹۵

آغاز: قوله وهو فی الاصل کما عن المصنف مبادلة مال بمال قال فی المصباح باعه یبیعه بیعا و مبیعا فهو بایع وبیع ولباعه بالالف لغة قاله ابن القطاع والبیع من الاضداد؛ **انجام:** واماماتاخر منها عن العقد کالقبض فی الصرف والسلم فلایعتبر فی العقد المجاز کونه جائزا له فکیف وجوده بعد الاجازه صحة الاجازة بعدالقبض محل تامل لکون القبض من قبیل الایقاعات وقد ادعی الشهید

جزء دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۱۹]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۰۶-۵/۹۶

آغاز: بسمله الحمدلله وسلام علی عباده الذین اصطفی و بعد فیقول الجانی ... محمد حسن بن عبدالله المامقانی ان هذا اهوا الجزء الثانی من کتابنا المسمی بغایة الامال ... قوله وهو فی الاصل کما عن المصباح مبادلة مال بمال قال فی المصباح باعه یبیعه بیعا؛ **انجام:** الا ان یلتزم باندراج مثل ذلک فی عنوان الفضولی و جریان ادلة صحته بلحوق الاجارة فیه ولیکن هذا آخر الجزء الثانی من کتاب غایة الامال و یتلوه الکلام فی الجزء الثالث فی اشتر الیکون المتبایعین مالکین او ماذونین من المالک او الشارع

جزء دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با نشان «منه سلمه الله»؛ جلد: تیماج سرخ مذهب، ۲۶۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۶ - ۲۹۶۷]

۱۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۲۶۷/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۱۳۵]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ما هو غربی دجلة الذی لایلیه البصرة و هو محکوم علیه بکونه عامراً حال الفتح کاول الاقسام الثلاثة هذا ما یتعلق بالجزء الاول من هذا الکتاب و الحمدلله رب العالمین.

جلد اول کتاب و شرح مکاسب محرمه تا اول «کتاب البیع»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با این عبارت: «مدرسه فیضیه به میر ابوالحسن دهخوار قانی برسد»؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۷۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳۶ - ۲۱۴]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۲۷

جلد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: کتابخانه میرزا ابوالفضل طهرانی؛ ۱۷۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۹۴]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۵۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ مصحح، نسخه را محمد حسین بن احمد رشتی با نسخه مؤلف مقابله کرده و به سال ۱۳۱۰ بپایان برده؛ مهر: کتابخانه شیخ فضل الله نوری (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۱۲ - ۴۱]

● غاية الآمال / هیئت / عربی

ġāyat-ul āmāl

رساله مهمی است در شناخت کواکب و سیارات و سعد و نحس ایام و اسماء موکلین کواکب و ایام و استخراج احکام حوادث از نجوم، بیشتر شبیه کتاب‌های بونی است. عناوین این رساله‌ها در کتاب حاضر دیده می‌شود: کتاب آصف بن برخیا معروف به کتاب «الحاوی لعلوم الروحانیة العلویة و السفلیة» در شش فصل، کتاب رئیس البنانی ترجمه شاگردش سرخیس در هشت مقاله.

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵۴۰-۱۳/۲۲۰

آغاز: الساعات اللیلیة و النهاریة و ملوکها و خدامها ... یجب علی

طالب هذا العلم ان یشغل نفسه اولا فی معرفة حالات الافلاک و اوقات الاختیارات لحیطة علمه باوقات السعود و النحوس؛ **انجام:** و ان اردت الشر والنحس لاحد فیکون العمل فی عدد و ذریته بطالع نحس ساقط من البروج فانظر الی السابع فان الاعتماد علیه فی الخیر و الشر و یکون وجهک الطالع الذی انت فیه و الله اعلم واحکم وبه ثقفی واعتمادی.

در فهرست با عنوان «احکام النجوم» آمده ولی نسخه مجلس که در انجام با آن هماهنگ است نام «غایة الآمال» دارد؛ خط: نسخ، کا: ملا محمود نجفی، تا: شنبه ۵ رمضان ۹۹۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: ساغری، ۶۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۱ - ۱۳۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۷۹/۲

آغاز: اما بعد فانی غرقت فی هذا البحر فزادت همومی و کثرت غمومی کما لم اجد لها من فرار فلما رایت ذلک اخذت من کل علم خاصیته و منفعته و جمعتها فی هذا الکتاب؛ **انجام:** فانظر الی السابع فان الاعتماد علیه فی الخیر و الشر و یکون وجهک الی الطالع الذی انت فیه و الله اعلم.

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی به نقل از برهان الکفایه و مجمل کوشیار؛ جلد: تیماج، ۴۴گ (۱۶ر-۵۹پ)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۲۰ - ۵۳]

● غایة الآمال (ضمان الاموال) / فقه / عربی

ġāyat-ul āmāl (ḍimān-ul amwāl)

فقه استدلالی است که از کتاب غایة الآمال انتخاب شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۸ معزی

آغاز: ا ع ل م ان لفظ الغضب وارد فی الکتاب والسنة النبویة بحیث یشعر فاعله ملموم و لیس للشارع و العرف اصطلاح غیر معنی اللغوی للأصل فالمرجع عند الحاجة الی معناه العرف؛ **انجام:** کما فی المعاملة الربویة فان اذن المالک معارض بالنهی الشارع فلا ترفع الحرمة ولو اذن الشارع و نهی المالک فعلا او نشانا ارتفع الحرمة اجماعا.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با امضای «منه»؛ جلد: مقوایی، ۵۳گ، ۲۷ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۳۹ - ۱۷۷]

● غایة الآمال فی استعلام احوال الرجال / رجال / عربی

ġāyat-ul āmāl fī isti‘lām-i aḥwāl-ir rijāl

استرآبادی، علی بن محمد جعفر، ۱۲۴۲ - ۱۳۱۵ قمری

estarābādī, ‘alī ebn-e mohammad ja‘far (1827 - 1898)

تاریخ تألیف: ۱۲ شوال ۱۳۰۲ق

کتاب رجال مفصلی است مشتمل بر جمیع آنچه در کتاب «منتهی المقال» معروف به «رجال ابی علی» آمده با عنوان «اصل» و آنچه از کتاب‌های دیگر افزوده با عنوان «فصل»، و سپس مطالبی را که خود تحقیق کرده با عنوان «وصل» می‌آورد.

آغاز: احمدک اللهم یا ذا القوة الباهرة و السطوة القاهرة و الرحمة الوافرة

[الذریعه ۵/۱۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۳

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه شیخ آقا بزرگ تهرانی - نجف؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ محشی؛ ۶۹۷ص [عکسی ف: ۱ - ۷۶]

● غایة الآمال فی حسن خواتیم الاعمال / - عربی

ġāyat-ul āmāl fī ḥusn-i xawātīm-il a‘māl

هروی مشهدی، حسین بن یوسف، ق۱۴ قمری

heravī mašhadī, hoseyn ebn-e yūsof (- 20c)

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۴۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۴۷ق؛ محشی با نشان «منه، الصحاح، مجمع، مصباح»؛ مهر: حسین بن یوسف؛ جلد: تیماج، ۷۳گ، ۲۰ سطر (۱۱×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: - ۶۱۴]

● غایة الاتقان فی تدبیر بدن الانسان / طب / عربی

ġāyat-ul itqān fī tadbir-i badan-il insān

ابن سلوم، صالح بن نصرالله، - ۱۰۸۱ قمری

ebn-e sallūm, sāleh ebn-e nasr-ol-lāh (- 1671)

کتابی است در علم امراض و قوانین ترکیب ادویه و طب کیمیاوی. گمان می‌رود که مؤلف اوایل حرکت طبی خود را نزد فرنگیان گذرانیده است و از مؤلفات ایشان اقتباس نموده است. این کتاب در چهار قسم مرتب شده است و هر قسم «کتاب» نام دارد: کتاب ۱. الامراض (شامل چهار مقاله)؛ ۲. قوانین ترکیب الادویة و بیان الحاجة الی الترکیب و کیفیة استعماله (شامل سه باب و هر باب دارای تعدادی فصل)؛ ۳. الاقرباذینات الجامعة فی المرکبات (شامل دو باب)؛ ۴. الطب الجدید الکیمیاوی الذی اخترعه براکلیوس (شامل مقدمه، مقالات و فصول).

شرح و حواشی:

۱- الطب الجدید الکیمیائی = الطب الکیمیاوی؛ پاراسلسوس (۱۴۹۳-۱۵۴۱)

۲- الطب الکیمیاوی = الطب الجدید الکیمیائی = کیمیاء باسلیقا؛ پاراسلسوس (۱۴۹۳-۱۵۴۱)

۳- طب جدید کیمیاوی (مقدمه) = طب کیمیاوی (مقدمه)؛ پاراسلسوس (۱۴۹۳-۱۵۴۱)

۴- طب جدید کیمیاوی = طب کیمیاوی = پزشکی تازه کیمیائی؛ پاراسلسوس (۱۴۹۳-۱۵۴۱)

۵- طب کیمیاوی (۱)؛ پاراسلسوس (۱۴۹۳-۱۵۴۱)

۶- طب کیمیاوی (۲)؛ پاراسلسوس (۱۴۹۳-۱۵۴۱)

۷- طب کیمیاوی (۳)؛ پاراسلسوس (۱۴۹۳-۱۵۴۱)

۸- طب کیمیاوی = کیمیای باسلیقا؛ پاراسلسوس (۱۴۹۳-۱۵۴۱)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۵۱/۱

آغاز: ... نزل تولد من ذلک انواع النوازل و السکته و الفالج و ما اشبه ذلک فان عرض له حرارة قوية صعد الى العالى و تولد منه الامراض الدماغية؛ **انجام:** الى القمر يكون ورقها لينا غليظا كثيرا ... و تنبت فى الاماكن الكثيرة الرطوبة و من ذلک ...
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: عبدالحسین؛ ۷گ (۱ر–۷پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۵ – ۵۲۸]

۲. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۱۰۵

مؤلف نامی از خود نبرده و در دیباچه چنین می‌گوید که صالح افندی که در خدمات دولت عثمانیه بوده مطالبی از مسائل طبی و ترکیب ادویه و قرابادین از کتب یونانی و کتاب‌های ابن سینا و اطبای مشهور استخراج کرده بود اکمال آن را اجل مهلت نداد، بعد از آن یحیی افندی که منصب قضاوت کل را داشته و به مقام صدارت هم رسیده است آن را تکمیل نموده و تألیف و تعیین فصول و ابواب آن را باین حقیر محول نمود؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: ۱۲۱۷ق؛ بسیار مغلوط نوشته شده، در فهرست بدون نام مؤلف است. [ف: – ۲۱۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۵۱/۲

آغاز: و بعد فهذا الكتاب الطب الجديد الكيميائى الذى اخترعه براكلسوس مشتمل على مقدمة و مقالات ... المقدمة فى تعريف الكيميايى و بيان الحجة اليها؛ **انجام:** فان الخواص لا تنكروا ان فعل هذا المرهم بخاصته فيه بتوسط روح العلم كما يفعل الحديد فى المقناطيس و الله اعلم بالصواب و اليه المرجع و المآب.
کا: ابراهیم بن علی اصغر همدانی، تا: ۱۷ ذیحجه ۱۲۸۹ق، حسب فرمایش میرزای حکیم باشی؛ ۹۶گ (۸پ–۱۰۳ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۲سم [ف: ۳۵ – ۵۲۹]

● غاية الاحسان فى خلق الانسان / طبیعیات / عربی
ġāyat-ul iḥsān fī xalq-il insān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۳/۱

آغاز: بسمله الحمدلله خالق الانسان و اللسان ... و سميت هذا التأليف غاية الانسان فى خلق الانسان؛ **انجام:** السؤى المتشققه القدمين ولله الحمد و المنه تم
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن، ۷۹ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۹×۱۷/۸سم [ف: ۵ – ۲۴]

● غاية الاحكام لاحاديث الاحكام / حدیث / عربی
ġāyat-ul aḥkām li-aḥādīṯ-il aḥkām

طبری، احمد بن عبدالله، ۶۱۵ – ۶۹۴ قمری
tabarī, ahmad ebn-e ʻabd-ol-lāh (1219 - 1295)

کتابی بزرگی است در حدیث که احادیث گوناگون به‌ویژه احکام را طبق ابواب فقهی، از کتاب‌های معروف حدیث اهل سنت، چون صحیح بخاری، صحیح مسلم، جامع ترمذی، سنن ابی داود، سنن نسائی، سنن شافعی، مختصر سنن دار قطنی، سنن سعید بن منصور، صحیح ابی‌قاسم، جامع الاصول، جامع المسانید، مسند ابی عبدالقاسم و کتاب معرفة اسماء الصحابة گردآوری نموده در ضمن آن، احادیث صحیح، حسن و احادیث ضعیف را نیز آورده است.
[دنا ۷۴۸/۷؛ الاوقاف العامة بغداد ۲۶۷/۱؛ معجم المؤلفین ۲۹۸/۱؛ کشف الظنون ۲۰/۱؛ دار صدام ص۲۱۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۹۵

آغاز: بسمله، الحمد لله ... و بعد، فقد وفق الله جل و علا، الى تجريد احاديث الاحكام على سبيل الاكثار مع الاحكام، مرتبا لها على ترتيب كتب الشيخ ابى اسحاق الشيرازى فى المذهب لقرب تناولها و كثرة التداول لها؛ **انجام:** و سياتى حديث و ذكر العفو عنه من القول، من باب ما يفسد الصلاة، قال الشافعى و ثوب امامه ثوب صغير و الله اعلم بالصواب، و اليه المرجع و المآب.
کتاب‌های ایمان و طهارت می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۰۵۹ق؛ مصحح، مجدول مذهب؛ تملک: محمود بن قابل؛ جلد: تیماج، ۲۵۹گ، ۳۳ و ۲۷ سطر (۱۴/۵×۲۴)، اندازه: ۲۲×۳۱/۵سم [ف: ۳۷ – ۳۹۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۹۶

آغاز: بسمله، كتاب الصلوة اختلف فى الصلوة و نحوها من الاسماء المستعملة فى العبادات كالزكوة و الصوم و الحج و الاعتكاف، فقيل هى منقولة عن موضوعها اللغوى، و قيل مبقاة عليه و ما اضيف اليه من قوله او فعل غير؛ **انجام:** قال بعض اهل المعانى، انما لم ينقض المصلى عن العشر، لانه بعد نور الصلوة فله حسنة، فان تكملت الصلوة، كان له عشر حسنات ف و ان نقص ... لانه جزء من العشر ...
جزء سوم و چهارم کتاب، شامل کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۰۶۰ق؛ مصحح، با عبارت «بلغ» مقابله شده، مجدول مذهب؛ جلد: تیماج، ۲۱۹گ، ۳۳ سطر (۱۴×۲۴)، اندازه: ۲۲×۳۱/۵سم [ف: ۳۷ – ۳۹۵]

● غاية الاختصار = مختصر فى الفقه على مذهب الامام شافعى / فقه / عربی
ġāyat-ul ixtiṣār = muxtaṣar-un fi-l fiqh ʻalā maḏhab-il imām šāfiʻī

ابوشجاع اصفهانی، احمد بن حسین، ۴۳۳ – ۴۸۸ ؟ قمری
abūšojāʻ-e esfahānī, ahmad ebn-e hoseyn (1042 - 1096)

کتاب معروفی است در فقه شافعی از طهارت تا شهادات که شروح متعددی بر آن نگاشته شده است.
آغاز: حمدله. صلاة. قال القاضى ابوشجاع احمد بن الحسين الاصفهانى رض سئلنى بعض الاصدقا، حفظهم الله ان اعمل مختصراً فى الفقه على مذهب الامام الشافعى رح فى غاية الاختصار و نهاية الايجاز ليقرب.
انجام: و صارت ام ولد بالوطى الشبهه والله اعلم
چاپ: در قاهره ۱۹۷۶م؛ السعودية، دار المنهاج، تحقيق محمد شادى عربش، الطبعة الاولى، ۱۴۳۰ق

[دنا ۷۴۸/۷؛ کشف الظنون: ۱۱۸۹/۲؛ معجم المؤلفین:۳۷/۲؛ فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه موزه برلین: ۷۴/۴؛ سرکیس، معجم ۳۱۸/۱ «التقریب (او) غایة الاختصار» که نشانی ۲ چاپ آن و یک ترجمه فرانسوی آن را داده؛ الاوقاف العامة موصل ۹۱/۲ و ۱۸۷/۳]

شرح و حواشی:

۱- القول المختار فی شرح غایة الاختصار = الفتح القریب المجیب فی شرح الفاظ التقریب؛ ابن قاسم غزی، محمد بن قاسم (۸۵۹-۹۱۸)

۲- الاقناع فی حل الفاظ ابی شجاع؛ منوفی قاهری، احمد بن محمد (۸۴۷-۹۳۱)

۳- الاقناع فی حل الفاظ ابی شجاع؛ خطیب شربینی، محمد بن احمد (-۹۷۷)

۴- حواش علی شرح غایة الاختصار؛ قلیوبی، احمد بن احمد (-۱۰۶۹)

۵- حاشیة علی شرح الغایة؛ برماوی، ابراهیم بن محمد (-۱۱۶۰)

۶- شرح غایة الاختصار

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ مصحح، محشی؛ جلد: چرم، ۴۶گ، ۱۱ سطر (۹×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۲ - ۵۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۲۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ جلد: پارچه‌ای، ۵۶ص (۳۹-۹۴)، ۲۰ سطر (۴/۵×۱۱/۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۹سم [ف: ۸ - ۳۹۲]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۴۳/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ولدها من غیره بمنزلتها. و من اصاب امة عیره بنکاح، فولده منها مملوک [...] علی احدی القولین [...]

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۰۷ق؛ افتادگی: انجام (در فصل صلات مسافر افتاده)؛ ۲گ (۱۰۷پ-۱۰۸پ) [ف: ۲ - ۱۸۱]

۴. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۱۷۲ق [تراثنا: س۲ش۴ - ۴۶]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۳/۱

خط: نسخ، کا: محمد سعید بن سعد الدین حسینی کلجینی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۶۹ص (۱-۶۹)، ابعاد متن: ۷×۱۳، اندازه: ۱۰×۱۷سم [سنا: ف: ۱ - ۲۷۳]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۳۹/۲

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۰۹ق؛ ۳۹گ (۸۷پ-۱۲۵پ) [ف: ۲ - ۱۸۱]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۷۹۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: جاسم بن احمد صعب، تا: ۱۲۴۲ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۲؛ ۳۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۷۷]

۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۹۶/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مشمع، ۱۷گ (۳-۱۹)، ۲۱ سطر (۶/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۲ - ۸۰۴]

● غایة الاختصار / رمل / فارسی

qāyat-ol extesār

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

در مقدمات اشکال و احکام رمل.

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱-۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۱۵گ، ۹ سطر (۵×۸)، اندازه: ۷/۵×۱۴سم [ف: ۱ - ۲۰۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۲۹/۶

آغاز: بسمله. این تحقیقات را کسی از کتاب غایة الاختصار ... خواجه نصیر طوسی ... در کتاب خودش نقل کرده؛ **انجام:** اما درین صورت بتوقف افتد تمام شد فی ۲۵ رجب ۱۳۲۸ هجری (پس از این چهار صفحه پراکنده است در پزشکی و رمل).

بندی است از این کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ رجب ۱۳۲۸ق؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱۹۱پ-۱۹۲ر)، ۱۷ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۲ - ۲۵۴۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۳۳۶

آغاز: بسمله، حمد بیحد و ستایش بلاعد موجودی را که چندین هزار اسکان سعد و نحس مختلفه از یک نقطه؛ **انجام:** و بر همان طریق حکم نماید اما درین صورت یکس کند و السلام.

خط: نستعلیق، کا: رجبعلی بیگ، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب [رایانه]

● غایة الاختصار = شرح الکافیة / نحو / فارسی

qāyat-ol extesār = š.-ol kāfīya

قزوینی، احمد بن محمد،

qazvīnī, ahmad ebn-e mohammad

وابسته به: الکافیة فی النحو = المقدمة الکافیة فی النحو = کافیة ذوی الادب فی علم کلام العرب؛ ابن حاجب، عثمان بن عمر (۵۷۰-۶۴۶)

اهدا به: میرزا محمد امین بن میر محمد سعید

ترجمه و شرح فارسی است بر کتاب «الکافیة» ابن حاجب در علم نحو.

تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۵۶۰

آغاز: الحمد لله سبحانه علی سوابغ نعمه الکافیة و بوالغ کرمه الشافیة ... الکلمة لفظ وضع لمعنی مفرد یعنی جنس کلمه وقتی که الف لام الکلمة الف لام جنس باشد یا کلمه که؛ **انجام:** الا بعد از تماس مدح و حال و تمیز از متممات مد حند تم مبحث الاسم و الفعل صلی الله علی محمد و آله اجمعین.

خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن احمد حسینی، تا: اواخر صفر ۱۰۶۷ق؛ ۲۱۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۳۹۹]

● **غاية الاختصار** / رمل / فارسی
qāyat-ol extesār

آمدی، احمد بن ابراهیم
āmedī, ahmad ebn-e ebrāhīm

در رمل و ترجمه رساله محقق طوسی نصیرالدین محمد، چنان‌که در این رساله آمده است. ولی از طوسی رساله فارسی هم یاد کرده‌اند و هم عربی و هم ترکی.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۳۹

آغاز: حمد بی حد و ثنای بی عدد مخصوص است به پروردگار خدای متعال را ... پس چنین گوید ... محمد بن ابراهیم الامدی وطناً اللاذیقی نزولا وقنا که رساله غایة الاختصار در فن رمل للمحقق الطوسی قواعد مفیده ... داشت مراد کردیم که مهما امکن او را در حجاب نگذاریم؛ **انجام:** و توفیق سهل است ... مفخر الانام.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۲سم [ف: ۳ - ۵۶۵]

● **غاية الاختيار فی احکام مناکحة الکفار** / فقه / عربی
ġāyat-ul ixtīyār fī aḥkām-i munākiḥat-il kuffār

قزوینی، حسین بن محمد ابراهیم، ۱۱۲۶؟-۱۲۰۸ قمری
qazvīnī, hoseyn ebn-e mohammad ebrāhīm (1714-1794)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۸۱

آغاز: الحمد لولیه ... اما بعد فیقول العبد المستمد من فیوضات ربه الازلی لما کان مسئله نکاح الکتابیات من معضلات المسائل الفقهیه و مشکلات الاحکام الفرعیه قد اضطربت فیها فتاوی الاخیار؛ **انجام:** پایان: اذا کان انفساخ العقد بعد الدخول و الله تعالی یعلم حقایق الاحکام و حججه علیهم السلام.

خط: نسخ، کا: محمد هادی بن احمد طالقانی، تا: ۱۱۷۲ق؛ نسخه ظاهراً توسط مؤلف تصحیح شده و او بر پاره‌ای از مطالب آن خط کشیده و قسمت‌هایی را نیز در حواشی تکمیل کرده؛ جلد: تیماج، ۴۴۰ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۷۶۸]

● **غاية الادراک فی دراية الافلاک** / هیئت / عربی
ġāyat-ul idrāk fī dirāyat-il aflāk

اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر، - ۶۶۰ ؟ قمری
asīr-od-dīn-e abharī, mofazzal ebn-e ʻomar (- 1262)

ملخصی در علم هیئت که مؤلف آن را در سه «قسم» مرتب کرده است: قسم ۱. الاصول الهندسیة، شامل پنج «مطلع»: ۱) احکام الزوایا، ۲) احکام السطوح، ۳) احکام اوتار الدوائر و ما یتعلق بذلک، ۴) احکام النسبة، ۵) الدوائر المرسومة علی بسیط الکرة و المخروط وما یتعلق بذلک؛ قسم ۲. الهیئة و البرهان، شامل نه «مطلع»: ۱) امور کلیة، در ده فصل، ۲) معرفة الطوالع، در ده فصل، ۳) سبب الحرکات المختلفة و ما یلزم عنها، در چهار فصل، ۴) تحصیل افلاک الشمس، در نه فصل، ۵) تحصیل افلاک القمر، در هشت فصل، ۶) تحصیل افلاک الکواکب، در سه فصل، ۷) عروض الکواکب، در پنج فصل، ۸) الکسوفات و ما یتعلق بذلک، در ده فصل، ۹) اعمال تتعلق بالاحکام الفلکیة، در پنج فصل؛ قسم ۳. تسطیح الکرة، در دو «مطلع»: ۱) نقل الدوائر الفلکیة الی سطح صفیحة الاسطرلاب، در هفت فصل، ۲) عمل الاسطرلاب، در نه فصل.

آغاز: بسمله علیک الاعتماد یا کریم الحمدلله خالق الاطوار و مفیض الانوار ... فهذا تلخیص من علم الهیئة و البرهان حررته علی سبیل الایضاح و البیان و اوردت فیه من الهندسة ما یتوقف علیه براهین الهیئة ... و قسمته ثلثة اقسام ... و سمیته غایة الادراک فی درایة الفالک ...

انجام: فما بلغ فهو الارتفاع المطلوب و ذلک ما اردنا بیانه ولیکن هذا آخر کلامنا فی هذا الکتاب و اما الجداول و العمل بها فقد اودعناها فی الزیج الاختیاری فلیطلب منه و الحمدلله رب العالمین و السلام علی محمد و اله اجمعین.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۷۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ با اشکال هندسی؛ ۱۴۱گ، ۱۵ سطر (۱۱×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۹ - ۱۵۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۲

آغاز و انجام: برابر؛ نجز الفراغ عصر یوم السبت من صفر سنة تسع و سبعین و سبعمائة هجریة حسبنا الله و نعم الوکیل.

خط: نسخ خوش، کا: فضل الله مال امیری، تا: ۹۷۲ق؛ محشی، پس از پایان کتاب چنین نوشته شده: «خط استاد المحققین و مطاع المدققین است خاک آستانه رفیع منزلتش فضل الله مال امیری در تاریخ ۳ شهر ربیع هنگام خریف مرقوم شد ۹۷۲» و این عبارت به خط تازه‌تری است. در پایان مطلع ۶ قسم ۲ (گ ۹۰پ) پائین صفحه چنین نوشته شده: «کتبه مبارکشاه رجب ۸۵۰»؛ در گ۱ر چنین آمده است: «هذا خط السید السند المخدوم سید المحققین و سند المدققین جدی و مقتدای. و انا اقل عبد عبیده، حرره الفقیر شریف سنه ۹۰۱» و نیز دیده می‌شود: «کتاب غایة الادراک اکثر بخط سید شریف قدس سره»، از همه اینها چنین برمی‌آید که این نسخه بیشتر به خط خود سید شریف می‌باشد و در ۷۷۹ از نوشتن آن بیاسود و در ۸۵۰ نزد مبارکشاه منطقی بوده است و در ۹۰۱ شریف فرزند زاده میر سید شریف آن را داشته و در ۹۷۲ فضل الله مال امیری آن را داشته؛ تملک: محمد تقی منجم جنابذی (گنابادی)، محمد صادق منجم که آن را به پسر خود محمد اشرف می‌بخشد، حکیم تاجا گیلانی، مولی محمد جعفر سبزواری و عبدالرحمن مشهور به اصیل واعظ، محمود طباطبائی؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۱۲۱گ، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۹۲۶]

● **غاية الارتفاع فی العمل بالمرکز اذا کان فی آخر قوس الارتفاع** / هیئت / عربی
ġāyat-ul irtifā‘ fi-l ‘amal bi-l-markaz iḏā kān-a fī āxir-i

qaws-il irtifā‘

سبط ماردینی، محمد بن محمد، ۸۲۶ - ۹۰۷ قمری
sebt-e mārdīnī, mohammad ebn-e mohammad (1423-1502)

نویسنده می‌گوید بعضی از برادران صالح من که سرگرم مطالعه علوم به خصوص علم وقت بودند از من خواستند که مطلبی در عمل به ربع دایره فراهم آورم، من نیز این رساله را در یک «مقدمه» و چند «باب» پرداختم: مقدمه: در تسمیه خطوط ربع؛ باب ۱. شناخت جیب قوس؛ ۲. شناخت ارتفاع؛ ۳. شناخت ارتفاع از ذو ظل و هر یک از ذوظل از ارتفاع؛ ۴. شناخت قطر ظل از ارتفاع و عکس آن؛ ۵. شناخت میل اول از بعد کواکب؛ ... ۸. شناخت سعد؛ ۹. شناخت ارتفاع قطر مدار و انحطاط آن؛ ۱۰. شناخت اصل؛ ۱۱. شناخت نصف تعدیل و نصف قوس؛ ۱۲. شناخت دایر و فضل آن؛ ۱۳. شناخت ارتفاع از فضل دایر؛ ۱۴. شناخت سمت؛ ۱۵. شناخت ارتفاع از سمت؛ ۱۶. شناخت مطالع فلکیه؛ ۱۷. معرفة تحویل در مطالع؛ ۱۸. شناخت مطالع بلدیه؛ ۱۹. شناخت تحویل مطالع بلدیه به درجه‌های مساوی.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۶۷/۶

آغاز: بسمله و به نستعین، قال الشیخ الامام ابی عبدالله (= ابو عبدالله) جمال الماردینی؛ **انجام:** و لیکون ذلک آخر رساله و بالله التوفیق ... سلم تسلیماً کثیراً و رضی الله تعالی عن ابی بکر و عمر و عثمان و علی و عن بقیة الصحابه و تابع التابعین ... بالاحسان الی یوم الدین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی، ۱۱ص (۱۱۹-۱۲۹)، ۲۲ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۹ - ۳۶۶]

← غایة الارشاد الی معرفة احکام الحیوان و النبات و الجماد ➢ روح الحیوان

● **غایة الاصول فی علم الرمل** / رمل / فارسی
qāyat-ol osūl fī ‘elm-er raml

در پانزده «فصل».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۹۶/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۲گ (۱پ-۱۲ر)، ۲۸ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۵۴]

← الغایة التی ینجو نحوها بالتفلسف ➢ جواب حسن بن سهل

● **غایة الامانی فی شرح تصریف الزنجانی** / صرف / عربی
ġāyat-ul amānī fī š.-i taṣrīf-iz zanjānī

ابن حمزه، حسین بن ابراهیم، - ۱۰۰۰ ؟ قمری
ebn-e hamze, hoseyn ebn-e ebrāhīm (- 1592)

وابسته به: العزی فی التصریف = تصریف = التصریف العزی؛ زنجانی، عبدالوهاب بن ابراهیم (-۶۶۰)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۶۲

آغاز: الحمد لله الذی صرف الانسان ... اما بعد فیقول العبد الضعیف الذلیل حسین بن ابراهیم بن حمزة بن خلیل وفقه الله الملک الجلیل لمراهبة و جعل حاله فی المستقبل خیرا من ماضیه. لما رایت المختصر الذی صنفه الامام الهام؛ **انجام:** فلیس الخبر کالمعاینة و قد وقع الفراغ.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۰۰۰ق؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۴۲گ، ۲۷ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۲ - ۷۴]

← غایة الامکان فی درایة المکان ➢ غایة الامکان فی معرفة الزمان و المکان

● **غایة الامکان فی معرفة الزمان و المکان = غایة الامکان فی درایة المکان** / عرفان و تصوف / فارسی
qāyat-ol emkān fī ma‘refat-ez zamān va-l makān = qāyat-ol emkān fī derāyat-el makān

عین القضاة، عبدالله بن محمد، ۴۹۲ - ۵۲۵ قمری
‘ayn-ol-qozāt, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad (1100 - 1132)

رساله ای عرفانی در چهار «فصل»: ۱. پاسخ سؤالی در چگونگی قرب به حق تعالی؛ ۲. التوحید؛ ۳. المکان؛ ۴. الزمان و معرفة کن فیکون. نام مؤلف در دیباچه نیامده، لذا نسخه‌ها به کسان مختلف نسبت داده شده است: تاج الدین محمود بن خداداد اشنوی همدانی (- قرن ۷)، محمود گاوان (- ۸۸۶)، میر سید علی همدانی (- ۷۸۶ق)، فخرالدین عراقی (- ۶۸۸ق)، عین القضات همدانی (- ۶۲۵ق)، شیخ محمود شبستری (- ۷۲۰ق)، ابوثابت صوفی دیلمی و عزیز الدین نسفی (-قرن ۷). البته کشف الظنون و اکثر فهرست‌نگاران آن را از اشنوی دانسته‌اند گرچه به نام عین القضاة چاپ شده. در مفاتیح الغیب صدرای شیرازی از این رساله یادداشت شده است.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی لاآخر لاولیته و ولا أول لاخریته ولابطون لظاهریه ولاظهور لباطنه ولاکیف لذاته ولاوصف لصفاته ... بدان احسن الله تعلیمک وتفهیمک که چون پادشاه عزوجل به بنده خود خیری خواهد او را با خود آشنا کند ...

انجام: و از آفات نفسانی و نزعات شیطانی نگاه داراد. بلطفه وسعته و رحمته وآخر دعوانا أن الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد (ص) وآله أجمعین و لعنة الله علی اعدائهم الی یوم الدین.

چاپ: به کوشش رحیم فرمنش، تهران، ۱۳۶۰ ش

[الذریعة۱۶/۹۰؛ نسخه‌های منزوی ۸۲۴/۲؛ کشف الظنون ۱۱۹۰/۲؛ دنا ۷۴۹/۷]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۰۷/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، مذهب، ۴۰ص، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۴۶۵]

۲. قم؛ گلپايگاني؛ شماره نسخه:۳۲۲/۲-۲/۱۴۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، كا: محمد علی، تا: ۱۲ محرم ۱۲۸۸ق؛ ۱۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۶ - ۲۹۶۸]

● غاية الامكان فی معرفة الزمان و المكان = غاية الامكان فی دراية المكان / عرفان و تصوف / فارسی

qāyat-ol emkān fī ma'refat-ez zamān va-l makān = qāyat-ol emkān fī derāyat-el makān

اشنوی، محمود بن خداداد، ق۷ قمری

ošnavī, mahmūd ebn-e xodādād (- 13c)

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۹۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** آنكه شب عيد هلالی بديد نيست چون آنكسكه خيالی بديد
خط: نستعليق، بی‌كا، تا: ۷۰۰ق؛ پس از اين در ۱۳ صفحه مقاله‌ای است از مؤلف در معرفت الله؛ مجدول مذهب؛ واقف: نائينی؛ ۴۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۴ - ۲۱۱]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۹۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌كا، تا: محرم ۷۰۰ق، وحدت خط نسخه با نسخه ۳۹۸ كه ضميمه همين نسخه است می‌رساند كه اين نسخه هم در محرم ۷۰۰ نوشته شده؛ ۳۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۱۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۱۳۸-ف
نسخه اصل: حمديه ش ۱۴۴۷؛ بی‌كا، تا: با تاريخ ۷۵۵ق؛ در هامش [فيلمها ف: ۱ - ۴۳۱]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۹۹/۱۳ و ۳۶۶۹-ف
آغاز و انجام: برابر
بی‌كا، تا: قرن ۸ و ۹؛ كاغذ: سمرقندی، جلد: تيماج، ۱۰۰گ (۱۵۶-۲۵۵)، ۱۳ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۱۱ - ۲۲۷۹] و [فيلمها ف: ۲ - ۲۲۰]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۱/۱۴-عكسی
اصل نسخه: همان نسخه بالا [عكسی ف: ۲ - ۱۹۹]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۳۸/۱۷
آغاز و انجام: برابر
در پايان اين نسخه از آن عزيز الدين نسفی دانسته شده؛ خط: نسخ تحريری، بی‌كا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ ۸گ (۱۳۵ر-۱۴۲ر) [ف: ۱ - ۱۸۱]

۸. قم؛ مركز احياء؛ شماره نسخه:۳۵۶۰/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** يكی را از بندگان كه روزگار جوانی بقمع شهوات و متابعت سيد كاينات صرف كرده باشند ...
خط: نستعليق، بی‌كا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ ۱۶گ (۲۵پ-۴۰ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۲۸]

۹. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۴۷/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعليق، بی‌كا، تا: قرن ۱۱؛ كاغذ: ترمه، جلد: ميشن، ۵۸ص (۱۰۲-۱۵۹)، اندازه: ۹/۸×۱۸/۷سم [ف: ۵ - ۶۶]

۱۰. يزد؛ وزيری؛ شماره نسخه:۱۳۸۱/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، كا: محمد بن عبدالمطلب حسينی، تا: قرن ۱۱؛ كاغذ: اصفهانی، ۱۳ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳ - ۹۴۴]

۱۱. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۶۶۰/۳۴
خط:نسخ،كا:اسدالله بن ظهيرالدين علی دوانی،تا:قرن۱۱ [ف: ۳۵۹]

۱۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۴۳/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اقامت نفسانی و نزعات شيطانی ... و آله اجمعين ... المرسلين بيت: مقصد ره رو چو مخمر شود ×× دور ز نزديک مقرر شود / انكه شب عيد هلالی دهد ×× نيست چو آنكس كه خيالی دهد (تمام شد عصر يوم خميس ماه ربيع الثانی سنه ۱۰۱۸).
بی‌كا، تا: ۱۰۱۸ق؛ ۳۳گ (۱۹-۵۱) [ف: ۵ - ۳۴۶]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۶۳/۱
خط: نستعليق، بی‌كا، تا: قرن ۱۲؛ كاغذ: سپاهانی، ۳۲گ (۲۱۲پ-۲۴۳ر)، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۱۱۲]

۱۴. شيراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۵۲۶
خط: نستعليق، بی‌كا، تا: قرن ۱۲؛ در آخر نسخه آمده: من تصانيف شيخ الاجل الكامل المكمل شيخ محمود شبستری (قدس سره) صاحب گلشن راز؛ مصحح؛ ۱۷گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۸]

۱۵. شيراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۴۹/۱
خط: نستعليق شكسته، بی‌كا، تا: ۱۱۰۱ق؛ ۱۸گ (۱-۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۴۲]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۱۴/۱
آغاز و انجام: برابر
كا: ناظر كازرونی، تا: ۱۱۸۳ق؛ كاغذ: سپاهانی، ۲۲گ (۵پ-۲۶پ)، ۱۵ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۱×۲۴سم [ف: ۱۳ - ۳۱۸۹]

۱۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۷۰/۳
خط: نستعليق، بی‌كا، تا: قرن ۱۳ [نشريه: ۷ - ۲۲۶]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۶۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعليق، بی‌كا، تا: قرن ۱۳، اهدايی: رهبری، فروردين ۱۳۷۲؛ ۳۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۵ - ۱۳۷]

۱۹. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۵/۴
خط: نستعليق، بی‌كا، تا: قرن ۱۳؛ در حاشيه چند برگ پايانی كتاب قصيده معروف ميرفندرسكی آمده؛ جلد: تيماج مشكی،

۲۴گ (۹۴پ-۱۱۷ر)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۳۴۵]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۷۱/۷

خط: نسخ، کا: ملک محمد بن علی کازرونی، تا: ۱۲۰۴ق؛ ۵۸گ (۲۷۳-۳۳۰)، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۵سم [ف: ۱۶-۱۱۶]

۲۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۹/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد طاهر بن معزالدین محمد طبیب موسوی، تا: ۲۳ ذیقعده ۱۲۳۰ق؛ ۳۴گ (۱پ-۳۴پ)، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۲ - ۵۳۸]

۲۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۵۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۴ محرم ۱۲۴۲ق؛ اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۸]

۲۳. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۸/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: سید صدرالدین عربی استرآبادی، تا: ۱۲۵۴ق؛ یادداشت وقف از حاج ملا محمد علی ازغدی ضابط کتابخانه مبارکه مورخ ۲۲ ذیقعده ۱۲۱۸ق که این کتاب را وقف طلاب مدرسه فاضلیه نموده با مهر «یا علی ضابط کتابخانه مبارکه» (بیضی)؛ واقف: حاج ملا محمد علی ازغدی، ۲۲ ذیقعده ۱۲۱۸؛ ۱۲گ (۲-۱۳پ)، ۱۴-۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: - ۱۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۲۷/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۶۴۵]

۲۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۲/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۴ شعبان ۱۲۵۷ق [نشریه: ۷ - ۲۲۲]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۶۲۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۲ق [الفبائی: - ۴۱۶]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و علم راه خدای روندگان ...

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن احمد قراچه داغی، تا: ۱۲۸۴ق؛ ۱۳گ (۵۷ر-۶۹پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۷۶]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۱/۱-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۱۹؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۴۱۶]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۳/۴۵-ف

نسخه اصل: بغداد لی وهبی ش ۲۰۲۳؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۲گ (۲۲۹پ-۲۵۰پ) [فیلمها ف: ۱ - ۵۲۰]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۲۱/۷

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۴۵ص (۷۲-۱۱۶)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۹۷۱]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۹/۴

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در فهرست، مجموعه در توحید و معرفت و امکنه جسمانیات و روحانیات به طریق سؤال و جواب آمده (فهرست رایانه‌ای ۷۲۴)؛ ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲- ۴۰۴]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۳۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷ص (۳-۹)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۳۲ - ۱۶۳]

۳۲. تهران؛ بانکی پور؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد ۱۷ فهرست [میراث اسلامی: ۵ - ۶۲۷]

۳۳. شیراز؛ خاوری (دکتر)؛ شماره نسخه:۱۲/۱

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۶۹]

۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۶۰/۳-ف

نسخه اصل: رامپور کتابخانه رضا ش ۷۸۷ ؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۱۰]

● غایة الامنیات فی معرفة الحمیات / طب / عربی

ġāyat-ul umnīyyāt fī ma‘rifat-il ḥummayāt

در آن از جالینوس و حمیات یوحنا جبرئیل و ابوبکر محمد بن زکریای رازی و اسحق بن سلیمان اسرائیلی که سخنانش معلق و پیچیده است و یحیی بن ماسویه و علی بن یحی الوالب و ابن هبة الله و از ملکی و زهراوی و عبدالملک بن زهر و از الحاوی و المنصوری رازی یاد و از اینها گرفته شده است.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی لایعزب عن علمه مادب و درج الیصیر الذی یری جریان الدماء فی باطن الودج ... و بعد فان حادث الحمی حادث خطیر

انجام: قد تکامل خروجها و الی هنا انتهی الکلام فی الکتاب و الله اعلم بالصواب

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۱۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸ شوال ۱۰۹۳ق؛ جلد: میشن، ۴۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۶سم [ف: ۱ - ۳۷۹]

۲. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۶۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عباس بن نبی تبریزی، تا: سه‌شنبه ۹ ذیقعده ۱۲۵۶ق، برای محمد صالح تبریزی؛ ۱۰۳ص (۵۸-۱۶۰)، ۱۴ سطر (۸/۵×۹)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [نشریه: ۳ - ۳۴۴]

● غایة الامنیة فی کشف رموز الشاطبیة / قرائت، شعر / عربی

ġāyat-ul amnīyya fī kašf-i rumūz-iš šāṭibīyya

ترکستانی، علی بن احمد

torkestānī, ‘alī ebn-e ahmad

رموز اشعار شاطبیه را در دوازده بیت به شعر درآورده است.

خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۰۷/۱

آغاز: جمعت حروفاً فی القصیدة اجملت ×× ففصلتها احدی و عشرین کملا

خط: نسخ معرب نازیبا، کا: محمد بن ابراهیم بن علی معروف به ابن الباری، تا: ۹ رمضان ۷۴۱ق، جا: حلب؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۱)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۱۵۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۱۷/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۳۷۶]

● غاية الانتفاع فی معرفة فضل الدائر من الارتفاع / هیئت / عربی

ġāyat-ul intifā‘ fī ma‘rifat-i faḍl-id dā’ir min-al irtifā‘

صوفی، علی بن عبدالرحمن، – ۳۹۹ قمری

sūfī, ‘alī ebn-e ‘abd-or-rahmān (- 1009)

کتابی است مشتمل بر جدول‌هایی در شناخت زمان و درجه خورشید و اعمال روز و شب و بیان طلوع خورشید در شهرهای مختلف و سیارات ثابته و درجه شهرهای مختلف و برتری دائره از ارتفاع در دمشق و جدول افق شهرها و مطالب دیگر، مشتمل با این عناوین: مقاله ۱. معرفة فهرست جداول هذا الکتاب، مشتمل بر هشت فصل؛ ۲. معرفة التواریخ المستعملة، مشتمل بر دوازده فصل؛ ۳. معرفة العمل بالجداول الآفاقیة، مشتمل بر شش فصل.

آغاز: الحمد لله الواحد الاحد الفرد الصمد الذی لم یلد ... و بعد فهذا کتاب مجموع جداول فی معرفة علم الوقت و التواریخ و درجة الشمس و اعمال النهار

[ایضاح المکنون ۱۳۸/۲؛ معجم المطبوعات ۱/۲۸۹–۲۹۰؛ دنا ۷۵۰/۷ (۲ نسخه)]

۱. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۶۶

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد تیزینی، تا: قرن ۸، جا: جامع اموی؛ از صفحه ۵۲ الی ۵۷ بحث محرکة اسماء الکواکب سال ۸۴۲ آمده، و در صفحه ۶۷ تاریخ فوت «شمس الدین محمد خلیلی» موقت جامع اموی و محاسبه کننده جداول فصل الدایر و جداول آفاقیه عرض دمشق در روز شنبه ۱۷ محرم ۷۷۵ آمده، در صفحه ۱۸۷ یادداشتی از «احمد بن ابراهیم بن خلیل حلبی» موفت جامع اموی در معرفت موضع الشمس من برجها بالجداول الاربعة در سال ۸۵۰ و درجیات وی مکتوب است؛ جلد: تیماج، ۱۰۰گ، اندازه: ۹×۲۲سم [ف: ۱ – ۲۴۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۸۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۴۶۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۰۱

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد نزمنتی شافعی میقاتی، تا: دوشنبه ۱۷ ذیحجه ۸۳۹ق؛ مصحح، محشی با عنوان «حساب عبدالعزیز لطف الله به»، در برگ‌های پایانی کاتب مطالب و جداولی در معرفة سمت القبلة ابن یونس مصری و فصلی در معرفت تقویم القمر را جهت شیخ عزالدین عبدالعزیز بن الاقباعی الوفائی المیقاتی به سال ۸۳۹ق و جداولی در کواکب به رصد شیخ عزالدین مذکور آورده؛ تملک: عبدالرحمن؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۶۲گ، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲۰ – ۲۶۸]

● الغاية الانسانية (رسالة فی) / فلسفه / عربی

al-ġāyat-ul insānīyya (r.-un fī)

ابن باجه، محمد بن یحیی، – ۵۳۳ ؟ قمری

ebn-e bājja, mohammad ebn-e yahyā (- 1139)

چاپ: تحقیق ماجد فخری، در رسائل ابن باجه الاندلسی (بیروت، دارالنهار للنشر: ۱۹۶۸م)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۷/۱۸ عکسی

نسخه اصل: کتابخانه بودلیان در آکسفورد، شماره ۲۰۶؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵۴۷ق؛ ۲۷ و ۳۲ سطر [عکسی ف: ۴ – ۴۸۹]

● غاية الایجاز لخائف الاعواز / فقه / عربی

ġāyat-ul ījāz li-xā’if-il a‘wāz

ابن فهد حلی، احمد بن محمد، ۷۵۷؟ – ۸۴۱ قمری

ebn-e fahad-e hellī, ahmad ebn-e mohammad (1357-1438)

رساله‌ای کوتاه و دقیق در احکام و فروعات خاصی از طهارت و نماز که ندانستن و جهل به آنها سبب ابطال نماز خواهد شد. این رساله در دو «فصل» تنظیم شده: ۱. الطهارة؛ ۲. الصلاة و اوقاتها.

آغاز: بسمله. الحمدلله سابغ الانعام و مبین الاحکام و الصلاة علی اشرف الانام محمد و آله الکرام و بعد فهذه رسالة وجیزة تشتمل علی ما لا یسع المکلف جهله من معرفة واجب الصلوة بحیث یبطل الصلوة مع الجهل به و سمیتها غایة الایجاز لخائف الاعواز و فیها فصلان.

انجام: و بین سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر

چاپ: تهران، ۱۳۰۰، چاپ سنگی، با کتاب اسرار الصلاة شهید ثانی در یک جلد؛ ایران، قم، کتابخانه آیة الله مرعشی نجفی، ۱۴۰۹ق، سید مهدی رجائی، ۱، در الرسائل العشر

[دنا ۷۵۰/۷ (۲۵ نسخه)؛ الذریعة ۹/۱۶؛ ریحانة الأدب ۱۴۵/۸]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۴۵/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ جلد: تیماج مذهب، ۲ص (۲۱۴–۲۱۵)، ۲۳ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۳سم [ف: ۱۳ – ۳۴]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۲۹/۴

آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۸۸۰ق؛ تملک: هدایت الله بن احمد طهرانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۷۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۱۲/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و أشهد أن محمداً عبده و رسوله اللهم صل علی محمد و آل محمد ...
تا بحث تشهد از فصل دوم را شامل است؛ خط: نسخ کهن، کا: شمس الدین فرزند نصیر، بالوکلاتی، تا: ۸۸۲ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با رمز «۲»؛ ۳گ (۴۸-۵۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۵×۱۲سم [ف: ۳۰ - ۳۶۰]

۴. سبزوار؛ صد و بیست و پنج نسخه؛ شماره نسخه:۲۶/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: مساعد بن علی شبانی، تا: ۸۹۹ق؛ جلد: تیماج، ۳گ (۴پ-۶پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [اوراق عتیق:۲-۳۷۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۵/۷

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۱۳ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۲گ (۱۳ر-۱۴پ)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۱۹۵۱]

۶. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۱۹/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۱۹ق؛ ۴گ (۹۶پ-۹۹ر)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۸۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۷۰/۶

خط: تعلیق، کا: کمال الدین عطاء الله بن مسیح آملی، تا: ۹۳۳ق؛ ۱ص (۱۱۶) [مختصر ف: - ۵۶۷]

۸. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۱۰۲/۳

آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۵۲ق؛ ۴گ (۷۵-۷۸)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [کتابخانه‌های قائن: ف: - ۸۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۸۷/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۱۳۵]

۹. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۹/۵

کا: احمدبن علی مازندرانی، تا: ۹۷۴ق؛ ۴گ (۸۹پ-۹۲پ)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۹۹]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۰/۲-۴/۱۶۰

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر رجب ۹۷۹ق، جا: سید کلایه؛ ۹گ، ۱۳ سطر [ف: ۶ - ۲۹۶۹]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۴۴/۳۶

کا: تاج الدین حسین صاعد بن شمس الدین طوسی، تا: پنج‌شنبه آغاز دهه سوم شعبان ۹۹۶ق؛ محشی؛ جلد: مقوا، ۵ص (۵۴۹-۵۵۳)، اندازه: ۱۰/۵×۲۳سم [ف: ۹ - ۸۲۸]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۷۱/۶

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی، ۳گ (۲۲۰-۲۲۲)، ۱۷ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۲۹ - ۵۷۲]

۱۳. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۲۰۰/۴

آغاز: الفصل الاول فی الطهارة و هی وضوء و غسل و تیمم اما الوضو فیجب من خمسة اشیاءً البول و الغایط و الریح من المعتاد و النوم الغالب علی الحاستین السمع و البصر و الجنون؛ **انجام:** و استغفرالله ربی و اتوب الیه السجدتین و السلم علیك ایها النبی و رحمة الله و برکاته فی التشهد الاخر قبل التسلیم و یتخیر فی ثالثة و رابعة بین قراة الحمد وحدها ... و علی کل حال تمت
خط: نسخ، کا: جعفر بن حسان بن سعید شبانی، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سیاه، ۷گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۲۰]

۱۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۹۱/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن ابراهیم، تا: ۲۴ رجب قرن۱۰؛ مصحح، محشی؛ تملک: آقا میرزا؛ جلد: تیماج، ۱۲گ (۱پ-۱۲پ)، ۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۳سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۲۹]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۶۱/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۰ سطر [ف: ۵-۲۹۰]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۴۷/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لو تنجس الکل سقط فرض التیمم. و لو کان ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام (تنها سه صفحه آغاز کتاب را دارد)؛ محشی با نشان «هـ» دارد؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱۵۶پ-۱۵۷پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۱- ۶۴۰]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۶۹/۳

انجام: و یستحب الجهر بالبسملة فی موضع الاخفات ...
خط: نسخ معرب، کا: محمود بن شرف الدین علی، تا: ۱۰۲۳ق؛ ۱۰گ (۹۱پ-۱۰۰پ)، ۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم[ف:۲۴-۲۳۲]

۱۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۹۰/۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن حسین بن علی بن حسین بن مفلح، تا: ۱۰۷۳ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۴گ (۴۹-۵۲)، ۱۳ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۱۲۰۶]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۰۰

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۹۰ق؛ جلد: مقوا [الفبائی: - ۴۱۶]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۷۶/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۹گ (۵۶پ-۸۴ر)، ۵ سطر (۷×۹)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۳۸۷]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۴/۲-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** بعد وضع یدیه علی الارض المباحه.
تا اوائل فصل اول است؛ خط: نسخ، کا: علی بن سعد ... سهلانی،

تا: ۱۱۰۱ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ ۱ص (۳۶پ)، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۷۸]

۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۱۴۲/۲۹

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۶۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۳گ (۲۶۳پ-۲۶۵ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۳۹]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۱۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ (۱۳پ-۱۹ر)، اندازه: ۱۳/۸×۲۰/۵سم [ف: ۸ - ۴۷۳]

۲۴. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۳۹۳/۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۶۶-۶۹)، اندازه: ۱۰/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۲۵]

● غاية الايضاح فی نظم تلخيص المفتاح / معانی بیان / عربی

ġāyat-ul īḍāḥ fī naẓm-i talxīṣ-il miftāḥ

شهید اول، محمد بن مکی، ۷۳۴ - ۷۸۶ قمری

šahīd-e avval, mohammad ebn-e makkī (1334 - 1385)

در ده «باب» مشتمل بر دو فن است: فن ۱. علم معانی؛ فن ۲. علم بیان.

[الذریعه ۱۶:۱۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۱۶/۵

آغاز: بسم الرحيم الاحد الرحمان ×× الصمد المهيمن المنان؛ **انجام:** يجهل جهلا انه قد جهلا ... و هو مسحقة على اتمام فاليه المستعان ... لكل خير و احسان. صورة خطه رحمه الله. تمت سنه ۱۰۵۲

خط: نسخ، کا: شیخ حر عاملی، تا: ۱۰۵۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۵گ، ۲۴ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳- ۲۲۸]

● غاية البادی فی شرح المبادی = شرح مبادی الوصول = نهاية البادی فی شرح المبادی / اصول فقه / عربی

ġāyat-ul bādī fī š.-il mabādī = š.-u mabādi-l wuṣūl = nihāyat-ul bādī fī š.-il mabādī

رکن الدین جرجانی، محمد بن علی، ق۸ قمری

rokn-od-dīn-e jorjānī, mohammad ebn-e ʻalī (- 14c)

وابسته به: مبادی الوصول الی علم الاصول؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

اهدا به: شمس الدین علی بن مختار علوی حسینی

تاریخ تألیف: ۱۹ شوال ۶۹۷ق

شرحی است مختصر و مزجی در عناوین «اقوله، اقول» بر مبادی الوصول استادش علامه حلی. شارح بعد از خطبه نگاشته است: «عزمت على ان اشرحها شرحا كافلا بابراز محاسنها من مكامنها و اظهار دررها و جواهرها من اصدافها و معادنها خدمة لمن اذا ذكر المعالی فهو قطبها و فلكها او العدالة فهو ابوذرها بل ملكها او الفضائل و منهاج جمعها فهو مكنون جوهرها و درها و الاخلاق و الشيم فهو حالب درها او الفواضل فهو اهلها و خاتمها او النسب فهو للعترة كادان يكون قائمها و هو المولى الاعظم ... عميدالملة و الدين شمس الاسلام و المسلمين ابوطالب عبدالمطلب بن سعيد النقيب شمس الملة و الدين علی بن مختار علوی الحسينی متع الله المسلمين بداوم بقائه».

آغاز: بسمله، بحمدک اللهم نفتح الكلام و بشكرک يا علام ... قال بسم الله الرحمن الرحيم الحمدلله المتفرد بالازليه ... اقول اعلم انانری بعض الالفاظ اذا احسسنا به او تخيلناه نفهم منه معنی ...

انجام: فهو فرع القول بالقياس و قد تبين بطلان القياس فيما تقدم و الآن حيث و فينا بما وعدنا به جاز ان تقطع الكلام حامدين الله تعالى على آلائه و مصلين على اشرف انبيائه و اصفيائه.

[دنا ۷/۷۵۱-۷۵۲ (۲۹ نسخه)؛ الذريعة ۱۶/۱۰؛ ذیل چلبی ۱۳۸/۲؛ کشف الحجب ۳۹۰ و ۳۵۱؛ مقابس الانوار ص ۱۶- ف ۱۷۲۲ و ۱۷۲۸ و ۱۷۴۴]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** راسخه فی النفس يحمل على ملازمه التقوى و المروه

موجودی از ابتدا تا اواسط فصل نهم (خبر واحد)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ تملک: علی بن ناصر بن مهنا الحسینی؛ ۶۹گ، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۲۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۶۴

آغاز: هاشم بقوله و ما ارسلنا من رسول الا بلسان قومه و وجه الاستدلال بها انها دالة على ان البعثة مسبوقة؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: حسن بن الناصر بن عبدالله المجاور بالغری، تا: دوشنبه ۳ ذیحجه ۷۱۷ق، جا: نجف اشرف؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۲۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۲۵ - ۷۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۷۵۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر (ظاهر) قرن ۹؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج، ۱۶۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۴۳]

۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۹ رجب ۸۸۴ق، جا: استرآباد؛ مصحح، محشی؛ مهر: «یقینی بالله یقینی عبده محمد مهدی» (مربع)؛ تملک: محمد مهدی بن رضی الدین محمد، حسین بن جلال الدین حسینی پنجهزاری در ۱۱۲۰، حاج ابراهیم، ابوجعفر مصطفی؛ ۱۱۸گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۲۶۹]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۷۲

انجام: الثانی فی افادة تصور الاستحسان عند ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۱۰۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۳۶]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۰۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۱۶۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۱۸۰]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی؛ اشعاری از کمال خجندی و دیگران؛ واقف: آقا زین العابدین خادم، رجب ۱۱۶۶؛ جلد: تیماج، ۱۳۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۳۲۲]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۹۶۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، اوراق نونویس آخر نسخه به خط محمد بن شرف الدین به تاریخ تحریر: رجب ۱۲۴۹؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج، ۱۷۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۴۴]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۷۵

همان نسخه بالا [اهدائی ف: - ۱۷۸]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۰۱

انجام: و الثانی الوصف الطردی کالطول و القصر و السواد و البیاض فانه الف ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۶۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۹ - ۹]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو فرع علی القول بالقیاس و قد تبین بطلان القیاس (مسئله سوم خاتمة فی الاستحسان گویا یکی دو صفحه افتاده است).

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «م سلمه الله، هادی»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۳۴۷گ، ۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۸ - ۲۲۶]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۸۷

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۲۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۴×۲۰/۶سم [ف: ۱ - ۳۸۰]

۱۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۲۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد ولی نظام، تا: یک‌شنبه ۲۳ شوال قرن ۱۱؛ واقف: حاج عبدالنبی، ذیقعده ۱۱۲۰؛ جلد: تیماج زیتونی، ۱۴۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۳۷]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۵۸

آغاز: برابر

خط: تحریری، بی‌کا، تا: محرم ۱۰۰۲ق؛ تملک: درویش محمد، ابوالقاسم بن ملا علیرضا به تاریخ ۱۲۳۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۶ - ۱۵۳]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: مرتضی بن محمد مؤمن کاشانی، تا: ذیحجه ۱۰۳۰ق؛ مهر: «نظام الدین احمد» (مربع)، «زین العابدین الموسوی»؛ ۱۲۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم[ف:۱۵-۲۱۷]

۱۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۶۹

خط: نسخ، کا: طاهر بن محمد، تا: رمضان ۱۰۳۳ق؛ مصحح؛ اندازه: ۹×۱۵/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۸]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۸۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۸۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۴۴]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۶

همان نسخه بالا [اهدائی ف: - ۱۷۸]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۱۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال البحث التاسع اقول استصحاب الحال هو الحکم علی ... قال المص القائل بأن النافی لا دلیل علیه ان اراد ان اصل

تا اواخر فصل دوازدهم (بحث نهم) است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ تملک: محمد حسین کلباسی در ۱۳۶۴ق؛ یادداشت خط محمد بن محمد علی خوانساری در ۱۳۳۴ق؛ اهدایی: رهبری، شهریور ۱۳۸۷؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۲۰گ، ۱۶و۱۷سطر،اندازه: ۱۵/۱×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۱-۳۴۵]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۴۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شمسای بهبهانی پسر عبدالله پسر بیجن پسر غلام پسر نظام الدین، تا: ۱۱۲۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۳۵۲]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۵۲

آغاز: علی المجاز؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: غلام محمد، تا: ۷ ربیع الاول ۱۱۳۱ق، جا: کربلا؛ افتادگی: آغاز [ف: ۱۷ - ۲۸۱]

۲۰. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۱۷۸ق [تراثنا: س۲ش۴ - ۳۶]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۴۳۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج، ۱۰۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۴۴]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۸۹

همان نسخه بالا [مؤید: ۲ - ۳۱۹]

۲۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۹۳/۳

از آغاز تا تعلیق حکم به صفت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛

جلد: تیماج، ۲۲گ (۹۵پ–۱۱۶پ)، ۱۵ سطر (۹×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: - ۳۱۲]

۲۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۴۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: احمد بن محمد فقیه اصفهانی با مهر «گل گلشن است نبینا احمد» (بیضی) و «عبده الراجی احمد بن محمد» (بیضی)؛ جلد: مشمع، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۹۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۳۹-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۳۵۵]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۰۸

آغاز: ... أقول التقسيم الرابع، اللفظ الوارد من الشارع لابد أن يكون له معنى فلا يخلو إما يكون محتملا لمعنى آخر؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد رضا فرزند عبدالعلی، ابرقوئی، تا: رمضان ۱۲۰۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: مشمع، ۱۶۱گ، ۱۷ و ۱۸ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۳/۵سم [ف: ۲۹ - ۳۴۶]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۳۰۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد نصیر بن محمد، تا: ۱۲۴۰ق [رایانه]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۷۳۸/۲

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد نصیر بن ملا محمد، تا: رجب ۱۲۵۰ق، جا: کربلا؛ ضمیمه: ضمن یک برگ: «باب فی معرفة اسماء المونثة السماعية»، آغاز: «اعلم ان المونثة السماعية لاتزيد على الذى نذكر الان؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۶×۲۱/۲سم [ف: ۱۶ - ۴۱۹]

۲۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲۷۷/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۶ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۴۲]

۲۸. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۳۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** اذا حكم فی الواقعه بضد حكم الاخر لابد ان يكون ذلك الحكم.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۴۲۳ص، ۱۲ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۹۸]

۲۹. خوانسار؛ مدرسه علوی؛ شماره نسخه:ض۱

انجام: و نقل عن الفقهاء من الاستحسان دخول الحمام من غير تقدير عوض للماء المستعمل فيه و لا تقدير مدة الكون و قال الشافعی.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۶گ (۱–۶۶)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [آینه پژوهش: سال۴ش۲۲ - ۱۰۱]

● **غاية البيان** / فقه / عربی

qāyat-ol bayān

اجهوری، علی بن محمد، ۹۶۷ – ۱۰۶۶ قمری

ojhūrī, ‘alī ebn-e mohammad (1560 - 1656)

مؤلف با تفصیل میان دودی که عقل را زائل می‌کند و دودی که عقل را زائل نمی‌کند ضمن توضیح درباره مفاهیم «مسکر، مفسد و مرقد» به احکام استعمال دود و حشیش و بنگ و یا أکل آن پرداخته است. در این باره نظرات عده‌ای از علما را ذکر کرده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۵۷۳

آغاز: بسمله. الحمدلله و صلى الله على سيدنا محمد و على آله و صحبه ... و بعد فيقول افقر عبادالله ... قد تكرر السؤال لن عن شرب الدخان الحادث؛ **انجام:** غير محرم لذاته باتفاق المذاهب الاربع و الله تعالى اعلم كان الفراغ ... و صحبه اجمعين.

خط: نسخ، کا: احمد معاد احمدی مالکی، تا: ۱۰۲۵ق؛ تملک: عبدالقادربن ابی بکر؛ اهدایی: رهبری، تیر ۱۳۸۱؛ جلد: تیماج، ۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۷۷]

● **غاية البيان** / عرفان و تصوف / فارسی

qāyat-ol bayān

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۶۳۰

آغاز: بسمله، لك الحمد يا من عم احسانه و عظم شانه و وحب الشكر على نعمائه الموجود و الصلوه على؛ **انجام:** نیز نگفتن از جمال شاهد معنی نتاب ختم کن این گفتگو و الله اعلم بالصواب تمت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ جلد: مقوا [رایانه]

● **غاية البيان فی تحقيق الايمان** / کلام و اعتقادات / عربی

ġāyat-ul bayān fī taḥqīq-il īmān

رساله بسیار مختصری است در اعتقادات ضروری انسان.

[الذریعه ۱۰/۱۶ شماره ۴۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۹۱/۵

آغاز: الحمدلله واهب الالباب و ملهم الصواب و مسبب الاسباب و الصلاة و السلام على محمد و آله الاطياب؛ **انجام:** و لتوقف حصول الثواب و العقاب عليه و لا مكانه فيكون حقا و الحمدلله رب العالمين ...

خط: نسخ، کا: محمد بن ابراهیم، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۶گ (۱۰۷پ–۱۱۲)، ۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۳سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۲۹]

● **غاية البيان فی تدبير بدن الانسان** / طب / ترکی

qāyat-ol bayān fī tadbir-e badan-el ensān

ابن سلوم، صالح بن نصرالله، - ۱۰۸۱ قمری

ebn-e sallūm, sāleh ebn-e nasr-ol-lāh (- 1671)

اهداء به: محمدخان بن ابراهیم خان از سلاطین آل عثمان

تاریخ تألیف: ۱۰۷۵ق

در «مقدمه»ای در تعریف علم طب و چهار «مقاله» و «خاتمه»: مقاله ۱. تدبیر اسباب سته ضروریه، مشتمل بر ده فصل و خاتمه‌ای؛ مقاله ۲. بیان مفردات و مرکبات مرتب بر حروف معجم، هر کدام در یک باب علی حده؛ مقاله ۳. بیان امراض سر تا پا و طریقه معالجه آنها؛ مقاله ۴. بیان بیماری‌های مخصوص به هر عضو از اعضاء بدن و ذکر طریقه مداوای آنها؛ خاتمه در زهرها و گزیدن حشرات و زینت.

بغدادی در هدیة العارفین این اثر را ترجمه عربی «غایة الاتقان» خود مؤلف می‌داند، اما علاوه بر اینکه عناوین فصول این کتاب با عناوین فصول «غایة الاتقان» متفاوت است، بروکلمان نیز آنها را دو کتاب متفاوت می‌داند. در عین حال نسخه‌ای از ترجمه‌ای ترکی از غایة الاتقان با نام «نزهة الابدان فی ترجمة غایة الاتقان» وجود دارد که آغاز آن با آغاز نسخه‌های «غایة البیان» یکی است.

آغاز: جواهر زواهر حمد و ثنا اول واجب الوجود و مفیض الخیر والجود صانع عالم و دافع بنی آدم اولان حکیم چاره ساز و کریم بنده نواز ...

انجام: سبیدر و خاتونلردخی بو منوال اوزره استعمال ایلیه لو حامله او لمغه سبب اولور تمم بالخیر و انظر الحمدلله رب العالمین.

[بروکلمان ۲: ۵۹۵، ذیل ۲: ۶۶۶؛ هدیة العارفین ۴۲۳/۱؛ عثمانلی مؤلفلری ۲۲۴:۳؛ الطب الصیدلیه ص ۲۲۶]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲۶۹-۱۲/۱۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، برگ‌های آخر قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۹۰گ، ۱۶-۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۶ - ۲۹۶۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۲۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: رضا نائینی،مرداد ۱۳۱۱؛۱۶۵گ،۲۳سطر،اندازه:۱۲×۱۴سم[ف:۱۹- ۳۶۷]

۳. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ محرم ۱۱۳۰ق؛ جلد: تیماج، ۱۸۱گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [نشریه: ۳ - ۲۰۱]

● **غایة البیان فی شرح زبد ابن رسلان** / فقه / عربی

ġāyat-ul bayān fī š.-i zubad ibn-i rislān

منوفی، محمد بن احمد، ۹۱۹ - ۱۰۰۴ قمری

manūfī, mohammad ebn-e ahmad (1514 - 1596)

وابسته به: صفوة الزبد = ارجوزة الالفیة؛ رملی، احمد بن حسین (۷۷۳-۸۴۴)

شرحی است بر صفوة الزبد احمد بن رسلان در فقه شافعی.

چاپ: بولاق، جزء۲، ۱۲۹۱ق؛ المیمنیه، ۱۳۰۵ق.

[معجم المؤلفین ۲۰۴/۱ و ۲۵۵/۸؛ چلبی؛ فهرست ظاهریه فقه شافعی ص ۱۷۷ و ۱۵۳ - ۱۵۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۰۶

خط: نسخ، کا: محمد بن نصرالله، تا: ذیحجه۱۰۶۴ق؛ به گواهی محمد تقی شریف یزدی از آن شیخ جعفر نجفی بوده؛ ۳۶۸گ، ۲۵ سطر (۱۱×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۳۹۳]

● **غایة البیان فی شرح زبد ابن رسلان** / فقه / عربی

ġāyat-ul bayān fī š.-i zubad ibn-i rislān

وابسته به: صفوة الزبد = ارجوزة الالفیة؛ رملی، احمد بن حسین (۷۷۳-۸۴۴)

یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه:۴۱

خط: نسخ، کا: محمد بن نصرالله، تا: ۱۰۶۴ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۴۱]

● **غایة البیان فی علم اللسان** / صرف / فارسی

qāyat-ol bayān fī ‘elm-el lesān

صفی پوری، عبدالرحیم بن عبدالکریم، ق۱۳ قمری

safī pūrī, ‘abd-or-rahīm ebn-e ‘abd-ol-karīm (- 19c)

آموزش صرف عربی است. مؤلف در آغاز کتاب نوشته: «می‌گوید ذره حقیر ... که این کتابی است محتوی بر ضوابط تصریف و منطوی بر قواعد این صنع شریف به روشی که مبتدیان را به کار آید و متعلمان را تقویت افزاید و مبتنی است بر یک «مقدمه» و ده «باب» و «خاتمه» و چون مشتمل بر اصول لغت عرب است موسوم به غایة البیان فی علم اللسان گردید». عناوین باب‌ها چنین است: مقدمه: در تعریف تصریف و بیان موضوع و غایت و ذکر واضع آن؛ باب ۱. ذکر کلمه، مشتمل بر دو قسم؛ ۲. تقسیم لفظ و تصرفات آن، در شش فصل؛ ۳. التقای ساکنین؛ ۴. وقف؛ ۵. بیان اماله؛ ۶. بیان مثنی و مجموع، در چهار فصل؛ ۷. بیان تصغیر؛ ۸ بیان نسبت؛ ۹. بیان حروف زوائد و ابدال و قلب و حذف، در چهار فصل؛ ۱۰. تمرین؛ خاتمه: در بیان رسم خط.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۵۳۰

آغاز: الحمدلله الذی خلق الانسان و علمه البیان و شرف نوعه بالاصفرین القلب و اللسان و الصلوة والسلام علی محمد المبعوث بالآیات البینات؛ **انجام:** و مص برای منصف و شه برای شارح و

هف برای هذا خلف و کک برای کذلک و آه و الخ برای الی آخره.

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یادداشتی از مؤلف کتاب آمده است. وی نوشته پیش تر قرار بر آن بود که این کتاب به زبان انگریزی ترجمه شود و به قالب طبع درآید اما به سببی از اسباب، قواعد نحو به ترجمه نه درآمد. اما پس از مدتی به دستور جناب یوسف اوزلی در عهد حکومت جنرل لاردبیلی بهادر در سال ۱۸۲۸ عیسوی در دارالامر کلکته به عربی به چاپ رسید؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ جلد: مقوا، ۹۵گ (۱ر–۹۵ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [اهدائی رهبر: ۱۰ – ۲۹۰]

● **غاية البيان و نادرة الاقران** / فقه / عربی

ġāyat-ul bayān wa nādirat-ul aqrān

اتقانی، کاتب بن عمر، ۶۸۵ – ۷۵۸ قمری

etqānī, kāteb bn ‘omar (1287 - 1358)

وابسته به: الهداية فی شرح البداية = هداية الفروع = شرح بداية المبتدی؛ مرغينانی، علی بن ابی بکر (۵۳۰–۵۹۳)

تاریخ تألیف: غره ربیع الثانی ۷۲۱ق تا ذیقعده ۷۴۷ق؛ محل تألیف: قاهره و دمشق

حاشیه و شرحی است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «الهداية فی شرح البداية» برهان الدين مرغينانی که در فقه حنفی شهرت فراوان دارد. این شرح در سه جلد است.

[الاوقاف العامة بغداد ۴۸۷/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۳۷

بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹ [د.ث. مجلس]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۳۶۶

آغاز: بسمله. کتاب الصید مناسبة کتاب الصید بکتاب الاشربة من حیث فی کل واحد من الاشربة؛ **انجام:** و یبقی الماء له حتی یشرب ان احتاج الی شربة و الله اعلم بالصواب تم.

شامل کتاب صید تا پایان وصية است؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۹۹گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲ سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۴۷۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۷۷

آغاز: للاحتمال و عدم دلالة الحال و أما فی حال مذاکرة الطلاق فما یصلح جواباً ورداً و هو القسم الاول و لا یجعل طلاقاً؛ **انجام:** لا باس أی بعد وجود السترة لا بأس بأن یسکنا فی منزل واحد لان ...

از کتاب طلاق؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ تملک: الشریف محمد بن ناصر بن ابوبکر شعیب؛ جلد: مقوایی، ۲۷۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۹ – ۲۷۴]

● **غاية التحقيق** / نحو / عربی

ġāyat-ut taḥqīq

معلم دهلوی، صفی الدین بن نصیرالدین

mo‘allem-e dehlavī, safī-yed-dīn ebn-e nasīr-od-dīn

وابسته به: الكافية فی النحو = المقدمة الكافية فی النحو = كافية ذوی الادب فی علم كلام العرب؛ ابن حاجب، عثمان بن عمر (۵۷۰–۶۴۶)

شرحی مزجی بر «الكافية» ابن حاجب است. مؤلف در مقدمه از حواشی استادش شهاب بن شمس بن عمر دولت آبادی هندی بر کافیه یاد نموده و آن را ستوده است.

آغاز: الحمدلله الذی أنعم علینا بنعمه العظام و فضل علینا بمننه الجسام و رفع معالم العربیة و منارها ...

انجام: ثم ختم الکتاب ببحث النون بانقلابها ألفاً فی الوقف و هذا کما تری من باب حسن المختم.

چاپ: هند، لاهور، مطبع محمدی، ۱۳۰۵ق، سنگی، وزیری، ۴۵۶ص، به درخواست فقیر الله و عبدالقادر بن احمد جامی

[کشف الظنون ۱۳۷۵/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۴۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ تملک: علی بن اسماعیل بن عصام الدین، یحیی به تاریخ محرم ۹۹۱؛ مهر: «عبده مصطفی» (هشت گوشه)؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۱۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۷ – ۱۲۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۲۰

آغاز: ... مما أضيف الإسم الی اللقب کزید بطة و قیس قفة، جواب ما یقال ان سعیداً یماثل کرزاً فی المفهوم من حیث انهما علمان لشخص واحد و تقدیر الجواب انه متأول بإرادة المفهوم؛ **انجام:** فیقال فی جواب، أرجل فی الدار أم أمرئة، رجل؛ أو یقال إمرئة؛ بتعیین أحد الجنسین و لایقال: نعم أو بلی و المنقطعة ای ام المنقطعة کبل و الهمزة ...

خط: نسخ، کا: سید محمد بن ابوبکر ملتانی، تا: ربیع الاول ۹۳۵ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با نشان «تلویح، شرح قاضی۱۲،م ح، مراد فتح، سلمه الله»؛ تملک: آیت الله رضا استادی؛ ۲۲۴گ، ۲۲ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳۹ – ۳۹۲]

۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۹

آغاز و انجام: برابر

از حواشی استاد شارح شهاب بن شمس بن عمر فاولی دول آبادی در آن یاد کرده و ستوده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی [ف: ۳ – ۹۹]

۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۶۶۵

انجام: و اختلف النجاة فی مثناه مذهب

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۹۰گ، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۳ – ۱۰۱۵]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۳۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تاریخ وقف: آذر ۱۳۶۸؛ ۱۰۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۲ – ۴۹۸]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۸۶

کا: عبدالرحیم، تا: ۱۱۶۷ق [د.ث. مجلس]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بحذف الواو کما فی اغزوا الجیش و اغزی الجیش و لولا کان النون کالمنفصل لکان.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تملک: محمد باقر حسینی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۵ – ۱۵۴]

۸. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۲۰۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: الملا عبدالسمیع؛ کاغذ: هندی، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [تراثنا: س۶ش۲ – ۱۰۲]

۹. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۶۶۳

آغاز: الافعال بحسب الوضع الثانی و هو الوضع الاعتباری الاستعمالی و ذلک لان هذه الاسماء منقوله عن المصادر سواء کان النقل صریحا نحو روید فانه قد یستعمل مصدرا ایضا او غیر صریح؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۸۲گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۲۰]

● غایت تحقیق = شرح مکاتبات علامی / ادبیات / فارسی

qāyat-e tahqīq = š.-e mokātebāt-e ʻallāmī

علی اصغر، ق۱۳ قمری

ʻalī asqar (- 19c)

وابسته به: مکاتبات علامی = منشأت علامی = منشأت ابوالفضل علامی، ابوالفضل بن مبارک (۹۵۸-۱۰۱۱)

تاریخ تألیف: ۱۲۳۷ق

شرح لغوی مکاتبات ابوالفضل علامی. بنا بر نوشته احمد منزوی در فهرست مشترک پاکستان، مؤلف روزگاری شاگرد ملا عالم صاحب بوده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۲۱۳

آغاز: موج خیزی دریای بیان به آبیاری محمدت منبع الجود و الاحسانی است که جوهر کالبد خاکی انسان را ... بسمله. گوناگون نیایش مر داوری را که وجود بشر را از کارخانه عنایت کسوت حیات پوشانید. ش. در گوناگون الف ساکن به معنی ملازمت آید؛ **انجام:** برای سرانجام راه او دیگر عالمان حکم والا عز ایراد یافته به وجه اتم به ظهور خواهد پیوست. قطعه: شرح بر دفتر ابوالفضل نوشت ×× چون علی اصغر هر فن استاد / تخم تحقیق در آن از بس کاشت ×× نام آن غایت تحقیق نهاد / شرح تصنیف نمود از پی سال ×× سال دیگر خردم کرد ارشاد»

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: جلد: تیماج مذهب، ۱۶۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۶/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۰ – ۵۴]

← غاية التصريف ⊲ غاية التعريف فی نهاية التصريف

● غاية التعريف فی نهاية التصريف = غاية التصريف / صرف / عربی

ġāyat-ut taʻrīf fī nihāyat-it taṣrīf = ġāyat-ut taṣrīf

قزوینی، طاهر بن احمد، - ۷۵۶ قمری

qazvīnī, tāher ebn-e ahmad (- 1356)

کتابی در تصریف و قواعد حروف است که پس از کتاب دیگر مؤلف «لباب الالباب فی مراسم الاعراب» نوشته شده است؛ در چهار «رکن»: رکن ۱. بیان الاوزان و اعدادها و معانیها، در ده «باب»: ۱) بیان الالفاظ المصطلحة بین ارباب التصریف، ۲) بیان الوزن بالمعیار التصریفی، ۳) اوزان الاسماء الاصلیة، ۴) اوزان الافعال الاصلیة، ۵) اوزان الافعال الفرعیة، ۶) اوزان المصادر المختلفة و المقیسة، ۷) اوزان الفاعل و المفعول، ۸) اوزان الامر و النهی و کیفیة مأخذهما، ۹) اوزان الواقعة علی فنون المعانی فی الاسماء، ۱۰) اوزان الواقعة علی فنون المعانی فی الافعال؛ رکن ۲. تصاریف الافعال و اجناسها و القابها و عللها، در هفت «باب»: ۱) تصاریف الافعال بوجوهها، ۲) اجناس الافعال و القابها، ۳) کیفیة جعل الماضی مستقبلا، ۴) علة حرکات الافعال و سکناتها، ۵) عدة المسائل تخلل الافعال، ۶) نون التأکید الثقلیة و الخفیفة، ۷) الفرق بین اللازم و المتعدی، در سه مقصد؛ رکن ۳. احکام العلل التصریفیة و حروفها و اماکنها، در شش «باب»: ۱) الزیادة و حروفها و مواضعها، ۲) الحذف و حروفه و اماکنه، ۳) القلب و الابدال و حروفها و اماکنها، ۴) الاسکان و مواضعها، ۵) انقسام العلل التصریفیة، ۶) احکام الهمزة و مسائلها؛ رکن ۴. احکام التضعیف و الادغام و مخارج الحروف و اوصافها، در چهار «باب»: ۱) احکام التضعیف و مواضعه، ۲) احکام الادغام و مواضعه، ۳) بیان مخارج الحروف و القابها، ۴) اوصاف الحروف.

آغاز: قال الشیخ الامام الفاضل الاوجد بهاءالدین ابومحمد طاهر بن احمدی بن محمد القزوینی اطال الله بقائه و حرس بهائه: اما بعد حمدالله الذی اعز العلم و رفع مناره و ازل الجهل و طمس آثاره و الصلوة علی نبیه المبعوث بالحق و المنعوت بالصدق. فانی لما فرغت من کتابی الموسوم بلباب الالباب فی مراسم الاعراب و صارت الهمم الیه مصروفة و القلوب به مشعوفة احببت اشفعه بکتاب آخر فی تعریف التصریف بدیع فی فنخ فائق فی حسنه لا یقصر مخل و بطویل ممل فالقت هذا الکتاب و اودعته علم التصریف باصوله و فضوله مجملة مفصلة و ختمت باحکام الحروف و افسامها مفسرة و معللة و اوردت فیها جملا من

الاسامی المنفردة و الحروف المبتدئة ...
انجام: مقراة من بعض هذه الحروف فاحکم بانه دخیل فی کلام العرب الا العسجد لسلامة السین فیه و کذلک الزمعوقة للضحک و هما شاذان. تم کتاب غایة التصریف بحمدالله الملک الوهاب.
[معجم المؤلفین ۳۳/۵؛ ایضاح المکنون ۱۳۹/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۹۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۰ ربیع الاول ۸۲۶ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج زرشکی، ۶۱گ، ۶۱ سطر (۹×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۲۸ – ۱۴۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۹۰۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ ۵۷گ (۱۴۶ر–۲۰۲ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۷سم
[اهدائی رهبر: ۱۰ – ۲۹۱]

● **غایة التقریب** / فقه، شعر / عربی

ġāyat-ut taqrīb

قاضی ابوالشجاع

qāzī ab-oš-šojā‘

مطالب این کتاب درباره فقه است و به شعر عرضه شده و در آن ابواب: طهارة (مسواک کردن و وضو و استنجاء و غسل و تیمم)، صلوة و ملحقات، جنایز، زکات، صوم، اعتکاف، حج، بیع، ربا، حجر، ضمان، حواله، شرکت، وکالت، اقرار، غصب، شفعة، قراض، مساقات، اجاره، جعاله، احیاء موات، وقف، ودیعه، قسم، نشوز، خلع، طلاق، لعان، عده، استبراء، نفقات، رضاع، حضانت، جنایات، حدود، تعزیرات، دیات، جهاد، اطعمه، اضحیه، نذر قضاء، عتق، ولاء، تدبیر، کتابت وام الولد آمده است.

شرح و حواشی:
۱– نهایة التدریب فی نظم غایة التقریب؛ عمریطی، یحیی بن موسی (– ۸۹۰)

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۳۳
آغاز: بسمله – فهو ابن عم المصطفی و لم تجد ×× له نظیراً من قریش مجتهد؛ **انجام:** علی النبی و آله و صحبه ×× و التابعین ثم کل حزبه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ ۱۳۶ص، ۹ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: – ۲۰۵]

● **غایة التقریب فی تهذیب التهذیب = غایة التهذیب**
/ منطق، شعر / عربی

ġāyat-ut taqrīb fī tahḏīb-it tahḏīb = ġāyat-ut tahḏīb

شهرستانی، محمد حسین بن محمد علی، ۱۲۵۵ – ۱۳۱۵ قمری

Šahrestānī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad ‘alī (1839 - 1898)

وابسته به: تهذیب المنطق؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲–۷۹۲)
تاریخ تألیف: ۳ رجب ۱۲۸۳ق؛ محل تألیف: کاظمین
منظومه‌ای است در ۲۸۷ بیت در خلاصه تهذیب المنطق تفتازانی.
آغاز: الحمدلله الذی هدانا ×× الی صراط الحق و اجتبانا / وفقنا بلطفه توفیقاً ×× اکن به مصاحباً رفیقاً ...
انجام: من هجرة منسوبة الی النبی ×× القرشی الهاشمی العربی / علی الذی هاجرها سلام ×× من السلام و هو الختام
چاپ: ایران، ۱۳۰۸ق
[الذریعه ۱۱/۱۶شماره ۴۵]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۰۷/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: سعید بن علی حسینی تنکابنی، تا: دوشنبه ۱۶ شعبان ۱۳۰۷ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوا، ۱۵گ (۷۳پ–۸۷پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲–۱۰۳۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۰۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن احمد بن محمد جعفر موسوی جزائری، تا: ۱۳۵۹ق؛ جلد: مقوایی، ۱۶گ (۱پ–۱۶ر)، اندازه: ۱۰×۳۱سم [ف: ۲۶ – ۷۵]

● **غایة التلفیق فی طب الجدید و العتیق** / طب / فارسی

qāyat-ut talfīq fī tibb-il jadīd va-l ‘atīq

کتابی است مشتمل بر یک «مقدمه» و چهار «تعلیم»، هر تعلیم منقسم به مقالاتی و هر مقاله به مباحث و فصولی در بیان علل و اسباب بروز امراض و کیفیت علاج آنها مطابق با طب بقراطی و جالینوسی و اصول طب جدید، نام مؤلف علی العجاله به دست نیامد ولی از قراری که در یک موضع از مقدمه آن از جامع الحکمتین و مجمع الطبین (کذا، صحیح مجمع الحکمتین و جامع الطبین است) نام می‌برد معلوم می‌شود که تألیف آن بعد از فوت عباس میرزا نائب السلطنه و بعد از تألیف کتاب مذکور بوده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۴۶
آغاز: بسمله الحمد لمن اشرقت الارض و السموات بنوره ... اما بعد چون در این زمان کثیر الحدثان در مملکت ایران بلکه در عموم بلدان اعلام علوم جدیده رو باعتلا و ارتفاع گذاشته و مبانی فنون قدیمه میل بانمحا و ضیاع نهاده سیما طب قدیم الخ؛ **انجام:** هر روز چهار اوقیه با یکمثقال معجون ... بخورند.

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ مذیل است به رساله «ایقان» از مؤلفی نامعلوم به شماره ۸۷۴۷ کاتب (ظاهراً خود مؤلف)؛ واقف: خان بابا مشار، شهریور ۱۳۳۸؛ جلد: تیماج، ۱۶۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۳۶۸]

● **غاية التمثيل = غياث التمثيل** / - فارسی
qāyat-ot tamsīl = qīyās-ot tamsīl

قادری پنجاپوری، محمد مخدوم
qāderī panjāpūrī, mohammad maxdūm

تاریخ تألیف: ۷ شوال ۱۱۲۳ق
مختصری است تحقیقی درباره نسبت و رابطه مظاهر غیب و مظاهر خارجی اشیاء. منزوی در فهرست مشترک (۱۳۸۷/۳) به نقل از ایوانف مجموعه‌ای شامل نه رساله از محمد مخدوم موجود در بنگال معرفی کرده که رساله حاضر دومین رساله آن مجموعه است و عنوان آن را «غياث التمثيل» ضبط کرده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۷۳۰

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمين و الصلوة و السلام على رسوله المختار رحمة للعالمين خاتم النبين امام المرسلين ... میگوید عبد ضعيف محمد مخدوم القادرى البيجاپورى؛ **انجام:** و موجود خارجی را مظهر و مربوب صورت و ظاهر و محاط و مانند آن فرمایند و قد فرغت عن تأليف هذا الرسالة الميمونة الموسومة بغايت التمثيل فى تاريخ السابع من شهر شوال سنه الف و مائة و ثلاثة و عشرين

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق، اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۳سم [اهدائی رهبر: ۵ - ۱۳۸]

● **غاية التوضيح للجامع الصحيح** / شرح حدیث / عربی
ġāyat-ut tawḍīḥ li-l-jāmi'-iṣ ṣaḥīḥ

صدیقی، عثمان بن عیسی، ق ۱۰ قمری
seddīqī, 'osmān ebn-e 'īsā (- 16c)

تاریخ تألیف: روزعرفه ۹۹۶ق
شرح، بر جامع صحیح محمد بن اسماعیل بخاری است که شارح آن را از شرح‌های معتبر و محققی، امثال شرح محمد بن یوسف بن علی کرمانی، المقاصد، فتح الباری، قسطلانی، زرکشی و در مواردی از فیض الباری برگزیده و عصاره و خلاصه آنها را ذکر نموده و در مواردی که به نظرش یکی از آنها بر دیگری ترجیح داشته به لفظ «قلت» یا «اقول» متذکر می‌شود. وی آن را با یک «مقدمه» مبسوط مشتمل بر نه «فصل» درباره تعریف علم حدیث و اصول و قواعد آن آغاز می‌نماید: فصل ۱. تعريف علم الحديث؛ ۲. تعريف اصول الحديث؛ ۳. الجرح و التعديل؛ ۴. تحمل الحديث؛ ۵. ترجيح صحيح البخارى على غيره؛ ۶. ذكر نسب البخارى؛ ۷. ضبط جملة من الاسامى المذكورة فى الصحيحين؛ ۸. اسماء الرجال الصحابى؛ ۹. التواريخ و الوفيات. (غلامی مقدم)

آغاز: بسمله، الحمدلله الذى شرح صدور المحدثين بالهام مقاصد السنة النبوية ...

انجام: و الصلوة و السلام الاتمان الاكملان على سيدالمرسلين و على جميع الانبياء و المرسلين و على آله الطيبين و عترته الطاهرين و اصحابه المكرمين ... برحمتك يا ارحم الراحمين.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۶۵۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۱؛ مصحح، مقابله شده توسط «سيف الله بن سعدالله»؛ مهر: «مهدى حسن ۱۲۲۴» (هشت ضلعی)، «سيد محمد بن فياض الله» (هشت ضلعی)؛ تملک: محمد بن منان بن عبدالغفار بن عمر شاه فقيه؛ واقف: منظور حسن، دی ۱۳۶۸؛ جلد: مقوا، ۴۵۷گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۸/۲سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۱۸] و [ف: ۱۴-۳۷۲]

← غاية التهذيب ← التقريب
← غاية التهذيب ← غاية التقريب فى تهذيب التهذيب

● **غاية التهذيب الكلام فى تحرير المنطق** / منطق / عربی
ġāyat-ut tahḏīb-il kalām fī taḥrīr-il manṭiq

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۳۲۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● **غاية الحكيم و احق النتيجتين بالتقديم** / علوم غریبه / عربی
ġāyat-ul ḥakīm wa aḥaqq-un natījatayn bi-t-taqdīm

مجریطی، مسلمة بن احمد، ۳۳۸ - ۳۹۸ قمری
majrītī, moslemat ebn-e ahmad (950 - 1008)

تاریخ تألیف: ۳۴۳ق تا ۳۴۸ق
در سیمیا و انواع طلسمها و فنون سحر، که طالبان آنها عمر را ضایع می‌کردند و چون صنعت مخفی بود به نتیجه نمی‌رسیدند، لذا مؤلف بر آن شد که این کتاب را به روشی آشکار بسازد تا استفاده از آن برای همگان آسان گردد. این کتاب پس از کتاب «رتبة الحكيم» مؤلف که در کیمیا است و مشتمل بر چهار «مقاله» می‌باشد و هر کدام دارای پنج «فصل» جز مقاله اول که دارای هفت فصل مطابق عدد سیارات سبع است بدین ترتیب: مقاله ۱. المقدمات؛ ۲. الصور الفلكية و أفعالها؛ ۳. حظوظ الكواب؛ ۴. سحر الاكراد و النبط. (سید احمد اشکوری)

آغاز: الحمد لله الذى أشرقت من نوره حجب الأستار و من عزه

جرت بدائع الأقدار و اليه تناهت الاثار و بأمره اختلف الليل و النهار ...
چاپ: در هامبورگ چاپ شده
[چلبی ۱۴۷/۲؛ الذریعة ۱۱/۱۶]
شرح و حواشی:
۱– طلسم سلطانی؛ جزایری، عبدالله بن نورالدین (۱۱۱۲–۱۱۷۳)
۲– غاية الحكيم (ترجمه)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۳۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: دولت آبادی، ۱۰۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۱ – ۳۸۰]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۴۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ جلد: میشن، ۷۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸/۸×۲۷/۵سم [ف: ۱ – ۳۸۰]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۴۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۹۰ق؛ مقابله کتاب روز دوشنبه صفر ۸۹۱ به پایان رسیده؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۱۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۳ – ۳۴]
۴. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۴۰
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۱۶۲گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: – ۶۳]
۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۸/۱
آغاز: بسمله و به الاعانه، الحمد لله الذى لسبحات جلال وجهه التنزيه المطلق و لصفات؛ **انجام:** والله يوتى ملكه من يشاء و الله واسع عليم تم الكتاب ... و السلام على ما لا نبى بعده.
خط: نسخ، کا: احمد بن محمود دهشوری، تا: ۱۱۴۰ق؛ ۱۴۹ص (۱–۱۴۹)، ۲۵ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۷ – ۲۳۰]
۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۱۱
آغاز: استجلاب قوة القمر و هو بالحمل فتوح وقت طلوعه ليلا كاملا فهو ۸۳۵۱ لحاجتک اقصد الى موضع اخضر؛ **انجام:** اذا امسک خزرة عند نفسه فى حين عملت باتحاد لها من الاعمال السيميائية فافهم ذلک.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: به تاریخ ۱۱۹۸؛ جلد: تیماج، ۱۰۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۶ – ۲۱]
۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۳۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لاتظهر له محتلک من نفسک دفعةواحدة فانه متى رأى منک وقفة عاقبک بالعداوة.
خط: نستعلیق، کا: قنبر حسینی، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۱۳۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۰ – ۳۹]
۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۴۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ تملک: اعتضاد السلطنه در ۱۲۸۴؛ جلد: تیماج زرد، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۵ – ۳۴۷]
۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۸۶
آغاز: بسمله، الحمدلله الذى لسبحات جلال و جهة التنزيه المطلق و لصفات كمال ذاته التقديس؛ **انجام:** و قد كان الحكماء يوصون على هذا الكتاب حكيما بعد حكيم و يتوارثونه بينهم و انا اقسم بالسموح القديم ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ جلد: میشن [الفبائی: – ۴۱۶]
۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۱۱
خط: نستعلیق، کا: حسن بن محمد محسن تبریزی، تا: ۲۱ ربیع الاول، جا: نخجوان؛ افتادگی: انجام؛ جلد: میشن، ۲۲۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۲/۸سم [ف: ۱ – ۳۸۰]
۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۲۷۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** موضع الفنانه بما الودعناه لک ... كثيرا دائما ليلا.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [الفبائی: – ۴۱۶]

● غاية الحكيم (ترجمه) / علوم غریبه / فارسی
qāyat-ol hakīm (t.)
وابسته به: غاية الحكيم و احق النتيجتين بالتقديم؛ مجریطی، محمد بن ابراهیم (–۵)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۱۹۶
آغاز: خانه ئیست دانشمندی که به اقتضای حکمت بالغه؛ **انجام:** زبان دشمنان بسته شود و الحمدلله تم الکتاب.
متن از مجریطی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج [الفبائی: – ۴۱۶]

● غاية الحواشي = حاشية كنز الدقائق / فقه / عربی
ġāyat-ul ḥawāšī = ḥāšīyat-u kanz-id daqā'iq
کنبو لاهوری، عنایت الله، ۱۰۱۷ – ۱۰۸۲ قمری
kambū lāhūrī, 'enāyat-ol-lāh (1609 - 1672)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۹۲۳
آغاز: بسمله، كتاب البيوع ذكر البيع بعد الوقف لان لكل منهما يقوم؛ **انجام:** يجب عليه الف آخرهما لا ... به و هذا له اياه على اختلاف اصلين.
ج۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

● غاية الرغبة فى آداب الاخوان و الصحبة / اخلاق / عربی
ġāyat-ur raġba fī ādāb-il ixwān wa-ṣ ṣuḥba
سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ – ۹۱۱ قمری

soyūtī, ʻabd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)
مصنف این کتاب را در آداب برادری و شروط صحبت و علامات و اسباب آن می‌باشد بنا به درخواست بعضی از دوستانش نوشته است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۰۸
آغاز: بسمله، الحمدلله و کفی و السلام علی عباده الذی اصطفی؛
انجام: و لا یشفی الاسرار التی یعلمها فی ایام اخوته منه و هذا ما انتهی الینا من هذا الکتاب ... و صحبه و سلم.
خط: نسخ، کا: غلام محیی الدین، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ جلد: مقوا، ۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۱۰۱]

● غایة السرور فی شرح الشذور / کیمیا / عربی
ġāyat-us surūr fī š.-iš šuḏūr

جلدکی، علی بن ایدمر، - ۷۶۲ قمری
jeldakī, ʻalī ebn-e aydamor (- 1361)

وابسته به: شذور الذهب = الشذور فی الصنعة = دیوان الشذور؛ انصاری مغربی، علی بن موسی (۵۱۵-۵۹۳)
تاریخ تألیف: ۷۴۲ق؛ محل تألیف: قاهره
شرح دیوان برهان الدین ابوالحسن علی بن موسی حکیم اندلسی است به نام «شذور الذهب» که مشتمل بر قصایدی است در صنعت کیمیا مرتب به ترتیب حروف قوافی آنها و در این شرح یک یا چند بیت آورده شده پس از آن شرح و گزارش می‌شود با عناوین «قال ... الشرح » و در بسیاری از مطالب جلدکی به دو کتاب خود «البرهان» و «کنز الاختصاص» حوالت می‌دهد و با این‌که مدعی است اسرار صنعت را در این شرح کشف کرده ولی به رمز و تعمیه مطالب را آورده و برای غیر اهل فن مفهوم نیست. (سید احمد اشکوری)
آغاز: حمدله. صلاة ... الحمدلله مالک الملک الحق القدیر الغفور الخالق للخلق الذی اضاء من نور مدده کل نور و ابدع و اتقن ماصنع و اوجد کل موجود الی الشهادة و الظهور ... اما بعد ... فقد وقت علی دیوان الشیخ الامام العلامة برهان الدین علی بن ابی القاسم بن ارفع راس الاندلسی الانصاری ... و هو المسمی بشذور الذهب ... و شرحته شرحا ... و سمیته غایة السرور فی شرح الشذور و قسمته الی اربعة اقسام کل قسم منها یشتمل علی شرح سبع حروف الاالرابع فانه مستوعب شرح ثمانیة حروف من النظام
[مجلة معهد المخطوطات ۲/۵ ص ۲۹۲؛ الذریعة ۱۳/۱۶؛ سیگل ص ۴۷؛ کشف الظنون ۱۰۲۹/۲ و ۱۱۹۲؛ معجم المطبوعات ۷۰۴/۱]

شرح و حواشی:
۱- غایة السرور فی شرح الشذور (ترجمه)؛ کزازی، محمد (-۱۳)
۲- غایة السرور (مختصر)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۶۸۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و شرحناه من تمام النصیحة فی آلة.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ واقف: محمد ایرانی، ۱۳۵۰؛ جلد: تیماج [الفبائی: - ۴۱۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مذهب؛ ۱۹۷گ، ۲۱ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [سنا: ف: ۱ - ۲۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۶۳-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۳۵۶]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۳۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ محشی با نشان «لمحرره، ص، مص، شرح شذور، تقریب»؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۶۳گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۰سم [ف: - ۶۱۵]

۴. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۸۶/۴
آغاز: لأن الصنعة فرع منها لکن و ان کانت الصنعة فرع من شجرة الحکمة ... قال الاستاد رحمه الله تعالی: فهیهات یحصوا القلب عن ام خالد ×× و عنها و عن مادیة ماله صحو؛ الشرح: قد قدمنا لک اطلاق رمزه هناک علی ام خالد انما هی الحکمة و انما هی الصنعة فالحکمة هی ام خالد بالتعمیم؛ **انجام:** فاعلة متحرکة و قد یطلق ایضاً اسم هذه الاثالیة علی الجزء البارد
بخش اندکی از کتاب؛ بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳۸گ (۹۳ر-۱۳۰پ)، اندازه: ۲۱×۵۱ سم [ف: - ۱۳۵]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۰۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مقابله شده با نسخه نوشته شیخ محمد قمری در ۱۴ صفر ۱۱۳۴؛ تملک: یحیی بن ابوالمعالی رضوی حسینی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۱گ، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۳۵۳۸]

۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۶۸/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۲۸ ربیع الثانی ۱۰۷۹ق؛ ۲۲۹گ (۱۰پ-۲۳۸)، ۲۰ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۰۵]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۷۸/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذا آخر ما اوضحه الحکیم و شرحناه و هذه خاتمة مبارکة اعلم ان الشیخ رحمه الله قد حقق نظمه فی هذا الدیوان بالعلم الصحیح و صانه بالنظم عن التحریف ... و نسأل من وصل الیه من اخواننا الحفظ له و الصیانة عن غیر اهله و ایصاله لمن انس منه رشدا و التزم علینا و علی المسلمین و طلب المغفرة لنا من الله الکریم و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی نبینا محمد و آله و صحبه و سلم اجمعین و سلم تسلیماً کثیراً دائما الی یوم الدین.
در این نسخه همه گزارش هست و ظاهراً در بخش چهارم با نسخه سیگل یکنواخت نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک ۱۰۸۸ق؛ محشی با نشان «محمد نصیر» با مهرش «و رفعناه مکاناً علیا»؛ تملک: عبدالحسین مکتبی، آقا سید حسن بن سید محمد

حسینی مکتبی که در کوی سفیداب قم میزیسته در ۲۰ رجب ۱۳۴۰، محمد بن صالح با مهر «محمد رسول الله» در کاشان در ۱۱۴۱، مؤمن بن عبدالرحیم جذبه طبیب در ۱۱۵۰ با مهر «المؤمن امان فی الله» و پسر او غیاث الدین علی با مهر «عبده غیاث الدین»؛ جلد: تیماج، ۱۲۸گ (۶پ-۱۳۳پ)، ۲۵ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۶ - ۲۳۱۹]

۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۴۸

آغاز: بسمله رب یسر ... الحمدلله الاول الذی لااول لاولیته و لاآخر؛ **انجام:** البدیع النهایة و جمالها الرفیع هو الغایة و بها تم الجزء الثالث من ... مع السلام من السلام ابد الابدین

جلد سوم است که شامل هفت جزء است و از قافیه ضاد معجمه شروع می‌شود و تا آخر قافیه قاف معجمه ختم می‌گردد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج، ۱۲۰گ، ۲۱ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۲۲×۳۲سم [ف: ۱ - ۲۰۷]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۳۴۸

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۴۵]

۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۳۴۴

آغاز: الحمدلله الاول الذی لا اول و لا اخر لازلیته ... و بعد فان الحکمة کثر انه تعالی ادخر لمن یشاء من اهل؛ **انجام:** صلاة مستمرة مع السلام من السلام ابد الابد.

محتملا جلد سوم است؛ خط: نسخ، کا: محمد شریف بن جارالله حسینی، تا: جمعه ۱۴ شعبان ۱۱۳۲ق؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۶۵گ، ۲۲ سطر (۸/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۵- ۳۴۷]

۱۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۸

خط: نسخ، کا: عبدالنبی بن محمد علی بشروی، تا: چهارشنبه ۱۴ شعبان ۱۱۴۶ق؛ مصحح، محشی، یادداشتی از محمد کثیر بن ابراهیم بن نصیر در طریقه معروف به سلم در کیمیا و یادداشتی در بروج اثنی عشر و منتخبی از قصیده طغرائی در کیمیا؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده محمد محسن» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۲۳۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۱۳]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۹۳

آغاز: الحمدلله الملك القدوس السلام الا له الحق الخالق الباریء المصور للخلق العلیم خالق الاعراض و الجواهر ... و بعد، فان الحکمة الشریفة کنزالله تعالی لکل وارد؛ **انجام:** و لله الحمد لله رب العالمین علی حسن المبدأ و تمام الختام و له الکبریاء فی السموات و الارض و هو العزیز الحکیم الرحیم الرحمان و حسبنا الله و نعم الوکیل نعم المولی و نعم النصیر.

شامل قسم اول تا قسم چهارم از جزء چهارم و پایانی کتاب؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مشمع آبی، ۱۱۱گ، ۲۷ سطر (۱۲/۵×۲۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۸سم [ف: ۳۸ - ۸۲۵]

۱۲. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۵۷

آغاز: قال الفاضل ابوالقاسم: سئلت سیدی الامام العلامة عن معنی قوله فی دیوانه المفرد: اذا ثلث المریخ: ما معنی التلثیث ؟ فقال رحمه الله: لیس فی قضاء النجوم حکم؛ **انجام:** بل بادرت واجبت عما سئت و ما توفیقی الا بالله علیه توکلت و هو رب العرش و حسبی الله و نعم الوکیل و الحمد [لله] وحده و صلی علی سیدنا محمد و آله صحبه و سلم تسلیما.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۴۲۲]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ایصا له لمن انس منه رشدا و الترحم علینا و علی المسلمین و طلب المغفرة لنا من الله الکریم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۴ق، به دستور میرزا علی محمد لواسانی؛ جلد: تیماج، ۴۰۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۲۷ - ۲۱۱]

۱۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۵۴-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و نرجو من الله المثوبة بایصالنا العلم المستحقة و ان یستر عمن لم یکن من اهله و یصونه عمن لم یستحقه و نسئل من وصل الیه من اخواننا الحفظ له و الصیانه من غیر اهله و ایصاله لمن انس منه و شدا و الترحم علینا و علی المسلمین و طلب المغفر لنا من الله الکریم. و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سید محمد و آله اجمعین و سلم تسلیماً کثیراً. دائماً الی یوم الدین تمت ...

نسخه در دیباچه چند سطری سفید مانده، که گویا همانجا نام نگارنده بوده است که نسخه ما ندارد. همانجا به گزارش‌های دیگر این منظومه، بی آنکه نامی از آنها برد، اشاره می‌کند، که خواسته‌اند، ولی نتوانسته رموز آن را روشن کنند و من آن را بدین‌گونه ساختم و بدین نام (غایة السرور ...) نامیده و در چهار مجلد ساختم، و هر مجلد با دیباچه جدا و در هر مجلد چند حرف از آن منظومه را گزارش کرده است؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۶ ربیع الثانی ۱۲۷۱ق؛ مقابله شده؛ وقف‌نامه بر گروه شیخیان کرمان به تولیت «الاخ محمد»؛ ۷۰۰ص، ۲۰ سطر (۱۱/۵×۲۴)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۷]

۱۵. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۳۶۱۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰ صفر ۱۲۹۰ق؛ مجدول؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۷۷گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱/۳×۳۱/۳سم [ف: ۱ - ۳۸۰]

۱۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۴۹

آغاز: برابر؛ آغاز جلد دوم: الحمدلله الذی خص اهل ولایته بغایة السرور؛ **انجام:** انجام جلد اول: یرزق من یشاء بغیر حساب تم الجزء الاول؛ انجام جلد دوم: و ان الی ربك الرجعی وباحسن السلام، تم

جلد اول است که مشتمل بر ۷ جزء و جلد دوم که نیز دارای ۷ جزء می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۵۹گ، ۱۹ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۸ سم [ف: ۱ - ۲۰۸]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۳۴۹

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۴۵]

۱۷. کاشان؛ میثم نمکی(خصوصی)؛ شماره نسخه:۷

آغاز: ... واجعلهم فی قرص شعر ملاملح و خبرهم حتی یسودوا و

یکونوا فی طاهن او فی قرن الخبر اخرجهم بعد سوادهم و اترکهم حتی یرد وافتح عنهم بحدهم ابریزاً لاشک و نقول بحق کتاب الله
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۲۵گ، قطع: بیاضی [ف مخ]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۳۷
آغاز: المتطهرین و ذلک ان المحیض اذی؛ **انجام:** علی اشعث یعنواله وجه حمیرا، ش الاشعث.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: پارچه‌ای [الفبائی: - ۴۱۷]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۹۴
آغاز: بسمله. الحمدلله و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین و سلم تسلیما کثیرا و بعد؛ **انجام:** الصیانة من غیر اهله و ایصاله لمن ... یا ارحم الراحمین.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [الفبائی: - ۴۱۷]

۲۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۳۷
آغاز: الحمدلله الذی خص أهل ولایته بغایة السرور و المعارف؛ **انجام:** و هل دهن مخ البیض و الدم خاص بذلک دون غیره أم لا. و نقول ...
جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: چرم، ۸۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱ سم [مؤید: ۱ - ۲۸۷]

۲۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۷/۱
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ - ۹۴۵]

● **غاية السرور فی شرح الشذور (ترجمه)** / کیمیا / فارسی
ġāyat-us surūr fī š.-iš šuḏūr (t.)

کزازی، محمد، ق۱۳ قمری
kazzāzī, mohammad (- 19c)

وابسته به: غاية السرور فی شرح الشذور؛ جلدکی، علی بن ایدمر (-۷۶۲)

ترجمه شرح شذور الذهب موسوم به «غایة السرور»از جلدکی است که به درخواست آقا عبدالله، سید محمد کزازی از عربی به فارسی آورده است. با نام مترجم و این ترجمه در منابع برخورد نکردیم.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱/۱۱۸۸-۷/۸۸
آغاز: بسمله بتاریخ بیست و چهارم شهر جمادی الاول حسب الخواهش مخدوم مکرم آقا عبدالله این اقل السادات محمد کزازی کتاب عمدة الفضلا جلدکی را که قصاید شذور را شرح نموده است از عربی بزبان فارسی انتقال نمود ... حمد خدای را که مالك ملك اوست حق است و قدیر؛ **انجام:** و این خاتمه کتاب است از قصیده و شرح که باتمام رسید ... و تحقیق کرده‌ایم همه را در کنز الاختصاص و برهان والحق اشاره کرده است بسوی عمل اول مکتوبم و شرح داده‌ایم در تفاصیل آن ... و از پوشیدن آن از نااهل و سئوال می‌کنم از اخوان حفظ آن و صیانت از غیر اهل و الحمدلله رب العالمین.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۴۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۸۸۴]

● **غاية السرور (مختصر)** / کیمیا / عربی
ġāyat-us surūr (mx.)

وابسته به: غاية السرور فی شرح الشذور؛ جلدکی، علی بن ایدمر (-۷۶۲)

گزیننده ناشناس است که در دیباچه از خود نام نبرده، می‌گوید تا چهل سالگی به لهو گذرانده بوده است.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷/۴
آغاز: بسمله. الحمد لمسبب الاسباب الذی منه السبب، انه یعطی التوفیق علی السعی ... اما بعد، فقد صرفت العمر فی اللهو؛ **انجام:** هذا نص الحکیم. هذا آخر ما کتبنا و انتخبنا من کتاب غایة السرور لامیر [چنین] جلدکی فی شرح دیوان الشذور ...
خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۳ شعبان ۱۲۴۶ق؛ ۱۹۲گ (۱۵ر-۲۰۶ر) [ف: ۱ - ۱۸۲]

● **غاية السؤل فی سيرة الرسول** / تاریخ پیامبران / عربی
ġāyat-us su'l fī sīrat-ir rasūl

ابن وزیر، عبدالباسط بن خلیل، ۸۴۴ - ۹۲۰ قمری
ebn-e vazīr, 'abdolbāset ebn-e xalīl (1441 - 1515)

رساله مختصری است در سیره نبوی که نسخه‌هایی از آن در کتابخانه‌های استانبول موجود است. تصویر حاضر برگرفته از نسخه‌ای است که مؤلف به قرقماس (امیر مصر) تقدیم کرده است.

چاپ: استانه، ۲۷ص، ۱۳۲۸ق؛ بیروت، با تحقیق دکتر محمد کمال الدین عزالدین، انتشارات عالم الکتب، ۱۴۰۸ق

[الفهرس الشامل للتراث العربی الاسلامی المخطوط، السیرة و المدائح النبویة ۶۵۱/۲؛ نوادر المخطوطات العربیة فی مکتبات ترکیا ۱۹۰/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۹/۱
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی بعث رسوله محمداً بالحق بشیراً و نذیراً و داعیاً الیه باذنه و سراجاً منیراً ... هذه رسالة شریفة تحفة منیفة تشتمل علی نبذة مختصرة من سیرة نبینا محمد سید الاولین و الاخرین؛ **انجام:** و هذا آخر ما قصدناه من بیان سیرة نبینا صلی الله علیه و سلم علی جهة الاختصار و الاقتصار و بالله التوفیق و الهدایة الی سواء الطریق و هو ولینا علیه توکلنا.
خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۸ص (۱-۲۸)، ۹سطر [عکسی ف: ۳ - ۵۶۰]

● **غاية السؤل فی مولد الرسول** / تاریخ پیامبر اکرم (ص) /

عربی
ġāyat-us su'l fī mawlid-ir rasūl
مختصری است در ولادت نبی مرسل (ص) به سبکی ادبی و بیان اشعار مناسب، با ذکر راویان آن مطالب یا نسبت آنها به لفظ «یحکی».

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۴۶۵/۱۴

آغاز: الحمدلله الذی شهر لشهر ربیع الاول سیوف البروق اللامعة و بهر النواظر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ در آخر نسخه آمده: «طالع فی هذا الکتاب ... احمد بن عبدالقادر بن عمر الماردینی الحنفی» و «طالع فی هذا الکتاب ... محمد بن عبدالقادر عمر بن محمد بن عبدالخالق الماردینی الحنفی» و «طالع فی هذا الکتاب عمربن محمد بن عبدالقادر سنه ۸۷۸» و «طالع فی هذالکتاب احمد بن عبدالقادر بن عمر بن محمد عبدالخالق الماردینی الحنفی»؛ از موقوفات رمضانیه مرحوم ابراهیم بن فتح الله شریف حسینی ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج، ۹ص (۲۱۸-۲۳۳)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: - ۲۳۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۴۳/۱۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۷۵]

● غایة السؤول فی شرح العشرة فصول / هیئت / عربی

ġāyat-us su'ūl fī š.-il 'ašarat-i fuṣūl

رشیدی، یونس بن یونس، ق۱۱ قمری

rašīdī, yūnos ebn-e yūnos (- 17c)

وابسته به: العمل بربع المقنطرات؛ ابن مجدی، احمد بن رجب (۷۶۷-۸۵۰ق)

شرحی بر «الرسالة المجدیة فی العمل بالربع المقنطر» از مجدی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۶۳/۴

آغاز: الحمدلله الذی أعطیب من شاء و منع و خلق السموات و رفعها بقدرته فما أعظم؛ **انجام:** و فی جهة المشرق إن کان الفضل لنصف قوصه و الله سبحانه و تعالی أعلم و الحمدلله وحده

خط: نسخ، کا: مصطفی ربیع، تا: ۱۳۰۱ق، جا: حلب (سوریه)؛ مصحح؛ ۱۶گ (۱۴-۲۹)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۳۲]

● غایة السئول فی شرح تهذیب الوصول الی علم الاصول / اجتهاد و تقلید / عربی

ġāyat-us su'ūl fī š.-i tahḏīb-il wuṣūl ilā 'ilm-il uṣūl

فخرالمحققین، محمد بن حسن، ۶۸۲ - ۷۷۱ قمری

faxr-ol-mohaqqeqīn, mohammad ebn-e hasan (1284 - 1370)

تاریخ تألیف: ۶ جمادی الثانی ۷۰۳ق

آن را در بیست سالگی ساخته و متن از پدرش علامه حلی است به نام خود او.، شرحی است به قول با عنوان‌های «قال دام ظله، قال ادام الله ایامه، دامت ایامه»؛ الذریعه (۴: ۵۱۱ و ۱۳: ۱۶۹ و ۱۶: ۱۳) از آن یاد کرده و گویا هم آن را ندیده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۹۰/۱

آغاز: بسمله. و ثقتی. الحمدلله کاشف الاستار الاولیائه عن کبریاء جلاله، و رافع الشبه عن افکار العارفین الناظرین فی ذاته و افعاله الذی ابدع المواد النا قصة و افاض علیها من الصور بحسب قبولها لاثار کماله و رتب طبقات الموجودات بحسب کمالها و نقصانها و اعطی کلامنها ما یستحقه من القوی کما قال سبحانه اعطی کل شیء خلقه ثم هدی، غرقت فی بحار انواره ذوات المقدسین، و تا هت فی کماله افکار العالمین فخضعت الاملاک و خشعت لعزته الافلاک. و صلی الله علی سید المرسلین و امام المتقین محمد النبی و عترته الطاهرین. اما بعد فانه لما کان کان معرفة اصول الفقه من المهمات، و تحصیله من الواجبات، لتوقف معرفة شرع الله علیه و احتیاجه الیه، وجب علینا الخوض بقدرالامکان، و تحقق ما یحتاج الیه فی کل زمان. و لما کان کتاب شیخنا الامام الاعظم العلامة المعظم افضل العلماء ملک المناظرین ... الحکماء و المتکلمین روح القدسیین برهان العلویین خلیفة الوجود الروحانی قطب العالم الانسانی والدی جمال الملة و الحق و الدین الحسن بن المطهر ادام الله افاضته علی کافة العالمین و اقام ایادیه با کمال الناقصین الموسوم بتهذیب الوصول الی علم الاصول قد اشتمل من عمل اصول الفقه ما لا بد منه و احتوی علی ما لایستغنی عنه لکنه قد بلغ فی ایجازه الغایة و تجاوز فی اختصاره النهایة فصعب علی کثیر من الطلاب و عثر فهمه علی اکثر الاصحاب، فاحببت ان املی له شرحا کاشفا لاستاره موضحا الاسراره یشتمل علی فتح ابواب مغلقه علی لال مشرقة، فعملت هذا الکتاب الموسوم بغایة السئول فی شرح تهذیب الوصول راجیا من الله تعالی التوفیق و اصابة الحق بالتحقیق. قال ادام الله ایامه بعد ما ذکر الخطبة: و رتبت هذا الکتاب علی مقاصد ... اقول یجب علی کل امر من الاموران یتصور مطلوبه اولا؛ **انجام:** فمن نظر فی کتابی هذا بعین الانصاف ... عرف رجحانه علی کثیر من الکتب المبسوطة ... فهذا کتابی حرام علیه و الله الوکیل علیه. و الحمدلله تعالی علی توفیقه ایانا للبحث فی العلوم الدینیة و اقامة ادلة الشریعة المحمدیة علی احق الطرایق و اصدقها و امتن القواعد [واسدها] حمد الایتناهی عدده و لاینقطع مدده (امده، خ) و الصلاة ... بالحکمة المبعوث بالبرهان القاطع و النور الساطع محمد النبی و آله الطاهرین فرغت من تصنیفه [فی سادس جمادی الاخر سنة ثلث و سبعمائة و هی نهادیة العشرین من عمرنا وفقنا الله البلوغ املنا انه یسمع و یجیب. فرغ من تحریره اضعف عباد الله تعالی و احوجهم الی غفرانه اسحق بن محمود بن محمود بن عبدالمنعم ... فی ... ربیع الاول سنة عشرة و سبعمائة ...

خط: نسخ، کا: اسحاق بن محمود بن محمد بن محمود بن عبدالمنعم، تا: ربیع الاول۷۱۹ق؛ با نشان «بلغ قراءة ایده الله، محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷۶گ (۱پ-۱۷۶ر)، ۱۷ سطر (۷×۱۲) [ف: ۱۷ - ۲۲۰]

● **غاية الغور فی دراية الدور = غاية الغور فی مسائل الدور** / فقه / عربی

ġāyat-ul ġawr fī dirāyat-id dawr = ġāyat-ul ġawr fī masā'il-id dawr

غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰ - ۵۰۵ قمری

qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059 - 1112)

چون غزالی به سال ۴۸۴ق به بغداد رفت و فقیهان را بر ابطال دور در طلاق هماهنگ دید رسالتی به نام «بیان غور الدر» نگاشت و این مسأله فقهی را که اهل سنت بدان اتفاق دارند، رد نمود ولی پس از مدتی از این رأی برگشت و رساله حاضر را به رشته تحریر درآورد. (سید احمد اشکوری)

آغاز: الحمدلله ذی الفضل و النعم و الطول و الکرم و الکاشف للظلم الناعش عن صرعة الضلال اذا زل القدم ... اما بعد فانی لما دخلت بغداد سنة اربع و ثمانین و اربع مایة ...

انجام: و فی ذلک ما یبطل الدور اللفظی و تمنع ختم باب الطلاق و الله اعلم بالصواب.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۲۶۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذا القدر کاف فی بیان غور الدور و الاعتذار عن تغییر الاجتهاد فیه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج، ۳گ (۱۷۸پ-۱۸۰پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۱۷سم [ف: ۶ - ۲۵۲]

۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۱۲۱/۹

آغاز و انجام: برابر

رد غاية الغور فی دراية الدور؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۶×۲۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۵۸۶]

۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۱۲۱/۱۰

غاية الغور فی دراية الدور؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۶×۲۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۵۸۶]

← غاية الغور فی مسائل الدور ← غاية الغور فی دراية الدور

● **غاية الفضول** / -

ġāyat-ul fuḍūl

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۵۸۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد حسین علوی [رایانه]

● **غاية الفهوم فی تدبير المهموم و المسموم** / طب / عربی

ġāyat-ul fuhūm fī tadbir-il mahmūm wa-l masmūm

طبیب دهلوی، اسحاق بن اسماعیل، ق۱۲ قمری

tabīb-e dehlavī, eshāq ben esmā'īl (- 18c)

وابسته به: القانون فی الطب ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

تاریخ تألیف: ۱۱۸۲ق

در هشت «فن» در شرح حمیات قانون ابن سینا ساخته است.

[الذریعة ۱۴/۱۶]

۱. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۱۲۴

کا: محمد مکرم بن محمد اکرم قادری، تا: جمعه ۲۱ محرم ۱۱۸۳ق، سال تخت نشینی شاه عالم [نشریه: ۵ - ۲۱۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۷۳

انجام: و لاضير الماء البارد للغسل لان لحم السرطان رخو جدا فلو غسل بالماء الحار يجفف.

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۳۱۳]

← غایت القصر ← الغاية القصوی

● **الغاية القصوی** / اصول فقه / عربی

al-qāyat-ol qosvā

حسینی شهشهانی، محمد بن عبدالصمد، - ۱۲۸۷ قمری

hoseynī šahšahānī, mohammad ebn-e 'abd-os-samad (-1870)

مباحث اصول فقه را با روشی بسیار مفصل و استدلالی و نقل اقوال علماء علم اصول در چند جلد نگارش داده است. در مباحث الفاظ شامل «مقدمه» و پنج «باب» است: اما المقدمة ففيها مطالب (پنج مطلب در بیان تعریف موضوع و مبادی اصول فقه و مباحث لغوی از مسائل وضع، حقیقت و مجاز و مشتق و غیرها)؛ باب ۱. الاوامر و النواهی، در دو مطلب؛ ۲. المفهوم و المنطوق (چهار مقصد)؛ ۳. العام و الاخص، در سه مقصد؛ ۴. المطلق و المقید، در سه مطلب؛ ۵. المجمل و المبین، در دو مقصد. مؤلف در اوایل ۱۲۵۰ شروع به تألیف این کتاب نموده است. هر مبحثی را که تألیف می‌کرده، همان را تدریس می‌نموده و اجزاء این کتاب به تدریج مورد استفاده و مقبول در انظار شده است تا در اوایل ۱۲۶۰ق به خواهش گروهی آن را مصدر به دیباچه نموده است. (مهدی ولائی)

آغاز: نحمدک اللهم علی ترادف النعماء و نشکرک علی تواتر الآلاء الذی تعدی أصولها عن الغاية القصوی

[الذریعة ۱۵/۱۶؛ دنا ۷۵۵/۷-۷۵۶ (۲۸ نسخه)]

۱. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۱۹۲
از مقصد دوم تا پنجم کتاب؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۲۵۷گ، اندازه: ۱۸/۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۱۳۶]

۲. اصفهان؛ مدرسه صدر خواجو؛ شماره نسخه:۷۴
از بحث نواهی تا آخر بحث مبین؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: حسینی شهشهانی، محمد بن عبدالصمد؛ ۲۴۹گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: – ۵۹]

۳. اصفهان؛ مدرسه صدر خواجو؛ شماره نسخه:۸۱
مشتمل بر ادله شرعیه؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: حسینی شهشهانی، محمد بن عبدالصمد؛ ۲۷۲گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: – ۶۵]

۴. اصفهان؛ مدرسه صدر خواجو؛ شماره نسخه:۴
جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۳۶ص، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۳/۵سم [ف: – ۸]

۵. اصفهان؛ مدرسه صدر خواجو؛ شماره نسخه:۹۵
آغاز: او تقریره غیر قرآن و لاعادی حیث اخذ خصوصیة القول وکلا من اختیه جنسا لا کالطریحی فالطریقة المشترکة بین الثلاثة؛ **انجام:** والدافع الحاسم لهذه الشبهة القامع لها بالمرة ان الحاکی لها ان کان من المتاخرین
مشتمل بر ادله شرعیه است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳۸۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: – ۷۳]

۶. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۲۷
آغاز: الباب السادس فی الادلة الشرعیة مقدمة فیه مطلبان الاول فی عددها و وجه الحصر فیه اما العدد فهی کما مرعندنا اربعة؛ **انجام:** و من اجل ذلک کله احتاج القوم الی تحریر مسالة الصحیح و الاعم و ذهاب الی مسلک فیها
مشتمل بر ادله شرعیه می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: سید محمد شهشهانی؛ ۳۲۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: – ۲۸]

۷. اصفهان؛ مدرسه صدر خواجو؛ شماره نسخه:۴۹
آغاز: الاستدلال بالقیاس لایحصی و ان شئت ارشدک الی موضع منه هو ما رواه زرارة صحیحا عن ابی جعفر
مشتمل بر ادله شرعیه می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۰۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: – ۴۴]

۸. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۵۶۸
مجلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۵۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲ – ۴۱۵]

۹. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۹۰
آغاز: المقصد الرابع فی بیان الحقیقة الشرعیة و فی هذا المقصد تبین مقامات اربع المقام الاول فی ان الشارع هل استعمل الالفاظ التی صارت حقائقا متشرعه فی معانیها؛ **انجام:** فالحق قی بیان الخروج هو ما ذکرنافظهر مما ذکر نا ان تعمیم الاسباب یثبت من وجوه عدیده ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۲۸۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۷۰]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۳۰
آغاز: الباب السادس فی الادلة الشرعیة وفیه مقدمة ومقاصد، أما المقدمة ففیها مطلبان؛ **انجام:** تقریر الطریق أیضاً و المفروض بطلانها المقصد الثالث فی الإجماع.
جلد دوم کتاب و مشتمل بر ادله شرعیه (کتاب، سنت، عقل و اجماع)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با لفظ «منه دام ظله»، با قلم خوردگی؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۳۵گ، ۲۰ و ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۹ – ۳۹۵]

۱۱. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۱۸
آغاز: برابر
ازآغاز تا پایان بحث عام وخاص؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۹۵گ، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [کتابخانه‌های قائن: ف: – ۱۹]

۱۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۲۹۴
آغاز: حکی السید العمید الدین اجماع المتأخرین علیه و یؤکد؛ **انجام:** مضافاً الی شذورهم جلاً بل کلاً و هذا آخر المجلد الاول من الغایة القصوی المنعقد فی مقدمات الاصول و مشترکات الکتاب و السنة و یتلوه المجلد الثانی المنعقد فی نفس الأدلة و عوارضها من النسخ و تعارضها و تعادلها و تراجیحها و خواتیمها و نسئل الله سبحانه ... الطیبین الطاهرین.
شامل مجلد نخستین آن است در یک مقدمه و پنج باب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «عبدالراجی محمد مجید الحسینی» (بیضی)؛۲۵سطر(۱۰×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۴-۱۹۰۲]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۴۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کذا سایر الصور التسع الباقیات فتدبر و اغتنم الباب الاول فی الاوامر و النواهی و فیه مبطلان المطلب الاول فی الاوامر ... بل علیها مدار رحوات التکالیف [تکالیف] السنة الاثباتیة و لیست
جلد۱. فقط شامل مقدمه و چند سطر از آغاز باب اول؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، در حیات مؤلف؛ افتادگی: انجام؛ محشی با رموز «منه» و «منه دام ظله»؛ تملک: محمد حسین کلباسی؛ اهدایی: رهبری، شهریور ۱۳۸۷؛ جلد: تیماج، ۱۸۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۱ – ۳۴۵]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۲۵۱
آغاز: اصلا و یلزم ان لایمکن امتثال بها اصلا و حله ان یلقی الاعتبار ان من الطرفین ... المقصد الثالث فی ان الامر المعلق علی شرط او صفة هل یتکرر بتکرارهما ام لا و قبل تحقیق الحال ینبغی؛ **انجام:** فی جمیع ما مر قدرت علی استخراج شبه سایر الخصوم و ما علیها مضافا الی شذورهم جلابل بل کلا و هذا آخر الجلد الاول من الغایة القصوی المنعقد فی مقدمات الاصول و مشترکات الکتاب و السنة و یتلوه الجلد الثانی المنعقد فی نفس الادلة و

عوارضها من النسخ و تعارضها و تعادلها و تراجیحها و خواتیمها و نسئل الله سبحانه ان یوفقنا لترصیفه و تدریبه و الحمدالله ... الطاهرین

جلد۱. شامل تتمه جلد اول (از باب اول تا باب پنجم)، و موجودی آن از مقصد سوم از باب اول (فی الامر المعلق علی شرط) به بعد است؛ خط: نسخ تحریری، کا: آخوند ملا قاسم، تا: قرن ۱۳، در حیات مؤلف؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با رموز «منه، منه دام ظله، صح و ...»؛ تملک: محمد حسین کلباسی؛ اهدایی: رهبری، شهریور ۱۳۸۷؛ جلد: تیماج، ۳۲۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۱۱ – ۳۴۷]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۲۱۳

آغاز: بسمله. الباب السادس فی الادلة الشرعیة و فیه مقدمة و مقاصد اما المقدمة ففیها مطلبان الاول فی عددها و هو کما و هو کما مر عندنا اربعة معهودة کما عن قواعد الشهید؛ **انجام:** و من اجل ذلک کله احتاج القوم الی تحریر مسئلة الصحیح و الاعم و ذهاب الی مسلک فیهما

ج۲، شامل ادله شرعیه؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: وسط و انجام (و میزان کسری (در صفحه ۲۳۳) از اواخر فصل اول مقدمه مقصد چهارم تا اواخر فصل دوم همان مقدمه است)؛ محشی با رموز «صح، بلغ قبالا»؛ تملک: ریحان الله بن جعفر موسوی در ۹ ربیع الثانی ۱۳۲۲ با مهر «العبد ریحان الله الموسوی» (بیضی)، محمد حسین کلباسی؛ اهدایی: رهبری، شهریور ۱۳۸۷؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۶گ، ۳۰–۳۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [اهدائی رهبر: ۱۱ – ۳۴۷]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۱۹

آغاز: ... و سمیته بالغایة القصوی و رتبتها علی مقدمة و ابواب و خاتمة، اما المقدمة ففیها مطالب، المطلب الاول فی حد اصول الفقه؛ **انجام:** و کیف کان فالجوابان السابقان آیتان هنا حرفاً بحرف، التنبیه الثانی ...

جلد نخست است و پراکندگی و افتادگی دارد و مشخص نیست شامل چه ابحاثی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با نشان «منه دام ظله العالی»، «۱۲» و «محمد جعفر». برخی از حواشی نیز به خط مرحوم میرزا محمد مهدی نایب الصدر ابن سید محمد کاظم حسینی عاملی اصفهانی (– ۱۲۶۷ق) می‌باشد. وی از عالمان بزرگ اصفهان بوده و شرح حالش در کتاب ارزشمند مکارم الآثار (۱۸۶۷/۵) آمده است، مقابله شده با نشان «بلغ»؛ جلد: مقوایی، ۱۸۶گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۸ – ۶۳۱]

۱۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۹۴

آغاز: برابر

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۹ ذیحجه ۱۲۷۲ق؛ از روی نسخه مؤلف نوشته شده، محشی از مؤلف با تاریخ ۱۲۷۰–۱۲۷۲ و گویا این تاریخ مربوط به تاریخ استنساخ آنها باشد؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۴ – ۴۴۸]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۵۸۷

آغاز: برابر

جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مسیح بن میر عبدالحمید موسوی درب امامی، تا: ۲۷ ذیحجه ۱۲۷۲ق؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ ۲۲۸گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۲ – ۱۵۸]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۴۵

مشتمل بر بحث عام و خاص و مجمل و مبین می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: محمد جعفر خوزانی اصفهانی، تا: دوشنبه ۷ محرم ۱۲۷۳ق؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ ۱۶۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۵ – ۴۳]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** مضافا الی شذوذهم جلابل کلا.

جلد۱؛خط:نسخ و نستعلیق،بی‌کا،تا:شنبه۲۵شعبان ۱۲۷۹ق؛ محشی از مؤلف؛ ۲۶۱گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۴سم [ف: ۶ – ۶۴]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۹۲

آغاز: الباب السادس فی الادلة الشرعیة و فیه مقدمة و مقاصد (۴ مقصد) اما المقدمة ففیها مطلبان الاول فی عددها و هو وهو (کذ) کما مرعندنا اربعة معهودة کما عن قواعد الشهید؛ **انجام:** انجام موجود: و من اجل ذلک کله احتاج القوم الی تحریر مسئلة الصحیح و الاعم و ذهاب الی مسلک فیهما.

جلد ۲، شامل ادله شرعیه (از مباحث کتاب و سنت و اجماع) و ادله عقلیه و اصول عملیه است و تا مبحث اجراء اصل برائت را دارد؛خط:نسخ، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۷۹ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی از مؤلف؛ ۱۵۶گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۴ سم [ف: ۶ – ۶۵]

۲۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۵۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا آخر المجلد الاول من الغایة القضوی المنعقد فی مقدمات الاصول و مشترکات الکتاب و السنة و یتلوه المجلد الثانی المنعقد فی نفس الادلة و عوارضها من النسخ و تعارضها ...

حلد اول؛ خط: نسخ، کا: محمد حسن خراسانی کدکنی، تا: ۱۲۸۳ق، به دستور مجتهد الزمانی خلف مرحوم حاج میرزا هادی؛ تملک: شیخ احمد محمد یوسف کرمانی مورخ ۱۳۱۶؛ ۱۸۰گ، ۳۱سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱ – ۱۹۱]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۷۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** ملا رجبعلی معائم غفر له فی شهر شوال ... سنه ۱۲۸۹.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۹ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۲۴. تهران؛ مدرسه قنبر علی خان (حضرت ولی عصر)؛ شماره نسخه:۲۸

آغاز: قطع النظر عن جمیع ما مر فالترجیح هنا معنی لان المسألة اصولیة و لیست نحویة؛ **انجام:** و عوارضها من النسخ و تعارضها و تعادلها و تراجیحها و خواتیمها و نسئل الله تعالی سبحانه ان یوفقنا لترصیفه و تدریسه و الحمدلله اولاً ... المعصومین.

جلد اول شامل مقدمات اصول و مشترکان کتاب و سنت؛ خط: نسخ، کا: میرزا اسدالله، تا: ۲۳ رمضان ۱۲۹۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: محمد شهشهانی، ۱۲۹۱ق؛ ۱۸۸گ، ۲۷ سطر [ف: – ۵۱]

۲۵. تهران؛ مدرسه قنبر علی خان (حضرت ولی عصر)؛ شماره نسخه:۲۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر المرسلین ... الباب السادس فی الادلة الشرعیة و فیه مقدمة و مقاصد؛ **انجام:** و من اجل ذلک کله احتاج القوم الی تحریر مسئلة الصحیح و الاعم و ذهاب الی مسلک فیهما.

جلد دوم شامل ادله و عوارض آنها از نسخ و تعارض و تعادل و تراجیح؛ خط: نسخ، کا: سید محمد صادق بن محمد علی حسینی، تا: دوشنبه ۲۴ ربیع الاول ۱۲۹۱ق؛ واقف: محمد شهشهانی؛ ۱۹۲گ، ۲۷ سطر [ف: – ۵۱]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۶۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... الباب السادس فی الادلة الشرعیة و فیه مقدمة و مقاصد، اما المقدمة ففیها مطلبان؛ **انجام:** و من اجل ذلک کله احتاج القوم الی تحریر مسألة الصحیح و الاعم و ذهاب الی مسلک فیهما.

خط: نسخ، کا: سید جعفر، بی‌تا؛ مصحح؛ مهر: «محمد کاظم» (بیضی)، «عبدالباقی»، «عبده الراجی عبدالمجید الحسینی»؛ تاریخ وقف: ۱۲۹۰؛ ۲۸۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۶ – ۱۷۰]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۷

خط: نسخ، کا: محمد اسماعیل بن محمد علی حسینی، تا: سلخ رجب (در عصر مؤلف)؛ مهر: «محمد کاظم» (بیضی)، «عبده الراجی عبدالمجید الحسنی» (بیضی)، «العبد بدیع الموسوی»؛ جلد: تیماج، ۳۹۱گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۲۶ – ۴۲]

۲۸. کاشان؛ علامه فیض؛ شماره نسخه:بدون شماره

دو جلد؛ بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ – ۶۱۹]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۲۹

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۳۰. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۲۱

آغاز: حمدله ... الباب السادس فی الادلة الشرعیة و فیه مقدمة و مقاصد اما المقدمة ففیه [...] الاول فی عددها و هی کما مر عندنا اربعة معهودة کما عن قواعد الشهید و التنقیح؛ **انجام:** فاستقر مکانه بحیث لایؤثر الشک المتاخر فیه و قد خلی میدان الشک للحادث الاخر و هو وقوع النجاسة مقدما او موخرا فنحکم فیه بالثانی وکان هذا المعنی داخلا فی مراد من یقول.

جلد دوم (ادله شرعیه)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با قلم خوردگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۱گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۲۱]

۳۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۰۱-۱۹/۳۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** حیث قال لو قالوا بکذا سهل الامر ... ایضاً ذکرکلام الکشاف وهو ینافی القاعدة من اصلها فتدبر ولو قطع

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با امضای «منه اعلی الله مقامه»؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۹۲گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۶ – ۲۹۷۰]

۳۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۰۰-۱۹/۳۰

آغاز: بسمله الباب السادس فی ادلة الشرعیة و فیه مقدمه و مقاصد اما المقدمة ففیها مطلبان الاول فی عددها؛ **انجام:** و فیه مع ما مر ان فیه خلطاً بین الواجبات و الاداب و من اجل ذلک کله احتاج الی تحریر المسئلة صحیح و الاعم و ذهاب الی مسلک فیهما.

جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: آخوند ملارضا کفرانی، بی‌تا؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۳۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۶ – ۲۹۷۰]

۳۳. گلپایگان؛ امام جمعه، محمد حسن؛ شماره نسخه:۱۳

جلد اول؛ خط: نسخ، کا: محمد اسماعیل بن محمد علی حسینی واعظ قاری، بی‌تا؛ واقف: حاجی محمد کاظم و حاجی عبدالباقی و آقا محمد صادق، ۱۲۹۱؛ ۳۲۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: – ۱۲۴]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۷۷۱

آغاز: بسمله، الباب السادس فی الادله الشرعیه؛ **انجام:** و ذهاب الی مملک فیها.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن [رایانه]

● الغاية القصوی / عرفان و تصوف / فارسی

al-qāyat-ol qosvā

؟ عبرت نائینی، محمد علی، ۱۲۴۵؟ – ۱۳۲۱ قمری

ʻebrat-e nāʼīnī, mohammad ʻalī (1830 - 1903)

رساله‌ای است با عناوین «ای درویش، ای درویش» و نسبت آن به عبرت بعید می‌نماید.

[فهرستواره منزوی با عنوان «غایت القصر» ۵۳۳/۶]

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۰۰/۲

آغاز: حمد بی حد و ثنای بی عد خداوندی را سزد؛ **انجام:** و عداوت وجود و بخل می‌گراید.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ۸ص (۷۸-۸۵)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ – ۲۴۳]

● الغاية القصيا فی معرفة الدنيا / حدیث / عربی

al-ġāyat-ul quṣyā fī maʻrifat-id dunyā

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ – ۹۱۱ قمری

soyūtī, ʻabd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

در جمع میان احادیثی که در نکوهش دنیا و احادیثی که در ستایش آن است. چلبی نسخه آن را در چهار برگ دیده و در کشف الظنون معرفی نموده است لیکن ما خبری از چاپ آن نداریم و گویا تألیف سیوطی باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۲۴/۲

آغاز: الحمدلله الذی جعل الدنیا قنطرة الآخرة و مجازها و الصلاة ... اما بعد فهذه رسالة فی معرفة الدنیا و ... و سمیتها الغایة القصیا فی معرفة الدنیا. اعلم ان الدنیا هی (گ۶ر) ... فصل اعلم ان الناس فی حسب الدنیا و الآخرة علی خمسة اقسام (گ۷ر)؛ **انجام:** فیهون علیه ترک الدنیا، و الحمدلله رب ... تمت الرسالة ... المسماة بغایه القصیا ... علی یدا ضعف عبادالله حسین بن شمس الدین یوم الخمیس سادس و العشرین شهر الله المبارک صفر فی مدرسة الابراهیم بکیه فی البایزید عند مولانا ابراهیم الزیلانی ... فی ولایة السلیمانی فی تاریخ ۱۱۲۲ هجریة (گ۸پ)

خط: نسخ پخته، کا: حسین بن شمس الدین شبلری، تا: ۱۱۲۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۶ر-۸پ)، ۱۰۷ سطر [ف: ۱۱ - ۵۹۴]

● غایة الکمال فی بیان افضل الاعمال / اخلاق / عربی

ġāyat-ul kamāl fī bayān-i afḍal-il a'māl

متقی، علی بن حسام الدین، ۸۸۸ - ۹۷۵ قمری

mottaqī, 'alī ebn-e hesām-od-dīn (1484 - 1568)

رساله مختصری در اهمیت تعلیم و تعلم است. در این رساله برداشت برخی جهال صوفیه از گفتار مشایخ که می‌گویند: «العلم حجاب الله اکبر» مورد طعن قرار گرفته است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۸۱۶

آغاز: بسمله، الحمدلله الداعی عباده الصراط المستقیم؛ **انجام:** یسهل الحفظ و الاستصحاب و علمه علی ظنی عزیز نعنی عما عداه فی الباب تمت.

خط: نسخ، کا: حسینعلی ساعدی، تا: ۱۳۶۰ق، جهت سیدمصطفی صفائی خوانساری کتابت شده و نیز نسخه در رجب ۱۳۶۰ توسط وی مقابله و تصحیح شده؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: میشن، ۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۱۰۲]

● غایة المأمول / فقه / عربی

ġāyat-ul ma'mūl

کتابی بزرگ در فقه است که نسخه موجود تنها دو بخش طهارت و صلات از آن را در نزدیک به هشتصد صفحه دربر دارد. رکن ۲. طهارت با آب، بحث ۱) وضوء، بحث ۲) غسل‌های واجب؛ رکن ۳. طهارت با خاک؛ رکن ۴. ازاله نجاسات؛ کتاب الصلاة: فصل ۱) اعداد نمازهای واجب، ۲) معرفت اوقات نماز، ۳) قبله، ۴) لباس نمازگزار، ۵) مکان، ۶) در آنچه سجده بر آن صحیح است، ۷) مستحبات نماز، ۸) اذان و اقامه؛ مقصد ۲. افعال نماز واجب، بحث ۱) نیت، بحث ۲) قیام، فصل ۱۱) احکام سجده شکر؛ مقصد ۳. بقیه نمازهای واجب: باب ۱) نماز جمعه؛ مقصد ۴. نمازهای مستحب: باب ۱) نوافل؛ مقصد ۵. لواحق: باب ۱) بیان منافیات صحت نماز و مبطلات آن، باب ۶) نمازهایی که واجب است شکسته باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۹۶

آغاز: الحمدلله الذی صغرت عنده عبادة المخلوقین و عجزت عن ... و بعد فهذه اشارات الی ریاض الاحکام علی حسب ... و رتبته الاقسام الاربعة المتداولة بین الفحول ... (گ۱پ)؛ **انجام:** الباب السادس فی الصلوات التی ... فی بعض الاخبار و لا فرق فیه بین ان یکره کل من الفریضة و النافلة واقعة فیها و کره الفریضة تامة او مقصورة او یکون الفریضة واقعة تامة و النافلة کانت خارجة ... (گ۳۹۲)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ظاهراً اوائل نسخه به خط مؤلف است زیرا خط خوردگی در آن دیده می‌شود، شامل طهارت و صلات، مصحح با نشان «صح»؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۹۳گ، ۱۷ سطر (۸-۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵ سم [ف: ۱۱ - ۴۸۹]

● غایة المأمول الجامعة بین المعقول و المنقول / کلام و اعتقادات / عربی

ġāyat-ul ma'mūl-il jāmi'at bayn-al ma'qūl wa-l manqūl

حسینی، علی بن دقماق، - ۸۰۶ ؟ قمری

hoseynī, 'alī ebn-e doqmāq (- 1404)

یک دوره مختصر کلام با مختصری از عبادات را در پایان، با عناوین «فصل» و «فائدة» و «مسألة» و «قاعدة» بنا به درخواست حاج علی بن جمال الدین یوسف بن محمد بحرانی، در یک «مقدمه» و چهار «رکن» و یک «خاتمه» پرداخته است؛ بعضی از عناوین: المقدمة: فی کمال النفس؛ رکن ۱. التوحید؛ ۲. العدل؛ ۳. النبوة و الامامة؛ ۴. المعاد؛ الخاتمه: فی العبادات.

آغاز: سبحانک یا موجد العالم من غیر مثال و مدبر الکاینات فی ازل الآزال ... و بعد فقد التمس منی الولد السعید الموفق ...

انجام: و اما بقیة الصلوات الواجبة و الندبیة فهی مذکورة فی غیر هذه المقدمة

[طبقات اعلام الشیعه ۹۲/۴؛ ریاض العلماء ۲۰۰/۴؛ معجم المؤلفین ۱۹۶/۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۶۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن اسماعیل، تا: صفر ۱۰۰۷ق؛ ۱۱گ (۱پ- ۱۱ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳۲ - ۲۰۱]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۸۲۶/۶-۱۹/۱۵۶

آغاز و انجام: برابر

تذکر: در فهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۷ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۴گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۶ - ۲۹۷۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۶/۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۶۶۲]

● **غاية المأمول فی شرح زبدة الاصول = حاشية زبدة الاصول = حاشية فاضل جواد** / اصول فقه / عربی

ġāyat-ul ma'mūl fī š.-i zubdat-ul uṣūl = ḥāšīyat-u zubdat-il uṣūl = ḥāšīyat-u fāḍil-i jawād

فاضل جواد، جواد بن سعيد، – ۱۰۶۵ قمری

fāzel javād, javād ebn-e sa'īd (- 1655)

وابسته به: زبدة الاصول؛ شيخ بهائی، محمد بن حسين (۹۵۳–۱۰۳۰)

تاريخ تأليف: ذيحجه ۱۰۲۷ق

شرح نسبتاً مفصلی است با عناوين «قال، اقول» بر رساله معروف «زبدة الاصول» شيخ بهاءالدين عاملی که شارح به دستور خود شيخ و در روزگار وی به تأليف آن پرداخته است. در اين شرح حواشی خود بهائی نيز آورده شده و بيشتر نظر شارح به توضيح مطالب و حل مشکلات کتاب می‌باشد و از اطناب بی‌جا و رد و ايراد و بحث‌های مفصل که لازم نباشد، اجتناب می‌کند. چنان که از خود کتاب برمی‌آيد در زمان حيات مؤلف متن، شارح از شرح آن فراغت يافته و مورد تمجيد و تعريف شيخ بهائی قرار گرفته است. شارح عبارات متن را جزء جزء در تحت عنوان «قال» ذکر و به شرح آنها پرداخته و مشهور به «شرح جواد» گرديده است.

آغاز: نحمدك يا من وفقنا لسلوك طريق العمل بكتابه المبين و نشكرك يا من هدانا للوصول الى معرفة اصول السنة التی نزل بها الروح الامين جل ثنائك و عظمت اسمائك ...

انجام: فان ذلك هو الاولى بل طريق النجاة فی الاخرة و الاولى نجانا الله و اياكم من عقوبة و ليسغ علينا عميم فضله و شامل رحمته و حيث انتهى كلام المصنف مدظله الى هذا المقام فلنقصر على ما اثبتنا به من الكلام حامدين الله على توفيقه الكريم موجبا لثوابه الجسيم ...

[الذريعة ۱۵/۱۶ و ۵۹/۳ و ۲۹۸/۱۳؛ دنا ۷۵۷/۷–۷۶۰ (۱۲۲ نسخه)؛ ريحانة الأدب ۲۸۰/۴؛ أعيان الشيعة ۲۷۱/۴؛ كشف الحجب ۳۹۱؛ ايضاح المكنون ۱۴۰/۲؛ هدية العارفين ۲۵۸/۱]

شرح و حواشی:

۱- حاشية شرح زبدة الاصول

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۹۴

آغاز: الخبرين دالا على الحكم بمفهوم الموافقة و الاخر بمفهوم المخالفة؛ **انجام:** برابر

خط: نستعليق نازيبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ با خطخوردگی و اضافه؛ در برگی چند حاشيه از شيخ علی کربلايی و به خط وی ديده می‌شود؛ جلد: تيماج مشکی، ۱۵۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۵سم [ف: ۱۰ – ۱۷۸]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با امضای «لمحرر عفی عنه»؛ جلد: تيماج، ۲۳۶گ، ۲۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳ – ۴۱]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۲۸/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و يجعله زاداً لنا يوم اللقاء و صلى الله على محمد و آله الطيبين الطاهرين و الحمدلله رب العالمين.

خط: نسخ زيبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تيماج، ۳۳ سطر (۷/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۴ – ۲۰۸۶]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۲۰۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: جواد بن سعد کاظمی، تا: ۱۰۲۷ق [رايانه]

۵. قم؛ مرکز احياء؛ شماره نسخه:۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعليق، کا: محمدباقر، تا: شنبه ۲ محرم ۱۰۵۱ق؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ تملک: عبدالحسين بن عبدالله مشهور به قطش مسلمی؛ ۲۲۶گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۱ – ۱۶]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۴۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و أن يجعل ما أنساه فی هذا الكتاب حجة لنا لا علينا و أن يجازينا افضل الجزاء

خط: نستعليق، بی‌کا، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۱۰۶۱ق؛ مصحح، محشی، با بلاغ و عبارت: «بلغ تصحيحاً و مقابلة بحسب الجهد و الطاقة محمد بن محمد، روز ۶ ماه صفر سال ۱۳۰۳ ه»؛ تملک: محمد جزائری در سال ۱۰۹۷ق در حيدر آباد، شيخ حسن بن محمد بن محی محلی حطی هدلی، در ۲۱ صفر؛ واقف: حاجی محمد حسن طهرانی؛ جلد: چرم، ۲۴۲گ، ۲۱ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۲/۵سم [ف: ۳۱ – ۴۲۶]

۷. شيراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۲۷۱

خط: نسخ، کا: هدايت الله حافظ (حافظ کل قرآن)، تا: شنبه ۲۴ رمضان ۱۰۶۷ق؛ مقابله شده با نسخه مؤلف، بر پشت برگ اول ۴ مساله از ابوطالب بن شيخ اسماعيل رازی که از شيخ مفيد ذکر کرده و اين نوشته از خطی که از خط سيد محسن رضوی است نقل شده؛ تملک: زين العابدين حامدی، محمد تقی بن محمد مومن فسوی شيرازی سال ۱۲۹۴، ابوالقاسم بن محمد رضا جزايری که کتاب از احفاد ميرزا زين العابدين به او رسيده؛ ۳۴۷گ، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۹۹]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۹۵

خط: نسخ، کا: عزيز بن نصار الجزائری، تا: چهارشنبه ۱۲ رجب ۱۰۷۰ق؛ مصحح، با نشانی بلاغ؛ جلد: تيماج نيلی، ۳۰۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۲۶ – ۴۰۴]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰ خوئی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و ثلث، کا: حسن بن شرف الدین نجفی، تا: ۱۰۸۰ق؛ محشی از مؤلف با نشان «منه»؛ جلد: مشکی مذهب، ۵۱۰ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۷ – ۱۹۸]

۱۰. شیراز؛ مدرسه حکیم؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نسخ، کا: حسین بن محمد بن مسلم، تا: سه‌شنبه ۶ جمادی الثانی ۱۰۸۶ق؛ اندازه: ۱۸×۲۴سم [نسخه‌پژوهی: ۱ – ۴۶]

۱۱. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۸۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: مهدی بن محمد صادق شیرازی، تا: سه‌شنبه ۴ رجب ۱۰۹۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۲۲]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۹۵/۲-۳/۱۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: جعفر بن ابراهیم بن جمال، تا: ۱ ربیع الاول ۱۰۹۷ق؛محشی با امضای «محمد طاهر قمی» و «محمد باقر القمی» و «منه»؛۱۸۱گ،۲۳-۲۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۶ – ۲۹۷۲]

۱۳. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۰۹۷ق [نشریه: ۷ – ۵۳۷]

۱۴. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۲۵

کا: سید ظعمر بن علی، تا: ۱۰۹۹ق؛ قطع: رقعی [ف: – ۱۹۱]

۱۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۷۷۴

خط: نسخ، کا: ملا سرالله پسر حاجی محمد شیرازی، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی [نشریه: ۲ – ۱۶۲]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۵۷

خط: نسخ، کا: حیدر علی بن عباسعلی، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ ۲۳۷گ، ۲۵ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۸ – ۱۷۹]

۱۷. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۵۷۴/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در چند جا افتادگی دارد؛ ۲۶۷گ (۱۱۲پ-۳۷۸پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۳۶۱]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۲۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ توسط عبدالکریم بن محمد هادی حسینی شوشتری مقابله و تصحیح شده و در روز پنج‌شنبه ۱۴ ذیقعده ۱۱۷۹ به پایان رسیده و توسط همو در روز یک‌شنبه ۱۷ محرم ۱۱۸۳ تحشیه‌نویسی شده؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۲۵۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۱ – ۳۴۹]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۷۸۵

آغاز: و المتبحرین بل راسهم فی المعقول و المنقول؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ واقف: سازمان حج و اوقاف از موقوفه آل عصفور، آبان ۱۳۶۹؛ جلد: تیماج، ۲۰۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ – ۳۲۷]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۰۵گ، ۲۴ سطر (۱۰/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۳سم [ف: ۷-۳۲۲]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۲۸۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: «عبده محمد بن صدرالدین» (چهارگوش)؛ تملک: صدرالدین محمد بن محمد تبریزی در اصفهان، صدرالدین محمد خلف آخوند ملا محمد صدر الحفاظ؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۲۳۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۱ – ۳۴۸]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** القسم الرابع الترجیح بالخارج ... فان ذلک هو الاولی بل طریق النجاة فی الآخرة و الاولی نجانا الله و ایاکم من عقوبته ... و یجعله زادا لنا لیوم اللقا و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین.

خط: نسخ، کا: محمد بن سعید بن محمد بن عبدالله بن حسین، تا: یک‌شنبه ۸ صفر ۱۱۰۴ق، برای کتابخانه سید محمد و سید علی نوشته شده؛ مصحح، محشی، مقابله شده، انهاء به خط سید علی بن سید ابراهیم که در ۷ ذیقعده ۱۱۰۵ تحریر نموده و در آنها اظهار نموده که سلیمان بن عبدالله بحرانی ماحویزی که نسخه را از بحث مطلق و مقید تا آخر در نزد وی قرائت نموده و اجازه روایت کتاب را به وی داده؛ جلد: گالینگور، ۱۸۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۸ – ۸۵]

۲۳. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۱۷۶ق [میراث اسلامی: ۵ – ۶۰۰]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۵۶/۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [د.ث. مجلس]

۲۵. مشهد؛ حیدری؛ شماره نسخه:۳۵

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز [اندیشه حوزه: س۲، ش۷ – ۲۱۴]

۲۶. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [صد و شصت نسخه: – ۲۸]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۳۳۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: قاسم حسینی، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ ۱۵۹گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [اهدائی رهبر:۱۱-۳۵۰]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۱۷۴

آغاز: اختلفوا فی انه هل یجوز التمسک به قبل الفحص ام لا ... [بعد از دو برگ] اختلفوا فی جواز العمل بالعمومات الشرعیة و التمسک بها قبل البحث؛ **انجام:** قال مد ظله فصل المشتق ... [بعد از دو برگ] لانا سنرد ذلک الدلیل فیبقی الاصل سالما و هنا دلیل آخر

موجودی آن تا اواخر مطلب اول (فصل المشتق) از منهج اول است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ با صورت

عقدنامه‌ای که «میرزا علی نقی متخلص به تابع» برای یکی از دوستانش نوشته و ناتمام رها شده؛ تملک: میرزا علی نقی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: گالینگور، ۵۱گ (۷۵–۱۲۵)، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۲۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۱ – ۳۵۱]

۲۹. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: روغنی مذهب، ۲۰۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲– ۵۳۲]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۰/۴ کر

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال فصل: الحقيقة لفظ مستعمل فی وضع أول؛ أقول الحقيقة فعليه من حق ... اللفظ المستعمل فی معناه المجازی حين استعماله فيه لايصدق عليه التعريف و وجه النظر حمل المستعمل فی كلام المحقق الشريف على المستعمل مطلقاً لا على المستعمل بالفعل و أقول كلام ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۴۰گ (۶۹پ–۱۰۸پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۸×۱۴/۵سم [ف: ۴۰/۲ – ۲۵۰]

۳۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۳۳

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ قطع: خشتی [ف: – ۱۹۱]

۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۴۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: رمضانعلی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۳۹۸ص (۱–۳۹۸)، ۲۰ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰–۶۹]

۳۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۶۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابن محمد طاهر بن نظیم کسکری، تا: قرن ۱۳، جا: کربلا؛ ۱۶۵گ (۴۳پ–۲۰۷پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۳۱]

۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۹۹

خط: نسخ مغلوط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: پارچه‌ای، ۳۵۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۶ – ۱۶۴]

۳۵. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۴۵۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: – ۷۲]

۳۶. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۵۲/۲

آغاز: بسمله و به نستعين فی امور الدنيا و الدين حمد له و بعد فهذا مختصر فی الاصول اخذت فی تحريره اجابة لالتماس من لم يسعنی منه الا القبول؛ **انجام:** فيما حكی عنه عند التعرض بعلامات المجاز. منها صحة النفی.

جزء غاية المأمول فاضل جواد است، نسخه را کاتب به آخر نرسانده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: محمد رضا مدرس گرگانی؛ ۲۵ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۲۹۴]

۳۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۹۷۹-۲۰/۹۹

آغاز: خلف و هی قد تطلق على مقدمة العلم و معناها حينئذ ما يتوقف عليه الشروع فی المسايل وعلى مقدمة الكتاب و معناها؛ **انجام:** قلنا المراد ان ما يرد من الشبهة على دلايل الاصول ادق و اغمض من الفروع ولاينا فی ذلک حصول الاطمينان للنفس من الدلايل

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۲۱۳گ، ۲۰ سطر [ف: ۶ – ۲۹۷۲]

۳۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۸۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج روغنی مذهب، ۲۱۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۳۰]

۳۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۸۰-۳۱/۱۶۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن الله قلی، تا: ۱۲۰۸ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۸۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۶ – ۲۹۷۲]

۴۰. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۲۷

آغاز: ... الذهنی قال بان العلم من مقولة الاضافة لعدم صورة فی الذهن على مذهبه ليكون من مقولة الكيف؛ **انجام:** برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه انجام نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ مایل به نستعلیق، کا: صفی الدین نجل شیخ امین طریحی، تا: ۱۲۰۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۱۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: – ۴۹]

۴۱. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۳۳۵/۱

خط: نسخ، کا: محمد بن مهنا الحوذی، تا: ۱۲۱۴ق؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: – ۱۶۶]

۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۴۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید محمد بن عبدالحی رضوی، تا: ۱۲۱۶ق؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج، ۲۰۵گ، ۲۰ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۰ – ۷۱]

۴۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۷/۴-۶۳۵۵

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد باقر بن ملا علی شیرازی ابرقوهی، تا: جمعه ۱۰ ربیع الثانی ۱۲۱۶ق؛ جلد: تیماج، ۱۵۳گ، ۲۱ سطر، قطع: وزیری [آستانه قم: – ۱۴۶]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۳۳۶

آغاز: بفرائد درر الدقايق الفاظه معادن جواهر المطالب؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: عباس بن عبدالحسین، تا: جمعه ۲۲ صفر ۱۲۱۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: مقوا، ۱۳۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۹×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ – ۳۲۷]

۴۵. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۲۰۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۹ق؛ واقف: میرزا بابا سبزواری؛ ۲۸ سطر [تراثنا: س۶ش۲ – ۱۰۲]

۴۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۸۸/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۱ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۴ سطر [ف: ۵ – ۲۹۹]

۴۷. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۸۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۱ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۷۰گ، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۲۲]

۴۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۵۳
خط: نسخ، کا: محمد بن هادی طالقانی مازندرانی، تا: ۲۱ جمادی الثانی ۱۲۲۲ق، جا: نجف اشرف؛ مصحح، با امضای بلاغی با نسخه اصل، محشی با عناوین «منه عفی عنه»؛ ۱۸۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۳سم [محدث ارموی مخ: ۲–۱۰۳۱]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۸۱/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، کا: عبدالله، تا: ۱۲ محرم ۱۲۲۲ق؛ دارای رکابه، مصحح، محشی با امضای «لمحرره» و با امضای «منه»؛ جلد: مقوایی مذهب، ۱۵۴گ (۱پ–۱۵۴پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۱۴۶]

۵۰. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸
خط: نسخ، کا: احمد بن محمد مهدی جرفادقانی، تا: دوشنبه ۵ ربیع الاول ۱۲۲۳ق، جا: اصفهان؛ ۲۰۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: – ۵۸]

۵۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۱۱
خط: نسخ، کا: ریحان بن عبدالله بن ابراهیم شیخ الاسلام حویزه، تا: دوشنبه ۲۸ صفر ۱۲۲۳ق، جهت فرزندش علی؛ مصحح، با خط‌خوردگی، محشی؛ مهر: «مقبره الراجی احمد الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۹۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۳۱]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۵۲۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: مرتضی بن محمد حسینی، تا: ذیقعده ۱۲۲۶ق؛ واقف: حسن فرید محسنی، شهریور ۱۳۵۴؛ جلد: مقوا، ۱۶۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ – ۳۲۶]

۵۳. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۷۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق؛ قطع: خشتی [نشریه: ۵ – ۵۹۹]

۵۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سلخ شعبان۱۲۲۶ق؛ جلد: تیماج، ۱۵۵گ، ۲۵ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: – ۶۱۵]

۵۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۴۸
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: احمد بن شیخ علی بن کتان نجفی، تا: ۱۲۲۶ق؛ در آخر نسخه مسأله‌ای در کلام نفسی از شیخ صافی طریحی در یک صفحه؛ جلد: تیماج، ۱۵۷گ، ۲۳ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۷۳۸]

۵۶. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۹ صفر ۱۲۲۶ق [ف: – ۲۵]

۵۷. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۸۱۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمدعلی بن صالح بن محمد، تا: ذیقعده ۱۲۲۷ق؛ جلد: گالینگور، ۲۴۴گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۲۱]

۵۸. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۲۷ق؛ ۱۷۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: – ۲۴]

۵۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۰۵۹–۲۵/۱۴۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی اکبر بن اسماعیل نجف آبادی، تا: یک‌شنبه ۷ رمضان ۱۲۳۰ق؛ جلد: تیماج، ۲۴۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ – ۲۹۷۲]

۶۰. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۵۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحاصل ان المجتهد یعبر حال قوة الظنی فی ذلک فما کان اقوی فی ظنه یجب علیه العمل به و ما لیس کذلک فلا فان ذلک هو الاولی بل طریق النجاة فی الآخرة و الاولی نجانا الله وایاکم
خط: نسخ، کا: محمد بن حسن بن محمدبن امان الله جویمندی جنابذی، تا: یک‌شنبه ۱۱ شعبان ۱۲۳۱ق، جا: اصفهان مدرسه جدة؛ مهر: «محمدباقر العلوم» (مربع)؛ جلد: مقوا، ۲۲۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۲۱]

۶۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: فتحعلی ابن کرمانشاهی، تا: ذیقعده ۱۲۳۱ق، جا: سرمق فارس؛ مصحح، محشی با نشان «منه»، با اندکی قلم‌خوردگی؛ جلد: مشمع، ۱۸۸گ، ۲۲ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳۰ – ۵۶۲]

۶۲. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۲۵۹
خط: نسخ زیبا، کا: عبدالله خوانساری، تا: پنج‌شنبه ۲۳ رجب ۱۲۳۱ق؛ ۱۹۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۸۵]

۶۳. قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۸
خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۸ شعبان ۱۲۳۲ق؛ جلد: تیماج، ۱۹۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: – ۱۵]

۶۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۸۸۷
خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۲۳۲ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲–۱۰۳۱]

۶۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۶۴۷
آغاز: الوسائل فهو کنز مغن أودع نقود الحقائق و بحر محیط الفوائد درر الدقائق
خط: نسخ، کا: صفر علی بن اسماعیل نجف آبادی، تا: سلخ شوال ۱۲۳۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۷۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۵ – ۳۲]

۶۶. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۷۵ – ج

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسن شراچی، تا: صفر ۱۲۳۵ق؛ ۲۱۵گ، ۲۰ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰۵سم [ف: - ۴۰۵]

۶۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۰۵
خط: نسخ، کا: محمد علی ملقب به ابن کشکول، تا: ۱۲۳۵ق؛ ۴۲۴ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۰–۱۸۱۹]

۶۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۶۷
خط: نسخ، کا: محمد حسن شراهی، تا: جمادی الاول ۱۲۳۵ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «الملك لله داخل کتابخانه خصوصی داعی شد» (بیضی)، «لا اله الا الله الملك الحق المبين عبده محمدحسن» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۲۰۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۳۱]

۶۹. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره
کا: کاظم، تا: ۲۶ محرم ۱۲۳۶ق [تراثنا: س۲ش۴ – ۳۶]

۷۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۸۰۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: خلیل زاهد، تا: جمادی الاول ۱۲۳۷ق؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ جلد: تیماج، ۱۹۶گ، ۱۷–۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۱ – ۳۴۹]

۷۱. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۵ فیاض
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۱۳ رجب ۱۲۳۷ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۰ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۲۷]

تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۳۱
همان نسخه بالا [نشریه: ۷ – ۶۹۸]

۷۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۰۰
آغاز: باللغات فی عاقل و هو باطل ایضا لانه تعالی لو خلق علما ضرور ریا باللغات فی عاقل لکان ذلك العاقل ... قال المطلب الثانی فی مبادی اللغویه؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد حسن، تا: ۱۲۳۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ تملك: آخوند ملا حسن؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۳۱گ، ۱۶ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۷۳]

۷۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۶۰
خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۲۳۸ق،جا: بروجرد [رشت و همدان: ف: ۱۳۴۲]

۷۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۷۶۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن حاج عباس فرج کربلائی، تا: ۱۲۳۸ق؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ جلد: مشمع، ۲۰۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۱ – ۳۵۰]

۷۵. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۷۵
خط: نستعلیق، کا: عبدالهادی تویسرکانی، تا: ۱ رمضان ۱۲۴۰ق، جا: کربلا؛ ۱۸۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۸۲]

۷۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۳۰۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۱۵۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ – ۱۹۲]

۷۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۰۲۲
آغاز: الموافقة فی الحروف الاصول و الترتیب و المعنی الثانی یشترط فیه الموافقة فی الاصول ... قال و انواعه خمسة عشر اقول لابد فی الاشتقاق من مغایرة بین لفظی المشتق؛ **انجام:** برابر
از فصل «المشتق» از مطلب دوم از منهج اول به بعد است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن محمد باقر خراسانی، تا: صفر ۱۲۴۱ق، جا: کربلا؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ ۸۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۱ – ۳۵۰]

۷۸. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱
بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق [تراثنا: س۱۸ش۱و۲ – ۲۳۲]

۷۹. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق [تراثنا: س۱۸ش۱و۲ – ۲۲۵]

۸۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۷۱/۲
خط: نسخ، کا: حسن بن محمد ابراهیم، تا: ۱۲۴۲ق؛ ۱۷۸گ (۶۶پ–۲۴۳پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۸۶]

۸۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۷۰/۱
خط: نسخ، کا: حسن بن محمد ابراهیم، تا: ۱۲۴۲ق؛ مصحح، با نشانی بلاغ؛ جلد: تیماج، ۱۵۸گ (۱پ–۱۵۸ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۸۵]

۸۲. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۳۵۱/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۸ رجب ۱۲۴۲ق؛ ۱۲۹گ (۱پ–۱۲۹ر)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲ – ۶۱]

۸۳. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۲۱۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد یوسف طالقانی، تا: ۲۰ صفر ۱۲۴۳ق؛ واقف: علیمردان خان تیموری (نصرت الملك)؛ ۲۲۵گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: - ۱۹۲]

مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه:۸۶
همان نسخه بالا [رشت و همدان: ف: - ۱۷۵۲]

۸۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۹۶۰
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق خوب، کا: آقا حسین خونساری، تا: ۱۲۴۴ق؛ دارای یك سرلوح ظریف، مجدول مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: ساغری، ۲۱۰ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۵۸۲]

۸۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۳۹۶
خط: نسخ، کا: عبدالله بن علی خویی، تا: ۲۷ رجب ۱۲۴۴ق، جا: اصفهان؛ مهر: «قال انی عبدالله» (مضلع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۷سم [ف: - ۲۰۰]

۸۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴/۵۲/۲–۵۷۷۸
خط: نسخ، کا: احمد بن حسین خوانساری، تا: پنج‌شنبه دهه دوم ماه یکم ۱۲۴۶ق؛ ۲۴ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۲۰۹]

۸۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۹۴
آغاز: محمد العاملی لازالت ایام افادته مشرقة علی العلماء الاعلام و اوقات سلامته مستمرة الانام؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب بن میرزا کلبعلی، تا: دوشنبه ۳ رجب ۱۲۴۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ برگ آخر ابیاتی از قیس بن عاصم و جعفر بن محمد علیه السلام و «تفصیل کتاب‌هایی که با خود آورده‌ام» و فهرستی از «آن چه پول از آخوند ملاحسن گرفته‌ام»؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۳۴گ، ۲۲-۲۳ سطر (۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۵۴]

۸۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۵۴
آغاز: لم یسقط الوجوب عن اهل الغرب و استدل العلامه علی وجوب علم الاصول؛ **انجام:** برابر
خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۴۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی، ۳۷۰ص، ۱۹ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۹۳]

۸۹. اراک؛ کتابخانه مدرسه حاج محمد ابراهیم؛ شماره نسخه:۷۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۸ صفر ۱۲۴۶ق؛ مصحح، مقابله شده، محشی به نقل از: «منه رحمة الله» و بعضی با رمز «۱۲»؛ مهر: «الواثق بالله الغنی عبدالرحمن بن محمد الحسینی» (بیضی)، «وقف کتابخانه مدرسه مرحوم حاج محمد ابراهیم»؛ جلد: لاکی، مذهب، ۱۷۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [دو کتابخانه اراک: - ۹۸]

۹۰. گلپایگان؛ امام جمعه، محمد حسن؛ شماره نسخه:۱۴
خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن میرزا محمد مشهور به میرزا بابای مبارکه‌ای لنجانی، تا: چهارشنبه ۲ ربیع الثانی ۱۲۴۸ق؛ ۱۷۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۱۲۵]

۹۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۳۷۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ ۱۷۶گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۹۲]

۹۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۸۸۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** الا انتهی لا مده قد وقع ... تسع و اربعین و ماتین بعد الف.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۹ق؛ جلد: تیماج مذهب [رایانه]

۹۳. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۱۳۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالعظیم بیدگلی، تا: رمضان ۱۲۵۰ق؛ واقف: ملاغلامرضا آرانی؛ ۲۳۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: - ۱۱۱]

۹۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷۹۴
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد باقر خراسانی، تا: یک‌شنبه ۲۵ محرم ۱۲۵۱ق، جا: نیکجه همدان؛ مصحح؛ ۲۲۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۱۵۲]

۹۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۵۱۸-۹/۶۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: سید حسین بن سید ابی القاسم، تا: چهارشنبه ۱۱ جمادی الاول ۱۲۵۲ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۹۸گ، ۲۰-۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۹۷۲]

۹۶. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۵۶ق [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ - ۱۲۰]

۹۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۹۸۸/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** کقولنا الواحد نصف الاثنین المعلوم ضرورة بسبب موافقة لمضمون المعلوم ضرورة و الثانی مثل خبر الله تعالی و رسوله (ص) و الائمة (ع).
خط: نستعلیق، کا: حسین بن عبدالله، تا: ۱۲۵۶ق؛ واقف: هاشم قزوینی، ۱۳۸۰؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۳۷۰]

۹۸. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۲۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ واقف: شهر بانو و شرف نساء دختران اسماعیل ناطری، ربیع الثانی ۱۲۶۳ق؛ ۲۴۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: - ۱۱۸]

۹۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۵۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن ملا عبدالعظیم بیدگلی، تا: ۱۲۵۷ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۶۹گ (۱پ-۱۶۹ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱سم [ف: ۴۴ - ۲۲۴]

۱۰۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۰۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** علی سید الرسول و عقل الکل محمد و آله الطاهرین المعصومین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ واقف: سید علی؛ ۲۳۲گ، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۶ - ۶۶]

۱۰۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۲۲/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** فلا نسلم ان کل ما یتوقف علیه الواجب کفایة یکون و جوبه.
تا وجوب کفائی آمده؛ بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ ۲۰ص (۸۹-۱۰۸)، ۲۲ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۷۷]

۱۰۲. مشهد؛ رجائی مغزی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق، به امر میرزا عبدالله بن آخوند ملا آقاجان [تراثنا: س۵ش۳ - ۱۰۰]

۱۰۳. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۸۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱ رمضان ۱۲۶۳ق؛ مهر: «المهدی من هدیت» (بیضی) ۱۲۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۴۲]

۱۰۴. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه:۵۳/۱
آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۲۶۴ق؛ ۱۴۴گ (۲پ-۱۴۵پ)، ۲۲-۲۴ سطر [ف: ۵۷]

۱۰۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۳۷۶

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی، تا: ۲۰ صفر ۱۲۶۴ق؛ جلد: تیماج، ۲۴ سطر (۱۴/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۳۲]

۱۰۶. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴-الف/۱۴۷

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن محمد جعفر بن محمد شفیع طباطبائی، تا: شعبان ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج، ۳۰۴گ، ۱۳ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم[ف: ۱ - ۱۲۵]

۱۰۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳/۶۰/۲-۶۱۸۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۲ق؛ تملک: ملاعلی محمد رشتی؛ جلد: تیماج، ۱۸ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۱۹۵]

۱۰۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۱۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: خلیل بن ابراهیم زاهد تبریزی، تا: ۱۲۷۲ق [رایانه]

۱۰۹. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۳۷۳/۲

خط: نستعلیق، کا: ابوطالب موسوی خوانساری، تا: ۱۲۷۶ق؛ ۱۴۲گ (۸۳پ-۲۲۴ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم[ف:۱-۲۲۴]

۱۱۰. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۱۰

خط: نسخ، کا: علی بن حسن موسوی خوانساری، تا: دوشنبه پایان جمادی الثانی ۱۲۷۹ق؛ بخشوده سید ابوتراب خوانساری نگارنده شرح نجات العباد به سید احمد خوانساری نگارنده کشف الحجب عن الاسفار و الکتب؛ قطع: ربعی [چند نسخه-ف: - ۱۹۴]

۱۱۱. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۲۴ب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۴۷]

۱۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۹۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن حاجی ملا آقا رضا سالیانی، تا: ۱۲۹۱ق؛ در برگ آخر نسخه یک جدول‌بندی بسیار نفیس از راویان اخبار که در آن اسامی مشترک در اوایل و اواخر اسانید از دو تا پنج اسم (کامل و بعضاً ناقص) را آورده و اسامی مختصر را به‌طور کامل بیان داشته مثل: الاشعری که همان جعفر بن محمد الاشعری است؛ تملک: محمد حسین کلباسی در ۱۳۶۸ق با مهر «حسین منی و انا من حسین» (بیضی)؛ اهدایی: رهبری، شهریور ۱۳۸۷؛ جلد: تیماج عنابی مذهب، ۱۲۸گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۹/۴×۳۱سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۵۰]

۱۱۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد بن حاج اسدالله تبریزی، تا: ۱۲۹۶ق؛ با مقابله و تصحیح عبدالجبار بن حاج ملا احمد مشهور به واعظ ایروانی در ۱۳۰۷ در بلده مراغه؛ ۱۵۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۹۱]

۱۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۷۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۷ق؛ پرغلط، مجدول؛ مهر: موقوفه حاج محمد علی نوری طهرانی (مربع)؛ جلد: تیماج، ۱۴۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۵۹]

۱۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۵۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین خوانساری، تا: غره رجب ۱۳۳۲ق؛ واقف: حسن فرید محسنی، شهریور ۱۳۵۴؛ جلد: میشن، ۲۴۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۳۲۶]

۱۱۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۷۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی زارجی [زارچی]، تا: ۱۸ رمضان ۱۳۴۲ق؛ ۲۷۴گ، اندازه: ۱۴×۲۱سم [نشریه: ۱۳ - ۳۹۴]

۱۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۱۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۱۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰۸۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از عباس محسنی [رایانه]

۱۱۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: قاسم حسینی، بی‌تا؛ جلد: چرم، ۱۶۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [مؤید: ۱ - ۲۷۹]

۱۲۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۵۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی، با علامت بلاغ؛ تملک: محمد بن محمد مدعو به صدرالدین تبریزی در اصفهان، صدرالدین خلف ملا محمد صدر الفضلاء؛ جلد: چرم سیاه، ۲۳۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۱ - ۳۷۱]

۱۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۹۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۲۷گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۶ - ۶۶]

۱۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: فهرستی، تیر ۱۳۱۰؛ ۲۳۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۶۵]

۱۲۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۱/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۲۰گ (۱پ-۲۲۰پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۱۳]

۱۲۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۰۷

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۴۲]

۱۲۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۴۵

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ قطع: وزیری

[رشت و همدان: ف: - ۱۳۴۲]

۱۲۶. اصفهان؛ کتابخانه‌های اصفهان؛ شماره نسخه:۴۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با امضای «منه عفی عنه» که با قرائن دیگر می‌رساند که تصحیحات و حواشی به خط شارح است، روی برگ آخر در هامش، این شرح نوشته شده: «قد بلغ هذا الکتاب من أوله الی آخره، و الحمدلله رب العالمین»، ظهر برگ ۹۶ و ظهر برگ ۱۱۱ دو حاشیه نوشته شده بامضای «لمحرره مهدی الموسوی» صفحه اول کتاب نیز به خط همین شخص است، این نویسنده که قطعاً از طایفه صاحب «روضات الجنات» است یا فرزند دانشمند ایشان آقا سید محمد مهدی است که از مجتهدان اصفهان و دارای تألیفاتی بوده و در ۸ رمضان ۱۲۵۱ متولد و در ۱۳ ذیحجه ۱۳۲۴ وفات یافته، و یا آقا سید محمد مهدی بن سید حسن بن العلامه حاج سید حسین موسوی خوانساری؛ تملک: آیة الله صاحب روضات مورخ شعبان ۱۲۷۱، عبدالحسین بن عبدالله مشهور به قطش المسلمی ... در ۱۰۵۷؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مذهب، ۲۲۶گ، ۲۳- ۲۸ سطر (۷×۱۸)، اندازه: ۷×۱۸سم [فهرست روضاتی: - ۲۰۹]

۱۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۷۷

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با نشانه «منه»؛ ۱۶۴گ، ۲۵ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۹۵]

۱۲۸. خوانسار؛ مدرسه علوی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: برابر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: محمد بن ابراهیم خوانساری، ۱۲۸۰؛ ۱۸۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [آینه پژوهش: سال۴ش۲۲ - ۹۹]

۱۲۹. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۵۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و منه نسخت الکتاب الی نقلته و منه مناسخات المواریث لانتقال المال من وارث الی اخر و هل هو حقیقة فیها او احدهما مجاز فی الاخر قال لکل طائفة

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۷۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۳]

۱۳۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۷۴-۳۳/۱۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** اکثر العمومات مخصصة واکثر الظواهر مقررة غیر مؤل قال واما المدلول ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: محمد رضا بن حمزه کاظمی در ۱۲۲۶؛ ۲۵۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۶ - ۲۹۷۲]

● غایة المأمول فی کشف معضلات الاصول / اصول فقه / عربی

ġāyat-ul ma'mūl fī kašf-i mu'ḍalāt-il uṣūl

تبریزی، موسی بن جعفر، - ۱۳۰۷ شمسی

tabrīzī, mūsā ebn-e ja'far (- 1928)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

مشتمل است بر حاشیه بر رسائل است در دو مجلد و افادات و تقریراتی است از بحث استاد مؤلف سید حسین کوهکمری.

[الذریعه ۱۶:۱۶]

۱. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره

جلد دوم؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با تقریظ استادش کوهکمری به خط خود [نشریه: ۷ - ۵۱۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۷۷

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اصل: اختلف العلماء قدیماً و حدیثاً فی اقتضاء النهی للفساد فی العبادات و المعاملات علی اقوال و قبل الخوض فی تحقیق المقصود لابد من تقدیم مقدمات الاولی؛ **انجام:** و قد وقع الفراغ لمصنفه الجانی موسی بن جعفر فی التاسع و العشرین شهر ربیع الثانی من شهور سنه ۱۲۸۷ و یتلوه الکلام فی حجیة الظن انشاء الله ... و قد وقع الفراغ بید کاتبه العاصی حسب امر مصنفه ... و انا العبد محمد حسین بن المرحوم الحاج احمد التستری سنة ۱۲۸۸

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن حاج احمد شوشتری، تا: ۱۲۸۸ق؛ ۲۲۴گ، ۲۵ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۵×۳۰سم [ف: ۱۴ - ۱۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۸۹

خط: نسخ و نستعلیق شکسته، کا: عبدالفتاح بن عبدالرحیم، تا: ۲۰ جمادی الاول ۱۳۰۰ق؛ مصحح؛ قطع: وزیری [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۵]

● غایة المبادی فی علم الاصول / اصول فقه / عربی

ġāyat-ul mabādī fī 'ilm-il uṣūl

حسینی، محمد جواد بن حسین، ق۱۳ قمری

hoseynī, mohammad javād ebn-e hoseyn (- 19c)

کتاب مفصلی است در مباحث اصول فقه با استفاده از اقوال بزرگان این علم و مرتب شده در یک «مقدمه» و چند «باب» و «خاتمه».

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۵۸

آغاز: الحمدلله رب العالمین الذی ارشدنا الی معالم الدین من مدارکه و نور قلوبنا بمعارج الیقین من منه و وفقنا لتحصیل علوم شرعه من لطفه؛ **انجام:** فالمسألة محل تفکر و تأمل و لیس ببعید ترجیح القول البدوی فان المقام مزال أقدام العلماء والله اعلم.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، با اضافات در حاشیه؛ جلد: تیماج، ۴۳۳گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۳۲]

● غایة المراد فی بیان احکام الجهاد = الحسام البتار

فی معرفة قتال الکفار / فقه / عربی
ġāyat-ul murād fī bayān-i aḥkām-il jihād = al-ḥusām-ul battār fī ma'rifat-i qitāl-il kuffār
کاشف الغطاء، جعفر بن خضر، ۱۱۵۴ - ۱۲۲۸ قمری
kāšef-ol-qetā', ja'far ebn-e xezr (1742 - 1813)
چون لشکر کفار به بلاد آذربایجان می‌رسد و فتحعلی شاه قاجار دفاع از وطن را بر خود واجب دیده و عباس میرزا فرزند خود را بر این کار گمارده و او شیخ محمد باقر سلماسی را نزد مؤلف فرستاده تا کتابی مشتمل بر مسائل مهم جهاد و حقیقت آن نگارد ولی مؤلف عذر خواسته و او اصرار ورزیده لذا مؤلف این کتاب را تألیف نموده است.
آغاز: حمداً لما لک ارغم بقدرته کل مستکبر جاهد و اظهر فی کل شیء آیة تدل علی انه واحد الذی علا فقهر و ملک فقدر و عز جنده فکانوا هم الغالبین
[ریحانه الادب ۳۴۱/۳؛ دنا ۷۶۰/۷؛ الذریعه ۱۶/۱۶]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۹۶
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد علی نجفی، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: میشن، ۱۴۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۸۰]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۷۴
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۲۱۷]
۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۴۲۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** ان ذلک ممن نیابته عن الامام دون الحکام.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۱۱گ، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۳۴۸]

● **غایة المراد فی بیان المعاد** / کلام و اعتقادات / عربی
ġāyat-ul murād fī bayān-il ma'ād
آل عبدالجبار خطی، محمد بن عبد علی، -۱۲۵۹ قمری
āl-e 'abd-ol-jabbār-e xattī, mohammad ebn-e 'abd-e 'alī (- 1843)
تاریخ تألیف: ۶ شوال ۱۲۴۴ق
در اثبات معاد جسمانی چنان‌که از ادله کتاب و عقل استفاده می‌شود و بدون تطویل، با بحث‌هایی درباره جسد انسان و موت و قبر و محشر و بهشت و جهنم و جز اینها.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۹۹
آغاز: الحمدلله متقن الصنع و مربیه و مکمل الوجود و مدبره و صلی الله علی محمد و آله علل الوجود و ملاذ کل مخلوق؛ **انجام:** و أشهد بأنه لا یمکن التوصل لخیر و نجوة فی اعتقاد أو حکم فرعی او ابطال باطل الابهم و بفضل جودهم و لیس حق الاوله أصل فی الکتاب او السنة

خط: نسخ، کا: حسن بن ابراهیم آل ابی فیاض، تا: ۲۸ محرم ۱۲۴۶ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۵۴گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۹ - ۲۹۸]

← غایة المراد فی شرح الارشاد ← غایة المراد فی شرح نکت الارشاد

● **غایة المراد فی شرح نکت الارشاد = شرح الارشاد = غایة المراد فی شرح الارشاد = نکت الارشاد** / فقه / عربی
ġāyat-ul murād fī š.-i nukat-il iršād = š.-ul iršād = ġāyat-ul murād fī š.-il iršād = nukat-ul iršād
شهید اول، محمد بن مکی، ۷۳۴ - ۷۸۶ قمری
šahīd-e avval, mohammad ebn-e makkī (1334 - 1385)
وابسته به: ارشاد الاذهان الی احکام الایمان؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)
تاریخ تألیف: پنج‌شنبه نیمه ذیقعده ۷۵۷ق؛ محل تألیف: حله
این کتاب شرح قولی و مشتمل بر اقوال و کلمات فقهاء و رد و ایرادات و جواب آنها می‌باشد و از ابتدا طهارت تا آخر دیات است. در مقدمه آن بیان کرده‌اند که ارشاد الاذهان حضرت علامه حلی مشتمل بر نکات فقهیه و مرجان و مرواریدهای گرانبها است جز اینکه رموزی دارد که در زیر آنها گنجینه‌ها می‌باشد و ترکیباتی که محتاج به اصلاح است، جمعی از طلاب خواستار شده که برای ایشان گنجینه‌ها را استخراج و مشکلات را حل و معضلات را کشف نمایم بدین سبب شروع به این شرح نموده و نام آن را «غایة المراد فی شرح نکت الارشاد» گذاردم.
آغاز: الله احمد علی سوابغ الانعام و ترادف الاقسام کما اشکره علی جمیل الاکرام و الهدایة الی الاسلام حمدا یبلغنا ... أما بعد فإن کتاب إرشاد الأذهان إلی أحکام الإیمان ...
انجام: حصل ما اوردناه طلبنا و الحمد لله الذی من علینا بالاسلام و هدانا الی الایمان و علمنا القرآن و خصنا بسید المرسلین و خاتم النبیین و باهل بیته الغر المیامین المعصومین الذین أذهب الله عنهم الرجس و طهرهم تطهیر.
چاپ: مشار عربی، ص۶۴۶؛ چاپ تحقیقی آن توسط مرکز تحقیقات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم و با تحقیق رضا مختاری منتشر شده است؛ ایران، سنگی، ۱۲۷۱ق، خشتی
[دنا ۷۶۱/۷- ۷۶۳ (۸۴ نسخه)؛ الذریعه ۱۷/۱۶ و ۱۳: ۸۰ و ۵۱۰/۱، ۷۵، ۱۶ رقم ۶۷؛ کشف الحجب ۳۹۱؛ ایضاح المکنون ۱۴۰/۲؛ هدیة العارفین ۱۷۱/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۲۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۹ شعبان ۷۶۷ق؛ نسخه از قرن دهم می‌باشد و گویا این تاریخ در نسخه اصل بوده و به اینجا نقل شده؛ تملک: قاسم بن حسین خلخالی، عبدالله اردبیلی به تاریخ ۱۰۱۲؛

۱۹۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲۷ - ۱۶۵]
۲. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۱۹۷/۱
آغاز: برابر؛ آغاز جلد دوم: بسمله كتاب النكاح. قوله و يكره ايقاع العقد و القمر فى العقرب اقول؛ **انجام:** انجام جلد اول: و كان مجموع الكتب للوارث لزوجه و الا فلسيد. تم الجزء الاول؛ انجام جلد دوم: برابر
خط: نستعليق، كا: محمد بن عبد العال بن نجده بن عبدالله، تا: جمعه ۶ شعبان ۷۷۰ق؛ با اجازه شهيد به ابن نجدة در ۷۷۰ در پايان نسخه گويا به خط خود او؛ كاغذ: سمرقندى، جلد: تيماج، ۳۱۵گ، ۲۱ سطر(۹×۱۴) [ف: - ۱۷۹]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۳۵-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فيلمها ف: ۱ - ۳۵۶]
۳. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۶۱۵۶
خط: نسخ، كا: على بن احمد بن على، تا: چهارشنبه ۱۶ ذيحجه ۷۹۰ق (گويا در تاريخ دست برده شده)؛ مصحح؛ تملك: ملا عبدالحميد عبدالعظيمى؛ جلد: تيماج قهوه‌اى، ۲۶۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۱۵۵]
۴. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۱۲۴۷۸
آغاز: توابعها و أما الطهارة فهى مصدر طهر بضم العين و فتحها و هو أفصح و الاسم الطهر و معناها لغة النظافة؛ **انجام:** و المسند رواية صالح بن عقبة عن اسحاق بن عمار عن أبى عبدالله فى رجل ضرب رجلاً
خط: نسخ، بى‌كا، تا: قرن ۸ در زمان مؤلف؛ افتادگى: آغاز و انجام؛ مصحح، محشى، مقابله شده با نشان «بلغ قبالاً»؛ جلد: مشمع، ۳۴۳گ، ۱۸ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۳۱ - ۵۰۸]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۹۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و حيث انتهت المسائل التى تعلق الغرض ببحثها و الوسائل التى انعم الله ... انتهى ما اردناه و حصل ما طلبناه.
دو مجلد اول از كتاب؛ خط: نسخ كهن، بى‌كا، تا: اندكى پس از شهادت مؤلف قرن ۸؛ محشى، با علامت بلاغ؛ جلد: تيماج مذهب، ۱۸۲گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۳۳/۲ - ۶۸]
۶. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۷۳۰۴
از اواخر كتاب طهارت تا ديات؛ خط: نسخ، بى‌كا، تا: قرن ۹؛ افتادگى: آغاز و انجام؛ مصحح، محشى؛ جلد: مقوايى، ۱۸۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۹۶]
۷. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۱۲۴۷۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** فلان لا يوجب تزويج المعسر أولى و لا أظن أحداً من الأصحاب خالف فى أن التمكن من النفقة
كتاب طهارت تا بخش بسيارى از كتاب نكاح؛ خط: نسخ، بى‌كا، تا: قرن ۹؛ مصحح، محشى با نشان «ه»؛ مهر: «الحسينى ...» (بيضى)؛ جلد: تيماج مذهب، ۲۵۸گ، ۱۵ سطر (۸×۱۱)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳۱ - ۵۰۹]
۸. تهران؛ ادبيات؛ شماره نسخه:۲۱۵/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ ريز، بى‌كا، تا: قرن ۹ [ف: ۳ - ۳۵]
۹. مشهد؛ رضوى؛ شماره نسخه:۲۴۹۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الوسايل التى انعم الله ... وفقه لكل.
خط: نسخ، بى‌كا، تا: ۸۰۲ق؛ جلد: تيماج [الفبائى: - ۴۱۷]
۱۰. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۱۸۸/۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و كان مجموع الكسب للوارث ان وجد و الا فلسيد. تم الجزء الاول ...
از آغاز تا آخر وصيت؛ خط: نستعليق زيبا، كا: حسن بن قاضى عبدالقادر، تا: ۱۹ جمادى الثانى ۸۳۷ق؛ با اين يادداشت: «قد نظر فيه احقر الطلبه الى ربه المجيد محمد مكى بن محمد بن شمس الدين الحسن زين الدين من ذرية الشريف السعيد الشريف شمس الدين محمد بن مكى المطلبى العاملى قدس سره،سنه ۱۱۷۲ه.ق»؛ تملك:حضرت شاه جعفر؛جلد:عنابى،۲۵سطر (۱۰×۲۰) [ف: ۱۷۰]
۱۱. مشهد؛ رضوى؛ شماره نسخه:۹۶۸۱
آغاز و انجام: برابر
جلد۱-۲؛خط: نسخ، كا: محمد بن على بن يونس، تا: پنج‌شنبه ۲۹ جمادى الاول ۸۴۹ق؛ مصحح؛ تملك: عبدالحق بن محمد مساعد حسينى، و چندين خط ديگر از جمله: خط ضياء الدين محمد بن محمود، محمد علم الهدى فرزند فيض كاشانى، حماد بن عبدالله حسينى جرجانى و ...؛ واقف: خان بابا مشار، ارديبهشت ۱۳۴۶؛ جلد: مقوا، ۱۵۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۲۱ - ۹۶۷]
۱۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۷
خط: نستعليق، كا: حسن بن محمد بن على بن ... عيناثى، تا: چهارشنبه ۱۲ ذيقعده ۸۷۳ق؛ مصحح، يادداشت تصحيحى از محمد بن خلف اسدى به سال ۸۸۵؛ يادداشت يادگارى از محمد بن مؤذن عاملى؛ ۱۸۹گ، ۲۷سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱-۲۵۶]
۱۳. همدان؛ جواهرى، حبيب؛ شماره نسخه:۳۲
آغاز: مقوليتها على اقسامها معنى لجعله لفظها للقدر المشترك و نقضه
خط: نسخ، كا: احمد بن حسين بن حمد معروف به شيخ بن جليل الياثرى، تا: ۲۶ ذيحجه ۸۷۵ق؛ افتادگى: آغاز؛ كاغذ: سمرقندى، اندازه: ۱۶×۲۶سم [رشت و همدان: ف: - ۱۶۹۳]
۱۴. قزوين؛ مير حسينا قزوينى؛ شماره نسخه:۱۳۷
خط: نسخ، بى‌كا، تا: قرن ۱۰ [نشريه: ۶ - ۳۴۶]
۱۵. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۸۴۵
خط: نسخ، بى‌كا، تا: قرن ۱۰؛ تملك: على بن عبدالحسين سلطان حسينى موسوى؛ كاغذ: دولت آبادى، جلد: ميشن قهوه‌اى، ۳۲۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۱۷/۸سم [ف: ۱ - ۳۸۱]
۱۶. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۵۹۴
آغاز: الموسوم بغاية المراد فى شرح نكت الارشاد؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ نازيبا، بى‌كا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ افتادگى: آغاز؛ مصحح؛ يادداشت‌هاى مختلف كه يكى از آنها به تاريخ دوشنبه شهر شوال

۹۸۱ می‌باشد؛ تملک: محمد ابراهیم قزوینی، عبدالملک بن ابراهیم المهاجری؛ مهر: «تلک حجتنا آتیناها ابراهیم» (مربع)، «زین الدین علی الشریف الموسوی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج، ۳۶۹گ، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۸۶]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۳۱

آغاز: فتوهم بعض، المناقصة بین کلامیه و لا مناقصة و بین کلامیه و لا مناقصة لانه فیه الاستباحة ... قوله: فی التیمم و لو وجده بثمن لا یضر به فی الحال؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن صدر الدین بن أحمد بن علی «قطب الدین العدل»، تا: ۲۷ ذیحجه ۹۱۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی، مقابله شده؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مذهب، ۲۰۱گ، ۲۷ سطر (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳۳ - ۶۹]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۵۷

جلد ۱ و ۲؛ خط: نسخ، کا: احمد بن علی، تا: ذیحجه ۹۱۶ق، کاتب ملقب به قطب الدین از علمای بزرگ شیعه در نیمه دوم قرن ۹ و اوایل قرن ۱۰ است [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۵۴]

۱۹. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۳۱

خط: نسخ، کا: ابوالعقیل بن عبدالله ظهیری، تا: ذیقعده ۹۱۷ق؛ محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [نشریه: ۳ - ۲۰۱]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۶۷

خط: نسخ، کا: علی بن ابی الفتح، تا: ۱۲ شعبان ۹۲۰ق، کامل شده در سه‌شنبه ۷ ربیع الثانی ۱۲۵۲؛ جلد: تیماج، ۲۵۷گ، ۲۳ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۲×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۹۴]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۳۳۷

آغاز و انجام: برابر

جلد ۱-۲؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد استرآبادی، تا: پنج‌شنبه اواخر صفر ۹۲۲ق؛ مصحح؛ تملک: ابن سید علی موسوی احسائی بصری نجفی، میرزا جعفر حسینی؛ جلد: میشن مذهب، ۲۴۲گ، ۲۵ و ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۳سم [ف: ۲۱ - ۹۷۱]

مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۲۰۴

همان نسخه بالا [تراثنا: س۶ش۲ - ۱۰۳]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۱۹

آغاز: عبادة و لو سلم فلیس کلامنا فی الافضلیة

خط: نستعلیق، کا: احمد بن قاسم بن حسین بن عبدالغفار حسینی، تا: دوشنبه ۲۹ صفر ۹۲۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «علی بود نور چشم فاطمه» (هشت گوشه)؛ تملک: شمس الدین محمد ابوالمکارم تبریزی به تاریخ ۱۰۵۵ در ساری؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۵ - ۱۱۸]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۷

خط: نسخ، کا: محمد بن احمد مزیدی، تا: پنج‌شنبه ۲۸ ذیحجه ۹۳۳ق؛ مصحح؛ تملک: محمد باقر بن محمد تقی (علامه مجلسی)، محمد طاهر حسینی، فاضل رویدشتی اصفهانی، ابوالقاسم بن حسن با مهر «محقق قمی صاحب قوانین» (مربع)، سید کمال الدین مقصود طباطبایی، امین الدین محمد ابن حبیب الله السنفر با مهر «العبد امین الدین محمد سنفر» (دائری)؛ مهر: «ابوالمجد الطباطبائی» (بیضوی)، «عبده عبدالقادر الحسینی» (بیضوی)، «العبد المذنب ابوالقاسم» (بیضوی)، «محمد صفی الدین» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۱۸۳]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۰۶۲

آغاز و انجام: برابر

جلد ۱-۲؛ خط: نسخ، کا: حسن بن محمد بن مغیریی (کذا)، تا: دوشنبه ۱۹ ذیحجه ۹۴۱ق؛ تملک: شیخ حرعاملی؛ واقف: مسیح نیای رضوی، آذر ۱۳۴۸؛ جلد: تیماج، ۲۹۹گ، ۱۹-۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۹۷۰]

۲۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۴۶۷

آغاز: برابر

کامل؛ خط: نسخ، کا: حنفی بن معیدی السائغ، تا: ۹۴۷ق؛ واقف: سپهسالار؛ ۱۸۸ص، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۱ - ۴۴۱]

۲۶. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۳۰۶

آغاز: الواحد لا یقال النبی صلی الله علیه و آله لا یترک فریضة اصلا فلا یشمله صورة النزاع و دلالتها فی حقنا تابعة لدلالتها فی حقه؛ **انجام:** و وجوب الکل فی المجموع یقتضی تقسیطه علی الاجزاء والا کان الشیء مع غیره کهؤلاء ...

از کتاب الصلاة تا اواخر کتاب الدیات؛ خط: نسخ، کا: حسن بن محمد بن حسن توبلی (نوفلی)، تا: یک‌شنبه ۱۳ ذیقعده ۹۵۰ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: سید علی نجف آبادی؛ جلد: تیماج، ۱۹۶گ، اندازه: ۲۲×۳۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۱۶]

۲۷. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۵۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عیسی بن علی بن سیف صیمری، تا: ۸ صفر ۹۵۱ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۵۱گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۷سم [ف: ۱ - ۴۰۰]

۲۸. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۵۱

خط: نسخ، کا: ابوالفضل حجازی، تا: ۹۵۶ق؛ تملک: موسی حسینی مازندرانی که در ۱۰۲۳ این نسخه را در پای قلعه دولت آباد خریده؛ مهر: «محمد نبی الله علی ولی الله»؛ ۲۱۷گ، ۲۳ سطر، قطع: وزیری [چند نسخه-ف: - ۲۰۷]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۳۹

خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۰ ذیحجه ۹۶۰ق؛ از روی نسخه ۲۳ ذیقعده ۹۲۶؛ تملک: غیاث الدین محمد بن کمال الدین حیدر عریضی در ذیحجه ۱۰۲۵، علی بن عبدالفتاح طبسی گیلکی، فضل الله حسینی، محمد بن محمد امیر شاه موسوی، محمود واعظ طبسی؛ مهر: محمد تقی بن محمد باقر شریف؛ وقف بر طلاب یزد است؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۵۱گ، ۲۵ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه:

۱۹×۲۶سم [ف: ۱۶ - ۳۴۹]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۷۵

از کتاب زکات تا دیات؛ خط: نسخ، کا: احمد بن حسن بن صالح، تا: ۲۰ ربیع الاول ۹۶۰ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، با نشانی بلاغ؛ تملک: علی بن محمد حسین موسوی شوشتری؛ جلد: تیماج، ۲۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۸سم [ف: ۲۳ - ۶۲]

۳۱. اهواز؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی کا، تا: ۹۶۲ق [میراث اسلامی: ۵ - ۵۹۰]

۳۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۸۲-۳۳/۳۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حاجی محمود بن صدرالدین محمد سمنانی، تا: چهارشنبه ۱۷ شعبان ۹۶۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۷۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۶ - ۲۹۷۳]

۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷۰۸

خط: نستعلیق، کا: رفیع الدین حسین حسینی رضوی، تا: ۴ جمادی الثانی ۹۶۹ق، جا: قزوین؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، مقابله شده در روز جمعه سوم جمادی الاول ۱۰۲۸، یادداشتی از شرف الدین محمد مکی عاملی از ذریه به شهید اول، چند یادداشت به خط عبدالنبی بن احمد بن ابراهیم درازی بحرانی، صورت اجازه علامه حلی به سید مهنا بن سنان که محمد بن احمد مشهور به معروف به تاریخ ذیقعده ۸۹۴ نوشته؛ تملک: موسوی خمایسی، جعفر بن سید باقر با مهر «جعفر الحسینی» (بیضی)، میر احمد ابن موسی، جعفر بن خضر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۰ - ۸۶]

۳۴. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۵۴۶

انجام: و الاول ذکره فی کتاب المرتد من المبسوط و الخلاف مصرحا بعدم الفرق بین الدارین محتجا فی الخلاف بعموم الادلة من الکتاب ...

خط: نسخ، کا: حسین بن محمدبن علی بن محروم عسکری اوالی، تا: دوشنبه ۲۵ شوال ۹۷۱ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۸۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۳۴۳]

۳۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۵۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: افضل بن جمال الدین محمد حسینی اصفهانی، تا: چهارشنبه ۲۰ رجب ۹۷۲ق؛ تملک: حسن بن عبد الکریم بحرانی، شمس الدین خادم؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷۸گ، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۴ - ۴۰۹]

۳۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۱۵/۲

خط: نستعلیق، کا: محمود بن صدر الدین محمد سمنانی، تا: یکشنبه ۲۳ رجب ۹۷۳ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: تیماج، ۱۶۵گ (۵۷پ-۲۲۱ر)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۲۴ - ۱۸۷]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسن بن محمود عاملی، تا: ۹۷۳ق؛ مصحح، با این یادداشت: «قد صار ملکاً للولد الافضل الا (پاک شده) معزالدین محمد صانه الله ... و صیره مجتهداً مشهوراً فی الاقطار کالشمس الدین اردکانی»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۹گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۲۴ - ۴۳]

۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۳۶۴

آغاز و انجام: برابر

جلد ۱-۲؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن نصرالله بن کامل الحبابی، تا: صفر ۹۷۴ق؛ در برگ اول از خط شیخ بهائی نقل شده: قد ذکر شیخنا السعید فی هذا الشرح جماعة من مجتهدی الاصحاب قدس الله ارواحهم: «الشیخ محمد البصروی» و دوازده نفر دیگر را نام برد که آخری آنان «الشیخ نجیب الدین الحلی اخو الشیخ نجم الدین» است؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۳۷؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۶۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۷۹] و [ف: ۲۱-۹۶۹]

۳۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۸۹۸

خط: نسخ، کا: صالح بن یوسف بن محمد بن یوسف مقشاعی، تا: شنبه ۲۴ جمادی الثانی ۹۷۷ق؛ مصحح؛ مهر: «یا رفیع الدرجات» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۲۴۸گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۳۲]

۴۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۸۸

انجام: و هو غیر صالح للفرق و لمانع أن یمنع التعدد أیضاً ...

خط: نسخ، بی کا، تا: ۹۸۲ق؛ افتادگی: انجام؛ یادداشتی از صدرالدین محمد تبریزی؛ تملک: حسن حسینی طالقانی با مهر «الواثق بالله الغنی حسن الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۲۱ - ۳۵۸]

۴۱. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۸۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: مسلم بن عبدالنبی جواری، تا: شنبه جمادی الاول ۹۸۸ق، جا: مشهد رضوی؛ اهدایی: ورثه امام زده؛ ۲۳۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۱۷۱]

۴۲. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم

خط:نستعلیق، بی کا، تا: ۹۹۷ق؛ مقابله شده؛ تملک: عبدالله اردبیلی ۱۱۳، شرف الدین علی و قاسم بن حسین خلخالی، محمد محسن؛ ۱۹۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [صد و شصت نسخه: - ۲۸]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: مظفرالدین مسعود بن محمود، تا: ۹۹۹ق؛ تملک: محمد کاظم بن محمد صادق مورخ ۱۲۳۲، محمد علی بن حاج محمد اسماعیل حمصی مورخ ۱۲۱۶، زین العابدین محمد طاهر، صفی الدین حسنی حسینی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۵۱۶ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۷۷۴]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۷۶

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۳۴۶ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۲۲۶]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۱-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** بالصعود قبل السنة غریب جداً فانی لم اقف علیه فی کتب
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۲۱۰گ، ۲۵-۲۱ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۶سم [ف: ۲۴-۵۶۷]

۴۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۱۸۵گ، ۱۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: - ۶۱۵]

۴۷. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۲۵۸

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: محمد حسین بن میر عبدالرحیم یزدی محمود آبادی، ۱۲۵۴؛ ۲۱۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱ - ۲۰۶]

۴۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۷۴

آغاز: من رموز و ایضاح مشکلاته و کشف معضلاته؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ تملک: حیدرقلی بن نور محمد خان کابلی در ۲۴ ذیحجه ۱۳۳۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۸۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۳۳]

۴۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۴۹

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ یادداشت خریداری این نسخه توسط جمال الدین بن محمد هاشم موسوی در ۱۳۰۶ق؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ جلد: تیماج زرد، ۲۲۳گ، ۲۳ سطر (۱۳×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۱۷]

۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۴۸

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ با سر لوح؛ مهر: «الواثق بالله الغنی ابوالحسن ابن محمد الحسینی» (مربع)؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۱۷گ، ۲۳ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱۵ - ۲۱۸]

۵۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان خیف دفعه الی الظالم أقول الامام وارث عادم الوارث و هو معدود من الانفال ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ تملک: ابراهیم بن علی مشهدی، احمد بن مرتضی حسینی تبریزی میلانی به سال ۱۲۶۱ با مهر «عبده احمد بن مرتضی الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۴۱گ، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۳۲]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۹۰۲

آغاز: قال علی عشرة الاتسعة الا ثمانیة و هکذا الی الواحد لزمة خمسة؛ **انجام:** و لزم مهر و نصف و إن وافق علی الإصابة فی ذلک الزمان فمهران قطعاً.
از مبحث اقرار تا اواخر نکاح؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۷۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۷سم [ف: ۲۱ - ۹۷۱]

۵۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۶۱-۶/۵۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: شمس بن جمعة بن محمود، تا: جمعه ۱۲ محرم ۱۱۲۳ یا ۱۰۲۳ق؛ مصحح، با بلاغ، تاریخ مطالعه ابن المجید ۱۱۷۷؛ ۳۷۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۹۷۳]

۵۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۴

از میانه کتاب الصلوة تا پایان الدیات؛ خط: نسخ، کا: محمد بن ابی الفتح، تا: شنبه ۹ محرم ۱۰۳۴ق (جزء آخر)، سه جزء نخستین نسخه نسخ محمد بن ابی الفتح در قرن ۹ و ۱۰ است؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۴۴گ، ۲۵ سطر (۱۲×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: - ۶۱۵]

۵۵. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۶/۱

خط: نسخ، کا: محمد بن شیخ محمد جزائری، تا: ۱۵ ربیع الاول ۱۰۳۶ق؛ ۲۶۷گ (۱پ-۲۶۷ر)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۱ - ۱۰]

۵۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۰ ـ ج

خط: نسخ، کا: محمد علی بن مهر علی جزی برخوار، تا: سه‌شنبه ۱۵ جمادی الثانی ۱۰۴۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۴گ، ۲۵ سطر (۱۲/۵×۱۹)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱ - ۳۶۲]

۵۷. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۰۶۰ق [نشریه: ۷ - ۵۱۷]

۵۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۸/۱

خط: نسخ، کا: محمد زمان بن جعفر شولستانی، تا: ۱۰۶۳ق؛ ۹گ (۱۱-۱۹)، اندازه: ۱۹×۳۱ سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۸۱]

۵۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۴۲-۳۲/۱۴۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عاشور بن حسن جوازری، تا: محرم ۱۰۷۴ق؛ مصحح؛ در آخر نسخه فایده‌ای به خط علی بن ابراهیم بن عمران حسینی موسوی؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۴۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۲۹سم [ف: ۶ - ۲۹۷۳]

۶۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۲۹۵

آغاز: برابر **انجام:** و الوسائل التی انعم الله نبیها انتهی ما اردناه ... و صلواته علی محمد و آله الطاهرین.
خط: نسخ، کا: محب الله بن روح الله حسینی عریضی، تا: سه‌شنبه ۲۲ رمضان ۱۰۷۸ق؛ مهر: «محمد باقر بن محمد تقی الموسوی» (بیضی)؛ ۲۱ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۸/۵×۲۶/۵سم [ف: ۴- ۱۹۰۳]

۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۴۶۲

آغاز و انجام: برابر
جلد۱-۲؛ خط: نستعلیق، کا: عزیزالله بن قاسم گلپایگانی، تا: ۱۵ ربیع الاول ۱۰۸۷ق؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۳۳۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۳-۴۷۹] و

[ف: ۲۱–۹۶۸]

۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۶

آغاز: فلا یمکن حمله علی ضیق الوقت؛ **انجام:** فهی واحده فی ظاهر ... واحد و تسعین الف.

خط: نسخ، کا: عبدالله بن عبدالعلی طرقی، تا: ۱۰۹۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج [الفبائی: – ۴۱۷]

۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۳۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لأنه لو طعنه من کل جانب طعنه فالتقتا کانا جایفتین فکذا هنا.

ج۱–۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر شوال ۱۰۹۵ق؛ افتادگی: انجام؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۵۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۲۱ – ۹۷۲]

۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۸۹۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ذهب الشیخ فی ف الی السقوط واختاره ابن حمزة و الطبرسی.

ج۱، از ابتدای مقدمه تا اواسط تجارت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۷۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۱ – ۹۷۲]

۶۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۶۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام [ف: ۳ – ۹۹]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۸۸۷

آغاز و انجام: برابر

جلد۱–۲؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد مؤمن کشمیری، تا: شنبه ۲۵ محرم ۱۱۲۹ق، جا: مدرسه جدیده سلطانیه؛ مصحح، محشی، مقابله شده؛ واقف: شیخ ابراهیم حاج حسین الضریر، مرداد ۱۳۶۷؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۶۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۱ – ۹۷۰]

۶۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۰۷۱

آغاز و انجام: برابر

جلد ۱ و ۲؛ خط: نسخ، کا: محمد بن علی نقی، تا: ۱۱۳۵ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۲۹۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۴۸۰]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۵۳

همان نسخه بالا [مؤید: ۱ – ۱۴۶]

۶۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۳۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: عبدالوهاب در اصفهان در سال ۱۱۹۸، جمال الدین محمد بن حسین خونساری، علی بن احمد، عباس موسوی شاهرودی در ۱۳۲۵؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن، ۱۳۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱/۳×۳۲/۲سم [ف: ۱ – ۳۸۱]

۶۹. مشهد؛ حیدری؛ شماره نسخه:۳۶

از اول تا اواخر کتاب نکاح؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام [اندیشه حوزه: س۲، ش۷ – ۲۱۴]

۷۰. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۱۴/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: خشتی [ف: – ۲۸۴]

۷۱. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۲۳۴

خط: نسخ، کا: حسن خوانساری، تا: قرن ۱۳؛ ۲۵۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۴۲]

۷۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۱

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد مؤمن خوانساری، تا: پنج‌شنبه ۱۹ ذیقعده ۱۲۰۵ق [ف: ۳ – ۹۹]

۷۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۸

آغاز: بسمله، حمدا لک ارغم بقدرته؛ **انجام:** عن الامام دون الحکام ... فی سنه ۱۲۲۷.

خط: نسخ، کا: علیرضا شریف، تا: ۱۲۲۷ق [الفبائی: ۴۱۷]

۷۴. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۴۸۷

کا: محمد بن محمد مهدی حسینی اصفهانی، تا: ۱۲۸۲ق؛ قطع: وزیری [ف: – ۱۹۱]

۷۵. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۳۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا فتوی الخلاف حجتی باطلاق الاسم علیها من البطن و الظهر.

خط: نسخ، کا: صالح ابن عبدالله ابن شیخ احمد سعدی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۵۴۴ص، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ – ۹۹]

۷۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۶۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فالاولی ولد التحلیل ... یشترط.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱۲۵ص (۲–۱۲۶)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱ – ۱۷۶]

۷۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۷۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** الثانی اصل البراه و الشک فی السبب فلا یتسط علی المال المعصوم بمجرد الاحتمال ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱۶۸گ، ۲۷ سطر (۱۲/۵×۱۸)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۸سم [رایانه]

۷۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله و لوجب الماشیه علی ... ضمن مالکها مع ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۲۴۰گ، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵/۴×۲۱سم [رایانه]

۷۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۶۵–۷/۱۶۵

آغاز: الراوندی و المص و مطلق الدم الثلاثة عند ابن ادریس مدعیا الاجماع و مطلق النجاسة غیر المنی؛ **انجام:** قوله رحمه و لایجوز للموقوف علیه الوط فان اولدها کان حرا و لاقیمة علیه و فی صیروتها ام ولد ینعتق بموته و یوجد القیمة

بخشی از طهارت تا وقف؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۱۶۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۶ – ۲۹۷۳]

● **غاية المراد فی وفق الاعداد** / علوم غریبه، ریاضیات/فارسی
qāyat-ol morād fī vefq-el a'dād
تستری، صوفی کمال، ق۸ قمری
tostarī, sūfī kamāl (- 14c)

در اهمیت حساب و خواص اعداد و حروف و کواکب با تنظیم جدول‌هایی در هر موضوع، مشتمل بر چهل «باب» دارای فصول: ۱. بحث حساب و پیدایش این علم؛ ۲. دانستن اصطلاح و لغت هر قوم؛ ۳. دانستن تجربه و خواص اشیاء؛ ۴. خواص دو در دو؛ ۵. خواص اعداد سه؛ ۶. خواص چهار در چهار؛ ۷. خواص پنج در پنج؛ ۸. خواص وفق شش در شش؛ ۹. وفق هفت در هفت؛ ۱۰. هشت در هشت؛ ۱۱. نه در نه؛ ۱۲. ده در ده؛ ۱۳. یازده در یازده؛ ۱۴. وفق دوازده در دوازده؛ ۱۵. سیزده در سیزده؛ ۱۶. چهارده در چهارده؛ ۱۷. پانزده در پانزده؛ ۱۸. شانزده در شانزده؛ ۱۹. هفده در هفده؛ ۲۰. هجده در هجده ؛ ۲۱. نوزده در نوزده؛ ۲۲. بیست در بیست؛ ۲۳. بیست و یک در بیست و یک؛ ۲۴. بیست و دو در بیست و دو؛ ۲۵. بیست و سه در بیست و سه؛ ۲۶. بیست و چهار در بیست و چهار؛ ۲۷. بیست و پنج در بیست و پنج؛ ۲۸. بیست و شش در بیست و شش ؛ ۲۹. بیست و هفت در بیست و هفت؛ ۳۰. بیست و هشت در بیست و هشت؛ ۳۱. بیست و نه در بیست و نه؛ ۳۲. سی در سی؛ ۳۳. سی و یک در سی و یک؛ ۳۴. سی و دو در سی و دو و غیره؛ ۳۵. در خواص آفتاب؛ ۳۶. خواص خط کواکب سبعه؛ ۳۷. خواص درجات تنکلوشاه بابلی؛ ۳۸. خواص مصحف قمر؛ ۳۹. خواص انسان از سخن هندیان؛ ۴۰. خاتمه کتاب.

آغاز: ۱: پس از بسمله. سپاس و ستایش بر وفق اعداد نامتناهی مقرون و تمجید و تهلیل و تمجید افراد و ارواح مکونات از هد زمین تا مسند آسمان تحفه بارگاه حضرت پادشاهی را سزد ...
۲: در همه چیز هنر و عیب هست. عیب ببین تا هنر آید به دست ... و مبتنی شد بر چهل باب و چند فصل ...

انجام: چون شخصی خواهد که ازین کتاب مستفید شود می‌باید که از ابتدا تا انتها مطالعه شریف مشرف سازد تا فایده این بداند انشاء الله تعالی وحده العزیز ... تمت الکتاب بعون الملک الوهاب
[دنا ۷۶۳/۷-۷۶۴ (۱۰ نسخه)؛ الذریعة ۱۷/۱۶؛ فهرستواره منزوی ۲۷۱۴/۴]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۲۳۰۷

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۸۴۸ق [با توجه به تاریخ بعید است خط مؤلف باشد] [الفبائی: - ۴۷۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** چون این مربع را بطریق فرسی که با شرف ضوابط معتبر شده بنگارند و بعد از آتش منقسم بمربعات ۲ در ۲ انگارند.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۶۸گ، ۲۵ سطر (۱۱×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [سنا: ف: ۲ - ۸۶]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۲۴/۶

آغاز: بسمله. این چهار فصل از غایت المراد نقل کردیم. هکذا قال: فصل اول از قول امام جعفر صادق علیه السلام چون خواهی بدین نوع عمل مشغول شوی بسط کن اسم طالب و اسم مطلوب را بسط عددی؛ **انجام:** فاکسروه بحق هذه الاسماء علیکم و ان شئت قلت افتحوا قلب فلان بمحبة فلان

چهار فصل از کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۰گ (۲۹ر-۳۸ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۶ - ۴۰۷]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۵۲/۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: حسن بیک بن حاجی لطف الله یزدی مشهور به قصاب، تا: ۵ ذیقعده ۱۰۵۷ق؛ مصحح، محشی، مجدول، در برگ ۱۰۹پ کاتب چنین آورده: «بحسب الفرموده جلالای سمنانی (سنه ۱۰۶۸ شوال فوت شده) چو این سر مخفی بود و کمتر کسی پیروی این مقدمه می‌کرد، بنده حقیر حسن بیک ابن حاجب لطف الله یزدی این پیروی کردم و ظاهر شد»؛ مهر: «المتوکل علی الله عبده محمد علی» (مربع)، «محمد علی ۱۲۰۰»، «موقوفه ملک الأطباء ۱۲۸۹»؛ ۱۳۷گ (۲ر-۱۳۸پ)، ۱۹ سطر (۱۱×۱۸/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۱ - ۶۳۰]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۸۹

خط: نستعلیق، کا: حسن، تا: اواخر رمضان ۱۰۵۹ق؛ مهر: کتابخانه مهندس بغایری؛ جلد: تیماج، ۸۶گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲۱ - ۳۵۹]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۶۷۸/۵

آغاز: بدانکه طریقه حکماء یونان آنچنانست که هرگاه خواهند که او حب و بغض و تمریض و فتوحات و هر عملی که کنند؛ **انجام:** و بگو اطفیت نار المرض و السقم عن فلان بن فلان بهذه الاسماء العظیمة تم شرح الشموسات بتوفیق خالق البریات ... تمام شد کتاب غایة المراد ... »

خط:نسخ،کا:محمد بن شفیع الحسین،تا:۱۱۹۴ق؛ این نسخه نسبت به نسخه شماره ۳۵۸۵ و ۸۳۸۹ این کتابخانه افتادگی و پراکندگی دارد و در برخی موارد همخوانی ندارد؛ مصحح، محشی؛ ۴۱گ (۵۴-۹۴)، ۲۳-۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۸سم [ف: ۳۴ - ۵۸۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۱۸

آغاز: ... بادم عیسی و سید البشر فرمود که اقتریت الساعة و انشق القمر؛ **انجام:** بهذه الاسماء العظیمة لم (احتمالاً تم) شرح الشیموثات بتوفیق الله خالق البریات و الحمد و الصلاة و السلام ... و ازواجه الطاهرات.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ با اشکال و جداول؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۱۱۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۳سم [ف: ۴۱ - ۱۲۷]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۱۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** دولت دراز گرداناد تمت ... شیخ عبدالعلی.
خط: نستعلیق، کا: عبدالعلی، تا: ۱۲۸۹ق [الفبائی: - ۴۱۷]
۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۵۸۵
آغاز: درویشان نمودند لاجرم صحبت شریف و مجلس منیف شان بافاده و استفاده مغتنم ساخته
تا باب چهاردهم را دارد؛ خط: نسخ، کا: زین العابدین، تا: ۱۳۰۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: مقوایی، ۴۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۹ - ۳۶۸]
۱۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۶/۲
این رساله در فهرست بدون نام مؤلف آمده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صادق حمدی گنابادی، تا: ۱ ذیقعده ۱۳۵۲ق؛ ۱۷۰ص (۲۹-۱۹۸)، ۲۵ سطر (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲۲۲]
۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۰۲۴
آغاز: برابر ا؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [الفبائی: - ۴۱۷]
۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۴۷۹
آغاز: برابر ا؛ **انجام:** دشمنی ظاهر و باطن مخالفت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ضمیمه نسخه ش ۲۵۴۷۸ [رایانه]
۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۲۵/۲
انجام: در حوالی و حواشی آن وفق نویسند بر این مثال اذا زلزلت الارض زلزالها ... یصدر الناس اشتاتا اشتاتا اشتاتا تفرقوا و ارتحلوا و قوله تعالی انفروا.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، مصحح؛ یادداشتی تاریخی درباره قحطی سال ۱۲۸۷ق و ۱۲۸۸؛ جلد: تیماج، ۸گ (۶۳پ-۷۰ر)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲۰ - ۱۶]

● غایة المرام = شرح مختصر النافع = نهایة المرام فی شرح مختصر شرائع الاسلام = هدایة الطالبین فی معرفة آثار المهتدین / فقه / عربی

ġāyat-ul marām = š.-u muxtaṣar-in nāfi‘ = nihāyat-ul marām fī š.-i muxtaṣar-i šarā’i‘-il islām = hidāyat-uṭ ṭālibīn fī ma‘rifat-i āṯār-il muhtadīn

موسوی عاملی، محمد بن علی، ۹۴۶ - ۱۰۰۹ قمری
mūsavī ‘āmelī, mohammad ebn-e ‘alī (1540 - 1601)

وابسته به: المختصر النافع = النافع فی مختصر الشرایع؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)
تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۱۹ رجب ۱۰۰۷ق
شرح استدلالی متوسطی است به عنوان «قوله» بر «المختصر النافع» محقق حلی. صاحب اعیان به نقل از «المقامع» درباره انگیزه تألیف چنین می‌نویسد: مقدس اردبیلی، اجزای شرح ارشاد خود «مجمع الفایده» را بین شاگردانش تقسیم کرد تا آنها را از سواد به بیاض برسانند کتاب نکاح تا آخر نذر سهم صاحب مدارک گردید و چون بسیار بدخط بود از کتابت آن بازماند پس از فوت استاد از او تقاضا شد تا اجزای ضایع شده را خود شرح کند او هم پذیرفت ولی جهت به جهت رعایت ادب از «شرح ارشاد» صرف‌نظر کرد و شرح مختصر نافع را برگزید. (غلامی مقدم)
نام این شرح در کشف الحجب «نهایة المرام» و در الذریعه «غایة المرام» و در برخی از نسخه‌ها و مراجع مانند فوائد رضویه و امل الآمل به نام «شرح مختصر نافع» آمده است. صاحب الذریعه از نسخه‌ای در کتابخانه حاج سید نصرالله تقوی در تهران یاد کرده‌اند که نام کتاب در آن نسخه «هدایة الطالبین» ثبت شده است.
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین حمداً کثیراً یلیق بجلاله و الصلوة علی سیدنا قوله کتاب النکاح قال الجوهری النکاح الوطی و قد یقال للعقد و ذکر بعض اهل اللغة ان النکاح ...
چاپ: در ۱۴۱۳ق، توسط مؤسسه نشر اسلامی جامعه مدرسین قم
[دنا ۷۶۴/۷-۷۶۵ (۴۵ نسخه)؛ الذریعة ۱۴/۶۱ و ۶۱/۱۴ و ۴۰۶/۲۴؛ روضات الجنات: ۶۰۲؛ ریحانة الادب ۴۳۹/۲؛ کشف الحجب ۵۹۴]

۱. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۱۰۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** هل یجزی المدی قال فی النهایه لا و فی الخلاف
از کتاب نکاح تا اوایل مقصد ثانی فی خصال الکفاره؛ خط: نسخ خوانا، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۹ رجب ۱۰۰۷ق؛ واقف: عبدالاحد بن عبدالجلیل کرمانشاهی، ۱۲۴۰؛ جلد: تیماج، ۲۱۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۱۹۱]
۲. یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه:۳۹
بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۰۸ق؛ با اجازه خط شارح درباره انهای قرائت و سماع مورخ روز دوشنبه ۲۸ رجب ۱۰۰۸ [نشریه: ۴ - ۴۴۱]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۳۴۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد صرح المصنف و قیل الشیخ و جماعة بان له المخالفة ان شاء و لا کفارة و هو جید لمطابقته لمقتضی الأصل السالم من المعارض و الله تعالی أعلم بحقایق احکامه ...
خط: نسخ، کا: نورالدین محمد بن صنع الله قومشه، تا: پنج‌شنبه ۶ شوال ۱۰۱۲ق، حسب امر میرسید اشرف؛ مصحح، محشی به قلم علامه محمد باقر مجلسی با رمز «م ق رعفی عنه»، مقابله شده، یادداشت شیخ محمد سلطان الواعظین تهرانی؛ تملک: باقر بن محمد تقی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۲۵۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۸۰] و [ف: ۲۱-۹۷۵]
مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۸۴
همان نسخه بالا [اهدائی ف: - ۱۷۹]
۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** فقد صرح المصنف و قبله الشیخ و جماعة بان له المخالفة ان شاء و لا کفارة و هوجید لمطابقته لمقتضی الاصل السالم من المعارض و الله تعالی اعلم بحقائق احکامه و الحمد لله

اولا و آخر و باطنا و ظاهرا.
خط: نسخ، کا: سید عبدالقادر بن سید احمد بن حسن رفاعی، تا: جمعه ۲۴ ربیع الثانی ۱۰۹۱ق، جا: مکه مکرمه؛ ۱۵۱گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱ – ۱۹۲]

۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۹۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان ابواه خاف من بعلها نشوزا او اعراضاً فلا جناح علیهما ان یصلحا بینهما صلحا و قد روی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۱؛ مصحح، دارای بلاغ و سماع و مکرر آمده: «بلغ سماعاً ایده الله تعالی» و معلق به حواشی با امضای «منه دام ظله العالی»، «منه سلمه الله تعالی»؛ یادداشت هبه حسن حسینی به فرزندش عبدالغنی در ۱۱۵۴ق؛ جلد: تیماج، ۹۷گ، ۲۲ سطر (۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۲۰۶۱]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۹۸

از نکاح تا نذر و عهد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با اجازه انهاء مؤلف مورخ روز دوشنبه ۲۸ رجب ۱۰۰۸؛ تملک: علی بن محمد و عبدالرضا، محمد بن علی بن عیثان احسائی بحرانی در ۱۱۹۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۱۹گ، ۲۵ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف: ۱۶ – ۳۰۴]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸

از کتاب نکاح تا نذور و عهود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، نزدیک عصر مؤلف و سطرهای آخر را سید محمد علی بن محمد هاشم موسوی روضاتی به تاریخ ذیقعده ۱۳۶۹ نوشته؛ مصحح، محشی از شیخ یوسف و به خط وی؛ تملک: احمد بن ابراهیم الدرازی البحرانی و فرزندش شیخ یوسف بحرانی به تاریخ دوم ربیع الاول ۱۱۳۳ق؛ جلد: تیماج، ۲۲۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۳۵]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۰۳

آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه‌ای در عراق. از کتاب النکاح تا نذور و عهود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با عناوین «منه ایده الله»؛ تملک: محمد بن خلیفه موسوی بصراوی در ۱۲۴۲؛ ۴۵۸ص [عکسی ف: ۶ – ۲۵۲]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۴۱

آغاز: بسمله. یا من دل علی ذاته بذاته و تنزه عن مجانسة مخلوقاته و بانی جوده وسیله کل سائل و کرمه شفیع کل آمل؛ **انجام:** کانت یختص بالنبی علیه السلام او اشارة الی قسمة الخمس و یکون المذکورون مع الرسول علیه السلام هنا مستحق ... (پاره شده است).
از طهارت تا خمس؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۳۰۷گ، ۱۸ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۳ – ۳۱]

۱۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۴/۲

از نکاح تا عهود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ مصحح، مقابله شده، نوشته از روی نوشته مؤلف با یک واسطه در قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۸۲گ (۱۶۱پ-۳۴۲ر)، ۲۷ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: – ۱۲۸]

۱۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۲۲

از کتاب نکاح تا نذور و عهود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی با نشان «ی و قدس سره»، مجدول؛ تملک: سید حسین فرزند سید عبدالله به خط عبد الرحیم بن رمضان، علی بن حاتم خطی، سید محمد بن شرف بن ابراهیم بن یحیی الصندید حسینی به تاریخ ۱۱۵۷، مبارک بن علی بن عبد الله بن ناصر بن حمیدان جارودی به تاریخ ۱۱۸۸ و فرزندش عبد الله بتاریخ پنجم شوال ۱۲۳۴، سید عبدالقاهر بن سید حسین توبلی بحرانی به خط حسین بن علی محدث سلفی، عبد الله بن مبارک احسائی خطی به تاریخ پنجم شوال ۱۲۳۴؛ جلد: تیماج، ۲۵۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۲ – ۲۸۰]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۰۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد صرح المصنف و قیل الشیخ و جماعة بان له المخالفة ان شاء و لا کفارة ... أعلم بحقایق احکامه ...
از ابتدای نکاح تا انتهای نذور و عهود.نسخه در فهرست ۲۱/۹۷۳ نیز آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: میرزا جان بن عبدالعظیم تبریزی، مرداد ۱۳۶۷؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۲۷۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۴۸۱]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۹

همان نسخه بالا [اهدائی ف: – ۱۷۹]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فقد صرح المصنف و قیل [قبله] الشیخ و جماعة بان له المخالفة ان شاء و لاکفارة وهو جید لمطابقته لمقتضی الاصل السالم من المعارض و الله تعالی اعلم بحقایق احکامه والحمدلله ...
ازابتدای نکاح تا انتهای نذر و عهود به ترتیب مشتمل است برکتب: نکاح، طلاق، خلع، ظهار، ایلاء، لعان، عتق، تدبیر، مکاتبه، استیلاد، اقرار، ایمان، نذر و عهود؛ خط: نسخ، کا: محمد جعفر، تا: ۱۱۲۹ق؛ استنساخ شده از نسخه شیخ محمد بن حسن بن شهید که آن را نزد شارح قرائت کرده و کاتب انهاء و اجازه او را عیناً در پایان نسخه که در ۲۸رجب ۱۰۰۸ نگاشته شده آورده است، توسط عالم فاضل: محمد بن عون بن عون جزایری درهفدهم صفر ۱۱۲۹تصحیح و مقابله شده؛ تملک: محمد حسین بن محمد صالح بن عبدالواسع حسینی در سال ۱۱۳۰ق؛ جلد: تیماج، ۲۰۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲۱ – ۸۹۳]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد صرح المصنف و قیل الشیخ و جماعة بان له المخالفة ان شاء و لا کفارة و هوجید لمطالبقته لمقتضی الأصل السالم من المعارض و الله تعالی أعلم بحقایق احکامه ...
خط: نسخ، کا: محمد بن عون علی، تا: اوایل ۱۱۲۹ق؛ از نسخه شیخ محمد بن شیخ حسن بن شهید ثانی با همه تعلیقاتش استنساخ

شده، توسط مولا محمد جعفر و محمد بن عون علی جزایری تصحیح و مقابله شده؛ جلد: تیماج، ۲۰۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲۱ - ۹۷۴]

۱۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۲

از نکاح تا نذر و عهد؛ خط: نسخ، کا: ابن شمسا محمد تقی بهبهانی، تا: ۱۱۳۸ق، برای آخوند ملاعبدالرحمن؛ محشی با نشان «ا ح م د، مغرب»؛ تملک: آخوند ملاعبدالرحیم ابن استاد رمضان؛ ۱۹۷گ، ۲۹ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: - ۵۹۰]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لا کفارة و هو جید لمطابقته لمقتضی الاصل السالم من المعارض و الله تعالی اعلم بحائق احکامه.

خط: تحریری، کا: عبدعلی بن احمد بن ابراهیم درازی، تا: ۱۱۴۲ق؛ مصحح، محشی با نشان «لکاتبها» و با نشان ح ع ل (شاید شیخ علی)؛ تملک: لطفعلی بن محمد کاظم به تاریخ ۱۳۱۵، شیخ احمد بن عبدعلی درازی (فرزند کاتب نسخه)، محمد بن احمد بن عبد علی، شیخ عبد علی که برادرزاده صاحب حدائق است در پایان نسخه چنین رقم کرده: و الحمدلله اولا و آخراً ... کتبه لنفسه بنفسه خادم مداد العلماء العاملین ... فقیرالله الغنی عبدعلی بن احمد بن ابراهیم الدرازی ... و کان ذلک لسابع ربیع المولود لسنه ۱۱۴۲»؛ ۴۰۰ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۱۲۱۳]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۷۳۷/۱

از کتاب طلاق تا أیمان و نذور؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۱۵۴ق؛ جلد: تیماج، ۱۲۶گ (۱پ-۱۲۶پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۵ - ۸۸]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو جید لمطابقته لمقتضی الاصل السالم من المعارض، و الله تعالی أعلم بحقائق احکامه ...

از نکاح تا کتاب نذور و عهود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۵۵ق؛ تملک: نعمة بن عبد فاضل بن رضا به تاریخ ۱۱۵۵، عبدالله بن شیخ حماد با مهر «قال انی عبدالله» (بیضی)، عبدالله بن سید جلال الدین، میرزا محمد همدانی، محمد بن اسماعیل قبیسی عاملی به تاریخ ۱۱۸۳، محمد علی قمی، محمد باقر بن محمد حسین حائری مازندرانی، محمد بن عبدالوهاب بن داود همدانی در کربلا؛ گواهی احمد بن عبدالحسین با مهر «الواثق بالله الغنی أحمد بن عبدالحسین» (دایره)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۶گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۲ - ۱۴۸]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۸۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فقد صرح المصنف و قیل [قبله] الشیخ و جماعة بان له المخالفة ان شاء و لاکفارة وهو جید لمطابقته لمقتضی الاصل السالم من المعارض و الله تعالی اعلم بحقایق احکامه والحمدلله ...

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن عیسی بن درویش درازی، تا: ۹ جمادی الثانی ۱۱۷۴ق؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج، ۱۸۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۸۹۴]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۸۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد صرح المصنف و قیل الشیخ و جماعة بان له المخالفة ان شاء و لا کفارة و هو جید لمطابلقته لمقتضی الأصل السالم من المعارض و الله تعالی أعلم بحقایق احکامه ...

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن عیسی بن درویش درازی، تا: ۹ جمادی الثانی ۱۱۷۴ق؛ مصحح، مقابله شده؛ موقوفه آل عصفور در آبان ۱۳۶۹؛ ۱۸۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۹۷۴]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** لمقتضی الاصل السالم من المعارض و الله تعالی اعلم ... الطاهرین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن، ۲۳۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۹×۲۱/۱سم [ف: ۱ - ۳۲۱]

۲۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۵۴/۳

کتاب نکاح؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۴۶گ (۱۴۴-۱۸۹)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۰۶]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو جیداً لمطابقته لمقتضی الاصل السالم ... و الله تعالی اعلم بحقایق الاحکام، و الحمدلله رب العالمین و الصلاة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین.

از نکاح تا نذر و عهود؛ خط: نسخ ریز، کا: محمد بن علی بن ابی الحسن حسینی، تا: قرن ۱۳؛ از نسخه مورخ دوشنبه ۲۸ رجب ۱۰۰۸ نوشته شده، یادداشتی نقل شده که میگوید که آنچه در پایان نسخه به عنوان یادداشت آمده خط مصنف است و نسخه را مبیضه شده او و منفرد می‌داند؛ ۲۱۳گ، ۲۱ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۱۲۵]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۶۱/۱

آغاز: ... الخامسة لا یثبت بالمتعة میراث و قال المرتضی یثبت ما لم یشترط السقوط؛ **انجام:** و هی خالیة من هذا القید و لعله یرید بالبین ما کان.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۴۵ص (۱۱-۵۵)، ۱۷ و ۲۰ و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۴۵ - ۱۲۰]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۲۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یدل علیه ظاهر قوله تع خلق لکم ما فی الارض جمیعا ای لاجل انتفاعکم به فی دنیاکم و دینکم و الله تع اعلم بحقائق احکامه

این نسخه تنها شرح کتاب نکاح است؛ خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بیارجمندی، تا: ربیع الاول ۱۲۰۸ق؛ صدر نسخه، ضمن ۵ صفحه، مقاله‌ای است در مسأله «تسامح در ادله سنن» از محقق قمی میرزا ابوالقاسم؛ ۱۰۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۲۶سم [ف: ۵ - ۵۵۶]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** فقد صرف المصنف و قبله الشیخ و جماعة بان له المخالفة ان شأ و لاکفارة وهو جید لمطابقته لمقتضی الاصل

السالم من المعارض والله تعالی اعلم لحقایق احکامه و الحمدلله اولا و اخرا و ظاهرا و صلاته علی سیدنا محمد و آله
خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد مفید نصرآبادی، تا: ذیقعده ۱۲۲۱ق؛ جلد: تیماج، ۲۳۷گ، ۱۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۲۶]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۳۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد صرح المصنف و قیل الشیخ و جماعة بان له المخالفة ان شاء و لا کفارة ... أعلم بحقایق احکامه ...
خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن سعید، تا: سه‌شنبه ۱۴ ذیحجه ۱۲۲۶ق؛ محشی به لفظ «منه رحمه الله»؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۲۲گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۸۱] و [ف: ۲۱-۹۷۵]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۲

همان نسخه بالا [اهدائی ف: - ۱۷۹]

۲۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۶۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم تألیف المجلد الثالث من کتاب نهایة المرام فی شرح مختصر الاسلام
خط: نسخ، کا: محمد علی بن ابراهیم بندر آبادی، تا: ۳ شعبان ۱۲۳۰ق؛ اهدایی: وزیری؛ جلد: مقوایی مذهب، ۲۰۴گ، ۲۵ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۰۲۲]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۵۱

کتاب نکاح؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱ جمادی الاول ۱۲۳۳ق؛ جلد: تیماج، ۱۹۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲۱ - ۱۴۱]

۳۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵۸۴-۱۴/۳۴

آغاز: الی المراة الجمیلة فیعجبینی النظر الیها فقال یا علی لا باس اذا عرف الله من نیتک الصدق و ایاک و الزنا فانه یمحق البرکة و یهلک الدین و یؤیده ... قوله الثانیة الوطی فی الدبر فیه روایتان؛ **انجام:** قوله العاشرة العهد کالیمین یلزم حیث یلزم و لو تعلق بما الاعود مخالفته خالف ان شاء و لاکفارة. مقتضی العبارة ان هذا آخر ما وجدناه ...
کتاب نکاح تا آخر نذر؛ خط: نسخ، کا: علی نقی بن بابین بهبهانی، تا: پنج‌شنبه ۷ محرم ۱۲۳۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۶۰گ، ۱۸-۳۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۶ - ۲۹۷۴]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۷۱

از آغاز کتاب نکاح تا نذر و عهود؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن زین العابدین نجف آبادی، تا: دوشنبه ۱۵ رمضان ۱۲۳۸ق، به دستور شیخ محمد تقی؛ تملک: محمد باقر بن محمد تقی با مهر «عبده محمد باقر بن محمد تقی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۹۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۴ - ۳۱۱]

۳۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** الاصل السالم من المعارض. و الله تعالی اعلم بحقایق احکامه، و الحمدلله اولاً و آخر و صلاته علی سیدنا محمد ... تم المجلد الثالث من کتاب نهایة المرام فی ... (پنج‌شنبه ۱۹ رجب ۱۰۰۶).
جلد ۳؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ از روی نسخه‌ای که مقابله شده بود با نسخه دست‌نوشته نگارنده و تاریخ انجام نگارش در پایان پنج‌شنبه ۱۹ رجب ۱۰۰۶ق آمده؛ جلد: تیماج، ۲۲۷گ، ۲۳ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۶۰]

۳۳. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۸۷۴

کتاب النکاح تا کتاب النذر و العهد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۹ رجب ۱۲۴۰ق؛ واقف: حاج محمد ابراهیم، ۱۲۳۵؛ ۲۴۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۶۵۵]

۳۴. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۱۴۴

خط: نسخ، کا: نصرالله بن ابی القاسم، تا: ۱۲۴۴ق؛ از روی نسخه‌ای که به خط شیخ محمد نجل شهید ثانی بوده با یک واسطه، با یادداشت صورت خط مصنف در پایان حاکی از اینکه شیخ محمد یاد شده این کتاب را در ۱۰۰۸ نزد او خوانده [چند نسخه-ف: - ۳۳۲]

۳۵. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۲۱۱

نکاح و طلاق و لعان؛ بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ و ۱۲۴۶ق؛ قطع: رحلی [ف: - ۲۶۲]

۳۶. آشتیان؛ حوزه علمیه؛ شماره نسخه:۳۲ بخش یکم

آغاز: برابر؛ **انجام:** مخالفته خالف انشاء و لاکفارة مقتضی العبارة ان هذا اخر ما وجده نا وقفنا علیه من کتاب سیدنا ... علی کتاب مختصر الشرایع ... ۱۲۵۲، قد تم هذا التعلیق فی العشر الثانی من شهر ذی الحجة الحرام.
خط: نسخ، کا: حسن بن علی حسین آشتیانی، تا: ۱۳ ذیحجه ۱۲۵۲ق، جا: اصفهان؛ مصحح، محشی، پشت آخرین ص سؤال و جواب در مسئله طلاق و سؤال ابوالحسن ایادی ابوالقاسم بن روح از حضرت رسول (ص) در مورد حیا؛ مهر: «محمدعلی» (بیضی)؛ واقف: علی اکبر ادیب؛ جلد: مقوایی، ۲۱۵گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: - ۸۴]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۲۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** ای لاجل انتفاعکم به فی دنیا کم و دینکم و الله تعالی أعلم بحقایق احکامه.
تنها کتاب نکاح؛ خط: نسخ، کا: عبدالوهاب تربتی، تا: ۲۱ ذیحجه ۱۲۵۳ق؛ ۱۱۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۲سم [ف: ۲۱ - ۸۹۵]

۳۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۷۰/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** لاجل انتفاعکم به فی دنیاکم و دینکم و الله تعالی اعلم بحقائق احکامه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۴ ربیع الاول ۱۲۸۲ق؛ مقابله شده، با بلاغ؛ ۲۱۴ص (۲۰۵-۴۱۸)، ۱۸ سطر [ف: ۲ - ۴۳۲]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** هو جید لمطابقته لمقتضی الاصل السالم من المعارض و الله تعالی اعلم بحقایق احکامه و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین. انهاه احسن الله تعالی توفیقه

و تسدیده و اجزل من کل خیر حظه و مزیده قراءة و سماعا و فهما و استشراحا و ضبطا و تحقیقاً فی مجالس آخر هانهار الاثنین الثامن و العشرون من شهر الله الحرام شهر رجب الاصب من شهور سنة ثمان بعد الالف من الهجرة الطاهرة علی مشرفها السلام و کتب مؤلفه العبد الفقیر الی عفو الله تعالی محمد بن علی بن ابی الحسن الحسینی حامدا مصلیا مسلما.
خط: نسخ، کا: محمد بن الحسن بن زین الدین شهید ثانی، بی‌تا؛ تملک: نصرالله بن القاسم الشریف در ۱۲۴۰؛ مهر: محمد علی بن عبدالجواد، محمد باقر بن محمد تقی موسوی (صاحب روضات) مورخ ۱۲۴۰؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۸۱گ، ۲۵ سطر (۹/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۸ – ۱۲۱]

۴۰. اصفهان؛ علامه روضاتی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ . [نسخه‌پژوهی: ۱ – ۱۶۶]

۴۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۱۹۲
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ – ۳۷۵]

۴۲. دزفول؛ نبوی، سید محمد؛ شماره نسخه:بدون شماره
کتاب نکاح تا نذر؛ بی‌کا، تا: عصر مؤلف؛ تملک: سید نعمة الله موسوی جزائری [مخطوطات دزفول: – ۲۴]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** ضحی نهار الخمیس السادس من شهر شوال المبارک سنة اثنی عشر و الف من هجرة خاتم النبین و المرسلین و سید العالمین صلی الله علیه و آله.
کتاب نکاح تا ایمان و نذور؛ خط: نسخ مغلوط، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۵۸۵ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴ – ۹۹]

● غاية المرام باخبار سلطنة البلد الحرام / - عربی
ġāyat-ul marām bi-axbār-i salṭanat-il balad-il ḥarām

ابن فهد، عبدالعزیز بن عمر، ۸۵۰ – ۹۲۱ قمری
ebn-e fahad, ‘abd-ol-‘azīz ebn-e ‘omar (1447 - 1516)

اهداء به: ابوزهیر برکات بن جمال الدین ابی الفرج و ابی المعالی محمد شریف مکه (۹۰۳–۹۳۱ق)
تاریخ امرای مکه از فتح آن شهر به دست پیامبر تا رجب سال ۹۲۱ق، که با استفاده از کتاب پدرش «بغية المرام باخبار ولاة» نجم الدین عمر بن محمد بن فهد هاشمی مکی نگاشته است و در این باره می‌گوید: «قد سبقنی لجمع تراجم کثیرة من ذلک ... فاخذت جمیع ما ذکر فی مسودته و اضفت الیها زیادات لا یستغنی عنها و فوائد مهمة لا بد منها».
چاپ: مکه، مرکز احیاء التراث الاسلامی التابع لجامعة ام القری، تحقیق فهیم محمد شلتوت، ۹-۱۴۰۶ق، ۳ج
[دایرة المعارف بزرگ اسلامی ۴۲۹/۴؛ التاریخ و المورخون بمکة ص ۱۷۵–۱۷۷]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۶۸
آغاز: الحمد لله الذی خص مکة بعظیم البرکات و الفخار وعمها بمزید الشرف و الافتخار؛ **انجام:** و ذا التانی فما والله تقصیره ×× ان السکوت عن الاحرار مهمازی
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۰؛ نسخه ما نسبت به متن چاپی ۱۲ صفحه اضافی دارد، مصحح، با بلاغ مقابله، دارای دو کتیبه زرپوش و یک شمسه زرین، کاتب برگ ۲۷۱پ را برای نوشتن فرمان سلطان عثمانی به شریف مکه سفید گذاشته بود که یحیی بن ... ابراهیم بن علی بن امیر المؤمنین در روز شنبه ۲۶ ذیحجه ۱۰۱۴ق ابیاتی را در آن کتابت کرده؛ تملک: وجیه الدین عبدالرحمن بن یحیی اسنی در صفر ۱۲۱۹ق؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۷۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۴۴۶]

● غاية المرام فی امانی الانام / طب، دعا / عربی
ġāyat-ul marām fī amāni-l anām

تاریخ تألیف: ۱۲۰۲ق

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۱۲
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی وفق من شاء لما شاء و خص نبینا محمدا؛ **انجام:** علی هذا القیاس الی انقراض الناس ... ثالث و عشرون شهر جمادی الاخر فی سنه ۱۲۸۰.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۰ق؛ اهدایی: حاج آقا محمد ایرانی، ۱۳۵۰؛ واقف: محمد حسینی؛ جلد: تیماج [الفبائی: – ۴۱۷]

● غاية المرام فی تلخیص کتاب دارالسلام / آداب و سنن / عربی
ġāyat-ul marām fī talxīṣ-i k.-i dār-is-salām

قمی، عباس بن محمد رضا، ۱۲۹۲ – ۱۳۵۹ قمری
qomī, ‘abbās ebn-e mohammad rezā (1875 - 1940)

کتاب «دارالسلام فی ما یتعلق بالرویا و المنام» کتابی است از محدث نوری، حسین بن محمد طبرسی (- ۱۳۲۰ق) که در دو جلد به تاریخ ۱۳۰۵ق در تهران چاپ و منتشر شده است. مطالب جلد نخست کتاب، در خصوص خواب و احکام آن، انواع رویا و تعبیر آن می‌باشد و جلد دوم در مکارم اخلاق به ترتیب الفبائی می‌باشد. نسخه موجود گزیده‌ای از جلد دوم کتاب دارالسلام است که از سوی شاگرد وی، مرحوم حاج شیخ عباس محدث قمی ترتیب داده شده است.
[الذریعه ۲۰/۸؛ طبقات اعلام الشیعة، قرن ۱۴: ۱۹۹–۱۰۰۱؛ دنا ۷۶۵/۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۱۶/۱
آغاز: بسمله، الحمد لله و الصلاة علی رسول الله و علی آله حجج الله و بعد فیقول: هذا هو الجزء الثانی من کتاب غایة المرام فی تلخیص کتاب دارالسلام لشیخنا ... الفصل الاول فی ذکر اعمال

مخصوصة لحوائج مخصوصة منها، قرائة دعاء المجير؛ **انجام:** عدها سيدنا السجاد (ع) من حلية الصالحين و زينة المتقين، النائرة العداوة و الشحناء، مشتقة من النار يقال: بينهم نائرة اى عداوة و بغضاء.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۴؛ محشی با نشان «منه»؛ ۲۱گ (۱پ-۲۱ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۷ - ۵۵۸]

● **غاية المرام فی رجال البخاری الی سيد الأنام** / رجال / عربی

ġāyat-ul marām fī rijāl-il buxārī ilā sayyid-il a'nām

بازلی، محمد بن داود، ۸۴۵ - ۹۲۵ قمری

bāzelī, mohammad ebn-e dāvod (1442 - 1519)

وابسته به: الجامع الصحيح = صحيح البخاری = صحيح بخاری بخاری، محمد بن اسماعيل (۱۹۴-۲۵۶)

مؤلف، رجالی که در سلسله اسانید احادیث صحیح بخاری قرار دارند، به ترتیب حروف معجم گرد آورده است. حاجی خلیفه می‌گوید: این کتاب مجلد بزرگی است. لکن روی صفحه عنوان این نسخه «الجزء الثانی» نوشته شده است.

[دنا ۷۶۵/۷؛ کشف الظنون ۱۱۹۳/۲؛ اربری، فهرست خطی عربی ۳۷/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۶عکسی

آغاز: عبيد الله بن ابی رافع واسمه اسلم مولی رسول الله (ص)؛ **انجام:** ابو يونس: هو حاتم بن مسلم مشهور ... و الله سبحانه و تعالی اعلم بالصواب و اليه المرجع و الماب ...

نسخه اصل: چستربیتی - دبلین، ش ۳۰۹۷. مشتمل است بر حرف عین تا پایان کتاب؛ خط: نسخ، کا: یوسف بن محمد بن محمد خطیب حنبلی، تا: رجب ۹۰۱ق؛ مصحح؛ ۳۳۲گ، ۲۵ سطر [عکسی ف: ۲ - ۸۵]

● **غاية المرام فی شرائط المأموم و الامام** / فقه / عربی

ġāyat-ul marām fī šarā'iṭ-il ma'mūm wa-l imām

منوفی، محمد بن احمد، ۹۱۹ - ۱۰۰۴ قمری

manūfī, mohammad ebn-e ahmad (1514 - 1596)

شرح مزجی مختصری است بر کتاب «شروط المأموم و الامام» احمد بن احمد انصاری رملی (-۹۷۱ق) که در احکام امام و مأموم در نماز جماعت بحث می‌کند. این کتاب را فرزند رملی بنا به خواهش بعضی از طلبه شرح نموده است.

[دنا ۷۶۸/۷؛ الاوقاف العامة بغداد ۶۲۱/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۵/۹

آغاز: الحمدلله الباقی و كل من عليها فان الذی جعل الصلاة سبباً للنجاة من النيران؛ **انجام:** و اطالة التشهد و الاضطباع، و فی هذا القدر كفاية لاولی الالباب و الله سبحانه و تعالی أعلم بالصواب.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۱۶گ (۴۶پ-۶۱ر)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۳]

● **غاية المرام فی شرح تهذيب الاحكام** / شرح حدیث / عربی

ġāyat-ul marām fī š.-i tahḏīb-il aḥkām

جزایری، نعمة الله بن عبدالله، ۱۰۵۰ - ۱۱۱۲ قمری

jazāyerī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1641 - 1701)

وابسته به: تهذيب الاحكام فی معرفة الحلال و الحرام؛ شیخ طوسی، محمد بن حسن (۳۸۵-۴۶۰)

تاریخ تألیف: ۱۲ ربیع الثانی ۱۰۹۹ق؛ محل تألیف: شوشتر

مؤلف شرحی مفصل در دوازده جلد بر کتاب «تهذیب الاحکام» شیخ طوسی به نام «مقصود الانام» نگاشته بود و پس از مدتی شرح حاضر را که در هشت جلد است از آن شرح با دگرگونی‌هایی اختصار نموده است. در این شرح به چند روایت باب یکجا اشاره کرده، پس از آن در هر کدام از حیث سند و متن گفتگو می‌کند. در آغاز آن مقدمه‌ای است در هشت مطلب: ۱. تقسیم اخبار به روش دانشمندان شیعی؛ ۲. تاریخ تقسیم حدیث پس از ابن طاوس و علامه حلی؛ ۳. این‌که اگر از یک راوی چندین تن از خواجگان و مشایخ روایت کنند همین خود می‌رساند که او درستکار و نیک است؛ ۴. گونه‌گون حدیث‌ها در درایه؛ ۵. خواجگان و مشایخ در نوشتن چهار کتاب (الجوامع الاربعة) به روشهای گوناگون رفته‌اند؛ ۶. بررسی درباره سخنان مجتهدان در چند فائده اصولی و تاریخ پیشرفت و گسترش چهار مذهب و روش اشعریان و جنگ و ستیز مجتهدان و اخباریان؛ ۷. راه احتیاط پیش گرفتن؛ ۸ دستور نوشتن کتاب‌های حدیث و سجاوندی آنها که پدر بهائی آغاز کرده بود.

آغاز: الحمد لله الذی جعل احاديث اهل البيت مقاتاً للنجاة و الكشف عن كلامهم سبباً لرفع الدرجات و سعادة فی الحياة و الممات

[دنا ۷۶۵۷۶۷/۷ (۴۲ نسخه)؛ الذريعة ۱۸/۱۶ و۱۹ و ۱۵۸/۱۳و ۵۰/۳؛ كشف الحجب ۳۲۸ و ۳۹۱]

شرح و حواشی:

۱- کنز الطالب و وسيلة الراغب؛ جزایری، نعمة الله بن عبدالله (۱۰۵۰-۱۱۱۲)

۲- من لایحضره المحدث؛ شوشتری، محمد بن علی (-۱۲)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۹۱۶

آغاز: الحمدلله رب العالمين ... و بعد فان اقل العباد عملا و اكثرهم زللا نعمت الله الحسين الجزايری يقول انی لما وقفت بحمده تعالی لا تمام ما سبق من شرح هذا الكتاب؛ **انجام:** هذا آخر ما اردنا شرحه و بيانه من كتاب الصوم و به تم المجلد الثالث ... و المسئول من الاخوان فی الدين و الشركا فی التحصيل ... حررها ببنانه مؤلفه

الجانی ...
مشتمل بر کتاب الزکوة و کتاب الصوم؛ خط: تعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱ شعبان ۱۰۹۳ق، جا: شوشتر؛ مصحح، مقابله شده با نشان «بلغ»، در برگ نخست عبارت «قد تشرف باستنساخ هذه النسخه الشریفه التی هی بخط مصنفها السید الفاضل المتبحر و مقابته بها اقل احفاده احمد بن الحسین بن محمد بن الحسین بن عبدالکریم بن محمد جواد بن عبدالله بن نورالدین بن نعمة الله الموسوی الجزائری الشوشتری ۱۳؟» آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۷ص، ۲۳ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف: ۳۵ - ۳۱۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۹۱۷

آغاز: الحمدلله رب العالمین حمدا کما هو اهله و صلی الله علی سیدنا محمد صلی الله علیه و آله صاحب فرضه و نفله و علی آله الطاهرین و صحبه الزاهدین و بعد: فان العبد الفقیر المغرق بالذنب و التقصیر؛ **انجام:** قد تقدم انه مجهول علی ذی المنزلین فالحکم حینئذ تابع للاغلب اللهم غلب علی افعالنا الطاعات و امح من صحائف اعمالنا قبائح السیئات ... انک حمید مجید.

جلد چهارم کتاب الحج می‌باشد که در شنبه اواخر جمادی الاول سال ۱۰۹۵ق به انجام رسیده؛ خط: تعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۹۵ق، جا: شوشتر؛ مصحح، محشی با نشان «عفی عنه»؛ ۲۲۲گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۳۵ - ۳۱۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۲۷

جلد اول؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، محشی با نشانی «محمد باقر الموسوی» یا «م ح ق ر» گویا از حجة الاسلام شفتی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۲۹]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۲۸

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، محشی با نشانی «محمد باقر الموسوی» یا «م ح ق ر» گویا از حجة الاسلام شفتی؛ برگ اول نونویس و برگ قبل از آن به خط سید محمد جزائری در معرفی کتاب؛ جلد: تیماج، ۱۲۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۳۰]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۱۷

آغاز: الحمد لله الذی جعل احادیث اهل البیت رقاة للنجاة و الکشف عن کلامهم سبباً لرفع الدرجات

نسخه اصل: کتابخانه امیر المومنین علیه السلام - نجف اشرف.
جلد سوم و از باب العمل فی لیلة الجمعة تا پایان زیادات کتاب الصلاة و در عصر روز سه‌شنبه اواخر ربیع الثانی ۱۰۹۳ در شوشتر از تألیف آن فارغ شده؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، با خط‌خوردگی و اضافات؛ ۲۴۲ص [عکسی ف: ۶ - ۳۷۲]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۶۹۲

جلد سوم، مشتمل بر کتاب صلاة و صوم؛ خط: نسخ، کا: محمد بن اسدالله، تا: اوایل رمضان ۱۰۹۴ق، جا: شوشتر؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۱۱گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۷ - ۲۶۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۱۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۱۲۰]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۹۵۱

آغاز: ... شفقه الا باعلی الاولاد و افضل امته علی علیه السلام و من بعد شفقة علی [علیه السلام] علیهم؛ **انجام:** کما یظهر من کتاب الرجال نعم یکون التقیة فیه راجعة الی التقیة فی النقل لا الفتوی کما لا یخفی بیانه. تم الکتاب المکاسب و به المجلد الخامس من شرح تهذیب الحدیث ...

از اول کتاب المزار تا پایان کتاب المکاسب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۳۹ص، ۲۱-۲۵ سطر (۱۵×۱۷)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۵ - ۳۹۴]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۱

آغاز: بسمله، و صلی الله علی ... جعل احادیث اهل بیت؛ **انجام:** و یتلوه ان شاء الله تعالی ... نعمت الله بن عبدالله السینی الجزایری ... کتبه ابن محمد حسین شرف الدین.

خط: نسخ، کا: شرف الدین بن محمد حسین، تا: ۱۱۰۰ق؛ تملک: شیخ عبدالحسین عالم زاده [رایانه]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۲۲

انجام: و المراد بالنعش لغة السریر علیه المیت أو السریر و هنا یراد المظل علیه.

از آغاز کتاب تا پایان جزء سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، در حیات مؤلف؛ مصحح، یادداشت تصحیحی به خط مؤلف در شب جمعه از ماه شعبان ۱۱۱۱ در شوشتر در مدرسه نزدیک به مسجد جامع؛ تملک: میر محمد معصوم؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸۶گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۳۴]

۱۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۴۲

آغاز: الحمدلله الذی جعل حدیث اهل البیت وسیلة الی رفیع الدرجات والصلاة علی محمد وآله اشرف البریات؛ **انجام:** و هنا یراد المظلل علیه اللهم ظللنا فی ظلال عرشک یوم لا ظل الا ظلک.

جلد دوم ازتلقین محتضر تا پایان جزء سوم و پایان کتاب الطهارة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: «عبده حسین الموسوی» (بیضی) که کتاب از پدرش «حاج محمد رضا» به وی رسیده؛ جلد: تیماج، ۱۱۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۳۴]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله عنه عن محمد. مجهول بل صحیح لان حماد بن عثمان ممن اجمعت العصابة علی تصحیح ما صح عنه ... فکیف حصر وجه الجمع فی الحمل علی النقیة) شرح مسئله نجاست خمر و نبیذ و مسکر).

خط: نسخ، بی‌کا، قرن ۱۲ق؛ محشی با نشان: «کذا افاده المؤلف ره» و «لمحرره» و «م ح باقر» و «منه عفی عنه و عن والدیه و عن جمیع المؤمنین! آمین!» و «منه عفی عنه»، مصحح، با بلاغ مقابله،

درهامش دارد:«بلغ قبالا» و «بلغ تصحیحا» و «بلغ تصحیحا من خط المؤلف وفقه الله تعالی» و «بلغ سماعا عنی افاضه الله تعالی» و «ثم انتهت قرائة الی هنا زیدت تأییداته» و «ثم انتهت قرائة الی هنا زیدت افاداته» و «بلغ قرائة وفقه الله تعالی» و «قراءة الی هنا زیدت سلامه» و «قراءة الی هنا زید علمه و حفظه» و «قراءة الی هنا زید حفظه» و «قراءة علی مؤلفه عفی الله عن جرائمه» و «بلغ قراءة ایده الله تعالی» و «قراءة علی مؤلفه زیدت سلامه»»، پس این حاشیه‌ها و بلاغ‌ها همه از خود سید شوشتری و شاگرد او و به خط آن دو است؛ تملک: حاجی محمد زمان بن مرتضی، محمد محسن بن محمد صادق حسینی، ضیاءالدین نوری، محمد باقر بن محمد حسین سید محمد شاهی شوشتری شاگرد شارح؛ جلد: تیماج، ۳۴۶گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۵ – ۱۴۳۳]

۱۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۹۹

آغاز: الحمدلله الذی ارسل رسوله بالحق بشیراً ونذیراً وأمره بنصب اعلام الهدایة وطهرهم تطهیراً؛ **انجام:** کما یظهر من کتب الرجال نعم یکون التقیة فیه راجعة الی التقیة فی النقل لا الفتوی کما لایخفی بیانه.

جلد پنجم از کتاب المزار تا پایان کتاب المکاتبه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، در حیات مؤلف؛ مصحح، محشی، با یادداشتی از مؤلف و به خط وی درتصحیح کتاب در سال ۱۱۱۲ در تستر؛ تملک: علی بن شیخ احمد بن زین الدین، حیدرقلی بن نور محمد خان کابلی به سال ۱۳۲۲؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده محمد» (مستطیل)؛ جلد: تیماج، ۱۶۲گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۳۳]

۱۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۳

آغاز: بسمله الحمدلله علی ما انعم حمداً کثیراً و الصلوة علی محمد و عترته الطاهرین ... کتاب الطلاق باب حکم الایلاء، قال الشیخ ره، و اذا حلف الرجل بالله تعالی ان لا یجامع زوجته ثم اقام

جلد هفتم، از کتاب طلاق تا باب زیادات از وصیت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در پشت صفحه اول آمده که به خط شارح است، در آخر باب کفارات آمده است که تاریخ فراغت (که گویا تاریخ فراغت از تألیف است) رمضان ۱۰۹۸ق می‌باشد، محشی با امضاء «منه مدظله»؛ واقف: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۱۶۲گ، ۲۳ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۱ – ۱۲۹]

۱۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۶۷۶

آغاز: فخلقنا العلقة مضغة فخلقنا المضغة عظاماً فکسونا العظام لحماً و رواه فی الفقیه مرسلاً

کتاب میراث، کتاب حدود، کتاب دیات؛ خط: نسخ، کا: محمد بن حسن رازی، تا: چهارشنبه ۲۷ ذیحجه ۱۱۱۸ق، به فرموده سید محمد هاشم حسینی؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «ماشاء الله لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم»؛ جلد: تیماج، ۲۵ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۸/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲ – ۵۴۴]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۶۹۳

کتاب زکات و صوم؛ خط: نسخ، کا: محمد تقی بن ملا ابوطالب شوشتری، تا: اواخر جمادی الثانی ۱۱۲۳ق؛ مصحح؛ تملک: محمد طاهر، میرزا هادی به تاریخ ۱۳۲۸، محمد موسوی الجزائری به تاریخ ۱۸ جمادی الثانی ۸۱؛ جلد: مقوایی، ۱۳۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۷ – ۲۶۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۱۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۱۲۱]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۶۹۶

جلد پنجم و ششم از احکام جهاد تا عتق؛ خط: نسخ، کا: محمد بن علی نجار شوشتری، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۱۲۳ق، جا: شوشتر؛ افتادگی: آغاز؛ در این نسخه متن احادیث با عناوین «قال المصنف» آمده پس از آن شرح را می‌آورد با عناوین «قال الشارح»، و این کار را که خلاف رویه مؤلف است ناسخ نسخه محمد بن علی شوشتری (شاگرد مؤلف) انجام داده و نام «من لایحضره المحدث» را در پایان نسخه بر آن نهاده است، مصحح؛ ۲۸۶گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۷ – ۲۶۸]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۳

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی اوضح عن شرائع احکامه باخبار اهل البیت ... و بعد فان ... نعمت الله الموسوی الحسینی الجزائری قد وفقه الله ... لشرح ما تقدم من هذا الکتاب فی مجلدات خمسة و هذا هو المجلد السادس. کتاب التجارات. باب فضل التجارة؛ **انجام:** و المأمول من الله ... ان یجعله نورا یسعی بین ایدینا ... و یجعل ما بقی من ایام العمر مقصورا علی رضاه مصروفا عما سواه (وقع الفراغ من ترقیمه فی السنة المسبوقة المرقومة بعون الملک الوهاب).

جلد ششم تا هشتم که از تجارات تا جنایات است و در پایان بخش یکم که مجلد ششم و از تجارات تا نکاح (گ ۲پ–۱۱۵ر) می‌باشد دارد که در جمعه ۸ صفر ۱۰۹۷ در سپاهان به انجام رسید؛ خط: نسخ، کا: محمد زمان بن مرتضی، تا: ۱۱۷۱ق؛ محشی با نشان «ع ل عفی عنه»، و از «میر سید علی» در ۱۱۷۵ و از «علی بن محمد صادق عفی عنه»؛ تملک: میر سید علی بن مرتضی موسوی، ضیاءالدین نوری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۴۷گ، ۳۰ سطر (۱۴×۲۴)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۵ – ۱۴۳۷]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۷۹

آغاز: و صل الله علی محمد و آله ... و بعد فیقول العبد الذلیل صاحب الخطاء و التقصیر نعمت الله الحسینی الجزائری؛ **انجام:** هذا ما اردنا اختصاره من المجلد الاول من شرحنا الکبیر علی تهذیب الحدیث و یتلوه انشاء الله تعالی المجلد الثانی و هو اول باب تلقین المحتضرین.

خط: نستعلیق، کا: عنایت الله بن محمد معصوم قاضی شوشتری، تا: پنج‌شنبه ۷ جمادی الثانی ۱۱۸۲ق؛ مهر: کتابخانه شیخ فضل الله نوری؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۲گ، ۲۲ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱۲ – ۱۵۹]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱ خوئی
آغاز: الحمد لله الذی اوضح عن شرایع احکامه باخبار اهل البیت (ع) ... و بعد فان العبد الجانی نعمة الله الحسینی ... و هذا هو المجلد السادس، کتاب التجارات؛ **انجام:** اویکون الکراهه فیهن محققه و ههنا تم المجلد السادس منشرح هذا الکتاب ... و اسمه الثانی البحور الزاخره ... فقد اتفق فی زمن عجیب و دهر غریب ... اللهم عجل لناب الدولة العلویه و الاعصار المهدویه.
جلد ۶، از کتاب تجاره تا پایان نکاح؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴۲۱ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۷ - ۲۰۰]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۶۰
جلد پنجم و کتاب الحج؛ خط: نسخ، کا: محمد شریف بن اسدالله مرعشی شوشتری، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۲۵گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۲۸ - ۵۵]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۴۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذا الحدیث محمول علی الاستحبا و یؤیده ان راوی هذا الحدیث هو عمار روی الاکتفاء بمرة واحدة، هذا ما اردنا اختصاره من المجلد الاول من شرحنا الکبیر علی تهذیب الحدیث و یتلوه إن شاءالله تعالی المجلد الثانی و هو اول باب تلقین المحتضرین.
جلد اول کتاب و از آغاز تا احکام احتضار؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۰۵ق؛مصحح،با عبارت«بلغ مقابلة»مقابله شده، محشی؛ ۳۴۹گ، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲-۸۲۸]

۲۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۱۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۱۱۹]

۲۳. شاهرود؛ مدرسه اسماعیلیه؛ شماره نسخه:۲۸
کتاب حج تا نکاح؛ کا: محمد هادی بن عبدالله بن نورالدین بن نعمة الله جزائری (از احفاد مؤلف)، تا: اواخر ذیقعده ۱۲۱۱ق [ف: - ۱۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۰۵
نسخه اصل: همان نسخه بالا؛ ۴۷۴ص [عکسی ف: ۴ - ۳۲۱]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۶۹۴
کتاب صلاة؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن علی اکبر موسوی حسینی جزائری، تا: یک‌شنبه ۸ شعبان ۱۲۱۹ق؛ تملک: مصطفی حسینی صفائی خونساری به تاریخ رجب ۱۳۶۷ و مهر «مصطفی الحسینی» (بیضی)، علی بن احمد بن زین الدین و مهر «علی بن احمد بن زین الدین» (مربع)؛ مهر: «محمد الطباطبائی» (بیضی)، «عبدالله الطباطبائی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۲۱۳گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۷ - ۲۶۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۱۶
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۱۲۱]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۹۵/۲
انجام: و ذلک انه لو کان الامر علی ما ذکرتم للزم تکلیف ما لایطاق لان الحکم اذا وضح له دلیله یجب علیه العمل به ...
جلد اول و فقط مقدمه کتاب را دارا ست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۲۵ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۰گ (۴۵ر- ۶۴پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۸ - ۲۷۱]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۵۹
جلد پنجم، از کتاب المزار تا پایان کتاب المکاسب؛ خط: نسخ، کا: حسین بن علینقی، تا: حدود ۱۲۳۱ق؛ جلد: تیماج، ۱۵۳گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [مختصر ف: - ۵۶۸]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۵۸
جلد اول و دوم؛ خط: نسخ، کا: حسین بن علینقی، تا: چهارشنبه ۱۷ جمادی الثانی ۱۲۳۱ق؛ جلد: تیماج، ۲۵۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [مختصر ف: - ۵۶۸]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۶۹۵
جلد هشتم و مشتمل بر کتاب فرائض و مواریث؛ خط: نسخ، کا: حسین بن حسن بن علی بن علی واعظ، تا: ۳ شعبان ۱۲۳۱ق؛ مصحح؛ تملک: ریحان الله بن جعفر موسوی و مهر «ریحان الله بن جعفر الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۱گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۷ - ۲۶۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۲۰
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۱۲۴]

۲۹. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۶
جلد پنجم؛ خط: نسخ، کا: فتحعلی بن علی نجف آبادی، تا: رجب ۱۲۴۰ق؛ مصحح؛ تملک: محمد بن صالح بن محمد حسین به سال ۱۲۹۶، محمد باقر بن محمد تقی (نجفی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۴۵۵]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۰۴
آغاز: الحمدلله الذی اوضح عن شرایع احکامه باخبار اهل البیت علیهم السلام؛ **انجام:** و ان یحشرنا فی جوار ائمتنا و ساداتنا و یعفو عن جرائمنا و سیاتنا و یجعل ما بقی من ایام العمر مقصورا علی رضاه مصروفا عما سواه.
جلد ششم و از کتاب التجارات تا آخر شرح. تألیف این جزء دوشنبه ۱۲ ربیع الثانی ۱۰۹۹ به پایان رسیده؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد قاسم، تا: چهارشنبه ۲۳ شعبان ۱۲۴۵ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۷۷گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۹۶]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۶۹۱
سی و شش برگ اول این نسخه از کتاب نکاح است که بقیه آن نوشته نشده، و باقی نسخه همان جلد دوم در احکام اموات است؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن عبدالصمد بن سرور بن ناصر بن جامع، تا: چهارشنبه ۴ ذیقعده ۱۲۵۲ق؛ بنا بر تصریح مؤلف در پایان، به روز دوشنبه دهم ربیع الاول ۱۰۹۲ کنار شط حویزه به خدمت مولی فرج الله به پایان برده؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۰۷گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۷ - ۲۶۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۱۳
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۱۲۰]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۶۰
آغاز: بسمله. الحمدلله، و بعد فان اقل العباد عملا و اکثرهم زللا نعمت الله الحسینی الجزایری یقول انی لما وفقت بحمده تعالی لاتمام ما سبق من شرح هذا الکتاب الجلیل و هو ثلاث مجلدات طلبت من الطافه؛ **انجام:** کما یظهر من کتب الرجال، نعم یکون التقیة فیه راجعة الی التقیة فی النقل لا الفتوی، کما لا یخفی بیانه
جلد سوم کتاب (جزو ۳ و ۴ و ۵)؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد جعفر، تا: جمعه ۸ صفر ۱۲۵۵ق؛ از روی خط اصل نوشته شده؛ مقابله شده؛ ۳۰۷گ، ۳۱ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱۴ - ۲۵۱]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۵۹
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی اوضح عن شرایع احکامه باخبار اهل البیت علیهم السلام و الصلاة علی من ارسل لتبلیغ الدین القویم الی الخاص و العام و بعد؛ **انجام:** و الاجماع انما وقع علی انه من اعتق شخصاً له فی عبد و کان موسر اقوم علیه حصة شریکه و کذلک الاخبار انما وردت علی ذلک و العلامة طابثراه فی لف اختار قول الشیخ
جلد دوم (جزو ششم شرح) از «تجارات» تا کتاب «عتق»؛ خط: نسخ،کا: محمد علی بن محمد جعفر، تا: ۱۲۵۷ق؛ مجدول مذهب؛ ۱۹۴گ، ۳۱ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۹×۳۰سم [ف: ۱۴-۲۵۰]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۰۳/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** اللهم ظلنا فی ظلال عرشک یوم لا ظل الا ظلک هذا ما اردنا شرحه من الجزء الثالث من شرحنا علی التهذیب و یتلوه الجزء الرابع و فیه کتاب الصلاة ان شاء الله تعالی.
جزء اول و دوم و سوم کتاب و شامل بحث طهارت است؛ خط: نسخ، کا: فتحعلی بن محمد کریم خان زند، تا: دوشنبه ۲۳ جمادی الثانی ۱۲۵۸ق، جا: تهران؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۲سم [ف: ۲۶ - ۱۹۴]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۳۸/۴
فقط مقدمات کتاب آمده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد جواد بن محمد حسن دهنوی سمیرمی، تا: ۱۲۶۲ق؛ جلد: تیماج، ۳۵گ (۱۱۱پ-۱۴۵ر)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۸ - ۳۶۸]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۵۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اجعل هذا الشرح نافعاً للطلاب و جنة واقیة یوم یقوم الحساب. وقع الفراغ من هذا الشرح عصر یوم الثلاثاء اواخر شهر ربیع الثانی سنة الثالث و التسعین بعد الالف الهجریة.
جلد اول (جزو ۱-۵) مشتمل است بر مقدمه که دارای ۸ مطلب است و چند بخش و مسئله و سپس شرح با عنوان‌های «قوله»؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد جعفر، تا: ۵۵-۱۲۷۵ق؛ مجدول مذهب؛ ۳۷۸گ، ۳۱ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱۴ - ۲۴۹]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۸۷/۱۱-ف
نسخه اصل:نسخه آقای فروزانفر؛بی‌کا،تا:۱۲۹۳ق[فیلمهاف:۱-۷۳۹]

۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۴۹
تا مجلد ۲ است در زیادات کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مقابله شده با اصل شارح «قدس سره»؛ جلد: تیماج، ۳۴۷گ، ۲۹ سطر (۱۲/۵×۲۳)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۱۷ - ۳۳۰]

۳۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۴۳
آغاز: و علیه الشیخ فی المبسوط و ابن حمزة، الثانی ما حکی عن ابن الجنید من التعدد
جلد هفتم کتاب و از احکام طلاق تا اطعمه و اشربه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: احمد بن مرتضی حسینی تبریزی میلانی؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۱۳ - ۴۱]

۴۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۶۹۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هنا یراد المظلل علیه اللهم ظللنا فی ظلال عرشک یوم لاظل الا ظلک ...
جلد اول کتاب از آغاز تا احکام اختصار و به تاریخ شنبه ۱۹ شعبان ۱۰۹۱ به پایان رسیده، و جلد دوم که از احکام تلقین شروع شده و به آخر احکام اموات پایان می‌یابد [این عبارت «هذا ما اردنا شرحه من الجزء الثالث من شرحنا علی التهذیب و یتلوه الجزء الرابع و فیه کتاب الصلاة» در پایان نسخه حاضر آمده ولی به نظر درست نمی‌آید]؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۸۲گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۷ - ۲۶۵]

۴۱. شیراز؛ ثامنی، محمد رضا؛ شماره نسخه:۴۰
از اول فرائض تا پایان کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با نسخه خط مصنف مقابله شده؛ جلد: تیماج مذهب، قطع: رحلی [اوراق عتیق: ۱ - ۲۷۲]

۴۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۵۳
کتاب حج است که اواخر جمادی الاول سال ۱۰۹۵ در شوشتر پایان یافته؛ خط: نسخ، کا: محمد بن حسن شیرازی، بی‌تا؛ مصحح؛ ۱۳۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۵ - ۳۳۵]

● **غاية المرام فی شرح شرایع الاسلام** / فقه / عربی
ġāyat-ul marām fī š.-i šarāyi‘-il islām
صیمری، مفلح بن حسن، - ۹۰۰ ؟ قمری
saymarī, mofleh ebn-e hasan (- 1495)
وابسته به: شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)
از جمله گزارش‌های خوب شرایع است با عنوان «قال - اقول» که تردیدات اصل را شرح نموده و مسائل خلافیه را توضیح داده است و از خود فروعی بر آن افزوده است.
آغاز: بسمله الحمدلله الذی هدانا الی الاسلام وانعم علینا بالتکلیف المودی الی دار السلام التی تشارک فیها الباری ...
انجام: فأسال الله ان یتقبله باحسن قبول و یبلغ فیه المأمول ... و لنقطع الکلام حامدین لله رب العالمین و مصلین علی محمد وآله

الطاهرین.
[الذریعة ۲۰/۱۶ شماره ۷۳و ۳۲۹/۱۳؛ دنا ۷۶۷/۷-۷۶۸ (۲۱ نسخه)]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۰۶
آغاز: ینشرح الخاطر مع ان قصیر الباع فی هذه الفصاحة قلیل ما یصحبنی من البضاعة؛ **انجام:** و نصف سدسها و مهر المثل غیر محسوب علیها فلایجب مقابلة شیء للورثة
از آغاز تا پایان کتاب الوصایا؛ خط: نسخ، کا: ناصر بن علی بن سعید بن علی بن حسین بن ابی اسماعیل، تا: ۱۳ محرم ۹۲۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ مهر: «یا رفیع الدرجات» (مربع)، «عبده الراجی محمد هادی بن احمد» (بیضی)؛ جلد: مقوایی، ۲۴۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۳۴]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۵۶۴-۱۸/۸۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲ رمضان ۹۵۶ق؛ مصحح؛ تملک: مظفرالدین بن محمود بابالدشتی اصفهانی و مهر «العبد الاقل مظفر الدین» (دایره)؛ مهر: «محمد هاشم»، «عبده کلب علی»، «لا اله الا الله الملک الحق المبین علی اکبر»؛ جلد: مقوایی، ۵۳۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۶ - ۲۹۷۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۸۰
انجام: و هذا ما قصدنا ایراده فی هذا الکتاب ... و انا التمس من اولی الاذهان الصافیة ... النظر الیه بعین الانصاف ... و لنقطع الکلام حامدین لله رب العالمین و مصلین علی محمد و آله الطاهرین (و افق الفراغ من تسویده و بیاضه و تحریر الفاظه ... و کتبه لنفسه العبد الجانی ... محمد بن فضل الله بن عذار الکعبی اصلا و النجفی مولدا و الجزائری منشأ و محتدا و ذلک فی صبح یوم الخمیس غرة ربیع الاول سنة اثنی و ستین و تسعمائة ... و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین و سلم تسلیما کثیرا).
خط: نسخ و تعلیق، کا: محمد بن فضل الله بن عذار کعبی نجفی جزائری، تا: پنج‌شنبه ۱ ربیع الاول ۹۶۲ق؛ آغاز در گ ۲۵ر (در نماز آدینه): «و العدم لعموم المنع حالة النداء. الرابع لو کان احد المتبایعین مخاطبا بالجمعة دون الآخر ... قال قدس الله روحه: «اذا لم یکن الامام موجودا ...» اقول: اذا امکن فی حال الغیبة اجتماع العدد فی الجمعة و الخطبتان استحب الاجتماع و ایقاع الجمعة بنیة الوجوب و یجزی عن الظهر»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۳۶۹گ، ۲۱ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۵ - ۱۹۵۲]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۱۵
خط: نسخ، کا: غیاث الدین علی بن حسین بن مرتضی حسینی، تا: ۲۴ ربیع الاول ۹۶۶ق؛ تملک: محمد بن محمد شریف مازندرانی، علی بن شیخ شمس الدین خادم؛ کاغذ: سمرقندی، ۲۶۶گ، ۲۹ سطر (۱۰/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۶سم [ف: ۱۷ - ۵۸]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۴۸
از حواله تا نکاح است و می‌رسد به دیات المنافع؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۹۶۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مقابله شده؛ واقف: ملا اسماعیل، اواخر ربیع الاول ۱۲۲۲؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۶۱گ، ۲۷ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۶۸۸]

۶. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۳۶۳
جزء اول و دوم؛ خط: نسخ مایل به نستعلیق، کا: عیسی بن علی بن سیف صیمری، تا: ۲۲ جمادی الثانی ۹۶۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۳۳گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۲۱۹]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۱۲۴
آغاز: بسمله، کتاب النکاح قال رحمه الله النکاح مستحب لمن تاقت نفسه من الرجال والنساء؛ **انجام:** فانه من فضله یقبل الیسیر و یجازی علیه بالکثیر و النقطع الکلام حامدین لله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین.
مشتمل است بر: کتاب النکاح تا کتاب الدیات؛ خط: نسخ شکسته، بی‌کا، تا: شنبه ۱۰ صفر ۹۸۳ق، مصحح، مقابله شده؛ تملک: محمد میرزا شروقی، محمد بن عبدالله جزایری، محمد شبر حسینی و محسن بن تقی ملا کتاب؛ واقف: کاظم مدیرشانه چی، آبان ۱۳۶۲؛ جلد: تیماج، ۲۱۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴سم [ف: ۲۰ - ۳۵۸]

مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۷۷
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۵۹۹]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۲۵۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** الرضاع و النظر لحصول المشقة بالتحرزمنه أما النظر الیه غیر حالة الرضاع و النظر الی البدن فیه خلاف
از احکام عبید تا احکام قصاص؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: «ورفعناه مکاناً علیاً» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۱۷۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۲۳۹]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۸۳
آغاز: کتاب النکاح قال رحمه الله النکاح مستحب الخ اقول المشهور استحباب النکاح للقادر علیه؛ **انجام:** قلت من یأخذ دینه قال الامام هذا لله و اجیب بعدم ...
از کتاب النکاح تا اواخر دیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: «حسین بن کمال الدین ابزر حسینی حلی»، «ابن شیخ عبداللطیف بن حسین بن محیی الدین محمد جامع عاملی»، «محمد حسین شراره» به سال ۱۱۱۹، «ابراهیم بن شیخ خزعل»؛ جلد: تیماج، ۲۰۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۳۴]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۲۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لنقطع الکلام حامدین لله رب العالمین و مصلین علی محمد و آله الطاهرین فرغ من کتابته الفقیر الی الله الغنی محمد بن شیخ سعد یوم الاحد سنة
خط: نسخ، کا: محمد بن شیخ سعد، تا: قرن ۱۱؛ تملک: ابی طالب محمد موسوی به تاریخ ۱۲۹۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۹۱گ، ۲۷ سطر (۱۵×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۱ - ۲۴۳]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۸۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** اصاب و هو کافر فلا یعقل عنه المسلمون و ما استحسنه المصنف اختیار فخرالدین لما قاله المصنف و هو المعتمد هذا آخر ما قصدنا ایراده فی هذا الکتاب.
خط: نسخ، کا: محمد بن علی حسینی، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۱۰۳۷ق؛ ۳۳۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲۶ – ۲۶۵]
۱۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** واتبع قول امیر المومنین علیه السلام لاتنظر الی من قال وانظر الی ما قال فان الرجال تعرف بالحق ولایعرف الحق بالرجال عرف فضل هذا الکتاب علی ما سواه ...
خط: نسخ، کا: طالب بن حاجی ربیع، تا: چهارشنبه ۷ شعبان ۱۰۷۴ق؛ جلد: تیماج، ۲۲۹گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۲۲]
۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۷۹/۲-۳۳/۱۲۹
آغاز: بسمله کتاب النکاح قال رحمه الله النکاح مستحب الخ اقول المشهور استحباب النکاح للقادر علیه؛ **انجام:** و یبلغ فیه المأمول فانه تعالی بفضله یقبل الیسیر و یجازی علیه بالکثیر و لنقطع الکلام حامدین رب العالمین و مصلین علی محمد و آله الطاهرین.
جلد دوم، از آغاز کتاب النکاح تا پایان کتاب الدیات؛ خط: نسخ، کا: ساعد بن مفلح، تا: شنبه ۲۷ ربیع الاول ۱۰۷۵ق؛ از روی خط پسر مؤلف کتابت شده، مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۶ – ۲۹۷۵]
۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۱۲۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و مهر المثل غیر محسوب علیها فلا یجب فی مقابلته شیء للورثة.
شامل: کتاب الطهارة تا کتاب الوصایا؛ خط: نسخ، کا: عبد محمد بن مساعد بن بدیع، تا: ۷ ربیع الثانی ۱۰۸۴ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ تملک: سید عبدالله بن محمد رضا شبر؛ واقف: کاظم مدیر شانه چی، آبان ۱۳۶۲؛ جلد: تیماج ماشی، ۱۶۲گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۰ – ۳۵۶]
مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۷۷
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۵۹۹]
۱۵. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۱۹
آغاز: مایدل علیه اصول المذاهب من الاصول المسلمة و الاطلاقات المسلمة و الانسب مثله
خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۱۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: – ۲۲]
۱۶. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۲۸۶
از طهارت تا احکام عتق؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۴۸گ، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ – ۱۶۵]
۱۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** اقول وجه اختیار الشیخ انه ذمی و هو مسلم فلا یعقل عنه الکفار و اصاب و هو کافر فلا یعقل عنه المسلمون و ما استحسنه المصنف اختار فخرالدین لما قاله المصنف وهو المعتمد. و هذا اخر ما قصدنا ایراده فی هذا الکتاب و الحمدلله رب العالمین ... و النقطع الکلام حامدین لله رب العالمین و مصلین علی محمد و آله الطاهرین.
از آغاز تا آخر دیات؛ خط: نسخ، کا: حسن بن محمد ابراهیم خوانساری، تا: پنج‌شنبه ۱۵ ذیقعده ۱۲۳۳ق؛ از روی نسخه‌ای که بسیار مغلوط بوده، دارای یک سرلوح، مجدول مذهب؛ واقف: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۱۰گ، ۳۱ سطر (۱۱/۵×۲۰)، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱ – ۵۵]
۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۹۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کذا علی القول یمنعه من الدیه و علی القول بالارث مطلقا
از اول تا اواخر شرح این جمله: «و کذا لو قتل الولد اباه خطاء»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۵۶۸]
۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۱۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** لاختصاص هذا الحکم بالامام او نایبه
از اول کتاب تا آخر مبحث «امر به معروف»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۱۰۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف:۵-۵۶۹]

● غایة المرام فی فضائل امیرالمؤمنین / فضایل و مناقب / عربی

ġāyat-ul marām fī faḍā'il-i amīr-il-mu'minīn

شیعی سبزواری، حسن بن حسین، – ۷۹۵ قمری

šī'ī sabzevārī, hasan ebn-e hoseyn (- 1393)

این کتاب در فضایل علی علیه السلام و اهل بیت علیهم السلام است که با استفاده از روایات عامه و خاصه نوشته شده است. مؤلف از فضل بن شاذان و کتاب او «مأة منقبة من مناقب امیر المؤمنین و الائمة من ولده» متأثر است به‌گونه‌ای که غایة المرام او به جهت تعداد روایات که ۱۱۲ روایت است و هم به لحاظ ساختار مطالب با کتاب «مأة منقبة» هماهنگ است و حدود یک سوم از احادیث غایة المرام، همان احادیث آغازین «مأة منقبة» است. روایات غایة المرام با حذف اسانید است که از مصادر عامه و شیعی نقل شده است. مرحوم امین (صاحب اعیان الشیعة) معتقد است که سید هاشم بحرانی، کتاب خود «غایة المرام و حجة الخصام فی تعیین الامام من طریق الخاص و العام» را از شیعی سبزواری وام گرفته (اعیان ج۵، ص۵۱) است.

آغاز: الحمدلله الواحد فی ملکه العالی فی دنوه القریب فی علوه الاول فی دیمومیته الاخر فی ازلیته الظاهر فی عجائب قدرته الباطن بجلال عزته القادر علی فطرة خلقه العالم بجمیع بریته و الصلاة علی نبیه المبعوث الی کافة جبلته و آله و عترته. اما بعد فهذه اخبار روتها ثقات الانام من النبی (ص) فی فضائل علی و ذریته الکرام علیهم افضل التحیة و السلام حمعها الحسن الشیعی

السبزواری و سماها غاية المرام و الحمد لله رب العالمين ...
انجام: عن مجاهد عن ابن عباس فی قوله مرج البحرين يلتقيان قال علی و فاطمة و بينهما
چاپ: ميراث حديث شيعه، دفتر ششم، قم، مؤسسه فرهنگی دارالحديث، ۱۳۸۰ش، با تصحيح علی رضا هزار
[الذريعه ۲۱/۱۶]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۵۶۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، كا: علی بن حسن كرمانی، تا: ۹۳۰ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳ [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۱۹]

● **غاية المرام فی معرفة المواريث و السهام** / فقه / عربی
ġāyat-ul marām fī ma'rifat-il mawārīṯ wa-s sahām
حسن بن اسدالله، ق۱۳ قمری
hasan ebn-e asad-ol-lāh (- 19c)
تاريخ تأليف: اواخر ربيع الاول ۱۲۷۰ق
رساله‌ای است در بيان ارث و طبقات وارثين، در يک «مقدمه» و سه «مقصد» و يک «خاتمه». مؤلف اين كتاب را از كتاب مفصل خود به نام «الانوار» خلاصه نموده است.

قم؛ مركز احياء؛ شماره نسخه:۳۹۳۰
آغاز: الحمدلله المبدع بلا عناء الوارث بعد الغناء و الصلاة و السلام علی محمد خاتم الانبياء و عترته النجباء الامناء؛ **انجام:** ما أجمل فی هذه الرسالة فعليه بكتابنا الكبير الموسوم بالانوار فانه اتی علی الغاية و تجاوز بحمد الله النهاية ...
خط: نسخ، كا: حسين كاظم راشد نجفی العفی، تا: ۱۶ رجب ۱۲۷۰ق، جهت سيد علی بن ابی الحسن عامرلی؛ مصحح؛ جلد: تيماج، ۸۲گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۳۵]

● **غاية المرام و حجة الخصام فی تعيين الامام من طريق الخاص و العام** / كلام و اعتقادات / عربی
ġāyat-ul marām wa ḥujjat-ul xiṣām fī ta'yīn-il imām min ṭarīq-il xāṣ wa-l 'ām
بحرانی، هاشم بن سليمان، - ۱۱۰۷ ؟ قمری
bahrānī, hāšem ebn-e soleymān (- 1696)
اهداء به: شاه سلطان حسين صفوی
تاريخ تأليف: ۱۱۰۳ق
كتابی در اثبات امامت و خلافت حضرت علی بن ابيطالب و يازده فرزند او عليهم السلام موافق اخبار اهل سنت و شيعه اماميه با ذكر روات آنها و مشتمل بر دو «مقصد» است: مقصد ۱. در تعيين امام و نص بر او و آنچه متعلق بدان است در ۶۷ باب كه روز هشتم ذيحجه ۱۱۰۰ به پايان رسيده؛ مقصد ۲. اوصاف امام و تصريح به آن و ذكر فضايل اهل بيت و پيروان و دوستان ايشان در ۳۸۲ باب. پس از اتمام كتاب دو رساله جاحظ را كه صاحب كشف الغمه در كتاب خود آورده و دليل بر امامت و خلافت بلافصل حضرت علی بن ابی طالب (ع) و تفضيل بنی هاشم بر سايرين است نقل مؤلف نيز در اين كتاب چنان‌كه رويه ايشان است فقط به نقل اخبار قناعت كرده و كوچكترين اظهار نظری ننموده‌اند. فهرست مفصل ابواب كتاب را ظاهراً خود مؤلف مرتب كرده و قبل از شروع به كتاب نوشته‌اند. (ابن يوسف)
آغاز: بسمله الحمد لله الذی احصی كل شیء فی امام مبين و قرنه بالقرآن ... اما بعد فيقول ... هاشم بن سليمان ... فانی ذاكر فی هذا الكتاب
چاپ: مشار عربی، ص۶۴۷؛ دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۲۷۲ق، رحلی، ۲۱+۷۱۹ص
شرح و حواشی:
۱- كفاية الخصام فی فضائل الامام؛ دزفولی، محمد تقی بن علی (۱۲۲۳-۱۲۹۵)
۲- غاية المرام (مختصر)؛ آقا نجفی، محمد تقی بن محمد باقر (۱۲۶۲-۱۳۳۱)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۸۵/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** لو لا ان هدانا الله و الحمد لله رب العالمين ... و كان الفراغ من تصنيف ... علی يد مصنفه ... باليوم الرابع و العشرين من شهر الله المعظم شهر رمضان لسنه الثالثه و المائة و الالف ... سلم كثيرا.
خط: نسخ خوب و ريز، كا: علی بن سليمان بن علی بن سليمان جمری بحرانی، تا: ۱۱۰۳ق؛ با دستخط علامه مجلسی و فرزندش عبدالله و نيز مولی علی نوری، مجدول؛ تملك: ضياء الدين محمد بن محمد علی، فخرالدين نصيری امينی، حورا نصيری امينی؛ ۹۷۵ص (۲-۹۷۶)، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۵۰ – ۱۵۱]
۲. يزد؛ صدوقی يزدی؛ شماره نسخه:۱۲۵/۱
خط: نسخ، كا: احمد بن محمد مبارك بن حسين الساری بحرانی، تا: پنج‌شنبه ۱۰ ذيقعده ۱۱۰۶ق؛ ۴۱۴گ (۱پ-۴۱۴ر)، اندازه: ۲۳×۳۱سم [ف: - ۱۰۳]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۵/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** انتهی كلام ابی علی الطبرسی ... و الحمدلله رب العالمين أولا و آخراً.
خط: نسخ، كا: احمد بن محمد بن مبارك بن حسين الستاری بحرانی، تا: ۱۴ صفر ۱۱۱۱ق؛ دارای سرلوح؛ تملك: فرهاد بن وليعهد (فرهاد ميرزا) به تاريخ ۸ ربيع الاول ۱۲۹۴، علاء الحكماء عبدالحميد ثقفی به تاريخ رمضان ۱۳۳۹؛ جلد: تيماج، ۳۵۸گ (۱۰پ-۳۶۷ر)، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۳ – ۲۸۵]
۴. قم؛ دارالحديث؛ شماره نسخه:۲۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** انجام جلد اول: قال رسول الله صل الله عليه و

آله النجوم امان لاهل السماء و اهل بیتی امان لامتی فاذا ذهب النجوم ذهب اهل السماء و اذا ذهب اهل بیتی ذهب اهل الارض تم الجزء الاول. و فرض طاعتنا فی کتابه و اقرننا بنفسه و بنیه من بعده فی غیر آیة من القرآن و الله جعل محمد انبیا اجتباه فی کتابه المنزل ثم امرالله حین اشهد نبیه علیه السلام

جلد اول (از آغاز کتاب تا نیمه باب ۲۱)؛ خط: نسخ، کا: علی بن عیسی بن علی بن حاجی بن مسلم طعار فارسانی بحرانی خطی، تا: ۱۱۸۱ق؛ تملک: یاسین بن عباس بن عبدالله بن هاشم بن علوی موسوی در تاریخ ۱۳۲۵ق؛ جلد: تیماج، ۳۱۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: - ۷۶]

۵. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۲۱۳

آغاز: اجتباه فی کتابه المنزل ثم امرالله حین اشهد نبیه علیه السلام ان یبلغ ذلک عنه فبلغهم کما امره و انهم احق بمجلس رسول الله و بمکانه و ما سمعتم من حین بغتنی

ادامه جلد اول (از نیمه باب ۲۱ تا پایان جلد اول)؛ خط: نسخ، کا: علی بن عیسی بن علی بن حاجی بن مسلم طعار فارسانی بحرانی خطی، تا: ۱۸ جمادی الاول ۱۱۸۱ق؛ تملک: حسین بن احمد بحرانی، یاسین بن مرحوم سید عباس موسوی در ۱۳۵۳ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۰۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: - ۷۷]

۶. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۱۱

خط: نسخ، کا: محمد باقر اصطهباناتی، تا: سه‌شنبه ۱۵ ذیقعده ۱۲۶۳ق، به دستور حاج میرزا محمد رضای شیرازی؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۳۶ سطر (۱۱×۲۲)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [نشریه: ۳- ۲۰۱]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۷۴۷

آغاز: برابر

مقصد اول؛ خط: نسخ، کا: سید حسین هندی، تا: ۱۲۶۷ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۴۲۵ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴/۵سم [ف: ۱ - ۲۸۷]

۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۷۴۵

آغاز: بسمله الحمدلله الذی احصی کل شی فی امام المتقین بالقرآن و جعلهما نظرین

از مقصد دوم کتاب؛ خط: نسخ، کا: سید حسین هندی، تا: ۱۲۶۷ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۴۰۹ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴/۵سم [ف: ۱ - ۲۸۷]

۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۷۴۶

آغاز: بسمله الحمدلله الذی احصی کل شی فی امام المتقین بالقرآن وجعلهما نظرین

این نسخه بقیه مقصد دوم و تا آخر کتاب است؛ خط: نسخ، کا: سیدحسین هندی، تا: ۱۲۶۸ق، واقف: سپهسالار؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۴۳۴ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴/۵سم [ف: ۱ - ۲۸۷]

● غاية المرام (مختصر) / حدیث / عربی

ġāyat-ul marām (mx.)

آقا نجفی، محمدتقی بن محمدباقر، ۱۲۶۲-۱۳۳۱؟قمری

āqā najafī, mohammad taqī ebn-e mohammad bāqer (1846 - 1913)

وابسته به: غاية المرام و حجة الخصام فی تعیین الامام من طریق الخاص و العام؛ بحرانی، هاشم بن سلیمان (-۱۱۰۷)

«غاية المرام و حجة الخصام» از کتاب‌های مشهور سید هاشم بحرانی می‌باشد که در آن روایت‌های مربوط به تعیین امامان دوازده گانه (ع) از طریق شیعه و اهل سنت گرد آورده شده است. در کتاب حاضر روایت‌هایی که از طریق اهل سنت روایت شده به ترتیب اصل با حذف اسانید آنها، انتخاب شده و در حاشیه آنها را به فارسی برگردانده است. در نسبت این ملخص به آقا نجفی اصفهانی باید تحقیق بیشتری شود.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۱۰

آغاز: الباب الاول فی قوله تعالی انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس ... الحدیث الاول من مسند احمد بن حنبل؛ **انجام:** الثامن ابن ابی الحدید فی شرح نهج البلاغة و هو من أعیان علماء العامة من المعتزلة ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ روایت‌ها در حاشیه به فارسی ترجمه شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۲ - ۱۱]

● غاية المسؤول و نهاية المأمول / نحو / عربی

ġāyat-ul mas'ūl wa nihāyat-ul ma'mūl

یزدی، عبدالسمیع بن محمد علی، ق۱۳ قمری

yazdī, 'abd-os-samī' ben mohammad 'alī (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۵۲ق؛ محل تألیف: کربلا

کتابی است در علم نحو حاوی یک مقدمه در تعریف علم نحو و موضوع آن و بیست و یک «اصل» در مباحث مختلف نحوی به انضمام مطالب دیگر از قبیل خواص حمل و انواع آن.

آغاز: هو بسمله. الحمد لمن کفی ... و بعد فیقول ... نظام الدین عبدالسمیع بن محمد علی بن احمد الیزدی انه قد سئلنی جمع من الاخوان ... حین قرائتهم علی بعض الکتب النحویة ... ان اجمع لهم ما یهم معرفته فی النحو فی غایة الاختصار ... و سمیته بغایة المسئول و نهایة المأمول و رتبته علی مقدمة و اصول

انجام: و یجعلونها محلا من القبول و کان الفراغ فی اللیلة العشرین من شهر رمضان المبارک من سنة اثنین و خمسین و ماتین بعد الالف ... فی کربلا ... و انا ... عبدالسمیع بن محمد علی بن احمد الیزدی عفی الله عنهم بحق محمد و آله.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۵۲ق، جا: کربلا؛ جلد: تیماج،

۹۲گ، ۱۵ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۲ - ۲۹۰۱]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۰۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ترتیب الاصول التی تقف عند الفحول.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج، ۱۸ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۳ - ۱۲۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۱۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** الف درهم الثانی عشر بین الحرف الناسخ لما دخل علیه.

خط: نستعلیق شکسته، کا: استرابادی، محمد نبی بن کل محمد، تا: ۱۲۶۳ق [رایانه]

● **غایة المسئول و نهایة المأمول فی علم الاصول = تقریرات فاضل الاردکانی** / اصول فقه / عربی

ġāyat-ul mas'ūl wa nihāyat-ul ma'mūl fī 'ilm-il uṣūl = taqrīrāt-u fāḍil-il ardakānī

شهرستانی، محمد حسین بن محمد علی، ۱۲۵۵ - ۱۳۱۵ قمری

Šahrestānī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad 'alī (1839 - 1898)

تاریخ تألیف: ۱۲۸۱ق

تقریرات اصولی مرحوم محمد حسین بن محمد اسماعیل، معروف به فاضل اردکانی (- ۱۳۰۲ق) است که از سوی یکی از شاگردان وی، میرزا محمد حسین شهرستانی مرعشی، صاحب غایة التقریب. این تقریرات به سال ۱۲۷۲ق آغاز و در سال ۱۲۸۱ق به انجام رسیده است.

چاپ: مشار عربی، ص۶۴۷؛ تهران، سنگی، بی ناشر، ۱۳۰۸-۱۳۱۱ق، وزیری، ۴۵۶ص

[اعیان الشیعة ۱۳۲/۴؛ الذریعه ۲۲/۱۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۲۸/۲

آغاز: بسمله، اصل فی الاوامر و الکلام فی مقامین، احدهما فی مادة الامر و الثانی فی هیئته و وجه ذکرهما فی علم الاصول، کثرة وقوع الاختلاف فیهما، فلا یرد ان مسائل العلم ما کان موضوعه موضوع العلم او نوع منه؛ **انجام:** مثل قوله: رفع عن امتی تسعة، حکم الموضوع غیر مذکور و هو الادبار و المواخذة، مع انهم عدوه من المنطوق الغیر الصریح و کذا قوله و لا تقل لهما اف.

خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالکریم بن مهدی گزی اصفهانی، تا: اواخر قرن ۱۳، جا: نجف اشرف؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۳۰گ (۳۴۶ر-۳۷۵پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۷ - ۵۷۸]

● **غایة المشتاق فی معرفة وضع الاوفاق** / جفر / عربی

ġāyat-ul muštāq fī ma'rifat-i waḍ'-il awfāq

سناری، محمد

sonārī, mohammad

رساله‌ای است در وضع اعداد وفق و موازین حروف، مشتمل بر سه «مقاله» و یک «خاتمه»: مقاله ۱. بیان وضع اوفاق طبیعی، در سه فصل؛ ۲. بیان اصول اوفاق و وضع اسما و آیات، در سه فصل؛ ۳. عمل اوفاق و استخراج نتایج آنها؛ خاتمه در شرایط خلوت.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۵۷

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی اودع فی الحروف اسرار او حکم و خصا من شاء بمعرفتها من القدم و الصلاة و السلام علی سیدنا محمد خیر الامم و علی اله و اصحابه؛ **انجام:** و ان کان مائیا ... قیبا من الماء قال مؤلف ... الاستاذ الحاج محمد السناری قد تمت هذه الرساله فی اول شعبان سنه ۱۲۱۴ هجریه و کان تمام رقمها لیلة الاربع بعد صلاة العشا الاخیره و الله اعلم

خط: نسخ بدخط، بی‌کا، تا: ۱۲۱۴ق؛ مجدول، مصحح، در پشت صفحه آغازین رساله از مؤلف با عنوان «الحاج احمد سنار» و در پایان متن کتاب با عنوان «الحاج محمد السناری» یاد شده، که چون عنوان اخیر در پایان خود متن بود آن را ملاک گرفته و سرشناسه قرار دادیم؛ جلد: روغنی مذهب، ۱۰گ، ۲۴ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۷سم [رایانه]

● **غایة المطلوب فی محبة المحبوب و مخرج المتقی و منهج المرتقی** / عرفان و تصوف / عربی

ġāyat-ul maṭlūb fī maḥabbat-il maḥbūb wa maxraj-il muttaqī wa manhaj-il murtaqī

نابلسی، عبدالغنی بن اسماعیل، ۱۰۵۰ - ۱۱۴۳ قمری

nābolosī, 'abd-ol-qanī ebn-e esmā'īl (1641 - 1731)

تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۳ ربیع الاول ۱۰۹۹ق

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۹۱-ف

نسخه اصل: کتابخانه توبینگن MaVI 33؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۶۱]

● **غایة المطلوب فی معرفة الواجب و المندوب** / کلام و اعتقادات / عربی

ġāyat-ul maṭlūb fī ma'rifat-il wājib wa-l mandūb

نیشابوری، لطف الله بن عبدالملک، - ۸۱۶؟ قمری

neyšābūrī, lotf-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-malek (- 1414)

اهداء به: شیخ شهاب الدین ابو صالح احمد جزینی

در اعتقادات به روش شیعی و استفاده شده از آیات و روایات، و مختصری در فقه، و مشتمل بر یک «مقدمه» و دو «باب» و یک «خاتمه»: المقدمة: فی فضل العلم و طلبه و ما أعد لطالبه؛ باب ۱. الواجب العقلی و ما یتقدمه و یقارنه؛ باب ۲. الواجب النقلی؛

الخاتمة: فی المهم من الدعوات و الفوائد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۴۱

آغاز: الحمدلله الواجب وجوده السائغ علی سائر مخلوقاته فضله وجوده الموصوف بالازلية و الابدية و القدم

جلد اول کتاب و مشتمل بر مقدمه و باب اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: عماد الدین علی شریف قاری استرابادی، محمد مؤمن بن محراب الشریف، حاجی سلمان حریشی به تاریخ ۱۰۴۸ در اصفهان؛ جلد: تیماج، ۲۴۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۱ – ۱۵۹]

● **غاية المغنم فی الاسم الاعظم** / علوم غریبه / عربی

ġāyat-ul maġnam fī-l ism-il a'ẓam

ابن دریهم، علی بن محمد، ۷۱۲ – ۷۶۲ قمری

ebn-e dorayhem, 'alī ebn-e mohammad (1313 - 1361)

در حروف است.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی اسمه الاعظم المکنون عن غیر اصفیائه مکتوم مصون سبحانه انما أمره اذا أراد شیئاً ان یقول له کن فیکون

انجام: القوی القادر الصبور و لعله ترکها عن قصد و الله اعلم. و هذا آخر ما اوردناه فی هذا الکتاب جعله الله خالصاً لوجهه الکریم.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱/۱۰۲۴

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۴۲۴۵؛ بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۹؛ مصحح؛ ۳۶ص (۱–۳۶)، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۳ – ۶۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۶۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** عن اصحاب رسول الله المؤمنین اجمعین و الحمدلله وحده.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اللمعة النورانية فی الاسماء الحسنی از تونی و علم الاسماء از بسطامی و شمس الجمال و بدر الکمال فی الحروف و الاسماء و سر الاسرار ضمیمه‌اند؛ اهدایی: مرحوم حاج آقا محمد ایرانی؛ جلد: ساغری [الفبائی: – ۴۱۷]

● **غاية المقصود فی حکم زوجة المفقود** / فقه / عربی

ġāyat-ul maqṣūd fī ḥukm-i zawjat-il mafqūd

خوئی، علی بن علیرضا، ۱۲۹۲ – ۱۳۵۰ قمری

xū'ī, 'alī ebn-e 'alī-rezā (1875 - 1932)

رساله‌ای فقهی است در بیان حکم زنی که همسر وی مفقود شده باشد. مؤلف با استفاده از دیدگاه‌های فقیهان شیعه و منابع حدیثی امامیه بدین موضوع پرداخته است. یادآوری می‌شود: وی قاضی عصر خویش بوده و مورد مشابهی را طلاق داده، سپس شوهر اول زن یافت شده آن‌گاه زن و شوهر دومش را به قتل رسانده بود، از این رو عرصه برای وی تنگ شده و او را از شهر اخراج نمودند، سرانجام در بندر شرفخانه در غربت درگذشت. وی استاد مرحوم سید جلال الدین محدث ارموی بوده و عالم جامعی بوده است، دارای تألیفاتی است که در کتاب «کشف الکربة» محدث ارموی آمده است. نسخه موجود به جز موضوع فوق به چند فرع فقهی از جمله (زکات و قرض) نیز پرداخته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱/۱۴۵۸۵

آغاز: بسملة، سؤال، هل لزوجة المفقود اذ غاب عنها الزوج سنین عدیدة و لم تجد أحداً ینفق علیها و تلک المدة المدیدة و قد بلغ أمرها مضیق الخناق لفرط الإشتیاق طریق الی التخلص عن الحیرة ... الجواب ... فهذه و جیزة کتبتها بعنوان الجواب؛ **انجام:** و کذا من هذا القبیل ف یصورة إشتراط تأدیة القرض فی غیر محل الإستدانة فلا یجوز له المطالبة فی تلک المحل الی غیر ذلک من الموارد التی یحرم المطالبة فیها فان ذلک کله راجع المنع الموقتی من المطالبة لا الی المنع المطلق ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۴۲ق، جا: ارومیه؛ مصحح؛ ۴۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۷×۱۳/۵سم [ف: ۳۶ – ۶۴۸]

● **غاية المن و معراج القرب و اللقاء = غاية المنی** / گوناگون / عربی

ġāyat-ul mann wa mi'rāj-ul qurb wa-l liqā'

اصفهانی، میرزا مهدی، ۱۳۰۳ – ۱۳۶۵ قمری

esfahānī, mīrzā mahdī (1886 - 1946)

مطالبی است اخلاقی در ترغیب به عبادات، ذکر خدا و لقاء رب و اسرار نماز با بیان احادیثی مناسب، در سه «مقام»: ۱. العبادة و العبودية؛ ۲. کشف حقیقة الصلاة؛ ۳. لزوم معرفة الله بالآیات.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فانه لما کان من اعظم ما بشر به القرآن المجید بلسان الرسول الکریم لقاء رب العزة جلت عظمته ...

انجام: کان علی صاحبهما اعادتهما وهی الفرض الاقل وهی اول ما افترضت عنه الزوال یعنی صلاة الظهر.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۴۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۱۰ص (۹۱–۱۰۰) [الفبائی: – ۴۱۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵/۱۲۱۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۴۱]

۲. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۲/۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمدرضا بن رمضانعلی دامغانی خدایی، تا: ۲۳

ربیع الثانی ۱۳۶۳ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۸گ، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف مخ: - ۱۴۰]

● **غاية المنى فى تدبير المرضى** / طب / ترکی
ġāyat-ul munā fī tadbir-il marḍā
مدرس حسن، ق۱۱ قمری
modarres hasan (- 17c)
اهداء به: ابراهیم پاشای وزیر
تاریخ تألیف: ۱۰۹۸ق
ترجمه ترکی کتاب طب کیمیایی است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۷۶
آغاز: الحمدلله الذی تعالی ذاته عن العلل و المعلومات و تقدس عن لوازم و المتحیزات؛ **انجام:** لوحش الله اولدی زیبا شرح طب کیمیوی
خط: نسخ، کا: علی بن مصطفی باب میدانی، تا: ربیع الثانی ۱۱۸۱ق؛ مجدول؛ واقف: حاج محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ جلد: تیماج، ۱۱۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۳۶۸]

● **غاية المنى فى شرح اسماء الله** / اسماء الله / عربی
ġāyat-ul munā fī š.-i asmā'-il-lāh
باغنوی شیرازی، عبدالله بن اصیل
bāqnavī šīrāzī, 'abd-ol-lāh ebn-e asīl
در یک «مقدمه» دارای چهار «قاعده» و یک «مقصود».
آغاز: بسمله، الحمد الله الذی تقدس ذاته الازلیه الاغنی ...

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۱۶/۵۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** من قال الصور ثلثة و ثلثین مرة حصل له الوقار و الحلم.
بی‌کا، تا: ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۵۶گ (۲۲۹پ-۲۸۴پ)، ۲۷ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۱۲]

● **غاية النهاية (مختصر)** / تراجم / عربی
ġāyat-un nihāya (muxtaṣar)
ابن جزری نخست کتابی به نام «النهایة الدریات» در طبقات قراء تألیف نموده که حاصل جمع دو تألیف ابوعبدالله ذهبی و ابوعمرو دانی و افزودگی‌های وی بود، سپس آن را گزیده ساخته و «غایة النهایة» نام نهاد که نام این دو کتاب در منابع ذکر شده است. نسخه موجود مختصر غایة النهایة است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۳
آغاز: و بعد فهذا مختصر غایة النهایة، مختصر نهایة الدرایات فی اسماء رجال القراأت ... باب الالف ابان بن تغلب ... الربعی ابوسعید و یقال ابو أمیمة الکوفی؛ **انجام:** یسر بن عبدالله بن محمد بن خلف بن الیسر بن محمد بن عبدالله بن مروان ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: اسماعیل بن ایوب؛ یادداشتی در مورد اینکه کتاب به خط مؤلف است، با قلم خوردگی، در حاشیه برگ ۵۹ عبارت «فائدة توفی شیخنا ملا علیعماد الدین العجمی بیزد فی حدود سنة ۹۹۰»؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۹۹گ، ۲۰ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۵ - ۷۶۹]

● **غاية الوسائل فى معرفة الاوائل** / - عربی
ġāyat-ul wasā'il fī ma'rifat-il awā'il
ابن باطیش، اسماعیل بن هبة الله، ۵۷۵ - ۶۵۵ قمری
ebn-e bātīš, esmā'īl ebn-e hebat-o-llāh (1180 - 1258)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۹/۱عکسی
آغاز: بسمله. و به التوفیق الحمد لله اولاً و اخیراً والصلاة علی محمد المبعوث الی کافة الناس بشیراً و نذیراً ... و بعد فاولی الناس بنعم الله من کان لها اهلاً؛ **انجام:** للمحبوب و المکروه. آخر کتاب غایة الوسایل الی معرفة الاوایل تألیف العبد الفقیر الی الله تعالی ابوالمجد اسمعیل بن ابی البرکات هبة الله بن ابی الرضا بن هبة الله بن محمد الموصلی الشافعی.
نسخه اصل: کتابخانه احمد ثالث در استانبول، شماره ۲۲۵۷؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه مستهل ربیع الثانی ۸۸۵ق؛ از روی نسخه مؤلف؛ ۲۵۴گ (۱-۲۵۴)، ۲۳ سطر [عکسی ف: ۴ - ۹۷]

● **غاية الوصول الى شرح لب الاصول** / اصول فقه / عربی
ġāyat-ul wuṣūl ilā š.-i lubb-il uṣūl
انصاری، زکریا بن محمد، ۸۲۶؟ - ۹۲۶ ؟ قمری
ansārī, zakarīyā ebn-e mohammad (1423 - 1520)
وابسته به: لب الاصول؛ انصاری، زکریا بن محمد (۸۲۶-۹۲۶)
تاریخ تألیف: ۱۸ رمضان ۹۰۲
شرح مختصری است بر «لب الاصول» خودش که آن کتاب مختصر کتاب «جمع الجوامع» شیخ الاسلام تاج الدین عبدالوهاب سبکی (۷۲۷-۷۷۱ق) است در اصول فقه و از شافعیه بوده و مشتمل است بر «مقدمه» و هفت «کتاب» و یک «خاتمه»: کتاب ۱. فی الکتاب و مباحث الاقوال [امر و نهی، عام و خاص، مطلق و مقید، مجمل و مبین، نسخ و خاتمه]؛ ۲. السنة؛ ۳. الاجماع؛ ۴. القیاس؛ ۵. الاستدلال؛ ۶. التعادل و التراجیح؛ ۷. الاجتهاد؛ خاتمه فیما یذکر من مبادی التصوف.
آغاز: بسمله رب تمم بالخیر قال سیدنا و شیخنا ... الحمدلله الذی اظهر بدایع مصنوعاته علی احسن نظام ... و بعد فهذا شرح لمختصری المسمی بلب الاصول ...
انجام: فضل الله علی من شاء من عباده انه هو البر الجواد المتفضل

علی الخلق فی یوم المیعاد ... و سلم تسلیماً کثیراً فرغت من تألیفه ثامن عشر رمضان سنة اثنین و تسعمائة و لله الحمد و المنه علی ذلک و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم دایماً ابداً الی یوم الدین

چاپ: مصر، ۱۷۸ص، ۱۳۱۰ق.

[دنا ۷۷۰/۷؛ کشف الظنون ۱/ ۵۹۵؛ معجم المطبوعات العربیة ۲۸۴/۱–۴۸۷ و ۱۰۰۳]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۹۱۵

آغاز: کما فی قطع وقطع الحمد لله الذی وفقنا ای خلق فینا قدره الخ

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۱۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: سپهسالار؛ ۱۷۷ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱–۵۹۶]

۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوانا، کا: یعقوب بن محمد بن یونس الملک قرنی، تا: ۸ رجب ۱۱۴۸ق؛ مصحح، با علامت بلاغ، محشی از یوسف بن رمضان به تاریخ ۱۱۹۳ و محمد رستم بن احمد به تاریخ ۱۸ صفر ۱۱۵۵؛ ۱۲۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱–۴۷۲]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، تا: ۱۹ شوال ۱۲۷۱ق؛ محشی؛ مهر: «معروف بن عبدالأحد» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۴۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳ – ۳۶۵]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۶-۱/۸۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن بدرالدین نوری الاصل، تا: ۱۲۹۸ق؛ مصحح، محشی از «ابن ابی شریف» و «قاضی» و «ابن ع» و «قاموس» و «مصابیح»؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۶۴گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۶ – ۲۹۷۵]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالکریم بن عبدالعزیز، تا: رمضان ۱۲۹۸ق؛ ضمیمه: در ابتدای نسخه ۲ نامه از حضرت مولانا خالد و حضرت خواجه عبدالخالق غجدوانی و ذیل نسخه ۸۶ بیت مثنوی به بحر رمل در اصول اعتقادات به زبان کردی، محشی با اسامی: بنانی، قاضی، محمد الوسیم، عبدالقادر، لطف الله و ابن ابی شریف؛ واقف: ابوالوفا معتمدی کردستانی، شهریور ۱۳۵۱؛ جلد: تیماج خرمایی، ۱۷۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ – ۳۲۹]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۹۷۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن ملا عبدالمجید مدرس، تا: ۱۵ جمادی الاول تا ۹ جمادی الثانی ۱۳۲۶ق؛ مهر: کاتب «محمد بن عبدالحمید»؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: هندی، ۲۰۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۱۱–۳۵۱]

● غایة الوصول و ایضاح السبل فی شرح مختصر منتهی السؤل و الامل = شرح مختصر ابن حاجب /

اصول فقه / عربی

ġāyat-ul wuṣūl wa īḍāḥ-us subul fī š.-i muxtaṣar-i muntaha-s su'l wa-l amal = š.-u muxtaṣar-i ibn-i ḥājib

علامه حلی، حسن بن یوسف، ۶۴۸ – ۷۲۶ قمری

'allāme-ye hellī, hasan ebn-e yūsof (1251 - 1326)

وابسته به: مختصر المنتهی = مختصر الاصول = مختصر ابن الحاجب؛ ابن حاجب، عثمان بن عمر (۵۷۰–۶۴۶)

تاریخ تألیف: ۶۷۹ق

کتاب شرحی است توضیحی بر مختصر منتهی السؤل و الامل ابن حاجب مالکی، با عناوین «قال، اقول»، چنان‌که در مقدمه نگاشته است: «لما کان الکتاب الموسوم بمختصر منتهی السؤل ... قد احتوی من المسائل الشریفه و المباحث اللطیفه و الایرادات اللایحة و الاجوبه الواضحة علی ما لم یوجد فی المبسوطات ... الا انه قد بلغ فی الاختصار ... صرفنا الهمم فی کشف اغواره و ایضاح اسراره و اظهار ما التبس فیه من المشکلات و ابراز ما استتر من المعضلات و لم یتجاوز حد الشرح فی هذا الکتاب نذکر ما نعتمد علیه فی المسائل بل اقتصرنا علی تحلیل معانیه». ابن حجر عسقلانی در کتاب «الدرر الکامنة فی أعیان المائة الثامنة» می‌نویسد: «شرحه علی مختصر ابن الحاجب فی غایة الحسن فی حل ألفاظه و تقریب معانیه»، حاجی خلیفه در کشف الظنون ذیل «منتهی السؤل و الأمل» آورده: «و شرحه جمال الدین ... بن مطهر الحلی الرافضی فی مجلدین علی طریقة الأحکام و المحصول سماه غایة الوضوح و إیضاح السبل فی شرح منتهی السؤل و الأمل، قال ابن کثیر: و لا بأس به فإنه مشتمل علی نقل کثیر»، و نیز سید اعجاز حسین کنتوری در کشف الحجب و الأستار می‌گوید: «و قد نقل عنه کثیراً الکرمانی فی النقود و الردود».

آغاز: الحمدلله ذی العزة و الجلال و القدرة و الکمال ... قال بسمله، الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فانی لما رایت قصور الهمم ... اقول النظر فی اصول الفقه انما هو نظر فی طرق الاحکام الشرعیة ...

انجام: من هذه الترجیحات الواقعة فی المرکبات و فی الحدود ترجیحات ... و اصولها ما ذکرناه فهذا آخر ما اردنا ایراده علی هذا الکتاب و الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی محمد سید المرسلین

[الذریعة ۲۴/۱۶ و ۵۶/۱۴؛ دنا ۷۷۰/۷ (۱۶ نسخه)؛ مکتبة العلامة الحلی ص ۱۳۴؛ الدرر الکامنة فی أعیان المائة الثامنة ۴۰/۲؛ کشف الظنون ۱۸۵۵/۲؛ کشف الحجب و الأستار ۳۹۲]

شرح و حواشی:
۱- حاشیة غایة السبل

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسن بن حسین بن احمد بن مطلوب امیری، تا:۵ رجب ۶۹۱ق، جا: حله عراق؛ مصحح، مقابله شده و احتمالاً بر مؤلف خوانده شده، با عبارت مقابله: «بلغت قرائة أیده الله»، تاریخ فراغت از تألیف چنین آمده: «وفرغ من نشره ... دام فضله فی لیلة ثامن ... من سنة تسع و سبعین و ستمائة»؛ تملک: فخر الدین نصیری، غلامرضا بن محمد علی آرانی» که نسخه را از ملا امین کاشی خریداری کرده؛ مهر: «عبده الراجی محمد قاسم» (بیضی)؛ ۲۰۳گ، ۲۹ سطر(۱۳×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۳۱ - ۵۶۲]

۲. قزوین؛ میر حسینا قزوینی؛ شماره نسخه:۱۳۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰ جمادی الثانی ۶۹۴ق [نشریه: ۶ - ۳۴۶]

۳. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۵۷۵
آغاز و انجام: برابر
از اول تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸؛ مصحح؛ تملک: محمد السماوی و دو نوشته‌ای از وی در اول کتاب در بغداد سنه ۱۳۴۹ از جمله چنین آورده: «والذی اظنه قویا ان جملة من هذه النسخة بخط العلامة اعلی الله مقامه نظراً لما ملکته من حظه قدس سره»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۳گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۳]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** اقول اختلف الناس فی تجویز التقلید فی العقلیات المتعلقة بالاعتقاد کوجود الباری ... و قال عبدالله بن الحسن العنبری و الحشویة و التعلیمیة یجوز ذلک و قال آخرون بتحریم النظر فیها و ان الواجب فی مثل هذه المسائل التقلید و الدلیل علی وجوب المعرفة ان ... فهذا آخر ما اردنا ایراده.
خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ گویا گواهی بر خواندن نسخه نزد مؤلف یا بر مقابله باشد و در زیر آن دارد: «خط الشارح رحمه الله»؛ مهر: «فرج الله»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سبز، ۲۷۱گ، ۲۵ سطر (۸/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۵ - ۱۷۰۶]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۹۵۵
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن محمود بن محمد ملک طبری، تا: ربیع الثانی ۷۰۴ق، جا: سلطانیه زنجان؛ محشی؛ تملک: علامه مجلسی؛ مهر: «عبده شاه محمد»؛ اهدایی: وزیری؛ جلد: تیماج، مذهب، ۲۲۹گ، ۲۷ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۱۰۶]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابی حامد بن احمد بن عزالاسلام، تا: ۱ ربیع الثانی ۷۱۱ق؛ مصحح؛ تملک: محسن رضوی در اواخر ربیع الاول ۹۱۳ در مشهد رضوی؛ واقف: میرزا محسن بن محمد رضوی، ۱۴ صفر ۹۲۵ق؛ ۱۵۲گ، ۲۸ و ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۱۶ - ۳۲۷]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۱۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوانا کهن، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۴گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۳۲۸]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۲۳
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه موزه بریتانیا ـ لندی ۳۹۷۰ کتب شرقی. تا اوایل مشتق را داراست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ یا ۹؛ مصحح؛ ۱۴۵ص [عکسی ف: ۳ - ۴۰۶]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۰۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، مقابله شده، محشی؛ جلد: تیماج، ۲۴۱گ، ۲۵ سطر (۹/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۳ - ۲۰۴]

۱۰. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۱۴۵
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام [چند نسخه-ف: ۳۳۲]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۷۱
از خطبه افتاده است و می‌رسد به مبحث عام و خاص؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۷۱ق؛ تملک: علی بن فرج الله جزایری، شیخ محمود فرج الله در جمادی الثانی ۱۲۳۴؛ جلد: تیماج، ۲۰۷گ، ۱۶ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱۰ - ۱۶۲۸]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۷۹
آغاز: مجال للعقل فی ایجاب الفایدة الاخرویة لانها فی حیز الامکان فیجوز ترتب الثواب علیه؛ **انجام:** او اکثر و الآخر علی اقل او مثله و جاز مع ذلک ان یتساویا بحسب الجنس او اختلفا فیاتی ترجیحات لاتحصی و لاتعد.
خط:نسخ،بی‌کا، تا: ۱ جمادی الثانی؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مقابله شده؛ ۲۰۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۵ - ۲۷۵]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۹۳
آغاز: و ذلک هو الفن الموسوم باصول الفقه و لما لطف الله لنا باملاء کتابی الاسرار و المناهج فی المباحث العقلیة و تحصیل العقاید الیقینة توجهنا بالطلب نحو املاء شیء فی هذا العلم ... و سمیناه لغایة الوصول و ایضاح السبل فی شرح مختصر السؤال و الامل ... بسم الله اما بعد فانی لما رایت قصور الهمم عن الاکثار و میلها الی الایجاز؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۱ رجب؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: روغنی مذهب، ۴۶۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۲۵ - ۴۶۰]

● **غایة الوضوح** / تجوید / فارسی

qāyat-ol vozūh

رساله‌ای متوسط در اصول و قواعد تجوید و قرائت که در یک مقدمه و چهارده «باب» تنظیم شده است: مقدمه: تعریف تجوید؛ ۱. استعاذه؛ ۲. بسمله؛ ۳. قرائت سوره فاتحه؛ ۴. احکام میم جمع؛ ۵. رموز قراء سبعه؛ ۶. مخارج حروف؛ ۷. بیان ده صفت ذاحروف تهجی؛ ۸. صفات ذاتی حروف؛ ۹. برخی صفات عرضی حروف؛ ۱۰. صفات ذاتی هر حرف؛ ۱۱. کنایه‌ها؛ ۱۲. مد و قصر ... [نسخه حاضر تا باب دوازدهم را دربر دارد و از انتها ناتمام مانده است].

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۴۳۴/۳

آغاز: بنام آنکه حی لاینام است ×× ازو چیزی که میدانند نام است / از اول تا بآخر ذاتش آله ×× خودش از اول و آخر منزه؛ **انجام:** و از این جمله است مد تعظیمی در کلمه توحید که در این جا جمیع قرا مد میدهند جهت تعظیم و تنزیه و این را مد تعظیم و مبالغه می‌گویند و در نفی غیر تنزیه بعضی قرا مد میدهند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۵گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۲۲]

● **غاية الهداية** / فلسفه / عربی

ġāyat-ul hidāya

علمی، محمد بن حسن، ق۱۰ قمری

ʻelmī, mohammad ebn-e hasan (- 16c)

وابسته به: شرح هداية الحكمة = شرح الهداية الاثيرية؛ میبدی، حسین بن معین الدین (-۹۱۱)

تاریخ تألیف: جمادی الاول ۹۶۶ق

تعالیق و حواشی مفصلی است بر «شرح هداية الحكمة» میبدی و هم متن آن. عناوین مطالب: «قال الشارح، قال المصنف، اول».

آغاز: الحمد لولى الهداية و النهاية و الصلوة على نبيه النبيه و آله سيما اخيه الذين هم حكماء الدين و علماء اليقين ...

انجام: اقول هذا هو التوفيق بالتحقيق و الله ولى التوفيق اقول قد استراح القلم من الرقم فى الاول الساعة الثانية من اليوم الثالث من الاسبوع الرابع من الشهر الخامس من السنة السادسة من العشر السابع من المائة العاشرة و قلت فى التاريخ: حل شرح هداية.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کا: علیرضا بن محمد مؤمن ریحانی کمره، تا: شنبه ۲۷ جمادی الثانی ۱۰۱۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۱۹گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۲۴۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۸۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رقعی کوچک [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۱۹]

● **غاية تهذيب الكلام فى ...** / عربی

ġāyat-u tahḏīb-il kalām fī ...

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۷۷۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مریم شریفی [رایانه]

● **الغاية و النصيحة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-ġāya wa-n naṣīḥa

هادی المستجیبین، حمزة بن علی، - ۴۳۳ قمری

hādī-yol-mostajībīn, hamzat-ebn-e ʻalī (- 1042)

تاریخ تألیف: ربیع الاخر از سال دوم قائم الزمان ۴۰۹ق

نصایح و سفارشاتی است به کسانی که ندای مولای دروز را پاسخ گفته‌اند، سپس مرتد شده و در افعال صاحب الزمان به شک افتاده‌اند.

آغاز: الغاية و النصيحة توكلت على اميرالمؤمنين جل ذكره و به استعين فى جميع الامور من عبد اميرالمؤمنين جل ذكره مولانا و مملوكه حمزة ابن على ابن احمد هادى المستجيبين الى جميع من استجاب لدعوة مولانا حل ذكره و عبادته و ادعا منزلة ...

انجام: و لا هم يحزنون بشرك الباطن و يرحمنا و اياكم و لجميع المومنين به و الموحدين له. و الحمد و الشكر لمولانا جل ذكره ... و كتب فى شهر ربيع الاخر الثانى من سنة عبد مولانا و مملوكه حمزة ابن على ابن احمد هادى المستجيبين المنتقم من المشركين بسيف اميرالمومنين و شدة سلطانه وحده لا شريك له تمت بحمد مولانا وحده.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۸۶/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ کهن معرب، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۲گ (۴۸پ-۵۹پ)، ۱۳ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۲/۷×۱۸/۸سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۲۸]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۷۲/۱۰

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۹۰۹؛ خط: نسخ معرب درشت، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲۹گ (۱۱۲-۱۴۰) [عکسی ف: ۲ - ۴۵۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۸۹/۷

خط: نسخ کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: بغدادی، جلد: تیماج، ۲گ (۲۷پ-۲۸ر)، ابعاد متن: ۱۱×۱۶، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۳۵۱]

● **غبار چشم** / طب / فارسی

qobār-e češm

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۳۴/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۷ - ۳۹۹]

● **غبطة الأمان و حكمة لقمان و معرفة سلمان و تحفة صاحب الزمان** / کلام و اعتقادات / عربی

ġibṭat-ul a'mān wa ḥikmat-u luqmān wa ma'rifat-u salmān wa tuḥfat-u ṣāḥib-iz-zamān

قندوزی، سلیمان بن ابراهیم، ۱۲۲۰ - ۱۲۹۴ قمری

qondūzī, soleymān ebn-e ebrāhīm (1806 - 1877)

شامل پنج «مقدمه» و بیست و سه «درجه»: مقدمه ۱. بیان عظم قدر الدین، مقدمه ۲. بیان کیفیة التسمیة بالشیعة و أهل السنة، مقدمه ۳. رد قول شیخ الناصبیة و بیان تسمیة دین الله الخالص بالمذهب الجعفری، مقدمه ۴. بیان بطلان ائمة السنی فی الفروع و الأصول و ان الحسن البصری لم یصحب أمیرالمؤمنین (ع)، مقدمه ۵. بیان بطلان الأشعری الذی صرح تفضیل الخلفاء الثلاثة علی أمیرالمؤمنین علی (ع)؛ درجه ۱. بیان افتراق الأمم المتقدمة و هذه الامة و بیان الناجیة منها و ذکر حدیث لتتبعن سنن من کان قبلکم و حدیث بدأ الاسلام غریباً و دفع الأصحاب عن الحوض اجمالاً و قول حذیفة لقد أنزل النفاق علی قوم خیر منکم و کلام الامام علی الهادی (ع) و أبیات الفضل و محمد بن أبی بکر و صفیة و الملک نورالدین و أبابکر بن قریظة؛ ۲. ذکر خطبة أمیرالمؤمنین: فمن الایمان ما یکون ثابتاً مستقراً فی القلوب و ذکر قصیدة الشیخ محمد کاظم البغدادی و السید اسماعیل الحمیری؛ ۳. ذکر خطبة أمیرالمؤمنین التی اشتملت علی أنهم الراسخون فی العلم و شکایته من أعدائه بقوله: کأنی أنظر الی فاسقهم و من خفاء الحق و اشتهار الباطل؛ ۴. ذکر خطبة التی اشتملت علی أنهم عیش العلم و موت الجهل و اشتملت علی بیان القائم من آل محمد (ص) و اشتملت علی أن أعدائهم رجعوا علی الأعقاب هم معادن کل خطیئة؛ ۵. ذکر الأعمال السیئة التی هی صدرت من أعداء آل محمد (ص) من طرق العامة من الصحاح الستة؛ ۶. ذکر مسائی أعداء آل محمد (ص) من الکتاب الاصابة للشیخ ابن حجر العسقلانی الشافعی؛ ۷. ذکر حدیث فریق فی الجنة و فریق فی السعیر و حدیث الغدیر و حدیث الثقلین و حدیث أفضل الأعمال الحب فی الله و البغض فی الله من طرق العامة و حدیث میثم التمار فی تفسیر آیة «ما جعل الله لرجل من قلبین من جوفه» و تفسیر آیة «فماذا بعد الحق الا الضلال» و حدیث «اشیاعنا صدیق شهید و شرکائنا»؛ ۸ ذکر خطبات الامام الحسن (ع)؛ ۹. ذکر خطبة التی اشتملت علی فضل آل محمد و ذم المنافقین و کون أمیرالمؤمنین وصی رسول الله، صلی الله علیه و سلم؛ ۱۰. ذکر مطاعن عثمان التی ذکرها ابن أبی الحدید؛ ۱۱. ذکر مطاعن عمر التی ذکرها ابن أبی الحدید؛ ۱۲. ذکر الخطبة الوسیلة؛ ۱۳. ذکر شکایة أمیرالمؤمنین (ع) من قریش و دفعهم عن الخلافة و ذکر دفعه الأعداء عن حوض رسول الله (ص) و کلام ابن عباس مع عمر فی الخلافة و ذکر أعمال عمر؛ ۱۴. ذکر خطبة التی تسمی بالقاصعة و ذکر وزارته للنبی (ص) و سب بنی امیة له و ذکر قول عمر: کانت بیعة أبی بکر فلتة وقی الله شرها و ان أبابکر ما أسلم الا بعد السبعة من الرجال و ذکر سبق أمیرالمؤمنین (ع) و الأشعار الدالة علی سبق اسلامه (ع) و ثباته فی غزوة احد و حنین و قتله عمرو بن عبدود یوم الخندق؛ ۱۵. ذکر خطبة له (ع) التی تسمی بالشقشقیة؛ ۱۶. ذکر ما کان وقت مرض رسول الله (ص) من طرق العامة؛ ۱۷. ذکر ما کان بعد وفاة رسول الله (ص) من طرق العامة؛ ۱۸. ذکر ما کان وقت مرض رسول الله (ص) و بعده من طرق الخاصة و ذکر خطبة الحسن (ع)؛ ۱۹. الأحادیث التی تعلقت بمتروکة رسول الله (ص) من طرق العامة؛ ۲۰. الأحادیث التی تعلقت بمتروکة رسول الله (ص) من طرق الخاصة؛ ۲۱. ذکر البدع التی أحدثتها أعداء أهل البیت الطیبین فی دین الله من ترک المتعتین و ذبح الابل من رقبته و مخالفتهم فی الطلاق و التراویح و مسح الخفین و تثلیث الغسل فی الوضوء و ترک جمع بین الصلاتین و ترک رفع الأیدی فی الصلوة و ترک القنوت؛ ۲۲. ذکر قول عمر کانت بیعة أبی بکر فلتة وقی الله شرها و کلام الباقر (ع) فی شکایته من قریش و مدح ابن أبی الحدید أمیرالمؤمنین (ع)؛ ۲۳. ذکر الأحادیث الواردة علی دفع الأصحاب عن الحوض و الحدیث یوم الغدیر و الثقلین.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۲عکسی

آغاز: بسمله حمدله و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و سلم، فهرست جلد الأول هذا الکتاب غبطة الامان و حکمة لقمان و معرفة سلمان و تحفة صاحب الزمان ... ، بسمله الحمدلله الذی من علینا ببرکاته و خصصنا بنجاته و أشمل علینا سعاداته و اصطفانا لدینه و أکرمنا بنبیه و هدانا بمنه و فضلنا بجوده؛ **انجام:** فحاصل کلام مالک ان أبا حنیفة لایخاف من الله بل یتبع رأیه و قول أبی حنیفة نفس.

از ابتدای کتاب تا اواخر مقدمه رابعه است و چون نسخه‌ای دیگر از کتاب دستیاب نشد، نمی‌دانیم که آیا مؤلف موفق به اتمام کتاب شده یا نه؟ در منابع کتابشناسی و تراجم انتساب این کتاب به قندوزی دیده نشد، ولی به نام مؤلف در مقدمه تصریح شده است و فهرست مطالب کتاب در مقدمه درج شده؛ خط: نسخ درشت، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۴ص، ۲۰ سطر [عکسی ف: ۳ - ۶۱۰]

● **غدیر (رساله خبر)** / امامت / عربی

qadīr (r.-ye xabar-e)

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، - ۱۱۷۳ قمری

xājū'ī, mohammad esmā'īl ebn-e hoseyn (- 1760)

رساله‌ای در باب واقعه غدیر خم و خلافت حضرت امیر (ع).

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۶۲/۳

آغاز: بسمله. قد حکی فی وجه اشتهار الشیخ محمد بن النعمان ... فسأله عن خبر الغدیر؛ **انجام:** کتبه مع قصور الباع و اختلال الاوضاع ... محمد بن الحسین المشهور باسماعیل المازندرانی ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۴ص، ۱۸ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۲۴۰]

← غدیریه ◄ اثبات غدیر

● **الغدیریة** / شعر / عربی

al-ġadīrīya

حسان بن ثابت، – ۵۴ قمری

hassān ebn-e sābet (- 675)

قصیده نونیه‌ای است در تجلیل از واقعه روز غدیر خم که حسان بن ثابت از شعرای صدر اسلام سروده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲/۱۰۶-۷۱-۳۶/۱۰۶

آغاز: بسمله قصیده حسان بن ثابت فی یوم خم الغدیر بسمله: عوجا علی طلل بالقفص خلانی ×× اقوی فقطانه ارال هیقان / یلهیک مطربها یسلیک مضربها ×× فیسیک ملعبها اقوال قینان

خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مجدول، ۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶ – ۲۹۷۶]

● **غدیریه** / کلام و اعتقادات / فارسی

qadīrīye

قاری، محمد جعفر بن محمد صالح، ق۱۲ قمری

qārī, mohammad ja'far ebn-e mohammad sāleh (- 18c)

اهدا به: شاه سلطان حسین صفوی (۱۱۰۵–۱۱۳۵ق)

تاریخ تألیف: ۱۱۳۵ق

تاریخ عید غدیر و بعضی از روی دادهای آن روز و پاره‌ای فضایل و مناقب حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام در یک «مقدمه» و پنج «باب» و یک «خاتمه»: مقدمه: در معنی عید و معنی غدیر؛ باب ۱. خطبه حضرت پیغمبر در غدیر؛ ۲. عظمت و جلات روز غدیر؛ ۳. ثواب تصدق و روزه داشتن در روز غدیر؛ ۴. اعمال روز غدیر؛ ۵. زیارت حضرت امیر در روز غدیر؛ خاتمه: در مناقب و مفاخر حضرت امیر علیه السلام.

آغاز: الحمدلله الذی رفع نبینا مکانا علیا ... اما بعد این رساله‌ای است دلپذیر در بیان بعضی از فضائل و اعمال عید غدیر و قلیلی از مناقب و مفاخر حضرت امیر علیه صلوات الله العلی الکبیر.

انجام: و اسألک ان تدخلنی فی زمرة العارفین بهم و فی زمرة المرحومین بشفاعتهم انک ارحم الراحمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین.

چاپ: مشار فارسی، ج۳، ص۳۶۱۱؛ تهران، سنگی، ۱۲۷۷ق، رقعی

[الذریعة: ۲۷/۱۶؛ فهرستواره منزوی ۱۷۲۲/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن خیرالله نوری بیلی، تا: ۶ رجب ۱۳۰۲ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۰۷گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۲ – ۵۷۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سید رضا بن میرمصطفی، تا: دوشنبه ۲۶ محرم ۱۳۲۰ق؛ ۱۲۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۵ – ۲۰۵]

● **الغدیریة = اجوبة اسئلة الشیخ عبدالله بن محمد بن احمد بن غدیر = رسالة غدیریة = جواب الاسئلة فی الکشف عن نسبة المعاصی للمعصومین و غیرها** / پاسخ پرسشها / عربی

al-ġadīrīya = ajwibat-u as'ilat-iš šayx 'abd-ul-lāh ibn-i muḥammad ibn-i aḥmad ibn-i ġadīr = r.-un ġadīrīya = jawāb-ul as'ila fi-l kašf 'an nisbat-il ma'āṣī li-l-ma'ṣūmīn wa ġayr-i-hā

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ – ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

تاریخ تألیف: جمادی الثانی ۱۲۱۰ق

جواب چهار پرسش شیخ عبدالله بن محمد بن احمد بن غدیر از مؤلف است که وی به روش خود بدانها پاسخ داده است. چهار پرسش چنین است: سؤال عن نسبة المعاصی الی المعصومین و عن الاحباط و عن الکراهة فی العبادة و عن احکام السفر.

آغاز: حمدله. صلاة. و بعد، فیقول العبد المسکین احمد بن زین الدین الاحسایی، قد ارسل الی الاکرم الاجل ... عبدالله بن غدیر بمسائل یرید بیانها. و فیها ما لایحسن بیانها لقولهم (ع) ما کل یعلم یقال ...

انجام: و بما ذکرنا ظهر الجواب عما ذهبوا الیه اولئک الاصحاب. و الله اعلم بالصواب.

چاپ: دارالسلطنه تبریز، سنگی، ۱۲۷۶، رحلی

[دنا ۷۷۱/۷ (۱۶ نسخه)؛ مکتبة امیرالمومنین ۴۵/۱؛ فهرست کتب مشایخ ۶۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۰/۳

آغاز: برابر

خط: نسخ،کا: مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲۳ص (۴۹–۷۱)، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [سنا: ف: ۱ – ۵۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۸۷/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۲۳۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۴/۸

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۱ص (۵۶–۶۶)، ۲۱ سطر [سنا: ف: ۲ – ۱۲۸]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۳۷/۲۸

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۰گ (۲۵۴پ-۲۶۳ر)، ۲۱سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: - ۳۴۵]

۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۸۸۵/۸

در فهرست ناشناس؛ بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۷گ (۴۲-۴۸)، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۰۸۵]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۲۲/۲۹

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۳ق، جا: قزوین؛ جلد: تیماج ترنجی، ۲۲ص (۲۹۸-۳۱۹)، ۱۸ سطر (۹×۱۵) [ف: ۱۲ - ۲۶۲۶]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۲۶/۲۳-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۳۸ق؛ ۱۸ص (۳۰۵-۳۲۲) [عکسی ف: ۱ - ۲۷۷]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۹۶/۱۹-عکسی

آغاز: بسمله. قال ایدالله تعالی و ایضاً مکروه؛ **انجام:** و هو ظاهر و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین.

بخشی از آن است؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ ۱۲ص (۲۳۳-۲۴۴) [عکسی ف: ۱ - ۲۷۸]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۲۲/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸ رجب ۱۲۴۲ق؛ ۸گ (۹۲ر-۹۹ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۵۴]

۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۲۹/۴-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۴۳ق؛ ۱۲ص (۱۴۰-۱۵۱) [عکسی ف: ۱ - ۲۷۸]

۱۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۴۹/۱۲

خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۴۱]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۵۴/۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فمکروه العبادة من المندوب لعدم موجب یغیره لذاته عن ذاته.

خط: نستعلیق، کا: غلام علی بروجردی، تا: ۱۲۵۶ق، جا: بروجرد؛ جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۱۵۸ر-۱۶۵ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۴۴ - ۲۱۹]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۷۱/۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و المراد بالاکوان الاکوان الاربعة و هی الحرکة و السکون و الاجتماع و الافتراق.

خط: نسخ، کا: محمد رحیم خوئی، تا: ۱۲۶۴ق؛ جلد: تیماج، ۵گ (۴۲ر-۴۶پ)، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۲۳ - ۵۸]

۱۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳/۶

خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۱۲۸۰ق؛ ۸گ (۲۰۲-۲۰۹)، ۲۵ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۳۹]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۲۳/۳

خط: نستعلیق، کا: علی بن احمد موسوی، تا: یک‌شنبه ۱۷ رجب ۱۲۹۹ق، جا: شورین؛ در حکومت ناصرالملک و حسین قلی خان والی کردستان از سوی ناصرالدین شاه قاجار، در خانه بهاء الملک؛ جلد: تیماج، ۱۵گ (۳۳پ-۴۷ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۶ - ۷۳]

۱۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۶۴۷/۲

نسخه کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ ۱۴گ (۸۱-۹۴)، ۱۹سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۳۷۵]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۴۶/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** یظهر الجواب علی تراکم اشتغال ... و الحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۰ص (۱۱۸-۱۲۷)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳۲ - ۲۷۹]

۱۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۶۳/۶

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم، ۷گ (۱۲۶پ-۱۳۲پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۱ - ۱۵۴]

● غدیریه / عرفان و تصوف / فارسی

qadīrīye

ذهبی زنجانی، عبدالکریم بن محمد علی، -۱۲۹۹ قمری

zahabī zanjānī, ‘abd-ol-karīm ebn-e mohammad ‘alī (-1882)

قصیده نونیه با شرح فارسی در شأن حضرت امیر و واقعه غدیر و اثبات خلافت مولا. مطلع قصیده این است: «عبدالوصی علی الذی بزغت ×× بنور طلعته مشکاة ایمان / اخو الرسول امیرالمومنین و من ×× فی مدحه نزلت آیات فرقان».

آغاز: آغاز شرح: بسمله. بدان که خداوند را دو ظهور است یکی ظهور نفش مشیت که ظهور ذات ... دوم ظهور این ظهور که ذوات ماکان و مایکون است ... و وقت آن ظهور اول را عید غدیر می‌گویند و یوم السبت و یوم اطلاع ذوات از اصل خود و یوم قیامت کبری

انجام: فطوبی لمن ادرک هذا الفیض فشکر و الله شکراً کثیراً که بفوز و فلاح رسیده است - یا علی مدد.

[دنا ۷۷۱/۷؛ فهرستواره منزوی ۱۷۲۲/۳]

۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۱۵/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: کربلایی علی، تا: ۱۳۰۵ق؛ جلد: تیماج، ۱۹گ (۱۳۴پ-۱۵۲ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۱۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۴۱۹/۱۰

آغاز: برابر

خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: رجب ۱۳۴۵ق؛ جلد: مقوا، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۳۶۳]

۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۱۸/۳

آغاز و انجام: برابر
در فهرست با عنوان «رساله در شأن حضرت امیر» و ناشناس آمده ولی آغاز با رساله غدیریه ذهبی زنجانی هماهنگ است؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ، ۱۹ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۱۷]
۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۱۷/۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۸ص، ابعاد متن: ۹×۱۶، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲ - ۳۱۳]

● **غدیریه (رساله)** / ادبیات / فارسی
qadīrīye (r.)
حسینی تهرانی، جلال الدین محمد، ۱۳۱۷ق-۱۴ قمری
hoseynī tehrānī, jalāl-od-dīn mohammad (1900 - 20c)
[فهرستواره منزوی ۴۵۳/۹]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۲۳۴۶
خط: شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۵ق [الفبائی: - ۴۱۸]

● **غدیریه** / شعر / فارسی
qadīrīye
ناصری کرمانی، ق۱۴ قمری
nāserī kermānī (- 20c)
اهدا به: ظل السلطان مسعود میرزا (۱۲۶۶-۱۳۳۶ق)
قصیده‌ای است به نام مسعود میرزا ظل السلطان فرمانروای اصفهان و در ضمن آن مقرری و مواجب خود را می‌خواهد. در ۵۰ بیت و همراه است با «نامه» و «قصیده»ای از همو رو به سوی همان ظل السلطان. (احمد منزوی)
آغاز: شنیده‌ام بچنین روز خالق سبحان ×× بجبرئیل امین داد این چنین فرمان
انجام: بفرمایید بمستوفی نویسد ×× مواجب یا برات جیره من

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ ربیع الثانی ۱۲۰۹ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۰گ، ۱۱سطر (۶×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: - ۹۷]
تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۴۶-عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۹۹]

● **الغدیریة** / شعر / عربی
al-ġadīrīya
حائری، مرتضی بن عبدالکریم، - ۱۴۰۶ قمری
hā'erī, morteżā ebn-e ʻabd-ol-karīm (- 1986)
ارجوزه‌ای است در تحیت و تهنیت به مناسب روز غدیر و بیان داستان غدیر و عقاید شیعی.

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۸۵۳
آغاز: بسمله یا ایها الساقی ادر کاساً لنا ×× من قبل ان یسقی القضا کاس الفنا / یا نازل الدنیا لقد حان الرحیل ×× قم صف روحک واقطع الحبل الطویل؛ **انجام:** نحن التراب وانت رب الارباب ×× این التراب واین رب الارباب / یا مرتضی وجف بهذا البحر ×× حدوده بغیره ما یدری
خط: نسخ، کا: علی اکبر نائینی معلم، تا: ۲۵ شوال ۱۳۴۹ق؛ مصحح، با خط خوردگی، از ناظم با دعای «دامت برکاته» یاد شده است، در پایان ۲۹ بیت عربی از شیخ علی اکبر یزدی حایری مشهور به سیبویه درباره غدیر به خط برادرش محمد علی حایری یزدی سیبویه در غره ذیقعده ۱۳۴۹ کتابت شده با مطلع: «ان امام الخلق بالتحقیق ×× عند اولی الالباب والتدقیق»؛ ۱۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۳]

● **غدیریه** / شعر / فارسی
qadīrīye
۱۴۰ بیت شعر است در ذکر واقعه غدیر.

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۵۷۳/۱
آغاز: [...] که امروز دگر روز غدیر است ×× درخم همه صاف از کرم [...] قدیر است / هنگام نشاط وطرب پیر وجوان است ×× کز شوق دگرباره جوان عالم پیر است؛ **انجام:** بالای مخالف زتو و قد موافق ×× این خم چو کمان شد [...] چو تیر است / بخشایش و بخشش گوهر رشحه مسکین ×× خوشتر صله تهنیت روز غدیر است ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ در ابتدا مطلبی از مجتهد العصر حاجی رجبعلی و در انتهای ساله یک نامه ذکر شده؛ جلد: تیماج، ۲گ، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۲۳]

● **غذاء الاجنة فی بطون الامهات** / متفرقه / عربی
ġiḏā'-ul ajinna fī buṭūn-il ummahāt
نظام الدین گیلانی، احمد بن علی، ق۱۱ قمری
nezām-od dīn-e gīlānī, ahmad ebn-e ʻalī (- 17c)
اشکالی است بر طبیبان و فقیهان که منی و خون را نجس می‌دانند و در عین حال می‌گویند غذای کودک در رحم مادر بخشی از خون حیض می‌باشد. مؤلف بر آن است که کودک از ماده غذایی بسیار لطیفی استفاده می‌کند که مادر می‌خورد نه از خون حیض و برای خود شاهدی در یکی از دعاهای حضرت سجاد علیه السلام یافته و نقل می‌کند.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۸۱/۷
آغاز: الحمدلله الذی هو مستحق الحمد فی الحقیقة و الصلاة علی خاتم النبیین فی الظهور و اولهم فی المرتبة و النور؛ **انجام:** و اجمع کثیر علی امامة اسماعیل بن الصادق علیه السلام کما اشتهر مذاهب اسماعیلیون علی ما لایخفی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ جلد: تیماج، ۳گ (۶۱پ–۶۳پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۲۰۳]

← غذا خوردن ⩤ آداب سخن گفتن و غذا خوردن

● غذای روحانی و آداب معنوی ملوک و سلاطین در فصول چهارگانه سال / اخلاق / فارسی

qazā-ye rowhānī va ādāb-e maʻnavī-ye molūk va salātīn dar fosūl-e čāhār-gāne-ye sāl

در فصول چهارگانه، که در هر فصل چه خوراکی بایستی خورد، همچنین از اغذیه روحانی چه شایسته است در هر فصلی.
آغاز: باسمه سبحانه، ای عزیز ملوک و سلاطین صوری را رسمیست ... و در هر فصلی از فصول اربعه در دفع امراض بر غذایی که در آن فصل مناسب مزاج و موافق علاج بود مواظبت نمائید هم چنین علامتی ... که روح پادشاه معنویت آن است که در هر فصلی از آن تحصیل غذایی از اغذیه روحانی که مزکی و مطهر ...
انجام: در بادیه تا بقیامت (ناخوانا) ×× نی هر کس و نی زاد در ... سفر من والسلام علی من اتبع الهدی
[دنا ۷۷۲/۷؛ فهرستواره منزوی ۵۳۴/۶]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۵/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کا: محمد کاظم اصفهانی، تا: رجب ۱۰۶۰ق، جا: حیدرآباد؛ مجدول مذهب؛ جلد: ساغری مقوایی، ۴ص (۸۱–۸۴)، ۱۲ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۹سم [ف: ۵ - ۵۷]

● غذاء العارفین = مبدء و معاد / عرفان و تصوف / فارسی

qazā'-ol ʻārefīn = mabda' va maʻād

معلم همدانی، حسن، ق۹ قمری

moʻallem-e hamedānī, hasan (- 15c)

اهدا به: سید حیدر ناصر الحق حیدری پادشاه مازندران
تاریخ تألیف: ۸۴۸ق

رساله مختصری است در بیان مبدأ و معاد مشتمل بر چهار «فصل»: ۱. تحقیق هیولی و اقسام آن؛ ۲. بیان مبدأ ظهور و کیفیت تنزلی سلسله کاینات؛ ۳. بیان حسن معاش و تحصیل نجات و درجات؛ ۴. بیان معاد و مآل هر طبقه از طبقات.
آغاز: بسمله، ربنا لاتزع قلوبنا بعد اذ هدیتنا ... و بعد چنین گوید مقرر این نوادر الاحادیث و محرر این غرایب الاساطیر حسن المعلم الهمدانی الاصل الدربندی الوطن اولو الابصار که در محیط من عرف ... غوطه خورده‌اند و از آن دریای بی پایان سه گوهر بدست آورده یکی آنکه از کجا آمده‌اند دوم آنکه چرا آمده‌اند و درین منزل چه می‌باید کرد.
انجام: مذهب حق این باشد که صاحب کمال را فضی و خارجی و جبری و مشبهی و معطلی نباشد بر مذهب اهل البیت و اولیاء باشد و رای من تمسک بوصیته قال ترکت فیهما الثقلین کتاب الله و عترتی ان یمسکهم ... تم الکتاب.
[دنا ۷۷۲/۷؛نسخه‌های منزوی ۸۲۵؛ الذریعه ۲۸/۱۶؛ فهرستواره منزوی ۲۰۱/۶]

۱. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۷۸ن
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۰۳۵ق؛ مجدول؛ از ص ۲۱۷ تا پایان نسخه‌بندی است بدین‌گونه «فی بیان الخلوة و شرایطها عن شیخ محیی الدین اعرابی قدس سره ...»؛ ۲۲۳ص، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۴۶]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۹۷/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** کما بدأناکم اول خلق نعیده و عداً علینا انا کنا فاعلین بدانکه آدمی را ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۱۲گ (۱۲۴پ–۱۳۵پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۳ - ۱۲۰۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶/۲
کا: علی بن محمد باقر دامغانی، تا: ۱ شعبان ۱۳۳۴ق؛ ۱۱۰ص (۱۶–۱۲۵)، ۱۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [سنا: ف: ۱ - ۵۱]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۹۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** بگوید که ... الایمان و عند کنوز الرحمان و الله نا اعلم بالصواب الیه المرجع و الماب.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [الفبائی: - ۴۱۸]

● غر الهدی = الاجتهاد و الاخبار / اصول فقه / فارسی

qarr-ol hodā = al-ejtehād va-l axbār

اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸ - ۱۲۳۲ ؟ قمری

axbārī, mohammad ebn-e ʻabd-on-nabī (1765 - 1817)

تاریخ تألیف: ۱۲۴۱ق

رساله مختصری است در تصویب رأی اخباریین و تخطئه و ابطال اهل اجتهاد که آن را به درخواست برخی از طالبان حق و سالکان طریق ائمه (ع)، بر سبیل استعجال در یک «مقدمه» و چهار (یا پنج) «فصل» (بدون شماره) و «خاتمه» نگاشته است: مقدمه در اختلافات شیعه و سنی؛ فصل اول در بیان فرق امامیه اثنی عشریه [و برخی فروق مجتهدین و اخباریین]؛ فصل در بیان فروق معنویه بین طریقین که غالباً به حسب تفحص و نقل از

رساله «میرزا بن شهید نیشابوری مشهور به اکبرآبادی» است و در آن به ۲۵ فرق اکتفا کرده است؛ فصل در تحقیق معنی علم و اقسام آن و بیان فرق میان علم عادی و ظن؛ فصل بدان که مستند احکام نزد اصولیین چهار چیز است (کتاب، سنت، اجماع و عقل)؛ [خاتمه] محصل دلیل آنکه ثبوت اصول احکام عبادات و غیره از نصوص و سنت از مسلمات خصم است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۹۸۶

آغاز: بسمله. الحمدالله الذی نیر النور من الظلام و الصلوة علی محمد سید الانام و آله الکرام البررة العظام اما بعد این مختصریست در بیان تحقیق مسلک محدثین و اجتهادیین؛ **انجام:** و حقا که فقط این یک حدیث برای ابطال زعم اهل اجتهاد کافی است و اسئله الله ان یوفقنا شرحه و کشف معضلاته و آخر دعوانا ان الحمدالله رب العالمین و الصلوة ... الطاهرین قد وقع الفراغ من هذا المختصر بالاستعجال و مع تشتت الحال و تورع البال آخر شهر الشوال سنة ۱۲۵۲ من الهجرة النبویة علی هاجرها الف الف الصلوة و التحیة. چو گفتم ز نقاد طبع رسا ×× ز تاریخ و اسمش چه داری خبر / ز بینش سرآورد و پیشم و گفت ××که غر الهدی هست این مختصر (۱۲۵۲)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۵۲ق؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۱۱ – ۳۵۸]

● **غرائب** / نحو / عربی

ġarā’ib

اردبیلی، علی بن مصطفی

ardabīlī, ‘alī ebn-e mostafā

وابسته به: شرح العوامل المأة؛ بردعی، سعد الدین (–۱۰)

حواشی است بر شرح عوامل سعدالله صغیر.

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲۴۹/۴

آغاز: بسمله یا فاتح مسالک محامد و یا مجیب مجمل مسائل حامدها افتح لنا ... اما بعد فیقول الفقیر الی الله الغنی ... قوله باستعانة اسم الله اشار به الی ان الباء للاستعانة و یحتمل ان یکون؛

خط: نسخ، کا: ملا علی، تا: ۱۲۸۵ق؛ ۱۸ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۲ – ۳۰۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۵۳۴ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **غرایب** / ادبیات / فارسی

qarāyeb

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۰۹/۶

به نثر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۸ – ۵۹]

● **غرایبات** / علوم غریبه / فارسی

qarāyibāt

این کتاب حاوی مطالبی است که در جادو به کار می‌آید و بدین ترتیب گره از مشکل‌ها گشوده می‌شود، اما ابواب آن: ۱. تدخینات؛ ۲. تعفینات؛ ۳. نوامیس الاطعمه و الاشربه؛ ۴. اخفاء؛ ۵. مسکرات؛ ۶. صید؛ از ین باب به بعد مثل آن است که نظم به هم می‌خورد و «الباب فی لعب السراج» که ظاهراً باب هفتم می‌باشد بعد از آن «باب هشتم» در اصباغ و خضاب و بعد از آن «باب نهم» در انواع لون می‌آید ولی سه باب هفتم و هشتم و نهم در متن کتاب هفده و هجده و نوزده ذکر شده و باب بیستم در اعمال خیر است و بیست و یکم در اعمال الشر و مضرت آن می‌باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۶/۲۵

آغاز: الباب الاول فی التدخینات و کیفیه اعمالها دخنة فدخل اهلها بیوتهم و لم تکلوا رجل عنهم عن تجربه

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۶ص (۵۱-۶۶)، ۲۷ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۰×۲۱/۵سم [ف: ۶ – ۳۰۴]

● **غرائب الاخبار و نوادر الاثار** / حدیث / عربی

ġarā’ib-ul axbār wa nawādir-ul āṯār

جزایری، نعمة الله بن عبدالله، ۱۰۵۰ – ۱۱۱۲ قمری

jazāyerī, ne‘mat-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-lāh (1641 - 1701)

تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۴ محرم ۱۰۸۶ق

احادیث و اخباری که به نظر مؤلف غریب می‌آمد، در این کتاب گرد آورده شده و آنچه احتیاج به توضیح داشت با عناوین «بیان» و «ایضاح» گزارش داده شده است. این کتاب برای هر یک از معصومین علیهم السلام بابی تنظیم کرده است.

آغاز: نحمده علی روایة الحدیث و درایته و صرف العمر فی تحقیق معانیه و جمع مقالته و نشکره علی توفیقه لصرف الهمم تبییض اللمم

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۰۸

آغاز: نحمده علی روایة الحدیث و درایته و صرف العمر فی تحقیق معانیه و جمع مقالته و نشکره علی توفیقه لصرف الهمم تبییض اللمم؛ **انجام:** و ان لم تسلم لما أرید أتعبتک فیما ترید ثم لا یکون الا ما أرید و قال تعالی ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با نشانی «علی الموسوی»؛ جلد: مقوایی، ۱۲۹گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۲×۳۱سم [ف: ۱۰ – ۱۸۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۸۵/۲

فصلی از کتاب غرایب الاخبار است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲گ، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۱۳۱]

● **غرائب الاخبار و نوادر الاثار** / حدیث / عربی
ġarā'ib-ul axbār wa nawādir-ul āṯār
شبر، عبدالله بن محمد رضا، ۱۱۸۸؟ - ۱۲۴۲ قمری
Šobbar, 'abd-ol-lāh ebn-e mohammad rezā (1774 - 1827)

در احادیث و روایات مروی از اهل بیت علیهم السلام، روایت‌هایی دیده می‌شوند درباره عجایب و آثار غریبی که دلالت بر عظمت خالق می‌کنند و از این رهگذر انسان می‌تواند توحید و خداشناسی خود را تکمیل کند؛ و برای تأیید آنها گفته‌های بعضی حکما و متکلمین و ریاضیین و طبیعیین نیز نقل می‌شود. این کتاب دارای شانزده «باب» است: ۱. ابتداء خلق آدم و عظمته؛ ۲. کثرة العوالم و ما فیها من العجائب و الغرائب؛ ۳. عمر العالم و ابتداؤه؛ ۴. عجائب السماوات و الارضین؛ ۵. کائنات الجو و ما تحته؛ ۶. فضل الملائکة؛ ۷. الجن و الشیاطین؛ ۸ جملة من احوال العناصر؛ ۹. انواع النباتات؛ ۱۰. الحیوان و ما فیه من العجائب و الغرائب؛ ۱۱. الانسان و ما فیه من العجائب؛ ۱۲. اصناف الخلق و کثرتهم؛ ۱۳. نبذة من الغرائب الموجبة للاعتبار؛ ۱۴. جملة من الصنائع الانسانیة الغریبة؛ ۱۵. تشریح اعضاء الانسان و منافعها؛ ۱۶. قصة اهل الکهف.
آغاز: الحمدلله الذی لا من شیء کان و لا من شیء کون ما قد کان الذی حارت لطائف الاوهام فی بیداء کبریائه و عظمته.
[دنا ۷۷۳/۷؛ الذریعه ۲۹/۱۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۹۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: شیخ احمد بن زین الدین هجری احسائی مطیرفی به سال ۱۲۴۱ق، شیخ محمد؛ مهر: «احمد الطباطبائی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۸۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۸ - ۱۴۱]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۴۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و مکث حتی اتاه الاجل الذی خلع الجسد ... و هیأ رأسه الی المغرب و وجهه الی المشرق ثم قضی.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق؛ محشی، با نشان «بلغ» مقابله شده؛ تملک: حسین بن محمد طباطبایی؛ جلد: تیماج، ۲۷۷گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۳۵ - ۵۱۸]
۳. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۳۹
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: درویش بن کاظم کاظمینی، تا: سه‌شنبه ۵ جمادی الثانی ۱۲۲۹ق؛ ۱۳۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: - ۳۸]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۹۸
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۳۴۴]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۲۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** فلایری منها فیها شیئاً و لا موضعاً فیه ثقب و اولئک الرهبان یعیشون من ذلک الزیت و یشتریه الناس و ینتفعون به.
خط: نسخ، کا: علی بن محمد علیوی دجیلی، تا: دوشنبه ۲۸ جمادی الثانی ۱۲۲۹ق؛ مصحح ولی پر غلط است؛ جلد: تیماج، ۱۵۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۱۳۲]
۵. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۲۲
بی‌کا، تا: اواسط ۱۳۰۶ق [نشریه: ۳ - ۱۲۲]

● **غرایب الاسرار = غرائب الاسرار** / جغرافیا / فارسی
qarāyeb-ol asrār = qarā'eb-ol asrār
خواند میر، غیاث الدین بن همام الدین، ۸۸۰-۹۴۲قمری
xānd mīr, qīyās-od-dīn ebn-e hammām-od-dīn (1476 - 1536)

اهدا به: معین السلطنه ابوالنصر سلطان بدیع الزمان میرزا
از خواند میر بلخی (الذریعه ۹: ۳۰۷) که در آن هنگامی که از میهن خود هرات به قندهار و دربار پادشاه رفته بود به نام معین السلطنه ابوالنصر سلطان بدیع الزمان میرزا ساخته و «غرایب بلاد و بحار و انهار و جزایر و جبال و عیون و آبار و عجایب اشکال و اطوار بعضی از آدمیان و جنیان و وحوش و طیور جهان» را در آن آورده و به این نام نامیده است که نامش در دیباچه یاد شده است. این جز اختتام حبیب السیر است. (دانش پژوه)
نخستین عنوان: «ذکر بدایع غرایب ربع مسکون و عجایب وقایع جهان بوقلمون» است. سپس سربندهای «اقلیم الاول، اقلیم الثانی ...». برای نشانی: ذکر بدایع غرایب ربع مسکون و عجایب وقایع جهان بوقلمون. واقفان حقایق کارخانه آفرینش و عارفان دقایق صحایف دانش و بینش بر این معنی اتفاق دارند که نصفی از کره زمین در بحر اعظم؛ الاقلیم الاول. به زحل منسوب است و عامه اهل این اقلیم اسود اللون باشند. و ابتدای این اقلیم از جهت مشرق و شمال ... الاقلیم الثالث. صاحب این اقلیم سیوم از حد مشرق از بلاد چین بود و بر جنوبی بلاد یأجوج و مأجوج و تمامی بلدان هندوستان ... ذکر بعضی از بحار و انهار که قطره ای است از لجه قدرت حضرت پروردگار جل. بر ضمایر سیاحان بحار اخبار و هیجان آب و مد و جزر و زیادت و نقصان.
آغاز: غرایب اسرار عالم آمال و امانی و عجایب اطوار خط اقبال و کامرانی شمه ای از آثار قدرت آفریدگاری است ... اما بعد نموده می‌شود که درین اوقات واوان که به حسب مقتضیات دوران بنده فقیر و ذره حقیر خاندان امیر ... از وطن مألوف و مسکن معروف یعنی دار السلطنت هراة ... سلوک طریق مسافرت اختیار نموده و به صوب بلده فاخره قنده هار ... منازل و مراحل پیموده به آستان سلطنت آشیان عالی مکانی رسیده که آفتاب طلعت همایونش ... [یعنی] معین السلطنه ذوالخلافه ابوالمظفر

سلطان بدیع الزمان میرزا ... این هوس در سر و این آرزو به خاطر انور پیدا شد که به وسیله رساله‌ای خود را ذره‌وار منظور نظر خورشید آثار خسرو عالی تبار گرداند و بعد از تأمل و اندیشه طبع فکرت پیشه این اوراق را که مبنی است از غرایب بلاد و بحار و انهار و جزایر و جبال و ابار و عیون و مبتنی است بر بیان عجایب اشکال و اطوار بعضی آدمیان و جنیان و طیور و وحوش جهان بوقلمون در حیز تحریر کشید و تا اسم مطابق مسمی باشد موسوم به غرائب الاسرار گردانید ... واقفان حقایق کارخانه آفرینش و عارفان دقایق صحایف دانش و بینش برین معنی اتفاق دارند که نصفی از کره زمین در بحر اعظم ...

[الذریعه ۳۰/۱۶ «غرایب الاسرار»؛ مشترك پاکستان ۱۲/۱۰ «خاتمه روضة الصفا»، همانجا ۱۲۷۷/۱۱ «غرایب الاسرار»؛ فهرستواره منزوی ۲۳۸/۱ «غرایب الاسرار»]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۵۴

آغاز: مظهر اسرار غرایب، نظارت چمن فضیلت افراد ... اما بعد، نموده می‌شود که در این اوقات و اوان که به حسب مقتضیات دوران بنده فقیر و ذره حقیر خواند میر؛ **انجام:** دیگر در جزایر اصناف طیور غریبة الاشکال و عجیبه الافعال بسیار است، که بیان آن به طول انجامد. العلم عندالله تعالی. تمت هذه الرسالة «غرایب الاسرار» بتاریخ روز سه‌شنبه بیست و دوم (وصالی شده) افقر و احقر العباد عبدالباقی تحریر نموده در بلده اجین ۱۰۱۹ هزار و نوزده ...

خط:نستعلیق زیبا،کا:عبدالباقی،تا:۱۰۱۹ق؛افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ ۸۴گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۱۸۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۴/۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا روز عاشوراء دیگر او را هیچ کس نبیند دیگر در جزایر اصناف طیور غریبة الاشکال و الافعال بسیار است که بیان آن به طور انجامد و العلم عند الله المعبود من کل الموجود.

کا: قاسم بن خواجه خورد درمیانی قائنی، تا: ۸ شعبان ۱۰۷۷ق؛ جلد: میشن مذهب، ۷۸ص (۳۹۷-۴۷۴)، ابعاد متن: ۱۰/۵×۱۲، اندازه: ۱۵/۷×۲۸/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۱۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۳۴/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** جبل البیان گویند در آن کوه اشجار میوه دار است ... و آن تخت زا ملك خویش شمرند و چون این (ننوشته گذاشته شده).

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۳گ (۱۳۵-۱۳۷)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۹۷۵]

← غرائب الاسرار > غرایب الاسرار

● **غرائب الأسرار و شوارق الانوار** / دعا / فارسی

qarā’eb-ol asrār va šavāreq-ol anvār

قزوینی، اسدالله بن محمد ابراهیم، ق۱۳ قمری

qazvīnī, asad-ol-lāh ebn-e mohammad ebrāhīm (- 19c)

دعاها و ختومات و اوراد کوتاه متفرقه‌ای است که در چهار باب گردآورده شده با عناوین «قاعدة، فائدة، درة، نور، لمعة، تحفة، سر غیبی» و مانند اینها، به نقل از چند کتاب یا از استادش ملاابوطالب طهرانی و شیخ حسن یزدی و میر محمد رضا به تاریخ‌های ۱۲۵۴-۱۲۵۹. این دعاها نامرتب و گویا پیش‌نویس کتابی باشد که مؤلف خواسته در آینده تنظیم نماید. عناوین باب‌ها: باب: در کلمات مستخرجه از «توبلیه» شیخ احمد احسائی؛ باب: در آنچه به طریق منام کشف می‌شود؛ باب: در اذکار و اوراد کلیه؛ باب: در اسرار دعواتی چند منقول از علمای ربانی.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... أما بعد فیقول العبد الجانی و الأسیر الفانی المحتاج الی قطرة من بحار الفیض الربانی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۱۷/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... أما بعد فیقول العبد الجانی و الأسیر الفانی المحتاج الی قطرة من بحار الفیض الربانی

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۷۴گ (۲پ-۱۷۵پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۲۴]

← غرائب التفسیر و عجائب التاویل > الغرائب و العجائب

● **غرائب الحالات** / ادبیات / فارسی

qarā’eb-ol hālāt

رونق علیشاه کرمانی، محمد حسین بن محمد کاظم، - ۱۲۳۰ ؟ قمری

rownaq-‘alī-šāh-e kermānī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad kāzem (- 1815)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۳۶۸

آغاز: بسمله، بسم الله الرحم الرحیم دیباچه هر کتاب تعظیم این نامه بنام آنکه نامش؛ **انجام:** صلوات فرست بی حد و هر بر احمد و آل بیت اطهر.

خط: نستعلیق، کا: کرمانی، محمد حسین بن محمد ربیع، تا: ۱۲۸۲ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

● **غرایب الحدیث** / حدیث / عربی

ġarāyib-ul ḥadīṯ

عراقی، عبدالرحیم بن حسین، ۷۲۵ - ۸۰۶ قمری

‘erāqī, ‘abd-or-rahīm ebn-e hoseyn (1326 - 1404)

گویا المغنی عن حمل الاسفار فی الاسفار.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۳۶-ف

نسخه اصل: آستان قدس رضوی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [فیلمها ف: ۲ - ۲۸۴]

↩ غرائب الخبر فی عجائب السفر ⊳ سفرنامه حرمین شریفین

● **غرائب الدعوات** / دعا / فارسی

qarā’eb-od da‘avāt

تبریزی خیابانی، علی بن عبدالعظیم، ۱۲۸۱-۱۳۶۶ قمری

tabrīzī xīyābānī, ‘alī ebn-e ‘abd-ol-‘azīm (1865 - 1947)

در دعاها و طلسمات و عوذات متفرقه بدون ترتیب مخصوص.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۸۷

آغاز: از نسخه حاجی ملا یحیی دائی ارزلی جهت دفع اعدا و زیاده آمدن بر دشمن و مظفر بودن در معرکه‌ها

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۲۹گ، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۲ - ۶۷]

↩ غرایب الدنیا و عجایب الاعلی ⊳ مرآت

● **غرائب زمین و آسمان = الآیات البینات فی غرائب الارض و السموات (ترجمه)** / طبیعیات / فارسی

qarā’eb-e zamīn va āsemān = al-āyāt-ol bayyenāt fī qarā’eb-el arz va-s samāvāt (t.)

قزوینی، محمد بن ملا آقا

qazvīnī, mohammad ebn-e mollā āqā

مترجم: فروغی، محمد حسین بن محمد مهدی، ۱۲۵۵ - ۱۳۳۵ قمری

متن «الآیات البینات فی غرایب الارض و السماء» از محمد فرزند ملا آقا قزوینی. ترجمه با افزودگی از ذکاء الملک محمد حسین فروغی اصفهانی.

چاپ: مشار فارسی، ج۳، ص۳۶۱۱؛ ایران، ۱۳۱۷ق، رقعی، ۲۱۹+۱ص؛ ایران، ۱۳۱۷ق، سنگی، وزیری کوچک، ۲۱۹+۶ص؛ ایران، شرکت طبع کتب، ۱۳۱۷ق، سنگی، رقعی، ۲۲۵ص

[فهرستواره منزوی ۳۰۰۰/۴]

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۶۶

خط: نستعلیق، کا: میرزا عبدالله بن حسین بزاز بارفروشی نقیب کلایی مازندرانی، تا: ۱ رمضان ۱۳۲۳ق؛ جلد: تیماج، ۱۱۶گ، ۱۵ سطر (۷/۵-۱۰×۱۶- ۱۸/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: - ۹۷]

● **غرایب الصغر** / شعر / ترکی

qarāyeb-os seqar

امیر علیشیر نوائی، علیشیر بن کیچکنه، ۸۴۴-۹۰۶؟ قمری

amīr ‘alī-šīr-e navā’ī, ‘alī-šīr ebn-e kīčakne (1441 - 1501)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۵۵

کا: سید محمد حسینی، تا: ۱۰۵۲ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۸/۳×۲۵سم [رایانه]

۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۸۲/۲

آغاز: اشرقت من عکس شمس الکأس انوار الهدی ×× یار عکسین می‌دارکور دیب جام دین چقتی صدا / غیر نقشیدین کونکول جامیدا بولسه زنگ عم ×× یو قتوارای ساقی می‌وحدت مثل لیک غم زدا؛ **انجام:** هر نیجه ایتک راک ایلادیم خامم نی ×× اول خامه قراراق ایلادی نامم نی ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ابریشمی و ترمه، جلد: چرمی و باسمه منقش، ۶۶گ، اندازه: ۲۳/۵×۳۴سم [ف: ۳ - ۱۱۰۷]

↩ غرایب الصغیر ⊳ غرایب الصغر

● **غرائب العجائب** / تفسیر / عربی

ġarā’ib-ul ‘ajā’ib

سلماسی، ابوسعید محمد بن سعید، - ۸۳۲ قمری

salmāsī, abūsa‘īd mohammad ebn-e sa‘īd (- 1429)

تاریخ تألیف: ۸۲۳ق

رساله‌ای متوسط درباره معنی و تأویل آیه شریفه «ولقد خلقنا الانسان من سلالة من طین ثم جعلناه نطفة فی قرار مکین ...» که در آن به سؤالی که فخر رازی در تفسیرش مطرح ساخته پاسخ داده؛ در یک «مقدمه» و دو «باب»: مقدمه، در دو فصل: فصل فی بیان السؤال، فصل فی بیان الجواب؛ باب ۱. بیان عجائب صنع الله فی خلق آدم (پنج فصل)؛ باب ۲. بیان عجائب صنع الله فی اولاد آدم (شش فصل).

کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۳۶۶/۱

آغاز: الحمدلله الذی خلق الانسان من صلصال و افرغه فی قالب الاعتدال و اودع فیه انواع الکما ل ... خیر صحبته و خیرآل اما بعد فیقول الامام الفاضل ... السلماسی قدس الله روحه سألنی بعض الاخوان عن تأویل قوله تعالی و لقد خلقنا الانسان من سلالة من طین؛ **انجام:** روی عن وهب بن منبه ان الارض السابعة علی کفی ملک یقال له غیاییل مفصل ابهامه اربعون سنة و الملک قایم علی الثور ... هذا هو المذکور فی بعض التفاسیر فانه صحیح فالایمان به واجب نقل من سراج العقول.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۵۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف مخ]

● **غرائب العلوم** / حدیث / فارسی

qarā'eb-ol 'olūm

شریف، محمد قاسم بن محمد رضا، ق۱۲ قمری

Šarīf, mohammad qāsem ebn-e mohammad rezā (- 18c)

اهدا به: شاه سلطان حسین صفوی

تاریخ تألیف: ربیع الاول ۱۱۲۷ق

ترجمه چند روایت در معنی حروف ابجد ناقوس نصاری با توضیحاتی مختصر در حاشیه‌ها.

آغاز: الحمد لله الذی انطقنا بکلماته المنزلة صدقاً و عدلاً ... و بعد کمینه خادم مؤمنان و محتاجترین بندگان برحم و فضل غفور راحم.

[دنا ۷۷۳/۷؛ فهرستواره منزوی ۶۷۹/۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و منتفعان ازاین ترجمه طلب مغفرت و ستر و تصحیح غلط است، ان الله غفور کریم.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ از عصر مؤلف؛ مجدول؛ تملک: موسی بن محمد رضا با مهر «موسی بن محمد رضا» (بیضی)؛ جلد: تیماج عنابی، ۵۲گ، ۷ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۲سم [ف: ۲۴ - ۲۳]

← غرائب القرآن > غریب القرآن

● **غرائب القرآن** / لغت / عربی

ġarā'ib-ul qur'ān

سجاوندی، محمد بن طیفور، - ۵۶۰ قمری

sajāvandī, mohammad ebn-e tayfūr (- 1166)

در تفسیر لغات مشکله قرآن است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۵۰

آغاز: بسمله، الحمدلله علی کل حال، الصلوة علی رسوله بالغدو و الآصال، اما بعد فهذا کتاب ذکر فیه تفسیر غرائب القرآن و مشکلاته و بیان شأنه و نزول آیاته و معانی بعض لغاته و شرح مبهماته، اعوذبالله اعلم ان الاستعاذة ندب من الله تعالی؛ **انجام:** و کانت امهم قطوراً ابنت یقطن النکعانیه تزوجها.

این نسخه مختصری از اوایل کتاب مزبور است مشتمل بر فاتحة الکتاب و قسمتی از آغاز سوره بقره؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول؛ واقف: مولانا موسی؛ جلد: پارچه‌ای، ۲۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۹سم [ف: ۱۳ - ۵۴]

● **غرائب القرآن** / لغت / عربی

ġarā'ib-ul qur'ān

ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۰۱/۲

آغاز: بسمله حدثنا الشیخ الامام السید الادیب ابوالحسین محمد بن الحسن بن الحسین الوثابی ضاعف الله قدره ... فی الجامع العتیق باصفهان سنه سبع و خمسین و اربعمائه؛ **انجام:** انجام موجود: غاسق اذا وقب، یعنی اللیل اذا دخل کل شیئی و النفس الظلمة و یقال الغاسق القمر اذا کشف و اسود اذا وقت اذا ادخل ...

به ترتیب حروف معجم. در کتاب خانه رضوی نسخه‌ای از غرایب القرآن هست تألیف سجاوندی محمد بن طیفور که نباید آن باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: - ۸۳]

● **غرائب القران و الحدیث** / لغت / عربی

ġarā'ib-ul qur'ān wa-l ḥadīṯ

فرهنگ غرایب قرآن و احادیث است به ترتیب حروف تهجی، برای هر حرفی یک کتاب و حرف دوم در یک باب است.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۰۶/۲۹

آغاز: بسمله. و علیه نتوکل. الحمدلله علی دلیل قاهر، علی انه قدیم قادر، ینطق برهانه علی کل محسوس، و یعقل سلطانه علی کل موجود ... و بعد فان اللغة العربیة انما یحتاج الیها لمعرفة غریبی القرآن و احادیث الرسول؛ **انجام:** هیش، فی الحدیث لیس فی الهیشات قود، یعنی به القتیل فی ...

بی‌کا، تا: ۱۰۷۶ق؛ افتادگی: انجام (کتاب در حرف هاء مع الیاء افتاده)؛ جلد: میشن، ۲۲۱گ (۷۴پ-۲۹۴ر)، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۳×۳۵/۲سم [ف: ۹ - ۱۰۱]

۲. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۲۷۰۳

آغاز: باب الضاد مع الهمزه قوله تعالی ثمانیة ازواج من الضأن اثنین الضأن اجمع ضاین مثل تاجر و تجر؛ **انجام:** باب الیاء مع الهاء و فی الحدیث کان صلی الله علیه و آله یتغوذ با الله من الایهمین هما السیل و الحریق ... و ایهم البلد الذی لاعلم به، آخر الکتاب و الحمدلله ...

جلد دوم، از باب الضاد تا آخر باب الیاء؛ خط: نسخ، کا: میرزا محمد لنجانی، تا: سلخ شعبان ۱۲۹۶ق، جا: مدرسه حاجی میرزا مهدی؛ ۴۰۴ص، ۲۴ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [عمومی اصفهان (فرهنگ سابق): ف: ۱ - ۲۷۴]

● **غرائب القرآن و رغائب الفرقان = تفسیر نیشابوری** / تفسیر / عربی

ġarā'ib-ul qur'ān wa raġā'ib-ul furqān = tafsīr-e neyšābūrī

نظام الاعرج، حسن بن محمد، - ۷۲۸ ؟ قمری

nezām-ol-a'raj, hasan ebn-e mohammad (- 1328)

تاریخ تألیف: ۷۲۸ق

این کتاب از تفاسیر جامع معروف است و مشحون به فوائد گوناگون و به این جهت فضلاء جامع ازهر برای مطالب این کتاب و مطالب تفسیر طبری فهرستی جداگانه به نام «فهرست طبری و نیشابوری» نگاشتند. در مقدمه و هم در آخر کتاب مدارک و مآخذ این کتاب ذکر شده است. عمده مطالب آن خلاصه تفسیر کبیر امام فخر رازی است و مصدر است به ۱۱ مقدمه شامل فوایدی که معرفت آنها برای تفسیرنگاری ضروری است. روش این تفسیر: نخست ترجمه آیات به فارسی و سپس بحث درباره آیات در عناوین: القرائة، الوقوف، التفسیر، التاویل. (مهدی ولائی)

آغاز: بالخیر عونک یا کریم الی الله الکریم ارغب فی ابداع غرائب القرآن ...

چاپ: مشار، عربی ۶۵۰/؛ القاهرة، مکتبة مصطفی البابی الحلبی، تحقیق ابراهیم عطوة عوض، الطبعة الاولی، ۱۹۶۳- ۱۹۶۴م، ۵ مجلدات، ۱۳جزء؛ تهران، سنگی، ۱۲۸۰ق، رحلی

[الذریعة ۳۱/۱۶ و ۲۸۴/۱۸؛ دنا ۷۷۴/۷-۷۷۶ (۶۲ نسخه)؛ معجم المطبوعات ۱۵۲۷؛ کشف الظنون ۱۱۹۵-۱۱۹۶؛ اوقاف بغداد ۳۰؛ بروکلمان ۲۰۱/۲ و ذیل ۲۷۳/۲؛ معجم المؤلفین ۲۸۱/۳ و ۲۹۱؛ الاوقاف العامة بغداد ۱۳۲/۱؛ الاوقاف العامة موصل ۳۳/۴]

شرح و حواشی:

۱- غرائب القرآن و رغائب الفرقان (منتخب)؛ نظام الاعرج، حسن بن محمد (-۷۲۸)

۲- غرائب القرآن و رغائب الفرقان (مختصر)؛ بیدآبادی، محمد بن محمد رفیع (-۱۱۹۷)

۳- جنة النعیم فی تفسیر سورة الکهف و الرقیم = تفسیر سورة الکهف؛ موسوی، ابوالقاسم بن عباس (-۱۳)

۴- تأویلات القرآن = منتخب غرائب القرآن و رغائب الفرقان (۲ عنوان)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۴

خط: نسخ، کا: ابومحمد عمربن محمد بن اسمعیل پاشا و عباس هاشمی اصفهانی، تا: یک‌شنبه ۲۸ ذیحجه ۷۴۰ق، جا: یزد خانقاه حسینیه اشرفیه؛ از روی نسخه‌ای که بیشتر به خط مصنف بوده و آنچه هم به خط دیگران بوده او آن را خود تصحیح کرده بود، مقابله شده با نسخه منقول در روز جمعه ۴ محرم ۷۴۱؛ مهر: محمد باقر بن محمد تقی موسوی گویا شفتی، محمد علاء الدین؛ ۳۹۱گ، ۲۷ سطر (۱۵×۲۲)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [سنا: ف: ۱ - ۲۵۶]

۲. اردستان؛ اردستانی- آیة الله سید علیرضا؛ شماره نسخه:بدون شماره

تا آخر سوره نساء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ [میراث اسلامی: ۵ - ۶۱۱]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۳۶۳

از آیه «اصبروا و صابروا و اتقوا الله لعلکم تتقون»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ با ترجمه فارسی زیر آیه‌ها؛ تملک: عبدالحسین یزدی در ۱۰۱۹، ابوالعلاء تاج الدین حسین صاعد، محمد سعید رضوی در ۱۲۴۹، محمد سعید بن ابی بکر بغدادی نجیبی در ۱۱۵۴، عبدالله شبر حسینی؛ جلد: میشن سیاه، ۴۲۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲×۲۷/۵سم [ف: ۱ - ۳۸۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و آخر دعویهم ان الحمدلله رب العالمین

ج ۱، از اول قرآن تا آخر سوره آل عمران؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۸۸۵ق؛ مجدول مذهب؛ تملک: ابراهیم عادلشاه؛ واقف: نائینی؛ ۲۲۹گ، ۳۹ سطر، اندازه: ۲۳×۳۶سم [ف: ۴ - ۴۲۶]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۴

آغاز: یمکن الوقوف علیها بل یفرد سبحانه یعلم ذلک؛ **انجام:** و الهادی فی العلم و العمل الی سواء الحق و الطریق

ج ۴، از اواخر سوره نور تا آخر قرآن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۸۸۵ق؛ پس از این شرحی است ضمن ۱۶ سطر از مؤلف کتاب راجع به تحقیقات خود در این تفسیر، آیات به خط درشت نوشته شده؛ مجدول مذهب؛ واقف: نائینی؛ ۲۵۴گ، ۴۰ و ۴۱ سطر، اندازه: ۲۳×۳۶سم [ف: ۴ - ۴۲۸]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۴۸۷

آغاز: الحمدلله الذی جعلنی فمن شرح صدره للاسلام فهو علی نورمن ربه و جعلنی ذا نفس أبیة و همة علیة لأفکار لاتستأنس الا بذکر الله

از آغاز تفسیر تا پایان سوره آل عمران؛ خط: نسخ، آیات معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۹۰گ، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۱۹ - ۲۸۵]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ابتغ بین ذلک سبیلاً باظهار الفرایض و اخفاء النوافل. تم الکتاب.

ج۱، از آغاز قرآن است تا پایان سوره بنی اسرائیل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: امیر جبرئیل از دارالسلطنه حیدرآباد، ۱۰۳۷ق؛ ۵۱۹گ، ۳۹ سطر، اندازه: ۲۳×۳۳سم [ف: ۱ - ۴۵۴]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** خاطب محمداً صلعم بقوله یا ایها النبی فی مواضع و لم یخاطبه بقوله یا ایها الرسول الاههنا وفی قوله یا ایهاالرسول.

بخشی است از جلد اول تفسیر و از آغاز قرآن است تا آیه ۴۷ از سوره مائده و ناتمام مانده؛ خط: نسخ خفی نزدیک به غبار، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: امیر جبرئیل، ۱۰۳۷؛ جلد: تیماج، ۳۱۰گ، ۴۱ و ۳۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۱ - ۴۵۵]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۵

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب؛ **انجام:** قال الضعیف مؤلف هذاالکتاب احوج الخلق الی رحمة الله و رضاه الحسن بن محمد بن الحسین المشتهر بنظام النیسابوری ... قد تضمن کتابی هذا حاصل التفسیر الکبیر الجامع الاکثر التفاسیر ...

الکشاف ... جامع الاصول و المصابیح ... لاسیما شرح الوجیز للامام الرافعی رحمة الله و امااالتأویل فاکثرها للشیخ المحقق المتقی نجم المله و الدین.

ج۲، از آغاز سوره کهف است تا پایان قرآن (یک برگ کسر دارد)، ترجمه این نسخه نسبت به نسخه چاپی آن کهن‌تر است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: امیر جبرئیل، ۱۰۳۷ق؛ جلد: تیماج، ۳۴۰گ، ۳۹ سطر، اندازه: ۲۳×۳۴سم [ف: ۱ – ۴۵۶]

۱۰. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۱۸۱

آغاز: حتی وقعت الی شعیب فمسها و کان مکفوفا فضن بها فقال غیرها فما وقع فی یده الا هی سبع مرات؛ **انجام:** ثم ان العقل و الوهم قد یتساعد ان علی تسلیم بعض المقدمات ثم اذا آل الامر

از سوره قصص تا پایان قرآن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۳۳۸گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: – ۱۳۵]

۱۱. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۸۳

از آغاز قرآن تا بخشی از سوره مائده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۴۶گ، ۲۳ – ۲۵ سطر (۶/۵×۱۶)، اندازه: ۸×۱۷/۵سم [ف: – ۱۰۲]

۱۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۲۴۵۱

از اوایل سوره یونس تا اواخر سوره فرقان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۳۸۵گ، ۲۹ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲ – ۲۴]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۲۰

جلد۱؛ خط: نسخ، کا: علی بن حسین بن محمود کاتب ملقب به کمال، تا: ۹۳۱ق؛ مجدول؛ مهر: کاظم قزوینی، محمد بن محمد باقر؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۵۱۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۵/۱×۳۵/۷سم [ف: ۱ – ۳۸۱]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۲۱

جلد۲، دنباله شماره پیش؛ خط: نسخ، کا: علی بن حسین بن محمود کاتب ملقب به کمال، تا: آغاز شوال ۹۳۱ق، جا: شیراز بقعه ظهیریه علویه بزغشیه، برای حکیم مسعود کاشانی؛ مجدول مذهب؛ تملک: معزالدین محمد پسر نورالدین محمد؛ مهر: محمد باقر؛ ۵۲۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۴/۵×۳۴/۷سم [ف: ۱ – ۳۸۱]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و المفتاح و سایر الکتب العربیة و اما الاحکام الشرعیة فمنها.

خط: نسخ متوسط، کا: محمود بن غیاث الدین محمد بن سراج الدین احمد بن غیاث الدین محمد بن سراج الدین احمد انصاری، تا: ۹۰۹ و ۹۵۹ق، جا: تبریز؛ تا آخر تفسیر سوره اسری در ۹۰۹ق نوشته شده، پس از آن به خط محمود بن غیاث الدین محمد انصاری است، در شوال ۹۵۹ در تبریز؛ افتادگی: انجام؛ ترجمه سوره‌های انبیاء و حج و مؤمنون و بخشی از سوره نور نوشته نشده، مجدول، دارای سرلوح، واقف: سید جلال الدین طهرانی؛ ۶۱۷گ، ۴۰ و ۴۱ سطر، اندازه: ۲۴×۳۵/۵سم [ف: ۱۱ – ۵۸۷]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۳۸

از سوره مریم تا آخر قرآن؛ خط: نسخ درشت، بی‌کا، تا: ۶ صفر ۹۸۴ق؛ جلد: تیماج عمل محمد صادق، ۳۶۷گ، اندازه: ۲۰×۳۴سم [ف: ۲۴ – ۲۰۲]

۱۷. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۶۳

خط: نسخ، کا: صدرالدین بن قاضی شکرالله ابن قاضی امام الدین دزفولی، تا: ۹۸۷ق [نشریه: ۶ – ۵۹۸]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۵۵

آغاز: سوره یس ثلاث و ثمانون آیه. بسمله، یس و القرآن الحکیم ... القراءه یس باظهار النون ابو عمرو و سهل و یعقوب و؛ **انجام:** ثم ان لم یجعله عده فی لیله یرجع عن قبری الغابر و الاهلون و ذخیره یوم لاینفع مال و لابنون و الحمدلله رب العالمین و ...

تفسیر سوره یس تا آخر قرآن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۹۰ق؛ مصحح؛ تملک: سید اسماعیل بن عبدالرزاق حسینی به تاریخ ۱۲۰۸ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۸۰گ، ۳۵ سطر (۱۴×۲۴)، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۱۸ – ۷۴]

۱۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۸۰

از سوره یسن تا آخر؛ خط: نسخ، کا: یاسین بن خضر بن عبدالهادی بوازیجی موصلی حنفی، تا: سه‌شنبه ۱۶ ربیع الاول ۹۹۵ق؛ با یک پیشانی، مجدول، قطع: رحلی [نشریه: ۷ – ۱۹۸]

۲۰. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۵۲۶

از آیه ۱۶ سوره مریم تا آیه ۷۹ سوره اسراء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۶۲گ، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۲ – ۳۸۱]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۰

از آغاز تا سوره بنی اسرائیل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ ۶۴۴گ، ۳۳ سطر (۲۲×۲۷/۵)، اندازه: ۲۱×۳۳/۵سم [ف: ۱ – ۳۸۱]

۲۲. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۱۲۶۸

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. سورة مریم علیهما السلم مکیه؛ **انجام:** و وافق الفراغ من انتساخ هذا الکتاب المشتمل علی النکات التی لم یوجد فی تفاسیر اولی الالباب ... و الحمدلله علی اتمامه والشکر لله علی اختتامه ... و یوفقنی زیارة الائمة المعصومین علیهم السلام ... و یحشرنی فی زمرتهم یوم القیامه بالنبی الامی و آله الکرام – تم ... رجب المرجب ۱۰۱۱

از سوره مبارک مریم الی سورة الناس؛ خط: نسخ جلی و خفی، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۱۱؛ مجدول، نوشته شده: «تفسیر نیشابوری ابتیاعی از ورثه مرحوم طهماسب میرزای موید الدوله بتاریخ شهر محرم الحرام توشقان ئیل ۱۲۹۷ داخل کتابخانه مبارکه موزه اقدس ظل اللهی شد»؛ مهر: مشیر السلطنه، علی اکبر بن حسین حسینی؛ کاغذ: بغدادی، جلد: مقوای روکش چرم، ۶۱۴ص، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۵×۳۹سم [ف: ۱ – ۲۲۶]

۲۳. قم؛ مدرسه رضویه؛ شماره نسخه:۱

خط: نسخ، کا: سالک الدین محمد بن موید طبیب حموی سعدی انصاری، تا: جمعه ۱ ربیع الاول ۱۰۱۵ق، جا: یزد؛ در حضور فاضل لبیب مولی هدایت حسین بن مغفور مشکور مولانا نورالله واعظ که به مثابه فرزند او بود و چاشت ۱۷ رجب ۱۰۱۹ در هنگامی که بر درگذشت فرزند خود رفیع الدین حسین سوگوار بود و سه‌شنبه ۲ رمضان ۱۰۲۰ که در همین روز متوجه زیارت بیت الله الحرام شد، از روی نسخه خط محمد بن کمال طبیب مورخ اواسط صفر ۷۳۰ که در پایان آن خط مؤلف مورخ به همین تاریخ در دولت آباد هند بوده است؛ تملک: محمد علی بن محمد حسین الشریف، محمد رضوی در ۲۷ رجب ۱۲۸۲، محمد بن محمد مهدی موسوی در ۱۲۳۲؛ مهر: «نجینا صالحا»؛ ۷۱۸گ، ۴۷ سطر، قطع: رحلی [چند نسخه-ف: - ۳۰]

۲۴. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۱۲۶۷

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. رب یسر و تمم بالخیر؛ **انجام:** والله اعلم بالصواب والیه المرجع و المآب کمل هذا التفسیر النیسابوری تم

خط: نسخ، کا: احسن الله بن ابوالحسن مخاطب به ظفرخان، تا: با تاریخ ۱۰۳۴ق؛ مجدول، با سرلوح، نوشته شده «ابتیاعی از ورثه مرحوم طهماسب میرزای مویدالدوله بتاریخ شهر محرم الحرام توشقان ئیل ۱۲۹۷ داخل کتابخانه مبارکه ظل اللهی شد» با مهر علی اکبر بن حسین حسینی، با نوشته دیگری بدین مضمون «این کتاب مستطاب بتاریخ بیست و دوم محرم الحرام سنه ۱۰۳۴ در پای قلعه چنار از جانبی غیر متوقع بدست فقیر کثیر التقصیر سلطان محمود بن سلطان محمد در آمد لاجرم آنرا غیر مترقب دانسته»، و نوشته دیگری بدین مضمون «از خالوی مغفور سلطان محمود عفی الله عنه برادر مرحوم مظلوم من خورشید نظر بارث رسید و بعد از او بفقیر حقیر منتقل شد تا بعد از این نصیب که شود. حرره احسن الله بو ابوالحسن المخاطب بظفرخان غفرالله ذنوبه و سترالله عیوبه» با مهر «بنده شاه جهانست ظفرخان»؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج، ۱۵۴۲ص، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۱ - ۲۲۳]

۲۵. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۸۱

آغاز: بسمله سورة النور مدنیه حروفها خمسة الاف و ثلثمایه ... سورة انزلنا ها الی و ان الله؛ **انجام:** ثم ان یجعله عدة لی لیلة یرجع عن قبری العشایر و الاهلون و ذخیره حین لاینفع مال و لا بنون و الحمدلله رب العالمین ... یا ارحم الراحمین.

از اول سوره نور تا آخر؛ خط: نسخ شیرین، کا: علی اکبر بن حاجی محمد شفیع سبزواری، تا: ۲۵ رمضان ۱۰۶۵ق؛ مصحح؛ تملک: علی اصغر بن محمد جعفر سبزواری در ۱۰۷۷ق با مهر «عبده علی اصغر یا عزیز یا الله» (بیضی)؛ واقف: محمد رفیع بن ملا محمد حسین تونی، ۱۱۲۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۷گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۹×۳۱سم [ف: - ۳۲۰]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۵۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** قد حصل لک و هو و صولک الی الله اعرضوا عن دعوتک او قبلوا والله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

از ابتدای مقدمه تا انتهای سوره توبه؛ خط: نسخ، کا: محمد جلیل بن محمد شفیع سبزواری، تا: پنج‌شنبه ۱۸ محرم ۱۰۶۶ق؛ مصحح، مقابله شده؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۵؛ ۴۷۲گ، ۳۰ سطر، اندازه:۱۸×۳۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن-۲۰۸] و [ف: ۲۲-۳۱۵]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۶

آغاز: سوره یونس مکیة الایات؛ **انجام:** التوفیق و الهادی فی العلم و العمل الی سواء الحق و الطریق

ج ۳ و ۴، از اول سوره یونس تا آخر قرآن؛ کا: بدیع الزمان بن محمد رضا یزدی، تا: شوال ۱۰۶۷ق؛ مجدول مذهب؛ واقف: نائینی؛ ۵۸۷گ، اندازه: ۲۲×۳۴ سم [ف: ۴ - ۴۲۸]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۵۰۶

آغاز: ... ما تبع ... حملوا ما قد نشاء من اوزار لاتباع او للبیان؛ **انجام:** بالحمد و الثناء و الصلوة قبل الشروع فی کل کلام ... من خلق الله.

از اوایل سوره نحل تا آیه ۶۷ سوره نمل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، تیر ۱۳۸۱؛ کاغذ: کشمیری، ۲۷۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۲۰۹]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۰۹۶

آغاز: بسملة، المرتلک آیات الکتاب ... القرائة و زرع و نخیل صنوان و غیر بالرفع فیهن ابن کثیر و ابو عمر و یعقوب و حفص و المفضل الآخرون بالجرفیهن عطفا علی اعناب؛ **انجام:** جاهدوا فینا نخرج منه مجاهدة الرهابین و الفلاسفة و البراهمة و نحوهم کانهم مرتاضون ... و کسلا.

از ابتدای سوره رعدتا پایان عنکبوت؛ خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ ۴۵۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۳سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۲۰۹] و [ف: ۲۲-۳۱۷]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۰۵۸

آغاز: لان ما بعده جملة مستانفة و لو وصل لا وهم ان یکون حالا من القضاء؛ **انجام:** لمثل ما قلنا عذابها ط کفور.

از اوایل سوره مریم تا اواخر سوره فاطر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۳۹۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۱۱ - ۵۸۷]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶-۵۳۲۰-ع

نسخه اصل: راغب محمد پاشای وزیر ش ۹۷؛ خط: نستعلیق، کا: عثمان حافظ القرآن، تا: ۱۱۶۵ق، برای همین وزیر [فیلمها ف: ۱ - ۳۵۶]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۰۰۴

آغاز: بسملة، الرای انا الله الرقیب علی کل شی تلک أی هذه السورة آیات الکتاب المبین؛ **انجام:** و قال من استعاذ بالله بالمعوذتین ما بقی شیء الا قال اللهم اعز منی و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

مشتمل بر سوره‌های یوسف، یس، الرحمن، واقعه، ملک، قلم، حاقه، معارج، نوح، مزمل، مدثر، قیامة، طلاق، دهر، مرسلات و نبأ تا پایان قرآن. گرچه در پایان نسخه جمله «قد وقع الفراغ من هذه النسخة المسمی بالنیسابوری» به چشم می‌خورد ولی با تفسیر غرائب القرآن نیشابوری تطبیق ندارد، به واقع نسخه مرکب از سه تفسیر است: الف: سوره یوسف مؤلف و عنوان نامعلوم، ب: سوره یس تا مرسلات تفسیر بیضاوی، ج: بقیه نامعلوم؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: حسین بن عبدالله و عثمان بن ذوالفقار، تا: جمادی الاول ۱۱۹۳ق؛ واقف: جعفر زاهدی، ۱۳۷۷؛ جلد: تیماج، ۱۱۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۶سم [ف: ۲۲ – ۳۱۷]

۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۹/۳عکسی

آغاز: البقره وال عمران و النساء و المائده و الاعراف و الانعام و النفال ... هذه السبع الطوال؛ **انجام:** فهذه ما صح من مذاهب القراء فیفتح الیات و اسکانها ...

نسخه اصل: طوپ قاپی – استانبول ش m۴۸۸. مقدمه هفتم و هشتم از تفسیر نیشابوری، این قسمت از مجموعه حاضر بعد از تفحص بسیار و تطبیق آن با عناوین مقدماتی که کشف الظنون از تفسیر «غرائب القرآن» ذکر می‌کند معلوم شد که قسمتی از مقدمه ششم و تمام مقدمه هفتم و قسمتی از هشتم از تفسیر مذکور به انضمام فصلی در جمع قرآن و بعد از آن ذکر مذاهب ائمه قراء درباره حذف یا آت محذوفه و اثبات در مصحف می‌باشد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ مهر: «وقف کتابخانه مدرسه محمودیه فی المدینه المنوره» (بیضی)؛ تملک: عبد العزیز بن مبارک ابن غنام، شیخ عبدالله ابن فیروز حنبلی به تاریخ ۲۵ جمادی الثانی ۱۱۹۴؛ ۳۳ص (۱۳۵–۱۶۷) [عکسی ف: ۱ – ۳۰۹]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۵۰۷

آغاز: قال مؤلف هذا الکتاب احوج خلق الله الی رحمته و رضاه الحسن بن محمد بن الحسین المشتهر بنظام النیشابوری فی آخر تفسیره ایها المعروف باعتلاء مرائک المجد (کذا) المشعوف بانشاء سبایک الحمد الکامل شوقه الی فهم غرائب القرآن و القرآن کله غرائب ... و قد تضمن کتابی هذا حاصل التفسیر الکبیر الجامع لأکثر التفاسیر و ضمن جل کتاب الکشاف ... و احتوی مع ذلک علی النکت المستحسنة العربیة و التأویلات المحکمة العجیبة مما لایوجد فی سائر تفاسیر الأصحاب او وجدت متفرقة الاسباب او مجموعة طویلة الذیول و الأذناب؛ **انجام:** و هذا آخر درجات النفس الکاملة الانسانیة فلا جرم وقع ختم الکتاب الکریم و الفرقان العظیم علیه و نحن ایضا نختم التفسیر بهذا التحقیق والله ولی التوفیق و الهادی فی العلم و العمل الی سواء الحق و الطریق.

از ابتدای سوره انبیا تا انتهای قرآن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۶۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۲ – ۳۱۶]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۳۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ناتمام؛ جلد: تیماج مذهب، ۶۱۰ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۶×۲۲/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۵۰]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۳۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۵۱۴ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱۷ – ۲۵۱]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۳۸

جلد ۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۶۱۸ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱۷– ۲۵۱]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۳۹

جلد ۴؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۵۵۴ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱۷ – ۲۵۱]

۳۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۶۱۲–۵۸/۶۲

از اول سوره شریفه انفال تا اول سوره مبارکه مریم؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۸۷گ، ۲۷ و ۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۶ – ۲۹۷۶]

۴۰. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۵۷

آغاز: بسمله. یس والقرآن الحکیم انک لمن المرسلین ... القراءة. یس باظهار النون ابوعمرو و سهل و یعقوب غیر رویش و ابن کثیر؛ **انجام:** و اما اللغة فمن الصحاح للجوهری و من التفسیرین کما نقلا و اما المعانی و البیان و سایر المسائل الادبیة فی التفسیرین و المفتاح و سایر الکتب العربیة و اما الاحکام فمنها.

تفسیر سوره یس تا آخر قرآن؛ خط: نسخ، کا: هادی بن محمد تقی قومشه، تا: یک‌شنبه ۹ جمادی الثانی ۱۲۲۹ق؛ مجدول؛ مهر: «سلام علی ابراهیم»(مربع)،«محمد حسین بن حسن» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۲۳۳گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف مخ: ۴–۱۴۲۳]

۴۱. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۱

آغاز: الحمدالله الذی انزل علی عبده الکتاب ولم یجعل له عوجا؛ **انجام:** ولا اصغر من ذلک ولا اکبر الا فی کتاب مبین لیجزی الذین.

از اول سوره کهف تا پایان سوره سبأ؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: شاه محمد اشرفی با مهر «محب آل محمد شاه محمد» (بیضی)؛ از موقوفات رمضانیه ۱۲۳۰ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۴×۳۵سم [ف: – ۲۱]

۴۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۲۷

ازآغاز تفسیر تا پایان سوره آل عمران؛ خط: نسخ خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ از موقوفات رمضانیه ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۳۷گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱ سم [ف: – ۳۳]

۴۳. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۵

از آغاز سوره یس تا پایان سوره فاطر؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن ابوالمعصوم از محال اربعه، تا: شوال ۱۲۳۱ق و ۱۲۳۲ق، جا: اصفهان؛ از روی نسخه کتابت سال ۹۸۷ق؛ واقف: بهرام بیک، ۱۲۹۶؛ ۴۱۶گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۸سم [ف: ۱ – ۳۴]

۴۴. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۹۳

آغاز: سورة القصص مکیة سوی آیة نزلت بجحفة؛ **انجام:** هذه أیها المعروف باعتلا عرایک المجد المشعوف باقتناء سبائک

الحمد ...

جلد چهارم؛ خط: نسخ متوسط، بی‌کا، تا: ۱۱ ذیحجه ۱۲۳۸؛ واقف: ملا ابوالحسن؛ ۳۳۶گ، ۲۴سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف:۹۳]

۴۵. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۹۲

آغاز: ابتدأت في سورة يونس مكية إلا ثلاث آيات؛ **انجام:** ثابته على حالها ظاهراً و هی تمر مر السحاب فی الحقیقة ذاهبة زائلة.

جلد سوم؛ خط: نسخ متوسط، بی‌کا، تا: ۷ رجب ۱۲۳۸ق؛ واقف: محمد؛ ۳۴۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: - ۶۳]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** يعنى منازعة النفس القلب و الرح و السر

تا اواسط سوره نساء؛ خط: نسخ، کا: محمد اشرف بن محمد علی قاینی، تا: جمادی الثانی ۱۲۴۰ق؛ افتادگی: انجام؛ ۳۴۰گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۴ - ۴۲۹]

۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۷۶

آغاز: بسمله، سبحان الذی اسری بعبده لیلا من المسجد الحرام الی مسجد القصی الذی بارکنا حوله؛ **انجام:** النفع به سایر اخوانی فی الدارین و رفقائی المهتدین ثم ان یجعله عدة لی لیلة یرجع عن قبری العشایر و الاهلون و ذخیرة حین لاینفع مال و لابنون و الحمدالله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلوة و السلام علی انبیائه و المرسلین خصوصاً علی رسوله المصطفی محمد و آله و صحبه اجمعین. ... نصف النهار الخمیس حادیعشر محرم الحرام شهور سنة ثمان و عشرین و سبعمائة هجریه تقبل الله منه و رحم من اذا نظر فیه دعا له بالخیر امین هذا آخر من کلام له ما یستحق من اکرام و انعام، حرر فی شهر ربیع الثانی ۱۲۸۱.

جلد دوم از سوره بنی اسرائیل تا پایان قرآن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۸۱ق؛ با سرلوح، مجدول؛ مهر: وقف ملا محمد جعفر طهرانی (چهارگوش)؛ اهدایی: ناصر کاتوزیان؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مذهب، ۳۸۴گ، ۳۳ سطر (۱۱/۵×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۳/۵سم [ف: ۱۹ - ۲۱۰]

۴۸. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۹۵۵

آغاز: الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب ولم یجعل له عوجا قیماً لینذربأسا شدیدا من لدنه و یبشر المؤمنین الذین یعملون الصالحات ان لهم اجراً حسنا ما کثین فیه ابدا؛ **انجام:** وما کان الله لیعجزه ای لیسبقه ویفوته شی ثم ختم السورة بما یدل علی غایة حلمه وهو انه لایؤاخذ الناس بکل جرم الی اجل مسمی هو یوم القیامة و هو یومئذ اعلم باحوالهم علما عیانیا فیجزی کلا بحسب علمه و قد مر مثل الإیة فی سورة النحل و قیل الاجل هو یوم لایوجد فی ا لخلق من یومن او حین یجتمع الناس علی الضلال

از سوره کهف تا پایان سوره فاطر؛ خط: نسخ، کا: هادی ابن مرحوم محمد تقی، تا: رجب ۱۳۲۸ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۵۱گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۲۴]

۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۲

آغاز: بعد از بسمله: یا ایها الناس اتقوا ربکم؛ **انجام:** احق ان یتبع امن لا یهدی

ج ۲، از اول سوره نساء تا اوایل سوره یونس؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ آیات به خط درشت و ترجمه آن با شنجرف نوشته شده، مجدول به لاجورد و تحریر و طلا؛ واقف: نائینی؛ ۲۱۲گ، ۳۹ و ۴۰ سطر، اندازه: ۲۳×۳۶سم [ف: ۴ - ۴۲۷]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۳

آغاز: الا ان یهدی فما لکم کیف تحکمون؛ **انجام:** فلم یذکر لها علامات یمکن الوقوف علیها

ج ۳، از اوایل سوره یونس تا اواخر سوره نور؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ واقف: نائینی؛ ۲۲۲گ، ۳۹ و ۴۰ سطر، اندازه: ۲۲×۲۴سم [ف: ۴ - ۴۲۷]

۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۰۱۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** کمل و الله المستعان ... نهار الخمیس حادیعشر محرم الحرام شهور سنة ثمان و عشرین و سبعمایه هجریه تقبل الله منه و رحم من اذا نظر فیه و دعا له بالخیر آمین.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دارای سرلوح مزدوج مذهب؛ ۶۲۷گ، ۴۲ و ۴۵ سطر، اندازه: ۲۹×۴۲سم [ف: ۱۱ - ۵۸۵]

۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** شهادتهما الصدق و الکذب ان اثم ضربتم

تا قدری از اواخر سوره مائده را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ دارای سرلوح، مجدول، مذهب؛ واقف: نائینی؛ ۴۵۱گ، ۳۲ و ۳۳ سطر [ف: ۴ - ۴۲۸]

۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ما بعده الحال و الاستیناف ذاقربی

جلد ۱ و ۲، از اول قرآن تا آخر سوره انعام؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای سرلوح مذهب، مجدول مذهب؛ واقف: نائینی؛ ۴۸۱گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۳×۳۸سم [ف: ۴ - ۴۲۸]

۵۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۳۰-عکس تا ۵۲۳۶-عکس

نسخه اصل: راغب محمد پاشا ۹۷؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳- ۲۳۳]

● غرائب القرآن و رغائب الفرقان (مختصر) / تفسیر / عربی

ġarā'ib-ul qur'ān wa raġā'ib-ul furqān (mx.)

بیدآبادی، محمد بن محمد رفیع، - ۱۱۹۷ قمری

bīd-ābādī, mohammad ebn-e mohammad rafī' (- 1783)

وابسته به: غرائب القرآن و رغائب الفرقان = تفسیر نیشابوری؛ نظام الاعرج، حسن بن محمد (-۷۲۸)

تفسیر غرائب القرآن و رغائب الفرقان اثر نظام الدین حسن بن محمد بن حسین قمی نیشابوری است که با تلخیص تفسیر فخر رازی و افزودن مطالبی از کشاف و بحر الحقائق نجم الدین دایه رازی و تفاسیر دیگر و علاوه کردن علوم لدنی که بر وی کشف

شده، این تفسیر را پدید آورده است. این تفسیر مورد توجه علمای شیعه نیز قرار گرفته است، به طوری که مرحوم آقا محمد بیدآبادی در مدرسه حکیم اصفهان آن را متن درسی خود قرار داده و ضمن تدریس، منتخباتی از آن یادداشت کرده است. نسخه‌ای از منتخب غرائب القرآن نیز در کتابخانه مجلس موجود است که مؤلف آن شناخته نشد.

[دانشنامه قرآن و قرآن‌پژوهی: ۷۵۲/۱؛ روضات الجنات: ۱۰۲/۳؛ کشف الظنون: ۱۱۹۵/۲–۱۱۹۶؛ کشاف الفهارس: ۵/۴ –۱۰؛ المعجم الشامل التراث العربی المطبوع: ۲۴۹/۵–۲۵۰؛ مکتب تفسیر اشاری: صص ۲۰۸ و ۲۰۹]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۵۴ و ۴۶۸۵–ف

آغاز: بسمله . الی الله ارغب فی ابداع غرایب القرآن و ایداع رغایب الفرقان الحمدلله الذی جعلنی ممن شرح صدره للسلام؛ **انجام:** من قراء بنی اسرائیل فی کل لیلة جمعة لم یمت یدرک القائم یکون مع اصحابه. خلاصه صافی که در حین مباحثه التقاط شده که انشاءالله من بعد نوشته شود بتاریخ یوم الثلثا ۱۴ شهر رجب المرجب سنه ۱۱۷۳ بکهف رسید . رب صل علی محمد و آل محمد و وفقنی لاتمامه کما یحسن و یرضی مع العمل بما فیه.
خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کاتب = مؤلف، تا: سه‌شنبه ۱۴ رجب ۱۱۷۳ و در جاهای دیگر تاریخ ۱۴ رجب ۱۱۸۳ و ۱۵ رمضان ۱۱۸۲ دیده می‌شود؛ جلد: تیماج، ۱۹۸گ، ابعاد متن: ۱۴×۲۲/۵، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۸–۴۴۸] و [فیلمها– ف: ۳–۸۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۵عکسی

نسخه اصل : کتابخانه آیة الله روضاتی در اصفهان. از اوایل تفسیر تا آیه ۲۵ از سوره مبارکه اعراف؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ به صورت چلیپایی و گویا مؤلف بنا داشته منتخباتی از تفسیر صافی فیض را در ادامه نسخه تحریر کند، نسخه مورد بحث ما – که بر خلاف نسخه دانشگاه – نسخه‌ای خوش خط و خواناست تلخیصی از تفسیر غرائب القرآن را دربر دارد که به گمان مالک نسخه از مرحوم آقا محمد بیدآبادی است گرچه این نسخه بسیار متفاوت است با نسخه دانشگاه که ظاهراً به خط بیدآبادی بوده، مصحح، محشی از جمله به نقل از بحر الحقایق، با یادداشت آیة الله روضاتی که نسخه را تفسیر آقا محمد بیدآبادی معرفی می کند؛ ۵۵۵ص، ۲۳سطر [عکسی: ف: ۳–۳۸۹]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۷۷

آغاز: ... الحمدلله رب العالمین. المدح للحی و لغیر الحی کاللولوء و الحمد للحی فقط . و المدح قد یکون قبل الاحسان و قد یکون بعده و الحمد یکون بعد الاحسان؛ **انجام:** در سوره اعراف نانویس ... مانده ... و منها تخرجون الی عالم الحقیقة و العلم عند الله تعالی.
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ گویا نسخه اصل، با یادداشتی مبنی بر اینکه نسخه از آن کتابخانه «جدمان سید میرزا محمد هاشم موسوی اصفهانی (د ۱۳۱۸ق) «کتاب اصول آل الرسول» و جز آن بوده و از وی به نیای ما آیت الله میرزا جمال الدین رسیده؛ جلد: تیماج، ۲۷۸گ، ۲۳ سطر [ف: ۲–۵۳]

● غرائب القرآن و رغائب الفرقان (مختصر) / تفسیر / عربی

ġarā’ib-ul qur’ān wa raġā’ib-ul furqān (mx.)

وابسته به: غرائب القرآن و رغائب الفرقان = تفسیر نیشابوری؛ نظام الاعرج، حسن بن محمد (–۷۲۸)

در فهرست با نام «مختصرة من تفسیر حسن بن محمد القمی المشتهریه نظام النیشابوری» آمده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۵/۱۹

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج حنایی، ۱۲ص (۳۰۳–۳۱۴)، ۱۸ سطر [سنا: ف: ۲ – ۱۲۹]

● غرائب القرآن و رغائب الفرقان (منتخب) / تفسیر / عربی

ġarā’ib-ul qur’ān wa raġā’ib-ul furqān (mn.)

وابسته به: غرائب القرآن و رغائب الفرقان = تفسیر نیشابوری؛ نظام الاعرج، حسن بن محمد (–۷۲۸ق)

منتخبی است فشرده و مختصر از تفسیر «غرائب القرآن و رغائب الفرقان» نظام الدین حسن بن محمد قمی نیشابوری؛ در این منتخب بیشتر مطالب مربوط به تأویل آیات و مطالب فلسفی و عرفانی انتخاب و نقل شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۸۹

آغاز: و توفی سنة ثمان و عشرین و مائة و رواته اربعة ابو عمر حفض بن سلیمان بن المغیرة البزان الاسدی و کان شریک ابی حنیفه؛ **انجام:** فاذا بلغه فلیستعذ بالله و لینه و هذا آخر درجات النفس الکاملة الانسانیة فلا جرم وقع ختم الکتاب الکریم.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مرصع؛ جلد: مذهب، ۲۶۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۵ – ۱۹۲]

● غرایب الکرامات و مکاشفه عجائبات / عرفان و تصوف / فارسی

qarāyeb-ol kerāmāt va mokāšefe-ye ‘ajā’ebāt

کاشانی، محمد عماد

kāšānī, mohammad ‘emād

در عرفان اسلامی هندی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۴۵/۸

آغاز: بسمله. غرائب حمد و ثنا مر حضرت باجلالت مکاشفی را؛ **انجام:** عیبم بپوش ای از کرم ای ساتر العیوب.
خط: نستعلیق، کا: حسن علیبک، تا: ۲۲ جمادی الثانی ۱۳۱۳ق،

جا: خلدآباد؛ کاغذ: هندی، ۳۷ص، ۲۳ سطر (۱۵/۵×۲۸)، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۱۷ - ۴۷۴]

● **غرائب المسائل** / فقه / عربی

ġarā'ib-ul masā'il

ابن متوج، احمد بن عبدالله، - ۸۲۰ قمری

ebn-e motavvaj, ahmad ebn-e 'abd-ol-lāh (- 1418)

مختصر استدلالی است مشتمل بر: ۱. الطهارة؛ ۲. الصلاة؛ ۳. الزکاة؛ ۴. الخمس؛ ۵. الصوم؛ ۶. الاعتکاف؛ ۷. الحج و العمرة؛ ۸ الجهاد؛ ۹. البیع؛ ۱۰. الضمان؛ ۱۱. الاقرار؛ ۱۲. الصلح؛ ۱۳. الودیعة؛ ۱۴. العاریة؛ ۱۵. المضاربة؛ ۱۶. اللقطة؛ ۱۷. الجعالة؛ ۱۸. الاجارة؛ ۱۹. المزارعة؛ ۲۰. المساقاة؛ ۲۱. السبق؛ ۲۲. الغصب.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۵

آغاز: بسمله، رب یسر و اعن یا کریم، احمدک اللهم علی عظیم آلائک الباهرة؛ **انجام:** قال القول قول المالک فی عدم الاذن لکی هل یضمن.

خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ واقف: ابن خاتون عاملی، ۱۰۶۷؛ ۱۵۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۲۰ - ۳۵۹]

● **غرائب المعجزات** / فضایل و مناقب / فارسی

qarā'eb-ol mo'jezāt

در بیان معجزاتی که از امیرالمؤمنین علی علیه السلام در موارد مختلف به ظهور رسیده است مشتمل بر چندین باب، نامی که در بالا ذکر شد در برگ اول کتاب نوشته شده و باید تحقیق شود.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۷۴۲

آغاز: ازمعاذ بن جبل منقول است که حضرت رسول شبی که از شبها ازکوی‌های مکه آمدند و داخل مکه شدند؛ **انجام:** و لیکن آنقدر مانده برای موعظه هرکسی که بشنود و ببیند.

خط: نسخ، کا: ابوالحسن بن محمد حسین حسینی تنکابنی رشتی، تا: ۱۲۴۵ق؛ یادداشتی از هاشم بن سیداحمد تنکابنی به سال ۱۲۹۶؛ واقف: ابراهیم بن باقر میاندهی؛ جلد: تیماج، ۲۱۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۳۵]

● **الغرائب و العجائب** / تفسیر / عربی

al-ġarā'ib wa-l 'ajā'ib

کرمانی، محمود بن حمزه، - ۵۰۰ قمری

kermānī, mahmūd ebn-e hamze (- 1107)

تاریخ تألیف: ۵۳۱ق

تفسیری است مختصر درباره آنچه در قرآن کریم، به نظر مؤلف از عجائب و غرائب محسوب می‌شود. مؤلف در مقدمه می‌گوید: چون در این زمان اکثر متعلمین مایلند غرائب تفسیر قرآن و عجائب تأویل آن را بدانند لذا من در این کتاب خواسته آنان را عملی نمودم.

آغاز: قال الشیخ الامام ... تاج القراء ابو القاسم محمود بن حمزة بن نصر ... و بعد اکثر العلماء المتعلمین فی زماننا یرغبون فی غرائب تفسیر القرآن و عجائب تاویله ...

چاپ: جدة، محقق: شمران سرکال یونس العجلی، دار القبلة للثقافة الاسلامیة، و بیروت، مؤسسة علوم القرآن، ۱۹۸۸م.

[کشف الظنون ۱۱۹۷/۲؛ بروکلمان ذیل ۷۳۲/۱؛ معجم مصنفات القرآن الکریم ۱۱۵:۳؛ دنا ۷۷۶/۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** سورة الناس ... فیکون عطفا علی الوسواس کالوجه الاول

بی‌کا، تا: ۹۲۸ق؛ از روی نسخه‌ای که در ۶۷۵ نوشته شده؛ مصحح، محشی؛ ۳۱۳گ، ۲۰ و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲ - ۳۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۴عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۲۹۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۸/۲۰-طباطبائی

گزیده‌ای است کوتاه از آن کتاب. پس از این بخش مطالب پراکنده‌ای است در تفسیر و حدیث و برخی از تعویذات (م۷۲-۱۱۴۹)؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: سید محمد صادق طباطبائی، بی‌تا؛ اهدایی: سید محمد صادق طباطبائی؛ جلد: تیماج قرمز، ۴ص (۱۶۶-۱۶۹)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۳ - ۲۷۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۱۸/۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۴۳]

← غرایب و عجایب > مسالک و ممالک

● **غرایب هدی** / ادبیات / فارسی

qarāyeb-e hodā

بهادر زاد، خان جهان، ق۱۳ قمری

bahādor zād, xān jahān (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۲۳ق

در چهار قسم و لغت دستگاهی است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۵

آغاز: فرخنده ترین کلامی هر لفظش سرمایه ده فطنت و ذکاء؛ **انجام:** کشتی حاجات من باد روان، والسلام.

خط: نستعلیق، کا: محمد خان، تا: ذیحجه ۱۲۲۳ق، جا: میسور هندوستان؛ یادداشتی به خط فرهاد میرزا که کتاب را ارزشی نیست؛ جلد: میشن آلبالویی، ۳۰۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱/۳سم [ف: ۳ - ۵۶۶]

● **الغرایم و العجائب و الغرائب** / علوم غریبه / عربی
al-ġarāyim wa-l ʻajā'ib wa-l ġarā'ib

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۱۰۱۴
آغاز: بسمله. ینبغی للمعزم فی اول المبداء ان یحجب نفسه و الحاضرین؛ **انجام:** و لبان ذکر مصطکی و سندروس (کذا) و الله اعلم بعلمه.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۷۳ق، جا: حلب [الفبائی: – ۴۰۴]

● **غربال الحرکات للثوابت و السیارات** / هیئت / عربی
ġirbāl-ul ḥarakāt li-ṯ-ṯawābit wa-s sayyārāt
صوفی، احمد بن سعید
sūfī, ahmad ebn-e saʻīd
مشتمل است بر «مقدمه» و سه «مقاله»، و ظاهراً شرح چند بیت است که متأسفانه به‌واسطه پس و پیش شدن اوراق و به‌خصوص زشتی خط که حدی بر آن متصور نیست نمی‌توان سر و ته آنها را تشخیص و تعیین کرد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۲۰/۱۰
آغاز: بسمله، وبعد فیقول الفقیر المعترف بالعجز و التقصیر الراجی رحمة مولاه؛ **انجام:** ذلک لاستبعاد فی الباد و العناصر ناصر العباد
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵۲سم [ف: ۱۰ – ۲۶۹]

● **الغربة** = **فضیلة السفر و الغربة** / اخلاق / عربی
al-ġurba = faḏīlat-us safar wa-l ġurba
ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ – ۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (981 - 1038)
رساله مختصری است درباره محاسن سفر و اسرار فلسفی آن. در این رساله با ذکر پنج دلیل و نظیر اثبات کرده است که تنها راه به دست آوردن سعادت‌ها سفر است و نتیجه گرفته است که مرگ نیز که سفری بیش نیست، دری است که به روی انسان به سوی دنیای سعادت و نیکبختی باز می‌شود و اصولاً از وضع رساله استفاده می‌شود که منظور از تألیف آن اثبات این نتیجه بوده است. (عبدالحسین حائری)
آغاز: اعلم ان کمال حال المحدثات فی الغربه لان جمیع المحدثات کانت معدومة فالبلدة الاصلیة لها بلدة العدم ...
انجام: و الخامس ان محمدا انما اظهر دینه فی السفر لافی الحضر اذا ثبت هذا و ثبت ان الموت سفر فاعلموا ایها الناس ان الموت باب السعادات و مطلع الخیرات و الکرامات و السلام علی خیر البریات.

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۰/۲۰ ـ د
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۸؛ ۱ص (۵۱ر) [ف: ۱ – ۳۶۲]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۲۹/۱۱
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج، مذهب، ۱ص (۵۶)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۲ – ۳۷]
۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۵۵/۱۳
کا: عبدالرحیم بن کریم قمی کهکی، تا: ۱۲۲۰ق، جا: شیراز و مشهد [نشریه: ۷ – ۱۳۴]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۷
آغاز و انجام: برابر
بخشی از غربة الغریبة؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۴ – ۲۰۸]

● **الغربة الغربیة (قصة ...)** / فلسفه، عرفان و تصوف / عربی
al-ġurbat-ul ġarbīyya (qiṣṣat-u ...)
سهروردی، یحیی بن حبش، ۵۴۹؟ – ۵۸۷ ؟ قمری
sohravardī, yahyā ebn-e hebaš (1155 - 1192)
سهروردی در مقدمه این داستان می‌نویسد:چون داستان حی بن یقظان و سلامان و ابسال را خواندم و آن را عاری از تلویحات و رموز تصوف یافتم، بر آن شدم که اندکی از آن به شیوه داستانی به نام «قصه غربت غربیه» برای بعض دوستان بزرگوار بپردازم.
آغاز: الحمد لله رب العالمین و السلام علی عباده الذین اصطفی خصوصا علی سیدنا محمد المصطفی و آله و صحبه اجمعین. اما بعد فانی لما رأیت قصة «حی بن یقضان» صادفتها مع ما فیها من عجایب الکلمات الروحانیة و الاشارات العمیقة متعریة من تلویحات تشیر الی الطور الاعظم
انجام: نجانا الله من اسر الطبیعة و قید الهیولی. «و قل الحمد لله سیریکم آیاته فتعرفونها و ما ربک بغافل عما تعلمون» «و قل الحمد لله بل اکثرهم لایعلمون» و الصلوة علی نبیه و آله اجمعین.
چاپ: مجموعه مصنفات شیخ اشراق، جلد دوم، تصحیح هانری کربن (تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی: ۱۳۸۰ (چاپ سوم)؛ مصر، به کوشش احمد امین، ۱۹۵۲م

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۱۲/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن علی دامغانی، تا: ۶۵۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۹ص (۷۳–۸۱)، ۱۹ سطر (۶×۱۵/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۵ – ۵۴۱]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۳۶/۱–ف و ۳۰۵۹/۶–ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۵۶۶ و ۲ – ۵۱]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۲–ف
نسخه اصل: بورسه گنل ش ۱۵۰۰/۱۶۰؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ ۲۰گ [فیلمها ف: ۱ – ۳۵۶]
۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۷۷/۲۰

آغاز: برابر
در فهرست با عنوان «رمز الوحی» آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۶۵ق؛ ۳گ (۱۵۱-۱۵۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۲۷۰]
۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۸۲۱/۳
خط: نسخ، کا: محمد شریف ابن محمد قائمی، تا: ۹ شوال ۱۰۶۱ق؛ ۵گ (۱۴۰پ-۱۴۴)، ۱۶ سطر (۶×۱۴) [ف: ۵ - ۳۴۸]
۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۱۳۴
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد رضا، تا: ۱۰۶۵ق [الفبائی: - ۴۱۸]
۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۶/۱۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: شاه مراد بن نقد علی فراهانی ورامینی، تا: ۱۰۷۲ق؛ در فهرست (۱: ۳۱۵) با شماره ۲۸۶/۸ آمده؛ ۲گ (۵۴ر-۵۵ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [میراث شهاب: ۴۲ - ۱۲۳]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۳۳/۶۳
خط: شکسته نستعلیق، کا: نعیم الدین، آقا محمد، تا: ۱۲۷۰ق؛ ۱ص (۶۰۲) [ف: ۱۷ - ۹۱]
۸. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۲۰/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: یدالله کجوری نظرپاک، تا: ۱۳۵۲ق؛ ۴گ (۲۲۵ر-۲۲۷پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۱-۴۳۴]
۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۷۴۶
آغاز: بسمله و به نستعین، گوید شیخ پیشوای دانا آگاه یگانه؛
انجام: مستجیر بکم زائر لکم عائذ لائذ بقبورکم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۸۱ق؛ جلد: مقوا [رایانه]

● الغرة = ترجمة الکبری = اصول المنطقیة = المنطق
/ منطق / عربی
al-ġurra = t.-ul kubrā = usūl-ul manṭiqīya = al-manṭiq
جرجانی، محمد بن علی، - ۸۳۸ قمری
jorjānī, mohammad ebn-e 'alī (- 1435)
وابسته به: کبری در منطق = الرسالة الکبری فی المنطق؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)
ترجمه تحت‌اللفظی است از رساله «کبری» پدرش میر سید شریف گرگانی.
آغاز: منطق کل منطق بنشر محامده خلیق و ذکر ممادحه حقیق و بسط موایده یلیق تصور ذاته محال و ان کان للتصدیق فی صفاته مجال کلیات الامور و جزئیاتها بتقدیره و انواع الاجناس و فصولها بتدبیره المنزه عن الاعراض المقدس عن الأغراض معبود غیر محدود معلوم غیر موسوم الیه الاقضیة و الاحکام و علیه الاقیسة فی الانتظام ... اعلم ان النفس الناطقة الانسانیة باعتبار ما یخصها قوتین عاقلة و عاملة ...
انجام: و ان کانت مانعة خلو کان الحال علی عکس ذلک لجواز اجتماعهما صدقاً و علیه تصفیح الأمثلة، تمت الرسالة الشریفة.

چاپ: گنجینه بهارستان، حکمت ۲، مسلسل ۱۱، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۷۹ش، با تصحیح علی اوجبی؛
[دنا ۷۷۷/۷؛ الذریعة ۳۳/۱۶؛ کشف الظنون ۸۷۰/۱؛ ۱۱۹۸/۲]
شرح و حواشی:
۱- شرح الغرة فی المنطق؛ صفوی، عیسی بن محمد (۹۰۰-۹۵۳)
۲- شرح الغرة فی المنطق (۳ عنوان)
۳- شرح الغره فی المنطق؛ فارابی، محمد علی

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۸۱/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۸۲۴ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه سلمه الله»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۲گ (۱پ-۱۲)، ۱۹ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۷ - ۴۲۰]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۲۳۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، کا: رازی، عبدالحی بن عبدالعزیز، تا: ۸۵۹ق؛ محشی؛ واقف: محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ جلد: مقوا، ۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۴ - ۲۳۴]
۳. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۴۸/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: تعلیق، کا: حسین بن قنبر علی حسینی، تا: ربیع الاول ۸۶۶ق؛ مصحح، محشی به لفظ «منه رحمه الله»؛ واقف: شاه عباس صفوی؛ ۱۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۴۰۱]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۳۴/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** کل مقول علی أمور متفقة بالحقیقة فی جواب ما هو أولاً
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شرقی، ۶گ (۱۸-۲۳)، ۱۲ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۰سم [ف: ۳۱ - ۴۱۶]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۸۶/۱
انجام: فصل الحجة علی ثلاثة انواع ... نحو کل انسان حیوان و کل حیوان جسم فکل انسان جسم ب
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی، با نشانی بلاغ؛ جلد: تیماج؛ ۱۲گ (۱پ-۲۱پ)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۸۷]
۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۸۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** فلیس المکاوحه فی طلب توضیحها من المعلل و المعرب تمت الرساله ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۹۵۹ق؛ واقف: خواجه شیر احمد؛ جلد: پارچه‌ای، ۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱ - ۲۶۴]
۷. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۷۸۱/۱
آغاز: حققت فیها مقاصد المیزان فی تنقیح البیان و توضیح التبیان و طوبی لمن ایقنها للاستظهار و ایقنها للاستحضار کل ذلک ... اعلم ان للنفس الناطقة الانسانیة؛ **انجام:** برابر

تذکر: نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز و انجام نسخه به دست آمد؛ خط: نسخ، کا: محمد بن یوسف، تا: صفر ۹۶۵ق؛ خطبه را ندارد؛ ۴۷گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۵ – ۲۰۹۱]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۴۴/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شاید قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۱۳پ–۲۳پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۵ – ۲۲۶]

۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱/۲

آغاز: برابر

خط:نسخ،بی‌کا،تا: ۱۰۵۰ق؛اندازه:۱۰×۱۲سم [نسخه‌پژوهی: ۳– ۱۳۸]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۵۴/۵

آغاز: بسمله،اعلم ان للنفس الناطقة الانسانیة باعتبار ما یخصها قوتین عاقلة و عاملة؛ **انجام:** برابر

تذکر: نام کتاب و مؤلف به قرینه انجام نسخه به دست آمد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شریف، تا: ۱۰۶۵ق؛ جلد: تیماج، ۱۲۰گ، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۵۱ – ۸۷]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۸/۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۵ ذیقعده ۱۱۰۱ق؛ ۲۷ص (۱۴۱–۱۶۷) [سنا: ف: ۲– ۱۸۴]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۷۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۷ ذیقعده ۱۱۱۹ق؛ جلد: تیماج، ۱۳گ (۱۱پ– ۲۳ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳۰ – ۴۷]

۱۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۳/۵

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام کتاب به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ ۴۴ص، ۱۱ سطر (۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲ – ۱۹۱]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۹۰-ف

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ – ۳۵۶]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۱۰/۳

آغاز: التصدیق هو العلم بالقضیه و یندرج فیه هذه الامور الاربعه و اجیب بان تقسیم العلم الی التصور و التصدیق؛ **انجام:** و ان کانت مانعه الخلو کان الحال علی عکس لجواز اجتماعهما صدقا و علیك بتصحیح الامثله تمت الرساله.

تذکر: نام کتاب و مؤلف به قرینه انجام نسخه ذکر شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۵گ (۷۳–۷۷پ)، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۳×۱۸سم [ف: ۱۸ – ۱۸]

● **غرة الالفاظ و نزهة الالحاظ** / معانی بیان / فارسی

qorrat-ol alfāz va nozhat-ol alhāz

ظهیری سمرقندی، محمد بن علی، ق۶ قمری

zahīrī samarqandī, mohammad ebn-e ʻalī (- 12c)

رساله مختصر و مهمی است در آداب نامه‌نگاری به نثر فارسی کهن از قرن پنجم یا ششم هجری، به نام کتاب و مؤلف در متن رساله تصریح شده است. مؤلف این، رساله را برای مطالعه ملك الکتاب عمر بن محمد بن ابی نصر نگاشته است؛ چنان‌که در مقدمه انگیزه تألیف و شیوه نگارش این اثر را چنین بیان می‌کند: «صنعت کتابت رکنی وثیق است از ارکان دولت و حلیه‌ای نفیس است بر گردن عروس مملکت؛ چنانکه شمشیر ضابط سلطنت و شاهی است، قلم حافظ مملکت و پادشاهی است و به حقیقت دبیر بر مثال صاحب جیشی است که لشکر او، از نتایج عقل و خاطر و ضمیر و فکرت است و سرمایه آن عمل زیادت از آن است که در مجلدات جمع توان کرد چه مرتبت و مایه اول خط نیکو و ادب تمام و شناختن لغات متفاوت و الفاظ متقارب است و بعد از آن وقوف بر هر علمی و نصیب از هر فنی، چه تأثیر سخن در مدح و ذم و شکر و شکایت و ترغیب و ترهیب بیشتر از تأثیر زهر و تریاق است ... و چون اساس و قاعده این عمل در نظم سخن و ترکیب الفاظ و شناختن فنون صنعت و معانی است و از متقدمان این شغل هیچ کس جمع نکرده بود، بر خاطر بگذشت که اگر بدین نسق جمعی باشد پسندیده افتد، پس خوض کردم در بحر بی‌کرانه این علم و این گوهر شب چراغ که مونس منتها و هادی مبتدای این باب بود ... آنچه دست داد و روی نمود از عرایس الفاظ و نفایس اوصاف و دستورات و نمودارات این علم از جهت مطالعت مخدوم زاده خویش، امیر اجل اکرم افضل شرف الدین جمال الاسلام و المسلمین ظهیر الملوک و السلاطین اختیار الدولة افتخار الملة مشیر الملك عمید الممالك ملك الکتاب عمر بن محمد بن ابن نصر مد الله عمره فی دولة عالیة الشأن سامیة الأرکان نبشتم و پیش خدمت آوردم. اگر چه ذات کریم او به ذهن وقاد و عقل نقاد و خاطر وافی و فکرت صافی و فضل وافر مستجمع است، لکن باران قطره قطره در دریا اگر منفعت ندارد نکو آید و در این مجموع الفاظ عذب و مستعملات کتب فارس آوردم و از غریب و وحشی احتراز نمودم. اول بیان لغتها که ائمه این علم کرده اند آوردم؛ باز در الفاظ شروع کردم، نخست دو حرفی منفصل که معنا یکی بود یا نزدیک به معنا چون مواعظ و نصایح، موانع و زواجر؛ باز دو حرفی متصل چون فضاء واسع و صحراء ... و استعمال معانی و اصطلاح مبانی؛ باز دو حرفی متضاد و منفصل چون قلیل و کثیر و خیر و شر؛ باز سه حرفی مرکب چون وسایل عالم اجسام و وسایط عالم ارواح و موالید عالم سفلی و نتایج اسطقسات اربعه؛ باز چهار حرفی و پنج حرفی چون منبع افاضت اجرام آسمان و مرجع افادت تأثیر اختران، ثمره شره بستان صنع الهی و معنا خط دفتر ملکوت پادشاهی ... بعد از آن نموداری چند از وصف و تشبیه و مدح و ذم بر طریق ایجاز وصف کردم. توقع از سجیت کرم و لطف شیم آن است که این جمع را بعد از تأملی تمام و

تفهمی بر کمال محروم نگرداند و الله ولی التوفیق و التسدید انه الموفق و المسدد و المعین. اکنون باز آمدم به مقصود چون علم کتابت نزدیک است به علم شعر، دبیر را حاجت آید به دانستن چند چیز که در کتابت استعمال کرده اند اول معنا سجع که از بانک قمری گرفته اند و آن دو گونه است: یکی متوازی و متساوی و دوم متوازن و متقابل ... دیگر دانستن مجاز و استعارت است ... و دیگر تشبیه است ... دیگر ترصیع است ... دیگر مراعات نظیر است ... دیگر استعمال آیات و اخبار است. ... و این مجموع را غره الالفاظ و نزهة الالحاظ نام نهاده شد و بالله التوفیق». نسخه‌ای کهن از این اثر ضمن مجموعه‌ای در کتابخانه چستربیتی نگهداری می‌شود. (ابوالفضل حافظیان)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۶۴عکسی

آغاز: بسمله. رب یسر. حمد و ستایش ایزد را جل جلاله که مناکب گردون را به حیله کواکب بیاراست و سر و قامت آدمی را در باغ وجود که مثمرتر درختی است به دست قدرت پیر است؛ **انجام:** لازالت عزها رفیعاً مشیداً منیعاً لازالت مشیدة الأرکان، موطدة البنیان. تم الکتاب بحمدالله و منه.

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ایرلند، ش ۳۷۸۵ (فهرست آربری ۱۱/۴؛ فهرست آربری، ترجمه محمود شاکر سعید ۴۶۵/۱)، رساله دوم مجموعه؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: گویا قرن ۶؛ مصحح؛ ۴۵ص، ۱۳سطر [عکسی ف: ۴ - ۱۲۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۵۷۲

آغاز: بسمله، می‌گوید بنده ضعیف محمد بن علی الکاتب السمرقندی که حقیقت کتاب رکن وثیق است از ارکان دولت و حلیه نفیس است؛ **انجام:** مقر مألوف وطن مأنوس اعظم مصائب اوسع نوائب (کذا)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ جلد: تیماج، ۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۵ - ۱۱۴]

● غرة الانظار / علوم غریبه / عربی

ġurrat-ul anẓār

تنکابنی، محمد بن سلیمان، ۱۲۳۴ - ۱۳۰۲ قمری

tonekābonī, mohammad ebn-e soleymān (1819 - 1885)

تاریخ تألیف: محرم ۱۲۶۰ق

منظومه‌ای در سی و دو بیت، در نه قاعده از علم اوفاق و روش تنظیم خانه‌های مختلف اوفاقی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۸۳/۳

آغاز: احمد من یحمد فی الافاق ×× صل علی الکامل فی الاخلاق / و آله الانجاب فی المشارق ×× منجی الاشیاع من المغارق؛ **انجام:** من هجرة الشریفة العلیة ××اعنی النبی مسافر المدینة

خط: نستعلیق، کا: موسی پزشک تنکابنی (فرزند مؤلف)، تا: ۱۳۴۰ق، جا: ییلاق لیمرا؛ جلد: مقوا، ۲گ (۴۴ر-۴۵ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲۳ - ۶۸]

● غرة الجبین فی احکام الصلاة الواجبة الیومیة / فقه / عربی

ġurrat-ul jabīn fī aḥkām-iṣ ṣalāt-il wājibat-il yawmīya

استرآبادی، محمد مهدی بن محمد شفیع، - ۱۲۵۹ قمری

estarābādī, mohammad mahdī ebn-e mohammad šafī‘ (- 1843)

اهداء به: منتظم الدوله مهدی علیخان

رساله مختصری است در بیان احکام نمازهای پنج‌گانه، که به التماس جمعی از دوستان در شش «باب» تألیف شده: ۱. بیان شروط وجوب الصلاة، در چهار مقصد؛ ۲. واجبات الصلاة، در سه مبحث؛ ۳. مستحبات الصلاة، در سه موقف؛ ۴. محرمات الصلاة، در سه منهج؛ ۵. مکروهات الصلاة، در سه فصل؛ ۶. بیان ملحقات الصلوات، در چهار مطلب.

آغاز: بسمله.الحمدلله علی نعمته المتوافرة الجسمیة ... اما بعد فیقول العبد المحتاج الی فضل ربه الغنی الهادی محمد مهدی؛ **انجام:** و انعقد علی رجحانه اتفاق الاصحاب و حکم باستحسانه اولوالعقول و الالباب الحمدلله الودود علی اتمام الکتاب.

[الذریعه ۳۴/۱۶؛ کشف الحجب ۳۹۲؛ دنا ۷۷۷/۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۶۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای کتیبه و سرلوح، مجدول؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ جلد: گالینگور، ۱۲۸گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۸۲]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۵۹

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه کاشف الغطاء - نجف اشرف؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ تملک: شیخ علی بن محمد رضا بن هادی کاشف الغطاء؛ ۱۲۵ص [عکسی ف: ۶ - ۳۰۴]

● الغرة الجلیة فی شرح الدرة البهیة / اصول فقه / عربی

al-ġurrat-ul jalīyya fī š.-id durrat-il bahīyya

آرانی کاشانی، محمد علی بن محمد حسن، ۱۱۷۷ - ۱۲۴۴ قمری

ārānī kāšānī, mohammad ‘alī ebn-e mohammad hasan (1764 - 1829)

وابسته به: الدرة البهیة؛ آرانی کاشانی، محمد علی بن محمد حسن (۱۱۷۷-۱۲۴۴ق)

تاریخ تألیف: ۱۲۴۲ق

مؤلف که از شاگردان مولی احمد نراقی و مجاز از وی بوده ارجوزه‌ای به نام «الدرة البهیة» در مبانی و قواعد اصول فقه سروده و سپس به خواهش شاگردانش آن را شرح و در سال۱۲۴۲ق موافق تعداد ابیات «الدره» به پایان رسانید.
[الذریعة ۳۴/۱۶]

۱. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۲۳۸
آغاز: الحمدلله الذی من علینا برأفته وانقذنا من ورطات الهلکات برحمته والصلوة والسلام علی اشرف بریته محمد مصطفی وآله و عترته فیقول المترصد للفیض الربانی ... ان احق الامور قضاء حوائج الاخوان ...؛ آغاز ارجوزة: یقول راجی الرب ذی الاحسان ×× علی بن الحسن الإرانی / الحمدلله الکبیر المحسن ×× والشکر للمفصل المهیمن / حمداً علی الإئه الجمیلة ×× شکراً علی نعمائه الجزیلة؛ **انجام:** ینبغی ان نختم المجلد الاول من هذا المختصر المسمی بالغرة الجلیة فی شرح الدرة البهیة و یتلوه فی المجلد الثانی ... والصلوة والسلام علی محمد وآله و عترته الطاهرین من یومنا هذا الی یوم الدین.
جلد اول، از ابتدا تا پایان اجماع منقول به خبر واحد؛ خط: نستعلیق، کا: محمدعلی بن محمدحسن آرانی کاشانی (نزیل جرخادقان)، تا: ۲۹ جمادی الاول ۱۲۴۲ق؛ محشی از مؤلف با امضای «منه دام ظله» و ابن المصنف؛ جلد: تیماج، ۲۲۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: - ۱۱۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۸۴
آغاز: بسمله، یقول الراجی الرب ذی الاحسان؛ **انجام:** دین الذی به الرسالة اختتم ... و سلم تسلیما
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق [رایانه]

● **الغرة الحنفیة فی شرح الدرة النجفیة** / فقه / عربی
al-ġurrat-ul ḥanafīyya fī š.-id durrat-in najafīyya
شهشهانی، ابوالحسن بن محمد ابراهیم، ق۱۳ قمری
šahšahānī, ab-ol-hasan ebn-e mohammad ebrāhīm (-19c)
وابسته به: الدرة البهیة = الدرة النجفیة = الدرة المنظومة = الدرة الغالیة فی مسائل العالیة؛ بحرالعلوم، محمد مهدی بن مرتضی (۱۱۵۵–۱۲۱۲)
تاریخ تألیف: جمعه اول محرم ۱۲۶۹ق
شرح استدلالی مفصلی است بر منظومه «الدرة النجفیة»تألیف سید بحر العلوم است.

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۱۷-۱۸/۱۳۷
آغاز: بسمله الحمدلله الذی نصر عبده و أعز جنده و هزم الاحزاب وحده و الصلاة علی من لانبی بعده ... هذا هو القول فی الوضوء قیل و هو بضم الواو اسم للمصدر فان مصدره التوضوء؛ **انجام:** فتنبهوا معشر اخوانی و احبائی ایقظنا الله و ایاکم من غفلتکم و اغتنموا أیاکم مهلتکم ... و احلنا جمیعاً فی دار کرامته بمنازلها الرفیعة انه أکرم الاکرمین و اجود الاجودین
جلد دوم و مشتمل بر احکام وضو می‌باشد یک مقدمه و نه مطلب و یک خاتمه را دربردارد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: شعبان ۱۲۶۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با خط‌خوردگی، محشی با امضای «منه»؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۱۷گ، ۱۶–۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۶ – ۲۹۷۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۹۱۲
آغاز: بسمله، نحمدک یا من ملأ حیاض قلوبنا بماء ولاء النبی و الآل؛ **انجام:** انه اکرم الأکرمین و اجود الأجودین ... و یتلو هذا المجلد الثالث المجلد الرابع فی الطهارة الترابیة و احکامها و النجاسات و المطهرات ... ما بقیت الأرض و السماء آمین آمین یارب العالمین.
جلد۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج نیلی، ۲۰۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۲سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۴۸۲] و [ف: ۲۱–۹۷۶]

● **الغرة الدریة فی شرح الدرة الغرویة** / فقه / عربی
al-ġurrat-ud durrīyya fī š.-id durrat-il ġarawīyya
وابسته به: الدرة البهیة = الدرة النجفیة = الدرة المنظومة = الدرة الغالیة فی مسائل العالیة؛ بحرالعلوم، محمد مهدی بن مرتضی (۱۱۵۵–۱۲۱۲)

ناشناخته:
۱. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۶۲
آغاز: القول فی التطهیر من الخبث و بیانه بمباحثه، اعلم ان جمیع الاعیان و الاشیاء علی الطهارة لا یجب الاجتناب عن شیء منها؛ **انجام:** اذ المراد بالطامث فیها حال الدم و ما یشمله و لا یتصور معه تحصیل الطهارة و الله العالم.
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد حسین، تا: جمعه ۷ جمادی الاول ۱۲۰۳ق (عددی ۱۳۰۳)؛ ۲۳۰گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۱ – ۱۰۷]

۲. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۵۲
آغاز: کتاب الصلاة و هی لغة الدعاء و الرحمة و الاستغفار و حسن الثناء من الله عز وجل علی رسوله صلی الله علیه و اله
شرح استدلالی مفصل و گسترده ای است در چند جلد بر منظومه «الدرة النجفیة» سید محمد مهدی بحر العلوم نجفی، با نقل گفته‌های بعضی از فقهاء و رد و ایراد در آنها، و گاهی شارح فروعی بر اصل افزوده است تا این کتاب جامع مسائل و احکام باشد.این نسخه از آغاز کتاب صلاة می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی گلپایگانی (فرزند مؤلف)، تا: ۱۷ ذیقعده ۱۲۸۸ق؛ ۴۶۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۱ – ۱۰۲]

۳. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۶۰
در صلاة جماعت و مسافر و دنباله نسخه شماره ۱۵۲ می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی گلپایگانی (فرزند مؤلف)، تا: ۱۷ ذیقعده ۱۲۸۸ق؛ ۱۳۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۳/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۶]

۴. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۶۳
آغاز: الحمد الله رب العالمین الرحمن الرحیم ولی الحمد و منتهی الرجاء و الشکر لا له المخلوقین الوهاب الکریم
بخشی از کتاب طهارت؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۴۴گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۱ - ۱۰۷]

● **غرة الزیجات** / هیئت / فارسی
qorrat-oz zījāt
ابوریحان بیرونی، محمد بن احمد، ۳۶۲ - ۴۴۰ قمری
abū-reyhān-e bīrūnī, mohammad ebn-e ahmad (974 - 1049)
چاپ: آن را آقای نبی بخش بلوچ با دیباچه‌ای به عربی و انگلیسی در حیدرآباد سند در ۱۹۷۳ حروفی و عکسی چاپ کرده است

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۸۵-عکس
نسخه اصل: از اصل نسخه (بیرونی نامه ص ۶۰). نسخه در کتابخانه درگاه پیر محمد شاه در احمدآباد هند هست؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۶۴]

● **غرة الصرف فی علم الصرف** / صرف / عربی، فارسی
ġurrat-uṣ ṣarf fī ʻilm-iṣ ṣarf
انصاری تبریزی، علینقی بن محمد رضا، ق۱۴ قمری
ansārī tabrīzī, ʻalī-naqī ebn-e mohammad rezā (- 20c)
تاریخ تألیف: ۱۲۹۷ق
šayx-ol-eslām, ʻalī-naqī
رساله مختصری است در بیان قواعد صرف با عناوین «غرة، غرة». برخی از مباحث کتاب به نظم تحریر شده است.
آغاز: الحمدلله الحی القیوم ذی الجلال الذی لیس ذا الولد و المثال مزین السماء بالکواکب متقن الارض بالجبال ممسکها بقدرته الکاملة من الزوال ...
انجام: دگر ز وزن مصادر صراح و تهذار است ×× بدان سرقه و شیخوخه با درایه و دعوی

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۰/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۸ محرم ۱۳۰۸ق؛ جلد: تیماج، ۴۳ص (۸۱-۱۲۳)، ۱۱ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [سنا: ف: ۱ - ۲۷۹]
۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۵۹/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ربیع بن محمد نصیر انصاری، تا: ۱۳۲۱ق؛ جلد: مقوایی، ۱۷گ (۳۷پ-۵۳پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۳۷]
۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۳۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۲گ (۱۷پ-۲۸)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [رایانه]

← الغرة الغراء ← الدرة فی المنطق

● **الغرة الغراء = کشف الغطاء عن وجوه مراسم الاهتداء** / اخلاق / عربی
al-ġurrat-ul ġarrā' = kašf-ul ġiṭā' ʻan wujūh-i marāsim-il ihtidā
قزوینی، محمد حسن بن محمد معصوم، - ۱۲۴۰ قمری
qazvīnī, mohammad hasan ebn-e mohammad maʻsūm (- 1825)
وابسته به: جامع السعادات فی موجبات النجاة؛ نراقی، مهدی بن ابی ذر (۱۱۲۸-۱۲۰۹)
تاریخ تألیف: پیش از ۱۲۰۲ق؛ محل تألیف: کربلا
ملا محمد مهدی نراقی چون کتاب «جامع السعادات» را تألیف کرد، نسخه‌ای از آن را به خدمت قزوینی فرستاد تا نظر دهد، قزوینی با ستودن آن کتاب می‌گوید که دارای حشو و زوائد بوده لذا به تألیف این کتاب پرداخت که مستند به کلمات اساطین حکمت و اخبار عترت پیامبر اکرم علیهم السلام باشد. در ده «باب» (و هر بابی ضمن فصولی) و «خاتمه» نگاشته و باید همان کتابی باشد که در جمله از کتب تراجم اشتباهاً به نام «کشف الغطاء» ضبط شده است عناوین ابواب: ۱. المقدمات؛ ۲. تفصیل الاخلاق و اقسامه؛ ۳. کیفیة المحافظة علی صحة النفوس؛ ۴. معرفة الامراض النفسانیة؛ ۵. المعالجات المختصة برذائل القوة العاقلة و ذکر ما یقابلها من الفضائل؛ ۶. معالجة الغضبیة و ما یقابلها من الفضائل؛ ۷. فیما یتعلق بالقوة الشهویة من الرذائل و معالجتها و الفضائل و ما یحث علیها؛ ۸ فی ما یمکن ان یتعلق بکل من الثلث او اثنین منها من الرذائل و الفضائل؛ ۹. فی ذکر ما یتعلق بالعدالة من الفضائل و الرذائل؛ ۱۰. العبادات. ختام فیه اتمام قد کثرت الاخبار فی مدح الحب الله و البغض فی الله. مؤلف این کتاب را به نام «الغرة الغراء» نیز نامیده است.
آغاز: الحمدلله الذی بدأ خلق الانسان من طین ثم جعل نسله من سلالة من ماء مهین فجعله نطفة فی قرار مکین
انجام: و یصفی عقولنا للتدبر فی بدایع الحکم المودعة فی آیاته بمحمد سید رسله و بریاته
[دنا ۷۷۸/۷-۷۷۹ (۱۰ نسخه)؛ الذریعة ۴۵/۱۸ و ۴۶ شماره ۶۱۲]

۱. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۲۴۳
کاتب = مؤلف، بی‌تا [نشریه: ۵ – ۲۱۷]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۹۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۸۶گ، ۲۲ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۲۵۸]
۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۵۸/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ،کا: = مؤلف، بی‌تا؛ محشی از آثار دیگر مؤلف؛ تملک: «عبده الراجی محمد حسن»؛ جزء موقوفات مؤلف است؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۹۵گ، ۲۳ سطر (۱۰/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱۵ – ۱۶۸]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۱۰۴/۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** لکل قوة نفسانیته لذة و خیرا و أذی ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوا، ۱۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۵۷۹]
۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۰۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۱۸۴گ، ۲۳ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۱۰۳]
۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۵۱/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۷ – ۲۳۱]
۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۵۰۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۳۳ق؛ اندازه: ۱۴×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۲۰۹]
۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۲۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی میرزا بن علیجان، تا: شوال ۱۲۳۳ق؛ با یادداشتی درباره مؤلف از «محمد باقر بن محمد حسین بن زین العابدین حائری مازندرانی»؛ تملک: محمد حسین بن زین العابدین حائری؛ جلد: تیماج، ۱۸۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۳ – ۱۱۴۲]
۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۴۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ملا محمد شریف شیرازی، تا: ۱۲۵۳ق؛ مجدول؛ ۲۱۲گ، ۲۰ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۹ – ۴۷۳]
۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۷۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی اصفهانی نجفی، تا: ۱۳۱۵ق؛ مصحح از روی نسخه مؤلف، محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج، ۲۹۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰ – ۶۵]
۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۵۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: حاج قائم مقام؛ ۲۴۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۶ – ۴۴۹]

● الغرة الغرویة فی شرح اللمعة الدمشقیة / فقه / عربی

al-ġurrat-ul ġarawīyya fī š.-il lum'at-id dimašqīya

وابسته به: اللمعة الدمشقیة فی فقه الامامیة = لمعه؛ شهید اول، محمد بن مکی (۷۳۴–۷۸۶)

شرحی است بر کتاب «اللمعة الدمشقیة » شهید اول در چند جلد: جلد اول: در طهارت که به سال ۱۳۰۲ق به پایان رسیده، جلد دوم: در صلاة تا شکوک که در ۱۳۰۳ به انجام رسیده، جلد سوم: در صلاة از فصل هشتم به بعد. علامه تهرانی جلد اول و دوم این کتاب را در مدرسه بروجردی نجف رؤیت نموده است. [الذریعة ۳۴/۱۶ و ۴۷/۱۴–۵۱]

۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۳۴
آغاز: بسمله تبارک الذی نزل الفرقان علی عبده لیکون للعالمین نذیراً وارسل نبیه محمد کافة للناس کتاب اللمعة الدمشقیة الذی هو آخر مصنفات شیخنا الشهید ... مشتملاً علی تحقیقات ... اردت ان اشرحه شرحاً یشتمل علی ما عثرت فی مدارک مسائله من الاخبار ... وسمیته بالغرة الغرویة فی شرح اللمعة الدمشقیة ... قال المصنف ... الله احمد؛ **انجام:** بان المراد بالابطال الابطال بلاعذر والعذر ... معلوم ولیکن هنا آخر الجزء الاول من کتاب غرة الغرویة و یتلوه الجزء الثانی من کتاب الصلوة انشاءالله
جزء اول در طهارت؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۲ق؛ با خط خوردگی، مصحح، محشی گویا همه از مؤلف؛ ۱۳۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ – ۳۴۴]
۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۹۳
آغاز: بسمله حمدله و الصلوة کتاب الصلوة هی لغة بمعنی الدعا ... و شرعاً عبادة مخصوصة تکون تارة ذکراً محضاً کالصلوة بالتسبیح و اخری فعلاً محضاً کصلوة الاخرس و ثالثة مرکبة منهما؛ **انجام:** مع کون الحکم علی خلاف الاصل فلیکن هنا آخر الجزء الثانی فی هذا الکتاب ویتلوه الجزء الثالث من الفصل الثامن انشاء الله تعالی والحمدلله علی التوفیق و اسلامة وقد بلغ الشرح ...
جزء دوم: کتاب الصلوة، تألیف این قسمت در روز جمعه ۲۵ شوال ۱۳۰۳ق به پایان رسیده؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۳ق؛ با خط‌خوردگی، مصحح، محشی از «ص» و «منه رحمه الله»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۲۹۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ – ۳۴۴]

← الغرة فی المنطق ﴾ الدرة فی المنطق

● غرة الکمال / شعر / فارسی

qorrat-ol kamāl

امیر خسرو، خسرو بن محمود، ۶۵۱ – ۷۲۵ قمری

amīr xosrow, xosrow ebn-e mahmūd (1254 - 1326)

سومین دیوان امیر خسرو دهلوی است که چنان‌که خود در دیباچه این دیوان نوشته اشعاری که از سال ۶۸۵-۶۹۳ق از سال ۳۴ تا ۴۰ عمر خود سروده در یک مجلد گذارده و آن را «غرة الکمال» نام نهاده، چنان‌که دو دیوان انشائی پیش از این را «تحفة الصغر» و «وسط الحیات» نامیده است. این دیوان شامل چند بخش می‌باشد: ۱. دیباچه‌ای به نثر و نظم که درآن ابیات عربی امیرخسرو دیده می‌شود و خود اعتراف نموده که از عهده شعر عربی گفتن برنیامده و معذرت خواسته است و اطلاعات سودمندی از حالات خود و خانواده‌اش در اینجا یافت می‌شود؛ ۲. قصاید و چند قطعه و در حدود ۳۷۰۰ بیت است؛ ۳. قطعات شامل مطالب توحیدی و نعت و منقبت و عرفان و تصوف و غیره در حدود ۵۰۰ بیت؛ ۴. در متفرقات از قبیل هزل و ذم و استهزاء و مطایبات و شکایات و غیره در حدود ۱۷۰ بیت؛ ۵. فتح‌نامه یا «مفتاح الفتوح» که به وزن مثنوی و به سال ۶۹۰ انشاء آن خاتمه یافته و در حدود ۸۰۰ بیت می‌باشد و آغاز آن این است: سخن برنام شاهی کردم آغاز ××که برشاهان در دولت کند باز؛ ۶. نامه‌ای است که به برادر خود تاج الدین زاهد نیز به وزن مثنوی انشا نموده و در حدود ۲۵۰ بیت می‌باشد و آغاز آن این است: عنوان: این نامه که جان درو سرشتم ×× هر حرف بخون دل نبشتم / در خدمت مکرم گرامی ×× زاهد به همه هنر تمامی. توحید: سرنامه بنام ایزد پاک ×× کاورد پدید مردم از خاک. آغاز نامه: مخدوم برادر گرامی ×× چون خود به همه هنر تمامی؛ ۷. چند مثنوی کوچک در وصف اسب و عمارات شاهی است در ۳۳۰ بیت؛ ۸. مثنوی به نام «بازنامه» است و در آن به مدح و اندرز پادشاه وقت پرداخته و درحدود ۲۲۰ بیت می‌باشد؛ ۹. غزلیات است و در حدود ۱۸۵۰ بیت و مرتب به ترتیب حروف تهجی بر حسب ردیف‌ها نیست و بدین بیت شروع می‌شود: ای ز حیال ما برون درتو خیال کی رسد ×× با صفت تو عقل را لاف کمال کی رسد؛ ۱۰. رباعیات امیر خسرو است. بنا بر محاسبه این دیوان در حدود ۱۰۰۰۰ بیت می‌باشد.

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۷۰

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ با سرلوح ظریف به سبک هندی، مجدول مذهب، با اغلاط زیاد دارد؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۱۹۳ص، ۱۷ سطر درمتن ۲۶ سطر در حاشیه، اندازه: ۱۷×۲۸/۵سم [ف: ۲ - ۵۹۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۱۰/۳

آغاز: آغاز دیباچه: الله اطلع الغرر من مطلع مده غرة الکمال. آغاز دیوان: چه زهره خاک مسکین را که توحید خدا گوید ×× بدین آلودگی ذات مقدس را ثنا گوید؛ **انجام:** انجام دیباچه: دعاء ختم اینست که توفنی مسلما و الحقنی بالصالحین آمین و رب العالمین؛ انجام دیوان: قوادگی است این نه عروض آرایی ×× یکجا بودن فاعل مفعولی چند

خط: نستعلیق بسیار مغلوط هند، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: نایینی؛ ۴۳سطر (۱۰/۸×۲۲) [ف: ۷ - ۶۷۵]

۳. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۴۰۱/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۶۴ق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با یک سرلوح مذهب مرصع بسیار خوب؛ به تاریخ‌های ۱۰۶۴ و شعبان ۱۰۹۷ و ربیع الاول ۱۱۰۷ و ۱۱۵۱ و ۱۱۶۰ و ۱۱۶۲ داخل عرض خزانه شد؛ مهر: «عبده احمد»، علی بن ابیطالب، محمود، حسین بن هدایت الله، محمد رضا حسینی، مشیر السلطنه ۱۳۲۲، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش چرم، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۳ - ۵۲]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۸۰/۶

از دیباچه غرة الکمال؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا حسن کرمانی، تا: قرن ۱۲ [ف: ۷ - ۱۹]

● الغرة الواضحة فی تفسیر الفاتحة / تفسیر / عربی

al-ġurrat-ul wāḍiḥa fī tafsīr-il fātiḥa

فرعمی، حسن، ق۹ قمری

far‘amī, hasan (- 15c)

تفسیر ساده و مختصری است از سوره فاتحة الکتاب. [در فهرست واتیکان کتاب را به وی نسبت داده، آنچه مسلم است این‌که نسخه را فرعمی خود کتابت کرده و در صفحه عنوان نوشته: «خدمه المملوک حسن الفرعمی الشافعی» که ظاهرش تقدیم کتاب به دیگری است و احتمال می‌رود تألیف خودش باشد.]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۶۲

آغاز: اما بعد حمدالله ذی السلطان الظاهر و البرهان الباهر ... فان علم التفسیر له جلالة فی الموارد و المصادر

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۱۴۶۴؛ خط: نسخ معرب، کاتب = مؤلف، تا: پایان رمضان ۸۷۰ق؛ تملک: محمد بن شیخ ابراهیم بن شیخ سالم مالکی و فرزندش؛ ۱۱۴ص [عکسی ف: ۲ - ۴۳۷]

● غرر = کلمات قصار / حدیث / عربی

qorar = kalamāt-e qesār

زورآبادی، محمد بن حسن

zūrābādī, mohammad ebn-e hasan

مجموعه‌ای است از کلمات قصار علی (ع) شامل ۲۸ کلمه، به تعداد حروف هجا (در هر حرف یک کلمه آورده است). در آغاز نسخه نوشته است که این کلمات ترجمه شده است.

آغاز: من مولانا امیرالمؤمنین (ص)، بسمله، کلمات شریفه بعدد حروف الهجأ مسماة بالغرر جمعها محمد بن الحسن الزورابادی رحمه الله و ترجمها بعض آخر و هی هذه اشرف العبادة

الاخلاص و الشهادة، بذر الاحسان لا يبلى ...
انجام: يشهد عليك الكتاب يوم يقوم الحساب تمت و الحمد ...

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۵۴/۴
آغاز و انجام: برابر
در فهرست بدون نام مؤلف آمده؛ خط: نسخ، کا: میر جعفر بن عبدالله حسینی، تا: ۱۰۶۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مذهب، ۱گ (۵ر-۵پ)، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۴ - ۲۳۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۲۲/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۱ص (۹۳)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۶۹۵]

۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۱۸/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** صدق رسول الله (ص) ... کتبه ... اسماعیل رائی ... فی ۱۳۱۰.
خط: شکسته نستعلیق خوب، کا: اسماعیل رائی، تا: ۱۳۱۰ق؛ جلد: تیماج، ۹گ، ۱۹ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۲×۱۳سم [ف: ۲ - ۳۱۶]

● **غرر اخبار الملوک** / تاریخ

ġurar-u axbār-il mulūk

ثعالبی مرغنی، حسین بن محمد، ۴ - ۴۲۱ قمری
sa'ālebī marqanī, hoseyn ebn-e mohammad (10c - 1031)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۴-عکسی
نسخه اصل: داماد ابراهیم پاشا، ترکیه شماره ۹۱۶؛ بی‌کا، تا: ۵۹۷ق [نشریه: ۲ - ۲۷۷]

● **غرر الاخبار و درر الآثار فی مناقب ابی الائمة الاطهار** / فضایل و مناقب / عربی

ġurar-ul axbār wa durar-ul āṯār fī manāqib-i abi-l-a'immat-il aṭhār

دیلمی، حسن بن محمد، ق۸ قمری
deylamī, hasan ebn-e mohammad (- 14c)

تاریخ تألیف: نزدیک ۷۵۰ق
در فضایل علی (ع) در ۵۰ «فصل» با سند. او در آن (فصل ۷) از برانداخته شدن خاندان عباس و ستمگری‌های مغولان «کفار» یاد می‌کند و می‌گوید که کمتر از صد سال از آن تاریخ (که ۶۵۶ بوده است) می‌گذرد. پس این دفتر در نزدیک ۷۵۰ به نگارش درآمده است. چنان‌که قمی هم گفته است حدیث کساء که می‌گویند طریحی نخستین بار در منتخب خود آورده است در همین کتاب (فصل ۲۱) دیده می‌شود. در آن (فصل ۱۹) از عیون و محاسن مفید آورده شد.

آغاز: بسمله و به نستعین. الحمدلله الملک القاهر الاعظم ذی السلطان الباقی الادوم المدلی عن صفات المخلوقین المنزه عن نعوت الواضعین الی ما لا یلیق بوحدانیته و لا یماثل بعظمه ... فیقول ... ابو محمد الحسن بن ابی الحسین بن محمد الدیلمی ... اننی حیث نقلت من طرق شتی عن النبی (ص) انه قال من نقل عنی اربعین حدیثا الی امتی یرید بذلک وجه الله و الدار الآخرة حشره الله تعالی مع النبیین و الصدیقین و الشهداء و الصالحین و حسن اولئک رفیقا و قال ص من نقل عنی اربعین حدیثا کتب فی زمرة العلیا و حشره الله تعالی فی جملة الشهداء و قال ص من حفظ اربعین حدیثا من سنتی ادخلته یوم القیمة فی شفاعتی و قال ص ان لعلی بن ابیطالب ع فضائل لاتحصی فمن ذکر فضیلة من فضائله او منقبة من مناقبه لم تزل الملائکة یستغفرون له ما بقی من الکتابة رسم ... حرکنی ذلک و رغبنی فی ذکر الیسیر من فضائله ... و لم التزم ذکر کل سندها لشهرتها و ظهورها بین العلماء و فی کتبها المنقولة فیها المسندة عن رجالها بل اذکر الرجل و الرجلین من رواتها و اشیر الی کتبها الا ماشذ عن خاطری و بعد عن ناظری والذی حملنی علی ذلک ضیق الوقت و ان لا یطول الکتاب و لامراض ملازمة او مزمنة ... و ترجمة هذا الکتاب «غرر الاخبار و درر الآثار فی مناقب ابی الائمة الاطهار علی امیرالمؤمنین و سید الوصیین و اما المتقین اخی النبی المصطفی المختار ... » و یشتمل هذا الکتاب علی خمسین فصلا اولها فی ذکر فضل العلم و العلماء.
انجام: و مکلم الثعبان و الغزالة و الذئب و الجمل علیه سلم فعلیه و علی آله افضل الصلوة و السلام و علی اصحابه الکرام تمت مسائل ابن سلام علی الکمال و الحمدلله وحده و صلی الله علیه و علی آله و اصحابه و سلم تسلیما کثیرا

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۱/۱
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،کا:اکبر بن محمد حسن تربتی، تا: ۱۱۰۲ق [ف: ۵-۱۴۳۷]

● **غرر البلاغة** / حدیث / عربی

ġurar-ul balāġa

منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، - ۴۰ قمری
(mansūb be) 'alī ebn-e abī tāleb, emām-e avval (- 661)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۰/۲
بی‌کا، تا: ۱۰۶۹ق [ف: ۲ - ۳۴۰]

● **غرر البلاغة** / ادبیات / عربی

ġurar-ul balāġa

صابی، هلال بن محسن، ۳۵۹ - ۴۴۸ قمری
sābī, helāl ebn-e mohsen (971 - 1057)

مؤلف که خود زمانی در بغداد متولی دیوان انشاء بوده و به فنون کتابت و ادب، و لغت آشنایی داشته این کتاب را درباره نگارش فصیح و بلیغ در موضوعات گوناگون نوشته است. مشتمل است بر بیست و یک «باب» و هر باب دارای چند «فصل».
چاپ: بیروت، محقق: اسعد ذبیان، دار الکلمة، ۲ج، ۱۹۸۳م.
[بروکلمان ذیل ۵۵۶/۱؛ زرکلی اعلام ۹۴/۹]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۱عکسی
آغاز: الحمد لله الاول بلا ابتداء الاخر بلا اتنها ء الخالد بلا انقضاء الخالق بلا اقتداء؛ **انجام:** و الله تعالی یحرس علی مولانا ... مکتسبا ابواب الحمد و مشیدا قواعد المجد بجوده و مجده
نسخه اصل: چستر بیتی دبلین ش ۳۳۳۳ (اربری فهرست خطی عربی چستر بیتی ۳۸/۲)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۵؛ ۱۵۴گ، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۱ - ۳۸۸]

● **غرر التبشير فى النذير البشير** / - عربی
ġurar-ut tabšīr fi-n naḏīr-il bašīr
قیسی، یحیی بن محسن
qaysī, yahyā ebn-e mohsen

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۷۵/۱
آغاز: بسملة ... الحمدلله الذى أعان على الذى يوجب زيادة الايمان و خصنا أن كنا، خير أمة أخرجت للناس ... أما بعد، فانها لما طالت تحفة الأعلام ببشائر سيد الأنام بالمقدمة التى من اولها و الخاتمة فى آخرها و ان المقصود منها هو البشائر الذى لايساويها من جميع الفضائل؛ **انجام:** الصحة و الفراغ غنيمة الأكياس و هذا كما روى عن النبى صل الله عليه و آله و سلم نعمتان مغبون فيهما كيوس الناس، الصحة و الفراغ، اخرم السيوطى فى الجامع الصغير، سبحان الله و بحمده ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۴۳ق؛ مجدول، مصحح، محشی، با نشان «بلغ» مقابله شده، با افزودگیهایی شامل خاتمه کتاب تحفة الأعلام ببشائر سید الأنام در فضیلت صلوات بر نبی اکرم صل الله علیه و آله و سلم از تألیفات مؤلف؛ ۶۵گ (۱پ-۶۵پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳۹ - ۹۹]

● **غرر التبيان لمبهمات القرآن** / علوم قرآن / عربی
ġurar-ut tibyān li-mubhamāt-il qur’ān
ابن جماعه، ابراهیم بن عبدالرحیم، ۷۲۵؟ - ۷۹۰ قمری
ebn-e jamā‘a, ebrāhīm ebn-e ‘abd-or-rahīm (1326-1389)
کسانی که در قرآن کریم به نام یا صفت یا لقب یا کنیه ذکر شده‌اند و همچنین انساب انبیا و مرسلین و پادشاهان که ذکرشان در قرآن آمده، در این کتاب به ترتیب سوره‌ها از سوره فاتحه تا سور ناس، گردآورده شده است. هرکس و هرگروه و قبیله و هر صفت از آدمی و جن و ملائکه که در قرآن به نام آنها تصریح یا اشاره شده، با بیان اختلاف مفسرین و محدثین و مورخین، در این کتاب بیان شده و بنا به گفته مؤلف مختصری است از کتاب دیگری که در این معنی نوشته است.
[کشف الظنون ۴۳۷/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۹۵/۳
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... هذا كتاب اختصرت فحواه من كتاب سبق لى من معناه
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۸گ (۱۱۱پ-۱۱۸پ)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۲ - ۳۵۹]

● **غرر الحكم و جواهر الكلم** / کلام و اعتقادات / عربی
ġurar-ul ḥikam wa jawāhir-ul kalim
علامه حلی، حسن بن یوسف، ۶۴۸ - ۷۲۶ قمری
‘allāme-ye hellī, hasan ebn-e yūsof (1251 - 1326)
تاریخ تألیف: ۶۹۹ق

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۸۵۰
آغاز: بسمله، الحمدلله المنقذ من الحيزه و الضلال؛ **انجام:** المنابح و غيرهما من ... و الحمدلله رب العالمين
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: میشن، ۴۸گ، ۱۴ سطر [رایانه]

● **غرر الحكم و جواهر الكلم** / حدیث / عربی
ġurar-ul ḥikam wa jawāhir-ul kalim
در دیباچه نام کتاب و مؤلف ذکر نشده؛ دیباچه کتاب به طور وضوح می‌نمایاند که مؤلف، از اعلام امامیه است. کتاب، نظیر «غرر الحكم و درر الکلم آمدی»، حاوی کلمات قصار علوی علیه السلام است که به ترتیب حروف تهجی مرتب گشته و به شرح و توضیح نپرداخته و بر «غرر الحكم آمدی» زیادتی دارد. برای نشان دادن قدرت علمی و ادبی مؤلف، قسمتی از دیباچه آورده می‌شود: «فاننى كنت فى عنفوان الشبيبه و ريعان الحداثة القشيبة مغرا باقتباس المواعظ و الخطب كثير اللهج بالتماس موامر التحف لعلمى بما تشتمل عليه من نوارد الحكم و ثواقب الكلم و تتلم به من المعانى العجيبة و المقاصد الغريبة و تحتوى عليه من التأليف البديع و حسن النظام و الترصيع و هى مع ذلك تزحزح القلوب الزكية عن عالم الملك و الفناء الى عالم الملكوت و البقاء و ترشح الهمم الشريفة الى الانفصال عن زهرة الحس و الاتصال ببهجة القدس و ترغب النفوس الطاهرة عن عشرة البشر الجسمانين الى صحبة الملائكة الروحانيين و تكسب العقول النيرة ببعض غبار هذه الدار الخربة و تلهم العزائم الخيرة رفض الاهتمام

بهذه البقعة المظلمة و تمنح المتحلی برونقهاهیئة وثیقة و تفید المتحمل بزینها اخلاقا لطیفة و تری للناظر رونق بهیج و للخاطر عرف اریج فما زلت اداوم فی حفظ مواعظ العلماء و متحققا وصایا الحکماء و اجهد فی احراز فراید العقلاء و فوائد الفضلاء حتی ادتنی خاتمة الاجتهاد و هدتنی فاتحة الارشاد الی الوقوف علی کتاب نهج البلاغة و مشرع الفصاحة المأثور عن هدتنی فاتحة الارشاد الی الوقوف علی کتاب نهج البلاغة و مشرع الفصاحة المأثور عن سید الاوصیأ و اکرم الاصفیاء یعسوب الدین و امام المتقین و حبل الله المتین»، تا آنجا که آورده: «فوقفت من کلامه صلوات الله علیه علی ما یحار فیه القلب و یدهش من تامله اللب و القلب و رایته بحر الا یساحل و جم لا یحافل مقبسه من الدوح القدسی و علیه مسحة من النور الالهی و فیه عبقة من الکلام النبوی تشتمل کل فقرة من فقره علی بحور من الحکمة لاتنزف و تنطوی کل فریدة من فرایده علی غرائب من العلم لاتحد و لا تنعت و لا توصف قد انار من الحقائق مظلمها و اوضح من مشکلات العلوم مبهمها فتقت حکمة ثواقب الافهام و الافکار و فتحت مواعظه مغالق الاسماع و الابصار»، تا آنجا که آورده: «و انی و ان کنت قد اشرت الی بعض مناقبه و مآثره و او مات الی الیسیر النزر من فضائله و مفاخره فقد بخسته حقه من الوصف و سلکت فی ذکر صفاته منهج الحیرة و العسف و الی الله سبحانه اتضرع مما هفابه اللسان و قصر عنه البیان فتاملت کلامه صلوات الله علیه تامل المعتبر و تفحصته تفحص المفتکر فشاهدت فی ضمن خطابه دررا منثورة و فی طی خطبه و مواعظه فقرا مستورة فرایت ان ارم شوارد حکمه الی مجانساتها و انظم جواهر فقره الی متناسبهاتها لتنسق معاینه و یسهل علی الناظر مغانیه فجمعت حینئذ بین الفاظه المنسقة و معاینه المتفقة و جمعت بین فرایده الشوارد حتی نظمتها فی عقد واحد و اوضحت اسجاعه المتوازنة ایضاح المفتهم». عنوان و حدیث اول: «مما ورد من کلامه علیه السلام علی حرف الالف ان احب العباد الی الله عبدا عانه علی نفسه فاستشعر الحزن فتجلبب الخوف فزهر مصباح الهدی فی قلبه و اعد التقوی لیومه النازل به»؛ حدیث آخر: «یستدل علی حلم الرجل بقلة کلامه و علی مروته بکثرة انعامه».

آغاز: الحمد لله قابل اولیائه من شکوک ظلم العمی و خامد اعدائه عن سلوک نعم الهدی ... و بعد فانی کنت فی عنفوان الشبیبة و ریعان الحداثة

انجام: یستدل علی حلم الرجل بقلة کلامه و علی مروته بکثرة انعامه

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۱

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه سید محمد نبوی -دزفول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸-۹؛ افتادگی: انجام؛ ۲۰۵ص [عکسی ف: ۱ - ۲۳۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۹۴۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن محمد اللیث حسینی نجفی، تا: رمضان ۹۸۱ق؛ مهر: «عبده الراجی آقا میرزا» (دایره)، «توکلی علی خالقی» (دایره)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۵ - ۲۲۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۸۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۲ق، جا: اصفهان، به دستور نورالله نامی؛ واقف: نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۰گ، ۲۰سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۵ - ۲۲۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۰۱/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محب علی بن محمد تقی یکانلو، تا: ۷ ربیع الاول ۱۲۶۷ق، جا: دزفول؛ مهر: «عبده الراجی محبعلی ۱۲۵۱»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۱گ (۱۶۵پ-۲۲۵ر)، ۲۲ سطر (۱۱/۵×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱۱ - ۲۱۷]

۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:نامعلوم

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان «کلمات قصار» آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ برای محمد هادی خان محتشم الدوله نوشته شده با یادداشت تاریخ وفات او در ۱۳۲۲؛ واقف: خسرو خان فرزند مهدی قلی خان سرهنگ؛ ۱۹۳گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱ - ۲۲۱]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۷۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۹۶گ (۱ر-۹۶پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۳۸ - ۶۱۸]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۸۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: حاج سید نظام الدین شهیدی؛ اردیبهشت ۱۳۱۵؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۰گ، ۲۰سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۵ - ۲۲۷]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶ معزی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و مما ورد من حکم امیرالمؤمنین علیه السلام فی حروف الیاء ینبغی للعاقل ... یحتاج الاسلام الی الایمان یحتاج الایمان الی الایقان یحتاج العلم الی العمل یحتاج العمل ...

خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: اسماعیل بن محمدتقی ذزفولی در شعبان ۱۳۰۳ق، ابراهیم بن محمد باقر موسوی دزفولی با مهر «عبده ابراهیم الموسوی» (بیضی)، محمدعلی بن محمد؛ عطف تیماج، ۱۷۵گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳۹ - ۵۱]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** وضع الخوان رفع الاخوان

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [الفبائی: - ۴۱۹]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۸۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: ملکزاده کوثر، آبان ۱۳۲۶؛ جلد: مقوا، ۹۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۵ - ۲۲۷]

● غرر الحکم و درر الکلم = کشاف العقول و الادیان /

حدیث / عربی

ġurar-ul ḥikam wa durar-ul kalim = kaššāf-ul ‘uqūl wa-l adyān

آمدی، عبدالواحد بن محمد، - ۵۱۰ ؟ قمری

āmedī, ‘abd-ol-vāhed ebn-e mohammad (- 1117)

۱۱۰۵۰ حدیث کوتاه از حضرت امیرالمومنین علیه السلام را به ترتیب حروف گرد آورده است. مؤلف چون دید که جاحظ فقط صد کلمه از گفته‌ها آن حضرت را انتخاب نموده بر آن شد که کلمات بیشتری انتخاب کند، و بگوید تمام کلمات حضرت را نیز استقصا نکرده‌ام. این کلمات به حذف اسانید به ترتیب حروف با ملاحظه حروف آخر جمله‌ها ترتیب داده شده است. مؤلف در مقدمه می‌گوید که عمده سببی که مرا وادار به جمع و تألیف این کتاب نمود آن است که ابوعثمان جاحظ با این‌که علامه زمان و وحید اقران و به عهد نزدیک بود کلمات آن حضرت را محدود در صد کلمه کرده و از این همه کلمات بیشمار به نقل اندکی قناعت ورزیده و من با عدم استطاعت و لیاقت آنچه میسر بود از مواعظ و حکم و کلمات آن حضرت به دست آورده و با حذف اسناد ثبت کردم که به مثابه قطره‌ای از دریا و مشتی از خرمن است. آنها را به بیست و نه باب به ترتیب حروف تهجی از اول کلمات تقسیم کرده و حروفات را هم با تعیین هر یک مبوب و مرتب ساخته است، مثلا در حرف الف: «ما اوله ال التعریف» کلماتی که اول آن الف و لام تعریف دارد در این فصل است و این فصل قریب به پنجاه صفحه است و بعد از آن باز در حرف الف «ما جاء فی اوله ان» و هم چنین «ما جاء فی اوله ان» یا «الا» یا «این» یا «اذا» یا «ایاک» و قس علی هذا. این کتاب از دیرباز مورد توجه دانشمندان قرار گرفته و ترجمه‌ها، شروح، تکمله، تلخیص، فهارس موضوعی و معجم‌های متعددی بر آن نگاشته شده است.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی هدانا بتوفیقه الی جادة طریقه وفضلنا بتوحیده علی کافة عبیده ... قال المسرف علی نفسه المفتقر الی رحمة ربه عبد الواحد بن محمد بن عبدالواحد الامدی التمیمی

چاپ: مشار عربی، ص۶۴۹؛ هند، بمبئی، مطبع دادومیان، ۱۲۸۰ق، سنگی، وزیری، ۴۱۲+۱ص؛ بارها در هندوستان، لبنان و ایران به چاپ رسیده است؛ به سعی و اهتمام محمد باقر بن مولی موسی [کشمیری]، بدون کاتب

[[الذریعة ۳۸/۱۹ و ۳۹ و ۳۸/۱۶ و ۳۷۶/۱۳ و ۱۲۱/۴؛ کشف الظنون ۱۵۴/۲؛ نسخه‌های منزوی ۱۵۷۵/۲؛ مشترک پاکستان ۲۳۹۵/۴: شرح فارسی؛ معجم المطبوعات ۹؛ دانشنامه امام علی (ع) ۲۴۵/۱۲-۲۶۰؛ ریاض العلماء ۲۸۱/۳-۲۸۲؛ معجم الآثار المخطوطة حول الامام علی بن ابی طالب (ع) ص ۲۳۹؛ دنا ۷۸۰/۷-۷۸۴ (۱۳۲ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- غرر الحکم و درر الکلم (ترجمه) (۲ عنوان)

۲- غرر الحکم و درر الکلم (منتخب)

۳- غرر الحکم و درر الکلم (مختصر)

۴- حاشیة غرر الحکم و درر الکلم

۵- غرر الحکم و درر الکلم (ترجمه)؛ انصاری، محمد بن محمد (-۱۰)

۶- شرح غررالحکم و دررالکلم؛ آقا جمال خوانساری، محمد بن حسین (-۱۱۲۵)

۷- نظم الغرر و نضد الدرر؛ قزوینی، عبدالکریم بن محمد یحیی (-۱۲)

۸- اصداف الدرر؛ قزوینی، عبدالکریم بن محمد یحیی (-۱۲)

۹- غرر الحکم و درر الکلم (منتخب)؛ چوپان مازندرانی، محمد محسن بن محمد کاظم (-۱۲)

۱۰- غرر الحکم و درر الکلم (ترجمه)؛ کرمانی، زین العابدین بن محمد کریم (۱۲۷۶-۱۳۶۰)

۱۱- غرر الحکم و درر الکلم (منتخب)؛ رضوی، علی بن حسین (-۱۴)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۷۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان یری عقله زایداً علی لسانه و لا یری لسانه زایداً.

خط: نسخ مشکول، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ واقف: سید احمد احمدی طبسی، اسفند ۱۳۶۸؛ جلد: تیماج، ۲۶۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۳/۶سم [ف: ۱۴ - ۳۷۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۵۹

انجام: نعم صارف الشهوات غض الابصار، نعم الحزم الاستظهار ...

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ جلد: مقوایی، ۲۲۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۱۷ - ۵۹]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۳۷

خط: نسخ معرب، کا: علی بن اسماعیل بن یوسف بن خمر تگین، تا: ۱۳ رمضان ۷۱۹ق، جا: بغداد؛ خوانده شده منصور بن حسن بن علی واسطی؛ تملک: محمد بن شرف الدین یحیی بن لیث حسینی نجفی در ۸۹۳، علی بن محمد سیی (؟) بن صالح سلمی، ابن لطف الله [بن] جعفر بن علی میسی، محمد کریم علی تبریزی سرابی در ۱۲۵۶؛ جلد: میشن، ۲۰۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۳×۲۳/۵سم [ف: ۱ - ۳۸۲]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵

خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ مصحح، تملک: محمد بن محمد بن حسن حسینی شهیر به عیناثی عاملی؛ شعری از احمد بن عبدالله ابن المتوج رحمه الله هست؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۴۸گ، ۱۹ سطر (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲ - ۱۶۰]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۶۲۵

آغاز: بسمله، مما ورد من حکم امیرالمؤمنین ... اللئیم اذا بلغ فوق مقداره تنکرت احواله؛ **انجام:** ربما اوتیت من منامک ربما دهیت من نفسک.

از حرف الف تا حرف رب؛ خط: نسخ خوش و مشکول، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۰۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۷سم [ف: ۱۴ - ۳۷۴]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** (برگ ۱۶۷) یقبح بالرجل ان یقصر عمله عن علمه و یعجز فعله عن قوله.

خط: نسخ، کا: یمن بن مفرج بن حسن، تا: ۸۹۱ق؛ توضیح: در آخر نسخه از ۱۶۸ تا ۱۷۱ قصیده برده (از شرف الدین ابو عبدالله محمد بن سعید بوصیری) آمده و از ظهر برگ ۱۷۱ تا ۱۷۲ در همین معنی قصیده‌ای از شمس الدین محمد بن صانع آمده؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۷۳گ، ۱۷ سطر (۱۲/۵×۲۰)، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۱۰ - ۴۲۳]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۶۲

آغاز: افضل شرف من لا قدیم له، الجاهل لایعرف تقصیره و لایقبل من النصیح له، العطیة بعد المنع اجمل من المنع بعد العطیة؛ **انجام:** یقبح للرجل أن یقصر عمله عن علمه و یعجز فعله عن قوله، تم.

خط: نسخ، کا: احمد بن علی حریری شرفی قادری شافعی، تا: رمضان ۸۹۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۴۱گ، ۱۸ سطر (۱۱/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۷سم [ف: ۳۳ - ۴۸۰]

۸. دزفول؛ نبوی، سید محمد؛ شماره نسخه:بدون شماره

تا مقداری از حرف یاء؛ بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام [مخطوطات دزفول: - ۱۶]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۰۱

آغاز: ... ضادوا الغفلة بالیقظة، ضادوا الغباوة بالفطنة ... مما ورد من حکم امیرالمونین علی بن ابی طالب علیه السلام فی حرف الطاء؛ **انجام:** یا ایها الناس اقلبوا النصیحة ممن نصحکم ... و اعلموا ان الله سبحانه لم یمدح من القلوب الا ...

از حرف طاء تا بخشی از حرف یاء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با نشان «هـ»؛ جلد: تیماج، ۳۷ص، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳۵ - ۶۳۱]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۴۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** یقبح بالرجل ان یقصر عمله عن علمه و یعجز فعله عن قوله

خط: نسخ، کا: محمد مقیم، تا: چهارشنبه اوایل ربیع الثانی ۹۰۰ق؛ دو بار مقابله شده؛ جلد: تیماج، ۲۵۵گ، ۱۶ سطر [ف: ۱۱ - ۲۶۰]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۲۲

آغاز: عبدالواحد الآمدی التمیمی و بعد فان الذی احدانی علی تخصیص فواید؛ **انجام:** یقبح بالرجل ان یقصر عمله عن علمه و یعجز فعله عن قوله.

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۹۱۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۸۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۹سم [ف: ۱۴ - ۳۷۴]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۵۹/۱

آغاز: المؤمن نفسه أصلب من الصلد و هو أذل من العبد؛

خط: نسخ معرب، کا: نجم الدین بن عبدالله الادیب، تا: یک‌شنبه ۱۱ صفر ۹۲۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی، ۱۲۳گ (۱ر-۱۲۳پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۶۶]

۱۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۰۴۹/۲

بی‌کا، تا: ۹۵۲ق [نشریه: ۱۳ - ۳۵۹]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فعله عن قوله ... غفر ذنوبه و ستر عیوبه

خط: نسخ، کا: بهاء الدین حسین، تا: ۹۶۱ق [الفبائی: - ۴۱۸]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۴۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم۹۷۲ق؛ مجدول، مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۵۲۶گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۶/۶×۲۴/۶سم [ف: ۱- ۳۸۲]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۷۶

آغاز: الوجدان سلوان، الفقد احزان، الدین رق

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۷۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ مهر: «معین الرعایا»؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مذهب، ۱۶۵گ، ۱۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [ف: ۱۴ - ۲۸۹]

۱۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۴۲

آغاز: برابر

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: ۹۹۵ق، جا: مدینه طیبه؛ در سال ۱۰۴۹ معزالدین مخاطب به معزالملک به خط خود شرحی مبنی بر این که این کتاب را به سید امیر محمد زمان به نام یادگار داده نوشته و بنابراین سید مذکور از علماء آن عصر بوده و در ذیل این شرح مدوری است که برآن چنین نقش گردیده: «بنده شاه جهان پادشاه غازی معزالملک»؛ واقف: سپهسالار؛ جلد: تیماج، ۱۵۶ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۷۷]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۰۱۱

آغاز: منع اذاک یصلح لک قلوب عداک معاداة الرجال من شیم الجهال ... و مما ورد من حکم امیرالمؤمنین فی حرف النون بلفظ نعم؛ **انجام:** اذا رغبت فی صلاح نفسک فعلیک بالا قتصاد و القنوع و التقلل اذا طابق الکلام نیة المتکلم قبله سامعه و اذا خالف نیته لم تحسن موقعه من قبله

نسخه ناقص و اوراق نامرتب است؛ خط: نسخ مشکول، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ جلد: تیماج، ۹۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم

[اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۲۲] و [ف: ۲۶-۴۰۳]

۱۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۷۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ در آغاز این نسخه بعضی از کلمات حضرت پیغمبر اکرم (ص) ناتمام آمده و گویا قطعه‌ای از کتاب «دستور معالم الحکم» قاضی قضاعی باشد، مقدمه غرر الحکم در این نسخه نوشته نشده، نامه‌ای از ابوالحسن حسینی به تاریخ یک‌شنبه ششم محرم ۱۳۱۸؛ مهر: «ابوالحسن دست غیب الحسینی» (بیضی)؛ ۲۱۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ – ۹۲]

۲۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۲۴-۵۲/۶۴

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ تملک: درویش علی بن حسین بغدادی در ۱۲۸۲؛ ۱۶۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۶ – ۲۹۷۹]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۰۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و صلة الرحم مناً و العبادة استطالة علی الناس.

خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۰۱گ (۱پ-۲۰۱پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۲۵ – ۱۱۹]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۳۰

آغاز: ترجمه، خدای بخشاینده آمرزنده و به او پناه می‌گیریم؛ **انجام:** راه برده می‌شود بر افزونی تو و بر کرم تو به دهش تو راه برده می‌شود بر درست دانی.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰-۱۱، تکمیل آن در ۱۰۸۰؛ زیر کلمات کتاب غرر الحکم و درر الکلم ترجمه فارسی آنها آمده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۴۱۵گ، ۹ سطر [ف: ۱۶ – ۲۳۸]

۲۳. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۵۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با عبارت «ق»، «کنز اللغه»، «قاموس»، «مغرب» و ...، با چند یادداشت که یکی از آنها نوشته «محمد امامی خوانساری» است و دیگری به خط شیخ آقا بزرگ؛ تملک: محمد نصیر بن حاجی شیخ بنیاد، نجفقلی زنگنه با مهر «امید رحمت لطف حق نجف قلی» (مربع)؛ مهر: «جزو کتابخانه ضیاء الدین النوری» (بیضی)؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۲۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۶سم [ف: ۱ – ۴۰]

۲۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۶۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولایضعف فیه الا المنصف یعدون الصدقة فیه غرما وصلة الرحم مناً والعیادة استطالة علی الناس.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ تملک: احمد محسن بن زین العابدین عاملی، حبیب الله رضوی؛ مهر: «المذنب محمد امین» (چهارگوش)؛ جلد: تیماج، ۱۵۶گ (۱پ-۱۵۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۶/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۳۶]

۲۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۷۶

انجام: و اعملوا ان الله سبحانه لم یمدح من القلوب ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ خطوط چلیپا و راسته، مصحح، یادداشتی درمطالعه کتاب از مرتضی رشیدی بن احمد کرمانشاهی به سال ۱۳۳۴؛ جلد: تیماج، ۱۵۵برگ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۳۶]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۵۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** یقبح بالرجل ان یقصر عمله عن علمه و یعجز فعله عن قوله.

خط: نسخ مشکول، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای سرلوح مزدوج، مجدول؛ واقف: حسن فرید محسنی، شهریور ۱۳۵۴؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۶۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۳سم [ف: ۱۴ – ۳۷۳]

۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۴/۱

آغاز: بالقدح الافضل و القسط الا جزل کیف غشی عن البدر المنیر و رضی الکبیر بالیسیر؛ **انجام:** ان المومنین مستکنیون ان المومنین مشفقون ان المومنین خالفون.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مذهب، ۶۷ص (۱-۶۷)، ۲۳ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۷ – ۱۳۴]

۲۸. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۶۰

انجام: یرجو الله سبحانه فی الکبیر و یرجو العباد فی الصغیر فیعطی العبد مالایعطی الرب یخاف العبید فی الرب و لایخاف فی العبید الرب و قال علیه السلام فی ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، استکتاب حاجی حسین بن محمد علی نیشابوری؛ افتادگی: انجام؛ ۱۳۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱ – ۱۴۵]

۲۹. گلپایگان؛ امام جمعه، محمد حسن؛ شماره نسخه:۲۷

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۷۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: – ۱۳۷]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۰۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** مالاح الجدیران و ما اطراد الخافقان ... سنه ۱۰۷۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، کاتب نونویس: ابوطالب بن محمد در یک‌شنبه دهه دوم جمادی الاول ۱۱۰۷ که از نسخه مکتوب در شوال ۱۰۷۲، استنساخ نموده؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ ۱۷۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۶ – ۴۰۱]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۷-طباطبائی

آغاز: کلمه و تنمیقها ذکر ابوعثمان الحافظ؛ **انجام:** و ارفضوا القال و القیل و اکثروا ذکر الله عزوجل تغتنموا و کونوا عبادالله و اخواناً

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ یادداشتی درباره کتاب «فانی عوض عنه»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۵۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۲۴ – ۱۴۷]

۳۲. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم/۱

بخشی از حرف الف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۵گ (۱-۱۵)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [صد و شصت نسخه: – ۶۱]

۳۳. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: علی اصغر بن علی اکبر کرمانی، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ در آخر کتاب خطبه حضرت زهرا معروف به اللمة که در مسجد النبی ایراد کرده ملحق شده [ف: - ۲۵]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۷۵۰

بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱ [د.ث. مجلس]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۷ ط

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [مختصر ف: - ۶۰۶]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۰۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** «یقبح بالرجل ان یقصر عمله عن علمه و یعجز فعله عن قوله»

خط: نسخ معرب ترجمه نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۱ سطر (۱۲/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۹/۳×۳۰سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۶۹]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** یقبح لرجل ان یقصر عمله عن علمه و یعجز عن قوله.

خط: نسخ، کا: ابوالحسن بن عبدالله، تا: احتمالاً قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح مذهب؛ جلد: روغنی مذهب، ۱۸۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲۷/۲ - ۷۱]

۳۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۰۸]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۱۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مذهب، ۳۷۷گ، ۱۲ سطر (۹/۵×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۸ - ۶۳۲]

۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۳۵

خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مقابله شده؛ تملک: ابوالقاسم بن حاجی ملا علی رضا؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۶۰گ، ۱۹ سطر(۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۱۶۷۶]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۸۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** یقبح بالرجل ان یقصر عمله من علمه و یعجز فعله عن قوله تمت هذا الکتاب بحمدالله و حسن توفیقه و منه و کرمه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تاریخ مقابله نسخه در سنه ۳۲ جلوس عالمگیر شاه در بیجابور؛ تملک: محمد سعید مورخ ۱۰۹۸؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۱۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۳۲/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۱۷]

۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۰۲

انجام: وصلة الرحم منا و العبادة استطالة علی الناس.

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مذیل است به «الدرالمکنون» من کلام علی بن ابی طالب (ع) و «مائة جوهرة»؛ واقف: سیدکاظم عصار، دی ۱۳۵۴؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۵۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۷×۱۸/۵سم [ف: ۱۴ - ۳۷۵]

۴۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۳عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** یقبح بالرجل ان یقصر عمله عن علمه و یعجز فعله عن قوله، تم صدق الله و صدق رسوله و صدق ولیه و صدق اهل بیته الطاهرین ...

خط: نسخ معرب، کا: جمال محمد بن انور محمد، تا: جمعه ۱۸ رجب ۱۰۰۲ق؛ مصحح، در آخر نسخه آمده: «از روی منقول عنه مواجهه و مقابله شد»، در اول نسخه نام کتاب «کشاف العقول» ثبت شده، در آخر نسخه وصیت نامه امام علی (ع) به امام حسین (ع) در سه صفحه درج شده، با سرآغاز: «أوصی أمیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (ع) ولده الحسین صلوات الله و سلامه علیهما و علی ائمة الابرار الاطهار من ذریتهما فقال یا بنی اوصیک بتقوی الله عزوجل فی الغیب و الشهادة و کلمة الحق فی الرضاء و الغضب و القصد فی الغنی و الفقر ...»؛ ۳۱۵ص، ۲۲سطر [عکسی ف: ۴ - ۹]

۴۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۵۷

تذکر: در فهرست نام کتاب «کشاف العقول و الادیان» آمده ولی فهرستنگار چنین می‌گوید: این کتاب همان «غررالحکم و ...» آمدی است که در سر آغاز مؤلف در این نسخه بدین نام نامیده شده است گرچه برخی گمان کرده‌اند دو کتاب است. کامل؛ خط: نسخ، کا: جمال محمد بن انور محمد، تا: جمعه ۱۸ رجب ۱۰۰۲ق؛ مصحح؛ مهر: «یا محسن» (مربع)؛ جلد: مقوایی، ۱۵۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۸ - ۱۴۰]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۷۸

خط: نسخ، کا: ابراهیم، تا: ۱۰۱۱ق، جا: نجف اشرف [الفبائی: ۴۱۸]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۶۹۰

آغاز: برابر **انجام:** یقبح بالرجل ان یقصر عمله عن علمه و یعجز فعله عن قوله

خط: نسخ، کا: شمسا بن سلیمان طالقانی، تا: ۱۰۱۳ق؛ تملک: محمد نعیم بن عرفی طالقانی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: مقوا، ۱۶۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۲۰] و [ف: ۲۶-۳۹۹]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یعجز فعله عن قوله

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن حسن، تا: پنج‌شنبه ۷ ربیع الثانی ۱۰۲۱ق، جا: نجف اشرف؛ بعد از این قصیده‌ای است در دو ورق حاوی ۴۶ بیت از خفاجی با این مطلع: «قال الخفاجی المجید قصیدة ×× ما یرتجی عندالملوک ثوابها / الا یرید بها علی طول المدی ×× مـدح اذا مـا شاعر غنابـها»؛ واقف: نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ جلد: تیماج، ۳۰۳گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۵ - ۲۲۷]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۱۵/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۰۳۲ق؛ ۲۸۰گ (۱پ-۲۸۰پ) [مختصر ف: - ۶۰۶]

۴۹. تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۱۳۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** قد تشرف بکتابة هذا الکتاب بعون الله الملک الوهاب من کلام سیدنا و مولانا و مولی المومنین امیرالمومنین علی

بن ابی طالب علیه السلم الفقیر الحقیر الی الله الملک الجانی ابراهیم بن حاجی عبدالجلیل شروانی فی بلدة رشت فی سادس عشره شهر جمادی الاول فی شهور سنه سبع و ثلاثین و الف من الهجرة النبویه علیه الصلوات

خط: نسخ ممتاز، کا: ابراهیم بن حاجی عبدالجلیل شروانی، تا: جمادی الاول ۱۰۳۷ق؛ مجدول، با یک سرلوح؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا حسینی، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: چرم مذهب، ۴۹۶ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۱ – ۸۳۷]

۵۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۷۹/۴۳

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی هدانا بتوفیقه ... سپاس مر خدای را، آنچنان خدایی که راه نمود ما را بتوفیق خود بسوی؛ **انجام:** یخاف العبید فی الرب، و لایخاف فی العبید الرب. تمت.

کا: محمد تقی بن حسین خاتون آبادی اصفهانی، تا: ۱۰۵۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: ساغری سیاه، ۲۲۱گ (۲۶۲پ–۴۸۲ر متن)، اندازه: ۲۱/۱×۳۵/۲سم [ف: ۷ – ۳۷۷]

۵۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۶۶ – ب

با ترجمه فارسی میان سطور به خط نستعلیق؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: ۱۰۶۴؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مذهب، ۲۹۴گ، ۱۱ سطر (۱۲/۵×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: – ۴۰۶]

۵۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۴۶۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یعجز عن فعله عن قوله

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۶۷ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۲۵۳گ، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱– ۲۱۳]

۵۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۱-ف

نسخه اصل: بادلیان ۲۷۱۴، arab add 144 (فهرست بادلیان ۵۷/۳). با ترجمه فارسی؛ بی‌کا، تا: ۱۰۷۲ق [فیلمها ف: ۱ – ۱۴۴]

۵۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۱۲-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** یقبح بالرجال ان یقصر عمله عن علمه و یعجز فعله عن قوله.

خط: نسخ خوش، کا: محمد علی بن محمد صالح بن علی شیبانی شیرازی مکی، تا: ۱۰۷۳ق، جا: مکه مکرمه، برای مولوی محمد مازندرانی؛ افتادگی: آغاز؛ سپس پندهایی با سربند «یا بن آدم» (ص ۳۷۱–۳۷۷)، آغاز این یکی افتاده: «فیها نصیب و ما هم عنها بمخرجین»، انجام: «و احجب دعاک وارد عملک و اجعل دنیاک عسراً و رزقک قلیلا لا اظلم. نمقه الملتجی الی حرم الله الغنی محمد علی ... فی العشر الثالث من الشهر السابع من سنة العشر الثامن بعد الالف (۱۰۷۰ در کناره) ... الی قیام الساعة و ساعة القیام»، آنگاه «خطبه فاطمة الزهرا» (ص ۳۷۸–۳۸۵)، آغاز: «خطبه فاطمة (ع) نقلتها من جزء الثامن من کتاب کشف الغمة فی معرفة الائمه (ع) تألیف ... فخرالدین عیسی ... الاربلی»، انجام: «قد فرغت من ...»؛ تاریخ وقف: مورخ ۱۲۸۹ق؛ ۳۸۷ص، ۲۱ سطر (۹/۵×۲۰)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۲۷۸]

۵۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۷۹۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ جمادی الاول ۱۰۷۴ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ – ۱۶۲]

۵۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۹۰

خط: نسخ، کا: محمد حسین، تا: ۱۰۷۵ق؛ دارای یک سرلوح، مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [نشریه: ۱۳ – ۷۰]

۵۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** یقصر عمله عن علمه و یعجز فعله عن قوله. تم بالخیر و السعادة

خط: نسخ تحریری، کا: محمد حسین بن محمد شریف امامی انصاری، تا: چهارشنبه ۷ جمادی الاول ۱۰۷۵ق؛ مصحح؛ تملک: سید محمد صالح بن محمد شفیع مشهور به میرزا بابا؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد صالح الموسوی ۱۲۳۲» (چهارگوش)، «میرزا بابا الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۷۴گ، ۱۸ سطر (۱۱/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۱ – ۱۸۲]

۵۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۵۰

خط: نسخ، کا: اسمعیل بن امام ویردی مشهدی، تا: ۱۰۷۵ق؛ تملک: حسن بن عبدالغنی حسینی مورخ ۱۱۴۶، یادداشت خریداری از کاشان در شب یک‌شنبه سلخ شوال ۱۲۸۷ از احتشام الملک؛ جلد: تیماج، ۱۴۴گ، ۲۰ سطر (۷×۱۷/۵)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱ – ۲۰۹]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۳۵۰

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۴۵]

۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۱۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** وصلة الرحم منا و العبادة استطالة علی الناس

کامل و مذیل است به «الدر المکنون» و «مائة جوهرة» است؛ خط: نسخ، کا: شهریار بن الله داد فراهانی، تا: ۱۰۷۶ق؛ مصحح، مقابله شده؛ مهر: «الراجی محمد رضا بن احمد الحسینی» در رجب ۱۳۱۶؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۹۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۲۱] و [ف: ۲۶-۴۰۲]

۶۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۰۶-۸/۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** رزقک أشد من طلبه فأجمل فی طلبه یقبح بالرجل ان یقصر عمله عن علمه و یعجز فعله عن قوله. تم الکتاب و الله الموفق للصواب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۲۵ ربیع الاول ۱۰۷۷ق؛ مصحح؛ ۵۲گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۵×۳۶/۵سم [ف: ۶ – ۲۹۷۹]

۶۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۸۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان یقصر عمله من علمه و یعجز فعله عن قوله تم.

خط: نسخ، کا: سید محمد بن ابی الفضل حسینی مشهدی، تا: ۱۰۷۸ق؛ محشی؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۱۹۵گ، ۱۷سطر(۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۹ – ۱۶۸]

۶۲. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۵۹۴/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** الصدقة فیه عن ما وصلة الرحم منا و العبادة استطالةعلی الناس، تم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی۱۰۷۹ق؛ مصحح، در اول نسخه یک رباعی عربی در وصف کتاب: «بنفسی کلاماً لاح من غرر الحکم ×× و قد أظهرت أسراره درر الکلم / فبث الوصی المرتضی کل ظاهر ×× و ما هو محزون لداه و مکتتم»؛ ۱۲۱گ، ۱۷–۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۱ – ۴۰۰]

۶۳. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۳۵۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** یقبح بالرجل ان یقصر عمله من علمه و یعجز فعله عن قوله
خط: نسخ خوش و معرب، کا: عبدالله، تا: شوال ۱۰۸۰ق؛ مجدول، دارای سرلوح، مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۷۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: – ۱۹۱]

۶۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۱۸
خط: نستعلیق زیبا، کا: محسن کشمیری، تا: ۱۰۸۰ق؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ تاریخ وقف: محرم ۱۲۵۲؛ جلد: مقوایی، ۲۲۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۱۱ – ۳۰۸]

۶۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۳۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** پایان: و یقبح بالرجل ان یقصر عمله من علمه و یعجز فعله عن قوله.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: آخر ربیع الاول ۱۰۸۰ق؛ جلد: تیماج، ۴۶۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲ – ۱۸۹]

۶۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۲۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** یقبح بالرجل أن یقصر عمله عن علمه و یعجز فعله عن قوله.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۱ق؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد اسماعیل» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۳۱۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴سم [ف: ۱ – ۲۵۴]

۶۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۷
خط: نسخ زیبا، کا: محمد علم الهدی بن محمد محسن، تا: ۱۰۸۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «الواثق بالله الغنی محمد علی ولی الشریف» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۲۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۱ – ۲۸۹]

۶۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۰۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** یا راحم الراحمین آمین یا رب العالمین
کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۵ ربیع الاول ۱۰۸۲ق؛ واقف: حسن فرید محسنی، شهریور ۱۳۵۴؛ جلد: میشن، ۱۱۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۲۶ – ۴۰۱]

۶۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۰۶/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و العبادة استطالة علی الناس.
خط: نستعلیق، کا: نظر علی بن ملا کلب علی، تا: ۱۰۸۲ق؛ جلد: تیماج، ۲۹۶ص (۱–۲۹۶)، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۹ – ۲۹۳]

۷۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۱۶۰۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۲ق [الفبائی: – ۴۱۸]

۷۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۸۵
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: ۶ جمادی الثانی ۱۰۸۴ق؛ ۱۹۴گ، ۲۱ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۶ – ۲۵۶]

۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۸۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** یقبح بالرجل ان یقصر عمله عن علمه و یعجز فعله عن قوله
خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد تقی، تا: ۲۱ جمادی الاول ۱۰۸۵ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: میشن، ۲۴۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۲۱]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۶۶
همان نسخه بالا [مؤید: ۲ – ۱۷۳]

۷۳. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۲۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱ جمادی الثانی ۱۰۸۹ق؛ مقابله شده با نسخه نوشته ربیع الاول ۹۵۷ [نشریه: ۵ – ۲۱۵]

۷۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۸
خط: نسخ، کا: علاءالدوله بن ملکخان رازی، تا: ۱ محرم ۱۰۹۵ق، جا: تهران؛ مصحح؛ تملک: محمد صالح طهرانی، رشید بن محمد جعفری به تاریخ شوال ۱۱۱۵ در طهران هنگامی که با لشکر سلطان به مشهد مقدس می‌رفته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۴ – ۱۵۰]

۷۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۷۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: عبدالله؛ ۲۰۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۴×۱۹سم [ف: ۱ – ۳۸۲]

۷۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۵۷۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** ان یقصر عمله عن عمله و یعجز فعله عن قوله تم الکتاب
کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واژه‌های مشکل تا اواسط نسخه مترجم به فارسی؛ تملک: محمد شریف یوسف ظاهرا در ۱۲۶۵ق؛ واقف: احمد بن میرزا رضا، ۸ رمضان ۱۲۷۴؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۲۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۲۶– ۴۰۰]

۷۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۷۳–عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** یقبح بالرجال ان یقصر عمله عن علمه و یعجز فعله عن قوله.
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ پس از پایان گزارش (ص ۲۹۵) سربند «خطبه فاطمه زهرا» است با این سرآغاز: «بسمله، نقلتها من جزء الثانی من کشف الغمة ...»، انجام: «یدع فیکم زهیداً و جمعکم حصیداً فیاحسرة لکم و انی لکم و قد عمیت علیکم ان لزومکوها و انتم لها کارهون. و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی خاتم النبیین و المرسلین. تمت الخطبة»؛ ۳۰۳ص، ۱۷ سطر (۱۰/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۲۷۸]

۷۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۶۷/۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱-۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۴۱گ (۹۸پ-۱۳۸ر)، ۱۹ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۷۰]

۷۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۷۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ به تازگی اصلاح و مقابله شده؛ تملک: رضا قلی هدایت؛ جلد: تیماج، ۳۱۹ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۹۰۸]

۸۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۸۹۶

آغاز: ... لاتنقطع اناء اللیل و اطراف النهار قال المسرف علی نفسه المفتقر الی رحمة ربه عبدالواحدبن محمد بن عبدالواحد الامدی التمیمی؛ **انجام:** یتفارضون الثناء و یتقاربون الجزاء یتوصلون الی الطمع بالیاس ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، رکابه دار؛ ۲۵۹گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۴۴ - ۱۲۰]

۸۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فاجمل فی طلبه یقبح بالرجل ان یقصر عمله و یعجز فعله عن قوله تم.

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، مقابله شده، محشی؛ مهر: «یا ابا عبدالله ۱۲۰۶» (بیضی)؛ تملک: علی بن شیخ حمود القریشی؛ جلد: تیماج، ۳۳۲گ، ۱۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۳۵ - ۲۴۲]

۸۲. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۶۷

آغاز: ذکر ابوعثمان الجاحظ عن نفسه و عدده و زبره فی طرسه

خط: نسخ، کا: محمد امین بن ... درخچی قائنی، تا: ۲۲ ذیحجه ۱۱۰۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۲۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: - ۵۷]

۸۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۶۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۳ جمادی الثانی ۱۱۱۴ق؛ مجدول، با سرلوح، محشی با نشان «ع، ق، عبدالغفار»؛ جلد: تیماج، ۳۹۰گ، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۶۱۶]

۸۴. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** یقبح بالرجل أن یقصر علمه عن علمه و یعجز فعله عن قوله.

خط: نسخ، کا: شیخ کمال بن حاجی ابراهیم، تا: ۱۴ ذیحجه ۱۱۲۵ق؛ ۱۳۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [کتابخانه‌های قائن: ف: - ۴۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۲۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۱۸۵]

۸۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۳۷۵

خط: نسخ، کا: محمد صادق بن حاجی قربان، تا: پنج‌شنبه ۴ ربیع ۱۱۳۲ق؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۰۰گ، ۲۷ سطر (۱۰/۵×۲۳)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۵ - ۳۴۹]

۸۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲/۲۹۷/۱۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** مما ورد من حکم امیرالمؤمنین علی ابن ابی طالب علیه السلام فی حرف الیاء بیاء الندا یا اسری الرغبة ... واتبع هواه الذین یخالفون عن أمره أن تصیبهم فتنة أو یصیبهم عذاب ألیم. واعلموا أن الله سبحانه لم یمدح من القلوب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ مهر: «عبده محمد جواد بن جلال الدین ۱۳۱۸» (بیضی)؛ جلد: روغنی مذهب، ۱۸۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف]

۸۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۶

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ترجمه فارسی زیر سطور از حاج شیخ زین العابدین؛ تملک: حاج میرزا حبیب الله خراسانی، محمد حسن تهرانیان در ۱۳۱۷؛ جلد: تیماج، ۳۹۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [ف: - ۶۱۶]

۸۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۶۸۶

آغاز: بسمله، مماورد من حکم امیرالمومنین علی بن ابی طالب علیه السلام فی حرف الهمزه و قد یعبر عنه مجازا بالالف من ذلک الدین یعصم، الدنیا تسلم؛ **انجام:** و اقبلوا نصیحة ناصح متیقظ وقفوا عند ما افادکم من التعلیم

از ابتدای حرف همزه تا اواسط آن؛ خط: نستعلیق، کا: میرفدا علی اخباری، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ ۱۳گ، ۲۸-۳۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۲۲] و [ف: ۲۶-۴۰۲]

۸۹. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۰۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با ترجمه فارسی [ف: - ۱۹۱]

۹۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۹۶/۲

خط: نسخ، کا: محمد رفیع بن محمد کریم انجدانی، تا: سه‌شنبه ۵ جمادی الثانی ۱۲۰۳ق؛ قطع: بیاضی [نشریه: ۷ - ۲۲۸]

۹۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۴۶/۵

خط: نسخ، کا: محمد علی حاجی بن ملامحمد گلپایگانی، تا: پایان ذیحجه ۱۲۲۱ق؛ جلد: تیماج، ۸۱گ (۱۸۶پ-۲۶۶پ)، ۳۱ سطر (۱۴×۲۵)، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۸ - ۶۷۸]

۹۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۱۹/۱

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم ابن اسماعیل، تا: ۱۸ صفر ۱۲۲۶ق، جا: شیراز؛ ۲۲ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۸۴]

۹۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۶۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** رفعت حجاب الاحتجاب عن جمال کمال کلمات الغالیة غایة مبالغ البلاغة ناهجا منهج الطاعة مستعینا بالله مالک یوم الدین انه خیر موفق و معین.

حرف الف؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۲۸ق؛ افتادگی: وسط؛ احادیث به درخواست محمد بن مجدالدین محمد بن قوام انصاری، توسط احمد صفار مشهدی طوسی، در لابه‌لای سطور به فارسی ترجمه شده؛ ۳۷ص (۱-۳۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲۶ - ۱۵۶]

۹۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۶۰۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** یطلبک ... اشد من طلبک له فاجملت فی طلبه

ها بالرجل ان یقصر عمله و یعجز فعله عن قوله تم هذا الکتاب کامل؛ خط: نسخ مشکول، بی‌کا، تا: دهه دوم محرم ۱۲۲۹ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج، ۱۱۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۶ - ۴۰۲]

۹۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۸۵/۲

آغاز: بسمله، مماورد من حکم امیر المومنین علی بن ابی طالب علیه السلام، قال علیه السلام فی حرف الحاء بلفظ حسن: حسن الصوره اول السعاده، حسن اشکر یوجب الزیاده؛ **انجام:** فاجمل فی طلبه یقبح بالرجل ان یقصر علمه علی عمله و یعجز فعله عن قوله تم الکتاب ...

از حرف حاء تا آخر کتاب؛ خط: نسخ، کا: محمد رفیع بن محمد کریم انجدانی، تا: ۱۲۳۰ق، جا: کاشان مدرسه ترک آباد، به جهت آخوند ملا محمد موسی؛ ترجمه برخی از کلمات و عبارت‌ها در لابه‌لای سطور، مصحح، در اوراق ۱۶۴پ تا ۱۶۷ مطالبی در عدد آیات و عدد هر حرف از حروف تهجی در قرآن مجید همراه با اشعار فارسی در مدح نبی اکرم از شاعری با تخلص «نظام»، در اوراق ۱۶۸ -۱۷۱ مناجات امیر المومنین با مطلع «لک الحمد یاذا الجود و المجد و العلی ... » به سال ۱۲۵۰ق؛ ۱۴۸ص (۱۷-۱۶۴)، ۱۴ و ۱۸ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۴۳۸]

۹۶. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۲۳۱

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ با مهری با تاریخ ۱۲۳۵ [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ - ۳۶۹]

۹۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۰۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** یقبح بالرجل ان یقصر عمله عن علمه و یعجز فعله عن قوله

خط: نسخ عالی، کا: محمد رضا، تا: ۱۲۳۷ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۹۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۲۲]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸/۲

همان نسخه بالا؛ ۱۹۴گ (۱۹۳پ-۳۸۶پ) [مؤید: ۱ - ۴۷]

۹۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۹۶/۱

خط: نسخ روشن، کا: محمد حسن محمد علی بن حبیب الله رضوی، تا: ۱۲۴۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مقابله شده، مصحح؛ جلد: مقوایی، ۲۶ص (۱-۲۶)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۲۱۴]

۹۹. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۲

خط: نسخ، کا: ابن ملا محمد قاری مشهور به کرمانی، تا: ۱۲۴۸ق، جا: مشهد رضوی مدرسه نواب؛ ۱۰۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۲]

۱۰۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۲۰۳/۶

خط: نسخ، کا: هاشم بن محمد علی موسوی یزدی، تا: یک‌شنبه ۱۱ شوال ۱۲۵۱ق، به خواهش سید ابوالقاسم واعظ یزدی؛ جلد: تیماج، ۱۱۷گ (۳۹۱پ-۵۰۷ر)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۹ - ۶]

۱۰۱. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان تقصر عمله من علمه و یعجز فعله عن قوله تم الکتاب ... سنة ۱۲۵۳

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۵۳ق؛ جلد: تیماج، ۲۰۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: - ۳۵]

۱۰۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۰۸/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۳۳]

۱۰۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۱۱/۱

خط: نسخ زیبا، کا: حسن بن محمد علی خوانساری، تا: ۱۷ رجب ۱۲۵۵ق، جا: مشهد رضوی؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۰۹گ (۱پ-۱۰۹ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۷سم [ف: ۱۱ - ۳۰۲]

۱۰۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۳۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** یطلبک رزقک اشد من طلبک له فاجمل فی طلبه، یقبح بالرجل ان یقصر عمله من علمه و یعجز فعله عن قوله.

خط: ثلث معرب، کا: محمد بن عبدالصمد، تا: ۱۲۶۹ق؛ ۱۴۲گ (۵۸ر-۱۹۹ر)، ۱۹ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲ - ۱۵۶]

۱۰۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۱

خط: نستعلیق، کا: محمد بن حسن بن علی موسوی، تا: ۵ رمضان ۱۲۷۲ق، جا: ساری؛ از روی نسخه‌ای که در بغداد نوشته شده بود؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۰۸]

۱۰۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** یقبح بالرجل ان یقصر عمله عن علمه و یعجز فعله عن قوله ...

خط: نسخ خوش، کا: ابوتراب محلاتی، تا: ۱۲۸۳ق؛ مجدول، دارای کمند؛ ۶۰۲ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۱۰۸]

۱۰۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۸۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یعجز فعله عن قوله

خط: نسخ، کا: ابو تراب محلاتی، تا: غره رجب ۱۲۸۳ق؛ واقف: نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ جلد: تیماج ماشی، ۲۶۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۵ - ۲۲۸]

۱۰۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۲۹۰

خط: شکسته، نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن عبدالله بن عیسی بن نظام الدین دیلمی گیلانی، تا: ۱۲۸۳ق؛ جلد: میشن، ۱۴۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹/۴×۲۱/۴سم [ف: ۱ - ۳۸۲]

۱۰۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۸۹۶

خط: نسخ، کا: شیخ علی بن محمد تقی نقشبندی، تا: ۲۰ رمضان ۱۲۸۷ق؛ ۱۷۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۵ - ۱۹۰]

۱۱۰. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم

خط: نسخ، کا: شیخ علی بن حاج محمد تقی فشندی، تا: ۱۲۸۷ق؛ ۱۷۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [صد و شصت نسخه: - ۲۸]

۱۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۲۸

خط: نستعلیق معرب، کا: حیدر بن ملااحمد منجم تبریزی، تا:

پنج‌شنبه ۱۲ ذیحجه ۱۲۸۸ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۷۹]

۱۱۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** یقبح بالرجل ان یقصر عمله عن عمله و یعجز فعله عن قوله.

خط: نسخ، کا: مهدی بن ابوالحسن بن ابوالقاسم رنانی اصفهانی حائری، تا: ۱۳ صفر ۱۲۹۶ق؛ جلد: تیماج، ۱۸۴گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۸۷]

۱۱۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** یقبح بالرجل ان یقصر عمله عن علمه و یعجز فعله عن قوله.

خط: نسخ خوش معرب، کا: رجبعلی ابن احمد، تا: ۱۲۹۹ق؛ جلد: تیماج، ۱۴۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [ف: ۱ - ۲۸۳]

۱۱۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان یقصر عمله عن علمه و یعجز فعله عن قوله.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۴ محرم ۱۳۰۰ق؛ مجدول؛ جلد: روغنی، ۳۹۲ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۰]

۱۱۵. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۸۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فاجمل فی طلبه یقبح الرجل ان یقصر علمه عن علمه و یعجز فعله عن قوله

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۱ق؛ محشی؛ جلد: گالینگور، ۱۷۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۷۶]

۱۱۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۹۵۶

خط: نسخ، کا: محمد علی کرمانشاهی، تا: ۱۳۲۱ق؛ مصحح، با نسخه مورخ جمادی الثانی ۱۱۴۴ مقابله شده؛ جلد: تیماج، ۲۱۳گ، ۱۷ سطر (۱۰-۱۸×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵ - ۳۵۰]

۱۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۳۳/۱-۷/۱۳۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** العجب لغفلة حساد عن سلامة الاجساد الدنیا أصغر وأحقر وأنزر من أن قطاع فیها الاحقاد

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۳۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۹۷۹]

۱۱۸. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۷۱۷

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی نبیه محمد و آله اجمعین روی عن امیرالمؤمنین رضی الله عنه کتاب الغرر و الدرر انه قال اتهموا عقولکم

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: - ۳۸۸]

۱۱۹. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۶۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** این من حصن واکد وزخرف ونجد. این من جمع فاکثر واحتقب واعتقد ونظر بزعمه للولد این من کان اطول منکم اعمارا واعظم آثارا. این من کان اعد عدیدا

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۳۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۲۴]

۱۲۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۳۹۱

خط: نسخ، کا: محمد حاجی حسین، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۲۴۰]

۱۲۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۵۹

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، مذهب، مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج، ۲۱۱گ، ۱۷ سطر (۱۳×۱۹)، اندازه: ۱۸/۵×۲۷/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۸]

۱۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۶۰

خط: نسخ، کا: حسین بن عیسی بحرانی، بی‌تا، سنة ۷ ؟ ۹؛ تملک: محمد شفیع موسوی فندرسکی، قاسم حسینی عاملی، حاج محمد؛ جلد: تیماج، ۲۷۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲۴ - ۱۵۰]

۱۲۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۶۲۹

آغاز: التواضع ثمرة العلم؛ **انجام:** مماورد من حکم امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام فی حرف الیاء

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۶۶گ، ۱۸ سطر (۱۱/۵×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۵ - ۱۷۲۸]

۱۲۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۳۲/۴

بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: اخوان مصلایی؛ جلد: مقوایی، ۴گ (۱۰۹-۱۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۴ - ۱۲۵۴]

۱۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۳۷

آغاز: برابر **انجام:** یقبح بالرجل أن یقصر عمله عن علمه و یعجز فعله عن قوله. تم.

خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با کتیبه و سرلوح؛ کاغذ: دولت آبادی، ۲۷۳گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰ سم [ف: ۱۴ - ۴۲]

۱۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۴

آغاز: پس از خطبه: و بعد فان الذی حدانی علی تخصیص فوائد هذا الکتاب؛ **انجام:** یقبح بالرجل ان یقصر عمله عن علمه و یعجز فعله عن قوله.

خط: نسخ زیبا، کا: سید محمد مهدی طباطبائی، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۵۹۴ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۶/۵سم [ف: ۴ - ۱۹]

۱۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۸۰

آغاز: ... بسمله، ایمیتکم فانهم الشهداء علیکم و الشفعاء لکم عند لله؛ **انجام:** یخاف علی غیره باکثر من ذنبه و یرجو لنفسه اکثر من عمله

نیمه دوم کتاب از حرف عین تا اواخر حرف یاء؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مذهب،۱۶۴گ،۱۵سطر(۷×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۵ - ۱۸۸]

۱۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۶۱۷

آغاز: المفتقر الی رحمة ربه عبدالواحد بن محمد بن عبدالواحد الامدی التمیمی رضی الله عنه و بعد فان الذی؛ **انجام:** لزوار الوضه الرضیه الرضویه المقدسه المنوره المشرفه زادها الله ... مسلما مستغفرا الی الله عزوجل ۱۰۸۵ (کذا)

خط: نسخ، کا: علی مفضل خادم حسینی استرآبادی، بی‌تا؛

افتادگی: آغاز؛ مهر: «وقف سرکار فیض آثار حضرت ثامن الائمه سلام الله علیه ۱۲۷۶» (مربع)، «المتوکل علی الغنی علی المفضل الخادم الحسینی الاسترآبادی ۱۰۷۷»، «موتمن الملک»، «سعید الانصاری؛ یادداشتی با این عبارت «این کتاب را از عالیجاه علیقلی خان منشی اداره گرفته‌ام»؛ واقف: عضدالملک، ۱۲۷۶ق؛ جلد: تیماج، ۱۹۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲۶ - ۴۰۱]

۱۲۹. شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه کهنه‌ای است و در حرف نون افتاده [میراث اسلامی: ۵ - ۵۶۹]

۱۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۵۴۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا غیبی [رایانه]

۱۳۱. تبریز؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۴ - ۳۲۳]

۱۳۲. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۱۱۰

بی‌کا، بی‌تا؛ با اینکه مؤلف در اول کتاب می‌گوید: «و سمیته غرر الحکم و درر الکلم» نویسنده کتاب در آخر نوشته: «تم کتابة هذه الرسالة الموسومة بالدر المکنون من کلام امیرالمؤمنین ...» که اشتباه کاتب است، در آخر کتاب دو رساله به خط همین نویسنده است که اولی باز کلمات قصار حضرت امیر است به ترتیب حروف تهجی و در هر حرفی ده فقره از کلمات موعظه و حکم و در نه صفحه است، دومی در بیست و سه صفحه شامل اشعار منسوب به آن حضرت و مکتوبی که به سهل بن حنیف عامل خود در بصره نوشته و وصایایی که به حضرت امام حسن علیه السلام فرموده‌اند می‌باشد و محتمل است که از همان مؤلف غرر و درر مذکور در فوق باشد [ف: - ۱۷]

۱۳۳. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۶-ش/۱۹۹

آغاز: عزلنا و امرنا و بکرمن وائل تجر خصاها تبتغی من یخالف؛
انجام: و حسبنا الله وحده و صلواته علی سیدنا محمد النبی و آله و سلامه آخر الجزء العشرین و به تم الکتاب و لله الحمد کما هو اهله حمدا دائما لاانقضاء له و لا نفادتم

مشتمل بر شرح قسمتی از کلمات قصار مولای متقیان علی علیه السلام و به جزء بیستم ختم می‌شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۲۳گ، ۲۵ سطر(۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰ سم [ف: ۱ - ۱۷۵]

● غرر الحکم و درر الکلم (ترجمه) / حدیث / عربی و فارسی

qorar-ol hekam va dorar-ol kalem (t.)

انصاری، محمد بن محمد، ق۱۰ قمری

ansārī, mohammad ebn-e mohammad (- 16c)

وابسته به: غرر الحکم و درر الکلم = کشاف العقول و الادیان؛ آمدی، عبدالواحد بن محمد (-۵۱۰)

اهدا به: شمس الدین مرتضی محمد بن مرتضی جلال الدین احمد صفار مشهدی طوسی

تاریخ تألیف: دوشنبه ۲۵ ذیحجه ۹۱۱ق

متن از آمدی است که مجموعه‌ای از کلمات قصار و کوتاه علی بن ابی طالب را جمع‌آوری کرده و محمد بن مجد الدین محمد انصاری آن را ترجمه کرده است، همراه با دیباچه‌ای به عربی است.

آغاز: الحمدلله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لو لا ان هدانا الله لقد جائت رسل ربنا بالحق سیما المصطفی رسول الله اللهم صل و سلم علی الانبیاء و الرسول و علی افضلهم و خاتمهم بحمد خیر البریه من بینهم ... اما بعد فان من تشبث بذیل لواء ولاء النبی و آله ... محمد بن مجد الدین محمد بن قوام الانصاری یقول

انجام: یقبح بالرجل ان تقصر علمه علی عمله و یعجز فعله عن قوله تم. زشت می‌نماید مرد را آنکه کوتاه آید علم او بر عمل او و ناتوان آید کردار او از گفتار او

[فهرستواره منزوی ۳۸۸/۶]

۱. فردوس؛ مدرسه حبیبیه؛ شماره نسخه:۲۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: معین شیرازی، تا: ۹۰۹ق، جا: تبریز؛ جلد: تیماج، ۲۸۵گ (۵۶پ-۳۴۰ر)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف مخ]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۹۸/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد فرغ من تنمیقه ... محمد بن مجد الدین محمد انصاری ... ضحوة یوم الاثنین الخامس و العشرین من شهر ذی الحجة الحرام حجة احدی عشرة و تسعمائة الهجریة

کا: محمد بن مجدالدین محمد انصاری، تا: دوشنبه ۲۵ ذیحجه ۹۱۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مذهب، ۵۸۴ص (۱۲۱-۱۲۳ و ۴۲۵-۱۰۰۵)، ۲۰سطر(۱۲×۲۰)، اندازه:۱۶/۵×۲۵سم[ف:۹ - ۹۹۹]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۷۹/۳۶

آغاز: برابر

کا: محمد تقی بن حسین خاتون آبادی اصفهانی، تا: ۱۰۵۶ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری سیاه، ۳گ (۱۲۸پ-۱۳۰ر متن)، اندازه: ۲۱/۱×۳۵/۲سم [ف: ۷ - ۳۷۵]

۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۱۸۸/۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** انه خیر موفق و معین.

خط: نسخ خوش، کا: معز الدین محمد بن سلطان محمد قاری نیریزی، تا: ۱۰۸۵ق؛ دارای سرلوح، مجدول؛ واقف: محمد حسام واعظی، ۱۳۹۷؛ جلد: مذهب، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵ - ۵۵۷]

● غرر الحکم و درر الکلم (منتخب) / حدیث / عربی

ġurar-ul ḥikam wa durar-ul kalim (mn.)

؟ چوپان مازندرانی، محمد محسن بن محمد کاظم، ق۱۲ قمری

čūpān-e māzandarānī ‹mohammad mohsen ebn-e

mohammad kāzem (- 18c)
وابسته به: غرر الحکم و درر الکلم = کشاف العقول و الادیان
آمدی، عبدالواحد بن محمد (-۵۱۰)
منتخبی است بسیار کوتاه از «غررالحکم» آمدی به ترتیب هجا و فاقد باب‌بندی.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۳۶۸
آغاز: بسمله. حرف الالف إستعن علی العدل بحسین النیة ... اُشکر من انعم؛ **انجام:** یستدل علی کرم الرجل بحسن سره و بذل بره تمت
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۳۴ق؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۸؛ جلد: تیماج، ۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۲۳]

● غرر الحکم و درر الکلم (ترجمه) / حدیث / فارسی
qorar-ol hekam va dorar-ol kalem (t.)
؟ کرمانی، زین العابدین بن محمد کریم، ۱۲۷۶ – ۱۳۶۰ قمری
kermānī, zayn-ol-‘ābedīn ebn-e mohammad karīm (1860 - 1941)
وابسته به: غرر الحکم و درر الکلم = کشاف العقول و الادیان؛ آمدی، عبدالواحد بن محمد (-۵۱۰)
از حاج شیخ العابدین. که به نوشته الذریعه شاید فرزند شیخ محمد کریم خان کرمانی باشد.
[الذریعه ۳۹/۱۶ با لغزش چاپی، نام نگارنده «شیخ زین العابدین» آمده؛ فهرستواره منزوی ۳۸۹/۶]

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۶
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۳۹۶گ، ۱۸ سطر (۹/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [ف: - ۹۷]

● غرر الحکم و درر الکلم (منتخب) / حدیث / عربی
ġurar-ul ḥikam wa durar-ul kalim (mn.)
رضوی، علی بن حسین، ق۱۴ قمری
razavī ‘‘alī ben hoseyn (- 20c)
وابسته به: غرر الحکم و درر الکلم = کشاف العقول و الادیان؛ آمدی، عبدالواحد بن محمد (-۵۱۰)
ظاهراً منتخب غرر الحکم آمدی و یا تحریر دیگری از آن باشد که تا زمان مؤلف به چاپ نرسیده و توسط ایشان استنساخ گردیده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۵۵۱
آغاز: بسمله. حمدله و بعد چنین گوید احقر عباد عملا و اکثر هم خطا اقل العباد منسوب به پیغمبر (ص)؛ **انجام:** لغیرک یسعد به و تشقی انت اذا اراد الله بعبد خیرا ألهمه الطاعة و حبب
خط: نستعلیق عالی، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴، اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۲۳]

● غرر الحکم و درر الکلم (ترجمه) / حدیث / فارسی
qorar-ol hekam va dorar-ol kalem (t.)
وابسته به: غرر الحکم و درر الکلم = کشاف العقول و الادیان؛ آمدی، عبدالواحد بن محمد (-۵۱۰)

ناشناخته:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۰۹/۲
آغاز: آغاز ترجمه: سپاس مر خدای را آن چنان خدای که راه نمود ما را به توفیق خود به سوی میانه راه خود و افزون گردانید ما را به یکی گفتن او؛ **انجام:** انجام ترجمه: زشت می‌نماید مرد را آن که کوتاه آمد او از دانش او و ناتوان آمد فعل او از گفتار او
خط: نسخ معرب ترجمه نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۲۳گ، ۱۱ سطر (۱۲/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۹/۳×۳۰سم [ف: ۲۹/۲ – ۷۶۹]
۲. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۴۹۳
آغاز: الحمد لله الذی هدانا بتوفیقه الی جادة و فضلنا بتوحیده علی افة عباده أحمده علی نعمه الفرادی و التوام حمداً تقصر عن حده الأوهام ... الدین یعصم. الدنیا تسلم. الدین یجل، بنام خداوند بخشاینده مهربان سپاس خدایی را که راهنمایی نمود ما را بسبب توفیق خود به نیکوترین را او و برتری داد ما را بسبب یگانه شناسی او و بر نعمتهای یک یک او و توام با یکدیگر ستایش که کوتاه می‌باشد از تعریف او و اندیشه و خیالها ... دین نگاه می‌دارد از بدی، دنیا باز می‌سپارد ببدی، دین بزگ می‌دارد؛ **انجام:** یقبح بالرجل ان یقصر عمله و یعجز فعله عن قوله، زشت می‌نماید مرد را آنکه کوتاه آید کردار او از دانستن او و ناتوان آید عمل او از گفتار او.
ترجمه روان و نیکویی است از غرر الحکم و درر الکلم آمدی، نمونه‌هایی از این ترجمه چنین است: الشکر زیادة شکر افزود نیست، الحزم بالتجارب بیداری به آزمایشست، التوانی فوت سستی نا یافتن است، الشهوات آفات آرزوها آفتهاست، التوفیق رحمة یاوری بخت بخشایش است، العم حیاة دانش زندگیست، القلب خازن اللسان دل گنجور زبان است، الانصاف عنوان النبل دادگری نشانه کامرانی است، الاعتبار ثمیرالعصمة پند گرفتن میوه پارسایی می‌دهد ...؛ خط: نسخ معرب زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول مذهب، یادداشتی از سید احمد هدایتی و پسرش دکتر محمد علی هدایتی ــ که متولیان آستانه حضرت عبدالعظیم بوده‌اند ــ مبنی بر این که این نسخه در نزد عین الدوله بوده و همو نسخه را به سید

احمد هدایتی سپرده است؛ جلد: تیماج، ۳۸۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱ - ۱۲۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۸۵

آغاز: الجهاد عماد الهدی و مناهج الفضلاء. المجاهدون تفتح لهم ابواب السماء؛ **انجام:** لا یتحقق الصبر الا باحتمال الضد المألوف. لایکون المؤمن الا حلیما رحیما.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ رکابه دار؛ جلد: تیماج، ۱۹۰گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴۴ - ۲۴۰]

● غرر الحکم و درر الکلم (مختصر) / حدیث / عربی

ġurar-ul ḥikam wa durar-ul kalim (mx.)

وابسته به: غرر الحکم و درر الکلم = کشاف العقول و الادیان؛ آمدی، عبدالواحد بن محمد (-۵۱۰)

کوتاه شده غرر الحکم آمدی است که نگارنده آن شناخته نشد.

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۳۰

آغاز: الحمد لله الذی هدانا بتوفیقه الی جادة طریقه؛ **انجام:** یطلب رزقک اشدمن طلبک له فاجمل فی طلبه ...

خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛ ۶۰گ،۹سطر،اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱ - ۲۳۳]

● غرر الحکم و درر الکلم (منتخب) / حدیث / عربی، فارسی

ġurar-ul ḥikam wa durar-ul kalim (mn.)

وابسته به: غرر الحکم و درر الکلم = کشاف العقول و الادیان؛ آمدی، عبدالواحد بن محمد (-۵۱۰)

احادیثی از «غرر الحکم و درر الکلم» آمدی انتخاب و در لابه‌لای سطور به فارسی ترجمه شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۰۸/۲

آغاز: الحمدلله الذی هدانا بتوفیقه الی جادة طریقه و فضلنا بتوحیده علی کافة عبیده احمده علی نعمه؛ **انجام:** ان من باع جنة المأوی بعاجلة الدنیا تعس جده و خسرت صفقته ان طاعة النفس و متابعة اهویتها ...

خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۴۸ص (۱۲۸-۱۷۵)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳۵ - ۳۶۰]

● غرر الخصائص الواضحة و عور (عرر) النقائص الفاضحة / اخلاق / عربی

ġurar-ul xaṣā'iṣ-il wāḍiḥa wa 'awr-un ('urar-un) naqā'iṣ-il fāḍiḥat

وطواط، محمد بن ابراهیم، ۶۳۲ - ۷۱۸ قمری

vatvāt, mohammad ben ebrāhīm (1235 - 1319)

گفتارهای کوتاه ادبی و بعضی از اشعار و روایتها و آیات و امثال که درباره پاره‌ای از اخلاق پسندیده و ناپسند گفته شده، در این کتاب طی شانزده «باب» و هر بابی دارای سه «فصل» گرد آورده شده است: باب ۱. الکرم؛ ۲. اللؤم؛ ۳. العقل؛ ۴. الحمق؛ ۵. الفصاحة؛ ۶. العی؛ ۷. الذکاء؛ ۸. التغفل؛ ۹. السخاء؛ ۱۰. البخل؛ ۱۱. الشجاعة؛ ۱۲. الجبن؛ ۱۳. العفو؛ ۱۴. الانتقام؛ ۱۵. الاخوة؛ ۱۶. العزلة. این کتاب به دواداری و باتوبی، عثمان بن عمر(ق۸) نیز نسبت داده شده است

آغاز: الحمدلله الذی جعل اللسان عنوان عقل الانسان و آلة تظهر سرالجنان بفصیح العبارة و صریح التبیان و صلواته علی سیدنا محمد المجتبی من سرة عدنان المبعوث بجوامع الکلم الشاملة لأنواع البیان الباهرة بفصاحتها عقول ذوی الفطن و الاذهان

انجام: یجریه بالمحبة منها مجری الدم فی العروق أنه من راجه قریب و لداعیه سمیع مجیب و صلی الله علی سیدنا محمد خیر خلقه أجمعین و علی آله و صحبه الطیبین الطاهرین ...

چاپ: و بارها در قاهره و بیروت به چاپ رسیده، از جمله: قاهره، مطبعه بولاق، ۱۲۸۴ق، ۴۷۳ص؛ قاهره مطبعه شرفیه، ۱۲۹۹ق ؛ قاهره، مطبعه ادبیه، ۱۳۱۸ق، ۳۰۴ص؛ قاهره، مطبعه کلیه، ۱۳۳۰ق، ۳۴۳ص؛ بیروت، دارصعب، ۱۹۷۰م، ۴۹۶ص

[سرکیس، معجم ۱۹۲۰/۲ که نشانی ۳ چاپ آن را داده، و نادرست می‌گوید هر باب آن در ۶ فصل است؛ الذریعة ۳۹/۱۶؛ الأعلام، زرکلی: ۲۹۷/۵؛ کشف الظنون: ۱۲۰۱/۳؛ معجم المؤلفین: ۲۲۲/۸؛ المعجم الشامل للتراث العربی المطبوع: ۳۳۹/۵؛ هدیة العارفین: ۱۴۳/۲؛ دنا ۷۸۵/۷ (۹ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۲۷ و ۱۱۸۰عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: درویش اسماعیل بن عثمان پاشا به تاریخ ۱۱۴۰، نعمان ابن احمد بن حمید بن عبدالرحمن مأذون با مهر «نعمان ثابت» (هشت گوشه) و «یرجو رحمة الرحمن عبده السید نعمان» (هشت گوشه)، ابی السعود شهاوی بتاریخ ۲۸ ذیقعده ۱۰۱۹، احمد بن رمضان دمشقی به تاریخ ۱۰۶۲، عبدالمنعم به تاریخ محرم ۱۰۹۳، ثابت بن حمد سیواسی، عبدالواحد بن فتح الله بن الدادنچی به تاریخ ۱۰۷۷؛ جلد: تیماج سبز، ۲۳۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۷ - ۱۱۳] و [عکسی ف: ۳ - ۴۰۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۲۴/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۲۱۱گ (۱پ-۲۱۱ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۲۶ - ۲۶۵]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۴۱

آغاز و انجام: برابر

خط: ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: «لطف الله بن الله قلی» (چهارگوش)؛ جلد: تیماج، ۱۴۷گ، ۲۷ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۱۸۲]

۴. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۱۵۹

خط: نسخ، کا: علنقی بن محمد حسین کاتب کازرونی، تا:

۱۲۵۷ق؛ در صفحه آخر کتاب ملا محمد نای به تاریخ ۱۲۵۹ می‌نویسد این کتاب را در زمانی که فرهاد میرزا بن ولیعهد والی فارس بود و من در خدمت ایشان بودم آقای سید احمد شیخ الاسلام کازرون از روی نسخه خود برای من نویسانیده و هدیه کرده و مهر محمد بن عبدالله دارد. [ف: - ۱۰۷]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ مصحح؛ جلد: سوخت مذهب، ۱۶۵گ، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۲۴)، اندازه: ۲۱×۳۵سم [رایانه]

۶. شیراز؛ وصال (دکتر)؛ شماره نسخه:۲۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۵۸ق [نشریه: ۵ - ۲۹۲]

۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۴ حکمت

در شانزده باب هر یکی سه فصل در سه معنی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، قطع: رحلی [ف: ۲ - ۸۱]

۸. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۹۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [نشریه: ۶ - ۶۵۵]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد عبدالله، بی‌تا؛ محشی با نشان ق، مأمونی و ...؛ تملک: ابوطالب محمد موسوی در ۱۳۱۹ق در تهران، مصطفی یوسف که به پسرش محمد بخشیده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۶۲گ، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۹ - ۴۰۱]

● غرر الخصائص الواضحة و غرر النفائس الفاضحة / اخلاق / عربی

ġurar-ul xaṣā'iṣ-il wāḍiḥa wa ġurar-un nafā'is-il fāṣiḥat

باتوبی، عثمان بن عمر، ق۸

bātūbī, o‘smān ebn-e ‘omar (- 8c)

تاریخ تألیف: ۷۱۸ق

در شانزده «باب» هریک چند فصل در ادب و اخلاق. در کشف الظنون و معجم المطبوعات (۱۹۲۰) و فهرست دارالکتب (ملحق ۶۵/۴) همین کتاب از جمال الدین محمد بن ابراهیم بن یحیی بن علی انصاری مروی کتبی وراق وطواط (۶۳۲-۸۱۸ق) دانسته شده است. [همان کتاب پیشین است]

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی جعل اللسان عنوان عقل الانسان و آلة تظهر سرالجنان ...

انجام: و ان یجعل هذا الکتاب للنفوس یعجب و یروق و یجریه بالمحبة منها الدم فی العروق انه من راجیه قریب و لداعیه مجیب و الله اعلم.

[الذریعة ۴۰/۱۶]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۳۰۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۲۷۱گ، ۲۳ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۵ - ۳۵۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۳۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین تبریزی، تا: ۵ ربیع الثانی ۱۲۸۱ق؛ مجدول؛ ۲۱۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۴×۳۲/۴سم [ف: ۱ - ۳۸۳]

● غرر الدرر / حدیث / عربی

ġurar-ud durar

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۶۸

خط: نستعلیق شکسته، کا: خلیل ذوالقدر، تا: با تاریخ ۱۰۵۴ق، جا: احمد آباد گجرات؛ جلد: تیماج مذهب، ۱ص (۳۵۶ر)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۴۵]

● غرر الدرر / اخلاق / عربی

ġurar-ud durar

وابسته به: احیاء علوم الدین؛ غزالی، محمد بن محمد (۴۵۰-۵۰۵ق)

انتخاب و ترجمه از احیاء العلوم غزالی حدود قرن ۷ و ۸

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۰۲۴

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: - ۵۶۸]

● غرر الدرر النفائس الواضحة و عرر الدرر النقائص الفاضحة / تاریخ / عربی

ġurar-ud durar-in nafā'is-il wāḍiḥa wa ‘urar-ud durar-in naqā'iṣ-il fāḍiḥa

دواداری، ابوبکر بن عبدالله، - ۸۳۶ ؟ قمری

davādārī, ābū-bakr ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 1433)

منسوب به امیر سیف الدین بلیان رومی دواداری برای سلطان ملک الظاهر رکن الدین بیبرمی بند قداری مرحوم (ص ع) در شانزده «باب». همان کار منسوب به رشید وطواط است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۱۵۸

آغاز: الحمدلله الذی [جعل] اللسان عنوان عقل الانسان و آلة تظهر سرالجنان و سمیته غررالدرر النفائس الواضحة و عررالدرر النقائص الفاضحة و لقبته بروضة الخواص و درة الغواص؛ **انجام:** و یجعل هذا الکتاب للنفوس یعجب و یروق و یجریه بالمحبة منها مجری الدوم فی العروق انه من راجیه قریب و لداعیه مجیب. والحمدلله وحده ... و نعم الوکیل.

خط: نسخ، کا: عمر بن محمد بن یونس طریفی جمریسی، تا: ۱۹ صفر ۱۰۰۸ق؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۵۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵/۶سم [ف: ۱ - ۳۸۳]

● **غرر الدرر (من)** / حدیث / عربی

ġurar-ud durar (min)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۵۴

آغاز: من غرر الدرر، انا خلیفة رسول الله فیکم و مقیمکم علی دینکم. انا صنو رسول الله و السابق الی الاسلام و کاسر الاصنام؛ **انجام:** یبدو غل اسرائر عند زوال القدرة یتبین الصدیق من العدو

خط: نستعلیق شکسته، کا: خلیل ذوالقدر، تا: ۱۰۵۴ق، جا: احمد آباد گجرات؛ جلد: تیماج مذهب، ۳گ (۲۹۴پ-۲۹۶ر)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۴۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۵۷

خط: نستعلیق شکسته، کا: خلیل ذوالقدر، تا: ۱۰۵۴ق، جا: احمدآباد گجرات؛ پس از آن قصیده از شیخ فیضی (۳۰۱پ)؛ ۲گ (۳۰۰پ-۳۰۱ر)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۴۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۵۹

خط: نستعلیق شکسته، کا: خلیل ذوالقدر، تا: ۱۰۵۴ق، جا: احمدآباد گجرات؛ ۱ص (۳۰۲ر)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۴۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۶۲

خط: نستعلیق شکسته، کا: خلیل ذوالقدر، تا: ۱۰۵۴ق، جا: احمد آباد گجرات؛ ۲گ (۳۲۹پ-۳۳۰ر)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۴۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۷۱

خط: نستعلیق شکسته، کا: خلیل ذوالقدر، تا: ۱۰۵۴ق، جا: احمد آباد گجرات؛ ۲گ (۳۶۵پ-۳۶۶ر)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۴۵]

● **الغرر الشوافر فی مایحتاج الیه المسافر** / آداب و سنن / عربی

al-ġurar-uš šawāfir fī mā-yaḥtāju ilayh-il musāfir

زرکشی، محمد بن بهادر، ۷۴۵ - ۷۹۴ قمری

zarkašī, mohammad ebn-e bahādor (1345 - 1392)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۶۹/۲-ف

نسخه اصل: از دانشگاه توبینگن MaVI 30. جزء بالسفره؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۵۴]

● **غرر العقائد فی علم الکلام** / کلام و اعتقادات / عربی

ġurar-ul ʻaqā'id fī ʻilm-il kalām

نجم الدین بن عبدالعلی، ق۱۰ قمری

najm-od-dīn ben ʻabd-ol-ʻalī (- 16c)

اهداء به: سید شریف حسن بن ابی نما بن برکات

رساله استدلالی و متوسط در علم کلام طبق دیدگاه امامیه در یک «مقدمه» و هشت «مقصد»، تقدیم شده به سید شریف حسن بن ابی نما بن برکات (شریف و امیر مکه معظمه و جد سید علیخان مدنی)، با تجلیل از شریف زاده مکرم سید شریف امیر مسعود بن حسن بن ابی نما بن برکات.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۳۲/۱

آغاز: الحمد لله الذی انطق الموجودات بوجوب وجوده و غرق المخلوقات فی بحار الفضاله وجوده؛ **انجام:** بلطالیم الجود و الکرم هذا آخر ما اردت ایراده و بذل الخاطر فیه اجتهاده و الله أسأل و بنبیه اتوسل

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲۷ ذیقعده ۱۰۰۰ق؛ مجدول مذهب، مصحح، دارای سرلوح زیبا؛ جلد: تیماج، ۷۸گ (۱پ-۷۸ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۸×۱۹سم [ف: ۴۳ - ۱۴۳]

● **غرر الغرر و درر الدرر = غرر و درر** / حدیث / عربی

ġurar-ul ġurar wa durar-ud durar = ġurar wa durar

عتایقی، عبدالرحمن بن محمد، ۶۹۹ - ۷۹۰ ؟ قمری

ʻatāyeqī, ʻabd-or-rahmān ebn-e mohammad (1300-1389)

وابسته به: غرر الفرائد (الفوائد) و درر القلائد = امالی سید مرتضی؛ علم الهدی، علی بن حسین (۳۵۵-۴۳۶ق)

آیات و اخباری که شریف مرتضی در امالی خود که به نام «غرر الفوائد» موسوم است، شرح و تفسیر و تأویل نموده، در این کتاب انتخاب شده است با اختصار و تنقیح، و گاهی ابن العتایقی از خود نیز مطالبی می‌آورد. این کتاب در دو قسم است: ۱. تأویل آیات؛ ۲. شرح اخبار. (سید احمد اشکوری)

آغاز: الحمدلله الذی أکرمنا بکتابه الکریم و شرفنا بالسبع المثانی و القرآن الحکیم و نفعنا بما أنزله من الایات و الذکر الحکیم.

انجام: و هذا آخر الاوجه التی ذکرها السید المرتضی رضی الله عنه فی کتاب الدرر و الغرر و انتزعتها انا منه مع اختصار و تنقیح و زیادات لطیفة ...

[دنا ۷۸۵/۷؛ الذریعه ۴۲/۱۶ «غرر الفوائد ...» علم الهدی؛ طبقات ۱۰۹/۸: عبدالرحمان عتایقی]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۸؛ مصحح؛ ۵۸گ (۱۱۱پ-۱۶۸ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱ - ۳۱۰]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۰۹-عکسی

آغاز: بسمله. تأویل آیة. قال الله جل و هو قایل. و اذا اردنا ان نهلک قریة امرنا من فیها ففسقوا فیها فحق علیها. القول فدمرناها تدمیرا. فی هذه الآیه وجوه من التأویل، کل منها یبطل الشبهة الداخلة علی بعض المبطلین ... آغازجزء دوم: الجزء الثانی مجلس آخر، سادس عشر. تاویل آیة ان سأل سایل فقال ما الوجه فی قوله تعالی ان الذین یکفرون بآیات الله و یقتلون النبیین. آعازمجلد سوم: انشد عمر بن شبر المسکین الدارمی ایضاً: لا تجعلنی کاقوام علمتهم؛ **انجام:** انجام مجلد یکم: و الابیات للحسین بن مطر الاسدی و هی تزید علی هذا المقدار. هذا آخر الجزء الاول من کتاب الغرر و الدرر بخط المص رحمه الله ... و یتلوه الجزء الثانی.
انجام مجلد سوم افتاده: و العرفان عبارة عن العراق الجزء الذی افرق به.

خط:نسخ کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ با یادداشت مقابله عبدالعالی بن حسن بن علی بن سلیمان حسین بحرانی ۱۲۴ و ۱۲۵ (چنین)؛ ۴۵۶ص، ۲۳-۲۶ سطر (۱۶×۲۲)، اندازه: ۲۳×۳۱سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۲

آغاز: برابر

نسخه در تأویل آیه «و اذا الموؤدة سئلت» به آخر می‌رسد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۴گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف:۲-۱۶۸]

● **الغرر الغرویة فی الأحکام الزکویة** / فقه / عربی

al-ġurar-ul ġarawīyya fī-l aḥkām-iz zakawīyya

کاشف الغطاء، مرتضی بن عباس، ۱۲۹۱ - ۱۳۴۹ قمری

kāšef-ol-qetā’, mortazā ben ‘abbās (1874 - 1931)

تاریخ تألیف: آخر صفر ۱۳۱۷ق

منظومه‌ای است در احکام زکات مطابق با فتوای صاحب عروة الوثقی.

۱. مشهد؛ رجائی مغزی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲

کا: یوسف بن عبدالعلی مزجی بسطامی، تا: سه‌شنبه غره رجب ۱۳۳۴ق [تراثنا: س۵ش۳ - ۱۰۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۹۴

آغاز: من احدی الذات یستمد ×× آلاء لاتحصی و لا تعد؛ **انجام:** فی الأقدس العری تمت الغرر ×× ارختها اخریوم من صفر ۱۳۱۷ / ارجوبأن یکون خیر ذخر ×× تزید أجری و تحط وزری. پس از آن چهار بیت در وزن و مقدار آب کر سروده شده است. بیت اول: و الکر بالغری قدر وزنه ×× ثلاث وزنات و نصف وزنة

کا: احمد بن محمد رضا حسینی خوانساری، تا: ۱۳۴۸ق، اهدایی: رهبری، خرداد۱۳۷۳؛ جلد: مقوا، ۱۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۸۱] و [ف: ۲۱-۹۷۷]

● **الغرر الغرویة فی المباحث اللفظیة = تقریرات الشیخ مرتضی الانصاری (؟)** / اصول فقه / عربی

al-ġurar-ul ġarawīyya fī-l mabāḥiṯ-il lafẓīyya = taqrīrāt-uš šayx-iṭ murtiḍā al-anṣārī (?)

انصاری، مرتضی بن محمد امین، ۱۲۱۴ - ۱۲۸۱ قمری

ansārī, morteza ebn-e mohammad amīn (1800 - 1865)

کتابی است بسیار مفصل و استدلالی (و فاقد مقدمه) با عناوین «غره، غره» در اکثر مباحث اصول فقه که ضبط میرزا محمد بن عبدالوهاب همدانی مالک نسخه (در ظهر برگ اول هر دو جلد) از تقریرات درس شیخ مرتضی انصاری است، ولی آنچه از مندرجات کتاب و روش تدوین آن برمی‌آید (احتمالاً) تألیفی مستقل است و نه تقریرات. این کتاب در دو جلد و هر جلد در چند مبحث و هر مبحث در چند مقدمه، مقام، تنبیه و ... تدوین شده است ولی متأسفانه جامع و تدوین‌کننده آن مشخص نشد، اما از آنجا که عنوان این کتاب ــ که در صدر هر دو جلد آمده ــ در منابع و فهارس قابل دسترس دیده نشده است لذا به نظر می‌رسد که نسخه حاضر نفیس و منحصر به فرد و یا از نسخ کمیاب باشد. برای معرفی بیشتر کتاب فهرست تمام مندرجات هر دو جلد و سرآغاز هر مبحث ــ که بعضاً دارای خطبه مستقلی می‌باشد ــ ذیلاً می‌آید: جلد اول شامل نه مبحث: ۱. مبحث الصحیح و الاعم: بسمله. حمدله. صلاة ... غرة اختلف العلماء فی جملة من الالفاظ الآتیة هل هی اسام للصحیحة او الاعم منها؛ ۲. المشتقات: بسمله. حمدله. صلاة ... اصل [غرة] هل المشتق حقیقة فیما تلبس بالمبدأ بالفعل؛ ۳. مبحث استعمال المشترک فی اکثر من معنی واحد: بسمله. حمدله ... اصل اختلفوا فی استعمال المشترک فی اکثر من معنی واحد علی اقوال و قبل الخوض فی المرام؛ ۴. استعمال اللفظ فی معنیه الحقیقی و المجازی: «غرة اختلفوا فی جواز استعمال اللفظ فی معنیه الحقیقی و المجازی علی حد الاختلاف فی المشترک؛ ۵. علائم الحقیقه و المجاز: غرة اذا ورد لفظ فی کلام الشارع و علم مراده؛ ۶. مبحث مقدمة الواجب: بسمله. حمدله ... غرة فی مقدمة الواجب و هی مأخوذة من مقدمة الجیش للجماعة المتقدمة، ۷. مبحث الامر بالشیء: بسمله. حمدله ... غرة هل الامر بشیء یقتضی النهی عن ضده ام لا فیه قولان بل اقوال المشهور؛ ۸. مبحث الاجزاء: بسمله. الحمدالله الذی من علینا بحل غوامض الاصول مصباحا لاستبصار الفروغ التی أتی بها الرسول و الصلوة ... اما بعد فلما کانت مسئلة الاجزاء أجزئنا الله بأحسن الهبأ اهم المسائل اغتنمت تحریرها علی ما اقتضته اوضاع الزمان و وضعت فیها من المطالب غررا لایطلع علیها الا اولوالاتقان و اسئل الله ... غرة اختلف الاصولیون فی ان الامر بالشیء هل یقتضی الاجزاء ام لا علی قولین ذهب المشهور الی؛ ۹. امر الآمر مع العلم بانتفاء الشرط: بسمله. حمدله ... غرة فی الامر بالشیء مع علم الامر بانتفاء شرطه فان کان الامر. جلد دوم شامل بیست و یک «مبحث» (از مبحث ۱۰ تا ۳): ۱۰. مبحث اجتماع الامر و النهی: بسمله. الحمدالله الذی أمرنا بالمعروف و نهینا عن المنکر و الصلوة علی ... غرة اختلف العلماء

فی جواز اجتماع الامر و النهی فی امر واحد من جهتین مع کون؛ ۱۱. دلالة النهی علی الفساد: بسمله. حمدله ... غرة اختلف الاصولیون فی دلالة النهی علی فساد المنهی عنه من العبادات و المعاملات و عدمها؛ ۱۲. مبحث المنطوق و المفهوم بجمیع اقسامه: بسمله. الحمدالله الذی انطقنا بکتابه الکریم و افهمنا حکمه و معانیها [معانیه] بلطفه العمیم و صلی الله ... غرة فی المنطوق و المفهوم و اعلم و فقک الله تع فی الدارین ان الالفاظ المتداولة؛ ۱۳. مفهوم الشرط «غرة اختلف الاصولیون فی حجیة مفهوم الشرط علی اقوال اربعة؛ ۱۴. تداخل الاسباب: الامر السابع اذا ورد شرطان او شروط علی جزء واحد؛ ۱۵. مفهوم الوصف: غرة فی مفهوم الوصف و قد اتفق الاختلاف فی عبابر القوم فی عنوان هذه المسئلة؛ ۱۶. مفهوم الغایة: غرة فی مفهوم الغایة و اختلفو فی ان التقیید بالغایة هل یقتضی مخالفة ما بعدها؛ ۱۷. مفهوم الحصر: غرة فی مفهوم الحصر و الحصر فی اللغة الحسبس و فی اصطلاح الاصولیین؛ ۱۸. غرة فی مفاهیم العدد و المکان و الزمان اما مفهوم العدد فالکلام فیه یقع تازة بحسب النقصان پس غرة فی مفهوم اللقب و غرة فی مفهوم العلة؛ ۱۹. مبحث العام المخصص بالمبین: غرة قد اطبق الاصولیون من الخاصة و العامة علی جواز العمل بالعام الذی؛ ۲۰. العام المتعقب بضمیر: غرة اختلفوا فیما اذا تعقب العام ضمیر راجع الی؛ ۲۱. جواز العمل بالعام قبل الفحص عن المخصص: غرة اختلفوا فی انه هل یجوز العمل بالعام قبل الفصح عن المخصص ام لا؛ ۲۲. غرة اذا ورد عام و خاص متنافیا ظاهرا فهل الحکم هنا التخصیص او النسخ فیه خلاف؛ ۲۳. تخصیص الکتاب بالخبر الواحد: غرة لا اشکال فی جواز تخصیص الکتاب بالکتاب و لا بالاجماع؛ ۲۴. تخصیص العام بمفهوم المخالفة: غرة اختلفوا فی جواز تخصیص العام بمفهوم المخالفة بعد اتفاقهم علی جوازه؛ ۲۵. الخطاب الشفاهی: غرة اختلفوا فی ان الالفاظ التی وضعت للهطاب ک یا ایها الناس؛ ۲۶. نعقب المخصص بعمومات متعددة: غرة اذا تعقب المخصص عمومات متعددة جملا کانت او مفردة او مرکبة؛ ۲۷. وضع بعض الالفاظ و اقسام الوضع؛ ۲۸. المطلق و المقید: غرة فی المطلق و المقید اما المطلق فهو فی اللغة المرسل منه؛ ۲۹. المجمل و المبین: غرة فی الجمل و المبین المجمل لغة المجموع الخاص من اجمل الحساب؛ ۳۰. الفعل و التقریر: غرة فی الفعل و التقریر و اعلم انهما فسمان السنة التی کانت من جملة الادلة. مؤلف (یا جامع) در این کتاب از علمای متعددی از جمله: غزالی، میرزای قمی (-۱۲۳۱ق) (به کرات)، خوانساری، اسدالله بن اسماعیل کاظمی شوشتری (-۱۲۳۴ق)، محقق بهبهانی، سید مهدی بحرالعلوم (-۱۲۱۲ق) و شیخ جعفر کاشف الغطاء نجفی (-۱۲۲۸ق) و غیره نقل قول کرده است.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۳۱۲

آغاز: بسمله. حمدله. صلاة ... غرة اختلف العلماء فی جملة من الالفاظ الآتیة هل هی اسام للصحیحة او الاعم منها؛ **انجام:** یصح فی هذه الصور البناء علی المأتی به و لا یحتاج الی الاستیناف لما عرفت جعلنا الله من العارفین بحقه و حق رسوله و اولیائه و اصلح فی امورنا کلها من اوله الی آخرع و رجح جمیع حسناتنا فی میزان المحاسبة علی سیئاتنا و علی مصطفاه من الخلق نبینا محمد الف الف حمد و ثنائه و علی مرتضاه مع اولاده الطیبین الطاهرین آلاف سلام و تحیاته من الیوم ما دمت حیا و من بعد الحیوة ما کنت میتا الی یوم جزائه قد اتفق الفراغ من تسوید هذه الورقات ... ۱۲۸۴

جلد اول، از مبحث «صحیح و اعم» تا «امر الامر مع العلم بانتقاء الشرط»؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۸۴ق، جا: نجف اشرف؛ محشی با رموز «منه عفی، صح»؛ تملک: میرزا محمد بن عبدالوهاب همدانی قزوینی (۱۲۹۴-۱۳۶۸ق) با مهر «محمد بن عبدالوهاب ۱۲۷۸ [ش]» (مربع) و نیز یادداشت همو مبنی بر این‌که این کتاب از تقریرات شیخ مرتضی انصاری است و همچنین یادداشت خرید مجموع کتب آن مرحوم [قزوینی] به سی و پنج لیره عثمانی توسط محمد حسین حائری و یادداشت پسرش «محمد باقر بن محمد حسین [بن زین العابدین] حائری مازندرانی» در تأیید دستخط و یادداشت پدر مرحومش و نیز یادداشت ریحان به سال ۱۳۸۹ق مبنی بر وفات انصاری در ۱۲۸۱ق در نجف در سن ۶۷ سالگی؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۸؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۲۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۵۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۴۶۷

آغاز: بسمله. الحمدالله الذی أمرنا بالمعروف و نهینا عن المنکر و الصلوة علی ... غرة اختلف العلماء فی جواز اجتماع الامر و النهی فی امر واحد من جهتن مع کون؛ **انجام:** یکفی فی احرازهما الاصل و الباقی منها وجودیة لابد فی احرازها من الوجدان حفظنا الله تعالی عن قاطبة الالام و جعل خاتمة امورنا خیر حاتمة امورنا خیر ختام بحق محمد و آله الکرام قد فرغت عن تسوید ...

جلد دوم، از مبحث «اجتماع امر و نهی» تا «فعل و تقریر»؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۰ شعبان ۱۲۸۶ق، جا: نجف اشرف؛ مصحح، محشی با رمز «منه عفی عنه-صح»؛ تملک: میرزا محمد بن عبدالوهاب همدانی قزوینی (-۱۳۶۸ق.) و یادداشت همو مبنی بر اینکه این کتاب از تقریرات مرحوم شیخ مرتضی انصاری است با مهر «محمد بن عبدالوهاب ۱۲۷۸ [ش]» (مربع)؛ مهر: «المتوکل علی الله محمد حسین بن زین العابدین» (بیضی) [همان محمد حسین حائری مازندرانی است که یادداشت خرید کتب قزوینی توسط وی در نسخه قبلی (۴۰۳۱۲) ذکر شده است]؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۸؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۳۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۵۸]

● **غرر الفرائد = منظومه سبزواری** / فلسفه، شعر / عربی

ġurar-ul farā'id = mnz.-ye sabzevārī

سبزواری، هادی بن مهدی، ۱۲۱۲ - ۱۲۸۹ قمری

sabzevārī, hādī ebn-e mahdī (1798 - 1872)

وابسته به: غرر الفرائد = منظومه سبزواری؛ سبزواری، هادی بن مهدی (۱۲۱۲-۱۲۸۹)

تاریخ تألیف: ۱۲۴۰ق

ارجوزه بسیار معروفی است در فلسفه و حکمت الهی با اشاره اجمالی به حکمت عملی در پایان آن، که ناظم آن را خود شرح کرده و از کتابهای درسی در حوزه‌های علمی می‌باشد، در هفت «مقصد» با عناوین فرائد: مقصد ۱. الوجود و العدم؛ ۲. الجوهر و العرض؛ ۳. الالهيات بالمعنى الأخص؛ ۴. ...؛ ۵. النبوات و المنامات؛ ۶. المعاد؛ ۷. شطر من علم الاخلاق.

آغاز: يا واهب العقل لك المحامد ×× الى جنابك انتهى المقاصد

انجام: ورفها براعة الفصاحة ×× ختامها كبدوها الفلاحة

چاپ: با شرح آن مکرر چاپ شده است؛ دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۲۹۸ق، وزیری، ۱۸۴ص+ ... (در هامش)

شرح و حواشی:

۱- غرر الفرائد = منظومه سبزواری؛ سبزواری، هادی بن مهدی (۱۲۱۲-۱۲۸۹)

۲- شرح غرر الفرائد = شرح منظومه؛ سبزواری، هادی بن مهدی (۱۲۱۲-۱۲۸۹)

۳- حاشية شرح المنظومة = حاشية شرح غرر الفرائد؛ سبزواری، هادی بن مهدی (۱۲۱۲-۱۲۸۹)

۴- شرح غرر الفرائد = شرح منظومة السبزواري؛ حسینی، موسی بن فضل الله (-۱۳)

۵- حاشية غرر الفرائد؛ هیدجی زنجانی، ملامحمد بن معصومعلی (۱۲۶۹-۱۳۴۵)

۶- شرح شرح منظومة السبزواري فی الفلسفة؛ حسینی همدانی، محمد بن موسی (-۱۳۴۹)

۷- اشراقات الرضوية؛ عصار، محمد بن محمود (۱۲۶۴-۱۳۵۶)

۸- شرح غرر الفرائد = شرح منظومه؛ عصار، محمد بن محمود (۱۲۶۴-۱۳۵۶)

۹- حاشیه منظومه سبزواری؛ آشتیانی، مهدی بن جعفر (۱۳۰۶-۱۳۷۲)

۱۰- حواشی علی شرح المنظومة للسبزواری؛ حجت کوه کمری، محمد بن علی (۱۳۱۰-۱۳۷۲)

۱۱- شرح منظومه سبزواری؛ تقوی بهبهانی، ضیاء الدین (۱۳۲۰-۱۳۸۸)

۱۲- حاشية غرر الفوائد = حاشية المنظومة؛ علامه حائری مازندرانی، محمد صالح بن فضل الله (۱۲۹۷-۱۳۹۱)

۱۳- ذوائب الحور علی اللآلی المنتظمة بالنحور = الزند الواری فی حل منطق السبزواری؛ علامه حائری مازندرانی، محمد صالح بن فضل الله (۱۲۹۷-۱۳۹۱)

۱۴- شرح غرر الفرائد

۱۵- شرح غرر الفرائد = شرح منظومه سبزواری

۱۶- حاشية شرح غرر الفرائد

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۰۲

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،بی کا،تا:۱۲۳۵ق؛ اهدایی: دکتر مهدی آذر، آذر ۱۳۶۹؛ جلد: تیماج، ۶۶گ، ۱۴ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱۹ - ۶۸۴]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۴۸/۴

تنها بخش فلسفه و کامل است؛ خط: نسخ، کا: اسماعیل، تا: ۱۲۴۰ق؛ ۲۷گ (۱۲۸پ-۱۵۴ر) [ف: ۵ - ۲۱۴]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۲۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** كل الامات لاهلها ترد.

خط: نسخ، بی کا، تا: دوشنبه ۳ رجب ۱۲۵۱ق؛ جلد: مقوا، ۲۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۵۰]

۴. رشت؛ شاد قزوینی؛ شماره نسخه:۴

خط: نسخ، بی کا، تا: صفر ۱۲۶۵ق [نشریه: ۵ - ۳۹۶]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۱۲۵

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن آقا کوچک تهرایی، تا: پنج‌شنبه ۹ ذیحجه ۱۲۷۱ق؛ محشی با نشان «سرکار استادی ملا محمد رضای سبزواری سلمه الله»، «سید حسن»، «استاد ملا ابراهیم»؛ جلد: تیماج، ۱۴۴گ، ۲۰ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۵ - ۳۵۰]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۹۸

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۰ جمادی الثانی ۱۲۷۵ق؛ مجدول زر؛ جلد: تیماج [ف: ۳۳/۱ - ۱۷۴]

۷. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۱۱۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** الموسوی الاصفهانی مسکنا ×× قد جعل الله الغری مدفنا

خط:نسخ خوش و شکسته نستعلیق،کا: محمد مسیح بن عبدالحمید موسوی اصفهانی، تا: ربیع الاول ۱۲۷۶ق؛ جلد: تیماج، ۹۱گ (۱پ-۹۱پ)، ابعاد متن: ۷×۱۴، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۹۲]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۲۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حبیب الدین ابی یعقوب محمد بن علی اصغر بحرپادقانی، تا: ۱۲۷۷ق؛ جلد: تیماج، ۱۵۲ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۴۸۲]

۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۰۱

خط: نسخ، کا: سرخه‌ای سمنانی، تا: پایان محرم ۱۲۷۷ق، جا: تهران؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۹۸]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۴۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** فالحمد لله على اختتامها ×× و من محاسن الثنا سنامها

خط: نسخ، کا: محمد باقر اصفهانی، تا: ذیقعده ۱۲۷۸ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۶۵گ، ۹ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۳/۱ - ۸۸]

۱۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۹۸۲

آغاز: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، کا: علی بن محمد علی، تا: ۶ رمضان ۱۲۸۰ق؛ با سرلوح مرصع، مجدول؛ جلد: تیماج، ۵۹گ، ۱۱ سطر (۶×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۲ - ۶۵۰]

۱۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۹۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد امین محلاتی، تا: چهارشنبه ۸ ذیقعده ۱۲۸۴ق، جا: مدرسه نراق؛ جلد: تیماج، ۴۰گ (۱پ-۴۰پ)، ابعاد متن: ۷×۱۲، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۳۳۴]

۱۳. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۱۱/۲

بی‌کا، تا: ۲۴ محرم ۱۲۹۴ق؛ ۳۹گ (۸۶پ-۱۲۴ر)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۲۷۷]

۱۴. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۹۰۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علیرضا بن اسحاق حسینی فراهانی، تا: جمعه ۹ صفر۱۲۹۶ق؛جلد:تیماج،۵۱گ،اندازه:۱۲×۲۰سم[ف مخ:۵- ۲۱۵۷]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۶۲/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد وقار شیرازی، تا: ۱۲۹۷ق؛ جلد: تیماج، ۱۲گ (۹۸پ- ۱۰۹ر)، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۲۷/۲-۳۸]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۵۰۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، ۴۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۵/۶×۸سم [ف: ۱ - ۳۸۴]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۰۵-۳۹/۸۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ حواشی دارد؛ جلد: مقوا، ۳۷گ، ۳۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۶ - ۲۹۷۷]

۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۰۱/۳-۳۸/۱۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** غرر فی بعض احکام الاقسام ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه ره»؛ جلد: تیماج مذهب، ۸گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۶ - ۲۹۷۷]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۱۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** موجود و الجزر ما فی ای فرد حصلا

خط: شکسته نستعلیق، کا: کاظم مدیر شانه‌چی، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا [الفبائی: - ۴۱۹]

مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۷۸

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۶۰۰]

۲۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۸۷/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** اذا الخصوصیة اما تعتبر ×× فی اخذه فلم یکن منه الاخر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۳۶گ (۱۱۹-۱۵۴)، اندازه: ۱۷/۵×۲۸سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۳۶]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۴۹/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۳۰۷ق؛ جلد: تیماج، ۳۷گ (۱۲۶پ-۱۶۲پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳۳/۱ - ۹۳]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۱۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۸ شعبان ۱۳۱۱ق؛ محشی؛ مهر: «عبده الراجی محمد حسن» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۸گ، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۳۰]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۹۹/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن محمد تقی موسوی، تا: ۱۳۱۲ق؛ مجدول، محشی؛ جلد: تیماج، ۳۳گ (۱۲۶ر-۱۵۸پ)، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۳۷ - ۵۴۱]

۲۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۶/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۰ق؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ - ۹۴۱]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۳۰/۹

من منظومة فی الحکمة (مقداری ازآن)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۴گ (۵۰۴-۵۳۷)، ۱۷ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۸۶]

۲۶. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۶/۲

انجام: فی السمع بعد الخلق خلق اهل ×× من دون انثی و بغیر فحل

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۵گ (۱۰پ-۳۴ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱ - ۱۳۵]

۲۷. اراک؛ کتابخانه مدرسه حاج محمد ابراهیم؛ شماره نسخه:۲۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ نزدیک به ثلث، کا: حسن خوانساری، بی‌تا، بنا به تقاضای شفیق النحریر نتیجه العلما آخوند ملا علی ولد ارشد آخوند ملاحسین ...؛ اشعاری از مولانا جامی و ملا هادی سبزواری؛ مهر: «کتب اهدایی حاج شیخ حسین امامی» (چهارگوش)، «وقف کتابخانه مدرسه مرحوم حاج محمد ابراهیم»؛ اهدایی: حاج شیخ حسین امامی؛ ۱۰۸گ (۱پ-۱۰۸پ)، ۹ و ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [دو کتابخانه اراک: - ۴۴]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۰۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن [الفبائی: - ۴۱۹]

۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۲۸۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد مهدی ابراهیمی؛ اندازه: ۱۰/۱×۱۵/۹سم [رایانه]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** اقول من راس بان الاربعه بالوصول و الفضل ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [الفبائی: - ۶۶۲]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۴۴۳

آغاز: معرف الوجود شرح الاسم؛ **انجام:** فی نفسه اما لنفسه سماء

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج [الفبائی: ۶۶۲]

۳۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۸۹/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۱۳۱گ (۲۱پ-۱۵۱پ)، ۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۴ - ۳۳۱]

۳۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۳۵/۴
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۴۲گ، ۱۳-۱۷ سطر برخی چلیپایی، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۴۴۷]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۵۳۵/۱
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۸۱]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۰۲۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: ملکزاده کوثر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۳گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۶×۱۰سم [ف: ۱۱ - ۲۵۰]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۴۵۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** قد تبعت الفریده السابعه فی الجواهر و العرض
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● غرر الفرائد (الفوائد) و درر القلائد = امالی سید مرتضی = الغرر و الدرر / گوناگون / عربی

ġurar-ul farā'id (fawā'id) wa durar-ul qalā'id = amālī-yi sayyid-i murtiḍā = al-ġurar wa-d durar

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ - ۴۳۶ قمری

'alam-ol-hodā, 'alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

امالی جمع «املیة» است که در لغت به اقوال و بیانات ملخص تفسیر شده و در اصطلاح ادباء عبارت از مباحث و مسائلی است در یک فن یا چندین فن که دانشمندی متبحر بیان کند و حضار مجلس چنان‌که املاء می‌شود بدون زیاده و نقیصه آن را ثبت کنند. کتب امالی در مواضیع مختلفه بسیار است مانند: امالی ابوعلی قالی، امالی ابویوسف، امالی ابن الشجری، امالی زجاج، امالی ابن عساکر، امالی ابن حاجب، امالی ثعلب، امالی زمخشری، امالی مرزوقی، امالی اسفراینی، و سیوطی و غیره. این کتاب حاوی بر محاسن فنون تفسیری و ادبی و کلامی و غیرها است که در سفر مکه در هشتاد و دو مجلس به اضافه ۳۶ مسأله، بر تلامیذی که شرف حضور داشتند املاء فرموده و بعداً تکمله‌ای بر آن افزوده و به نام «امالی» نیز موسوم است. موقعیت این کتاب چنین است که یکی از شیوخ ادب مصری درباره آن گفته است: «استفدت من کتاب الغرر مسائل لم اجد فی کتاب سیبویه و غیره من کتب النحو» و دیگری از علماء اهل سنت گفته: «لو حلف انسان ان السید المرتضی کان اعلم بالعربیة من العرب لم یکن عندی آثما».

آغاز: قال سیدنا الشریف السید الاجل المرتضی علم الهدی ذوالمجدین رحمه الله ... الحمدلله رب العالمین و صلواته علی سیدنا محمد وآله الطاهرین و سلم تسلیما، تأویل آیة: قال الله تبارک و تعالی «و اذا اردنا ان نهلک قریة امرنا مترفیها ففسقوا فیها» الآیة ...» فی عده الایة وجوه عده من التاویل کل منها یبطل الشبهة الداخلة ...

آغاز تکمله: قال الشریف الاجل المرتضی علم الهدی ذوالمجدین ابوالقاسم علی بن الحسین الموسوی رض انه لا یزال المتکلمون یخالفون النحویین فی ان للفعل ثلثة احوال.

انجام: انجام ۱: و اهمال حق البعید.

انجام تکمله: من افصح کلام و اخصره و ابلغه و الله الموفق للصواب.

چاپ: مشار عربی، ص۶۴۹؛ یکبار در تهران به سال ۱۲۷۳ با مسائل سلاریه و بار دیگر بی آن مسائل در مصر به سال ۱۳۲۵ و بار سوم نیز در مصر به سال ۱۳۷۳ (۱۹۵۴)؛ در دو جزء، مطبعة السعادة، سال ۱۳۲۵ق؛ طهران، سنگی، ۱۲۷۲ق، وزیری بزرگ؛ قم، کتابخانه آیة الله مرعشی، ۱۴۰۳ق؛ چهار جلد در دو مجلد

[الذریعة ۴۲/۱۶ و ۳۱۲/۲؛ اعیان الشیعة ۴۶/۳؛ امل الآمل ۱۹/۲؛ بغیة الوعاة ۱۴۹؛ ریاض العلماء ۵۴/۱؛ ریحانة الادب ۳۹۳/۷؛ کشف الظنون ۱۲۰۱/۲؛ معجم الآداب ۳۰۱/۱؛ معجم الادباء ۵۱۴/۱؛ الوافی بالوفیات ۲۰۱/۷، هدیة العارفین ۸۰/۱؛ فهرستگان نسخه‌های خطی حدیث ۱۲۶/۵؛ دنا ۷۸۷/۷-۷۹۰ و ۱۴۴/۲]

شرح و حواشی:
۱- تکملة امالی المرتضی = تکملة الغرر و الدرر؛ علم الهدی، علی بن حسین (۳۵۵-۴۳۶)
۲- امالی سید مرتضی (منتخب)؛ عاملی، حسن بن علی (-۱۱)
۳- الدرر و الغرر (مختصر)؛ حائری، محمد بن احمد بن حسین
۴- غرر الفرائد (منتخب)
۵- غرر الفوائد و درر القلائد (منتخب)
۶- غرر الفرائد (منتخب) = غرر و درر

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۷۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** یضحک الارض من بکاء المساء من قول دکین الراجز؛ جن النبات فی زباها و ذکا ×× و ضحک المزن به حتی بکا
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۴۸۲ق؛ ترقیمه: «تم الجزء الاول من غرر الفوائد و درر القلائد یبدأ الجزء الثانی بالآیة ان سئل سائل عن قوله تعالی فاما الذین فی قلوبهم ذیغ ... و الحمدلله ... و صلی الله علی نبیه محمد و آله الطیبین الطاهرین و سلم»، بر یکی از شاگردان مؤلف، «احمد بن علی بن قدامه» معروف به ابن الانباری قاضی انبار قرائت شده و مواردی از آن تصحیح و استدراک گردیده، نص «إنهاء» به خط «ابن قدامة» چنین است: «قرأ علی هذا الجزأ قراة تأمل و تبیین و مراجعة الشواهد، الاجل السید ابوطالب، حمزة بن علی بن الحسین العلوی الحلبی - ادام الله [ایامه] - و اخبرته اننی قرأت هذا الکتاب باسره علی الشریف المرتضی - رضی الله عنه - فی شهور سنتی سبع و ثمان و عشرین و اربعمائة و کتب احمدبن علی بن قدامه فی شعبان من سنة اربع و ثمانین و اربع مائة

... الله تعالی و مسلما علی نبیه محمد و آله الطاهرین»، فردی که این نسخه را بر «ابن قدامه» خوانده است، «سید ابوطالب، حمزة بن علی بن حسین علوی عمری حلبی» از سادات علوی و از نسل جناب «عمر الاطراف» است، زیرا نسبت «عمری» توأم با نسبت «علوی» بر تبار «عمر الاطراف» دلالت دارد. با وجود «انهاء» یاد شده بالا این نسخه از سوی «ابن قدامة انباری» که این کتاب را در طول دو سال، بر مؤلف خوانده، می‌توانیم ادعا کنیم که نسخه صحیح و معتبر امالی مرتضی، با یک واسطه از مؤلف به دست ما رسیده و از حیث فنی و تاریخی، معتبرترین و کهن‌ترین نسخه امالی به شمار می‌آید، برخلاف آن آثاری که به علماء سده‌های سوم و چهارم هجری نسبت داده شود ــ اگر چه آن نسبت‌ها قطعی باشد ــ ولی تنها ملاک ما نسخه‌های غیر مستند عصر قاجاری باشد. این نسخه ویژگی‌های زیادی دارد که بخشی از آنها توصیف می‌شود: در برگ ۸ر آمده «بلغت مقابلة» و «بلغت قراءة علی القاضی الامام ابن قدامه اطال الله عمره»، در برگ ۱۴ر بالای صفحه «رابع اول الغرر»، در برگ ۵۰ر: «بلغت مقابلة و قراءة»، در برگ ۱۰۵پ، روی بخشی از مطلب قلم کشیده شده، سپس به شکل دیگری بیان شده که گویا تقلید از نسخه اصل بوده و همچنین در برگ ۱۲۴پ، در برگ ۱۳۳پ «بلغت مقابلة» و تصحیحات اندکی در حاشیه انجام شده، بر فراز برگ آغازین نسخه چنین آمده است: «اخبرنا القاضی العالم الجلیل، ابوالمعالی احمد بن [علی] بن قدامة-رحمه الله- بمدینة السلم فی شهر ربیع الاول من سنة اثنین و ثمانین و اربعمائة قال قرأت هذا[الکتاب علی السید الاجل المرتضی علی الهدی ذی المجدین ابی القاسم علی بن الحسین الموسوی - رضی الله عنه -[فی] شهور سنتی سبع و ثمان و عشرین و اربعمائة بمدینة السلم و سمعه یقول له دفعات کثیرة ...] [نانوشته]، با یادداشت «طالعه مستوعباً اقل عبدالله حسن بن عبدالله الفتال الحسینی النجفی (سده۱۰) (ریاض العلماء ۱/۲۰۲)»، در برگ اضافی پایانی: «انهاه مطالعته من اوله الی آخره الفقیر الی الله الغنی نعمت بن درویش علی الخادم الحائری»، «احمد بن علی بن قدامه» در سال ۴۸۶ درگذشته و دستخط وی که در پایان و برفراز برگ آغازین دیده می‌شود، ۲سال قبل از درگذشت وی نگاشته شده، او که از شاگردان و راویان آثار سیدین شریفین «رضی» و «مرتضی» می‌باشد قطعاً شیعه امامی بوده و به نظر می‌رسد که در میان منابع یاد شده، منبع اصلی معجم البلدان باشد و بقیه منابع، تبعی باشند ولی منابع شیعه جداگانه او را به عنوان روایت کننده از «شریفین» یادکرده‌اند و اینکه وی کتاب ارشاد مفید را بر «مرتضی» خوانده؛ تملک: حمزة بن علی بن حسین علوی عمری، حسن بن علی حسینی، عبدالرحیم حسنی؛ مهر: «انهاه مطالعة الفقیر الی الله الغنی، علی بن حسین المحسنی عفی الله عنه فی قزوین سنه ۹۷۲» (هشت گوش)؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: چرم، ۱۸۹گ، ۲۰ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۱ - ۲۷۴]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴

آغاز: سیدنا الشریف السید الاجل المرتضی ... تاویل آیة، قال الله تبارک و تعالی و یسالونک عن الروح

نسخه اصل: کتابخانه باریک بین_قزوین؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۵؛ با نشانی بلاغ از «قاضی ابوالمعالی» احمد بن علی بن قدامه به سید ابوطالب حمزة بن علی بن حسین علوی حلبی در شعبان سال ۴۸۴ دیده می‌شود با تصریح به اینکه وی کتاب را نزد شریعت مرتضی در سالهای ۴۵۷ و ۴۵۸ خوانده است؛ ۳۸۴ص [عکسی ف: ۱ - ۱۹]

۳. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۳۷۲۰

از مجلس یکم است تا پایان جزو نخستین؛ خط: نسخ کهن معرب، بی‌کا، تا: قرن ۵ و ۶؛ نسخه در آستانه شیخ صفی بوده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۳۲ص، اندازه: ۱۵/۲×۱۹سم [نشریه: ۲ - ۲۱۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** أما بعد الهجاء فدق عرضای دونه عنك كما علمت فاذهب فأنت طلیق عرضك أنه عرض عزرت به و أنت جلیل ذلیل

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اواخر قرن ۶؛ مصحح؛ وقف‌نامه‌ای از یکی از سلاطین آلپ ارسلان به سال ۶۵۰ آمده که کتاب را بر مسلمانان وقف نموده؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۰گ، ۱۵ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۳۱- ۵۵۶]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۳

این نسخه سه بخش از چهار بخش کتاب را دارد، و در چند جای آن نیز افتادگی هست. فهرست مجلس‌های آن چنین است: مجلس‌های ۱ تا ۸ برگ ۱تا۳۰ را گرفته و در اینجا مجلس‌های ۹ تا ۲۵ افتاده است، و در برگ‌های ۳۱ تا ۳۵ مجلس‌های ۲۶ و ۲۷ و ۲۸ دیده می‌شود و در اینجا نیز مجلس‌های ۲۹ تا ۳۳ افتاده است. و در برگ ۳۶ر پایان مجلس ۳۳ که پایان بخش اول کتاب است دیده می‌شود، در برگ ۳۶پ بخش دوم کتاب به مجلس ۳۴ تأویل «لاتثریب علیکم الیوم» آغاز می‌شود، و تا برگ ۸۰ر مجلس‌های بخش دوم درست هست و به مجلس ۴۶ تأویل «و اذا سألك عبادی عنی فانی قریب» پایان یافته است در اینجا برگ ۸۰ر نو نویسی است و تاریخ آن ساختگی می‌باشد. آغاز بخش سوم که آغاز مجلس ۴۷ تأویل «هو الذی انزل من السماء ماء لکم منه ... » می‌باشد افتاده، و در برگ ۸۱ر از میان مجلس ۴۷ بجا مانده و از اینجا تا برگ ۱۱۷ب که پایان نسخه این کتابخانه می‌باشد مجلس‌ها درست است، و در این برگ آغاز مجلس ۶۰ تأویل «و لا تقولن لشئی انی فاعل ذلك غداً» دیده می‌شود و باقی آن تا پایان کتاب که ۸۰ مجلس می‌باشد افتاده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۵۴۴ق؛ مصحح؛ محشی با رمز «هـ»؛ ۱۱۷گ، ۲۴ سطر (۱۳×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۶۲]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۸

آغاز: بسمله. قال الشریف المرتضی علم الهدی ذو المجدین رضی الله عنه الحمدلله رب العالمین و صلواته علی سیدنا محمد و اله الطاهرین تأویل آیة قال الله تعالی و یسئلونک عن الروح قل الروح من أمر ربی؛ **انجام:** برابر

این نسخه به تأویل آیه «و یسئلونک عن الروح قل الروح من امر ربی» ابتدا شده، به انضمام تکلمه کتاب که آن نیز املاء سید مرتضی و شامل شرح و تأویل ۳ مسئله است، تأویل مسئله اخیره «ماورد فی القرآن من معاتبات الرسول» ناتمام مانده؛ خط: نسخ، کا: حیدر بن بختیار بن حسین شنستی، تا: نیمه صفر ۵۷۴ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: عمادالدین محمد در ۱۰۱۵ ق؛ ۲۵۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ – ۱۵۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۸۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ – ۳۹۷]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** حسبک من تحصینها ضمها منک الی خلق کریم و دین لا تظهرن منک علی عورة فیتبع المقرون حبل القرین.

کامل؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۶ و ۷؛ مصحح، محشی با نشانه‌های «اخ» و «اختری» و یا بدون نشانه، بخشی از تفسیر سوره تحریم از تفسیر حزیری درباره واو ثمانیه در قرآن که به پنج مورد بالغ می‌شود، نقل قول کوتاهی از تفسیر مجمع الالطاف فی الجمع بین لطایف البسیط و الکشاف از احمد بن عبداللطیف تبریزی، یادداشتی در معرفی این کتاب (در آخر سوره کهف آن تفسیر نوشته شده که تألیف این مجلد در ۱۴ شعبان ۶۱۷ق پایان یافته است)؛ تملک: عمر بن عبدالوهاب بن ابراهیم بن محمود بن علی بن محمد عرضی شافعی قادری در ۱۵ ذیقعده ۱۰۱۶ق، محمد بن کمال الدین بن حمزه حسینی حنفی نقیب السادة الطالبیة در دمشق در سال ۱۰۸۳ق(سنه ۱۰۸۳ بالزاء الزاعی)، ابراهیم بن محمد حسینی، عبدالله بن زین الدین بصروی، علی اکبر پیشنماز نجل نوایی، انتقال کتاب از میرزا احمد بن میرزا محمد بن میرزا محمد به حاجی محمد کریم عطار؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی، «عبده محمدحسین ۱۲۲۱» (مستطیل)، «نوشته بر در جنت به خط جلی/شفیع روز قیامت محمدعلی است» (مستطیل)، «عبده محمدحسن» (چهارگوش)، «عبده(؟) احمد بن زین الدین» (دایره) [ف: ۲۹/۲ – ۶۹۵]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲۸

آغاز: موجود پس از دیباچه و نام شریف: فی تأویل آیه قول الله تعالی و یسئلونک عن الروح؛ **انجام:** برابر

این نسخه دارای ۱۹ مجلس است و مجلس اول را ندارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱ ربیع الثانی ۷۸۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: نائینی؛ ۷۱گ، ۴۵ سطر، اندازه: ۲۵×۳۵سم [ف: ۴ – ۴۴۴]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۷۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ کاغذ: دولت آبادی، ۲۹۸گ، ۲۱ سطر (۹×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۹ – ۵۰۱]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۰۶۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۰؛ واقف: فاضلخان؛ جلد: تیماج خرمایی، ۳۲۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸/۱×۲۸/۲سم [ف: ۱۱ – ۶۴۴]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۳۹

آغاز: ... الیه نفسه و معلوم ان التاجر لم یرد فی الحقیقة شیئا و لا العلیل ایضا لکن لما کان المعلوم من حال هذا الخسران و من حال ذاک الهلاک حسن هذا الکلام؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ عربی، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ رکابه‌دار، مصحح، با علامت «بلاغ»؛ جلد: تیماج، ۳۰۹گ، بخش اصلی ۲۲ سطر و بخش نونویس ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۸سم[ف:۲۷/۱-۷۳]

۱۲. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال القاضی الامام الاجل ابوالمعالی ابن قدامه رحمه الله هذا آخر مجلس املاه علینا الشریف ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ کاغذ: هندی، ۳۱۲گ، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۸)، اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [ف: – ۳۱۲]

۱۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۳۵۹

آغاز: هم بها کقوله همت به فلم جعلتم همها به متعلقا بالقبیح

خط: نسخ، کا: ملک محمد بن سلطان حسین بن محمد شاه اصفهانی، تا: شنبه ۱۹ ربیع الاول ۹۵۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ اهدایی: جواد کمالیان، ۱۳۵۴ش؛ جلد: مقوا، ۱۳۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱ – ۳۱۴]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۸۵

آغاز: الحمدلله الخالق للارض و السموات ... اعلم ان هذا الکتاب مؤلف من التفسیر و حل الآیات المعضلات و فی الاحادیث النبویة المصطفویة؛ **انجام:** تم الجزء الاول من کتاب الغرر و الدرر و یتلوه فی الجزء الثانی مجلس آخر تأویل آیة ان سأل سائل عن قوله تعالی فی قصه یوسف علیه السلام و لقد همت به و هم بها و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه ...

جلد اول؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عبد علی بن عبدالله بن محمد الاوالی اطوالی، تا: یک‌شنبه ۲۰ رمضان ۹۵۸ق، جا: اردبیل؛ تملک: پدر شیخ بهایی، شیخ بهایی؛ مهر: «محمد باقر العلوم ۱۱۲۰» (بیضی) در ۲ ذیحجه ۱۱۲۱، «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبدالله بن عبدالواحد النجفی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۸۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۶ – ۳۶۱]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۷

خط: نسخ، کا: زین الدین بن محسن عاملی، تا: یک‌شنبه ۱۹ ذیقعده ۹۷۰ق؛ خوانده بهاءالدین؛ مهر: محمد بن صدرالدین الفیضی، ابوتراب الفیضی؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۵۲گ، ۲۱ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [سنا: ف: ۲ – ۳۵]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۵۷/۱

خط: نسخ، کا: صالح بن ثامن بن عبدالله ابن ثامن اوالی بحرانی، تا:

چهارشنبه ۲۶ رجب ۹۹۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، ۴۰۴گ (۱-۴۰۴)، ۲۸ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱۶ – ۲۴۸]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۸۸/۱

خط: نسخ، کا: سعد الدین محمد جزایری، تا: ۸ رمضان ۹۹۹ق؛ محمد چلبی بغدادی آن را در حیدرآباد دکن در ۱۰۲۲ با کمک محمد کاظم تبریزی با نسخه دیگر که در درستی مانند این یکی بوده مقابله نموده است؛ کاغذ: سپاهانی، ۳۱۲گ (۲پ-۳۱۳پ)، ۲۱ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱۶ – ۳۳۳]

۱۸. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۵۰

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای چهار سر لوح زرین؛ ۴۶۱گ، قطع: وزیری [ف: – ۶۹]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۵۳/۲

خط: نسخ، کا: محمد بن احمد بن حسین بن ابراهیم حامدی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مذهب، ۲۵ سطر (۱۶×۲۴)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۸ – ۴۴۸]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۱۰/۵

آغاز: برابر

منتخب؛ خط: نستعلیق ریز، کا: نصیرالدین محمد رضوی شاگرد آقا حسین خوانساری، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۹گ (۱۵ر-۲۳پ)، ۴۲ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۶ – ۳۳۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۵۶/۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۱۶۶]

۲۱. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۸۹۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: میر محمد باقر، ۱۱۲۳؛ ۲۵۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۳ – ۶۶۹]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۸۹ ط

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۷۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۲۴/۲ – ۱۳۶]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۴ ط

آغاز: برابر؛ **انجام:** تقدیر لفعل مضمر بل الکلام فی کل بیت منها محمول علی المعنی و معطوف.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: ابوالقاسم بن کاظم موسوی ۱۲۵۵ق در زنجان؛ یادداشت استعاره کتاب سید محمد علی از سید کاظم؛ مهر: «محسن بن غلام علی آل عبدالله» (مربع)؛ کاغذ: اصفهانی، سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۵۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [ف: ۲۴/۲ – ۱۱۷]

۲۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۱

خط: نسخ، کا: ملامؤمن، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ مهر: «العبد العاصی ابوالعلاء ۱۱۱۹» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۲۹۰گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱ – ۱۱۶]

۲۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۲

بی مسائل سلاریه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشانه «م دج، منه»؛ تملک: عبدالله کاخکی؛ جزو کتابخانه حر عاملی بوده؛ ۲۳۳گ، ۲۰ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: – ۶۱۶]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۴۴

آغاز و انجام: برابر

جلد اول و دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مقابله توسط زین العابدین بن صالح کاظمی عاملی در جمعه ۱۱ ذیحجه ۱۱۱۲ ق برای علی مرادن خان؛ جلد: روغنی مذهب، ۶۷۶گ، ۲۵سطر (۷/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۱۳ – ۳۳]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۸۲

آغاز و انجام: برابر

جلد ۱-۲، کامل و شامل مباحث «تکمله» نیز می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالباقی بن حسن علی طبسی گیلکی، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، مقابله شده، محشی؛ واقف: اولاد ملارفیع بن ملاشفیع؛ جلد: تیماج، ۲۰۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۲۲ – ۳۱۹]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۷/۱

خط: نسخ، کا: کرم الله بن قاسم الغنام، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ تملک: مرتضی بن احمد حسینی رشتی با مهر «المتوکل علی الله عبده مرتضی الحسینی» (مربع)، یحیی که به تاریخ ربیع الاول ۱۲۱۶ کتاب را از ملا علی میرزا خریده با مهر «شفیع یحیی فی الاخرة محمد و العترة الطاهرة» (بیضی)، احمد ابن صالح بن خمیس بن موسی، حبیب الله بن عبدالله شریف حسینی؛ مهر: «صالح بن احمد» (هشت گوشه)؛ جلد: تیماج، ۲۵۰گ (۲پ-۲۵۱ر)، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [ف: ۳ – ۱۵]

۲۹. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۳۸گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: – ۵۸]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۹۵۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن حاج قوام الدین بن محمود، تا: ۱۰۰۱ق، جا: بندر دابول مشهور به مصطفی آباد (جلد اول)؛ مصحح، محشی، با نشان «بلغ» مقابله گردیده؛ تملک: احمد بن محمد بن مکی شهید اول با «الواثق بالملک العلی احمد الشهید العاملی» (بیضی)؛ مهر: «محمد بن محمدتقی الموسوی» (بیضی)؛ ۳۹۲گ، ۱۸ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵ سم [ف: ۳۵ – ۳۹۶]

۳۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۲

خط: نسخ، کا: علی بن عبدالله جزائری نجفی، تا: با تاریخ ۱۰۰۳، جا: حیدرآباد؛ حسینی کرکی عاملی (پایان جلد سوم)، سیف الدین خمیس بن سیف الدین بن ولی الدین مالکی غروی نجفی، سلخ جمادی الثانی ۱۰۰۳ درمقابل کعبه(پایان کتاب)؛ ۴۱۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۲ – ۴۳۷]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۹

بانضمام التکملة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۵ق؛ دارای سرلوح؛

۴۱۸گ، اندازه: ۱۶/۵×۳۰سم [ف: ۲ - ۱۵۹]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم تشاغل بامور الحج

شامل ۷۸ مجلس است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۱ ربیع الاول ۱۰۴۱ق؛ مصحح؛ واقف: نائینی؛ ۳۳۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۴۴۴]

۳۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا آخر مجلس املاه الشریف الاجل المرتضی علم الهدی رضوان اله علیه ثم تشاغل بامور الحج و الحمدلله رب العالمین کثیراً و ...

دارای هفتاد و هشت مجلس؛ خط: نسخ، کا: هادی بن شیخ محمد علی شهمیرزادی، تا: غره محرم ۱۰۵۷ق؛ مصحح؛ مهر: «کتابخانه احمدی قزوین ۱۳۱۴»، راقم وقف نامه «عبده محمد باقر بن عبدالرحیم ۱۲۲۹» (بیضی)؛ واقف: سید محسن بن حاجی سید صادق پیشنماز، ۷ ذیقعده ۱۲۵۶؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۹۷گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۱ - ۱۴۴]

۳۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۶۱ق؛ با سرلوح؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری، ۲۹۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۶×۲۵/۲سم [ف: ۱ - ۳۸۴]

۳۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۸۸/۱

خط: نسخ، کا: محمد علی بن قاضی احسن، تا: ۲۵ جمادی الاول ۱۰۶۵ق؛ ۱۳۰گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۳ - ۲]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۳۳۸

آغاز و انجام: برابر

ج ۱-۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸ ربیع الاول ۱۰۶۶ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۳۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۲۲ - ۳۲۰]

۳۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۷۵/۲۶

بخشی از امالی سید مرتضی است، المجلس التاسع و السبعین؛ بی‌کا، تا: جمعه سلخ جمادی الثانی ۱۰۶۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: میشن، ۲گ (۷۷ر-۷۸ر)، اندازه: ۱۲/۸×۲۲/۶سم [ف: ۹ - ۱۳۶]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۸۱

تا مجلس ۸۲ است که آخرین مجلس املای سید بوده و پس از آن به حج رفته است؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن زین العابدین حسینی مازندرانی، تا: شنبه ۲۰ صفر ۱۰۷۱ق؛ مجدول، با دو سرلوح، مصحح، مقابله شده در روز دوشنبه ۲۳ رمضان ۱۱۰۸، گویا از روی نسخه خط حسین بن حسن بن حسین زری مورخ روز پنج‌شنبه اواخر جمادی الاول ۵۹۴ نوشته شده، محشی، تکمله (مسائل سلاریه) در آغاز نسخه و مورخ روز دوشنبه ۴ رمضان ۱۰۶۹؛ تملک: محمد شریف بن محمدرضا لاهیجانی؛ ۲۵۷گ، ۹ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۸ - ۴۸۸]

۴۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۹

خط: نسخ، کا: محمد شفیع حسینی، تا: پنج‌شنبه ۲۹ ربیع الاول ۱۰۷۲ق، جا: گران؛ مصحح، محشی با عنوان «م هـ العلوی»، یادداشت مفصلی درباره کتاب و مؤلف آن به خط محمد مهدی بن محمد کاظم علوی هاشمی؛ واقف: محمد باقر پیشنماز مسجد جامع جدید عباسی، ۱۱۲۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۸۸گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۲ - ۵۸۸]

۴۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۴

خط: نسخ، کا: عبدالوهاب بن محمد بن عبدالوهاب احسائی، تا: جمعه ۱۲ جمادی الاول ۱۰۷۵ق، جا: منامه از توابع اوال (بحرین)؛ محشی از علی بن عبدالحسین بن عاشور بحرینی؛ تملک: محمد بن شریف الدین به تاریخ ۱۲۰۹، جلال بن خلیفه بن محمد بن غانم، نعمت الله بن مرهون بن حسین بن راشد بلادی بحرانی به تاریخ ۱۷ رمضان ۱۱۰۴، علی بن هاشم بن علی بن هاشم بن علی حسینی موسوی ستراوی بحرینی؛ جلد: تیماج، ۲۷۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۲ - ۴۰۰]

۴۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: تاج الدین حسن اصفهانی، تا: ۴ ربیع الثانی ۱۰۷۸ق؛ ۲۶۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱ - ۹۵]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۵۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالرحمن جزایری، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۰۸۰ق؛ ضمیمه: مذیل است به ۱۶ بیت از حسان بن ثابت که فی البداهه در محضر نبی اکرم (ص) سروده؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ جلد: تیماج، ۲۳۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۳×۲۸سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۲۱۰]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۰۰

آغاز: برابر

خط: نسخ معرب، کا: اسعد بن عبدالرحمن بن ابی الحود حلبی، تا: دوشنبه ۱۲ ربیع الثانی ۱۰۸۱ق، جا: قسطنطنیه؛ واقف: سید جلال الدین طهرانی؛ جلد: میشن خرمایی، ۴۰۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱۱ - ۶۴۴]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰۰/۹۸

آغاز: قال الله تبارک و تعالی و یسئلونک عن الروح قل الروح من امر ربی و ما اوتیتم من العلم الا قلیلا؛ **انجام:** بهذه الصفة فصار الحجاب ههنا کنایة عن الخفا و عبارة عما ندل علیه الدلالة. تمت

نسخه ما منتخباتی از آن است با عنوان‌های: فصل، مجلس ثان تاویل آیة، مجلس ثالث تأویل آیه، تأویل آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ (۲۴۷ر-۲۶۴پ)، ۲۵ سطر (۱۵×۲۹)، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۱۴ - ۱۰۰]

۴۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۹۵۷

از مجلس ۵۷ «اما الذین فی قلوبهم زیغ» تا مجلس آخر «تشاغل بامور الحج» (ج ۱و۲و۳)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۲ق؛ مصحح، با تکمله کتاب که مسائل سلاریه نامیده می‌شود؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۴۲گ، ۱۸ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۵ - ۳۵۱]

۴۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۲۱/۱–۸۳۳۱
مسائل سلاریه را ندارد. در پایان سورة الولایة است که درباره علی (ع) است و عثمان در روزگار فرمان‌روایی خود آن را نشر کرده و در مصحف علی بن موسی یافته‌اند و غیاث صحاف شیرازی آن را از مشهد به شیراز آورده بوده است و آن از روی نسخه «ابی تهامز کازرون» (؟) از روی خط شیخ حویزه چنان‌که فرج الله بن محمد خان دزفولی نوشته است نقل شده بود. این سند در نسخه محمد خان یاد شده بوده و همان سلار از روی آن نوشته است؛ خط: نسخ، کا: سلار بن احمد بن هلال بحرانی، تا: ۱۲ رجب ۱۰۸۸ق، برای خزانه میرزا عیسی خان؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۵۱گ، ۲۵ سطر، قطع: وزیری [آستانه قم: – ۱۴۷]

۴۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۶۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۰ رمضان ۱۰۸۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ چلیپا، اندازه: ۱۹×۳۱سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۹۹]

۴۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۱۷/۲
آغاز: مجلس اول مسئلة قال الشریف المرتضی ابوالقاسم ... کان بعض الشیوخ المتقدمین یقول: یمتنع أن یمکن الله تعالی من الظلم من یعلم أنه یرد القیمة غیر؛ **انجام:** هذا آخر ما وجد مما إختاره رضی الله عنه لإضافته إلی کتابه المعروف بغرر ...
خط: نسخ، کا: محمد قلی محمد سعید، تا: ۱۰۹۰ق، جا: اصفهان؛ مجدول؛ جلد: حصیری، ۴۰۶گ (۷–۴۱۲)، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۶ – ۳۷۳]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۸۳۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا آخر ما وجدمما اختاره رضی الله عنه لاضافة الی کتابه المعروف بغرر الفوائد و درر القلائد و الحمدلله ... من بعدت داره و قربت معا بخلاف ما علیه اکثر الناس من مراعات امر الحاضر التقریب و اهمال حق البعید (هذا آخر مجلس أملاه السید الأجل ...)
ج ۱–۲؛ خط: نسخ، کا: ناصر تویج، تا: ۱۰۹۲ق؛ محشی؛ واگذاری سازمان حج و اوقاف موقوفه آل عصفور در آبان ۱۳۶۹؛ ۱۶۱گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۶/۳×۲۵سم [ف: ۲۲ – ۳۲۱]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲۷
آغاز: پس از نام شریف مرتضی: انه لایزال المتکلمون یخالفون النحویین فی ان للفعل ثلاثه احوال؛ **انجام:** برابر
شامل ۷۳ مجلس است و متخالف است با نسخه چاپی و مصدر است به مختاراتی که شریف مرتضی بر این مجالس افزوده است؛ خط: نسخ، کا: ظهیر بن معصوم، تا: ۲ ربیع الثانی ۱۰۹۶ق؛ رونویس شده از نسخه مغلوطی؛ واقف: قائم مقام؛ ۲۱۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۴ – ۴۴۴]

۵۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۳۰۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۶ق؛ همراه با مسائل سلاریه است؛ تملک: اعتضادالسلطنه در ۱۲۷۰؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷؛ ۲۶۲گ، ۲۰ سطر (۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۵ – ۳۵۱]

۵۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۹۵۵
از مجلس «ان سأل سائل عن قوله تعالی: تعلم ما فی نفسی و لا اعلم ما فی نفسک» تا مجلس «الذی جعل لکم الارض فراشاً»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۷۲گ، ۱۹ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۵ – ۳۵۱]

۵۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۳۱۳
آغاز: بسمله قال الشریف الاجل المرتضی علم الهدی ... انه لایزال المتکلمون یخالفون النحویین فی؛ **انجام:** اولها ان یکون المعنی و سئل تباع من ارسلنا من قبلک.
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹ سطر (۱۰×۱۸/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۲۵/۵سم [ف: ۴ – ۱۹۱۵]

۵۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۷
خط: نسخ، کا: ملا مؤمن، تا: قرن ۱۲؛ سلاریه را ندارد؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ – ۹۰۸]

۵۶. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۷۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، با سرلوح زیبا؛ تملک: فرهاد میرزا در تهران در ربیع الاول ۱۲۵۴؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۵ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [نشریه: ۳ – ۲۰۱]

۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۲۹
خط: نسخ، کا: محمد علی بن ملک نطنزی، تا: ۱۱۰۱–۱۱۰۰ق؛ ۵۲۲ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۴۳]

۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۵۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۱۷گ، ۲۰ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۹ – ۴۸۳]

۵۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۸۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، توسط محمد مهدی بن جانثار خان مرعشی حسینی در صفر ۱۰۷۸ مقابله شده؛ ۶۰۵گ، اندازه: ۱۱×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۹۹]

۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۶
دارای هفتاد و هشت مجلس است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ با یادداشت احمد بهمنیار کرمانی در ۱۲ محرم ۱۳۶۴؛ واقف: شیخ الاسلام؛ جلد: مقوایی، ۲۴۰گ، ۲۲ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [سنا: ف: ۱ – ۴۰۱]

۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۹۵۹
آغاز: من حیث القبح او یعنی بالسوء و الفحشاء ظنهم به ذلک؛ **انجام:** و تسمیة یوم القیامة بانه یوم التغابن من افصح الکلام و اختصره و ابلغه و الله الموفق للصواب.
نسخه ادامه شماره ۳۴۷۷۲ می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۶۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۲۱۲]

۶۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۳۵ حکمت

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد بن علی بن حسن بن ابراهیم بن حسن بن احمد احسائی بحرانی، تا: سه‌شنبه ۱۸ جمادی الاول ۱۱۰۱ق؛ جلد: تیماج مذهب، قطع: خشتی [ف: ۲ - ۸۲]

۶۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۲

خط: نسخ معرب، کا: محمود بن محمد بن یوسف بن محمد بحرانی موالی قروایی، تا: ۱۵ شعبان ۱۱۰۵ق [ف: ۳ - ۹۹]

۶۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و صاحبة یوم القیامة بأنه یوم التغابن من افصح کلام و اخصره و ابلغه و الله الموفق للصواب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۴ محرم ۱۱۱۲ق؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۲۴۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۳ - ۳۰۲]

۶۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۳۳

خط: نسخ، کا: محمد محسن مشهدی قاری حافظ، تا: دوشنبه ۱۹ محرم ۱۱۲۳ق، جا: مشهد رضوی حرم مطهر، برای علی مردان خان؛ ۳۳۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۴/۵×۳۶/۸سم [ف: ۱ - ۳۸۵]

۶۶. مشهد؛ فرهنگ و هنر؛ شماره نسخه:و-۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالله بن شیخ عطیه جزائری، تا: ۱۱۴۰ق؛ در آخر کتاب ملحقات فی مسائل و تأویل اخبار و آیات دارد. در ۶۲ صفحه که آغاز آن «بسمله و به نستعین، قال الشریف الاجل المرتضی علم الهدی ذو المجدین ...» و انجام آن «واحضره و ابلغه و الله الموفق للصواب بمنه و کرمه انتهی» می‌باشد؛ جلد: مقوا، ۴۵۸ص، ۲۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: - ۵۳]

۶۷. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۷۵۷

آغاز: مجلس اول مسئلة ... کان بعض الشیوخ المتقدمین یقول لیس بممتنع ان یمکن الله تعالی من الظلم من یعلم انه یرد القیمة غیر مستحق ... تأویل آیة قال الله جل من قائل واذا اردنا؛ **انجام:** فانه لم یرد ان الضعیف السبب فی المودة کالقوی السبب وانما اراد انه یرعی من غیب الرفیق البعید الغایب وحقه مایرعاه من حق الشاهد الحاضر وانه یستوی عنده ... بخلاف ما علیه اکثر الناس ... هذا آخر مجلس املاه

خط:نسخ،کا:صالح بن احمد بن یوسف محروق،تا:رجب ۱۱۷۳ق؛ مجدول؛ تملک: محمد علی بن علی بن لطفعلی بن احمد تبریزی سال ۱۲۹۹ با مهر «عبده محمد علی بن علی» (بیضی)؛ مهر: «الواثق بالله عبده علی بن لطفعلی» (مربع)؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۵۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۲۵]

۶۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۵/۳

بخشی از غرر و درر؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن عبدالنبی، تا: قرن ۱۳؛ ۸گ (۲۴ر-۳۱ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۲۱۹]

۶۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۲۳۷-۳۷/۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ تملک: تملک احتشام الدوله در ۱۲۷۰ق؛ جلد: تیماج، ۲۳۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۲۹سم [ف: ۶ - ۲۹۸۰]

۷۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۱۴

آغاز: بسمله. مسئلة قال الشریف الاجل المرتضی ابوالقسم علی بن الحسین بن موسی الموسوی کان بعض الشیوخ المتقدمین یقول لیس بممتنع ان یمکن الله تعالی من الظلم؛ **انجام:** و تسمیة یوم القیمة بانه یوم التغابن افصح کلام و اخصره و ابلغه و الله الموفق للصواب هذا آخر ما وجدنا مما اختاره ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مقابله شده، محشی، در آخر نسخ این عبارت دیده می‌شود: «قد فرغ من احیاء موات هذا الکتاب المستطاب و اصلاح فساداته بالمقابلة و التصحیح بقدر الوسع والطاقة یوم الثلثاء خامس شهر رجب سنة۱۲۰۹ الفقیر الی الله الصمد ... ابن محمد فصیح محمد المراغی مولدا و الغروی مسکنا و محمدا ...»، در اول نسخه دو بیت فارسی در وصف همین محمد مراغی به تاریخ ربیع الثانی ۱۲۲۰ق درج شده؛ تملک: محمد تقی بن محمد علی مراغی در ۲۴ رجب ۱۲۵۰ق؛ جلد: تیماج تریاکی، ۲۳۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۳۰ - ۶۹]

۷۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۱۳-۲۶/۹۳

آغاز: التی وصفوافها بالجهد ... مجلس سادس وستون تأویل آیة ان سأل سائل عن قوله تعالی یا اخت هرون؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن حسن بن علی بن علی نجار، تا: دوشنبه ۸ رمضان ۱۲۱۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور، ۴۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۶ - ۲۹۸۰]

۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۱

آغاز: المجلس الاول من غررالفوائد و دررالقلائد فی تأویل آیه قال الله تعالی و اذا لردنا؛ **انجام:** برابر

شامل ۷۸ مجلس است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق؛ با ترتیب نسخه چاپی تخالف دارد؛ واقف: حاج میرزا موسی خان، ۱۲۶۲؛ ۲۱۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۴ - ۴۴۵]

۷۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۰۸

خط: نسخ معرب، کا: محمد باقر طهرانی، تا: جمادی الثانی ۱۲۵۴ق؛ مجدول، مصحح، محشی، با دو سرلوح رنگین؛ جلد: مقوایی، ۴۰۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱۴ - ۹۶]

۷۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الصلوة علی خیر خلقه محمد و اله الطاهرین حاوی دویست و شصت و سه مجلس است ایات قرآنی و اخبار نبوی شرح و تفسیر شده؛ خط: نسخ خوش، کا: محمد بن محمد علی بنائی، تا: ۱۲۵۹ق؛ از روی نسخه محرر در ۱۰۹۷ق انتساخ شده؛ جلد: ساغری، ۲۶۴گ، ۲۲ سطر (۱۱/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۲ سم [ف: ۸ - ۱۴۸]

۷۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۰۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: محتملاً ۱۲۷۱ق؛ ۲۲۸گ، ۲۲۸ سطر (۹/۵×۲۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۸/۵سم [ف: ۱۰- ۱۳۲]

۷۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۹

با تکمله؛ خط: نسخ، کا: نعمت الله بن محمد رضا بن حبیب الله وزیر، تا: جمعه ۲۶ ذیقعده ۱۳۰۳ق؛ مصحح، مقابله شده؛ واقف: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۲۷۴گ، ۱۸ سطر (۹/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۱ - ۱۰۱]

۷۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۵۱۹

آغاز: آغاز ۱: مجلس اول مسئلة قال الشریف الاجل المرتضی ابوالقاسم علی بن الحسین بن موسی الموسوی رضی الله عنه کان بعض الشیوخ المتقدمین یقول لیس بممتنع. آغاز تکمله: قال الشریف الاجل المرتضی علم الهدی ذوالمجدین ابوالقاسم علی بن الحسین الموسوی رض انه لا یزال المتکلمون یخالفون النحویین فی ان للفعل ثلثة احوال؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۰ق؛ واقف: خان بابا مشار؛ جلد: تیماج، ۳۰۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱۱ - ۶۴۳]

۷۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۵۴۷

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: - ۱۳۴۲]

۷۹. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۸۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۲۵]

۸۰. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۷۹۸

آغاز: مجلس اول. قال السید المرتضی علم الهدی ذوالمجدین ابوالقسم علی بن الحسین الموسوی قدس الله روحه. مسألة: کان بعض الشیوخ المتقدمین بقول لیس بیمتنع ان یمکن؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد امین اردکانی، بی‌تا، جا: فیروز آباد؛ جلد: تیماج، ۲۲۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۲۵]

۸۱. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۲۳۸

آغاز: قال الشریف المرتضی علم الهدی ذوالمجدین رضی الله عنه الحمدلله رب العالمین و صلواته علی سیدنا محمد و آله الطاهرین مجلس تاویل آیة قال الله تعالی یسألونک عن الروح قل الروح من امر ابی ... و قد ظن قوم من غفلة الملحدین؛ **انجام:** مجلس تاویل آیة ان سأل عن قوله تعالی فاما الذین فی قلوبهم زیغ ... فقال لابی الحسین بینه و بینه ان لسان هذا اطول من عقله ومن هذه صورته لاتؤمن عقار به عند اول غیب ... اخاف حینئذ ان یعلن مایکتمه فی دولتنا ویذیعه فی تمکننا ...

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ مهر: «محمدرضا بن محمد صفی الحسینی» (مربع)، «المتوکل علی الله الغنی محمدرضا الحسینی»؛ جلد: مقوا، ۱۲۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف مخ]

۸۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۴۵۵-۹/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** مسئلة وسمیت الحفرة العالیة الوزیریة العمیدیة حرس الله ... فیسمی الفائز بالخیر والصلاح غابناً والاخر مغبوناً ولتسمیة یوم القیامة بأنه یوم التغابن من افصح کلام واحفره وابلغه والله الموفق للصواب.

از اول تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۶۷گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۳/۵سم [ف: ۶ - ۲۹۸۰]

۸۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲۹

آغاز و انجام: برابر

شامل ۸۰ مجلس است و اندک اختلافی با نسخه چاپی دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: نائینی؛ ۲۴۱گ، ۲۰ و ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱ سم [ف: ۴ - ۴۴۵]

۸۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ملازمة لی فجعل

قریب ۱۵ مجلس را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۰۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۴ - ۴۴۵]

۸۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و صاحبة یوم القیامة بأنه یوم التغابن من أفصح کلام و اخصره و ابلغه و الله الموفق للصواب ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مصحح، محمد اشرف بن معزالدین محمد خنجی اصفهانی نوشته که کتاب را به دستور حسین علی خان به تاریخ ۲۱ صفر ۱۰۸۹ تصحیح و مقابله نموده، با آثار بلاغ، محشی، اشعاری از علی محمد الشریف که به تاریخ ۱۳۲۹ نوشته؛ مهر: «محمد بن ابی الفتح الحسینی» (بیضی)؛ تاریخ وقف: ۲۷ شوال ۱۱۳۹؛ جلد: تیماج، ۳۸۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲ - ۱۶۷]

۸۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۲۱۵۰۹

مسالة فی النجوم. از امالی سید مرتضی نقل شده؛ کا: سید احمد صفائی خوانساری، بی‌تا؛ تذکر: شماره بازیابی اصلاح شد؛ قطع: خشتی [اهدائی ف: - ۳۷۳]

۸۷. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۲۰۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱ سطر (۹×۲۱/۵)، قطع: رحلی [تراثنا: س۶ش۲ - ۱۰۳]

۸۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۸۸/۲

آغاز: قال الشریف الاجل المرتضی ... انه لا یزال المتکلمون یخالفون النحویین فی ان للفعل ثلاثة احوال ماضی و حاضر و مستقبل و یقول المتکلمون للفعل حالان بغیر ثالث

در فهرست با عنوان «رساله‌ای شامل چند مسأله ادبی» آمده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۶ص، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۳ - ۲]

۸۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۷۷۲

انجام: یعنی بذلک القتل و المکروه الذین کانا یوفون به لانهما یستحقان الوصف بذلک

بی‌کا، بی‌تا، ادامه نسخه در شماره ۳۴۹۵۹ است؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت؛ جلد: میشن مذهب، ۱۶۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۲۱۱]

۹۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۳۹۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ اندازه: ۱۵/۹×۲۶/۶سم
[رایانه]

● **غرر الفرائد (منتخب) = غرر و درر** / گوناگون / عربی
ġurar-ul farā'id (mn.) = ġurar wa durar

وابسته به: غرر الفرائد (الفوائد) و درر القلائد = امالی سید مرتضی = الغرر و الدرر؛ علم الهدی، علی بن حسین (۳۵۵-۴۳۶)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۵/۷۶

آغاز: نکات منتخبه من الغرر و الدرر للسید المرتضی ره بعضها بعبارته بعینها و بعضها بنوع من الاختصار. تاویل آیه، قال الله تبارک و تعالی و یسئلونک عن الروح قل الروح من امر ربی و ما اوتیتم من العلم الاقیلا و قد ظن قوم من غفلة الملحدین و جهالهم ان الجواب عما سول عنه فی هذه الایة؛ **انجام:** قول الرسل ... الله تعالی من الملئکة بهذه الصفه فصار الحجاب هیهنا کنایة عن الخفاء و عبارة تدل علیه الدلالة تمت الکتاب

بر گزیده‌هایی است منقول عیناً یا به معنی از کتاب غرر و درر یا امالی سید مرتضی علم الهدی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۳ق؛ ۴۱ص (۴۷۳-۵۱۳)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۹ - ۳۸۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۳۷/۶۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۴۲۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۵۹۴

آغاز: تأویل آیة قال الله تبارک و تعالی و یسألونک عن الروح ... و قد ظن قوم من غفلة الملحدین و جهالهم ان الجواب عما سئل عنه فی هذه الآیة لم یحصل و ان الامتناع عنه انما هو لفقد العلم به؛ **انجام:** فصار الحجاب ههنا کنایة عن الخفا و عبارة عما تدل علیه الدلالة

در این منتخب، در برخی از مباحث بی هیچ تصرفی عبارت مرحوم سید مرتضی نقل و گاهی به نکات مهم و ضرور اکتفا شده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ ربیع الثانی ۱۰۸۰ق؛ واقف: رضا نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ جلد: تیماج، ۱۰گ، ۵۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۵/۷سم [ف: ۲۲ - ۳۲۱]

● **غرر اللئالی فی شرح دعاء ابی حمزة الثمالی = شرح دعای ابوحمزه ثمالی** / شرح دعا / فارسی
qorar-ol la'ālī fī š.-e do'ā'-e abī-hamzat-es somālī = š.-e do'ā-ye abū-hamze-ye somālī

سرابی، محمد حسین بن محمد جعفر، ق۱۴ قمری
sarābī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad ja'far (-20c)

وابسته به: دعاء ابوحمزه ثمالی؛ علی بن حسین (ع)، امام چهارم (۳۸-۹۴)

اهداء به: حاج ملک محمد تاجر

تاریخ تألیف: ۱۳۲۴ق

شرح و ترجمه‌ای است بر دعای مشهور ابوحمزه ثمالی. این شرح به صورت مختصر برگزار گردیده و اغلب به ترجمه عبارت اکتفا شده است.

آغاز: ستایش افزون از پایان و نیایش بیرون از کران خاصه ذات مخصوص صفات معبود یگانه فیاضی است

[دنا ۷۹۰/۷؛ فهرستواره ۵۴۷/۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** پس لامحالة عبادات سابقه خود شانرا سیئه می‌پندارند و با ترک اولی و یا بسهو قبل از بعثت ان قلنا بهما اللهم تجاوز عن سهونا ... لدی نبیک الطهر و اهل بیته الغر.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۴ق؛ تقریظ ملامحمد کاظم خراسانی؛ ۸۰گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۵ - ۳۸۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و میدانی که عیاذا بالله اگر این بلا را مبتلا شویم نتیجه خلود نار است.

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی به امضای «منه»؛ جلد: مقوا، ۲۲۴ص، ۱۶ سطر (۷/۷×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۷۳]

● **الغرر المثلثة و الدرر المبثثة** / لغت / عربی
al-ġurar-ul muṯallaṯa wa-d durar-ul mubaṯṯaṯa

فیروزآبادی، محمد بن یعقوب، ۷۲۹ - ۸۱۷ قمری
fīrūzābādī, mohammad ebn-e ya'qūb (1329 - 1415)

در دو بخش: مثلثات مختلف المعنی و متفق المعنی. با این توضیح از مؤلف درباره کتاب: «هذا کتاب جمع جمیع ما اطلعت علیه من الکتب الموضوعة فی المثلث: ککتاب قطرب، و القزاز، و البطلیوسی، و البصری، و ابن زهیر، و ابن عدیس، و ابن مالک، و أبی عبدالله الحنبلی، و غیر ذلک ... و رتبته ترتیباً لم یتلثلث الطالب فی الکشف منه ... و وضعته علی ترتیب الهجاء المشرقی ... و کنت وضعت هذا الکتاب علی قسمین: القسم الأول فی المثلث المتفق المعانی، و القسم الثانی فی المثلث المختلف المعانی، فجاء القسمان فی خمسة مجلدات تحتوی علی فرائد و فوائد و نکات. ثم أفردت القسم الأول فی المثلث المتفق تفاؤلاً بالتثلیث و الإتفاق و وسمته باسم من خضع لعزه صنادید الآفاق».

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۴

آغاز: اشرف ما نطق به المصدع المحدث ... حمدلله الذی اغاث عباده؛ **انجام:** والشیء اعطاء آخره و الحمدلله حق حمده ... و سلم.

خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن محمد فیروز آبادی، تا: چهارشنبه ۲۱ رجب ۷۷۳ق، جا: مدرسه عصرونیه؛ تملک: ابوبکر بن رستم

بن احمد بن محمود شروانی، محمد بن حسن متطبب مرادی در ۱۰۳۶، علی میر عزت، مصطفی میر؛ کاغذ: دولت آبادی، ۱۰۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸/۸×۲۹/۴سم [ف: ۱ – ۳۸۵]

● **غرر المجامع فی شرح المختصر النافع** / فقه / عربی
ġurar-ul majāmi‘ fī š.-il muxtaṣar-in nāfi‘
موسوی عاملی، علی بن علی، ۹۷۰ – ۱۰۶۸ قمری
mūsavī ‘āmelī, ‘alī ebn-e ‘alī (1563 - 1658)
وابسته به: المختصر النافع = النافع فی مختصر الشرایع؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲–۶۷۶)
[الذریعة ۶۱/۱۴ و ۳۷/۱۶]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۲۲گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۰/۵سم [ف: ۲ – ۶۰۵]
اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸
همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ – ۹۰۸]
اصفهان؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۸
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۳۰۰]

● **غرر المعانی** / تفسیر / عربی
ġurar-ul ma‘ānī
دینویه، احمد بن محمد بن علی بن الحسین، ق۶ قمری
Daynavīe, ahmad ebn-e mohammad ebn-e ‘alī ebn-e hoseyn (- 12c)
مؤلف این تفسیر چنان‌که کاتب نسخه ذیل پشت اولین صفحه نوشته‌اند: «هو الشیخ الامام زین الائمه ابوالعباس احمد بن محمد بن علی بن الحسین بن دینویه حرس الله ...» می‌باشد و به قرینه این‌که در سال ۵۰۸ نسخه ذیل نوشته شده و کاتب پس از ذکر اسم دعاء «حرس الله ...» درباره ایشان نوشته معلوم می‌شود کتابت آن در زمان حیات مؤلف بوده، بنابراین ایشان از علمای اواخر قرن پنجم و اوایل قرن ششم هجری بوده‌اند. آنچه در کتب سیر و رجالی که در دسترس بود تفحص و تجسس کردیم مؤلف را نشناختیم. در کشف الظنون و فهرست‌های ایرانی و فرنگی هم نامی از این کتاب ندیدیم. از انشاء مطالب تفسیر معلوم می‌شود که مؤلف از علماء عامه بوده‌اند. طرز این تفسیر آن است که آیات را با کمال اختصار تفسیر و بیان می‌نماید و اختلاف قراء را در کلمات نقل و شأن نزول آیات را نیز نوشته‌اند و به مناسبت مقام احادیثی را به روایت روات عامه از پیغمبر (ص) نقل نموده است و در آخر نسخه ذیل کاتب چنین نوشته‌اند: «یتلوه فی الرابعه سورة الکهف». ظاهر از عبارت مذکور این است که مؤلف این کتاب را در شش جلد مرتب کرده است و به قرینه این که این جلد که مشتمل بر پنج جزء و ربع از قرآن کریم و در حدود ۱۶۸۰۰ بیت کتابت دارد، تمام تفسیر بایستی در حدود ۱۰۰۰۰۰ بیت کتابت داشته باشد ولی ما با تفحص زیاد اطلاعی بر مجلدات دیگر این کتاب نیافتیم و شاید مؤلف هم توفیق بر اتمام آن نیافته باشد.
[الذریعة ۴۳/۱۶]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۰۱۲
آغاز: الح مدلله علی آلائه العظام و منه الجسام ... سورة براءة مدنیة و تسمی البحوث لانها تبحث عن اسرار المنافقین و تسمی المبعثرة لقوله اذا بعثر
جزء سوم، مشتمل بر تفسیر از سوره برائه تا آخر سوره بنی اسرائیل می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: علی بن حسین بن محمد بن عبیدالله بن حسین بن سیبویه یزدی، تا: ۵۰۸ق؛ رسم الخط مخصوص دارد و به قرینه به دست می‌آید که این نسخه را از روی نسخه اصل نوشته و کاتب ظاهراً شیعی مذهب بوده و اول صفحه را چنین ابتدا کرده: «بسم الله الرحمن الرحیم الحمدلله علی الائه العظام و منه الجسام و الصلوة علی محمد خیر الانام و علی آله البررة الکرام»، ظاهر این است که این قسمت جزء اصل تفسیر نبوده و در آخر کتاب را هم بدین عبارت ختم کرده است: «وصلواته علی محمد وآله»، مصحح؛ تملک: عبدالرحمن بن فضل الله بن حسن در محرم ۸۶۳؛ وقفنامه کتاب بر مسجد و مدرسه ناصری به سال ۱۲۹۷؛ واقف: سپهسالار؛ جلد: تیماج، ۳۶۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۱۴۶]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۱۵
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۳۷۵]
قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱عسکی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ – ۱۱۱]

← غرر و درر > غرر الفرائد (منتخب)
← غرر و درر > غرر الغرر و درر الدرر
← الغرر و الدرر > غرر الفرائد (الفوائد) و درر القلائد

● **غرر و درر** / اخلاق / فارسی
qorar va dorar
حسینی سمرقندی، محمد بن احمد،
hoseynī samarqandī, mohammad ebn-e ahmad

یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۶۳
خط: نستعلیق، کا: شیخ عزیز پوری بن حسن بن احسان اولاد میر علم از اولاد بابا حمزه، تا: ۱ رمضان ۱۲۴۶ق؛ ۱۳۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲ – ۱۵۲]

● **الغرر و الدرر** / حدیث / عربی

al-ġurar wa-d durar

مختصری که در آن کلماتی از امیرالمؤمنین (ع) وارد شده که تعداد آن به ۱۱۷۷ کلمه بالغ می شود و همچنین مشتمل بر خطبه‌ای از آن حضرت است.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۸۵

آغاز: هذه کلمات ینفع لطالب المطالب و النصائح لکل شخص؛
انجام: لطلب لک رزقک اشد من طلبک له فاجمل فی طلبه
خط: نسخ، کا: الملا احمد الترک، تا: ۱۲۴۸ق؛ مصحح؛ جلد: چرم زرد، ۶۳گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۲ - ۳۱۷]

● **الغرر و الدرر** / حدیث / عربی

al-ġurar wa-d durar

منتخبی از کلمات أمیر المؤمنین (ع) به ترتیب حروف که غیر از کتاب «غرر الحکم» آمدی است.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۹۴

آغاز: مما ورد من کلامه في حرف الألف: ان أحب العباد الی الله؛
انجام: اذا أراد الله بعبد خیراً ألهمه الطاعة و حبب ...
خط: نستعلیق، کا: علی بن حسین رضوی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: چرم، ۴۹۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [مؤید: ۱- ۲۶۰]

● **غرر و درر** / گوناگون / فارسی و عربی

qorar va dorar

مجموعه‌ای است منظوم و منثور به زبان‌های فارسی و عربی مشتمل بر حکایات و تمثیلات و اخبار و روایات در وصف مقامات رزمی و بزمی شگرف و خسروانه محمدشاه تعلقشاه هندی قرن هشتم هجری قمری. مؤلف می‌نویسد بعد از کسالت ممتد و ناامیدی بسیار در اثر مرض صعب العلاج که بر وی عارض شده بود بالاخره ملك الاطباء محمد خجندی وی را از عذاب درد و بیماری مهلك رهانیده و نجات داده است و به شکرانه بازگشت سلامتی و استدعای دوستان خود و پسرش از روی نسخه هندی حکایت پادشاه کشورگشای هندی را ترجمه و با ذکر بدایع عبارات و غرائب معانی به رشته تحریر کشیده‌اند. در این نسخه بعد از مقدمه‌ای طولانی با انشائی مصنوع و مقید ضمن اشعار فارسی و عربی از مؤلف در مدیح و تمجید پادشاه حکایات و روایاتی از عجایب و غرایب آثار دوران آمده است.

تهران؛ کاخ گلستان؛ شماره نسخه:۱۶۵

آغاز: بسمله. صد هزار هزار زواهر جواهر حمد و سپاس و غرر و درر ثناء مجدد مر خدائی را که ممالك هفت کشور و اقالیم بحر و بر از پرتو انوار آفتاب عدل کامل ... و اختر مسعود برج شهریاری تاج بخش خسروان روی زمین ... محمد شاه بن تغلشاه السلطان بن السلطان ... سراپرده عظمت و جلال او را بر فراز این هفت شش طاق معلق نصب کرد ... باشارت جسمی از دوستان قدیم و زمره از محبان مشفق که بتفقد این بنده ضعیف آمده و نسخه ای حکایت پادشاه کشور گیر که ترجمه هندوی است آورد چون بتامل و تفکر در مطالعت آن سعی پیوسته آمد و بر مضمون آن اطلاع تمام حاصل گشت ... در طریق نظم این جواهر سعی و این کتاب را با صد هزار نقش و نگار باتمام رساند و این ماه نوروز افزون بدری کامل گستر بیمن مدایح حضرت خدایگانی و درگاه سلیمانی مذکور و مشهور گردد؛ **انجام:** از معدن جان گوهر مطلوب رسید ×× عاشق پس عمرها بمحبوب رسید / هم خسرو دل داده بشیرین پیوست ×× هم یوسف گم گشته بیعقوب رسید
خط: نستعلیق و نسخ خوش، کا: محمد حکیم حسینی، تا: غره شعبان ۱۰۴۰ق؛ مجدول، با یک سرلوح و یک کتیبه مذهب منقش؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ جلد: مقوا روکش چرم مذهب، ۴۶۸ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۷ - ۱۶۵]

● **الغرر و الدرر** / اخلاق / فارسی

al-ġurar wa-d durar

در هشتاد و چهار «باب» و هر بابی به نام یکی از فضایل با آیت‌های قرآن و اخبار محمد و داستان‌های پیران و مشایخ و فهرست باب‌ها در دیباچه هست.

تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۳۵۹۲/۱

آغاز: بسمله. و به نستعین. الحمدلله القدیم الفاطر العظیم القادر القاهر الغنی الغافر ... اما بعد بدانکه این کتابی است که جمع شده است در علم تذکره و موعظه و مبوب شده است بهشتاد و چهار باب و هر بابی بآیتی از کلام باری حق سبحانه و تعالی کردیم و باخبار صاحب شریعت محمد المصطفا ... و بعد از آن گفتار صحابه و اولیا و اثر ایشان ... و حکایات مشایخ؛ **انجام:** گفت بس این که گفتی و الله اعلم بالصواب.
تذکر: نام کتاب به استناد نسخه مشابه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: غیاث الدین بن ابراهیم معلم بگلیجانی، تا: پنج‌شنبه ۱۶ ربیع الثانی ۹۸۷ق؛ جلد: تیماج، ۱۴۶گ (۱پ-۱۴۶پ)، ۱۷ سطر، قطع: رحلی [نشریه: ۲ - ۲۱۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۶۹/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۶۲۵]

● **غرس اشجار** / کشاورزی / فارسی

qars-e ašjār

در معرفت طرق غرس اشجار و ...

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۴۱

کا: محمد ضیاء ولد، تا: ۱۲۲۱ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۴۳گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۲سم [رایانه]

← غرض الاغراض ⟵ تفسیر کتاب اسطقس

● **الغرض (رسالة فی) = المتحرک** / فلسفه / عربی
al-ġaraḍ (r.-un fī) = al-mutaḥarrik

ابن باجه، محمد بن یحیی، – ۵۳۳ ؟ قمری
ebn-e bājja, mohammad ebn-e yahyā (- 1139)

در آن از «رسالة الوداع» خود و از کتاب «سیرة (گویا: تدبیر) المتوحد» خود و از کتاب الحروف و از ارسطو و اسکندر و فارابی یاد کرده است. در آن می‌گوید: محرک اول در حیوان نفس است و نیز در مورد تناسب محرکات در انسان بحث می‌کند.

آغاز: قال ابوبکر محمد بن یحیی: قد تبین فی «السماع الطبیعی» بالاقاویل التی تعطی الیقین ان کل حرکة تکون عن اکثر من محرک واحد و هی التی لا یتحرک فیها المتحرک بنفسه بل بغیره

انجام: فلذلک متی ترک البدن کان غایة فقط. فاذا حصل من انسان آخر فی هذه الرتبة کان عند ذلک هو جمیع المتقدمین.

چاپ: به کوشش جمال الدین العلوی، رسائل فلسفیة، نصوص فلسفیة غیرمنشورة (بیروت و دارالبیضاء، دارالثقافة و دارالنشر المغربیة: بی تا)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۷/۱۹ عکسی
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل:کتابخانه بودلیان در آکسفورد،شماره۲۰۶؛ خط: نسخ، کا: حسن بن محمد بن محمد النضر، تا: ۵۴۷ق، جا: قوص؛ ۲گ (۱۸۴پ–۱۸۵پ)، ۲۷ و ۳۲ سطر [عکسی ف: ۴- ۴۸۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۹/۱۵ عکسی
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: کتابخانه سلطنتی برلین، ش ۵۰۶۰؛ خط: مغربی، کا: عبدالله بن محمد بن یحیی بن اصبغ انصاری، تا: ۶۶۷ق؛ ۱گ (۱۸۱ر–۱۸۱پ)، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۲۷سم [عکسی ف: ۳ – ۶۴۵]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۲/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** والیق. و بالجمله فلنعد قسما بنفسه من غیر تقسیم.
بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ ۲گ (۲۰۸پ–۲۰۹پ) [ف: ۵ – ۳۲۴]

● **الغرض و الغایة و الفائدة = الاثر و الغایة = الفائدة و الغرض = الفایدة و الغایة** / فلسفه / عربی
al-ġaraḍ wa-l ġāya wa-l fā'ida = al-aṯar wa-l ġāya = al-fā'ida wa-l ġaraḍ = al-fāyidat wa-l ġāya

جرجانی، علی بن محمد، ۷۴۰ – ۸۱۶ قمری
jorjānī, 'alī ebn-e mohammad (1340 - 1414)

مختصری است درباره افعال خداوند که آیا تابع مصالح و مفاسد واقعی است؟ پس از مقدمه‌ای در بیان فرق بین غایت و غرض. (عبدالحسین حائری)

آغاز: بسمله اذا ترتب علی فعل اثر فذلک الاثر من حیث انه نتیجه لذلک الفعل و ثمرته یسمی فائدة له و من حیث انه علی طرف الفعل و نهایته یسمی غایة لها ... ثم ذلک الاثر ... ان کان سببا لاقدام الفاعل ... یسمی بالقیاس الی الفاعل غرضا

انجام: او اراد اظهار ما یناسب افهام العامه علی مقتضی قولهم کلموا الناس علی قدر عقولهم

[دنا ۷۹۱/۷–۷۹۲ (۲۲ نسخه)]

شرح و حواشی:
۱– حاشیة الفرق بین الغایة و الغرض

۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۰۶/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن زین العابدین اشرف حسینی، تا: قرن ۱۰؛ ۱ص (۷۷ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [مؤید: ۱ – ۳۳۰]

۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۹۵۷-۴/۱۲۰/۹
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی، ۲۳ سطر [آستانه قم: – ۲۱۶]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۱۴۵/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری و شکسته، کا: اسماعیل بن حاجی محمد کریم شیرازی، تا: ۹۹۹ق؛ با اشکال نجومی؛ جلد: تیماج، ۱ص، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۰ – ۲۲۲]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۲/۱۱
آغاز: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۷ – ۴۵۲]

۵. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۴۷/۱
آغاز: برابر
تذکر: در فهرست با عنوان «رساله فی افعال الله» و ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج عنابی، ۲ص (۱–۲)، ۳۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: – ۷۹]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۹۴/۴
آغاز و انجام: برابر
تذکر: در فهرست با عنوان «فی الاثر و الغایة» آمده؛ خط: نستعلیق بی نقطه، کا: عبدالقادر اردوبادی، تا: قرن ۱۱، جا: شیراز؛ ۲گ (۹۵پ–۹۶ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲/۳سم [ف: ۸ – ۴۲]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۴۳/۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۸ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱۶ – ۴۹۸]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۵۷/۲۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ پس از انجام فصلی است درباره ثواب و عقاب و در آن از شرح مقاصد و رکن رابع احیاء یاد می‌شود (گ ۸۹ر) و سخنی از صفی عبدالرحمن حسینی سنی درباره توجیه تشبیه صلوات بر محمد با صلوات بر ابراهیم با عنوان «سمعت السید الاجل ... السنی قدس الله روحه» (۸۹ ر و پ) و عبارتی از سید شریف در حاشیه شرح تجرید درباره عینیت وجود با واجب و انبساط آن بر موجودات و طور وراء طور عقل (۸۹پ ۹۰ر)؛ جلد: تیماج، ۲۶ سطر (۱۴×۲۰)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۷ - ۲۶۷۱]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۱/۶۹-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

تذکر: در فهرست با عنوان «ترتب اثر بر فعل» آمده؛ خط: نسخ، کا: شیخ محمد علی بن محمود تبریز، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، ۱ص (۱۸۶ر)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۳ - ۸۴۳]

۱۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۰/۸

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۴۸ق [نشریه: ۱۱ - ۹۳۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۰۸/۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۷۰۶]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۶/۳۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نیم شکسته هندی، کا: شاه مراد بن نقدعلی فراهانی ورامینی، تا: ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج، ۱ص (۱۲۳ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [میراث شهاب: ۴۲ - ۱۳۰]

۱۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۸۹/۲

آغاز: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۴ق؛ مصحح، محشی از سلطان؛ کاغذ اصفهانی؛ جلد: تیماج، ۱گ، ۱۷ سطر (۳/۵×۷/۵)، اندازه: ۷/۵×۱۲سم [ف: ۳ - ۹۱۹]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۵/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن نعمت طبسی، تا: ۱۰۹۱ق؛ ۲ص (۱۹-۲۰)، ۲۵ سطر [سنا: ف: ۲ - ۱۸۸]

۱۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۲۱۶/۷

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱ص (۱۴) [ف: ۵ - ۳۵۲]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۹/۱۰-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

تذکر: در فهرست با عنوان «الفرق بین الغایة و العلة الغائیة» و ناشناس آمده؛ کا: عبدالخالق خراسانی، تا: قرن ۱۳، جا: اصفهان مدرسه چهار باغ؛ جلد: تیماج، ۲گ (۲۵پ-۲۶ حاشیه)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۲ - ۸۱]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۰۷/۴

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۸۰]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۵۰/۱

آغاز و انجام: برابر؛ «تمت الرسالة المنسوبة الی الفاضل الکامل المحقق الشریف امیرمحمد الجرجانی رحمه الله ...»

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۱ص، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۳۲ - ۳۳۷]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۲۶/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، کا: عبدالجلیل بن عبدالغفار بن نذیر المعانی، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۷-۲۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۶۴]

۱۹. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۷۹۷/۵

آغاز و انجام: برابر

رساله در آثار افعال الله تعالی؛ خط: نسخ، کا: عبدالعزیز بن عبدالله، بی‌تا؛ ۱ص (۶۹)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۷۸]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۴۵۳/۵

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۳۷پ-۳۸ر) [ف: ۵ - ۳۵۲]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۴/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۳ص (۱۴۰-۱۴۲)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۲۳]

● غرفة الحصن الحصین / دعا / فارسی

qorfat-ol hesn-el hasīn

اصیل‌الدین واعظ، عبدالله بن عبدالرحمن، -۸۸۳؟ قمری

asīl-od-dīn vā‘ez, ‘abd-ol-lāh ebn-e ‘abd-or-rahmān (-1479)

وابسته به: الحصن الحصین من کلام سید المرسلین؛ ابن جزری، محمد بن محمد (۷۵۱-۸۳۳)

اهداء به: وزیر جلال الدوله ابراهیم

تاریخ تألیف: جمادی الثانی ۸۳۷ق؛ محل تألیف: هرات

ترجمه نیکویی است با انشائی ادبی به نثر و نظم، از مختصر «الحصین الحصین» ابن الجزری که در جمادی الثانی ۸۳۷ به دست مترجم افتاده است. در این ترجمه گاهی مطالبی افزوده شده به اضافه خاتمه‌ای در بعضی اعمال مجربه و اسرار مهمه. کتاب دارای پنج «فصل» و یک «خاتمه» است: فصل ۱. بیان فضیلت دعا؛ ۲. آداب دعا و شرایط آن؛ ۳. اوقات اجابت دعا؛ ۴. اسم اعظم و ادعیه مستجابه؛ ۵. ادعیه‌ای که مجرب است اجابت آنها؛ خاتمه: در اعمالی که به آنها مهمات دینی و دنیوی میسر گردد. مؤلف مطالب مفصله را به کتاب دیگر خود «کنز الاعمال المجربه» حواله داده است.

آغاز: الحمدلله الجميل يحب الجمال والصلاة و السلام على النبى الكريم ... بعد از تمهيد مراسم حمد و ثنا و تأكيد قواعد شكر و دعا دردرگاه احديت ذو الجلال ...
[كشف الظنون ۶۷۰/۱؛ هدية العارفين ۴۶۹/۱، الذريعه ۴۴/۱۶]

۱. قم؛ مركز احياء؛ شماره نسخه:۴۲۰۵/۳
آغاز: برابر **انجام:** در اعمال و اوراد و آنرا كنز الاعمال المجربه نام نهاده به آن رجوع كند و اين مختصر تحمل ايراد بيش از اين ندارد و الحمدلله على الاتمام.
خط: نستعليق، كا: رفيع الدين احمد، تا: ذيحجه ۱۰۵۰ق؛ مصحح، با امضاى بلاغ، در چند برگ ماقبل اين رساله (۴۱ر-۴۸پ) دعاى حضرت خضر و زيارت نامه اثنى عشريه و برخى از ادعيه شيخ صفى الدين اردبيلى و يادداشتى در خواص آية الكرسى آمده كه كاتب از استادش محمد باقر يزدى در شيراز به سال ۱۰۵۴ هنگام مسافرت استاد به حج شنيده و از وى اجازه نقل آن را گرفته، و دعاى بعد از زيارت ائمه عليهم السلام به خط كاتب به سال ۱۰۵۷ در مشهد رضوى؛ جلد: تيماج قهوه‌اى، ۱۷گ (۴۹-۶۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [محدث ارموى مخ: ۲ - ۱۰۳۷]

۲. قم؛ مركز احياء؛ شماره نسخه:۱۷۷۷/۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** بسم الله الذى لا يضر مع اسمه شئ فى الأرض و السماء و هو السميع العليم، لا حول و لا قوة الا بالله العلى العظيم.
خط: نسخ، كا: صدرالدين غفارى، تا: ۱۲۲۴ق، جا: هانيه؛ ۳۰گ (۱۵۹پ-۱۸۸پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۵ - ۱۹۵]

● غرفة المعجزات / حديث / عربى

ġurfat-ul mu'jizāt

شاه عبدالعظيمى، محمد على بن محمد، ۱۲۵۸ - ۱۳۳۴ قمرى

šāh 'abd-ol-'azīmī, mohammad 'alī ebn-e mohammad (1842 - 1916)

در معجزات و كرامات ائمه طاهرين عليهم السلام با حذف اسانيد، در سه جزء. از باب پنجم در معجزات حضرت باقر عليه السلام تا باب ۱۲ در معجزات حضرت حجت عليه السلام و چند تنبيه در غيبت آن حضرت و از براى هر يک از مصادر خود رمزى قرار داده است.
چاپ: بمبئى، سنگى، ۱۳۰۰، جيبى، ۱۲۰ص

قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۳۴۱۴/۳
آغاز: الحمدلله رب العالمين ... أما بعد فيقول الا حقر الجانى محمد على الحسينى ان هذا هو الجزء الثانى من الغرفة
جزء دوم آن مى‌باشد؛ خط: نستعليق، كا: محمد باقر بن محمد حسن بيرجندى قائنى، تا: ۱۳۰۰ق، جا: سامراء؛ جلد: تيماج، ۳۴گ (۶۷پ-۱۰۰ر)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۹ - ۱۹۸]

● غرقاب / تراجم / عربى

ġarqāb

موسوى شفتى، محمد مهدى، ق۱۴ قمرى

mūsavī šaftī, mohammad mahdī (- 20c)

تاريخ تأليف: ۱۳۰۳ق
يک مقدمه دارد در مجددين سرهزار و سر هر صدسال در دو مرحله است: نخستين در سر گذشت دانشمندان شيعى قرن ۱۱ و معاصران پادشاهان صفوى دومى در سر گذشت دانشمندانى كه پس از آن بوده‌اند، سپس يک خاتمه دارد. در پايان رساله از مرگ ناصرالدين شاه در ۱۳۱۳ يادشده است ولى در آغاز مى‌گويد «و لفظة غرقاب (= ۱۳۰۳) مادة تاريخ التأليف»، و پس از اين هم تا سال ۱۳۱۹ چيزهايى بر آن افزوده است (مصفى ص ۲۷۱).

تهران؛ ادبيات؛ شماره نسخه:۲۹ ـ د
آغاز: الحمد لله واجب الوجود المنفرد بالازلية و الابود ... وبعد فيقول ... محمد مهدى الموسوى ... ان هذه اشارة الى اسامى علمائنا المتأخرين ووفيات اعاظم فقهائنا المتبحرين؛ **انجام:** و قد جلس مقامه ولده السلطان مظفر الدين شاه ولنعم ماقال المثنوى الرومى عاقلان گردند جمله كوروكر
خط: نستعليق، بى‌كا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا، ۷۵گ، ۱۸ سطر (۱۲/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۶۲]

● الغرور فى الضمان / فقه / عربى

al-ġurūr fi-ḍ ḍimān

بهبهانى، عبدالله بن اسماعيل، ۱۲۶۲ - ۱۳۲۸ قمرى

behbahānī, 'abd-ol-lāh ebn-e esmā'īl (1846 - 1910)

تاريخ تأليف: اوايل ذيقعده ۱۳۰۰ق
بحث استدلالى است درباره غرور در ضمان با اشاره به كلام فقهاء و رد و ايراد در آنها.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۰۵/۴
آغاز: فائدة جليلة و مما يوجب الضمان شرعاً الغرور و هو فعل ما يوجب ايقاع الغير فى خطر الضمان و الغرامة فكل من غر غيره و تحقق معه التغريم شرعاً على ذلك الغير فغرامه ما اغترمه؛ **انجام:** أو الحكم باشتراكهما فى الضمان على وجه التقسيط عليهما وجهان لايبعد ترجيح الاول هذا تمام ما أردنا ايراده فى هذه المسألة.
خط: نسخ، بى‌كا، تا: ۱۳۰۱ق؛ جلد: تيماج، ۲۸گ (۱۱۳پ-۱۴۰ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۲۸ - ۱۱]

● غرور و تعصب / داستان / فارسى

qorūr va ta'assob

راسخ قائم مقامى، مهراقدس

rāsex qā’em maqāmī, mehraqdas

ترجمه بخشی از رمان «غرور و تعصب» تألیف و نوشته جین اوستن است که به‌وسیله مترجم که دانشجوی سال سوم زبان خارجه دکتر صورتگر بوده انجام شده است.

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۷۲۹

آغاز: اصل مسلمی که به طورکلی مورد تصدیق عموم واقع شده این است که مرد مجردی که مالک تمول سرشار باشد باید برای خود زن اختیار کند؛ **انجام:** وهمیشه به آن دو نفر که به واسطه آوردن الیزابت به (دریای ...) باعث ازدواج آن ها شده بودند با نظر محبت وحقشناسی می‌نگریست

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۷۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۲۵]

● **الغروية فی شرح الجعفرية** / فقه / عربی

al-ġarawīyya fī š.-il ja‘farīyya

استرآبادی، شرف الدین علی، - ۹۶۵ قمری

estarābādī, šaraf-od-dīn ‘alī (- 1558)

وابسته به: الجعفرية = واجبات الصلاة؛ محقق کرکی، علی بن حسین (۸۹۰-۹۴۰)

شرحی است استدلالی بر الجعفریه محقق کرکی؛ مشتمل بر «مقدمه» و چهار «باب» و «خاتمه»: باب ۱. الطهارة؛ ۲. مقدمات الصلاة؛ ۳. افعال الصلاة؛ ۴. التوابع؛ خاتمه: فی باقی الصلوات.

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله الذی نور قلوبنا بنور الهداية والايمان و شرح صدورنا ... اما بعد فيقول العبد الحقير الفقير الى الله الغنی شرف الدين

[دنا ۷۹۲/۷؛ ذریعه ۴۵/۱۶]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لايقوم من مقامه حتی يغفرالله ذنوبه و لابويه ذنوبهما هذا آخرما اردنا.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: ابن خاتون عاملی، ۱۰۶۷ق؛ جلد: تیماج، ۱۶۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲۰ - ۳۶۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۲۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** لو كثرت الغيوث فخيف منها الضرر جاز الدعا بازالة مضرته.

خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ جلد: تیماج، ۱۴۶گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۸۳]

← غره نامه ⟵ تقویم

● **غره هر ماه** / هیئت / فارسی

qarre-ye har māh

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۶۳/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: - ۶۸۱]

● **غريب الفاظ الاحكام** / فرهنگ اصطلاحات / عربی

ġarīb-u alfāẓ-il aḥkām

ابن قتیبه، عبدالله بن مسلم، ۲۱۳ - ۲۷۶ قمری

ebn-e qotayba, ‘abd-ol-lāh ebn-e moslem (829 - 890)

مفردات الفاظ احکام را از حدیث و قرآن استخراج و ترتیب و شرح کرده است.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۰۴۵/۳-عکسی

آغاز: الحمد الله اهل الحمد و وليه والهادی اليه و المثيب به احمده بذكره و يلهجنا بشكره و يفعنا بحب القرآن و اتباع الرسول (ص)؛ **انجام:** و هذا تموية من المحتج و انما لزمهم لانهم يضيفونه الى انفسهم و غيرهم يجعله الله دونه نفسه و مدعی الشیء لنفسه احری بان ينسب الى ذلک الشی ء ممن جعله لغيره.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۳۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲ - ۲۹۷]

← غريب الحديث ⟵ الاشعثيات

● **غريب الحديث** / لغت / عربی

ġarīb-ul ḥadīṯ

ابوعبید، قاسم بن سلام، ۱۵۴؟ - ۲۲۴ قمری

abū-‘obayd, qāsem ebn-e salām (772 - 840)

کتابی است در شرح واژه‌های مشکل به کار رفته در احادیث نبوی و آثار صحابه. آنچه ابوعبید را به عنوان مفسر احادیث مشکل شاخص کرده، تألیف کتاب غریب الحدیث است که به گفته خود او حدود ۴۰ سال از عمرش را برای گردآوری مطالب آن صرف نمود. این کتاب از بدو تألیف مورد توجه محدثان بزرگ بغداد چون احمد بن حنبل و یحیی بن معین قرار گرفت و در اندک زمانی در شرق و غرب بلاد اسلامی رواج یافت و در دوره‌های بعد کتاب ابوعبید در کنار تکلمه‌ای که ابن قتیبه بر آن نوشت، اساسی‌ترین منابع برای آثار دیگران در زمینه غریب الحدیث تلقی می‌شد.

چاپ: در ۱۳۸۴ق در هند و پس از آن در بیروت و قاهره با تحقیق‌های مختلف به چاپ رسیده است.

[تاریخ التراث العربی، المجلد الثامن (علم اللغة) ۱۴۵-۱۴۸؛ دائرة المعارف بزرگ اسلامی ۷۰۳/۵-۷۱۱؛ دليل مؤلفات الحديث المطبوعة ۱۱۵/۲-۱۱۶؛ الفهرس الشامل، الحديث النبوی و علومه و رجاله ۱۱۳۱/۲؛ دنا ۷۹۲/۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۶۸ عکسی

آغاز: لان الذی اقتضاه الثواب من اهل البادیة فخص هولاء بالاتهاب منهم لانهم اهل؛ **انجام:** کیل الصاع بالصاع.

جزءاول و دوم کتاب.نسخه اصل: کتابخانه چوروم در ترکیه؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: ۳۱۹ق، جا: دمشق؛ افتادگی: آغاز؛ با یادداشت بلاغ و چند یادداشت سماع از جمله در ۵۹۶ق؛ ۳۵۲ص، ۲۴ سطر [میراث شهاب: س۱۷ش۳و۴ - ۳۰۷]

● غریب الحدیث (مختصر) / لغت / عربی

ġarīb-ul ḥadīṯ (mx.)

مروزی، حسن بن احمد، قرن ۵ قمری

marvzī, hasan ebn-e ahmad (11c)

وابسته به: غریب الحدیث؛ ابوعبید، قاسم بن سلام (۱۵۴-۲۲۴ق) الاصل لابی محمد عبدالله بن علی بن احمد المروزی؛ اختصار غریب الحدیث.

چاپ: حیدرآباد دکن، دائرة المعارف العثمانیة، نشره: محمد عظیم الدین، الطبعة الاولی، دو جزء، ۱۹۶۴-۱۹۶۵م

[فهرست المخطوطات المصورة ۹۸/۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۰۰-ف

نسخه اصل: برلین or oct 3162؛ خط: نسخ، کا: ابومحمد عبدالله بن علی بن محمد مروزی، تا: صفر ۴۶۴ق؛ ۱۵۵گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۳۷۸]

● غریب الحدیث = مشکل الحدیث / علوم حدیث / عربی

ġarīb-ul ḥadīṯ = muškil-ul ḥadīṯ

ابن قتیبه، عبدالله بن مسلم، ۲۱۳ - ۲۷۶ قمری

ebn-e qotayba, ‘abd-ol-lāh ebn-e moslem (829 - 890)

مؤلف، این کتاب را در «غریب الحدیث» به روال و ترتیب کتاب «غریب الحدیث» ابوعبید قاسم بن سلام تألیف نموده است.

چاپ: بغداد، وزارت اوقاف، مطبعة العانی، ۱۳۹۷ق؛ بیروت، دار الکتب العلمیة، ۱۴۰۸ق.

[دنا ۷۹۲/۷؛ کشف الظنون ۱۲۰۴/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۷عکسی

آغاز: بسمله، حدیث ابی بکر الصدیق؛ **انجام:** جاء فی الحدیث: ان المسلمین و المشرکین لما التقوا فی وقعة نهاوند ... تم الکتاب و الحمدلله کثیراً و صلی الله علی محمد النبی و اله ...

نسخه اصل: چستربیتی - دبلین، ش ۳۴۹۴ (اربری، فهرست خطی عربی ۱۰۸/۲). نسخه کهن و روی صفحه عنوان «الجزء الثانی» ثبت شده؛ خط: نسخ بدخط، بی‌کا، تا: محرم ۲۷۹ق، جا: بغداد؛ با نشانه سماع، همچنین در پایان دارای سماعی است احتمالاً به تاریخ ۴۵۲ق؛ ۱۳۶گ، ۲۹سطر [عکسی ف: ۲ - ۷۶]

۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۰۴۵/۲-عکسی

آغاز: اخبرنا الشیخ ابوالقاسم هبة الله ابن علی ابن مسعود الانصاری البوصیری ... ابومحمد عبدالله قال لعل ناظرا فی کتابنا هذا ینفر من عنوانه

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲ - ۲۹۶]

← غریب القرآن ﴿ نزهة الخاطر و سرور الناظر و تحفة الحاضر و متاع المسافر

← غریب القرآن ﴿ الذهب الابریز فی غریب القرآن العزیز

● غریب القرآن / علوم قرآن / عربی

ġarīb-ul qur’ān

ابن قتیبه، عبدالله بن مسلم، ۲۱۳ - ۲۷۶ قمری

ebn-e qotayba, ‘abd-ol-lāh ebn-e moslem (829 - 890)

غریب الفاظی که در قرآن کریم به کار برده شده است، به ترتیب سوره‌ها از سوره فاتحه تا سوره ناس توضیح داده و در آغاز کتاب اسماء حسنی الهی و بعضی الفاظ مربوط به قرآن نیز شرح شده است.

چاپ: قاهرة، مطبعة عیسی الحلبی، ۱۹۵۸م، نشره: سید صقر، ۵۷۹ص

شرح و حواشی:

۱- غریب القرآن (منتخب)؛ ابن قتیبه، عبدالله بن مسلم (۲۱۳-۲۷۶)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۵-ف

نسخه اصل: یوسف آغا ش ۴۷۴۲؛ خط: نسخ، کا: محمد بن ابراهیم اردبیلی، تا: ۲۶ محرم ۵۶۶ق [فیلمها ف: ۱ - ۳۵۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۹۰/۱

آغاز: من بغیة المتأدب و تکلفنا من نقل الحدیث ما قد و فیناه و کفیناه؛ **انجام:** فاذا ذکر الله خنس أی أقصر و کف، و الجنة الجن.

خط: نسخ معرب، کا: علی بن ابی سعید بن علی، تا: چهارشنبه ۸ ذیقعده ۷۰۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۲گ (۳ر-۱۲۴پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۷۶]

● غریب القرآن (منتخب) / علوم قرآن / عربی

ġarīb-ul qur’ān (mn.)

ابن قتیبه، عبدالله بن مسلم، ۲۱۳ - ۲۷۶ قمری

ebn-e qotayba, ‘abd-ol-lāh ebn-e moslem (829 - 890)

وابسته به: غریب القرآن؛ ابن قتیبه، عبدالله بن مسلم (۲۱۳-۲۷۶)

این کتاب نیز به ابن قتیبه نسبت دارد لیکن هیچ پیوندی با کتاب تفسیر غریب القرآن که احمد صقر چاپ کرده است ندارد، فصلی که در آغاز چاپ صقر دیده می‌شود در اینجا نیست؛ آغاز مطالب در هر سوره که هر دو کتاب بدان مرتب شده،

برابری ندارد. شاید کسی در سده‌های کهن گزیده‌ای از کتاب ابن قتیبه تألیف کرده باشد. همچنان سوره پس از سوره، تا به سوره ناس رسد بنابراین نگارنده این کتاب امتیاز غریب القرآن را در بحث‌های ایدئولوژیک که در آن است می‌داند. او می‌گوید: در این کتاب به تفسیر لفظها بسنده نکردم بلکه مشکلات معنوی آن را نیز حل کرده‌ام. باید یادآوری کرد که ابن قتیبه در مشکل القرآن بیش از غریب القرآن به مسائل ایدئولوژیک پرداخته است. ابن قتیبه در آنجا از اعتراضات ملحدان بر قرآن، به تناقضات، مکررات و اعتراض‌های دیگر اشارت نموده است که «غریب القرآن» از آنها تهی است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۲۹/۲

آغاز: الحمدلله علی التوفیق لحمده، و صلی الله علی رسوله محمد و آله و جنده، هذا کتاب اشرت فیه الی ما یغمض علمه، و یدق عن ذوی اللب فهمه، من غریب القرآن، لیکون تذکرة لاولی الالباب و الله الموفق للصواب، و هذا کتاب یتمیز عن کل کتاب صنف فی الغریب، لأن تلک تشتمل علی غریب اللفظ فقط، و هذا یحتوی علی غریب اللفظ و المعنی. و قد حوی ماصح من المنسوخ ایضاً الی غیر ذلک من الفوائد التی لم تجمع فی مثله مع المبالغة فی الاختصار، فمن سورة البقرة؛ **انجام:** در سوره مطففین:لفی سجین و هی الارض السابعة. بل ران ای غلب علی قلوبهم ما کانوا یکسبون. کتاب الابرار لفی علیین و هی السماء السابعة، یشهده المقربون و هم الملائکة. فی وجوههم نظرة النعیم و هی النظر الی الله عز و جل ... یشربها ای منها، ان الذین اجرموا، اشرکوا یتغامزون ...

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۰۶گ (۱۲۲-۲۲۷)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۱۱۵]

● غریب القرآن = نزهة القلوب و فرحة المکروب فی تفسیر غرائب القرآن = غرائب القرآن / لغت، علوم قرآن / عربی

ġarīb-ul qur'ān = nuzhat-ul qulūb wa farḥat-ul makrūb fī tafsīr-i ġarā'ib-il qur'ān = ġarā'ib-ul qur'ān

سجستانی، محمد بن عزیر، - ۳۳۰ قمری

sajestānī, mohammad-e bn-e 'ozeyr (- 942)

در تفسیر غریب قرآن به ترتیب حروف معجم. طرز این تفسیر این است که کلمات مشکله قرآنی را به ترتیب حروف الفبا مرتب ساخته و آنها را به عبارات ساده بیان می‌کند و در حقیقت یک لغت قرآنی است. در این موضوع بسیاری از بزرگان کتاب نوشته‌اند و کشف الظنون جمعی را در ۱۵۸/۲ که قدیمی‌ترین آنها ابان بن ثعلب بن ریاح بن سعد بکری (- ۱۴۱) و قریب‌ترین آنها به زمان ما زین الدین عبدالرحیم بن حسین عراقی (- ۸۰۶ق) می‌باشد نام برده و می‌گوید که ابن اثیر هم جمعی دیگر را ذکر کرده است و غریب القرآن سجستانی مشهورترین کتب مؤلفه در این موضوع که تألیف آن پانزده سال به طول انجامیده و پس از اتمام آن را به استادش «ابن انباری» تقدیم و عرضه کرده است و مفردات راغب بهترین آنها می‌باشد. فخرالدین طریحی، محدث و لغوی معروف (صاحب مجمع البحرین)، کتاب نزهة الخاطر یا غریب القرآن خود را نیز بر اساس این کتاب نهاده و بر آن اعتماد شایسته‌ای نموده است.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... هذا تفسیر غریب القرآن ألف علی حروف المعجم لیقرب تناوله و یسهل حفظه علی من اراده و بالله جل ثنائه التوفیق و العون و له القوة و الحول و حسبنا الله وحده بسم الله الرحمن الرحیم الالف المفتوحة: الم و سایر حروف الهجا فی اوائل السور، کان بعض المفسرین یجعلها

انجام: الیاء المکسورة یقال لیس فی العربیة کلمة أولها یاء مکسورة الایسار و یسار للیسر.

چاپ: بیروت، ۱۴۱۰ق، یوسف عبدالرحم المرعشی، سنگی؛ بولاق، ۱۲۹۵ق در حاشیه «تبصیر الرحمن و تیسیر المنان» علی بن احمد معروف به مخدوم علی مهمایمی؛ قاهره، مطبعة السعاده، ۱۳۲۵ و ۱۳۲۶ق؛ به تحقیق یوسف عبدالرحمان المرعشی، بیروت، دار المعرفة، الطبع الاول ۱۴۱۰

[الذریعة ۱۲۲/۲۴ و ۴۹/۱۶؛ کشف الظنون ۱۲۰۸/۲؛ دنا ۷۹۳/۷-۷۹۵ (۷۵ نسخه)؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۴۷۲/۴؛ الاوقاف العامة بغداد ۱۶۴/۱ و ۱۶۵]

شرح و حواشی:

۱- نزهة الخاطر و سرور الناظر و تحفة الحاضر و متاع المسافر = ربیع الاخوان الموضح لکلمات القرآن؛ طریحی، فخرالدین بن محمد (۹۷۹-۱۰۸۷)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰عکسی و ۹۷۴عکسی

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: چستربیتی - دبلین، ش ۳۰۰۹ (اربری، فهرست خطی عربی چستربیتی ۱/ ۳)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۱۶ ذیقعده ۴۹۹ق؛ مصحح، محشی، روی برگ عنوان موهوب بن احمد بن محمد بن خضر جوالیقی به خط خود در سال ۵۱۴ هـ نوشته است: که شیخ فاضل ادیب، ابوجعفر محمد بن ابی بکر بن نقیب شهرستانی کتاب را از اول تا آخر نزد او خوانده؛ ۶۷گ، ۲۰ سطر [عکسی ف: ۱ - ۱۱۷ و ۲ - ۴۵۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۵۳۷ق؛ تملک: محمود بن علی بن الیاس بن علی بن ابی بکر بن محمد علی الباحاناکی، تملکی به تاریخ ۵۳۷؛ جلد: روغنی، ۱۲۷گ، ۱۲-۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۵ - ۲۲۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۸۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ معرب، کا: ابوبکر احمد بن علی بن محمد بن حسین میمی ابرقوئی، تا: شنبه ۳ رجب ۵۴۳ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد بن سعدالله؛ مهر: «هر دو عالم شد محمد امین» (مربع)، «ابوطالب الحسینی» (مربع)؛ ۱۶۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۶ – ۳۷۱]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۶

نسخه اصل: لاله لی ش ۱۹۰؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ با چهار قرائت و سماع مورخ ۷ شوال ۶۲۰ و ۷ صفر ۶۴۷ و ۱۲ رمضان؛ ۷۰گ، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۳۵۷]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۰۱۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ظاهراً از خطوط قرن ۷؛ اوراقی از اول و وسط و آخر آن افتاده بوده ابوالقاسم بن محمد ابراهیم نام آنها را در سال ۱۲۸۸ نوشته است اوراق افتاده را از روی نسخه نوشته‌اند که به روایت یکی از شاگردان حضرت عمید الرساء نقال صحیفه سجادیه می‌باشد؛ واقف: سپهسالار؛ جلد: چرمی، ۱۱۱ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱ – ۱۴۸]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۳/۲

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه ای در یمن؛ خط: نسخ، کا: منصور بن اسعد تونسی الجرائری (؟)، تا: روز آخر صفر ۶۵۵ق [عکسی ف: ۱–۱۳۴]

۷. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۶۲۶

آغاز: انذرتهم علمتهم بما تحذرهم منه و لایکون المعلم مندراً حتی یحذر باعلامه فکل منذر معلم و لیس کل معلم منذراً

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ مصحح، مقابله شده؛ از موقوفات رمضانیه آقا ابراهیم ۱۲۳۰؛ واقف: ابراهیم شریف حسینی، ۳۱۵ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: – ۳۳۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۹۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۳۳۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۰۶ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳ – ۱۷]

۹. سمنان؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۸؛ مصحح؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۸۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف مخ]

۱۰. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۲۵

بی‌کا،تا:قرن۹؛صفحه آخر آن جدیداً تکمیل شده [نشریه: ۳ – ۱۲۰]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۴۹

آغاز: أی اول الانفین الجاحدین لم قلتم، و قال ابوعمرو آنفین یمد و یقصر؛ **انجام:** برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه انجام نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: ابی محمد محمد بن الیاس، تا: ۱۳ صفر ۸۷۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی، مقابله نسخه را یک مرتبه در بیست و دوم ربیع الاول ۸۷۶ و مرتبه دوم در غره ربیع الاول ۸۹۴ به پایان برده؛ جلد: مقوایی، ۹۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۸ – ۲۶۷]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۵۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ افتادگی: انجام (انجام افتاده در باب «ذکر المیم المفتوحة»)؛ با تاریخ رجب ۹۰۷، با یادداشت ۹۰۷ که پاک شده؛ تملک: حیدر علی بن عزیز الله بن محمد تقی بن محمد کاظم مجلسی، محمد تقی بن محمد کاظم [مجلسی]؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۵۲گ، ۲۸ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۶ – ۳۸۳]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۶۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** یتبروا: یدمروا و التبادر: الهلاک. یزجی: لیسوق. یصهر: یذاب. یوذعون: یکفون. والله اعلم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ نسخه که از لحاظ آغاز و انجام با نسخه شماره «۶۸۹» فهرست نسخ خطی عربی برلین تطابق دارد، به نظر می‌رسد که از روی نسخه اصل فرسوده، کتابت شده بوده، استنساخ گردیده و بخشی از انجام کتاب ناتمام مانده است که گویا برگ آخر نسخه اصلی افتاده و یا قابل قرائت نبوده است و شاید به همین علت، اغلاطی در آغاز نسخه، خصوصاً در سند آن دیده می‌شود. نسخه یاد شده در فهرست برلین به صورت مجهول المؤلف آمده که گویا به خاطر نابرابری آغاز و انجام آن بوده، ولی سند ذکر شده در آغاز نسخه که در همان نسخه نیز آمده، نسبت آن را به مؤلف، چندین بار قوی‌تر از سایر نسخ می‌نماید، مصحح، محشی؛ مهر: واقف «عبده سید احمد» (بیضی)؛ واقف: احمد فرزند سید علی طباطبائی، سال۱۱۶۹ق؛ کاغذ: شرقی، ۷۶گ (۱–۷۶)، ۱۵ و ۱۶ سطر، اندازه: ۸×۱۴ سم [ف: ۲۹ – ۲۴۱]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** باب الیاء المکسورة، قیل لیس فی العربیة کلمة أولها إلا یسار و یسار للید و قیل یعاط زجر للإبل.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۴۸ق؛ مصحح، با یک سرلوح، مجدول؛ مهر: «العبد عماد الدین علی قاری (یا) فارسی» (دایره‌ای)؛ ۶۸گ، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۳۲ – ۹۵۴]

۱۵. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۲۳۴/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۷۶گ (۹۲پ–۱۶۷پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱ – ۱۸۵]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۳۷/۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۷۷گ (۲پ–۷۸پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۵ – ۳۱۸]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۳۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، مقابله شده با عبارت «بلغ» و نیز عبارت «بلغت المقابلة»، محشی با نشان «قاضی» و «۵»؛ تملک: محمد کاظم همدانی به تاریخ ۱۰۷۶ق با مهر «و الکاظمین

الغیظ و العافین عن الناس» (بیضی)؛ مهر: «یا شفیع المذنبین ۱۰۸۸» (مربع)؛ کاغذ: شرقی، ۸۳گ (۱پ-۸۳ر)، ۱۸ سطر (۱۴×۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۳۵ - ۱۵۳]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۰۳۹

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ، کا: محمد حبیب بن عبدالله، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی به امضای «۱۲» و «ص» (صحاح)؛ مهر: «عبده محمد علی بن محمد الموسوی» (بیضی)، «مصطفی الحسینی ۱۳۴۲» (بیضی)؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۸۱گ (۱۴۰پ-۲۲۰ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۹۴]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۱۰۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** یاء مکسوره، لیس فی کلام العربیة کلمة.

خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۱؛ واقف: مرتضی قلیخان، ۲۵ شوال ۱۲۷۷؛ جلد: چرمی، ۲۱۸ص (۱-۲۱۸)، ۱۶ سطر (۱۰/۲×۱۷/۷)، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۱۶]

۲۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۲۲-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح زیبا، مجدول؛ ۳۶۷ص، ۱۱ سطر (۸/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۹]

۲۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۹۳-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۹۹ص، ۱۲ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۷۹]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: سیف الدین بن محمود بن طریح بن خلفاجی بن حمود بن فیاض بن محمد نجفی، تا: ۱ جمادی الاول ۱۰۴۵ق، برای پسر عمو و استاد خود شیخ فخر الدین طریحی (-۱۰۸۵ق) صاحب نزهة الخاطر؛ افتادگی: آغاز نسخه میان برگ ۱ و ۲ یک برگ افتاده؛ مصحح، با امضای شیخ فخرالدین طریحی؛ ۱۱۶گ، ۱۳ و ۱۴ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۳۲]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۱۲/۱

آغاز: أزلفنا ثم الآخرین أی جمعناهم فی البحر حتی غرقوا، و منه لیلة المزد لفة أی لیلة الازدلاف؛ **انجام:** قیل لیس فی العربیة کلمة أولها یاء مکسورة الایسار و یسار للید، و قیل یعاط زجر الابل

توضیح:نام کتاب با توجه به انجام معین گردید. کلمات را به ترتیب آغاز تلفظ آنها در قرآن کریم گرد آورده و از جنبه لغوی توضیحاتی دارد و گاهی اشاره به نکاتی تفسیری نیز می‌شود؛ خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: ۱۰۶۰ق؛افتادگی:آغاز؛ جلد: گالینگور قرمز، ۳۹گ(۱ر-۳۹ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۷۳]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه پایان ذیقعده ۱۰۶۴ق؛ ۱۲۱گ، ۱۴ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۷۵۰]

۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۰۱/۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن شجاع الدین نجفی، تا: ذیقعده ۱۰۶۷ق، جا: اصفهان؛ جلد: میشن زرد، ۳۳ سطر [ف: ۹ - ۱۵۷]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۶۰۳

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلوه علی محمد و اله و صحبه اجمعین؛ **انجام:** و الله اعلم ما کان منحر امن الکتاب ... تم الکتاب بعون الملک الوهاب بتاریخ شهر شعبان ۱۰۷۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۴ق؛ جلد: مقوا [رایانه]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۶/۱

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد بن ناصر بن ابراهیم، تا: جمعه ۱۶ شوال ۱۰۷۸ق؛ ۱۵-۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۲×۱۴/۷سم [ف: ۵ - ۱۲]

۲۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۰۰۱/۱ و ۲۱۹۲/۱ عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبداللطیف عباسی هاشمی جزایری، تا: ۱۷ جمادی الثانی ۱۰۸۴ق، جا: مشهد رضوی؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمدحسین حاجی محمد قاسم؛ واقف: حاجی محمد حسن خوانساری، ۱۲۰۱؛ ۷۵گ (۱پ-۷۵پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۳۸] و [عکسی ف: ۶ - ۲۴۲]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد یخان ولد کیا سعیدای اصفهانی، تا: یک‌شنبه ۹ شهبان ۱۰۸۴ق؛ جلد: تیماج، ۲۸۹ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۹ - ۳۶]

۳۰. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۶۹/۸

خط: مختلف، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۹۸ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۵۰گ (۳۷۶-۴۲۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۵۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۱۰/۱۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۱۳]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن محمد حسین طهرانی، تا: پنج‌شنبه غره شعبان ۱۰۹۸ق؛ جلد: تیماج، ۱۴۳گ، ۱۵ سطر (۵×۱۱/۷)، اندازه: ۱۱/۲×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۵۵]

۳۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۹۷-۳۵/۱۷۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن یوسف بحرانی، تا: عید غدیر خم ۱۰۹۹ق؛ مصحح؛ جزو خزانه سید ابراهیم بن سید فردوسی خلودی جنانی بوده است طبق یادداشت سید احمد سبعی؛ تملک: علی نقی بن شیخ احمد بن زین الدین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۶ - ۲۹۸۱]

۳۳. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۳۳۱
آغاز: اعلمتکم فاستونیا فی العلم او ثا جمع وثن و هو ما کان من غیر صورة؛ **انجام:** و قال الکسائی والفرا لا یکون الاهراع الاسراعاً مع ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۱۰۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف مخ: ۲ - ۵۶۴]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۵۰۵
آغاز و انجام: برابر
کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام (صفحه خاتمه از پایان نسخه افتاده)؛ مصحح، محشی با نشانی «ح»؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، مذهب، ۶۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۹۶]

۳۵. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۲۵
آغاز: ابن خالویه و هو یقرأ علی ابی بکر بن الانباری و حدثنی ایضا ابوالعباس المعروف بابن حیاة و امها قال لی ابوعبدالله بن خالویه رحمه الله کان ابوبکر بن عزیز؛ **انجام:** و قوله و ترکنا بعضهم یومئذ یموج فی بعض ای تختلط بعضهم مقبلین و مدبرین فی بعض ای یختلط
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۷۶گ، ۱۰سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: - ۱۳]

۳۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۷۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۸۶گ، اندازه: ۱۰×۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۹]

۳۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۶۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۹]

۳۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ تملک: حسن طریح در ۱۲۴۹؛ کاغذ: ترمه، ۷۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۴/۹سم [ف: ۱- ۳۸۵]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۰۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۴ق؛ مجدول، رکابه‌دار؛ تملک: محمد صالح بن محمد یعقوب امیر مازندرانی در ۱۱۷۷ق؛ مهر: کتابخانه سلطان القرائی؛ جلد: تیماج مذهب، ۹۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۳۰ - ۶۵]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** اللهم اغفر لکاتبه و قاریه و مستمعه و الناظر فیه و لوالدیهم و لجمیع المومنین برحمتك یا ارحم الراحمین.
خط: نسخ، کا: سلیمان بن صالح بن احمد صالح حمیری بحرانی، تا: ۱۱۰۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۷۲گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۷ - ۲۹۴]

۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۵۵
آغاز: بسمله، اخبرنی السید الاوحد العالم رضی الدین عمید الرؤسا؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ خوش، کا: میرزا بیك، تا: ۱۱۰۶ق؛ جلد: تیماج، ۱۱۹گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۹ - ۲۴۲]

۴۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۶۳/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابوالقاسم طباطبایی، تا: ربیع الاول ۱۱۰۷ق؛ ۶۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۲ - ۵۶۴]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۰۲۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ ذیحجه ۱۱۰۹ق؛ مصحح، با بلاغ؛ تملك: محمد بن محمد سعیدی در ۸ رجب ۱۲۹۷ق با مهر «عبده محمد بن محمد سعیدی الرضوی ۱۲۳۲» (بیضی)، صفایی خوانساری با مهر «مصطفی الحسینی ۱۳۴۲» (بیضی)؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج، ۷۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۹۵]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۱
همان نسخه بالا [اهدائی ف: - ۱۷۹]

۴۴. بشرویه؛ امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه:۱۰۶/۱
آغاز: سنة و الحقب الدهر و جمعه احقاب و الحقب السنون واحدها ... و قوله تعالی لابثین فیها احقاباً؛ **انجام:** برابر
از کلمه «حقب» تا آخر؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن قلندر قاینی، تا: ۱۵ رجب ۱۱۱۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۶۵گ (۱ر-۶۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف مخ]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۱۹/۱
آغاز: قال الشیخ الامام العالم العلامه القدوه الزاهد الورع حجة المتکلمین ابوبکر محمد بن عزیز السجستانی ناقلا روایة ابی بکر و عثمان بن احمد بن سمعان قال ابوعبدالله محمد بن خالویه بلغنی ان ابابکر محمد بن عزیز اقام فی تصنیف هذا کتاب اربعین نسه و کان مستوحشا من الناس الی ... قال الحمد لله رب العالمین ... هذا تفسیر غرائب القرآن الف علی حروف المعجم ما بین مرفوع و منصوب و مخفوظ (کذا ... ؟ وصواب: مخفو ض). الی ... باب الالف الهمزة المفتوحه؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۵ق؛ سند روایت کتاب بوسیله ادیب ابوالحسین محمد بن حسن بن حسینی ثابی با چند واسطه از مؤلف، و این سند در همه نسخه‌ها موجود نیست؛ مصحح؛ ۲۲۶ص (۱-۲۲۶)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۱۲۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۹۷/۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۹۷]

۴۶. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۲ ذیقعده ۱۱۲۷ق [ف: - ۴۲]

۴۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۵۳-۲۶/۱۳۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۴۱ق؛ جلد: تیماج، ۹۹گ، ۱۶ سطر،

اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۶ - ۲۹۸۱]

۴۸. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۷۲/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷۸گ (۱۰۰پ-۱۷۷پ)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱ - ۸۱]

۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۳۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قیل یعاطز جرا لا بل ... گویم اندر مجلسی روحانیان ... محمد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ واقف: رضا نایینی، مرداد ۱۳۱۱؛ جلد: چرمی، ۱۹۴گ، ۱۰ سطر (۱۲/۶×۷/۵)، اندازه: ۱۰×۱۶/۴سم [ف: ۱۳ - ۵۵]

۵۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۱۲/۵

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه انجام نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن ملا محمد باقر خرقانی آوجی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۵۱گ (۱۰۷پ-۱۵۷پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [مؤید: ۳ - ۲۶۲]

۵۱. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۱۶۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۹۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: - ۱۲۶]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۸۹۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: سید عبدالباقی آیةاللهی، اسفند ۱۳۷۶؛ ۶۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۲۳]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷/۱

آغاز: بسمله. حدثنا الشیخ الامام السید الادیب ابوالحسن محمدابن الحسن ابن الحسین الوثانی ... قال حدثنا الشیخ السعید ابوبکر احمد بن فضل الباطرقانی ... هذا تفسیر غریب القرآن؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: علی بن ابراهیم، تا: ذیحجه ۱۲۱۵ق؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج، ۷۳گ (۱پ-۷۳ر)، ۲۱ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳۹ - ۲۴]

۵۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۲۱/۱

نسخه اصل: کتابخانه چهل ستون مسجد جامع تهران ـ ۳۲؛ خط: نسخ، کا: فتحعلی بن علیقلی بیگ بیگدلی شاملو، تا: ۱۲۲۶ق؛ ۱۶۹ص (۱-۱۶۹) [عکسی ف: ۳ - ۱۲۴]

۵۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۳۰۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: مؤمن بن حسن بقمچی، تا: ۶ ربیع الثانی ۱۲۳۰ق؛ واقف: محمد صادق بن محمد مؤمن، ۱۲۶۳؛ ۹۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۶۶۵]

۵۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۸۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۳۰ق؛ در آغاز نسخه حاضر به غلط نام این کتاب را «جواهر القرآن» خوانده؛ مهر: «عبده علی الموسوی» (بادامی)، «علی بن عبدالله الحسینی» (بادامی)؛ ۷۶گ، ۱۷ سطر (۶×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰/۳×۱۵/۳سم [ف: ۲ - ۲۷۳]

۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸ معزی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۱ق؛ مصحح، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج، ۱۱۵گ، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۳۹ - ۵۲]

۵۸. دزفول؛ نبوی، سید محمد؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۲۳۱ق؛ افتادگی: انجام؛ ۱۳۱گ (۴۱۰-۵۴۰) [مخطوطات دزفول: - ۱۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۶۸/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۶۳]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹/۶ معزی

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۲۳۲ق، جا: تهران؛ جلد: تیماج، ۵۵گ (۲۵۸پ-۳۱۲ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۹ - ۹۰]

۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۴۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن محمد علی، تا: چهارشنبه ۱۷ جمادی الثانی ۱۲۳۹ق؛ رکابه‌دار؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۴۶گ (۱پ-۴۶پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۶سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۹۶]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۸۶/۱

همان نسخه بالا؛ ۴۶گ (۱پ-۴۶پ) [مؤید: ۱ - ۳۹۲]

۶۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۷۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن کاظم موسوی حسینی احمدی ... زنجانی، تا: غره شعبان ۱۲۴۱ق؛ محشی با عنوان مجمع البحرین، منه و عفی عنه، با بلاغ؛ مهر: کاتب «ابوالقاسم بن کاظم الموسوی ۱۲۴۰» (دایره‌ای)؛ جلد: روغنی، ۹۱گ، ۲۰ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۲/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۸۱]

۶۲. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱-غ/۳۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد رضا پسر عبدالکریم اصفهانی، تا: ۱۲۴۱ق؛ محشی؛ ۱۰۸گ، ۱۲ سطر (۶×۹/۵)، اندازه: ۱۰×۱۵سم[ف:۱-۳۰۴]

۶۳. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۹۴۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد عبدالحسین بن محمدباقر شیرازی، تا: ۱۲۴۲ق، جا: شیراز؛ مصحح؛ مهر: «ابوالحسن الحسینی دست غیب ۱۳۲۰» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۲۶]

۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۵۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ واقف: شیخ محمد باقر آیة الله

زاده مازندرانی، مرداد ۱۳۵۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۲ – ۳۲۲]

۶۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۳۷

آغاز: باب الهمزة المفتوحة حروف الهجاء فی اوایل السور کان بعض المفسرین یجعلها اسما للسور؛ **انجام:** برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه انجام نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: حسین علی بن عبدالعلی شکرنایی قزوینی، تا: یک‌شنبه ۲۹ ربیع الثانی ۱۲۵۷ق؛ جلد: تیماج، ۶۱گ، ۲۰ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۱۶ – ۵۷۰]

۶۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق، جا: کربلا؛ تملک: محمد کاظم بن علی اکبر رودباری رشتی؛ ۵۸گ، ۲۱ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۳ – ۲۳۳]

۶۷. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳-ت/۳۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: غره ذیقعده ۱۲۶۹ق؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۱۱۶گ، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم[ف: ۱ – ۲۸۳]

۶۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۳۴/۵

خط: نسخ، کا: علی بن ملا میرزا محمد بن کزازی، تا: سه‌شنبه ۱ ربیع الاول ۱۲۶۹ق؛ جلد: تیماج، ۵۰گ (۵۵پ–۱۰۴ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۳۳۵]

۶۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۲۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ رمضان ۱۲۷۲ق؛ تملک: شیخ علی بن ابراهیم؛ جلد: تیماج، ۸۲گ (۵پ–۸۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۳۸]

۷۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴

خط: نستعلیق، کا: حاج بابا ابن محمد سالیانی، تا: ۱۴ جمادی الثانی ۱۲۷۲ق؛ نسخه‌ای است که قاضی القضاة معین الدین محمد ابن محمود بن ابی الحسن نیشابوری برای فرزندش قاضی جمال الدین محمود ترتیب داده و به ترتیب تهجی است؛ جلد: تیماج، ۹۰گ، ۹ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [سنا: ف: ۱ – ۵۰]

۷۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۳۲۸

آغاز: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن محمد باقر اوجی، تا: یک‌شنبه ۲۶ صفر ۱۲۷۳ق، جا: بیت الاحزان؛ محشی لغوی از کتاب‌هایی مانند صحاح و قاموس و مجمع البحرین، در پایان نسخه چندین برگ پراکنده و ضمیمه بدین ترتیب دارد: – مصالحه نامه و مبایعه نامه (۱۵۴پ–۱۵۵پ)، – اشعاری از خاقانی (۱۵۶ر)، – اوزان و مقادیر (۱۵۶پ–۱۵۸پ)، آغاز: «منتخب رساله‌ای که در اوزان نوشته اند مشتمل است بر مقدمه و خاتمه. [مقدمه]. در بیان اوزانی که در کتب طب و فقه مذکور است. بدان که بعضی از اوزان که در مواضع احتیاج مدار بر ذکر آنها است اصل آن دوازده است که مذکور می‌شود و بعضی دیگر که در کتب طب به لغت یونانی یا غیر آن مذکور است و کمتر مستعمل می‌شود در ضمن یکی از اصول دوازده گانه که در قدر به یکدیگر بیشتر مناسب دارد مبین می‌گردد. اول از آن دوازده مذکور حبه»، انجام: «و سه شبر و نیم عرض و سه شبر و نیم عمقی می‌شود و مراد از وجب وجبی است که از شخص معتدل الخلقه باشد در بزرگی و کوچکی و الله اعلم بالصواب و الحمدالله رب العالمین و الصلوة و السلم»، – معنای آیه ثانی اثنین از مجمع البحرین (۱۵۹ر)، – مطلبی به نقل از معراج السعادة (۱۵۹پ)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۵۱گ (۱۰۴پ–۱۵۴پ)، ۱۵–۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۰ – ۹۶]

۷۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۸۶/۱

بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۰ شوال ۱۲۸۷ق؛ از روی نسخه نوشته علی بن محمد بن حسن بن زین الدین عاملی از تبار شهید ثانی؛ ۹۵گ (۲پ–۹۶پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۱۹/۲سم [ف: ۶ – ۱۵۷]

۷۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ واقف: رضا نایینی، مرداد ۱۳۱۱؛ جلد: چرمی، ۸۱گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳/۶)، اندازه: ۱۴/۸×۲۱/۵سم [ف: ۱۳ – ۵۴]

۷۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۵/۳ معزی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد صادق موسوی دزفولی، تا: ۱۳۰۸ق؛ ۴۵گ (۱۱۶–۱۶۰)، ۱۸ سطر (۷–۹×۱۵) سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳۹ – ۱۰۵]

۷۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۳۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن علی حسینی طباطبایی، تا: ۱۳۱۹ق؛ جلد: تیماج، ۵۱گ (۱۷۹پ–۲۲۹)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۲۵ – ۱۴۹]

۷۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۵۳

آغاز: حدثنا الشیخ ... ابو الحسین محمد بن الحسن بن الحسین الوثابی ... قال حدثنا الشیخ ابوبکر احمد بن فضل ... فی الجامع العتیق باصفهان سنة سبع و خمسین و اربعمائة؛ **انجام:** الموجود: و یسار للیدویساق و لغة فی یساق للصنم ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: چرم مشکی، ۶۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [مؤید: ۲ – ۲۹۱]

۷۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۹۲/۲عکسی

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه ای در یمن؛ خط: نسخ، کا: منصور بن اسعد تونسی جزائری، بی‌تا؛ ۱۱۳ص (۳۰۵–۴۱۷)، ۲۰ سطر [عکسی ف: ۴ – ۵۵۱]

۷۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۷۵/۱**
آغاز: هذه لغات القرآن المجید اطمأن إلی ربهم و سکنت قلوبهم و نفوسهم الیه و الخبت ما اطمأن من الارض «اراذلنا» الناقص الاقدار فینا؛ **انجام:** من الکشاف فامطرت لؤلؤ من نرجس فسقت وردا و عضت علی العناب بالبرد.
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۱۰۱ص (۱-۱۰۱)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۵ - ۸۴]

۷۹. **قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۴۶/۳**
آغاز: قال ابن عزیز رحمه الله تعالی الحمد الله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله و سلم هذا تفسیر غریب القرآن الف علی حروف المعجم لیقرب تناوله؛ **انجام:** الیاء المکسورة قیل فی العربیة کلمة اولها یاء مکسورة الایسار و الیسار الید الیسری تمت.
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد مقیم، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۷گ (۱۰۴پ-۲۰۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۱۳]

۸۰. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۰۶**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۶۱گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۲۳۲]

۸۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۶۴/۱۱**
آغاز: قال الشیخ الامام العالم ... ناقلا روایت ابی بکر و عثمان
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۷۱ص (۹۱-۱۶۱)، ۲۸-۳۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۹ - ۱۷۳]

● **غریب القرآن** / علوم قرآن / عربی

ġarīb-ul qur'ān

زین الدین الرازی، محمد بن ابی بکر، - ۶۶۶ ؟ قمری

zayn-od-dīn ar-rāzī, mohammad ebn-e abī-bakr (-1268)

۱. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۱-ف**
نسخه اصل: داماد ابراهیم پاشا ش ۱۲۴؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: نخستین نسخه پاکنویس کرده او در ۱۰ جمادی الاول ۶۶۳ق [فیلمها ف: ۱ - ۳۵۶]

۲. **اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۲۶۹۷**
آغاز: توکلی علی خالقی و به استعین قال الشیخ الامام ... محمد بن ابی بکر بن عبدالقادر الرازی ... هذا مختصر جمعت فیه انموذجاً یسیراً من اجوبة القرآن اوسولتها فمنه ما نقلته من کتب العلما ... سورة فاتحة الکتاب فان قیل الرحمن ابلغ فی الوصف بالرحمة من الرحیم؛ **انجام:** ثم تبین با الجنة و الناس لان الثقلین هما الجنسان الموصوفان تبنیان حقوق اله عزوجل تمت الکتاب ...
خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد بن احمد ابوذیب، تا: ۱۷ جمادی الثانی۱۱۴۷ق؛ آغازی که در کشف الظنون ص ۱۲۰۸ «الحمدلله بجمیع محامده» برای کتاب مزبور ذکر شده با ابتدای این نسخه مغایرت دارد؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۳۱۷ص، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۷۴]

● **غریب القرآن** / علوم قرآن / عربی

ġarīb-ul qur'ān

آل عصفور، محمد علی بن محمد نقی، ۱۲۸۹ - ۱۳۵۰ قمری

āl-e 'osfūr, mohammad 'alī ebn-e mohammad naqī (1872 - 1932)

این کتاب یکی از مهم‌ترین کتاب‌هایی است که در «غریب القرآن» به نگارش درآمده است. مؤلف در مقدمه آورده است: گروهی از نحویان و مفسران در تفسیر و کشف اسرار «غریب القرآن» کتاب‌ها و رسائلی مطول و یا مختصر نوشته‌اند که برای خواننده بسیار ممل و یا مخل می‌باشد بدین جهت کتابی بینابین که حاوی نکات برجسته است نگاشتم و برای این که فراگیری آن برای همگان سهل باشد آن را به ترتیب حروف معجم مرتب ساختم.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۷۴
آغاز: بسملة، حمدله و بعد فیقول الراجی ... ان جماعة من النحویین و المفسرین قد صنفوا فی تفسیر غریب القرآن کتبا و رسایل ... باب حرف الألف: الم و سایر حروف الهجاء فی اوایل السور کان بعض المفسرین یجعلها اسماء السور تعرف کل سورة بما افتتحت به و بعضهم یجعلها اقساما اقسم الله بها لشرفها و فضلها و لأنها مبادی کتبه المنزلة؛ **انجام:** یهیمون قوله تعالی انهم فی کل و ادیهیمون یمضون فیجاوزون الحد مدحا و ذما.
خط: نسخ کتابتی، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۰ق؛ واگذاری سازمان حج و اوقاف، موقوفه آل عصفور در آبان ۱۳۶۹؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۸گ، اندازه: ۲۰/۸×۳۳/۹سم [ف: ۲۲ - ۳۲۳]

● **غریب القرآن** / لغت، علوم قرآن / فارسی و ترکی

qarīb-ol qor'ān

صدر محمد بن محمود بن نجیب

sadr mohammad ebn-e mahmūd ebn-e najīb

به فارسی با ترجمه ترکی (زیر سطور).

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۵-ف
نسخه اصل: عزت قویون ش ۱۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با ماده تاریخ «سیبی الخط بعدی فی الکتاب - و تبقی الکف فی ... التراب - فیالیت من یترء فی الکتاب - دعانی بالخلاص من العذاب»؛ ۲۴۰گ، ۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۴]

● **غریب القرآن** / لغت، علوم قرآن / عربی

ġarīb-ul qur'ān

ناشناخته:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷۰۹

چند برگ از کتابی است در غریب و شرح لغات قرآن با عناوین «قوله - قوله» با شواهدی از اشعار و گفته‌های بزرگان مفسرین و علوم ادبی و نقل احادیثی که با اسناد نقل می‌شوند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۲۰ - ۸۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۳۰/۴

آغاز: استحوذ ای غلب علیهم و استولی؛ **انجام:** و رحلة الصیف الی الیمن الیاء.

به ترتیب تهجی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۹ق؛ ۹گ (۴۴ر-۵۲پ)، ابعاد متن: ۷×۱۲، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [ف: ۸ - ۶۴۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۶۸۴

آغاز: بسمله حدثنا الشیخ الامام السید الادیب ابوالحسین محمد بن الحسن بن الحسین الوثابی ضاعف الله قدره و حرس فضله قال حدثنا الشیخ السعید ابوبکر احمد بن فضل الباطرقانی قراءة علیه فی جامع العتیق باصبهان سنة سنة خمس و سبع واربعمائة حدثنا ابوالفتح محمد بن احمد بن ابی الفوارس البغدادی عن عثمان الرزاز عن محمد بن عزیز قال الحمدلله و صلوته علی محمد و آله؛ **انجام:** و قیل یعاط رجل للابل.

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد هادی تبریزی مشهور به همدانی، تا: پنج‌شنبه (عیدغدیر) ذیحجه ۱۱۵۲ق، جا: رشت مدرسه صیقلان؛ محشی، به دنبال آن دو قصیده است به زبان عربی در تحیت ائمه اطهار علیهم السلام از قوام الدین محمد بن محمد مهدی حسینی سیفی که آنها را در «دارالسلطنه قزوین» سروده، قصیده اول موسوم است به «صلواة العالیات» (که این اسم ماده تاریخ نظم آن هم هست) به این مطلع: «الهی بحق المصطفی سیدالوری ×× و بالمرتضی نفس الزکی محمد / و فاطم و ابنیها و زین اولی التقی ×× علی و ذی الفضل البهی محمد»، و قصیده دوم به نام «تحیات الطیبات» که مطلعش این است: «الهی بحق المصطفی و ابن عمه ×× و سبطیه والزهراء ال عباء»، آغاز: «بسمله حمد و ثنائی که عقول و اوهام بندگان از فهم آن عاجز آید سزاوار خداوندگاریست که درحجاب احتجاب نورش ظاهر و عیانست که یا ظاهراً فی بطونه»، انجام: «گفتا باین سلام است (کذا) دارالسلام فائح»؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج خرمائی، ۸۰گ (۱۰+۷۰)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۶۸]

● غریب القرآن = لغات مشکله قرآن / لغت، علوم قرآن / عربی، فارسی

ġarīb-ul qur'ān = loqāt-e moškele-ye qor'ān

لغات مشکله سوره‌های قرآنی ــ از اواخر سوره اسراء تا آخر سوره ناس ــ به فارسی ترجمه شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۸۵/۱

آغاز: ذل: تواضع، رفات: ریزه ریزه، مرج: کبر و ناز، احتنک: بنیاد بر نمی‌اندازیم؛ **انجام:** سوره الفلق، غاسق: شب تار، وقب: درآید، نفاثات: دمندگان، عقد: گرههای خیاطه، سوره الناس، خناس: باز پس روندگان ... وسوسه کنندگان می‌باشند که در وقت عبادت پس روند.

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: میشن، ۱۶ص (۱-۱۶)، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۴۳۷]

← غریب الکلام > غریب اللغة

● غریب لغات القرآن / تجوید / عربی

ġarīb-u luġāt-il qur'ān

لغات غریبه قرآن کریم را به ترتیب سور قرآنی و با استشهاد به قدمای لغویان عرب تشریح کرده است. نسخه نفیس است و احتیاج به مداقه بیشتری دارد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۷۱

آغاز: ... واحد لان ذلک غیر موجود فی الاسماء و سمعت نفراً من ربیعة یرفعون الدال و اللام فیقولون الحمدلله و انما رفعوهما جمیعاً؛ **انجام:** و زعم الکسایی انه سمع فی عشرات فی لغة الدین یقولون ضرب ... مثل ذلک و زعم الکسایی انه سمع فی سغب الکسر و الدفع و النصب و ان مصادرها ... قال سغباً.

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: ۹ جمادی الثانی ۵۳۰ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: کتابخانه مجدالدین نصیری؛ جلد: چرم، ۸۶ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۴۵ - ۵۵]

● غریب اللغة = غریب الکلام = مختصر فی اللغة / لغت / عربی

ġarīb-ul luġa = ġarīb-ul kalām = muxtaṣar-un fi-l luġa

فرهنگ واژه‌های عربی است به ترتیب موضوع. با سربندهای «باب» و «فصل» بی‌شماره: باب، فی صفات الرجال المحمودة ... و من صفات الرجال المذمومة؛ باب، النساء الممدوحة ... و من مذموم صفاتهن؛ باب، فی معرفة حلی النساء؛ باب، ما یحتاج الی معرفة من خلق الانسان؛ باب، فی الابل؛ باب، فی الوان الابل؛ باب فی سیر الابل ... الخیل ... فی السلاح ... السباع ... النحل و الجراد؛ باب، فی السیول و المیاه، السیل و الحجاف هو الذی یذهب بکل شیء من شدته. یقال سیل حجاف و جراف و قعاف اذا کان کثیراً شدیداً و الا فی السیل الذی بارض اخری.

آغاز: بسمله، حمدله، صلاة. هذا کتاب مختصر فی اللغة و ما یحتاج الیه من غریب الکلام اودعناه کثیراً من الاسماء و الصفات و جنبناه حواشی الالفاظ و اللغات و اعربناه من الشواهد لیسهل حفظه و یقرب تناوله و جعلناه مغنیاً لمن اقتصد

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۳/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و من النبات الطیب الریح. العیصوم ... الحویز و القضب الرطبة
خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ ۱۵گ (۲۴۶پ-۲۶۰پ) [ف: ۱ - ۱۸۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۵۹/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هی الشعیلة ایضا و جمعها شعائل.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۲گ (۸۱پ-۱۰۲پ)، ۲۳ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۸ - ۶۸۹]

● **غریب اللفظ و المعنی** / تفسیر / عربی
ġarīb-ul lafẓ wa-l ma‘nī

ابن جوزی، عبدالرحمن بن علی، ۵۰۸؟ - ۵۹۷ قمری
ebn-e jawzī, ‘abd-or-rahmān ebn-e ‘alī (1115 - 1201)

مؤلف در مقدمه متذکر می‌شود، که چون کتبی که در این موضوع تألیف شده فقط درباره غرائب الفاظ قرآن کریم بحث نموده‌اند لذا کتاب او که مشتمل بر غریب لفظ و معنی است از این حیث بر کتب دیگر امتیاز دارد. نگارنده کتاب «مؤلفات ابن الجوزی» از این کتاب نام نبرده است، گر چه به نقل از حاجی خلیفه در کشف الظنون و بغدادی در هدیة العارفین و بروکلمان در تاریخ الادب العربی، از کتاب «الاریب فی تفسیر الغریب» و به نقل از ابن رجب بغدادی در الذیل علی طبقات الحنابلة، از کتاب «تذکرة الاریب فی تفسیر الغریب» و به نقل از بروکلمان در تاریخ الادب العربی، از کتاب «تفسیر غریب القرآن» نام برده است.

[مؤلفات ابن الجوزی / ۶۸ و ۸۲ و ۸۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳/۱عکسی
آغاز: قال الشیخ الامام العالم الاوحد جمال الدین ابو الفرج عبد الحرمن ابن علی ... الجوزی و هذا الکتاب یتمیز عن کل کتاب یصنف فی الغریب لان تلک تشتمل علی غرایب اللفظ فقط و هذا علی غریب اللفظ و المعنی و قد حوی ما صح من المنسوخ الی غیر ذلک من الفوائد التی لم تجمع فی مثله مع المبالغة فی الاختصار، فمن سورة البقرة؛ **انجام:** سورة الفقل، الفلق الصبح، و قیل واد فی جهنم ... سورة الناس ف الوسواس الشیطان و هو الخناس
نسخه اصل: کتابخانه مدرسه احمدیه حلب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۸۶گ (۱-۸۶)، ۲۵ سطر [عکسی ف: ۱ - ۲۲]

● **غریب المقامات** / لغت / عربی
ġarīb-ul maqāmāt

در شرح و معنی لغات غریبه و موجود در مقامات حریری است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۹۹
آغاز: ذاکثیر ذلک منه المعرة العیب یقال جل معروراً؛ **انجام:** هذا آخر ما ذکر شیخنا ایده الله من غریب المقامات علی سبیل الایجاز ... و اصحابه المنتخبین.
توضیح: در غریب مقامات حریری چندین کتاب نوشته شده است متأسفانه چون صدر این نسخه افتاده بوده معلوم نشد که این غریب کدامیک از آنها می‌باشد؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۷۵گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۳۱]

● **الغریب المنتقی من کلام أهل التقی** / اخلاق / عربی
al-ġarīb-ul muntaqā min kalām-i ’ahl-it tuqā

اندلسی، محمد بن خمیس
āndolosī, mohammad ebn-e xamīs

پندها و اندرزهای حکیمانه‌ای که مؤلف از آیات قرآنی و گفته‌های پیغمبر اکرم و بزرگان اهل عرفان استفاده نموده است، بازگو می‌کند. در آغاز دعایی است از انشاء مؤلف و در آخر گفته‌هایی است متفرقه.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۴/۱
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... أما بعد فان امرأ اراد تنبیه نفسه من رقدة السهو و الباطلة و أطلقها من قید الغفلة و الجهالة؛ **انجام:** و اذ أتینا علی ما أردنا و انتهینا الی الغایة التی قصدنا فلنقل الحمدلله رب العالمین ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۹ رجب ۷۰۹ق؛ تکمیل از احمد بن حسین بن علی نبراوی حنفی، مصحح؛ تملک: محمد بن علی، محمد بن احمد ابن علی مالکی؛ جلد: تیماج، ۱۱۳گ (۱پ-۱۱۳ر)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۴ - ۲۰۸]

● **الغریبین = الجمع بین الغریبین فی شرح غریب القرآن و الحدیث** / لغت، حدیث / عربی
al-ġarībayn = al-jam‘ bayn-al ġarībayn fī š.-i ġarīb-il qur’ān wa-l ḥadīṯ

ابوعبید هروی، احمد بن محمد، - ۴۰۱ قمری
abū‘obayd-e heravī, ahmad ebn-e mohammad (- 1011)

کلمات مشکل و غریب قرآن و احادیث را به ترتیب حروف اول کلمه گرد آورده است و گویا نخستین فرهنگی باشد که به ترتیب الفبایی حرف‌های یکم و دوم و سوم ساخته شده است. این کتاب شهرت فراوان داشته و گروهی به اختصار و شرح و تکمیل و اضافه آن پرداخته‌اند. در شرح کلمات به شعر و گفته‌های بزرگان دانشمندان لغت استشهاد می‌نماید.
آغاز: بسمله. الحمدلله علی کل حال فی کل حین، سبحان من له فی کل شیء شاهد بانه اله واحد ...

چاپ: بیروت، مکتبة العصریة، ۱۴۱۹، ۶ جلد؛ قاهره، المجلس الاعلی للشئون الاسلامیة، محقق: محمود محمد الطناحی، چاپ اول، جزء اول، ۴۳۲ص، ۱۳۸۹ق.
[دنا ۷۹۶/۷ (۲۰ نسخه)؛ زرکلی ۲۰۱/۱؛ ظاهریه علم اللغة العربیة ۱۱۳؛ قرطای ۷۵۴۰؛ الاوقاف العامة موصل ۳۳/۴]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۶۷
آغاز: بسمله الحمدلله حق حمده قرات علی الشیخ العالم؛ **انجام:** للرساله و قیل مبینا
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ افتادگی: انجام [الفبائی: – ۴۱۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۶۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** لأنه ذهب به الی النفس، تم کتاب الحاء و لله الحمد والشکر و هو آخر السفر الاول من کتاب الغریبین و یتلوه فی الثانی ان شاءالله کتاب الخاء.
جزء اول آنست؛ خط: نسخ مشکول و جلی، بی‌کا، تا: حدود قرن ۶؛ ۱۶۷گ، ۲۰سطر (۱۱×۱۶/۲)، اندازه: ۱۶×۲۴/۱سم [ف:۱۳–۵۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۳۳
آغاز: بسمله اخبرنا الامام الحافظ ابوالقسم اسمعیل بن محمد بن الفضل التیمی (پارگی دارد) بن احمد السمرقندی فی کتابه قال اخبرنا الاستاد الامام السمعیل الصابونی اذنا قال اخبرنا ... (پارگی دارد) [ابی] عبید احمد بن محمد الهروی رحمهم الله فقال کتاب الضاد، باب الضادمع الهمزة قوله تعالی ثمانیة ازواج؛ **انجام:** باب الیاء مع الهاء فی الحدیث کان النبی صلی الله علیه و سلم یتعوذ بالله تعالی من الایهمین هما السیل و الحریق لانه لایهتدی فیهما کیف العمل کما لایهتدی ... و الایهم البلد الذی لاعلم به. تم الکتاب و الحمدلله علی تسهیله و صلواته علی ... (پارگی دارد). مصنف الکتاب رحمه الله ... فرغ من نسخه الفقیر الی رحمة الله تعالی و رضوانه ابوطاهر بن محمد بن ابی طاهر بن عبدالواحد المؤدب المعروف بالصفار ... یوم الاثنین العشرین من ربیع الاخر سنة تسع و ثلثین و خمس مائة و انتسخته من نسخة عتیقة معارضة بنسخة مقروة علی مصنفه رحمه الله رحم الله من دعا لکاتبه ... حسبنا الله کافیا و معیناً.
جلد دوم است از ضاد تا یاء؛ خط: نسخ، کا: ابوطاهر بن محمد بن ابی طاهر بن عبدالواحد المؤدب المعروف بالصفار، تا: ربیع الثانی ۵۳۹ق؛ تملک: محمد رسول به عبدالعزیز کاشانی در ۱۲۶۰؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۵۳۹گ، ۱۸ سطر (۱۲×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۸ – ۱۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۹۴
از هشت سطر پیش از باب الراء مع الحاء تا باب الغین مع النون؛ خط: نسخ، کا: عبدالمؤمن بن احمد بن ابراهیم سنجاری، تا: دوشنبه ۱۸ رمضان ۵۷۲ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۲۹گ، ۱۶ سطر (۱۴×۱۹)، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۹ – ۹۹۵]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۶۸
آغاز: و قال شمرالکرکرة من الادارة و التردد؛ **انجام:** و اردیهم البلد الذی لاعلم فیه.
جزء پنجم است شامل باب الکاف مع الراء تا پایان کتاب؛ خط: نسخ مشکول و جلی، کا: محمد بن اسمعیل بن احمد بن محمد کنانی شافعی، تا: ذیحجه ۵۷۷ق؛ ۱۹۲گ، ۱۴ سطر (۱۳/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۳ – ۵۶]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۵۳
از آغاز تا پایان کتاب الشین؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: شنبه ۱۸ رمضان ۵۹۹ق؛ پس از کتاب حرف صاد به خطی نونویس اضافه شده؛ تملک: احمد ابن ابی بکر بن علی بن محمد بن عبدالله اصبحی، علی بن محمد بن احمد بن حدید حسینی حصری با مهر «یا ابا عبدالله» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۷۰گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۴۶]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۶۷
آغاز: بسمله، قرات علی الشیخ العالم ابی الفضل محمد بن ناصر بن محمد بن علی رحمه الله فی شهور سنة ثلاث و اربعین و خمس مایه؛ **انجام:** و قوله تعالا انا ارسلناک شاهداً ای علی امتک بالابلاغ للرسالة و قیل مبینا.
جزء ثانی آن است از باب الدال مع الهمزة تا باب الشین مع الهاء؛ خط: نسخ خوش و جلی و مشکول، بی‌کا، تا: حدود اوایل قرن ۷؛ جلد: مقوایی، ۱۸۳گ، ۱۳ سطر (۱۲/۷×۱۸/۵)، اندازه: ۲۲×۲۸/۶سم [ف: ۱۳ – ۵۷]

۸. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۶۴
آغاز: بسمله، قرات علی الشیخ العالم ابی الفضل محمد بن ناصر بن محمد بن علی رحمه الله فی شهور سنة ثلاث و اربعین و خمس مایه؛ **انجام:** وقوله تعالا انا ارسلناک شاهداً ای علی امتک بالابلاغ للرسالة و قیل مبینا.
این نسخه به روایت ابوسهل محمد بن الحسن زوزنی است از خود هروی و جلد یکم است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ افتادگی: انجام (در باب الیاء مع السین)؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: وزیری [نشریه: ۳ – ۵۲]

۹. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۶۵
آغاز: بسمله، قرات علی الشیخ العالم ابی الفضل محمد بن ناصر بن محمد بن علی رحمه الله فی شهور سنة ثلاث و اربعین و خمس مایه؛ **انجام:** و قوله تعالا انا ارسلناک شاهداً ای علی امتک بالابلاغ للرسالة و قیل مبینا.
جلد دوم؛ بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ افتادگی: انجام [نشریه: ۳ – ۵۳]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۶۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: ابرهیم بن محمد بن ناصر بن عبدالله حساوی بحرانی و مهر: شیخ العراقین «بنصرت الله القدیم لم یزل ×× فی نوبة شیخ العراقین دخل» (چند ضلعی)، «انا مدینة العلم و علی بابها» (مربع)، «شمس الادباء» (بیضی)، «یا علی بن الحسین» (بیضی)، «یا علی» (بیضی)، «و رفعناه مکاناً علیاً» و مهر «لا

اله الا الله الملک الحق المبین عبده علی» (مربع)؛ جلد: مقوایی، ۲۳۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۲۸ – ۱۲۹]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۷

خط: نسخ، کا: محمد علی خطیب، تا: هفته سوم ربیع الاول ۱۰۷۴ق؛ تملک: محمد حسین بن محمد مؤمن طبیب در ۱۱۵۳؛ ۳۵۴گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۸/۲سم [ف: ۱ – ۳۸۶]

۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الایهم البلد الذی لاعلم به آخر الکتاب. و الحمدلله الذی وفقنا للاتمام و صلی الله علی محمد و آله الذین سبقونا بالاسلام ...

خط: نسخ خوش معرب، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۰۷۴ق، برای محمد علم الهدی بن محمد حسن بن مرتضی کاشانی؛ ۲۸۵گ، ۲۸ سطر (۱۱/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱ – ۱۸۲]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** باب الیاء مع الهاء. یهم:فی الحدیث ... و لا ماء فیها و الایهم البلد الذی لاعلم به. آخر الکتاب. و الحمدلله الذی و فقنا الاتمام و صلی الله علی محمد و آله الذی سبقونا بالاسلام. قد تم بعون الله فی الخامس من شهر ذی الحجة الحرام ۱۰۸۲.

کامل و پاکیزه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵ ذیحجه ۱۰۸۲ق؛ تملک: ابن تاج الدین حسن بن شمس الدین عبدالوهاب در ۱۰۸۵ با مهر «انک انت الوهاب – ۱۰۷۰»، محمد مدعو به نظام الدین در ۱۰۸۷ با مهر «کارم ز شه مردان نظام یافت»، حاجی ملامحمد بن ملا جعفر بیدگلی؛ مهر: «عبده الراجی محمد جعفر بن محمد»؛ ۳۲۰گ، ۲۴ سطر (۱۱/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۱۳– ۱۰۱]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۴

خط: نسخ، کا: عماد بن محمد بن حسن سجرانی، تا: ۶ ربیع ۱۰۹۰ق؛ جلد: تیماج، ۳۳۳گ، ۲۸ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [سنا: ف: ۱ – ۲۶۱]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۹۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا آخر الکتاب و الحمدلله الذی وفقنا للاتمام ... عن تعقیدی

خط: نسخ ریز خوش، کا: عبدالباقی بن کمال بن محمد بن احمد بن محمد فسایی، تا: ۱۲۷۱ق؛ محشی؛ جلد: میشن، ۵۶۳گ، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۸ – ۲۹۹]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قال مجاهد فی قوله و قصر مشید، قال بالفضة یعنی بالجص مطلی، و فی ...

جلد اول، و از حرف الف تا «باب الشین و الیاء»؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ نسخه قدیم و نفیس، مصحح، با آثار سماع؛ تملک: عبدالله بن محمد رضا بن آقا باقر، حاج میرزا محمود طباطبائی بروجردی صاحب کتاب المواهب السنیة، تملکی دیگر بدون نام در کربلا به تاریخ رمضان ۱۲۷۴؛ مهر: «محمود الطباطبائی» (بیضی)؛ جلد: مقوایی، ۲۷۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲ – ۶]

۱۷. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه قدیمی و پاکیزه است [ف: – ۲۲]

۱۸. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۰۵۹-عکسی

آغاز: جزء دوم: بسمله، کتاب الدال، باب الدال مع الهمزة قوله تبارک و تعالی کداب آل فرعون قال الزجاج ای کشان ال فرعون؛ **انجام:** صاف ابوبکر عن ابی برده یقال اصافه الله عنی ای نحاه ... تم الجز الثانی من کتاب الغریبین.

جزء دوم کتاب از باب الدال مع الهمزه تا باب الصاد مع الباء؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، دارای علامات بلاغ؛ جلد: گالینگور، ۱۶۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲ – ۳۰۵]

۱۹. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۰۶۰-عکسی

آغاز: جزء سوم: بسمله، کتاب الطاء، باب الطاء مع الهمزه، فی الحدیث ان عثمان رضی الله عنه قال فی خطبته لطاطات لهم تطاطو؛ **انجام:** و هو ان تاخذ الشعر و تترک منه مواضع لا توخذه یقال لم یبق من شعرها الاقترعة.

جزء سوم از باب الطاء مع الهمزه الی باب القاف مع النون؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، دارای علامات بلاغ؛ جلد: گالینگور، ۱۹۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲ – ۳۰۵]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۹۰

آغاز: الصباغون الذین یصبغون الثیاب ای یلونونها و اصل الصبغ التغییر؛ **انجام:** کأنی أنظر الی الدماء بین اللحی و العمائم لیس أوان ...

خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ نسخه قدیم و نفیس؛ ۳۱۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۸۶]

● غرية (رساله) = اجوبة مسائل ملا محمد علی الخراسانی / کلام و اعتقادات / عربی

ġurrīya (r.) = ajwibat-u masā'il-i mullā muḥammad 'alī al-xurāsānī

رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ – ۱۲۵۹ قمری

raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)

در پاسخ پرسش‌های مولی محمد علی خراسانی «ساکن ارض الغری» (نجف) با روش «قال سلمه الله» و «اقول». در دیباچه می‌گوید این پرسش‌ها برای شیخ من (احسایی) فرستاده بود و ایشان مرا به پاسخ واداشتند. نمایه پرسش‌ها در پنج بند در «فهرست کتب مشایخ: ۳۱۳» آمده است: ۱. وجه انحصار شرایع به شش گروه؛ ۲. آیا دیگر پیامبران اولوالعزم بر کافه مردمان مبعوث بوه اند؟ ۳. ائمه اربعه حاضر؛ ۴. دیگر پیامبران و جنیان؛ ۵. آیا پیامبر ما و دیگر پیامبران اولوالعزم بر همه اشیاء فرستاده شده‌اند. در «فهرست کتب مشایخ» «رساله غریه» و در «فهرست تصانیف» محیط کرمانی به نام «اجوبة مسائل ملامحمد الخراسانی فی احکام الشرایع الست المنسوخة منها و الناسخة ... » آمده

است. (احمد منزوی)
آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد، فیقول العبد الجانی کاظم بن قاسم الحسینی الرشتی. ان جناب المولی الاکرم ... مولینا محمد علی ساکن ارض الغری ... قد ارسل الی العلم الانوار ... و کان شیخنا فی غایة الاشتغال.
انجام: و قال رسول الله (ص) علی ما رواه ابن عباس انه لایوجد عند احمد من الخلق شیئی من الحق الا بتعلیمی و تعلیم علی (ع). و هنا نختم الکلام لیکون ختامه مسک. و لاحول و لاقوة الا بالله

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۰۰/۵-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۴۵ق؛ مصحح؛ ۱۳ص (۴۷-۵۹) [عکسی ف: ۱ - ۱۸۴]

← غزالی > گفتار غزالی

● **غزا نامه** / شعر، تاریخ معصومین / فارسی
qazā-nāme

حماسه‌ای است مذهبی در شرح زندگانی امام حسین (ع). ترجمه احوال ناظم به دست نیامد، ابیات ذیل: «بمن بار إلاها بیانی بده ×× ز صاحب زمانم نشانی بده / چنان کن که شهنامه و حمله خوان ×× نگیرندم از پس تیغ زبان» (ورق ۷۲) بیانگر آن است که زمان ناظم غزانامه قبل از نیمه دوم قرن دوازدهم هجری قمری نبوده است. زیرا منظور ناظم از شهنامه ــ به ظن قریب به یقین ــ شاهنامه حیرتی (-۹۷۰ق) است که در مغازی حضرت رسول و ائمه اطهار منظوم شده (حماسه سرایی در ایران، ص ۳۸۳) و مراد شاعر از «حمله»، حمله حیدری باذل است که به‌وسیله میرزا ابوطالب در سال ۱۱۳۵ کامل شده (حماسه سرایی در ایران، ص ۳۸۰). سراینده غزانامه در شیراز متولد شده و در کرمانشاه وطن گزیده و سی سال به شغل نوحه خوانی و تشبیه‌سازی مشغول بوده است. چنان‌که می‌گوید: «بگویم تو را ای عزیز الوجود ×× که مولود من شهر شیراز بود/کنون است کرمانشهانم وطن ×× که از والدین است میراث من / مقامی عجب کشوری انور است ×× که قاپی شاه نجف حیدر است/ بخردی و طفلی، بعهد سعید ×× عزا دار بودم بشاه شهید / به تشبیه سازی بزم عزا ×× قدم می‌زدم بر بساط بکا / به یک قرن سی سال یا بیش و کم ×× بدم نوحه گر بر إمام امم» (ورق۴). ناظم، منظومه‌اش را گاه «غزانامه» می‌خواند: زدم غوطه در بحر در بیان ×× شدم شهسواری درین داستان / غزا نامه کردم من این نامه نام ×× به پیغمبر و اهل بیتش سلام» (ورق۴) و گاهی «کتاب غزا» یاد می‌کند: «توجه کند بر کتاب غزا ×× الاهی الاهی که آن مقتدا / بخوانند چون این کتاب غزا ×× بسامع بجامع عطا کن عطا» (ورق۷۲). غزانامه مشتمل است بر دو داستان و چهل مجلس در وحدت و نعت حضرت رسول (ص) و حضرت علی (ع)، و چگونگی شهادت امام حسین علیه السلام و یاران وی.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۶۸۰
آغاز: بنام کرام خدای جهان ×× محیط زمین لنگر آسمان؛ **انجام:** غزای حسین شاه دین شد تمام ×× به صلواة آل محمد سلام
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۱ق؛ واقف: خان بابا مشار؛ جلد: تیماج، ۷۲گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۹ - ۲۰۳]

● **غزای امیرالمومنین** / تاریخ -
qazā-ye amīr-al-mo’menīn

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۶۳/۵
با فضل و مسلمان شدن او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۱۳۷]

● **غزل** / شعر / ترکی
qazal

از: اشرف زاده.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۷۶/۱۵
آغاز: تجلی شوق دیدارک نبی مست ایلدی حیران ×× انا الحق سرینی جانم انکجون قلمدی بنهان؛ **انجام:** صنور لر اشرف اوغلیم نه رومیم نه ازنیقی ×× بنم اول دائم الباقی کورندم صورتا انسان
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۳سم [ف: ۵۰ - ۱۰۰]

● **غزل** / شعر / فارسی
qazal

غیر همانند:
۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۴۵/۴**
آغاز: آغاز غزل اول: اینخرقه چند پاره ما دوختنی نیست ×× چون زهد دروهست چرا سوختنی نیست؛ آغاز غزل دوم: ای شیخ ریا پند تو آموختنی نیست ×× در سینه ما مهر تو اندوختنی نیست
خط: نستعلیق، کا: سید میر باقر حسینی، تا: با تاریخ ۱۲۹۴ق؛ ۱ص (۸۶)، ۱۴-۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴۷/۲ - ۹۳]
۲. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۰۲۶/۷**
آغاز: من که در صورت خوبان همه او می‌بینیم ×× تو مپندار که من روی نکو می‌بینم
خط: شکسته و سیاق، بی‌کا، بی‌تا؛ با تاریخهای متفاوت از ۱۲۹۷ق تا ۱۳۳۹ق؛ ۱ص (۸۱ر)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۵۸۵]

● **غزلان الهند** / بلاغت / فارسی

qazalān-ol hend

آزاد بلگرامی، میر غلامعلی بن نوح،۱۱۱۶-۱۲۰۰ قمری
āzād-e belegrāmī, mīr qolām-'alī ebn-e nūh (1705-1786)

تاریخ تألیف: ۱۱۷۸ق

وی نخست در سال ۱۱۷۷ق کتابی به عربی نوشت به نام «سبحه المرجان» در چهار مقصد که فهرست آن (بنا بنوشته دیباچه این ترجمه) این است: مقصد ۱. ذکر هندوستان بهشت نشان از کتب تفسیر و حدیث؛ ۲. احوال علماء هند ــ آنان که صاحب آثارند؛ ۳. بعضی از صنایع بدیع هندی و مکمل علم بدیع عربی با صنایع بدیع هندی؛ ۴. فن نایکاهید که ماهیتش به جای خود بیان شود. سپس، به درخواست دو تن از دوستان نزدیکش میر عبدالقادر اورنگ آبادی متخلص به مهربان و صدیق لاله لچهی متخلص به شفیق، در ۱۱۷۸ق دو مقصد اخیر این رساله را به فارسی ترجمه کرد و «غزلان الهند» نام نهاد. این ترجمه دارای یک «مقدمه» و دو «مقاله» است: مقاله ۱. بیان صنایع بدیعی در چهار «فصل»: ۱) تعریس صنایع هندی، ۲) صنایع مخترعه مؤلف (از قبیل تفأل، وفاق، نذر، الغضب، کلام الروح، الخارق و جز اینها)، ۳) در نسخه ما موجود نیست، ۴) در بیان سه صفت قدیم (دارای سه عنوان الزهرة، البینات و دائرة التاریخ)؛ مقاله ۲. بیان نایکاهید، شامل چهار «فصل»: ۱) بیان معشوقات مستخرجه هندیان (در این فصل زنان به شش قسمت تقسیم شده و در هر تقسیم دارای اقسامی از قبیل صالحه، طالحه، مستنکره، مختفیه، غافله و نظائر آنهاست)، ۲) بیان اقسام معشوقات مستخرجه مؤلف، ۳) اقسام عشاق برآورده هندیان، ۴) ذکر عشاق، برآورده مؤلف.

مؤلف از اشعار خود و شاعران بسیار به گواه آورده مانند: خواجه کلام اندجانی عشرتی صفاهانی، اثر شیرازی، حرف اصفهانی، حیاتی گیلانی، حلمی اردبیلی، قضای نوری اصفهانی، تقیا اصفهانی، رشکی همدانی، آقا بانی نهاوندی، قزلباش خان امید همدانی، برهمن گرجی، عنایة الله سبزواری، قیلان بیک، کم گو کشمیری، آصفی لولی، شکیبی صفاهانی، غنی کشمیری، سهیلی، عظمه الله بیخبر بلگرامی عبداللطیف خان تنها، میرزا ابراهیم همدانی، مقیما تهرانی، باقیا کاشانی، جانی مقلد بخاری، دوستاق کرجی، شکری همدانی، شبیری لاهوری، رفیعی کاشی، میر زکی الدین رازی، وجدان شهرندی، شفیق اورنگ آبادی، کاظم لولی، ملا حیدر کلوج، حاج اسماعیل قزوینی، میرزا شرفخان قزوینی، فضلی حر دوبانی میرزا شرفجهان (یا) شرفخان قزوینی، افسری کرمنی و فاهروی، میرزا باقر وزیر فرحی، حکیم شفای صفاهانی، غافلا طالقانی، آفرین لاهوری، باقیاثانی، علی قلی خان، سلطان، حسن شهری، شعله اردستانی، سید صلابت خان، سید ملکی تویسرکانی، ایمای اصفهانی، شیخ عبدالسلام پیامی، ذوقی فتونی یزدی، طوقی تبریزی، میرزا حسابی نظیری، غنیمت کنجاهی، صانع بلگرامی، بینش کشمیری، واقف تبالوی، زکی همدانی، نواب ناصر جنگ، شهید، میر صیدی طهرانی، امیر نجف بلگرامی، فطرت قمی، مطلع مترانی، شبیری سخاوندی، موسی رضا همدانی، شرف مازندرانی، دانش مشهدی، شیخ علینقی کمره‌ای، فتحی اردستانی، میر شمس الدین فقیر دهلوی، نسیم یزدجردی، سید صلابتخان، آرزوی اکبر آبادی، عرشی یزدی، کوکب ماوراء النهری، محمد عارف بلگرامی، حالتی ترکمان قزوینی، غیری فیروزآبادی، آذری اسفراینی، نسبتی تانسری، حلمی اردبیلی، ادهم ترکمان بیتاب کراتی، جلال اسیر، امیر نظام شیرازی، ذکاء بلگرامی، امیر خان انجام، تابع قمی، وحید قزوینی، امیناء نجفی، افضل آله آبادی، میر افضل ثابت، حکیم الهی قمی، کرمی کاشی، شیخ سعد مسیحی عاقل شاه جهانابادی. در دیگر بخش‌ها نیز از اشعار شاعران معروف و غیر معروف و نیز از سروده‌های خود به گواه آورده است.

مؤلف در پایان کتاب (ذیل فصل ۴ از مقاله ۲) سرگذشت خود را به اجمال یاد کرده و به طور خلاصه آن این است در یک‌شنبه ۲۵ صفر ۱۱۱۰ق [که این تاریخ با آنچه تراجم نوشته‌اند مغایر است] در محله میدانپوره واقع در بلگرام تابع صوبه «اوده» از سرزمین یورپ متولد شده و نسبتش به عیسی بن زید بن علی بن الحسین (ع) مقلب به «موتم الاشبال» می‌رسد و دایی او سید محمد میربخش و وقایع‌نگار پادشاه دهلی بود، و نزد این چند تن درس خوانده است: میر طفیل محمد، میر عبدالجلیل (استاد لغت و حدیث و سیر نبوی و فنون ادب)، میر سید محمد فرزند میر عبدالجلیل (عروض و قوافی)، شیخ محمد حیات (که در مدینه صحیح بخاری تدریس می‌کرده)، شیخ عبدالوهاب طیطاوی (که در مکه علم حدیث از او فراگرفته). وی دست ارادت به میر سید لطف الله بلگرامی داده به شاه جهان آباد اکبر آباد، اله آباد و دکن و سیوستان و حجاز سفر کرده و در اواخر زندگی خویش (سن ۶۳ سالگی) که این کتاب می‌نوشتند در اورنگ آباد اقامت داشته است.

آغاز: (بسمله) سر آمد محسنات کلام ستایش صانعی که خلوت کده تنزیه را وجود او نواخت. و نگارخانه تشبیه را نزول او مزین ساخت و بدیعترین صنایع اقلام درود بر مرسلی که بیان کامل عیار را با نسخه بر سنجید و شعر بلند برکشید ... اما بعد التماس فقیر آزاد حسین واسطی بلگرامی شنیدنی است و گوهر چندی که بر یاران عرض میکند خریدنی که این خادم آستان سخن؛

انجام: در دار الامن اورنگ آباد گوشه گیرم و از خاک آستان فقر سرمه کش دیده ضمیر عمر تنک مایه بشصت و سه کشیده و آفتاب زندگی بلب بام رسیده حقتعالی خاتمه بخیر گرداند و پروانه بی بال پر را بشعله دیدار رساند.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۱
آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: امتیاز علی بن شیخ بهوتی بلگرامی، تا: ۱۲۴۷ق؛ مصحح؛ مهر: «کتابخانه سید علی اصغر بلگرامی» (بیضی)، «ابن علی»؛ ۷۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱ - ۴۰۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سید عبداللطیف، تا: ۱۲۵۷ق؛ قصیده‌ای از «اسیر»؛ مهر: میرزا تیمورشاه (پسر جهانگیر نوه اکبر شاه)، فتحعلیشاه، سکه نادرشاه، سکه شاه عالم؛ تملک: حکیم محمد نورالدین؛ جلد: تیماج، ۱۶۰ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۶۷۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۴۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سید محمد جلال الدین، تا: ۲۲ جمادی الثانی ۱۳۱۹ق؛ ۵۰گ،۱۹سطر(۷×۱۶)،اندازه: ۱۲/۵×۱۳سم [ف: ۱۶-۵۷۴]

● **غزل در مدح امین الدوله** / شعر / عربی

qazal dar madh-e amīn-od-dowle

از: عبدالله طاهر، در ۵ بیت.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۰۴۷/۳

آغاز: شرف رکاب امین دولة ایران باستاناً ×× یزهو بنور ساطع فی کل ایواناً؛ **انجام:** یا امین الملک یا فخر الورا یا من اذا جائة ×× المستنجد المظلوم فی الانجاد جادانا

خط: ثلث معرب، بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق، جا: مصر؛ مجدول؛ انجامه: «مادحکم احقر السادة الحسینیة عبدالله طاهر امین تجار دولت علیه ایرانیه مقیماً بدالدیار [بالدیار] المصریة سنة ۱۲۷۳ص ۲۰ [شاید منظور ۲۰ صفر باشد]»؛ ۱گ، ۱۵سطر (۸×۲۴)، اندازه: ۲۲/۵×۲۹سم [ف: ۲۰ - ۵۹۴]

● **غزل سعدی** / شعر / فارسی

qazal-e sa‘dī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۸۷/۴۵

خط: نسخ کهن معرب، کا: محمدتقی ذاکر قزوینی ولد مرحوم مشهدی سلطان، تا: با تاریخ قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، مذهب، ۱ص (۹۳ر)، اندازه: ۱۵/۱×۲۸/۴سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۳۴]

↩ غزلیات > دیوان مظهر کشمیری

● **غزلیات** / شعر / فارسی

qazalīyyāt

حافظ شیرازی، شمس الدین محمد، - ۷۹۲ قمری

hāfez-e šīrāzī, šams-od-dīn mohammad (- 1390)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۵۴/۲

آغاز: الا یا ایها الساقی ادر کأساً و ناولها ×× که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها؛ **انجام:** این شامل علمدار خط مشکینست ×× وین صبح حبیبست کش روی چه مهست

شامل غزلیات حافظ به ترتیب حروف تهجی و رباعیات او است؛

خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع ابن سمیع تویسرکانی، تا: ۱۰ محرم ۱۲۱۶ق؛ جلد: تیماج ساغری، ۲۸۰گ (۱۸ر-۲۹۷ر) [ف: ۱۹-۶۰۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۰۹/۷

آغاز: کنون که در چمن آمد گل از عدم بوجود ×× بنفشه در قدم او نهاد سر بسجود؛ **انجام:** محتسب داند که حافظ عاشق است ×× واصف ملک سلیمان نیز هم

غزلیات حافظ با حرف «د»؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ ۲گ (۱۷ر-۱۸پ)، ۱۲-۱۶ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۹ - ۵۴۰]

● **غزلیات** / ادبیات / فارسی

qazalīyyāt

فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶-۱۰۹۱ قمری

feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598-1680)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۸۲۹

آغاز: تا نکند ... نانم سزاوار نیست تا متصرف بنقص نباشد تمام نیست؛ **انجام:** فیض از این مرحله کاین منزل آسایش نیست ... ساغری

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **غزلیات** / شعر / فارسی

qazalīyyāt

تفرشی خسروی، محمد علی بن اسماعیل، ق۱۴ قمری

tafrešī xosravī, mohammad ‘alī ebn-e esmā‘īl (- 20c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۵۴/۱۰

بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۲۸ر-۲۸پ، ۳۸ر-۴۰ر) [ف: ۲۰ - ۵۴۰]

● **غزلیات ادیب گلپایگانی** / شعر / فارسی

qazalīyyāt-e adīb-e golpāygānī

ادیب زاده، محمد بن محمد باقر، - ۱۳۴۹ قمری

adīb zāde ،mohammad ben mohammad bāqer (- 1931)

مجموعه‌ای از غزلیات ادیب گلپایگانی است حاوی شش غزل که نخستین آنها در مدح دبیر حضور سروده شده است. ادیب زاده در اوان کودکی همراه خانواده به تهران عزیمت نموده و

به تحصیل پرداخت وی به جز تحصیلات و آگاهی از علوم جدید و کلاسیک با علوم قدیم خصوصاً فلسفه و حکمت نیز آشنایی داشت. وی در ۲۶ سالگی به استخدام وزارت مالیه (دارایی) درآمد و دقیقاً آشنایی با سید الحکماء لاریجانی (کاتب این مجموعه نفیس که خود نیز از کارکنان وزارت مالیه وقت بوده) در همین مقطع تاریخی صورت گرفته چنان که بر اساس یادداشتی در برگ ۵۹ر همین مجموعه آمده، ادیب زاده یک یادگاری در دفتر یادداشت سید الحکماء نگاشته است درباره ادیب زاده و اشعارش می‌توان به سخنوران نامی معاصر ایران (۲۴۸/۱-۲۵۰) رجوع نمود.
[سخنوران نامی معاصر ایران:۲۴۸/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۰۵/۱۲
آغاز: شرف اختر دبیر حضور ×× خواهم از داور دبیر حضور / درد جانکاهی که از شبهای هجرش در دل است ×× جز بدرمان وصالش چاره کردن مشکل است؛ **انجام:** گویند زبندگان خبر میجست ×× من نیز زبندگان دیرینم / خواندم بادیب درس عشقش را ×× بگشود زبان بمدح و تحسینم
خط: نستعلیق، کا: سید الحکماء یحیی بن میرزا علی محمد حسینی لاریجانی، تا: ۱۳۳۱ق، جا: تهران؛ در انجام برگ ۸۲ ب ابیاتی از سید الحکماء لاریجانی (کاتب) و نیز در برگ‌های ۸۳ر-۸۳پ، ابیاتی از حکیم میراز غلامعلی شیرازی، آقا جواد و کاتب، بابا طاهر و ... آمده؛ ۲گ (۸۱ر-۸۲پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم
[ف: ۳۵ - ۴۰]

● غزلیات حلاج / شعر / فارسی
qazalīyyāt-e hallāj
حلاج، حسین بن منصور، ۲۳۴ - ۳۰۹ قمری
hallāj, hoseyn ebn-e mansūr (849 - 922)
مجموعه‌ای از غزلیات حلاج است که در نسخه موجود تعداد ۷ غزل از آن آمده است. برخی معتقدند که حلاج اشعار فارسی نداشته و چنانچه اشعار فارسی داشته نسخه‌ای از آن تاکنون معرفی نشده است به هر حال اشعار موجود از حلاج نبوده و از کمال الدین حسین خوارزمی متخلص به «حسین» می‌باشد (بنگرید به جواهر الاسرار: ۱/یک؛ فهرست کتابهای چاپی فارسی ۳۲۷۵/۲).
چاپ: دیوان منصور حلاج نخستین بار در سال ۱۳۱۴ق به صورت سنگی در بمبئی هند و بار دیگر به سال ۱۳۴۳ش به تصحیح حاج داود شیرازی مدیر و بنیانگذار انتشارات سنایی در تهران به چاپ رسیده

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۰۵/۱۵
آغاز: پای خیال سست شد در طلب وصال تو ××کاش بخواب دیدمی یکنفسی خیال تو؛ **انجام:** کشته سلطان اقالیم محبت چون حسین ×× هرکه از دیوان عشق دوست فرمان یافته ...
ناتمام؛ خط: نستعلیق، کا: سیدالحکماء یحیی بن میرزا علیمحمد حسینی لاریجانی، تا: ۱۳۳۳ق، جا: تهران؛ در نسخه آمده که کاتب بنا به فرموده آقا حسین خلف آقا سید محمد باقر جمارانی و در حضور آقا سید محمد کاظم کربلایی روز چهارشنبه ۴ جمادی الاول سال ۱۳۳۴ق کتاب را نگاشته است، با قلمخوردگی، بر برگ ۱۰۰پ دو غزل از شیخ الرئیس ابوالحسن میرزا خراسانی به صورت اشعاری پراکنده بین غزلیات حسین حلاج آمده که مطلع آن دو غزل چنین است: «آنانکه دوستی خدا ادعا کنند ×× باید که کار در خور این مدعا کنند / بشکسته شد چون زورق هستی ببحر عشق ×× باید که آشنا بمحیط فنا کنند»، و نیز اشعاری از ابوسعید ابوالخیر میرزا ابوالحسن جلوه آمده است در همان برگ نیز ابیاتی از علامه «میرزا ابوالحسن جلوه» با مطلعی چنین آمده: «دلا بشادی و اندوه دهر شادان باش ×× چو گل بخون دل آغشته باش خندان باش»، در برگ ۱۰۲پ: ابیاتی به عربی در مراثی حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام از سراینده‌ای ناشناس با این مطلع آمده: «یا أحباء الحسین أبکو و نوحوا للذی ×× جده خیر الوری و امه خیر النساء»، نیز ابیاتی عربی از دعبل خزاعی ابیاتی از میرزا باقر خان نظمی، ضعیفه هندی دختر عالمگیر شاه آمده با مطلع: «باده نوش جان کن شه خون عاشقان نوشی ×× بعد از این چو می‌با او میتوان زدن جوشی»، ابیاتی از شیخ احمد کاشی با مطلع: «دل تنگ و جهان تنگ و کار تنگ ×× از چار سو گرفته مرا روزگار تنگ»، ابیاتی از ایرج میرزا با مطلع: «تو همان کوزه گر بوالهوسی ×× که کند کوزه بهر روز بسی»، در برگ ۱۰۳ ب ابیاتی از آقا میر محمود عارف اصفهانی با این مطلع آمده: «ننگ آن خانه که مهمان ز سر خوان برود ×× جان نثارش کن و نگذار که مهمان برود»؛ ۳گ (۹۹پ- ۱۰۱پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۸/۵سم [ف: ۳۵ - ۴۶]

← غزلیات شاعران انجمن شعرای اصفهان ⟩ اشعار

● غزلیات صائب (منتخب) / ادبیات / فارسی
qazalīyyāt-e sā’eb (mn.) = bayāz
لاهیجانی، محمد بن محمد علی، - ۱۳۵۴ قمری
lāhījānī, mohammad ebn-e mohammad ‘alī (- 1935)
وابسته به: دیوان صائب تبریزی؛ صائب تبریزی، محمد علی بن عبدالرحیم (۱۰۱۶-۱۰۸۶ق)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۲۸۱
آغاز: منتخب متفرقه از دیوان صائب؛ **انجام:** بهتر از و مگفته است ... محمد بن محمد علی لاهیجانی
خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

● **غزلیات عاشق** / شعر / فارسی
qazalīyyāt-e ‘āšeq
تاجر همدانی، محمد تقی بن محمد علی، -۱۳۴۰ قمری
tājer-e hamadānī, mohammad taqī ben mohammad ‘alī (- 1922)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۰۱/۲
آغاز: روزگاری از پی وصلت دعا کردیم ما ×× دل ز قید خویش مهرت رها کردیم ما / گرش بر بستیم خود از صحبت بیگانگان ×× گوش جان را تا بقولت آشنا کردیم ما؛ **انجام:** ندیده یاری از ابنای روزگار عاشق ×× به خویش از همه راه قرار می‌گیرد
بخشی از غزلیات شاعر است که به عنوان نمونه غزلیات آمده، نام سراینده که کاتب دیوان پیشین است را در منابع موجود نیافتیم؛
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ربیع الثانی ۱۳۶۴ق؛ ترقیمة: «تمام شد نمونه از غزلیات محمدنقی عاشق همدانی به تاریخ نوزدهم ربیع الثانی سنه ۱۳۶۴»؛ مجدول؛ ۳گ (۳۲پ-۳۴ر)، ۱۶ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳۹ - ۳۳۱]

● **غزلیات قدیم** / شعر / فارسی
qazalīyyāt-e qadīm

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۹۶/۱۲
آغاز: ای که انکار کنی عالم درویشان را ×× تو چه دانی که چه سودا به سر است ایشان را؛ **انجام:** سیلاب قضا نسترد از دفتر ایام ×× اینها که تو بر خاطر سعدی بنوشتی. تمت بالخیر و العافیة
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: روغنی مذهب، ۱۴گ (۱۷۳ر-۱۸۶پ)، اندازه: ۱۶×۲۸/۵سم [ف: ۲۰ - ۴۷۳]

● **غزلیات وحید** / شعر / فارسی
qazalīyyāt-e vahīd

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۵۱/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج، ۱۰۱ص (۱۱۲-۲۱۲)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۴۴-۱۵۲]

● **غزلیاتی از واعظ قزوینی** / شعر / فارسی
qazalīyyātī az vā‘ez-e qazvīnī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۵۱/۱۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج، ۱ص (۴۴۳)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۵۳]

● **غزلی از ثاقب** / شعر / فارسی
qazalī az sāqeb

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۳۱/۹
آغاز: به مژگان گر رسد اشکم ز دریا شور برخیزد ×× پی تعظیم آهم بیستون از دور برخیزد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۱ص (۷۸ر)، سطور چلیپایی (۱۰/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم[ف:۲۰-۵۱۳]

● **غزلی از جامی** / شعر / فارسی
qazalī az jāmī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۴۵/۹
بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۲۴۲)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴۴ - ۱۵۰]

● **غزلی از معین** / شعر / فارسی
qazalī az ma‘īn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۳۶/۱
آغاز: عالم نمی‌از رشحه بحر کرم اوست ×× آدم کف خاکی ز غبار قدم اوست
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۴۷/۱ - ۵۲]

● **غزلی برای درخواست از اتابک** / شعر / فارسی
qazalī barāye darxāst az atābak

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۰۴۷/۲
آغاز: ای فروزان اتابک ثانی که به خورشید آسمان مانی ×× به غلط کردم ار چه این تشبیه که تو را نیست در جهان ثانی؛ **انجام:** قطع نان من از چه رو کردی که تو این فعل را نه شایانی ×× جز به برهان اگر سخن نکنم بشنو گفته‌های برهانی
ظاهراً از برهانی، در ۹ بیت، در آن از قاآنی یاد می‌کند؛ خط: نسخ چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول به شنگرف و لاجورد و مشکی؛ ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ - ۵۹۳]

● **غزلی در وصف ائمه** / شعر / فارسی
qazalī dar vasf-e a’emme
مدح ائمه معصومین است که هر بیت یا مصراع آن ماده تاریخ پایان حیات یکی از ایشان نیز هست.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۳۱/۱۳
آغاز: از علی گردد جلی تاریخ فوت مرتضی ×× لامش از عینش نماکم یا فزا لامش به با
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱ص (۸۱ر)، سطور

چلیپایی (۱۰/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۰-۵۱۴]

← غزوات > اخبار علیه در غزوات مرتضویه
← غزوات النبی > دیوان عبدی
← غزوات امام علی و طال مغربی > فتح الحیدر

● **غزوات امیرالمومنین (ع)** / تاریخ معصومین / فارسی
qazavāt-e amīr-al-mo'menīn

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۹۶

آغاز: بسمله. حمدله ... اما بعد روایت کند جابر ابن عبدالله انصاری که چون حضرت رسالت پناه ص به پیغمبری مبعوث گردید و خلق را بطرف خداوند عالم؛ **انجام:** این تمثیل را فایده آنست که باید مردم عاقل با مردم ابله و نادان و احمق و جاهل هم صحبت نشود و هم سخن نشود و با طافه ی [طائفه ی؟] بی عقل و ... ظرافت و خوش ؟ نکند.

خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ مهر: «یا محمد ابراهیم مورخ ۱۲۷۱ق» (چقه)؛ جلد: میشن، ۸۲گ، ۱۴-۱۸ سطر (۱۰×۱۳/۵ و ۱۵/۵×۱۸)، اندازه: ۸×۲۲/۶سم [رایانه]

● **غزوات امیرالمومنین (ع)** / تاریخ معصومین / فارسی و عربی
qazavāt-e amīr-al-mo'menīn

کتاب در شرح حال و غزوات امیرالمومنین علی (ع). روایاتی است درباره سرگذشت و جنگ‌های امیرالمؤمنین با هضام و فتح قلعه‌های هفت‌گانه و دلاوری‌های او.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۸۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «افوض امری الی الله هو عبدالله» (بیضی)، «عبده عبدالله الحسینی» (بیضی)، «عبده الراجی محمد باقر» (بیضی)، «عبده حسن الحسنی» (بیضی)، «عبده الراجی محمد حسن بن محمد باقر» (بیضی)؛ ۱۶۹گ، ۱۷-۱۹ سطر (۸-۸/۸×۱۶/۳-۱۶/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [رایانه]

● **غزوات بدر و حنین** / شعر / کردی
qazavāt-e badr va honayn

منظومه کردی است در داستان جنگ‌های بدر و حنین در صدر اسلام که در آن از دلاوری‌های امیرالمومنین (حیدر) گزارشاتی آورده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۷۸

آغاز: بسمله. غزای بدر و حنین: به ناوی خدا خالقی کونین ×× انوسم باسی بدر و حنین؛ **انجام:** به مقداری ارض و به رزی سماوات ×× به دیدار پاک محمد صلوات / هزاران درود و هزاران سلام ×× زما بر محمد علیه السلام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا، ۴۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۱ - ۸۶]

● **غزوات پیامبر و حضرت علی (ع)** / حدیث / فارسی
qazavāt-e payāmbar va hazrat-e 'alī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۳۴۳

آغاز: بجانب فرنگ گذاشته اند چون بیک فرنگ رسیدند پادشاه را از آمدن پسر خبر دادند؛ **انجام:** به مدینه و هر چه دیده و شنیده بود بخدمت آن حضرت ... ونقل نمود ... سنه ۱۲۴۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **غزوات سلطان سلیم** / تاریخ / فارسی
qazavāt-e soltān salīm

قاضی زاده، کبیر بن اویس، ق۱۰ قمری
qāzī-zāde, kabīr ebn-e oveys (- 16c)

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۷۰بخش۳ و ۱۷۱بخش۳

نسخه اصل: سلیم آغا ۱۸۲۵. دو جلد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: سلیم آغا؛ ۲۳۹گ [ف: - ۱۲۱]

● **غزواة عبدالرحمن بن محمد الاموی (ارجوزة)** / تاریخ / عربی
ġazawāt-u 'abd-ur-raḥmān ibn-i muḥammad al-umawī (urjūza)

ابن عبد ربه، احمد بن محمد، ۲۴۶ - ۳۲۸ قمری
ebn-o 'abde rabbe, ahmad ben mohammad (861 - 941)

منظومه‌ای در غروات عبدالرحمن بن محمد از خلفای اموی در اندلس که از غزوه سال ۳۰۱ق آغاز می‌شود و به سال ۳۲۲ق پایان می‌یابد.

چاپ: این اثر در دیوان چاپ شده ابن عبد ربه الاندلسی به تحقیق دکتر محمد تونجی (ص۱۷۷-۲۰۰) آمده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۶۲/۱۹

آغاز: بسمله. سبحان من لم تحوه اقطار ×× و لم تکن تدرکه الابصار؛ **انجام:** و امن القفار من ایجاسها ×× و طهر البلاد من ارجاسها

خط: نسخ، کا: احمد وقار شیرازی، تا: ۱۲۹۷ق؛ جلد: تیماج، ۶گ (۱۷۱پ- ۱۷۶ر)، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۲۷/۲ - ۴۰]

● **غزوه (منظوم)** / شعر / فارسی
qazve (manzūm)

تهران؛ رجائی زفره‌ای، محمد حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: از غزوه بصره: بیفتند ز رنگ و صفات و عیار ×× چگونه بود با دم ذوالفقار؛ غزوه صدف: الا ساقی جام مینا زده ×× بیار و بیار و بیار و بده

بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۶ص، ۱۶سطر [میراث اسلامی: ۱۰ - ۷۴۹]

● **غزوة تكريت لعلى بن أبى طالب** / تاریخ / عربی

ġazwat-u takrīt li-ʻalī ibn-i abī-ṭālib

عمرانی، محمد صادق بن محمد مسعود، ق۱۲ قمری

ʻemrānī, mohammad sādeq ebn-e mohammad masʻūd (- 18c)

تاریخ تألیف: جمعه اول جمادی الاول ۱۱۵۷ق

رساله مختصری است در بیان داستان غزوه تکریت، که در این رساله از جنگ‌های امیرالمؤمنین، امام علی بن ابی طالب علیه السلام دانسته شده است. در مکتبه الازهر رساله‌ای موسوم به «غزوة مدينة تكريت» به روایت محمد بن اسحاق ــ صاحب سیره ــ موجود است. در این رساله داستان طغیان امیر تکریت و سرپیچی او از دستور امام در پرداخت جزیه، آماده شدن لشگر اسلام برای جنگ با او، مکاتبات امام با ولات نقاط مختلف در این باره و نامه امام به امیر طاغی تکریت و مسائل پیش آمده در این جنگ مطرح شده است. مؤلف در اختتامیه رساله حاضر به نام خود تصریح کرده و پایان تألیف را روز جمعه اول جمادی الاولی ۱۱۵۷ ذکر کرده است و پس از آن پنج بیت آورده است.

[فهرست المخطوطات المصورة (معهد المخطوطات العربية، قاهره) الجزء الثانی (التاريخ)، القسم الرابع، ص ۳۰۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۷عکسی

آغاز: بسمله صلى الله على سيدنا محمد و على آله غزوة تكريت لعلى بن أبى طالب كرم الله وجهه و رضى عنه آمين آمين، الحمدلله الملك الفتاح و بيده المفتاح صلى الله عليه سيدنا محمد ما اشتق فجر و لاح و على آله و صحبه و أهل بيته الذين هم (؟) نجم الملاح و ذلك انه ولى على بن أبى طالب رضى الله عنه الخلافة بعد عثمان ابن عفان؛ **انجام:** يعلمهم القرآن و شرايع الاسلام و رحل الامام و الصحابة رضى الله عنهم سالمين غانمين حتى بلغوا الكوفة و رحل كل أمير الى بلده بالغنيمة و السلامة كتبنا الغزوة بحمدالله و حسن عونه و تأييده ...

نسخه اصل: کتابخانه سلطنتی کپنهاک؟؛ خط: مغربی، کاتب = مؤلف، تا: جمعه ۱ جمادی الاول ۱۱۵۷ق؛ ۳۸ص، ۱۵سطر [عکسی ف: ۳ - ۲۴۶]

● **غزوه جمل و صفين** / فضايل و مناقب / فارسی

qazve-ye jamal va seffīn

خیالی اصفهانی، محمد حسین، ق۱۳ قمری

xīyālī esfahānī, mohammad hoseyn (- 19c)

منظومه‌ای است، چون حمله حیدری بر وزن «بحر تقارب» متأسفانه به شرح حال ناظم، دست نیازیدیم.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۹۸/۲

آغاز: سپاس وستایش خدا را سراست ××که خلاق ارضین و هم نه سمامت؛ **انجام:** دگر نیز از حق درود و سلام ×× با رواح احمد (ص) و آل کرام

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۶گ (۶-۴۱)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵/۵سم [ف: ۳۶ - ۱۲۸]

● **غزوة حصن الغراب** / تاریخ پیامبر اکرم (ص) / عربی

ġazwat-u ḥiṣn-il ġurāb

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۹/۱۳

آغاز: بسمله ... قصة غزوة حصن الغراب و كيف فتحه أصحاب رسول الله صلى الله عليه و سلم ... حدثنا الحسن البصرى رحمة الله علينا و عليه قال صلى بنا رسول الله صلى الله عليه و سلم ذات يوم صلاة الصبح فلما فرغ من صلاته؛ **انجام:** و حسن اسلامه و كان هذا بقدرة الله العظيم و الحمدلله و صلى الله على سيدنا محمد خاتم النبيين و امام المرسلين ...

نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال، مادرید اسپانیا، ش ۱۶۵۶؛ خط: مغربی، کا: عبیدالله محمد بن محمد بن علی بکری، تا: با تاریخ ۱۰۰۶ق؛ ۹ص (۱۱۸-۱۲۶) [عکسی ف: ۳ - ۴۰۵]

● **غزوه خيبر** / فضايل و مناقب / فارسی

qazve-ye xeybar

خیالی اصفهانی، محمد حسین، ق۱۳ قمری

xīyālī esfahānī, mohammad hoseyn (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۷۰ق

منظومه متوسطی است، در توصیف جنگ خیبر و ذکر مناقب حضرت امیر المؤمنین (ع) این منظومه، همانند سایر منظومه‌ها، از قبیل حمله حیدر بوده و بر وزن «بحر تقارب» ساخته شده است. از حال مؤلف، اطلاعی در دست نداریم.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۹۸/۱

آغاز: بذات خداوند بیچون و چند ×× که گردد بامرش سپهر بلند؛ **انجام:** درود و سلام فزون از کلام ×× بارواح احمد و آل کرام

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۶گ (۱-۶)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵/۵سم [ف: ۳۶ - ۱۲۷]

● **غزوة الزبرقان** / تاریخ / عربی

ġazwat-uz zabarqān

بکری، ابوالحسن

bakrī, abo-ol-hasan

چاپ: این کتاب در مصر به سال ۱۲۸۰ق به عنوان مجهول المؤلف، چاپ سنگی شده است.

[معجم المطبوعات العربیة و المعربة ۲۰۱۰/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۹/۱۱

آغاز: بسمله ... غزوة الزبرقان قال ابوالحسن البکری رحمة الله علیه قال الروایة هکذا الحدیث عن عبدالله بن سلام عن الوافدین و جمیع الرواة و المشایخ الثقات رحمة الله علیهم حدثنا صالح بن منصور عن محمد بن اسحق عن ابن عباس رضی الله عنه قال فلما رجع رسول الله صلی الله علیه و سلم من بعض غزواته مویدا؛ **انجام:** و اغر بالنصر عینیه. و هذا ما انتهی الینا من حدیث غزوة الزبرقان بن بدر علی التمام و الکمال ...

نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال، مادرید اسپانیا، شماره ۱۶۵۶؛ خط: مغربی، کا: عبیدالله محمد بن محمد بن علی بکری، تا: اواخر رجب ۱۰۰۶ق؛ ۳۳ص (۷۸–۱۱۰) [عکسی ف: ۳ - ۴۰۴]

● **غزوة سطیح الغسانی الاسود و آل غسان** / تاریخ معصومین / عربی

ġazwat-u saṭīḥ-il ġassānī al-aswad wa āl-i ġassān

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۹/۱۲

آغاز: بسمله ... هذا کتاب فیه غزوة سطیح الغسانی الاسود و آل غسان و هم عباد النار لعنهم الله و کیف غزاهم الامام علی رضی اله عنه و کرم وجهه مع اولاده الحسن و الحسین اولاد فاطمة رضی الله عنه بنت رسول الله صلی الله علیه و سلم و اخوهما محمد بن الحنفیة رضی الله عنهم اجمعین قال صاحب الحدیث لما اراد الامام علی بن ابی طالب ان یغزو الغسان و کانوا یعبدون النار و ملکهم سطیح الغسان کتب کتاباً یقول فیه بسم الله الرحمن الرحیم هذا کتاب من علی بن ابی طالب الی عمال خراسان و ارض الیمن اما بعد اذا وقفتم علی کتابی هذا؛ **انجام:** ففرح أهل الکوفة بسلامة الامام و سلامة جیشه و استغنوا غنی لافقر بعده بحمدالله و شکره و الحمدلله علی ذلک، کمل بحمدالله و حسن عونه و صلی الله علی سیدنا و نبینا و مولانا محمد و علی آله و صحبه ...

نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال، مادرید اسپانیا، ش ۱۶۵۶؛ خط: مغربی، کا: عبیدالله محمد بن محمد بن علی بکری، تا: با تاریخ ۱۰۰۶ق؛ ۱۸ص (۱۱۰–۱۱۷) [عکسی ف: ۳ - ۴۰۵]

● **غزوة المجاهدین = جنگنامه علی (ع)** / تاریخ معصومین / فارسی

qazvat-ol mojāhedīn = jang-nāme-ye ʻalī

محمد قاسم

mohammad qāsem

داستان جنگ هظام و جمیل بن کثیر و جنگ جمیل و علقمة بن الحجاب و عباد بن بشیر است و باید از داستان‌های متداول روزگار صفویان باشد. مؤلف در پایان از خود نام می‌برد و می‌گوید که من بی سند و مدرک این کتاب را ننوشته‌ام بلکه رساله عربی محمد صالح بحرانی را به فارسی درآورده‌ام. پیش از آن عنوان «صف نهم در فرار هنگام و تعاقب امام» است.

آغاز: بسمله. آورده که در حوالی شهر یمن شهری بود وسیع

[فهرستواره منزوی ۳۰۷/۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** به عرض این حضرت رسانیده اند

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۷۱گ، ۱۸ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [سنا: ف: ۲ - ۶۷]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۳۰

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۹۸]

← الغسل ← وجوب الترتیب فی الغسل بین الاعضاء

● **الغسل** / کیمیا / عربی

al-ġusl

جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۶۷/۴۴

آغاز: بسمله. حمدله. و صلی الله علی محمد خاتم ... و انا اذکر فی کتابه هذا الجنس الثالث و ما فیه من اللعلة و هو الاحجاب؛ **انجام:** فان اردت تلیینه فالتمس بقیة الباب

مقاله شصت و یکم است؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ (۶۹ر–۷۰پ)، اندازه: ۱۵/۶×۲۳/۲سم [ف: ۶ - ۴۵۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱۱/۵۸

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و سلم. قد سبق لنا ستون کتاباً استوفینا الذکر فیها للخمسین جمیعاً و انا ذاکر فی کتابه هذا الجنس الثالث و ما فیه من اللعلة و هو الاحجار فابین ذلک و اشرحه؛ **انجام:** و یشوی حتی نزول النفط عنه ثم یمتحن بعد ذلک بالسبک و یستعمل فی الاعمال فان اردت تلیینه فالتمس بقیة الباب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۸۸ق؛ ۳گ (۱۳۶پ– ۱۳۸پ)، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۷×۲۲/۳سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۱۹]

● **الغسل (رساله فی)** / فقه / عربی

al-ġusl (r.-un fī)

احسائی، صالح بن زین الدین، ق۱۳ قمری

ahsā'ī, sāleh ebn-e zayn-od-dīn (- 19c)

کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۶۷/۳

آغاز: بسمله و بعد فیقول الفقیر ... فقد سالنی بعض الاخوان فی الله ان اضع له الیسیر فیما یترتب علیه غسل الجنابة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: فرزند مؤلف (علی بن شیخ صالح)؛ جلد: تیماج، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۱۳۳]

● **الغسل (کتاب)** / فقه / عربی

al-ġusl (k.)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۰۰۸

آغاز: هو العلی العالی. بسمله. الحمدلله فی غسل الاموات؛ **انجام:** و قد وقع الفرغ منه فی یوم الجمعة سنه ۱۲۶۳

خط: نسخ، کا: نرعاوی، طاهر، تا: ۱۲۶۳ق [رایانه]

● **الغسل = تقریرات فی الغسل** / فقه / عربی

al-ġusl = taqrīrāt fi-l ġusl

رساله‌ای استدلالی در مسائل غسل با نقل گفتارهایی از گذشتگان چون: محقق کرکی، جواهر الکلام محمد حسن بن باقر نجفی (– ۱۲۶۶ق)، ریاض المسائل و غیر آن. این رساله تا پایان مسائل غسل جنابت را دارد و در انجام، نانوشته مانده است و احتمالاً تقریرات درس یکی از عالمان باشد و در آغاز رساله نخست در همین نسخه با خطی غیر اصل چنین آمده: «تقریرات فی الغسل».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۲۰/۲

آغاز: الغسل فهو بالضم فی الاصل اسم مصدر کما فی الجواهر ثم فی لسان الش او المتشرعة الی افعال خاصة؛ **انجام:** ثم یغتسل ثانیاً، هذا تمام الکلام فی الجنابة و أما الحیض ...

انجام نانوشته مانده؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ یا اوایل قرن ۱۴؛ مصحح، محشی خط او؛ ۶۲گ (۱۱۳–۱۷۴)، ۱۷–۱۹ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۳۸ – ۲۷]

● **الغسل الارتماسی** / فقه / عربی

al-ġusl-ul irtimāsī

حسینی واعظ، محمد اسماعیل، ق۱۲ قمری

hoseynī vā‘ez, mohammad esmā‘īl (- 18c)

با استدلال به اطلاق آیه شریفه و احادیث و اقوال فقها و اجماع ثابت کرده که با غسل ارتماسی، ترتیبی ساقط است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۰۶۲

آغاز: بسمله، حمدله، اما بعد اعلم انه لاخلاف بین اصحابنا الامامیة رضوان الله علیهم فی سقوط الترتیب فی الغسل بالارتماس؛ **انجام:** مع ان الوجوب من اعظم الاحکام الشرعیة فکیف یثبت بالاحتیاط تذکر.

خط: نسخ، کا: حسینعلی، تا: ربیع الاول ۱۳۵۷ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: مقوا، ۸گ، ۲۳–۲۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۴۸۴] و [ف: ۲۰–۳۶۲]

← غسل الامام ≻ المتولی لغسل الامام

● **الغسل الترتیبی و الارتماسی** / فقه / عربی

al-ġusl-ut tartībī wa-l irtimāsī

موسوی، محمد حسین بن محمد، ق۱۳ قمری

mūsavī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad (- 19c)

فقه استدلالی در تقسیم غسل به دو حالت ترتیبی و ارتماسی و این‌که اصل ترتیب است و این‌که سخنی در رجحان رعایت ترتیب نیست بلکه سخن در این است که آیا رعایت ترتیب واجب و شرط صحت است یا خیر؟

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۲۷/۴

آغاز: مسالة اعلم ان للغسل کیفیتان اجماعیتان عند الاصحاب رضوان الله تعالی علیهم؛ **انجام:** و هذه الروایات کلها و اضحة الدلالة علی عدم وجوب الامرار و الصب

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۱۱–۱۴)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲۸ – ۵۲۱]

● **غسل الثوب** / فقه / عربی

ġusl-uṯ ṯawb

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۶۹/۱۴

بندی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۱۳ق؛ ۲ص [ف: ۵ – ۲۹۵]

← غسل الجمعة ≻ وجوب غسل الجمعة

● **غسل الجمعة هل یقع بدلا عن الجنابة** / فقه / عربی

ġusl-ul jum‘a hal yaqa‘u badalan ‘an-il janāba

بحرانی، سلیمان بن عبدالله، ۱۰۷۵؟ – ۱۱۲۱ قمری

bahrānī, soleymān ebn-e ‘abd-ol-lāh (1665 - 1710)

حاشیه‌ای است کوتاه بر گفتاری از شیخ صدوق در کتاب «من لایحضره الفقیه» و این‌که آیا غسل جمعه بدل غسل جنابت واقع می‌شود یا نه چون در نسخه‌های کتاب مذکور اختلاف است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۴/۸ و ۷۱۳/۸ عکسی

آغاز: قوله فی کتاب من لایحضره الفقیه و یجزی الغسل للجمعة کما یجزی للزواج، اقول اختلفت النسخ فی ضبط هذه الکلمة؛

انجام: و حاصلة انه لا فرق غسل الجنابة و غسل الجمعة فی الکیفیة الا مجامعة الوضوء لغسل الجمعة دون غسل الجنابة.
خط: نسخ، کا: محمود بن عبدالسلام مفتی بحرانی، تا: ۱۱۰۸ق؛ ۲گ (۴۷ر-۴۸پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱ - ۲۷۶] و [عکسی ف: ۲ - ۳۶۸]

← غسل الجنابة ← وجوب غسل الجنابة و غیرها لغیرها

● **غسل الجنابة** / اصول فقه / عربی

ġusl-ul janāba

محقق حلی، جعفر بن حسن، ۶۰۲ - ۶۷۶ قمری

mohaqqeq-e hellī, ja'far ebn-e hasan (1206 - 1278)

رساله‌ای است تحقیقی و استدلالی در مسأله غسل جنابت که ابتدا به ذکر اقوال علما در این باره پرداخته و سپس با ذکر ادله پاسخ می‌دهد. در منابع و فهارس چنین اثری معرفی نشده است. ظاهراً جزئی از «مسائل مصریه» و «مسائل عزیه» (هر دو ازحلی و تقریبا در همین موضوع) نیز نمی‌باشد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۶۴۰

آغاز: بسمله. مسئلة فی انا الجنابة موجبة للغسل أم لا إختلف علماء اصحابنا رضوان الله علیهم فی هذه المسألة فذهب؛ **انجام:** الی وقت دخول الصلوة الظهر اولی. اخری و هذا الحمدلله ظاهر لمن تأمله و تدبره و نظر فیه بعین الانصاف والله الموفق للصواب ... تسلیما کثیرا.
خط: نسخ خوش، کا: محمد محسن بن محمد حسین خاتون آبادی اصفهانی، تا: ۱۱۰۴ق؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ جلد: تیماج، ۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۸۴]

● **الغسل مع البلل الخارج بعده او الوضوء (رسالة فی)** / فقه / عربی

al-ġusl ma'a-l balal-il xārij ba'd-a-h aw-il wuḍū' (r.-un fī)

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، - ۱۱۷۳ قمری

xājū'ī, mohammad esmā'īl ebn-e hoseyn (- 1760)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۲۱/۴

آغاز: الحمدلله ولی النعماء؛ **انجام:** و به نختم الکلام حامد الله علی الاتمام.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹گ (۶۷پ-۷۵پ)، ابعاد متن: ۸×۱۵، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۲۰۴]

● **الغسل مع خوف الضرر فی خبر ابی عبدالله فی التهذیب** / فقه، شرح حدیث / عربی

al-ġusl ma'a-l xawf-iḍ ḍarar fī xabar-i abī 'abd-il-lāh fi-t tahḏīb

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، - ۱۱۷۳ قمری

xājū'ī, mohammad esmā'īl ebn-e hoseyn (- 1760)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۰۶/۲۴

خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن میرزا محمد، تا: ۱۲۴۷ق، جا: اصفهان مدرسه جده؛ ۳گ (۲۷۲پ - ۲۷۴ر) [ف: ۵ - ۳۰۶]

● **الغسل من الجنابة واجب نفسی** / فقه / عربی

al-ġusl min-al janāba wājib-un nafsī

بحثی است استدلالی در این‌که غسل جنابت واجب نفسی است نه واجب تبعی به جهت نماز و روزه و طواف و حج و جز اینها، در این بحث بیشتر نظر به گفته قطب راوندی دارد که در کتابش «احکام النیات فی جمیع العبادات» وجوب تبعی غسل را اثبات می‌کند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۳/۱

آغاز: الحمدلله و کفی ... قال الشیخ السدید قطب الدین ابو الحسین سعید بن هبة الله الراوندی طاب الله ثراه؛ **انجام:** لیس کما ینبغی علی ما فهمناه و هما أعرفا بما قالا. و حیث انتهینا الی هذا المقام فلیکن آخر الکلام حمدالله الملک العلام ...
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۴۴۰۰ (فهرس المخطوطات العربیة فی مکتبة تشتربیتی، ترجمه محمود شاکر سعید ۷۶۳/۲-۷۶۶)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ رمضان ۱۰۵۸ق؛ جلد: تیماج، ۴۱گ (۱پ-۴۱پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۵۶]

● **غسل میت** / فقه / فارسی

qosl-e meyyet

مقصد اول رساله‌ای در بیان احکام غسل میت است که شش «فصل» دارد. مؤلف تفصیل مباحث را به کتاب «دلایل العباد» خود ارجاع می‌دهد. احتمالاً مبحث اغسال از رساله عملیه «هدایة الانام» مؤلف باشد. مباحث این رساله با مبحث غسل «زبدة المسائل» مؤلف متفاوت است. عناوین فصول آن عبارت است از: ۱. بیان متعلق غسل؛ ۲. احکام حالت احتضار؛ ۳. اولی غسل میت است؛ ۴. کیفیت غسل؛ ۵. کفن میت؛ ۶. بیان جریدتین.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۳۷

آغاز: مقصد اول در بیان احکام غسل میت است و درین مقصد استطرادا اشاره ببعضی از احکام اموات می‌شود؛ **انجام:** و این غسل مثل سایر اغسال واجب لغیره است و واجب نفس نیست که بمحض حدوث این حدث واجب شده باشد تمام شد و السلام
خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم، تا: ۱۲۳۷ق؛ افتادگی: آغاز؛

مصحح، با نشان بلاغ؛ جلد: تیماج، ۱۳گ (۱۲۹-۱۴۱پ)، ۲۴-۲۷ سطر (۵×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [رایانه]

● الغسل واجب نفسی او غیری / فقه / عربی

al-ġusl wājib-un nafsī aw ġayrī

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۹۰/۸

آغاز: اختلف العلماء فی ان الغسل واجب نفسی او غیری

بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۷۶]

● غسل و نماز میت / فقه / فارسی

qosl va namāz-e meyyet

شیروانی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۰۹۸ قمری

šīrvānī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1687)

آغاز: بسمله، بدان ارشدک الله که اولاً برای غسل میت جائی مهیا باید کرد که سرش پوشیده باشد ...

انجام: و در هر کدام از دین و عمل که به او بدگمان باشند بی اقتدا تنها و فرادی نماز کردن بهتر است.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۳۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: محمد بن عبدالفتاح، شهریور ۱۳۱۷؛ ۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف:۲۰-۳۶۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۰۸/۱۳

خط: نسخ، کا: حاجی محمد بن خواجه علی انصاری، تا: ۱۱۰۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۵گ (۴۱ر-۴۵ر)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۹سم [ف: ۱۶ - ۴۲۶]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷۰۴/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۰۸ق؛ واقف: محمد بن عبدالفتاح، شهریور ۱۳۱۷؛ جلد: مقوا، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۵ - ۴۸۹]

۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۶۵/۱۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۱۳]

● غسل‌های سه‌گانه / فقه / فارسی

qosl-hā-ye se-gāne

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۸۸/۴

آغاز: بسمله. فصل اول در بیان غسل حیض و احکام آنست و آن مشتمل بر دوازده مقصد مقصد اول بدانکه خون حیض خونی است؛ **انجام:** بقصد نماز قضا بعمل آرد روزه و غسل او صحیح خواهد بود.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج، ۲۰گ (۳۲ر-۵۱پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴۴ - ۲۴۳]

● غسل یوم الجمعة و الجهر فی ظهر یوم الجمعة / فقه / عربی

ġusl-u yawm-il jum‘a wa-l jahr fī ẓuhr-i yawm-il jum‘a

شیرازی، عبدالنبی بن محمد مفید، - ۱۱۹۲ قمری

šīrāzī, ‘abd-on-nabī ebn-e mohammad mofīd (- 1778)

پاسخ به دو سؤال است که شخصی از مؤلف پرسیده: غسل روز جمعه و حکم جهر در نماز ظهر روز جمعه برای کسی که نماز جمعه نخوانده است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فقد سألتنی أیها الأخ الفاضل وفقک الله لمرضاته عن غسل الجمعة و عن الجهر فی ظهر یوم الجمعة لمن لم یصل الجمعة ...

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۱۰/۵

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲۹گ (۸۳پ-۱۱۱ر)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۹۰]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۰۸/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ ۳۰گ (۱۷-۴۶)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۴۲]

۳. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۷۷۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** لقوله فی حسنة زرارة اجمع بصرک و لا یرفعه الی السماء و کراهة التفحیص بروایة مسمع عن ابی عبدالله عن آبهائهم علیهم السلام

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۵گ (۲۱پ-۵۵پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۵۷۹]

● غشیة النبی (ص) و فوائد متفرقة / کلام و اعتقادات / عربی

ġašyat-un nabī wa fawā’id-un mutifarriqa

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ - ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

این رساله شاید از وحید بهبهانی باشد که بیشتر رساله‌های مجموعه از اوست .

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۲۵/۱۱

آغاز: وجدت بخط الاستاد الاستناد ... دام ظله العالی فی کمال الدین سئل الصادق (ع) عن الغشیة التی کانت تأخذ النبی؛ **انجام:** فی ترجمة عقبة بن بشیر فی ذیل حدیث و اما قولک ... و عسی ان

لا تنال من دنیاهم شیئا
بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ ۱۱ص (۱۹۸–۲۰۸) [ف: ۱۱ - ۳۳۸]

← الغصب > فقه الشافعیة

● **الغصب** / فقه / عربی

al-ġaṣb

عاملی غروی، جواد بن محمد، ۱۱۵۲؟ - ۱۲۲۶ قمری
ʻāmelī qaravī, javād ebn-e mohammad (1740 - 1811)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۱۸/۵

آغاز: اذا غصب غاصب خمرا هل یضمنه ام لا. اقول هذا متصور علی اقسام. بیانه بان الغاصب و المغصوب منه اماذمیان او مسلمان او مختلفان؛ **انجام:** و من قبیل ذلک دعوی وارث العبد بعد موته رقامع المولی. تم الغصب ناقصا و علی اتمامه.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۹گ (۲۸۲ر- ۳۱۰پ) [ف: ۵ - ۱۹۰۰]

● **الغصب** / فقه / عربی

al-ġaṣb

مازندرانی، محمد ابراهیم
māzandarānī, mohammad ebrāhīm

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۸۲

کا: حسین بن محمد علی، تا: ۱۲۵۹ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [رایانه]

● **الغصب** / فقه / عربی

al-ġaṣb

آل کاشف الغطاء، حسن بن جعفر، ۱۲۰۱-۱۲۶۲ قمری
āl-e kāšef-ol-qatā', hasan ebn-e jaʻfar (1787 - 1846)

رساله‌ای کوتاه و استدلالی در مقوله غصب که با استفاده از آیات و روایات و نظر به اقوال و آراء فقها نگاشته شده و به گفته صاحب الذریعة این رساله جزیی از کتاب معروف مؤلف موسوم به «انوار الفقاهة» نیستند.
[الذریعة ۵۷/۱۶]

قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۲۱۳/۱

آغاز: بسمله وبعد فیقول الاحقر حسن بن شیخ جعفر هذا کتاب الغصب نسئل الله تمامه وفیه امور احدها دل الکتاب و السنة و الاجماع بقسمیه علی تحریم الغصب و ترتب الضمان علیه فی الجملة؛ **انجام:** ثم ان هذه الشرکة هل هی شرکة واقعیة او ظاهریة الظاهر انها فی الممتزج واقعیه فی غیره من المختلط ظاهریة فلو امکن الیه بعد ذلک او بتمیز انفسخت الشرکة من حینها مع احتمال انفساخها من اصلها
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۲۶]

● **الغصب** / فقه / عربی

al-ġaṣb

تهرانی، محمد جعفر بن محمد حسین، ق۱۳ قمری
tehrānī, mohammad jaʻfar ebn-e mohammad hoseyn (-19c)

از متن و حواشی این اثر برمی‌آید که او شاگرد صاحب جواهر بوده است.

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۷۷۱/۵

آغاز: اعلم ان المسائل الفرعیة المدونة فی الکتب الفقهیة علی اقسام اربعة
کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ به نشان خط خوردگی اصل است؛ ۵۲گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۲۰]

● **الغصب = شرح شرایع الاسلام** / فقه / عربی

al-ġaṣb = š.-u šarāyiʻ-il islām

رشتی، حبیب الله بن محمد علی، ۱۲۳۴ - ۱۳۱۲ قمری
raštī, habīb-ol-lāh ebn-e mohammad ʻalī (1819 - 1895)

وابسته به: شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)
استدلالی و مفصلی است با عناوین «التقاط، التقاط» در سه «مقصد»: ۱. بیان المراد به فی المقام و ذکر اسبابه؛ ۲. أحکام الغصب؛ ۳. اللواحق.
آغاز: کتاب الغصب و الکلام فی موضوعه و احکامه و اللواحق - فقیه مقاصد - المقصد الاول فی بیان المراد به
انجام: الی ان یعلم خلافه و هو واضح والله العالم بحقایق الاحکام و له الحمد اولا و آخراً کاتب نوشته تم کتاب الغصب و یتلوه کتاب القضاء
[دنا ۷۹۹/۷ (۸ نسخه)؛ الذریعه ۵۷/۱۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۵۲/۱
آغاز و انجام: برابر
کا: شیخ علی بن حسن یاسین، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲۲۴ص (۱-۲۲۴)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۱۱۷۵]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۴۹-۵۳/۵۹
آغاز: برابر
کتاب الغصب (از اول تا آخر)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۷۱ق؛ ۱۱۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱ - ۴۷۲]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۰۲۵

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد کرمانی، تا: ۲۶ ذیحجه ۱۲۹۲ق؛ واقف: شیخ عبدالله مجتهد پور، مرداد ۱۳۶۲؛ جلد: مقوا، ۸۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۱ - ۹۷۸]

۴. رشت؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۵-ح/۴۴۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** علی موت الام ... ثم تقسیمان ترکه الام نصفین کما لولم یکون لهما و له اصلا و یکون ترکه الابن لابیه -
در فهرست ناشناس. نسخه شامل شرح دو کتاب است «کتاب الغصب و کتاب القضاء»؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶-۱۲۹۶ق، جا: نجف اشرف؛ جلد: تیماج، ۲۸۰ص، ۱۷ سطر(۱۱/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۴۲]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۱۸۸
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶ جمادی الثانی ۱۳۰۱ق؛ با نسخه اصل مقابله شده؛ مهر: حاج شیخ فضل الله نوری، حسین موسوی مورخ ۱۲۹۶؛ جلد: تیماج، ۱۳۴گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۳۵۲]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۸۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۳۰۳ق، جا: نجف اشرف؛ محشی با نشان «منه»؛ ۱۱۱گ (۱پ-۱۱۱پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۳۷ - ۶۶۶]

۷. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: نصرالله مازندرانی، تا: ۲۴ جمادی الاول ۱۳۰۳ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه دام ظله»؛ جلد: مقوایی، ۱۰۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: - ۱۵۶]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۹۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد صادق اصفهانی، تا: ۴ رمضان ۱۳۱۰ق؛ ۱۰۷گ، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۹ - ۴۱۱]

● **الغصب** / فقه / عربی

al-ġaṣb

کرمانی، محمد بن محمد کریم، ۱۲۶۳ - ۱۳۲۴ قمری

kermānī, mohammad ebn-e mohammad karīm (1847 - 1906)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۰/۳
آغاز: بسمله و به نستعین، حمدله، صلوات، اعلم ان الغصب فی اللغة هو اخذ الشئی ظلما الخ؛ **انجام:** و اغلب ما ذکرت مما یشبه ذلک فهو اشارة الی مدلول بعض الاخبار الا ما صدرعنی سهواً ... تم فی لیلة الثلثاغرة شهر صفر المظفر من شهور سنظ ۱۳۱۶ و قد استنسخه ... محمد صادق بن میرزا احمد رفسنجانی من نسخة الاصل و تم فی السابع عشر من شهر الحج سنة ۱۳۱۸
خط: نسخ، کا: محمد صادق پسر میرزا احمد رفسنجانی، تا: ۲۲ رجب ۱۳۱۸ق؛ جلد: مقوایی، ۱۷۱گ، ۳۲ سطر (۱۲×۲۴)، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۱ - ۲۳۹]

● **الغصب = کشف الغطاء** / فقه / عربی

al-ġaṣb = kašf-ul ġiṭā'

اصفهانی، ابوالقاسم بن عبدالرزاق، - ۱۳۸۴ قمری

esfahānī, abo-l-qāsem ebn-e ʻabd-or-razzāq (- 1965)

رساله کوتاهی است در مسائل غصب.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۳۹/۵
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد، فیقول المفتقر الی ربه الغنی ... ان هذه جملة مما یخطر بالبال فی کشف الغطاء عن اسرار طائفة من المسائل المتعلقة بالغصب؛ **انجام:** فلا حاجة ح الی اقامة البرهان لما یشهد علیه الوجدان و اما النقل
این نسخه، فقط شامل دو برگ می‌باشد و به صورت ناقص، رها شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ با قلم‌خوردگی؛ ۲گ (۱۲۸-۱۲۹)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۸ - ۶۹۱]

● **الغصب** / فقه / عربی

al-ġaṣb

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۲۸/۱
آغاز: الحمدلله ... و بعد فهذه وجیزة متعلقة بالغصب ... قوله قده (کتاب الغصب و النظر فی السبب و الحکم و اللواحق) اما الاول فالغصب هو الاستقلال باثبات الید علی مال الغیر عدوانا؛ **انجام:** ان لم یوجب فعل الغاصب ذلک والا فعلیه و وجه جمیع ما ذکرنا واضح غیر محتاج الی البیان و هنا فروع اخر لا مهم للتعرض لها لان المدرک فیها لیس الا القواعد التی عرفت حالها مفصلا فراجع و تأمل.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ۱۵گ (۱ر-۱۵پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۳۸ - ۴۵۷]

● **الغصب** / فقه / عربی

al-ġaṣb

مستخرج از مکاسب شیخ مرتضی انصاری.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۳۷۷
آغاز: بسمله. کتاب الغصب و النظر فی السبب و الحکم و اللواحق؛ **انجام:** الی غیر ذلک من الاقوال المتفقه علی انه التخلیه فی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق [الفبائی: - ۴۲۰]

● **الغصب و الاجارة** / فقه / عربی

al-ġaṣb wa-l ijāra

کلارستاقی، علی اکبر بن محمد، - ۱۳۶۲ قمری

kalārostāqī, ʻalī akbar ebn-e mohammad (- 1943)

تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۲۲ شوال ۱۳۳۲ق؛ محل تألیف: نجف اشرف

رساله مختصری در مباحث کتاب غصب و احکام آن است که در آن برخی مسائل مبتلا به جزئی به صورت استدلالی بیان شده است.

آغاز: کتاب الغصب و هو لغة اخذ الشیء ظلماً کما عن القاموس قال غصبه یغصبه اخذه ظلماً ... و فی الصحاح الغصب اخذ الشی ظلما تقول غصبه منه و غصبه علیه ...

انجام: اما بالتراخی او الی اتمام هذا کله فیما یمکن الفصل و اما ما لایمکن فصله عقلاً او شرعاً ... الثوب المصنوع المشترکاً هذا آخر ما اردنا ایراده.

[تراجم الرجال ۲/۲۳۶-۲۳۷]

چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۹۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق نازیبا،کا: مؤلف، تا: بی تا، جا: نجف اشرف؛ جلد: مقوا، ۹۵ص، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: - ۱۹۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۵۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۴۶۰]

● **الغصب و الشهادات** / فقه / عربی

al-ġaṣb wa-š šahādāt

آل کاشف الغطاء، حسن بن جعفر، ۱۲۰۱-۱۲۶۲ قمری

āl-e kāšef-ol-qatā', hasan ebn-e jaʻfar (1787 - 1846)

رساله‌ای در غصب و شهادات.

مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۱۷/۵

خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛ اندازه: ۱۵×۲۱سم [تراثنا: س۶ش۴ - ۹۷]

● **غصن مثمر** / داستان / فارسی

qosn-e mosmer

اعتماد السلطنه، محمدحسن بن علی،۱۲۵۹-۱۳۱۳قمری

eʻtemād-os-saltane, mohammad hasan ebn-e ʻalī (1843 - 1896)

اهدا به: ناصرالدین شاه و غلامحسین معتمد السلطان

در سرگذشت ولتر فیلسوف فرانسوی.

آغاز: بسمله تبارک و تعالی - طالب حقایق اخبار امم و دقایق اسرار حکم محب مفخم حکما و ملاذ معظم فضلا جناب شوکت نصاب معتمد السلطان و مؤتمن الخاقان آقای غلامحسین خازن رکیب خانه دولت علیه ایران دام اقباله العالی.

[فهرستواره منزوی ۲۲۲۶/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۶۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** سال عمر ولتر نود و چهار سال شمسی و سه ماه و ده روز میباشد.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ۶۰ص، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۸ - ۴۶۳]

● **غصون الاصول** / اصول فقه / عربی

ġuṣūn-ul uṣūl

مفتی آماسی، خضر بن محمد، ق۱۱ قمری

moftī āmāsī, xezr ebn-e mohammad (- 17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۶۲ق

در اصول فقه به مذهب امام ابوحنیفه است.

تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۷۷پ

بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۴ص [ف: - ۵۶]

● **الغصون الیانعة فی محاسن شعراء المائة السابعة** / تراجم / عربی

al-ġuṣūn-ul yāniʻa fī maḥāsin-i šuʻarā'-il mi'at-is sābiʻa

ابن سعید مغربی، علی بن موسی، ۶۱۰ - ۶۷۵ ؟ قمری

ebn-e sa'īd-e maqrebī, ʻalī ebn-e mūsā (1214 - 1277)

الغصون الیانعة جزء هشتم از اثر بزرگی است جامع طبقات شعرا با نام «الحلة السیراء» در این جزء ترجمه ۲۶ تن از ادبای قرن هفتم از مشرق و مغرب آمده است. از این اثر در مآخذ گذشته یادی نشده و نسخه خطی آن در اسکوریال هم فاقد نام مؤلف است. ابراهیم ابیاری، که این اثر را در ۱۹۴۵م در قاهره به چاپ رسانده است، به دلیل لحن محتوای بسیاری از تراجم مندرج در آن، شیوه بیان مطالب و اشاره ابن رشید به کتابی از ابن سعید با عنوان الحلة السیراء، مؤلف الغصون را ابن سعید دانسته است و در فهرست اسکوریال نیز این کتاب به ابن سعید منسوب شده است. کتاب دیگری در تذکره شعرای قرن هفتم به ابن سعید نسبت داده شده، به نام «الغرة الطالعة فی فضلاء (شعراء) المائة السابعة». نسخه‌ای از ان کتاب در کتابخانه اسکوریال (به شماره ۱/۵۷۷) موجود است. ابیاری با توضیحاتی غرض و مبنای «الغصون» را با «الغرة» یکی می‌داند. مؤلف، کتاب حاضر را به سه قسمت تقسیم کرده است: ۱. فی تراجم الذین لم یوقف منهم علی ذلک؛ ۳. فیمن استقر العلم علی حیاته عند انتهاء هذا

التصنیف، و ذلک فی سنة ۶۵۷. تنها نسخه شناخته شده از کتاب، فقط بخشی از قسم اول آن را دربردارد. در بخش موجود از کتاب شرح حال ۲۶ تن از شاعرانی که در بین سالهای ۶۰۱ تا ۶۰۵ وفات یافته اند، به چشم می‌خورد.
الغصون شامل اجزاء متعددی بوده، که به دلیل نقص نسخه تعداد دقیق اجزای آن دانسته نیست. در بخش موجود وفات یافته‌های سال‌های ۶۰۱ و ۶۰۲ جزء اول کتاب را تشکیل می‌دهد و جزء دوم از سال ۶۰۳ق شروع می‌شود و در نسخه تا سال ۶۰۵ق موجود است و مشخص نیست که مؤلف تا چه سالی را نگاشته است. آیا شاعران درگذشته تا سال تألیف کتاب (یعنی سال ۶۵۷ق) را آورده یا این‌که کتاب را تا سال۶۰۵ رسانده و تألیف آن را رها کرده است؟ اسامی مترجمین در این کتاب از این قرار است: ۱. شمیم الحلی، ۲. العبدوسی، ۳. ابن مجاور، ۴. ابن نفادة، ۵. تلمسانی، ۶. ابن جرج، ۷. ابن الیاسمین، ۸. ابن مسعود، ۹. تلعفری، ۱۰. ابن عطاء الله، ۱۱. ابن مواهب، ۱۲. الکفر عزی، ۱۳. ابن دهن الحصی، ۱۴. الماکسینی، ۱۵. ابن نوفل، ۱۶. عبدالمنعم الاسکندرانی، ۱۷. السلمی، ۱۸. الکوارثی، ۱۹. الغسانی، ۲۰. البغیدیدی، ۲۱. ابن الساعاتی، ۲۲. أبوالربیع، ۲۳. المارتلی، ۲۴. ابن خروف، ۲۵. ابن منجا، ۲۶. ابن أبی حفص.
به نظر ابیاری برگ‌های نسخه موجود نامرتب بوده و او در تصحیح و تحقیق خود، کتاب را این چنین مرتب کرده است: القسم الأول: فی تراجم الذین تحققت سنو وفاتهم: جزء ۱. تراجم سنة إحدی و ستمائة: ثمان: المشارقة: الف – من العراق: ۱) الأدیب الشاعر المتصوف شمیم الحلی، ۲) الشاعر البارع المحسن العبدوسی الواسطی، ب– من الشام: ۱) الوزیر الجواد المجید نجم الدین بن مجاور الدمشقی، ۲) الرئیس الشاعر المتقدم شمس الدین بن نفادة الدمشقی، المغاربة: الف – من المغرب الأقصی: ۱) قاضی الجماعة الأدیب المتقن أبوعبدالله بن مروان التلمسانی، ب– من الأندلس: ۱) الفیلسوف الأدیب الشاعر النبیل أبوجعفر الذهبی البلنسی، ۲) الکاتب الشاعر المتقن أبومحمد بن الیاسمین الاشبیلی، ۳) الفقیه المدرس الشاعر الظریف أبوالحسن هذیل الاشبیلی؛ جزء ۲. تراجم سنة ثلاث و ستمائة: تسع: المشارقة: الف – من العراق: ۱) اسماعیل بن مواهب الحظیری، ۲) جعفر بن هبة الله الکفرعزی، ۳) الحسن بن هبة الله بن دهن الحصی، ۴) ابوالحرم مکی بن زیان الماکسینی، ۵) أبالمحاسن الحسن بن نوفل الحلبی، ب– من مصر: ۱) أبوالفضل عبدالمنعم بن عبدالعزیز الاسکندرانی، المغاربة: الف – من المغرب الأقصی: ۱) أبوحفص عمر بن عبدالله بن عمر السلمی القاضی، ۲) أبوالعباس أحمد بن عبدالسلام الکورائی، ب– و من الأندلس: ۱) عبدالمنعم بن مظفر الغسانی، تراجم سنة أربع و ستمائة: ست: المشارقة: من العراق: ۱) الجمال البغیدیدی حسین بن أحمد، ۲) أبومحمد جعفر بن محمد الکفرعزی، من الشام: ۱) البهاء بن الساعاتی الدمشقی أبوالحسن علی بن محمد بن رستم، المغاربة: المغرب الأقصی: ۱) أبوالربیع سلیمان بن عبدالله بن المؤمن، و من الأندلس: ۱) أبوعمران موسی بن عمران المارتلی، ۲) أبوالحسن علی بن محمد بن خروف القرطبی. تراجم سنة خمس و ستمائة: اثنتان: ۱) أسعد بن منجا الدمشقی، ۲) السید أبوالحسن علی.
چاپ: قاهرة، دار المعارف، ۱۹۵۵م، ۱۵۵ص، نشره ابراهیم الابیاری

[دائرة المعارف بزرگ اسلامی: ۶۸۵/۳-۶۹۲؛ مقدمه ابراهیم ابیاری بر «الغصون الیانعة فی محاسن شعراء المائة السابعة»؛ مقدمه ابراهیم ابیاری بر «اختصار القدح المعلی فی التاریخ المحلی» این نسخه از انجام ناتمام است]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:1151عکسی

آغاز: بسمله. صلی الله علی سیدنا محمد، أما بعد حدالله عوداً بعد بدیء و الصلاة علی خیرة أنبیائه تبرکاً بذکره فی کل شیء و علی آله و صحبه الکرام و التابعین له بإحسان مدی الأیام. فهذا کتاب الغصون فی محاسن شعراء المائة السابعة و هو الثامن من الکتب التی اشتمل علیها جامع طبقات الشعراء الموسوم بالحلة السیراء و ترتیب هذا الکتاب العصری علی ثلاثة أقسام الأول فی تراجم الذین تحققت سنو وفاتهم؛ **انجام:** و مما أنشد من قوله فی جاربة اسمها نسیم و کان ...

نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال، مادرید اسپانیا: نسخه ش ۱۷۲۸ (فهرست نسخه‌های خطی عربی اسکوریال: ۲۴۱/۳؛ المخطوطات العربیة فی مکتبة الاسکوریال، ترجمه سیده می‌کنفانی: ۲۹۹–۳۰۰)؛ خط: مغربی، بی‌کا، تا: گویا از عصر مؤلف؛ تملک: محمد بن عبدالرحمن بن الحکم، تملکی دیگر بدین عبارت: «الحمدلله تملک هذا الکتاب عبدالله المعتمد علیه المفوض أموره الیه أمیرالمؤمنین زیدان ... مراکش الفهری ... أصلح الله أحواله»؛ ۸۴ص، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۳ – ۳۲۲]

● غصه به صبر چه ربط دارد / – فارسی

qosse be sabr če rabt dārad

کسروی، احمد، ۱۲۶۹ – ۱۳۲۴ شمسی

kasravī, ahmad (1890 - 1945)

۱۳۲۴ش.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۵۲/۵۷-۴۷۵۴-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۱۰۱]

● الغضب / اخلاق / عربی

al-ġaḍab

این رساله در توصیف اخلاق صالحان و نکوهش غاضبان با استناد به احادیث و روایت تحریر گردیده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۵۸/۳

آغاز: بسملة. حمدلة ... و بعد فهذه رسالة فی ذم الغضب حیث کان جناب الاخ السید محمد القزوینی انه ممن یطلب التوسم؛ **انجام:** و وفقنا الله و ایاک لما یحب و یرضی و اسال الله ان یجمعنا و ایاک فی جنة نعیم بمحمد و آله السادات المیامین الاطائب الطاهرین. تم سنة ۱۲۴۸

بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ جلد: مقوایی، ۴گ (۸۴-۸۷)، ۱۳-۲۱ سطر (۷×۱۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۱۱ - ۲۰۷]

● **الغضب (کتاب)** / فقه / عربی

al-ġaḍab (k.)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۳۷۷/۰۲

آغاز: بسمله کتاب الغصب و النظر فی السبب و الحکم و اللواحق؛ **انجام:** الی غیر ذلک من الاقوال المتفقه علی انه التخلیه فی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق [رایانه]

● **الغفاریة = آداب المحادثة و المحاورة** / اخلاق / فارسی

al-qaffārīya = ādāb-ol mohādesa va-l mohāvera

دانش تبریزی، لطفعلی بن محمد کاظم، ۱۲۶۸ - ۱۳۵۰ قمری

dāneš-e tabrīzī, lotf-'alī ebn-e mohammad kāzem (1852 - 1932)

تاریخ تألیف: ۱۲۹۴ق

در چهل نصیحت.

[فهرستواره منزوی ۶/۲۷۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۳۴/۳۱

کا: فخرالدین شرف، تا: ۱۳۱۸ق؛ جلد: روغنی مذهب، ۱۷ص (۶۱۰-۶۲۶)، ۱۱ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۴ - ۳۶۹۰]

● **غفلة الاولیاء** / عرفان و تصوف / عربی

ġaflat-ul awlīyā'

بکری صدیقی، محمد بن محمد، ۸۹۸؟ - ۹۵۲ قمری

bakrī seddīqī, mohammad ebn-e mohammad (1493-1546)

آیا امکان دارد که اولیاء خدا از وی غافل شوند و به دیگران توجه نمایند؟ بکری در پاسخ این پرسش اولیا را از خدا غافل نمی‌داند گرچه دارای حالات مختلف باشند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۳۵/۴

آغاز: الحمدلله الهادی للصواب ... حمداً لمن وسع بطنان الکمال فی ملکوت الجمع فقبل کل صورة؛ **انجام:** و لا یحیط بهم الامن زعم الاحاطة بالحق، و السلام

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۳گ (۹ر-۱۱ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۲۱۶]

● **غفوریه** / شرح حدیث / فارسی

qafūrīye

موسوی، یحیی بن محسن، ق۱۳ قمری

mūsavī, yahyā ebn-e mohsen (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۸۶ق

در شرح حدیث مروی از حضرت صادق علیه السلام «لیس من امام یمضی الا و أوتی الذی من بعده مثل ما أوتی الاول و زیادة خمسة اجزاء»، و چون این عدد موافق با لفظ «غفور» بود رساله را «غفوریه» نام نهاد. این رساله دارای سه «فصل»است: ۱. نص حدیث مذکور؛ ۲. معنی حدیث و اشکالات وارده بر آن؛ ۲. پاسخ بر آن اشکالات.

آغاز: الحمدلله الذی تجلی علی محمد و آله الأطهار ... اما بعد عرض می‌شود بر ارباب بصیرت که چون در این ازمنه.

انجام: اما در لاحق چون در این نشانه هست آناً فآناً زیاد می‌شوند در آن امام تا زمان رفتن او و هکذا تا آخر ائمه هدی

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۴۸۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۶ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۱۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۷ - ۷۷]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۶۰/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد جواد بن محمد رضا بن یوسف خراسانی، تا: چهارشنبه ۸ ربیع الثانی ۱۳۱۷ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۱۰گ (۱۰۷پ-۱۱۶پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۳۹۳]

● **غلبه اشکال رمل و نتایج هر یک** / رمل / فارسی

qalabe-ye aškāl-e raml va natāyej-e har yek

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۸۴/۶

آغاز: بسمله. بدان که غلبه اشکال در رمل قوت عظیم دارد و احکام آن چنان است که اگر در رمل غلبه کند دلیل بر قوت نفس سایل و حیات و هر چه تعلق بدو دارد؛ **انجام:** زنی یا دختری بکری که باشد و رنجور در ابد باشد و چون کم باشد رنجور خلاص شود و نیکی حاکم و عمله دار را و چهارم او را قوت باشد و الله اعلم بالصواب

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲گ (۲۵ر-۲۶ر)، ۱۵-۲۱ سطر (۱۲×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۸۶]

● **غلطات السالکین** / عرفان و تصوف / فارسی
qalatāt-os sālekīn
روزبهان بقلی، روزبهان بن ابی نصر،۵۲۲؟-۶۰۶؟ قمری
rūzbahān-e baqlī, rūzbahān ebn-e abī-nasr (1129-1210)
رساله‌ای است شامل اشتباهاتی که ممکن است سالکین بنمایند.
آغاز: بسمله و به نستعین - هذه مسایل سئلت عنه فی طریق اهل المعرفة و اجابها - بتأیید الله تعالی.
چاپ: به کوشش کرامت رعنا حسینی، فرهنگ ایران زمین، ۲۵ (۱۳۶۱): ۴۵-۶۳
[فهرستواره منزوی ۶۷۹/۷]

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۶۶/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** صاحب آن هذیانرا از نزد حق ملامتست و در شرع رسول علیه الصلوة و السلم غرامتست - تمت الکتاب غلطات السالکین ... فرغ من تحریره ... لسنة ثلثین و ثمانمائة بخط ... علا بن سعد بن محمد کازرونی.
خط: نسخ، کا: علابن سعد بن محمد کازرونی، تا: ۸۳۰ق؛ ۱۶گ، ۱۹ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۲ - ۳۰۴]

● **غلطات الصوفیة** / عرفان و تصوف / عربی
ġalaṭāt-uṣ ṣūfīyya

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۱/۱-ف
نسخه اصل: یوسف آغا ش ۴۸۶۲؛ با سماع شیخ ابی الفضل عبدالسلام بن شیخ ابی محمد عبدالله بن احمد بن بکران زاهری مصری؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۲گ (۱-۳۲)، ۲۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۵۴]

● **الغلط و المغالطة** / منطق / عربی
al-ġalaṭ wa-l muġāliṭa

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۱۴۵/۲۱
آغاز: بسمله، القسم الثانی فی الغلط واسبابه افعال المغالطین اما ان یکون فی امور خارجه؛ **انجام:** هذا التقدیر لا ینعکس بعکس النقیض.
کا: اسماعیل بن حاجی محمد کریم شیرازی، تا: ۱۲۱۶ق، جا: سجاس؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج [ف: ۱۰ - ۲۲۴]

● **غلطهای املائی** / ادبیات / عربی
qalat-hā-ye emlā'ī
رساله مختصری است در برخی از غلط‌های املایی مانند حوائج و حوایج و کلمات دیگر از این نوع که یاء و همزه در آنها تداخل یافته است. مؤلف در این رساله چهار مورد را ذکر نموده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۶۳/۵
آغاز: بسملة، رسالة فی اغلاط وقعت فی بعض الدعوات فی کتب الدعوات من نسخ النساخ من رواة الاخبار ... الاول ما اشتهر من همز الیاء الاصلیة بعد الالف المزیدة فی الجمع مع؛ **انجام:** الرابع: قولهم لیت شعری بکسر الشین غلطا، و هی بفتح الشین بمعنی الادراک کالشعور
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ جلد: چرم، ۲ص (۱۲۸-۱۲۹)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۲۳]

● **غلوله سیمابی** / طب / فارسی
qolūle-ye sīmābī

تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۶۳/۲
بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۱۱پ- ۱۱۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [نشریه: ۳ - ۳۲۶]

← غلیان ﴿ توصیف غلیان

● **غمام القواعد و سحاب الفرائد** / ادبیات / عربی
ġamām-ul qawā'id wa saḥāb-ul farā'id
موسوی، شمس الدین محمد، ق۱۴ قمری
mūsavī, šams-od-dīn mohammad (- 20c)
تاریخ تألیف: شب دوشنبه ذیحجه ۱۲۸۲ق
رساله‌ای است در بیان ادبیات عرب و علومی که با آن مرتبط می‌باشد، با عناوین «قاعده و فائده» در «مقدمه» و یک «خاتمه»: مقدمه ۱. بیان رسم هذا العلم و موضوعة و بیان معنی الأدب؛ مقدمه ۲. تعداد العلوم الأدبیة و العربیة؛ الخاتمة: فی بیان الخط.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۸۱
آغاز: الحمد لله الذی دلت علیه اعلام الوجود الذی قرب فی الدنو، فلا شیء اقرب منه و بلغ فی العلو فلا شیء اعلی منه؛ **انجام:** و کتبوا نحو لدی بالیاء لا نقلبابها یاء أفی لدیک و هذا آخر متیسر لنا فی ایراد ذلک و نرجوا من الله الاستعانة.
خط: نسخ، کا: موسوی، شمس الدین محمد، تا: ۱۲۸۲ق؛ مصحح، محشی با نشان «عفی عنه» دارد؛ مهر: «نجم الدین محمد» (بیضی)؛ ۵۸گ، ۱۳ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۳ - ۳۴۵]

● **غمریه** / - فارسی
qamrīye
رئیس العلماء، جلال الدین بن محمد طاهر
ra'īs-ol-'olamā', jalāl-od-dīn ebn-e mohammad tāher

[فهرستواره منزوی ۶۷۹/۷]

شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۱۷۵
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۱۵]

● **غمزة البرهان لشبهة الوسنان** / کلام و اعتقادات / عربی
ġamzat-ul burhān li-šubhat-il wasnān

اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸ - ۱۲۳۲ ؟ قمری
axbārī, mohammad ebn-e ʻabd-on-nabī (1765 - 1817)

تاریخ تألیف: عید قربان ۱۲۲۸ق
شرحی است بر جواب‌هایی که شیخ احمد احسایی در پاسخ سؤالات شیخ حسن بن علی توبلی بحرانی داده است. اخباری در مقدمه این رساله می‌گوید که چون جواب‌های احسایی از روی ضوابط نبوده و دلیلی بر آنها اقامه نکرده بود، لذا اقدام به نوشتن این کتاب نموده است.
آغاز: بسمله. الحمد لله ... فقد سئل الصدیق الولی ... الشیخ حسن التوبلی عن الشیخ الجلیل الاوحد المتین احمد بن زین الدین مسالة من المسائل الثمانیه و العشرین فی بیان التباین الکلی بین الحکم المنصوص المنزل علی النبی الهادی و بین الحکم الاجتهادی فاجاب عنها الشیخ بمالن یرتبط علی ضوابط التحصیل ... فالتمس بعض الاخوان شرح السوال و الجواب و بیان ما تحتها من الخطاء و الصواب ... و هذه صورة السوال: مساله الحکم الاجتهادی متغیر بتغیر ظن المجتهد ...
انجام: الثامن و العشرون ماقاله العلامة الحلی فی منهاج الکرامه و ایضا الاجماع لیس اصلا فی الدلاله ... انتهی هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذه الرساله ... و ما اردت الا الاصلاح ما استطعت ... فمن شاء فلیومن و من شاء فلیکفرو کان الفراغ منها لیلة السبت یوم العید الاضحی من السنة الثامن و العشرین من المایة الثالثه من الالف الثانی من سنی الهجره ... علی ید مؤلفه
شرح و حواشی:
۱- الرد علی رسالة غمزة البرهان؛ احسائی، احمد بن زین الدین (۱۱۶۶-۱۲۴۱)
۲- الرد علی رد رسالة غمزة البرهان

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۹/۳-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
کاتب = مؤلف، تا: عید قربان ۱۲۲۸ق؛ جلد: تیماج، ۷گ (۳۴پ-۴۰ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۴۴]
۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱ /۸۱۰۹-۵۵/۷۹
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد صالح، تا: ۱۲۶۸ق؛ در این مجموعه، رساله غمرة البرهان دو بار تحریر شده، بار اول در برگ ۱ تا ۲۰ و بار دوم در برگ ۵۲ تا ۷۲؛ ۴۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۹۸۲]
۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۵۹/۲
بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشانه «فتحعلی، تنقیح المرام»؛ جلد: تیماج، ۱۶گ (۱۱۹پ-۱۳۴پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۲۴۸]

● **غمز عیون البصائر علی محاسن الأشباه و النظائر** / فقه / عربی
ġamz-u ʻuyūn-il baṣāʼir ʻalā maḥāsin-il ašbāh wa-n naẓāʼir

حموی، احمد بن محمد، - ۱۰۹۸ قمری
hemavī, ahmad ebn-e mohammad (- 1687)

وابسته به: الاشباه و النظائر الفقهیة علی مذهب الحنفیة = الاشباه و النظائر فی الفروع؛ ابن نجیم، زین الدین بن ابراهیم (-۹۷۰)
تاریخ تألیف: ۱۰۹۷ق
کتاب «الاشباه و النظائر» ابن نجیم مصری، متن مختصر و مشهوری در فقه حنفی است؛ و مطالب آن در هفت «فن» و مباحث هر فن در چند «قاعده» بیان شده است: فن ۱. قواعد کلیه؛ ۲. فوائد؛ ۳. فرق و جمع؛ ۴. الغاز؛ ۵. حیل؛ ۶. فروق؛ ۷. حکایات. کتاب حاضر، شرح حموی با عناوین «قوله» بر همین کتاب است.
چاپ: لکنو، ۱۲۸۴ و ۱۳۱۷ق؛ آستانه، جزء۲، ۱۲۹۰؛ بیروت، ۱۴۰۵، محقق
[ایضاح المکنون ۱۴۷/۲؛ غمز عیون البصائر بیروت: دارالکتب ج۱ (مقدمه)؛ هدیة العارفین ۱۶۴/۱؛ معجم المطبوعات العربیة ۳۷۵/۱؛ دنا ۸۰۱/۷؛ کشف الظنون ۹۸/۱؛ الاعلام ۲۳۹/۱؛ الاوقاف العامة موصل ۷۲/۴؛ خزانة مفتی ۶۶/۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۵۲
آغاز: لک الحمد یا من تنزهت ذاته عن الاشباه و النظائر ... و بعد، فان کتاب الاشباه و النظائر لافضل المتأخرین مولانا زین الدین؛
انجام: و نعی الدیک فقید الظلام و رد علی الصبح القادم السلام
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی با نشان «منه، لمحرره، عفی عنه، اختری، حدادی» و غیر آن؛ تملک: سید عمر مشهور به حبیب افندی، سید احمد امام اوجاق مشهور به دیوانی در شهر ارضروم از شهرهای ترکیه با مهر «... عبده ... احمد ...» (بیضی)؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۰۹گ، ۲۷ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۳۴ - ۷۴۳]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۰۰
آغاز: بسمله، قوله الحمدلله اخبار صیغة انشاء معنی و لامحذور فی عدم محمودیته فی الازل بما انشاه العباد من المحامد؛ **انجام:** قال شیخی و استاذی متع الله المسلمین بطول حیاته و هناتم الکلام ... و ذلک من فضله و الحمدلله علی الدوام و علی نبیه افضل الصلوة و اشرف السلام ... و بارک لنا فیما بقی من ایامها و لیالیها ...
خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم، تا: ۱۱۷۳ق؛ دارای سرلوح،

مجدول؛ مهر: «عبدالرحمن»؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۸۸گ، ۲۳ سطر (۹×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۸سم [ف: ۱۳ – ۲۹۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۳۳/۲

آغاز: قوله و صلی الله علی سیدنا محمد صلی الله علیه و آله و سلم؛ صلی فعل ماض و قیاس مصدره التصلیة و هو مهجور فلایقل لعدم السماع؛ **انجام:** و جعل علی بمعنی فی کما فی قوله تعالی (و دخل المدینة علی حین غفلة) خلاف الظاهر فی هذا المقام.

بخش اندکی از شرح آغاز کتاب است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مشمع، ۱۱گ (۳۳۰-۳۴۰)، ۲۵ سطر(۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۳۰ – ۲۲۷]

● **غمکده** / شعر / فارسی

qamkade

اشعار سستی است به بحر مثنوی مولانا، در ثناء خاتم الانبیاء و فاطمه زهرا و علی بن ابی طالب و شهیدان کربلا، از شاعری وفا تخلص که از متأخرین بوده و قصد داشته است که تا غیبت امام دوازدهم بسراید. معلوم نیست که ناظم مطلب را به آخر رسانیده است یا نه.

[فهرستواره منزوی ۱۷۲۴/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۵۹۹

آغاز: ابتدا برنام حق داور کنم ×× مدح مولایم علی حیدر کنم؛ **انجام:** شرق دایم عاشق مهر نکوست ×× بهر معشوق عاشق اندر جستجوست

نسخه تا شهادت امام چهارم بیشتر ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، ۱۵۴گ، ۲۰ سطر (۱۲×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۳سم [ف: ۷ – ۶۵۲]

● **غمکده** / شعر / فارسی

qamkade

از وفا

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۷۱۷

آغاز: ای برون از عقل و از وهم و گمان؛ **انجام:** شد بعهدش غمکده اینک تمام

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [الفبائی: – ۴۲۰]

● **غمناک** / تاریخ معصومین / فارسی

qamnāk

فومنی، عبدالحسین بن محمد، ق۱۴ قمری

fūmanī, ‘abd-ol-hoseyn ebn-e mohammad (- 20c)

تاریخ تألیف: ۲۱ شوال ۱۳۲۸ق

داستان واقعه کربلا و شهادت حضرت امام حسین علیه السلام، به نثر و نظم سست و از خود مؤلف با تخلص «غمناک» و در نوزده غمخانه.

آغاز: اللهم صل و سلم و زد و بارک ... بلی بمضمون آیه شریفه البلاء موکل بالانبیاء ثم بالاولیاء ثم بالامثل فالامثل

انجام: زراه مرحمت ای منشی قضا و قدر ×× بلوح معصیتش کش قلم تو در محشر

[فهرستواره منزوی ۱۷۲۴/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۹۱۳

آغاز: اللهم صل و سلم و زد و بارک ... بلی بمضمون آیه شریفه البلاء موکل بالانبیاء ثم بالاولیاء ثم بالامثل فالامثل؛ **انجام:** زراه مرحمت ای منشی قضا و قدر ×× بلوح معصیتش کش قلم تو در محشر

خط: نسخ، کا: محمد مهدی گلپایگانی، تا: سه‌شنبه ۲۱ شوال ۱۳۲۸ق؛ مجدول؛ جلد: پارچه مشکی، ۱۸۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۸ – ۱۰۶]

← غمنامه مکبث > مکبث

← الغم و الهم > رسالة الی فرفوریوس فی حقیقة نفی الغم و الهم

← غنا > روضة الغناء فی تحقیق معنی الغناء

← الغنا > معرفة النغم (مختصر)

← غنا > آداب و رویه ارباب غنا

← غنا > آرمونی موسیقی ایران

← غنا > الادوار فی معرفة النغم و الاوتار (ترجمه)

← غنا > موسیقی

← الغناء > کمال الادب فی الغناء

← الغناء > الوجیزة الحقیة علی مفاسد الغناء و تحریمه

← غناء > ذریعة الاستغناء فی تحقیق مسألة الغناء

← غناء > کرامیه دوره

← غناء > مقامات السالکین

← غناء > الموسیقیات و نقدها

← غناء > کشف الغطا عن وخامة الغنا

← الغناء > کشف الغطاء عن حکم الغناء

← الغناء > ایقاظ النائمین و ایعاظ الجاهلین

← الغناء > بیان الاجماع علی منع الاجتماع علی بدعة الغناء و السماع

← الغناء > جواز الغناء فی قرائة القرآن

← غناء > مقامات موسیقی

← الغناء > تنبیه الغافلین و تذکرة العاقلین

← الغناء > اعلام الأحباء فی حرمة الغناء فی القرآن و الدعاء

← الغناء > کشف الغطاء عن حال الغناء

← الغناء > مصباح السعادة فی الغناء

● **الغنا** / فقه / عربی

al-ġinā

تونی، احمد بن محمد، ق۱۱ قمری

tūnī, ahmad ebn-e mohammad (- 17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۷۴ق

رساله‌ای است در حرمت غنا در یک «مقدمه» و سه «فصل» و «خاتمه»: مقدمه: در بیان حقیقت غنا؛ فصل ۱. تحریم غنا؛ ۲. بیان روایاتی که به حسب ظاهر موهوم اباحت غنا است فی الجمله؛ ۳. اموری که عموم تحریم غنا مخصوص به آن شده؛ خاتمه: در بیان آوازهایی که به حد غنا نرسد.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد چون قلت سالکان سبیل یقین و غلبه قاطعان طریق دین مبین و رکون مردم به دنیا و غفلت ایشان از عقبی

[امل الآمل ۲۳/۲؛ معجم رجال الحدیث ۱۲۳/۳ شماره ۹۳۷؛ الذریعه ۱۳۸/۱۱ شماره ۸۵۹؛ اعیان الشیعة ۸۸/۳]

اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۹۰/۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: حسین علی بن حاجی شاه قلی، تا: ۲۸ ذیحجه ۱۰۸۲ق؛ ۳۹ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۷۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۶۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ - ۷۴]

● **الغناء (رسالة فی تحریم ...)** / فقه / عربی

al-ġinā' (r.-un fī taḥrīm-i ...)

محقق سبزواری، محمد باقر بن محمد مؤمن، ۱۰۱۷ - ۱۰۹۰ قمری

mohaqqeq-e sabzevārī, mohammad bāqer ebn-e mohammad mo'men (1609 - 1679)

رساله‌ای استدلالی در مسأله غنا و آوازه‌خوانی و اثبات حرمت آن و احتمالاً ردی است بر نظر فیض کاشانی؛ با استدلال به آیات و روایات و اقوال علما و در پایان وظایفی برای مجتهد و مقلد بیان نموده است.

آغاز: بسمله، الحمدلله اوضح لنا سبیل الحق و انار منهاج الدین و الصلاة علی اشرف من بعث لا یضاح مسالك الیقین و علی آله الطیبین الطاهرین. اما بعد فیقول المفتقر الی رحمة الله الباری محمد باقر بن محمد مؤمن السبزواری انی قد ذکرت فی هذه الرسالة جل الآیات و الاخبار الواردة عن اصحاب العصمة فی تحریم الغناء و المنع منه و الوعید علی فعله ...

انجام: فانه لاترد له دعوة و لاتخیب له طلبة. و هذا آخر ما قصدت ایراده فی هذه الرسالة و الحمدلله اولا و آخراً و ظاهرا و باطنا ... الی یوم الدین

چاپ: در مجموعه میراث فقهی غنا و موسیقی جلد اول، قم، مرکز تحقیق مدرسه ولی عصر، نشر مرصاد، ۱۳۷۶ش، با تحقیق علی مختاری؛ با تحقیق منصوره اعتمادی در الرسائل الفقهیة فی الغناء (تهران، دانشگاه تهران و انجمن آثار و مفاخر فرهنگی: ۱۳۸۸)

[الذریعة ۶۱/۱۶ و ۵۷؛ دنا ۸۰۲/۷ (۱۶ نسخه)؛ امل الآمل چاپ بغداد به تحقیق سید احمد حسینی ۲۵۰/۲]

شرح و حواشی:

۱- تنبیه الغافلین و تذکرة العاقلین؛ عاملی، علی بن محمد (۱۰۱۳-۱۱۰۴)

۲- اعلام الأحباء فی حرمة الغناء فی القرآن و الدعاء؛ میرلوحی سبزواری، محمد هادی بن محمد (-۱۱۱۳)

۳- الغناء (رسالة فی تحریم ...)؛ خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین (-۱۱۷۳)

۴- الغناء (رسالة وجیزة فی)؛ موسوی شهرستانی، محمد جعفر بن محمد حسین (-۱۲۶۰)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۳۰/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با خط‌خوردگی و اصلاحات و اضافات فراوان؛ جلد: تیماج، ۱۲گ (۳ر - ۱۴ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۴۳ - ۱۴۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۸۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ واگذاری اولاد مرحوم فیض کاشانی در دی ۱۳۷۵؛ جلد: تیماج، ۲۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۸×۱۸/۳سم [ف: ۲۱/۱ - ۲۲۶]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۱۹۰/۱۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۰۹۹ق، جا: گرگان؛ ۱۲گ (۱۳۹ر-۱۵۰ر) [ف: ۵ - ۳۵۲]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۵۳/۲-ف

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۵گ (۲۵پ-۳۹پ)، ۱۸ سطر [فیلمها ف: ۲ - ۲۱۳]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۳۹/۸ و ۱۱۸۶/۱۶ عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۹گ (۱۳۸پ-۱۴۶پ)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۲۳ - ۲۷] و [عکسی ف: ۳ - ۴۴۱]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۰۳۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج، ۲۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۱۲۳]

۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۳۴/۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: مرتضی بن میر محمد صفی حسینی تبریزی، تا: ۱۱۰۱ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۱۱گ (۷۲-۸۲)، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۸۴۴]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۶۳/۲
آغاز و انجام: برابر
کا: محمد صادق بن محمد امین نوزادی قاینی، تا: ۱۱۱۱ق؛ ۱۵ص (۱۹-۳۳)، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۱×۲۸سم [ف: ۱۰ - ۸۷۳]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۷۱۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: اصفهانی، محمد ابراهیم بن اسماعیل، تا: ۱۱۲۶ق؛ ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۴×۱۹/۳سم [رایانه]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۶۸۸۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن محمد اسماعیل اصفهانی، تا: اواخر محرم ۱۱۲۶ق؛ تاریخ وقف: آبان ۱۳۶۸؛ جلد: تیماج زرشکی، ۳۵ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۲۱/۱ - ۲۲۷]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۵۵/۶-۱۳/۱۳۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد هادی بن محمد باقر، تا: شعبان ۱۱۳۴ق؛ جلد: تیماج، ۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۶ - ۲۹۸۲]

۱۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۷۹۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: علی محمد ابن میرزا ابی القاسم، تا: ۱۲۵۹ق، جا: عراق؛ جلد: مقوا، ۲۰گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۴- ۱۴۲۷]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۸۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۵ق؛ جلد: تیماج، ۲۱گ (۱پ-۲۱پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۲ - ۳۵۱]

۱۴. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۱۰۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: جناب آقای حاج آقا رضا امامی؛ ۱۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: - ۶۹]

۱۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۳۷۱۳/۵
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ سپاهانی؛ جلد: تیماج، ۳۱گ، ۱۳ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۶۱]

● **الغناء = شرح حدیث الترجیع** / فقه / عربی
al-ġinā' = š.-u ḥadīṯ-it tarjī'
حر عاملی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۱۰۴ قمری
horr-e 'āmelī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1693)
تاریخ تألیف: شعبان ۱۰۷۳ق

رساله‌ای است مشتمل بر دوازده «فصل» که به تفصیل مسأله غنا را بررسی نموده است با این عناوین: ۱. عدم جواز الاستدلال بهذا الخبر و بیان ضعفه عند الاصولیین و الاخباریین معاً؛ ۲. جواب الاعتراض بروایة الکلینی له فی کتابه و فی عدم استلزام ذلک للعمل به و فی وجه ایراده له؛ ۳. ذکر بعضی ما یعارض الحدیث المسئول عنه فی خصوص موضوعه و یوجب بطلان تخصیصه لأحادیث الغنا؛ ۴. الکلام علی سند المعارض الخاص؛ ۵. الکلام علی متنه و ما یستفاد منه؛ ۶. وجوه التأویل للحدیث المسئول عنه؛ ۷. ذکر بعض ما أشرنا الیه من أحادیث تحریم الغنا؛ ۸. بعض ما یستفاد من أحادیث التحریم من المبالغة و التأکید؛ ۹. ذکر منشأ هذه الشبهة و طریق الاحتراز منها و من مثلها؛ ۱۰. وجه نقل الامامیه عن العامة أحیاناً و عدم جواز تعدی ذلک الوجه؛ ۱۱. ذکر من قلده المایلون الی اباحة الغنا و ذکر بعض أحواله؛ ۱۲. الاشارة الی بعض ما انتهت الحال بسبب تقلید أهل الضلال.
وی به مناسبت در دو اثر دیگرش که هر دو بعد از این رساله تألیف شده یعنی «الاثنا عشریة فی الرد علی الصوفیة» (باب دهم آن) و «الفوائد الطوسیة» (فائده ۲۷ و ۲۸) نیز درباره غناء بحث کرده و فائده ۲۷ فوائد طوسیه چکیده همین رساله غناست ولی مطالبی که در باب دهم اثنا عشریه آورده، تفاوت‌هایی با مطالب این رساله دارد. در این رساله نامی از دیگر آثار خود نیاورده و تنها در اواخر آن به اثنا عشریه اشاره‌ای دارد. مطالب آن گرچه ناظر به مطالب فیض کاشانی و محقق سبزواری است و حتی عباراتی از رساله سبزواری را بدون ذکری از آن نقل می‌کند ولی تصریح به نام کسی ندارد. از مؤلفان رساله‌های غنائیه تنها دو نفر از این رساله مطالبی نقل کرده‌اند، یکی مرحوم تویسرکانی و دیگر به نقل از تویسرکانی عالم گمنام مرحوم انجدانی که با ذکر نام از این رساله مطالبی نقل کرده‌اند. شگفت این که هیچ یک از تراجم که به احوال حر عاملی پرداخته و حتی کتاب‌شناسی‌های مهم شیعه همچون الذریعه، کشف الحجب، کشف الاستار و مرآة الکتب نامی از این رساله نبرده‌اند و نسخه‌ای از آن معرفی نکرده‌اند. در فهرست آثار حر عاملی در روضات و الذریعه نیز چیزی نیافتم.
آغاز: الحمدلله الذی ألهم العقول براهین ربوبیته و کلفها بتحصیل تفصیل صفاته و معرفته و اوجب علی الجوارح القیام لوظائف عبادته و لم یدع لاحد حجة علیه بعد اظهار حجته ... و بعد فیقول ... هذا جواب ما سأل عنه بعض الاصحاب من شبهة غلبت علی بعض اهل الزمان حتی بلغوا اقصی مآرب الشیطان فعدل جماعة منهم ...
انجام: و ان مد الله فی الأجل ألفت فی ذلک ما یشفی العلیل و یروی الغلیل و الله الهادی الی سواء السبیل و هو حسبنا و نعم الوکیل
چاپ: در مجموعه میراث فقهی غنا و موسیقی جلد اول، قم، مرکز تحقیق مدرسه ولی عصر، نشر مرصاد، ۱۳۷۶ش، با تصحیح

رضا مختاری.
[دنا ۸۰۲/۷ (۲ نسخه)]

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۵۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: حسن بن غلامعلی، تا: ۱۰۷۷ق؛ مهر: «محمد شفیع محمد شفیع»؛ اهدایی: حاج ماشاءالله سلامتی؛ کاغذ: سمرقندی، ۴۵گ، ۱۳ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۵۵۱]
۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۴۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد صادق بن عبدالفتاح تونی، تا: سلخ رمضان ۱۰۹۷ق؛ از روی نسخه مؤلف، مصحح، محشی با عناوین «منه سلمه الله»؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۶گ (۱۲۶پ-۱۶۱پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۷۴۳]
۳. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۴۰/۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: ابراهیم بن محمد علی عاملی، تا: ۱۱۲۱ق؛ جلد: تیماج شتری، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱ - ۲۰۳]
۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۹۵/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن میرزا محمد، تا: ۱۲۵۹ق؛ ۳۹گ (۱پ-۳۹پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۱/۷سم [ف: ۹ - ۱۴۴]
۵. قوچان؛ مدرسه عوضیه؛ شماره نسخه:۷۶/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** او لیس کل من قال لصدوق و من الکلینی و کتاب الاحتجاج و احادیثنا کثیر من الرد علیهم
تذکر: در فهرست نام کتاب الاعتقادات آمده که به قرینه آغاز تصحیح شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱گ (۹۹پ-۱۲۹)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف مخ]

● **الغناء** / فقه / عربی
al-ġinā'

تبریزی، محمد قاسم بن محمد رضا
tabrīzī, mohammad qāsem ebn-e mohammad rezā
مؤلف در این رساله بعد از ذکر حدیث نبوی معروف «اذا ظهرت البدع» به شکایت از وضع زمانه در مورد حلال نمودن بعضی از الحان که گویا صوفیه، در ذکر جلی، به‌کار می‌برده‌اند، پرداخته و درصدد اثبات حرمت این‌گونه الحان، با استفاده از روایات و احادیث برآمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۲۰/۴
آغاز: الحمدلله الذی علا برهانه فوق کل برهان واستعلی سلطانه علو کل سلطان و خضع لشأنه کل ذی شأن؛ **انجام:** إن عذاب الله شدید و أن الله لیس بظلام للعبید و الحمدلله أولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً.
خط: نستعلیق، کا: عبدالعظیم فرزند عاشور، تبریزی، تا: قرن ۱۱؛ ۱۰گ (۷۰-۷۹)، ۱۷ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۲/۵سم [ف: ۲۹ - ۱۶۴]

● **الغناء (رسالة فی تحریم ...)** / فقه / عربی
al-ġinā' (r.-un fī taḥrīm-i ...)

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، - ۱۱۷۳ قمری
xājū'ī, mohammad esmā'īl ebn-e hoseyn (- 1760)
وابسته به: الغناء (رسالة فی تحریم ...)؛ محقق سبزواری، محمد باقر بن محمد مؤمن (۱۰۱۷-۱۰۹۰)؛ ایقاظ النائمین و ایعاظ الجاهلین؛ حسینی بحرانی، محمد بن ابراهیم (-۱۱)
در نقد و اعتراض و شرح گفتار محمد باقر بن محمد مومن سبزواری معروف به محقق سبزواری درباره غناء از کتاب تجارت کفایه او. مؤلف در پی بحثی مستقل نبوده و بیشتر به نقل و نقد آراء دیگران پرداخته است و کلمات محقق سبزواری در «کفایه» و «ذخیره» و سپس آراء سید ماجد بحرانی در ایقاظ را مفصل نقل و نقد می‌کند و سپس به عنوان «خاتمه» به شرح اخبار باب می‌پردازد. لحن برخوردش با محقق سبزواری محترمانه‌تر از نحوه برخوردش با سید ماجد است. این رساله بیشتر حالت تعلیقه دارد تا تألیف مستقل و مؤلف هم با شتاب آن را نگاشته، لذا نظم و ترتیب منطقی در آن رعایت نشده و سخنان استطرادی و معترضه و ... در آن اندک نیست.
آغاز: بسمله. حمدالله المحرم بحکمته و مصلحته الغناء الذی اوعد فی کتابه علیه النار فی یوم الجزاء و الصلوة ... یقول ... محمد بن الحسین الشهیر باسماعیل المازندرانی انی لما رایت اخبار علمائنا التقدمین و نظرت فی فتاوی فقهائنا المتاخرین رحم الله السلف منهم و الخلف وجدتهم و اتفاق کلمتهم مصرحین بتحریم الغناء من غیر فرق منهم فیه بین وقوعه بالشعر و القرآن و الدعاء بید انهم نقلوا فی خلال اخبارهم القویة ...
انجام: ثم ذکر کلاما فی وظیفة المجتهد و المقلد و ما یعتبر فیهما من الشرائط و هو مع کونه مشهورا لا خصوصیة له بهذه المسالة و لذا ترکنا مع ما فیه لان من حسن اسلام المرء ترک ما لایعنیه. هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذه الرسالة و لقد کنا فی ترقیمخ راکبین علی متن العجالة
چاپ: در مجموعه میراث فقهی غنا و موسیقی جلد اول، قم، مرکز تحقیق مدرسه ولی عصر، نشر مرصاد، ۱۳۷۶ش، با تصحیح علی مختاری و سید رسول کاظمی نسب؛ با تحقیق منصوره اعتمادی در الرسائل الفقهیة فی الغناء (تهران، دانشگاه تهران و انجمن آثار و مفاخر فرهنگی: ۱۳۸۸)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۱/۱
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن، ۱۰۱ص (۲-۱۰۲)، اندازه: ۱۴/۸×۲۰سم

[ف: ۵ - ۹۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۲۱/۲

انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۷گ (۳۵ر-۶۱پ)، ابعاد متن: ۸×۱۵، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۲۰۴]

● **الغناء (رسالة فی حرمة ...)** / فقه / عربی

al-ġinā' (r.-un fī ḥurmat-i ...)

خراسانی، محمد جعفر بن محمد طاهر، ۱۰۸۰ - ۱۱۷۵ ؟ قمری

xorāsānī, mohammad ja'far ebn-e mohammad tāher (1670 - 1762)

رساله مختصری است در حرمت غنا با اشاره به از اخبار و آیات قرآنی.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۵۰/۲۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... بعد فیقول العبد الجانی ... لقد اتفقت کلمة الاصحاب علی حرمة استعمال الغنا فی الجملة؛ **انجام:** هذا ما سنح لی فی تحقیق هذه المسألة أرجو أن ینفع منه الطالبین بمحمد و آن الطیبین الطاهرین الانجبین.

خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد کاظم، تا: ۱۱۲۱ق، جا: اصفهان؛ ۵گ (۱۰۵ر-۱۰۹ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۱۸]

● **الغنا (رسالة فی)** / فقه / عربی

al-ġinā (r.-un fī)

سبزواری، محمد رحیم بن محمد جعفر، - ۱۱۸۱ قمری

sabzevārī, mohammad rahīm ebn-e mohammad ja'far (- 1768)

مؤلف ابتدا به طریقه استدلال جدش مرحوم سبزواری صاحب ذخیره پرداخته و آن‌گاه حکم تغنی و استماع غنا در روایات را بیان می‌کند.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۱۴/۳

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اعلم ایها اللبیب ان معظم مدار عمل جدی العلامة طاب ثراه فی الفروع بالاخبار التی فی الکتب الاربعة؛ **انجام:** من حسن اسلام المرء ترک مالا یعنیه

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۶۶ق؛ ۴گ (۴۶پ-۴۸ر)، ۲۰-۲۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۶سم [ف: ۴۳ - ۱۵]

● **الغناء** / فقه / عربی

al-ġinā'

همدانی، عبدالصمد بن محمد حسین، - ۱۲۱۶ قمری

hamadānī, 'abd-os-samad ebn-e mohammad hoseyn (- 1802)

وابسته به: المختصر النافع = النافع فی مختصر الشرایع؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)

نویسنده می‌گوید وقتی شرح مختصر نافع محقق حلی را می‌نوشتم چون به مسأله غناء رسیدم دانستم آن از کبار گناهان است ولی متأسفانه این روزها غناء به صورت مسأله پیش پا افتاده درآمده و کمتر توجه به گناه بودن آن می‌کنند، لذا بر آن شدم که به‌جهت تذکار مسلمانان به مضار آن این رساله را به عربی بنویسم.

آغاز: بسمله و به نستعین الحمدلله ذی المجد و البهاء و الجود و الثناء و الصلاة علی نبیه الذی بین لنا الاحکام من الحلال و الحرام و آله الغر الکرام. اما بعد فیقول ... انی لما کنت شارحا لمختصر نافع الحبر الجلی قدوة العلماء ... و قد رأیت الغناء الذی من الکبائر و قد اوعد الله علیه النار صار فی عصرنا و زماننا شعارا و دثارا للناس حتی ان جمعا کثیرا و جما غفیرا من الطلبة یتغنون و یقولون بانه لیس من الغناء المحرم ...

انجام: و لیس القول به بذلک البعید ان کان فی دلیل تعینه تأمل. الفه مولانا ملا عبدالصمد الهمدانی رحمه الله تعالی

چاپ: در مجموعه میراث فقهی غنا و موسیقی جلد اول، قم، مرکز تحقیق مدرسه ولی عصر، نشر مرصاد، ۱۳۷۶ش، با تصحیح احمد عابدی؛ با تحقیق منصوره اعتمادی در الرسائل الفقهیة فی الغناء (تهران، دانشگاه تهران و انجمن آثار و مفاخر فرهنگی: ۱۳۸۸)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۲۹/۷

آغاز و انجام: برابر

کا: حسین مشهور به درویش، تا: ۱۲۳۷ق؛ ۷ص (۲۰۶-۲۱۲)، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۶ - ۸۱۱]

۲. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:۲مجموعه بدون شماره

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد جواد بن محمد حسین کرمانشاهی، تا: غره صفر ۱۲۵۲ق [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ - ۲۵۵]

● **الغناء (رسالة وجیزة فی)** / فقه / عربی

al-ġinā' (r.-un wajīza fī)

موسوی شهرستانی، محمد جعفر بن محمد حسین، - ۱۲۶۰ قمری

mūsavī šahrestānī, mohammad ja'far ebn-e mohammad hoseyn (- 1844)

وابسته به: الغناء (رسالة فی تحریم ...)؛ محقق سبزواری، محمد باقر بن محمد مؤمن (۱۰۱۷-۱۰۹۰)

تاریخ تألیف: ۱۲۵۷ق؛ محل تألیف: اصفهان

در سه «مقام» از غناء گفتگو کرده و فیض کاشانی و محقق سبزواری را رد نموده: ۱. تعریفه؛ ۲. حکمه؛ ۳. فی انه هل هو من الصغائر او یکون من الکبائر ... .

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطیبین ... فیقول ... ابن محمد حسین بن محمد جعفر الموسوی الشهرستانی ... ان هذه رسالة وجیزة فی الغناء ... کتبتها علی سبیل الاستعجال و اغتشاش البال و اختلال الاحوال ... اعلم ان الکلام فی هذا المقام یقع فی مقامات ثلاثة

انجام: حرمة الاعانة علی الاثم. تمت بالخیر و العافیة. اسئل الله سبحانه حسن العاقبة فی عرصة القیمة فی عصر یوم الاثنین الخامس و العشرین من شهر ربیع المولود سنة السبع و الخمسین بعد المأتین و الالف ۱۲۵۷ علی ید الاذل الاحقر ابن محمد حسین بن مهدی محمد جعفر الموسوی الشهرستانی فی دارالسلطنة اصفهان

چاپ: در مجموعه میراث فقهی غنا و موسیقی جلد اول، قم، مرکز تحقیق مدرسه ولی عصر، نشر مرصاد، ۱۳۷۶ش، با تصحیح سید ابوالحسن علوی و سید رسول کاظمی نسب.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۱۱/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: دوشنبه ۲۵ ربیع الاول ۱۲۵۷ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۴۲پ-۴۷پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۵ - ۱۸۹۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۲۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۸۵]

● **غناء** / بهائیت / عربی و فارسی

qenā’

باب، علی محمد بن محمد رضا، ۱۲۳۶؟ - ۱۲۶۶ قمری

bāb, ‘alī mohammad ebn-e mohammad rezā (1821-1850)

این رساله شامل سؤالی در مورد غناست که سلطان الذاکرین پرسیده است. سائل ابتدا، خود را در مقام حرمت غنا به نزد مسلمانان می‌بیند و فکر می‌کند که در نظر بابیان قضیه به چه منوال است. پس از ذکر مقدمه‌ای احادیث متعددی در حرمت غنا نقل می‌کند و می‌گوید: سزاوار نیست احدی را که ذکر حرمت و منع ارتفاع صوت در بعضی مقامات نماید زیرا که اصل حرمت صوت آنچه از احادیث ظاهر می‌شود به علت شئونات باطله آن است که اهل مجوز غنی استعمال می‌کنند والا هرگاه علت معاصی نگردد و از جهت شجره انبه (لایقرء) خارج نگردد منعی در شریعت وارد نشده، چنان‌که حدیث اذن یوم فطر (= اذان یوم فطر) و اضحی و ایام فرح ناطق بر این است. در ابتدا می‌نویسد: «اما بعد ذکر می‌نماید عبد مفتقر ... که در سبیل سفر به سوی ملیک فضل و عدل ادام الله ظله ... که در ارض اصفهان توقف نموده، جناب مستطاب قدسی خطاب ذاکر ذکر نقطه وجود و مذکر ظهورات آیت محمود سلطان الذاکرین ... سؤال از حکم غنایی که در احادیث شموس عظمت و جلال مذکور است فرمود و از این جهت در مقام اجابت جناب ایشان بر آمده».

این کتاب در فهرست ملک (ج۷، ص ۱۵۶) به اشتباه به سید کاظم رشتی نسبت داده شده و این اشتباه به منابع دیگر از جمله فهرست نسخه‌های خطی فارسی (ج ۵، ص ۳۹۰۰-۳۹۰۱) نیز راه یافته است.

آغاز: بسمله، اشارات عرفانیة: الحمد لله الذی تقدس بقدس قیومیته عن نعت الجوهریات و ما یشهابها ... و بعد ذکر می‌نماید: عبد مفتقر الی الله و معتصم بحبل آل الله ـ صلوات الله علیه و علیهم که در سبیل سفر به سوی ملیک فضل و عدل

انجام: و إن «ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء و الله ذو الفضل العظیم» «و سبحان الله رب العرش عما یصفون» و سلام علی المرسلین و الحمد لله رب العالمین

چاپ: به تحقیق منصوره اعتمادی در الرسائل الفقهیة فی الغناء (تهران، دانشگاه تهران و انجمن آثار و مفاخر فرهنگی: ۱۳۸۸)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۱۵/۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن، ۳گ (۱۰۳پ-۱۰۵ر)، ۱۹ سطر [ف: ۹ - ۱۷۴]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۸۶/۳

جواب در حقیقت غنا؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۷ص، ۱۹ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۸۸]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۳۶۳/۶

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۲گ (۱۰۶پ-۱۱۷ر) [ف: ۳ - ۲۳۴]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۸۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ۱۲گ (۲۷ر-۳۸ر)، ۱۹ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۳۲۵]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۳۸/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن مغزی یشمی، ۱۴گ (۶۳پ-۷۶ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۲۰/۴سم [ف: ۷ - ۱۵۶]

● **الغناء** / فقه / عربی

al-ġinā'

بهبهانی، محمود بن محمد علی، ۱۲۰۰ – ۱۲۷۱ قمری
behbahānī, mahmūd ebn-e mohammad 'alī (1786-1855)

تاریخ تألیف: اواخر محرم ۱۲۶۳ق
در این رساله، مؤلف در پی اثبات حرمت ذاتی غنا حتی در خواندن قرآن و دعا و مراثی است و برای آن به روایات و آیات و اجناع و اقوال اهل لغت استشهاد کرده است و در آخر با رد قول بعضی از علماء که قرآن و مراثی را از اطلاق حرمت غنا تخصیصاً و یا تخصصاً خارج می‌دانند، احتیاط در این موارد را امر مطلوبی می‌شمرد. در الذریعه (۶۲/۱۶) به پدر مؤلف، آقا محمد علی بهبهانی نسبت می‌دهد ولی این نسبت نادرست است و مؤلف به نام خود در مقدمه تصریح می‌کند.
آغاز: احمد الله علی نواله مصلیاً علی احمده و آله، أما بعد فیقول العبد العاصی الغریق فی بحار الذنوب و المعاصی محمود بن محمد علی طاب ثراه ... قد اشتهر فی الاعصار و الامصار تلاوة کلام الله المجید و الدعاء و المناجاة و الاذکار و المراثی و الاشعار المبکیة بالنغمات المحفوفة بالتغنیات و الالحان المهیجة للفتن و الشهوات و کثیرا ما یسالنی بعض الاحباب عن هذا الباب
انجام: و لاجل تحصیل الثواب لاتهلك نفسك و لا تفتح علیها باب العذاب و العقاب، و لیکن هذا آخر ما أردناه فی هذه الوجیزة ...
چاپ: در مجموعه میراث فقهی غنا و موسیقی جلد دوم، قم، مرکز تحقیق مدرسه ولی عصر، نشر مرصاد، ۱۳۷۶ش، با تحقیق حسین شفیعی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۱۴گ (۳۱پ-۴۴ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴ – ۳۳۷]

● **الغناء** / فقه / عربی

al-ġinā'

موسوی خوانساری، محمود بن عبدالعظیم، ق۱۳ قمری
mūsavī xānsārī, mahmūd ebn-e 'abd-ol-'azīm (- 19c)

رساله‌ای در باب غنا که در سه «مقام» نگاشته شده: ۱. موضوع غنا؛ ۲. حکم غنا؛ ۳. مستثنیات آن. از جواهر الکلام و مفتاح الکرامة و شیخ انصاری نقل قول دارد و بعضاً بدون ذکر نام اشاره‌ای به نظرات محقق سبزواری و محقق اردبیلی و احمد نراقی و فاضل دربندی می‌کند.
آغاز: و من المحرمات فی الشریعة الغنا و توضیح الحال فی‌هذا المجال یتوقف علی التکلم فی مقامات ثلثة ۱- فی الموضوع و الثانی فی الحکم و الثالث فی‌ما استثنی من الحکم.
انجام: عند دخول من یحصل له شهوة باستماع الغنا فلا یضر دخول الاصم فتأمل.
چاپ: در مجموعه میراث فقهی غنا و موسیقی جلد دوم، قم، مرکز تحقیق مدرسه ولی عصر، نشر مرصاد، ۱۳۷۶ش، با تصحیح مرتضی اخوان و محسن صادقی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۳۶/۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در برگ ۱۳۶ بندی است درباره فروش ظرف‌های طلا و نقره و داد و ستد با پول قلب و سکه‌هایی که دولت آنها را از ارزش قانونی انداخت بدین‌گونه: «و عدم الملکیة الثابتة حال کون المادة مصورة بالصور المنهیة ... مع السکة المعمولة. و لعل الامر بالتأمل فی کلامه اشارة الی هذا. هذا»، ۴گ (۱۳۲ر–۱۳۵پ) [ف: ۵ – ۱۸۹۲]

● **الغنا** / فقه / عربی

al-ġinā

کاشانی، محمد رسول بن عبدالعزیز، ق۱۳ قمری
kāšānī, mohammad rasūl ebn-e 'abd-ol-'azīz (- 19c)

مؤلف این رساله به گواهی نویسنده نسخه ما محمد رسول کاشانی نام دارد. در آن از رساله غناء سید ماجد یاد شده است. ضمن بحث از مفهوم غنا و ماهیت آن، به بیان ادله حرمت و نقد ادله قائلین به جواز پرداخته و با بیان مستثنیات همانند غنا در اعراس و تغنی به قرآن در مقام رفع شبهه از آن برآمده است. مؤلف غنا را به جز چند مورد حرام می‌داند.
آغاز: بسمله لله الحمد علی السراء و الضراء و الشکر فی الشدة و الرخاء ... و بعد فهذه رسالة ... کافلة لبیان ما یتعلق بالغناء من ماهیة او حکم او استثناء حسب فطنتی البتراء و سعة جهدی مع انکسار و عناء ... و افتتاحها بالبحث عن حقیقته و اختلف فیها عبائر الادباء و الفقهاء ... اقول المراد بالرفع الجهر، و الموالاة التتابع و هنا عبارة عن الترجیع ای تردید الصوت فی الحلق ...
انجام: اعاذنا الله بفضله عما یورث الندم ... نجوم بروج الهدایة و مصابیح الظلم صلی الله علیه و آله و سلم.
چاپ: در مجموعه میراث فقهی غنا و موسیقی جلد اول، قم، مرکز تحقیق مدرسه ولی عصر، نشر مرصاد، ۱۳۷۶ش، با تصحیح ناصر باقری بیدهندی و حسین شفیعی؛ نیز با تصحیح منصوره اعتمادی در الرسائل الفقهیة فی الغناء (تهران، دانشگاه تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی: ۱۳۸۸)

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۶۴/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: مجید بن عبدالله تنکابنی، تا: ۱۲۶۸ق، جا: قزوین مدرسه شهید ثالث؛ مقابله کاتب با اصل؛ ۲۹گ (۱۷۰–۱۹۸)، ۱۴

سطر (۱۴×۸/۵) [ف: ۵ – ۳۵۳]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲۹۰/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۳۳گ، ۱۵ سطر (۱۱/۵×۵/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۱۰/۵سم [ف: ۲ – ۳۵۶]

● **الغناء** / فقه، شعر / عربی

al-ġinā'

تهرانی نجفی، هادی بن محمد امین، – ۱۳۲۱ قمری

tehrānī najafī, hādī ebn-e mohammad amīn (- 1903)

این منظومه ۲۴ بیت است که در فهرست ملك و الذریعه بدون نام ناظم آن است و فقط از آن استفاده می‌شود که اجمالاً نام کوچك آن محمد هادی بوده است همچنان که صاحب الذریعه استفاده و ذکر کرده است زیرا ناظم می‌گوید: «ثم محمد بهاد قد دعی ×× یقول اثباتا لامر ادعی». ولی با توجه به رساله غنای شیخ هادی تهرانی که شرحی بر همین منظومه است به دست آمد که ناظم آن نیز خود تهرانی بوده که در آن رساله شرحی مزجی بر این منظومه دارد و در آن تصریح دارد که منظومه از خود اوست.

چاپ: در مجموعه میراث فقهی غنا و موسیقی جلد دوم، قم، مرکز تحقیق مدرسه ولی عصر، نشر مرصاد، ۱۳۷۶ش، با تصحیح رضا مختاری و با انتساب به شیخ هادی تهرانی.

تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۴۲۵/۲

آغاز: بسمله. عجزاً من الحمد لأغنی الاغنیاء ×× جاعلنا امة خیر الانبیاء / مستغنیاً بنفسه و البررة ×× ابنائه اغصان تلك الشجرة؛ **انجام:** و جملة القول فلا یخفی علی ×× اهل الحجی بعد سماع ما جلی / ان الذی فی اکثر المحافل ×× للمتصوفین عین الباطل

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن، ۳گ (۱۴پ–۱۶پ)، ۷ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۱۴/۷سم [ف: ۸ – ۳۷۸]

● **الغناء (رسالة فی حرمة ...)** / فقه / عربی

al-ġinā' (r.-un fī ḥurmat-i ...)

محمد حسین بن آقا باقر، – ۱۳۳۶ قمری

mohammad hoseyn ebn-e āqā bāqer (- 1918)

آغاز: رب یسر و لاتعسر. المقصد الاول فی ادلة حرمة الغناء. إذا عرفت ما ذکرنا فنشرح الکلام حینئذ فی المقاصد و نقول: المقصد الأول فی بیان حرمة الغناء فی الجملة

انجام: ولکن الظاهر أن الغناء مساوق للصوت اللهوی علی ما یستفاد من مجموع الاخبار فتأمل فی المقام فإنه من مزال الأقدام.

چاپ: با تحقیق منصوره اعتمادی در الرسائل الفقهیة فی الغناء (تهران، دانشگاه تهران و انجمن آثار و مفاخر فرهنگی: ۱۳۸۸)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۲۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ابعاد متن: ۱۵×۱۱، قطع: ربعی [ف: ۱۷ – ۱۰۸]

● **الغناء** / فقه / عربی

al-ġinā'

سنقری، حسین بن علی، ق۱۴ قمری

sonqorī, hoseyn ebn-e 'alī (- 20c)

بحث استدلالی است درباره حرمت غنا و ریشه‌یابی این کلمه در لغت و آثار شرعی و گفته‌های فقها و تعیین موضوع آن، چون مؤلف بر این عقیده است که در هر بحث فقهی اول باید موضوع کاملاً شناخته شده باشد پس از آن درباره احکام گفتگو شود. مؤلف که از شاگردان شیخ هادی تهرانی است و او نیز رساله‌ای در غنا دارد، که رساله حاضر از آن استفاده کرده است. مؤلف معتقد است که غنا حرمت ذاتی ندارد و در خواندن قرآن و مراثی مستحب است و در عروسی‌ها مباح؛ آنچه موجب حرمت می‌شود عوارض خارجی همچون اختلاط زن و مرد نامحرم و فسق و فجور در مجالس است. او در ادامه رساله از حکم مرثیه‌سرایی بر مردگان و اجرت گرفتن برای آن و همچنین اجرت گرفتن برای اذان گفتن و نماز خواندن و حکم گوش داده به غما و بازی با آلات لهو بحث کرده است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فیقول العبد العاصی میرزا حسین بن علی السنقری ... مسألة الغناء مما اشتهر بین الفقهاء رضوان الله علیهم بالاشکال تارة من حیث الحکم و اخری من حیث الموضوع و لما کان الامر فیه مما یدور مداره وجودا و عدما فللفقیه تمییزه و تشخیصه عن غیره من الموضوعات علی ما یقتضیه من الشرح اسما و ماهیة کما یقتضیه التقدم ...

انجام: کما هو مصرح فی جملة من الآیات و طائفة من الأخبار و ما ذکرناه صریح فی جمیع ما بیناه.

چاپ: در مجموعه میراث فقهی غنا و موسیقی جلد دوم، قم، مرکز تحقیق مدرسه ولی عصر، نشر مرصاد، ۱۳۷۶ش، با تصحیح علی صدرائی خوئی؛ با تحقیق منصوره اعتمادی در الرسائل الفقهیة فی الغناء (تهران، دانشگاه تهران و انجمن آثار و مفاخر فرهنگی: ۱۳۸۸)

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۵۱/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... ان مسألة الغناء مما اشتهر بین الفقهاء رضوان الله علیهم بالاشکال تارة من حیث الحکم؛ **انجام:** کما هو مصرح فی جملة من الآیات و طائفة من الأخبار و ما ذکرناه صریح فی جمیع ما بیناه.

خط: نسخ، کا: از عصر مؤلف و شاید به خط وی، بی‌تا؛ ۴۳گ (۱پ–۴۳ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۱۰/۵سم [ف: ۵ – ۳۸۱]

● **الغناء** / فقه / عربی

al-ġinā’

ناشناخته:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۱۶۳

قول شافعی و مالک در بارهبه نقل از منهاج علامه حلی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۳۴۹) [مختصر ف: - ۶۳۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۱۴۹۷

کا: عبدالغنی، تا: ۱۲۸۷ق [الفبائی: - ۴۲۰]

● **غناء** / فقه / فارسی

qenā’

رساله کوتاهی است درباره غنا با ذکر اقوال علما و آیات و احادیث در این باره. مؤلف از مقدس اردبیلی نقل می‌کند غیر از رساله‌هایی است که در مجموعه «میراث فقهی» درباره موسیقی و غنا به چاپ رسیده است.

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۹۹/۵

آغاز: بدانکه خلافی نیست نزد علماء در حرمت غنا فی الجمله و بسیاری از ایشان حکم به اطلاق و تعمیم تحریم نموده‌اند و جمعی تصریح به شمول تحریم از برای مطلق شعر و قرآن فرموده‌اند؛

انجام: و سعد بن ابی وقاص و امثالهم استماع می‌نموده چنانچه ابن ابی الحدید نسبت به معاویه تصریح نموده است والسلام

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۲۲۸]

● **غناء الادیب فی فهم مغنی اللبیب = اغناء الادیب** / نحو / عربی

ġinā’-ul adīb fī fahm-i muġni-l labīb = aġnā’-ul adīb

قزوینی، محمد مهدی بن علی اصغر، - ۱۱۲۹ قمری

qazvīnī, mohammad mahdī ebn-e ‘alī asqar (- 1717)

وابسته به: مغنی اللبیب عن کتب الاعاریب؛ ابن هشام، عبدالله بن یوسف (۷۰۸-۷۶۱)

شرحی است بر کتاب مغنی تألیف جمال الدین عبدالله بن یوسف معروف به ابن هشام نحوی. در دیباچه آمده است که این شرح شامل توضیحاتی است درباره شواهد شعریه متن و نیز آنچه را که پدرش به هنگام تدریس این کتاب از شرح‌های شمنی و خبیصی گزین کرده و یادداشت‌های پدرش که از کتاب‌های لغت و تفسیر به مناسبت برگزیده و نیز یادداشت‌های خودش که موقع تدریس مغنی در حواشی کتاب مغنی نوشته بوده است می‌باشد و در آغاز مختصری از شرح حال ائمه نحو را آورده است. مطالب تحت عنوان « قوله» است. (فاضل)

آغاز: بسمله الحمدلله الذی رفع لواء الکلام و الخطب و بنی صحتهما علی قواعد فنون الادب و جعل الاقرآن من انحاء الکلام ... و بعد فیقول الفقیر الی الغنی ابن علی اصغر القزوینی محمد المدعو بمهدی ...

انجام: علی انه فاعل الصفة قوله شاد و الخ شاد الحائط طلاه باشید و هو ما طلی به حائط من حیص و نحو ق

[دنا ۸۰۳/۷-۸۰۴ (۱۲ نسخه)؛ الذریعة ۶۳/۱۶؛ معجم المؤلفین ۵۸/۱۲؛ الذریعه: ۶۳/۱۶]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۰۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۱۹گ، ۲۰ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۳۶۴]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۱۷-۳۴/۸۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن محمد شریف نظام آبادی، تا: دوشنبه ۲۷ صفر ۱۱۱۹ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه»، مقابله شده، با علامت بلاغ مقابله در صفر ۱۱۱۹؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۶ - ۲۹۸۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: اقل طلبه محمد جعفر اصفهانی، تا: سه‌شنبه ۲۷ ربیع الثانی ۱۱۲۱ق، جا: مشهد رضوی؛ با نشانی بلاغ؛ جلد: تیماج، ۱۵۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۴۱ - ۱۲۹]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۲۳۱

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد نبی، تا: ۱۱۲۲ق؛ واقف: سپهسالار؛ ۱۸۶ص، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [ف: ۲ - ۳۷۴]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمود بن نورالدین اصفهانی، تا: دوشنبه ۴ شوال ۱۱۲۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۴۹]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۶/۱

آغاز: عن تحریف الجاهلین و لحن اللاحنین علی ما تظافرت علیه الرواة و تواترت علیه اخبار الثقات؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد تقی اصفهانی، تا: چهارشنبه ۲۱ جمادی الثانی ۱۱۲۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۵۶گ (۱ر- ۲۵۶ر)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۷۵]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۷۵۲

آغاز: قبل الخوض فی المرام أموراً لعله ینتفع بها فی هذا المقام، منها ذکر ائمة النحو و بیان حال صاحب المغنی

خط: نسخ، کا: محمد تقی هزارجریبی، تا: دوشنبه ۱۰ شوال ۱۱۳۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، مقابله شده؛ مهر: «ابراهیم بن عبدالله» (مربع)؛ جلد: مقوایی، ۳۵۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۵ - ۹۹]

۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله و ان لم یلها دعاء اوامر فهی التنبیه کالتی ولیها لیت اورب او نحوها المصنف تم الجزء الاول من هذه الحاشیه

شامل باب اول است در مفردات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۰ رمضان ۱۱۳۳ق؛ مهر: کتابخانه مجدالدین، «عبدالقادر الحسینی» (بیضی)؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۰۱گ، ۱۶ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۳۷۸]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابوالحسن بن علی عسکر بیانکی، تا: شعبان ۱۱۸۶ق؛ مهر: «الراجی محمود بن علی اصغر»؛ اهدایی: حاج شیخ محمود فرساد؛ جلد: تیماج تریاکی، ۲۰۵گ، ۱۹ سطر (۱۴/۵×۱۲)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ – ۸۵۷]

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۰۶

همان نسخه بالا [نشریه: ۴ – ۳۸۹]

۱۰. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۴۴۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ تملک: عبدالله طبری، محمد محسن شیرازی، ید الله؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۹۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۴۰۱]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۱۷۴

خط: میان نسخ و تعلیق، کا: محمد حسین بن محمد علی، تا: ۱۲۶۸ق؛ ۲۰۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۲/۲سم [ف: ۱ – ۳۸۶]

۱۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۲۳۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالرحیم حسینی، تا: ۱۲۶۸ق؛ واقف: سپهسالار؛ ۲۳۱ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۳۷۵]

← الغناء علی مذهب الشافعی ⪢ سماع الغناء
← الغناء فی القرآن ⪢ جواز التغنی فی القرآن

● غناء المتکونات عن المثل الافلاطونیة (الفصل الخامس فی) / فلسفه / عربی

ġinā'-ul mutakawwināt 'an-il muṯul-il aflāṭūnīyya (al-faṣl-ul xāmis fī)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۵۳/۳

بندی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۷ق [ف: ۵ – ۲۵۱]

● غناء و موسیقی / فقه / فارسی

qenā' va mūsīqī

صورت استفتائاتی است با فتواهایی منقول از میر سید احمد عاملی، رفیع الدین نائینی، محمد باقر خراسانی و غیرهم. عنوان استفتا چنین شروع می‌شود: صورت نوشته‌ای که از جهت فتوا در ذم صوفیه نوشته‌اند: «علمای طایفه محقه و فضلای اثنی عشریه الذین لا یتکلمون بهواء الناس و لا یداهنون ... بیان فرمایند که به غنا و سرود اشتغال نمودن و مطربانه و مغنیانه اصول گرفتن و دست زدن و رقص کردن و به چرخ در آمدن ... فسق است یا طاعت».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۸/۲-طباطبائی

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱ص (۲ر)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲۲ – ۱۳۱]

● الغناء و اللهو / فقه / عربی

al-ġinā' wa-l lahw

تهرانی نجفی، هادی بن محمد امین، – ۱۳۲۱ قمری

tehrānī najafī, hādī ebn-e mohammad amīn (- 1903)

در این رساله ابتدا غنا و الفاظی را که به نحوی با غنا مربوط می‌شود مانند سماع، تغرید، ترنیم و لحن و ... را با استفاده از اهل لغت کاربردهای گوناگون آنها را توضیح می‌دهد و سپس دلایل قائلین به حرمت غنا را نقل و به صورت دقیق نقد می‌کند و در نتیجه می‌گوید: «اذا عرفت هذا فنقول الغناء لدی و باعتقادی جائز خلافا لاکثر الاعیان و وفاقا لقاطع البرهان بای لحن من الالحان کان، سواء فی ذلک الصوت المجرد و الکلام الباطل و المرثیة و القرآن ...». این عبارات صراحت بر حلیت غنا دارد و لذا بعضی در مقام نقل آراء شیخ هادی نوشته‌اند: بر خلاف قول مشهور غنا را جایز می‌شمارد و فقط در صورتی آن را حرام می‌داند که همراه با فعل حرام دیگری باشد (نامه مفید، سال اول، ش ۴، زمستان ۷۴، ص ۱۵۲) و سپس عبارات فوق را دلیل مدعای خود قرار داده‌اند. به نظر این نسبت نادرست است زیرا وی پس از تقویت کامل نظر فوق و سد ثغور آن دو باره از نظر خود برگشته و معتقد به حرمت ذاتی غنا شده و نوشته است: «فالتحقیق حرمة الغناء فی نفسه بالاخبار و الآیات و الاجماع. اما الاخبار فبمعونة فهم الاصحاب، ئ اما الآیات فبمعونة الاحبار، و اما الاجماع فلتصریح کل الفقهاء بحرمته فی نفسه لال قلیل یصلح کلامه للتأویل» و سپس به تفصیل روایات داله بر حرمت غنا را نقل می‌کند. در این رساله ابیاتی از منظومه خود در غناء را بدون هیچ اشاره‌ای نقل کرده و به صورت مزجی برخی از آنها را شرح کرده است. در این رساله از میان رساله‌های غنا فقط مطالبی از ایقاظ النائمین نقل کرده است.

آغاز: بسمله، الصوت قال الشیخ الرئیس «انه کیفیة تحدث من تموج الهواء المتضغط بین قارع و مقروع» ... اقول بعون الله تعالی ان ما ذکره الامام مما لا یتفقوا به احد من العوام بل لان المراد بادراک ماهیة الصوت ...

انجام: فانه لایکره الاکل قبیح و القبیح دعه لاهله فان لکل اهلا و رواه الشیخ الصدوق و الشیخ ... هذا ما ادی الیه النظری القاصر فی مسئلة لغناء و النا العبد الجانی حسین السنقری
چاپ: در مجموعه میراث فقهی غنا و موسیقی جلد دوم، قم، مرکز تحقیق مدرسه ولی عصر، نشر مرصاد، ۱۳۷۶ش، با تصحیح یقوبعلی برجی و غلامرضا نقی؛ با تحقیق منصوره اعتمادی در الرسائل الفقهیة فی الغناء (تهران، دانشگاه تهران و انجمن آثار و مفاخر فرهنگی: ۱۳۸۸)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۵۰/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: حسین بن علی سنقری، بی‌تا؛ ۱۴گ (۱۱۲پ–۱۲۵ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۷سم [ف: ۶ – ۱۳۹]

● غنائم الایام فی مسائل الحلال و الحرام / فقه / عربی
ġanā'im-ul ayyām fī masā'il-il ḥalāl wa-l ḥarām
میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن، ۱۱۵۱ – ۱۲۳۱ قمری
mīrzā-ye qomī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad hasan (1739 - 1816)

تاریخ تألیف: ۲۷ ذیقعده ۱۲۰۶ق
کتابی مفصل و مبسوط در احکام شرعی که در چهار «قسم» تنظیم شده؛ به‌گفته صاحب الذریعة تنها قسم اول کتاب یعنی کتاب‌های طهارت، صلات، زکات، خمس، صوم و اعتکاف تألیف شده ولی با دیگر کتاب‌های مستقل که مؤلف جداگانه نگاشته کتاب کاملی را در فقه تشکیل می‌دهد. معروف است که فقه میرزای قمی به مراتب برتر و بالاتر از اصول اوست و دلیل آن آثار شگفت‌انگیز فقهی از جمله کتاب غنائم الأیام ایشان است که بر دیگر کتب فقهی امتیاز و برجستگی خاص دارد چه ما وقتی به کتب فقهی سایر فقها می‌نگریم می‌بینیم توجه برخی معطوف به بیشتر آوردن فروع و بعضی به ادله عقلی و عده‌ای به نقل اقوال شده اما میرزای قمی با رعایت همه این جوانب و ذکر اقوال علما و اجماعات منقول و از سوی دیگر دقت در اقوال و آوردن احادیث فقه رضوی و تفسیر امام عسکری برتری غنائم را بر تألیفات دیگران مبرهن ساخته است.
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی أنفذنا من شفا جرف الهلکات بمتابعة أمثل الأدیان و ارشدنا الی سبیل ارتقاء مدارج اعلی الغرفات باقتفاء افضل الانس و الجان ...
چاپ: مشار چاپی عربی ۶۵۱؛ دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۳۱۹ق، رحلی، ۵۳۸ص (صص۱–۵۳۸)؛ قم، مکتبة الاعلام الاسلامی، محقق، ۱۴۱۸ق
[الذریعة ۶۳/۱۶؛ دنا ۸۰۴/۷– ۸۰۶ (۵۹ نسخه)]

۱. قم؛ موقوفه میرزا ابوطالب قمی؛ شماره نسخه:۲
شامل کتابهای زکات، خمس و صوم می‌باشد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، محشی با نشان «منه غفر له»؛ تملک: ابوطالب حسینی قمی؛ ۱۷۴گ، ۲۷ سطر [جنگ: ۱ – ۴۹۱]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الاخاء موعودة عند رسول الله و نقرإ علیك ... برکاته تمت
جلد اول؛خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۱۹۶ق؛ محشی؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۹۷گ، ۲۷ سطر (۸/۲×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۹ – ۱۰]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی با نشانه «منه دام ظله العالی»؛ جلد: تیماج، ۲۷ سطر (۸/۵×۵/۱۵) [ف: – ۷۸۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸–طباطبائی
آغاز: کتاب الزکوة و فیه مقدمه و بابان اما المقدمه فالزکوة فی؛
انجام: فاذا فرغت من المناسک ... لصحیحة زراره و روایه ابی الصباح الکنانی
از اول کتاب الزکوة تا آخر کتاب الحج؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۷۵گ، ۳۰ سطر، قطع: خشتی [ف: ۲۴ – ۴۷]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۶۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو التخییری مدفوع بمنع الاشتراک اولا کما مرو بعدم جواز استعمال المشترک.
موجودی از ابتدای مقدمه تا اولین ورق کتاب صلات است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ تملک: محمود بن محمد رضا بیدگلی؛ واقف: مکتبة الامام امیرالمؤمنین، اردیبهشت ۱۳۶۵؛ ۸۱گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۰/۳ سم [ف: ۲۱ – ۹۸۰]

۶. قائن؛ امام، سید حسن؛ شماره نسخه:۹
انجام: یباشر ادخاله الارحام فی الرجل دون المراة و علل الاول بانه موجب للقسوة المضارة الرحمة المطلوبة ...
خط: نسخ، کا: محمد رضوی، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۲۹۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [کتابخانه‌های قائن: ف: – ۱۸۵]

۷. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۲۵۵/۱
مشتمل بر کتاب الزکات و الخمس و الصوم می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، در حیات مؤلف؛ ۲۳۰گ (۳ر–۲۳۲پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۷۹]

۸. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۳۶۵/۱
فقط کتاب الطهارة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: حاج رمضانعلی تاجر، ۱۲۷۵؛ ۱۰۶گ (۱پ–۱۰۶ر)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۲۵۷]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸ ط
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: – ۵۷۳]

۱۰. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۲۷۵
آغاز: بسمله و فیه مقدمه و بابان ... فان الزکوة فی اللغة الطهارة و

الزیادة و النمو؛ **انجام:** فالاقوی متابعت اکثر الاصحاب للشهرة و ظاهر الاجماع المنقول. و الله اعلم بالصواب.
شامل کتاب زکات و صوم تا آخر اعتکاف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: سید علی بن محمد باقر موسوی با مهر «العبد سید علی الموسوی» (چهارگوش)، علیرضا از طلاب مدرسه حیدریه؛ مهر: «عبده داود بن العلی الحسینی» (چهارگوش)؛ واقف: محمد کاهوئی، ۱۳۶۵؛ جلد: تیماج، ۱۸۲گ، ۲۶ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۲۳۵]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۸۳۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و رواها اخری عن الحلبی عنه (ع) قال ان فاتحة الکتاب.
از ابتدای عبادات تا قسمتی از کتاب الصلوة مقصد الرابع فی القرائة است؛ خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «ابوتراب بن علینقی الحسنی الحسینی الطباطبائی ۱۳۴۲»؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۹۳گ، ۲۷ و ۲۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۸۸]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۶۰۰
آغاز: بسمله. خاتمة فی احکام الجنایز و فیما المقاصد المقصد الاول فی الاحتضار؛ **انجام:** اضعف التمسکات ما اختاره فی المسالک من حصول التعد بتعدد الازدراد لصدق الافطار بکل منها.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: محمد بن حسین؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۱۳۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۴×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۸۸]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۳۱۷
آغاز: کتاب الزکوة و فیه مقدة و بابان اما المقمدة فازکوة فی اللغة الطهارة و الزیادة؛ **انجام:** فی سایر المفطرات لا فی خصوص الجماع وهو لا یستلزم ان یکون دلیل الشیخین هو خصوص
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۹۹۸
آغاز: و لا تسرفوا قال کان ابی یقول من الاسراف فی الحصاد و الجداد؛ **انجام:** فالأقوی متابعة اکثر الأصحاب للشهرة و ظاهر الاجتماع المنقول و الله اعلم بالصواب ... و یتلوه کتاب الحج ...
ج۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۲۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۸۷] و [ف: ۲۱-۹۸۳]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۶۹۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و بذلک نختم المجلد الاول ... و الحمدلله دائما. تمت الکتاب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۰۶ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۳۶۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** نختم المجلد الاول ... علیهم افضل الصلوات و السلام
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۰۶ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۸۳۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و جعلنا خیراً مما یظن العالمون و غفرلنا ...
از ابتدای مقدمه تا پایان احکام جنایز؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالجواد بن حبیب عقیلی هاشمی، تا: ۱۲۱۴ق؛ مصحح، محشی به لفظ «منه دام ظله»، با قصیده‌ای در مدح امیرمؤمنان علی علیه السلام از سراینده ای متخلص به «شهید» در سال ۱۲۴۰؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج، ۳۰۲گ، ۲۶ و ۲۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۸۵] و [ف: ۲۱-۹۸۱]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۳۴۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** فی کتاب الزکوة و الخمس و الصیام ... سنه ۱۲۱۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۵ق؛ تاریخ وقف: شوال ۱۲۷۵ [رایانه]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۸۰۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و غفرلنا ما لا یعلمون و بذلک تنحتم جلد الأول.
مشتمل است بر طهارت، صلات و احکام جنایز؛ خط: نسخ، کا: محمد صالح بن محمد طاهر قمی، تا: ۱۲۱۶ق؛ محشی با جمله «منه دام ظله العالی»؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۷۱گ، ۲۵ و ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۸۶] و [ف: ۲۱-۹۸۱]

۲۰. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۲۹/۳-۶۱۴۳
جلد۱؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن جعفر بن صدرالدین بن ابی القاسم حسینی لاجوردی، تا: چهارشنبه ۶ محرم ۱۲۱۶ق؛ تملک: مصطفی حسینی صفایی خوانساری در جمادی الاول ۱۲۶۷؛ ۲۲۴گ، ۳۱ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۱۴۷]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۲۸۹
زکات و خمس و صوم؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن بهاء الدین قمی، تا: ۱۶ ذیحجه ۱۲۱۹ق؛ جلد: میشن، ۲۸۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۱/۱سم [ف: ۱ - ۳۸۶]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۸۰۷
آغاز: بسمله، کتاب الزکاة و فیه مقدمة و بابان اما المقدمة فالزکاة فی اللغة الطهارة؛ **انجام:** فالأقوی متابعة اکثر الأصحاب للشهرة و ظاهر الاجتماع المنقول و الله اعلم بالصواب ... و یتلوه کتاب الحج ...
خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد ربیع جرفادقانی، تا: چهارشنبه ۱ ربیع الثانی ۱۲۲۱ق؛ مصحح، مقابله شده، محشی به لفظ «منه دام ظله العالی»؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۳۲۵گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۸۶] و [ف: ۲۱-۹۸۲]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۹۶۶
آغاز: بسمله. خاتمة فی احکام الجنایز و فیما المقاصد المقصد الاول فی الاحتضار؛ **انجام:** اضعف التمسکات ما اختاره فی المسالک من حصول التعد بتعدد الازدراد لصدق الافطار بکل

منها.
از خاتمه «کتاب الصلاة» در «احکام الجنائز» تا اواخر «کتاب الصوم»؛ خط: نسخ، کا: محمدرضا بن نور محمد، تا: ۱۲۲۱ق، اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۱۴۰گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۴۸۷]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۹۸

همان نسخه بالا [مؤید: ۱ – ۱۱۱]

۲۴. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۵

انجام: فاذا فرغت من المناسک قضتها لصحیحة زرارة و روایة أبی الصباح الکنانی

از کتاب الزکاة تا اواخر کتاب الحج؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۴ صفر ۱۲۲۱ق؛ افتادگی: انجام؛ ۳۶۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: – ۷۶]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۳۷

آغاز: ... عدم مساعده العمر و الاسباب لختم ذلک الکتاب و سیما مع قصور همم اهل الزمان؛ **انجام:** ثم یکتبون اسمهم او یختمون ختمهم الله امورنا بالحسنی ... و بذلک یختم المجلد الاول من کتاب غنائم الایام

خط:نستعلیق،کا:حسین بن زین العابدین،تا:۱۲۲۱ق؛افتادگی: آغاز؛ ۳۳۲گ، ۲۵ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۵ – ۱۴۸]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم یکتبون اسمهم او یختمون ختمهم ختم الله امورنا بالحسنی و جعل آخرتنا خیراً من الاولی ... و بذلک یختم المجلد الاول من کتاب غنائم الایام.

جلد اول از ابتدا تا پایان مبحث صلات و توابع آن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۴ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۲۲گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۵/۵) [ف: ۱۴ – ۱۹۳]

۲۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲ /۸۱۳۳-۵۵/۱۱۳

آغاز: برابر

جلد اول (طهارت و صلاه)؛ خط: نسخ، کا: عبد الرحیم بن عبدالعظیم طالقانی، تا: پنج‌شنبه ۱۶ ذیحجه ۱۲۲۶ق؛ ۲۷۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۶ – ۲۹۸۳]

۲۸. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۳۷/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و روی الصدوق عن الصادق علیه السلام قال و قم منتصباً فان رسول الله صلی الله علیه واله قال من لم یقم صلبه فلا صلوة له وفی معناهما موثقه ابی بصیر فی القیام بعد الرکوع لکن ...

کتاب طهارت تا اواخر صلات؛ خط: نسخ، کا: چند نفر کتابت کرده‌اند، تا: با تاریخ ۱۲۲۸ق؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «عبده غلامرضا بن محمدعلی» (بیضی)؛ جلد: گالینگور، ۲۱۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: – ۱۱۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۲/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ – ۳۰۲]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۶۲/۶

آغاز: و هو مشتمل علی مقدمة و فصول ... فالصلاة فی اللغة الدعاء و فی اصطلاح المتشرعة هو مجموع الافعال و الصور المعهودة فی السنة المتشرعة؛ **انجام:** فالمشهور استحبابها و ادعی علیه الاجماع فی المعتبر و الظاهر انه اراد مطلق الرجحان و ذهب العلامة و ابن ادریس الی.

خط: نستعلیق، کا: سید حسن بن محمد سعید حسینی ساکن بیدگل کاشانی، تا: ۱۲۳۱ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۲گ (۱۲۳ر-۱۳۴پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ – ۳۶۹]

۳۰. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره

جزء اول؛ کا: محمد رفیع بن محمد حسین موسوی حسینی خوانساری، تا: ۱۲۳۲ق [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ – ۱۲۰]

۳۱. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره

جزء دوم؛ کا: محمد رفیع بن محمد حسین موسوی حسینی خوانساری، تا: ۱۲۳۲ق [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ – ۱۲۰]

۳۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۷۷۴/۲

بی‌کا، تا: ۱۲۳۲ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۲۷ص، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۰۵۰]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۱۷

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن محمد ازغدی، تا: ۱۲۳۶ق؛ محشی از مؤلف و با نشان «منه دام ظله»؛ ۶۳۰ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰ – ۹۷۱]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۲۱۶

آغاز: بسمله حمدله، اما لمقدمه فالزکوة فی اللغة الطهارة و الزیادة و النمو فی الشرع اسم لحق یجب فی الحال؛ **انجام:** و ظاهر الاجماع المنقول و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و الماب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق؛ جلد: گالینگور [رایانه]

۳۵. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۵۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** هوانه الذی له ستة اشهر وعن عدو غیره انه الداخل فی الشهر الثامن هذا ولکن المنقول ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۹ شوال ۱۲۴۴ق، جا: قم؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ یادداشتی در واجب از محقق خوانساری و جواب آن از مؤلف آمده؛ جلد: تیماج، ۴۲۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف مخ: – ۱۴۰]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۰۵

آغاز: لم یودعا فی دارالبلاء و المحنة و اغتنم نفساً بعد نفس و ان کنت فی غایة اضطراب؛ **انجام:** و جعلنا خیرا مما یظن العالمون و غفرلنا ما لا یعلمون و بذلک. تختم المجلد الأول ...

کتاب طهارت، صلات و احکام جنایز است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی به لفظ «منه اعلی الله مقامه»؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۹۰گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲۱ – ۹۷۸]

۳۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۴۳۸

طهارت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ تملک: محمد رسول

بن عبدالعزیز کاشانی در ۱۲۵۷؛ ۳۱۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۹۳]

۳۸. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۳۷

ج ۱ و ۲، از آغاز تا اعتکاف؛ خط: نسخ، کا: علی بن استاد محمد بناء خوانساری، تا: ربیع الاول ۱۲۴۸ق؛ با یادداشت درگذشت شیخ فیاض زنجانی در جمعه ۱۴ ذیحجه ۱۳۶۰؛ ۲۹۱گ، ۳۴ سطر، قطع: رحلی [چند نسخه-ف: - ۲۰۳]

۳۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۶۲

انجام: ملازمة القصر و الافطار المدعی مضمونها الاجماع فی الانتصار. التاسع: الخروج ...

از اول کتاب تا اواسط صلاة مسافر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه»؛ تملک: محمد بن حسین؛ صورت اجازه‌ای به تاریخ ۱۲۵۴؛ جلد: چرم سیاه، ۱۳۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [مؤید: ۱ - ۱۵۲]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۸۴

از زکات تا آخر اعتکاف؛ خط: نسخ، کا: اسحاق حسین علی، تا: شعبان ۱۲۵۷ق؛ مصحح با نشان «صح»، محشی با «م»، «منه دام ظله العالی»؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۸۸گ، ۲۰ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ - ۴۵۷]

۴۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کیف کان فالاتقوی متابعة اکثر الاصحاب للشهرة و ظاهر الاجماع المنقول و الله اعلم بالصواب.

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمدعلی، تا: ۲۷ جمادی الاول ۱۲۵۷ق؛ مصحح؛ مهر: «یارفیع الدرجات» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۲۹۶گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۳۹]

۴۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۳۱۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ جلد: میشن، ۲۷۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸/۳×۲۲/۳سم [ف: ۱ - ۳۸۶]

۴۳. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۸۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** من وجوه الاختلاف انما نشأ من اختلاف الزمان ... والحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۷ صفر ۱۲۶۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج سیاه، ۳۸۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲ - ۴۶۱]

۴۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۲۸۲-۵۶/۱۳۲

آغاز: برابر

خط:نسخ،کا:علی رضا بن ازهیر قمی الاصل، در ۱۳ سالگی، تا: ۶ صفر ۱۲۶۱ق؛ ۳۷۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۹۸۴]

۴۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۶۹-۶/۵۹

آغاز: بسمله حمدله و صلاة کتاب الزکوة و فیه مقدمة و بابان المقدمة فالزکوة فی اللغة الطهارة والزیارة و النمو فی الشرع اسم لحق یجب فی المال؛ **انجام:** و ظاهر دعوی الا جماع و کیف کان فالاقوی متابعة اکثر الاصحاب لشهرة و ظاهر الاجماع المنقول و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

جلد دوم، از اول زکات تا پایان اعتکاف؛ خط: نسخ، کا: علی رضا بن اذهیر قمی، تا: ۹ ذیحجه ۱۲۶۱ق؛ مصحح، محشی به امضاء «منه ره» به تاریخ ۱۲۶۱؛ جلد: تیماج، ۲۷۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۶ - ۲۹۸۴]

۴۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۹۶/۲-۸۳۴۵

خط: نسخ، کا: هدایة الله بن محمد رضا قمی، تا: ۱۲۶۲ق؛ حواشی را او از روی اصل خود قمی در همین سال نوشته و مقابله کرده؛ تملک: محمد تقی خوانساری؛ جلد: تیماج، ۲۱۱گ، ۲۷ سطر، قطع: رحلی [آستانه قم: - ۱۴۷]

۴۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۳۷

خط: نسخ، کا: ابراهیم سمنانی، تا: ۱۲۶۴ق؛ مصحح؛ ۳۴۹گ، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۳]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۰۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۹۸]

۴۸. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۶۲۵

آغاز: بسمله کتاب الزکوة و فیه مقدمة و ابواب اما المقدمة فی الزکوة فی اللغة الطهارة و الزیادة و النمو و فی الشرع؛ **انجام:** و ظاهر الاجماع المنقول و الله اعلم بالصواب. اللهم اغفر ...

از اول زکات تا آخر اعتکاف؛ خط: نسخ، کا: کربلایی علی اصغر هراتی، تا: جمعه ۹ ربیع الثانی ۱۲۶۶ق؛ واقف: علی مردان خان تیموری (نصرت الملک)؛ ۲۸۶گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۵۰۲]

مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه:۷۰

همان نسخه بالا [رشت و همدان: ف: - ۱۷۵۲]

۴۹. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۳۵۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۸ق [ف: - ۷۲]

۵۰. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** فمع ملاحظة تلك الصحیحة ینبغی ان یکتب الشهود اللهم انا لا نعلم منه الاخیراً وانت اعلم به منا ثم یکتبون اسمهم ویختمون بخاتمهم ختم الله امورنا بالحسنی وجعل آخر تاخیرا من الاولی وجعلنا خیراً مما یظن العاملون وغفرلنا ما لایعملون.

جلد اول، طهارت و صلات؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمود، تا: شوال ۱۳۰۸ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۳۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۲۸]

۵۱. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۳۵۱

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. کتاب الزکوة و فیه مقدمة و بابان اما المقدمة فالزکوة فی اللغة الطهارة و الزیادة و النمو و فی الشرع اسم؛ **انجام:** و ظاهر دعوی الاجماع و کیف کان فالاقوی متابعة اکثر الاصحاب للشهرة و ظاهر الاجماع المنقول و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و الماب.

زکات و صوم؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمود، تا: ۲۷ ذیحجه ۱۳۰۹ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۴۱گ، ۲۳ سطر، اندازه:

۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۲۸]

۵۲. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۳۴۵/۱۱

آغاز: المقصد الثالث فی اشک و السهو و فیه مطالب المطلب الاول من زاد رکعة فما زاد فی صلوته عمدا بطل صلوته اجماعا؛ **انجام:** ان الصلوة فائت منه بخلاف الصغیر والمجنون ونظیر ذلک ان.

فقط مقصد سوم کتاب الصلاة را که در شک و سهو است و مقداری از مقصد چهارم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ از موقوفات حاج محمد رمضانی به کتابخانه مسجد اعظم؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۲۸]

۵۳. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۲۱۷

آغاز: برابر **انجام:** قد ذکرنا فی کتاب الزکوة جواز الصدقة المندوبة لبنی هاشم وان الاظهر جواز المفروضة ایضا ... ولایطعم من نصب شیء من الحق اودعی الی شیء من الباطل تمت.

از ابتدا تا پایان کتاب الخمس؛ خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «عبده الراجی عبدالله بن عبدالعالی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۱۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف مخ]

۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** اذ الظل الاول و ان کان ظاهرا

از اول کتاب تا اوایل مبحث وقت صلات جمعه؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ واقف: حاج قائم مقام، بهمن ۱۳۱۶؛ جلد: مقوا، ۱۲۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۵۷۰]

۵۵. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۹۹

آغاز: بسمله و فیه مقدمة و بابان. فالزکوة فی اللغة الطهارة و الزیادة؛ **انجام:** و ظاهر الاجماع المنقول و الله اعلم بالصواب.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: محمد صادق، ۱۲۶۱ق؛ جلد: تیماج، ۲۳۲گ (۱۴۵+۸۷)، ۲۲ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: – ۱۰۴]

۵۶. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۵۰۲

طهارت تا حج؛ بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشان «منه مدظله» [ف: ۷۲]

۵۷. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۰

آغاز: کتاب الزکوة و فیه مقدمة و بابان، المقدمة فالزکوة فی اللغة الطهارة و الزیادة و النمو و فی شرع اسم لحق یجب فی المال یعتبر فی وجوبه النصاب هکذا فی المعتبر و الکلام فی تصحیح عکسه؛ **انجام:** کیف یحصل العلم بانتقال المال منه الی الوارث فلابد ان یصرف فی مصالحه ...

جلد دوم (زکات، خمس، صوم و اعتکاف)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه دام ظله» (مؤلف) که نشان می‌دهد نسخه در زمان حیات مؤلف کتابت شده؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۸۲گ، ۲۶ سطر [ف: ۱ – ۱۸۷]

۵۸. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۴۸۹

طهارت و صلات؛ بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: وزیری [ف: – ۱۹۲]

۵۹. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۶۳

طهارت و خمس؛ بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [ف: – ۱۹۲]

۶۰. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۲۳۲

کتاب الطهارة و الصلاة؛ بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از مؤلف [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ – ۳۷۰]

۶۱. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۲۳۳

کتاب الصلاة؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی از مؤلف، با علامت بلاغ [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ – ۳۷۰]

۶۲. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۲۳۴

کتاب الحج؛بی‌کا،بی‌تا، با علامت بلاغ [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ – ۳۷۰]

۶۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۶۳/۱

از اول کتاب تا اواسط بحث القرائة من کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با عنوان «منه مد ظله»؛ جلد: چرم زرد، ۹۳گ (۱پ–۹۳پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۱ – ۱۵۳]

● غنائم العارفین فی تفسیر القرآن المبین / تفسیر / عربی

ġanā’im-ul ‘ārifīn fī tafsīr-il qur’ān-il mubīn

برغانی، محمد علی بن محمد، – ۱۲۷۲ ؟ قمری

baraqānī, mohammad ‘alī ebn-e mohammad (- 1856)

تفسیر مفصلی است با استناد به احادیث اهل بیت علیهم السلام و رموز مخصوص برای مصادر و منابع آنها، و ضمناً مطالب مفصلی مناسب آیات می‌آورد مشتمل بر مباحث و فصول به روشی متمایل به شیخی‌ها و نقل اقول شیخ احمد احسائی با عنوان «قطب العارفین» و مؤلف مدعی است که ظاهر و باطن و باطن باطن آیات در این کتاب بیان شده است و اسرار آنها را بازگو نموده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۱۴۹

آغاز: الحمدلله الذی دل علی ذاته بذاته و علی رسوله برسالته و علی اولی الامر بالامر بالمعروف و النهی عن المنکر

نسخه مشتمل بر مقدمه کتاب در دوازده «فصل» و تفسیر سوره فاتحه می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۱۰۵گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲۳ – ۲۷۷]

● غنچه باز در شرح گلشن راز / عرفان و تصوف / فارسی

qonče-ye bāz dar š.-e golšan-e rāz

عنقا طالقانی، ابوالفضل بن علی، ۱۲۶۶ – ۱۳۳۳ قمری

‘anqā tāleqānī, ab-ol-fazl ebn-e ‘alī (1850 - 1915)

وابسته به: گلشن راز = گلشن الاسرار = گلشن محمودی؛ شبستری، محمود بن عبدالکریم (۶۸۷–۷۲۰)

اهدا به: اتابک صدر اعظم ایران

تاریخ تألیف: محرم ۱۳۰۸ق

شرحی است منظوم به نحوه تعلیق مستزاد بر مثنوی گلشن راز.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵-عنقا

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با مقدمه میر عین الدین حسین دزفولی به خط خود او، اهدا شده به اتابک در محرم ۱۳۰۸ [نشریه: ۵ - ۷۵۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۰۸

آغاز: باسمک الجامع المحیط بکل موجود اللهم یا باهر الجود و قیوم الوجود؛ شرح: بنام آنکه جان را فکرت آموخت ×× قبای عاشقی دوخت؛ **انجام:** چراغ دل بنور جان برافروخت ×× سراپا جان و دل سوخت / کشاد نصرتش هر دم فزون باد ×× بدار الملک ارشاد / که عین الدین بوقت خوش کند یاد ×× دو صد رحمت بر او باد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با دستخط مؤلف؛ نسخه دارای خطبه عربی منثور و فارسی منظوم است؛ واقف: نائینی؛ ۵۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۴ - ۲۱۲]

● غنود / - فارسی

qonūd

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۲۴۰

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۳۱۵گ، اندازه: ۱۶/۴×۲۵/۲سم [رایانه]

← الغنیة ← غنیة النزوع الی علمی الاصول و الفروع

● غنیة الادیب فی شرح مغنی اللبیب / نحو / عربی

ġunyat-ul adīb fī š.-i muġni-l labīb

بغدادی، درویش علی بن حسین، ۱۲۲۰ - ۱۲۷۷ قمری

baqdādī, darvīš ʻalī ebn-e hoseyn (1806 - 1861)

وابسته به: مغنی اللبیب عن کتب الاعاریب؛ ابن هشام، عبدالله بن یوسف (۷۰۸-۷۶۱)

نویسنده می‌گوید چون حواشی مغنی را دیدم نظیر حاشیه شمنی و دمامینی و فتح قریب سیوطی بر آن شدم که خود حاشیه‌ای بر آن بنویسم که مبین آیات مشکله قرانیه و خفا یا لغویه و نحویه و شرح شواهد شعریه آن کتاب باشد و نیز تا آنجا که امکان داشته باشد از اشعار و ابیات مهم قصیده‌ای آن قصیده را بیاورم و سرایندگان آن اشعار را ذکر کنم و اشاره به لطائف و غرائب آن ابیات بنمایم، بدین قصد تحریر این کتاب اتفاق افتاد.

آغاز: بسملة، الحمدلله الذی جعل العربیة مفتاحاً للعلم الی فهم معانی السنة و الکتاب و فضل لغة العرب علی سائر اللغات لإشتمالها علی لحن الخطاب ... و بعد، فیقول ... لما رأیت الحواشی التی کتبت علی مغنی اللبیب ... غیر انها لم تف بمراد الطالب و لم تستوف المطالب ...

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۵۳

آغاز: بسملة، الحمدلله الذی جعل العربیة مفتاحاً للعلم الی فهم معانی السنة و الکتاب و فضل لغة العرب علی سائر اللغات لإشتمالها علی لحن الخطاب ... و بعد، فیقول ... لما رأیت الحواشی التی کتبت علی مغنی اللبیب ... غیر انها لم تف بمراد الطالب و لم تستوف المطالب؛ **انجام:** قوله: لانه قد علم تعریض لأصل وضع اللغة لا للمعنی المراد هنا اذ لا استفهام ههنا البتة کما لایخفی، تم الجزء الأول من کتاب المرسوم بغنیة الآدیب فی شرح مغنی اللبیب ...

مشتمل بر جزء نخست شرح می‌باشد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: رمضان ۱۲۵۶ق، جا: کربلا؛ مصحح، محشی از مؤلف با نشان «منه»، با قلم خوردگی؛ تملک: حسین بن هاشم موسوی بحرانی به سال ۱۳۳۴ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۵۵گ، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۹ - ۲۶۵]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** بحیث لا یخطر ببالهم والشاهد.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۴۶گ، ۲۴ سطر (۱۳×۲۲/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۱سم [ف: ۱۰ - ۱۸۲]

● غنیة الاریب عن شروح مغنی اللبیب / نحو / عربی

ġunyat-ul arīb ʻan šurūḥ-i muġni-l labīb

رمزی، مصطفی بن حسن، - ۱۱۰۰ قمری

ramzī, mostafā ebn-e hasan (- 1689)

شرحی است ممزوج و مبسوط و بسیار مفید و جامع؛ که شارح آن را با تتبع و تفحص در کتب تفاسیر و اعاریب قرآن و معاجم و شروع و امهات کتب در نحو تألیف نموده است.

آغاز: بسملة، یا من رفع السموات بغیر عمد و بناها، و هد الارض و نصب الجبال و أرساها ... و بعد، فیقول ... إن کتاب مغنی اللبیب عن کتب الآعاریب ... کتاب مفید لیس فی النحو مثله و إن کثرت فیه المتون المهذبة تحیرت الألباب فی حسی وصفه و لاسیما ما فی الحروف ...

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۴۷۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: وسط و انجام؛ ۳۶۲گ، اندازه: ۲۲×۳۱/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** حروف الیاء. الیاء المفردة علی ثلاثة أوجه و ذلک أنها یکون ضمیراً للمؤنث ... ألا یا اسجدوا فهی للنداء لکثرة وقوع النداء بعدهما هکذا فی النسخ و الأولی قبلهما نحو یا آدم ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ یادداشتی به تاریخ ربیع الاول ۱۳۶۲؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۷۹گ، ۲۳ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۳۶ - ۵۳۶]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۹۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و معمولها معرفین باللام کما قاله الفاضل الهندی
خط: نستعلیق، کا: علی اکبر طبیب ولد ابوالقاسم شیرازی، تا: جمادی الثانی ۱۲۶۰ق، جا: شیراز؛ محشی منقول از شمنی و دامینی؛ واقف: علی اصغر حکمت، مهر ۱۳۴۰؛ جلد: تیماج، ۲۸۶گ، ۲۴ سطر (۲۰/۷×۱۲/۷)، اندازه: ۲۲×۳۰سم [ف: ۱۲- ۲۵۴]

۴. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹-ش/۵۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و علی اهله الهادین و اصحابه الدین شاد و النافق اعد الدین و ان یسلم تسلیما کثیرا الی یوم الدین ثم تمت - تم هذا آخر المعنی - رحم الله من لغة و سایر علماء الاسلام.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۳۸۱گ، ۲۷ سطر (۲۰/۵×۱۲)، اندازه: ۲۲×۳۱سم [ف: ۲ - ۱۴۹]

● **غنیة الاریب فی الاعاریب** / نحو / عربی
ġunyat-ul arīb fi-l a‘ārīb

امام الحرمین همدانی، محمد بن عبدالوهاب، - ۱۳۰۳ ؟ قمری
emām-ol-harameyn-e hamedānī, mohammad ebn-e ‘abd-ol-vahhāb (- 1886)

مؤلف اول قواعد نحوی را به‌طور خلاصه ذکر می‌کند پس از آن شواهد را می‌آورد و آنها را شرح می‌نماید. در نیمه اول کتاب «مغنی اللبیب» ابن هشام اختصار شده و نیمه دوم به روش کتاب‌های نحوی مشهور نوشته شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳

آغاز: فی المفردات، حرف الالف، الالف المفرد یأتی علی وجهین أحدهما أن یکون حرفاً ینادی به القریب؛ **انجام:** کما فی قوله تعالی ینفقون أموالهم ابتغاء مرضاة الله و فی قوله و ان منها لما یهبط من خشیة الله.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ نسخه مشوش و دارای برگ‌های ننوشته و صفحه‌های سفید است؛ مهر: «عبده محمد رحیم بن محمد هادی بن محمد صالح» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹۱گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۸۶]

● **غنیة الاریب فی شرح التهذیب** / اصول فقه / عربی
ġunyat-ul arīb fī š.-it tahḏīb

صافی گلپایگانی، ابو القاسم بن عباس، ق۱۴ قمری
sāfī golpāygānī, ab-ol-qāsem ebn-e ‘abbās (- 20c)

وابسته به: تهذیب الوصول الی علم الاصول = تهذیب طریق الوصول = تهذیب الاصول؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

تاریخ تألیف: قرن ۱۴

آغاز نسخه حاضر و پاره‌ای از مطالب با «منیة الاریب فی شرح التهذیب» از همین مؤلف فرق دارد و گویا تحریری دیگر از همان شرح باشد.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۱۵/۱

آغاز: الحمد لله الذی رتب الفرع علی الاصول المتقدس بکمال ذاته عن المشارکة للأعراض و الاجسام و استغنی بوجوب وجوده عن الاتصاف بالصور و المواد
نسخه اصل: کتابخانه شیخ لطف الله صافی ـ قم؛ خط: نستعلیق زیبا، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ با خط‌خوردگی، محشی؛ ۲۰۲ص (۱-۲۰۲) [عکسی ف: ۳ - ۲۶۹]

← غنیة الانام ← غیاثیه

● **غنیة الانام** / کلام و اعتقادات / فارسی
qonyat-ol anām

مختصری است در واجبات اعتقادی و اصول دین، در دو «فصل» و یک «خاتمه»: فصل ۱. شناختن آفریدگار عالم؛ فصل ۲. نبوت و امامت؛ ملحق فصل دوم: در معاد؛ خاتمه: در بعضی از مواعظ و نصایح.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۱۶/۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد بدانکه این چند کلمه ایست که به التماس بعضی از برادران دینی در بیان اقل واجب؛ **انجام:** و بعد از عصر افطار بشربت آب نماید
خط: نستعلیق، کا: علی بن اسماعیل حسینی، تا: ۱۲۳۹ق؛ جلد: تیماج، ۱۰گ (۱۵۵پ-۱۶۴ر)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۲۷۸]

● **غنیة الانام فی معرفة الساعات و الایام = من لا یحضره التقویم** / تقویم، پیشگویی / عربی، فارسی
ġunyat-ul anām fī ma‘rifat-is sā‘āt wa-l ayyām = man lā-yaḥḍar-u-hu-t taqwīm

فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶ - ۱۰۹۱ قمری
feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598 - 1680)

تاریخ تألیف: ذیقعده ۱۰۵۲ق

مختصری در ایام و ساعات سعید و نحس است که مؤلف آن را از احادیث مروی از ائمه علیهم السلام استخراج کرده و آنچه را خود تجربه نموده است. دارای «مقدمه» و دو «مقاله» و «خاتمه» است: المقدمة: فی الاختلاف فی الایام و الشهور و السنین؛ مقاله ۱. اخبار المرویة عن الائمة، در دو «مطلب»: مطلب ۱) روایاتی که در خصوص احوال روزها نسبت به حوائج، مطلب ۲) اخباری که در احوال حوائج نسبت به روزها وارد شده است؛ مقاله ۲.

فیما اردنا ذکره من احکام النجوم، شامل یک «مقدمه» و دو «مطلب»: مقدمه در بیان ارتباط حوادث عالم خاکی باستارگان سیاره، مطلب ۱) بیان آنچه مربوط است به ماه‌های دوازده‌گانه که این مبحث را به شعر فارسی آورده در پنجاه و یک بیت در پس از آن تتمه‌ای هست، مطلب ۲) چیزهای گوناگون و طریق اختیارات برخی امور، الخاتمة: فی ساعات الاستخاره. مؤلف در علت تألیف این کتاب در مقدمه چنین آورده: در این روزگار مردمان برای تعیین سعد و نحس ایام و اوقات به عقاید منجمین مراجعه می‌کنند در صورتی که پایه افکار و معتقدات آنها بر اساس حدس و تجربه است و چندان واقعیتی ندارد لذا من این کتاب را در این موضوع از اخبار وارده از ائمه اطهار علیهم السلام که مشکوة انوار الهیه و مظهر علوم غیبیه‌اند جمع‌آوری نموده و در ابتداء امر آن را «من لایحضره التقویم» نام نهادم ولی پس از اتمام آن را «بغیة الانام فی معرفة الساعات والایام» نام گذاردم.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی کور اللیل علی النهار و کور النهار علی اللیل و جعلهما خلفه لمن أراد أن یذکر ... و بعد فیقول راجی عفو ربه المهیمن محمد بن مرتضی الملقب بمحسن

انجام: هرکه پرسد چیست تاریخش×× گفت بشمار اینکه آخر کرد

[دنا ۸۰۷/۷- ۸۰۹ (۷۷ نسخه)؛ الذریعة ۶۵/۱۶ و ۶۶ و ۴۰۳/۴ و ۹۵۵/۴ و ۲۳۱/۲۲؛ کتابشناسی آثار فیض /۲۰۷؛ ریحانة الأدب ۳۷۷/۴ و ۳۶۹/۴؛ کشف الحجب ص ۳۹۴؛ فهرستواره منزوی ۳۰۹۹/۴ «نو تقویم شرعی»، فهرستواره ۳۰۶۹/۴ «من لایحضره التقویم»]

شرح و حواشی:

۱- نو تقویم شرعی = ترجمه غنیة الانام؛ روح افزائی، محمد بن محمد صالح (-۱۳)

۱. اصفهان؛ علامه روضاتی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۱۶ق [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۱۵۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۱۲/۱۵-ف

نسخه اصل: نسخه آقای روضاتی در اصفهان؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۱۶ق [فیلمها ف: ۱ - ۷۲۳]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۱۱/۱-۶/۱۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما الخاتمة ففی ساعات الاستخارة علی ما هو المشهور ... حمداً کثیراً و صلی الله علی محمد و آل الطاهرین

خط: نسخ، کا: شمس الدین محمد برهان، تا: شوال ۱۰۴۷ق؛ مصحح، محشی به امضاء «منه»؛ ۲۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۸ - ۴۶۴۸]

۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۰۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم من الزوال الی العصر و السبت الی الضحی ثم من الزوال الی العصر و الله اعلم بالصواب و المآب و النختم رسالتنا هذه بهذه المقدار و نسأل الله تعالی العصمة و ان یحشرنا مع الابرار ...

خط: نستعلیق، کا: صالح بن قاسم، تا: ۱۰۶۰ق؛ محشی با امضاء «منه مدظله»؛ تملک: ملامحمد اسماعیل بن اقامراد فومنی؛ مهر: «عبده ابوالقاسم بن محمدتقی» (بیضی)، حاج سید سعید؛ جلد: تیماج عنابی، ۳۸گ (۱-۳۸)، ۱۴ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۲۲۶]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۵۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: حیدر ابن خلیل، تا: ۱۰۷۷ق؛ پس از ختم کتاب مطالب متفرقه نیز راجع به تقویم و اختیار ایام و شهور و جدول‌هایی راجع به فصد و اوقات مضر و مفید و محل آن در هر وقت و مواقع سکزیلدز و ...؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: اصفهانی، ۳۹ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱ - ۳۲۴]

۶. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: صدر الدین محمد بن محمد صادق حسینی، تا: چهارشنبه ۵ جمادی الاول ۱۰۷۷ق؛ ۶۸ص (۲۵۴-۳۲۱) [ف: - ۳۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۰۹/۷

نسخه اصل: کتابخانه مرتضوی - مشهد؛ خط: نستعلیق، کا: صدرالدین محمد بن محمد صادق حسینی، تا: چهارشنبه ۵ جمادی الاول ۱۰۷۷ق؛ ۶۸ص (۲۵۴-۳۲۱) [عکسی ف: ۷ - ۱۹۶]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۹۸/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۷ق؛ جلد: تیماج، ۳۹گ (۱۶پ-۵۴)، ۱۵ سطر (۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۸ - ۷۷]

۸. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۱۱۳/۳

خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم مدرس، تا: ذیحجه ۱۰۷۸ق، جا: اصفهان مدرسه صفویه؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۸۲]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰۰/۱

آغاز: بسمله. بعد الحمد و الصلاة. فهذه وجیزة مشتملة علی مقدمة و مقالات و خاتمة. اما المقدمة فاعلم ان السنة عند اهل الشرع اثنی عشر شهراً من شهورهم؛ **انجام:** فی یسر منه و عافیة. فرغ مؤلفها اقل العباد ... محمد بن مرتضی ... اوایل ذیقعدة الحرام بسنة خمس و عشرین و الف

در یک مقدمه و دو مقاله و یک خاتمه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۸ق؛ خطبه را ندارد؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، ۸گ (۱ر-۸پ)، ۲۵ سطر (۱۵×۲۹)، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۱۴ - ۵۴]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۵/۱

آغاز: اربع سنین کما لا خفی فغرة الشهور فی سنة ثلاث وتسعین و الف مثلا باعتبار هذا مالجدول من فلک البروج الی ان تعود الیتلک النقطة بحرکتها التی هی من المغرب الی المشرق و هو ثلاثمایه و خمسة و ستون یوما و خمس ساعات و خمسون دقیقة و اثنتا عشرثانیة علی رصد بطلیموس و هذا الرصد هو املعتبر عند

المنجمین؛ **انجام:** و لنختم رسالتنا هذه بهذا المقدار و نسئل الله العصمة ... حتی تکون فی یسرمنه و عافیة فرغ مؤلفه ... محمد بن مرتضی ...
فاقد بخش اول کتاب است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۸ق؛ در این نسخه دنباله مقدمه کتاب غنیه است در تحقیق روز نوروز و سپس دو مقاله است: مقاله اول در اخباری که از امامان (ع) رسیده، این مقاله درباره احکام نجوم و در آن مقدمه‌ای با دو مطلب عنوان شده؛ ۱۵ص (۱–۱۵)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۹ – ۳۳۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۳۷/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ – ۳۹۷]

۱۱. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۲۱۵/۴

کا: محمد امین زرگر، تا: ۱۰۷۹ق؛ ۱۹گ (۷۲پ–۹۰پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱ – ۱۶۷]

۱۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۹۵/۲

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن ابوالقاسم ناسکی، تا: ۱۰۸۴ق؛ محشی با نشان «منه دام ظله»؛ ۴۰گ (۹–۳۸)، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۳ – ۱۶۸]

۱۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۸۶/۱۵-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** المدعو به محسن سقاه الله شراباً رحیقا و جعله فی بحار معرفته غریقا و ذلک فی اوایل شهر ذیقعدة سنه ۱۰۰۸ (چنین آمده و درستش ۱۰۲۵ است). تمت بالخیر و السعادة.
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۰۸۷ق؛ مجدول نجومی؛ ۱۸ سطر (۱۴×۲۴) [عکسی ف: ۱ – ۲۸۱]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۰۶/۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الجمعة الی طلوع الشمس ثم من الزوال الی العصر ثم من المغرب الی النوم و السبت الی الضحی ثم من الزوال الی العصر. و الله أعلم بالصواب و إلیه المرجع و المآب ...
خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن علی اکبر رازی، تا: ربیع الاول ۱۰۹۵ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه» از مؤلف، مجدول؛ ۱۲گ (۱۹۷پ–۲۰۸پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۸×۱۷/۵سم [ف: ۳۹ – ۳۶۶]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۶۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو عندی بعید بل الظاهر انه غلط شاید نشاء من
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی به لفظ «منه سلمه الله»؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۳۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۲۴] و [ف: ۲۶-۴۰۴]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۸/۱۸-طباطبائی

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۳۰گ (۷۷–۱۰۶ر)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲۲ – ۱۳۵]

۱۷. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** خمیس و جمعه به از اربعا دال است رد هذا آخر ما اردناه ذکره فی هذه الرساله و الحمدلله و الصلوة علی محمد خاتم الرساله
خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، مصحح؛ ۴۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: – ۱۹۲]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۶۳/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یوفقنا لا کتساب علوم و معارف شافیة ثم الاجتناب لاوقات الردیه حتی تکون فی الحمدلله لیسرمنه و عافیة
خط: نستعلیق، کا: محمد شریف، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ ۳۱ص (۱۵۱–۱۸۱)، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۴ – ۴۴۵]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۰۰/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم الاختیارات المقصودة بالذات المنیة علیه. و انما التوفیق بالله و التوکل علیه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: میشن سیاه، ۲۴گ (۴۰ر–۶۳ر) [ف: ۹ – ۴۷]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۳۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** مه چه از برج اسد آید به برج سنبله ×× بر ره هامون همی شاید شدن با فاصله
نسخه موجود به اواخر مطلب اول از مقاله دوم پایان می‌گیرد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ تملک: آقا کمال؛ ۲۳گ (۱–۲۳)، ۱۵ سطر، اندازه: ۶×۱۰سم [ف: ۳۴ – ۸۹]

۲۱. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۲۱۰۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی کتاب لوائع القمر و قد رایت فی نسخة مجهولة الحال مکان النیروز السلطان سابع عشر شوال و هو عندی بعید بل الظاهر انه غلط شدید نشافی اتفاق الیومین و معرفة نصفه مشترکة
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۲۹]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۶/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اقول قد مر فی باب الحجامة من الاحادیث ما یؤید ذلک فلا تغمضوا فیه و الله علیم بما تعملون
تا اواخر مقاله دوم را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۱۴گ (۵۲پ–۶۵ر)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۲ – ۲۸۱]

۲۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۵۳/۳۵-۳۵/۳۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** اما الخاتمة ففی ساعات الاستخارة ... قد فرغ منها مؤلفها اقل عبادالله عملاً و اکثرهم زللاً و اعظمهم رجاء و املا محمد بن مرتضی المشتهر بمحسن سقاه الله شراباً ... سنة خمس وعشرین والف من الهجرة النبویة صلی الله علیه و آله و سلم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق، مجدول مذهب، محشی از عبدالنبی عفی عنه؛ جلد: تیماج، ۱۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۹سم [ف: ۸ – ۴۶۴۸]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و جعله فی بحار معرفته غریقا و ذلک فی اوایل شهر ذیقعدة الحرام من سنة خمس و عشرین و الف من الهجرة

النبویة علی هاجرها الف سلام و تحیة
خط: نسخ، کا: محمد سعید بن محمد مؤمن تبریزی، تا: ۱۱۰۴ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۲گ (۱۷– ۵۸)، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲۴ – ۲۲۸]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۵۵/۱

خط: نسخ، کا: شیخ بهاءالدین محمد بن محمد باقر حسینی نائینی، تا: شوال ۱۱۰۸ق؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۹ش۲ – ۳۲]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۰/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۹ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه، منه رحمه الله، منه عفی عنه»، مقابله شده با نشان «بلغ»؛ جلد: تیماج، ۳۸گ (۸۵پ–۱۲۲ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۵×۱۱سم [ف: ۲ – ۸۵]

۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۸۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قد فرغ منها مؤلفها اقل عباداللّه ... محمد بن مرتضی المشتهر به محسن ... فی اوائل ذی القعده الحرام لسنه خمسه و عشرین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۲ق؛ جلد: تیماج، ۵۲ص (۱–۵۲)، ۱۴ سطر (۵/۵×۹)، اندازه: ۱۰×۱۳سم [ف: ۱۰ – ۲۶۴]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۰۹/۱

خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن علی نقی ابهری، تا: ۱۱۲۴ق؛ ۴۸۵ص (۲–۴۸۶)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۹– ۲۹۰]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۵۱/۲

آغاز: و الصوم و الصدقة و الغسل و الدعوات ... الفصل الثالث فی أیام الاسابیع؛ **انجام:** و جعله فی بحار مغفرته غریقا فی اوائل ذیقعدة الحرام
از فصل سوم از مقاله نخست آغاز شده؛ خط: نسخ، کا: علی اصغر بن لطف الله قزوینی قمی، تا: جمعه ۶ ربیع الثانی ۱۱۲۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۸گ (۱۰۲ر–۱۱۹ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۶×۱۲سم [ف: ۱۴ – ۱۳۵]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹/۳ خوئی

آغاز: برابر؛ **انجام:** حتی تحکون فی یسر و عافیة والحمد لله حمداً کثیراً کثیرا و قد وقع الفراغ ... نمقه ... محمد علی بن محمد مهدی عفی عنهما.
بی‌کا، تا: ۱۱۲۶ق؛ ۵۰ص (۸۸–۱۳۷) [ف: ۷ – ۲۰۰]

۳۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۱۷

خط: نسخ، کا: کطکر عزیز، تا: ۲۲ ربیع الاول ۱۱۲۸ق؛ مهر: نوروز علی؛ جلد: تیماج، ۱۱۷گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: -]

۳۲. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۳۲/۹

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۶ ربیع الاول ۱۱۲۹ق، جا: اصفهان؛ ۱۴گ (۵۷پ–۷۰پ)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۱– ۱۱۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۲۶/۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ – ۳۱]

۳۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۶۱/۱

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن محمد چورسی، تا: پنج‌شنبه ۱۵ ذیقعده ۱۱۲۹ق؛ مصحح، محشی؛ ۳۰گ (۳پ–۳۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [محدث ارموی مخ: ۳ – ۱۵۶۶]

۳۴. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۱۵۴/۲

خط: نسخ، کا: عبدالوهاب خادم استرآبادی، تا: ۱۱۳۱ق، به جهت فرزندش محمد معصوم؛ ۴۰گ (۶۷پ–۱۰۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: – ۱۱۸]

۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۶۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لکن من ارادها فلیرجع الی کتاب لوایح القمر و یطالع ما فیه مستطیر.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۵۷ق؛ این رساله در حاشیه زادالمعاد آمده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۴۲ص (۲۳۲–۲۷۳)، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [رایانه]

۳۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۸۹/۸

کا: محمد بن عباس علی هزار جریبی، تا: جمعه ۱ ذیقعده ۱۱۸۲ق؛ قطع: بیاضی ربعی [نشریه: ۷ – ۲۷۶]

۳۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۳۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الجمعة الی طلوع الشمس ثم من الزوال الی العصر ... و لنختم رسالتنا هذه بهذه المقدار ... ثم الاحتساب الأوقات الودیة حتی نکون فی یسر منه و عافیة، قد تم.
خط: نسخ خوش، کا: کطکولا و هطه شهریاری، تا: ۱۱۸۴ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه»، دارای جداول نجومی؛ ۲۲گ (۸۵–۱۰۶)، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳۰ – ۳۹۶]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵۵۷/۳

خط: نستعلیق، کا: عبدالائمه نجفی فرزند عبدالحسین، تا: ۱۱۸۸ق؛ ۱۵ص (۱۶–۳۰)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ – ۲۳]

۳۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۷۵/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** قد فرغ منها مؤلفها ... فی اوایل شهر ذیقعدة الحرام ۱۰۲۵ق.
خط: نستعلیق تحریری، کا: حاجی محمد بن ملاعلی اصغر رازی، تا: اوایل ذیقعده ۱۱۹۲ق؛ ۱۳گ (۶۹ر–۸۱ر) [ف: ۲ – ۱۸۲]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** حتی یکون فی یسر منه و عافیه
خط: نستعلیق، کا: فتاح بن محمد هاشم موسوی حسینی، تا: اواخر ربیع الثانی ۱۱۹۵ق، جا: دموریه (کذا) از قراء سلطاسه؛ جلد: مقوا، ۲۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۵ – ۲۲۸]

۴۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۵۸/۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: سید علی حسینی تفریشی، تا: قرن ۱۳؛ ۵۴گ (۷۱ر–۱۲۴پ)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [محدث ارموی مخ: ۳ – ۱۵۶۶]

۴۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۱۸۶/۲-۲۱/۱۰۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** وعن النبی (ص) تکره الجنابة حین تصفر الشمس و حین ... عن الصادق (ع) من سافر او تروح و القمر فی برج العقرب.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱۳گ، ۲۷-۳۰ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۸ - ۴۶۴۸]

۴۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۵۷/۳
خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۶ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۲۷۰]

۴۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۰۷/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** پایان: حتی نکون فی یسر منه و عافیة و الحمدلله حمداً کثیراً و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با جداولی نجومی؛ جلد: تیماج، ۵۹ص (۱-۵۹)، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۶ - ۶۱۶]

۴۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰۵/۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ - ۳۴]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۰۴۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو عندی بعید بل الظاهر انه غلط شاید نشاء من
خط: نستعلیق تحریری، کا: عباس بن عزت الله کشمیری، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۲۵]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۰۸۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** حتی تکون بیسر منه و عافیة ... والحمدلله اولاً و آخرا.
خط: نستعلیق، کا: ابوالمعالی بن روح الامین نیشابوری، تا: ۱۷ صفر ۱۲۰۴ق، جا: اکبر آباد هندوستان؛ مذیل به رساله‌ای است مشتمل بر ده باب درباره دفع آفات و رفع بلیات با خواندن قرآن و دعا و دارو ولی این رساله ناقص و موجودی فقط دو ورق آن هم بدون ترتیب است. آغاز ذیل: «بسمله، الحمدلله وسلام علی عباده»، انجام موجود: «و غضب و عداوت و افتادن در مردمان و غیران ...»؛ واقف: فاضلخان، ۱۰۶۵ق؛ جلد: مقوا، ۳۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۳×۱۷/۲سم [ف: ۱۴ - ۳۷۵]

۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۲۸۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** حتی تکون بیسر منه و عافیة ... والحمدلله اولاًوآخرا.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۱ق؛ مجدول؛ واقف: رضا نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ ۳۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴/۴سم [ف: ۱۴ - ۳۷۶]

۴۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۳/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** الاوقات الردیة حتی نکون فی یسر منه و عافیة. الحمدلله حمدا کثیرا و صلی الله علی محمد ... کثیرا کثیرا.
خط: نسخ خوش، کا: عبدالکریم بن ابوالحسن خوراسکانی، تا: ۱۲۱۴ق؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۱۹۷گ، ۲۱ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۹×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۹۵۵]

۵۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۳/۳
کا: عبدالکریم بن ابوالحسن، تا: با تاریخ ۱۲۱۴ق؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج، ۱۶گ (۹-۲۴)، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۱ - ۱۹۶]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۵۸/۴
آغاز: یوم صالح لکل امر و فیه ولد یعقوب (ع) ... الیوم التاسع و العشرون قال (ع) یوم صالح لکل امر؛ **انجام:** حتی نکون فی یسر منه و عافیة فرغ مؤلفها ... محمد بن مرتضی المشتهر بمحسن ...
این کتاب به اشتباه در فهرست به نام تقویم المحسنین ثبت شده است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن عبدالکریم موسوی، تا: ۲۶ ربیع الثانی۱۲۲۴ق؛ جلد: تیماج عنابی [ف: ۳۰ - ۳۸]

۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۰۱/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** حتی یکون فی یسر منه و عافیة و فرغ منها ... فی بحار معرفته غریق و ذلک فی اوایل شهر ذی قعدة الحرام سنة خمس و عشرین و الف.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۳۱ق؛ دارای جدول‌ها و اشکال هندسی و نجومی، محشی؛ جلد: تیماج ، ۲۹ص (۲۴۸-۲۷۶)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۴ - ۹]

۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۶۷۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد تقی بن حسین ایزی، تا: اوایل شعبان ۱۲۳۵ق؛ واقف: علی اصغر احمدئی، اسفند ۱۳۶۶؛ ۶۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۴/۶سم [ف: ۱۴ - ۳۷۷]

۵۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۱۹/۲
خط: نسخ، کا: غلام رضا بن اسماعیل، تا: جمعه ۸ ربیع الاول ۱۲۴۱ق؛ ۱۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۳۶۹]

۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۳۹۹
انجام: حتی یکون بسر منه و عافیة و قد فرغ منها ... خمسة و عشرة و الف
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۸؛ ۲۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۲۵]

۵۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۷۹۱۱/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۴۹ق؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۵۷۸]

۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۲۱/۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: دهه آخر جمادی الثانی ۱۲۵۰ق؛ ۲۸گ (۶۳ر-۹۰پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۶/۸سم [ف: ۴۱ - ۳۰]

۵۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۸/۶
ناقص؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم محمد طباطبائی یزدی جندقی، تا: ۱۲۶۲ق؛ جلد: میشن، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۴سم [ف: ۵ - ۹]

۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۳۵۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محسن بن حبیب حسینی گلپایگانی، تا:

۱۲۶۶ق، جا: اصفهان؛ محشی به لفظ «منه ر ه و منه طاب ثراه»؛ جلد: تیماج مذهب [ف: ۲۶ - ۴۰۴]

۶۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۲۱۳/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** حتی یکون یسرا منه عافیة و قد فرغ منها مؤلفها اقل عبادالله ... محمد بن مرتضی المشتهر، بمحسن سقاهم الله شرابا رحیقا و جعله فی بحار معرفته غریقا.

خط: نستعلیق تحریری، کا: حسن بن رفیع حسینی خبوشانی، تا: پنج‌شنبه ۲۷ جمادی الاول ۱۲۶۶ق، جا: قوچان مدرسه عوضیه؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۳سم [ف: ۵ - ۵۸۶]

۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: جعفر موسوی مشهور به ابوالقاسم، تا: ۱۲۶۸ق، جا: کربلا؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰/۳×۱۹/۵سم [ف: ۱۴ - ۳۷۷]

۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۰۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و السبت الی الضحی ثم من الزوال الی العصر و نظم ذلك فی هذه الابیات ... هذا ما اردناه کره فی هذه الرسالة و الحمدلله و الصلوة علی محمد خاتم الرساله و آله خیر السلامة و فرغ منها مؤلفها فی اوایل ذی القعده الحرام فی سنط خمس و عشرین و الف الهجریة ...

خط: نستعلیق، کا: محمد قدیر بن علی اصغر سمنانی، تا: ۹ صفر ۱۲۷۳ق، جا: سمنان مدرسه صادق خان؛ جلد: تیماج، ۳۴ص (۱-۳۴)، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۸۱]

۶۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۸۴۳/۴-۲۹/۱۸۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ جلد: مقوای مشکی، ۱۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۸ - ۴۶۴۸]

۶۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۴۳/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالجواد بن یوسفعلی خطیب روضه رضوی، تا: ۱۲۸۷ق؛ محشی؛ جلد: تیماج سبز، ۱۵ و ۱۹ سطر (۷/۳×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۴۳۱]

۶۵. همدان؛ برنا، قاسم؛ شماره نسخه:۳۹/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [نشریه: ۵ - ۳۷۷]

۶۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۸۰/۳-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و نختم رسالتنا هذه بهذه المقدار نسأل الله العصمة و ان یحشر نامع الابرار و یهدینا هدایة و توفقنا لاکتساب المعارف ثم الاجتناب عن الافات الردیة حتی نکون فی یسر منه و هی فیه. تمت و السلام.

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۳۱۶ق؛ ۵۴ص (۱۵۴-۲۰۷) [عکسی ف: ۱ - ۲۸۱]

۶۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۶۰/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد جواد بن محمد رضا بن یوسف خراسانی، تا: ۳۰ شوال ۱۳۲۸ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۱۴گ (۶۹پ-۸۲پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۳۹۲]

۶۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۲۳/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** یکون فی سیر منه و عافیة. الحمدلله حمداً کثیرا

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن، ۸گ (۹۵ر-۱۰۲پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۴×۲۱/۴سم [ف: ۶ - ۴۶۴]

۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۶۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یوفقنا الاکتساب علوم و معارف شافیه ثم الاجتناب لاوقات الردیه حتی تکون فی الحمد لله لیسر منه و عافیه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۳۸]

۷۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۸۴

آغاز: من فلك البروج الی ان تعود تلك النقطه؛ **انجام:** و اکثرهم زللاد واعظمهم رجاء ... خمس و عشرین و الف.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: ساغری [رایانه]

۷۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۳۱/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد نبی، بی‌تا؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ ۲۷گ (۶۹پ-۹۵پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۰ - ۲۹۲]

۷۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۶۴/۱

در مقدمه و دو مقاله و خاتمه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشان «منه ره»؛ جلد: تیماج، ۲۴گ (۱پ-۲۴پ)، ۱۶ سطر (۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: - ۳۸۸]

۷۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰۳/۱۶

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳ - ۳۴]

۷۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۴۳۲/۱-۸/۱۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** من اصطبح باحدی وعشرین زبیته حمراء لم یمرض الا مرض الموت

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشان «منه ره »و «م ق ر ه»؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۸ - ۴۶۴۸]

۷۵. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۳۴۵/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** اما الخاتمة ففی ساعات الاستخارة ... وان یحشرنا مع الابرار و هدانا هدایة وافیة و یوفقنا الاکتساب علوم و معارف شافیة ثم اجتناب الاوقات الردیة حتی یکون فی یسر و عافیة و الحمدلله حمدا کثیرا کثیرا

بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ از موقوفات حاج محمد رمضانی؛ جلد: تیماج، ۱۲گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۲۹]

۷۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۹/۱-طباطبائی

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از مؤلف با قلم کاتب؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوا، ۸گ (۱-۸)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۲۲ - ۹۷]

۷۷. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۲۳۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فرغ مؤلفها أقل عبادالله عملاً و أكثرهم زللاً، و

أعظمهم رجاءً و أملاً محمد بن مرتضی المشتهر بـ «محسن» سقاه الله شراباً رحیقاً، و جعله فی بحار مغفرته غریقاً، فی أوائل شهر ذی قعدة الحرام.
بی‌کا، بی‌تا [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ – ۳۷۱]

۷۸. **مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۹۲/۳**
آغاز: برابر؛ **انجام:** لاجتناب الاوقات الردیة حتی یکون فی یسر منه و عافیة. و قد فرغ منها مؤلفها ...
خط: نستعلیق، کا: عباس بن عزت الله کشمیری، بی‌تا، جا: نجف اشرف؛ جلد: چرم، ۲۱گ (۱۰۳پ–۱۲۳پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [مؤید: ۲ – ۳۲۳]

← غنیة الباحث > بغیة الباحث عن جمل الموارث

● **غنیة الباحث = الفرائض الرحبیة** / فقه، شعر / عربی
ġunyat-ul bāḥiṯ = al-farā’iḍ-ur raḥbīya
حموی، یوسف بن عبداللطیف، ق۷ قمری
hemavī, yūsof ben ‘abd-ol-latīf (- 13c)

ارجوزه‌ای در مبحث فرائض «ارث» است که تاکنون مورد توجه بوده و بر آن شروح و حواشی متعدد نوشته شده است. [تذکر: نام مؤلف در فهرست اهدائی رهبری به صورت «شیخ صلاح الدین یوسف عبداللطیف بن الرحبیه شافعی حموی» ثبت شده است، حال آن‌که این اثر با همین عنوان (بغیة الباحث، غنیة الباحث = ارجوزة فی الفرائض = الارجوزة الرحبیة) و همین سرآغاز در عموم منابع به محمد بن علی بن محمد بن حسن رحبی شافعی معروف به ابن متفننه (ابن متقنه) (۴۹۷–۵۷۷) نسبت داده شده است. (نک: بغیة الباحث در فنخا؛ معجم المؤلفین: ۱۱: ۴۷؛ الآعلام ۶: ۲۷۹؛ بروکلمان ذیل ۱: ۶۷۵)]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۸۸۸
آغاز: بسمله.اول ما نستفتح به المقالا ×× بذکر حمد ربنا تعالا / فالحمد لله علی ما انعما ×× حمدا به یجلو عن القلب العمی؛ **انجام:** محمد خیر الانام العاقب ×× وآله العز ذوالمناقب / و صحبه الا ما جد الابرار ×× الصفوة الاکابر الاخیار
مذیل است به اوراقی در ترتیب اوراد تراویح و دیگر مطالب؛
خط: نسخ، کا: محمد دولت آبادی، تا: روز دحو الاض ۱۳۲۷ق؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۱۴گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۴۸۸]

● **غنیة الحساب فی علم الحساب** / ریاضیات / عربی
ġunyat-ul ḥisāb fī ‘ilm-il ḥisāb
همامی، احمد بن ثبات، ۵۵۵ – ۶۳۱ قمری
homāmī, ahmad ben sebāt (1161 - 1234)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۲۸
آغاز: استخراج المجهول بالمفتوح و علی الجبر کثیر المسائل و الوضوح قد لا یرغب فیه من لا معرفة له فی الجبر؛ **انجام:** و المیزان الاولی من اثبات القبضات و الاصابع فالاعتبار بعد الفراغ علی ما ذکرنا فاعرف ذلک و قس علیه و هذه صور الموازین الثلاث و هی خاتمة الکتاب المسی غنیة الحساب.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۴۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۲۰ – ۱۸]

● **غنیة ذوی الاحکام فی بغیة درر الحکام** / فقه / عربی
ġunyat-u ḏawi-l aḥkām fī buġyat-i durar-il ḥukkām
شرنبلالی، حسن بن عمار، – ۱۰۶۹ قمری
Šerenbalālī, hasan ebn-e ‘ammār (- 1659)

وابسته به: درر الحکام فی شرح غرر الاحکام؛ ملا خسرو، محمد بن فرامرز (–۸۸۵ق)
تاریخ تألیف: ۱۰۳۵ق
متن و شرح از ملا خسرو و کتاب مورد گفتگو حاشیه‌ای است بر درر الحکام.
چاپ: طبع، انظر المعجم ص/۱۱۱۸؛ مصر، ۱۲۹۴و ۱۳۰۴ق.
[دنا ۸۱۲/۷؛ الاوقاف العامة بغداد ۴۸۷/۱ و ۴۸۸/۱]

قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۷۰۵
کتاب الاضحیة به بعد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۳ق [ف: – ۷۳]

● **غنیة السالکین = شرح اربعین** / شرح حدیث / عربی
ġunyat-us sālikīn = š.-e arba‘īn
کزازی، محمد رفیع بن عبدالمحمد، ق۱۴ قمری
kazzāzī, mohammad rafī‘ ebn-e ‘abd-ol-mohammad (- 20c)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۸
آغاز: بسمله و به نستعین انه خیر معین و علیه التوکل فی کل الامور و بمحمد و آله التوسل، الحمدلله الذی خلق السموات و الارضین بقدرته ... الخ؛ **انجام:** قال صاحب الانوار و العجب من محققی اصحابنا کیف اتفقوا علی بطلان الموازنة ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: سید جلال همتی یزدی؛ جلد: مقوایی، ۱۹۴گ، ۲۲ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۴سم [ف: ۱ – ۳۶۵]

● **غنیة الشبان فی جواب نصاب الصبیان** / لغت / فارسی
qonyat-oš šobbān fī javāb-e nesāb-es sebyān
قراقشی، محمد بن احمد، ق۹ قمری
qarāqešī, mohammad ebn-e ahmad (- 15c)

وابسته به: نصاب الصبیان؛ ابونصر فراهی، مسعود بن ابی بکر (-۶۴۰)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۹۹/۳
بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۵گ (۸۷پ- ۱۲۱ر) [مختصر ف: - ۵۷۳]

● **غنیة الشبان و قضیة الفتیان** / لغت، شعر / فارسی
ġunyat-uš šubbān wa qaḍīyat-ul fityān
تاریخ تألیف: ذیحجه ۸۱۰ق
فرهنگی است منظوم نظیر نصاب الصبیان شامل قطعه‌هایی ب اوزن‌ها و قوافی مختلف که بر خلاف نصاب الصبیان مؤلف بیشتر مرکبات و افعال و صیغ زبان عربی را با ترجمه آنها نظم کرده است (اغلب ابیات از نسخه افتاده است). نخست مقدمه‌ای در چند سطر به نثر نوشته و سپس ۲۶ قطعه سروده که شامل ۱۷۱ بیت است و در ماه ذیحجه ۸۱۰ به پایان رسانده چنانکه درباره آن گوید: «ختمه ماه ذوالحجه ض ی / سال او هشتصد و ده ای برنا / من وعی هر که او گرفتش یاد ×× فیبارک خجسته‌اش بادا». این بیت نمونه‌ای دیگر از ابیات و سبک آن کتاب است: «ترحم ببخشا علی البال بردل ×× خرج برون کن من الطین از گل».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۸/۲
آغاز: الحمدلله الذی فضل لسان العرب علی کل لسان ...
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: ۹۴۳ق؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۰ص (۳۲-۴۱)، ۱۷-۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۵۲۶]

● **غنیة الشهوات فی جمل الادوات** / موسیقی / عربی
ġunyat-uš šahawāt fī jumal-il adawāt
المعی، ابونصر بن صاعد
alma‘ī, abū-nasr ebn-e sā‘ed
در ده «باب» است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۱۱/۱۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ تملک: محمد بن محمد ابن عبدالحمید جاجرمی، حسن بن نوح بن محمد طبیب شیرازی؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۷ سطر [ف: ۵ - ۲۸۱]

● **غنیة الطالب لایمان ابی طالب** / کلام و اعتقادات / عربی
ġunyat-uṭ ṭālib li-īmān-i abī-ṭālib
علوی، محمد بن مصطفی، ق۱۱ قمری
‘alavī, mohammad ben mostafā (- 17c)
تاریخ تألیف: اوایل ذیقعده ۱۰۸۸ق
رساله مختصری است در اثبات ایمان ابی طالب با استفاده از مصادر اهل سنت.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۱۳/۱
آغاز: ربنا اننا سمعنا منادیا ینادی للایمان ... قال القاضی عضدالدین فی المواقف فی المقصد الاول من المرصد الثالث من الموقف السادس حقیقة الایمان عندنا و علیه اکثر الائمة کالقاضی و الاستاد التصدیق للرسول فیما علم مجیئه به ضرورة؛ **انجام:** ربنا انک رووف رحیم دعویهم فیها سبحانک اللهم و تحیتهم و سلام و آخر دعویهم ان الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه اجمعین
خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد حسن هشترودی، تا: ۱۳۳۷ق؛ ۱۸گ (۱پ-۱۸پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۲۱۶]

● **غنیة الطالبین (ترجمه)** / حدیث / فارسی
qonyat-ot tālebīn (t.)
سیالکوتی، عبدالحکیم بن شمس الدین، - ۱۰۶۷ قمری
sīyālakūtī, ‘abd-ol-hakīm ebn-e šams-od-dīn (- 1657)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۲۸۹
آغاز: آغاز دیباچه فرزند مترجم: «بسمله. ترجمه ... سپاس بی نیازی راست که به حق ادا آن»؛ آغاز دیباچه مترجم: «الحمدلله علی نعمائه و الصلوة ... همه سپاس مر خدایی را» فصل فنبدأ و نقول الذی یجب علی من یرید ... ابتدا میکنم پس میگویم آنچه واجبست بر هر کسی؛ **انجام:** پیغمبر را عاص بن وابل بر در صفا و او در آینده بود و پیغمبر (ص)
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ دارای سرلوح، مجدول؛ اهدایی: رهبری، تیر ۱۳۸۱؛ جلد: تیماج تریاکی، ۲۳۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [اهدائی رهبر: ۵ - ۱۳۹]

● **غنیة الطلاب فی علم الاسطرلاب** / اسطرلاب / عربی
ġunyat-uṭ ṭullāb fī ‘ilm-il usṭurlāb
سماوی، محمد بن محمد طاهر، ۱۲۹۲ - ۱۳۷۰ قمری
samāvī, mohammad ebn-e mohammad tāher (1875 - 1951)
منظومه‌ای است در ۱۵۰ بیت در علم اسطرلاب، شامل «مقدمه» و بیست و هفت «آیه»: المقدمة: فی تعریفه و وصفه؛ آیه ۱. اخذ الارتفاع؛ آیه ۵. تعدیل درجة الطالع؛ ۱۰. معرفة الدائر بالنهار و اللیل؛ ۱۵. معرفة ساعات الصبح و الشفق؛ ۲۰. معرفة تقویم احدی السیارات؛ ۲۵. معرفة اعماق الابار؛ ۲۷. معرفة سمت القبلة.
[الذریعه ۶۷/۱۶]
شرح و حواشی:
۱- شرح غنیة الطلاب فی علم الاسطرلاب؛ نجفی گیلانی، مرتضی بن مهدی (-۱۴)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۷۵/۲

آغاز: یا نور یا سبوح یا قدوس ×× قد صمدت للطفك النفوس؛

انجام: مصلیا علی نبینا الأجل ×× و آله الاولی بهم تم العمل

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۱ق، جا: سماوه؛ جلد: تیماج، ۵گ (۸ر-۱۲ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴۴ - ۵۷]

● **غنية القاری و منية التالی** / تجوید / فارسی

qonyat-ol qārī va monyat-ot tālī

کاشانی، محمد بن محمد باقر، ق۱۴ قمری

kāšānī, mohammad ebn-e mohammad bāqer (- 20c)

در قواعد و آداب قرائت قرآن و فواید تجوید و تلاوت که مؤلف از استادان حاذق استماع کرده یا از کتب فن استنباط نموده است، در سه «فاتحه» و چهارده «باب» دارای فصول و یک «خاتمه»: فاتحه ۱. فضیلت قرائت قرآن و ثواب تعلیم و تعلم آن؛ فاتحه ۲. بیان معجزه بودن قرآن و آداب و کیفیت تلاوت؛ فاتحه ۳. کیفیت و آداب تعلم علم قرائت؛ باب ۱. معنی حروف هجائیه و عدد آنها؛ باب ۲. صفات ذاتیه و عارضیه حروف؛ باب ۳. معنی استعاذه و بسمله؛ باب ۴. احکام هاء کنایه؛ باب ۵. بیان مد و قصر؛ باب ۶. ادغام و اقسام آن؛ باب ۷. احکام میم ساکن؛ باب ۸ احکام نون ساکن و تنوین؛ باب ۹. تفخیم و ترقیق راءات و غیرها؛ باب ۱۰. معنی وقف و انواع و احکام آن؛ باب ۱۱. رموز وقف به طریق سجاوندی؛ باب ۱۲. قرائت عاصم؛ باب ۱۳. رسم الخط قرآنی؛ باب ۱۴. تکبیر و آداب تلاوت و ختم قرآن؛ خاتمه: در اختلاف فرشی و اصولی. (سید احمد اشکوری)

آغاز: الحمدلله و سلام علی من اصطفاه ... و بعد چنین گوید ذره بی مقدار ... بعضی از برادران ایمانی و اخلاء روحانی از این ضعیف فانی ملتمس داشتند

۱. کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه:۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** جائز است مدعین و هاتین در حالین حالت وقف و حالت وصل و مد الموت و اللیل.

تا اواخر باب پنجم را داراست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی:انجام؛مصحح؛۳۱گ،۲۲سطر،اندازه:۱۱×۱۸سم [ف: - ۲۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** ما بوعده وفا کرده باشیم بمنه و کرمه وجوده، فصل

خط:نستعلیق، کا: ملا محمد جعفر، تا: یک‌شنبه ۴ ذیقعده ۱۳۲۶ق؛ افتادگی: انجام؛ ۱۱۱گ، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۲۶ - ۲۰۷]

● **غنية الكاتب و منية الطالب** / ادبیات / فارسی

qonyat-ol kāteb va monyat-ot tāleb

حسام خویی، حسن بن عبدالمؤمن، - ۹۸۴ ؟ قمری

hosām-e xū'ī, hasan ebn-e 'abd-ol-mo'men (- 1577)

پس از دیباچه: قسم اول در مقدمات کتابت، سپس دو «طبقه»: طبقه ۱. که ارکان دولت خوانند چون سلاطین، وزرا و اصحاب قلم. طایفه دومت اعیان دین؛ طبقه ۲. اصحاب دیوان شهر نیز در دو طبقه: یکم قضات و مفتیان و ارباب تدریس ... طبقه ثانی حکما و اطبا و اهل نجوم و شعرا و مخاطبان اقارب. (احمد منزوی)

آغاز: شکر و سپاس بی قیاس قادری را که به تایید ... از درج خاطر ارباب کلام ... چنین گوید نقاش این صور و نقاد این درر ... الحسن بن عبدالمؤمن الخویی ...

چاپ: آنگاره، به کوشش عدنان صادق ارزی، ۱۹۶۳م؛

[الذریعه ۶۸/۱۶ «غنية الكاتب و ... »]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹/۴-ف

نسخه اصل: فاتح ش ۵۴۰۶؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر ربیع الثانی ۷۰۹ق؛ ۲۷گ (۷۲پ-۹۸پ)، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۰۵]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۸/۲-عکسی

آغاز: برابر

از روی چاپ ارزی ۱۹۶۲م؛ بی‌کا، بی‌تا [عکسی ف: ۲ - ۱۹۹]

← غنية اللبيب فی شرح التهذيب ≻ منية اللبيب فی شرح التهذيب

● **غنية المتعبد** / دعا / فارسی

qonyat-ol mota'abbed

حسینی مرعشی، محمد ابراهیم

hoseynī mar'ašī, mohammad ebrāhīm

ادعیه مختلف را در چند مقال و هر مقالی در چند باب گرد آورده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹

آغاز: افتاده از جمله باب اول که در ذکر بعضی از نمازهاست: الشیاطین و علمته منطق الطیر و بالاسم الذی خلقت به العرش؛

انجام: ادفع بلاء البرد عن هذا الموضع بحرمة محمد و آل محمد بحق جمیع الانبیاء و المرسلین و الملائكة المقیمین.

این نسخه مشتمل بر پانزده باب از مقال چهارم می‌باشد؛ خط: فارسی نستعلیق، دعاها نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ ۱۸۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱- ۱۳۰]

● **غنية المتملی (المستملی) فی شرح منية المصلی** / فقه / عربی

ġunyat-ul mutamallī (mustamlī) fī š.-i munyat-ll muṣallī

حلبی، ابراهیم بن محمد، - ۹۵۶ قمری

halabī, ebrāhīm ebn-e mohammad (- 1550)

وابسته به: منية المصلى و غنية المبتدى؛ کاشغری، محمد بن محمد (-۷۰۵)

تاریخ تألیف:دوشنبه ۷ صفر ۹۲۲ق؛ محل تألیف: قسطنطنیه

ابراهیم حلبی دو شرح بر منية المصلى سدیدالدین محمد بن محمد کاشغری نگاشته یکی موجز و کوتاه و دیگری نسخه موجود که در شرح کبیر و حلبی کبیر نیز خوانده شده است.

آغاز: الحمدلله جاعل الصلوة عماد الدين و عتاد المتقين و سراج اليقين ... و بعد فان العبادات اولی ما صرفت فیه نفایس الاوقات و بذلت فيه جواهر الانفاس ...

انجام: قال الله تعالى و أمر اهلك بالصلوة و اصطبر عليها لانسد لك رزقا نحن نرزقك و العاقبة للتقوى و نسأل الله تعالى حسن العاقبة و العافية فى الدنيا و الاخرة لنا و لاخواننا و جميع المسلمين انه خير مسئول و اکرم مامول.

چاپ: المعجم المطبوعات ص /۱۳؛ لاهور، سنگی، بدون تاریخ، وزیری، ۵۷۶ص؛ به سال ۱۲۹۵ق، ۱۳۱۲ق و ۱۳۲۵ق در آستانه ترکیه به چاپ رسیده

[دنا ۸۱۰/۷ (۱۴ نسخه که با مختصر آن مخلوط شده)؛ الاوقاف العامة بغداد ۴۷۰/۱ و ۴۷۱/۱ و ۴۸۸/۱-۴۹۴ و ۵۶۱/۱ و ۷۱۵/۱؛ کشف الظنون ۱۸۸۶/۲؛ اعلام زرکلی ۶۶/۱؛ معجم المطبوعات العربية ۱۳/۱؛ فهرس مخطوطات دارالکتب الظاهرية (فقه حنفى) ۵۲۰/۱]

شرح و حواشی:

۱- شرح دیباجة کتاب الصلاة

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۹۹۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد القلیوبی، تا: پنج‌شنبه ۵ جمادی الاول ۱۰۵۵ق؛ مصحح، محشی، مجدول؛ تملک: درویش محمد بن اسماعیل حقی یازیجی زاده؛ واقف: درویش محمد بن اسماعیل حقی یازیجی زاده؛ جلد: مشمع قهوه‌ای، ۲۴۵گ، ۲۷ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۱۹/۵×۲۸/۵سم [ف: ۳۵ - ۴۵۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۷۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ ۳۰۸گ، اندازه: ۱۲/۱×۲۰/۳سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۸۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۱۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی المدرسه العتيق فی ربيع الاخر ... سنه ۱۱۵۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۵۵ق؛ جلد: مقوا [رایانه]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۳۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابراهیم، تا: جمادی الاول ۱۱۶۴ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۳۰۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۹۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳ ؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۵۹۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۴۰/۳ - ۱۴۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن علی، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ مجدول، محشی؛ ۴۶۰ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۰سم [ف: ۴۰/۳ - ۲۵۳]

● غنية المتملی (المستملی) فی شرح منية المصلی (مختصر) / فقه / عربی

ġunyat-ul mutamallī (mustamlī) fī š.-i munyat-il muṣallī (mx.)

حلبی، ابراهیم بن محمد، - ۹۵۶ قمری

halabī, ebrāhīm ebn-e mohammad (- 1550)

وابسته به: منية المصلى و غنية المبتدى؛ کاشغری، محمد بن محمد (-۷۰۵)

تاریخ تألیف: شنبه ۲۵ شعبان ۹۳۱ق

شارح، شرحی مفصل بر کتاب «منية المصلى و غنية المبتدى» سدید الدین کاشغری، نوشته بود به نام «غنية المتملی»، ولی چون آن شرح مفصل بود برای آسانی کار طلاب و مبتدئین آن را در این نسخه مختصر کرده و ادله را حذف کرده و فوائد مسائل را گسترش داده است. این شرح مزجی و مختصر می‌باشد. (سید احمد اشکوری)

آغاز: الحمدلله الذى جعل العبادة مفتتح السعادة و مطمح السيادة و اللمح السحنى و الزيادة و جعل الصلوة عمود قيامها و ذروة سنامها ...

انجام: و نسئل الله حسن العاقبة لنا و لاخواننا و احبائنا و جميع المسلمين انه خير مسئول و اکرم مأمول و الحمدلله اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً و اصلی علی سیدنا محمد وآله اجمعين

چاپ: ۱۸۸۹م، ۲۳۶ ص؛ معجم المطبوعات ۱۳/۱

[کشف الظنون ۱۸۸۶/۲ و ۱۸۸۷؛ الاوقاف العامة موصل ۳۸/۲ و ۳۹/۲ و ۱۷۳/۲ و ۲۸۱/۲، ۸۷/۴ و ۸۷/۴ و ۸۸/۴؛ الاوقاف العامة بغداد ۵۳۷/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۸۴

خط: نستعلیق، کا: محمد بن مصطفی مشهور به یلازاده، تا: اواسط جمادی الاول ۱۰۰۳ق؛ مجدول، مصحح، محشی با عناوین لمحرره، بدیع الدین، واقعات، قاضی خان، شرح شرعه، اختری، بالی افندی و ...؛ مهر: «الهی تغیر مکن ... بنده خلیل» (دایره)؛ تملک: محمد جعفر خراسانی در ۱۲۷۴ق؛ جلد: تیماج، مذهب، ۲۵۰گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۸ - ۲۰۸]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۴۸-۱۳/۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: یوسف بن خلیل، تا: ربیع الاول ۱۰۴۴ق؛ جلد: تیماج، ۲۵۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۷ - ۴۲۲۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال الله تعالی و امر اهلک بالصلوة و اصطبر علیها الانسئلک رزقا نحن نرزقک و العاقبة للتقوی، تمت.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: غره ربیع الاول ۱۰۷۶ق؛ مصحح؛ تملک: یوسف اوغلی محمد افندی به تاریخ ۱۲۴۰ق؛ جلد: مقوا، ۳۹۰ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴۰/۳ - ۷۸]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲۰۲-۱۲/۹۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: من تشلی، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۲۲۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۷ - ۴۲۲۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۵۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۲۴۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۲۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۸۸

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن سنان، تا: دوشنبه ۲۲ جمادی الثانی ۱۱۰۶ق، جا: مدرسه سلیمان خان؛ مجدول، با سرلوح؛ تملک: سید ابراهیم شرف ۱۲۳۵؛ جلد: ساغری مذهب، ۱۰۲گ، ۱۹ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [سنا: ف: ۲ - ۲۱۰]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۹ کر

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، کا: عبدالله بن ولی آقشهری، تا: ۱۱۲۳ق؛ مصحح، مقابله شده، با نشان بلاغ، محشی با نشان‌های «کبیر، ۳، ۱۲، شرح کبیر، جواهر، اح، و ...»، دارای یک سرلوح، مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۳۱گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۴۰/۲ - ۲۱۸]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۷۶۰

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن مصطفی بن محمد قره یغجلی، تا: محرم ۱۱۴۶ق؛ مجدول؛ جلد: مقوایی، ۲۵۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲۵ - ۱۰۴]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۲۴

خط: نسخ، کا: عمر الامدی، تا: شوال ۱۱۴۹ق؛ مجدول، مصحح، مقابله شده در سال ۱۱۹۰، دارای سرلوح رنگین؛ جلد: مقوایی، ۱۸۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۷]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۵ کر

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۵۰ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی، ۲۲۰گ، ۲۱ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۴۰/۲ - ۸۹]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۹۱-۵۳/۱۰۱

آغاز: برابر

از اول کتاب تا آخر مسائل جنائز؛ خط: نستعلیق، کا: مصطفی بن محمد، تا: دوشنبه ۵ ربیع (جمادی) الاول ۱۱۵۰ق، جا: قسطنطنیه؛ ۲۲۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۷ - ۴۲۲۴]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عثمان بن حسن، تا: ۱۱۶۰ق؛ مجدول، محشی؛ جلد: مقوا، ۵۴۰ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف:۴۰/۳-۱۴۱]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۳۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** سراً و علانیة علی کل حال و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه و سلم دائماً متصلا الی یوم المحشر و المآل

خط: نسخ، کا: بلال بن محمد عبید، تا: جمادی الاول ۱۱۸۰ق؛ تملک: علی بن محمد؛ مهر: «علی بن محمد» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۵ - ۳۳]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۶۹

آغاز: ... ای اخذ القبس و هو شعلة نار تؤخذ من معظمها؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ نازیبا، کا: عبدالرسول بن حاجی بابا بن محمد صلاح، تا: ۱۱۹۷ق، جا: شینه؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ جلد: گالینگور، ۱۹۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۱/۵سم [ف: ۴۱ - ۲۰۵]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲-۱۳؛ مجدول، محشی؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۶۰ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۴۰/۳ - ۱۵۲]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ مجدول، مصحح، محشی؛ ۴۶۰ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴۰/۳ - ۲۵]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۹۰۲

بی‌کا، تا: ۱۲۰۱ق [د.ث. مجلس]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن عمر، تا: یک‌شنبه ۲۵ جمادی الثانی ۱۲۰۵ق؛ مجدول، محشی؛ جلد: مقوا، ۵۱۴ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۴۰/۳ - ۱۱۹]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۲ق؛ مجدول؛ مهر: «سید محمد کاظم» (دایره)؛ ۲۳۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲ - ۲۹۴]

۲۰. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۷۰۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن مرادی، بی‌تا [ف: - ۸۲]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۷۵

آغاز: ... بل یفصل علی وجه یحصل به المقصود یعنی الانقاء؛

انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۴۴گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۱۵ - ۸۵]
۲۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۹۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم مشکی، ۳۰۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [مؤید: ۲ - ۱۰۵]

● **غنیة المسافر عن المنادم و المسامر** / مواعظ / عربی
ġunyat-ul musāfir ʻan-il munādim wa-l musāmir
موسوی عاملی، علی بن علی، ۹۷۰ - ۱۰۶۸ قمری
mūsavī ʻāmelī, ʻalī ebn-e ʻalī (1563 - 1658)
فوایدی است درباره وعظ و حکم و اخبار و غیره، در ده «باب»: ۱. مواعظ و حکم، در دو فصل؛ ۲. فضل علم و شرف اهل آن؛ ۳. تاریخ انبیاء از آدم تا عیسی علیهم السلام، در چند فصل؛ ۴. حالات پیامبر خاتم (ص)؛ ۵. عجائب مخلوقات؛ ۶. قطعات اشعار در چند فصل؛ ۷. تاریخ امویان؛ ۸. تاریخ عباسیان؛ ۹. مکاتبات؛ ۱۰. طرفی از نوادر.
[الذریعة ۳۷/۱۶ و ۶۹؛ طبقات اعلام الشیعه قرن ۱۱، ص۳۸۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۹۲/۱
آغاز: الحمدلله الذی اوضح سبیله القویم و انار صراطه المستقیم و تفضل بالاحسان العمیم و جعل فی سیر الاولین و قصص الماضین عبرة لذوی الاعتبار و تذکرة لذوی الابصار ... و بعد فهذه نبذة جمعتها من مواضع متفرقة تشتمل علی جملة من الوعظ و الحکمة و السیر و الاخبار و غیر ذلک علی سبیل الاختصار لیکون صحبة للمسافر و غنی عن المنادم و المسامر؛ **انجام:** لا ییأس المذنب الجانی و ان کثرت ×× منه الذنوب و باب العفو وارده / ثم الصلوة علی خیر البریة ما ×× حسنت نباق و ساق الرکب قاصده
خط: نسخ قدیم خوش، کا: محمد بن اسماعیل صفوی، تا: ۱۰۲۸ق؛ جلد: تیماج، ۹۵گ (۱ر-۹۵پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲۶ - ۲۷۴]

● **غنیة المستفید** / هیئت / عربی
ġunyat-ul mustafīd
«غنیة المستفید فی الحکم علی الموالید» بخش دوم از اربع مقالات محیی الدین مغربی است، دارای سه «مقاله» (مقاله ۲-۴).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۵۱/۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین؛ **انجام:** فلنختم الکتاب بهذا الباب و الحمدلله وحده و الصلوة علی سیدنا محمد و آله و صحبه الاخیار الابرار.
بی‌کا،تا:قرن۱۳؛ با ترجمه بین سطور؛ جلد: تیماج، ۶۱۵ص (۱۴۹-۷۶۳)، ۲۲ سطر متن و ترجمه، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۳۹۴]

● **غنیة المکلفین فی اصول الدین** / کلام و اعتقادات / عربی
ġunyat-ul mukallafīn fī usūl-id dīn
رساله مختصر و بسیار فشرده‌ای است که به بیان اصول اعتقادی پرداخته و از مؤلف آن آگاهی نداریم. تنها قرینه در این رساله و شرح آن که از خود اوست با عنوان «هدایة الطالبین لشرح غنیة المکلفین» اشاره به نام دو تن از متکلمان شیعه خواجه نصیرالدین طوسی(-۶۷۲ق) و نصیرالدین کاشی است که با توجه به تعابیر او می‌توان حدس زد از علمای هم عصر نصیرالدین کاشی (-۷۵۵ق) بوده است. او ابتدا این رساله را در غایت ایجاز و اختصار تألیف کرد و سپس به درخواست بعضی از یاران رساله را به گونه مزجی شرح نمود و به دفع ابهامات و رفع مشکلات و معضلات آن پرداخت.
آغاز: الحمد لله رب الارباب و منشی السحاب و خالق العبد من تراب و الصلاة علی لب اللباب محمد و عترته و اولی الجود و من عندهم علم الکتاب اما بعد فهذه رسالة سمیتها غنیة المکلفین فی اصول الدین. فصل: المعقول اما موجود او معدوم و الموجود الخارجی ان کان وجوده حتما فواجب لذاته و الا فممکن ...
انجام: و یجب الامر بالمعروف و النهی عن المنکر علی الاعیان ... بشرط الامن و تجویز التاثیر بشرط العلم بهما وکونهما مما یقعان و هذا آخر ما اردناه و نهایة ما قصدناه و الحمد لله علی الاتمام.
چاپ: در میراث اسلامی ایران، دفتر هشتم، به کوشش محمد رضا انصاری قمی، ۱۳۷۷ش
شرح و حواشی:
۱- هدایة الطالبین بشرح غنیة المکلفین فی اصول الدین

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۲۲ ض
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: با تاریخ‌های ۱۲۲۴ و۱۲۲۶ق [ف: ۱۰ - ۱۳۹]

← غنیة المنجمین ← اقاویل المنجمین فی احکام تحاویل سنی الموالید (ترجمه)
← غنیة المنجمین ← اقاویل المنجمین فی احکام تحاویل سنی الموالید
← غنیة الموالید فی الحکم علی الموالید ← اربع مقالات
← غنیة الموالید فی الحکم علی الموالید (ترجمه) ← اربع مقالات

● **غنیة النزوع الی علمی الاصول و الفروع = الغنیة** / چند دانشی / عربی
ġunyat-un nuzūʻ ilā ʻilmay-il uṣūl wa-l furūʻ = al-ġunyat

ابن زهره، حمزة بن علی، ۵۱۱؟ - ۵۸۵ قمری
ebn-e zohra, hamzat ebn-e ʻalī (1118 - 1190)

کتاب مشتمل بر سه قسمت است: اصول فقه، فقه و کلام که بخش کلام آن در بیشتر نسخه‌ها و در چاپی نیامده است. مؤلف قبل از شروع به فروع، مباحث اصول را با کمال اختصار ذکر، پس از آن شروع به بیان فقه نموده و ترتیب این کتاب غیر از کتب دیگر امامیه است و به کتاب صلات ابتدا نموده و مباحث طهارت را به نام مقدمه آن ذکر کرده و آخرین کتاب را کتاب قضاء قرار داده‌اند. ابن ادریس حلی در باب مزارعه از «کتاب المتاجر» می‌گوید: یکی از متأخران اصحاب ما در تألیف خود نوشته است: زکات به صاحب بذر تعلق می‌گیرد نه به کسی که زمین را می‌کارد، زیرا آنچه را که زارع می‌برد مثل آن است که مزد گرفته باشد. آن‌گاه اضافه می‌کند: «و القائل بهذا هو السید العلوی ابوالمکارم بن زهرة الحلبی رحمه الله شاهدته و رأیته و کاتبته و کاتبنی ...»؛ من او را دیده‌ام و با یکدیگر مکاتبه داشته‌ایم، در یکی از تألیفاتش خطایی یافتم، در ضمن نامه‌ای، خطای او را به وی گوشزد نمودم و او در پاسخ نامه من پوزش‌های ناموجه آورد و از طرز نگارش او پیدا بود که این اعتراض بر او گران آمده است. به جان خود سوگند، شنیدن حقیقت بس مشکل است.

آغاز: الحمدلله علی ما وفق له من الهدایة و یسره من الدرایة حمدا یقابل نعمه و یجازیها و یعادل مننه و یوازیها.

انجام: و الأکثر من هذا لا خلاف فیه و ما فیه منه الخلاف قدمنا الدلالة علیه فاعرف ذلک إن شاء الله تعالی ... انه علی کل شیءٍ قدیر و هو حسبنا و نعم الوکیل.

چاپ: مشار عربی، ص۶۵۲؛ تهران، سنگی، ۱۲۷۶ق، رحلی، (ضمن الجوامع الفقهیة)، ۱۰۴ص

[الذریعة ۶۹/۱۶؛ دنا ۸۱۰/۷-۸۱۲ (۴۷ نسخه)؛ ایضاح المکنون ۱۵۰/۲]

شرح و حواشی:

۱- گواهی مقابله نسخه غنیة النزوع؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲)

۲- معتقد الامامیة = ترجمه غنیة النزوع؛ طبری، حسن بن علی (-۷)

۳- درباره غنیة النزوع و مؤلف آن

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۶۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** من کل ما خالف الصواب و جانبه ضاد الهدی و یأتیه متوسلین الیه باکرم الوسائل لدیه فی توفیره حظاً من الثواب علیه انه علی کل شییء قدیر.

خط: نسخ، کا: منصور بن مسلم بن محمد بن مسلم بن محمد بن ابی جماع، تا: پنج‌شنبه نیمه ذیحجه ۶۱۴ق، جا: مدرسه جمال الدین؛ القسم الثالث از کتاب توسط خواجه نصیرالدین مقابله و با خط مبارک خویش در کنار برگ نهایی بدان تصریح شده، گواهی قرائت و اجازه از طرف سالم بن بدران بن علی مصری به خواجه نصیرالدین طوسی در تاریخ ۱۲ جمادی الثانی ۶۲۹ق در روی برگ ۱۱۶، متن اجازه به این شرح است: «قرأ علی جمیع الجزء الثالث من کتاب غنیة النزوع الی علمی الاصول الفروع، من اوله الی آخرة قراة نفهم و تبین و تاصل، مستجیب عن غوامضه عالم بفنون جوامعه و الیه الجزء الثانی من هذا الکتاب و هو (...) فی اصول الفقه الامام الاجل العالم الافضل الاکمل البارع المتقن المحقق نصیر الملة و الدین وجیه الاسلام و المسلمین سند الائمة و الافاضل مفخر العلماء و الاکابر (...) و افضل خراسان محمد بن محمد بن الحسن الطوسی زادالله فی علائه و احسن الدفاع عن (...) و اذنت له فی روایة جمیعه عنی عن السید الاجل العالم الاوحد الطاهر الزاهد البارع عزالدین ابی المکارم حمزة بن علی بن زهرة الحسینی قدس الله روحه و نور ضریحه و جمیع تصانیفه و جمیع تصانیفی و مسموعاتی و قرآتی و اجازاتی عن مشایخی ما اذکر اسانیده و ما لم اذکر اذا (...) ذلک عنده و ما لعلی ان اصنفه و هذا خط اضعف خلق الله و افقر هم الی عفوه سالم بن بدران بن علی المازنی المصری کتبه ثامن عشر جمادی الآخرة سنة تسع و عشرین ستمائه حامداً لله مصلیا علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین»؛ مهر مدور بزرگ با سجع نامفهوم مربوط به موقوفات خزانة المجتهدیة؛ جلد: تیماج، ۲۴۰گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۷×۲۰سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۰۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۲۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۳۹۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۷۵

آغاز: علی السبب و ترک ظاهره من غیر دلالة و ایضاً فقد روی ان النبی صلی الله علیه وآله - قال ذلک فی مقام بعد مقام و فی اوقات لم یکن السبب المدعی؛ **انجام:** و اذ قدوفینا بما شرطناه فی صدر الکتاب فنحن قاطعون الکلام حامدین لله سبحانه علی نعمه ... حظنا من الثواب علیه، انه علی کل شی قدیر و هو حسبنا و نعم الوکیل

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۲ ذیحجه ۶۶۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ فهرست کتاب به خط میر حسینا قزوینی؛ جلد: تیماج، ۱۳۷گ، ۲۶ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۳۱ - ۲۸۰]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۹۷

آغاز: بسمله الحمدلله الملک الدیان المبین الحجة و السلطان ... و بعد فلما منی المکلفون؛ **انجام:** ابواب الحج و العمرة. الاجماع ان الحج واجب علی کل مستطیع فی العمر مرة واحدة و المذهب انه علی الفور فی عام الوجوب.

از اصول فقه تا به حج؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: مقوا، ۱۴۶گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۸۰۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** بخش آخر: و عدول عن حق فیما شر طناه بریئون الیه سبحانه من کل ما خالف. و سلم تسلیماً کثیراً کتبه الفقیر الحقیر المحتاج الی رحمة ربه الغنی غلام علی الهندی فی

سنه ۱۲۳۲.
شامل هر سه بخش است؛ خط: نسخ، کا: غلام علی هندی، تا: ۹۹۳۲ق؛ هر بخش دارای خاتمه مستقل و دیباچه با خطبه جدید است؛ جلد: تیماج، ۳۴۵ص (۲-۳۴۶)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۱۶۲۰]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۰۷۷
آغاز و انجام: برابر
از ابتدای اصول عقاید تا انتهای کتاب القضاء؛ خط: نسخ، کا: علی بن حسین مازندرانی، تا: چهارشنبه ۲۸ صفر ۱۰۶۸ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد بن اسماعیل معروف به ابوعلی؛ اهدایی: کاظم مدیرشانه چی، آبان ۱۳۶۲؛ جلد: تیماج، ۲۷۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف: ۲۱ - ۹۸۳]

۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۲۳/۲
بخش دوم است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۳۹]

۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۵۹
آغاز: بسمله و الکلام فی اصول الفقه لما کان الکلام فی فروع الفقه مبینا علی اصول ... فنقول اصول الفقه عبارة عن ادلة الفقه و کیفیت دلالتها علی الاحکام؛ **انجام:** و قد زالت الرؤیة و بین اعتقادان نقطع علی کون غیره فیها. تمت.
بخش اصول فقه است؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: احمد بن محمد بن محمد علی هرندی با مهر «گل گشن انبیا احمد است» (بیضی)، احمد بن محمد فقیه اصفهانی با مهر «عبده الراجی احمد بن محمد» (بیضی)؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۹گ، ۱۱ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۷۶۹]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۳۰/۵
الصلاة تا الحدود؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۰ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۰۴]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۶۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۵ق؛ مصحح، صورت اجازه سالم بن بدران به خواجه نصیرالدین طوسی در برگ ۹۹ آمده؛ ۲۲۷گ، ۱۹ سطر (۹×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۳۷ - ۳۶۱]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۲۱/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** لصح منهم فعله و استحقاق الذم و العقاب به و ذلک باطل بالاجماع و الله اعلم بالصواب
فقط شامل اصول عقاید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ ۹۶گ (۱- ۹۶)، ۱۶ سطر، اندازه: ۷×۱۳/۵سم [ف: ۲۸ - ۵۱۱]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۳۵۶
آغاز: بسمله، احکام فی التکلیف السمع اعلم ان الارکان من عبادات الشرع خمسه الصلوة و الزکوة؛ **انجام:** و مع هذا فاعانه الله بقوله ترجی من تشاء منهن ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: میشن [رایانه]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۲۸۴
آغاز: کتاب القضاء و ما یتعلق به یجب فی متولی القضاء ان یکون عالما بالحق فی الحکم المردود الیه بدلیل؛ **انجام:** و الأکثر من هذا فیه ... انه علی کل شیء قدیر و هو حسبنا و نعم الوکیل.
کتاب قضاء؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج مذهب، ۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۹۲]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۳۴
آغاز: بسمله، الکلام فی التکلیف السمعی إعلم أن الأرکان من عبادات الشرع خمسة؛ **انجام:** و لا علی ان رمضان لایکون الا ثلثین یوماً.
موجودی از ابتدای کتاب الصلاة (همراه با طهارت) تا مقداری از کتاب الصوم می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اوراق بسیار آشفته و نامرتب و ناقص است؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ ۳۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۰/۶سم [ف: ۲۱ - ۹۸۶]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۷۴-۶/۶۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۸۲گ، ۲۵-۲۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۹۸۶]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۰۴۰
آغاز: بسمله، و الکلام فی اصول الفقه لما کان الکلام فی فروع الفقه یبتنی علی اصول له وجب الإبتداء بأصوله؛ **انجام:** برابر
از ابتدای اصول فقه تا انتهای کتاب القضاء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۴ ذیحجه ۱۲۱۸ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۳۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۹۰] و [ف: ۲۱-۹۸۶]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۶۸ و ۲۴۰۳-ف
خط: نسخ، کا: میر اسماعیل بن حاجی میر هادی قاینی بیرجندی، تا: دوشنبه ۸ صفر ۱۲۱۸ق؛ مهر: اسدالله، علی رضای موسوی ۱۲۴۱؛ جلد: تیماج، ۱۲۶گ، ۲۰ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۸۵] و [فیلمها ف: ۱ - ۳۵۷]

یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه:۴۱
همان نسخه بالا [نشریه: ۴ - ۴۴۱]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۴۱۸/۱-۵۷/۸۸
آغاز: برابر
از اول تا آخر؛ خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن شیخ محمد بن حمزه ملقب به الدلبزی، تا: ۱۲۲۰ق؛ صورت اجازه معین الدین مصری سالم بن بدران به خواجه نصیر طوسی مبنی بر قرائت غنیه نزد وی و اجازه روایت آن کتاب و دیگر کتاب‌ها به خواجه که در ۱۸ جمادی الثانی سال ۱۹ داده، به خط قاسم محیی الدین در ۱۳ذیحجه ۲۲۰؛ ۱۶۰گ،۲۳سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۹۸۶]

۱۸. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۴۲۶

اوایل اصول دین را ندارد؛ کا: علی محمد سرآمدکنی، تا: ۱۲۲۲ق؛ در ۱۲۲۵ مقابله شده؛ قطع: وزیری [ف: - ۱۹۲]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۲۹

آغاز: بسمله الکلام فی اصول الفقه لما کان الکلام فی فروع الفقه بینی علی اصوله وجب الابتداء باصوله ثم اتباعها بالفروع؛ **انجام:** و عدول عن حق فیما شرطنا بریئون الیه سبحانه من کل ما خالف. و سلم تسلیما کیثیرا.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۹ ذیقعده ۱۲۲۶ق؛ جلد: تیماج، ۱۸۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۶۷]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۸۹

خط: نسخ، کا: علی مشهدی، تا: ۱۲۳۳ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۶۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۶ - ۸۷]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۷

خط: نستعلیق، کا: مهدی بن عبدالله، تا: ۱۲۳۳ق، از روی نسخه‌ای که در سال ۶۶۲ نوشته شده؛ تملک: عبدالله بن حسن بن عبدالله به تاریخ ۱۸ ربیع الاول ۱۲۹۱ با مهر «عبدالله» (بیضی)؛ مهر: «العبد المذنب المصطفی بن محمد کاظم» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۵۱]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۳۲

خط: نسخ، کا: علی بن اسماعیل نجف آبادی، تا: سه‌شنبه ۲۵ ربیع الثانی ۱۲۳۶ق؛ مهر «عبده حسن ابن محمد مهدی موسوی» (بیضی)؛ ۱۲۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۳۱۷]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۵۶/۱

خط: نسخ، کا: محمد رسول بن عبدالعزیز، تا: شنبه ۹ جمادی الاول ۱۲۳۷ق، جا: کاشان؛ جلد: روغنی مذهب، ۱۱۱گ (۱پ-۱۱۱ر)، ۲۵ سطر [ف: ۲۵ - ۲۵۴]

۲۴. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۳۵

اصول دین را ندارد؛ بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ قطع: خشتی [ف: - ۱۹۲]

۲۵. اصفهان؛ شفتی، مهدی؛ شماره نسخه:۶۱/۲

انجام: و اعلم انه ینبغی للحاکم ان یفرد الوقت الذی یجلس فیه ...

خط: نسخ، کا: حسن بن علی قفطانی، تا: جمعه ۱۴ رمضان ۱۲۳۹ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۷۹گ (۸۵پ-۱۶۳پ)، ۲۶سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۱۹۷]

۲۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۶۸

مشتمل بر فروع غنیه؛ خط: نسخ، کا: حسین بن فتح الله حسینی، تا: ۱۲۴۰ق، واقف: سپهسالار؛ جلد: تیماج، ۱۰۷ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۴۸۷]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۲۱۹/۱۰

بخش فقهی کتاب؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد صالح، تا: شوال ۱۲۴۷ق، به دستور سید علی محمد بن علی؛ ۴۶گ (۳۲۷پ-۳۷۲ر)، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۶ - ۲۱۰]

۲۸. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۵۷۵/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ ۹۸گ (۱۳ر-۱۱۰پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۶۱]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۵۱۱/۱

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن علی اکبر خوانساری، تا: سلخ شوال ۱۲۵۷ق؛ جلد: تیماج، ۸۵گ (۱پ-۸۵ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۸۷]

۳۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۳۹

آغاز: و الکلام فی اصول الفقه لما کان الکلام فی فروع الفقه یبتنی علی اصول له وجب الابتداء باصوله؛ **انجام:** متوسلون الیه بأکرم الوسائل لدیه فی توفیر حظنا من الثواب علیه انه علی کل شیء قدیر ...

قسم دوم و سوم؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد علی ریزی من محال لنجان اصفهان در مدرسه قطبیه از اراضی شمس آباد اصفهان، تا: ۱۱ ربیع الاول ۱۲۵۸ق؛ مصحح؛ مهر: «یا رفیع الدرجات» (مربع)؛ ۱۵۶گ (۱پ-۱۵۶ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۳۹]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اذا قد وفینا بما شرطناه علی أنفسنا فی صدر الکتاب فنحن قاطعون للکلام حامدون لله سبحانه علی نعمه ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ مصحح، مقابله شده؛ ۱۵۰گ (۱پ-۱۵۰پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۵]

۳۲. خوانسار؛ مدرسه علوی؛ شماره نسخه:ض۲

آغاز: بعد الحمد و البسملة ... فانی لما رأیت کتب الحابنا رضی الله عنهم فی التکلیف عقلاً و سمعاً بین مطول ...

آغاز بخش اصول فقه: لما کان الکلام فی فروع الفقه یبتنی علی اصول له. وجب الابتداء به [کذا] اصوله ثم اتباعها بالفروغ ...

آغاز بخش فقه: الکلام فی التکلیف السمعی اعلم ان الارکن من عبادات الشرع خمس: الصلوة والصوم و الزکوة و الحج و الجهاد؛ **انجام:** انجام بخش فقه: مستغفرون له تعالی من عقیر [کذا ظ:تقصیر] عن واجب قصدناه و عدول عن حق فیما نشرناه ... الیه سبحانه و کل من خالف الصواب ... متوسلین الیه باکرم الوسائل لدیه فی توفیر حظنا من الثواب علیه ...

شامل اصول دین، اصول فقه و فقه؛ خط: نسخ زیبا، کا: مهدی بن محمد طاهر خوانساری، تا: ۱۲۶۵ق؛ عناوین بیاض است؛ ۹۱گ (۶۸-۱۵۸)، ۲۱ و ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸/۵سم [آینه پژوهش: سال۴ش۲۲ - ۱۰۲]

۳۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۸۵/۱۰

کتاب القضاء؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم زرد، ۴گ (۳۰۱پ-۳۰۴ر)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۱ - ۱۸۲]

۳۴. قم؛ شریعتی، محمد حسین (کتابخانه)؛ شماره نسخه:۳/۲

آغاز: حاله حکم الخطأ بدلیل اجماع الطائفة؛ **انجام:** و هذا نص لأنه عد العمرة من فرائض الاسلام.

حاوی قسمت‌هایی از فقه با ترتیبی متفاوت از دیگر نسخ است، آنچه موجود می‌باشد بدین ترتیب است: فصل فی الجنایات،

کتاب الفرائض، کتاب البیع، فصل فی أسباب الخیار و مسقطاته، فصل فی الشفعة، فصل فی الرهن، فصل فی الصلح، فصل فی الحوالة، فصل فی الطلاق، کتاب الحج؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۴ص (۲۱-۴۴) [ف: - ۳۴]

۳۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۷۹-عکسی

آغاز: الحمدلله کما هو اهله و مستحقه و صلی الله علی ... فقد اجبت الی ما [...] الاستاد ادام الله تأییده من املاء مختصر محیط بما یجب اعتقاده فی جمیع اصول الدین ثم ما یجب عمله من الشرعیات؛ **انجام:** برابر

نخست اعتقادات است کوتاه (۷ صفحه) با سربندهای «ما یجب اعتقاده» سپس اصول فقه و فقه است؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۸۵ص، ۱۹-۲۷ سطر (۱۳/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۸۰]

۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۸۷/۱-ف

کامل با کلام؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۷۲۹]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۲۹

آغاز: و الکلام فی اصول الفقه لما کان الکلام فی فروع الفقه مبنیا علی اصوله له؛ **انجام:** و قد زالت الرویة و بین اعتقاد ان نقطع علی کون غیره فیها

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تملک: محمد مؤمن بن شمس الدین محمد اصفهانی، محمد صادق حسینی؛ جلد: تیماج، ۸۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۲۵ - ۱۴۰]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۵۹/۲

آغاز: و الکلام فی اصول الفقه لما کان الکلام فی فروع الفقه مبنیاً علی اصول له؛ **انجام:** و قد زالت الرؤیة و بین اعتقاد ان نقطع علی کون غیره قبیحاً فیها.

خط: نسخ، کا: محمد موسوی، بی‌تا؛ ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳۵ - ۴۱۱]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۷۶

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: شیخ محمد بن شیخ ابراهیم مشهدی، محسن بن شیخ ضیاءالدین الطریحی به تاریخ ۱۲۳۲، محسن بن شیخ حبیب؛ جلد: تیماج، ۱۵۰گ (۱پ-۱۵۰پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲۵ - ۴۴۵]

۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۰/۴

آغاز: بسمله. الکلام فی التکلیف السمعی اعلم ان الارکان من عبادات الشرع خمسة: الصلوة و الزکوة و الصوم و الحج و الجهاد؛ **انجام:** فی کیفیة الصلوة علی الاموات و ما یتعلق بذلک ... ثم استدعی بجریدتین بجریدة فشقها نصفین و عرض (غرس) فی قبر کل واحد و قال انهما.

از آغاز بخش فروع است تا پاره‌ای از «کیفیة الصلوة علی الاموات»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۱گ (۱۲۷پ-۱۵۷پ) [ف: ۵ - ۱۹۵۴]

۴۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۳۲/۱۰

خط: نسخ، کا: محمد تقی، تا: ۱۲۳۱-۱۲۳۲ق؛ ۱۸گ (۱۴۵ر-۱۶۲پ)، ۵۵ سطر، اندازه: ۲۹×۴۲ سم [ف: ۱۱ - ۳۲۶]

۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۹۵

آغاز: بسمله، القسم الثالث من الکتاب الکلام فی التکلیف السمعی؛ **انجام:** بالقیام بما اسند الیه رجلا کان او امراه کل ذلک بدلیل اجماع الطایفه

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۸۰گ، ۲۵ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ - ۳۰۳]

۴۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۹۴/۱۰

قسمتی از بخش فقهی کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ ۱۷گ (۶۴پ-۸۰ر)، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۹۵]

۴۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۶۹/۱

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۵۲۳]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۱۰۴/۴

آغاز: بسمله. الکلام فی التکلیف السمعی اعلم ان الارکان من عبادات؛ **انجام:** انه فیه یورث الحصر و ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۲۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۵۷۸]

● غنی الصرف / صرف / فارسی

qanī-yes sarf

ترشیزی، محمد شفیع بن محمد تقی، ق۱۱ قمری

toršīzī, mohammad šafī‘ ebn-e mohammad taqī (- 17c)

شرحی است مختصر بر رساله‌ای در صرف که شارح آن را به نام «البصرویه» خوانده است. در این شرح که با عناوین «قال، اقول» نوشته شده، اول کلماتی از متن می‌آورد سپس آن قطعه را به فارسی ترجمه می‌نماید و پس از آن به شرح می‌پردازد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۸۰/۱

آغاز: سپاس بی نهایت ایزدی را که استحقاق صرف ثنا و محمدت را جز او حمیدی نیست؛ **انجام:** مقشعر اسم فاعل مقشعر اسم مفعول، خدا بر آن بده بیامرزاد که بر تصنیف کننده این شرح ... فاتحه بخواند

خط: نسخ، کا: محمد محسن بن اشرف موسوی رضوی، تا: ۱۰۴۲ق؛ مجدول، مصحح؛ جلد: تیماج، ۶۶گ (۱پ-۶۶پ)، ۱۰ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۵ - ۷۳]

← الغنی فی الطب > حاشیة شرح اشکال التأسیس
← الغنی فی الطب > الغنی و المنی
← الغنیمة > وجوب تخمیس الغنیمة

● غنیمة الزمان / فقه / عربی

ġanīmat-uz zamān

مشهدی، محمد بن حسین، ق۱۱ قمری
mašhadī, mohammad ebn-e hoseyn (- 17c)
تاریخ تألیف: ۱۶ شعبان ۱۲۲۸ق؛ محل تألیف: اصفهان
در احکام استفاده از طلا و نقره؛ در چهار «رکن»: ۱. الظاهر اختصاص حرمة الذهب کالحریر علی ذکور هذه الامة؛ ۲. ما کان من الاوانی فضة او ذهباً فلیس غیر التحریم فیه مذهبنا ...؛ ۳. الاظهر کراهة استعمال الاوانی المفضضة؛ ۴. الاقرب انه یجوز مضافاً الی ما مر امور اخر فمنها تذهیب القرآن کما هو المتعارف الشایع ... .
آغاز: الحمدلله الذی جعل لباس الذهب زینة لنا فی الآخرة الباقیة و حرمه علینا فی الدنیا الفانیة ... هذه غنیمة عزیزة مترتبة علی ارکان اربعة متعلقة باحکام الذهب و افضة ...
انجام: الا ان یکون ذلک مقدما علی تحریم لبس الذهب فافهم. هذا ما سنح بالبال فی هذا المقال ... فان اصبت فهو المراد و الا فمن قصور الاجتهاد و الله الهادی الی طریق الرشاد تمت الرسالة الموسومة بغنیمة الزمان فی بلدة اصفهان صانها الله عن الحدثان فی الیوم السادس عشر من شهر شعبان من السنة التاسعة من العشر الثالث من المائة الثالثة من الالف الثانی من الهجرة النبویة علی هاجرها و آله الوف صنوف الثناء و التحیة.
[اعیان الشیعة ۱۷۲/۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۳/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مذهب، ۵گ (۵۰ ر – ۵۴ ر)، ۲۸ سطر (۱۱/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۲۰×۳۰/۷سم [ف: ۲۹/۱ – ۱۰۷]

● **غنیمة غیر مترقبة** / فقه / فارسی
qanīmat-e qeyr-e motaraqqebe
چهاردهی، محمد تقی، ق۱۳ قمری
Čahārdehī, mohammad taqī (- 19c)
تاریخ تألیف: چهارشنبه ۱۴ صفر ۱۲۶۲ق
رساله‌ای است در احکام نکاح و طلاق و میراث و دیات که به درخواست بعضی از طلاب نگاشته و مشتمل بر چهار «بیان»: ۱. صیغ عقد نکاح، مشتمل بر مقدمه و سه فصل و خاتمه؛ ۲. طلاق؛ ۳. میراث؛ ۴. مقادیر دیات، مشتمل بر دو باب.
آغاز: الحمد لله الذی خلق من الماء بشراً فجعله نسباً و صهراً و کان علی کل شیء قدیراً و الصلاة علی رسوله الذی جعله بشیراً و نذیراً ...

دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۶۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** در این وجیزه حاصل می‌شود اطلاع بر دیات جنایات وجراحات اعضای دیگر ومنفعت آنها ونسأل الله ...
خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد بن میرزا رمضانعلی طاقی، تا: چهارشنبه ۱۴ صفر ۱۲۶۲ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۸۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف مخ: – ۱۴۱]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۷۶
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ – ۴۳۰]

● **غنیمة القبور فی عمل الشهور** / دعا / فارسی
ġanīmat-ul qubūr fī ʻamal-iš šuhūr
سبزواری، زین العابدین بن محمد علی، ق۱۳ قمری
sabzevārī, zayn-ol-ʻābedīn ebn-e mohammad ʻalī (- 19c)
تاریخ تألیف: دهه اول محرم ۱۲۹۴ق
در بیان اعمالی که در هر ماه باید انجام داد که در ضمن آنها احکام فقهی بسیاری از مسائل را نیز متذکر شده است، این کتاب مشتمل بر ۱۲ «باب» و هر باب دارای فصولی می‌باشد.

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۴۰
آغاز: به عبادت چنانچه از جناب سید الساجدین علیه السلام منقول است که این شب را در مسجد احیاء می‌داشتند؛ **انجام:** و صد مرتبه الحمدلله بگوید و همه حاضران با امام در اذکار موافقت کنند قد فرغت من تألیف ... .
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: محرم ۱۳۱۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۱۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۴۰]
۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۷۱
آغاز: الحمدلله لمن أمرنا بالدعاء و من الاجابة و خصصنا من بین من خلقه من الطین و النطفة؛ **انجام:** امید است که خلاق عالم عفو تقصیرات و خطیئات فرموده محشور گرداند با جمله شیعیان آن رسول را با ایشان.
از باب هفتم اعمال ماه محرم تا پایان خاتمه کتاب. این نسخه در ۱۹ جمادی الثانی ۱۳۱۶ به پایان رسیده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۲ ربیع الثانی ۱۳۱۸ق؛ ظاهراً نیمه اول کتاب به خط مؤلف است، مؤلف در پایان کتاب نسب خود را چنین آورده: «زین العابدین بن محمد علی بن ابراهیم بن مرتضی شیخ الاسلام اصفهان ابن عبدالمطلب بن محمد رحیم شیخ الاسلام ابن محمد جعفر بن محمد باقر سبزواری»، در چند برگ آخر مشجره‌ای در احکام ارث و رضاع در ۱۷ رجب ۱۳۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷۳گ، اندازه: ۱۸×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۴۰]

● **غنیمة المعاد فی شرح الارشاد** / فقه / عربی
ġanīmat-ul maʻād fī š.-il iršād
برغانی، محمد صالح بن محمد، – ۱۲۷۱ ؟ قمری
baraqānī, mohammad sāleh ebn-e mohammad (- 1855)
وابسته به: ارشاد الاذهان الی احکام الایمان؛ علامه حلی، حسن

بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)
تاریخ تألیف: ۱۲۲۵- ۱۲۴۶ق؛ محل تألیف: کربلا
شرح مزجی استدلالی و مفصلی است بر کتاب ارشاد الأذهان علامه حلی. صاحب الذریعه آورده: این کتاب در چهارده مجلد ترتیب یافته که در کتابخانه نوه‌های مؤلف موجود است و من پنج جلد آن را نزد سید محمد علی هبةالدین شهرستانی و مجلد هشتم را در مبحث حج مکتوب در ۱۲۴۴، مجلد دهم را در اجاره تألیف در ۱۲۴۶، مجلد دوازدهم در عتق مورخ ۱۲۳۷، جلد سیزدهم در میراث را در کتابخانه تهرانی در کربلا دیده‌ام و مجلدات یک تا چهارم و دوازده تا چهاردهم نیز نزد سید محمد کوه کمره‌ای و مجلد نکاح تا پایان لعان نزد شیخ هادی کاشف الغطا و جلد یازدهم از نکاح تا آخر اطعمه در مدرسه سید محمد کاظم طباطبایی یزدی موجود است. طبق نوشته صاحب الذریعه: جلد ۲ که منتهی به «ما یصلی فیه» است در سال ۱۲۲۵ و ج۴ تا آخر صلاة در دهم جمادی الثانی ۱۲۲۷ و ج۱۴ که آخرین مجلدات می‌باشد در سال ۱۲۴۲ نگاشته شده است.
چاپ: بخش‌هایی از طهارت و صلات آن حدود سال ۱۳۶۴ تا ۱۳۶۹ش در تهران به چاپ رسیده است
[دنا ۸۱۲/۷-۸۱۳ (۲۴ نسخه)؛ ریحانة الأدب ۲۴۸/۱؛ الذریعة ۵۱۱/۱ و ۷۱/۱۶ و ۷۷/۱۳؛ ریحانة الادب ۱۵۸/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۵۴
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قال المصنف طاب ثراه کتاب النکالح هو لغة الوطی کما عن المشهور؛ **انجام:** من غیر معارض بعته به نحو المقام و الله العالم بحقائق أحکامه و نوابه القائمون بمعالم حلاله و حرامه
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ با تجدید نظر و اصلاحات وی در حاشیه؛ جلد: چرم مذهب، ۲۱۲گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۱۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۳۹
آغاز: بسمله و به نستعین، الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین، المقصد الرابع؛ **انجام:** اقول قد مرفی شرح قول المصنف فاصلا لبینهما برکعتین ما ینفعک فی المقام فراجع.
جلد سوم و درباره صلات است و در اینجا از لباس نمازگزار شروع می‌شود یعنی مقصد رابع از غنیمة المعاد و آخر آن در باب اذان است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۲۳ق؛ جلد: تیماج، ۲۳۳گ، ۳۰ سطر (۱۱/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱۰- ۴۱۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۵۷
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۵ ربیع الاول ۱۲۴۹ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۳۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۸ - ۵۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۹۲
آغاز: بسمله و به نستعین - الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین. اما بعد فهذا هو المجلد الحادی عشر من کتاب ... کتاب النکاح و هو لغة الوطی کما عن المشهور بینهم بل فی لف الاجماع؛ **انجام:** و عن ثواب الاعمال عن ابیه عن سعد بن عبدالله عن محمد بن عیسی عن الوشا عن عبدالله بن سنان عن الصادق (ع) انه قال: فی سورة المؤمن شفاء من سبعین داء. و قد تم المجلد الثانی عشر من کتاب غنیمة المعاد فی شرح الارشاد علی ید مؤلفه محمد صالح بن محمد و یتلوه المجلد الثالث عشر فی کتاب المیراث. [رقم:] و الحمدلله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا و صلی الله علی محمد و اله الطیبین الطاهرین المعصومین آمین یا رب العالمین. تمام شد این کتاب در روز چهارشنبه دهم ماه ربیع الآخر علی ید اقل خلق الله عبدالرزاق بن محمد حسین سنه ۱۲۴۸
مجلدات یازدهم و دوازدهم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، قسمت اول (جلد یازدهم) به خط مهدی بن عبدالرحیم در ذیحجه ۱۲۴۷ق و قسمت دوم (جلد دوازدهم) به خط عبدالرزاق بن محمد حسین در چهارشنبه ۱۰ ربیع الثانی ۱۲۴۸ق؛ دارای رکابه، مصحح، محشی از مؤلف با رمز «منه»؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۱۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۷×۲۹/۳سم [ف: ۲۷/۱ - ۴۵۶]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۷
آغاز: قال المصنف العلامة قدس الله روحه، کتاب الطهارة و النظر فی اقسامها واسبابها و ما یحصل به و توابعها. الخ؛ **انجام:** و کلامه (ع) فی قوة من فعل کذا فقد قضی الغسل و لا وضوء علیه و کما ان من احدث فی الاثناء داخل فی الموضوع ...
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ اهدایی: وزیری؛ جلد: تیماج، ۱۸۲گ، ۲۵ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱ - ۳۳۱]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۵۸/۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلم علی اشرف العالمین محمد و آله الطیبین الطاهرین، اما بعد، فهذا هو المجلد الثانی ... کتاب الصلوة و هی لغة الدعا قال الله [تعالی] و صل علیهم و عن الجوهری؛ **انجام:** و هی فی الاصل عروه فی حبل یجعل فی عنق او یدها تمسکها ... ای تطلق الصلوة الذنوب کما تطلق ...
از آغاز جلد دوم «کتاب الصلوة» می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ ۲۵گ (۸۵-۱۰۹)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۳۸ - ۴۶۸]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۱۹۶
آغاز: بسمله. حمدله. اما بعد فهذا هو المجلد الرابع من کتاب غنیمة المعاد فی شرح الارشاد تألیف ... محمد صالح بن محمد البرغانی؛ **انجام:** و انت علام الغیوب. ولیکن هذا آخر الکلام فی المجلد الرابع من کتاب غنیمة المعاد فی شرح الارشاد ... ظاهراً و باطناً.
تنها صلات یومیه، در روز شنبه ۱۰ جمادی الثانی ۱۲۲۷ تألیف آن به انجام رسید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج حنایی،

۲۴۷گ، ۲۵ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۵ – ۳۵۳]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۱۷

آغاز: بسملة، الحمدلله رب العالمین ... اما بعد، فهذا هو المجلد الحادی عشر من کتاب غنیمة المعاد ... قال المصنف طاب ثراه: کتاب النکاح و هو لغة الوطی کما عن المشهور بینهم؛ **انجام:** «هذا آخر ما ذکره المصنف طاب ثراه و قد فرغ من تألیف هذا الشیء و إنی أختم کتابی هذا بأبیات ختم بها بعض الفضلاء کتابه ... فاذا ظفرت بزلة فافتح لها ×× باب التجاوز ان ذلک أجدر ...

مشتمل بر جلد یازده تا جلد چهارده و در برگیرنده مباحث نکاح تا حدود می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ تملک: آیت الله سید محمد حجت کوهکمری؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۲۷گ، ۳۰ سطر(۱۴/۵×۲۳)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۳۹–۲۷]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۱۹

آغاز: بسملة، الحمدلله رب العالمین ... قال المصنف طاب ثراه، النظر الثانی: فی الماهیة ای ماهیة الصلاة مطلقاً و لو کانت مندوبة و فیه سبعة مقاصد، المقصد الأولی فی کیفیة الصلاة الیومیة، إعلم انه یجب علی المکلف معرفة کیفیة الصلاة؛ **انجام:** فالمشهور أربع لانعلم فیه مخالفاً سوی ... فانه علی کفارتین و علیه فلا وجه للإعتماد بالأصل الحمدلله اولاً و آخراً ...

شامل جلدهای چهارم و هفتم است که از مباحث صلات آغاز و تا کتاب صوم به پایان می‌رسد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۳۹گ، ۳۰ سطر (۱۵×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۰ سم [ف: ۳۹ – ۲۹]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۶۶

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... أما بعد فهذا من المجلد الثانی من کتاب غنیمة المعاد فی شرح الإرشاد ... کتاب الصلوة و هی لغة الدعاء؛ **انجام:** و حیث ذکرنا لک الأصول فعلیک باستخراج الفروع عنها فلاوجه للإطالة و الحمدلله أولاً و آخراً

جلد ۲، شامل بحث صلات تا آغاز بحث نمازگزار؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۷ شوال ۱۲۲۵ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۰۱گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۶سم [ف: ۲۹ – ۹۱]

۱۱. تنکابن؛ عمومی؛ شماره نسخه:۷

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و آله الطاهرین. النظر الثانی فی الماهیه ای ماهیة الصلوة و فی سبعة مقاصد؛ **انجام:** قلباً سلیماً و لساناً صادقاً و استغفرک ... بمنه و کرمه آمین یا رب العالمین ... و یتلوه صلوة الجمعه ...

خط: نسخ شیرین، کا: غلام علی بن کربلایی علی مردان، تا: جمعه ۲۱ رجب ۱۲۳۸ق، جا: مدرسه سردار در حجره مهتابی؛ جلد: تیماج، ۱۶۲گ، ۲۰ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: – ۱۴۷]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۸۵-۵-۳/۱۰۵

آغاز: بسمله حمدله و صلاة. کتاب الاجارة و توابعها و الاجارة لغة الاجرة أعنی کری الاجیر لامصدر آجر یوجر فان مصدره الایجار؛ **انجام:** و لو براء المریض بعد العتق او الابراء لزم العتق مطلقاً و لو قصر الثلث عن الاقل قولاً واحداً و قد تم المجلد العاشر.

جلد ۱۰ کتاب الاجارة تا آخر وصایا؛ خط: نسخ، کا: صادق بن حسن قزوینی، تا: ۱۸ جمادی الاول ۱۲۴۱ق، جا: قزوین؛ مصحح، محشی با امضای «منه سلمه الله» و «۱۲»؛ وقف نامه‌ای با مهر مؤلف «عبد محمد صالح ۱۲۲۸»؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۸۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ – ۲۹۸۶]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۹۹

آغاز: کتاب المیراث و هو مفعال من الإرث و یاؤه منقلبة عن واو أو من الموروث؛ **انجام:** فما الدلیل علی جواز تعجیل العقوبة من غیر ظهور موجب و الله العالم؛ قد تم المجلد الثالث عشر.

جلد ۱۳، از آغاز کتاب میراث و کتاب قضا تا آغاز کتاب حدود؛ خط: نسخ، کا: علی فرزند یعقوب، اوراقی، تا: سه‌شنبه ۴ رمضان ۱۲۴۴ق، جا: مدرسه سرداران حسن خان و حسین خان؛ مصحح، محشی؛ واقف: حاج ملا محمد امین، شوال ۱۲۴۴؛ جلد: مذهب، ۲۲۷گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲۹ – ۶۱۶]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۶۲

آغاز: ... منه ما ینطلق علیه الاسم و لو فی اللحظة الواحدة و اولی اللحظات التکبیر و التوجه فاقتصر علی التکلیف بذلک و نحن مع ذلک نرجوا ان لایکون حال الغافل فی جمیع صلواته مثل حال التارک؛ **انجام:** لا صلاة الا الی القبلة و بالجملة الفروع کثیرة و حیث ذکرنا لک الاصول فعلیک باستخراج الفروع منها فلا وجه للاطالة و الحمد لله اولا و آخرا ...

جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن محمد باقر انصاری، تا: ۵ ربیع الثانی ۱۲۴۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: مشمع، ۱۷۷گ، ۲۵ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۳۷ – ۴۷۶]

۱۵. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۶۷

آغاز: بسمله حمدله اما بعد فهذا هو المجلد الثانی من کتاب غنیمة المعاد فی شرح الارشاد تألیف الغریق فی بحر المعاصی و الراجی الی عفو ربه الغنی محمد صالح بن محمد البرغانی؛ **انجام:** ولکن الاظهر عدم اشتراطه کما مضی فی شرح قول المصنف و اذا قال له افعل ماشئت آه فراجع الی هناک تم

جلد دوم، از کتاب المتاجر تا آخر وکالت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۶ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه» و«منه دام ظله» و «منه شهید ره»؛ واقف: محمد صالح، ۸ رجب ۱۲۵۲؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۳۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ: ۱ – ۳۴۵]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۳۸

آغاز: ما تقول فی أعمال هؤلاء قال ان کنت لابد فاعلا فاتق أموال الشیعة

جلد دهم، از بیع تا وصیت؛ خط: نسخ، کا: محمد هاشم بن محمد قاسم افشار ساکن قلعه افشاریه، تا: جمادی الثانی ۱۲۴۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ جلد: مقوایی، ۲۱۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۱۱ – ۴۱]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۳۸

آغاز: رب یسر. و به نستعین. بسمله. الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین. اما بعد فهذا هو المجلد الثامن من کتاب غنیمة المعاد فی شرح الارشاد؛ **انجام:** و تیلوه کتاب النکاح انشاء الله ... و الصلاة علی ... الطاهرین و.

حاوی سه مجلد (۸-۹-۱۰)؛ خط: نسخ، کا: مهدی بن عبدالرحیم قزوینی، تا: ۱۲۴۸ق؛ ۳۳۹گ، ۲۵ سطر [ف: ۱۲ - ۱۲۲]

۱۸. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۲۸۸

آغاز: بسمله حمد له أما بعد فهذا هو المجلد ... قال المصنف طاب ثراه کتاب الحدود. ألحد فی الاصل؛ **انجام:** و دیة النفس معاً کما مرهناک. فهذا خلاصة ما افدناه ... و انک علی کل شیء قدیر.تم

جزء چهاردهم و شامل حدود،قصاص و دیات ؛ خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن محمد باقر انصاری، تا: جمعه ۲۹ شعبان ۱۲۴۹ق، جا: ابراهیم آباد قزوین؛ واقف: رقیه بیگم، ۱۲۸۴ق؛ جلد: تیماج، ۱۳۹گ، ۲۵ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: - ۲۴۳]

۱۹. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۵۶۶

آغاز: بسمله حمد له اما بعد فهذا هو المجلد الخامس ... المقصد الثانی فی صلوة الجمعة و وجوبها؛ **انجام:** فانه اقتصر علی کفارتین و علیه فلا و جه للاعتماد بالاصل و الحمدلله اولا و آخرا ...

ج ۵ و ۶ و ۷؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ محشی با امضای: منه، ع ف، محمد باقر بن محمد تقی، عن ص و ...؛ واقف: علی مردان خان تیموری (نصرت الملک)؛ جلد: تیماج، ۵۰۰گ، ۲۷ سطر (۱۳×۲۰/۵)، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: - ۴۶۴]

۲۰. مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه:۷۱

آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد ... اما بعد فهذا هو المجلد الخامس؛ **انجام:** فلا وجه للاعتماد بالاصل و الحمدلله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا قد تم المجلد السابع.

از کتاب صلات تا آخر کفارات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۵۱ق؛ واقف: علیمردان خان تیموری (نصرت الملک)؛ جلد: تیماج مذهب، ۵۰۰گ، ۲۷ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [رشت و همدان: ف: - ۱۷۵۳]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۵۸/۱

آغاز: ... و هو ... قال لیس علیه شیئ بناء علی ان المتبادر فی هذه الاخبار ... عدم الوجوب و اما الجواب عن الآیة بحملهما علی الزکوة المروضة کما عن جماعة من المفسرین؛ **انجام:** و علی المطاوعة المعتکفة مثله ... اقتصر علی کفارتین و علیه فلا وجه للاعتماد بالاصل و الحمدلله اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً. قد تم المجلد السابع من کتاب غنیمة المعاد فی شرح الارشاد علی ید مؤلفه ...

جلد هفتم، شامل کتاب زکات، خمس و صوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا،تا:۲۲جمادی الاول۱۲۵۵ق؛افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ ۸۴گ (۱-۸۴)، ۲۶-۳۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳۸ - ۴۶۷]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۳۶۶

آغاز: بسمله، حمد له، اما بعد فقال المصنف طاب ثراه النظر الثالث فی اللواحق و فیه مقاصد؛ **انجام:** و یحتمل ان یکون محمولا علی المعنی اللغوی اللهم اجبر تقصیر نابعفوک و احسانک و عاملنا بجودک و رضوانک ... بجوار سید الشهدا علیه السلام.

ج۶، از: «المقصد الأول فی الخلل الواقع فی الصلاة» تا انتهای صلاة؛ خط: نسخ، کا: مهدی بن عبدالرحیم قزوینی، تا: شنبه دهه سوم ربیع الاول ۱۲۶۰ق؛ محشی از «عبدالحسین»؛ واقف: سید محمد باقر، محرم ۱۴۰۵؛ جلد: تیماج، مذهب، ۲۶۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۲۱ - ۹۸۷]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۴۴۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قال المصنف طاب ثراه النظر الثانی فی الماهیة أی ماهیة الصلاة مطلقا؛ **انجام:** و أسألک خیر ما تعلم و اعوذ بک من شر ما تعلم فانک تعلم و لا نعلم و أنت علام الغیوب.

جلد چهارم کتاب، از ماهیت صلاة تا تعقیبات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۶۰ق؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ مهر: مؤلف «عبده محمد صالح» (بیضی)؛ تاریخ وقف: بتاریخ ۱۲۶۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۲گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰ سم [ف: ۷ - ۴۷]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۳۱

جلد ۱۱؛ بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق [د.ث. مجلس]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۶۹

جلد چهارم؛ خط: نسخ، کا: عباسعلی بن ناد علی لنکرانی، تا: چهارشنبه ۱۰ ربیع الثانی ۱۲۶۷ق، جا: قزوین مدرسه صالحیه؛ جلد: تیماج، ۲۶۷گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۱۶۷]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۲۷

جلد اول و دوم است که جلد اول در طهارت دوم ماه رجب ۱۲۳۱ در قزوین پایان یافته و جلد دوم در صلاة تا احکام وقت می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: عبدالرزاق بن محمد حسین خراسانی، تا: ۱۵ ربیع الاول۱۲۹۴ق؛ تملک: سید محمد باقر بروجردی؛ جلد: تیماج، ۲۸۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰ سم [ف: ۱۳ - ۲۲۷]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۵۳/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فهذا هو المجلد الرابع من کتاب ... (قال المصنف) طاب ثراه: النظر الثانی فی الماهیة ای ماهیة الصلوة مط و لو کانت مندوبة؛ **انجام:** و قد کان فی الکوفة فی زمن الصادقین (ع) فقهاء و علماء و اصحاب کتب یرجع الناس الی کل ... » نوشته نیست

بخش نخست از جلد ۴ در مسائل صلاة، بخشی از کتاب نکاح و بخشی از کتاب قضاء است. البته بخشی از مسائل رضاع نیز با عناوین «قوله» در لابه‌لای این نسخه از برگ ۳۰-۶۸ آمده است مشخص نگردید غنیمة المعاد باشد و با اصل ارشاد نیز ظاهراً همخوانی ندارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳ یا ۱۴؛ مصحح، محشی؛ ۸۴گ (۱-۸۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۴ - ۷۴۴]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۳۰

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فهذا هو المجلد الثامن من کتاب غنیمة المعاد فی شرح الارشاد ... کتاب المتاجر، جمع متجر و یمکن ان یراد بها معناها المتعارف و هو المعاوضة للربح فذکر غیره استطرادا و المکاسب مطلقا؛ **انجام:** اقول: لیس للحاکم ذلک اقتراحا بل لابد من الدلیل فما الدلیل علی جواز تعجیل العقوبة من غیر ظهور موجب و الله العالم قد تم المجلد الثالث ...

جلد ۸ و ۱۳؛ خط: نسخ، کا: محمد اسماعیل بن عبدالرحمن سلطان ابادی، تا: رجب ۱۳۰۲ق؛ مصحح، محشی؛ ۲۸۵گ، ۳۰ سطر (۱۳×۲۶/۵)، اندازه: ۲۲/۵×۳۵ سم [ف: ۳۷ – ۴۳۸]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۹۲

آغاز: الحمدلله المتفضل لتذکرة الأنام بتهذیب خلاصة منتهی مبادی الاعلام و المتطول لإرشادهم بتحریر تلخیص قواعد نهانتی الأصول و الأحکام؛ **انجام:** و طهر عن إنکدار المعاصی ما طاب منک فی جوهر ذاته القدسیه و بالله التمفیق فی کل الأمور

خط: نسخ، کا: محمد اسماعیل بن عبدالرحمن سطان آبادی، تا: ۱۳۰۳ق؛ ۱۹۲گ (۱–۱۹۲)، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۳۶ – ۱۱۹]

۳۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۵۱

آغاز: کتاب المتاجر جمع متجر و یمکن ان یراد بها معناها المتعارف؛ **انجام:** اذ لیس من شرطها بقاء العوضین للعموم.

کتاب متاجر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ از روی نسخه اصل؛ ۱۵۹گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۳۶]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۱۳

جلد پنجم و ششم و از صلاة جمعه تا احکام سفر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ نشانی امانت حاج ملا حبیب قزوینی؛ جلد: تیماج، ۴۳۱گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۱ – ۳۰۴]

● **الغنی و الفقر (فصل فی)** / عرفان و تصوف / عربی

al-ġinā wa-l faqr (faṣl-un fī)

درباره غنا و فقر، و برتری هر یک بر دیگری. با سربند «فصل»

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۳/۲-عکسی

آغاز: بسمله. و به نستعین. فصل فی الغنی و الفقر. اختلف اقوال العلماء و المشایخ فی الفقر و الغنی و تفضیل احدهما علی الآخر. و الاکثرون فضلوا الفقر علی الغنی. و الاخبار الواردة فی فضل الفقر کثیرة؛ **انجام:** و یجمع له بین فضیلتی الغنی الشاکر و الفقیر الصابر. و الله المنعم المنان. آخر الفصل. و الحمدلله ... و صلواته علی سیدنا محمد نبیه ...

اصل نسخه: ترکیه، رئیس الکتاب، ش ۴۶۵ و فیلم آن دانشگاه، ش ۶۰۷ (فیلم ها ۳۳۲/۱). به دنبال «رشف النصایح» سهروردی [این رساله در فهرست نیامده]؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۶۶۵ق؛ ۲گ (۱۱۷ر–۱۱۸پ) [عکسی ف: ۲ – ۲۰۰]

● **الغنی و المنی = کناش قمری = الغنی فی الطب** / طب / عربی

al-ġinā wa-l munā = kannāš-u qumrī = al-ġinā fi-ṭ ṭibb

ابومنصور قمری، حسن بن نوح، – ۳۸۰ قمری

abū-mansūr-e qūmrī, hasan ebn-e nūh (- 991)

این کتاب شامل سه «مقاله» است: ۱. بیان انواع بیماری‌های سراپای بدن انسان (شامل ۱۲۰ باب)؛ ۲. بیماری‌های (علل) ظاهر و آشکار بدن (شامل ۴۰ باب)؛ ۳. انواع تب‌ها (شامل ۱۶ باب).

آغاز: بسمله و به نستعین الحمدلله رب العالمین و العافیة للمتقین و لاعدوان الا علی الظالمین ... قال ابومنصور الحسن بن نوح القمری رحمه الله انی لم ازل فی صبای و منذ عقلت

انجام: و لله تعالی الذی الهمنی هذا العلم و هدانی الیه و وفقنی له الشکر دائما و صلی الله علی محمد و آله الطیبین.

[کتابشناسی نسخ خطی پزشکی ایران ۲۱۱؛ معجم المؤلفین ۲۹۹/۳؛ کشف الظنون ۱۲۱۰؛ مجله معهد المطوطات ۳۲۳/۵ ادبیات (مجموعه حکمت): ۲۸؛ الذریعة ۶۱/۱۶؛ ریحانة الادب ۲۷۶/۷؛ نامه دانشوران ۲۳۰/۲؛ دنا ۸۱۳/۷–۸۱۴ (۳۶ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۱۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ واقف: زین العابدین خادم اصفهانی، ۱۱۶۶؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۴۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۱۸سم [ف: ۱۹ – ۳۶۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۲۹

آغاز: او شیخ قبل الدور یسخن و یسکن ... اقراص یوجد عصارة الغافت ... لک و ایوند و حب البان؛ **انجام:** فان طال سیلان الرمص و البیعة و الورم زمانا فان الثغر ... و یخرج قرحه قال

خط: نسخ مایل به رقعی، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۴۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۲۰ – ۳۵۰]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۶۹۲/۲

آغاز: ... الحمص هذین الجور و الخردل و ماء العسل و شراب الخندیقون؛ **انجام:** عو، سوء الهضم، سبب سوء الهضم استیلاء الحرارة القویة او البرودة القویة ...

تا بخش‌هایی از مقاله اول را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷ و نونویس قرن ۱۲ (سه برگ نخست)؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، ۷۲گ (۹–۸۰)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۲×۱۵سم [ف: ۳۴ – ۶۰۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۰۹

نیمه اول کتاب؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عمر مشهور به ضیاء نور، تا: ۲۵ ربیع الثانی ۶۹۴ق؛ مصحح؛ تملک: ابوالفضل ساروی؛

مهر: کتابخانه باقر ترقی؛ جلد: تیماج، ۱۹۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ – ۸۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** به مانند ذریعه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹–۱۰؛ محشی با نشان «بحر الجواهر»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۲۵ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۶ – ۲۱۴]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** الاخیار الابرار و سلم تسلیما، قد فرغت من کتابه بالخیر و العافیه و نرجو من الله حسن العافیه و الحمدلله رب العالمین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۱۸۷گ، ۲۰ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۹ – ۲۰]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۱۳

خط: نسخ، کا: منصور بن شرف الدین منصور اصفهانی، تا: ۱۰ جمادی الثانی ۹۳۲ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ تملک: صدرالاطباء؛ جلد: میشن، ۳۲۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۲/۵سم [ف: ۱ – ۳۸۷]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۷۵ق؛ تملک: علی بن صالح مکی، محمد بن الحسن بن امیرالمؤمنین القسم بن محمد بن علی که در جمادی الثانی ۱۰۵۶ از فقیه جمال الدین علی بن صالح مکی به او رسیده، محمد در ۱۲۶۴، یوسف بن یوسف محلی، سید هاشم بن محمد بن عبدالمطلب بن حسن در ۱۳۱۸/۷/۲۵ در شوشتر؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۱۱گ، ۱۵ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۴ – ۷۸۸]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۶۰

آغاز: انا اسال الله ممن ظفر بکتابی هذا ... علی بدعاء الجمیل فی اوقات فراغه و یعلم انی لم ابخل علیه فی هذا الباب؛ **انجام:** و حذر ادمان الاغذیة المعروفة برداءة الخلط فانها لا یحطی مضرتها علی طول المدة و اکتساب خلط رای لان کل اکلها مهیا لتولد ذلک الخلط فیه لم یتاخر عنه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ ۳۹۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۲۰ – ۱۲۸]

۱۰. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ربما کان فی الصفار مثل کباره الجلبد اذا بعضها الی بعض دن

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۵۰۳ص، ۲۰ سطر (۱۱×۱۱/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [نشریه: ۳ – ۳۷۹]

۱۱. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۹۶/۱

آغاز: قال برابر؛ **انجام:** و الحمد و اضبا و الصلوة علی رسوله محمد و آله الطیبین

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ ۶۶۳ص (۱–۶۶۳)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [نشریه: ۳ – ۳۲۹]

۱۲. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۴۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۵ – ۲۱۵]

۱۳. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۱۱۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۵ – ۲۱۵]

۱۴. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۵۳۹

آغاز: فی تنقیة الرأس خاصیة عجیبة و کان الأوایل یعالجون أصحاب المالیخولیا بالخریق الأسود وحده ... صفة اللوغاذیا و هو دواء شریف؛ **انجام:** من تلک النسخ غنیة عن الرجوع الی القرابادینات ... له الشکر دائماً و الحمد واصباً و الصلوة علی رسوله الحسیب النجیب محمد و آله ...

خط: نسخ، کا: شمس الدین عبدالله بن عنایت الله سامغانی، تا: پنج‌شنبه ۷ ذیحجه ۱۰۰۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ با تاریخ وفات شهید مولانا عبدالله بن مولانا لطف الله در ۵ رمضان ۱۰۳۴؛ ۲۱۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۳سم [ف: ۱ – ۴۰۲]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمد و اصباً و الصلاة علی رسوله محمد و آله الطیبین و صحبه الطاهرین و سلم تسلیماً

خط: نستعلیق، کا: عبدالغفور بن مسعود شجاعی طالقانی، تا: اواسط جمادی الاول ۱۰۲۴ق، جا: اجمیر هند؛ مصحح؛ با چند یادداشت پزشکی به خط محمد قاسم طبیب دیلمی که به درخواست کاتب نسخه نوشته؛ تملک: محمد عظیم بن عطاء الله حسینی؛ تاریخ وقف: ۱۱۴۴؛ جلد: تیماج، ۲۰۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۰ – ۱۸۲]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۹۲

آغاز: الکتب و یتبع ما فیها من النکت و انتفت فکان یعتاص علی ذلک لاحتیاجی الی النظر فی کتب شتی

خط: نسخ، کا: محب علی بن رضا، تا: سه‌شنبه ۷ ربیع الاول ۱۰۳۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۳۴۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۱۹ – ۴۰۶]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۲۶

آغاز: فی الامراض الحادثه فی الفرق الی القدم الصداع الحار لحدث امام الدم و سببه امتلاء؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۶۶۴ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۱۹ – ۱۳]

۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۳۴۲–۵۷/۱۲

آغاز: بسمله (نیم سطر پاره شده) بالصالح القول والعمل انه لاحول ولاقوة الابک قال جامع هذا ۲۳۳ فی علاج الجبر والخلع والکسر والسقطات وانواع الوثی ۲۳۴ الدم من الجراحة ... ۲۶۵ فی الحمی الغشیة والوبائیة، بسمله فی داء الثعلب و داء الحیه

جزء اول (از اول کتاب تا آخر المقالة الرابع عشر فی علل الطحال)؛ خط: نستعلیق، کا: حاجی عسکری بن حاجی عنایت

قمی، تا: پنج‌شنبه ۲۳ ربیع الثانی ۱۰۶۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۵۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۶ – ۲۹۸۵]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۹۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۰ ذیقعده ۱۰۷۳ق، جا: قم؛ ضمیمه: در دو برگ پایانی نسخه، مطالبی به نقل از محمد بن زکریا رازی در مداوای سینه درد نگاشته شده است. آغاز ضمیمه: «منقول من کتاب محمد بن زکریا الرازی: حب یمسک فی الفم لاخراج الاخلاط الغلیظة یؤخذ ... »، انجام ضمیمه: «فی الادویة المقیئة و هو حبة مأمون العافیة ... و یقرص کل قرص من مثقال الشربة قرص او قرصین»؛ مصحح؛ تملک: محمد حسین طبیب یزدی در ۱۱۹۶؛ یادداشت محمد اسماعیل بن کهف حاجی سید علی طبیب به تاریخ ۱۲۸۷؛ جلد: میشن، ۲۴۰گ، ۲۳–۲۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۳ – ۴۱۵]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۴۰

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ – ۱۹۸]

۲۰. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم الکتاب بعون الملک الوهاب فی تاریخ شهر جمیدی الثانی سنه ۱۰۷۴

در سه مقاله است؛ بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۰۷۴ق؛ ۵۶۳ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [نشریه: ۳ – ۳۷۹]

۲۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۲۶-عکسی

آغاز: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۰۸۱ق؛ تملک: محمد کریم بن ابراهیم؛ تاریخ وقف: ۱۲۸۹ق؛ ۴۷۰ص (۹+۴۵۷+۴)، ابعاد متن: ۸/۵×۲۰/۵، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۲۷۹]

۲۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۸۶۰

آغاز: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: حبیب الله حسینی تهرانی، تا: یک‌شنبه شوال ۱۰۸۲ق؛ اهدایی: ورثه محمود حاج عبدالباقی؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۲۰گ، ابعاد متن: ۷×۱۷، اندازه: ۱۲×۲۲/۵سم [ف: ۳ – ۱۰۷۷] و [نشریه: ۴ – ۳۸۹]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، تا: ۱۰۹۱ق؛ جلد: تیماج، ۳۹۲ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۴ – ۲۸۷]

۲۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۷۰/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۳ق، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۱۴]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** مما تسقط قوته ... فضعف الاسهال و انقطاعه و اما فی البول ... تبرید فی ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۳۹۴ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۰/۵سم [ف: ۴۵ – ۲۲۷]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۷۷

آغاز: من جمیعها نفسی و لیکون ذخرا للمسلمین؛ **انجام:** فان کان لابد فمل الی تغییر التدبیر.

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۴۶۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱۹ – ۳۷۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۷۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۳۵۷]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا النسخة الشریفة المشهورة ما بقی و المنی فی التاریخ تسعة و عشرین من محرم الحرام ... عبدالباری حسنی کامل؛ خط: نستعلیق تحریری مخلوط به شکسته، کا: عبدالباری حسینی، تا: ۲۹ محرم قرن ۱۲، جا: مراد آباد؛ کاغذ: هندی، جلد: میشن، ۱۴۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۳۴سم [ف: ۱۹ – ۳۷۹]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۹-۴/۱۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بقاء المرض المضار للمزاج اشد خطراً و الموافق للمزاج اسلم فالضار مثل الحمی المحرقة فی المشایخ و الفالج للشبان لایکاد یحدث ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ تملک: شرف الدین علی طبیب بن محمد حسین طبیب؛ جلد: تیماج زرد، ۳۰۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹/۵سم [ف: ۶ – ۲۹۸۵]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۴۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: میر نصرالله، ۱۳۲۶؛ ۳۷۰ص، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۵ – ۳۷۰]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یحل الجمیع بالدق و یعجن العسل و یستعمل عند الحاجة و اما علاج اوجاع المفاصل فینحی فیها هذا النحو ایضاًالحمدلله اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً.

از باب ۴۳ تا باب ۹۷ از مقاله اول؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ جلد: مشمع، ۱۲۰گ، ۱۷ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۵ – ۷۱۱]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمد واصباً و الصلوة علی رسوله محمد و آله الطیبین و صحبه الطاهرین.

خط: نستعلیق، کا: محمد طبیب موسوی بن میرزا محمد تقی طبیب شیرازی، تا: ۲۴ ربیع الاول ۱۲۵۰ق، جا: شیراز؛ مصحح، محشی با نشان «۱۲، خلاصه، قانون» و غیر آن؛ مهر: محمد طبیب «عبده محمد بن محمد تقی الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۲۳۴گ، ۲۲–۲۳ سطر (۷×۱۸)، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۳۸-۷۲۲]

۳۲. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۶۶

خط: نسخ و نستعلیق، کا: علی اکبر بن ذوالفقار معلمی، تا: دوشنبه ۲۲ جمادی الاول ۱۱۰۸ق؛ ۱۸۴گ، ۲۱ سطر، اندازه:

۱۹×۲۸/۵سم [ف: - ۳۹]

۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۱۶

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۹ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۱۵۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۳۰۷]

۳۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۶۶

خط: نستعلیق، کا: ابوالبقاء کشمیری، تا: ۱۵ ذیقعده ۱۱۲۹ق؛ از روی نسخه‌ای پرغلط؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۹۹گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۴/۴×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۳۸۷]

۳۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲-۱/۵۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ملاعوض، تا: ۲۸ رمضان ۱۱۴۳ق؛ جلد: تیماج، ۲۳۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۶ - ۲۹۸۴]

۳۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۷۵

خط: نسخ، کا: عبدالغفار بروجردی، تا: ۲۰ رجب ۱۲۶۳ق، به فرمایش حاجی میرزا محمد علی طبیب؛ جلد: میشن سیاه، ۲۳۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱/۲سم [ف: ۱ - ۳۸۷]

۳۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۶۲/۲ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ جلد: تیماج مذهب، قطع: رحلی [ف: ۲ - ۵۷]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۰۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: میرزا ابراهیم اصفهانی، تا: ذیقعده ۱۲۹۳ق، حسب فرمایش آقا میرزا موسی طبیب تنکابنی سلیمان آبادی خلف آقائی آقا میرزا محمد مجتهد العصر و الزمان سلمه الله؛ مصحح، محشی؛ تملک: میرزا موسی طبیب تنکابنی در سال ۱۲۹۳ با مهر «قد اوتیت سؤلک یا موسی» (مستطیل)؛ جلد: گالینگور مذهب، ۲۷۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۳×۲۱سم [ف: ۴۳ - ۷۰]

۳۹. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۴۲/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۸گ (۱پ-۴۸پ)، اندازه: ۲۱×۳۰ سم [ف: - ۲۸]

● غوالی اللآلی = لآلی الغوالی / حدیث / عربی

ġawāli-l la'ālī = la'āli-l ġawālī

حسینی قهستانی، معصوم بن رضی، - ۱۳۵۳ شمسی

hoseynī qohestānī, ma'sūm ebn-e razī (- 1974)

تاریخ تألیف: دوشنبه ۲۲ ربیع الاول ۱۳۸۳ق

مؤلف پس از تألیف «المائدة السماوية» به تألیف این کتاب پرداخته که مشتمل است بر حکم و مواعظ و اخلاق و آداب و احکام و عقایدی که در احادیث قدسیه و آثار نبوی و کلمات ائمه هدی و فاطمه زهرا سلام الله علیهم اجمعین آمده است و آن را در ۱۵ «اشراق» هر اشراق مشتمل بر یکصد حدیث و خاتمه ترتیب داده است.

قائن؛ حسینی قهستانی؛ شماره نسخه:۱۱

آغاز: الحمدلله علی ما انعم و له الشکر علی ما الهم و الثناء بما قدم نعم ابتدئها و مسبوغ آلاء اسداها و تمام منن والاها

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲۲ ربیع الاول ۱۳۸۳ق؛ ۷۹گ، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: - ۱۲۱]

● غوامض الصلاة = آداب نماز / فقه / فارسی

qavāmez-os salāt = ādāb-e namāz

حسینی علوی، محمد بن احمد، ق۱۱ قمری

hoseynī 'alavī, mohammad ebn-e ahmad (- 17c)

تاریخ تألیف: رمضان ۱۰۶۱ق

در بیان اسرار و غوامض نماز به طریق عرفانی، با بهره گرفتن از آیات کریمه و احادیث اهل بیت علیهم السلام، به زبان مرغان چمن قدسی و لغت طیور هوای ملکوت با بارگاه شهود (بنا به گفته مؤلف که مراد روش فلسفی- عرفانی است که با پیچیدگی عبارت‌پردازی‌های مرحوم میرداماد و پیروان وی توأم شده) در یک «فاتحه» و دوازده «غامضه» و «تذنیب» تألیف شده است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین صانع الموجودات و مواهب الخیرات ... سپاس و شکر بی حد و ثنای بیعد مبدعی را سزد

انجام: سبب خسران دنیا و آخرت او خواهد گردید، ذلک هو الخسران المبین و الله هو الموفق و المعین

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۷۹

آغاز: ... تعظیم و صلاة و تسلیم بر صدر جریده غایت ایجاد و تکوین و معدل النهار دین مبین ... و بعد، چنین گوید ... اللهم ان تخرجنا من ظلمات القوی الحسیة و اللذات البهیمیة الی نور نهار العرفان و صبح صادق الإیقان؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع جیلانی، تا: ۵ ذیقعده ۱۰۳۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ مهر: «فاطمه سلطان» (بیضی)، «بسم الله الرحمن الرحیم» (مربع)؛ ۱۵ سطر، اندازه: ۵×۱۳سم [ف: ۳۹ - ۵۰۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۶۰۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حیدر بن علی بن اسماعیل بن عبدالعالی هاشمی کرکی عاملی، تا: دهه سوم ذیقعده ۱۰۷۵ق؛ جلد: تیماج، ۱۴۲گ (۱پ-۱۴۲ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۵ - ۳]

۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۸۸۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۶۳گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۰۸]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن، ۹۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۶×۲۱/۲سم [ف: ۳ - ۵۶۶]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۶۹۷

آغاز: که رایحه نظام اصول از فیض بی غایت اوست؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۴۲۱]

● **غوامض القرآن** / - عربی

ġawāmiḍ-ul qur'ān

گزارش و شرح توضیحی است مختصر برای الفاظ مشکله قرآن و بیشتر توضیحات لغوی و بعض از آنها به نقل از مفسرین معروف صدر اسلام می‌باشد. گویا از حاشیه نسخه‌ای از قرآن در اینجا تدوین شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۳۲/۲

آغاز: و قال فی شرح تفسیر غوامض القرآن ... و قال سبحانه و ان کنتم فی ریب مما نزلنا علی عبدنا ... السورة عرف من عروف الحائط و جمع سوراً و سوراً؛ **انجام:** و قال سبحانه فی سورة المطففین ...

خط: نسخ، کا: هدایت بن ناصر بحرینی، تا: ۶ جمادی الاول ۱۰۵۹ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۳۲گ (۱۲۶پ-۱۵۷پ)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵ سم [ف: ۲۶ - ۲۷۶]

← غوث اعظم ← جواب یکی از علما

● **الغوث الاعظم** / کلام و اعتقادات / عربی

ġawṯ-ul a'ẓam

گفتگویی بین حضرت باری با غوث الاعظم است درباره برخی از صفات حضرت حق، خلقت انسان، فرشتگان و برخی از اعمالی که انسان را به خدا نزدیک یا دور می‌سازد. عناوین آن «سألت یارب، قال لی یا غوث الاعظم» می‌باشد. آغاز و انجام مقداری با الغوثیه عبدالقادر جیلانی، عبدالقادر بن موسی شباهت دارد.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۴۱/۳

آغاز: بسمله، سبحانک لاعلم لنا الا ما علمتنا انک انت العلیم الحکیم قال الغوث الاعظم قال الله یا غوث الاعظم قلت لبیک یا رب الغوث؛ **انجام:** قال لی یا غوث الاعظم المعراج هو العروج عن کل ما سوی.

خط: نستعلیق، کا: احمد بن علی محمد رشتی گیلانی، تا: ۵ جمادی الاول ۱۲۵۸ق؛ ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵ - ۱۵۹]

● **الغوث الاعظم** / عرفان و تصوف / عربی

ġawṯ-ul a'ẓam

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۰۳/۸-ف

نسخه اصل: نسخه آقای افشار شیرازی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۷۱۸]

● **غوث الانام** / کلام و اعتقادات / عربی

ġawṯ-ul anām

رشتی اصفهانی، محسن بن محمد رفیع، ۱۲۱۵ق۱۳ قمری

raštī esfahānī, mohsen ebn-e mohammad rafī' (1801 - 19c)

رساله بسیار مختصر در اصول دین و دلیل‌هایی که می‌توان اقامه کرد با عناوین «و الدلیل علی ...» جهت مبتدیان در علم کلام.

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۸۶/۷-۶/۷۶

آغاز: الحی لایتصف بالقدرة و العلم فیکون الله تعالی حی، و الدلیل علی أنه تعالی سمیع بصیر أنه عالم بالاشیاء کلها؛ **انجام:** و الدلیل علی امامته امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام و اولاده الطاهرین لانه نص النبی صلی الله علیه و آله و سلم و ان فائدة الامامة ان یکون معصوماً و غیرهم لیس

یک برگ از نسخه موجود است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۹۷۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۴۳/۶

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اذا سألک سائل و قال ما الایمان قل هو التصدیق بالله و بالرسول و الائمة علیهم السلام؛ **انجام:** لا یصال کل حق الی مستحقه لما ثبت من عدله و حکمته فثبت اعادة الاجسام

تذکر: این رساله با همین آغاز و انجام رساله «الاعتقادات» شیخ طوسی است. معلوم نیست چرا به نام محسن بن محمد رفیع رشتی ثبت شده؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالجواد بن لطفعلی قزوینی، تا: ۱۵ محرم ۱۲۸۰ق، جا: قزوین؛ مصحح به خط مؤلف؛ جلد: تیماج، ۳گ (۱۹۵پ-۱۹۷پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۸ - ۳۷۵]

● **غوث الدارین = شرح اربعین** / تاریخ معصومین / فارسی و عربی

ġawṯ-ud dārayn = š.-u arba'īn

جعفرآبادی، عباس بن ابی القاسم، ق۱۴ قمری

ja'farābādī, 'abbās ebn-e ab-el-qāsem (- 20c)

رساله مختصری است در باب اخبار و قضایای روز اربعین (بیستم صفر) و شرح فارسی بر ۴۱ بیت که خود مؤلف در این باره به عربی سروده با مطلع: «قبر بمارية الله ناظره×× رسم بیادیة و الروح زائر».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۲۱۷

آغاز: بسمله. حمدله. اما بعد چنین گوید احقر الناس عباس که مدتها بود طالب بودم که یک نسخه مختصره در باب اخبار و قضایای روز اربعین که بیستم شهر صفر است جمع اوری نموده تقدیم خدام فلک احتشام است؛ **انجام:** مؤلف گوید که این چهل و یک بیت عربی را ... مشغول شرح شدم الحمدلله ... متقارن افتاد شرح و تصنیف کتاب با ظهور و بروز یک معجزه احقر این را می‌گویم تا بدم اخر خواهم گفت الحمدلله

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ربیع الثانی ۱۳۴۷ق؛ در پایان ترجمه فارسی یک اعلانیه (مبنی بر شفای سید علوی بغدادی نابینا به واسطه توسل به امام موسی کاظم (ع)) که در مطبعه حقیقت تبریز چاپ شده بود را درج نموده؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: مقوا، ۵۰گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۳سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۲۵]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۹۶/۱

همان نسخه بالا [مؤید: ۳ – ۳۲۲]

● الغوثیة = الرسالة الغوثیة = الواردات / عرفان و تصوف / عربی

al-ġawṯīya = ar-r.-ul ġawṯīya = al-wāridāt

عبدالقادر جیلانی، عبدالقادر بن موسی، ۴۷۱-۵۶۱قمری

ʻabd-ol-qāder-e jīlānī, ʻabd-ol-qāder ebn-e mūsā (1079 - 1166)

گفتگویی است بین خداوند متعال و غوث اعظم شیخ عبدالقادر گیلانی، در این گفتگوی ساخته و پرداخته شده مطالب صوفی‌گری است و اعتقادات صوفیان بازگو شده و برای ترویج مرام گیلانی ساخته شده است. این رساله در فهارس به محمد غزالی (-۵۰۵ق) و عبدالقادر گیلانی (-۵۶۱ق) و ابن عربی (-۶۳۸ق) نسبت داده شده است. چون رساله از زبان عبدالقادر گیلانی نقل می‌شود نسبت آن به غزالی (-۵۰۵) بدون وجه است و این نسبت بر اساس نوشته در نهایت برخی نسخه‌ها پیش آمده که خطای کاتبان است؛ و شاید تا یافتن قرینه‌ای روشن، نسبت آن به خود گیلانی اولی باشد گرچه با توجه به جهت رساله که ترویج افکار عبدالقادر است، کمی این نسبت را دور می‌کند. ما نیز بر همین اساس تمامی نسخه‌ها را به عبدالقادر گیلانی منسوب نموده‌ایم.

آغاز: بسمله الحمدلله کاشف الغم ... فقد قال الغوث الاعظم الموحش عن غیر الله المستأنس بالله قال الله لی یا غوث الاعظم قلت لبیک یا رب العرش کل طوربین الناسوت و الملکوت فهی شریعة و کل طور بین الملکوت و الجبروت فهی طریقة و کل طور بین الجبروت و اللاهوت فهی حقیقة

انجام: یا غوث لاصلوة لمن لامعراج له عندی. یا غوث المحروم عن الصلاة هو المحروم من المعراج عندی.

شرح و حواشی:

۱- شرح الرسالة الغوثیة؛ حسینی، حسین بن اسماعیل (-۱۱)

۲- نشاط العشق = شرح رساله عبدالقادر گیلانی؛ مکی حسینی، عبدالله بن حسن

۳- سوانح صوفیه در شرح رساله غوثیه؛ بهلول صوفی، عبدالله

۴- شرح الغوثیة؛ قاسمی حسینی، حسین بن اسماعیل

۵- شرح الرسالة الغوثیة (۲عنوان)

۱. مشهد؛ فرهنگ و هنر؛ شماره نسخه:الف-۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۸۵۰ق؛ در صفحه آخر رساله ذیلی از محمود بن علی بن ابی طاهر کاشی دارد در یک صفحه در تاریخ ۸۵۹ق کتابت یافته، آغاز آن: «بسمله قال الشیخ العارف عز الملة و الدین ... » و انجام آن: «و الله یهدی من یشاء الی صراط المستقیم تمت الکتابته اوائل جمادی الاخره ۸۵۹»؛ اهدایی: آقایان محمد و حسینعلی الهی؛ جلد: مقوای ساغری، ۹ص، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: - ۳۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۵۰/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمود متطبب تولمی گیلانی، تا: ۸۶۶ق؛ جلد: مخمل، ۴گ (۵۵پ-۵۸ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۲۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۲۸/۱۲

آغاز و انجام: برابر؛ تم رسالة الغوثیة حضرت امام محمد غزالی (کذا)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۷۶-۷۸)، ۲۵ سطر، اندازه: ۶×۱۳سم [ف: ۳۱ - ۴۰۵]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۲۷/۷

آغاز و انجام: برابر؛ تمت الرسالة الغوثیه من کلام الحضرت الغوثیه محیی مراتب کمال الانسانیه فی عالم اللا هو تبه علی ید احقر عبادالله ... محمد بن شیخ علی.

خط: شکسته نستعلیق، کا: محتملاً محمد بن شیخ علی، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۸ص (۲۴۲-۲۴۹)، ۱۷ سطر (۵/۵×۹/۵)، اندازه: ۹×۱۰/۵سم [ف: ۲ - ۲۳۵]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۱۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوالخیر محمود بن عیسی بن رفیع امامی، تا: دوشنبه ۲۴ ربیع الاول ۹۸۲ق؛ جلد: مقوایی، ۵گ (۱۸پ-۲۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۲۷ - ۲۳۳]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۰۰/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: گالینگور مذهب، ۶گ (۹۲-۹۷)، ابعاد متن: ۸/۵×۲۷/۵، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۵۹۶]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۹۰۴

آغاز و انجام: برابر
خط: ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ:، ۲گ، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۵ - ۲۱۸]

۸. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۷۲/۱**
خط: نسخ، کا: محمد قزقز العجلونی، تا: جمعه ۲۵ شعبان ۱۲۷۴ق؛ ۴گ (۴ر-۷ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۷ - ۲۹۲]

۹. **قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۹۹/۶**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوش، کا: محمد اسماعیل بن میرزا معصوم تفریشی، تا: محرم ۱۲۷۹ق، جا: شمیران تهران؛ جلد: مقوایی، ۳گ (۴۷پ-۴۹پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳ - ۲۲۳]

۱۰. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۸۲/۱۲**
آغاز و انجام: برابر؛ تم الکتاب المسمی بالواردات للشیخ العارف محی الملة و الدین الاعرابی.
بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ۹ص (۱۶۰-۱۶۸)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۴ - ۱۷۱]

۱۱. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۱/۵**
آغاز و انجام: برابر
خط: تعلیق، کا: محمد علی، تا: ۱۳۰۱ق، جا: تهران مدرسه سپهسالار؛ ۷گ (۷۴پ-۸۰ر) [ف: ۳ - ۴۷۷]

۱۲. **مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۱۰/۱**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نام رساله و مؤلف با توجه به آغاز و انجام معین گردید؛ ۳گ (۱پ-۳ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [مؤید: ۲ - ۲۵۶]

۱۳. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۹۶/۴۳**
آغاز: بسمله، الحمدلله الکاشف ... والصلات علی نبیه شفیع الائمة، اما بعد فاعلم ان الله جعل قلوب العارفین معادن اسراره
خط: نسخ، کا: یوسف نسیم، بی‌تا؛ جلد: میشن، ۴گ (۷ر-۱۰پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۱۴۶]

۱۴. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۴۴/۳-۷/۴۴**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در حاشیه تحریر شده؛ جلد: تیماج، مذهب، ۳گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۶ - ۲۹۸۸]

۱۵. **تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۹۹/۲**
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا، ۱۸ص (۱۵-۳۲) [ف: ۵ - ۷۴۲]

۱۶. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۱۱/۵**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: یحیی معرفت، ۱۳۶۵؛ ۴گ (۵۶-۵۹)، ۲۳ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۳۴ - ۵۲]

● **غوثیه = شرح الهامات غوثیه** / - فارسی

qawsīye = š.-e elhāmāt-e qawsīye

ولی ملوک شاه صدیقی

valī molūk šāh-e seddīqī

خود را «یکی از بندگان درگاه عبدالقادر جیلانی» دانسته است «که آن را به فارسی درآورده تا عام و خاص از او نصیب برند، و چند کلمه بدیع که به فضل سبحانی به خاطر رسیده در این رساله درج کرده» است. گزارش سخنان کوتاه و الهامات عرفانی شیخ عبدالقادر گیلانی (-۵۶۱ق) است.
نام شرح‌کننده در نسخه‌ها به چند گونه آمده است: اته (۱۷۹۷) و مرآت العلوم (۲۲۳/۱) ولی بن ملوکشاه و مرآت العلوم (۲۱/۳) ولی ملوکشاه آمده است. در نسخه در دست ولی ملوکشاه آمده است. نام کتاب نیز به چند گونه آمده است.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۸۹/۲-عکسی
آغاز: بسمله. حمد بی حد و ثنای بی عد مر حضرت را که حقیقت انسان آیینه مظهر ذات و صفات و جلال و جمال وی است ... اما بعد، می‌گوید بنده ... فقیر ولی ملوکشاه الصدیقی الچرتها ولی القادری؛ **انجام:** یار بود اغیار گشت، و از خودی خود قرار ...
اصل نسخه: گنج بخش، ش ۲۵۵۲ (مشترک ۱۷۱۸/۳)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۱۲گ (۱۶-۲۷) [عکسی ف: ۲ - ۲۰۰]

● **الغوثیة** / عرفان و تصوف / عربی

al-ġawṯīya

محتملا همان کار عبدالقادر گیلانی باشد.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۲/۳۹-ف
نسخه اصل: بادلیان اکسفورد ش ۹۴ والکر (ش ۱۲۹۸)؛ بی‌کا، تا: ۱۰۹۵ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۹]

● **غوغای ادب** / ادبیات / فارسی

qowqā-ye adab

بی همتا، طاهر، ق۱۴ قمری

bi hamtā, tāher (- 20c)

مجموعه‌ای است به نظم و نثر و منتخبی از اشعار شاعران متقدم و متأخر از جمله: نظام وفا، شیخ بهایی، رهی معیری، دنیا طاهری، مهردخت پرنیا، عماد خراسانی، آلفرد دوموسه، صائب تبریزی، فیض، مهدی سهیلی، کمال هدایت، سهیلی خوانساری، طاهر اصفهانی، شریف تبریزی، بانو قمر آریان، حسن قاری زاده، قاآنی، ابوالقاسم حالت، لامارتین، علیرضا آریان، نواب صفا، اقبال، مطیع الدوله حجازی، علی اشتری، علی اکبر دهخدا، ملک الشعرای بهار، لطفعلی صورتگر، خیام، مهستی، حافظ،

پروین اعتصامی، ابراهیم صفایی، رضا ثابتی، ماه طلعت پسیان، شهریار، حکیم نظامی، مفتون امینی، سعدی، خواجه عبدالله انصاری، عبید زاکانی، نادر نادرپور، فریدون مشیری، سلمان، جبران خلیل، رودکی، فرخ تمیمی، جیوانی (شاعر ایتالیایی)، فرخی سیستانی، باستانی پاریزی، غزلیات تاگور، مولوی، عطار، (بنابر نوشته روی جلد به دستور میر عابدینی گردآورده شده).

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۰۹۲

آغاز: ایران، بجز تو نیست مرا خانه امید ×× این دل من از غم و اندوه ایمن است؛ **انجام:** حافظا در کنج فقر و خلوت شبهای تار ×× تا بود وردت دعا و درس قرآن غم مخور

خط: نستعلیق کتابتی، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ ۵۱گ، اندازه: ۱۴/۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۲۰]

● غیاث الوری فی احوال سابقین اهل اصفهان / تراجم / عربی

ġīyāṯ-ul warā fī aḥwāl-i sābiqīn-a ahl-i iṣfahān

رشتی اصفهانی، محسن بن محمد رفیع، ۱۲۱۵–قرن ۱۳ قمری

raštī esfahānī, mohsen ebn-e mohammad rafī' (1801-19c)

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶/۹۸۶-۶/۷۶

آغاز: بسمله حکاه الشیخ الحافظ الشهید ابی مسعود احمد بن الفرات الرازی رحمة الله علیه وجزاه عن اهل بیت النبی خیراً وضاعف له ثواباً واجراً؛ **انجام:** وافضلهم عندالله سحرة العداة ومؤدی الامانات الداعی الی دار السلام

یک صفحه از رساله را شامل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در اول نسخه عنوان کتاب به خط مؤلف موجود است؛ ۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۹۸۸]

● غیاثیه = طب غیاثی / طب / فارسی

qīyāsīye = tebb-e qīyāsī

نجم الدین شیرازی، محمود بن الیاس، - ۷۳۰ قمری

najm-od-dīn-e šīrāzī, mahmūd ebn-e elyās (- 1330)

اهدا به: غیاث الدین یستدر بن جرغوتای

در دستورات پزشکی بسیار مختصر، در چهار «مقاله» و هر یک دارای چند «باب» و مجموعاً یک صد و بیست و شش باب: مقالت ۱. علم نظری طب، دارای هفده باب؛ ۲. علم عملی طب، دارای پنجاه و نه باب؛ ۳. علاج سموم ولدغ گزنده، دارای بیست و هشت باب؛ ۴. ذکر ادویه مرکبه، دارای بیست و دو باب.

آغاز: بسمله سپاس بی قیاس و ستایش خداوندی را که ذات او به هیچ ذات نماند و صفات او به هیچ صفات تشبیه نتوان کرد خیال در عالم جلال او نگنجد و وهم در احاطت به علم او هیچ نسنجد و در صدف مکان نیاید و در قالب زمان نشاید ... اما بعد در این مدت که دعاگوی مخلص محمود بن الیاس از واردان مشرب مری و زایران سده منیع امیر کبیر مفخر بی نظیر ملک الامرا ... جرغوطای ... اشارت فرمود ... تا کتابی مختصر در طب به زبان فارسی ترکیب و تألیف کند تا گاه فراغت و انتهاز فرصت به شرف مطالعه مشرف و منور می‌گرداند ...

انجام: نطولی دیگر: بابونه، اکلیل الملک، تخم کرفس، تخم بابونه، آویشن، زیره کرمانی،مرزنگوش، شبث، برگ سداب، با یکدیگر بجوشانند و سر را بدان بخار فرود آرند نافع بود

چاپ: گنجینه بهارستان، بخش علوم و فنون-۱، قسمت پزشکی-۱، به کوشش مرکز پژوهش‌های کتابخانه مجلس شورای اسلامی، تهران، تابستان ۱۳۸۶ش، با تصحیح آرش ابوترابی و فاطمه مهری، صص ۶۹- ۲۹۸

[نسخه‌های منزوی ۵۵۸؛ الذریعه ۱۶/۷۳-۷۴؛ فهرستواره منزوی ۳۵۹۷/۵؛ مشترک پاکستان ۶۵۶/۱؛ دنا ۸۱۶/۷-۸۱۷ (۱۹ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۴-ف

نسخه اصل: مغنیسا گنل ش ۱۸۲۰؛ خط: نسخ، کا: حسین بن کمال حاجی بن محمد بن رستم، تا: ربیع الاول ۸۴۱ق؛ ۹۹گ، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۴]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۵۲ و ۲۲۸۶ عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و سر ببخار آن فرود آرند ... صداع سرد را سوز دارد ...

خط: نسخ، کا: نجات بن محمد طاوسی متطبب (در این نام دست برده شده است)، تا: پنج‌شنبه ۲۷ شوال ۸۵۱ق؛ جلد: تیماج، ۱۲۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۳۹۳] و [عکسی ف: ۶ - ۳۲۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۸۷عکسی و ۱۵۸۸عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۵۳۹ و ۵۴۰]

۳. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۸۰

آغاز: به بدن رسد همچون گرمی آفتاب و آتش و استحکام به آبی که در آن آب ... باب یازدهم در شناختن ... احوالی که دلالت بر نیکی و بدی حال بیمار و بیماری کند؛ **انجام:** دارویی دیگر بدن را به روغن ... و برگ امرود و برگ آبی بگستراند دارویی سرمه و گل ارمنی به آب

فصول: مقاله اول، در هفده باب است. نیمی از باب اول را دارد و بقیه را تا باب دهم و باب‌های ۱۴ و ۱۵ را ناقص است، مقاله دوم، در علم عملی طب، در علت هر عضوی از اعضا از سر تا قدم و معالجه آن در ۵۹ باب، مقاله سوم، در ذکر ادویه مفرده به ترتیب حروف تهجی، مقاله چهارم، در ذکر ادویه مرکبه در ۲۲ باب (باب‌های ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ ناقص است مابین صفحات ۲۵۸ و ۲۵۹ کتاب، تا قسمتی از باب نوزدهم را دارد و بقیه را تا باب ۲۲ فاقد

است)؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ افتادگی: آغاز (آغاز از باب تا نیمی از باب دهم را فاقد است) و انجام (انجام از مقداری از باب نوزدهم تا بیست و دوم را ناقص است)؛ ۲۶۴ص، ۱۱–۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۵سم [نشریه: ۳ – ۳۱۹]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۶۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹ رمضان ۹۲۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ ۱۲۸گ، ۱۵ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۴ – ۳۸۸۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بلغم را لطیف گذاشت دهان جوبی (!)

خط: تحریری متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۶۸ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۶ – ۱۳۹]

۶. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۸۲/۲

آغاز: باب سوم در قرص ها اینجا کتاب ختم کرده شد و این مختصر را نام غیاثیه کرده شد ... اللهم وفقنا لما تحب و ترضی. باب اول از مقاله اول در معرفت علم طب؛ **انجام:** و این چنان باشد که اگر فضله رقیق باشد آن را بپزند تا قوامی معتدل

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ دارای یک سرلوح؛ ۱۶۶ص (۱۰۳–۲۶۸)، ۱۲–۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [نشریه: ۳ – ۳۱۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۶۱/۱

آغاز: انام و قبله جای ابنای آدم است گوی مردی و جوانمردی از امراء عالم و گردن کشان بنی آدم برده است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۰۲۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۹۳گ (۱ر–۹۳ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۲۰ – ۳۶۷]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۲۷/۱–ف

نسخه اصل:پاریس343 .s. p؛ کا: ابوالحسن بن محمد قلی جربادقانی، تا: رمضان ۱۰۳۳ق؛ ۱۴۵گ (۱پ–۱۴۵ر) [فیلمها ف: ۱ – ۵۹۴]

۹. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ صفر۱۰۷۲ق؛ جلد: تیماج، ۵۵گ (۱پ–۵۵ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۱ – ۴۷]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۵/۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱– ۹۳۵]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۵۸

آغاز: بلب ۷ در رنگهای قاروره باب ۸ در ربوب باب ۹ در اسباب بیماریها ... مقاله اول در علم نظری طب و این مقاله بر هفده باب است: باب اول در بیان علم طب بدان که طب علمی شریفیست که بان احوال بدن؛ **انجام:** نطولی که صداع را شاید اکلیل الملک ... مرز نجوش شبت برگ سداب جمله با هم بجوشاند و سرینجاران فرو دارند انشاء الله وحده العزیز ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شاید ۱۰۷۸ ق؛ با نسخه‌هایی از شاه جمال و جانمحمد حکیم لو و دیگران، در آستر کتاب تاریخ ۱۲۵۱ق، آمده و در زیر آن نوشته شده: «۱۷۳پیش عمر کتاب» احتمالاً منظور نویسنده تاریخ کتابت نسخه است بنابر این به گمان وی نسخه به سال ۱۰۷۸ق نوشته شده؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۵۳ص (۱–۲۵۳)، ۱۲ سطر (۶/۱×۱۱/۲)، اندازه: ۱۲/۷×۱۸/۷سم [رایانه]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۲۳ ض

بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [د.ث. مجلس]

۱۲. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ در آخر فوائد و رساله «کسب نامه» از هبة الله بن عبدالله کوفی در آداب تصوف [ف: – ۲۳]

۱۳. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۷۷

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. ان الغنی هو الغنی بقلبه ×× لیس الغنی هو الغنی بماله؛ **انجام:** زنجبیل پرورده ۲ م

خط: تحریری، بی‌کا، تا: سده ۱۲ و ۱۳؛ تملک: «مالك این کتاب داکتر اردشیر ایرج شاه حکیم ایرج شاه بلدنک کوب بمبئی ۶۹ رساله طب»؛۱۴۵ص،۱۵سطر،اندازه:۱۴/۵×۲۰/۵سم[نشریه:۳– ۳۱۹]

۱۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۱۳

آغاز: مقاله اول در علم نظری طب و آن هفده باب است. باب اول ... (پس از فهرست) این مختصر را غیاثیه نام کرده شد و از ایزد سبحانه تعالی بر اتمام؛ **انجام:** (در باب ۲۰ از مقاله ۴ ناتمام مانده): ... بیست درم مغز دانه خیار ...

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ در صفحه عنوان، خطبه را ندارد و از فهرست بخش‌ها آغاز می‌شود؛ ۵۵گ، ۱۷ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱ – ۱۸۳]

۱۵. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** علاج اسهال، اسهال دموی ... خون سیاوشان ... نیم مثقال صلایه نموده سه روز هر روز نیم با سه زرد تخم مرغ دهند

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: وسط و انجام (ما بین صفحات ۶ و ۷ مطلب افتاده. آخر کتاب ناتمام است)؛ محشی از محمود بن الیاس شیرازی بنا به نقل شد الازار؛ ۳۳۲ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [نشریه: ۳ – ۳۱۹]

۱۶. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۸۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** زعفران دو درم کوفته و بیخته بوزن آورند و در آب بسرشند و قرص سازند (قرص کهربا نیمه باب ۳ مقاله ۴)

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۰۱ص (۲۰۶–۴۰۶)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [نشریه: ۳ – ۳۱۹]

۱۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۴۰۷

آغاز: بسمله، باب مقالت اول در علم نظری طب و این مقالت هفده باب است باب اول در شناختن علم؛ **انجام:** اگر سماق تنها در چشم کشند سوزش و خارش چشم را ببرد.

تذکر: نام مؤلف با توجه به آغاز معلوم گردید. مشتمل است بر چند مقاله و هرکدام شامل چند باب که به هیچ وجه ترتیب

رعایت نشده و تنها در مقاله اول که حاوی هفده باب است سه باب به ترتیب به چشم می‌خورد: باب ۱. علم نظری طب، ۲. اقسام علم طب، ۳. امور طبیعی، ۴. تندرستی و بیماری، ۵. نبض و احوال آن، ۶. اجزاء نبض‌ها، ۷. معرفت بصره، ۸. اسباب ممرضه، ۹. اسباب بیماری‌ها، ۱۰. تب‌ها ...، ۱۷. تدبیر مسافران؛ خط: نستعلیق زشت، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مشحون از غلط املایی؛ ۱۰۳گ، ۱۰ - ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۳سم [ف: ۵ - ۷۳۷]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۱۵/۱

آغاز: (در دیباچه افتاده) ... و حبوب و جز آن

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۸۹گ (۱پ-۸۹پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۶سم [ف: ۷-۳۹۴]

۱۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۵۲۷/۵

آغاز: باب، در نبض و احوال آن: حرکت نبض حرکتی مکانی است

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: سید علی علایی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱۱گ (۱۳۲-۱۴۲)، ۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۳۳۰]

● غیاثیه = غنیة الانام = من لایحضره التقویم = شرح الملخص / هیئت / فارسی

qīyāsīye = qonyat-ol anām = man lā-yahzar-o-h-ot taqvīm = š.-ol molaxxas

قاضی والشتانی، محمود بن محمد، ق۹ قمری

qāzī vāleštānī, mahmūd ebn-e mohammad (- 15c)

وابسته به: الملخص فی الهیئة = شرح چغمینی؛ چغمینی، محمود بن محمد (-۷۴۵)

اهداء به: غیاث الدین سید احمد هروی

ترجمه و شرحی است بر کتاب «ملخص» چغمینی، در یک «مقدمه» و دو «مقاله»: مقدمه در بیان چیزهایی که پیش از شروع در مقاصد بدان احتیاج است در دو فصل؛ مقاله ۱. هیئت اجرام علوم و آنچه بدان تعلق دارد از اوضاع بعضی نسبت با بعضی و غیر آن در پنج باب؛ مقاله ۲. هیئات زمین و قسمت آن به عامر و غامر و آنچه لازم او باشد به‌حسب اختلاف اوضاع علویات، در سه باب. (فاضل)

آغاز: بسمله، سپاس نامعدود و ستایش نامحدود حضرت آفریدگاری راست که تدویر دوایر افلاک ... چنین گوید محرر این رساله و مقرر این مقاله ... که مدت مدید بود که بعضی از دوستان التماس مینمودند که مختصری را که موسوم بملخص هیئه منسوب است بامام عادل عالم ملک الأفاضل فی عضره ... شرف الملة و الدین محمود بن عمر الجغمینی ... از لغت تازی بعبارت فارسی ترجمه میباید کرد و در این باب مبالغه می‌نمودند و این ضعیف بسبب قلت بضاعت و عدم تمدن در صناعت ... امتناع می‌نمود و استعفا می‌کرد؛ اما چون رغبت ایشان صادق بود روز بروز الحاح در طلب زیاد می‌شد ... بنابر حسب ایشان این مختصر را بزبان فارسی ترجمه کرد؛ اما از برای تفهیم مبتدی بمقدمات چندی دیگر محتاج بود ... و این ترجمه چنان که اصل او است مشتمل است بر مقدمه و دو مقاله؛ در تمهید چیزهایی که پیش از شروع درمقاصد ...

انجام: ایام سال قمری اصطلاحی سیصد و پنجاه و چهار روز و خمس و سدس روزی و این سال حقیقی کمتر است بده روز و بیست ساعت نیم. این است آنچه خواستیم در این رساله ذکر کنیم و الحمدلله الذی هدانا لهذا و ما کنا نهتدی لولا أن هدانا و صلواته و تحیاته علی سیدنا محمد و آله الطیبین الطاهرین.

[دنا ۸۱۷/۷؛ فهرستواره منزوی ۲۸۵۹/۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۲ق؛ افتادگی: انجام؛ ۱۱۳ص (۱-۱۱۳)، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [سنا: ف: ۱ - ۷]

۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۵/۱

خط: نستعلیق، کا: باقی محمد بن صاحب نظر بخاری، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۳۱]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۳۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد شفیع، تا: غره رمضان ۱۰۸۲ق، جا: هرات؛ مصحح، مقابله شده؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۸۹گ (۷۴-۱۶۲)، ۱۵ سطر (۴×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۱۲۷۸]

۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۲۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۶۹ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج مشکی، ۷۲گ (۱۷-۸۸)، ۱۱ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۵۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۳/۲ کر

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: علی بن احمد حسینی میلانی، تا: ۱۳۱۱ق؛ بخش‌های اندکی از صفحات نانوشته مانده؛ ۳۰گ (۱۸پ-۴۷پ)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۰/۲ - ۲۶۰]

۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۱۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** برودت بحرارت یا برعکس والله اعلم بحقایق الامور بدان که

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با اشکال نجومی؛ جلد: تیماج، ۱۰ سطر (۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۱×۱۴سم [ف: ۱ - ۲۶۳]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۵۱۰/۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۷۵]

← الغیبة > اثبات الغیبة و کشف الحیرة

← الغیبة > الوجیزة فی الغیبة

← الغیبة › ما یؤخذ من أموال الکفار فی حال الغیبة
← الغیبة › اثبات الغیبة و کشف الحیرة
← غیبت › اثبات لزوم وجود مجتهد در غیبت
← غیبت › پاسخ پرسشهای محمد مهدی میرزا

● **الغیبة** = **غیبت نعمانی** / حدیث / عربی
al-ġaybat = qaybat-e no'mānī
ابن ابی زینب، محمد بن ابراهیم، – ۳۶۰ ؟ قمری
ebn-e abī zaynab, mohammad ebn-e ebrāhīm (- 972)
تاریخ تألیف: ذیحجه ۳۴۲ق؛ محل تألیف: حلب
احادیث و روایت‌هایی که درباره غیبت حضرت حجت علیه السلام و سبب آن و احوال شیعه در آن عصر، روایت شده با اسانید آنها در ابوابی چند گردآوری شده است. مؤلف از شاگردان ثقة الاسلام کلینی بوده. او در دیباچه این کتاب می‌نویسد که شیعیان روزگار ما سخنانی پراکنده دارند و گروهی غالی و دسته‌ای کوتاه‌ورز و مقصر و بیشتر آنها در امام زمان شک دارند، ولی شیعی نباید در حجت و امام زمان شک کند و من چون کار آنان را بدین‌گونه دیدم در این دفتر آنچه از سخنان علی و امامان دیگر از روی روایت های شیوخ و خواجگان به یاد داشتم نگاشتم چه به همه آنها دسترسی نداشتم. دارای ۲۶ باب و ۴۴۵ حدیث است. این کتاب از قدیم‌ترین آثار تألیف شده در خصوص غیبت حضرت صاحب الامر (عج) می‌باشد، که مورد وثوق علمای امامیه است و ۱۳ سال بعد از غیبت صغری و آغاز غیبت کبری تصنیف شده است.
آغاز: حدثنا الشیخ ابوالفرج محمد بن علی بن یعقوب بن ابی القرة ...
انجام: و ان یثبتنا بالقول الثابت ... تسلیما کثیرا
چاپ: مشار عربی، صص ۷۳۱-۷۳۲؛ ایران، تهران، ۱۳۱۸ق، سنگی، وزیری بزرگ، ۱۸۲ص؛ به سعی و اهتمام علینقی بن حبیب الله گیلانی، به درخواست آقا میرزا محمد رضا بن حاجی میرزا نصرالله مستوفی «مستوفی اول دیوان اعلی»؛ ایران، تبریز، ۱۳۸۳ق، سنگی، خشتی، ۱۶+۱۸۱+۳ص (چاپ افست از روی چاپ ۱۳۱۷، به خط محمد قمی)، خشتی (وزیری کوچک)
[الذریعة ۷۹/۱۶ رقم ۳۹۸؛ دنا ۸۱۷/۷-۸۱۸ (۱۲ نسخه)؛ ریحانة الأدب ۳۴۸/۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۵۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** من ارنه انه کریم وهاب تم الکتاب ... و سلم تسلیما
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵۷۷ق؛ جلد: تیماج [الفبائی: – ۴۲۱]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۷۱
آغاز: باب ما جاء فی صون علم آل محمد و ستره من غیر اهله؛ **انجام:** باب ما روی فی مدة ملک القائم علیه السلام بعد قیامه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۲سم [ف: ۱ – ۵۳۰]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۱۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد مؤمن گلپایگانی، تا: پنج‌شنبه ۲۱ رمضان ۱۰۷۷ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۱۳ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۷×۲۵/۶سم [ف: ۱ – ۵۳۰]
۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۷/۹-۲/۵۷
آغاز: الحمد لله رب العالمین و الصلاة و السلام علی خیر خلقه محمد صلی الله علیه و آله و علی عترته الطیبین الطاهرین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین روی عن ابی عبدالله جعفر بن محمد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵گ (۹۶پ – ۱۰۰ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف]
۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۴۷۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و انتهینا الی مرادنا و فیه کفایة ... زاکیا نامیا طیبا برحمتک یا ارحم الراحمین
خط: نسخ، کا: محمد بن احمد بحرانی، تا: ۲۲ جمادی الاول ۱۲۱۹ق، اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ جلد: تیماج، ۳۰۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۲۷]
۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۰۴/۳
آغاز: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن حسین علی شریف قزوینی، تا: با تاریخ ۱۲۶۱ق؛ افتادگی: انجام؛ ۳۲گ (۱۱۴پ–۱۴۵پ) [ف: ۲۶ – ۱۶۹]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۳۷/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: اسماعیل بن عبدالله خوانساری، تا: ۱۲۹۶ق؛ مصحح، با بلاغ؛ جلد: مقوایی، ۶۱ص (۲۳۰–۲۹۰)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ – ۵۲]
۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۹۱/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و فیه کفایة و بلاغ لمن کان قلباً او القی السمع و هو شهید ... و ان یهب لنا من لدنه رحمة انه کریم و هاب و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله ... یا ارحم الراحمین.
متاسفانه دو رساله مذکور از این مجموعه افتاده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، محشی با نشان «لمحرره» و «لمحرره الخاطی محمد الموسوی عفی الله تعالی عنه»؛ تملک: سید محمد بن حاج مراد الله حسینی، عبدالله بن شیخ سلمان؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۴۰گ (۵پ–۱۴۴ر)، ۱۷ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳۵ – ۲۷۶]
۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۷۲۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لا تزغ قلوبنا بعد اذ هدانا و یهب لنا من لدنه رحمة ... برحمتک یا ارحم الراحمین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج [رایانه]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۱۴
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسین، تا: دهه اول محرم ۱۳۰۱ق؛ ۵۵گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۸ - ۳۷]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۹۶۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و انتهینا الی مرادنا و فیه کفایة ... زاکیا نامیا طیبا برحمتک یا ارحم الراحمین
خط: نسخ، کا: حسن بن سجاد کربلایی غفاری، تا: ۱۳۰۸ق؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ جلد: تیماج، ۹۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۲۶]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵/۷۴-۷۸۴/۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن اسماعیل خوانساری، تا: ۱۳۳۰ق؛ مصحح، دارای علامات بلاغ، مصطفی خوانساری صفائی در آغاز رساله دو سند برای این کتاب ذکر کرده و صفحاتی را نونویس نموده و نسخه را مقابله و تصحیح نموده؛ ۶۵گ (۳۵ر- ۹۹ر)، ۲۰ سطر [ف]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۵۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷۰گ [ف: ۲۵ - ۶۳]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۸/۱
آغاز: برابر
بی‌کا، بی‌تا، ۵۶گ [ف: ۵ - ۱۴۳۹]

۱۵. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۳۱/۱
بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۱۹۷]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۰۳۳
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین الهادی من یشاء؛ **انجام:** لا تحدث بهذا الحدیث اصحاب الرخص ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

● **الغیبة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-ġaybat

شیخ صدوق، محمد بن علی، ۳۱۱؟ - ۳۸۱ قمری

šeyx-e sadūq, mohammad ebn-e ʻalī (924 - 992)

مجموعه احادیثی است پراکنده در بحث امامت و بیشتر در اثبات امامت حضرت ولی عصر (عج)، با اشاره مختصر به برخی از مباحث اعتقادی درباره آن حضرت.

آغاز: و قال الشیخ الصدوق ره و لقد کلمنی رجل بمدینة السلام فقال لی ان الغیبة قد طالت و الحیرة قد اشتدت و قد رجع کثیر عن القول بالامامة لطول الامد فکیف هذا فقلت له ان سنة الاولین فی هذه الامة جاریة حذو النعل بالنعل کما روی عن رسول الله فی غیر خبر

انجام: دخلوا علیه فعرفهم و هم له منکرون، و شبهنا امر حیوته بقصة اصحاب الکهف فانهم لبثوا فی کهفهم ثلثمائة و ستین و ازدادوا تسعاً و هم احیاء

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۵۹۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: رضا نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ جلد: تیماج ، ۵گ، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۲۶ - ۴۰۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰۰/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، ۷گ (۱۰ر-۱۶پ)، ۲۵ سطر (۱۵×۲۹)، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۱۴ - ۵۵]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۳۷/۴
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه مجلس شورای اسلامی - تهران ۱۸۰۵. تذکر: نام کتاب و مؤلف به استناد آغاز نسخه تعیین شد. در فهرست به نام «الامامة» آمده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ص (۲۱-۳۵) [عکسی ف: ۶ - ۳۹۸]

● **الغیبة = شرح حدیث «من مات و هو لا یعرف امام زمانه»** / کلام و اعتقادات / عربی

al-ġayba = š.-u ḥadīṯ-i «man māta wa huwa lā-yaʻrifu imām-a zamān-i-h»

مفید، محمد بن محمد، ۳۳۶ - ۴۱۳ قمری

mofīd, mohammad ebn-e mohammad (948 - 1023)

شرحی است بر حدیث مشهور «من مات و هو لایعرف امام زمانه» که در آن مؤلف قائل شده است که وجود امام در هر عصری لازم و در این زمان حضرت ولی عصر (عج) می‌باشد.

آغاز: الحمد لله و صلواته عباده الذین اصطفی و بعد سأل سائل فقال اخبرونی عما روی عن النبی صلی الله علیه و آله انه قال من مات و هو لا یعرف امام زمانه مات میتة جاهلیة هل هو ثابت صحیح ام هو معتل سقیم

انجام: و کذلک اصحاب یونس اغنیاء عنه لما ذهب غاضباً و التقمة الحوت و هو ملیم و هذا مما لا یذهب الیه مسلم و لا ملی فیعلم بذلک بطلان ما ظنه الخصوم و توهموه علی الظنة و الرجوم و بالله التوفیق.

چاپ: به سال ۱۴۱۴ق، از سوی کنگره شیخ مفید تحقیق و در قم چاپ شده

[دنا ۸۱۸/۷؛ الذریعة: ۸۰/۱۶-۸۱؛ معجم المطبوعات النجفیة ۱۵۹]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۵/۲۱
خط: نسخ، کا: عبدالحمید بن محمد مقیم خطیب عبدالعظیمی، تا: ۱۷ ربیع الثانی ۱۰۵۶ق؛ جلد: مقوایی، ۱۳گ (۱۶۰پ-۱۷۲پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵/۵ سم [ف: ۱ - ۲۸۶]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۱۱/۱۴

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه مرتضوی - مشهد مقدس؛ خط: نسخ، کا: عزیزالله بن عبدالعلی فراهانی، تا: ۱۰۷۴ق؛ ۱۰ص (۹۶-۱۰۵) [عکسی ف: ۷ - ۲۰۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۹۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** فاذا سیم ذالک کانت الحجه لازمه فی الخبیه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اوراق آسیب دیده از حشرات؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ ۱۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۲۶ - ۴۰۵]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸/۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۴گ (۱۵۸پ-۱۶۱ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۹۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۱۷۴/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۹ق؛ مصحح؛ جلد: گالینگور، ۳گ (۷۴-۷۶)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴۷/۲ - ۵۳]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۰۷/۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۶ق؛ ۴گ (۵۶پ-۵۹ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۳۲ - ۵۳۰]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۰۷/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کذلک اصحاب یونس اغنیاء عنه لما ذهب غاضباً و التقمة الحوت و هو یلهم و هذا مما لا یذهب الیه مسلم و لا ملی فیعلم بذلک بطلان ما ظنه الحضور و بالله التوفیق.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۶ق؛ نام کتاب به خط مرحوم محمد امین خوئی «صدر السلام» در برگ آغازین آمده؛ ۳گ (۱۹پ-۲۱ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۲ - ۵۲۱]

۸. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۳۰/۵

خط: نسخ، کا: عبدالله تبریزی و حسن خوشنویس همدانی، تا: ۱۳۷۰ق؛ ۷گ (۱۰۷پ-۱۱۳ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۷۲]

۹. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۳۰/۶

خط: نسخ، کا: عبدالله تبریزی و حسن خوشنویس همدانی، تا: ۱۳۷۰ق؛ ۷گ (۱۱۳پ-۱۱۹ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۷۲]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۴۳/۱۵

آغاز: فی رأی النبی صلی الله علیه و آله و ان کان المذهب ما قدمناه

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۷گ (۱۴۶ر-۱۵۲ر)، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۲۶۹]

● **الغیبة = سبب استتار الامام = سبب طول غیبة الامام**

/ کلام و اعتقادات / عربی

al-ġaybat = sabab-u istitār-il imām = sabab-u ṭūl-i ġaybat-il imām

مفید، محمد بن محمد، ۳۳۶ - ۴۱۳ قمری

mofīd, mohammad ebn-e mohammad (948 - 1023)

بعضی از مخالفین می‌پرسند که چرا امام عصر (عج) در این مدت دراز غایب است و باقی امامان با اینکه ترس بر آنان بیشتر بود چنین غیبتی نداشته‌اند؟ شیخ مفید در رساله حاضر بدین شبهه پاسخ می گوید.

آغاز: و صلواته علی سیدنا محمد و آله الطاهرین سأل بعض المخالفین فقال ما السبب الموجب لاستتار امام الزمان و غیبته التی قد طالت مدتها و امتدت بها الایام ثم قال:فان قلتم ان سبب ذلک صعوبة الزمان علیه بکثرة اعدائه وخوفه منهم علی نفسه قیل لکم فقد کان الزمان الاول علی آبائه اصعب ...

انجام: فما کان فی ذلک جوابکم فهو جوابنا فی ظهور السلف من آباء صاحب الزمان و استتاره و غیبته فلا یجد من ذلک مهرباً. و الحمد لله المستعان و صلی الله علی محمد النبی و آله و سلم تسلیما کثیرا

چاپ: در ۱۴۱۴ق از سوی کنگره شیخ مفید تحقیق و در قم چاپ شده

[الذریعة: ۸۰/۱۶-۸۱؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۵۷۱/۲]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۱۱/۱۵

آغاز: سأل بعض المخالفین فقال: ما السبب الموجب لاستتار امام الزمان و غیبته التی قد طالت مدتها و امتدت بها الایام

نسخه اصل: کتابخانه مرتضوی - مشهد مقدس؛ خط: نسخ، کا: عزیزالله بن عبدالعلی فراهانی، تا: ۱۰۷۴ق؛ ۵ص (۱۰۵-۱۰۹) [عکسی ف: ۷ - ۲۰۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸/۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۴گ (۱۶۳پ-۱۶۶ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۹۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۱۷۴/۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فاذا سلم ذلک کانت الحجة لازمة فی الغیبة.

خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۹ق؛ مصحح؛ جلد: گالینگور، ۳گ (۷۹ر-۸۱)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴۷/۲ - ۵۴]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۰۷/۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۶ق؛ ۳گ (۶۲ر-۶۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۳۲ - ۵۳۱]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۰۷/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان الحجة لایکون الا معصوماً م الخطاء و

الزلل لا یجوز علیه ما یجوز علی الامة و کانت المنازعة فیه لا فی الغیبة فان سلم ذلک کانت الحجة لازمة فی الغیبة تم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۶ق؛ مصحح؛ دستخط مرحوم شیخ محمد امین صدر الاسلام خوئی با عبارت «مقالة للشیخ قدس سره فی الغیبة»، در انجام رساله اشتباهی رخ داده که انجام رساله الدلیل علی وجود الامام المنتظر، از شیخ مفید را به جای انجام رساله حاضر آورده؛ ۳گ (۲۳پ-۲۵ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۳۲ - ۵۲۳]

۶. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۳۰/۷
خط: نسخ، کا: عبدالله تبریزی و حسن خوشنویس همدانی، تا: ۱۳۷۰ق؛ ۶گ (۱۱۹ر-۱۲۴ر)، ۱۱سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۷۲]

● الغیبة = الدلیل علی وجود الامام المنتظر (عج) /
کلام و اعتقادات / عربی
al-ġaybat = ad-dalīl ʻalā wujūd-il imām-il muntaẓar
مفید، محمد بن محمد، ۳۳۶ - ۴۱۳ قمری
mofīd, mohammad ebn-e mohammad (948 - 1023)

شخصی می‌پرسد: چه دلیلی بر وجود امام علیه السلام هست با اینکه مسلمانان در وجودش اختلاف زیاد دارند؟ مفید در این رساله پاسخ این مسأله را آورده است.
آغاز: و صلی الله علی محمد و آله و سلم تسلیما سأل سائل الشیخ المفید رضی الله عنه فقال ما الدلیل علی وجود الامام صاحب الغیبة علیه السلام فقد اختلف الناس فی وجوده اختلافا ظاهرا؟
انجام: و ان الحجة لایکون الا معصوما من الخطا و الزلل لایجوز علیه ما یجوز علی الامة و کانت المنازعة فیه لا فی الغیبة فاذا سلم ذلک کانت الحجة لازمة فی الغیبة.
چاپ: در جلد هفتم مصنفات شیخ مفید با تحقیق علاء آل جعفر، قم، ۱۴۱۳ ق منتشر شده
[الذریعة: ۸۰/۱۶-۸۱ و ۳۸۸/۲۰ و ۳۹۰ و ۳۹۵؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۵۷۰/۲]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۱۱/۱۶
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه مرتضوی - مشهد مقدس؛ خط: نسخ، کا: عزیزالله بن عبدالعلی فراهانی، تا: ۱۰۷۴ق؛ ۴ص (۱۱۰-۱۱۳) [عکسی ف: ۷ - ۲۰۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸/۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۳گ (۱۶۶ر-۱۶۸ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۹۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۱۷۴/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۹ق؛ مصحح؛ جلد: گالینگور، ۳گ (۷۲-۷۴)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴۷/۲ - ۵۳]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۰۷/۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۴ق؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۶۴پ-۶۷ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۳۲ - ۵۳۱]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۰۷/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** ان الذی ذکرناه فیه موافق لعموم القرآن و مخالف لظاهره و ما ادعاه المخالف قاطع لعموم القرآن و مخالف لظاهره و حمل السنة علی وفاق العموم اولی من حلمه علی خلاف ذلک و الله ولی التوفیق الحمد لله اولاً و آخراً.
خط: نسخ،کا: عبدالله تبریزی، تا: ۱۳۳۶ق؛ در انجام رساله برگ‌هایی از شرح حدیث نحن معاشر الانبیاء آمده که این اشتباه از سوی کاتب نسخه صورت گرفته است؛ ۴گ (۱۶پ-۱۹پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۳۲ - ۵۲۰]

۶. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۳۰/۸
خط: نسخ، کا: عبدالله تبریزی و حسن خوشنویس همدانی، تا: ۱۳۷۰ق؛ ۶گ (۱۲۴پ-۱۲۹ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۷۲]

● الغیبة = جواب مسألة فی الغیبة / کلام و اعتقادات / عربی
al-ġayba = jawāb-u mas'alat-in fi-l ġayba
مفید، محمد بن محمد، ۳۳۶ - ۴۱۳ قمری
mofīd, mohammad ebn-e mohammad (948 - 1023)

نام کتاب بر برگ آغاز نسخه، چنین آمده: «معارضة للشیخ مع بعض رؤساء اهل السنة فی الغیبة».
آغاز: قال الشیخ المفید حضرت مجلس رئیس من الرؤساء فجری کلام فی الامامة فانتهی الی القول فی الغیبةفقال صاحب المجلس: ألیست الشیعة تروی عن جعفر بن محمد علیه السلام انه لو اجتمع للامام عدة اهل البدر ثلاثماة و بضعة عشر رجلا لوجب علیه الخروم بالسیف
انجام: فان العذر الواضح الذی لا شبهة فیه حاصل لائمتنا من ترک اقامة الحدود و تنفیذ الأحکام لما بیناه ممن خالفهم و وصفناه و هذا واضح و الله الموفق للصواب، تمت.
چاپ: در جلد هفتم مصنفات شیخ مفید چاپ شده
[الذریعة: ۸۰/۱۶-۸۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸/۱۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۳گ (۱۶۱ر-۱۶۳پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۹۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۱۷۴/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۹ق؛ مصحح؛ جلد: کالینگور،

۳گ (۷۷-۷۹)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴۷/۲ - ۵۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۰۷/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۴ق؛ تملک: شیخ محمد امین صدر الاسلام خوئی به تاریخ ۱۳۳۴؛ ۳گ (۲۱پ-۲۳ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۳۲ - ۵۲۲]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۰۷/۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۶ق؛ ۴گ (۵۹ر-۶۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۳۲ - ۵۳۰]

● **الغیبة = الجوابات فی خروج المهدی** / کلام و اعتقادات / عربی

al-ġayba = al-jawābāt fī xurūj-il mahdī

مفید، محمد بن محمد، ۳۳۶ - ۴۱۳ قمری

mofīd, mohammad ebn-e mohammad (948 - 1023)

سه مسأله در غیبت حضرت امام زمان علیه السلام و اثبات وجود آن حضرت.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۰۵/۱۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۸گ (۱۳۸ر - ۱۴۵پ)، ۱۸-۲۳سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۷سم [ف: ۴۱ - ۲۲]

● **الغیبة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-ġaybat

مفید، محمد بن محمد، ۳۳۶ - ۴۱۳ قمری

mofīd, mohammad ebn-e mohammad (948 - 1023)

معلوم نکرده کدام یک از رساله‌های اوست.

۱. اصفهان؛ هادی نجفی؛ شماره نسخه:۱۲۳/۱۰

خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد حسن تبریزی نجفی، تا: قرن ۱۴؛ ۱گ(۹۳ر-۹۳پ)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [اوراق عتیق: ۲-۳۳۹]

۲. اصفهان؛ هادی نجفی؛ شماره نسخه:۱۲۳/۱۱

خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد حسن تبریزی نجفی، تا: قرن ۱۴؛ ۲گ(۹۴ر-۹۵پ)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [اوراق عتیق: ۲-۳۳۹]

۳. اصفهان؛ هادی نجفی؛ شماره نسخه:۱۲۳/۱۲

خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد حسن تبریزی نجفی، تا: قرن ۱۴؛ ۳گ(۹۵پ-۹۷ر)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [اوراق عتیق: ۲-۳۳۹]

۴. اصفهان؛ هادی نجفی؛ شماره نسخه:۱۲۳/۱۳

خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد حسن تبریزی نجفی، تا: قرن ۱۴؛ ۲گ(۹۷ر-۹۸پ)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [اوراق عتیق: ۲-۳۳۹]

● **الغیبة (مسائل فی)** / کلام و اعتقادات / عربی

al-ġaybat (masā'il-un fī)

مفید، محمد بن محمد، ۳۳۶ - ۴۱۳ قمری

mofīd, mohammad ebn-e mohammad (948 - 1023)

در موضوع غیبت این رساله‌ها را از او می‌شناسیم: ۱. المسائل العشرة؛ ۲. مختصر فی الغیبة؛ ۳. النقض علی الطلحة فی الغیبة؛ ۴. الجوابات فی خروج المهدی؛ ۵. کتاب فی الغیبة. رساله حاضر مسلماً یکی از این رسائل نامبرده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸/۲۴ خوئی

بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۷ - ۳۵۱]

● **الغیبة** / اخلاق / عربی

al-ġaybat

هادی المستجیبین، حمزة بن علی، - ۴۳۳ قمری

hādī-yol-mostajībīn, hamzat-ebn-e 'alī (- 1042)

رساله‌ای است اخلاقی، بیشتر با عناوین «معشر الاخوان» که در تشویق مریدان به ثبات قدم و تحذیر و تهدید متخلفان نوشته شده است. در این رساله بار دیگر از عبدالرحیم بن الیاس و رفتار او یاد کرده و او را باطل خوانده: «قد رایتم ماجری من قصص عبد مولانا ... عبدالرحیم بن الیاس و اشرکه مولانا الحاکم سبحانه فی العهد المالوف و فی الخطبه علی المنبر و فی السکه علی الدینار فاشار الیه عمی البصیره».

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۹۵/۲۱

آغاز: رسالة الغیبه الرسالة التی وردت علی یدی ابی یعلی و هی رسالة التحذیر بعد الغیبه بشهور عده و کان الخاص بها اهل جزیرة الشام توکلت علی مولانا الحمد لمولانا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱×۵۰ سم [ف: ۱۰ - ۲۲۰۹]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۹۴/۱۹

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان ـرم ۱۳۳۲؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ ۱۲ص (۱۴۷-۱۵۸) [عکسی ف: ۳ - ۳۷۵]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۷۶/۱۹

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۱۳۴۸؛ خط: نسخ درشت، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۲گ (۲۰۹-۲۳۰) [عکسی ف: ۲ - ۴۵۷]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۶۵/۱۹

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان ـرم ۹۳۳؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۳ص (۱۲۵-۱۳۷) [عکسی ف: ۳ - ۲۱۱]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۸۴/۱۹

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۹۱۰؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: شنبه دهه پایانی ربیع الثانی ۱۱۰۹ق؛ ۱۶گ (۱۵۱-۱۶۶) [عکسی ف: ۲ - ۴۷۱]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۳۶/۱۹

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان ـرم ۱۳۳۷؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۱۳؛ ۱۵ص (۱۵۳-۱۶۷) [عکسی ف: ۳-۲۹۷]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۵۰/۱۷

آغاز: الرسالة التی وردت ... الحمد لمولانا المطلع علی السرائر العالم بما تکنه الضمائر الباعث لکل ناطق و رسول

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۷۲۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ یا ۱۴؛ ۹گ (۸۹-۹۷) [عکسی ف: ۲ - ۴۲۶]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۱۱/۲۱

خط: نسخ، کا: محمد علی بن عبدالخالق مصاحبی نائینی ملقب به عبرت نائینی، تا: دوشنبه ۲۰ محرم ۱۳۵۳ق؛ ۷ص (۷۷-۸۳)، ۱۸ سطر (۸×۱۵)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۱۷۶]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۶۲/۶

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان - رم ۱۳۳۸؛ خط: نسخ معرب درشت، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۸ص (۱۷۰-۱۹۷) [عکسی ف: ۴ - ۲۸۸]

● **الغیبة = غیبة الحجة (ع) = ذیل علی المقنع = زیادة المکمل بها کتاب المقنع** / کلام و اعتقادات / عربی

al-ġaybat = ġaybat-ul ḥujja = ḏayl-un ʻala-l muqniʻ = zīyādat-ul mukammil bi-hā k.-il muqniʻ

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ - ۴۳۶ قمری

ʻalam-ol-hodā, ʻalī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

وابسته به: المقنع فی الغیبة؛ علم الهدی، علی بن حسین (۳۵۵-۴۳۶)

رساله‌ای است کوتاه در مسأله غیبت امام زمان (ع) و پاسخ به شبهات درباره آن، با عناوین «فان قیل»، «قلنا و یا قیل له». مؤلف این رساله را پس از کتاب «الشافی فی الامامة» و «المقنع فی الغیبة» نگاشته و در واقع تکمله و ذیل کتاب المقنع اوست.

آغاز: الحمدلله حمد مرتبط للنعم مستدفع للنقم ... فان المخالفین لنا فی الاعتقاد یتوهمون صعوبة الکلام علینا فی الغیبة و سهولته علیهم و لیس باول اعتقاد جهل اقتقدوه ... ان الغیبة فرع لاصول ان صحت فالکلام فی الغیبة اسهل شیی و اوضحه اذ هی متوقفة علیها و ان کانت غیر صحیحة فالکلام فی الغیبة صعب غیر ممکن

انجام: و زوال الاسباب المانعة من اقامتها فاما و الحال ما ذکرناه فلا و هذه جملة مقنعة فی الکلام فی هذه المسألة و الله المستعان و به التوفیق.

چاپ: مشار عربی، صص۴۶۸-۴۶۹؛ بغداد، مطبعة المعارف، ۱۹۵۵م، نشرها: محمد حسن آل یاسین، فی نفائس المخطوطات، المجموعة الخامسة؛ ضمن الرسائل الشریف المرتضی، قم، دار القرآن الکریم، ۱۴۰۵ق، تحقیق سید مهدی رجائی، الجزء الثانیة، ص ۲۹۳-۲۹۸؛ طهران، سنگی، ۱۳۱۵ق، وزیری (کلمات المحققین: ج۲، صص۱۹۵-۱۹۷)

[الذریعة: ۸۲/۱۶؛ دنا ۸۱۹/۷ (۱۰ نسخه)؛ ریحانة الادب ۱۸۳/۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۳۲/۱۰

آغاز: قال السید المرتضی قدس الله روحه و رضی عنه و ارضاه قد ذکرنا فی کتابنا السامی فی الامامة ثم فی کتابنا المقنع فی الغیبة السبب فی استتار امام الزمان علیه السلام عن اعدائه و اولیائه؛ **انجام:** و حال الظهور فی کون علیه السلام لطفاً لمن یعتقد امامته و فرض طاعته و سقطت الشبهة و الحمدلله وحده

خط:نستعلیق،کا:محمد بن ابراهیم اوالی بحرانی،تا:حدود نیمه قرن ۱۰؛۴گ (۱۴۳-۱۴۶)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۳سم [ف: ۳۴ - ۶۹۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۲۳/۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۶۸پ-۷۰ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۲ - ۷۶۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۹۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: قمی، محمد حسین بن محمد علی، تا: ۱۰۴۸ق؛ جلد: مقوا [رایانه]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۸۴۰/۱

آغاز: باب ذکر مسائل سأله عنها اهل الخلاف فی غیبة صاحب الأمر المهدی صاحب الزمان و حل الشبهات بواضح الدلیل و لایح البرهان؛ **انجام:** لأن النسخ لا یدخل فیما یصطحب الدلیل و ذلک واضح

با این سرآغاز و انجام رساله دیگری در کتابخانه گلپایگانی معرفی شده و منتخب اعلام الوری طبرسی معرفی شده که شهید ثانی انتخاب کرده است به هر صورت این رساله متفاوت است؛

خط: نسخ، کا: ملا صادق بروجردی، تا: ۱۰۹۳ق؛ تملک: محمد قاسم بن محمد حسین نجفی به تاریخ ۱۱۱۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱پ-۵پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۲۵ - ۱۶۱]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۶۲/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: میرزا عبدالله افندی، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ مصحح، محشی؛ ۲گ (۲۸پ-۲۹پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۸ - ۵۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۸۷/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،کا:میرزا محمد بن علی اکبر، تا: ۱۲۳۴ق؛ ۲گ (۳۲۰ر-۳۲۱ر)، ۳۱ سطر (۱۲/۵×۲۱)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱۶ - ۱۰]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۶۲/۳۰-ف

نسخه اصل: کتابخانه آقای شیخ آقا بزرگ تهرانی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۷۵]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۷۴/۲

آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی سیدنا محمد و آله الطاهرین جری فی مجلس الوزیر السید اطال الله فی العز الدایم بقاؤه و کبت حساده؛ **انجام:** و من الله سبحانه و تعالی و نبیه و اهل بیته الطاهرین نستمد المعونة و حسن التوفیق لما وافق الحق و طابقه

و خالف الباطل و جانبه فهو السميع المجيب بلطفه و رحمته و حسبنا الله و نعم الوكيل.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تيماج سفيد، ۱۰گ (۵۵پ-۶۴ر)، ۲۱ سطر [ف: ۳۶ - ۲۶۶]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۹۲/۱
آغاز: نظماً او نثراً عند من لا يميز بين السابق و اللاحق و المجلى و المصلى الاكمن؛ **انجام:** بالاستدلال الذى يجوز اعتراض الشبهة
خط: نستعليق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوايی، ۲۲گ (۱ر-۲۲پ)، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۹۹]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۲۱۵۰۹
آغاز: برابر
کا: سيد احمد صفائی خونساری، بی‌تا؛ تذکر: شماره بازيابی اصلاح شد؛ مصحح، محشی؛ ۲ص (۱۰۳-۱۰۴)، ۲۲ سطر، قطع: خشتی [اهدائی ف: - ۳۷۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۱۲عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۳۸۷]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۰۶/۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ از روی نسخه خزانه غرويه که نسخه‌ای قديمی و صحيح بوده، رکابه‌دار، مصحح؛ ۶ص (۴۷-۵۲)، ۱۷ سطر [ميراث شهاب: س۱۸ش۱ - ۴۳]

● **الغيبة (فصل فی)** / کلام و اعتقادات / عربی
al-ġaybat
علم الهدی، علی بن حسين، ۳۵۵ - ۴۳۶ قمری
ʻalam-ol-hodā, ʻalī ebn-e hoseyn (967 - 1045)
آغاز: فصل فی الغيبة. قال (رضی الله عنه) ان قالوا ان قلتم: ان الامام موجود، و انه يظهر و يفعل و يصنع
انجام: فالواجب أن يكون الاشتغال بتصحيحها أكثر.
چاپ: ضمن الرسائل الشريف المرتضی، قم، دار القرآن الکريم، ۱۴۰۵ق، تحقيق سيد مهدی رجائی، الجزء الثالثة، ص ۱۴۴-۱۴۵

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۴۸عکسی
نسخه اصل: آستان قدس رضوی، ش ض ۲۱۵۰۹؛ خط: نسخ، کا: سيد احمد بن محمد رضا حسينی صفايی، تا: ۱۳۲۹ق؛ ۱ص (۱۴۱)، ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴ - ۳۹۳]

● **الغيبة = الحجة = کتاب الغيبة** / کلام و اعتقادات، حديث / عربی
al-ġayba = al-ḥujja = k.-ul ġayba
شيخ طوسی، محمد بن حسن، ۳۸۵ - ۴۶۰ قمری
šayx-e tūsī, mohammad ebn-e hasan (996 - 1069)

تاريخ تأليف: ۴۴۷ق
درباره غيبت حضرت امام زمان عليه السلام و اثبات دوام وجود آن حضرت و بيان علت طول غيبت و استتار و پنهانی وی و پاسخ بر شبهات گروهی از اهل عناد که در اين موضوع به طعن شيعيان پرداخته‌اند، با استفاده از ادله عقليه و روايات و اخبار ائمه هدی عليهم السلام و عناوين «فصل - فصل» به درخواست يکی از بزرگان که نام وی در ديباچه کتاب نيامده تأليف شده است. (احمد حسينی اشکوری)
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی هدانا لحمده و جعلنا من اهله و فقا للتمسک لدينه ...
انجام: ثم يخرج المنتصر فيطلب بدم الحسين و دماء اصحابه فيقتل و يسير حتی يخرج السفاح.
چاپ: مشار عربی، ص۶۵۲؛ ايران، تهران، ۱۳۲۳ق، سنگی؛ ايران، تبريز، مطبعه آقا علی اصغر، ۱۳۲۴ق، سنگی، خشتی، ۳۰۰+۶ص، به سعی و اهتمام حاج محمد صادق بن حاج محمد علی بن حاج مولی علی بن حاج الله وردی تبريزی مشهور به «قاضی» و حسن بن حاج ميرزا مهديخان بن حاج ميرزا علی طباطبائی، ۱۳۲۳-۱۳۲۴ (چاپ اول، ۸۰۰ مجلد)، (۶ص+ص۱-۳۰۰)

[الذريعة ۷۹/۱۶ رقم ۳۹۹؛ فهرستگان حديث ج۵، ص ۱۳۴-۱۳۵؛ معجم التراث الکلامی ج۴، ص ۳۵۱-۳۵۲؛ دنا ج ۷، ص ۸۱۹-۸۲۰ (۱۸ نسخه)]

شرح و حواشی:
۱- الغيبة (منتخب)؛ مرتضی، علی بن عبدالحميد (-۸)

۱. قم؛ مرکز احياء؛ شماره نسخه:۳۷۶۴
انجام: من جاء برأس شيعة علی فله ألف درهم فيثب الجار علی جاره و يقول هذا منهم فيضرب ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ مهر: «عبده محمد سعيد بن محمد مهدی الرضوی» (مربع)، «عبده محمد جواد بن محمد سعيدالحسينی الرضوی» (مربع)؛ جلد: تيماج، ۱۲۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۴۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۳۸۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لذلک ذکرنا هذا فليس لاحدان يقول ما الفايده فی ذکر اخبارهم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: وسط و انجام؛ واقف: سيد محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ جلد: تيماج، ۱۳۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۱×۱۹/۷سم [ف: ۱۴ - ۳۷۷]

۳. مشهد؛ مدرسه آية الله خوئی؛ شماره نسخه:۳۸۶
بی‌کا، تا: قرن ۱۰ يا ۱۱؛ محشی [اوراق عتيق: ۱ - ۲۴۷]

۴. قم؛ مرکز احياء؛ شماره نسخه:۶۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تيماج، ۲۰۵گ، ۱۴ سطر،

اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۹۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۰۴/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الکیسانیة و الغلاة و المفوضة الذین خالفوا فی موت من تقدم من آبائه علیهم السلام.

خط: نسخ، کا: شیخ حسن بن حاجی هلال عرب ساکن قم، تا: ۱۰۵۶ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۲۵ص (۱۸۵-۲۰۹)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۱۸سم [ف: ۵۰ - ۱۷۱]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۰۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۱۸ محرم ۱۰۶۶ق، جا: نجف اشرف؛ مصحح، مقابله شده با دو نسخه؛ تملک: عبد الله بن محمد حسین یزدی؛ ۱۵۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵× ۲۰/۵سم [ف: ۴ - ۱۱]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد معروف، تا: سه‌شنبه ۲۶ ربیع الثانی ۱۰۷۴ق، جا: نجف اشرف؛ مصحح، مقابله شده؛ واقف: حاج محمد رضا شیرازی، رجب ۱۲۲۳؛ جلد: مقوا، ۲۱۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۵ - ۲۲۹]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن شمس الدین اصفهانی، تا: ۱۳ شوال ۱۰۸۰ق؛ مصحح، محشی به امضای «ق» و «ص»؛ تملک: عبدالله انصاری بن مرحوم خلد آشیان مشیرالملک در ۹ محرم ۱۳۱۵ق با مهر «عبدالله الانصاری ۱۳۰۳» (چهارگوش)؛ جلد: میشن مذهب، ۱۰۵گ (۱پ- ۱۰۵ر)، ۱۷ و ۲۰ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۸/۳×۲۵/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۰۹]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۴/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سعید بن درویش گجراتی، تا: ۱۲ ذیحجه ۱۰۸۲ق، برای سید علی خان مدنی؛ ۱۲۱گ (۱۹۹پ- ۳۱۹پ)، ۲۵ سطر (۷/۲×۱۶/۳)، اندازه: ۱۲/۶×۲۳/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۱۲]

۱۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۴۹

خط: نسخ، کا: خلف بن یوسف بن نجم نجفی، تا: سه‌شنبه ۵ رمضان ۱۰۸۵ق؛ ۱۹۶گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱-۱۹۴]

۱۱. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۲۷/۱ج

کا: عینل بن ولی بیک، تا: ۳ صفر ۱۰۸۶ق؛ اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۹۱]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۵۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۹ق [الفبائی: - ۴۲۱]

۱۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۳۹

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن میرزا مومن شیرازی، تا: چهارشنبه ۳ شوال ۱۰۹۰ق؛ افتادگی: آغاز، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۹۹]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۳ ط

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سرور بن عبدالله، تا: ۱۰۹۲ق؛ مصحح، مقابله شده به دست ابوالحسن بن علی نقی ۱۰۹۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۷۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۲۴/۲ - ۲۳]

۱۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۷۵۸

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: ضادلوی بن محمدکاظم قزوینی، تا: ۱۰۹۲ق، جا: شیراز؛ مجدول، مصحح، محشی؛ تملک: محمد تقی تبریزی ممقانی با مهر «محمدتقی بن محمد» (مربع) به سال ۱۳۸۱؛ جلد: تیماج، ۱۷۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۴۲]

۱۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۰۳۲

آغاز: و عوایق الزمان و صوارف الحدثان و اقسکا بحمل یزول معها الریب و تنحسم الشبه؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۱۷۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۴۲]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۰۳۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ جلد: میشن مذهب، ۱۳۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۲۷]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۸۰

خط: نستعلیق، کا: یحیی بن محمد شفیع اصفهانی، تا: اوایل قرن ۱۴؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۱۱۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۱۷سم [ف: ۱۴ - ۲۶۵]

۱۹. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۸۸

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۸۲گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۱۹۴]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۳/۹عکسی

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه شخصی فخرالدین نصیری، تهران؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: شرف الدین محمد مکی از احفاد شهید اول به تاریخ ۱۱۶۹؛ رکابه‌دار؛ ۱۳ص (۹۶-۱۰۸)، ۱۴ سطر [عکسی ف: ۴ - ۲۷]

۲۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۰۶۲/۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴۵گ (۵۹ر-۲۰۳ر)، ۲۰ سطر (۸×۱۵) [ف: ۵ - ۳۵۳]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۹۴/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لو شککنا لم ننفصل من الناووسیة و الکیسانیة و الغلات و المفوضة الذین خالفوا فی موت من تقدم من آبائه علیهم السلام

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، ۸گ (۵۰پ-۵۷ر)، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۹۴]

● **الغیبة (منتخب)** / کلام و اعتقادات / عربی
al-ġayba (mn.)
مرتضی، علی بن عبدالحمید، ق۸ قمری
morteza, ʻalī ebn-e ʻabd-ol-hamīd (- 14c)
وابسته به: الغیبة = الحجة = کتاب الغیبة؛ شیخ طوسی، محمد بن حسن (۳۸۵-۴۶۰)
رساله مختصری است از «کتاب الغیبة» در حالات امام زمان و در آخر ابیاتی در مدح امام زمان نقل شده است.
[الذریعه ۷۷/۱۶ و ۱۷۳/۱۲ با عنوان «سرور ایمان»]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۰۴/۵
آغاز: انه حضر عند ابیه و عمه رجل قنعس فوقعت عمامته فبدت برأسه ضربة هائلة؛ **انجام:** صلی لا اله علیکم کلما ذکرت ×× اسماؤکم فیها کهف و معتصم
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۷گ (۲۲۳پ-۲۲۹ر)، ۲۰ سطر [ف: ۲۵ - ۲۰۴]

● **غیبت** / عرفان و تصوف / فارسی
qeybat
نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری
neʻmat-ol-lāh-e valī, neʻmat-ol-lāh ebn-e ʻabd-ol-lāh (1330 - 1431)
در تأویل «لاصلاة الا بحضور القلب»، به نظم و نثر.
[فهرستواره منزوی ۳۰۶/۷]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۶۴/۵۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۷ص (۸۴۲-۸۵۸)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۵۲۲]

● **الغیبة** / کلام و اعتقادات / عربی
al-ġaybat
شیبانی، ماجد بن فلاح، ق۱۰ قمری
Šeybānī, mājed ebn-e fallāh (- 16c)
در این‌که امام مانند وجود پیامبر لطف الهی است و غیبت وی شری است که در نتیجه اعمال زشت بندگان روی می‌دهد، و ضمناً تحلیلی است از سبب غیبت امام زمان علیه السلام.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۵۱/۱۰
آغاز: اعلم أن غیبة الامام المعصوم لیس من الله لان ذلک مخالف لمقتضی حکمته و لا من الامام لثبوت عصمته؛ **انجام:** و جعلنا من عدده و مدده و أتباعه فی الدنیا و الاخرة
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۶ق، جلد: مقوایی، ۳گ (۳۳۲پ-۳۳۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۵۹]

● **الغیبة = رسالة وجیزة فی الغیبة** / فقه / عربی
al-ġayba = r.-un wajīza fi-l ġayba
موسوی شهرستانی، محمد جعفر بن محمد حسین، - ۱۲۶۰ قمری
mūsavī šahrestānī, mohammad jaʻfar ebn-e mohammad hoseyn (- 1844)
تاریخ تألیف: محرم ۱۲۵۸ق؛ محل تألیف: اصفهان
رساله استدلالی در ابواب فقه در حرمت غیبت مؤمن است. وی در این رساله غیبت را از چهار منظر مورد توجه قرارداده: ۱. معنای لغوی، ۲. حکم شرعی غیبت، ۳. آیا غیبت گناه کبیره است، آیا اصرار بر آن قادح عدالت است، ۴. مستثنیات از غیبت حرام.
آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... فیقول ... ابن محمد حسین ابن محمد مهدی محمد جعفر الموسوی الشهرستانی ... ان هذه رسالة وجیزة فی الغیبة
انجام: لعدم کفایة الترجیح النوعی عند تعارض النوع مع الشخص علی مابین فی محله.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۱۱/۴
آغاز و انجام: برابر؛ تمت الرسالة ... فی ظهریة یوم الثلاثا تاسع شهر جمادی الاولی سنة السابعة و الخمسین بعد المأتین و الالف ۱۲۵۷ فی دارالسلطنة اصبهان حفت بالامان.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ ۹گ (۴۸پ-۵۶ر)، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۵ - ۱۸۹۷]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۲۲۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، مهر۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۱۰۲]

● **الغیبة** / فقه، اخلاق / عربی
al-ġaybat
قزوینی، ابراهیم بن محمد باقر، ۱۲۱۴ - ۱۲۶۲ ؟ قمری
qazvīnī, ebrāhīm ebn-e mohammad bāqer (1800- 1846)
تاریخ تألیف: ۱۲۵۱ق
رساله مختصری است در بیان حکم غیبت.
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فاعلم ان الغیبة محرمة بالکتاب و السنة و الاجماع و العقل و هی ذکر معایب.
انجام: والا فاشکال عصمنا الله من الزلل بمحمد و آله اشرف الملل تمت.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۹۱/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: فتح الله، تا: ۱۲۵۱ق؛ مهر: فرزند کاتب «عبده عیسی بن فتح الله» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱۲۳ و ۱۲۴)، ۲۴ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۹ - ۶۰۴]

۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۷۵۹/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: - ۴۰۸]

● **الغیبة** / فقه / عربی

al-ġaybat

موسوی خوانساری، محمود بن عبدالعظیم، ق۱۳ قمری

mūsavī xānsārī, mahmūd ebn-e ʻabd-ol-ʻazīm (- 19c)

در چهار «مقاله»: معنی لغوی و اصطلاحی غیبت، حکم غیبت، مستثنیات غیبت، و شنیدن آن و یک «خاتمه»: در امور متعلق به غیبت.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۳۶/۱۰

آغاز: و بعد فالکلام فی الغیبة لفظا و معنی و حکما و سائر المتعلقات فی مقدمة و مقالات. المقدمة فی تحقیق المادة؛ **انجام:** وفقنا لرعایة حقوق الاخوان. تم فی دارالسلطنة اصفهان ... بید مؤلفه ... محمود بن السید عبدالعظیم الموسوی الخوانساری فی النصف الاول من العشر الثالث من الشهر الخامس من سنة تسع و ثمانین و مأتین بعد الالف. حکایة حال لما اشتد علی الامر فی سنة ثمان و ثمانین بعد الالف و مأتین ... و قد رأیت فی الطریق من ظننت انه نائم فوجدته میتا.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۲۱گ (۱۱۱پ-۱۳۱پ) [ف: ۵ - ۱۸۹۱]

● **الغیبة** / اخلاق / عربی

al-ġaybat

حسینی، محسن بن محمد تقی، - ۱۳۳۲ قمری

hoseynī, mohsen ebn-e mohammad taqī (- 1914)

با استدلال به آیات و روایات، حرمت غیبت را اثبات و موارد استثناء را نیز بیان نموده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۷۳۰

آغاز: بسمله.حمدله. اما بعد فیقول العبدالمسکین محسن ... ان الاغتیاب مصدر من الافتعال و کذا الغیبة کما قیل؛ **انجام:** مع وجودالشرائط المقررة فی الامر بالمعروف و النهی عن المنکر.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۶ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ ۱۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۳-۴۹۲]

● **الغیبة = التقریرات** / فقه / عربی

al-ġayba = at-taqrīrāt

حسینی کاشانی، محمد علی بن احمد، ق۱۴ قمری

hoseynī kāšānī, mohammad ʻalī ebn-e ahmad (- 20c)

تقریرات فقهی مرحوم آخوند ملا محمد کاظم خراسانی (- ۱۳۲۹ق) در بحث غیبت است که با نقل قول فقها به تشریح موضوع پرداخته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۸۹/۷

آغاز: بسمله، ... البحث فی الغیبة و قد وقع البحث عنها فی کلمات الاصحاب اولا بنحو هل المرکبة التی هو البحث عن حکمها شرعا مع انه ینبغی؛ **انجام:** انه تمسک بالعام فی الشبهة المصداقیة لما قررناه فی محله من جوازه فی المخصصات العقلیة کما فی لعن الله بنی امیة قاطبة، فانه من کان منهم مومنا لایجوز لعنه و غیره اذا کان مجهول الحال داخل تحت العموم و العموم مبین لدخوله تحته، اخذنا موضع الحاجة فی المسالة ...

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: رمضان ۱۳۲۵ق، جا: نجف اشرف؛ ۱۹گ (۱۹۱ر-۲۰۹)، ۲۲ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۳۷ - ۶۷۳]

● **الغیبة** / اخلاق، فقه / عربی

al-ġaybat

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۲۳۷۵

خط: نستعلیق، کا: جان محمد، تا: ۱۰۰۸ق [الفبائی: - ۴۲۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۰۲/۲

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین و الصلاة و السلام علی خاتم النبیین محمد و آله الطاهرین، اما بعد الاغتیاب مصدر من الافتعال، و کذا الغیبة کما قیل، و من المعلوم ان للمصدر مادة و هیئة؛ **انجام:** و هذا لا یمکن الا بعد علم السامع بان المتکلم اراد هتکه مع علمه بانه مستور، و اما اذا لم یعلم به فرد عنه عین هتک المحترم (هذا آخر ما وجدنا من النسخة، ۱۳۲۹)

رساله‌ای است فقهی در غیبت (پنهانی سخن گفتن) گفتگو می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۹ق؛ ۲۹گ (۱۹پ-۴۷ر)، ۱۴سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۰۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۳۴/۹

آغاز: اللهم عرف فی نفسک؛ **انجام:** اقول اللهم ارزقنا ادراک فیض خدمته و الحشر فی زمرته ... و آله الطاهرین

کا: عبدالمطلب دامغانی مشهدی، تا: جمعه ۷ محرم، به دستور آقا سید طاهر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۱۹۶ر-۲۰۵پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۳۶]

● **غیبت** / اخلاق / فارسی

qeybat

غیر همانند:
۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۶۸۵/۶
آغاز: از جمله محرمات غیبت است و کلا در آن چند فصل است؛ **انجام:** بلی گناهی بران نیست و جایز است.
در پایان از غنا و دروغ هم بحث شده؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: جیبی [چهار کتابخانه مشهد-ف: - ۱۵۴]
۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۷۰۱/۴-۵۸/۱۵۱
آغاز: بسمله، از جمله محرمات غیبت است و کلام در آن در چند فصل است. فصل اول در حقیقت غیبت است
رساله کوتاهی است در غیبت و احکام آن در پنج فصل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۲ رجب ۱۲۶۸ق؛ ۷گ (۲۵۳-۲۵۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۶ - ۲۹۸۸]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۹۱
آغاز: و بجا آوردند از چیزهائیکه بجا آوردند؛ **انجام:** آمد ام که طلب نمایم و تفحص کنم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

● **غیبة الامام** / کلام و اعتقادات / عربی
ġaybat-ul imām
اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸ - ۱۲۳۲ ؟ قمری
axbārī, mohammad ebn-e ‘abd-on-nabī (1765 - 1817)
در این که چرا امام زمان، از پیش چشم پیروان ناپدید شده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۲/۱۵
آغاز: تحقیق دقیق: قد اتفق متکلمو الامامیة علی ان سبب غیبة الامام ع من الرعیة؛ و صرح به علم الهدی فی الشافی و شیخ الطائفة فی تلخیص الشافی و کتاب الغیبة و السید ابن طاوس و المحقق الطوسی؛ **انجام:** فقد لاح الصباح و التوفیق من فالق الاصباح و هو العلیم الفتاح و الحمدلله منشیء الارواح.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۳گ (۱۴۹-۱۵۱ر)، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۱۶۹۱]

← غیبة الحجة (ع) ← الغیبة

● **غیبة المؤمن** / فقه / عربی
ġaybat-ul mu’min
عریضی خراسانی، حسن بن محمد علی، - ۱۳۰۶ قمری
‘arīzī xorāsānī, hasan ebn-e mohammad ‘alī (- 1889)
رساله‌ای استدلالی است در اثبات حرمت غیبت مؤمن و بیان حدود آن.

بشرویه؛ امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه:۶۶/۱
آغاز: بسمله الحمدلله ... باب فی الغیبه و احکامه و لابد قبل الخوض فی المطلب من بیان معناها عند اهل الغة؛ **انجام:** و قد یجتمعان کما تقدم و من هنا ظهر الوجه و للبحث فیها مجال واسع
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ذیحجه ۱۲۶۲ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف مخ]

● **غیبت مهدی (ع)** / کلام و اعتقادات / فارسی
qeybat-e mahdī
[فهرستواره منزوی ۴۵۴/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۲۷/۵
آغاز: بسمله. در ذکر بعضی از کسانی که شرف ادراک فیض خدمت آن بجهت ایشان حاصل شد؛ **انجام:** در آن توقیع نوشته شده و دعا در حق او کرد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۶۴گ (۱۸۰پ-۲۴۳ر)، ۱۱ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۸ - ۵۴۱]

← غیبت نعمانی ← الغیبة

● **الغیبة و احکامها و لزوم التوبة** / فقه / عربی
al-ġaybat wa aḥkām-u-hā wa luzūm-ut tawba
؟ شهید ثانی، زین الدین بن علی، ۹۱۱ - ۹۶۵ قمری
šahīd-e sānī, zayn-od-dīn ebn-e ‘alī (1506 - 1558)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۳۷۲۵/۹
آغاز: اولین عنوان موجود از برگ ۶: الفصل الثانی فی العلاج الذی یمنع الانسان عن الغیبة. اعلم ان مساوی الاخلاق کلها
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۰۶ق؛ کاغذ: اصفهانی؛ جلد: مقوا، ۴۶گ (۱۳۹-۱۸۴)، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۹۸۶]

← غیبت و حضور ← حضور قلب

● **غیب گوئی** / علوم غریبه / فارسی
qeybgū’ī

غیر همانند:
۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۶۰/۹
آغاز: بسمله ... الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و آله الطاهرین اما بعد اگر کسی در خیال بگذراند چیزی را از قبیل این اسامی که؛ **انجام:** هر که باشد بشاه دهر عدو ×× بدماغش اجل زند دارو / این کتابیست علم غیبش دان ×× که زمن یافت نظم او بتمام / تا نگردد ملول خاطر خلق ×× زین عبارات از خواص و عوام
بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۱×۱۸سم [رشت و همدان: ف: - ۱۵۴۷]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۷۰/۱

آغاز: این کتابی است علم غیبش نام ×× که مزمن یافت نظم او اتمام / گشت شاکر خدای را شاکر ×× گشت چون نظم این کتاب اتمام؛ **انجام:** زلف بر چهره ای بت محمود ×× ز بری انسان بکرد مجمر عود

از شاکر: در این منظومه شصت و هشت بیتی کلماتی گنجانده شده که اگر آنها در نظر گرفته شوند با چند پرسش می‌توان گفت طرف مقابل چه در خاطر گذرانده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶گ (۱۷پ-۲۲ر)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۷۲]

● **غیبیه (رساله)** / عرفان و تصوف / فارسی

qeybīye (r.)

ذهبی زنجانی، عبدالکریم بن محمد علی، - ۱۲۹۹ قمری

zahabī zanjānī, ʻabd-ol-karīm ebn-e mohammad ʻalī (-1882)

رساله‌ای در تفسیر و معانی کلمات و لغات اصطلاحی عرفا و صوفیه است.

آغاز: بسمله - چون دأب و دستور شیعیان خالص الولایه و اولیاء الله تعالی ... چنان جاری شده است که به رمز و لغز ... تصنیف می‌فرمایند و چون کلمات خودآن بزرگوارا مفتاح مشکلات ایشان است ... چند ورقی از رساله مبارکه مسمی به غیبیه ...

چاپ: تبریز، ۱۳۳۴ش.

[دنا ۸۲۱/۷؛ فهرستواره منزوی ۵۳۴/۶ و ۶۸۳/۷]

۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۱۵/۵

آغاز: برابر

بخشی است از رساله غیبیه او و پاسخ است به سؤالی درباره اصطلاحات عرفانی، کلمه اول تصوف و کلمه آخر پاکبازی است؛ خط: نستعلیق، کا: کربلایی علی، تا: ۱۳۰۵ق؛ ۴گ (۱۵۳ر-۱۵۶)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۱۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۹۸۶۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۴۲ق [الفبائی: - ۴۲۱]

۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۱۷/۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** اعجوبه گرش قربان کردی بنما صد جان ×× دربانی کوی او در عهد شباب اولی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در پایان آن سه غزل از «اعجوبه» نیز ثبت شده؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۰ص، ابعاد متن ۹×۱۶، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲ - ۳۱۳]

۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۱۸/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و السلام خیر ختام، قد فرغت من تسویده ... الافقر اسماعیل رائی.

خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۴گ، ۱۹ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۱۷]

● **غیبیه (منتخب)** / عرفان و تصوف / فارسی

qeybīye (mn.)

۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۳۰/۵

آغاز: بسمله - سؤال - اصطلاحات اهل الله در مراتب اشارات خود که نظرشان بموضوع که حقیقت الفاظ است اجمال بیان فرمائید؛ **انجام:** پاکبازی عبارت از توجه خالص است که نه در اعمال ثواب خواهد و نه در مال بلکه خدایرا خواهد و بس - تمت الرساله فی ... سنه ۱۳۴۲ ... بید ... مهدیقلی الحسینی ذهبی سلماسی.

این قسمت شامل منتخباتی از آن رساله است؛ خط: نستعلیق، کا: مهدیقلی حسینی ذهبی سلماسی، تا: ۱۳۴۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹ص، ۱۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۳۲۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۴۱۹/۱۱

این قسمتی از آن رساله است که اللهیار خان انتخاب و نوشته است؛ بی‌کا، تا: رجب ۱۳۴۵ق؛ جلد: مقوا، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۳۶۳]

۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۳۹/۳

آغاز: بسمله - سؤال - اصطلاحات اهل الله در مراتب اشارات خود که نظرشان بموضوع که حقیقت الفاظ است اجمال بیان فرمائید؛ **انجام:** پاکبازی عبارت از توجه خالص است که نه در اعمال ثواب خواهد و نه در مال بلکه خدایرا خواهد و بس. تمت الرساله بید اللهیار خان ولد مرحوم تقی خان سرتیپ خوئی ... سنه ۱۳۳۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۰ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵ سم [ف: ۲ - ۳۲۸]

● **غیث الادب فی شرح لامیة العرب** / ادبیات / عربی

ġayṯ-ul adab fī š.-i lāmīyat-il ʻarab

صفدی، خلیل بن ایبک، ۶۹۶ - ۷۶۴ قمری

safadī, xalīl ebn-e ībak (1297 - 1363)

وابسته به: لامیة العرب؛ شنفری، ثابت بن اوس (-۵۱۰)

شرحی است بر قصیده لامیه شنفزی.

[کشف الظنون ۲؛ لامیة العجم مجلس ۱۶۹/۲ و ۱۰۲۶/۱۰؛ دارالکتب قاهره ۱۵۷؛ ظاهریه (شعر) ۳۱۸]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۸۹۹

خط: نسخ، کا: هلال بن منصور بن احمد لیثی، تا: سه‌شنبه ۲۱ شعبان ۱۰۳۵ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۵۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۵ - ۳۵۴]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۳۴۷

خط: نسخ، کا: محمد حسین حسینی، تا: جمعه ۱۸ جمادی الاول ۱۱۰۸ق؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۳۴۱گ، ۲۵ سطر

(۸/۵×۱۹)، اندازه: ۱۵/۵×۲۷سم [ف: ۵ – ۳۵۴]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵۴۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق؛ جلد: تیماج، ۶۵۶ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۱۷ – ۳]

← غیث الادب و اعتراضات آن ﴿ شرح لامیة العرب و لامیة العجم

● **الغیث الذی انسجم فی شرح اللامیة العجم = شرح لامیة العجم = شرح صفدی** / ادبیات / عربی
al-ġayṯ-ul-laḏi-insajama fī š.-il lāmīyat-il ʻajam = š.-u lāmīyat-il ʻajam = š.-u ṣafadī
صفدی، خلیل بن ایبک، ۶۹۶ – ۷۶۴ قمری
safadī, xalīl ebn-e ībak (1297 - 1363)
وابسته به: لامیة العجم = القصیدة اللامیة؛ طغرائی، حسین بن علی (۴۵۵-۵۱۴)
تاریخ تألیف: ۷۲۵ق؛ محل تألیف: تبریز
لامیة العجم قصیده‌ای است معروف از مؤید الدین ابواسمعیل حسین بن علی اصفهانی مشتهر به طغرائی و این کتاب شرحی است بر این قصیده در دو مجلد. در این شرح از جنبه لغوی و ادبی بسیار گفتگو می‌شود و داستان‌های تاریخی فراوان می‌آورد و به قول بعضی از دانشمندان مجموعه ادبی ارجداری می‌باشد جامع نکات ادبی و فکاهی شیرین.
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی شرح صدر من تادب و رافع قد رمن تاهل للعلم و تاهب ...
چاپ: معجم المطبوعات العربیة (۱۲۱۲/۲)؛ قاهره، مطبعة الوطنیة، ۱۲۹۰ و ۱۳۲۰ق.
[دنا ۸۲۲/۷-۸۲۳ (۴۵ نسخه)؛ کشف الظنون ۱۵۳۷/۲ و ۱۲۱۳/۲؛ الاوقاف العامة موصل ۱۰۹/۴]
شرح و حواشی:
۱- الغیث الذی انسجم فی شرح لامیة العجم (مختصر)؛ دمیری، محمد بن موسی (۷۴۲-۸۰۸)
۲- نزول الغیث الذی انسجم علی شرح لامیة العجم؛ ابن دمامینی، محمد بن ابی بکر (۷۶۳-۸۲۷)
۳- الغیث الذی انسجم (منتخب)؛ گلپایگانی، محمد تقی (-۱۲۹۲)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۸۰
آغاز: و هو باطل لانه یوجب ضعف النفس فی تدبیر البدن و ضعف الادراک و اما ان یتداخل الاجسام فی الجسد الذی یبقی و یقوی ... الاعراب اعلل فعل مضارع مرفوع لتجرده عن الناصب؛ **انجام:** و قال البدر لؤلؤبن یوسف الذهبی: تعشقه لذی القوام مهفهفا شیء اللمی احوی المراشف ... (خوانده نشده).
نخستین بیتی که در این نسخه هست و شرح شده است: «لم ارتض العیش و الایام مقبلة ×× فکیف و قدولت علی عجلی»، آخرین آنها: «هذا جزاء امرء اقرانه درجوا ×× من قبله فتمنی فسحة الاجل» روی هم شش بیت از ثلث آخر لامیه در نسخه هست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: دولت آبادی، ۵۴گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۶/۳×۲۱/۲سم [ف: ۱ – ۳۹۰]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۳۵۴
خط: نسخ، کا: ابراهیم بن فخرالدین عماد بن ابی الفضل، تا: یک‌شنبه ۲۶ ذیقعده ۸۳۷ق؛ تملک: شیخ مهدی کاتب در ۱۲۱۵؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن سرخ، ۱۶۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷/۹×۲۵/۸سم [ف: ۱ – ۳۸۹]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۱
بخش دوم است؛ خط: نسخ،کا: محمد بن عبدالله حجینی حنفی کتانی، تا: جمادی الثانی ۸۵۴ق؛ تملک: عبدالرحمن بن علی بن مؤید در ذیقعده ۹۰۴؛ انجام: «لا تعجبوا منه فما حسنه – الا بلیغ حرت فی وصفه – ان کان قد اوجز فی حصره – فانه اطیب فی ردفه» و دو بیت دیگر؛ کاغذ: دولت آبادی، ۱۲۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۱/۴سم [ف: ۱ – ۳۸۹]
۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۹۳
آغاز: برابر **انجام:** حتی یطیب النشر مخالفه.
خط: نسخ، کا: حمزه بن قاسم بن شهابی، تا: ۸۶۸ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مذهب، ۲۴۰گ، ۲۵ سطر (۱۳×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۷ – ۴۱۰]
۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۹۸/۲
آغاز: ابوالحسین الجزار: وزیر ماتقلد قط وزرا × ولاداناه فی مثوی انام؛ **انجام:** ما بال عینک منها الماء ینسک و کان یعین عبدالملک مرض لایزال عینه ...
شرح قصیده لامیه که شرح این دو بیت از آن باقی مانده است: «طال اغترابی حتی حد راحلتی×× و رحلها و قری العساله الدبل» (برگ ۱۰۵ب) و «ضج من لغب نضوی و عج لما ×× القی رکابی و لج الرکب فی عدل»؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۸ یا ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: بخارائی، جلد: چرم، ۸گ (۱۰۵-۱۱۲)، ۳۲سطر (۱۳×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۱۷ – ۱۵۱]
۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۷۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** جانس عین النجم مستیقظاً لی فی الجانبین السهی و السهاء
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج، ۲۷۷ص، ۲۹ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۸ – ۲۷۵]
۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۹۴
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۸۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸/۱×۲۵/۸سم [ف: ۱ – ۳۸۹]
۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان الذی تدعوا رحیم لخلقه ×× کریم علیهم لیس بالعفو یبخل
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج، ۲۴۴گ، ۲۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۰ – ۱۵۵]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و نور سناها فی الاضائة قد بدا ×× اذا تلیت تجلی القلوب من الصدا و تشفی لصب فی صبا باته عان
خط: نسخ به شیوه ترکی، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۷۳۴ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۱۷ – ۳۳۸]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۱۶

خط: نسخ معرب، کا: ابراهیم بن المبلط شافعی، تا: ۱۳ جمادی الاول ۹۹۰ق؛ مجدول؛ تملک: علوان بن عبدالنبی بن علوان قرمانی حنفی به تاریخ ۱۰۱۰؛ جلد: تیماج، ۳۳۸گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۲۷ – ۱۱]

۱۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۵۳۳

خط: نسخ، کا: شمس الدین محمد بن محمد کاظم فتحانی، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، اندازه: ۱۷×۲۷سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۸۵]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** واملی بقیةالابیات علینا.
خط: نسخ، کا: حاج احمد کریمی، تا: ۱۰۳۵ق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ واقف: ناییني؛ جلد: چرمی عنابی، ۲۹۶گ، ۲۹ سطر (۱۳/۸×۲۰/۲)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۷ – ۶۵۳]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** المعنی ان هذا الحی نشاوه ... الذین اسقمهم الهوی.
جزء اول کتاب؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تملک: ظهیر الدین حشام السلطنة، زیادة بن فضل مشرفی در سال ۱۰۶۴؛ مهر: «محمد باقر»؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۸۰گ، ۲۰ –۲۱ سطر(۱۰×۱۴/۵–۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۱۷۰]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و امتنا علی محبتهم انه علی ما یشاء قدیر ... و الحمد لله رب العالمین ...
خط: نسخ، کا: ابراهیم بن ملا بدرالدین المؤذن، تا: ۲۶ جمادی الثانی ۱۰۸۴ق؛ مصحح؛ در چهار برگ آغاز نسخه یادداشت‌های متفرقه و اشعاری از شیخ زعفرانی، رباعیات ابوعلی سینا، تاریخ وفات حاج عبدالرحیم بن ابراهیم بن نظم که برادرش سروده به تاریخ ۱۰۸۳ق، اشعاری از حسین بن مطیر اسدی، سالم بن وابضه، و منقولاتی از میدانی در مجمع الامثال و حیاة الحیوان؛ تملک: اسماعیل نعیم اسکداری، اسماعیل بن محمد مدعو به کوچک حلبی زاده عبدالله بن ابراهیم بن حمد بطاط شافعی، فرهاد میرزا به تاریخ ۱۲۹۰ق، احمد بن محمد بن حسن طهرانی به تاریخ ذیقعده ۱۳۴۳ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۵۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۲۷/۲ – ۱۶]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولف بالبرده اعطافه ×× حتی یطیب النشر من لفه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۳۲۱گ، ۲۴ سطر (۱۰×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [ف:۸–۴۵۸]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۵۴

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن احمد، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ پس از بیت «و لف فی البردة اعطافه ×× حتی یطیب النشر من لفه»، آمده است: «الی هنا و ترک الاصل غیر مختوم لتوقع الزیادة و الله اعلم» سپس آمده: «اشهادات لابن سناء الملک من کتابه فصول الفصول و عقود العقول» با شعرهایی از همین فصول و جز آن و از خود نویسنده نسخه و دیگران؛ کاغذ: استنبولی، جلد: تیماج مذهب، ۱۹۴گ، ۲۱ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۱ – ۲۴۶۳]

۱۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۱۵۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱۶۳گ، ۲۷ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ – ۳۵۴]

۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۰۰–۴/۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** وما اتی بالواو فی صدغه الا وقد رتب فی عطفه ×× ولف فی البردة اعطافه حتی یطیب النشر من لفه تم الجزء الثانی من کتاب غیث الادب الذی انجسم فی شرح لامیة العجم وتمامه.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: محمد بن احمد برس زاده، محمد راشد افندی؛ جلد: مقوای زرد، ۳۹۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۶ – ۲۹۸۹]

۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۳۳۰–۳۲/۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** الثانی من أقسام الالتفات الرجوع عن الفعل المستقبل الی الامر و عن الماضی الی الامر ... لان لفظ الامر فیه العنایة الی ما امر به فاذا اقلت امرتک بالقیام و صلی الله کان ابلغ من قولک امرتک بالقیام و الصلوة
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، ۷۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۶ – ۲۹۸۹]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۱۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: میشن، ۲۱۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰/۸×۲۹سم [ف: ۱ – ۳۹۰]

۲۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳

مشتمل بر تتمه‌ای از مؤلف در لغات اعجمی و معرب می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ یا ۱۲؛ مجدول، مصحح، محشی؛ مهر: کاتب «الواثق بالله عبده فرج الله» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۲۳۸گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۹×۳۰/۵سم [ف: ۱ – ۶۹]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ – ۹۰۸]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا ما اوردنا من تلخیص هذا الکتاب الذی

سمی بغیث الادب الذی انسجم بشرح اللامیه العجم.
تلخیص آن است؛ خط: نسخ، کا: حسن علی بن جمال الدین قهپایی، تا: پنج‌شنبه ۱۶ رجب ۱۱۰۲ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۷۴گ، ۱۹ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۵۱ – ۳۵]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** حتی یطلب النشر فی لغفه تم ... فی سنه ۱۱۶۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۶۳ق [الفبائی: – ۴۲۱]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۳

آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۸۰–۱۲۸۳ق؛ دارای دو سر لوح خوب، مجدول و مذهب؛۲۹۴گ،۲۵سطر،اندازه:۱۴×۲۶سم [ف: ۲ – ۱۶۹]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۴–طباطبائی

آغاز: برابر
خط: نسخ آمیخته به نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۳۴۰گ، ۱۷ و ۱۹سطر، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۲۴– ۱۷۱]

۲۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۸۸

آغاز: لکونها خبر مبتدء فان الخبر محکوم به و الحکم علی الشیء قد تکون بالمفرد و قد یکون بالجملة ... و معنی البیت ان الرای المحکم الثابت النابت منی فی احسن؛ **انجام:** و هذا آخر الشرح لهذه القصیدة التی هی فی العذبة و الحلوة کالعصد فانظر الی هذه المبتکرات ... فقائلها بالانقیاد و الارتسام حامدا لله تعالی الملک العلام و مثنیا علی رسوله المصطفی محمد سید الانام و آله الطیبین الطاهرین و صحبه ... فی سنة خمس عشرین و سبعمائة بمقام تبریز حماه الله تعالی.
نیمه دوم است و از بیت «مجدی اخیرا و مجدی اولا شرع» آغاز می‌شود آخرین بیت «فیم الاقامة بالزوراء×× لا سکنی بها و لا فاقتی فیها و لا جمل ناء عن الاهل صفر الرحل منفرد ×× کالسیف عری متناه من الخلل» است؛ خط: تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ با یادداشتی مورخ ۱۲۱۷ درباره تاریخ تألیف این شرح که سال ۷۲۵ در تبریز باشد؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن یشمی، ۸۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۳سم [ف: ۱ – ۳۹۰]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۶۰

خط: نسخ، کا: صالح بن مصطفی تکریتی، تا: ۲۷ صفر ۱۲۲۹ق؛ مقابله شده در ۴ شعبان ۱۲۲۹؛ جلد: میشن آلبالویی، ۴۳۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۱/۲سم [ف: ۱ – ۳۹۰]

۲۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولف فی البرده اعطافه حتی یطیب النشر من لفه تم کتاب غیث الادب ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ مهر: «الواثق بالله عبد لطفعلی»؛ ۲۶۷ص (۲۴۰+۴+۲۳)، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۳ – ۹۸۳]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۸۳/۱

نیمه دوم؛ خط: نسخ، کا: آقا بابای شهمیرزادی پسر ملا محمد مهدی، تا: دوشنبه ۲۸ رجب ۱۲۶۶ق؛ جلد: تیماج، ۲۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۴سم [ف: ۱۶ – ۲۵۵]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۰۱

خط: نسخ، کا: علی محمد بن محمد حسین سپاهانی، تا: سه‌شنبه ۲۸ شوال ۱۲۶۷ق؛ جلد: تیماج حنایی، ۳۱۲گ، ۲۵ سطر (۹/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [ف: ۸ – ۶۲۱]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۵۴

خط: نسخ، کا: علی بن محمد، تا: سلخ محرم ۱۲۷۷ق؛ محشی به خط عبدالحسین قاجار یکی از آنها به تاریخ شوال ۱۲۹۷؛ جلد: تیماج، ۱۵۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۲۷ – ۱۸۴]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹–طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولیکن هاهنا آخر ما اردته من الکلام علی قصیدة الطغرائی المعروفة بلامیة العجم و لله الحمد ... و الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ، کا: محمد کاظم طباطبایی، تا: ۱۲۷۷ق، به سفارش عباسقلی خان سیف الملک؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۳۵گ، ۳ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۵سم [ف: ۲۴ – ۱۲۰]

۳۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۶۱/۱

خط: نسخ، کا: عبدالله شبر، تا: ۱۱ جمادی الاول ۱۲۷۸ق؛ افتادگی: انجام [ف: ۳ – ۵۹]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۶۷

آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: سید احمد موسوی، تا: دهه اول رجب ۱۲۷۸ق، جا: مشهد رضوی؛ تملک: لطفعلی بن محمد کاظم صدرالافضل؛ در پایان نیز چند شعر متفرقه و اشعاری عربی از خود ثبت کرده در سال ۱۳۰۶، و از آن نمونه است: «قل للذی یبتغی الایقاظ عن غفل ×× کفاک ما تنطق الاجداث تنبیها / الموت قد فضح الدنیا و کشف ما ×× کانت تواری عن الابصار تمویها»؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۲۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۱۵/۶سم [ف: ۴۳ – ۲۲۸]

۳۵. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۷۸

خط: نسخ زیبا، کا: حسین خوانساری، تا: دهه دوم شعبان ۱۲۸۴ق؛ مصحح؛ ۴۱۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۱ – ۲۶۱]

۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۴۹/۱

دو جزء کتاب را در بردارد؛ خط: نستعلیق، کا: سلیمان قاجار، تا: ۱۲۹۷ق؛ جلد: تیماج، ۲۱۴گ (۳پ–۲۱۶پ)، ۲۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۱۳ – ۶۵]

۳۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لف فی البردة اعطافه ×× حتی یطیب النشر فی لفه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۷ق؛ جلد: تیماج، ۲۷۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴ سم [ف: ۸ – ۱۷۸]

۳۸. مشهد؛ رجائی مغزی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

کا: حسن علی بن جمال الدین الدالهتیانی، تا: پنج‌شنبه ۲۹ رمضان ۱۳۳۵ق [تراثنا: س۵ش۳ – ۱۰۱]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲۸۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** علی ید اقلا الطلاب الفقیر الحقیر محمد رحیم
خط: نسخ، کا: محمد رحیم، بی‌تا؛ جلد: تیماج [الفبائی: - ۶۶۲]
۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۲۲-ف
نسخه اصل: مدرسه نواب ش ۳۶ ص ۲۱۱ فهرست فاضلیه؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۳۵۷]
۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۰۰۲
آغاز: بسمله، الحمدلله حق حمده؛ **انجام:** حتی یطلب النشر من لفه
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: شنگرف [الفبائی: - ۴۲۱]
۴۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۳۴
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: - ۱۳۴۳]
۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۳۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** یتلوه الجزء الثانی ینام عینی و عین النجم ساهره.
خط: نسخ، کا: محمد رحیم، بی‌تا؛ جلد: تیماج [رایانه]

● الغیث الذی انسجم فی شرح لامیة العجم (مختصر)

/ ادبیات / عربی
al-ġayṯ-ul-laḏi-insajama fī š.-i lāmīyat-il ʻajam (mx.)
دمیری، محمد بن موسی، ۷۴۲ - ۸۰۸ قمری
damyarī, mohammad ebn-e mūsā (1342 - 1406)

وابسته به: الغیث الذی انسجم فی شرح اللامیة العجم = شرح لامیة العجم = شرح صفدی؛ صفدی، خلیل بن ایبک (۶۹۶-۷۶۴)

تلخیص و تهذیب «الغیث الذی انسجم فی شرح لامیة العجم»، صفدی است و این شرح را به طریقه اصل مرتب ساخته است. در این مختصر مطالب مهم و لازم با عناوین «اللغة، الاعراب، المعنی» دنباله هر بیت آورده شده و گاهی مطالبی با عنوان «قلت» افزوده شده و در آن اعتراضاتی بر شارح می‌کند.

آغاز: الحمدلله الذی شرح صدر من تأدب، و رفع قدر من تأهل للعلم و تاهب ... و بعد فان القصیده الموسومة بلامیة العجم رحم الله ناظم عقدها و راقم بردها ...

چاپ: السعودیة، دار المنهاج، تصحیح محمد شادی عربش، الطبعة الاولی، ۱۴۳۰ق، ۳۸۴ صحیفة

[دنا ۸۲۳/۷-۸۲۴ (۱۵ نسخه)؛ کشف الظنون ۱۵۳۷/۲؛ زرکلی، اعلام ۳۴۰/۷؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۲۴۵/۴؛ مجمع العلمی العراقی ۳۸۷/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۶۹
خط: نسخ، کا: محمد بن ابی بکر بن محمد خطیب سمنودی شاگرد میری، تا: ۸۰۵ق؛ محشی از خود دمیری، در پایان اجازه‌ای است از دمیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۶۸گ، ۲۵ سطر (۱۰×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۸ - ۳۰۵]

۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۴۴۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** والکلام تارة احسن من الصمت قال علیه الصلوة و السلام دع مایریبک.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح، محشی؛ جلد: روغنی، ۸۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: - ۲۲۴]
قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۹۱عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۴۷۳]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۹۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۹۱]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۲۳۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** منها نسیم البرء ... و الحمدلله رب العالمین ان شاء الله تعالی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ جلد: مقوا [رایانه]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۰۰/۲۰
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمود بن قاضی مصطفی، تا: ۱۵ ذیقعده ۱۰۶۵ق؛ ۴۱گ (۱۵۳ر-۱۹۳پ)، اندازه: ۱۳×۲۹/۵سم [ف: ۳۸ - ۲۷۹]
۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۸۳۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** حتی یطلب النشر من لفه ... بمحمد و آله و صحبه
خط: نسخ، کا: ابراهیم بری حنفی، تا: ۱۰۸۵ق [الفبائی: - ۴۲۱]
۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۸۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و قال أبوالطیب: و یعرف الأمر قبل موقعه ×× فما له بعد فکره ندم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ربیع الاول ۱۱۱۹ق؛ گویا کاتب اندکی در کتاب تصرف کرده است بدون تصرف در مطالب؛ وقف‌نامه کتاب بخط بهاء الدین محمد حسینی و چند حاشیه به خط او؛ ۶۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۲۰۳]
۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۱۸
آغاز: فیها زانت، المعنی یقول ان الرأی الأصیل یصونه عن الاضطراب فی القول و العمل؛ **انجام:** و یعرف الأمر قبل موقعه ×× فما یری بعد فکره ندم
تذکر: در فهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن حسن کرمانشاهی، تا: سه‌شنبه ۱۷ ذیقعده ۱۱۲۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی، پس از کتاب قصائدی از نابغه و اعشی و شریف رضی از روی نسخه شیخ حسن بن شهید ثانی افزوده شده؛ تملک: عبدالله بن محمد کاظم تبریزی به تاریخ ۱۱۲۱ با مهر «انی عبدالله آتانی الکتاب» (مربع)؛ یادداشتی از حاج محمد باقر به تاریخ سلخ شعبان ۱۱۷۹؛ جلد: تیماج، ۱۳۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۸ - ۲۷۳]
۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۹
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ محشی؛ ۱۰۱گ، ۱۵ سطر، اندازه:

۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۱۶۶]

۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۰۷/۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فخرجنا بین یدیه مسرورین و لنعمته من الشاکرین.

خط: نسخ، کا: فخرالدین بن احمد، تا: پنج‌شنبه ۵ رجب ۱۲۵۶ق؛ جلد: تیماج، ۱۷۱ص (۴۰۲-۵۷۲)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲- ۲۵۴]

۱۰. قم؛ اعظم قم؛ شماره نسخه:۱۵۷۰/۳

آغاز: اصالة الرأی صانتنی عن الخطل ×× و حلیة الفضل زانتنی لدی العطل؛ **انجام:** یتربصون به الدایرة قد حررت هذه النسخة مختصرة مجملة من کتاب غیث الادب الذی انسجم فی شرح لامیة العجم لشیخ الامام علامة العلام استاد الادباء صلاح الدین الصفدی رحمه الله.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۶۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف مخ: ۵ - ۱۹۵۶]

۱۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** من غیر تغییر فی مقاصده أو قصر فی فوائده و الله المستعان و علیه التکلان

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۱۴ ذیحجه ۱۲۷۵ق؛ جلد: چرم، ۸۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [مؤید: ۱ - ۲۷۰]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۵۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فما یری بعد فکره ندم ... اختتام یافت ۱۲۸۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۵ق؛ به نام سید علی ملا باشی یزدی؛ جلد: مقوا [الفبائی: - ۴۲۱]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۸۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فمایری بعد فکره ندم.

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد تقی ادیب هروی، تا: ۱۳۵۵ق؛ واقف: محمد حسن بن محمد تقی ادیب هروی؛ ۱۲۰گ، ۱۵سطر (۶/۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۴×۱۸سم [ف: ۷ - ۶۵۲]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۴۹

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **الغیث الذی انسجم (منتخب)** / ادبیات / عربی

al-ġayṯ-ul-laḏi-nsajama (mn.)

گلپایگانی، محمد تقی، - ۱۲۹۲ قمری

golpāygānī, mohammad taqī (- 1875)

وابسته به: الغیث الذی انسجم فی شرح اللامیة العجم = شرح لامیة العجم = شرح صفدی؛ صفدی، خلیل بن ایبک (۶۹۶-۷۶۴)

منتخبی است از شرح ادبی «الغیث الذی انسجم» صلاح الدی خلیل بن ایبک صفدی که در شرح «لامیة العجم» مؤید الدین حسین بن علی طغرایی (-۵۱۴ق) نگاشته است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۴۴/۲

آغاز: نقل الصفدی فی شرحه عن ابن خلکان من محاسن شعره قصیدته المعروفة بلامیة العجم عملها ببغداد

نسخه اصل: کتابخانه فاضل خوانساری ـخوانسار ۲۲۱؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ ۷۰ص (۷۷-۱۴۶) [عکسی ف: ۳ - ۴۲۳]

● **غیث المواهب العلیة** / عرفان و تصوف / عربی

ġayṯ-ul mawāhib-il ʻillīyya

ابن عباد رندی، محمد بن ابراهیم، ۷۳۳ - ۷۹۲ قمری

ebn-e ʻabbād-e rondī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1333 - 1390)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۱۵۱

آغاز: رضی الله عنه افضل بنی للعبد معرفته بنفسه و وقوفه علی حده؛ **انجام:** ابدلته لحماً خیراً من لحمه و دماً خیر من دمه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ دارای مقابله و بلاغ؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ جلد: تیماج مذهب، ۷۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [اهدائی رهبر: ۵ - ۱۴۰]

● **غیث المواهب العلیة فی شرح الحکم العطائیة** / عرفان و تصوف / عربی

ġayṯ-ul mawāhib-il ʻillīyya fī š.-il ḥikam-il ʻaṭā'īya

ابن عباد رندی، محمد بن ابراهیم، ۷۳۳ - ۷۹۲ قمری

ebn-e ʻabbād-e rondī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1333 - 1390)

وابسته به: الحکم العطائیة = الفوائد؛ ابن عطاء الله، احمد بن محمد (-۷۰۹)

شرح توضیحی است که به درخواست گروهی از مخلصین در طریقت نگاشته شده، مشتمل بر بعض معانی ظاهره و کشف انوار باهره کتاب می‌باشد با نقل پاره‌ای از روایات و بسیاری از گفته‌های عرفا و صوفیان. قطعه‌ای از گفتار مؤلف نقل شده و شارح به شرح و بسط آن می‌پردازد.

آغاز: بسمله، و صلی الله علی سیدنا محمد وآله صحبه و سلم قال العبد الفقیر ... محمد بن ابراهیم بن عباد النفری الرندی ... الحمدلله المتفرد بالعظمة و الجلال و المتوحد بالاستحقاق و الکمال ...

انجام: و أصحابه البررة الاکرمین و تابعیهم باحسان الی یوم الدین و سلم تسلیماً کثیراً و الحمدلله رب العالمین

چاپ: القاهرة، دار الکتب الحدیثة، تحقیق عبدالحلیم محمود و محمود بن الشریف، الطبعة الاولی، دو جزء، ۱۹۷۰م

[معجم المطبوعات ۱۵۷ و ۱۵۸؛ کشف الظنون ۶۷۵/۱؛ دنا ۸۲۴/۷؛ الاوقاف العامة موصل ۲۷۹/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۱۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۱۷ رمضان ۸۷۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج سبز، ۳۰۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۱۵]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۲۳
آغاز و انجام: برابر
کا: نسخ، تا: پنج‌شنبه ۱۰ رجب ۹۴۴ق؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۲۱۵گ، ۱۸ سطر (۹×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ - ۵۹۴]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ مغربی، کا: محمد بن عبدالرحمن لعل، تا: ۱۰۰۰ق؛ جلد: تیماج، ۲۹۶گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۳۲۲]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و العوالم کلها غیبا فی العرش لانها فی طیه فلا ظهور اذا للعرش و لا للعوالم و انما الظهور التام لله عز و جل ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، ۱۷۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۲/۵سم [ف: ۱ - ۴۳۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۳۹
آغاز: برابر
خط: نسخ مغربی، بی‌کا، تا: ظاهراً ۱۰۲۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۰۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۳۲ - ۲۷۴]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۹۴۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عیسی رقاوی، تا: ۳ رجب ۱۰۸۶ق، جا: مدینه منوره؛ تملک: سید محمد طباطبایی اصفهانی در ۱۲۳۰؛ جلد: میشن قرمز، ۱۹۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۹۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۴۸
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: ابراهیم بن فرج الخالد التکریتی بغدادی شافعی بدری اشعری، تا: ۱۱۸۲ق؛ مصحح، مجدول، گواهی هبه چهل کتاب با ذکر نام آنها از طرف سید محمدحسینی خراسانی گویا به فرزندش سید یحیی در تاریخ شعبان ۱۳۱۴ق؛ جلد: تیماج یشمی، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۷/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۸۰]

● الغیث الهامع فی شرح جمع الجوامع / اصول فقه / عربی

al-ġayṯ-ul hāmi‘ fī š.-i jam‘-il jawāmi‘

ابن عراقی، احمد بن عبدالرحیم، ۷۶۲ - ۸۲۶ قمری
ebn-e ‘erāqī, ahmad ebn-e ‘abd-or-rahīm (1361 - 1423)

وابسته به: جمع الجوامع فی اصول الفقه؛ سبکی، عبدالوهاب بن علی (-۷۷۱ق)

مختصر کتاب «تشنیف السامع فی شرح جمع الجوامع» در اصول فقه و اصول دین از بدر الدین محمد بن عبدالله زرکشی شافعی (-۷۴۹ق) است، «جمع الجوامع» تألیف عبدالوهاب بن علی بن سبکی شافعی (-۷۷۱ق) است. در این کتاب متن با علامت «ص» و شرح با «ش» مشخص شده است.
[چلبی، معجم المؤلفین ۲۷۰/۱]

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۶
آغاز: علی قول و هم اشرف ... ان کان فن الصحابه ... کابی بکر و عمر؛ **انجام:** فوجه الدلیل النبی صلی اله علیه و سلم قد خطا المجتهدین ... وصوبه اخری و الله اعلم تمت الرسالة الاصولیة
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «عبده علی الرضا» و «محمد رضی بن محمد علی»؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۰گ، ۲۷ سطر (۱۲×۱۹/۵)، اندازه: ۱۷×۳۵/۵سم [ف: ۱ - ۳۹۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۱۴
خط: نسخ، کا: محمد بن حجی ابی ذر شافعی، تا: رمضان ۸۶۷ق؛ کاغذ: دولت آبادی، ۱۶۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶/۵سم [ف: ۱ - ۳۹۱]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۷۳-۱۰/۸۳
آغاز: بسمله (ص) مسئلة اختلف فی التقلید فی اصول الدین وقیل النظر فیه حرام وعن الاشعری لایصح ایمان المقلد وقال القشیری ... ش لما انتهی المباحث المتعلقه باصول الفقه وما یتبعها؛ **انجام:** ص وشکر المنعم واجب بالشرع لابالعقل ش عادة الاصولین ان یذکروا بعد هذا الاصل فی غیر
از اول مباحث عقائد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «یا محمد ۱۱۴۹» (مضلع)؛ جلد: تیماج، ۲۴گ، ۱۷-۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۹۸۹]

● الغین و الراء و الضاد و الظاء (مختصر) / ادبیات / عربی

al-ġayn wa-r rā’ wa-ḍ ḍād wa-ẓ ẓā’ (mx.)

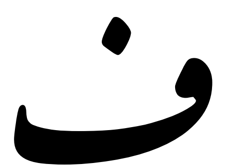
مؤلف چون کتب تألیف شده در این موضوع را برای ادای مقصود کافی ندیده، کتاب حاضر را در شش «باب» تألیف نموده: ۱. المقدمة علی الغین عند اجتماعها فی الکلمة فی الکتاب؛ ۲. الغین المقدمة علی الراء عند اجتماع الحرفین فی الکلمة؛ ۳. ما یشکل کتابته و هو بالراء؛ ۴. ما یشکل کتابته و هو بالغین؛ ۵. ما یشکل کتابته و هو بالضاد؛ ۶. ما یشکل کتابته و هو بالظاء.

آغاز: هذا کتاب مختصر جمعنا فیه الالفاظ المستعملة فی کلام الناس من الغین و الراء و الضاد و الظاء التی بتداولها البلغاء فی کتبهم.

انجام: و یرسخ فی الصدور و بالله عصمتنا ... و ایاه نسئل ان یوفقنا لمراضیه ... انه فعال لما یرید سامع الدعاء مجیب و الحمدلله علی کل حال و حسبنا الله و نعم الوکیل.
[دنا ۸۲۴/۷؛ الذریعه ۱۷۶/۱۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۶۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۶گ (۴۸پ-۶۳پ)، ۲۵ سطر [ف: ۲۵ - ۳۴۴]

ف

● **فائت الفصيح** / ادبیات / عربی

fā’it-ul faṣīḥ

غلام ثعلب، محمد بن عبدالواحد، ۲۶۱ – **۳۴۵ قمری**

qolām sa‘lab, mohammad ebn-e ‘abd-ol-vāhed (876-957)

او می‌گوید که آن را بر ابوموسی حامض پس از مرگ ثعلب هنگامی که گرد می‌آوردم خواندم.

چاپ: قاهره، محقق: محمد جبار المعیبد، مجلة معهد المخطوطات العربیة، مجلد۱۹، ۱۳۹۴ق.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۱/۲–ف

نسخه اصل: حسین چلبی ش ۸۵۶؛ خط: نسخ، کا: علی بن جعفر بن موسی بن درمون عراق، تا: پایان ذیحجه ۵۴۲ق؛ ۱۲ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۱۹]

تهران؛ مینوی، مجتبی؛ شماره نسخه:۳۱۳/۲بخش۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: – ۱۴۱]

← فائدة ﹥ عقل

● **فائدة** / طب / عربی

fā’eda

قسطا بن لوقا، ق۳ قمری

qostā ebn-e luqā (- 9c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۷۳/۱۸

آغاز: هذه فائدة ذکر قسطا بن لوقا فی مقالته فی الاحتراس من النزلة. انی اعرف اناساً کثرة احدهم امیرالمؤمنین المتوکل ... (فی التحرز من الزکام و النزله). (ایا صوفیا ۳۷۲۴ گ ۹۶ر–۱۰۰پ)؛ **انجام:** و مجالسة من الورد ورقة فقط، منقی من الاقماع. تمت الفائدة علی ید ... منصور بن ولی الله ... سنة ۱۰۸۶

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن زرد، ۱ص (۹۳پ)، اندازه: ۲۳×۳۹/۵سم [ف: ۷ – ۴۲۷]

● **فائدة** / طب / عربی

fā’eda

رازی، محمد بن زکریا، ۲۵۱ – **۳۱۳ قمری**

rāzī, mohammad ebn-e zakarīyā (866 - 926)

به نام «الرسالة الشمیة و مقالة فی الورم و الزکام».

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۷۳/۱۷

آغاز: بسمله. کتب شهید بن الحسین البلخی الی محمد بن زکریا الرازی، یسئله عن علة ابی زید احمد بن سهل البلخی الکاتب، فاجابه فهمت ما ذکرت من وصف العلة.؛ **انجام:** بهما انشاء الله تعالی. تمت الرسالة، و الحمدلله حق حمده ...

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن، ۲گ (۹۲پ–۹۳پ)، اندازه: ۲۳×۳۹/۵سم [ف: ۷ – ۴۲۷]

● **فائدة** / اخلاق / عربی

fā’eda

فارابی، محمد بن محمد، ۲۶۰؟ – **۳۳۹ قمری**

fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875 - 951)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۵۲/۱۳–عکس

آغاز: قال: من لایهذب علمه اخلاقه فی الدنیا لابعد نفسه ... ثم شرع فی ان یتعلم الفلسفة فیعلمها امکن ان لایصیر فیلسوف رغد ولانبهرج و لاباطل و کل میسر لما خلق له و الحمدلله لواهب العقل و صلی الله علی سید الانبیاء محمد و آله الکرام

نسخه اصل: آستان رضوی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۲۵۴]

● **فائدة** / نامه‌نگاری / عربی

fā’eda

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ‘abd-ol-lāh (981 - 1038)

نامه‌مانندی است به عربی در سه سطر ناقص.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۸/۲۳-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۵۳؛ بی‌کا، تا: شاید اوایل قرن ۷؛ ۱گ (۱۸۹) [فیلمها ف: ۱ - ۴۷۳]

● **فائدة** / - عربی

fā’eda

فخر رازی، محمد بن عمر، ۵۴۴؟ - ۶۰۶ قمری

faxr-e rāzī, mohammad ebn-e ‘omar (1150 - 1210)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۵۸

آغاز: قال الامام فخر الدین ان بنی آدم عشر الجن غیر حیوانات البر و هولاء کلهم عشر الطیور؛ **انجام:** منهم فی بلاد الهندو منهم یاجوج و ماجوج ... و بقی جزء و احدوهم المومنون فالمومنون فی الکفار کشعرة بیضاء فی جنب ثور اسود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۱۹۱) [ف: ۱۵ - ۱۵۸]

● **فائدة** / فلسفه / عربی

fā’eda

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

شیراز؛ محلاتی، صدرالدین؛ شماره نسخه:۱۷/۱۶

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۵۶ق [نشریه: ۵ - ۲۷۳]

● **فائده** / -

fā’ede

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

شیراز؛ محلاتی، صدرالدین؛ شماره نسخه:۱۷/۲۱

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۵۶ق [نشریه: ۵ - ۲۷۳]

● **فائده** / اخلاق / عربی

fā’ede

ابن دقیق عید، محمد بن علی، ۶۲۵ - ۷۰۲ ؟ قمری

ebn-e daqīq ‘eyd, mohammad ebn-e ‘alī (1229 - 1303)

اهداء به: قاضی مخلص الدین بهنسی

رساله مختصر اخلاقی در بیان نصیحت و موعظه و مذمت دنیا است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۱۹۶

آغاز: بسمله. یا ایهاالذین آمنوا ... هذه المکاتبة الی القاضی مخلص الدین و فقه الله لقال لقبول النصیحة؛ **انجام:** قال له قابل لتبنا لم تخلق قال و قد وقعتم فاحتالوا انتهی و الله اعلم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، فروردین۱۳۷۴؛ جلد: مقوا، ۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۱۰۴]

● **فائدة** / فقه / عربی

fā’eda

شهید ثانی، زین الدین بن علی، ۹۱۱ - ۹۶۵ قمری

šahīd-e sānī, zayn-od-dīn ebn-e ‘alī (1506 - 1558)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۵۴/۳

آغاز: من فوائد الشهید الثانی الشیخ زین الدین علیه الرحمة و الغفران. مسئلة هل الدسوقة الظاهر علی البشرة الحاصلة من البدن تمنع من ازالة النجاسة؛ **انجام:** و اذا تعسر ذلک کفی فی تطهیرها ... فی الظاهر لعدم تعقل الفرق و الله تعالی اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سلخ محرم ۹۷۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۳گ (۱۱۵پ-۱۱۷پ)، ۱۵ سطر [ف: ۱۶ - ۲۶۵]

● **فائدة** / فقه / عربی

fā’eda

حر عاملی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۱۰۴ قمری

horr-e ‘āmelī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1693)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۰۳/۱۲

آغاز: بسمله فائدة هذه الاحبار مشهورة علی السن الناس بل فی بعض کتب المتاخرین و لم یحضرنی ان احدا من محدثینا نقلها فی کتب الحدیث و الظاهر انها من کتب العامة و هی الناس مسلطون علی اموالهم؛ **انجام:** کل امرء ذی بال لم یبدء فیه بسم الله او بحمد الله فهو ابتر او اجذم

درباره روایت مشهود در افواه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۳۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۲ - ۱۲۷]

● **فائدة** / فقه / فارسی

fā’eda

میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن، ۱۱۵۱ - ۱۲۳۱ قمری
mīrzā-ye qomī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad hasan (1739 - 1816)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۳۷/۳
آغاز: در بیان علمای امامیه سیزده صورت زن بر شوهر حرام می‌شود، اول آنکه زن برادر یا خواهر خود را شیر دهد؛ **انجام:** زن مادر خالوهای شوهر مادر خاله شوهر به منزله جده است و این حرام است این چند کلمه فتاوی من کلام فاضل قمی ره.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق؛ جلد: تیماج، ۱گ (۱۸۱ رو پ)، ۱۸ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۶۶۱]

● **فایدة** / تاریخ / عربی
fāyida

اصفهانی، محمد کاظم بن محمد صادق، ۱۲۰۵ - ۱۲۷۳ قمری
esfahānī, mohammad kāzem ebn-e mohammad sādeq (1791 - 1857)

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۶۶/۳
آغاز: فایدة اعلم ان انواع المصائب و الأحزان و الاشجان اللّاتی اصابت لثانی سیدی شباب اهل الجنان و لأولاده و اقاربه و اصحابه؛ **انجام:** ادعاء قرابة یزید لهم و اذیتهم بهذه المثابة.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۵ - ۴۵۲]

● **فائدة** / فلسفه / عربی
fā'eda

علامه حائری مازندرانی، محمد صالح بن فضل الله، ۱۲۹۷ - ۱۳۹۱ قمری
'allāme hā'erī māzandarānī, mohammad sāleh ebn-e fazl-ol-lāh (1880 - 1971)

درباره حدوث عالم به نقل از سید رضی.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۷۵/۲۴
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن، ۱ص (۷۴ر)، اندازه: ۱۲/۸×۲۲/۶سم [ف: ۹ - ۱۳۶]

● **فائده** / - فارسی
fā'ede

اخباری، احمد
axbārī, ahmad

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۳۳/۲۳
آغاز: الحمدلله رب العالمین اما بعد چنین گوید ...
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷ص (۱۱۱-۱۱۷) [ف: ۱۷-۸۶]

● **فائده** / متفرقه / عربی
fā'ede

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۸۱۳/۳
فائده ای از اقبال سید طاووس در فوائد ماه ذیقعده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۲۷گ، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۵۱ - ۱۵۷]

● **فایدة** / علوم غریبه / عربی
fāyida

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۳/۲عکسی
آغاز: فایدة عظیمة اعلم ان المعدنیات کلها انما یتولد من البخار المعدنی من الأرض
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۲۳۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی؛ ۳ص (۱۱-۱۳)، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۴ - ۳۲۰]

← الفائدة الاولی من الامیر صدرالدین فی جذر الاصم ≻ حل شبهة جذر الاصم (الاولی)
← الفائدة الاولی من الدوانی فی جذر الاصم ≻ حل شبهة جذر الاصم (الاولی)

● **فایده‌ای از حسین بن عبدالصمد حارثی جباعی درباره تقلید** / فقه / عربی
fāyede-ye eī az hoseyn-e bn-e 'abd-os-samad-e hāresī jobā'ī darbāre-ye taqlīd

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۰/۲
آغاز: هدایة فی هذا الزمان باعتبار عدم المجتهد ظاهرا یجب سلوک طریق الذی؛
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۰۳۸ق؛ جلد: میشن، ۱ص (۴۴ر)، ۱۹ سطر (۵/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۹/۶×۱۶/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۶۷]

● **فایده‌ای از عبدالرزاق کاشی** / عربی
fāyede-ī az 'abd-or-razzāq-e kāšī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۸۷۷/۸
آغاز: بسمله. عالم الانس هو آصف بن برخیا و هو مع فنون علومه کان مؤیدا من عندالله تعالی؛ **انجام:** الخارجة عن قوة البشر و

الخارق للعادة بحسب الفكر و النظر.
خط: نستعلیق، کا: محمدرضا حاجی محمود اصفهانی، تا: قرن ۱۳؛ ۲ص (۲۱۱-۲۱۲)، ۲۵سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۴۴ - ۱۱۲]

● **فائده‌ای از غزالی** / فلسفه / عربی
fā’ede-ī az qazzālī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۸۷۷/۱۰
آغاز: تحقیق نفیس من کلام الغزالی رحمة الله علیه ان الارواح البشریة حدثت عند استعداد النطفة للقبول کما حدثت الصورة فی المرات بحدوث الصفت و ان کان ذو الصورة ...
خط: نستعلیق، کا: محمدرضا حاجی محمود اصفهانی، تا: قرن ۱۳؛ ۲ص (۲۳۱-۲۳۲)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۴۴ - ۱۱۲]

● **فایده‌ای به نقل از خط شهید** / - عربی
fāyede-ī be naql az xatt-e šahīd

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۱۱/۸
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۷۲)، اندازه: ۱۹/۵×۲۷/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۲۸]

● **فائده‌ای در ترسیم الواح از مولایی اعلی الله مقامه** / - عربی
fā’ede-ī dar tarsīm-e alvāh az mawlā-yī a‘la-l-lāh maqām-a-h

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۲۹/۷
آغاز: قال مولایی اعلی الله مقامه و لو جعلت ما ترید رسم من الالواح فی باطن لوح ترسمه علی وفق آیة انما امره اذا اراد شیئاً ان یقول له کن فیکون و عددها ۲۰۲۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۶ق؛ جلد: تیماج، ۱ص (۵۰ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۲۴۳]

● **فایده‌ای در تعریف ادراک** / فلسفه / عربی
fāyede-ī dar ta‘rīf-e edrāk

اراک؛ کتابخانه مدرسه حاج محمد ابراهیم؛ شماره نسخه:۱۱۷/۱۳
آغاز: ذهب جماعه من الحکما کفر فوریوس و اتباعه ... ان ادارک من شأنه ان یدرک ان یصر المدرک ...
خط: نستعلیق، کا: محمد علی شریف، تا: چهارشنبه ۲۴ ربیع الثانی ۱۲۹۹ق، جا: مدرسه قریه بیدخت؛ ۲گ (۱۳۳ر-۱۳۴پ)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [دو کتابخانه اراک: - ۱۴۶]

● **فایده‌ای در حروف الفبا با نشانه های هر یک در رمل** / رمل / فارسی
fāyede-ī dar horūf-e alefbā bā nešāne-hā-ye har yek dar raml

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۸۴/۱۵
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱ص (۳۲ر)، ۱۵-۲۱ سطر (۱۲×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۸۸]

● **فایده‌ای در رجال** / رجال / عربی
fāyede-ī dar rejāl

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۹۱/۲عکسی
آغاز: فی الجماعة الذین و ثقهم الائمة علیهم السلام او اثنوا علیهم او امروا بالرجوع الهیم و قد مر جملة منهم من السفراء و غیرهم و نذکر هنا جملة اخری ... فمنهم حمران بن اعین
نسخه اصل: کتابخانه شخصی آیت الله محیی الدین مامقانی-قم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی، با توضیحاتی درباره رجال شیخ حر عاملی؛ مهر: «الواثق بالله الغنی محمد باقر بن محمد تقی» (مربع)؛ ۲ص (۷۸-۷۹)، ۲۰ سطر [عکسی ف: ۴ - ۱۸۷]

● **فایده‌ای فقهی** / فقه / عربی
fāyede-ī feqhī

خطابی، احمد بن محمد، ۳۱۹؟ - ۳۸۸ قمری
xatābī, ahmad ebn-e mohammad (932 - 999)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۹
کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: دوشنبه جمادی الثانی ۱۱۱۸ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: میشین، ۱ص (۱۲۰)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۸۷]

← الفائدة الثالثة من الدوانی فی جذر الاصم ← حل شبهة جذر الاصم (الثالث)

● **الفائدة الثالثة من خاتمة کتاب مستدرک الوسائل** / تراجم / عربی
al-fā’ida-tuṯ ṯāliṯa min xātimat-i k.-i mustadrak-ul wasā’il

نجفی اصفهانی، محمد رضا بن محمد حسین، ۱۲۸۸ - ۱۳۶۲ قمری
najafī esfahānī, mohammad rezā ebn-e mohammad hoseyn (1871 - 1943)

مؤلف در نظر داشته، فایده سوم از خاتمه کتاب مستدرک

الوسائل تألیف حاج میرزا حسین بن محمد تقی نوری طبرسی (-۱۳۲۰ق) را که شامل طرق مصنف آن به روایات و نیز شامل تراجم بسیاری از علماء بوده، تفکیک ساخته تا از آن بهره بیشتری برده شود و چون مؤلف به‌واسطه میرزا حسین از علماء روایت کرده‌اند، نخست با ترجمه همان حاج میرزا حسین آغاز نموده تا واسطه میان او و اصحاب ائمه کامل گردد. این کتاب در زمان حیات حاج میرزا حسین محدث نوری نگاشته شده و چند سطری از سرآغاز خطبه مستدرک الوسائل نیز استفاده کرده است. او دارای تألیفات بسیار و دارای اجازه از میرزا حسین مذکور است. مؤلف، نامی نیز برای این کتاب انتخاب نموده لیکن در این نسخه جای آن نانوشته مانده و ممکن است نام آن «حلی الدهر العاطل فیمن ادرکته من الافاضل» باشد.
[الذریعة: ۷۹/۷؛ نقباء البشر فی القرن الرابع عشر: ص ۷۴۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۹۱/۲
آغاز: ما رنحت اعطافها فی ریاض الطروس عذبات الاقلام ... و بعد فان الفقیر ... یقول ان العلم و ان کان ذاشجون و اقسام و فنون لکن لا یخفی علی من صفت منه السریرة؛ **انجام:** فاطالة الکلام فی جمیع ذلک فامر لایسعه المقام بل هی وظیفة رسالة مستقلة، قال ادام الله ایامه ...
فقط شامل مقدمه است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ ظاهراً به خط مؤلف، مصحح، محشی؛ جلد: فرنگی، ۳گ (۷-۹)، ۱۸-۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۳۲ - ۴۸۴]

← الفائدة الثانیة من الامیر صدرالدین فی جذر الاصم ← حل شبهة جذر الاصم (الثانی)
← الفائدة الثانیة من الدوانی فی جذر الاصم ← حل شبهة جذر الاصم (الثانی)
← فائدة جدیدة ← الجبر و التفویض

● **فائدة جدیدة = الجبر و تفویض = جبر و اختیار** / فلسفه / فارسی
fā’eda jadīda = jabr-e va tafvīz = jabr va extīyār
صراف، صادق بن حسین، ق۱۴ قمری
sarrāf, sādeq ebn-e hoseyn (- 20c)
رساله کوتاهی است در جبر و تفویض که مؤلف در آن مسئله امر بین الامرین را شرح و تفسیر نموده است. با توجه به همسان بودن آغاز این رساله با جبر و تفویض حسن بن عبدالرحیم مراغی، به احتمال این رساله ترجمه آن رساله باشد.
آغاز: الحمدلله الواحد بالتوحید الحاجز بین البحرین و الرب العادل ... بین الامرین و الصلاة و السلام علی نور السموات و الارضین ... اما بعد پس به تحقیق روایت شده از حضرت
انجام: به تأیید و توفیق و تسدید از ائمه اطهار علیهم السلام و از ذریه ابرار صلوات و درود نا معدود بر ایشان و بر شیعیان ایشان تا وقتی که علم و اسرار و حکم و انوار باقی است.
[فهرستواره منزوی ۲۴۵/۹]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۵۱/۲-۱۲/۴۱
آغاز و انجام: برابر
خط:نستعلیق تحریری،کاتب=مؤلف،تا:۱۵شعبان ۱۳۰۰ق؛ افتادگی: انجام؛ ۴۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۱۵۱]

● **فائدة جلیلة (۱) = الارادة الالهیة** / فلسفه / عربی
fā’dat-un jalīla (1) = al-irāda-tul ilāhīyya
رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری
raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)
تاریخ تألیف: ۱۲۳۲ق
مختصری است در موضوع اراده پروردگار و آفرینش حقایق اشیاء و امر و نهی خداوند متعال به روش فلسفی عرفانی. گویا همان است که در فهرست کتب مشایخ (ص۳۱۳) آمده است.
آغاز: بسمله. فایدة جلیلة. اعلم انه لما اقتضت الحکمة الالهیة لاقتضاء کینونات الامکانیة زایداً علی اقتضاء حسن النظام و قبح الجبر و الظلم علی القادر العلام ...

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۰۰/۲۵-عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** فافهم و اعتنم و کن من الشاکرین. و انما نقلت بعض الحدیث بالمعنی و لم یحضرنی الآن لفظه. فی سنة ۱۲۳۲ق.
خط: نسخ پخته، کا: محمد علی اصفهانی، تا: ۱۲۷۳ق؛ مقابله شده؛ ۲ص (۳۰۷-۳۰۸) [عکسی ف: ۱ - ۲۸۲]
۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۹۸/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** قال علیه السلام لازلت اکرر هذه الایة حتی سمعتها من قائلها ... و کذلک کان حال مولانا امیرالمومنین علیه السلام فی اغلب الاوقات.
تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه عکسی دائرة المعارف ش ۲۱۰۰/۵ تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: عبدالله، بی‌تا، جا: نجف اشرف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۷ر-۹پ)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۳۷۵]

● **فائدة جلیلة (۲)** / فلسفه، عرفان و تصوف / عربی
fā’dat-un jalīla (2)
رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری
raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)
تاریخ تألیف: ۱۲۳۲ق؛ محل تألیف: کربلا

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۰۰/۲۶-عکسی
آغاز: بسمله. فایدة جلیلة. اعلم ان الله سبحانه لما خلق الذوات و

الحقایق حسب اقتضاء کینونتها و قابلیتها و استعداداتها فاجتمع فیها البحران بجوهر نفس القابلیة و الاستعداد و بجوهر نفس المقبول؛ **انجام:** و لکن ما ذکرنا غنیه للطالب. حمدله. صلاة. و کتب مؤلفها العبد الفانی ... الرشتی، اوتیت کتابهما بیمناها، حامداً مصلیاً ... الحسین (ع) ۱۲۳۲ق.

خط: نسخ پخته، کا: محمد علی اصفهانی، تا: ۱۲۷۳ق؛ مصحح؛ ۳ص (۳۰۸-۳۱۰) [عکسی ف: ۱ - ۲۸۳]

● فائدة حسابیة من کفایة المنصوریة / ریاضیات / عربی

fā'dat-un ḥisābyya min kfāyat-ul manṣūryya

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۲۶/۳

آغاز: و اما النسبة التألیفیة و یقال لها النسبة المؤلفة و التناسب التألیفی ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۰ق، جا: اصفهان؛ جلد: مقوایی، ۲ص (۸۳- ۸۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳۲ - ۱۶۰]

● فائده درباره دهن مفتاح حجر مکرم یا اکسیر اعظم / کیمیا / ترکی - فارسی

fā'ede darbāre-ye dohn meftāh-e hajar-e mokarram yā eksīr-e a'zam

به زبان ترکی و ترجمه فارسی.

سبزوار؛ صد و بیست و پنج نسخه؛ شماره نسخه:۸۵/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱۲۱-۱۲۲)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [اوراق عتیق: ۲ - ۳۹۵]

● فائده درباره زمان / فلسفه / عربی

fā'ede darbāre-ye zamān

قزوینی، خلیل بن محمد زمان، ق۱۲ قمری

qazvīnī, xalīl ebn-e mohammad zamān (- 18c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۴۱/۵۷

آغاز: الزمان علی تقدیر ان یکون منتزعاً من الموجود الخارجی موهوماً من امتداد بقائه کما یحکم به بدیهة بعض الاوهام لیس یمکن انتزاعه من کل موجود متحرک و غیر متحرک؛ **انجام:** لا انه وجود موهوم مخترع غیر مطابق للواقع و بطل توهم من یزعم ان للثابتات العقلیة زماناً غیر قال الاجزاء و ذلک ما اوردناه

خط: نسخ، کا: خلیل بن حاج محمد زمان قزوینی، تا: ۱۱۲۹ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۲گ (۱۰۸پ-۱۰۹ر)، ابعاد متن: ۹×۲۰، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۹۷]

● فایده درباره گناه کبیره / اخلاق / فارسی

fāyede darbāre-ye gonāh-e kabīre

شامل تعریف گناه کبیره و برشمردن ۶۹ مورد آن و ۱۲ مورد از صغائری که به کبایر نزدیک است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۳۴/۱۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۰ - ۳۶۸]

● فائده درباره هرمس / تراجم / عربی

fā'ede darbāre-ye hermes

یادداشت کوتاهی است در اثبات این که هرمس همان ادریس نبی است به استناد ملل و نحل شهرستانی و شرح تحفة الاشراق علامه و حکمة الاشراق سهروردی. متن این یادداشت چنین است: «هرمس الحکیم واضع علم الهیئة و النجوم و مستخرج قوانین الحسابیة هو ادریس علی نبینا و علیه السلام. و بذلک صرح الشهرستانی فی کتاب الملل و النحل عند ذکر الصائبة و به صرح العلامة فی شرح تحفة الاشراق ایضاً و قال السهروردی فی حکمة الاشراق ان هرمس من اساتید ارسطو و فی تفسیر القاضی و غیره ان ادریس علی نبینا و علیه السلام اول من کلم من الهیئة و النجوم و الحساب و هذا مما یؤید انه هرمس ایضاً».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۴۱/۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۹ق؛ جلد: تیماج، مذهب، ۱ص (۵ر)، ابعاد متن: ۹×۲۰، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۷۸]

● فایده در برتری معصیت بر معطلی / اخلاق / عربی و فارسی

fāyede dar bartarī-ye ma'sīyat bar mo'attalī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۴۱/۴۹

آغاز: کذا وجدت فی بعض النسخ. در معصیت بودن بهتر از معطل بودن است چه اول موجب حرکت و ثانی مستلزم سکون است و حرکت به هر نحوی که باشد لازم دارد وصول به غایت را؛ **انجام:** و بودن وجود قاطبة اشرف از عدم و عدم اعتنا بر شأن مستضعفین در شرع از جهت اثبات این مدعا دو گواهند عادل

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۹ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱ص (۱۰۴ر)، ابعاد متن: ۹×۲۰، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۹۵]

● فائده در برهان تعمیر المربع و تخصیص کل عدد الی کل بیت / علوم غریبه / عربی

fā'ede dar borhān-e ta'mīr-ol morabba' va taxsīs-e koll-e 'adad elā koll-e beyt

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810-1871)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۲۹/۸

آغاز: فائدة فی برهان تعمیر المربع و تخصیص کل عدد الی کل بیت و وجه اختراعه اول مرة و سبیل وجدانه. اما العدد الاول و لا وجه لتخیصه ببیت دون بیت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۶ق؛ جلد: تیماج، مذهب، ۲گ (۵۰ر–۵۱ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲۰ – ۲۴۳]

● **فائده در بعضی از سؤالات مشکل** / پاسخ پرسشها / فارسی

fā'ede dar ba'zī az so'ālāt-e moškel

کثنوی، محمد حسن بن علی، – ۱۲۹۷ قمری

kasnavī, mohammad hasan ebn-e 'alī (- 1880)

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۸۱/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: جیبی [نشریه: ۴ – ۴۱۰]

● **فایده در تراشیدن سر و گرفتن ناخن** / اخلاق / فارسی

fāyede dar tarāšīdan-e sar va gereftan-e nāxon

مطلبی است با عنوان «طریقه تراشیدن سر از چند نسخه صحیح قلمی شده و از ائمه طاهرین می‌باشد. روزهایی که خوب است از ایام ماه از این قرار می‌باشد» و «طریقه ناخن گرفتن از حضرت امیر علیه السلام».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۱۲/۹

خط: شکسته نستعلیق بدخط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، رکابه‌دار؛ مهر «کتابخانه باقر ترقی»؛ جلد: مقوایی، ۱گ (۷۲ر هامش)، اندازه: ۱۹/۹×۳۰/۱ سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۶]

● **فائده دعا** / دعا

fā'ede-ye do'ā

ابوسعید ابوالخیر، ۳۵۷ – ۴۴۰ قمری

abū-sa'īd-e ab-ol-xayr (969 - 1049)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۱۲۳/۲۶

بی‌کا، تا: ۱۰۹۴ق؛ جلد: میشن [رایانه]

● **فائدة شریفة** / فلسفه / عربی

fā'dat-un šarīfat

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۰۱/۶

آغاز: اثبت ابوهاشم علما لا معلوم کالعلم بالمستحیل؛ **انجام:** فقد عقل المستحیل الخاص باعتبار امر عام هو کونه مفهوما مسمی باجتماع السواد و البیاض او شریک الباری لا باعتبار نصوصه من الموافق او شرحه

خط: نستعلیق، کا: محمد، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱ص (۶۸ر)، ۶ سطر [ف: ۱۶ – ۳۲]

● **فائدة عظیمة** / کیمیا / عربی

fā'dat-un 'aẓīma

در این رساله ابتداء طرز به وجود آمدن معادن و معدنیات شرح داده می‌شود و در آن می‌آید که معدنیات اثر بخارت در زمین حاصل می‌گردد یعنی این بخارات بر اثر تحلیل خورشید و رسیدن حرارت به آنها به وجود می‌آیند و چون ما در این به وجود آمدن طبیعی دقیق شویم، راه یافتن و رسیدن از یک معدن به معدن دیگر را به دست می‌آوریم، مثلا می‌بینیم چگونه از آهن به رصاص و یا از رصاص به آهن و به طور کلی از فلزی به فلز دیگر می‌توان رفت یا دست برد بر طویات و به تحلیل آنها همانطور که خورشید انجام می‌دهد پرداخت.

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۶/۸

آغاز: بسمله. اعلم ان المعدنیات کلها انما یتولد من البخار المعدنی من الارض؛ **انجام:** فهذا وصف الشیء و تدبیره علی وصف الاجماع

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۹گ (۵۳پ–۶۴ر)، ۱۸ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۵ – ۴۷]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۲/۳

آغاز: بسمله، العم ان المعدنیات کلها انما یتولد من البخارین المعدنیتین؛ **انجام:** فی زمان قیصر فهذا وصف الشیء و تدبیره علی طریق الاجمال.

خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن محمد علی سواد کوهی رامکوهی، تا: ۱۲۸۸ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۳ص (۳۶–۳۸)، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ – ۴۹۱]

← فائده عظیم النفع > آموختن حکمت و فوائد آن
← فائده عظیم النفع > عرض نامه

● **فائدة عن الشیخ علی بن ناصر البصری** / تجوید / عربی

fā'dat-un 'an-iš šayx 'ala bin nāṣir-il baṣrī

بصری، علی بن ناصر

basrī, 'alī ebn-e nāser

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۲۰/۷-ف

نسخه اصل: کتابخانه وزیری جامع یزد ش ۲۲۸۷ (۱۹۷۲)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ – ۶۸۱]

● **فائدة فلسفية = كلام للفارابی فی شرح الالفاظ و كلام السهروردی و الامام الرازی نقل من رسالة صدرالدين شيرازی** / فلسفه / عربی

fā'dat-un falsafīya = kalām-un lil-fārābī fī š.-il alfāẓ wa kalām-is suhrawardī wa-l imām-ir rāzī naql min r.-ti ṣadr-id-dīn šīrāzī

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

کلامی از فارابی در شرح الفاظ و کلام سهروردی و امام رازی نقل شده از رساله‌ای از صدرالدین شیرازی.

آغاز: قال الحكيم الفارابی فی شرح الالفاظ من قال الانسان مجرد ما عنی به ان الحيوان الناطق المجرد ...

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۵/۲۶

آغاز: برابر **انجام:** و ليست صورة اخری ... ظاهرة منها ما ظهر من الصورة الاولی نقل من رسالة السيد النحرير الامير صدرالملة و الدين محمد الشيرازی قدس سره.

خط: نستعلیق، کا: محمد بن نعمت طبسی، تا: ۱۰۹۱ق؛ جلد: تیماج، ۲ص (۱۸۴-۱۸۵)، ۲۵ سطر [سنا: ف: ۲ - ۱۹۰]

۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۱۳/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ليست صورة اخری ... من الصورة الاولی تمت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج، ۲ص (۵۴-۵۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۳۸]

● **فائدة فی ابتداء السلام و رده و ما يتعلق بهذا** / اخلاق / عربی

fā'dat-un fī ibtidā'-is salām wa radduh wa mā yata'allaq-u bi-hāḏā

ابن متوج، احمد بن عبدالله، - ۸۲۰ قمری

ebn-e motavvaj, ahmad ebn-e 'abd-ol-lāh (- 1418)

از کتاب الوسيلة در آخر کتاب امر به معروف.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۴۴/۳۵

بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۳ص (۵۴۱-۵۴۳) [ف: ۹ - ۸۲۸]

← فائدة فی احوال النعمانی ← ترجمة محمد بن ابراهيم النعمانی

● **فائدة فی اختلاف الاستعدادات = كلام** / فلسفه / عربی

fā'dat-un fī ixtilāf-il isti'dādāt = kalām

میرداماد، محمد باقر بن محمد، - ۱۰۴۱ ؟ قمری

mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (-1632)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۷۲/۹

آغاز: فان اوهمك موهم ان الاستعداد و الاستحقاق ايضا موجودة و مفيضة هو الله سبحانه اذ ما من شيیء الا و هو من صنعه و ابداعه و تكوينه و اختراعه فما السبب؛ **انجام:** العددية كما ينظه الاتباع و المقلدون م ح ق فی الايقاظات تمت فی بيان خلق الاعمال.

خط: نستعلیق، کا: محمد هاشمی، تا: رجب ۱۳۰۰ق، جا: تهران؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱۴۴-۱۴۵)، ۱۸ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۶۹]

● **فايدة فی اقسام الحديث** / علوم حدیث / عربی

fāyida-tun fī aqsām-il ḥadīṯ

وابسته به: معرفة انواع علم الحدیث؛ ابن صلاح، عثمان بن عبدالرحمن (۵۷۷-۶۴۳ق)

گزیده‌ای از مباحث معرفة انواع علم الحدیث (مقدمه) ابن الصلاح، ابی عمرو عثمان بن عبد الرحمن شهرزروی است. بدون نام گردآورنده.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۸۴۰

آغاز: اعلم ان الحديث عند اهله ينقسم الی صحيح و حسن و ضعيف. اما الصحيح فهو الحديث المسند الذی يتصل اسناد بنقل العدل الضابط الی منتهاه؛ **انجام:** روی عن ابوبكر عبد الله بن ابی داود السختيانی فقال حدثنا عبد الله بن ابی عبد الله و هذا القسم غير مذموم جرا عليه المصنفون و تمسحو ا به.تمت الفايدة الشريفة و الحمد رب العالمين

خط: نسخ معرب، کا: جبریل بن محمود شافی، تا: ۸۴۳ق، جا: اصفهان؛ مصحح، محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن مذهب، ۳گ (۲۶۵پ- ۲۶۷ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴/۳سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۲۸]

● **فائدة فی الحديث و الرجال** / رجال / عربی

fā'dat-un fi-l ḥadīṯ wa-r rijāl

رساله‌ای با عنوان «فایده» در حدیث و رجال که در آن از درایة الحدیث شهید ثانی، مشرق الشمسین شیخ بهایی، استبصار و فاضل اردبیلی در شرح ارشاد نام می‌برد.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۷۶/۶

آغاز: قال الشيخ البهايی فی مشرق الشمسين فان قلت كيف يتم لنا الحكم بصحة الحديث بمجرد توفيق علماء الرجال، رجال بسنده من عريض علی (؟) قلت انهم يريدون لعونهم فلان ثقه انه عدل ضابط لان لفظ الثقة مشتق من الوثوق و لاوثوق بمن؛ **انجام:**

ینصرف الی المشهور المعروف و هو عبدالله الثقة و مع ذلک قد ینتفی ملاحظة القراین فی کل خرجة فلا تغفل. انجامه: فرغت من تکتب هذة الاوراق و تضییعها ضاهی یوم الثلث السادس و العشرین و هو شهر جمادی الاول فی سنة ۱۲۴۹ و انا العبد الضعیف المتفاق الی عنایة و رحمت مولاة الغنی نجفعلی بن تشعیب الاصل فی دارالسلطنة قزوین ساکن الصمغ آباد من بلوک مشکل دره. اللهم اغفر و لوالدی و لجمیع المؤمنین برحمتک یا ارحم الراحمین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۹ق، جا: شهر قزوین؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۲۵گ (۳۳۷ر–۳۶۱ر)، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ – ۳۸۰]

● **فائدة فی سبب الخوف من الموت** / کلام و اعتقادات / عربی
fā’dat-un fī sabab-il xawf-i min-al mawt
بابا افضل کاشانی، محمد بن حسین، – ۶۶۷ ؟ قمری
bābā afzal-e kāšānī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1269)
منسوب به بابا افضل است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۴۲۱/۲
آغاز: لما کان اعظم ما یلحق الانسان من المخاوف هو الخوف من الموت؛ **انجام:** الا بمشاکلته لتلک النفس و علی هذا ایضا تم الکلام
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق؛ واقف: محمد مهدی عماد فهرستی، تیر ۱۳۱۰؛ جلد: پارچه‌ای، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ – ۱۰۱]

● **فائدة فی سبب تعلق النفس بالبدن** / کلام و اعتقادات / عربی
fā’dat-un fī sabab-i ta‘alluq-in nafs-i bi-l-badan
بابا افضل کاشانی، محمد بن حسین، – ۶۶۷ ؟ قمری
bābā afzal-e kāšānī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1269)
از عبارت کاتب در صدر نسخه برمی‌آید که از آثار خامه بابا افضل الدین کاشی است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۴۲۱/۱
آغاز: اتفقوا علی ان سبب تعلق النفس بالبدن هو اعتدال المزاج؛ **انجام:** لم یکن محل تعلق النفس کالنقطة هذا ما حضرنا فی الحال و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و الماب و السلام علی اهل السلام
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق؛ واقف: محمد مهدی عماد فهرستی، تیر ۱۳۱۰؛ جلد: پارچه‌ای، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ – ۱۰۱]

● **فائدة فی السلوک** / عرفان و تصوف / عربی
fā’dat-un fi-s sulūk

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۱۳/۱۰
آغاز: فائدة اعرف بأن السالک فی اول سلوکه الی الله لابد بان یدخل فی حدیقة الطلب؛ **انجام:** و یقطع بین المحب و المحبوب لذا سمی بهذا و انه ما اراد بذلک الا القطع و الفصل.
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد بن ابراهیم شریف غروی، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲گ (۳۹پ–۴۰پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ – ۲۷۸]

← فائدة فی ضرورة الموت < الموت و ضرورته (رسالة فی ...)
← فائده فی عدم انفکاک العلة التامة عن معلولها < تسلسل العلل
← فائدة فی العلم < الرسالة المرآتیة

● **فائدة فی معجزات النبی** / تاریخ پیامبران / عربی
fā’dat-un fī mu‘jizāt-in nabī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۹۵
آغاز: فائدة اخری فی معجزاته صلی الله علیه و سلم. قال بعض العلماء العالمین المحققین رضی ان لنبینا علیه الصلاة و السلام خمسة اشیاء لم تکن لسایر الانبیاء و عشرین معجزة منها لنفسه خاصة؛ **انجام:** قبله. کان مختوناً من السقینه. تمت خصوصیاته و الله اعلم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن، ۱گ (۱۸۹ر–۱۸۹پ)، ابعاد متن: ۱۰/۵×۲۳، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ – ۳۷۵]

● **فایده کوتاهی درباره باب افعال** / صرف / فارسی
fāyede-ye kūtāhī darbāre-ye bāb ef‘āl

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۸/۷۹
بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ جلد: چرم مذهب، ۱ص (۶۳۲)، اندازه: ۱۲/۶×۲۱/۸سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۰۰]

● **فایدة لبعض الصوفیة** / ادبیات / عربی
fāyida-tun li-ba‘ḍ-iṣ ṣūfīyya

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۰/۷
آغاز: دیوان امر لبعض الصوفیة ارفق بنا رفقا لنا و اطلع علینا اطلاعا
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، شماره ۳۸۸۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ ۲ص (۲۴۴–۲۴۵)، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۳ – ۲۵۱]

● **فائدة مغاربة** / رمل / فارسی

fā’dat-un muġāraba

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۸۴/۲

آغاز: فایدة عظیمة من المغاربة للظمیر [کذا] و الحکم و العدد و المدة و الاسم و الدنین و کل حاجة. بدان ای عزیز که حکم مطلق از آتش است و عدد و مدت از نقطه های باد است و استخراج اسم از نقاط آب است و زمین از خاک است؛ **انجام:** چنان که اشکال رمل از سکن خود تا ۴ مشرقی اند و از ۵ تا ۸ غربی اند و از ۹ تا ۱۶ شمالی اند ... د ح ل ع د خ غ ۱۹۱۲ باقی۸

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱ص (۲۴ر)، ۱۵-۲۱ سطر (۱۲×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۸۶]

● **فائده من اوایل التبیان** / - عربی

fā’ede men avāyel-et tebyān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۱۴/۲۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۹۹]

● **فائدة من اوحدالدین الکرمانی من بعض رسائله** / - عربی

fā’dat-un min uwḥadu-ddīn-il kirmānī min ba‘ḍ-i rasā’ilih

اوحدالدین کرمانی، حامد بن ابی الفخر، ۵۶۱ - ۶۳۵ قمری

awhad-od-dīn-e kermānī, hāmed ebn-e abe-l-faxr (1166 - 1238)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۳/۳۷-ف

نسخه اصل: بغداد لی وهبی ش ۲۰۲۳؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۱۸۲پ-۱۸۵ر) [فیلمها ف: ۱ - ۵۱۹]

● **فائدة من الشیخ حسن فی انه لا نجاة لمکلف لمن اخطا التفریط فی جنب الله** / عربی

fā’dat-un min-aš šayx ḥasan fī anna-hu lā najāt-a li-mukallaf li-man axṭa-t ˡltfryṭ fī janb-il lāh

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۱۴/۲۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۹۹]

● **فائدة منقول من کتاب لحن العامة لأبی حاتم السجستانی** / عربی

fā’dat-un manqūl min k.-i laḥn-il ‘āmma li-’abī ḥātam-is sajistānī

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۵/۳عکسی

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۹۹۹؛ خط: نسخ معرب، کا: یاقوت بن عبدالله حموی، بی‌تا [عکسی ف: ۴ - ۴۸۳]

● **فائدة من کتاب السید حسین الأخلاطی** / کیمیا / فارسی

fā’dat-un min k.-is sayyid ḥusayn-il axlāṭī

اخلاطی، حسین بن علی، ق۹ قمری

axlātī, hoseyn ebn-e ‘alī (- 15c)

فائده‌ای است در اینکه اسباب علم کیمیا را چگونه می‌توان به دست آورد با استفاده از آیات فرآنی و در چند فصل مختصر با استفاده از قسم پنجم از کتاب خودش که در این فن نگاشته است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۳۶/۱۸

آغاز: فرموده قسم پنجم در آنکه اسباب صنعت کیمیا چگونه باید طلبید چون کسی خواهد که نقره را زر کند یا مس را نقره و تا آن رنگ با جوهر مس آمیخته نشود

نسخه اصل: کتابخانه نمازی ـ خوی ۵۴۶؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رحیم بن حاجی رضی خوئی، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۱۲ص (۳۵۱-۳۶۲) [عکسی ف: ۳ - ۱۵۲]

● **فایدة مهمة** / کلام و اعتقادات / عربی

fāyida-tun muhimma

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā’ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۸۸۴/۶

کا: سید محمد بن نعمت الله موسوی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۵ص (۲۵-۳۹)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۰۸۴]

● **فایدة مهمه** / اصول فقه / عربی

fāyida-tun muhimma

کرمانی، محمد بن محمد کریم، ۱۲۶۳ - ۱۳۲۴ قمری

kermānī, mohammad ebn-e mohammad karīm (1847 - 1906)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۴۱۳/۳

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۷گ (۲۱-۲۷)، ابعاد متن: ۶×۱۲، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳ - ۹۵۳]

● **فائدة مهمة فیما یحتاج الیه العبد** / - عربی
fā'dat-un muhimma fīmā yaḥtāj-u ilayh-il 'abd

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۷۴/۳

خط: نسخ، کا: غلام علی کرمانی، تا: ۱۲۶۲ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۴ص، ۱۴ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۱۷]

← الفایدة و الغایة > الغرض و الغایة و الفائدة
← فائق الانظار فی شرح مقدمة الازهار > الانتصار فی شرح مقدمة الازهار

● **فائق البیان فی ... = الذخیرة الباقیه فی ...** / - عربی
fā'iq-ul bayān fī ... = aḏ-ḏaxīrat-ul bāqīya fī ...

سید عبدالله

seyyed 'abd-ol-lāh

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۶۳

کا: محمد رضا بن المرحوم، تا: ۱۲۲۶ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۹۱گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [رایانه]

● **الفائق فی الأحکام و الوثائق** / فقه / عربی
al-fā'iq fi-l 'aḥkām-i wa-l waṯā'iq

بکری، محمد بن عبدالله، ق۸ قمری

bakrī, mohammad ebn-e 'abd-ol-lāh (- 14c)

کتابی است مفصل در فقه مالکی دارای هشت جزء که نسخه حاضر مشتمل بر جزء ششم است و از اوایل کتاب الصدقة شروع و به کتاب الحجة ختم شده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۴۹

خط: مغربی، بی‌کا، تا: ۱۶ محرم ۱۲۴۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۴۴۲ص [عکسی ف: ۵ - ۲۰۴]

← الفائق فی غریب الحدیث > فائق اللغات فی غریب الحدیث

● **الفائق فی اللفظ الرائق** / حدیث / عربی
al-fā'iq fi-l lafẓ-ir rā'iq

تنیسی، عبدالمحسن بن عثمان،

tennīsī, 'abd-ol-mohsen ebn-e o'smān

ده هزار کلمه از کلمات پیامبر اکرم (ص) را در ابواب و فصول متعدد گرد آورده است، و برای سهولت حفظ متعلمان، اسانید روایات را حذف کرده است و احادیث را به ترتیب حروف الفبایی نخستین کلمه هر حدیث آورده و برای هر حرفی بابی قرار داده و هر باب شامل چند فصل است. در این کتاب «لا» یکی از حروف دانسته شده و با مستقلی دارد. مؤلف در مقدمه درباره روش کار خود می‌نویسد: «جمعت فی کتابی هذا من الألفاظ النبویة و الآثار المرویة عشرة آلاف کلمة شرعیة کل کلمة منهن قائمة البناء وافیة المعنی ناطقة باکلمة الحسنی کما أمرالله به و نبیه فقال ادع الی سبیل ربک بالحکمة و الموعظة الحسنة و ذلک مما قد سمعته من الآداب و الحکم و معجز البلاغة فی منابع الکلم و الرضایا الحمیدة و الأمثال و الأخبار عما کان و یکون و الانذار لذوی العقل ... و حذفت منها الأسانید اختصاراً من التطویل و التقیید و رتبتها ... مجانسة الفنون أبواباً مبوبة و فصولاً مرتبة و ألفاظاً متقاربة یتعلق کل شیء منها بشکله و یشتبه کل فصل منها بفصله یتنوع الفصول علی ما یوافق اول کلمة منها من حروف المعجم لیتیسر علمها علی العالم و المتعلم و یقرب تناولها علی الآخذ لها و یسهل حفظ أفرادها و حملها و ختمت ما فی کل حرفمنها علی نسقه بأدعیة دعا بها الرسول صل الله علیه و آله و سلم و خص الأمة علها و ندبهم ترغیباً الیها ... و کان الذی دعانی الی ذکل و جمعه و تضمینه هذا الکتاب و وضعه ما ألفیت علیه أکثر اهل هذا الزمان من الزهد فی ذلک ... و سمیت کتابی هذا بکتاب الفایق فی اللفظ الرایق اذ کان یفوق ما هو فی معناه من الکتب الموضوعة و کلام سیدنا الرسول صلی الله علیه و سلم یروق کل الألفاظ المسموعة و رتبته علی الصفة المذکورة کالفهرسة این التمس فیه الخبر وجده و سهلاً فی الحفظ علی المتعلم متی اثر حفظه ...».

چند نسخه از این کتاب شناخته شده است، از جمله: ۱. کتابخانه چستربیتی، کتاب در ۷۵۰ق، نسخه مورد بحث؛ ۲. کتابخانه ندوة العلماء لکهنو، کتابت در ۷۴۷ق، به خط سلیمان بن محمد حارثی، شماره ۱۵۸ حدیث؛ ۳. کتابخانه اوقاف موصل، به خط ملا محمد حافظ، در ۱۲۲۴ق، شماره ۹/۸ مجامیع خزانه دکتر داود جلبی؛ ۴. کتابخانه دانشگاه لیدن، شماره ۳۰۸، کتابت در ۱۰۲۹.

[ذیل بروکلمان: ۹۳۱/۲؛ الفهرس الشامل، حدیث النبوی و علومه: ۱۱۴۱/۲؛ فهرست آربری: ۱۰۶/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۶۹عکسی

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم و الحمدلله ... ابوالقاسم عبدالمحسن بن عثمان بن غانم التنیسی رحمة الله علیه ... محمداً صلی الله علیه و علی آله و سلم مدا الدهر ... ابانة لمنزلته و اشادة لفضیلته و جعله خیر من کان یدعو بالهدی و دین الحق؛ **انجام:** یا دنیا اخدمی من خدمنی و اتعبی من طلبک، تم کتاب الفایق بعون الله الملک الخالق ...

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۲۵۰؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۷۵۰ق؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ ۳۶۶ص، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۳ - ۱۴۲]

● **فائق اللغات فی غریب الحدیث = الفائق فی غریب الحدیث** / لغت / عربی

fā’iq-ul luġāt fī ġarīb-il ḥadīṯ = al-fā’iq fī ġarīb-il ḥadīṯ

زمخشری، محمود بن عمر، ۴۶۷ - ۵۳۸ قمری

zamaxšarī, mahmūd ebn-e ‘omar (1075 - 1144)

تاریخ تألیف: ربیع الثانی ۵۱۶ق؛ محل تألیف: مکه مکرمه

در این کتاب، الفاظ غریب و لغات مشکل احادیث رسول خدا و آثار روایت شده از صحابه و تابعین به ترتیب حروف تهجی اول و دوم لغات شرح شده است.

آغاز: بسمله، الحمد لله الذی فتق لسان الذبیح بالعربیة البینة.

چاپ: چندین بار از جمله به سال ۱۳۶۴ق در ۳ جلد، در مصر به چاپ رسیده است؛ حیدر آباد دکن، ۱۳۲۴ق؛ بیروت، دار الفکر، ۱۳۹۹ق.

[معجم المطبوعات ۹۷۴؛ مشار ۶۵۳؛ کشف الظنون: ۱۲۰۶/۲ و ۱۲۱۷؛ الاوقاف العامة بغداد ۲۷۲/۱؛ دنا ۸۳۰/۷ (۱۷ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- الرائق فی ترصیف لغات الفائق؛ اردکانی، محمد علی بن محمد حسن (-۱۳)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۴۲

آغاز: کتاب الصاد، مع الهزة عبیدالله بن جحش هاجر إلی الحبشة ثم تیصر و کان؛ **انجام:** و أحمد الله تعالی علی ما اولی من منحه و أقاض من معمه ... تم الکتاب و الحمدلله علی إفضاله و الصلوة علی محمد و آله

خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: ۶۷۸ق؛ محشی؛ جلد: چرم، ۳۰۹گ، ۱۷ سطر(۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۶ - ۴۰۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۸۱

آغاز: کتاب الضاد مع الهمزه عبیدالله بن جحش هاجر الی الحبشة ثم تنصر فکان یمر بالمسلمین فیقول فقحنا و صأصاتم ای ابصرنا؛ **انجام:** و قیل الیهم الجنون و منه الا یهم الفحل المغتلم ... و احمدالله عزوجل علی ما اولی من منحه و افاض من نعمه و اصلی علی سید الاولین و الآخرین محمد و آله اجمعین.

بخش دوم کتاب و از کتاب صاد تا پایان کتاب یاء؛ خط: نسخ، کا: عبدالجلیل بن محمد بن عبدالجلیل بن ابی بکر بن علی مرغینانی ملقب به عصام عصمه اله ...، تا: پنج‌شنبه ۱۳ صفر ۶۸۷ق؛ مصحح؛ تملک: عبدالنبی به سال ۱۰۶۷ق در اکبرآباد هند؛ تملک: میر حسینا قزوینی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مذهب، ۳۸۸گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۶×۲۰ سم [ف: ۳۲ - ۲۴۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷۴۲

آغاز: بسمله، الصاد مع الهمزه، عبدالله بن جحش هاجرا الی الحبشه؛ **انجام:** و یشکرو الی ما عانیت فی هذا المصنف من الکد و العناء.

نیمه دوم است از آغاز حرف صاد تا آخر کتاب؛ خط: نسخ جلّی، کا: یحیی بن محمد بن علی معروف به شهاب مغنی، تا: ۲۷ صفر ۶۹۵ق؛ تاریخ مقابله با اصل ۲۲ جمادی الاول ۶۹۵؛ تملک: شجاع بن علی حسینی در ۹۹۵ق؛ واقف: سید جواد پیشنماز، حدود قرن ۱۱؛ جلد: مقوایی، ۲۸۳گ، ۲۱ سطر (۱۶×۲۴/۹)، اندازه: ۲۴×۳۵/۵سم [ف: ۱۳ - ۵۸]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۳۸

نیمه دوم؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ با اجازه قرائت موید بن یوسف بن محمد صلاحی به خط خود او در ۶۳۶ به محمد بن احمد بن مودود زرکشی و صلاحی می‌نویسد که من آن را نزد ناصر بن ابی المکارم مطرزی نگارنده المغرب خوانده‌ام و او آن را نزد صدر ضیاء الدین اخطب خطباء الدین ابوالموید موفق بن احمد مکی و او آن را نزد زمخشری خوانده است؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مذهب، ۱۱۷گ، ۲۷ سطر (۱۴×۲۵)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۲۲]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۹۶۷

خط: نسخ، کا: ابوالمجد ابراهیم بن محمد ابی بکر، تا: قرن ۷؛ کاغذ: ترمه، ۲۴۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۳×۱۹/۵سم [ف:۱-۳۹۲]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و المعنی ما تشوره ای تعرضه و مصداقه قولهم فی الحسن المنطرانه لحسن و للشوار

جلد اول و دوم است، مختوم به عبارت: «تم کتاب الشین و یتلوه فی الثالث کتاب الصاد»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ تملک: عبدالله بن احمد در ۷۹۰، عبدالرحمان بن الشیخ تقی الدین الشهنی در ۸۸۶؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵ق؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: چرمی مذهب، ۳۹۶گ، ۱۷ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۱۳ - ۵۹]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۵۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فتشابره فی حو، الحمد لله علی کل حال و صلی الله علی محمد و آله خیر ال.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: اصفهانی، تیماج مذهب، ۲۵۸گ، ۲۱ سطر (۱۲×۱۹/۵)، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۱۰- ۴۲۸]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۸۰

نیمه دوم از کتاب الصاد تا پایان؛ خط: نسخ، کا: احمد بن رکن الدین علانی، تا: ۱۲ ربیع الاول ۷۴۵ق؛ تملک: محمد بن عماد الدین الکرایی السری، محمد بن محمد حسین با مهر ۱۱۲۰، محمد بن حسن حلبی حنفی؛ مهر: محمد شفیع؛ کاغذ: سمرقندی، ۴۰۱گ، ۲۰ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۱۷ - ۲۸۷]

۹. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره

از حرف ص تا پایان کتاب؛ کا: احمد پسر رکن الدین علانی، تا: ۱۲ ربیع الثانی ۷۴۵ق [نشریه: ۷ - ۵۳۷]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۷۴

آغاز: ... النخة فی جب بنخره فی کز و النخة فی زخ الدال، النبی صلی الله علیه و سلم، هذا الکتاب من محمد رسول الله، لا کیدر

حین اجاب الی الاسلام و خلع؛ **انجام:** مع الراء النبی صلی الله علیه، مر علی اصحاب الدرکلة فقال: خذوا یا بنی ... بالکاف و القاف الحواری و ذکر خالد بن صفوان الدرهم ...

بخش اندکی از جلد نخست؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: حدود قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی به فارسی؛ ۷۳گ، ۲۲ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۳۷ – ۳۶۷]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۸۴

آغاز: کتاب الضاد مع الهمزه، النبی –صلی الله علیه و سلم– قال له رجل و هو یقسم الغنائم: انک لم تعدلک فی القسم –صلی الله علیه و سلم– و یحک فیمن یعدل علیک بعدی؛ **انجام:** افاضل المسلمین ان یشیعونی بصالح الدعا و ... احمدالله عزوجل علی ما اولی ... و اصلی علی سید الاولین و الآخرین محمد و آله اجمعین

جلد دوم از حرف ضاد با همزة تا آخر کتاب؛ خط: نسخ، کا: محمد بن اسعد بن ابی عاصم صدیقی سمرقندی، تا: نیمه اول قرن۱۰؛ مصحح، محشی؛ مهر: «خادم محبت انابل (؟) سومی، ۹۶۶» (دایره)؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۳۷۹گ، ۱۵ سطر (۱۰/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۳ – ۲۶۲]

۱۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۶۹

آغاز: بسمله، و به نستعین، قال سیدنا جارالله الزاهد الاجل العلامة ناصح الاسلام ... ابوالقاسم محمود بن زمخشری ... الحمدلله الذی فتق لسان الذبیح بالعربیة البینة؛ **انجام:** قال الاستاد ... فخر خوارزم ابوالقاسم محمود بن عمر ... الزمخشری رحمه الله قد انتهی بی ما استوهبت الله فیه فضل المعونة و استمددت منه مزید التوفیق من اتمام کتاب الفایق ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مهر: «محمد جعفر»؛ یادداشت: «انا الفقیر قنعه الله بالیسر شرف الدین بن عبدالواحد الانصاری مورخ ۱۱۲۰» دارد؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۳۵۳گ، ۲۷ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۱ – ۳۳۷]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۳۵

آغاز: و ضروب المجاز و الافتنان فی الاشباع و الایجاز؛ **انجام:** المذابیع فی نو کذاک فی کف تذیل فی ظل فان ذاک و لعل ذاک فی ان.

خط: نسخ خوش و مشکول، بی‌کا، تا: حدود اوایل قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (صفحه اول)؛ محشی؛ واقف: رضا نایینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: چرمی، ۱۶۲گ، ۲۳ سطر (۸/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵/۷×۲۵/۷سم [ف: ۱۳ – ۵۸]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ویشکر و الی ما عانیت فی هذا المصنف من الکد والعناء.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۳ صفر ۱۰۸۸ق؛ واقف: رضا نایینی، مرداد ۱۳۱۱؛ جلد: چرمی، ۲۵۸گ، ۲۵ سطر (۱۰/۵×۱۷/۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۱۳ – ۵۷]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۲۸

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: لطفعلی صدر الافاضل به سال ۱۳۱۱؛ جلد: تیماج، ۳۶۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۳۳/۵سم [ف: ۴۳ – ۲۰۲]

۱۶. تهران؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۶۶۰/۱

بخشی از الفائق؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴۷گ (۲ر–۴۸پ)، ۱۹سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: – ۳۵۱]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۰۵۲

آغاز: بسمله، ابوالقاسم محمود بن عمر بن محمد بن عمر لخوارزمی؛ **انجام:** واصلی علی سید الاولین و الاخرین محمد و آله اجمعین

خط: نسخ، کا: محمد حسین نیریزی، تا: ۱۲۷۰ق [الفبائی: – ۴۲۳]

۱۸. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۳۷۳

بی‌کا، بی‌تا؛ قسمت آغازین نسخه به خط شریف علامه سید نعمة الله حسینی جزایری (۱۰۵۰–۱۱۱۲ق) است [اوراق عتیق: ۱ – ۲۴۷]

● فائق المقال فی علم الحدیث و الرجال / رجال / عربی

fā’iq-ul maqāl fī ‘ilm-il ḥadīṯ wa-r rijāl

بصری، احمد بن عبدالرضا، ق۱۱ قمری

basrī, ahmad ebn-e ‘abd-or-rezā (- 17c)

تاریخ تألیف: رجب ۱۰۸۵ق؛ محل تألیف: حیدر آباد

کتاب از مهمترین آثار بصری است که در دو بخش درایه و رجال تنظیم شده است. بخش نخست در علم درایه و دربردارنده ۲۶ فصل از مباحث مختلف این علم است، همچون علم الدرایة و اصطلاحاته، أقسام الحدیث، تقسیم الخبر باعتبار سلسلة السند، حجیة الأخبار، الصحیح عند القدماء و المتأخرین، شرائط الراوی، کیفیة ثبوت تعدیل الراوی و جرحه، أنحاء تحمل حدیث، آداب کتابة الحدیث، طریقة المحدثین فی الاسناد، حول الکتب الأربعة، آداب المشایخ فی اسانید الروایات، الطبقة و معرفة الموالی، تعریف الصحابی و التابعی، کنی المعصومین و ألقابهم، أصحاب الاجماع، جماعة کثرت الروایة عنهم و لا ذکر لهم فی الرجال، ذکر جماعة الذین استثناهم ابن الولید، معرفة من تشارک فی الاخوة من الرواة، کیفیة الأخذ بالأحادیث الواردة عن رسول الله (ص)، کلام الشیخ الطوسی فی آخر التهذیب و الاستبصار، موالید الرسول و الأئمة (ع) و وفیاتهم، فائدة تاریخ وفات بعض المشایخ من المحدثین، أقسام الشیعة، عدد أحادیث الکتب الأربعة. مؤلف مباحث درایه‌ای مطرح شده در این بخش را، با تحریری دیگر به صورت رساله مستقلی درآورده و آن را «المقنعة الانیسة و المغنیة النفیسة» نامیده است، رساله مذکور تصحیح و تحقیق شده و در جلد دوم مجموعه «رسائل فی درایة الحدیث» چاپ شده است. بخش دوم فائق المقال در علم رجال بوده و شامل ده «فصل» است و در آن مباحث مهم رجالی و احوال برخی از راویان حدیث و تمییز نام های مشترک روات مطرح شده است. منابع مؤلف در این بخش عبارتند از: رجال

کشی، رجال نجاشی، رجال طوسی، فهرست شیخ طوسی و خلاصة الاقوال علامه حلی. مؤلف بیشتر متأثر از جامع المقال طریحی است و از آن استفاده بسیار برده است. فصول ده‌گانه بخش رجال: ذکر من اعتمد علی روایتهم من الرجال (فهرست الفبایی اسامی راویانی است که به روایات آنها اعتماد می‌شود و سپس باب‌هایی درکنی، القاب، طرق شیخ طوسی و شیخ صدوق است)، فواید العلامة الحلی فی خلاصة الاقوال، معرفة الانساب، الأسماء المشترکة، الألقاب المشترکة، استعلام الأسماء المتشابهة، فوائد (شامل چهار فایده: ۱) کلام بعضی از بزرگان در کیفیت اسناد در کتب قدیمی، ۲) مذمومان به روایت شیخ طوسی، ۳) توقیعات وارده، ۴) طرق مؤلف). مؤلف، این اثر را به درخواست یکی از اهل فضل و کمال، تألیف کرده است و در آن یادآور شده که بیش از ۱۲۰۰۰ روایت از بر دارد: «هذا و المذنب الجانی المقصر الفانی و قد حفظت الی یومی هذا اثنی عشر ألف حدیث بغیر أسانیدها، و ألفاً و مائتین بأسانیدها». (حافظیان)

آغاز: بسمله، اما بعد الحمد لولیه و اهله و الصلاة علی نبیه و آله فیقول الجانی الراجی عفو ربه ... فصل علم الدرایة علم یبحث فی عن متن الحدیث و کیفیة تحمله و آداب نقله و طریقه من صحیحها و علیها (کذا)

چاپ: قم، ۱۳۸۰ش، دارالحدیث، تحقیق غلامحسین قیصریها؛ تهران کتابخانه مجلس شورا ۱۳۸۱ش، تحقیق محمود نظری

[اعیان الشیعة ۳۳۸/۸؛ معجم المؤلفین ۲۷۳/۱؛ الذریعة ۹۱/۱۶؛ مصفی المقال ۵۰ و۵۲؛ دنا ۸۳۰/۷ (۱۲ نسخه)]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو قولک قدم الشیخ علی ید مؤلفه الجانی الراجی عفو ربه العفو والرضا، أفقر خلیفته الی رحمته المشتهر بالمهذب احمد بن عبدالرضا و أقول: ان تجد عیباً فسد الخللا ×× جل من لا فیه عیب و علا. و الحمد لله وحده و الصلوة علی محمد و آله بعده.

نسخه اصل:کتابخانه موزه بریتانیا-لندن ۸۴۵۹؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱ رجب ۱۰۸۵ق؛ مصحح، با نشانی بلاغ، مجدول، دارای سرلوح؛ تملک: عبدالله بن غیاث الدین محمد با مهر «افوض امری الی الله عبده عبدالله» (مربع)، علی بن محمد؛ ۳۱۷ص، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۲ - ۱۹۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۰عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۲۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۸۸-ف

نسخه اصل: مجلس؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۴۰گ [فیلمها ف: ۱ - ۳۵۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۶۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح، مجدول؛ تملک: جهاندار شاه سید حاذق فدوی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۸۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۵/۱سم [ف: ۱ - ۳۹۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۵۱۷

آغاز: برابر **انجام:** الانصاری اسمه عبدالغفار بن القاسم اسمه عمر بن خالد.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ در ابتدا نوشته شده: «فایق المقال نصف اول ... بخط تلمیذ میر فضل الله؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: هندی، جلد: مشمع سبز، ۱۳۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۱۰۰] و [ف: ۲۷-۲۱۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۴۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی بن بابویه القمی اعلی الله درجته و رفع رتبته عن احمد بن محمد عن ابیه عن علی بن اسماعیل عن عبیدالله بن عبدالله عن موسی بن ابراهیم المروزی عن الامام الحجة الهمام الکاظم موسی بن جعفر و التحیة و الاکرام.

خط: نسخ، کا: مهدی بن محمد طاهر خوانساری، تا: ۱ شعبان ۱۲۳۲ق؛ جلد: تیماج، مذهب، ۹۶گ (۱پ-۹۶ر) [ف: ۲۵ - ۴۱۹]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۴-طباطبائی

آغاز: برابر **انجام:** و اقول ان تجد عیبا فسد الخلا، جل من لا فیه عیب و علا و الحمدلله و الصلوة علی محمد و آله بعده.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق؛ محشی با امضای کاظم که از استادش صاحب مطالع الانوار «ظاهراً سید محمد باقر شفتی» نام می‌برد؛ مهر: «و افوض امری الی الله علی اصغر»؛ جلد: تیماج ، ۱۰۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۴ - ۴۱۹]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۴۱/۱

آغاز: فصل استعلام من اشترک فی الاسم فقط و هو أمرمهم، آدم المشترک بین جماعة منهم آدم بن اسحاق الثقة؛ **انجام:** و أقول ان تجد عیباً فسد الخللاجل من لا فیه عیب و علا، و الحمدلله وحده و الصلاة علی محمد و آله بعده.

خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد مهدی طباطبائی اردستانی، تا: جمادی الاول ۱۲۷۲ق، به دستور حاجی سید اسدالله (گویا فرزند سید محمد باقر حجة الاسلام شفتی اصفهانی)؛ جلد: تیماج، ۵۳گ (۱پ-۵۳پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۳۹]

۸. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۱۴/۱

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق؛ ۸۰گ، قطع: خشتی، [ف: - ۲۸۳]

۹. اصفهان؛ علامه روضاتی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه‌ای از آن نزد سید محمدعلی روضاتی است، در خاتمه آن می‌نویسد: «ان أکثر ما نقلت فیه ... عن ثقة المحدثین ... شیخی و ملاذی و استادی ... الشیخ الحر العالی -أعلی الله قدره - عن الشیخ اللوذعی الألمعی، ابی عبدالله بن الحسین بن الحسن بن یونس بن یوسف بن ظهیرالدین العالمی ...» و در پایان می‌گوید: «اتفق مشقة مشقها بدایة أول الشهر السابع و نهایة ثانی عشرة، من السنة الخامسة من العشر التاسع من المأه الاولی من الألف الثانی من الهجرة» و غوث العالم فی حدوث العالم در ص۷۲ گذشت [نسخه

پژوهی: ۱ - ۱۵۴]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۷۲/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۴/۹سم [ف: ۶ - ۴۹۵]

● **فاتح فاتحه** / تجوید / فارسی

fāteh-e fātehe

صافی، محمد بن عبدالجمیل، ق۱۰ قمری

sāfī, mohammad ebn-e ‘abd-oj-jamīl (- 16c)

رساله مختصر و موجزی است مبنی بر لزوم احتیاط در مواضع پنجاه و دوگانه سوره فاتحه که مؤلف ضمن بیست و هفت بخش بیان کرده، سپس به توضیح مخارج و صفات حروف پرداخته و در نهایت انواع وقوف را تبیین نموده است. از زمان زندگی مؤلف اطلاعی در دست نیست جز آن که در کتاب از در الفرید محمد طاهر حافظ اصفهانی (نیمه دوم قرن ۹) و شیخ الملة و الدین محمد جزری رحمه الله (۸۳۳ق) و ابو محمد جعفر بن محمد همدانی نقل قول شده است. (حکیم)

آغاز: الحمد لله الذی انزل علی عبده الکتاب و فتح ابواب معرفته علی المحمود فی الشیب و الشاب صلواة الله و سلامه علیه و آله الی یوم الحساب. اما بعد بدان اعزک تعالی و ایانا فی الدارین که علما و امناء صناعت قرائت در تجوید حروف کلمات قرانی مبالغه بلیغ دارند خصوصاًدر سوره کریمه فاتحه فایحه به تخصیص در نماز تا آن که گفته اند در تلاوت این سوره مبارکه در پنجاه و دو موضع احتیاط تمام باید کرد تا قرائتش درست و بی عیب باشد بنا بر این، این فقیر ... جلال الدین محمد بن عبدالجلیل بن محمود بن محمد الصافی ... آن موضع را درین رساله که نام گذاشته شد به فاتح فاتحه در بیست و هفت محل ادا می‌کند بر وجهی که بیان پنجاه [و] دو گونه معهوده به تمام مبین گردد ان شاء الله تعالی. اول آن که ب بسم الله را تنگ گوید یعنی ب[پ] نگوید تا حرفی به حرفی منقلب نشود

انجام: به ائمه قراءة رسیده و از ایشان به سایر امت الی یومنا هذا. اللهم ارزقنا تلاوة کتابک کما تحب و ترضی و بالله الصمد و التوفیق و الیه المرجع بالتحقیق. امید که چون این رساله منظور انظار اولی الابصار گردد ذیل عفو بر اقباحش پوشند و به قلم کرم در اصلاحش کوشند و مؤلف را به دعای خیر یاد فرمایند.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۱۴/۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن مذهب، ۱۳ص (۲۳۶–۲۴۸)، اندازه: ۱۲/۳×۲۳/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۱۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۴۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اصحابه و ذریاته و اتباعه اجمعین و ما احسنه القایل ختم الله لنا بالحسنی و هو مولانا نعم المولی تمت بالخیر

خط: نستعلیق خوب، کا: معظم، تا: ۱۱۰۲ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۸۱؛ جلد: تیماج، ۱۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۴×۲۱/۴سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۳۴۴] و [ف: ۲۳-۱۲۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۵/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** فایده از زمان حضرت آدم صفی صلوات اله علیه تا زمان نوح دو هزار و دویست سال بود ... و از زمان عیسی (ع) تا زمان محمد (ص) ششصد سال بود.

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۴ص (۲۶۴–۲۶۷) [سنا: ف: ۲ - ۱۸۲]

← فاتح القدوری ← شرح مختصر القدوری

● **فاتحة الاخلاص** / ادبیات / فارسی

fātiḥat-ul ixlāṣ

عماد فقیه، علی بن محمود، ۶۹۰؟ - ۷۷۳ قمری

‘emād-e faqīh, ‘alī ebn-e mahmūd (1292 - 1372)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴/۵-۱۷۵۱-ع

نسخه اصل: آکادمی علوم شوروی CDVI؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۶۸]

● **فاتحه اعراس** / متفرقه / فارسی

fātehe-ye a‘rās

ناگوری قادری، محمد نجیب، ق۱۲ قمری

nagūrī qāderī, mohammad najīb (- 18c)

مؤلف به ترتیب روزهای ماه ــ از اول تا سی ام ــ به حساب سال‌های قمری را تنظیم کرده و در هر روز نام برخی از انبیاء و اولیاء و ائمه و صحابه و بزرگان صوفیه را آورده است تا به نام آنان فاتحه‌ای خوانده شود و بر این فاتحه‌ها اثراتی را مترتب دانسته است. این کتاب از ماه ربیع الاول شروع شده و تا ۱۶ شعبان توسط مؤلف نگاشته شده است که در این روز به همراهی محمد انورالدین خان بهادر جنگ با نصاری و اهل بغی کشته شده است و دنباله آن را تا پایان ماه صفر فرزندش محمد سعید به اتمام رسانده چنان‌که در پایان نسخه حاضر آمده است.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد این نسخه ای است مشتمل بر فاتحه اعراس جمیع انبیاء کرام و اولیاء عظام

خط: نستعلیق هندی، کا: فرزند مؤلف محمد سعید، تا: قرن ۱۳؛ مصحح،محشی؛۱۴۴گ،۱۱سطر،اندازه:۱۴×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۵۷۰]

● **فاتحه در فوائد فائحه** / تجوید / فارسی

fātehe dar favā’ed-e fā’eha

مؤلف در مقدمه رساله می‌گوید که یکی از معاصرینش حکم

کرده که وصل بسمله به الحمد و نستعین به اهدنا در نماز موجب بطلان نماز است. لذا او در رد وی رساله حاضر را در یک «مقدمه» و «فاتحه» و «خاتمه»ای تدوین نمود: فاتحه شامل هفت فایحه است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲۸۷/۶-۱۲/۱۷۷

آغاز: فاتحه مشک فام می‌وزد از هر کلام ×× فاتحه اش گر بود مختتم از نام او به اسمک اللهم نبدء ونستعین سراً و جهراً و نشکر حمداً و شکراً؛ **انجام:** الحمدلله علی هذه النعمة اصلح الله لنا الخاتمه الفاتحه کما اصلح و اعاننا علی الاخلاص و الاعمال الصالحة به حرمت الاخلاص و سورة الفاتحة

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۶ - ۲۹۹۰]

● فاتحه طریقت / عرفان و تصوف / عربی، فارسی

fātehe-ye tarīqat

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۳/۳-ف

نسخه اصل: عزت بک قویون ش ۲-۹. بندی است به نثر عربی سپس به فارسی با شعر ابن یمین و نزاری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۶۳ق؛ ۳گ (۳۰-۳۲)، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۵۶]

● فاتحة العلوم / اخلاق / عربی

fātehat-ul ʻulūm

غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰ - ۵۰۵ قمری

qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059 - 1112)

شرائط و آداب تعلم و آنچه باید عالم بدان متصف باشد و چگونگی فراگرفتن و تحصیل را در هفت «باب» نگاشته است: ۱. فضیلت علم؛ ۲. تصحیح نیت طالب علم؛ ۳. نشانی‌های علمای آخرت؛ ۴. علوم و أقسام آن؛ ۵. شرایط مناظره و آفات آن؛ ۶. آدابی که استاد و شاگرد باید مراعات نمایند؛ ۷. اموالی که عالم می‌تواند آنها را بگیرد. (سید احمد اشکوری)

آغاز: الحمدلله الذی بذکره یفتتح کل کتاب و الصلاة و السلام علی رسوله الذی بالصلاة علة یختصم کل خطاب

انجام: و توجت بتاج النور و هذا خبر طویل اقتصرنا علی هذا

چاپ: مصر، ۷۲ص، ۱۳۲۲ق.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ نازیبا، کا: حاجی بن محمد بن حاجی ماتریابادی، تا: با تاریخ ۶۹۹ق؛ مصحح، در ماه صفر ۶۹۹ مقابله و تصحیح کتاب اول به پایان رسیده؛ مهر: «عبده محمد حسن حسینی» (بیضی)؛ ۷۵گ (۱۱۵پ-۱۸۹پ)، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳ - ۲۹۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۰۸/۳

خط: نستعلیق، کا: اشرف بن محمد بن جمال الاسلام طبیب کرمانی، تا: اوایل جمادی الثانی ۹۰۵ق؛ ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۱×۱۹سم [ف: ۷ - ۲۷۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۱۷/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم عصی ربه ما احبه فلبی لان الذی ... بیدی هو الذی ابغضه (؟) شکرا لهت علی تسخیره ایاه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۳ق؛ جلد: تیماج، ۶۹ص (۱۲۹-۱۹۷)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۹۲]

● فاتحة الفقراء / دعا / عربی

fātehat-ul fuqarā’

دعایی است به عربی با نام‌هایی عبرانی با چند سوره و آیه قرآن.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲۶

خط: نسخ، کا: عبدی میر علی پاشازاده، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: استنبولی، جلد: روغنی، ۱۹گ، ۹ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۴ - ۳۵۶۱]

● الفاتحه فی النحو / نحو / عربی

al-fātiḥa fī-n naḥw

رساله کوتاهی است در نحو بدون فصول و ابوابی. نام کتاب در عنوان رساله «رساله فاتحه نحو» ذکر شده است. مقدمه‌ای است در نحو که در اقسام اسم و فعل و حرف گفتگو می‌کند و ترتیب آن مانند انموذج النحو زمخشری است و به‌گواهی برخی از قرائن نویسنده آن شیعی مذهب بوده است.

آغاز: الکلمة لفظ موضوع مفرد و هی اسم او فعل او حرف. فالاسم ما یصلح معناه لکونه مخبراً عنه و به و الفعل ما یصلح معناه لکونه مخبراً به فقط ...

انجام: و عطف البیان و هو ما یوضح متبوعه و لایکون نعتاً نحو رأیت بالحسن علیاً تمت.

۱. خوانسار؛ مدرسه علوی؛ شماره نسخه:ض۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن ابراهیم بن عیسی والی، تا: قرن ۱۰؛ ۸گ (۲۱۳-۲۲۰)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [آینه پژوهش: سال۴ش۲۲ - ۱۰۴]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۸۹۷/۲-۲۴/۱۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۱۵گ، ۶ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۶ - ۲۹۹۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۹۱/۴

آغاز و انجام: برابر؛ سپس کاتب افزوده. تمت ... فی تاریخ هفتم

شهر محرم الحرام موافق با پنجم خرداد ماه جلالی فی سنة ۱۱۱۵ کتبه العبد ابن محمد نبی محمد صالح اردکانی.
خط: نسخ، کا: محمد صالح پسر محمد نبی، تا: ۱۱۱۵ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۲۷ص (۲۲۰–۳۴۶)، ۷ سطر،اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۰ – ۲۸۱]

← فاتحه گنج گهرشاهی ⟵ گهر گنج شاهی

● **فاتحه و تکبیر** / عرفان و تصوف / فارسی

fātehe va takbīr

نورعلیشاه، محمد علی بن عبدالحسین، ۱۱۶۰؟ – ۱۲۱۲ قمری

nūr-ʻalī-šāh, mohammad ʻalī ebn-e ʻabd-ol-hoseyn (1747 - 1798)

در آغاز این رساله مناجات و نیایش‌هایی است با عناوین «الهی» پس از آن سوگند به انبیا و اولیا و پیران و تکبیر بر آنان. این نیایش‌ها به خواهش خاکساران جلالی انشا شده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۹۳/۷

آغاز: الهی تو بزرگی و دانا و ما خردیم و نادان بزرگان بر خردان نگیرند؛ **انجام:** و در هندوستان فرید شکر گنج و شاه سید جلال الدین حیدر را تکبیر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: عباس بن محمد شیرازی، تا: ۱۲۵۶ق؛ ۳گ (۹۱پ–۹۳ر)، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۴ – ۳۴۶]

● **الفاخر فی الطب** / طب / عربی

al-fāxir fi-t ṭibb

رازی، محمد بن زکریا، ۲۵۱ – ۳۱۳ قمری

rāzī, mohammad ebn-e zakarīyā (866 - 926)

گفته‌های فلاسفه در آنچه نفع یا ضرر دارد، به اضافه آراء پزشکان قدیم و متأخر که در کتاب‌های خود آورده‌اند و بیماری‌های گوناگون بدن از سر تا پا به ترتیب اعضا را، در بیست و شش باب ضمن دو «مقاله» گزارش کرده است. در این کتاب انواع بیماری‌ها و علائم و نشانی هر یک از آنها بیان شده و درمان آنها را با ذکر فواید بسیاری که از گیاه‌ها و خوراکی‌ها به دست می‌آید، آمده و در اکثر مطالب به نام پزشکانی که از آنها بهره برده تصریح می‌کند. (سید احمد اشکوری)
چاپ: لیدن، مطبعة بریل، ۶۸ص، ۱۸۹۰؛ فرنکفورت، مطبعة شتوتغارت، ۱۲۰ص، ۱۴۰۶ق.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۵۹

آغاز: المقالة الثانية فی أوجاع الکبد ... اوجاع الکبد من اورام حارة و علامته الحمی اللازمة و شدة العطش؛ **انجام:** فیجب أن یقطع ذلک بما هو موصوف فی باب ادرار العرق و قطعه، فهذا آخر الکلام فیها
نیمه دوم کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ میرزا موسی بن محمد بن سلیمان شریف تنکابنی افتادگی‌های کتاب را تکمیل نموده و حواشی چندی بر آن نگاشته و این کار را به تاریخ ۱۲۹۶ در مدرسه شیخ عبدالحسین در طهران به پایان برده؛ جلد: تیماج، ۲۳۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۲۱ – ۱۴۵]

۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۷۴

آغاز: اللهم اعتصمنا من الزلل ... ان من اعظم نعم الله؛ **انجام:** یدق الجمیع و یشرب.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۵۰۲ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲ – ۱۵۳]

← فادزهر ⟵ فادزهر

● **فادزهر** / طب / فارسی

fādzahr

طباطبائی طبیب، محمد افضل

tabātabā'ī tabīb, mohammad afzal

رساله‌ای در بیان کیفیت فادزهر که حجر التیس گویند و آداب خوردن و نفع و ضرر و قدر آن و این‌که در چه فصل و چه سن می‌توان خوردن مشتمل بر «مقدمه» و سه «فصل» و «خاتمه»: فصل ۱. شناختن فادزهر و انواع آن؛ فصل ۲. بیان فواید و خاصیت فادزهر؛ فصل ۳. بیان آداب خوردن و فصول مناسبه آن؛ خاتمه: در ضررهای خوردن آن ... .
آغاز: بسمله و به نستعین بعد الحمد و الصلاة چون اقل ... محمد افضل الطباطبائی الخادم الطبیب مأمور شد که رساله ای تألیف نماید در بیان کیفیت فادزهر که حجر التیس گویند ...
انجام: و قدر خوردن را مرعی دارند و السلام علی اتبع الهدی.
[فهرستواره منزوی ۳۵۹۸/۵؛ دنا ۸۷۲/۸ با عنوان «کیفیت فادزهر» (۱ نسخه)]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۹۷/۴

آغاز: بسمله و به نستعین بعد الحمد و الصلاة چون اقل؛ **انجام:** و قدر خوردن را مرعی دارند و السلام علی اتبع الهدی.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۵ق؛ جلد: تیماج، ۷گ (۸۴پ–۹۰پ)، ۱۳ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۲۵۸]

● **فادزهر** / طب / عربی

fādzahr

منوفی، فخرالدین بن سیف الدین

manūfī, faxr-od-dīn ebn-e sayf-od-dīn

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۹/۹ فیاض

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۵۰ سطر (۹/۵×۲۰)، قطع: رحلی [ف: - ۲۰۰]

● **فادزهر** / طب / فارسی

fādzahr

از جد اعلای مؤلف به نقل از معالجات بقراطی.

مشهد؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۳۹۹/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۲ - ۴۷۱]

← فارس ⟵ احوال فارس و فارسیان

← فارس نامه ⟵ آثار جعفری

● **فارس نامه** / تاریخ ایران / فارسی

fāres nāme

ابن بلخی، ق۶ قمری

ebn-e balxī (- 12c)

اهدا به: ابوشجاع محمد بن ملک شاه سلجوقی (۴۹۸-۵۱۱)

تاریخ تألیف: ۵۰۲- ۵۱۰ق

کتابی است مشهور در جغرافیای تاریخی فارس، مشتمل بر «مقدمه»ای در تاریخ پیشدادیان و کیانیان و اشکانیان و ساسانیان و فتوحات اسلام و چند «فصل» در جغرافیای بلاد فارسی و انهار و مرغزارها و قلاع و منازل و اکراد پارس.

آغاز: بسمله سپاس و آفرین مر خدایرا که بدایع صنع او را غایت نیست و هستی او را بدایت و نهایت نیست ... (برابر با چاپ سید جلال تهرانی)

انجام: پس فضلویه خروج کرد و ابو منصور او و مادرش را بگرفت و هلاک کرد چنانکه شرح داده آمده است

چاپ: به هزینه اوقاف کمبریج، در ۱۳۳۹ق؛ تهران، به کوشش سید جلال تهرانی، ۱۳۵۳ش؛ شیراز، به کوشش علی نقی بهروزی، ۱۳۴۳ش

[دنا ۸۳۲/۷ (۸ نسخه)؛ الذریعة ۹۳/۱۶]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۰۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ملک قاورد بیامد و میان او و فضلویه جنگ قائم گشت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با یک سرلوح؛ تملک: علی قلی در ۱۲۷۰ ق؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۸ق؛ ۹۱گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۵ - ۳۵۵]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۸۰گ، ۱۸ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۳]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۹۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان۱۲۷۴ق؛ مجدول؛ تملک: بهمن میرزا پسر فتح علی شاه؛ جلد: میشن [ف: ۳ - ۵۶۶]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۶۴

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۸۲ق؛ مجدول؛ جلد: میشن سرخ، ۶۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴/۶سم [ف: ۳ - ۵۶۷]

۵. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۶۴

آغاز: ذکر ستایش سلطان المعظم غیاث الدنیا و الدین ... ابوشجاع محمد بن ملکشاه؛ **انجام:** عضدالدوله ایشان را از حدود اصفهان آورده بود و نسل ایشان نمانده این است احوال ماجرای فارس و فارسیان.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۸۶ق؛ با نسخه‌ای که به اهتمام آقای سید جلال الدین تهرانی چاپ شد از لحاظ بعضی عبارات اختلاف دارد و در آغاز، نسخه مزبور چند سطر و در آخر آن سه صفحه و نیم بر نسخه چاپی زیادت دارد و نیز در برخی موارد دیگر زیاداتی مشاهده می‌شود؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۴۲ص، ۱۲ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: - ۹۱]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۲۸۴

آغاز: ذکر ستایش سلطان المعظم غیاث الدنیا و الدین؛ **انجام:** این است احوال ماجراء فارس و فارسیان.

فاقد خطبه ایست که در حمد و ستایش باری تعالی در نسخ دیگر آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۱ق؛ دارای سرلوح، کتیبه دار، مجدول؛ جلد: تیماج، ۶۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۹ - ۵۰]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۵۳۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و و ملک قاوورد بیامد و میان او و فضلویه جنگ قایم گشت.

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ معرفی کتاب از رضاقلی هدایت به تاریخ ۱۲۸۶ با مهر «رضا قلی» (بیضی) و «لا اله الا الله المک الحق المبین عبده رضا قلی»؛ جلد: تیماج سبز، ۱۰۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۱۱۰]

۸. مشهد؛ صحت، رضا (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۵۸]

● **فارس نامه ناصری** / تاریخ ایران / فارسی

fāres-nāme nāserī

فسائی، حسن بن حسن، ۱۲۳۷ - ۱۳۱۶ قمری

fasā'ī, hasan ebn-e hasan (1822 - 1899)

اهدا به: ناصر الدین شاه (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق)

تاریخ تألیف: ۱۲۹۶ق

تاریخ و جغرافیای فارس است. در سال ۱۲۸۹ق، مؤلف به

تشویق ظل السلطان نقشه فارس را آماده کرد و در سال ۱۲۹۳ فرهاد میرزا فرمانفرمای فارس، فسایی را ترغیب کرد که ذکر دیه‌ها و جزایر و چشمه سارها و رودخانه‌ها و کوه‌های فارس را ضمیمه آن نقشه کند. اما در سال ۱۲۹۶ به دستور ناصرالدین شاه کتاب مذکور به هیأتی درآمد که اینک در دسترس ماست. از این رو کتاب فارس‌نامه به نام ناصرالدین شاه مصدر شد. کتاب مزبور شامل دو گفتار است در دو مجلد: گفتار ۱. شامل تاریخ فارس است از صدر اسلام تا زمان مؤلف؛ گفتار ۲. مشتمل است بر جغرافیای فارس و ذکر احوال علما و شعرا و تجار و اعیان و خوانین فارس. دومین گفتار این کتاب در شناخت تاریخ اجتماعی فارس در دوران قاجار حائز اهمیت فراوان است.

آغاز: ستایش پیغمبران و نیایش رهبران که درود کردگارشان باد سزاوار.

چاپ: مشار فارسی، ج۳، ص۳۶۳۸؛ (ج۱–۲): دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۳۱۳ق، رحلی، ۳۴۷+۲+۳۳۹+۳۳صص

[الذریعة ۱۶: ۹۴؛ لغت‌نامه دهخدا ۲۳/۳؛ دنا ۸۳۲/۷؛ فهرستواره منزوی ۱۰۳۴/۲]

شرح و حواشی:

۱– فارس نامه ناصری (منتخب)؛ شیرازی، محمد حسین بن فخرالدین (–۱۴)

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۷۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** بتاریخ پنج‌شنبه ماه شعبان المعظم سال هزار و سیصد و چهار مطابق با سنه تنگوزئیل خیریت دلیل لله الحمد تألیف و نگاشتن گفتار دویم از فارسنامه ناصری صانها الله تعالی بدست این بنده ذلیل مستحق رحمت رب جلیل حسن حسینی طبیب شیرازی مشهور بفسائی مؤلف این فارسنامه در قریه قصر کرم فسا ختم گشته بانجام رسید سنه ۱۳۰۴. قطعه در تاریخ اتمام کتاب گفته میرزا محمد ابراهیم ساکت. حبذا این نامه نامی که دل ×× می‌رباید از فنون ساحری / در سلاست رشک نهر سلسبیل ×× در فصاحت طعنه زن بر ناردی / کلک ساکت بهر تاریخش نگاشت ×× نقد بینش فارسنامه ناصری.

خط: نسخ، کا: مؤلف، بی‌تا؛ مجدول؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ ۶۷۲ص، ۳۶ سطر، اندازه: ۲۳×۳۶/۲سم [ف: ۵ – ۳۰۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۹۶۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** پس همی گویم بآواز بلند ×× صدر اعظم مستمندم مستمند

نسخه ما فهرست بلوکات فارس را در پایان ضمیمه دارد؛ خط: نستعلیق و تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: علی اصغر حکمت؛ جلد: تیماج، ۵۴۳گ، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۹ – ۵۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۹۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و محمد بن زید بسوگند او را آرام نمود. گفت محمد بن هشام بن

جلد اول و قدری از جلد دوم؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ واقف: علی اصغر حکمت؛ جلد: مقوایی، ۱۴۳گ، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۹ – ۵۲]

۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ [نشریه: ۱۱ – ۹۰۸]

۵. تهران؛ لغت‌نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۹۵

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم، تا: رجب ۱۳۰۶ق؛ جلد: تیماج، قطع: رحلی [نشریه: ۳ – ۲۳]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۶۲

جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن محمد رضای اصفهانی، تا: شعبان ۱۳۰۶ق؛ جلد: میشن، ۲۶۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴/۸سم [ف: ۳ – ۵۶۸]

● فارس‌نامه ناصری (منتخب) / تاریخ / فارسی

fāres-nāme nāserī (mn.)

شیرازی، محمد حسین بن فخرالدین، ق۱۴ قمری

šīrāzī, mohammad hoseyn ebn-e faxr-od-dīn (- 20c)

وابسته به: فارس‌نامه ناصری؛ فسائی، حسن بن حسن (۱۲۳۷–۱۳۱۶)

منتخبی از کتاب «فارس‌نامه ناصری» میرزا حسن حسینی فسائی را گردآورده و در پایان منتخبی از ذکر مزارات شیراز را بدان افزوده است.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸

آغاز: عبدالحمید پسر یحیی فارسی وزیر عبدالملک بن مروان اموی بود وی افضل فضلای عصر خود و مخترع علم سیاق دفتری دیوانی است

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ تملک: عبدالحسین سپنتا؛ جلد: پارچه‌ای، ۱۳۵گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ – ۵۴]

● الفارسیة (۱) = شرح عبارت علی بن عبدالله بن فارس / کلام و اعتقادات / عربی

al-fārsīy

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ – ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

تاریخ تألیف: رمضان ۱۲۱۰ق

شیخ علی بن عبدالله بن فارس جوابی بر سؤال شخصی نگاشته بود درباره شرح «الم» و معنی توحید و وحدت، چون جواب وی دارای غموض بود و با ایماء و اشاره نوشته شده، احسائی با عناوین «قال سلمه الله» گفته‌های او را شرح کرده و توضیح داده است. در ضمن شرح، شرح حروف بیست و هشت گانه را نیز نموده، به‌گونه‌ای که با مراتب تکوین مطابقت نماید. خود شیخ محمد مذکور هم اشعاری در جواب آن سائل داشته که آن

اشعار را هم در آخر رساله شرح کرده است.
آغاز: الحمدلله منیر عقول الکاملین باشراق نوراليقين و شارح صدور ... فيقول العبد المسكين احمد بن زين اليدن احسايي ان فريد دهره الشيخ العلى ابا عبدالله الشيخ على بن عبدالله بن فارس احسن الله بنظر عنايته ... قد عرض على كلمات ... قال سلمه الله: اللهم يا من هو هو، اصلح جوهر روحانية عبدك المضطر.
انجام: بما ليس عليه غبار. و الحمدلله رب العالمين. وقع الفراغ من تسويدها ليلة التاسعة و العشرين من جمادى الاولى من السنة العاشرة بعد المائتين و الالف. بقلم مؤلفها حامداً مستغفراً.
چاپ: دارالسلطنه تبریز، دارالطباعه مشهدی حاجی آقا، ۱۲۷۳ق، رحلی (جوامع الکلم: ج۱، قسم۲، صص ۲۱۰–۲۱۷)؛ دارالسلطنه تبریز، سنگی، ۱۲۷۶، رحلی (جوامع الکلم: ج۲،صص۲۵۵–۲۶۳)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۰/۱
آغاز: برابر
تذکر: در فهرست با عنوان «جوامع الکلم» آمده که با توجه به عکس آن در مرکز احیاء (عکسی ۴: ۲۳۶) تصحیح شد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۳۴ص (۱–۳۴)، ۱۷سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [سنا: ف: ۱ – ۵۶

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۸۷/۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۲۳۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۰۷
آغاز: برابر
خط: نسخ عربی، کاتب = مؤلف، تا: ۲۹ جمادی الاول ۱۲۱۰ق؛ نسخه مرعشی در سلخ ماه رمضان ۱۲۰۱ پایان یافته اما در نسخه ما ۲۹ جمادی الاول ۱۲۱۰ ثبت شده و در پایان آن عبارت «بقلم مؤلفها» به چشم می‌خورد، مصحح، محشی به امضای «علی نقی» یا «منه»، با خطخوردگی و تعلیقات یا اصلاحات؛ جلد: چرم، ۱۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۱/۶سم [ف: ۴۳ – ۱۳۲]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۸۸۴/۴
کا: سید محمد بن نعمت الله موسوی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۴ص (۷–۲۰)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳ – ۱۰۸۴]]

۴. تهران؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۶۳۷/۳۰
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۴گ (۲۷۰پ–۲۸۳پ)، ۲۱سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳۴۵]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۴۵/۸
خط: نستعلیق، کا: آخوندی حسین بن محمد بن علی بن ابراهیم بن عثیان احسائی، تا: ذیقعده ۱۲۹ (گویا ۱۲۰۹ق)، جا: کربلا؛ جلد: تیماج، ۷گ (۱۳۵ر–۱۴۱پ)، ۱۸ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۱۷ – ۳۲۹]

۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۶۳/۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۴ق؛ جلد: چرم زرد، ۱۶گ (۱۳۷پ–۱۵۲ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵ سم [مؤید: ۱ – ۱۵۴]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۲۹/۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۳۷۲]

۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۲۶/۲۴-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۳۷ق؛ ۲۸ص (۳۲۳–۳۵۰) [عکسی ف: ۱ – ۲۳۳]

۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۴۰/۵-عکسی
آغاز و انجام: برابر؛ وقع الفراغ من تسويدها ليلة التاسعة و العشرين من جمادى الاولى من السنة العاشرة بعد المائتين و الالف. بقلم مؤلفها حامداً مستغفراً.
خط: نستعلیق شکسته، کا: زین العابدین بن محمد رضوی، تا: ۱۲۵۵ق؛ ۳۶ص (۱۴۳–۱۷۸) [عکسی ف: ۱ – ۲۳۳]

۱۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۶۴/۲۳
همانند نسخه ش ۱۶۳/۸ این مجموعه؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم محمد رحیم بن ابوالحسن حسینی علوی همدانی، تا: ۱۲۵۳–۱۲۵۶ق؛ جلد: چرم، ۹گ (۱۶۱پ–۱۶۹پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۱ – ۱۶۱]

۱۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۶۴/۲۵
توضیح و بیان لرسالة فی الصناعة و البیان؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم محمد رحیم بن ابوالحسن حسینی علوی همدانی، تا: ۱۲۵۳–۱۲۵۶ق؛ جلد: چرم، ۴گ (۱۷۴ر–۱۷۷پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۱ – ۱۶۱]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۵۴/۱۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: غلام علی بروجردی، تا: ۱۲۵۶ق، جا: بروجرد؛ جلد: تیماج، ۱۴گ (۱۷۲ر–۱۸۵ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۴۴ – ۲۲۰]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۷۱/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد رحیم خوئی، تا: ۱۲۶۴ق؛ جلد: تیماج، ۹گ (۱پ–۹پ)، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۲۳ – ۵۴]

۱۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳/۷
خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۱۲۸۰ق؛ ۷ص (۲۰۹–۲۱۵)، ۲۵ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ – ۳۹]

۱۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۶۴۷/۷
نسخه کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: کبود اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۰گ (۱۳۲–۱۵۱)، ۱۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴ – ۱۳۷۵]

۱۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۶/۸
خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛ اندازه: ۱۳×۲۱سم [رشت و همدان: ف: ۱۵۹۳]

۱۷. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۶/۹
خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛اندازه:۱۳×۲۱سم[رشت و همدان: ف: – ۱۵۹۳]

۱۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۸۶۰/۷
بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۳۳]
۱۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۵۰/۱۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لجمیع شیعة محمد و علی و فاطمة و الحسن و الحسین و تسعة من ذریة الحسین علیهم السلام
رسالة کتبها فی جواب الشیخ علی بن عبدالله بن فارس؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: چرم، ۱۵گ (۱۰۹پ-۱۲۳پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۲ - ۲۸۷]

● الفارسية (۲) = شرح ابيات علی بن عبدالله بن فارس / کلام و اعتقادات / عربی

al-fārsīye (2)

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری
ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

تاریخ تألیف: ربیع الاول ۱۲۰۷ق
گزارش سروده‌هایی است که شیخ علی بن عبدالله بن فارس فرستاده بود، که در ظاهر رو به صنعت داشت و در باطن معنی عرفانی و دانش حروفی داشته است: «ما احرف غریبة قد کعبت ×× فی احرف من طبع جنس المشرق ... اوضح لنا یا هرمس المغرب یا ×× من فهمه یحل شکل المنطق». (احمد منزوی)
آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد، فقد ورد من الجناب الاکبر و الحبرین الاوحد عاد العدد بمنتهی الامه ... الشیخ علی بن عبدالله بن فارس ... ابیات یشیر فی ظاهرها الی ظاهر الصناعة و فی باطنها الی باطن الصنع و الاشاعة و ...
انجام: و الحمدلله رب العالمین. و کتبت هذه الکلمات محبرها و مظهرها و مجریها فی هذا المیدان بلسان اهل البیان و مدد اهل المعانی فی البیان، العبد المسکین احمد بن زین الدین. و الحمدلله رب العالمین فی شهر ربیع المولود سنة ۱۲۷ [۱۲۰۷].
چاپ: دار السلطنه تبریز، دارالطباعه مشهدی حاجی آقا، ۱۲۷۳ق، رحلی (جوامع الکلم: ج۱، قسم۲، صص ۲۱۰-۲۱۷)؛ ۱۲۷۶ق، (جوامع الکلم: ج۲؛صص۲۵۵-۲۶۳)
[فهرست کتب مشایخ ۲۵۲]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۸۷/۲
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۲۸۴۴؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ ۱۵ص (۳۸-۵۲) [عکسی ف: ۴ - ۲۳۶]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۲۲/۳۱
در پاسخ پرسش شیخ علی بن عبدالله بن فارس؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۳ق، جا: قزوین؛ جلد: تیماج تریاکی، ۳۲ص (۳۳۵-۳۶۶)، ۱۸ سطر (۹×۱۵) [ف: ۱۲ - ۲۶۲۶]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۴۵/۱۶
آغاز و انجام: برابر
کا: محمد بن علی گنجوی تبریزی، تا: ۱۲۳۹ق؛ جلد: میشن، ۴گ (۱۶۴-۱۶۷)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۵۰]
۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۲۸/۱-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: غره ربیع الاول ۱۲۴۲ق؛ ۸ص (۵-۱۲) [عکسی ف: ۱ - ۲۱۸]
۵. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۷۵/۱۲م
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ ۱ص (۹۹)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [رشت و همدان: ف: - ۱۲۰۸]
۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۶۵/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کتب هذه الکلمات ... احمد بن زین الدین ... فی ربیع المولود ۱۲۰۷.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۵ محرم ۱۲۵۱ق؛ جلد: تیماج، ۵گ (۱ر-۵پ)، ۲۰ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸]
۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۶۴/۲۴
خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم محمد رحیم بن ابوالحسن حسینی علوی همدانی، تا: ۱۲۵۳-۱۲۵۶ق؛ جلد: چرم ، ۵گ (۱۶۹پ-۱۷۳پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۱ - ۱۶۱]
۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۱۲۸۰ق؛ جلد: تیماج، ۲۵ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۳۹]
۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۰/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۵ص (۳۵-۴۹)، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [سنا: ف: ۱ - ۵۶]
۱۰. تهران؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۶۳۷/۳۱
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۲۸۳ر-۲۸۸پ)، ۲۱ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: - ۳۴۶]

● الفارسية (۳) = شرح عبارات مشکله علی بن عبدالله بن فارس / کلام و اعتقادات / عربی

al-fārsīye (3)

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری
ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

تاریخ تألیف: ۱۳ شوال ۱۲۰۸ق
بعضی از اشارات حروفی را که در گفته‌های شیخ علی بن عبدالله بن فارس آمده با عناوین «قال، قال» شرح نموده و پس از مقدمه‌ای به تفسیر و تأویل حروف «الم» می‌پردازد و این جز «شرح ابیات علی بن فارس» اوست.
آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد، فیقول العبد المسکین الشیخ احمد بن زین الدین، هذه کلمات ذات تبیین تبین عن الحق المبین فی هذه المضمار بایماء لاسرار یتسرق فی الاسطار یکاد ... قال لما جال بنام فلم المعانی فی میدان البیان القلم.

انجام: و اقول سلامی علی جیران لیلی فانها ×× عز علی العشاق من ان یسلما / فان ضیاء الشمس نور جبینها ×× نعم وجهها الوضاع بشرق حیثما. و الحمدلله رب العالمین. وصلت و اتصلت و انفصلت فی الثالث عشر من شوال سنه ۱۲۸ (۱۲۰۸) ثمان و مأتین و الف.

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۸۷/۹

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه مجلس شورا، ۱۲۸۴۴؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ ۱۹ص (۱۰۷-۱۲۵) [عکسی ف: ۴ - ۲۳۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۰/۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سبز، ۱۷ص (۱۰۶-۱۲۲)، ۱۷سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [سنا: ف: ۱ - ۵۷]

۳. تهران؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۶۳۷/۱۴

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۸گ (۱۶۰پ-۱۶۷ر)، ۲۱ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: - ۳۴۴]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۲۶/۲۵-عکسی

آغاز و انجام: برابر؛ انجامه نویسنده:وقع الفراغ من کتابتها بالیوم الثامن و العشرین من شهر رمضان سنة ۱۲۱۰ العاشرة و المأتین و الالف. علی بن الشیخ احمد بن زین الدین.

خط:نسخ تحریری، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۳۸ق؛ از روی دست‌نوشته علی بن الشیخ احمد بن زین الدین (که بایستی فرزند نگارنده باشد) نوشته ۱۲۱۰ق؛ ۱۳ص (۳۵۰-۳۶۲) [عکسی ف: ۱ - ۲۸۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۴۵/۱۵

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد بن علی گنجوی تبریزی، تا: ۱۲۳۹ق؛ جلد: میشن، ۵گ (۱۶۰-۱۶۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۵۰]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۲۸/۲-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: حدود غره ربیع الاول ۱۲۴۲ق؛ ۱۰ص (۱۲-۲۱) [عکسی ف: ۱ - ۲۸۲]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۶۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن ملا فتاح، تا: ۲۷ محرم ۱۲۵۱ق؛ ۷گ (۵پ-۱۱پ) [ف: ۵ - ۲۹]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۷۱/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد رحیم خوئی، تا: ۱۲۶۴ق؛ جلد: تیماج، ۵گ (۲۶ر-۳۰ر)، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۲۳ - ۵۶]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳/۱۳

خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۱۲۸۰ق؛ ۷ص (۲۲۹-۲۳۵)، ۲۵ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۳۹]

۱۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۶۴۷/۹

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ ۱۰گ (۱۵۵-۱۶۴)، ۱۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۳۷۶]

۱۱. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۳۳/۱۱

آغاز: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۷گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۲۵۶]

← فارسیچه ≻ جامع الفارسی

● فارسی سره / ادبیات / فارسی

fārsī-ye sare

از موبد در آن جاودان خرد و نامه خسروانی یاد می‌کند. در مقدمه گفتار تعریف و ستایش از شاه اسماعیل صفوی شده سپس در توحید و ستایش از خدای بخشایشگر سخن گفته است پس از مقدمه سه بند با عنوان «بنام ایزد بخشاینده بخشایش گر» نگاشته و ۱۲۰ بیت شعر شاهنامه را در آخر آورده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۱۵۰

آغاز: بنام ایزد بخشاینده بخایش گر. نوش داروی در تکاپوی روشن روانان خرد نوشه که از پیش بینی و پیش دانی از آغاز کار به انجام پی برند دریافت دریافت آفرینی است؛ **انجام:** فرستاده خدا بدست موبد روز چهارشنبه دوازدهم پرغندان ماه یعنی شعبان بسال هزار و پنجاه و هفت بتازی شمار انجام پذیرفت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۲ شعبان ۱۰۵۷ق؛ ۱گ (۶۴۲) [ف: ۱۵ - ۲۰۸]

● فارسی ششم ابتدایی / ادبیات / فارسی

fārsī-ye šešom ebtedāī

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۲۶۴

بی‌کا، تا: ۱۳۳۷ش [نشریه: ۱۳ - ۳۸۱]

● فارسی هیأت / هندسه / فارسی

fārsī hey'at

آموزش منظوم ریاضی و نجوم اقلیدسی است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۱۴/۱۴

آغاز: نقطه هندسی که منعدم است ×× شیء ذو وضع غیر منقسم است / نه به طول و به عمق و عرض است این ×× نه به فعل و به وهم و فرض است این / خط درین عرف هست طول فقط ×× منتهی چون شود رسد به نقط؛ **انجام:** حساب غالب و مغلوب: با حریف جنس کم بودن خوشست ×× وز مخالف محتشم بودن خوشست / ور عدد این هر دو را یکسان بود ×× هر که سالش

خرد غالب آن بود
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن، ۲۵ص (۹۶-۱۲۰)، اندازه: ۱۲/۳×۲۳/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۱۲]

● **فارسی هیئت = هیئت قوشچی = فتحیه** / هیئت / فارسی

fārsī hey'at = hey'at-e qūščī = fathīye

قوشچی، علی بن محمد، - ۸۷۹ قمری

qūščī, 'alī ebn-e mohammad (- 1475)

در یک «مقدمه» و دو «مقاله» و یک «خاتمه»: مقدمه در بیان آن که پیش از شروع در این علم دانستنی است. در دو قسم؛ مقاله ۱. بیان احکام و احوال اجرام عالم علوی، در شش باب؛ مقاله ۲. بیان هیئات زمین و تقسیم آن به اقالیم، در یازده باب؛ خاتمه در معرفت ابعاد اجرام کواکب به رصد. نام این کتاب در بیشترین نسخه‌ها و منابع موجود، فارسی هیئت نامیده شده و به نظر می‌رسید این نام که صفت و موصوف بر اساس دستور زبان ترکی است، به علت کثرت تدریس و استفاده در کشور عثمانی که زبان فارسی، زبان علمی آن سامان بوده است، رایج گردیده و به اصطلاح «علم به غلبه» شده است. تذکر این نکته نیز، ضروری می‌نماید که رساله فتحیه به زبان عربی می‌باشد و غیر از این رساله است؛ چنان‌که در مواردی در فهارس مشتبه گردیده است. این کتاب شبیه به کتاب هیئت است که در فهرست نسخه‌های خطی فارسی (۳۶۹/۱) از محمد باقر نجم ثانی دانسته است، ولی در آغاز نسخه و مقدمه اختلاف دارند.

آغاز: الحمدلله رب العالمین حمد الشاکرین الصلوة علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین اما بعد این کتاب مشتمل است بر مقدمه و دو مقاله مقدمه در بیان آنچه پیش از شروع در این علم دانستنی است ...

انجام: و اعظم ثوابت مرصوده دویست و دو برابر زمین است و احقر ثوابست مرصوده بیست و سه برابر زمین است. والله اعلم بالصواب.

چاپ: تهران، ۱۲۸۰ق؛ ایران، تبریز، ۱۳۰۱ق، سنگی، خشتی، ۱۰۵ص؛ ایران، ۱۲۶۷ق، سنگی، رقعی؛ ایران، تهران، ۱۲۸۲ق، سنگی، خشتی، ۵۰ص؛ ۱۳۰۱ق، خشتی، ۶۳ص؛ ایران، تهران، کارخانه حاجی احمد آقا «مؤید العلماء» و حاجی علی آقا فرزندان حاجی ابراهیم کتابفروش، ۱۳۱۶ق، سنگی، خشتی، ۴۲ص، دارای اشکال هندسی و داوایر نجومی، به سعی و اهتمام میرزا محمدعلی بن معصومعلی مشهور به ادیب العلماء (صص۴۴-۱۰۵)؛ ۱۳۱۱ق؛ ۱۲۷۹ق؛ ایران، تهران، ۱۳۱۶ق، سنگی، خشتی، ۶۲ص (صص۴۴-۱۰۵)

[فهرستواره منزوی ۳۱۱۲/۴ و ۲۰۲/۱؛ مشترک پاکستان ۳۱۳/۱ (۲۳ نسخه)؛ کشف الظنون ۱۲۳۶/۲؛ ریحانة الادب ۴۹۶/۴؛ فهرستواره منزوی ۲۷۵۵/۴-۲۸۹۳ و ۳۱۱۲/۴-۳۱۱۴؛ دنا ۸۳۳/۷-۸۴۰ (۲۶۰ نسخه)؛ سه نسخه از این رساله در فهرست مجلس ۱۱۳/۶-۱۱۴ به اشتباه به خواجه نصیرالدین طوسی منسوب شده]

شرح و حواشی:

۱- تنقیح مقاله در توضیح رساله = شرح هیأت قوشچی؛ شاه میری شیرازی، هبة الله بن عطاء الله (-۸۹۸)
۲- شرح فارسی هیأت = شرح هیئت قوشچی = مائده؛ لاری انصاری، محمد بن صلاح (-۹۷۹)
۳- شرح فارسی هیئت (الفتحیه)؛ فارسی، محمد تقی بن محمد (-۱۰)
۴- شرح فارسی هیأت = شرح هیئت؛ قوشچی دیلمی، ابراهیم بن مالک (-۱۰)
۵- الدروس الفلکیة؛ کاشف یزدی، قاضی بن کاشف الدین محمد (-۱۰۷۵)
۶- شرح فارسی هیئت (الفتحیه)؛ تویسرکانی، حبیب الله (-۱۱)
۷- حاشیه فارسی هیئت؛ تنکابنی، احمد بن ابی الحسن (-۱۳)
۸- حل مشکلات فارسی هیئت؛ قوشچی متطبب، تقی بن محمود (-۱۴)
۹- شرح فارسی هیئت (۲ عنوان)
۱۰- شرح فارسی هیئت (الفتحیه) (۱۲ عنوان)
۱۱- شرح فارسی هیأت (۳عنوان)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۳/۲-طباطبائی
کا: محمود بن احمد بن محمود رومی (شاگرد قاضی زاده)، تا: ۸۹۶ق؛ یادداشت: «انشاء میرزا الغ بیک در مدرسه مرو: علیما عالما علاما علم علم علماء عالم را علی الدوام عالی دار»؛ ۱۷گ (۵۰پ-۶۶ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۲-۱۸۲]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۵/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: ۸۹۷ق؛ افتادگی: انجام؛ ۲۶گ (۱پ-۲۶ر) [ف: ۱ - ۲۷۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۲۱/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الیه المرجع و المآب و صلی الله علی محمد و آله اجمعین.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن، ۲۲ص (۲۱-۴۲)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۱۰ - ۶۸۹]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۸۵
خط: نستعلیق، کا: حسن کاتب اصفهانی، تا: ۱۵ رجب ۹۰۲ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۴۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۴×۱۴/۸سم [ف: ۴ - ۸۵۳]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۰۴/۳
خط: نستعلیق خفی، کا: کمال الدین حسین هروی، تا: ۹۰۵ق؛ مصحح؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۲۸]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۳۳
بی‌کا، تا: ذیقعده ۹۶۰ق؛ دارای دوایر و جداول نجومی؛ قطع:

رقعی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۲۰]
۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۲۲/۱
بی‌کا، تا: ۹۶۱ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۳۹گ (۱پ-۳۹پ)، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۱۸ - ۱۹]
۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۲۴۲/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد مومن، تا: رمضان ۹۷۵ق، جا: قاین؛ جلد: پارچه‌ای، ۳۴ص (۳۱-۶۴)، ۲۰ سطر (۱۲/۲×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶/۹×۲۴/۲ سم [ف: ۸ - ۳۷۲]
۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۲۴۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد مومن، تا: ۹۷۵ق، جا: قاین [رایانه]
۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۱۶/۲
بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۷۸ق؛ افتادگی: انجام؛ ۲۱ سطر [ف: ۵ - ۳۴۶]
۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۵۸۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۶ ربیع الثانی ۹۸۳ق، جا: قزوین؛ با لاحقه‌ای در معرفت ابعاد و اجرام از مولانا قوشچی شامل دو صفحه و نیم؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه‌ای، ۳۷گ، ۱۷ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۹/۷سم [ف: ۸ - ۲۴۴]
۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۳۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الا بیش از نیم روز بمقدار ساعات و دقایق مذکور ظل مقیاس خط سمت قبله بود در خلاف جهت ظل باشد.
خط: نستعلیق، کا: مقصود بن علیشاه بروجردی، تا: ۹۸۸ق؛ با اشکال هندسی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۷۶ص، ۹ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۱۹۲]
۱۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۸۷/۱-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۷۲ص (۲-۷۳)، ۱۷ سطر (۸×۲۴) [عکسی ف: ۱ - ۴۰۸]
۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۸/۱-طباطبائی
کا: محمد بن سید محمود حسینی، تا: قرن ۱۰؛ مهر: کاتب «نستعین بالله غیاث الدین محمد الحسنی یا الحسینی» (دایره)؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۳۳ص (۳-۳۵)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۲۳ - ۱۱۰]
۱۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۹/۲
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی گویا به خامه مصلح الدین لاری؛ ۳۹گ (۳۶پ-۷۴پ) [ف: ۱ - ۲۷۰]
۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۶۲
آغاز: پذیر بود آنرا خط خوانند. و اگر در دو جهت قسمت پذیر بود یعنی در طول و عرض قسمت پذیرد. اما در عمق قسمت پذیر نباشد آنرا سطح خوانند؛ **انجام:** اگر عرض در جانب قطب ظاهر شود و بعد از درجه اش طلوع کند، اگر عرض ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با نشان «ملازاده» و «شرح»، انجام در باب هفتم در بیان درجه عمر کوکب و درجه طلوع و درجه غروب افتاده است؛ ۶۳گ، ۱۲ سطر (۴×۹/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵ سم [ف: ۱۱ - ۱۶۵]
۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۴۱
آغاز و انجام: برابر
تذکر: در فهرست با عنوان «رساله هیئت» آمده و از خواجه نصیر دانسته شده؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن، ۷۵ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۶ - ۱۱۳]
۱۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۳۹۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: «افوض امری الی الله»؛ اهدایی: صنف خباز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۶۷گ، ۱۲ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۳ - ۹۴۹]
۱۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۳۳/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مهر: حاج سید سعید؛ ۴۲گ (۱-۴۲)، ۱۸ سطر (۵/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۱۲۷۹]
۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۶۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۳۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ - ۸۵۴]
۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۲۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۴۱گ، ۱۵ سطر (۴/۴×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۸ - ۲۴۴]
۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۶۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و بتزاید ارتفاع متناقص شود
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حاجی سید محمد، ۱۳۰۹ق؛ جلد: پارچه‌ای، ۲۸گ، ۲۱ سطر (۶/۶×۱۴/۹)، اندازه: ۱۵×۲۲/۲سم [ف: ۸ - ۲۴۶]
۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۶۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: عبدالحسین بن جمال الدین محمد حسینی در ۱۰۷۷؛ واقف: تاجماه بیگم، ۱۲۶۲ق؛ جلد: پارچه‌ای، ۴۵گ، ۱۵ سطر (۴/۵×۸)، اندازه: ۹/۲×۱۵سم [ف: ۸ - ۲۴۷]
۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۴۷۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ ۴۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۸۵]
۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۱۳۴
انجام: حرکت حوامل ایشان نیز حول مرکز عالم متشابه نیست ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ جلد: تیماج، ۱۵گ، ۱۷ سطر، اندازه:

۱۹/۵×۱۲/۹سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۸۷]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۹۵۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: اواخر قرن۱۱؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۳۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۸۷]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۴۳/۱

آغاز: اول کره آتش چنانکه سطح محدب او مماس سطح مقعر فلک قمر است دوم کره هوا چنانکه سطح محدب او مماس سطح مقعر کره آتش است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۳۲گ (۱ر–۳۲پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۲۰ – ۳۵۶]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۱۹۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

۲۹. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۷۰۶/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ ۴۷گ (۱۷۰پ–۲۱۶پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۶۷۳]

۳۰. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ ۶۳گ (۱۵۸–۲۲۰)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [صد و شصت نسخه: – ۵۷]

۳۱. تهران؛ مفتاح، محمد حسین؛ شماره نسخه:۳۹۰/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۷ – ۲۳۷]

۳۲. تهران؛ حوزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۵۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر حسینی مشهدی، تا: غره شوال ۱۰۰۱ق، جا: یزد؛ با اشکال هندسی، مصحح؛ جلد: تیماج، ۳۳گ (۲۱پ–۵۳پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [حوزه و موزه عبدالعظیم: ف: – ۷۹]

۳۳. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۳۲۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** والاّ پیش از نیم روز به مقدار ساعات ودقایق مذکور ظل مقیاس خط سمت قبله بود و قبله در خلاف جهت ظل باشد والله اعلم.

خط: نستعلیق، کا: حسن بن شاهمیر حسینی استرآبادی، تا: ۱۹ ربیع الاول ۱۰۰۳ق؛ با اشکال هندسی، محشی؛ مهر: «ابوالمعانی الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف مخ]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سلخ ربیع الاول ۱۰۰۹ق؛ تملک: محمد امین بن محمد علی شریف استرابادی در رمضان ۱۰۹۶؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵ق؛ جلد: پارچه‌ای، ۲۹گ، اندازه: ۱۹/۹×۱۳/۲سم [ف: ۸ – ۲۴۷]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۴۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۰ق؛ با اشکال هندسی، مصحح، محشی؛ ۴۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲۰ – ۱۲۰]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۵۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد شریف بن ملا منصور رستم آبادی، تا: ۵ شوال ۱۰۱۲ق؛ با اشکال، محشی؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سمرقندی، ۵۴گ، ۱۴ سطر (۶×۱۲/۷)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۸ – ۲۴۴]

۳۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۰۶

خط: نستعلیق، کا: اکمل الدین محمد بن نورالدین محمد طهرانی، تا: سه‌شنبه سلخ ذیقعده ۱۰۱۳ق؛ مصحح، محشی، در صفحه آخر رباعی به خط محمد تقی بن مقصود علی طهرانی بتاریخ شنبه چهاردهم صفر ۱۰۱۴ نوشته شده؛ شخصی کتاب را خوانده و در سلخ ربیع الاول ۱۱۶۳ به پایان برده؛ مهر: «یا ارفع من کل رفیع» (بیضی)؛ ۴۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [ف: ۲۱ – ۸]

۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹۰

خط: نستعلیق، کا: محمد بن نورالدین محمد طهرانی، تا: سه‌شنبه سلخ ذیقعده ۱۰۱۳ق؛ با اشکال هندسی، با یادداشتی که محمد تقی بن مقصود علی طهرانی به تاریخ شنبه ۱۴ صفر ۱۰۱۴ نوشته؛ مهر: «یا من رفع کل رفیع» (بیضی)؛ ۴۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۳ – ۸۶]

۳۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۲۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** اگر عرض بلد زیاده از عرض مکه بود، و الاشمالی بود. و اگر در طول موافق نباشد ... هر آفتاب در آنروز بدرجه هشتم جوزایا بدرجه بیست و سیم سرطان تحویل کند ... و الا بیش از نیم روز به مقدار ساعات و دقایق مذکور ظل مقیاس ... ابعاد و اجرام به رصد و حساب معلوم کرده اند. که دوره زمین یعنی محیط عظیمه که بزمین فرض کنند هشت هزار فرسخ است، و هر فرسخی سه میل و هر میلی سه هزار گز. و هر گزی سی دواصبع و هر ...

خط: نستعلیق ریز، کا: محمد صالح بن علی، تا: ۱۰۱۷ق؛ افتادگی: انجام؛ ۳۱ص (۶–۳۶)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸ سم [ف: ۱۱– ۶۰۳]

۴۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۲۵/۴

آغاز و انجام: برابر

خاتمه را ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۰ رجب ۱۰۲۵ق؛ محشی؛ ۵۳گ (۱۲۷ر–۱۷۹ر) [ف: ۵ – ۷۶۷]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۹۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: یوسف رضاء بن عبدالله کنداری، تا: یک‌شنبه ۲۵ ذیحجه ۱۰۲۶ق، جا: حیدرآباد؛ مصحح، دارای سرلوح زیبا، مجدول؛ در پایان قصیده ای است غراء در مدح حضرت علی بن ابی طالب علیه السلام، ناظم آن را «الراقمه»

نوشته و به نام خویش تصریح نکرده ولی احتمال دارد کاتب نسخه باشد، بدین مطلع: «دمی که برکشم از سینه آه پنهانی ×× فضای چرخ شود رشک شام ظلمانی / ز عافیت نتوان دید رنگ در عالم ×× برون رود اگر از بزم من پریشانی»؛ جلد: تیماج، ۴۵گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۰/۴×۱۸سم [ف: ۴۱ - ۱۶۱]

۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۲۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: میرمحمد رفیع مازندرانی، تا: ۶ جمادی الاول ۱۰۳۱ق؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵ق؛ جلد: پارچه‌ای، ۴۶گ، ۱۹ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۱/۷×۱۹/۵سم [ف: ۸ - ۱۶۸]

۴۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۹۴

خط: نستعلیق، کا: غیاث الدین بن فرخ زاد، تا: ۱۸ محرم ۱۰۳۲ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: علی فارسی با مهر «محمد نبی الله علی ولی الله» (بیضی)؛ تاریخ وقف: ذیقعده ۱۳۴۰؛ جلد: مقوایی، ۵۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۵۵]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۴۲

آغاز و انجام: برابر

در فهرست به اشتباه ار نصیرالدین طوسی دانشته شده (فهرست رایانه‌ای ۱۰۹۸)؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۲۳ ذیقعده ۱۰۳۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: میشن ترياکی، ۸۵ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۶ - ۱۱۴]

۴۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰/۵

آغاز: اجناس سپاس بی قیاس حضرت واجب الوجودی را جل و علا که این طارم رفیع خضرا را بر زبر این کره معلق؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد فضل الله بن محمد صالح، تا: جمعه ۱۳ جمادی الاول ۱۰۳۷ق؛ جلد: تیماج، ۵۳گ (۱۵۹پ-۲۱۱پ)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۷۰]

۴۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۳۰/۴

خط: نستعلیق، کا: عبدالباری بن عطاءالله نوری نطنزی، تا: با تاریخ ۱۰۳۷ق [فیلمها ف: ۲ - ۱۰۳]

۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۰۵/۲

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن هدایة الله سلطانیوی، تا: جمادی الاول ۱۰۳۸ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۹گ (۴۹پ-۵۷پ)، ۱۸ سطر (۴×۱۱)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۱۲۹]

۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۲۶۴

آغاز: و طول هر برجی سی درجه باشد و عرض صد و هشتاد سه ازین بروج و آن ... و ثور؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: سلطانیوی، عبدالله بن هدایت الله، تا: ۱۰۳۸ق؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۴۹. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۵/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن حکیم غلام علی، تا: جمادی الاول ۱۰۴۰ق؛ مصحح؛ ۴۲گ (۳۰پ-۷۱ر)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ - ۲۵۵]

۵۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۷۴/۲

خط: نسخ، آیات معرب، بی‌کا، تا: ۲۹ رمضان۱۰۴۴ق؛ تاریخ وقف: ۱۲۱۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴گ (۱۱۷پ-۱۶۰پ)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۱۵۳]

۵۱. اراک؛ دهگان، ابراهیم؛ شماره نسخه:۱۳۹/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره ربیع الاول ۱۰۴۵ق؛ ۱۱۵گ (۱پ-۱۱۵پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱ - ۱۷۷]

۵۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۸۸/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۱۷ ربیع الاول ۱۰۴۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۴۶گ (۱۰۴پ-۱۴۹پ)، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۴۵۰]

۵۳. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۴۳

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۰۴۸ق؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۵۷گ، ۱۰-۱۵ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: - ۳۸]

۵۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۰۵۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سلطان مسعود بن فخر الدین احمد بافقی، تا: سه‌شنبه ۲۰ محرم ۱۰۴۸ق؛ با تصاویر هندسی؛ کاغذ: سمرقندی، ۴۸ص (۱-۴۸)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۸۳۷]

۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۰۴۹ق، جا: فسا؛ با اشکال نجومی، محشی از بدیع الملک و محمد حسن؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۴۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ - 79]

۵۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۶۱/۱

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: ۷ شوال ۱۰۴۹ق؛ محشی با نشان «چغمینی»؛ ۳۷گ(۱پ-۳۷پ) [ف: ۳ - ۳۴۵]

۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۵۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد امین بن محمد قاسم بن زین الدین مشهدی، تا: ۱۰۵۳ق؛ با اشکال نجومی، محشی؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۰۲ص (۱-۱۰۲)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۱۱۷۸]

۵۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۶۳/۳

خط: نستعلیق، کا: مصطفی بن خواجه نبی سلمانی، تا: ۱۰۵۴ق؛ جلد: مقوا، ۲۵گ (۱۴۰پ-۱۶۴ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۶ - ۳۸۲]

۵۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۴۶/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۶ محرم ۱۰۵۹ق؛ ۵۳گ (۸۷پ-۱۳۹ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۰۷]

۶۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۶۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۰ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۴۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۲۴ - ۲۲۵]

۶۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۴۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۱ق؛ مصحح، محشی با نشان «۱۲»؛ ۵۷گ (۱پ-۵۷ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۵×۱۰/۵سم [ف: ۳۶ - ۵۵۳]

۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۵۵/۶

خط: نستعلیق، کا: علی اصغر بن محمد یوسف قزوینی، تا: ۱۰۶۵ق؛ با جدول‌ها و اشکال هندسی، مصحح؛ جلد: مقوایی، ۴۳گ (۸۷پ-۱۲۹ر)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۷]

۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۹۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن تبریزی، تا: شعبان ۱۰۶۵ق، جا: تبریز؛ با اشکال؛ واقف: حاج سید عبدالباقی آیت اللهی شیرازی، اسفند ۱۳۷۴؛ ۶۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۸ - ۹۳]

۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۹۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن حاجی جعفر دیلمی دهخوارقانی، تا: اواسط ربیع الثانی ۱۰۶۸ق؛ تملک: رضی الدین محمد بن محمدباقر؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: میشن، ۳۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۸۴]

۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عین علی، تا: ۲۰ محرم ۱۰۶۸ق؛ محشی؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵؛ جلد: پارچه‌ای، ۳۱گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۶/۴)، اندازه: ۱۶/۳×۲۶/۳سم [ف: ۸ - ۲۴۵]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۶۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عین علی، تا: ۱۰۶۸ق [الفبائی: - ۴۲۲]

۶۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۵۲/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی دهخوارقانی، تا: سه‌شنبه اواسط ربیع الثانی ۱۰۶۸ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج، ۳۹گ (۱پ-۳۹ر)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [مؤید: ۳ - ۲۸۸]

۶۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۲۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد محسن تفرشی، تا: رجب ۱۰۷۰ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۶۴ص (۲-۶۵)، ۱۸ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۳۳۱]

۶۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۸/۱

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کا: علی نقی بن محمد امین قاری، تا: ۱۰۷۳ق؛ محشی؛ مهر: «و رفعناه مکاناً علیا ۱۰۷۲» (بیضی)؛ ۴۱گ (۱پ-۴۱ر) [ف: ۱ - ۲۷۰]

۷۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۲۱-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق تحریری،بی‌کا،تا:یک‌شنبه۲۳رجب۱۰۷۳ق؛وقف‌نامه برای گروه شیخیان کرمان نوشته ۳ ربیع الثانی۱۲۸۹؛ ۱۸۹ص، ۹ سطر (۱۵×۱۷/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱-۴۰۸]

۷۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹۶۵/۳

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد زمان اردکانی، تا: ۱۰۷۴ق؛ مجدول، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۴۲گ (۸۱پ-۱۲۲ر)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۳۳]

۷۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۹۹/۲

خط: نستعلیق، کا: قاسم بن محمد حسین رشتی، تا: ۱۰۷۴ق؛ جلد: تیماج، ۴۴گ (۲۸پ-۷۱پ)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۵۹]

۷۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۱۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ شعبان ۱۰۷۶ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد مهدی بن میرزا باقر بیدل شریف معلم به تاریخ ۱۲۶۹ در مدرسه حکیم (گویا اصفهان)، محمد علی طبیب به تاریخ دهه اول ذیحجه ۱۱۳۶ با مهر «لا اله الا الله الملک الحق المبین محمد علی» (مربع)، محمد رضا بن محمد صادق شریفی آصفی (دلیل العام) با مهر «عبده محمد رضا بن محمد صادق» (مربع) و «عبده محمد رضا» (بیضی)؛ مهر: «عبده محمد مهدی» (بیضی)، «محمد مهدی» (بیضی)، «محمد مهدی» (مربع)، «المهدی من هدیت» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۸۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۴ - ۲۶۸]

۷۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۲۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** که قطر آفتاب هفده هزار و پانصد و سی و هشت ...

خط: نسخ، کا: سید امین بن میر محمد شریف رضوی (ظاهراً)، تا: ۱۹ صفر ۱۰۷۶ق، به جهت میرزا محمود؛ مصحح؛ تملک: سید حسین با مهر «عبده حسین الحسینی» (بیضی)؛ ۴۹ص (۱۰۰-۱۴۸)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۲ - ۳۲۱]

۷۵. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۲۵۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ جمادی الاول ۱۰۷۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: - ۱۳۵]

۷۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۹۹/۲

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۵ صفر ۱۰۷۸ق؛ ۳۲گ (۲۷پ-۵۸پ) [ف: ۳ - ۳۴۵]

۷۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰۰/۱۱۸

آغاز: اما آنکه گفته‌اند که تا چهار ماه متوالی سی سی آید و زیاده نی، تا سه ماه متوالی بیست و نه آید و زیاده نی، سببش آنستکه مدت یکدوره سبق قمر؛ **انجام:** و هلال بیست و نه روز و زیاده از ثلثه ارباع میشود، و اگر کسر شبانه روزی بیشتر از اربعة اخماس میبود پنج ماه متوالی سی سی می‌آمد. و السلام

بخشی از هیئت فارسی او است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۲ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱گ (۳۱۵ر-۳۱۵پ)، ۲۵ سطر

(۱۵×۲۹)، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۱۴ - ۱۰۸]

۷۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۲۵/۱۰

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۸۲ق؛ ۵۷ص (۱۶۷-۲۲۳) [ف: ۵ - ۷۶۸]

۷۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۳۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: شرف الدین حسین، تا: اواسط شوال ۱۰۸۲ق، جا: هرات؛ با دوائر نجومی؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۷۳گ (۱-۷۳)، ۱۵ سطر (۴/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۱۲۷۸]

۸۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶-فیروز

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: سیف الدین محمود ولد محمد باقر مشهدی، تا: ۱۰۸۳ق؛ دارای ۲۲ رسم هندسی و نجومی، محشی به نقل از بیرجندی و لاری و قاسم علی قاینی که گویا فقراتی است از شرح مستقل او بر رساله هیئت قوشچی. اولین فقره حواشی قاسم علی قاینی چنین آغاز می‌گردد: مبین است بر مدققان دقایق ... که هیئت علمی است که در آن بحث کنند از افلاک کلی و جزوی و کواکب ...؛ تملک: محمد طاهر بن محمد جعفر مشهدی، اتابک با مهر «علی اصغر ابراهیم»؛ جلد: تیماج مذهب، ۸۹گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۱ - ۳۴۲]

۸۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۲۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شماخی (ماوراء ارس)، تا: ۱۰۸۴ق؛ با اشکال نجومی؛ ۳۸ص (۱-۳۸)، ۱۳ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۶ - ۸۰۲]

۸۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۹/۱

خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: اواخر ذیحجه ۱۰۸۶ق؛ ۴۱گ (۲پ-۴۲ر) [ف: ۱ - ۲۷۱]

۸۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۳۶-۱۶/۴۶

آغاز: کنند خواه متحرک وخواه ساکن دونقطه برآن گره از دوطرف آن دایره که بعد از هر یک از اطراف ... قسم دوم درآنچه تعلق به طبیعیات دارد؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: گالینگور، ۳۰گ، ۱۷-۲۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۸ - ۴۸۸۶]

۸۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۸۹۱

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن محمود کیادهی، تا: ۱۵ رجب ۱۰۸۹ق، جا: لاهیجان مدرسه خیر آباد؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی، ۷۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۲۵ - ۱۸۸]

۸۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۷۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد شریف بن مراد حاصل ادومجی، تا: ۱۰۹۰ق؛ محشی، با جداول و اشکال؛ ۵۹گ (۱-۵۹)، ۱۱ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۶ - ۴۳۹]

۸۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۴۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد صالح بن محب علی خوشکایی، تا: ربیع الثانی ۱۰۹۱ق؛ با اشکال؛ جلد: مقوا، ۵۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۵ - ۲۲۹۶]

۸۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:-۵۸۳۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۳گ، ۱۷ سطر، قطع: جیبی [آستانه قم: - ۱۸۲]

۸۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۳۶/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۲ق؛ مصحح، محشی؛ یادداشت‌هایی به نقل از «آقا رضی الدین قزوینی» با «عنوان دام ظله»؛ ۳۸گ (۱۱۵پ-۱۵۲ر)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۳ - ۱۶۵۷]

۸۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۹۵

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام کتاب در فهرست میزان الحساب آمده که با توجه به آغاز و انجام نسخه تصحیح شد؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: هدایت الله بن عبدالرحیم، تا: پنج‌شنبه ۲۴ شوال ۱۰۹۲ق، جا: بروجرد؛ مصحح، محشی، با اشکال؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۰۵ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۸/۲×۱۲سم [ف: ۴۵ - ۲۱۰]

۹۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن ملا بابا جان مامقانی، تا: ۸ محرم ۱۰۹۴ق؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: گالینگور، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۱۳۸]

۹۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۷۷۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن حسین علی قمی، تا: ۱۰۹۵ق؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج، ۲۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۸۴]

۹۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۷۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ملایوسف پسر ملاحسن زاهدانی گیلانی، تا: ۱۰۹۶ق؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۲۸ص (۶-۱۳۳)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۰ - ۴۲۴]

۹۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۴۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: منصور بن محمد بن عبدالحسینی حسینی طالقانی نجفی، تا: ۲۱ ربیع الاول ۱۰۹۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، ۵۳گ، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۵ - ۷۶۸]

۹۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۵۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۹ق؛ با اشکال نجومی؛ ۴۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۴سم [ف: ۱۰ – ۷۹]

۹۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۲۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۷۴گ (۱۰–۱۷۳)، ۱۲ سطر(۸×۱۳)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۴۰ – ۴۹]

۹۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۷۰/۲

خط: نسخ، کا: عبدالائمة بن عبدالحسین جامعی عاملی، تا: پنج‌شنبه ۲۵ شوال ۱۱۰۰ق، جا: کرمان؛ با اشکال هندسی، مصحح، محشی با عناوین «اسد» و «میرسلطان محمد غفرله»؛ ۳۸گ (۲۵پ–۶۲ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۰ – ۳۷۵]

۹۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۸۰۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۵۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۸۵]

۹۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و تیرگی که بر روی ماه نماید آن رنگ ماه

از اول تا فصل چهارم از باب ششم از مقاله اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ با دوائر نجومی؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲ سطر (۶×۱۳) [ف: ۳ – ۱۲۱۸]

۹۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۳۸۱/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اگر در طول موافق نباشد تفاوت ما بین الطولین را هر پانزده درجه ساعتی گیریم وآنچه کم از پانزده باشد هر درجه را چهار دقیقه ساعت گیریم ...

تا اواسط باب دهم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۶۸گ (۱۱۲پ–۱۷۹پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۵ – ۲۲۹۷]

۱۰۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۶۵

خط: نسخ، کا: معین الدین حسینی، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری سیاه، ۴۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۱۸/۸سم [ف:۴-۸۵۳]

۱۰۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۰۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱ و اوایل قرن ۱۲؛ محشی؛ واقف: سید علی اصغر اصغرزاده موسوی، اردیبهشت ۱۳۳۸؛ جلد: پارچه‌ای، ۹۷گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳/۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۳سم [ف: ۸ – ۲۴۵]

۱۰۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی از میرزا محمد علی مدرس چهاردهی؛ واقف: مرتضی مدرس چهاردهی، اردیبهشت ۱۳۶۲؛ کاغذ: حنایی [ف: ۱۸ – ۹۴]

۱۰۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۰۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سیدخلیل الله، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ کاغذ: حنایی، ۴۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۲/۲سم [ف: ۱۸ – ۹۵]

۱۰۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۳۰/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد علی، تا: قرن ۱۲، کامل شده در ۱۲۴۴؛ با اشکال؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن، ۷ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۷سم [ف: ۶ – ۳۱۴]

۱۰۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۴۳/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۶ – ۲۴۴]

۱۰۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۵۱/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۳۹ گ (۸۷پ–۱۲۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶ – ۴۲۵]

۱۰۷. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۸۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۵۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰/۵سم [ف: – ۱۹۳]

۱۰۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۳۴/۳

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس مانده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ با اشکال نجومی و هندسی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۰۷ص (۷۰–۱۷۶)، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۱)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۶ – ۱۹۴]

۱۰۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۲۵۵/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۳۱گ (۹۲پ–۲۲۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۵ – ۴۴۹]

۱۱۰. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۴۰۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۷ ربیع الثانی ۱۱۰۰ق؛ محشی، در هامش برگ‌های میانی فالنامه مجرب منظوم به دست درویش صالح قادری به تاریخ ۱۱۹۴ق کتابت شده با مطلع: «چو در فالت الف آمد مخور غم ×× که می‌گردی بسی فالست خرم»؛ واقف: شهاب الدین مرعشی نجفی، ۱۳۳۹/۱۱/۴؛ ۵۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۶۷۴]

۱۱۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۶۲/۲

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۷۳ص (۱۱۵–۱۸۷)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۱۲]

۱۱۲. تهران؛ مفتاح، محمد حسین؛ شماره نسخه:۳۸۷/۶

خط: نسخ، کا: علی بن محمود بن محمد اشو، تا: ۱۹ ربیع الاول ۱۱۰۱ق، جا: عمادیه؛ مجدول، محشی [نشریه: ۷ – ۲۳۶]

۱۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۵۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد صفی بن محمد مؤمن معلم، تا: چهارشنبه۱۲ربیع الاول ۱۱۰۷ق؛ محشی؛ واقف: شیخ محمد صالح علامه حایری؛ ۶۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۱۸ – ۹۳]

۱۱۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۹۴/۳
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد رضا بن محمد سعید، تا: شوال ۱۱۰۸ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۴۶ص (۵۲–۹۷)، ۱۶ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۵ – ۱۷۱۳]

۱۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۵۸۵/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، کا: مختاری، تا: ۱۱۰۸ق، جا: مشهد رضوی؛ محشی منقول از شروح فارس هیأت و یک حاشیه به عربی با امضاء کاتبی؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: پارچه‌ای، ۵۸ص (۱–۵۸)، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۸/۸)، اندازه: ۱۳×۲۵/۲سم [ف: ۸ – ۲۹۷]

۱۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۵۷۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد علی اصفهانی، تا: ۱۱۰۹ق؛ ۴۰گ، ۱۴ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ – ۲۴۳]

۱۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۸۰۴/۲
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس مانده؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۶ شوال ۱۱۱۴ق؛ کاغذ: سمرقندی، ۸۲ص (۳۷–۱۱۸)، اندازه: ۱۲/۳×۱۸سم [ف: ۸ – ۳۳۳]

۱۱۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۱
خط: نستعلیق، کا: فضل الله بن رحمت الله بجستانی، تا: ۱۱۱۴ق؛ با اشکال هندسی، مجدول، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۴۹گ (۱پ–۴۹ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ – ۱۴۳]

۱۱۹. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴/۱۰۳/۲-۵۹۶۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پایان ذیقعده ۱۱۱۴ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۵ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: – ۲۱۴]

۱۲۰. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۳۹۸/۱
آغاز: قائمه محیط شود آن خط بر آن سطح عمود بود و چون سطحی بر سطحی قائم شود چنانکه خطی دوبر دو سطحی پدید آید؛ **انجام:** برابر
کا: محمد رفیع گلستانه، تا: ۱۱۱۶ق؛ محشی، با اشکال نجومی؛ ۴۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۵/۵×۱۳/۵ سم [ف: ۱ – ۳۷۴]

۱۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۶۵۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد علی تونی، تا: ۷ ذیحجه ۱۱۱۶ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، مذهب، ۴۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۸۵]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۰۵/۱
همان نسخه بالا [مؤید: ۳ – ۲۵۳]

۱۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۹۳/۱
خط: شکسته نستعلیق، کا: ملا محمد علی بن خواجه محمود گیلانی، تا: ۱۱۱۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۵۳گ (۳پ–۵۵ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۶ – ۲۱۰]

۱۲۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۹۵
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۵ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۲۶گ، ۲۲ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۳ – ۱۲۱۴]

۱۲۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۱۰/۴-۵۸۱۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۱۳۷ق؛ واقف: ابوطالب حسینی قمی؛ کاغذ: سپاهانی، ۴۳گ، ۱۷ سطر [آستانه قم: – ۱۸۲]

۱۲۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۵۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: غره جمادی الاول ۱۱۴۹ق؛ جلد: تیماج، ۵۳گ (۱پ–۵۳پ)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۲ – ۳۲۰]

۱۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۳۹/۱۰
آغاز: در بیان ظل و آنچه تعلق بآن دارد مقیاس ظل عمودی بود که قایم بر سطح افق یا بر سطحی که قایم باشد بر هر یک از سطح افق و سطح دایره ارتفاع نیز از جانب نیر یعنی مقیاس موازی افق باشد؛ **انجام:** برابر
بخشی از هیئت قوشچی (در نسخه چنین آمده دو باب از زیج شیخ طوسی)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۵۰ق؛ جلد: تیماج، ۷ص (۱۷۸–۱۸۴)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۱۰ – ۳۷۰]

۱۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۷۶/۱
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۱۱۵۵ق؛ با اشکال هندسی؛ ۱۰۱ص (۲–۱۰۲)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۹ – ۶۱]

۱۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۴۲/۲
خط: نستعلیق، کا: مرتضی قلی، تا: ۱۱۵۷ق، جا: کوهات؛ مجدول، با اشکال هندسی، محشی؛ ۴۰گ (۲۶پ–۶۵پ)، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۲۰ – ۳۵۶]

۱۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۲۹/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۶۷ق؛ مصحح، محشی با نشان «۱۲ و من مص»، مجدول؛ کاغذ: شرقی، ۳۵گ (۷۲–۱۰۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۸ – ۳۸۹]

۱۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۹۵۶
خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن محمد علی دزماری، تا: ۱۱۶۷ق؛ مهر: «محمد صدر الدین بن عبدالباقی القاضی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۶۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۵ – ۲۳۱]

۱۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۸۸

خط: نستعلیق، کا: لطفعلی بن کلبعلی رادکانی، تا: ۱۱۷۴ق؛ با اشکال هندسی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مذهب، ۹۶ص، ۱۳سطر،اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۱۹ - ۷۰]

۱۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۸۵ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد حسین بن محمد صادق حسینی اصفهانی امام [جماعت] مسجد جدید عباسی با مهر «محمد حسین ابن محمد صادق الحسینی ۱۲۳۴» (بیضی)؛ جلد: مشمع، ۵۸گ، ۱۳ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴۰ - ۱۰۳]

۱۳۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۳۳۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۹۵ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۲۱گ (۱پ-۲۱ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۵ - ۲۲۹۶]

۱۳۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۹۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: امام قلی بن میرزا آصف جوانشیر، تا: سه‌شنبه ۲۲ رجب ۱۱۹۷ق؛ جلد: مقوا، ۲۵گ (۱پ-۲۵ر)، ۱۴ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۵ - ۷۶۷]

۱۳۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۳۹۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ ۲۲گ (۲پ-۲۳پ)، ۱۹ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۷۶۸]

۱۳۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۲۵۷/۲-۲۱/۱۷۷

آغاز: شوند بزرگتر را منفرجه و خوردتر را حادم گویند بر این شکل [...] و مجسمه آن بود که از احاطه یک سطح یا زیاده به جسم پیدا شود؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۲۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۸ - ۴۸۸۷]

۱۳۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۵۴۶-۲۳/۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و چون نوبت غروب به اول جوزا رسد نوبت سعت مغرب به نقطه شمال رسد و اول جوزا مماس نقطه شمال شود غروب نکند وموضع.

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۲۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۸ - ۴۸۸۶]

۱۳۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۸۳۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: الله قلی بن پیغمبر قلی، تا: قرن ۱۳، جا: مدرسه ملا محمد باقرسبزواری؛ با اشکال هندسی؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۷گ (۱پ-۴۷پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف مخ: ۵ - ۲۲۹۶]

۱۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ ۳۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۲سم [ف: ۱۸ - ۹۵]

۱۴۰. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۱۴/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۲گ (۱پ-۲۲ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۰۸]

۱۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۲۰/۱

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان «رساله ای در هیئت» و ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ جلد: ساغری، ۴۷ص، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۳۱۷]

۱۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۰۲/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ظل مقیاس خط سمت قبله بود و در قبله در خلاف ظل بود

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۷۵ص، ۱۳ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۲۸۸]

۱۴۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۱۷/۲

آغاز: ... و اگر استقبال در حوالی یکی از دو عقده واقع شود زمین میان ماه و آفتاب حایل شود و مانع آید از وصول ضوی آفتاب به ماه؛ **انجام:** برابر

در فهرست ناشناس مانده با توجه با انجام شناسایی شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۲گ (۲۲۹ر-۲۴۰پ)، ۱۹ سطر (۱۴×۲۶)، اندازه: ۲۰×۳۳/۵سم [ف: ۳۳ - ۵۵۳]

۱۴۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۳۶۹/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳ - ۹۴۰]

۱۴۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۷۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ ۴۰گ (۱-۴۰)، ۱۳ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۱ - ۴۹۰]

۱۴۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۸۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی برخی با نشان «۱۲»؛ ۳۴گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف:۳۲-۹۴۷]

۱۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۴۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** که تعدیل اول و دویم بقوة او معلوم میکنند محتاج بتعدیل.

خط: تحریری، کا: احتمالاً محمد باقر بن محمد تقی شفتی بید آبادی، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور، ۲۷ص (۱۸۲-۲۰۸)، ۱۶ و ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۵۰ - ۲۰۷]

۱۴۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۰۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، مصحح، محشی به خط میرزا مرحوم محمد مهدی نایب الصدر اصفهانی؛ ۵۴گ

(۹پ-۶۲ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۳۵ - ۶۴۴]

۱۴۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۲۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بعد محدب فلك ثوابت که مقعر فلك اعظم است سی و سه هزار بار هزار و پانصد و بیست و چهار هزار و ششصد.

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی به لفظ «منه ره»؛ ۳۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵ - ۶۵۸]

۱۵۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۸۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** [خاتمه] در معرفت ابعاد و اجرام بر صد و حساب معلوم کرده‌اند که دوره زمین یعنی محیط عظیمه که بر زمین فرض کنند هشت هزار فرسخ است و هر فرسخ سه میل و هر میلی سه هزار گز و هرگزی سی اصبع ...

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: وسط و انجام؛ مصحح؛ ۲۴گ (۱-۲۴)، ۱۵-۲۵ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۸ - ۵۵۴]

۱۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۹۰/۶

انجام: و اول حمل بر مغیب اعتدال باشد و نصف ظاهر و ذلك البروج در جانب جنوب.

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ با اشکال هندسی، مجدول؛ جلد: تیماج، ۳۴گ (۱۱۱پ-۱۴۴ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲۰ - ۱۴۲]

۱۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۵۱/۳

انجام: و این عظیمه بود که یک قطب او به سمت الرأس باشد و یک قطب او به سمت قدم و مراد به سمت الرأس نقطه ای است.

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، ۸گ (۲۶ر-۳۳ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۰۴]

۱۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۶۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ ۲۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۸۷]

۱۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۴۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ با اشکال هندسی، محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۴۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۸۷]

۱۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۵۸۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: نایینی؛ ۵۸گ، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۱/۷)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۲سم [ف: ۸ - ۲۴۵]

۱۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۳۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۸گ، ۱۶ سطر [رایانه]

۱۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۲۲۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: برونی خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج [رایانه]

۱۵۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۱۱۳/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** آنکه دورتر است از مرکز عالم و ذره مرئی گویند

تذکر: نام مؤلف با تطبیق آغاز نسخه تعیین شد [این نسخه تا اواخر فصل اول از فصول چهارگانه باب ششم از مقاله اول را بیشتر ندارد]؛ بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ با اشکال نجومی؛ جلد: چرمی، ۹گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۲سم [ف: ۱۰ - ۱۸۴]

۱۵۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۳۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ مصحح، با اشکال هندسی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج، ۳۲گ (۱۰۶پ-۱۳۷پ)، ۱۸ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۵سم [ف: ۳۷ - ۳۱۶]

۱۶۰. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۲۹۱

آغاز: و اگر خطی بر سطحی قایم شود چنانکه هر خطی که در آن سطح از موضع قیام بر استقامت اخراج کنند به آن خط به زاویه قائمه محیط شود؛ **انجام:** و قطر قمر هفتصد و سی و یک فرسخ است و جرم او سدس سبع جرم زمین است و قطر زحل چهارده هزار و چهار صد و سی پنج فرسخ است و جرم

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۳۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: - ۲۸۸]

۱۶۱. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** در جهت قطب ظاهر برابر تمام عرض بلد بود و اعظم مدارات بدی الخفا نیز منطقة البروج را بر دو نقطه متساوی المیل

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۵۲گ، ۱۲ سطر [ف: - ۲۸۸]

۱۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۳/۲-طباطبائی

خط: نستعلیق، کا: محسن بن ملاعلی اکبر تویسرکانی، تا: قرن ۱۳؛ ۱۸ص (۱۶-۳۳)، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۱۲۰]

۱۶۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰/۲-فیروز

خط: نستعلیق، کا: علی حسین بن ملا محمود، تا: قرن ۱۳؛ ۸۰ص (۹۲-۱۷۱)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۲۱ - ۱۹۸]

۱۶۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۲۹/۹

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۷۱ص (۲۵۴-۳۲۴)، قطع: خشتی [ف: ۱۰ - ۲۰۱۷]

۱۶۵. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۸۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷۰گ (۱۱پ-۸۰پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۶۷۴]

۱۶۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۷۵

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۰ سطر، قطع: جیبی [چهار کتابخانه مشهد-ف: - ۱۹۹]

۱۶۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۰۱/۵
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با جدول‌ها و اشکال هندسی و نجومی؛ جلد: تیماج، ۵۷ص (۳۰۴-۳۶۰)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۰]

۱۶۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۲۴/۱۷
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: سید حسین بن سید محمد اردستانی، تا: ۱۲۰۳ق، جا: اصفهان مدرسه کاسه گران؛ مصحح، محشی با نشان «۱۲»، با اشکال هندسی؛ ۲۷گ (۲۸۴پ-۳۱۰پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۵سم [ف: ۳۷ - ۲۸۴]

۱۶۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۹۷۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: شیخ محمد، تا: ۱۲۰۵ق؛ محشی از محیی الدین، عبدالرحیم؛ جلد: تیماج، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۲سم [ف: ۸ - ۳۸۹]

۱۷۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۱۴۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن بن عبدالله ترشیزی بردسکنی، تا: ۲۵ ربیع الثانی ۱۲۰۹ق، جا: هرات؛ با اشکال هندسی، مجدول؛ ۱۲۴ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۴۷/۲ - ۳۲]

۱۷۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۴۷۰/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۰ق؛ جلد: تیماج، ۵۳گ (۱پ-۵۳ر)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۲۲ - ۵۹]

۱۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۵۷۹
خط: نسخ، کا: محمد سبزواری، تا: ۱۲۱۰ق [الفبائی: - ۴۲۲]

۱۷۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۱۶۰
آغاز و انجام: برابر
خط:نستعلیق،کا:نصرالله خواجه نوری،تا: ربیع الثانی ۱۲۱۵ق؛ جلد: تیماج، ۳۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۵ - ۲۲۹۶]

۱۷۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۵۹/۱
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۹ ذیقعده ۱۲۱۵ق؛ جلد: میشن سیاه، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۶ - ۴۳۴]

۱۷۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲ /۸۱۳۹-۵۵/۱۰۹
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج شنبه ۳۰ شوال ۱۲۱۶ق؛ در چهارشنبه ۸ ذیحجه ۱۲۸۱ق با نسخه صحیحی مقابله شده؛ ۲۵گ، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۸ - ۴۸۸۶]

۱۷۶. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۳۷۶/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الا پیش از نیم روز به مقدار ساعات ودقایق مذکور ظل مقیاس خط سمت قبله بود و قبله در خلاف جهت ظل باشد والله عالم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۷ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۴۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۷×۱۵سم [ف مخ]

۱۷۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۷۴۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۷ق [رایانه]

۱۷۸. کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه:۳۸/۳
آغاز: ... ربع است از سطح آن و آن ربع رابع مسکون خوانند و چون مرکز زمین مرکز عالم است
خط: نستعلیق، کا: محمد بن حاطم (حاتم) نصرآبادی، تا: یک‌شنبه ۲۴ ذیحجه ۱۲۱۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ با اشکال هندسی؛ جلد: تیماج، ۱۸۱گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: - ۴۰]

۱۷۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۶۱/۱
آغاز و انجام: برابر
توضیح: نام کتاب و مؤلف از آغاز و انجام و کتاب‌شناسی معلوم گردید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۸ق؛ دارای اشکال نجومی؛ ۴۵گ (۱پ-۴۵ر) [ف: ۳ - ۳۳۰]

۱۸۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۶۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: علیرضا بن محمد مهدی، تا: ۸ ربیع الاول ۱۲۱۸ق؛ واقف: حاج سیدمحمد، ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: سمرقندی، ۳۲گ، ۱۹ سطر (۵/۷×۱۰/۹)، اندازه: ۱۱×۱۵/۴سم [ف: ۸ - ۲۴۷]

۱۸۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۲۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۱۹ق؛ جلد: تیماج مذهب،۳۹گ(۱پ-۳۹پ)،۱۲سطر،اندازه:۱۶×۲۱سم [ف: ۱-۵۲۹]

۱۸۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۶۷/۱
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۰ق؛ جلد: تیماج، ۶۱ص (۲-۶۲)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۲۳۹]

۱۸۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۹۹/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن حاجی حسنعلی کابلی، تا: شوال ۱۲۲۱ق؛ مجدول؛ جلد: میشن، ۴۴گ (۸۹پ-۱۳۲ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۳سم [ف: ۹ - ۱۵۲]

۱۸۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۴۷۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: باقر بن محمد کاظم شریف، تا: ۲۷ صفر ۱۲۲۳ق؛ اهدایی: رهبری، ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۶۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۸۵]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۸۲/۱
همان نسخه بالا [مؤید: ۳ - ۳۸۹]

۱۸۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۷۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: نمحمد صادق بن حاج صالح، تا: ۱۲۲۵ق؛ جلد: چرمی، ۳۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۰۷۹]

۱۸۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۱۳/۱
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد ربیع بن احمد سمنانی، تا: دوشنبه ۸ ذیقعده ۱۲۲۶ق، جا: خراسان؛ محشی با نشان «شیخ بهاءالدین رحمة الله، قوشچی، شرح، کلمة العین، فاضل بخارائی؛ ۸۴گ (۲پ-۸۵ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۶ - ۱۰]

۱۸۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۹۶۲
خط: نستعلیق، بی کا، تا: جمادی الاول۱۲۲۷ق؛ مجدول؛ اهدایی: وزیری؛ جلد: تیماج، ۵۲گ، ۱۵ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۴۸۸]

۱۸۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۱۵/۴
خط: نستعلیق، کا: حسین حسنی لاریجانی نیاکی، تا: ۱۲۲۷ق؛ ۲۲گ (۱۲۹پ-۱۵۰ر)، اندازه: ۲۱×۳۵ سم [ف: ۲۱ - ۱۸۲]

۱۸۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۱۲۱/۳-۶۱/۶۰
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: فضل الله حسینی سبزواری، تا: ۱۹ شعبان ۱۲۲۷ق، جا: اصفهان مدرسه حاجی حسن؛ ۳۶گ (۷۹-۱۱۴)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۸ - ۴۸۸۶]

۱۹۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۷۷
خط: نسخ متوسط، کا: عبدالصمد محمد، تا: ۱۲۲۷ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۷گ (۵پ-۳۱پ)، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [رایانه]

۱۹۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۴۰/۶
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد باقر بن قربانعلی مازندرانی، تا: ۱۲۲۸ق؛ جلد: تیماج، ۷۸ص (۱۲۲-۱۹۹)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۳۶۰]

۱۹۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۰۲/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن محمد ربیع سمنانی، تا: جمعه ۱۵ شعبان ۱۲۲۸ق؛ جلد: میشن، ۲۸گ (۱پ-۲۸پ) [ف: ۶- ۳۹۶]

۱۹۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۶۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی کا، تا: چهارشنبه ۸ ربیع الاول ۱۲۳۱ق، جا: خبوشان؛ محشی، با اشکال هندسی؛ ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۸سم [ف: ۱۸ - ۱۴۲]

۱۹۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۲۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: الجویمی، محمد حسن، تا: ۱۲۳۱ق، به نام علی اکبر شیرازی؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج [رایانه]

۱۹۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۲۰
خط: نستعلیق، بی کا، تا: چهارشنبه ۲ ربیع الثانی۱۲۳۲ق؛ جلد: مقوایی، ۳۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۴ - ۲۷۳]

۱۹۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۸۶/۲
آغاز و انجام: برابر
بی کا، تا: ۱۲۳۲ق، جا: تبریز مدرسه صادقیه؛ دارای اشکال هندسی؛ جلد: ساغری، ۵۵گ (۴۳-۹۷)، ۱۳ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۲۹ - ۱۱۳]

۱۹۷. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۰۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن محمدرضا نجفی جزایری، تا: با تاریخ ۱۲۳۳ق؛ جلد: تیماج، ۷۶ ص (۱-۷۶)، ۱۷ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: - ۱۴۴]

۱۹۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۵۰۸
آغاز: اضلاع و پنج گنج؛ **انجام:** رمضان سنة احدی و سبعین.
خط: نستعلیق، بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «عبد المحمد ۱۲۳۳»؛ ۴۶گ، ۱۱ سطر (۶×۱۰) [ف: ۴ - ۱۳۲۲]

۱۹۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۴۹۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اگر طول بلد بیشتر از طول مکه باشد و الا پیش از نیم روز بمقدار ساعات و نقایق مذکور طل مقیاس خط سمت بود
خط: نستعلیق، کا: کزازی، محمد شفیع بن محمد سلیم، تا: ۱۲۳۴ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۲۰۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۶۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد علی بن آخوند ملا محمد اسمعیل جلایر، تا: جمعه ۱۵ ذیقعده ۱۲۳۵ق؛ واقف: میرزا محمود عاملی، ۱۳۰۸ق؛ جلد: پارچه‌ای، ۲۶گ، ۲۱ سطر (۷/۳×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۶سم [ف: ۸ - ۲۴۶]

۲۰۱. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۹۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابوتراب بن ملا محمد سلیم ساوی، تا: دوشنبه ۱ رمضان ۱۲۳۵ق؛ مصحح، محشی؛ ۴۶گ (۱۱پ-۵۶پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۶۷۴]

۲۰۲. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۶۲/۲
انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق خوش، بی کا، تا: شوال ۱۲۳۶ق؛ محشی، با دوائر و اشکال هندسی؛ جلد: تیماج، ۲۴گ، ۱۸ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۲۴۵]

۲۰۳. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۸۴۴/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم بن نعمة الله موسوی قزوینی، تا: ۱۲۳۶ق؛ واقف: عبدالرحیم بن نعمة الله موسوی قزوینی؛ ۱۳۵ص (۱۲۴-۲۵۸)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲ - ۴۴۵]

۲۰۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۶۴/۳
خط: نستعلیق، کا: عبد الحسین بن میرزا مسیح طبیب، تا: ۱۲۳۶ق؛ ۳۴گ (۱۷پ-۵۰پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۶۲]

۲۰۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۶۷/۱۴
خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ جلد: تیماج، ۲۶ص (۳۶۰-۳۸۵)،

۲۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۹ - ۱۸۴]

۲۰۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۸۸/۴

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق؛ با سرلوح مذهب؛ جلد: تیماج، ۱۳۶ص (۱۸۷-۳۲۲)، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۱۲۱]

۲۰۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۲۶۰/۲

آغاز: بر استقامت اخراج کنند با آن خط به زاویه قایم محیط شود آن خط بر آن سطح عمود بود؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن زین العابدین، تا: ۳ محرم ۱۲۳۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۳۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۵ - ۲۲۹۷]

۲۰۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۹/۲-طباطبائی

بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق؛ جلد: تیماج، ۳۱گ (۴۳پ-۷۳پ)،اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲۲ - ۳۴۳]

۲۰۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۴۲۴/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالله ایروانی، تا: ۱۲۴۰ق، جا: کرمانشاه؛ ۲۰گ (۱۱۱ر-۱۳۰پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۵ - ۲۲۹۶]

۲۱۰. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۷/۲۴

کا: زین العابدین گلپایگانی، تا: ۱۲۴۰ق؛ ۱۷گ (۲۸۹ر-۳۰۵پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۱۱۲]

۲۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۹۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: میرزا عبدالباقی بن محمود آقای چورسی، تا: ۱۲۴۱ق، جا: خوی؛ محشی، با اشکال هندسی؛ ۱۹گ (۲۰ر-۳۸ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳۳ - ۱۹۶]

۲۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۴۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمود تبریزی، تا: ۱۲۴۲ق، جا: کربلا؛ با جداول؛ محشی با نشان‌های شرح، ح ل، اسکندریه، صح و ...، مطلبی در باب استخراج انحرافات بلاد ۶ شهر اصفهان، کاشان، قم، ساوه، قزوین و طوس، به طریق قوس و جیب موافق بوسیله محمد باقر یزدی؛ جلد: تیماج، ۳۹گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۳۲۴]

۲۱۳. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۱۷۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: صادق بن علی محمد کاشانی، تا: ۱۰ ذیحجه ۱۲۴۳ق؛ با اشکال هندسی، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج روغنی مذهب، ۶۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف مخ]

۲۱۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۴۷/۱

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه مدرسه نمازی - خوی ۴۳۳؛ بی‌کا، تا: ۷ محرم ۱۲۴۴ق؛ ۷۱ص (۳-۷۳) [عکسی ف: ۳ - ۱۶۶]

۲۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۲/۱

خط: نسخ، کا: عبدالغفور بن علی بک، تا: ۲۲ ذیحجه ۱۲۴۵ق؛ جلد: تیماج، ۷۶ص (۱-۷۶)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۲۶۷]

۲۱۶. یزد؛ کاظمینی، میرزا محمد؛ شماره نسخه:۴۴۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۴۵ق، جا: اصفهان مدرسه کاسه‌گران؛ ۲۴گ، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۳۵]

۲۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۰۹/۱

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد طاهر نوری، تا: ۱۲۴۵ق؛ جلد: تیماج، ۲۸گ (۱پ-۲۸ر)، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۱۹ - ۲۶۲]

۲۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸۳۷/۳

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان «هیئت» آمده و خواجه نصیرالدین طوسی دانسته که خطاست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ ۲۵گ (۱۰۴پ- ۱۲۸پ)،۲۲سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۳سم [ف: ۴۱ - ۲۳۸]

۲۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۴۸/۴

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل قاصر بن ملاسلیم مهاجر بلده لنکران و متخلص به قاصر، تا: ۱۲۴۶ق؛ بااشکال هندسی؛ جلد: مذهب، ۴۰گ (۴۹پ-۸۸ر)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۳۴]

۲۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۳۵/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۶ق؛ مصحح، محشی؛ ۲۱گ (۵۷-۷۷)، ۱۹-۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳۸ - ۴۰۸]

۲۲۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۵۹/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن محمد محسن کاخکی گنابادی، تا: شنبه ۲۱ شعبان ۱۲۴۷ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۴۹گ (۱-۴۹)، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۶۶۸]

۲۲۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۶۱/۲

آغاز و انجام: برابر

تذکر: این کتاب در فهرست به نام هندسه و هیأت و بدون نام مؤلف آمده که با تطبیق آغاز و انجام نام کتاب و مؤلف معین گردید؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن احمد، تا: ۱۲۴۷ق؛ جلد: چرمی، ۴۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱ سم [ف: ۳ - ۱۴۱۳]

۲۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۳۰/۱

آغاز و انجام: برابر

تذکر: در فهرست نام کتاب به اشتباه «هندسه» ذکر شده است که با توجه به آغاز و انجام تصحیح شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۹ شوال ۱۲۴۷ق، حسب خواهش آقا رحیم؛ مهر: «یا امام حسین» (مربع)؛ واقف: شیرین خانم، ۲۰ صفر ۱۳۱۷ق؛ جلد: تیماج، ۳۴گ (۱پ-۳۴پ)، ۱۲ سطر (۹×۱۳/۵)، اندازه:

۱۷/۵×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۳۵۷]

۲۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۴۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۴۹ق؛ با اشکال هندسی؛ جلد: تیماج، ۲۸گ (۲۹پ-۵۶پ)، ۱۶ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [رایانه]

۲۲۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۲۱۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۸ رمضان ۱۲۵۱ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۱گ (۱۱پ-۳۱پ)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۵ - ۲۲۹۶]

۲۲۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۸۳/۱-۱۴/۱۳۳

آغاز: در این شکل است و مجسمه آن بود که از احاطه یک سطح یا زیاده به جسم پیدا شود ... قسم دیم در آنچه تعلق به طبیعیات دارد جسم اگر فراهم آمده باشد از اجسام مختلفه؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: علی رضا الله دشتی یزدی، تا: ۱۲۵۴ق، جا: اصفهان مدرسه صدر؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: ساغری، ۱۳گ، ۱۵-۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۴۸۸۶]

۲۲۷. اراک؛ دهگان، ابراهیم؛ شماره نسخه:۱۰۱/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۸ ربیع الثانی ۱۲۵۴ق؛ ۵۳گ (۱پ-۵۳پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۱۳]

۲۲۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۶۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: سید محمد جعفر بن محمد نصیر حسینی، تا: جمعه ۱۴ جمادی الاول ۱۲۵۵ق؛ با دوائر نجومی؛ مهر: «محمد جعفر الحسینی» (چهارگوش)؛ جلد: تیماج، ۳۵ص (۱-۳۵)، ۱۳ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۱۴۶۰]

۲۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۰۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر فرزند ابوطالب، تا: غره ربیع الثانی ۱۲۵۵ق؛ مصحح، مجدول؛ ۲۷گ (۱۸-۴۴)، ۱۹ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۰ - ۵۴۴]

۲۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۱۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۸ رجب ۱۲۵۵ق؛ با اشکال هندسی، محشی؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ جلد: تیماج، ۳۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۸۶]

۲۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** باب دوم در بیان دوایر مشهوره از عظام و صغار ... و قوسی از این دایره که میان جزو فلک.

بی‌کا، تا: ۱۰ محرم ۱۲۵۶ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ تملک: عباسقلی سپهر کاشانی در ۱۳۴۰ق؛ مهر: «عبده محمد حسن ۱۲۴» (بیضی)، «عبده اللهویردی» (چهارگوش)، «عبده ابوطالب ۱۲۳۸» (چهارگوش)، «لطفعلی» (بیضی)، «قال انی عبدالله ۱۲۰۶» (بیضی)، «عبده الراجی عبدالله ابن محمد قاسم» (بیضی)، «بنده آل محمد قاسم ۱۲۳۴» (بیضی)؛ خریدار از کتاب‌های ملک الشعرای بهار در اسفند ۱۳۴۵ش؛ جلد: تیماج، ۶ص (۲-۷)، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۷۱]

۲۳۲. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۹۶/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قبله در جهت خلاف ظل باشد. تمت الکتاب بعون الملك الوهاب ...

بی‌کا، تا: ۱۲۵۶ق؛ جلد: تیماج، ۲۰ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: - ۷۹]

۲۳۳. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۹۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن علی عسکر سلطان آبادی، تا: جمعه ۲۱ صفر ۱۲۵۶ق؛ ۴۰گ (۱۲۵ر-۱۶۴ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۶۷۴]

۲۳۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۷۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حسن بن ملا جعفر خوئی، تا: دوشنبه آخر شوال ۱۲۵۷ق؛ با اشکال هندسی؛ ۴۹گ (۳۵پ-۸۳پ)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱ - ۲۷۵]

۲۳۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۷۷/۸

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۴ شعبان ۱۲۵۹ق؛ با دوائر نجومی، محشی؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۲۸گ (۶۲-۸۹)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۶۸۵]

۲۳۶. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۳۶۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمود بن عبدالعظیم گرگانی، تا: پنج‌شنبه ۹ محرم ۱۲۵۹ق، جا: بروجرد مدرسه سرصوفیان؛ محشی از «کفایة التعلیم فی الاحکام»؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۲ - ۵۸۳]

۲۳۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۵۸/۲

خط: نسخ، کا: عبدالوهاب بن ملامحمد، تا: رجب ۱۲۵۹ق، جا: شیراز؛ جلد: میشن، ۱۶ سطر [ف: ۵ - ۴۷۲]

۲۳۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۳۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن حاج ملا ابوتراب واعظ قزوینی، تا: شوال ۱۲۶۰ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: ملا حسن پسر حاجی میرزا ابوتراب قزوینی؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۳گ (۳۰پ-۵۲ر)، ۲۳ سطر (۸/۲×۱۴/۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [رایانه]

۲۳۹. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۰۲/۲

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف با تطبیق آغاز و انجام دانسته شد؛ خط: نستعلیق خوانا، بی‌کا، تا: ۱۶ شوال ۱۲۶۱ق؛ افتادگی: وسط؛ ۲۸ص (۲۳–۵۰)، ۱۶ سطر [ف: - ۲۳۶]

۲۴۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۶۶/۱-۳۳/۱۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمدهاشم تبریزی، تا: ۱۲۶۱ق، حسب امر مقرب الخاقان عبدالحسین خان؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۴۸۸۶]

۲۴۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۰۳۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۵ جمادی الاول ۱۲۶۱ق؛ اهدایی: سید حسین فقیهی؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۳۴گ، ۱۵سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۵۱۱]

۲۴۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۸۹/۲

خط: نسخ، کا: محمد علی بن زین العابدین، تا: ۱۲۶۲ق؛ با اشکال؛ جلد: تیماج، ۵۰گ (۲۷پ-۷۶ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲۴ - ۳۲۳]

۲۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۷۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ تملک: محمد حسینی جلال الدین طهرانی؛ واقف: محمد ایرانی؛ جلد: تیماج [الفبائی: - ۴۲۲]

۲۴۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۱۱/۳

خط: نستعلیق، کا: میرزا حسن بن مؤمن پاشاکجوری، تا: ۱۲۶۳ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۵۱گ (۶۰پ-۱۱۰پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۹ - ۳۱۱]

۲۴۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۷۷

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: جمعه ۱۹ ربیع الاول ۱۲۶۴ق، جا: تبریز؛ ۳۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۹×۲۱/۸سم [ف: ۴ - ۸۵۳]

۲۴۶. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۱۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** این است تمامی کلام در معرفت تقویم تام بعد ... بعضی از زوایدات اینست که در اوراق آینده ثبت افتاد و الله الموفق و الرشاد

در فهرست با عنوان «شرح معرفت تقویم» و ناشناس؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: ولدمیرزا محمد الحسنی مهدی، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۲۶۴ق؛ ۹۸گ (۲۲پ-۱۱۹پ)، ۱۸ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: - ۱۰]

۲۴۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۸۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** اگر طول بلد پیش از طول مکه باشد پیش از نیم روز مقدار ساعات و دقایق مذکور ظل مقیاس خط سمت قبله بود و قبله در خلاف جهته ظل باشد

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ جلد: چرمی، ۲۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۷۵۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۹۰/۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۷۳]

۲۴۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۵۶

خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد باقر بن میرزا محمد جعفر آشتیانی، تا: ۱۲۶۵ق؛ مجدول، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۵۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۵۹]

۲۴۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۶۵/۵

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: جعفر بن حسین عاملی، تا: چهارشنبه ۶ ربیع الاول ۱۲۶۵ق؛ ۳۱گ (۸۱ر-۱۱۱پ)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳ - ۵۶]

۲۵۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۰۴۴/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد، تا: ۱۲۶۵ق؛ ۴۷ص (۴۷-۹۳)، ۱۷ سطر (۴/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۸۳۳]

۲۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع حسینی، تا: یک‌شنبه ۲ شوال ۱۲۶۶ق؛ جلد: تیماج، ۲۹گ (۱پ-۲۹)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲/۲سم [رایانه]

۲۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد علی بن محمد حسین خراسانی، تا: ۱۲۶۷ق؛ مصحح، محشی با امضای «شرح شرح، شرح ك م، در برگ آخر دنباله متن با حاشیه»؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۰گ (۱۵۲پ-۱۸۱پ)، ۱۹ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۶سم [رایانه]

۲۵۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۹۰/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ جمادی الثانی ۱۲۶۷ق؛ جلد: میشن، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷/۶×۲۲/۲سم [ف: ۶ - ۳۶۱]

۲۵۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۳۹۵/۲-۲۲/۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ ۱۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۸ - ۴۸۸۶]

۲۵۵. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۴-ه/۲۸۵

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ جلد: تیماج، ۲۸گ، ۱۷ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۱ - ۲۶۷]

۲۵۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۵۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه»، «۱۲» و «لاری»، با اشکال هندسی؛ ۳۴گ (۱پ-۳۴پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۳ سم [ف: ۳۵ - ۵۳۸]

۲۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۰۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: جلیل بن سعید موسوی شاهان دشتی، تا: غره محرم

۱۲۷۴ق؛ مجدول، با اشکال هندسی، محشی با رمز، «مصباح-ص و ...»؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۵۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۸۶]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۲۹/۴

همان نسخه بالا [مؤید: ۱ - ۲۱۴]

۲۵۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۰۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** سنه ست و سبعین و ماتین بعد الالف حره عبدالحسین اسماعیل الخوانساری

خط: نسخ، کا: خوانساری عبدالحسین بن اسماعیل، تا: پنج‌شنبه غره رجب ۱۲۷۶ق؛ با اشکال هندسی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۸۶]

۲۵۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، کا: محمد حسینی، تا: ۱۲۷۶ق؛ با اشکال هندسی، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۵گ (۳۳پ-۸۷ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱ - ۵۵]

۲۶۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۱۷/۱۸

بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۷۷ق، جا: تهران؛ جلد: میشن، ۳۶گ (۱۲۳پ-۱۵۸ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶ - ۲۳۱]

۲۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۱۰۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ پخته، کا: غلام حسین طبیب، تا: ۱۲۸۱ق؛ جلد: تیماج، ۷۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۱۰ - ۷۸]

۲۶۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۴۱/۳

خط: نستعلیق، کا: محمد یوسف، تا: ۱۲۸۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷گ (۶۹پ-۹۵پ)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲۰-۱۸۸]

۲۶۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۲۶/۲

خط: نسخ، کا: حسن بن جعفر موسوی، تا: چهارشنبه ۲۲ ربیع الاول ۱۲۸۹ق؛ محشی بعضی از آنها با نشان «محمد باقر»؛ ۱۷گ (۱۴۹پ-۱۶۵پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲×۳۱/۵سم [ف: ۲۶ - ۲۷۲]

۲۶۴. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۵۷۱/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد علی حائری سنقری، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ۳۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف مخ: ۲ - ۵۸۳]

۲۶۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۴۲۱/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۳۲۱ق؛ ۳۰گ (۹۱ر-۱۲۰پ) [ف: ۵ - ۷۶۸]

۲۶۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۲۴۷/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۳۳ق؛ کاغذ: اصفهانی، ۵۰ص (۲۳-۷۲)، ۱۲ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۵ - ۱۵۸۶]

۲۶۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۲۵/۴-۳۳/۷۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن حسن، تا: ۱۰ رمضان ۱۳۷۶ق؛ جلد: تیماج، ۴۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۸ - ۴۸۸۶]

۲۶۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲۱۵/۱-۱۲/۱۰۵

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: ساغری، ۲۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۸ - ۴۸۸۵]

۲۶۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۴۶۴-۲۲/۱۸۴

آغاز: خوانند و از فصل مشترك هر خطی که بر یکی از آن دوفصل ... قسم دوم درآنچه تعلق به طبیعات دارد جسم اگر فراهم آمده باشد ازاجسام مختلف الطبایع؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۶ شعبان (سال نوشته نشده)؛ افتادگی: آغاز؛ ۴۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۸ - ۴۸۸۷]

۲۷۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۱۹/۱-۱۲/۲۰۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالصمد، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۵۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۸ - ۴۸۸۶]

۲۷۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۵۴/۳-۱۵/۱۱۴

آغاز: با یکدیگر متحد باشند یا متوازی و یکی از اینها عظیمه بود ... مقاله اولی دربیان احوال اجرام علوی وآن شش باب است؛ **انجام:** پس این را از آنچه در برابر اوست از مقسوم نقصان کردیم سه باقی ماند سه را در تحت صفر نوشتیم بعد از ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۱۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۸ - ۴۸۸۷]

۲۷۲. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۳۴۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** والا پیش از نیم روز به مقدار ساعات و دقایق مذکور ظل مقیاس خط سمت قبله بود و قبله در خلاف جهت ظل باشد.تمت الرسالة نعم الله تعالی و بکرمه العمیم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با اشکال هندسی، محشی؛ جلد: مقوا، ۱۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: - ۳۰۴]

۲۷۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۰۰/۴

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،کا:عبدالباری،بی‌تا؛۳۰گ(۶۸پ-۹۷ر) [ف: ۵ - ۷۶۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۴۰/۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۲۰۸]

۲۷۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۴۶گ، ۱۳ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۵ - ۷۶۷]

۲۷۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۸۰۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۳۸گ، ۱۴ سطر،

اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۵ – ۲۲۹۶]

۲۷۶. قوچان؛ سلطان ابراهیم؛ شماره نسخه:۶۵

آغاز: شود بزرگتر منفرجه و خوردتر را حاده گویند ... مقاله اول در بیان احوال اجرام علوی و آن شش بابست باب اول در بیان عدد افلاک کلی کیفیت و تربیت آن بدانکه عالم همه یک کرده است؛ **انجام:** و قطر تدوین باز منطبق شود بر سطح مایل بعد ازآن ذروه میل کند اما ...

شامل مقاله اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب و تحریری؛ ۲۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف مخ]

۲۷۷. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۳۸۶/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۸گ (۶۹پ–۸۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۲ – ۵۸۳]

۲۷۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۸

آغاز: برابر

تذکر: نام مؤلف با تطبیق آغاز ذکر شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۶۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: ۳ – ۳۱۳]

۲۷۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۴۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد شفیع اصفهانی، بی‌تا؛ با اشکال نجومی؛ جلد: تیماج، ۱۳ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۸/۵سم [ف:۱۰–۱۳۶]

۲۸۰. مشهد؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۴۷/۴

آغاز: برابر

در فهرست با عنوان «نجوم» و ناشناس آمده؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۱۴۸]

۲۸۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۳۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری؛ ۴۷گ، ۱۴ سطر [ف: ۱۸ – ۹۴]

۲۸۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۸۲

آغاز: باب دوم در بیان دوائر مشهوره از عظام و صغار

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷ [ف: ۱۸ – ۹۵]

۲۸۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۵۰۷/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بعد مقعر فلک قمر از مرکز عالم چهل و یک هزار و نهصد و سی و شش فرسخ است.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با اشکال نجومی؛ جلد: میشن خرمایی، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۳سم [ف: ۱۸ – ۱۲۲]

۲۸۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۲۵۹

آغاز: دو قسم بود مسطحه و مجسمه و مسطحه آن بود؛ **انجام:** هزار و پانصد و بیست و چهار و ششصد و نه

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، ۴۰گ، ۱۲ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۵ – ۱۵۹۰]

۲۸۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۵۳۲/۲

انجام: و بلاد حبشه و زنج و جنوب سر اندیب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: اکبر آقا شاکر؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۲گ (۵۰–۶۱)، ۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۴ – ۱۳۳۲]

۲۸۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۷۵/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن سیاه، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ – ۳۴۶]

۲۸۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۲۴/۲

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن، ۵۶گ (۹۴پ–۱۴۹پ)، اندازه: ۱۸×۲۲/۳سم [ف: ۸ – ۴۸۲]

۲۸۸. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۶۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای اشکال هندسی؛ ۳۳گ (۱۱۶پ–۱۴۸پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۱ – ۱۳۹]

۲۸۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۲۰/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** در هر یک شبانه روزی دوره تمام و حرکت او از مشرق به مغرب باشد.

بخشی از.؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۳۷ص (۱۲۶–۱۶۲)،اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۰ – ۱۳۶]

۲۹۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۴۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و غروب نکند و وضع فلک البروج چنان بود.

خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با اشکال نجومی و هندسی؛ جلد: تیماج، ۱۲۶ص (۲–۱۲۷)، ۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱۹ – ۳۱]

۲۹۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۸۵/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و جرم او سیصد و بیست و شش برابر جرم زمین است و قطر قمر هفتصد و سی و یک فرسخست ...

بی‌کا، بی‌تا؛ با اشکال هندسی؛ جلد: تیماج، ۷۹ص (۷۲–۱۵۰)،اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۰ – ۹۰۹]

۲۹۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۷۰

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس مانده؛ خط: نستعلیق، کا: علی بابا و علی اصغر آخوند زاده، بی‌تا؛ ۵۲گ، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ – ۴۸۷]

۲۹۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۹۳/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۴گ (۱۳۰پ–۱۴۳پ)، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۲۰ – ۳۲۶]

۲۹۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** پس در هر سی سال ۱۱ سال را کبیسه کنند و آن سال

تذکر: در فهرست با عنوان «هندسه و هیئت» آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج، ۶۰گ، ۱۷ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۴ - ۳۴]

۲۹۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۷۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین خراسانی، بی‌تا، در کارخانه سرکار حاجی حسب خواهش حاج ابراهیم؛ در رسائل چاپ سنگی، مجدول، محشی با نشانه‌های صح، ه، ۱۲؛ جلد: تیماج ساغری، ۳۱گ (۲۰پ-۵۰ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱۹- ۶۴۴]

۲۹۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۹

آغاز و انجام: برابر

خاتمه را ندارد؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با سرلوح، محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۷۱گ، ۱۲سطر (۴/۵×۱۲)، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۴ - ۹۵۹]

۲۹۷. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۷۵/۳

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [چند نسخه-ف: - ۲۱۹]

۲۹۸. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۳-ح/۴۲۸/۱

انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: دولت آبادی، ۵۸ص، ۱۳ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۶سم [ف: ۲ - ۲۲]

۲۹۹. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۵۰۱/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: حسن بن ابوالحسن نصیری اصفهانی به سال ۱۳۲۴ش؛ ۴۹گ (۱پ-۴۹ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲ - ۳۶۴]

۳۰۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۴۶/۲

آغاز: غیر مستوی نه چنین است و چون خط منحنی بسطح مستوی محیط شود چنانکه در آن سطح نقطه فرض توان کرد؛ **انجام:** و قطر زمین دو هزار و پانصد و چهل و پنج فرسخ است و مسافت تمام روی زمین هشت هزار بار ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با اشکال هندسی، مصحح؛ جلد: تیماج، ۴۸گ (۶-۵۳پ)، ۱۳ و ۱۴ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۳سم [ف: ۱۹ - ۱۷۶]

۳۰۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۸۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** اما چون هنوز حرکت مرکبه کوکب متوالی است کوکب را مستقیم خوانند تا بحدی که حرکت تدویر بخلاف توالی ...

تا اواخر فصل اول از باب ششم مقاله اول را در بردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ دارای دوایر نجومی؛ ۸گ (۹پ-۱۶)، ۲۰ و ۲۱ سطر (۵/۵-۷×۱۰/۵-۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۵/۷سم [ف: ۱۸ - ۲۵۰]

۳۰۲. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۲۸۷/۲ب

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: چرمی، ۱۱ سطر (۶×۱۰/۵)، اندازه: ۱۸×۳۳سم [رشت و همدان: ف: - ۱۲۱۵]

۳۰۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۹۰/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۳۳]

۳۰۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۴۲

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۳۸گ، اندازه: ۱۵/۵×۱۸/۸سم [رایانه]

۳۰۵. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۴۱]

۳۰۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۱عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: مسیح بن مرحوم رضا، بی‌تا، جا: مدرسه نواب؛ مجدول، مصحح، محشی به نقل از شرح لاری و امضای «مهدی»؛ ۱۶۰ص، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۳ - ۱۰۸]

۳۰۷. اراک؛ دهگان، ابراهیم؛ شماره نسخه:۲۷۶/۴

خط: نستعلیق، کا: محمد سعید ابن محمد امین و انشانی، بی‌تا؛ ۷۹گ (۱۰۶پ-۱۸۴پ)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۷۲]

۳۰۸. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۸۷۵/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۳۲گ (۹۱پ-۱۲۲ر)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۳۳]

۳۰۹. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۴۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اعظم ثوابت مرصوده ۲۲۲ برابر زمین است و اصغر ثوابت مرصوده ۲۳ برابر زمین است.

بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۱۰ص (۲۶-۱۳۶)، ۱۱ سطر (۷×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: - ۷۳]

۳۱۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۷۱/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۸۱ص (۳۸۲-۴۶۲)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۵۲]

۳۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۵۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ بی کا؛ جلد: گالینگور مذهب، ۵۷گ (۴۷پ-۱۰۳پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۳۸ - ۵۹۹]

۳۱۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بمقدار ساعات و دقائق مذکور ظل مقیاس خط سمت قبله بود و قبله در خلاف جهت ظل باشد

تذکر: در فهرست ناشناس مانده، با توجه به آغاز و انجام و کتاب‌شناسی هیئت قوشچی می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملکی به اسم محمد در ۱۳۵۶ (شمسی ظاهراً)؛ جلد: تیماج، ۴۸گ، ۱۱سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [مؤید: ۳ - ۲۹۹]

۳۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۰۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

۳۱۴. جهرم؛ کریم اشراق؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی کا، بی تا [میراث اسلامی: ۵ - ۶۱۱]
۳۱۵. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی کا، بی تا [میراث اسلامی: ۵ - ۶۰۶]
۳۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۵۱۵۳
خط: شکسته نستعلیق، بی کا، بی تا [الفبائی: - ۶۶۳]

← فارغنامه ⟵ فارغ نامه

● **فارغ نامه = دیوان فارغ گیلانی = فارغنامه = ولایت نامه** / شعر / فارسی
fāreq-nāme = d.-e fāreq-e gīlānī = fāreqnāme = velāyat nāme

فارغ گیلانی، حسین بن حسن، ق۱۱ قمری
fāreq-e gīlānī, hoseyn ebn-e hasan (- 17c)

اهداء به: شاه عباس (۹۹۵-۱۰۳۷ق)
تاریخ تألیف: ۱۰۰۰ق
مثنوی است در بحر خفیف حدود ده هزار بیت در ذکر فضایل و معجزات حضرت علی علیه السلام که به صورت داستان‌های مختلف سروده شده است. در آن آمده: «بنده در سال نهصد و هشتاد ×× رو بگیلان نهادم از بغداد / چون رسیدم برودبار از راه ×× گشت یاری دار من آنگاه / همدم و هم زبان و اهل صلاح ×× بود نامش ممد مداح ... / آن چنان در گرفت صحبت ما ×× که بماندم چهار سال آنجا ...».
آغاز: لله الملك انه مالك ×× هو باقی وغیره هالك / سر این نامه نام آن معبود ××که زنامش دوکون یافت وجود
چاپ: به نام «فارغنامه» چاپ شده است.
[الذریعة ۷۹۹/۹ و ۲۵/۱۶ و ۲۵۲/۱۹؛ دنا ۸۴۱۸۴۲/۷ (۶۷ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۱۷۲۵/۳؛ نسخه‌های منزوی ۲۴۵۸/۳ و ۳۰۱۰/۴ و ۳۳۰۳؛ مشترک پاکستان ۲۲۰۰/۹؛ مشار فارسی ۲۳۴۸۷/۲-۲۳۴۹]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۴۰۷/۲-۸/۱۱۷
آغاز: قصه جبرئیل و ارشادش ×× که علی بود پیر و استادش / شکر آن کردگار لم یزلی ×× که بجانم سرشت مهر علی؛ **انجام:** یک بیک راز لطف خود بخشا ×× همه را زنگ غم ز دل بزدا / یا علی چون تویی امین الله ×× گنه فارغ از خدا درخواه
خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر، تا: غره شعبان ۱۱۰۴ق؛ جلد: تیماج، ۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۶ - ۲۹۹۲]
۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۲-۵/۱۹۲
آغاز: ذکر خود مدح مصطفی سازم ×× فکر خود مدح مرتضی سازم / صفت وحدتشان همی گویم ×× بی تو ... پویم؛ **انجام:** شرح دردم به تو چه حاجت نیست ×× چاره جستن به جز لجاجت نیست / من نه آنم که این و آن خواهند ×× هرچه خواهی تو من همان خواهم

خط: نستعلیق، کا: فتح علی ولد حیدر، تا: چهارشنبه ۲۱ شعبان ۱۱۵۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور، ۱۸۰گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۱۹۱۴]
۳. کاشان؛ فرهنگ و ارشاد اسلامی؛ شماره نسخه:۷۱
آغاز: هر کرا نام او است ورد زبان ×× قدرش افزون شود زمان بزمان؛
خط: نسخ، کا: محمد تقی بن حاج محمد لامع، تا: پنج‌شنبه ۹ ربیع الاول ۱۱۵۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: روغنی، ۱۷۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: - ۷۶]
کاشان؛ امیر کبیر؛ شماره نسخه:۲
همان نسخه بالا [نشریه: ۴ - ۳۵۴]
۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۷۵۲
آغاز: ابتدای سخن به نام کسی ×× که عجایب بیافرید بسی / ابتدای سخن بنام خدا ×× انکه به یکدم زبنده نیست جدا؛ **انجام:** زدست ساقی کوثر به محشر ×× بنوشان آتشی را جام صهبا / حسن بر قله قاف قناعت ×× نشسته صابر شاکر چه عنقا
خط: نسخ، کا: ابوالحسن بن ملاعبدالبصیر بن ملاابوالحسن خوراسگانی اصفهانی، تا: ۱۱۹۰ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۵۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف مخ: ۲ - ۹۳۸]
۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۶۵۳/۱
آغاز: سوی آن نعره بود نفخه صور ×× که در افتاده ره از آن بعالم شور؛ **انجام:** تا بود خانه سپهر آباد ×× دولت شیعیان مخلد باد
خط:نستعلیق بد و مغلوط،بی‌کا،تا:۱۲ صفر ۱۱۹۰ق؛ جلد: تیماج، ۳۱۵ص (۱-۳۱۵)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۴۲۱]
۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۹/۱
آغاز: روزی آن دختر فرشته خصال ×× و آن بلند اختر حمیده فعال / آمد از ره به خانه مادر ×× رفت از آن خانه خانه دیگر؛ **انجام:** بحق مصطفی رسول الله ×× دست فارغ بگیر یا مولاه / هر کجا شیعه ایست از که و مه ×× کام یک یک ز لطف خویش بده
خط: نستعلیق تحریری، کا: اسمعیل بن عزیزالله یمانی، تا: ۱۱۹۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «موسی (؟) بن الیاس» (بیضی)؛ جلد: چرم، ۱۷۴ص (۲-۱۷۵)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۴۰/۳ - ۱۹]
۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۳۳۵-۲۲/۵۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** شاه زرقوم این سخن چو شنید ×× گفت او را به پیش من آرید / گفت آنکه به حاضران یکسر ×× که چه آید علی دراین محضر
خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۱۵۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۶ - ۲۹۹۲]
۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۸۱۲
آغاز: نه همین خلق مکه اهل جهان ×× همه از جور او رسیده به جان؛ **انجام:** شاه گفت که چیست آن سه مراد ×× تادلت را زغم کنم آزاد
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج،

۹۴گ، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف مخ: ۲ - ۹۳۹]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۶۵

آغاز: عمر از فعل خود خجل گردید ×× عاجز و زار و منفعل گردید؛ **انجام:** هزاران درود و هزاران شمار ×× ز ما باد بر صاحب ذوالفقار

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۳۲ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۳سم [ف: ۴۵ - ۱۲۵]

۱۰. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۸۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قصائد تحت عنوان: قصه عمر عنطر و جنگ کردن با امیر مؤمنان، قصه ابو صمصام و ... با تخلص «فارغ» گویا همان فارغ گیلانی باشد؛ جلد: تیماج، ۲۰۷ص، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: - ۱۳۹]

۱۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۴۲

آغاز: ابتدای سخن بنام خدا ×× آنکه یکدم ز بنده نیست جدا / گنج جان در طلسم جسم گذاشت ×× اژدر نفس را بدو بگماشت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۲۵گ، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۴۲]

۱۲. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۲۹۶

جنگ خبیر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۲۰۰ق؛ ۶۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۱۰]

۱۳. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۲۷۱

آغاز: گر از این در گذر کند یک تن ×× به لگد استخوان شان بشکن / این بگفت و قدم نهاد به شهر ×× به تماشا نظر گشاد به شهر؛ **انجام:** بر کشیدند مؤمنان تکبیر ×× آفرین خواند چرخ زهره پیر / داد صلوات کردگار ملک ×× گفت احسنت مهر و ماه و فلک

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۱۷۸گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: - ۱۱۸]

۱۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ مهر: «یا محمد ادرکنی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۷۸]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۳۳

آغاز: گر خران کشته شد منم خر تو ×× بلکه از جان و دل سگ در تو / گر تو آن سگ درت خوانی ×× بار چهل خر کشم بآسانی؛ **انجام:** ساخت آن گاه قبله آدم ×× مصطفی را و مرتضی را هم / آن یکی ماه بارگاه صفا ×× وین یکی شاه تختگاه سخا ...

خط: نسخ آمیخته به نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: مشمع، ۱۵۰ص، ۱۷ و ۱۲ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۵ - ۱۳۱]

۱۶. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۸۹

آغاز: الحمد غافر الذنوبی ×× و المنه ساتر العیوبی» / «خلاق صانع خلایق ×× ازاق خالق موافق؛ **انجام:** شیعیان تو شادمان باشند ×× ناوک چشم منکران باشند

خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۸۲گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۱۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۱۰

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۱۱۸]

۱۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۳۴۲

آغاز: مصطفی گوهر محیط کمال ×× مرتضی مظهر جمال وجلال / مصطفی شاه کشور لولاک ×× مرتضی ماه انور افلاک؛ **انجام:** ما چه سان شکر او بجا آریم ××که از آن توفیقها یابیم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اشعار درچهار ستون، جلد: تیماج سیاه، ۱۲۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۲- ۹۳۸]

۱۸. قم؛ حافظیان، ابوالفضل؛ شماره نسخه:۳۲

آغاز: سرور دین علی جواب سلام ×× بازداد بسی نمود اکرام؛ **انجام:** داد صلوات کردگار ملک ×× گفت احسنت مهر ماه فلک

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۱۷۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۰/۵سم [ف مخ]

۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۳۱۹-۵۶/۱۶۹

آغاز: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۴۴گ، ۱۲ و ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶ - ۲۹۹۲]

۲۰. یزد؛ کاظمینی، میرزا محمد؛ شماره نسخه:۳۰۳

آغاز: ای که داری نصیبه ای از دین ×× گوش کن این حکایت شیرین؛

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۴۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲ - ۲۶]

۲۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۹۲۹-۱۵/۱۶۹

آغاز: بلکه معموره زمین وسما ×× من بنا کرده ام به امر خدا / سر من جز خدا نمی داند ×× شرح این نکته خلق نتواند؛ **انجام:** روز هیجا چو تیغ بر دارد ×× زنده یک تن زخصم نگذارد / گر شود دشمنش تمام جهان ×× ندهد تیغ او به کس چو امان

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد:تیماج مذهب،۹۸گ،۱۳سطر،اندازه:۱۵×۲۰سم[ف:۶ - ۲۹۹۳]

۲۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۹۶۱-۱۵/۲۰۱

آغاز: شاه خیبر گشای خیبر گیر ×× ماه معجز نمای عشر نظیر / دلدل خویش را چو کرد آواز ×× دلدل آمدچو باز در پرواز؛ **انجام:** تابع توست اسفل و اعلی ×× انس وجن را تو برشده مولی / جز خدا وصف توچه داند کس ×× وصف جاهت خدا تواند بس

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: مقوا، ۵۵گ، ۱۵-۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۶ - ۲۹۹۲]

۲۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۷۸۸-۲۹/۱۲۸

آغاز: جور بی حد کشیدم از ایام ×× که رسیدم بخدمت خدام / دیده ام از رخت منور شد ×× شکر کن دولتم میسر شد؛ **انجام:**

سائل آن زر به معتمد سپرد ×× که گمان دروغ از اومی برد / پس بپرسید نام آن سرور ×× گفت نامم نهاد اسد مادر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۱۸۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ – ۲۹۹۳]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۶۵

آغاز: فارغ خسته را رسان بمراد ×× بدل دوست حیدر و اولاد / یا علی فارغ نگون بختم ×× برده سیلاب معصیت رختم / نام او ورد جان فارغ باد ×× هیچ چیزی نام (؟) او مبادش یاد / که روا ساز حاجت فارغ ×× منگر جرم طاعت فارغ / نام فارغ حسین ابن حسن ×× وین دو اسمند اکرم و احسن / جرم فارغ ازین دو نام ببخش؛ **انجام:** انجام افتاده در «قصه داستان قیل بن قهرمان بشیر»: شاه تیغ دو سر چو ساخت علم ×× دیو و دد بر گرفت راه عدم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ ۱۴۵گ، ۱۴ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ – ۴۱۳۲]

۲۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۱۵۵-۲۱/۷۵

آغاز: به وجوه تو چشم بد مرساد. هر زمان گفت یاعلی صدق ×× که تویی جانشین ماالحق؛ **انجام:** گفت آن تیره دل زهی ساحر ×× نیست درسحر چون تو کس ماهر / پیرشد تند چون سخن بشنید ×× رخصت از شاه اولیا طلبید
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۱۲۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۶ – ۲۹۹۳]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۹۰

آغاز: الغرض نم او چراغ دل است ×× مغز ایمان ده دماغ دل است؛ **انجام:** بهمان شکوه‌های اهل حرم ×× که نمودند بر رسول امم / که رسانی تو حضرت صاحب ×× صاحب العصر مهدی غایب
خط: نستعلیق تحریری، کا: حسین ولد حاجی شریف باغستانی، تا: دوشنبه ۱۵ شوال ۱۲۰۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی، ۱۸۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۴سم [ف: ۴۳ – ۱۲۴]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۵۱۱/۱

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن کربلایی محمد تقی سیستانی، تا: ۱۹ جمادی الثانی ۱۲۲۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۳ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۱۶ – ۲۸۱]

۲۸. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۵۸/۱۱

آغاز: شکر آن کردگار لم یزلی ×× که به جانم سرشت مهر علی / گبر بی دین نیافرید مرا ×× داد از لطف خود نوید مرا؛ **انجام:** کار فارغ زلطف خویش بر آر ×× ناامیدش زلطف خویش مدار / هو که شد شیعه تو ازدل و جان ×× جملگی را به کام دل برسان
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ ۱۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۴۰۳]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۱۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا بود خانه سپهر آباد ×× دولت شیعیان مخلد باد
خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب بن محمد قاسم، تا: ۵ رمضان ۱۲۴۱ق؛ در انتهای این نسخه مثنوی دیگری به نام «قصه پنج کشتی و شه چین» در بحر هزج مقصور و محذوف از همین ناظم ضمیمه می‌باشد، آغاز: «بساط آرای دیوان حکایت ×× نشاط افزای بستان روایت»، انجام: «خوشا فارغ که آن گل زار بیند ×× گل مقصود از آن گل زار چیند»؛ جلد: مقوایی، ۱۵۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۶سم [ف: ۱۷ – ۳۲۰]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۷۴

آغاز: ای که داری به دل محبت شاه ×× سخنی بشنو از شجاعت شاه / ظاهراً بود پیش اهل بصر ×× یازده ساله حضرت حیدر؛ **انجام:** تا بود کار آسمان تزیین ×× تا بود شمع مهر و ماه مبین / شیعیان تو از صغار و کبار ×× همه باشند از تو بر خوردار
خط: نستعلیق، کا: میرزا الیاس، تا: دوشنبه ۷ ذیقعده ۱۲۴۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ تملک: محمود بن ابی طالب حسنی خراسانی ماربینی اصفهانی غره ربیع الثانی ۱۳۲۱؛ جلد: روغنی مذهب، ۱۷۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۶ – ۴۳۴]

۳۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۱۳

آغاز: ابتدای سخن بنام خدا ×× آنکه یکدم زبنده نیست جدا / گنج جان در طلسم جان گذاشت ×× اژ در نفس را بدو بگماشت؛ **انجام:** شیعیان تو از صغار و کبار ×× همه باشند از تو برخوردار
خط: نستعلیق، کا: زین العابدین حسینی قمی تفرشی، تا: دوشنبه ۷ جمادی الاول ۱۲۴۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۹۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۳۷۰]

۳۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا علی تا بود سپهر برین ×× دور اثبات آسمان وزمین / هرکجا شیعه است درعالم ×× دایماً شاد باشد و بیغم
خط:نستعلیق،کا: محمد گنجه ای، تا: ۲ صفر ۱۲۴۹ق؛ در پایان ۴۰ بیت در وصف علی (ع) به تاریخ ربیع الاول ۱۲۴۹ ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۷۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۲ – ۹۳۷]

۳۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا علی «فارغ» گنه کارم ×× از کران تا کران گنه دارم / لیک مداح خاندان توام ×× بلکه از جمله سگان توام / رحم کن بر من غریب و فقیر ×× چون فتادم ز پای دستم گیر / دوستان را مراد و کم برآر ×× بر نبی و آله الابرار
خط: نستعلیق پخته، کا: ملا عبدالعلی، تا: پنج‌شنبه ۲ ربیع الثانی ۱۲۵۶ق؛ مهر: «عبده الراجی عبدالعلی» (بیضی)، «نور علی الحسینی»؛ ۲۴۲ص (۴+۲۳۸)، ۱۵ سطر (۹×۱۶/۲)، اندازه: ۱۶×۲۱/۶سم [ف: ۳ – ۲۳۵]

۳۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۳۹

آغاز: ابتدای سخن بنام خدا ×× آنکه یکدم ز بنده نیست جدا / مظهر نور ذات انسانی ×× شاه عباس ظل سبحانی / سال تاریخ این خجسته خطاب ×× سنه الف است از طریق صواب؛ **انجام:** یا علی فارغم نهادی نام ×× فارغم از غم ایام / شیعیان ترا به هر دو جهان

×× باش غم ساز از غم ایام
خط: شکسته، نستعلیق، کا: زین العابدین بن قاسم، تا: شوال ۱۲۵۷ق؛ ۱۱۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۱/۲سم [ف]

۳۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۳۹

آغاز: ابتدای سخن بنام خدا ×× آنکه یکدم ز بنده نیست جدا / مظهر نور ذات انسانی ×× شاه عباس ظل سبحانی / سال تاریخ این خجسته خطاب ×× سنه الف است از طریق صواب؛ **انجام:** یا علی فارغم نهادی نام ×× فارغم از غم ایام / شیعیان ترا به هر دو جهان ×× باش غم ساز از غم ایام
خط: شکسته، نستعلیق، کا: زین العابدین بن قاسم، تا: شوال ۱۲۵۷ق؛ ۱۱۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۱/۲سم [ف: ۳ - ۵۶۸]

۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۴۷

خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن قاسم، تا: شوال ۱۲۵۷ق؛ ۱۳۴گ، ۱۴ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۵۰۹]

۳۷. ساوه؛ کتابخانه هاشمی نژاد؛ شماره نسخه:۱۳/۱

آغاز: شکر گویم کریم خالق را ×× رازق جمله خلایق را؛ **انجام:** بر طریق چارده معصوم هم راهش نما ×× تا نگردد روز محشر از محمد شرمسار
خط: نستعلیق، کا: حسین پاشا بن کربلائی علی وردی، تا: ۱۲۶۰ق؛ اهدایی: واعظ تهرانی؛ ۱۵۲گ (۱پ-۱۵۲ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [اوراق عتیق: ۲ - ۴۷۳]

۳۸. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۴۸۲

خط: نستعلیق نازیبا، کا: مولا ابن کربلایی امام وردی ساکن قریه کرم ده، تا: ۲۷ ربیع الثانی ۱۲۶۱ق؛ جلد: پشت پارچه‌ای، ۲۰۰گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۳۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۱۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۲۷۷]

۳۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۳۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فارغم ساز از غم دو جهان ×× دل «فارغ» زهر غمی برهان ... / شیعیان تو از صغار و کبار ×× همه باشند از تو برخوردار
خط: نستعلیق، کا: ملا محمد حسین بن اسماعیل دولت آبادی، تا: با تاریخ ۱۲۶۱ق؛ ۱۱۷گ (۱پ-۱۱۷پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۳سم [ف: ۸ - ۱۷۱]

۴۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۹۳۳/۱-۲۰/۵۳

آغاز: من ز بعد خدا و پیغمبر ×× نشناسم کس بجز حیدر / یا علی مرکز وجود تویی ×× آفتاب سپهر خود تویی؛ **انجام:** در ترازو نهاد اندک نان ×× که دوبارش کسی نهد به دهان / خاتم نان از او گردن تر بود ×× پاره نان بر او اضافه نمود
بخشی از فارغ نامه؛ خط: تحریری، کا: شیخ حسین خلف آقا شیخ نصر الله، تا: ۱۰ صفر ۱۲۶۲ق؛ جلد: تیماج، ۲۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۶ - ۲۹۹۲]

۴۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۳۲

آغاز: بنام خداوند ماذا الجلال ×× که گرداند او حالها را بحال
خط: نسخ، کا: حسن بن علی اکبر هروی، تا: صفر ۱۲۶۴ق؛ دارای سر لوح و مجموعاً دارای چهل و چهار تصویر آب و رنگ کم ارزش؛ ۲۲۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۱۶۲]

۴۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** بشهر مدینه فراز آمدند ×× همه سروران پیش باز آمدند. دیگر منقولست که اگر کسی را انگشتری باشد که بر آن نام خدا نقش کرده باشند جماع نکند
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۴ق؛ در خاتمه کتاب متفرقاتی از قبیل «یکداستان از حاتم طائی، یک قصیده در مدح حضرت علی (ع)، مثنوی کوتاه در مرگ زاهدی و خواب دیدن مریدی وی را؛ ۱۰۸گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵ سم [ف: ۲ - ۶۱۶]

۴۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۶۲۵-۱۸/۱۴۵

آغاز: یاعلی فارغم بنهادی نام ×× فارغم کردی از غم ایام / ابتداء سخن بنام خدا ×× زانکه یکدم زبنده نیست جدا؛ **انجام:** هرکه شد شیعه تو از دل وجان ×× جملگی را بکام دل برسان
خط: نستعلیق، کا: سید محمد رضا بن سید حسن، تا: شوال ۱۲۶۷ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۳۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۶۷۸]

۴۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۴۹/۲

آغاز: آمده از خدای لم یزلی ×× دلدل ذوالفقار بهر علی / چهارده سال حضرت حیدر ×× کشتن عمرو شوم با عنطر؛ **انجام:** چون تو دانی که حاجت من چیست ×× در تقاضا لجاج حاجت چیست / هزاران درود و هزاران سلام ×× نما بر محمد علیه السلام
بخشی از ولایت نامه «فارغ گیلانی»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: ملا اسماعیل فرزند محمد علی، تا: ۱۲۶۹ق؛ با قلم خوردگی، مصحح؛ از برگ «۲۰۲» تا «۲۰۳»، داستان عابد و گبر، از شیخ بهائی و همچنین از برگ «۲۰۴» تا «۲۳۳» بخشی از یک منظومه حمله حیدری آمده؛ جلد: تیماج؛ ۱۲گ (۱۹۰-۲۰۱)، ۱۲ سطر(۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۹ - ۴۲۳]

۴۵. یزد؛ کاظمینی، میرزا محمد؛ شماره نسخه:۴۱۳/۱

خط: نستعلیق، کا: کریم بابا، تا: سه‌شنبه ۱۳ جمادی الثانی ۱۲۷۵ق؛ ۹۵گ (۱پ-۹۵ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۰۵]

۴۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۳۵

آغاز: کار عالم زاسم یافت نظام ×× نیست بی اسم هیچ چیز تمام / نام هر چیز تا نداند کس ×× فرق او را کجا تواند کس؛ **انجام:** یا علی تا بود سپهر برین ×× دور اثبات آسمان و زمین / هر کجا شیعه ای است در عالم ×× دایما شاد باشد و بی غم
خط: نستعلیق، کا: عباسقلی بن محمد مؤمن، تا: جمعه ۲۶ شوال ۱۲۷۵ق؛ افتادگی: آغاز (اندکی از مقدمه کتاب افتاده)؛ تملک: حمید ایزدپناه؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۹گ، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۰۲]

۴۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۱۹

آغاز: بسمله. ابتدا میکنم بنام خدا ×× زانکه یکدم زبنده نیست جدا؛ **انجام:** تا بود کار آسمان تذویر ×× تا بود شمع مهر و ماه منیر / شیعیان تو از صغار و کبار ×× همه باشند از تو بر خوردار
بعد از حمد خدای تعالی به ذکر معجزات منسوب به حضرت علی بن ابیطالب آغاز نموده؛ خط: تعلیق، کا: علی اکبر شاهسون، تا: دوشنبه ۲۶ رمضان ۱۲۷۶ق؛ مجدول، دارای سرلوح، اولین یادگاری از شخصی به نام میرزا عبدالاحد بن میرزا عبدالصمد خان طالشی است به تاریخ ۱۲۸۱؛ جلد: چرمی، ۱۲۰گ، ۱۰ سطردر متن و ۱۲ سطر در حاشیه، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱ - ۶۵]

۴۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** در رسانید حضرت باری ×× این سخن را بگوش آن ماهی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ جلد: تیماج مقوای، ۱۵۵گ، ۱۰سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱۰ - ۱۷۰۳]

۴۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۵۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱۲۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۸۱]

۵۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۹۶۴-۲۵/۵۴

آغاز: نام اول محمد و محمود ×× نام دیگر علی سپهر وجود / جرم فارغ از این دو نام ببخش ×× گنه شیعیان تمام ببخش؛ **انجام:** تا بود شمع مهر و ماه مبین ×× تا بود باقی آسمان زمین / دوستان را مراد و کام برار ×× شیعیانرا هم از صفا روکبار
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۱۴۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۹۱۴]

۵۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۷۲۴/۵-۲۴/۲۴

آغاز: سبحان خالقی که چسان کرد ابتدا ×× بیچون صانعی که ورا نیست انتها / ذوالعرش ذوالکمال خداوند ذوالجلال ×× ذوالفضل و الکرم و ذوی الجود و العطا؛ **انجام:** نظری کن به جانب فارغ ×× تا برآید مطالب فارغ / مدعاشان برآر از دم شاه ×× بحق لا اله الا الله
خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۸۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۶ - ۲۹۹۲]

۵۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۸۴۵

آغاز: این به مشرق در رود وانگهی پیدا شود ×× وآن که درمغرب رود گردد به مشرق آشکار / بشنو ازمن یا محمد تا چه گویم گوش دار ×× آن که درمشرق شود در چاه مغرب سرزند **انجام:** بهترین خصلتها دانی که راه ست ×× آن که داد انصاف وانصافت بخواست / چون حدیث خوب گوئی با فقیر ×× به بود زانش که پوشانی حریر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۲۱۸گ، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۳۸]

۵۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۹۹

آغاز: ... سوی صحرا برون شدند یکشب ×× روی کردند بهر صید بدشت / ناگه از روی دشت گشت عیان ××کرد [...] چه زلف محبوبان؛ **انجام:** جمله یکبار حمله آوردند ×× قصد سلطان اولیا کردند / شاه تیغ دوسرچه کرد علم ×× دیو و دد میگرفت راه عدم
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۱۸۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۳۹]

۵۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۴/۱

آغاز: ابتدای سخن بنام خدا ×× انکه یکدم زبنده نیست جدا / گنج جان درطلسم جسم گذاشت ××از درنفسی را بر او بگماشت / داد قدرت به حیدر صفدر ×× که به گهواره بر درید اژدر؛ **انجام:** خداوندا در آن ساعت زبانی را بده یاری ×× کلام طیب طاهر شود از قلب او جاری / بروای شمسی تبریزی حضورت باغ جنت باد ×× که فرد ابدروی بی شک همان تخمی که می‌کاری
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۱۱گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف مخ: ۲ - ۹۳۸]

۵۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۸۶۴

آغاز: به نیروی او تاخته بوتراب ×× به دست دعا پنجه آفتاب / از او بر فرازد علم جان زتن ×× برو هفت لشکر شوند انجمن؛ **انجام:** فلک تازدربانی آرد نشان ×× زکف چوب نگذارد از کهکشان / کشد در جلو غاشیه مه به دوش ×× شود مهر ازصبح قنطوره پوش
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور، ۱۷۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۹۳۹]

۵۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۴۸

آغاز: چه شود گر دو روز مکث کنی سایه برفرق بندگان افکنی؛ **انجام:** یعنی آنهم زجزوی و کلی نیست جز صورت نبی و ولی
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «نور دو چشم محمد حسین»، «عبده حسین بن ابوالقاسم»؛ اهدایی: سید محمد معتمد نجار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: گالینگور، ۸۵گ، ۱۹ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۶۹۲]

۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** طبع سخن سنج من کرد بیکروز نظم ×× در صفت اهل بیت شعر چنین آبدار / هست امیدم چنان آنکه برد از جزا ×× دست بگیر مرا خواجه روز شمار
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛جلد: تیماج، ۱۳۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۷ - ۱۴۹]

۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** خسته‌ها را همه به صف بنشاند ×× پس لب جان فزای خود جنباند / چون دم روح بخش خویش دمید ×× در دمی جمله را دوا برسید
بخشی از اول منظومه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۳۷۰]

۵۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۷۱

آغاز: قصه فتح خطه بربر ×× که علی کرده شاه نیکوفر / صد هزاران هزار شکر خدا ×× که شدم از ازل بصدق و صفا؛ **انجام:**

شیعیان ترا بهر دو جهان ×× باش غمخوار آشکار و نهان
خط:نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ نسخه کهن و قدیمی است؛ جلد:چرمی، ۱۲۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۶۱۵]

۶۰. مشهد؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۳۹۱/۲

آغاز: حمد بیحد خدای بیچون را ××که بما داد طبع موزون را / داد تعلیم نعت پیغمبر ×× ساخت خوشدل بمدحت حیدر / کرد فارغ ز حمله اشغال ×× ساخت مشغول مدح حیدر و آل
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «محمد بن مهدی حسینی» (چهارگوشه)؛ اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۴۶۱]

۶۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۳۱۲-۵۶/۱۶۲

آغاز: طاقت جنگ او ندارد کس ×× پیش نیشش چه اژدها چه مگس
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۶ - ۲۹۹۳]

۶۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۵۹۱/۴

آغاز: لله الحمد قادر متعال ×× فی الجمیع الامور و الاحوال / آنکه جانم زمهرداد جلی ×× به فروغ رخ نبی ولی؛ **انجام:** که به زیر بغل گرفته حدید ×× به سرانگشت خویشتن مالید / یافت آنکه زره روز دعا ×× حفظ می‌کرد از خدنگ جفا
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۵۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف مخ]

۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۹۹۷

آغاز: زین دو کان محبت دنیا؛ **انجام:** در جواب جمله گفت آن بد سید ... قلمی گردید
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، قطع: وزیری [رایانه]

۶۴. تهران؛ رجائی زفره‌ای، محمد حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: ای ولی خدا، وصی رسول ×× سید اولیا و زوج بتول؛ **انجام:** غیر درد و بلا و محنت نیست ×× هیچکس را صفا و راحت نیست
بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴ص، ۱۷ سطر [میراث اسلامی: ۱۰ - ۷۴۷]

۶۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۰۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۶۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۴۸

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۸سم [رایانه]

۶۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۶۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** بباید هیچ را ندانم بهتر از مدحش الهی هر که خواند و نویسد مغفرت گردان ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح، مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۹۲گ، ۱۳ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [رایانه]

۶۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۶۲۸

آغاز: ... زان سبب دستش این هنر بنمود ×× که یدالله در آستینش بود / حیدر آنجبه را چنان بدرید ×× که یکی قطره خون ازو نچکید؛ **انجام:** بشنو این داستان جان بردین ×× از ولایات حیدر صفدر / پیش سلطان دین یثرب ×× هفت کس آمدند از مغرب.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۹۰ص (۱۱-۱۰۰)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲/۸×۲۰/۳سم [رایانه]

۶۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۰۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۷۰. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا علی فارغ تو خسته دلم ×× بکمند تو بسته دلم / بغم خویش خاطرم خوش دار ×× بی غم خویش یکدمم مگذار
خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۵۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: - ۱۶۹]

← الفارق بین الخطاء و الثواب ⟵ فصل الخطاب لوصل الاحباب

● فاروق الحق / اصول فقه / عربی

fārūq-ul ḥaqq

قاضی دزفولی، محمد بن فرج الله، ق۱۳ قمری

qāzī-ye dezfūlī, mohammad ebn-e faraj-ol-lāh (- 19c)

محل تألیف: نجف اشرف

رساله‌ای در تفاوت‌های فکری و مبنایی اصولیین و اخباریین است و مهمترین مسائلی که آنها اختلاف دارند، مؤلف ۸۶ تفاوت را شمارش کرده است.

آغاز: بسمله حمدله وصلی الله علی محمد وآله ... اما بعد فیقول ... محمد بن المرحوم السید فرج الله ان بعض الدیانین سئلنی ان اجمع المسائل التی اختلف فیها الاخباری والاصولی ... الرسالة الموسومة بفاروق الحق ...

انجام: اما القیاس فلیس بحجة وان حصل القطع به فهو جهل مرکب اعاذنا الله منه ومن کل سوء بمحمد وآله الطاهرین.

چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۱۹، وزیری کوچک، ۹۷ص؛ [تهران]، سنگی، ۱۳۱۹ (تاریخ تألیف ۱۲۸۰ در مجف اشرف)، وزیری کوچک، ۹۷ص(صص ۱-۹۷)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۲۸/۶

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۶ جمادی الاول ۱۲۸۰ق، جا: تهران؛ ۳۱گ (۲۴۰پ-۲۷۰ر)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۸ - ۲۱۶]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۲۱/۲-۳۸/۴۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: سید محمدمهدی بن سید محمدحسن بن سید مرتضی ... بن سید نعمت الله جزایری، تا: ۲۵ رمضان ۱۳۰۷ق، جا: تهران؛ مصحح در ۱۳۰۷؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ، ۲۳ سطر،

اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۶ – ۲۹۹۴]

● **فاصله مکه تا بغداد** / متفرقه / فارسی
fāsele makke tā baqdād
فایده‌ای از مولانا قطب الدین علامه در تحفه درباره فاصله مکه تا بغداد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۱/۱۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: میشن، ۱گ (۳۹پ)، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۲×۲۶/۱سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۰۳]

● **فاضحة الملحدین و ناصحة الموحدین** / عرفان و تصوف / عربی
fāḍiḥat-ul mulḥidīn wa nāṣiḥat-ul muwaḥḥidīn
شیخ بخاری، محمد بن محمد، ق۹ قمری
šayx boxārī, mohammad ebn-e mohammad (- 15c)
تاریخ تألیف: ۸۳۴ق؛ محل تألیف: دمشق
در رد تصوف.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۶/۱-ف
نسخه اصل: نسخه آقای فقیه زاده؛ بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۱؛ ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۲۳]

← الفاضح فی هتک الکنوز ← الواضح فی فک الرموز و الفاضح فی هتک الکنوز

● **الفاضل فی صفة الادب الکامل** / بلاغت / عربی
al-fāḍil fī ṣifat-il adab-il kāmil
وشاء، محمد بن احمد، – ۳۲۵ قمری
vaššā', mohammad ebn-e ahmad (- 938)
خطبه‌ها و مقالاتی است که مؤلف در دو جزء از کلام ادبای عرب و شعر شعرا جمع‌آوری نموده است. نسبت این کتاب به وشاء در اغلب مصادر نیامده است، اما یوسف مسکونی در مقاله‌ای که در مجلة المجمع العلمی العراقی، ۱۹۶۵م منتشر کرده به این نسبت اشاره کرده است.
آغاز: بسمله اطال الله فی ظل افیاء السلامة بقاک و حجب عن غیر نوائب الدهر نعماک ... و ترجمته بکتاب الفاضل لفضله علی کل کتاب کامل فارسلت به الیک ... کلاماً جزلاً فی وصفه افیة البلاغة و فصل الفصاحة والبراعة ... باب فی صفة البلاغة و فضل الفصاحة و البراعة انشاء الله تعالی اعلم جنبک الله الردی و اعانک علی طریق الهدی ...
انجام: و قد ذکرنا فی کتابنا هذا من البلاغة و البراعة ما فیه لذوی الالباب افضل القناعة و ما استوعبنا کل ما جاء فی کل باب ... و انما ذکرنا بعض ما نمی الینا رغبته فی الایجاز و التخفیف و الاختصار من التألیف و الحمدلله المتفضل بالاعانة و التمام و الیه نرغب فی السلامة و الشکر تم الجزء الثامن من جزئین کتاب العاصر
چاپ: بغداد، وزارة الاعلام، محقق: یوسف یعقوب المسکونی، چاپ اول، ۱۶۹ص، ۱۳۹۵ق.
[مخطوطات الادب فی المحتف العراقی ۴۴۱؛ مجلة المجمع العلمی العراقی سال ۱۹۶۵ مقاله یوسف مسکونی، معجم المؤلفین، کحاله (چاپ جدید) ۴۸/۳]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۴/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۰ق؛ جلد: میشن، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹/۳×۲۸/۸سم [ف: ۵ – ۱۸]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۳۰۶/۱
خط: نسخ، کا: عبدالله بن ابراهیم تبریزی، تا: ۱۵ شوال ۱۲۸۳ق؛ جلد: میشن سیاه، ۲۵ سطر [ف: ۵ – ۲۵۹]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۳۴/۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۷۲گ (۱پ-۷۲ر)، ۱۹ سطر (۱۰×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۹ – ۷۷۶]
۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۰۰/۱-۳۵/۸۰
آغاز و انجام: برابر
از اول تا آخر (جزء اول و دوم)؛ خط: نسخ زیبا معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ با ترجمه فارسی بین سطور، با سرلوح مزدوج، مجدول، مصحح؛ جلد: تیماج روغنی، ۱۴۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۶ – ۲۹۹۴]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۰۸/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** دخل صالح المری علی هرون الرشید فقال یا امیر المؤمنین انک لاتغالط بتجرید المعصیة ولکن عتبک لک الاساءة احسانا و یشهد علیها خونة اهل العلم و بهذه الحالة تصیدت الدنا امثالک فاحسن جمیل الصحبة فقد احسنت الاداء و هذا باب قد فردت لمعناه کتابا جلیل القدر فاغنی ذلک عن التطویل
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ لابه‌لای سطور به فارسی ترجمه شده؛ جلد: تیماج مذهب، ۹۳گ (۱ر-۹۳پ)، ۱۵ سطر [ف: ۳۷ – ۵۰۱]

← فاضلیه ← السموم و التحرز من الادویة القتالة
← فاطمه زهراء ← خبر وفات سیدة النساء البتول

● **فاطمی نامه** / شعر، تاریخ معصومین / فارسی
fātemī nāme
خاموش یزدی، میرزا علیخان، – ۱۳۷۹ قمری
xāmūš-e yazdī, mīrzā 'alī-xān (- 1960)
منظومه‌ای است مذهبی در زمینه نعت و ستایش رسول اکرم و ائمه طاهرین.

آغاز: بنام جهاندار زیر و زبر ×× یگانه مهین داور دادگر
انجام: بوی باد هر دم هزاران درود ×× دما دم همی تا بیوم الورود
[فهرستواره منزوی ۱۷۲۵/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۴۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ چهارستونی؛ واقف: عباس ترجمان؛ جلد: مقوایی، ۱۵۱گ، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۹ - ۲۰۶]

● **فاطمیه** / فضایل و مناقب / فارسی
fātemīyye
خراسانی، محمد امین بن محمد تقی، ق۱۳ قمری
xorāsānī, mohammad amīn ebn-e mohammad taqī (-19c)

رساله‌ای مفصل در فضایل و مناقب و تاریخ حیات و خصایص اخلاقی و مصائب و بلاهای حضرت فاطمه زهرا (س) که در یک «مقدمه» و هشت «باب» و یک «خاتمه» تنظیم شده است: مقدمه: در بیان ثواب تذکیر و تذکر مصائب و نوائب اهل البیت؛ باب ۱. بیان کیفیت خلقت نور خیرالنساء و وجه تسمیه او بفاطمه و زهرا؛ ۲. بیان چگونگی انعقاد نطفه شریفه ... وقت تولد؛ ۳. بیان محبت بتول با خدا و رسول و محبت ایشان با وی؛ ۴. بیان کیفیت ازدواج زهرا به سرور اولیاء (ع)؛ ۵. ذکر عروسی رفتن آن معصومه به خانه کفار قریش؛ ۶. کیفیت زهد و قناعت و ریاضت و زحمات او؛ ۷. ذکر شطری از معجزات و کرامات او؛ ۸. ذکر مصیبات و محن و ظلم ظالمین به وی (پنج فصل)؛ خاتمه: در ذکر شطری از جلالت قدر و بزرگواری فاطمه در روز جزا.
آغاز: بسمله، بر ضمایر صافیه ارباب فهم و دانش و بر خاطر زاکیه صاحبان بصیرت و بینش پوشیده و مخفی نماند.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۸۵۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کسی قدر و منزلت او را نداند جز پروردگار عالمیان.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: وسط؛ واقف: حسین توکلی، فروردین ۱۳۶۳؛ ۶۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۶۴]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۳۸۶
آغاز: الحمدلله المحمود بکل لسان المعبود فی کل مکان المذکور فی کل اوان و زمان الذی فضلنا بحب ابی القاسم محمد علی سائر الخلق و جعل دیننا خیر ادیان و کرمنا بود آل احمد من بین بنی نوع الانسان؛ **انجام:** حق تعالی که در حق ایشان فرموده است: لایحزنهم الفزع الاکبر وهم فیما اشتهت انفسهم خالدون یعنی ایشان را باندوه نمی آورد ترس بزرگتر روز قیامت و ایشان در آنچه خواهش دارد نفس ایشان همیشه خواهند بود
دربرگ پایانی یادداشتی از مؤلف مبنی بر نام خود و کتاب و درخواست دعا از خوانندگان در ۱۲۰۲ق دیده می‌شود؛ کا: حسین بن مهدی حسینی (خادم مزار هارون بن موسی مشهور به پنچه شاه)، تا: شعبان ۱۲۰۳ق؛ جلد: تیماج، ۱۵۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۳۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۹۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** امیر عالیمقدار، حیدر کرار با سینه سوزان و ناله آتش بار، ذوالفقار از نیام کشید و فرمود، کریم رحیم رؤف عزیز دارین بکرد اناد بحق محمد و آله الأمجاد.
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۴۲ق؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۲۴۰گ، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۹ - ۳۲۲]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۸۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** فردای قیامت از شفاعت احمد مختار و حیدر کرار و اهل بیت اطهار محروم و نا امید نگرداند بمحمد و آله الامجاد.
خط: نسخ، کا: سید حسین بن سید رضی میرزا جان، تا: صفر ۱۲۶۴ق؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۱۶۲گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳۷ - ۶۵۲]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۰۷/۱-۳۹/۱۸۷
آغاز: الحمدلله المحمود بکل لسان المعبود فی کل مکان للذکور فی اوان ... وامحنتاه چه مصیبت و بلا که بعد از سید النبیاء به عترت علیه وی رسید؛ **انجام:** تو را به چیز خبر داد گفت نه گفت آن حضرت اشاره فرمود است به آنکه مثل ملک و پادشاهی شما بنی عباس
تذکر: نام مؤلف و کتاب به استناد نسخه ش ۲۳۸۶ مسجد اعظم تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۱۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۶ - ۳۵۴۸]

● **فاطمیه** / شعر / فارسی
fātemīyye
شیرازی، حاج علی اکبر
Šīrāzī, hāj ʻalī akbar

شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۱۸۰
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۱۵]

● **الفاعل الحق الاول التام و الفاعل الناقص الذی هو بالمجاز** / فلسفه / عربی
al-fāʻil-ul ḥaqq-ul awwal-it tāmm wa-l fāʻil-un nāqiṣ-ul laḏī huw-a bil-majāz
کندی، یعقوب بن اسحاق، ۱۸۵؟ - ۲۵۲ ؟ قمری
kendī, yaʻqūb ebn-e eshāq (802 - 867)

چاپ: در رسائل الکندی الفلسفیة، جلد اول (قاهره، دارالفکر العربی: ۱۳۶۹ق)، به تصحیح محمد عبدالهادی ابوریده

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۷/۵۸-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۳۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ ۱گ (۲۰۷) [فیلمها ف: ۱ – ۴۷۱]

● **الفاعل و المنفعل** / فلسفه / عربی
al-fā'il-u wa-l munfa'il
درباره این‌که آیا فاعل کیفیت یا صورت است و منفعل ماده یا کیفیت، از دید فلسفه با نقل بعضی از گفته‌های پزشکان یونان، دارای سه مقدمه تمهیدی کوتاه.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۲۵/۱
آغاز: علیها کما تشهد به مصنفاتهم و نطقت به مؤلفاتهم فدار الأمر عندهم بین القول بکون الواقع ممتنعاً؛ **انجام:** و فیما ذکرنا غنیة عن أمثال هذه التکلفات التی لا تزید الا الحیرة علی الحیرة و الاشتباه علی الاشتباه.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۵۱–۱۱۵۲ق، جا: کاشان مدرسه عمادیه؛ افتادگی: آغاز؛ کاتب یکی از شاگردان سید ماجد است؛ ۱۱گ (۱ر–۱۱پ)، اندازه: ۸/۵×۱۲/۵سم [ف: ۱۶–۲۵]

● **فاعلین و منفعلین (مطلبی در)** / کیمیا / عربی
fā'elīn va monfa'elīn (matlabī dar)
به نقل از کتاب «المیزان» جابر بن حیان کوفی.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۱۱/۱۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱۱۸پ–۱۱۹پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ – ۱۷۹]

● **فاعلیه و مفعولیه** / طب / فارسی
fā'elīyye va maf'ūlīyye
باه‌نامه است در هفده «باب»: ۱. مزاج‌ها؛ ... ۱۷. در چیزهایی که زنان بار گیرند.
آغاز: بسمله سپاس و ستایش آفریدگار جهانرا ... اما بعد بدانکه اتفاق کرده اند حکماء و اطباء فلاسفه و ارسطاطالیس و جالینوس و از متاخرین چون عیسی و حسین و محمد زکریا و ابوعلی سینا و غیرهم ... پس بباید دانست که قوت این اندام شریف که یاد کردیم بدین چیزهاست که ذکر خواهد رفت و این رساله بر هفده باب مکمل شده است
[فهرستواره منزوی ۳۵۹۹/۵]

مشهد؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۶۹۴/۵۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** واگر سیاه و تیره بود دختر است تمت الرسالة الشریفة الفاعلیه المفعولیه
بی‌کا، تا: ۱۰۵۹ق؛ ۱۴ص، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ – ۵۴۴]

● **الفاکهة** / آداب و سنن / عربی
al-fākaha
در ادب دینی و دستور خواندن دعا با عنوان‌های «فاکهة».

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۱۶
آغاز: بسمله، الحمدلله منیر مصباح قلوب المؤمنین بازهار حدیقة الداعی و مبیر المستکبرین عن عبادته بجنة جنة الساعی الذی جعل عدة ذکره در وعا واقیة من ترس وافیة عن شبهة واهیة و ممن اجاب الشیطان ... اجابة الدعوات؛ **انجام:** ذخایر یوم الحساب فی نوادر فین الکتاب فی الکافی عن الحسن بن منذر قال سمعت ابا عبدالله (ع) یقول من قام السلام علیکم (پس از سیزده برگ) قال صلوا فی المساجد حوله و یجری فی المواضع.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ محشی با نشان «جنة الامال»؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۲۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۲سم [ف: ۱ – ۳۹۲]

● **الفاکهة البدریة** / ادبیات / عربی
al-fākaha-tul badrīya
ابن دمامینی، محمد بن ابی بکر، ۷۶۳ – ۸۲۷ ؟ قمری
ebn-e damāmīnī, mohammad ebn-e abī bakr (1362 - 1424)
تاریخ تألیف: ۲۲ محرم ۷۹۰ق
[برکلمان ۱۰/۹۱–۹۳؛ معجم التاریخ التراث الاسلامی ۲۴۹۵/۵ (الفواکه البدریه)]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۹۳/۹
آغاز: قال الحبر الامام و البحر الهمام العلامة التحریر ... بدرالدین محمد بن الدمامینی المخزومی المالکی ... اما بعد حمدالله المنظومة آلاوه بعقود الدرر المنثورة نعمه علی سایر البشر ... فان جماعة من الاصحاب رغبوا ان اکتب لهم شیئاً مما سنخ للقریحه القریحة نظما و نثرا و وسمع به الفکر الفاتر سجعا و شعرا ... و سمیت الفاکهة البدریة لاشتماله علی زهر المنظوم و المنثور؛ **انجام:** و قلت ایضاً: و ملیحة کالبدر فزت یحسنها ×× و انوف عذّلی علیها راغمه / ختمت علی قلبی فقلت لعاذلی ×× دعنی فانی نلت حسن الخاتمة. و الحمدلله اولاً و آخراً ... و علی آله و صحبه نجوم الهدی و بدور التمام.قال المن صف کان الفراغ من تعلیق هذه الاوراق لیلة الاثنین و الثانی من شهر الله المحرم مفتتح شهور عام تسعین و سبعمائه قدس الله روحه و جعل فی روض الجنان ضریحه آمین.

کامل؛ خط: نسخ بشیوه ترکی، کا: احمد بن لطف الله حسینی حنفی، تا: قرن ۱۱؛ در حاشیه اشعاری که از لحاظ لفظ و معنا به متن نزدیک بودند نوشته شده است؛ جلد: مخمل سرخ، ۱۸گ (۱۵۱پ- ۱۶۸ر)، ۲۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۸سم [ف: ۲۹/۲ – ۷۴۷]

● **فاکهة الخلفاء و مفاکهة الظرفاء** / ادبیات / عربی
fākihat-ul xulafā' wa mufākihat-ul ẓurafā'

ابن عربشاه، احمد بن محمد، ۷۹۱ – ۸۵۴ قمری
ebn-e 'arabšāh, ahmad ebn-e mohammad (1390 - 1451)

تاریخ تألیف: صفر ۸۵۲ق
مانند سلوان المطاع و کلیله و دمنه است و در ده «باب».
چاپ: بولاق، ۲۵۳ص، ۱۲۷۶ق؛ مصر، ۲۰۲ص، ۱۳۱۵ق؛ درحاشیه کتاب کلیله و دمنه، مطبوعات شرف، ۲۲۸ص، ۱۳۰۰–۱۳۰۳ق.
[چلبی ۱۶۳/۲؛ معجم المطبوعات ص ۱۷۳؛ الاوقاف العامة موصل ۱۸۲/۲ و ۱۱۰/۴]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۰۵
آغاز: من الجبال بیوتا و من البحر و مما ... الاتیان و قال تعالی انا عرضنا الامانة علی السموات و الارض؛ **انجام:** فانما المرء معروف بمن تبعا.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: محمد ایرانی، ۱۳۵۰؛ جلد: تیماج مشکی [الفبائی: – ۴۲۳]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۸۷۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲۸۴گ، ۱۵ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۵ – ۳۵۵]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۹۲
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۱۶۴گ، اندازه: ۱۷/۷×۲۹/۹سم [رایانه]

● **فاکهة الذاکرین و عروس الشاکرین** / دعا / فارسی
fākihat-uz ḏākirīn wa 'arūs-uš šākirīn

بیرجندی، محمدباقر بن محمدحسن،۱۲۷۶–۱۳۵۲قمری
bīrjandī, mohammad bāqer ebn-e mohammad hasan (1860 - 1934)

تاریخ تألیف: ۱۳۱۳ق
مجموعه‌ای است در اعمال، اذکار و زیارات، مرتب شده در یک «مقدمه» («عظمت معاصی لسانیه») و ده «باب»: ۱. ثواب دعاء تلاوت قران؛ ۲. صفات داعی؛ ۳. اعمال یوم و لیله جمعه؛ ۴. اذکار صبح و مغرب و ظهر؛ ۵. در آنچه هر روز خونده شود؛ ۶. ادعیه حالات مکرره؛ ۷. ادعیه وقت بیداری و آداب تهجد و سجده شکر و مسواک؛ ۸. استحباب توسل به ائمه طاهرین؛ ۹. ادعیه متفرقه برای امور مهمه و مثوبات عظیمه؛ ۱۰. قنوتات و مناجات نظماً و نثرا؛ خاتمه در عظمت معاصی شایعه.
چاپ: [تهران]، سنگی، ۱۳۳۳، رقعی، ۳۷۳+۱صص

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۳۳
آغاز: الحمدلله الحمید الحکیم الذی شرع لنا من حکمته سبیل الدعاء؛ **انجام:** اول ایجان دفع شر موش کن بعد از آن در جمع گندم گوش کن و ختم میکنم این عجاله را در اینروز ختم سال ... بر این وصیت از برای نفس خود و دو ولد عزیز خود محمد حسن و محمد حسین حفظهما الله تعالی.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۱۴؛ مصحح توسط مؤلف؛ واقف: اسدالله علم؛ جلد: تیماج، ۲۱۰گ، ۱۵ و ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۳×۱۷سم [ف: ۱۵ – ۴۰۹]

● **فاکهة الکاشف** / شعر / فارسی
fākehat-ol kāšef

کاشف، علی
kāšef, 'alī

بیشتر این دیوان در مناقب و مصایب حضرات معصومین علیهم السلام و مخصوصاً داستان واقعه کربلا و چگونگی شهادت حضرت امام حسین علیه السلام و اصحاب و یاران آن حضرت می‌باشد، با تخلص «کاشف» و نظمی سست. نامی که گفتیم کاتب به دیوان داده و باید تحقیق شود.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۴۱
آغاز: ابتدای سخن کنم یا هو ×× هم بفضل عمیمت الا هو / بهذه الاسما شود تذکر ×× تمام قرآن بقدرت هو
خط: نستعلیق، کا: غلامرضا خوانساری طهرانی متخلص به معلم، تا: ۲۷ صفر ۱۳۴۶ق؛ ۱۸۵گ، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ – ۲۷۰]

● **الفاکهة الکاظمیة للفرقة الامامیة** / کلام و اعتقادات / عربی
al-fākaha-tul kāẓimīyyi lil-firqat-il imāmīya

سماهیجی، عبدالله بن صالح، ۱۰۷۶؟ – ۱۱۳۵ قمری
samāhījī, 'abd-ol-lāh ebn-e sāleh (1666 - 1723)

مختصری است در دفع مواردی که به گمان مؤلف از وساوس شیطانی است و منجر به صدور برخی از احکام احتیاطی خاص شده و مبنای این وسواس و احکام احتیاطی به سه مسأله بر می‌گردد: ۱. التزام به نجاست و تکفیر جمیع فرقه‌های امت از مخالفین مومنین؛ ۲. التزام به عدم عدالت در غیر امام و در غیر کسی که نصی خاص بر عدالت وی باشد؛ ۳. التزام به اینکه آب نجس قبول طهارت نمی‌کند. مؤلف که اخباری مسلک بوده این سه مسأله را خارج از شریعت محمدی (ص) و مخالف با اسلام و ایمان دانسته است.

[الذریعه ۹۷/۱۶]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۴۳/۴

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی رفع من الدین الحرج و اتی بالشرع الابلج الذی لیس فیه عوج و بعث سیدنا ... و بعد فیقول خادم علوم اهل بیت الرحمه و ساده الامه؛ **انجام:** المعلوم من المذهب خلاف ذلک. و علی هذا فلنقطع حامدین للملک العلام جاعلین الصلوه علی محمد و آله خیر ختام

خط: نسخ، کا: محسن بن حسن حسینی نجفی طالقانی، تا: ۱۱۴۵ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۰گ (۸۸پ-۹۷)، ۱۶-۱۸ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۰×۱۶ سم [ف: ۱۷ - ۳۴۶]

← فال ‹ زجر (جدول)

● **فال رباعیات ابوسعید** / فالگیری / فارسی

fāl-e robāʻīyyāt-e abū-saʻīd

دستور فال گرفتن با رعیات ابوسعید ابوالخیر و فوائد هر یک از رباعیه ها را با خود رباعی آورده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۴۱/۳

آغاز: از خواص رباعیات قدوة المحققین ... جهت محبت امرا و سلاطین هر روز بیست بار خواند. گردر یمنی چو با منی پیش منی ×× در پیش منی چو بی منی در یمنی / من با تو چنانم ای نگار یمنی ×× کز خود غلطم که من تو ام یا تو منی؛ **انجام:** جهت رسیدن دو یار بهم سه بار بخواند ...

کا: رستم بن بیجن، تا: ۱۲۵۶ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۷گ (۳۵پ-۴۱پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۱۳۴]

● **فال ضمیر** / طالع بینی / فارسی

fāl-e zamīr

جعفر بن محمد (ع)، امام ششم، ۸۰ - ۱۴۸ قمری

jaʻfar ebn-e mohammad, emām-e šešom (700 - 766)

به نام جعفر صادق از روی جدول اعداد و دائره سوره قرآن و آیات سور که در برابر آنها استخراجاتی که از آنها می‌شود به فارسی آمده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۹۷/۱

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... اما بعد بدانکه این فال ضمیر بغایت خوب و مجرب و معتقد به است از قول در ربار ... ابوعبدالله جعفر بن محمد الصادق السلام علیه که قریب پنجاه سال خاطر بزرگوار برین گماشته و تجربه گرفت تا فال را از کلام ربانی استخراج فرموده ... بدانکه خلفاء بغداد ... بهر وقتی که ایشان را مشکلی پیش آمدی درین ضمیر نگاه کردنی ... و هیچ آفریده را از ملوک و سلاطین از این نسخه آگاهی نبود ... خلیفه خواست که جهت سلطان محمود تحفه فرستد ... این فالنامه ضمیر بفرستادند و سلطان بپسندید؛ **انجام:** یا بنی اذهبوا فتحسسوا ×× کار دین و دنیا گشاده شود. تمام شد این فالنامه بتاریخ عاشر شهر جمادی الاول سنه ۱۰۸۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در ۳ر «تفصیل محلات و مساجد قسطنطنیه» آمده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۲۳گ (۳ر-۲۵ر)، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۸ - ۶۰۴]

● **فال قرآن** / فالگیری / ترکی

fāl-e qor'ān

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۷۵/۵

خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۴۱]

● **فال قرآن** / شعر / فارسی

fāl-e qor'ān

ناشناخته:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۱۲/۷۰-ف

نسخه اصل: نسخه ش ۲۱۶ کتابخانه تقوی که اکنون در کتابخانه مجلس شورای ملی است ۶۴۶۱۴-۴۵۵۹. به نظم فارسی؛ کا: عبدالحی، تا: ۸۲۲ق، جا: ماردین در شمال عراق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای [فیلمها ف: ۱ - ۶۲۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۵۰/۳۴

آغاز: آ آمد چو در فال تو ای یار ×× شود هر روز نیکوتر ترا کار؛ **انجام:** زحال غائبت خواهد خبر شد ×× غمت از خاطر عاطر بدر شد

در این منظومه که هشتاد و شش بیت است، خصایص هر یک از حروف را که در فال آید، بیان کرده و گوید نظر به جدولی دارد که آن جدول در این نسخه ترسیم نشده است؛ خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمود متطبب تولمی گیلانی، تا: ۸۶۶ق؛ جلد: مخمل، ۴گ (۲۴۶پ-۲۴۹ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۳۴]

۳. اراک؛ کتابخانه مدرسه حاج محمد ابراهیم؛ شماره نسخه:۱۰۷/۲

آغاز: هر که از قران گشاید فال خویش ×× ... واقف شود از حال خویش / چون الف آید بفال اندر کتاب ×× ابتدای کار شد خیر و صواب؛ **انجام:** ی ز غایب بایدش احوال خویش ×× تا بگردد روزگارش شادوش

شعری است بر اساس حروف الفبا در تفأل؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۹ق؛ جلد: مقوای نارنجی، ۷گ (۱۰۲پ-۱۰۸پ)، اندازه: ۱۷×۳۱سم [دو کتابخانه اراک: - ۱۳۵]

● **فال مصحف** / فالگیری / فارسی

fāl-e moshaf

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۹۳
آغاز: دعاء فال مصحف اللهم من کتابک الکریم ما هو مکتوب ...
خط: نسخ، کا: ابوالمجد تبریزی، تا: سه‌شنبه ۱۴ ربیع الاول ۷۲۳ق؛ ۱ص (۳۹۷)، ۴۱سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ – ۸۹]

● **فال نامچه** / فالگیری / فارسی

fāl nāmče

اخلاطی، حسین بن علی، ق۹ قمری
axlātī, hoseyn ebn-e ʻalī (- 15c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۸/۵
به نثر و نظم؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۵ص (۲۰–۲۴) [سنا: ف: ۲ – ۱۵۷]

← فالنامه ⩾ تحفة العوارف
← فالنامه ⩾ التفأل (رسالة فی ...)
← فال نامه ⩾ استخاره جعفری
← فالنامه ⩾ طالع نامه
← فالنامه ⩾ استخاره

● **فالنامه** / فالگیری / فارسی

fāl-nāme

دانیال پیامبر، ق۶ قبل میلاد
dānīyāl payāmbar (- -6c)

نسخه‌ها یکی نیستند.

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲۴۱/۳-۱۲/۱۳۱
آغاز: الحمدلله رب العالمین والصلوة والسلام علی خیر خلقه محمد وآله اجمعین اما بعد بدانکه این کتاب فالنامه حضرت دانیال پیغمبر (ع) و مجرب وآزموده است؛ **انجام:** و اگر جهت فرزند گرفته ای حق تعالی چراغ تو را روشن کند داند و معلوم شود که خوب است فال تو ان شاء الله تعالی.
فال‌نامه کوتاهی است به نثر که به حضرت دانیال نسبت داده شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۴ق؛ جلد: ساغری، ۵گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶ – ۲۹۹۵]

۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۱۰/۲
آغاز: ... بخواطر ناقص اقل عباد الله المحتاج الی عفو الملک المنعم علیرضا المنجم الشیرازی رسید که صفحه ای باسم ...
این فال‌نامه که در سی و سه صفحه تنظیم شده در جدول‌هایی حروفی و بیتی به فارسی بر آنچه در ذهن قصد شود، در عصر شیخ بهاء الدین عاملی رواج یافته و علی رضا منجم شیرازی به تاریخ جمادی الاول ۱۰۴۹ بر آن دیباچه ای به نام شاه صفی صفوی اضافه نموده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۴۰ص (۶۲–۱۰۱)، ۲۰ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱ سم [ف: ۲ – ۲۴۰]

● **فالنامه** / فالگیری / فارسی

fāl-nāme

منسوب به علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، - ۴۰ قمری
(mansūb be) ʻalī ebn-e abī tāleb, emām-e avval (- 661)

به نثر و نظم. نسخه‌ها یکی نیستند.
[الذریعه ۹۸/۱۶]

۱. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۴۷/۲۲
خط: نسخ، کا: علی اکبر، تا: ۱۰۹۱ تا ۱۰۹۲ق؛ مجدول؛ ۱ص (۱۳۰پ)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [میراث اسلامی: دفتر نهم – ۹۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۸۰/۱۵
آغاز: چنین فرموده که هر که را مهمی پیش آید باید که سه سطر یکی از دیگری کوتاه تر بدین ترتیب نقط بزند؛ **انجام:** ازموده و مجرب است و عمل باین تفأل نموده‌اند تا واضح باشد.
خط: نسخ و نستعلیق و شکسته، کا: محمد مهدی ابن محمد صالح رضوی، تا: با تاریخ ۱۰۹۶ق؛ جلد: میشن مذهب، ۱ص (۶۷ حاشیه)، اندازه: ۱۳/۹×۲۳/۷سم [ف: ۲۹/۱ – ۲۱۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۲/۱-طباطبائی
آغاز: فال نامه حضرت امیر المومنین علیه السلام سورة فاتحه ... باد خواندن و در اثناء خواندن نقطه باید زدن
فال نقطه، دستور گرفتن فال نقطه است به نقل از حضرت مولی علی، در پایان فال‌نامه دو بیت شعر است در بیان حکم نقطه از یک تا هشت که بر اثر وصالی به درستی خوانده نمی‌شود؛ خط: شکسته نستعلیق خوب، کا: آقا نور ابن حاج نقد علی، تا: قرن ۱۲؛ ۱گ [ف: ۲۳ – ۶۴۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۶/۳۵ط
خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابراهیم بن رحمت الله حسینی نجفی، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ جلد: تیماج، ۱ص (۳۰۴)، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۲۴/۳ – ۸۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۷۷/۱
کا: محمد کاظم، تا: ۲۰ ربیع الاول ۱۱۱۴ق؛ مجدول؛ جلد: گالینگور، ۲ص (۷–۸) [ف: ۳۷ – ۳۱۴]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۳۴/۲
خط: نستعلیق ترک، کا: یوسف بن احمد آغا، تا: ۱۱۹۹ق؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج مذهب، ۲ص (۳۰۹–۳۱۰)، ۲۱ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۱۶۱]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۴۲/۱۰-۳۵/۲۲
آغاز: بسمله این فال نامه ایست از قول حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام مروی است که بعد از صلوات بر محمد صلی الله علیه و آله

مطلب را نیت ... امیرالمؤمنین شیر خدا بود / شه مردان علی مرتضی بود؛ شنیدم کو همه از خلق و اغیار/ همی گفتی بدان لفظ گهربار ... ز نقطه گوبکن سه خط بقرطاس / که از وی هر چه خواهی آیدت راس؛ **انجام:** اگر باقی بماند هشت جو راست ×× چنین میدان کز آن وسواس پیداست

ترجمه منظوم؛ ترجمه منظومی است در ۱۹ بیت که فال‌نامه، منسوب به امام علی (ع) را به نظم کشیده است با عنوان‌های «مریخ» ذنب، زحل، پنج قمر وشش مشتری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۲ – ۹۰۲]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۸۱۸-۲۹/۱۵۸

آغاز: باب فالنامه رملی حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام باب چون کسی خواهد فال بگیرد قرعه شش پهلو بتراشد و اسم تهجی خورشید را بنویسد و نیت کند و دو نوبت قرعه را بیندازد؛ **انجام:** فال حضرت امام حسین (ع): می‌نماید به فال و قرعه به راز ... دشمنان و رقیب بسیارند ×× لیک باشند جملگی بگداز

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۱۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۶ – ۲۹۹۹]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۷۰/۲

نسخه اصل:کتابخانه ندوة العلماء،لکهنو، هند، شماره ۱۱؛ خط: نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛مجدول؛۲گ،۱۷سطر[عکسی ف:۵- ۲۱۹]

۱۰. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۶۴/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۵ شوال ۱۲۵۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱ – ۲۴۱]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۱۷/۵

به نظم فارسی؛ خط: شکسته نستعلیق و نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق؛ جلد: میشن، ۱ص (۳۶ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶-۲۲۹]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۹۱

آغاز: فالنامه ایست در غایت نیکویی از فرموده؛ **انجام:** در بهشتش خدا دهد درجات

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا [الفبائی: – ۴۲۳]

۱۳. مشهد؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۶۹۴/۷۷

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳ص، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ – ۵۴۹]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۸/۳

به نثر و نظم فارسی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۴ص (۱۶-۱۹) [سنا: ف: ۲ – ۱۵۷]

● **فالنامه** / فالگیری / عربی

fāl-nāme

جعفر بن محمد (ع)، امام ششم، ۸۰ – ۱۴۸ قمری

ja‘far ebn-e mohammad, emām-e šešom (700 - 766)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۷۰/۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰گ (۴۰پ-۴۹پ) [ف: ۳۶ – ۱۰۵]

● **فالنامه** / فالگیری / فارسی

fāl-nāme

جعفر بن محمد (ع)، امام ششم، ۸۰ – ۱۴۸ قمری

ja‘far ebn-e mohammad, emām-e šešom (700 - 766)

فال‌نامه‌ای است مجرب و منقول از امام صادق علیه السلام که آن را از قرآن کریم استخراج فرموده است و به گفته مؤلف، بسیار مجرب که خلیفه آن را به سلطان محمود غزنوی اهدا نموده و او در سفر و حضر به آن تفأل می‌کرد و همیشه موفقیت‌آمیز بوده است. نسخه‌ها یکی نیستند.

[الذریعة ۹۸/۱۶؛ فهرست نسخه‌های خطی ترکی کتابخانه موزه طوپ قاپی سرای ۶۴۲/۱؛ فهرست نسخه‌های خطی ترکی کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی ۱۸۶-۱۸۹؛ فهرس المخطوطات الترکیة العثمانیة ۲۳۴/۳]

۱. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۹

آغاز: شرح آن در کتاب ... این کتاب چنانست ... هرگز بطالع گرفتن و احتیاط نیفتد؛ **انجام:** این مرد و این جای بتو مبارک باشد ۱۲.

جز نسخه ش ۲/۳ است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰ [نشریه: ۳ – ۲۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۹/۲

آغاز: هذا شرح فال قرآن، جعفری صادق رضی الله عنه ایدر هر کسی که دگر سه کلام قدیم و کتاب کریم برله فال اچماق، اوج فاتحه و اوج قلهو الله اقیه اوج کره داخی حضرت رسالته (ع)

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان در رم ایتالیا. ترجمه ترکی رساله‌ای در تفأل به قرآن است که متن عربی آن، به امام جعفر صادق (ع) منسوب شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۹۲ق؛ ۳۸ص (۷-۴۴)، ۹ سطر [عکسی ف: ۳ – ۲۲۸]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۶۲-۴/۳۲

آغاز: بدان اسعدک الله که حضرت امام الانس و الجن امام ناطق جعفر الصادق علیه السلام و دانیال پیغمبر ولقمان حکیم ...

خط: نسخ و نستعلیق زیبا، کا: محمد امین انصاری، تا: ۱۰۷۷ق؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۶ – ۲۹۹۹]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۰۰/۸

آغاز: بسمله. حمدله ... این مجرباتیست و معتمد از قول دربار امام الناطق؛ **انجام:** توانگری و مال بسیار یابد

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: میشن، ۱۹گ (۶۷ر-۸۵پ)، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۲سم [ف: ۹ – ۴۸]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۲۹۶/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی، ۵گ (۱۷۲-۱۷۶)، ۱۹ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۳ – ۹۲۰]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۱/۴۸

آغاز: بسمله ... (پارگی) و قال نعم الفال فال القرآن. بدان که این ضمیر به غایت مجرب است از قول دربار صدر جهان مقتدای اهل ایمان امام العالمین ابوعبدالله جعفر بن محمد صادق ... که از اقدام قرب پنجاه سال خاطر بدان گماشت و بهره‌ها گرفت تا این فال را از کلام ربانی تعالی و تقدس استخراج کند

نویسنده در آغاز مدعی شده این فال نامه در خزانه سلطان محمود بوده و از طرف خلیفه به او تحفه شده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ جلد: میشن، ۵گ (۱۱۱ر- ۱۱۴ر)، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۲×۲۶/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۰۶]

۷. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۱۸/۱**

آغاز: بسمله. الحمدلله حق حمده و الصلوة و السلام علی رسوله محمد و آله و اصحابه اجمعین قال النبی صلی الله علیه و علی آله و سلم اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنورالله تعالی قال علیه السلام نعم الفال فال القران اما بعد بدانکه این ضمیر فال بغایت خوب و مجرب است و معتمد از قول درر بار صدر جهان مقتدای اهل ایمان امام همام الناطق بالحق بین الانام؛ **انجام:** یا نبی اذهبوا فتحسسوا ایحسبون انما نمدهم، توانگری و مال بسیار باید (تمت تمام شد).

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی، ۲۰گ (۳ر-۲۲پ)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۸ - ۶۳۵]

۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۰۹/۲**

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین الرحمن الرحیم و العاقبة للمتقین ... قال رسول الله صلی الله علیه و سلم اتقوا فراسة المؤمن ... بدانکه این فالنامه بغایت خوب و مجربست و معتمد از قول درربار؛ **انجام:** ایحسبون انما نمدهم. توانگری و مال بسیار یابد، تمت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، رکابه دار؛ جلد: تیماج، ۳۹ص (۳-۴۱)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۹۱]

۹. **مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۷۰/۱۱**

آغاز: بسمله، حمدله قال رسول الله صلی الله علیه و آله فانه ینظر بنور الله؛ **انجام:** و لقد عهدنا ×× عهد بجا آورد و خلاف نکند.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۸۱ و ۱۱۹۵ق؛ واقف: غیاثی، بهمن ۱۳۳۷؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۵ - ۴۶۲]

۱۰. **قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۶۰/۲**

آغاز: بسمله، از حضرت امام جعفر صادق (ع) منقولست که این فالنامه را با اعتقاد پاک یک حمد و سه قل هو الله و سه صلوات و یک و عنده مفاتیح الغیب ... ای سایل فال بدان و آگاه باش که از حضرت امام جعفر منقولست؛ **انجام:** و مقبول القول گردد که همه به سخن تو باشد چرا که جوی بدور طالع تو نیست اما بشرط آنکه پی دعا نباشی و دعا با تو باشد تا عمرت زیاد گردد بگو ان شاء الله

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۸۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۳۵]

۱۱. **قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۶۳/۵**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲ - ۲۲۸]

۱۲. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۷۰/۳**

آغاز: بسمله. الحمدالله حق حمده و السلام علی رسوله محمد و آله اجمعین قال رسول الله صلی الله علیه و علی آله وسلم اتقوافراسة المؤمنین ... و بدانکه این ضمیر بغایت خوب و مجربست؛ **انجام:** ان رحمة الله قریب این وام دادن و ستدن نیکست.

نسخه اصل: کتابخانه ندوة العلماء، لکهنو، هند، شماره ۱۱؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ ۱۷گ (۳-۱۹)، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۵ - ۲۱۹]

۱۳. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۸۳۰**

آغاز: بسمله، حمدله بدانکه امام جعفر صادق صلوات الله علیه فرموده که چون خواهی که فال مصحف بازگیری؛ **انجام:** یا نفعی از غایبی بیند و از غمها بیرون آید و بمقصود و مدعای خود رسد انشاء تعالی و تقدس.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا [رایانه]

۱۴. **مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۸۷/۷**

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۷گ (۱۴۳پ-۱۵۹پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [مؤید: ۳ - ۲۴۰]

۱۵. **مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۹۸/۲**

آغاز: بدانکه این فالنامه مبارکست و حضرت امام جعفر صادق علیه السلام؛ **انجام:** سبحان الله العظیم و بحمده تا مرادهای دینی و دنیایی بیابی ان شاءالله

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۶ ربیع الثانی ۱۲۲۶ق؛ ۲۶گ (۱۲۰پ-۱۴۵پ)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [مؤید: ۳ - ۱۷۱]

۱۶. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۴۹/۶**

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة ... اما بدان ای محب آل رسول که این فال نامه امام جعفر صادق از معنی کلام الله مجید ربانی بیان شده است باید که لوح چهار طرف بسازد بحروف ابجد اول الف دوم ب؛ **انجام:** فایده ندارد و دشمنان بسیار است حالا می‌باید کردن تا عاقبت کار خیر باشد و الله اعلم تمام شد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ جلد: مقوا، ۹گ (۱۰۲پ-۱۱۰پ) [ف: ۳۶ - ۷۹]

۱۷. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۸۱/۲-۳۶/۸۱**

آغاز: بفرموده جناب امام جعفر صادق علیه السلام و دانیال پیغمبر یاد یار مانده است آنکه قرعه را سه نوبت بینداز و بعد از آن نظر کند ااا انا فتحنا لک فتحا مبینا ای خداوند فال بدان؛ **انجام:** قوله نعم المولی و نعم النصیر ای خداوند فال بدان و آگاه باش که این نیت که کرده ای خوبست و دولت و سعادت روی بتو دارد ... به طاعت کاهلی نکنی تا کارت بسته نشود و نگردد بمراد دل برسی انشاء الله تمت فال نامه بقول الله تعالی الملک الوهاب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ ذیقعده ۱۲۵۸ق؛ ۱۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶ – ۲۹۹۷]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۲۳۶

بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق؛ خریداری از علیرضا طاهری یزدی [رایانه]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۶۵۸

آغاز: فال نامه امام ناطق جعفر بن محمد الصادق منقول است از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام که اگر می‌خواهی؛ **انجام:** این قاعده بتجربه رسیده است و این علم از علوم غریبه است و خلاف ندارد ...

خط: نسخ، کا: محمد حسین خراسانی، تا: ۱۲۷۷ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا [رایانه]

۲۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۱۲۰/۳

آغاز: هرکس بخواهد فال بگیرد اول یک صلوات بفرستد وبعد [] سوره «قل هو الله احد» بخواند ونیت کند وچشم‌های خود را بر هم بگذارد؛ **انجام:** آن طفل یا آن کس که این لوح را با خود دارد از سرد [...] و پری و جن از آفت همزاد در امان حق باشد از ام الصبیان مفرت نیابد این لوح بر طفل شیرخواره باشد و در گهواره او باشد از جمیع شرها ایمن باشد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۰ جمادی الاول ۱۲۹۱ق؛ مهر: «آقا بن حسین الحسینی» (بیضی)؛ جلد: گالینگور، ۱۱گ (۴۹پ–۵۹ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۳۴]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۱۶/۴

آغاز: بسمله. حمدله ... این فال نامه ایست که از امام جعفر صادق ... مرویست؛ **انجام:** جنات عدن مفتحة لهم – کارهای دنیی و دنیای تو گشاده شود – ایحبون انما ... عدت.

خط: نستعلیق، کا: محمد بن طهماسب قلی نجم ثانی تبریزی کاظمی، تا: ۲۹ جمادی الثانی ۱۳۰۷ق؛ ۱۷گ (۱۳۹پ–۱۵۵پ)، ۱۳ سطر (۱۴×۲۰)، اندازه: ۲۱×۲۶سم [ف: ۱۲ – ۲۷۱۹]

۲۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۳۵۸

آغاز: ای صاحب فال بدان و آگاه باش نیتی که دردل داری خیر است به مطلب خواهی رسید ولیکن از شخصی کوتاه قد که همسایگی توست در حذر باش که درقصد تو می‌باشد؛ **انجام:** روز شنبه مرادت برآورد خواهد شد ماه نورا به آینه نظرکن تابر تو مبارک باشد ازکسی صاحب بخواهی بدست راست قراربگیرد تا برآورده شود ان شاء الله.

خط:نستعلیق،کا:یدالله غیاث آبادی فراهانی،تا:۱۳۶۴ق، جا: تهران؛ جلد: مقوا، ۳۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۳۵]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۱۴/۴-ف

نسخه اصل: کتابخانه وزیری جامع ش ۱۰۰۹۹؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۱۷۲–۱۷۵) [فیلمها ف: ۱ – ۷۰۸]

۲۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۱۵۰

آغاز: الحمدلله حق حمده والصلاة والسلام علی رسوله محمد وآله اجمعین.[کذا] قال رسول الله [صلی الله علیه وآله] اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله؛ **انجام:** آیات الروم واحکام. ظهر الفساد فی البر والبحر (این ستور بی عیب است باید خرید) وبدلنا هم بجنتیهم جنتین (این صناع اگر فروخته شود به بود.)

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ جلد: گالینگور، ۱۳۹گ، اندازه: ۷×۱۳سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۳۲]

۲۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۷۲۱/۳

آغاز: بسمله. حمدله ... وآتیه الله الملك و الحکمة ولایت و پادشاهی بودمن قبل أن یأتی یوم لاینفع فروختن این بنده بهتر است والله خلق کل دابة من ماء خریدن این ستور نیکو است؛ **انجام:** خذوة فغلوه ثم الجحیم از کارسلطان زیان بیند القاه علی وجه ابی این زندانی زود راحت یابد جنات عدن مفتحه گم شده را بیابد انشاء الله یا بنی اذهبوا فتحسسوا کارهای دینی و دنیائی گشاده گردد ایحسبون انما تمدهم توانگری و مال بسیار یابد

خط: آیات نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۹گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۳۷]

۲۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۲۲/۴

بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۶۰–۶۳)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۳ – ۱۵۰]

۲۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۲۸/۷

آغاز: بسمله. بدان ای محب صادق که قرعه به انبیاء مخصوص است اما این فال است که حضرت امام جعفر صادق علیه السلام این نسخه را ترتیب فرموده به قرعه انداختن؛ **انجام:** دلالت بر خوشحالی احوال و فرح یافتن از غم و الم و دیدن بزرگان و راحت بودن از طرف سلطان و دوستی کردن با نیکو و با دوستان پیوستن و مرادات یافتن که همیشه با نام حق تعالی است تا به مطلب برسی انشاء الله

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۳۴]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۶۹۲

آغاز: بسمله، الحمدلله حق حمده و الصلوه و السلام علی نبیه؛ **انجام:** وام دادن و مستدن نیکست تم (کذا)

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا [الفبائی: – ۴۲۳]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۹۷۲

آغاز: فالنامه امام جعفر صادق علیه السلام؛ **انجام:** دائره‌های مطلب و مقصد این است والله اعلم بالصواب (جلد اول).

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا [الفبائی: – ۴۲۳]

۳۰. تبریز؛ محقق (آقای)؛ شماره نسخه:۴

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۴ – ۳۳۲]

۳۱. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۳/۱

آغاز: فال امام جعفر صادق (بخط تازه تر) که میخواهی بزن نیکو باشد. الا ای آنکه تی در فال داری ×× ... توبه گر هوشیار داری ... شرح ای خداوند فال از این نیت؛ **انجام:** جویا آمد بفالت یار یابی ×× اگر بیکار بودی کار یابی / چویا آمد خبر یابی ز غایت ×× غنوده بخت خود بیدار یابی / تو باعیش و نشاط کامرانی ××

حسودان را زغم بیماریابی شرح ای خداوند فال بدانکه در اول الف خوب است و در آخر یا خوب است ... برآورده خیر گردانید یا رب العالمین برحمتك یا ارحم الراحمین و الله اعلم بالصواب

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [نشریه: ۳ - ۳۱]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۱۶/۴-عکس

نسخه اصل:مجلس ش۱۹۱۴؛بی‌کا،بی‌تا؛ ۱ص [فیلمها ف: ۳ - ۲۳۰]

● **فالنامه = ساعت نامه** / پیشگویی / فارسی و ترکی

fāl-nāme = sā'at-nāme

جعفر بن محمد (ع)، امام ششم، ۸۰ - ۱۴۸ قمری

ja'far ebn-e mohammad, emām-e šešom (700 - 766)

رساله‌ای مختصر در طرق و آداب فال‌گیری و استخاره از قرآن و همچنین ساعات نیک و بد ایام هفته است. نسبت این نوع رسائل به امام معصوم محل تأمل می‌باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۸۸/۹

آغاز: آن حضرت فرمود که هر که از قرآن فال گشاید باید که بساعت مبارک و شرایطهای آن بجای آورد ... آندن صنکره مصحف شریفی آچوب اولکی کاغذنك اول سطرننك اول حرفنه نظر ایلیه؛ **انجام:** اگر تکرار گلسه غمدر زنهار ایشلمیه، اگر ی گلسه خسته ایچون عمری تمام اولمقدر غیری ایچون اولسه ایودر؛ تمت.

خط: نستعلیق ترک، کا: یوسف بن ملا کریم، تا: ۱۱۶۶ق، جا: اخلی صوفیلوی پادار ترکیه؛ مصحح؛ در انجام ابیاتی ترکی با مطلع ذیل به تعداد حروف الفبا آمده که در فالگیری است: «اگر گلسه الف فالنکده بیل گل ×× بشارتدر کونکل شاد ایله گل گل»؛ ۳گ (۵۳-۵۵)، ۱۴ سطر، اندازه: ۶×۱۰سم [ف: ۳۰ - ۳۱۸]

● **فالنامه** / فالگیری / فارسی

fāl-nāme

موسی بن جعفر (ع)، امام هفتم، ۱۲۸ - ۱۸۳ قمری

mūsā ebn-e ja'far, emām-e haftom (747 - 800)

۱. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۱۳۷/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۴۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۷۶/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۴ق؛ مجدول؛ جلد: میشن، ۱۶ سطر [ف: ۵ - ۲۹۸]

● **فالنامه** / فالگیری / فارسی

fāl-nāme

علی بن موسی (ع)، امام هشتم، ۱۵۳ - ۲۰۳ قمری

'alī ebn-e mūsā, emām-e haštom (771 - 819)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۶۳

آغاز: بسمله. این قرعه ایست از امام رضا علیه السلام چون کسی را مهمی باشد باید که در چهار دایره اول نظر کند تا مهم او در کدام دایره است و در آن دایره چند حرف نوشته اند و در آن شش دایره دیگر به بیند که مهم در کدام دایره است؛ **انجام:**
سوال کردی از بهر انبازی ترا در آن فایده است تقصیر مکن

چند دایره کوچك و یك دایره بزرگ است که مجمع الحروف خوانند، به همراه ۲۴ جدول ده ستونی که در پیشانی هر یك اسامی پرندگان خاصی درج شده و در هر ستون سوال و جواب قرعه نگاشته شده و روش به کاربستن این قرعه در ابتدا آمده است این رقعه که به صورت مرقعات تنظیم شده، در نسخه حاضر به امام رضا منسوب شده و کاتب مرقعات نیز میرعماد معرفی شده است؛ خط: نستعلیق، کا: میرعماد، تا: قرن ۱۱؛ در پشت مرقع یکم یادداشتی است در ۱۲۸۵ که کاتب مرقعات را میرعماد معرفی می‌کند؛ ۲۸گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۰ - ۴۱]

۲. مشهد؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۵۷۴/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۱ص، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۵۲۱]

مشهد؛ مولوی، عبدالمجید؛ شماره نسخه:۵۷۴/۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۹۴]

● **فالنامه** / علوم غریبه / فارسی

fāl-nāme

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

فال‌نامه‌ای است که به خواجه نصیر الدین محمد طوسی نسبت داده شده و در دیباچه رساله آمده که ایشان در امور عالم متحیر بوده‌اند تا اینکه امام زمان را در خواب می‌بینند و آن حضرت این فال‌نامه را تعلیم فرمایند. این رساله از یك مقدمه و دوازده جدول که بر سه بخش (المرتبه الاولی، المرتبة الثانیة و المرتبة الثالثة) تقسیم شده، ترتیب یافته است. چند رساله فال‌نامه به او منسوب شده که با هم متفاوت است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۱۴/۴۷

آغاز: باید که سوره فاتحه و سوره اخلاص ... حال تمام بخواند بعد از آن نیت ... دست بر یکی ازین حروف بگذارد؛ **انجام:** ن ای ی ل ر ت ی ی ی د د. تمت.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، جلد: میشن ضربی، مجدول، مذهب، ۱ص (۱۸حاشیه)، اندازه: ۱۲/۳×۲۳/۶سم [ف:

۲۹/۱ – ۳۱۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۲/۳ کر

آغاز: فال نامه خواجه نصیر طوسی رحمة الله علیه باینطریق است که بعد از فاتحه مطلب خود نیت کند و بهر کدام که خواهد انگشت نهد و آن را که انگشت شروع در شماره نماید ده ده طرح کند و حروف دهم را هر مرتبه بنویسد؛ **انجام:** ر ا ج س ی ی س د ب س س ر ب ت د د ت ی ی ت ی

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه قرن ۱۳؛ مجدول مذهب، ۱ص (۳ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۳/۵سم [ف: ۴۰/۲ – ۱۲۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۶۱۲

آغاز: من اتی الله بقلب سلیم ایخداوند فال؛ **انجام:** امید به خدا رتا حاجت ... بیادگار نوشتم من این کتابت را وگرنه این خط من لایق این کتابت نیست

کا: اسیری، محسن بن عبدالله، تا: ۱۲۴۶ق [رایانه]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۰۴/۱

آغاز: الحمد لله رب العالمین و الصلاة علی افضل المرسلین محمد و عترته الطاهرین اما بعد چنین گوید العلماء المتقدمین و اکمل الفضلاء المتأخرین شمس الملة و الدین نصیر الدین محمد الطوسی ... در شروع مهمات و امور عالم متحیر بودم و از جهت تفأل در آغاز انجام متفکر که ناگاه شبی از سبعا صاحب الامر صلوات الله علیه را در خواب دیدم فرمود که ای نصیر؛ **انجام:** این هم و غم به فرح و شادی مبدل می‌شوند یا نه المرتبة الاولی ... ز و م ن ح ا.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ مصحح، با جداول گوناگون حروف تهجی، در پشت برگ ۶ فال‌نامه‌ای منظومه منسوب به حضرت امیرالمؤمنین علی آمده؛ جلد: تیماج مذهب، ۸گ (۱پ–۸ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۲ – ۵۰۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۷۱/۶

آغاز: فالنامه خواجه نصیر طوسی رحمه الله. بدین ترتیب است که بعد از فاتحه مطلب خود را قصد نموده بهر کدام ازین حروف که خواهد انگشت به نهد شروع در شماره کند. ده ده بشمارد و حرف دهمین را مرتبه بمرتبه بنویسد تا بدان حرف رسد که اول انگشت نهاده بود و حروفیکه نوشته بود بر هم زند مقصودیکه در خاطر گذرانیده است بیرون می‌آید. ف ا ا ز ... (مجموعا صد حرف آمده)؛ **انجام:** هفت حروف در این حرفها نیست ث ذ ض ظ غ ل لا و الله اعلم

کلاً هشت سطر است که عبارات آن در آغاز و انجام آمده و فقط حروف آن نیامده و نسبت آن به خواجه بر اساس عبارات اول کاتب این نسخه است که آن را به خواجه منسوب کرده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد طاهر، تا: ۱۲۹۱ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۵ص، ۱۳سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ – ۲۴۴]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۱۴/۱۷

آغاز: بسمله. الحمد الله علی نعمائه ... اما بعد مخفی و محتجب نماند که این فال نامه مجرب منقول است از شیخ نصیرالدین طوسی؛ **انجام:** جدول ی ت ی

خط: نستعلیق راسته و چلیپا، کا: غلام حیدر، تا: ۱۲۹۴ق؛ مجدول؛ جلد: گالینگور، ۲گ (۲۶۷پ–۲۶۸ر)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۶ – ۷۳۶]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۰۴/۲

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۳ ر) [ف: ۶ – ۲۹۳]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۱۸/۴

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ کتابت شده با مسطر، دارای رکابه؛ ۱ص (۶۷ر)، اندازه: ۱۲/۶×۱۹/۴سم [ف: ۲۷/۱ – ۲۲۰]

● **فالنامه** / فالگیری / فارسی

fāl-nāme

صادق گدای نجومی

sādeq gedā-ye nojūmī

نویسنده پس از آنکه شرح مفصلی درباره علم جفر و مبدأ آن می‌آورد به مبحث فالگیری و خواص آن می‌پردازد و می‌گوید از دیرباز این علم مورد توجه بوده و هر کس به سهم خود بر آن زیادت کرده تا به امروز رسیده است. او بعد می‌گوید چون مرا در این علم دستی بود این نسخه را در این علم به امر میر حکیم خراسانی پرداختم و در دسترس عام گذاردم بعد از این قول او شرع به بیان فالگیری می‌کند و قواعد آن را شرح می‌دهد و در آخر جداول خاص فالگیری را ترسیم می‌نماید.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۳۳/۱

آغاز: بسمله، شکر و سپاس ... که بندگان قابل را بعلم شناخته؛ **انجام:** ل ا س ر.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوایی، ۲۶ص (۱–۲۶)، ۲۷ سطر (۱۳×۲۵)، اندازه: ۲۰×۳۳/۵سم [ف: ۶ – ۶۷۶]

● **فالنامه = فالنامه امام صادق (ع)** / جفر / فارسی

fāl-nāme = fāl-nāme-ye emām sādeq

عوض غازی

ʻavaz-e qāzī

در یک «مقدمه» و چهار «فصل» و «خاتمه».

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۰/۳

آغاز: الحمد لله الذی خلق الانسان علمه البیان ... کمترین بندگان به عنایت الملک المنان چون از یاران خواص در مقدمه فال نامه حضرت امام جعفر(ع) رساله ای استدعاکرده‌اند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۹گ (۴۷پ–۶۵ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۳۷۳]

● **فالنامه (ترجمه)** / فالگیری / فارسی

fāl-nāme (t.)

علی بن عاصی

'alī ebn-e 'āsī

رساله مختصری است در ترجمه حدیثی منسوب به امام رضا علیه السلام که به درخواست مأمون نوشته شده و مشتمل بر چند دایره و پاسخ‌های اراده کار به نام انبیاء و ملائکه و ائمه معصومین و بعضی از اصحاب آمده است.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۶۳/۲

آغاز: بسمله چنین گوید مترجم این رساله علی بن عاصی که عزیزی استدعا نمود؛ **انجام:** اراده شراکت داری مبارک است، اراده مطاع فروختن داری نفروش بد است

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ۵ شعبان ۱۲۴۳ق، جا: ترکمان چای؛ جلد: تیماج، ۱۲گ (۴۶ر-۵۷پ)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱- ۵۶۸]

● **فالنامه (بروج)** / علوم غریبه / فارسی

fāl-nāme (boroj)

لقمان

loqmān

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۰۸۳

آغاز: هذا فال نامه بروج، بسمله، بدان ایدک تعالی؛ **انجام:** مطلب و حاجت برآورده ... و الله

بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق [رایانه]

● **فالنامه** / پیشگویی / فارسی

fāl-nāme

نائینی حایری، علی اکبر

nā'īnī hāyerī, 'alī akbar

تاریخ تألیف: دوشنبه صفر ۱۳۳۰ق

فال‌نامه‌ای است در ۲۳ صحیفه و هر صحیفه مخصوص به غرض است و مشتمل است بر پنج آیه و هر آیه سی و دو حرف می‌باشد و مجموعاً صد و شصت حرف و مقدار آیات در صفحات ۱۱۵ آیه و ۳۶۸۰ حرف است و موارد استعمال این قرعه بسیار است. اصل این قرعه عربی بوده و ملا حبیب الله نائینی نسخه‌اش را برای خود استنساخ کرده بود. وی از علی اکبر نائینی خواست تا آن را به فارسی برگرداند.

۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۴۰۵

آغاز: بامرادت و دلالت می‌کند بر آنچه مقصودت باشد ان کان خیراً او غیره اگر بوده باشد خیر یا غیر خیر ... هذا الفعل طیب ام ردی این کار خوب است یا نه حرف اول کم ترکوا من جنات وعیون ی و و و ه ب ا ا ا م؛ **انجام:** القرض و الدین یتحصل ام لا قرض و دین حاصل میشود یا نه حرف ادل یحصل الذی یقرض الله قرض حسناً ... ا ا ا و ل ل ... لایتحصل مضاعفة و اتقوا س د ت ... ت ن ه ا

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۱۱گ، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۶]

۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۲۸/۱

آغاز: بسمله و طریق تفال بدین صحیفه آنست که فاتحة الکتاب و آیة الکرسی و قل هو الله احد را باخلاص کامل بخواند و هدیه کند به روح پرفتوح حضرت رسالت پناه ... البقره قال رب اغفرلی وهب ملکا بد عدل و انصاف اینکس را پادشاهی باشد؛ **انجام:** یطاف علیهم بصحاف در این سال نرخها بالا رود و عسرت باشد

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۵]

● **فالنامه** / فالگیری / فارسی

fāl-nāme

وجدانی، محمد

vejdānī, mohammad

قطعه‌ای از کتاب فال‌نامه محمد وجدانی از نویسندگان معاصر است که به چاپ رسیده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۵۹-۳۹/۱۳۹

آغاز: معینی که از مرغ یا حیوانی مخصوص و یا از انسانی معین و منظور صادر می‌گردد و حتی از بعضی اعداد و ایام هفته و ماه و سال؛ **انجام:** ای صاحب عرش و کرسی و لوح و قلم ×× لطفت سبب سلطنت و طوق و علم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۸۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۹۹۷]

● **فالنامه** / فالگیری / فارسی

fāl-nāme

سرامیذی، شیخ کبیر بن محمد شریف

sarāmzīī, šeyx kabīr ebn-e mohammad šarīf

به نام: نورالله جهانگیر

تهران؛ دانشکده ادبیات؛ شماره نسخه:۳۴۹/۴ حکمت

آغاز: ای نام تو فال هر فرخ زبان ... شیوه ذمیمه بندگان همان فال؛ **انجام:** سبحانی گویند و السلام

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۶۲]

● **فالنامه** / فالگیری / ترکی

fāl-nāme

در قواعد گرفتن فال و قرعه، با چند دائره و جدول، و در پایان شصت فال منظوم به نام شصت شاعر بزرگ عرب جاهلی و اسلامی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۰۶

آغاز: حمد بی حد خلاق برایایه و دخی صلات کامله اول سید کونین و رسول الثقلین و مهر قاب قوسین حضرت محمد رسول الله؛ **انجام:** بیکل که اول تجارتک ایتسه کرک زیان ×× بختک ستاره سنه سعادت ایره عیان

خط: رقعی، بی‌کا، بی‌تا؛ شاید به خط مؤلف؛ مجدول؛ جلد: مقوایی، ۵۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۳سم [ف: ۸ – ۳۲۹]

● **فالنامه** / فالگیری / عربی

fāl-nāme

ناشناخته و غیر همانند:

۱. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۹۳/۲

با شرح آن؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب بن محمد جعفر، تا: ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیماج، اندازه: ۹×۱۴سم [نشریه: ۳ – ۲۲۳]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۲۸/۸

آغاز: هذا الفعل طیب أم ردی. حرف اول یبشرهم ربهم برحمة منه ورضوان وجنات لهم، حرف ثانی وان تصبرواو تتقوا و ان ذلک من عزم الامور؛ **انجام:** حرف رابع وشروه بثمن بخس دراهم معدوده وکانو فیه غیر نافع حرف خامس سبحان الذی سخر لنا هذا وما کانوا له مقرنین نافع باذن الله

فال‌نامه‌ای است همراه آیات وجداول با عناوین خاص هر صفحه از قبیل: «هذا الفعل طیب، ام ردی»، «هذا الخبر صحیح ام کذب»، «الزرع نافع لک ام لا»، «سفر البحر خیر، لک ام لا» و غیره؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۱۲گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۳۳]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۹۴۰–۱۱/۴۰

آغاز: جدول دوایر السوال الاول الموضوعة؛ **انجام:** فلا تخش شیئاً واقد من علی الذی ×× ترید فقد اتیت خطأً موافرا / ... اه من الدهر المفرق بیننا ×× ویلیمنا بعد النعیم التراب

در این رساله که مقدمه آن حذف شده، برای پیش‌گویی و فال‌گیری جداولی رسم گردیده با این عناوین: جدول دوایر السئول (۴ دایره)، جدول الاول علی اسماء الطیور (۴ جدول)، جدول علی معرفه اسماء ملوک البلاد (۲ صفحه)، القول علی ملک ... و شرح الضمیر که برای هر شاه یک صفحه اختصاص یافته نام شاهان چنین است: ملک الترک، الروم، الارمن، الکرخ، العرقوب، العجم، شیراز، خطا، قفچاق، قبط، العربان، الفرس، الهند، خوارزم، العراق، التکرور، حور، بحرین، مصر، زنج، حبشه، اکراد، ترکمان، یمن، شام، نوبه، سودان، سند، حجاز، بربر، صین، صقالیه، مشرق، فرنج، الغرب، المظثار؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۲۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۶ – ۲۹۹۶]

● **فالنامه** = **فالنامه امام صادق (ع)** / فالنامه / فارسی

fāl-nāme = fāl-nāme-ye emām sādeq

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۵۰/۳۹–ف

نسخه اصل: بادلیان ۲۸۲۷ وینفیلد ۸؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق، جا: لاهور [فیلمها ف: ۱ – ۵۷۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۲۹/۲

آغاز: بدانکه این فالنامه ایست حضرت امام جعفر صادق (ع) از کلام الله بیرون آورده است پس هر کرا مهمی و کاری بوده باشد خواهد که بد و نیک و سرانجام آن کار بداند ... حمل: و جعلت له مالاً ممدوداً؛ **انجام:** زحل: فاستجناله و نجیناه من الغم، ای خداوند فال بشارت باد ترا که بر دشمنان و بدخواهان ظفر یافتی و کارها بمراد تو خواهد شد انشاءالله.

فال‌نامه کوتاهی است منسوب به حضرت امام جعفر صادق (ع) (البته اصل عربی فال بایستی منسوب به امام صادق (ع) باشد چون ترجمه و تحریرهای فارسی آن از دیگران است)، نسخه‌های فال‌نامه امام صادق (ع) متفاوتند و برخی از آنها چاپ شده‌اند و برخی نیز در الذریعه گزارش شده‌اند. در این نسخه، نخست به ترتیب لفظ حمل ثور، جوزا، سرطان و ... آورده شده، سپس آیه ای از قرآن آمده، آنگاه با عناوین «ای خداوند فال» تعبیر و تفسیر شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۱۹–۲۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۸ – ۳۸۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۸۹/۲

به نقل از امام جعفر صادق با یک جدول حروف و طبق دستور آنچه که از اول سطر شمار آورده و حروف و آخرش را بنویسد تا تمام شود و مناسب حال خراب می‌آید؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: ملا محمد طاهر نوری، تا: ۱۲۴۸ق؛ ۱ص (۴ر)، ابعاد متن: ۵/۵×۱۰، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۹ – ۵۹]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۵۶/۲

آغاز: بدانکه این فال نامه را از مصحف برداشته‌اند ... الف آمد بفالت ایدل افروز ×× نکوتر گردد احوالت شب و روز ... ایصاحب فال بدانکه فال تو در غایت خوبیست؛ **انجام:** تو با عیش و نشاط و کامرانی ×× حسودان را چه بوتیمار یابی. ای خداوند فال این فال تو بسیار خوب است ... بمراد و مطلب خودت برسی (انشاءالله).

ظاهراً شرحی است بر منظومه‌ای در فال با آغاز: «الف آمد بفالت ایدل افروز ×× نکوتر گردد احوالت شب و روز». این رساله با عنوان «فالنامه امام جعفر صادق(ع)» به سال ۱۳۴۶ در مطبعه حاج عبدالرحیم به چاپ رسیده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد جعفر کاشانی متخلص به ادیب الشعراء و ملقب به ادیب الذاکرین و جناب، تا: ۱۳۳۳ق؛ ۴گ (۱۳–۱۶)، ۲۳–۲۴ سطر، اندازه:

۸×۱۵سم [ف: ۳۸ - ۱۳۷]

۵. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۳۸/۲۰

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم الحمدلله؛ **انجام:** زغائب گرددت احوال خوش ×× تا بگیرد در کنارت شاد و کش

در باره تفأل به قرآن است به اعتبار حروف آغاز آیت‌ها به نظم فارسی؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۳ص (۳۷۵-۳۷۷)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [نشریه: ۳ - ۳۳۲]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۸۶/۳

آغاز: تعبیر نامه امام جعفر صادق علیه السلام الحمدلله رب العالمین ... الطاهرین کتاب التعبیر از عبارت محمد ابن سیرین که از کتاب امام جعفر ابن محمد الصادق و از کتاب دانیال پیغمبر و یوسف صدیق علیهما السلام و از کتب معبران قدیم جمع کرده و هر چه معبران را بکار آید درین کتاب جمع کرده است؛ **انجام:** و روزی حلال بیابد و الله اعلم بالصواب.

که از رهگذر لغت فارسی ارزش دارد، در پنجاه و نه فصل است با فهرست آنها در دیباچه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ جمادی الاول ۹۳۵ق؛ کاغذ: سمرقندی، ۷۲گ (۱۲پ-۸۳پ)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۱۴۱]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۴۷۶/۷-۵۷/۱۴۶

آغاز: ای راه نماینده هر فال گشای ×× واقف زضمیر و نیت شاه و گدای / خوشحال کسی که از بپرایش آمد ×× فالی که بود لطف تواش راه نمای. شکر موفور و حمدنا محصور پادشاهی را که جمیع تفالات و نیات کافه کاینات و مجموع حاجات و مدعیات عامه مخلوقات

رساله کوتاهی است در فالگیری که مؤلف برای یکی از شاهان صفویه در هنگامی که وی قصد سفر به عراق را داشته و مؤلف در شوشتر به خدمت وی رسیده، تألیف نموده است او خود را در مقدمه «طاهر نبیره محمدصاحب دیوان بدار شوشتر» معرفی نموده است. مؤلف کتابش را در سی باب آورده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۳گ (۲۶۰-۲۷۲)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۶ - ۲۹۹۸]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۷۲/۲

آغاز: فال مر باسم حضرات بیست و چهار پیغمبر علیهم السلام؛ **انجام:** تا بسلامت باشی و امید که داری بر آید انشاء الله تعالی و اعلم بالصواب

این فال‌نامه به اسم بیست و چهار پیغمبر است یعنی اگر فال یکی به اسم یکی از این بیست و چهار پیغمبر بیاید نتیجه این فال مطالبی است که در زیر آن اسم نوشته شده است. ابتداء پیغمبران آدم و آخر آنان محمد صلوات الله علیه و السلام است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۳ص (۷۲-۹۴)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۶ - ۳۹۰]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۷۲/۶

آغاز: بسمله، هر که را کاری مهمی پیش آید؛ **انجام:** ت د ب ت ی ی ت ی

در این جا سه فال‌نامه است که یکی فال‌نامه حضرت امیر و دیگر فال‌نامه دانیال پیغمبر و سوم فال‌نامه خلیفه بغداد تصنیف یحیی بن مالک هر یک از آن بسیار مختصر و طریق فالگیری را در یک صفحه نشان می‌دهد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۴ص (۱۷۴-۱۷۷)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۶ - ۳۹۳]

۱۰. مشهد؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۷۷۸/۵

منقول از حضرت امیر؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم بن محمد حسین ازغندی، تا: صفر ۱۰۷۴ق؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۰×۲۴سم [ف: ۱ - ۴۵۶]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۱۰/۱۴

فال‌نامه امیر المؤمنین (ع) و فال نامه امام صادق (ع) و طریق دانستن آمدن و نیامدن مسافر از سفر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۱ق؛ ۲گ (۱۳ر-۱۴ر)، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۳۳]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۷۴-۳۹/۱۵۴

آغاز: جهت نیک وبد بیع و شرا: ای مطلع از بیع شرای همه کس ×× ما بنده تو و تو خدای همه کس / بنما فالی برای بیع وشری ×× تنها نه برای من برای همه کس؛ **انجام:** یافتن گم شده دزد برده: ای واقف هر گم شده از نیک وز بد ×× از گم شده و دزد برده را می‌خواهم / آگاه ز گنجهای بیرون ز عدد ×× کردیم خبردار خدایا تو مدد

جدول‌های متعددی است که هر کدام برای منظور خاصی ترسیم شده و در بالای هر یک از آنها در قالب یک رباعی کیفیت استفاده از جدول بیان شده است از جمله: از جهت نیک و بد بیع و شری، از برای مشارکت کردن، جهت نیک و بد نقل مکان، از برای سفر، جهت نیک و بد عقد نکاح، از برای محاربه با خصم و...؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۳۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۶ - ۲۹۹۶]

۱۳. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۵۵

جداول و ارقام مختلفی است در به دست آوردن نحوست و سعادت ایام، کسب و مال، غم وهم، ازدواج و ...؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ جلد: مقوایی، ۶۸گ، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۲۳۰]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۰۹/۳۹

آغاز: بسمله. فالنامه معظم و مکرم که هر مردی برای کاری و مهمی عرض مطلب خود از بزرگان ناس نماید باید که در این گوشه‌های بگوشه انگشت نهد و بهر خانه که انگشت افتد؛ **انجام:** در خانه تو بسیار برکت شوداگر تجارت کنی مبارک بود.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، مجدول، رکابه دار؛ مهر: «یا رزاق»؛ جلد: تیماج، ۶ص (۳۲۶-۳۳۱)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۹۴]

۱۵. تهران؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۱۱۴/۱

آغاز: و عمیا خطی می‌کشد چندانکه دل او می‌خواهد و دوازده طرح کند ... (پس از هفت برگ) بسمله و هرگاه خواسته باشد که بداند این بیمار شفا یابد یا نه این ابجد صغیر اسم بیمار
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۸گ (۲ر-۳۹ر)، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: - ۲۴۰]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۸۳۱

آغاز: بسمله، اگر کسی خواهد که حال خود را بداند باید؛ **انجام:** هر که خواهد که دعا طمع زانکه من گنه کارم تمت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [رایانه]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۶۴

آغاز: شاه طهماسب. ای آنکه به عشرت دل شادی داری ×× در طالع و بخت اعتمادی داری / در چنگ تو آید آنچه داری طلبش ×× معلوم چنین شد که مرادی داری. ای خداوند فال بدان و آگاه باش که این نیت که کرده ای بسیار خوب است؛ **انجام:** تا که به منزل آسایش و راحتی برسی ان شاء الله تعالی.
در بیست و شش بند و هریک بنام یکی از مردان نامی و یا یکی از پادشاهان گذشته است مانند شاه تهماسب، پادشاه کیومرث، بهرام پسر شاه پور و جز اینها؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن، ۲۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۴سم [ف: ۳ - ۵۶۹]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۶۶/۳

آغاز: رساله ایست از ارسطاطالیس حکیم بجهت اسکندر ذوالقرنین ساخته بود که اگر کسی خواستی که نزدیک او رفتی اسکندر اسم خود و اسم او را بضرب جمل حساب کردی و نه نه طرح کردی
گفتاری فارسی در ۴۲ سطر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۱۴×۲۰/۸سم [ف: ۱۸ - ۱۴۵]

۱۹. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۸۲/۵

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و بعد این فال نامه ای است که از آیات کلام مجید استخراج شده
جدول‌هایی است ده در شانزده خانه استخراج شده از آیات قرآن، و آیات در حاشیه هر یک از جدول‌ها نوشته شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: گالینگور، ۱۱گ (۳۸پ-۴۸ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: - ۹۲]

۲۰. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۸۳

اول نسخه آمده: این فال‌نامه از خواجه نصیرالدین طوسی است، اول تکبیر بگوید و بعد از آن نیت کند و از طرفی که اول مرتبه دست گذاشته باشد ده ده به حساب در آورد تا آن حرفی که مرتبه اول گرفته مدعا حاصل کند و هو تکبیرات ... کتاب مجموعه‌ای از دوایر و جداول است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۲۲گ، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۶۵]

۲۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۰۰/۱

آغاز: و عنده مفاتیح الغیب لا یعلمها الا هو؛ **انجام:** ایحسبون انما نمدهم ×× توانگری و مال بسیار یابد.

در آغاز آن دایره‌ای است با خطوط که عنوان فال و سوره‌های قرآن در آن نوشته شده و بنای آن بر آیات قرآن است و ترجمه آنها هم در آن هست، در چند صفحه در دو ستون، پس از این طریق استخراج مطلوب است از آن دایره با جدول‌های آیات؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۷گ، ۱۴ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۵ - ۱۱۷]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۲/۴-طباطبائی

آغاز: فالنامه از حضرت امیر المومنین ع. باید سه مرتبه سوره فاتحه ... خوانده نیت نموده انگشت نهد پس آن حرف را گذاشته نه نه گان دهد
دو فال‌نامه است مشابه فال‌نامه نخست این دفتر یکی از این دو که منسوب است به حضرت علی (ع) بر اساس طرح نه نه است و نتیجه آن به صورت یک مصراع بیت عربی استخراج می‌شود و دیگری بر اساس طرح شش شش است و از آن یک مصراع فارسی به دست می‌آید. هر فال‌نامه دارای یک جدول و یک دیباچه چند سطری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ ۱ص (۱۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۰۰]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۲۲

آغاز: ... باب اول، عمر این پسر دراز باشد یا کوتاه، این پسر که پرسیدی؛ **انجام:** این سفر که میکنی بزودی به وطن باز آیی بعد از مدت مدید از سلطان مال بیابی ...
رساله‌ای است در چندین باب در موضوع فال و مواردی که می‌توان برای آنها فال گرفت و از باب نخست تا باب «۱۳۲» موجود است و بقیه ساقط شده و مشخص نگردید مؤلف آن کیست؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با طریق تفأل با قرآن و دیوان حافظ؛ جلد: تیماج مذهب، ۶۷گ (۲-۶۸)، ۱۳ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۰ - ۳۷۴]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۶۸/۴

منقول از: دانیال نبی(ع) و امام صادق (ع) و لقمان حکیم؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن، ۵ص (۹۹-۱۰۳)، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: ۵۰ - ۱۴۳]

۲۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۵۶/۱۶

آغاز: بر رأی صداقت آرای متفألان صافی دل و صافی دلان متفأل پوشیده نماند؛ **انجام:** ب ر س ن ث س)
به حروف تهجی؛ کا: محمد ابراهیم، تا: ذیحجه ۱۲۰۹ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، ۴ص (۲۳۲-۲۳۵)، ابعاد متن: ۸×۱۶، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: ۵ - ۱۶۹۶]

۲۶. مشهد؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۵۷۴/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج، ۱۲ص، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۵۲۱]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۴۹/۲

آغاز: بقره دلیل است بر ملک و سلطنت ... دلی است بر ارزانی نرخ ... دلیل است بر عدل سلطان؛ **انجام:** دلیل است بر رسیدن به

سلطنت ... دلیل است بر رسیدن به مراد

فال‌نامه آیات قرآنی است به ترتیب سوره‌ها که در نسخه حاضر آغاز آیه‌ها افتادگی دارد؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم، تا: ۱۷ صفر ۱۲۶۲ق، جا: شیراز؛ جلد: تیماج، ۷گ (۵۳ر-۵۹پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۳۵]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۴۲/۸-۳۵/۲۲

آغاز: بسمله پس از ستایش موجد موجودات و مبدع جمیع مبدعات خالق الارض و السموات و دورود بر سرور کاینات ... قرعه نامه از قول امام ثامن علی بن موسی الرضا ... علی ابن احمد المحمد القاضی التستری عفی الله عنه که حسب الالتماس دوست عزیزی این نسخه قرعه نامه؛ **انجام:** سؤال کردی در شراکت کردن در آن تعجیل کن که بسیار خوبست فال نامه قرعه نامه تمام شد در روز پنج شنبه دهم ماه ...

فال‌نامه‌ای است که گویند حضرت امام رضا علیه السلام برای مأمون عباسی وضع فرموده است. در نسخه حاضر ترجمه فارسی فالنامه مذکور درج شده و مترجم آن علی بن احمد المحمد القاضی التستری است که به در خواست یکی از دوستانش آن را ترجمه نموده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج شنبه ۱۰ جمادی الاول ۱۲۸۳ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۶ - ۲۹۹۸]

۲۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۰۴/۱۴

آغاز: بسمله، طریقه فال گرفتن از این دوائر این است که اولا باید هریک از این مطالبی که در دوائر کوچک هست؛ **انجام:** سؤال نمودی از شراکت کردن بکن که بسیار مبارک است تمام شد طریقه فال گرفتن در دوائر بزرگ و کوچک

طریقه فال گرفتن در دوائر بزرگ و کوچک با پرسش‌ها؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۰ ربیع الثانی ۱۲۹۴ق؛ جلد: میشن، ۱۷گ (۶۶پ-۸۲پ)، ۱۱-۱۲ سطر، اندازه: ۲۲/۱×۲۷/۵سم [ف: ۶ - ۲۹۵]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۰۶/۲

آغاز: بسمله، مدله و العاقبة للمتقین و سلام علی رسوله محمد؛ **انجام:** و مراد دل تو حاصل شود بگو انشاء الله.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج [رایانه]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۴۲۵

آغاز: هو المستعان، شیخ بهائی که او در زمان خود به جمله اهل عالم؛ **انجام:** لا تاکلوا الربا اضعافا مضاعفتا و اتقو الله لا یحصل.

حاوی جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، [رایانه]

۳۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۴۷۳/۲

آغاز: چه برطالع برآمد شکل لهیان - به زینتها بیاراید تن و جان؛ **انجام:** اما باید دعای عظیم الشأنی با خود دارد تا بمراد برسد

بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۱۷ص (۳۵-۵۱)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۵ - ۱۶۶۷]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۰۲

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... اما بعد بدانکه این فالنامه ایست ... ابو مسهل الگیلانی؛ **انجام:** در راه خدا بدهی ... جمیع مرادت برسی انشاء الله تعالی تمام شد و السلام

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۸ق؛ واقف: اصغر اصغر زاده موسوی [الفبائی: - ۴۲۳]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۳۰/۱

آغاز: ای خداوند فال بدان و آگاه باش بدین نیت که کرده ای نیک نیست و از این نیت باز گرد و ترک معصیت کن

خط: نستعلیق، کا: علی بدرالدین احمدی بن حاجی ابراهیم لیلی آبادی تبریزی، تا: ۱۳۶۷ق، جا: تبریز؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۵گ (۱ر-۱۵پ) [ف: ۳۶ - ۵۹]

۳۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۸۷/۳-۴/۵۷

آغاز: بسمله حمدله والصلوة ... بدانکه هرگاه شخصی خواهد که از اسماء الله تفاول نماید اول سوره فاتحة الکتاب وسوره اخلاص خواند ... ۱ مؤمن ۲ لطیف؛ **انجام:** هو،تام، دیان، تواب، ...

رساله کوتاهی است شامل مقدمه‌ای به نثر فارسی به همراه چندین جدول به جهت تفأل به اسماء الله، در جدول‌ها اسامی خدای متعال؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ [ف: ۶ - ۲۹۹۸]

۳۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۵۱-۳۹/۱۳۱

آغاز: ای لطف تو فال نامه کار جهان ×× وین چهره نمای آشکارا و نهان / بنمای تو حال دولت شاه صفی ×× بینی که دهد ز سر غیب تو نشان؛ **انجام:** ای واقف هر کم شد از نیک وز بد ×× آگه ز گنجها و بیرون ز عدد / وز دیده مال خویشتن می‌خواهم ××کردم خبردار که پیدا گردد

۲۴ جدول مختلف است در فال‌نامه، در بالای هر جدول دو بیت فارسی درج شده که راهنمای استفاده از جدول است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۹۹۵]

۳۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۶۹۷/۵

آغاز: قوله تعالی و جعلت له مالا ممدوداً امام جعفر صادق علیه السلام فرماید که [...] بشارت باد تو را که خدای تعالی رزق و روزی برتو گشاده گردانید؛ **انجام:** دآل و الف و لام بصیرت فرمود ×× از صبر باید این دربسته گشود / از مردم نا اهل و فرومایه حذر ×× میکن به شتاب تابیابی مقصود

تعدادی محدود از حروف را در پرانتز قرار داده و سپس آیاتی ذکر کرده است و از پس آن از امام صادق علیه السلام و از دانیال پیغمبر علیه السلام و لقمان حکیم شرح و توضیح آورده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۲۱گ، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۳۲]

۳۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۵۹۱/۳

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. چون خواهد که فال زند باید که قرعه شش پهلو بتراشد واسم تهچین خورشید بر او بنویسد و یک نوبت قرعه بیندازد و ببیند که کدام حرف است پیش رود؛ **انجام:**

می‌نماید به فال قرعه دراز ×× آمدت روزگار نعمت ناز / تو از این فال خرمی بی بی ×× دولت عیش عمر دراز
این فال‌نامه به شکل مثنوی برگزار شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف مخ: ۳ - ۱۴۳۳]

۳۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۱۲

آغاز: این شراکت که درخواطر داری منافع دارد اما با شریک نزاع میکنی، ۲- از سلطان نفع چندان میسر نیست هر چند کناره کنی بهتر است ۳- در خریدن این ملك منفعت نیست؛ **انجام:** ۱۳- فحل افکندن سودی بینی و حیوان نیکو آورد بدان، ۱۴- به جانب وطن اراده داری عنقریب به مراد خواهی رسید، ۱۵- طلاق از شوهر بستانی از غم آزاد می‌شوی یقین بدان
احتمالاً بخشی از یک فال‌نامه است، تک جمله‌هایی است در خبر از نیت و سپس در برخی موارد دستوراتی کوتاه، تا باب هشتاد و ششم شماره شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور، ۳۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۳۴]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۴۹/۴

آغاز: پس از بسمله: هر کس که گذارش احوال خود را باید بداند نیت در دل آورد؛ **انجام:** چون ماه نو شود راحت نیز رسد انشاءالله تعالی.
شامل مربعی در اسامی شریفه پانزده پیمبر و نام امیر مؤمنان و آداب دستور تفأل و بیان مراد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ - ۱۴۲]

۴۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۰۱۵

آغاز: اول صلوات و فاتحه الکتاب و سه تکبیر بگوید؛ **انجام:** ت ت ۱۱ و ی ت ت
مشتمل بر سی موضوع؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ اهدایی: اسدالله اسکندری؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۶گ [ف: ۵ - ۱۵۰۶]

۴۲. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۳۲۰۴/۵

آغاز: بسمله، قانون ادراك، همین فالنامه این است، اول باید منظور و مطلب خود را در جدول که در آخر سطور آن؛ **انجام:** سئوال کردی که این متاع را بفروش تا چند روز صبر کن و بفروش
از گفته انبیاء و ائمه و اصحاب پیامبر اسلام، در جدولها و دایره‌ها؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۷گ (۱۲پ-۳۸پ)، ۱۱-۱۲ سطر، اندازه: ۲۲/۱×۲۷/۵سم [ف: ۶ - ۲۹۳]

۴۳. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد بدانکه این فالنامه ایست که حضرت امام ناطق امام جعفر صادق از قرآن استخراج نموده
آیات منتخب به ترتیب سور، سپس دلالت هر یك از آنها بر مطلوبی خاص به فارسی، به دائره‌ای آغاز شده که محور استخراج آنچه در ضمیر است می‌باشد، این رساله در نسخه به امام صادق نسبت داده شده که نسبتی نادرست است؛ بی‌کا، بی‌تا [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ - ۱۲۰]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۲۶/۱

آغاز: انا فتحنا لك فتحا مبینا ای خداوند فال بدان و آگاه باش بشارت باد ترا؛ **انجام:** و هر دشواری که به طالعت بود به کلی ... و مراد یابی انشاء الله تعالی بعون الله الملك الوهاب.
فال‌نامه‌ای است که در آن آیاتی از قرآن کریم به ترتیب حروف ابجد ذکر و در مقابل هر آیه خواص و احکام آن بیان شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۱گ (۱پ-۱۱پ) [ف: ۳۶ - ۱۸۸]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۱۸/۵

آغاز: این فالنامه فالیست که از جفر جناب حضرت مولای فقرا علی بن ابی طالب صلوات الله علیه و آله استخراج کرده‌اند
فال‌نامه که از جفر حضرت علی علیه السلام استخراج شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱ص (حاشیه ۱۸پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۸ - ۵۵۲]

۴۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۰۱/۳

آغاز: این فال نامه ذیل منسوب است بحضرت امیر المومنین علی بن ابیطالب علیه الصلوة و السلام باین طریق که اول ده مرتبه صلوات؛ **انجام:** ت ن ت ی ی ی ی
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲گ (۳۸-۳۹)، ۱۱ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۴۵۰]

۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۵۹

آغاز: بسمله. بدانکه کیفیت ظاهر ساختن ضمیر آنستکه هر گاه سائلی مطلب خود را در دل قصد کند باید پرسید از او که آنچه در دل قصد کرد در کدام دایره باشد از این هشت دایره که در صفحه اول است؛ **انجام:** و رجوع می‌کند با سلامتی و انجام مطلب.
پیشگویی رمالان است و نام آنها در این رساله آمده است و بسیار رساله شگفت‌انگیزی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ تملك: شیخ رضا در مدرسه طالبیه؛ پس از دو صفحه به نثر چهارده دایره است و سپس هشت جدول و بیست دایره، آن‌گاه شعرهایی است به فارسی در نیمه نخستین هر صفحه‌ای به نام شاعری هر یك در ده بیت و در نیمه دوم صفحه پیشگویی‌هایی است به نام یکی از رمالان بدین‌گونه: طائی، عبوی صمه، نصیر موصلی، ابن بنهان، زهیر، حطیئه، بشار، ابن برده، کویس، اعشی، اخطل ذی الرمه، نابغه، طرماح، خنساء، صخر، ابن کلثوم، بوذویب، ابن حمدان، جریری، مجنون لیلی، معمر، ابن غیلان، معد، امرء القیس، طرفة العبد، لبید، ابن طفیل، جریر، کثیر عزه، عماره، عروه، فرزدق، جردل، نصیب، حسان، جمیل، بحتری، ابونواس. این است نام شاعرانی که شعر آنها به فارسی آمده و شعرها هم بسیار سست است و پیداست که ساخته رمالان است. چنین است نام رمالانی که احکام آنها در ده بند به نثر در نیمه دوم

هر صفحه در دنبال شعرها آمده است: نورالدین، تاج الدین، بهاء الدین، شمس الدین، صلاح الدین، قوام الدین، شجاع الدین، اسد الدین، هزبر الدین، قطب الدین،عضد الدین، علم الدین، همام الدین، شهاب الدین، معز الدین، غوث الدین، سراج الدین، غیاث الدین، جمال الدین، کمال الدین، عز الدین، سیف الدین، فخر الدین، عماد الدین،بدرالدین، تقی الدین، حسام الدین، نجاح الدین، نجیب الدین، نجم الدین، زین الدین، عون الدین، علاء الدین، سعد الدین، مغیث الدین، نفیس الدین، رضی الدین، زکی الدین، عمود الدین؛ جلد: تیماج، ۳۳گ، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۱ – ۲۱۲۵]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۱۸ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۴۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۲۷

آغاز: جدول و دایره فالنامه، آیات احکام البقره: و ایته الله الملک و الحکم؛ **انجام:** توانگری و مال بسیار یابد.

فال‌نامه‌ای است با استفاده از یک دایره و جدولی که اعدادی داخل آن نوشته شده است و آیاتی از کلام الله مجید با استنباط از هر یک؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۱۸گ (۱–۱۸)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [رایانه]

۵۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۰۹

آغاز: بسمله، فال نومه امام جعفر نشانه آدم علیه السلام صفی الله ... ا ا ا ای که پوی ره سعادت را ×× بشنو از من یکی بشارت را؛ **انجام:** زینهار که در نماز کاهلی و تأخیر مکن تا به مراد برسی و در خیرات تقصیر مکن تا مراد یابی انشاء الله تعالی و تقدس

فال‌نامه‌ای است به نام بیست و هفت تن از پیامبران از حضرت آدم (ع) تا حضرت محمد (ص)، لقمان حکیم، اصحاب کهف، تعدادی از صحابه معروف از جمله حضرت عباس، مسلم بن عقیل، حمزه، تعدادی از شخصیت‌های تاریخی مشهور مثل اسکندر، خسرو پرویز، مجنون، وامق و ...، بدین طریق که ابتدا نشانه آنها را با حروف ابجد فهرست‌وار آورده و سپس به بیان فال هر یک از آنها می‌پردازد که هر کدام نیز با چند بیت شعر مناسب حال آغاز می‌شود؛ خط: نستعلیق بد، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ مهر: «محمد حسن بن باقر» (بیضی)، «غلامحسین» (بیضی)؛ جلد: مقوایی، ۲۰گ، ۲۵سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [رایانه]

۵۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۳۶۷/۲

آغاز: از سلطان بهره یابم یا نه؟ غایب بیاید یا نه؟؛ **انجام:** این زن مخواه که بد است، در اساری کردن فایده ندارد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۵گ، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۳۳]

۵۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۷۳۶/۷

آغاز: فالنامه دیگرسه نقطه گذارد سطر اول بزرگ، سطر ثانی وسط

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۲ص (۱۱۳–۱۱۴)، ۱۷ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۱۷۷۳]

۵۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۱۵۸/۱

آغاز: فالنامه حضرت امیرالمؤمنین – وقتیکه خواهی فال بگشائی نیت کن، حمد و سوره را بخوان و سه مرتبه صلوات بر محمد و آل آن جناب بفرست؛ **انجام:** پایان:و این نوشته را در بازو بندد و در نزد حاکم و ظالم رود هر مطلبی که خواهد روا شود.

این رساله مختصر را به نام «فالنامه حضرت امیرالمؤمنین» معرفی کرده‌اند و بیشتر شامل طلسمات و تسخیرات است و جداول و اشکال زیادی دارد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ ۱۶ص، اندازه: ۱۱×۱۵ سم [ف: ۱ – ۲۴۹]

۵۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۱۸۷

آغاز: سودای چند و خیالهای ناپسند که در دل تو میگذرد؛ **انجام:** ابن طلسم بمشک و زعفران بنام مطلوب و نام.

این جزوه شامل فال‌نامه و طالع‌بینی است و در آخر هم مقداری ادعیه و طلسمات جهت برآمدن حاجت دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا با پارچه، ۵۰گ، ۱۰ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱ – ۲۸۶]

۵۵. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۱۳۲/۲

آغاز: ... داری بکن که مرادت حاصل شود ... حروف ت: الا ای آنکه (ت) در فال داری ×× توانی توبه کن گر هوش داری؛ **انجام:** و از مرد کهن است استعانت خواه تا خدای عزوجل بمراد رساند ان شاء الله تعالی

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: – ۱۰۱]

۵۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۹۸/۳

آغاز: سؤال کردی به خانه عد قرعه او ×× سؤال کردی بعدد خانه ... او؛ **انجام:** این زن را مخواه که بداست ×× در این انباری حرکت که فایده است

اشعاری است به صورت مکالمه پرندگان که عنوان فال‌نامه را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶گ (۱۴۶پ–۱۵۱پ)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [مؤید: ۳ – ۱۷۱]

۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۶۷۸

آغاز: بسمله، امولاً ممدوداً و بنین شهودا. ای صاحب فال امام جعفر صادق (ع) می‌گوید که ایزد تعالی همه کار تو را به مراد رساند و نعمت و شادی بر تو گشاده می‌شود؛ **انجام:** اگر غایب بوده باشد دری روزی بر تو گشاده گردد القصه در این نیت پشیمانی نیست

رساله مختصری است در تفأل با قرآن که با استفاده از روایات اهل بیت (ع) نوشته شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ مهر: «یا یوسف» (مربع)، «... آل محمد یوسف» (بیضی)؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۴گ (۴۴پ–۵۷پ)، ۱۳ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [رایانه]

۵۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۰۴/۱۰

منظوم؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۵۲پ- ۵۳پ) [ف: ۶ - ۲۹۴]

۵۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۵۶/۳

آغاز: چون خواهند که در مهمات بکلام خدا مشورت کنند ... الف: الف آید بفالت ایدل افروز نکو گردد تو را اینکار هر روز ... ایخداوند فال حضرت آدم علیه السلام می‌فرماید که هر کاری که خواهی بکن که هر روز کارت قوت گیرد؛ **انجام:** بهر کاری که خواهی گشت مشغول یقین خود را تو برخوردار یابی. ایخداوند فال بدانکه چنانکه ... تا جمال حضرت رسالت پناه (ص) را بخواب ببیند انشاء الله تعالی.

گویا شرحی است بر منظومه‌ای در فال با آغاز: «الف آید بفالت ایدل افروز ×× نکو گردد تو را اینکار هر روز»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ترقیمه: «تمت الرساله استخاره نامه فی لیلة الخمساء ثامن عشر شهر شوال بید اقل الاحقر شیخ جعفر ملقب بجناب غفرالله ذنوبه من شهور سنة ۱۳۳۷»؛ ۷گ (۱۶-۲۲)، ۲۱-۲۲ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۳۸ - ۱۳۸]

۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۰۱

آغاز: ریاضین و اهل نجوم گویند که هرگاه اجتماع؛ **انجام:** نوشته شد بعد شسته بخورد شفا یابد انشاء الله

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [رایانه]

۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۷۹۶

آغاز: بسمله، الله ایزد سبحان ازین فالنامه که معتبر حضرت ائمه حقیقت و عرفان و مستدل بقول ایشان؛ **انجام:** و لله الموفق للانام و المسیر للاختتام قوله اتمام کتابته عن سوال المصنف لا یبقی هذا.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج [رایانه]

۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۷۱۱

آغاز: لاجل ما يناله من غمه؛ **انجام:** قضی له الله السرور قلبه خدا کنی که قضا کرده است سرود در دل تو

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● فالنامه (منظوم) / فالگیری / فارسی

fāl-nāme-ye (manzūm)

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۵۶/۱

آغاز: کار دین با نظام باید کرد ×× در ره دین قیام باید کرد؛ **انجام:** بر سرت روزگار بگمارد ×× از عنا هر چه را تو کاشته (ای).

منظومه‌ای است زیبا در فال، دارای ۵۴ قطعه و هر قطعه در ۵ بیت (البته برخی از قطعات دارای ۴ بیت است) که مجموعاً حدود ۲۷۰ بیت می‌باشد. بر فراز هر قطعه آیه‌ای از قرآن آمده و سعد و نحس فال را در کنار آن نگاشته است. کاتب نسخه که خود از شاعران می‌باشد و لقب ادیب الشعراء و ادیب الذاکرین دارد ممکن است ناظم این فال‌نامه باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد جعفر کاشانی متخلص به ادیب الشعراء و ملقب به ادیب الذاکرین و جناب، تا: قرن ۱۴؛ مجدول؛ ۱۰گ (۱-۱۰)، ۲۲-۲۴ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۸ - ۱۳۷]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۷۴۷

آغاز: الله فی دارین بدانکه این رساله است در باب فال نامه از لفظ گهر بار امام رضا(ع) صلوات الله علیه؛ **انجام:** و به جان دیگر عزم ننمایی که بد است و اگر نیت که داری ... انتظار مکش که آمدن او دور است تمام شد

منظومه‌ای است به فارسی در طالع بینی. در سطر اول نسخه این فالنامه به امام رضا (ع) نسبت داده شده و تا نیمه صفحه بعد نیز به نثر است و معلوم نشد همین مقدار از امام رضا (ع) است یا کل منظومه با استفاده از بیانات آن حضرت به فارسی به نظم در آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۲۳گ (۲-۲۴)، ۸ سطر (۷/۵×۹)، اندازه: ۹/۵×۱۱سم [رایانه]

۳. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۱۲۰/۴

آغاز: حرف أ الف آمد بنامت ای دل افروز ×× نگو کرده تو را احوال هر روز / الف آمد چه حاجت شرح کردن ×× همه سال و مهت عیداست و نوروز؛ **انجام:** صاحب این فال بدیگر فالها نماند زنهار که شک نیاورد امام جعفر صادق(ع) گوید که فال یا از دنیا بیرون نرود یا جمال مصطفی (ص) را بخواب نبیند.

فالنامه ای منظوم که به ترتیب حروف الفبایی تنظیم شده و پس از ذکر حرف الفبا با چند بیت شعر که با آن حرف تناسب دارد فال شخص محاسبه می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سیاه، ۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف مخ]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۰۹/۱۰-عکس

نسخه اصل: کیمبریج، برون (۱۱)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۲۱]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۲۲۱/۴-عکسی

آغاز: معین است که این علم می‌شود حاصل ×× ولی به خدمت استاد و کثرت تکرار صدق؛ **انجام:** یقین که آخر کار خیر و اقبال ست ×× همی شوی تو از این نیک با مقدار

هر بند در ۶-۷ بیت، با سربندهای «اقلیم اول، حرف الف»، «اقلیم ثانی،حرف الف»،«اقلیم اول،حرف با»،«اقلیم ثانی، حرف با»؛ خط: نستعلیق پخته،بی‌کا،بی‌تا؛ ۲۷ص (۲۵۲-۲۷۸) [عکسی ف: ۱ - ۲۸۲]

۶. اراک؛ دهگان، ابراهیم؛ شماره نسخه:۲۱۲/۱۵

آغاز: ای که از هر دری خبر داری ×× در کف دست خویش زر داری / ای که دشنام تو از تعظیم است ×× در کف دست تو نهان سیم است؛ **انجام:** ای عدوی تو سال و مه در کوب ×× در کف دست خویش داری خوب / ای بد اندیش تو بفال بمرگ ×× شد یقین بنده را که داری مرگ

اشعاری است به ترتیب حروف الفبا در ۲۰۵ بیت، ذیل هر حرف ابیاتی در تفال و طالع افراد آمده و بین مصاریع حروفی درج گردید؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱۹ص، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۷۹]

۷. اراک؛ دهگان، ابراهیم؛ شماره نسخه:۲۱۲/۱۷

آغاز: سطر اول را به هفتم بر شمار ×× هم به سطر تا به هفتم برنگر / این چنین فال است فال این سیاه ×× هم بر این بودند جمله اولیا

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲۲ص، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۸۰]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۰۷/۱۳

آغاز: بسمله، بدانکه این قالیست که نخشبی بن خالد زنگی جهت هارون رشید بر سبیل اختصار ... این فال تو اصل دوست کامی ×× با دولتو بخت کامرانی

منسوب به نخشبی بن خالد زنگی، فال‌نامه است که جهت هارون الرشید سروده است؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم مذهب، ۱۲ص (۲۱۶-۲۲۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۴۵ - ۱۴۷]

● **فالنامه امام رضا** / علوم غریبه / فارسی

fāl-nāme-ye emām rezā

قاضی البشری، علی بن احمد

qāzī-ol-bošrā, ʻalī ebn-e ahmad

مؤلف می‌گوید: «چون کس خواهد که در مهمی شروع و خیر و شر و نیک و بد خود را بداند این دائره چهار گونه که در هر یک شش بیت است یک یک ملاحظه کند و ضمیر خود را به بیند که در کدام دائره است و نظر کند که در میان آن دائره چه حرفست ...». اساس این نوع فالگیری به روی دستورهای امام و حاصل نیز بر حسب قول اوست. احتمال دارد که با ترجمه قرعه مأمونیه از همین مؤلف یکی باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۷۲/۴

آغاز: فالنامه حضرت امام ثامن امام علی بن موسی الرضا چنین گوید؛ **انجام:** پایان: سوال کردی از شرکت و انبازی کردن که فایده و راحت یابی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۱ص (۱۰۶-۲۱۶)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۶ - ۳۹۱]

← فالنامه امام صادق (ع) ← فالنامه

● **فالنامه انبیاء** / فالگیری / عربی

fāl-nāme-ye anbīyā'

غیر همانند:

۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۳۵۸

آغاز: بسمله حمدله والصلوة ... و بعد فهذه قرعة الانبیاء عن دانیال علیه السلام وطریقة منها ان تقرأ الفاتحة ... سهم آدم الاسماء علیه السلام قال الله تعالی و علم آدم الاسماء کلها؛ **انجام:** بهذا نطق سهمک وظهر نجمک والله سبحانه وتعالی اعلم وصلی الله علی سیدنا ونبینا محمد النبی الامی وعلی آله وسلم تسلیماً کثیراً

فال‌نامه منسوب به دانیال نبی است با عناوینی چون سهم آدم، سهم ادریس، سهم نوح، تا می‌رسد به سهم سیدنا محمدصلی الله علیه و آله؛ خط: نسخ، کا: عبدالمجید نجل محمود نجل عبود نجل مله فارس نجل محمد شامی، تا: قرن ۱۳؛ ۱۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۶]

۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۶۰

آغاز: هذا اول سهم آدم ابوالبشر (ع) قال الله تبارک و تعالی و علم آدم الاسماء کلها ثم عرضها علی الملائکة (ع)؛ **انجام:** هذا سهم ادریس (ع) ابشر ایها السائل بالعلم و الرفعه و علو الشان و الاقبال و السعاده ... بهذا نطق فالك و علی الله الکریم توکلك

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: کاغذ طوسی، ۸گ، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۶]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۶۰/۱

آغاز: فال نیک آمد و سعادت را ×× برگشادی در ارادت را / غایبت هم سلامتی دارد ×× بوطن می‌رسد بکام مراد؛ **انجام:** خور وفرخنده است این فالت ×× چون ببندی زبان دشمن را

منظومه در بیست بیت در فال کارها و پیشگویی وقایع که به انبیاء (آدم، شیث، الیاس، نوح، لوط، دانیال، یونس، یوسف، هارون، زکریا، سلیمان، ابراهیم، یعقوب) نسبت داده شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۳۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۴۹/۵

آغاز: بسمله رب یسر و به نستعین ام ع ط ح ح اول سه مرتبه صلوات بفرستد آنگاه نیت کند پس انگشت بر سر یکی از نام‌های پیامبران گذارد و بینند که کدام پیغمبر بطالع وی آمده بعد از آن بر سر آن طالع رود بخواند وصف حال خود را بداند و بدان عمل کند؛ **انجام:** حق سبحانه جمیع مرادات و مقصودات ترا برآورد انشاء الله تعالی.

در این فال نامه دو دایره تو در تو رسم شده و هر دایره به نه قسم تقسیم شده و در هر قسمت نام پیامبری نوشته شده است. شخص با گذاشتن انگشت خود روی هر یک از این نام ها فال خود را به دست می‌آورد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ جلد: مقوا، ۸گ (۹۵ر-۱۰۲ر) [ف: ۳۶ - ۷۸]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۰۴/۳

آغاز: بسمله، بدان که این فال انبیاء است، به غایت مبارک است، طریق فال این است که وضو داشته باشد؛ **انجام:** دشمنی از دل بیرون کن تا به مراد برسی، انشاء الله تعالی

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۲ ربیع الثانی ۱۲۹۹ق؛ جلد: میشن، ۷گ (۳پ-۹ر)، ۱۱-۱۲ سطر، اندازه: ۲۲/۱×۲۷/۵سم [ف: ۶ - ۲۹۳]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۵۵۴

آغاز: حضرت آدم قال الله تعالی و هو القاهر فوق عبادی خداوند

فال شخصی ترا در زبان گرفته است شب؛ **انجام:** ظفر و نصرت یابی بر دشمنان و ترا دولت در ترقی است و مراد تو حاصل شود اما بسیار دشمن دارای همه مقهور گردد انشاء الله تعالی تمت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا [رایانه]

● **فالنامه بروج = فالنامه طیور = فالنامه وحوش** /
فالگیری، شعر / فارسی
fāl-nāme-ye borūj = fāl-nāme-ye toyūr = fāl-nāme-ye vohūš

عبید زاکانی، عبیدالله، - ۷۷۲ قمری
ʻobeyd-e zākānī, ʻobeyd-ol-lāh (- 1371)
برای هر پرنده یک رباعی سروده است.
[الذریعه ۹: ۷۰۶ و ۱۶: ۱۰۰؛ منزوی ۳۰۱۱]

۱. تهران؛ مهدوی، اصغر (دکتر)؛ شماره نسخه:۷۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۹۴ص (۳۰-۳۲۳) [نشریه: ۲ – ۹۱]
۲. تهران؛ مهدوی، اصغر (دکتر)؛ شماره نسخه:۷۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سپاهانی، ۷ص (۳۲۴-۳۳۰) [نشریه: ۲ – ۹۱]
۳. تهران؛ مهدوی، اصغر (دکتر)؛ شماره نسخه:۷۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سپاهانی، ۹ص (۳۳۰-۳۳۸) [نشریه: ۲ – ۹۱]
۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۷۶/۴۸
آغاز: فاتحه: از فاتحه چون شمع رخت نفروزد ×× پیوسته ترا ز نیکی آن آموزد؛ **انجام:** تا کار تو پیوسته به رونق باشد ×× ریش و سرو سبلتت کون خریست
نسخه ۵۱ رباعی دارد. برای هر پرنده یک رباعی سروده است؛
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن آلبالویی، ۲گ (۳۱۰ر-۳۱۱پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۹سم [ف: ۷ – ۲۰۸]
۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۰۱/۶
آغاز: شکر وسپاس خالقی ارکه کثرت مخلوقات بروحدانیت او ظاهر دلیل واضح است ... و بسمله این فال نیکو مامل از مصنفات اجله حکما است؛ **انجام:** نصیحت نیکمردان یاد گیرند ×× بزرگان پند درویشان پذیرند ... و ... نیکو فال و فرخنده مالی که تراست صاحب ان ترتیباس دیو که غریو از ایشان بر آورده بسقراط حکیم گوید
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳ – ۱۱۲۵]
۶. تهران؛ مهدوی، اصغر (دکتر)؛ شماره نسخه:کلیات۷۶
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ – ۸۹]

● **فال نامه پرندگان** / فالگیری / فارسی
fāl-nāme-ye parandegān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۵/۶
آغاز: فال نامه که جناب امام رضا (ع) جهت مامون تصنیف کرده. طریقه چنین است که چون کسی را مرادی باشد و خواهد که نیک و بد آن راب بداند اول مطلب خود را در دوایر چهارگانه پیدا کرده؛ **انجام:** ۷. در عمارت سعی کن. ۸. از سلطان عزت بینی ۹. به مراد دل برسی به حسب ظاهر».
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۵گ (۶۷ر-۷۱پ)، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱/۳سم [ف: ۲۹/۱ – ۱۵۳]

● **فالنامه پیامبر** / فالگیری / فارسی
fāl-nāme-ye payāmbar

غیر همانند:
۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۰/۸۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۲ص (۴۸۴-۴۸۵) [ف: ۱۰ – ۱۸۴۴]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۶۵/۱۴
آغاز: فالنامه پیغمبر (ص) – هر که این فالنامه را بگشاید و بر هر یکی از این ده خانه انگشت گذارد؛ **انجام:** باز آی و بگو انشاء الله تعالی. تمام شد فالنامه پیغمبر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: هندی، ۱۳ سطر [ف: ۹ – ۳۳]

● **فالنامه جفر** / جفر / فارسی و عربی
fāl-nāme-ye jafr

اردکانی، قطب الدین
ardakānī, qotb-od-dīn
دارای دایره و جدول و شکل.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۷۵/۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۸گ (۱۱۶پ-۱۳۳پ)، ۲۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۱ – ۲۲۳۵]

● **فالنامه جفر صغیر** / جفر / فارسی
fāl-nāme-ye jafr-e saqīr

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۴۹/۸ حکمت
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، قطع: ربعی [ف: ۲ – ۶۳]

● **فالنامه حروف** / فالگیری، شعر / فارسی
fāl-nāme-ye horūf

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۸۴/۲

آغاز: هر که از قرآن گشاید فال خویش ×× بی شک او واقف شود بر حال خویش / چون الف آید بفال اندر کتاب ×× ابتدای کار شد خیر و صواب؛ **انجام:** چون که شد منظوم این فال کلام ×× شاد بادا هر که خواند والسلام
به نظم فارسی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۱۲ سطر (۱۵×۲۷)، اندازه: ۲۳×۳۷سم [ف: ۱۵ – ۴۱۴۰]

● **فالنامه حروف مقطعه** / فالگیری / فارسی
fāl-nāme-ye horūf-e moqatta'e
لاهیجانی، محمد باقر بن عبدالملک
lāhījānī, mohammad bāqer ebn-e 'abd-ol-malek

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۵۴
آغاز: فالنامه حروف مقطعه تألیف راقم حروف. طربق استخراج احکام این فالنامه آن است که دوازده نوبت صلوات فرستاده بعد از نیت انگشت بر یک حرف ازین صدو چهل و چهار حرف گذارند؛ **انجام:** ت ت ی د ت ی د ت د ت. تمام شد فالنامه
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۶ رمضان ۱۱۰۷ق، جا: قندهار؛ ۱ص (۳۱۱)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ – ۹۵]

● **فالنامه حروفی** / فالگیری / فارسی
fāl-nāme-ye horūfī
به نظم و نثر فارسی به ترتیب حروف تهجی با آوردن چند آیتی از قرآن.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۶۰/۱
آغاز: بسمله. گر بخواهی فال مصحف بنگری ×× آنچه شرط است اندرو درنگری؛ **انجام:** هر حرفی که هست رجوع کند بفال نامه تمام شد فالنامه در روز پنج شنبه شانزدهم محرم الحرام ۱۲۹۲
خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن سمنانی، تا: ۱۲۹۲ق؛ ۶گ (۱ر-۶ر)، ۱۶ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۳-۳۳۱۶]

● **فالنامه حیوانات** / فالگیری / فارسی
fāl-nāme-ye heyvānāt
رساله‌ای در تعیین فال اشخاص که با استفاده از ۲۴ پرنده در ۲۴ باب (ابتدا از عصفور و پایان آن طاووس) نگاشته شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۲۲/۳
آغاز: باب اعصفور سؤال کردی بعدد قرعه او ۲این کار بزودی برآید ۳ از جائی به جائی رفتن صبرکن ۴ خوابی که دیدی فرح بنورسد ملک را بخرکه فایده دارد ۵ نزد؛ **انجام:** باب ۲۴ طاووس سؤال کردی بعدد قرعه او ۲ از جائی به جائی رفتن نیک است ... ۸ این عمارت نیک است بناکن ۹ از سلطانی عزت وجاه بینی ۱۰ صبر کن دراین وقت بمراد برسی
خط: نستعلیق، کا: محمدحسن بن کربلائی نایینی، تا: ۱۲۴۰ق؛ ۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۳۶]

● **فالنامه خضر** / فالگیری / فارسی
fāl-nāme-ye xezr

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۰۴/۱
آغاز: بسمله، این عمل مجرب است از اعمال خضر از قول حضرت مرتضی علی صلواة الله علیه، هرکس بفال کند؛ **انجام:** از روی اخلاص و اعتقاد درست پیش آید تا به مراد برسد (سپس جدول آمده است)
از گفته امام علی (ع)؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱پ-۲ر)، ۱۱-۱۲ سطر، اندازه: ۲۲/۱×۲۷/۵سم [ف: ۶ – ۲۹۳]

● **فالنامه خواجه حافظ** / فالگیری / فارسی
fāl-nāme-ye xāje hāfez

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۹۵/۲
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج تریاکی، ۲ص، ۱۳ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۶– ۶۸]

● **فالنامه دانیال** = **سی و چهار فصل** / فالگیری / فارسی
fāl-nāme-ye dānīyāl = sī va čahār fasl
دانیال پیامبر، ق۶ قبل میلاد
dānīyāl payāmbar (- -6c)

ناشناخته:
۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۳۲۹
آغاز: الحمدلله ... اما بعد بدان ای طالب که این فالنامه از حضرت دانیال پیغمبر است برشانزده شکل بنا نهاده اند وشرایط آنکه بی طهارت نباشی وبا اعتقاد نیت کرده قرعه اندازی؛ **انجام:** اگر پرسند که بیمار به شود یا نی ودارو فایده کند یا نی بنگر بخانه اول که نفس بیمار است ...
رساله ای متوسط در تعیین فال اشخاص که به حضرت دانیال نبی (ع) (مدفون در شوش) نسبت داده شده و بر شانزده شکل بنا نهاده شده است؛ خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۲۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۳۶]
۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۸۱۹/۳-۵۹/۳۹
آغاز: بسمله، ای جمع سعادت طلب خیر و آل ×× زنهار که فال متعدیه خیال / زیرا که گواه هر نبی معجزایست ×× از حضرت دانیال پیغمبر فال. اما بعد بدانکه این فال نامه ایست از حضرت دانیال پیغمبر علیه السلام و جمعی از حکمای

ترجمه و تحریری است به نظم از فال‌نامه منسوب به دانیال نبی (ع) که در زمان شاه عباس صفوی به نام وی صورت گرفته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۸گ (۱۷-۲۴)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۹۹۵]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۴۶

آغاز: بسمله. ایجمع سعادت طلب خیر مآل زینهار که بیفال مبندید خیال ... اما بعد بدانکه اینفالنامه ایست منسوب بحضرت دانیال علی نبینا و علیه السلام که جمعه از حکما؛ **انجام:** ر د ن د ر ی

فال‌نامه‌ای است منسوب به حضرت دانیال که جمعی از حکما و اهل نجوم آن را استخراج نموده‌اند و در سی و چهار فصل (صفحه) تنظیم شده در جدول‌های حروفی و بیتی در ابتدای آن بر آنچه که قصد و نیت شخص است و در ابتدای آن نیز مقدمه‌ای در طرز استفاده از این فالنامه نوشته شده است؛ خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: هندی نخودی، جلد: مقوایی، ۱۶گ، ۱۵سطر (۱۲/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [رایانه]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۵۰/۱۱

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و السلام علی خیر خلقه محمد و اله اجمعین، اما بعد بدانکه ... ؛ **انجام:** پایان: دفع تب برنون زن بنشین خموش، اللهم صل علی محمد وال محمد برحمتک یا ارحم الراحمین.

این فال‌نامه را از «کتاب» استخراج کرده‌اند و به قول نویسنده: «هرگاه کسی بکار متردد شود صلاح و فساد و خیر و شر این فال را برگزیده اند و تجربه کرده‌اند و همه راست و حکم این راست کرده اند و شرط بیرون آوردند و از نیک و بد ملاحظه کرده‌اند بنابراین قرعه چهار پهلو نهاده‌اند چنانکه رسم است باید که بیک قرعه این نقش بود و پهلوی دیگر صورت پس آنگه فاتحه بخواند و دوباره قرعه بیندازد و نقشها مرتب دارد تا آنکه خطا نکند و آنچه حاصل درین کتاب بخواند و بداند»، پس از این مقدمه اشکال طاسها و حروف موافق آنها آمده است با تعبیری که در کتاب از آنها آمده است با تعبیری که در کتاب از آنها شده است؛ کا: محمد صادق بن ملا عبدالمحمد، تا: ۱۲۴۸ق، جا: فریدن اصفهان؛ جلد: تیماج، ۹ص (۱۵۷-۱۶۵)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۴ سم [ف: ۶ - ۶۳]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۱۶/۲

آغاز: ای راه نماینده هر فال گشای ×× واقف ز ضمیر نیت شاه و گدا ... حمد و سپاس بیقیاس مالك الملکی را که بقدرت کامله و حکمت شامله واقف حال و دانای اسرار؛

این فال‌نامه که در سی صفحه تنظیم شده در جدول‌هایی حروفی و بیتی به فارسی بر آنچه در ذهن قصد شود، در عصر شیخ بهاءالدین عاملی رواج یافته و علی رضا منجم شیرازی به تاریخ جمادی الاول ۱۰۴۹ بر آن دیباچه ای نگاشته و آن را به نام شاه صفی صفوی ساخته در سی و چهار فصل؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۱۹گ (۸پ-۲۶ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱۸ - ۱۸۴]

۶. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۱۸۰

آغاز: رباعی اول: عباس شهنشاه همایون پیکر ×× جمجاه سکندر فر انجم لشکر / شاهی که از این حروف بیرون ×× ناشی نشود کم ز جهان تا محشر

سی و چهار جدول است در بسط سی و چهار رباعی فارسی، که در آن چگونگی فال منسوب به حضرت پیغمبر علیه السلام بیان شده است. رباعی اول: عباس شهنشاه همایون پیکر ×× جمجاه سکندر فر انجم لشکر / شاهی که از این حروف بیرون ×× ناشی نشود کم ز جهان تا محشر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی مشکی، ۲۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: - ۹۰]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۰۴/۸

منظوم؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱گ (۸۴ر و پ)، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۳۸ - ۴۳۰]

● فالنامه دانیال و امیرالمؤمنین (ع) / فالگیری / فارسی

fāl-nāme-ye dānīyāl va amīr-al-mo’menīn

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۵۸۶/۵

آغاز: دربعضی از کتب علما از حضرت دانیال (ع) چنین یافت شده که هرگاه خواهی که معلوم شود مطلبی که در پیش داری باید که بکف دست خود بگیری چیزی که او را شماره باشد

فایده کوتاهی است به نقل از حضرت دانیال درباره فال و پیش‌بینی حوادث و سپس نقلی از امام علی (ع) در همین زمینه؛ خط: نسخ، کا: محمد مراغی، تا: ۱۲۱۷ق؛ جلد: مقوا، ۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۷]

● فال نامه دایره / فالگیری / فارسی

fāl-nāme-ye dāyere

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۷۰/۴

آغاز: بسمله. فال نامه این دایره ایست از کلام الله هر که خواهد فال بیند فاتحه یکبار و سه بار قل هو الله؛ **انجام:** و خشم خدای تعالی فرو نشیند انشاء الله تعالی، تمت.

نسخه اصل: کتابخانه ندوة العلماء، لکهنو، هند، شماره ۱۱؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ ۴ص (۱۹-۲۲)، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۵ - ۲۱۹]

● فال نامه دوازده برج رساله در مولود / علوم غریبه / فارسی

fāl nāme-ye davāzdah borj r. dar mowlūd

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۸۰۱

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة ... اما بعد مخفی

نماند که این رساله ای است در باب مولود هر یک از بنی آدم؛ **انجام:** انداخت این است در همه خانهای لوح این عبارت را باید نوشت. (کذا)
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کنوز المعزمین از ابن سینا و چند رساله دیگر ضمیمه‌اند؛ جلد: تیماج [رایانه]

● **فال نامه سلطانی** / فالگیری / فارسی

fāl nāme-ye soltānī

فال‌نامه به اسم انبیاست به نظم فارسی با مقدمه‌ای به نثر.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۷۰/۵

آغاز: بسمله. هر حمد و ثنا که در جهان موجود است ×× عاید بجناب حضرت معبود است / هر نعمت و راحت که درآید بخیال ×× شایسته شاه عاقبت محمود است. بعد از ادای ثنای خالق اشیا و درود حضرت انبیا عرضه می‌دارد که چون اکثر حیات و احسن اوقات؛ **انجام:** ای آنکه ترا میل بانبازی هست نیکوست عنان مگذار ز دست
نسخه اصل: کتابخانه ندوة العلماء، لکهنو، هند، شماره ۱۱؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ ۱۱ص (۲۲-۳۲)، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۵ - ۲۱۹]

● **فالنامه سلطانی** / فالگیری / فارسی

fāl-nāme-ye soltānī

این فال‌نامه برای سلطان محمود غزنوی نوشته شده و در دیباچه شیوه فال گرفتن (که با سوره قرآن و ارقام است) بیان شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۸۳/۲

آغاز: بسمله بدانکه این فال نامه ایست بغایت پسندیده در خزانه سلطان محمود غزنوی یافته‌اند و در آن تجربه ها حاصل کرده اند و مرویست که هر وقت سلطان را مشکلی پیش آمدی درین فال نامه عمل نمودی
کا: میرزا محمد رضا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲ص (۴۴-۴۵)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱۰ - ۱۲۳۸]

● **فالنامه سلطانی** / فالگیری / فارسی

fāl-nāme-ye soltānī

چند دائره تنظیم شده برای دیدن فال، پس از آن چند قطعه شعری است به نام بعضی از پیامبران و خلفای اربعه و حضرت امام حسن و امام حسین علیهما السلام با سر آغاز نثری در دستور فال باز کردن.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۱۴

آغاز: این نسخه که در جهان ندارد ثانی ×× چون نظم شد از عنایت سبحانی / پیر خرد از بهر تفأل کردش ×× موسوم بفال نامه سلطانی؛ **انجام:** ای آنکه ترا میل بر انبازی هست ×× نیکوست عنان کار بگذار تو دست
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: مقوایی، ۱۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۸ - ۳۴۱]

● **فالنامه شیخ سهروردی** / فالگیری / عربی

fāl-nāme-ye šeyx-e sohravardī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۳۸/۲

آغاز: [۲ر] لا تفلح من ظلم و اعدل فی امورك [۳ر] و الصبر تورث الفرج و العجلة تورث الشر
در بالای صفحات سمت چپ نسخه عبارت‌های کوتاهی برای فالگیری نوشته شده، و در آغاز آن گفته شده هر کس که خواهد فال بگیرد فاتحه ای برای سهروردی بخواند پس از آن فال بگیرد؛ خط: نسخ، کا: محمد بن شیخ [؟]، تا: اوایل رجب ۸۵۹ق؛ مصحح؛ جلد: مذهب، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۳۸ - ۳۴۹]

● **فالنامه صد و بیست و چهار هزار انبیاء** / فالگیری / فارسی

fāl-nāme-ye sd va bīst va čahār hezār anbīyā'

به تعداد انبیاء مشهور که آیاتی در حق آنان نازل شده با استفاده از آن آیات فال اشخاص پیشگویی شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۲۲/۲

آغاز: فال نامه بیست و چهار هزار پیغمبر است هر که خواهد سر حال خود را بداند نیت بدل آورد سوره فاتحة الکتاب بخواند و سه بار صلوات به حضرت رسول (ص) فرستد به؛ **انجام:** و بسیار نیکوست و از [...] خبر خوش بشنوی روز پنچشنبه و سه‌شنبه بر تو مبارك باشد و روز شنبه در میان جنگ و خصومت سلامت باشی امیدی که داری برآید ان شاء الله تعالی
خط: نستعلیق، کا: محمدحسن بن کربلایی نائینی، تا: ۱۲۳۹ق؛ مجدول؛ ۱۸گ، ۱۱×۱۷ سطر [ف مخ: ۴ - ۱۴۳۶]

← فالنامه طیور > فالنامه بروج

● **فالنامه طیور** / علوم غریبه، اجتهاد و تقلید / فارسی

fāl-nāme-ye toyūr

بخش‌بندی نشده. با سربندهای: طاوس، عصفور، کلنك، هدهد، خروس، باشه، چرخ تا شترمرغ. هر بند آغاز می‌شود با: «سئوال کردی به خانه عدد قرعه رمل».

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۱۶/۱

آغاز: (طاووس) سئوال کردی به خانه عدد قرعه رمل – نیک است از جایی به جایی رفتن – خوابی که دیده به غایت نیک است؛ **انجام:** (شیر) ... به مراد امل رسی به حسب دلخواه – در این انباز صبر می‌باید کردن.
خط:نستعلیق تحریری،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛۵گ(۳ر–۷پ)[ف:۳- ۲۳۵]

● **فالنامه طیور** / علوم غریبه / فارسی

fāl-nāme-ye toyūr

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۵۷/۲
آغاز: (باب طاووس): سئوال کردی قرعه او – از جایی به جایی رفتن نیک است – این ملک را بخر که فایده دارد؛ **انجام:** (باب شترمرغ): ... به مراد دل برسی به دلخواه – در این انبازی صبر کن که فایده ترا است. تمت.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ(۱۲پ–۱۳پ) [ف: ۳ – ۲۳۶]

● **فالنامه طیور** = **تفأل نامه** / فالگیری / فارسی

fāl-nāme-ye toyūr = tafa’’ul nāme

رساله‌ای در فال پرندگان است با عناوین «سؤال کردی بخانه عدد قرعه دو» به نام پرندگان از طاووس تا شتر مرغ. نخست نام پرنده را آورده سپس در دنباله آن ۵ جمله شبیه به ۵ بیت ضمیمه ساخته است. در پایان به عنوان «تفأل نامه» آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۸۲/۱
آغاز: طاووس، سؤال کردی بخانه عدد قرعه دو، از جایی بجایی رفتن خوب است برو، خواهی که ... بسیار خوب است، این ملک را بخر که بسیار خوب است؛ **انجام:** شتر مرغ، سؤال کردی بخانه عدد قرعه دو ... در این انبازی صبر کن که مشقت یابی.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۷ ربیع الاول ۱۲۶۵ق؛ ۵گ (۲–۶)، ۱۵–۱۸ سطر، اندازه: ۶×۱۳سم [ف: ۳۸ – ۲۱۰]

● **فالنامه قرآن** / استخاره / ترکی

fāl-nāme-ye qor’ān

جعفر بن محمد (ع)، امام ششم، ۸۰ – ۱۴۸ قمری

ja‘far ebn-e mohammad, emām-e šešom (700 - 766)

فال‌نامه از روی سور قرآنی که منسوب به امام صادق (ع) در رساله حاضر به ترکی ترجمه شده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۵۹/۲–۳۲/۵۹
آغاز: هذا شرح فال قرآن جعفری صادق رضی الله عنه ایدر هر کس کم دکرالله کلام قدیم و کتاب کز؛ **انجام:** و انا لله شفق اولا والله اعلم بالصواب تمت تمام بعون الله الملک الوهاب

خط: نسخ، کا: یوسف بن حسین، تا: دوشنبه اواسط شوال ۹۹۲ق؛ مجدول؛ ۱۲گ، ۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۶ – ۳۰۰۰]

● **فالنامه قرآن** / استخاره / فارسی

fāl-nāme-ye qor’ān

بیدل مشهدی

bīdel-e mašhadī

بنا به گفته مؤلف، این فال‌نامه که با قرآن کریم استخراج می‌شود، منقول از حضرت امام صادق (ع) و مطابق فتوای علماست که به درخواست جمعی از دوستان در این نسخه تدوین شده است. پس از گشودن قرآن به روشی خاص حرف اول کلمه آغاز صفحه پاسخ فال یا استخاره است که در این رساله پاسخ‌ها به ترتیب حروف به نظم و نثر گفته می‌شود.

اصفهان؛ هادی نجفی؛ شماره نسخه:/۲بدون شماره
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد چنین گوید اضعف عبادالله بیدل مشهدی که جمعی از دوستان مبالغه کردند؛ **انجام:** از فال معلوم است از حال تا ده ساعت یا ده روز اثر خوبی به تو ظاهر گردد انشاء الله تعالی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ۱۱گ (۱۴پ–۲۴پ)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [اوراق عتیق: ۲ – ۳۴۴]

● **فالنامه قرآن** / استخاره / فارسی

fāl-nāme-ye qor’ān

ناشناخته:

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۱۹۳/۲
آغاز: گر بخواهی فال مصحف بنگری ×× آنچه شرط است اندرو رو نگذری / برشمارم هریکی را پیش تو ×× تا نگردد بد ازان اندیش تو؛ **انجام:** امام ناطق جعفر صادق علیه السلام وشیخ حسن بصری گوید ای خداوند فال «ی» از دنیا بیرون نرود تا پیغمبر را علیه السلام درخواب نبیند وهرکه پیغمبر را علیه السلام درخواب بیند مراد دو جهانی او برآید ان شاء الله تعالی
رساله‌ای در فال گرفتن از قرآن بدین صورت که کسی می‌خواهد از قرآن فال گیرد باید سوره توحید و ده بار صلوات بر نبی را بخواند و سپس دعایی را قرائت و صفحه‌ای از قرآن را بازکند، هفت ورق بشمارد و در هفتمین سطر حرف اول هرچه باشد فال را به صورت شعر و نثر آورده است؛ خط: نستعلیق کهن، بی‌کا، تا: ۹۰۹ق، مجدول؛ ۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۳۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۸/۱۶
آغاز: رویه فالنامه کلام مجید ربانی، چون خواهند که در مهمات به کلام الله مشورت کنند مصحف تمام به دست گیرند و روی به قبله گیرند و بنشینند و فاتحه و سوره قل هو الله احمد را بخوانند و

ده بار صلوات بفرستند و نیتی که در دل دارند بکنند و بگویند بحق الحق و بحق محمد الحق یا رب آنگاه مصحف بگشایند و هفت ورق بگذررانند (کذا) و هفت سطر بشمارند و حرف که بر سطر هفتم باشد نگاه کنند که کدام حرف است ان را فال گیرد؛ **انجام:** و شیخ حسن بصری می‌گویند که صاحب فال باید از دنیا نرود تا جمال جهان آرای حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و آله را در خواب بیند ان شاءالله تعالی.

با دو یا چهار بیت به نظم در توضیح هر یک از حروف الفبا و شرح آنها به نثر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۵ص (۱۴۹-۱۶۳)، سطور چلیپایی (۶×۲۰)، اندازه: ۹×۲۴/۵سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۹۶]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۰۰/۲۳

آغاز: و ما کان محمداً با احد من رجا لکم و لکن رسول الله ×× خاتم النبیین و کان الله بکل شییء علیما. بدانکه اسعدک الله حضرت امام الانس و الجن؛ **انجام:** دال و الف و دال بصیرت فرمود ×× از صبر بباید این در گشود / از مردم نا اهل و فرمایه حذر میکن ×× بشتاب تا بیابی مقصد

به روایت حضرت جعفر صادق (ع) به شیوه ترکیب ۳ حرف و بیتی و آیتی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۹ق؛ در «جنگ مرتضی قلیخان شاملو»؛ ۲۴ص (۱۸۱-۲۰۴) [ف: ۳ - ۲۳۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۶/۵-ف

نسخه اصل: بادلیان Add. 69 اوزلی (ش ۱۲۴۱)؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۰۰ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۸۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۵/۵

آغاز: فال نامه. اگرکسی را در کاری احتیاج افتد و خواهد نیک و بد آن را بداند یک بار سوره فاتحه و سه بار سوره اخلاص بخواند و در این دایره نظر کند ... بقره ۱. به این منصب بر سی البته. ۲. این بنده را بفروش؛ **انجام:** ۱۳. گم شده تمام بازیابی. ۱۴.کارها گشاده شود. ۱۵. توانگری یابی.

برای انجام ۱۵ کار، از روی دایره‌ای با خانه‌های سی‌گانه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج، ۷گ (۶۱پ-۶۷ر)، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۵۳]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۳۴/۸

به فارسی با دیباچه و یک دایره و شرح آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۳ صفر ۱۲۱۸ق؛ جلد: تیماج، ۸گ (۱۹۹پ-۲۰۶پ)، ۳۰ سطر (۱۷×۲۸)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۱۶ - ۳۲۱]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲۷۲/۴-۱۲/۱۶۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین والصلوة والسلام علی اشرف الانبیاء والاتقیاء محمد وآله الطیبین ... قال امیرالمؤمنین ... هر که از قرآن گشاید فال خویش ×× بی شکی واقف شود بر حال خویش؛ **انجام:** امام جعفر صادق علیه السلام می‌فرماید دعای وی مستجاب شود به طاعتی که می‌کند قوله تعالی یصلح لکم اعمالکم و یغفر لکم. تمت.

رساله کوتاهی است در روش فال گرفتن از قرآن کریم؛ کا: حسین قلی بن موسی الرضا، تا: رمضان ۱۲۳۶ق؛ جلد: تیماج، ۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۶ - ۳۰۰۰]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳ /۸۱۴۲-۵۵/۱۲۲

آغاز: بسمله، حمد له؛ اما بعد هر که از قرآن گشاید فال خویش بی شکی وافق شود از حال خویش

پس از آن عدد سورهای قرآن به نظم و فوایدی در تجوید آمده است؛ در این رساله چگونگی فال گرفتن از قرآن کریم بدین ترتیب بیان شده است: اول طهارت، خواندن فاتحه سه بار، نیت، خواندن دعای مخصوص که در اینجا ذکر شده، گشودن مصحف، پس از گشودن مصحف یک ورق می‌زنیم و در سمت راست ورق از اول هفت سطر شمرده اول سطر هفتم هر حرفی باشد فال همان است و بعد از آن در این رساله احکام هر یک از حروف الفبا ذکر شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۶ - ۳۰۰۰]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۹۵/۲

آیات قرآن است با تعبیر و تفسیر آن از رهگذر استخاره از سوره ابراهیم تا نور؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳گ (۲۸۵ر-۲۹۷ر)، ۱۹ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۰۸۰]

۱۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۸۱/۲

آغاز: این فال نامه ای است که اگر در امری در ماند و فال بگیرد به اعتقاد درست مجرب است؛ **انجام:** کارهای دینی و دنیوی زود گشاده شود، خدا الحال مالی بتو رساند

در این فال‌نامه جدولی است که با آداب مخصوص انگشت بر شماره‌های وی نهند و با حساب دایره مجدول که از سوره بقره تا سوره لقمان را نشان می‌دهد، آنچه نیت شده نیک یابد را بازگو می‌کند، پس از آن دستورها به ترتیب همان سوره‌ها گزارش شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۱۳گ (۱۸پ-۳۰پ)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۳۲۲]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۳۸/۵-ف

نسخه اصل: بادلیان Add. 69 اوزلی (ش ۱۲۴۱)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۵۸۲]

← فالنامه قرآن (الف) ⪢ استخاره

● فالنامه قرآن (منظوم) / فالگیری، شعر / عربی و فارسی

fāl-nāme-ye qor'ān (manzūm)

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۴۶

آغاز: الف آمد به فالت ای دل افروز ×× نکو گردد ترا احوال هر روز؛ **انجام:** ولی خرید و فروخت بکن

به نثر و نظم فارسی با آوردن آیت‌های قرآن، بندهای آن نخست

آیت قرآن است سپس چند بیت فارسی آنگاه به نثر فارسی از الف تا یاء، با عنوان «بدان ای خداوند فال، ای خداوند فال»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی، ۱۲گ، ۱۵ سطر (۱۶×۲۰)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۳۴]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۹۲۰/۲-۲۹/۲۶۰

آغاز: به نام خدا کردم آغاز فال ××کز و گشت ظاهر جمال جلال ... بدان که این ضمیر به غایت پسندیده اند واز این تجربه ها گرفته اند هرگاه که ایشان را؛ **انجام:** ۱۵ - ان و لو کنتم الا تعبدون. بده وام و کن قصد قربت بر او ×× مباد آسمانی شوی سرنگون تم

فال‌نامه‌ای است که در آن دایره‌ای به پانزده قسم تقسیم شده و عددهایی درآن نوشته شده و در ادامه آن نام سوره نوشته شده و از سوره پانزده قطعه کوتاه به عربی ذکر و هر کدام با یک بیت فارسی ترجمه شده که فال است. فال گیرنده از روی شکل باید ابتدا نام سوره و بعد شماره فال در آن سوره را به دست آورده و سپس فال را، در ذیل سوره، ملاحظه نماید. در نسخه حاضر دایره رسم نشده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ محرم ۱۲۶۱ق، برای محمد جواد بن هاشم اصفهانی؛ جلد: تیماج، ۲۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۶ - ۳۰۰۱]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۰۹۸-۲۵/۱۸۸

آغاز: بدانکه چون خواهی فال از کلام الله المجید بگیری بعد از نیت بگو یا رب آنگاه مصحف بگشا و هفت ورق بگردان؛ **انجام:** از آن هیچ بیمی نیست و از آن هیچ ملال بتو نرسد توکل بحضرت پروردگار کن تا مراد برسی انشاء الله تعالی تمت.

فال‌نامه منظومی است درباره فال گرفتن از قرآن کریم، بدین ترتیب که مصحف را بگشاید و هفت ورق بگرداند و حرف اول سطر هفتم را فال خود بداند. در این رساله احکام هر حرف به ترتیب از الف تا یاء ابتدا به نظم در چند بیت بیان شده پس از آن توضیح آن به نثر آمده است؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۶ - ۳۰۰۱]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۰۸۴

آغاز: هذا فال نامه، هر کس از قرآن گشاید فال خویش؛ **انجام:** یا شیخ شاه محمد ... و اگر سه نفر باشند ملا حسین

بی‌کا، تا: ۱۲۹۵ق؛ جلد: مقوا [رایانه]

۵. کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه:۶۹/۱

آغاز: الف آمده به فالت ای دل افروز ×× نکوتر گردد احوالت شب و روز

فال‌نامه‌ای است به نظم با استفاده از قرآن کریم و دارای جدولی مشتمل بر حروف الفبا که خصایص هر یک از حروف در این فال آمده است با توضیحاتی به نثر درباره اشعار؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن جعفر کاشانی، تا: دوشنبه ۲۵ ذیحجه ۱۳۳۷ق؛ جلد: مقوایی، ۸گ (۱پ-۸ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: - ۵۹]

۶. کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه:۶۹/۲

آغاز: الف آید به فالت ای دل افروز ×× نکو گردد تو را این کار هر روز

در طریقه استخاره با قرآن کریم که هر یک از حروف الفبا دارای چه منظوری است، با توضیحاتی به نثر درباره اشعار؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن جعفر کاشانی، تا: چهارشنبه ۲۶(؟) ذیحجه ۱۳۳۷ق؛ با تضمینی از شعر حافظ از ادیب بیضائی؛ جلد: مقوایی، ۹گ (۸پ-۱۶ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: - ۶۰]

۷. اراک؛ دهگان، ابراهیم؛ شماره نسخه:۲۱۲/۱۶

آغاز: هر که از قرآن گشاید فال خویش ×× بی شک او واقف از حال خویش

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم، ۱۲۲گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۸۰]

← فالنامه قرآنیه ≻ فالنامه

● **فالنامه گل** / فالگیری / فارسی

fāl-nāme-ye gl

؟ عبید زاکانی، عبیدالله، - ۷۷۲ قمری

‘obeyd-e zākānī, ‘obeyd-ol-lāh (- 1371)

به نام هر گل یک رباعی سروده شده است. شاید از عبید زاکانی.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۷۶/۴۹

آغاز: گل: بر گل چو نهاده ای توانگشت بفال؛ **انجام:** چون گفته او درصدد تحسین است

نسخه ۳۱ رباعی دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، ۱گ (۳۱۲ر-۳۱۲پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۹سم [ف: ۷-۲۰۹]

● **فالنامه مجدول** / فالگیری / فارسی

fāl-nāme-ye mojadval

جعفر بن محمد (ع)، امام ششم، ۸۰ - ۱۴۸ قمری

ja‘far ebn-e mohammad, emām-e šešom (700 - 766)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۷۳۶/۶

آغاز: فالنامه که منسوبست بجناب امام جعفر صادق (ع) این جدولیست بجهت فال از آنحضرت که بر ۹۶ خانه مشتمل است

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۳ص (۱۱۰-۱۱۲)، ۱۷ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۷۷۳]

● **فالنامه مجرب** / فالگیری / فارسی

fāl-nāme-ye mojarrab

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۳۲/۲۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۵ - ۲۴۸]

● **فالنامه منظوم** / خوابگزاری / فارسی
fāl-nāme manzūm
نورالدین شمس قاری لاهوری، ق۱۱ قمری
nūr-od-dīn-e šams qārī-e lāhūrī (- 17c)
اهدا به: شاه جهان دوم شهاب الدین محمد
تاریخ تألیف: جمادی الثانی ۱۰۴۷ق
در هفتاد و دو خانه سروده است هر یک به نامی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۷۵ و ۲۷۱۱-ف
آغاز: بنام لا شریک این شد بنایی ×× خفی اظهار بر در آن دو تایی؛ **انجام:** بکن شرکت ختم بالخیر بادی ×× هزار و چهل و هفت آخر جمادی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ ذیحجه ۱۲۰۳ق؛ با سرلوح، مجدول؛ ۶۹گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۱۱] و [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۴]

● **فالنامه و جداول نیک و بد ایام** / فالگیری / ترکی
fāl-nāme-ye va jadāvel-e nīk va bad-e ayyām
جعفر بن محمد (ع)، امام ششم، ۸۰ - ۱۴۸ قمری
ja‘far ebn-e mohammad, emām-e šešom (700 - 766)
فال‌نامه‌ای است منسوب به امام جعفر صادق علیه السلام که به ترکی استانبولی ترجمه شده و پس از آن جدول‌ها و دوایری مربوط به نیک و بد ایام و بروج آمده و سپس در جدول‌هایی اشعاری ترکی برای فال گرفتن ثبت شده در بالای هر صفحه اسم شاعر و یا بزرگی درج شده همچون طایی، قیس بن زهیر، حطیه دینی، مجنون لیلی، معمر حربی، عنوی، نصیب، ابن حمدان - متنبی.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۴۸۴-۹/۳۴
آغاز: حمد بیحد خلاق برایایه اولسونکه نقوش عالم مختلفده و نفوس بنی آدم احسن صورتده کمال قدرتیله ... شعر ذی صانع و حکیم و ابد دایم وازل؛ **انجام:** ای کالو بن تجارت ایچون فال ایدن جوان ×× بلکل کم اول تجارتک اتسه کرک زیان / کل ترک ایله آنی و صبرا ایگل که تا ×× بختک ستاره سینه سعادت ایره عیان
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۵۳گ، ۲۰-۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۶ - ۳۰۰۲]

● **فالنامه و حدیث** / فالگیری، حدیث / فارسی و عربی
fāl-nāme-ye va hadīs
مؤلف پس از ارسال درود و تحیت به ارواح مشایخ سلسله‌های نقشبندیه، قادریه، کبرویه، سهروردیه خصوصا خواجه بهاءالدین، شیخ عبدالقادر گیلانی، شیخ احمد القار، مولانا ضیاء الدین، سراج الدین عثمان و بهاء الدین شیخ محمد، فال‌نامه منسوب به امام علی (ع) را به تفصیل بیان داشته است. سپس احادیث کوتاه و کلمات قصار همراه با حدیث «حریش ولد العقرب» را به رشته تحریر درآورده و در آخر، به جهت ازدیاد شوق طلاب در تحصیل علوم چند حدیث در فضیلت را نگاشته است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۶۳/۳
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوه و السلام فاتح باب حضرت فی العلم و العین و الیقین محمد الذی کان نبی؛ **انجام:** لم یکن له فی الاخره نصیب و من اراد به خیر الاخره اعطاه الله خیر الدنیا و الاخره.
بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۴گ (۲۰-۲۳پ)، ۱۱ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۹۵]

← فالنامه وحوش ← فالنامه بروج

● **فالنامه و طالع نامه** / طالع بینی / فارسی
fāl-nāme-ye va tāle‘ nāme

قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۹۸/۲
بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۰ر-۱۱پ)، قطع: بیاض رقعی [چند نسخه-ف: - ۲۳۳]

● **فال نامه هارون الرشید** / فالگیری / فارسی
fāl nāme-ye hārūn-or rašīd
فال نامه منظومی است که مقدمه‌ای به نثر دارد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۷۰/۶
آغاز: بسمله. حمدله. الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین بدان اسعدک الله فی الدارین که این فال نامه ایست مبارک و میمون از جهت خلیفه روی زمین هارون الرشید یحیی ابن مالک؛ **انجام:** فال تو زاصل پنج پنج است ×× فرمان تو کار این سه پنج است / در طالع تست سعد اکبر ×× روزی که دهد خدای گنج است
نسخه اصل: کتابخانه ندوة العلماء، لکهنو، هند، شماره ۱۱؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ ۳ص(۳۲-۳۵)، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۵ - ۲۲۰]

● **الفال و الطلسمات** / علوم غریبه / عربی
al-fāl wa-t ṭilismāt
رساله‌ای در بیان جدول که از آینده اشخاص آغاز می‌شود و بعد از آن به طلسمات و ادویه می‌پردازد.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۵۱/۲
آغاز: القول علی شکل الحیان قال الله تعالی انا فتحنا لک فتحا مبینا؛ **انجام:** عسل الطلول یسقط علی العاقور بفارس
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۸گ (۳۴پ–۹۲ر)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [مؤید: ۲ – ۲۸۹]

↩ فانوس الخیال فی ارائة عالم المثال > قندیل الخیال
↩ فانوس الخیال فی ارائة عالم المثال > النوریة المثالیة

● **فانوس دریایی** / صنعت / فارسی
fānūs-e daryāee
علی بخش میرزا قاجار، ۱۲۵۴ قمری
'alī baxš mīrzā qājār (1838 -)
اهدا به: مظفر الدین میرزا قاجار
ترجمه تاریخچه اختراع فانوس دریایی برای دیدن قعر دریاها به‌وسیله مسیو وبید فرانسوی از فرانسه به فارسی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۸۸/۱
آغاز: بسمله بعد از حمد و سپاس قادر بیهمتا؛ **انجام:** و سنگ پاره ای از به تربیت، لعل درخشان و الماس و برلیان کنند.
خط: نسخ، کا: علی اکبر، تا: ۱۲۹۷ق؛ جلد: تیماج، ۱۰ص (۲–۱۱)، ۱۹سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۱۹ – ۲۶۸]

● **الفانید فی حلاوة الاسانید** / درایه / عربی
al-fānīd fī ḥalāwat-il asānīd
سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ – ۹۱۱ قمری
soyūṭī, 'abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)
رساله‌ای است در پاسخ این پرسش که آیا ابوحنیفه از مالک بن انس روایت کرده یا خیر؟ سیوطی در این رساله شواهدی از کتاب‌های حدیثی آورده که در آن ابوحنیفه از مالک بن انس نقل نموده است. نسخه‌هایی از این رساله در خزانه تیموریه در قاهره مصر و خزانة العامة در شهر رباط کشور مغرب موجود می‌باشد.
آغاز: الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی، سالنی سائل هل روی الامام ابو حنیفة عن الامام مالک بن انس ...
انجام: و کذلک الرشید و المامون و المهدی و المنصور و لابنه محمد و لجده علی و لابیه عبدالله بن عباس.
[کشف الظنون ۱۲۱۷/۲؛ هدیة العارفین ۵۴۰/۱؛ مکتبة الجلال السیوطی: ۲۶۱]

۱. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۳۹۹/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، جلد: تیماج، ۵گ (۴۷ر–۵۱پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۱ – ۲۴۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۱۱/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «حسن صدرالدین»؛ ۶گ (۱۹پ–۲۴پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۳۵ – ۶۴۹]

● **فتاة غسان** / داستان / فارسی
fotāt-o qassān
عدالت، حسین، ق۱۴ قمری
'edālat, hoseyn (- 20c)
ترجمه داستان «فتاة غسان» جرجی زیدان است که در آن تاریخ آغاز ظهور اسلام تا فتح عراق و شام را به صورت داستان عشقی پرداخته است. این داستان در روزنامه عدالت تدریجاً چاپ می‌شده و پس از اتمام در این نسخه توسط کاتب آن تدوین شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۶۷
آغاز: بر رای خبیر دانشوران بصیر عرضه می‌دارد که دانشمندان با فرهنگ و حکمای ملل فرنگ؛ **انجام:** و اکیداً سفارش نمود که عازم شده و حماد را با خود بصرح قدیر بیاورد
خط: نستعلیق، کا: عبدالصمد بن مؤید الدوله، تا: ذیحجه ۱۳۲۴ق؛ جلد: مقوایی، ۱۱۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۳ – ۳۷۳]

● **فتاح المجامع بمفاتیح الشرایع = مفتاح المجامع ...** / فقه / عربی
fattāḥ-ul majāmi' bi-mafātīḥ-uš šarāyi' = miftāḥ-ul majāmi' ...
آقامحمد علی کرمانشاهی، ۱۱۴۴ – ۱۲۱۶ قمری
āqā-mohammad 'alī kermānšāhī (1732 - 1802)
وابسته به: مفاتیح الشرایع؛ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶–۱۰۹۱)
تاریخ تألیف: ۱۱۸۹ق
شرح مختصر و موجزی است بر «مفاتیح الشرایع» فیض کاشانی، شامل دو جلد و هر جلد چندین جزء. مؤلف چون مقداری از کتاب المطاعم «مفاتیح الشرائع» فیض کاشانی را شرح نمود بر آن شد که مقدمه آن کتاب را شرح کند و پس از آن به شرح باقی کتاب ادامه دهد. در این بخش مباحث اصولی و رجالی و مسائلی از علم درایه به‌طور استدلال و نسبتاً مبسوط آورده است. در نسخه شماره ۱۴۰۰۸ مجلس شورای اسلامی در حاشیه باب دوم کتاب ارث یادداشتی از عبدالله بن محمد جعفر بن محمد علی کرمانشاهی (نوه مؤلف) نوشته شده با این عبارت: «از اول کتاب شرح الارث تا (قوله و اذا اعتق الخ) از مرحوم آقا است قدس سره و از اینجا تا آخر کتاب از جناب والد ماجد است دام ظله الا مفتاح حبوه که آن هم از مرحوم جد امجد است ره». از

این عبارت استفاده می‌شود که این شرح ناتمام مانده و باقی آن را فرزند مؤلف ملا محمد جعفر بهبهانی کرمانشاهی نگاشته است.
[الذریعة ۱۰۱/۱۶؛ دنا ۸۵۳/۷ (۱۶ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۴۷
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۱۴۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۳۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۱۴۵
آغاز: بسمله، احمده علی نواله مصلیاً علی احمده و آله ... بسمله، فن العادات جمع العادة ای الأمور المتکررة غالباً بین الناس و المعاملات جمع معاملة ... هذا کتاب مفاتیح المطاعم و المشارب اسمین او مصدرین بمعنی المفعول او علی المبالغة؛ **انجام:** و فی الثالث عشر من الذبایح فی احد طریقیه و الآخر حسن ابراهیم جمیعاً (کذا) عن الحلبی عن ابی عبدالله علیه السلام قال سألته عن.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: کاظم مدیر شانه چی، آبان ۱۳۶۲؛ جلد: میشن، ۵۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۱ - ۹۸۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۶۴۳
آغاز: بسمله، احمده علی نواله مصلیاً علی احمده و صحبه و آله فیقول القاصر محمد علی بن محمد باقر الاصفهانی؛ **انجام:** بدیع السماوات و الارض و نورهن و قیامهن ذو الجلال والاکرام حنان نور دائم قدوس حی لا یموت.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با جمله دعایی «منه دام ظله» و «منه عفی عنه»؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ جلد: تیماج، ۱۰۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۳۶۳]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۰۹
آغاز: احمده علی نواله مصلیاً علی احمده وصحبه و آله ... کتاب الفرایض و المواریث و هو مرتب علی مقدمتین و تتضمن الثانیة ابواباً ذات فصول و خاتمة؛ **انجام:** ففی الحاقها بالدرع اشکال من امکان شمول اسم الکسوة لها وخروجها عن ثیاب البدن و الجلد قطعاً ...
از کتاب المواریث تا اواخر بحث حبوه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، باعلامت بلاغ؛ تملک: سید ریحان الله موسوی با مهر «العبد ریحان الله الموسوی» (بیضی)، محمد تقی بن احمد نراقی به سال ۱۲۴۶؛ جلد: تیماج، ۱۱۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۴۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۲۱
آغاز: بسمله، و به ثقتی، احمده علی نواله مصلیا علی احمده وصحبه و آله التابعین لفعله؛ **انجام:** التخصیص المذکور المسمی بالحبوة من متفرداتنا معشر الامامیة من سائر الفرق الاسلامیة ... و منکره راسا خارج عنا.
جزء آخر از جلد دوم کتاب، که در آن «کتاب الفرائض و المواریث» مختصاً مورد بحث است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: خلیل؛ تملک: مورخ ۱۲۱۵؛ جلد: مقوایی، ۱۴۸گ، ۱۸ سطر [ف: ۱۲ - ۱۵]

۶. تهران؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۱۲۵
آغاز: بسمله. احمده علی نواله مصلیا علی احمده و آله و بعد فیقول القاصر ... هذا هو الجزء الاول من کتاب [شرح] المفاتیح المسمی مفتاح الجامع بمفاتیح الشرایع؛ **انجام:** کما یختص بهم قوله یا ایها الناس انتهی کلامه زیدا کرامه
مطاعم و مشارب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۳ سطر (۱۰/۵×۱۶) [ف: - ۷۸۷]

۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۰۰۱
آغاز: احمده علی نواله مصلیاً علی احمده و صحبه و آله فیقول القاصر محمد باقر الاصفهانی البهبهانی ... هذا هو الجزء الاول من شرح المجلد الثانی من کتاب المفاتیح المسمی بمفتاح المجامع بمفاتیح الشرایع؛ **انجام:** و علی تقدیر نجاسته کالخمر یطهر بذهاب الثلثین و بالتبعیة الطروف و آلاته حتی ایدی.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۳۲گ، ۲۳ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۱۲۳]

۸. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۲۱
آغاز: احمده علی نواله مصلیاً علی احمده وصحبه وآله التابعین لفعله و قاله و بعد فهذا هو الجزء الاخر من المجلد الثانی من کتاب المورخ الملقب بخدم الشروح؛ **انجام:** و علیک بالتحفظ من الخطاء فی الحساب و اجمع ما یحصل لکل وارث فان خالف الحاصل مجموع الترکة و القسمة خطاء بلا ارایاب و الله العالم.
آخرین جزء از جلد دوم و کتاب الفرایض و المواریث؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲۱گ، ۳۲ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۱۴۲]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۷۴/۱
آغاز: بسمله. احمده علی نواله مصلیاً علی احمده و آله ... و بعد، فیقول القاصر محمد علی ... هذا هو الجزء الاول من شرح المجلد الثانی من کتاب المفاتیح المسمی بفتاح المجامع بمفاتیح الشرایع الملقب المورخ بحمد الشروح او خدم الشروح؛ **انجام:** و اعلم ان استدلال بعضهم ... و قوله ذوی عدل منکم دلیلا علی الاکتفا باثنین من الجن و فیه نظر، اذا الظاهر ان الخطاب للانس خاصة کما یختص بهم قوله یا ایها الناس ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲۳۲گ (۱پ-۲۳۲پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۳۷۴]

۱۰. کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۲/۳
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۳۹]

۱۱. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره
کتاب الارث؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [تراثنا: س۲ش۴ - ۳۶]

۱۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۵۳/۲
آغاز: بسمله احمده علی نواله مصلیاً علی احمده و صحبه و آله التابعین لفعله و قاله و هذا هو الجزء الاخیر ... و خاتمة المقدمة الاولی فی بیان حد الموضوع و ذکر بعض الآیات و الاخبار المناسبة؛ **انجام:** و هی فی الجملة مع قطع النظر عن الفروعات و الخلافات مجمع علیه منا و منکره رأسا خارج عنا.
جلد دوم آن است که شرح کتاب فرائض و مواریث است تا دومین مانع از موانع ارث؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۱–۲۳ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۴ – ۲۰۲۵]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۰۸
آغاز: احمده علی نواله مصلیا علی احمده و صحبه و آله التابعین لفعله و قاله و بعد هذا هو الجزء الاخیر من المجلد الثانی من کتاب فتاح المجامع بمفاتیح الشرائع المورخ الملقب بخدم الشروح؛ **انجام:** فالحکم بالاباحة فی امثال ذلک فی زماننا ظنی و الدلیل علیه ظنی.
جزء آخر از جلد دوم کتاب و «کتاب الفرائض و المواریث»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «عبده محمد جعفر بن محمد علی» (بیضی)؛ ۱۷۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳۸ – ۲۰]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۱۳
مقداری از آغاز کتاب الفرائض (ارث) است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «ابو الحسن» (بیضی)، «مرتضی بن جواد الحسنی الحسینی الطباطبائی»، «عبد الله الطباطبائی»؛ جلد: تیماج، ۳۲گ، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۰ – ۱۳]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۸۹
آغاز: أحمده علی نواله مطلیاً علی أحمده و صحبه و آله ... قد هدانی قائد التوفیق الی منهل التحقیق و التدقیق؛ **انجام:** و الصحیفة السجادیة علی الصادع بها أفضل الصلاة والتحیة و لکل من القولین وجه و الاخیر أوجه فتنبه
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: عباسعلی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۹ – ۲۸۷]

۱۶. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۹۹/۵
آغاز: أحمده علی نواله مصلیاً علی أحمده ... قد هدانی قائد التوفیق إلی منهل التحقیق؛ **انجام:** یا أبا هاشم سیأتی علی الناس زمان وجوهم ضاحکة مستبشرة و قلوبهم مظلمة منکدرة السنة
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مذهب، ۶۷گ (۲۳۹پ–۳۰۵ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۴۳۳]

← الفتاوی ≻ المسائل الفقهیة

● الفتاوی = فتاوی قاضی خان / فقه / عربی

al-fatāvā = fatāvā qāzī xān

قاضیخان، حسن بن منصور، – ۵۹۲ قمری

qāzī xān, hasan ebn-e mansūr (- 1197)

تاریخ تألیف: چهارشنبه ۱۰ محرم ۵۷۸ق (آغاز)
مؤلف که از بزرگان فقه حنفی است، کتاب حاضر را در بیان مسائل فقهی مورد نیاز و مورد ابتلای مردم نگاشته و در مسائلی که اقوال فقهای متأخر در آن متعدد بوده به بیان یک یا دو قول اکتفا کرده و قول اظهر را مقدم داشته است. به گفته کشف الظنون این فتاوی، مشهور و مقبول و متداول بین فقها و مفتیان است. ظاهراً این کتاب در سه جزء نوشته شده است. (حبیب الله عظیمی)
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوه علی رسوله محمد و آله أجمعین، حمداً یقربنا الی مرضات الله تعالی و کرامته ... یقول ...: ذکرت فی هذا الکتاب من المسائل التی یغلب وقوعها و تمس الحاجة الیها ... فصل، فی رسم المفقی فی زماننا من أصحابنا اذا یستفتی فی مسآلة و سئل عده واقعه ...
چاپ: کلکته، چاپ سنگی، جزء۴، ۱۲۵۱ق؛ دهلی، نولکشور، ۱۳۰۲ق.

[دنا ۸۵۴/۷؛ کشف الظنون ۱۲۲۷/۲؛ اعلام زرکلی ۲۳۸/۲؛ معجم المطبوعات العربیة ۱۴۸۷/۲؛ الاوقاف العامة بغداد ۵۰۴/۱ و ۵۰۵/۱؛ الاوقاف العامة موصل ۸۲/۴]

شرح و حواشی:
۱– منتخب فتاوی قاضی خان؛ مصطفی بن مصطفی

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۲۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** لایلزمه هذا الا اذا کان الطلاق واحداً فان کان طلقها ثنتین یثبت النسب الی سنتین من وقت الطلاق و الله أعلم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح، محشی؛ مهر: «من الکتب ... بچهارشنبه فی کتبخانة السید پاشا خزینه دار داده سنة ۱۲۲۷» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، ۲۲۸گ، ۲۷ سطر(۱۲/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۳۶ – ۵۲۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۲۰۸
آغاز: صار ضامنا یبقی وکیلا کذا هنا؛ **انجام:** عجز الناظر لنفسه بنفسه والوقف ذال ملکه و تثبیت الحق.
از اواسط غصب تا اوائل «کتاب الوقف» الفصل السادس فی الولایة فی الوقف است؛ خط: رقاع، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۱۳۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۳×۲۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۴۹۴]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۶۳۴
آغاز: بان المیراث یتعلق بالقتل فی جمیع الاحوال ... کتاب الوصایا مسئلة قال ابوحنیفه اذا اوصی لهم؛ **انجام:** کتاب الجزیه مسئله اصحابنا عنده الاوثان من العجم ... ان التعطیه فیقضی تعطیه کلما.
از ارث تا جزیه است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ جلد: تیماج، ۳۴۴گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۴۹۴]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۴۲

جزء دوم آن و مشتمل بر: کفالت و حواله، صلح و اقرار، قسمت، مضاربه، مزارعه، شرب، اشربه، غصب، هبه، وقف، اضحیه، صید و ذبائح، ودیعه، عاریه، لقطه، حظر و اباحه، جنایات، حدود، اکراه، وصایا، شفعه، سیر، رهن، شرکت، مأذون و حجر؛ خط: نسخ، کا: علی بن حسن بن عبدالرحمن شافعی، تا: ۸۴۷ق؛ مصحح؛ مهر: «الحق یعلوا و لایعلی علیه»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مذهب، ۳۲۰گ، ۲۵ سطر (۱۳/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۷×۲۹/۵سم [ف:۱۳-۵۶]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۲۸۱

نیمه دوم کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۶ شوال ۹۱۳ق؛ مصحح؛ تملک: احمد بن شیخ قاسم، احمد شرعیاتی، محمد مؤمن زاده، محمد صدقی پهلوان زاده؛ مهر: «طالب لطف الهی احمد الشهیر بابن الهواری» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۳۰۱گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱۶ - ۲۵۴]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۰۰

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... حمداً یقربنا الی مرضاة الله و کرامته و صلاة تبلغنا الی محبة الرسول و شفاعته

نیمه اول کتاب تا احکام حجر؛ خط: نسخ، کا: منصور بن یونس، تا: ربیع الاول ۹۵۰ق؛ تملک: سید احمد نقیب زاده با مهر «سید احمد» (بیضی)، حسن بن محمد مشهور به ناظر زاده؛ واقف: سید احمد نقیب زاده؛ جلد: مقوایی، ۵۴۰گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۵ - ۳۷۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فیبطل اجازة صاحب السفینة من الراکب لانه لابد للملاح من ان یکون فی السفینة و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب

جلد اول و تا باب الدعوی و النیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ تملک: درویش مصطفی شامی در ۱۱۰۲؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۰۱گ، ۲۹سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۷ - ۳۱۲]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۴۸۰

آغاز: جهت آنکه حق بنده خدا که مشتریی دوم است در بیع؛ **انجام:** در این صورت مکروه است به سبب آنکه ...

مترجم شناخته نشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ جلد: گالینگور، ۲۱۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۲سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۹۵]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۲۲

آغاز: کتاب العتاق - اسباب العتاق کثیرة منها الاعتاق و منها دعوی النسب و منها الاستیلاد ... فصل فی صریح العربیة، رجل قال لعبده اعتقتک، حررتک، انت حر؛ **انجام:** ان المبیع اذا جن عند المشتری و لا یعلم انه کان عند البایع کان للمشتری ان یرد لان الجنون انما یکون لآفة فی الدماغ فاذا وجد عند المشتری یستدل بذلک علی انه کان عند البایع الا ان هذا قول مهجور و لا ینفذ قضاء القاضی فیه و الله اعلم.

از اول «کتاب العتاق» تا اول «کتاب الشهادات»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۵۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۳۸ - ۴۳]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۰۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امان الله [رایانه]

● **الفتاوی = منقولات فقهی** / فقه / ترکی و عربی

al-fatāvā = manqūlāt-e feqhī

جمالی، علی بن احمد، - ۹۳۲ قمری

jamālī, ʻalī ebn-e ahmad (- 1526)

مجموعه‌ای از فتاوی فقهی فقیهان اهل سنت بر مبنای حنفیان با عناوین «مسئلة، الجواب» به عربی و ترکی با لهجه عثمانی است که از سرچشمه‌های مختلف همچون المحیط سرخسی، ملتقی الابحر، البحر الرائق، خزانة الروایات، خلاصة، وقایه، قهستان، تاتارخانیة، شرح مختصر الطحاوی، شرح المصلی، الغرر، مجمع الفتاوی، شرح مجمع البحرین، الطحاوی فی العمدة، اشباه، ولاء الدرر، الهدایة، البزازیة، العمادیة، جامع الرموز و ... گردآوری شده است. در آغاز نسخه از دو نام علی افندی فتاواسی و نقولات علی افندی نام برده شده است؛ به احتمال زیاد مراد شیخ الاسلام علاءالدین علی افندی مذکور بوده باشد. به هر تقدیر انتساب آن به علی افندی محل تأمل است و در صورت دسترسی به متن نسخ دیگر باید تحقیق بیشتری روی این فتاوی و نسبت آن صورت گیرد. باید افزود که اگر این نسبت صحیح بوده باشد، نسخه‌هایی از فتاوی علی افندی (به عربی و ترکی) در کتابخانه قیون اوغلی (ضمن موزه عزت قیون اوغلی) در قونیه- ترکیه، کتابخانه ی اوقات موصل و دارالکتب قطر موجود است و بنا به نوشته علیرضا قره بلوط در سال‌های ۱۲۴۵، ۱۲۵۸، ۱۲۶۶، ۱۲۷۲، ۱۲۷۸، ۱۲۸۳، ۱۲۸۹، ۱۳۰۵، ۱۳۱۲، ۱۳۲۲، ۱۳۲۴ق در دو جلد و یک بار نیز بدون تاریخ در استانبول به چاپ رسیده است. ناگفته نماند که در ضمن تألیفات وی از کتابی با عنوان «المختارات للفتوی» دیده می‌شود که با توجه محتوی و موضوع اثر مورد بحث، ممکن است که با آن متحد بوده باشد. از مختارات الفتاوی نسخه‌ای در کتابخانه اسلامی در یافا- فلسطین اشغالی به شماره «۶۲» نگهداری می‌گردد. (حسین متقی)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۹ کر

آغاز: بسملة، الحمدلله رب العالمین ... کتاب الطهارة و یجوز له الذکر و التسبیح و الدعاء و الحائض و النفساء و کالجنب؛ من ملتقی الأبحر؛ مسئلة و ینقضه وضوء المعذور خروج الوقت لا دخوله؛ من درر غرر؛ مسئلة و یصلی ... (۱۱پ) مسئلة: زید سپاهی تیماری داخلنه جاری اولان نهردن صید اولنان بالقدن عشر اولمغه قادر اولورمی؟ الجواب: اولماز ...؛ **انجام:** مسئلة المغصوب لو قائماً یاخذه مثلیاً دو لا جامع الفصولین فی الثالث و الثلاثین؛ مسئلة یفهم جوابه ما ... ذکوت القنیة فی نوع آخر فی باب العشر و

الحراج؛ الحمد ...
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با نشان‌های «فتاوی، خیریه، من الدرر، القاضیخان، اشباه، بزازیه، تنویر الابصار، جامع الجوامع، عطاءالله افندی، فتاوی الآتقروی، الفضولین و ...»، مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۰۸گ، ۲۱ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲/۴۰ – ۲۷۶]

● **الفتاوی** / فقه / ترکی

al-fatāvā

ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان، – ۹۴۰ قمری

ebn-e kamāl pāšā, ahmad ebn-e soleymān (- 1534)

پرسش‌ها و پاسخ‌های فقهی فتوایی بسیار کوتاهی است با عناوین «م–ج»، در چند باب از باب صلات تا باب کفر.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۴۰/۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد بوباب صلاة متعلق اولان مسائلی بیان ایدر؛ **انجام:** م بر جاهل برا علمك اغزنه و بورننه سو کسه نه لازم اولورج تعزیر لازم اولو.
خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۴۸گ (۶۱ر–۱۰۸ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۶ – ۴۹]

● **الفتاوی** / فقه / عربی

al-fatāvā

فرغانی، شرف الدین بن اسد

farqānī, šaraf-od-dīn ebn-e asad

۲۸ «باب» است در موضوعات مختلف فقهی دارای فتواهایی به عنوان «مسئلة – الجواب». این مسائل بیشتر مطابق با مذهب ابوحنیفه می‌باشد، و در اصل کتابی بوده به فارسی از فقیه ابویوسف یعقوب بن یوسف بن طلحة که فرغانی بنا به رغبت فخرالدین بن ناصر الدین الملك المنصور رکن الدوله، آن را به عربی برگردانده است. در آخر نیز کرامات و فضایل بسیاری برای ابوحنیفه نقل می‌کند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۱۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قال الشیخ العالم ... اعلم بان الله تعالی شرف العلم و فضل العلماء؛ **انجام:** و قد سقط الدین عنه و هو الف دینار و ربح من القاضی اسماعیل رضی الله عنه الف دینار
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ تملك: احمد قیومی به تاریخ ۱۱۷۴؛ جلد: تیماج، ۱۵۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ – ۲۰۲]

● **الفتاوی** / فقه / عربی

al-fatāvā

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ – ۱۰۳۰ قمری

šeyx-e bahā'ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)

درباره غسل است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۳۸/۱۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۳۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۲گ (۷۱پ–۷۲ر)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۵ – ۳۷۹]

● **الفتاوی** / فقه / عربی

al-fatāvā

انقروی، محمد بن حسین، – ۱۰۹۸ قمری

anqeravī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1687)

فتاوای مذاهب اهل سنت را از کتاب طهارت تا کتاب فرائض (احکام ارث) گرد آورده است. اول مسائل را طرح می‌کند و دنباله آن آنچه را که کتب فقهی اهل سنت ذکر کرده‌اند با الفاظ خودشان می‌آورد.

چاپ: بولاق جزء۲، ۱۲۸۱ق.

[دنا ۸۵۴/۷؛ الاوقاف العامة بغداد ۴۹۵/۱ و ۴۹۶]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۴۱

آغاز: کتاب الطهارة و یتوضأ بماء السماء و المراد بماء السماء ماء المطر و الغدیر و الثلج و البرد اذا کان متقاطراً؛ **انجام:** لایثبت للمسلم علی الکافر من ضوء السراج شرح الفرائض قدتم هذه المجموعة الشریفة بحمدالله تعالی ...
خط: نسخ، کا: ابراهیم بن مصطفی مرعشی، تا: پنج‌شنبه ۲۰ صفر ۱۱۵۲ق؛ محشی که محمد کتبلی عینتابی به تاریخ ۱۱۵۴ نوشته، مجدول؛ واقف: حسن و حسین بن کتخدا، ۱۱۸۲؛ جلد: تیماج، ۴۰۰گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۳ – ۳۷]

● **الفتاوی** / فقه / ترکی

al-fatāvā

افندی، عبدالرحیم

afandī, 'abd-or-rahīm

مجموعه فتواهای شیخ الاسلام می‌باشد با عناوین «سؤال، جواب» که از وی پرسیده‌اند و بدانها به طریق فتوی و بنابر مذهب حنفی و بسیار مختصر پاسخ گفته پس از آن به ترتیب کتاب‌های فقهی اهل سنت مرتب گردیده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۴۷

آغاز: زید مؤمن برامر ذی باله شروع ابتدا کدونه ایله بدء اینمك کر کدر که مبارك و کامل أوله؛ **انجام:** حالا حاکم الشرع زینه اول ابنیه ش هدم ایتدر که قادر اولورمی، الجواب اولور.
خط: نستعلیق، کا: سلیمان بن الحاج محمد بن جلیل بن علی

مشهور به قره زاده، تا: شب قدر رمضان ۱۱۴۱ق، جا: قسطنطنیه، در عصر سلطان احمد خان؛ مجدول؛ تملک: حافظ صالح رجائی به تاریخ غره ذیقعده ۱۲۵۵ با مهر «حافظ صالح رجائی» (دایره)؛ ۵۱۶گ، ۳۷ سطر، اندازه: ۱۷×۳۲/۵سم [ف: ۲۰ – ۲۸۳]

● **الفتاوی** / فقه / عربی و ترکی

al-fatāvā

علی افندی

ʻalī afandī

ترتیب دوم (ص ع) از نماز تا ارث، به روش پرسش و پاسخ، گویا همان «الفتاوی الصیرفیة» از علی بن محمد بن مصطفی صیرافی گزیده صراف اوغلی که در ۱۰ محرم ۱۱۱۵ق ساخته است. (فهرست لس آنجلس در نشریه ۱۱:۳۰۳).

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۲۳

خط: نستعلیق ترک، کا: مصطفی بن ابراهیم بن رضوان، تا: ۱۱۶۰ق؛ کاغذ: استانبولی، جلد: مقوا، ۲۰۸گ، ۲۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۷ – ۲۹۹]

● **الفتاوی** / فقه / عربی

al-fatāvā

حلمی، محمد صادق بن محمد، ق۱۳ قمری

helmī, mohammad sādeq ebn-e mohammad (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۲۵ق

فتواهای فقهی را از کتاب‌های مشهور اهل سنت، با عین عبارتشان به ترتیب کتاب‌های فقهی گرد آورده است. بعضی از پرسش‌ها در این کتاب به ترکی آمده و پاره‌ای از پاسخ‌ها نیز به ترکی می‌باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۳۷

آغاز: کتاب النکاح، النکاح یقبل الفسخ قبل التمام لابعده اشباه، فینعقد نکاح حرة مکلفة بکراً کانت او ثیباً بلاولی؛ **انجام:** و المراد من النذر القربة و هی دفع الحاجة فیصرف الی الفقراء ایضاح کرمانی

نسخه حاضر از کتاب نکاح شروع شده و به کتاب دیات ختم می‌گردد، و تألیفش به سال ۱۲۲۵ پایان یافته؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از مؤلف و به خط خودش؛ جلد: مقوایی، ۱۶۵گ، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [ف: ۵ – ۲۲۳]

● **الفتاوی** / فقه

al-fatāvā

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۴۶

از قاضی بخارایی شاید قاضی خان فخرالدین حسن اوزجندی فرغانی (چلبی)، گرفته از کتاب‌ها است و از آنها نام برده می‌شود. با فهرست در پایان، از بیع تا وصایا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، از قاضی میر محمد انورعلی، محشی؛ کاغذ: هندی، ۳۶۷گ، ۲۱ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱۷ – ۴۷۴]

● **فتاوی** / فقه / ترکی

fatāvā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۳/۶

آغاز: تحقیق بوزمانه دک علماء امت و بوآنه دک فضلاء شریعت فتوا و جوابده مدقق الکلام؛ **انجام:** بیوردقلری حدیثله ختم کلام اولندی احمدلله اولاً و آخراً فی الکلام و علی رسوله محمد افضل السلام.

خط: نسخ عثمانی، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲–۱۳؛ جلد: چرم سرمه‌ای، ۶ص (۱۷۴–۱۷۹)، ۱۹ و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴۰/۳ – ۱۵۸]

● **الفتاوی** / فقه / عربی

al-fatāvā

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۵۲

آغاز: بسمله الحمد الله رب العالمین خالق المساوات و الارضیین ... اما فقد استخرت الله العظیم فی ترتیب التاوی التی لشیخی و قدوتی الی الله تعالی ابی زکریا یحیی بن شرف الدین النواوی ... علی ابواب الفقه ... و الحق فیها من المسایل ما کتبت عن الشیخ رحمه الله فی مجلسه مما سئل عنه و لم یذکره فیها و ما کان فیها من المسائل مما لا تعلق له بالفقه افرده فی ابواب فی آخرها ... و قد قال مؤلفها رحمه الله تعالی فی [الفتاوی] لاالتزم فیها ترتیبالکونها علی حسب الوقایع فان کملت ارجوا ترتیبها و التزم فیها الایضاح و تقریبها الی افهام المبتدین بل من الاختلاط له بالفقهاء ... و الاشادة الی بعض ادلة ما قد یخفی منها و اضافة بعض ما یستغرب منها الی قایله و ناقله و اقتصر علی الاصح فی معظم ذلک و لا اذکر الخلاف فی المسایل المختلف فیها الانادر الحاجة؛ **انجام:** اجاب رضی الله عند هذا مشهور فی کتب الرقایق و الله اعلم، کتبه عنه.

گردآوری شیخ علاء الدین ابو الحسن علی بن داود بن سلیمان بن سلیمان (– ۷۲۴ق) که آنچه در مجلس درس هم از او شنیده بود بر آنها افزوده است، در فقه است و مسایل دیگر؛ خط: نسخ، کا: شرف الدین قاسم، تا: ربیع الثانی ۸۹۴ق، برای نایب الحکم مملکت حلب؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۳۱گ، ۹ سطر (۸×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۶سم [ف: ۱۶ – ۴۶۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۳/۱

آغاز: و ینبغی ان یکون بین بئر البالوعة و بین بئر الماء مقدار ما لایصل النجاسة الی بئر الماء و قدره فی الکتاب بخمسة؛ **انجام:** عند ابی حنیفه رحمه الله کما فی بیع الصبرة کل قفیز بذرهم و ان کان الغنب اجناساً مختلفه لایجوز البیع اصلا ...
مدونی است از فتاوی کتب مختلف فقهی که از کسان و کتاب‌هایی چون: مؤید زاده، قهستانی، منح الغفار، شرح کبیر حلبی، ابن همام، خزانة الروایات، محیط برهانی، حقایق فی باب الشافعی، مبسوط سرخسی، اصلاح ایضاح، منقاری زاده و غیره نقل قول می‌کند؛بی‌کا،تا:احتمالاً قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۲۱ص (۲–۱۲۲)، ۲۶ و ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷/۵سم [ف: ۴۰/۳ – ۲۳۴]

● **الفتاوی** / فقه / عربی و فارسی

al-fatāvā

کتابی است مشابه الفتاوی الهندیه = الفتاوی العالمگیریه، شامل مجموعه‌ای از فتاوای فقها به نقل از کتاب‌های فقهی و اقوال فقها که در پایان هر فتوا مأخذ و منبع آن در این نسخه به شنگرف نوشته شده است. این نسخه شامل کتاب الطهارة در ۱۱ باب و فصولی چند و کتاب الصلاة در ۱۷ باب و چند فصل می‌باشد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۱۰۶

آغاز: کتاب الطهارة و فیه احد عشر بابا الباب الاول فی المیاه و الحیاض و مقدار الذراع و الآبار و منه فصول فصل فی مسائل المیاه؛ **انجام:** فصل فی بیان مسائل التعزیة و بیان طعامها ... مکروه است گرفتن مهمانی در روز مصیبت از ترکه ... جواهر الفتاوی بعض هذه المسائل کتبنا فی باب ... عند النبی صلی الله علیه و سلم.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، مذهب، ۲۶۳ص، اندازه: ۲۱/۵×۳۱سم [ف: ۵۰ – ۱۳]

● **الفتاوی** / فقه / فارسی و عربی

al-fatāvā

کتابی است مفصل در فقه حنفی، از طهارت تا وصایا. در این کتاب از کتاب‌های امینه یا امینی بسیار یاد شده است، همچنین از کتاب‌های الهدایة، مختار الفتاوی، حواشی شرح ملا شمس، مختصر الوقایة، کتاب البیع، تهذیب، وقایة، شرح الوقایة و از قاضی خان، بیرجندی، شیخ الاسلام، ابو اللیث و دیگران نیز یاد شده است. این کتاب به روش کتاب الامینه «محمد امین بخاری مؤمن آبادی» به فارسی و عربی نگاشته شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۶۹

آغاز: و المرأة اذا طلبت الطلاق [...] فقال ما ندم سه طلاقه [...] لایقع الطلاق دعوی حقارت من ارتبک منکراً و او اذا مسلماً بقوله او فعله وجب علیه التعزیر؛ **انجام:** و اذا قلبت لما بینا راجع الی الشرح و اذا قلت لما قلنا راجع الی المتن نهایة کیوم ولادته امه متفق علیه.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با نشان «عینیه»، «اصول جامی»، «شرح مختصر الاصول»، «امینیه» و غیر از آنها؛ مهر: «قاضی نصر الله بن سید فتح الله ۱۳۲۱ (دایره‌ای)، «شیخ الاسلام سید احمد قاضی سید فتح الله» (دایره‌ای)، «سید قاضی قلی بن فتح الله ...» (دایره‌ای)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج زرشکی، ۳۳۰گ، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳۲ – ۱۸۳]

● **فتاوی** / فقه / فارسی

fatāvī

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۵۰/۳

آغاز: بسمله در بیان مسئله متفرقه مسئله در مستحق زکوة عدالت شرط نیست پس کسی که یقین کند که یکی از سجدتین ... ؛ **انجام:** و لکن هر قدر آن که بدست می‌آید باید داد انتظار تمام نباید کشید.
مجموعه فتاوی فقهی از شیخ جعفر،سید علی طباطبائی و میرزا ابوالقاسم که برخی به صورت استفتاء و پرسش و پاسخ فقهی است؛ خط: نستعلیق، کا: حاجی سید حسن ولد طایف بیت الله الحرام حاجی میر مهدی قزوینی، تا: ۱۲۳۰ق؛ ۱۳۹ص (۳۳۲–۴۷۰)، ۱۴ و ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۵۰ – ۱۳۵]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۶۱

آغاز: روز جمعه مکروه است یا نی جواب مکروه است و الله اعلم فی المضمرات و یکره للرجل ان؛ **انجام:** جواب شاید فی السراجی شیخ المجوس او ...
رساله‌ای فتوایی است با عناوین «سؤال، جواب» و مطابق مذهب اهل سنت، که با استناد به منابع فقهی اهل سنت از جمله السراجیه، المحیط، الهدایه، المضمرات، الکافی و ... نوشته شده است، بدین ترتیب که ابتدا سؤال، و جواب آن را ذکر کرده و سپس با نقل قول از یکی از منابع فوق، به آن استناد می‌کند؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ خریداری از بهزاد زارع؛ کاغذ: هندی، ۳۱گ، ۱۷ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۳/۷×۲۳/۵سم [رایانه]

● **فتاوای شیخ محمد حسن نجفی (صاحب جواهر)** / فقه / فارسی

fatāvā-ye šeyx mohammad hasan-e najafī (sāheb javāher)

گلپایگانی، محمد باقر، ق۱۳ قمری

golpāygānī, mohammad bāqer (- 19c)

مسائل فتوایی شیخ محمد حسن نجفی (صاحب کتاب معروف «جواهر الکلام فی شرح شرایع الاسلام») را مؤلف که هم عصر او بوده جمع آوری کرده است به ترتیب رساله‌های عملیه شیعی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۲۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد این مهمات مسائل شرعیه ایست از خاتم المجتهدین؛ **انجام:** هرچه قوت دارد جواز صوم با نهی چه جاری عدم اذن.

خط: نسخ خوب، کا: سلطان محمد ولد مرحوم آقا محمد ابن سلطان محمد سبزواری، تا: ۱۲۶۲ق؛ جلد: چرم مذهب، ۱۰۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۴۱ - ۱۳۳]

● **فتاوای علامه حلی (منتخب)** / فقه / عربی

fatāvā-ye ʻallāme-ye hellī (mn.)

علامه حلی، حسن بن یوسف، ۶۴۸ - ۷۲۶ قمری

ʻallāme-ye hellī, hasan ebn-e yūsof (1251 - 1326)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۱۱۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۲۴۲) [مختصر ف: - ۵۷۸]

← فتاوای فقهی ⩽ استفتائات علامه مجلسی

● **فتاوای فقهی** / فقه / عربی

fatāvā-ye feqhī

مجموعه‌ای است از فتاوای فقهی در مسائل مختلف دینی که در پاره‌ای از موارد از صاحبان فتاوی، چون تاتارخانیه، حسین الحموی، ابوالسعود افندی، سیوطی، قهستانی نام برده شده است و نیز پاره‌ای از اقوال آنها که منقول از کتب فقهی است آمده و نام آن کتاب یا رساله منقول عنها نیز ذکر شده است و در آخر هم چند زیارت‌نامه دارد.

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۲۰

آغاز: یحضر صلاة الجماعة بأی ذلک؛ **انجام:** ینظر الی الغروب و صلی الله علی محمد و علی آله و صحبه اجمعین.

خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ ۳۰۱ص، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: - ۱۹۴]

● **فتاوای قرة العین لقران السعدین** / فقه / فارسی

fatāvā-ye qorrat-ol ʻayn le-qerān-es saʻdeyn

قاضی سید احمد حسین، ق۱۳ قمری

qāzī sayyed ahmad hoseyn (- 19c)

چند سؤال و جواب فقهی است که به سال ۱۲۴۰ق در این دفتر گردآمده است و در فهرست کتابخانه ندوة العلماء به عنوان «قرة العین لقران السعدین» از قاضی سید احمد حسین بن غلام حسین معرفی شده است و در صفحه عنوان نسخه آمده است: «رساله استفتاء، نسخه فتاوای قرة العین لقران السعدین من تألیف قاضی سید احمد حسین صاحب مرحوم». برای زیادت توضیح بخش‌هایی از مقدمه کتاب نقل می‌شود: «اما بعد می‌گوئیم ما بنده‌های درگه حضرت ... سید احمد حسین بن قاضی سید غلام حسین ... دیباچی جعفری متوطن بهاپور و شیخ فضل امام بن شیخ محمد ... که هنگامی که اجرای عیون استفاده علوم درسی از خدمت فیض درجت ... اعنی مولانا و مرشدنا مولوی امام الدین شاه غلام احمد الدین خلف و خلیفه او حد شاه المعروف بمولوی بدرالدینچشتی القادری الصدیقی ادام الله ظلال افضاله علی فرق العالمین الی یوم الدین در سال یکهزارو دو صد چهل هجری ... خطور کرد که در کتب متداوله فقهیهاکثر مسائل غریبه موجود نیست ... لهذا استفتایی نوشته جوابش از جناب ممدوح نویسانیدیم ... حسب ایماء بفتاوای قرة العین السعدین موسوم ساختیم ...». سؤال اول این رساله درباره رؤیت هلال ماه ذیحجه است و پس از آن سؤالاتی درباره غسل، شک در رکعات نماز، حکم تکلم میان فرض و سنت، حکم کشیدن تصویر و ... آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۴۵

آغاز: بسمله. الحمدالله الذی جعل الفتیا مفیداللانام و الاستفتاء استفاده للخواص و العوام و الصلاة والسلام علی من روح المسایل بوحی ربه المنعام و علی آله الکرام و اصحابه العظام؛ **انجام:** ببیع القاضی بنفسه عندهم هوالصحیح و الله أعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

نسخه اصل: کتابخانه ندوة العلماء، لکهنو، هند، شماره ۱۱۱ (ردیف ۵۰)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۰ص، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۵ - ۱۸۹]

● **فتاوای میرزای شیرازی** / فقه / فارسی

fatavā-ye mīrzā-ye šīrāzī

مسأله گو، حسین، ق۱۴ قمری

mas'ale-gū, hoseyn (- 20c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۷۴۰/۳

آغاز: کلک قلم صحایف جمع صفحه ابداع ظهور؛ **انجام:** فهم رکوع سجود و تسبیحات اربع و هم ترتیب یعنی نیت کردی

بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: ماشاءالله سلیم پور، مرداد ۱۳۶۳؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۶سم [ف: ۲۳ - ۶۴]

● **فتاوی ابن بابویه** / فقه / عربی

fatāwī ibn-i bābawayh

بروجردی، عبدالرحیم بن محمد حسین، ق۱۴ قمری

borūjerdī, ʻabd-or-rahīm ebn-e mohammad hoseyn (- 20c)

تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۱۱ جمادی الثانی ۱۳۷۷ق

به دستور: آیة الله العظمی حاج آقا حسین طباطبائی بروجردی شیخ صدوق محمد بن علی ابن بابویه قمی، در کتاب‌های «من لایحضره الفقیه» و «المقنع» و «الهدایة»، نقل‌هایی از پدرش در رساله‌ای که بدو نوشته بود، کرده و چون عادت قدما بر این بود که فتواهای خود را با نص روایات می‌آوردند، می‌توانست آن رساله به منزله کتاب حدیثی باشد و در استنباط مسائل فقهی به کار آید، مؤلف ما آن نقل‌ها را در این رساله گرد آورده است.

قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۹۲

آغاز: الحمد الله کما هو اهله ... لما اشار الاستاد الاکبر المجدد لآثار الائمة الاثنی عشر ... فی بعض جلساته التی تشرفنا بحضوره
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، مقابله شده، مجدول؛ جلد: تیماج، ۳۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۶۰]

● **فتاوی ابن تیمیه** / فقه / عربی

fatāwā ibn-i tiymīyyi

ابن تیمیه، احمد بن عبدالحلیم، ۶۶۱ - ۷۲۸ قمری

ebn-e taymīyye, ahmad ebn-e ʻabd-ol-halīm (1263-1328)

رساله‌ای است درباره زیارت قبور و سماع و رقص و نذور برای مخلوق و حرمت استغاثه به غیر خدا است و گویا از مجموعه فتاوای او گردآوری شده است.

چاپ: چاپ کردستان۱۳۲۹ق جزء۵؛ قاهره، مطبة کردستان العلمیة، ۱۳۲۶ق.

[الاوقاف العامة بغداد ۶۶۰/۱-۶۶۲]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۱۷۶/۶

آغاز: بسمله قال الشیخ ... تقی الدین ابی اکذام العباس احمد بن ... عبدالحکیم بن عبدالسلام بن تیمیة رضی الله عنه قال: زیارة القبور علی وجهین زیارة شرعیة و زیارة بدعیة؛ **انجام:** فهو ضال مبتدع مشرک بری من الله و رسوله.
بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۶۸پ-۷۲پ) [ف: ۵ - ۳۵۵]

● **فتاوی ابن الصلاح** / گوناگون / عربی

fatāwī ibn-iṣ ṣalāḥ

ابن صلاح، عثمان بن عبدالرحمن، ۵۷۷ - ۶۴۳ ؟ قمری

ebn-e salāh, osmān ebn-e ʻabd-or-rahmān (1182- 1246)

کتابی است مشتمل بر فتاوی و آراء ابن صلاح، در فقه و تفسیر و حدیث و اصول و عقاید با عناوین «مسئلة، و أجاب». این فتاوی را یکی از شاگردان مؤلف، به نام «کمال الدین أبو ابراهیم اسحق بن أحمد بن سلیمان المغربی، ثم المقدسی، ثم الدمشقی» جمع و در چهار «قسم» بدین ترتیب مرتب نموده: ۱. شرح آیات من کتاب الله عزوجل؛ ۲. شرح أحادیث وردت عن رسول الله (ص)؛ ۳. فیما یتعلق بالعقائد و الأصول؛ ۴. الفقه.

چاپ: قاهره، مطبعة المنیریة، ۱۴ص، ۱۳۴۸ق.

[هدیة العارفین ۶۵۴/۱؛ زرکلی، اعلام ۳۶۹/۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۸۷عکسی

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ... هذه القتاوی صدرت من الشیخ ... تقی الدین ابی عمرو عثمان بن عبد الرحمن بن عثمان بن موسی بن أبی نصر البصری الشهر زوری المعروف بابن صلاح؛ **انجام:** اجاب رضی الله عنه: لابد فی ذلک من الیمین علی القول الاصح فی الباب ... ینبغی احتمال ذلک و الله اعلم. تم الکتاب.
نسخه اصل: چستربیتی، ش ۳۳۲۶ (اربری، فهرست خطی عربی ۳۶/۲)؛ خط: نسخ، کا: نظام الدین محمد بن عبد العزیز بن محمد حنفی، تا: ۱۱ شوال ۷۹۰ق؛ از روی نسخه ایکه توسط برهان الدین ابو اسحق ابراهیم بن تاج الدین ... فرادی دمشقی تصحیح و مقابله شده، مصحح؛ ۱۰۴گ، ۲۹ سطر [عکسی ف: ۲ - ۴۶۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۹/۱۴عکسی

آغاز: بسمله. لا اله الا الله عدة للقائه أما بعد حمد الله والصلاة علی رسوله محمد و آله فلولا أن
نسخه اصل:کتابخانه چستربیتی، ش ۳۸۵۴؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱ص (۱۳۶-۱۴۶)، ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴ - ۱۲۳]

← فتاوی الامینیة > الامینیة فی الفروع

● **فتاوی برهنه** / فقه / فارسی

fatāvī berahne

مینایی، محمد بن امام الدین، ق ۱۰ قمری

mīnāyī ،mohammad ebn-e emām-ed-dīn (- 16c)

کتاب بزرگی است در اصول و فروع فقه حنفی، شامل بیست و شش یا بیست و هفت و هر باب در چند فصل است، بدین ترتیب: باب ۱. بیان ایمان؛ ۲. احکام شریعت؛ ۳. نماز؛ ۴. زکات؛ ۵. روزه؛ ۶. حج؛ ۷. نکاح؛ ۸. طلاق؛ ۹. عتاق؛ ۱۰. ایمان؛ ۱۱. بیع؛ ۱۲. هبه؛ ۱۳. اجاره؛ ۱۴. غصب؛ ۱۵. رهن؛ ۱۶. کفالت؛ ۱۷. مضاربه؛ ۱۸. مزارعه؛ ۱۹. ذبایح؛ ۲۰. لقیط؛ ۲۱. لقطه؛ ۲۲. دعوی؛ ۲۳. شهادت؛ ۲۴. قضاء؛ ۲۵. افتاء؛ ۲۶. مناقب ابوحنیفه؛ ۲۷. ذکر ائمه دیگر.

مؤلف، در مقدمه کتاب آورده است: «و این فقیر حقیر در اثنای این جمع شبی می‌بیند که این حقیر به سعادت صحبت حضرت رسالت پناه (ص) رسیده و به شرف مجالست آن سرور مشرف گردیده و ایشان از آن محل به خانه تشریف فرموده‌اند و از آن خانه دو کتاب بر دست یکی از اصحاب به جانب فقیر ارسال نموده‌اند یکی بر دست راست نهاده و دیگری بر دست چپ می‌گوید که بگیر شمائل و برهنه خود را مشیراً الی ما فی الیمین و الشمال و در آن وقت مخطور شد که این کتاب که او را برهنه

نامیده مجموعه فقیر است خوشحال شدم و بیدار گشتم و این واقعه را به حضرت مخدوم العلماء ... استاذی و والدی عرض کردم فرمودند شاید که برهنه عبارت از ظاهر روایت باشد و در فقیر چنان بود که به‌واسطه عبارت فارسی که به هیچ یکی پوشیده نیست چنان فرموده و این حقیر که این فارسی را کرده بود محض به همین نیت تا فایده عام شود ...». آقای احمد منزوی در فهرست مشترک نسخه‌های خطی فارسی پاکستان به نقل از فهرست نسخه‌های خطی فارسی بنگال از ایوانف، شماره ۱۰۳۷ می‌نویسد: «تاریخ یکی از خواب‌ها ۹۹۷ و دیگری ۹۸۹ق است. از عبدالله سلطانپوری نام برده که از روزگار اکبر پادشاه (۹۶۳-۱۰۱۴ه) است». (سید محمود مرعشی)

آغاز: حمد مر خدای جهان را که یکتاست باوصاف کمال و مبراست از سمات نقص و زوال و صلوة بر رسول او محمدی که ... اما بعد، این کتاب است در مذهب شریف مشرب لطیف ...

چاپ: در دو مجلد و ۲۶ باب پس از ۹۸۹ به فارسی که در لاهور از ۱۲۸۹ و کانپور در ۱۸۹۱ چاپ شده

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۱۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد ترابی ارسول مورتپه حوهان، تا: قرن ۱۲، از پرکنه گجرات؛ محشی؛ کاغذ: بخارایی، ۱۵۴گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۱۷ - ۴۳۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱/۱۵۲۶۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ذکر الحسین بن علی الامام الملقب بحسام الدین الضعنانی الفقیه ... و دخل بغداد و درس بها بمشهد ابیحنیفة رضی الله تعالی عنه ثم توجه الی دمشق فی سنة عشر و سبعمائة.

خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد مصطفی قصوری، تا: جمعه ۱۱ محرم ۱۱۶۰ق؛ مجدول، محشی؛ کاغذ: شرقی، ۴۵۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۷سم [ف: ۳۸ - ۷۴۵]

← الفتاوی التاتارخانیة ‹ التاتارخانیة

● الفتاوی الحدیثیة = الفتاوی الهیثمیة / فقه / عربی

al-fatāwi-l ḥadīṯīyya = al-fatāwi-l hiyṯamīyyi

ابن حجر هیثمی، احمد بن محمد، ۹۰۹ - ۹۷۳ ؟ قمری

ebn-e hajar-e haysamī, ahmad ebn-e mohammad (1504 - 1566)

سؤال‌های فقهی است که از مؤلف پرسیده شده و او به آنها پاسخ داده است. مؤلف ابتدا سؤال و جواب‌های فقهی خود را در کتاب «الفتاوی الکبری الهیثمیة» جمع‌آوری نموده، پس از آن سؤال و جواب‌های متفرقه را که به باب خاصی مربوط نمی‌شوند در رساله حاضر به عنوان خاتمه فتاوای کبری جمع‌آوری نموده است. این خاتمه دارای چندین بخش است.

چاپ: المیمنیة ۱۳۰۷ق ۱۴۸ص و ۱۳۲۹؛ الجمالیة ۱۳۲۸ق ۲۴۷ص.

[متحف العراقی، المخطوطات الفقهیة ۲۷۹-۲۸۰؛ قاهره، فواد سید ۱۶۱/۲؛ سرکیس ۸۳/۱؛ الاوقاف العامة بغداد ۶۲۲/۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۶۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه اجمعین و بعد فقد قال بعض تلامذة الشیخ الامام المحقق العاطر العلامة المدقق ... احمد بن حجر الهیثمی المکی ... خاتمة فی المسائل المنثورة التی لیس لها تعلق بباب من الابواب السابقة سئل نفع الله بعلومه المسلمین عن قراءة قل هو الله احد مائة مرة فهل ورد لقراءة ذلک القدر ثواب بخصوصه ام لا ... فاجاب فسح الله فی مدته نعم ورد فی ذلک ثواب بخصوصه منها ما اخرجه ابن عدی و البیهقی؛ **انجام:** و سئل نفع الله به ما معنی توحید الصوفیة الموهم للحلول و الاتحاد ... فاجاب بقوله اعلم وفقنی الله و ایاک ... بل قلوبهم بشهود الاغیار مستغرقة فی الشهوات و ان فرض ان.

تا اول بخش بیست و پنجم را شامل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، مقابله شده؛ تملک: محمد بن عیسی بن داود الافغان فی بلد الله الحرام ۱۱۰۸؛ جلد: مقوایی، ۲۴۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۲۰۶]

● الفتاوی الحسنیة فی العلوم المحمدیة / فقه / عربی

al-fatāwi-l ḥusnīya fi-l ʻulūm-il muḥammadīyya

دمستانی، حسن بن محمد، - ۱۱۹۱ قمری

damestānī, hasan ebn-e mohammad (- 1777)

در احکام طهارت و صلات، فتوایی و به روش اخباری‌ها با نقل بعضی از مستحبات مربوط به این دو موضوع. نامی که گفته شد در مقدمه مؤلف دیده می‌شود ولی در پایان نسخه نام «منهاج المسترشدین فی احکام الدین» به آن داده شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۵۰

آغاز: الحمدلله الذی أوجب علینا الصلاة و جعلها من أعظم الصلات و الصلاة و السلام علی صفوة الله؛ **انجام:** بأن یجعل الرکعتین الاولتین الظهر و الاخیرتین العصر فیأتی بالجبران بعد فراغ العصر لابعد الظهر.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: مقوایی، ۲۱۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۲۵]

● الفتاوی الحمادی / فقه / عربی

al-fatāwi-l ḥammādī

ناکوری، رکن بن حسام

nākūrī, rokn ebn-e hosām

مجموعه فتواهای قاضی القضاة قاضی حماد بن داود را مؤلف هنگامی که در خدمت وی در شهر «نهر واله» هند می‌زیسته، گرد آورده و مطالبی از کتاب‌های فقهی اهل سنت که نام آنها در دیباچه مؤلف آمده با تصریح به نام آنها، بر آن افزوده تا مسائل کامل باشد.
چاپ: هند، جزء۲، ۱۲۴۱ق.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۷۴
آغاز: الحمدلله الذی نور قلوب الموحدین بنور التوحید و الایمان و شرح صدور العلماء لقبول الاسلام و الاحسان
کتاب طهارت تا وقوف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوایی، ۱۵۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۳۰سم [ف: ۲۱ - ۱۵۵]

● فتاوی حنفی (مختصر) / فقه / عربی

fatāvī hanafī (mx.)

ابن یوسف در توصیف این کتاب آورده: این کتاب که خصوصیات آن ذیلاً نگاشته خواهد شد به نام فقه فتاوی حنفی موسوم به مهذب الاسماء داخل کتابخانه اعتضادالسلطنه گردیده و در این کتابخانه به همین نام و به نام «مختصر از کتاب فقه عامه» و به نام «فقه فتاوی حنفی» ثبت شده و پشت صفحه اول که مطالبی فقهی نگاشته شده نوشته‌اند: «البحر من الکتاب فتاوی سراجی (کذا)» و نیز بر همین صفحه و دو ورق به آخر کتاب مانده نوشته‌اند: «کتاب الفوائد»؛ ولی مسلماً مهذب الاسماء نیست چرا که چنان‌که در کشف الظنون مسطور است به نام مهذب الاسماء فقط یک کتاب آن هم در لغت و تألیف محمود بن عمر بن محمود بن منصور سنجری است. کتاب فوائد هم نیست چرا که در دیباچه مؤلف خود تصریح نموده که این کتاب مختصر و منتخبی از کتاب مفصل او است و با مراجعه به کشف الظنون (ج ۲ ص ۴۰۲ و ۵۳۵ و ۵۳۶ و ۲۰۶ تا۲۱۱) و کتبی که بدین نام موسوم اند هیچ یک از کتب فوائد مختصر نشده و از آنها مطالبی منتخب نگردیده است اما محتمل است که مؤلف این کتاب کتابی در جمع میان کتب فوائد تألیف نموده و این کتاب مختصر آن باشد چرا که مطالبی را به اشخاصی نسبت داده که بعضی از آنها دارای کتاب فوائدی می‌باشند و نام آنها از این قرار است: ابوعلی نسفی (حسین بن خضر) (- ۴۲۴ق) و شمس الائمه سرخسی (- ۴۹۰ یا ۵۰۰ق) و حسام الدین وعلی بن محمد بزدوی (- ۴۸۲ق) و ابونصر احمد بن منصور قاضی اسبیجابی (- ۴۸۰ق) و ابوبکر محمد بن فضل بخاری (- ۳۸۱ق) و شیخ الاسلام علی اسبیجابی و ابونصر محمدبن سلام (-۳۵۰ق) و ابوبکر الاسکاف بلخی (- ۳۳۳ق) و سیدابوالقاسم ناصر الدین بن یوسف (-۵۵۹ق) و خواهر زاده (-۴۳۳ق) و شمس الائمه حلوائی (-۴۴۸ق) و صدرالاسلام و احمد بن عبدالعزیز پدر صدر جهان و برادر محمد بن عبدالعزیز (-۵۶۶ق). مؤلف در بیشتر صفحات به نقل مطالب و فتاوی اشخاص مذکور فوق پرداخته و علماء مذکور از قرن چهارم و پنجم و ششم و حنفی مذهب بوده‌اند و نامی از علماء قرون بعد را با تتبع در آن نیافتم بنابراین می‌توان گفت که مؤلف خود از علماء قرن هفتم یا هشتم بوده پس این کتاب مختصری از کتاب «الفتاوی السراجیه» نیز نخواهد بود چرا که مؤلف در مقدمه عبارتی را که ذکر نموده می‌رساند که در کتابی که این کتاب مختصر و منتخبی از آن است انتخاباتی از اقوال علماء نموده و می‌رساند که کتاب فتوی نیست و در کشف الظنون (۱۶۷/۲) نقل شده که تألیف «الفتای السراجیه» در سال ۵۶۹ بوده و عبارت مقدمه این منتخب یا مختصر این است: «بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی رسوله محمد و آله اجمیعن قال العبد الضعیف تولاه الله بعصمته و خص اسلافه برحمته هذا ما اختصرته من کتاب سبق منی جمعه و تصنیفه و نظمه و تألیفه فی نفائس اجناس الواقعات الملتقطة من الجامعین و الزیادات المنتخبة من فوائد ائمة الامصار فی سوالف الدهور و الاعصار الی غیر ذلک من نسخ بکثر عددها و احصاؤها و بقصر حدها و استقصاؤها علی حسب کفایة المتصدین لامر الفتوی فی حوادث اهل البلوی و انه الکتاب صغیر الحجم کثیر الفهم لاحتوائه علی الاتم من الفوائد و الاعم من العوائد و لله الحمد علی جزیل بره الخ».
این کتاب از طهارت شروع و به کتاب ارث خاتمه یافته و هر یک از کتب را به چندین باب تقسیم نموده و در ابتدای کتب به عدد ابواب آن تصریح گردیده و برای معرفی بیشتری قسمتی از آن را ذیلاً نقل می‌شود: «کتاب اللقطه اللقطة اسم لغیر بنی آدم من مال واقع علی الارض، رفع اللقطة افضل اذا کان یأمن علی نفسه، ترک الضالة افضل اذا لم یخف ضیاعها، فع لقطة لیردها ثم وضعها فی ذلک المکان لم یضمن، قیل اذا برح عن مکانه ثم وضعها فی مکانه ضمن و به اخذ ابولیث ولو اخذها لیأکلها لم یبرأ حتی یدفع الی صاحبها. اذا التقط لقطة یعرفها سنة علی ابواب المساجد و فی الاسواق و الشوارع. و عن ابی حنیفه ان کانت مأیة درهم و نحوها یعرفها سنةً و ان کانت عشرة و نحوها یعرفها شهراً و ان کانت ثلاثة و نحوها یعرفها جمعة و ان کانت درهماً و نحوها یعرفها ثلاثة ایام و ان کانت دانقاً (دانق شش یک درهم است) و نحوها یعرفها یوماً و ان کانت تمرة او کسیرة خبز یتصدق مکانها و ان کان فقیراً اکلها مکانها. کل لقطة یعلم انها کانت لذمی لاینبغی ان یتصدق لکن یصرف الی بیت المال لنوائب المسلمین». بالاخره پس از تحقیق و تفحص زیاد از عباراتی که در کشف الظنون (ج ۲: ص ۳۹۷) نوشته شده و قسمتی از آن را ذیلاً نقل خواهیم نمود تصور می‌کنم که این کتاب مختصر و یا منتخبی از کتاب «مختار» تألیف ابوالفضل مجدالدین موصلی حنفی (- ۶۸۳ق) که موسوم به «المختار للفتوی» است می‌باشد چرا که در این کتاب مؤلف به نقل فتاوی ابویوسف و ابوحنیفه زیاد پرداخته و اقوال ابوحنیفه را ترجیح

داده و گاه گاهی از امام شافعی و دیگران نقل اقوالی کرده ولی ترجیح قول و فتاوی امام ابوحنیفه را داده است. بدبختانه نسخ کتبی که در اینجا از آنها نام برده‌ایم چه مطبوع و چه چاپ نشده در کتابخانه‌هایی که در دسترس نگارنده است نیست که با آنها این کتاب را مقابله نمائیم. عبارت مذکور در کشف الظنون این است: «"مختار فی فروع الحنیفه" لابی الفضل مجدالدین عبدالله بن محمود بن مودود الموصلی الحنفی المتوفی سنة ثلاث و ثمانین و ستمائه اوله: الحمدلله علی جزیل نعمائه الخ. ثم شرحه وسماه "الاخیار" اوله: الحمدلله الذی شرع لنادیناً قویما الخ. ذکر فیه انه جمع فی [شانه] مختصراً سماه "المختار للفتوی" واختار فیه قول الامام ابی حنیفه فتداولته الایدی فطلبوا منه شرحاً فشرحه شرحاً اشارفیه الی علل المسائل و معانیها و ذکر فروعاً یحتاج الیها و یعتمد فی النقل علیها الخ ...». مشتمل بر کتاب طهارت تا آخر ارث (۵۴ کتاب) می‌باشد پس از آن مسائل متفرقه فقه نگاشته شده است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۳۷۶

انجام: من شوم تلك المعصیه ان یبطل جمیع طاعاته والثانیه من اطاع

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی از کتب فقهیه عامه چون تحفة الفقه یا تحفة الفقها، فتاوی ظهیریه، تتارخانیه، جواهر، شرح وقایه، هدایه، مضمرات، قدوری، فتاوی قاضی خان، مختار الفتاوی (مؤلف این کتاب برهان الدین علی مرغنانی (- ۵۹۲) می‌باشد که درکشف ۳۹۷/۲ ذکر شده و غیر از «المختار للفتاوی» است) و مفتاح الجنان، کنز العباد، فتاوی اوزجندی و کتب دیگری نوشته شده و احمد نامی که کلیه این حواشی را او نقل نموده نیز خود تعلیقاتی بر این کتاب دارد، از عبارتی که پشت ورق اول اصل کتاب است برمی آید که این نسخه در سال ۱۰۴۸ نوشته شده ولی ظاهراً نسخه کهنه‌تر از این به نظر می‌آید؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، ۱۵۱ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۵۴۲]

● فتاوی الخیریة لنفع البریة / فقه / عربی

fatāwī-l xiyrīyyi li-naf‘-il barīyya

گردآورندگان: محیی الدین و ابراهیم بن سلیمان احتمالاً (قرن ۱۲ق) مشتمل است بر فتاوای خیرالدین رملی (۱۰۸۱ق) در فقه حنفی از ابتدای طهارت تا پایان کتاب المیراث.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۲۶

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی وفق من اراد به الخیر للتفقه فی الدین؛

انجام: و علی ازواجه و ذریته الحایزین اعلی الدرجات و الحمدله سبحانه علی التمام.

خط: نسخ، کا: عبدالرحمن بن محمد شمس الدین ثوری، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۱۱گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۱-۹۸۹]

● الفتاوی الزینیة فی فقه الحنفیة / فقه / ترکی و عربی

al-fatāwi-z zaynīya fī fiqh-il ḥanafīyya

ابن نجیم، زین الدین بن ابراهیم، - ۹۷۰ قمری

ebn-e nojaym, zeyn-od-dīn ebn-e ebrāhīm (- 1563)

کتابی است در فقه حنفی به صورت پرسش و پاسخ که احمد فرزند زین الدین (پسر مؤلف) جمع‌آوری نموده و شمس الدین محمد فرزند جمال الدین عبدالله شهابی، شاگرد ابن نجیم، فتاوی وی را به صورت پراکنده و بدون ترتیب نگاشته شده و مراجعه به آن مشکل بوده، بر اساس کتب فقهی مرتب کرده است. این کتاب از آغاز طهارت تا پایان فرائض را شامل است که ترجمه ترکی آن نیز با ذکر شماره مربوطه به صورت منظم مضبوط می‌باشد. تاریخ کتابت فتاوی توسط فرزند از سال ۹۶۵ق و جمع‌آوری آن در یک مجموعه بعد از ۹۷۰ق بوده است و ترتیب‌سازی بر اساس کتب فقهی نیز پس از آن تاریخ است. (سید محمود مرعشی)

چاپ: انظر المعجم ص ۲۶۶/؛ مصر، ۱۳۲۲ق.

[کشف الظنون ۱۲۲۳/۲؛ هدیة العارفین ۳۷۸/۱؛ الاوقاف العامة بغداد ۵۰۱/۱]

۱. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۳۷

آغاز: الحمدلله و کفی و سلام عباده الذین اصطفی و بعد فلما یسر الله تعالی باتمام کتاب الأشباه و النظائر الفقهیة ...

خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: ۹ ذیحجه ۹۸۱ق؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ ۲۷۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۳۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۳۱/۲

آغاز: حمداً لمن أبرز العالم علی حسن ترتیب و نظام و إنشاء دعائم أهل المعارف و له الفضل العالم؛ **انجام:** أجاب للزوج الربع و لکل من الأبوین السدس و الباقی للابن و الله تعالی أعلم.

خط: نَسخ، کا: محمد امین فرزند احمد، تا: ۱۳۰۶ق؛ مصحح، محشی، مجدول؛ جلد: مشمعی، ۴۴گ (۲۵۸-۳۰۱)، ۲۳ سطر(۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۹ - ۳۹۷]

● الفتاوی السراجیة / فقه / عربی

al-fatāwi-s sirājīyyi

سراج الدین اوشی، علی بن عثمان، - ۵۷۵ ؟ قمری

serāj-od-dīn ūšī, ‘alī ebn-e o‘smān (- 1180)

کتاب جامع و مختصر فتوایی است که مؤلف با استناد به فتاوای اهل سنت به مسائل و فوائد فقه حنفی پرداخته است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۷۴۴

آغاز: بسمله. قال العبد الضعیف تولاه ا ... بعصمته و حسن اسلافه برحمته هذا اختصرته من کتاب سبق منی جمعه و تصنیفه؛ **انجام:**

فاجبت ما قدمات عن سلف الهدی لمستنبطی لاحکام بآرای و الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی رسوله محمد و آله اجمعین.
خط: نسخ، کا: محمد حسینی، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۷۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۴۹۳]

● **الفتاوی السلیمانیة = السؤال و الجواب** / فقه / عربی
al-fatāwi-s sulaymānīya = as-su'āl wa-l jawāb

بحرانی، سلیمان بن عبدالله، ۱۰۷۵؟ – ۱۱۲۱ قمری
bahrānī, soleymān ebn-e ʻabd-ol-lāh (1665 - 1710)
در پاسخ شیخ عبدالکریم بن صالح بن محمد تمامی با عنوان «ما قولکم، اقول».

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۱۴۲/۴
آغاز: بسمله. هذا ما استفتی من جامع شرائط الفتوی العالم ... الشیخ سلیمان بن عبدالله الماحوزی البحرانی ره ماخوذة من الشیخ ... عبدالکریم بن الشیخ صالح بن محمد التمامی ره ما قولکم ... فی ماء البئر هل ینجس بالملاقاة؛ **انجام:** و ان کان فی النقصان یبنی علی الاقل و فاقا للمفید و جماعه
خط: شکسته نستعلیق، کا: نور محمد مراغی، تا: ۱ محرم ۱۱۶۰ق، جا: فسا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۳گ (۷پ–۹پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۵ – ۲۳۷]

● **فتاوی سید کاظم یزدی** / فقه
fatāvī sayyed kāzem yazdī

یزدی، محمدکاظم بن عبدالعظیم،۱۲۴۷؟–۱۳۳۸؟قمری
yazdī, mohammad kāzem ebn-e ʻabd-ol-ʻazīm (1832-1920)
سؤال و جواب‌هایی است فتوایی در اکثر ابواب فقهی که از محمد کاظم یزدی شده و ایشان به آنها پاسخ داده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۰۷
آغاز: بسمله سؤال هرگاه مقلد احکام وقایع و موضوعات را از مجتهدی که مقلد خودش است اخذ نمود ایا بموت مجتهد این احکام باطل خواهد بود؛ **انجام:** یا هر دو بعنوان معامله بدهند و بگیرند پس لابد باطل است و نمی شود به این نحو تصحیح کرد و الله العالم.
نسخه نادر؛ خط: با قلم‌های متفاوت، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، در زمان حیات سید محمد کاظم یزدی؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۵۹۳ص، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۴۷/۲ – ۷۰]

● **فتاوی شرابیانی (منتخب)** / فقه / فارسی
fatāvī šarābīyānī (mn.)

فاضل شربیانی، محمد بن فضلعلی، ۱۲۴۸–۱۳۲۲ قمری
fāzel-e šarābīyānī, mohammad ebn-e fazl-ʻalī (1833-1904)
سؤال و جواب‌هایی در باب احکام فقهی و عقود و ایقاعات و صیغ طلاق و رساله عملیه است: فصل ۱. سؤال و جواب در مورد احکام تقلید و اجتهاد و غیره؛ فصل ۲. در صیغه متعه و بیان احکام آن و نیز در احکام طلاق.

تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۳۳/۳
آغاز: ... س، شخصیکه جایز التقلید است شرایط دار صامی بیان فرمائید؛ **انجام:** اگر چه رعایت احتیاط برطریق ... و نجاتست و الله العالم بحقایق الاحکلام تمام شد ... کتبه محمد علی و ابنه جناب ملا محمد کریم ... آقای ملا محمد علی شرابیانی ملقب بفاضل ۱۳۱۸
خط: شکسته نستعلیق خوب، کاتب = مؤلف، تا: شوال ۱۳۱۸ق؛ احتمالاً به خط مؤلف است؛ جلد: پارچه، ۱۸گ (۹۵ر–۱۱۲پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: – ۳۰]

● **فتاوی شمس الرملی (مختصر)** / فقه / عربی
fatāwī šams-ir ramlī (mx.)
تاریخ تألیف: ۱۴ جمادی الاول ۱۰۳۸ق

تهران؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۷/۲
آغاز: بسمله. و هو حسبی و نعم الوکیل. الحمدلله الکریم الوهاب الرحیم التواب الذی سهل علی الاذهان اللطیفة فهم المشکلات الصعاب و صلی الله و سلم علی سیدنا محمد و علی آله و الاصحاب و بعد فهذه نبذة من المسائل لخصتها من فتاوی اجل المتاخرین شانا؛ **انجام:** و اما اسباط فبدل عن اثنی عشر لایمیز لانه جمیع و ... (ناخوانا) نعت لاسباط و بعد بال ... (ناخوانا) عشر و الله سبحانه و تعالی اعلم
خط: نسخ، کا: محمد بن قاسم بن عبدالله کعکی، تا: ۱۱۳۶ق؛ جلد: تیماج، ۴۰گ (۲۸پ–۶۷پ) [ف: – ۷۲۲]

← فتاوی الشیخ راضی ← فتاوی فقهی

● **فتاوی شیخ علی بن عبدالعالی = فتاوی محقق کرکی (محقق ثانی)** / پاسخ پرسش‌ها / عربی
fatāwī šayx ʻalī ibn-i ʻabd-ul-ʻālī = fatāwī muḥaqiq karakī (muḥaqiq-i ṯānī)

محقق کرکی، علی بن حسین، ۸۹۰ – ۹۴۰ قمری
mohaqqeq-e karakī, ʻalī ebn-e hoseyn (1486 - 1534)
شامل پاسخ‌هایی است که محقق کرکی به سؤالاتی که از او شده، داده است.

۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۸۴۴-۴/۱۴۳/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۳ص، ۱۴ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۲۱۹]

۲. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۳/۲۲۶

آغاز: بسمله و به نستعین - صوره التاوی (کذا و گمان میرود که الفتاوی بوده) من الشیخ الفهامه العلامه ... شیخ علی بن عبدالعال؛ **انجام:** تمت بعون الله ... علی ید ... ابن خلف الله، احمد الکربالی من شهر ربیع الثانی سنه ثمان و سبعین مائه بعد الالف ... ۱۱۷۸

خط: نسخ، کا: احمد کربالی فرزند خلف الله، تا: ۱۱۷۸ق؛ ۱۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۷سم [ف: ۱ - ۲۰۰]

● **فتاوی شیخ مرتضی انصاری** / فقه / فارسی

fatāvī šeyx morteza ansārī

همدانی، سلیمان بن نجفعلی، ق۱۳ قمری

hamadānī ‹soleymān ebn-e najaf‘alī (- 19c)

مشتمل بر یک «مقدمه» و سه «مقصد» و یک «خاتمه» و شامل مباحث طهارت و نماز است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۳ط

آغاز: بسمله الحمد لله رب العالمین ... پس این کلماتی است و چند مسائلی است سودمند که ... سلیمان بن نجفعلی همدانی موافق رای رزین؛ **انجام:** و مسجد کوفه و حایر حضرت سید الشهدا علیه السلام و اتمام در آنها افضل است ولیکن قصر اقرب است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲۱ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۱۲۸]

● **الفتاوی الصدرية** / فقه / عربی

al-fatāwi-s ṣadrīya

صدرامین، محمد علی بن غلام محمد، ق۱۳ قمری

sadramīn, mohammad ‘alī ebn-e qolām mohammad (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۸۳ق = تم بالخیر

فتواهایی که مؤلف به هنگام قضاوت نوشته بود، در این کتاب از کتاب طهارت تا فرائض گرد آورده است. مسائل این کتاب را طبق فتوای فقهای مذاهب چهارگانه اهل سنت از کتاب‌های فقهی استخراج نموده و عین الفاظ آنها را به عربی می‌آورد و فقط خطبه و عناوین مسائل به فارسی می‌باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۲۳۲

آغاز: تنویر منار نطق و بیان حمد حکیمی است که شمع قلوب موحدین بفروغ توحید و ایمان توحید و ایمان منور فرمود؛ **انجام:** الحمدلله چون از جمع و تألیف جلائل مسائل این کتاب پرداخته زمام توسن عزیمت بفکرت عام اختتام تا ختم ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: علی فاضل زاده قائنی؛ ۲۸۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۹ - ۲۹]

← فتاوی صلاة مسعودی ← صلاة مسعودی

● **الفتاوی العالمگیری = الفتاوی الهندية** / فقه / عربی

al-fatāwa-l ‘ālam-gīrī = al-fatāwi-l ‘ālam-gīrī

برهانپوری هندی، نظام، ق۱۱ قمری

borhānpūrī hendī, nezām (- 17c)

به دستور: سلطان محیی الدین محمد اورنگ زیب بهادر عالمگیر شاه ابی المظفر (-۱۱۱۸ق)

مجموعه فتاوی و احکام فقهی بر اساس مذهب حنفی است با ذکر منابع و مآخذ، که توسط جمعی از اعلام مذهب حنفی به سرپرستی شیخ نظام تدوین یافته است.

[مکتبة الاوقاف العامة بغداد ج۱: ص ۵۰۷]

شروح و حواشی:

۱- فتاوی عالمگیری؛ ثاقب، قاضی محمد (-۱۲۲۹ق)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۱۰۹

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... کتاب الطهارت و فیه سبعة ابواب الباب الاول فی الوضوء و فیه خمسة فصول الفصل الاول فی فرائض الوضوء قال الله تبارک و تعالی؛ **انجام:** و یاتی قبر رسول الله صلی الله تعالی علیه و سلم و یعید السلام کذا فی السراج الوهاب ...

جلد۱، شامل کتاب‌های الطهارة، الزکاة، الصوم و المناسک؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۴ صفر ۱۱۲۱ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: مولانا احمد صاحب کوهستانی سرهاروی مورخ ۱۹۹۸/۸/۱۴؛ جلد: تیماج، ۶۰۰ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۵۰ - ۱۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۴۸۷

آغاز: کتاب الشفعه و هو مشتمل علی سبعة عشر بابا ابواب ... و شرطها و صنعتها و حکمها ما تفسیرها شرعا فهو علل؛ **انجام:** الفصل السابع عشر فی الاجارات قال محمد رحمة الله فی الاجارات الاصل ... القدر المحتاج الیه.

مشتمل بر کتب: الشفعة، القسمة، المزارعة، المعامله، الذبایح، الاضحیه، الکراهیه، الاحیاء الاموات ... البیع؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، مصحح، مقابله شده؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ جلد: تیماج، ۵۱۵گ، اندازه: ۱۸/۶×۲۹سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۹۵]

● **فتاوی عالمگیری** / فقه / فارسی

fatāvī ‘ālamgīrī

ثاقب، قاضی محمد، - ۱۲۲۹ قمری

sāqeb, qāzī mohammad (- 1814)

وابسته به: الفتاوی العالمگیری؛ برهانپوری هندی، نظام (قرن ۱۱)

این کتاب ترجمه حدود و دیات فتاوی عالمگیری است که به همراهی محمد سعدالدین به انجام رسانیده است. در این ترجمه هیچ‌گونه دخل و تصرفی نشده، مصادری که صاحب فتاوی به آن اشاره نموده به همان صورت باقی مانده، مانند کذا فی «المبسوط» کذا فی «فتاوی قاضی خان».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۳۸۷

آغاز: بسمله. سپاس بی حد و قیاس و ثنای محکم اساس مالك الملکی را که نظام عالم را به وجود سعادت انور انبیاء و رسل منوط و مربوط داشته؛ **انجام:** قصاص در سبب و مسبب هردو را واجب گردد ...

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: کشمیری، جلد: میشن، ۱۸۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۴۹۶]

● **فتاوی عزیز** / فقه / فارسی، عربی

fatāvī ʻazīz

دهلوی، عبدالعزیز بن احمد، ۱۱۵۹ – ۱۲۳۹ قمری

dehlavī, ʻabd-ol-ʻazīz ebn-e ahmad (1746 - 1824)

کتاب منتخبی از فتاوی شاه عبدالعزیز دهلوی می‌باشد که مشتمل بر سه قسم در فروع احکام فقهی و اعتقادی مذهب حنفی است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۹۵

آغاز: در فتاوی شاه عبدالعزیز مذکور است یکره الاکل و الشرب فی الاوانی المشرکین قبل الغسل؛ **انجام:** مبدع است و لا یجوز الصلوة خلف المبدع در کتب فقهیه وارد است و ا ... اعلم.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ ۴۷۲گ، اندازه: ۱۰×۱۶سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۴۹۴]

● **فتاوی علیه** / فقه / فارسی

fatāvī ʻalīyye

خوارزمی، علی بن محمد علی، ق۱۰ قمری

xārazmī, ʻalī ebn-e mohammad ʻalī (- 16c)

اهدا به: سلطان ابوالغازی عبدالله بهادر شیبانی خان (۹۰۵–۹۱۶)

این کتاب یك دوره کامل فقه حنفی است. در دیباچه از نام کتاب و فهرست فتاوی و کسانی که فتواهای آنها در آن آمده یاد شده است. از پاکی آغاز می‌شود و می‌رسد به وقف. او مؤلف فتاوی الشیبانی است و نامش در فهرست تاشکند علی بن محمد علی بن علی بن محمود مختاری خوارزمی کبروی آمده است. در نسخه ما هم میان «محمد علی» کلمه «ابن» ندارد.

مشتمل بر کتاب‌های: ۱. صلوة؛ ۲. صوم؛ ۳. زکوة؛ ۴. صوم؛ ۵. نکاح؛ ۶. طلاق؛ ۷. عتاق؛ ۸. ایمان؛ ۹. حدود؛ ۱۰. لقطه؛ ۱۱. کتاب الآبق؛ ۱۲. مفقود؛ ۱۳. وقف؛ ۱۴. بیع؛ ۱۵. وکالت؛ ۱۶. اقرار؛ ۱۷. دعوی؛ ۱۸. شهادت؛ ۱۹. قضا؛ ۲۰. هبة؛ ۲۱. صلح؛ ۲۲. ودیعة؛ ۲۳. عاریه؛ ۲۴. اجارة و مأذون؛ ۲۵. صید؛ ۲۶. غضب؛ ۲۷. کفالت؛ ۲۸. رهن؛ ۲۹. وصایا و حواله؛ ۳۰. شرکت؛ ۳۱. شفعه؛ ۳۲. دیه.

تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۵۷۷۶

آغاز: غنی که کیمیاء سعادت قناعت عبادش کنز لا یفنی و جواهر احکام نعمتش لایعد و لا یحصی است؛ **انجام:** ذراع قریه وقف که در قدیم الایام ...

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۶۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۱۸/۸سم [ف: ۳ – ۵۶۹]

● **فتاوی فارسی** / فقه / فارسی

fatāvī fārsī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۹۰۱

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علی اکبر سلطانی [رایانه]

● **فتاوی فاضل هندی** / فقه / عربی

fatāvī fāzel-e hendī

فاضل هندی، محمد بن حسن، ۱۰۶۲ – ۱۱۳۷ قمری

fāzel-e hendī, mohammad ebn-e hasan (1652 - 1725)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۵۳۱

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **فتاوی فقهی = فتاوی الشیخ راضی** / فقه / عربی

fatāvī feqhī = fatāvī aš-šeyx rāzī

رساله فتوایی مختصری است در مباحث طهارت، صلاه و صوم که توسط یکی از فقهای قرن ۱۳ نگاشته شده است. با توجه به آن‌که در ظهر برگ اول نسخه «فتاوی شیخ راضی» نوشته شده بنابراین احتمال دارد رساله حاضر «حاشیه نجاه العباد» شیخ راضی بن محمد جناجی نجفی(۱۲۹۰ق) از فقهای مشهور معاصر شیخ مرتضی انصاری(۱۲۸۱ق) باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۶۰

آغاز: المقصد الاول فی الطهاره و فیه مباحث. الاول فی الطهاره و الحدث التی هی عباره عن الوضو و الغسل و التیمم و فیه ابواب ثلاثه؛ **انجام:** و لا یصح صوم التطوع فیمن فی ذمته صوم واجب الا ... قادرا علی الواجب فیجوز فلا حظ و الله علم. تم بعون الله و فضله وفقنا الله بتوفیقاته.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با امضای «ض» و «تض»؛ جلد: تیماج، ۶۴گ، ۱۱-۱۲ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱ سم [ف: ۱۶ - ۱۱۲]

● **فتاوی فقهی** / فقه / فارسی

fatāvī-ye feqhī

در این یادداشت‌های نامرتب فقهی مسائلی به فارسی به طریق استفتا طرح شده و جواب آنها را از کتاب‌های فقهی مذاهب مختلف اهل سنت با اختصار می‌آورد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۸۹

از کتاب نکاح تا وصایا آمده و گویا از کتاب‌های هند در قرن چهاردهم باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۷۶گ، اندازه: ۲۱×۲۷سم [ف: ۲۱ - ۱۶۶]

● **الفتاوی الفقهیة** / فقه / عربی

al-fatāwi-l fiqhīya

فتاوای فقهی اهل سنت بر مذهب حنفی به صورتی نامنظم که از منابع دیگر از جمله «مصابیح السبل» نقل کرده است.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۳۰

آغاز: ... و الجنة و فیه تقوم الساعة و صوم هذا الیوم سنة مستحبة

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوا، ۸۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ - ۱۹۴]

● **الفتاوی الفقهیة** / فقه / عربی

al-fatāwi-l fiqhīya

مجموعه چند پرسش و پاسخ فقهی است.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۴۶/۳

آغاز: سئل عمن استأجر سفینة لولی الامر لیسحنها ببندر السوس الی بندر حبده المعمورة

به کتاب الجنایات آغاز شده و ناتمام مانده؛ خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۸۳گ (۱۱۷ر-۱۹۹ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۵۳]

● **الفتاوی الفقهیة (منتخب) = الرسالة المنتخبة من الفتاوی الفقهیة** / فقه / ترکی و عربی

al-fatāwi-l fiqhīya (mn.) = ar-r.-ul muntaxaba min-al al-fatāwi-l fiqhīya

یکیبازاری، ابراهیم بن حسین

yekībāzārī, ebrāhīm ebn-e hoseyn

کتابی است بر اساس فقه حنفی از طهارت تا فرائض که مؤلف، فتاوی برای سهولت دسترسی در یک مجموعه گردآورده است و ذیل هر مسأله نیز مأخذ آن را ذکر کرده و در حواشی مسائلی را به صورت «پرسش و پاسخ» به زبان ترکی همراه با مأخذ نگاشته است. در خاتمه، نام کتاب «الرسالة المنتخبة من الفتاوی الفقهیة لمذهب الائمة الحنفیة» و در آغاز آن «مجموعة من الفتاوی» آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۳۱/۱

آغاز: حمداً لمن أبرز العالم علی حسن ترتیب و نظام و أجمع ... و بعد فیقول العبد؛ **انجام:** مهران، مهر بالدخول غلطاً و مهر بالعقد و للتی لم تجامع نصف مهرها بالطلاق قبل الدخول؛ قاضیخان.

خط: رقعی، کا: محمد أمین فرزند احمد، تا: ۱۳۰۶ق؛ مجدول، محشی «حرر استاذی»، در حاشیه پایانی چنین آمده: «مسؤلیت امر فتوی [و صحت و سقم آن] بر عهده من است»، سال ۱۳۱۱ق مؤلف در شهر آیدین (نام دیگر گوز لحصار، یکی از شهرهای ترکیه) مفتی بوده است، محشی کلمه «حرر استاذی» دیده می‌شود و حواشی احکام فقهی است به صورت پرسش و پاسخ که به زبان ترکی و عربی نوشته شده؛ ۲۲۵گ (۱-۲۲۵)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲۹ - ۳۹۶]

← فتاوی قاضی خان ﴿ الفتاوی

● **فتاوی قراخانی = فتاوی فیروزشاهی** / فقه/فارسی، عربی

fatāvī-ye qarāxānī = fatāvī-ye fīrūz-šāhī

یعقوب مظفر کهرامی [یا] کرامی، گردآورنده: قرآن خوان [یا] قراخان. این کتاب بایستی همان «فتاوی قراخانی یا فتاوی قرآن خوانی یا فتاوی فیروزشاهی» باشد که به گفته منزوی در فهرست مشترک نسخه‌های خطی فارسی پاکستان (۶۲۵/۱۴): «اصل آن از یعقوب مظفر کهرامی یا صدر الملة و الدین (بن) یعقوب مظفر (کراهی، کهرامی) که پیش از آنکه کار خود را از سواد به بیاض در آورد درگذشته است و نسخه نزد بازماندگان در آستانه نابودی بوده است تا اینکه گردآورنده، که نامش در نسخه‌ها گوناگون آمده است، به نام قراخان یا قرآن‌خوان به لطایف الحیل نسخه را از بازماندگان نگارنده به دست آورده و گروهی از دانشمندان رزوگار را گرد آورده و آن را ترتیب می‌دهد. تنها وجه مشترک میان نسخه‌ها همین داستان است، چه نام کتاب و نگارنده اصل و گردآورنده گوناگون آمده است. همین داستان در دیباچه فقه فیرزوشاهی نیز آمده است ... درباره روزگار نگارنده متن گفته شده از روزگار فیروزشاه خلجی (۶۸۸-۶۹۵ق) و گردآورنده از روزگار علاءالدین خلجی (۶۹۵-۷۱۶ یا ۷۱۵ق) بوده‌اند ...». عناوین این کتاب به صورت کتاب، باب و فصل است و در ذیل هر یک، چند استفتاء فارسی آمده سپس پاسخ آن به عربی از منابع اهل سنت که نام هر منبع

نیز ذکر شده آمده است. برخی از عناوین آن به ترتیب، چنین است: «کتاب طهارت، باب الغسل، فصل فی الآبار، باب المسح، باب التیمم، کتاب الصلوة، باب الاذان، فصل فی استقبال القبلة، باب صفة الصلوة، باب ما یفسد الصلوة و مکره فیها، باب سجدة التلاوة، باب العیدین، باب الجمعة، باب التراویح، باب الجنائز، باب صلوة المسافر، کتاب الزکوة، باب صدقة الفطر، باب الصوم ...». از کتاب‌های الواقعات الحسامیة، الفتاوی الظهیریة، فتاوی خلاصه ابویوسف، محیط، الفتاوی الناصریة، الفتاوی السراجیة، فتاوی المغنی، الفتاوی النوازل، شرح الطحاوی، الفتاوی البدیعة، جامع صغیر خانی، الفتاوی الظهیریة الولوالجیة ظهیرالدین اسحاق بن ابی بکر حنفی (- ۷۰۱ق) و جز آن نقل کرده است. در کشف الظنون تنها به عنوان «فتاوی قرآن خوانیه» و در موضع دیگر «قرآن خوانیه فارسی فی الفروغ» آمده است. این کتاب ممکن است «فقه شاهی یا فقه ابراهیم شاهی» شهاب الدین احمد بن عمر دولت آبادی نباشد زیرا نسخه «ابراهیم شاهی» در کشف الظنون (۳/۱) این‌گونه آغاز شده: «الحمدالله الذی رفع منار العلم و اعلی مقداره» و در فهرست مشترک نسخه‌های خطی فارسی پاکستان (۶۴۱/۱۴) آغازش چنین است: «حمد بیحد و ثنای بیعد که از قیاس انفاس افزون است و از مساس احساس بیرون، مر خداوند ... اما بعد، میگویی ... احمد بن محمد بن حمید الملقب به نظام ...».

[کشف الظنون ۱۲۲۸/۲، ۱۳۲۴؛ فهرست کتابخانه رضا رامپور در هند ۱۱۲/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۸۰۱

آغاز: حمد و ثنای بیحد و قیاس مر علیم مطلق و ملیک بر حق و درود بر محمد مصطفی و آله المجتبی اجمعین، اما بعد از حمد خدای تعالی میگوید یعقوب مظفر کهرامی غفر الله به که باستدعاء جمع غفیر من الناس کتابی در علم فقه از نود و هشت کتب معتبره ... جمع کردم ... و بفتاوی شاهیه موسوم گردانیدم ... این تألیف که در ایام سلطنت سلطان ابراهیم شاه صورا اتمام یافته ... کتاب الطهارة: استفتاء: زن ذمیه در حالت جنابت نان پزد شرعا آن نام پلید شود یا نی شود و الله اعلم، فیها ایضا و ان لم تکن النار اکلته ینتجس الخبز لان المتنجس قائم. استفتاء: اگر طباخی سر گوسفند که خون الود بود نشست و بسوخت، سر بریان جایز باشد یا نی باشد و الله اعلم، فی الواقعات الحسامیة: رجل احرق ریاس شاة و کان متلطخا بالدم فلم یغسل و اتخذ منه ... فان زال ... [الدم] لحرقة بالنار جاز لانه حینئذ یصیر الحرق کالغسل؛ **انجام:** استفتاء: اگر مؤذن در دو مسجد بانک نماز می‌گوید و در یک مسجد نماز میگزارد شرعا مکروه باشد یا نی باشد، و الله اعلم نوشته نیست.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح، محشی، مقابله شده، مجدول، در پایان نسخه آمده: نام کتاب «کتاب قراخوانی و کتاب قرآن خوانی»؛ مهر: «حمیدالله عفی عنه» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مذهب، ۵۰۳گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۴۰ - ۱۷۱]

● **الفتاوی القرآنیة** / علوم قرآن / عربی

al-fatāwi-l qurānīya

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری

soyūtī, ʻabd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۰/۱عکسی

آغاز: بسمله. سورة الفاتحة مسأله ما وجد فی بعض الکتاب و فی قوله فی سورة الفاتحة افتتح سبحانه کتابه

نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال در مادرید اسپانیا، شماره ۱۵۴۵؛

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ رکابه‌دار؛ ۲۶گ (۳-۲۸)، ۲۳ سطر [عکسی ف: ۴ - ۳۳۱]

● **الفتاوی الکبری الهیثمیة** / فقه / عربی

al-fatāwi-l kubra-l hiyṯamīyyi

ابن حجر هیثمی، احمد بن محمد، ۹۰۹ - ۹۷۳ ؟ قمری

ebn-e hajar-e haysamī, ahmad ebn-e mohammad (1504 - 1566)

سؤال و جواب فقه عامه است با عناوین «سئل، فاجاب». کتاب در نه «باب» و یک «خاتمه» است.

چاپ: معجم المطبوعات ۸۴، جزء۴ المیمنیة ۱۱۰۸ق؛ قاهره، مطبعة التقدم العلمیة، ۲۴۹ص، ۱۳۴۶ق.

[معجم المؤلفین ۱۵۲/۲؛ معجم المطبوعات، سرکیس ۸۴/۱]

شرح و حواشی:

۱- الفتاوی الکبری الهیثمیة (مختصر)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۰۴/۱

خاتمه الفتاوی الکبری؛ خط: نسخ، کا: عبدالمومن حسینی پسر سید نظامی سرکتی، تا: شعبان ۱۲۴۳ق؛ محشی؛ جلد: میشن، ۲۸۴گ (۳پ-۲۸۶ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۵ - ۲۷۸]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۳۸۸-۳۸/۸

آغاز: بسمله و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه و سلم خاتمة فی المسائل المنشورة التی لیس لها تعلق بباب من الابواب التسعة سئل نفع الله المسلمین بعلومه عن قراءة قل هو الله احد مأة مرة فهل ورد ... فاجاب مرة کتب الله له الفا وخمسمأة حسنة؛ **انجام:** الکلمات المشکلة انتهی حاصل ما قاله ذلک المحقق و هو کلام حسن ... مأخوذ هی قوله ومردود علیه الا المعصومین والله سبحانه وتعالی اعلم بالصواب ... تم ... هذه الکتاب المسمی بخاتمة الفتاوی الکبری عن تألیف العالم الکامل الشهیر اعنی شیخنا شیخ احمد المعروف بابن الحجر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۶ق؛ مجدول، مصحح، با علامات بلاغ؛ جلد: تیماج، ۳۲۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۶ - ۳۰۰۳]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۹۹۷/۱–۱۶/۷/۷

آغاز: کتاب الطهارة سئل رضی الله عنه و جعل علی الفردوس منقله و مثواه عن ماء قلیل مسته نجاسة یابسة و عما مسته الاجنبیة ... فاجاب رحمة الله تعالی علیه بان الماء القلیل ینجس بمجرد؛ **انجام:** سئل هل یحب علی الولی الاتجار بمال المحجور. اجاب ببسط طویل حاصله قالوا الاصح انه یجب بقدر الزکاة والنفقة ... فکیف یکلف به ولی یتیم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۴۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۶ – ۳۰۰۴]

۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۱/۶۴۶

آغاز: کتاب النکاح، بسمله، سئل عن رجل الف کتابا و سماه بالنکت الظرائف فیمن ابتلی بالعاهات من الاشراف

کتاب النکاح؛ خط: نسخ خوب، کا: محمد وسیم ابن شیخ جلال الدین ابن شیخ محمد وسیم الثانی کردستانی سنندجی، تا: ۱۳۰۳ق، جا: ترجان مسجد جامع؛ جلد: مقوا آبی، ۱۰۶گ (۵پ-۱۱۰ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ – ۵۵۲]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۸۸۵/۴–۱۵/۱۲۵

آغاز: بسمله و سئل عن وقع الطاعون عندنا بارض الیمن و اهل الیمن یفرون و یقولون انه عدوی فهل هو عدو ... فاجاب بقوله الکلام علی الطاعون و مایتعلق به طویل؛ **انجام:** و ان یختم لنا بالحسنی و یبلغنا من فضله المقام الالسنی آمین هذا خلاصة ما تیسر وجهه و الله اعلم مدون فتاوی ابن حجر

فقط یک مسئله آخر آن، آن هم حکم فرار از طاعون در این نسخه موجود است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ – ۳۰۰۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۰۴۷

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۴۴۷–۳۸/۶۷

آغاز: بسمله و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه و سلم خاتمة فی المسائل المنشوره التی لیس لها تعلق بباب من الابواب السابقة سئل نفع الله بعلومه المسلمین عن قراءة قل هو الله احد ... فأجاب

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ – ۳۰۰۴]

● الفتاوی الکبری الهیثمیة (مختصر) / فقه / عربی

al-fatāwi-l kubra-l hiyṯamīyyi (mx.)

وابسته به: الفتاوی الکبری الهیثمیة؛ ابن حجر هیثمی، احمد بن محمد (۹۰۹-۹۷۳)

مختصرکننده کتاب «الفتاوی الکبری الهیثمیة الفقهیه» را گزین کرده است تا کسی که مختصر فهمی داشته باشد آن را بفهمد و مراد نویسنده را درک کند و تنها به ذکر مراد از سؤال و پاسخ آن پرداخته است.

مشهد؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه: ۱۹۲۸۲

آغاز: بسمله الحمدلله المالح الفاتح العلیم و الصلوة المقرونة بالتعظیم و السلام المکمل بالتعمیم علی رسوله الکریم و بعد رایت الفتاوی المحقق ابن حجر المکی ثم الهیثمی کثیر النفع ... بسمله سئل رضی الله عنه و جعل علی الفردوس منقله و مثواه عن ماء قلیل القی فیه قلیل نجاسة ... سئل استدل الحنفیة علی عدم وجوب الاستنجاء ...

از طهارت تا عتق و تدبیر و کتابت را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی منقول از کتاب شهید نورالدین (قرن دهم) مدونه؛ جلد: مقوا، ۲۹۰گ، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲ – ۳۴۶]

● فتاوی کفایة للایتام / فقه / عربی

fatāwī kifāyat-un liʾl-iytām

یحیی بن جعفر بن ابی اسحاق

yahyā ebn-e jaʻfar ebn-e abī eshāq

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۹۹۸

آغاز: بسمله و به نستعین، حمدله و بعد حقیر الآفاق عبدالله العلوی الفاطمی المفتاق یحیی بن جعفر بن ابی اسحاق بعرض اهل طاعت و وفاق میرساند

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ بی‌تاریخ؛ از پدر مؤلف است؛ اهدایی: حاجچه بی بی زمزم خامسی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۳۷گ، ۱۸ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۱۲۱]

● الفتاوی المتعلقة بالتصوف / عرفان و تصوف / عربی

al-fatāwi-l mutiʻalliqa bi-taṣawuf

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ – ۹۱۱ قمری

soyūtī, ʻabd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۷۰/۷عکسی

آغاز: مسألة فیما نقله الحافظ أبو نعیم فی الحلیة عن أبی عبدالله محمد بن الوراق لما سئل عن اشیاء

نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال در مادرید اسپانیا، شماره ۱۵۴۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ رکابه‌دار؛ ۴ص (۶۳-۶۶)، ۲۳ سطر [عکسی ف: ۴ – ۳۳۲]

← فتاوی محقق کرکی (محقق ثانی) ≻ فتاوی شیخ علی بن عبدالعالی

● فتاوی محمود خانی / فقه / فارسی

fatāvī-ye mahmūd xānī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۰۸
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

● الفتاوی المختصر / فقه / عربی
al-fatāwi-l muxtaṣar
شهید ثانی، زین الدین بن علی، ۹۱۱ - ۹۶۵ قمری
šahīd-e sānī, zayn-od-dīn ebn-e ʻalī (1506 - 1558)
این کتاب غیر از کتاب «الفوائد الملیه فی شرح الرساله النفلیه» اوست. مسائل و فتاوی مختلفه‌ای است که بیان داشته بدون ذکر ادله آن. به رساله فتوایی می‌ماند. شامل مسائلی در باب عبادات، طهارت، و کمی معاملات.
آغاز: بسمله من فوائد شیخنا و امامنا الشیخ زین الدین رحمه الله بمحمد و آله ان الاذان الثانی یوم الجمعه بدعة و یصلی الظهرین باذان و اقامتین ...
انجام: کفا مقارنة التکبیر القصد المقارن لما امکن جمعه منها و الافللقریة شرح والحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد صلی الله علیه و آله الطاهرین

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۹۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالحبیب حافظ بن حبیب الله، تا: ۱۰۱۲ق، جا: لاهور؛ نسخه دیباچه ندارد. کتاب در صدر نسخه، رساله را چنین ضبط و توصیف نموده «من فواید شیخنا و امامنا الشیخ زین الدین» در پشت صفحه اول به خط مغایر نوشته شده «رسالة فی بعض فتاوی الشهید الثانی و فوایده فی ابواب الفقه»؛ واقف: خواجه شیراحمد، قرن ۱۱؛ جلد: میشن، ۱۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۲۰ - ۳۶۴]
۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۸۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۱۹گ، ۱۳ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۳ - ۱۶۳۷]
۳. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۳۸۱/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** الثانی عشر لایربیک تعاون لعروض الاضافه فلا یکون نان جزئیتین الالفاظ بعضها مکان بعض اذا المعتبر الوضع و الله اعلم بالصواب تمت
این رساله آغازش با «الفتاوی المختصر» شهید ثانی و سرانجامش با «الرسالة الوضعیة» عضدالدین ایجی همانمند است و به نظر فهرست‌نگار دو رساله را یکی انگاشته و با نام «الاذان و الاقامة»، هر دو را نشناخته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ، ۱۸ سطر [ف: ۱ - ۳۵۹]

● فتاوی ملا محمد باقر / فقه / عربی
fatāvī-ye mollā mohammad bāqer
؟ مجلسی، محمدباقر بن محمدتقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰قمری
majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۴۷/۵
خط:نستعلیق،کا:ملا محمد حسین نوری، تا: ۱۱۲۹ق [ف: ۵ - ۲۶۷]

● فتاوی الولوالجی / فقه / عربی
fatāwī-l wulwājī
ولوالجی، اسحاق بن ابی بکر، - ۷۰۱ قمری
valvālejī, eshāq ebn-e abī bakr (- 1302)
شرح کتاب «الجاء النوازل» در فقه اهل سنت.
[الاوقاف العامة بغداد ۵۰۶/۱]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۷۰۲
آغاز: بسمله و به نستعین ... قال الشیخ ... ابوالمکارم اسحاق ابی بکر الولوالجی الحمدلله الذی جعل العلم حجة الاسلام ... اما بعد فانی قد وجدت علم الاحکام اشرف ما یصرف الیه العنایة ... و کان الشیخ ... حسام الدین ... اشد الناس اهتماماً لتحریره ... فقصر مسافه الطالبین الی علم الذین بمایحص من حقایقه و شرح من دقائقه لاسیما کتاب الجامع لنوازل الاحکام التی یعم به بلوی الانام فاتفق لخادمه ... ان یفصل ما اورده فی کتابه تفصیلا؛ **انجام:** کما لو استبدل الذهب بالذهب او الفضة بالفضة و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «عاقبت بالخیر و الظفر بادا سنه ۱۱۷۳»، «عبدالله بن احمد الشریف»، «عبدالله بن احمد الشریف»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۴۴۳گ، ۲۳ سطر (۱۴×۲۵)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۵ - ۱۷۵۴]
یزد؛ آصف پور؛ شماره نسخه:بدون شماره
همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۷۰۹]

← فتاوی هندیه > الفتاوی الهندیة
← الفتاوی الهندیة > الفتاوی العالمگیری
← الفتاوی الهیثمیة > الفتاوی الحدیثیة

● فتح الابواب / دعا / عربی
fatḥ-ul abwāb
حائری خراسانی، هادی، ۱۲۵۹ - ۱۳۲۷ قمری
hā'erī xorāsānī, hādī (1843 - 1909)
در فضیلت و آداب دعا و دعاها و اذکار مختلف شب‌ها و روزها و تعقیبات نمازها و اعمال ایام هفته که در کتب معتبره و احادیث مأثوره روایت شده است، و چون در ایام بیض ماه محرم سالی که درهای صحن حضرت امیر المؤمنین علیه السلام شب

عاشورا بر عزاداران حضرت امام حسین علیه السلام گشوده شد، به پاک‌نویسی این کتاب اشتغال ورزیده آن را به نام «فتح الابواب» نامیده است. دارای یک «مقدمه» و بیست و شش «باب» می‌باشد بدین تفصیل: المقدمة: فی حدیث من بلغ و بعض النکات؛ ۱. ذکر الله تعالی و تأکده؛ ۲. أسباب اجابة الدعاء؛ ۳. الشکر لله تعالی و أدعیة سجود الشکر؛ ۴. أفضلیة الذکر من التلاوة؛ ۴. أفضلیة الذکر من التلاوة؛ ۵. فضائل القرآن و مثوباته؛ ۶. التحمیدات؛ ۷. التمجیدات؛ ۸. فضل التهلیل؛ ۹. التسبیح؛ ۱۰. الاستغفار فی الاسحار و الأعصار؛ ۱۱. فضل التربة الحسینیة؛ ۱۲. التعقیب المشترک؛ ۱۳. تعقیب الظهر؛ ۱۴. تعقیب صلاة العصر؛ ۱۵. تعقیب صلاة المغرب؛ ۱۶. تعقیب صلاة العشاء؛ ۱۷. النوم و ما یتعلق به؛ ۱۸. أدعیة الرؤیا و المنامات؛ ۱۹. أدعیة اللیل؛ ۲۰. أدعیة طلوع الفجر؛ ۲۱. تعقیب صلاة الصبح؛ ۲۲. أدعیة کل یوم؛ ۲۳. أدعیة الصباح و المساء؛ ۲۴. الصلوات المسنونة؛ ۲۵. دعوات الشهور و الأعوام؛ ۲۶. أعمال لیلة الجمعة.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۰۱

آغاز: الحمد لله الذی جعل الحمد حملاً سائقاً الی جنته و مرحمته و فعل الدعاء عدواً سابقاً الی مغفرته و مکرمته اکرمنابجنة سائغة لکل غانمة؛ **انجام:** ثم یسجد و یقول مائة و واحدة استخیر الله برحمته خیرة فی عافیة هم یعمل الی عمل ذات الرقاع بتمامه.

خط: نسخ، کا: علی اکبر نائینی حائری، تا: ۲۸ جمادی الثانی ۱۳۶۹ق؛ مجدول؛ جلد: مقوایی، ۱۶۳گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۲۴ – ۳]

● فتح الابواب بین ذوی الالباب و بین رب الارباب /

متفرقه / عربی

fatḥ-ul abwāb bayn-a ḏawi-l albāb wa bayn-a rabb-ul arbāb

ابن طاوس، علی بن موسی، ۵۸۹ – ۶۶۴ قمری

ebn-e tāvūs, ʻalī ebn-e mūsā (1194 - 1266)

تاریخ تألیف: از رجب ۶۴۲ تا یک‌شنبه ۵ جمادی الاول ۶۴۸ق

این کتاب که ظاهراً اولین تألیف در باب استخاره است، متضمن اقسام استخاره و ادله آنها است و از مدارک معتبره است. مؤلف این کتاب را در بیست و چهار «باب» مرتب داشته است: ۱. فی بعض ماهد انی الله جل جلاله الیه من المعقول المقوی لما رویة فی الاستخارة من المنقول؛ ... ۲۴. فیما اذکره من ان الاعتبار فی صواب العبد فی الاعمال و الاقوال علی ما وهب الله جل جلاله من العقل فی المعقول و علی نایبه صلوات الله علیه و آله فی المنقول. برای شناساندن کتاب سطوری از دیباچه آن نقل می‌گردد: «فاننی وجدت العبد المؤدب و المملوک المهذب یجتهد الایقع منه الا باذن مولاه و مالک نعمته لیسلم بذلک من معاقبته او معاتبته و لیکون ضمان درک اعمال العبد علی مولاه الذی تابعه فی اشارته و کان معه فی ارادته و وجدت العمل بالمشاورة الله جل جلاله بالاستخاره قددلنی العقل و النقل علیهما کما سیاتی فی ابواب هذا الکتاب من المعنی و العبارة و انها طریق الی ضمان درک حرکاتی و سکناتی بها علی من وفقنی لها و عرفت ان الله جل جلاله العالم بالعواقب یدلنی بالمشاورة له علی عواقب المطالب و یکشف لی عن مصلحتی لها فیما اشاوره فیه من کل امر حاضر و غایب و یؤمننی بذلک من الغلط فی المسالک و المذاهب» تا آنجا که نوشته: «وقد رایت عندی یوم الثلثاء رابع عشرین من شهر رجب سنة اثنتین و اربعین و ستمائه باعثاً قویاً عرفت انه من جانب العنایة الالهیة علی ان اصنف فی المشاورة لله جل جلاله کتابا ما اعلم ان احدا سبقنی الی مثله یعرف قدر هذاالکتاب من نظره بعین انصافه و فضله». (مهدی ولائی)

آغاز: یقول علی ابن موسی ابن جعفر بن محمد بن محمد بن الطاووس احمد الله جل جلاله الذی عطف علی اولیاء و خاصته و لطف لهم بما اراهم من اسرار ملکوته و مملکته ...

انجام: و علینا الحساب فبشر عبادی الذین یستمعون القول فیتبعون احسنه اولئک الذین هداهم الله و اولئک هم اولی الالباب و هذا آخر ما اردنا ذکره فی هذا الباب و فرغ من کتابته یوم الاحد خامس جمدی الاول سنه ثمان و اربعین و ستمیة وصل الله علی سید المرسلین محمد النبی و آله الطاهرین و سلم.

چاپ: چاپ تحقیقی این کتاب توسط مؤسسه آل البیت انجام گرفته است.

[دنا ۸۵۹/۷ (۱۶ نسخه)؛ ریحانة الأدب ۷۸/۸؛ الذریعه ۱۰۳/۱۶-۱۰۴؛ کشف الحجب و الاستار ص ۳۹۶؛ کتابخانه ابن طاووس، ص ۶۳-۶۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۰/۵

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۱۷ق؛ جلد: میشن، ۵۶گ (۶۴پ-۱۱۹ر)، ۲۵ و ۱۵ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۶/۲×۲۵/۷سم [ف: ۲۹/۱ – ۴۰۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۵۷

آغاز: قال علی بن سعد الدین ابن ابراهیم بن موسی بن جعفر بن محمد بن محمد الطاووس؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۴۵ق؛ جلد: تیماج [الفبائی: – ۴۲۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۳۳/۱

خط: نسخ، کا: حسین بن عبدالرحیم رستمداری، تا: ۹۶۴ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: تیماج، ۸۸گ (۳پ-۹۰ر)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱۳ – ۱۲۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۲۵۵/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۸۰ق؛ مصحح؛ تملک: حسین بن حاجی بن محمد شولستانی با مهر «حسین از مهر علی شرف یافت» (لوزی)،

محمد جعفر حسنی حسینی شولستانی، حسن بن باقر فروشانی به تاریخ ۱۱۴۹ق؛ جلد: تیماج، ۷۰گ (۹۷پ-۱۶۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۶ - ۲۴۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳/۳۰۴۴-ف و ۶۱۹۲/۳-عکس

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۴۲ و ۳ - ۲۴۵]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۱۹/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۵ق، جا: کاشان؛ ۴۵گ (۱پ-۴۵پ)، ۲۱ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۹ - ۹۴۸]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۵ق؛ مصحح، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج، ۲۱۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳۰ - ۱۲۵]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: پنج شنبه ۱۵ ذیقعده ۱۰۷۶ق؛ مصحح به قلم حاجی میرزا حسین نوری؛ مهر: کتابخانه آقا ضیاء الدین نوری پسر شیخ فضل الله نوری، نواده دختری حاجی میرزا حسین نوری؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۱۰۳گ، ۱۳ سطر (۶/۴×۱۲)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۷۴]

۸. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۳۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۳۰ ذیقعده ۱۰۸۱ق؛ مصحح؛ تملک: عبدالقادر بک خلف احمد بک صاحبقران در ۱۲۳۶ق؛ جلد: تیماج، ۱۰۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱ - ۴۰۴]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۲۲

آغاز: ... و تحققت بصایرهم بما شاء من مقدس فی الاعمال.؛

انجام: فیما اذکره من الاعتبار فی صواب العبد فی الاعمال.

خط: نسخ کم نقطه، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ ۱۶۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۷×۱۰/۲سم [ف: ۴۳ - ۱۹]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۹۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حسن بن محمد باقر اصفهانی حائری، تا: رمضان ۱۳۰۷ق؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: میشن، ۴۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲- ۵۲۸]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۴۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: میرزا محمد تقی استرآبادی، تا: دهه نخست صفر ۱۳۱۸ق، حسب امر «سید حسین ایروانی»؛ مصحح؛ ۳۴گ (۷۴-۱۰۷)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۳۰ - ۲۴۲]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۴۰-۵/۱۳۰

آغاز و انجام: برابر

از اول تا آخر؛ خط: نسخ، کا: حاج شیخ زین العابدین قزوینی تنکابنی، تا: پنج‌شنبه ۹ شوال ۱۳۲۸ق؛ مصحح، از روی نسخه‌ای نوشته شده که محمد بن الحر بن مکی العاملی آن را تصحیح نموده؛ ۵۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۶ - ۳۰۰۴]

۱۳. کرمانشاه؛ نجومی، سید مرتضی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: برابر

خط: نسخ زیبا، کا: مرتضی حسینی نجومی، تا: پنج‌شنبه ۸ ربیع الاول ۱۳۸۲ق؛ از روی نسخه شیر محمد همدانی و دو برگ آخر از روی نسخه شیخ محمد سماوی به سال ۱۳۵۳؛ ۱۳۲ص [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ - ۲۴۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۴۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۸۵]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶ - ۲۷۰]

۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۸۹-۳/۱۰۹

آغاز: منه جل جلاله أن رسوله ما ینطق بل یعمل ... وبعدفانی وجدت العبد المؤدب والمملوک المهذب یجتهد أن لایقع منه ... الباب الاول فی بعض ما هدانی الله ... الباب الثانی فی بعض ما؛

انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با علامات بلاغ؛ جلد: ساغری مذهب، ۹۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۰۵]

● **فتح الابواب لخلاصة الحساب** / ریاضیات / عربی

fatḥ-ul abwāb li-xulāṣat-il ḥisāb

آل عبدالجبار خطی، محمد بن عبدعلی، - ۱۲۵۹ قمری

āl-e ʻabd-ol-jabbār-e xattī, mohammad ebn-e ʻabd-e ʻalī (- 1843)

وابسته به: خلاصة الحساب؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰)

متن از شیخ بهائی و شرح از محمد بن علی آل عبدالجبار است و در کتاب احوال و اشعار فارسی شیخ بهائی ضمن شروح خلاصة الحساب ذکرش نیامده است.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۸۱۵

آغاز: الحساب فانه بریاضه المستضعفین کفیل لولا الحساب لعلم کل فریضه؛ **انجام:** من مطالبها حری بالصیانه و الکتمان حقیق بالاستتار عن اکثر اهل هذا الزمان فاحفظ وصیتی الیک و الله حفیظ علیک ... المعصومین.

خط: نسخ، کا: زرع بن محمد علی بن حسین، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۲۷

آغاز: بسمله، نحمدک یا من تنزه عن التشابه و التمایل و تقدس عن التباین و الترکیب؛ **انجام:** فاحفظ وصیتی الیک و الله حفیظ

علیک
خط: نسخ، کا: زرع بن محمد علی بن حسین بن زرع، تا: ۸ شوال ۱۲۳۶ق، جا: کربلا، برای شیخ آل عصفور؛ ۱۱۴گ، ۱۹ سطر (۹×۱۳/۲)، اندازه: ۱۵/۲×۱۹/۲سم [ف: ۸ – ۲۴۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۸۰۹

آغاز: الحساب فانه برياضه المستظفیین کفیل لولا الحساب؛ **انجام:** بقلم و احقر الخلیفه ... ترحم علیهم بمحمد الامین.
خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن زرع، بی‌تا [رایانه]

● **فتح الابواب و حقیقة الاداب** / عرفان و تصوف، شعر، تاریخ معصومین / فارسی

fatḥ-ul abwāb wa ḥaqīqat-ul ādāb

جمالی اردستانی، جمال الدین محمد،۸۱۴–۸۸۳؟قمری
jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412-1479)

وابسته به: بیان حقایق احوال المصطفی؛ جمالی اردستانی، جمال الدین محمد (۸۱۴–۸۸۳)

تاریخ تألیف: ۸۷۹ق

در سرگذشت پیامبر، به نظم و نثر فارسی. بخشی است از مثنوی عرفانی «بیان حقایق احوال المصطفی» با سربندهایی به نثر.

آغاز: ۱: اللهم اهدنا فیمن هدیت و تولنا فیمن تولیت ... ای عزیز متوجه شو که برق حال در ذکر ماضی جلوه می‌کند ...
۲: انا فتحنا لک فتحا مبینا لیغفرلک الله ... ای مشتاق کرشمه ترک تازی زبان که گشایشهای ابواب فتوت ظاهر ... ربنا افتح ربنا افتح بیننا ×× بین قوم الحق و انصر واهدنا / پرده شد دور از رخ و از زلف و خال ×× پرده درشد پرده در حسن و جمال

انجام: شد گشاده فتح ابواب رضا ×× از فقیر مصطفی و مرتضی / هر که خواهد این فتوحات تمام ×× گو فقیر مرتضی شو و السلام

[الذریعة ۱۶۱/۹ و ۱۰۴/۱۶؛ دانشمندان آذربایجان ۱۷۵؛ نسخه‌های منزوی ۱۸۴۹؛ دنا ۸۵۹/۷ (۱۳ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۱۷۲۵/۳]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۰۱/۲

آغاز: بسمله. قال النبی (ص) انما الاعمال بالنیات ... ای عزیز بدان که طالبان تحقیق در سایه علما عمل پسندیده که رضای حق تعالی در آن نبیند بجای می‌آورد ... با محبت رو بیاد آور دلا ×× کاندرین بحرست سیر آشنا؛ **انجام:** در نمی گنجد کنون حرف و کلام ×× زانکه عشق صرف آمد والسلام. تم القسم ... (پاک کرده اند) من بیان حقایق احوال الرسول ...
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ در چهار ستون با یک پیشانی؛ کاغذ: ترمه ختایی، جلد: میشن، ۷۱گ (۴۴پ–۱۱۴ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۸ – ۳۳۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۹۵/۱–ف

نسخه اصل:طوپقپوسرای امانت خزینه ۱۶۴۳؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [فیلمها ف: ۳ – ۸۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۴۴

انجام: بند کن یکچند این شرح و کلام ×× تا امام آرد تحیات و سلام بلغ کتاب فتح الابواب الموعود عدة ابیاته سبعة آلاف مبلغ الف و تسعمائة بیت و توقف فی البواقی القاصة فتح مکة موعودا بفتح الموعود سلام الله علیه و رجوعه الی المقام المحمود و سیره منه فیه الیه و الحمد الله رب العالمین و الصلوة علی محمد و آله و اصحابه و السلام.
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مجدول، با سر لوح؛ تملک: ابراهیم بن حاجی یوسف، محمد رفیع، ابراهیم پاشا ملک احمد پاشا زاده در ۱۱۹۰، درویش حاج فیض الله ابرلالی بحاری نقشبندی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مذهب، ۶۹گ، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱۳ – ۳۴۰۴]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۵۲/۴

خط: نسخ، کا: محم حمزوی موسوی، تا: یک‌شنبه ۲۴ شوال ۱۲۲۹ق؛ ۳۱ سطر [ف: ۳ – ۶۳۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۲/۱

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر
کا:علی اشرف بن علی،تا:۱۲۳۵ق؛۱۳۲ص(۳–۱۳۴) [ف: ۳ – ۳۹۰]

۶. شیراز؛ محلاتی، صدرالدین؛ شماره نسخه:۱۶/۶

خط: نسخ، کا: سید محمد حمزوی، تا: ۱۲ شعبان ۱۲۳۸ق [نشریه: ۵ – ۲۷۳]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۰/۶

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد کریم بن محمد زمان، تا: جمادی الثانی ۱۲۴۱ق؛ جلد: میشن، ۷۶گ (۲۲۱پ–۲۹۶پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۴سم [ف: ۳ – ۶۳۸]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۱۲/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج، ۲۴ سطر (۱۴×۲۴)، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۱۶ – ۲۴۰]

۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۱۱/۶

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق عالی، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با سرلوح؛ تملک: امیر شمشیر عرب العاقری؛ مهر: «بفرق دشمن شاه نجف زند شمشیر»، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، مشیر السلطنه ۱۳۲۲؛ جلد: چرم مذهب، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۱/۵سم [ف: ۳ – ۱۴۷]

۱۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۲۹/۳

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ آغاز نسخه در حاشیه ۱۷۸رتا ۳۱۲ر و از اینجا متن و حاشیه است تا گ ۳۲۹ و از اینجا به برگ ۱۵۱ر–۱۷۷پ [ف: ۵ – ۳۵۶]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۳/۲

بخش آخر؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶ص (۲۹۸–۳۰۳)

[ف: ۳ – ۳۹۱]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۵/۱

منتخب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ [ف: ۳ – ۳۹۱]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۲۱/۶–ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 813 (بلوشه ۱۷۵۷)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۹۴]

● **فتح الاسرار = عجایب الاعداد و غرایب الازواج و الافراد** / علوم غریبه / عربی

fatḥ-ul asrār = ʿajāyib-ul aʿdād wa ġarāyib-ul azwāj wa-l afrād

۱. رشت؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۵/۵ر

بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۶ جمادی الثانی ۱۱۰۲ق [نشریه: ۵ – ۳۸۹]

۲. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۶۵/۶ر

بی‌کا،تا:قرن ۱۳؛ اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۱۹۵]

● **فتح الاسرار فی شرح الاظهار** / نحو / عربی

fatḥ-ul asrār fī š.-il iẓhār

برکوی، محمد بن محمد، – ۱۱۷۲ ؟ قمری

berkavī, mohammad ebn-e mohammad (- 1759)

متن «اظهار الاسرار» در نحو عربی است. اسماعیل پاشا این کتاب را در دو جا از ایضاح المکنون یاد نموده، شرح آن را به محمد بن محمد بن احمد نسبت داده است، نخست در عنوان اظهار برکوی و سپس در عنوان «فتح الاسرار»، لیکن او در نخستین بار شرح‌کننده را با نسبت «صبوحه وی» متوفی ۱۱۷۲ آورد و آغازی برای کتاب می‌آرد که مطابق نسخه ما است و در بار دوم او را با نسبت شیخی (– ۱۱۴۱ق) یاد کرده است و آغاز آن را نمی‌آورد. مؤلف در این کتاب از این کسان یاد می‌کند: قال المولی ابو السعود، قال سیدی الشریف فی حاشیة الکشاف، قال الرضی و قال ابن درستویه.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۸۱

آغاز: بسملة. الحمدلله حمد الشاکرین ... و علی آله الطیبین الطاهرین اما بعد: فیقول العبد المفتقر الی لطف ربه المقتدر شیخ محمد بن محمد بن احمد، حفوا بالطاف ربهم الصمد، لما کان کتاب اظهار الأسرار للفاضل البرکی ... مشتملاً علی ... کتبت فی اوان طلا بی و وقت حداثة شبابی ... فسمیته فتح الاسرار فی کتاب الاظهار (گ۷پ) ... فقال: بسم الله الرحمان الرحیم، و الباء فیه للملابسة (گ۸ر) ... و بعد: الواو إما قائمة مقام إما (گ۱۱ر)؛ **انجام:** و سائر توابع المنادی علی ما عرفت، ذکره البدلیسی. هذا آخر ما اردنا جمعه من الفوائد و نظمه من الفرائد ... یوم لا ینفع مال و لابنون ... عن کمال الانتهاض لنقل السواد فی البیاض. تمت (گ۱۳۴پ).

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، با یک سرلوح، محشی با نشان «منه»؛ تملک: محمد نوری بن حسن افندی، عبدالمنیب شهیر به شوکت افندی؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۵۴گ، ۲۳ سطر (۷/۳×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۱ – ۷۰۷]

● **فتح الاقفال = شرح منظومه تحفة الاطفال** / تجوید / عربی

fath-ol aqfāl = š.-e mnz.ye tohfat-ol atfāl

وابسته به: تحفة الاطفال؛ جمزوری، سلیمان بن محمد (–۱۲)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۷۰ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **فتح الاقفال عن صلاة القفال** / فقه / عربی

fatḥ-ul aqfāl ʿan ṣalāt-ul qaffāl

عسکری، نجم الدین بن محمد، ق۱۴ قمری

ʿaskarī, najm-od-dīn ebn-e mohammad (- 20c)

عبدالله بن احمد بن عبدالله قفال مروزی در حضور سبکتکین نمازی خواند فاقد آداب شرعیه و مطابق مذهب حنفی‌ها تا نادرستی آن مذهب را به سلطان نشان دهد در این رساله خصوصیات این نماز از کتاب‌های فقهی اهل آن مذهب استخراج شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۹۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... عثرت فی اثناء مطالعاتی لکتب أهل السنة علی صلاة القفال التی نقلها المؤرخون؛ **انجام:** و العلماء الاعلام من أهل السنة و الجماعة و الحمدلله أولا و آخراً و الصلاة و السلام علی محمد و آله الغر المیامین.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: چهارشنبه ۸ رجب ۱۳۷۷ق، جا: سامراء؛ جلد: مقوایی، ۱۰گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۵ – ۲۷۳]

● **فتح الاقفال و ضرب الامثال = شرح ابنیة الافعال** / صرف / عربی

fatḥ-ul aqfāl wa ḍarbu-l amṯāl = š.-u abnīyat-il afʿāl

بحرق، محمد بن عمر، ۸۶۹ – ۹۳۰ قمری

bahraq, mohammad ebn-e ʿomar (1465 - 1524)

وابسته به: لامیة الافعال = المفتاح بابنیة الافعال؛ ابن مالک، محمد بن عبدالله (۶۰۰–۶۷۲ق)

شرح بر قصیده لامیه ابنیة الافعال ابن مالک در صرف.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۴۸

آغاز: الحمدلله المتصرف قبل علل التصریف المعترف قبل آلة

التعریف الذی الف الاشیاء أحسن تألیف و حمل الانسان امانة التکلیف؛ **انجام:** یقال جذل یجذل کفرح وزناً و معنی و الوجه الباشر هو الکالح و الرجل الخایف حقق الله له ما ترجاه و أعادة مما یخشاه و استجاب له ما دعاه بمنه و کرمه.
خط: نسخ، کا: عمر بن ابراهیم حبابی، تا: جمعه ۱۷ ذیقعده ۹۸۳ق؛ مصحح؛ تملک: شیخ موسی حفاظی، عمر بن عبدالله عیدروس، ابراهیم بن محمد نخشبی؛ مهر: «صراط علی حق نمسکه» (بیضی)؛ جلد: مذهب، ۷۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۸ – ۴۸]

● فتح الاوراد = فتوح الاوراد / دعا / فارسی

fatḥ-ul awrād = futūḥ-ul awrād

برهانپوری، فتح محمد بن عیسی، – ۱۰۸۰ قمری

borhānpūrī, fath mohammad ebn-e ʻīsā (- 1670)

تاریخ تألیف: ۹ ذیقعده ۱۰۵۷ یا ۱۰۵۶ق

مشتمل بر اوراد و اذکار به شیوه گروه شطاریان، درهفت «فتح» و هر فتح در چند «ذکر» است: فتح ۱. بیان اعمالی که از ابتدای صبح تا ظهر انجام می‌شود در سی و دو ذکر؛ ۲. بیان اعمالی که از ظهر تا عصر انجام می‌شود در نه ذکر؛ ۳. بیان اعمالی که از وقت عصر تا مغرب انجام می‌شود در هشت ذکر؛ ۴. اعمالی که از مغرب تا عشاء انجام می‌شود در شش ذکر؛ ۵. بیان اعمالی که از عشاء تا سحر انجام شده در دوازده ذکر؛ ۶. فضیلت اعمال و اسم اعظم در پنج ذکر؛ ۷. بیان اعمال تمام سال در دوازده وصل است؛ خاتمه در بیان صلوات حاجات و ادعیه آن می‌باشد.
آغاز: الحمدلله حمداً کثیراً طیبا مبارکا فیه کما یحب ربنا و یرضی ... اما بعد فهذا زبدة ... فتح محمد ... فتوح الاوراد
[فهرستواره ۶۸۹/۷ به نام فتوح الاوراد]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۷۲۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و جمیع فرزندان و مخلصان و محبان را بدهد ... و سلم تسلیماً کثیراً البررة الاتقیاء و صحبه الاصفیا من اهل التقی و النقی ... الی یوم الجزا
خط: نسخ و نستعلیق، کا: نورخان ولد ملاخان، تا: جمادی الثانی ۱۱۰۷ق؛ اهدایی: رهبری، دی۱۳۸۰؛ جلد: تیماج، ۱۸۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۳۶۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۷۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و جمیع فرزندان و مخلصان و محبان را بدهد.
خط: نستعلیق، کا: عطاءالله بن عنایت الله، تا: یکشنبه ۱۱ صفر ۱۱۵۶ق؛ ۱۱۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۶ – ۲۷۱]

● فتح الباب / تاریخ / فارسی

fatḥ-ul bāb

گفتاری است کوتاه دارای دو عنوان «فتح الباب»، در معنای لغوی و اصطلاحی تاریخ که از هشت بهشت ادریس بن حسام الدین بدلیسی نقل شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۳۳/۶
آغاز: فتح الباب. اول در بیان لفظ تاریخ از روی لغت؛ **انجام:** در مجلس سلاطین ابتدا تکلم به دعا و ثنا باید و بعد از آن به عرض حاجت ابدا باید نمود چرا که انجح در حصول مرام و اوفق و ارجح به مزاج خسروان عالی مقام.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲ص، ۲۰ سطر [ف: ۱۶ – ۲۴۳]

● فتح الباب / شعر / فارسی

fatḥ-ul bāb

منظومه‌ای است دارای ۶۵ بیت در اختیارات.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۲۱/۴
آغاز: آغاز منظومه: نظر هرد و کوکبی با هم ×× که بود خانه شان مقابل هم / آنکه عقلش ره صواب کند ×× نام این شکل فتح باب کند؛ **انجام:** چون نظر سوی دوستی بود آن ×× دوره اش از مقارن کیوان
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۵ص (۹۷-۱۰۱)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۹ – ۳۱۵]

● فتح الباب الی طریق الحق و الصواب / اصول فقه / عربی

fatḥ-ul bāb ilā ṭarīq-il ḥaqq-i wa-ṣ ṣawāb

اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸ – ۱۲۳۲ ؟ قمری

axbārī, mohammad ebn-e ʻabd-on-nabī (1765 - 1817)

تاریخ تألیف: شنبه ۱ محرم ۱۲۱۰ق؛ محل تألیف: کربلا

در پاسخ به ادله آنان که معتقد به انسداد باب علم هستند، به درخواست شاگردش عبدالحسین. مؤلف سعی کرده مطالب را از آیات و احادیث بگیرد و پایه استدلال خود را بر این دو نهد. دارای پنج «مرشد»: ۱. فی قولهم بانسداد باب العلم فی الغیبة الکبری؛ ۲. الآیات الدالة علی فتح الباب؛ ۳. الاخبار الدالة علی بقاء العلم فی زمن الغیبة؛ ۴. مباحث عقلیة جرت بین المؤلف و بعض الاعلام؛ ۵. فساد من یدعی الوجدان و یتشبث به. علامه کاشف الغطاء بزرگ، طی چند رساله، رساله‌های میرزا محمد را با متانت بسیار رد کرده و میرزا محمد، سرانجام رساله‌ای به نام «الصیحة بالحق علی من الحد و تزدق» در رد ایشان نوشته است.
آغاز: نحمدک یا من فتح لنا ابواب نعمه الظاهرة و الباطنة سرا و جهرا و سدعنا ابواب نقمه البادیة و الخافیة عذرا و نذرا و لعن الله الذین ...
انجام: و قد حصل الفراغ من تألیفه یوم السبت الاول من شهر المحرم مبدء السنة العاشره من المائه الثالثة من الالف الثانی من

الهجرة النبویه علی مهاجرها افضل الصلوة و التحیة فی مشهد ابی عبدالله الحسین (ع) لالتماس ثمرة الفواد و احقی المراد قرة العین العالم الفاضل الالمعی الورع الزکی اللوذعی البری من کل شین صنوی الروحانی المولی عبدالحسین ثبته الله علی جادة الثقلین و قد اجزت له روایة هذه الوجیزه مع جمیع ما صنفته و الفته من الکتب و الرسائل و ما رویته من المعقول و المنقول باسانیدی الی اساتذتی المعروفین تجاوز الله عنا ببرکاتهم یوم الدین.

چاپ: به نوشته الذریعه ابن کتاب در بغداد به چاپ رسیده به پیوست رساله «فی امکان حصول العلم من خبر التقه».

[دنا ۸۶۰/۷ (۱۶ نسخه)؛ ایضاح المکنون ۱۵۹/۲؛ معجم مؤلفی الشیعة ۴۲۸ الذریعة ۱۰۵/۱۶؛ ریحانة الأدب ۸۵/۱-۸۶]

۱. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۸۲/۳**

آغاز: برابر؛ **انجام:** شب ظلمت بپایان بکجا توان رسیدن ×× مگر آنکه شمع روشن بر هم چراغ دارد

خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد، تا: ۱۲۱۱ق؛ مجدول؛ با دو اجازه که مؤلف به جهت کاتب نوشته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ (۱۰۱پ-۱۵۹پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۷۸]

۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۶۱/۱**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالغفور بن عبدالغنی انصاری لاری (شاگرد مؤلف)، تا: محرم ۱۲۱۲ق؛ مصحح، مجدول؛ جلد: تیماج، ۶۰ص (۱-۶۰)، ۲۵سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۳۲ - ۲۸۷]

۳. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۴۴/۱**

خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن عبدالرضا فیروزآبادی، تا: شنبه ۲۱ ذیقعده ۱۲۱۵ق؛ مصحح؛ با اجازه مؤلف جهت کاتب به سال ۱۲۱۶ق؛ جلد: تیماج، ۸۹گ (۱پ-۸۹پ)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲۸ - ۲۳۹]

۴. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۲۹۷**

خط: نستعلیق، کا: محمد داود بن عبد الرحیم کجائی، تا: شوال ۱۲۲۱ق؛ تملک: سید محمد مهدی سدهی؛ جلد: تیماج، ۸۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۲۶۶]

۵. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۹۷/۲**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ متوسط، کا: محمد ابراهیم طبسی خراسانی، تا: ۱۲۲۳ق، جا: تهران در خانه مؤلف در بند؛ جلد: میشن، ۱۲۱ص (۲۷-۱۴۷)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۶۷]

۶. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۵/۶-۳/۸۵**

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی بن الحسین، تا: صفر ۱۲۲۵ق، جا: تهران؛ مصحح، محشی به امضاء «منه دام ظله»؛ ۶۹گ، ۲۱ سطر [ف: ۶ - ۳۰۰۵]

۷. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۵۸/۲**

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: فتحعلی بن محمد کریم خان زند، تا: ۳ رجب ۱۲۲۵ق، جا: تهران؛ جلد: میشن، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۶ - ۱۴۶]

۸. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۲۱/۳**

آغاز:برابر؛ **انجام:** شب ظلمت و بیابان بکجا توان رسیدن ×× مگر آنکه شمع رویش بر هم چراغ دارد هذا القوم و ذاک الآخرین و الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطهرین و صحبه و تابعیه الی یوم الدین.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۵ق؛ مصحح، محشی؛ ۶۱گ (۱۱۲پ-۱۷۲پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۲ - ۵۵۳]

۹. **شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۶۰/۴**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ ۷۵گ (۱۶۶ر-۲۴۰ر)، اندازه: ۱۵×۲۱ سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۷۲]

۱۰. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵ /۸۱۰۹-۵۵/۷۹**

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد صالح، تا: پنج‌شنبه ۴ جمادی الاول ۱۲۶۸ق؛ ۶۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۰۵]

۱۱. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۵۶/۲**

آغاز: برابر؛ **انجام:** شب ظلمت و بیابان به کجا توان رسیدن ×× مگر آن که شمع رویش برهم چراغ دارد. هذا لقوم و ذاک لآخرین و الحمدلله رب العالمین ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۷۷ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۹۲گ (۴۲پ-۱۳۳پ)، ۱۹ سطر(۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۳۹ - ۶۱۷]

۱۲. **تهران؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۶**

آغاز: برابر؛ **انجام:** او سفسطیا فلیعلمن نبأ بعد حین طفینا المصباح حیت لاح الصباح و هذا القوم و ذلک الاخرین و الحمدلله رب العالمین و صلی الله

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱۲۲گ، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: - ۱۹۶]

۱۳. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۵۳/۱**

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال المؤلف فهذه خمس و ثلاثون آیة دلت علی ان الاختلاف و التفرق من بینهم و تعدیهم عن الحق ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ ۱۰۹گ (۱-۱۰۹)، ۱۳ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۲۸ - ۳۶۸]

۱۴. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۹/۶-طباطبائی**

آغاز و انجام: برابر

کا: عباسعلی منزوی، تا: قرن ۱۳، جا: اسدآباد؛ جلد: تیماج، ۵۸گ (۵۴پ-۱۱۱پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۴۸]

۱۵. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۸/۱ط**

آغاز: البدیهیات بالمره و هولاء السوفسطائیه و یسمی ...

خط: نسخ، کا: علی شیخ مالوب جزائری، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛

تملک: محمد علی آل کشکول کربلائی، مهر: «عبده محمد علی»؛ ۹۱ص (۱-۹۱)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۸سم [ف: ۲۴/۳ - ۱۰۹]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۱

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۱۳]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** مگر آنکه شمع رویش بر هم چراغ دارد. هذالقوم و ذاک لاخرین.

خط: نسخ، کا: محمد رضا دوانی، بی‌تا؛ واقف: نائینی؛ ۱۰۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶ - ۶۶]

● فتح الباب فی شرح الباب الحادیعشر / کلام و اعتقادات / عربی

fatḥ-ul bāb fī š.-il bāb-il ḥādī'ašr

واعظ گیلانی، عبدالوحید بن نعمت الله، ق۱۱ قمری

vā'ez-e gīlānī, 'abd-ol-vahīd ebn-e ne'mat-ol-lāh (-17c)

وابسته به: الباب الحادی عشر = باب حادی عشر؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

[الذریعه ج ۱۶ص ۱۰۵]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۰۲/۱

آغاز: بجواز ان یکون موجد الکل موجدات الاجزاء

خط: نستعلیق تحریری، کا: حاج محمد همدانی، تا: ۱۰۳۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، ۷۱ص (۱-۷۱)، ۲۲ سطر (۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۱×۲۶سم [ف: ۵ - ۱۸۴۰]

● فتح الباب لمغلقات الکافی للکلینی / شرح حدیث / عربی

fatḥ-ul bāb li-muġlaqāt-il kāfī lil-kuliynī

عرفان یزدی، مطیع بن محمود، ق۱۲ قمری

'erfān-e yazdī ‹motī' ebn-e mahmūd (- 18c)

وابسته به: الکافی؛ کلینی، محمد بن یعقوب (-۳۲۹)

آن را پس از تدریس کافی ساخته است.

آغاز: بسمله.و منک الاغاثة یا کریم. الحمد لله الکافی لنا رشح من بحر احسانه الوافی لنا وعده من عفوه و غفرانه.

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۹۱۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ضمیر راجع الی من، یعنی ان علم من عمل به ذلک الخبر الی غیره یجری ذلک الخبر لمن علمه اولا.

خط: ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: حاج سید علی محمد وزیری؛ جلد: مقوایی، ۲۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۷۵۱] و [نشریه: ۴ - ۳۹۸]

← فتح الباری > هدی الساری لمقدمة فتح الباری

● فتح الباری فی شرح صحیح البخاری / شرح حدیث / عربی

fatḥ-ul bārī fī š.-i ṣaḥīḥ-il buxārī

ابن حجر عسقلانی، احمد بن علی، ۷۳۳ - ۸۵۲ قمری

ebn-e hajar-e 'asqalānī, ahmad ebn-e 'alī (1333 - 1449)

وابسته به: الجامع الصحیح = صحیح البخاری = صحیح بخاری؛ بخاری، محمد بن اسماعیل (۱۹۴-۲۵۶ق)

شرح معتبر و مشهوری است بر «الجامع الصحیح» بخاری. این شرح از بزرگترین شروح صحیح بخاری است که در ده جلد نگاشته شده است و در آن فوائد حدیثی و نکات ادبی و فقهی متعددی جمع‌آوری شده است. ابن حجر، طرق احادیث را در شرح حاضر جمع نموده؛ و در احادیث مکرر، مواردی که بیان حدیث مقصود بخاری بوده آن حدیث را شرح و در مواضع دیگر به محل شرح حدیث ارجاع داده؛ و در برخی از موارد، در میان احتمالات یا اقوال مختلف یکی از وجوه مذکور را ترجیح داده است. به گفته کشف الظنون، شروع تألیف این شرح به سال ۸۱۳ق و پایان آن به سال ۸۴۲ق است و بدین طریق بود که شارح، جزء جزء شرح را به خط خود نوشته؛ سپس جمعی از ائمه معتبر، با قرائت علامه ابن خضر، آن را می‌نوشتند و با اصل نوشته مؤلف مقابله و در هفته یک بار، نوشته‌های خود را مباحثه می‌کردند تا تحریر کتاب به اتمام رسید. فقط بخش کوتاهی از ابتدای شرح به طریق املا بوده است. (حبیب الله عظیمی)

آغاز: الحمدلله الذی شرح صدور اهل الاسلام بالهدی ...

چاپ: طبع فی دهلی ۱۸۹۰/۱م موسوما بصحیح البخاری مع شرح الباری و بولاق ۱۳۰۰/۱؛ بیروت، دار المعرفة، ۱۴ جلد .

[کشف الظنون ۵۴۷/۱ و ۱۲۳۱/۲؛ سرکیس ۸۱/۱؛ قاهره، فؤاد سید ۱۶۲/۲؛ اعلام زرکلی ۱۷۳/۱؛ معجم المطبوعات العربیة ۸۱/۱؛ الاوقاف العامة بغداد ۲۷۳/۱ و ۲۷۴؛ الاوقاف العامة موصل ۱۰۸/۲؛ دنا ۸۶۱/۷ (۱۴ نسخه)؛ معجم المؤلفین ۲۰/۲؛ بروکلمان ۱۷۰/۳؛ دار صدام ص۲۱۲و ۲۱۳]

شرح و حواشی:

۱- هدی الساری لمقدمة فتح الباری = فتح الباری؛ ابن حجر عسقلانی، احمد بن علی (۷۳۳-۸۵۲)

۲- فهرست کتب فتح الباری بشرح صحیح البخاری

۳- فهرست فتح الباری فی شرح صحیح البخاری

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۵۶

آغاز: بسمله ... قوله بسم الله الرحمن الرحیم کتاب النکاح؛ **انجام:** بعدهم تسعة عشر اثرا ... حسبنا الله و نعم الوکیل.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۷۳ق؛ جلد: تیماج [الفبائی: - ۴۲۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۸۴۵

آغاز: فان العتق اذا لم یستلزم الطلاق؛ **انجام:** هی العظم الذی بین

ثغرة النحر و العاتق

جلد۲. از «کتاب الطلاق» (باب لایکون بیع الأمة طلاقاً) تا «کتاب اللباس» (باب لبس جبة الصوف فی الغزو)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: مقوا، ۲۴۹گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۵۳۲]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۰۳

آغاز: قوله باب الدعاء عندالکرب بفتح الکاف و سکون الراء بعدها موحدة هو ما یدهم المرأ مما یأخذ بنفسه؛ **انجام:** و حدیث أبی عمر لا و یقلب القلوب و فیه من الآثار عن الصحابة و التابعین خمسة آثار و الله اعلم.

از آغاز باب الدعاء عند الکرب تا پایان کتاب القدر؛ خط: نسخ، کا: نظام بن محمد بن نظام خوافی، تا: قرن ۹ یا ۱۰؛ مصحح؛ مهر: «محمد باقر بن محمد نقی الموسوی»(بیضی)؛جلد:تیماج، ۲۸۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۴۳]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۷۷۹

آغاز: حدیثا و الخالص ثلاثة وعد من وافقه مسلم علی تخریجها سیری حدیث ... واحدی عشرة و حدیث انس کان یفطر حتی یظن ان لایصوم؛ **انجام:** و حدیث بن عباس کان ذوالمجاز و عکاظ و فیه من الاثار المرفوعة (الموقوفة) علی الصحابة و التابعین ستون اثرا اکثرها معلق و الله اعلم

از «کتاب الصلاة» (باب من یتطوع بعد المکتوبة) تا آغاز ابواب العمرة از «کتاب الحج»؛ خط: نسخ، کا: برهان الدین بن قطب الدین بن حسن بن احمد بن احمد بن زکریا، تا: رمضان ۹۱۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۳۱۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۳۰]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۲۴

از باب «فصل التامین» تا باب «تقصیر التمتع»؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد بن قریشی شافعی، تا: شنبه ۱۰ ذیقعده ۹۴۷ق، برای ابوعبدالله شمس الدین ابی الطیب خطیب ازهر دواخلی شامی؛ مهر: عمال شاه جهان مانند عارف و اعتماد خان و ارشد خان و مهر کتابخانه محمد مقیم حسینی؛ تملک: آخند صاحب آخند ملا رحیم؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۳۵۳گ، ۳۱ سطر (۱۳/۵×۲۰)، اندازه: ۱۲/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۴۲]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۷۵

آغاز: ابواب التطوع، لم یفرد المصنف هذه الترجمة فی ما وقف علیه من الاصول باب التطوع بعد المکتوبة ترجم اولا بما بعد المکتوبة، ثم ترجم بعد ذلک لما قبل المکتوبة، قوله صلیت مع النبی؛ **انجام:** خاتمة -اشتمل کتاب الجهاد مزاولة الی هنا من الاحادیث المرفوعة ... فی بعد هم سبعة و عشرون اثرا. و الله اعلم

جلد دوم، از باب التطوع از کتاب الصلوة تا آخر کتاب الجهاد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول مذهب، با سرلوح، مصحح؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مذهب، ۳۰۳گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۲۵۳]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۲۰۹

آغاز: ما یتوقع من المفسدة ... و عبد الاعلی هو ابن عبدالاعلی و الجریری بضم الجیم هو سعید و ابوالعلاء هو یزید؛ **انجام:** خالف فیه بعض الکوفیین و من الحجة علیهم قول صلی الله علیه و سلم لعایشة

جلد۱، از کتاب الزکاة (باب ما ادی زکاته فلیس بکنز و باب الریاء فی الصدقة) تا کتاب الحج (باب وجوب الصفا و المروة). ادامه این نسخه در شماره ۳۵۴۱۵ می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ضمیمه: مصدر است به ۳۵ برگ در کتاب التفسیر فتح الباری (از سوره نور، باب لو لا اذ سمعتموه ... تا سوره احزاب، باب ان الله و ملائکته یصلون علی النبی ...) با خط مغایر (نسخ)، آغاز موجود ضمیمه: «تکلموا بالافک لکن لم یذکر فیهم عبدالله بن ابی و کذا فی حدیث ...»؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۲۰۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۵/۵×۲۰/۳سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۳۱]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۴۱۵

آغاز: لعایشة لما حاضت غیر ان لایطوفی بالبیت حتی یطیری و سیأتی بیان الدلالة؛ **انجام:** الثانی من العفاء و هو الموضع الخالی الذی لا انیس به فان

کتاب حج (باب وجوب الصفا و المروة تا باب من رغب عن المدینة). ادامه نسخه ۳۵۲۰۹ می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ ۳۶۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۲۷سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۳۲]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۳۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ابوالحسین و کانت مدة عمره اثنتین الا ثلاثة عشر ... بالنظر الی وجه الله الکریم عنه و فضله وجوده ... و صلی الله علی ... و الحمدلله رب العالمین

شامل مقدمه فتح الباری می‌باشد که در ده فصل به نکات فقهی و ادبی و فوائد حدیثی اشاره نموده و به «هدی الساری» موسوم است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، تیر ۱۳۸۱؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۹۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۶/۳سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۳۴]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۶۴۳

آغاز: الی بنی اسرائیل بلاخلاف فمن اجابه منهم نسب الیه و من کذبه منهم و استمر علی یهودیته لم یکن مومنا فلایتنا وله الخبر؛ **انجام:** و نوبة بضم النون و سکون الواو ثم موحدة ضبته ابن

شامل «کتاب العلم» (باب تعلیم الرجل أمته و اهله ... و باب ...) و بخشی از کتب «الخمس، الجزیة، احادیث الانبیاء باب المغازی مرض النبی (ص) و ... می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۲۵۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۳۴]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۶۹۳

آغاز: بسمله، الحمدلله ... اما بعد فقدان اشروع فیما قصدت له من شرح الجامع؛ **انجام:** و کلا الامرین مأمون من ابن عمرو قد تقدم»
از ابتدای کتاب تا باب المساجد التی علی طرق المدینة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۱۶۵ص، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۴/۵×۳۳ سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۳۰]

۱۲. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۲۸۳**

آغاز: حدیث عایشة فلیجعل الرحلة الی اهله فانه اعظم لاجره؛ **انجام:** علی ان الثواب من الله علی سبیل الاحسان منه
از اواخر «ابواب العمرة» (باب المسافر) تا اواسط «کتاب الاجارة» (باب الاجارة الی نصف النهار). و ادامه نسخه ۲۲۳۰۷ می‌باشد و ادامه این نسخه نیز به شماره ۲۲۲۹۹ می‌آید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ ۱۹۹گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۳۳]

۱۳. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۳۰۷**

آغاز: بسمله، کذالک اصلی و ابی (کذا للأصیلی) و أبی الوقت و البسملة من الاصل و لکریمة باب فی الجنایز و کذا لابی ذر؛ **انجام:** فلیجعل الرجوع الی اهله و فی روایة ابی مصعب فلیجعل الکرة الی اهله و فی حدیث عایشة
جلد۱. از «کتاب الجنایز» تا اواخر خاتمه «کتاب العمرة» (باب المسافر). ادامه نسخه در شماره‌های ۲۲۸۳ و ۲۲۲۹۹ است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن۱۲؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ جلد: مقوا، ۲۰۰گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱ سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۵۳۲]

۱۴. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۲۹۹**

آغاز: منه قوله فی روایة عبدالله بن دینار انما مثلکم و الیهود و النصاری هو بخفض الیهود عطفا علی الضمیر؛ **انجام:** و فیه من الاثار عن الصحابة فمن بعدهم اثنان و عشرون اثرا و الله اعلم
جلد۲. از کتاب الاجارة (باب الاجارة من العصر الی اللیل) تا پایان کتاب الوصایا است. این نسخه با چند برگ افتادگی از اول (به مقدار ۲باب) ادامه نسخه ۲۲۲۸۳ می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ ۲۹۲گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱ سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲– ۵۳۳]

۱۵. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۲۵۵**

آغاز: برابر؛ **انجام:** و فیه من الموقوفات خمسة آثار منها ثلاثة موصولة فی ضمن حدیث البرا والله سبحانه و تعالی اعلم بالصواب
ج ۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲ رجب ۱۱۲۱ق؛ مجدول، دارای سرلوح مزدوج مذهب مرصع، در آخر رجب ۱۱۸۴ توسط احمد بن محمد تصحیح و مقابله شده؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۵۱۰گ، ۴۳ سطر، اندازه: ۲۲×۳۳ سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲– ۵۲۹]

۱۶. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۲۸**

آغاز: کذا فی روایة کریمة فی بعض النسخ و فی روایة ابی علی بن شبویة نحوه و قدم الایة الآتیة فی الترجمة علی الباب؛ **انجام:** نسخه: قوله باب ما یقع من النجاسات فی السمن و الماء ای هل ینجسهما ام لا او لاینحبس الماء اذا تغیر دون غیره و هذا الذی یظهر من مجموع ما اورده المصنف فی الباب.
از کتاب «احادیث الانبیاء» تا اول «باب ما یقع من النجاسات فی السمن و الماء» است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۴۰۰گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۲۶–۴۰۸]

● الفتح الباری فی الموت الاختیاری / عرفان و تصوف / فارسی

fatḥ-ul bārī fī-l mawt-il ixtīyārī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۰/۳–ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 125 (بلوشه ۱۵۱). به فارسی در شرح رومی؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۱۰۵۲ق [فیلمها ف: ۱ – ۵۳۳]

● فتح الباقی بشرح الفیة العراقی = شرح التبصرة و التذکرة / درایه / عربی

fatḥ-ul bāqī bi-š.-i alfīyat-il ʻirāqī = š.-it tabṣira wa-t taḏkira

انصاری، زکریا بن محمد، ۸۲۶؟ – ۹۲۶ ؟ قمری

ansārī, zakarīyā ebn-e mohammad (1423 - 1520)

وابسته به: التذکرة و التبصرة فی الحدیث = الالفیة فی اصول الحدیث = تبصرة المبتدی و تذکرة المنتهی؛ عراقی، عبدالرحیم بن حسین (۷۲۵–۸۰۶)
تاریخ تألیف: ۱۰ رجب ۸۹۶ق
شرح مزجی کوتاهی است بر «الفیة عراقی» که در آن علوم حدیث و درایه ابن صلاح را به نظم کشیده است. انصاری در این کتاب آن را شرح کرده و گاهی به رد و ایراد می‌پردازد.
آغاز: الحمدلله الذی وصل من انقطع الیه بدینه القویم و رفع من أسند امره الیه باتباع سنة نبیه الکریم.
چاپ: بیروت
[کشف الظنون ۱۵۶/۱؛ قاهره، جلد اول: مصطلح حدیث ۱۶۳ و ۲۶۵–۲۶۷؛ الاوقاف العامة بغداد ۲۵۲/۱ و ۲۷۵/۱ و ۲۷۶؛ الاعلام ۴۶/۳؛ دار صدام ص۲۱۴و ۲۱۵]

۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۶۶**

آغاز: باربعة اضعافه ماء حتی یبقی منه النصف ثم صفر جیدا و اعزله و اسحق ما طبخت من المرد سنج باربعة امثاله من الخل الابیض الحاذق؛ **انجام:** و افضل الصلوة و السلام ×× الی النبی سید الانام. و افضل الصلوة و السلام علی النبی المصطفی (ص) سید الانام ای الخلق صلی الله و سلم علیه کلما ذکره الذاکرون و غفل عن ذکره الغافلون.

خط: نسخ و نستعلیق، کا: حسن بن محمد بن عبدالقادر بن احمد بن علی عثمانی عفانی حنفی، تا: چهارشنبه ۷ ربیع الثانی ۹۷۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۴۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف:۳۸-۲۰۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال ابن الصلاح و اکثر ما رویناه لأب عن ابنه ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۱۳۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۲۲ - ۱۱۵]

● **فتح الجلیل ببیان خفی انوار التنزیل** / تفسیر / عربی

fatḥ-ul jalīl bi-bayān-i xafī-yi anwār-ut tanzīl

انصاری، زکریا بن محمد، ۸۲۶؟ - ۹۲۶ ؟ قمری

ansārī, zakarīyā ebn-e mohammad (1423 - 1520)

وابسته به: انوار التنزیل و اسرار التأویل = تفسیر بیضاوی؛ بیضاوی، عبدالله بن عمر (-۶۸۵)

مؤلف، در آن به بیان مرجع ضمایر و وجوه اعراب کلمات و شروح لازمه و تفصیل مجملات و رفع مبهمات تفسیر بیضاوی پرداخته است.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب و جعله قیما و بین فیه لاولی الالباب ...

انجام: من قرأ المعوذتین فکانما قرأ الکتب التی انزلها الله تعالی موضوع و الله اعلم تم فتح الجلیل ببیان خفی انوار التنزیل و الله تعالی ولی المعونة و التوفیق و منه الهدایة الی سواء الطریق و هو حسبی و نعم الوکیل و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم تسلیماً کثیرا دائماً الی یوم الدین.

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۱۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: سپهسالار؛ جلد: چرمی، ۲۴۶گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۱۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۸۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۶۴۵]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۲۹-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** کما ذکرک و ذکره الذاکرون و کلما عقل عن ذکرک و ذکره الغافلون و رضی الدین عن اصحاب رسول الله اجمعین. و لاحول و لاقوة الا بالله العلی العظیم. استغفرالله ...

در فهرست ناشناس؛ اصل نسخه: گنج بخش، ش ۶۲۸ (تسبیحی ۳/۳۳۶)؛خط:ثلث،بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۵۱۴ص [عکسی ف: ۲ - ۲۰۱]

● **الفتح الجلیل للعبد الذلیل** / بدیع / عربی

fatḥ-ul jalīl lil-ʻabd-id ḏalīl

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری

soyūtī, ʻabd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

رساله مختصری است که در آن ۱۲۰ صنعت بدیعی که در آیة الکرسی به کار رفته، با اختصار گزارش شده است: «و بعد فقد وقع الکلام فی قوله تعالی الله ولی الذین آمنوا یخرجهم من الظلمات الی النور الآیة و قدرت فیها بضعة عشر نوعا من الانواع البدیعیة ثم وقع التأمل فیها بعد ذلک ففتح الله بزیادة علی ذلک حتی جاوزت الاربعین ثم قدحت الفکر فلم یزل یستخرج و تمنوا الی ان وصلت بحمدالله مائة و عشرین نوعا و قد اردت تدوینها فی هذه الکراسة لیستقیدها من له غرض فی الوقوف علی اسرار التنزیل». در پایان هم بر مبنای علوم دیگری مانند علم معانی و توحید و اصول فقه و فقه و نحو و سیر و سلوک اشارات کوتاهی به تفسیر آیة الکرسی شده است.

آغاز: الحمدالله الذی تفضل بتولی احبابه و اعرض عمن تولی غیره واعدلهم الیم عذابه و اودع عجایب البلاغة فی الالفاظ الیسیرة من آیات کتابه ... فاقول فی هذه الآیة الکریمة الطباق و هو الجمع بین الضدین و ذلک فی ثلاثة مواضع ...

انجام: و انه یحذر غیره و موالات احبائه و اولیائه و معادات من عاداهم و اکرامهم و تبجیلهم و معرفة قدرهم و التخلی عن الاخلاق الردیة و التحلی بالاخلاق السنیة وفقنا الله لذلک بمنه و کرمه آمین و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم

چاپ: هند، لاهور، مطبع محمدی، با تصحیح مولوی محمد حسین صاحب هزاروی و مولوی غلام حسین صاحب لاهوری، سنگی، وزیری، به سعی و اهتمام فقیر الله (تاجر کتب)، بدون تاریخ، ۹ص (۴۶-۵۴صص).

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۲۶۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: وزیرعلی، تا: چهارشنبه ۳۰ رمضان ۱۲۶۷ق؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ ۵گ (۲۴ر-۲۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۰-۱۵۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۵۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حامد حسین بن مولانا سید حن معمائی، تا: ربیع الاول ۱۳۲۵ق؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ ۷گ (۷پ-۱۳ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۰-۱۵۲]

● **فتح الجواد بشرح الارشاد = شرح الارشاد** / فقه / عربی

fatḥ-ul jawād bi-š.-il iršād = š.-ul iršād

ابن حجر هیثمی، احمد بن محمد، ۹۰۹ - ۹۷۳ ؟ قمری

ebn-e hajar-e haysamī, ahmad ebn-e mohammad (1504 - 1566)

وابسته به: ارشاد الغاوی فی مسالک الحاوی؛ ابن مقری، اسماعیل

بن ابی بکر (۷۵۵-۸۳۷)
شرحی است بر ارشاد اسماعیل بن ابی بکر مقری یمنی در فروع شافعی. حاج خلیفه و پس از او عمر رضا کحاله درباره شارح ارشاد به اشتباه افتاده و او را ابن حجر عسقلانی پنداشته‌اند. هیثمی در تحفة المحتاج، شرح بر منهاج انصاری، خود از این شرح ارشاد یاد کرده است. (عبدالحسین حائری)
چاپ: مصر ۱۳۰۵ق، جزء۲، مطبعة مصطفی البابی الحلبی و اولاده، ۱۳۴۷ق.
[الاوقاف العامة بغداد ۵۸۵/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۶۴
آغاز: طهر الجزء الملاقی للماء و له اتمام غسله بالانغماس ... لانفصال الماء نعم یحتمل ان له ان یطهر بما؛ **انجام:** موجود واحدة او ثنتین و زوج عبده او ... من علیه نفقته من اصله او فرعه و قیل.
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۵۶ص، ۴۰ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۵۲۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۶۷
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **فتح الجواد بشرح منظومة ابن العماد** / فقه / عربی
fatḥ-ul jawād bi-š.-i manẓūmat-i ibn-il ʻimād
رملی، احمد بن احمد، - ۹۷۱ قمری
ramlī, ahmad ebn-e ahmad (- 1564)
وابسته به: کشف الاسرار عما خفی عن الافکار؛ اقفهسی، احمد بن عماد ۷۵۰-۸۰۸ق
تاریخ تألیف: ۴ صفر ۹۴۰ق
شرح مزجی بسیار مختصری است بر منظومه شهاب الدین احمد بن عماد الاقفهسی که در آن شصت و شش چیز نجس را بیان می‌کند که با آنها می‌توان نماز خواند بنا بر مذاهب اهل سنت.
چاپ: قاهره، مطبعة البابی الحلبی، ۱۳۷۳ق.
[دنا ۸۶۲/۷؛ بروکلمن ذیل ۲:۴۴۰]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۹۷
آغاز: الحمدلله الذی بعث محمداً رحمة و تبیاناً للعالمین و قدوة للعاملین و اختصه بشریعة سهلة سمحاء محفوفة بالتسهیل؛ **انجام:** استغفر الله مما قتله خطأ و خالف الرأی فیه نص حکمته.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ تملک: محمد الحلانی به تاریخ ۱۳۱۶ در دمنهور شبرا (مصر)؛ ۳۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۴ - ۴۰۰]

● **فتح الحصار (جدول)** / هیئت / فارسی
fath-ol hesār (jadval)
دائره‌ای است منقول از «حکماء ما تقدم».

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۶۷/۸
آغاز: چون خواهند بدانند که حصار مفتوح میشود یا نه
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۵ق؛ جلد: تیماج، ۳۹۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۹ - ۴۴۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۹۹/۲۶
آغاز: حکمای ماتقدم وضع کرده اند از بهر فتح حصار چون خواهند بدانند فتح حصار شود یا نه. در داخل دائره نخست منازل قمر به شنگرف نوشته شده
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱ص (۷۷)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۵۱۹]

● **فتح الحیدر** / شعر / کردی
fath-ol heydar
داستان رشادت‌های امیرالمومنین حیدر کرار در جنگ‌ها است به نظم کردی. گویا این داستان‌ها در مجالس مذهبی خوانده می‌شده است. بر فراز صفحه آغاز به عنوان «غزای امام علی و طال مغربی» معرفی شده است ولی در انجامه با عنوان مذکور در فوق آمده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۸۴
آغاز: معبود بی باک معبود بی باک ×× پادشای شاها معبود بی باک؛ **انجام:** بروی محمد صد هزار سلام ××کو تا کر سخن باقی و سلام
خط: نسخ، کا: احمد بن درویش بن خدامراد، تا: ۹ صفر ۱۳۶۰ق؛ رکابه‌دار؛ ۳۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۱۹/۵سم [ف: ۳۱ - ۸۸]

● **فتح خیبر** / شعر / کردی
fath-e xeybar
داستان غزوه فتح خیبر به نظم کردی است که در آن به نقش امام علی در جنگ مذکور اشاره می‌شود.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۷۷
خط: تحریری، کا: سید نوری بن شیخ عبدالرحمن عازه بانی، تا: ۱۳۶۶ق؛ رکابه‌دار؛ ۳۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۳۱ - ۸۶]

● **فتح الخبیر اللطیف بشرح متن الترصیف** / صرف / عربی
fatḥ-ul xabīr-ul laṭīf bi-š.-i matn-it tarṣīf
باجوری، ابراهیم بن محمد، ۱۱۹۸ - ۱۲۷۷ قمری
bājūrī, ebrāhīm ebn-e mohammad (1784 - 1861)
وابسته به: الترصیف فی التصریف؛ مرشدی، عبدالرحمن بن

عیسی (۹۷۵-۱۰۳۷)
شرح مختصر توضیحی است با عناوین «ص-ش» بر ارجوزه ابوالوجاهة عبدالرحمن بن عیسی مرشدی در فن صرف که در مکه به سال ۱۰۰۰ق نظم شده است، با توضیحات لازم از شارح در حواشی.
چاپ: مصر، ۱۱۴ص، ۱۳۱۳ق؛ المطبوعات المیمنه، ۶۴ص، ۱۳۱۰ق و ۷۲ص، ۱۳۳۲ق.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۶۳
آغاز: و الصحیح و السالم و المضاعف براعة الاستهلال و المراد بمقارنة الحمد للشکر کونه فی مقابلة النعمة؛ **انجام**: و نحن قد علمنا بما اوصاه ثم استدعی طلب الرحمة لناظمه بنیل التوفیق ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: از عصر شارح؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی از شارح؛ تملک: حسن بن باقر حسنی، حیدر بن ابراهیم حسنی؛ ۱۰۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۵ - ۱۷۱]

● فتح دکن / شعر، تاریخ هند / فارسی

fath-e dakan

ناشناخته. به دنبال «مثنوی قدسی»، «فتح بندیله» و «ظفرنامه»، که می‌تواند هر سه بخش‌هایی از «ظفرنامه شاهجهانی» قدسی مشهدی (مشترک ۴۴۳/۱) باشد. مثنوی است رزمی در گشودن دکن به دست شاهجهان (۱۰۳۷-۱۰۶۸ق)، و سپردنش به فرزند خود اورنگ زیب (۱۰۶۸-۱۱۱۸ق)، سپس گشودن اکبرآباد: «پس از ملک «دکن» پادشاه / سوی «اکبر آباد» زد بارگاه». آن‌گاه دو «ساقی‌نامه» است، نیز سربندها نانویس، که می‌تواند دنباله همان گشودن دکن - اکبرآباد باشد. با سرآغاز: «درود و ثنا ادوار پاک را ×× که کرد از رگ جان، رگ تاک را».

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۰۳/۷
آغاز: زبان قلم داستان کهن ×× کند نو، به تحریر فتح دکن / که چون پادشاه زمین و زمان ×× خداوند اقبال «شاهجهان»؛ **انجام**: چگویم با تو کاین مطرب چه پرداخت ×× در و دیوار را در وجد انداخت
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ ۱۳گ (۷۴ر-۸۶ر) [ف: ۲ - ۱۸۳]

← فتح الذخائر و الاعلاق > ترجمان الاشواق
← فتح الذخائر و الاعلاق > ذخائر الاعلاق فی شرح ترجمان الاشواق

● الفتح الربانی و الفیض الرحمانی = مواهب رحمانی و فتوح ربانی / عرفان و تصوف / عربی

al-fatḥ-ur rabbānī wa-l fayḏ-ur raḥmānī = mawāhib-e raḥmānī wa futūḥ-e rabbānī

عفیف الدین بن مبارک، ق۶ قمری

'afīf-od-dīn ebn-e mobārak (- 12c)

وی مجالس استادش شیخ محیی الدین عبدالقادر گیلانی (-۵۶۱ق) را مشتمل بر ۶۲ مجلس گرد آورده و مطالبی را در صفات و سیرت شیخ عبدالقادر به نقل از عبدالرزاق و موسی فرزندان شیخ به پایان کتاب افزوده است. مؤلف در آغاز، نسب شیخ عبدالقادر را به دوازده واسطه به امام حسین علیه السلام می‌رساند. برخی فهارس این کتاب را به خود عبدالقادر نسبت داده‌اند حال آن‌که روشن است که بعد از وی تألیف شده است. در صدر صفحه آغاز، نام کتاب با عنوان مواهب رحمانی و فتوح ربانی آمده است و صاحب ایضاح المکنون (۱۶۳/۲) آن را با عنوان الفیض الربانی و المدد الرحمانی آورده ولی در فهارس مشهور با همان عنوان یاد شده آمده است.
آغاز: بسمله اللهم یا من علم عجزی عن حمده اسألک بأکمل حامدیک الذی کشفت له عن حقایق اسمائک و صفاتک ... قال سیدنا الشیخ محیی ابومحمد عبدالقادر رضی الله عنه بکرظ یوم الاحد بالرباط ...
[الآثار الخطیة فی المکتبة القادریة ۳۳:۳؛ فهرست المخطوطات ۱۶۴:۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۸-طباطبائی
آغاز: برابر؛ **انجام**: ثم خفی صوته و لسانه ملتصق بسقف حلقه ثم مات ... و جمع بیننا و بینه فی مقعد صدق عند ملیک مقتدر و الحمدلله ... و صلواته علی سید الانبیاء و مقدم الشفعاء محمد خیر البریه صلی الله علیه و علی آله و صحبه و سلم تسلیماً کثیراً
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۷۸ق، جا: بغداد؛ در مدفن شیخ عبدالقادر گیلانی در بغداد و از روی نسخه سید صالح صاحب نوشته شده، مصحح، مقابله شده، با فائده‌ای در ادعیه مجرب از عبدالله بن محمد عبدالرحمن زهری؛ ۱۹۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۴ - ۴۱۰]

● فتح رب البریة بشرح القصیدة الخزرجیة / عروض و قافیه / عربی

fatḥ-ul rabb-il barīyya bi-š.-il qaṣīdat-il xazrajīyya

انصاری، زکریا بن محمد، ۸۲۶؟ - ۹۲۶ ؟ قمری

ansārī, zakarīyā ebn-e mohammad (1423 - 1520)

شرحی است بر «القصیدة الخزرجیة» ضیاء الدین ابی محمد خزرجی در عروض.
چاپ: مصر، در حاشیه العیون الفاخرة الغامزة علی خبایا الزامزة لابن ابی بکر دمامینی، ۱۳۰۳ق
[المخطوطات اللغویة فی المحتف العراقی ص ۱۴۱؛ کشف الظنون ۱۱۳۵/۲ و ۸۳۰/۱]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۹۵/۲-۳۶/۹۵

آغاز: بسمله قال سیدنا ومولانا ... ابویحیی زکریا الانصاری الشافعی ادام الله ایامه ... بسمله الحمدلله الذی وضع علم العروض لیتعرف به اوزان المنظوم ... وبعد فهذا شرح علی الخزرجیة المنظومة علی بحر الطویل فی علم العروض والقواقی ... وسمیته بفتح رب البریة بشرح القصیدة الخزجیة؛ **انجام:** اتحافه منه ای من مطالعها بالدعا بخیر نجز شرح الخزرجیة التی نظمها الفاضل العلامة ضیاء الدین ابومحمد عبدالله بن محمد الخزرجی المالکی الاندلسی لسیدنا ... ابی یحیی زکریا الانصاری ... تمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۴۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶ - ۳۰۰۷]

● **فتح الرحمان بترجمة القرآن** / تفسیر / فارسی

fatḥ-ur raḥmān be-tarjemat-el qur'ān

شاه ولی الله، احمد بن عبدالرحیم، ۱۱۱۴-۱۱۷۶؟ قمری

šāh valī-yol-lāh, ahmad ebn-e 'abd-or-rahīm (1703-1763)

ترجمه‌ای است از قرآن کریم با اشارات اندکی به تفسیر برخی از آیات شریفه. این ترجمه از دقیق‌ترین و شیواترین ترجمه‌های قرآن مجید است. دهلوی تمام سعی خویش را مبذول داشته است تا آیات به طور دقیق و مطابق با اخبار صحیح ترجمه و تفسیر شود چنان‌که خود در مقدمه می‌نویسد: «اما بعد نصیحت و نیک‌خواهی مسلمانان در هر زمان و در هر مکان رنگی دیگر دارد و اقتضاء دیگر می‌نماید ... و در این زمانه که ما در آنیم و در این اقلیم که ما ساکن آنیم نصیحت مسلمانان اقتضا می‌کند که ترجمه قرآن عظیم به زبان فارسی سلیس و روزمره متداول بی‌تکلیف فضیلت‌نمایی و بی‌تصنع عبارت‌آرایی، بغیر تعرض قصص مناسبه و به غیر ایراد توجیهات متشعبه تحریر کرده شود تا خواص و عوام همه یکسان فهم کنند ... و طریق تحریر در این کتاب آن است که هر آیتی جدا نوشته شد مقرون به ترجمه آن و در ترجمه آن لسان متعارف و روزمره متداول اختیار نموده آمد و هر چه زیاده از تحت اللفظ است اگر یک دو کلمه است به لفظ یعنی یا مثل آن متمیز ساخته شد و اگر کلامی است مستقل اول مترجم گوید و آخر به لفظ و الله اعلم معلم کرده شد و مهما امکن در قصص متعلقه قرآن اکتفا بر یک دو فقره لازم دیده شد و در اسباب نزول از قصص مطوله متعلقه قرآن اکتفا بر یک دو فقره لازم دیده شد و در اسباب نزول از قصص مطوله نکته انتزاع نموده شد و تا امکان رعایت سیاق آیات ضروری دانسته آمد و استمداد این کتاب در آنچه متعلق به نقل است از اصح تفاسیر محدثین که تفسیر بخاری و ترمذی و حاکم است کرده شد و تا امکان از اخبار ضعیفه و موضوعه احتراز نموده شد و قصص اسرائیلیه را که از علمای اهل کتاب منقول است نه از حدیث خیر البشر علیه و علی آله الصلوات و التسلیمات داخل کرده نشد الا درجایی که کشف معنی به غیر ایراد آن نمی شود ... و این ترجمه ممتاز است از ترجمه‌های دیگر به چند وجه یکی آن که نظم قرآن را به مثل مقدار آن فارسی متعارف ترجمه کرده شد با اظهار مراد و لطافت تعبیر و از آنچه در ترجمه‌های دیگر یافت می‌شود از اطناب عبارت ترجمه و رکاکت تعبیر و اعجام مراد به قدر امکان احتراز نموده شد. دیگر آن که سایر تراجم از دو حالت خالی نیست یا ترک کرده‌اند قصص متعلقه به قرآن مطلقا یا استیفاء جمیع آن نموده‌اند و در این ترجمه متوسط اختیار نموده شد ... سوم آن که از توجیهات متنوعه توجیه اقوی به اعتبار عربیت و اصح به اعتبار علم حدیث و علم فقه و اقل در صرف از ظاهر اختیار نموده شد ... چهارم آن که این ترجمه به وجهی واقع شد است که شناسنده نحو از آن اعراب قرآن و تعین محذوف و مرجع ضمیر و محل لفظی که در عبارت مقدم و مؤخر کرده شده است می‌تواند دانست و آن که شناسنده نحو نیست از اصل غرض محروم نماند. پنجم آن که ترجمه‌های قدیم خالی از دو حالت نیستند یا ترجمه تحت اللفظ می‌باشند یا ترجمه حاصل المعنی و در هر یکی وجوه خلل بسیار در می‌آید و این ترجمه جامع است در دو طریق و هر خللی را از آن خلل ها علاجی مقرر کره شده ...». برای نمونه به یک مورد از ترجمه او اشاره می‌شود: «و لکم فی القصاص حیوة یا اولی الألباب لعلکم تتقون و شما را به سبب قصاص زندگانی است ای خداوندان خرد تا باشد که پرهیز کاری کنید مترجم گوید اهل جاهلیت شریف را در مقابله وضیع نمی کشتند و در مقابله شریف چند کس از وضیع می‌کشتند خدای تعالی نازل فرمود که حکم الهی اعتبار مماثله است در اجناس کشتگان به این معنی که احرار را حکم جداست ... پس اگر بعض ورثه عفو کنند یا از کشتن گذشته خون بها قبول نمایند ولی دم را باید که به حسن معامله مطالبه کند نه به درشتی و قاتل را باید که به خونخواهی ادا کند. نه به بدخوئی». (غلامی مقدم)

آغاز: بسمله، حمد نا محدود خدائی را تبارک و تعالی که به رأفت تامه قرآن را برای بندگان خود نازل فرموده تا مرضی خود از نا مرضی باز شناسند

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۷۸/۲

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶ش؛ کاغذ: کشمیری، جلد: میشن، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۸سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۲۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۶۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** پس هر که توقع دارد ملاقات پروردگار خود را باید که بکند کار پسندیده و شریک نیارد در عبارت پروردگار خویش هیچکس.

جلد ۱، شامل ابتدای مقدمه تا پایان سوره کهف؛ خط: نستعلیق،

کا: علیم الله، تا: یک‌شنبه ۱ رجب ۱۲۶۱ق، به درخواست شیخ محمد عبادالله خان صاحب؛ محشی، مجدول؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ جلد: تیماج، مذهب، ۳۸۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۲۱۳] و [ف: ۲۲–۳۲۴]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۶۹۵

آغاز: بسمله، کهیعص ... عبده زکریا این است بیان بخشایش پروردگار تو بر بنده خود زکریا. ذیل: فصل باید دانست که در هامش مسوده این ترجمه حواشی چند نوشته بود؛ **انجام:** من الجنة و الناس از جنس جن باشد یا از جنس مردمان.فی الاولی بمعنی الحال و فی الاخری بمعنی الاستقبال قاله المحلی.

جلد ۲، از سوره مریم تا پایان قرآن و ادامه نسخه ۲۷۶۹۴ است، مذیل به ۱۳ برگ در حواشی آن است یعنی حواشی مسوده پس از پاکنویسی به آخر آن ضمیمه شده؛ خط: نستعلیق، کا: علیم الله، تا: جمعه ۱۴ ربیع الاول ۱۲۶۲ق؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ جلد: تیماج، مذهب، ۳۴۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [اهدائی رهبر: ۲۲ – ۳۲۷] و [ف: ۲۲–۳۲۷]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۴۳۸

آغاز: قال ألم اقل انک لن تستطیع معی صبراً آیا نگفته بودم با تو که هر آینه تو نتوانی با من شکیبائی کردن؛ **انجام:** من الجنة و الناس از جنس جن باشد یا از جنس مردمان.

نیمه دوم قرآن و از آغاز جزء شانزدهم (سوره کهف) تا پایان سوره ناس است؛ خط: آیات نسخ معرب، ترجمه ها نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: مقوایی، ۱۶۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲ سم [ف: ۷ – ۳۵]

● **فتح الرحمن** / حدیث / عربی

fatḥ-ur raḥmān

ابن حجر عسقلانی، احمد بن علی، ۷۳۳ – ۸۵۲ قمری

ebn-e hajar-e ʻasqalānī, ahmad ebn-e ʻalī (1333 - 1449)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۶۸۵

آغاز: میان رکن که مقام حجر الاسود ست؛ **انجام:** و اخرج ابن ابی حاتم بسند صحیح عن ابن عباس فی الایه قال الکل الربی ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● **فتح الرحمن بکشف ما یلتبس فی القرآن** / تفسیر/عربی

fatḥ-ur raḥmān bi-kašf-i mā yaltabis-u fī-l qur'ān

انصاری، زکریا بن محمد، ۸۲۶؟ – ۹۲۶ ؟ قمری

ansārī, zakarīyā ebn-e mohammad (1423 - 1520)

در ذکر آیات متشابهة که به زیادت یا تقدیم با یکدیگر اختلاف دارند و بیان سبب اختلاف و تکرار آنها؛ ضمناً مؤلف مقداری از اسئله و اجوبة قرآن کریم را آورده است.

آغاز: الحمد لله الذی نور قلوب العارفین بکتابه العظیم ... و سمیته بفتح الرحمن بکشف ماتلبس فی القرآن ...

چاپ: بولاق، ۱۲۹۹ق، در حاشیه «السراج المنیر فی الاعانة علی معرفة بعض کلام ربنا الحکیم الخبیر»

[کشف الظنون ۱۲۳۲/۲؛ هدیة العارفین ۳۷۴/۱؛ بروکلمان ذیل ۱۱۸/۲؛ دنا ۸۶۳؛ الاوقاف العامة بغداد ۱۳۳/۱؛ الاوقاف العامة موصل ۲۷/۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳/۲عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله: ان الذین کفروا بعد ایمانهم ثم ازدادو ا کفرا لن تقبل توبتهم ف ان قلت کیف قال ذلک ... و انما یذکر الواوهنا لان تبغونها وقع حالا

نسخه اصل: کتابخانه مدرسه احمدیه حلب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۳گ (۸۷–۹۹)، ۲۵ سطر [عکسی ف: ۱–۲۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۷۷ عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** بمعنی یلیق بهم فی الظاهر حتی تصل وسوستهم الی الصدور و الله اعلم.

نسخه اصل:مکتبة قادریه بغداد، شماره ۱۰۴؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در برگ آخر ترجمه علی افندی بن محمد افندی متوفی ۲۳ شوال ۱۱۸۴ آمده؛ رکابه دار؛ ۲۸۶ص، ۲۱ سطر [میراث شهاب: س۱۷ش۳و۴ – ۳۱۶]

● **فتح الرحمن فی تفسیر القرآن** / تفسیر / عربی

fatḥ-ur raḥmān fī tafsīr-il qur'ān

ابن قرقماز، محمد بن محمد، ۸۰۲ – ۸۸۳ قمری

ebn-e qorqomāz, mohammad ebn-e mohammad (1400 - 1479)

تفسیری است بر قرآن کریم ظاهراً در بیست جزء مؤلف، اول چند آیه را با هم ذکر می‌کند پس از آن ذیل عنوان «التفسیر» به تفسیر قطعه قطعه آیات می‌پردازد. زرکلی و کحاله نام مؤلف را چنین نوشته‌اند: «محمد بن قرقماس بن عبدالله».

[الاعلام زرکلی ۲۳۲/۷؛ معجم المؤلفین ۱۵۰/۱۱؛ کشف الظنون ۱۲۳۲/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۳عکسی

آغاز: سورة النجم ... التفسیر قوله تعالی: و النجم ... هذه السوره مکیة الا سبع آیات؛ **انجام:** و روی عن ابی بن کعب قال قال رسول الله (ص): من قراء سورة المرسلات کتب انه لیس من المشرکین ... و سلام علی المرسلین و الحمدلله رب العالمین.

نسخه اصل: چستربیتی، ش ۳۷۱۶ (اربری، فهرست خطی عربی ۹۴/۳). احتمالاً جزء یازدهم، و مشتمل است بر تفسیر سوره نجم تا پایان سوره مرسلات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح؛ ۱۷۱گ، ۲۵سطر [عکسی ف: ۲ – ۳۸۴]

● **فتح الرحمن فی شرح زبد ابن رسلان** / فقه / عربی

fatḥ-ur raḥmān fī š.-i zubad-i ibn-i raslān

رملی، احمد بن حسین، ۷۷۳؟ - ۸۴۴ قمری
ramlī, ahmad ebn-e hoseyn (1372 - 1441)
وابسته به: صفوة الزبد = ارجوزة الالفية؛ رملی، احمد بن حسین (۷۷۳-۸۴۴)
شرحی است مفصل بر ارجوزه «صفوة الزبد» در فقه شافعی با مقدمه‌ای در چند بیت در اصول اعتقادی. در این شرح یک یا چند بیت را می‌آورد و الفاظ و جمله‌هایی که احتیاج به شرح دارد شرح می‌کند. (احمد اشکوری)
آغاز: قال الشیخ ... الحمدلله الذی بعث محمداً رحمة للانام و اختصه بشریعة سمحاء مشتملة علی الحکم و الاحکام ... أما بعد، فهذا شرح للمنظومة المسماة بصفوة الزبد ...
چاپ: السعودیة، دار المنهاج، عنی به انور بن ابی بکر الشیخی و محمد شادی عربش و محمدالمحمد، الطبعة الاولی، ۱۴۳۰ق

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۹۷۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و قوله قفا بمعنی تبع - و الله اعلم.
خط: نستعلیق نازیبا، کا: احمد جوهری شافعی، تا: چهارشنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۰۰۰ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد بن محمد شافعی جزائری؛ جلد: تیماج، ۱۹۵گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰ سم [ف: ۸ - ۱۵۵]

● **فتح الرحمن لشرح رسالة الولی ارسلان = شرح رسالة التوحید** / کلام و اعتقادات، عرفان و تصوف / عربی
fatḥ-ur raḥmān li-š.-i r.-til walī arsaʾlān = š.-i r.-tut tawḥīd

انصاری، زکریا بن محمد، ۸۲۶؟ - ۹۲۶ ؟ قمری
ansārī, zakarīyā ebn-e mohammad (1423 - 1520)
رساله رسلانیه تألیف عارف معروف شیخ رسلان دمشقی است درباره توحید و معرفت حق به روش اهل ذوق و عرفان شامل بیانی به‌طور اشاره و رمز درباره اسرار شریعت و حقیقت و طریقت. این رساله مفصل‌ترین رسائل در مورد بحث است. (عبدالحسین حائری)
آغاز: الحمدلله الذی تفرد بالوحدانیة و تعزز بالنعوت الربانیة ... و بعد فان علم التوحید من أشرف العلوم بل أشرفها
چاپ: دمشق، مطلعة العلم، تحقیق عزة حصریة، ضمن شروح الشیخ ارسلان، ۱۳۸۸ق.
[دنا ۸۶۳/۷ (۲ نسخه)؛ الاوقاف العامة الموصلی ۱۷۳/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۵۸/۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** تشهد ما من الله تعالی به علیک من النعم و الجود
خط: نسخ، کا: عبدالله المؤذن، تا: ۱۱۴۰ق؛ جلد: مقوایی، ۶گ (۱۳۸پ-۱۴۳پ)، اندازه: ۱۵×۲۱ سم [ف: ۲۱ - ۳۱۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۸۷/۵
آغاز: بسمله. اما بعد اعلم ان علم التوحید اشرف العلوم اعلاماً لأن شرف العلوم بشرف الموضوع و موضوعه اشرف الوضوعات؛
انجام: و المقصود من هذا کله ان تمشی فی کل شیء بالتوحید مع التمسک بالشرع المجید.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۶۰ق؛ رکابه‌دار؛ ۱۱۴ص (۳۸۵-۴۹۸)، ۱۴سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴۴ - ۲۴۲]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۳۷/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** تشهد ما من الله تعالی به علیک من النعم و الجود
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن [ف: ۵ - ۲۲۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۱۶/۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** فانضل انت عنک ای افنی عن وجودک وحولک و قوتک تشهد ما من الله به علیک من النعم و الجود و السلام علیک و رحمة الله ...
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۵ص (۹۸-۱۱۲)، ۲۵ سطر،اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۹ - ۳۲]

● **فتح الرزاق فی اذکار دفع الاملاق و جلب الارزاق** / دعا / عربی
fatḥ-ur rrazzāq fī iḏkār-i dafʿ-il amlāq wa jalb-il arzāq

نودهی، محمد معروف بن مصطفی،۱۱۶۶-۱۲۵۴ قمری
nowdehī, mohammad maʻrūf ebn-e mostafā (1753-1838)
تاریخ تألیف: چهارشنبه ۱ ذیحجه ۱۲۳۱ق
مجموعه اذکار و ادعیه است.

همدان؛ جواهری، حبیب؛ شماره نسخه:۲۷/۲
بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ: استانبولی، قطع: رقعی [رشت و همدان: ف: ۱۶۸۲]

● **فتح السبل** / کلام و اعتقادات / فارسی
fatḥ-us subul

حزین، محمد علی بن ابی طالب، ۱۱۰۳ - ۱۱۸۰ قمری
hazīn, mohammad ʻalī ebn-e abī-tāleb (1692 - 1767)
تاریخ تألیف: ۱۱۵۳ق؛ محل تألیف: لاهور
این کتاب است شامل مطالب متنوعی مانند علم کلام، طریقه باطن و مسالک آن، طریقه حکماء، طریقه صوفیه، حکمت الهی، امامت و خلافت حضرت امیر و غیره می‌باشد و مشتمل است بر یک «مقدمه» و سه «فاتحه» و یک «توصیه».
آغاز: نحمدک یا مفتح الابواب افتح لنا أبواب رحمتک و أفض علینا أنوار فضلک انک ذو الفضل العظیم
انجام: فسرت بذلک فاطمة و استبشرت - الحدیث، هذا آخر ما أردنا ایراده فی هذا المختصر ...

چاپ: تهران، تصحیح ناصر باقری بیدهندی، ۱۳۷۵، نشر میراث مکتوب
[دنا ۸۶۳/۷؛ فهرستواره منزوی ۶۸۶/۷ به نام فتح السبیل و ۴۵۴/۹]

۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۰۴۳
آغاز و انجام: برابر؛ و کان الفراغ منها فی بلدة لاهور ... قد حصل الفراغ من کتابة الرسالة الموسومة بفتح السبل فی بلدة الدار الخلافه فی ید ... ابوطالب الجلی التبتی ... فی سنة الف و مائة و خمسین و ثلث ...
خط: نسخ، کا: ابوطالب جلی تبتی، تا: ۱۱۵۳ق، جا: تهران؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۰گ، ۱۴ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲ – ۱۰۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۴/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، در عصر مؤلف؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۵۹گ (۱پ–۵۹پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۲ – ۱۰۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۹۰
آغاز: العزة عما یصفون لیکن بندگان در عالم بندگی ثنای او را لازم شمرند به آنچه آنرا اشرف اوصاف دانند
خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۱۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۷–۳۰۹]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۶۲۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** فی بلدة لاهور مع ... ان یجعل خاتمة امرنا بالخیر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

← فتحعلی شاه قاجار ← اجوبة مسائل فتحعلی شاه قاجار

● فتح الصمد بشرح الزبد = شرح صفوة الزبد / فقه / عربی

fatḥ-us ṣamad bi-š.-iz zabad = š.-u ṣafwa-tiz zabad

وضاحی، محمد بن زیاد، – ۱۱۳۵ قمری

vezāhī ‹mohammad ebn-e zīyād (- 1723)

وابسته به: صفوة الزبد = ارجوزة الالفیة؛ رملی، احمد بن حسین (۷۷۳-۸۴۴)

تاریخ تألیف: محرم ۱۱۱۵ق؛ محل تألیف: زبید

«صفوة الزبد» ارجوزه‌ای است در حدود هزار و چهل بیت در فقه شافعی از شهاب الدین احمد بن حسین ابن ارسلان رملی قدسی، و در این شرح ابیاتی را می‌آورد و با اختصار شرح می‌نماید و در شرح فقط به ابیات می‌پردازد و از استدلال‌های مفصل می‌پرهیزد.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۷۹
آغاز: الحمدلله رب العامین ... و بعد فهذه تعلیقة علی المنظومة المسماة بصفوة الزبد یحل الفاظها و یبین مرادها علی وجه سهل للمبتدی؛ **انجام:** و غفل عن ذکرک و ذکره الغافلون دعواهم فیها سبحانک اللهم و تحیتهم فیها سلام و آخر دعواهم ان الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالله بن محمد هادی شافعی عادلی، تا: پنج‌شنبه ۹ جمادی الاول ۱۱۶۵ق؛ تملک: عبدالله بن محمد به تاریخ ۲۷ شوال ۱۲۵۶؛ جلد: گالینگور، ۹۰گ، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۱ – ۴۹۷]

● الفتح الصمدی لتحفة المبتدی / عرفان و تصوف / عربی

al-fatḥ-uṣ ṣamadī li-tuḥfat-il mubtadī

تاریخ تألیف: نزدیک به پایان رمضان ۱۰۹۷ق

شرح رساله نیایش شیخ الاسلام ابراهیم بن شهاب الدین کردی شهرزوری است.
[هدیة العارفین ۳۲۱/۲]

تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۸۰/۱
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی اوضح بالفقه فی الدین سبیل الهدی و الیقین ... و بعد فیقول ... محمد بن عبدالرحمن هذا ما احببت وضعه علی مقدمة الصلوة المسمی بتحفة المبدی لجدی العلامة الشیخ ابراهیم بن حسن ... مسمیالها بالفتح الصمدی لتحفة المبتدی؛ **انجام:** و کان ذلک فی اواخر شهر رمضان المبارک سنة ۱۰۹۷ و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد ... الراحمین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۵ رجب ۱۱۰۲ق؛ جلد: تیماج مذهب، قطع: ربعی [نشریه: ۳ – ۴۰]

● فتح الطریق مع الأذکار و الأشغال / عرفان و تصوف / فارسی

fatḥ-uṭ ṭarīq ma‘-al aḏkār-i wa-l a’šġāl

برهانپوری، فتح محمد بن عیسی، – ۱۰۸۰ قمری

borhānpūrī, fath mohammad ebn-e ‘īsā (- 1670)

رساله‌ای است عرفانی در بیان شیوه‌های ذکر برای اهل طریقت. مؤلف در این رساله شرایط و انواع ذکر را بیان کرده و به مرید توصیه می‌کند که برای آمادگی جهت درک مقام توحید سه روز روزه بگیرد، سپس برای تخلیه باطن از پلیدی‌هایی که در حین سلوک برای سالک پیدا شده دستوراتی بیان می‌کند. وی در پایان حدود بیست و پنج طریق در انواع اذکار توحیدی و خواص آن ارائه می‌دهد که مرید با به کار بستن این اذکار مقامی ارجمند به دست خواهد آورد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۳۴۷

آغاز: بسمله. حمد له اهل طریقت بدانند که قبل از مشغولی سه روز روزه دارند روز اول باستغفار؛ **انجام:** بتعطیل ضایع کند از مطلب می‌ماند پس باید به یکی از عملها نفس را مشغول دارد تا بمطلب برسد، بمنه و کرمه انشاءالله

خط: نستعلیق خوش، کا: فتح محمد بن عین العرفاء، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۵ - ۱۴۱]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۵۴/۲

همان نسخه بالا [مؤید: ۱ - ۱۴۷]

● **فتح العزیز = العزیز فی شرح الوجیز** / فقه / عربی

fatḥ-ul ʻazīz = al-ʻazīz fī š.-il wajīz

رافعی قزوینی، عبدالکریم بن محمد، ۵۵۷ - ۶۲۳ قمری

rāfeʻī qazvīnī, ʻabd-ol-karīm ebn-e mohammad (1163 - 1227)

وابسته به: الوجیزة فی فقه الشافعی؛ غزالی، محمد بن محمد (۴۵۰-۵۰۵)

شرح مفصلی است با عنوان «قال، قال» بر کتاب «الوجیز» حجة الاسلام غزالی که در فقه شافعی نوشته و اهمیت بسزایی در این مذهب دارد. غزالی سه کتاب در فروع به نام کبیر و وسیط و وجیز دارد و چنان که در کشف الظنون مسطور است بیش از هفتاد شرح بر این کتاب نوشته‌اند و نام بسیاری از آنها را برده است. یکی از آنها همین شرح است که مؤلف آن را «العزیز فی شرح الوجیز» نام نهاده و چهار مجلد می‌باشد و عناوینش «قال الامام حجة الاسلام، قال الشارح» می‌باشد و در نزد عامه مشهور به «شرح کبیر» است. بنا به گفته کشف الظنون در فقه مذاهب اهل سنت مانند این کتاب نوشته نشده است و چون بسیار اهمیت دارد گروهی از بزرگان دانشمندان اهل سنت این کتاب را تلخیص نموده‌اند و از جمله تلخیص‌ها تلخیص خود رافعی است.

آغاز: جلد اول: احمدالله الحق ذا الجلال والاکرام واصلی علی رسوله محمد خیر الانام واسلم علیه و علی آله و اصحابه افضل الصلوة و السلام الخ.

چاپ: قاهره، ادارة الطباعة المنیریة، ۱۳۴۴و۱۳۵۲ق.

[دنا ۸۶۳/۷-۸۶۴ (۲۲ نسخه)؛ ریحانة الأدب ۲۹۵/۲؛ کشف الظنون ۲۰۰۲/۲؛ بروکلمان ۱/(۳۹۳)۴ و ۴۹۳؛ الاوقاف العامة بغداد ۶۱۷/۱ و ۶۱۸/۱؛ الفهرس الشامل للتراث العربی الاسلامی المخطوط، الفقه و اصوله ۲۶۸/۷-۲۷۷]

شرح و حواشی:

۱- روضة الطالبین و عمدة المفتین = الروضة فی الفروع؛ نووی، یحیی بن شرف (۶۳۱-۶۷۶)

۲- المصباح المنیر فی غریب الشرح الکبیر = مصباح المنیر؛ فیومی، احمد بن محمد (-۷۷۰)

۳- المهمات علی الروضة؛ اسنوی، عبدالرحیم بن حسن (۷۰۴-۷۷۲)

۴- المبهمات علی روضة الطالبین؛ اسنوی، عبدالرحیم بن حسن (۷۰۴-۷۷۲)

۵- الروض = مختصر الروضة؛ للنووی ابن مقری، اسماعیل بن ابی بکر (۷۵۵-۸۳۷)

۶- اللآلی الصحاح الجامعة لما فی المصباح؛ غزی، بشیر بن هلال (-۱۳۳۹)

۷- شرح روض الطالب

۸- شرح روضة الطالبین

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۰۴

آغاز: بسمله، قال حجة الاسلام رحمه الله تعالی کتاب الجراح القتل کبیرة یتعلق بها القصاص اوالدیة و الکفارة؛ **انجام:** فلذلک کانت مؤنة (کذا) الباب خفیفة و الله اعلم بالصواب.

جلد ۷-۸؛ خط: نسخ، کا: ابوالفضل محمد بن ابی بکر بن محمد بن ناصر بن عبدالملک بن بندار الخطی الواعظ قزوینی، تا: چهارشنبه ۱۴ رمضان ۶۵۴ق؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ جلد: تیماج، ۵۰۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۲×۳۱ سم [ف: ۲۱ - ۹۹۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۰۲

آغاز: بسمله و ما توفیقی ... قال حجه الاسلام؛ **انجام:** و ان یحشرنا فی مره ... بعده اجمعین.

خط: نسخ، کا: ابوالفضل محمد بن ابوبکر، تا: ۶۵۴ق [الفبائی: ۴۲۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۱

آغاز: قال اللفظ الخامس الشجر و یندرج تحته الأغصان و الاوراق و الاوراق حتی ورق ... قال اللفظ السادس بیع الثمار و موجب اطلاقه استحقاق؛ **انجام:** قال السادسة صدقة التطوع غیر محرمة علی الهاشمی ... و قد اورد المصنف طرفاً منها فی کتابیه و احال علیهما منهما. تم ربع المعاملات منه و یتلوه ربع المناکحات ...

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ایرلند جنوبی، ش ۳۸۰۳. جزء دوم؛ خط: نسخ، کا: محمد بن اسعد بن احمد دیباجی جندی تبریزی، تا: محرم ۶۵۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد حسین بن ملا شما مازندرانی نجفی؛ ۲۵۸ص، ۲۹ سطر [عکسی ف: ۳ - ۳۵]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۵عکسی

آغاز: قال حجة الاسلام ... فی الرجوع عن الوصیة ... و کما یحوز الرجوع عن جمیع الوصیة یجوز عن بعضها؛ **انجام:** و اما اذا لم تکمل فلان الناقص من الجنس یستوفی بالکامل کما تستوفی ... بصحیحه، و الله اعلم بالصواب.

نسخه اصل: چستربیتی، ش ۳۲۳۳ (اربری، فهرست خطی عربی، ۹۷/۱). این نسخه و نسخه بعدی، در فهرست چستربیتی تحت یک شماره ثبت شده است. این نسخه، جزء سوم کتاب است؛ خط: نسخ، کا: ابوبکر بن محمد، تا: غره صفر ۶۶۹ق؛ مصحح، محشی؛ ۳۴۵گ، ۳۱ سطر [عکسی ف: ۲ - ۲۰۹]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۶عکسی

آغاز: کتاب الدیات و النظر فی اربعة اقسام، القسم الاول فی الواجب، و فیه بابان، الباب الاول فی النفس؛ **انجام:** و اعلم ان الکلام فی احکام المستولده قد مر متفرقاً فی الابواب السابقة ... ربنا انک رؤف رحیم.

نسخه اصل: چستربیتی، ش ۳۲۳۳ (اربری، فهرست خطی عربی ۹۷/۱). کتاب دیات، تا پایان کتاب امهات الاولاد، جزء چهارم؛ خط: نسخ، کا: ابوبکر بن محمود المتفقه، تا: غره ذیقعده ۶۶۹ق؛ مصحح، مقابله شده؛ ۳۵۰گ، ۳۱سطر [عکسی ف: ۲ - ۲۱۰]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۷عکسی

آغاز: قال الامام الغزالی رحمه الله: کتاب الوکالة الی قوله باطل، الحاجة الداعیة الی تحریر الوکالة ظاهرة؛ **انجام:** و هو انه ان اقر لمعین قبل اقراره وحد حد العبید، و ان لم یعین حد حد الاحرار، و الله اعلم بالصواب.

نسخه اصل: چستربیتی، ش ۳۸۵۰ (اربری، فهرست خطی عربی ۳۴/۴). «کتاب الوکالة» تا پایان «کتاب اللقیط»؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمود دمشقی معری شافعی، تا: ۲۷ رجب ۶۷۸ق، مصحح، محشی، بانشانه بلاغ؛ تملک: ابن شهاب الاسلام ابی نصر الکوبنانی به تاریخ ۹۲۱، حسین بن حاج محمود عمادی؛ ۲۳۶گ، ۲۴سطر [عکسی ف: ۲ - ۲۱۱]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الذی جری ذکره فی الکتاب ایام التشریق و یوم النحر فی معناها بلا خلاف و الله أعلم و احکم.

جلد اول و ربع نخستین کتاب است؛ خط: نسخ، کا: بلیان بن عبدالله رومی معروف به قشمر تهامی، تا: سه‌شنبه ۱۲ رجب ۶۸۰ق؛ مصحح؛ مهر: «یا محمد ادرکنی» (هشت گوشه)؛ جلد: تیماج، ۲۹۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۴ - ۲۰۹]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۸عکسی

آغاز: کتاب الصداق ... قال الله تعالی: واتوا النساء صدقاتهن نحلة؛ **انجام:** و حکی فیما اذا قال لعبده ... هل یعتق، اختلاف، جواب عن مشایخه الذین لقیهم رحمهم الله.

نسخه اصل: چستربیتی، ش ۳۹۳۸ (اربری، فهرست خطی عربی ۶۵/۴). کتاب «الصداق» و «القسم و النشوز» و «خلع» و «طلاق»؛ خط: نسخ، کا: یوسف بن یعقوب بن ابراهیم، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۶۹۰ق؛مصحح،محشی؛۲۵۹گ،۱۹سطر [عکسی ف: ۲ - ۲۱۲]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۲۱

آغاز: احدهما الجواز کسائر الصلوات الثنائیة و الثانی المنع لأن العدد شرط فیها و تجویز ذلک یفضی الی انفراد الإمام ... قال ثم یجب حمل السلاح فی هذه الصلوة؛ **انجام:** فرع: لو اوصی بمثل نصیب أحد الورثة ... و یجری فی هذه الصورة المذکورة طریقتین إحدایهما طریقة المقادیر فنأخذ ثلث مال و نسقط منه نصیباً یبقی مقدار فنزید علیه

از صلاة الخوف تا اواخر کتاب الوصایا؛ خط: نسخ، کا: ابو حامد محمد بن علی بن عبدالله موصلی نساخ، تا: شعبان ۶۹۵ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۷۷گ، ۳۰ سطر (۱۸×۲۵/۵)، اندازه: ۲۵×۳۳سم [ف: ۳۱ - ۳۳]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۰۱

آغاز: بسمله، قال حجة الاسلام رحمة ا... علیه کتاب النکاح و النظر فی اقسام الأول فی المقدمات و هی خمس؛ **انجام:** لااختصاص له بهذه الصورة علی ما بیناه و بالله التوفیق.

از کتاب النکاح تا کتاب النفقات؛ خط: نسخ، کا: ابوحامد محمد بن علی بن عبدالله موصلی، تا: اواسط جمادی الثانی ۶۹۶ق؛ واقف: نادرشاه، ۱۱۴۵؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۸۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۴×۳۲سم [ف: ۲۱ - ۹۹۱]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۰۳

آغاز: بسمله، قال حجة الاسلام رحمه الله تعالی کتاب الجراح القتل کبیرة یتعلق بها القصاص اوالدیة و الکفارة؛ **انجام:** فلذلک کانت مؤنة (کذا) الباب خفیفة و الله اعلم بالصواب.

جزء۷-۸، از کتاب الجراح تا کتاب أمهات الأولاد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۹۶ق؛ مصحح؛ واقف: نادرشاه، ۱۱۴۵؛ جلد: میشن، ۳۹۱گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۴×۳۲/۵سم [ف: ۲۱ - ۹۹۲]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۰۴

آغاز: ای اعتمدت علیه و الاسم التکلان و توکلت لفلان ای تولیت له؛ **انجام:** و یوم النحر فی معناها بلاخلاف و الله اعلم بالصواب ...

ج۱، از طهارت تا پایان حج؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ جلد: گالینگور، ۲۴۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۲۱ - ۹۹۰]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۲

آغاز: کتاب اللقیط و فیه بابان، الباب الاول فی الالتقاط و حکمه و کل صبی ضایع لا کافل له فالتقاطه من فروض الکفایات؛ **انجام:** کما لو قال لعبده انت حر علی ألف عتق و یعطی الالف من سهم الغارمین، و الله اعلم بالصواب.

کتاب لقیط تا کتاب صدقات؛ خط: نسخ، کا: حسین بن علی بن بابا بن محمد شیرازی، تا: اواخر ربیع الاول ۷۰۶ق، جا: مقام کولوا؛ تملک: محمد ناصحی تبریزی، عبدالحی بن محمد بن محمد الکاتب، محمد بن یحیی بن اسماعیل رسولی غسانی حنفی؛ ۲۵۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۲۵۷]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۲۸

آغاز: قال کتاب البیوع و النظر فی خمسة اطراف؛ الاول فی صحته و فساده و فیه أربعة ابواب؛ **انجام:** کما اذا أطلق کل واحد منهما مع نصف العبد لان هناک تناول العقد الصحیح جمیع العبد.

از کتاب بیوع تا کتاب ضمان؛ خط: نسخ نازیبا، کا: محمود بن اسماعیل اردبیلی، تا: ۱۵ رجب ۷۱۹ق؛ محشی؛ تملک: نجیب الله بن زین العابدین، جلال الدین محمد بن محمد رملی مؤذن جامع اموی به تاریخ ۹۵۶، محمود بن هبة الله، احمد بن حسن جاربردی، ابوبکر بن احمد بن سلیمان اذرعی شافعی به تاریخ ۸۲۲، عبدالله

بن عبدالرحمن حلی، محمد سیرافی شافعی؛ جلد: تیماج، ۲۳۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۲۵۴]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۰۵

آغاز: بسمله، قال حجةالاسلام رحمه الله کتاب البیع الی قوله بتعبد الشهادة (کذا)؛ **انجام:** و فیه خلاف مذکور فی کتاب الرهن و بالله التوفیق.

ج۳، از ابتدای بیع تا انتهای کتاب الغصب؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن اسماعیل بن ابی القاسم سعیدی، تا: ۱۶ ربیع الاول ۷۳۱ق؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ جلد: میشن، ۲۱۳گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲۱ - ۹۹۱]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۰۹

از کتاب نکاح تا آخر ربع مناکحات؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد علی حافظ، تا: چهارشنبه ۱۵ ذیقعده ۷۷۲ق؛ تملک: محمد علی بن ملا احمد اصفهانی در ۱۲۵۸، محمد امین در ۱۲ صفر ۱۲۰۷؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۹۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۱۲ - ۱۰۶]

۱۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۳۷۸

آغاز: برابر

مجلد اول و دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۳۹ق؛ با سرلوح؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی مجدول مذهب، جلد: تیماج، ۳۰۶ص، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱ - ۴۸۳]

۱۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۳۷۹

مجلد سوم و چهارم؛خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۴۲ق؛ دارای دو سر سوره، مذهب؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی مجدول به طلا،جلد:تیماج،۳۶۳ص،۳۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱ - ۴۸۴]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۴۵

آغاز: المذکور فی الشهادات انه یعتبر الاستبراء لعود الولایة حیث یعتبر لقبول الشهادة و سنفصله

در احکام نکاح و طلاق؛ خط: نسخ، کا: حسین بن احمد بن ابراهیم بن عبدالله البحی مشهور به کمال قاری، تا: ۱۰ صفر ۸۵۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۴۰۶گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۲۷ - ۱۷۸]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۲

آغاز: منه الاکتفاء بقوله امرأة ثقة و عبد موثوق به فان لم یظهر الثقة و لا یقتضیها فنحوج الی تظاهر الاخبار؛ **انجام:** و کان کل واحد حتی علی من فیه حکم الاهدار من وجه و بمثله لوجنی علیه ثلاثة فی الردة فقطعو ایده فأسلم.

کتاب قصاص و دیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۵۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۳ - ۱۱۰]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۴

آغاز: بالرد الیها قال فی الیتیمة علیها نصف اجرة و لو تعدد برده یرد؛ **انجام:** و لو قال عنیت بقولی أنت طلاق اطلاقها من الوثاق فقد ...

کتاب نکاح و خلع و طلاق؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ نسخه قدیم، مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۲۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۳ - ۳۳۸]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۵

آغاز: مظنتها لا أن یلاقی العضو أی عضو أحدهما و الاخر؛ **انجام:** و فی الثانیة یزکی خمسین دیناراً لسنتین و هی الخمسة و العشرون

از کتاب طهارت تا زکات؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج، ۱۰۱گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۳ - ۳۳۸]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۶

آغاز: جزاء علیه و قال ابن القاسم علیه جزاؤه؛ **انجام:** الثالث بمعنی الحریة و هو المراد بقوله تعالی و من لم یستطع منکم طولا أن ینکح المحصنات و قوله

کتاب حج تا اوایل کتاب حدود؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ نسخه قدیم، مصحح؛ جلد: تیماج، ۷۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۳ - ۳۳۹]

● فتح العزیز = تفسیر عزیزی = تفسیر عزیه / تفسیر/فارسی

fath-ol-ʻazīz = tafsīr-e ʻazīzī = tafsīr-e ʻezzīyye

دهلوی، عبدالعزیز بن احمد، ۱۱۵۹ - ۱۲۳۹ قمری

dehlavī, ʻabd-ol-ʻazīz ebn-e ahmad (1746 - 1824)

تاریخ تألیف: ۱۲۰۸ق

به فارسی و عرفانی با دیباچه سپس تفسیر حمد و بقره و دو جزء بازپسین از قرآن (سوره‌های ۶۷-۱۱۴) که در نمازهای پنج‌گانه و جمعه و جماعات و محاضر ارواح مقدسه انبیاء و اولیاء و زیارات قبور صلحاء و عرفاء می‌خوانند (استوری ۲۴:۱؛ مشار ۲۵۳۹). (دانش پژوه)

در تفسیر «قل اعوذ» آمده است: (نمونه از متن) «بعضی از عارفان تفسیر کرده‌اند این دو سوره را بر وجه عجیبی و گفته‌اند که حق- سبحانه و تعالی- چونکه شرح کرد امر الهیه را در سوره اخلاص ذکر کرد این سوره در عقب سوره اخلاص در شرح مراتب مخلوقات خدای تعالی بس فرمود اولاً اعوذ برب الفلق و این از جهت آن است که ظلمات عدم غیرمتناهی است و حق تعالی شکافته است این ظلمات را به نور تکوین و ایجاد و ابداع ...».

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۷۳

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، با تاریخ چهارشنبه ۱۱ ذیقعده ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۲۵۳گ، ۱۷سطر (۱۴×۲۳)، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۱۷ - ۲۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۶۵/۳۷

فایده از تفسیر عزیزیه؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، بی‌تا؛

۸۱ص(۶۹۵–۷۷۵)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۴۵ – ۴۹]

● **فتح العین و کشف الغین عن الفرق بین البسملتین و ایضاح معنی التسمیتین** / کلام و اعتقادات / عربی
fatḥ-ul ʻayn wa kašf-ul ġayn ʻan-il faraq bayn-al basmalatiyn wa īḍāḥ-i maʻna-t tasmīyatiyn

نابلسی، عبدالغنی بن اسماعیل، ۱۰۵۰ – ۱۱۴۳ قمری
nābolosī, ʻabd-ol-qanī ebn-e esmāʻīl (1641 - 1731)

تاریخ تألیف: ۱۱۳۳ق
رساله‌ای است کوتاه در فرق بین تسمیه (بسم الله) در دین اسلام و مسیحیت. پرسش‌کننده معتقد است که انجیل با جمله «باسم الاب و الابن و روح القدس» آغاز می‌شود و تسمیه قرآن نیز مانند انجیل است. در پایان این رساله قصیده‌ای رائیه در همین موضوع ظاهراً از نابلسی آمده و ظاهراً جزئی از همین رساله است. نسخه‌ای از این رساله در فهرس المخطوطات العربیة فی مکتبة الاوقاف العامة فی بغداد (۴۵۴/۲) آمده است.

[ایضاح المکنون ۱۶۷/۲؛ هدیة العارفین ۵۹۰/۱؛ معجم المؤلفین ۲۷۱/۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۰۴/۲

آغاز: الحمدلله المتجلی بذاته فی مظاهر اسمائه الحسنی ... اما بعد، فیقول العبد ... سألنی بعض الاعزة من المحفوظین ان شاء الله تعالی ببرکة رب العزة؛ **انجام:** مع الآل و الاصحاب ما العبد للغنی×× اتی بنظام طیب الطی و النشر و قد کمل ما اردنا الکلام علیه بتوفیق الله تعالی علی وجه الاختصار ...

خط: نسخ، کا: محیی الدین بن قاسم نبکی، تا: ۱۱۹۶ق؛ مصحح؛ ۱۲گ (۵۴–۶۵)، ۲۵ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۳۴ – ۶۲۴]

● **فتح الغلق فی الاخبار المتشابهات** / علوم حدیث / عربی
fatḥ-ul ġalaq fi-l axbār-il mutašābihāt

سمرقندی، محمد بن یوسف، – ۵۵۶ قمری
samarqandī, mohammad ebn-e yūsof (- 1162)

آغاز: الحمدلله منزل البراهین القاهرة و الایات ... فصل الاخلاف من الامة ...
انجام: و هو قال الضحاک، و لله المستعان

[ایضاح المکنون ۱۶۸/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۹۴/۱

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نسخ، کا: ابونصر محمد بن محمود نظام نقش بند، تا: ۷۲۱ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن، ۱۹ سطر [ف: ۵ – ۲۳۱]

● **فتح الفاتح الفائض فی شرح مفتاح الفرائض** / فقه / عربی
fatḥ-ul fātiḥ-il fā'iḍ fī š.-i miftāḥ-il farā'iḍ

سحولی، ابراهیم بن یحیی، ۹۸۷ – ۱۰۶۰ قمری
sahūlī, ebrāhīm ebn-e yahyā (1580 - 1650)

وابسته به: مفتاح الفائض فی علم الفرائض؛ عصیفری، فضل بن ابی سعد (–۷۵۰)
تاریخ تألیف: پنج‌شنبه غره محرم ۱۰۴۶ق
شرحی است بر «مفتاح الفائض» شیخ فضل عصیفری، که به توضیح مسائل و فواید آن پرداخته و مستند احادیث آن را ذکر کرده است.

[اعلام المؤلفین الزیدیة ص ۴۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۸۹/۲

آغاز: احمدک یا من جعل الحمد علی آلائه من لازمات الفرائض و اشکرک یا من تعبد عباده بشکر انعامه الفائض

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان – رم ۱۱۳۴؛ خط: نسخ، کا: شرف الدین بن عبد الرحمن بن محمد جحاف، تا: شنبه ۲۹ صفر ۱۰۹۱ق، جا: صنعاء؛ از روی نسخه‌ای که با نسخه خط مؤلف مقابله شده؛ ۱۶۸ص (۱۹۳–۳۶۰) [عکسی ف: ۴ – ۴۵۷]

● **فتح الفرائض و الدرر** / تاریخ معصومین / فارسی
fatḥ-ul farā'iḍ wa-d durar

فتحی، محمد عیسی بن محمد جعفر، ق۱۳ قمری
fathī, mohammad ʻīsā ebn-e mohammad jaʻfar (- 19c)

اهدا به: علیشاه (ظل السلطان)
تاریخ تألیف: ۱۲۲۵ق
به نظم و نثر و شعرهای خود او و هم با تخلص فتحی درآن است. در سیرت پیامبر و عترت او، در یک «فتح» و یک «رشح» و دو «مدح» و دوازده «طرح» و هر یک چندین «شرح».
آغاز: بنده احقر محمد عیسی پسر محم جعفر ... بنابر حکم شهزاده ... علی شاه ... نامه مختصر ... در سیر پیغمبر و عترت ... آن سرور برشته مسطر کشد ... پس ترتیب داد او را بیک فتح و یک رشح و دو مدح و دوازده طرح و در ضمن هر یک چندین شرح مقرر و فتح الفوائض (الغوائص) و الدرر نام نهاد

[فهرستواره منزوی ۱۷۲۶/۳ از فتحی دانسته]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۷۵

آغاز: بنده احقر محمد عیسی پسر محم جعفر ... بنابر حکم شهزاده ... علی شاه ... نامه مختصر ... در سیر پیغمبر و عترت ... آن سرور برشته مسطر کشد ... پس ترتیب داد او را بیک فتح و یک رشح و دو مدح و دوازده ظرح و در ضمن هر یک چندین شرح مقرر و فتح الفوائض (الغوائص) و الدرر نام نهاد؛ **انجام:** قصه‌های رسولان را بیان فرمود پس حضرت فرمود چونکه (در

شرح دوم طرح دوازدهم در امام دوازدهم)
تذکر: نام کتاب باستناد فهرستواره منزوی ۱۷۲۶/۳ تصحیح گردید؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج تریاکی، ۲۰۱گ، ۱۸ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۶۳۰]

● الفتح فی التداوی لجمیع الامراض و الشکاوی = ذخیرة العطار من مفردات ابن ابیطار = الادویه المنحجة / طب / عربی

al-fatḥ fi-t tadāwī li-jamī‘-il amrāḍ wa-š šakāwī = zaxīrat-ul ‘aṭṭār min mufradāt-i ibn-i abīṭār = al-adwīya-tul munḥaja

مغربی، ابوسعید بن ابراهیم، ق۴ قمری

maqrebī, abū-sa‘īd ebn-e ebrāhīm (- 10c)

اهدا به: ابوشجاع ذوالقرنین ابن عین الدوله ابن امیر غازی
نویسنده می‌گوید بر آن رفتم که کتابی سازم مختصر و جامع که هم حاوی مفردات داروها باشد و هم شامل امراض و داروهای مفید برای آن امراض. بهر این کار کتاب حاضر را واجد جداولی کردم که از حیث طول بشش قسم منقسم می‌شوند و از جهت عرض شانزده قسمت می‌پذیرفتند؛ در قسم اول از جداول طولی ترجمه آنچه که در هر سطری از سطور است آمده و در پنج قسم دیگر ادویه مرتبه بر حروف معجم اول نام‌های آنها. جدول مزبور از ناحیت عرض چنانکه گذشت شانزده قسمت می‌شود: قسم ۱. اسماء ادویه مفرده؛ ۲. ماهیة دواء؛ ۳. نوع دوا؛ ۴. اختبار دارو؛ ۵. مزاج دواء؛ ۶. قوة دارو، ۷. منفعت اعضاء راس؛ ۸. منفعت اعضاء صورت؛ ۹. منفعت در معده و کبد؛ ۱۰. منفعت در جمیع بدن؛ ۱۱. کیفیت استعمال؛ ۱۲. کمیت؛ ۱۳. مضرت‌ها؛ ۱۴. اصلاح دارو؛ ۱۵. بدل دارو؛ ۱۶. علامة ادویه مذکوره. (عبدالله انوار)
آغاز: بسمله. ان اول ما افتتح به الخطاب و اجمل ما ابتدء به الکتاب التعظیم لذکر الله والتنویه باسمائه ...

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۶۳-ف
آغاز: برابر؛ **انجام:** غنا هو البلح ذکر فی حرف الباء، غلتان هو الجذوار ذکر فی حرف الجیم
نسخه اصل: نسخه آقای حاج باقر رقت؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: گالینگور، ۱۴۳گ، ۲۳ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۶ سم [فیلمها ف: ۲-۱۳۰]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۴۳
خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالمعطی بن ابی الفتح بن احمد بن عبدالغنی بن علی اسحاقی منوفی شافعی، تا: ۲۰ ذیقعده ۱۰۳۸ق؛ مجدول؛ تملک: محمد قاضی متوفیه، فخرالدین بن شهاب الدین بنافی به سال ۱۰۷۲ق؛ جلد: مقوایی، ۱۳۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۶۹]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۹۹
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ مهر: کتابخانه «باقر ترقی»؛ ۱۴۱گ، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۶۷]
۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۵۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** غسا، هو الثلج غلنان هو الجدوار.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۴۵گ، ۲۱ سطر (۱۱/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۳۶]

● الفتح القدسی فی فضل آیة الکرسی / تفسیر / عربی

al-fatḥ-ul qudsī fī faḍl-i āyat-il kursī

بقاعی، ابراهیم بن عمر، ۸۰۹؟ - ۸۸۵ قمری

beqā‘ī, ebrāhīm ebn-e ‘omar (1407 - 1481)

تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۱۰ شعبان ۸۷۹ق؛ محل تألیف: قاهره
در فضل آیة الکرسی بنا بر آنچه که در احادیث اهل سنت آمده و تفسیر و بیان اسرار آن، نگاشته شده پس از تفسیر قرآن کریم و کتاب «مصاعد النظر للاشراف علی مقاصد السور»، در دو «فصل»: ۱. فضل آیه؛ ۲. تفسیر و تأویل آن.

قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۳۹۹/۲
آغاز: الحمد الله الذی وسع کرسیه ماه شاء من خلقه و اشهد ان لا اله الا الله و اعترف بجمیع حقه و اشهد ان سیدنا محمد عبده و رسوله؛ **انجام:** لان من کان فی حضرة الرحمن عال عن و ساوس الشیطان ...
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ معرب؛ جلد: تیماج، ۲۰گ (۱۰پ-۲۹ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۴۶]

● الفتح القدسی و الکشف الانسی / دعا / عربی

al-fatḥ-ul qudsī wa-l kašf-il insī

بکری، مصطفی بن کمال الدین، ۱۰۹۹ - ۱۱۶۲ قمری

bakrī, mostafā ebn-e kamāl-od-dīn (1688 - 1749)

تاریخ تألیف: ربیع الاول ۱۱۲۲ق
مشتمل بر وردی است که مؤلف هنگام زیارت بیت المقدس ساخته، به اضافه قصیده «منبهجه» خودش و صلوات بر پیامبر اکرم و بعضی از توسلات.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۸۵
آغاز: الحمدلله الذی أورد من أراد المقام المورود و خص أهل الاوراد من العباد بنفحات الجود؛ **انجام:** او مصطفی البکری أضـ ـحی یرتجی حسن الطویه
خط: نسخ معرب زیبا، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۱۷۳ق؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین؛ جلد: مقوایی، ۲۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۶ - ۳۶۶]

● **فتح القدیر الجامع بین فنی الروایة و الدرایة من علم التفسیر** / تفسیر / عربی
fatḥ-ul qadīr al-jāmi‘ bayn-a fannay-ir riwāya wa-d dirāya min ‘ilm-it tafsīr

شوکانی، محمد بن علی، ۱۱۷۳ – ۱۲۵۰ قمری
šawkānī, mohammad ebn-e ‘alī (1760 - 1835)

تاریخ تألیف: ربیع الثانی ۱۲۲۳ تا ۲۸ رجب ۱۲۲۹ق
مفسر تلاش کرده است که در این کتاب هم به تفسیر روایی و هم به تفسیر درایی بپردازد، از این جهت تفسیرش قابل توجه است. در این تفسیر اهتمام بیشتر شوکانی به نقل اقوال ابن عطیه عبدالله بن عطیة بن عبدالله مقری، ابن عطیه عبدالحق بن غالب محاربی، قرطبی و زمخشری که از برجستگان در علم تفسیرند می‌باشد. وی به نکات ادبی، اختلاف قراآت، بررسی لغات و شأن نزول نیز عنایت دارد و همچنین در آیات احکام آرای فقهی علما را ذکر و در موارد زیادی نیز نظر خویش را بیان می‌نماید. (غلامی مقدم)
آغاز: بسملة، الحمدلله الذی جعل کتابه المبین کافلا ببیان الأحکام ...
چاپ: قاهره، مطبعة مصطفی البابی الحلبی وشرکاء، ۱۳۴۹و۱۳۵۱ق.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۰۶۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** لأنها فی معنی واحد من الحجة و ان تصرف ذلک بوجوه کثیرة و علیها بنی المتکلمون فی اصول الدین.
از ابتدای مقدمه تا پایان سوره مائده و اندکی از سوره انعام. ادامه این نسخه در شماره ۲۸۰۶۷ است؛ خط: نسخ، کا: محمد محسن رزاقی، تا: ۲۹ جمادی الاول ۱۲۳۲ق؛ نزد مؤلف قرائت و تصحیح شده؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ ۳۲۳گ، ۳۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲ سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۲۱۵] و [ف: ۲۲ – ۳۲۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۰۶۷
آغاز: بسملة، الحمدلله الذی خلق السموات و الأرض ... بدأ سبحانه هذه السورة بالحمدلله للدلالة علی ان الحمد کله له؛ **انجام:** فاشتبه ذلک علی بعض الرواة فروی بالمعنی علی ما فهمه و ال هنا انتهی نصف تفسیر القرآن و الحمدلله علی التمام ...
شامل سوره انعام تا پایان کهف است و ادامه شماره ۲۸۰۶۶؛ خط: نسخ، کا: محمد محسن رزاقی، تا: ۱۲۳۲ق؛ توسط عبدالرحمان رفاعی در دوشنبه، دوازدهم جمادی الاول ۱۲۳۷ قرائت و تصحیح شده؛ مهر: «محمد بن عبدالرحمن الهیکل؟۱۲۴۵» (دایره)، «اسماعیل بن عبدالرحمن ۱۲۴۸»؛ اهدایی: رهبری، دی ماه ۱۳۸۰؛ جلد: تیماج، ۴۷۸گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲ سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۲۱۶] و [ف: ۲۲ – ۳۲۹]

● **فتح القدیر باختصار متعلقات نسک الأجیر** / فقه / عربی
fatḥ-ul qadīr bi-ixtiṣār-i muta‘aliqāt-i nusuk-il ajīr

کردی، محمد بن سلیمان، ۱۱۲۷ – ۱۱۹۴ قمری
kordī, mohammad ebn-e soleymān (1715 - 1780)

رساله‌ای است استدلالی، دارای دو «مقدمه»، پنج «باب»، شش «تتمه» و یک «خاتمه»: مقدمه ۱. ان وجوب النسک مشروط علی التراخی إن لم یخش الغصب او الموت او تلف ماله؛ مقدمه ۲. لو قال أحجوا عنی زیداً بکذا لم یجز نقصه عنه؛ باب ۱. شروط الإجاره العینیة؛ باب ۲. شروط الاجارة الذمیة؛ باب ۳. فیما یشترط فی کل من اجارتی العین و الذمة؛ باب ۴. فی ان الجعالة للنسک و هی تجامع الإجارة فی اکثر الأحکام و تفارقها فی امور؛ باب ۵. الإجارة و الجعالة علی زیارة رسول الله. مؤلف این رساله را از کتب مفصل خود «فتح الفتاح بالخیر فی معرفة شروط الحج عن الغیر» اختصار کرده تا عمل به دستورات آن موجب ملال و قصور حاجیان نگردد.
چاپ: مکه، ۱۲ص، ۱۳۰۰ق؛ مطبوعات الوهبیه، ۱۲۹۶ق.
[الاوقاف العامة بغداد ۶۲۶/۱]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۱۰۳
آغاز: بسمله، حمدله و بعد فیقول اقل الخلیقة محمد بن سلیمان ... لما من الله علی بجمع فتح الفتاح؛ **انجام:** سبحانک اللهم و بحمد (کذا) أشهد أن لا اله الا انت وحدک لاشریک لک و الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۳ رجب ۱۲۷۳ق؛ واقف: ابوالوفای معتمدی کردستانی، شهریور ۱۳۵۱؛ جلد: مشمع، ۱۸ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۱ – ۹۹۳]

● **فتح القدیر للعاجز الفقیر** / فقه / عربی
fatḥ-ul qadīr li-l-‘ājiz faqīr

ابن همام، محمد بن عبدالواحد، ۷۹۰ – ۸۶۱ قمری
ebn-e hammām, mohammad ebn-e ‘abd-ol-vāhed (1389 - 1457)

الهدایة فی شرح البدایة؛ مرغینانی، علی بن ابی بکر (۵۳۰–۵۹۳) شرحی است مفصل با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «الهدایة» برهان الدین مرغینانی در فقه مذهب حنفی. این شرح تا کتاب الوکالة در دو جلد نوشته شده و ناتمام مانده است. شارح از سال ۸۲۹ق بدان آغاز کرده است. او آن را در ۱۸ یا ۱۹ سال بر سراج الدین عمر بن علی کتانی قاری الهدایة خوانده و او هم آن را نزد گروهی خوانده بود که یکی از آنها علاءالدین سیرافی بوده است که آن را نزد شیخ خود امام جلال الدین شارح کتاب خوانده و او از علاءالدین عبدالعزیز بخاری و او از حافظ الدین کبیر و او از شمس الدین محمد بن عبدالقادر بن محمد کردری و او از خود صاحب الهدایة مرغینانی روایت می‌کرده است. سیواسی پیش از این آن را از آغاز تا وکالت به نکاح یا نزدیک

به آن بر قاضی جمال الدین حمیدی در اسکندریه خوانده بود و در همین شهر برخی از آن را بر شیخ زین اسکندر حنفی خوانده بوده است.

چاپ: طبع، انظر المعجم ص/ ۲۸۷؛ لکناو، جزء۳، ۱۲۹۲ق، بولاق، جزء۸، ۱۳۱۶ و ۱۳۱۸ق؛ قاهره، مطبعة الامیریة، ۸ مجلد، ۱۳۱۵ق؛ مطبعة المیمنیة، ۱۳۱۹و۱۳۳۹ق.

[چلبی - قرطای ۳۷۲۹؛ الاوقاف العامة بغداد ۵۰۸/۱؛ الاوقاف العامة موصل ۸۲/۴ و ۸۳/۴؛ دنا ۸۶۵/۷ (۱ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۷۱

آغاز: بسمله.الحمدلله رب العالمین علی ما الهم و علم من العلم ما لم یعلم؛ **انجام:** و هذا المعنی لا یتحقق فی الاعتکاف.

جلد اول و تا ابتدای «کتاب الحجج»؛ خط: نسخ، کا: محمد ولی حافظ آبادی، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ ۳۷۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۹۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۵۸۹

آغاز: و عدم احتماله وعند انه یقرب کل ... کتاب السرقة فی اللغة اخذ الشیئ من الغیر علی؛ **انجام:** ولا یدخل الارفاء و من افتقل من الجوار علی الخلاف فی الجار کتاب البیوع.

تا ابتدای کتاب البیوع است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۴۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۹۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۲۷۱

انجام: اتخاذ الضیافة فی المصیبة بعد ثلاثة ایام و یقال فیما بین الناس.

از آغاز تا قسمت‌هایی از کتاب صیام؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ ۳۵۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۵×۲۷سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۹۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۸۳

آغاز: کتاب النکاح هو اقرب الی العبادات حتی ان الاشتغال به أفضل من التخلی عنه

جلد دوم و از کتاب النکاح؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: یحیی بن محمد مشهور به ابن جها به تاریخ اوایل جمادی الاول ۱۱۰۴؛ مقابله کتاب را محمد بن محمد رومی حنفی به پایان برده؛ تاریخ وقف: ۱۲۵۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۹گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۸ - ۸۷]

● فتح القریب المجیب / فقه / عربی

fatḥ-ul qarīb-ul mujīb

ابن قاسم غزی، محمد بن قاسم، ۸۵۹ - ۹۱۸ قمری

ebn-o qāsem-e qazzī, mohammad ebn-e qāsem (1455 - 1513)

چاپ: مصر، چاپ سنگی، ۱۲۷۸ق؛ ۱۲۸۱ و ۱۲۸۵ و ۱۳۰۱ و ۱۳۰۴ و ۱۳۰۵ و ۱۳۰۶ و ۱۳۰۷ و ۱۳۱۹ق.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۹۰۵

آغاز: بسمله.قال الشیخ الامام العالم العلامة شمس الدین ... و بعد هذا کتاب فی غایة الاختصار و التهذیب؛ **انجام:** و فی بعض النسخ فی الغضب قال بعضهم و اذا خرجه الغضب عن حالة.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ ۱۱۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵ سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۹۸]

← الفتح القریب المجیب فی شرح الفاظ التقریب ◄ القول المختار فی شرح غایة الاختصار

● فتح القریب بشواهد مغنی اللبیب / نحو / عربی

fatḥ-ul qarīb bi-šawāhid-i muġn-il labīb

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری

soyūtī, ʻabd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

چاپ: مطبوعات البهیه، ۱۳۲۲ق؛ قاهره، مطبة البهیة، ۱۳۲۲ق.

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۱۷۱

خط: نسخ، کا: محمد کریم، تا: ۱۰۹۶ق؛ مقابله شده به‌وسیله کلبعلی کاظمی؛ قطع: خشتی کوچک [رشت و همدان: ف: - ۱۶۱۴]

● الفتح القسی فی الفتح القدسی / تاریخ / عربی

al-fatḥ-ul qusī fi-l fatḥ-il qudsī

عماد الدین کاتب، محمد بن محمد، ۵۱۹ - ۵۹۷ قمری

ʻemād-od-dīn-e kāteb, mohammad ebn-e mohammad (1126 - 1201)

تاریخ وقایع و حوادث قدس را از سال ۵۸۳ق به بعد در این کتاب گنجانیده و خطبه آن را به نام ناصر لدین الله احمد بن مستضیء بالله عباسی و سلطان صلاح الدین یوسف بن ایوب نگاشته است.

آغاز: نحمدک اللهم علی نعمک التی الا تحصی و کرمک الذی لا یستقصی و نصلی و نسلم علی فاتحة الخلق و خاتمة رسلک بالحق ...

چاپ: القاهرة، الدار القومیة، تحقیق محمد محمود صبح، ۱۹۶۵م، ۶۹۵ ص

[کشف الظنون ۱۳۱۶/۲؛ معجم المطبوعات ۱۳۷۵/۲ -۱۳۷۶؛ فهرست کتب عربی واتیکان ۸۱/۱؛ ذخائر التراث العربی ۷۰۱/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۸(آ)-ف و ۵۳۹(ب)-ف

نسخه اصل: اسعد افندی ش ۲۳۳۳؛ خط: نسخ، کا: یوسف بن محمد عسکری، تا: ۵۹۵ق؛ با اجازه سماع از مؤلف؛ تملک: حسین بن سلیمان بن امان الله در ۷۳۸ [فیلمها ف: ۱ - ۳۵۷]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۹۲

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان – رم ۸۶۸؛ خط: نسخ معرب درشت، کا: ابو عبدالله محمد بن عبد الله بغدادی شافعی قدسی، تا: دوشنبه ۱۶ شعبان ۸۷۷ق، مصحح؛ ۵۳۰ص [عکسی ف: ۴ – ۱۱۶]

● **فتح قلعه غازی الدین** / تاریخ / فارسی

fath-e qal'e-ye qāzī-ed dīn

این کتاب که بر اثر افتادگی و آخرش نتوانست خود را معرفی کند، حاوی شرح فتح قلعه غازی الدین در هندوستان از طریق خان بهادر فیروز جنگ است. مطالعه کتاب نشان می‌دهد که نویسنده در فتح این قلعه حضور داشته و علاوه بر آن ناظر فتح قلعه ابوالحسن نیز بوده است. نثر کتاب نثر مرصع هندی است و در آن از علوم مرسوم روز از صرف و نحو و معانی و بیان و عروض و قافیه و منطق به کنایه و برای بیان حوادث کمک گرفته شده است و آن قدر در این بازی‌های لفظی زیاده‌روی شده که این اثر را بارد کرده است. ظاهراً باید این کتاب در حیدر آباد دکن نوشته شده باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۳۷

آغاز: ... آغوش خجل از روی او صبح بنا گوش چنان در روشنی گردیده کامل؛ **انجام:** و بارها دست و دهن آب کشیدن را از ملافلان دیده ام که او راست.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: هندوستان (احتمالا)؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۷۸گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵ سم [ف: ۳ – ۲۹۰]

● **فتح الکنوز** / کیمیا / عربی

fatḥ-ul kunūz

؟ قمری، محمد، ق۵ قمری

qomrī, mohammad (- 11c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۳۷/۷

آغاز: بسمله.الحمدلله الذی جلعنا من امة خیر الانام و من اشیاع امیرالمؤمنین علیه السلام. اما بعد فانی لما ظفرت بعلم الصنعة الالهیه؛ **انجام:** و قلة المؤنه و حسبک انتبهک علیه و الله اقسم بالله اننی عملته بیدی فخرج ما ذکر.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق؛ رکابه دار؛ جلد: مقوا، ۳۸ص (۳۴۹–۳۸۶)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۴۴ – ۱۴۳]

● **فتح اللطیف فی اجوبة اسئلة الشریف** / فلسفه / عربی

fatḥ-ul laṭīf fī ajwibat-i as'ila-tiš šarīf

سندی مدنی، محمد حیات، – ۱۱۶۳

sendī madanī ‹mohammad hayāt (- 1163)

تاریخ تألیف: جمعه جمادی الثانی ۱۱۵۰ق؛ محل تألیف: مدینه منوره

در جواب مردی از سادات سند که سؤالاتی از وی پرسیده از جمله درباره وحدت وجود، غلو در ابن عربی، سقوط حق والدین و زوجه، نظر به اجنبیه، عشق مردان و زنان، غناء به طنبور، حرام‌خواری و غیره.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۸۰/۱

آغاز: بسمله، الحمدلله حمداً لایقاً بجماله و الصلوة و السلام علی اشرف خلقه ... اما بعد فیقول ... انه سألنی رجل شریف من سادات السند ... ؛ **انجام:** و ما کان فیه من خطاء فانت عفو کریم و انا عبدخطاء اثیم.

خط: نستعلیق هندی، کا: غوث محیی الدین بن سید ابوالحسن قادری، تا: چهارشنبه ۱۶ رجب ۱۲۶۳ق؛ در آغاز شعری مشتمل بر ۲۱ حروف در اسماء ۲۱ امام قرائت ثبت شده؛ جلد: چرم، ۲۹ص(۱–۲۹)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۱۹سم [ف: ۴۵ – ۶۱]

● **الفتح اللطیف فی شرح ترصیف التصریف** / صرف / عربی

fatḥ-il laṭīf fī š.-i tarṣīf-it taṣrīf

مرشدی، عبدالرحمن بن عیسی، ۹۷۵ – ۱۰۳۷ قمری

moršedī, 'abd-or-rahmān ebn-e 'īsā (1568 - 1628)

وابسته به: الترصیف فی التصریف؛ مرشدی، عبدالرحمن بن عیسی (۹۷۵–۱۰۳۷ق)

شرح بر منظومه‌ای است به نام «ترصیف التصریف» در علم صرف که شارح خود ناظم آن است و به طوری که در برخی از کتب فهرست و ترجمه نوشته‌اند شماره ابیات این منظومه که در بحر رجز است (مانند الفیه ابن مالک در نحو) به استثناء خطبه و مقدمات ۵۰۰ بیت است و آغاز آن چنین است: «افضل ما الیه تصریف الهمم ×× یحسن حمدالله وهاب النعم / حمدا صحیحا سالما مقرونا ×× بشکره عن الریا مصونا». این شرح به‌طوری‌که مصنف خود در دیباچه متذکر گردیده شامل توضیح مشکلات منظومه است به ضمیمه فوائدی که از کتاب شرح علامه تفتازانی (سعدالدین) بر تعریف عزی (تألیف ابی الفضائل ابراهیم ابن عبدالوهاب زنجانی متوفی ۶۵۵ق) و حواشی محمد بن قاسم غزی (– قرن ۹) و ناصرالدین لقانی بر شرح تفتازانی اقتباس شده و یا از ابتکارات شخصی او بوده است. وی در بیان سبب تألیف کتاب در دیباچه چنین می‌گوید: «فبادرت الی شرحها و هی مخدرة فی صرحها فزوجتها بشرح مزاج مزاجها و ناهج منهاجا خشیة من ان تتعلق بنیلها الاطماع و یجسر غیر الکفؤ علی ان یحسر عن وجهها القناع و یطمع فی ان یکون ابا عذرها و مالک امرها علی ان صاحب البیت ادری بالذی فیه والا جنبی یتبعه فی

ذلک و یقتفیه ...». (عبدالحسین حائری)
آغاز: ان من اشرف ما تنشرح به صدور الرسائل و الطف ما توشح به متون الفواصل من الفضائل حمد من تقدس ذاته عن التصریف و الانتقال و سامت اسمائه عن التضعیف و الاعتلال و تعالت افعاله عن التعلیل و الانفعال ...
انجام: و لکونه دون الاول فی الشهره نبهته علیه بقولی و انشدن و الله اعلم ولیکن هذا آخر ما اردنا ایراده و نظمناه فیهذه القلادة ... انه سمیع قریب و لمن دعاه مجیب و صلی الله علی سیدنا محمد و آله کما بدأ یعود الی الیوم الموعود.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: ۱۰۶۱ق؛ با دو یادداشت به نام نصیرالدین ابن اسمعیل موسوی و به نام عکاشة ابن الشیخ عبدالرحیم بن شیخ محمد بن الشیخ احمد شهیر به ابن الملا ؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی، ۱۷۲ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۳۴۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۷۰۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصدر به ترجمه احوال مؤلف است در ۳ صفحه؛ جلد: تیماج [رایانه]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶ معزی
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳۹ - ۶۷]

● فتح المبین / چند دانشی / عربی
fatḥ-ul mubīn
نووی، یحیی بن شرف، ۶۳۱ - ۶۷۶ قمری
navavī, yahyā ebn-e šaraf (1234 - 1278)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۳۴۴
بی‌کا، تا: ۱۲۹۶ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۳ سم [رایانه]

● فتح مبین = شرح حصن الحصین / دعا / فارسی
fath-e mobīn = š.-e hesn-ol hasīn
بهروجی، ابوبکر بن محمد، ق ۱۰ قمری
bahrūjī, ābū-bakr ebn-e mohammad (- 16c)
وابسته به: الحصن الحصین من کلام سید المرسلین؛ ابن جزری، محمد بن محمد (۷۵۱-۸۳۳)
اهداء به: ابوالفتح محمود شاه بن محمد شاه بن احمد شاه بن محمد شاه بن مظفر شاه؛ محل تألیف: محمد آباد
تاریخ تألیف: ۲۴ذیحجه ۹۱۰ق
ترجمه‌ای است از کتاب «الحصن الحصین من کلام سید المرسلین» محمد بن جزری شافعی با ذکر راوی دعا و کتابی که آن را آورده است. اصل دعاها در متن و این ترجمه در حاشیه نوشته شده و گاهی تفسیر لغات مشکله نیز می‌نماید.
آغاز: الحمدلله الواحد الفرد الصمد الذی فتح لرسوله محمد حصنا حصیناً لم یفتح لاحد واتاه فتحاً مبیناً و هیناً بلا عدد و جعل عصمته له بالمدد و امره بالدعاء فاستجاب
[کشف الظنون ۶۶۹/۱؛ فهرستواره منزوی ۶۸۶/۷؛ خزانة مفتی ۷۷/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۷۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کسی که برای ایشان دعا کند و جمیع مسلمانان را و جمیع ستایش مر خدایی را که او تنها است و درود و سلام بر محمد صلی الله علیه و سلم.
خط: نسخ تحریری، کا: عبداللطیف بن شیخ محمد حسین، تا: شنبه ۱ صفر ۱۰۸۵ق؛ برای محمد شفیع بن عبدالسمیع؛ تملک: شیخ محمد شفیع ولد شیخ عبدالسمیع؛ جلد: مقوا، ۱۶۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳۵ - ۴۳۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۷۱
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و سلامه علیه و علیهم اجمعین، بر سید خلق که محمد است باد و بر آل و اصحاب او و سلام او بر آن و بر آنها باد.
خط: متن نسخ معرب و ترجمه نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ دارای سرلوح رنگین؛ جلد: پارچه، ۲۹۳گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۲۰۵]

● الفتح المبین بجواب بعض السائلین / عرفان و تصوف / عربی
fatḥ-ul mubīn bi-jawāb-i ba‘ḍ-is sā’ilīn
صدیقی بکری، شمس الدین محمد بن محمد، ۹۳۰ - ۹۹۴ ؟ قمری
sadīqī bakrī, šams-od-dīn mohammad ebn-e mohammad (1524 - 1586)
درباره نفس و گذشتن وی از عالم برزخ و چگونگی قطع مرد عارف این راه را، گویا در جواب کسی نوشته شده که به این نام نامیده شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۳۵/۱
آغاز: حمداً لک اللهم أن خلقت النفوس القدسیة منزهة بک لک عن تمویهات عالم الخیال؛ **انجام:** و علی آله و صحبه و شیعته و وارثیه و حزبه، آمین و سلام علی المرسلین و الحمدلله رب العالمین
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۳گ (۱پ-۳ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۲۱۴]

● **الفتح المبین فی ترجمة الشیخ محمد علی الحزین** / تراجم / فارسی
fatḥ-ul mubīn fī t.-tiš šayx muḥammad ʻala-yil ḥazīn
نهاوندی، علی اکبر بن محمد حسین، ۱۲۹۲ - ۱۳۶۹ قمری
nahāvandī, ʻalī akbar ebn-e mohammad hoseyn (1875 - 1950)

قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۵۳۶/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲گ [ف: - ۱۱۲]

● **الفتح المبین فی شرح الاربعین** / شرح حدیث / عربی
al-fatḥ-ul mubīn fī š.-il arbaʻīn
ابن حجر هیثمی، احمد بن محمد، ۹۰۹ - ۹۷۳ ؟ قمری
ebn-e hajar-e haysamī, ahmad ebn-e mohammad (1504 - 1566)
وابسته به: الاربعون حدیثاً = الاربعین النبویة = کتاب الأربعین؛ نووی، یحیی بن شرف (۶۳۱-۶۷۶)
تاریخ تألیف: محرم ۹۵۱ق
شرح مزجی بر کتاب «الاربعین» نووی است که از احادیث رسول اکرم (ص) در معارف اسلامی گرد آورده بود. این شرح بیشتر توضیحی است با اشاره به مطالب اخلاقی و عرفانی و نقل پاره‌ای از روایات و احادیث مناسب فرازهایی که شرح می‌شوند.
آغاز: بسمله الحمدلله الذی اوقف طائفة من علماء کل عصر للقیام باعباء الاحادیث والسنن و میزهم علی من سواهم بسلوکهم اوضح المحجة و اقوم السنن
انجام: دعواهم فیها سبحانک اللهم و تحیتهم فیها سلام و آخر دعواهم ان الحمدلله رب العالمین
چاپ: معجم المطبوعات ۸۴؛ الیمنیة، ۱۳۰۷ق ۲۵۶ص؛ السعودی، دارالمنهاج للنشر و التوزیع، عنی به احمد المحمد و قصی الحلاق و انور شیخی، الطبعة الثانیة، ۱۴۳۰ق،
[کشف الظنون ۶۰/۱؛ معجم المطبوعات ۸۴/۱ و۷۴؛ معجم المطبوعات العربیة ۸۳/۱؛ الاوقاف العامة بغداد ۲۷۶/۱-۲۷۸؛ الاوقاف العامة موصل ۲۳۳/۲؛ معجم المؤلفین ۱۵۲/۲؛ دنا ۸۶۶/۷ (۸ نسخه)؛ دار صدام ص۲۱۷ و ۲۱۸ و ۲۱۹ و ۲۲۰]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۱۷۵
خط: میان نسخ و تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ ۲۷۲گ، اندازه: ۱۸/۲×۲۲/۴سم [ف: ۱ - ۳۹۵]
۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۳۲-۱۹/۵۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ تملک: نوری الصحاف به تاریخ رجب ۱۱۰۲، محمد طباطبائی اصفهانی به تاریخ ۱۲۳۱؛ جلد: تیماج، ۱۶۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۶-۳۰۰۶]
۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۰۵۳-عکسی
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: از نسخه کتابخانه ظاهریه دمشق؛ خط: نسخ، کا: عمر بن بهاء الدین ابسیطی شهیر به دنوشری شافعی ازهری، تا: پنج‌شنبه ۱۷ رمضان ۱۰۳۰ق؛ اهدایی: حاج محمد کلاهی، ۲۷ / ۸ / ۱۳۵۱؛ ۱۸۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲ - ۳۰۲]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۱۰۹۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۳۰ق؛ واقف: ابوالوفا معتمدی کردستانی؛ جلد: تیماج، مذهب [الفبائی: - ۴۲۴]
۵. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۰۴
بی‌کا، تا: ۱۱۸۵ق؛ قطع: خشتی [ف: - ۱۹۲]
۶. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۵۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الصلاة و السلام علی اشرف مخلوقاتک و عین اخصائک محمد صلی الله علیه و سلم و رضی نفسک و زنة عرشک کلما ذکرک الذاکرون ... و الحمدلله رب العالمین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۳ ذیحجه ۱۱۹۹ق؛ علامت مقابله با عبارت «بلغ المقابله الی ضامن عبدالله الکثیر العصیان و الانسان لا یخلوا من السهو و النسیان۱۱۹۹»؛ جلد: مقوای آبی، ۱۴۸گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۷۵]
۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۳۶۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۰۸ق؛ مقابله شده در ۱۲۵۲ق؛ ۲۲۶گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۲۳۶]
۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۶۸-۶/۵۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابوبکر بن بقال، تا: جمادی الثانی ۱۲۳۰ق؛ مصحح؛ ۱۸۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۶-۳۰۰۶]
۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۳۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالرحیم الکاتب، تا: ثلث ۳ جمادی الاول ۱۲۵۴ق؛ با اجازه‌ای که قاسم پایکلانی کورانی برای ملا محمد منبری نوشته، ارجوزه‌ای از کاتب در تقریظ کتاب؛ مهر: «انک حمید مجید» (بیضی)، «اصلی علی النبی المصطفی» (بیضی)؛ جلد: مقوایی، ۱۲۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۵ - ۲۵۳]

● **الفتح المبین فی مدح الامین** / ادبیات / عربی
al-fatḥ-ul mubīn fī madḥ-el amīn
باعونیه، عائشه بنت یوسف، - ۹۲۲ قمری
bāʻūnīye, ʻā'eše bent-e yūsof (- 1517)
تاریخ تألیف: دوشنبه ۹ رمضان ۹۲۲ق
شرحی است بر قصیده «البدیعیه» خود مؤلف که در آن انواع

علم بدیع را بیان نموده و ضمناً پیغمبر اکرم (ص) را بدان مدح می‌نماید.
چاپ: مصر، در حاشیه خزانة الادب لابن حجة الحموی، ۱۳۰۴ق
[مکتبة امیر المومنین ۱۷۹/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۸
آغاز: و تسعفنا بکرائم الوصول صلاة لا ینقطع بها مدد و لاینقضی لها أمد؛ **انجام:** و فی هذا التلویح کفایة فی الدلالة علی صحة هذا النوع فی بیتی المقدم و الله سبحانه و تعالی ولی التوفیق.
خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۵۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۳۴]

● **فتح المبین لاهل الیقین** / عرفان و تصوف / فارسی
fatḥ-ul mubīn li-ahl-il yaqīn
علاء الدوله سمنانی، احمد بن محمد، ۶۵۹ - ۷۳۶ ؟ قمری
ʻalāʻ-od dowle-ye semnānī, ahmad ebn-e mohammad (1262 - 1336)
آغاز: فاتحة الکتاب بحمد رب الارباب که مفتح ابواب است (فهرستواره)
[طرازی ۱۶۵۱؛ فهرستواره منزوی ۶۸۸/۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۲۵/۷-ف
بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۹گ (۱۹۳-۲۱۱) [فیلمها ف: ۳ - ۱۶۵]

● **الفتح المبین و الدر الثمین** / دعا / عربی
al-fatḥ-ul mubīn wa-d durr-uṯ ṯamīn
هاروشی، عبدالله بن محمد، - ۱۱۷۵ قمری
hārūšī, ʻabd-ol-lāh ebn-e mohammad (- 1762)
تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۲۴ جمادی الثانی ۱۱۴۳ق
پس از اینکه مؤلف از کتاب «کنوز الاسرار فی الصلاة علی النبی المختار» فراغت یافت، یکی از دوستانش از وی خواست مأخذ دعاها و صلوات را بیان کرده و آنچه ائمه اعلام درباره آنها گفته‌اند بیاورد. این کار انجام شده و در خاتمه چند وصیت از بزرگان نیز افزوده و کتاب را در یک مقدمه و هشت باب و یک خاتمه مرتب ساخته است. فهرست کتاب چنین است: المقدمة: فی زیارة الاولیاء و شیء من آداب الدعاء؛ باب ۱. الحث علی کثرة الصلاة علی النبی؛ ۲. کیفیة الصلاة علیه (ص)؛ ۳. آداب الصلاة علیه (ص)؛ ۴. کیفیة الصلاة الکاملة؛ ۵. حول دلائل الخیرات؛ ۶. فضائل الصلوات المثبتة فی کنوز الاسرار؛ ۷. بعض محاسن ابی العباس و العیاشی؛ ۸. سؤال و جواب من المؤلف؛ الخاتمة: فی وصایا نافعة من کلام الاولیاء.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۶۶
آغاز: الحمدلله حمدا کثیرا طیبا مبارکا فیه بالبکور و الاصال و الشکر لله علی توفیقه الذی به تتم صالحات الاعمال؛ **انجام:** و نستودع الله هنا شهادة أن لا اله الا الله و أن محمدا رسول الله صلی الله علیه و سلم.
خط: نسخ، کا: محمد بن هندی بن ابراهیم، تا: دوشنبه ۱۴ شعبان ۱۲۳۴ق؛ مصحح، قبل از کتاب دو برگ است دارای چند فوائد مختلف، پس از کتاب دوازده برگ است دارای چند قصیده در مدح حضرت پیامبر اکرم (ص)؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۶ - ۳۵۱]

● **فتح المتعال فی مدح النعال** / فضایل و مناقب / عربی
fatḥ-ul mutaʻāl fī madḥ-en naʻāl
مقری، احمد بن محمد، ۹۹۲ - ۱۰۴۱ قمری
maqarrī, ahmad ebn-e mohammad (1584 - 1632)
تاریخ تألیف: ۱۰۳۰ق؛ محل تألیف: مصر
کتاب، در اوصاف کفش شریف پیغمبر (ص) و حاوی احادیث و اشعار وارده در نعال مبارک آن حضرت است. مؤلف را در این موضوع دو تألیف است: اول، موسوم است به «نفحات العنبریه فی نعال خیرالبریه» که مختصر است. دوم، این کتاب است که پس از آن تألیف نموده و مفصل‌تر است از آن و دارای یک «فاتحه» و چهار «باب» و «خاتمه» است: الفاتحه فی معنی النعل و القبال و الشراک و الشسع فی اللغه؛ باب ۱. بعض ما ورد فی النعال الشریفة الطاهرة المنیفة من الاحادیث النبویة و تفسیر الفاظها؛ ۲. صفة المثال العظیمة البرکات و المنافع الحاکی لنعال اشرف مشفع؛ ۳. ایراد نبذة من القطعات الرایقة و القصاید الفایقة المقولة فی المثال المعظم؛ ۴. سرد جملة من الخواص المجربة للمثال و منافعه المنقولة؛ الخاتمه فی ذکر رجز من الله به علی و ساق به الخیرات بفضله مشتملة علی زبدة ما یتعلق بالنعل و المثال.
آغاز: نحمدک اللهم جعلتنا من امة خیر من لبس النعلین

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۲۷۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** الذی جعلته لما ذکر ذخراً و آخر دعوانا ان الحمدلله رب العالمین ... المنبر و المقام رزقه الله حسن الختام محمد علیه افضل الصلاة و السلام
خط: نسخ، کا: عبدالفتاح ازهری، تا: ۱۰۶۵ق؛ مجدول؛ با پنج تقریظ از: شیخ احمد بن عبدالرحمن مالکی و ... و عبدالکریم قاضی قاهره و ... الخزرجی الانصاری (؟) و ناخوانا (؟) و تاج الدین بن احمد بن ابراهیم مکی؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ جلد: مقوا، ۱۲۵گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹ سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۳۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۷۸۲
آغاز: کتاب فتح المتعل فی مدح النعال؛ **انجام:** و آخر دعوانا ان

الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ جلد: مقوا، ۳۶۱گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۳۶]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و التابعین الطیبین الطاهرین
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ظاهراً این نسخه رونویس شده از نسخه‌ای که مؤلف در مدینه در روز سه‌شنبه ۱۵ رمضان ۱۰۳۳ نوشته، با صورت سه تفریظ بر کتاب، از اعلام معاصر مؤلف: احمد بن عبدالرحمن بن محمد بن عبدالوارث صدیقی مالکی و ابوالاسعاد و عبدالکریم قاضی قاهره؛ واقف: محمد مهدی بن حبیب الله حسینی، قرن ۱۱، که ثواب آن را صدقه برای شاه عباس نموده؛ ۱۳۱گ، ۳۰ و ۳۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۸/۵سم [ف: ۵ - ۲۳۰]

● **فتح المثانی** / علوم قرآن / فارسی
fatḥ-ul maṯānī

عثمان السمانی
ʻosmān as-samānī

مفردات قرآن را به ترتیب حروف تهجی مرتب و ترجمه کرده است.

تهران؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۷۸۷

آغاز: بسمله. حمد و ثنا سزاوار خالقیست که بر صفحه پاک خداوندی علم خلق الانسان و علمه البیان برافراشته ... و بعد هذا می‌گوید که معترف به تقصیر در این تسطیر فهم حقایق قرآن و تفرقات در باب اجتهاد و نکات اهل عرفان موقوف بر ترجمه مفردات قرآنی بود و تتبع کتب لغت آن غرض را کفایت نمی کرد؛ **انجام:** الینع بار درخت و میوه پختن یوسف و یونس نام پیغمبر است علی نبینا و علیهما السلام و الله اعلم بالصواب
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۷ق؛ تملک: محمد رضا اصفهانی؛ مهر: محمد امین؛ جلد: تیماج، ۱۱۷گ، ۱۳ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: - ۹۷]

← فتح المجاهدین؟ ← قواعد و ضوابط فوج (تیپو سلطان؟)

● **فتح المجید فی علم التجوید** / تجوید / عربی
fatḥ-ul majīd fī ʻilm-it tajwīd

نودهی، محمد معروف بن مصطفی، ۱۱۶۶-۱۲۵۴ قمری
nowdehī, mohammad maʻrūf ebn-e mostafā (1753-1838)

مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۱۴/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [اوراق عتیق: ۱ - ۲۵۲]

● **فتح محمدیه (فرهنگ لغات آمدنامه)** / لغت / فارسی
fath-e mohammadīye (farhang-e loqāt-e āmodnāmeh)

فتح محمد
fath mohammad

مؤلف چون برخی از الفاظ «امد نامه» را دشوار دیده، آنها را از روی فرهنگ‌های فارسی همچون شامل و فرهنگ رشیدی و غیره شرح کرده است. «آمدنامه» مجموعه رساله‌هایی است برای آموزش صرف افعال فارسی در زمان‌های گوناگون.
[فهرست گنج بخش ۱۰۳۲/۳؛ فهرست مشترک ۱۲۹/۱۴؛ نسخه‌های منزوی ۲۰۴۷/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۲۳/۲

آغاز: سپاس و ستایش مر خداوندی را که خالق جان و انس است و مالکی که زنده کننده اموات روز حشر است
نسخه اصل: کتابخانه گنج بخش - پاکستان ۱۴۱۹؛ خط: نستعلیق، کا: محمد عظیم بن غلام خلیل قوم نجار، تا: ۱۲۷۲ق؛ ۶ص (۹۲-۹۷) [عکسی ف: ۶ - ۴۱]

● **فتح المدبر للعاجز المقصر** / فقه / عربی
fatḥ-ul mudabbir lil-ʻājiz-il muqaṣṣir

سمیدیسی، محمد بن ابراهیم، ق ۱۰ قمری
samīdīsī, mohammad ebn-e ebrāhīm (- 16c)

قواعد کلی فقهی را که مذهب حنفی بر آنها استوار می‌باشد با مسائل تطبیقی هریک از آن قواعد و تفصیل بیشتر مخصوصاً در مسائل مربوط به باب قضاء، در این کتاب گزارش شده در پنج «قاعده»: ۱. الیقین لایزال بالشک؛ ۲. المشقة تجلب التیسیر؛ ۳. الضرر یزال اصلها؛ ۴. العادة محکمة أصلها؛ ۵. الأمور بمقاصدها.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۳۲

آغاز: أما بعد الله الذی لافوز الی فی طاعته و لاعز الا فی التذلل لعظمته و لا غنی الا فی الافتقار الی رحمته؛ **انجام:** ففی مثل هذین قیل الواحد أتی بمعصیتین و الاخر أتی بمعصیة واحدة و الله أعلم
خط: نسخ، کا: عبدالرحمن بن حمد زفتاوی شافعی، تا: ۲۷ رمضان ۱۰۰۳؛ از روی نسخه‌ای که از نسخه مؤلف نوشته شده بود؛ تملک: محمد متمونی زاده، انطوری بن عثمان حنفی؛ جلد: مقوایی، ۷۷گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۸ - ۱۲۰]

● **فتح مستغلق الزهر فی شرح الباب الحادی عشر** / کلام و اعتقادات / عربی
fatḥ-u mustaġliq-uz zahr fī š.-il bāb-il ḥādī ʻašar

وابسته به: الباب الحادی عشر = باب حادی عشر؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)
شرح مزجی مختصری است.

کرمانشاه؛ نجومی، سید مرتضی؛ شماره نسخه:بدون شماره
آغاز: الباب الحادی عشر، الباب فی اللغة المدخل و اصطلاحا هو الجامع لمسائل متحدة جنسا مختلفة نوعا
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ - ۲۴۲]

● الفتح المشترک / عرفان و تصوف / عربی

al-fatḥ-ul muštarak

ابن سبعین، عبدالحق بن ابراهیم، ۶۱۴؟ - ۶۶۹ قمری
ebn-e sab'īn, 'abd-ol-haqq ebn-e ebrāhīm (1218 - 1271)

در چندین فصل. فصل‌هایی است کوتاه برخی در یک جمله و کلید «بدالعارف» او است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۰۵/۲۶
آغاز: ... بسمله. قال سیدنا الشیخ ... قطب الدین ابومحمد بن سبعین ... کل مکتوب مکنون فی کتاب یدالعارف یعجز عن فکه العلیم؛ **انجام:** فصل بدالعارف کتمانه
خط: نسخ، کا: محمد بن ابی المکارم سیوطی شافعی، تا: با تاریخ ۱۰۵۸ق؛ افتادگی: انجام؛ در مجموعه نسخه تیموریه مصر هم هست؛ جلد: میشن قرمز، ۶گ (۹۷-۱۰۲پ)، اندازه: ۱۵/۲×۲۱سم [ف: ۷ - ۲۶۹]

● فتح المعین بشرح قرة العین بمهمات الدین / فقه / عربی

fatḥ-ul mu'īn bi-š.-i qurra-tul 'ayn bi-muhimmāt-id dīn

ملیباری، عبدالعزیز بن زین الدین، ق۱۰ قمری
melībārī, 'abd-ol-'azīz ebn-e zayn-od-dīn (- 16c)

تاریخ تألیف: جمعه ۲۴ رمضان ۹۸۲ق
مؤلف ابتدا کتابی به نام «قرة العین بمهمات الدین» شامل یک دوره فشرده فقه شافعی نگاشته، سپس کتاب خودش را شرح کرده و نامش را «فتح المعین بشرح قرة العین بمهمات الدین» نهاده که کتاب حاضر می‌باشد. این شرح به صورت مزجی برگزار شده است.
آغاز: الحمدلله الفتاح الجواد المعین علی التفقه فی الدین من اختاره من العباد فهذا شرح مفید علی کتابی المسمی بقرة العین بمهمات الدین تبین المراد و یتم المفاد.
چاپ: در حاشیه تقییدات للشیخ علی بن احمد بن سعید بن باصیرین، بولاق، ۱۲۸۷ و ۱۳۰۴ و ۱۳۰۹ق چاپ شده.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۵۸
آغاز: الحمدلله الفتاح الجواد المعین علی التفقه فی الدین من اختاره من العباد فهذا شرح مفید علی کتابی المسمی بقرة العین بمهمات الدین تبین المراد و یتم المفاد؛ **انجام:** یقول المؤلف عفی الله تعالی عنه و عن آبائه و مشایخه ... یوم الجمعة الرابع و العشرین من شهر رمضان
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۲۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲۵ - ۶۹]

● فتح المغالق من انت فالق / فقه / عربی

fatḥ-ul maġāliq min ant-i fāliq

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری
soyūtī, 'abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

اگر کسی به جای «انت طالق»، «انت فالق» بگوید، آیا زوجه او مطلقه خواهد شد؟ مؤلف می گوید: چون حرف «فا» با«طا» قریب المخرج است و در موارد استعمال غالباً به یکدیگر تبدیل می‌شوند در معنی یکسانند بنابراین گفتن «انت فالق» صحیح و موجب رهایی همسر، از علقه زوجیت خواهد بود.
چاپ: قاهره، مطبعة المنیریة، ۵ص، ۱۳۵۳ق، در جزء اول کتاب الحاوی للفتاوی چاپ شده.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۱۹۴
آغاز: بسمله، الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی؛ **انجام:** ثم رجع الی ما قلنا و علیه الفتوی.
خط: نسخ، کا: زکریا بن محمد شافعی، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ ۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۹۹] و [ف: ۲۱-۹۹۵]

● فتح المغلاق فی الرد علی شد الوثاق / کلام و اعتقادات / فارسی

fatḥ-ul miġlāq fi-r radd-i 'alā šaddi-l waṯāq

از ناشناس که بایستی از متأخر مشایخ شیخیان کرمان باشد، در رد سخنان کتاب «الشد و الوثاق» و دفاع از اندیشه‌های شیخیان.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۶۸-عکسی
آغاز: الحمدلله و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین. و بعد، از خاطر ناظرین در این اوراق، مخفی نماند که این حقیر سراپا تقصیر، بعد از مطالعه چند ورقی از ابتداء کتاب شد و الوثاق راغب بر آن شدم؛ **انجام:** ایرادات از صفحه ۴۳ الی آخر کتاب تطویل بلاطایل است. و السلام علی من اتبع الهدی. و قد تمت تسوید هذه الاوراق فی صباح یوم الاربعا لیومین بقین ... اقل احقر الناس (امضا).

خط: تحریری، کاتب=مؤلف، تا: چهارشنبه ۲۸ رمضان ۱۳۶۷ق؛ ۸۲ص، ۱۱-۱۳ سطر (۱۵×۱۷/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۸۳]

● **فتح المغيث بشرح الفية مصطلح الحديث** / درايه / عربی

fatḥ-ul maġīṯ bi-š.-i alfīyya-tu muṣṭalaḥ-il ḥadīṯ

عراقی، عبدالرحيم بن حسين، ۷۲۵ - ۸۰۶ قمری

ʻerāqī, ʻabd-or-rahīm ebn-e hoseyn (1326 - 1404)

وابسته به: التذكرة و التبصرة فی الحديث = الالفية فی اصول الحديث = تبصرة المبتدی و تذكرة المنتهی؛ عراقی، عبدالرحيم بن حسين (۷۲۵-۸۰۶)

تاريخ تأليف: شنبه ۲۹ رمضان ۷۷۱ق؛ محل تأليف: خانقاه ظهيريه بيرون قاهره

شرحی است بر متن خود او.

چاپ: انظر المعجم ص ۱۳۱۸؛ لكناو، چاپ سنگی، ۱۳۰۳ق.

[الاوقاف العامة بغداد ۲۷۸/۱- ۲۷۹؛ الاوقاف العامة موصل ۴۳/۴ و ۲۱۸/۸؛ معجم المؤلفين ۲۰۴/۵؛ كشف ۱۵۶/۱؛ هدية العارفين ۵۶۲/۱؛ طبعت ذخائر التراث ۶۸۶/۲؛ دار صدام ص ۲۲۰ و ۲۲۱ و ۲۲۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۶۴۰

آغاز: بسمله، الحمد لله الذی قبل بصحيح النيه حسن العمل و حمل؛ **انجام:** او اكثر ... من هذا الحديث ... كرمانی

خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۷۴گ، ۲۷ سطر [رايانه]

● **فتح المغيث بشرح ألفية الحديث** / درايه / عربی

fatḥ-ul maġīṯ bi-š.-i alfīyya-tul ḥadīṯ

سخاوی، محمد بن عبدالرحمن، ۸۳۱ - ۹۰۲ قمری

saxāvī, mohammad ebn-e ʻabd-or-rahmān (1428 - 1497)

وابسته به: التذكرة و التبصرة فی الحديث = الالفية فی اصول الحديث = تبصرة المبتدی و تذكرة المنتهی؛ عراقی، عبدالرحيم بن حسين (۷۲۵-۸۰۶)

شرح مزجی متوسطی بر «الالفيه» زين الدين عبد الرحيم عراقی در علوم حديث و درايه. اين شرح پس از شرح مبسوط‌تر ديگر شارح نگاشته شده و حاوی نكاتی است بر الفيه و شرحی كه خود مؤلف برآن نوشته است.

آغاز: الحمدلله الذی جعل العلم بفنون الخبر مع العمل المعتبر بما اليه أتم وسيلة و وصل من أسند فی بابه و انقطع اليه

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۵۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و أفضل الصلاة و السلام علی النبی المخبر عن الله سيدنا محمد سيد الانام كلهم صلی الله عليه و سلم تسليماً كثيراً

خط: نسخ نازيبا، كا: ابو المكارم محمد جمال الدين بن ابی القاسم رافعی ابن ابی السعادت بن ظهيرة شافعی قرشی مخزومی (شاگرد مؤلف)، تا: سه‌شنبه ۲۴ جمادی الثانی ۸۸۶ق؛ مصحح، محشی، با نشانی بلاغ به خط مؤلف؛ با سه اجازه كه كاتب از خط مؤلف نقل كرده؛ تملک: عبدالحق بن سيف الدين (دهلوی)؛ جلد: مقوايی، ۲۶۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵ سم [ف: ۹ - ۳۵۳]

● **فتح المفاتيح** / فقه / عربی

fatḥ-ul mafātīḥ

علم الهدی، محمد محسن بن محمد، - ۱۱۵۸ قمری

ʻalam-ol-hodā, mohammad mohsen ebn-e mohammad (- 1745)

وابسته به: مفاتيح الشرايع فيض كاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶-۱۰۹۱)

تاريخ تأليف: محرم ۱۱۴۸ق؛ محل تأليف: كاشان

حاشيه‌ای است مفصل با عناوين «قوله» بر كتاب مفاتيح الشرايع جد مؤلف ملا محسن فيض كاشانی. اين حواشی را پدرش مولی محمد علم الهدی (-۱۱۱۵ق) به‌صورت پراكنده نگاشته، آن‌گاه وی آنها را جمع‌آوری و تنظيم كرده و نام «فتح المفاتيح» را بر آن نهاده است. با عنوان‌های: فی خطبة الكتاب؛ باب ۱. شرايطها و اعداد ركعاتها؛ باب ۲. المقدمات؛ باب ۳. افعال الصلاة؛ باب ۴. اللواحق؛ كتاب مفاتيح الزكاة، مفاتيح الصيام، مفاتيح الحج، النذور و العهود، الحسبة و الحدود.

آغاز: (الحمدلله) الذی افتتح بمفاتيح الشرايع بصاير ابصار الناظرين الی تنقيح سراير ... اما بعد فيقول العبد ... لما كان كتاب مفاتيح الشرايع من تصنيفات جدنا الامجد

[الذريعه ۱۰۸/۱۶ و ۳۰۳/۲۱؛ طبقات اعلام الشيعة، قرن ۱۲هـ ص ۶۳۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۴۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و فرغ مؤلفه و جامعه من جمعه و تأليفه ... حامداً لله سبحانه و مصلياً علی خاتم الرسالة و مسلماً علی آله المبعوثين ... كمل فتح المفاتيح ۱۱۴۸

خط: نسخ زيبا، بی‌كا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، صورت خط و يادداشت مولی محمد علم الهدی به سال ۱۰۸۴ق در خصوص تصحيح كتاب مفاتيح الشرايع و ارائه آن بر پدرش فيض كاشانی؛ مهر: «محمد باقر بن ابوالقاسم» (بيضی)؛ جلد: تيماج زرشكی، ۱۸۴گ، ۲۰ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۳۴ - ۲۲۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۴۷۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله دون الظالم كما فی الخبر رواية مسعدة بن صدقه ... ختام يقول العبد المسيیء ... محمد الشهير بمحسن ...

خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تيماج، ۸۳ (۷ر-۸۹ر)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۰/۷×۱۹/۸سم [ف: ۱۶ - ۳۷۶]

← فتح مفرج الكرب ← الاضواء البهجة فی ابراز دقايق المنفرجة

● **فتح مفرج الكرب (منتخب) = منتخب شرح القصيدة المنفرجه** / عرفان و تصوف / عربی

fatḥ-u mufarij-il kurab (mn.) = mn. š.-il qaṣīdat-il munfarija

؟ حضرمی، ابوبکر بن زاهر، قرن ۱۱ قمری
hazramī, ābū-bakr ebn-e zāher (17c)

وابسته به: الاضواء البهجة فی ابراز دقایق المنفرجة = فتح مفرج الکرب؛ انصاری، زکریا بن محمد (۸۲۶-۹۲۶ق)

شامل شرح ابیات ۱۰، ۱۱، ۳۲ تا ۳۸ قصیده منفرجه از زین الدین زکریا انصاری است. شارح قبل از شرح منقولاتی از تاج الدین سبکی و دیگران مبنی بر اشتمال قصیده منفرجه بر اسم اعظم آورده و پس از شرح ابیات مورد نظر متن کامل قصیده (۴۴ بیت) را آورده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۰۷۵

آغاز: بسمله. هذا دعاء الفرج اللهم احرس بعینک الذی لاتقام ... و هی هذه القصیدة المنفرجة اشتدی أزمة تنفرجی قد آذن بالبلج ... حکم نسجت بید حکمت ... قوله حکم من الله تعالی جمع حکمة و هی صواب الامر و سداده و نسجت بید ای بقوة له؛ **انجام:** و علی الامام ابن حفص عمر بن الخطاب و کرامته ای المعروفة ... فقال یا ساریة الجبل فصعد ساریة

خط: نسخ کوفی نما، کا: ابوبکر بن زاهر بن عبدالله بن محمد یمانی حضرمی شافعی، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: مقوا، ۳گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۵ - ۱۴۳]

● **الفتح المکی الفائض** / ادبیات / عربی
al-fatḥ-ul makkī-yul fā'iḍ

وابسته به: القصیدة التائیة؛ ابن فارض، عمر بن علی (۵۷۶-۶۳۲ق)
تاریخ تألیف: ۶۹۳ق
شرح قصیده تائیه ابن فارض.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۳۸۰

آغاز: بسمله، حمدالک یا سابق اطعان القلوب؛ **انجام:** و النصب علی الاستثنا و یتلو شرح الحمویه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۴۵ق؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵ق؛ ۱۳۰گ، ۱۵ سطر [الفبائی: - ۴۲۴]

● **الفتح المکی و اللمح الملکی** / عرفان و تصوف / عربی
al-fatḥ-ul makkī wa-l lamḥ-ul malikī

نابلسی، عبدالغنی بن اسماعیل، ۱۰۵۰ - ۱۱۴۳ قمری
nābolosī, 'abd-ol-qanī ebn-e esmā'īl (1641 - 1731)

تاریخ تألیف: اواخر ذیحجه ۱۱۰۵ق؛ محل تألیف: مکه مکرمه
رساله‌ای است کوتاه درباره حج با بیانی عرفانی و زیبا. این رساله پس از مراسم حج نگاشته شده است.

[ایضاح المکنون ۱۷۳/۲؛ هدیة العارفین ۵۹۰/۱؛ معجم المؤلفین ۲۷۱/۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۰۴/۱۰

آغاز: الحمدلله الدائم بذاته، القائم باسمائه و صفاته، الثابت بافعاله و احکامه ... اما بعد، فیقول عبدالباب و باب العبد ... هذا هو الفتح المکی؛ **انجام:** تم التمام و کمل الانعام فی البلد الحرام و البیت المقام و الحمدلله وحده ... »

خط: نسخ، کا: محیی الدین بن قاسم نبکی، تا: ۱۱۹۶ق؛ ۴گ (۱۱۶-۱۱۹)، ۲۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۴-۶۳۱]

● **فتح الملک العزیز فی شرح الوجیز** / فقه / عربی
fatḥ-ul malik-ul 'azīz fī š.-il wajīz

اهداء به: ابواسحق قاضی قضات برهان الدین ابن مفلح مقدسی
متن از سراج الدین ابوعبدالله حسین بن یوسف بن محمد بن ابی السری دجلی بغدادی فقیه حنبلی مقری فرضی متکلم نحوی (۶۶۴-۷۳۲ق) مؤلف «الکافیة فی نظم علم الفرائض بقافیة اللام» و اصول الدین و نزهة الناظرین و تنبیه الغافلین و سرگذشت او در آغاز شرح هست. عنوان‌ها «قال، ش».طهارت و صلات است.

[بروکلمان ۱۶۳/۲ و ذیل ۲۰۶/۲؛ معجم المؤلفین ۶۸/۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۲۲

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی اعز الاسلام و اوضح لعباده طرق الاحکام ... اما بعد لما کان کتاب الوجیز فی الفقه تألیف الشیخ ... الحسین بن یوسف بن محمد بن ابی السری الدجلی ثم البغدادی ... اعظم الکتب نفعا ... و قد فتح الله تعالی علی بهذا الکتاب المذکور و شرحته علی سیدنا ... ابی اسحق قاضی القضاة. برهان الدین ابن مفلح المقدسی ... من اوله الی آخره ... و شرحت منه قطعة من اول کتاب الجنایات الی آخره علی شیخنا ... تقی الدین ابی بکر عبدالله بن ابراهیم ابن قندس البعلی ... و شرحت منه اماکن علی عدد من الشیوخ ... فاحببت ان اکتب علی الکتاب المذکور شیئا یکون کالشرح له و سمیته فتح الملک العزیز فی شرح الوجیز؛ **انجام:** و نقل ابوطالب لم استمع فیه بشیء و اکره ان انهی عن الصدقة آخر الخبر و الحمدلله وحده و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۴۴ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: گالینگور، ۴۰گ، ۲۳ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۷ - ۴۶۵]

● **فتح الملک المجید المؤلف لنفع العبید** / دعا / عربی
fatḥ-ul malik-ul majīd-ul mu'allaf li-naf'-il 'abīd

دیربی، احمد بن عمر، ۱۰۶۱ - ۱۱۵۱ قمری
deyrabī, ahmad ebn-e 'omar (1651 - 1739)

نویسنده می‌گوید چون تحت عقدی سخت قرار گرفتم برای رهایی چاره آن دیدم که دست به دامن دعا زنم و استغاثه به

درگاه الهی کنم و از سوره «یس» و غیر آن کمک گیرم. پس چون به این دعوات و آیات دست یازیدم صلاح کار در آن دانستم که این کتاب را در سی و شش «باب» درباره دعوات و آیات به این شرح بپردازم: ۱. ذکر بعضی از خواص بسمله و منافع آن؛ ۲. ذکر بعض خواص فاتحه؛ ۳. ذکر بعض خواص «آیة الکرسی»؛ ۴. ذکر خواص یس؛ ۵. باب خواص سوره ملک؛ ۶. ذکر خواص سوره واقعه؛ ۷. ذکر سوره قدر و منافع آن؛ ۸ خواص سوره انشراح و فیل؛ ۹. خواص سوره عصر و همزه و قریش و کوثر؛ ۱۰. خوص سوره اخلاص و معوذتین؛ ۱۱. خواص بعض آیات سور مخصوصه؛ ۱۲. خواص بعض آیات؛ ۱۳. بعض فواید متعلق به صلاة بر پیغمبر؛ ۱۴. ذکر فواید چند متعلق بدشمنان و ظلمه؛ ۱۵. ذکر امری که تعلق به اسم لطیف دارد؛ ۱۶. بعض خواص لفظ جلاله؛ ۱۷. ذکر اذکار و ادعیه عظیمه؛ ۱۸. ذکر و ادعیه‌ای که در صبح و عصر باید گفته شود؛ ۱۹. در آنچه متعلق به استخاره است؛ ۲۰. در آنچه متعلق به سفر در خشکی و دریاست؛ ۲۱. آنچه تعلق به چشم و نظر زدن دارد؛ ۲۲. در آنچه متعلق به صداع و شقیقه و رمد و سر درد و غیر آن است؛ ۲۳. در آنچه متعلق به تب است؛ ۲۴. ذکر مطالب راجع به منع اسقاط جنین؛ ۲۵. مطالب راجع به دمل‌ها و ورم و جروح؛ ۲۶. درباره آبله و طاعون و غیره؛ ۲۷. مطالب راجع به گربه طفل؛ ۲۸. در آنچه راجع به طحال در اطفال است؛ ۲۹. درباره زن سخت زا و آبستنی زن؛ ۳۰. مطالب راجع به امراض دبر؛ ۳۱. مطالب متعلق به زنان؛ ۳۲. منافع چوب صلیب و جهة الملوک؛ ۳۳. امراض دهان؛ ۳۴. دعایی از مار و عقرب و غیره می‌کند؛ ۳۵. ادعیه‌ای که برای یافتن گمشده و مال دزدیده شده و بنده فراری است؛ ۳۶. اموری که جلوگیری از پشه و شپش و مورچه، موش، و ملخ می‌کند.

چاپ: مصر، ۱۱۰ص، ۱۳۱۸ق، لکناو، چاپ سنگی، ۱۲۹۱ق.

تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۳۱

آغاز: بسمله – الحمدلله رب العالمین و الصلاة ... و بعد فیقول العبد الفقیر المعترف بالعجز؛ **انجام:** کان الفراغ منه یوم الخمیس المبارک سادس عشر ربیع الاول الکاین من شهور سنة ثمانیة و ثلاثین بعد المائة و الالف من الهجرة النبویة علی صاحبها الفضل الصلاة و السلام.

خط: نسخ، کا: محمد، تا: ۱۵ رمضان ۱۲۴۵ق؛ جلد: تیماج، ۲۶۰ص، ۲۰ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: – ۲۰۳]

● فتح منزل المثانی بشرح أقصی الأمانی / بلاغت / عربی

fatḥ-u manzil-il maṯānī bi-š.-i ’aqṣa-l ’amānī

انصاری، زکریا بن محمد، ۸۲۶؟ – ۹۲۶ ؟ قمری

ansārī, zakarīyā ebn-e mohammad (1423 - 1520)

وابسته به: اقصی الامانی فی علم البیان و البدیع و المعانی؛ انصاری، زکریا بن محمد (۸۲۶–۹۲۶ق)

انصاری پیشتر کتاب «تلخیص المفتاح» قزوینی را مختصر کرده و آن را «أقصی الأمانی فی علم البیان و البدیع والمعانی» نامیده بود و در کتاب حاضر، به درخواست برخی از فضلا، آن مختصر را شرح کرده و آن را «فتح منزل المثانی بشرح أقصی الأمانی فی علم البیان و البدیع المعانی» نامیده است. در مقدمه مؤلف آمده است: «و بعد، فقد کنت اختصرت تلخیص المفتاح فی علم المعانی والبیان والبدیع، تألیف العلامة جلال الدین القزوینی، فی کتاب سمیته بأقصی الأمانی فی علم البیان و البدیع و المعانی و قد سألنی بعض الأعزة علی من الفضلاء المترددین الی أن أشرحه شرحاً یحل ألفاظه و یفک شظاظه و یبین مراده و یتمم مفاده، فأجبته الی ذلک بعون القادر المالک، سالکاً فیه غالباً عبارة السعد التفتازانی، لکونها محررة منقحة کثیرة المعانی و سمیته بفتح منزل المثانی بشرح أقصی الأمانی». نسخه‌های متعددی از این کتاب در دارالکتاب ظاهریه و کتابخانه‌های اوقاف موصول، احمد تونس، طهطهاوی مصر و جامع کبیر صنعا محفوظ است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۷عکسی

آغاز: بسملة و به نستعین، قال سیدنا و مولانا شیخ مشایخ الاسلام ... بسم الله الرحمن الرحیم، الحمد لله الذی شرح صدورنا لإیضاح أقصی الأمانی فی علم البیان و البدیع و المعانی ... و بعد فقد کنت اختصرت تلخیص المفتاح ... بسم الله الرحمن الرحیم، أی ابتدی و الباء للمصاحبة، أو للاستعانة و الاسم من السمو؛ **انجام:** سبب لنظام أمرهم و صلاح حالهم. و الله أعلم. نجز شرح أقصی الأمانی.

نسخه اصل: دارالکتب ظاهریه، دمشق سوریه، ش ۳۵۵۳ (فهرس مخطوطات دارالکتب الظاهریة، علوم اللغة العربیة ۳۲۹–۳۳۰)؛ خط: نسخ خوانا و معرب، کا: عمر واطی، تا: محرم ۹۹۲ق؛ مصحح، با بلاغ مقابله با اصل با عبارت: «بلغ مقابلة بأصل مؤلفه المورخ بثالث عشری ذی القعدة سنة ۹۱۲، بخط زکریا بن محمد مؤلفه»؛ تملک: محمد بن صلاح الدین بابوحی حنفی (؟) با لفظ «کبیکج»؛ واقف: وزیر مکرم حاج محمد پاشا والی شام، ۱۱۹۰ق؛ ۱۸۵ص، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۴ – ۲۳۱]

● الفتح المنیر فی تعریف الطریقة الشابیة و ما ربوا به الفقیر / عرفان و تصوف / عربی

al-fatḥ-ul munīr fī ta‘rīf-iṭ ṭarīqat-iš šābīya wa mā rabaw bi-hi-l faqīr

شابی، محمد بن مسعود، ق۱۱ قمری

šābī, mohammad ebn-e mas‘ūd (- 17c)

در شرح حالات ابوالعباس احمد بن مخلوف شابی (قطب طریقه شابیه) و اولادش مخصوصاً شیخ عرفه، و آداب و کلمات بزرگان اهل آن طریقت، مشتمل بر یک «مقدمه» و هفت «باب» و یک «خاتمه»: المقدمة: فی مواعظ و اشعار عرفانیة؛ باب ۱.

الولاية و تعريفها و شروطها؛ ۲. نسب الشيخ و ابتداء امره؛ ۳. استخلافه لولده و اخباره؛ ۴. مبنى طريقتهم و تربية تلاميذهم؛ ۵. كلامهم فى الحقائق و علم النفوس؛ ۶. أورادهم التى أمروا بها؛ ۷. الوظايف و الاحزاب؛ الخاتمة: أوراد مرتبة فى اليوم و الليلة.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۶۹/۲

آغاز: الحمدلله ذى الفضل و الاحسان و الطول و الجود و الامتنان عالم ما كان و ما يكون فى كل زمان؛ **انجام:** و هو ملتقم الصور فى فيه منتظراً للامر بالنفخ و لا تكون النشأة الا عند قيام الساعة

خط: مغربی، کا: محمد بن قاسم شابی، تا: آخر محرم ۱۱۱۳ق؛ جلد: تیماج، ۱۴۹گ (۱۱پ-۱۵۹ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۸ - ۷۷]

← فتح نامه ← تاریخ آل عثمان

● **فتحنامه** / شعر، تاریخ هند / فارسی

fath-nāme

بیانی کرمانی، عبدالله بن محمد، ۸۶۵ - ۹۲۲ قمری

bayānī kermānī, ʻabd-ol-lāh ebn-e mohammad (1461-1517)

تاریخ تألیف: ۸۹۲ق

فتح‌نامه هند است به نظم و نثر.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۴۴/۹

آغاز: شکر خدا که از اثر فیض و فضل او ×× شد سرفراز رایت اسلام در نبرد؛ **انجام:** مستدعی می‌باشد. انه خیر موفق و معین والسلام علی من اتبع الهدی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۲گ (۶۲پ-۶۳پ)، اندازه: ۱۳/۳×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۸۶]

● **فتحنامه** / اسناد / فارسی

fath-nāme

اسماعیل صفوی اول، شاه ایران، ۸۹۲ - ۹۳۰ قمری

esmāʻīl-e safavī-ye avval, šāh-e īrān (1487 - 1524)

در پیروزی بر شیبک خان ازبک

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۹۷۵/۱۰۹

آغاز: قوافل تحیات و رواحل تسلیماتی که مصر جامع حقیقی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۲گ (۱۹۷ر-۱۹۸ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷ - ۱۰۵]

● **فتح نامه** / تفسیر، شعر / فارسی

fath nāme

ابن همام شیرازی، ق۱۰ قمری

ebn-e hammām-e šīrāzī (- 16c)

تاریخ تألیف: جمادی الثانی ۹۰۳ق

کتاب فتح نامه در تفسیر سوره فتح، شماره ابیات یک هزار و سیصد و پنجاه.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۵۴/۱۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۹۶ص (حاشیه ۴۷۲-۵۶۷)، ۱۹سطر (۶×۱۴) [ف: ۱۰ - ۱۵۲۵]

● **فتح نامه** / تاریخ ایران / فارسی

fath nāme

ناشناخته:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۸۱/۵

خطاب به شرف الدین سیدی محمود و خواجه ظهیرالدین امیرعلی برای شاه قلی ابدال به فارسی در ۲۶ ذی الحجه ۸۵۶؛ بی‌کا، تا: ۲۶ ذیحجه ۸۵۶ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن یشمی، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۱۸/۶سم [ف: ۷ - ۴۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۴/۴-ف

نسخه اصل:بادلیانLand Or. 224؛ خط: نسخ، کا: درویش حسن، تا: جمعه پایان ربیع الثانی ۸۸۶ق؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱-۵۵۲]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۴۴/۱۷

آغاز: حکم عالی شد آنکه وکلای سادات عظام و نقبای کرام؛ **انجام:** بدین علت حواله ننمایند

فتح‌نامه جنگ اوزبک و شکست تیلم خان که نواب الله ویردی خان به شیراز فرستاده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۳گ (۸۱ر-۸۳ر)، اندازه: ۱۳/۳×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۸۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۵/۱۹۹

آغاز: بسمله، تیر روی ترکش فارسان میدان فصاحت گستری و پرچم علم معرکه آرایان مصاف سخنوری ستایش و نیایش بیهمتایی است که کوکبه موکب بهار جهان را که از عرضگاه؛ **انجام:** بحظ اوفر و نصیب اوفی بهره مند و کوکبه اعلام فتح نصرت و طنطنه صدای ... در اقصی ممالک بحر و بر بمظاهرت جنود آسمانی و معاضدت تأییدات ربانی بلند گردد بمنه و کرمه.

از منشآت پر از تکلف فارسی در ستایش شاه سلیمان صفوی و پیروزی او بر جهانگیر پادشاه هند؛ بی‌کا، تا: ۱۰۶۳-۱۱۴۱ق؛ جلد: تیماج، ۵ص (۲۶۰-۲۶۴)، اندازه: ۱۵/۵×۳۳سم [ف: ۱۰ - ۱۳۵۶]

۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۵۷۷/۲

آغاز: باسمک اللهم یا فایض الجود و دافع النقم و یا خالق البرایا و الامم و یا واهب العطایا و النعم و یا اهل الحمد و الثنا؛ **انجام:** دکاکین را به جهت خودشان اخذو ...

فتح‌نامه‌ای که یکی از ملوک به زیردستان خود نوشته و

دستوراتی را جهت اجرا در محل فتح شده صادر کرده است؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم بن میرزا احمد، تا: ۱۴ ربیع الاول ۱۲۲۱ق؛ مهر: «المتوکل علی الله عبده غفار» (بیضی)؛ ۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰ سم [ف: - ۳۰۴]

۶. تهران؛ مفتاح، محمد حسین؛ شماره نسخه:۶۹۶/۱

آغاز: سرنامه بر نام یکتا خدای ×× که اولی است بر بندگان رهنمای؛ **انجام:** سرانجام یافت فتح نامه تمام ×× به نزد حقیر گفته شد و السلام

با داستان جنگ عبدالرحمان پاشا با محمد علی میرزای دولت شاه (۱۲۰۳-۱۲۳۷ق) پسر فتح علی شاه به نظم فارسی سروده ۱۲۲۸ق؛ خط: نستعلیق، کا: حمزة بن رستم خان، تا: ذیقعده ۱۲۴۹ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۵۳]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۲/۱۳

آغاز: آنکه چون سلطان دارالملك ایجاد و شهریار عرصه فسح الفضای شهور و سنین؛ **انجام:** بشکرانه این فتح مبین سجدات شکر بتقدیم رسانیده مبلغ فلان در وجه انعام مومی الیه برسانند

سواد فتحنامه دارالقرار قندهار که در زمان حضرت ظل پروردگار نوشته شده؛بی‌کا،بی‌تا؛۳گ(۲۰پ-۲۲ر)[ف:۱۵ - ۲۵۰]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۶۲/۳۱

آغاز: آنکه سلطنت پناه فلان بالقابه بنواز شات خسروانه عز امتیاز وش رف افتخار یافته ... ؛ **انجام:** بدعای استدامت دولت ابد مدت مواظبت نماید و به توجهات بیکرانه خسروانه مستظهر و مستمال باشد

فتح‌نامه‌ای که بعد از استیصال سپاه جغتای به رستم خان والی گرجستان نوشته شده؛بی‌کا،بی‌تا؛۱گ(۴۳پ-۴۳ر)[ف:۱۵ - ۲۵۶]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۹/۸

آغاز: حکم جهان مطاع عالیجاه عقیدت و اخلاص ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، ۲گ (۷۹پ-۸۰ر)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۳۸ - ۲۷۴]

● **فتح نامه (منظوم)** / شعر، تاریخ ایران / فارسی

fath nāme (manzūm)

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۱۵/۴۷

فتح‌نامه منظوم قلعه کهلنه در ۱۰۷۰ ق که مؤلف سفینه، خود ناظر آن بوده است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول مرصع محرر؛ جلد: گالینگور، ۹گ (حاشیه بیرونی برگ‌های ۱۴۳پ-۱۵۱ر)، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۳۸ - ۳۱۸]

۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۷۷/۱

آغاز: ای بار خدای بنده پرور ×× هستی تو بر اهل دهر داور / ذات توز راه وصف افزون ×× کنه تو زحد فهم بیرون ... ؛ بعد از چند بیت گوید: مستظهر اهل ملك ایران ×× سرکرده مکریان بوداق خان؛ **انجام:** کاین فتح بدست خان شدارنه ×× مغلوب نگشته اهل وزنه / شخصی پی این شکست فاحش ×× شرحی ز نظر چو کرد خواهش / تاریخ و بالشان بیك فرد ×× عقل از سر بهجت این بیان کرد / زا جلال سپاه شاه عباس ×× معدوم شدند اهل بلباس / در سال و بال آن ملاعین ×× تحریر نمود کلك مشکین

فتح نامه ای است که در زمان فتحعلی شاه قاجار (۱۲۱۱-۱۲۵۰ق) ولایتعهدی عباس میرزا نوشته شده است. اجمال واقعه این است که اکراد ایل بلباس از سر حدات شمال غربی ایران در نزدیکی سلدوز (پیرانشهر) علیه دولت، سر به عصیان بر می‌دارند. از طرف دولت بوداق خان مکری با موسی خان مأمور سرکوبی آنها می‌شوند و عاقبت در کوه وزنه ایل بلباس را شکست داده و مرکز مخالفین را تصرف می‌کنند. شاعری این وقایع را به طور خلاصه در منظومه‌ای در حدود ۱۵۰ بیت به نظم در آورده و تاریخ وقوع آن در سال ۱۲۲۸ق مطابق بیت زیر: «زا جلال سپاه شاه عباس ×× معدوم شدند اهل بلباس. ذکر نموده است»؛ بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق؛ افتادگی: وسط؛ جلد: تیماج، ۱۰گ (۱پ-۱۰ر)، مختلف السطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۲ - ۳۱۵]

● **فتح نامه آذربایجان و دیاربکر** / تاریخ ایران / فارسی

fath-nāme-ye āzarbāyjān va dīyāre-bakr

تاریخ تألیف: ۹۵۶ق

این فتح‌نامه از زبان شاه طهماسب نوشته شده و یا خود به انشاء او و خطاب است به ملك کیومرث حاکم رستمدار، پس از فتح آذربایجان و دیاربکر. شاه طهماسب در پایان فتح‌نامه فرمان داده سه روز جشن و شادی عمومی برپا شود و «مشتلق» فتح به سید جلال محمد «که از بدایت حال ... ملازم رکاب بوده» بدهند و مستدعیات او را به عرض برسانند.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۵/۲۲۸

آغاز: سواد فتحنامه که نواب غفران پناه رضوان دستگاه شاه طهماسب الحسینی الصفوی علیه الرحمة و الرضوان با پادشاه روم سلطان سلیمان در زمانیکه القاس میرزا پیش او رفته بود و آخر الامر بازاز آنجا بصوب اصفهان آمده بود نواب اعلی او را بدست آورده و فتح الکاء آذربایجان و بعضی از دیار بکر نموده و با پادشاه روم صلح کرده قزوین را دارالسلطنه ساخت و این فتح نامه را به ملك کیومرث ... فرستاد. امارت و حکومت نصاب عمدة الملوك ملك کیومرث و سادات و اعیان ... رستمدار بعنایت بیغایت شاهانه سرافراز گشته بدانند که چون بدو سلطنت ... و عهد خلافت همایون ما؛ **انجام:** در این باب تقصیر ننمایند تحریراً فی شهر محرم الحرام سنه ست و خمسین و تسعمائه من الهجرة.

کا: احمد غلام، تا: ۱۱۴۲ق؛ کاتب در ذیل آن چنین نوشته: «کتبه احمد غلام عمله خزانه از روی نسخه مرحوم حیدربیك که حالا در نزد من و مالکم، از برای مرحوم حسینقلی خان شاملو، قاسم

دیوانه از برای او نوشته بسیار کتاب خوبی است اما وفا ندارد مال دنیا»؛ جلد: تیماج، ۲ص (۳۲۶-۳۲۷)، اندازه: ۱۵/۵×۳۳سم [ف: ۱۰ - ۱۳۶۲]

● **فتح نامه از شاه اسماعیل به قانصو غوری پادشاه مصر** / اسناد

fath nāme az šāh esmā'īl be qānsū qūrī pādešāh-e mesr

سواد فتح‌نامه‌ای که شاه اسمعیل در وقتی که شیبک خان را به قتل رسانیده به قانصوغوری پادشاه مصر نوشته است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۵/۱۴۱

بی‌کا، تا: ۱۰۶۳-۱۱۴۱ق؛ ۲ص (۱۲۰-۱۲۱) [ف: ۱۰ - ۱۳۴۹]

● **فتحنامه انجمن جعفری ورامین** / تاریخ ایران / فارسی

fath-nāme-ye anjoman-e ja'farī-ye varāmīn

ورامینی، نقی، قرن ۱۴ قمری

varāmīnī, naqī (20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۲۵ق

به نظم بسیار سست نزدیک به ۹۰۰ بیت از نقی ورامینی دوستدار محمد علی شاه و دشمن آزادی و دستگاه مشروطیت و درباره وقایع آن سال‌ها از بنیاد گرفتن مجلس (یک جرگه نامسلمان) و کشته شدن اتابک تا نارنجک انداختن برای محمد علی شاه در خیابان لختی، این مرد از مردم امام زاده جعفر ورامین بوده که با او همرای بوده‌اند و انجمنی فراهم کرده به نام «انجمن اتحادیه جعفری» و «انجمن خان باور کبود گنبد» و «انجمن ورامین» و «انجمن جواد آباد» و به کمک شاه به تهران رفته و خلع حاکم مشروطه‌خواه و چند تن دیگر را خواسته بودند و سرانجام هم به مقصود رسیدند و آن جا هم تا مدتی پناهگاه استبدادخواهان بوده است. دو ساقی‌نامه هم در آن هست و تخلص «نقی» نیز در آن دیده می‌شود. (دانش پژوه)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۸۷

آغاز: کتاب فتحنامه انجمن اتحادیه جعفری ورامین. بسمله. بحمد خدا نطق انشا کنم ×× صفات الهی من انشا کنم؛ **انجام:** لطف خدا است ... پشت سپاه لشکر ... (پاره شده)

خط: شکسته نستعلیق وسیاق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق [در فهرست چنین است، احتمالاً ۱۳۴۱ باشد]؛ مجدول، محشی از باستانی راد؛ جلد: مقوا، ۳۲گ، ۵ سطر چلیپایی در سه ستون (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱۳ - ۳۰۶۷]

● **فتح نامه ایروان** / تاریخ ایران، اسناد / فارسی

fath nāme-ye eyrvān

صفی صفوی، شاه ایران، ۱۰۲۱ - ۱۰۵۲ قمری

safī-ye safavī, šāh-e īrān (1613 - 1643)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۴۱/۲۴

آغاز: فتحنامه ایروان که شاه جنت مکان شاه صفی بهادر خان فتح نمود. نویدی کز انفاس لطفش صبا دمادم ظفر را نثار آورد. شمیم نسیمش؛ **انجام:** بستند راه تردد چنان ××که بیرون از ایشان نشد غیر جان ... / رسانیده تاریخ گفتا بگوی ×× به دست آمد این قلعه ایروان

خط:نستعلیق،کا:میر علی اکبر ولد میر محمد محسن زکی حسینی، تا: ۱۲۱۹، جا: محمد آباد بیدر؛ (۱۳۶پ- ... کناره) [ف: ۷ - ۳۶۱]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۴/۲۴-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۰۱]

● **فتحنامه بغداد** / تاریخ / عربی

fath-nāme-ye baqdād

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

تاریخ تألیف: ۶۵۵ق

[احوال و آثار خواجه نصیرالدین طوسی ص ۲۸-۳۴]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۸/۹

آغاز: فتحنامه که دیباچه کتاب بلاغت و براعت خواجه کتاب فصاحت و بداعت نصیرالملة و الدین محمد طوسی پس از فتح دار السلام بغداد از قبل هلاکوخان به ملک ناصر قهرمان قاهره مصر و شامات ارسال داشته. بسم الله تعالی اللهم فاطر السموات و الارض یعلم الملک الناصر اننا نزلنا بغداد فی سنة خمس و خمسین و ستمائة؛ **انجام:** قد نثرنا جواهر الکلام و الجواب کما یکون والسلام علی اهل السلام.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۶۱پ-۶۲ر)، اندازه: ۱۱×۲۱/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۸۰]

● **فتحنامه بغداد** / تاریخ / فارسی

fath-nāme-ye baqdād

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۱۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۰۳۳ق؛ ۲ص (۴۷۴-۴۷۵) [مختصر ف: - ۵۷۹]

● **فتحنامه حسام الملک = مسعود نامه** / شعر / فارسی

fath-nāme-ye hosām-ol molk = mas'ūd nāme

الهامی کرمانشاهانی، احمد بن رستم، ۱۲۵۰ - ۱۳۲۵ قمری

elhāmī kermānšāhānī, ahmad ebn-e rostam (1835 - 1907)

شامل یک مقدمه نثر از مصنف در شرح فتنه احمد وند چلپی و دفع آن به‌وسیله حسام الملک و سبب نظم کتاب و ۱۳۵۰ بیت مثنوی به بحر متقارب که عنوان مطالب آن چنین است: توحید و نعت چهارده معصوم، مدح: ناصرالدین شاه، ظل السلطان، حسام الملک، حاکم کرمانشاه، ساقی نامه، شرح حال احمد وند چلپی و رفتن به خاک عثمانی، طغیان طایفه احمد وند و آمدن به ایران، مأمور شدن محمود خان ناصر الملک به دفع احمد وند و پناه دادن جوانمیر، رفتن جوانمیر به اصفهان و امان یافتن از ظل السلطان والی شدن حسام الملک، سرکشی احمد وند و آمدن فقیه قادر و یارانش به ایران، همدست شدن با جوانمیر و اتفاق دو دولت، نامه قیصر به شاه ایران، لشکر آرایی حسام الملک و فرستادن خانعلی خان یاور فوج ششم را به طرف سرخه، حرکت حسام الملک با اردو و رفتن به باغ نشاط، نیابت حکومت میرزا حسن خان مستوفی دیوان اعلی، رفتن اردو از ماهیدشت به هارون آباد، رفتن از سرخه دز بپای طاق، رفتن به پل ذهاب و استقبال از موکب امیر تومان، انجمن جوانمیر با یارانش، پاسخ خلیفه پیشوای جوانمیر، نامه جوانمیر به مهر علیخان و امان خواستن، پاسخ مهر علیخان، رفتن بقصر شیرین، مأمور کردن جوانمیر به دفع فقیه قادر و گرفتن حسن بن رحیم، نامزد شدن شاهمراد خان احمد وند به رزم حسن، برگشتن او و کشتن پلنگ در راه، رفتن جوانمیر به دفع سواران احمد وند فقیه قادری، درخواست مهمانی محمد پاشا رومی ازامیر، بخشش امیر به سپاه روم و سالار ایشان، دستور خواستن محمد پاشا از امیر تومان، رای زدن جوانمیر در چاره کار خویش، آگاهی امیر از کار جوانمیر، یورش لشکر ایران به قلعه جوانمیر، گرفتن آبسکین حصار و اسیر کردن زن و مرد، مناجات امیر، دفن کشتگان و فرستادن محمود خان سنجابی بگرفتن برادر جوانمیر در پل ذهاب، مدح حسام الملک، فرستادن کلبعلی خان کشیکچی باشی به گرفتن جافهای مرادی که خونبهای محمد پاشای جاف بودند، گرفتن آنها، تسلیم کردن بعضی اسیران به رومی‌ها، فرمان حسام الملک به کشتن اسیران و فرستادن سر آنان به اصفهان، خاتمه کتاب.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۳۵

آغاز: آغاز مقدمه: چنین گوید ثنا گ وی برگزیدگان دین و دولت و خادم خاندان نبوت؛ آغاز مثنوی: بنام برآرنده آرزو ×× که خالی نباشد ازو هیچ سو؛ **انجام:** سخن را ز مهر ده و دو امام ×× بلفظ سعادت نمودم تمام

خط: شکسته نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن، ۱۴۲ص، ۱۲ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۳×۲۱سم [ف: ۸ – ۲۳۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۱۴

آغاز: نظم: بنام برآرنده آرزو ×× که خالی نباشد ازو هیچ سو؛ **انجام:** سخن را ز مهر ده و دو امام ×× بلفظ سعادت نمودم تمام

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۶۲گ، ۱۴ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۷– ۳۴۵]

● **فتح نامه خراسان** / شعر / فارسی

fath nāme-ye xorāsān

گویا مربوط به فتح خراسان به دست حسام السلطنه، سلطان مراد میرزا باشد.

تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۵۵

آغاز: خدایا تویی کاسمان و زمین ×× بامرت بلند آمد او پست این

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۳گ، قطع: بیاض رقعی [چند نسخه–ف: – ۳۶۲]

● **فتح نامه سردار جنگ** / شعر / فارسی

fath-nāme-ye sardār-e jang

فرخی یزدی، محمد، ۱۲۶۷ – ۱۳۱۸ شمسی

farroxī yazdī, mohammad (1888 - 1939)

چاپ: با یادداشت ایرج افشار، راهنمای کتاب، ۱۹ (۱۳۵۵)، ضمیمه شماره ۱۱ و ۱۲.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۸۹–عکس

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۲۷۷]

● **فتح نامه سلطان محمد معظم بهادرشاه عالم** / تاریخ ایران / فارسی

fath nāme-ye soltān mohammad mo‘azzam bahādoršāh-e ‘ālam

فتحنامه سلطان محمد معظم بهادرشاه عالم.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۳/۶۲

آغاز: نحمدک یا من لیس له مماثل فی الذات ... اما بعد چون از میامن تأییدات مفتح ابواب نصرت و فیروزی چنین فتح نمایان

کا: محمد نصیر، تا: ۲۰ محرم ۱۰۹۶ق، جا: احمد نگر؛ مجدول مذهب؛ جلد: گالینگور، ۳ص (۳۲۴–۳۲۶)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۳۶ – ۳۸۵]

● **فتح نامه شاه اسماعیل ماضی** / اسناد / فارسی

fath nāme-ye šāh esmā‘īl-e māzī

بر سر علاء الدوله ذوالقدر و مراد بیک نامراد و غیره رفته بود.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۹۷۵/۲۳

آغاز: هو الله سبحانه. یا علی مدد. ابوالمظفر سلطان اسماعیل بهادر خان ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۲گ (۶۶پ-۶۷پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷ - ۹۵]

● **فتح نامه شیروان** / تاریخ ایران / فارسی

fath nāme-ye šīrvān

این فتح نامه از سوی شاه عباس کبیر در سال ۱۰۱۴ق در هنگام فتح شیروان نوشته شده است. در مقدمه آن آمده که شاه عباس در سال ۱۰۱۴ به تبریز رفته و از آن جا به اردبیل به زیارت شیخ صفی و پس از آن در اهر به زیارت مزار شیخ شهاب الدین اهری رفته، پس از آن به شیروان لشکر کشیده و آن را فتح نموده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۱۵/۵۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با جداول مرصع محرر؛ جلد: گالینگور، ۳گ (۱۸۲پ-۱۸۴پ)، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۳۸ - ۳۱۹]

← فتح نامه صاحبقرانی ← ظفرنامه تیموری

● **فتح نامه صاحبقرانی** / تاریخ ایران - فارسی

fath nāme-ye sāhebqerānī

سلطان ابوالفتح ابراهیم، ق۹ قمری

soltān abolfath ebrāhīm (- 15c)

در رویدادهای روزگار تیمور گورکان، از آغاز تاریخ تا برسد به امیر طراغی و سپس گزارش رویدادهای پادشاهی گورکانی، در ۱ «مقدمه» و ۳ «مقاله».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۷۶-ف

نسخه اصل: دیوان هند ۱۱۴۱ اته ۱۹۰؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۴۲گ [فیلمها ف: ۱ - ۳۵]

● **فتح نامه قلعه بغداد از صدقی افندی** / تاریخ و جغرافیا / ترکی

fath nāme-ye qal‘e-ye baqdād az sedqī afandī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۰۰/۳۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۴۸ق؛ ۲گ (۲۵۹ر-۲۶۰ر) [ف: ۳۸ - ۲۸۱؛ فهرست رایانه‌ای ج ۳ ص ۷۳۶]

● **فتح نامه قندهار** / تاریخ ایران / فارسی

fath nāme-ye qandehār

عباس صفوی، شاه ایران، ۹۷۸ - ۱۰۳۸ قمری

‘abbās-e safavī, šāh-e īrān (1571 - 1629)

قندهار در روزگار صفویه دو بار دست به دست شده است روزگاری در تصرف ایران و زمانی در دست هندوان بوده است. در زمانی که همایون به دربار شاه طهماسب صفوی پناهنده شد بنا بر عوالم دوستی و مودت میان دو دولت، قندهار در تصرف هند بود تا در سال ۱۰۳۱ به دستور شاه عباس اول قندهار فتح و جزو ممالك ایران گردید (فارس‌نامه ناصری این واقعه را در سال ۱۰۲۹ می‌نویسد)، بار دوم در روزگار شاه عباس دوم در سال ۱۰۵۸ واقع شد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۱۴۶

آغاز: فرمان همایون شرف نفاذ یافت آنکه رفعت پناه سراج الدین قاسم بیگ سپهسالار مازندران؛ **انجام:** و به توجهات بیکران خدیوانه مستوثق وامیدوار باشد و در عهد داند تحریرا شهر شعبان المعظم سنه ۱۰۳۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۰۳۱ق؛ ۱گ(۶۰۴) [ف: ۱۵-۲۰۵]

● **فتح نامه قندهار** / نامه نگاری / فارسی

fath nāme-ye qandehār

عباس صفوی، شاه ایران، ۹۷۸ - ۱۰۳۸ قمری

‘abbās-e safavī, šāh-e īrān (1571 - 1629)

فتح‌نامه‌ای که نواب اشرف شاه عباس بعد از فتح قندهار به والی هندوستان نوشته است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۸۱/۱

آغاز: گوهر الفاظی که جوهری اندیشه آن را زیور اکلیل مقال داند ...

خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد علی حسینی، تا: ۱۱۲۲ق؛ ۱گ (۱ر-۱پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۶ - ۴۶۶]

● **فتح نامه قندهار** / تاریخ ایران / فارسی

fath nāme-ye qandehār

عباس صفوی، شاه ایران، ۹۷۸ - ۱۰۳۸ قمری

‘abbās-e safavī, šāh-e īrān (1571 - 1629)

از شاه عباس که به اطراف و جوانب ممالك محروسه خود نوشته است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۵۳/۵۸

آغاز: حکم جهانمطاع صادر شد آنکه سادات عظام و علمای کرام و قضات اسلام و وزرای حکام ... متوطنه دارالسلطنه اصفهان ... بدانند ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن، ۳گ (۴۷پ-

۴۹ر)، اندازه: ۱۰×۲۴/۲سم [ف: ۹ - ۱۲۷]

● **فتح نامه قندهار = شاهنامه** / تاریخ ایران / فارسی
fath nāme-ye qandehār = šāhnāme

تونی اصفهانی، عبدالقادر، ق۱۱ قمری
tūnī-ye esfahānī, ʻabd-ol-qāder (- 17c)

مثنوی به بحر متقارب بدون آغاز در ذکر فتوحات و جنگ‌های شاه صفی و شاه عباس ثانی از میرزا عبدالقادر تونی (قرن ۱۱) ۳۰۰۰ بیت. نام کتاب از دو بیت زیر به دست آمد: «ز کار تو بس مانده‌ام در شکفت ×× که شه نامه بی امر شه کس نگفت / کسی تا به امروز از عهد پیش ×× نگفته است شهنامه از بهر خویش». در پایان یک قطعه در مدح شاه و ۳ تک بیت و ۲ غزل وجود دارد که به احتمال قوی از همان ناظم شاهنامه است.
عنوان مطالب عبارت است از: نامه شاه صفی به سردار روم، آمدن رسول روم برای بستن قرار داد و مأیوس برگشتن او، جنگ ایرانیان کنار دجله و گذشتن از فرات، رسیدن به قلعه ایروان و محاصره آن، جنگ در قلعه و شکست سپاهیان روم، مرگ شاه صفی، سلطنت شاه عباس ثانی، رفتن شاه به قندهار، حرکت به فیروز کوه و سرحد خراسان، رفتن به مشهد مقدس و تعمیر صحن حضرت رضا (ع)، رفتن به هرات و قندهار، محاصره دولت خان و شادی خان، فتح قلعه بست و پردلان، آمدن جنگجویان بست به قندهار، جنگ ایرانیان با هندیان، آزاد کردن اسیران هندی، تسخیر قلاع زمین داور و حوالی قندهار و بر هم خوردن پادشاهی هندوستان، مدح دیوان بیکی. بنابر مندرجات تاریخ تألیف این کتاب بایستی بین ۱۰۳۸ تا ۱۰۶۸ هجری باشد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۲۸
آغاز: ببیند ظفر پر دلی در نبرد ××که اندیشه ای از مخالف نکرد / حکیم آن کسانرا نخواهد سترک ×× که کوچک شمارند کار بزرگ ... ؛ آغاز قطعه: شاها ز شوق منزل آئینه ات بهم ×× کردند صاف سینه دلان یکسر آینه؛ **انجام:** درین رشته تا قوت و تا تاب هست ×× ترا این سر رشته بادا بدست؛ پایان نسخه: بیاد گل بدنی جامه بر گل و می‌کش ×× که از شکوفه گل خار و گل بدن پوشند
خط: نسخ جلی خوش، کا: محمد نصیر بن محمد هادی، تا: ۱۱۳۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۹۱ص، ۱۶ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۹/۵ سم [ف: ۸ - ۲۲۰]

● **فتح نامه قندهار** / شعر / فارسی
fath nāme-ye qandehār

وحید قزوینی، محمد طاهر بن حسین، ۱۰۱۵ - ۱۱۱۲ ؟ قمری
vahīd-e qazvīnī, mohammad tāher ebn-e hoseyn (1607 - 1701)

رساله‌ای است که شاعر پس از نعت حضرت احدیت و پیامبر اعظم و حضرت علی علیه السلام، به چگونگی فتح قندهار پرداخته و آن در قالب یک مثنوی ۴۸۰ بیتی به نظم درآورده است. نسخه‌ای در ملک به این نام معرفی شده که آغاز و انجامی به نثر دارد.
آغاز: شهی را که خواهد خدا کامیاب ×× نخستش دهد سیر چون آفتاب/ بلی تا نمی جنبد از جا نهال - خیال ثمر باشد اورا محال
انجام: بگردد به کام دلش آسمان - بود تا ز گردون گردان نشان
چاپ: در گنجینه بهارستان، بخش ادبیات فارسی، جلد اول، ص ۲۶۵-۲۸۶، به کوشش فاطمه اخوان فرد، ۱۳۸۰ش

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۱/۵
خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۰۸۱ق، ۹ص (۱۰۹-۱۱۷) [ف: ۳ - ۴۳۸]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۲/۵
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲۹ص (۳۶۲-۳۹۰) [ف: ۳- ۴۴۰]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۰۳/۹
آغاز: سلطان قدرت کامله ایزد توانا که ملک امکان، و شهرستان زمین و آسمان، بر نیروی قدرت و شوکت؛ **انجام:** امید که همیشه بخت بیدار این خسرو و الاتبار جوان، و دشمنان این دولت ابد تو أمان قرین خذلان و خسران باشند.
خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کا: جنونی، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۱۰۰ق؛ ۱۰گ (۲۴ر-۳۴پ)، اندازه: ۱۲/۳×۲۲/۸سم [ف: ۸ - ۳۳۶]

● **فتح نامه قندهار** / - فارسی
fath nāme-ye qandehār

ناشناخته:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۸۷/۱۰۴
خط: نسخ کهن معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، از طرف علی پاشا حاکم بصره؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مذهب، ۱ص (۱۹۹ر)، اندازه: ۱۵/۱×۲۸/۴سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۴۰]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۸۷/۵۳
آغاز: هو حکم جهان مطاع شد آن که سادات عظام و ارباب و اهالی کرام و وزیر وکلانتر و نلیب داروغه و مستوفی و سایر عمال و متصدیان
شرح ما وقع فتح قندهار به دست نظر علی خان متولی حاکم دارالارشاد اردبیل و درگیری او با اورنگ زیب، در رمضان ۱۰۵۹ق ساخته؛ خط: نسخ کهن معرب، بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مذهب، ۲گ (۱۱۱پ-۱۱۲ر)، اندازه: ۱۵/۱×۲۸/۴سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۳۵]

← فتح نامه قندهار و زمین داور > منشور شاه عباس خطاب به سراج الدین قاسن بیگ سپهسالار مازندران

● **فتح نامه میرزا شاهرخ در دفع قرایوسف ترکمان /**
اسناد / فارسی
fath nāme-ye mīrzā šāhrox dar daf'-e qarāyūsof-e torkamān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۹۷۵/۹۸
آغاز: بشارت فتح مبین، و اشارت و کان حقا علینا نصر المومنین
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، کاغذ: میشن، ۴گ (۱۷۷ر-۱۸۰ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷ - ۱۰۳]

● **فتحنامه نادر شاه** / تاریخ ایران / فارسی
fath-nāme-ye nāder šāh
نادر افشار، شاه ایران، ۱۱۰۰ - ۱۱۶۰ قمری
nāder-e afšār ‹šāh-e īrān (1689 - 1747)
نادرشاه این کتاب را برای فرزندش رضا قلی میرزا نایب السلطنه پس از فتح دهلی نوشت.
آغاز: فرزند اعز کامکار و عزیز ارجمند نامدار رضاقلی میرزا نابی السلطنه ممالك ... ایران ...
[دنا ۸۷۰/۷؛ مشترک ۶۷۱/۵ «فتحنامه نادرشاه»]

۱. تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۵۸عکسی
بی‌کا، تا: ۲۸ شعبان ۱۱۸۸ق [جنگ: ۱ - ۴۶۳]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۴۱/۳۴
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: میر علی اکبر ولد میرمحمد محسن زکی حسینی، تا: قرن ۱۳، جا: محمد آباد بیدر؛ مجدول، محشی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۶گ (۱۷۱ر-۱۷۶ر هامش)، ۱۳ سطر، اندازه: ۲۲/۳×۳۴سم [ف: ۷ - ۳۶۲]
تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۴/۳۰-عکسی
اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۰۱]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۷۹/۴-ف
نسخه اصل: آصفیه دکن؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۵۰]

● **فتح نامه هرات** / تاریخ ایران / فارسی
fath nāme-ye harāt
اعتضادالسلطنه، علیقلی بن فتحعلی، ۱۲۳۴؟-۱۲۹۸قمری
e'tezād-os-saltane, 'alī-qolī ebn-e fath-'alī (1819-1881)
تاریخ تألیف: ۱۲۷۲ق
در آن از گشودن هرات به دست عبدالله خان بهادر گفتگو داشته و ستمگری‌های او را برشمرده ولی او را ستوده است، در ۱۶ «چمن» است: ۱. توجه نان از بخارا به خراسان؛ ... ۱۵. غارت کردن و تالان نمودن روافض و منازل مخالفان؛ ۱۶. بیرون آمدن علی قلی از قلعه اختیار الدین و کشته شدن او با همراهان به دشت شاه محمد علی حسین.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۸۱/۲
بی‌کا، تا: ۱۲۷۲ق؛ جلد: میشن، ۳گ (۱۹پ-۲۱پ)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۵ - ۲۷۲]

← فتحنامه هندوستان > فتحنامه نادر شاه

● **فتح النقوض فی شرح العروض = شرح عروض اندلسی** / عروض و قافیه / عربی
fatḥ-ul nuqūwḍ fī š.-il 'arūḍ = š.-i 'arūḍ-i andulusī
قیصری، عبدالمحسن بن محمد، - ۸۷۲ ؟ قمری
qeysarī, 'abd-ol-mohsen ebn-e mohammad (- 1468)
وابسته به: العروض = عروض اندلسی = علل الاعاریض؛ ابوالجیش اندلسی، عبدالله بن محمد (-۵۴۹)
نام این شرح در بسیاری از فهارس به عنوان «فتح النقوض فی شرح العروض» آمده لیکن در «کشف الظنون»، «فتح النقوض ...» از الیاس بن ابراهیم سینوبی دانسته شده است. شرح قیصری یا «فتح النقوض» همراه «ترجمه اندلسی از مصطفی عصام الدین» سابقا در خارج از ایران به چاپ رسیده است.
آغاز: اللهم ماینبغی بفضلك احمد الله علی أن اقصر سلامة الطبع علی نوع الانسان ... اما بعد هذه كلمات لا یهجنها الا الغبی الذی فی طبعه طبع مقتضة فی تشریح مشكلات الذی فی طبعه طبع مقتضة فی تشریح المختصر فی العروض ...
انجام: اذا اردت فك المتدارك من المتقارب فابدأ من لام فعولن الاول و عكسته من عین فاعلن الاول و هذا آخر ما اردنا من بیان مشكلات المختصر فی علم العروض الموسوم بالاندلسیة

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۷۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** سمیت بها لاتفاق الاجزاء الخماسیة ... المتدارك اصله فاعلن ثمان مدات، دارك القوم تطفی غراما وضا ×× اذ درير الهوی بالمعنی جمح نوشته نیست.
خط: نستعلیق، کا: محمد بن احمد بم محمد مرندی، تا:۵ شعبان ۸۴۶ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۲گ، ۱۹-۲۴ سطر (۱۰×۱۳)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۴۰ - ۱۱۶]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۴۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: احمد بن احمد بن علیشاه، تا: ۲۸ ذیحجه ۸۵۰ق؛ مصحح؛مهر:«بسم الله الرحمن الرحیم» (مربع)؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۸گ، ۱۳ سطر (۹×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۳۳ - ۶۰۶]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۰/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن حسین بن سلام الله ابرقویی، تا: ۸۵۱ق؛ در صفحه عنوان رساله تعریف علم عروض و رباعی فارسی از صدرالشریعه و یادداشتی درباره مطالعه رساله با تاریخ ۸۵۲ آمده؛ جلد: میشن مشکی، ۶۵ص (۸۰-۱۴۴)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰/۹×۱۷/۶سم [ف: ۵ - ۳۸]

۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۷۵/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ ۲۹گ (۱۱۵-۱۴۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۱۲۷]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۵۹/۲

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۷۸ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۳۲ص (۱۱-۴۲)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۳۹۰]

۶. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۱۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ ربیع الاول ۱۰۸۹ق؛ جلد: مقوا مذهب، ۲۴گ (۶پ-۲۹پ)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱ - ۱۸۴]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۹۳/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۹ سطر [ف: ۵ - ۱۷۸]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۰۶/۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو العاشق و کذا محب و ثاوی ...

خط: نسخ، کا: عبد الباقی بن فضل الله، تا: ۱۱۰۴ق؛ محشی؛ ۱۴گ (۲۰۸پ-۲۲۱پ)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۶]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۸۹/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق ترک، کا: خلیل بن محمد بن علی، تا: ۱۱۲۷ق، جا: ارز روم؛ جلد: تیماج، ۲۹گ (۱۴۶پ-۱۷۴پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۴۴۹]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۸۶/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: فیض الله بن اسماعیل، تا: ۱۱۵۳ق؛ جلد: مقوا، ۴۰گ (۶۶پ-۱۰۵پ)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳۱ - ۵۰]

۱۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۹/۲

خط: نسخ، کا: محمد مؤمن، تا: قرن ۱۳؛ با اشکال هندسی، مصحح؛ جلد: تیماج، ۴۷گ (۲۶پ-۷۳ر)، ۱۲سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۰]

۱۲. یزد؛ کاظمینی، میرزا محمد؛ شماره نسخه:۴۱۶

خط: نسخ نازیبا، کا: وسیم بن صادق معاذی فاوجی، تا: قرن ۱۳؛ ۳۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۰۷]

۱۳. تهران؛ دانشکده ادبیات؛ شماره نسخه:۵/۶ ـ د

آغاز و انجام: برابر

کا: محمدباقر بن محمد حسین تبریزی، تا: سه‌شنبه ۲۶ شعبان ۱۲۴۴ق؛ ۲۳گ (۷۹پ-۱۰۱پ)؛ [ف: ۱ - ۳۳۶]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۹/۵-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، کا: محمد صادق تبریزی، تا: ۳ شعبان ۱۲۴۹ق؛ ۵۴گ (۲۳۴-۲۸۷) [ف: ۲۳ - ۶۳۲]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۵۷۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابی عبدالله محمد بن ابراهیم معروف به ابی الجیش انصاری اندلسی، تا: ۱۲۶۲ق؛ محشی با نشان «ق»؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۱گ (۶۴پ-۹۴)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [رایانه]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۵۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن طاهر تبریزی، تا: ۱۲ ربیع الثانی ۱۲۶۲ق؛ جلد: مقوایی، ۳۷گ، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۷ - ۶۱۳]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۰/۴

آغاز و انجام: برابر

تذکر: در فهرست از سلیمان بن ابی القاسم ذکر شده و تاریخ اتمام تألیف ۱۱۶۶ق دانسته ولکن نام مؤلف با توجه به آغاز و انجام معلوم گردیده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد، تا: ۱۲۷۰ق؛ ۷۱ص (۱۶۲-۲۳۲)، ۸ و ۲۰ و ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [ف: ۴۰/۳ - ۱۹۵]

۱۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۵/۲ ـ د

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: ۱۲۸۳ق؛ ۴۶گ (۲۵پ-۷۰ر) [ف: ۱ - ۳۳۷]

۱۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۴ر۲۸۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن علی بن یوسف حسنی حسینی، تا: ۱۲۸۴ق؛ مجدول؛ جلد: چرمی، ۷۰گ، ۱۷-۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲ سم [ف: ۱ - ۱۴۵]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۵۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۶ق؛ از روی نسخه مکتوب محرم ۱۰۸۱ق جلیل احمد بن الحاج اسماعیل تحریر شده؛ واقف: تقی مدرس رضوی؛ ۳۷گ، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۹ - ۱۸۹]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۴۸/۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و تحریری، کا: سید حسن حسینی، تا: رجب ۱۳۰۶ق؛ جلد: تیماج، ۳۸ص (۴۸۸-۵۲۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵۰ - ۸۵]

۲۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۴۷۸/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۵۳ص (۲۳۴-۲۸۶)، قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۸۸]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۱۴/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** وضع موضع قوله عنان المناوی قوله عطفه من نشب تقطیع التخریج فی عطفه مستفعلن من نشب فاعلن و عروضه.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۹۸گ (۱۰۳پ–۲۰۰پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۹۶]

۲۴. تهران؛ ذکاء، یحیی؛ شماره نسخه:۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳۹گ، ۱۵ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [نشریه: ۳ - ۱۳۹]

● **الفتح و الامالة بین اللفظین من مفردة حمزة** / قرائت / فارسی
al-fatḥ wa-l imāla bayn-al lafẓayn min mufradat-i ḥamza
حافظ اصفهانی، محمدطاهر بن عرب،۷۸۶–۸۷۵؟قمری
hāfez-e esfahānī, mohammad tāher ebn-e ‘arab (1385 - 1471)

تهران؛ مفتاح، محمد حسین؛ شماره نسخه:۱۸۲/۳
بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۷ - ۲۲۷]

● **الفتح و البشری فی مناقب السیدة الزهراء** / فضایل و مناقب / عربی
al-fatḥ wa-l bušarā fī manāqib-is sayyidat-iz zahrā’
جفری، محمد بن حسین، ۱۱۴۹ - ۱۱۸۶ قمری
jafrī ‹mohammad ebn-e hoseyn (1737 - 1773)
فضایل و مناقب حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها را به‌گونه‌ای بسیار مختصر و با عباراتی مسجع و مقفی گرد آورده است.
آغاز: الحمد لمن جعل محبة آل بیت رسول الله فاطمة عن ارتضاع ثدی ما لا یرضاه و نور لیالی وجودهم بمصباح السید الابرار
انجام: و علی آله و اصحابه الاعظم و الحمد لله رب العالمین و کان الفراغ من کتاب مناقب السیدة فاطمة الزهراء بقلم افقر العباد
چاپ: بیروت، مؤسسة الوفاء، ۱۴۰۵ق؛ تحقیق محمد سعید طریحی.

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۷۲/۵-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، کا: یوسف بن محمد عماد (حماد؟)، تا: رجب ۱۲۰۰ق؛ ۶۱۵ص(۶۷۶–۶۹۰) [عکسی ف: ۲ - ۲۰۱]
۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۰۱
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه دارالکتب الظاهریة - دمشق ۷۰۰۶؛ خط: نسخ معرب، کا: یوسف بن محمد حماد، تا: رجب ۱۲۶۶ق؛ ۸ص [عکسی ف: ۷ - ۱۸۶]

● **فتح و ظفر** / تاریخ ایران / فارسی
fath va zafar
شیبانی، فتح الله بن محمد کاظم، ۱۲۴۱ - ۱۳۰۸ قمری
šeybānī, fath-ol-lāh ebn-e mohammad kāzem (1826-1891)
تاریخ تألیف: رمضان ۱۳۰۲ق
دیوان اوست در دو بخش: غزلها و قصیده‌ها، هر یک به ترتیب الفبایی. هر یک از غزل‌ها با نام «ولیعهد» یا «مظفر» الدین میرزا می‌انجامد با دیباچه‌ای به نثر که در آن می‌گوید آن را «فتح و ظفر» نامیدم که «فتح» از نام خود برگرفته و «ظفر» را از نام مظفرالدین میرزا ولیعهد. در این مقدمه از کتاب‌ها و منظومه‌هایی که پیش از این نگاشته نام می‌برد. فهرست نگاشته‌های او: ۱. سحر، ۲. مقالات سه‌گانه، ۳. فرخ، ۴. جواهر مخزون، ۵. لآلی مکنون، ۶. تنگ شکر، ۷. مسعود نامه، ۸ درج درر، ۹. گنج گهر، ۱۰. کامرانیه، ۱۱. یوسفیة، ۱۲. زبدة الآثار، ۱۳. مطایبات، ۱۴. دیوان اشعار متفرقه، ۱۵. فتح ظفر (همین کتاب). (احمد منزوی)
آغاز: آغاز مقدمه: بسمله علی عالی اعلی داناتراست و همه علما و خردمندان نیز دانند که نه ممکن از واجب خبری دارد. آغاز قصائد: ای رهاننده همه از آتش و از آبها ×× کشتی ماچند خواهد ماند در گردابها
[دنا ۸۷۲/۷؛ فهرستواره منزوی ۱۰۴۰/۲]

۱. تهران؛ مفتاح، محمد حسین؛ شماره نسخه:۱۲۲۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۹۸]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۵
آغاز: برابر
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۳۰۲ق؛ از طرز نگارش احتمال داده می‌شود که خط خود شاعر باشد، و نگارش آن به سال ۱۳۰۲ که نیز سال انشاء کتاب می‌باشد بوده، پیش از شروع به نگارش کتاب مختصری از شرح حال ناظم و نام پانزده مؤلفه او برده شده و پیداست که این بخش نیز انشاء ناظم کتاب است؛ ۷۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳ - ۳۷۶]
۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۱۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** ز پادشاهی و هیچ کم نخواهد شد - ایا توانگر جاوید بینوا پرور ... همه هوا قلم سیم شد به شکل شهاب ... بزرگان عالم تواند بود.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، ۷۷گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۳ - ۲۳۶]

● **فتح الوهاب بشرح الآداب** = **شرح آداب البحث**

للسمرقندی / منطق / عربی
fatḥ-ul wahhāb bi-š.-il ādāb = š.-i ādāb-ul baḥṯ li-s-samarqandī

انصاری، زکریا بن محمد، ۸۲۶؟ - ۹۲۶؟ قمری
ansārī, zakarīyā ebn-e mohammad (1423 - 1520)

وابسته به: آداب البحث و المناظرة؛ سمرقندی، محمد بن اشرف (قرن ۷)
تاریخ تألیف: ۲۲ صفر ۸۶۸ق
شرحی است مزجی بر آداب البحث محمد بن اشرف حسینی سمرقندی که در آن از قطب الدین گیلانی، [سید شریف] زنجانی و محمد بهشتی نام برده است.
[کشف الظنون ۱۲۳۶/۲؛ هدیة العارفین ۳۷۴/۱؛ جامع الشروح و الحواشی ۶۴/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۰۷
آغاز: ... علی مفیض النعمة او بمعنی الاعتداد بها علی المنعم علیه او بمعناها ... لواهب العقل الذی هو افضل النعم اذ هو وسیلة للسعادة؛ **انجام:** و علی التقدیرین یلزم احد الامکانین الی آخر الدلیل تم شرح الرسالة و لله الحمد و المنة ... قال مؤلفه فسح الله فی مدته و کان تمامه فی الثانی و العشرین ... و حسبنا الله و نعم الوکیل.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با نشان «بلغ» و «بلغ مقابلة علی خط مؤلفه ابقاه الله تعالی» در حیات مؤلف مقابله گردیده؛ مهر: «صراط علی حق نمسکه» (بیضی)؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۲گ، ۱۷ سطر (۹×۱۲)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۳۵-۶۴۴]

● **فتح الوهاب بشرح منهج الطلاب** / فقه / عربی
fatḥ-ul wahhāb bi-š.-i manhaj-iṭ ṭullāb

انصاری، زکریا بن محمد، ۸۲۶؟ - ۹۲۶؟ قمری
ansārī, zakarīyā ebn-e mohammad (1423 - 1520)

وابسته به: منهج الطلاب؛ انصاری، زکریا بن محمد (۸۲۶-۹۲۶)
در فقه شافعی. مؤلف نخست از کتاب منهاج الطالبین محیی الدین نووی (-۶۷۶ق) برگزیده‌ای فراهم آورده به نام «منهج الطلاب» و آن‌گاه به درخواست کسی این شرح را برای روشن ساختن معضلات آن کتاب نگاشت.
آغاز: بسمله، الحمدلله وحده قال سیدنا و مولانا قاضی القضاة شیخ الاسلام ملک العلماء الاعلام سیبویه زمانه فرید عصره و اوانه زین الدین لسان ... و بعد کنت اختصرت منهاج الطالبین فی الفقه تألیف شیخ الاسلام ابی زکریا یحیی محیی الدین ... النواوی رحمه الله تعالی فی کتاب سمیته بمنهج الطلاب و قد سألنی ...
چاپ: معجم المطبوعات العربیه ص/۴۸۷؛ درحاشیه منهج الطلاب، جزء۲، مطبوعات المیمنیة، ۱۳۳۲ق

[دنا ۸۷۱/۷- ۸۷۲ (۲۳ نسخه)؛ کشف الظنون ۱۸۷۵/۲؛ هدیة العارفین ۳۷۴/۱]
شرح و حواشی:
۱- حاشیة شرح منهج الطلاب؛ زیادی، علی بن یحیی (-۱۰۲۴)
۲- التجرید لنفع العبید = حاشیة فتح الوهاب بشرح منهج الطلاب؛ بجیرمی، سلیمان بن محمد (۱۱۳۱-۱۲۲۱)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۳۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** الفقیر احمد بن احمد غفر الله ذنوبه.، سیدنا محمد و آله و سلم تسلیما کثیرا و کان الفراغ من کتابته لیلة الخمیس من ... سنة اثنین و ستین و تسعمایه
خط: نسخ، کا: احمد بن احمد مثنی، تا: ۹۶۲ق؛ محشی؛ کاغذ: ترکی، ۴۸۵ص، ۳۷ سطر، اندازه: ۲۲×۲۹سم [ف: ۱۰ - ۵۷۲]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۸۰
خط:نسخ،کا: موسی بن عبدالغنی خفاجی طندتائی شافعی ازهری، تا: جمعه ۵ جمادی الاول ۹۶۷ق؛ با نسخه مؤلف تصحیح و مقابله شده، محشی، با علامت بلاغ، با اجازه‌ای که فرزند مؤلف یوسف به جهت کاتب به تاریخ یک‌شنبه ۱۱ ربیع الثانی ۹۷۲ نوشته؛ جلد: مقوایی، ۲۶۱گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۶ - ۱۷۹]
۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۲۵
آغاز: برابر
نیمه اول کتاب؛ خط: نسخ، کا: محمد امین بن محمد، تا: قرن۱۱؛ جلد: مقوایی، ۲۱۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۳ - ۲۵۳]
۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۱۳
خط: نسخ، کا: احمد بن عبدالرحمن شافعی، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: استانبولی، جلد: میشن تریاکی، ۲۸۴گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۱×۲۹/۷سم [ف: ۱ - ۳۹۵]
۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۴
خط: نسخ، کا: عبدالله بن عبدالله صنفینی، تا: چهارشنبه ۲۰ ربیع الاول ۱۰۷۶ق؛ جلد: میشن، ۳۹۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۰/۸سم [ف: ۱ - ۳۹۵]
۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۳۱۷
انجام: و یتأدی بالاداء لولا.
خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام (در «باب احرام بالحرم» افتاده)؛ جلد: تیماج، ۲۲۳گ، ۱۵ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۲۳۶]
۷. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۴۰۷
جلد دوم کتاب و قسمت اعظم آن در معاملات است از اوایل کتاب «السلم» تا اواخر کتاب «الکتابة»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی از شافعی «علی بن یحیی۱۰۲۴ق» و ابن قاسم «محمد بن قاسم مصری۹۸۳ق» و رملی «شمس الدین محمد بن احمد انصاری مصری۱۰۰۴ق» و برخی دیگر؛ ۳۹۰گ، ۱۶-۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۵۰۴]
۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸۲۷/۲

آغاز: هذا كتاب الفرائض، جمع فريضة بمعنى مفروضة أى مقدرة لما فيها من السهام المقدرة فغلبت على غيرها؛ **انجام:** فان مات ثالث عمل فى مسألته ما عمل فى مسألة الثانى و هكذا.

كتاب الفرائض؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۳؛ ۲۰گ (۸۵پ-۱۰۴ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۱/۸سم [ف: ۴۱ - ۲۳۴]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۳۲۴

آغاز: بسمله. كتاب الفرائض اى مسائل قسمة المواريث جمع فريضة بمعنى مفروضة؛ **انجام:** فاذا مات ثالث عمل ما عمد فى مسئلة الثانى و هكذا ...

مبحث میراث است؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۲۴ق؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۴۹۹]

۱۰. مشهد؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲۹۸

از اوایل فرائض تا آخر؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن یعقوب کانی کبودی، تا: صفر ۱۲۲۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۲۳ سطر (۱۱×۲۳)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲ - ۳۶۵]

۱۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فالاوجه جريان التفضيل السابق فيه و الله اعلم بالصواب.

خط: نسخ، کا: ابوبکر بن شیخ حیدر الاویهکی الاصل لأجل ملا حامد، تا: ۱۲۷۲ق؛ جلد: تیماج، ۲۲۲گ، ۲۱ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۴۲]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۰۴۱

آغاز: كتاب الجناية الشاملة للجناية بالجارح و بغيره كحر فهى اعم من تعبيره بالجراح و الاصل فيها آيات؛ **انجام:** ذلک بخلاف ماله اوصى بحجة الاسلام من الثلث و هذا من زيادتى فى الولد والله اعم قد تم.

کتاب جنایت تا پایان کتاب امهات اولاد؛ خط: نسخ خفی، کا: ملا احمد بن ملا ابراهیم سقزی، تا: ۱۲۸۴ق؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: مقوا، ۱۳ سطر [اهدائی رهبر: ۳ - ۵۰۰]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۶

آغاز: بسمله، قال سيدنا و مولانا قاضى القضاة؛ **انجام:** حق الوثيقه و الحمد لله اولا و آخرا و ظاهرا و الحمد لله رب العالمين.

جزء اول آن و از ابتداء و تا باب تعهد؛ کا: محمد بن عبدالله بن علی بن احمد بن علی بن محمد سلیمانی، تا: ۱۲۹۰ق؛ در آخر آن رساله‌ای است در صور دعاوی که ظاهراً از همین شارح است در حدود ده برگ؛ جلد: گالینگور مذهب، ۴۳۸گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۹/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۰ - ۴۲۴]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۷۶

جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: عبدالرحیم، تا: ۱۲۹۸ق [مختصر ف:۵۷۹]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۷۷

جلد سوم؛ خط: نسخ، کا: عزیز جوانرودی، تا: ربیع الثانی ۱۲۹۹ق، به خواهش جوانرودی، در وقت عزل میرزا مؤید الدوله حسام السلطنه؛ جلد: تیماج، ۲۵۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۸۴]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۰۸

آغاز: كتاب النكاح، هو لغة الضم و الوطى و شرعاً عقد يتضمن اباحة و طى بلفظ انكاح أو غيره؛ **انجام:** بخلاف ما لو أوصى بحجة الاسلام من الثلث و هذا من زيادة فى الولد.

از کتاب النکاح؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۹ق؛ محشی از «زیادی»، «ابن حجر»، «منهاج»، «وضوح»، «بجیرمی»، «ابن قاسم» و غیره، اکثر حاشیه‌ها به خط بمنانی و در حاشیه‌ای تصریح کرده که آن را در قریه پایاله نگاشته؛ جلد: تیماج، ۲۵۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۴۱ - ۱۲۲]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۸۲/۳

آغاز: هو لغة الضم والوطى و شرعاً عقد يتضمن اباحة وطى بلفظ انكاح أو نحوه؛ **انجام:** نص عليه فى الام و الحاوى و المهذب و غيرهما من كتب

در فهرست با عنوان «کتاب النکاح و الخلع و الطلاق» و ناشناس آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ محشی به سبک کتاب‌های درسی؛ جلد: چرم، ۳۰ص (۴۱-۷۰)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۲سم [ف: ۴۳ - ۱۱۸]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** يكون قدرا يقارب الجميع فالاوجه التفصيل السابق فيه.

جزء اول کتاب. شامل کتاب الطهارة تا کتاب قسم الزکاة؛ خط: نسخ، کا: عبدالواحد بن محمد بن احمد، تا: جمعه ۲۶ محرم ۱۳۰۳ق؛ مصحح، محشی با نشان «ا ه ب ج»، با یادداشتی از پسر کاتب (عبدالله بن عبدالواحد فرامرزی) در ۴ بهمن ۱۳۴۱ش که فوت کاتب را در ۱۳۲۲ش در قریه چاه کوتا از توابع بوشهر ثبت کرده؛ واقف: عبدالواحد بن محمد بن احمد، ۲۲ رمضان ۱۳۱۴ق؛ جلد:تیماج،۳۰۵گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۸۸]

۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۹۹۷/۲-۱۶/۷

آغاز: بسمله كتاب النكاح هو لغة الضم و الوطى و شرعا عقد يتضمن اباحة وطى بلفظ النكاح او نحوه و هو حقيقة فى العقد مجاز فى الوطى على الصحيح و انما حمل على الوطى فى قوله تعالى حتى تنكح؛ **انجام:** فان كان الاول زوجا فى نكاح فاسد انقطع تعلقه لان المرأة لا تصير فراشا فى النكاح الفاسد الابالوطى و الله اعلم بالصواب.

از کتاب نکاح تا پایان کتاب شهادات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۵ ربیع الاول ۱۳۰۴ق؛ جلد: مقوا، ۱۱۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۶ - ۳۰۰۷]

۲۰. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۲۳/۱

آغاز: بسمله كتاب الزكاة اصلها زكوة بفتح الوا و قلبت الفا لتحركها و انفتاح ما قبلها؛ **انجام:** احلف المشترى و مثل المشترى من الولى المشترى من المشترى و هكذا من كل من وضع يده كما

فی ... اما القاضی الخ المعتمد انه کالوصی فیقبل قول الصبی بیمینه و شرح و الله اعلم بالصواب
از آغاز «کتاب الزکاة» تا پایان «کتاب الحجر»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۳ شوال ۱۳۰۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ – ۱۹۴]

۲۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۳۴/۱

آغاز: کتاب النکاح. هو لغة الضم و الوطی و شرعاً عقد یتضمن اباحة و طی بلفظ انکاح او نحوه. و هو حقیقة فی العقد مجاز فی الوطی؛ **انجام:** جریان التفصیل السابق فیه. و الله اعلم بالصواب. تمت الجزء الثانی من البیع بحمدالله و حسن عونه فی ...
جلد ۲؛ خط: نسخ تحریری، کا: سید محمد بن سید عبدالرحیم بن سلیمان، تا: ۱۶ جمادی الثانی ۱۳۰۶ق؛ ۱۸۴گ (۹ر–۱۹۲ر) [ف: ۲ – ۱۸۳]

۲۲. مشهد؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲۹۷

آغاز: برابر
ج ۱، از آغاز تا اول فرائض؛ خط: نسخ، کا: ترجانی، تا: ۱۳۰۸ق؛ محشی؛ ۲۳ سطر (۱۱×۲۳)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۲ – ۳۶۴]

۲۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۲۵/۱

آغاز: باب الصلح و التزاحم علی الحقوق المشترکة و هو لغةً قطع النزاع؛ **انجام:** لزم الحاقاً للمنوی بالملفوظ فان لم ینویا شیئاً حمل علی الغالب إن کان و الالزم مهر المثل
«کتاب الصلح» تا پایان «کتاب الخلع»؛ خط: نسخ خوانا، کا: عبدالرحمن، تا: پنج شنبه ۲ ذیحجه ۱۳۱۰ق؛ جلد: تیماج، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۴۵۱]

۲۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۲۶/۱

آغاز: کتاب الطلاق هو لغةً حل القید و شرعاً حل عقد النکاح بلفظ الطلاق؛ **انجام:** کانفاقه المال فی الشهوات فلا یؤثر فیه ذلک بخلاف مالو أوصی بحجة الاسلام من الثلث و هذا من زیادتی فی الولد و الله العالم
از آغاز «کتاب الطلاق» تا پایان «کتاب أمهات الاولاد»؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: شنبه ۲۵ جمادی الاول ۱۳۱۰ق؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۴۵۲]

۲۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۲۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الاصل فیما قبله قوله صلی الله علیه و سلم لما جاء خبر تقل جعفر بن ابی طالب فی غزوة مؤتة اصنعوا لآل جعفر طعاماً فقد جاءهم ما یشغلهم رواه ابو داود و غیره و حسنه الترمذی و مؤته بضم المیم و سکون الهمزة موضع عند الکرک
از آغاز تا آغاز «کتاب الزکاة»؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱ – ۱۹۲]

۲۶. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۲۴/۴

آغاز: کتاب الفرائض ای مسائل قسمة المواریث، جمع فریضة بمعنی مفروضة ای مقدرة؛ **انجام:** نسخه: و إلا فما تأخذه الأم فی الأولی سدس و فی الثانیة ربع و الأولی من ستة و الثانیه من أربعة
کتاب الفرائض؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ ۷گ (۷۱پ–۷۷پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱ – ۴۵۰]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلا یؤثر فیه ذلک بخلاف ما لو أوصی بحجة الاسلام من الثلث، و هذا من زیادتی فی الولد و الله أعلم.
خط: نسخ نازیبا، کا: محمد بن محمود شافعی، بی‌تا؛ نسخه قدیم، مصحح، محشی، دارای فهرست و یادداشتی بتاریخ دوشنبه ۲۹ ربیع الاول ۱۲۶۹ و پشت برگ آخر تاریخ مجاورت شیخ محمد الغزی پنج‌شنبه اول ذیحجه ۱۰۸۷ دیده می‌شود؛ ۲۳۳گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶ سم [ف: ۴ – ۲۰۶]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۰۹/۲-۵۱/۶۹

آغاز: بسمله؛ کتاب النکاح هو لغة الضم و الوطی و شرعا عقد یتضمن اباحة وطی
بخش نکاح. تذکر: نام مؤلف و کتاب به استناد نسخه ۲۹۹۷/۲ گلپایگانی ذکر شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۲۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲ سم [ف: ۶ – ۳۲۹۵]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۱۶

بخش فرائض؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● فتح الوهاب فی شرح رسالة الآداب / منطق / عربی

fatḥ-ul wahhāb fī š.-i r.-tul ādāb

حسن پاشازاده، محمد

hasan-e pāšāzāde, mohammad

وابسته به: آداب البحث و المناظرة؛ گلنبوی، اسماعیل بن مصطفی (-۱۲۰۵ق)

شرح «آداب البحث»، اسماعیل کلنبوی معروف به شیخ زاده می‌باشد. شرحی است حامل متن.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۳۷۰/۱

آغاز: الحمدلله ذی الجلال و الاکرام، و الصلاة علی رسوله ... و بعد، فیقول العبد القاصر فی امر العبادة، السید محمد المدعو بحسن پاشازاده ... هذه شرح علی رسالة الآداب التی هی من الرسائل و الدفاتر؛ **انجام:** اذا المناظرة معه مخلة بغرض و مقوته لفائدتها. و الحمدلله الملهم للصواب و الصلاة علی رسوله المبعوث باعظم الآیات و فصل الخطاب، علی آله و اصحابه المرشدین ...
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۰۲ق، کاتب شاید نگارنده باشد؛ ۳۹گ (۲پ–۴۰پ) [ف: ۳ – ۲۳۷]

● الفتح الوهبی علی تاریخ ابی نصر العتبی / تاریخ / عربی

al-fatḥ-ul wahabī ʻalā tārīx-i abi naṣr-il uʻtbī

منینی، احمد بن علی، ۱۰۸۹ – ۱۱۷۲ قمری

tarābolosī ‹ahmad ebn-e ʻalī (1678 - 1759)

وابسته به: تاریخ الیمینی = تاریخ عتبی = معجز الکتاب و محرز الاداب؛ عتبی، محمد بن عبدالجبار (۳۵۰-۴۲۷ق)
تاریخ تألیف: ۵ ذیقعده ۱۱۴۷ق
شرح بر تاریخ عتبی یا یمینی است که ابو ابراهیم اسعد بن مسعود بن علی بن محمد بن حسن عتبی در اوایل قرن پنجم هجرت در عهد سلطان محمود سبکتکین در ذکر وقایع و حوادث آل سبکتکین تألیف و تصنیف کرده و منینی دمشقی در قرن دوازدهم آن را شرح و تفسیر نموده است.
آغاز: بسمله، حمدا لمن احسن کل شی و تصویرا و خص نوع الانسان بالبیان رحمة منه و تدبیراً ... اما بعد فیقول فقیر رحمة ربه و اسیر و صحت ذنبه احمد بن علی بن عمر العثمانی المنینی عفرالله ذنوبه ... ان الکتاب الموسوم بالیمینی فی وقایع السلطان یمین الدولة و امین الملة السلطان محمود بن الامیر سبکتکین علیه رحمة الملک المبین انشاء نادت الزمان و عقلة العجلان و ادیب العراقین و خراسان ...
چاپ: قاهره، بولاق، ۱۲۸۶ق، در دو جلد
[معجم المطبوعات ۱۸۰۸؛ دنا ۸۷۲/۷]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۸۵
خط: نسخ، کا: عبدالقادر بن عمر الناسخ، تا: ۱۱۶۷ق، جا: شام، برای خزانه محمد امین عاطف افندی؛ مجدول، با سرلوح؛ تملک: آقا میرزا خان صدر اعظم و پسرش داود وزیر لشکر؛ در پشت برگ ۱ شمس العلماء عبدالرب آبادی می‌نویسد که شروح یمینی از: ۱. نجاتی، ۲. ناموسی، ۳. کرمانی، ۴. زوزنی، ۵. منینی است؛ تملک: اعتضاد السلطنه در ۲۲۹۶؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی مذهب، ۳۸۸گ، ۳۹ سطر (۱۰×۲۲)، اندازه: ۱۷×۳۲سم [ف: ۵ - ۳۵۶]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۸۱۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اذن مؤذنها علی منارة غصند بحی علی الفلاح و ما انتظمت غرر اللیالی و درر الایام فی سلک سلسلة الشهور و الاعوام و تعطرت مفارق الکتب عند انتها الکلام بمسکه الختام قال المصنف و کان اکمال تحریره لاربع خلون من ذی القعده الحرام سنه سبع و اربعین و مائه و الف علی ید جامع شمله و صارف نفایس الاوقات فی کشفه و حله احقر الخلیفه بلاشیئ فی الحقیقه احمد بن علی العدوی الدمشقی الشهیر بالمنینی غفرالله ذنوبه ... آمین.
خط: نسخ خفی،بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:انجام؛مجدول، سرلوح مذهب مرصع؛ تملک: عثمان به سال ۱۱۷۴، سید حمزه العجلانی در ۱۱۸۵ق؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: بغدادی، جلد: تیماج مذهب، ۶۷۳ص، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۵ - ۲۸۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۶۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** للمسلمین اجمعین آمین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: نایینی؛ جلد: تیماج، ۳۸۴گ، ۳۳ سطر (۱۱×۲۳)، اندازه: ۱۹/۵×۳۱/۵ سم [ف: ۷ - ۱۴۱]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۲۳
خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ مجدول، با سرلوح؛ تملک: عبدالفتاح رسول آغازاده، ابوبکر بن مصطفی؛ ۳۷۱گ، ۳۸ سطر (۱۰×۲۳)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۶-۲۴۲]

۵. تهران؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۵۲
خط: نسخ، کا: عبدالقادر بن عمر ناسخ، تا: ۱۲۴۵ق، جا: دمشق، برای خزانه محمد امین عاطف افندی؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۴۲۳گ، ۲۹ سطر (۱۰/۵×۲۱)، اندازه: ۱۹/۵×۳۱سم [ف: - ۶۱۷]

۶. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۲۳۲
کا: محمد تقی بن محمد کاظم، تا: ۱۲۵۳ق [نشریه: ۵ - ۳۴۴]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، برای امام قلی میرزا عماد الدولة؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: ساغری، ۳۰۶گ، ۳۶ سطر، اندازه: ۱۷×۳۰/۶سم [ف: ۱ - ۳۹۳]

۸. تهران؛ دانشکده ادبیات؛ شماره نسخه:۴۳۹
خط:نستعلیق،کا:محمد طاهر،تا:شنبه۱۸شعبان ۱۲۶۶ق [ف: ۳ - ۹۹]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۶۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و تعطرت مفارق الکتب ثمانین وم / تین بعد الالف من الهجره النبویه
خط: نسخ، کا: کرجی، حسین بن احمد، تا: ۱۲۸۰ق، جا: اصفهان؛ واقف: نایینی؛ جلد: تیماج، ۳۵۵گ، ۳۹ سطر (۱۰/۳×۲۲/۷)، اندازه: ۱۹×۳۳/۵ سم [ف: ۷ - ۱۴۲]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۹۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** غفرالله ذنوبه و ملاء بزلال الرضوان ذنوبه و فعل ذلک بوالدیه و بجمیع المسلمین.
خط: نسخ متوسط، کا: محمد هادی بن محمد علی حسینی، تا: جمادی الثانی ۱۲۸۳ق؛ عمل صالح محمد بن باقر؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۸۱گ، ۳۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۰ سم [ف: ۹ - ۵۲]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۵۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۳ق؛ جلد: تیماج، ۴۳۷گ، ۳۰ سطر (۱۲×۲۶)، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۱۶ - ۲۲۸]

۱۲. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۱۸۸
خط: نسخ، کا: عبدالله بن ملا ابراهیم، تا: ۱۲۸۵ق [ف: - ۱۹۹]

← **الفتحیة** ← طبی
← **فتحیه** ← فتحیة

● **فتحیه** / دعا / فارسی و عربی
fathīye
همدانی، علی بن محمد، ۷۱۴ - ۷۸۶ قمری
hamadānī, ʻalī ebn-e mohammad (1315 - 1385)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۰۸۹

آغاز: الحمدلله علی نعمائه ... اما بعد منقول است؛ **انجام:** لا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم ... بگوید ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج [رایانه]

● **الفتحیة** / موسیقی / عربی

al-fatḥīya

لاذقی، محمد بن عبدالحمید، - ۸۴۸ قمری

lāzeqī, mohammad ebn-e ʻabd-ol-hamīd (- 1445)

رساله‌ای است در موسیقی شامل «مقدمه» و دو «طرف»: مقدمه در سه «فصل»: ۱) تعریف الموسیقی و ما یستدعیه التعریف، ۲) المبادی البیعیة، ۳) المبادی العددیة و الهندسیة؛ طرف ۱. پنج «مقاله»: ۱) تقسیم الدساتین و مباحث الابعاد الملائمة و نسبها المستخرجة من مقادیر اوتارها، ۲) اظافات الابعاد بعضها الی بعض و فصلها و تثلیثها و تربیعها، ۳) الألیف الملائم من الابعاد الصغار الحنیة و اسباب التنافر، ۴) الأدوار المشهورة و طبقاتها، ۵) الألحان المستعملة المشهورة فی زمان المؤلف؛ طرف ۲. در سه «مقاله»: ۱) أحوال الازمنة المتخللة و اسبابها و الموضوعة لها؛ ۲) أنواع الایقاع المستعمل عند المتقدمین؛ ۳) أنواع الایقاع المشهور عند المتأخرین. که در اوایل فتوح سلطان بایزید ثانی عثمانی (۸۵۵-۸۸۶ق) نوشته و بدین مناسبت آن را به فتحیه موسوم گردانیده است.

چاپ: کویت، محقق: هاشم محمد الرجب، المجلس الوطنی للثقافة والفنون والآداب، السلسلة التراثیة(۱۶)، مطابع القبس التجاریة، چاپ۱، ۱۴۰۶ق.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۶۹

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی اذاقنا حلاوة الحان عنادل ورد جماله فی دوایر روضات الغبراء بکمال قدرته و رأفته؛ **انجام:** و ان کان الدخول علی النغمة مقدماً یسمی ذالک بعد و ان کان بالعکس یسمی قبل، تمت الرسالة الفتحیة بعون الله خالق السموات العلیة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل ذیحجه ۹۵۷ق، جا: استانبول فی مقام تربة مصطفی پاشا؛ تملک: سید عبدالمحسن بن سید محمد اسعد مفتی مدینه منوره؛ واقف: عضدالملک، ۱۱۵۶؛ کاغذ: بغدادی، ۱۳۷گ، ۱۴ سطر (۹/۳×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۱/۴سم [ف: ۸ - ۲۴۸]

● **فتحیة** / کلام و اعتقادات / فارسی

fathīye

میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن، ۱۱۵۱ - ۱۲۳۱ قمری

mīrzā-ye qomī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad hasan (1739 - 1816)

اهدا به: فتح علی شاه قاجار (۱۲۱۲-۱۲۵۰ق)

تاریخ تألیف: ۱۲۱۸ق

حضرت امام جواد علیه السلام در آغاز خطبه خواستگاری امالفضل حمد را بر تهلیل مقدم داشته و فرموده است: «الحمدلله اقراراً بنعمته و لا اله الا الله اخلاصاً بربوبیته». فتحعلی شاه قاجار احتمال داده که این نسخه غلط باشد و این دو جمله پس و پیش شده است. رساله حاضر در حل این مشکله نگاشته شده و به همان پادشاه تقدیم شده است. رساله مشتمل است بر یک «مقدمه» و سه «فصل» و یک «خاتمه»: مقدمه: در ذکر اشکال و نقل عبارت خطبه؛ فصل ۱. صحت خطبه و رفع احتمال غلط؛ فصل ۲. در منع آنکه هر چه در رتبه مقدم است در ذکر باید مقدم باشد؛ فصل ۳. در منع آنکه باید تهلیل مطلقاً مقدم باشد؛ خاتمه: در تفسیر اجمالی سوره حمد. (سید احمد اشکوری)

آغاز: بسمله، خوشترین کلامی که خطیب لسان در منبر ایضاح فاتحه مجمع بیان مرادات و دیباچه شرح مقاصد نماید.

انجام: باینجا ختم می‌کنیم رساله را تا حق تعالی ختم کند عمر ما را براستی و گم نکردن راه.

چاپ: ایران، مشهد، بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی، ۱۳۸۸ شمسی، رضا استادی، حروفی، ۱، وزیری، ضمن بیست رساله فارسی

[دنا ۸۷۲/۷ (۳ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۴۵۵/۹]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۰۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محتملاً فتحعلی شاه قاجار، تا: اواسط ذیحجه ۱۲۱۸ق؛ جلد: تیماج، ۶۶گ، ۱۲ سطر(۶×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲ - ۲۱۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۴۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** عند الرجوع الی اهل العرف یقول ان المراد علیه ان یکسب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج، [رایانه]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۱۶/۷

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ جلد: مقوایی، ۱۷گ (۳۱۲پ-۳۲۸ر)، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۱۰۳]

● **فتحیه = جنگنامه امیر خان** / داستان / فارسی

fathīye = jang-nāme-ye amīr xān

سیفی فراهانی، محمد اسماعیل، ق۱۴ قمری

seyfī farāhānī, mohammad esmāʻīl (- 20c)

در توصیف نبرد شاهزاده امیر خان سپهسالار اعظم و وزیر جنگ با ترکمانان است در زمانی که او ایالت استرآباد و سردار کل

قشون بوده است. کلاً حاوی ۱۲۲۴ بیت است و از رهگذر تاریخ و حوادث آن دوره خاص خالی از لطف نیست. عناوین موجود پس از مقدمه بدین شرح است: داستان سرقت طایفه تراکمه یموت، اغنام اهالی شاهرود و بسطام را و مأمور شدن امیر خان سردار به استرآباد و جنگ او با ترکامه یموت، داستان رفتن امیر خان سردار (و مفتخر شدن به لقب سیف الملک) به فوجرد و قشون طلب کردن و تفصیل جنگ ایل داز، رسیدن خلعت با لقب امیر خان سرداری بجهت سیف الملک و از طرف ناصرالدین شاه، رفتن اردو به یکه ماز و جنگ قزاق، با تراکمه آتابائی و به توپ بستن امانلق نابکار را، رفتن امیر خان با جمعی از سواران قشون به عزم خراب کردن مدرسه اتابائیان و غارت کردن او بهای ایشان، داستان رفتن جنرال قونسول دولت بهیه روسیه به صحرای گرگان یعزم تفرج و کشته شدن یک نفر از غلامان او به دست تراکمه آتابائی و گرفتار شدن منشی او و خلاص نمودن او، شبیخون زدن تراکمه آتابائی در صحرای نارتپه به اردوی امیر خان و تعاقب نمودن ایشان را، کشته شدن حاجی نظر نابکار در آق قلعه مبارکه به دست سربازهای فوج هزار جریب مازندران.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۴۵

آغاز: بسمله هذا کتاب جنگنامه. موسوم بداستان فتحیه امیر خانی ... بسمله. بنام خداوند یزدان پاک ×× که او آفریده آدم از آب و خاک؛ **انجام:** گزند از رخ فرخت دور باد ×× دلت روز و شب شاد و مسرور باد

خط: نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۲ق؛ اهدایی: حاجی محمد علی ممکن، ۱۳۳۲ش؛ جلد: مقوا، ۴۱گ، ۱۵ سطر (۱۳/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۸۵۷]

● **فتحیه = حاشیه بر رساله عضدیه** / -

fathīye = hāšīye bar r.-ye ‘azodīye

اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۱۱۰/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: – ۷۳]

● **فتحیه بلغراد** / -

fathīye belqerād

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۹۵/۲

منیف افندی؛ خط: نستعلیق ترک، کا: محمد سعید، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج، ۶گ (۶۸پ-۷۳ر)، ۲۹ سطر (۱۷×۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۷ – ۴۵۳]

● **الفتحية در قواعد قرائت قرانية** / تجوید / فارسی

al-fathīya dar qavā‘ed-e qerā’at-e qorānīyya

قاری، احمد بن محمد رضا

qārī, ahmad ebn-e mohammad rezā

رساله کوتاهی در قرائت به روایت بکر و حفص در یک «مقدمه» و دوازده «فصل» و یک «خاتمه». او در مقدمه می‌گوید که قرائت سبعه را نزد حاجی شیخ محمد قاری کاظمی خوانده و از وی اجازه قرائت دریافت نموده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۵۱۱/۳-۵۷/۱۸۱

آغاز: سپاس و ستایش مر خدای را جل شأنه و عم نواله که گردانید قرآن را امام و دلیلی و آنکس که عاری از معرفتش باشد در دنیا گمراه و در آخرت ذلیل

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۶گ (۸۲-۱۰۷)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ – ۲۰۱۷]

← الفتحية فی الاعمال الجيبية > الربع المجيب

● **فترت رسل و جواب وی (سؤال درباره)** / فلسفه / عربی

fetrat-e rosol va javāb-e vey (so’āl dar bāre-ye)

ارسطو، ۳۸۴ – ۳۲۲ ؟ قبل میلاد

arastū (-384 - -322)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۹/۷۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۷۶) [مختصر ف: – ۴۵۷]

● **الفتن** / متفرقه / عربی

al-fitan

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۲۸/۹

آغاز: قال الله تعالی اذا زلزلت الارض زلزالها و اخرجت الارض اثقالها ... ؛ **انجام:** و قال معلم السبطین حفا یکون بحکم ربی ذی الجلال. و الصلوة علی من ازهار ریاض نبوته مؤلفه و انهار حیاض شریعته واقعة

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۵۹ص (۸۵-۱۴۳)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۸سم [ف: ۹ – ۶۵]

● **الفتن** / کلام و اعتقادات / عربی

al-fitan

رساله در باب امام اخر زمان و علائم ظهور.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۲۸/۷

آغاز: فان الله یبعث خلیفة یخرج فی آخر الزمان قد امتلاءت

الارض جورا و ظلما؛ **انجام:** قال علیه السلام حاکیا عن ربه ... ان لی جنودا فی المشرق سمیتهم الترک هم فرسانی انتقم بهم لمن عصانی
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲ص (۷۹–۸۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۸سم [ف: ۹ – ۶۴]

● **الفتن** / - عربی

al-fitan

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۲۸/۸
آغاز: الیاس بن ابراهیم فلیخدر الیاء من الالف من الیاء ... سیطلع من مطلع الشمس قوم بلادین روسهم؛ **انجام:** و اعلم ان جمیع ماسوی الله تعالی علی قسمین فسم یدرک بذاته و هو المحسوس و الکشف ... وهو المعقول و اللطیف ... جلاب الافراح و الحمد لله وحده
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۶ص (۸۰–۸۵)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۸سم [ف: ۹ – ۶۴]

● **فتن الدنیا** / مواعظ / عربی

fitan-ud dunyā

رساله‌ای است درباره فتنه‌ها و آسیب‌های دنیا.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۸۰۸/۷
آغاز: الحمدلله مستوهب الحمد برزقه المبسوط؛ **انجام:** دعوت الله ان یرزقنی مالا.
بی‌کا،تا:قرن۱۲؛افتادگی:انجام؛ ۱۰گ (۸۸پ–۹۷ر) [ف: ۵ – ۳۵۷]

● **الفتن و الملاحم** / حدیث / عربی

al-fitan wa-l malāḥim

مروزی، نعیم بن حماد، – ۲۲۹ قمری

marvzī, na'īm ebn-e hammād (- 845)

کتابی است حدیثی در ده جزء، درباره فتن و ملاحم و حوادث و وقایعی که پیامبر اکرم (ص)، وقوع آنها را در آینده خبر داده است. مؤلف، مرویات خود را با ذکر سند آورده است. پاره‌ای از احادیث این کتاب، که پیرامون موضوع مهدویت، و خصوصیات حسبی و نسبی حضرت بقیة الله الاعظم ولی عصر، می‌باشد حائز اهمیت است. گزیده‌ای از آن، از شرف الدین نصرالله بن عبدالمنعم بن شقیر تنوخی (۶۸۳ق) در دارالکتب ظاهریه به شماره ۶۲ ادب موجود است. (ابوالفضل حافظیان)
آغاز: بسمله. ما کان من رسول الله (ع) من التقدم و من اصحابه فی الفتن التی هی کاینة، اخبرنا الشیخ ابوبکر عبد الغفار بن محمد بن الحسین.
انجام: و نحن نأکل فی صحفة، فقال سمعت رسول الله (ص) یقول: من اکل صحفة ثم لحسها استغفرت له الصحفة.
[بروکلمان، ذیل ۲۵۷/۱؛ کشف الظنون ۱۴۴۵/۲؛ معجم المؤلفین ۱۱۳/۱۳؛ الأعلام، زرکلی ۴۰/۸؛ تاریخ نگارش‌های عربی ۱۵۱/۱؛ الفهرس الشامل للتراث العربی الاسلامی المخطوط، الحدیث النبوی الشریف و علومه و رجاله ۱۱۸۳/۲؛ معجم المؤلفین ۱۱۳/۱۳؛ فهرس المخطوطات ۱۱۵۴/۲؛ مجله آینه پژوهش، شماره ۸۴ اسفند ۱۳۸۲ش، ص ۴۶–۵۴ مقاله‌ای در باره این کتاب چاپ شده است]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۱عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** حدثنا حمید بن عبدالرحمن، عن محمد بن مسلم، عن ابراهیم بن میسر، عن طاووس، قال قد.
نسخه اصل: کتابخانه موزه بریتانیا در لندن، نسخه ش ۹۴۴۹. تصویر نیمه اول کتاب است؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد بن علی صیرفی انصاری، تا: ۷۰۶ق؛ مصحح؛ ۲۰۲ص، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۴ – ۱۰۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۲عکسی
آغاز: کان عمر بن عبدالعزیز مهدیا و لیس به ان المهدی اذا کان زید المحسن فی احسانه؛ **انجام:** برابر
نسخه اصل: نسخه اصل: کتابخانه موزه بریتانیا، ش ۹۴۴۹. نیمه دوم کتاب و ادامه شماره قبلی است؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد بن علی صیرفی انصاری، تا: ۱۰ ذیحجه ۷۰۶ق، جا: سفح قاسیون دمشق؛ مصحح؛ ۱۹۰ص، ۲۱سطر [عکسی ف: ۴ – ۱۰۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۱۶
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۳۹۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۹عکسی و ۷۸۰عکسی و ۱۸۶۷ عکسی و ۲۰۶۱ عکسی
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: موزه بریتانیا، ش Or. 9449. تمام کتاب؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد بن علی صیرفی انصاری، تا: ۷۰۶ق، جا: سفح قاسیون دمشق؛ مصحح؛ ۲۰۰گ، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۲ – ۱۹۳ و ۲۵۸ و ۵ – ۲۸۹] و [میراث شهاب: س۱۷ش۳و۴ – ۳۰۱]

● **الفتن و الملاحم** / حدیث / عربی

al-fitan wa-l malāḥim

ابن المنادی، ابوالحسین، – ۳۳۶ قمری

ebn-ol-monadī, ab-ol-hoseyn (- 948)

کتاب مفصل و مبسوطی است در ذکر حوادث و وقایعی که طبق پیشگویی‌های قبلی کتب آسمانی و یا انبیاء و کاهنان رخ داده است و همچنین حوادثی که در قرآن و روایات برای آینده پیش‌بینی شده است.
آغاز: الحمدلله مداول الایام بین اجیال نسم الاتام و مباوب حدث السلطان فی انف احابین الازمان من عقیب خالف بعد عقیب سالف الذی و سم دار الغرور ...

انجام: عن انس بن مالك قال قال رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم لاتقوم الساعة حتى لايبقى احد يقول الله الله عزوجل فهذا آخر هذا الكتاب المتضمن الفتن و الملاحم ...
[دنا ۸۷۳/۷؛ «تاریخ بغداد» ۶۹/۴]

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۱۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حاجی محمد شوشتری، تا: ۱۶ رمضان ۱۲۷۰ق؛ جلد:تیماج، ۷۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف مخ: ۵ - ۲۱۱۱]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۷۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** نعوذ بالله منها و من جمیع المکارم و الاثام و الحمدلله رب العالمین.
در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۲۳ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۴ - ۵۰]

● الفتن و الملاحم / حدیث، پیشگویی / عربی
al-fitan wa-l malāḥim
دانی، عثمان بن سعید، ۳۷۱ - ۴۴۴ ؟ قمری
dānī, ʻosmān ebn-e saʻīd (982 - 1053)
روایاتی که از طریق پیامبر اکرم (ص) و ائمه هدی (ع) و صحابه و دیگران در باب فتن و ملاحم و پیشگویی‌های آخر الزمان روایت شده را در این کتاب در شش جزء هر کدام در چندین باب جمع‌آوری کرده است.
[هدیة العارفین ۶۵۳/۱؛ کشف الظنون ۱۴۴۵/۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۴۶
آغاز: ابن عفان قال حدثنا احمد قال حدثنا سعید قال حدثنا نصر قال حدثنا علی قال حدثنا اشعث بن شعبه؛ **انجام:** و حدثنا ابن عفان ایضان قال حدثنا احمد قال حدثنا سعید قال حدثنا نصر قال حدثنا علی قال ...
نسخه اصل: کتابخانه دارالکتب الظاهریه - دمشق؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷ یا ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ واقف: ملا عثمان کردی؛ ۳۹۳ص [عکسی ف: ۶ - ۴۵۰]

● الفتن و الملاحم / پیشگویی / عربی
al-fitan wa-l malāḥim

ناشناخته و غیر همانند:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۲۸/۱
آغاز: الحمد له الذی الهم و فهم و علمنا من العلوم مالم نعلم و صلی الله علی سیدنا ... و بعد فهذا بعث الادوان من روح الاکوان یتفجر منه ینابیع الکشف؛ **انجام:** و هذا آخرما سمع من لفظه النوارنی و ضبط من کلامه الروحانی فی هذا الباب و الله اعلم بالصواب ... ما اشرقت شموس الغیوب من غیاهب القلوب و الحمد الله وحده
این رساله اخبار اقلیم‌های هفت‌گانه و پادشاهان و درباریان و لشگریان و نیز پیش‌گویی از وقایع و حوادث مانند ظهور حضرت مهدی و آمدن دجال و سفیانی و خروج کرمانی و جز آنها آمده است. نام مؤلف و کتاب به دست نیامد. از حضرت امیر حضرت صادق (ع) نقل نموده و پس از ذکر نام آنان «کرم الله وجهه» یا «رضی الله عنه» آورده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۲ص (۱-۲۲)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۸سم [ف: ۹ - ۶۲]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۲۸/۲
آغاز: الحمد لله مغنی الامم و محیی الرمم و الصلوة ... و بعد فان هذا الکتاب الجلیل الشان العظیم البرهان یفوت البرهان یفوت الفقیه ... و ها انا ... فی رفع الحجاب و فتح الباب؛ **انجام:** و انتظم الاسم حقیقة و معنی و الحمد لله وحده ... ما فاح الخزام و ناح الحمام و علی اولاده الکرام و السلام
در این رساله نیز پیش‌گویی‌هایی مانند آمدن دجال آمده و حدیث‌های مشکل بیان شده جز آنکه بر خلاف رساله پیش، از امامان شیعه به سبک شیعه یاد کرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۶ص (۲۲-۳۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۸سم [ف: ۹ - ۶۲]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۲۸/۵
آغاز: فالحمد لله الذی ملکنی مفتاح الغیوب و مصباح القلوب ... و بعد فقد اتفق اهل الملل الاربع یعنی المسلمین و النصرا و الصابئه و الیهود ان عمر الدنیا؛ **انجام:** فانهم هذه القواعد الغربیة و الفواید العجیبة تقربا لاسرار الکنوز ... لا تطلع علیها الا ارباب المواهب القدسیة
پیش‌گویی آینده و عمر مردمان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳ص (۷۱-۷۳)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۸سم [ف: ۹ - ۶۳]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۶۱/۵
آغاز: الحمدلله عالم المدد و ممد العدد و الصلاة علی محمد الذی ماخاب من طلب منه المدد؛ **انجام:** و ذکر علی فی تفسیره ان ما بین أسفل الارض الی العرش مقدار خمسین ألف سنة من ایام الدنیا.
پیشگویی از ویران شدن چند شهر مشهور و بعضی از حوادث که در آخر الزمان واقع خواهد شد به نقل از روایات و احادیث مختلفه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۵گ (۳۱ر-۳۵ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۷ - ۱۴۶]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۲۸/۳
آغاز: الحمد لله عالم المدد و ممدد العدد ... و بعد فقد قال الله ... تلک القری اهلکناهم لما ظلموا و جعلنا لمهلکهم موعدا؛ **انجام:** فقد فتحت باب الکنز المختوم و الرمز المکتوم لمن اراد الدخول الی حدیقة اسرار الغیوب ... الحمد لله الملک الفتاح ... ماراح الرواح و فلق الاصباح
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۷ص (۳۸-۵۴)، ۱۷

سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۸سم [ف: ۹ – ۶۳]

● **فتنه سالار الدوله** / شعر، تاریخ ایران / فارسی
fetne-ye sālār-od dowle

صحاف، ق۱۴ قمری
sahhāf (- 20c)

گزارشی از واقعه‌ای که پس از فوت مظفرالدین شاه قاجار (۱۳۲۴ق) بر سر مسند شاهی واقع شده، به صورت مثنوی و در ۸۴ بیت.

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۴۳

آغاز: بنام خداوند روزی رسان ×× کنم فاش من شرح این داستان / شهنشه مظفر چه رفت از جهان ×× بشد وارث تاج و تخت و کیان / محمد علی آن شه عز و جاه ×× ز رویش خجل گشت خورشید و ماه

خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد مهدی بن محمد صادق همدان الاصل، تا: یک‌شنبه ۱۴ ذیحجه ۱۳۵۲ق؛ چلیپا؛ ۷گ، اندازه: ۱۰×۱۲سم [ف: ۳ – ۶۵]

← فتنة المقبور ← التثبیت عند التبییت

● **فتوی** / فقه / عربی
fatvā

کواکبی، احمد بن محمد، ق۱۳ قمری
kavākebī, ahmad ebn-e mohammad (- 19c)

دو فقره صورت فتوی از احمد کواکبی مفتی حلب.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲ط

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ برگ آخر [ف: ۲۲ – ۶۶؛ فهرست رایانه‌ای، ج۳ ص ۷۳۷]

● **الفتوی** / فقه / عربی
al-fatwā

مختار گلپایگانی، احمد بن علی، ق۱۳ قمری
moxtār-e golpāygānī, ahmad ebn-e ʻalī (- 19c)

در شرایط مفتی و مستفتی و احکام آنان که فتوی می‌دهند و آنان که تقلید می‌کنند در دو «مقصد» دارای چند فصل در احکام اجتهاد و تقلید.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۹۴/۸

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... کتاب الفتوی و فیه مقصدان المقصد الاول فی المفتی و ما یتعلق به من الاحکام؛ **انجام:** و ان کان الحکم بتعلق التقلید حینئذ علیه بالتفصیل المشار الیه هنا أشد اشکالا کما لا یخفی سیما علی أهل النهی

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۵۸گ (۲۱۱ر–۲۶۸پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۹ – ۲۹۴]

● **فتوی فی مصطلح الحدیث** / درایه / عربی
fatwā fī muṣṭalaḥ-il ḥadīṯ

منذری، عبدالعظیم بن عبدالقوی، ۵۸۱ – ۶۵۶ قمری
monzerī, ʻabd-ol-ʻazīm ebn-e ʻabd-ol-qavī (1186 - 1259)

سؤالی است درباره عبارات مختلفی که ائمه حدیث در شأن راوی می‌گویند نظیر: هو صالح الحدیث، یکتب حدیثه و لا یحتج به، هو ثقة، هو صدوق و غیره، که مؤلف به آن پاسخ داده است.

آغاز: بسمله ... ما تقول السادة العلماء و الائمة الفضلاء فی هذه العبارات التی یعبربها ائمة الحدیث عن الرواة.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۷۵/۵

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه دارالکتب الظاهریه (مدرسه عمریه) – دمشق ۳۷۴۶؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۷۱ق؛ ۱۷ص (۲۵۷–۲۷۳) [عکسی ف: ۳ – ۳۴۳]

● **فتوایی در تزویج** / فقه / فارسی
fatvāyī dar tazvīj

کرباسی، محمد ابراهیم بن محمد حسن، ۱۱۸۰؟ – ۱۲۶۲ ؟ قمری
karbāsī, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad hasan (1767 - 1846)

تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۵۳/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نشریه: ۳ – ۲۲۲]

← فتوایی در متعة ← المتعة
← فتوت ← کیفیت فتوت

● **الفتوة** / اخلاق / عربی
al-futuwwa

سلمی، محمد بن حسین، ۳۲۵ – ۴۱۲ قمری
sulamī, mohammad ebn-e hoseyn (938 - 1022)

سلمی در این کتاب اخلاق اهل فتوت را یک به یک (در پنج فصل) نشان داده و برای هر یک از آداب حدیثی و یا سخن یکی از مشایخ را شاهد آورده و همه این سخنان را با اسناد و

ذکر سلسله راویان ذکر کرده است.
آغاز: بسمله، الحمد لله الذی جعل منهاج الفتوة واضح الملاحب ... فاول من اجاب الی دعوة الفتوة، و حبا مکرمات المروة آدم بدیع الفطرة
انجام: و یرزقنا استعمال طرق الفتوة و ان لایؤاخذنا بما نحن فیه من تضییع اوقاتنا و اهمال احوالنا و ان یوفقنا لما یقربنا الیه و یزلفنا لدیه، انه قریب مجیب. و الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد سید المرسلین و علی آله الطیبین الطاهرین اجمعین و سلم تسلیما دائماً کثیراً
چاپ: انقره، کلیة الالهیات، محقق: سلیمان آتش، چاپ اول، ۹۶+۱۱۵ص، ۱۳۹۶ق؛ به تصحیح سلیمان آتش در مجموعه آثار ابوعبدالرحمن سلمی، جلد ۲ (تهران، نشر دانشگاهی: ۱۳۷۲)

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۰/۴ ـ د
آغاز: بسمله. الفتوة هی الموافقة و حسن الطاعات و ترک کل مذموم و ملازمة مکارم الاخلاق و محسنها؛ **انجام:** ویزل فنا لدیه انه قریب مجیب. و هذا آخر المنتخب من کتاب الفتوة للشیخ ابی عبدالرحمن السلمی رضی الله عنه و الله اعلم بالصواب
گزیده‌ای است از کتاب الفتوة ابی عبدالرحمن سلمی نیشابوری؛ بی‌کا، تا: قرن ۸؛ ۳گ (۲۱پ-۲۳ر) [ف: ۱ - ۳۶۴]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵/۶-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۰۴۹. جزو ۱-۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۳گ (۷۸-۱۰۰) [فیلمها ف: ۱ - ۴۶۱]

● **الفتوة** / عرفان و تصوف / عربی، فارسی
al-futuwwa
انصاری، عبدالله بن محمد، ۳۹۶ - ۴۸۱ قمری
ansārī, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad (1006 - 1089)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵/۱۴-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۰۴۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶گ (۱۴۹-۱۵۴) [فیلمها ف: ۱ - ۴۶۲]

● **الفتوة** / عرفان و تصوف / عربی، فارسی
al-futuwwa
سهروردی، یحیی بن حبش، ۵۴۹؟ - ۵۸۷ ؟ قمری
sohravardī, yahyā ebn-e hebaš (1155 - 1192)
به عربی است و عبارت‌های فارسی هم دارد.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۰/۶-ف و ۹۱۵/۷-ف
نسخه اصل: پاریس S. P. 113 (بلوشه ۱۴۹)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه اواخر رمضان ۷۵۳ق؛ ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۳۶ و ۵۴۸]
۲. تهران؛ دانشکده ادبیات؛ شماره نسخه:۲۱ عکسی حکمت
عکس نسخه‌ای است؛ خط: نسخ نزدیک به تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ ۶گ (۱۴۹ر-۱۵۴پ) [ف: ۲ - ۸۲]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵/۱۵-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۰۴۹. رساله فتوت؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۱۵۵-۱۵۹) [فیلمها ف: ۱ - ۴۶۲]

● **الفتوة (رساله ...)** / عرفان و تصوف / فارسی
al-futuwwa
سهروردی، یحیی بن حبش، ۵۴۹؟ - ۵۸۷ ؟ قمری
sohravardī, yahyā ebn-e hebaš (1155 - 1192)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵/۱۶-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۰۴۹. کتاب فی الفتوة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۳گ (۱۶۰-۱۸۲) [فیلمها ف: ۱ - ۴۶۲]

● **فتوت** / عرفان و تصوف / فارسی
fotovvat
طوسی، احمد بن محمد، ق۶ قمری
tūsī, ahmad ebn-e mohammad (- 12c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵/۲۳-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۰۴۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۲۴۳-۲۴۷) [فیلمها ف: ۱ - ۴۶۲]

● **الفتوة** / عرفان و تصوف / عربی
al-futuwwa
ابن معمار، محمد بن ابی المکارم، - ۶۴۲ قمری
ebn-e me‘mār, mohammad ebn-e abe-l-makārem (- 1245)
اهدا به: ابوالعباس احمد ناصر الدین الله
در ده «فصل»: نخستین اطلاق اسم الفتوة، دهمی حکایات الفتیان. او در علوم حکمیه و توقیعات شرعیه چندین دفتر ساخته بود، مگر این‌که بدانها نمی‌نگریستند و این مسأله را خواهان بودند و او این کتاب را نوشته است.
چاپ: بغداد، ۱۹۶۰م، نشره: مصطفی جواد و احمد عبدالحلیم النجار و محمد تقی الدین الهلالی و احمد ناجی القیسی

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸۶-ف
نسخه اصل: دانشگاه توبینگن MaVI 137؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۵۹]
۲. اراک؛ دهگان، ابراهیم؛ شماره نسخه:۲۴۶/۲
آغاز: بسمله، رب یسر بالخیر، الحمدلله الهادی الی معرفته و الصلوة علی محمد اشرف خلیقته ... اعلم ایها الناظر ان الباعث

علی اصدار ...
فصل اول و دوم افتاده و از انجام هم ناقص است؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ مهر: «یأتی من بعدی اسمه احمدی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۸گ (۱ر–۳۸ر)، اندازه: ۱۸×۳۴سم [ف: ۲ – ۳۳۷]

● **الفتوة** = **فتوت نامه** / عرفان و تصوف / عربی
al-futuwwa = futuwat nāme

فاضل مقداد، مقداد بن عبدالله، – ۸۲۶ قمری
fāzel-e meqdād, meqdād ebn-e ʻabd-ol-lāh (- 1423)

رساله‌ای است در فتوت در هفت «فصل» در بیان شرایط و علامات آن که در آن از روایات معصومین علیه السلام استفاده شده است.
آغاز: الحمدلله خالق الارواح و فالق الاصباح و الصلوة و السلام علی محمد الداعی الی النجاح ... و بعد فان الفتوة من اکرم الخصال الحمیدة و الفضایل الجلیلة
انجام: فان یأتی لک البکاء یا اعرابی و الا فبقاک و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطاهرین

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۵/۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: تاج الدین حسین مشهور به صاعد، تا: قرن ۱۰؛ ۲۲ص (۳۹۴–۴۱۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۳۲ – ۱۳۷]
۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۹۰/۲–۳۰/۱۷۰
آغاز و انجام: برابر
از اول تا آخر؛ خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن شیخ محمد امین شراره فتونی، تا: قرن ۱۳؛ از روی نسخه تحریرشده در قزوین به تاریخ ۹۷۸ق، مصحح؛ جلد: تیماج، مذهب، ۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۶ – ۳۰۰۸]

● **الفتوة** / عرفان و تصوف / عربی
al-futuwwa

غیر همانند:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۷۷
خط: نسخ، کا: ابوالمجد تبریزی، تا: حدود ۷۲۳ق؛ ۱ص (۳۴۰ر) [مختصر ف: – ۵۸۰]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۵/۲۷
آغاز: و اعلم انه لا بد هنا من الکلام فی الفتوة فقال ان ابراهیم؛ **انجام:** ان اعطینا آثرنا و ان منعنا صبرنا
به نقل از اسرار التنزیل فخر رازی؛ خط: نستعلیق، کا: تاج الدین حسین مشهور به صاعد، تا: قرن ۱۰؛ ۶ص (۷۲۸–۷۳۳)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۳۲ – ۱۴۰]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵/۸–ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۰۴۹. رساله‌ای در فتوت؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۱۰۶–۱۰۸) [فیلمها ف: ۱ – ۴۶۲]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵/۱۱–ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۰۴۹. در چند باب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۲گ (۱۲۰–۱۴۱) [فیلمها ف: ۱ – ۴۶۲]

● **فتوت** / عرفان و تصوف / فارسی
fotovvat

غیر همانند:
۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۰/۷–ف
نسخه اصل: پاریس S. P. 113 (بلوشه ۱۴۹)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه اواخر رمضان ۷۵۳ق؛ ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۳۶]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۲/۱۰–ف
نسخه اصل: ملت افندی علی امیری ش ۱۰۱۷. ناقص تا باب دوم «اندر پیدا کردن مروت» از باب سوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۵۵ق؛ ۵گ (۸۴ر–۸۸پ)، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۸۷]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۱/۱۹
بندی در فتوت به فارسی از شیخ ابوحفص از حقایق سلمی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوا، ۱ص(۲۶۷ر)، ۲۳ سطر (۶×۹)، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [سنا: ف: ۱ – ۳۳۷]
۴. تهران؛ دانش‌سرای عالی–کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۵۹
آغاز: نقل است از امیرالمومنین علی بن ابی طالب کرم الله وجهه می‌فرماید که شنیدم از رسول ... فرمود که فردای قیامت جماعتی که باسم فتوت مخصوص شد دو گروه باشند فتوت داران ثابت قدم و صادق القول ... و گروهی دیگر روی؛ **انجام:** پس خواجه علی دستار از سرگرفت و به استغفار استاد رحمة الله علی قایلها و کاتبها
روایاتی است از پیامبر و علی و صادق (ع) با عنوان «فصل (۱) در بیان اصناف است و حقیقت سیفی و قولی و شربی – فصل در بیان آنکه سماع حلال است یا حرام – فصل در فضایل و آداب مهمانی» در پایان شعرهای فارسی است در مناجات و جز آن با چند بیت ترکی؛ خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ ۵۹گ، قطع: ربعی [نشریه: ۵ – ۶۳۲]
۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۵۴/۱–ف
نسخه اصل: دانش سرای عالی ش ۵۹. با سه عنوان فصل؛ بی‌کا، بی‌تا؛ [فیلمها ف: ۲ – ۸۶]
۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۵/۸–ف
نسخه اصل: پاریس S. P. 113 بلوشه ۱۴۹ (۹۹/۱). بندی در فتوت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۴۸]
۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۹۷/۱۹–ف
بندی در فتوت. از ابوحفص از سلمی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ – ۱۵۴]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵/۱۹-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۰۴۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸گ (۲۱۹-۲۲۶) [فیلمها ف: ۱ - ۴۶۲]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵/۲۰-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۰۴۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۲۲۶-۲۲۷) [فیلمها ف: ۱ - ۴۶۲]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵/۲۲-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۰۴۹. در فتوت به نظم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۲۲۹) [فیلمها ف: ۱ - ۴۶۲]

↜ فتوت نامه ⩾ فتوتیه
↜ فتوت نامه ⩾ تنبیهات
↜ فتوت نامه ⩾ الفتوة

● **فتوت نامه** / عرفان و تصوف / فارسی

fotovvat nāme

عبدالرزاق کاشی، عبدالرزاق بن احمد، - ۷۳۶ ؟ قمری
ʻabd-or-razzāq-e kāšī, ʻabd-or-razzāq ebn-e ahmad (-1336)

مؤلف رساله‌ای مختصر در فتوت و معنای آن به درخواست بزرگی نگاشته بود به نام «تحفة الاخوان فی خصایص الفتیان» و قواعد و اصول آن را ضبط کرده بود، ولی چون پس از مدتی بر اصطلاحات ارباب این طریقت وقوف یافته این کتاب را در یک «مقدمه» و ده «باب» و «خاتمه» تألیف کرده است، با این عناوین: مقدمه: در مبادی، مشتمل بر هفت فصل؛ باب ۱. توبه؛ ۲. سخاء؛ ۳. تواضع؛ ۴. امن؛ ۵. صدق؛ ۶. هدایت؛ ۷. نصیحت؛ ۸. وفا؛ ۹. کیفیت تفتی و آنچه بر طالب فتوت واجب بود و صفت طالب و مطلوب؛ ۱۰. فرق میان فتی و متفتی و مدعی و امثال آنها. خاتمه: در احکام و خصایص فتوت مشتمل بر سه فصل. مؤلف در پایان هر باب، فصلی را در اخبار و قصص و آثار آن باب آورده است.
آغاز: حمدی که زبان استعداد از اداء آن قاصر بود و شکری که اثر آن جوارح و ارکان ظاهر منعمی را سزدکه.
[الذریعه ۱۱۵/۱۶رقم ۱۸۹؛ دنا ۸۷۵/۷؛ فهرستواره منزوی ۵۳۶/۶]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۴۵/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و از آنجمله صبراست براذی سؤال سائلان و عدم ملالت ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ ۸۱گ (۸۶پ-۱۶۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۲- ۱۰۴۴]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۸
آغاز: ... ممنوع و مکفوف، و آن را بر مقدمه و ده باب و خاتمه بنیاد نهاد؛ **انجام:** متعارف میان فتیان، چون ضیافت و اصطناع معروف ...
در یک «مقدمه» و ۱۰ «باب» و یک «خاتمه»: مقدمه در مبادی؛ در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز (در دیباچه افتاده) و انجام (در فصل ۲ از خاتمه افتاده)؛ مصحح، مقابله شده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۳۸گ، ۱۵سطر (۴×۱۱)، اندازه: ۷/۵×۱۵ سم [ف: ۱ - ۱۸۴]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۱۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و مقصود از این حکایت آنست که تا جوانمردان بدیشان اقتدا کنند و سیره ایشان را متابعت کنند که گفته اند حکایاتهم جنود الله فی ارضه ...
خط: نسخ و نستعلیق، کا: علی اصغر خان حکمت، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ یادداشت محمد تقی ملک الشعرای بهار روی برگ اول و در پایان نوشته است که کتاب را خوانده و به تاریخ نوزدهم اردیبهشت ۱۳۰۹ بپایان برده، در برگی در آغاز و پایان نسخه سعید نفیسی درباره اثبات نسبت کتاب به کاشانی مطالبی سودمند نوشته؛ جلد: تیماج سبز، ۱۱۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۲۳]

تهران؛ سعید نفیسی؛ شماره نسخه:۳۶
همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۶۸۸]

● **فتوت نامه** / عرفان و تصوف / ترکی

fotovvat nāme

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۹۸/۱۲
آغاز: باب دیگر اول دار دنیا ده طعام پشورن کیم اولدی آدم صفی الله تیراق چولمک ایلن بشوردی و داود پیغمبر؛ **انجام:** اوچمجی غریب لرنگ. دودمچی پر لرنگ تکبیری دور و الله اعلم بالصواب
کا: محمد امین بن محمد قاسم، تا: یک‌شنبه ۲۳ ربیع الاول ۱۰۹۸ق؛ جلد: تیماج، ۲ص (۴۰۷-۴۰۸)، ۲۷ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۶/۸×۲۸/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۶۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۸۳/۳
آغاز: الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و لا عدوان الا علی الظالمین و الصلوة و السلام ... اما بعده اگر سؤال ابتسر حضرت علی کرم الله وجهه سلمان فارسی حضر تلرینه طاشی و او ستوده تره ره بردی جواب بودر کیم اون یدی؛ **انجام:** نیاز مزبورر که حبیب اکرم حرمتنه کافه اهل ایمانی آخر تقده ایماننده ابرمیه ... رجاء اندر قرائت ابدن دوستار جریله بادایده. تمت
رساله در فتوت؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۰ص (۵۲-۶۱)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۰-۲۶۵]

● **فتوت نامه** / متفرقه / فارسی

fotovvat-nāme

مؤلف نام خود را نیاورده و این رساله را به طریق سؤال و جواب

در آداب طباخی و طباخان نوشته است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۷۷/۱

آغاز: بدان که این رساله ایست در بیان طباخی؛ **انجام:** افتاد تا بدین عصر و الله اعلم بالصواب

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن امین انصاری، تا: ۱۰۹۳ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: میشن، ۱۸ص (۱-۱۸)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹ سم [ف: ۹ - ۲۲۲]

● **فتوت نامه** / عرفان و تصوف / فارسی

fotovvat nāme

غیر همانند:

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۱۸/۱-۳۴/۱۸۸

آغاز: بسمله باب در بیان فتوت حمد و سپاس بی قیاس بی انباز آن خالق راکه خلق را از جنبنده و پرنده و گوینده را رزق ... اما بعد بدانکه این کتابی است در باب فتوت؛ **انجام:** که دنیا و هر چه در دنیا بود هم از آن سنگ مغناطیس بود تا نیک داند و دانسته باشد والسلام.

کتابی است عرفانی با مذاقی شیعی دارای ابواب متعدد از جمله باب در بیان فتوت، باب در بیان اصول دین که هشت چیز را می‌شمارد: ۱. توحید، ۲. عدل، ۳. نبوت، ۴. امامت، ۵. معرفت، ۶. امر به معروف و نهی از منکر، ۷. تولی، ۸. تبرا، باب در بیان طاس و ترازو، باب اندر طریقت امام جعفر صادق (ع) شامل چند مقام، باب در معنی شریعت، باب در فقر، باب در پاکی، باب اندر طریقت، باب اندر حقیقت، ... باب در بیان تاج، باب در بیان قز، باب در پیدا شدن تنبان به نظم و پس از آن مطالب را به نظم آورده از جمله در بیان فتوت، و پس از آن باب در بیان پلاهنگ کمند، باب در نقاره، باب در بیان سرناو، باب در بیان تراش نامه، معمولاً مطالب را به صورت «اگر پرسند ... الجواب ... » می‌آورد؛

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «شاه حسین ۱۰۸۸» (بیضی)؛ جلد: تیماج مذهب، ۶۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۶ - ۳۰۰۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۹۸/۱۱

آغاز: باب. قبله چند است؟ بگو پنج است. اول قبله عرش. دوم قبله کرسی. سیم قبله بیت المعمور؛ **انجام:** دوازدهم الف عبودیت و ترک خودبینی. اللهم ارزقنا بافعال الحمیدة و بعدنا من افعال الذمیمة یا کریم یا معبود.

کا: محمد امین بن محمد قاسم، تا: یک‌شنبه ۲۳ ربیع الاول ۱۰۹۸ق؛ جلد: تیماج، ۲ص (۴۰۶-۴۰۷)، ۲۷ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۶/۸×۲۸/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۶۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۳/۱۱۶

آغاز: اگر پرسند واجبات ایمان چند است بگو دوازده. اول به عالمان صحبت داشتن. دویم از جان دور بودن. سیم تشنه را آب دادن. چهارم بیماران را پرسیدن

خط: نستعلیق، کا: جعفر بن محمد بدیع، تا: ۱۱۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: تیماج، ۱گ (۲۹۵ر حاشیه) [ف: ۲۹/۱ - ۱۴۹]

● **فتوت نامه** / عرفان و تصوف / فارسی

fotovvat nāme

منظومه‌ای است در هشتاد بیت در احکام فتوت و جوانمردی و علامت‌های اهل فتوت. این منظومه مردد بین عطار نیشابوری و عبدالله هاتفی و عطار تونی است.

آغاز: الا ای هوشمند خوب کردار ×× بگویم با تو زمردی چند ز اسرار / چو دانش داری و هستی خردمند ×× بیاموز از فتوت نکته ای چند

انجام: خدا یار تو باشد در دو عالم ×× چو از مردان این ره می‌زنی دم

[فهرستواره منزوی ۶/۵۳۸]

همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۳۸/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن درویش علی، تا: ۱۵ رمضان ۹۱۷ق؛ ۲گ (۱۳پ-۱۴ر)، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۲۱ - ۱۹۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰/۲

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد حسینی، تا: ۹۲۴ق؛ جلد: تیماج، ۳گ (۱۲پ-۱۴ر)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۳۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۲۵/۳۷-ف

نسخه اصل: آکادمی بخارست رومانی M 178؛ کا: محمود بن داود، تا: ۹۷۷ق؛ ۱ص (۱۲۱ هامش) [فیلمها ف: ۳ - ۲۱۳]

۴. تهران؛ سعید نفیسی؛ شماره نسخه:۲۲/۲

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۶۸۶]

● **فتوت نامه (منظوم)** / عرفان و تصوف، شعر / فارسی

fotovvat-nāme (manzūm)

گفتاری منظوم در تعریف سمت‌های حکومتی و چگونگی کار مطلوب آنها و نصیحت و پند اخلاقی به تمام صاحبان حرفه و پیشینه نسبت به انجام صحیح کارهای آن حرفه «همانند:گچ‌پزان، دبه‌سازان، خرطان، بنایان، نقاشان، آسیابانان، دشتبانان، عسسان، حلواییان،پالان دوزان، بیطاران و ...» است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۸۹/۲

آغاز: نظر بگشا مکن در کار تقصیر ×× زکار خویش آخر پند برگیر؛ **انجام:** میگذشتم از کنار منزلی ×× دیدم آنجا عارفی صاحبدلی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱۵

سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۴۹]

● **فتوت نامه (منظوم)** / عرفان و تصوف، شعر / فارسی
fotovvat nāme (manzūm)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵/۲۱-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۰۴۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۲۲۷-۲۲۹) [فیلمها ف: ۱ - ۴۶۲]

● **فتوت نامه سلطانی** / عرفان و تصوف / فارسی
fotovvat nāme-ye soltānī

کاشفی، حسین بن علی، - ۹۱۰ قمری
kāšefī, hoseyn ebn-e ʻalī (- 1505)

در طریق و آداب اهل فتوت و شرایط شیخ و مرید و شاگرد و استاد و لوازم تکمیل و تعلیم و تلقین و ارشاد، و بهترین کتابی است در درویشی و جوانمردی و فتوت و تصوف عملی عامیانه و دارای اصطلاحات فارسی که از کتب معتبره اهل تصوف استنباط شده و به خدام مزار حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام تقدیم نموده است. کاشفی در آن خود را مانند یک سنی دوازده امامی می‌نمایاند. در آغاز آن آمده است: «موضوع علم فتوت نفس انسان باشد از آن جهت که مباشر و مرتکب افعال جمیله و صفات حمیده گردد و تارک و رادع اعمال قبیحه و اخلاق رذیله شود به ارادت یعنی تجلیه و تحلیه و تزکیه و تصفیه ... در این رساله اکثر بر طریق سئوال و جواب تسطیر یافت». بیشتر این کتاب به صورت سؤال و جواب «اگر پرسند، بگو» تنظیم شده و مشتمل است بر یک «مقدمه» و دوازده «باب» و یک «خاتمه» دارای فصول. ولی در نسخه‌ها گزارش هفت باب آن آمده: فهرست آن: مقدمه در سه «فصل»: ۱) شرف این علم، ۲) موضوع این علم، ۳) بیان معنی فتوت به حسب لغت و اصطلاح؛ باب ۱. بیان منبع و مظهر فتوت و معنی طریقت و تصوف و فقر و آداب و ارکان و مشتمل بر چهار «فصل»: ۱) بیان مظاهر و فتوت و آداب آن، ۲) بیان معنی طریقت و آنچه بدان متعلق است، ۳) بیان معنی تصوف و آداب و ارکان آن، ۴) بیان فقر و آداب و ارکان آن؛ باب ۲. بیان پیر و مرید و آنچه تعلق بدان دارد در چهار «فصل»: ۱) بیان آن‌که در طریق احتیاج به پیر کامل هست یا نه؟، ۲) شرایط شیخی، ۳) آداب مرید و شرایط آن، ۴) کیفیت مریدگرفتن؛ باب ۳. بیان نقیب و پدر عهدالله و استاد شد و شاگرد و بیعت شد و شرایط و آداب و ارکان آن است و مشتمل بر ده «فصل»: ۱) بیان نقیب، ۲) بیان پدر عهدالله، ۳) بیان استاد شد و شرایط آن، ۴) شرایط شاگرد، ۵) معنی شد و آنچه بدان متعلق است، ۶) اقسام شد، ۷) حلوای خفیه (لاک چوبی)، ۹) کیفیت میان بستن، ۱۰) معانی و فواید متفرقه که تعلق به شد دارد؛ باب ۴. بیان خرقه و سایر لباس اهل فقر (طریق) و پوشیدن و پوشانیدن آن و رسانیدن خرقه به میدان و شرایط و آداب و ارکان آن، در یازده «فصل»: ۱) بیان خرقه، ۲) بیان آنکه خرقه پوشیدن از که مانده است، ۳) شرایط و ارکان خرقه پوشیدن و خرقه پوشانیدن، ۴) بیان رنگ‌های خرقه، ۵) بیان آنکه خرقه اهل فقر از چه جنس می‌باید از اجناس ملبوسات، ۶) بیان لباس‌هایی که در این روزگار صوفیان و فتوت‌داران می‌پوشند، ۷) متفرقات، ۸) وصله‌هایی که صوفیان و درویشان بر سر می‌نهند، ۹) بیان آنچه بعضی بر روی تاج بندند، ۱۰) لون تاج‌ها و وصله‌ها که بر روی تاج بندند، ۱۱) سایر و صله‌ها که تعلق به صوفیان و درویشان دارد؛ باب ۵. آداب اهل طریق در شانزده «فصل»: ۱) آدابی که اهل طریق را علی الاجمال در نفس خود می‌باید، ۲) آداب ارباب طریق با هر طایفه، ۳) آداب تکیه داران، ۴) آداب تکیه در آمدن، ۵) آداب نشستن، ۶) آداب سخن گفتن، ۷) آداب طعام خوردن و آب آشامیدن، ۸) آداب جامه پوشیدن، ۹) آداب سفر کردن، ۱۰) آداب ضیافت، ۱۱) آداب راه رفتن، ۱۲) آداب سلام کردن، ۱۳) آداب حقوق باقی اخوان، ۱۴) آداب کسب و بیع و شری، ۱۵) آداب خادمان، ۱۶) آداب متفرقه؛ باب ۶. شرح حال ارباب معرکه و سخنانی که بر آن مترتب باشد و آداب اهل سخن در چهار «فصل»: ۱) معنی معرکه و ما یتعلق به، [تتمه] فصل اول در ذکر مداحان و عز اخوان، ۲) شرح اهل سخن از معرکه گیران، [تتمه] فصل [دوم] در باب سقایان، ۳) شرح خواص گویان و بساط اندازان، [تتمه] فصل سیم در بیان قصه‌خوانان و افسانه‌گویان، ۴) شرح اهل زور از معرکه‌گیران و ایشان هشت (نه) طایفه‌اند [در هشت «فصل»]: ۱- بیان کشتی گیران، ۲- بیان سنگ‌گیران، ۳- بیان ناوه وکشان و کار ایشان، ۴- شرح سله (پیله)کشان، ۵- شرح عمالان، ۶- شرح مغیر (معرکه)گیران، ۷- شرح رسن بازان، ۸- شرح زورگران، [تتمه] فصل چهارم در صفت اهل بازی از معرکه گیران و ایشان سه طایفه اند (در سه فصل): ۱- بیان طاس بازان، ۲- شرح لعبت بازان، ۳- بیان حال حقه بازان؛ باب ۷. بیان اهل قبضه و حالات ایشان در هفت «فصل»: ۱) معنی قبضه و شرح آن که قبضه چند است، ۲) قبضه تیغ، ۳) قبضه‌های سپر، ۴) قبضه گرز، ۵) قبضه کمان حرب و آنچه بدان تعلق دارد، ۶) بیان قبضه طغماق (چخماق)، ۷) قبضه کارد و ساطور و کاردمال و تبر.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی جعل طریق الفتوة منهاجا للسالکین و اوضح سبیل الوفاء و المروة مسلکا للناهجین و الصلاة علی من شد بتکمیل قواعد الدنین من ارباب الطریقة محمد المختار و خلفاء الابرار الاخیار امیرالمومنین ابی بکر و امیرالمومنین عمر و امیرالمومنین عثمان ذی النورین و امیر المومنین علی بن ابی طالب رضی الله عنهم لاظهار مراسم الحق و الحقیقة و السلام علی عترته الاطهار الکرام و صحبه الاخیار المتابعین المبایعین تحت الشجرة و بعد این رساله ای است در بیان طریق اهل فتوت و قوانین و آداب شد و بیعت و پوشیدن تاج و خرقه و شرح ادب

و سیرت هر فرقه و شرایط شیخ و مرید و شاگرد و استاد و لوازم تکمیل و تعلیم و تلقین و ارشاد که فقیر ... حسین الکاشفی ... از کتب معتبره و رسایل مشتهره استنباط نموده و در سلک تألیف کشید و چون به نام خدام مزار ... سطان الاولیاء ... علی بن موسی الرضا ... سمت اتمام پذیرفت این را فتوت نامه سلطانی نام نهاد و اساس این رساله بر مقدمه و دوازده باب و خاتمه‌ای لایق افتاد
چاپ: آقای دکتر محمد محجوب این کتاب را تصحیح کرده.
[سخنرانی آقای محجوب در کنگره نخستین ایران شناسی؛ نسخه‌های منزوی ۱۲۹۵؛ فهرستواره منزوی ۵۳۸/۶؛ دنا ۸۷۶/۷ (۱۰ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۸-بهار
نسخه از سه صفحه ای از فصل سیم در بیان معنی فتوت از باب نخستین است تا فصل هفتم در بیان قبضه کارد و ساطور و کاردمال و تبر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ – ۶۶۳]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [مختصر ف: – ۵۷۹]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۱۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [مختصر ف: – ۵۷۹]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۳۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** جبرائیل بفرمان رب جلیل فرود آمده و قدری گندم حاضر گردانید و بسه بخش گردانید و فرمود ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱۶۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۸ – ۳۲]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۱۰ مکرر
خط: نسخ، کا: عکسی، تا: چهارشنبه ۲ جمادی الثانی۱۲۳۳ق [مختصر ف: – ۵۷۹]
۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۷۹
آغاز: بدانکه چون خواهند که کسوت رسانند اول کسوت را بر روی دست گیرند؛ **انجام:** پس میان بستن را از حضرت رسالت در حق امیرالمؤمنان گرفته اند و السلام (قد تمت).
«فصل سوم باب یکم در بیان معنی فتوت و طریقت» است با عنوان «باب» سپس عنوان باب‌های ۱ و۴ (دو بار) و باب ۶ و۲ و۳ (بی شماره)؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۵۹ق؛ جلد: میشن، ۴۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۳/۶×۲۵/۷سم [ف: ۳ – ۵۶۹]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۹۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ عکس [مختصر ف: – ۵۷۹]
۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۳۸-ف
آغاز: برابر؛ **انجام:** و آن مشرک چون این حال بدید مسلمان شد. امیر آن (از نسخه بهار) عمود از گردن وی برداشت ... اگر پرسند که کفارت سلاخی چیست؟ بگوی پیوسته این ذکر [بخواند سبحان الله] رب الملائکة و الروح. اگر پرسند ... [سفید مانده] آیت که فگلوا مما ذکر [اسم الله علیه ان کنتم بآیاتنا مومنین]
نسخه اصل:موزه بریتانیاAdd.22765؛بی‌کا،بی‌تا[فیلمها ف:۲- ۱۰۵]
۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۱۷۳
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]
۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۶۷
آغاز: چنانچه طریقت را لباس نور بود؛ **انجام:** فکلوا مما ذکرتم
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۲۰۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۳۲ – ۲۹۲]

● **فتوت نامه قصاب** / عرفان و تصوف / فارسی
fotovvat nāme-ye qassāb
چاپ: در فتوت‌نامه‌ها و رسائل خاکساریه، مهران افشاری، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۸۲ش، ص ۴۳–۵۲

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۹۸/۹
آغاز: الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلوة و السلام علی نبیه محمد و آله اجمعین. اما بعد این رساله ای است در بیان قربانی و اثبات فرایض و سنن و فواید و شرایط و افعال یعنی کردار پیغمبران ما تقدم و پس آن و پیش قدمان سابق؛ **انجام:** در حریم حرمت پیران معنی راه نیافت ×× هر که در عهد جوانی خدمت پیر نکرد.
الحمدلله رب العامین
کا: محمد امین بن محمد قاسم، تا: یک‌شنبه ۲۳ ربیع الاول ۱۰۹۸ق؛ جلد: تیماج، ۴ص (۴۰۲–۴۰۵)، ۲۷ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۶/۸×۲۸/۴سم [ف: ۲۹/۱ – ۲۶۲]

● **فتوت نامه کفش دوزان** / عرفان و تصوف / فارسی
fotovvat nāme-ye kafš dūzān
چاپ: در فتوت‌نامه‌ها و رسائل خاکساریه، مهران افشاری، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۸۲ش، ص ۵۳–۵۵

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۹۸/۱۰
آغاز: باب دیگر. رساله کفش دوزی. اگر پرسند که سررشته اهل درفش یعنی پاپوش و کفش دوزی که در میان این طایفه مشهور است که پیر ایشان که بوده است؛ **انجام:** که فرشته ای است در بهشت که او را حسن دراعه ای می‌گویند ریسمان را او تابیده است. و الله اعلم بالصواب
کا: محمد امین بن محمد قاسم، تا: یک‌شنبه ۲۳ ربیع الاول ۱۰۹۸ق؛ جلد: تیماج، ۱ص (۴۰۶)، ۲۷ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۶/۸×۲۸/۴سم [ف: ۲۹/۱ – ۲۶۳]

● **فتوتیه = فتوت نامه** / عرفان و تصوف / فارسی

fotovvatīyye = fotovvat nāme

همدانی، علی بن محمد، ۷۱۴ - ۷۸۶ قمری

hamadānī, ʻalī ebn-e mohammad (1315 - 1385)

اهدا به: حاجی بن طوطی علی شاه ختلانی

تاریخ تألیف: ۶ رمضان ۷۷۳ق

لفظ «اخی و اخوه» و «فتی، فتیان» که بخ معنی «برادر، برادران» و «جوان و جوانان» بوده مدتی شعار جوانمردان و عنوان عیاران بود و ابن جوزی در کتاب «تلبیس ابلیس» فصلی در این باره آورده است. این رساله در بیان فتوت و اخوت (جوانمردی، برادری) به مسلك اهل طریقت است که به خامه روان اطلاقات آن را در عرف عام و در اصطلاح خواص مؤمنین به اجمال بیان داشته و سپس به بیان حقیقت آن نزد ارباب سلوك به تفصیل پرداخته است. نخست اصطلاح اخی را گزارش می‌کند که سه معنی و سه مرتبه دارد: اول عام: لغوی و رسمی، دوم خاص: اخی حقیقی، سوم اخص: اصطلاحی. سپس معنی و هدف از فتوت، آنگاه آداب آن گروه سپس ده قول بزرگان فتوت و در پایان گفتار زنجیره خرقه فتوت خود را می‌آورد.

آغاز: بسمله. شکر و سپاس صانعی را که حدایق ریاض موجودات را از مبدء ظلمت آباد بصحرای وجود آورد ... اما بعد، ای عزیز، بدانکه لفظ اخی لفظی است مداول ...

انجام: و ذکر آن جمله اطنابی دارد و بدین قدر اختصار کرده شد و الحمدلله وحده، و السلام علی من اتبع الهدی

چاپ: این رساله در مجله معارف اسلامی سال ۱۰ص: ۶۵ با تصحیح دکتر قریشی؛ به کوشش محمد ریاض، در احوال و آثار و اشعار میر سید علی همدانی با شش رساله وی (پاکستان، مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان: بی تا)

[دنا ۸۷۶/۷ (۱۲ نسخه)؛ الذریعه ۱۰۴:۱۶-۱۲۹۴؛ نسخه‌های منزوی ۱۲۹۴؛ فهرستواره منزوی ۵۳۷/۶]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۲/۲۵-عکسی و ۱۶۳/۲۴-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** که آن پادشاهی آخر است مگذار [...] و السلام علی من اتبع الهدی.

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۴۴۰۹ (گنج ۶۵۴/۲)؛ خط: نستعلیق خوش،بی کا،تا:۸۵۱ق،۲۹گ(۶۱۳-۶۴۱)[عکسی ف:۲-۲۰۱ و ۲۰۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۹۷/۶

آغاز: فرمود که فتوت آنست که تحمل کنی بخوش دلی؛ **انجام:** فتولد منها الروح ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ فهرست مندرجات به خط احمد گلچین معانی در ص۲۰ و ۲۱ الحاق شده؛ جلد: تیماج، ۲۲ص (۴۵-۶۶)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۲ - ۲۴۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۹۷/۱۳

آغاز: برابر **انجام:** بر لب خشکم چکانی شبنمی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ فهرست مندرجات به خط احمد گلچین معانی در ص۲۰ و ۲۱ الحاق شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶ص (۱۲۵-۱۵۰)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۲ - ۲۴۵]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۵۰/۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوذر بن عبدالله سبزواری، تا: ۹۰۷ق، جا: مشهد رضوی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۲۰گ (۳۷۲پ-۳۹۱ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۸سم [ف: ۷ - ۳۰۰]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۷۴/۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا ز دریای شفاعت یک دمی ×× بر لب خشکم چکانی شبنمی

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن، ۶گ (۱۲۱پ-۱۲۶پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۷×۲۵/۵سم [ف: ۷ - ۳۲۰]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۰/۱۱-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** که آن پادشاهی آخر است مگذار [...] و السلام علی من اتبع الهدی.

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۵۴۱۷ (گنج ۶۶۱/۲)؛ خط: نستعلیق تحریری،بی کا،تا:قرن۱۲؛ ۳۱ص (۳۱۴-۳۴۴) [عکسی ف: ۲ - ۲۰۲]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۵۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و منافق اسیر مال.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۴گ (۱پ-۱۴پ)، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۲۱۵]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷۲۴/۱۶

آغاز و انجام: برابر

کا: مهدی، تا: ۱۲۸۶ق؛ جلد: تیماج، ۷گ (۲۱۰ر-۲۱۶ر)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۲۰ - ۱۱۵]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر لب خشکم چکانی شبنمی.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۴ق؛ واقف: نائینی؛ ۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۶ - ۴۲۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۴۳-ف و ۲۰۳۰/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۴ و ۶۴۳]

۱۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۶۴/۲۲

آغاز: برابر

خط:نستعلیق،بی کا، بی تا؛ ۱۷ص (۵۰۶-۵۲۲) [عکسی ف: ۳ - ۱۹۸]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۷/۱۷-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۸۷۳؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲گ (۴۰۵-۴۱۶)، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۶۴]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۳۹/۴

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج قرمز، ۳۳ص (۱۰-۴۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۱۰ - ۲۰۶۱]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۶۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر لب خشکم چکانی شبنمی صلوات الله و سلامه و علیه و علی جمیع آله

در رایانه آستان قدس نام مؤلف حسینی، نور الله آمده که با توجه به آغاز کتاب نادرست می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **الفتوح** / تاریخ اسلام / عربی

al-futūḥ

ابن اعثم کوفی، احمد بن اعثم، – ۳۱۴ ؟ قمری

ebn-e a'sam-e kūfī, ahmad ebn-e a'sam (- 927)

چاپ: حیدرآباد دکن، محقق: محمد عبدالمعید خان، دائرة المعارف العثمانیة، ۸جزء، ۱۳۸۷-۱۳۹۴ق.

[فهرس المخطوطات المصورة التاریخ ش ۳۵۷]

شرح و حواشی:

۱- تاریخ فتوح ابن اعثم کوفی (ترجمه) = ترجمه الفتوح = تاریخ احمد کوفی؛ مستوفی هروی، محمد بن احمد (-۶)

۲- تاریخ فتوح ابن اعثم کوفی (ترجمه) (۲ عنوان)

۳- الفتوح (ترجمه)؛ مرشدی، احمد بن یحیی

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۰-ف

نسخه اصل: احمد ۳ ش۲۹۵۶. ج ۱؛ خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن محمد طندتانی، تا: شنبه ۲۴ محرم ۸۷۳ق؛ ۲۶۷گ [فیلمها ف: ۱ – ۳۵۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۱-ف

نسخه اصل: احمد ۳ ش ۲۹۵۶. ج۲؛ خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن محمد طندتانی، تا: دوشنبه ۱۵ ربیع الاول ۸۷۳ق؛ ۲۷۸گ، [فیلمها ف: ۱ – ۳۵۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۸-ف

نسخه اصل: چستربیتی ش ۳۲۷۲ عربی. ج ۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۱ ذیقعده ۱۱۹۴ق [فیلمها ف: ۱ – ۳۵۸]

● **الفتوح (ترجمه)** / تاریخ / فارسی

al-futūḥ (t.)

مرشدی، احمد بن یحیی

moršedī, ahmad ebn-e yahyā

وابسته به: الفتوح؛ ابن اعثم کوفی، احمد بن اعثم (-۳۱۴)

به دستور امیر مبارز الدین عبدالرحمن

مشتمل بر چهار «باب»: ۱. ذکر خلافت ابی بکر؛ ۲. ذکر خلافت عمر؛ ۳. ذکر خلافت عثمان؛ ۴. ذکر خلافت علی (ع).

مشهد؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۹۰۶

آغاز: بسمله حمد بیحد و سپاس بی قیاس وعد که دیباچه محامد مسبحان ملاء اعلی ... اما بعد بر رأی رزین عقلاء زمان و فکر دوربین ...

خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن احمد طه کاظمی، تا: ۱۱۰۹ق؛ مقابله شده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۵۷۲ص، ۲۳ سطر (۱۶/۵×۹/۵)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲ – ۲۱۹]

● **فتوح الابرار فی ترجمة الکلمات القصار** / حدیث / عربی

futūḥ-ul abrār fī t.-til kalamāt-il qiṣār

وابسته به: غرر الحکم و درر الکلم؛ آمدی، عبدالواحد بن محمد (-۵۱۰ق)

گزیده‌ای است از کتاب «غرر الحکم و درر الکلم» عبدالواحد آمدی، که در آن کلمات و گفته‌های کوتاه حضرت امیر المؤمنین علیه السلام گرد آورده شده به همان ترتیب اصل و بر اساس حروف تهجی.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی دلنا علی ذاته بذاته ... و بعد قال الفقیر ... هذه الرسالة ... موسومة بفتوح الابرار فی ما ورد من حکم امیرالمؤمنین علی ... علی ترتیب حروف التهجی ... بحذف الاسناد و الراوی ...

انجام: و مالکها مملوک و تراثها متروک.

۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴/۱۵۲/۲-۵۸۶۶

از عنوان «مما ورد من حکم امیرالمومنین علی بن ابی طالب فی حرف الالف بالف الاستفهام» است تا می‌رسد به «مما ورد من حکم امیرالمومنین علی بن ابی طالب فی حرف الباء»؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد حسن برسنانی، تا: ۱۰۷۴ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۵ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم:۲۲۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۱۷/۳

آغاز: فرض الشیطان، ایاک و المن بالمعروف فان الامتنان یکدر الاحسان؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد کریم بن سلیم ریحانی، تا: ۱۲۵۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۳۸گ (۷۹ر-۱۱۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳ – ۳۲۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۳۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالله بن حاجی تقی بروجردی، تا: ۱۲۵۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۴۲گ (۴۴پ-۸۵ر)، ۱۷ سطر (۱۴/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ – ۱۹۷۷]

۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۳۸/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در حاشیه آمده؛ جلد: تیماج، ۶۱ص (۷۹-۱۴۰) [ف: ۱ – ۲۴۴]

← الفتوحات > فتوحات عباسی
← فتوحات > تاریخ گیلان

● **الفتوحات** / متفرقه / عربی

al-futūḥāt

نجفی جزائری، محمد بن عبدالحسین، ق۱۲ قمری
najafī jazā'erī, mohammad ebn-e 'abd-ol-hoseyn (-18c)
تاریخ تألیف: ۱۱۶۲ق
اسماء و صفات الهی را که می‌توان او را بدانها خواند، در جدول‌هایی تنظیم کرده و در هر اسمی عدد آن و ترجمه فارسی آن را زیر همان اسم نگاشته و اسماء را در جدول‌های آحاد و عشرات و مئات گنجانده و این کار موافق مصراع رباعی «این جام زباده فتوحات آمد» (۱۱۶۲) به انجام رسانیده است. در الذریعه (۱۱۶/۱۶) نسخه‌ای ناقص از این جدول را معرفی کرده و می‌گوید دارای مقدمه‌ای طولانی بود که پدر مؤلف آن را از میرزا محمد استرابادی رجالی شنیده بعداً خود مؤلف آن را به خط وی دیده است.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۲۱

در آغاز این نسخه چند فائده است مربوط به جداول کتاب که بعضی از آنها به عربی در حاشیه صفحه اول و دوم نیز آمده، و در پایان چند صفحه در وجوب تمسک به اهل بیت و حالات مالک اشتر افزوده شده که در نسخه ناتمام است؛ خط: نسخ و نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ برفراز صفحه اول به خط کاتب نسخه «فتوحات عباسی» نامیده شده و چنانچه از صفحه آخر آن بر می‌آید دیباچه این جدول را «فصول النجاة و لباب الاشارات» نامیده است و مؤلف به کتاب خود «منار الاسرار فی ایضاح الأذکار» در شرح این دیباچه اشارت کرده است، مجدول؛ نشانی بخشیدن محمد جعفر بن ملا محمد حسین مازندرانی کتاب را به آخوند ملا محمد سعید بن محمد مقیم لاری به تاریخ نهم ربیع الاول ۱۱۲۹؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده محمد باقر» (بیضی)؛ تملک: فرهاد میرزا از ملا عبدالمولی به تاریخ ربیع الثانی ۱۲۵۷ و بخشیدن کتاب را به فرزندش سلطان اول در همان ماه با مهر «عبده الراجی فرهاد» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۷۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱۸ – ۱۱۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۴۴

آغاز: ما فی الاحاد از اسماء الله الحسنی ... اسم اول مرتبه اول جدول از اسماء عظام، ابد ۷/۷/۷ باقی و همیشه

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۶۴گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۱۸ – ۳۹]

● **فتوحات** / عرفان و تصوف / عربی

fotūhāt

مؤلف مطالب عرفانی و ذوقی را از خود و دیگران جمع‌آوری و در کتاب حاضر با عنوان «فتوحات، فتوحات» جمع‌آوری نموده است.

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۱۳/۳

آغاز: قال لی بعض مشیختی اذا قلت السلام علینا و علی عباد الله الصالحین او قلت السلام علیکم ... فتوحات: اذا کان الشخص مؤمنا بالقرآن انه کلام الله قاطعا ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۵گ (۱۷۵ر-۱۹۹پ)، ۲۳ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲ سم [ف: ۲ – ۲۱]

← فتوحات اسکندر ← تاریخ اسکندر مقدونی

● **فتوحات اسلامی (ترجمه)** / تاریخ اسلام / فارسی

fotūhāt-e eslāmī (t.)

حاج سید جوادی، اسدالله بن حسین، ق۱۴ قمری
hāj seyyed javādī, asadollāh ebn-e hoseyn (- 20c)
جلد دوم ترجمه کتاب فتوحات اسلامی است. ترجمه این جلد در ۱۳۴۲ به انجام رسیده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۶۹

آغاز: بسمله. مالک شدن چنگیز بخار را لشکر کشیده نمود شهر بخارا خوارزم شاه در بخارا بود سه شبانه روز مقاتله کردند؛ **انجام:** من اکتفا به بعضی از آنها نمودم اگر میل داری در کتاب فتوحات اسلامی نگاه کن تفصیلا

خط: نسخ، کا: شیخ عبدالله، تا: ۲۵ جمادی الاول ۱۳۴۲ق، جا: نجف اشرف؛ مهر: مترجم «الواثق بالله الغنی اسدالله الحسینی»؛ جلد: مقوا، ۶۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۳۱ – ۸۳]

● **الفتوحات الالهية لتفسير الايات القرآنية = اظهار العبودية لرب البرية فی تفسير الآيات القرآنية = تفسير الحسامی** / تفسیر / عربی

al-futūḥāt ilāhīyya li-tafsīr āyāt-il qurānīya = iẓhār-ul 'ubūdīya li-rabb-il barīyya fī tafsīr-il āyāt-il qurānīya = tafsīr-ul ḥisāmī

حسامی، عبدالغفار بن محمد سعید، ق۱۴ قمری
hesāmī, 'abd-ol-qaffār ebn-e mohammad sa'īd (- 20c)
تاریخ تألیف: دوشنبه ۲۹ جمادی الثانی ۱۳۴۵ق
تفسیر مزجی است گرفته شده از چند تفسیر مشهور اهل سنت، که در پایان جزء اول نام آنها برده شده است. در این تفسیر به مطالب ادبی و عرفانی و احادیث اشاره نموده و تصریح می‌کند که تنقیح و تصحیح نشده است.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۳۰

جلد اول و تا آیه «لک أمة قد خلت لها» [سورة البقرة: ۱۳۴] را دارد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الثانی ۱۳۴۳ق؛ جلد: مقوایی، ۲۳۰گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۱ – ۲۳۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۳۱
جلد دوم کتاب و از آیه «سیقول السفهاء من الناس» (سورة البقرة: ۱۴۲) تا آیه «و انک لمن المرسلین» (سورة البقرة: ۲۵۲)؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: سه‌شنبه ۱۶ جمادی الاول ۱۳۴۴؛ جلد: مقوایی، ۱۸۶گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۰ سم [ف: ۱۱ - ۲۳۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۳۲
از جزء سوم تا ششم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۲۶۱گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۲۳۳]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۴۱
آغاز: و اذا سمعوا ما أنزل الی الرسول ... و اذا سمعوا القرآن الذی أنزل الی الرسول محمد؛ **انجام:** و العلم فوق الفقه فکان أنسب بالمقام ذکر الله تعالی، و الله أعلم
خط: رقعی، کاتب = مؤلف، تا: دوشنبه ۲۹جمادی الثانی ۱۳۴۵ق، جا: دمشق مسجد باب الاغا؛ جلد: مقوایی، ۲۲۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۸ - ۴۳]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۳۳
جزء یازدهم تا چهاردهم قرآن؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: شنبه ۲۴ ذیحجه ۱۳۴۵؛ جلد: مقوایی، ۳۱۰گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۲۳۴]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۳۴
جزء پانزدهم و شانزدهم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: چهارشنبه ۳ شعبان ۱۳۴۶ق؛ جلد: مقوایی، ۱۹۴گ، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۳۴]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۳۵
جزء هفدهم تا نوزدهم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: دوشنبه ۴ ربیع الاول ۱۳۴۷؛ ۲۵۲گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۲۳۵]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۳۶
جزء بیستم تا بیست و دوم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: شنبه ۸ شعبان ۱۳۴۷؛ ۲۴۰گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۲۳۵]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۳۷
جزء بیست و سوم تا بیست و ششم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: سه‌شنبه ۱۹ ذیحجه ۱۳۴۷ق؛ جلد: مقوایی، ۲۸۰گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۲۳۵]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۳۸
جزء بیست و هفتم تا سی ام؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: جمعه ۸ جمادی الاول ۱۳۴۸؛ جلد: مقوایی، ۳۶۲گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۲۳۶]

● **فتوحات امیریه** / تاریخ ایران / فارسی
fotūhāt-e amīrīye
از میر محمد در سرگذشت و فتوحات سردار محمد یعقوب خان فرمان روای هرات و فرزندان او و تیره و خاندان محمد زایی.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۲۹
آغاز: بسمله، زیباتر شکوفه ای که از ریاض گلستان تحقیق لایح و رعناتر غنچه ای که از حدیقه بوستان تدقیق فایح گردد سپاس بی قیاس حکیمی است ... (پس از دو برگ) چنین نماید این حقیر سراپا تقصیر ... میر محمد که چون در شهور سنه ۱۲۹۶ ستة و تسعین و مأتین بعد الالف به واسطه انقلابات و گردش لیل و نهار و عوارضات و سوانحات ... و اقسام حادثات به اهالی هرات رخ نمود؛ **انجام:** رفتن شهزاده کامکار سردار دین ابوالغازی بهادر محمد ایوب خان به عنوان غزا با طایفه کفار به سمت قندهار و منهزم ساختن آن گروه اشرار مکار را غواص بحرین تواریخ ... (پس از شش برگ) بلکه در این هنگام به جهت رونق و استرواح کار لشکر و مقاومت خصم.
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، ۱۹۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۵۷۱]

● **فتوحات حیدریه** / کلام و اعتقادات / عربی و فارسی
fotūhāt-e heydarīye
کنتوری، محمد قلی بن محمدحامد،۱۱۸۸-۱۲۶۰قمری
kantūrī, mohammad qolī ebn-e mohammad hāmed (1774 - 1844)
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی عظم اجورنا ببکائنا فی مصیبة الحسین و کرم وجوه
انجام: الی الحلال و انه شاف و واف بتوفیق الله المنعام المفضال.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۰۵۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ واقف: حامد حسین؛ جلد: مقوا [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۰۵۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ واقف: حامد حسین، بهادر قلی خان محمد؛ جلد: مقوا [رایانه]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۰۶۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ جلد: مقوا [رایانه]

● **فتوحات دار المرز** / تاریخ ایران / فارسی
fotūhāt-e dār-ol marz
فومنی، عبدالفتاح، ق۱۱ قمری
fūmanī, ‘abd-ol-fattāh (- 17c)
از ۹۲۳ تا ۱۰۳۸، تحریر دیگری است از تاریخ گیلان. در پایان خطبه آمده که: به «فتوحات» موسوم ساخت مرتب بر دو «فصل» و چهار «مقاله».

چاپ منوچهر ستوده در ۱۳۴۹.
[نسخه‌های منزوی ۴۲۶۸؛ فهرست لنینگراد ص ۹۶ ش D 95]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۶۷

خط: نستعلیق، کا: معصوم بن ملا آقای مازندرانی، تا: ۸ رمضان ۱۲۳۷ق؛ ۱۷۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۳/۵سم [ف: ۳ - ۵۷۱]

● **الفتوحات الدینیة** / صنعت / عربی

al-futūḥāt-ud dīnīya

در صنعت، در یک «مقدمة» و سه «باب» و یک «خاتمه» و هر باب در چند «فصل» است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۴۶/۱۹

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی خلق من عالم الفساد و بشر الصنعة و عظمه عند فلاسفته ... و بعد لما کان علم الصناعة الالهیة و الحکمة الربانیة من اشرف الاسرار الطبیعیة؛ **انجام:** و یلقیک سعیک بواد غیر ذی ذرع، و انی اسئل الله الرفیع الدرجات المتجاوز عن السیئات ان ینفذی ... یا ارحم الراحمین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن سرخ، ۲۷گ (۳۳۲-۳۵۸ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۹/۶سم [ف: ۸ - ۳۰۸]

● **الفتوحات الربانیة فی شرح الاشارات الهمدانیة** /

عرفان و تصوف / عربی

al-futūḥāt-ur rabbānīya fī š.-il al-ešārāt-il hamadānīyyi

تاریخ تألیف: ۸۸۹ق

شرح رساله عرفانی بابا طاهر همدانی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۴۴-ف و ۶۸۴۵/۲-عکس

نسخه اصل: پاریس ancien fond 708 (فهرست دسلان ص ۳۴۲ ش ۱۹۰۳)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۲۵۷ و ۳- ۲۶۳]

● **فتوحات رضوی** / چند دانشی / عربی و فارسی

fotūhāt-e razavī

علم الهدی کاشانی، محمد حسین بن هبة الله، ق۱۴ قمری

ʻalam-ol hodā kāšānī, mohammad hoseyn ben hebat-ol-lāh (- 20c)

در رجال و نجوم و ادب

کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۶

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۳۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۴۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۷۶]

● **الفتوحات الرضویة فی الاحکام الفقهیة الاستدلالیة** /

فقه / عربی

al-futūḥāt-ur raḏawīyya fi-l aḥkām-il fiqhīya-til istidlālīyya

قراچه داغی، محمد علی بن احمد، - ۱۳۱۰ قمری

qarāče-dāqī, mohammad ʻalī ebn-e ahmad (- 1893)

تاریخ تألیف: (آغاز) ربیع الثانی ۱۲۷۷ق؛ محل تألیف: مشهد رضوی

بحث‌های استدلالی فقهی است و ظاهراً شرح یکی از کتاب‌های معروف فقهی است [که شاید ریاض المسائل باشد].

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۵۱/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فیقول ... اعلم ان الفقه لغة هو الفهم علی ما نص علیه الجوهری و غیره قال تعالی ان من شیء الا یسبح بحمده و لکن لاتفقهون تسبیحهم الایة؛ **انجام:** فاعتبار المساحة او بعکس القضیة فالمذهب الا قوی هنا هو ما ذکره السید بحرالعلوم رحمه الله فی الدرة النجفیة فی قوله و هو علی التحقیق لا التقریب علی الخیار لا علی الترتیب.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۲۱گ (۱۳۵پ-۱۵۵ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۲۳۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۷۷

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اعلم ان الفقه لغة هو الفهم علی ما نص علیه الجوهری و غیره؛ **انجام:** فی قوله و هو علی التحقیق لا التقریب علی الخیار لا علی لترتیب

فقط مقداری از احکام طهارت تا اندازه کر آمده است. در یادداشتی روی برگ اول نسخه گفته شده که این کتاب یادگار ایام اقامت مؤلف در مشهد مقدس می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۳۸]

● **فتوحات شاهی** / تاریخ جهان / فارسی

fotūhāt-e šāhī

امینی، ابراهیم بن قاسم، - ۹۴۱ قمری

amīnī, ebrāhīm ebn-e qāsem (- 1535)

اهدا به: شاه اسماعیل اول (۹۰۷-۹۳۰ق)

تاریخ تألیف: ۹۲۷ق؛ محل تألیف: هرات

تاریخ وقایع عصر صفوی مخصوصاً دوره شاه اسماعیل. ابراهیم امینی در سالهای ۹۱۰ تا ۹۱۶ق صدارت خاصه ابومنصور مظفر حسین میرزا (۸۴۲-۹۱۱ق) در خراسان را بر عهده داشت. چون سلطنت به ابوالفتح محمد شیبانی انتقال یافت مانند سلیر صدور چندی مورد عذاب و شکنجه عبدالرحیم صدر قرار گرفت و پس از رهایی مدتی عزلت و انزوا اختیار کرد. در ۹۲۶ق مورد عنایت شاه اسماعیل قرار گرفت و به دربار او پیوست و از سال ۹۲۷ق در سن ۴۵ سالگی در دارالسلطنه هرات مأموریت یافت تا

تاریخی برای رویدادهای آن حکومت بنگارد فتوحات شاهی محصول آن فرمان است که در دو دفتر تنظیم شده است. دفتر اول ار آفرینش آدم و نیاکان پیامبر تا زمان شاه اسماعیل را دربر می‌گیرد و دفتر دوم شامل رویدادهای دوره شاه اسماعیل تا حوادث سال ۹۲۰ ق است. وی در همین سال فتوحات شاهی را به صورت ناتمام رها می‌کند. می‌توان گمان برد که این ناتمامی از آن رو بوده که ظاهراً امینی نخواسته است شکست شاه اسماعیل در جنگ چالدران را ثبت کند. شرح تقسیمات کتاب چنین است. دفتر ۱. مقدمة الفتوحات، مشتمل است بر پنج «فتح»: ۱) در بدء آفرینش و ایجاد آدم و سلسله نسب حضرت خاتم (ص)، ۲) بیان مجملی از اخبار میلاد با اسعاد سید عباد، ۳) ذکر شمه‌ای از سوانح احوال ائمه قدسی نژاد، ۴) انتقال به باقی آبا و اجداد شاه عدالت نهاد، ۵) شرح احوال ایام صغر آن خسرو با دین و داد خلد الله تعالی ظل رأفته علی مفارق الی البلاد الی یوم التناد؛ دفتر ۲. «چون مقدمه مشتمل بر وقایع دوازده سال ابد حال اعلی حضرت شاه بی مثال سمت اشتمال دارد داعیه آن حضرت را در ضمن دفتری بر منصه شرح و بیان آرد.» (محمد حسین حکیم)

آغاز: ۱: فاتحه آرای صفحات فتوحات شاهی

۲: بسمله، ستایش بی مثل و انباز مرخدای بی نیازی را سزاست که ... الخ

چاپ: تصحیح محمدرضا نصیری، تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی،۱۳۸۳ش،۲۸+۶۴۲ص

[مقالات فارسی ش ۵۳۹؛ نسخه‌های منزوی ۴۳۶۷؛ فهرستواره منزوی ۹۳۸/۱؛ الذریعه، ج۱۶، ص۶۳۸؛ فرخنده پیام، ص۱۸۷ - ۱۹۰؛ دنا ۸۷۸/۷]

۱. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۳۷۲۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برسم کومک با جمعی در عنوان «مدافعت فرقه فتنه انگیز بخراسان.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با سرلوح؛ واقف: شاه عباس، ۱۰۱۷؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۰۲۰ص، اندازه: ۱۷/۴×۲۸/۵سم [نشریه: ۲ - ۲۱۰]

۲. تهران؛ دانشکده ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰۵/۱ ـ ب

آغاز: منظم ساخته از ترتیب و تنظیم آنها؛ **انجام:** شیث بن آدم ... و الحمد لله رب العالمین

دنباله آن گویا دو صفحه پایان دفتر باشد که یک عنوان مطلع دارد و در دو لمعه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۸۳گ، ۲۰ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۱ - ۳۶۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۰۶

آغاز: راست همچون شهاب برق افروز ×× برق او دلنواز دشمن سوز نخل خوش آن نهال ظفر مهچه آیینه جمال ظفر عالی فطرتی که چون مهرو ماه دیده بر روی جهان آرایش گشودند؛ **انجام:** بن ادریس بن یرو ین مهائیل بن قینان بن انوش بن شیث بن آدم صلوات الله علیه علی نبینا و علیه و علی جمیع الانبیاء و المرسلین.

خط: نستعلیق، کا: محمد طاهر کجوری، تا: چهارشنبه ذیقعده ۱۱۰۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ دو رکابه دارد: یکی در سمت چپ پایین صفحات که معمول همه نسخه هاست و دیگری وسط بالای صفحات؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ ۲۹۳گ، ابعاد متن: ۸/۵×۱۷/۵، اندازه: ۱۸×۲۴/۷سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۰۶]

۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۲۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** انوش بن شیث بن آدم صلوات الله علی نبینا و علیه و علی جمیع الانبیاء ...

تنها مقدمه و دفتر نخستین است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۱۷۵ق؛ مجدول؛ اهدایی: بانو عسکری؛ جلد: تیماج، ۱۶۷گ، ۱۹ سطر (۱۷/۵×۲۴/۵) [ف: ۱ - ۱۶۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۷۷-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۵]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۰۳

خط: نستعلیق زیبا، کا: علی قلی پسر احمد تبریزی، تا: جمعه ۲ رجب (۱۷۹ شاید ۱۰۷۹ق)، به دستور عالی حضرت میرزا محمد یوسفا؛ مجدول، با یک سرلوح؛ آقای مشکاة نیز نوشته: این کتاب را میرزا نصرالله أخویان به من بخشوده است؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مذهب، ۱۳۰گ، ۱۹ سطر (۱۲/۵×۲۰)، اندازه: ۱۹/۷×۲۸/۷سم [ف: ۲ - ۶۳۶]

● **فتوحات عادلشاهی** / تاریخ / فارسی

fotūhāt-e ā'delšāhī

فزونی استرآبادی، میر هاشم بیک بن ملاجلال نقاش، ق۱۱ قمری

fozūnī estarābādī, mīr hāšem beyk ebn-e molā-jalāl-e naqqāš (- 17c)

اهدا به: شاه سلطان محمد

در تاریخ عادل شاهیان بیجاپور از آغاز کار آنان تا سال ۱۰۵۴ق، در ۶ «باب».

[فرهنگ سخنوران ۴۴۷؛ الذریعه ۹: ۸۳۲؛ فهرستواره منزوی ۱۳۰۷/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۸۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۵ق، نویسانیده شمس الدین محمد موسوی ایشی؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج مذهب، ۲۶۸گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۵ - ۴۱۹۴]

● **فتوحات عباسی = الفتوحات** / رمل، اسماء الله / فارسی

fotūhāt-e 'abbāsī = al-fotūhāt

آل حسینی نجفی، محمد بن عبدالحسین، ق۱۱ قمری

āl-e hoseynī najafī, mohammad ebn-e 'abd-ol-hoseyn

(- 17c)

در خواص اسماء الهی از نظر علم اعداد و خواص حروف مطابق مسلک حروفیان. این کتاب به ترتیب جدول‌بندی مرتب گردیده است. صفحه‌های آن دو ستونی است در هر ستون نخست نامی از نام‌های خدا را نویسد و زیر آن شماره آن را در سه قسمت نوشته و زیر آن ترجمه فارسی آن نام را نهاده و زیر آن خاصیت تلفظ و سود بر زبان راندن این نام را یاد کرده است.

آغاز: جدول جلیل مسمی بفتوحات عباسی محیط بر جمیع اسماء عظام مبدی معید باری رب الارباب من هو فی سلطانه قوی ذوالامن و الامان من هو حکمه لطیف که در قرآن مجید و ادعیه ماثوره حضرات علیهم الصلوات واقعست تألیف و ترصیف غریق بحار عصیان محمد بن عبدالحسین بن الحسن بن علی آل حسینی نجفی الشهیر بالجزایری، بسمله ما فی الاوراد ان اسماء الله ما فی العشرات ان اسماء ...

[دنا ۸۷۸/۷؛ الذریعه ۱۱۶/۱۶]

۱. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۸۰/۱

آغاز: حاشیه فی بیان سبب تقدیم الاسماء الاربعة المخصوصة علی آیة البسمله و اختیارها فی المطلب و المطلوب و ترجیهها علما غیرها من الاسماء العظام المندرجة فی هذا الجدول الشریف بدان ای عزیز قابل وفقک الله العزیز القابل که سبب تقدیم بعض اسماء کالمبدیء و غیره و ترجیح آن بر سایر اسماء مندرجه درین جدول کبیر مسمی بفتوحاة ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۷۲گ (۱پ-۷۲ر)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: - ۹۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۳۱

آغاز: برابر **انجام:** بدان ای متأمل مؤمن که امیر اعظم احشم و وزیر افخم حسین بن وزیر اشجع احشم اکرم اعظم ابراهیم است که کشنده عبیدالله بن زیاد لعین لئیم و معذب او و لشکر عظیم او بعذاب الیم.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جمادی الاول ۱۲۸۵ق؛ جلد: تیماج، ۶۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۳۶ - ۶۲]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۶۹۷/۳

آغاز: ما فی الإحاد از اسماء الله ×× ما فی العشرات از اسماء / الحسنی و صفاته العلیا ×× الله الحسنی و صفاته العلیا؛ **انجام:** این نسخه که از سایر حاجات آمد ×× بر جمله عارفان اشارات آمد / پرسیدم سالش از خود گفت بگو ×× این زباده فتوحات آمد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۳ق؛ جلد: گالینگور، ۳۶گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۳۸]

۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۰۷۴/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** پرسیدم سالش از خرد گفت بگو - این جام زیاده فتوحات آمد

کا: شیخ عبدالمحسن بن محمد شفیع صحرا رودی فسوی شیرازی، تا: ۱۳۳۳ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۴۲گ (۱۲۳پ-۱۶۴پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۳ سم [مؤید: ۳ - ۷۹]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۳

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، محشی با نشان «منه»، مجدول مذهب، با یک سر لوح عالی؛ کاغذ: ترمه، ۹۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۱۷۵]

● فتوحات عباسی / اسماء الله / فارسی

fotūhāt-e ‘abbāsī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۹۵۰

آغاز: حاشیة فی بیان سبب تقدیم الاسماء الاربعة المخصوصة علی آیة البسملة و اختیارها فی المطلب المطلوب ... بدان ای عزیز قابل ... که سبب تقدیم بعض اسماء؛ **انجام:** راحة الانسان فی حفظ اللسان.

در خواص اسماء الله؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح، محشی با نشان «منه دام ظله»؛ مهر: کیومرث میرزا مورخ ۱۲۵۶، عبدالرحیم، طاهر مورخ ۱۰۶۱، خلیل بن زین العابدین مورخ ۱۱۶۳، حمزة بن زین العابدین مورخ ۱۲۱۱، آقا جانی؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: ساغری، ۹۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۹×۱۸/۲سم [ف: ۳ - ۵۷۱]

● فتوحات عباسی / اسماء الله / فارسی

fotūhāt-e ‘abbāsī

شامل آیاتی که محیط بر جمیع اسماء عظام در قرآن کریم آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۷۰/۸

بی‌کا، تا: قرن ۱۳، قطع: رحلی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۲۹]

● فتوحات عباسیه / طب / فارسی

fotūhāt-e ‘abbāsīye

کاشف یزدی، محمد نصیر بن قاضی، ق۱۱ قمری

kāšef-e yazdī, mohammad nasīr ebn-e qāzī (- 17c)

اهدا به: شاه عباس اول (۹۹۵-۱۰۳۷ق)

کتاب در سه «فتح» است: ۱. بیان حدیث آداب صلوة یومیه و افضل عبادات بدنیه؛ ۲. بیان تشریح مجموعه سر در بیست «باب»؛ ۳. بیان شبهه مشهوره طفره و جواب آن از دوانی و پدر مؤلف

آغاز: بسمله. ای از تو حدیث معرفت را تبیین ×× وی ترجمه وصف تو تنزیل مبین / گر شکر تو آرایش عنوان نبود ×× تبلیغ رسالت نکند روح امین. حمد و سپاس بی قیاس حکیمی را که پادشاه نفس ناطقه را در سواد سویداء قلب صنوبری صاحب قران ساخته ... اما بعد چون در عنفوان طفولیت و جوانی ...

محمد نصیر ابن قاضی بن کاشف الدین محمد ... از برکات رافت ... شاه عباس الصفوی الموسوی الحسینی بهادرخان بتلثیم عتبه ... ابوالحسن علی بن موسی الرضا ... سرافراز گشته ... این رساله موسومه به فتوحات عباسیه را ... تألیف ... نموده هدیه مجلس بهشت اساس ... ساخت.

[دنا ۸۷۸/۷؛ الذریعة ۱۱۷/۱۶]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۰۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و تفصیل این جواب و تفصیل تقریر (فتح سوم).

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ خط حیدرقلی قاجار نهاوندی در هامش ص ۲۹؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۳۲گ، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف:۱۰-۱۹۳۲]

۲. قزوین؛ میر حسینا قزوینی؛ شماره نسخه:۱۶۲/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۶ - ۳۵۰]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۷۶/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** چون بیان آن را در این مقام نفعی نداشت باین اکتفا نمودیم

در پاره‌ای از نسخه‌ها مانند این نسخه ما فقط فتح دوم آمده که در تشریح سر می‌باشد و دارای نوزده باب است؛ خط: نسخ، کا: محمد بن میر محمد حسین حسینی پشت مشهدی کاشانی، تا: ۱۲۸۴ق؛ جلد: تیماج، ۴۸گ (۱۵۳پ-۲۰۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۸ - ۷۱]

۴. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۲۷۷/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [نشریه: ۵ - ۲۲۲]

● فتوحات غیبیة / کیمیا / عربی

futūḥāt-i ġiybīyya

مصری، عبدالمجید

mesrī, ‘abd-ol-majīd

در مسائل کیمیا و خواص حجر است در چند «باب»: ۱. معرفة الحجر المکرم الحقیر ... المعظم؛ ۲. معرفة التفصیل لهذا الحج؛ ۳. معناه ایضا؛ ۴. معناه ایضا؛ ۵. انحلاله؛ ۶. جد من الحجر الطری؛ ۷. و هو ایضا مفرد و لیس بمفرد و مرکب. بعد نویسنده می‌گوید در کتاب صافی تدبیر این رکن شریف لطیف می‌آید. پس او کتاب صافی را آغاز می‌کند و در مقدمه آن می‌گوید کلام ما در این کتاب اختصاص به رکن روحانی دارد که چگونه صافی شود و از اوساخ وارهد و پس در باب‌های زیر مطالب آن می‌آید: باب ۱. مرکبات؛ ۲. از مرکبات به‌واسطه رطوبة مشاکلة المتحابه؛ ۳. من المرکبات و هو عین الابواب؛ ۴. من المرکبات ایضا و هو المخصوص بتطهیر الرکن و در اینجا قصیده عقابیه شیخ زکریا رازی می‌آید و تفسیر می‌شود؛ ۵. من المرکبات ایضا و هو من اعظم الابواب. در زیر باب پنجم فصولی چند می‌آید و کتاب به پایان می‌رود. (عبدالله انوار)

آغاز: بسمله و به نستعین، اعلم ان هذه الرساله الشریفه هی التی سمیناه کتاب فتوحات العیبیه و الباب الاول.

انجام: علی ملح الحجر او نوشادره فی خندق الانبیق کما تقدم وصفه و ارجو الله این یکون جیدا صالحا و السلام.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۱/۱۱

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد نعیم محمد آبادی، تا: ۱۰۸۳ق؛ ۱۹ص (۱۳۷-۱۵۵)، ۲۵ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۴۷۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۷۳۹

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق؛ جلد: تیماج مذهب [الفبائی: ۴۲۴]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۹۹/۳

آغاز و انجام: برابر

فتوحات غیبیه فی شرح القصیدة العقابیة (محمد بن زکریا رازی)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق؛ جلد: تیماج، ۴۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [الفبائی: - ۴۲۴]

● فتوحات غیبیه = اعمال هندسیه = الفتوحات الغیبیة فی براهین الاعمال الهندسیة / هندسه / فارسی

fotūhāt-e qeybīye = a‘māl-e hendesīye = al-fotūhāt-ol qeybīye fī barāhīn-el a‘māl-el hendesīye

یزدی، محمد باقر بن زین العابدین، ق۱۱ قمری

yazdī, mohammad bāqer ebn-e zayn-ol-‘ābedīn (- 17c)

وابسته به: اعمال هندسیة؛ ابوالوفای بوزجانی، محمد بن محمد (۳۲۸-۳۸۸)

در براهین اعمال الهندسیه ابوالوفاء محمد بوزجانی خراسانی و دارای «مقدمه» و چند «مقاله» و «خاتمه».

آغاز: بسمله، حمد بیحد خداوندی را که بیک فتح پرگار و دو حرف کن مثلثات مختلفه و مشابهه موالید در یک مربع عناصر بچندین هزار وجه مختلف رسم نموده

انجام: پس چهار منحرف بیک شکل و یک مقدار حاصل گردد پس هر یک را به دو مثلث منقسم گردانیم بخطوط ... و مربع ترکیب کنیم، تمت.

[دنا ۸۷۹/۷؛ الذریعة: ۳۸۷/۱۵ و ۱۱۷/۱۶ و ۱۴۳/۲۱؛ فهرستواره منزوی ۲۷۱۵/۴]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولیکن قوس ط ت (ناقص)

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: مرتضی قلیخان نایینی، ۱۳۴۰ق؛ جلد: مقوایی، ۱۲۱گ، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۷×۱۸/۳سم [ف: ۸ - ۲۴۹]

۲. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۷/۲ فیاض

خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد اکمل بن محمد افضل بن کمال، تا: دوشنبه ۲۲ شوال۱۱۰۹ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴سطر (۵/۵×۱۱)، قطع: رقعی [ف: - ۱۸۳]

تهران؛ فیاض، علی اکبر (دکتر)؛ شماره نسخه:۱۱۷/۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۶۹۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۳۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۲۵ق؛ مصحح، محشی با علامت «۱۲ رحمه الله، منه»، دارای اشکال گوناگون هندسی؛ ۱۲۱گ (۳۹پ-۱۵۹پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۸×۱۴/۵سم [ف: ۳۲ - ۸۱۶]

● فتوحات غیبیه / کیمیا / فارسی

fotūhāt-e qeybīye

در عنوان نسخه آمده گزارشی است بر قصیده محمد زکریای رازی (!) درباره حجر حکما و در آن از سراینده شذور (ابن ارفع راس) یاد گردید و خود قصیده رازی در آن دیده نمی‌شود. متن عربی «الفتوحات الغیبیه فی تدبیر الارواح الحکمیه» در ۷ باب هست و برخی آن را از عبدالکریم بن یحیی بن عثمان مراکشی پنداشتند.

آغاز: رساله فتوحات غیبیه در شرح قصیده محمد زکریای رازی در حجر و تدبیر آن (عنوان) بسمله. حمد و اما بعد. بدان بدرستی که این رساله شریفه رساله ایست آن چنان رساله که گفتم او را فتوحات غیبیه. باب اول از این کتاب در بیان معرفت حجر مکرم است که حقیر است و عظیم است.

انجام: و تصرف کن به آنچیزی که خواهی و بهر نحو که خواهی به آن چیز که رضای الله تعالی است تا اینکه سعادتمند شوی و راه راست یابی.

[فهرستواره منزوی ۳۹۶۱/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۷/۲۴

آغاز: رساله فتوحات غیبیه در شرح قصیده محمد زکریای رازی در حجر و تدبیر آن (عنوان) بسمله. حمد و اما بعد. بدان بدرستی که این رساله شریفه رساله ایست آن چنان رساله که گفتم او را فتوحات غیبیه. باب اول از این کتاب در بیان معرفت حجر مکرم است که حقیر است و عظیم است؛ **انجام:** و تصرف کن بآنچیزیکه خواهی و بهر نحو که خواهی بآنچیز که رضای الله تعالی است تا اینکه سعادتمند شوی و راه راست یابی.

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۸۹ق؛ ۲۲گ (۶۴ر-۸۵ر) [ف: ۴ - ۹۹۷]

← الفتوحات الغیبیة فی براهین الاعمال الهندسیة ← فتوحات غیبیه

● الفتوحات الغیبیة فی تدبیر الارواح الحکمیة = الفتوحات الغیبیة فی شرح القصیدة العقابیة / کیمیا / عربی

al-futūḥāt-ul qiybīyya fī tadbir-il arwāḥ-il ḥikamīyya = al-futūḥāt-ul qiybīyye fī š.-il qaṣīdat-il 'iqābīyya

مراکشی، عبدالکریم بن یحیی

marākešī, 'abd-ol-karīm ebn-e yahyā

گزارشی است بر قصیده محمد زکریای رازی درباره حجر حکماء که برخی آن را از عبدالکریم بن یحیی بن عثمان مراکشی پنداشته‌اند؛ چلبی آن را از مراکشی دانسته و متن از رازی است.

آغاز: بسمله. اعلم ان هذه الرسالة الشریفة التی سمیناه کتاب الفتوحات الغیبیة الباب الاول منه فی معرفة الحجر المکرم المهان الحقیر المعظم المشهور

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۸۶/۱

آغاز: بسمله. به توفیقی. الحمدلله البدیع الوهاب الهادی الی طریق الصواب ... الباب الاول فی معرفة الحجر المکرم ... الباب الخامس فی انحلاله ... الباب السادس خذمن الحجر الطری ... الباب السابع و هو ایضا مفرد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۰ سطر [ف: ۵ - ۳۳۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۹۸/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ روی برگ اول نام رساله‌ها با نسبت آنها به محمد بن زکریای رازی و یادداشت‌های پراکنده‌ای در کیمیا به عربی و فارسی در چند برگ پایانی آمده؛ جلد: تیماج، ۵۱گ (۱ر-۵۱ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲۰ - ۲۰۸]

۳. تهران؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۱۶۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ناتمام در پایان باب هفتم: و نحن الان آخذون فی ذکر ما وعدناک من تدبیر روح الارواح بالرکن الحار الرطب الابیض و تشبیه مزید الغنم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۹گ (۱پ-۹ر)، ۱۶سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۴۹]

۴. تهران؛ مهدوی، اصغر (دکتر)؛ شماره نسخه:۲۸۰/۵۹

مؤلف در فهرست ناشناس؛ بی‌کا، تا: ۲۳ جمادی الاول ۱۲۷۷ق [نشریه: ۲ - ۱۰۴]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۸۰/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** الباب الاول من المرکبات و نحن الان آخذون فی ذکره ... الابیض الشبیه بترید الغنم

خط: شکسته نستعلیق، کا: ابوالحسن اخوی، تا: ۱۲۸۱ق؛ افتادگی: انجام؛ در متن و هامش؛ جلد: میشن، ۸گ (۲۸ر-۳۵ر)، ۱۶ سطر محشی، اندازه: ۱۶/۳×۲۰/۸سم [ف: ۶ - ۳۴۹]

← الفتوحات الغیبیة فی شرح القصیدة العقابیة ← الفتوحات الغیبیة فی تدبیر الارواح الحکمیة

● **الفتوحات الغيبية فی شرح عقائد الصوفية** / عرفان و تصوف / عربی

al-futūḥāt-ul qiybīyya fī š.-i ‘aqā’id-iṣ ṣūfīyya

جلال آبادی، فقیرالدین بن عبدالرحمان، – ۱۱۹۵ قمری

jalāl-ābādī, faqīr-od-dīn ebn-e ‘abd-or-rahmān (- 1781)

در سیر و سلوک و مشتمل بر شرح مفصل درباره طرق متصوفه عامه و دستورات دقیق سلوک و بیان حالات و تصورات قلب است. مخصوصاً اطوار دل را طبق اصطلاح صوفیه مفصلاً مورد دقت قرار داده است و بسیار تحت تأثیر افکار محی الدین ابن عربی و روش وی در فتوحات، واقع است. نام کتاب را طبق گفته خودش از کتاب فتوحات مکیه محی الدین اقتباس کرده است و چنان‌که از کتاب استفاده می‌شود وی صوفی و از سلسله نقش بندیه بوده است. (عبدالحسین حائری)

آغاز: بسمله لک الحمد یا من کشفت دقایق الحقایق و الحکم علی قلوب العارفین من موطن المقدس و الاقدس الاقدم فنیت عقول الانبیاء فی ذاتک واحترقت افئدة الاولیاء بتجلیات صفاتک

[کتابخانه‌های پاکستان، تسبیحی ۱۶۳/۱؛ فهرست چاپ سنگی گنج بخش ص ۱۷۷]

۱. سمنان؛ عمومی؛ شماره نسخه:۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال المصنف ره بسم الله ولم یقل بالله لان التبرک والاستعانة بذکر اسمه کان تصدیر الفعل باسم الله ... واعلم انه قال العارف الجامی ره فی شرح النفس وتسمیة الله باعتبار تعینه فی شانه الحاکم فیه

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ جلد: گالینگور، ۱۱۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف مخ]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۷/۹۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و طریقه اذکار الطریقة الفردوسیه رعایة للانفاس التی یسمونها بپاس انفاس و النفی و الاثبات

خط: شکسته نستعلیق، کا: حاج محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: فورخانه، جلد: میشن، ۷گ (۱۴۳ر–۱۴۹پ)، اندازه: ۱۹×۲۳/۵سم [ف: ۷ – ۱۹۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلو لم یورد کذالک لم یکن علی النهج الواقع ذوقا و شهودا عقلا و وجودا.

خط:نستعلیق هندی،بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج، ۱۸۴ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۴ – ۱۹۶]

● **فتوحات فریدونیه** / تاریخ / فارسی

fotūhāt-e fereydūnīye

خادم بسطامی، محمد طاهر بن حسن، ق۱۱ قمری

xādem-e bastāmī, mohammad tāher ebn-e hasan (- 17c)

اهدا به: شاه عباس

تاریخ تألیف: شوال ۱۰۲۲ق

از محمد طاهر بن حسن خادم بسطامی که به نام فریدون خان فرمانروای «استراباد و مازندران و بسطام و دامغان و کرایلی و کبود جامه و درون» و سرپرست اهل ترکمان که با آنها جنگ‌ها کرده است و در هنگام برگشت مؤلف از مشهد طوس ساخته و چنین نامیده و از سروده‌های خود و دیگران در آن آورده است. او از گفته‌های قاسم شمسا بیک لشکرنویس که هماره در «رکاب ظفر انتساب» بوده و «نواب مملکت مدار گردون وقار» این تاریخ را ساخته است. نیرنگ‌ها و فریبکاری‌ها و تبهکاری‌های فریدون در میان ایل کوکلان و اون بکیان در آن شرح داده شده است؛ دارای «مقدمه» و بیست «فتح» و «خاتمه»: مقدمه در سرگذشت خود فریدون خان چرکس غلام خاصه شاه عباس که در هفت سالگی دزدان «چرکس استان» او را دزدیده به گرولزکی فروختند و سر انجام او به دربار شاه عباس راه یافت؛ فتح ۱. در رمضان ۱۰۱۵؛ ۲. کوکلان با صد تن؛ ۳. ایلغار دیوان دره و کمال دره؛ ۴. جنگ با شاه نظر بیک برادر بزرگ قراخان در داغی در ۱۰۱۹ و شکست آنها؛ ۵. باج و خراج گرفتن؛ ۶. شکست دادن شاه نظر بیک؛ ۷. نامه نوشتن بایل کوکلان و کشتن قراخان؛ ۸. تاخت بر گروه داغلو بردن؛ ۹. به دست آوردن اسمعیل بیک برادر قراخان سلطان و پسرش تیمور بیک با گروهی از اوزبکیان؛ ۱۰. ایلغار از راه دده گنبدی و بیرام یولومی و گرفتن شاه نظر بیک؛ ۱۱. ایلغار کردن تا ابتدای ایلخان داغی و شکست دادن دشمنان؛ ۱۲. آمدن قاریخان نزدیک دژ مبارک آباد و کوچانیدن ایل اوخلو و دنبال کردن و برگرداندن و شکستن دشمنان؛ ۱۳. رفتن خان تا پایان کوکلان و ادب کردن دشمنان؛ ۱۴. رفتن خان بقزلجه بر سر توکل اون بیکی و کشتن همه آن ایل؛ ۱۵. ایل اوخلو قرامنکارا نابود ساختن؛ ۱۶. کشتن همه ایل سالورودوجی؛ ۱۷. فرستادن گروهی به جلایر برای دفع ایل علیمنکی حنجر سلطانی و سیصد و پنجاه سر بریدن؛ ۱۸. ایلغار بر سر قزلجه که گریخته و به جایی پناه برده بودند؛ ۱۹. گرد آوردن گروه پراکنده اوخلو و به کار واداشتن؛ ۲۰. از دژ مبارک آباد پانزده منزل را در هفت شبانه روز ایلغار کردن و بر سر دژ مزید یزید که پیرامون درون است رفتن؛ خاتمه شمه ای از خوشرفتاری خان (؟).

آغاز: شکر و سپاس مرقادری را

انجام: تو بر مسند عدل پاینده دار×× همیشه چراغ دلش زنده دار

[فهرستواره منزوی ۱۰۴۱/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۱۳ و ۶۵۶۶–عکس

آغاز: مالک الملکی را که رفعت سراپرده عظمتش بر تراز ساحت کون و مکان است و بسطت بساط بسیط مملکتش بیرون از فضای زمین و زمان؛ **انجام:** برابر؛ راقمه و قایله ... ابن الحسن الخادم محمد طاهر البسطامی غفر الله الکریم ذنوبهما و ستر عیوبهما و

عفی عنهما بالکرم و الاحسان.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (گویا یک صفحه)؛ نسخه بسیار پاکیزه‌ای است؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۸۶گ، ۱۱ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۱۱ - ۲۲۹۷] و [فیلمها ف: ۳ - ۲۵۸]

← فتوحات قادریه ﴿ الاوراد الفتحیة

● **فتوحات المفتاح** / معانی بیان / عربی

futūḥāt-ul miftāḥ

وابسته به: مفتاح العلوم؛ سکاکی، یوسف بن ابی بکر (۵۵۵-۶۲۶)
«مفتاح العلوم» سکاکی (-۶۲۶ق) شرح‌های بسیار دارد؛ که یکی همین شرح جای گفتگو است که «فتوحات المفتاح» نامیده شده است. نگارنده در دیباچه می‌گوید در تبریز آن را نگاشته و بدین نام نامیده، و آن فقط بر بخش سوم مفتاح در معانی و بیان می‌باشد، و آن را به وزیر مدبری پیش‌کش ساخته، و جای نام وزیر در نسخه دانشگاه سفید مانده است، و برای نشانه فقط برخی جمله‌ها نقل می‌شود: «بعد: قد ساقنی الی منبت التحقیق ... دار الملک تبریز ... التمس منی أکابر اهل زمانی ... ان اعمل للقسم الثالث منه شرحاً ... و تصدیت لمقترحهم المترجم بفتوحات المفتاح ...». همه جا از «الشارح المحقق» و «الشارح العلامة الحکیم الفیلسوف» و شمس الدین معزی و جز ایشان نقل می‌کند.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۹۰گ، ۳۳ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲ - ۴۳۳]

● **الفتوحات المکیة فی معرفة اسرار المالکیة و الملکیة** / عرفان و تصوف / عربی

al-futūḥāt-ul makkīyya fī ma‘rifat-i asrār-il mālikīyya wa-l milkīyya

ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ - ۶۳۸ قمری
ebn-e ‘arabī, mohammad ebn-e ‘alī (1166 - 1241)

تاریخ تألیف: چهارشنبه ۲۴ ربیع الاول ۶۳۶ق
جامع‌ترین کتاب در عرفان و تأویل و آداب سلوک و غیرها که از مکاشفات شیخ در مکه و در اثناء طواف کعبه رخ داده است و دارای ۵۶۰ «باب» می‌باشد. بنا به گفته کشف الظنون در ماه صفر سال ۶۲۹ق به پایان رسیده و نسخه دوم آن را مؤلف در ۲۴ ربیع الاول ۶۳۶ق نوشته و وقف کرده است.
آغاز: بسمله الحمدلله الذی اوجد الاشیاء عن عدم وعدمه واوقف وجودها علی توجه کلمة لیتحقق بذلک سر حدوثها وقدمها

چاپ: مکرر چاپ شده؛ قاهره، الهیئة العامة للکتاب، محقق: عثمان یحیی، ۱۳۹۱-۱۳۹۳-۱۳۹۴ق.
[کشف الظنون ۱۲۳۸/۲و ج۲، ص۱۲۳۸؛ معجم المطبوعات ص ۱۷۵؛ الاوقاف العامة موصل ۲۸۲/۲ و ۵۸/۴ و ۵۹/۴؛ دنا ۸۸۰/۷-۸۸۲ (۵۳ نسخه)]

شرح و حواشی:
۱- شرح مشکلات الفتوحات المکیة؛ جیلانی، عبدالکریم بن ابراهیم (۷۶۷-۸۳۲)
۲- الفتوحات المکیة (مختصر)؛ شعرانی، عبدالوهاب بن احمد (۸۹۸-۹۷۳)
۳- ردود و نقود؛ قطیفی خطی، ابراهیم بن عرب (-۱۳)
۴- شرح الفتوحات المکیة؛ مدنی، احمد
۵- رجال الغیب (ترجمه)
۶- الفتوحات المکیة (ترجمه)
۷- شرح الفتوحات المکیة

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۱۴

آغاز: بسمله. و ما توفیقی الا بالله علیه توکلت. الباب الموتی ستین و خمسمائه فی وصیه حکمیه ینتفع بها المرید السسالک او الواصل و من وقف علیها ان شاء الله تعالی ... لولا الوصیه کان الخلق فی عمه×× و با لوصیه دار المک ف یالدول ... فمن ذلک وصیه قال الله تعالی فی الوثیه العامه شرع لکم من الدین ما وصی و به نوحا؛ **انجام:** و اجعلنا هادین مهدبین غیرضا لین و لامضلین برحمتک یا ارحم الراحمین ...
قسمت وصایا از فتوحات؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالله کاتب، تا: ۶۷۴ق؛ تملک: حسن بن منلا مصطفی مقیم بغداد؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۰۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۳ - ۹۸۷]

۲. تهران؛ مینوی، مجتبی؛ شماره نسخه:۱۰۹

باب‌های ۷۱ و ۷۲ و پاره ای از بابهای ۷۰ و ۷۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۶۹۲ق؛ خریداری آقای مینوی در قونیه در ۴ ژانویه ۱۹۶۱ [نشریه: ۶ - ۶۵۵]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** کفایة فیما تعطیه ... و الله یقول الحق و یتهدی السبیل
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۷؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن، مذهب، ۶۰۵گ، ۳۳ سطر (۱۵×۲۷/۵)، اندازه: ۲۳/۵×۳۶ سم [ف: ۸ - ۴۱۹]

۴. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:۱۹

سفر ۱۸؛ بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸ [نشریه: ۴ - ۳۲۶]

۵. تهران؛ مدرسه قنبر علی خان؛ شماره نسخه:۴۴

آغاز: و من ذلک سر الظرف الموذع فی الحرف ما یتعلق بالباب الثانی الظرف و عاء و الحرف و طاء»؛ **انجام:** و عصا بالرحمة التی لدیک فی یدیک و اجعلناها دین مهدیین غیر ضالین و لا مضلین. انتهی الباب بانتها الکتاب.

از اواسط سفر ۱۹ تا آخر سفر ۲۰؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد بن نبی المحمد نیلی، تا: مستهل رجب ۷۳۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با بلاغ مقابله؛ مهر: «وقف مدرسه سعدیه طهران ۱۲۹۰» (بیضی)؛ واقف: سید یحیی، ۲۲ جمادی الثانی ۱۳۱۹ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۰۷گ، ۲۷ سطر [ف: – ۷۸]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۹

آغاز: فمن ذلک الاتباع لرسول الله صلی الله علیه و سلم فیما شرع، قال تعالی قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله؛ **انجام:** فلک النظر فی حقیقة ذلک الیقین و هذا القدر کاف و الله یقول الحق و هو یهدی السبیل، انتهی السفر الثامن عشر ...

دارای سفر شانزدهم و هفدهم و هجدهم می‌باشد، و جلد ششم از ده جلد است به حسب تقسیم خود مؤلف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۴۷ق؛ نسخه قدیم، مصحح، با یادداشتی به تاریخ ربیع الاول ۷۴۷ متضمن این‌که این نسخه از روی نسخه مؤلف نوشته شده و با آن مقابله شده؛ تملک: سبقت میر، حاج محمد بن عطاء الله السلمان، ابوعبدالله ولی الدین جارالله به تاریخ ۱۱۶۵؛ جلد: تیماج، ۳۲۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۴ – ۳۵۰]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۱

آغاز: بسمله، الباب السبعون و مائتان فی معرفه منزل القطب و الامامین؛ **انجام:** فاعلم ... و الله یقول الحق و هو یهدی السبیل

از باب دویست و هفتادم: «فی معرفة منزل القطب و الامامین فی المناجاة» تا باب چهارصد و سی و یکم، فی معرفة منازله فی حجبه»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مذهب، ۳۰۸گ، ۲۸ سطر (۱۲/۵×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰ سم [ف: ۸ – ۱۰۱]

۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۵۰

آغاز: باسمه سبحانه مهماتطرت الوجود جمعاً و تفضیلا وجدت التوحید یصحبه لایفارقه البتة صحبة الواحد للاعداد فان الاثنین لاتوجد ابداً ما لم تضف الی الواحد مثله؛ **انجام:** و ان تحللت اجزاءها ثم انشأ اعراضاً ... لتلک الجواهر شبیهة بالاعراض المتقدمة ثم الامر وانحصرت الاقسام [...] فهذا هو ...

برخی مباحث میانی را داراست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ جلد:تیماج،۱۲۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ: ۴-۱۴۳۹]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۴۹

از آغاز مجلد ۱ تا باب ۶۷ «باب الصفرة و الکدرة هل هی حیض ام لیست بایام المحیض»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ ۴۸۴گ، ۲۹ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱۷ – ۵۳۲]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۷۰

از باب ۲۲۲ تا باب ۲۶۵؛ خط: میان نسخ و تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۳۷۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۲۵/۵سم [ف: ۱ – ۳۹۷]

۱۱. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۵۹

آغاز: بسمله الباب الحادی والستون وثلاثمائة فی معرفة منزل الاشتراک مع الحق فی التقدیر، لو کان فی الکون غیر الله ما وجدوا ما کان من فاعل فیه ومنفعل لکنه واجد فی الکون منفرد بالاختراع؛ **انجام:** فاهل الاذولق اهل الله و الخاصة من اولیائه و قد علم الانقیاد المنجی و الانقیاد المهلک وفیه علم اشکال العالم و تشکله والله یقول الحق وهو یهدی السبیل.

از باب ۳۶۱ تا انتهای باب ۳۷۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۴ رمضان ۸۹۶ق؛ جلد: مقوا، ۱۷۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف مخ]

۱۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۳۹۲

باب ۳۶۱ است تا باب ۴۶۱ و سدس پنجم کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، تملک: علی قلی میرزا در ۱۲۷۰؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مذهب، ۲۲۷گ، ۲۹ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ – ۳۵۷]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۵۲

از دیباچه از فهرست آخر باب ۳۷۳ هست تا باب ۴۳۷، سپس افتاده و مسائلی پس از آن می‌آید و می‌رسد به باب ۱ تا پایان سفر۶ اصل کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ تملک: احمد عمری مورخ ۱۱۷۵؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۶۰گ، ۳۵ سطر (۱۰×۲۰/۵)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۱۰ – ۱۵۲۳]

۱۴. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۳۹۷

از باب ۷۳ تا ۱۹۴؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ قطع: وزیری [ف: – ۱۹۲]

۱۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۰/۳

بندی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۱۱ – ۹۳۷]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲/۴-طباطبائی

آغاز: باب ۲۸۶ معرفة من قیل له کن فاپی و لم یکن من الحضرة المحمدیه. شمس الفناء بدت فی کاف تکوینی×× لعلها انتها بالنور تفنینی

چند باب از الفتوحات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اشعاری از سید محمد البکری و ابیاتی فارسی از عمر روشنی (گویا سلسله فقری اوست)، از جمله ابیات عمر روشنی: «از محمد به مهدی عالم ×× عمر خلوتی خوب لقا / از عمر بر اخی مردم که شدست ×× قطب اقطاب و رهبر نقبا ... / نیز از صدر دین به سید ما ×× یحیی هاشمی آل عبا / باز از هاشمی به خاک همه ×× عمر روشنی بی من و ما»؛ جلد: تیماج، ۱۷گ (۱۸-۳۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۲۲ – ۵۹]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۸۴

آغاز: الباب الثامن فی معرفة الارض التیخلفت من بقیة خمیرة طینة آدم علیه السلام و هی ارض الحقیقة و ذکر بعض ما فیها من الغرائب و العجائب؛ **انجام:** ما یتعلق بها من المعارف فی کتاب کبیر لنافیه خاصة و الله یقول الحق و هو یهدی السبیل

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۳۰۰) [ف: ۱۵ – ۱۷۰]

۱۸. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۱۷۲

آغاز: کل مؤمن فی حق ... الباب ۲۸۲ فی معرفة ثراور الموتی و

أسراره من الحضرة الموسوية؛ **انجام:** باب ۳۸۳ فی معرفة منزل العظمة الجامعة للعظامات محمدی ... دائماً أبداً و لم یکن کثر الا فیمن ظهر ...

از باب ۲۸۲ تا ۳۸۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: گالینگور، ۳۶۰گ، ۱۸ سطر چلیپایی، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱ – ۴۰۵]

۱۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۰۱

باب ا تا ۱۹۵ و جلد یکم است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۵۸گ، ۲۸ سطر (۷×۲۷)، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۵ – ۳۵۷]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۳۰۷

بخشی است از کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۳۲گ، ۲۷ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۵ - ۳۵۷]

۲۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۰۴-۳۲/۱۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** واجعلناها دین مهتدین غیرضالین و لاالضالین ... و کان الفراغ من هذا الباب فی شهر صفر سنة تسع و عشرین و ستمأة و الحمدلله رب العالمین و صلی الله ... برحمتک یا ارحم الراحمین

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول مذهب، مصحح، با سرلوح مذهب مرصع؛ جلد: گالینگور، ۹۵۶گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۴×۴۰سم [ف: ۶ – ۳۰۱۰]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ساق الاله لبطن مکه دیمه ×× تروی بها و علی المدینه تسبل

از ابتدای کتاب تا انتهای باب حج و اسرار آن است و در انتهای کتاب پنجم از نسخه اصل باب هفتاد و دوم به پایان می‌رود و پس از آن باب هفتاد و سوم می‌آید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن مذهب، ۵۲۲گ، ابعاد متن: ۱۲×۱۸/۵، اندازه: ۱۸/۵×۲۷سم [ف: ۷ – ۴۱۱]

۲۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۶۲

آغاز: ... یسمی بصرا و روية ویعلمها بادراک کل مدرک ... مسئلة للعقل نور یدریک به امورا مخصوصة و للایمان نور یدرک به کلی شیء؛ **انجام:** کیف فقال تعالی اولم ینظروا فی ملکوت السموات والارض

مقداری از باب نخستین تا باب ۲۸؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۳ – ۱۳۱۸]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۹۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یکفی هذا القدر من اعتبارات الزکوة و امه یقول و هو یهدی السبیل

جلد ۱؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای کتیبه و سرلوح، مجدول، محشی؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۳۲گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۳/۵سم [اهدائی رهبر: ۵ – ۱۴۳]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۲۳۸

آغاز: بسمله. الباب الحادی و السبعون فی اسرار الصوم یا ضاحکاً فی صورة الباکی انت بنا المشکور و الشاکی؛ **انجام:** یتمنون فی الآخرة ان هم لم یعطوا شیا من ذلک فی الدنیا

جلد۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای کتیبه و پیشانی مرصع و مذهب، مجدول، مصحح با رمز «ص»؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۱۶گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۴سم [اهدائی رهبر: ۵ - ۱۴۴]

۲۶. یزد؛ محمود آبادی، میرزا حسن؛ شماره نسخه:۱۷

از آغاز تا «وصل فی فضل من دعی الی طعام و هو صائم»؛ خط: نسخ، کا: احمد بن محمد حموی، تا: پنج‌شنبه ۱۱ شوال ۱۰۳۷ق، جا: در خاکجای مؤلف پس از اجازه از استاد خود عبدالغنی نابلسی؛ قطع: رحلی [نشریه: ۴ – ۴۵۳]

۲۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۴۰۲

باب ۲۷۰ است تا پایان کتاب؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم سپاهانی، تا: ذیحجه ۱۰۶۴ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مذهب، ۵۷۴گ، ۳۱ سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۲۲×۳۳سم [ف: ۵ – ۳۵۷]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** لها الف درجة وثلین درجةو هو یهدی الی سبیل الرشاد

تا باب ۷۸ ؛ خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم میبدی، تا: ۱۰۸۵ق، جا: اصفهان؛ واقف: نائینی؛ ۹۰۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۴ – ۲۱۲]

۲۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۳۳۱-۲۷/۱

آغاز: بسمله الباب الرابع و السبعون وثلاث مائه فی معرفة منزل الرویة و الروية و سوابق الاشیاء فی الحضرة؛ **انجام:** خاتمة الکتاب تعویذات مبارکه مذکوره و ادعیه مشهوره فمن ذلک ... و ادخلنا برحمتک فی عبادک الصالحین برحمتک یا ارحم الراحمین

از باب ۳۷۴ تا آخر کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۲۲گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۶– ۳۰۱۰]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۹۷

نیمه دوم کتاب؛ خط: نسخ جلی، کا: احمد بن محمد حموی دمشقی معروف به کاتب، تا: ۱۱۲۸ق، به دستور حاج خضر بغدادی مجاور مدینه منوره؛ با سرلوح نفیس، مجدول، محشی؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۵۲گ، ۴۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۳۳/۱ – ۵۸]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۸۰

آغاز: باب الخامس و التسعون و مائة فی معرفة الشطح دعوی فی النفوس بطبعها لبقیة فیها من آثار الهوی؛ **انجام:** اللهم خذ بازمة قلوبنا الیک و اجعلنا ممن توکل فی جمیع اموره علیک و عقبا بالرحمة التی لدیک و فی یدیک برحمتک یا ارحم الراحمین.

از باب الخامس و التسعون و مائة تا پایان خاتمة الکتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۳۰ق؛ با سرلوح، مجدول؛ جلد: تیماج، ۷۰۲گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۳×۳۶سم [ف: ۳۳/۱ - ۴۷]

۳۲. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۱۶

انجام: و قال فی القاتل غیره اذا مات و لم یقتص منه ان شاء غفرله و ان شاء عاقبه ...

جلد اول؛ خط: نسخ، کا: احمد بن محمد حموی، تا: پنج‌شنبه ۱۰ شوال ۱۱۳۷ق، جا: کنار قبر محیی الدین عربی؛ افتادگی: انجام؛ ۱۸۳گ، اندازه: ۲۱×۳۲/۵سم [ف: ۱ - ۲۰]

۳۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۲۶۸

آغاز: الباب الحادی و الستون و ثلاثمأئة فی معرفة منزل الاشتراک مع الخلق فی التقدیر و هو من الحضرة المحمدیة لوکان فی الکون غیرالله ما وجدوا ×× ما کان من فاعل فیه و منفعل؛ **انجام:** و لایوصف بالتسبیح و لابنقیض العبد الجامع الکامل الظاهر بصورة الحق و لایقال الحق مجموع العبد الکامل و مع هذا فللحق فصوص نعت لیس العالم اصلاً و للعالم خصوص وصف لیس ... یهدی السبیل.»

از باب ۳۶۱ تا ۴۹۶؛ خط: نسخ، کا: عبدالرحمن، تا: ۱۱ شوال ۱۱۳۸ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۳۶۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۸×۲۱سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۳۸]

۳۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۳۹۰/۳-۲۷/۶۰

آغاز: السید الصادق المدلج الی ربه الطارق المحرق السبع الطرائق لیریه من اهتدی به الیه ما اودع من الایات و الحقایق فیما ابدع من الخلایق؛ **انجام:** فمن آمن منهم مثل هامة بن الهام بن لاقیس بن ابلیس التحق بالمؤمنین من الجن و من بقی علی کفره کان شیطانا و هی مسئلة خلاف بین علماء الشریعه فقال بعضهم ان الشیطان

از آغاز تا باب هشتم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۶۸گ، ۲۶-۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۱۰]

۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۶/۱۳

آغاز: ان فی دنیا رجال و هم ارواح المقدسة و اوتاد الارض؛ **انجام:** هر آنچه در عالم غیب بر او مشاهده و معلوم گردد. الله اعلم بالصواب

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۴ص (۱۷۷-۱۸۰)، ۲۷ سطر (۱۷×۷/۵)، اندازه: ۱۰×۲۱/۵سم [ف: ۶ - ۲۹۷]

۳۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۰۳/۵

آغاز: و کم من مصل ماله من صلاته ×× سوی رویة المحراب و الکد و العنا / و آخر یخطی بالمناجات دائما ×× و ان کان قد صلی الفریضة و ابتدا؛ **انجام:** فأشبهت الانبیاء فی ذلک فحقق ما اومانا الیه فی هذه المسالة تری الحق حقا

این بخش از کتاب در معرفت اسرار الصلاة می‌باشد که از باب ۶۹ آغاز شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ ۱۰۰گ (۵۳- ۱۵۲)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۲۸ - ۶]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۶/۱۵

آغاز: قال الشیخ العارف الربانی محیی الدین ... اعلم ان الوجود لهذا العین کالصورة التی فی المرآة ما هیعین الرائی و لاغیره ...

بخشی است از فتوحات در وجود؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۹۹) [ف: ۹ - ۵۴۶]

۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۰۳/۱۶

آغاز: بسملة الاسماء ذو منظر ×× ما بین ابقاء و افناء عین / الا لمن قالت حسن ما ×× خافت علی النمل من الحطمتین؛ **انجام:** و صح لها النطق، فسماها الناطقة و هی عرش الروح و العقل صورة الاستواء فافهم و الا فسلم تسلم و الله یقول الحق و هو یهدی السبیل

مشتمل بر «الباب الخامس فی معرفة اسرار بسم الله الرحمن الرحیم و الفاتحة من وجه ما لا من جمیع الوجوه» از فتوحات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۱گ (۲۳۹- ۲۶۹)، ۲۰ سطر، اندازه: ۹/۵×۲۰سم [ف: ۲۸ - ۱۳]

۳۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۰۳/۲۰

آغاز: الباب الحادی و الستون فی معرفة جهنم و اعظم المخلوقات فیها عذابا و بعض معرفة العالم العلوی؛ **انجام:** و یظن انه یصل الیه بکفره لجهله فلهذا قال فیه هو خیر مستقر و احسن فاتی بنبیه المفاضلة و هی افعل من کذا فافهم هذا المعنی و الله یقول الحق و هو یهدی السبیل

از باب ۶۱ تا باب ۶۵ فتوحات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۹گ (۲۸۷-۳۰۵)، ۲۵ سطر (۱۴×۲۳)، اندازه: ۱۹/۵×۲۰سم [ف: ۲۸ - ۱۶]

۴۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۰۴/۵

آغاز: ... الجواب اعلم ان منازل الاولیاء علی نوعین حسیة و معنویة، فمنازلهم الحسیة فی الجنان؛ **انجام:** اراد النطق و الابانة عن حقائق الامور لا تتناهی فان علم الله سبحانه، اوسع فتعلمه لنا لا یقع عند حد و الله الموفق.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۰۱ص (۹۵ - ۱۹۵)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۲۸ - ۲۰]

۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۴۸/۳-ف

بندی از فتوحات المکیة ابن العربی؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، قطع: ربعی [فیلمها ف: ۳ - ۲۰۲]

۴۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۹۲

جزو ۱ تا پایان باب چهلم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۳۱ق، به فرموده میرزا جانی؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۴۳]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۵/۲-طباطبائی

آغاز: باب ۸ فی معرفة الارض التی خلف من بقیة خمیرة طینة آدم و تسمی ارض الحقیقه؛ **انجام:** و قد بسطنا القول فی عجائب هذه الارض ... فی کتاب کبیر لنا فیها خاصه و الله یقول الحق و هو یهدی السبیل

بخش کوتاهی از آن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق؛ جلد: تیماج،

۹ص (۱۰۸-۱۱۶)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۳ - ۴۳]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۱۱

آغاز: فی معرفة منزل المجارات الشریعة؛ **انجام:** و الله یقول الحق و هو یهدی السبیل

تنها باب ۲۸۴ و ۲۹۸؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: تاج ماه بیگم، ۱۲۶۲؛ ۱۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴ - ۲۱۳]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۱۰

آغاز: فی معرفة منزل الاعداد المشرفة من الحضرة المحمدیه؛ **انجام:** من العقل و الاحساس فیما طعمته

تنها باب ۲۹۵ و ۳۷۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جا: اصفهان؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: تاج ماه بیگم، ۱۲۶۶؛ ۶۷گ، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴ - ۲۱۲]

۴۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۱

از باب ۷۳ تا باب ۱۷۲؛ خط: نسخ، کا: عبدالرحیم حسینی، تا: ۲۸ ربیع الاول ۱۲۹۴ق؛ جلد: میشن، ۱۵۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷/۷×۲۲/۴سم [ف: ۱ - ۳۹۷]

۴۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۴۹

از باب ۳۵۱ تا باب ۵۵۸؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱ جمادی الثانی ۱۲۹۶ق؛جلد:میشن،۳۵۸گ،۲۳سطر،اندازه:۱۸×۲۲سم[ف:۱- ۳۹۷]

۴۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵۰

از باب ۵۵۹ تا «خاتمة للترحم»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷ شوال ۱۲۹۶ق؛ ۱۴۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷/۸×۲۲/۳سم [ف: ۱ - ۳۹۷]

۴۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۴۳

جزو ۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: میشن ، ۲۰۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷/۷×۲۲/۳سم [ف: ۱ - ۳۹۷]

۵۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۳۰۷

از باب شصت و هشتم تا آخر جزو ۱؛ خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن ابراهیم حسینی یزدی، تا: ۲ جمادی الاول ۱۳۰۳ق، جا: تهران؛ ۲۵۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۲۱/۹سم [ف: ۱ - ۳۹۷]

۵۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۷۵۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ چند باب پراکنده است؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۴۳]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۹۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** لا یقف ... ثم المجلد الاول من المجلدات.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [الفبائی: - ۴۲۴]

۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۱۲

آغاز: بسمله، الباب السادس و التسعون و ثلثمائة فی معرفة منازل جمیع المعارف و المعلوم حجبه عنی الا الی الله تصیر الامور؛ **انجام:** و لا حق من خلق ان فهمت. فهذا بعض ما نتیجه لک هذا الذکر. والله اعلم.

از باب ۳۹۶ «در معرفت منازل جمیع معارف» تا باب ۵۱۳ «در معرفت حال قطب»؛ خط: نستعلیق و نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: ساغری یشمی، ۱۵۷گ، ۱۹-۲۰ سطر (۸/۵×۱۶-۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۹ - ۲۵۶]

۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۳۴۲

آغاز: بسمله. الفصل السادس فی هجیرات الاقطاب (کذا)؛ **انجام:** طویلا و لن تجد لسنة الله تبدیلا. قد وقع الفراغ ... یوم الحساب.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: محمود تولائی واعظ حلبی؛ جلد: تیماج مذهب [رایانه]

● الفتوحات المکیة (مختصر) / عرفان و تصوف / عربی

al-futūḥāt-ul makkīyya (mx.)

شعرانی، عبدالوهاب بن احمد، ۸۹۸ - ۹۷۳ قمری

ša‘rānī, ‘abd-ol-vahhāb ebn-e ahmad (1493 - 1566)

وابسته به: الفتوحات المکیة فی معرفة اسرار المالکیة و الملکیة؛ ابن عربی، محمد بن علی (۵۶۰-۶۳۸)

وی از هر یک از ۵۶۵ باب و خاتمه فتوحات بخشی را به صورت خلاصه در این رساله آورده و از خویش نیز سخنانی در شرح و توضیح عبارات محیی الدین یا تعلیق و یا استشهاد بر آن یا تأیید و مقایسه آن با دیگر اجزاء و ابواب فتوحات با سخن دیگر با دیگر مشایخ می‌افزاید. پس از باب «سرسلمان»، اعتقادات اهل الاختصاص بالله را با عنوان مسأله هر اعتقادی در یک مسأله یاد کرده و این بخش دارای سر آغازی جداگانه است با این عنوان: «قال فی المقدمه فن فصل آخر وصل فی اعتقاد اهل الاختصاص فی اهل الله بین انظر و الکشف. الحمدلله محی العقول فینتایج الهمم ... مسئله اما بعد فان للعقول حداتقف عنده من حیث ما هی قابلة قنقول الامر الذی یستحیل عقلاقد لایستحیل بنسبته الیه». در پایان این بخش معارف عقلی را محصور ۳۶۰۸ وجه می‌داند و از کتاب المعرفه و عیون المسائل یاد می‌کند. شعرانی در چند جا از این کتاب، از عقاید محیی الدین دفاع می‌کند و آراء مخالف شرعی که به او منسوب گشته تهمت و دروغ می‌خواند و از شیخ الاسلام شهاب الدین حنبلی گواه می‌آورد و نیز می‌گوید: مخالفان در پاره‌ای از نسخ فتوحات دست برده‌اند آراء مخالف طریقت اهل سنت و جماعت گنجانیده‌اند که در نسخه اصل خط مؤلف که در قونیه ــ در مقبره صدرالدین قونوی ــ موجود است این آراء وجود ندارد. شعرانی در خاتمه می‌گوید: «و اعلم یا اخی انی لم اذکر عن الشیخ فی هذه الخاتمه الابعض الامور التی تحتملها العقول و اماما لاتحتمله العقول فترکناه حتی یشاهده اهل الجنه». وی برای اثبات قصور علماء همزمان محیی الدین سخن یکی از علماء نزدیک به آن زمان را گواه می‌آورد: «و قد وصف بعض اهل المایة السادسه زمانه فقال قد صارت حکماء اهل زماننا ذئابا و علمائه اربابا و قروده فضلاء و فهوده عقلاء و تجاره حوفیه و فجاره صوفیه و ثعالبه زهادا و ثعابینه عبادا و اتقیائه فضاحا و اشقیائه نصاحا و عقاربه وعاظا و حیاته حفاظا استغنوا بالفضائح

عن النصائح و عن المعارف بالمغارف و عن الطیبه بالغیبه و عن اسرار الغیوب باشرار العیوب فلا الآیات السماویه تذکرهم و لا لآیات النفسانیه تحجبهم». (عبدالحسین حائری)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۲۰/۱۴

آغاز: بسمله واعلم ان ترتیب ابواب الفتوحات لم یکن عن اختیار و لا عن نظر فکری و انما الحق یملی علنا علی لسان ملک الالهام ... و بقوله فی الباب الثانی من الفتوحات اعلم ان العارفین انا کانوا لایتقیدون بالکلام علی ما بوبوا علیه فقطلان قلوبهم عاکفه علی باب الحضرة الالهیه ... و بقوله فی الباب السابع و الاربعین اعلم ان علومنا و علوم اصحابنا لیست من طریق الفکر و انما هیمن الفیض الالهی انتهی و انا اسال بالله العظیم کل ناظر فی هذا الکتابان یصلح مایراه فیه من الزیغ والتحریف ... اذا علمت هذا فاقول و بالله التوفیق قالالشیخ رحمه الله فی الباب الثانی من الفتوحات فی قوله تعالی و ما علمنا الشعر و ما ینبغی له؛ **انجام:** عدد کل ذرة فی الوجود قال ذلک و کتبه مؤلفه العبد ... عبدالوهاب بن احمد بن علی الشعرانی ... و کان الفراغ من تألیفه فی یوم الاحد حادی عشرین شهر رمضان سنه اثنین واربعین و تسعمائه.

بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه با عبارتی از محیی الدین در باب ۴۸ فتوحات آغاز می‌شود که در وصف کتاب فتوحات است و ظاهراً شعرانی آن را به همین دلیل در آغاز این مختصر آورده، این عبارات به خط کاتب نسخه دیده می‌شود: «فائدة قدوجد فینسخه الشیخ محیی الدین التی کتبها بخطه من الفتوحات المکیه و وقفها بمدینة قونیه زاویه ربیبه الشیخ صدر الدین القونوی ما صورته: قد تم هذا الکتاب امکن ما یکون من الایجاز علی ید منشئه و هو النسخة الثانیه من الکتاب بخط یدی و کان الفراغ منه بکرة بوم الاربعاء ... سنة ست و ثلاثین و ستمائه و کتب منشئه بخطه محمد بن علی بن محمد بن العبی الطائی الحاتمی و فقه الله تعالی»؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۹۶۳]

● **الفتوحات المنطقیة الفتحیة** / منطق / عربی

al-futūḥāt-ul manṭiqīya-tul fatḥīya

کعبی، فتح الله بن علوان، ۱۰۵۳ - ۱۱۳۰ قمری

ka'bī, fath-ol-lāh ebn-e 'alvān (1644 - 1718)

مقدمه مختصری است در منطق که مباحث آن در چهل«فتوح» تنظیم شده است. گویا ترجمه‌ای است از «کبرای» سید میر شریف گرگانی، که عناوین فصل به «فتوح» تبدیل شده است.

آغاز: نحمدك یا من بیده ملکوت کل شیء علی ما هدیتنا الی الصراط المستقیم و المیزات العدل القویم ... اما بعد فهذه فتوحات منطقیة فتحیة تحفة منی للاخوان و الاصحاب الدینیة رتبتها علی اربعین فتوحا. الفتوح الاول: اعلم ان للانسان قوة مدرکة تسمی الذهن ینتقش فیها صور المحسوسات و المعقولات **انجام:** فانک اذا تاملت فی هذه المقدمه الاقناعیه التی تفوق البرهانیات تستغنی بها عن ایراد الحجج و البینات و تتخلص من جمیع الشبهات ... و الله المللهم للکلیات و الجزئیات و الله اعلم بالصواب.

چاپ: میراث اسلامی ایران، دفتر چهارم، به کوشش هادی بالیل الموسوی، ص ۵۶۶- ۵۷۹ چاپ شده است.

[الذریعه ۱۱۸/۱۶؛ طبقات اعلام الشیعه ۵۷۸/۱۲]

۱. تهران؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۳۸۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۷گ، ۱۳ سطر (۵×۱۰/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: - ۶۱۸]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۷۲/۱

خط: نسخ، کا: عبدالرضا جزائری، تا: یک‌شنبه ۲۹ شعبان ۱۰۴۹ق؛ ۱۸گ (۱-۱۸)، اندازه: ۹/۵×۱۹/۵سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۷۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۶۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان یکون له جزء لکن لایدل جزء لفظه علی معناه کزید ان یکون.

خط: نستعلیق شکسته آمیخته به نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۳ص (۱۶۲-۱۷۴)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۷×۲۰/۶سم [ف: ۴۵ - ۱۲۱]

۴. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۱۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا الجسم اما شجر و اما حجر لکنه شجر فلا حجر لکنه حجر فلا شجر.

تذکر: در فهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۰ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۲۸گ (۱پ-۲۸پ)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۸۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۸۵/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۲۴۹]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۴۳/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محسن بن حسن حسینی طالقانی نجفی، تا: ۱۱۲۲ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۱گ (۹۸پ-۱۱۸پ)، ۱۱ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۷ - ۳۴۷]

۶. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۹۱/۲

آغاز: برابر

کا: صقر بن فضل آل سهلان، تا: ۱۱۴۸ق [اوراق عتیق: ۱ - ۲۵۴]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۶۷/۲

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف در نسخه در دست نیامده؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۲۲ق؛ ۲۲گ (۴۲پ-۶۳پ) [ف: ۱ - ۱۸۴]

۸. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۵۷/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن جعفر طوسی، تا: ۱۲۴۳ق؛ افتادگی: انجام؛ ۵۲گ (۱۲پ-۶۳پ)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۲۲۴]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۲۰/۲

آغاز: بسملة، الفتوح الأول، إعلم ان للإنسان قوة مدركة تسمی الذهن ينتقش فيها صور المحسوسات و المعقولات كما ينتقش فی المرآة صور المحسوسات و كل صورة انتقشت فی الذهن إما تصور و إما تصديق؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: علی بن عباس، تا: ۱۲۷۱ق؛ مصحح، محشی با نشان «۱۲»؛ ۱۵گ (۷۱پ-۸۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۳۹ - ۱۹۶]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۲۹

خط: نسخ خوش، کا: احمد بن جعفر شیرازی، تا: صفر ۱۲۹۳ق؛ مصحح؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۷]

۱۱. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۵۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۳۸]

۱۲. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۳۱۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان لایتصورا احتیاجا الی شیئی ما فقط اذا الاحتیاج نقص و قس علی ذلک البواقی

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ ۱۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۶×۱۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۹۰]

۱۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۳۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۱۸گ (۶۴پ-۸۱ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۴ - ۱۶۵]

● فتوحات منظوم (مجمع الکلام) / تاریخ معصومین / فارسی

fotūhāt-e manzūm (majma‘o-l kalām)

فاروقی، آصف، ق۱۳ قمری

fārūqī, āsef (- 19c)

شرح منظومی است در احوال پیامبر (ص) و اعجاز و غزوات ایشان و همچنین فتوحات خلیفه اول و خلافت حضرت علی (ع) و سایر خلفاء و ائمه اثنی عشر علیهم السلام؛ با این مقدمات در آغاز: «خطبه تبارک و تعالی شأنه، مناجات استدعای حج و ثنای زیارات، مناجات در استدعای آمرزش و صورت حال، نعت محمد مصطفی (ص)، فی المدح پیران چشت اهل کرسی نامه آبای او ..»؛ آن را به خواست شاه علی صابر بخش صاحب از کتابی به نثر در همین موضوع سروده است. چنان که در آغاز منظومه این‌گونه می‌سراید: «چنانم به خطر درآمد پسند ×× که از نظم تازه شوی نقشبند / چو نخلت ز فاروق فی الاصل گشت ×× ز موزونی اصل نتوان گذشت / بگفت این و آن گاه پیشم کتاب ×× نهاد از کمال تلطف شتاب ... / شمار ورقهای آن چون نمود ×× یکایک قریب چهل جزو بود / همه نثر او ساده و صرصری ×× ز رنگ و شعار تکلف بری ...». از این بخش چنین برداشت می‌شود که نام منظومه «فتوحات منظوم» باشد ولی در پایان ظاهراً آن را «مجمع الکلام» نامیده است (در دو عنوان کتاب این نام تکرار شده: «در شرح شکر انجام این نسخه مجمع الکلام و تاریخ آن» و «انجام آن نسخه مجمع الکلام و تاریخ آن»)؛ درباره تاریخ سرایش گفته: «به شکر عنایت حق ساختم ×× به تاریخ این نسخه پرداختم / دمی خاطرم در تأمل نشست ×× ز تاریخ تاریخش آمد به دست».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۴۰۳

آغاز: خدایا دلم با خرد یار کن ×× لبم را فصاحت مددکار کن / بکن خاطرم را به بحر آشنا ×× روان کن زبان را به موج صفا؛ **انجام:** به دنیا و عقبی مرادم برآر ×× که پروردگاری و آمرزگار؛ در تاریخ تحریر این نسخه: چون سلطان محممود از رای راست ×× مکرر زمن نقل این نسخه خواست ... / به ناگاه تاریخ تاریخ تحریر آن ×× غریب آمد از خاطرم بی گمان / مگر سادس الشهر ذی قعده بود ×× که کلکم زختمش فراغت نمود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱ جمادی الثانی ۱۲۹۳ق، جا: بنارس؛ اهدایی: رهبر، تیر ۱۳۸۱؛ جلد: مقوا، ۲۰۱گ، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۲۷۳]

● فتوحات نادرشاه / تاریخ ایران / فارسی

fotūhāt-e nāder-šāh

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۲۹۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد مهدی ابراهیمی؛ اندازه: ۱۶/۳×۲۷/۶سم [رایانه]

● فتوحات ناصری در خراسان / تاریخ ایران / فارسی

fotūhāt-e nāserī dar xorāsān

قاضی تربت حیدریه، عبدالکریم، ق۱۳ قمری

qāzī-ye torbat-e heydarīye, ‘abd-ol-karīm (- 19c)

رساله‌ای است مختصر در چگونگی فتوحات ناصرالدین شاه در خراسان به نثری مصنوع و منشیانه. مؤلف در این رساله از جنگ محمد امین خان حاکم خوارزم، و فتح هرات به فرماندهی حسام السلطنه و گشودن قلعه خدا آفرین سخن می‌گوید. وی در آغاز رساله درباره تأسیس جشن ۱۳ رجب به دست ناصرالدین شاه و آقا خان نوری صدراعظم سخن می‌گوید و در پایان، پیروزی‌های ناصرالدین شاه در فتح هرات و دیگر جاها را از برکات تأسیس این جشن و عنایات حضرت مولی علی علیه السلام می‌داند.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۹-طباطبائی

آغاز: بسمله الحمدلله ذی المن الجسیم و الظل العظیم ... و درود نا

معدود بر صاحب مقام محمود و برگزیده حضرت واجب الوجود؛
انجام: در قید مباش که زود شود یا دیر که نه تیر و نه شمشیر آن تاثیر که باید و شاید ندارند الا تدبیر حسبنا الله و نعم الوکیل ... و افتح له فتحاً یسیراً ... آمین رب العالمین
خط: نستعلیق آمیخته با نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۲۶گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۳×۲۵/۵سم [ف: ۲۴ - ۳۸۴]

● **فتوحات نظامیه** / تاریخ / فارسی

fotūhāt-e nezāmīye

نظام العلماء، محمد رفیع بن علی اصغر، ۱۲۵۰ - ۱۳۲۶ قمری

nezām-ol-‘olamā’, mohammad rafī‘ ebn-e ‘alī asqar (1835 - 1908)

درباره غیبت حضرت ولی عصر (ع).
چاپ: دارالسلطنه تبریز، سنگی، ۱۳۱۱، جیبی، ۲۶۳+۱۲صص
[فهرستواره منزوی ۴۵۶/۹؛ الذریعه ۱۱۸/۱۶]

تهران؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۵۴۶

خط: نسخ، کا: علی بن محمد، تا: ۱۳۱۱ق؛ جلد: تیماج، ۷۸گ، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: - ۹۸]

● **فتوح افریقیه** / تاریخ اسلام / عربی

fotūh-e efrīqīye

کتاب مفصلی است در تاریخ فتح آفریقا به وسیله لشکر اسلام در عصر عثمان. با این عناوین: قصة فتوح سبیبة، رحلة المسلمین الی مدینة ساطف، قصة فتوح وجده، قصة فتوح تکلمامه. درباره فتح آفریقا کتابی از محمد بن عمر واقدی می‌شناسیم که با عنوان فتوح افریقیة در دو جلد به وسیله مطبعة المنار (تونس) در سال ۱۳۸۶ق به چاپ رسیده؛ در مقایسه کتاب واقدی با نوشتار حاضر، شباهت‌ها و تفاوت‌هایی به دست می‌آید که نتیجه‌گیری قطعی در این باره را دشوار می‌سازد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۹/۱۴

آغاز: بسمله ... کتاب فی فتح افریقیة و بالله تعالی التوفیق و هی تسمی بتونس و بالمدینة الخضرا فبعث الیها سیدنا عثمان رضی الله عنه جیشا و امر علیهم سیدنا عقبة بن عامر رضی الله عنه فاتوا الی موضع یقال له القیروان؛ **انجام:** امر عثمان بن عفان بذبح الاغنام و البقر و صنعوا طعاما حسنا و اکلوا و شربوا و حمدوا الله و اثنوا بالصلاة و السلام علی نبیه محمد صلی الله علیه و سلم و هذ ما بلغنا من الاخبار و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و الحمدلله رب العالمین ...
نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال، مادرید اسپانیا، شماره ۱۶۵۶.
خط: مغربی، کا: عبیدالله محمد بن محمد بن علی بکری، تا: اواخر صفر ۱۰۰۵ق؛ ۱۸۵ص (۱۲۷-۳۱۱) [عکسی ف: ۳ - ۴۰۵]

← فتوح الاوراد ← فتح الاوراد

● **فتوح البلدان** / تاریخ / عربی

futūḥ-ul buldān

واقدی، محمد بن عمر، ۱۳۰ - ۲۰۷ قمری

vāqedī, mohammad ebn-e ‘omar (749 - 823)

ذکر فتوح دیار بکر و ارض ربیعة و ما والاها علی ید عیاض بن غنم الاشعری.
[فهرس المخطوطات المصورة التاریخ ش ۳۵۸ و ۷۹۴]
شرح و حواشی:
۱- خلاصة فتوح الشام

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۲-ف

نسخه اصل:موزه بریتانیاOr.5663؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۳۵۸]

● **فتوح الجواهر القادریة** / دعا / فارسی

futūḥ-ul jawāhir-ul qādirīyyi

برهانپوری، فتح محمد بن عیسی، - ۱۰۸۰ قمری

borhānpūrī, fath mohammad ebn-e ‘īsā (- 1670)

مجموعه‌ای است در اوراد و اذکار مخصوص به سلسله صوفیه قادریه و دارای سه «جوهر» و یک «خاتمه»: جوهر ۱. اوراد (در هفت فصل)؛ ۲. دعوت (داعین در سه فصل در خواص اسماء الحسنی)؛ ۳. اقسام ذکر و مراقبه (سه فصل)؛ خاتمه در انتخاب غوثیه.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۷۹

آغاز: الحمد لله حمدا لایریداً (کذ) قائله الارضاه؛ **انجام:** و مشایخ الطبقات رضوان الله علیهم اجمعین امین یا رب العالمین.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ صدر نسخه قصیده فارسی در ۲۶ بیت در مدح سید عبدالقادر گیلانی، در آخر نسخه ضمن ۱۰ صفحه مقالی در خواص جمله از سوره‌های قرآنی و مناجات منثور از ابوبکر صدیق و مناجات عربی منظوم از سید عبدالقادر گیلانی و قصیده فارسی در ۱۲ بیت در نعت حضرت پیغمبر ص ع و غیره ضمیمه است؛ ۱۲۸گ، ۱۱ سطر [ف: ۶ - ۲۷۲]

● **فتوح الحرمین** / شعر، سفرنامه / فارسی

fotūh-ol haramayn

محیی لاری، - ۹۳۳ قمری

mohyī lārī (- 1527)

اهدا به: سلطان مظفر بن محمود شاه پادشاه گجرات(۹۱۷-۹۳۲)
سفرنامه اوست در آداب و مناسک حج به نظم روان و شیرین در

آغاز از «خلفای راشدین و ائمه معصومین رضوان الله علیهم اجمعین» ستایش شده، در آغاز آمده: «چون به فتوح دل و جان شد سبب ×× کرد فتوح الحرمینش لقب». اشعاری از مولانا عبدالرحمن جامی را که در منقبت بعضی از اماکن مقدسه سروده شده را تضمین نموده است. در برخی از نسخه‌ها تصاویری از اماکن مقدسه دیده می‌شود که در توضیح مناسک حج مفید است. در برخی از چاپ‌های آن به غلط به محیی الدین عبدالقادر گیلانی نسبت داده شده است؛ و چون لاری در آن از جامی نام برده، برخی آن را از جامی پنداشته‌اند که آن هم درست نیست. گفته شده که در پاره‌ای از نسخه‌ها که به دست برخی از شیعیان رسیده بود در آن تصرف کردند و در ستایشی که لاری از خلفا کرده است دست برده‌اند و کتاب را شیعی نشان داده‌اند.

آغاز: ای همه کس را بدرت التجا ××کعبه دل را ز تو نور و صفا

انجام: صل علی روضة خیر الانام ×× خاتمه نسخه برین شد تمام

چاپ: مکرر چاپ شده؛ بمبئی، سنگی، ۱۲۷۹ق، رقعی کوچک (پالتوئی)، ۱۲۷ص

[دنا ۸۸۲/۷-۸۸۳ (۱۶ نسخه)؛ الذریعة ۱۱۹/۱۶ و ۲۵۵/۱۹؛ کشف الظنون ۱۲۴۰/۲؛ هدیة العارفین ۵۳۴/۱؛ مشار فارسی ۳۶۵۳/۳؛ فهرستواره منزوی ۱۴۴/۱؛ مشترک پاکستان ۶۳۲/۷ و ۵۵/۱۰؛ نسخه‌های منزوی ۳۰۱۶/۴ و ۴۰۴۶/۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۳۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول، با سر لوح، با ۱۸ تصویر نقاشی جغرافیایی از مکه و مدینه؛ تملک: عبدالوهاب حسینی به تاریخ ۹۴۷؛ مهر: «سید جلال الدین محمد»، «عین الله محمود»، کتابخانه سید محمود مرعشی آیة الله زاده نجفی؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: روغنی مذهب، ۹۰ص، ۱۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۲/۵ سم [ف: ۸ - ۲۳۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۷۸۰

آغاز: تا که ز شش سوی در آن رو نهند؛ **انجام:** ز عارض نقاب ... تیره نمایند ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۳۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ق؛ مجدول؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: سمرقندی، ۸۸ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۷ - ۵۲۶] و [ف: ۱ - ۱۰۳۷]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۹۶

آغاز: ایکه جهان غرقه الای تو ×× کون و مکان قطره دریای تو؛ **انجام:** دست برارم بدعا هر نفس ×× نیست مرا جز بدعا دسترس.

تذکر: نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: محیی، تا: ۹۴۹ق؛ با سرلوح مذهب، دارای مجالس نقاشی، مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۶۷گ، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۳ - ۳۶۰]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۴۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: اویس محمد هروی خوشنویس، تا: ۹۹۴ق، جا: مکه مکرمه؛ نادانی متعصب نام خلفا را پاک کرده و به جای آنها نام علی را گذارده و نسخه را زشت ساخته، با هفده مجلس و تصویر از مناظر مکه دارد نگاشته ابراهیم هروی که در مکه می‌زیسته، با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۸۷گ، ۱۵سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۹ - ۱۱۲۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق ترک، کا: محمد امین بن محمد الابیگ، تا: قرن ۱۱، جا: ایا صوفیه؛ با نقشه‌هایی از حرمین، صفا، مساجد و کوه نور، قبه اسماعیل، قبلتین و کوه احد به رنگ‌های گوناگون؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۴۴گ (۲پ-۴۵ر)، ۱۵ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۴ - ۱۳۰]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۸۵

آغاز: ای دو جهان غرقه الای تو ×× کون و مکان قطره دریای تو / مبداء اشیاء شد آلهیتت ×× عین وجود آمده ماهیتت؛ **انجام:** در ختم کتاب فتوح الحرمین. (شش بیت پائین تر): از پس این آینه شد کنگ و لال ×× نیست درین عرصه سیحون را مجال / بارکیم ماند در این سنگلاخ ×× نعل فتاده شد و، سم شاخ شاخ

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با نقشه و تصویرهایی از کعبه و مقام‌های مسجد آن و کوی‌های عرفات، مشعر الحرام، و حرم مدینه، بقیع و مسجد قبا و جز آن؛ ۶۱گ، ۱۲ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۲]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۶۹-ف

نسخه اصل: نسخه آقای دکتر جزایری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ ۶۲گ، قطع: ربعی [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۴]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۲عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: میر هادی بن میر ابراهیم بدخشی، تا: ۱۰۰۳ق، جا: مکه مکرمه کوه ابوقبیس؛ مجدول، باسرلوح مذهب، مصور؛ تملک: صاحب مصطفی راغب افندی در فوریه ۱۸۷۶ و یادداشت از دکتر امیر عباس جلالی که نسخه (یا عکس نسخه؟) را به آقای محمدی ری شهری، در تاریخ ۱۳۷۲/۶/۱ش اهدا کرده؛ ۹۰ص، ۱۵سطر [عکسی ف: ۳ - ۵۶۶]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۴

خط: نستعلیق، کا: امام قلی قندری، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۰۰۸ق، جا: مکه مکرمه مدرسه شریف؛ مجدول، با سرلوح زرین، با ۱۸ تصویر رنگین؛ مهر: محمد حسین؛ جلد: گالینگور، ۴۸گ، ۱۵

سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [سنا: ف: ۲ - ۲۴۶]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۸۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حاجی شیرعلی بن شمس محمد طالقانی بدخشانی، تا: صفر ۱۰۷۸ق، جا: مکه مکرمه؛ مصور، مصحح، محشی، دو برگ نقاشی با عنوان نعلین رسول الله؛ تملک: میر عبدالاحد علوی؛ کاغذ: شرقی، ۴۲گ (۱۱پ-۵۲ر)، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۳۳ - ۵۰۵]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۸۴/۴

انجام: دست برارم به دعا هر نفس ×× نیست مرا جز به دعا دست رس / صل علی روضة خیر الانام ×× خاتمه نسخه بر این شد تمام

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۶۹۸]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۳۵۷

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یک سرلوح، مجدول، مصور؛ ۵۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۵۷۰]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۲۹۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مذهب [رایانه]

۱۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۲۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۴ - ۲۰۸۲]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۲۹/۷

آغاز: ای دو جهان غرقه آلای تو ×× کون و مکان قطره دریای تو؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: ضیاء الدین بن عمر حسینی حسنی سمنانی، تا: ۱۳۲۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۸ص (۲۸۶-۳۷۳)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۳/۱ - ۸۰]

۱۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۴۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول و مذهب، دارای سر لوح مذهب، با هفده تصویر از خانه کعبه و مشاهد متبرکه مکه؛ کاغذ: هندی، ۴۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۳ - ۹۸۸]

۱۸. تهران؛ مفتاح، محمد حسین؛ شماره نسخه:۶۶/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۲۳]

● **فتوح الشام** / تاریخ / عربی

futūḥ-uš šām

واقدی، محمد بن عمر، ۱۳۰ - ۲۰۷ قمری

vāqedī, mohammad ebn-e ʻomar (749 - 823)

آغاز: بسمله، قال حدثنا ابو عبدالله محمد بن عمر الواقدی رحمة الله علیه قال حدثنا الشیخ ...

چاپ: کلکته، جزء۲، ۱۸۵۴م؛ بولاق، جزء۲، ۱۸۹۵م؛ مطبوعات محمد شاهین، جزء۲، ۱۸۷۸م؛ مطبعة الملیجیة، ۱۳۱۳ق؛ مطبعة شقرون، ۱۳۴۸ق، مطبعة مصطفی محمد، ۱۳۵۴ق ...

[الذریعة ۱۶/۱۳۰؛ معجم المطبوعات ۱۰۹۷]

شرح و حواشی:

۱- خلاصة فتوح الشام

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و حسبنا الله و نعم الوکیل تم الکتاب ... امین یا رب العالمین.

خط: نسخ، کا: یوسف بن زین العابدین حسینی، تا: ۹۸۲ق؛ جلد: میشن [الفبائی: - ۴۲۵]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۴۹۱

آغاز: قد جئت نفسی فی سبیل الله و من صفی من بنی و مالی و ما ارجع عن القتال ابداً ...

جزء اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۰ شعبان ۱۱۸۵ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۱۷۴گ، ۲۵ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۵۹۹]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** اصحابه و ازواجه و زیارته و التابعین و تالیهم الی یوم الدین

(جزء اول و دوم) از فتح مصر که بعد از سال ۱۶ هجری قمری اتفاق افتاده تا آخر فتوح الشام و حوادث ایام را علی التوالی می‌آورد؛ خط: نسخ، کا: درویش عبدالرحیم بن اسماعیل، تا: ۱۲۱۵ق؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج، ۲۱۷گ، ۲۳ سطر (۱۲/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۹×۳۰ سم [ف: ۸ - ۹۷]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۷۲

خط: نسخ، کا: ابوتراب بن احمد محلاتی، تا: ۲۵ شوال ۱۲۷۴ق؛ ۲۳۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱/۶×۳۵/۵سم [ف: ۱ - ۳۹۶]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۶۶

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم شریف اصفهانی، تا: رجب ۱۲۸۲ق، برای عبدالوهاب نظام الملک نوری؛ جلد: میشن، ۱۵۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴/۲سم [ف: ۱ - ۳۹۶]

● **فتوح الشام و الیمن و حلب و حمص** / تاریخ / عربی

futūḥ-uš šām wa-l yaman wa ḥalab wa ḥumṣ

ابن مغربی، حسین بن علی، ۳۷۰ - ۴۱۸ قمری

ebn-e maqrebī, hoseyn ebn-e ʻalī (981 - 1028)

به گفته سید عبدالعزیز طباطبائی گویا همان سیره ابن هشام است.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۱-ف

نسخه اصل: گوتا ۱۷۶۱؛ بی‌کا، تا: ۵۴۸ق [فیلمها ف: ۱ - ۳۵۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۱-ف
نسخه اصل: گوتا ش ۳۳۸؛ خط: نسخ درشت، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۱۳گ، ۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۳۵۸]

● **فتوح العقائد** / عرفان و تصوف / فارسی
futūḥ-ul ʻaqā'id
صاحب، شاه فتح محمد، ق۱۱ قمری
sāheb, šāh fath mohammad (- 17c)
در عقاید صوفیه.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۰۴/۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، ۱۳گ (۱-۱۳)، ۱۵ سطر (۱۰/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۵]

● **فتوح العین = ترجمه جام جهان نما** / عرفان و تصوف / فارسی و اردو
fotūh-ol ʻayn = t.-ye jām-e jahān namā
چشتی، حسین بن تجلی، ق۱۲ قمری
čaštī, hoseyn ebn-e tajallī (- 18c)
وابسته به: جام جهان نما؛ شمس مغربی، محمد شیرین (۷۵۰-۸۰۹ق)
ترجمه اردوی کتاب «جام جهان نما» اثر شمس مغربی است. مترجم در مقدمه‌ای طولانی مشایخ چشتیه را بر شمرده و تقاضا کرده هر کس این رساله را می‌خواند، فاتحه ای نثار روح سید محمد گیسودراز بفرستد، آنگاه به گزارش و ترجمه متن می‌پردازد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۱۶۶
آغاز: بسمله. حمدله. می‌گوید بنده خاکسار درگاه لو کشف نگاه معرفت آگاه معدن شهود حقایق الهی؛ **انجام:** ثور سنبله جدی خاکی پیسن سنبله کی صورت خوشی کی اور جدی کی صورت تعین بکری
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۷۴ق؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۲۰گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۵ - ۱۴۵]

● **فتوح الغیب** / عرفان و تصوف / عربی
futūḥ-ul ġayb
عبدالقادر جیلانی، عبدالقادر بن موسی، ۴۷۱-۵۶۱قمری
ʻabd-ol-qāder-e jīlānī, ʻabd-ol-qāder ebn-e mūsā (1079 - 1166)
پندها و اندرزهایی است عرفانی که مؤلف آنها را از پدرش نقل کرده و در آنها از تحلیه و تخلیه و صفاء باطن و فقر بخداوند متعال و حالات قلب و رو گردان از دنیا و مجاهدت با نفس سخن گفته و آیات و روایات بسیاری تضمین نموده است. شامل ۷۸ «مقاله»: مقاله ۱. اصول طریق؛ ۲. اوامر و نواهی و ترغیبات؛ ۳. صبر ...
آغاز: بسمله قال والدی الشیخ الامام العلامة الفرد ... ابو محمد عبدالقادر جیلانی ... الحمد لله رب العالمین اولا و آخرا ظاهرا و باطنا عدد خلقه و مداد کلماته ...
چاپ: آستانه، ۱۲۸۱ق؛ استانبول، مطبعة العامرة، ۱۲۸۰ق
شرح و حواشی:
۱- مفتاح الفتوح = شرح فتوح الغیب؛ عبدالحق دهلوی، عبدالحق بن سیف الدین (۹۵۸-۱۰۵۲)
۲- فتوح الغیب (ترجمه)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۷۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** غیر خزایا و لا مفتونین امین امین ... برحمتک یا ارحم الراحمین امین امین.
خط: نستعلیق، کا: عبدالحکیم، تا: ۱۰۰۵ق [الفبائی: - ۴۲۵]
۲. مشهد؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۲۳۶۸۱
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ دارای یک سرلوح، مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۱۷۱گ، ۹ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۹۶۸]
۳. تهران؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۵۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۸۰گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۶۱۸]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۷
بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق [د.ث. مجلس]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۱۴۷/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** اللهم احیانا علی محبة الشیخ عبدالقادر ... انت السمیع العلیم.
کا: احمد بن گل محمد اندری، تا: جمعه ۵ محرم ۱۲۷۹ق؛ جلد: تیماج، ۲۸۶ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۵۰ - ۳۴]
۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۹۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحقنا بالصالحین غیره ... آمین. تمت الرسالة فتوح الغیب ... یا رحمان.
خط: نسخ، کا: ابراهیم، تا: ۱۲۸۰ق، به نام کاکا احمد برزنجی نودهی؛ جلد: مقوا [الفبائی: - ۴۲۵]
۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۲۹۰/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و أعاد علینا من برکاته و ختم لنا باخیر و لجمیع المسلمین و ألحقنا بالصالحین غیر خزایا و لا مفتونین
خط: نسخ، کا: علی بن ملا محمد نهبندی ساکن طارق، تا: ۱۸ جمادی الاول ۱۳۱۳ق؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۲۹گ (۷۲پ-۱۰۰پ)، اندازه: ۲۱×۳۴ سم [ف: ۹ - ۷۲]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۶۷۳/۱-۵۸/۱۲۳
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۴۰ق؛ ۱۰۴گ (۱-۱۰۴)، ۱۶-۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۶ - ۳۰۰۹]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۷۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم خرج روحه الکریم رضوان الله علیه هذا اخر الکتاب ... و الجمیع المومنین اجمعین امین امین ...
خط: نسخ، کا: بنبانی عبدالرزاق، بی‌تا [الفبائی: - ۴۲۵]

● **فتوح الغیب (ترجمه)** / عرفان و تصوف / فارسی
fotūh-ol qayb (t.)
وابسته به: فتوح الغیب؛ عبدالقادر جیلانی، عبدالقادر بن موسی (۴۷۱-۵۶۱)
ترجمه‌ای ناشناس از «فتوح الغیب» عبدالقادر جیلانی که در ۸۴ «مقاله» تنظیم شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۶۸
آغاز: کتاب فتوح الغیب مشتمل بر کلمات قدس آیات ومقالات عالیات ... قال المترجم رحمه الله: نسخه اصل که این کتاب شریف را از آن بفارسی ترجمه نمودم نسخه ای بود بغایت کهنه که از خط شریف ولد بزرگوار ... ؛ **انجام:** واز همه فانی شوی وچون باخلق بی نفس باشی عدل آوری وتقوی نمایی واز تبعات وعواقب سور سالم بمانی انشاء الله بحرمت النبی صلی الله علیه وآله وصحبه وسلم
خط: نسخ، کا: اله یار افغان بن داوود قادری، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۸۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف مخ: ۱ - ۴۲۴]

← فتوح الغیب فی الکشف عن قناع الریب > حاشیة الکشاف

● **فتوح المجاهدین** / عرفان و تصوف / فارسی
fotūh-ol mojāhedīn
حکیم مؤمن، محمد مؤمن بن محمد زمان، ق۱۱ قمری
hakīm mo'men, mohammad mo'men ebn-e mohammad zamān (- 17c)
کتاب رد و ایرادی است بر گفتار ملا محمد طاهر شیرازی قمی (- ۱۰۹۸ق) درباره حکمت و عرفان و تصوف. میر محمد مؤمن طبیب که صوفی مشرب بود کتابی بنام «تبصرة المؤمنین» در رد گفتار ملا محمد طاهر نگاشت. ملا محمد طاهر (در ربیع الاول ۱۰۹۰) رساله‌ای در رد آن کتاب نوشت و مؤلف آن را به کفر و زندقه نسبت داد. این کتاب در تأیید «تبصرة المؤمنین» و ابطال گفتار ملا محمد طاهر است، در دوازده «فتح» و «خاتمه»: فتح ۱. جواب تدلیسات دیباچه رساله؛ ۲. جواب تدلیساتی که درخلط طریقه صوفیه اثنی عشریه و حلاجیه واقع شده؛ ۳. جواب تدلیساتی که در ضمن احوال حلاج نموده؛ ۴. جواب تدلیساتی که در طی بیان اولیاء الله کرده؛ ۵. جواب تدلیساتی که در رد بعضی از احادیث مذکوره در تبصرة المؤمنین نموده؛ ۶. جواب تدلیساتی که در بیان مذمت عطار و غیره کرده؛ ۷. جواب تدلیساتی که در رد خطبة البیان و در احوال ملای روم و محیی الدین و غیره نموده؛ ۸. جواب تدلیساتی که در باب جواز منصب قضاکرده؛ ۹. جواب تدلیساتی که در معانی احادیث قضا و نایبان معصوم نموده؛ ۱۰. جواب تدلیساتی که در باب عدالت و علم و زهد قاضی قم شده؛ ۱۱. جواب تدلیساتی که در ضمن حکایات منقوله نموده؛ ۱۲. جواب تدلیساتی که در قدح و طعن مؤلف تبصرة المؤمنین واقع شده؛ خاتمه: در بیان مجملی از بی‌انصافی و تعصب و حمیت جاهلیت قاضی و مفتی قم. احتمالاً مؤلف این کتاب همان میر محمد مؤمن طبیب است که نام خود را پنهان داشته است و برخی آن را از یکی از طرفداران حکیم مؤمن دانسته‌اند.
آغاز: احمدالله الذی جعلنی من المؤمنین الموحدین و لم یجعلنی من المضلین و لا قاضی الجور فی المسلمین.
انجام: چه انصاف از شرایط عدالت است و بهتان و افتراء منا فی ایمان والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم
[فهرستواره منزوی ۴۵۵/۹]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۶۷۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و حال آنکه حلاج را مخالفین بقتل رسانیدند و ظاهر است که طریقه.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً ۱۰۹۰ق؛ افتادگی: انجام؛ تاریخ تألیف و تحریر: احتمالاً همان سال ۱۰۹۰ یا اندکی پس از آن؛ واقف: محمد ایرانی مجرد؛ جلد: تیماج خرمایی، ۷۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۵۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۰۹۰ق؛ جلد: مقوا با روکش اسلیمی، ۶۸گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۹۶]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۶۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۴۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۱/۲-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن امام وردی اصفهانی، تا: محرم ۱۱۰۳ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۵۳ص (۵۹-۱۱۱)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹/۵×۲۰سم [ف: ۲۳ - ۳۲۰]

● **فتوح المجاهدین لترویح قلوب المشاهدین** / تراجم /

ترکی
fotūh-ol mojāhedīn le-tarvīh-e qolūb-el mošāhedīn
لامعی برسوی، محمود بن عثمان، - ۹۳۸ قمری
lāme'ī borsavī, mahmūd ebn-e 'osmān (- 1532)
وابسته به: نفحات الانس من حضرات القدس؛ جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸ق)
اهداء به: سلطان سلیمان خان عثمانی
تاریخ تألیف: رمضان ۹۲۷ق
ترجمه ترکی کتاب «نفحات الانس» جامی است و دارای مقدمه مفصلی است در معنی ولایت و ولی.
[بروکلمان ۱:۴۳۳ و ۲:۲۰۷ و ذیل ۲:۲۸۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۵۰
آغاز: نحن نقص علیك أحسن القصص ... افتتاح نفحات انس ارباب انس که هر نفس مهب ملاطفه ربوبیتند هبوب ایلر؛ **انجام:** ناتمام: و اول دیشمدر که حقیقت الفقر أن یستغنی العبد عن کل شیء سوی الحق
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۱۳۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۸ - ۵۱]

● **الفتوح المصونة و الأسرار المكنونة** / - عربی
al-futūḥ-ul maṣūna wa-l asrār-ul maknūna
یمانی، احمد بن علوان، - ۶۶۵ قمری
yamānī, ahmad ebn-e 'alvān (- 1267)
چاپ: بیروت، محقق: عبدالعزیز سلطان طاهر المنصوب، دار الفکر المعاصر، ۵۷۵ص، چاپ دوم، ۱۴۱۶ق.

۱. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۲۱/۱۰
بی‌کا، بی‌تا [تراثنا: س۶ش۴ - ۱۰۲]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۴۷۱
آغاز: بسمله وصلی الله علی سیدنا ... الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** عبده الامین و علی آله صحبه اجمعین و الحمدلله رب العالمین
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **فتوح المفتاح و فلاح اهل الصلاح** / دعا / فارسی
fotūh-ol meftāh va fallāh-e ahl-ol salāh
کربلائی، شیخ علی، ق۱۲ قمری
jarbalāyī, šayx 'alī (- 18c)
وابسته به: مفتاح الفلاح؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰ق)
با اشارت: شاه سلطان حسین صفوی
ترجمه و تلخیص مفتاح الفلاح شیخ بهائی است؛ در دیباچه آن می‌گوید: ترجمه‌هایی که از این پیش بر مفتاح الفلاح نوشته شده کافی نیست و یکی از اشتباهات یکی از ترجمه‌ها را (منظور آداب عباسی است) یاد می‌کند. همانند اصل آن مشتمل بر شش «باب» می‌باشد ولی بیانات و توضیحات مرحوم شیخ را حذف نموده است.
آغاز: الحمد لله الذی فتح لنا ابواب الهدایة و الصلاح
[فهرستواره منزوی ۷/۶۹۰]

۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۵۴
خط: نسخ، کا: نجم الدین محمد بن محمد هاشم شوشتری، تا: سه‌شنبه ۲۲ ذیحجه ۱۱۰۹ق؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۴۳]
۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۴۶۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** ختم الله له و لنا و لجمیع المؤمنین بالحسنی. آمین رب العالمین کتبه العبد الاقل الراجی محمد رفیع الشیرازی سنة (۱۱۱۰)
خط: نسخ، کا: محمد رفیع شیرازی، تا: ۱۱۱۰ق؛ مجدول مذهب؛ واقف: محمد حسین طباطبائی بروجردی، ۱۳۶۷/۴/۱۸؛ ۲۲۸ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [فهرست عراقی: ۱ - ۱۷۶]
قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۷۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و دوام دولت قاهره محتوم ساخت ... رب العالمین
احتمالاً همان نسخه بالا؛ خط: نسخ، کا: محمد رفیع شیرازی، تا: ۱۱۱۰ق؛ با دعای سلمه الله و مانند آن درباره مؤلف؛ ۱۱۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۸۲]

● **فتوح من کلامه** / عرفان و تصوف / عربی
futūḥ-un min kalām-i-h
سهروردی، عمر بن محمد، ۵۴۲ - ۶۲۲ ؟ قمری
sohravardī, 'omar ebn-e mohammad (1148 - 1226)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۸/۱۰-ف
نسخه اصل: شهید علی پاشا ش ۱۳۹۳؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۷۰ر-۷۴ر)، ۲۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۱۴]

● **فتوح المؤمنین** / اخلاق / فارسی
fotūh-ol mo'menīn
ایادی، فتح الله بن عزیزالله، ق۱۰ قمری
ayādī, fath-ol-lāh ebn-e 'azīz-ol-lāh (- 16c)
اهدا به: شاه طهماسب اول (۹۳۰-۹۸۴ق)
در اخلاق با استفاده از آیات قرآنی و احادیث شیعی و حکایت‌های اخلاقی و شعرهای فارسی با نثری روان و ساده. نویسنده دانشمندی شیعی مذهب و ظاهراً از واعظان مبرز عصر

خود بوده است. کتاب دارای چهل و یک «باب» و هر بابی مشتمل بر چند «فصل» است: باب ۱. اصول عقاید در پنج فصل و فصلی دیگر در ذکر پادشاه عالم پناه شاه طهماسب؛ ۲. فضیلت علم و عالم و معلم در سه فصل (فصل سوم در احوال قاضیان و منجمان)؛ ۳. فضیلت نماز و غیره، در سه فصل؛ ۴. فضیلت ثواب روزه، در چهار فصل؛ ۵. فضیلت زکات و حج و جهاد؛ ۶. وصف بهشت ودوزخ و هول قیامت، در سه فصل؛ ۷. صفت خمرخوارگان و قمار و غیره، در چهار فصل؛ ۸. بیان زناکنندگان و لواط، در سه فصل؛ ۹. عقاب رباخوارگان و انبارداران، در سه فصل؛ ۱۰. غیبت و بهتان، در دو فصل؛ ۱۱. سخاوت و بخل، در دو فصل؛ ۱۲. شکر باری تعالی، در دو فصل؛ ۱۳. صبر و شکیبایی، در دو فصل؛ ۱۴. توکل بر خدا، در دو فصل؛ ۱۵. خیرات، در دو فصل؛ ۱۶. توبه و استغفار، در سه فصل؛ ۱۷. اکرام ضیف و همسایگان، در سه فصل؛ ۱۸. حقوق والدین و زوج و زوجه و عبد و اقارب، در پنج فصل؛ ۱۹. امانت و دیانت، در دو فصل؛ ۲۰. ثواب صلوات، در دو فصل؛ ۲۱. موت و فوت، در دو فصل؛ ۲۲. خوف و ترس الهی؛ ۲۳. امر به معروف و نهی از منکر (در شرایط و آداب آن و موعظه در دو فصل)؛ ۲۴. حکمت باری تعالی و بیان اخلاص، در سه فصل؛ ۲۵. حیا و عفت، در سه فصل؛ ۲۶. فضیلت حلم، در سه فصل؛ ۲۷. بیان عجب و تکبر، در دو فصل؛ ۲۸. شفقه و صدق، در پنج فصل؛ ۲۹. تواضع و نکوهش، در سه فصل؛ ۳۰. علو همت و جهد، در چهار فصل؛ ۳۱. رزق و پرسش خدای تعالی، در سه فصل؛ ۳۲. خاموشی و تنهانشینی، در سه فصل؛ ۳۳. دوستی باری تعالی، در دو فصل؛ ۳۴. وفاداری، در سه فصل؛ ۳۵. عدالت و مشاورت، در سه فصل؛ ۳۶. شناختن نفس خود و نفس شیطان، در سه فصل؛ ۳۷. شناختن دنیا و خرسندی به قضاء، در سه فصل؛ ۳۸. دفع قطاع الطریق (و اشرار)، در دو فصل؛ ۳۹. دریغ خوردن بر دنیا و یقین داشتن به خدای تعالی، در چهار فصل؛ ۴۰. محبان و شیعیان، در هفت فصل؛ ۴۱. وصیت و ختم کتاب.

آغاز: حمد و ثنای أتم، حضرت ودودی را که صفای مودت و وفای محبت را تاج و طوق جانهای شیفتگان عکس جمال ... ذوق سوختگان سبحات جلال ساخت. رؤوفی که مخموران درود درد فراق و معموران سوز اشتیاق ... افراح شراب إفضال بنواخت. لطیفی که لطایف جودش ناقصان ظلمت خاك را بتوالی رشاش ... کمال بخشید. جمیلی که از ساقی کؤوس أنوار جمالش مهجوران بادیه حرمان و هیمان و رنجوران زاویه ... زاویه ... شربت وصال رسید، و باظهار آثار نفس رحمانی سایران عرصه وجود را بار عام داد و بأمطار أسرار حقایق و إلهام؛ خطه شهود را آرام داد. و صلوات زاکیات و درود نامیات بر صاحب لوای کوثر و مقتدای أهل ... بحر عالم توحید و بدر فلك تحقیق، سید انبیا حضرت محمد المصطفی صل الله علیه و آله و سلم؛ و بر أهل بیت او، صلوات الله علیهم اجمعین، که کاشفان أسرار عرفان و واصفان أنواروجدانند،خصوصاً حضرت امیرالمؤمنین و امام المتقین علی بن أبی طالب ... علیهم الصلوة و السلام. اما بعد، چنین گوید مؤلف این رساله، الفقیر الحقیر إلی رحمه الله الملك ... فتح الله بن عزیز الله الأیادی، که عزیزی از برادران دینی و فرزندی از فرزندان طریقی که همگی همت خود ... و علوم دینی مصروف داشته، و جز خلوص عقیده با این کمینه نداشته؛ از کمال اخلاص و نور «و وفور: ظ» اختصاص، ازین بنده ضعیف ... که از برای طالبان؛ نسخه تحریر و ترقیم که که بوسیله آن در علم طاعت و عبادت بیفزایند و از جهل و عصیان ... و سبب طاعت ما شود و بر صفحه صحیفه روزگار یادگار ماند، مزین بآیات قرآن ملك علام و أحادیث پیغبر صلی الله علیه و آله و سلم و از حکایات و روایات أئمه معصومین علیهم السلام و از أکابر دین از هر کتابی از نثر ... تا بر تمامت مؤمنین و مؤمنات حجتی قاطع باشد. هر چند این بنده گنهکار و ضعیف بیمقدار خود را ... که بدین جرأت إقدام نماید، و خود را از حساب مقیدان دین «کذا» شمرد. فأما چون حضرت رسالت پناه محمدی ... سئل عن علم یعلمه فکتمه الجم بلجم من النار؛ نخواست که در زمره این طائفه باشد که حدیث خبر میدهد ... بحکم این حدیث که: العلم لایحل منعه، برخود فرض عین دانست. پس بنابرین ... ترتیب و ترکیب این کتاب «فتوح المؤمنین» شروع کرد، و مرتب گردانید بمقدمه و چهل و یك باب و خاتمه. کسانی که این رساله را دریابند سودمند دنیا و آخرت شوند انشاء الله. حق سبحانه و تعالی برخوانندگان و نویسندگان و شنوندگان و یاد گیرندگان و عمل کنندگان و بر مؤلف رحمت کناد. إلهی! بحث عزت و جلال خودت که دیده عیب‌گویان و حسد حاسدان ازین بنده ضعیف گناه کار در پوشان. اگر عیبی از زبان قلم واقع شود از کرم بزرگی و لطف و شفقت خود آنرا اصلاح نمایند، خدای عالم بر ایشان رحمت کند و بیامرزد، و بالله التوفیق. باب اول. در بیان توحید و عدل ...

انجام: به اقبال پیوسته پیوسته باد و صلی الله علی محمد و آله الطیبین الطاهرین برحمتك یاارحم الراحمین.

[دنا ۸۸۴/۷ (۱۰ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۵۳۹/۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۲۶

انجام: حکمتش را گفت که حتی یحکمون نماز و عبادتش را گفت که ان صلاتی و نسکی ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ تملك: زین العابدین به سال ۱۲۶۹ق، حاجی محمد حسین؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۱۸گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۲۸ – ۱۷۰]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۳۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۸ جمادی الاول ۱۰۷۳ق؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج، ۲۵۵گ، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۱۸)، اندازه:

۱۷×۲۵سم [ف: ۴ – ۱۹۱۸]

مشهد؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۴۷ عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۳ – ۱۳۲۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۴۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۱۴۵]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۲۷۸

آغاز: بر خود فرض عین دانست پس بنابراین در ضبط و ترتیب و ترکیب این کتاب فتوح المؤمنین شروع کرد؛ **انجام:** یعنی ستم کننده برای ستمکاران تیرها مقرر است که در ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۲۶۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۱۶ – ۲۵۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۶

آغاز: بسمله، حمدله، الصلاة، اقول مخاطباً لنفسی اعلم یا ایها العبد اللئیم الذمیم؛ **انجام:** و ما انت بمؤمن و نیستی تو یاد دارنده گناه را و لو کنا صادقین اگر چه راست می‌گوئیم.

خط: عبارات عربی نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: حبیب الله پسر حاج رضا ولد مرحوم محمد ابراهیم؛ جلد: مقوا، ۴۸۰ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۲سم [ف: ۴۰/۳ – ۲۲۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۶۵

تذکر: نام مؤلف در فهرست «ضیاء الدین جرجانی» آمده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صادق نوری، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مذهب، ۵۸۸ص، ۱۸–۲۴ سطر، اندازه: ۲۱×۲۹/۵سم [ف: ۴۵ – ۱۸۷]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۵۲۰

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین الصلوة و السلام علی خیر اشرف الاولین؛ **انجام:** برابر

تذکر: در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹ رمضان ۱۲۲۶ق؛ واقف: خان بابا مشار، خرداد ۱۳۴۵؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۱۲گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰/۷×۳۰/۲سم [ف: ۱۴ – ۳۸۷]

۷. اصفهان؛ کتابخانه‌های اصفهان؛ شماره نسخه:۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** شهرش را گفتکه «لا اقسم بهذا البلد»، غربتش را گفت که «إن الذی فرض علیك القرآن لرادك إلی معاد»، حکمتش را گفت که «حتی یحکموك»، نماز و عبادتش را گفت که «إن صلوتی و نسکی ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تملک: «زین العابدین» مورخ ۱۲۶۹ و «محمد حسین»؛ ۲۱۸گ، ۲۳ سطر در متن (۱۴×۲۳)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [فهرست روضاتی: – ۳۳۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۷۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۱۴۵]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۸۰

آغاز: نو روی هیچ کم شود دیگر شب بچراغ روشن گردد و ایمان به سبب حضرت رسول صلعلم ظاهر گشت؛ **انجام:** انجام موجود: بکن دستم از دانه سبحه پر.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام (بخش مقدمه تا بحثی از باب اول افتاده)؛ ۲۳۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۳×۳۵ سم [ف: ۶ – ۴۴۹]

۹. مشهد؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۸۶۰

آغاز: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کسرنویسی شده؛ ۲۲ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲ – ۲۷۱]

← فتوح هشت در ﴿ مدارج الکمال الی معارج الوصال

● **فتوح الیمن** / تاریخ اسلام / عربی

futūḥ-ul yaman

ابوالحسن بکری، احمد بن عبدالله، ق۷ قمری

ab-ol-hasan-e bakrī, ahmad ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 13c)

محتملاً از احمد بن عبدالله بکری و کتاب در غزوات امام علی (ع) است در یمن که مؤلف به روایاتی که در باب غزوات وارد شده با عنوان «قال الراوی و قال البکری» پرداخته است.

چاپ: مصر، ۱۱۸ص، ۱۲۸۸ق و۱۴۴ص، ۱۲۹۷ق؛ مصبوعات عثمان عبد الرزاق،۱۳۰۲ق؛ بمبئی، ۱۹۵ص، ۱۲۹۵ق.

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۵۹۵/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: آغاز رجب ۱۲۸۲ق؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: – ۱۵۰۵]

● **الفتیا المعروفة بالحمویة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-futyā al-ma‘rūfa-tu bi'l-ḥamawīyyi

ابن تیمیه، احمد بن عبدالحلیم، ۶۶۱ – ۷۲۸ قمری

ebn-e taymīyye, ahmad ebn-e ‘abd-ol-halīm (1263-1328)

با توجه به ظاهر کتاب و سنت سعی کرده صفات ظاهری ــ از قبیل: دست و پا و انگشت ــ برای خدا ثابت کرده و تجسمی به خداوند بر روی آسمان و فرش بدهد.

چاپ: مکة المکرمة، مطبعة السلفیة، ۱۰۴ص، ۱۳۵۱ق؛ قاهره، محقق: قسی محب الدین الخطیب، ۸۴ص، ۱۳۸۷ق.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۰۸/۶

آغاز: سئل شیخ الاسلام ... ما قولکم فی کتاب الصفات کقوله الرحمن علی العرش استوی ثم استوی الی السماء

کتابخانه دارالکتب الظاهریة (مدرسه عمریه)-دمشق ۳۷۷۰؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ ۳۹گ (۱۸۱–۲۱۹) [عکسی ف: ۲ – ۲۰۶]

● **فجر الاقمار فی سر الاسرار** / کیمیا / عربی

fajr-ul aqmār fī sirr-il asrār

فخری، محمد

faxrī, mohammad

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۴۰/۶

آغاز: بسمله، اما بعد الحمد انزل من السماء ماء؛ **انجام:** فهذا رأی من ذهب الی تحلیل الاجساد و تجسید الارواح و هذا ما فی الترکیب الاول.

بی‌کا،بی‌تا؛جلد:میشن آلبالویی،اندازه:۱۷/۵×۲۲/۵سم[ف:۸- ۴۸۵]

● **فجر الثمد فی اعراب اکمل الحمد** / نحو / عربی

fajr-ul ṯamd fī i‘rāb-i akmal-ul ḥamd

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ – ۹۱۱ قمری

soyūtī, ‘abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

تاریخ تألیف: ۸۷۴ق

در جواب پرسش محیی الدین کافیجی درباره اعراب کلمه «الحمد لله» نوشته است.

چاپ: قاهره، مطبعة المنیریة، ۲ص، ۱۳۵۳ق، در جزء دوم کتاب الحاوی للفتاوی چاپ شده.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۴۵/۱

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... مسئلة، سئل شیخنا العلامة محی الدین الکافیجی فی سنة اربع و سبعین و ثمانمایة عن قول القایل الحمدلله اکمل؛ **انجام:** و هذا لمثال لیس من ضابطها ... بالاجماع فبطل هذ القول بلانزاع، والله تعالی اعلم بالصواب هذا آخره ... فی عصر یوم الاثنین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: میشن، ۳گ (۱پ–۳پ)، اندازه: ۱۵/۲×۲۰/۹سم [ف: ۹ – ۱۴]

● **الفجر الطالع فی الجفر الجامع** / جفر / فارسی

al-fajr-ut tāle‘ fe-l jafr-il jāme‘

علوی فاطمی، محمد جعفر بن محمد حسن، ق۱۴ قمری

‘alavī fātemī, mohammad ja‘far ebn-e mohammad hasan (- 20c)

رساله‌ای است در علوم غریبه، مؤلف در مقدمه آن آورده که با استفاده از دوایر این رساله می‌توان به درون افراد پی برد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۱۸/۱

آغاز: الحمد لله الذی فتح طلسمات اسراره المخزونة بلطائف الافکار و شرح خفیات آثاره المکنونة لعباده الاحبار ... و بعد ... هذا کنز مخزون الهی و سر مکنون لدنی مبنیء عن الخطرات؛ **انجام:** این درخت را بنشان که سالهای دراز ثمر خوبی می‌دهد، این عمارت را بنا کن که بنیان مبارکیست سالهای دراز باقی و برپاست و انهدام ندارد تمام شد.

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن میرزا محمد حسن علوی فاطمی حائری، تا: ۲۵ ربیع الاول ۱۳۲۱ق؛ ۱۳گ (۱پ–۱۳پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۳۲ – ۵۴۷]

● **الفجر المنیر علی مجموع العلامة الامیر** / فقه / عربی

al-fajr-ul munīr ‘alā majmū‘-il ‘allāmat-il amīr

صعیدی، عبدالحافظ بن علی

sa‘īdī, ‘abd-ol-hāfez ebn-e ‘alī

شیخ خلیل بن اسحاق جندی مالکی (–۷۶۷ق) متن مختصر مفیدی در فقه مذهب مالکی تحریر نموده بود که مورد توجه قرار گرفت و افراد فراوانی آن را شرح کرده‌اند، و محمد بن محمد الامیر این متن را تنقیح و اختصار نموده و فروعی از افادات شیخ خود ابوالحسن نورالدین علی بن احمد بن مکرم الله العدوی، بر آن افزوده و به نام «مجموع الامیر» مشهور شده است. صعیدی مجموع مذکور را شرح مفصلی کرده بود بنام «التوضیح لمن رام المجموع بنظر صحیح»، ولی بعضی از فضلا از وی خواهش نمودند که شرح دیگر مختصری بنگارد مشتمل بر بیان معانی الفاظ با در نظر گرفتن شرح خود مؤلف بر کتابش، این درخواست را قبول کرده و شرح حاضر را نگاشت.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۹

آغاز: الحمدلله الذی جعل لنا خیر الدارین فی فقه احکام الدین و فهم الشرع المبین مجموعاً و شرح صدورنا بتوضیح معانیه؛ **انجام:** فاذا منعالم یطاعا اذ لا طاعة لمخلوق فی معصیة الخالق، و الله اعلم.

جزء اول کتاب، و تا پایان کتاب حج را شرح کرده؛ خط: نسخ، کا: عبدالله محمد حسونه شفاعی (شافعی) احمدی، تا: ۱۲ ذیقعده۱۳۰۸ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۳۴۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳ سم [ف: ۴ – ۳۷۸]

● **الفجر المنیر فی الصلوة علی البشیر النذیر** / فضایل و مناقب / عربی

al-fajr-ul munīr fi-ṣ ṣalāt ‘ala-l bašīr-in naḏīr

فاکهانی، عمر بن علی، ۶۵۴ – ۷۳۱ قمری

fākehānī, ‘omar ebn-e ‘alī (1257 - 1331)

تاریخ تألیف: چهارشنبه ۸ شعبان ۷۲۹ق

در فضیلت و کیفیت صلوات بر پیامبر گرامی اسلام (ص) و زیارت مرقد مطهر آن حضرت و همچنین بیان اسماء، صفات، شمایل و معجزات و استعانت از وجود مبارک آن حضرت. در دوازده «باب»: ۱. حکم الصلاة علیه (ص)؛ ۲. فضل الصلاة علیه (ص) و ما فی ذلک من الثواب؛ ۳. کیفیة الصلاة علیه (ص) و التسلیم و ما یترتب علی ذلک من الاجر العظیم؛ ۴. المواطن التی تستحب الصلاة علی النبی (ص)؛ ۵. ذم من لم یصل علیه (ص)؛ ۶. زیارة قبره علیه السلام؛ ۷. اسمائه المعظمة و نعوته المکرمة؛ ۸.

صفاته الخلقية و شمايله المرضية؛ ۹. صفاته المعنوية و ما اختصه به رب البرية؛ ۱۰. معجزاته و ما خصه به تعالی من اياته؛ ۱۱. فی من استعان به عليه السلام فاغيث فی القديم و الحديث؛ ۱۲. فی ما ختم الله به ايام حياته و ذکر مرضه و وفاته (ص).

[هدية العارفين ۷۸۹/۱؛ بروکلمان، ذيل ۱۵/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۹۷عکسی

آغاز: الحمدلله الذی هدانا للاسلام و جعلنا ن امة خير الانام محمد بن عبدالله بن عبد المطلب عليه افضل الصلوة و السلام؛ **انجام:** و احشرنا فی زمرته و اجعلنا من خيار امته و لا يخالف منا عن ملته امين رب العالمين. و کان الفراغ من تصنيفه ...

نسخه اصل: چستربيتی، ش ۳۹۵۹ (اربری، فهرست خطی عربی ۷۱/۴)؛ خط: نسخ، کا: احمد بن حسن بن علی فهری يمنی، تا: سه‌شنبه۲۹رمضان ۷۳۱ق؛ مصحح، محشی، مقابله شده؛ با اجازه‌ای به تاريخ ۷۳۱ ق که مؤلف به عده‌ای از مشايخ که کتاب را بر وی سماع نموده‌اند داده؛ ۹۷گ، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۲ – ۴۸۰]

● **فجر و شفق (در بيان)** / هيئت / فارسی

fajr va šafaq (dar bayān-e)

بيرجندی قاينی، محمد علی بن محمد اسماعيل، ۱۲۲۴ – ۱۳۰۵ قمری

bīrjandī qāyenī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad esmāʻīl (1809 - 1888)

وابسته به: الشفق الفلق؛ بيرجندی قاينی، محمد علی بن محمد اسماعيل (۱۲۲۴–۱۳۰۵)

برای: ميرزا عبدالله مازندرانی (شاگرد خود)

رساله مختصری است که آن را از رساله مفصل‌تری که به زبان عربی نوشته بوده، ترتيب داده است.

آغاز: الحمدلله رب العالمين و الصلوة و السلم علی محمد ... اما بعد اين مقاله‌ای است در معرفت کميت ما بين طلوع فجر و طلوع مرکز شمسی و غروب مرکز شمسی و غروب شفق و کيفيت تزايد و تناقص.

انجام: تمام عرض بلد پس نصف ... بلکه کل آن معلوم ميشود و هو المطلوب ...

[فهرستواره منزوی ۲۹۹۵/۴]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۳۵/۷

آغاز و انجام: برابر

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ به خط سيد محمدعلی قائنی است و سيد اسمعيل آن را به نام خود امضاء کرده؛ مجدول؛ جلد: تيماج مشکی، اندازه: ۱۴/۲×۲۰/۵۲سم [ف: ۱۰ – ۱۲۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۹۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسدالله منجم مازندرانی هزار جريبی، تا: ۱۳۱۰ق؛ محشی از مؤلف و اسدالله منجم؛ جلد: تيماج، ۹ص (۱–۹)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۹ – ۷۳]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۰۸۷/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، کا: ميرزا عبدالله طبری، بی‌تا؛ جلد: تيماج، ۴گ، اندازه: ۱۵×۲۱/۲سم [ف: ۱۰ – ۱۶۴]

● **فجريه = تفسير سوره فجر** / تفسير / فارسی

fajrīyye = tafsīr-e sūre-ye fajr

کرمانی، جواد بن محمد علی، ق۱۴ قمری

kermānī, javād ebn-e mohammad ʻalī (- 20c)

به درخواست: حاج علی محمد نراقی

تاريخ تأليف: ۲۴ رمضان ۱۳۱۰ق

تفسير صرفی و نحوی است بر سوره مبارکه فجر. مؤلف بعد از ذکر هر آيه ابتدا ترجمه و شرح کوتاه فارسی آن را ذکر می‌کند پس از آن در بخشی با عنوان «الصيغه» مطالب صرفی آيه و در بخشی با عنوان «الترکيب» مطالب نحوی مربوط به آن را می‌آورد.

قم؛ گلپايگانی؛ شماره نسخه:۸۶۸۶-۵۸/۱۳۶

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمين و صلی الله علی سيدنا و مولانا محمد و آله اجمعين و لعنة الله علی اعدائهم و غاصبی حقوقهم و ناصبی شيعتهم و منکری فضائلهم

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲۴ رمضان ۱۳۱۰ق؛ ۴۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۴ – ۲۱۰۹]

← فجوريه > الفجورية

● **الفجورية** / داستان / فارسی

al-fojūrīyye

گرجی، والی بن سهراب، ق۱۳ قمری

gorjī, vālī ebn-e sohrāb (- 19c)

اهدا به: ناصر الدين شاه (۱۲۶۴–۱۳۱۳ق)

تاريخ تأليف: ۱۲۷۹ق

نويسنده که از درباريان ناصرالدين قاجار و از بزرگان گرجيان مقيم ايران است بر حسب امر ناصر الدين شاه عياشی‌های خود را به رشته تحرير می‌کشد و اين کتاب را در دو «واقعه» و يک «گفتار» فراهم می‌آورد: واقعه ۱. مباشرت و معاشرت با نسوان است که ايشان بيست و هشت تن اند؛ واقعه ۲. در ملاوطه با وشاقان سيم ساق است و آنها نود و دو تن می‌باشند؛ گفتار: در بيان مقاربت با کنيزان روسياه که چون روزگار خود اين بنده است.

[مجله یغما س ۱۸ ص ۳۸۲؛ فهرستواره منزوی ۴۱۳/۱]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۲۵

آغاز: بسمله، حمد بساط قرب کرد گاریرا سزاست که لم یزل بوده و هست و لایزال خواهد بود؛ **انجام:** جزوی و کلی این جان نثار بکتابخانه همایونی می‌رساند. امر امر اعلیحضرت همایونیست.
خط: شکسته نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۹ق، جا: تهران؛ مجدول؛ ۵۳گ، ۷ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۳ – ۴۸۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۹۶–ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ – ۹]

● فحص حکمی فی نظم نظری / ادبیات / عربی

faḥṣ-un ḥikamī fī naẓm-i naẓarī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۱۷/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص [ف: ۵ – ۲۸۲]

● الفحص عن القوة النزوعیة (رسالة فی) / فلسفه / عربی

al-faḥṣ ʻan-il quwwa-tin nuzūʻīyyi (r. fī)

ابن باجه، محمد بن یحیی، – ۵۳۳ ؟ قمری

ebn-e bājja, mohammad ebn-e yahyā (- 1139)

در آن به تعریف مفهوم نفس نزوعیه می‌پردازد و آن را سه گونه می‌داند: نزوعیه خیالیه، نزوعیه متوسطه و نزوعیه ناطقه. در ادامه بنا به سنتی که در بحث از نفس نزوعیه وجود دارد، به عنوان مقدمه به بحث درباره محرک و متحرک (با توجه به آنچه در مقاله هشتم سماع طبیعی ارسطو گفته شده) می‌پردازد و همچنین در مورد حرکت در مکان و حرکت مکانی حیوان نیز سخنانی می‌آورد. اما در ادامه از این بحث به بحث نفس نزوعیه بازنمی‌گردد.

آغاز: رساله اول: بسمله. قال: و النفس النزوعیة اما ان تکون جنسا لثلاث قوی و هی: النزوعیة بالخیال: و بها تکون التربیة للاولاد، و التحرک إلی اشخاص المساکن و الالف و العش و ما یجری مجراه

رساله دوم: باسم الله الرحمن الرحیم و الله المیسر و المعین و العادة انما توجد للانسان بالنفس النزوعیة، فان الذی یقبل العادة و هو الجزء النزوعی و الجزء العادی

انجام: رساله اول: و المقبض مکان تحدد بالقبض و تلخیث اصناف امکنة الحیوان لایلیق بالقول فی الحرکات المکانیة

رساله دوم: المحرک الأول فیها حالاتها تفعل فعلها فلاتحتاج ضرورة الی اتصالها بالمحرک. و اما ان لاتقبل تلک الحال الا و هی متصلة بالمحرک کالقلم.

چاپ: در رسائل فلسفیة به تحقیق عبدالرحمن بدوی (بیروت، دارالاندلس: ۱۹۸۳م)؛ نصوص فلسفیة غیرمنشورة، به تصحیح جملا الدین العلوی (بیروت و دارالبیضاء، دارالثقافة و دار النشر المغربیة: بی تا)

[سلطنتی برلین ۴: ۳۹۸]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۷/۱۴ عکسی

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: کتابخانه بودلیان در آکسفورد، شماره ۲۰۶؛ خط: نسخ، کا: حسن بن محمد بن محمد بن محمد النضر، تا: ۵۴۷ق، جا: قوص؛ جمال الدین العلوی این رساله را به واقع دو رساله در باب نفس نزوعیه می‌داند (اولی ۱۲۹پ–۱۳۳ر و دومی ۱۳۳ر–۱۳۴پ) و به صورت جداگانه چاپ کرده؛ ۶گ (۱۲۹پ–۱۳۴پ)، ۲۷ و ۳۲ سطر [عکسی ف: ۴ – ۴۸۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۹/۱۷ عکسی

آغاز: برابر رساله اول؛ **انجام:** برابر رساله دوم

نسخه اصل: کتابخانه سلطنتی برلین، شماره ۵۰۶۰؛ خط: مغربی، کا: عبدالله بن محمد بن یحیی بن اصبغ انصاری، تا: ۶۶۷ق؛ ۷گ (۱۸۴ر–۱۹۰پ)، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۲۷سم [عکسی ف: ۳ – ۶۴۵]

۳. تهران؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۲۴۲/۶۵

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۶گ (۳۱۲پ–۳۱۷ر)، ۲۴ –۳۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: – ۱۴۷]

● الفحم (رسالة فی) / طب / عربی

al-faḥm (r. fī)

خجندی، محمد بن عبداللطیف، – ۵۵۲ قمری

xojandī, mohammad ebn-e ʻabd-ol-latīf (- 1158)

وابسته به: القانون فی الطب؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰–۴۲۸)

گزارشی است بر عبارتی از قانون.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۲۹/۷

آغاز: رسالة فی الفحم للعلامة الخجندی رحمة الله علیه. بسمله. الحمدلله رب العالمین و صلوته علی محمد خیر النبی و بعد قد التمس منی بعض المخلصین ان احل عقد کلام الشیخ الرئیس رحمة الله علیه فی فساد الشهودة فبادرت الی ما التمس مستعیناً بالله تعالی. قال الشیخ: اذ اجتمع فی المعدة خلط ردی مخالف للمعتاد ... بل الفحم و التراب و الجص و اشیاء من هذاالقبیل؛ **انجام:** و این تدل علی کلیة الشرطیة مع اهمال المهملة الکلیة ایضا و لایحتاج الی ذکرها فر بما رشد الیها ادنی فکر فی سیاق کلامه. هذا ما سنح لی فی هذا الموضع و انه ولی التوفیق (تمت المقالة فی سنة ۱۰۰۵) (۱۱۳ب–۱۱۴الف)

خط: نستعلیق ریز، کا: سالک الدین محمد بن مؤید طبیب حموی، تا: جمادی الاول ۱۰۰۵ق، جا: اصفهان؛ چلیپا؛ ۲گ (۱۱۳پ–

۱۱۴ر)، ۲۵ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۶ - ۲۲۳۹]

↩ فخ > اخبار فخ و یحیی بن عبدالله
↩ فخرالدین رازی > ترجمة فخر الدین رازی
↩ فخر رازی > ترجمة فخر الدین رازی

● **فخر السودان علی البیضان** / - عربی
faxr-ul sūdān ‘ala-l bayḍān
جاحظ، عمرو بن بحر، ۱۵۰ - ۲۵۵ قمری
jāhez, ‘amr ebn-e bahr (768 - 870)
چاپ: چاپ شده.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۷/۵-ف
نسخه اصل: داماد ابراهیم پاشا ش ۹۴۹؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴گ (۵۹پ-۷۲ر) [فیلمها ف: ۱ - ۴۹۴]

↩ فخر المناقب فی فضائل علی بن ابیطالب (ع) > کنز المطالب و بحر المناقب

● **فخری** / انساب / عربی
faxrī
فخر رازی، محمد بن عمر، ۵۴۴؟ - ۶۰۶ قمری
faxr-e rāzī, mohammad ebn-e ‘omar (1150 - 1210)
در سرآغاز رساله به فارسی آمده است: جامع این کتاب امام رازی، چون به صحبت سید نسابه عزالدین اسماعیل بن حسن بن محمد نیشابوری رسید و مهارت او را دید و از او مجاز گردید این کتاب مسمی به کتاب فخری تصنیف کرد. سپس می‌افزاید: «هذا التفصیل منقول من ... غایة المعقبین فی انساب الطالبین العلویین».

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۳۲/۴
آغاز: هم اولاد امیرالمؤمنین علی (ع) اسمه المغیرة و عبدالمناف بن؛ **انجام:** بن مالک بن نضر، هو قریش، تمت بعون الملک الوهاب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۰۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۲۴۳گ (۳۹ر-۲۸۱پ)، ۱۴ سطر [ف: ۶ - ۴۷۴]

↩ الفخریة > تاریخ پادشاهان أوده
↩ الفخریة > النکت الاعتقادیة

● **فخریه** / هیئت / فارسی
faxrīya
مشهدی حسینی، عنایت الله بن محمد زمان، ق۱۱ قمری
mašhadī hoseynī, ‘enāyat-ol-lāh ebn-e mohammad zamān (- 17c)
اهداء به: فخرالدین محمد موسوی
در استخراج سمت قبله در یک «مقدمه» و «عقدی» و «حلی» و «خاتمه»ای. در دیباچه از کسانی که پیش از او و در این زمینه نگاشته‌اند نام می‌برد: کمال الدین حسین بن ابراهیم المنصوری الحسینی، مولانا مظفر جنابذی، عبدالعلی بیرجندی، و «عمدة المتأخرین ... بهاء الملة و الدین محمد عاملی». از این روزگار محمد زمان بن محمد جعفر مشهدی (- ۱۰۴۱ق) نگارنده «شرح قواعد الاحکام» (الذریعه ۱۹/۱۴) را می‌شناسیم که دارای «دیوان» نیز بوده است (همانجا ۴۰۶/۹) که نباید با این ریاضی‌دان یکی باشد. (احمد منزوی)
آغاز: الحمدلله الذی جعل الکعبة المعظمه قبلة للعالمین ... و بعد، بر ارباب فهم و فطرت و اصحاب ذکاوت و فطنت.
[نسخه‌های منزوی ۳۳۱/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۰۰۱/۴ «فخریه ... »، همانجا ۳۱۳۳ نمایه (اسطرلابی)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۱۱/۸-ف
نسخه اصل: نسخه آقای روضاتی در اصفهان؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [فیلمها ف: ۱ - ۷۲۲]
۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۷۹/۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و بیرون آوردن آسان باشد. و جدول این است.
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ یا آغاز قرن ۱۲؛ ۱۸گ (۱۲۵پ-۱۴۲پ) [ف: ۲ - ۱۸۳]

● **فخریه** / شعر / فارسی
faxrīya
هجری تفرشی، محمد صادق بن فضل الله، - ۱۱۶۰ ؟ قمری
hejrī tafrešī, mohammad sādeq ebn-e fazl-ol-lāh (- 1747)
منظومه‌ای است در حدود ۲۱۲ بیت که با سه بیت عربی آغاز شده و به ستایش خداوند بزرگ پرداخته، سپس نادرشاه را مدح نموده و پس از آن به ستایش علمی و ادبی خود پرداخته و سبک شاعرانه نظامی در مخزن الاسرار را پی گرفته است.
آغاز: رب بما جدت و انعمتنی ×× شکرک الهمت و الزمتنی / من و بلغ بصلوة الصلوة ×× اشرف من ارسل فی الکائنات
انجام: داد زبانش چه بگفتن به دل ×× دایره طی کرد که طی السجل
چاپ: در گنجینه بهارستان، بخش ادبیات فارسی، جلد۱، صص ۳۴۵ - ۳۵۵، به کوشش احمد نصیری فرد
[الذریعة ۵۷۸/۹ و ۱۲۹۰و ۲۵۵/۱۹؛ دنا ۸۸۸/۷ (۷ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی

[۳۰۱۸/۴

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۷۰/۳
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۳گ (۳۹ر-۴۱پ)، ۱۴سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۵ - ۴۱۳۵]
۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۲۳/۴
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: بیاضی ربعی [نشریه: ۷ - ۲۷۱]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۷۱/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** فلک فرسا سوار عرش پیمای ×× همایون برهمای لا مکان جای
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ اشعار در چهار ردیف مورب نگاشته شده و برخی از آنها در حاشیه آمده؛ ۴گ (۳۵ر-۳۸ر)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۴×۲۲/۵ سم [ف: ۳۷ - ۴۹۰]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۴/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر، تا: ربیع الاول ۱۲۹۳ق، جا: تهران؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۰ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [سنا: ف: ۱ - ۳۷۵]
۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۰۶/۵
آغاز و انجام: برابر
خط:نستعلیق، کا: محمود بن محمد علی، تا: ۱۳۲۱ق؛ جلد: میشن، ۱۰گ (۶۵ر-۷۴ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۴۳۴]
۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۲۲/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: یوسف تفرشی طرخورانی المسکن متخلص به عاشقعلی، تا: دوشنبه ۹ محرم ۱۳۲۴ق؛ جلد: گالینگور، ۸گ (۳۹ر-۴۶پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۰ - ۷۲]
۷. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۱۶ض
آغاز: برابر
خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: بیاضی [چند نسخه-ف: ۳۵۱]
۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۰۹/۳
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۶گ (۱۶پ-۲۱ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۸ - ۴۳۸]
۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۰۴/۶
آغاز: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳گ (۶۶پ-۶۸ر)، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۳۸ - ۴۲۹]

● **فخریه** / شعر / فارسی

faxrīya

آقا صادق

āqā sādeq

این مثنوی پس از حمد خدا و نعت رسول و ذکر هر یک از خلفای راشدین و سب و لعن بر معاویه و یزید به بیان واقعه کربلا می‌پردازد و از کشته شدن حضرت امام حسین و اهل بیت سخن می‌گوید.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۹۵
آغاز: بسمله و به نستعین، رب بما حدتت و انعمتنی؛ **انجام:** لعن بحجاج بابن زبیر ×× بر پسر سعد و دگر بر زبیر
خط: نستعلیق، کا: احمد الحسینی سپاسی، تا: ۱۳۴۲ق؛ ۳۴گ، ۱۲ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۵ - ۴۱۴]

● **فخریه** / هیئت / فارسی

faxrīya

منجم، محمد زمان

monajjem, mohammad zamān

در استخراج سمت قبله.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۵۷۴
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی جعل الکعبه المعظمه قبله العالمین؛ **انجام:** بیرون آوردن آسان باشد و جدول این است.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۴۲۵]

← الفخرية فی العقائد ← النکت الاعتقادية
← الفخرية فی العقائد ← تاریخ پادشاهان أوده

● **الفخرية فی فقه الحنفية** / فقه / عربی

al-faxrīyya fi-l fiqh-il ḥanafīyya

طریحی، فخرالدین بن محمد، ۹۷۹ - ۱۰۸۷ ؟ قمری

torayhī, faxr-od-dīn ebn-e mohammad (1572 - 1677)

کتاب مختصری در احکام طهارت و نماز، با اشاره به ادله فقهی مسائل و توضیحات آنچه نیاز به توضیح داشته باشد. تنها آنچه را که استنباط مؤلف بوده می‌آورد و از آنچه که دلیل آن ناستوار باشد اجتناب می‌شود، در یک «مقدمه» و دوازده «باب»: المقدمة: فی معنی الطهارة و أنواعها؛ باب ۱. المیاه؛ ۲. موجب الوضوء؛ ۳. المتخلی و أحکامه؛ ۴. کیفیة الوضوء؛ ۵. الغسل؛ ۶. التیمم؛ ۷. النجاسات؛ ۸. أحکام الإزالة؛ ۹. أبحاث الصلاة؛ ۱۰. التوابع؛ ۱۱. الجماعة؛ ۱۲. صلاتی الخوف و السفر.
آغاز: أحمد الله کما أمر و أشکره مرغماً لمن جحد و کفر و أصلی علی محمد سید البشر، أما بعد فیقول راجی عفو به المعین فخر الدین ...
انجام: و الوجوب فیها محمول علی تأکید الاستحباب للأصل.

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۵۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن بهزاد، تا: ۱۰۹۸ق؛ جلد: تیماج، ۶۰گ (۷۷پ-۱۳۶ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۶۶]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،بی کا، تا: ظاهراً عصر مؤلف؛ محشی؛ تملك: مجتبی بن محمد باقر الموسوی با مهر «عبده مجتبی بن محمد باقر الموسوی» (بیضی)، محمد محسن بن محمد زکی بن عبدالصمد در اصفهان به تاریخ ۱۱۴۳ با مهر «محمد محسن بن محمد زکی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۸۴گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۴۲]
۳. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۱۰۲/۱
خط: نسخ، کا: ناصر بن حسین مشهداوی، تا: قرن ۱۳؛ ۸۶گ (۲پ-۸۷پ)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۷۸]

● الفخرية فی معرفة النية / فقه / عربی

al-faxrīyya fī ma‘rifat-in nīyya

فخرالمحققین، محمد بن حسن، ۶۸۲ - ۷۷۱ قمری

faxr-ol-mohaqqeqīn, mohammad ebn-e hasan (1284 - 1370)

به در خواست: سید حیدر بن شرف الدین بیهقی
در معرفة نیت و اقسام آن که بر حسب خواست فخرالملة و الدین حیدر بن شرف الدین علی بن ابی علی بن محمد بن محمد بن ابراهیم بیهقی تألیف و به مناسبت لقب ایشان نام آن را «الرسالة الفخریه» گذارده‌اند و مشتمل بر سه «فصل» است: ۱. حقیقت نیت و تعریف آن؛ ۲. وجوب نیت و دلیل عقلی و نقلی آن؛ ۳. صفات آن. این امور را در انواع عبادات توضیح داده است که شامل کتاب طهارت، صلات، زکات، خمس، روزه، حج و عمره و کتاب جهاد و مرابطه و در آخر دو فصل دارد که یکی در امر به معروف و نهی از منکر است و فصل دیگری در امور متفرقه. ترجمه فارسی این کتاب تحت عنوان «ترجمه الفخریه فی امر النیة» به‌وسیله صدرالدین محمد تبریزی و به دستور شیخ بهائی صورت پذیرفته است.
آغاز: بسمله، الحمدلله علی هدایتنا بسید المرسلین و ارشادنا الی الدین ... اما بعد فیقول محمد بن الحسن بن المطهر، هذه الرسالة الفخریة فی معرفة النیة
انجام: و کذا الاحادیث المنقولة عن النبی و الائمة علیهم السلام فینوی عند کل فعل الاستحباب و القربة. و هذا آخر ما املیناه ...
چاپ: طهران، سنگی، ۱۳۱۵ق، وزیری (کلمات المحققین: ج۲، صص۸۷-۱۰۱)

[دنا ۸۸۶/۷-۸۸۸ (۷۳ نسخه)؛ الذریعة ۲۲۰/۱۱و ۱۲۶/۱۶؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۵۳۴/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۵۳/۷
آغاز و انجام: برابر؛ وقع الفراغ منه عصر یوم السبت رابع شهر الله المعظم رمضان سنة تسع و خمسین و سبعمائة
خط: نسخ، بی کا، تا: ۴ رمضان ۷۵۹ق؛ در پایان به خط مؤلف آمده: «انهاه ایدالله تعالی قرائة و بحثاً فی مجالس آخرها خامس رمضان سنة تسع و خمسین و سبعمائة. و الحمدلله ... و کتب محمد بن الحسن بن المطهر»؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۱گ (۲۹پ-۳۹پ)، ۲۱سطر (۹/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۶×۱۹سم [ف: ۱۴-۲۲۸]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۹۲/۴-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۷۷۷]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۱/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی کا، تا: ۸۷۷ق؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: مقوایی، ۱۴گ (۴۳پ-۵۶پ)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۲ - ۲۰۷]
۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷/۲
خط: نسخ، کا: قاسم بن علی بن محمد بن فخر کاشفی، تا: ۸۸۲ق؛ کاغذ: سمرقندی [نشریه: ۱۱ - ۹۲۴]
اصفهان؛ دانشکده ادبیات؛ شماره نسخه:۳۳/۲
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۳۰۳]
۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۷۴/۳
خط: نسخ، بی کا، تا: اوایل رمضان۸۸۶ق؛ محشی؛ ۲۴گ (۱۶پ-۳۹)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۴۶]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۹۷/۵
خط: نسخ، کا: عزالدین ابن نجم الدین استرآبادی، تا: شنبه اواخر شعبان ۸۹۲ق؛ جلد: تیماج، ۱۵گ (۹۷پ-۱۱۱پ)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۵ - ۱۸۵]
۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۷۴/۳
خط: نسخ، کا: محمد بن احمد رضوی، تا: غره ذیحجه ۸۹۵ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۱۵گ (۱۰۰پ-۱۱۴پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۶ - ۸۸]
۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۲۴۷/۲
خط: نسخ، بی کا، تا: ۸۹۸ق؛ جلد: مقوایی، ۲۴گ (۱۴۳پ-۱۶۶پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۶ - ۲۳۲]
۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۱۷/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: زین الدین علی بن فضل بن هیکل حلی، تا: قرن ۹؛ مصحح؛ در پایان عبارت «انهاه ایده الله و احسن توفیقه قراءة و بحثا فی مجالس متعددة آخرها رابع عشرین شهر ربیع الاول من سنة سبع و اربعین و ثمانمائة هجریة و کتب محمد بن حسن بن ابی القاسم الحسینی عفاالله عنه» و در ذیل آن عبارت: «المراد بابی القاسم الحسینی هو السید النقیب بهاء الدین ابی القاسم علی بن عبدالجمیل النیلی النسابة صاحب کتاب الانوار الالهیة استاد الشیخ ابن فهد حلی معاصراً للفخر و الشهید» به خط یکی از بزرگان؛

کاغذ: شرقی، ۱۲گ (۲۱پ-۳۲پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۳/۵سم [ف: ۳۵ - ۶۶۶]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۵۰۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ثلاث و ثلاثون تسبيحة و يستحب فيه النية فيقول.

از ابتدای کتاب تا تسبیح حضرت زهرا سلام الله علیها است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور، ۱۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۸سم [ف: ۲۱ - ۹۹۸]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۵۷/۲

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۷گ (۴۸پ-۶۴ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۱۸ - ۴۷]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۵۳/۲

انجام: و هو في الذهب عشرون ديناراً و فيه نصف دينار ثم أربعة دنانير ...

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۸گ (۶۳پ-۷۰پ)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۱ - ۲۱۱]

۱۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۲۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مهر: «عبده محمد صالح الحسینی ۱۱۱۶» (بیضی)، «محمد باقر بن محمد تقی موسوی» (بیضی)، کتابخانه مجدالدین؛ جلد: تیماج، ۲۹گ (۱-۲۹)، ۱۱ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۱۲۶۴]

۱۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۲۹/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با یادداشت ۹۹۸ق در مجموعه؛ ۲۳گ (۱۸۵پ-۲۰۷ر) [ف: ۲ - ۱۸۴]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۱۵/۱

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۰۴ق؛ مصحح؛ مهر: «عبده عیسی بن فتح الله» (بیضی)، تملک: عیسی بن فتح الله، فتح الله قزوینی، مرتضی بن احمد حسینی، محمد تقی بن عبدالصمد بن ابراهیم؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مذهب، ۲۴گ (۱پ-۲۴)، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۲۹]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۰۷/۵

خط: نسخ، کا: محمد بن حسن بن احمد بن فرج بن احمد بن حسن بن مبارک اوالی سهلاولی، تا: ۹۴۷ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۱۰گ (۴۷ر-۵۶پ)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۹ - ۸۹]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۰۶/۳

آغاز و انجام: برابر

کا: علی بن شمس الدین رستمداری، تا: ۹۵۸ق، جا: مشهد رضوی؛ ۸گ (۳۵پ-۴۲ر)، اندازه: ۱۳/۳×۱۹/۱سم [ف: ۹ - ۴۹]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۳۲/۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن ابراهیم بن عیسی اوالی بحرانی، تا:ذیقعده ۹۵۸ق؛ مصحح، محشی با نشان «۵، ۱۲» و غیر آن؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۰گ (۲۳۵-۲۴۴)، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۳۴ - ۷۰۴]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۷۲

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،کا:محمود میبدی،تا:سلخ رمضان ۹۷۳ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۱ - ۹۹۷]

۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۰/۱-۴/۱۶۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سلیمان بن بدرالدین، تا: ۹۷۹ق؛ ۲۵گ، ۱۳ سطر [ف: ۶ - ۳۰۱۱]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد زمان، تا: ۲۵ ربیع الثانی۹۹۳ق؛ مذیل است به «رسالة العقيدة على طريقة مذهب الشيعة» از علامه حلی یا فرزندش فخرالمحققین؛ واقف: ملا موسی گیلانی؛ جلد: مقوا، ۲۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۱ - ۹۹۸]

۲۱. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۷۷۶/۱

انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۷گ (۱پ-۱۷پ)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳ - ۵۸۰]

۲۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۴۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۰گ (۸۱پ-۹۰پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۴۶]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۳۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مترجم به فارسی تحت اللفظی، با ترجمه ۱۴س، دارای سرلوح مزدوج مذهب، مجدول؛ واقف: سلطانم صفویه؛ جلد: مقوا، ۴۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۹۹۷]

۲۴. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۴۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۱۲گ (۳۷۸-۳۸۹)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱ - ۶۹]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۲۳/۴۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ ۱۲گ (۲۲۳پ-۲۳۴ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۲ - ۷۷۵]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۲/۸۸

آغاز: برابر

نسخه اصل: فرهنگستان علوم آذربایجان باکو، ش M 140 (۸۲۰۱)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۱۱؛ ۵ص (۲۸۷-۲۹۱)

[عکسی ف: ۳ - ۴۳۲]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۲۸

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: احمد بن علی بن علی بحرانی، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۴×۱۹/۶سم [ف: ۴۳ - ۱۴۱]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۷۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: میرزا حسین، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شرقی، ۸گ (۳۲پ-۳۹ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۳۹ - ۶۴۲]

۲۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۵۳/۴

انجام: بالموت و قبل تطهیرهم بالغسل.

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۰-۱۱ق؛ افتادگی: انجام؛ ۳گ (۸۱پ-۸۳پ) [ف: ۲ - ۱۸۴]

۳۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۲۴]

اصفهان؛ دانشکده ادبیات؛ شماره نسخه:۴۱/۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۳۰۴]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۸۰/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن محمد تقی، تا: چهارشنبه ۷ ذیحجه ۱۰۱۵ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۴گ (۱۸پ-۲۱پ)، ۲۱-۳۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۳۸ - ۳۹۲]

۳۲. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۳۰۰/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۹ق؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج مذهب، ۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف مخ]

۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۸۹/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۲۶ق؛ مصحح، محشی با امضای منه؛ جلد: تیماج مذهب، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۱۴ - ۲۱۶]

۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۳۲/۲

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد امین بن منصور بارجینی، تا: ۱۰۲۷ق؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۴گ (۹۱پ-۱۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۴۱۹]

۳۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۲۱/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شمس الدین محمد بن ملاخواجه مازندرانی، تا: ۱۰۲۸ق، جا: ساری؛ مهر: «صراط علی»؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۵گ (۷۱-۸۵)، ۱۴ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۳- ۱۲۵۷]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۹۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن حسین حسینی، تا: اواخر رجب ۱۰۳۰ق؛ مصحح، محشی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج، ۱۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۵۰۱] و [ف: ۲۱-۹۹۵]

۳۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۶۲۷/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۴ ذیحجه ۱۰۳۴ق؛ جلد: تیماج، ۲۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۳۹]

۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۴۹/۵

کا: محمد تقی بن رفیع الدین بن علی غفاری کاشانی، تا: ۲۳ ربیع الثانی ۱۰۳۷ق؛ جلد: مقوایی، ۱۰گ (۶۷پ-۷۶پ)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۷ - ۳۵۶]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۴۸ق؛ جلد: مقوا، ۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۵ - ۵۲۵]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۴۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن تاج الدین علی کرمانی، تا: ۱۰۶۳ق؛ واقف: رضا نایینی، مرداد ۱۳۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲۱ - ۹۹۶]

۴۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۹۰/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن حسین بن علی بن حسین بن مفلح، تا: ۱۰۷۳ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۲۰گ (۵۲-۷۱)، ۱۳ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۱۲۰۶]

۴۲. تهران؛ دانشکده ادبیات؛ شماره نسخه:۲۴۳/۹

خط: نسخ، کا: ملك محمد بن حاجی الله ویردی قاینی، تا: ۱۰۷۳ق [ف: ۳ - ۳۸]

۴۳. تهران؛ دانشکده ادبیات؛ شماره نسخه:۷۰/۵ ـ د

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۲۷ ذیحجه ۱۰۷۳ق؛ (۴۸پ-۵۷ر)؛ [ف: ۱ - ۳۶۴]

۴۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۳۶/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محتملاً ابوالقاسم بن میرزاجان منجم، تا: ۱۰۷۴ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز، ۳۸ص (۱۲۲-۱۵۹)، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۷۲]

۴۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۹۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۶ صفر ۱۰۸۸ق؛ جلد: مقوایی، ۱۵گ (۲۵ر-۳۹پ)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [میراث اسلامی: دفتر دهم- ۷۷۲]

۴۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۹۹/۹

کا: محمد قاسم شهمیرزادی، تا: ۱۱۰۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۱۹۹پ-۲۰۴ر)، اندازه: ۱۸/۵×۳۱ سم [ف: ۲۷ - ۲۱۵]

۴۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۶۳/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمدشریف، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۸ص (۲۲۶-۲۵۳)، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۴ - ۴۴۸]

۴۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۶۵/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد مقیم بن حیدر محمد محولاتی، تا: شعبان ۱۱۰۱ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۷گ (۱۰۰پ-۱۰۶ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۴سم [ف: ۶ - ۱۷۴]

۴۹. تهران؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۲۴۵/۲

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن محمد رفیع دیهوکی (از توابع طبس) طبسی،تا:سلخ رجب ۱۱۰۶ق؛کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۶گ (۳۸پ-۵۳پ)،۱۴سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: - ۲۶۴]

۵۰. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲

بی‌کا، تا: ۱۱۹۳ق، برگ آخر آن را ابوجعفر یزدی نوشته است [تراثنا: س۱۸ش۱و۲ - ۲۳۴]

۵۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۳۹/۲

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد علی، تا: ۱۲۳۱ق، جا: خبوشان؛ جلد: تیماج، ۱۰گ (۲۶ر-۳۵پ) [ف: ۱۰ - ۱۶۸۲]

۵۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۷۲/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۱۵ ربیع الاول ۱۲۳۳ق؛ مصحح؛ ۷گ (۱۶۸ر-۱۷۴پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۸ - ۳۱۲]

۵۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۶۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۸گ (۲پ-۹پ)، ۳۱ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۹ - ۹۶۵]

۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۶۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سید جعفر موسوی، تا: اوایل جمادی الاول ۱۲۶۸ق؛ ۱۵ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰/۲×۱۹/۵سم [ف: ۲۱ - ۹۹۷]

۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۱۸۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن محمود ارومی، تا: ۱۳۰۸ق؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ جلد: تیماج مذهب، ۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۵۰۱]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۹۰/۷

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۰گ (۸۰پ-۸۹پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۰ - ۲۴۰]

۵۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۹۸/۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۷گ (۱۴۹پ-۱۶۵پ)، ۱۸ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۲۷۰۳]

۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۹۶

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۵۹. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۶۱/۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۳۵گ، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۸۱]

۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۶۱ ض

بی‌کا، بی‌تا؛ [د.ث. مجلس]

۶۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۵۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷ص (۱۴۳-۱۴۹)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [نشریه: ۱۳ - ۳۹۰]

۶۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۸۶/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۶۴]

۶۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۶۷/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۹گ (۱۴پ-۲۲ر)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۵۹]

۶۴. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۳۹۳/۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱گ (۶۹پ-۸۹)، اندازه: ۱۰/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۲۵]

۶۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۷۳۹/۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۳گ (۹۹پ-۱۱۱ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۵ - ۹۱]

۶۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۶۰۰/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ (۸۰پ-۸۶ر) [ف: ۵ - ۲۲]

۶۷. آران کاشان؛ امامزاده محمد هلال؛ شماره نسخه:۱۹۶/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در پایان رساله فهرست تألیفات علامه حلی در دو صفحه آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: - ۱۱۲]

۶۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۶۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن شمس الدین مدرس، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۱۱گ (۸۱پ-۹۱پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۳۹]

۶۹. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۳۱۵/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** کتاب الصوم وهو توطین النفس علی الکف ... عما فی ذمة فلان من الصوم الواجب عن کذا لوجوبه علیه بالاصالة

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۸]

۷۰. قم؛ لاجوردی، سید مهدی؛ شماره نسخه:۳۰/۴

بی‌کا، بی‌تا [چند نسخه-ف: - ۱۱۶]

۷۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۱۹/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فصل فی اشیاء المتفرقة ونیة طلب العلم، اطلب العلم بوجوبه قربة الی الله وان کان ندبا نواه نیة السلام علی المومن ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [ف: ۱ - ۳۷۱]

۷۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۷۶/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: وسط؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج مذهب، ۵گ (۱۳۵پ-۱۳۹پ)، ۱۳ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۸ - ۲۴۱]

● الفخری فی انساب الطالبیین / انساب / عربی

al-faxrī fī ansāb-iṭ ṭālibīyīn

مروزی، اسماعیل بن حسین، ۵۷۲ - ۶۱۴ قمری

marvzī, esmā‘īl ebn-e hoseyn (1177 - 1218)

به درخواست: امام فخر رازی

«الفخری فی النسب» از بهترین کتاب‌های تألیف شده در انساب است که چون به درخواست امام فخر رازی و به نام او نگاشته شده، به «الفخری» نامگذاری شده است. در این رساله اسامی ۲۱ تن از مشایخ مروزی و ۹ نفر از دانشمندان معاصر او و ۱۶ عنوان از تألیفات وی و کلمات علما در حقش و وجه نامگذاری کتاب الفخری و مصادر شرح حال مروزی بیان شده است. از این کتاب برمی‌آید که مؤلف در علم کلام، حدیث و تفسیر شاگرد فخر رازی بوده، همان طوری که رازی نیز علم نسب را در نزد وی فراگرفته است.

یاقوت در معجم الادباء داستان نگارش الفخری را به نقل از مؤلف، چنین آورده است: «حدثنی عزیز الدین قال: ورد الفخر الرازی الی مرو، و کان من جلالة القدر و عظم الذکر و ضخامة الهیبة بحیث لایراجع فی کلامه و لایتنفس أحد بین یدیه لاعظامه، علی ما هو مشهور متعارف. فدخلت الیه و ترددت للقراءة علیه، فقال لی یوماً: أحب أن تصنف لی کتاباً لطیفاً فی انساب الطالبین لأنظر فیه، فلا أحب أن أکون جاهلاً به. فقلت له: أتریده مشجراً أم منثوراً ؟ فقال: المشجر لاینضبط بالحفظ. و أنا أرید شیئاً أحفظه. فقلت: السمع و الطاعة، و مضیت و صنفت له الکتاب، الذی سمیته بالفخری و جئته به. فلما وقف علیه، نزل علی طراحته و جلس علی الحصیر، و قال لی: اجلس علی هذه الطراحة، فأعظمت ذلک و خدمته، فانتهرنی نهرة مزعجة و زعق علی و قال: اجلس بحیث أقول لک. فتداخلنی علم الله من هیبته مالم أتمالک، الا أن جلست حیث أمرنی ثم أخذ یقرأ علی ذلک الکتاب و هو جالس بین یدی، و یستفهمنی عما یستغلق علیه، الی أن أنهاه قراءة. فلما فرغ منه قال: اجلس الان حیث شئت، فان هذا علم أنت أستادی فیه، و أنا أستفید منک، أتتلمذ لک، و لیس من الأدب أن یجلس التلمیذ الا بین یدی الاستاذ. فقمت من مقامی و جلس هو فی منصبه، ثم أخذت أقرأ علیه. و أنا جالس بحیث کان أولاً».

مؤلف در مقدمه، درباره محتوای کتاب و شیوه تألیف آن اظهار می‌دارد: «فهذا مختصر من أصول أنساب ذراری النبی و بنیه و أقاربه و ذویه، و هو الأشراف العلویة، و السادة الطالبیة، مشتمل علی ذکر اصول القبائل و العمائر دون تفصیل أسامی الاسر و العائر، اللهم الا الأکابر المشهورین و الأفاضل المذکورین و النقباء الکبار و العلماء منهم و الأخیار، جردت أسامی المذکورین فیه غایة التجرید عن ذکر المفاخر و تواریخ الوفاة و الموالید، الی غیر ذلک من القصص و الأشعار و غدر الأیام المنسوبة الی هؤلاء الأمجاد الکرام؛ اذ لو شرعت فی ذلک الباب لأدی الی الاکثار و الاطناب ... و انی جاعل للکتاب مقدمتین». (حافظیان)

آغاز: الحمدلله ذی المنة و الطول و القوة و الحول و الإلاء المتوالیة و النعماء المتتالیة و الاسماء المتعالیة و الإیات المتلالئة الذی خلق اطوارا و جعل منهم مصطفین

انجام: علی بن عبیدالله بن علی بن عبیدالله الاعرج و عبدالله بن جعفر بن عبدالله بن جعفر بن عبدالله بن جعفر بن محمد بن علی بن ابی طالب علیه السلام و علی الائمة المعصومین من اولاده و الکرام

چاپ: چاپ شده در ابتدای لباب الأنساب، ۱/۶۷-۶۹؛ این کتاب به دستور آیت الله مرعشی، جناب آقای سید مهدی رجایی با استفاده از دو نسخه، تحقیق نموده و جزو انتشارات کتابخانه مرعشی در سال ۱۴۰۹ق به چاپ رسیده

[الذریعه ۱۲۵/۱۶ شماره ۲۵۳؛ مقدمه الفخری مطبوع؛ الذریعه ۱۲۵/۱۶؛ الضوء البدری فی حیاة صاحب الفخری، چاپ شده در ابتدای الفخری؛ کشف الارتیاب فی ترجمة صاحب لباب الأنساب، چاپ شده در ابتدای لباب الأنساب، ۱/۶۷-۶۹]

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۴۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر شعبان ۸۶۲ق؛ جلد: تیماج، ۶۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۴۰]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۷۴/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ زیبا، کا: امام بن جلال کرمانی، تا: اواخر شعبان ۸۶۲ق؛ مصحح؛ ۱۳۴ص (۲۵۲-۳۸۵) [عکسی ف: ۵ - ۳۳۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۳عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** اللطیفة الرابعة عشر الحسن بن علی بن أبی طالب الحسن بن عبیدالله بن محمد ... أبو أمه محمد و جد امه عبدالله و عمه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ به دستور آیت الله سید شهاب الدین مرعشی نجفی از روی نسخه شماره ۱۸۴۶ کتابخانه مسجد اعظم قم کتابت شده است، با حواشی و تصحیحات به خط آیت الله مرعشی نجفی؛ ۱۸۷ص، ۱۶ سطر [عکسی ف: ۳ - ۶۱۳]

● الفخری فی حساب الجبر و المقابلة / ریاضیات / عربی

al-faxrī fī ḥisāb-il jabr-i wa-l muqābila

کرخی، محمد بن حسن، ق۵ قمری

karxī, mohammad ebn-e hasan (- 11c)

چاپ: پاریس، ۸ و ۱۵۲ص، ۱۸۵۳م؛ کویت، محقق: احمد سلیم سعدان، المجلس الوطنی للثقافة والفنون ولآداب، قسم التراث العربی، السلسلة التراثیة(۱۵)، چاپ۱، ضمن: تاریخ علم الجبر فی العالم العربی، ۱۴۰۶ق.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳/۳۶۱-ف

نسخه اصل: حراجچی اوغلو ش ۱۱۶۹؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۷؛ مقابله شده؛ ۱۰۰گ (۶۴-۱۶۳)، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۵۹]

← فخری نامه ﴿ حدیقة الحقیقة و شریعة الطریقة

● **فخریه نظام** / شعر، تراجم / فارسی

faxrīya-ye nezām

حیدرآبادی، غازی الدین خان، - ۱۲۱۵ قمری

heydar-ābādī, qāzī-ed-dīn xān (- 1801)

تاریخ تألیف: ۱۱۹۱ق (برابر با ماده تاریخ «به کمال نظام ادای کلام»)

مثنوی طولانی است در زندگی‌نامه و کرامات پیر خود «فخر الدین شاه محمد اورنگ آبادی» (-۱۱۹۹ق) که «مناقب فخریه» را نیز در ۱۲۰۱ق در احوال او ساخته است. نظام در سبب این سروده چنین گفته: «ده تا جرعه به کام کنم ×× طرح «فخریه نظام» کنم».

[مشترک پاکستان ۹۸۷/۱۱-۹۸۵؛ فهرستواره منزوی ۲۲۲۸/۳؛ فهرست موزه سالار پاکستان ۵۰۹/۲؛ مرآة التصوف ص۱۱۸؛ تاریخ ادبیات مسلمانان پاکستان و هند ۲۲۴/۵]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۲۸

آغاز: بسمله. ای ثنای تو فخر اهل کلام ×× از تو ملک سخن به نظام / گر کلام است در کلیم از تو ×× نطق یحیی به الرقیم از تو؛ **انجام:** ثابتم تر ز طاعت خود دار ×× دارای خالقم باستمرار / این دعای نظام را به پذیر ×× بنبی و آله الاطهار

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۴۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۲۷۵]

● **الفدک** / کلام و اعتقادات / عربی

al-fadak

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ - ۴۳۶ قمری

'alam-ol-hodā, 'alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۴۷عکسی

نسخه اصل: کتابخانه آستانقدس رضوی، ش ض۲۱۵۰۹؛ خط: نسخ، کا: سید احمد بن محمد رضا حسینی صفایی خوانساری، بی‌تا؛ مصحح، محشی از کاتب و غیر او، رکابه‌دار؛ ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴ - ۳۹۳]

● **الفذالک فی شرح المدارک و المسالک = حاشیة المدارک و المسالک** / فقه / عربی

al-faḏālik fī š.-il madārik wa-l masālik = ḥāšīyat-ul madārik wa-l masālik

آقامحمد علی کرمانشاهی، ۱۱۴۴ - ۱۲۱۶ قمری

āqā-mohammad 'alī kermānšāhī (1732 - 1802)

وابسته به: مدارک الاحکام فی شرح شرایع الاسلام = شرح شرایع؛ موسوی عاملی، محمد بن علی (۹۴۶-۱۰۰۹)؛ مسالک الافهام الی تنقیح (فی شرح) شرایع الاسلام = شرح شرایع شهید ثانی، زین الدین بن علی (۹۱۱-۹۶۵)

شرح و حاشیه تحقیقی و استدلالی است با عناوین «قوله» و نقل اقوال فقهای بزرگ بر دو کتاب «مدارک الاحکام» محمد بن علی موسوی عاملی و «مسالک الأفهام» شهید ثانی. طبق نوشته او: «هذه حواش تتضمن فوائد لم اسبق الیها عوائد لم اشرک فی التنبیه علیها موسومة بالفذالک تجری مجری الشرح علی کتابی المدارک و المسالک ...». به نظر می‌رسد از این کتاب، تنها بخش طهارت تدوین شده و صاحب روضات نیز به آن اشاره نموده: «و ظنی انه لم یتجاوز ابواب الطهارة فلیلاحظ». مؤلف ابتدا به ترجمه و تألیفات نامبردگان پرداخته و سپس به بیان عبارات مدارک و مسالک اهتمام ورزیده است. این حاشیه علاوه بر توضیح مطالب نقد و ایراد نیز دارد. (براتعلی غلامی مقدم)

آغاز: بسمله. احمده علی نواله مصلیا علی احمده و آله ... فیقول القاصر محمد علی ... هذه حواش تتضمن فوائد لم اسبق الیها ...

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۷۵۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلا وجه له الحصول العلم لنا الآن بکثیر من الاجماعات الواقعة فی سالف الزمان بالتسامع و التظافر و القرائن کما فی الضروریات کما اشرنا الیه بل صرح به.

مبحث طهارت می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: سید سعید طباطبائی، ۱۳۳۲؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۵ - ۱۷۷]

۲. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** صاحب الوافی فی ورده فی المدور فتدبر

خط: نسخ خوانا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۱۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۱۹۳]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فوجدناه اربعة امداد و هو قفيز و ربع بقفيزنا هذا فانه مع جهالة السند مبهم الدلالة.
از مقدمه تا مبحث آب کر؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ در مواردی به خط مؤلف، محشی؛ واقف: سید کاظم عصار، دی ۱۳۵۴؛ جلد: تیماج، ۱۲۳گ، ۲۱و ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۶۵]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۹۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو مضمون مستند القميين على ما فرضه ظاهر صاحب الوافي من وروده في المدور فتدبر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: ریحان الله موسوی به تاریخ ۲۴ محرم ۱۳۰۹؛ ۱۱۱گ، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۱۰۰]

● **فذلکة = منظومه فقهی** / فقه، شعر / عربی

faḏlaka = manẕūma fiqhī

ارجوزه‌ای است در حدود هفتاد هزار بیت که آراء مشهور فقها را به نظم کشیده و بنا به تصریح ناظم مطالب ارجوزه فتواهای وی نمی باشد. گویا در این منظومه بیشتر از شرح لمعه شهید دوم پیروی شده است. ناظم به نام «محمد» یا «محمد مهدی» است که در بیتی گوید «سمی قائم وصی احمد».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۶۲

آغاز: يا هادياً الى الطريق المستوى ×× كل كمال الكون فيك منطوى / و انه رازقنا و كافى ×× و انه ممرضنا و شافى؛ **انجام:** فصار فى بئر و رجله انكسر ×× فاحكم على الكل الضمان للاثر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۳ ربیع الاول ۱۳۶۲ق (احتمال می‌رود تاریخ اتمام نظم باشد)، گویا به خط ناظم؛ جلد: مقوایی، ۸۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۲۶۳]

● **فذلکة البکية = تفسير آية (ان اول بيت وضع للناس ...)** / تفسیر / عربی

faḏlakat-ul bakīyya = tafsīr-u āyat-i (inn-a awwal-a bayt-in wuḏiʻa li-n-nās ...)

تنکابنی، محمد بن سلیمان، ۱۲۳۴ - ۱۳۰۲ قمری

tonekābonī, mohammad ebn-e soleymān (1819 - 1885)

تفسیر آیه شریفه «ان اول بیت وضع للناس» است. ایشان در این تفسیر «بکة» را به کربلاء تأویل نموده است.
[اعیان الشیعة: ۳۵۰/۹؛ الذریعة: ۳۲۵/۴؛ ریحانة الأدب: ۳۸۱/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۱۶/۲

آغاز: احمد الله الذى افاض على من شأبيب علوم آل محمد فى القرآن علماً قليلاً و وجدت الى المشرب الوفى من العيون الصافية الحاوية للماء المعين؛ **انجام:** اذ لا دلالة فى الاخبار على ان الحسين جعل فداء الاسماعيل بل تدل على ان جزع ابراهيم على ذبح اسماعيل لو كان ذبحه مفدى لجزع ابراهيم على ذبح عظيم و هو ذبح الحسين ...
خط: نستعلیق، کا: سید محمد نبی تنکابنی، تا: ۱۲۸۹ق؛ افتادگی: انجام؛ با قلم خوردگی؛ مهر: «فاطمة بنت ابو الحسن» (مربع)؛ ۲گ (۱۷۳ر-۱۷۴ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۲ - ۵۴۴]

● **فذلکة الکلام** / کلام و اعتقادات / فارسی

faḏlakat-ul kalām

صاحب، حسینعلی خان

sāheb, hoseyn-ʻalī xān

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۲۵۷

آغاز: بسمله، بر اهل خبرت ا زناظرین ایضاح لطافه المقال مستتر نیست؛ **انجام:** نوشته بماند سیه بر سفید ×× نویسنده را فردا امید
خط: نستعلیق، کا: وزیر علی، تا: ۱۲۶۷ق؛ جلد: کالینگور، [رایانه]

● **فذلکة المناسک** / فقه / عربی

faḏlakat-ul manāsik

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

گروهی از مؤلف درخواست کردند که مناسک حجی بنویسد ولی چون در قریه «لنکر» سکونت داشت و دسترسی به کتاب نداشت این مختصر را در یک «مقدمه» و هفت «منسک» نگاشت که دستورالعمل برای آنها باشد.
آغاز: الحمدلله و سلام على عباده الذين اصطفى؛ ان جماعة من الاخوان و الاخوات وقاهم عن طوارق الافات
انجام: و اسأل الله لى و لكم الختم بالحسنى و المغفرة لى و لكم و لوالدينا و لجميع المؤمنين و المؤمنات
[الذریعه ۱۳۱/۱۶]

شرح و حواشی:
۱- فذلکة المناسک (ترجمه)؛ موسوی حسینی، جعفر بن رضی (-۱۳)

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۰۸۲/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان من زار مؤمناً كمن زار الله سبحانه و له فضل عظم و ثواب جسيم.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۸گ، ۱۹ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۸۴۸]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۲۰/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، کا: محمد بن محمد باقر، تا: دوشنبه ۱۴ رمضان ۱۲۶۴ق؛ ۱۱گ (۱۱۸پ-۱۲۸ر) [ف: ۱ - ۱۸۵]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۱۲/۵

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۲۱ رمضان ۱۲۹۱ق؛ ۹گ (۵۵پ–۶۳ر) [ف: ۳ – ۲۳۷]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۹۳۵/۴

آغاز و انجام: برابر

کا: ابوطالب بن محمد تقی مشهور به میرزا آقا، تا: ۱۲۷۲–۱۲۷۳ق؛ جلد: تیماج، ۱۱گ (۱۶۹پ–۱۷۶ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۸ – ۱۳۰]

● **فذلکة المناسک (ترجمه)** / فقه / فارسی

faḏlaka-tul manāsik (t.)

موسوی حسینی، جعفر بن رضی، ق۱۳ قمری

mūsavī hoseynī, ja'far ebn-e razī (- 19c)

وابسته به: فذلکة المناسک؛ کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم (۱۲۲۵–۱۲۸۸)

ترجمه رساله کریم خان کرمانی در مناسک حج است و شامل «مقدمه» و هفت «منسک» بوده است

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۳۰/۲

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله و علی بیوته التی اذن الله ان ترفع فلایستطیع ان یرقی ... چنین گوید بنده عاصی ابن رضا السوقندی جعفر الموسوی الحسینی که بعضی اصدقا و احبائی که فهمشان از کلمات عرب قاصر بود؛ **انجام:** و از برای شما نیکی اختتام امر را و اینکه بیامرزد خدا مرا و شما را و والدین ما را و جمیع مؤمنین و مؤمنات را و الحمدلله رب العالمین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف مخ: ۱ – ۱۱۸]

← فذوذ المثنوی > مثنوی معنوی (منتخب)

● **الفرائد** / قرائت / عربی

al-farā'id

تنکابنی، محمد بن سلیمان، ۱۲۳۴ – ۱۳۰۲ قمری

tonekābonī, mohammad ebn-e soleymān (1819 - 1885)

رساله مختصری در علم قرائت قرآن که مؤلف به دوستان هدیه و در آن مهمات و قواعد و علم قرائت را به بیان شافی ذکر و آن را به صورت «فریده، فریده» تنظیم نموده است.

آغاز: الحمدلله العلیم العلام ... هذه هدیة الی الاخوان فلی علم قرائة القرآن ذکرت فیها مهمات قواعدها بشافی البیان و کافی التبیان و سمیتها بالفرائد ...

انجام: وفاقاً لجماعة من اعیان العلماء بل اللازم ادائها بحیث یمتد کل واحد عن الآخر ... و اعلم ان ما اودعت فی هذا المختصر ... فانظر فیه بعیان الاعتبار

[الذریعه ۱۶:۱۳۱]

۱. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۳۱/۴

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن علی کلارستاقی، تا: ۱۲۶۹ق، جا: مدرسه جناب مجتهد الزمانی آقا میرزا محمد؛ جلد: تیماج، ۱۰گ، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: – ۲۱۴]

۲. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۶۳/۸

آغاز و انجام: برابر

کا: قاسم بن علی گل تیرگر، تا: ۱۲۹۱ق؛ جلد: تیماج، ۹گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: – ۱۷۵]

● **الفرائد = منظومة فی التوحید و العدل** / کلام و اعتقادات، شعر / عربی

al-farā'id = manẕūmat-un fī-t tawḥīd wa-l 'adl

تنکابنی، محمد بن سلیمان، ۱۲۳۴ – ۱۳۰۲ قمری

tonekābonī, mohammad ebn-e soleymān (1819 - 1885)

منظومه‌ای در توحید و عدل.

آغاز: بسمله. یا من هو الاله الفرد الاحد×× الواحد الماجد و الوتر الصمد/ دل علی وحدته العوالم×× اذ وحدة النظام فیها قائم ...

انجام: فرغت عن تنظیمها فی شهر قم ×× مقامها کان هنا و لم یؤم / اخدمت بالنظم الفرید فاطمة ×× خدمتها کانت للائم هاومه / و فی الثمانین مضی فی البین ×× و ثالث و الالف و المائین

چاپ: ایران، تهران، ۱۲۸۳ق، سنگی، جیبی، ۱۱۶ص، با تقریظ حسن بن علی تنکابنی (۱۱۹–۱۲۰)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۶۲/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد وقار شیرازی، تا: ۱۲۹۷ق؛ ۱۲گ (۱۱۰ر–۱۲۱ر)، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۲۷/۲ – ۳۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴/۳ معزی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، جلد: پارچه‌ای، ۲۶گ (۲۴پ–۴۹ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۹ – ۱۴]

● **الفرائد** / کلام و اعتقادات / فارسی

al-farā'id

گلپایگانی، ابوالفضل بن محمد، ۱۲۶۰ – ۱۳۳۷ قمری

golpāygānī, ab-ol-fazl ebn-e mohammad (1844 - 1919)

تاریخ تألیف: یک شوال ۱۳۱۵ق؛ محل تألیف: قاهره

در رد بر رساله میرزا عبدالسلام شیخ الاسلام قفقاز تفلیس در رد ایقان.

شرح و حواشی:

۱– الحجة البالغة؛ طباطبائی بروجردی، محمد حسن بن عبدالرحمن (–۱۴)

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۳

خط: نستعلیق، کا: میرزا ابوالقاسم مشهور به سالک شیرازی، تا: ۷ محرم ۱۳۲۹ق؛ مصحح؛ جلد: پارچه‌ای مخمل سبز، ۲۹۸گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱ - ۱۹۷]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۹۰۸]

● **الفرائد** / شعر / عربی

al-farā'id

نودهی هندی، محمد معروف

nowdehī hendī, mohammad ma'rūf

منظومه‌ای در عقاید با عناوین «فریدة» و مؤلف از اهل تسنن است.

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۹۵/۲

آغاز: قال فقیر من هو الروف ×× محمد بن المصطفی معروف / حتی صرفنا بعض اوقاتی فی ×× نظم عقائد الامام النسفی / فانها حوت من المسائل ×× ما غیر ما اودع من رسائل؛

خط: نسخ، کا: عبدالرحمن اهل کردستان، تا: شعبان ۱۳۳۲ق، جا: نواحی کردستان؛ ۲۱گ (۱۶-۳۶)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۴۱]

● **الفرائد** / علوم قرآن / عربی

al-farā'id

در این کتاب درباره علوم قرآن با گسترش در «فرائد» بسیار بحث شده و هر فریده به‌صورت رساله‌ای با خطبه جداگانه نگاشته شده، با نقل گفته‌های صحابه پیامبر گرامی اسلام (ص) و بزرگان مفسرین عصر اول اسلامی، و مجموعاً می‌توان آن را دائرة المعارف قرآنی نامید. نسخه حاضر جلد هشتم کتاب و مشتمل بر فریده ۲۶۴ تا فریده ۳۴۳ می‌باشد و احتمالاً بخشی از کتاب «الفرائد التیسیریة فی الفوائد التفسیریة» زین الدین سریجا بن محمد ملطی (-۷۸۸ق) باشد که بنا به گفته کشف الظنون (۱۲۴۲/۲) در ده جلد می‌باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۲۵

آغاز: الحمدلله وحده و علا مجده و الصلاة و السلام علی خیر الأنام محمد و آله و صحبه؛

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ تملک: حسنعلی واعظ ایروانی به تاریخ ۱۲۵۸؛ جلد: تیماج، ۳۴۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۲۲]

● **فرائد (منظوم)** / معما، شعر / فارسی

farā'ed-e (manzūm)

اهداء به: سلطان احمد غازی پادشاه آماسیه

از اهلی گویا ترشیزی (- ۹۳۴ق) یا شیرازی (- ۹۴۲ق) (الذریعه: ۱۱۲-۱۱۳). نزدیک ۹۳۵ بیت، در معما و لغز به فارسی. در آن آمده: «اهلی که کمین اهل بیت و آل است ×× خاک ره اهل فقر و اهل حال است / منظوم شد این رساله و یافت حصول ×× مربوط چو ساختم فروعش به اصول / از حشو و زوایدش چو خالی دیدم ×× عقدی متناسب اللئالی دیدم / بی مثلی هر در چودرو (؟) معلوم است ×× نام وی از آن فراید المنظوم است / ببین فراید منظوم من بعین رضا×× که نظم او به چه ترتیب کرده‌ام انشا / بیک مقدمه ترتیب کردم این سه و باب×× فصول شانزده و خاتمه یکی دریاب / بطبع تا که بود نظم قاعده آسان×× بحور مختلفه اختیار کردم از آن/ بنظم ضابطه ها هر کجا خفایی هست ×× بحاشیه پی مقصود ره نمایی هست».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲۷

آغاز: باسمی کردم آغاز معما ×× که هست آن اعظم اسماء حسنا / ظهوری در مظاهر کرد ذاتش ×× که تا ظاهر شود جمله صفاتش؛ **انجام:** مثال محسنه چنانکه در اسم ابابکر. خیال ناوک گردد چو تیری در دل پرخون ×× مه من بنگر آخر حال این شیدا دل مجنون

خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۰و۱۱؛ با سرلوح، مجدول؛ در ص ۸۷-۹۰ غزلیات است با تخلص اهلی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مذهب، ۹۶گ، ۱۰ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۴ - ۳۵۶۲]

● **الفرائد الاثیرة** / اصول فقه / عربی

al-farā'id aṯīra

نراقی، محمد جواد بن احمد، ۱۲۲۲ - ۱۲۷۸ قمری

narāqī, mohammad javād ebn-e ahmad (1807 - 1862)

مباحثی از علم اصول است تحت عناوین «فریدة، فریدة».

آغاز: الحمدلله الذی ألهمنا قواعد استخراج الأحکام و أتانا العلم بمسائل الحلال و الحرام و الصلاة و السلام علی محمد المبعوث علی کافة الأنام ...

انجام: و هو مما لا خلاف فیه اذ استحباب تعظیم علامات دین الله و اعلام دینه مما لا شک فیه و لا شبهة یعتریه.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ با خط‌خوردگی، مصحح؛ جلد: میشن، ۳۶۷ص، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۵۰ - ۱۸۵]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۱۴۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۴۱]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۵۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۵۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۴۶]

● **فرائد الادب** / ادبیات / فارسی

farā'ed-ol adab

قریب، عبدالعظیم، ۱۲۵۸ - ۱۳۴۴ شمسی

qarīb, 'abd-ol-'azīm (1879 - 1965)

در چهار «فریده» است.

چاپ: مشار فارسی، ج۳، صص۳۶۵۸-۳۶۵۹؛ طهران، سنگی، ۱۳۴۳ق (چاپ اول)، رقعی کوچک، ۱۱۲+۲۳۶صص؛ ۱۳۴۶ق (چاپ دوم)، ۱۱۲+۲۳۶ص؛ تهران، ۱۳۲۹-۱۳۳۰، وزیری کوچک، ۹۹+۱ص؛ طهران، سنگی، ۱۳۴۵-۱۳۴۶(چاپ نهم)، رقعی، ۲۳۲ص؛ طهران، سنگی، ۱۳۳۱، رقعی، ۱۴۴ص

[الذریعه ۱۳۲/۱۶]

رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۰۶ف

خط: نستعلیق خوش، کا: گویا از نعمت الله صوفی، تا: ۱۳۰۶ق، از روی چاپ هشتم، دوره چهارم برای کلاس یکم و دوم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۴۷]

● **فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

farā'id-ul uṣūl

خواجوئی، محمد حسن بن محمد تقی، - ۱۲۶۳ قمری

xājū'ī, mohammad hasan ebn-e mohammad taqī (-1847)

تاریخ تألیف: ۱۸ شوال ۱۲۵۰ق؛ محل تألیف: اصفهان

مباحث اصول فقه را نسبتاً مختصر در ضمن چند «مقصد» هر یک مشتمل بر مباحث و فرائدی جمع‌آوری نموده است. نام انتخاب شده به حسب فرائد بسیاری است که در کتاب آمده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۹۴۴

آغاز: و رتبت هذا الکتاب علی مقاصد الاول فی المقدمات و فیه مباحث المبحث الاول فی طرف فی احواله؛ **انجام:** لأن ظاهره هو الاخبار عن علم کما هو شأن جمیع القضایا و للعامة فیه خلاف قد فرغ مؤلفه الفقیر ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۵۰ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با خط‌خوردگی و اضافات در حاشیه؛ جلد: تیماج، ۱۳۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۴۸]

● **فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری** / اصول فقه / عربی

farā'ed-ul uṣūl = ar-rasā'il = rasā'il šayx anṣārī

انصاری، مرتضی بن محمد امین، ۱۲۱۴ - ۱۲۸۱ قمری

ansārī, morteza ebn-e mohammad amīn (1800 - 1865)

کتاب تحقیقی و کم نظیری است در اصول فقه شیعی، مشهور به رسائل، در پنج رساله: قطع، ظن، برائت، استصحاب، تعادل و تراجیح و یکی از مهمترین کتب درسی سطوح عالیه حوزه‌های علمیه شیعه می‌باشد. با تألیف این کتاب، اصولی تأسیس گردید که بدان اصول کربلائیه از میان رفت. این کتاب تا نزدیک هفتاد سال در اصول تنها کتاب علمی طلاب دینی ایران و عراق بوده است تا این‌که آخوند ملا محمد کاظم هروی خراسانی (-۱۳۲۹ق) «کفایة الاصول» خود را فشرده‌تر و گزیده‌تر و آن هم بسیار پیچیده و بغرنج نگاشت و آن را پس از فرائد الاصول در مدرسه‌های نجف و قم و دیگر شهرها تدریس می‌کنند. دانشمندان شروح و حواشی بسیاری بر آن نگاشته‌اند در الذریعه هشتاد و دو حاشیه برای فرائد شمرده شده است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد، فاعلم ان المکلف اذا التفت الی حکم شرعی فیحصل له اما الشک فیه و اما القطع و اما الظن

چاپ: مکرر چاپ شده؛ تبریز، سنگی، ۱۲۹۱ق، رحلی (در هامش)؛ ایران، ۱۲۹۶ق، وزیری؛ ۱۳۲۳ق، ۵۰۳ص؛ تهران، سنگی، ۱۲۶۸، خشتی

[الذریعة ۱۳۲/۱۶؛ فرائد الرضویه ۶۶۵؛ ریحانة الادب ۱۸۹/۱؛ دنا ۸۸۹/۷-۸۹۱ (۶۴ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- حاشیة فرائد الاصول = حاشیه بر رسائل؛ روزدری، علی (-۱۲۹۰)

۲- حاشیة فرائد الاصول = تعلیقة علی رسالة البرائة؛ حسینی قائنی، ابوطالب بن ابی تراب (۱۲۳۰-۱۲۹۳)

۳- حاشیة فرائد الاصول؛ کجوری مازندرانی، مهدی (۱۲۱۶-۱۲۹۳)

۴- التعادل و التراجیح؛ کجوری مازندرانی، مهدی (۱۲۱۶-۱۲۹۳)

۵- حاشیة فرائد الاصول؛ کازرونی، محمد تقی بن محمد شفیع (۱۳۰۵-۱۴)

۶- حاشیة فرائد الاصول (الاستصحاب)؛ کازرونی، محمد تقی بن محمد شفیع (۱۳۰۵-۱۴)

۷- غایة المأمول فی کشف معضلات الاصول؛ تبریزی، موسی بن جعفر (-۱۳۰۷)

۸- اوثق الوسائل فی شرح الرسائل؛ تبریزی، موسی بن جعفر (-۱۳۰۷)

۹- تعلیقة فرائد الاصول؛ خوئی، علی (۱۲۵۳-۱۳۰۹)

۱۰- حاشیة فرائد الاصول؛ خوئی، علی (۱۲۵۳-۱۳۰۹)

۱۱- ذریعة الاعتماد علی احقاق الحق و فهم المراد = حاشیة فرائد الاصول = شرح فرائد الاصول؛ لاریجانی، ملا لطف الله (-۱۳۱۱)

۱۲- حاشیة فرائد الاصول؛ قزوینی، جعفر بن حسین (-۱۳۱۶)

۱۳- بحر الفوائد فی شرح الفرائد؛ آشتیانی، محمد حسن بن جعفر (۱۲۴۸-۱۳۱۹)
۱۴- حاشیة فرائد الاصول = حاشیة الرسائل؛ آشتیانی، محمد حسن بن جعفر (۱۲۴۸-۱۳۱۹)
۱۵- حاشیة حاشیة فرائد الأصول؛ آشتیانی، محمد حسن بن جعفر (۱۲۴۸-۱۳۱۹)
۱۶- الادلة العقلیة = محجة العلماء = الأدلة الاصولیة؛ تهرانی نجفی، هادی بن محمد امین (-۱۳۲۱)
۱۷- حاشیة فرائد الاصول = الفوائد الرضویة علی الفرائد المرتضویة؛ همدانی، رضا بن محمد هادی (۱۲۴۱-۱۳۲۲)
۱۸- حاشیة الرسائل؛ خوانساری نجفی، موسی بن محمد (-۱۳۲۲)
۱۹- حاشیة فرائد الاصول؛ دربندی، غلامحسین بن علی اصغر (-۱۳۲۲)
۲۰- تقریرات الاصول؛ نجفی قوچانی، محمد حسن بن محمد (۱۲۵۶-۱۳۲۲)
۲۱- حاشیة فرائد الاصول؛ قره باغی، اسماعیل بن محمد جواد (-۱۳۲۳)
۲۲- حاشیة فرائد الاصول؛ محلاتی، عبدالحسین بن علی (۱۲۷۰-۱۳۲۳)
۲۳- حاشیة فرائد الاصول؛ تنکابنی قزوینی، ابراهیم بن ابی الحسن (-۱۳۲۴)
۲۴- حاشیة فرائد الاصول؛ دنبلی خوئی، ابراهیم بن حسین (۱۲۴۷-۱۳۲۵)
۲۵- جواهر العقول فی شرح فرائد الاصول؛ اشکوری، ابوالقاسم بن معصوم (-۱۳۲۵)
۲۶- تسهیل الوصول الی علم الاصول؛ زنجانی، عبدالله بن احمد (-۱۳۲۷)
۲۷- حاشیة فرائد الاصول؛ نوری، فضل الله بن عباس (۱۲۵۹-۱۳۲۷)
۲۸- تنقیح المقاصد فی شرح الفرائد کرمانی؛ راینی، عبدالله بن محمد علی (-۱۳۲۷)
۲۹- حاشیة فرائد الاصول؛ کرمانی راینی، عبدالله بن محمد علی (-۱۳۲۷)
۳۰- ترتیب الآثار علی الظن غیر المعتبر؛ موسوی خوانساری، محمد حسین بن محمد (-۱۳۲۸)
۳۱- حاشیة فرائد الاصول؛ آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین (۱۲۵۵-۱۳۲۹)
۳۲- درر الفوائد = حاشیة رسائل = حاشیة فرائد الاصول؛ آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین (۱۲۵۵-۱۳۲۹)
۳۳- ارشاد الافاضل الی مطالب الرسائل؛ سبحانی تبریزی، محمد حسین بن محمد جعفر (-۱۳۲۹)
۳۴- حاشیة فرائد الاصول؛ تربتی، محمد تقی بن علی نقی (-۱۳۳۰)
۳۵- قلائد العقیان = قلائد الفرائد = القلائد = حاشیة فرائد الاصول؛ حاج آخوند قمی، غلامرضا بن رجبعلی (-۱۳۳۲)
۳۶- حاشیة فرائد الاصول؛ بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر (۱۲۷۷-۱۳۳۳)
۳۷- حاشیة فرائد الأصول؛ مدرس چهاردهی، محمد علی بن محمد نصیر (۱۲۵۲-۱۳۳۴)
۳۸- حاشیة الرسائل؛ تبریزی، جعفر بن محمد (۱۲۹۰-۱۳۴۶)
۳۹- حاشیة الرسائل و الکفایة؛ میلانی، محمد هادی (۱۲۷۴-۱۳۵۳)
۴۰- حاشیة فرائد الاصول؛ برسی تربتی، حسن (-۱۳۵۳)
۴۱- حاشیة فرائد الأصول؛ کاشانی، ابوالقاسم بن محمدرضا (-۱۳۵۵)
۴۲- برکات الرضویة؛ عصار، محمد بن محمود (۱۲۶۴-۱۳۵۶)
۴۳- حاشیة فرائد الاصول؛ معصومی همدانی، علی (۱۲۷۴-۱۳۵۶)
۴۴- تعلیقة علی فرائد الاصول؛ حسینی قوچانی، رضا (-۱۳۵۸)
۴۵- تسدید القواعد فی حاشیة الفرائد؛ امامی خوانساری، محمد بن محمد علی (-۱۳۵۸)
۴۶- حاشیة فرائد الاصول؛ آقا ضیاء عراقی (۱۲۷۸-۱۳۶۱)
۴۷- مخزن الفوائد؛ طباطبائی، باقر بن محمد علی (۱۲۸۵-۱۳۶۶)
۴۸- حاشیة فرائد الاصول امام جمعه؛ خوئی، محمد امین بن یحیی (-۱۳۶۷)
۴۹- حاشیة فرائد الاصول؛ حجت کوه کمری، محمد بن علی (۱۳۱۰-۱۳۷۲)
۵۰- تعلیقة علی فرائد الاصول؛ جلیلی کرمانشاهی، محمد هادی بن عبدالرحیم (۱۲۸۸-۱۳۷۷)
۵۱- الوسائل الی فهم تحقیقات الرسائل؛ صافی گلپایگانی، محمد جواد بن عباس (-۱۳۷۸)
۵۲- حاشیة فرائد الاصول؛ طباطبائی تبریزی، محمد رضا بن محمد یوسف (۱۲۹۶-۱۳۷۸)
۵۳- حاشیة فرائد الاصول؛ انجدانی، محمد محسن بن روح الله (-۱۳)
۵۴- شرح فرائد الأصول؛ یزدی، عبدالرسول (-۱۳)
۵۵- حاشیة فرائد الاصول؛ قزوینی، علی اکبر بن محمد باقر (-۱۳)
۵۶- نهایة الوسائل فی شرح الرسائل؛ زنجانی، علی اکبر بن رجبعلی (-۱۳)
۵۷- تقریرات الاصول؛ حسینی یزدی، مرتضی (-۱۳)
۵۸- حاشیة فرائد الاصول؛ مقدم، حسن (-۱۳)
۵۹- التحفة السنیة و الدرة النجفیة؛ طه آل نجف، محمد (-۱۳)
۶۰- حاشیة فرائد الاصول = الدرر الملتقطة؛ خوئی، لطفعلی (-۱۳)
۶۱- حاشیة فرائد الاصول؛ رضوی، محمد بن محمد حسن (-۱۳)
۶۲- توضیح الفرائد؛ موسوی اصفهانی، محمد جواد بن محمد (-۱۳)
۶۳- حاشیة فرائد الاصول؛ تستری، عبدالحسین بن محمدرضا (-۱۳)
۶۴- حاشیة فرائد الاصول؛ آذربایجانی، میرزا موسی (-۱۳)
۶۵- حاشیة فرائد الاصول؛ کجدی لنگرودی، محمد علی (-۱۳)
۶۶- حاشیة فرائد الاصول؛ احمد بن حسین (-۱۳)
۶۷- حاشیة فرائد الاصول؛ اصفهانی، عبدالعظیم (-۱۴)
۶۸- حاشیة الرسائل؛ گیلانی، محمد رضی بن شیخ علی (-۱۴)
۶۹- حاشیة الرسائل؛ دزدری (-۱۴)

۷۰- حاشیة فرائد الاصول؛ حسینی اصفهانی، محمد جعفر بن محمد علی (-۱۴)
۷۱- حاشیة فرائد الاصول؛ همکینی، ابوالقاسم بن محمد علی (-۱۴)
۷۲- تعلیقة علی فرائد الاصول؛ ارسنجانی، علی اکبر (-۱۴)
۷۳- حاشیة فرائد الاصول؛ حسینی تنکابنی، محسن (-۱۴)
۷۴- حاشیة فرائد الاصول؛ معزی نجفی، محمد علی بن میرزا فرامرز (-۱۴)
۷۵- تعلیقة فرائد الاصول = حاشیة فرائد الاصول؛ انصاری، محمد علی بن محمد علی (-۱۴)
۷۶- کنز الفوائد فی شرح الفرائد؛ انصاری، محمد علی بن محمد علی (-۱۴)
۷۷- دروس الاصول؛ تنکابنی، علینقی بن محمد (-۱۴)
۷۸- حاشیة فرائد الاصول؛ طالقانی مرجانی، ابوالقاسم (-۱۴)
۷۹- حاشیة فرائد الاصول؛ حسینی اصفهانی، حسین بن رضا (-۱۴)
۸۰- حاشیة فرائد الاصول؛ مدرس نوری، محمد رضا (-۱۴)
۸۱- تعلیقات بر فرائد الاصول؛ درچه ای اصفهانی، محمد باقر بن مرتضی (-۱۴)
۸۲- التقریرات = اصالة البرائة و التعادل و التراجیح؛ درچه ای اصفهانی، محمد باقر بن مرتضی (-۱۴)
۸۳- التقریرات = الاستصحاب؛ درچه ای اصفهانی، محمد باقر بن مرتضی (-۱۴)
۸۴- تعلیقة علی فرائد الاصول؛ حسینی مشهدی، مصطفی بن داود (-۱۴)
۸۵- شرح فرائد الاصول = شرح الرسائل؛ گیلانی، شعبان بن محمد مهدی (-۱۴)
۸۶- شرح فرائد الاصول (۲)؛ صافی گلپایگانی، ابو القاسم بن عباس (-۱۴)
۸۷- شرح فرائد الاصول (۱)؛ صافی گلپایگانی، ابو القاسم بن عباس (-۱۴)
۸۸- حاشیة فرائد الاصول؛ سید حسین بن سید محمد رضا (-۱۴)
۸۹- حاشیة فرائد الاصول؛ نهاوندی، نورالدین بن محمد (-۱۴)
۹۰- حاشیة فرائد الاصول؛ تفرشی، احمد بن حسین (-۱۴)
۹۱- مراشد الدلائل فی کشف دقائق الرسائل؛ تفرشی، احمد بن حسین (-۱۴)
۹۲- حاشیة فرائد الاصول؛ اصفهانی، محمد صادق (-۱۴)
۹۳- حاشیة فرائد الاصول؛ همدانی، حسین بن محمد حسن (-۱۴)
۹۴- تعلیقة علی فرائد الاصول؛ طواری یزدی، عباس بن محمد (-۱۵)
۹۵- حاشیة حاشیة الفرائد؛ صدرالافاضل، مرتضی حسین (-۱۵)
۹۶- حاشیة فرائد الاصول؛ محمد علی بن محمد اسماعیل
۹۷- حاشیة فرائد الاصول؛ اصفهانی، علی بن عبدالله
۹۸- تعلیقة علی فرائد الاصول
۹۹- تعلیقة فرائد الاصول
۱۰۰- حاشیة فرائد الاصول = تقریرات
۱۰۱- حاشیة فرائد الأصول = حاشیة الرسائل
۱۰۲- حاشیة فرائد الاصول و المکاسب
۱۰۳- شرح فرائد الاصول (۴ عنوان)
۱۰۴- نهج الحق = حاشیة فوائد الاصول
۱۰۵- حاشیة الرسائل (۴ عنوان)
۱۰۶- حاشیة فرائد الاصول، ناشناس (۵۱ عنوان)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** کاصالة الفساد فی المعاملات و نحو ذلک ففیه اشکال و الله العالم بحقیقة الحال و الحمد لله اولا و آخرا ...

مشتمل بر بحث قطع و ظن و از اول قطع تا آخر دلیل انسداد را دربر دارد؛ خط: نستعلیق، کا: احمد کائی کجوری، تا: ۱۲۰۷ق [این تاریخ نادرست است]؛ مصحح، محشی؛ تملک: ریحان الله بن جعفر موسوی در ۱۳۲۷ با مهر «ریحان الله الموسوی»؛ جلد: تیماج، ۱۹۳گ، ۱۶ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۲ - ۲۱۴]

۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۴۹/۲

مبحث قطع و ظن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۵۱۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲ خوئی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج، ۳۰۸ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۷ - ۲۰۱]

۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان الغالب ان تدارک المهدوم اهون من تدارک الدابه ...

خط: نسخ، کا: محمد هادی بن محمد باقر، تا: ۱۲۶۳ق؛ اهدایی: حاج غلامحسین صالح زاده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۷گ، ۲۴ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱ - ۶۹]

۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۳۶

آغاز: برابر

از آغاز تا عدم حجیت ظن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۶۳ق؛ محشی؛ جلد: تیماج؛ مهر: حاج سید سعید؛ ۹۷گ، ۲۴ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۶۴۲]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۰۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** کلاصاله الفساد ... رب العالمین و اله الطاهرین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۸۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** کاصالة الفساد فی المعاملات و نحو ذلک ففیه الاشکال [اشکال] الله العالم بحقیقة الحال و الحمدالله علی الاتمام و صلی الله علی نبینا و السلام تمت

مبحث قطع و ظن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲ شعبان ۱۲۶۶ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۱۱گ (۶۸-۱۷۸)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۶۱]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۵

آغاز: بسمله. و به نستعین الحمدلله رب العالمین ... الی یوم الدین. المقصد الثالث من مقاصد الکتاب فی الشک. قد قسمنا فی صدر هذا الکتاب المکلف الملتفت الی الحکم الشرعی العملی فی الواقعة علی ثلثة اقسام؛ **انجام:** آن در «المطلب الثانی فی اشتباه الواجب بالحرام»: فان الغالب ان تدارک المهدوم اهون من تدارک الدابة و الله العالم. -قد تمت الکتاب ... و باعانة جناب المستطاب میرزا محمد هادی سلمه الله طالقانی الاصل و طهرانی المسکن بید اقل الطلاب (نویسنده نام خود را نوشته سپس روی آنرا سیاه کرد و خوانده نمیشود) تحریرا فی شهر ذیحجة الحرام سنة ۱۲۶۷-

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق، به کمک میرزا محمد هادی طالقانی تهرانی؛ با این عبارت: «قد قوبل بنسخة صححها بیده الجانیة: العبد الاحقر مرتضی الانصاری» سپس این مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین مرتضی الانصاری»، با خط‌خوردگی؛ ۹۶گ، ۲۱سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۱۷۰۹]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۲عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۶۵۳]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۹۹۵

آغاز: بسمله. حمدله. صلاة. المقصد الثالث من مقاصد هذا الکتاب فی الشک قد قسمنا فی صدر هذا الکتاب ... آغاز بخش استصحاب: بسمله. حمدله. المقام الثانی فی الاستصحاب و هو لغة اخذ الشیء مصاحبا؛ **انجام:** و هذا یرجع فی الحقیقة الی تشخیص الحکم الشرعی نظیر تشخیص حجیة اصل الاستصحاب و عدمها عصمنا الله و اخواننا من الزلل قبل العمل بجاه محمد و آل المعصومین من کل زلل صلوات الله علیهم اجمعین الی یوم الدین

شامل مبحث قطع و ظن؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: ملا اسدالله بروجردی داماد میرزای قمی، تا: ۱۲۶۷ق؛ دوبار مقابله شده؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: مقوا، ۱۰۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۶۱]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۳

همان نسخه بالا [اهدائی ف: - ۱۸۱]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۸۵۴-۵۹/۷۴

آغاز: برابر

از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، کا: شیخ علی بن ملا محمد جان لاهیجی، تا: دوشنبه ۱۹ ذیحجه ۱۲۶۷ق، جا: نجف اشرف؛ ۲۳گ، ۱۸و۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۱۲]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و نحو ذلک ففیه الاشکال.

بحث حجیت قطع و ظن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ واقف: میرزا ابوالحسن باقی زاده، دی ۱۳۱۲؛ ۱۱۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۶۶]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۱۵۲-۲۱/۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** کاصالة الفساد فی باب المعاملات و نحو ذلک ففیه الاشکال و الله العالم بحقیقة الحال و الحمدلله اولا و آخرا و صلی الله علی محمد باطنا و ظاهرا.

خط: نسخ، کا: محمد علی موسوی گلستانه، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۲۶۷ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۵۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۱۱]

۱۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۸۰

از اول کتاب تا اول استصحاب؛ خط: نستعلیق، کا: محمد اسماعیل بن حاجی علی لاریجانی، تا: ۱۲۶۷ق، جا: نجف اشرف؛ جلد: تیماج، ۱۸۶گ، ۲۵ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۱۶]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۰۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان الغالب تدارک المهدوم اهون من تدارک الدابة

کامل؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: شیخ محمد صادق جد واقف، تا: ۱۲۶۸ق، جا: نجف اشرف؛ محشی از پدر واقف شیخ ذبیح الله قوچانی؛ واقف: شیخ عبدالله مجتهدپور، مرداد ۱۳۶۲؛ جلد: تیماج تریاکی، ۳۲۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۳سم [ف: ۱۶ - ۳۳۰]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۷۳

المقصد الثالث فی الشک تا آخر قاعده لا ضرر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا:شنبه غره ربیع الثانی۱۲۶۸ق،جا:تهران؛مصحح، باخط خوردگی؛ مهر: فرزند آقا علی مدرس «حسن بن علی الحکیم» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۹۶گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۷ - ۳۱۰]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۴۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اوثقهما فی نفسک فقلت انهما معاعدلان مرضیان ...

خط: نسخ و نستعلیق، کا: کواری، شکرالله، تا: ۱۲۶۸ق؛ افتادگی: انجام؛ واقف: محمد باقر سروقد رضوی؛ جلد: تیماج [رایانه]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۰۷۴

آغاز: آغاز: بسمله. حمدله. صلاة. المقصد الثالث من مقاصد هذا الکتاب فی الشک قد قسمنا فی صدر هذا الکتاب ... آغاز بخش استصحاب: بسمله. حمدله. المقام الثانی فی الاستصحاب و هو لغة اخذ الشیء مصاحبا؛ **انجام:** و هذا یرجع فی الحقیقة الی تشخیص الحکم الشرعی نظیر تشخیص حجیة اصل الاستصحاب و عدمها عصمنا الله و اخواننا من الزلل قبل العمل بجاه محمد و آل المعصومین من کل زلل صلوات الله علیهم اجمعین الی یوم الدین تمت

شامل«برائت»و«استصحاب»؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۲۶۹ق؛ مصحح با رمز«ص،صح»؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۱۲۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۶۰]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۷۰

همان نسخه بالا [مؤید: ۱ - ۲۴۱]

۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۸۱-۱۲/۷۱

آغاز: ... بیانه فی طریق الحکم و ان کل حکم لم یعلم من طریق

السماع عنهم علیهم السلام و لو بالواسطة فهو غیر واجب الاطاعة؛ **انجام:** و الاستصحاب انمافی التکلیف او مثبتاً له مع عدم التمکن من الاحتیاط کاصالة الفساد فی المعاملات و نحو ذلک ففیه الاشکال و الله ... و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین ظاهرا و باطناً

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۱۵۰گ، ۱۷–۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۶ – ۳۰۱۲]

۱۹. بیرجند؛ دیانی، شیخ محمد علی؛ شماره نسخه:۱۵۸/۱

خط: نسخ، کا: علی تقی حسینی، تا: دوشنبه غره ذیحجه ۱۲۶۹ق؛ ۱۴۲گ (۱پ–۱۴۲ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: – ۱۲۰]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۳۰/۳

آغاز: بسملة، الحمدلله رب العالمین ... خاتمة فی التعادل و التراجیح حیث أن موردهما الدلیلان المتعارضان فلابد من تعریف التعارض و بیانه و هو لغة من العرض بمعنی الإظهار فی الاصطلاح؛ **انجام:** و مما ذکرنا یظهر حال الخبر مع الاجمال المنقول و غیره من الظنون الخاصة لو وجد و الحمدلله علی ما تیسرلنا من تحریر ما استفدناه بالفهم الخاص من الأخبار و کلمات علمائنا الأبرار فی باب التراجیح ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر۱۲۷۱ق، جا: نجف اشرف؛ مصحح، مقابله شده، محشی با نشان «منه»؛ ۳۲گ (۷۶پ–۱۰۷پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۹ – ۴۰۳]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۴۹۳

آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین و الصلوة علی محمد و آله الطاهرین و لعنةالله علی اعدائهم اجمعین الی یوم الدین. من مقاصد هذا الکتاب فی الشک؛ **انجام:** لان الضمیر فی یعرف اما راجع الی العدالة بان یکون معرفا مستقلا و اما راجعا الی الشخص بان یکون من تتمة المعرف الاول و اما ...

تذکر: نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه ذکر شد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن محمد تنکابنی، تا: ۱۲۷۱ق، جا: نجف اشرف؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج، مقوایی، مذهب، مجدول، ۲۸۱گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ – ۱۰۹]

۲۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۱۸

آغاز: نسخه: المقصد الثالث فی الشک، مقدمة قدقسمنا فی صدر هذا الکتاب ... ؛ **انجام:** و الحمد لله علی ما تیسر لنا من تحریر ما استفدناه بالفهم القاصر من الاخبار

خط: تحریری، کا: محمد بن ملا میرزا رفیع گیلانی لاهیجانی، تا: پنج‌شنبه ۲ جمادی الثانی ۱۲۷۳ق؛ با هشت رباعی از مفتی لاهیجی؛ جلد: تیماج، ۱۲۷گ، ۱۵ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۱۴۱]

۲۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۸۱

از «المقصد الثالث فی الشک» تا آخر کتاب؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن محمد جعفر شریف یزدی، تا: ۱۳ ذیحجه ۱۲۷۴ق؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج، ۱۹۶گ، ۲۳ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۲۱۶]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۹۴

آغاز: آغاز پس از خطبه: المقصد الثالث من مقاصد هذا الکتاب فی الشک؛ **انجام:** و اسؤ العقوبات آمین آمین آمین.

شامل مبحث اصل برائت و اشتغال و تعادل و ترجیح است. کاتب نسخه رساله‌های فقهی عدالت، تقیه، قاعده من ملک شیئاً فقد ملک الاقرار مؤلفه شیخ انصاری و رساله رضاعیه محقق کرکی را میان مبحث اشتغال و تعادل و تراجیح نوشته و رساله قضاء نماز میت تألیفی شیخ انصاری را در آخر آورده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۷۴ق، جا: نجف اشرف؛ ۱۶۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۶ – ۶۷]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۱۹

بی‌کا، بی‌تا؛ چاپ سنگی است که در عصر مؤلف چاپ شده، مصحح، محشی خطی از علی نقی که هنگام خواندن کتاب نزد استادش نوشته و به تاریخ سه‌شنبه از ماه شعبان ۱۲۲۷؟ به پایان برده؛ مهر: «و آمنوا بما نزل علی محمد و هو الحق» (مربع)؛ تاریخ وقف: ۱۲۷۷؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۵گ، ۴۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۲۱ – ۱۸۵]

۲۶. خوی؛ ملا علی خوئی (شریف)؛ شماره نسخه:۳۹

آغاز: بسمله حمدله المقصد الثالث من مقاصد الکتاب فی الشک ... هذالکتاب المکلف الملتفت الی الحکم الشرعی؛ **انجام:** فان الغالب ان تدارک المهدوم اهون من تدارک الدابة. والحمدلله

قسم ثالث فی الشک؛ خط: نسخ، کا: محمد جعفر کاظمی بن شیخ عبدالنبی، تا: ۲۰ ذیحجه ۱۲۷۶ق؛ تملک: محمد بن علی خویی در ۱۲۷۸؛ جلد: مقوا، ۹۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [اوراق عتیق: ۱ – ۱۳۳]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۴۸

آغاز: آغاز پس از خطبه: فی الاستصحاب و هو لغة؛ **انجام:** من الزلل فی القول و العمل.

تنها مبحث استصحاب؛ خط: نستعلیق، کا: مولانا میرزا محمد علی مدرس چهاردهی، تا: ربیع الثانی ۱۲۷۸ق؛ محشی از کاتب؛ واقف: مرتضی مدرس چهاردهی، اردیبهشت ۱۳۳۰؛ ۹۵گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ – ۶۷]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۸۷

کا: محمد بن علی محمد، تا: ۱۲۷۹ق، چاپ سنگی است، با حواشی خطی از ملا عبدالله گیلانی و ملا علی اکبر مراغی و شیخ ابوالقاسم تبریزی و محمد رضا همدانی (شاید حاج آقا رضا همدانی صاحب مصباح الفقیه باشد) و بعضی از این حواشی حایز اهمیت است؛ جلد: تیماج، ۱۱۸گ، ۳۸ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۲۷ – ۲۰۴]

۲۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۸۳۹

آغاز: بسمله و به نستعین. المقام الثانی فی الاستصحاب و هو لغة

اخذ الشیء مصاحبا و منه استصحاب اجزاء مالا یوکل الحمد فی الصلوة. الخ. آغاز خاتمه: بسمله، خاتمة فی التعادل و التراجیح، و حیث ان موردهما الدلیلان المتعارضان فلابد من تعریف التعارض؛ **انجام:** و هذا مرجع فی الحقیقة الی تشخیص الحکم الشرعی نظیر تشخیص حجیة اصل الاستصحاب و عدمها. انجام خاتمه: الحمد لله علی ما تیسر لنا تحریر.

بحث استصحاب؛ خط: نسخ، کا: محمد تقی بن محمد علی، تا: ۵ صفر ۱۲۸۰ق؛ سپس خاتمه‌ای در تعادل و تراجیح (گ۸۷–۱۱۹)؛ اهدایی: غلامحسین صالح زاده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۱۹گ، ۱۸ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۷۰۷]

۳۰. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۳۲ - ج

خط: نسخ، کا: عبدالجواد خراسانی، تا: رمضان ۱۲۸۰ق، جا: اصفهان (سپاهان)؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ ۲۳۳گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۵) سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۴۰۷]

۳۱. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۷۳۳

مقصد سوم و استصحاب و خاتمه در تعادل و الترجیح؛ خط: نستعلیق، کا: مرتضی فروشانی اصفهانی، تا: شنبه ۱۷ شوال ۱۲۸۳ق، در مسجد شاه؛ اهدایی: سید علی نجف آبادی؛ ۱۶۲گ، ۲۲سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۳ - ۵۴۴]

۳۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۲۴۲

کا: ابراهیم نوری، تا: ۱۲۸۶ق؛ قطع: رحلی [ف: - ۱۹۳]

۳۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۱۹

مقصد سوم؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۸۶ق؛ جلد: تیماج، ۹۶گ، ۲۰ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۱۴۲]

۳۴. مشهد؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۷۷۰

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن حاج احمد تستری، تا: ۱۱ ذیحجه ۱۲۸۹ق، جا: نجف اشرف، در رواق مطهر مولی علی (ع)، به امر حاج میرزا حبیب الله خوئی؛ دارای سه سرلوح مرصع، مجدول، محشی به امضای «حبیب الله موسوی»؛ جلد: روغنی مذهب، ۲۷۸گ، ۲۳ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۲ - ۷۶]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۹ ط

آغاز: برابر **انجام:** او مثبتاً له مع عدم التمکن من الاحتیاط کأصالة ... ففیه الاشکال و الله العالم بحقیقة الحال.

خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن محمد حسین بن حاج ملا احمد خوینی، تا: ۱۲۹۰ق؛ مصحح، با یادداشتی از ابوطالب محمد موسوی مورخ ۱۲۹۰ق؛ تملک: ابوطالب محمد موسوی؛ مهر: ابوطالب موسوی (دایره)؛ جلد: تیماج، ۱۰۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۲۴/۲ - ۱۸۱]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۹۰

آغاز: آغاز پس از یک خطبه: المقام الثانی فی الاستصحاب و هو لغة؛ **انجام:** نظیر تشخیص حجیت الاستصحاب و عدمها.

تنها مبحث استصحاب؛ خط: نسخ، کا: محمد صالح بن محمد قاسم دولابی مشهدی،تا:ربیع الثانی۱۲۹۶ق؛واقف: عبدالله رضوی، شهریور ۱۳۰۷؛ ۱۱۱گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۶ - ۶۷]

۳۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۷۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** کاصالة الفساد فی المعاملات و نحو ذلک ففیه الاشکال و الله العالم بحقیقة الحال و الحمدلله

تا مقصد دوم کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، در حیات مؤلف؛ با نسخه‌ای که آن نسخه با نسخه رؤیت شده مؤلف مقابله شده بوده مقابله شده با عبارات: «بلغ قبالاً مع النسخة التی قوبلت مع النسخة التی شرفت بنظر الشیخ دام ظله مع کمال الاهتمام و الدقة»، آیة الله مرعشی نجفی در برگ آغاز نسخه مرقوم داشته‌اند که حواشی این نسخه به خط ملا علی علیاری تبریزی و فرزندش میرزا محمد حسن و نوه اش میرزا محسن بن محمد حسن است، محشی با نشان «علی، علی علیاری، علی مدظله، س، حرره علی، محسن» و غیر آن؛ مهر: «صراط علی حق نمسکه» (بیضی)، «الواثق بالله الغنی عبده علی بن محسن» (مستطیل)؛ واقف: والده ملا صمد؛ جلد: مشمع، ۱۹۲گ، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳۴ - ۷۱۱]

۳۸. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۲۴۹

بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۵ - ۲۱۳]

۳۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و إن کان نافیاً للتکلیف کامل البرائة و الإستصحاب النافی التکلیف أو مثبتاً له مع عدم التمکن من الإحتیاط کأصالة الفساد فی المعاملات و نحو ذلک ففیه الإشکال و الله العالم بحقیقة الحال ...

مشتمل بر بخش قطع و ظن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ جلد: مشمع، ۱۰۰گ، ۲۵ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۹ - ۲۱۳]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۹۴ ض

قسمتی از آن؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [د.ث. مجلس]

۴۱. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۲۳۷

آغاز: و ادرج فیه من مهمات الاصول ما لم یذکر فی ابواب و لافصول و اجاد ما افاد فیه من المطالب الابکار ما لم تصل الیها نتایج الافکار ... المقصد الاول فی القطع؛ **انجام:** کاصالة الفساد فی باب المعاملات و نحو ذلک ففیه الاشکال و الله العالم بحقیقة الحال و الحمدلله اولاد و آخر او ...

جلد اول، باب قطع و ظن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۴۷گ، ۲۴سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: - ۱۶۷]

۴۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۰۱/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... المقصد الثالث من مقاصد الکتاب فی الشک قد قسمنا فی صدر الکتاب المکلف الملتفت إلی الحکم الشرعی العملی؛ **انجام:** و الواجب فی مقام التدین الالتزام بحکم الله علی ما هو علیه فی الواقع و هو أیضاً متحقق فلم یبق الاوجوب تعبد المکلف و تدینه و التزامه بما یحتمل ...

فقط مقصد سوم در شک؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛

افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۶گ (۳پ-۲۸پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۴۷]

۴۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۷۶/۱-۲/۹۶

آغاز: بسمله، حمدله و صلاة. فی الاستصحاب و هو لغة اخذ الشی مصابحاً و منه استصحاب اجزاء ما لایؤکل لحمه فی الصلوة و عند الاصولیین عرف بتعاریف؛ **انجام:** یلتفت الی استصحاب المحکوم من دون التفات الی الاستصحاب الحاکم و هذا یرجع فی التحقیق الی تشخیص الحکم الشرعی نظیر تشخیص حجیة اصل الاستصحاب و عدمها عصمنا الله تعالی و اخواننا من الزلل ... و لعنة الله علی اعدائهم الی یوم الدین من الاولین و الاخرین

مقام ثانی استصحاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، با علامات بلاغ، محشی با نشان «منه دام ظله العالی»؛ درآخر رساله آمده: «الی هنا تم مارواه شیخنا الاستاد دام ظله العالی»؛ ۵۹گ، ۱۹-۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۱۲]

۴۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۹۶۳-۲۰/۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی معظم المسائل مع القطع ببقاء التکلیف بعده فیثبت بذلک المقدمة.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱۴۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۱۲]

۴۵. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۱۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** ... و مما ذکرنا یظهر حال الخبر مع الاجماع المنقول او غیره من الظنون الخاصة لو وجد و الحمد لله علی ما یسر لنا ... و علی اعدائهم اشد اللعنات و اسوء العقوبات آمین آمین.

کامل، از ابتدا تا پایان تعادل و تراجیح؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳، عصر مؤلف؛ کاتب مؤلف را با عنوان «ادام الله العلی ظله العالی فی الایام واللیالی» دعا کرده؛ جلد: تیماج، مشکی، ۳۰۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف مخ]

۴۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۲۳۰

آغاز: ... الاول انک قد عرفت ان القاطع لایحتاج فی العمل بقطعه الی ازید من الادلة المثبتة لاحکام مقطوعة فیجعل ذلک کبری لصغری قطع بها فیقطع با النتیجه فاذا قطع؛ **انجام:** بل غیرهما من الامارات التی یفرض حجیتها من باب الظن الخاص ومما ذکرنا فظاهر الحال مع الاجماع المنقول او غیره من الظنون الخاصه لو وجد و الحمدلله

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با امضای «لمحرره واقف الرضوی»؛ مهر: «عبده جلال الدین ۱۲۵۸» (بیضی)؛ ۲۶۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۴۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۲۲۳]

۴۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۳۳

آغاز: بسمله حمدله فی الاستصحاب و هو لغة اخذ الشیء مصاحباً و منه استصحاب اجزاء ما لا یؤکل لحمه

مبحث استصحاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۹۵گ، ۲۱ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۳۹]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** یعلم حال الواقعه الواحده اذا کان احداً فی العلوم بالاحمال او کلاهما تعبدیا هذا حال الاصول الثلاثه اعنی البرائة و الاحتیاط و التخییر.

بخشی از کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱۵۲ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم[ف:۱۰-۱۲۷۹]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۴۶/۱

چاپ سنگی، تبریز، کارخانه آقا رضا؛ خط: نسخ، کا: بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۱۲۳گ (۱پ- ۱۲۳پ)، ۳۸ سطر، اندازه: ۲۰/۶×۳۳سم [مختصر ف: - ۵۸۰]

۵۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۴۷۳/۴

از استصحاب؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ مهر:کتابخانه مجدالدین؛ جلد: تیماج سبز، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۵۷۹]

۵۱. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۲۳۶

آغاز: برابر

کا: احمد بن محمد جعفر بیدگلی کاشانی، تا: ۱۳۰۶ق [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ - ۳۷۱]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۷۸۲

آغاز: بسمله. حمدله. صلاة. المقصد الثالث من مقاصد هذا الکتاب فی الشک قد قسمنا فی صدر هذا الکتاب ... آغاز بخش استصحاب: بسمله. حمدله. المقام الثانی فی الاستصحاب و هو لغة اخذ الشیء مصاحبا؛ **انجام:** مع عدم التمکن من الرجوع الی الامام ع الذی یحمل علیه اخبار التوقف و الارجاء

خط:نستعلیق مخلوط به شکسته،کا:اسدالله بروجردی صهر صاحب قوانین و نعمت الله طباطبائی، تا: جمادی الاول ۱۳۰۲ یا ۱۳۲۰ق؛ مصحح، مقابله شده؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج، ۱۶۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۱۱ - ۳۶۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۲

همان نسخه بالا [اهدائی ف: - ۱۸۱]

۵۳. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۵۲

آغاز: برابر

مباحث قطع و ظن، استصحاب، اجتهاد و تقلید، تعادل و تراجیح؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۲۱۲گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: - ۱۱۹]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۹۱

بی‌کا، بی‌تا؛ با حواشی ارزشمند [د.ث. مجلس]

۵۵. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۶۶

منتخباتی از رسائل اوست؛ خط: شکسته بسیار زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح مذهب، مجدول [ف: - ۲۷۰]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۴۵/۱۲
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... المقصد الثالث من مقاصد هذا الکتاب فی الشک قد قسمنا فی صدر هذا الکتاب المکلف الملتفت الی الحکم الشرعی؛ **انجام:** و ملخص الجواب عن ذلک الاخبار انه لا ینبغی الشک فی کون الامر فیها للشارد من قبیل اوامر الاطباء المقصود منها عدم
شامل اصالة البرائة که در فهرست به همین نام آمده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مقوای، ۱۶ص (۳۹۷-۴۱۲)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۹ - ۱۰۵]

۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۱۶۸
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی، مجموعه نوازی؛ ۳۱۶گ، اندازه: ۱۵/۳×۲۱/۵سم [رایانه]

۵۸. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۳۱
آغاز: الحمد لله رب العالمین والصلوه و السلام علی محمد و آله الطیبین الطاهرین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین الی یوم الدین، المقصد الثالی من مقاصد هذا الکتاب فی الشک
از «المقصد الثالث فی الشک» تا آخر کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۸۱گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [میراث اسلامی: دفتر نهم - ۸۸]

۵۹. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۸۰
برائت؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۱۹۳]

۶۰. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۳۳۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، در آخر باب ظن نوشته شده «بلغ قبالاً مع النسخة المتشرفة بنظر المصنف دام ظله العالی»؛ از موقوفات شهید؛ ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶۵]

۶۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۸۴-۱۵/۱۲۴
آغاز: القطع حجة غیر معقول لان الحجة ما یوجب القطع بالمطلوب فلایطلق علی نفس القطع هذا کله بالنسبة الی متعلق القطع؛ **انجام:** الثانی ترجیح المرجوع علی الراجح فی مقام وجوب ... فهذا هو المتیقن من مورد وجوب الترجیح بالمرجحات الخارجیة ومن المعلوم.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور، ۱۲۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶ - ۳۰۱۲]

۶۲. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۱۴۰/۱
آغاز: الحمد لله رب العالمین و الصلوة والسلام علی محمد و آله الطاهرین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین الی یوم الدین المورد الثانی فی الاستصحاب و هو لغة اخذ الشیء، مصاحباً و منه استصحاب اجزاء مالا یوکل؛ **انجام:** و هذا یرجع فی الحقیقة الی تشخیص الحکم الشرعی نظیر حجیة اصل الاستصحاب وعدمها عصمنا الله واخواننا من الزلل فی القول والعمل بجاه محمد وآله المعصومین من کل زلل صلوات الله علیهم اجمعین
مباحث استصحاب؛ خط: نستعلیق، کا: محمدعلی حسینی کاشانی، بی‌تا، جا: نجف اشرف؛ مهر: «الواثق بالله الغنی عبده محمدعلی الحسینی» (بیضی)، «عبده ابراهیم طباطبائی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۷۴گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف مخ]

۶۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۷۸
استصحاب و تعادل و تراجیح؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰۰گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۱۹۴]

۶۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲۴۶/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** او مثبتا له مع عدم التمکن من الاحتیاط کاصالة الفساد فی المعاملات و نحو ذلک ففیه الاشکال.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱۴۳گ (۱پ-۱۴۳پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۵۰]

۶۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۰۵
ظن و اجتهاد و تقلید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۴۳]

۶۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۲۰
از مقصد سوم مبحث استحصاب و تعادل و تراجیح؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا رفیع بن میرزا محمد علی بن میرزا محمد قلی گیلانی، تا: ۱ رمضان، جا: نجف اشرف مدرسه صدر؛ ۱۵۰گ، ۱۴-۱۶ سطر (۹×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۱۴۲]

۶۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۷۵/۱
آغاز: المقصد الثالث من مقاصد الکتاب فی الشک، قد قسمنا فی صدر هذا الکتاب المکلف الملتفت الی حکم الشرعی العملی فی الواقعة علی ثلاثة اقسام؛ **انجام:** اذا دخل فی دار لایخرج معللا بانه لمصلحته فان الغالب ان تدارک المهدوم اهون من تدارک الدابة
مبحث «برائت» از مقصد سوم کتاب، در شک؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۰۲گ (۱-۱۰۲پ)، اندازه: ۱۵×۲۰ سم [ف: ۱۳ - ۹۸]

● **فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

farā'id-ul uṣūl

قزوینی زنجانی، حسن بن علی، ق۱۳ قمری

qazvīnī zanjānī, hasan ebn-e 'alī (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۲۶
آغاز: المقصد الرابع فی النهی و فیه مقدمة و فراید المقدمة فی توضیح المعنی اللغوی و الاصطلاحی له فهو فی اللغة خلاف الامر کما قال به الجوهری؛ **انجام:** ما عبد به الرحمان و اکتسب به الجنان و اجاب عن السائل بما هو فی المعاویة علیه الهاویة بانه النکرة و الشیطنة
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: جمعه غره رجب ۱۲۹۱ق؛ محشی با لفظ «منه وفقه الله تعالی»، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج، ۲۱۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۳/۵سم [ف: ۳۱ - ۲۲]

● **فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

farā'id-ul uṣūl

رساله‌ای است در اصول که مؤلف آن را در یک «مقدمه» و ده «مقاله» و یک «خاتمه» تنظیم شده است.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۹۰۰

آغاز: الحمد الله الذی الهمنا بفراید الاصول و ارشدنا بمآلم الوصول ... اما بعد فهذه فراید الاصول و جواهر من کنایة الوصول؛ **انجام:** و هو مما لا یجزی علیه احمد فالله اعلم بحقایق الاشیاء. المقالة الرابعة.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: پارچه، ۵۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ – ۱۶۴]

● **الفرائد الأصولیة** / اصول فقه / عربی

al-farā’id-ul uṣūlīya

کاشانی، ابوالقاسم بن محمدرضا، – ۱۳۵۵ قمری

kāšānī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad-rezā (- 1936)

مباحث اصولی نسبتاً گسترده‌ای است که با عناوین «فریدة، فریدة» آمده است، ما بر همین اساس عنوان «افرائد الأصولیة» را بر آن نهادیم، البته با نسخه «۸۳۲۸» این کتابخانه که آن نام نیز بر اساس عناوین آن انتخاب شده، ارتباطی ندارد بر اساس قرائن داخل کتاب و مجموع نسخه و خط آن، احتمالاً مؤلف یکی از شاگردان برجسته میرزا محمد حسن آشتیانی باشد، به عنوان مثال در برگ «۱۴ر» مؤلف چنین آورده: «فالذی سمعته من الأستاذ العلامة فی مجلس الدرس ...» که به احتمال بسیار وی مقیم تهران نیز بوده است. عناوین «فریده»ها شامل مباحثی است چون: ۱) فریدة: اختلفوا فی أسماء العبادات هل أسماء للصحیحة او الأعلم منها؛ ۲) فریدة فی المشتق: المشتق مأخوذ من الاشتقاق و هو من المشق بالکسر؛ ۳) فریدة فی تعریف الفقه، قال المحقق القمی طاب ثراه فی القوانین فی أوله فی تعریف الفقه؛ مباحث کتاب ناتمام مانده است. یادآوری می‌شود در این کتاب از مصادری همچون القوامع (شاید قوامع میثمی عراقی)، البدایع (رشتی) ... نقل مطلب می‌نماید.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۸۳/۳

آغاز: الحمد لله و الصلوة علی رسول الله و علی آله آل الله، فریدة: اختلفوا فی أن أسماء العبادات هل هی أسماء للصحیحة أو الأعلم منها و قیل ذکر الأدلة لابد من تحریر محل النزاع فنقول قد احقل فیه وجوه؛ **انجام:** فإنا قد ذکرنا سابقاً الواجب حقیقة للقدر المشترک بین الواجب المطلق و المشروط و هو مطلق الواجب و هو لا بشرط عن الإطلاق و لاشترط ...

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح از سوی مؤلف، با قلم‌خوردگی‌های بسیار؛ ۱۶گ (۱۰ر–۲۵پ)، ۲۱ سطر (۱۳×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۳۲ – ۹۳۲]

● **الفرائد الأصولیة** / اصول فقه / عربی

al-farā’id-ul uṣūlīya

مباحث اصول فقه را با تفصیل و استدلال در چند مقصد نگاشته و بیشتر بحث‌ها ناتمام و باید نسخه پیش‌نویس مؤلف باشد. گویا تقریر بحث‌های یکی از علما باشد و نام مذکور را به مناسبت تقسیم کتاب بر فرائد ما داده‌ایم.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۲۸

آغاز: المقصد الاول فی المبادیء اللغویة و هی الألفاظ الموضوعة و لها تقسیمات ... تذکر انشاء الله تعالی فی طی فرائد

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با خط خوردگی و دارای افزودگی؛ ۲۴۷گ، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۱ – ۲۹۰]

● **فرائد الاملاک فی هیئة الافلاک (منظومه)** / هیئت / عربی

farā’id-ul amlāk fī hiy’at-il aflāk (mnz.)

سماوی، محمد بن محمد طاهر، ۱۲۹۲ – ۱۳۷۰ قمری

samāvī, mohammad ebn-e mohammad tāher (1875-1951)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۷۵/۱

آغاز: سبحانک اللهم رباً فاعلا ×× فما خلقت انت هذا باطلا / صل علی شمس سماء الرحمه ×× و آله أنوار کل ظلمه؛ **انجام:** مسلما ثنا علی الأحباب ×× من الشیوخ و من الطلاب

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: رمضان ۱۳۲۱ق؛ جلد: تیماج، ۷گ (۱ر– ۷پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴۴ – ۵۷]

● **الفرائد الامینیة فی الفوائد الصمدیة** / نحو / فارسی

al-farā’ed-ol amīnīya fe-l favā’ed-es samadīya

شریف رضوی، احمد بن محمد رضا، ق۱۴ قمری

šarīf razavī, ahmad ebn-e mohammad rezā (- 20c)

وابسته به: الفوائد الصمدیة = صمدیه؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳–۱۰۳۰)

اهداء به: محمد امین پسر اللهیار خان (برادرزاده مؤلف)

تاریخ تألیف: ۱۳۰۸ تا ۱۳۱۱ق

شرحی است بر کتاب شیخ بهائی. سرگذشت شارح در دیباچه هست.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۷۳

آغاز: بسمله.و به نستعین بعد الحمد والصلوة چنین گوید ذره بی مقدام ابن محمد رضا احمد کبودوندی گروسی؛ **انجام:** حرره الاقل الجانی احمد الشریف الرضوی ۳۴

خط: نستعلیق درشت خط، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ گویا مؤلف آن

را برای چاپ آماده کرده، محشی با نشان احمد؛ جلد: تیماج سبز، ۱۹۲گ، ۱۲ سطر (۱۳/۵×۱۹)، اندازه: ۲۱×۲۶سم [ف: ۱۰ - ۱۵۶۶]

● **فرائد الانعقاد فی شرح واجب الاعتقاد** / کلام و اعتقادات / عربی

farā'id-ul in'iqād fī š.-i wājib-il i'tiqād

وابسته به: واجب الاعتقاد علی جمیع العباد؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۱۶/۲

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی دل علی وجوده حدوث مصنوعاته و شهد علی وجوبه امکان مخلوقاته؛ **انجام:** ولاستاذینا و للمومنین و المومنات و المسلمین و المسلمات و صلعم اجمعین

خط: نستعلیق، کا: احمد بن احمد حسینی تونی، تا: جمادی الاول ۱۰۰۱ ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۷ سطر [ف: ۵ - ۳۰۸]

● **فرائد البحار** / حدیث / عربی

farā'id-ul biḥār

تبریزی خیابانی، علی بن عبدالعظیم، ۱۲۸۱-۱۳۶۶ قمری

tabrīzī xīyābānī, 'alī ebn-e 'abd-ol-'azīm (1865 - 1947)

وابسته به: بحار الانوار الجامعة لدرر الاخبار الائمة الاطهار؛ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی (۱۰۳۷-۱۱۱۰ق)

گزیده‌ای است از باب عقل و جهل کتاب بحارالانوار علامه مولی محمد باقر بن محمد تقی مجلسی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۴۵/۱

آغاز: باب العقل و الجهل. فی البحار (المجلد الاول منه) مع لی عن الصادق (ع) عن ابیه (ع) من جده (ع) قال قا علی بن ابیطالب (ع) عقول النساء فی جمالهن و جمال الرجال فی عقولهم. بیان. الجمال الحسن فی الخلق و الخلق؛ **انجام:** و تفصیل هذه الخصال و تحقیقها سیأتی انشاء الله تعالی فی ابواب المکارم.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ ۷گ (۲-۸)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳۸ - ۴۳۹]

← الفراید البرهانیة فی تحقیق الفوائد الفناریة ← الفوائد البرهانیة فی تحقیق الفوائد الفناریة

● **فرائد البهیة = حاشیة الفصول الغرویة فی الأصول الفقهیة** / اصول فقه، اجتهاد و تقلید / عربی

farā'id-ul bahīyya = ḥāšīyat-ul fuṣūl-il ġarawīyya fi-l uṣūl-il fiqhīya

سروی خراسانی، یحیی بن محمد، ق۱۴ قمری

sarvī xorāsānī ،yahyā ben mohammad (- 20c)

وابسته به: الفصول الغرویة فی الاصول الفقهیة؛ حائری اصفهانی، محمد حسین بن عبدالرحیم (-۱۲۵۴ق)

حاشیه‌ای است بر کتاب الفصول الغرویة شیخ محمد حسین بن محمد رحیم اصفهانی. محشی برخی عبارات کتاب را آورده و به صورت مزجی به شرح آنها پرداخته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۳۸

آغاز: بسملة، قوله رحمه الله، أما المقدمة: بالبناء للفاعل مأخوذة من مقدمة الجیش بکسر الدال و فی القاموس و عن تغلب فتح داله نقیض المؤخر و منه مسح؛ **انجام:** فنقول: إن دلالة الفعل بدون الفاعل علی مجرد الحدث ... فکیف یوجد التابع بدون المتنوع، قوله: و هذا الجواب قریب من التحقیق ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با نشان «میرزا یحیی»؛ جلد: تیماج، ۵۲۶گ، ۱۷ سطر(۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳۹ - ۵۹۱]

● **الفرائد البهیة** / اصول فقه / عربی

al-farā'id-ul bahīyya

گزیده‌ای است از رسائل وحید بهبهانی.

رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۹۸/۱م

آغاز: بسم الله ... الحمد لله ... و بعد فهذه فوائد لطیفة و فراید شریفة ملتقطة من رسائل عدیدة منتسبة الی فرید عصره و وحید زمانه و شیخ مشایخ اوانه مولانا محمد باقر بن محمد اکمل البهبهانی (الاصبهانی، صح) افاض الله علی تربته الشریفة من سحائب رضوانه و اسکنه بحبوحة جنانه ... و سمیته الفرید البهیة و جعلته کالاخ اللفواید الحائریة التی هی من فواید ذلک الامام الذی نور زمانه بانوار تحقیقه و افادهم فوائد جلیة و رتبت هذه المجموعة علی ... الجزء الاول فی اصالة البراء ة و نتکلم هنا فی مواضع الاول فیما لا نص فیه؛ **انجام:** من التعدیات عن موضع النص و موضع ... و ربما یکون بموضع الحال ارید هذا من موضع الاحتیاج و الله تعالی الموفق للسداد هذا آخر ما جمعته فی هذه المجموعة من افادات مولانا المعظم الله فی اوائلها و اتفق جمعها فی العشر الاخر من شهر رمضان المبارک و العشر الاول من شهر شوال المکرم و الشهرین من سنة ۱۲۱۱ و الحمد لله.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۱۵×۲۱سم [رشت و همدان: ف: - ۱۲۰۲]

● **الفرائد البهیة فی بیان دقائق البسمله** / تفسیر / عربی

al-farā'id-ul bahīyya fī bayān-i daqā'iq-il basmala

شیخ ثانی، شیخ محمد

šayx sānī, šeyx mohammad

در بیان دقائق «بسم الله الرحمن الرحیم» بیشتر از جنبه نحوی و

لغوی و تفصیلاتی که علمای نحو در این موضوع گفته‌اند. مؤلف نام خود را در سرآغاز کتاب به رمز «محمد» آورده و همان مؤلف مجموعه می‌باشد. این رساله دارای یک «مقدمه» و چهار «فریده» است: المقدمة: حول حدیث الابتداء، در دو مطلب؛ فریده ۱. تحقیق الباء الواقعة فی ابتداء البسملة؛ ۲. ذکر لفظ الاسم؛ ۳. بیان لفظ الجلالة؛ ۴. الوصفین الواقعین بعدها.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۴۳۷/۶

آغاز: الحمدلله الذی دلنا فی الافعال الی النهجة المرضیة و أرشدنا فی الاقوال الی الکافیة الشافیة؛ **انجام:** فعلی الاول الثانی و علی الثانی الاول، هذا ما تیسر لی من هذا الجمع و الحمدلله الذی وفقنا لهذا.

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج؛ ۸گ (۹۱پ-۹۸ر)، اندازه: ۲۱×۳۳ سم [ف: ۷ - ۳۳]

● **الفراید البهیة فی شرح الفواید الصمدیة** / نحو / عربی

al-farāyid-ul bahīyya fī š.-il fawāyid-is ṣamadīya

ممتاز العلماء، محمد تقی بن حسین،۱۲۳۴-۱۲۸۹ قمری

momtāz-ol-‘olamā’, mohammad taqī ebn-e hoseyn (1819 - 1872)

وابسته به: الفوائد الصمدیة = صمدیه؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰)

شرحی است موجز بر فوائد صمدیه شیخ بهائی.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۵۵

آغاز: بسمله، المسمی بالسید علی خان و بالله التوفیق نحو جنانک المتعال صرف وجوه الامال و بابک مورد کل سوال و مصدر کل نوال؛ **انجام:** و نقول کما قال المصنف ... اشرح صدورنا با نوار المعارف ... و اجعل ما اوردناه فی هذه الوریقات خالصا لوجهک الکریم و الحمد لله اولا و آخرا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق؛ یادداشتی در مورد تاریخ وفات حجه الاسلام شریعت مدار یعنی ۱۲۸۱ آمده؛ جلد: تیماج، ۱۱۹گ، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۶۰]

● **الفرائد البهیة فی شرح الفوائد الصمدیة = شرح صغیر صمدیه** / نحو / عربی

al-farā’id-ul bahīyya fī š.-il fawā’id-iṣ ṣamadīya = š.-e saqīr-e samadīyye

مدنی، علی خان بن احمد، ۱۰۵۲ - ۱۱۱۸ ؟ قمری

madanī, ‘alī xān ebn-e ahmad (1643 - 1707)

وابسته به: الفوائد الصمدیة = صمدیه؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰)

مؤلف سه شرح بر «الفوائد الصمدیه» شیخ بهائی نگاشته است که مفصل آن به «الحدائق الندیة» و «شرح کبیر» معروف است و شرح حاضر نیز به «فرائد البهیة» و «شرح صغیر» شهرت دارد که به درخواست جمعی از طلاب، شرح کبیرخود را مختصر و ساده‌تر کرده است. از حسینی مختاری (۱۰۸۰-۱۱۴۰ق) نیز سه شرح کبیر، وسیط و صغیر بر صمدیه یاد شده که شرح صغیر او نیز با عنوان «الفرائد البهیة» معرفی شده است گرچه برخی نام رساله صغیر مختاری را «الفوائد البهیة» دانسته‌اند که آغاز و انجامی همانند کار منسوب به سید علی خان مدنی دارد و به نظر می‌رسد که یک رساله است یا از مختاری و یا از مدنی، گرچه به نام سید علی مدنی به چاپ رسیده؛ با این تفاوت که در چند انجامه انتساب به مختاری تصریح شده ولی در نسخه‌هایی که بررسی شد، تصریح به انتساب این رساله به مدنی یافت نشد. لذا شاید جناب حافظیان به همین علت شرح صغیر مدنی را مفقود تلقی کرده و این رساله را به حسینی مختاری منسوب می‌داند. دو نسخه یکی در کتابخانه گلپایگانی و دیگری در مدرسه نمازی خوی ادعای خط مؤلف شده که نسخه گلپایگانی سرآغازی کاملاً متفاوت دارد و از انتها نیز ناقص است و البته تقریباً همزمانی این دو مؤلف، دیگر قرائن احتمالی را نیز مشتبه ساخته و امکان اظهار نظر قاطع را سلب می‌کند. انتساب ما نیز به دو نفر بر اساس همین عدم قطعیت است.

آغاز: هو الموفق. بسم الله الرحمن الرحیم. نحو جنابک المتعال صرف وجوه الآمال، و بابک مورد کل سئوال و مصدر کل نوال، لاینصرف بالخیبة من انتظر مواهب کرمک، ... و بعد فان المختصر المنسوب الی العالم العامل .. محمد العاملی عامله الله و ایانا بلطفه الجلی، المسمی بالفوائد الصمدیه فی علم العربیه، ملیح المقال، عزیز المثال، عمیم النفع، عظیم الوقع، و قد شرحناه شرحاً ذلل صعابه، و کشف عن وجهه ثقابه، و استقصی الاصول الاصیلة و استوفی الفواید الجلیلة، ... فسئلنی بعض احباب الاصحاب، من انجاب الطلاب، شرح الله صدره، و سهل امره، ان اشرحه ثانیاً و لو کلا و متوانیاً شرحاً مختصر ایدانی من الکتبا، فی الوجازة و عدم الاطناب، مقتصراً علی مخ الاعراب الاما شذ لطرد الباب فاسفت مسئوله و حققت مأموله و ترکت اکثر التعلیلات فی القواعد الوضعیات و ذکرت فیه یعض الالغار النحویة تشویقاً لمن یرغب فی الاحجیة، و جعلت النقب منبئاً عن النسب، فشققت من سمتی سمة و بینت بذلک صفته فسمیته بالفوایدالبهیة فی شرح الفوائد الصمدیة، بنصرالله ینصر من یشا و هو علی ما نقول وکیل، و منه الاستعانة، و به الاعتصام و علیه التعویل، قال المصنف قدس الله روحه بعد البسملة (تا اینجا در چاپی نیست) احسن کلمة یبتدأ بها الکلام ... و تشتمل علی خمس حدائق» اولها فی تعریف الفن و بیان موضوعه و فائدته و غیرها مما یقرب من المقدمة .

انجام: (الم نشرح لک صدرک) فانها الانکاری ... و قد سلکنا فی هذه الحدیقة و لاسیما نصفها الاخیر مسلک الاقتصار علی مجرد شرح قصیر لانی کنت علی جناح السفر مشوش البال بوطر

بعد و طر و نقول کما قال المصنف قدس سره :«اللهم اشرح صدورنا بانوار المعارف و نور قلوبنا بحقائق اللطائف و اجعل ما اوردناه فی هذه الوریقات خالصاً لوجهک الکریم»
چاپ: مشار عربی، ص۶۷۹؛ ایران، سنگی، ۱۲۷۰ق، خشتی
[دنا ۸۹۲/۷–۸۹۳ (۳۰ نسخه)؛ الذریعة ۳۶۲/۱۳]

۱. تهران؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با نشانه «منه»؛ جلد: تیماج، ۲۰ سطر (۷×۱۴) [ف: – ۷۸۸]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۱۰۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۹ق؛ افتادگی: آغاز (از دیباچه یک برگ افتاده و در پایان تا «لما» دارد)؛ جلد: تیماج، ۱۴۲گ، ۱۶ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ – ۳۵۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۶۶
آغاز: برابر
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۱۱۹ق؛ محشی با نشان «منه» و «منه مد ظله»؛ تملک: آقا میرزا رضاقلی شریعتمدار فرزند حاجی شیخ حسن سنگلجی در ۲۲ رمضان ۱۳۲۱ با مهر «عبده رضا قل بن حسن»، محمد بن حسن سنگلجی در ۱۷ جمادی الاول ۱۳۲۶، مهدی سمیع رشتی در ۲۷ شوال ۱۳۳۸؛ جلد: تیماج، ۱۷۱گ، ۱۴ سطر (۶×۱۴/۵)، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: ۶ – ۲۳۲۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۸۵/۱
آغاز: بسمله و اعلم انه لما کان الاحسن فی کل مقام ان یبتدء بسم الله الذی هو افضل الکلام لیکون؛ **انجام:** اللهم اشرح صدورنا بانوار معارف الیقینیة التی بها یهتدی.
فاقد دیباچه؛ خط: تحریری، کا: علی بن احمد علی نوری ناصیه ئی، تا: ۱۸۰ ذیقعده ۱۲۷۱ق؛ جلد: میشن، ۱۶۹ص (۱–۱۶۹)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۵۰ – ۱۰۴]

۵. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۳۰۱
آغاز: تقسیم و هو اخذ شیئ من المعانی و ضم شئی من المخصصات الیه
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: – ۶۶]

۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۷۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** بل الظاهر ان من عبر بالجار اراده مع مجروره و من عربه اراده مع جاره فلا اختلاف فی المعنی واستثنی من القاعدة ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ ۱۲۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۴۲]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۹۳۶
خاتمه و دیباچه را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی ؛ جلد: تیماج، ۱۵۹گ، ۱۸ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۵ – ۳۵۸]

۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۴۰۴
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ ۱۲۲گ، ۱۴–۱۷ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۵۱۳]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۶۹
آغاز: بلطفه الجلی المسمی بالفواید الصمدیه فی علم العربیة؛ **انجام:** بل ذلک غالب لا ... واجب و نقله عن ابن هشام.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: سید محمد باقر مولوی عربشاهی سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری، ۱۷۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۱۲ – ۲۵۶]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۵۸/۱
آغاز: بسمله، رب یسر و لا تعسر احسن کلمه تبتدء بها الکلام و خیر خبر؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد طاهر نوری، تا: ۱۲۲۷ق؛ جلد: تیماج، ۱۶۸ص (۱–۱۶۸)، ۱۹ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۹ – ۳۵۳]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۲۶۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ محشی منقول از شرح کبیر (=حدائق الندیه)؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: ترمه، ۱۱۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۱۲ – ۲۵۵]

۱۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۴۵
آغاز: برابر
کامل؛ خط: نسخ، کا: محمد جعفر، تا: ۱۲۴۴ق؛ محشی از شارح و دانشمندان متقدم و متأخر؛ واقف: سپهسالار؛ جلد: تیماج، ۱۱۷ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۲ – ۳۵۵]

۱۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۱۰۷
با خاتمه و دیباچه؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالجلیل بن محمد حسین افشار، تا: ۱۲۴۹ق؛ ۱۲۰گ، ۱۷ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۳۵۸]

۱۴. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۲۰۱
خط: نستعلیق، کا: غلامحسین بن محمد علی خراسانی، تا: ۱۲۵۳ق [ف: – ۷۳]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۹۲۱
آغاز: و العلم المفرد و الاعلم المؤید محذوم اعاظم الاملاک المخصوص بمدح لولاک؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسن ابن ملاجمشید ساوجی قمی، تا: پنج‌شنبه ۲۱ جمادی الاول ۱۲۵۶ق، جا: قزوین مدرسه التفاتیه؛ افتادگی: آغاز (صفحه اول را که عبارت باشد از خطبه ندارد)؛ واقف: درة السلطنه ملک زاده کوثر، آبان ۱۳۲۶؛ ۱۱۰گ، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۲ – ۲۵۶]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۲۸۱
آغاز: الوقع وقد شرحناه شرحا ذیل صعابه و کشف عن وجهه؛

انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالصمد بن محمد باقر انصاری، تا: ۱۲۵۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۵۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف:۱۲-۲۵۷]

۱۷. مشهد؛ فرهنگ و هنر؛ شماره نسخه:ب-۲۶
آغاز: العاملی عامله الله و ایانا بلطفه لحلی المسمی بالفوائد الصمدیه فی علم العربیه؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: آقایان محمد و حسینعلی الهی؛ جلد: مقوای ساغری، ۳۲۰ص، ۱۸ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۸۹]

۱۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۴۹
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد هادی بن معصوم بروجردی، تا: ۱۲۵۹ق؛ واقف: سپهسالار؛ جلد: میشن، ۱۶۱ص، ۱۶ و ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۱۸سم [ف: ۲ - ۳۵۵]

۱۹. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** ای شرحنا صدرک، ام للاستفهام الحقیقی، للتصور نحو الم یقم زید ام بکر، او للتصدیق الم یرکب الامیر، و قد سلکنا فی هذه الحدیقه و لا سیما نصفها و الاخیر مسلک الاقتصار ...
خط: نسخ، کا: احمد، تا: ۱۴ ذیحجه ۱۲۶۸ق؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۱۶۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۶۵]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۰۲
آغاز: و اعلم انه لما کان الاحسن فی کل مقام ان یبتدأ بسم الله الذی هو فضل الله الکلام؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: ملاعلی نوری، تا: ذیحجه ۱۲۷۲ق؛ مصحح؛ مهر: سپهر «عبده عباسقلی الشریف» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۹۸ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۴۵۲]

۲۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۳۵۵
آغاز: بسمله احسن کلمة یبتدأ بها الکلام وخیر خبر یختتم به المرام حمدك اللهم علی جزیل الانعام ... وبعد فهذه الفوائد الصمدیة ... غرة خبر لمبتدا محذوف؛ **انجام:** ای شرحنا صدرک ام للاستفهام الحقیقی للتصور نحو الم یقم زید ام بکرام للتصدیق نحو الم یرکب الامیر وقدسلکنا فی هذه الحدیقة ولاسیما نصفه الاخیر مسلك الاقتصار علی مجرد شرح قصیر
خط: نسخ، کا: حسین بن محمد بن علی بن عبدالغفور بافقی یزدی، تا: ۱۲۷۶ق، جا: کربلا؛ محشی بسیار «لمحرره» و غیر آن؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ - ۲۹۴]

۲۲. اراک؛ کتابخانه مدرسه حاج محمد ابراهیم؛ شماره نسخه:۱۰۱
آغاز: بسمله احسن کلمه یبتدء بها الکلام و خیر خبر یختم بها المرام احمدك اللهم علی جزیل الانعام و الصلوة و السلم علی سیدنا الانام و آله البررة؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد قاسم، تا: ۱۲۸۱ق، جا: مهاجران و گلپایگان؛ مصحح، محشی به نقل از: شواهد، و «منه»؛ مهر: «کاظم الحسینی» (چهارگوش)، «وقف کتابخانه مدرسه مرحوم حاج محمد ابراهیم»؛ جلد: تیماج، ۱۱۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [دو کتابخانه اراک: - ۱۲۹]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۰۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و جعل الجزم فی یذرهم بشرط مقدر دل علیه.
تا اوائل شرح حدیقه رابع (فی الجمل و اقسامها و احکامها) را بیشتر ندارد؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ جلد: تیماج، ۱۲۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۲ - ۲۵۷]

۲۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۱۴۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** فیکتب بالیاء و هو للعاقل غالباً و من غیره قوله والعیش فی اولائک الایام و قدیق.
از ابتداء کتاب تا قسمتی از مبحث مبنیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: سپهسالار؛ جلد: تیماج، ۶۱ص، ۱۶و۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۳۵۵]

۲۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۳۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۹۵]

۲۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۸۴/۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۵۲۴]

۲۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۸۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۱۹۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۴۲]

۲۸. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۳۴۲/۲
آغاز: قسمت اول: بسمله - هذا باب موانع الصرف من شرح سید علیخان علی صمدیه ... خاتمه لمباحث الاسماء فی موانع رحمه الله؛ قسمت دوم: مبحث الاسماء العدد و تعریف العدد علی ما قاله السید؛ **انجام:** قسمت اول: هنا انقضی کلام المصنف رحمه الله؛ قسمت دوم: و سنه تسع و سبعین و الف و هو تاریخ اتمام هذا الشرح و هنا انتهی کلام المصنف رحمه الله تعالی
در این رساله دو قسمت از شرح سید علیخان نقل گردیده؛ خط: نسخ، کا: ابوطالب دهدشتی، بی‌تا؛ محشی؛ عدد اوراق قسمت اول ۱۸وقسمت دوم۷برگ؛ ۲۲ سطر، اندازه: ۶×۱۱/۵سم [ف: ۱ - ۳۲۲]

۲۹. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۰۱/۲
آغاز: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: - ۲۲۱]

۳۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۵۹/۴
بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۵۰]

۳۱. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۲۹۳
بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۶۶]

● **الفرائد البهية فی شرح الفوائد الصمدية = الفوائد البهائية** / نحو / عربی

al-farā'id-ul bahīyya fī š.-il fawā'id-is ṣamadīya = al-fawā'id-il bahā'īya

حسینی نائینی، محمد بن محمد باقر، ۱۰۸۰؟ - ۱۱۴۰ ؟ قمری

hoseynī nā'īnī, mohammad ebn-e mohammad bāqer (1670 - 1728)

وابسته به: الفوائد الصمدية = صمديه؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰)

همان که برخی از سید علی خان مدنی دانسته‌اند لیکن در الذریعة و برخی فهارس دیگر از مختاری نائینی دانسته شده است.

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱-۱۸/۳۹

آغاز: بسمله الحمدلله الذی رفع بناء اسماء و نصب الارض علی الماء عامل العوامل و جاعلها؛ **انجام:** ویعرف بعدم موازن له لوجعل مقام ألفه لام فی میزانه کأجلی لانتفاء وفعلل بفتحات لیلحق ...

این سرآغاز با دیگر نسخه‌ها تطبیق نمی‌کند؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح ازمؤلف، محشی با امضای «منه»؛ ۵۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۵ - ۲۴۴۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۴۸۱

آغاز و انجام: برابر؛ تم بالخیر بحمدالله و توفیقه لتحریره و تنمیقه علی ید الفقیر الی رحمة ربه الخبیر البصیر بکل ظاهر و ضمیر بهاءالدین محمد بن محمد باقر الحسینی المختاری النائنی افاض الله سبحانه علیه العلم الیقینی سائلا منه التوفیق لاصابة التحقیق و اتمام الشرحین الوسیط و الکبیر انه علی کل شیء قدیر و الحمدالله رب العالمین.

کامل؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن رمضان، تا: ۱۱۰۸ق؛ افتادگی: وسط (پس از برگ اول یک یا دو برگ افتادگی دارد)؛ مصحح، محشی به امضای «منه»، رکابه دار؛ تملک: مرتضی محسنی؛ مهر: «المتوکل علی الله هبده محمد صادق» (مستطیل)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: گالینگور، ۱۴۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۲۹۳]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۳۶۷

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۷۵ق؛ انجام جملاتی اضافی دارد؛ مجدول، مصحح، محشی به نشانی «منه ره»؛ تملک: فخرالاطباء در رمضان ۱۲۸۸ق در دارالسلطنه تبریز با مهر «فخرالاطباء ۱۳۲۸» (بیضی)؛ مهر: «عبده الراجی تاری ویروی» (بیضی)، «عبده الراجی علینقی» (بیضی)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: میشن، ۱۱۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۲۹۴]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۹۳

همان نسخه بالا [مؤید: ۱ - ۱۸۸]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۹۹۹/۱-۲۰/۱۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن ابوالحسن نائینی، تا: پنج‌شنبه ۲۰ شعبان ۱۱۸۸ق؛ جلد: تیماج، ۱۵۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۱۳]

۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۶۹

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد مسیح تونی، تا: آغاز رمضان ۱۱۹۷ق؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۴۴]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن محمد ابراهیم گیلانی بیدگلی کاشانی، تا: قرن ۱۲، از عصر مؤلف؛ محشی از مؤلف، معرفی کتاب از عنایت الله حسینی مختاری به تاریخ ۱۱۱۳؛ مهر: کاتب «عبده الراجی ابی القاسم» (بیضی)، «العبد محمد حسین الحسینی» (مربع)؛ جلد: گالینگور، ۱۹۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۵ - ۳۶۸]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۵۶

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه مدرسه نمازی ـ خوی ۵۶۰؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ مهر کتابخانه «جاج میرزا ابراهیم آقا»؛ ۳۵۳ص [عکسی ف: ۳ - ۴۵]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۱۷

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه انتخاب شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ برگ آخر نونویس و به تاریخ جمادی الاول ۱۲۸۰ نوشته شده؛ جلد: تیماج، ۱۰۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۲۲]

۹. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۹۷۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۱۹۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۳۵]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۱۵۲-۱۶/۱۶۲

آغاز: و ما جاء او هل جاء رجل راکباً لانه مخبر عنه معنی ثم الراجح تاخر الحال عن عامل صاحبها لانها معموله لمعموله. و یجب تقدمها علی العامل؛ **انجام:** هل وهی حرف استفهام وقدمر تفسیره. و تفترق عن الهمزة بأمور ۱- باختصاصها بطلب التصدیق وحدة و لذا امتنع معادلة ام المتصلة.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی، ۱۰۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۶ - ۳۰۱۴]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۹/۲۰۴

آغاز: کما فعل عکسه ... وهی اسم وفعل وحرف لاغیر للاستقراء

ولانها ان استقلت فی الدلالة علی معناها؛ **انجام:** وما فی ماافعله اسم مبتدا اتفاقا لانه مرجع الضمیر المستکنی فی افعل فیکون اسما وعار عن العوامل

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با امضای «منه»؛ جلد: مقوا، ۱۲۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۲۴۵۹]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۸۰-۱۴/۱۳۰

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: ساغری، ۱۱۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۱۳]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۰۷/۱۱

فقط چند برگ آغازین کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶گ (۱۵۳پ-۱۵۸ر)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۲۷۳]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۸۸۴

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با نشانی‌های «جامی» و «۱۲» و «عف» و «محمد حسین»؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۳۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۲۹۵]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۳۷

آغاز: ... بتضعیفک من غیر جار و جر و اجعل رفع النظر عن غیرک نصب عینی؛ **انجام:** کنت منطلقا انطلقت حذفوا کان فانفصل الضمیر صار

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۱۵۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۱۹/۲سم [ف: ۴۳ - ۸۹]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۶۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوالفضل بن محمد جعفر گیلانی، تا: ۱۲۱۶ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «محمد بن عبدالهادی؟» (مستطیل)، «عبده الراجی ابوالفضل» (مستطیل)؛ جلد: مقوا، ۱۱۴گ، ۱۸ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۴۰ - ۹۶]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۹۴/۱-۱۲/۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن محمد علی، تا: ۱۲۲۷ق؛ جلد: تیماج، ۱۱۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۱۳]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد قاسم بن عبدالرحیم، تا: ۱۷ ذیقعده ۱۲۲۸ق؛ محشی با امضای «منه، مطول، جامی»؛ مهر: «لا اله الله الملک الحق المبین عبده محمد باقر الحسینی» (مربع)، «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده رجبعلی مورخ ۱۲۲۱ق» (بیضی)، «وقف کتابخانه مدرسه آیه الله الکبری الطباطبایی البروجردی شهر ری سال تأسیس ۱۳۸۱هـ لاله زاری»(بادامی)، عنوان: یا مرتضی علی، مظهر العجایب و الوافی الاولی، علی حسینی (مربع)، «عبده عبدالباقی الحسینی ۱۲۲۵ق» (بیضی)؛ جلد: مقوا، ۱۹۴گ، ۱۵ سطر (۶×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱۹ - ۷۰۶]

۱۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۸۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** ام للاستفهام الحقیقی للتصور نحو الم یقم زیدام بکر، ام للتصدیق نحو الم یرکب الامیر و قدسلکنا فی هذه الحدیقة و لافیها نصفها الاخیر مسلک الاقتصار علی مجرد شرح قصیر لانی کنت علی جناح السفر مشوش البال

خط: نستعلیق، کا: حسن بن محمد، تا: چهارشنبه ۱۳ رمضان ۱۲۳۰ق؛ مهر: «عبده صادق بن جعفر» (بیضوی)؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۳۲گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۸۱]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۰۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن بخشعلی ابن ملا ابراهیم بن جمشید جدید الاسلام، تا: ۸ شوال ۱۲۳۵ق؛ مصحح، محشی بسیار به نشانی «منه»؛ تملک: محمد صادق در ۱۶ ذیحجه ۱۳۲۶ق؛ پایان نسخه ۴ بیت از عبدالحسین بن آخوند ملا محمد مهدی به خط خودش؛ مهر: «عبده رحمت الله» (بیضی)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۱۵۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۷سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۲۹۵]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۹۶

آغاز: قدوة المحققین و زبدة المدققین بهاءالملة و الحق؛ **انجام:** و اتمام الشرحین الوسیط و الکبیرانه علی کل شی قدیر الحمد لله رب العالمین

خط: نسخ، کا: محمد تقی ابن محمد کاظم همدانی، تا: یکشنبه ۱۴ ربیع الثانی ۱۲۴۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: چرم، ۲۷۵ص، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۴۱سم [ف: ۴۷/۱ - ۲۲۱]

۲۲. آشتیان؛ حوزه علمیه؛ شماره نسخه:۳۱/۳بخش یکم

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسن آشتیان قمی، تا: ۲ شعبان ۱۲۵۳ق، جا: قزوین مدرسه التفاتیه؛ مجدول، محشی با نشان «منه» و تعلیقاتی از علمای نحو مانند: سیبویه، ابن مالک؛ مهر: «مهدی ۱۲۸۶» (بیضی)، «بود مروج دین محمدی جعفر» (ترنج گونه)، «عین الراجی محمد حسن» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۲۳۰گ (۲۲۲پ-۴۵۱ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: - ۸۲]

۲۳. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و تم بحمد الله و توفیقه لتحریره و تنمیقه علی ید الفقیر الی رحمة ربه الخبیر البصیر بکل ظاهر و ضمیر بهاء الدین محمد بن محمد باقر الحسینی المختاری النائینی أفاض الله سبحانه علیه العلم الیقینی سائلاً منه التوفیق لاصابة التحقیق و اتمام الشرحین الوسیط و الکبیر انه علی کل شیء قدیر.

خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد باقر قزوینی، تا: پنج‌شنبه ۶

شوال ۱۲۵۷ق؛ مصحح، محشی به لفظ «منه»؛ تملک: عبد الحمید در روز شنبه ۲۶ ربیع الاول ۱۲۶۵؛ واقف: علی حمیدی، ۱۳۳۸/۳/۵؛ جلد: تیماج، مذهب، ۱۲۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۰۶]

۲۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۳۱/۲-۳۸/۵۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیماج، ۱۳۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۱۴]

۲۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۳۹۸-۲۷/۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمود بن محمد خویی، تا: ربیع الثانی ۱۲۶۳ق؛ ۱۲۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۱۳]

۲۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۷۵-۳۳/۱۲۵

آغاز و انجام: برابر؛ تم بحمدالله وتوفیقه لتحریره وتنهیقه علی ید الفقیر ... بهاء الدین محمد بن محمد باقر الحسینی المختاری

خط: نسخ و نستعلیق، کا: سید محمود بن میر مهدی اهری، تا: رجب ۱۲۶۵ق، جا: مدرسه حاجی آقا؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ ۹۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۶ - ۳۰۱۳]

۲۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۶۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۳ ربیع الاول ۱۲۶۵ق؛ ۱۳۳گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [نشریه: ۱۳ - ۳۹۱]

۲۸. قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۱

خط: نسخ خوب، کا: علی بن محمد، تا: ۵ ربیع الاول ۱۲۷۱ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: خسرو شاهی؛ جلد: مقوایی، ۱۲۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: - ۷۹]

۲۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲۹۳-۱۲/۱۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم بحمدالله و توفیقه لتحریره و تنمیقه علی ید الفقیر الی رحمة ربه الخیر البصیر بکل ظاهر و ضمیر بهاء الدین محمد ابن الحسینی المختاری النائینی افاض الله سبحانه ... و اتمام الشرحین الوسط و الکبیر انه علی کل شی قدیر

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن ملاکاظم مکتب دار، تا: سه‌شنبه ۱۵ شوال ۱۲۸۶ق؛ جلد: تیماج، ۱۷۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۶ - ۳۰۱۳]

۳۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷۸۸-۱۹/۱۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی از مؤلف با امضای «منه عفی عنه»؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۶۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۱۳]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۶۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه را احتشام الدوله به فرزند خود سلطان جنید میرزا اهدا نموده؛ جلد: گالینگور، ۱۸۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۶ - ۲۴۹]

۳۲. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۲۴۵/۴

آغاز: فخرج العلم بغیر القوانین والقوانین غیر الالفاظ و الالفاظ لغة العرب و قواعد العرب و دخل الصرف و المعانی و البیان

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۱۳۱گ (۱۶۳ر-۲۹۳پ)، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۹۷]

۳۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۵۶

آغاز: فان المختصر المنسوب الی العالم الفاضل الکامل قدوة المحققین؛ **انجام:** و تم بحمدالله و توفیقه لتحریره و تنمیقه علی ید الفقیر رحمة ربه الخبیر البصیر بکل ظاهر و ضمیر، بهاء الدین المختاری النائینی افاض الله سبحانه علیه العلم الیقین سائلاً منه التوفیق لاصابة التحقیق و اتمام الشرحین الوسیط و الکبیر انه علی کل شیء قدیر و الحمدلله

است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (یک صفحه از خطبه افتاده)؛ مصحح، محشی با رمز «منه»؛ جلد: تیماج، ۱۴۶گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۶۴]

۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۵۹

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: تملک کتابخانه رهنمون کرمانشاه؛ جلد: تیماج، ۸۱گ، ۲۰ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۱۷۱]

۳۵. کاشان؛ جعفری؛ شماره نسخه:۱۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۸۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ]

۳۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲ /۸۱۳۴-۵۵/۱۰۴

آغاز: برابر

از اول تا بحث«حال مفرده از منصوبات»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی:انجام؛ ۴۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۱۴]

۳۷. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۵۶۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از مؤلف؛ واقف: شهید؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: - ۲۹۳]

۳۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۲۵۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۴۴]

۳۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۹۷

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: محمد حسین بن محمد یوسف چرندابی؛ ۱۳۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [مؤید: ۲ - ۱۹۱]

۴۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالله بن رمضان، بی‌تا؛ محشی؛ تملک: مرتضی محسنی؛ ۱۵۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴سم [مؤید: ۲ - ۱۲۳]

۴۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۰۷

آغاز: قال المصنف قدس الله روحه بعد البسملة احسن کلمة یبتدأ بها الکلام و خیر خبر یختتم به المرام؛ **انجام:** سائلا منه التوفیق لاصابة التحقیق و اتمام الشرحین الوسیط و الکبیر انه علی کل شی قدیر

تذکر: این نسخه باتوجه به آغاز و انجام آن فرائد البهیة مؤلف است نه شرح کبیر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ جلد: تیماج، ۱۶۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۷ – ۳۲۳]

● **الفرائد الجدیدة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-farā'id-ul jadīda

موسوی تنکابنی، محمد مهدی بن محمد جعفر، ق۱۳ قمری

mūsavī tonekābonī, mohammad mahdī ebn-e mohammad ja'far (- 19c)

فرایدی است در بیان مبدأ خلقت انسانی و معاد او و مطالب اعتقادی با استفاده از مضامین آیات و روایات. مؤلف در آخر «خلاصة الاخبار» نام ۵۷ رساله از تألیفاتش را ذکر کرده از جمله از رساله حاضر یاد کرده است.

[بزرگان تنکابن ۲۵۷]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵۶/۴-۲/۷۶

آغاز: بسمله. حمدله و صلاة. و بعد فیقول العبد المذنب السید محمد مهدی ابن السید محمد جعفر الموسوی عفی عنهما ان هذه فراید لطیفه فی بیان خلق مبدء الانسان و ماخلق منه و ما یعید الیه و هی مشتملة علی فراید؛ **انجام:** و توجهه إلیه أمر فعلی حادثی متجدد آنی حاصل فی الذهن حین توجهه إلی الشی الاخر و إقباله إلیه فما لَم یتوجه إلیه لم یحصل التصور

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی با امضای «منه»؛ ۱۸گ، ۲۳ سطر [ف: ۶ – ۳۰۱۴]

● **الفرائد الجلیلة فی حل الفاظ الوسیلة** / ریاضیات / عربی

al-farā'id-ul jalīla fī ḥall-i alfāẓ-il wasīla

متن کتاب «وسیله» از شهاب الدین احمد بن الهائم (–۸۱۵ق) صاحب «نزهة الحساب» و «المرشدة» و «المعونة» می‌باشد. چلبی (۶۳۴/۲) می‌گوید که وسیله را سبط ابن المارديني (محمد بن احمد) شرح کرده و آن را «ارشاد الطلاب» نامیده است. این شرح در نسخه ما شناخته نشد از کیست.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۳۰

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی جمع العلماء فی منازل السیادة، و ضرب لهم؛ **انجام:** وفی هذا القدر کفایة لمن وفق ... ولیکن ذلک آخر ما اردناه من توضیح المسائل المذکورة ... و حسبنا الله و نعم الوکیل.

خط: نسخ، کا: علی محمد، تا: ۱۲۶۱ق؛ ۱۰۹گ (۱۷پ–۱۲۵پ)، ۲۱ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۳۵۸]

● **فرائد الحساب** / ریاضیات / عربی

farā'ed-ul ḥisāb

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۱۸۱

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

● **فرائد الخرائد و جواهر القلائد** / ادبیات / عربی

farā'ed-ul xarā'id wa jawāhir-ul qalā'id

ابی یعقوب خوئی، یوسف بن طاهر، ۴۴۰ – ۵۳۵ قمری

abī ya'qūb-e xū'ī, yūsof ebn-e tāher (1049 - 1141)

وابسته به: مجمع الامثال؛ میدانی، احمد بن محمد (–۵۱۸ق)

تاریخ تألیف: ۵۳۲ق

مختصر کتاب الامثال میدانی است، که مؤلف آن را بر حسب حروف هجا مرتب کرده است، و باب در مواعظ بدان اضافه نموده است. مؤلف از شاگردهای ابوالفضل احمد بن محمد میدانی است و از بزرگان ادبیات عرب می‌باشد که کتاب مقامات حریری و دیوان متنبی را نیز شرح کرده است.

آغاز: بسمله، الحمد لله رافع السموات العلی و ما هذا الارضین السفلی الذی انشاء البریه ...

[بروکلمان ذیل ۱: ۵۰۷]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم مضی فساءلت من هذا فقالوا الشافعی رحمه اله ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۴ق؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ جلد: تیماج، ۱۹۵گ، ۱۷ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۷ – ۷۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۱۲-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or 9031؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۴۴]

● **فرائد الدرر = علم اللوح و القدر** / جفر - عربی

farā'ed-ud durar = 'ilm-ul 'awḥ wa-l qadar

قزوینی، ابوطالب بن محمد هادی، ق۱۳ قمری

qazvīnī, abo-tāleb ebn-e mohammad hādī (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۶ ربیع الاول ۱۲۳۲ق؛ محل تألیف: قزوین

در جفر که به خواهش دوستان ساخته است نام کتاب و نگارنده و شماره بخش‌ها در دیباچه آمده و می‌نویسد که می‌توانید کتاب را به نام «علم اللوح والقدر» هم بنامید؛ در یک «مقدمه» و شش «مقصد» و یک «خاتمه»: المقدمة: فی بیان ما یتوقف علیه کیفیة الاستخراج بقاعدة المداخل الاربعة؛ مقصد ۱. کیفیة السوال؛ ۲.

کیفیة النسبة بین الحرفین؛ ۳. طریق اکتساب القوی؛ ۴. کیفیة تحصیل الحاصل؛ ۵. کیفیة تحصیل الحروف؛ ۶. بقیة ما فی الجدول.

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی رقم اسرار الحروف فی الواح صدور العلماء و رسم رموز الاعداد فی صحایف افکار الحکماء ... اما بعد فقد سمیت هذه الوریقات بفرائد الدرر و من شاء فلیقلیها بعلم اللوح و القدر و رتبتها علی مقدمة و ستة فصول و خاتمة اما المقدمة ففی بیان ما یتوقف علیه کیفیة الاستخراج بقاعدة المداخل الاربعة ...

انجام: فلنمثل بمثال مسألتی عند بعض الاحباب الطالب للصواب و هو هذا فی صفحة البعد سؤالا و جواباً و کیفیته تمت بالخیر و العافیة

[دنا ۸۹۴/۷؛ الذریعه ۱۳۴/۱۶]

شرح و حواشی:

۱- حاشیة فرائد الدرر؛ قزوینی، ابوطالب بن محمد هادی (-۱۳)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۶۷/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: میشن، ۳گ (۳۱ر-۳۳ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۵۲]

۲. تهران؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۴۶۲/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۵گ (۴۷پ-۵۱پ)، ۲۶ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: - ۳۰۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۱۵/۳

آغاز: قاعدة فی الجفر مشتملة علی مقدمة و مقاصد و خاتمة اما المقدمة ففی بیان ما یتوقف علیه کیفیة الاستخراج بقاعدة المداخل الاربعة؛ **انجام:** برابر

در فهرست با عنوان «جفر» و ناشناس آمده ولی با توجه به فصول و انجام نسخه به نظر می‌رسد از آن قزوینی است. افزودگی‌هایی در موضوع رساله، همراه جداول اعداد و حروف، بعد از انجام آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ ۵گ (۱۴۵پ-۱۴۹پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸×۱۴/۵سم [ف: ۳۷ - ۳۳]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۰۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** یخرج الجواب صحیحاً صریحاً کافیاً شافیاً واضحاً مبرهناً و الخاتمة فی تمثال هذه القاعدة

تذکر: نام مؤلف به استناد فهرست مرعشی ۲۳۵/۳۸ تغییر یافت؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن علی محمد کنی، تا: ۱۲۶۶ق؛ جلد: تیماج، ۶گ (۸۱پ-۸۶ر)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۱۴]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۸۲۴/۲

آغاز و انجام: برابر

کا: موسوی خوانساری، علی بن حسن، تا: ۱۲۷۸ق؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۴/۷×۱۹/۷سم [ف: ۱۵ - ۴۳۰]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۸۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ و شکسته نستعلیق خوش،کا:علی بن رضا بن محمد علی بن محمد رضا حسینی قزوینی، تا: ۱۱ محرم ۱۲۸۳ق، جا: قزوین مدرسه حاج آقاسی؛ مصحح، محشی با نشان «منه، منه ره، کاتب»؛ ۹گ (۵-۱۳)، ۱۵-۱۶ سطر، اندازه: ۶×۱۱سم [ف: ۳۸ - ۲۳۵]

۷. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۷۷/۳

آغاز: حمدله ... فیقول افقر الفقراء و احوج العباد إلی المولی الغنی محمد هادی ... اما بعد و قد سمیت هذه الورقیات؛ **انجام:** جدول است

فقط چند برگ از آن است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ ۹گ (۴۷پ-۵۵ر) [ف: - ۲۸۴]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۸۹/۳

آغاز: بسمله. یقال علی المولی الغنی ابن محمد هادی، ابی طالب القزوینی ... اما المقدمة فی بیان مایتوقف علیه کیفیة الاستخراج بقاعدة المداخل الاربعة؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۲ق؛ جلد: میشن، ۵گ (۴۰پ-۴۴ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۱×۲۰/۱سم [ف: ۹ - ۳۹]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۸۲/۱۴

کا: اسدالله منجم، تا: رجب ۱۳۰۶ق، جا: دارالخلافه؛ از روی خط مؤلف؛ ۱۵ص (۲۰۱-۲۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۴ - ۱۷۲]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۴۳/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و فقهم الله للعمل فی یومهم لغذهم قبل ان یخرج الامر من یدهم بمحروسة قزوین صانها الله عن کید الکایدین والحمدلله اولا وآخرا و ظاهرا و باطنا حمدا کثیرا الانقطاع لامده ولانفاذ لعدده هذا صورة خط المصنف نمقه اسدالله المشتهر بالمنجم

در فهرست جلد ۱۷: ۴۷۹ با شماره ۱۲۲۴۲/۹ معرفی شده؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: اسدالله منجم دو دانگه هزار جریبی، تا: ۱۳۰۶ق؛ واقف: جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ جلد: تیماج خرمایی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۶۳]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۸۵۸-۲۹/۱۹۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** انما المستحصلة بین النظرین دائماً ثم کسروا نقل مؤخر ما فی جدول النظیرة ... و هکذا الی تمام جدول النظیرة باسرها حتی یخرج الجواب صحیحا خاتمه.

خط: نسخ، کا: اسماعیل منشی برای شعاع السلطنة، تا: ۱۳۱۰ق؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۱۶گ، ۸ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم[ف:۶-۳۰۱۵]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۷۵

آغاز: فرائد الدرر از مؤلفات میرزا ابوطالب قزوینی است و چون رساله اش بسیار موجز و معما؛ **انجام:** اول کسر را اختیار کردند نه سائر کسور را.

خط: نستعلیق، کا: رشتی، محمد صادق بن عبدالغنی، تا: ۱۳۱۳ق، به نام: محمد ابراهیم؛ جلد: مقوا [رایانه]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۷۵۱

آغاز: بسمله. فائده هرگاه ذهب و فضه را تکلیس کنند و بعد از آن؛ **انجام:** حتی یقرب البعید ... و السلام تمت بعون الله.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: مشقی [رایانه]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۲۰/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشین، ۴گ (۱۱پ-۱۴پ) [ف: ۳۶ - ۳۹]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۷۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و من شاء فلیقبلها العلم اللوح و الصدر.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [الفبائی: - ۶۶۳]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۹۳/۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** بمحروسة قزوین صانها الله ... هذه صورة خط المصنف نمقه عبدالباقی المشتهر بصنعة الطباطیة و کتبه تمامه ماسوی الجدول السوال و الجواب تقریبا فی ساعتین و نصف من ساعات شتویة
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن، ۷گ (۱۷۹ر-۱۸۵ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۳سم [ف: ۹ - ۲۴۰]

● فرائد الدرر فی أشرف طرائق الوتر / علوم غریبه / عربی
farā'ed-ud durar fī 'ašraf-i ṭarā'iq-il watar

در قواعد کلی یافتن مجهولات به طریق استخراج از ابیات که به سیصد و شصت بیت می‌رسد با جداول تطبیقی برای تمرین قواعد، جدا شده از کتاب مؤلف «المقصد الاسنی فی الطریقة العظمی» با توضیح بیشتر.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۶۷۹/۲
آغاز: الحمدلله و کفی و سلام علی عباده الذین اصطفی، اما بعد فهذه رسالة فی طریقتی التی استخرجتها من طریق الاستاد الهوازی العظمی فی الوتر
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۷گ (۱۰ر-۱۶پ)، اندازه: ۲۰/۵×۳۱سم [ف: ۲۲ - ۲۲۸]

● فرائد الدرر فی علم اللوح و القدر / جفر / عربی
farā'ed-ud durar fī 'ilm-il lawḥ wa-l qadar

کرهرودی، محمد باقر بن محمد، ۱۲۵۷ - ۱۳۱۵ قمری
karahrūdī, mohammad bāqer ebn-e mohammad (1841 - 1898)

در چگونگی استخراج مقصود از خانه‌های جفر، مشتمل بر یک مقدمه و شش فصل و یک خاتمه و رساله به «علم اللوح و القدر» ملقب گردیده است. در الذریعه (۱۳۴/۱۶) «فرائد الدرر» ملا ابوطالب قزوینی اصفهانی و ص ۱۳۵ «فرائد الدرر فی علم اللوح و القدر» ملا محمد باقر کرهرودی، دیده شود. با توجه به آغاز و شباهت‌های تام، باید همان کار ملا ابوطالب قزوینی باشد.

آغاز: سمیت هذه الوریقات بفرائد الدرر ... اما المقدمة ففی بیان ما یتوقف علیه.
[الذریعة: ج ۱۶ص۱۳۴ و ۱۳۵]

۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۰۲۱/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** جواب حسین علی صدیقی است. در کند و کیفیت سؤال در صفحه بعد مقابل همین صفحه باشد نموده می‌شود
خط:نستعلیق،کا:ابوالحسن بن محمد نقی نهاوندی،تا:۱۲۸۶ق؛جلد: تیماج،۶گ (۱۴۰پ-۱۴۵پ)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [مؤید: ۳ - ۳۵]

۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۶۷/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ترکت الخاتمة لقلة منافعها و السلام خیر ختام و صلی الله علی محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم، ۴گ (۱۱پ-۱۴پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [مؤید: ۲ - ۳۰۵]

● الفرائد ذات الفوائد = الاربع عشریات / شعر / عربی
al-farā'id ḏāt-ul fawā'id = al-arba' 'ašarīyāt

اصفهانی، محمد کاظم بن محمد صادق، ۱۲۰۵ - ۱۲۷۳ قمری
esfahānī, mohammad kāzem ebn-e mohammad sādeq (1791 - 1857)

تاریخ تألیف: ۱۲۴۹ق
منظومه‌ای در چهارده بیت است در فضائل اهل بیت با دیباچه ای به نثر.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲/۴
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۵ص (۵۹-۶۳)، ۸ سطر (۷×۱۰/۵)، اندازه: ۱۵×۱۶سم [ف: ۷ - ۲۳]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۲۲/۱۰
آغاز: بسمله حمدله و بعد فیقول الاثم
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الاول ۱۲۲۵ تا شنبه ۱۰ ربیع الثانی ۱۲۵۵، جا: اصفهان؛ مصحح به خط مؤلف؛ جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۱۱۵و۱۱۶)، ۱۰ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۵۷]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۳۰/۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با دوائر نجومی؛ جلد: تیماج، ۱۵ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۶۳۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۷۹/۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ ۲گ (۲۰پ- ۲۱پ)، ۱۲سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۸ - ۱۳۴]

۵. اراک؛ دهگان، ابراهیم؛ شماره نسخه:۴۳/۸
کا: محمد مؤمن بن محمد مهدی اصفهانی هرندی، تا: ۱۲۶۴ق؛

۴گ (۱۹۶پ-۱۹۹پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۶۰]

● **الفوائد الرضوية** / کلام و اعتقادات / عربی

al-farā'id-ul raḍawīyya

تنکابنی، محمد بن سلیمان، ۱۲۳۴ - ۱۳۰۲ قمری

tonekābonī, mohammad ebn-e soleymān (1819 - 1885)

تاریخ تألیف: ۱ رجب ۱۲۸۲ق

منظومه‌ای است در هزار بیت در اثبات نبوت پیامبر اکرم (ص) و رد بر یهود و نصاری و ادیان باطله، که ناظم در راه سفر به مشهد مقدس شروع به نظم نموده و پس از بازگشت به پایان رسانیده است.

آغاز: الحمدلله الذی قد أرسلا ×× لطفاً علی الناس نبیاً مرسلا / أیده بالمعجزات الباهره ×× مکشوفة علی الانام ظاهره؛

انجام: بعد ثمانین من الاثنین ×× من بعد الف و کذا الماتین

چاپ: ایران، کارخانه کربلائی محم قلی طهرانی، ۱۲۸۳ق، سنگی، جیبی

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۹

آغاز: فانه لولاه فی ذا الباب ×× یعدم منه لذة الخطاب؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی، ۸۴گ، ۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱ - ۱۲۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۴۸

خط: نسخ، کا: مهدی حسینی، تا: ۱۲۸۲ق؛ مصحح؛ مهر: «محمد اسحق بن نصرالله الموسوی» (بیضی)؛ جلد: مقوایی، ۸۰گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۳۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۲/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۶ شعبان ۱۲۹۸ق؛ پس از کتاب سه برگ است دارای نام مؤلفات تنکابنی؛ جلد: تیماج، ۴۷گ (۲۳۴ر-۲۸۰پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۳۰۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۷۸/۲

خط: نسخ، کا: بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ چاپ سنگی؛ ۱ص (۵۴پ) [مختصر ف: - ۵۸۰]

۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۹/۶

بی‌کا، بی‌تا؛ چاپ ۱۲۸۳ [نشریه: ۱۱ - ۹۴۹]

● **فراید الروايد فی ترجمه شرح الفوائد** / فلسفه / فارسی

farāyed-or ravāyed fī t.-e š.-el favā'ed

بهبهانی، علی، ۱۲۶۴ - ۱۳۵۳ شمسی

behbahānī, 'alī (1885 - 1974)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۵۸۳

آغاز: بسمله. پس از حمد فراوان شکر افزون از شمار؛ **انجام:** یگانه گوهری رخشان نبود ار دیدگان آمد.

خط: نسخ، کا: احتمالاً احمد کرمانی، تا: ۱۳۰۳ق [رایانه]

● **الفوائد السبع** / حدیث

al-farā'id-us sab'

کلمات قصار نبوی است که برای میرزا عبدالغفار پسر میرزا مسعود گرد آوری شده است و هفت فریده مورخ ۱۲۹۹ق در تهران.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۳۴/۲۱

بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق؛ جلد: روغنی مذهب، ۱۶ص (۴۷۹-۴۹۴)، ۱۱ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۴ - ۳۶۹۰]

● **فرائد السلوک فی فضائل الملوک** / اخلاق / فارسی

farā'ed-us sulūk fī faḍā'il-il mulūk

سجاسی، اسحاق بن ابراهیم، ق۷ قمری

sajāsī, eshāq ebn-e ebrāhīm (- 13c)

اهدا به: اتابک مظفرالدین اتابک بن محمد ایلدگز جهان پهلوان (۶۰۷-۶۲۲ق)

تاریخ تألیف: از رجب ۶۰۹ تا رجب ۶۱۰ق

در فضایل و آداب و محاسن اخلاق پادشاهان و ملوک با انشائی ادبی زیبا و ابیاتی به فارسی و عربی و حکایات تاریخی آموزنده. در ده «باب»: ۱. فضائل العقل و میامن نتایجه؛ ۲. فضائل العلم و منافع فوائده؛ ۳. فضائل العدل و ذم الظلم؛ ۴. فضائل الجود و سعادة عواقبه؛ ۵. فضائل العزم و مناقب نتایجه؛ ۶. فضائل الحزم و مکارم منافعه؛ ۷. فضائل الحکمة و نوادر نتایجها؛ ۸. فضائل الشجاعة و محاسن فوائدها؛ ۹. فضائل العفة و سعادة عواقبها؛ ۱۰. مکارم الاخلاق و تهذیبها.

آغاز: سپاس و ستایش واهب عقل و حیات و مبدع صور و ماهیات را و حمد و ثنا موجد اشیاء و اشخاص و مکمل اشباح و ذوات را.

چاپ: با تصحیح و تحشیه دکتر نورانی و غلامرضا افراسیابی، تهران، انتشارات پاژنگ

[دنا ۸۹۵/۷؛ نسخه‌های منزوی ۱۶۵۲؛ فهرستواره منزوی ۵۴۰/۶]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** نه پیش من دواتیست و دفتر ×× نه عیسی را عقاقیر است و هاون

خط: نسخ، کا: ابو شمس غزال بن عمر بن غزال قصبی تفلیسی، تا: سه‌شنبه ۶ رجب ۶۴۱ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۵۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۳×۳۱ سم [ف: ۱۵ - ۱۲۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۳۹-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ۱۹۹۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۵ ذیقعده ۶۸۶ق؛ تملک: ۲۹ رمضان ۷۴۴، به گواهی احمد شیخ زاده مفتش اوقاف حرمین؛ واقف: سلطان محمود خان؛ ۲۳۶گ [فیلمها ف: ۲ – ۳۹]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۲-عکسی

همان نسخه بالا [نشریه: ۲ – ۲۷۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** نالانم از تغا بن عمری که صرف شد ×× جایی کزو نه منفعتی بود نه منال

در فهرست بدون نام مؤلف؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ با ترنجی در عنوان که در آن نام «خزانه کتب صاحب معظم ملک الوزراء ... الدین عماد الاسلام ... ابن عزیز الدین سیف بن الصاحب السعید نظام الدین» دیده می‌شود؛ کاغذ: ختایی، جلد: میشن، ۲۰۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹/۲×۱۳/۸سم [ف: ۳ – ۵۷۲]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۲۲-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۲۰۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** من بنده در آرایش این عروس چه مشاطگی زیبا کرده ام و در جلوه این کریمه باستادی چه ابداع بکار برده و الحمد لوية.

خط: نستعلیق کهن، کا: درویش علی، تا: اواخر جمادی الاول ۸۳۱ق؛ مجدول؛ تملک: اسماعیل عاصم چلبی زاده در ۱۱۶۶ق، ابی بکر بن رستم بن احمد شروانی؛ مهر: «توکلت علی الملک الحی الذی لایموت عبده (...) بن مقصود» (بیضی)؛ جلد: گالینگور، ۲۵۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۳۳/۱ – ۱۳۰]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۸-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 91 (بلوشه ش ۷۵۸) [در فهرست بدون نام مؤلف است]؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱ ربیع الثانی ۹۳۶ق؛ ۲۹۲گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۱۴۵]

۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۹۹

آغاز: اصل نسخه: کاینات و فهرست کارنامه مکونات محمد قرشی و ا حمد هاشمی مصطفاء مکی و مجتباء مدنی که امداد صلوات مطهرات و اعداد تحیات مقدسات از حضرت کبریا احدی و جناب جلال صمدی برتربت مطهر و روضه مقدس او بپایی باد ...

برگهای نو نویس آخر نسخه: بوجود این مجموعه بروز گار ایشان تفاخر و تقدم جستی ... هر آنکس که دارد هش و رای و دین پس مرگ بر من کند آفرین؛ **انجام:** این نصیحت که تو میفرمائی مقتضیست ببخل که اخص اوصاف آدمیست ... برگهای نو نویس آخر نسخه: چندانکه ذکر این مجموعه در عالم باقیست دولت همایون خداوند باقی باد ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در دو برگ آخر کتاب مرحوم واقف شرحی از نسخه معتبر دیگر – که افتادگی آغاز و انجام نسخه حاضر را از روی آن نونویس نموده است، آورده: «... و این مجموع در عشر اول از ماه مبارک رجب سنه عشر و ستمائه بپایان رسید و اول رجب سنه سبع در آن شروع رفت و این کتاب در شب سه‌شنبه ششم ماه رجب در سنه احدی و اربعین و ستمائه بر دست اصغر عباد و اضعف خلایق ابو شمس غزال بن عمر بن الغزال القصبی منسوبا ثم التفلیسی تعریفا تمام شد و بخط وی نوشته آمد، مدت یکسال از آن تاریخ ما تقدم که ذکر رفت در دست بماند که بعضی اوقات مساعدت نمی‌نمود و چون اصول و فروع و امثال و حکایات آن بیشتر وضعی بود روزگار می‌خواست و با اینهمه تقصیر نرفت و بیمن اقبال خدایگان جهان خسرو اسلام خاطر بنده چنین نتیجه داد که بنام او جاوید و بمیامن آن زنده ماند ...» و چنانکه ملاحظه می‌شود شیوه بیان و دعای آخر گفتار کاتب چنان نشان می‌دهد که نویسنده و مؤلف کتاب همان کاتب (ابو شمس غزال) می‌باشد لیکن تاریخ ۶۴۱ را که برای اتمام تحریر و تألیف ذکر می‌کند – اگر در نقل اشتباهی رخ نداده باشد – نمی‌تواند از آن مؤلف باشد زیرا کتاب بدون تردید و به تصریح خود مؤلف در برگ دوازدهم همین نسخه به نام مظفر الدین از بک بن محمد ایلدگز (۶۰۷-۶۲۲) آخرین پادشاه از اتابکان آذربایجان که معاصر مؤلف بوده است تألیف یافته، مگر این‌که فرض کنیم مؤلف سالیان دارز عمر کرده و پس از نوزده سال و سپری شدن روزگار اتابکان نسخه دیگری از تألیف خود را نوشته باشد و این امر با مدح سلطان به عنوان یک فرد زنده مغایرت دارد. به نظر میرسد آغاز و انجام منقول مربوط به کتابی دیگر و غیر از تألیف اسحاق بن ابراهیم است. این نظر را عدم ارتباط عبارات آخر اصل نسخه و نونویس نیز تأیید می‌کند؛ کاغذ: هندی، جلد: چرمی نرم، ۱۷۰گ، در دو مجلد، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۳ – ۹۸۹]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۳۴-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۲۰۹]

● فرائد السلوک فی مصائد الملوک / شعر / عربی

farā’ed-us sulūk fī maṣā’id-ul mulūk

ابن نباته، محمد بن محمد، ۶۸۶ – ۷۶۸ قمری

ebn-e nobāte, mohammad ebn-e mohammad (1288 - 1367)

چاپ: بغداد، محقق: محمد اسعد طلس، مجلة المجمع العلمی العراقی، مجلد۲، ۱۹۵۲م.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹ط

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۱ص (۱۳۵ درمجموعه) [ف: ۲۲ – ۱۱۰؛ فهرست رایانه‌ای ج ۳ ص ۷۳۸]

← فرائد السمطین فی تفصیل مناقب المرتضی و الزهراء و السبطین ← فرائد السمطین فی فضائل المرتضی و البتول و السبطین

● **فرائد السمطین فی فضائل المرتضی و البتول و السبطین** / فضایل و مناقب / عربی

farā'ed-us simṭayn fī faḍā'il-il murtaḍā wa-l batūl wa-s sibṭayn

حموی، ابراهیم بن محمد، ۶۴۴ – ۷۲۲ ؟ قمری

hemavī, ebrāhīm ebn-e mohammad (1247 - 1323)

کتابی است ارزشمند در مناقب امیر المومنین علی بن ابی طالب و صدیقه کبری فاطمه زهرا و سبطین و بقیه ائمه اهل البیت علیهم السلام. در دو «سمط»: سمط ۱. مشتمل بر هفتاد و دو باب در فضایل سید المظلومین و امام المتقین علی علیه السلام؛ سمط ۲. ایضا در هفتاد و دو باب در مناقب حضرت صدیقه و سبطین و سایر ائمه معصومین علیهم السلام.

آغاز: تبارک الذی نزل الفرقان علی عبده لیکون للعالمین نذیرا و بعث الیهم مستقلا باعباء الرسالة داعیا باذنه و سراجا منیرا ... و بعد فالحمدلله ... یقول ... ابراهیم ابن محمد بن ابن المؤید الحمویی ... هذه فوائد احادیث من بحر الفضائل مستخرجة و فی سلک الاخلاص. منظومة و ازهار اخبار یزهی بها ریاض المزایا و المفاخر التی هی بسحب الولایة مرهومه

انجام: و افق ختم هذاالکتاب ... فی ذکر الفرج المنتظر فی جمیع الابواب ... و نجز الفراغ من نظم هذه الفرائد فی سلک الانتخاب و کتبه و تحریره ... رجب سنة ست عشرة و سبعمائة لعبدالله الفقیر الی رحمته ابراهیم بن محمد بن المؤید الحموئی ... و هو یقول احمدک اللهم یا مفرج الکروب ... علی توفیقک لهذا العبد ... لاستخراج درر هذه الفضائل من قاموس الاخبار و رصفها فی سمط الابیات و اشکرک علی هذا النعمة ... فزد اللهم ما غرست فی قلوبنا من محبة عبادک المعصومین و ائمتنا الطاهرین بسحائب المزید ... واعف عنا بکرمک تکریما لولایتهم فانک رحیم و دود ... یا رب سهل زیاراتی مشاهدهم ×× فان روحی تهوی ذلک الطینا / یا رب صیر حیوتی فی محبتهم ×× و محتدی معهم آمین امینا. و الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله و مظهر حقه محمد و اهل بیته الطیبین الطاهرین اجمعین.

چاپ: مشار عربی، ۶۶۲؛ نجف، محقق: محمد مهدی الاصفی، مطبعة النعمان، ۱۳۶ص، ۱۳۸۲ق؛ بیروت، ۱۳۹۸ق، در دو مجلد

[دنا ۸۹۶/۷ (۵ نسخه)؛ زرکلی اعلام ۶۱/۱؛ معجم المؤلفین ۸۹/۱؛ روضات الجنات ۱۷۶/۱؛ ریحانة الادب ۷۶/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۵۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۲۳ق؛ مصحح، قبل از کتاب هشت برگ دارای حالات مؤلف و فهرست موضوعات؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۷ – ۱۳۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۵۲

خط: نسخ، کا: میرزا محمد علی بن عبدالله سدهی اصفهانی، تا: ۱۳۲۳ق، به دستور میرزا عبدالکریم؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۷۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۷ – ۱۳۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۹۰۶

انجام: الباب ۱۹ أنبأنی الشیخ الثقة ... ابی الصوفی سماعاً علیه بقراءة احمد بن محمود الجوهری

خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ نسخه قدیم، مصحح، برای یکی از وزرا نوشته شده؛ تملک: عمادالدین ... شریف قائنی استرآبادی، محمد باقر بن علی ... علی حسینی؛ جلد: گالینگور، ۱۸۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۸ – ۱۰۲]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۲ و ۱۱۶۴–ف

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه کهن، مجدول، با سرلوح، مقابله شده؛ آقای مشکوة نسخه را در شب ۱۶ ذیقعده ۱۳۶۱ از آقای میرزا مجدالدین فرزند صدر الافاضل خریده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، ۱۵۶گ، ۲۳ سطر (۱۳/۵×۲۴/۵)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۵ – ۱۴۴۰] و [فیلمها ف: ۱ – ۳۵۸]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۶عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ – ۱۶۹]

● **الفرائد السنیة فی شرح العقاید العضدیة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-farā'id-us sanīyya fī š.-il 'aqāyid 'aḍudīyya

رومی، سلیمان بن احمد، ق۱۱ قمری

rūmī, soleymān ebn-e ahmad (- 17c)

وابسته به: الاعتقادات = العقائد العضدیة؛ عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن احمد (۷۰۰–۷۵۶)

تاریخ تألیف: رمضان ۱۰۹۰ق

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۲/۵

خط: نستعلیق، کا: محمد بن مصطفی، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۷۶ص (۱۳۲–۲۰۷)، ابعاد متن: ۵×۱۰، اندازه: ۱۱×۱۸سم [سنا: ف: ۲ – ۷۶]

تهران؛ مفتاح، محمد حسین؛ شماره نسخه:۱۵۶/۵

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ – ۲۲۴]

● **الفرائد الشمسیة فی شرح الفوائد الصمدیة** / نحو / عربی

al-farā'id-uš šamsīya fī š.-il al-fawā'id-iṣ ṣamadīya

اخجالی لاهیجی، احمد بن محمد، ق۱۱ قمری

exjālī lāhījī, ahmad ebn-e mohammad (- 17c)

وابسته به: الفوائد الصمدية = صمديه؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰)

تاریخ تألیف: ۱۰۴۵ق

شرح مزجی توضیحی متوسطی است بر رساله مشهور «الفوائد الصمدية» استاد شارح شیخ بهاء الدین عاملی، که برای فرزند خودش شمس الدین محمد با اضافات و فوایدی بر متن ساخته شده است.

آغاز: لک الحمد علی آلائک أیها الصمد الذی نظم الافعال المحکمة لیرفع أسماء الجلال و لک الشکر علی نعمائک یا من أوجبه علی کافة الانام ...

انجام: انی معترف بالتصویر عن فهم المطلب ولا اکون من صاحب جهل المرکب اللهم بلغنی و سایر محبتی ائمة المعصومین الی اکتب اتمناه و احشرناه مع من یتولاه

[دنا ۸۹۶/۷-۸۹۷ (۲۷ نسخه)؛ الذریعة ۳۴۵/۱۶ و ۱۳۸/۱۶]

۱. کاشان؛ فرهنگ و ارشاد اسلامی؛ شماره نسخه:۱۰۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه جمعه ۶ جمادی الاول ۱۱۱۲ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۱۸۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۹۶]

۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۳۸۷

آغاز: الحمد لله الذی خلق السموات و الارض؛ **انجام:** و دعاء مؤبد والحمد لله رب العالمین ... قد فرغ المصنف رحمه الله من تصنیفه فی سابع شهر شوال ۹۹۵ و من النوادر ان سابع شهر شوال تاریخ الاتمام ...

خط: نسخ، کا: حسن بن اسماعیل، تا: ۱۲۳۰ق، ۱۳۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱ - ۱۹۵]

۳. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ولی محمد بن احمد (من ایل چار اویماق من طایفة شرانلو)، تا: ۲۷ ذیحجه ۱۲۳۳ق؛ جلد: مقوا، ۱۱۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: - ۱۰۰]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۶۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی محمد، تا: ۱۲۳۸ق؛ جلد: تیماج، ۱۲۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۲ - ۲۶۵]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۳۴۷/۱-۲۷/۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فانا متوصل الیک بحبیبک محمد سید المرسلین و افضلهم شانی و مرتبة عندک و آله الائمة المعصومین المطیعین المنقادین لاوامرک و نواهیک صلواتک علیهم اجمعین صلوة تامةً و دعاء مویداً و الحمدلله

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۶ق؛ جلد: تیماج، ۵۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۶ - ۳۱۱۲]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد رفیع بن محمد جعفر گل افرانی فومنی، تا: صفر ۱۲۴۸ق؛ تملک: محمد موسوی جزائری به تاریخ هفتم محرم ۱۳۸۲؛ جلد: تیماج، ۱۸۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۱۳ - ۲۲۳]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۳/۲

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد هادی نوری، تا: ۱۲۴۹ق؛ جلد: قهوه‌ای، ۸۶گ (۵۷پ-۱۴۲ر)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۶۱]

۸. اصفهان؛ روضاتی، سید احمد؛ شماره نسخه:۳۵

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن کربلائی هاشم بروجنی، تا: شنبه ۱۲ ربیع الثانی ۱۲۵۳ق؛ ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۳۴]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، کا: ملا محمد، بغدادی فضولی، تا: چهارشنبه ۷ ذیقعده ۱۲۵۴ق؛ مجدول، مصحح، با قلم خوردگی؛ مهر: «عبده محمد تقی» (مشکی) ۱۳۱۷ق، «عبده عبدالجواد» (بیضی)؛ ۱۹۳گ، ۱۳ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۹ - ۳۹۴]

۱۰. قوچان؛ مدرسه عوضیه؛ شماره نسخه:۴۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی هذه النسخة الشریف المسمی بالاهجانی فی یوم الاحد ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۷ صفر ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج، ۹۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ]

۱۱. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۶ق؛ جلد: تیماج، ۱۲۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: - ۱۲۰]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۵۷

بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق [د.ث. مجلس]

۱۳. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۳۰/۱

خط: نسخ، کا: زین العابدین بن حاج ملا ابوالحسن مراغه‌ای، تا: ذیقعده ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیماج، قطع: خشتی [نشریه: ۳ - ۴۰۱]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۹۴/۱-۱۵/۱۳۴

آغاز: لک الحمد علی الذی نظم الافعال المحکمة لیرفع اسماؤه الجلال و لک الشکر علی نعمائک یا من ... الذین هم خیر ائمة و آل اما بعدفیقول الفقیر الی الله الاحد الغنی جمال الدین ... عفی الله عنهما؛ **انجام:** و لایناظروها و لایظاهروها عند اولی الالباب بصلة الی ... اللهم بلغنی وسائه محبتی المعصومین صلوات الله علیهم اجمعین، تمت

خط: نسخ، کا: سید علی اکبر حسینی، تا: یک‌شنبه ۲۳ ربیع الاول

۱۲۶۳ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۷۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۱۱۲]

۱۵. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۱۲۳
خط: نسخ خوانا، کا: میرزا موسی مرندی، تا: ۱۲۶۴ق [ف: - ۲۴۴]

۱۶. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره
آغاز: برابر
کا: علی اکبر طالقانی، تا: ۱۲۶۸ق [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ - ۱۲۱]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۷۸۴/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد هادی نوری اوزرودی، تا: ۱۲۶۹ق؛ جلد: تیماج، ۸۵گ (۱پ-۸۵پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۲۵ - ۱۲۱]

۱۸. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۰۱/۳
بی‌کا، تا: ۱۲۷۴ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۸۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: - ۲۲۲]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۸۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲ شعبان ۱۲۷۴ق؛ تملک: میرزا عبد المجید بن محمد علی به تاریخ ۱۳۲۲؛ جلد: تیماج، ۸۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱ سم [ف: ۱۷ - ۲۴۴]

۲۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۲۳
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: جواد بن ملا ابوالقاسم، تا: ۹ رجب ۱۲۷۶ق؛ اهدایی: حاج میرزا تقی رسولیان؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۱۰۰گ، ۲۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۱۵۴۱]

۲۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۱۴
خط: نستعلیق، کا: محمد تقی، تا: ۱۲۸۲ق؛ ۸۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۹۶]

۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۲۲
آغاز: برابر **انجام:** قد فرغ المصنف رحمه الله من تصنفیه فی شرح تمام.
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن سیاه، ۸۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۳۰۶]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۹/۱
خط: نستعلیق چلیپا، کا: علی محمد بن حسین علی، تا: قرن ۱۳، در نزد آخوند ملا مهدی؛ این شرح جز شرح مزجی و آمیخته‌ای است که در الذریعه (۱۶: ۳۴۴) یاد شده؛ جلد: تیماج، ۱۰۶ص (۱-۱۰۶)، ۳۰سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۶۶]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۸۷
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۴۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ - ۱۶۰]

۲۵. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۸۹۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۰۳ص (۸-۱۱۰)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۰۰]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۸۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اجعل ما وردناه فی هذه الوریقات خالصاً لوجهک الکریم و یکون عاریاً عن الاعراض الفاسدة الدنیویة
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ نسخه مغلوط، مجدول، مصحح؛ تملک:ملا علی عسکر،ملامحمد کریم؛ انتقالی از مدرسه آیت الله بروجردی شهر ری در اردیبهشت۱۳۷۰؛ جلد: تیماج مجدول، ۱۱۹گ،۱۴-۱۸سطر(۱۳/۵×۱۸)،اندازه:۱۷×۲۱/۵سم[ف:۲۰ - ۵۰]

۲۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۳/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** صلوات الله علیهم اجمعین صلاة تامة و دعاء مؤبدا و الحمدلله رب العالمین حمدا سرمدا و شکرا مخلدا.
خط: نستعلیق، کا: محسن بن حاج آقا گل سلطان آبادی، تا: جمعه سلخ ذیقعده ۱۳۰۲ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۱۱گ (۱پ-۱۱۱ر)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۳۳۹]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۸۴-۳۵/۶۴
آغاز: و بلاغة اللسان یحصل بها التصدیق باعجاز القرآن حوت ای اشتملت تلک الفواید فیها مقدر لفظة ... و تشتمل تلک الفوائد الصمدیة علی خمس حدائق الاولی ضبطها ان مایبحث منها اما مقاصدا و موقوف علیها المقاصد؛ **انجام:** و الحمدلله رب العالمین حمداً سرمداً و شکراً مخلداً ... معترف بالقصور عن الفهم المطلب و لااکون من صاحب الجهل المرکب ... لاحول و لاقوة الا بالله العلی
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۲۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۱۱۲]

۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۳۳۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اصل ما اوردناه فی هذه الوریقات خالصا لوجهک الکریم ... و الحمد لله رب العالمین حمدا سرمدا ...
خط: نستعلیق، کا: محمد سمیع بن ملا یوسف، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۲۰گ،۱۳سطر(۶/۵×۱۲)،اندازه:۱۱×۱۸سم[ف:۱۵- ۱۴۲]

۳۰. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۱۸۱/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱۳ص (۶۱-۱۷۳)، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۲ - ۳۱۱]

● **الفرائد الطریفة فی شرح الصحیفة = الفوائد الطریفة فی شرح الصحیفة** / شرح دعا / عربی
al-farā'id-ut ṭarīfa fī š.-is ṣaḥīfa = al-fawā'id-uṭ ṭarīfa fī š.-is ṣaḥīfa

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷-۱۱۱۰ قمری
majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

وابسته به: الصحیفة الکاملة السجادیة = الصحیفة السجادیة؛ علی بن حسین (ع)، امام چهارم (۳۸-۹۴)

این کتاب توضیح و شرح مشکلات و بیان نکات صحیفه کامله

سجادیه است است با عنوان «قوله»؛ در دیباچه کتاب را چنین توصیف نموده است: «و لقد کتبت علیها فی سالف الزمان تعلیقات وجیزه فاردت ان اجمعها و احررها مقتصراً علی حل المشکلات و بیان ما خفی من اللغات مقنعا عن التطویلات بالاشارات معبر عن الفوآئد الکثیرة باوجز العبارات فاتیت به بفضل ربی خیر امما اردت». مأثور خامه‌اش از اول صحیفه تا آخر دعای چهارم است.

این کتاب به نام «الفرائد الطریفة» و «الفوائد الطریفة» نیز خوانده شده و گویا نام کتاب «الفرائد الطریقة» صحیح باشد. مرحوم آقا بزرگ تهرانی نیز در الذریعة می‌گوید «فوائد طریفة» ظاهراً از ملا محمد تقی مجلسی بوده و شرح از علامه محمد باقر مجلسی همان «فرائد الطریفة» است.

آغاز: رب اشرح لی صدری ... الحمدلله الذی وشح قلوب اولیائه المحبین بأنوار معرفته وزین بساتین صدور احبائه الموقنین بأزهار مودته

[الذریعة ۱۳۸/۱۶ و ۳۴۷؛ دنا ۸۹۷/۷ (۱۶ نسخه)؛ ایضاح المکنون ۲۰۷/۲؛ ریحانة الأدب ۱۹۶/۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۷۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بلغهم صلاتنا علیهم فصل علیهم بمافتحت لنا من حسن القول فیهم، إنک جواد کریم.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه مد ظله العالی»، در برگ انجام اندکی از شرح من لایحضره الفقیه ملا محمد تقی مجلسی و طریقه ذکر شریف یا حی یا قیوم «آقا محمد بید آبادی اصفهانی» آمده؛ کاغذ: سمرقندی، ۸۱گ (۱-۸۱)، ۲۰ سطر، اندازه: ۷×۱۲/۵سم [ف: ۲۹ – ۵۸۲]

۲. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۴۷

خط: نسخ، کا: محمد بن احمد حسینی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [نشریه: ۳ – ۱۸۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۰۱/۱

انجام: فیکون قوله و زواجر السحاب عطف تفسیر له ...

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد مهدی مشهدی، تا: ۱۱۱۳ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱۲۷گ (۱پ-۱۲۷پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۳ – ۱۶۱]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۴۳۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** المقرب لدیه و الکریم ایضاالصفوح.

تا آخر دعای سوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۷۵ق؛ با یک سرلوح کوچک، مجدول مذهب؛ تملک: ابوالفضائل نائینی، حسن بن محمد باقر تمامی امامی جزایری در ۱۱۷۵ق؛ واقف: محمد علی صفوت، مرداد ۱۳۳۲؛ ۱۳۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۶ – ۲۷۴]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۰۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و فی غیر اسمائه تعالی الکریم علی غیره العزیز علیه المقرب لدیه و الکریم ایضاً هو الصفوح.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۷۷گ (۵۶پ-۱۳۲ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۵۰]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۱۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۹۰گ، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۵۰]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۷۰۷/۱

انجام: و لو کان من بخار البحار فیکون قوله علیه السلام و زواجر السحاب عطف تفسیر له.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با عنوان «منه دام ظله»؛ ۵۴گ (۱پ-۵۴پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۵۰]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۴۱

آغاز: ... فکتب علی دعوات قلیلة منها شرحین شافیین أدرج فیهما من کنوز المعارف؛ **انجام:** کما قیل فی قوله تعالی و تمت کلمة ربک صدقاً وعدلاً أی مواعیده ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۲۵گ، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۹ – ۲۱۵]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۴۹۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: سید مصطفی صفائی خوانساری؛ جلد: تیماج، ۱۵۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۲ – ۷۹]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و فی غیر اسمائه تعالی الکریم علی غیره العزیز علیه المقرب لدیه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۰ق؛ با علامت بلاغ؛ تملک: علی اکبر بن محمد اسماعیل حسینی به تاریخ ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج، ۱۸۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳۵ – ۳۹۹]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۲۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و فی غیر اسمائه تعالی الکریم علی غیره العزیز علیه المقرب لدیه و الکریم ایضاً الصفوح

خط: نسخ، کا: میرزا محمد خوانساری، تا: ۱۶ ذیقعده ۱۲۳۲ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج، ۹۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۶ – ۳۶۵]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۸۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** علیه المقرب لدیه و الکریم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق، [الفبائی: – ۴۳۶]

۱۳. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۱۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان الروح هو الروح الانسانی غیر موجه بعدم الاحتیاج الیه اذ لم نرخبراً یدل علی ان المراد بالروح النفس الناطقة وانما هو من اقوال المفسرین.

تا اواسط دعای سوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با امضای «س م وسلمه الله، منه مدظله»؛ تملک: محمدرضا بن محمد صفی حسینی کاشانی با مهر «محمدرضا محمد صفی الحسینی» (مربع) و «اتوکل علی الله الغنی محمدرضا الحسینی» (مربع)؛ جلد: مقوا، ۶۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان هذا حاجب الرب و أقرب خلق الله منه و اللوح بين عينيه من ياقوتة حمراء ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ مهر: «علی نقی بن محمد الحسینی» (بیضی)، «محمد هادی الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۱۰۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۸ - ۲۱۱]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۵۹

خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛مصحح؛تملکی بدون نام به تاریخ ربیع الاول ۱۳۲۱؛ جلد: تیماج، ۱۰۰گ، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱۴ - ۱۴۲]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۰۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فيكون قوله ع و زر و اجر السحاب عطف.

تا اواسط دعای سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: ملکزاده کوثر؛ ۹۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۶ - ۲۷۵]

● **الفرائد العتيقة** / گوناگون / عربی

al-farā'id-ul a'tīqi

موسوی تنکابنی، محمد مهدی بن محمد جعفر، ق۱۳ قمری

mūsavī tonekābonī, mohammad mahdī ebn-e mohammad ja'far (- 19c)

فرائد متعددی است که هر کدام مطلبی علمی را دربردارد از جمله: فريدة فى بيان اول ما خلق الله، فريدة فى بيان معنى قوله اذا اراد شيئاً ان يقول له كن فيكون، فريدة فى بيان الاسرار المكنونة فى الحروف، فريدة فى الروح والعقل، فريدة فى الاملاك الاربعة الحاملة للعرش، فريدة فى العالم العلوية و السفلية، فريدة فى الايجاد ... .

[بزرگان تنکابن ص ۲۵۷]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳/۲۵۶-۲/۷۶

آغاز: بسمله. الحمدلله الذى جعل مشيته خزانة الاشياء ومصدرها وخلقها بنفسها ... وبعد فيقول العبد المذنب المسكين السيد محمد مهدى ابن السيد محمد جعفر الموسوى عفى الله عن آثامهما؛

انجام: وأيضاً أنك تحرق الشجر وغيره بالنار و النار إحراقها بنفسها و المثال لذلك كثير.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با امضای «منه»؛ ۱۷گ، ۲۳ سطر [ف: ۶ - ۳۰۱۵]

● **فرائد العقائد** = **نظم عقائد نسفی** / کلام و اعتقادات، شعر / عربی

farā'ed-ul 'aqā'id = naẓm-i 'aqā'id-i nasafī

نودهی، محمد معروف بن مصطفی،۱۱۶۶-۱۲۵۴ قمری

nowdehī, mohammad ma'rūf ebn-e mostafā (1753 - 1838)

وابسته به: بداية العقول = عقاید نسفی = عقائد نسفی = اعتقادات؛ نسفی، عمر بن محمد (۴۶۱-۵۳۷)

تاریخ تألیف: ۱۲۴۵ق

منظومه‌ای است در ۵۶۰ بیت که در آن عقاید نسفی را به نظم کشیده با افزودگی‌های لازم، و در مسائل خلافی رأی کلامی اشعری را برگزیده است. عناوین ارجوزه «فريدة، فريدة» می‌باشد و در پایان پاره‌ای از آداب تصوف را افزوده است. این جز دو نظم قاضی عمر طرابلسی به نام «الموارد الهنية» و «نظم العقائد» یوسف برناوی است.

آغاز: قال فقير من هو الرؤف ×× محمد بن المصطفى، معروف / الحمد للتحقيق بالمحامد ×× من خص بالارشاد، للعقائد

انجام: مصلياً على النبى الافضل ×× و الآل و الصحب السراة الكمل

[اعلام زرکلی ۳۲۶/۷؛ هدیه العارفین ۳۶۹/۲]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۰۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ پخته،بی‌کا،تا:۱۲۳۷ق؛۲۸گ(۲پ-۲۹پ) [ف: ۳ - ۲۳۷]

۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۳۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق؛ جلد: پارچه، ۲۸گ (۲۰پ-۴۷ر)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۶۰]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۷۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ (۱پ-۲۹پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۵ - ۱۹۰]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۲۲۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن صوفی، تا: ۱۳۱۱ق؛ محشی با امضای «منه»؛ جلد: گالینگور، ۳۳گ (۲پ-۳۴)، ۸-۱۳سطر (۷-۱۴×۷/۵-۱۴/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ - ۱۷۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۸۰ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۶. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۲۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان لم يكن مخالف الأدلة ×× ففسق و البدعة المعدلة / لم ينقل عن السلف المجتهدين ×× كذاك عن العلماء الصالحين

خط: نسخ خوانا، کا: محمد علی، تا: ۱۱–۱۳۱۰؛ در حاشیه شرح عقائد و حاشیه خیالی در حاشیه حاشیه ملا عبدالحکیم کتابت شده؛ مصحح؛ جلد: مقوا، ۲۲۹گ (۷۰پ–۲۹۸پ حاشیه)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ – ۴۴۸]

● **فرائد العوائد فی بیان الفوائد و القواعد** / اصول فقه / عربی

farā'id-ul 'awā'id fī bayān-il fawā'id wa-l qawā'id

محمد جواد بن محمد حسین

mohammad javād ebn-e mohammad hoseyn

مؤلف در ابتدای کتاب آورده: از آنجا که زمان ما از عصر ائمه معصومین دور بوده و غالباً در این زمان به‌واسطه کثرت اختلاف و تقیه و تحریف دشمنان، مدارک قطعی به احکام شرع منقطع است بنابراین باب عمل به ظن در احکام مفتوح شده که آن هم بر حسب تتبع و اجتهاد و ممارست، مقدمات و شرایط آن متفاوت بوده خصوصاً علم اصول که از شرایط و مبانی اصلی حصول ظن به احکام است بنابراین تصمیم گرفتم تا خلاصه‌ای از مبانی مسائل فقهیه که همان مسائل اصولیه باشد را جمع‌آوری نمایم. به گفته او کتاب حاضر بی‌نیازکننده از کتاب‌های اصولی متأخرین و محتوی افکار و تحقیقات جدید با عبارات موجز و خالی از زوائد است. کتاب در یک «مقدمه» و سه «منهج» و «خاتمه» مرتب شده است: مقدمه در بیان حد و موضوع و حاجت و تعریف دلیل و اقسام دلالت؛ منهج ۱. احوال ادله لفظیه و در پنج مقصد؛ منهج ۲. ادله شرعیه و در پنج مقصد؛ منهج ۳. ادله عقلیه، در پنج مقصد؛ خاتمه در تعارض و تعادل و تراجیح.

آغاز: الحمد لله الواحد الاحد الصمد الذی نظم العالم بالاصول من السرمد الی الابد ... اما بعد فیقول احقر العباد الطالب للهدایة

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۴۴

آغاز: برابر **انجام:** تذنیب فی تحقیق ان الاصل فی الاجماع علی لزوم حمل العام علی الخاص و المطلق علی المقید و نحوه من المسائل اللغویة.

کتاب در نسخه کامل نبوده و فقط مقدمه و بخشی از مباحث منهج اول کتاب موجود است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با خط‌خوردگی، مصحح، محشی با امضای «منه»؛ جلد: تیماج مذهب، ۵۱گ، ۲۰ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۲ – ۴۴۲]

← فرائد العوائد فی معانی الاستعارة و اقسامها ≻ الاستعارة

● **فرائد غفوریه = حاشیة الدرة الفاخرة** / فلسفه / عربی

farā'ed-e qafūrīye = hāšīye ad-dorrat-ol fāxera

لاری، رضی الدین عبدالغفور، – ۹۱۲ ؟ قمری

lārī, razī-od-dīn 'abd-ol-qafūr (- 1507)

وابسته به: الدرة الفاخرة = اثبات الواجب = دره فاخره؛ جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷–۸۹۸)

حاشیه توضیحی مختصری است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «الدرة الفاخرة» جامی که در اثبات واجب الوجود است

آغاز: بسم ... قوله الحمدلله الذی تجلی بذاته لذاته ...

انجام: و هذا الاعتبارات لیست مفروضة ای لیست مفروضة محضة

۱. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۱۴۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: غیاث الدین محمود بن محمد باقر، تا: جمعه ۸ ربیع الاول ۹۸۳ق؛ جلد: مقوایی، ۱۲گ (۱۳پ –۲۴ر)، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [مطالعات اسلامی: ف: – ۱۱۱]

۲. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۳۸/۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** کونه قائماً بکل واحد منهما و کونه قائماً بالمجموع فلا یجدی نفعا ...

خط: نسخ خوش، کا: محمد جسیم، تا: ۱۲۷۵ق؛ ۲۵ص (۲۷۶–۳۰۰)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: – ۲۲۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۶

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز و انجام نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۳گ (۲۱۰پ–۲۳۲ر) [ف: ۱۳ – ۲۸۱]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۵۳/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یعول فی کشف کل معضله علیه و السلام معاد علیه رحمه الله و حسبنا و الله نعم الوکیل.

بی‌کا،بی‌تا؛ضمیمه: صفحه اول و آخر از رساله دوانی در شرح این بیت حافظ: «پیر ما گفت خطا بر قلم صنع نرفت» و هم یک صفحه از شرح شمس الدین محمد لاهجانی بر این بیت مثنوی: «چون که بی رنگی اسیر رنگ شد»؛ اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۱۱ – ۳۳۴]

● **فراید غیاثی = فرائد غیاثی** / گوناگون / فارسی

farāyed-e qīyāsī = farā'ed-e qīyāsī

جامی، یوسف اهل بن محمد، ق۹ قمری

jāmī, yūsof ahl ebn-e mohammad (- 15c)

اهدا به: ابوالمظفر شاهرخ سلطان برای وزیر غیاث الدین خواجه پسر احمد

تاریخ تألیف: ۸۴۱ق

شامل نزدیک به ۸۰۰ نامه دیوانی و درباری و دوستانه و عارفانه از دانشمندان و فرمانروایان و شاعران از قرن ۲ تا قرن ۸ هجری که نزدیک به ۱۸۰ تن می‌رسند؛ درده «باب»: ۱. رسائل السلاطین مع الملوک و الامراء؛ ۲. رسائل الصواحب و الوزراء ...؛ ۴. رسایل القضاة و الولاة؛ ۵. رسائل الموالی العظام و الاهالی الکرام

...؛ ۱۰. الرسایل المتفرقة.
آغاز: الحمد لله الذی شرف خواص عباده بمراتب الفضل و الافضال و علم بالقلم طرق الفصاحة و البلاغة بالتمام و الکمال عالم الغیب و الشهادة الکبیر المتعال و الصلاة و السلام علی محمد المبعوث بالرسالة المنعوت ... اما بعد چنین گوید جمع کننده این منشآت و فراهم آورنده این مخترعات ... یوسف بن شهاب الجامی المدعو بیوسف ... در اواسط شهر ذی الحجة الحرام ... سنة اربع [و ثلثین] و ثمانمائه الهجرة النبویة ... که فضل خالق بیچون موکب همایون و جتر میمون حضرت پادشاه اسلام
[انستیتوی آسیایی ش ۱۲۰۱؛ فهرست آکادمی علوم شوروی (۳۲۸C)؛ بلوشه ش ۲۳۳۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۷-ف
آغاز: برابر؛ **انجام:** جهان تا بود دوستش تاجدار ×× سر دشمنش خوار بر تاج دار / پس از حمد حق صد هزاران سلام ×× ز ما بر محمد علیه السلام. تمت هذه الرسایل الشریفة التی من شرطها ان یکتب بالتبر علی الاحداق لا بالحبر علی الاوراق علی ید ...
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۱۵۵؛ خط: نسخ، کا: محمد بن بدرالدین استادی، تا: ۱ ذیقعده ۸۶۱ق، جا: تربت شیخ احمد جام [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۷۳-ف
آغاز: الحمد لله علی نواله و الصلوة والسلام علی نبیه محمد و آله
نسخه اصل: برلین Or. foll 110 (پرچ ص ۱۰۱۰). با رقم فارسی ۷۰۱. دارای باب‌های ششم تا دهم؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ جمادی الاول ۸۶۱ق، جا: تربت و روضه احمدیه موسویه؛ گویا از روی نسخه اصل نوشته شده است اگرچه در ص ع آن آمده است که به خط مؤلف است؛ ۳۷۹گ [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۵۶ و ۲۴۴۲-ف
آغاز: حامی خون مسلمانی بانی مبانی جهانبانی شهنشاه زمین و زمان متمثل تمثال
برای مندرجات این نسخه به ص ۳۷۱۹ به بعد فهرست مراجعه کنید؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۳۵۲گ، ۱۷سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۴ - ۳۷۱۰] و [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۸-ف
آغاز: برابر
نسخه اصل: اسعد افندی ش ۳۳۲۹. جلد نخست، باب‌های اول تا پنجم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۲۰ق؛ تملک: حسن بن حسین بن آلتاش در ذیحجه ۹۲۰ق؛ ۲۸۷گ، ۲۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۵]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۲۰-ف
نسخه اصل: پاریس S. P. 1825 (بلوشه ۲۳۳۵)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۱۱گ، ۳۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۶]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۵۲-ف
نسخه اصل: توبینگن Or. qu 1951، شماره دوم مجموعه است؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۵]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵۲/۲-عکس و ۳۷۵۳/۲-عکس
نسخه اصل: توبینگن Oroct 3784؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۴۸گ (۵۲پ-۹۹ر) [فیلمها ف: ۳ - ۲۲۷]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:عکسی بدون شماره
نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [نشریه: ۳ - ۱۰۳]

تهران؛ مینوی، مجتبی؛ شماره نسخه:۳۵/۲بخش۲
نسخه صال: همان نسخه اصل بالا [ف: - ۶۹]

← فرائد غیاثی > فراید غیاثی

● **فرائد الفواید** / تاریخ / فارسی

farā'ed-ul fawāyid

تبریزی، محمد زمان بن کلبعلی، ق۱۲ قمری

tabrīzī, mohammad zamān ebn-e kalb'alī (- 18c)

تاریخ تألیف: ۱۱۲۲ق

در دو «باب» و یک «خاتمه» و چند «فصل»: باب ۱. احوال مساجد، در چند «فصل»: ۱) در آنچه لغویان در احوال مساجد گفته‌اند، ۲) ثواب بنا و تعمیر کردن و آمد و شد کردن به مساجد، ۳) کیفیت به درون شدن، ۴) چیزهایی که شایسته نیست در مسجد انجام داد، ۵) نخستین مسجد روی زمین، ۶) احوال برخی از مسجدها؛ باب ۲. احوال مدارس، پنج «فصل»: ۱) در آنچه اهل لغت گفته‌اند، ۲) کیفیت بودن مدارس، ۳) علم و علما و متعلمین، آداب، ۴) نخستین مدرسه، ۵) برخی پادشاهان که رعایت علما کرده؛ خاتمه در تعمیر مشاهد شریفه و آداب زیارت.

چاپ: تهران، ۱۳۷۳ش، با تصحیح رسول جعفریان، میراث مکتوب، ۳۶۲ص.

[روضات الجنات خوانساری ۲۸۷؛ الذریعة ۴۳/۱۶؛ بیاض سفر افشار ۴۵۰؛ عامری نامه ۱۷۳؛ فهرستواره منزوی ۵۴۰/۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۷۸-ف
نسخه اصل: برلین ۴۷۶ پترمن (فهرست پرچ ش ۵۳۷)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [فیلمها ف: ۳ - ۱۷۶]

← فرائد الفوائد > الاستعارة

● **فرائد الفوائد** / تجوید / فارسی

farā'ed-ol favā'ed

زواره‌ای، علی بن حسن، ق۱۰ قمری

zavvāre’ī, ‘alī ibn-i hasan (- 16c)
وابسته به: المقدمة الجزرية = مقدمه جزری = منظومة الجزرية = ارجوزة فی التجوید؛ ابن جزری، محمد بن محمد (۷۵۱-۸۳۳)
شرحی است بر منظومه ابن الجزری که در آن قواعد تجوید و رسم الخط قرآن را به نظم کشیده است، این شرح دارای سه «مقدمه» و ۱۰۸ فریده است که در هر فریده یک یا چند بیت از منظومه را شرح کرده است.
آغاز: بسمله. سپاس بی قیاس متکلمی را سزا است که عقاید لآلی الالفاظ قرانیه را در سمط نظم انتظام داد ... و بعد این مختصریست در حل الفاظ رساله ... ابی الخیر محمد بن محمد الجزری ... تسمیه یافته بفرائد الفوائد ... و پیش از شروع در مقصود سه مقدمه مبین می گردد ...
انجام: پس ختم آن حاصل باشد به بهترین مقال بعد از سپاس ملک متعال ختم الله لنا بالحسنی بجاه المصطفی و الائمة المهدی علیه صلوات الله الاعلی
[کشف الظنون ۲/ ۱۷۹۹؛ الذریعة ۱۴۰/۱۶ و ۱۴۱؛ نسخه‌های منزوی ۱/ ۹۲]

۱. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:۲۳۷
آغاز و انجام: برابر
کا: حسن بن غیاث الدین استرآبادی، تا: ۹۲۶ق؛ تملک: محمد شفیع محسنی، محمد جعفر بیدکلی [تراثنا: س۱۳ش۲و۳ - ۳۷۲]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۷۲/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و این را التقاء ساکنین لازم غیر مدغم گویند و بعضی گفته اند.
در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق، کا: همدم بن العذب، تا: ۱۵جمادی الثانی۹۸۳ق؛ افتادگی: انجام (افتاده در شرح فریده ۱۰۷ و ۱۰۸ در بیان مطول)؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۵گ (۲۱۶پ-۲۴۰پ متن)، ۲۰ سطر (۹×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۴ - ۳۹۰۶]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۶۹
آغاز و انجام: برابر
تذکر: نام مؤلف در فهرست ذکر نشده ؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح زرین، نسخه بسیار پاکیزه؛ کاغذ: سپاهانی، ۸۶گ، ۱۲ سطر (۵×۹/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۱ - ۲۱۳۴]
۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۴۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد مؤمن بن عبدالعلی، تا: ۵ محرم ۱۰۲۶ق؛ مصحح؛ تملک: محمود بن محمد رضا با مهر: «عبده محمود» (مربع)؛ ۱۸گ (۲پ-۱۹ر)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۴۸]
۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۲۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: میرزا قلی درمنی فراهانی، تا: ربیع الثانی ۱۰۴۴ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۹۷گ (۸۲پ-۱۷۸ر)، ۱۲ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۳۸۷]
۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۷۲
آغاز: می‌نماید در ترجمه مقدمه ناظم فریده اول یقول را جی عفو رب سامع ـ محمد بن الجزری الشافع یعنی میگوید امید دارنده عفو پروردگار؛ **انجام:** برابر
در فهرست ناشناس، نسخه فاقد مقدمات است: ۱. رساله در بیان مدها، ۲. فایده در بیان اشمام و روم و اسکان، ۳. باب در بیان اختلافات راویان عاصم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه منتصف ربیع الثانی ۱۰۵۵ق؛ واگذاری بنیاد جانبازان تهران در ۱۳۶۳ش؛ جلد: تیماج، ۶۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۷×۱۸/۴سم [ف: ۲۳ - ۱۲۲]
۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۷۳
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس، دارای سه مقدمه و یک صد و هشت فریده است که در هر فریده یک یا چند بیت از منظومه را شرح می‌کند؛ خط: نستعلیق، کا: عطاء الله بن ابراهیم شاه محلاتی، تا: جمادی الاول ۱۰۷۵ق؛ جلد: تیماج، ۶۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۵ - ۳۴۷]
۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۱۱/۱
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس و با عنوان «فرائد القواعد»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۰۸۳ق؛ برگ ۵۲ و ۵۳ نانویس؛ تملک: سلطان القراء با مهر «هو المعز سلطان القراء» (چهارگوش)، سید محمد حسین سلطان القراء رئیس الحفاظ و صدرالخطبا در آستان قدس حضرت رضا (ع) مورخ ۱۳۲۱ق؛ جلد: تیماج، ۵۱گ (۱-۵۱)، ۱۵ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۳۰سم [ف: ۳ - ۱۰۹۹]
۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۸۱۲/۲-۱۹/۱۴۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد باقر حسینی، تا: جمعه ۱۰ شوال ۱۱۱۹ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۵۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۶ - ۳۰۱۶]
۱۰. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۴۰/۴
بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [اوراق عتیق: ۱ - ۲۵۶]
۱۱. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۰/۱
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۵ص، ۱۴ سطر [ف: ۱ - ۲۹۷]

● **فرائد الفوائد** / رجال / عربی
farā’id-ul fawā’id
حسینی سبزواری، جعفر بن محمد، ق۱۱ قمری
hoseynī sabzevārī, ja‘far ebn-e mohammad (- 17c)
وابسته به: الوافی؛ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶-۱۰۹۱ق)

کتابی است در توضیح حالات رجال و اسانید کتاب «الوافی» فیض کاشانی. مؤلف در مقدمه می‌گوید: «چون جداولی فیض برای کتاب وافی تهیه نموده غیرکامل بود و برخی رجال و حالات آنها را ذکر نکرده بود و مراجعه کردن به آن برای استفاده‌کنندگان آسان نبود از این رو تصمیم گرفتم که فواید مهمی را برای شناخت راویان و موقعیت آنان با بیان اصطلاحات ارباب رجال ترتیب دهم». نام کتاب و مؤلف در منابع موجود یافت نشد، تاکنون این کتاب به چاپ نرسیده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۵۸/۱

آغاز: الحمد لله حمداً کفی و سلامه علی عباده الذین اصطفی محمد و آله ذریة ابراهیم ... اما بعد فیقول ... هذه صفایح فراید مرصعات نامیات و نفایح فواید مصححات وافیات تشدبها الرحال؛ **انجام:** و مع ذلک و الاختلاف الحقیقی غیر موجود اصلاً لا ختلاف الموضوع و الزمان و المکان او نحو ذلک، و الله اعلم.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ تملک: «سید عبدالله بن حسن موسوی سبزوار مدعو به برهان» از مشایخ اجازه آیت الله مرعشی نجفی؛ مهر: «العبد الهبة الله الحسینی» (مستطیل)، «عبدالحسین» (بیضی)؛ ۷۱گ (۶پ-۷۶)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۲ - ۸۴۷]

● **فرائد الفوائد** / کلام و اعتقادات / عربی

farā'id-ul fawā'id

حسینی نائینی، محمد بن محمد باقر، ۱۰۸۰؟ - ۱۱۴۰ ؟ قمری

hoseynī nā'īnī, mohammad ebn-e mohammad bāqer (1670 - 1728)

در شرح اخبار و مسائل کلامی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۲۱/۱۴

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۱۴ق؛ ناتمام؛ کاغذ: سپاهانی، ۶۳ص، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم[ف:۱۶-۱۵۳]

● **فرائد الفوائد** / اصول فقه / عربی

farā'id-ul fawā'id

احمد بن آقا مرتضی

ahmad ebn-e āqā morteza

مجموعه‌ای از افادات و فواید پدر گردآورنده در موضوعات گوناگون دینی و مذهبی است. در آغاز آن دیباچه‌ای است از سید احمد بن سید مرتضی (مدون و گردآورنده).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۹۳/۱

آغاز: آغاز دیباچه: بسمله الحمد لله الذی هذب الافکار نبیا معالی الاسرار ... آغاز متن: قال اعلی الله مقامه اعلم ان فی البسملة اربعة اکوار کور فی البسم من حیث الاسمیة؛ **انجام:** و لذا صاروا مخففین فی اعین الناس و لم یعرفوهم و ان کانوا فیهم.

خط: نسخ مایل به نستعلیق، کا: مقدمه ظاهراً به خط سید احمد بن سید مرتضی، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۲۲ص (۲-۲۲۳)، ۱۶ و ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۵۰ - ۲۲۹]

● **فرائد فوائد الفکر فی الامام المهدی المنتظر** / حدیث / عربی

farā'id-u fawā'id-il fikr fi-l imām-il mahdī-il muntaẓar

کرمی، مرعی بن یوسف، - ۱۰۳۳ قمری

karamī, mar'ī ebn-e yūsof (- 1624)

تاریخ تألیف: چهار شنبه اواخر ربیع الثانی ۱۰۲۲ق؛ محل تألیف: مصر (جامع ازهر)

احادیث، اخبار و آثاری است معتبر ــ بنا به نظر مؤلف ــ درباره حضرت مهدی (عج) در هفت «باب»: ۱. حقیقة ظهور المهدی؛ ۲. اسمه و صفته؛ ۳. علامات ظهوره؛ ۴. ذکر مبایعة بالخلافة و فی ای موضع تکون بیعته و من این خروجه؛ ۵. فیما یکون من الفتن قبل ظهوره و بعده؛ ۶. اجتماعه بعیسی؛ ۷. وفاته و قدر مدته.

آغاز: حمدا لمالک الملک و الملک، و مدیر الفلک و الفلک، و مدبر امر الملوک و السلاطین

چاپ: این کتاب چاپ شده

[ایضاح المکنون ۱۸۳/۲؛ الاعلام ۲۰۳/۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۱/۲

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه اسد - ترکیه ۱۴۴۶/۶؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن شیخ یونس شافعی ازهری، تا: ۱۰۲۲ق؛ ۴۵ص (۳۴-۷۸) [عکسی ف: ۲ - ۳۷]

● **فرائد الفوائد فی الشعر و القواعد** / ادبیات / عربی

farā'id-ul fawā'id fi-š ši'r-i wa-l qawā'id

شاه عبدالعظیمی، عبدالمسلم

šāh 'abd-ol-'azīmī, 'abd-ol-moslem

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۸۸۶

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **الفرائد (الفوائد) فی حل شرح العقائد النسفیة** / کلام و اعتقادات / عربی

al-farā'id (al-fawā'id) fī ḥall-i š.-il 'aqā'id-in nasafīya

مقدسی، محمد بن محمد، ۸۲۲ - ۹۰۵ ؟ قمری

moqaddasī, mohammad ebn-e mohammad (1420-1500)

وابسته به: شرح عقائد النسفی؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲–۷۹۲)
تاریخ تألیف: ذیحجه ۸۸۹ق
حاشیه‌ای است بر «شرح العقاید النسفیة» سعدالدین مسعود تفتازانی و متن اصلی «العقاید النسفیة» از نجم الدین ابوحفص عمر بن محمد نسفی می‌باشد.
آغاز: بسمله ... قال الشیخ الامام العالم العلامة کمال الدین ... حمداً لمن دل نظام خلقه الباهرة علی وجدانیته ... و بعد، فهذه حواشی علی شرح العقاید النسفیة، توضیح اسرار الخفیة ...
انجام: و یقدرون علی ما لم یقدر علیه عیسی. و الله سبحانه ولی التوفیق و الهادی الی سواء الطریق. و الحمدلله وحده، و صلی الله علی سیدنا محمد ...
چاپ: ترکیه، استانبول، دستگاه (مطبعه) حاج علی افندی قره حصاری، ۱۲۷۴ قمری، سنگی، وزیری، ۷۹ص
[کشف الظنون ۱۱۴۵/۲؛ کحاله ۲۰۰/۱۱؛ الذریعه ۱۲۶/۶]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: احمد بن عبدالحق بن شرف الدین، تا: شعبان ۹۰۳ق، جا: مصر زاویه بسطامیه؛ پس از این ضمن سه صفحه دستور سلوک و توصیه‌ای است اخلاقی از شهاب الدین عمر سهروردی؛ واقف: نائینی؛ ۹۴گ، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۴ – ۲۱۳]
۲. تهران؛ مفتاح، محمد حسین؛ شماره نسخه:۲۴۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۳ شعبان ۱۰۱۹ق [نشریه: ۷ – ۲۰۰]
۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۲۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «عبدالفتاح» (بیضی)؛ ۸۳گ، ۲۳ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۸۲]
۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۰۶/۶
کامل؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۹۸ق؛ محشی؛ ۳۶گ (۲۲۰ر–۲۵۵ر) [ف: ۳ – ۱۰۴]
۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۳۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ کردستان، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: لطفعلی ۱۱۳۱، صدرالافاضل؛ جلد: کاغذ کلفت هندی، ۹۵گ، ۲۷ سطر (۱۲×۱۷) اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۷ – ۱۹۶]

● **فرائد الفوائد فی شرح الفرائض** / فقه / عربی
farā'id-ul fawā'id fī š.-il farā'iḍ
شرح کتاب «فرائض» از فقهاء سنی است که شارح از لطیف‌ترین مطالب دیگر شروح که برخی مطنب و دیگر موجز بوده‌اند با لطایف ذخیره خود در این شرح آورده است. با عناوین «قال، اقول» برگزار شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۱۱۳
آغاز: الحمدلله الذی قسم افراد الاناسی الی اصناف منها اصول و فروع فجعلهم نسبا وصهرا و قدر[سهامهم؟] فی قدیم حکمته علی ترتیب فطرتهم باسباب و انساب فساق لکل ذلک ذکرا؛ **انجام:** الاول ان الخنثی یدعی ذکوریتها و استحقاق نصیب الذکور و الورثة یقولون بانوثیتها و استحقاق نصیب الاناث و حقیقة الحال مجهولة فیعطی نصف النصیبین رعایة للجانبین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قدیمی؛ مجدول؛ جلد: گالینگور، ۶۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۴۲]

● **الفرائد فی الفوائد** / دعا / عربی و فارسی
al-farā'id fi-l fawā'id
حسینی بحرینی، عبدالصمد بن علی، ق۱۳ قمری
hoseynī bahreynī, 'abd-os-samad ebn-e 'alī (- 19c)
تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۳ ربیع الاول ۱۲۶۵ق
به خواهش: شیخ محمد علی بن شیخ باقر
کتاب در باب اجابت دعوات و نزول برکات در نود و چهار «فائده» نگاشته شده: ۱. هی المقدمه لهذا الکتاب ختم سورة الانعام؛ ۲. صلوة الحاجة بالانعام؛ ۳. ختم قوله تعالی و من یتق الله؛ ۴. خواص قل اوحی؛ ۵. خواص الله صمدی؛ ۶. خواص الله صمدی مذکور؛ ۷. زبان بند اعداء؛ ۸. برای مراد بر آینده؛ ۹. بجهت اداء قرض؛ ۱۰. به جهت فراخی روزی ...؛ ۲۰. المحبة التامة و الالفة العامة ...؛ ۳۰. للامن من الفقر ...؛ ۴۰. ختم سورة یس و تبارک ...؛ ۵۰. للنجاة ممن یخافه ...؛ ۶۰. منافع قوله تعالی ام عندهم خزائن رحمة ربک ... ؛ ۷۰. لدفع الخصیم و لدفع خصومته ...؛ ۸۰. ریاضة شریفه ...؛ ۹۰. برای وسعت رزق ...؛ ۹۴. هی الخاتمه فی ذکر الایات التی نتعلق بالاسم الاعظم.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۷۸۰
آغاز: الحمدلله الذی ادب من شاء بادابه و فتح لهم منهج طریقه لجزیل اجره و ثوابه؛ **انجام:** و تقول الغوث الغوث حتی ینقطع النفس فان یکرمه و یقضی حاجته انتهی ما اردنا ایراده و قدتم ما اوعدنا به من الفوائد الطیبة المسماة بالفرائد فی الفواید و الحمدلله رب العالمین ... قد فرغت من الفوائد فی یوم الثلثا ثالث من شهر ربیع الثانی ۱۲۶۵.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۵ق؛ احتمالاً مسوده اصلی است، محشی از مؤلف؛ وقفی سازمان حج و اوقاف از موقوفه آل عصفور در آبان ۱۳۶۹؛ جلد: میشن عنابی، ۴۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۵ – ۴۱۱]

● **الفرائد فی النحو** / نحو / عربی
al-farā'id fi-n naḥw
شهرستانی، محمد حسین بن محمد علی، ۱۲۵۵ – ۱۳۱۵

قمری

Šahrestānī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad ʻalī (1839 - 1898)

پنج «باب» است در نحو و هر باب در چند «فریده»: باب ۱. مقدمات؛ ۲. اسم؛ ۳. اطفال؛ ۴. در نسخه نیست؛ ۵. حرف.
[الذریعة ۱۳۱/۱۶]

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۵۶/۶

آغاز: و المثل و الجانب و المقدار و النوع و قد اجتمعت فی قوله شعر نحونا نحو دارک یا حبیبی ×× لقینا نحو الف من رقیبی؛ **انجام:** ومن غصه من تتبر شکرها و یقرب من الوجوب فی نحو و اما ینزغنک من الشیطان نزغ

خط: نسخ، کا: محمد علی حائری بن حسنعلی بن گوهر آقا (سنقری)، تا: بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ جلد: مقوا، ۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۸]

● **الفراید فی بیان کلمة التوحید = اثبات واجب** /
عرفان و تصوف / فارسی

al-farāyed fī bayān-e kalemat-it towhīd = esbāt-e vājeb

جیلانی، محمد باقر

jīlānī, mohammad bāqer

اهدا به: شمسا میرزا محمد تقیا

رساله‌ای است در اثبات واجب و بیان معنای کلمه توحید به روشی عرفانی، و مشتمل بر «مقدمه» و سه «مرصد» و «خاتمه»: مقدمه: در بیان معنی الفاظ کلمه توحید؛ مرصد ۱. تحقیق کلمه «لا» به قانون علوم عربیه؛ ۲. بیان حقیقت صرافت وحدت حق تعالی به دلایلی نقلی و براهین عقلی؛ ۳. تحقیق و تنقیح طریقه ارباب شهود و عیان و اصحاب حقیقت و عرفان؛ خاتمه در نسخه نیامده است.

آغاز: پایه سریر و الامسیر وجوب ذاتی رفیع تر از آن است که طایر خیال انسانی با شکسته پر و بال امکانی طیران در فضای ساحت عزجبروتش تواند نمود

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۱۰/۵۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق ریز، کا: نصیرالدین محمد رضوی شاگرد آقا حسین خوانساری، تا: بین سال‌های ۱۰۶۴ تا ۱۰۹۶ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۴گ (۱۴۰ر-۱۴۳پ)، ۴۲ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۴۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۵۶/۴۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۱۸۴]

● **الفوائد فی شرح الفوائد** / معانی بیان / عربی

al-farā’id fī š.-il fawā’id

جونپوری، محمود بن محمد، - ۱۰۶۲ قمری

jonpūrī, mahmūd ebn-e mohammad (- 1652)

وابسته به: الفوائد الغیاثیة؛ عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن احمد (۷۰۰-۷۵۶ق)

تاریخ تألیف: اواخر رمضان ۱۰۴۹ق

در شرح الفوائد الغیاثیة قاضی عضد ایجی است.

تهران؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۹۲

آغاز: افصح کلمة یفتتح بها الکلام و ابلغ کلام یقتضیه المقام ... اما بعد فیقول العبد الملتجی الی ربه الصمد محمود بن محمد الفاروقی؛ **انجام:** و انه کان بذلک حقیقیا فقال ان البحتری کان عنی بالمدح فی الابیات المتقدمة الوزیر ... المصنف لهذه الرسالة ... من نضد الفرائد ... و الحمد لله سبحانه فی الاخرة و الاولی و منه البدء و الیه الرجعی

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن محمد رشید لاهوری، تا: ۱۷ رمضان ۱۰۷۸ق؛ تملک: احمد بن اسمعیل آغازاده نجفی با تاریخ ۱۱۷۰، ابوالفضل بهاء الدین محمد اصفهانی، نصرالله بن حسین حسینی؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوایی، ۲۱ سطر (۷×۱۵) [ف: - ۷۸۸]

● **فرائد القلائد** / ادبیات / عربی

farā’id-ul qalā’id

ممکن است همان کار بدرالعینی باشد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۸۵۵

آغاز: تقریره مع غرة الورق الخ؛ **انجام:** فکانه لشهرته لم یکن غیره ولا حدث شئ سواه و الشاهد.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: احمد فاضل، اسفند ۱۳۶۵؛ کاغذ: حنایی، ۳۰۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۶سم [ف: ۱۲ - ۴۹۸]

● **فرائد القلائد فی مختصر شرح الشواهد = شواهد صغری = شواهد عینی** / ادبیات / عربی

farā’ed-ul qalā’id fī muxtaṣar-i š.-iš šavāhed = šavāhed-i ṣuġrā = šavāhed-i ‘aynī

بدرالعینی، محمود بن احمد، ۷۶۲ - ۸۵۵ قمری

badr-ol-‘eynī, mahmūd ebn-e ahmad (1361 - 1452)

وابسته به: المقاصد النحویة فی شرح شواهد شروح الالفیة = شواهد الکبری = شواهد عینی؛ بدرالعینی، محمود بن احمد (۷۶۲-۸۵۵)

تاریخ تألیف: ۸۱۷ق

بدرالدین عینی، از متبحرین فقهای حنفیه می‌باشد که فقیهی است لغوی و نحوی و قاضی القضاة دیار مصر بوده و نزدیک

جامع ازهر مدرسه و کتابخانه تأسیس کرده و کتاب‌های خود را وقف آنجا نموده است و آثار متعددی دارد از جمله: دو شرح بر شواهد شروح الفیه ابن مالک نگاشته است که یکی شرحی است مفصل که به نام شرح شواهد کبیر و یا کبری مشهور است و نام اصلی آن «المقاصد النحویة فی شرح شواهد شروح الالفیه» می‌باشد و در دو مجلد بوده است و سپس به خواهش عده‌ای از شاگردان خود، این شرح را در یک مجلد گزین نموده است و معروف به «شرح شواهد صغیر» و «شواهد صغری» می‌باشد و نام اصلیش «فوائد [فرائد] القلائد فی مختصر شرح الشواهد» است که این شرح از آن اولی مشهورتر و محل اعتماد فضلا می‌باشد و همین شرح مورد گفتگوست و در عین حال دارای کلمات غریبه غیرمأنوسه است. (فاضل)

آغاز: بسمله. اللهم وفق و اعن انک انت ارحم الراحمین حمدا ناصعا ضافیا شرجعا شعلعا و شکرا سامیا شبدعا. لمن اطمی رباع المجز من رفعة و ترفعا بکل کایع لیس صفظاعا ولا فعفعا ... و بعد فان عافی رحمة ربه الغنی ابا محمد محمود بن احمد العینی عامله ربه بلطفه الخفی یقول ان جلة من الاذکیا و حله من الالباء قد احبلوا سیما الطباسع منهم و خاطبوا بان شرح الشواهد الذی نمقته و بالتحریر قد زخرفته شهب سلهب ظهنبی و شعب سبسب صلهبی ...

انجام: قاله ابو النجم العجلی و الشاهد فی الاجلل حیث لم یدعم مع الموجب الضرورة و الوهوب مبالغة واهب المجزک من اجذل اذا اعطی عطا کثیرا.

چاپ: معجم المطبوعات ج۲ص۱۴۰۴؛ مصر، ۱۲۹۷ق.

[دنا ۹۰۰/۷-۹۰۲ (۶۹ نسخه)؛ کشف الظنون ۱۰۶۶/۲؛ هدیة العارفین ج۲ص۴۲۰؛ الاوقاف العامة موصل ۶۳/۲]

شرح و حواشی:

۱- شرح خطبة فرائد القلائد؛ بدرالعینی، محمود بن احمد (۷۶۲-۸۵۵)
۲- شرح دیباچه فرائد القلائد فی مختصر شرح الشواهد
۳- شرح خطبة فرائد القلائد
۴- حاشیة فرائد القلائد
۵- شرح دیباجة فرائد القلاید

۱. تبریز؛ نخجوانی، حسین؛ شماره نسخه:۳۳
بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ش ۴۸۵۴ [نشریه: ۴ - ۳۴۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۲۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** خالی عویف و ابوعلج: قاله اعرابی من اهل البادیة ... و الود الوتد و الصیصی قرن البقرة. قه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مهر: «عبده حسین بن محمد الحسینی»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۷ سطر (۲۰/۵×۱۴)، اندازه: ۲۷/۵×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۶۳]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۸۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن یشمی، ۱۵۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۱×۲۶/۱سم [ف: ۱ - ۳۹۸]

۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۳۴۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ ترکی، کا: اسماعیل بن خلیل الشافعی، تا: ۹۸۰ق؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ ۲۸۸ص، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۷- ۵۳۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۸۶/۱
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن حسین بن محمد عاملی، تا: ۷ رمضان ۹۸۵ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۷ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۱۸۱]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۳۶
آغاز: من مطالبهم فلخصت نقاوته و خلصت نقایته مع بعض زیادة شریفة
خط: نسخ، کا: احمد بن علی ابن زنبوعه، تا: چهارشنبه ۴ محرم ۹۹۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور، ۱۸۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۲ - ۱۱۵]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۹۵۴
آغاز و انجام: برابر؛ قال المؤلف رحمه الله و هذا آخر ما اختصرناه من الشواهد و قال ایضا فرغت یمین مؤلفه الثانی من ذی الحجة الحرام حجة سبعة عشر و ثمان مائة بمدرسة البدریة بحارة کتامة من القرب بجامع الازهر عمر الله بذکره و الحمدلله اولا و آخرا.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: درة السلطنه ملک زاده کوثر، آبان ۱۳۲۶؛ جلد: مقوا، ۱۹۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۲۵۷]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۹۵
آغاز و انجام: برابر
کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در سال ۱۰۴۰ طیفور بن سلطان محمد بسطامی نسخه را تصحیح و مقابله و سپس به ابن خاتون اهداء نموده؛ جلد: تیماج، ۲۳۹گ، ۱۹ سطر (۹/۳×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۲ - ۲۶۰]

۹. تهران؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۲۷۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۵۸گ، ۱۶ سطر (۵/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: - ۶۱۹]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سمرقندی، ۲۵۰گ، ۲۳ سطر (۹×۱۱/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۳۶۹]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۹۴
خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن باقر حسینی خاتون آبادی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۱۱گ، ۲۴ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۱۲ - ۲۷۸۱]

۱۲. دزفول؛ نبوی، سید محمد؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: - ۱۷]
۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۸۶/۵۹
آغاز: برابر
بی‌کا،تا:قرن۱۱؛جلد: مقوا، ۳گ (۱۶۱پ-۱۶۳پ) [ف: ۳۷ - ۴۷۸]
۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۳۳
خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن تاج الدین جزایری، تا: ۱۶ ربیع الاول ۱۰۰۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۲۰۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۲۲/۳سم [ف: ۱ - ۳۹۸]
۱۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۶۷۹
خط: نسخ، کا: علی بن علی بن محمد بن ابراهیم حنفی، تا: رجب ۱۰۳۱ق، برای نورالدین ابی الحسن حسینی عاملی؛ مصحح، محشی؛ تملک: حاج عبدالخالق؛ واقف: ابراهیم شریف حسینی، ۱۲۳۰؛ ۵۱۱ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۳۶۹]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۷۰
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۳۲۸]
۱۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۳۹
خط: نسخ، کا: احمد بن عطاء الله کربلائی، تا: یک‌شنبه ۱۷ رمضان ۱۰۴۰ق، جا: مشهد رضوی حرم مطهر؛ اندازه: ۱۹×۲۴سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۲۰۰]
۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۹۶۰
آغاز: بسمله و ما توفیقی الا بالله ... قال قاضی القضاة الامام العالم؛
انجام: و لا یلتفت الیها ... و لوالدیه اجمعین آمین.
خط: نسخ، کا: خمیس بن زید بن خلیفه، تا: ۱۰۴۰ق [رایانه]
۱۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۷۳۴
خط: نسخ، کا: نعمت الله بن محمد علی حکم آبادی نطنزی، تا: چهارشنبه ۱۰ شوال ۱۰۵۵ق؛ مجدول؛ اندازه: ۱۷×۲۹/۵سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۲۰۰]
۱۹. تهران؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۲۷
خط: نسخ، کا: منصور بن قاسم حسنی ایزی سبزواری، تا: ۲۰ محرم ۱۰۵۷ق؛ مقابله شده؛ تملک: سید محمد و سید عبدالله سلمابادی بحرانی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۴۵گ، ۱۹ سطر (۷×۱۷/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۲۵سم [ف: - ۶۱۸]
۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۹۲
آغاز: من امره و کلما فدعتهم ضاعونی و کلما نهنهتهم زاعونی فلم نجده المدافعة بسوف و لعل؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: محمد مقیم ابن شمس الدین علی فیروزآبادی، تا: پنج‌شنبه ۸ ربیع الاول ۱۰۵۸ق، جا: شیراز مدرسه میر لطف الله؛ افتادگی: آغاز (فاقد خطبه)؛ منقول از خط مؤلف؛ جلد: تیماج خرمایی، ۲۳۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۲ - ۲۶۱]
۲۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۴۰
در آغاز شرح خطبه فرائد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۵ شوال ۱۰۶۷ق؛ اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۲۰۰]
۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۷۹
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،کا:میرمعصوم تبریزی، تا: چهارشنبه ۱۳ شعبان ۱۰۷۲ق؛ ۱۹۹گ، ۲۳ سطر (۷×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۱۲ - ۲۶۱]
۲۳. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۸ - ج
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد زمان بن مصطفی قاری، تا: ۱۲ شوال۱۰۷۶ق؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۱۱گ، ۲۱سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: - ۴۰۸]
۲۴. تهران؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۱
خط: نسخ، کا: عبدالله بن نورالدین محمد زشکی، تا: شنبه ۲۰ شوال ۱۰۸۰ق، جا: مشهد رضوی مدرسه خیرات خان؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۱۶گ، ۲۲ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: - ۶۱۸]
۲۵. تهران؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۲۵۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۰۸۳ق؛ تملک: فاضل تونی؛ جلد: تیماج، ۲۱۸گ، ۲۲ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۶۱۸]
۲۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۹۰۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابراهیم بن علی بن موسی العاملی، تا: یک‌شنبه ۲۵ جمادی الثانی ۱۰۸۴ق؛ جلد: تیماج، ۱۴۷گ، ۲۳ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۳۵۹]
۲۷. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۵۷۱
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: ناصر بن علی، تا: ۱۰۸۵ق؛ واقف: محمد باقر حائری، ۱۳۷۷؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: - ۳۰۰]
۲۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۸۳
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: میرزا علی بن استاد حسین خوسفی قاینی (ساکن مشهد رضوی)، تا: ۱۳ شعبان ۱۰۸۶ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۴۸گ، ۲۷ سطر (۷×۱۸)، اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۲۴۳]
۲۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۴۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** کمل بعون الله و حسن توفیقه و الحمدلله وحده و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و اصحابه و سلم تسلیماً کثیراً.
خط:نسخ،کا:رضا بن محمد علی،تا:چهارشنبه ۱۸ رمضان ۱۰۸۷ق؛ مصحح؛ مهر: واقف «فوضت امری الی الله الصمد و انا ابن احمد التمامی الامامی محمد» (واقف)؛ واقف: شیخ محمد تمامی امامی؛ جلد: تیماج، ۳۱۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۵۶]
۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۱۰۱
خط: نسخ، کا: جعفر بن باقر سبزواری، تا: ۲۷ ذیحجه ۱۰۸۸ق؛

جلد: تیماج، ۱۸۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۲۳ - ۲۴۶]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۳۸۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه غره جمادی الاول ۱۰۹۱ق؛ واقف: میرزا اسدالله فاضلی، تیر ۱۳۶۲؛ جلد: تیماج، ۲۰۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۲ - ۲۶۲]

۳۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۶۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** وغیر ما انتجه تصوری و ولده تفکری انتهی کلامه بحروفه و الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین تمت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۲ق؛ اهدایی: علی رضای وثوق؛ ۱۷۲گ، ۱۹ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲ - ۵۸۳]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۱۶/۲

آغاز: برابر

نسخه پاکیزه؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: قطب الدین ابن غیاث الدین، تا: ۱۰۹۲ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۲۴گ، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۵۱ - ۶۹]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۲۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:**: شواهد الابدال ... و الشاهد فی حجنج ونج و فوتج فانها اصلها حجتی و بی وفوتی فابدل من الیاات.

تا بخش شواهد الابدال که نشان می‌دهد افتادگی حدود ۵ یا ۶ برگ است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۳ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با بلاغ مقابله؛ مهر: «محمد علی» (بیضی)؛ تملک: میر معصوم بن میر نعمت الله حسینی تولمی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۴۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۲۹۶]

۳۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۴۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد طاهر بن محمد تقی شهمیرزادی، تا: دوشنبه ۱۶ ربیع الاول ۱۰۹۴ق؛ ۱۳۱گ، ۲۷سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۱ - ۱۹۶]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۶-طباطبائی

آغاز: النصاری و الشاهد فیه کالشابه فیما قبله؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ عربی، کا: عبدالهادی بن محمد صالح طاهر مکی شافعی، تا: جمعه ۲۶ شوال ۱۰۹۵ق؛ کاغذ: ترکی بغدادی، جلد: مقوایی، ۱۸۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۴ - ۱۴۱]

۳۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۸۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۵ق؛ افتادگی: آغاز [ف: ۵ - ۳۵۹]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۶ ط

خط: نسخ عربی، کا: عبدالهادی بن محمد صالح طاهر ملکی شافعی، تا: ۱۰۹۶ق [مختصر ف: - ۵۸۱]

۳۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۸۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ اندازه: ۱۵×۲۵سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۲۰۰]

۴۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۵۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در آغاز حاشیه‌ای است بر خطبه این کتاب؛ جلد: میشن سیاه، ۲۱۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۱/۲سم [ف: ۱ - ۳۹۸]

۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۹۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** لان اصله من الشجرات قه: و قد علمت عرسی ملیکة اننی انا.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ واقف: فاضلخان، ۱۰۶۵ق؛ جلد: تیماج، ۲۷۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۲ - ۲۶۲]

۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ظاهراً قرن ۱۲؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۸۶گ، ۲۲ و ۲۳ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۱۱ - ۵۷۱]

۴۳. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۶۰۱/۱

آغاز: برابر

خط: ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: جعفر آل سید باقر با مهر «جعفر حسینی» (بیضی)؛ واقف: شهید؛ جلد: تیماج، ۲۴۸ص (۱-۲۴۸)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: - ۳۱۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۳۰/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۱۳۸]

۴۴. دزفول؛ مدرسه نبوی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ [ف: - ۷]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۸۵۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد تقی سنه ...» (بیضی)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۵۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۲۹۷]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۶۹۶

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ مهر: «عبده الراجی ابوطالب الحسینی» (بیضی)، «علی الحسینی ۱۲۷۲» (بیضی)، «المتوکل علی الله عبده مرتضی الحسینی» (مستطیل)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: مقوا، ۲۲۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۲۹۷]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۹۴۱

آغاز: بسمله، قال شیخنا الامام العالم جامع اشتات (کذا)؛ **انجام:** کتابته بالقرب من الجامع الازهر ... سنه ۱۱۰۷.

خط: نسخ، کا: ماهانی، شمس الدین بن عبدالله، تا: ۱۱۰۷ق [رایانه]

۴۸. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۳۵۰ - ج
خط: نسخ، کا: محمد تقی بن محمد حسن جهرمی، تا: یک‌شنبه ۳ جمادی الاول ۱۱۰۷ق، جا: شیراز مدرسه صالحیه؛ هشت صفحه‌ای کم دارد ولی نویسنده گویا نمی‌دانسته که کم نوشته است و تاریخ تألیف را در دنبال آورده؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۱۶۳گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۴۰۹]

۴۹. بیدگل؛ مجتهد الزمان بیدگلی؛ شماره نسخه:۴
خط: نسخ، کا: محمد بن حاجی جمال الدین بن شجاع الدین محمد اردستانی، تا: ۱۱۲۳ق، جا: اصفهان؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۹۰گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۱۶]

۵۰. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲-ش/۱۸۸
آغاز: بسمله و به نستعین - قوله حمدا ناصعا بقدیره حمدت حمدا و احمد الله حمدا؛ **انجام:** قال و مؤلفه و هذا آخر ما اختصر ناه من الشواهد - تم یوم الجمعه عاشر محرم الحرام سنه ۱۰۸۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۱۲۳ق؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۱۲۹گ، ۲۵ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۸/۵×۳۸/۵ سم [ف: ۱ - ۱۶۶]

۵۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۳۷۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالوهاب بن محمد اشرف بیلندی گنابادی، تا: جمعه ۱۵ شعبان ۱۱۸۹ق، جا: مدرسه خان؛ تملک: محمود حسینی در تاریخ ۱۳۴۳؛ جلد: تیماج، ۳۱۶ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۲ - ۹۶]

۵۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۹۴ق؛ واقف: محمد تقی رفسنجانی، غره جمادی الثانی ۱۱۹۴ق؛ جلد: چرم سیاه، ۱۵۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [مؤید: ۱ - ۹۰]

۵۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۹۵۰/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و رجع معها الی الشام فمرض بها و قیل هذه القصیدة.
فقط ۵ برگ است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ جلد: تیماج مذهب، ۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۳۳۴]

۵۴. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۲۶۰/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: - ۱۰۲]

۵۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۸۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۹ شعبان ۱۲۳۳ق؛ قطع: وزیری کوچک [رشت و همدان: ف: - ۱۳۴۳]

۵۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۷۴
آغاز: بسمله قوله حمداً تقریره حمدت الله حمداً او احمد الله حمداً فیکون انتصاباً حمداً؛ **انجام:** و تفضله نهار الخمیس فی احدی و عشرین جمادی الاولی و الحمدلله حمداً زائداً آمین
خط: نسخ، کا: غفاربن محمد عظیم خویی، تا: ۱۲۳۳ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۵۶گ، ۲۵ سطر (۱۰×۲۰/۵)، اندازه: ۱۸×۳۱/۵سم [ف: ۸ - ۱۴۲]

۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸۲۱
آغاز: برابر
خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۳ شوال ۱۲۳۴ق؛ جلد: تیماج، ۱۱۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۴۱ - ۲۳۰]

۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۳۳/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: لطیف بن کربلائی باقر، تا: ۱۲۳۵ق؛ جلد: تیماج، ۱۵۵گ (۲پ-۱۵۶پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۰ - ۷۷]

۵۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۷۳۷/۱-۲۴/۳۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۷۵گ، ۲۵ سطر [ف: ۶ - ۳۰۱۷]

۶۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۳۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** کمل بعون الله و حسن توفیقه و الحمد لله وحده و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و صبحانه و سلم تسلیما کثیرا
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ یادداشتی بتاریخ رجب۱۲۶۶؛تملک:احمد بن لطفعلی تبریزی، جواد بن علی الامین العاملی، نشانی بخشیدن علی بن محمد امین حسینی حسنی؛ جلد: تیماج سبز، ۱۵۸گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۱۷ - ۲۸۸]

۶۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۶۵۸-۵۸/۱۰۸
آغاز: برابر
از اول تا شرح «ولاینطق الفحشاء من کان منهم ×× اذا جلسوا منا ولامن سوائنا»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۰۰گ، ۱۸-۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۶ - ۳۰۱۷]

۶۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۱۷-۳/۳۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** بمنزلة هذه اللعبة التی لایعبأ و لا یلتفت الیها لحقارتها فافهم و الله اعلم. تم ذلک و الحمدلله وحده
خط: نسخ، کا: علی اکبر، بی‌تا؛ دارای سرلوح، مجدول مذهب، مصحح؛ جلد: تیماج، مذهب، ۲۵۸گ، ۲۲ سطر [ف: ۶ - ۳۰۱۷]

۶۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۶۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابراهیم فرزند علی بن موسی عاملی، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۹ - ۱۷۴]

۶۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۱۷۰/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ما هدا لها کما مهر رسول الله ام سلمه و هو اکرم صهر اودع الادلاد و ملک ما اراد و ما سها مملکه ولادهم
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۲گ (۵۷-۷۸)، ۱۵سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۱۸۹]

۶۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶
آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «علی الحسینی» (بیضی)، «عبده الراجی أبوطالب الحسینی» (بیضی)، «المتوکل علی الله عبده مرتضی الحسینی» (مربع)؛ جلد: چرم قرمز، ۱۲۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [مؤید: ۳ – ۵۳۱]

۶۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۷۹۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، مقابله شده؛ تملک: میر معصوم بن میر نعمة الله حسینی تولمی؛ جلد: چرم، ۳۳۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [مؤید: ۲ – ۲۴۷]

۶۷. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵-ش/۱۳۰

آغاز: بالاسم المبارک قال ابن جنی ای اترک الله بالتمسیه؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۱۱۶گ، ۲۸ سطر (۱۱/۵×۲۲)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱ – ۱۱۱]

۶۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۹۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۰۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ – ۴۷۸]

۶۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۴۲

آغاز:برابر؛ **انجام:** الحمدلله العلی الاجلل ... قال ابو النجم و الشاهد فی الاجلل ... قال مصنفه رحمه الله تعالی و هذا آخر ما اختصرناه من الشواهد. فرغت یمین مؤلفه عنه فی الثانی من ذی الحجة الحرام حجة سبعة عشرة و ثمانی مائة بمدرسة البدریة هؤلاء الحسدة الطعنة عنده بمنزلة هذه اللعبة التی لا یعباء بها و لا یلتفت الیها لحقارتها فافهم ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه کهن و نفیسی است؛ کاغذ: سمرقندی، ۲۵۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷/۵ سم [ف: ۲ – ۹۲۷]

۷۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۹۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد علمت ... اننی انا.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج [الفبائی: ۴۲۶]

۷۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۵۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: محمد باقر، گنجعلی بن محمد علی اصفهانی؛ جلد: چرم، ۱۳۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [مؤید: ۱ – ۲۹۹]

● فراید الکلام / طب / فارسی

farāyed-ol kalām

طبیب حسینی، عبدالرسول بن زین العابدین

tabīb-e hoseynī, ‘abd-or-rasūl ebn-e zayn-ol-‘ābedīn

وابسته به: القانونچه = المختصر فی صناعة الطب = المختصر فی الطب؛ چغمینی، محمود بن محمد (-۷۴۵)

ترجمه‌ای از شرحی که میرزا ابوالقاسم بر رساله «قانونچه» چغمینی در طب نگاشته است. این ترجمه به یکی از پادشاهان تقدیم شده است

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۳۶/۱-۳۳/۸۶

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین والصلوة والسلام علی اشرف الخلائق محمدوآله اجمعین حمد وسپاس وشکر بی قیاس طراز درگاه پروردگاری است که خالق کل موجودات ورازق کل ممکنات ... اما بعد پس از حمد وثنا بر خالق عالمین؛ **انجام:** بلغم طبیعی گویند وخون بالقوه ای است واما غیر الطبیعی منه فاقسامه خمسة الاول ... اما غیر طبیعی بلغمی است که آن به کار مصالح

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ – ۳۰۲۶]

● فرائد اللآلی / فقه / عربی

farā’id-ul la’ālī

رومی، یحیی بن عبدالله، – ۸۶۴ قمری

rūmī, yahyā ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 1460)

در فقه حنفی از کتاب طهارت شروع شده و به کتاب آداب المفتی پایان می‌یابد، و در هر مسأله نظر مؤلف آمده و عین عبارت‌های کتاب‌های فقه حنفی گرد آورده شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷۵۸

آغاز: الحمد لولیه و الصلاة علی نبیه محمد و آله اجمعین، أما بعد فهذه فوائد لطیفة و فرائد نظیفة جمعتها من الفتاوی و الشروح؛ **انجام:** سئل شداد بن حکیم عن قول النبی ان الله تعالی خلق آدم علی صورته فقال نؤمن و لانفسره.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، دارای سرلوح رنگین؛ جلد: تیماج، ۱۹۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۷ – ۳۱۹]

● فراید اللآلی فی مدح الموالی / شعر / عربی

farāyid-ul la‘ālī fī madḥ-el mawālī

عاملی، علی بن زین الدین، – ۱۱۰۴ قمری

‘āmelī, ‘alī ebn-e zayn-od-dīn (- 1693)

تاریخ تألیف: ۱۰۸۷ق

منظومه‌ای است در مدح ائمه مشتمل بر ۲۸ قصیده به عدد حروف در قافیه آن و در هر قصیده ۲۸ بیت.

[الذریعه ۱۴۳:۱۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۴۸/۲

آغاز: (اولین قصیده) ابدت نجوم سحاب العلیه ×× ازهارها تزهوا علی الغبراء؛ **انجام:** یتقی الهول و المکارة و الخوف ببغض الخناو حب علی

خط: نسخ، کا: محمد کریم اصفهانی، تا: ۱۰۸۷ق؛ با قصیده‌ای از شیخ محمد عودی منقول از خطش در مدح شهید ثانی؛ تملک: علی بن زین الدین بن محمد بن حسن بن زین الدین عاملی، عبدالنبی بن شیخ علی عاملی، بدرالدین، عبدالله بن محمد عاملی،

محمد بن حیدر حسینی عاملی در ۱۰۹۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۵گ، ۱۸ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۵ سم [ف: ۱۳ - ۲۸۱]

● **فرائد اللغة فی بیان اللغات المأنوسه** / لغت / عربی به فارسی

farā'id-ul luġa fī bayān-il luġāt-il ma'nūsih

فرهنگ عربی به فارسی است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۲۹/۳

آغاز: بسمله و به نستعین ... اما بعد این رساله ایست در بیان الفاظ که کثیرة الوقوع و مانوسة الاستعمال است ... و بر حرف تهجی ترتیب داده شد و عدد ابواب بعدد حروف آن؛ **انجام:** حرف الیاء یمین دست راست ... یرحم الله عبده رحمت کناد خدای تعالی بر بنده خود ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۳گ (۳۱پ-۳۳پ)، ۲۴ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۸ - ۵۴۴]

← فرائد المثنوی ⟵ جواهر اللآلی

● **فرائد ملتقی الابحر** / فقه / عربی

farā'id-u multaqa-l abḥar

افندی، اسماعیل بن سنان، - ۱۰۴۸ قمری

afandī, esmā'īl ebn-e sanān (- 1639)

وابسته به: ملتقی الابحر فی الفروع الحنفیة؛ حلبی، ابراهیم بن محمد (-۹۵۶)

اهداء به: شیخ الاسلام سلطان مراد خان بن احمد خان بن محمد خان عثمانی

تاریخ تألیف: ۱۵ صفر ۱۰۳۵ق

مؤلف «ملتقی الابحر» حلبی را درس می‌گفته و به درخواست دوستی گزارشی بر آن به نام «فرائد ملتقی الابحر» نوشته است. او خود در خواب دیده بود که چنین کاری را خواهد کرد و شمس الدین حاج مؤید الدین سیواسی هم در خواب دیده بود که او چنین خواهد کرد. پس او در ۳ شعبان ۱۰۳۱ق به کمک همت شیخ عبدالمجید سیواسی آن را آغاز کرد و دو سال و هفت روزی این گزارش در مسوده بود و بر اثر گرفتاری‌ها و کشته شدن سلطان و دانشمندان و آشفته شدن کار وزیران و فرمانروایان و پراکنده شدن آنها نتوانست آن را به انجام رساند تا اینکه در روز ۱۵ صفر ۱۰۳۵ق آن را پاکنویس کرد. این گزارش در ۴ مجلد است و پیداست که پیش از دو گزارش «مجمع الانهر» نگارش شیخی زاده محمد در ۱۰۷۷ق و «الدر المنتقی فی شرح الملتقی» نگارش علاء الدین محمد حصفکی دمشقی (- ۱۰۸۸ق) تألیف شده است.

[الاوقاف العامة موصل ۸۳/۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۶

آغاز: بسمله. الحمد لمن منح لنا کنز درر الهدایة و غرر الوقایة مقدار الکفایة ... فیقول ... اسمعیل بن سنان السیواسی ... لما کنت اذا کر کتاب ملتقی الابحر فی الفقه الذی صنفه ... الشیخ ابراهیم بن محمد الحلبی ... قال لی بعض الاخوان هذا کتاب فاخر مشتمل علی مسائل المتون الاربعة مع زیادات مأخوذة من مسائل الهدایة و مجمع البحرین لکن لم یسمع احد تصدی تفسیر مخفیاته ... فیقی بکرا ... فلا تکون له عروسا ... فاجبته ... و سمیته فرائد ملتقی الابحر؛ **انجام:** قد وقع الفراغ من تبییضه و تنمیقه فی الیوم الخامس عشر من صفر ... سنة خمس و ثلثین و الف ... و انا الفقیر الحاج اسمعیل بن الحاج سنان ابن الحاج اسمعیل ابن حسین ابن ابراهیم بن خلیل بن اسمعیل السیواسی لینه الله تعالی قلبه القاسی و ازال قلبه الوسواسی (قد وقع الفراغ من تسوید هذا الکتاب ... عن ید ... علی بن عبدالله ... اللهم اغفره و لوالدیه و لجمیع المؤمنین و المؤمنات برحمتک یا ارحم الراحمین).

خط: نسخ، کا: علی بن عبدالله، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳۷۸گ، ۳۳ سطر (۱۳/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [ف: ۵ - ۱۹۵۸]

● **فرائد منتخبة و فوائد ملتقطة** / تفسیر / عربی

farā'id-un muntaxaba wa fawā'id-un multaqiṭa

مؤلف شناخته نشد. کتاب منتخبات و ملتقطات و لباب کتاب فرائد التفسیر فصیح الدین محمد بن عمر خوافی ماثونابادی است، دانسته نشد که تلخیص و انتخاب از که بوده، مطالب کتاب به جمله «قال الکشاف و قلت» عنوان شده است. کشف الظنون (ج۲ص۱۷۸) در توصیف فرائد التفسیر آورده است که خلاصه تفسیر کشاف است با اضافات ادبی و کلامی.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۴

آغاز: الحمدلله الذی کفی و سلام علی عباده الذین اصطفی خصوصا علی محمد المصطفی و بعد فهذه فراید منتخبه و فواید ملتقطه من التفسیر المسمی بفراید التفسیر للامام الهمام؛ **انجام:** بل هم غافلون عن هذا المعنی و الله اعلم

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن حسن، تا: ذیحجه ۱۰۲۹ق؛ واقف: نائینی، ۱۲۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۴۴۵]

● **فرائد الناصر** / چند دانشی / عربی

farā'id-un nāṣir

قزوینی، علی، ق۱۳ قمری

qazvīnī, 'alī (- 19c)

نویسنده می‌گوید عده‌ای از دوستان از من خواستند که کتابی در مسائل فقهی و اصولی و حکمی بپردازم چون نپرداختن به

خواست ایشان از عهده من خارج بود لذا به دوران ناصر الدین شاه این کتاب را در یک «مقدمه» و چهار «باب» و یک «خاتمه» بدین شرح پرداختم: مقدمه در دو مقصد: مقصد اول: در حکمه عملیه اجمالا، مقصد دوم: در حکمه عملیه تفصیلا؛ ابواب در مسائل فقهی و اصولی؛ خاتمه: در اجرام فلکی و اجسام عنصری.
آغاز: بسمله، الحمد لله الذی اتقن بحکمته نظام العالم و اوجب بلطفه العمیم الاتیان بما حکم.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** لتوزع البال و تشتت الاحوال و تفاقم الاحزان و المحن و تکاثر الافزاع و الفتن ... لکن الله جلت حکمته.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۶ق؛ با سر لوح مذهب؛ مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۷۹گ، ۱۲ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۷ – ۱۷۶]

● الفرائد و القلائد = العقد النفیس و نزهة الجلیس = الفرائد و القلائد فی احکام الریاسة و انتظام السیاسة /

اخلاق / عربی

al-farā'id wa-l qalā'id = al-'iqd-un nafīs wa nuzhat-ul jalīs = al-farā'id wa-l qalā'id fī aḥkām-ir rīyāsa wa intẓām-is sīyāsa

ثعالبی، عبدالملک بن محمد، ۳۵۰ – ۴۲۹ قمری

sa'ālebī, 'abd-ol-malek ebn-e mohammad (962 - 1038)

سخنان کوتاه و سودمند بزرگان در اخلاق و کشورداری و مثال‌ها و پند و اندرزها. در فهرست تألیفات ثعالبی کتابی به این نام دیده نشد، شاید بخشی از کتاب «التمثیل و المحاضر» وی باشد. کتابی مختصر در هشت «باب»: ۱. الاستعانه علی العقل و العلم؛ ۲. الاستعانه علی الزهد و العباده؛ ۳. الاستعانه علی ادب اللسان؛ ۴. الاستعانه علی ادب النفس؛ ۵. الاستعانه علی مکارم الاخلاق؛ ۶. الاستعانه علی حسن السیره؛ ۷. الاستعانه علی حسن السیامه؛ ۸. الاستعانه علی حسن البلاغه. بروکلمان کتابی به نام «کتاب آداب» در شمار مؤلفات ثعالبی یاد می‌کند و می‌گوید: «آن را برای حمدونی وزیر سلطان مسعود غزنوی نوشته» ولی نسخه‌ای از آن را نشان نداده است. در منابع و فهارس موجود نام این رساله با عناوین مختلف یاد شده و در بسیاری از نسخه‌ها به عبدالملک بن محمد ثعالبی (– ۴۲۹ق) نسبت داده شده است و با عنوان‌هایی چون: الامثال = الفرائد و القلائد = العقد النفیس. در مجموعه رسائل وی در بیروت به سال ۱۳۱۷ق نیز در مصر به چاپ رسیده است. در برخی از نسخه‌ها به ابوالحسن محمد یا ابوعلی حسن بن علی بن ابراهیم اهوازی (معاصر ثعالبی)، ابوالحسن علی بن حسین رخجی، نشوان بن سعید حمیری یمنی (– ۵۷۳ق)، رشیدالدین و طواط، ابوالحسن احمد بن حسین بن علی (زنده: ۸۶۷ق) و ابواسحاق احمد بن ابراهیم و فخر رازی نیز نسبت داده شده است. یادآوری می‌شود: «احاسن المحاسن» به نام ابوالحسن بن حسین رخجی ضمن خمس رسائل به سال ۱۳۰۱ق به چاپ رسیده و اندکی با الفرائد و القلائد همخوانی ندارد. در کشف الظنون (۱۴/۱) از «احاسن المحاسن فی المحاضرات» از عبدالملک ثعالبی نام برده شده که دارای ۲۴ باب است و آغاز آن نیز «الحمدلله مرسل قطرات نیسان الاحسان» می‌باشد و با آن احاسن المحاسن مذکور، همخوانی ندارد. جهت بررسی بیشتر به بیانات ارزشمند استاد عبدالحسین حائری در فهرست کتابخانه مجلس شورای اسلامی (۸۵/۲۲) رجوع شود.
آغاز: بسمله. الحمدلله العلی الکبیر القوی القدیر العلیم الخبیر السمیع البصیر منشیء کل شیء و مبیده و مبدء کل حی و معیده ... اما بعد فان احق ما نطق به اللسان و اعرب عنه البیان ... ما زاد فی شدة البصیرة و عاد بصحة السریرة و طرق طرایق العدل و بین حقایق الفضل و صار تذکرة للاخیار و مزجرة للاشرار و قوة لاولی الالباب و مادر للآداب و اری الادب ادبین ادب شریعة و ادب سیاسة فادب الشریعة ما ادی الی قضاء الفرض و ادب السیاسة ما اعان علی عمارة الارض ... و قد جمعت فی هذا الکتاب الذی صنفته من حلاوة الالفاظ و حلاوة الکلام و الکلم و سمیته العقد النفیس و نزهة الجلیس فاوله الفوائد و القلائد و هی ثمانیة ابواب و تذکر فی کل باب ما یشتمل علیه من الحکم ...
چاپ: مصر، ۱۳۲۷ق، ۸۸ص؛ معجم المطبوعات ۶۵۸/۱؛ مصر ۱۳۲۸؛ و طبع بهامش نثر النظم و حل العقد له ایضا؛ وفی دار الکتب المصریة: الفوائد و القلائد و یسمی الفوائد و القلائد مخطوط تألیف ابی سعید نشوان الحمیری.

[بروکلمان ۳۳۹/۱ و ذیل ۵۰۱/۱؛ نصیحت نامه غزالی چاپ همایی ۸۸؛ تعلیقات حدائق السحر از عباس اقبال ۸۹ –۹۰؛ کشف الظنون: الفوائد و القلائد؛ معجم المطبوعات: ۶۵۷–۶۵۸؛ معجم المؤلفین ۲۴۷/۳ و ۲۳۵/۹؛ دنا ۹۰۳/۷ (با انتساب به سه نفر)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۰۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فاجعل الدین کهفک و العدل عادتک تنج من کل سوء و تظفر بکل مرجو.
تذکر: نام مؤلف در فهرست فخر رازی ذکر شده؛ خط: نسخ، کا: عبداللطیف بن عبد الرؤف، تا: ۶۵۰ق؛ جلد: تیماج، ۸گ (۹پ-۱۶ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۲۴ – ۲۶۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۶/۶

در فهرست با عنوان «الفرائد و القلائد» آمده و از اهوازی دانسته. در هشت باب؛خط:نسخ،کا: ابی المکارم بن محمد بن ابی المکارم احمد علوی حسینی در جور، تا: ۵ شعبان ۶۵۹ق [ف: ۷ – ۱۲۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵/۱۰۲-ف

نسخه اصل: حمدیه ش ۱۴۴۷. ۸ باب. درهامش است. در فهرست بدون نام مؤلف؛ بی‌کا، تا: ۱۵ ذیقعده ۷۵۳ق [فیلمها ف: ۱ – ۴۲۹]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۹/۲-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۱۶۶۵. در فهرست با عنوان «الفرائد و القلائد فی احکام الریاسة و انتظام السیاسة» آمده؛ خط: نسخ، کا: شهاب الدین قدسی، تا: شنبه میانه‌های شوال ۸۷۱ق؛ تذهیب شهاب الدین قدسی [فیلمها ف: ۱ - ۴۶۰]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۹/۲-ف

نسخه اصل: کتابخانه سید محمد علی روضاتی در اصفهان؛ خط: نسخ، کا: تاج الدین بن محمد بن حمزة بن زهرة حسینی حاجی، تا: ۱۹ محرم ۸۸۸ق؛ ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۳]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۵/۱-ف

نسخه اصل: بنی جامع کتابخانه سلیمانیه ش ۹۹۰؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد حسینی، تا: ربیع الثانی ۸۹۱ق؛ ۶۵گ (۳-۶۷)، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۱۷]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** الجاهل لایملک غضبه. من سأل فوق قدره استحق الحرمان تسبب الحرمان التوانی لیس.

در فهرست با عنوان «الفرائد و القلائد» و از نشوان بن سعید حمیری دانسته؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۷۸ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۳۴۸]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۲۰/۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** مشغول عن الخلایق بنفسه الناس منه فی راحة و نفسه منه فی تعب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ ۱۹گ (۴۷-۶۵)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۸ - ۳۴۸]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۵

خط: نسخ، کا: ابراهیم پسر تقی الدین، تا: سه‌شنبه ۱ صفر ۱۰۰۲ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۳۵گ، ۱۵ سطر (۷/۸×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۵۸]

۱۰. تهران؛ سازمان مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۳۹/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** فزوجها ایاهما ... فکانت تزویج بنات العم تمت هذه الرساله فی یوم الامس سادس و عشر شهر رجب المرجب ... سنه خمس و ... بعد الف علی ید العبد الضعیف جمال ...

در فهرست با عنوان «القلائد و الفوائد» و از نشوان حمیری دانسته؛ کا: ابن شرف الدین علی جمال الدین محمد کردالانی، تا: دوشنبه رجب ۱۰۳۵ق؛ مصحح؛ مهر: «عبدالرحیم الحسینی» (بیضی) با تاریخ ۱۲۱۰؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۷گ (۱۱۸پ-۱۲۴پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: - ۳۸]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۲/۲-طباطبائی

در فهرست با عناوین: العقد النفیس و نزهة الجلیس = الفرائد و القلائد = کتاب الامثال = احاسن المحاسن آمده که به نظر مرادف گرفتن آن با کتاب الامثال و احسن المحاسن کم دقتی شده؛ خط: نسخ، کا: سید هاشم عسکری، تا: ۱۰۶۸ق؛ جلد: تیماج، ۳۲گ (۵۹پ-۹۰)، ۱۵ سطر،اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲۲ - ۸۵]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۰

آغاز: برابر

در فهرست با عنوان «العقد النفیس و نزهة الجلیس» و بدون نام مؤلف است. به انضمام المقالات الذهبیة حضرت امیر المؤمنین علیه السلام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۶۹ق؛ ۳۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۲ - ۳۴۰]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۸/۵-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 3733 (ریو ص ۶۳۲ ش ۱۰۰۳)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: یکشنبه ۹ ربیع الثانی ۱۰۷۶ق؛ ۴۱گ (۱۰۸-۱۴۸) [فیلمها ف: ۱ - ۵۲۶]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۸۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولا تتم مروة الرجل حتی لایبالی طعامه اکل و لا الی ثوبه لبس. تم هذا الانموذج و هذا آخر ما وجدته مکتوبا فی هذه النصایح علی ید اضعف الخلق عملا و اکثر زللا.

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ نسخه را علی بن محمد حسین در ذیقعده ۱۲۷۸ به نواب فرهاد شاهزاده داده؛ جلد: تیماج، ۴۸گ، ۱۰ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۲ - ۲۸۷۵]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۱۰/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی ثمانیه ابواب، الباب الاول فی الانانه عن طلب العلم (برگ ۲۷۱ر) و العدل سیفک ... محمد و آله ... تم کتاب القلاید و الفراید (برگ ۲۷۸)

خط: نسخ ریز، کا: اسماعیل نابلسی، تا: ۱۱۴۲ق؛ در حواشی مجموعه کتابت شده (برگ ۲۷۱ر-۲۷۸ر)؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوا مذهب، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۴۱]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۲۹۸/۲

خط: تحریری، بی‌کا، تا: حدود ۱۱۵۴ق؛ ۱۷گ (۴۰پ- ۵۶ر) [مختصر ف: - ۵۸۱]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۴۲/۲

آغاز: برابر

در فهرست مختصر مجلس با عنوان«القلائد و الفرائد = اخلاق» و ناشناس آمده و در فهرست تفصیلی با عنوان «الفرائد فی الفوائد = قلاید الفرائد فی النصایح و المواعظ» و از فخر رازی دانسته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۵ق؛ جلد: تیماج، ۲۱گ (۲۸ر- ۴۸پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۷سم [ف: ۴۱ - ۱۹۳]

۱۸. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** تنجو من کل سوء و تظهر علی کل عدوه ...

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خیلی کهنه، با سرلوح زرین؛ ۷۱گ، قطع: خشتی، [ف: - ۱۹۳]

۱۹. مشهد؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۷۶۵/۴

در فهرست با عنوان «مکارم الاخلاق» آمده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ [ف: ۱ - ۴۱۹]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۸/۷
آغاز: بسمله، قال ابومنصور عبدالملك بن اسماعيل الثعالبی رحمة الله علیه اما بعد فان احق ما نطق لسان و اعرب عنه بیان و انطوی علیه کتاب و انتهی الیه خطاب مازاد قرة البصیرة و عاد بصحة السریرة و طرق طرائق العدل ... فصار تذکرة للاخیار و مزجرة للفجار و اماما للعمال و قواما الاکثر الاعمال ترجع البیه السیاسه و تنتظم به الاسباب و یحتمل به الآداب فان الادب ادبان ادب شریعه و ادب سیاسة ... و کلاهما یرجعان الی العدل الذی فیه سلامة السلطان و عمارة البلدان و صلاح الرعیه ... لان من ترك الفرض ظلم نفسه و من خرب الارض ظلم غیره؛ **انجام:** اذا ملك الاراذل هلك الافاضل. اذا تغافل اهل التفضل هلك اهل التجمل من عجز عن الاحسان ثقل علی الاخوان و الله تعالی اعلم.
در فهرست با عنوان «الآداب» آمده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۴ص (۸۱–۸۴)،اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۹ – ۶۰۰]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۶/۱–ف
نسخه اصل: کتابخانه ملت جارالله ش ۲۷۵. در فهرست از اهوازی دانسته؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۶گ (۱–۳۶)، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۸۸]

← الفرائد و القلائد فی احکام الریاسة و انتظام السیاسة ⋗ الفرائد و القلائد

● **الفرايد اليعقوبية** / - عربی
al-farāyid-ul ya‘qūbīyyi
بختیاری حویزی، یعقوب بن ابراهیم، - ۱۱۵۰ قمری
baxtīyārī hovayzī, ya‘qūb ebn-e ebrāhīm (- 1738)
با عنوان «فریدة فی القلاء».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵۱/۱
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱ محرم ۱۱۰۹ق؛ جلد: تیماج، ۱۵۹ص (۱۰–۱۶۸)، ۱۹–۱۶ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [سنا: ف: ۱ – ۳۵۰]

← الفرائض ⋗ الارث
← الفرائض ⋗ شرح الفرائض
← فرائض ⋗ المعرفة فی فرائض المیراث
← فرائض ⋗ ارث
← الفرائض ⋗ الفرضیة
← الفرائض ⋗ فوائدیة

● **الفرائض = اربعة و خمسون فريضة** / اخلاق / عربی
al-farā’iḍ = arba‘a wa xamsūn farīḍa
حسن بصری، ۲۱ – ۱۱۰ قمری
hasan-e basrī (643 - 729)
رساله کوتاهی است در پنجاه و چهار واجبی را که هر مسلمان باید رعایت و به آنها عمل نماید، با استناد به آیات و روایات نبوی با عناوین «فریضة، فریضة» بیان نموده است.
آغاز: بسملة، روی الحسن البصری رحمه الله تعالی عن النبی علیه السلام إنه قال یلزم العبد المؤمن من کل یوم أربعة و خمسون فریضة فمن لم یعرفها لم یحفظها و لم یعمل بها فهو عاص و جاهل مذموم لا عذر فی یوم القیمة أولها معرفة الله تعالی ...
انجام: الرابع و الخمسون الاستقامة علی مذهب أهل السنة و الجماعة لقوله تعالی و إن هذا صراطی مستقیماً ... انتهی الکلام فی هذا المقام و الحمدلله علی التمام و علی الرسول أفضل الصلوة و السلام؛ تمت
شرح و حواشی:
۱- الفرائض (ترجمه)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۰/۸ کر
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: بکر بن عیسی، تا: ۱۰۹۰ق، جا: قیصری؛ ۶گ (۳۷پ–۴۲ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۴۰/۲ – ۳۱۷]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۰۷/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** مال امرء مسلم لقی الله تعالی و هو علیه غضبان.
خط:نسخ،کا: ولی بن محمد، تا: سه‌شنبه ۳ ربیع الثانی ۱۱۷۷ق، جا: الجزایر؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۲گ (۱پ–۳۲پ) [ف: ۲۵ – ۲۱۱]

● **الفرائض (ترجمه)** / فقه / ترکی
al-farā’iḍ (t.)
وابسته به: الفرائض = اربعة و خمسون فریضة؛ حسن بصری (۲۱–۱۱۰)
تلخیص و ترجمه تحت اللفظی، به زبان ترکی از «کتاب الفرائض» منسوب به حسن بصری است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۰۷/۵
آغاز: حسن بصری حضر تلرندن روایت در هر بر مؤمن او زرنده اللی دورت فرض و اردر اکرار و اکر عورت؛ **انجام:** اللی دور ردنجی فرض رب العالمینه قسم اتمدن صقنمق تمت.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۶گ (۱۲۱ر–۱۲۶پ) [ف: ۲۵ – ۲۱۳]

● **الفرائض** / فقه / عربی
al-farā’iḍ
حبوبی خوارزمی، حسن بن حرب، ق۶ قمری
habūbī xārazmī, hasan ebn-e harb (- 12c)
طریق حساب در مسائل وصایا وارث به روش جبر و مقابله و

هندسه و حساب خطائین، استفاده شده از گفته‌های سابقین و آنچه خود مؤلف استنباط کرده است. در این رساله فروع کمتر آمده و به ذکر مسائل مهم و اصولی حساب پرداخته است.
آغاز: لقد فضل الله الملک الکبیر العالم العادل الفاضل النیر خوارزمشاه اکرمه الله بالعلوم النفسیة و الاداب الشرعیة

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۵۱/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** قال الحسن قد أتینا علی الطرق التی یمکن أن یستخرج بها مسائل الوصایا و ان کانت أنواع مسائلها التی تبتنی علیها لاتحصنی کثرة
کا: محمد بن جعفر، تا: چهارشنبه ۲۳ شوال ۱۰۱۵ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۴۲گ (۴۸پ-۸۹پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۹ - ۲۴۷]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۰۵/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** فهذه جذر مائة وخمسة وعشرین وذلک ما اردنا أن نبین وهذه صورته ...
خط: نسخ، کا: محمد حسن بن احمد نطنزی، تا: دوشنبه ۲۴ شوال ۱۲۶۰ق؛ با اشکال هندسی، مصحح؛ جلد: تیماج روغنی، ۶۰گ (۳۶پ-۹۵ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۴۹]

● **الفرائض (کتاب فی علم)** / فقه / فارسی
al-farā'ez (k.-on fī 'elm)

صلاح الدین موسی

salāh-od-dīn mūsā

بخشی از مسائل ارث و محاسبات تقسیم ترکه است که به التماس بعضی از طالبان آن علم به زبان فارسی جمع کرده شده است. دارای یک باب. اصطلاحات به کار رفته در این مختصر قابل بررسی است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۱
آغاز: صد هزاران شکر و سپاس زیادت از ضبط و قیاس مر خدای را جل جلاله کی وجوب وجود بطریق و دوام و استمرار از لوازم ذات پاک اوست؛ **انجام:** و شش سبع در می‌و سیم را چهار، نی زیادت و نقصان، و الله اعلمت بالصواب.
خط: نسخ، کا: ابوالمجد تبریزی، تا: شنبه ۲۳ ذیقعده ۷۲۲ق؛ کاتب چنین تعبیر کرده است: «عصیره سبت المذکور فی المناسک؛» جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۳ص (۹۰- ۹۲)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۷۱]

● **الفرائض = الارث** / فقه / عربی
al-farā'iḍ = al-irṯ

خطی، علی بن حسن، ق۸ قمری

xattī, 'alī ebn-e hasan (- 14c)

به درخواست: قوام الدین عبدالله بن شبیب بن عباس
رساله مختصری در مسائل ارث و بیان تنظیم طبقات وارثان و تقسیم اموال؛ مشتمل بر سه «باب» و یک «خاتمه»: باب ۱. المقدمات، دارای هفت مقدمه؛ ۲. الفرض، دارای سه فصل؛ ۳. المناسخات؛ الخاتمة: فی مراتب الارث.
آغاز: بسمله الحمدلله موجد بدایع حکمه باظهار ما فی الوجود و مفیض سوابغ نعمه علی خلقه لا یجاد الجود ...
انجام: و فوایده ماکان مستورا بینت ما استفهم من مشکلاته مما هو نص مشهور فقل مخلصا اللهم سهل و یسر و صلاته علی خیر خلقه و مظهر دینه محمد المصطفی و آله المعصومین.
[الذریعة ۱۴۶/۱۶ و ۴۴۰/۱، ش ۲۲۱۵؛ دنا ۹۰۴/۷ (۹ نسخه)]

۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۶/۱
خط: نسخ، کا: علی بن احمد نحوی کربلایی، تا: رجب ۱۰۵۵ق؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۲۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۵۷/۳
خط: نسخ، کا: حسن بن خمیس اسدی، تا: ۱۰۷۴-۱۰۷۵ق؛ جلد: تیماج، ۳۱گ (۲۵پ-۵۵ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۲۵۶]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۶۵/۱-۲۶/۱۴۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن وطیش مسلمی جزایری، تا: ۱۵ ذیحجه ۱۰۷۹ق؛ جلد: مقوا، ۲۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۶ - ۳۰۲۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۰۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدعلی بن عبدالرضی (خط دوم)، تا: ۱۰۸۵ق؛ تملک: محمد طاهر به تاریخ ۲۰ ذیقعده ۱۲۹۶؛ جلد: مقوایی، ۴۲گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۸]

۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۲۹۷/۲
خط: نسخ، کا: محمد بن عزالدین بن عبدعلی بن اسماعیل جزائری، تا: ۱۰۹۷ق؛ مصحح؛ ۳۱گ (۱۰۷-۱۳۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۸۹]

۶. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۴۶۹/۴
آغاز و انجام: برابر
تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۰ق؛ ۱۹ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: - ۳۸۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۹۱/۱
آغاز: عندنا علما من الاولی جمال الملة الحنفیه و الدین احمد بن عبدالله بن محمد بن متوج حرسه الله ... و رتبت تألیفه علی ثلث ابواب و خاتمه الباب الأول فی المقدمات و هی ست؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ صفر ۱۱۰۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، رکابه دار، با علامت بلاغ، محشی با امضای «محمود

عفی عنه»؛ مهر: «محمود بن محسن»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸گ (۱ر-۳۸ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷/۵سم [ف: ۴۴ - ۲۴۵]

۸. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۱۰/۱**

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الصلاة تشتمل الیومیة و کذا صلاة الطواف و الکسوف و الاحتیاط دون المنذورة و الاجزاء المنیة و سجود السهو ...

کا: محمد علی بن عبد الکریم تفرشی، تا: ۱۲۷۴ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۹گ (۱-۹)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲۸ - ۱۶۳]

۹. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۶۲/۲**

آغاز و انجام: برابر

تذکر: در فهرست نام مؤلف علی بن غسان قطیفی آمده که با توجه به نسخه‌های مشابه مؤلف، علی بن حسن خطی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۵ رجب ۱۳۰۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶گ (۳۸پ-۶۳ر)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۴۳]

۱۰. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۶۷/۱**

آغاز: الاعلی الاعملی الانوری المتوجی خلاصة هذا الدهر و الاوانی وحید هذا العصر و الزمان ... احمد بن عبدالله بن محمد بن متوج ... فاقتبست من مصابح مشکاته المضیة؛ **انجام:** تعدد عشرین فالشیء للام و هو احد القسمین و الآخر سبعة.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور، ۸۹گ (۱ر-۸۹پ)، ۹ سطر [ف: ۲۵ - ۳۵۴]

۱۱. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۶۳/۱۳**

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن تاج الدین بن علی جزایری، تا: ۱۱۲۱ق؛ جلد: میشن، اندازه: ۱۴/۸×۱۹/۹سم [ف: ۶ - ۴۹۲]

● **الفرائض = فرائض شهاب الدین** / فقه / عربی

al-farā'iḍ = farā'ez-e šahāb-od dīn

سیواسی، احمد بن محمود، - ۸۰۳ قمری

sīvāsī, ahmad ebn-e mahmūd (- 1401)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۳/۲ کر

آغاز: ... رضیاً فی أقل من شهر و لایحتاج إلی تطویل الدهر فقد قال النبی علیه السلام تعلموا الفرائض و علموها الناس ... فصل: یبدو من ترکة المیت بالتجهیز و التکفین؛ **انجام:** یرث بأحد الزوجین الباقی فی فرض فإنها ... أحدها المذکورین فالمال کله لبیت المال؛ تم الکتاب بعون الملک الوهاب

خط: نستعلیق تحریری، کا: بالی ولدنوری، تا: ۱۱۵۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با نشان‌های «بدیع، لوامع، شرح، سیبویه، سید و ...»، در فواصل برگ ها چند بیتی به فارسی با مطلع: «مانع میراث را میدان چهار ×× رق و قتل و اختلاف دین و دار»، و نیز چند بیتی به ترکی به مطلع: «ذوی الارحام اون کشیدر بل یقین ×× حق تعالی آنکدی قرآنده صقین / آته آنه جد جده صلبی قز ×× بنت ابن زوج زوجت بالنکز»؛ تملک: حسن بن حسین در ربیع الاول سال ۱۲۱۴ق؛ مهر: «بنده خدا حسین» (هشت گوش)؛ ۹گ (۶۵ر-۷۳ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۴/۵×۱۱سم [ف: ۴۰/۲ - ۱۶]

● **الفرائض** / فقه / عربی

al-farā'iḍ

ابن متوج، احمد بن عبدالله، - ۸۲۰ قمری

ebn-e motavvaj, ahmad ebn-e 'abd-ol-lāh (- 1418)

اصفهان؛ دانشکده ادبیات؛ شماره نسخه:۳۱/۱

کا: علی بن احمد نحوی، تا: آغاز رجب ۱۰۵۱ق [نشریه: ۵ - ۳۰۲]

● **الفرائض** / فقه / عربی

al-farā'iḍ

شهاب

šahāb

۱. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۲۸/۴**

آغاز: اعلم أن التشبیب اربع مسائل، المسألة الاولی: انه ترک فیها العلیا من الفریق الاول و الوسطی من الفریق الاول مع من توازیها؛ **انجام:** فیعطی کل فرد منهم ربع المضروب من المبلغ و المضروب اربعة و ربعها واحد فلکل فرد منهم واحد، واحد، تم.

رساله کوتاهی است در مسائل ارث و اقسام طبقات وارثان و در چهار مسأله بیان شده است، در انجام نام آن شرح شهاب الدین آمده است، به نظر می‌رسد شرح بخشی از کتاب فرائض شهاب الدین، ابوحامد احمد بن محمود باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواسط ربیع الثانی ۸۶۴ق؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۸۳ر-۸۵ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳۳ - ۲۵۳]

۲. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۲۸/۵**

آغاز: رجل مات و ترک زوجته و للمرأة الربع و الباقی لبیت المال، و لو ترک إمرأة وجدة و للمرأة الربع و للجدة السدس؛ **انجام:** هذا مسائل الاختلاط ذکر اهل الفن فی هذه المقام،فعلیک بحفظها، کیلا یعرف علیک فی استخراج الفروضیة.

مسائل الاختلاط. رساله کوتاهی است که برخی مسائل ارث را در مراتب مختلف با سهم هر یک با عناوین «لوترک - لوترک» بیان نموده است، به نظر می‌رسد این مسائل بخشی از فرائض شهاب الدین، ابوحامد، احمد بن محمود باشد، آن‌گونه که در انجام رساله نام شهاب الدین آمده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۸۶۴ق؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۸۵ر-۸۶ر)، ۳۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳۳ - ۲۵۳]

● **الفرائض (ارجوزة فی) = منظومة فی الفرائض** / فقه /

عربی

al-farā'iḍ (urjūzat fī) = manẓūmat-un fī-l farā'iḍ

عامری، یحیی بن ابی بکر، ۸۱۶ - ۸۹۳ قمری

'āmerī, yahyā ebn-e abī-bakr (1414 - 1488)

منظومه‌ای بیش از دویست بیت در متشابهات مسائل ارث که به ترتیب سؤال و جواب سروده شد. تا برای متعلمین و نوآوران تمرین فکری باشد و برای حفظ آسان باشد.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... هذه المسائل متشابهة من مسائل الفرائض ... مات عز الوارث هم صنفان ×× فمنهم ابن سهمه الفان

انجام: لکن یری احسن وجه نورا ×× منشاها و حور عین صورا

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۶۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: یعقوب بن احمد، تا: ۸۳۶ق؛ جلد: مقوایی، ۱۱گ (۶۵پ-۷۵ر)، اندازه: ۱۴×۱۸/۵سم [ف: ۲۷ - ۲۸۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۲۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه اواخر جمادی الثانی ۸۶۴ق؛ مجدول؛ با افزودگی‌هایی به ترکی در موضوع رساله همراه جداول ارث؛ کاغذ: شرقی، ۱۱گ (۶۸پ-۷۸ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۳ - ۲۵۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۶۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۱گ (۴۸پ-۵۸پ)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۵۴]

● **الفرائض** / فقه / عربی

al-farā'iḍ

حسینی، معین الدین

hoseynī, ma'īn-od-dīn

رساله‌ای است در فرائض و اقسام ارث که قواعدی را در تقسیم ارث بیان نموده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۱۳/۱

آغاز: هذه قاعدة فی تصحیح مسائل الرد، الرد فی اللغة معروف و فی إصطلاحهم نقیض العول، لأنه انما یکون عند نقصان السهام عن أصل المسألة؛ **انجام:** و من السبعة فی سبع المبلغ فیصرف الی الأختین إثنی عشر و یوقف الباقی و قص علی ذلک سایر الأمثلة، تمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۹۰۵ق؛ مصحح، محشی با نشان «۱۲»؛ کاغذ: شرقی، ۱۳گ (۴ر-۱۶ر)، ۹ سطر، اندازه: ۵×۱۱/۵سم [ف: ۳۹ - ۵۵۷]

● **الفرائض** / فقه / عربی

al-farā'iḍ

نورالدین بن محمد

nūr-od-dīn ebn-e mohammad

رساله‌ای متوسط در احکام و تقسیمات ارث بر مبنای فقه امامیه که با استفاده از قواعد علامه حلی و «فرائض نصیریه» خواجه نصیر طوسی تألیف و در یک «مقدمه» و پنج «باب» و یک «خاتمه» تنظیم شده: مقدمه فی نبذ من اصول الحساب؛ ۱. حساب الفرایض بقول کلی؛ ۲. مسالة الخنثی؛ ۳. مسالة المعتق بعضه؛ ۴. الاقرارات؛ ۵. الوصایا؛ خاتمه فی کیفیة اخذ نصیب الوارثین من الترکة.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۰۲۲

آغاز: بسمله رب لاتذرنی فرداً و انت خیر الوارثین و اجعلنی من ورثة جنة النعیم و لاتخزنی یوم الدین ... هذه عدة اصول و جمل تتعلق بکیفیه تخصیص الترکه بالسهام الصحیحه و ما؛ **انجام:** ما حصل لکل واحد والنظر فیه هل هو مساو للترکة ام لا للاحتراز عن الخطاء ربنا لاتواخذنا ان نسینا او اخطأنا وتب علینا انک انت التواب الحکیم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۶ رمضان ۹۶۳ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوا با روکش پارچه، ۴۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۴۳]

● **الفرائض** / فقه / عربی

al-farā'iḍ

محمد بن احمد بن محمود

mohammad ebn-e ahmad ebn-e mahmūd

رساله مختصری است در چندین فصل مشتمل بر احکام ارث و طبقات مختلف وارثان.

[کشف الظنون ۱۸۲۳/۲؛ معجم المطبوعات ۱۸۵۳/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۴

آغاز: بسمله. قال القاضی الامام شهاب الدین ابوحامد محمد بن احمد بن محمود بن علی بن ابیطالب؛ **انجام:** و علی الله الکرام و اصحابه العظام

خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: ۱۰۹۶ق؛ جلد: گالینگور، قطع: وزیری کوچک [رایانه]

۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۲/۴

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... قال القاضی الامام ... ان عملت فی الفرائض اصلاً مختصراً یهدی حفظه و فمه الی بیان نصیب کل وارث من ارثه؛ **انجام:** فالارث علی ما شرطنا و هو آخر الورثة و لا یرث مع اقارب المیت فان لم یکن فالمال کله لبیت المال

خط: نسخ ترکی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۱گ (۲۹پ-

۳۹پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۳۹۲]

● **فرائض = جداول طبقات وراث** / فقه / فارسی

farā'ez = jadāvel-e tabaqāt-e vorrās

ساوجی، محمد قاسم، ق۱۱ قمری

sāvajī, mohammad qāsem (- 17c)

در پنج «بحث» و سپس جداول.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۹۸۲/۳

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۵ق؛ جلد: میشن، ۷گ (۲۴ر-۳۰پ)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۵ - ۴۰۲]

● **الفرائض** / فقه / عربی

al-farā'iḍ

موسوی اصفهانی، جعفر بن حسین، ۱۰۹۰-۱۱۵۸ قمری

mūsavī esfahānī, ja'far ebn-e hoseyn (1679 - 1745)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۶۱

کا: ابوالقاسم، تا: ۱۱۲۷ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۰۶گ، اندازه: ۱۵/۳×۲۳/۲سم [رایانه]

● **الفرائض** / فقه / عربی

al-farā'iḍ

نقوی لکهنوی، حسین بن دلدارعلی، ۱۲۱۱-۱۲۷۳قمری

naqavī lakhanū'ī, hoseyn ebn-e deldār 'alī (1797-1857)

رساله‌ای استدلالی و تحقیقی مشتمل بر «مقدمه» و چهار «باب»: المقدمة: شامل چند «فائده»: ۱) المیراث مفعال من الارث مصدر میمی استعمل فی معنی المفعول او هو مستعمل فی معناه الحدثی ...، ۲): الارث بالنسب و السبب، ۳) الفروض الواردة فی الکتاب المجید؛ باب ۱. بیان مخارج الفروض با سه مبحث؛ باب ۲. میراث الانساب، دارای سه فصل؛ باب ۳. احکام السبب و فیه فصول؛ باب ۴. المواریث النادرة و فیه فصول (ناقص).

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۹۲۴

آغاز: بسمله، الحمدلله سابغ النعماء رافع درجات العلماء و جاعلهم ورثه الأنبیاء؛ **انجام:** فقال هو الذی لایدری ذکر هو او انثی فانه ینظر فان کان ذکر احتلم و ان کانت انثی حاضت.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ جلد: مقوا، ۱۲۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۵۰۲] و [ف: ۲۰-۳۶۶]

● **فرائض** / فقه / ترکی

farā'iḍ

رومی، محمد اسعد بن احمد، ق۱۳ قمری

rūmī, mohammad as'ad ebn-e ahmad (- 19c)

تاریخ تألیف: جمعه آخر ربیع الاول ۱۲۴۹ق

رساله‌ای مفصل در مسائل ارث، و با قواعد تطبیق مسائل ریاضی، دارای چند «باب» مشتمل بر فصول: باب تصحیح مسائل الفرائض؛ باب تصحیح مسائل الولاء؛ باب تصحیح مسائل الردیة؛ باب المناسخة؛ باب توریث ذوی الارحام؛ باب الوصایا؛ باب مسائل الاقرار.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۷۰

آغاز: الحمدلله الذی جعل العلماء ورثة الانبیاء و اعناهم فی الدارین بتوفیقه لنیل خیر الانصباء؛ **انجام:** و شیرازه بند انتظام قلندی، الحمدلله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لولا أن هدانا الله

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۹۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۸ - ۳۹۷]

● **فرائض** / فقه / فارسی

farā'iḍ

اشرفی، محمد بن محمد مهدی، ۱۲۱۵ - ۱۳۱۵ قمری

ašrafī, mohammad ebn-e mohammad mahdī (1801-1898)

از فتوای حاج ملا محمد بن ملا محمد مهدی اشرفی بارفروشی مازندرانی (- ۱۳۱۵ق) در یک «مقدمه» و چند «باب» و «خاتمه» در مسائل اجتهاد و تقلید و آداب طهارت و احکام صلاة و روزه.

[ریحانة الادب ۷۵/۱؛ احسن الودیعة ۱۲۴/۱؛ الماثر و الاثار ص ۱۴۳ س ۲۳؛ قصص العلماء ۸۷]

تهران؛ مفتاح، محمد حسین؛ شماره نسخه:۲۶۷

خط: نستعلیق، کا: میرزا اسماعیل پسر میرزا معصوم تفرشی، تا: ۱۲۸۰ق، به خواهش شاه زاده ادریس میرزا [نشریه: ۷ - ۱۹۹]

● **الفرائض** / فقه / عربی

al-farā'iḍ

حسینی بیضوی، احمد، ق۱۴ قمری

hoseynī beyzavī, ahmad (- 20c)

رساله متوسط فتوایی در مبحث ارث و بیان طبقات و سهام آنان است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۲۶۲

آغاز: کتاب الفرائض آیات المواریث مشهورة و عن النبی (ص) تعلموا الفرائض و علموا الناس و یروی؛ **انجام:** فی واحد وللاختین ثمانیة مضروبة فی واحد و للعم واحد مضروب فی واحد.

خط: نسخ، کا: شکر الله بن سید عبدالکریم حسینی، تا: شنبه ۱۲ ذیقعده ۱۳۲۰ق؛ مصحح، محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ ۲۴گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۵۰۴]

● **فرائض** / فقه / فارسی

farā'iḍ

صاحب کابلی، محمد علی، ق۱۴ قمری

sāheb-e kābolī, mohammad ʻalī (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۰۳ق

مؤلف احکام ارث را به صورت منظوم در یک «مقدمه» و شانزده «قسمت» آورده است و هر قسمت دارای عنوان جداگانه است. در بیت آخر تاریخ تألیف ۱۳۰۳ق ذکر شده ولی مؤلف این نسخه را در ۱۳۱۵ تحریر نموده است و به توضیح اشعار در حاشیه و لابه‌لای سطور پرداخته است.

شرح و حواشی:

۱- شرح فرائض؛ صاحب کابلی، محمد علی (-۱۴)

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۹۵۱/۱-۳۰/۲۱

آغاز: بعد تحمید خداوند کریم ×× قادر قیوم رحمان رحیم / بر امام انبیاء گویم درود ××که مبین ساخته فرض وحدود؛ **انجام:** ختم شدابیات چنددرعلم فرض ×× حفظ او بر طالبش گشته است قرض / یکهزار و سه صد و سه سال بود ×× بر امام انبیاء گویم درود

از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۵ رمضان ۱۳۱۵ق؛ محشی به خط مؤلف؛ جلد: گالینگور، ۷گ، ۱۵ سطر دوستونی، اندازه: ۲۱×۲۹سم [ف: ۴ - ۲۱۱۰]

● **الفرائض = مواریث** / فقه / فارسی

al-farā'iḍ = mavārīs

حافظ، روح الله

hāfez, rūh-ol-lāh

مؤلف مسایل ارث را از کتابهای تحریر وارشاد وعلامه وشرایع محقق وشرح شیخ حسین جزایری برآن وفرایض خواجه نصیرطوسی انتخاب و در یک «مقدمه» و نه «باب» و یک «خاتمه» تنظیم نموده است.

آغاز: الحمدلله ... و آله الطاهرین و اتباعه الذین یرثون الفردوس وهم ورثه جنة النعیم اما بعد این رساله ای است مستنبط ازکتاب مواریث فقهای امامیه رضوان الله علیهم اجمعین ...

انجام: و اگر در درجه اعمام واخوال کسی باقی نماند اولاد ایشان قایم مقامند به نهج مذکور والله اعلم بالصواب

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۷۰/۸-۱۴/۱۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۳۸ق؛ جلد: تیماج، ۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۲۲]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۶۶/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** همچنانکه این خال باعم و ایشان باعم تمت الرساله

خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم بن ابوالقاسم جیلانی، تا: ۱۲۴۰ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۳۱ص (۱۱۴-۱۴۴)، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۴ - ۴۵۳]

● **فرایض** / فقه / اردو

farāyez

مولوی، محمد

mowlavī, mohammad

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۰۲۸

آغاز: بسمله. خدا کی ثنا اور صفت کهه تمام؛ **انجام:** تمام محمد نبی پیر درود اور سلام تمام شد. تمت.

خط: نستعلیق، کا: ملیح الدین، تا: ۱۲۴۷ق؛ جلد: میشن مذهب [رایانه]

● **الفرائض** / فقه / عربی

al-farā'iḍ

نیری، محمد

nayyerī, mohammad

احکام ارث بر مبنای فقه اهل سنت.

تهران؛ وزارت امور خارجه؛ شماره نسخه:۲/۱-۴۹

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم حسینی رفاعی، تا: ۱۲۶۷ق؛ محشی؛ جلد: مقوایی، ۴۰ص (۱-۴۰)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: - ۵۳]

● **الفرائض** / فقه / فارسی

al-farā'iḍ

وحید مازندرانی، غلامعلی، ۱۲۹۱ شمسی

vahīd-e māzandarānī, qolām ʻalī (1912 -)

مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۶۴

کاتب = مؤلف (احتمالاً)، تا: قرن ۱۳ [اوراق عتیق: ۱ - ۲۴۷]

● **فرائض (منظومه در ...)** / فقه، شعر

farā'ez (manzūme dar ...)

قزلچی، علی بن محمد

qezelčī, ʻalī ebn-e mohammad

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۶۵ ض
بی‌کا، تا: ۱۳۳۱ق [د.ث. مجلس]

● **الفرائض** / فقه / عربی
al-farā'iḍ

حسینی، کمال الدین بن اسماعیل
hoseynī, kamāl-od-dīn ebn-e esmā'īl

در مسائل مربوط به ارث و طبقات وارثان، گرفته شده از فوایدی که در کتاب‌های فقهاء پراکنده بود با فواید و تحقیقاتی از مؤلف یا استفاده شده از محضر پدرش، در یک «مقدمه» و چهار «مقصد» مشتمل بر مطالب و فصول.

قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۶/۲
آغاز: الحمد الله الباقی الازلی الابدی الذی لا ینام و لا یموت و لم یتخذ صاحبة و لا ولدا القدیر الذی بیده الامانة و الاحیاء؛ **انجام:** و من زعم انه نبی حل قتله رواه احمد بن محمد عن ابن فضال عن حماد عن عثمان ...
خط: نسخ مغلوط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: وسط و انجام؛ جلد: تیماج، ۴۹گ (۲۶۹پ-۳۱۷پ)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۱ - ۱۰]

● **الفرائض** / فقه / عربی
al-farā'iḍ

روستایی، محمد بن آدم
rūstāyī, mohammad ebn-e ādam

وابسته به: منهاج الطالبین و عمدة المفتین = منهاج الطالبین فی مختصر المحرر؛ نووی، یحیی بن شرف (۶۳۱-۶۷۶)
شرحی بر قسمت فرائض «مواریث» کتاب «منهاج الطالبین» محی الدین ابی زکریا یحیی بن شرف نووی است.
[کشف الظنون ۱۸۷۳/۲ «منهاج الطالبین، نووی»]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۷۹-۷/۱۷۹
آغاز: بسمله الحمدلله العلیم الحکیم و الصلوة و السلام علی رسوله الکریم ... اما بعد فیقول افقر الخلق الی الله الغنی محمد بن آدم بن عبدالله الروستایی لما کان الفقه شمس النظام ... لما مال الی فرائض شرح المنهج طباع الطلاب اردت شرحها ... اعلم ن الفقه فی اللغة الفهم ... کتاب الفرایض اقول اسماء الکتب و الرسائل تطلق؛ **انجام:** و للجدات من اصلها اثنان فی ستة باثنی عشر لکل جده ثلاثة و للاخوات من ثمانیة فی ستة بثمانیة و اربعین لکل اخت ثمانیه
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با خط خوردگی، محشی به امضاء «منه»؛ جلد: مقوا آبی، ۱۰۱گ، ۲۰-۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۱۸/۵سم [ف: ۶ - ۳۰۲۱]

● **الفرائض** / فقه / عربی
al-farā'iḍ

در احکام ارث و چگونگی تقسیم آن بر طبقات وارثین با اختصار و بر اساس فقه حنفی، در چند «فصل» و گویا از کتابی فقهی جدا شده است.
آغاز: من مات و لم یخرج ترکته من أربعة أوجه من الکفن و الدین و الوصیة و المیراث فأول ما یبدأ به الکفن ...
انجام: فان ترک ثلاث عمات متفرقات و ثلاث خالات متفرقات الثلث للخالات و الثلث للعمة لأب و الأم الثلثان؛ تمت بعون الله الملک الوهاب.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۲۷/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۶گ (۱۲۱-۱۲۶)، ۱۶سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۰ - ۳۸۵]
۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۵۴/۸-۱۰/۱۶۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۶ - ۳۰۲۱]

● **فرائض** / فقه / ترکی، عربی
farā'ez

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۲۸/۷
آغاز: بسمله نوک و جوبیتلنکه دلیل نقل وار، دلیل عقل وار، اما دلیل نقل بو در که کل أمر ذی بال لم یبدء فیه بسم الله فهو ابتر؛ **انجام:** ثمن اوج عورته، ثلث داخی سکز انا سنه، سدس داخی درت اولاد اومه ... و الرقیق خذا آسان آورد.
رساله مفصلی است در تقسیم ارث و بیان فروض مختلف با طرح مسائل گوناگون در این خصوص که برخی را با دلیل عقلی و نقلی پاسخ گفته است، در مقدمه نیز علم فرائض را از قول حضرت رسول اکرم نیمی از علوم دانسته و به بحث در این مو ضوع پرداخته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول، مصحح، محشی؛ جلد: مشمع، ۱۴گ (۸۸پ-۱۰۱پ)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۴×۱۸/۵سم [ف: ۳۳ - ۲۵۴]

● **فرائض** / فقه / ترکی
farā'ez

غیر همانند:
۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۲۸/۳
آغاز: برکو علیای فریق اول و وسطی فریق اول مع من توازیها قوای مسألده نه وار، نصف وار سدس وار؛ **انجام:** ربع مضروب و

روز مضر بموز قاچ درت ربع قاچ هربونه برز، تم.

رساله‌ای است در فرائض و تقسیمات ارث و طبقات آن و طی طرح پرسش‌هایی در چهار «تصحیح» نگاشته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول، مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۸۰ر-۸۳ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳۳ - ۲۵۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۲۸/۶

آغاز: مسأله بودر که بر کشی قلندیه کشوک ازاد لوسون الوردی اند اوج قزی اولدی؛ **انجام:** اوجز الو قزه دکدی اون طقز کچی قذه دکدی اوت التی.

فقه دیناری؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۸۶پ-۸۷ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۳۳ - ۲۵۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۱/۲ کر

آغاز: ... مضروب ۱۵ ... مساله به نظر ایلدك مسأله ده بابا سدس آلور، جده سدس آلور اوغلی ایله قز ما بقی آلور مسأله ده سدسان ایله مابقی؛ **انجام:** اون آلتی قرق بشه ثلث رأس و جزء ثلث رأس نسبت دو تر؛ اون آلتی او نه مثل رأس و نصف رأس ایله عشر رأس نسبت دو تر؛ تمام

رساله‌ای کوتاه در بیان فروض و مسائل مختلف موضوع ارث (فرائض) است که برخی مسائل آن از طریق مسائل حساب تبیین و توضیح داده شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با قلم‌خوردگی،که ممکن است نشانی از نسخه اصل به خط مؤلف باشد؛۳گ(۴۷پ-۴۹پ)،۲۵سطر،اندازه:۸×۱۷سم [ف: ۴۰/۲ - ۸۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۴

آغاز: فصل ابك اوج جالی وار فرض مطلق مع الابن و ابن الابن فرض مع ...

رساله مختصری است مجدول در تفسیم ارث و نحوه انقسام ترکه میت بین وراث با اعداد ارقام و قواعد ریاض؛ خط: نسخ عثمانی، کا: محمد بن عمر، تا: اواخر جمادی الثانی ۱۲۴۱ق؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۱۶۰ص، اندازه: ۱۷/۵×۲۳سم [ف: ۴۰/۳ - ۱۶۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۲

آغاز: بسمله، ترکه میته حقوق اربعه تعلق ایدر تجهیز و تکفین و قضاء دیوان تنفیذ وصایا قسمت بین الورثة فصل ...

رساله مختصری است مجدول در تقسیم ارث و نحوه انقسام ترکه میت بین وراث که پس از مقدمه‌ای کوتاه مابقی طی جداولی با محاسبات ارقام و اعداد آمده است؛ خط: نسخ تحریری، کا: رمضان بن موسی المدللوی، تا: ۱۱ جمادی الثانی ۱۲۵۰ق؛ مجدول؛ جلد: چرم، ۱۶۰ص، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۴۰/۳ - ۱۹۱]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۶۴-۷/۶۴

آغاز: بسمله ترکه میت حقوق اربعه تعلق ایدی تجهیز تکفین قضاء دیون تنفیذ وصایا قسمت بین الورثة فصل مصارف طقوز دراصحاب فرائض عصبه ... باب مانع ارث اربعه؛ **انجام:** قاعدة اخری یدلرنده اولان سهملری ... ولهذا ابتداء وقعه مسئلة به صر تقسیم اولدی تمت الکتاب بعون الله الملك الوهاب وسیلة الی دعاء الطلاب.

رساله‌ای است در ارث مطابق فقه عامه با ترسیم جدول‌های بسیار شامل ابواب وفصول شامل مباحثی چون ممانع ارث، فروض مقدره در قرآن، عصبات، مناسخه، ذوی الارحام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: گالینگور، ۷۷گ، ۲۸-۳۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [ف: ۶ - ۳۰۱۷]

● **الفرائض** / فقه / عربی

al-farā'iḍ

ظاهراً غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۱۲/۴

آغاز: بسمله. هذه رسالة تحتوی مهمات تقاسیم مسائل الفرائض جمعتها تسهیلا الطالبین. رجل مات و ترک؛ **انجام:** و قال علی بن مسعود رضی الله عنهما یرث بعضهم من بعض. والله اعلم بالصواب. تمت الکتاب بعون الملك الوهاب سنة ۱۰۸۰

با عنوانهای «فصل، فصل»؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: میشن، ۴گ (۷۲ر-۷۵پ)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۱۸/۸سم [ف: ۹ - ۵۳]

۲. تهران؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۸۴/۷

در فقه شافعی. عنوان‌های این کتاب «باب» و «فصل» است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۴۸گ (۳۲ر-۷۹ر)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: - ۷۱۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۱۸/۲

آغاز: صورة الفرائض، خمسة عشر أصلاً سبعة منها فی کتاب الله تعالی و خمسة منها فی سنة رسول الله علیه السلام؛ **انجام:** فهذه الثلاثة التی باجماع الأمة و الأسباب التی یتوارثون بها ثلاثة، رحم و نکاح و ولائهم.

رساله ایست مختصر در احکام ارث که بنابر مذهب اهل سنت در چند باب و چند فصل تنظیم گشته است. نگارنده آن شناخته نشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخرقرن۱۱؛ ۲گ (۱۲ و ۱۳)، ۲۲ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۳۰ - ۴۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۸۲/۶

آغاز: أما بعد حمد الله المفضل المنعام و الصلاة علی محمد سید الانام و عترته الغر الکرام؛ **انجام:** و لایقبل الانکار بعد الاقرار علی کل حال ...

مختصری است در احکام ارث در سه «مقاله» دارای ابواب، و بیشتر آن از «جواهر الفرائض» خواجه نصیرالدین گرفته شده است: مقاله ۱. فقه المیراث، ۲. کیفیة التخصیص مع مراعاة التصحیح، ۳. الوصایا و الاقرارات المتعلقة بالفرائض؛ کا: محمد غدیر بن میر فتح الله حسنی حسینی، تا: ۱۰۲۷-۱۰۲۹ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج، ۸گ (۵۹پ-۶۶پ)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۵ - ۸۱]

۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۸۶۴/۲

آغاز: کتاب الفرائض و مقاصد ثلثه الاول فی المقدمات المقصد الاول فی موانع الارث وهی ثلثه الکفر و القتل و الرق المطلب

الاول الکفر قال و لو کان الی قوله او للامام اقول؛ **انجام:** و یکون احد البنین کافرا فانه مع بقایه علی الکفر تکون الترکه اسداسا لکن ابن سدسان و لکل ثبت سدس و علی تقدیر اسلامه قبل القسمة تکون للبنین الثلثه ...

رساله ای کوتاه در بیان احکام و فروعات کتاب ارث که در واقع شرح متنی دراین باره است که به صورت «قال، اقول» تنظیم شده و محتمل است از کتاب مفصل‌تری جدا شده باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۴۳]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۷۱۳

آغاز: بسمله. اعلم بان حساب الضرب علی اربعة مراتب آحاد و عشرات؛ **انجام:** لا یرثون منه وهو لا یرث منهم و قرابة الام یرثون منه و هو یرث منهم و الله اعلم.

مؤلف شناخته نشد، مختصر فتوایی در مبحث تقسیم میراث و ترکه میت و بیان سهم و اولویت هر یک از طبقات وراث است؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: کشمیری، جلد: میشن، ۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۵۰۲]

۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۳۴/۱۴

بندی در فرائض؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۱ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۱۱۵)، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۸۴۶]

۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۴۳/۳

آغاز: کتاب الفرایض. آیات المواریث مشهورة. و عن النبی (ع). تعلموا الفرایض و علموها الناس. و یروی تعلموا الفرایض فانها من دینکم. و یروی أنها نصف العلم. یبداء من ترکة المیت بمؤنث تجهیزه، ثم یقضی دیونه ثم ینفض وصایاه من ثلث الباقی، ثم یقسم الباقی؛ **انجام:** و لزوجة القسم ثلاثة مضروبة فی واحد ثلثه مضروبة فی واحد یکون ثلثه. و للاختین ثمانیة مضروبة فی واحد و للعم واحد مضروبة فی واحد. تمت ...

از ناشناس، با سربندهای «فصل» بی شماره: فصل المجمع علی توریثهم من الرجال عشرة، فصل الفروض المقدرة فی کتاب الله ستة، فصل الاب الابن لایحبهما احد، فصل الابن الواحد یستغرق المال، فصل الاب تارة یرث بمحض الفرضة، فصل الاخوة و الاخوات؛ خط: نسخ تحریری، کا: احمد بن محمود، تا: ۱۱۰۷ق؛ ۱۷گ (۸۷پ-۱۰۳ر) [ف: ۲ - ۲۰۲]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۶۶۵

بی‌کا، تا: ۱۱۱۳ق؛ خریداری از محمد حسین علوی [رایانه]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۴۲/۲

آغاز: فصل فی بیان مسائل لطیفة و اجوبة طریفة فاسئل ان مات رجل و ترک اخا عیانیا و یرثه اخ امراته لا اخیه بلا مانع شرعی؛ **انجام:** و عدد الثالثة مائة و ثمانیة و ثلاث الاولی ثمانیة و ثلاثة ارباع الثانیة سبعة و عشرین و خمسة السداس الثالثة تسعین و المجمع مائة و خمسة و عشرون.

چندین سؤال و جواب است در ارث و طبقات مختلف آن، برگرفته شده از رساله «الفوائد الفرضیة المستخرج من معادن الرسالة السراجیة»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ بسیار مغلوط؛ جلد:تیماج مذهب،۴گ(۱۳ر-۱۶ر)،اندازه:۱۸×۲۹سم[ف:۲۰ - ۲۵]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۰۳۳

آغاز: بسمله. الحمد لولیه، والسلام علی نبیه محمد و آله و صحبه ... اعلم ان صاحب الارشاد ان الارث ثلاثة (کذا) فروض؛ **انجام:** مع اقاریب المیت و ان لم تکن فالمال کله لبیت المال.

رساله بسیار مختصری در احکام ارث است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ جلد: تیماج، ۲گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۲سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۵۰۳]

۱۲. کاشان؛ فرهنگ و ارشاد؛ شماره نسخه:۴۸

آغاز: تصرف الترکة الی بیت المال لفقدان من یرث بالاسباب الخاصة؛ **انجام:** و للاختین ثمانیة مضروبة فی واحد و للعم واحد مصروف فی واحد

در احکام ارث و طبقات وارثان و چگونگی تقسیم ترکه میت در چند فصل، بسیار مختصر واز کتاب‌های اهل سنت است؛ خط: نسخ مغلوط، کا: یحیی بن یعقوب بن علی بن محمد، تا: ۱۲۰۵ق؛ محشی؛ جلد: گالینگور، ۱۰۱گ، ۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: - ۵۸]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۳۲۵

آغاز: بسمله.کتاب الفرائض عن رسول الله صلی الله علیه و سلم تعلموا الفرائض و علموها الناس؛ **انجام:** وللعم واحد فی الواحد ... آمین آمین یا ارحم الراحمین.

مؤلف و عنوان دقیق به دست نیامده ولی برخی از فصول با جواهر العقود شمس الدین محمد بن احمد منهاجی (سیوطی) از اعلام شافعیه در قرن نهم در تطابق کامل است و در برخی موارد فرق دارد، شاید تلخیصی از آن کتاب باشد؛ خط: نسخ تحریری، کا: محمدسعید، تا: ربیع الثانی ۱۲۲۴ق؛ محشی، مذیل است به ۵ برگ در کیفیت تقسیم فرائض (میراث) و سهم هریک از طبقات ورثه؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۱۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۵۰۶]

۱۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۹۸/۱

آغاز: کتاب الفرائض، یبدأ من ترکة المیت بما تعلق بعین کزکاة و جان مرهون؛ **انجام:** و من الثانیة اخذه مضروبا فی نصیب الثانی او وفقه

کتاب فی احکام المیراث علی رأی العامة؛ خط: نسخ، کا: محمد سعید بن محمد وسیم، تا: ۱۲۵۰ق، جا: سنندج؛ جلد: چرم زرد، ۵گ (۲۵ر-۲۹پ)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [مؤید: ۲ - ۱۰۷]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۳۱۰

آغاز: بسمله. الحمدلله ... قال رسول الله صلی الله علیه؛ **انجام:** منها یرث بعضهم من ... کل وارث ... الوهاب

خط: نستعلیق خفی، کا: قرمکی، بیگ نظر، تا: ۱۲۵۷ق؛ ضمیمه نسخه ش ۲۴۳۰۹ [رایانه]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۲۰۶

بی‌کا، تا: ۱۲۸۰ق؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۱۷. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۳۹۳/۱۳

آغاز: المرتبة الأولى الاب المنفرد يأخذ المال كله الأم كذلك يأخذ المال كله الثلث بالتسمية و الباقي بالرد ...

در این رساله مؤلف متن یکی از کتب فقهی باب میراث را انتخاب کرده و آن را مختصرا شرح می‌کند؛ کا: علی قلی بن همت علی سرابی، تا: ۱۲۹۷ق؛ اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۷۶]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۶۷/۱

آغاز: كتاب الفرائض يبتدأ من تركة الميت بما تعلق بعين كزكاة و جان و مرهون و ما مات مشتريه مفلساً؛ **انجام:** و للأختين ثمانية مضروبة فى واحد و للعلم واحد مضروب فى واحد

خط: نسخ، کا: عبدالکریم بن ملا سعدالله رودباری، تا: ۲۲ رجب ۱۳۰۶ق؛ جلد: مقوایی، ۱۰گ (۱پ-۱۰پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۱ - ۲۲۷]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۵۶/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمين العليم الحكيم و الصلوة و السلام على رسوله الكريم و على آله اجمعين أصول الفرائض عشر خمسة أصله؛ **انجام:** فإن كانت الولادة قريباً ينظر و إن كانت بعيداً، للحمل ميراث ابن واحد و عليه الفتوى.

رساله‌ای بسیار مختصر در ارث است، در آن مؤلف گروه‌هایی را که ارث می‌برند به ۱۵طبقه تقسیم می‌کند، ۷ گروه آنها در قرآن آمده، ۵ گروه آن با سنت و ۳ گروه آن با اجماع ثابت شده است؛ خط: رقعی، کا: سید احمد فرزند حسین، قنوی مشهور به «طاش قبولی زاده»، تا: ۲ شوال ۱۳۱۴ق؛ حواشی به زبان ترکی نقل شده از فرائض ترکی اندکی نیز به زبان عربی و منقول از جامع الفتوی می‌باشد؛۱۲گ(۴۲-۵۳)،۱۱سطر،اندازه:۱۰×۱۸/۵سم[ف:۲۹- ۴۳۵]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۸۵/۱

آغاز: من الاخوة و للاثنين فصاعداً من ولدها و السدس لكل من الابوين مع الولد؛ **انجام:** و قد سقط من سهمه نصف الرد، و هذه صورة العمل فى الثلاثة الاخيرة ...

در چگونگی تقسیم ارث بین وارثان، مختصر و با عناوین «اشارة- اشارة» و جدول‌هایی توضیحی برای مسائل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی، ۶گ (۱ر-۶ر)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۹۱]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۸۸۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حوزه علمیه ولی عصر کرمان [رایانه]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۲۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از میردادخان [رایانه]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۴۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا غیبی [رایانه]

۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۴۱

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا غیبی [رایانه]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۵۱۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علیرضا طاهری یزدی [رایانه]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۳۲/۴

آغاز: الحمدلله رب العالمين ... حكى عن الحسن البصرى رحمة الله عليه انه قال ما من يوم و ليلد يمرعلى المؤمن؛ **انجام:** نعوذ بالله من الخذلان كما قال نعوذ بالله من الجرم بعد الكور يعنى من الرجوع.

رساله ای مختصر در بیان معرفی واجبات شرعی بر اساس مذهب اهل سنت است که در آن ۵۴ مورد واجب و فریضه شناسانیده شده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۴۸ص (۵۰-۹۷)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳۳/۱ - ۸۲]

● فرایض / فقه / فارسی

farāyiḍ

ناشناخته:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۳۶

آغاز: بالاتمام و الميسر للاختتام فرمود رسول عليه السلام که بیاموزید و آموخته کنید علم فرائض را به مردمان؛ **انجام:** اما فتوی بروایت اولی است اولی ثابت دارند.

با عنوان‌های «فصل بازدارنده از میراث چهارند، باب شناختن فرضها و مستحقان آنها ... فصل فى الغرقى و الحرقى و الهدمى؛ خط: نستعلیق، کا: کرم علی پسر نورالله خواجه سکینه چک مبارک، تا: جمعه ۱۸ جمادی الاول ۱۰۹۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: بخارایی، ۴۶گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۴۴۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۰۱/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمين ... اما بعد این رساله ایست در بیان حساب فرایض مشتمل بر سه مقدمه و چهار مطلب؛ **انجام:** اما چون این دو طریق اقرب و اسهل بود اکتفا بآن نمود، الحمدلله رب العالمین ...

مختصری است در احکام ارث و چگونگی استخراج سهام وارثان با قواعد ریاضی و مثال‌هایی برای مسائل، مشتمل بر سه «مقدمه» و چهار «مطلب»: مقدمه ۱. معنی مخرج سهام و مخارج فروض، مقدمه ۲. بیان نسبت عددی، مقدمه ۳. بیان کسور و مخارج آن، مطلب ۱. راست نمودن فریضه، مطلب ۲. طریق رد حاصل فریضه و ادخال نقص، مطلب ۳. بیان مناسخات است، مطلب ۴. معرفت سهام ورثه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه دهه اول ذیقعده ۱۱۱۷ق، ظاهراً به خط محمد بن ابوالقاسم حسینی است؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۶گ (۱۴۸پ-۱۵۳ر)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۲۱ - ۱۷۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۳۴/۹

آغاز: کتاب الفرایض، فرایض در لغت جمع فریضه است به معنی مفروضه یعنی مقدره ومقطوعه و در شریعت عبارت است از علم به قسمت مواریث؛ **انجام:** وصایای او از ثلث باقی و بعد از آن قسمت کرده شود باقی میان وارثان علی فرایض الله تعالی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۱گ (۷۶ر-۷۶پ)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۰ - ۳۶۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۳۴/۲۰
آغاز: کتاب الفرایض. فرایض در لغت جمع فریضه است به معنی مفروضه یعنی مقدره و مقطوعه و در شریعت عبارت است از علم به قسمت مواریث و این علم را فرایض نامیده‌اند؛ **انجام:** پدر و مادر و یک عمه ثلث از آن اول باشد باقی از آن دوم و این بهتر است از آن که مصنف گفته است فالثلثان للعمة و الباقی للجد فتأمل
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ جلد: مقوا، ۴۲گ (۹۵ر-۱۳۶پ)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۰ - ۳۶۸]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۹۷
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از میر دادخان [رایانه]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۲۸
۱ ج؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امان الله [رایانه]

● **فرائض (منظوم)** / فقه، شعر / ترکی
farā’ez-e (manzūm)

در این رساله سهم الارث طبقات ارث‌برنده به زبان ترکی به نظم آمده و فرض‌های یک یک وارثان معین شده است.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۲۹/۱۰
آغاز: بعد البسمله، نحمدالله لا اله سواه ×× و نصلی علی رسول الله؛
انجام: یتمش التی بیت اولد من بو کتاب ×× از برایله تا اوله سن کامیاب
خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: ۱۰۸۳ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲ص (۲۰۲-۲۰۳)، ۱۸ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۴۶۶]

● **فرائض (منظوم)** / فقه، شعر / ترکی
farā’ez-e (manzūm)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۲۹/۱۰
آغاز: بعد البسمله، نحمدالله لا اله سواه ×× و نصلی علی رسول الله؛
انجام: یتمش التی بیت اولد من بو کتاب ×× از برایله تا اوله سن کامیاب
خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: ۱۰۸۳ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۲ص (۲۰۲-۲۰۳)، ۱۸ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۴۶۶]

● **فرائض (منظوم)** / فقه، شعر / فارسی
farā’ez-e (manzūm)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۸۰ ض
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **فرائض ارتضائیه** / فقه / فارسی
farā’ez-e erteżā’īyya

بهادر صفوی، ارتضا علی بن احمد،۱۱۹۸-۱۲۵۱ قمری
bahādor safavī, erteżā ‘alī ebn-e ahmad (1784 - 1836)

تاریخ تألیف: رمضان ۱۲۲۶ق

رساله‌ای است در بیان احکام فقهی ارث مطابق با فقه اهل سنت، شامل «مقدمه» و چند «فصل» و «خاتمه»: مقدمه: در تعریف علم فرایض و موضوع آن و بیان عروض و حاجت بدان؛ فصل: در مخارج تجهیز و تکفین میت؛ فصل: در موانع پنج‌گانه ارث؛ فصل: در معرفت اصحاب فرائض و سهام مقدره ایشان؛ فصل: در نعرفت عصبات؛ فصل: در حجب؛ فصل: در معرفت مخارج فروض مذکوره؛ فصل: در عول؛ فصل: در شناختن نسب عددین؛ فصل: در تصحیح سهام ورثه به نهجی که در آن کسر بر هیچ یکی نیافتد و آن را هفت اصول است؛ فصل: در تقسیم ترکه میان ورثه و غرما؛ فصل: در تخارج؛ فصل:در مقاسمة الجد با بنو اعیان و علات؛ فصل: در مناسخه؛ فصل: در بیان ذوی الارحام؛ فصل: در توریث خنثی مشکل؛ فصل: در کیفیت توریث حمل؛ فصل: در احکام نفقود؛ فصل: در احکام مرتد؛ خاتمه: شامل دو فایده: ۱) قرابات مشتبهه، ۲) در مسائل امتحانیه. مؤلف در بیان تقسیمات مختلف ارث از جدول‌ها و دوایر متعدد استفاده کرده است.

چاپ: در سالهای ۱۲۲۶ق و۱۲۳۷ق در هند به چاپ رسیده
[مشترک پاکستان ۱۰۷۴/۲-۱۰۷۵؛ مشار فارسی ۳۶۵۹/۳؛ فهرستواره فقه هزار و چهارصد ساله اسلامی ۸۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۳۷
آغاز: بسمله. فرض عین است حمد ایزد پاک ×× که نصیبی زعلم داد بخاک / باقی وحی ووارث ووالی ×× ماجد و ذوالجلال و متعالی ... اما بعد این رساله ایست موسوم بفرائض ازتضیه که مشتمل است بر مقدمه و چند فصول و خاتمه؛ **انجام:** و اگر ابتداء از دو دینار بود جاری است، کمالا یخفی علی المتدرب فی علم الحساب و الله تعالی اعلم بالصواب، الحمدلله علی ختم الرسالة ...
نسخه اصل: کتابخانه ندوة العلماء، لکهنو، هند، شماره ۶۰ (ردیف ۱۳۰)؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد ابرار حسین نیسافوری، تا: یک‌شنبه ۱۵ صفر ۱۲۹۳ق، جا: لکهنو، نزد جناب مفتی سید محمد علی صاحب خیرآبادی؛ مصحح، با علامت بلاغ، نام کتاب و مؤلف در آغاز نسخه چنین درج شده: «رساله فرائض ارتضیه من تصنیف حضرت قاضی ارتضا علیخان صاحب مرحوم گوپاموی»،

در آخر نسخه «مسأله خمس از کتاب تفسیر احمدی» و «قاعده اخصر و اسهل در مناسخه به نقل از کتاب مولوی رفیع الدین محدث دهلوی»؛ ۵۷ص، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۵ - ۱۷۸]

● **فرائض الاسلام** / فقه / عربی

farā'iḍ-ul islām

در فقه شیعه اثنی عشری و تحقیق در شرایع اسلام است با نقل فتاوی علمای بزرگ مذهب شیعه از قبیل شیخ صدوق رحمة الله علیه که جهت سلطان وقت (محمد شاه قاجار) تألیف کرده‌اند.

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۲۳۶

آغاز: بسمله. الحمدلله باعث الانبیاء لارشاد الجهلا ناصب الاوصیا لتکمیل السفها جاعل الامناء لرعایة الهدی مرقم الاشقیاء؛ **انجام:** قد تشرفت لاتمام هذا الکتاب المبارک وصدر تحریره و تسطیره علی ید الاقل الداعی الحقیر المحتاج التی ربه الغنی ابن الحاج محمد باقر محمد علی المازندرانی التنکابنی فی شهر رمضان المبارک من شهور سنه ۱۲۰۵ الحمدلله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا خط: نسخ خوب، کا: محمد علی ابن الحاج محمد باقر مازندرانی تنکابنی، تا: ۱۲۰۵ق؛ مجدول؛ مهر: مشیرالسلطنه، محمد رضا الحسینی، حسین بن هدایت الله»؛کاغذ: ترمه، جلد: مقوای روغنی، ۶۰۸ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱ - ۸۳۹]

● **الفرائض الاشنهیة** / فقه / عربی

al-farā'iḍ-ul ušnuhīyya

اشنهی، عبدالعزیز بن علی، - ۵۵۰ ؟ قمری

ošnohī, 'abd-ol-'azīz ebn-e 'alī (- 1156)

[الاوقاف العامة ۲۵۲/۱ و ۱۳۸/۳؛ کشف الظنون ۱۲۴۵/۲]

شرح و حواشی:

۱- المواهب السنیة فی شرح الفرائض الاشنهیه؛ اسدی، محمد بن عبدالوهاب

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۲۹۴

خط: نسخ، کا: محمود بن عبدالقادر، تا: عصر غره ذیحجه ۱۰۸۳ق؛ مصحح؛ اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۲۰۰]

● **الفرائض البهائیة = المواریث** / فقه / عربی

al-farā'iḍ-ol bahā'īya = al-mawārīṯ

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ - ۱۰۳۰ قمری

šeyx-e bahā'ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)

تاریخ تألیف: ۱۰۰۷ق

حبل المتین او دارای چهار «منهج» است به ترتیب در عبادات، عقود، ایقاعات و احکام. از منهج اول تنها کتاب طهارة و صلوة (تا تعقیبات نماز) به ترتیب تألیف شده و بقیه کتاب‌ها پراکنده است و ظاهرا تألیف کتاب تمام نشده است. از جمله بخش‌های پراکنده حبل المتین باب سه از منهج چهارم است در میراث که شامل یک «مقدمه» و پنج «مطلب» است و «فرائض بهائیه» نام گرفته است. در ریحانة الأدب به عنوان «رسالة فی المواریث» آمده که نام اصلی کتاب نیست و در واقع، همان‌گونه که مؤلف تصریح نموده، بخشی از کتاب حبل المتین است. این رساله در زمان حیات مؤلف نیز به صورت مستقل کتابت شده است. لازم به ذکر است که شیخ بهایی از کتاب حبل المتین، فقط منهج اول فی العبادات و از منهج چهارم همین بخش ارث را تألیف نموده است

آغاز: الباب الثالث من المنهج الرابع من الحبل المتین، فی المواریث و فیه مقدمة و خمسة مطالب ...

انجام: فان جامعهما انثی ضعفت مضروب الخمسة فی الثمانیة عشرلها سته و ثمانون و لاختها احد و ستون و له ثلثة و قدسقط من سهمه نصف الرد و هذه صورة العمل فی الثلاثة الأخیرة.

چاپ: مشار عربی، ص۶۶۱، (صص۲۶۴-۲۶۷)؛ ایران، تهران، ۱۳۱۹ق، سنگی، وزیری، ۴ص؛ ایران، قم، مکتبة بصیرتی، ۱۳۹۸ قمری، سنگی، وزیری، ۴ص (افست از روی چاپ تهران به خط علی بن حبیب الله اصفهانی ۱۳۱۹) (صص۲۶۴-۲۶۷)

[دنا ۹۰۷/۷- ۹۰۹ (۵۵ نسخه)؛ الذریعة ۱۴۸/۱۶ و ۲۴۰/۶ و ۲۴۰۶؛ مکتبة امیر المومنین ۲۲۲/۴؛ مقدمه‌ای بر فقه شیعه، ص ۲۲۷-۲۲۸؛ کتاب‌شناسی شیخ بهایی، ص ۴۲۴-۴۲۸]

شرح و حواشی:

۱- شرح الفرائض البهائیة؛ جامعی، محیی الدین بن عبد اللطیف

۱. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۲۷۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بینت ما ابهم من مشکلاته بما یتربص مشهور فعل مخلصاً. اللهم سهل و یسر یا عزیز و یا غفور و صلی الله علی محمد و خیر خلقه المصطفی و علی علی المرتضی و اله النجباء الاتقیاء.

در یک مقدمه و پنج مطلب؛ خط: نسخ، کا: محمد بن سلیمان، تا: ۲۱ رمضان ۱۰۲۲ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۱۱-۲۲ سطر(۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۲۳۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۰۱/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذا الجدول کاف فی توضیح هذا الجمال و تنقیح هذا الاعمال و من الله العصمة و التوفیق

کامل؛ خط: نسخ، کا: حسین بن لقمان، تا: رجب ۱۰۲۲ق، جا: مشهد رضوی؛ مصحح، محشی؛ تملک: حسین بن لقمان (کاتب نسخه) با مهر «افوض امری الی الله عدبه حسین ۳۲» (دایره)، صادق بن ابراهیم حلی در ۱۰۷۹ق؛ خریدار از داود بهزادی در تیر ۱۳۴۸ش؛ جلد: تیماج، ۶گ (۲۵۷پ-۲۶۲ر)، ۱۴-۱۳ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۶/۲ط

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذه الجدول کاف فی توضیح هذا الاجمال و تنقیح هذا الاعمال و من الله العصمة و التوفیق.
خط: نسخ، کا: ابن جمال الدین مظفر حسینی مشهور به دریاباری، تا: جمعه ۱۲ جمادی الاول ۱۰۲۸ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۷ص (۳۸۵-۳۹۱)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۱۸]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۳۵/۵
بخش مواریث است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد امین بن رحمة الله دولت آبادی، تا: ۱۰۳۰ق؛ حاشیه «لمحرره روحه الله» دارد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مذهب، ۳گ (۵۴پ-۵۶ر)، ۱۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۸ - ۵۵۲]

۵. بشرویه؛ امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه:۱۰۳/۷
آغاز و انجام: برابر
قسم مواریث؛ کا: حاجی محمد بن سلطان حسین بشروی، تا: ۱۹ رمضان ۱۰۳۱ق؛ جلد: تیماج، ۹گ (۱۲۲پ-۱۳۰ر)، ۱۱-۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۰۰/۴۱
خط: نسخ، کا: فضل الله بن مسعود، تا: ۱۰۴۷ق؛ جلد: تیماج، ۷گ (۲۰۳پ-۲۰۹ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۰ - ۱۷۵]

۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۰۶۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۰۴۸ق؛ اهدایی: حاج شیخ احمد شریعت عقدایی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۷ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳ - ۸۳۹]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۱۸۲
آغاز: برابر **انجام:** تم الجدول
خط: نسخ، کا: حر عاملی محمد بن حسن، تا: شنبه ۱۵ رمضان ۱۰۵۰ق؛ واقف: ملا صنوبر و شیخ حسن؛ جلد: مقوا، ۳۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۴۷۵]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۰۷/۲
خط: نستعلیق، کا: حیدر بن علی بن اسمعیل بن عبدالعالی [بن علی] هاشمی کرکی عاملی، تا: ۱۰۷۲ق؛ با اجازه قرائت جلال الدین محمد نزد شیخ بهائی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۱ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۱۷]

۱۰. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۱۱/۱۶ - ب
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذه صورة العمل فی الصورة الاخیرة (یک جدول دارد)
گزیده‌ای از آن؛ بی‌کا، تا: ۶ ذیحجه ۱۰۷۲ق؛ ۳گ (۲۶۱پ-۲۶۳پ) [ف: - ۴۴۲]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۷۷/۱۷-عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۰۲]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۲/۳-طباطبائی
خط: نسخ، کا: محمد مومن حسینی، تا: ۱۰۹۴ق؛ کاغذ: اصفهانی، ۶گ (۲۸پ-۳۳ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۷۷]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۷۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، مصحح؛ کاغذ: سمرقندی،۷گ(۳۴-۴۰)،۱۴سطر، اندازه: ۶×۱۳سم [ف: ۲۹ - ۲۸۲]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۱/۱
خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، محشی با نشان «منه مد ظله»؛ ۸ص (۱-۸)، اندازه: ۹×۱۷سم [سنا: ف: ۱ - ۱۱۴]

۱۴. تهران؛ دانشکده ادبیات؛ شماره نسخه:۱۲۰/۵ حکمت
خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن ۱۰و۱۱؛جلد:تیماج، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۴۱]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۱/۱۷-طباطبائی
خط: نسخ، کا: شیخ محمد علی بن محمود تبریز، تا: قرن ۱۱؛ محشی از مؤلف با نشان «منه دام ظله»، در پایان آورده: «تمت المقدمه المیراث للشیخ الفاضل بهاء الملة ... و الدین قدس سره و کتب من نسخه صحیحه قراها عند المصنف و کانت خطه الشریف فی حواشیه»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۵گ (۶۱پ-۶۵ر)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۳ - ۸۱۶]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۷۶/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشانه‌های «منه» و «منه دام ظله» و جز آن؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۵گ (۲۵۷پ-۲۶۱پ)، ۲۰ سطر (۸/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۸ - ۶۷]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۰۵/۴
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوایی، ۲گ (۸۰ر-۸۱پ)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۳۱۰]

۱۸. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۷۷/۱۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** ثلاثه اخری (جدول)
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۲ص (۳۳۸-۳۴۹)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [نشریه: ۳ - ۳۵۴]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۱۶/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الاثنی عشر المستقرة منها فی الامهات فی هذا الباب و هذا الجدول کاف فی توضیح هذا الاجمال و تنقیح هذا الاعمال و من الله التوفیق ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۲؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ ۴گ (۳۴پ-۳۷پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۱/۵سم [ف: ۳۷ - ۳۸]

۲۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۳۴/۱۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۱ق، مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۵گ (۱۱۰-۱۱۴)، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۸۴۶]

۲۱. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۶۷۶/۶
خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن سلیمان، تا: ۱۱۰۱ق؛ واقف: حسن صدرزاده خویی، ۱۳۴۷ش؛ ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳۶۸]

۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۶۳/۱۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن تاج الدین بن علی جزایری، تا: محرم ۱۱۰۲ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۵گ (۱۸۲پ-۱۸۶پ)، اندازه: ۱۴/۷×۱۹/۹سم [ف: ۶ - ۴۹۲]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۶۲۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** فاذا ظهر لک رموز فی هذا الجدول سهل رموز المربعات الباقیة و الله اعلم.
خط: نسخ، کا: محمد علی بن میرزا بیگ فروزان شهمرزادی، تا: سه‌شنبه ۲۷ جمادی الثانی ۱۱۰۳ق؛ در این رساله موجز برای سهولت مطلب در هر مبحثی جدولی نیز ترسیم شده، محشی، قبل از مواریث گزارش اقسام خبر و برخی از اصطلاحات رجالی و فقهی از جمله «متواتر، آحاد، مشهور، شاذ و نادر، صحیح، حسن، موثق، قوی، ضعیف، مرسل، منقطع، مفصل، الأظهر، الأشهر، الأصح، التردد، الأولی ... الشیخ، الشیخان، الثلاثة، الاربعة، الخمسة، الصدوق، الفقیه، الصدوقان، الفقیهان و ...» آمده؛ واقف: سید عبدالباقی آیة اللهی شیرازی، اسفند ۱۳۷۴؛ جلد: تیماج، ۲۲۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۸×۲۹/۲سم [ف: ۲۱/۱ - ۵۰۱]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۹۱/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۸ صفر ۱۱۰۸ق؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج، ۵گ (۳۸پ-۴۲ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷/۵سم [ف: ۴۴ - ۲۴۵]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۶۰/۵
تنها مقدمه فرائض؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۲ص (۱۹۶-۲۰۷)، ۷-۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۹ - ۱۵۲]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۸۰/۱۹
آغاز و انجام: برابر
کا: عطاء الله بن محمد زکی اصفهانی، تا: ۱۱۷۳ق؛ با اشکال هندسی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۹ص (۲۳۳-۲۴۱)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱۰ - ۸۹۸]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۳۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت المقدمة بعون الله و الحمدلله
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ واقف: شیخ محمد باقر، ۱۱۷۶؛ جلد: مقوا با روکش پارچه، ۵گ، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۵ - ۴۷۵]

۲۸. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۶۸/۶
خط: نستعلیق، کا: ابوالفضل بن محمد علی طبیب همدانی، تا: ۱۱۸۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۵۰]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۹۶/۳۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم حسینی فرزند میرزا عزیز، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، محشی با نشان «منه رحمه الله»؛ ۳گ (۱۷۶پ-۱۷۸ر)، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۳۳ - ۱۸۹]

۳۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۰۳/۵
خط: نستعلیق پست، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ جلد: تیماج، ۵گ (۷۰-۷۴)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۲۱]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۵/۲۳-طباطبائی
کا: سید محمد بن صادق طباطبائی (سنگلجی)، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲ص (۶۱-۶۲)،اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۳ - ۳۴۷]

۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۵۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه»؛۳گ(۴پ-۶پ)،۲۵سطر، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۲۳]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۲۴/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۵ق؛ در فهرست با عنوان الحبل المتین معرفی شده (فهرست رایانه‌ای ۷۳۹)؛ کاغذ: سپاهانی، ۴گ (۱۰۱-۱۰۴)، ۲۷ سطر (۱۱×۲۰) [ف: ۱۳ - ۱۰۶]

۳۴. تهران؛ مهدوی، اصغر (دکتر)؛ شماره نسخه:۲۷۷/۳
کا: مصطفی بن محمد علی حسینی، تا: ۱۲۰۸ق، جا: اصفهان [نشریه: ۲ - ۱۰۲]

۳۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۷۰/۳-۱۴/۱۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۷ق؛ جلد: تیماج، ۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۲۲]

۳۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۹۸۲/۱
بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۵ق؛ جلد: میشن، ۱۸گ (۲ر-۱۹پ)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۵ - ۴۰۲]

۳۷. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۷۷۰۲/۱۰
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۵۷۶]

۳۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳۸۴/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذه صوره العمل فی الثلاثة الاخیرة المقدمة الموسومة بالفرائض البهائیة ...
خط: نسخ، کا: جمال الدین محمد موسوی، تا: ۱۲۶۳ق؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۳گ (۱۴۲پ-۱۴۴پ)، ۲۱ سطر (۹×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷×۲۵/۳سم [ف: ۱۸ - ۳۶۵]

۳۹. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۴۲/۲
خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد حسن خوانساری امامی، تا: ۱۲۷۶ و ۱۲۷۷ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۹ص (۴۸-۵۶)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۳۱/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۲۹۲]

۴۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۱۸۰/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ ذیقعده ۱۲۸۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۸گ (۱پ-۸پ)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۴ - ۲۸۲]

۴۱. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۱۵
آغاز: الحمدلله رب العالمین فهذه رسالة من تصنيفات شيخنا بهاء الملة ... لومات شخص و خلف أحد الأبوين و بنتاً فنصيب أحد الأبوين؛ **انجام:** فللمذكر عشرون فيأخذ أولاد المذكور من تصنيف المجموع فيحصل للخنثى ثلاثة عشر و الأنثى تسعة و للمذكر ثمانية عشر.
تذکر: آغاز نسخه با الفرائض البهائیه سازگار نیست و چند نسخه از این رساله با این آغاز بدون مؤلف ذکر شده!؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۲۳ ذیحجه ۱۲۸۹ق، جا: مدرسه روحیه؛ جلد: مقوا، ۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: - ۱۷۹]
۴۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۶۲/۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۵ رجب ۱۳۰۱ق؛ جلد: تیماج، ۵گ (۲۱۴پ–۲۱۸ر)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۶ – ۳۴۶]
۴۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۲۶/۷
خط: نسخ، کا: خوانساری، تا: ۱۳۰۳ق؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱۳۶پ–۱۳۷پ)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱۲ – ۲۷۲۴]
۴۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۱۹/۴
کا: محمد تقی جناب استرابادی، تا: ۱۳۰۴ق؛ جلد: تیماج، ۱۹ص (۱۶۵–۱۸۳)، ۱۶ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۲۰×۲۲سم [ف: ۱۶– ۱۵۳]
۴۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۱/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذه صورة العمل فی الثلثة الاخیرة (جدول) و الله الموفق (تمت المقدمة بعون الله و الحمدلله).
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۷ق؛ محشی با نشان «منه» [ف: ۵ – ۱۲۷۹]
۴۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۱۹/۴
خط:نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۶گ (۴۴پ–۴۹پ)، ۱۳ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۱ – ۲۰۷۳]
۴۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۶۲۲/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با چهار صفحه جدول فروض ارث و سهم الارث خنثی؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ کاغذ: اصفهانی، ۶گ (۲۱–۲۵ و برگ ۲۶ مطالب گوناگون)، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۷۳۵]
۴۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۹۱-۱۰/۱۰۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشان «س» و «منه»؛ جلد: تیماج، ۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ – ۱۵۷۶]
۴۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۲۴/۴-۵/۱۱۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، محشی؛ جلد: تیماج، ۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۵۷۶]
۵۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۷۷۰/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ایضا لوکان الخنثی مع احد الابوین ضعفت مضروب ۴ فی وفق ۶ قلها ۹ اوله ن وان سلکت خلاف المشهور تداخلت الفریضتان و لم یحتج الی التضعیف فان جامعها انثی ضعفت مضروب ۵ فی ۱۸ لها ۸۶ و لاختها ۶۱ و له ۳۳ و قدسقط من سهمه نصف الرد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف مخ: ۲ – ۷۶۱]
۵۱. مشهد؛ دانشکده الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۰۳/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۲۲ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۷۰۲]
۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۳۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذه صورة العمل فی الثلاثة الاخیرة
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ واقف: نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ ۳ص، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۶×۴۳ سم [ف: ۵ – ۴۷۶]
۵۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۸۰۹/۴
خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛قطع:بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: – ۱۵۶۶]
۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۳۵/۲
بی‌کا، بی‌تا؛جلد: تیماج، ۳گ (۵۳پ–۵۵پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۲۷]
۵۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۷۶/۱۷
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۶گ (۶۸پ–۷۳پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۶ – ۵۶]
۵۶. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۶۵/۸
بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۹۹پ–۱۰۱ر)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: – ۱۰۳]
۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۹۰/۶
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۵گ (۷۵پ–۷۹پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۰ – ۲۴۰]
۵۸. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۴۶۹/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** انکسار و الاثنتا عشره ...
خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛۱۵سطر(۷×۱۵)،اندازه:۱۲×۱۸سم[ف:– ۳۸۸]

● فرائض دینی (امهات المسلمین) / فقه

farā'ez-e dīnī (ommahāt-ul moslemīn)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۴۲۶
کا: ملا سلطان محمد، تا: ۱۲۸۱ق؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ ۳۴گ، اندازه: ۱۱×۱۷/۴سم [رایانه]

← الفرائض الرحبیة > بغیة الباحث عن جمل الموارث
← الفرائض الرحبیة > غنیة الباحث

● الفرائض الرضوية / فقه / عربی

al-farā'iḍ-or raḍawīyya

رساله‌ای است در مختلف اقوال فقهاء و باید از فقیهان زیدی باشد که به نام امام رضا کرده‌اند و خود نویسنده نسخه ما هم در صحت استناد هر دو کتاب شک دارد. به هرحال بسیار رساله

خوبی است و فتاوای فقهای قدیم مانند شافعی و دیگران در آن آمده و شافعی در آن دوست و یار (صاحب) مؤلف خوانده شده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۴۰/۲

آغاز: بسمله. باب الفرائض سالتم عصمنا الله و اياكم من الاهواء المردية و الوقوع فى الفتنة على اصول الفرائض بقول موجز جامع فاجبتكم الى ذلك تقربا الى الله و طلبا المرضاته و اتباعا لسنة نبيه ع لما رايت من احتياجكم اليه و قلة غنائكم عنه، فبينت لكم اختلاف اصحاب نبيا صلعم و التابعين لهم باحسان رحمهم الله و ما اجتمعت عليه امة محمد بقول موجز مختصر جامع مبين مشرح ليهتدى الله المهتدى اذا نظر فيه ان شاء الله. اقول اجمعوا لاخلاف بينهم ان الرجل اذا مات و خلف ابنا ان المال كله للابن؛ **انجام:** باب آخر من الجدات جدتى ام امه و جدتى ام ابيه وجدتى جده ... ينتهى اخماسا. تمت و الحمد الله وحده و صلى الله على اهل بيته الطاهرين و سلم كثيرا قال و كتب على بن موسى الرضا بن جعفر بن محمد بن الحسين بن على بن ابى طالب لسنة ثمانين و مائة - كذا فى الاصل الشريف الا ان الظاهر انه بغير خط الاصل - كذا البياض و قد محيت ما كان فيه و الله اعلم - كذا على الاصل الشريف - قد صح لجعفر بن على على (؟) بن موسى بن جعفر الصادق و ابنه محمد بن على الرضا.

خط: نستعليق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۳ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۳۷۹]

● الفرائض الزبد / فقه / عربی

al-farā'iḍ-uz zabad

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۴۰/۹

آغاز: بسمله، كتاب الفرائض اى مسائل اى قسمة المواريث جمع فريضه بمعنى مفروضه اى مقدره لما فيها من السهام المقدره فغلبت على غيرها و الاصل فيها آيات المواريث و اخبار كخبر الصحيحين؛ **انجام:** و يرث الكافر الكافر على حكم الاسلام و ان اختلفت، مما تهما لكن المشهور انه لا توارث بين حرى و ذمى ...

ظاهراً این رساله خلاصه‌ای از کتاب فرائض قبلی است که شماره ۳۱۴۰/۸ع کتابخانه ملی است؛ خط: نسخ متوسط، کا: عبدالحمید بن جلال الدین، تا: ۱۳۰۶ق؛ جلد: مقوایی، ۷گ (۲۱۱پ-۲۱۷پ)، اندازه: ۱۷/۷×۲۳سم [ف: ۱۴ - ۲۵۶]

● فرائض السجاوندی = الفرائض السراجیة / فقه / عربی

farā'iḍ-us sajāwandī = al-farā'iḍ-oz sirājīyyi

سجاوندی، محمد بن محمد، ق۶ قمری

sajāvandī, mohammad ebn-e mohammad (- 12c)

رساله کوتاهی است در بیان احکام ارث مطابق مذاهب چهارگانه اهل سنت؛ مشتمل بر ده «باب» و هر باب در چند «فصل»: باب معرفة الفروض، باب العصبات النسبية، باب الحجب، باب مخارج الفروض، باب العول، باب معرفة التماثل، باب التصحيح، باب الرد، باب المناسخة، باب ذوى الأرحام. این کتاب به عنوان خلاصة الفرائض و فرائض السجاوندی نیز مشهود است.

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمين حمد الشاكرين و الصلوة و السلام على رسوله و آله اجمعين الطيبين الطاهرين اجمعين قال رسول الله صلى الله عليه وسلم تعلموا الفرايض و علموها الناس.

انجام: فصل فى الحرقى و الغرقى و الهدمى اذا مات جماعة و لايدرى ايهم مات اولا ... يرث بعض الاموات من بعض الا مما ورث كل واحد منهم من صاحبه. تمت.

چاپ: لندن، ۱۷۹۹م؛ کلکته، ۱۲۶۰ق؛ بولاق، ۱۳۰۳ق؛ مصر، ۱۳۶۸ق، با حروف سربی

[دنا ۹۰۹/۷- ۹۱۰ (۳۴ نسخه)؛کشف الظنون ۱۲۴۷/۲؛ معجم المطبوعات، سرکیس ۱۰۰۸/۱؛ معجم المؤلفین:۲۳۳/۱۱؛ هدیة العارفین: ۱۰۶/۲؛ الذریعه ۱۴۵/۱۶ شماره ۳۴۷؛ الاعلام زرکلی ۲۷/۷]

شرح و حواشی:

۱- شرح فرائض السجاوندی؛ ابن امین الدولة، حسن بن احمد (-۶۵۸)

۲- شرح فرائض السجاوندی = شرح فرائض السراجیة؛ بهشتی اسفراینی، محمد بن احمد (-۷۴۹)

۳- شرح فرائض السجاوندی = منهاج؛ سیواسی، احمد بن محمود (-۸۰۳)

۴- شرح الفرائض السجاوندی = شرح السراجیة؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)

۵- فرائض السجاوندی؛ حنفی، محمد (قرن ۹)

۶- شرح فرائض السجاوندی؛ حفید تفتازانی، احمد بن یحیی (-۹۱۶)

۷- حاشیة الفرائض السراجیه؛ بلخی، یعقوب بن علی (-۹۳۱)

۸- شرح فرائض السجاوندی = شرح الفرائض السراجیة؛ ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان (-۹۴۰)

۹- شرح فرائض السجاوندی؛ مؤمن آبادی، محمد امین بن عبیدالله (-۹۷۸)

۱۰- شرح فرائض سجاوندی = السراجیة و الفرائض السراجیة؛ پورانی، میر شیخ بن محمد

۱۱- شرح السراجیة؛ صغانی، حیدر بن عمر

۱۲- شرح فرائض السجاوندی؛ ابراهیم بن خلیل

۱۳- نظم الفرائض السراجیة؛ محمد بن مراد

۱۴- حاشیة فرائض السجاوندی

۱۵- شرح الفرائض السجاوندی (۱۷ عنوان)

۱۶- شرح فرائض السجاوندی (۱۳ عنوان)

۱۷- الفرائض (ترجمه)

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۷۲/۲

آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه‌ای در کاظمین-عراق؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۶۹۶ق؛ ۴۰ص (۲۱۰-۲۴۹) [عکسی ف: ۵ - ۳۳۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۲۷/۳
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا،تا:قرن۹؛مصحح، محشی از «شهاب الدین» «احمد بن محمود سیواسی م ۸۰۳ق»، میر سید شریف و ... و منقول از بدیع، منهاج و ضوء که احتمالاً ضوء السراج تألیف شمس الدین محمود بن أبی بکر بخاری باشد و حواشی دیگر، مجدول، با قلمخوردگی؛ ۹۲گ (۳۰-۱۲۱)، ۵ سطر، اندازه: ۷/۵×۹سم [ف: ۳۰ - ۳۸۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۳/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۲۳ق؛ محشی؛ جلد: تیماج،۶۲گ (۹۷پ-۱۵۸ر)، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۰۲]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۶۸/۱
خط: نسخ، کا: یعقوب بن احمد، تا: اوایل ربیع الاول ۸۳۶ق؛ ۶۴گ (۱پ-۶۴پ)، اندازه: ۱۴×۱۸/۵سم [ف: ۲۷ - ۲۸۷]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۴۳/۱
آغاز: الاخ لاب، و کذلک الحکم فی اعمام المیت ثم فی أعمام أبیه
خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، تا: ۲ ربیع الاول ۸۴۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۵۰گ (۱ر-۵۰ر)، اندازه: ۱۴×۱۷سم [ف: ۸ - ۲۵۴]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۲۸/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۸۶۴ق؛ مصحح، محشی با نشان «منهاج، شهاب الدین و ...»، مجدول؛ کاغذ: شرقی، ۶۷گ (۱پ-۶۷ر)، ۷-۳ سطر، اندازه: ۷×۹سم [ف: ۳۳ - ۲۵۱]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۱۳/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ تملک: علی رمزی بن حافظ احمد خان به تاریخ ۱۲ رمضان ۱۲۸۶ با مهر «السید علی الرمزی» (دایره)؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۱۱ - ۲۱۳]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷/۲-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۰؛ جلد: مقوا، برگ ۴۰۷ تا آخر، ۱۵ و ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۲۲ - ۱۲]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۱۹۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** وتقسم علی اعلی الخلاف الذی وقع فی اولادهم و کذالک ما اصاب الاناث هکذا یعمل الی ان ینتهی بهذه الصورة.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ جلد: مقوا، ۱۹گ، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۵۰۴]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۰۰/۱
خط: نستعلیق، کا: حمزة بن یونس، تا: ۹۶۰ق؛ محشی؛ جلد: مقوایی، ۳۱گ (۱پ-۳۱پ)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۷ - ۳۱۸]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۳۳/۲-ف
نسخه اصل: مجموع گتینگن (۱۹۷۱/۱/۱ خاوری)؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۶۰ق؛ تملک: ۹۶۰ [فیلمها ف: ۳ - ۸۲]

۱۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۶۹
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه کراچی - پاکستان؛ خط: نسخ زیبا، کا: عبدالله بن عبدالله بن فضل الله بن عبدالکریم افندی قرمانی، تا: ۲۴ رجب ۹۸۸ق؛ مصحح، محشی، دارای سرلوح، مجدول، با یادداشتی به ترکی به خط لطف الله وهبی مفتی ارض روم؛ تملک: سید محمد بن احمد اخی بابا؛ ۲۸۳ص [عکسی ف: ۶ - ۸۸]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۸۹۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** وتقسم علی اعلی الخلاف الذی وقع فی اولادهم و کذالک ما اصاب الاناث هکذا یعمل الی ان ینتهی بهذه الصورة.
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ ۳۲گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۱/۸سم [اهدائی رهبر: ۳-۵۰۵]

۱۴. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۱۰۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** یقسم المال بین الاصول اعنی فی بطن الثانی اثلاثا لبنت ابن
تذکر: در فهرست مؤلف ناشناخته مانده است که با توجه به آغاز نسخه تعیین گردید؛ خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی، ۴۲گ، ۶ سطر (۹×۱۲/۵)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: - ۸۲]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۱۴۹/۳
آغاز: برابر
بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۲۶ق؛ جلد: گالینگور، مذهب، ۴۰ص(۶۱۸-۶۵۷)، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۴۷/۲ - ۳۷]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۵۹۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن علاءالدین، تا: ۱۰۳۳ق؛ محشی؛ جلد: مقوا، ۲۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۱ - ۹۹۹]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۸۶۴/۵-۵۹/۸۴
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۰۳۵ق؛ ۲۳گ (۵۶-۷۸)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۶ - ۳۰۱۸]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق عثمانی، کا: احمد بن ابراهیم افندی شهیر به تاج الدین زاده مرزیقونی، تا: ربیع الاول ۱۰۸۳ق؛ محشی؛ یادداشت وقف کتاب از محمد بن حسن به تولیت حاج احمد مفتی

مرزیقونی؛ ۸۰ص، ۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴۰/۳ - ۱۴۴]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۴۳/۲

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۹ جمادی الثانی ۱۰۸۹ق؛ در ۱۰۴ر زیارت نامه حضرت رسالت پناه (ص)، سپس زیارت نامه امیرالمؤمنین (ع)، آنگاه زیارت نامه امام حسن (ع) و نیز زیارت نامه امام حسین (ع) و زیارت نامه امام زین العابدین (ع) و زیارت نامه امام محمد باقر (ع) و زیارت نامه امام جعفر صادق (ع) و زیارت نامه حضرت امام موسی کاظم (ع) و زیارت نامه رضا (ع) و زیارت نامه امام محمد تقی (ع) و زیارت نامه امام علی نقی و امام حسن عسکری و زیارت نامه امام صاحب الزمان (ع)؛ کاغذ: اصفهانی، ۳۱گ (۷۲پ-۱۰۲پ)، ۱۲ سطر [ف: ۱۱ - ۲۵۹]

۲۰. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۷۳۶

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۹۳ق، جا: عینتاب؛ جلد: مقوا، ۲۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۵]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۶۴/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۹۵ق؛ محشی با نشان «بهشتی، سرخ»؛ کاغذ: ترمه هندی، ۷۱گ (۱۸ر-۸۸پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۶سم [ف: ۶ - ۱۴۷]

۲۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۵۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثمانية مضروبة فی واحد وللعم واحد مضروب فی واحد تمت الكتاب

خط: نسخ، کا: احمد، تا: ۱۰۹۸ق، جا: کرکوک؛ مصحح، محشی از «شیرازی» و ...؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۵/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۹]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۷۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** وتقسم علی اعلی الخلاف الذی وقع فی اولادهم و كذالك ما اصاب الاناث هكذا يعمل الی ان ينتهی بهذه الصورة.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: مقوا، ۳۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۵۰۵] و [ف: ۲۱- ۱۰۰۰]

۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۲۴/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و للعلم واحد مضروب فی واحد. تمت الفرائض علی يدی اضعف العباد حسين بن شمس الدين ليلة الاربعاء ثالث رمضان سنة ۱۱۲۱ (گ۷۲)

تذکر: نام کتاب به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ پخته غرب ایران، کا: حسین بن شمس الدین شبلری، تا: ۳ رمضان ۱۱۲۱ق؛ محشی با نشان‌های «شرح»، «دمیری»، «ابن حجر»، «روضة»، «شیرازی»، «شیرازه مدون»، شیفتگی، به حسین، مشبلری، شبلی»، «نور الدین»، «عجالة» «شرح روض»، «ق ق ق»، «قنوی»، «تعلیق»، «معالم»، «شیخ»، «ص ص»، «م م»، «ارشاد»، «احمد احمد»، «الایجاز»، «السید»، «انوار»، «سید»، «شیخ سندی»، «شرح الایجازه گلزاده»؛ کاغذ: ترمه، ۴۲ص (۳۱-۷۲) [ف: ۱۱ - ۵۹۷]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۱/۱ کر

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذا هو المختار؛ قال علی و ابن مسعود رضی الله عنهما يرث بعضهم من بعض إلا مما ورث كل واحد منهم من مل صاحبه؛ تمت

خط: نستعلیق، کا: علی بن محمد، تا: جمعه ۲۴ شوال ۱۱۳۹ق؛ مصحح، محشی به زبان‌های عربی و ترکی با لهجه عثمانی با نشان‌های «تنبیهات، شهاب الدین، فناری، القهستانی، عبدالله شیهر بطورسون زاده، سید، شرع الدین (؟) و ...»، در آغاز دارای «یا کبیکج» و همچنین حاوی فوائدی در موضوع فرائض با عناوین: العصبات، ذوی الأرحام، اصحاب الفرائض من النساء و جز اینها؛ ۴۱گ (۳پ-۴۳ر)، ۹ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۳سم [ف: ۴۰/۲ - ۸۰]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۰۰۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۵۲ق [رایانه]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۶۲/۲

آغاز: فصل فی معرفة التماثل و التداخل و التوافق و التباين بين العددين؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۲گ (۳۵ر-۴۷ر)، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۸ - ۱۸۲]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۸۲۱/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۵۸گ، ۱۹ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۵۱ - ۱۶۱]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۳۴/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لزوجة العم ثلثة مضروبة فی واحد و للاختين ثمانية مضروبة فی واحد و للعم واحد مضروب فی واحد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ انجامه: «تمت الكتاب بعون الملك الوهاب لاجل اخی الامجد اعنی ملا عماد الرودباری و انا الحقير عبدالرحمن»؛ محشی به امضاهای دمیری (دم)، شرحه، ۱۲، عجاله، انوار، قونوی، کبیری صاحب الینابیع؛ جلد: مقوا، ۶گ (۷۷پ-۸۲پ)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۰ - ۳۶۶]

۳۰. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۰۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی از «کنز المعانی» و«شرح» و«س» و» «شهاب»؛ جلد: تیماج مذهب، ۵۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۹]

۳۱. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۱۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: داود غریب و مصطفی بن محمد بغدادی، تا: قرن

۱۳؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۵۳گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۲۸]

۳۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۹۸/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و للاختین ثمانية فی واحد و للعم واحد فی واحد

تذکر: نام کتاب و مؤلف با توجه به آغاز و انجام و موضوع مشخص شد؛ خط: نسخ، کا: محمد سعید بن محمد وسیم، تا: ربیع الثانی ۱۲۲۴ق، جا: سنندج؛ جلد: چرم، ۱۳گ (۶۶ر-۷۸پ)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [مؤید: ۲ - ۱۰۸]

۳۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۶۵/۳-۷/۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۵ق؛ محشی از شریفی؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: ۶ - ۳۰۱۸]

۳۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵۹۵/۵-۱۴/۴۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ جلد: مقوا، ۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۶ - ۳۰۱۸]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۰۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و تقسم علی اعلی الخلاف الذی وقع فی اولادهم و کذالک ما اصاب الاناث هکذا یعمل الی ان ینتهی بهذه الصورة.

کامل؛ خط: نستعلیق خوش، کا: حافظ محمد، تا: ۲۰ صفر ۱۲۵۰ق؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ جلد: تیماج، ۱۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۲سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۵۰۵]

۳۶. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۷۷/۵

آغاز: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷-۱۲۶۸ق؛ جلد: تیماج، ۱۴گ (۲۱۶پ-۲۲۹ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۷سم [ف: ۲ - ۷۶]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۹۵/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فللزوجة الربع و للاخوات لاب وام ثلثان و للاخوات لام الثلث اصلها من خمسة عشر

کامل؛ خط: نسخ، کا: محمد بن حاجی محمد قلی قزوینی آشوری، تا: ۱۳۱۱ق؛ جلد: گالینگور مذهب، ۱۲ص (۷۳۳-۷۴۴)، ۱۸ سطر (۱۲/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۰/۳×۳۲/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۸۰]

۳۸. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۷۷۵/۲

بی‌کا، تا: ۱۳۲۰ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۱۲گ (۱۳پ-۲۴پ)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۱]

۳۹. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۳۸۱/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عن ابن مسعود رضی الله عنه یجب حجب النقصان کالکفر و القاتل و الرقیق و المحجوب یحجب بالتفاف کالاثنین من الاخوة و الاخوات فصاعداً ... ولکن یحجبان الام من الثلث الی السدس

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۴۰ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور، ۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۹]

۴۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۹۱/۳-۳۱/۱۷۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: مقوایی، ۱۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۶ - ۳۰۱۸]

۴۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۲۴۳/۳-۳۷/۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۶ - ۳۰۱۸]

۴۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۵۶/۱

آغاز: ... و لم یکن فیهم ولد وارث او کان کلهم ولد وارث عند أبي یوسف والحسن بن زیاد رحمها الله یعتبر الا بدان فی الذکورة و الانوثة؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: مصطفی بن موسی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۱۶گ (۱ر-۱۶ر)، ۹ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۱سم [ف: ۳۳ - ۶۱۹]

۴۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۶۵/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۴۶گ (۲پ-۴۷پ)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۵۳]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ عثمانی، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: مقوا، ۶۵ص (۲-۶۶)، ۱۱-۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴۰/۳ - ۱۳۰]

● فرائض السجاوندی = ترجمة الفرائض السراجية = ترجمه مختصر الفرائض السجاوندی / فقه و اصول / فارسی

al-farā'iḍ-uz sajāwandī = t.-ul farā'iḍ-is sirājīyyi = t.-u muxtaṣar-il farā'iḍ-is sajāwandī

حنفی، محمد، ق۹ قمری

hanafī, mohammad (- 15c)

وابسته به: فرائض السجاوندی = الفرائض السراجية؛ سجاوندی، محمد بن محمد (-۶)

تاریخ تألیف: آخر شوال ۸۳۲ق

گزیده و ترجمه‌ای است به فارسی از فرائض سجاوندی سراج الدین محمد بن محمد بن عبدالرشید سجاوندی. در حاشیه برگ پایانی و قبل از ترقیمه چنین آمده: «و تمت الکتابة فی سلخ شوال سنة اثنین و ثلثین و ثمانمائة ... و انا الفقیر الخالی عن الفضائل خادم الافاضل محمد الحنفی ... بحق النبی الا بطحی محمد ... » که دلالت بر نام مترجم و تاریخ ترجمه دارد.

[کشف الظنون ۱۲۴۷/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۸۲/۱

آغاز: و الحمد لله ... اعلم وفقك الله که چون اجل منتهی شد و امل منقطع گشت و عمر بآخر آمد و شخص از دار فنا بدار بقاء

ارتحال نمود ... ؛ **انجام:** و ثالثه مقام ثانیه الی غیر النهایة و الله اعلم. هذا آخر ما اختصرته من ترجمتی الکتاب فرائض السراجی.
خط: نسخ، کا: عبدالرحمن بن ... بن یحیی، تا: ۸۳۵ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، ۶گ(۱پ-۶ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۵×۷/۵سم [ف: ۳۵ - ۲۵۸]

● **فرائض السجاوندی (ترجمه)** / فقه / فارسی
farā'iḍ-us sajāwandī (t.)
وابسته به: فرائض السجاوندی = الفرائض السراجیة؛ سجاوندی، محمد بن محمد (-۶)
ترجمه روان فارسی از «فرائض سراجیه» است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۸۶
آغاز: بعد حمدالله الذی فرض علم الفرائض، فرض العین علی الأعیان و الصلوة و السلام ... فهذا قواعد الفرائض السراجیة مبینة بالفارسیة لإیضاح المسایل النعمانیة؛ **انجام:** و بعضی از مردگان، میراث بعضی نبرند و وارث یکدیگر نشوند والله أعلم
خط: نسخ مایل به نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۳۵ق؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۲۹گ، ۱۴ سطر (۸×۹)، اندازه: ۱۲×۱۵سم [ف: ۳۶ - ۳۱۷]

● **الفرائض (ترجمه)** / فقه / ترکی
al-farā'iḍ (t.)
وابسته به: فرائض السجاوندی = الفرائض السراجیة؛ سجاوندی، محمد بن محمد (-۶)
ترجمه تحت اللفظی است بدون هیچ شرح و بسطی از «الفرائض» سراج الدین سجاوندی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۰/۱۳
آغاز: متینک تر که سنه تعلق ایدن حقوق مرتبه دورتر تجهیز.؛
انجام: بعضی سی بعضی سندن وارث اولماز مختار اولانبه بودر.
خط: رقعی، کا: حاج محمد، تا: ۱۸رجب ۱۸۴ ؟ قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، ۶گ (۱۴۵پ-۱۵۰پ)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۹۲]

← الفرائض السراجیة ⟩ اعتقادات منظوم
← الفرائض السراجیة ⟩ فرائض السجاوندی
← فرائض شهاب الدین ⟩ الفرائض

● **الفرائض الشهابیة = جواهر الفرائض** / فقه / عربی
al-farā'iḍ-oš šahābīya = jawāhir-ul farā'iḍ
شهاب الدین احمد بن محمود، ق۱۰ قمری
šahāb-od-dīn ahmad ebn-e mahmūd (- 16c)
رساله مختصری است درباره ارث، دارای باب‌ها و فصل‌های متعدد. در کشف الظنون (۱۲۵۰/۲) رساله فرائض شهاب الدین معرفی شده و نام مؤلف به شهاب الدین احمد بن محمود بن علی بن ابی طالب (حدود ۹۰۰) آمده است. زرکلی در الاعلام (۲۵۴/۱) شهاب الدین احمد بن محمود سیواسی (۸۶۰ق) را معرفی کرده و از آثارش «شرح السراجیة فی الفرائض» را برشمرده است. در الفهرس الشامل، الفقه و اصوله (۵۲۲/۷) نسخه‌هایی از «الفرائض الشهابیة» از ابوحامد احمد بن محمود بن علی ابن طالب شناسانده شده و در همانجا (۲۴۶/۳) این کتاب با عنوان «جواهر الفرائض» از ابوحامد محمد بن احمد بن محمود ابی ابی طالب معرفی شده است. در نام دقیق مؤلف و تاریخ وفات وی، اختلافاتی در منابع به چشم می‌خورد؛ چنان‌که در نسخه عکسی مرعشی، رساله و مؤلف را این‌گونه معرفی کرده‌اند: «هذا متن الفرایض لشهاب الدین (القاضی الامام) ابوحامد محمد بن علی بن ابی طالب». در فهرست المکتبة الازهریة (۶۹۹/۲) «شرح الفرائض الشهابیة» از شیخ عبدالحلیم مسکری (حدود ۹۰۰ق) معرفی شده است. (حافظیان)
[کشف الظنون ۱۲۵۰/۲؛ الاعلام ۲۵۴/۱؛ الفهرس الشامل للتراث العربی الاسلامی المخطوط، الفقه و اصوله ۲۴۶/۳ و ۵۲۲/۷]

شرح و حواشی:
۱- شرح الفرائض الشهابیة = شرح فرائض شهاب الدین؛ مسکری، عبدالحلیم بن عبدالله (-۹۰۰)
۲- شرح الفرائض الشهابیة

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۵/۴
آغاز: بسمله. حمدله. و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله ... قال القاضی الامام شهاب الدین ابوحامد محمد بن علی بن ابی طالب ... انی عملت فی الفرائض أصلاً مختصراً یهدی حفظه و فهمه الی بیان نصیب کل وارث من ارثه بلاتطویل فیه بالمکث و الحساب و تکثیر اوراق الکتاب لیصیر المتعلم به فرضیاً رضیاً فی أقل من شهر ... فصل یبدأ من ترکة المیت بالتجهیز و التکفین؛
انجام: و هو آخر الورثة و لایرث مع أقارب المیت فان لم یکن فالمال کله لبیت المال. تمت.
بی‌کا، بی‌تا؛ ۴ص (۳۰-۳۳) [عکسی ف: ۳ - ۲۷۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۳۲۲
آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین.؛ **انجام:** تمت هذه النسخه الشریفه المسمی بفرائض للامام الشهاب الدین.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [الفبائی: - ۴۲۶]

۳. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۵۹/۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی فارسی و عربی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نشریه: ۳ - ۲۲۳]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۹۸-۷/۹۸
آغاز: بسمله حمدله و صلاة قال القاضی الامام شهاب الدین ابن حامد محمد بن احمدبن علی بن ابیطالب قدس الله روحه و نور ضریحه انی عملت فی الفرائض اصلا مختصر ایهدی حفظه الی

بیان نصیب کل وارث من ارثه ... تعلموا الفرایض وعلموها الناس ... فصل یبدأ من ترکة المیت بالتجهیز؛ **انجام:** فیحصل للزوجة النصف و لاخیها النصف والله اعلم. فان لم یوجد أحد من عصبات المعتق فالمال لمعتق المعتق تم.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ، ۱۳-۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۶ - ۳۰۲۰]

● **الفرائض الطوسیة** / فقه / عربی

al-farā'iḍ-uṭ ṭūsīya

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۴۳/۹

پس از دیباچه بی خطبه که فهرست در آن آمده است: «الباب الاول من الفن الاول من القسم الاول فی مراتب الوارث و ترتیبهم المیراث»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۵۶ق؛ ناقص؛ جلد: تیماج، ۳/۵ص، ۷۱ سطر (۴×۱۲)، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۴۳۷]

● **فرائض العثمانی** / فقه / عربی

farā'iḍ-ul 'uṯmānī

مرغینانی، علی بن ابی بکر، ۵۳۰ - ۵۹۳ قمری

marqīnānī, 'alī ebn-e abī bakr (1136 - 1198)

رساله کوتاهی است در مسائل و احکام ارث و بیان حکم و سهم هر یک از طبقات وارثین.

آغاز: الحمدلله حق حمده و الصلوة علی رسوله محمد و عبده قال الشیخ الامام الاجل ... المرغینانی غفرالله له و لوالدیه و احسن الیهما و الیه هذا مجموع یلقب بالعثمانی و قد رغب فیه القاصی و الدانی و انی قرأته علی المشایخ مرارا ... اول ما یبدا به من ترکة المیت تجهیزه.

انجام: اذا مات الرجل عن ابن و ولد خنثی قال ابو حنیفة ثلثا المال للابن و الثلث للخنثی و اختلف ابو یوسف و محمد ... و قال ابو یوسف رحمه الله للخنثی ثلاثة من سبعة و للابن اربعة و الله اعلم ...

[کشف الظنون ۱۲۵۰/۲]

شرح و حواشی:

۱- شرح الوصایا من کتاب الفرائض؛ شهابی، محمد ولی بن میر محمد

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شرف بن مولانا کمال الدین بن حسام الدین حسن بن علی السراجی، تا: دوشنبه ۲۰ جمادی الاول ۷۹۴ق؛ در سال ۷۹۶ به وسیله کاتب مطالعه و مقابله گردیده، محشی؛ جلد: مقوایی، ۳۴گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۳۸ - ۲۰۱]

● **الفرائض فی المواریث** / فقه / عربی

al-farā'iḍ fi-l mawārīṯ

حسنی طباطبائی، صدرالدین محمد، - ۱۱۵۴ قمری

hasanī tabātabā'ī, sadr-od-dīn mohammad (- 1742)

تاریخ تألیف: ۱۱۳۷ق

بعضی از آثار مؤلف به کوشش سید جواد مدرسی یزدی حفید آن مرحوم چاپ و منتشر شده است (برای آشنایی بیشتر به کار مؤلف رجوع شود به کتاب رساله عقد الحسینی چاپ یزد). (محمد شیروانی)

[میراث اسلامی ۴۵۹/۸]

۱. یزد؛ مدرسی، سید محمد (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۹

آغاز: بسم الله ... الحمدلله محدث العالمین وارث؛ **انجام:** فیها کما هو المعروف.

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد سامع ابن محمد نصیر، تا: ۱۱۳۷ق؛ جلد: تیماج تریاکی، ۹گ (۸۵-۹۳)، ۲۱ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [میراث اسلامی: ۸ - ۴۵۹]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۲۰/۱

آغاز: بسمله، الحمدلله محدث وارث السموات و الارضین و مورث الجنة للمتقین. الخ؛ **انجام:** فیقال فی المثال الثلاثة توافق الستة بالثلث فیضرب ثلث الستة ای الاثنین فیها کما هو المعروف، تمت الرساله

خط: نستعلیق، کا: سید نقی مدرس مصدق (من احفاد المؤلف)، تا: ۱۳۸۰ق؛ جلد: مقوایی، ۱۹ص (۱-۱۹)، ابعاد متن: ۲۰×۲۳/۵، اندازه: ۲۱/۵×۲۷سم [ف: ۱ - ۳۰۳]

● **فرائض منظوم** / فقه، شعر / فارسی

farā'ez-e manzūm

ابن حسام خوافی، جمال الدین، - ۷۳۷ قمری

ebn-e hosām-e xāfī, jamāl-od-dīn (- 1337)

تاریخ تألیف: ۷۲۵ق

[فرهنگنامه ها ص ۱۵۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۴۷/۲

آغاز: پس از تحمیدات پاک یزدان ×× درود مصطفی و نعت یاران / فرائض خوان که تعلیم فرائض ×× بقول مصطفی هست از فرائض؛ **انجام:** همین حکم است در فوت حرقی ×× که روشن کرده اند در فصل غرقی / دوشنبه آخر شهر مبارک ×× بآخر آمد این نظم مبارک / پس از هفتصد گذشته خمس عشرین ×× خدایا رحم کن بر جمله آمین / چو هست ابن حسام این نظم را خاص ×× بروح او بباید خواند اخلاص

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۲گ (۶۴پ-۷۵پ)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۸ - ۵۶۴]

● **فرائض المنهج** / فقه / عربی
farā'iḍ-ul manhaj
انصاری، زکریا بن محمد، ۸۲۶؟ - ۹۲۶ ؟ قمری
ansārī, zakarīyā ebn-e mohammad (1423 - 1520)
وابسته به: منهج الطلاب؛ انصاری، زکریا بن محمد (۸۲۶-۹۲۶)
بخش احکام ارث کتاب «منهج الطلاب» یا «المنهج» خود انصاری است در فقه شافعی که آن را از کتاب «منهاج الطالبین» ابوزکریا یحیی بن شرف، محی الدین نووی (-۶۷۷ق) تلخیص کرده است.
آغاز: یبدء من ترکة میت (کذا) بما تعلق بعین، کزکواة و جان و مرهون ...
انجام: و من الثانیة اخذه مضروبا فی نصیب الثانی او وفقه.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۳۲۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۰۵ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۷۴۶]

۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۰۰/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ محشی از شیرازی، احکام جراح، حاشیه محرر و ابن حجر؛ ۶گ (۱۰۹پ-۱۱۴پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۲۹۵]

● **الفرائض النصیریة علی مذهب اهل البیت = جواهر الفرائض = رسالة الدرة = الرسالة المیراثیة** / فقه / عربی
al-farā'iḍ-un naṣīrīya 'alā maḏhab-i ahl-il bayt = jawāhir-ul farā'iḍ = r.-ud durra = ar-r.-ul mīrāṯīyya
نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری
nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)
رساله جامع و مختصری است در اصول علم فرائض و مواریث. ظاهراً تنها کتابی است از خواجه که در فقه از او به جای مانده است. مؤلف در این رساله از کتاب استادش معین الدین سالم بن بدران مصری به نام «تحریر» یاد کرده است. این رساله در دو «قسم» است: قسم ۱. فقه مواریث و متعلقات آن در دو «فن»: ۱) در دو «باب» و هر بابی شامل چند «فصل» است، ۲) احکام وصایا و اقرارهای متعلق به فرائض در دو باب و هر باب در چند فصل؛ قسم ۱. کیفیت تخصیص و تقسیم سهام بر وارثان و استخراج وصایای مبهمه که آن نیز در چند «باب» و «فصل» است: فصل اول از باب اول از فن اول از قسم اول در انساب و مراتب نسب است. (فاضل)
آغاز: بسمله. و به نستعین. لله احمد اهل الحمد و ولیه و منتهاه و بدیه ... هذه اصول و جمل من علم الفرایض و ما یتعلق بها ... مقناة بحساب الابواب ... و هی مرتبة علی قسمین الاول فی فقه المواریث ... و الثانی فی کیفیة التحصیص مع تصحیح السهام
انجام: و لعمها اثنان و لعمتها واحد و هذا هو الجواب عنه وبالله العصمة والتوفیق و هو حسبنا و نعم الوکیل نعم المولی و نعم النصیر و لاحول و لاقوة الا بالله العلی العظیم. تمت.
[دنا ۹۱۱/۷-۹۱۳ (۶۱ نسخه)]

شرح و حواشی:
۱- مناسخات المیراث = المسألة النافعة للمباحث الجامعة لأقسام الوارث = الارث = مناسخات الارث؛ اعرجی حلی، عبدالمطلب بن محمد (۶۸۱-۷۴۵)
۲- الدرة الدریة فی شرح المسألة النصیریة؛ سبعی، احمد بن محمد (- ۹)
۳- حاشیة الفرائض النصیریة = خلاصة الفرائض النصیریة؛ اشرفی جرجانی، عبدالحی بن عبدالوهاب (-۹۵۹)
۴- التحریر فی شرح الفرائض النصیریة = شرح فرائض نصیریه = الارث؛ ابیوردی، ابوالحسن بن احمد (-۹۶۶)
۵- حاشیة الفرائض النصیریة؛ اصفهانی، ملك محمد بن حسین (-۱۰)
۶- شرح الفرائض النصیریة؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰)
۷- حاشیة شرح جواهر الفرائض
۸- الفرائض النصیریة (ترجمه)
۹- الفرائض النصیریة (ترجمه و شرح)
۱۰- الحاشیة علی الرسالة المیراثیة = حاشیة الفرائض النصیریة
۱۱- الفرائض النصیریة (ترجمه)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ نازیبا، کا: حسن بن علی حسینی، تا: ۱۵ محرم ۶۸۹ق، جا: کاشان؛ محشی؛ تملك: علی ابن الحسن بن محمد بن علی بن مرتضی موسوی الحافظ به تاریخ نیمه رمضان ۹۸۸، محمود بن حاجی محمد رضا بیدگلی با مهر «الواثق بالله العلی عبده محمود» (مربع)، محمود بن محمد رضا به تاریخ ۷ صفر ۱۲۸۸؛ مهر: «ان الله هو الملك الحق المبین عبده مهدی» (بیضی)، «المتوکل علی الله الملك الصمد قطب الدین بن سلطان محمد» (دایره)، «... بر همه مظفر و منصور شد» (دایره)؛ جلد: تیماج، ۱۹گ (۱پ-۱۹پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱ - ۶۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۰۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: یحیی بن تاج الشرف بن محمد موسوی، تا: چهارشنبه ۲۲ شوال ۷۲۵ق؛ مصحح، محشی، با اشعاری که بعضی از آنها به خط ابو الفتح بن علی است به تاریخ هفتم ربیع الثانی ۷۴۴؛ جلد: تیماج، ۱۹گ (۱پ- ۱۹پ)، ۱۶ سطر، اندازه:

۱۳×۲۰سم [ف: ۲۴ – ۱۰۱]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۳۲/۲

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه، ۵۵گ (۸۲پ–۱۳۶ر)، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۶ – ۳۶]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۲۶۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰، به دستور رفیع الدین بن علی به تاریخ ۹۷۵؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی، ۳۵گ (۹پ–۴۳پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۶ – ۲۴۸]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۰۶/۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** الباب الثانی فی المناسخات ... و خلف بنت ابن هی الاخت المذکورة و ابن بنت و زوجة فاضل ...

بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن یشمی [ف: ۹ – ۵۲]

۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۰۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۸ شوال ۹۱۷ق؛ مصحح، مقابله شده؛ مهر دوازده ضلعی که در اطراف آن نام چهارده معصوم (ع) و در وسط: عبد:علی بن عبدالعالی بدرالدین؛ مهر: «الواثق بالملک المتعالی علی بن عبدالعالی بدرالدین» (دایره)، «الهی بحق ابن عم المصطفی و الزهرا و سبطیه و التسعة، اقل عبدهم علی بن عبدالعال بدرالدین فی الجنة موقفه» (دایره)؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۲۴گ (۳–۲۶)، ۱۱ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳ – ۱۵۳۲]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۳۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فصل: ذو القرابتین ... و لنورد المثال الذی ذکره شیخنا الامام السعید معین الدین سالم بن بدران ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۲۱ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱۴گ (۳۴پ–۴۷پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۱۲– ۱۹۹]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۱۹/۶

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،بی‌کا، تا: ۹۲۴ق، جا: نجف اشرف؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۱ص (۸۷–۱۲۷)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۹ – ۴۲]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۷۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوالمعالی بن محمد حسینی، تا: نیمه شوال ۹۵۰ق؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۱۳گ (۲۳–۳۵؟)، ۱۹ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۲/۵سم [ف: ۳۶ – ۳۰۰]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سعدالله بن امان الله بن علی، تا: ذیقعده ۹۵۸ق، جا: ساحل ارس؛ ۱۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ – ۵۷۲]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۳۰۹/۱–۵۶/۱۵۹

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۶۱ق؛ ۳۶گ (۱–۳۶)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۶ – ۳۰۲۴]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۶/۳–۱/۹۶

آغاز: و ثلث بنات بنت عمه له ... فصل و الطریقة المذکورة فی بعض الکتب المحدثة هی أن یعطی صاحب الفرض و اصحاب الفروض بدل کل سهم من سهامهم؛ **انجام:** برابر

تذکر: نام مؤلف به استناد انجام نسخه به دست امد؛ خط: نستعلیق، کا: هدایت الله دست غیب حسنی حسینی، تا: ذیقعده ۹۶۲ق، جا: تبریز؛افتادگی:آغاز؛۶گ،۲۳سطر،اندازه:۱۴×۲۱سم[ف:۶ – ۳۰۱۹]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۹۵/۲

آغاز و انجام: برابر

کا: مجدالدین بن شرف الدین اصفهانی، تا: رجب ۹۶۳ق، جا: اصفهان (احتمالا)؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۳۴ص (۳–۳۶)، ۱۷ سطر(۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲ – ۳۲۲]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۱۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۶۵ق؛ مذیل به دعای عهد می‌باشد؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۱۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۵۰۶]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۹/۵

همان نسخه بالا [مؤید: ۱ – ۹۳]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۷۹/۸

خط: شکسته نستعلیق، کا: علی بن محمد شیروانی، تا: ۲۶ محرم ۹۸۳ق، جا: خراسان؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۲۲گ (۸۲پ–۱۰۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۶ – ۲۰۲]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۹۸۵ق؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۲۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲۴ – ۲۵۳]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۴۷/۲

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نسخ خوانا، بی‌کا، تا: شوال ۹۹۳ق؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۴۱گ (۵۲–۹۲پ)، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۱ – ۲۶۲]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۲۵۹/۲

خط: نسخ، کا: محمدصالح بن سلطان محمد اصفهانی، تا: جمادی الثانی۹۹۴ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز [ف: ۵ – ۴۵۰]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۸۴/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۶۷۰]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۸۸/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۳۸گ (۱پ–۳۸ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۲۰ – ۲۰۳]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۳۶/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** فخرج الثلث و العشر اثنی عشر تضرب الثلثة التی فخرج الکسر.
تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: محتملاً ابوالقاسم بن میرزا جان منجم، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۴۱ص (۱۶۳-۲۰۳)، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۷۳]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۲۳/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لنختم المختصر بالعلاوة الموعود فی ذکر المثال ... ثم یقسم الاربعة و العشرین التی هی الابن المعدوم علیه علی ورثته فنصیب أمه ستة و ینتقل الی ورثتها
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۱۸گ (۲۱۵پ-۲۳۲پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲ - ۱۲۷]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۱۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد اشرف بن زین الدین حسینی استرابادی، تا: اوایل قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۱۹گ (۴۰پ-۵۸پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۹ - ۱۰۹]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۳۳۷/۲
آغاز و انجام: برابر
تذکر: در فهرست ناشناس مانده؛ خط: نسخ، کا: حسن بن ابراهیم، تا: یک‌شنبه ۳ شعبان ۱۰۱۸ق؛ جلد: تیماج، ۱۷گ (۶۱پ-۷۷پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۳۰۳]

۲۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۷۹/۱-۲۶/۱۵۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد صالح بن محمد، تا: جمعه ۲۹ رمضان ۱۰۲۰ق؛ محشی با امضای «حی»؛ جلد: تیماج، ۴۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶ - ۳۰۲۳]

۲۶. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۲۷۳/۱
آغاز: و کل باب یشتمل علی فصول. الفصل الاول من الفن الاول من القسم الاول فی مراتب المیراث؛ برابر؛ **انجام:** برابر؛ تمت الرسالة من تألیفات شیخ الملة و الطائفة علامه اهل الزمان نصرالملة و الحق و الدین قدس الله سره العزیز و عمت الله ببرکاته انه علی ما یشای قدیر و الحمدلله رب العالمین فی تاریخ یوم الثلاثین من شهر شعبان سنة الثانیة و العشرین بعد الالف، بقلم العبد المحتاج الی الغفران عبده محمد بن سلیمان.
تذکر: نام کتاب و مؤلف به قرینه انجام نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: محمد بن سلیمان، تا: ۲۱ رمضان ۱۰۲۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۱۱-۲۲ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۲۳۴]

۲۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۶۲۷/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: راضی بن بهاء الدین بن جمال الدین نجفی جزائری، تا: شوال ۱۰۲۳ق؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده محمد اسماعیل» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۲ - ۶۴۲]

۲۸. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۹۲/۱۶
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۱۰۲۵ق؛ ۱۸ص (۱۶۵- ۱۸۲) [ف: - ۱۲۶]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۸۲/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد غدیر بن میر فتح الله حسنی حسینی، تا: ۱۶ صفر ۱۰۳۵ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج، ۲۱گ (۳۹پ-۵۹ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۵ - ۸۱]

۳۰. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۳۵/۲
خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن الخطیب، تا: ۱۰۴۰ق؛ ۲۰گ (۱۹پ-۳۹پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: - ۲۸]

۳۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۱۷/۵ - ج
انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲ شوال ۱۰۴۲ق؛ ۲۱گ (۴۹پ-۶۹پ) [ف: - ۳۱۵]

۳۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۰۶۰/۳
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس مانده؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۰۴۸ق؛ اهدایی: حاج شیخ احمد شریعت عقدایی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۷ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳ - ۸۳۹]

۳۳. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۱۱/۱۵ - ب
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد تقی بن عبدالحسین نصیری طوسی، تا: ۱۰ جمادی الاول ۱۰۷۱ق، جا: اصفهان؛ محشی با نشان «ل. شرح»؛ ۶گ (۲۵۶ر-۲۶۱پ) [ف: - ۴۴۱]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۷۷/۱۶-عکسی
اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۰۲]

۳۴. تهران؛ دانشکده ادبیات؛ شماره نسخه:۷۰/۴ ـ د
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۲۲ ربیع الاول ۱۰۷۳ق؛ ۱۵گ (۳۳ر-۴۷پ)؛ [ف: ۱ - ۱۹۱]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۵۷/۲
خط: نسخ، کا: حسن بن خمیس اسدی، تا: ۱۰۷۴ق؛ افتادگی: انجام؛ ۱۶گ (۱۰پ-۲۵پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۲۵۶]

۳۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۰۵/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد فاضل موسوی حسینی، تا: ۱۴ رمضان ۱۰۸۱ق؛ جلد: تیماج، ۲۰گ (۱پ-۲۰ر)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۳۰۳]

۳۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۸۶/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ معرب، کا: عبدالحسین رودستی، تا: رمضان ۱۰۸۶ق؛ تملک: محمد معصوم؛ مهر: حاج سید سعید؛ ۱۶گ (۱۱۰–۱۲۵)، ۲۳ سطر (۴/۵×۱۴)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۳ – ۱۲۰۲]
۳۸. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۸۵/۱
خط: نسخ، کا: شمس الدین مسکین عروسی، تا: رمضان ۱۰۸۸ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ – ۴۱۱]
۳۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۵۷۴
خط: نسخ، کا: علی بن احمد بن سلیمان بلادی بحرانی، تا: ۲۲ جمادی الثانی ۱۰۹۳ق؛ با حواشی بسیار؛ ۱۹گ، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۲۰۰]
۴۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۲۹۷/۴
خط: نسخ، کا: محمد بن عزالدین بن عبدعلی بن اسماعیل جزائری، تا: ۱۰۹۷ق؛ مصحح؛ ۱۰گ (۱۵۴–۱۶۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ – ۸۹]
۴۱. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، تا: ۱۰۹۸ق [میراث اسلامی: ۵ – ۶۰۳]
۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۰۳/۱
بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۶ – ۴۸۶]
۴۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۲۵۴/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۲۰گ (۲پ–۲۱پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۱۶– ۲۳۷]
۴۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۸۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق؛ مصحح، محشی به خط مولی محمد علم الهدی إبن فیض کاشانی؛ مهر: بیضی نصیرالدین سلیمان بن محمد علم الهدی فیضی کاشانی «یا محسن اغفر بمحمد علم الهدی نصیرالدین سلیمان ۱۱۱۷» (بیضی)، ابوتراب بن نصیرالدین سلیمان با نشان «ابوتراب الفیضی ۱۱۲۲» (بیضی)، عبدالباقی بن صدرالدین محمد بن ابی تراب فیضی کاشانی «عبدالباقی بن صدرالدین محمد الفیضی» (بیضی)، «محمد بن صدرالدین محمد الفیضی ۱۲۲۹» (بیضی)، نصیرالدین سلیمان (بیضی)، محمد بن صدرالدین محمد الفیضی؛ جلد: تیماج، ۲۲گ، ۱۵ سطر(۷×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۳۴ – ۲۱۹]
۴۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۷۱/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد کریم بن ابی تراب همدانی، تا: یک‌شنبه ۸ ذیقعده ۱۱۱۲ق؛ محشی؛ جلد: تیماج، ابعاد متن: ۷×۱۰، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۱۶ – ۴۷۲]
۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۲۴۶
آغاز: برابر **انجام:** فیکمل الزوجه او الباقی من الفریضه بعد اخراج الثمن فیصرف فی خمسه فیکمل اللاب ام و لکن من البنات ... و عشرون.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۷ق؛ جلد: تیماج [رایانه]
۴۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۲۴ صفر ۱۱۳۴ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ ۴۰گ، ۱۰ سطر (۵×۱۲) اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۳۸۹]
۴۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۷۳۴/۱۶
آغاز و انجام: برابر
در فهرست با عنوان «المواریث» و ناشناس آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با امضاء «محمد باقر حفظه الله تعالی»؛ مهر: فاضل بسطامی «الراجی عبده نوروز علی»، حاج سید سعید؛ جلد: تیماج، ۱۲گ (۱۱۷–۱۲۸)، ۲۰ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ – ۸۴۶]
۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۵۴۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: حسن فرید محسنی، شهریور ۱۳۵۴؛ جلد: تیماج، ۲۵گ، ۱۴ سطر [ف: ۲۰ – ۳۶۷]
۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۲/۲ معزی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: مرتضی بن سید محمد موسوی طبیب، تا: ۱۲۰۰ق؛ جلد: تیماج، ۱۳گ (۳۱۳پ–۳۲۵ر)، ۲۳ سطر (۷/۵×۱۸)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۹ – ۲۰۸]
۵۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۷۸/۱
خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛محشی با نشانه«ع ل»؛جلد:تیماج، ۲۲گ (۷پ–۲۸ر)، ابعاد متن: ۷×۱۲، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۶ – ۴۷۶]
۵۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۸۸/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اصل المال خمسة و ثمانون.
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد سعید، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۲۳ص (۱۳۸–۱۶۰)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲ – ۳۲]
۵۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۵۶۷/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴۳گ (۱–۴۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ – ۱۵۱]
۵۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۷۳/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ینتقل الی ورثتها و الباقی ... ینقل الی جدی ابنها للذکر مثل حظ الانثیین ثم تقسم الستة التی هی لزوج المهدوم علیها ورثها لنصیب ...
ناتمام؛ خط: نسخ، کا: محمد قلی سرابی، تا: قرن ۱۳؛ ۲۳گ (۱۱۱پ–۱۳۳پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۷ – ۲۹۸]
۵۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۲۰/۵
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ جلد: تیماج، ۲۶گ (۱۸۱ر–۲۰۶پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۲ – ۲۲۱]

۵۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۷۸۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد هادی بن میرزا احمد نخجوانی، تا: ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج، ۱۵گ (۸پ-۲۲پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۵ - ۱۱۹]
۵۷. اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه:۱۶/۴
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن آخوند ملامحمد محسن هزار جریبی اصفهانی، تا: ۲۴ ذیقعده ۱۲۵۶ق؛ جلد: تیماج، ۹گ (۸۴پ-۹۲پ)، ۲۳سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۲۲]
۵۸. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۵۰۳/۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: غره ذیحجه ۱۲۷۹ق؛ جلد: تیماج، ۲۲گ (۷۵ر-۹۶ر)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۲ - ۳۲۲]
۵۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۷۶/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد تقی بن علی رضا گرگانی، تا: ۱۲۸۷ق؛ جلد: تیماج، ۱۳گ (۱۶۶پ-۱۷۸پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۱ - ۳۴۷]
۶۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۵۱/۲-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ پخته، کا: موسوی حسینی، تا: ۱۳۱۸ق؛ ۳۸ص (۱۶۶-۲۰۳) [عکسی ف: ۱ - ۲۸۳]
۶۱. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۹/۱
آغاز: ... الموانع، فصل فی الانساب و مراتبها النسب ههنا هو اتصال انسان بغیره لانتماء احدهما فی الولادة الی الآخر؛ **انجام:** برابر
تذکر: نام مؤلف به استناد انجام نسخه ذکر شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی به رمز «ع» یا «ع س»؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: - ۳۲]
۶۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۲۴۳/۱
خط: نسخ، کا: شمس الدین عسکر عروسی، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۹۰۴]
۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۴۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی، دارای دوایر صور تقسیم ترکه؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۱۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۵ - ۵۷۱]
۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۱۵۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مقابله شده؛ جلد: تیماج، ۴۷گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۱۸سم [ف: ۵ - ۵۷۳]
۶۵. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۱۳۱/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** بلغت عشرة وهی ثلث المال مثل نصیب الابن فالمسألة ...
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۳۶گ (۱۱۸-۱۵۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [کتابخانه‌های قائن: ف: - ۱۱۲]
۶۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۶۳۱/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ: ۲ - ۶۴۲]
۶۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۴۷/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** اذا قیل ای عدد ینقسم الباقی منه بعد الربع و السدس.
تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ کا: محمد بن علی بن محمد، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۳ص (۱۲۱-۱۳۳)، ۲۳ سطر (۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۹ - ۲۳۲]
۶۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۲۹
آغاز: فی الولادة الی الآخر ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ اهدایی: شیخ مصطفی علمیه؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۴۷گ، ۹ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۴ - ۱۲۹۱]

● الفرائض النصیریة (ترجمه) / فقه / فارسی

al-farā'iḍ-uṭ naṣīrīya (t.)

وابسته به: الفرائض النصیریة علی مذهب اهل البیت = جواهر الفرائض = رسالة الدرة = الرسالة المیراثیة؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲)

غیر همانند:
۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۷۶۷-۲۹/۱۰۷
آغاز: بسمله اما بعد مصنف این کتاب قدس الله سره بعد از آنکه ابواب کتاب را شمرده و ترتیب آنها را بیان کرده گفته که الباب الاول من الفن الاول من القسم الاول فی مراتب الوراث؛ **انجام:** پس مجموع ثلث و ربع دوازده است و ثلث و ربع او هفت است و سه مخرج کسری است که منسوب است به اصل مال
ترجمه‌ای است روان و سلیس؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۴۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۸۷۱]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۳۸/۸
آغاز: از اولاد ابن و اولاد بنت قسمت میکنند ما را ذکر ضعف انثی تصویر مسایل مثلا اگر میت پسر پسر بگذارد با زوج اصل فریضه از چهار است یک سهم از زوج و سه سهم از پسر پسر و اگر بجای زوج زوجه باشد اصل فریضه از هشت است یک سهم از زوجه و هفت سهم از پسر پسر؛ **انجام:** میت ابوین یا یک دختر و دو برادر بگذارد اصل فریضه از شش است سه سهم که نصف است نصیب دختر و دو سهم که سدسان نصیب ابوین و

یکسهم باقی منکر است بمخرج ربع چهار ضرب میکنیم در شش، بیست و چهار میشود دوازده سهم حصه دختر بالفرض و هشت سهم حصه ابوین و از چهار سهم باقی یک سهم ...
به نظر می‌رسد صفحه یا صفحاتی از رساله افتاده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور، ۱۵گ (۱۰۶–۱۲۰)، قطع: ربعی [ف: ۱۶ - ۹]

● **الفرائض النصیریة (ترجمه و شرح)** / فقه / فارسی
al-farā'iḍ-un naṣīrīya (t. wa š.)
وابسته به: الفرائض النصیریة علی مذهب اهل البیت = جواهر الفرائض = رسالة الدرة = الرسالة المیراثیة؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷–۶۷۲)
آغاز: پس کویم که مصنف ره بعد از آنکه ابواب کتاب را شمرده و ترتیب آنها را بیان کرده گفته است الباب الاول من الفن الاول من القسم الاول در مراتب وارثان است «المیراث یستحق بامرین نسب و سبب ما لم یمنع منه مانع و سنذکر الموانع» یعنی استحقاق میراث بدو چیز باشد یا نسب که عبارت از خویشاوندانست و یا سبب یعنی زوجیت بشرط آنکه مانعی از میراث نباشد ...
انجام: و یکسهم از آن سه سهم اسمعیل راست و هر دختر از دختران آن زوج یک سهم و از سه سهم باقی دو سهم عم ها راست و یک سهم عمه اورا اینست تفصیل این مسئله و برین ختم رساله شد الحمد لله وارث میراث الارض و السماء و الصلوة علی خاتم الرسالة و آله الهدی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۵/۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۰۵ص (۱۳۴–۲۳۸)، ابعاد متن: ۷×۱۳، اندازه: ۱۳×۱۹سم [سنا: ف: ۱ - ۱۰۶]

● **فرائض و احکام ارث** / فقه / عربی
farā'ez va ahkām-e ers

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۰۷
آغاز: بسمله، حمدله ... قال رسول الله (ص) تعلموا الفرائض و علموها الناس؛ **انجام:** مایرث بعضهم من بعض الامماورث کل واحد منهم من صاحبه ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ در پایان منظومه‌ای خوب در ارث دیده می‌شود؛ اهدایی: اخوان مصلایی؛ جلد: چرمی، ۵۲گ، ۷ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۸۵۸]

● **الفرائض و حدود الدین** / کلام و اعتقادات / عربی
al-farā'iḍ wa ḥudūd-ud dīn
منصور الیمن، جعفر بن محمد
mansūr-ol-yaman, ja'far ebn-e mohammad
در پنج «فصل».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۴۱/۱-ف
نسخه اصل: انجمن اسماعیلی بمبئی؛ خط: نسخ، کا: طاهر بن الحد المقدس میان صاحب عبدعلی، تا: یک‌شنبه ۷ صفر ۱۳۸۵ق؛ ۲۵۱ص (۱–۲۵۲) [فیلمها ف: ۲ - ۱۰۶]

● **فرائض و کتب فقهی** / فقه / فارسی
farā'ez va kotob-e feqhī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۸۲
بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق؛ خریداری از عبدالقادر قادری [رایانه]

● **الفرائض و القضاء** / فقه / عربی
al-farā'iḍ wa-l qaḍā'
ارث و تقسیم فرایض بر مبنای فقه عامه و نیز قضاء بر مبنای فقه عامه را در دو کتاب کتاب الفرائض و کتاب القضا به طور مبسوط بیان می‌کند.

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۵۶۵/۸
آغاز: کتاب الفرائض،آیات المواریث مشهورة و عن النبی(ص) انه قال تعلموا الفرائض و علموها الناس
خط: نسخ جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: - ۲۹۷]

● **الفرائض و المواریث** / فقه / عربی
al-farā'iḍ wa-l mawārīṯ
موسوی دزفولی، ابراهیم بن محمد، - ۱۳۰۰ ؟ قمری
mūsavī dezfūlī ،ebrāhīm ebn-e mohammad (- 1883)
فقه استدلالی است مشتمل بر چهار «مقدمه»، یک «خاتمه» و چندین «فصل»: مقدمه ۱. تقسیم الوارث؛ مقدمه ۲. موانع الارث، مقدمه ۳. الحجب؛ مقدمه ۴. مقادیر السهام. مؤلف، تمامی طبقات و اقسام وارثان را برشمرده و تعداد آنها را به ۷۱ وارث رسانده و در پایان جدولی حاوی ۷۲ مربع جهت تسهیل مطالب ترسیم نموده است. سبب تألیف: جدول مواریث علاءالدین سمرقندی از عامه و جدول فرایض افضل علی هندی از خاصه توسط یکی از علمای بزرگ به نام گلشن جونپوری نزد مؤلف، وصف می‌شود وی با اشتیاق و علاقه وافر تلاش می‌کند تا آنها را به دست آورده در نوشته خود استفاده نماید؛ چون از یافتن آنها نومید می‌شود پس از ختم این کتاب در پایان، جدولی با اسلوب بسیار جالب و جذاب در ۳۷ ورق درباره طبقات سه گانه نسب، و جدولی دیگر درباره اجتماع دیگر وارثان با طبقات مزبور، در

۴۱ ورق می‌نگارد.
آغاز: بسمله، الحمد لمبدع الاشیاء بلا آلة و لاعناء والوارث للجزاء بعد الفناء للبقاء.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۰۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هی کمال الترکة و هذا آخر ما فصلناه فی الفصول فلنشرع ... فی الجداول ... القطعة الاولی من الجدول ... للذکر مثل حظ الانثیین ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ جلد: میشن، ۲۱۰گ، ۲۳–۲۶ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ – ۳۶۸]

● **الفرائض و المواریث** / فقه / عربی
al-farā'iḍ wa-l mawārīṯ

تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۷۴/۵
آغاز: بسمله. آیات المواریث مشهورة عن النبی ... تعلموا الفرائض فانها نصف العلم. اول ما یخرج من ترکة المیت حق تعلق بعین من امواله؛ **انجام:** علی هذا تصب انشاء الله. تم الفرائض بحمد الله ... سنة ۷۵۵
عنوان‌ها فصل است و شاید بخشی از کتابی باشد در فقه. در ص ع آمده «نقل من کتاب المصباح سادس ذیقعده سنة ۸۷۹»، گذشته از کتاب‌های سنیان سید مرتضی هم کتابی به این نام دارد؛
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۵۵ق؛ ۷ص (۳۰۰–۳۰۶)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [نشریه: ۳ – ۳۵۰]

● **فرائض و نوافل (مختصر)** / فقه / فارسی
farā'ez va navāfel (mx.)

حسینی خاتون آبادی، محمد صالح بن عبدالواسع، ۱۰۵۸ – ۱۱۲۶ ؟ قمری

hoseynī xātūn-ābādī, mohammad sāleh ebn-e 'abd-ol-vāse' (1648 - 1714)

اهداء به: شاه سلطان حسین صفوی
در مقدمات و مقارنات نماز است مشتمل بر «مقدمه» و چند «فصل».

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۶۷
خط: نسخ، کا: عبدالله پسر بهاء الدین محمد طباطبائی، تا: ۲۶ ربیع الاول ۱۱۹۸ق؛ قطع: رحلی [نشریه: ۴ – ۳۸۳]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۳۰/۱–ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۹۶]

● **فرائض و واجبات** / فقه / فارسی
farā'ez va vājebāt

در چهار «فصل»: ۱. فرایض اعتقادی در ده مساله؛ ۲. در فرایض عملی در ده مساله؛ ۳. ترک معصیتها در سه مساله؛ ۴. اخلاق.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۰۷/۴
آغاز: بسمله، الحمد الله ... اما بعد بدانکه مهمترین کارها مر بنده مسلمان را دانستن فرایض و واجبات شریعت است؛ **انجام:** در ترقی در ایدو الله الموفق و الهادی و صلی الله علی محمد و آله اجمعین.
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۰؛کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۹گ (۳۲۸ر–۳۳۶پ)،۱۵سطر(۸×۱۲)،اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ – ۱۴۳]

● **الفرائض و الواجبات** / کلام و اعتقادات، فقه / عربی
al-farā'iḍ wa-l wājibāt

در این رساله فرائض و واجبات شرعی در سه فصل بر شمرده شده است: ۱. فرائض اعتقادی و اعمال و اخلاق و تروک و علوم در پنج مسئله؛ ۲. ترتیب و محل وقت فرائض؛ ۳. فرائض کفائی.

تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۵۱/۴ – ج
آغاز: بسمله. اعلم ان الاحوال التی هی مواریث الاعمال و نتایجها لا یتحقق الا بعد تصحیح الاعمال؛ **انجام:** و اداء الشهادة کلها فروض کفایة و الناس عنها غافلون فهذا هو تمام الفرائض و الواجبات اجمالا و الله اعلم و احکم
خط: نسخ، کا: عبدالله کشمیری بخاری، تا: چهارشنبه ۵ صفر ۱۲۷۹ق؛ ۹گ (۱۹پ–۲۷ر) [ف: – ۴۰۹]

● **فرادیس** / کلام و اعتقادات / فارسی
farādīs

سبحانی، محمد ابراهیم بن عبدالصمد، قمری

sobhānī, mohammad ebrāhīm ebn-e 'abd-os-samad

رساله کلامی شیعی و فارسی در امامت.
آغاز: بسمله. الحمدلله اقرارا بنعمته ... اما بعد چنین عرض با فرض نماید ... میرزا ابراهیم ولد عبدالصمد سبحانی آقا میرزا محمد طهرانی که تفرجگاهی از برای مؤمن به ترتیب دادم.
[فهرستواره منزوی ۹/۴۵۷]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۴۶۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** همان مکان که اشرف بقاع ربع.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ جلد: روغنی مذهب، ۲۵۸گ، ۱۵ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۳/۵×۲۲سم [ف: ۵ – ۳۵۹]

● **فرادیس = فردوسیه** / گوناگون / فارسی
farādīs = ferdowsīye

در پند و اندر و اخبار است و داستان‌ها و مطایبات و شوخی‌ها با شعر فارسی خود مؤلف و شوخی لطفی شاعر و شعر میرزا بایسنقر و در آن از داستان قحط ۱۲۸۷ق یاد شده است.
آغاز: الحاصل تفرج گاهی از برای انسان بهتر از باغها و بستانهای که در این کتاب است نیست ... این کتاب را کمال پریشانی را تحت اغتشاش حواس تألیف و تصنیف نمودم ... و نامیدم این کتاب را فرادیس و فردوسیه بیاری خداوند و همه داخل شوند در فردوس بعد از اسلام حتی روسیه و پروسیه.
[فهرستواره منزوی ۵۳۹/۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۶۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** ناقص: چرا خود را زحمت میدهی سبب و به.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۴۶۱گ، ۱۴سطر (۱۱×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۲۷۵۶]

● **فرادیس الفقه = شرح شرایع الاسلام** / فقه / عربی
farādīs-ul fiqh = š.-i šarāyi‘-ul islām

خوئی، علی بن عبدالکریم، ق۱۳ قمری
xū’ī, ‘alī ebn-e ‘abd-ol-karīm (- 19c)

وابسته به: شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)
تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۱۰ شعبان ۱۲۶۹ق؛ محل تألیف: نجف اشرف
کتابی مفصل در شرح شرایع الاسلام محقق حلی و به روش فقه استدلالی با استفاده از روایات، آراء و نظرات فقها و مجتهدان پیشین و پسین و برخی معاصران خود از جمله سه تن از اساتید خود شیخ انصاری «با تعبیر قال الاستاد الانصاری» و صاحب جواهر الکلام «با تعبیر و فی جواهر الاستاد» و شیخ (احتمالا جعفر) شوشتری «با تعبیر شیخنا المدقق الشبستری» و نیز رد و اصلاح بسیاری از دیدگاههای فقهی است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۳۵
آغاز: بسمله الرکن الثانی فی الطهاره المائیه و هی وضوء و غسل و فی الوضوء فصول الاول فی الاحداث الموجبه؛ **انجام:** و منها ما هو شرط للمرضعه مثل کون لبنها عن ولاده ...
نسخه حاضر از بخش الرکن الثانی فی الطهاره المائیهتا السبب الثانی الرضاع ادامه یافته؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: پنج‌شنبه ۱۰ شعبان ۱۲۶۹ق، جا: نجف اشرف؛ با خط خوردگی، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۱۰گ، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۲۷]

● **الفرادیس فی فضائل علی (ع)** / فضایل و مناقب / عربی
al-farādīs fī faḍā’il-i ‘alī

خوئی، علی بن عبدالکریم، ق۱۳ قمری
xū’ī, ‘alī ebn-e ‘abd-ol-karīm (- 19c)

رساله مفصلی است در فضایل اهل بیت (ع) خصوصاً فضیلت حضرت علی (ع)، مؤلف در آن آیات و روایات متعددی را در این رابطه آورده و شرح و تفسیر نموده است. در آن از علامه مجلسی و دیگران مطالبی را نقل نموده است.
آغاز: روی الشیخ ابوالحسن البکری فی کتابه الانوار الذی صنفه لتاریخ ولادة سید الابرار عن علی امیرالمومنین

تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه:۲۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** والی جمیع ذلک الارشادة بقوله (ع) حتی یعرفنی بالنورانیة اذ القاصر نظره الی جسمانیة علی (ع) مایراه الامثله فی اشتماله علی لوازم الجسمانیه
خط: تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۲۲۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [اوراق عتیق: ۱ - ۹۰]

● **فرادیس الممتحنین و قوامیس بلاء آل طاها و یاسین** / حدیث / عربی
farādīs-ul mumtaḥinīn wa qawīmīs-u balā’-i āl-i ṭāhā wa yāsīn

یزدی، محمد باقر بن زین العابدین، ق۱۱ قمری
yazdī, mohammad bāqer ebn-e zayn-ol-‘ābedīn (- 17c)

این کتاب بزرگ در شش مجلد است که عبارتند از: فردوس الامامة، فردوس الغزوات، فردوس القصص، فردوس الطفوف، مقالید الجنان و عدة الذاکرین. آقا بزرگ «فردوس الحکم» را که در ابتدای این نسخه (که درسخنان امیر مومنان علیه السلام هست) آمده و عنوان جلد سادس نیز دارد برنشمرده است.
[الذریعة ۱۵۱/۱۶]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۶۱۸
آغاز: الحمدلله علی ما هو اهله و الصلوة و السلام علی خاتم انبیائه و فخر رسله محمد سید ولد ادم کله وعلی آله و اولاده المعصومین سادة الخلق و فخر الامناء الهداة و قادة الولاة؛ **انجام:** فضربت العرب بهؤلاء الایسار المثل کما ضربوه بلقمان فیقولون للایسار اذا شرفوهم کایسار لقمان و قال طرفة و هم ایسار لقمان اذا اغلت [الشتوة] ابداء الجزر قالوا و واحد الایسار یسرو واحد الابداء بدء وهو العضو
جلد ششم (فردوس الحکم و قاموس المأتم) را شامل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: وسط؛ مهر: «محمد ۱۲۹۹» (مربع)؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۷۴گ، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۴۰]

● **فراریان کوهستان** / داستان / فارسی

farārīyān-e kūhestān

ناظم مان

nāzem mān

شانزده فصل از ترجمه یک رمان خارجی است. فصل اول با نام «محاصره شبانه» و فصل شانزدهم با عنوان «شب زمستانی» نگاشته شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۷۲۴

آغاز: گوره دیل ده کوچکی است که دردامنه ی وادی کوه کوچکی که به فاصله ی دو کیلومتری دریا کشیده شده است قرار گرفته وکمی پائین تر ازآن خانه ای کوچک ییلاقی به نظر می‌رسید؛ **انجام:** من تا حال زنده مانده ام با زهم باید بمانم برای خاطر خانواده‌های خودمان برای جبران اعمال بدم می‌بایستی به زندگی خود ادامه دهم. بعد درحالی که باد وبرف جا پاهای اورا از بین می‌برد دورشد وکمی بعد از نظر غایب گردید

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۱۳۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۱×۲۱سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۴۱]

● **فرازستان** / تاریخ ایران / فارسی

farāzestān

تویسرکانی، اسماعیل بن محمد علی، - ۱۳۱۰ قمری

toyserkānī, esmā'īl ebn-e mohammad 'alī (- 1893)

اهداء به: ناصرالدین شاه قاجار

تاریخ تألیف: ۱۲۹۰ق

به درخواست مانگجی لیمجی هوشنگ هاتریای درویش فانی ساخته است، در هفت «تابش»، هر یک در سه «ارش» به فارسی سره در تاریخ پادشاهان ایران از مهابادیان تا پایان کار ساسانیان از روی شاه نامه فردوسی و چهار چمن و دساتیر: تابش ۱. در چگونگی پایه آفرینش؛ ۲. چگونگی یاس و زاب بودن کتبی؛ ۳. گزارش فرمانفرمائی پیشدادیان؛ ۴. پیدایش جهانبانی و فرهنگ کیان؛ ۵. گزارش فرماندهی کاوسیان و اشکانیان؛ ۶. گزارش چگونگی نژاد ساسانیان؛ ۷. گزارش دانایان چرخه واپسین.

آغاز: بایسته بود همیشه هست بی تندیسه دادار را در آغاز هر کار یاد کردن سزاست بزرگ فروغی که شیدستان از او شید گیرد

انجام: در خردمندی و انشوری پیره والد و خشوران و بزرگ خدیوان فروردین و فرازین گردند

چاپ: مشار فارسی، ج۱، ص۱۰۱۲؛ بمبئی، سنگی، ۱۳۱۱ق / ۱۲۵۳ش / ۱۸۹۴م، وزیری، ۴۱۲+۴ص

[دنا ۹۱۴/۷ (۵ نسخه)؛ مشار ۳۳۰؛ الذریعة ۱۵۱/۱۶؛ نسخه‌های منزوی ۴۳۶۹؛ فهرستواره منزوی ۱۰۴۳/۲]

شرح و حواشی:

۱- مقدمه فرارستان؛ درویش فانی (۱۲۳۰-۱۳۰۷)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: فراهانی مشهور به سلطان کاتب درالخلافه تهران، تا: شوال۱۲۹۶ق؛ مهر: کتابخانه مهندس بغایری؛ جلد: تیماج، ۱۰۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲۱ - ۳۳۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۹۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۳۰۲ق؛ جلد: میشن مذهب، ۶۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸/۷×۲۵/۶سم [ف: ۳ - ۵۷۲]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۶۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۳۰۳ق (آذر ۱۲۵۴ یزدگردی = اپریل ۱۸۸۶)؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: میشن تریاکی، ۸۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ - ۵۷۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا که اندر این جهان کجمدار نامی از فانی بماند یادگار

فاقد مقدمه‌ای است که دیگری در شرح لغات آن نوشته است؛

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۵ق؛ واقف: نایینی؛ جلد: چرمی، ۳۰۱گ، ۱۲ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳/۷×۲۱/۵سم [ف: ۷- ۱۴۲]

۵. تهران؛ فیاض، علی اکبر (دکتر)؛ شماره نسخه:۱۳۹

خط: نستعلیق، کا: اسفندیار بن رستم اسدآبادی، تا: ۱۳۰۷ق [نشریه: ۷ - ۶۹۸]

← الفراسة ⟵ دلائل الفراسة

← فراست ⟵ انسان نامه

← فراست ⟵ مختصر فی علم الفراسة

← فراست ⟵ الادب و السیاسة فی علم النظر و الفراسة (ترجمه)

● **الفراسة** / قیافه‌شناسی / عربی

al-firāsa

فارابی، محمد بن محمد، ۲۶۰؟ - ۳۳۹ قمری

fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875 - 951)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۴/۶

آغاز: الحمد لمن یستحق الحمد لهویته

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۳ق؛ ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۲ - ۳۹۶]

● **الفراسة** / علوم غریبه / عربی

al-firāsa

افلاطون، ۴۲۷؟ - ۳۴۷ ؟ قبل میلاد

aflātūn (-427 - -347)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۱/۱۰
بندی از فراست (در نیم صفحه)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۲۹۲)، ابعاد متن: ۶×۱۴، اندازه: ۹×۱۹سم [سنا: ف: ۱ - ۱۴۱]

● **الفراسة** / طب / عربی
al-firāsa

ابوسهل جرجانی، عیسی بن یحیی، ۳۶۱ - ۴۰۱ قمری
abū-sahl-e jorjānī, ʻīsā ben yahyā (973 - 1011)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۳۰/۴
آغاز: قال المسیحی فی ذکر العلامات مأخوذة من الفراسة: القاعدة الاولی هی انه قد ثبت ان انفعالات النفس یتبعها انفعال البدن؛
انجام: القاعدة العاشرة و الاعلم انا اذا حصلنا و عرفنا بشئی من الطرق المذکورة، حصول خلق مخصوص فی الباطن (پس از ۸ ورق) ... فلایعسر علیه ذلک بل یسهل فهذا ما اردنا ان نذکر من امور الفراسة
بی‌کا، تا: ۹۸۵ق؛ ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۷×۱۸/۳سم [ف: ۷ - ۲۹۰]

● **الفراسة = علم الفراسة = قیافه شناسی** / قیافه‌شناسی/عربی
al-firāsa = ʻilm-ul firāsa = qīyāfe šenāsī

فخر رازی، محمد بن عمر، ۵۴۴؟ - ۶۰۶ قمری
faxr-e rāzī, mohammad ebn-e ʻomar (1150 - 1210)

رساله‌ای در علم فراست است که چنین تعریف شده: استدال و راه‌یابی از ظاهر به منظور پی بردن به باطن افراد؛ شامل سه «مقاله» دارای ابواب و فصول: مقاله ۱. امور کلیه دراین علم؛ مقاله ۲. بیان مقتضیات امور کامله در این باب؛ مقاله ۳. دلایل اعضاء جزئیه. این رساله را فخر رازی از کتاب ارسطو تلخیص نموده و خود مطالب مهمی به آن افزوده است.
آغاز: بسمله قال مولانا افضل العالم علامه الوری و استاد المحققین ... محمد بن عمر الرازی ... الحمد لمن یستحق الحمد الهویته و یستوجب الشکر ... اما بعد فهذه الرسالة مشتملة علی معاقد فلیله من علم الفراسة ... و الکلام مرتب علی مقالات. المقالة الاولی فی الامور الکلیة فی هذا العلم وفیها فصول الفصل الاول الفراسة عبارة عن الاستدلال ...
انجام: السابع عشر من کان اللحم علی الیته قلیلا کانما مسح علیها مسحا فاخلاقه ردیة هذا الدلیل مأخوذ من القرور و هاهنا آخر الکلام و الحمدلله رب ... سیدنا محمد وآله و اولاده اجمعین و الحمدلله رب العالمین.
چاپ: پاریس، محقق: یوسف مراد، مکتبة الشرقیة، ۲۶۸ص، ۱۹۳۹م.
[کشف الظنون۱۲۴۱/۲؛ دنا ۹۱۴/۷ (۴ نسخه)]
شرح و حواشی:
۱- الفراسة (ترجمه)؛ عزیز هروی، لطف الله (-۸۲۳)

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۷۹/۱-۳۵/۵۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶ - ۳۰۲۵]
۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۱۸۷/۷۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱، با سر لوح؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۶گ (۳۰۸پ-۳۲۳)، ۲۴ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رشت و همدان: ف: - ۱۴۸۰]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۰۱/۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: تقی الدین گیلانی، تا: محتملاً ۱۰۱۴ق، نقل از خط فاضل علی بیهقی در شهر آگره هند؛ جلد: مقوایی مذهب، ۱۹گ (۱۱۸پ-۱۳۶)، اندازه: ۱۴×۲۳ سم [ف: ۱۱ - ۶]
۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۸۱۶-۲۹/۱۵۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق و تحریری، کا: شفیع، تا: ۱۲۹۷ق؛ جلد: مقوای سبز، ۲۱گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۶ - ۳۰۲۵]

● **الفراسة (ترجمه)** / قیافه‌شناسی / فارسی
al-firāsa (t.)

عزیز هروی، لطف الله، - ۸۲۳ قمری
ʻazīz-e heravī, lotf-o-llāh (- 1421)

وابسته به: الفراسة = علم الفراسة = قیافه شناسی؛ فخر رازی، محمد بن عمر (۵۴۴-۶۰۶)
اهدا به: معین الدین نامی از وزراء
آغاز: حمد و ثناء فراوان و شکر ...
چاپ: مجله تاریخ علم، شماره۴، پائیز و زمستان ۱۳۸۴ش، ص ۱۳۹-۲۰۰
[فهرستواره منزوی ۳۸۸۰/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۹۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الله المرجع و الماب.
خط: تحریری، بی‌کا، تا: چهارشنبه سلخ رمضان ۸۲۸ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن تریاکی، ۶۸۰ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۶ - ۸۳]

● **فراست = قیافه شناسی** / قیافه‌شناسی / فارسی
farāsat = qīyāfe šenāsī

؟ همدانی، علی بن محمد، ۷۱۴ - ۷۸۶ قمری
hamadānī, ʻalī ebn-e mohammad (1315 - 1385)

در آثار و علایمی که در اعضای انسانی دلالت بر اخلاق و مشخصات درونی انسان دارد، از سر تا پا گزارش داده شده است. این رساله ظاهراً خلاصه یا فصل و یا بابی است از رساله

«انسان‌نامه» که برخی از او دانسته‌اند. ولی از سید محمد نوربخش است. منزوی در فهرستواره، آن را بخشی از «ذخیرة الملوک» او دانسته است. در حالی که در رساله «انسان نامه» از ذخیرة الملوک نقل قول دارد. بنابراین این رساله نیز از آن سید علی همدانی نیست و محتملاً برداشت یا تلخیصی از همان رساله است.

آغاز: حمدله، بدان اسعدک الله فی الدارین که این رساله ایست مجرب و مفید در بیان علم فراست از مشاهده هیأت جمال ظاهری انسان که دلالت کند بر افعال ذمیمه و بخصال حمیده بتألیف قطب السالکین نجم العارفین «سید علی همدانی» قدس سره منقول از امام بحق جعفر بن محمد ...

انجام: زیرا که یک حمیده دفع ده جزء ذمیمه کند باید که حمل بر اخلاق حمیده نماید تا یک نیکی رفع چندین بدی نماید. قوله تعالی ان الحسنات یذهبین السیآت و الله علی ما یشاء قدیره.

[مجموعه آثار میر سید علی همدانی /۲۰۹؛ فهرست بروکلمان ۱۰۶/۱، نسخه‌های منزوی ۴۳۹/۱، الذریعه ۱۵۳:۱۶؛ فهرستواره منزوی ۳۸۸۰/۵]

۱. **تهران؛ مفتاح، محمد حسین؛ شماره نسخه:۹۰۳**

خط: نستعلیق، کا: شاه محمود نیشابوری، تا: صفر ۹۵۰ق؛ مجدول، مذهب، با سرلوح؛ ۶گ، قطع:وزیری [نشریه: ۷ - ۱۹۸]

۲. **قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۶۴/۵**

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱۰۶-۱۰۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۴۹]

۳. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۶۷/۸**

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن محمدرضا، تا: رمضان ۱۱۰۰ق؛ کاغذ: اصفهانی ترمه، جلد: میشن، ۲ص (۷۴-۷۵)، ۲۵ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۵۹]

۴. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۶/۲۸-ف و ۱۳۳۸/۲۸-ف**

نسخه اصل: بادلیان Add. 69 اوزلی (ش ۱۲۴۱)؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۰۰ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۸۳]

۵. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۸۲/۱۱**

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در هامش کتاب نظام التواریخ آمده؛ ۳گ (۶۴-۶۶)، ۱۴-۲۲ سطر [ف: ۳۸ - ۲۱۹]

● فراست / قیافه‌شناسی / فارسی

farāsat

الهی اردبیلی، حسین بن عبدالحق، ۸۷۰ - ۹۵۰ ؟ قمری

elāhī ardabīlī, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-haqq (1466 - 1544)

رساله‌ای در یک «مقدمه» و دو «حرف» و یک «خاتمه»: مقدمه در تعریف علم فراست؛ حرف ۱. بیان دلیل بودن دلایل کلیه برای احوال و اخلاق انسان؛ حرف ۲. دلالت اعضاء و الوان و اصوات و تکلم و خنده و گریه و حرکات بدن بر اخلاق و اوصاف و احوال انسان؛ خاتمه: در بیان بهترین صورت‌ها و بدترین آنها و بعضی حکایات.

آغاز: بسمله، سپاس بی قیاس خالقی را که ترتیب اخلاق فارسان معرکه فراست ...

انجام: و در افشاء رذائل اوصافش نکوشند الحمد لمن خلق الخلایق و السلام علی افضلهم خلقة و خلقاً.

[دنا ۹۱۵/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۸۸۰/۵]

۱. **تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۶۹/۴**

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: رجب ۱۲۷۹ق؛ ۲۷گ (۱۲۹پ-۱۵۵ر) [ف: ۵ - ۳۶۰]

۲. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۰۷/۳**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: زین العابدین ابن احمد تبریزی، تا: ۱۲۸۲ق؛ جلد: تیماج، ۳۶ص، ۱۴ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۴۲۷]

● الفراسة / قیافه شناسی / عربی

al-firāsa

شهرستانی، هبة الدین، ۱۳۰۱ - ۱۳۸۶ قمری

šahrestānī, hebat-od-dīn (1884 - 1966)

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۰۸۷/۵

آغاز: بسمله. حمدله. فهذه کلمات لاتخلوا عن اللطافة و الظرافة فی فن القیافة؛ **انجام:** حسن الصورة من حسن السیرة

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۰ق؛ جلد: تیماج، ۳گ (۳۱ر-۳۳پ)، ۱۱ سطر (۷/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۵ - ۴۲]

● الفراسة / قیافه‌شناسی / عربی

al-firāsa

رساله کوتاهی است در فراست و چگونگی پیش‌گویی احوال انسان‌ها از اطوار و ظواهر آنها.

آغاز: الحمدلله رب العالمین والصلوة والسلام علی محمد و آله اجمعین فاعلم ان علم الفراسة هو الاستدلال بهیئات الانسان و اشکاله و الوانه و اقواله و افعاله علی اخلاقه و فضائله و رذائله

۱. **تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۱۱۲/۳**

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذا کله دلیل علی قوة الباصرة

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۰گ (۶۱پ-۷۰ر)، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۶/۵) [ف: ۵ - ۳۶۰]

۲. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۹۴۰/۲-۱۵/۱۸۰**

آغاز: برابر؛ **انجام:** و من اراد ان یجمع الدلائل المتفعة علی مدلول واحد مما ذکرنا فلایعسر علیه ذلک بل یسهل وهذا ما اردنا من ذکر الفراسة
خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد معین بن محمد رضی، تا: ۱۲ ربیع الثانی ۱۲۷۱ق؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۶ - ۳۰۲۵]

● **الفراسة** / قیافه‌شناسی / عربی

al-firāsa

غیر همانند:

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۷۶۸/۳

آغاز: بسمله رب سهل و تمم بالتوفیق الحمد لله حق حمده و الصلوة علی رسوله محمد و آله اجمعین هذه رسالة فی علم الفراسة من کلام الحکماء رضوان الله علیهم اجمعین فی الاحلام؛ **انجام:** ذو عنایة بامور غیر محکم لها تمت الرساله فی علم الفراسة.
کامل؛ خط: نسخ، کا: اسماعیل مشهور به ابن الحکیم بغدادی، تا: صفر ۸۰۶ق؛ اهدایی: وزیری؛ جلد: تیماج مذهب، ۲گ (۲۹۱-۲۹۲)، ۲۵ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۴ - ۱۴۲۰]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۵۷۷/۵-۲۷/۲۴۷

آغاز: ط العین الذاهبته فی طول البدن دلیل علی المکر و الخبث صر العین التی تشبه نظرها نظر الصبیان مع تبسمه طبیعی و سرور فی الوجه؛ **انجام:** معتدل الالیتین صلبهما ممتلی العجزین و الفخذین ... منهما الی فوق حسن القدمین لطیفهما صغیر العقبین اخمص القدم نقی الاظفار
بخشی از رساله‌ای است در فراست و شناخت اوصاف انسانها از خصوصیات اعضای آنها، مؤلف در این رساله اعضای انسان را به ترتیب ذکر نموده و برای هر خصوصیت رمزی قرار داده و دلالت هر خصوصیت را بیان نموده است. در آغاز از علم القیافة و الریافة و العیافة بحث نموده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۲۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۶ - ۳۰۲۴]

● **فراست** / قیافه‌شناسی / فارسی

farāsat

رساله‌ای است درباره علم فراست و نیکی و خصوصیات فیزیکی افراد نشانه چه خصوصیت و خلق و خویی در آنها می‌باشد. دارای یک «مقدمه»، ده «مرصد» و یک «خاتمه»: مقدمه: در تعریف حکمت و بیان اقسام آن بر سبیل اجمال؛ مرصد ۱. تعریف فراست و سبب احتیاج انسان به آن؛ ۲. بیان استدلال مساکن و بلدان بر اخلاق شخص؛ ۳. بیان آن‌که چون عضوی از اعضای انسان مانند عضوی از اعضای حیوان آن انسان را خلق و خاصیت آن حیوان بود؛ ۴. بیان آن‌که انسان را در وقت غضب و فرح و خوف و رجا هیأت مختلف باشد؛ ۵. بیان آن‌که هر صنفی را از اصناف مثل رومی و ترکی و ... هیأتی مخصوص باشد؛ ۶. بیان آن‌که نر هر حیوانی قوی‌تر و کامل‌تر باشد از ماده؛ ۷. بیان آن‌که حکم بکند بر علامتی یا بر دو علامت سر خلقت؛ ۸. بیان استدلال از طریق مزاج بر اخلاق باطن؛ ۹. بیان استدلال آزمودن اعضاء بر اخلاق باطن؛ ۱۰. بیان استدلال اعصاب انسانی بر اخلاق باطن از فرق تا قدم.
آغاز: بعد از حمد واجب الوجودی که انسان را از سائر موالید برگزید و به لباس نطق ...

۱. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۷۷/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** غلام وجه تسلیم کرد و امام را صدق علم فراست به تحقیق انجامید و الله اعلم فی شهر محرم الحرام سنه ثلث و عشرین و مائه بعد الف ۱۱۲۳
خط: تحریری، بی‌کا، تا: محرم ۱۱۲۳ق؛ ۸ص (۱۸۳-۱۹۰)، ۲۰ سطر (۸×۸/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [نشریه: ۳ - ۳۵۳]

۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۷۳۰

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶۱گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۳ - ۶۵]

● **فراست = علم فراست = فراست نامه = قیافه شناسی** / قیافه‌شناسی / فارسی

farāsat = ‘elm-e farāsat = farāsat nāme = qīyāfe šenāsī

آغاز: بدانکه حکما در مقالات خود گفته اند که لون بیاض مفرط با کبودی و سبزی چشم دلیل است بر سخت روئی
انجام: این بیمقدار از علامت فراست حکمی عاقل را در تفرس احوال خلق کفایت بود

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۶/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۳گ (۴۷پ-۴۹ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲۶ - ۸۳]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۲۴

آغاز و انجام: برابر
بنا به درخواست مولا علی اکبر نوشته است؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: جعفر، تا: ۱۱۰۷ق؛ جلد: تیماج، ۱گ (۶۶ و ۶۶پ)، ۲۲ و ۲۶ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [رایانه]

۳. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۴۱/۲

آغاز: برابر
خط: نسخ زیبا، کا: علی بن محمد دزماری، تا: ۱۲۶۳ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۶]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۹۲۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی؛ جلد: مقوایی، ۱گ (۴۷پ-۴۷پ)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [رایانه]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴/۳-فیروز
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۱ق؛ جلد: روغنی، ۵ص (۱۳۵-۱۳۹)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۲۵۰]

● **فراست** / قیافه‌شناسی / فارسی

farāsat

بخشی از یک کتاب بزرگ‌تر است. در دو باب آمده: ۱. دریافتن اخلاق مردم بسبب چگونگی صورت و رنگ و شکل و عضوهای ظاهری، ۲. ترجع بعضی از این اسباب بر بعض دیگر.
آغاز: فن پنجم از این مقاله علم فراست که آن عبارتست از معرفت اخلاق درونی و صفات باطن انسانی از اعضای ظاهره و اشکال محسوسه.

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۷۴/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و علم نجوم نیک داند تا تأثیرات کواکب و طبایع و منسوبات به هریکی از آن شناسد. و الله اعلم بالصواب ... تمت
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۶۹ق؛ ۶گ (۸۲پ-۸۷پ) [ف: ۱ - ۱۸۵]
۲. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۵۰۳/۳
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۱گ (۳۵ر-۴۵ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۲ - ۳۶۶]
۳. اراک؛ دهگان، ابراهیم؛ شماره نسخه:۲۲۰/۵
آغاز: برابر
خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۱۹ر-۲۳ر)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲ - ۲۹۶]

● **فراست** / قیافه‌شناسی / فارسی

farāsat

ظاهرا غیر همانند:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۱۶۱
آغاز: حکیمان گفته اند کی هر کرا جگر کمتر بود دلیر و با شرم تر بود ...
خط: نسخ، کا: ابوالمجد تبریزی، تا: سه‌شنبه ۳ محرم ۷۲۳ق؛ جلد: تیماج، ۱ص (۶۵۶)، ۴۱سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۱۰۳]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۵۰/۲۲
آغاز: باب در معرفت حلیت و صورت ظاهر انسان؛ **انجام:** تا در روز بازار محشر عظمی کامران و سر افراز باشند.
آثار و علائمی که در اعضای انسانی دلالت بر اخلاق و مشخصات درونی انسان دارد، از سر تا پا گزارش داده شده است
خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمود متطبب تولمی گیلانی، تا: ۸۶۶ق؛ جلد: مخمل قرمز، ۵گ (۱۹۵پ-۱۹۹ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۳۰]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۴۸/۱۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد بدانکه این تابی است که افلاطون ساخته در معنی فراست و آثار خلیقیه بنی آدم و چهره ها؛ **انجام:** با پیشانی راست هوشیار و دانا بود.
رساله مختصری است و کاتب در صدر آن نوشته: «کتاب الفراسة من قثول افلاطون الحکیم رحمه الله علیه» و در آغاز رساله تفسیر و شرح معنی فراست و سپس قیافه‌شناسی است؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد بن حسین، تا: ۹۷۸ق؛ جلد: تیماج، ۳ص (۲۵۹-۲۶۱)،اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۳۸۸]
۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۵۴/۸
آغاز: مقاله در بیان ... و صور ظاهر انسانی و شکل و شمایل و اعضاء ایشان که کیفیت هر عضوی دلیل بر چه صفت است، از حکم و قول اولیاء و حکماء بزرگی سر دلیل همت عالیست خود رد دلیل بیخردی؛ **انجام:** و معرفت حقیقت با سلطنت معنوی جمع شده باشد در روز بازار محشر کامران باشند، و الله اعلم بالصواب
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ در هامش؛ کاغذ: ترمه، ۴گ (۶۰پ-۶۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۶ - ۸۵]
۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۵۴/۵
آغاز: بسمله، بدانکه حکمت بر دو قسم الهی و طبیعی و طبیعی عبارت بود از دانستن چیزها که وجود آن در ذهن ... (پس از یک صفحه) در تعلیم علم فراست و سبب احتیاج انسان به آن فراست، عبارت از استدلال کردن؛ **انجام:** غلام فی الفوز وجه تسلیم نمود و امام را صدق فراست به تحقیق انجامید، و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۱گ (۶۰پ-۷۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۶ - ۸۵]
۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۴۹
آغاز: این چند کلمه ایست که از کتاب اخلاق محسنین برون آورد و متلازم شده و صاحب کتاب از امام حقانی علی ثانی امیر سید علی همدانی قدس سره که در کتاب ذخیرة الملوک در باب فراست گفته اند بنابراین بوده اند بدانکه حکما در مقالات خود گفته اند که لون بیاض؛ **انجام:** فراست دیده دل بر گشاید ×× هر آن جائی که باشد و انماند
گفتاری است در فراست به نقل از «اخلاق محسنین» و «ذخیرة الملوک»؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛۱گ(۱۸۵) [ف: ۱۵ - ۱۵۴]
۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۸/۵-ف
نسخه اصل: بادلیان Hyde 4 (۱۸۸۱)؛ خط: شکسته نستعلیق، کا:

میر علی شیر خنجی، تا: ۶ ذیقعده ۱۰۴۵ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۰]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۱۶/۱۵

آغاز: دربیان علم فراست می‌باشد، حمد له ... و بعد این رساله ایست که مفید است مر علم فراست را؛ **انجام:** روی ماهوار در رحم ابله دلیل (؟)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، ۱گ (۶۴ر و پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۳۶۸]

۹. تهران؛ مفتاح، محمد حسین؛ شماره نسخه:۲۹۸/۶

در باب ۲۲ افتاده. فراست انسان و خیلان از سر تا قدم در ۲۲ باب؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۷ - ۲۳۲]

۱۰. تهران؛ مهدوی، اصغر (دکتر)؛ شماره نسخه:۲۸۲/۱۴

فن هفتم از نفایس الفنون؛ خط: نسخ، کا: محمد طاره بن ولی محمد طبیب مشهدی، تا: ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: ترمه، ۱۴ص (۸۵-۹۸) [نشریه: ۲ - ۱۰۶]

● **فراست انسانی** / قیافه‌شناسی / فارسی

farāsat-e ensānī

رساله‌ای است مشتمل بر سه «باب»: ۱. یافتن اخلاق مردم به سبب چگونگی صورت و رنگ و شکل عضوهای ظاهر؛ ۲. ترجیح بعضی از این علامات بر بعضی دیگر؛ ۳. دلالات اختلاجات و جهش اندام است. در مقدمه رساله حکایتی است مفصل از شافعی و ملاقات او با شخصی اشقر و ازرق.

آغاز: بسمله هذا کتاب در علم فراست انسانی بدان که علم فراست عبارتست از معرفت اخلاق درونی و صفات باطنی انسانی از اعضای ظاهره و اشکال مخصوصه محسوسه و دلیل بر شرف این علم آن است که آدمی شهر نشین است بالطبع.

انجام: و هر مراد که دارد بیاید و اگر چپ باشد چشمش به محبت دشمنان روشن گردد و الله اعلم بالصواب.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴/۲-فیروز

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۱ق؛ جلد: روغنی، ۳۷ص (۹۸-۱۳۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۲۵۰]

● **فراست اوصاف زمان** / - فارسی

farāsat-e owsāf-e zamān

از گفته‌های پیشینیان.

آغاز: بسمله، فصل در بیان اوصاف زمان از گفتار حکماء متقدمین، بدانکه هر چه ایزد تعالی از بدایع مکنونات آفریده بحکمت ایجاد آن کرده و همه چیز را ...

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۵۴/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** که از روی انتعاش طبیعت بود پر نقصانی ندارد بر سبیل تکلف، نعوذ بالله و الله اعلم

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ در هامش؛ جلد: میشن، ۳گ (۶۴پ-۶۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۶ - ۸۵]

● **الفراسة (ترجمه)** / قیافه‌شناسی / فارسی

al-firāsa (t.)

رساله‌ای کوتاه در اصول علم قیافه‌شناسی و یا دانش دست یافتن به باطن انسان از طریق ظاهر وی که توسط مترجم ناشناسی از یکی از آثار امام فخر رازی صورت گرفته و در ده «فصل» تنظیم شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۹۲/۱۱

آغاز: بعد از حمد موجودی که انسان را از سایر موالید برگزید و بلباس نطق و حواس مزین گردانید و بقوت فکر و رویت مخصوص داشت ...

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۰۸۲و۱۰۸۳ق؛مقابله شده؛جلد:تیماج سیاه، ۷ص (۲۰۶-۲۱۲)، سطور چلیپایی، قطع: بیاضی [ف: ۳۳/۲ - ۶۷]

● **فراست زنان** / قیافه‌شناسی / فارسی

ferāsat-e zanān

رساله‌ای متوسط که با استفاده از کتاب‌ها و رسالاتی چون «تذکرة الشهوات» و «لذت النساء» درباره روش‌های شناختن زنان و طریقه استفاده نیکو از آنان و انتخابشان در امر ازدواج و غیره نگاشته شده است.

آغاز: در کتاب تذکره مشهوره نوشته که تاریخ حکما آورده‌اند که اقلیمو یونانی که واضح علم قیافت است و فراست رساله در این باب ترتیب داده وکلمه چند دراین کتاب از کتاب ...

انجام: لقمان گوید هرکه را بول بسته باشد چون سینه خار پشت را بکوبند بخورد چاغ شود واگر باسرکه این دو را بخورد زودتر بگشاید ایضا جگر خر را بمصروع دهد تا بخورد سودمند بود والله اعلم بالصواب

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۳۳۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در ادامه مطالبی در اسرار علوم غریبه و نکاتی در فراست زنان آمده؛ ۳۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۹۵]

● **فراسة الکف = اسرار الکف = کف شناسی** / علوم غریبه / عربی

firāst-ul kaff = asrār-ul kaff = kaf-šenāsī

در دیباچه و انجامه از خود نام نبرده است، و در دیباچه از این‌که دانش کف‌شناسی رو به فراموشی است گلایه دارد. در دو

«قسم»: قسم ۱. خطوط طبیعی دستان و اسباب آن، در بیست و هشت «فصل»: ۱(تقسیم دستان به چند قسم، در این بخش شش تصویر از کف دستان را کشیده است؛ قسم ۲. فراست و احکامی که از خطوط کف دستان برداشت می‌شود، در چهل و دو «فصل»: ۱) در قاعده یکم در این زمینه.
آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی. و بعد، فان فراسة الکف علم هجره الناس و عابوه حتی لاتری احداً یدعیه ...
انجام: ما قلت الا ما یقبله الدلیل العقلی و لاینا فی الدین و لایتجاوز الحد الشرعی. فاستر عین الغلط بعین العفو و السلام، و بهذا یکون الختام، و الحمدلله علی الدوام

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۶۴-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، کا: عبدالحسین، تا: ربیع الاول ۱۳۰۳ق؛ با ۶ تصویر، مجدول؛ ۱۰۵ص، ۱۲ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۳]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۴۶/۱-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: تحریری شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳-۱۴؛ با تصویرهایی از کف دستان؛ ۹۴ص (۱-۹۴) [عکسی ف: ۱ - ۲۸۳]

← فراست نامه > فراست

● **فراست نامه** / قیافه‌شناسی / فارسی
ferāsat-nāme
همدانی، محمد حسین بن علی نقی، ق۱۴ قمری
hamadānī, mohammad hoseyn ebn-e ʻalī naqī (- 20c)
اهدا به: عز الدوله عبدالصمد میرزا
تاریخ تألیف: ۱۳۱۸ق
عزالدوله عبدالصمد میرزا، روزی نزد مؤلف رفته و شرح عهدنامه را دیده و از وی درخواست نموده است تا رساله‌ای در فراست و قیافه‌شناسی به آن ملحق کند که به کار حکام و ولات آید.
[نسخه‌های منزوی ۴۳۹/۱؛ فهرستواره منزوی ۳۸۸۰/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۶۷/۲
آغاز: فراست نامه. پس از ختم و گذشتن از لحاظ ... شاهزاده عبدالصمد میرزا عزالدوله حکمران ... امر مطاع شرف صدور یافت که در خصوص فراست هم چیزی نوشته ... و نعم الوکیل.بسمله. حمدله ... اما بعد پس باید دانست که فراست بر دو قسم است؛ **انجام:** زیاده از اندازه است. الحمدلله اولا و آخرا ... مبارکا و قد وقع الفراغ من تألیفه فی الیوم الثامن عشر من شهر ذی الحجة الحرام من شهور ثمان و ثلث مائة من الهجرة النبویة المبارکة
خط: نسخ، کا: احمد بن موسی طبیب همدانی، تا: ۱۳۰۸ق؛ ۱۶ص (۲۲۹-۲۴۴)، ۱۶ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۹-۱۳۵۷]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۴۲/۲-۳۳/۹۲
آغاز: روزی از روزها به نواب مستطاب اشرف ... عبدالصمد میرزا ... فرمودند علم فراست که گاهی تعبیر از او بقیافه می‌شود یکی از فنون جلیله حکمت است ... بسمله فراست بردوقسم است الهیه نوریه وطبیعیه مزاجیه؛ **انجام:** واشکال بدنیه افعال نفسانیه وبدنیه برامر مزاج زیاده از اندازه است تم حسب الامر ...
خط: نسخ زیبا، کا: یوسف نیریزی بن نورالدین حسینی، تا: رمضان ۱۳۱۱ق، جا: شیراز، به دستور عبدالله خان ساعد السلطنة امیرتومان وسردار قشون فارس؛ مجدول مذهب محرر، مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۲۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۱۷/۲
آغاز: هو الله تعالی، پس از اتمام نمودار بحسن توفیق و عنایت پروردگار روزی از روزها نواب مستطاب؛ **انجام:** قال قلت ما موضع لا یشینه قال لا یکون ضرب فیه سفاح
خط: نسخ زیبا، کا: یحیی حسینی، تا: صفر ۱۳۱۲ق؛ ۹گ (۱۴۱ر-۱۴۹پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۱۶]

● **فراست نامه = قیافه شناسی** / قیافه‌شناسی، شعر / فارسی
farāsat nāme
به دستور: ابواسحاق بن شهریار
تاریخ تألیف: ۸۸۳ق
کتاب منظوم کوتاهی است در قیافه‌شناسی از مؤلفی ناشناخته که خود را در دیباچه و انجام معرفی ننموده، ولی در دیباچه می‌گوید: به امر ابواسحاق بن شهریار در سال ۸۸۳ هجری این کتاب را به نظم کشیده است: «بودم اندر بقعه سلطان دین ×× مرشد حق قطب اقطاب یقین / شیخ ابو اسحاق ابن شهریار×× آنکه دارد طنطنه در هر دیار/ گفت بردار ای برادر خامه ×× در بیان آور فراست نامه / بی تکلف نظم کردم در دو شب ×× با تو کویم صورتی اما عجب». ناظم، اشعار خود را در چهارده عنوان ترتیب داده است: ۱. القول فی العشر؛ ۲. القول فی الجبهة و الرأس؛ ۳. القول فی الأذن؛ ۴. القول فی الحاجب؛ ۵. القول فی العین؛ ۶. القول فی الأنف؛ ۷. القول فی الفهم؛ ۸. القول فی الوجه؛ ۹. القول فی الصوت؛ ۱۰. القول فی العنق؛ ۱۱. القول فی البطن و الصدلا؛ ۱۲. القول فی الکتف و الظهر و الید؛ ۱۳. القول فی الکف؛ ۱۴. القول فی الرجل و القدم.
آغاز: حمد بی حد آن حکیمی کافرید ×× جمله عالم را و آدم برگزید / بعد حمد حضرت پروردگار ×× با درود مصطفی و چار یار
انجام: باشدش در کارها فتح و ظفر ×× چون نیکرد هیچ کاری مختصر / و انکه دارد غیر ازینها لا کلام ×× حکم آن برعکس

باشد و السلام

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۹۳/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: شرقی، ۶گ (۴پ–۹پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۱/۵سم [ف: ۳۱ – ۷۳۲]

● **فراست نامه** / قیافه‌شناسی / فارسی

ferāsat-nāme

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸۶۹/۱
آغاز: فصل در بیان علم فراست، علم فراست ... و نخواست که از این کتاب خالی باشد؛ **انجام:** اگر پرسند که معنی (لا) چباشد بگو لایق خود جستن و غنیمت دانستن ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: چرم، ۵گ (۱ر–۵پ)، ۱۰–۱۲سطر، اندازه: ۱۳×۱۵/۶سم [ف: ۴۱ – ۲۵۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۰/۱۷–ف
نسخه اصل: پاریس S. P. 125 (بلوشه ۱۵۱)؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۱۰۵۲–۱۰۵۷ق [فیلمها ف: ۱ – ۵۳۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۶/۳
آغاز: در علم فراست، عبارت است از معرفت اخلاق درونی و صفای باطنی انسانی از اعضای ظاهره؛ **انجام:** و اگر چپ باشد چشمش به محبت دشمنان روشن گردد
در این رساله طی دو باب از نشانه‌های چهره و اندام بر اخلاق درونی گفتگو شده است: ۱. دریافتن اخلاق از چگونگی اعضا، ۲. در ترجیح بعضی از این علامات بر بعضی دیگر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۷گ (۴۹ر–۵۵پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲۶ – ۸۳]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۱۲
آغاز: بسمله، الحمدلله العلی المتعال؛ **انجام:** و سرافراز باشند و السلم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا [الفبائی: – ۴۲۶]

● **فراست نامه = کفایة الصفة = نورالیقین نسخة العیون = خلاص الصفة** / کیمیا / فارسی

ferāsat-nāme = kefāyat-os sefa = nūrolyaqīn nosxat-ol ‘oyūn = xalās-os sefa

رساله ای است در کیمیاگری با عناوین «فصل» و «باب». در آغاز این اثر بعضی از رموز مغلطه حکما در چهار «قسم» آورده شده: ۱. حکایات و رخصت؛ ۲. تقریر طریق حج و براهین عقلی بر صحت این علم؛ ۳. شرح و احوال معدنیات؛ ۴. تکون اجساد سبعه. چنان‌که در مقدمه این اثر آمده، مؤلف این رساله را به چهار نام «فراست نامه»، «کفایت الصفه»، «نورالیقین نسخه العیون» و «خلاص الصفه» نامیده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۵۳
آغاز: او را یاد گیرند و هر رکنی از ادویه را وضعی جدا باید ... و این کتاب را به چهار نام نهادیم که مرتب از چهار است ۱– ... فراست نامه ۲–کفایه الصفه ۳–نورالیقین نسخه العیون ۴–خلاص الصفه موسوم گرانیدم؛ **انجام:** و آیه اینست اعوذبالله من الشیطان الرجیم و لاتخف انی لایخاف ... اننی معکما اسمع واری
خط: نستعلیق ناخوانا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۴۰۱گ (۱–۴۰۱پ)، ۲۱ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۸سم [رایانه]

← الفراسة و التوسم ← السیاسة فی علم القیافة

● **فراغت نامه** / شعر / فارسی

farāqat nāme

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۱۴
آغاز: کتاب فراغت نامه. بسمله. سپاس و منت خداوندی را که ... صور ارض و سما از انشاء بدیع او منتشر ... لمؤلفه: ای در صفت کمال تو نطق الکن ×× عاجز ز مدایح تو ارباب سخن ... مفلس بازار کم بضاعتی هر چند دست و پا زد که مگر عبارتی غریب و معانی بکری بدست آورد که در حجله خانه زیبایان سخنور و خلوتگاه نیک رویان نکته پروردست آلایش هنرسنجان معانی پیر ای بدان نرسیده باشد نیافت بغیر از بیان صرف اوقات در ایام سبعه و سلوک با حاجتمندان و صحبت آنان که موافق طبیعت سلاطین نامدار و خوانین کامکار اعلی الله تعالی درجاتهم باشد و آنرا فراغت نامه نام نهاد مبنی بر فصلی و خاتمه؛ **انجام:** چون این طبقه مذکور و فرقه مسطور که هر یک خود را بصورتی در لباس اخلاص آراسته جلوه گرند چنانکه ظاهر و باطن ایشانست غور فرمود ... (بریده شده است)
از کرم شاعر است؛خط:نستعلیق هندی،بی‌کا، بی‌تا؛ برای مصطفی سوائی خان فرمانروای دکن نوشته شده؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج،۶۳گ،۱۳سطر(۷×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۹ – ۱۴۷۴]

● **فراق نامه** / شعر / فارسی

ferāq nāme

انوری، محمد بن محمد، – ۵۸۳ ؟ قمری

anvarī, mohammad ebn-e mohammad (- 1188)

مثنوی در ۴۸ بیت.

۱. تهران؛ مفتاح، محمد حسین؛ شماره نسخه:۸۰۲/۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: خشتی [نشریه: ۷ – ۲۵۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۹۹/۱۲
آغاز: فغان که از حرکات سپهر کجرفتار ×× فتاد طرح جدایی میانه من و یار؛ **انجام:** غبار مقدم آن سرو قد رعنا را ×× ز چشم «انوری» ای ... دور مدار
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق، جا: یزد؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: میشن آلبالویی، ۲گ (۸۶ر-۸۷پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۹×۱۹/۲سم [ف: ۸ - ۱۱۸]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۶۳/۴۳حاشیه
آغاز: زمانه پیش من آورد آنچنان روزی ×× که روشنم شد از آن روز معنی شب تار
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۴ص (۳۱۹-۳۲۲)، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۱۴]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۲۵/۸
از انوری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲ص (۳۴۸-۳۴۹)، ابعاد متن:۱۰×۱۴، اندازه: ۱۵×۲۲سم [سنا: ف: ۲ - ۷۰]

● فراق نامه / شعر / فارسی

ferāq nāme

سلمان ساوجی، سلمان بن محمد، ۷۰۹ - ۷۷۸ قمری
salmān-e sāvajī, salmān ebn-e mohammad (1310 - 1377)

به وزن مثنوی که ده نامه است با یک حکایت در هر نامه. در ۱۰۷۰ بیت.
آغاز: بنام خدایی که از تیره خاک ×× بر آمیخت این جوهر جان پاک / چو با یکدگر کردشان آشنا ×× دگر بارشان کرد از هم جدا؛
انجام: الهی بخاصان درگاه تو ×× تن و جان فدا کرده در راه تو / به فرمان معروف و سرسری ×× که پایان کارم بخیر آوری
[الذریعة ۱۵۳/۱۶؛ نسخه‌های منزوی ۳۰۱۹]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۲۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۷۳ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۷ و ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰/۷×۳سم [ف: ۸ - ۲۲۱]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۸۷/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷۹۴ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۶۴گ (۴۳۳-۴۹۶)، ۱۹ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۸ - ۳۱۵]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۸۸/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** ولی میکند این پراکنده حال ×× زمن نور مهرش طلب چون هلال
خط: نستعلیق، کا: محمد بن علی رامهرمزی، تا: قرن ۹، جا: شیراز؛ در حاشیه، که ۵۰ بیت از پایان کسر دارد؛ کاغذ: سمرقندی، ۲۰۰گ (۵۰۰-۶۹۹)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۸ - ۳۱۹]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۸۹/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** اگر چه بر آرد سپهرم ز تو ×× کجا بر کند بیخ عمرم ز تو
۸۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۲/۵سم [ف: ۸ - ۳۲۱]
۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۶۶۶/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن ابراهیم بن اسمعیل مشتهر به جوانمرد شیرازی، تا: ۲۳ ربیع الثانی ۸۲۶ق؛ واقف: نائینی؛ جلد: چرمی ضربی، ۲۱سطر (۶/۶×۱۳/۳) [ف: ۷ - ۶۸۱]
۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۸/۴-ف
نسخه اصل: نور عثمانی س۴۱۹۰؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۷ جمادی الثانی ۸۴۴ق؛ ۳۶گ (هامش ۷۳-۱۰۸)؛ ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۲۱]
۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۷۴/۳
خط: نستعلیق، کا: سالار گیل محمودآبادی، تا: آغاز رمضان ۸۷۴ق؛کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۱ سطر (۱۱×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۱۹۰]
۸. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۶۴/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوا مذهب، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۶/۳×۲۵/۴سم [ف: ۳ - ۶۵۰]
۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۳۴/۴
خط: نستعلیق متوسط، کا: سلطان محمد تابیادی، تا: ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مذهب، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۶۴۸]
۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۸/۳
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوای، ۲۱ سطر [سنا: ف: ۲ - ۱۴۹]
۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۷/۴
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۲۸ص (۷۷۳-۸۰۰)، ۴۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۳ - ۱۵۴]
۱۲. تهران؛ مهدوی، اصغر (دکتر)؛ شماره نسخه:کلیات۴۷
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ - ۸۹]

● فراق نامه / شعر / فارسی

ferāq-nāme

راغب هندی، میر مبارک الله خان، ۱۲۰۲-قرن۱۳ قمری
rāqeb-e hendī, mīr mobārak-ol-lāh xān (1788 - 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۴۹ق
مثنوی مفصلی که شاعر در پایان آن می‌گوید: «این تراوش که اشک خامه تست ×× نام پاکش فراق نامه تست / سال هجری که یار نقل نمود ×× چهل و نه بر هزار و دو صد بود».
آغاز: در جهان غیر مرگ کاری نیست ×× صورت چرخ جز

مزاری نیست / از اجل خانه جهان ویران ××گشت آباد شهر گورستان
انجام: راغبا بس ز عرض و طول بیان ×× سرگذشت تو هست بی پایان / مکش آه و نگاه دار نفس ×× مکن آگه به سوز جانت کس / تا رقم این فراق نامه شده است ×× نعره زن از صریر خامه شده است / این تراوش که خشک خامه تست ×× نام پاکش فراق نامه تست / گر چه گفتی به طرز اهل مجاز ×× لاجواب است چون سلام نماز / سال هجری که یار نقل نمود ×× چل و نه بر هزار و دو صد بود / میشود از شمار این منظوم ×× سال تاریخ رحلتش مفهوم (۱۲۴۹) / کرد آن یار از جهان چون نقل ×× داد تکلیف سال نقلش عقل / گفت تاریخ ناله جان کاه ×× که غم هجر باشد از سر آه
[الذریعه ۱۶: ۱۵۳ و ۱۹: ۲۵۶ و ۳۰۱۹/۴؛ فهرست مشترک، منظومه‌ها ۱۸۶۲/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۴۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۴ ربیع الثانی ۱۲۵۳ق؛ مهر: «سید ظهور الله خان» (مربع)؛ بعضی از ادبیات خط خورده و تغییر داده شده و بعضی حذف گردیده و ابیاتی نیز اضافه شده؛ جلد: گالینگور، ۴۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۳۷ – ۱۶۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۰
آغاز و انجام: برابر؛ (غم هجر = ۱۲۴۷+ سر آه = ۱۲۴۹) (۸۷۸/۱۲۵۳شعر)
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با دو پیشانی؛ کاغذ: سفید هندی، جلد: مقوایی، ۳۹گ، ۱۱ سطر چهار ستونی (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [سنا: ف: ۱ – ۳۸۱]

● **فراق نامه** / شعر / فارسی

ferāq nāme

خوئی، میرزا علی

xū'ī, mīrzā ‘alī

قصیده‌ای است رائیه.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۴۲
آغاز: فغان که چرخ جفا پیشه و خلاف مدار ×× جدا فکند مرا از درت به خواری خوار
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳، جلد: میشن، ۱ص (۴۱پ در متن)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۸/۶سم [ف: ۸ – ۱۹۷]

● **فراق نامه** / شعر / فارسی

ferāq-nāme

از سراینده‌ای با تخلص «مهجور» که تخلص خود را در آغاز و نیز در انجام آورده است: «مهجور چه عرصه را دهم طول ×× آن به که کف دعا بر آرم». مثنویی است در ۱۱۵ بیت و در میانه می‌گوید: «وردم شب و روز این رباعی است: باز آی که در سوز و گدازم بینی ×× بیداری شبهای درازم بینی / نی نی غلطم که خود فراق تو مرا ×× کی زنده گذارد که تو بازم بینی».

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۷/۷
آغاز: از دولت وصل دوستان دور ×× محنت کش روزگار و مهجور / از دیده سرشک می‌دواند ×× بر ذروه عرض می‌رساند؛
انجام: کز خامه و صفحه تا نشان باد ×× یا رب که بقای دوستان باد
خط: نستعلیق پخته، کا: محمد باقر منشی، ندیم، تا: ۱۲۷۳ق؛ ۴گ (۲۰۹ر–۲۱۲ر) [ف: ۱ – ۱۸۵]

● **فراقیه** / شعر / فارسی

ferāqīyye

اصفهانی، محمد طاهر، ق۱۳ قمری

esfahānī, mohammad tāher (- 19c)

اشعاری است از شعرای بزرگ فارسی‌سرای که در حالت ملال نفسی به کار آید، این مجموعه دارای مطالبی و حکایاتی به نثر نیز می‌باشد.
[الذریعة ۵۵۲/۹ رقم ۳۰۵۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۸۳۴
آغاز: تحیاتی که از حساب آن فهم و خرد عاجز آید و عقل و فرهنگ از احصای آن به قصور اعتراف نماید؛ **انجام:** ابنای زمان مثال گندم ×× وین دور فلک چو آسیاب است / به نشینم و صبر پیشه گیرم ×× دنباله کار خویش گیرم
خط:نستعلیق،کاتب=مؤلف،تا:قرن۱۳؛افتادگی:آغاز؛جلد: مقوایی، ۱۷۷گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۴۹]

● **فراقیه** / ادبیات / فارسی

ferāqīyye

فیض قمی، علی اکبر بن محمد، ق۱۳ قمری

feyz-e qomī, ‘alī akbar ebn-e mohammad (- 19c)

تاریخ تألیف: ذیحجه ۱۲۷۱ق
رساله‌ای است مشتمل بر نامه‌ها و گزارش‌هایی که مؤلف، در غیاب شاهزاده محمد حسین میرزا حکمران قم و مسافرت وی به عتبات عالیات برای او نوشته است. نویسنده در این نامه‌ها از فراق و دوری محمد حسین میرزا اظهار دلتنگی نموده و از این رو رساله را «فراقیه» نامیده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۴عکسی

آغاز: بهترین سخنی که مترسلان طلیق اللسان بزبان کلک در سلک بیان کشند حمد قادری است جلت عظمته که قوه ناطقه و جوهر ادراک در نهاد بنی نوع انسان ودیعت نهاد؛ **انجام:** بر دست ملفق این رساله علی اکبر فیض خلف آقا میرزا محمد متولی مضجع خاقان مغفور فتحعلی شاه تمام شد در ...

نسخه اصل: کتابخانه مجلس شورای اسلامی -تهران، شماره ثبت ۸۵۶۲۳؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ذیحجه ۱۲۷۱ق؛ مصحح، پاره‌ای از لغات معنی شده، قبل از کتاب شرحی مختصر از زندگی مؤلف و کتاب در یک صفحه آمده، بعد از کتاب فوائدی منظوم از مؤلف و دیگران؛ تملک: مؤلف به تاریخ ۱۲۸۳، فرزند وی محمد بن علی اکبر در ۱۳۱۳ق؛ ۴۳گ، ۱۴سطر [عکسی ف: ۲ - ۴۳۵]

● فر العون من مدعی ایمان فرعون / کلام و اعتقادات / عربی

farr-ul a‘wn min mudda‘ī īmān-i fir‘awn

قاری هروی، علی بن سلطان محمد، - ۱۰۱۴ قمری

qārī heravī, ‘alī ebn-e soltān mohammad (- 1606)

وابسته به: ایمان فرعون؛ دوانی، محمد بن اسعد (۸۳۰-۹۰۸ق)

کتاب مختصری است با عناوین «قال، اقول» در نقد و رد رساله «ایمان فرعون» از جلال الدین دوانی. مؤلف در آخر رساله، به رساله دیگر خود «التشییع لطبقة الحنفیة لتشنیع طائفة الشافعیة» که در جواب مسائل ابی حنیفه و اصحابش نگاشته اشاره کرده است.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی اسعد من سعد و هو من صلب ابیه ...

چاپ: مصر، مکتبة الجندی، ۱۰۴ص، ۱۳۸۰ق.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۱۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الهوی المؤدی الی النار الحامیة و صلی الله ... باطناً و ظاهراً

خط: نسخ، کا: محمد امین صدیقی، تا: ۱۰۱۲ق، جا: احمد آباد؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ جلد: مقوا، ۳۷گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۳۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۸۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال و کذا التکرار فی ذکر فرعون و ذمه و لعنه ... و استکبر هو و جنوده فی الارض بغیر الحق و ظنوا انهم الینا لا یرجعون فاخذناه ...

خط: نسخ، کا: امیر میرزا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: مقوا، ۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۳۸]

● فرامرز نامه / شعر / فارسی

farāmarz-nāme

نزدیک به نه هزار بیت، بخشی از آن با بهمن‌نامه یکی است.

چاپ: سنگی رستم پور بهرام سروش تفتی در مطبع رسان در روز فرخ شاه ورهرام ایزد امرداد ماه ۱۲۷۶ یزدگردی (۱۶ ذیقعده ۱۳۲۴-۱ جانوری ۱۹۰۷).

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۳/۱-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 498 (بلوشه ۱۸۹۴)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ ربیع الثانی ۱۱۷۳ق؛ ۴۸گ (۱پ-۴۸پ)، ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۳۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۰۰/۲-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 2946؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۶۰۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۸۹-ف

خط: نستعلیق، کا: میرزا علی شیرازی، بی‌تا؛ ۴۶۴گ، قطع: وزیری، [فیلمها ف: ۲ - ۸]

● فراموشخانه = اسرار فراموش خانه = جناب آقا / حکومت و سیاست، تاریخ ایران / فارسی

farāmūš-xāne = asrār-e farāmūš-xāne = jenāb-e āqā

ملکم، ۱۲۴۹ - ۱۳۲۶ قمری

malkam (1834 - 1908)

رساله‌ای کوتاه که ملکم آن را در دفاع از فراموش خانه و مرام آن در تبری از اتهام کفر و زندقه نوشته. این رساله را ملکم در عصر دایر بودن فراموش خانه در ۱۲۷۷ تا ۱۲۷۸ق تألیف کرده است.

آغاز: جناب آقا، داستان فراموش خانه به عرض شما رسیده است جمعی در تحقیق این مسئله متحیر مانده اند ...

انجام: چه رمزها نگفتنی بوده است. من آنچه باید بگویم گفتم. حال وقت تحقیق شماست، و السلام خیر ختام

چاپ: ایران، تهران، نشر نی، ۱۳۸۱ شمسی، حجت الله اصیل.

[نسخه‌های منزوی ۱۶۵۲/۲؛ دنا ۹۱۸/۷ (۷ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۴۴۳/۱ و ۱۰۴۳/۲ و ۵۳۹/۶]

شرح و حواشی:

۱- پاسخ به رساله فراموشخانه

۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۳۷/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال۱۲۷۷ق؛ با یادداشتی در آغاز درباره همان رساله که در پاسخ اعتراضات علماء نوشته شده بود؛ اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۸۰/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ جمادی الثانی۱۲۸۴ق، جا: تفلیس؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۰گ (۱۶۷پ-۱۷۶ر)، ۱۳ سطر،

اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۷/۱ – ۱۴۶]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۱۶/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: میشن، ۷گ (۱۳۲پ–۱۳۸پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۷سم [ف: ۶ – ۲۲۸]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۹/۱۲

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف با توجه به آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق شکسته خوش، کا: ابوتراب طباطبائی، تا: ۱۳۰۱ق، جا: تبریز؛ جلد: تیماج، ۱۲ص (۳۰۴–۳۱۵)، ۱۶ سطر (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۱ – ۱۵۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۷۴/۸

انجام: [رقم:] تمت الکتاب از روی تاریخ ۱۳۰۱

خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا، تا: ۱۳۰۱ق؛ جلد: مخمل مذهب، ۷گ (۵۶پ–۶۲پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۲۰/۶سم [ف: ۲۷/۱ – ۳۹۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۱۲/۵

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: رمضان ۱۳۰۱ق؛ جلد: مخمل آبی، ۲۰ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۴ – ۱۳۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۵۴/۴

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: دوشنبه ۶ رمضان ۱۳۰۴ق؛ ۶گ (۳۵پ–۴۰پ) [ف: ۱۵ – ۲۲۴]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۳۹/۱۴

تذکر: در فهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲ جمادی الاول ۱۳۱۳ق [ف: ۵ – ۲۸۷]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۵۵/۱۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۳ق [ف: ۶ – ۱۹]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۰۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: غلامحسین بن معصوم شریف رازی، تا: ۱۳۲۳ق، جا: روستای احمدآباد از قراء ورامین؛ ۶گ(۲۱–۲۶)، ۱۸ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۶سم [ف: ۴۰ – ۱۶]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۵۷/۵

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۱۳گ (۱۶۰–۱۷۲)، ۱۳ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۱ – ۲۲۱۴]

● **فرامین** / اسناد / فارسی

farāmīn

شامل: چند فرمان از روزگار صفوی در مورد واگذاری اقطاع با تاریخ‌های ۱۰۵۴ و ۱۰۶۰ و ۱۰۷۳؛ فرمانی در مورد مراعات حال خلیفه اوچ. لیسای ایروان به بیگلربیگی به تاریخ ۱۲ ذیقعده ۱۱۶۱؛ فرمان فتحعلیشاه در همان باره به تاریخ ۱۲۲۲؛ فرمان‌هایی از عباس میرزا به تاریخ ۱۲۷۷.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۲۲/۳

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱/۹×۳۵/۶سم [ف: ۷ – ۳۴۵]

● **فرامین اسلام** / فقه / فارسی

farāmīn-e eslām

طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری

tavārī yazdī, ‘abbās ebn-e mohammad (- 21c)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۲۳۲

کاتب = مؤلف، بی‌تا [نشریه: ۱۳ – ۳۷۸]

● **فرامین سلطنتی** / اسناد / فارسی

farāmīn-e saltanatī

صورت فرمان‌های نظامی و حکومتی سال‌های ۱۳۰۹–۱۳۱۱ق است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۸/۶۷

آغاز: فی شهر ربیع الاول ۱۳۱۰. آن که چون مقرب الحضرة الخاقانیة میرزا علی اکبر خان یاور که از

بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ جلد: چرم مذهب، ۱۸ص (۴۶۵–۴۸۲)، اندازه: ۱۲/۶×۲۱/۸سم [ف: ۲۹/۱ – ۴۹۸]

● **فرامین سلطنتی و فتح نامه هرات** / اسناد / فارسی

farāmīn-e saltanatī va fath- nāme-ye harāt

لاهوتی تفرشی، مهدی بن مصطفی، ۱۲۴۱ – ۱۳۲۰؟ شمسی

lāhūtī tafrešī, mahdī ebn-e mostafā (1862 - 1941)

به عنوان ترسل در پایان کتاب تصریح شده، و در آغاز «صورت فرامین سلطنتی و فتح‌نامه هرات» نگاشته شده است. فتح نامه را صاحب الذریعه از بدایع‌نگار تفرشی دانسته ولی به هر حال درباره محتوای این اسناد که فرامین حکومتی هستند و با خط شکسته نستعلیق زیبا بدون نقطه نگاشه شده (که کار خواندن آن را سخت می‌کند) باید دقت بیشتری شود.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۲۵

آغاز: خلاصة الامراء العظام و نتیجه الخوانین الکرام محمد علیخان بیگدلی شاملو ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۹ رمضان ۱۲۶۶ق؛ مهر: «ادرکنی یا محمد» (بیضی)؛ جلد: چرم، ۹۷گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۵/۴×۲۰/۵سم [ف: ۴۳ – ۸۵]

● **فرامین صفوی** / اسناد / فارسی
farāmīn-e safavī
جلد اول از برای موقوفه کلیسای مسقط (؟) محتوی به فرامین سلطان‌های صفوی درباره امور ولایت گرجستان (همان که در مجموعه ناصری جلد چهارم مندرج است. به فرهنگ ایران زمین ج۶ص ۱۹-۳۴ مراجعه شود که در آنجا فهرست تفصیلی فرامین نقل شده است).

تهران؛ وزارت امور خارجه؛ شماره نسخه:۶۳۴۶
خط: نستعلیق خوش، کا: حاجی محمد قلی قزوینی آشوری، تا: ۲ جمادی الاول ۱۳۱۰ق، حسب الامر اعتماد السلطنه؛ مجدول مذهب؛ جلد: مخمل بنفش، ۲۱۶ص [نشریه: ۲ - ۲۶۴]

● **فرامین عصر قاجاری** / اسناد / فارسی
farāmīn-e ‘asr-e qājārī

اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۶۷
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۶ - ۵۹۹]

● **فرامین متعلق به نشان** / اسناد / فارسی
farāmīn-e mota‘aleq be nešān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۸/۶۰
آغاز: فرامین متعلق به نشان. نشان موضوع است در ازاء یک امر معنوی که حاصل می‌شود از برای اشخاص از مجاهدات بلیغه آنها
خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ جلد: چرم مذهب، ۱ص (۴۴۵)، اندازه: ۱۲/۶×۲۱/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۹۸]

● **فرامین، نامه ها و قراردادهای ایران با دول خارج از ۱۳۱۱ تا ۱۳۱۵ق** / تاریخ، اسناد / فارسی
farāmīn ،nāme hā va qarārdād-hā-ye īrān bā doval-e xārej az 1311 tā 1315q
سپهسالار، حسین بن نبی خان، ۱۲۴۳ - ۱۲۹۸ قمری
sepahsālār, hoseyn ebn-e nabī xān (1828 - 1881)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۲۱
آغاز: نامه که بامام مسقط نوشته شده است؛ **انجام:** بعموم حکام ولایات دولت علیه صادر گردید.
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۱۵ق؛ جلد: مقوا [رایانه]

● **فرامین، نامه ها و قراردادهای ایران با کشورهای جهان از ۱۲۹۰تا ۱۳۰۵ق** / تاریخ، اسناد / فارسی
farāmīn, nāme-hā va qarārdād-hā-ye īrān bā kešvar-hā-ye jahān az 1290 tā 1305q
سپهسالار، حسین بن نبی خان، ۱۲۴۳ - ۱۲۹۸ قمری
sepahsālār, hoseyn ebn-e nabī xān (1828 - 1881)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۲۰
آغاز: ۲۰ شهر ذی الحجه الحرام صورت فرامین که به دولت؛ **انجام:** اجل اکرم وزیر امورخارجه ناصر الملک.
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۰۵ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

● **فرامین، نامه ها و قراردادهای ایران با کشورهای جهان از ۱۳۰۵ تا ۱۳۱۱ق** / تاریخ، اسناد / فارسی
farāmīn ،nāme hā va qarārdād-hā-ye īrān bā kešvar-hā-ye jahān az 1305 tā 1311q

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۱۹
آغاز: اعلیحضرت قویشوکت امپراطور آلمان؛ **انجام:** درباره آنجناب مضایقه نخواهند نمود. زیاد زحمت نمی دهد.
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۱۱ق؛ جلد: مقوا [رایانه]

● **فرامین و احکام** / اسناد / فارسی
farāmīn va ahkām

غیر همانند:
۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۰۸۶
آغاز: فرمان همایون شد آنکه چون بعرض رسید؛ **انجام:** که پول را از شما بگیرد.
۱۰۹ نامه و فرمان از عهد قاجار، جامع: دکتر قاسم غنی و سلیمان بهبودی؛ خط: مختلف، بی‌کا، تا: مختلف؛ کاغذ: الوان، جلد: میشن، [الفبائی: - ۴۲۷]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۱۹
آغاز: فرمان همایون شه ... آنکه چون محال هرکوره ... ؛ **انجام:** از جوانب مضامین مرقومه اعتماد و اعتبار نماید ربیع الاول سنه ۱۱۲۶.
۸۱ فرمان از عهد صفوی و قاجار؛ خط: مختلف، بی‌کا، تا: مختلف [الفبائی: - ۴۲۷]

● **فرامین و بروات صادره حکومتی در رجب ۱۲۸۵ ق** / تاریخ، اسناد / فارسی
farāmīn va baravāt-e sādere-ye hokūmatī dar rajab-e 1285 q

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۳۰
آغاز: صورت فرامین و ملفوفه فرمان و برواتی است؛ **انجام:** کماکان در دست مشارالیه ... حرره مسعود.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۸۵ق؛ کاغذ: آبی [رایانه]

● **فرامین و بروات صادره حکومتی در رمضان ۱۲۸۵ق** / تاریخ، اسناد / فارسی

farāmīn va baravāt-e sādere-ye hokūmatī dar ramazān-e 1285q

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۳۲

آغاز: صورت جمع نقد و جنس کتابچه شهر رمضان المبارک؛ **انجام:** مشار الیه واگذار و مرحمت نمودیم.

خط: نستعلیق شکسته، کا: مسعود میرزا، تا: ۱۲۸۵ق؛ کاغذ: آبی، [رایانه]

● **فرامین و بروات صادره حکومتی و خرج ولایات محروسه ایران در شعبان ۱۲۸۵ق** / تاریخ، اسناد / فارسی

farāmīn va baravāt-e sādere-ye hokūmatī va xarj-e velāyāt-e mahrūse-ye īrān dar ša‘bān-e 1285q

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۳۱

آغاز: هو الاعلی، احکام و صورت فرامین و برواتی است؛ **انجام:** در شب چهارشنبه بیست و نهم شهر شعبان اتمام پذیرفت.

خط: نستعلیق شکسته، کا: مسعود میرزا، تا: ۱۲۸۵ق [رایانه]

● **فرامین و مکاتیب سلاطین صفویه** / نامه‌نگاری، اسناد / فارسی

farāmīn va makātīb-e salātīn-e safavīye

مجموعه‌ای است از سواد منشور و مکاتیب و فرامین پادشاهان سلسله صفویه، سواد کتابتی که نواب انجم سپاه جلال الدین اکبر پادشاه هند به شاه عباس الحسینی الصفوی نوشته، سواد مکتوبی که صاحبقرانی امیر، تیمور گورکان به پادشاه مصر نوشته است، سواد کتابتی که حضرت اشرف اعلی عباس پادشاه در جواب کتابت مولانا سعدالدین محمد معلم پادشاه عالیجاه خواندگار روم نوشته، سواد کتابتی که عبدالله خان ازبک به پادشاه روم سلطان مرادخان نوشته است، سواد کتابت ترسل بهائی که در زمان سلطنت پادشاه آلب ارسلان سلجوقی بوده به تاریخ محرم سنه ثمان و عشرین و خمسمائه، سواد منشوری که جهت قاضی الاسلام پناه نوشته شده از انشای بهائی منشی آلب ارسلان و چند سواد دیگر ...

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۹۶

آغاز: سواد فتح نامه که نواب غفران پناه رضوان دستگاه عین آشیان شاه طهماسب علیه الرحمه بمظفر سلطان حاکم رشت در باب تسخیر خراسان نوشته اند؛ **انجام:** و قال عزوجل فاعدلوا و قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم السلطان العادل فی ظل الله یوم لاظل الاظله و قال الله تعالی اذا حکمتم بین الناس ان یحکمو.

پایان کتاب ناقص و در چند موضع افتادگی دارد؛ خط: نسخ و نستعلق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با سرلوح و کتیبه؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: چرم، مذهب، ۶۴۷ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۳۸/۵×۲۳/۵سم [ف: ۵ - ۶۸۵]

● **فرامین و ملفوفه جات موشح به صح همایونی بسال ۱۲۹۷ق** / تاریخ، اسناد / فارسی

farāmīn va malfūfeh jāt movaššah be sahh-e homāyūnī be-sāl-e 1297q

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۵۷۱

آغاز: هو الله تعالی شانه العزیز بسمله و به نستعین ... شوال المکرم ... و ملفوفه جات موشح؛ **انجام:** تمام این باقی ... امین السلطان با سند صحیح دیوان بسند ... وجودی.

خط: نستعلیق شکسته و سیاق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۷ق [رایانه]

← فرانسه > لغات مستعمل فرانسه

● **فرانسه و پلژیک** / سفرنامه / فارسی

farānse va pelžīk

قراگزلو، مسعود، ق۱۴ قمری

qarāgozlū, mas‘ūd (- 20c)

یادداشت‌های سفر مسعود فرید به ۱۲ کشور دنیاست. خود او در مقدمه نسخه شماره ۱۰۸۰۹ ــ که اولین مجلد کتاب است ولی آخرین شماره ثبت را خورده ــ علت سفرها و جمع‌آوری یادداشت‌هایش را چنین نوشته است: «تاکنون برای نگارنده دو بار فرصت مسافرت به قاره اروپا دست داده است: اواخر خرداد ۱۳۲۶ در اجرای تصویب‌نامه دولت از طرف راه آهن دولتی ایران مأموریت یافتم عده‌ای از مأموران راه‌آهن را که می‌بایستی برای کارآموزی به اروپا بروند سرپرستی نمایم و بار دیگر در اواسط سال ۱۳۴۵ به منظور معاینه پزشکی. در این دو سفر مجموعاً از دوازده کشور دیدن کردم. در مراجعت از سفر اول یادداشت‌های ادواری خود را در مجله راه‌آهن منتشر کردم، منتها برای آن که زیاد خشک و کسل‌کننده نباشد شمه‌ای از مشهودات خود را بدان افزودم ... پس از آن که سلسله مقالات در متجاوز از بیست شماره مجله منتشر شد (موقعی که از شورای عالی راه‌آهن به سازمان برنامه منتقل شده بودم) نفهمیدم اولیاء وقت روی چه ملاحظات و مصالحی چاپ بقیه یادداشت‌ها را که می‌رفت وارد مرحله حساسی شود متوقف نمودند و بدین ترتیب انتشار مشاهدات و مطالعات ناقص ماند. از آن تاریخ به بعد پیوسته در صدد بودم راهی برای تکمیل آن چه قبلاً منتشر

شده بود منتها با خصوصیات بیشتر به صورت سفرنامه بنگارم ولی پیش‌آمدهای گوناگون مانع از انجام این نظر شد. به علاوه تصور می‌کردم پس از گذشت مدت طولانی نوشتن شرح مسافرتی که نزدیک بیست سال از تاریخ آن گذشته بی‌مورد و خالی از فایده خواهد بود ... در بازگشت از سفر دوم در صدد برآمدم یادداشت‌های سفر گذشته را با یادداشت‌های سفر اخیر توأم نمایم و بدین ترتیب شرح یک مسافرت دو راهی را که مشتمل بر دوازده کشور است (لبنان، مصر، ایتالیا، سویس، بلژیک، فرانسه، انگلستان، از یک طرف و ترکیه، یونان، یوگسلاوی، اتریش، آلمان از طرف دیگر) با هم تلفیق می‌شود». پس از آن می‌نویسد که قسمت مهمی از اطلاعات از راهنماها و کتب و منابع مختلف اقتباس و استخراج شده، زیرا در سفر اول به واسطه اشتغال به مأموریت و در سفر دوم به علت ضیق وقت موفق نشده تمام جاهای دیدنی مسیر خود را ببیند. از تاریخ‌هایی که در این مجلد و مجلدات دیگر آمده دانشته می‌شود وی در سال‌های ۱۳۴۶ و ۱۳۴۷ش به تدوین این سفرنامه ها اشتغال داشته است. در شماره ۱۰۸۰۲ص ۱۲۰-۱۲۱ از سفرنامه پدرش به اروپا یاد می‌کند که ۴۰ سال پیش در ۱۳۲۵ق نوشته شده بود و گفته که وی گزارش روزانه و وقایع ایام خود را از اوایل عمر تا آخرین روز زندگی نوشته است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۰۶

آغاز: پاریس. قصر و موزه لوور. گرچه تماشای موزه لوور از لحاظ قرب جوار به قصر رویال در خاتمه برنامه دوم قرار دارد؛ **انجام:** تاکستان را با سقف شیشه ای پوشانیده و به صورت گرم خانه وسیعی در آورده‌اند

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۸۵گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۳۳۹]

← فرج بعد از شدت ﴿ جامع الحکایات
← الفرج بعد الشدة ﴿ جامع الحکایات
← الفرج بعد الشدة ﴿ حل العقال

● فرج المهموم فی معرفة نهج الحلال و الحرام من علم النجوم / هیئت، فقه / عربی

faraj-ul mahmūm fī ma'rifat-i nahj-ul ḥalāl-i wa-l ḥarām min 'ilm-in nujūm

ابن طاوس، علی بن موسی، ۵۸۹ - ۶۶۴ قمری

ebn-e tāvūs, 'alī ebn-e mūsā (1194 - 1266)

تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۲۰ محرم ۶۵۰ق؛ محل تألیف: کربلا

چون سنیان سلفی نسبت به علوم و به ویژه علم نجوم بدبین بوده آن را حرام می‌شمردند، ابن طاوس این کتاب را در رد بر ایشان و تفکیک علم نجوم حلال از نجوم حرام در ده «باب» نگاشت: ۱. نجوم از معجزات پیامبر است؛ ۲. نجوم علامت است نه علت؛ ۳. نظر علما درباره نجوم؛ ۴. نظر امامان درباره آن؛ ۵. منجمان شیعه؛ ۶. منجمان غیرشیعه؛ ۷. درستی دانش نجوم پیش از اسلام؛ ۸. پادشاهان نجوم‌شناس؛ ۹. منکران نجوم؛ ۱۰. معصومان بی‌نیاز از نجوم هستند.

آغاز: بسمله، یقول السید الامام العالم ... احمد الله جل جلاله فاطر السموات و الارضین الذی جعلها دعاة و هداة بلسان حالها للعالمین ...

انجام: و رفعنا بعضهم فوق بعض درجات و هذا آخر ما ورد علی خاطری ان اذکره فی کتاب فرج الهموم فی معرفة الحلال و الحرام من علم النجوم فما رجوت ان یکون صادرا عن الله جل جلاله ... الحمدلله رب العالمین

چاپ: نجف، محقق: محمد کاظم الکتبی، مطبعة الحیدریة، ۲۶۰ص، ۱۹۶۵م.

[الذریعة ۱۵۶/۱۶؛ دنا ۹۱۹/۷ (۶ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- إثبات النجوم علی الوجه المرسوم = ترجمه فرج المهموم؛ رضوی قائینی، محمد بن حسن

۴. تهران؛ مؤسسه مطالعات اسلامی؛ شماره نسخه:۱۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ جلد: کاغذی، ۸۷گ، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۱۰۶]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۴۳۱/۲-۱۳/۱۱۱

آغاز: اعجز الحسن بن سهل فی علم النجوم و کان اقوم منه فی العلم بها ورجل الحسن بن سهل؛ **انجام:** و لایقتل من هولاء احد و اوحی الله عزوجل انی کنت علمهم بدو الخلق و اجاله انما اخرجوا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۱۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۶ - ۳۰۲۷]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۳۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان یجعله ذخیرة و وسیلة الی رحمته للیوم المعلوم، و کان الفراغ من تألیفه یوم الثلثا العشرین من شهر المحرم بمشهد مولانا الشهید المعظم الخیر صلوات الله علیه سنة خمسین و ستمائة هلالیة و الحمدلله رب العالمین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۱۷۷گ، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲/۸×۱۹/۸سم [ف: ۸ - ۲۵۰]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۵۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج، ۲۱۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۸۷]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۳۹/۱

آغاز و انجام: برابر؛و کان الفراغ من تألیفه یوم ۲۳ محرم بمهشد الشهید الحر ۶۵۰ و قد فرغ من کتابته العبد ... شاه مراد فراهانی (وقت الظهر پنج‌شنبه ۱۹جمادی اولی ۱۰۷۴)

خط: نستعلیق، کا: شاه مراد فراهانی، تا: پنج‌شنبه ۱۹ جمادی الاول ۱۰۷۴ق؛ تملک: صدر الافاضل لطف علی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مذهب، ۱۰۸گ (۱-۱۰۸ر)، ۱۹سطر(۷×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۳۵]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۹۷۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج ضربی مذهب، ۱۱۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۸۸]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۸

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۱۱گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۵۹۸]

● فرجیه / عرفان و تصوف / فارسی

farajīyye

گیل گیلانی، اسدالله بن عبدالغفار، ق۱۳ قمری

gīl gīlānī, asad-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-qaffār (- 19c)

اهداء به: محمد علی میرزا

در رد تصوف و در دیباچه از لب لباب خود که در رد متصوفه و درویشان نوشته و رساله اصول و فروع عقاید صوفیه یاد کرده است. عناوین کتاب سؤال و جواب است با اشعار فارسی از مؤلف؛ دو سؤال در این کتاب مطرح است که پاسخ مبسوطی بدان داده شده: ۱. سؤال بندگان خان جلیل ایشان این است که این جماعت بی‌عاقبت صوفیان و درویشان ادعای معجزات و کرامات و دعوی کشف و خوارق عادات کنند آیا در ادعای خود صادقند جواب را اعلام نمایند تا معلوم شود و السلام و الاکرام؛ ۲. سؤال بندگان خان جلیل الشان این است که صوفی کیست و تصوف چیست خرابات کدام و مناجات چه مقام است اعلام نمایند تا معلوم شود والسلام و الاکرام.

آغاز: بسمله و به نستعین و احد واحد یگانه از اشیاء و بیگانه، خداوند سرمد و صمد است الذی لم یلد و لم یولد و لم یکن له کفوا احد که در مرآة الحق وجود هر یک از موجودات عکوس حقایق شهودات علویات و سفلیات را چنان تصویر نموده که در استبصار معارف جمال حق زنگ و ساوس نفسانی از تخیلات انسانی عری است و در عیون الرضای بواطن انسانی که احقاق الحق معارف ربا نیست چنان جاذبه حق بینی مترتب فرموده.

[فهرستواره منزوی ۶۹۲/۷]

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۸

آغاز: بسمله و به نستعین و احد واحد یگانه از اشیاء و بیگانه، خداوند سرمد و صمد است الذی لم یلد و لم یولد و لم یکن له کفوا احد که در مرآة الحق وجود هر یک از موجودات عکوس حقایق شهودات علویات و سفلیات را چنان تصویر نموده که در استبصار معارف جمال حق زنگ و ساوس نفسانی از تخیلات انسانی عری است و در عیون الرضای بواطن انسانی که احقاق الحق معارف ربا نیست چنان جاذبه حق بینی مترتب فرموده؛ **انجام:** تا در نفس آخرین و روز باز پسین مثاب و ماجور بوده مصابیح اعمار ایشان بدولت اقبال تا قیام قیامت مصون از زوال باد العباد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ رجب ۱۲۳۳ق؛ جلد: تیماج، ۱۲ سطر (۶×۱۲و۱۰/۵×۱۷/۵) [ف: - ۷۱۰]

● فرح الاسماع برخص السّماع / فقه / عربی

faraḥ-ul asmā‘ bi-ruxaṣ-is sumā‘

ابن زغدان، محمد بن احمد، ۸۲۰ - ۸۸۱ قمری

ebn-e zoqdān, mohammad-e-bn-e ahmad (1418 - 1477)

رساله‌ای درباره حکم غنا و رقص و نوازندگی با آلات موسیقی است، با مقدمه‌ای در مباح بودن غنا و سماع و سه «قسم»: ۱. سماع آلة الغناء؛ ۲. الغناء المقارن للدف و الشبابة؛ ۳. سماع الغناء بالأوتار و سائر المزامیر؛ خاتمه در این که ارتکاب صغیره به ولایت آسیب نمی‌رساند (اشاره به: الا ان اولیاء الله لا خوف علیهم و لا هم یحزنون).

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۵۶۰

آغاز: بسمله. اللهم صل و سلم علی سیدنا ... والتابعین قال الشیخ ... الحمدلله الذی اباح و فسح مجال الغناء؛ **انجام:** و تابعیهم الی یوم الدین انتهی کتاب فرح الاسماع ... و مما نقل من خطه العزیز دامت افادته.

خط: نسخ، کا: محمد ابوالفضل بن محمد عبدالعظیم، تا: تقریباً ۱۰۷۶ق؛ ضمن دو برگ ذیل نسخه «دره عزیزه» درباره تلقین و اهمیت ذکر «لااله الا الله» به خط محمدبن محمد مکی حنفی؛ مقابله شده با اصل؛اهدایی:رهبری،تیر ۱۳۸۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۵۰۷]

● فرح الانسان / طب / فارسی

farah-ol ensān

مؤلف، مدعی است که هارون الرشید حکما را گرد آورده و از آنان رساله‌ای خواست که در سفر و حضر به کار آید. آنان این دستورهای پزشکی را از گفته‌های بزرگان حکما با اختصار برای وی فراهم آوردند. از سخنان لقمان و بقراط و ابو اسحق حکیم است.

آغاز: بسمله، حمد له. و العاقبة للمتقین و الصلوة و السلام ... اما بعد چنین گوید که چون هارون الرشید بخلافت نشست حکمای

آن عصر را طلبید و گفت که بجهت من رساله‌ای مرتب کنید که در سفر و حضر همراه من باشد و منافع آن همه کس را بود تا ابد یادگار ماند حکما نیز اتفاق نموده و یکیک زمین خدمت ببوسیدند و هر کدام نسخی چند در باب حکمت بیان نمودند و نامش را فرح الانسان نهادند ...
[دنا ۹۱۹/۷؛ فهرستواره منزوی ۳۵۹۹/۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۱۴/۲
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و السلام علی خیر خلقه محمد و اله اجمعین؛ **انجام:** و معده را خوش کند تمت الرسالة
خط:نستعلیق تحریری،کا:محمد طاهر بن علی اکبر تبریزی مشهور به زنگنه، تا: ۱۰۹۴ق؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۲۴۵]
۲. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۸۳/۲
آغاز: برابر
کا: ابراهیم بن شکرالله حسینی، تا: قرن ۱۱؛ ۱۱ص (۵۶۹-۵۷۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [نشریه: ۳ - ۳۵۸]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۷۳/۱۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و جماع را نیز قوت دهد و معده را خوش کند
خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابوطالب عبدالواسع بن محمد هادی فاری، تا: ۱۲۲۲-۱۲۲۸ق؛ جلد: تیماج، ۴گ (۹۰پ-۹۳پ)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۲۱ - ۳۴۳]

● فرحة الانام فی جلوس سلطان الاسلام / گوناگون / فارسی

farḥat-ul anām fī julūs-i sulṭān-il islām

کجوری، محمد بن اسماعیل، - ۱۳۵۳ قمری

kajūrī, mohammad ebn-e esmā‘īl (- 1934)

اهدا به: مظفر الدین شاه (۱۳۱۳-۱۳۲۴ق)
تاریخ تألیف: ۱۳۱۳ق؛ محل تألیف: تهران

نویسنده پس از مقدمه نسبتاً مفصلی که مشتمل بر تمجید از مظفرالدین شاه و اتابک میرزا علی اصغرخان وزیر است، در ضمن دوازده «فصل» و یک «خاتمه» به بیان مطالب مختلف پرداخته است: مقدمه در سبب تألیف کتاب؛ فصل ۱. بیان سلطنت عظمای انبیاء و خلافت کبرای اولیاء از جانب خداوند؛ ۲. بیان شرافت علم و شهامت علما و حجت بودن ایشان بر رعایا و ...؛ ۳. بیان کیفیت سلطنت سلاطین و ملوک ماضین و چگونگی احتیاج انسان در غیبت کبری بدیشان؛ ۴. بیان ذی القرنین و معانی آن و اشخاص ملق به این لقب؛ ۵. کیفیت مرگ و کیفیت قتل ناصرالدین شاه؛ ۶. بیان اول شخصی که وزیر گشت و معانی وزیر و جهت احتیاج به وی و حالات صدراعظم؛ ۷. بیان معنی آیه «انما جزاء الذین یحاربون الله» و شأن نزول و معنای محارب و کیفیت ثبوت محاربه و کیفیت توبه از آن؛ ۸ کیفیت خلقت نطفه و علقه و منوط بودن آن بر سلاله و اقسام اربعه هضم؛ ۹. بیان کیفیت محتاج بودن انسان به غذا خصوصا گندم و چگونگی نزول گندم از آسمان و اهمیت گوشت و گندم؛ ۱۰. فضیلت نان و ثمرات مترتبه بر آن و آداب خوردن نان؛ ۱۱. بیان فضیلت گوشت و ثمرات آن؛ ۱۲. بیان درخواست‌هایی که مؤلف از دربار سلطنت و اولیاء دولت دارد؛ خاتمه: در برداشتن مالیات از قصابین و خبازین دارالسلطنه تهران.
آغاز: الحمدلله الذی هدانا بمعرفته و شرفنا بنوته و اکرمنا بولایته و اعزنا بشریعته و ایدنا علی طریقته
انجام: و انا المنهتک فی الشهوات و المتوغل فی اللذات و العبد الجانی الفانی ...
[الذریعة ۱۵۷/۱۶؛ دنا ۹۲۰/۷؛ فهرستواره منزوی ۵۴۱/۶]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۳۹/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۳ق؛ مصحح، با خط خوردگی و اضافات؛ ۱۱۱گ (۳۵پ-۱۴۵پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۵۱]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۶۰
آغاز: هو الله تعالی هذا کتاب فرحة الانام فی جلوس سلطان الاسلام من تألیفات برهان المتکلمین و سلطان المحققین الحاج شیخ محمد الواعظ الطهرانی؛ **انجام:** تاریخ جلوس شاه و تألیف کتاب ×× جستیم بنام شاه گردید تمام
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: دهه سوم ذیحجه ۱۳۱۴ق، جا: تهران؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰۳گ، ۱۶ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۴۵]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۳۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** فی غرفات الجنان بحق محمد و آله خیر البریات.
خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۹۹ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۶ - ۱۹۳]

● فرحة الدارین / فقه / عربی

farḥat-ud dārayn

قمی، محمد طاهر بن محمد حسین، - ۱۰۹۸ قمری

qomī, mohammad tāher ebn-e mohammad hoseyn (- 1687)

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۶/۱۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۵۴گ (۱۹۲پ-۲۴۵ر)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۵۷۸]

● فرحة الداعی و قرة الساعی / دعا / عربی

farḥat-ud dā‘ī wa qurra-tus sā‘ī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۴۶۴
بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: مهدی سراج انصاری [رایانه]

● **فرحة العاملین و فرجة الکاملین** / عرفان و تصوف / فارسی
farḥat-ul ʿāmilīn wa furjat-ul kāmilīn
علاء الدوله سمنانی، احمد بن محمد، ۶۵۹ – ۷۳۶ ؟ قمری
ʿalāʿ-od dowle-ye semnānī, ahmad ebn-e mohammad (1262 - 1336)
چاپ: به کوشش نجیب مایل هروی، دانش، دوره ۱ ش۳ (پاییز ۱۳۶۴)

اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۱۶/۳۰
خط: نستعلیق، کا: عطاء الله بن محمد بن نظام الدین حسینی بخاری، تا: دهه اول محرم ۸۴۰ق، جا: یزد؛ ۷گ (۲۷۲پ–۲۷۸ر)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ – ۱۰۶]

● **فرحة الغری بصرحة الغری = تحفة الغری** / تاریخ معصومین / عربی
farhat-ul ġarī bi-ṣarḥat-il ġarī = tuḥfat-ul ġarī
ابن طاوس، عبدالکریم بن احمد، ۶۴۸ – ۶۹۳ قمری
ebn-e tāvūs, ʿabd-ol-karīm-e-bn-e ahmad (1251 - 1294)
احادیثی و اخباری است که در تعیین محل قبر علی بن ابی طالب وارد شده و در بین به پاره‌ای مسائل تاریخی در این موضوع و نجف اشرف پرداخته است؛ به درخواست بعضی از اعیان، و مشتمل بر دو «مقدمه» و پانزده «باب»: مقدمه ۱) الدلیل علی انه فی الغری حسب ما یوجبه النظر؛ مقدمه ۲) السبب الموجب لاخفاء ضریحه علیه السلام؛ باب ۱. فیما ورد عن رسول الله (ص)؛ ۲. فیما ورد عن أمیرالمؤمنین (ع)؛ ۳. فیما ورد عن الحسن و الحسین (ع)؛ ۴. فیما ورد عن زین العابدین (ع)؛ ۵. فیما ورد عن محمد بن علی الباقر (ع)؛ ۶. فیما ورد عن جعفر بن محمد الصادق (ع)؛ ۷. فیما ورد عن موسی بن جعفر الکاظم (ع)؛ ۸. فیما ورد عن علی بن موسی الرضا (ع)؛ ۹. فیما ورد عن محمد بن علی الجواد (ع)؛ ۱۰. فیما ورد عن علی بن محمد الهادی (ع)؛ ۱۱. فیما ورد عن الحسن بن علی العسکری (ع)؛ ۱۲. فیما ورد عن زید بن علی الشهید؛ ۱۳. فیما ورد فیه عن الخلیفة الرشید بن المهدی و من زاره من الخلفاء من بعده؛ ۱۵. فیما ظهر عند هذا الضریح مما هو کالبرهان علی المنکر من الکرامات.
آغاز: الحمدلله مظهر الحق و مبدیه و مدحض الباطل و مرحیه و مسدد للصواب و مسدیه.
انجام: و یثمر لدینا غرائس الاعمال بالنعم الواصلة بمنه وجوده.
چاپ: تهران، ۱۳۱۱ق، سنگی، وزیری، ضمیمه مکارم الاخلاق؛ نجف، ۱۳۶۸ق، سربی، رقعی، ۱۳۸ص

[الذریعة ۱۵۹/۱۶ و ۱۶۰؛ مشار عربی ۶۶۲؛ کشف الحجب ۳۹۹]

شرح و حواشی:
۱– فرحة الغری (ترجمه)؛ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی (۱۰۳۷–۱۱۱۰)
۲– الدلائل البرهانیة فی تصحیح الحضرة الغرویة = تلخیص فرحة الغری؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸–۷۲۶)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۸۰ و ۲۰۵۰ عکسی
آغاز: ... إلی مطابقه المراد من الله تعالی أسئل عنایة عاصمة من الزلل؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ کهن، کا: حسین بن علی حلی، تا: جمادی الثانی ۶۸۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ در حیات مؤلف و به وسیله کاتب مخصوص مؤلف نگاشته شده؛ کاغذ: شرقی، جلد: چرم مذهب، ۸۶گ، ۱۵ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۳۶ – ۴۷] و [میراث شهاب: س۱۷ش۱و۲ – ۱۴۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۰۵۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و نسأله این یجازینا بالصفح عن الحوب و النح للمراد المصلح و المطلوب و یجعل مالنا خیر مال و یصرف عنا کل اغفال و اهمال
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۴۷ق، جا: نجف اشرف؛ با دستخط علی کرکی که در ۲۶ ذیقعده ۹۵۲ کتاب را مقابله نموده؛ تملک: محمد بن رضی الدین هروی؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۱۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۲۵ – ۵۸]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۴۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ صفر ۹۴۷ق، جا: نجف اشرف؛ مصحح، با علامت مقابله، دارای سرلوح، مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۰۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۵۲]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۰۷/۶ و ۲۱۹۱/۶ عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن ابراهیم اوالی بحرانی، تا: ۹ ذیحجه ۹۵۷ق، جا: اردبیل؛ جلد: تیماج، ۵۹گ (۱۰۴پ–۱۶۲پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ – ۱۰۵۲] و [عکسی ف: ۶ – ۲۴۰]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۲۹۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: تاج الدین حسین صاعد، تا: پنج‌شنبه ۱۵ رجب ۹۸۶ق، جا: قزوین؛ جلد: تیماج، ۴۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱/۸×۸/۷سم [ف: ۱۴ – ۳۷۸]

۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۹۰/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۲۶۴]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۴۲/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** قال المولی المعظم (گ۱۰۸پ) ... و یصرف عنا کل إغفال و اهمال، حتی نظفر بالسعادتین ... بمنه و کرمه

(گ۱۰۹ر)

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۳ سطر (۱۴/۸×۷/۵)، اندازه: ۱۱/۴×۱۸/۲سم [ف: ۱۱ - ۶۳۱]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۳۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۳۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱ سم [ف: ۲۱ - ۱۹۳]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۵۸/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ابعاد متن: ۸×۱۱، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۴۶۸]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۵۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن امیر موذن نجفی همدانی، تا:۱۰ ذیحجه ۱۰۱۵ق، جا: همدان؛ مصحح، محشی، با نشان «بلغ» مقابله شده؛ تملک: ابوالحسن بن ملا قاسم هرندی، محمد مهدی بن محمد قاسم نجفی، محمد به سال ۱۲۴۷ق با مهر «محمد» (بیضی)، محمد بن محسن با مهر «الواثق بالله محمد بن محسن» (بیضی)؛ مهر: «الواثق بالله عبده محمد بن محسن» (مستطیل)، «المفتقر الی الله عبده محمد شریف» (بیضی)، «الواثق باله محمد بن محسن» (بیضی)؛ جلد: تیماج مذهب، ۸۷ص، ۱۳ سطر(۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۵ - ۷۲۰]

۱۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۵۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** بل هی من ضروریات الدین المبین ولیکن هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذه الرسالة والصلوة علی سید المرسلین واشرف المقدسین محمد خاتم الرسالة وآله الطاهرین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ شعبان ۱۰۶۰ق؛ جلد: مقوا، ۵۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۹]

۱۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۲۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۳ ذیحجه ۱۰۶۲ق؛ ۵۵گ، اندازه: ۱۰×۱۶سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۲۰۰]

۱۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۲۹۷/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۷۱گ (۲پ-۷۲پ)، ۲۴ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۵ - ۳۶۱]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد وقع الفراغ من تحریره ... محمد هادی خلف حاجی محمد صادق.

خط: نسخ، کا: عوض بن محمد امین رضوی، تا: ۱۱۰۴ق [الفبائی: - ۴۲۷]

۱۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۸۹۴/۲

خط: نسخ، کا: ابدال بن درویش اسماعیل کربلائی، تا: صفر ۱۱۱۴ق، جا: اصفهان؛ مصحح؛ ، در چند برگ آخر مشیخه من لایحضره الفقیه و طرق روائی شیخ با حواشی «م د» سلمه الله آمده؛ ۲۴گ (۱۹۷پ-۲۲۰ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۵۲]

۱۶. قزوین؛ میر حسینا قزوینی؛ شماره نسخه:۱۶۵/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ شعبان ۱۱۱۶ق؛ مقابله شده در ۱۱۲۹ [نشریه: ۶ - ۳۵۰]

۱۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۸۶۳/۱

خط: نسخ، کا: منصور، تا: ۱۴ صفر ۱۱۲۸ق؛ مصحح، با علامت بلاغ به سال ۱۱۲۸؛ جلد: تیماج، ۶۱گ (۱پ-۶۱پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۵۲]

۱۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۱۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ ۵۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۵۲]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۶۲/۱

آغاز: النظر، المقدمة الثانیة فی السبب الموجب لاخفاء ضریحه علیه السلام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با امضای حسن الواعظ؛ جلد: تیماج، ۵۲گ (۱ر-۵۲ر)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۵۹]

۲۰. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۵۵۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: حاج ملا هاشم تاجر اصفهانی برادر آقا عبدالکریم تاجر اصفهانی؛ مهر: «وقف نواب» (چهارگوش)؛ جلد: تیماج، ۷۲گ، ۱۴ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: - ۴۵۰]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۸۲/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و نسأله این یجازینا بالصفح عن الحوب و النح للمراد المصلح و المطلوب و یجعل مالنا خیر مال و یصرف عنا کل اغفال و اهمال

خط: نسخ زیبا، کا: ابوالقاسم بن ملا علی الریزی من بلوک الآشتیان، تا: ۱۲۸۶ق؛ جلد: تیماج با کتیبه «باقر بن محمد صادق»، ۴۳گ (۵۶پ-۹۸ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۶۳۶]

۲۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۵۲

آغاز: برابر

کا: شیخ احمد بن اسماعیل حسینی، تا: ۱۲۸۸ق؛ تملک: شیخ فضل الله نوری و ظاهراً به دست او مقابله و تصحیح شده؛ در آغاز یک برگ شرح حال مؤلف به نقل از منتهی المقال ابوعلی رازی (شاید به دست حاج شیخ فضل الله نوری) نوشته شده؛ جلد: مقوا، ۳۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [نشریه: ۱۳ - ۱۴۰]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۴۶/۱

خط: نسخ، کا: عبدالله بن ابراهیم، تا: ۱۲۸۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۹ سطر [ف: ۵ - ۲۵۱]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمود بن اسماعیل بن تقی بن حسین، تا: دوشنبه غره جمادی الثانی ۱۳۰۸ق؛ مقابله شده با نسخه

محقق علی بن عبد العالی کرکی توسط عبد الرزاق بن محمد کاظم لاهجانی به تاریخ ۱۳۰۸ ؛ جلد: تیماج، ۱۰۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۱۲ – ۲۹۵]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۶۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد باقر بهاری همدانی، تا: ۱ ربیع الثانی ۱۳۱۱ق، جا: نجف اشرف؛ ظاهراً به خط یکی از شاگردان مرحوم شیخ محمد باقر بهاری کتابت شده و سرانجام از سوی ایشان «چنانکه در آخر نسخه اشاره شده» تکمیل و تصحیح گردیده و در مواردی حواشی، بر آن افزوده شده با عبارت «انتهت المقابلة الی هنا ۱۲ ماه جمادی الاولی و الباقی لیس له مزید حاجة الیها و انا العاصی محمد باقر»؛ جلد: تیماج، ۷۰گ، ۱۳–۱۶ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۱ – ۲۵۶]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۲۸/۱

کا: علی بن عبدالرسول، تا: جمعه ۴ ربیع الاول ۱۳۱۴ق؛ جلد: تیماج، ۶۶گ (۲پ–۶۷ر)، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۲۸۰۷]

۲۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷ /۷۸۷۱–۵۳/۸۱

آغاز: الباب الثانی فیما ورد فی ذلک عن امیر المومنین. الباب الثالث فیما ورد عن الحسن و الحسین علیهما السلام

خط:نسخ،بی کا، تا: ۱۳۱۹ق؛ بخشی از اول کتاب (فهرست کتاب) تحریر نشده؛ ۴۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ – ۳۰۲۸]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۵۸/۱–۳۵/۱۳۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ جلد: تیماج، ۹۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۶ – ۳۰۳۷]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۴۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید محمود اصفهانی، بی تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۴۷ص (۴۱–۸۷)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳۲ – ۲۷۹]

۳۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فانتبهت و حکیت لهم المنام و قلت لهم خذوه عجلانا خذوه ...

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ جلد: چرمی، ۹۹ص (۹۲+۳+۴)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۰۷۵]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۰۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، بی کا، بی تا؛ مهر: «محمد جعفر بن محمد باقر الشریف الشیرازی» (مستطیل)، «سلام قولا من رب رحیم» (مستطیل)، «ابو حسین» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۹۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۶ – ۲۸۴]

● **فرحة الغری (ترجمه)** / تاریخ معصومین / فارسی

farḥat-ul ġarī (t.)

؟ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷ – ۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

وابسته به: فرحة الغری بصرحة الغری = تحفة الغری = کتاب فرحة الغری؛ ابن طاوس، عبدالکریم بن احمد (۶۴۸–۶۹۳)

ترجمه تحت اللفظی است از «فرحة الغری»؛ این ترجمه بنا به خواهش بعضی از دوستان مؤلف، صورت گرفته است و همانند متن در ۲ «مقدمه» و ۱۵ «باب» تنظیم شده است.

آغاز: الحمدلله منزل النجف فی الشرف اعلی الدرجات و جاعل مشرفه بعد رسوله المصطفی اکرم البریات صلوات الله علیهما و علی ذریتهما ما استقرت الارضون و دارت السموات

انجام: یک دهن خواهم. بپهنای فلک ×× تا بگویم وصف آن رشک ملک / گر بگویم وصف او بیحد شود ×× مثنوی هفتاد من کاغذ شود

[الذریعة ۱۲۱/۴؛ دنا ۹۲۱/۷ (۷ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۷/۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، بی کا، تا: ۱۱۲۵ق؛ جلد: تیماج ، ۴۶گ (۲۸۷پ–۳۳۲پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۲۱۶]

۲. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۲۳۰

آغاز: رفیع قدری که سپهرش کمینه غلامی است هر صبح و شام

خط: نستعلیق، کا: شاه کرم بن کلبعلی بیک، تا: ۱۱۲۹ق؛ ۸۳گ، ۲۰ سطر، قطع: وزیری [ف: – ۷]

۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۶۴/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شمس الدین محمد حسین بن میر محمد یوسف، تا: ۱۱۳۰ق؛ جلد: تیماج ، ۷۵ص (۱۸۲–۲۵۶)، ۱۹ سطر (۱۲/۵×۲۰)، اندازه: ۱۹/۵×۲۸/۵سم [ف: ۲ – ۱۹۷]

۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۰۷۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: محرم ۱۱۶۸ق؛ مهر: «عبده عبدالباقی الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج سیاه، ۶۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف مخ: ۱ – ۴۲۳]

۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۸/۱

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با نشانه «م ق رحمه الله»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۵۸گ (۳پ–۶۰ر)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: – ۷۱۲]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۷۸/۵

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن ابی الحسن حسینی، تا: ۱۱ ربیع الثانی ۱۲۷۰ق؛ جلد: تیماج، ۲۰۹گ (۱۷۳–۳۸۱)، ابعاد متن: ۶×۱۰،

اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۱۱۹]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۰۹/۱

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۳۲۹ق؛ ۸۷گ (۱پ-۸۷پ) [ف: ۲ - ۵۰]

● **فرحة القلوب** / کلام و اعتقادات / فارسی

farhat-ol qolūb

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۱۶۵

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه و اشرفترین محمد و عترته المعصومین و بعد چنین گوید این اقل نام؛ **انجام:** بالقلیل علی الکثیر و یا لبعض علی الکل و البقیة من ذکر هم انک متیی.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: میشن [رایانه]

● **فرحة القلوب و مذهب الکروب** / فضایل و مناقب / فارسی

farhat-ol qolūb va mazhab-ol karūb

شاهجان آبادی، عبدالله بن عنایت، ق۱۲ قمری

šāhjān ābādī, ʻabd-ol-lāh ebn-e ʻenāyat (- 18c)

تاریخ تألیف: ۱۱۵۱ق

کتابی است در مناقب و معجزات حضرت علی (ع)، با استناد به اخبار و استفاده از منابع معتبر؛ در دو «مقصد» و یک «خاتمه»: مقصد ۱. بیان قضایای آن حضرت مشتمل بر پنج باب؛ مقصد ۲. معجزات آن حضرت در دوازده باب؛ خاتمه در حکایات متفرقه. مؤلف بیشتر این معجزات را از کتاب «تزیین المجالس» شمس الدین محمد بن محمود رضوی نقل کرده است.

چاپ: در هند چاپ شده

[فهرستواره منزوی ۱۷۲۹/۳؛ دنا ۹۲۱/۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۰۲۱

آغاز: بسمله. الحمد لمن بحمده یحمده الحماد و الشکر لمن بشکره یشکر و یزداد؛ **انجام:** و دوستان محفوظ ماند و در اینجا ختم کردم ... و المؤمنین یوم یقوم الحساب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ جلد: تیماج، ۲۴۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم

[اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۵۳۶]

۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۸۵

آغاز: گفته که حدیث بساط از علمای عامه ابن مغازلی در کتاب مناقب و ثعلبی در تفسیر ... معجزه دوم معجزه بساط است در عهد عمر خطاب در کتاب؛ **انجام:** و برکت معجزات حضرت مظهر العجائب از همه بلیات که در این دیار نازل شده با جمیع خیوشان و دوستان محفوظ ماند و در اینجا ختم کردم این رساله را و کان اختتامها فی غره شهر رجب من شهور سنه ۱۱۵۱ ... الحمدلله اولا و آخرا ...

معجزات امیرالمؤمنین (ع) تا آخر کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۱ شعبان ۱۲۷۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۱۳۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۱ - ۳۵۰]

● **فرحة القلوب و مذهب الکروب** / ادبیات / عربی

farhat-ol qolūb va mazhab-ol karūb

شریف یزدی، محمد حسین بن محمد، ق۱۴ قمری

šarīf yazdī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad (- 20c)

منتخباتی است از شعر چند شاعر معروف عربی و بعضی از داستان‌ها و مطالب متفرقه، به اضافه رسائلی کوتاه از آثار علمی بعضی از دانشمندان بدین ترتیب: ۱. الرسالة الوضعیة، عضد الدین ایجی؛ ۲. تقریب الوصول علی علم الأصول، رساله بسیار مختصری است در اصول فقه از کاظمی عطیفی؛ ۳. فرائد العوائد، در انواع استعاره؛ ۴. آداب المطالعه، از حامد بن برهان بن ابی ذر الغفاری؛ ۵. آداب البحث، قاضی عضد الدین ایجی

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۹۸

آغاز: الحمدلله الذی زین الانسان للاداب لتکون وسیلة الی معرفة الکتاب و الصلاة علی محمد سید اولی الألباب

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ به خط مؤلف جز بعضی از صفحه‌ها که به نستعلیق و گویا بخط دیگری است؛ جلد: تیماج، ۸۰گ، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۱۸ - ۲۵۱]

← فرحة المهموم فیما انتخبناه من الاحراز و الختوم ← روضة العنایات و ظهر المظلومین و حدیقة الدعوات و حقیقة المناجاة و انیس المکروبین

← فرحة المهموم فیما انتخبناه من الادعیة و الاحزار و الختوم ← الاربعین فی فرحة المضطر و المهموم و الحزین

● **فرح الحزین بالمکاره و فوت البنین** / اخلاق / فارسی

faraḥ-ul ḥazīn-i biʾl-makārih wa fuwt-ul banīn

محمد مهدی بن حاج علی اصغر، ق۱۲ قمری

mohammad mahdī ebn-e hāj ʻalī asqar (- 18c)

تاریخ تألیف: ۲۰ ربیع الاول ۱۱۱۶ق

در ترجمه مسکن الفؤاد شهید و بحارالانوار مجلسی در پنج «باب».

[فهرستواره منزوی ۵۴۱/۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۷۷

آغاز: حرم کبریا مشرف و بخلعت والای دیبای زیبای فرمانفرمایی فرمان فرمایان مشنفند؛ **انجام:** سنة ست عشرة و مائة

بعد الالف هجرية حامدا مصليا.
خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن حاج محمد باقر قزوینی، تا: جمعه ۱۱ شوال ۱۱۱۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۲۹گ، ۱۸ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱۲ – ۲۷۶۷]

● **فرح السالکین** / عرفان و تصوف / فارسی

faraḥ-us sālikīn

؟ دارابی، شاه محمد بن محمد، ۱۰۲۷؟–۱۱۴۷؟ قمری

dārābī, šāh mohammad ebn-e mohammad (1618 - 1735)

این رساله در بیان و اثبات وجد و سماع و «غشیت» به دلیل عقلی و نقلی است. مشتمل بر یک «مقدمه» و سه «فصل» و یک «خاتمه»: مقدمه در بیان وجد و تواجد و وجود؛ فصل ۱. بیان آیات و احادیث که دلالت بر اثبات وجد دارد؛ فصل ۲. بیان جواز حرکت دوری از عارفان با برهان عقلی؛ فصل ۳. آداب وجد و سماع چنانکه از اکابر دین نصیحت رسیده و مرتضی عقلا است؛ خاتمه: در بعضی نصایح و مواعظ از ائمه هدی (ع) و کلام حکما که در حقیقت از مشکوة نبوت و سیرت انبیا اقتباس نموده‌اند. ممکن است این رساله از آن شاه محمد بن محمد دارابی باشد.

آغاز: زهی حمد و ثنا صانعی را که عاشقان وادی ایمن را بطور محبت راه داد و سوختگان نار فراق را از منبع فیض ... و بعد این چند کلمه است در بیان آنکه وجد و سماع و غشیت و امثال این اصلی دارند ... بدلیل عقلی و نقلی

انجام: و از فتنه و فساد و تعصب و عناد در ظل حمایت خود نگهدارد بحرمة محمد و آله ... و اشاری الظلمات فی الباب فنام یا اله العالمین برحمتک یا ارحم الراحمین.

[فهرستواره منزوی ۶۹۲/۷ ناشناس]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۲۵/۱
آغاز و انجام: برابر
کا: حاج محمد متخلص به جامع، تا: ۱۲۴۶ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۳۱۵]

● **فرح الصالحین** / دعا / فارسی

farah-os sālehīn

کتاب مفصل بزرگی است در ادعیه و اعمال و بیان مستحبات ایام ماه و سال با ترجمه فارسی زیرنویس دعاها، در چند جزء و هر کدام دارای ابواب مشتمل بر فصول، و نسخه حاضر قطعه‌ای از جزء دهم مشتمل بر فصل اول از باب دهم در نماز شب‌های ماه مبارک رمضان می‌باشد.

[فهرستواره منزوی ۶۹۲/۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۴۲
آغاز: باب دهم ... در بیان اعمال سی شب ماه مبارک رمضان از نماز و دعا و غیره
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۵۹گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۹ – ۴۲]

← فرح نامه ← فرخ نامه جمالی
← فرح نامه ← فرخنامه
← فرح نامه ← ملحمه

● **فرح نامه** / علوم غریبه / ترکی

farah-nāme

آق حصاری، الیاس بن عیسی، – ۹۶۷ قمری

āq hesārī, elīyās ebn-e ʻīsā (- 1560)

در خواص اسماء الحسنی. برخی جداول در قاعده طالب و مطلوب و غیر آن آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۹۵/۳
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... أما بعد، صاروخان آق حصارنده ساکن طریق بیرامدن؛ **انجام:** که بر کشنک اخرت و دنیا اوزنده و یا خود بر مقصود ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ ۸گ (۳۶–۴۳)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۶ – ۴۸۶]

● **فرح نامه** / جفر / ترکی

farah nāme

در علم حروف و اعداد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۷۵/۲
خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [میراث شهاب: س۹ش۲ – ۴۱]

● **فرحنامه فاطمی** / حدیث، ادبیات / فارسی

farahnāme-ye fātemī

حکمت، محب علیخان،

hekmat. moheb ʻalī-xān

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۹۰۵
آغاز: بسمله، بنام خداوند عرش عظیم نگارنده لوح امید و بیم ز لطفش جهان سر به سر کامیاب؛ **انجام:** کنم ختم این نامه را بر همین دعا از من آمین ز ارباب دین
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **فرح الوصال فی شرح الاحوال** / تراجم / فارسی
farah-ol vesāl fī š.-el ahvāl

؟ طالب اسیری

tāleb-e asīrī

در سرگذشت نگارنده آن و فهرست نگارش‌های او. در آن از شیخ یوسف نگارنده حدایق یاد می‌کند و می‌گوید که من در روزگار احمد درانی شاه افغان که به سرزمین ایران تاخت و تاز کرد در چهارسالگی همراه پدر و مادر از سبزوار به یزد رفتم و پس از چندی به نجف رسیدم و در آنجا دانش اندوختم. او می‌گوید که در دوازده سالگی به اندوختن دانش پرداختم و اکنون به هفتاد رسیدم و چندین فرزند دارم. در پایان اندرز می‌دهد. از او است جامع الشتات لکشف الایات و فصل الخطاب فی تفصیل الکتاب و روضة الانوار.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۲۶/۱

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن آلبالویی سیر، ۱۰گ (۳پ-۱۲پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۲۸۳]

● **فرخ کلام** / نحو / فارسی

farrox kalām

فروغ اصفهانی، محمد مهدی بن باقر، ۱۲۲۳-قرن ۱۳ قمری

forūq-e esfahānī, mohammad mahdī ebn-e bāqer (1808 - 19c)

اهداء به: فریدون میرزای فرخ قاجار

از میرزا محمد مهدی فروغ پسر میر محمد باقر بهجت اصفهانی نایینی و مؤلف فروغستان. در نحو عربی به نظم فارسی در ۱۱۰۰ بیت.

[الذریعة ۸۲۵/۹ و ۱۶۳/۱۶ و ۲۵۷/۱۹]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۰۱

آغاز: در زمان فرخ فرخنده فام ×× نظم شد منظومه فرخ کلام / زیب عنوان حرفهای شگرف ×× نام آموزگار دفتر صرف؛ **انجام:** تا بجایی است نامه ایام ×× با عناوین نامهایش نام

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن سیاه، ۳۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۲سم [ف: ۳ - ۵۷۴]

← فرخ نامه > ساقی نامه

● **فرخ‌نامه** / طب / فارسی

farrox-nāme

دارای این عنوان‌ها: علاج بواسیر، فصل در صفت زهرها و تریاک‌ها و حیلت که در آن کنند، فصل در حیلت که در زهر دادن کنند، فصل در محلول کردن زر، فصل در حل کردن مروارید، فصل در حل کردن طلق، فصل در حل کردن شب، باب در اعجوب‌ها که خداوندان زرق نمایند، فصل در مداد آمیختن، فصل در محو کتابت، فصل در اعجوب‌ها در کتابت، فصل در نوشت‌ها که مانند زیور بود، فواید، خاصیت، صفت، فصل در احجار، فصل در احجار معدنی، فصل در احجار معمول، فصل اندر روغنها». در پایان «فصل در حیلت که در زهر دادن کنند» آمده است: «و این داستان‌ها در این کتاب از آن آوردم که این کتاب فرحنامه است تا فرحی زیادت باشد و نیز هر کس بخواهد هشیاری افزاید». این بندها بلکه شماره پیش (فرهنگ پهلوی) باید از همان فرخ‌نامه جمالی یزدی گرفته شده باشد.

[فهرستواره منزوی ۳۹۶۲/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۹۰/۳

خط: نستعلیق، کا: محمد نصیر بن همایون و انشانی، تا: ربیع الاول ۱۰۷۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۳۹گ (۲۳۰-۲۶۸)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۳ - ۳۱۵۹]

● **فرخنامه** / اخلاق / فارسی

farrox-nāme

نامه‌ای است از «یونان دستور» به نوشیروان و پاسخ او و سخنان این وزیر نزد نوشیروان.

چاپ: در ص ۱۵۰-۱۷۵ جاویدان خرد به چاپ رسیده است

[فهرستواره منزوی ۵۴۱/۶]

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۳/۱ ـ د

آغاز: فه شیدشتمای خرشنده هر ششکر زمردیان پراهیدور.بنام ایزد بخشاینده بخشایشگر مهربان دادگر.فرخ نامه که یونان دستور بنوشیروان نوشته است.مؤبدان مؤبد گوید چون شاهنشاه روان شاد نوشیروان دادگر بپادشاهی نشست؛ **انجام:** و آنچه نهاده باشد کسی دیگر برخورد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: مخمل، ۲۶گ (۳پ-۲۸ر)، ۱۰سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۶۶]

● **فرخ‌نامه جمالی = فرح‌نامه** / چند دانشی / فارسی
farrox-nāme-ye jamālī = farah-nāme

جمالی یزدی، مطهر بن محمد، ق۶ قمری

jamālī yazdī, motahhar ebn-e mohammad (- 12c)

اهدا به: مجدالدوله ملك الوزراء احمد بن مسعود؛ برای: ابوالقاسم (فرزند خود)

تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۲۹ رمضان ۵۸۰ق

در خواص و منابع اشیاء از نباتات و حیوانات و معادن و بعضی

موجودات زمینی و آسمانی به تقلید از «نزهت نامه» علائی. این کتاب در واقع دائرة المعارف علوم و فنون و عقاید است؛ در شانزده «مقاله» مشتمل بر چند «فصل»: مقاله ۱. منافع الانسان و البهایم در دو «فصل»؛ ۲. منافع الطیور و الهوام و الحشرات در دو «فصل»؛ ۳. منافع الاشجار و الاسبرغام و البقول و الحبوب و الغلات و ما اشبهه در هفت «فصل»؛ ۴. حشایش و اوراق در دو «فصل»؛ ۵. صموغ: افیون، سندروس، کهربا، صبر، انگژند، مر، صانع الخوخ، الدلب، صمغ سفرجل، صمغ الساج، صمغ عربی؛ ۶. جواهر و اجساد و احجار و موله‌ده و معمول و معدنی در هفت «فصل»؛ ۷. معرفت داروها و عطرها و طبع آن در دو «فصل»؛ ۸. روغن‌ها و طبع آن و دانستن علم فراست، در دو «فصل»؛ ۹. معرفت الاکتاف و مدخلی در نجوم و معرفت موافقت، در سه «فصل» ...؛ ۱۵. صفت زهرها و تریاک‌ها، در دو «فصل».

آغاز: شکر و سپاس بیقیاس پروردگاری را که مظهر اشیاء و معالم اسما و مبدع صور بدایع و سبب بروز منافع اوست

چاپ: در سال ۱۳۴۶ش چاپ شده است

[دنا ۹۲۲/۷–۹۲۳ (۲۴ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۶۷۶]

شرح و حواشی:

۱– فرحنامه جمالی (منتخب) (۲عنوان)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۲۱(آ)–۴۶۳/۲۱(ب)–ف

نسخه اصل: کوپرولوش، ترکیه، ۱۵۸۹؛ بی‌کا، تا: ۷۵۴ق؛ ۵۸گ (۳۱۳پ–۳۷۰ر)، ۳۳ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۸۰]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۱۶/۲۱ عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [میراث شهاب: س۱۸ش۱ – ۵۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۱۴–ف و ۲۶۸۰–ف

نسخه اصل: پاریس P. 161. در ۱۶ مقاله؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۱۰ ربیع الثانی ۷۸۹ق [فیلمها ف: ۱ – ۱۴۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۸۹

آغاز: بسمله شکر سپاس بی قیاس پروردگاری را که مظهر اشیاء و معالم اسما و مبدل صور بدایع و سبب ضرور منافع اوست ... بدانکه مؤلف و جمع کننده این کتاب ابوبکر المطهر ابن محمد بن ابی القاسم ابن ابی سعید الجمالی المعروف بالیزدی فقها بقریه مانیج (؟) من ناحیة توان عن کورة اصطرخ ... که کتاب طارق جوزا که من نام نهادم از سوره بیاض تحویل کنم؛ **انجام:** و روغن گل نیز نیک بود و الله اعلم بالصواب (در نسخه آقای شهشهانی که مجموعه ایست)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام (افتادگی بسیار است)؛ محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۸۹گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۹ – ۹۸۰]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۵۱

و از «نوع سوم خاصیت کودکان» آغاز می‌شود؛ خط: نستعلیق، کا: بیرم بن صدرالدین محمد نیشابوری، تا: رمضان ۹۰۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۸۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۱۷/۳سم [ف: ۳ – ۵۷۴]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۸۱–ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 30. در ۱۶ مقاله؛ بی‌کا، تا: نیمه‌های رجب ۹۵۱ق [فیلمها ف: ۱ – ۱۴۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۲۹

آغاز: بیاض تحویل کنم اتفاق را در این اندیشه جماعتی از اقران به حکم تهنیت فرزند اعز ابوالقاسم ابقاه الله و رزقه علما نافعا و جعله من الصالحین آمین رب العالمین در پیش من ضعیف خواستند که در آن تأمل کند؛ **انجام:** به همان دستور که گفتیم قند بر نهند و آنگه تمر هندی بر نهند با تخم کاسنی و آنگه شربتی هفت مثقال بدهند به اول و آخرش.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۱۲۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ – ۱۶۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۴۸/۲

آغاز: و رعد آید خایه تباه شود و آواز او مغز را سود دارد و اگر جوهر رنگ بگردانیده باشد خاصه یاقوت و زمرد آن را در گلوی کبوتر بچه نهند و در حال بکشند؛ **انجام:** و وقتی مستقیم و هر یکی را مدت معلوم است در رجوع و استقامت که از آن بیش و کم نباشد زحل کمترین مدت.

از مقاله دوم تا مقاله نهم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۵۵گ (۴۶ر–۱۰۰پ)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۰ – ۳۰۲]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۷۴/۳–ف

نسخه اصل: نسخه آقای تقی بینش؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ قطع: ربعی [فیلمها ف: ۱ – ۷۳۷]

۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۶۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۹۹]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۹۳/۲

در ظهر برگ ۱۹۳ آمده «کتاب را بچیزی ختم کنیم که از نفایس و غرائب باشد و خزائن ملوک را از آنان ناگزیر بود معهذا سهل الماخذ و کثیر المنافع باشد» این چیز تا برگ ۱۹۷ شرح می‌شود. در پایان آمده: «تمت الکتاب بعون الملک الوهاب. قد وقع الفراغ من تحریر هذا الکتاب الموسوم بخواص الاشیاء»؛ خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم، تا: رجب ۱۱۱۴ق؛ جلد: تیماج تریاکی مذهب، ۱۹۷ص (۱–۱۹۷)، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۵سم [ف: ۶ – ۵۸۴]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۷۱/۲

خط: نستعلیق، کا: لطف الله، تا: ۷ رمضان ۱۱۷۶ق؛ مجدول، شکل گیاهان و حیوانات و حبوبات ترسیم شده؛ جلد: تیماج مذهب، ۶۶گ(۲۳۰پ–۲۹۵پ)،۲۷سطر،اندازه:۲۵/۵×۳۵/۵سم[ف:۲۰–۴۹]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۵۰۰

آغاز: ... روز بکوبند و برهم بیامیزند و آب زنند و بپرورند ولی

آتشی بزرگ باشد و اگر در دماغ خداوند فالج کند سود آرد؛ **انجام:** و صفرا و خون و بادهای سرد را سود آرد و اگر بسوزاند و مرهم کند و بر دنیل ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: چرم، ۱۳۰ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۸سم [ف: ۴۵ - ۲۷۲]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۳۶/۷
آغاز: بسملة، اما بعد، بدانکه این مختصریست از کتاب فرخ نامه علائی، اول: در منابع انسان از مرد و زن و کودک؛ بدانکه ایزد تعالی آدمی را بیافرید از نطفه چنانکه خواست و در وی موجود کرد از هر چه خواست از هر نوع و در تن او دویست و چهل و شش پاره استخوان آفرید؛ **انجام:** اگر به برگ انار سر بشویند شپش نماند ... اندر زمین نمناک اگر آن را بگیرند و خشک کنند و بسایند و با روغن گاو چند بار بر ...
گزیده‌ای از کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۲۶۲پ-۲۶۵پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۳۹ - ۲۳۱]

۱۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۳۹۳/۲
آغاز: بسمله این چند کلمه است از فرح نامه جمالی که در عجایبات و خواص الاشیاء نوشته است ...
گزیده ایست از کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۲۰۲-۲۰۷)، ۱۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱ - ۳۲۵]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۲۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳ صفر ۱۲۰۳ق؛ مقابله شده؛ ۸۹گ، ۱۴ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۵-۴۲۰۴]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۵۷/۱
آغاز: برابر
هشت مقاله اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۳ رجب ۱۲۵۵ق؛ جلد: گالینگور، ۸۸گ (۱پ-۸۸ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۷ - ۳۶۶]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۸۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۶۲ق؛ جلد: تیماج، ۱۵۹گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۵۲۹]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۹۰-ف
نسخه اصل: قاهره ش ۳ م طب فارسی (فهرست طرازی ش ۱۶۶۵)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۵۲]

۱۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۵۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۱۴ سطر (۷×۱۶) [ف: ۱ - ۲۱۱]

مشهد؛ مولوی، عبدالمجید؛ شماره نسخه:۳۵۳
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۴۵]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۱۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و شرطها که گفته شد بجای آورد تا خدای تع برحمت خود و دعا مستجاب گرداند انه ولی الاجابت تمت الکتاب بعون الملک الوهاب و الله اعلم بالصواب
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ خریداری از فیروز دانشور؛ ۱۵۳گ، ۱۵ سطر (۱۵×۱۷)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۲سم [رایانه]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۵۰۰
بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: دکتر امیر عباس جلالی خراسانی [رایانه]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۸۱-ف
نسخه اصل: پاریس P. 140؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۶]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۷۹-ف
نسخه اصل: پاریس P. S. 1568 در ۱۶ مقاله؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۶]

۲۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۴۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... خواص و منافع اسب: بدان که از جانوران ذوات الاربع هیچ جانور؛ **انجام:** و از آنجا به اطراف برند، و در ترکستان و چین و خطا قیمتی دارد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: شمیز، ۱۳۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۳۰]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۵۳۴
آغاز: بسمله، فهرست اختیارات چنین گوید مؤلف؛ **انجام:** سفوف بسازند چهار ماشه به آب بخورند
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [رایانه]

● **فرخ نامه جمالی = فرح نامه (منتخب)** / چند دانشی / فارسی

farrox nāme-ye jamālī = farah nāme (mn.)

وابسته به: فرخ نامه جمالی = فرح نامه؛ جمالی یزدی، مطهر بن محمد (-۶)

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۱۸۳/۱
آغاز: بسمله این چند کلمه ایست از فرخ نامه ... خاصیت مرد که اگر موی سری مرد را بسوزند و خاکسترش را بکلاب تر کند؛ **انجام:** صفت فاخته در فصل ربیع نشاط ... و شهوت انگیزد و مجامعت را قوت دهد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۱ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، ۸۴ص (۱-۸۴)، ۱۲-۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۵۰- ۴۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۰۹
آغاز: شکر و سپاس بیقیاس آن پروردگاری را که بعالم اشیاد و مظهر ایمایست؛ **انجام:** با نمک و کافور آنکس را از آن آزار دق خلاص شود
منتخبی است مختصر از کتاب «فرحنامه = فرخنامه جمالی»، ترجمه کتاب «منافع الحیوان» در پایان این کتاب درج شده است. عناوین این منتخب مشوش و عناوین موجود بدین تفصیل است:

فصل ۱. منافع خرما و انگور و میوه‌های دیگر، باب ۲. خواص درختان، ۳. سرغام سیزده نام است، ۴. صفت ثمرات، ۵. صفت بقول، ۶. غلات، ۸. حشایش، ۱۰. صموغ، ۱۱. صفت جواهر، ۱۲. اجساد، ۱۳. احجار، ۱۴. احجار که در بوادی ...، ۱۵. ارواح، ۱۶. احجار ...، ۱۷. معرفت داروها و عطرها، ۱۸. عطرها، ۱۹. دهن، ۲۰. علم فراست، ۲۱. صفت زهرها و تریاقها، ۲۲. حیلت که در زهر دادن کنند، ۲۴. محلولات، ۲۵. آمیختن سیاهی مرکب، ۲۷. محو کتابت، ۲۸. خواتیم و کواکب، ۲۹. ادعیه کواکب سبعه سیاره، ۳۰. دخنه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷ ربیع الاول ۱۱۷۱ق؛ جلد: تیماج، ۱۴۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۱۴–۱۹۸]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۱۰

آغاز: بدانکه این کتاب منتخب است. خاصیت آدمی خاصیت موی کیماس حکیم گوید اگر موی سر آدمی بگذارند؛ **انجام:** و اما سمهای سخت بر اندوکلف را ببرد

در فهرست با نام «منتخب فرحنامه جلالی» آمده است. در خاصیت و فواید و منافع پزشکی چیزهای گوناگون به نقل از پزشکان بزرگ که گاهی به نام آنان تصریح می‌شود در سه مقاله و یک خاتمه بدین تفصیل: مقاله ۱. منافع حیوانات به ترتیب آغاز نام آنها، ۲. خواص نباتات در دو قسم روئیدنیها و داروها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۲ق؛ جلد: مقوایی، ۱۵۰گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ – ۱۳۲]

● **فرد جمع و خرج مالیاتی** / اسناد / فارسی

fard-e jam‘ va xarj-e mālīyātī

فردهای تحویل‌خانه کرمان، فردهای مالیاتی و مستمری مخارج مربوط به کرمان در ۱۲۹۸–۱۳۲۲، فردهای یک مستوفی کرمان، فردهای کرمان در سالهای ۱۲۹۹–۱۳۱۹.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۸۷

خط: نستعلیق و سیاق، بی‌کا، بی‌تا؛ پنج دسته فرد در کاغذ فرنگی [ف: ۱۷ – ۵۰۰]

← فردریک کبیر > تاریخ فردریک کبیر پادشاه پروس

● **فردریک کبیر** / تراجم / فارسی

fredrīk-e kabīr

گروسی، عیسی، ق۱۳ قمری

garrūsī, ‘īsā (- 19c)

اهداء به: ناصرالدین شاه

تاریخ ترجمه: ۱۲۹۶ق

فردریک کبیر که از شاهان معروف اروپا و از سلاطینی است که با دلاوریها و رشادتهای خود بر مشکلات بسیار فائق آمد. در این جلد از به ثمر رسیدن او و کشورداری و کشورگشایی‌های او سخن می‌رود و در پایان آن حکایت از مرگ او و برادرش دارد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۶

آغاز: بسمله، جلد ثانی، تاریخ فردریک کبیر که بر حسب امر جهان مطاع همیون؛ **انجام:** در همه جا در ترجمه همراهش کرده خود را عاجزش ندید تا بانتهای کتابش رسید

جلد دوم؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۵ق، جا: تهران؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۶۴گ، ۱۶ سطر (۱۴×۲۵/۵)، اندازه: ۲۰×۳۴ سم [ف: ۴ – ۳۳۶]

● **فرد عرفان** / اخلاق / فارسی

fard-e ‘erfān

برغانی، محمد علی بن محمد، – ۱۲۷۲ ؟ قمری

baraqānī, mohammad ‘alī ebn-e mohammad (- 1856)

رساله‌ای در اخلاق و مواعظ وارده از اهل بیت به همراه برخی از اشعار مؤلف؛ در شش «باب» و یک «خاتمه»: باب ۱. بیان حقیقت مرگ و حال مؤمن و کافر در وقت زوال (در چهار مقام)؛ ۲. بیان اشتراط ساعت و نفخ صور و فناء اشیاء و معاد جسمانی (در چهار مقام)؛ ۳. بیان ... (در نه مقام)؛ ۴. بیان حقیقت حساب و میزان و سؤال است (در پنج مقام)؛ ۵. بیان بعضی از فضائل آل رسول الله ع (در چهار مقام)؛ ۶. بیان اعراف و رجال ایشان و جنة و نار و ذبح موت در میانه جنت (در چهار مقام)؛ خاتمه: در بیان تتمیم کتاب.

قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۸۸

آغاز: باب اول در بیان حقیقت مرگ وحال مومن و کافر در وقت نزول و ... موت و قابض ارواح؛ **انجام:** ششم روزی که ختم این کلام است ×× محرم را ... واو و لام است / زایامش احد آمد نشانه ×× که باشد آن نشانه بی نشانه

کامل؛ خط: نستعلیق نازیبا، کا: علی اکبر بن ابیطالب، تا: ربیع الثانی ۱۲۳۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۲۱برگ،، ۱۷ سطر [ف: ۱ – ۱۸۸]

● **الفرد الکامل** / فلسفه / عربی، فارسی

al-fard-ul kāmil

قاضی سعید قمی، محمد سعید بن محمد مفید، ۱۰۴۹ – ۱۱۰۳ ؟ قمری

qāzī sa‘īd-e qomī, mohammad sa‘īd ebn-e mohammad mofīd (1640 - 1692)

هر حقیقت از حقایق دارای فردی است که کاملترین افراد آن حقیقت می‌باشد. این موضوع در یک «شجره» دارای چند «فاکهه»، بحث شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۴۸/۳

آغاز: یا من منه المحامد ثم یرجع عواقب الثناء الیک لک الحمد علی ما لدیک بما حمدت به نفسک؛ **انجام:** آنچه میگویم بقدر فهم تست مردم اندر حیرت فهم درست

خط: نسخ زیبا، کا: محمد صادق بن محمد حسین اصفهانی، تا: ۱۱۴۰ق؛ جلد: تیماج، ۶گ (۲۹پ-۳۴ر)، ۸ سطر، اندازه: ۹×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۳۱۱]

← الفردوس > العروس
← الفردوس > فصوص الحکمة
← الفردوس > فصول در حکمت

● **الفردوس** / فلسفه / عربی

al-firdaws

ابن سینا ، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (981 - 1038)

رساله ای که به نام الفردوس در نسخه های متعدد به شیخ نسبت داده شده است و به اتکای آنها بروکلمان (۵۲) و ارگین (۱۲۴) و قنواتی (۲۳۳) آن را در فهرست آثار شیخ ثبت کرده‌اند، همان کتاب الفصوص منسوب به فارابی است. قسمتی از کتاب الفصوص نیز به نام «قوی الانسانیة و ادراکاتها» به شیخ نسبت داده شده است و شاید انتساب کتاب الفصوص به فارابی مبنای صحیحی نداشته باشد. (مهدوی). برای نسخه های بیشتر بنگرید به فصوص الحکمة فارابی.

آغاز: قال الشیخ الرئیس روح الله رمسه الامور الموجوده قلنا لکل منها ماهیة و هویة و لیست ماهیته هویته و لاداخلة فی هویته و لوکانت ماهیة الانسان هویته ...

انجام: هو غالب أی مقتدر علی اعدام العدم و سلب الماهیات ماسیستحقها بنفسها من البطلان و کل شیء هالک الا وجهه .

چاپ: این کتاب بارها با نسبت به ابونصر فارابی به چاپ رسیده؛ متن منقح کتاب را سید جلال آشتیانی با مقدمه و شرح و تعلیق در نشریه دانشکده الهیات دانشگاه فردوسی مشهد، ش ۱۳ (زمستان ۱۳۵۳)، ص ۲۴-۲۵۹ و ش ۱۴ (بهار ۱۳۵۴ش) به چاپ رسانیده است

[فهرست مصنفات ابن سینا، مهدوی، ص ۲۸۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۲۳/۱۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن۸؛ مرحوم میرزا طاهر تنکابنی در حاشیه عنوان صفحه اول نوشته است: «این رساله عباراتش بعینها عبارات فصوص حکیم بزرگ ابونصر فارابی است نسبتش به شیخ صحیح نیست»؛ کاغذ: سمرقندی ضخیم، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ص (۱۴۱-۱۵۶)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۰-۱۹۸۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۱/۱۱-ف

نسخه اصل: اونیورسیته ش ۴۷۲۴؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۷۰۰ق؛ ۹گ (۷۸-۸۷)، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱-۴۴۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۶۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** بن عبدالله بن سینا البخاری بمنه و لطفه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۴۱/۵

خط: نستعلیق، کا: عبد الرشید، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۸گ (۸۶-۹۴)، ۲۵ سطر (۸/۵×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۹-۱۱۱۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۹۰/۱۰

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۰۱۹ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: عطاءالله؛ جلد: تیماج، ۲ص (۱۷۰-۱۷۱)، اندازه: ۹/۵×۲۰سم [ف: ۳۲-۲۳۱]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۹/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: ۱۰۴۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵ص (۱۱۱-۱۲۶)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۴-۱۷۱]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۲۲/۲

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق؛ ۸گ (۹-۱۷پ)، ۱۷ سطر [ف: ۱۱-۵۷۸]

۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۷۵/۴

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق شکسته، کا: یدالله (نظر پاک)، تا: ۱۳۵۷ق؛ نام رساله ابن سینا بر فراز نسخه آمده است که گفته شده فارابی، محمد بن محمد (د ۳۳۹ق) می‌باشد؛ ۱۹گ (گ ۱۸-۳۶) [ف: ۳-۲۳۷]

● **الفردوس** / شعر / عربی

al-firdaws

ابوهاشم خالد بن یزید

abū-hāšem xāled ebn-e yazīd

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۷/۳

بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق [نشریه: ۱۱ - ۹۴۶]

● **الفردوس** / کیمیا / عربی

al-firdaws

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۸۸۸

آغاز: بسمله الحمدلله الاول قبل الاولیة القدیم قبل الازلیة الاخر بعد کل؛ **انجام:** و قدرنا لمفکر لایجیب

از ابو عون انصاری؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ [الفبائی: - ۴۲۷]

● **فردوس الاخبار بمأثور الخطاب المخرج علی**

کتاب الشهاب / حدیث / عربی
firdaws-ul axbār bi-ma'ṯūr-il xiṭāb al-muxrij ʻalā k.-iš šahāb

دیلمی، شیرویه بن شهردار، ۴۴۵ – ۵۰۹ قمری
deylamī, šīrūye ben šahrdār (1054 - 1116)

دیلمی چون اهل زمان خود را بدید که از حدیث و اسانید آن اعراض نموده و به قصص و حکایات و روایاتی که اصل صحیحی ندارد روی آورده‌اند این کتاب را که مشتمل است بر ده هزار حدیث درباره سنن و آداب و مواعظ و امثال و عقوبات و غیر آن است به ترتیب حروف معجم تألیف نموده و جهت تسهیل در مطالعه اسانید احادیث آن را حذف کرده است. فرزند مؤلف در جواب اشکالاتی که بر کتاب پدرش ایراد شده است، اسانید احادیث آن را ذکر نموده و تألیف خود را «مسند الفردوس» نامیده است.

چاپ: بیروت، دار الکتاب العربی، ۱۴۰۷ق، در شش مجلد
[بروکلمان ۳۴۴/۱ و ذیل ۵۸۶/۱؛ معجم المؤلفین ۳۰۹/۴ و ۳۱۳؛ الذریعة ۱۶۴/۱۶؛ عبقات الانوار مجلد ۱۲ جلد ۱ ص ۳۷۱ چاپ دوم؛ فهرست کتابخانه غازی خسرو بک در سرای از قاسم دو براچا چاپ ۱۹۶۳ ج ۱ ص ۲۸۰ ش ۴۵۱ و ۴۵۲؛ کشف الظنون ۱۲۵۴/۲]

شرح و حواشی:
۱– مسند الفردوس = مسند فردوس الاخبار = فردوس الکبیر؛ ابن شیرویه، شهرداربن شیرویه (۴۸۳–۵۵۸)
۲– روضة الفردوس؛ همدانی، علی بن محمد (۷۱۴–۷۸۶)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۹عکسی
آغاز: قال الامام الاجل ... ابومنصور شهردار بن شیرویه بن شهردار الدیلمی ... اما بعد ...؛ **انجام:** البلاء کثرة العیال مع قلة الشیء البلاء ان تحتاجوا الی ما فی ایدی الناس فتمنعون البلاء ... الکبیر و الضعیف و المرة للحج و العمرة
نسخه اصل: چستربیتی – دبلین ش ۴۱۳۹ (اربری فهرست خطی عربی همانجا ۴۶/۵)؛ خط: نسخ، کا: عمر بن نصر بغدادی، تا: چهارشنبه ۲۱ ذیقعده ۵۷۶ق؛ دارای مقدمه‌ای است از فرزند مؤلف، در استحکام کتاب پدر خود که احتمالاً مقدمه کتاب «مسند الفردوس» است که آن را به اول این کتاب الحاق نموده‌اند؛ ۱۴۷گ، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۱ – ۳۹۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۵عکسی
آغاز: قال الشیخ الامام الحافظ أبو الشجاع ... ان احسن ما نطق به الناطقون و تفوه به الصادقون و وله به الوامقون حمد الله عزوجل و الثناء علیه بما هو اهله؛ **انجام:** أبو هریرة: الیمین علی نیة المستحلف. آخر کتاب الفردوس ...
نسخه اصل: فیض الله افندی – استانبول، ش ۵۲۶؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۲۲ شوال ۸۳۸ق؛ مصحح؛ ۱۸۶گ، ۲۸سطر [عکسی ف: ۲ – ۳۱۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۶عکسی
آغاز: و انما یقسی قلوب العباد طول الأمل و صحة الجسم؛ **انجام:** ابو هریرة: الیمین علی نیة المستحلف، تمت.
نسخه اصل: اسعد افندی (سلیمانیه) استانبول، ش ۴۰۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۲۴ جمادی الثانی۹۴۴ق؛ افتادگی: آغاز (به مقدار ۱۵۶ حدیث از آغاز آن افتاده)؛ مصحح؛ ۱۴۶گ، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۲ – ۳۱۳]

● **فردوس التواریخ** / تاریخ جهان / فارسی
ferdows-ot tavārīx

ابرقوهی، خسرو عابد، ق۸ قمری
abarqūhī, xosro ʻābed (- 14c)

تاریخ تألیف: ۸۰۸ق
تاریخ عمومی است در دو «بخش»: ۱. از آفرینش تا اسلام، در دو «فصل»: ۱) آفرینش و پیامبران، ۲) پادشاهان ایران پیش از اسلام؛ ۲. در چهار «فصل»: ۱) پیامبر اسلام و خلفا و رجال روزگار عباسی، ۲) پادشاهان اسلامی به روزگار عباسیان، ۳) معولان تا پادشاهی ابوسعید، ۴) سلسله‌های گوناگون پس از ابوسعید؛ خاتمه آن در سرگذشت سرایندگان عرب و فارسی زبان. (احمد منزوی)
[فهرستواره منزوی ۶۳۹/۱؛ استوری ۸۵/۱ و ۱۲۳۴؛ بریگل فارسی ش ۳۲۰]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۲۵بخش۳ و ۱۲۶بخش۳ و ۱۲۷بخش۳
نسخه اصل: شچدرین در لنینگراد، ۲۶۷ فهرست درن؛ بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: شاه عباس، ۱۰۱۷ [ف: – ۱۰۹]

● **فردوس التواریخ** / تاریخ ایران / فارسی
ferdows-ot tavārīx

فاضل بسطامی، نوروز علی بن محمد باقر، ۱۲۲۷ – ۱۳۰۹ قمری
fāzel-e bastāmī, nowrūz ʻalī ebn-e mohammad bāqer (1812 - 1892)

در تاریخ خراسان شامل یک «مقدمه» و چهار «باب»: مقدمه در بیان مجملی از خدمات سلاطین و امراء و وزراء خصوصا سلاطین قاجار به روضه رضویه؛ باب ۱. فضیلت ارض اقدس رضوی و کسانی که بنای این شهر و قبه و عمارت نموده‌اند از سلاطین وغیره؛ ۲. بیان ترجمه حال علما و مجتهدین و محدثین و بزرگان دین که در مشهد رضوی مدفونند و پاره ای از فضائل حضرت رضا (ع) و احوال هارون الرشید و مأمون؛ ۳. بیان مباحثات و کلماتی که بین علمای شیعه و مخالفین در مشهد رضوی رخ داده و شرح طب الرضا؛ ۴. بیان فهرست موقوفات و صدقات جاریه که متعلق به آستان قدس رضوی است و عدد کتاب‌های کتابخانه آستان‌قدس رضوی. (فاضل)

نام کتاب، «فردوس التواریخ»، تاریخ تألیفش می‌باشد. در سرآغازی کاملاً مشابه نام دو نفر به عنوان مؤلف دیده می‌شود: نوروز علی بسطامی و حسن بن فخرالدین بن عنایة حسینی

آغاز: ۱: بسمله الحمدلله الذی جعلنا من المجاورین للروضة الرضویة و وفقنا لتقبیل عتبتها العالیة ... اما بعد چون این حقیر خاکسار و جامع اخبار و آثار ائمه اطهار (ع) المتمسک بغفران الملک الغنی نوروز علی بن حاج محمد باقر بسطامی تا بحال بر نخورده ...

۲: بسمله. الحمدلله الذی جعلنا من المجاورین للروضة الرضویة ... چون این حقیر ... حسن بن فخرالدین ابن عنایة الحسینی چون بر نخورده ام باینکه مورخی یا عالمی ... در خصوص بلده ... رضوی ... تاریخی ... تألیف نموده باشند ... شروع در تألیف این نسخه شریفه نمودم و مشتمل نموده بر یک مقدمه و چهار باب ...

انجام: مبارکه بود نمودند که موافق نیست موجودی که در نزد آن جناب بود تحریر و تعیین شود.

چاپ: ایران، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۰ش، تحقیق و تصحیح علیرضا اکرمی، حروفی، ۱، وزیری، ۴۹۳ ص

[الذریعة ۱۶۵/۱۶؛ تاریخ علماء خراسان ص ۱۳۲؛ نسخه‌های منزوی ۴۳۶۹؛ فهرستواره منزوی ۱۰۴۴/۲؛ دنا ۹۲۴/۷]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** که هیچ وقت از او سؤالی نکردند که فی الفور حاضر در نظر شریفش نباشد. خبیر باطراف المسائل کلها ×× بصیر بجزئیاتها کالمراتب

خط: نسخ، کا: حسن بن احمد حسینی، تا: قرن ۱۳؛ با برگ‌هایی نوشته شده در میانه نسخه؛ جلد: مقوایی، ۵۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۵۷۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۷۲

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** وزن آن قفل صدو هفتاد و یک مثقال است و خود آن مرحوم در آنجا مدفون است (ننوشته مانده در پایان فهرست کتابهای کتابخانه آستان قدس برابر با س ۵ ص ۴۲۸ چاپ ۱۳۱۵ ق از فردوس التواریخ نوروزعلی بسطامی و نزدیک بدو صفحه ای ندارد).

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۳۲۴گ، ۱۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۸۵۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** در نحو و صرف نود جلد. در تاریخ و اشعار پانزده جلد. درب کتابخانه مبارکه را مرحوم میرزا ابراهیم خان خمسه مظفرالدوله نقره کرد چنان چه سابقاً مذکور شد وزن آن قفل صد و هفتاد و یک مثقال است و در آن جا هم مدفون است کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، با علامت بلاغ، اضافات به خط مؤلف؛ با یادداشتی از عباسقلی سپهر که داستان به دست آوردن این کتاب و آشنایی پدرش با مؤلف را شرح داده در ۴ شهر شوال ۱۳۲۷»؛ مهر: «یا هو، مشیر افخم ۱۳۲۵» (بیضی)؛ خریداری از کتابهای ملک الشعرای بهار در اسفند ۱۳۴۵ش؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۶۴گ، ۱۵سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۴×۲۲/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۸۶]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۲۶۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و دار السعاده مبارکه که از بقعات و امکنه شریفه.

شامل باب اول کتاب و آنهم ناقص؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ واقف: شجیعی، فروردین ۱۳۱۵؛ جلد: پارچه‌ای، ۲۴گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۷ - ۱۴۲]

۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۰۰

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** مبارکه بود نمودند که موافق نیست موجودی که در نزد آن جناب بود تحریر و تعیین شود.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ در برگ نخستین به خط مؤلف نوشته شده: «عالیجاه رفیع جایگاه عباسقلی خان امین الوزاره در ماه شوال المکرم پانزدهم ماه مزبور به سال ۱۳۰۶ این نسخه شریفه و صحیفه منیعه را از این خادم اخبار مؤلف این نسخه درربار خواهش نمودند که بدهم بایشان که در تبریز برده بحلیه انطباع در آوردند و پنجاه جلد از برای اینجانب ارسال فرمایند و این جانب نایب الزیاره ایشان باشم بتاریخ فوق اللهم ایده و وفقه بحق محمد و آله الطاهرین»، در برگ دوم این عبارت به خط مؤلف آمده: «عالیجاه رفیع جایگاه عباسقلی خان سال سابق بروضه عرش درجه مشرف شد و این نسخه شریفه را برد به شهر تبریز که طبع سازد و در این ایام وارد ارض اقدس شدند و فرمان دادند که نسخه مزبور را بخط خوب نویسانیدم و قریب بتمام است. روز شنبه هفدهم شهر شوال از مشهد مقدس بعزم تبریز بیرون شدند و با ولد ارجمند خود مشرف شده بودند ۱۳۰۷»؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۱۳۶۶]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن میرزا ابوالقاسم، تا: دوشنبه ۱۱ رجب ۱۳۰۲ق؛ مهر: «الراجی ابوالحسن» (بیضی)؛ جلد: مقوایی، ۱۰۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۱۰۸]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۲۶۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۴۲۷]

● فردوس الحکمة / کیمیا، شعر / عربی

firdaws-ul ḥikma

خالد بن یزید، - ۸۵ قمری

xāled ebn-e yazīd (- 705)

منسوب به خالد بن یزید بن معاویه در کیمیاست با دیباچه‌ای به نثر و متنی منظوم که دو قصیده است. ابن ندیم در فهرست (ص

۴۹۷) خالد بن یزید بن معاویه را از کیمیاگران به شمار آورده و نوشته که خالد چون از فرمانروایی نومید گشت بدین هنر بپرداخت و گویند که او بدان رسیده بود و کتاب‌ها و رساله‌ها نوشته، شعرهای بسیاری در این باره دارد و خود من پانصد برگ از آن را دیده‌ام (از سخن ابن ندیم پیداست که او کیمیاسازی خالد را درست باور نکرده است). جاحظ در البیان و التبیین (۳۱۴:۱ چاپ ۶۶) درباره او می‌گوید: «کان اول من ترجم کتب النجوم و الطب و الکیمیاء» (نیز الحیوان چاپ محمد هارون ۷۶:۱). ابن خلدون در مقدمه (ف ۲۳ب ۶ص ۵۰۵ چاپ معرب) می‌نویسد که روش‌ها و اندیشه‌ها و سخنانی را در هنر کیمیا از خالد می‌دانند با این‌که او نژاد از عربان دارد و این نژاد هم به نادانی و بداوت بسیار نزدیکند پس او از هر گونه دانش و هنر دور خواهد بود چه برسد به هنری شگفت که موشکافی در آن می‌باید آن هم نوشته‌های طبیعی و پزشکی در آن روزگار هنوز به زبان عربی در نیامده بود تا در دسترس او گذارده شود. مگر این‌که بگوییم که سراینده این شعرها و گوینده این سخنان خالد بن یزید دیگری بوده و به هنر کیمیا آشنایی داشته است. به هر حال، «فردوس الحکمه» از خالد بن یزید نامی دانسته شده و شعرهایی است با قافیه‌های گوناگون و هر بند درباره یکی از مسأله‌های کیمیا است. از ساخت و ریخت این شعرها هم پیداست که سروده سده نخستین هجری و آن هم از یک عربی بدوی نباید باشد. آنچه چلبی (۱۸۶:۲) یاد نموده گویا گردآوری دیگری است از این دیوان. شماره بیت‌های آن را او ۲۳۱۵ دانسته است. از بروکلمن (۶۷:۱ و پیوست ۱۰۶:۱) برمی‌آید که دیوان النجوم از اوست و همین فردوس الحکمه او هم در بیروت هست و کتابی از او هم به لاتینی شده بود. (دانش پژوه)

[هدیة العارفین ۳۴۳/۱؛ کشف الظنون ۱۲۵۴/۲؛ معجم المؤلفین ۹۸/۴]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۴۵

آغاز: الحمدلله الذی خلق السموات و الارض و جعل الظلمات و النور؛ **انجام:** فهذا الذی یهوی من الامر کله ×× فلا تفتنی فی غیر تطلابه العمرا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن ، ۸۶گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷/۲سم [ف: ۱ – ۴۰۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۴۵/۱۰

آغاز: الحمد لله الذی خلق السموات و الارض ... اقول ان اللبیب العالم ینبغی له ان یعرف ما یدخل فیه ابتداء معرفة العقاقیر التی بها یعمل و علیها یعتمد؛ **انجام:** و هم السابقون فی العلم بالتفسیر بدلا لکل علم مصان – و هم الفاضلون و بالرای و العقل فقد احر زمرا بدایع المعان.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۹گ (۱۱۹–۱۲۷)، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۵۹]

۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۵/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ یا ۱۳؛ جلد: تیماج؛ ۶۳گ (۸۷پ–۱۴۹ر)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱ – ۱۱۲]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۸۷/۹

آغاز: بسمله، یؤخذ زاج قبرسی و ملح مرادی اجزاء سواء و یحلال فی اربعة امثالها ماء قراح؛ **انجام:** و اسبکه فینظر لک الرهان فاعمل به ترشد، انشاء الله تعالی

بخشی است از آن؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی ذهبی تهرانی، تا: ۱۳۰۴ق؛ جلد: میشن، ۳گ (۸۱پ–۸۳ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۰/۹سم [ف: ۶ – ۲۷۷]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۰۵/۲

آغاز: بسمله. قال امیر خالد بن یزید فی السبیکة و مدحها و نبه علیها و ذکر من افعالها مفردة و مرکبة: الحمدلله جل الله مقتدرا ×× مدبراً هادیا فضلا لمن شکرا / کذاک بالعلم یسعی من اطاع علی ×× علم به کان فی المقدور قد قدرا؛ **انجام:** و من بها بیضها متقنا ×× فالله مما خاف انجاه / حسبی بما بینت من شانها ×× و دون ما ینسب اجزاء؛ «تم الکتاب الموسوم بفردوس الحکمة للحکیم خالد بن یزید فی آخر شهر رمضان المبارک سنة ۸۴۶»

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در پایان نسخه آمده «فی آخر شهر رمضان المبارک سنة ۸۴۶» ولی نباید این تاریخ نوشتن همین نسخه باشد چه نسخه تازه‌ای است؛ محشی؛ ۸۵گ (۷۱–۱۵۵پ) [ف:۶–۲۳۲۴]

● فردوس الحکمة / طب / عربی

firdaws-ul ḥikma

طبری، علی بن سهل، – ۲۴۷ ؟ قمری

tabarī, ‘alī ebn-e sahl (- 862)

در ۷ «نوع» و ۳۰ «مقاله» و ۳۶۰ «باب» تنظیم شده است.

چاپ: برلین، مطبع أقتاب، ۶۳۶ص، ۱۹۲۸م؛ بغداد، مکتبةالمثنی، ۱۹۷۱م.

[معجم المؤلفین ۷–۱۰۶؛ الذریعة ۱۶–۱۶۵؛ عیون الانباء ۱–۳۰۹ (طبع ببرلین سنة ۱۹۲۸م؛ بروکلمان (عربی) ج۴ ص ۲۶۱–۲۶۳؛ سزکین ۳–۲۳۹؛ اعلام الحضارة العربیة الاسلامیة ج۲، ص۱۱۴–۱۱۷؛ رضا رامپور ج۵، ص۱۶۸–۱۶۹؛ آلوارت ج۵، ص ۵۱۳–۵۱۵؛ فهرستواره منزوی ۳۶۰۰/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۲۶

آغاز در دیباچه و انجام در باب ۱۹ مقاله ۹ «فی علاج الرحم و تسهیل الولادة» افتاده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۱۸۱گ، ۱۵ سطر (۹×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۶ – ۴۳۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۸۰/۱

آغاز: الباب الاول منها فی النفس و انها لیست بعرض و لامزاج من المزاجاة. قال ارسطاطالیس ان العلم بالنفس الناطق اکثر من سایر العلوم لان من عرفها فقد عرف ذاته؛ **انجام:** کل جسم له طول و عرض و عمق ... (رطوبت خورده) غلبنا ذلک و قلنا کل ذی طول

و عرض و عمق جسم وجدنا ذلک محیطاً
خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن، تا: ۱۰۸۱ق، برای مالک آن ملا لطف الله گیلانی؛ افتادگی: انجام؛ جلد: جلد تیماج، مذهب، ۵گ (۲پ-۶پ)، ۲۵ سطر چلیپا (۱۱/۵×۲۳/۵ و ۷×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۲۰ - ۴۱]

● فردوس خیال / شعر / فارسی

ferdows-e xīyāl

از رضی؟. مثنوی اخلاقی و عرفانی مفصلی است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۷۹

آغاز: الهی عشق را کام دلم کن ×× غم دلدار آرام دلم کن / ز کام عشق شیرین کامیم ده ×× به آن آرام ... ده؛ **انجام:** که شد بر شاه راه کلک نیرنگ ×× ز جوش لفظ راه رهروان تنگ / نمی‌دانست کلک نکبه پیرا ×× کدامین را کشد در قید انشا
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح و کتیبه مذهب، مجدول، رکابه دار؛ مهر: «شرافت علی ... خاقان» (بیضی)، کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ جلد: تیماج؛ ۲۴۴گ، ۲۱ سطر (۹/۴×۲۳/۶)، اندازه: ۱۶×۲۹/۱سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۱۲]

● الفردوس الرفیع فی تواریخ الحجج و الائمة المدفونین فی البقیع / تاریخ معصومین / فارسی

al-fīrdaws-ur rafī‘ fī tawārīx-il ḥujaj wa-l a’imma al-madfūnīn fi-l baqī‘

گیلانی، محمد حسین بن ابراهیم، ق۱۴ قمری

gīlānī, mohammad hoseyn ebn-e ebrāhīm (- 20c)

مؤلف در سال ۱۳۴۰ به حج مشرف شده و در مدینه منوره بر آن شد که کتابی در حالات ائمه بقیع تألیف نماید بدین منظور مناسب دیده که این کار از روایت‌های «بحار الانوار» علامه مجلسی گرد آید. این کتاب ترجمه و اقتباسی است در چهار جلد در احوال حضرت پیامبر اکرم (ص) و حضرت زهراء و ائمه معصومین علیهم السلام و اگر احیاناً مطلبی یا تحقیقی از مؤلف افزوده شده با جمله «مؤلف گوید» شروع می‌شود. تقسیم مجلدات کتاب چنین است: مجلد ۱. احوال پیامبر اکرم و امیر المومنین علیهما السلام به نام «فردوس اکبر در تواریخ و احوال پیغمبر و وصی او حیدر»؛ مجلد ۲. احوال حضرت زهرا و چهار امام مدفون در بقیع به نام «الفردوس الرفیع فی تواریخ الحجج و الائمة المدفونین بالبقیع»؛ مجلد ۳. احوال حضرت سید الشهداء و واقعه جانگداز کربلا به نام «فردوس الأطائب فی اعظم المصائب»؛ مجلد ۴. احوال حضرت امام کاظم تا مهدی موعود علیهم السلام به نام «فردوس اعلی در تواریخ و احوال سایر ائمه هدی». هر کدام از احوالات معصومین دارای ابواب می‌باشد و روز سه‌شنبه ۲۲ شوال ۱۳۴۲ق در ساری شروع شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۷۰/۱

آغاز: الحمد لله رب العالمین الرحمن الرحیم ... اما بعد چنین می‌نگارد بر صفحات صافیه قلوب صاحبان دانش
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۶۶گ (۱پ-۶۶ر)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۷ - ۵۰]

● فردوس الطفوف و قاموس الحتوف / تاریخ / عربی

fīrduws-uṭ ṭufūf wa qāmūs-ul ḥatūf

یزدی، محمد باقر بن زین العابدین، ق۱۱ قمری

yazdī, mohammad bāqer ebn-e zayn-ol-‘ābedīn (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۲ط

نقلهایی از آن؛ بی کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳ص (۱۶۰-۱۶۳ در جنگ) [ف: ۲۳/۲ - ۵۹۹]

● فردوس العارفین فی بیان اسرار آل طه و یس / تاریخ معصومین / فارسی

ferdows-ol ‘ārefīn fī bayān-e asrār-e āl-e tahā va yāsīn

برغانی، محمد علی بن محمد، - ۱۲۷۲ ؟ قمری

baraqānī, mohammad ‘alī ebn-e mohammad (- 1856)

تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۱۸ محرم ۱۲۵۱ق؛ قزوین
در فضایل و اسرار و تاریخ زندگانی اهل بیت علیهم السلام خصوصا حضرت سید الشهداست، با اشعار بسیاری از مؤلف، و جلد سوم «ریاض الاحزان» مؤلف است؛ در یک «مقدمه» و ده «مجلس» و «خاتمه»، مقدمه در دو «مطلب»: ۱) بیان مجملی از دوستان اهل بیت (ع)، ۲) فهرست کتاب؛ مجلس ۱ و ۲. بیان فضیلت شهدا و خصال هفتگانه آنان؛ ۳. عالم ذر؛ ۴. مقام والای فاطمه زهرا (ع)؛ ۵ و ۶. احیاء شب جمعه و فضیلت روز آن؛ ۷. کوثر؛ ۸. آفرینش کعبه و کربلا؛ ۹. سؤال در محشر؛ ۱۰. برتری مجاهدان برنشستگان؛ خاتمه در بیان حالات امام سجاد (ع).
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی جعل الشهادة میزانا یمتاز به احبائه من العارفین بمقاماته.
انجام: هان بگو ای شیعه چون روح الامین ×× یا ربا آمین رب العالمین.
[الذریعة ۱۶۶/۱۶؛ فهرستواره منزوی ۱۷۲۹/۳ و ۶۹۳/۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۹۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** منم فرزند آنکه براو نوحه کردند و حشیان صحرا و ماهیان.
خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: دکتر شمس الدین جزایری، شهریور ۱۳۴۸؛ جلد: مقوا، ۱۶۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۰/۵سم [ف: ۱۴ - ۳۷۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۴۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: میشن، ۲۲۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۷سم [ف: ۳ – ۵۷۵]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۵۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالرزاق بن ملا حسین از سلسله شیخ طوسی، تا: ۱۲۵۲ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۳۰گ (۱پ–۱۳۰ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۷ – ۱۳۹]

۴. قزوین؛ مدرسه امام صادق؛ شماره نسخه:۱۲۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۳ق؛ واقف: حاجی قاسم بن حاجی جبار، شعبان ۱۲۲۷؛ جلد: تیماج، ۱۱۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲ – ۳۶]

۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۴۸/۳

آغاز: برابر

از آغاز تا مجلس سوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳ و یا اوایل قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ۶۷گ (۱۱۳–۱۷۹)، ۱۷–۲۲ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳ – ۸۸۱]

مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۱۶/۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۶۰۵]

← فردوس الکبیر ≻ مسند الفردوس

● فردوس المرشدیة / تراجم / فارسی

ferdows-ol moršedīyye

اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۲/۳

با یک مجلس تصویر بسیار عالی از شیخ مرشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۲۱ق، جا: شیراز؛ کاغذ: حنایی، جلد: چرمی عنابی، قطع: خشتی [نشریه: ۶ – ۶۵]

● فردوس المرشدیه فی انوار القدسیه = انوار المرشدیة فی اسرار الصمدیة / تراجم / فارسی

ferdows-ol moršedīyye fī anvār-el qodsīya = anvār-ol moršedīyye fī asrār-es samadīya

محمود بن عثمان، – ۷۲۸ قمری

mahmūd ebn-e oʻsmān (- 1328)

در سرگذشت ابواسحاق ابراهیم بن شهریار کازرونی (–۴۲۶ق) و گزیده‌ای است از فردوس المرشدیه خود او که به درخواست دوستان و یاران گزین کرده است. نسخه ایا صوفیا در سی «باب» است بدین‌گونه: ۱. ذکر مولد و منشا و مولود شیخ مرشد؛ ۲. ذکر قرآن خواندن شیخ مرشد و تحصیل علم کردن و ذکر استادان وی؛ ۳. ذکر مبدء کار شیخ شیخ مرشد ...؛ ۲۷. ذکر واقعات که مشایخ و متصوفه دیده‌اند در فضیلت و کرامت شیخ مرشد بعد از وفات وی؛ ۲۸. ذکر غیرت شیخ مرشد؛ ۲۹. ذکر نذورات شیخ مرشد؛ ۳۰. ذکر فضیلت گل روضه شیخ مرشد ابی اسحاق.

چاپ: استانبول، ۱۹۴۳م؛ تهران، ۱۳۳۳ش، به کوشش استاد ایرج افشار

[فهرستواره منزوی ۲۲۲۹/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۸-ف

نسخه اصل:ایاصوفیا ش۳۲۵۴؛خط:نسخ،کا: عبدالحلیم محمد بن پهلوان، تا: ۱۰ ذیقعده ۷۳۱ق؛ ۲۵۲گ،۲۱سطر [فیلمها ف: ۱ – ۱۴۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۰-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۳۴۵۳؛ خط: نسخ، کا: ابوالخیر محمود بن جمال بن محمد خادم الحضرة مرشدی، تا: ۱۸ شعبان ۸۲۶ق؛ ۱۲۷گ، ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۱۴۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۴۷

آغاز: و ستد نداشتی و طریق شیخ کبیر آن بوذی که بستدی و بداذی (گ ۸ در ش ۳۴۵۳ ایاصوفیا)؛ **انجام:** بیت: ای دل آخر ترس از روز حساب(در نصایح شیخ مرشد از باب ۲۶).

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ این نسخه گر چه تا اندازه‌ای در سبک فارسی تازه‌تر از نسخه ایا صوفیا است ولی در برخی باب‌ها شعرهایی افزوده دارد و کامل‌تر از آن است، در دیباچه فردوس المرشدیه (چاپ ۱۳۳۳ خ تهران ص ۵۹) از این نسخه گفتگو شده و فهرست آن در آنجا آمده؛ تملک: محمد علی تربیت؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱۹گ، ۲۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۲۵۶۷]

← فردوسی ≻ احوال فردوسی

● فردوسی علیه الرحمه از نصایح بوذرجمهر گوید / ادبیات / فارسی

ferdowsī ʻalīyye-r rahma az nasāyeh-e būzarjomehr gūyad

ذوالقدر، خلیل، ق۱۱ قمری

zo-l-qadr, xalīl (- 17c)

بخش‌های نصایح بوذر جمهرشاهنامه فردوسی است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۵۳

خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۵۴ق، جا: احمد آباد گجرات؛ جلد: تیماج مذهب، ۲گ (۲۹۳پ–۲۹۴ر)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱ – ۴۴۳]

← فردوسیه ≻ فرادیس

● **فردوسیه = تفسیر آیه «یوم یأتی بعض آیات ربک ... »** / تفسیر / فارسی

ferdovsīyye = tafsīr-e āye-ye «yavm-on ya'tī ba'z-e āyāt-e rabek ... »

طارمی، عماد محمد، ق۱۰ قمری

tāramī, 'emād mohammad (- 16c)

به دستور: شمس الدین ابوالنصر مظفر شاه بن محمود شاه بن محمد شاه بن احمد شاه بن محمد شاه بن مظفر شاه

مؤلف عماد محمد طارمی، از اهل سنت و جماعت و از مردمان قرن ۱۰ می‌باشد. کتاب در تفسیر و تأویل آیه ۱۵۹ از سوره انعام: «یوم یاتی بعض آیات ربک» است و در آن به تحقیق حقیقت ایمان و توبه پرداخته است. مؤلف در دیباچه آورده که این رساله را به فرمان شمس الدین ابوالنصر مظفر شاه بن محمود شاه بن محمد شاه بن احمد شاه بن محمد شاه بن مظفر شاه (گمان می‌رود هفتم پادشاه کشور گجرات باشد که در ۹۱۷ به پادشاهی رسیده. ببینید کتاب طبقات سلاطین اسلام ص ۲۸۲ را) تألیف نموده.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۲

آغاز: الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب و فضله علی العالمین بعظم الخلق و فصل الخطاب؛ **انجام:** یا بخیانت یا از قلت فطانت ویران حمل باطل

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: آقا زین العابدین، ۱۱۶۶؛ ۶۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۴ - ۴۴۰]

● **فردوسیه** / ادبیات / فارسی

ferdowsīyye

طغرای مشهدی، - ۱۱۰۰ قمری

toqrā-ye mašhadī (- 1689)

یکی از منشآت اوست، در وصف کشمیر، گل، سبزه، آبشار، باغ و کوهسار و ستایش از شاهجهان (۱۰۳۷-۱۰۶۸ق).

آغاز: فردوسیه طغرا عبارتست از این تازه بوستان، که چون موسم اردیبهشت فکر بطراحیش پرداخته، و در زمین رضوان پسند کاغذش بجای گل و ریحان خط و خال حور و غلمان را نهال تحریر ساخته. قطعه (۱): ای در طلب تو خانه بردوش سحاب× بارانی قطره در رهت سالک آب

انجام: مطربان محفلش را بی تلاش ابر دست ×× جوش گلهای صدا در شاخسار ابر باد

چاپ: در مجموعه رسائل فارسی، دفتر هفتم، مشهد، بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی، ۱۳۸۵ش، به کوشش موسی الرضا باشتنی؛ گانپور، سنگی، ۱۲۶۶ق، وزیری بزرگ، ۲۴ص (رسائل طغرا: صص۲-۲۴)؛ ۱۳۰۲ق./۱۸۸۵م، (رسائل طغرا: ۱-۲۴)؛ ۱۲۸۸ق./۱۸۷۱م؛ لکهنو، سنگی، ۱۲۸۱، وزیری بزرگ، ۱۹۲ص

[فهرستواره منزوی ۲۳۹/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۷۱/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۹ق؛ ۲۰ص (۱۶۴-۱۸۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۰۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۷۹/۴

فردوسیه منثور؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه نازک، جلد: میشن سیاه، ۱۵ سطر [ف: ۴ - ۶۶۱]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۵۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۵گ (۴ر-۱۸ر) [ف: ۲ - ۱۸۴]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۱۴/۴

آغاز: ... نوشیروان سنک کم و در سر سایه حمایتش آفتاب درخشان ریخته دم بمقتضای رعیت پروری به نسیم و صبا حکم است؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۹گ (۲۴-۳۲)، ۱۲ سطر، اندازه: ۶×۱۲سم [ف: ۳۸ - ۳۱۸]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۰/۱-عکسی

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۲۰۸۶ (گنج ۳/۱۲۷۰)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۰گ (۲-۱۱) [عکسی ف: ۲ - ۲۰۲]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۵۷-عکسی

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ناقص؛ ۳گ (۱-۳) [عکسی ف: ۲ - ۲۰۲]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۵۸/۱-عکسی

اصل نسخه: کتابخانه شخصی میرداد خان افغان که در پاکستان به خرید و فروش کتاب می‌پردازد؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۲گ (۱-۱۲) [عکسی ف: ۲ - ۲۰۲]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۰/۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مذهب، ۱ص (۱۰۹پ)،۱۵ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۹/۵سم [ف: ۲ - ۲۰۱]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۶۱/۱-ف

نسخه اصل: دانشگاه پنجاب در لاهور شماره ۸۷۴/۹ فارسی؛ کا: ظهیرای تفرشی، تا: ۱۲۴۵ق [فیلمها ف: ۳ - ۱۸۷]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۲۰-ف

آغاز: برابر؛ **انجام:** که به قهر نشیند

نسخه اصل: گوتینگن، ۱۸ فارسی. تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۸گ (۲۰۹-۲۱۶) [فیلمها ف: ۳ - ۶۷]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۱۵/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج، ۲۴ص (۱-۲۵)، ۳۲ سطر (۹×۲۷)، اندازه:

۱۶×۳۲/۵سم [ف: ۱۰ - ۷۹۴]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ساقی صاف اعتقاد و هزار مینا چرخ گرب بهوش جام عشرت کم دهد بسیار یار تم.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج [رایانه]

۱۳. تهران؛ بانکی پور؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۶۲۷]

● **فردهای تعریه** / شعر / فارسی

fardhāye ta'rīye

به نظم فارسی درباره: بازار شام عبدالله زبیر، امیر تیمورشاه، فاطمه صغرا ورود مدینه، زینب، بشیر، شمر با امام حسین، عبدالله جعفر، حوری، قاسم.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۱۸

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴ [ف: ۱۷ - ۳۴۶]

● **فرزند نامه = ولدنامه = خلاصة التصانیف = ایها الولد** / اخلاق / فارسی

farzand-nāme = valad-nāme = xolāsat-ot tasānīf = ayyoha-l valad

غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰ - ۵۰۵ قمری

qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059 - 1112)

در مقدمه رساله آمده که یکی از شاگردان غزالی پس از اتمام و فراغت از تحصیل اندیشه کرد کدام علم بر من انفع است و کدام به من ضرر خواهد رساند، پس نامه‌ای به استادش نوشت و از او سؤال نمود و غزالی این پندها را در پاسخ وی فرستاد، با عناوین «ای فرزند»: ترک لایعنی، نصیحت کردن آسان و قبول مشکل، علم و عمل، اعمال صالحه، طلب رحمت حق، لزوم سعی، محاسبه نفس خویش، استغفار، مجاهدت، علوم نافع، اخلاق عالیه. متن فارسی آن یک بار به ضمیمه «فضایل النام» او به کوشش عباس اقبال بدون این‌که بداند که این نامه همان «فرزند نامه» است به عنوان نامه‌ای از او به یکی از شاگردانش چاپ شده است. سرآغاز نسخه‌ها یکسان نیست.

آغاز: ۱: بدان ای فرزند عزیز و ایدوست مخلص اطال الله بقاءک فی طاعته و سلک بک سبیل احبائه که منشور نصیحتها از حضرت محمد رسول الله (ص) نویسند و هر نصیحتی که نه از حضرت وی نویسند و فرمایند فایده‌ای بیش از بیش ندهد ...

۲: بدانکه از جمله شاگردان و تلمیذان خواجه امام حجة السلام محمد غزالی بعد از آنکه در خدمت او سالها علم خوانده بود و از هر علمی بهره تمام حاصل کرده بود.

۳: بسمله، حمدله و العاقبة للمتقین و الصلاة و السلام ... اما بعد بدانکه یکی از جمله شاگردان ... ابو حامد محمد بن محمد غزالی ... بعد از آنکه سالها علم آموخته بود ... روزی با خود اندیشه کرد که من ... آغاز جواب: بسمله. بدان ای فرزند عزیز و دوست مخلص ... نصیحتها از حضرت محمد ...

۴: حمد بی نهایت و مدح بی غایت آن خدایی را حمد جمله ی حامدان در مقابل اول مراتب جلال و عزت ... اما بعد، یکی از شاگردان محمد غزالی بعد از آنکه در خدمت او و تحصیل علم کرده بود ...

۵: بسمله و به نستعین بدانکه یکی ازجمله شاگردان و تلامذه ... ابو حامد محمد بن محمد غزالی ... بعد از آنکه سالها ... در جواب این فصل بنوشت. بسم الله الرحمن الرحیم بدان ای فرزند عزیز دوست مخلص

۶: بسمله حمدله. اما بعد یکی از شاگردان و مستفیدان ... الغزالی ... بعد از آنکه مدتی مدید و عهدی بعید ...

چاپ: ضمیمه «فضایل النام» او به کوشش عباس اقبال، به سال ۱۳۳۳ ش؛ کلکته، سنگی، ۱۲۷۴، رقعی، ۲۹ص

[نسخه‌های منزوی، ‎/۲ ۱۲۹۷، غزالی نامه ۲۴۸ و ۳۹۷؛ الاوقاف العامة موصل ۳۱۶/۲؛ فهرستواره منزوی ۵۴۱/۶]

شرح و حواشی:

۱- ایها الولد = ترجمه فرزندنامه؛ غزالی، محمد بن محمد (۴۵۰-۵۰۵)

۲- ایها الولد = ترجمه فرزندنامه (۳۰ عنوان)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۳/۳-ف

نسخه اصل: شهید علی پاشا ش ۲۷۰۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۴ ربیع الاول ۷۸۹ق؛ ۶گ (۱۰پ-۱۵پ)، ۲۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۱۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۰۶

مشتمل بر یادداشت‌های تاریخی به نظم و نثر از جمله تاریخ فوت برخی از مرشدان معروف؛ بی‌کا، تا: قرن ۹ [د.ث. مجلس]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۰۶/۲۸

آغاز: برابر۱

نسخه اصل: کتابخانه ایاصوفیا، استانبول - ترکیه ۴۷۹۲؛ خط: نسخ، کا: اسعد بن علی بن محمد کاتب، تا: ۸۱۳ق، جا: شیراز؛ ۳۵ص (۳۱۳-۳۴۷ در حاشیه) [عکسی ف: ۴ - ۲۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱/۴۰-عکس

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۲۱۸]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۳۲/۳-ف

نسخه اصل: ملی تبریز؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [فیلمها ف: ۲ - ۱۰۴]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۷/۱۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و این دعا علی الدوام میخوان علی الخصوص از عقب نمازها و دعا اینست اللهم انی من النعمة تمامها ... یا عظیم یاوهاب برحمتک یا ارحم الراحمین و صلی الله

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۲۱ص (۳۷۲-۳۹۲)، اندازه: ۱۸/۷×۹/۸سم [ف: ۵ - ۶۸]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۷۶/۶

آغاز: برابر۵؛ **انجام:** برحمتک یا عزیز یا غفار یا کریم یا ستار یا حکیم یا وهاب یا حکیم یا تواب برحمتک یا أرحم الراحمین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۱گ (۸۶ر-۹۶پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۵۳]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۸۰/۴۴

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** همچنین در طریق اهل البیت دعاها بسیار است از آنجا طلب میکن و این دعا علی الدوام میخوان، البته علی الخصوص در عقب نماز

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۰۶۹ق؛ ۱۴گ (۴۲۵-۴۳۸) [ف: ۱۵ - ۳۴۱]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۲۷/۶

آغاز: برابر۴؛ **انجام:** فالله حافظ و هو ارحم الراحمین.

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: میشن، ۱۰گ (۴۵ر-۵۴پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۸×۱۵/۷سم [ف: ۷ - ۱۴۹]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۵۳۸

آغاز: بسمله اعلم ان واحد من التلامیذ الشیخ الامام زین الدین حجة الاسلام ابی حامد؛ **انجام:** و صلی الله علی سیدنا محمد و اله و اصحابه اجمعین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، خرداد۱۳۸۱؛ جلد: مقوا، ۱۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۶ - ۳۹]

۱۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۳۶۴/۴

آغاز: برابر۴؛ **انجام:** و اصرف عنا شر الاشرار و اعتق رقابنا و رقاب آبائنا و امهاتنا من النار برحمتک یا عزیز یا وهاب یا غفار یا کریم یا ستار یا جبار برحمتک یا ارحم الراحمین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۴۴]

۱۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۳۱۹/۹

آغاز: من منشآت غزالی سپاس و ستایش بی انتها پروردگاری را سزاست که صحیفه نامه قدسی خامه پاکان را که کتاب مسطور ورق منشور است؛ **انجام:** جمادی و نباتی

بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:انجام؛تملک۱۲۴۹؛جلد:تیماج،۲گ (۳۵۸پ-۳۵۹پ)، ۱۹ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۶۹۹]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۲۹/۱-۵/۱۱۹

آغاز: برابر۵؛ **انجام:** و اعتق رقابنا و رقاب ابائنا و امهاتنا من النار برحمتک یا کریم یا ستار یا حلیم یا جبار تمت

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن زین العابدن طبیب حسینی، تا: ۳ ربیع الثانی ۱۲۹۸ق؛ جلد: مقوا، ۱۲گ، ۱۸-۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۲۸]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۷۸/۲

خط: نستعلیق، کا: خواجه غلام محمد قادری چشتی، تا: ۱۱ ربیع الاول ۱۳۰۰ق؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوایی، ۲۳ص (۱-۲۳)، ۱۷سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱۷ - ۲۵]

۱۴. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۱۴/۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [اوراق عتیق: ۱ - ۲۵۲]

۱۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۳۷۳/۴

آغاز: برابر۶ **انجام:** تو را توفیق دهاد تا حاصل کند.

کا:محمد علی،تا:۱۳۰۴ق؛تاریخ۱۱۱۶نسخه منقول بوده و به دستور محمد امین و کاتب نسخه ما نوشته؛ جلد: تیماج، ۲۵گ (۱۷۸پ-۲۰۲پ)، ۱۴ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۵ - ۳۶۲]

۱۶. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۴۵/۲

بی‌کا، تا: ۱۲۹۷ تا ۱۳۰۵ق [اوراق عتیق: ۱ - ۲۴۴]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۶۲

آغاز: بسمله ستایش برای پروردگار جهانیان؛ **انجام:** که با خواندنش پاداشها یابی ... در مشهد مقدس رضوی

خط:شکسته نستعلیق،کا:رمضانعلی شاکری،تا:۱۳۴۸ق[الفبائی:- ۸۰]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۹۸/۴

خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۹گ (۳۵پ-۴۳ر)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۳۳۰]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۳۲۴

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** النار و الذین ... پروردگار راست همچنان باد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۱۹/۱

آغاز: برابر۳

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۸ص(۱-۲۸)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۹۴]

۲۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۹۷۶/۵-۲۵/۶۶

آغاز: برابر۳؛ **انجام:** وعلمی من الریا و بصری من الخیانه فانک تعلم خاینة الاعین و ماتخفی الصدور برحمتک یا ارحم الراحمین تمت

خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد تقی موغاری، بی‌تا، جلد: مقوا، ۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۸ - ۴۹۴۹]

۲۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۲۹۳/۱

آغاز: برابر۶؛ **انجام:** تو را توفیق دهاد تا حاصل کند.

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰گ (۲۱ر-۳۰پ) [ف: ۵ - ۳۶۲]

۲۳. مشهد؛ صحت، رضا (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره۱۲/

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ قطع:خشتی [نشریه: ۷ - ۵۶۰]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۱/۱۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و اما دعائی که خواسته در صحاح بسیار آمده است ... و همچنین در طریق اهل بیت ... دعاهای نیکو بسیار است از آنجایگه طلب میکن و این علی الدوام میخوان علی الخصوص در عقب نمازها. الدعا: اللهم اسئلک من النعمة تمامها و من العصمة دوامها ... و اعتق رقابنا ... عن الناریا عزیز یا کریم ... یا حلیم یا جبار برحمتک یا رب.

تذکر: نام کتاب به قرینه آغاز معلوم شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹گ (۷۹ر-۸۷پ) [ف: ۳ - ۵۰۷]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۲/۲-ف

نسخه اصل: راشد افندی، ش ۱۵۷۱؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۱۷گ (۲۴۵-۵۶۱) [فیلمها ف: ۱ - ۴۵۱]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۱۳/۶

آغاز: برابر۴ **انجام:** و اعتق رقابنا و رقاب آبائنا و امهاتنا من النار برحمتک یا عزیز یا وهاب یا غفور یا غفار یا کریم یا ستار یا حلیم یا جبار بفضل رحمک یا ارحم الراحمین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در دنبال این پاسخ غزالی دارد: «هذا حرز علمه مولانا و مقتدانا اسدالله الغالب علیه السلام خاتم المجتهدین آقا میر محمد باقر المدعو بداماد قدس سره فی المنام: «محمد رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم امامی و فاطمه بنت رسول صلی الله علیه و آله علیها فوق راسی و امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب وصی رسول الله صلوة اله و سلامه علیه عن یمینی و الحسن و الحسین و علی و محمد و جعفر و موسی و علی و محمد و علی و الحسن و الحجة المنتظر ائمتی صلواة الله و سلامه علیهم عن شمالی و ابوذر و سلمان و المقداد و الحذیفة و عمار و اصحاب رسول صلی الله عنهم (گویا: علیهم) من ورائی و الملائکة علیه السلام حولی و الله ربی تعالی شأنه و تقدست اسمائه محیطی و حافظی و حفیظی و الله من ورائهم محیط بل هو قرآن مجید فی لوح محفوظ فالله خیر حافظاً و هو ارحم الراحمین» (۶۱پ-۶۲ر) سپس بیت‌هایی است بدین‌گونه: «سمع ازل نور خدا نجم دین ×× چشم چراغ کبریای یقین / داشت مرا باز از این جد و جهد ×× حیله گریهای فقیهان عهد / یکتن از این طائفه بوالهوس ×× از پی گمراهی کونین بس»، آنگاه دارد: «پشیمان مشو با هیچکس مراء مکُ همیشه بر ملازمت سیرت عدل و استقامت و التزام خیرات مواظبت کن.والسلام» (۶۲پ)؛ ۱۱گ (۵۱ر-۶۱پ) [ف: ۶-۲۳۶۴]

● **فرس اعجمی** / لغت / فارسی

faras-e aʻjamī

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۸۰۹

آغاز: بسمله، بدانکه عرب به چیم و پاو و گاف و ژا مثل چه و پا و گردن و کژ تنطق ننمایند الا نادرا؛ **انجام:** فصل فی الزاء گاز لب بدندان گرفتن و خائیدن.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۲۲گ، ۱۶ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: ۴ - ۱۴۳۴]

● **فرس الفردوس** / شعر / فارسی

faras-ol ferdows

امیر خسرو، خسرو بن محمود، ۶۵۱ - ۷۲۵ قمری

amīr xosrow, xosrow ebn-e mahmūd (1254 - 1326)

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۹۲/۱۲

خط: نستعلیق، کا: قطب شیرازی، تا: ۸۹۴ق؛ مجدول، دارای ۶ سرلوح و ۹ سرفصل مذهب مرصع ممتاز؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، محمد رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۷۴؛کاغذ:اصفهانی، جلد: میشن مذهب، کار محمد باقر ۱۲۴۰، ۱۹ سطر در متن ۴۰ سطر در حاشیه، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۳ - ۴۱]

● **الفرس (ترجمه)** / حیوان شناسی / عربی به فارسی

al-faras (t.)

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۰۸/۱

آغاز: الحمدلله الذی جعل السماء مضمار مراکب کواکب السیادة ... هذه رسالة مبسوطة فی شرح انواع الفرس و علاماتها و علاجاتها؛ **انجام:** عند کرسی عینه. تمت الارشل (ارشل بدمیمنت پس از باب ۷۴م و افزوده هایی دارد به نام باب اراشل و باب الوان خیل).

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۶۸گ (۲پ-۶۹ر)، ۱۱ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۳۶۲]

← فرس نامه > اسب نامه

← فرس نامه > خیل نامه

← فرس نامه > میر آخوری اسب

← فرسنامه > اسب نامه

← فرسنامه > البیطرة

← فرسنامه > انتخاب فرسنامه

← فرسنامه > بیطارنامه

← فرسنامه > کنز الهدایة

← فرسنامه > معالجات امراض اسب

← فرسنامه > معالجه بیماریهای اسب

← فرسنامه > معرفة الخیل

← فرسنامه > میر آخوری اسب

● **فرسنامه = قیافه خیول** / حیوان شناسی / فارسی

faras-nāme = qīyāfe-ye xoyūl

ارسطو، ۳۸۴ - ۳۲۲ ؟ قبل میلاد

arastū (-384 - -322)

مترجم: شمس الدین محمد بن حسن

šams-od-dīn mohammad ebn-e hasan

اهدا به: اسکندر جهانگیر مقدونی

این رساله را ارسطو برای اسکندر جهانگیر مقدونی نگاشته است و مترجم آن را از عربی به فارسی ترجمه کرده است. در دیباجه رساله (در برخی از نسخه‌ها) آمده که ترجمه از عربی به فارسی به دست شمس الدین محمد بن الحسینی (در فهرست منزوی:

محمد بن حسن) انجام شده است. این دو گونه نسخه فرس‌نامه ارسطو (نسخه‌هایی که نام مترجم در دیباچه آن ذکر شده و نسخه‌هایی که نام مترجم در آن ذکر نشده) تفاوت‌های بسیار و مشترکات بسیار دارند. مشتمل بر سی و یک «باب»: ۱. صفت اسبان؛ ۲. شب کوری اسب؛ ۳. شناختن گنگی اسب؛ ۴. کری اسب؛ ۵. چپ دستی اسب؛ ۶. همبستگی است؛ ۷. نیکی و بدی است؛ ۸. گرمی است؛ ۹. عیب و هنر و رنگ‌های اسب؛ ۱۰. بیماری و علت مرکب؛ ۱۱. بیماری شقاق؛ ۱۲. سرفه کهنه؛ ۱۳. علاج کوری چشم است؛ ۱۴. داروی پشت برآمدن؛ ۱۵. دوای سودگی و گرفتگی؛ ۱۶. علت سرطان ۱۷. نگاهداشتن اسب؛ ۱۸. داروی درد شکم اسب؛ ۱۹. قولنج؛ ۲۰. ارجو گرفتن اسب؛ ۲۱. ریش اسب در پشت؛ ۲۲. ریش اسب؛ ۲۳. علاج بدفعلی؛ ۲۴. داشتن اسب یرغه؛ ۲۵. نگاهداشتن اسب؛ ۲۶. محافظت اسب در زمستان و بهار؛ ۲۷. محافظت در سفر؛ ۲۸. سوار شدن اسب؛ ۲۹. فربه کردن اسب؛ ۳۰. ...؛ ۳۱. حمره مرکب. فصول آن در نسخه‌ها بسیار متفاوت آمده است. (عبدالحسین حائری)

آغاز: بسمله حمدله اما بعد این کتاب از گفتار ارسطاطالیس حکیم است که جمع کرده است ... باب اول درصفت اسبان که چگونه اند

انجام: و دیگر باید که جای اسب پاک باشد تا زود فربه شود

چاپ: تهران، ۱۳۷۲ش، به کوشش دکتر حسین تاج بخش، در جلد یکم «تاریخ دامپزشکی ایران»، ص ۴۱۴ به بعد چاپ شده

[نسخه‌های منزوی ۴۴۰/۱؛ الذریعة ۱۶۹/۱۶؛ فهرستواره منزوی ۳۸۸۲/۵]

شرح و حواشی:

۱- فرسنامه = قیافه خیول؛ شمس الدین محمد بن حسن

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۴۷/۲

آغاز: و سر مرد و گوش تیز چون پیکان و بلند و راست و برکشیده و میان دو گوش فراخ و بسملگاه باریک؛ **انجام:** برابر

تذکر: نام مؤلف به استناد فهرست مرعشی ج۴۲/۳۸ ذکر شد؛

خط: نستعلیق، کا: عمادالدین المذهب، تا: ۱۷ ذیحجه ۸۷۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱۷ر-۲۳ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۲۱ - ۲۰۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فصل هفتم در دوای دیگر چنین آورده اند که از برای رفع زحمت (از باب سی و هفتم در معالجه متفرقه)

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۰ و ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج،۱۶۷ص،۱۵سطر(۸×۱۷)،اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۵ - ۴۰۸۴]

۳. تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه:۳۹/۳

آغاز و انجام: برابر

اسب نامه و بیطرنامه؛ خط: نستعلیق، کا: حسن نامراد، تا: ۱۰۴۸ق؛ ۵گ (۵-۹)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اوراق عتیق: ۱ - ۹۴]

۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۹۰/۴

آغاز: این رساله‌ای است از گفتار ارسطوی حکیم است که در وصف نیک و بد و علتها و هنرهای ایشان ... قال محمد بن الحسین - رحمة الله علیه - این کتاب را ترجمه کرده است از زبان تازی بزبان فارسی ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۷ق؛ اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۴۱]

۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۹۴/۶۱

آغاز: بسمله این کتابیست فرس نامه ازگفتار ارسطوی حکیم ... باب اول در صفت اسبان که چگونه بایند؛ **انجام:** و جای اسب باید که خشک باشد تمت

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۹ق؛ اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۵۴۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۳۸/۷-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

دارای ۳۰ باب است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۵ص (۳۷۲-۳۷۶)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۹سم [ف: ۲۳ - ۱۳۴]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۰۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** باب دوازدهم در دوای شقاق اسب چون اسب را در دست و پا.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مذهب، ۵ص(۲۸-۳۲)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۳سم [ف: ۴۵ - ۷۹]

۸. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۵۰۱/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** باب ۳۱ درعلاج حمره ... اگر به جای جو گندم تریا ست تر بدهد نافع باشد واز رنج حمره خلاص شود بعون الله تعالی وتوفیقه

از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، کا: شهاب الدین حسین بن ناصر الدین حسن حسنی حسینی موسوی جعفری دیباجی، تا: حدود ۱۱۱۰ق؛ درآخر رساله دعایی برای اسب ثبت شده بنام هیکل للفرس: «بسمله سبحان الذی الذی اسری بعبده لیلاً من المسجد الحرام»؛ جلد: تیماج، ۴گ، چلیپائی [ف مخ: ۱ - ۳۵۱]

۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۹۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴ شوال ۱۱۱۳ق؛ جلد: گالینگور، ۸گ (۱پ-۸پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۴۴]

۱۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۲۶/۱۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۸۲ق، [ف: ۲ - ۱۲۹]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۷۵

آغاز: آغاز فصل اول در وصف اسبان بدانکه ارسطاطالیس حکیم میفرماید که چون خواهی اسب نیک و بد را فرق کن باید که اول نظر کنی؛ **انجام:** علی الصباح بگشایند و با روغن گاو چرب کنند و با پوست دنبه بردوراو ببندند هر آن بره که در زیر آن جلد بوده باشد جوشش کند.

خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام، آغاز نسخه فاقد مقدمه اندکی باب اول است؛ مهر: «علی الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مذهب، ۵۰ص، ۱۱سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۶۱]

۱۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۰۷/۹**

همان است که محمد بن حسین (حسن) ترجمه کرده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۶گ (۱۱۶پ-۱۲۱پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۲۷۳]

۱۳. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۶۶/۷**

آغاز: بسمله، این رساله ایست از تألیفات ارسطاطالیس حکیم که در وصف و عیب و هنر و علت اسبان؛ **انجام:** اسب زخمی پیدا کند بیارد سرکه و شبد خشک کند و نرم بساید و بکوبد و بر آن زخم بندد به شود.

خط: نستعلیق خوش، کا: محتملاً مرتضی حسینی، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۴ص (۱۹۶-۱۹۹)، ۲۱ سطر (۱۱×۲۲)، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۲ - ۵۱۳]

۱۴. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۱۴/۷**

آغاز و انجام: برابر

در ۲۸ باب به انجام رسیده؛ خط: نستعلیق ریز، کا: خضر غریب ؟، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۲گ (۲۴۱-۲۴۲)، ۲۹ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۸ - ۴۲]

۱۵. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۳۲۶/۳-۲۶/۲۰۶**

آغاز: برابر؛ **انجام:** پاره نمک دردی کرده باشد و ساعت بساعت از آن آب بدهد و جای اسب باید که چرک نبوده تا زود فربه شود تمت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۱ق؛ ۸گ، ۱۵ سطر [ف: ۶ - ۳۰۲۹]

۱۶. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۳۷/۲۰**

آغاز: برابر؛ **انجام:** در آنجا رگهای سیاده میباشد آنها را بپاکی تراشند بعد از آن نمک سوده را در آن ریزند به شود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۷۴ق؛ جلد: مقوا به سبک آسیای مرکزی «احتمالاً کار بخارا» مذهب، ۳گ (۲۳۷-۲۳۹)، ۱۷ سطر (۱۱/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۷/۵سم [ف: ۳۱-۶۰۱]

۱۷. **کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲**

بی‌کا، تا: محرم ۱۳۱۲ق؛ ۳۵ص [نشریه: ۷ - ۷۵۴]

۱۸. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۳۷/۱**

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین. ما بعد این کتاب ارسطاطالیس حکیم که از جهت اسکندر رومی ساخته بود و مولانا المعظم امام الآخرین شمس الملة و الدین محمد بن الحسین رحمة الله علیه این کتاب را ترجمه کرده است از زبان تازی به بیان فارسی تا هر که را از زبان فارسی حظی باشد در این کتاب نظر کند، حالتی که به اسبان تعلق دارد جمله را بداند. این مجموع مشتمل است بر بیست و نه باب؛ **انجام:** برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا محمدرضا، بی‌تا، در کارخانه میرزا محمدرضای شیرازی، به سعی و اهتمام ملا عبدالرزاق مکتب دار شیرازی؛ جلد: تیماج عنابی، ۵گ (۳پ-۷ر)، ۱۶ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۱۰۴]

● **فرسنامه** / حیوان شناسی / فارسی

faras-nāme

واسعی، محمد بن محمد، ق۸ قمری

vāse‘ī, mohammad ebn-e mohammad (- 14c)

اهدا به: سیف الدین ملک نصرت بن ملک مظفرالدین باکالنجار

تاریخ تألیف: رمضان ۷۶۷ق

رساله‌ای است در شناخت اسب‌ها و امراض و درمان‌های پزشکی آنها؛ در دو «بخش»: ۱. معرفت اسبان و سال و رنگ و نیک و بد آن، در چهل «باب»؛ ۲. درمان اسبان، در سی و سه «فصل». تعداد فصول و ابواب هر قسم متفاوت است. تألیف محمد بن محمد از دانشمندان قرن هشتم هجری. از این شخص در منابع نامی نیامده و ظاهراً از بازماندگان دیلمیان و یکی از بزرگان با نفوذ در شمال ایران بوده است. مؤلف آورده است: «پیوسته می‌فرمود این بنده ضعیف حقیر ... محمد بن محمد را سعی باید کرد که از این ...»؛ این عبارت را برخی فهرست‌نویسان «محمد بن محمد واسعی» خوانده‌اند و نام ساختگی واسعی را به مؤلف داده‌اند و در برخی منابع نیز راه یافته است در حالی که نام او همان محمد بن محمد است و کلمه واسعی به نظر ساختگی است. دکتر حسن تاج بخش معتقد است: فرس‌نامه محمد بن محمد رونویسی است از فرس‌نامه صد باب و فرسنامه ارسطو، بدین ترتیب که چهل باب اول آن همان مطالب و تقریباً چهل باب اول فرسنامه صد باب است و قسمت دوم فرس‌نامه عمدتاً همان مطالب فرس‌نامه ارسطو است که گاهی جای باب‌ها تغییر یافته و در ضمن در نسخه‌هایی که این قسمت، حاوی شصت باب است مطالب اضافی از قسمت دوم فرس‌نامه صد باب اخذ شده است. در باب سی و یکم این فرس‌نامه نام ارسطو برده شده و با اندک تغییری، مطالب باب اول فرسنامه منسوب به او را ذکر می‌کند (تاریخ دامپزشکی و پزشکی در ایران، ج ۲، صص ۳۹۸-۳۹۹).

آغاز: الحمدلله حمدا یوافی نعمه و یکافی ... سپاس و حمد فراوان و ستایش و شکر بی پایان نثار حضرت آفریدگتر عالمیان نگارنده انس و جان راست جلت قدرته که به یک اشارت دو جهان را در حیِّز وجود آورد ... اما بعد چون بر رای اصحاب بصیرت و ارباب بصارت و سریرت پوشیده نماند که دین و ملک توام اند نظام ملک به دین منوط است و قوام دین به ملک ... و چون ... سیف الدنیا و الحق و الملک و الاسلام و الدین نصرة بن الملک السعید الشهید المنصور المبرور مظفر الدین باکلنجار (کذا ...) ... پیوسته میفرمود که این بنده ضعیف حقیر

اضعف خلق الله الاحد محمد بن محمد را سعی باید کرد که از این کتابها تألیفی کند ... که تمامت خوانندگان فهم توانند کرد ... در تاریخ شهر رمضان سنه سبع و ستین و سبعمائه الهجریه ... و آنرا بر دو قسم مقسوم گردانید: قسم اول در معرفت اسبان و سال و رنگ و نیک بد آن.
انجام: فصل سی و سیم در باب مادیانی که دشوار زاید این آیت از قرآن مجید هفت نوبت بخواند به آسانی بزاید. تمت الکتاب بعون الله الملک الوهاب
چاپ: ضمن گنجینه بهارستان، علوم و فنون-۳، فرسنامه -۱، مسلسل ۱۶، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۷ش، با تصحیح دکتر عبدالحسین مهدوی؛ در سال ۱۳۶۶ ش، به اهتمام دکتر علی سلطانی گرد فرامرزی، تهران، مؤسسه مطالعات اسلامی دانشگاه مک گیل و دانشگاه تهران.
[الذریعه ۱۷۰/۱۶؛ نسخه‌های منزوی ۲-۴۴۱؛ نسخه‌های منزوی ۴۸/۱ نسخه‌ای با عنوان «خلیل نامه = خیل نامه» معرفی کرده که محتملا همین رساله است؛ فهرستواره منزوی ۳۸۸۸/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۰۴۹/۱
در دو قسم قسم اول در ۴۰ باب و قسم دوم در ۶۰ باب؛ خط: تحریری،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛ ۹۹گ (۲پ- ۱۰۰پ) [مختصر ف: ۳۴۰]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۵۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** علاج دیگر راوند پاره بستانند و با روغن گرم پاره بجوشانند تا سیاه گردد و بعد از آن بریش دوم مالند تمت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با یک سرلوح؛ کاغذ: هندی، ۱۲۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۹ - ۴۴]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۵۴
آغاز: اسجد و الادم. اجناس و انواع حیوان از برای انسان آفرید. ابغال و حمیر لترکبوها زینة، و درود بی اندازه؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (در دیباچه افتاده)؛ با یادداشت آقا محمود طهرانی در ذیحجه ۱۲۸۱؛ کاغذ: ترمه، ۱۱۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۲سم [ف: ۳ - ۵۷۶]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۸۸/۱
آغاز: ... و غفران بر اولاد و اصحاب و یاران او از مهاجر و انصار ... اما بعد، چون بر رأی اصحاب بصیرت و ارباب بشارت پوشیده نیست که دین و ملک؛ **انجام:** برابر
۳۳ فصل می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ ۴۱گ (۱-۴۱)، ۱۴ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۶سم [ف: ۴۰ - ۶۸۹]
۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۰۰/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و بعد همان آنچیز را چون مرهمی در آغاز بندند که نافع باشد.
خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن زین العابدین عرب نائینی، تا: ۱۲۳۲ق؛ جلد: تیماج، ۱۱۵گ (۱۳پ-۱۲۷ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۱۹ - ۲۹۹]
۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۳۱/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** پس آن اجزاء تمامش در گلو کن ×× سراسر جزو جزوش را نکو کن
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۵۶ق؛ جلد: میشن سیاه، ۲۴گ (۲۳ر-۴۶ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۱۲۹]
۷. تهران؛ باقر رقت (ترقی)؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق [میراث اسلامی: ۵ - ۶۲۴]
۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۹۲/۱
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد طاهر بن محمد حاتم بن رضا قلی بن محمد امین خان مهاجرانی، تا: چهارشنبه ۷ ربیع الاول ۱۲۶۳ق، جا: کنگاور؛ رکابه دار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۵ر-۷پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۴۴ - ۶۹]
۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۴۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** از سرما و گرما پرهیز فرماید و در این باب کمال احتیاط فرمایند.
خط: نستعلیق، کا: صفر بن عبدالغفور، تا: ۱۲۷۷ق، به دستور ابراهیم بیک بن رستم بیک؛ یادداشت اهداء نسخه از آقای سناء الدوله به محمد حسین عظیم السلطنه؛ جلد: تیماج، ۹۵گ، ۱۲-۱۳ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۳/۸×۲۲ سم [رایانه]
۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۳۷/۴
آغاز: مقدمه اندر صفات خوب [و] بد اسب. اگر خواهی که اسب خوب را از بد بدانی نخست اسبرا بر آرد که بسیار خوش شکل خوش هیئت بود؛ **انجام:** بعد از آن همان موضع به همان سر که بشویند همان انجیر را چون مرهمی به همان جایگه باز بندند که نافع باشد ان شاء الله تعالی
در فهرست بدون مؤلف؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا محمدرضا، تا: شنبه سلخ رجب ۱۲۹۹ق؛ حسب فرمایش میرزا علی اکبر مستوفی در کارخانه آقا ملاعبدالرزاق مکتب دار؛ جلد: تیماج، ۱۲گ (۶۷پ-۷۸ر)، ۱۶ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۱۱۲]
۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵۶۵/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و بعد همان انجیر را چون مرحمی در آنجا بندند که نافع باشد.
خط: نسخ، کا: محمد حسن حسینی رضوی فرزند محمد اسماعیل حسینی رضوی کرمانشاهی مشهور به منجم، تا: ۲۷ ذیقعده ۱۳۱۳ق؛ مصحح، در پایان ۱۲برگ پشت سفید و هر برگ دارای دو عکس به صورت آکاردان به هم چسبیده اضافه شده، عکس دندان‌های اسب از ۱/۵ ماهگی تا نه سالگی، بالای اولین عکس آمده: سن اسب از یک ماه و نیم تا نه سال از دندان پائین شناخته می‌شود، عکس‌ها با مداد و آبرنگ؛ جلد: تیماج، ۱۴۱گ، ۱۷ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۵۱ - ۳۴]

۱۲. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۶۹
خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم مولائی آشتیانی، تا: ۱۳۵۲ق؛ در هفت برگ آغاز فهرست مطالب کتاب و مقدمه‌ای از کاتب مشتمل بر چهار تلویح در ۲۴ رجب ۱۳۵۲ آمده که خود را عضو وزارت مالیه معرفی کرده و کتاب حاضر را جهت چاپ و تدریس آن در مدارس و نظام وظیفه به وزارت معارف و اوقاف پیشنهاد نموده و در پایان کتاب نیز ملحقی مشتمل بر چهارده فصل بر کتاب حاضر افزوده و در ذیقعده ۱۳۵۲ از آن فارغ شده، مصحح؛ جلد: گالینگور، ۹۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۵۸]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۹۹/۲
در دو قسم: دوم در علم بیطره و معالجه و مداوای اسبان در سی و سه فصل. تا باب ۳۱ قسم ۱ و افتاده و ترتیب و عنوان باب‌ها با آنچه در فهرست باب‌های دو قسم در دیباچه آمده نمی‌سازد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۱۳۹]

۱۴. مراغه؛ عمومی مراغه؛ شماره نسخه:۸۸/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** تا چند شبانه روز بماند تا که بسیار برش شود و بعد همان انجیر را چون مرهمی در آنجا بندند که نافع باشد، تمت از قسم اول از باب بیست و نه تا باب چهل افتاده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۶۸گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: - ۱۸۳]

● **فرسنامه = اسب نامه** / شعر، حیوان شناسی / فارسی
faras-nāme = asb nāme

حسینی هاشمی، زین العابدین بن ابوالحسین، - ۹۲۶ قمری
hoseynī hāšemī, zeyn-ol-‘ābedīn ebn-e ab-ol-hoseyn (-1520)

اهدا به: شمس الدین مظفرشاه پادشاه گجرات (۹۱۷ و ۹۳۲)
تاریخ تألیف: جمادی الثانی ۹۲۶ق
ترجمه از هندی به نظم فارسی است، در دو «قسم»: قسم اول در دوازده باب، و قسم دوم در سی و هشت باب و مجموعاً پنجاه «باب»: بخش ۱. باب ۱) معرفت اصل و فرع رنگهای اسبان، عیب و هنر آن، ۲) معرفت پنج‌های بهودی موی اسب و نیک و بد آن، ۳) معرفت سال اسب و شماردن دندانهایش، ۴) اسبان رونده و نشانه‌های چالاکی و رزمندگی آنها، ۵) گام رفتن در راه دور، ۶) نشان‌های بدن اسبان، ۷) خصایل و فراست اسب، ۸) بلندی اسب و درازی و نیک و بد موی او و شناختن عرق او، در چهار فصل، ۹) اجناس اسبان، در چهار فصل، ۱۰) خاصیت طبایع آنها، ۱۱) معرفت آن‌که اسب در هر فصل چه علت پیدا کند و داروهای مختلف، ۱۲) آداب خوردن و نخوردن ترومونچه سبز و این‌که اسب را در هر ولایت چه غله دهند که مفید بود؛ بخش ۲. بیان بیماری‌های اسبان: باب ۱) درمان درد سر، ۲) انواع دردهای شکم اسب، ۳) درمان زخم‌ها، ۴) تب‌های اسب، ۵) بادها، در یازده فصل، ۶) زکام و درمان آن، ۷) صفرا و گرمی و درمان، ۸) اسبی که پیشاب خون کند، ۹) خون از دهان و بینی و مقعد آرد، ۱۰) ضیق نفس، ۱۱) اسبی که پیشاب او بسته شود؛ ۱۲) کرم شکم، ۱۳) رنجوری اسب، ۱۴) دندان‌هایش جفت شود، ۱۵) باد صفر، ۱۶) آماس‌ها، ۱۷) سرفه‌ها، ۱۸) فواق (کوک) یابد، ۱۹) دق (کهین)، ۲۰) خون او فاسد شده باشد، ۲۱) اسبی که نمک سنگ بسیار خورد، ۲۲) بیماری ناشی از بیوقت آب خوردن، ۲۳) بیماری ناشی از روغن خوردن، ۲۴) بسیار خوردن غله، ۲۵) علت شقاق، ۲۶) کری اسبان، ۲۷) اسبی که بر تن او دانه‌ها بر آید که به هندی پیل گویند، ۲۸) سینه اسب آماس کند، ۲۹) علت در قضیب وی افتد، ۳۰) آماس خصیه، ۳۱) درمان اسبی که یک غلوله بکشد باز فرو گذارد، ۳۲) سم ساییده شود، در دو فصل، ۳۳) خارش در دم او افتد، ۳۴) علل مجهول اسبان، ۳۵) مارگزیدگی اسبان، ۳۶) محل‌هایی که نباید اسب را بست؛ ۳۷) معالجات متفرقه، در هشت فصل، ۳۸) علاماتی که اهل تجربه آن را مبارک دانسته اند.
آغاز: اسب فکرت چو زین کند دانا ×× به که گوید نخست حمد خدا / آن خدایی که تو سن افلاک ×× کرده دایر به گرد مرکز خاک
[کتابخانه گنج بخش ۲۰۶/۱-۲۰۸؛ فهرست مشترک ۴۴۷/۱-۴۴۸؛ ریو ۴۸۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰۱۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ با سه مجلس تصویر دو آدمی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: گالینگور، ۷۴گ، ۱۳ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۸۸/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** بشنو کین نامه گشته خنگ تمام گردد و این به خیر ختم تمام
خط: نستعلیق، کا: قادر علی، تا: قرن ۱۳؛ ۶۶گ (۱پ-۶۶پ)، ۱۰ سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۷ -۴۸۳]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۱۷
آغاز: کرد او را در آن ولایت شاه ×× خالصا مخلصا لوجه الله
نسخه اصل: کتابخانه گنج بخش - پاکستان ۵۵۹؛ خط: نستعلیق، کا: ملا محمد کریم بن بهاء الدین بن شمس الدین بن نظر خان بن شیرخان بن میرداد بن غازی قوم مهمند در قلعه ملا شمس الدین، تا: چهار شنبه ۳۰ ذیقعده ۱۲۷۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۹۲ص [عکسی ف: ۶ - ۳۲]

● **فرسنامه = اسب نامه هندی** / حیوانشناسی / فارسی
faras-nāme = asb nāme-ye hendī

بهادر فیروز جنگ، عبدالله خان، - ۱۰۵۴ قمری
bahādor fīrūz jang, ‘abd-ol-lāh xān (- 1645)
اهداء به: شاه جهان شهاب الدین محمد صاحب قران ثانی

(۱۰۳۷-۱۰۶۸)
ترجمه است از هندی در دو «قسم»: نخستین در ۱۲ باب و دومی در ۳۸ باب است. باید جز ترجمه زین العابدین بن سید ابوالحسین هاشمی باشد که به نام شمس الدین مظفرشاه دوم فرمان روای گجرات (۹۱۷-۹۳۲) ساخته است. البته سرآغازی همانند دارند.
[الذریعه ۱۷۱/۱۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۰۴۹/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳۳گ (۱۰۸پ- ۱۴۰ر) [مختصر ف: - ۱۶۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۳۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با تصویرهای اسب؛ ۱۳۹گ، ۱۷ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۱۷ -۴۶۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۲۰/۱
خط: نستعلیق، کا: غلام حسین، تا: ۵ ربیع الاول ۱۲۰۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: هندی، ۱۲۹گ (۱-۱۲۹)، ۱۱ سطر (۹/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۷ - ۴۶۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۷۲
خط: نستعلیق، کا: محمد علی شریف، تا: ۲۶ صفر ۱۲۴۶ق؛ در اوراق آغازین عکس برخی از اسب‌ها ترسیم شده؛ جلد: تیماج، ۱۱۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۹۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۹ شعبان ۱۲۸۸ق، برای محمد شاه غازی؛ با یادداشت حبیب الله عیسی زاده در ۴۶-۱۳۴۲؛ ۳۰گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [سنا: ف: ۲-۸۰]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۰۵
آغاز: اسب فکرت چو زین کند دانا ×× به که گوید نخست حمد خدا؛ **انجام:** یا مانند کمان بود آن اسب بسیار مبارک است.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۷۸ص، ۸ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱۶ - ۵۴۷]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۷۴۶
آغاز: بسمله، اسب فکرت که زین کند دانا؛ **انجام:** البته بر اعداء ظفر یابد و الله اعلم بالصواب.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن [الفبائی: - ۴۲۷]

● **فرس‌نامه** / شعر، حیوان‌شناسی / فارسی

faras-nāme

صفی، ق ۱۰ قمری

safī (- 16c)

اهدا به: شاه طهماسب صفوی (۹۳۰-۹۸۴ق)
منظومه‌ای در شناخت اسبان و بیماری‌ها و راه‌های درمان آن. ناظم در چندین جای این منظومه خود را «صفی» خوانده است. در آن پس از حمد خدا و نعت پیغمبر و مدح سلطان، به بیان انواع و اقسام اسب‌ها پرداخته و سپس به امراض اسبان می‌پردازد و در خواص بعضی از داروهای مفید در معالجه امراض اسب‌ها رساله را خاتمه می‌دهد.
آغاز: الهی رخش طبعم را بر انگیز ×× بمیدان سخن سازش سبکخیز.
انجام: هر که گفت آن بشنو ای شیخ و شباب ×× گفته شد و الله اعلم بالصواب
چاپ: تهران، ۱۳۶۶ش، به کوشش دکتر سلطان علی گرد فرامرزی، به نام «دو فرس نامه منثور و منظوم» چاپ شده
[الذریعة ۶۱۴/۹ و ۲۵۷/۱۹؛ نسخه‌های منزوی ۴۴۴/۱ فهرستواره منزوی ۳۸۸۵/۵]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۵/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** نکویکهفته هر روزش بدان شوی ×× که بر گردد سراپا او زهر سوی.
خط: شکسته نستعلیق، کا: میر محمد رحیم حسینی، تا: ۱۱۳۴ق؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج، ۳۲ص (۸۹-۱۲۰)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۶ - ۱۸]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۳۱/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** بخوردش ده و ز آن پس خفته اش کن ×× تکاور را ز سر تا پای خوش کن
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۴۸ق؛ با دو سرلوح؛ ۳۷ص (۱-۳۷)، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۶ - ۱۸۳]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۷۱/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** نکویکهفته هر روزش بدان شوی ×× که بر گردد سراپا او زهر سوی.
خط: نستعلیق، کا: قوام الدین محمد بن الحاجی مولانا عبدالاحد همدانی، تا: ۱۱۷۱ق، جا: نجنکر؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مذهب، ۱۲۰گ، ۱۷ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۲۰۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۰۸۸/۳
آغاز: فرس باید چه رهوار و چه یورغه ×× چو کاوش خورده؛ **انجام:** کشاید کره در سه سالگی بیش ×× چو آب سرد قوسی شویداش نیش.
در هامش برگهای «مضار دانش» در این نسخه، آمده و شامل ۱۱۴بیت می‌باشد و از آغاز و انجام، نانوشته مانده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مورب؛ ۸گ (۴۷-۵۴)، ۱۴-۱۸ سطر [ف: ۴۰ - ۶۹۱]

۵. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳/۸۸/۳-۵۹۳۵
انجام: پس اجزا را تمامش در گلو کن ×× سراسر خور و خوارش را نکو کن

خط: نستعلیق، کا: محمد نوری، تا: چهارشنبه ۲۱ جمادی الثانی ۱۲۱۴ق؛ جلد: تیماج، ۱۵، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۱۹۷]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۹۹/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۵۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۲۶گ (۶۶–۹۱)، ۱۸ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۱۳۹]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۳۷/۲

آغاز: بنور ظلمتش ره بردن آموز ×× به پشت اشهب و ادهم شب و روز / دگر مهلت مده بهر درنگش ×× رهش بنما و مشنو عذر لنگش؛ **انجام:** باتش موم را بگداز وز آتش ×× همه اجزا بموم از روی دانش / پس اجزا را تمامش در گلو کن ×× سراسر خور و خوارش را نکو کن

فرس‌نامه‌ای با همین آغاز در فهرست کتابخانه ملی ملک ۲۳۲/۸ به محمد علی حزین لاهیجی نسبت داده شده که بیت آغازین آن یازدهمین بیت فرس‌نامه چاپ شده می‌باشد؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد باقر بن شکرالله حسینی، تا: ۱۲۹۳ق؛ ۳۲گ (۱۷ر–۴۸ر)، ۷ سطر، اندازه: ۵×۹سم [ف: ۳۵ - ۵۰۷]

۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۲۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** گر احیانا تکاور راست قیصر ×× نکو سر بر زمین نارد تکاور ...

تذکر: در این فهرست نام مؤلف ذکر نشده و به استناد آغاز آن نام مؤلف معین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۲۴ص (۱۶+۸)، ۱۱–۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۳ - ۹۹۰]

۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۵۰/۲–۷/۱۵۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۱گ، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۳۱]

۱۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۶۰/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** بعشرین شهر شوال هزارش ×× صد و پنجاه و یک تاریخ دارش

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۳گ (۱۰۸–۱۳۰)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳ - ۱۲۹]

● **فرسنامه** / حیوان‌شناسی / فارسی

faras-nāme

ساوجی، نظام بن حسین، ق۱۱ قمری

sāvajī, nezām-e bn-e hoseyn (- 17c)

اهدا به: شاه عباس اول (۹۹۵–۱۰۳۷ق)

تاریخ تألیف: ۱۰۳۳ق

در اقسام اسبان و درمان آنها.

آغاز: حمد له. صلاة. و بعد چنین گوید داعی قلیل البضاعت عدیم الاستطاعة نظام بن حسین ...

[فهرستواره منزوی ۳۸۸۵/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۶۳

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین آشتیانی قمی، تا: شعبان ۱۲۶۴ق، [مختصر ف: - ۱۶۵]

● **فرسنامه** / حیوان‌شناسی / فارسی

faras-nāme

حزین، محمد علی بن ابی طالب، ۱۱۰۳ - ۱۱۸۰ قمری

hazīn, mohammad ‘alī ebn-e abī-tāleb (1692 - 1767)

تاریخ تألیف: حدود ۱۱۷۲ق؛ محل تألیف: اصفهان

در چگونگی اسبان و درمان بیماری آنها، به نظم و نثر؛ در ۱۰ «بخش» یا «فصل» نگاشته است؛ در نسخه موزه بریتانیا (ریو ۴۸۳/۲) آمده این کتاب را یک بار در اصفهان ساخته و بار دوم آن را در هند می‌نویسد. این نسخه دارای نه «حلیه» در شناختن اسبان است سپس ده «فصل» در بیماری و درمان اسب. (احمد منزوی)

آغاز: بنور و ظلمتش ره بردن آموز ×× به نسبت اشهب و ادهم شب و روز / دگر مهلت مده بهر درنگش ×× رهش بنمای مشنو عذر لنگش

[الذریعة ۱۷۱/۱۶؛ نسخه‌های منزوی ۴۴۱؛ فهرستواره منزوی ۳۸۸۳/۵]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۶۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بیاور فضله انسان دگر بار ×× بیفکن در دهان بور ناچار / چو افگندی لگامش در دهن زن ×× در این سه روز باید کرد این فن / پس از سه روز آبش را تو کم ده ×× پس از سه بار سیرابش کنی به

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق، جا: رشت؛ جلد: میشن، ۳۸گ (۱۱ر–۴۸ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۳سم [ف: ۸ - ۲۳۲]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۷۰/۲

آغاز: برابر

کا: علی اکبر خانی، تا: ۱۲۵۴ق، جا: رشت؛ ۳۹گ (۱۴–۵۲)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۷۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۹۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** پس آن اجزا تمامش در گلو کن ×× سراسر جزو جزوش را نکو کن

خط: نستعلیق، کا: محمد طاهر بن محمد حاتم بن رضا قلی بن محمد امین خان مهاجرانی، تا: چهارشنبه ۷ ربیع الاول ۱۲۶۳ق، جا: کنگاور؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج، ۱۴گ (۱۷پ–۳۰پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۴۴ - ۶۹]

● **فرسنامه** / حیوان‌شناسی / فارسی

faras-nāme

عبدالله بن صفی

‘abd-ol-lāh ebn-e safī

ترجمه از متن هندی سالوترا «سالهوترا» نگاشته درک راسی (Dourgrasi) فرزند سراکراسی (Saryarasi). تاریخ نگارش روشن نیست. ریو (۴۸۱/۲) از فهرست استوارت سال ۸۱۰ق /۱۴۰۷م را نقل می‌کند و می‌افزاید با روزگار احمد شاه والی بهمنی (۸۲۵-۸۳۸ق) جور نمی‌آید. در شناختن اسبان، علامات نیک و بد آن، فواید و نقصان، امراض و علاج اسبان. (احمد منزوی)

آغاز: الحمد لله الذی خلق الافراس علی صورت و الصلات علی رسوله ... که از طفیل او جهان آفریده شده است. قوله تعالی لولاک لما خلقت الافلاک ...

[فهرستواره منزوی ۳۸۸۶/۵؛ مشترک پاکستان ۴۴۸/۱ (۲ نسخه)]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۵۷

خط:نستعلیق هندی،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛دارای۱۲۷ صورت نقاشی آب و رنگ اسبان؛ ۶۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۴۰]

● **فرسنامه** / حیوان‌شناسی / فارسی

faras-nāme

بزرگمهر

bozorgmehr

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۱۲

آغاز: باب اول: در آفرینش اسب از قول علماء: بزرگان دانا حکایت کنند ×× ز قول حکیمان روایت کنند / که چون حق فرس خواست کارد پدید ×× بباد از خداوند فرمان رسید

در ۲۳ باب؛ خط: نستعلیق شکسته زیبا، کا: اسماعیل سلمانی، تا: جمعه ۲۴ محرم ۱۳۰۸ق؛ اندازه: ۱۳×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۲۰۰]

● **فرسنامه** / حیوان‌شناسی / فارسی

faras-nāme

خوانساری، اسدالله خان، ق۱۴ قمری

xānsārī, asadollāh xān (- 20c)

اهدا به: ناصرالدین شاه (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق)

رساله‌ای است درباره اسبان شامل «مقدمه» و سه «مرحله» و یک «خاتمه»: مرحله ۱. مشخصات اسبها؛ ۲. آداب تربیت و شرح مسابقه؛ ۳. امراض سر و چشم و معالجات آن.

آغاز: بسمله. سپاس بیقیاس خداوند جهان را که ابلق لیل و نهار چندانکه در خیابان ازل و ابد در نوردد، از ساحت عزتش نشان نیابد ... اما بعد حکایت اسب و آفرینش اوست و چون موضوع این فن از اسب و آلات جنگ است، چنانکه قسمت جنود اقسام مقرر شده، این نسخه تقریر مقدمه و مرحله که بمنزله قلب و جناحین و خاتمه که بجای ساق است اشتمال یافت ...

انجام: شب نواله را درست کنند و چند دانه ... صبح قدری ترش شود و صبحها بدهندتا خوب شود ... تمام شد.

چاپ: ضمن گنجینه بهارستان، علوم و فنون-۳، فرسنامه -۱، مسلسل ۱۶، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۷ش، با تصحیح حسن عاطفی؛ دوبار در تهران و یکبار در بمبئی چاپ شده

[نسخه‌های منزوی ۴۴۰/۱ و۴۴۱ (۲ نسخه)؛ الذریعة ۱۷۱/۱۶؛ فهرستواره منزوی ۳۸۸۴/۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۲۹۰/۱۶

آغاز: هذا رسالة فرسنامه ... مقدمه در ذکر آغاز آفرینش اسب و باعث رام شدن؛ **انجام:** باعث آنکه اسب را بعد از جو بزوی آب می‌دهند این مرض از او حاصل می‌شود

خط: نستعلیق، کا: محمد هاشم بن محمد سمیع جنیدی شیرازی، تا: ۱۱۱۷ق؟؛ جلد: مقوایی، ۶گ (۲۱۹ر-۲۲۴پ)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۱۴ - ۸۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۷۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «نصرالله تقوی» (بیضی)؛ ۷۰گ، ۱۸ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۰×۲۲سم [ف: ۱۴ - ۲۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۱۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۸۳]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۲ و 2451 عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** در میان زمستان در میان برف بسته بودند با یک جل و نمد و روزها ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور، ۲۷گ،۱۹سطر،اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۵] و [عکسی ف: ۷ - ۶۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۶۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: - ۵۸۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۲۳/۳

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق حسینی گلپایگانی، تا: ۱۲۷۹ق؛ چاپ سنگی [مختصر ف: - ۵۸۲]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۸۷/۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: اوایل قرن۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: میشن، ۱۳۸ص (۲۹۳-۴۳۰)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۳۷]

۷. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۳۸ فرخ

آغاز: برابر

در فهرست ناشناس آمده؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: غلامعلی مجنون ملقب به آقا ولد آقا میرزا فرج الله رئیس پستخانه مبارکه بیجار کروس و امین وظایف، تا: شنبه ۲۵ رمضان ۱۳۰۴ق؛ جلد: تیماج،۶۶گ،۱۰سطر(۱۱/۵×۱۵/۵)،اندازه:۱۶×۲۰/۵سم[ف:-۱۲۸]

۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۷۱-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و صبح ها بدهند تا رفع شود. انشاء الله تعالی.

تنها دیباچه است که آن بخشبندی را گفته و در متن سربندها تنها «فصل»های بی شماره است. در برگیرنده: آفرینش اسب، اقسام اسبان، خوبی و بدی اسبان، رنگ اسبان، تولید مثل آنان، کره اسب، نعل بندی، اقسام بیماری و درمان آنها؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد حسن کانی، تا: رمضان ۱۳۱۸ق؛ با سرلوح، مجدول؛ ۳۱۱ص، ۱۲ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۲۸۳]

۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱/۱۲۵۰–۷/۱۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** عوذة اخری للدایة اذا کانت خرونا یکیب و یعلّق علیها و یقرأ فی اذنها بسم الله الرحمن الرحیم الم یرو انا خلقنا لهم مما عملت ایدینا فهم لها مالکون وذللنا ها لهم فمنها یأکلون

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول؛ مهر: «شعاع ۱۳۱۵» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۶ – ۳۰۲۹]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** که در میان چله زمستان در میان برف بسته بودند با یک جل و نمد و روزهای سرد.

در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ شاید به خط مؤلف؛ جلد: تیماج، ۷۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ – ۲۸۷]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۴۶

بی‌کا، بی‌تا؛ اسدالله خوانساری مقدمه آن را بازسازی کرده [د.ث. مجلس]

● **فرسنامه** / حیوان‌شناسی / فارسی

faras-nāme

کنجی، حامد بن عالم

kanjī, hāmed ebn-e ʻālem

شصت باب کوتاه است در بیماری‌های اسب و درمان آنها.

مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۹۶/۱

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... بدانکه بنده کمترین ... نسخه‌ای در معالجه اسبان ترتیب کرده

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۳۷گ (۱پ–۳۷پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: – ۶۴]

● **فرس نامه = ترجمه کامل الصناعتین** / حیوان‌شناسی / فارسی

faras nāme = t.-e kāmel-os sanāʻateyn

ظاهرا غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۱۵

ترجمه کامل الصناعتین ابوبکر بن بدرالدین بیطار. دو پیکره اسب و خر در آن هست. در نه مقاله (نخستین ۲۰ باب، دومی و سومی هر یک ۱۰ باب، چهارمی ۱۲ باب، پنجمی ۳۴ باب، ششمی ۷۰ باب، هفتمی ۶۶ باب، هشتمی ۷۱ باب، نهمی ۱۲ باب) است و به نام احمد شاه درانی ساخته شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج، ۲۹۴گ، ۱۵سطر (۱۰/۵×۲۲)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۹ – ۱۳۰۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۹۰

آغاز: و مأوای عالم و عالمیان معز اسلام و حامی مسلمانان هم نام سرور دو جهان احمد شاه در دران لا زال مویدا بتایید السبحان ... اعلم العلماء افضل الفضلاء علامی فهامی مقرب الخاقان قاضی محمد ادریس خان؛ **انجام:** در فضیلتهای او حدیث ثانی نبوی از آن جمله این است که یزید پسر صفوان روایت می‌کند که پیغمبر دوست می‌داشت از اسبان اسب اشقر را و از عمرو پسر حارث روایت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، دارای دو مجلس نقاشی آب و رنگ؛ جلد: مقوایی ابر و باد، ۱۹۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۲۰ – ۶۸]

● **فرسنامه = بیطره** / حیوان‌شناسی / فارسی

faras-nāme = baytare

ناشناخته:

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۷۱-عکسی

آغاز: چون بس عیب کاهها و بندهای اسب. آغازبخش دوم: کتاب البیطره. بسمله. حمدله. صلاة. این کتاب بیطره است و در آن (چنین) کتاب یاد کنیم علتهاء اسب و علامت دردها و معالجت ان که بر جه شق باید کردن، و مفصل کرده ایم تا بر خواننده آسان باشد. اما عیبها که در آفرینش بود و مادرزاد، ان است که هر اسبی که ما در اول یاد کردیم که ختر (؟) کدام است و عیب کدام؛ **انجام:** انجام (بخش یکم): بس ماانج داشتیم درین باب بتمامی یادکردیم. و این آخرکتاب است از شناختن [...] و عیب کاهها و علف دادن اسب که یادکردیم. اکنون بس از این کتاب بیطره یادکنم انج دیده و شنوده و از خود دانم ان شاءالله تعالی وحده؛ انجام بخش دوم (افتاده): بس سر که کنی با او سایده و بر و کشای.

از ناشناس، از قرن ۹ق به آن سو. در دو بخش: یکم اسب‌شناسی و دوم درمان اسبان که خود از این یکی به بیطره یاد کرده است. بخش یکم با سربندهای «فصل» است بی شماره، دوم به ترتیب نام بیماری‌هاست، بی ترتیب الفبایی. ما «فرس‌نامه» محمد فرزند محمد از قرن ۸ق را می‌شناسیم،که برای امیر «سیف الدین نصرة بن ملک شهریار شهید مظفرالدین باکالیجار» (۷۳۳–۷۷۵ق) ساخته شده است، که نیز در دو بخش است به گونه بالا، اما آنجا هر یک بخش بخش‌بندی «باب» و «فصل» دارد. (نک: آیینه پژوهش س ۷ش۴، ۱۳۷۵خ ص ۷۶، گفتار خانم رضوان مساح؛

فهرستواره) و دیگر «فرس نامه» است از همان روزگاران، که به علت افتادگی دیباچه شناخته نشده و در مجموعه‌ای به نام «دو فرس نامه منثور و منظوم» به کوشش دکتر علی سلطانی گرد فرامرزی زیر نظر دکتر مهدی محقق، تهران، ۱۳۶۶ش چاپ شده است (ص ۱۳-۱۲۴). نسخه در دست از آغاز و انجام افتاده، با چاپ فرامرزی - محقق سنجیده شده هر چند نزدیکی‌هایی که لازمه یکی بودن موضوع و روزگار نگارش است، میان آن دو هست ولی یکی نبودند. اینک نمایه بخش یکم: فصل در بدید کردن عیب ها (ص ۱)، فصل آنج دلیل کند بر نیکی اسب و آن شش چیز است (ص۹)، فصل اندر یاد کردن علت‌ها که در اسب پدید آید (اول سنگی بود که بر سینه اسب و بر زانو پدید آید)، فصل در شناختن دندان اسب و صفت و حال‌ها که بدیشان پدید آید (ص ۱۳)، فصل اندر یاد کردن کره که چگونه باشد از آن وقت که بزاید تا بفشارح (۱۶)، فصل در آن میان نر و مادیان مخالف است (ص ۲۰)، فصل اندر فحل افکندن بر مادیان (۲۱)، فصل اندر انک اسب را جون جو خواره باید کردن (۲۲)، فصل اندر ریاضت کردن (۳۰)، فصل اندر یاد کردن که اسب از جند کونه است (۴۱)، فصل اکنون یاد کنیم اسبان خراسانی از جند گونه اند و هر یکی جه کار شایند (۴۷)، فصل اندر بیدا ک ردن که اسب دونده را جگونه باید شناختن (۶۴)، فصل اندر بدید کردن و شناختن دوندکی اسبان (۶۶)، فصل اندر خصی کدرن اسب (۶۹)، فصل اندر یاد کردن اسب حرون و جکونکی آن از هر موضوع (۷۲)، فصل در یاد نمودن اصل اسب تازی (۷۵) فصل اندر یاد نمودن و یاد کردن که منع الرکاب جند وجه است، آنج علاج بذیرد و آنج نبذیرد (۸۲)، فصل در بیدا کردن اسبانی که که نازک لکام باشند و عالج آن (ص ۸۸)، فصل اندر باز نمودن نشانها (چنین) هر اسب (۹۰) ... و می‌رسد به: فصل در بیدا کردن نیکی و دودنکی اسب (ص ۱۲۵)، سپس بخشی که در نسخه بیطره نامیده شده است. که بخش‌بندی ندارد و هر بند با نام یکی از بیماری‌های اسبان آغاز می‌شود بی ترتیب الفبایی، علامت و صفت و درمان: العمی (کوری)، قطع اللسان، قلع اسنان، اعصاص، روغان، منع الرکاب؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز (بخش یکم افتاده) و انجام؛ روش کهن (ک = گ، ج =چ، ذ=د، و جز آن)، گویا در میانه افتادگی ندارد؛ وقف‌نامه برگروه شیخیان کرمان، با امضای محمد بن کریم در شهر کرمان، ۱۲۸۹ق؛ ۲۱۰ص، ۲۱-۲۰ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۸۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۹۵/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد بدانکه این رساله‌ای است در بیان تعریف اسب و عیب و هنر او؛ **انجام:** و از خون او چهار مثقال گرم کند ... و مغز او را اول در آن اندازد و آنگاه زهره آنگاه حدقه چون همه با هم آمیخته شد

رساله مختصری است در بیان شناختن اسب خوب از بد و خصوصیات و علائم هر یک و طریقه معالجه آنها، بدون تبویب خاص؛ خط: نستعلیق خوش، کا: تاج الدین بن یوسف کاتب، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۰گ (۱پ-۱۰پ)، ۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲۰ - ۲۶۳]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۲۲

آغاز: کتاب فرس نامه از انشای قانیوس حکیم (رح). الحمد لله الذی قدر الاقدار و خلق اللیل و النهار لاندر که الابصار ... آغاز کتاب نفیس اندر شناختن ستوران: اندر کون‌های اسبان و اندر لون‌های ایشان از نیک و بد و عیب و هنر و علت ها و بیماری ها که اسبان را افتد ... از کتب حکیمان بیرون آوردیم و شرح آن بیاوریم ... از کتب حکیمان بیرون آوردیم و شرح آن بیاوریم ... از کتب حکمای صاحب تجربه، بزرگترین وزرای سکندر قانیوس و [...] و ارسطاطالیس حکیم که بزرگترین وزرای اسکندر بودند از کتب دیگر از خزانه امیرابوالحسن دیدم اول کسی که این کتاب را جمع کرد قانیوس حکیم بود؛ **انجام:** بباید افسار خویشتن را به دست خود نگاه دارد. و الله اعلم بالصواب.

از «بزرگترین وزیر اسکندر قانیوس و از کتابهای فرزانگان، ارسطاطالیس و دیگران» و تجربه‌های خود این کتاب را ساخت [دیباچه] در دیباچه ۹۱ سطری آن از قانیوس حکیم، وزیر اسکندر که پیشگام این دانش بود و بایستی این کتاب را از او دانست و از کتاب‌های دیگر و نیز کتابی که در خزانه امیر ابوالحسن (بی نشانه دیگر) بوده و بهره برده است یاد می‌کند. پیش از نمایه ۷۰ «باب» از نشر دانش که «دریایی» و از دریا برخاسته سخن می‌گوید و هفت شرط: ۱. اگر پلید باشند بر وی نشینند، ۲. زنان بر وی ننشیند، ۳. از پلیدی او را به دور دارند، ۴. بی نعلش نگذارند ۵. گوش و نامه او را ناقص نکنند ...؛ نسخه در دست در ۷۰ «باب» است که تا باب ۲۶ اسب شناسی و آداب پرورش اسب است، و از باب ۲۷ بیماری‌ها و درمان ها آغاز می‌شود: باب ۱. چون خواهی اسب نیک را از بد بدانی، ۲. در معرفت دندان اسب، ۳. معرفت عیب‌های اسبان، ۴. اسبی که ملوک را نشاید، ۵. اسبی که ملوک را شاید، ۶. در اختلاف رایضان، ۷. اندر معرفت اسب نو زین، ۸. چند ریاضت باید کرد اسب را نو زین باشد، ۹. اندر آموختن عنق، ۱۰. اندر نور کشتن دایره، ... ۱۵. اندر آنکه نشاید هر کس بر اسب کره نشستن، ۲۰. اندر رفتن و نارفتن، ۲۵. اندر آنچه لجام بر نتوان نهادن، ... ۳۰. در علاج آنکه در چشم سفیدی باشد، ۴۰. اندر علاج اسبی که مخالفت زن باشد، ۵۰. اندر علاج اسبی که علت قارون دارد، ۶۰. اندر علاج ازج دارد، ۶۵. اندر علاج اسبی که شیرینه باشد، ۷۰. اندر علاج اسبی که غله دارد؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد علی سمرقندی، تا: اواخر جمادی الثانی قرن۱۰؛ افتادگی: آغاز (در دیباچه، آنجا که نمایه کتاب را دارد، یک برگ افتاده)؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مذهب، ۵۹گ، ۱۳-۱۴ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۲۳۸]

۴. خوی؛ گنجینه (موزه)؛ شماره نسخه:۱۵/۱

آغاز: می‌ده کام از او دور شو یا بسیت سنگ ... باب هشتم در شناختن رنگهای اسب، از همه رنگها کمیت بهترست وباید که پشت و پیشانی؛ **انجام:** باب دعای سراچه اگر پای راست گوش چپ را سوراخ کند و این دعا را بیاویزد و به غایت مجرب است ودعا اینست.

بخشی از رساله‌ای است در شناختن اسب و درمان بیماری‌های آن، در این بخش چند باب کوتاه از این رساله موجود است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا زرشکی، ۴گ (۱-۴)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف مخ]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۷۴۴

جز شناخته شده‌ها؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱ [د.ث. مجلس]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۲۳/۲

آغاز: عجز الواصفون عن صفتك و درود نامعدود بر آن شهسوار میدان رسالت ... بدان ... که این رساله ایست در معرفت اسبان ورنگ و خاصیت و شکل و عیب و هنر ایشان هر مرضی که ایشان را روی نماید که پیشوای حکمای زمان ارسطاطالیس جهت اسکندر تصنیف نمود و مشتمل است بر مقدمه و بر سی و پنج باب و خاتمه؛ **انجام:** و اگر راه نرود تازیانه محکم بزند و بقوت ران او را براند (تمت الفرسنامه).

در یک مقدمه و سی و پنج باب و یک خاتمه؛ خط: نستعلیق، کا: مسعود کاتب، تا: ۱۸ جمادی الاول ۱۰۲۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۶ص (۸۵-۱۱۰)، ۵۶ سطر (۳×۸)، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۱۴ - ۳۶۶۸]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۳

آغاز: بسمله، در ذکر آغاز آرینش اسب ... و اول اسب که در میان عرب یافته شد؛ **انجام:** که بجهت حفظ از جمیع بلیات این دعا را بنویسند و در گردن اسب بندند.

حاوی مباحثی درباره اسب و اسب شناسی و امراض اسب و آنچه از جهت شرعی مراعات آن درباره اسب لازم است از جمله اجتناب از سوار شدن پاره‌ای از اشخاص یا آنکه شرعا چگونه بر پای این جانور نعل باید کوبید و بالاخره داروهای لازم در وقت بیماری اسب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۵۱گ، ۱۴ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۶ - ۹۲]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۰۴/۱

آغاز: بسمله، مرحله ثالث در معالجات امراض اسب و این نیز بر نه باب مشتملست؛ **انجام:** و حفظاً من کل شیطان مارد و حفظاً ذلک تقدیر العزیز الحکیم.

قسمتی از یک فرس نامه است که از «مرحله ثالث» شروع می‌شود که خود این مرحله شامل نه «باب» و یک «خاتمه» است: باب ۱. امراض سر و چشم، ۲. معالجه امراض حلق و سینه، ۳. معالجه قولنج و سایر بادها، ۴. سایر امراض باطنی، ۵. معالجه اورام، ۶. معالجه جراحات، ۷. معالجه جوشش و خارش و لکه، ۸. معالجه تتمه امراض دست و پا، ۹. معالجات متفرقه. در خاتمه از ابوالقاسم علی بن طاووس (از کتاب امان الاخطار) دعایی نقل می‌کند که از جمیع بلیات، اسب را نگه می‌دارد، آن را نوشته و برگردن اسب آویزند؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۶ص(۲-۲۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۳سم [ف: ۴۵ - ۷۹]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۸۹۹ ض

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [د.ث. مجلس]

۱۰. اصفهان؛ روضاتی، سید احمد؛ شماره نسخه:۸۳/۱

آغاز: فصل اول: در خیل نامه، و آن مشتمل است بر صد باب، چهل باب در معرفت اسب و شصت باب در امراض و معالجه آن؛ صد باب؛ کا: میرحیدر غلام حسینی کاشانی کاتب، تا: ربیع الاول ۱۱۱۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۴سطر، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: - ۵۸]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۶۸-۱۴/۱۱۸

آغاز: خبث وخاصیت و علت اسب رابشناسد در حق مؤلف و نویسنده به دعای خیر یاد کند. بدانکه در خاصیت بد پنجاه و دو فصل است؛ **انجام:** و اسب را با خود آشنا کند تا دل اسب و دل سوار یک شوند و گرد کاوه خواه سوار شده خواه بر دست گرفته بگرداند گرد کاوه این است [شکل] تمت ...

رساله مفصلی است در نگهداری و پرورش اسب و دفع بیماری‌ها و ناتوانی‌های آن؛ در چندین «فصل»: در خاصیت بد پنجاه و دو فصل، در خصایص نیک سیزده فصل، ۱۸ فصل در شکم درد، ۸ فصل در تب، ۱۴ فصل در باد بد، نه فصل در باب کرم‌ها که در شکم اسب می‌باشد، ۳ فصل در اسهال، ۳ فصل در کنول اسب و ...؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ با تصاویری از اسب بیش از ده تصویر؛ جلد: مقوا، ۷۱گ، ۱۱-۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۳۱]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۳

آغاز: و آیات بینات در این باب زیاده از آنست که در مختصر بگنجد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: ترمه، ۸۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۴سم [ف: ۳ - ۵۷۵]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۲۶

آغاز: باب اول در صفت اسبان که چگونه باید کردن ارسطاطالیس چنین گوید که چون خواهی؛ **انجام:** بادیانرا در خرقه کرده بر بازو بندد خواب نکند ... تمام شد فرس نامه

مختصری است مشتمل بر پنجاه «باب»: در صفت اسبان، در شناختن سال اسب، در شناختن عیب‌های اسبان، در شناختن اسبی که کر نیست، در شناختن اسبی که خجسته نیست، در شناختن اسب تمام واصل، در شناختن رنگ اسب، در شناختن اصناف جماعت که تعلیم اسب می‌دهند و رام می‌کنند، در شناختن لجام کردن اسب، در شناختن آداب اسب، در شناختن تعلم اسب اهل کردن، در شناختن اقسام لجام کردن اسب، در شناختن لجام

کردن اسب به لجامی که دو میل در بیرون دهن او باشد، در شناختن به لجامی که در عمود او یک میل باشد از اندرون دهن، در بیان گرفتن عنان، لجام کردن اسبی که نگذارد او را لجام کنند، در شناختن و حیلتهاء اسبی که نگذارد بر او سوار شوند، علاج اسبی که سرسخت باشد، در بیان بیماری‌های او، علاج اسبی که در زمستان حرارت به هم رسانیده باشد، علاج اسبی که حرارت در تابستان به هم رسانیده باشد، علاج اسبی که علف بخورد و فایده ندهد و فربهی بر او ظاهر نشود، علاج اسبی که حرارت بر او غالب باشد، در علاج اسبی که بیماری او از آب و جو می‌شود، در علاج اسبی که چیزهای موافق خورده باشد، در علاج اسبی که حرارت داشته باشد، در علاج اسبی که برودت برو غالب باشد، در علاج خارش اسب، در علاج اسبی که در او علتی باشد، در اسبی که شقاق به هم رسانیده باشد، در اسبی که او را صرفه باشد، دوای حمره کوفتی اسب، دوای سفیدی چشم اسب، در علاج اسبی که ناخنه در چشم او به هم رسیده باشد، در علاج اسبی که دماغ گندیده باشد، در علاج اسبی که جنون داشته باشد، در علاج اسبی که علف بخورد و فایده ندهد (کذا به تکرار عنوان)، در علاج اسبی که با تقطیع (کذا) به هم رسانیده باشد، در علاج اسبی که پشت او از سواری ورم کرده باشد، در دوای سودگی سم اسب، در دوای علت سرطان اسب، در علاج اسبی که درد در تمام اعضای او به هم رسیده باشد و خارش داشته باشد، در علاج اسبی که ذکر او ورم داشته باشد، در نگاه داشتن و آب دادن، در دوای درد شکم اسب، در بیان علاج اسبی که باد قولنج به هم رسانیده باشد، در نیک کردن ریم پشت اسب، در بیان اسبی که سبب سواری زخم شده باشد، علاج جذام اسب؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ بلافاصله بعد از آن فن هشتم از مقاله چهارم از قسم دوم کتاب نفائس الفنون است در بیطره در پنج ورق و سپس منقولاتی است از تحفة المؤمنین در خوص معالجه چهارپایان و پس از آن پنج ورق است در بیان علامات نیک و بدی اسب در دو باب: ۱. در صفات اسب منقول از کتاب اسرار الحکم، ۲. در دانستن سال اسب؛ واقف: احمد فاضل، ۱۳۶۸ش؛ جلد: تیماج، ۳۲گ (۱-۳۲)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۹ - ۶۱۳]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۰۷/۳

آغاز: بسمله، در شناختن سال اسب از دندانها بدانکه اسب نجیب از ...؛ **انجام:** سیر را کوبیده بدست مالیده بسیار می‌سوزاند تا یکساعت بعد حنا خضاب نماید خوب میشود

یک دوره اسب شناسی از قبیل شناسایی وضع اندام و سن اسب و انواع مختلف این جانور و امراضی که ممکن است بر این حیوان عارض شود و خواصی که پاره‌ای اسبان را است و پاره‌ای دیگر را نه مفصل می‌آید و در آخر نیز دعایی در حفظ اسبان ذکر شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ جلد: تیماج،۱۳۸گ، ۲۰سطر (۱۲×۱۸)،اندازه:۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۳۰۱]

۱۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۳۷

انجام: هفتم آنکه از هر چیزی که کره بترسد یا خیرگی

آغاز عنوان: (فصل در شناختن اسب‌های عرب است) بدانکه اسبان عربی بر دو قسم می‌باشد یک قسم آنها این است که در میان ایلیات بختیاری بهم می‌رسد، عنوان اواخر نسخه: (در ذکر ناخوشی دل درد) باین سبب عارض او شود باید از استخوان دنده اسب قدری خون بگیرند که اسب آن خون را؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: شیخ عبدالحسین فاضل؛ مهر: محمد اسماعیل و علی و عیسی و علی اکبر؛ ۴۲گ، ۱۸ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: - ۹۸]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۲۷/۱

آغاز: بسمله. مقدمه در فکر آفرینش اسب و باعث رام شدن آن؛ **انجام:** اینها علامت جلدی و تندی است پس (در باب ششم مرحله یکم)

در نسخه ما یک مقدمه است در آفرینش اسب و مرحله نخستین در محامد و ذمایم اسب در نه باب و گویا راحله توفیق نباشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۹ص (۱-۱۹)، ۱۴ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۴ - ۴۰۴۵]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۰۸

آغاز: ... فایق گویند بلند باید که اگر آنجا بلند باشد تمام گردن بلند خواهد بود و گردن هر چه بلندتر است بهتر است؛ **انجام:** این دعا را بنویسد و بر گردن اسب ببندد که محفوظ است دعا اینست بسمله اعوذ و اعیذ دابة فلان بن فلان ... فی کل یوم اثنین نعمتین منک.

رساله‌ای است مختصر در شرح بیماری‌های اندام مختلف اسب و درمان هر یک و در آخر به ذکر تعاویذ و اورادی که در درمان اسب مناسب است، می‌پردازد. رساله بدون فصل بندی و عناوین است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور، ۱۱۰ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۸سم [ف: ۴۵ - ۱۴۷]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۲/۲

آغاز: علاج درد شکم اسب علامتش آنستت که آب از دماغ و از چشمش میرود و از علف می‌ایستد؛ **انجام:** علاج دیگر چون صرفه کمتر شد مویزبی دانه با قدری با دیان معجون کنند به گلوی اسب فرو کنند

در تعویذات و معالجات اسب؛ خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر دهدشتی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲۵ص (۱۲۰-۱۴۴)، ۱۵ سطر [سنا: ف: ۲ - ۱۶۴]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۴۵/۱۲

همان است که در ۳۳ فصل نگاشته شده است؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۱۷۲]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۰۱

آغاز: ... داده و اکثر انواع را از وحشتگاه خودرایی به معموره انقیاد کشانیده، از فواید ایجادشان بر نوع بی مانند بشری منت نهاده، چنانچه در مقام امتنان فرموده: «و الخیل و البغال و الحمیر لترکبوها و زینه»؛ **انجام:** و هم چنین نتایجی که بعد از عرض بهم رسیده تا حال سال چهارم است، و یحتمل که از اصل بیشتر شده باشد. والسلام ... کتبه عبدالاقل محمد، حسب الفرموده عالیجاه، رفع جایگاه، دولت و اقبال همراه، ضلال امت و حشمت دستگاه، ... بتحیه الخواتین العظام الکرام، صاحبی قبله گاهی، خدایگانی، آقا اسدالله خان زید عزه و دولته، والی صاحب الزمان علیه صلوات الرحمن. امید که ... نگیرند، بجهه آن که نسخه بسیار غلط بود و صورت نویس شده. و کان اتمام ذلک فی شهر ربیع الاول، مطابق ۱۲۳۶.

در سه مرحله و هر مرحله در نه باب، باب اول از مرحله نخست در نسخه حاضر افتاده است. مراحل و ابواب آن: [مرحله ۱. ...]، [باب ۱) ...]؛ باب ۲) در شناختن سال اسب، ۳) [در الوان مختلف اسب]، ۴) ذکر غروه و نخجیر و سایر علامات که از اختلاف الوان باعث شود، ۵) ذکر آنچه تعلق به ذکر هیئات اعضا دارد، ۶) در تمام آنچه متعلق است به اندام و ذکر علامات به جانب تندی، ۷) دوایر و سایر علامات، ۸) بیان اسب ها و خواص هر یک، ۹) [فرق در میان مادیان و فحل در بعضی اوصاف] ذکر مجملی از صفات ضمیمه، مرحله ۲. در آداب تربیت و شرح سابقه و دیگر ذکر سایر مراکب: باب ۱) متعلقات از دواح و تربیت کره، ۲) آداب سواری، ۳) ازاله اخلاق مذمومه، ۴) آداب آب و علف دادن، ۵) در طریق خدمتکاری، ۶) بیان معنی مسابقه و الفاظی که در این مقام مذکور می‌شده، ۷) شرایط مسابقه (دوازده شرط)، ۸) ذکر الاغ، ۹) ذکر شتر و فیل، مرحله ۳. معالجات امراض: ۱) امراض سر و چشم، ۲) معالجات امراض حلق و سینه، ۳) ...، ۴) معالجه در سایر امراض، ۵) ...، ۶) معالجات جراحت، ۷) معالجه جوشش و خارش و لکها، ۸) معالجه تتمه امراض، ۹) معالجات متفرقه؛ خط: نسخ، کا: محمد، تا: ربیع الاول ۱۲۳۶ق، به سفارش آقا اسدالله خان؛ افتادگی: آغاز (بخشی از طلیعه کتاب را ندارد)؛ با رکابه؛ مهر: «الیس الله بکاف عن عبده» (چهارگوش) در کنار نام «فتح الله»؛ جلد: چرمین، ۹۷گ، ۱۳ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۴۷/۱ - ۷]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۷۹

آغاز: باب اول: در آفرینش اسبان اختلاف کرده اند؛ **انجام:** بگلوی ستورفرو کن که بهتر شود انشاء الله تعالی.

کاتب خطبه و مقدمه کتاب را ننوشته و شاید هم در اصل نبوده به همین جهت نام کتاب و مؤلف معلوم نیست ولی از سبک انشاء پیداست که در قرن دهم تألیف شده باشد و شامل دو کتاب است: کتاب اول شامل چهل باب و کتاب دوم شامل شصت باب؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۸ق؛ جلد: میشن زرشکی، ۱۵۰ص، ۱۶سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۶ - ۱۴۳]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۴۳/۴

آغاز: بدان که این فرس نامه ای است از ارسطاطالیس حکیم. باب در صفت اسبان که چگونه خوب باشد و چگونه بد. اگر خواهی که اسب را از نیک و بد بشناسی اول باید دید تا بلند و درهم پیوسته باشد؛ **انجام:** صبر در ریشها کنند به شود و جیوه دو مثقال روز چهارشنبه در گوش اسب ریزند علقنه به شود بعزه تعالی

تبویب آن با نسخه شماره ۱۰۶۳۷/۱ دانشگاه اندکی مغایرت دارد. شامل این فصول (سی و شش فصل): باب: در صفت اسبان که چگونه خوب باشد و چگونه بد؛ فصل ۱. چیزی که در شتر موجود است می‌باید که در اسب باشد، ۲. چیزی که در گاو موجود است می‌باید که در اسب باشد، ۳. چیزی که در استر موجود است باید در اسب باشد، ۴. در شب کوری، ۵. در شناختن گنگی است، ۶. درشناختن کری اسب، ۷. در رنگ گردانیدن است، ۸. شناختن نیک و بد اسب، ۹. شناختن رنگ‌های اسبان، ۱۰. بیماری‌ها و علت اسبان، ۱۱. در دوای خوارش [خارش] پشت و دم و یال، ۱۲. در دوای خارش دیگر، ۱۳. در دوای شقاق، ۱۴. در دوای سرفه کهنه، ۱۵. در دوای حمره، ۱۶. در دوای سفیدی چشم اسب، ۱۷. در لکه شدن اسب، ۱۸. در دوای پشت اسب، ۱۹. در علاج ماندگی اسب، ۲۰. در دوای سرطان اسب، ۲۱. در نگاه دانشتن در وقت آب و علوفه، ۲۲. در درد شکم اسب، ۲۳. در علاج قولنج اسب، ۲۴. در جو گرفتن اسب، ۲۵. در ریش پشت اسب یا عضو دیگر، ۲۶. علاج بدفعلی، ۲۷. در دانستن سب یورتمه که مادرزاد است یا عملی، ۲۸. در نگاه داشتن اسب و وقت جو و آب دادن، ۲۹. در نگاه داشتن اسب در زمستان، ۳۰. در چاره کردن اسب، ۳۱. در سوار شدن اسب، ۳۲. در فربه کردن اسب، ۳۳. اگر خوکگ و خنازیر و شخمه و شقاق در اسب پیدا شود، ۳۴. چون اسب را پشتش بگیرد، ۳۵. در لاغری اسب، ۳۶. اسبی که علقنه کند؛ خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر، تا: پنج‌شنبه ۲۱ ذیقعده ۱۲۴۳ق، حسب خواهش اخوی حسین خان سلطان خان خلف مرحوم غفران پناه میرزا محمد آقای کرائیلی ملقب به فقیره؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۰گ (۱۷پ-۲۶ر)، ۱۴سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف:۲۰-۴۰۵]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۴۱۷

مجموعه سید مصطفی آقازاده؛ بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ خریداری از احمد بیگدلی [رایانه]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۶۳/۱

آغاز: بسمله. و الخیل و البغال و الحمیر ترکبوها و زینة یعنی آفریدم اسبان و استران و الولاغان را از برای آنکه سوار شوید و زینت بوده باشد؛ **انجام:** و سرکه با نار ترش و زیره و خرفه هر یک را بطریقی داخل جو کرده بدهند.

بندی از رساله‌ای است در بیان ارزش اسب با استفاده از روایات و سپس بیان بیماری‌های اسب و راه علاج آنها؛ کا: محمد علی بن ملا محمد کرونی، تا: ۱۴ جمادی الاول ۱۲۶۴ق؛ رکابه دار؛ مهر:

«عبده رجبعلی بن محمد» (مربع)، «یا الله المحمود فی کل فعال» (بیضی)، «یا محمود» (مربع)، «عبده الراجی محمود بن رجبعلی» (بیضی)؛ جلد: مقوا، ۱۶گ (۱-۶ر)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴۴ - ۴۹]

۳۱. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۴۷/۲

آغاز: سپاس و ستایش پادشاهی را سزاست که رایض قدرتش ادهم شام رابزین و بهر زین هلال و هاله آراسته

خط: نستعلیق، کا: سید کاظم بن فضل الله حسینی تفرشی طرخورانی، تا: ۱۲۷۳ق؛ جلد: تیماج، ۱۳گ (۹۰پ-۱۰۲پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: - ۳۶]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۶۵/۲

آغاز: بسمله. بعد الحمد و التصلیة اما مقدمه در محامد و سایر آنچه تعلق بشناختن اسب دارد بر دو فصل مشتمل است. فصل اول در ذکر محامد و فوایدی که در شناختن اسب دارد بر چهل باب مشتمل است. فصل دوم در تشخیص امراض و غیره آنچه تعلق باسب دارد مشتمل بر سی و سه باب. باب اول در ذکر آیات و احادیثی که از ائمه (ع) مذکور و وارد شده بود در شرافت اسب تفصیل در جلد سابق ذکر شد. باب دویم در بیان شناختن اسب؛

انجام: الی یوم یبعثون برحمتك یا ارحم الراحمین.

نخست قسم اول است در شناختن اسب در چهل باب سپس قسم دویم در درمان اسب در سی و سه فصل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ جمادی الثانی ۱۲۷۵ق؛ جلد: تیماج تریاکی، ۴۴گ (۳۸پ-۸۱پ)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۰۰۲]

۲۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۵۷-۳۴/۱۲۷

آغاز: بسمله چون ارسطا طالیس حکیم جمع نمود به سی باب است باب اول در صفت اسبان باب دویم در شب کوری اسب ... باب اول در صفت اسبان. اسب نیك را نشانی آن است که پاهایش بلند باشد و در هم پیوسته؛ **انجام:** مکرر بخوانند البته یافته خواهد شد بعنایت الله تعالی بسیار مجرب است و این کلمات است اصبحت و فی جوار الله و امسیت فی امان الله

ترجمه فارسی فرسنامه ای است که منسوب به ارسطوست که برای اسکندر نوشته است شامل سی باب، رساله مذکور ترجمه‌های متعددی دارد: باب ۱. صفت اسبان، باب ۳۰. فربه کردن اسب؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسین، تا: صفر ۱۲۷۶ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: تیماج، ۱۳گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۲۹]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۹۶۸۸

خط: نستعلیق، کا: رسول ایروانی، تا: ۱۲۷۸ق [الفبائی: - ۴۲۷]

۲۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۳۲۳

بی‌کا، تا: ۱۲۸۹ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۵۷گ، اندازه: ۱۰/۴×۱۷/۱سم [رایانه]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۳۷/۲

آغاز: الحمدلله الذی قدر الاقدار و خلق اللیل و النهار و لا یدرکه الابصار ... اما بعد بدان که این کتابی نفیس است اندر شناختن اسبان و لونهای ایشان از نیك و بد و علت و هنر و علتها و بیماریها که اسبان را افتد و علامات؛ **انجام:** و نتواند گشودن و هر که این وصیتها را به جای آورد از جمله رنجهای ستور این این باشد. و الله اعلم بالصواب. این نسخه فرس نامه از قول ارسطاطالیس حکیم باشد

از: ارسطو که چند ترجمه دارد؛ در آغاز نوشته شده ۷۰ باب است ولی در نسخه فقط ۶۶ باب بدین ترتیب آمده: ۱. وصف اسبان از نیك و بد دانستن، ۲. سر دندان، ۳. عیب اسبان، ۴. اگر اسب را بر سر کتف چشمه مویی گرد باشد، ۵. معرفت اختلاف رایضان، ۶. [ندارد]، ۷. معرفت ریاضت نوزین، ۸. آموختن علیق، ۹. نورد کشتن، ۱۰. اسب جو دادن، ۱۱. اسب شموس (؟)، ۱۲. در معرفت راهواری اصلی، ۱۳. در آن که نشاید که هر کسی بر اسب نشیندف ۱۴. در آموختن قهمزی، ۱۵. در رفتن تعریب، ۱۶. در تاختن اسب، ۱۷. در دانستن لگام، ۱۸. لگام مچ، ۱۹. لجام بزکی، ۲۰. معرفت عنان گرفتن، ۲۱. اسب که بر لجام بود، ۲۲. در اسبی که نتوان بر او نشست، ۲۳. اسب سرکش، ۲۴. بیماری و سرفه اسب، ۲۵. علاج سفیدی چشم اسب، ۲۶. در اسبی که در چشم ریش دارد، ۲۷. علاج اسبی که ناخنه دارد، ۲۸. در آن که در سر اسب پینه ای داشته باشد، ۲۹. [اگر بینی ستور خون آید]، ۳۰. در اسبی که سرزه [شرزه] باشد، ۳۱. در اسبی که دیوانه باشد، ۳۲. در اسبی که علف نخورد، ۳۳. در اسبی که علف خوردن در وی پدید نیاید همیشه لاغر باشد، ۳۴. در اسبی که او را تب باشد، ۳۵. در اسبی که او را خشکی باشد، ۳۶. در اسبی که چیز ناموافق خورده باشد، ۳۷. در اسبی که گرما زده باشد، ۳۸. در اسبی که او را سرما زده باشد، ۳۹. در اسبی که او را قولنج باشد، ۴۰. در اسبی که او را باد سرخ زده، ۴۱. [در اسبی که شکمش درد کند]، ۴۲. در اسبی که درد شکم او از کرم باشد، ۴۳. در اسبی که علت مجهول دارد، ۴۴. در اسبی که در سر علت دارد، ۴۵. در اسبی که قصر روده باشد، ۴۶. در اسبی که باد گرفته باشد، ۴۷. در اسبی که دمی (؟) آورده باشد، ۴۸. در اسبی که حتام دارد، ۴۹. در اسبی که گرد خارش دارد، ۵۰. خارش مال و دم، ۵۱. در اسبی که بر بستن و نبستن آماس کند، ۵۲. در اسبی که ریش دارد، ۵۳. در اسبی که جراحت رسیده بود، ۵۴. در اسبی که جوکلك و دنبل دارد، ۵۵. در اسبی که او را رنجی عظیم رسیده باشد، ۵۶. در اسبی که آب آورده باشد، ۵۷. در اسبی که سرطان دارد، ۵۸. در اسبی که شرینه آورده باشد، ۵۹. در اسبی که ریش خایه دارد، ۶۰. در اسبی که علت شام دارد، ۶۱. در اسبی عرب کشته باشد (؟)، ۶۲. علامت نمد، ۶۳. در اسبی که از پی فعلی (؟) سوده باشد، ۶۴. در اسبی که علت جذام دارد، ۶۵. اسبی که علت گام دارد؛ باب شصت و ششم: در اسبی که شقاق دارد؛ خط: شکسته نستعلیق،کا: میرزا محمدرضا، تا: جمعه ۱۱ جمادی الاول ۱۲۹۹ق، به سعی و اهتمام میرزا علی اکبر مستوفی، در کارخانه آخوند آقا

ملا عبدالرزاق مکتب دار؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۱گ (۷پ-۲۷پ)، ۱۶ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۱۰۶]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۶۷/۱

آغاز: باب بیست و یکم در فرق میان مادیان دراز صورت و سیرت ... باب اول در آفرینش اسبان؛ **انجام:** و بدین سخن کتاب بآخر رسید تیمنا و تبرکا.

در بیطاری است و اسب شناسی در چهل باب در برگزیدن اسب و پرورش آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۳۰۷ق؛ افتادگی: آغاز (از دیباچه افتاده)؛ جلد: تیماج، ۸۵گ (۱ر-۸۵ر)، ۱۲ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۸ - ۵۷۹]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۶۷/۲

آغاز: فهرست ابواب شصت گانه باب اول در معالجه اسبی که در سر علت داشته باشد ... اما علامتی که در سراب باشد آنست پیوسته از بیتی او پلیدی آید؛ **انجام:** و این از خواص غریبه است.

درباره درمان بیماریهای گوناگون اسب در شصت باب بفارسی و فهرست آنها در آغاز هست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۳۰۷ق؛ جلد: تیماج، ۵۴گ (۸۵ر-۱۳۸ر)، ۱۲ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۸ - ۵۷۹]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۰۸

آغاز: (پس از ابیات مثنوی): در بیان شناختن اسب‌های عربی بدانکه اسبان بر دو قسم اند؛ **انجام:** به قسمی که اذیت به دم رساند.

از تألیفات عصر قاجاریه و دارای چند فصل است، در آغاز ۱۹ بیت از مثنوی مولوی نقل شده و نخستین بیت آن این است: «تو ستوری هم که نقشت غالب است ×× حکم غالب را بود ای خود پرست»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۲ص، ۱۱سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۱۹ - ۲۹۰]

۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۵۹/۲

آغاز: فهرست فصول کتاب فرسنامه حکیم ارسطو و غیره است ... فصل اول هشت نشان و علامت است که در اسب اگر باشد بد است؛ **انجام:** فصل ۴۵ دعای چشم زخم برای اسب است ... الطاهرین المعصومین.

فهرست ۴۵ فصل آن در آغاز نسخه هست؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۰ق؛ جلد: پارچه‌ای، ۲۸گ (۱-۲۸)، ۱۷ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۲۲۰]

۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۶۴

آغاز: بسمله. اسب فکرت چه زین کند دانا ×× به که گوید نخست حمد خدا؛ چون حق تعالی اراده آفرینش اسب را فرمود؛ **انجام:** قفل بندها عیب مکروه نباشد.

خط: نستعلیق، کا: فتح الله بن حاجی محمد صادق خان بن حاجی عیسی خان محمد باقر خان قاجار، تا: شعبان ۱۳۲۰ق؛ ۴۴گ، ۱۱سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۱۳۲]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۱۲۸/۱۱

آغاز: هو العلیم الحکیم اسب کمیت و خنک و سمند پای و دم سیاه بجهت سواری پادشاهان و بزرگان بسیار مبارک است و میمون؛ **انجام:** قسم دهم بواطن یعنی دو رگ که پایهای اسب ... جهت لنگی اسب مجرب است.

در بیان انواع اسب‌ها و بیماری‌های آن و علاج آنها؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: سید احمد بن سید رحیم، تا: ۱۳۲۳ق، جلد: تیماج، مذهب، ۴ص (۲۵۵-۲۵۸)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۵۰ - ۲۶]

۳۸. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۹۶/۲

آغاز: کتاب فرسنامه که حکیمان جمع کرده اند هشتاد و پنج باب آورده اند

هشتاد و پنج باب کوتاه است در بیماری‌های اسب و درمان آنها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۵۵گ (۳۸ر-۹۲پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: - ۶۴]

۳۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۸۱۴-۵۹/۳۴

آغاز: میگویند بسیار بد است و اگر از دو طرف سینه که گوشت برآمدگی دارد هر دوی اینها بیخ باشد و از میان سینه گذرد

بخشی از رساله مفصلی است در دام پزشکی و پرورش اسب شامل چند فصل بدون شماره‌گذاری فصول، عنوان فصل‌های موجود چنین است: فصل در شناختی آبستنی مادیان، در خدمت کردن و نگاهداشتن اسب، در شناختن سال اسب، در رنگ‌های اسب، در شناختن عیوبات اسب شامل چند فصل، ... فصل در خام افتادن اسب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶ - ۳۰۳۰]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۶/۸

در ۲۴ باب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲ص (۱۶۷-۱۷۸)، ۲۹ سطر (۱۵×۲۳)، اندازه: ۲۳×۳۰سم [سنا: ف: ۱-۱۱۸]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۰/۷

آغاز: بدانک این کتاب مختصری است از فرسنامه بدانکه اگر کسی را اسب باشد یا نباشد دانستن این از واجبات داند چون نیک بدانی از نزدیکان پادشاه باشی و همنشین بزرگان کردی

مرتب بر بیست و چهار باب؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۴۰۶]

۴۲. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۴/۳

به نثر در هفتاد و هفت باب است. آغاز در دیباچه و انجام در باب هفتاد و پنجم افتاده؛بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:آغاز و انجام[نشریه:۳- ۳۲]

۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۰۴۱

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

۴۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۸۷۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از عباس محسنی [رایانه]

۴۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۸۵/۵

آغاز: ملک مجاهد رحمه الله تعالی که مؤلف اصل کتاب است بعد از ... می‌فرماید

چند برگ از مقدمه رساله است. در وصف و نگهداری است که

در هیجده جزء برگزار شده و با مقدمه نسبتاً مفصلی شروع شده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۵گ (۲۲پ-۲۶پ)، ۱۳سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۵۸۴]

۴۶. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۸۵/۵

آغاز: ملك مجاهد رحمه الله تعالی که مؤلف اصل کتاب است بعد از ... می‌فرماید

چند برگ از مقدمه رساله؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۵گ (۲۲پ-۲۶پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۵۸۴]

۴۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۱۹/۲

آغاز: در سیاه کردن موضع اسب لختی

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛در هامش نامبوب بی خطبه[نشریه:۷- ۲۳۲]

۴۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۹۵۸/۴-۱۵/۱۹۸

آغاز: در ذکر آغاز آفرینش اسب قوله تعالی و الخیل و البغال و الحمار لترکبوها و زینة چون فائد سواری و؛ **انجام:** و شونیز و خرقه هر یکی را به طریقی که مناسب باشد بدهند و اگر به اینها زایل شود خصی کنند

رساله مفصلی است درفرس نامه و شناختن و نگهداری اسبها مشتمل بر چند مرحله و هر مرحله درچند باب؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۲۲گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۶ - ۳۰۳۰]

۴۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۹۹/۴

در درمان بیماری‌های اسب و پرورش آن به نثر، نخست عنوان «وحشی دستها و پاها» است تا می‌رسد به «در طریق خدمتکاری اسب»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۶۱گ (۹۳-۱۵۳)، ۱۸ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۱۳۹]

۵۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۱۵۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۲۱۰

آغاز: مؤلف کتاب صد باب در باب دوم میگوید سال است باید از دندان شناخت که بزرگان درین باب؛ **انجام:** علاج دیگر سر دم اسب را بشکافند که داغ کنند پشم یا پنبه بر آن نهند و خشك کند.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج [رایانه]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۹۴۸

آغاز: موجود: یا رضای خدای تعالی بجوید او را ثواب؛ **انجام:** تمت الکتاب بعون الملك الوهاب.

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج [رایانه]

● **فرسنامه** / حیوان‌شناسی / فارسی

faras-nāme

شامل صد باب، چهل باب در معرفت اسب و شصت باب در امراض و معالجه آن. قسمت دوم در الذریعه (۱۶۸/۱۶ ش ۴۹۱) معرفی شده است. شاید خلیل نامه (خیل نامه) باشد که در منزوی (۴۱۸/۱) آمده است.

آغاز: بسمله - حمد بیحد و مدح بی عد حضرت حکیم علی الاطلاق را که کل دل خواص ...

همانند:

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۷۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق شکسته ریزنویس، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اندازه: ۸×۱۳سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۲۰۰]

۲. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه:۶۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلو لا انه کان من المحسنین للبث فی بطنه الی یوم یبعثون و الله اعلم و احکم تمت الکتاب بعون الملك الوهاب.

در شصت باب آمده و عناوین ابواب در ابتدای نسخه مندرج است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۰۹ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۶۹ص (۱-۶۹)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: - ۱۰۷]

۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۹۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اگر اسبی کمتر گرفته باشد بول کودکان و کاسنی در گلوی اسب ریزند بسیار خوبست و این به تجربه رسیده و آزموده است دیگر خود می‌دانید (تمت الکتاب فرس نامه بتاریخ ...)

در انواع و خواص اسب‌ها و عوارض و معالجات آنها، گویا از نظام الدین احمد باشد؛خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ جمادی الثانی ۱۲۵۴ق؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: ۱۵۵۷]

● **فرسنامه** / حیوان‌شناسی / فارسی

faras-nāme

همانند:

۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۳۷۲ - ج

آغاز: بخش اول: فرس نامه. بسمله. عروقی که فصد آن در امراض بهایم حاجت می‌افتد بیست و یك رگ است؛ بخش دوم: آداب ساغون گرفتن اسب. بسمله. از روز اول باید او را گرم محافظت نموده و از کاه و علف تر و غیره پرهیز کرده؛ **انجام:** شنبله پنج مثقال سیاه دانه پنج مثقال جدا جدا گرفته داخل هم کرده بگلوی اسب بیندازند

اسب او پیش از همه اسبها میآید و علم اول را او میبرد دعای خیر برای مصنف بکند که هر دو بفیض رسیده باشد

نسخه ما دو بخش دارد یکی فرس‌نامه در درمان بیماری‌های اسب دوم در آداب ساغون گرفتن اسب در چهار باب، جز دو فرس‌نامه دانشگاه ش ۱۹۶۷؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد بن علی جان نوری، تا: ۱۲۴۲ق؛ جلد: تیماج، ۵۳گ، ۱۳سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: - ۱۶۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۱۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۸۳]

۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۹۷/۱

آغاز: بسمله. بدان ایدک الله ... که عروقی که فصد آن در امراض حاجت افتد بیست و یک رگ است؛ **انجام:** پس ادویه مخصوصه هر علتی را استعمال نمایند و بالله التوفیق

رساله در بیان رگ‌هایی در اسب که فصد آنها در معالجت پاره‌ای از امراض اسبان موثر است. عنوان رساله چنین است: «فرس نامه در بیان عروق» است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱-۲ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۱۷۳]

● **فرس نامه انوشیروانی = خیل نامه** / طبیعیات / فارسی

faras nāme-ye anūšīrvānī = xayl nāme

همان است که در دو «باب» تنظیم شده: باب ۱. مشتمل بر چهل باب در معرفت اسبان؛ باب ۲. در شصت باب در امراض و معالجه اسبان.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۶۳۸

آغاز: افضل جزائل نعماء و اجزل فواصل آلاء که از حضرت عزت جل و علا اجناس مکنونات را حاصل شده و انواع مصنوعات را شامل آمده شرف نطق و کرامت و بیان است؛ **انجام:** و زهره در آب بجوشانند صاف کنند اسفند و مغز جوز رادر وی ریزند بر اسب سیاه مالند سفید شود ان شاء الله.

خط: نستعلیق، کا: عباس بن ابراهیم شیرازی، تا: جمعه ۲۰ ربیع الثانی ۱۲۵۷ق؛ محشی؛ جلد: تیماج، ۷۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۱۶۷]

● **فرس‌نامه حسامی** / شعر، حیوان‌شناسی / فارسی

faras-nāme-ye hesāmī

صبائی، ق ۱۰ قمری

sabā'ī (- 16c)

اهدا به: امیر حسام الدین بن امیر دباج اسحاقی فومنی (-۹۲۲ق)

تاریخ تألیف: ۹۱۰ق

از مؤلفی با تخلص «صبائی» است که در ضمن اشعار خود به آن اشاره کرده: «صبایی از آن پوید این راه راست ×× که از جان سگ کوی آل عباست / ولی ای صبایی گرت هست شوق ×× که بی خویش گردی به وادی ذوق / ولی ای صبایی پی دین هوس ×× فرسنامه ای بایدت گفت پس»، که محتملاً همان صبائی است که از مداحان شاه طهماسب صفوی بوده و در تذکره روز روشن از او یاد شده است. برخی آن را از آن «فارس» و یا «غواص» دانسته‌اند که برگرفته از برخی آغاز نسخه‌ها و یا عباراتی در اشعار است که به نظر نادرست است. در ابتدا و انتهای منظومه نام ممدوح «حسام» نامی است که رساله به نام او نیز نهاده شده: «ز نام تو شد جون مدد خامه را ×× حسامی لقب کردم این نامه / لقب بومکارم حسام است نام ×× که دارد از او دین و ملت نظام»، که برخی پژوهندگان او را امیر حسام الدین بن امیر دباج اسحاقی فومنی (-۹۲۲ق) احتمال داده‌اند که از ملوک گیلان بوده است و تاریخ این سروده گرچه مختلف نقل شده که برگرفته از تفاوت خواندن ماده تاریخ آن است محتملا در سال ۹۱۰ق است. دارای یک «مقدمه» چهار قسمتی و پنجاه و پنج «باب» که در نسخه‌ها یکسان دیده نمی‌شود. برخی از عناوین باب‌ها: ۱. در شناختن اسب خوب؛ ۲. در شناختن سن است؛ ۳. در شناختن اسب لال؛ ۴. در شناختن اسب کر؛ ۵. در شناختن اسب شب کور؛ ... ۱۰. در شناختن نشان اسب؛ ... ۱۵. در سواری اسب؛ ... ۲۰. علاج زحمت سر اسب؛ ۲۵. علاج اسبی که سرما زده؛ ... ۳۰. علاج درد شکم اسب؛ ... ۳۵. علاج ناسور اسب؛ ... ۴۰. علاج گر و خارش اسب؛ ... ۴۵. علاج دست و پای اسب؛ ... ۵۰. علاج سوده شده سم اسب؛ ... ۵۵. ممدوح و ختم کتاب.

آغاز: ایا خالق جن و انس و ملک ×× که دایر به امر تو باشد فلک / سوار خرد به که در هر نفس ×× بمیدان حمد تو راند فرس / شود تا میان سواران همال ×× نهد زین معنی به اسب خیال

انجام: عنان سعادت به دست تو باد ×× به زین جلالت نشست تو باد / حدیث من دردمند حزین ×× به طبع تو مقبول باد آمین

چاپ: ضمن گنجینه بهارستان، علوم و فنون-۳، فرسنامه -۱، مسلسل ۱۶، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۷ش، با تصحیح آرش ابوترابی همدانی با عنوان «فرسنامه حسامی»

[الذریعه ۱۷۱/۱۶؛ نسخه‌های منزوی ۴۴۴/۱؛ فرهنگنامه‌ها ۱۵۶؛ فهرستواره منزوی ۳۸۳۲/۵ بدون نام مؤلف]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۰۴۹/۴

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۰گ (۱۴۳ر- ۱۶۲پ) [مختصر ف: - ۵۸۲]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۷۷/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ربوص آنکه چون تنگ آن بر کشی ×× کند از پی منع آن سرکشی

کا: محتملاً رضا قلی، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۴ص، ۱۳ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵ - ۳۹۵]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۵۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲-۱۳ق؛ ۱۰گ (۴۱ر-۵۰ر) [ف: ۱ - ۹۱]

۴. تهران؛ سازمان مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۷۸/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر

بی‌کا، تا: دوشنبه جمادی الاول ۱۲۲۰ق؛ کتاب سوم باب پانزدهم

تا بیست و هشتم؛ جلد: تیماج، ۸گ (۸۴ر-۹۱پ)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: - ۷۰]

۵. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۳/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** که هر گه که قصد آرد جل بخوردن ×× بدندانش نیاید غیر آهن

بی کا، بی تا [نشریه: ۳ - ۳۲]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶۹/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۵۳ص (۵-۵۷ هامش)، ۱۲ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [سنا: ف: ۱ - ۳۶۱]

← فرسنامه منظوم ← فرسنامه

● فرسنامه منظوم / شعر، حیوان‌شناسی / فارسی

faras nāme-ye manzūm

ناشناخته:

۱. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره

به نظم؛ بی کا، تا: قرن ۹ [نشریه: ۷ - ۵۳۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۲۳/۱

آغاز: بسمله. حمدله ... اما بعد این رساله ایست مزین و مشرف بخلعت ... بندگی حضرت پادشاه کشورگشای ... مبنی بر پنج فصل است: فصل اول در بیان سنجها ای که هنر را مطلوب است (ص۱۶)؛ فصل دوم در بیان سنجها ای که جهت خوبی هیأتست (۲۲)؛ فصل سیوم در بیان رقمهای بدو دفع آن (۲۶)؛ فصل چهارم در بیان نکته ای چند و دانستنی (۳۵)؛ فصل پنجم در بیان لونها و نشانها (۵۰)؛ فی توحید باری عز اسمه. بنام پادشاه آفرینش ×× بصارت بخش چشم اهل بینش / خداوندی که علام الغیوب است ×× خداوندی که ستار العیوب است؛ **انجام:** حسینی در دو اندوهت سراید ×× امیدم آنکه امیدت براید

مثنوی‌ای است در ۳۰۰ بیت با دیباچه‌ای به نثر و به نام جلال الدین سکندرشاه از سیدحسینی که پیشه سپاهیگری داشته است. در آن آمده: «پسند افتد بنزد این جهانگیر ×× ادا کن هر چه خواهی کرد تقریر/ بگفتا چون تویی مرد سپاهی ×× شناسی اسب را دانم کماهی / بیان کن اسب را سنجی و ترکیب ×× که هر یک چون سزد آن را بترتیب / چگونه باید و آنرا چه شاید ×× هنر بخشد و یا خوبی فزاید / که تا سر کره کز مادر بزاید ×× توان دانست کز بهر چه شاید / شنیدم پند عقل خرده دان را ×× بیانش کرده ام مطلوب و مرغوب / بغن رایضی دستی تمامم ×× خداداست و آنرا نیک دانم / مرا از جد خود شاه ولایت ×× سید این بخشش ای صاحب حکایت / که هر مرکب که آرم زیر رانش ×× بدانم در زمان تاب و توانش /که رفتش چون و او را تک چه باشد ×× بروزکار زورورگ چه باشد»، درباره عیب‌های اسب در آن آمده: «که چالغ، او غتو گه گیر و بدرو / رمنده بدلگام و کندو کجرو»؛ خط: نستعلیق، کا: مسعود کاتب، تا: ۱ جمادی الاول ۱۰۲۴ق، جا: کتابخانه شاه محمد قطبشاه؛ جلد: تیماج مذهب، ۵۶ص (۱-۵۶)، ۵۶ سطر (۳×۸)، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۱۴ - ۳۶۶۷]

۳. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۱۸۹/۱

به نظم، ناشناخته؛ بی کا، تا: ۱۰۲۸ق [اوراق عتیق: ۱ - ۲۵۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۷۷۵/۲

از فارس؟؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: جمعه ۱۰ رمضان ۱۲۱۴ق، جا: خاش؛ جلد: تیماج، ۳۶گ (۶۵ر-۹۰پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۵۰]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۳۷/۳

آغاز: بنام آنکه نو چرخ فیروز ×× بفرمانش نیاساید شب و روز؛ **انجام:** چه افکندی لگامش دردهن زن ×× در این سه روزه باید کرد این فن / پس از سه روز آبش را تو کم ده ×× پس از سه بار سیرابش کنی به.

منظومه‌ای است در علاج بیماری‌های اسبان که سراینده در سه شب آن را به نظم کشیده و در مقدمه آن آورده: «سه شب با طبع خود اندیشه کردم×× فرو رفتن بفکرت پیشه کردم / به نظم آوردم این نیکو سخن را ×× نماید یادگار از من بدنیا»، برخی عناوین این منظومه از این قرار می‌باشد: علاج اسبی که او را مار گزیده باشد، علاج اسبی که بی نعل تاخته باشد، علاج اسیب که اوفه داشته باشد،علاج اسبی که سربند او از هم در رفته باشد، علاج اسبی که از یمان تب می کند و...؛خط:نستعلیق زیبا، کا: محمد میرزا شکرالله حسینی تفرشی طرخورانی،تا:۹جمادی الاول ۱۲۹۴ق، جا: کرمان؛ ۲۶گ (۴۸ر-۷۳ر)، ۷ سطر، اندازه: ۵×۹سم [ف: ۳۵ - ۵۰۸]

● الفرش = فرش الحروف / تجوید / عربی

al-farš = farš-ul ḥurūf

ناشناخته:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۵۷

آغاز: اعلم ان هذا هو الفرش و لم أعد فیه من الاشیاء التی کتبتها فی الاصول إلا هاء الضمیر التی قبلها یاء ساکنة او محذوفة؛ **انجام:** شانئك بفتح الیاء من غیر ضمیر ولی دینی فی الحالین حمالة کفوا احد الا لفوء احد

یک دوره اختلاف قرائت است به ترتیب سوره‌های قرآن و به صورت جدول‌بندی؛ خط: نسخ، بی کا، تا: ربیع الثانی ۸۰۹ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۳۹گ، ۱۴ سطر (۹/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۴ - ۹۷]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۲۴۶

آغاز: سورة فاتحة الکتاب. ملك بلا الف؛ **انجام:** کفوا احد. ل

رساله ایست در تجوید و قرائت و در فهرست با عنوان «فرش الحروف» آمده؛ خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۹۵ق، به دستور میرزا مهدی؛ مجدول؛ ۴۴گ، ۱۴ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم

[ف: ۵ - ۳۶۳]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۳/۲

انجام: الفلق و الناس لیس فیهما شیء و الله اعلم بالصواب.
از سورة البقره تا سورة الناس را شامل است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ با ۵ سرلوح زیبا، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۳۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۲۲/۱سم [ف: ۵ - ۱۰]

۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۷۳/۱

مطالب با عنوان «فصل» آغاز می‌شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲ص (۱-۱۲)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۹۲]

۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۷۳/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ ۷گ (۱۳-۱۹)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۹۲]

← فرش الحروف ﴿ الفرش

● **فرشتگان** / کلام و اعتقادات / عربی

fereštegān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۰۹/۳

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲ص [ف: ۵ - ۲۴۶]

● **فرشتگان و ملائکه** / کلام و اعتقادات / فارسی

fereštegān va malā'eke

قمی، علیقلی بن قره چغای، ۱۰۲۰؟ق۱۱ قمری

qomī, 'alī-qolī ebn-e qara čoqāy (1612 - 17c)

با این عنوان‌ها: فصل دویم در ذکر ملائکه ذوالبدنین عرشی که حمله عرش رب العالمین گویند؛ فصل سیوم درذکر ملائکه ذوالبدنین ارضی؛ مقاله هفتم در ذکر ملائکه حقیقه مثالیه فقط در سه «فصل»: فصل ۱) در ذکر ملائکه ساکنین عالم جنات و سماوات مثالی، فصل ۲) در ذکر ملائکه ساکنین در عالم دوزخ و ارضین مثالی ظلمانی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۳۱/۶

آغاز: و بعد از او نفس مثالیه و عینیه فلک ثوابت است ... و بعد از او اشراف آنها نفس ناطقه مثالیه و عینیه فلک شمس است؛ **انجام:** و سد نه جنت خادم آنهاست لهذا ملک موکل.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۸۲ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۴گ (۲۲۴-۲۴۷)، ابعاد متن: ۶×۴، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۵۶۶]

● **فرشته نامه** / شعر / فارسی

ferešte nāme

غزلیات شاعری است با تلخص «فرشته»

[مشترک پاکستان ۱۴۹۰/۸]

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۶۹/۸

آغاز: بسمله ای مرا از رخ زیبا تو صدگونه صفا ×× چشم دارم که دهم بوسه کف پای ترا / از نسیم خم گیسوی تو شوریده شوم ×× خود ترا نیست بحالم سرمویی پروا؛ **انجام:** ژاژ خواهی مکن زمن بشنو ×× حیف معقول بهتر است و زژاژ / ضعیفی ناتوانی دردمندی ×× بدام و محنت وغم پای بندی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق؛ جلد: تیماج، ۱۲گ، اندازه: ۹×۱۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۵۱]

● **فرصت نامه** / شعر / فارسی

forsat nāme

جمالی اردستانی، جمال الدین محمد، ۸۱۴-۸۸۳؟قمری

jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412-1479)

مثنوی است در ۴۲۰ بیت آمیخته به نثر در غنیمت شمردن فرصت به سبک عارفان که بیشتر فرصت‌های معنوی مد نظر اوست و همانند برخی دیگر از آثار او با استفاده از حکایات به شرح و تفسیر آن می‌پردازد و از آیات و روایات استفاده می‌کند. از ابیات مثنوی جلال الدین رومی و کاتبی نیشابوری بهره برده و داستان‌هایی چون داستان یوسف و سائل و داستان محمود و ایاز دستمایه بخشی از این مثنوی است. وصیت نامه بخش واپسین این اثر است که گویا آن را برای یکی از مهمترین مریدان خود سروده که او را به رعایت موارد متعددی سفارش می‌کند که در شناخت سیره و روش و عقاید شخصی او در طریقت راهگشاست.

آغاز: بسمله. در معنی آیت «یوم تبدل الارض غیر الارض و السموات» و در معنی سوره «و اللیل اذا یغشی و النهار اذا تجلی» و در شرح ازل ها و ابدها در ظهور نبوت و سیر ولایت و حسن محبت و در معنی حدیث «اولیائی تحت قبابی لا یعرفهم غیری» و در نفی صفات و اثبات ذات ها به قدر قابلیت اشیاء ... بیا فرصت شمار این زندگانی × به چنگ آور حیات جاودانی / حیاتی که نه از روی معانیست × نمایش ها و نقش دار فانی است
انجام: که مشک آفتاب و ماه تابان × گواه خود خودند اندر شتابان / ره دور ای پسر خوش گشت کوتاه × در این آخر زمان و الحمد لله

چاپ: تهران، انتشارات کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۹ش، تصحیح امیر سروری، رسائل پیر جمال اردستانی، دفتر دوم، صص ۲۳۳- ۲۵۴

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۲۱/۱۱-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 813 (بلوشه ۱۷۵۷)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۹۴]

● **فرض الصلاة** / فقه / عربی

farḍ-uṣ ṣalāt

ناشناخته:

۱. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۳۹

مؤلف آن معلوم نیست؛ خط: نسخ، کا: حاج حسین کن سلقانی، تا: ۱۰۷۱ق؛ ۸۱گ، ۵ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: - ۳۷]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۳۶/۱

آغاز: بسمله، حمدله ... اما بعد فهذه رساله فی فرض الصلواه اجابه لالتماس (برگ ۱پ) ... مرتبه علی مقدمه و فصول ثلاله و خاتمه ... قسمان فرض و نفل و القرض هنا حضر الفرض و للنفل رساله منفرده الفصل الاول فی المقدمات (برگ ۵ر)؛ **انجام:** و لو کانت ثلثا قضی الحاضر

رساله‌ای است در واجبات نماز؛ خط: نسخ درشت، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: چرم، ۵۸گ (۱پ-۵۸پ)، ۶ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۳۳۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۶۳۴/۱

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلم علی خیر خلقه محمد؛ **انجام:** فجاز و کذا النذر المطلق.

مرتب است بر مقدمه و سه فصل و خاتمه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۲ق؛جلد:مقوا،۱۴گ(۱-۱۴)،اندازه:۱۵×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۳۴۳]

۴. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۳۰۷/۳

آغاز: بسمله - الحمدلله رب العالمین و الصلوه علی افضل المرسلین محمد و آله و عترته الطاهرین؛ **انجام:** و لو اطلق الفضاء علی صلوه الطواف و الجبازه فمجاز کذا النذر المطلق تم فی

رساله ایست در باب نماز شامل یک مقدمه و سه فصل و یک خاتمه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ ۳۳گ، ۹ سطر، اندازه: ۴×۸/۵سم [ف: ۱ - ۲۸۸]

● **فرض الصلاة (ترجمه)** / فقه / فارسی

farḍ-uṣ ṣalāt (t.)

ترجمه رساله «فرایض صلوات» محمد بن یلی! که به اشارت عالمی ربانی رساله مذکور را ترجمه نموده است. شامل «مقدمه» و سه «فصل» و «خاتمه».

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۹۶/۲-۳۴/۱۶۶

آغاز: بسمله سپاس بی قیاس هر موجودی را تقدست آلاؤه وعظمت کبریاوه که موحد وجود کل موجوداتست ... شیخ الاسلام ... محمد بن یلی طیب الله مرقده ... درباب فرایض صلوات واجبه تصنیف کرده بود که مشتمل بر بدایع وغرایب وفراید ونکات ... قال رحمه الله الحمدلله رب العالمین ... فهذه رسالة و جیزة فی فرض الصلوة اجابة لالتماس؛ **انجام:** ونماز طواف ونماز مرده را فطنا گفتن مجاز باشد و همچنین نذر مطلق را تمت الرسالة الشریفة الموسومة بالالفیه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج ، ۱۵گ، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۸۸۴]

● **الفرض العینی** / کلام و اعتقادات / عربی

al-farḍ-ul ʻaynī

یک دوره فشرده اعتقادات و احکامی است که شیعیان باید بیاموزند شامل توحید، اعتقادات و احکام عملی با عناوین «و اعلم ... و اعلم» که باید قرن نهم یا قبل از آن تألیف شده باشد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۴۱/۳

آغاز: الحمد لله علی نواله و صلواته علی محمد النبی و آله، هذه رسالة فی الفرض العینی و ضعتها تقرباً الی الله الواحد الغنی اعلم ان العالم کل موجود سوی الله تعالی محدث لانه لایخلو عن الحرکة و السکون و هی حادثة؛ **انجام:** ویلیه القولیان ویلیه الفعلیان مقتصراً علی الایسر فالایسر

خط: نسخ کهن، کا: محمد بن خلیل بن (شیخ)، تا: شنبه ۴ ربیع الاول ۸۲۲ق؛ جلد: چرمی مذهب، ۱۲گ (۱۱۰-۱۲۱)، اندازه: ۱۴/۳×۱۸/۷سم [ف: ۴۳ - ۹۱]

● **فرض محال** / فلسفه / فارسی

farz-e mahāl

توضیحی است برگفته شیخ احمد احسایی که گفته: فرض محال محال است بر خلاف عقیده فلاسفه که آن را محال نمی‌داند.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۵۶۴/۴-۲۷/۲۳۴

آغاز: بسمله فرمودند که حکماء سلف را عقیده این است که فرض محال محال نیست و این مطلب مسلم است ... و مرحوم شیخ اعلی الله مقامه بر ایشان رد فرمودند که فرض محال محال است؛ **انجام:** اصلاً در ملک خدانیست نه او را تعقل شاید ونه تصورش ممکن است وتعبیری هم از او نمی‌توان آورد بلکه از این گونه بیانات هم عاری و بری است والسلام

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۶ - ۳۰۳۱]

← فرض و سنت > کفایة الاسلام

● **فرض و سنت** / فقه / فارسی

farz va sonnat

ابوالفتوح اصفهانی، اسعد بن محمود، ۵۱۵-۶۰۰ قمری

abolfotūh-e esfahānī, as‘ad ebn-e mahmūd (1122-1204)

با عنوان‌های «باب».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵/۲-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۰۴۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۱۷ر و پ) [فیلمها ف: ۱ – ۴۶۱]

● **الفرضية = الفرائض** / فقه / عربی

al-farḍīyya = al-farā'iḍ

رساله‌ای در بیان احکام ارث طبق مذهب امامیه و رد بر عامه خصوصاً مذهب حنفیه است. در این رساله نگارنده از شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ملل و نحل شهرستانی و ... مطالبی نقل می‌کند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۴۳/۱

آغاز: نحمدك يا معطی الكمال و يا منقذاً من الضلال و نصلی و نسلم علی خاتم أنبيائك ... ثم اعلم أن لجماعة الحنفية التابعين لامالهم الأعظم أی حنيفة؛ **انجام:** و غير منحصر فی حال عدمهم و هذا واضح لولا جهلهم و تعصبهم؛ تمت الرسالة الفرضية و الحمدلله علی الهداية الی معرفة أهل العصمة.

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۲۹ جمادی الثانی ۱۳۵۰ق؛ مصحح؛ ۱۹گ (۱–۱۹)، ۱۸ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۳۰ – ۶۰۲]

● **فرضية التجويد** / تجوید / عربی

farḍīyyat-ut tajwīd

محمد فیض الله

mohammad feyz-ol-lāh

محمد فیض الله: ترجمه‌اش به نظر نرسید. از کتاب بر می‌آید که مؤلف از مردمان قرن ۱۱ به بعد است و پیرو طریقه سنت و جماعت. رساله در بیان اهمیت فن تجوید است از جنبه فقهی. رساله مرتب است بر دو فصل: ۱. بیان حکم التجوید و درجاته؛ ۲. فیما یترتب به فساد الصلوة و عدمه.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۸۱۸

آغاز: الحمدلله الذی نور بكتابه قلوب التالين الذين به العابدين؛ **انجام:** و صلی الله علی من قال لی مع الله وقت لايسعنی فيه ملك مقرب و لانبی مرسل و كان هذا الوقت فی الصلوة و قال قرة عينی فی الصلوة و قال ارحنی يا بلال و سلم عدد معلوماته و مداد كليماته و علی آله و اصحابه و احبائه الی يوم القيامة كذلك آله العالمين و رحم الله تعالی عبداً يقول آمينا.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۸گ، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۶ – ۱۶۹]

← فرعون ⟵ ایمان فرعون

← فرعونیه ⟵ ایمان فرعون

● **الفرق = كتاب الفرق** / لغت / عربی

al-farq = k.-ul farq

هذلی، یونس بن عبدالمجید، – ۷۲۵ قمری

hozalī, yūnos ebn-e 'abd-ol-majīd (- 1326)

رساله‌ای است در بیان فرقهایی که در نام‌گذاری اعضاء و جوارح انسان با حیوانات وجود دارد از جمله شفه، جهت لب انسان؛ مشفر، برای شتر؛ منقار، جهت پرنده و ... . نام مؤلف در نسخه موجود از سوی کاتب، «هذلی» آمده که بایستی یونس بن عبدالمجید هذلی ارمنتی باشد لیکن به نام ابوحاتم سجستانی (– ۲۵۵ه.ق) به سال ۱۴۰۷ق با تحقیق دکتر حاتم صالح الضامن، در بیروت چاپ شده است. یادآور می‌شود: نسخه‌ای که اساس تحقیق دکتر صالح بوده نیز از «هذیلی» دانسته شده است.

[كشف الظنون ۶۰۱/۱؛ هدیة العارفین ۵۷۲/۲؛ الاعلام ۲۶۲/۸]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۹۱۰/۱۳

آغاز: هذا كتاب ما خالف فيه الانسان ذوات الاربع من البهائم و السباع و الطير، يقال فم الانسان و فيه ثلث لغات؛ **انجام:** ثم فی النتهاء السن يقال جمل بازل ... و شاة و بقرة صالغ و ثور شبب و شبوب و مشب

خط: نستعلیق، کا: شیخ محمود بن علی چاوش قرمانی غسانی (به قرینه رساله پنجم)، تا:اواسط صفر ۱۰۴۷ق؛ مصحح، محشی؛ در پایان نسخه چنین آمده: «كتاب الفرق تأليف الهذيلی ابی احمد عبدالله ... اميرالمؤمنين ثبت الله دولته بمدينة السلام بغداد و كتبت من النسخة من نسخة كتبت سنة اثنتين و خمسين و ستمائة و صلی الله علی رسوله و صحبه و سلم»؛ ۶گ (۲۰۲–۲۰۷)، ۳۶–۳۸ سطر، اندازه: ۸×۲۴سم [ف: ۴۰ – ۳۷۶]

● **الفرق** / ادیان و مذاهب / عربی

al-firaq

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۳۳/۹

خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن علی واعظ حنفی، تا: ۹۰۲ق؛ تملک: ریحان الله الموسوی، شرف الدین محمد مکی بن محمد ضیاءالدین بن شمس الدین بن حسن بن زین الدین من ذریة الشریف ابی عبدالله الشهید شمس الدین محمد بن مکی مطلبی عاملی جزینی عاملی به تاریخ ۱۱۷۵ق؛ جلد: تیماج، ۲۲ص (۱۴۲–۱۶۳)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳۲ – ۴۸]

● **الفرق (رسالة فی ...)** / ادیان و مذاهب / عربی

al-firaq (r. fī ...)

مختصری در بیان فرق و عقاید آنها.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۳۶/۴

آغاز: و قال صلی الله تعالی عليه و سلم ان بنی اسرائيل تفرقت علی

اثنین و سبعین؛ **انجام:** و القدریه کثیرة فی دیار البصرة و کذا الخوارج فیها تبیین المحارم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مذهب،۴ص(۳۰۸-۳۱۱)،۲۱سطر،اندازه:۱۶/۵×۲۴سم[ف:۳۲- ۵۱]

● **الفرق الاسلامية** / ادیان و مذاهب / عربی
al-firaq-ul islāmīyya

غیر همانند:

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۶۳/۱۵

آغاز: الملل الموجودة فی زماننا هذا ثلاث الیهود و النصاری و المسلمون و کل ملة من هؤلاء افترقوا فرقا کثیرة؛ **انجام:** و ان اعتقادی ان الفرقة الناجیة من هذه الفرق الهالکة الامامیة القائلین بامامة الاثنی عشر و العقل و النقل دالان علیه

فرقه‌های اسلامی در این رساله با کمال اختصار گزارش شده است، با ذکر خصایص اعتقادی هر یک از فرقه ها، در فرقه‌های اهل سنت بسیار گذرا گفتگو شده و در فرقه‌های شیعه مفصل تر سخن رفته است؛ خط: نستعلیق، کا: علاء الدین محمد بن حسین الحافظ القاری، تا: شعبان ۹۶۵ق؛ جلد: تیماج، ۴گ (۱۰۶ر-۱۰۹پ)، اندازه: ۸/۵×۱۷سم [ف: ۴ - ۲۹۸]

۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۳/۷

الفرق الاسلامیة از مواقف ایجی از ملل و نحل شهرستانی؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۲۹]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۴۵/۳۷

آغاز: قال النبی (ص) ستفرق امتی من بعد ... و احدی ناحج، فاصل هؤلاء الاثنین و السبعین من ستته: الخارجیة، الرافضیة، الجهمیة، الجبریة، القدریة، المرجئة. تم تفرقت کل فرقة اثنی عشر فصاروا کلهم اثنی و سبعین فرقة؛ **انجام:** المشبهة یقولون، ان الله تعالی خلق الادم (ع) علی صورته، و الحشویة یقولون السنة و النقل و الواجب کلها بمنزلة واحدة. فهذه مجموع حکایات الفاظهم علی طریق الایجار و الاختصار ...

فرق اسلامی را به شش فرقه تقسیم کرده و عقاید هر یک را به اختصار گفته است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد شاه قاضی، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ جلد: میشن، ۲گ (۲۹پ-۳۰ر)، اندازه: ۱۴/۸×۲۶/۱سم [ف: ۸ - ۳۸۵]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۹۹/۲۲

آغاز: فی ذکر الفرق التی اشار الیها الرسول ... و کان ذلک من معجزاته حیث وقع ما اخبر به؛ **انجام:** و للفقهاء فی معاملتهم خلاف هو خارج عن فننا

گفتاری است در بیان هفتاد و سه فقه مسلمین که در گفته حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله بدانها اشاره شده با مختصری از اعتقادات آنها و این‌که از هشت تیره اصلی جدا می‌شوند (معتزله، شیعه، خوارج، مرجئه، نجاریه، جبریه، مشبهه، اشاعره)؛ کا: محمد ابراهیم نصیری، تا: ۱۰۹۷ق؛ جلد: تیماج، ۵گ (۴۰۱ر-۴۰۵پ)، اندازه: ۱۸/۵×۳۱سم [ف: ۲۷ - ۲۱۹]

● **الفرق الاسلامیة الباقیة من الثلاثة و سبعین (الفصل الثانی فی تعداد)** / ادیان و مذاهب / عربی، فارسی
al-firaq-ul islāmīyya al-bāqīya min-aṯ ṯalāṯa wa sab'īn (faṣl-uṯ ṯānī fī ti'dād)

جمل کلام علی «ایمان المرء یعرف بایمانه ...» به ترتیب تهجی از الف تا یاء با ترجمه فارسی در اواخر.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۶۶/۲-ف

نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه توبینگن MaVIII 4؛ بی‌کا، بی‌تا؛ [فیلمها ف: ۳ - ۱۵۴]

● **الفرق الاسلامیة و اسرار الحروف** / ادیان و مذاهب / عربی
al-firaq-ul islāmīyya wa asrār-ul ḥurūf

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۸۷/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: - ۲۹۱]

● **فرق الهام و تعلیم** / عرفان و تصوف / فارسی
farq-e elhām va ta'līm

غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰ - ۵۰۵ قمری
qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059 - 1112)

وابسته به: احیاء علوم الدین = احیاء العلوم؛ غزالی، محمد بن محمد (۴۵۰-۵۰۵)

در فرق بین الهام و تعلیم از کتاب احیاء العلوم غزالی است. در این فرق غزالی سر آن دارد که ثابت کند که الهام شهود و دید انسانی است که سرانجام به معرفت حقیقی می‌کشد و با تعلیم که از علوم اکتسابی و معلومات درسی به هم می‌آید فرق اساسی دارد و آنچه راهبر است الهام است نه تعلیم درسی.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۵۹/۲

آغاز: من احیاء العلوم لا بوحامد [= لابی حامد] محمد الغزالی الفرق بین الالهام و التعلیم؛ **انجام:** و لکن ما اعظم الفرق بینها و ما اعظم ... من الاخره اکبر درجات و اکبر تفضیلاً.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۹ص، ۱۵ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۵ - ۶۱]

● **فرقان الفقراء** / - فارسی
forqān-ol foqarā'

ظهیرالدوله، علی بن محمد ناصر، ۱۲۸۱ - ۱۳۴۲ قمری
zahīr-od-dowle, 'alī ebn-e mohammad nāser (1865 -

1924)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۲۹/۱-ف

نسخه اصل: نوشته از روی اصل. ملکی آقای عبدالله انتظام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [فیلمها ف: ۲ – ۱۲۴]

● **الفرقان الکریم فی تفسیر القرآن العظیم** / تفسیر / عربی

al-furqān-ul karīm fī tafsīr-il qur'ān-il 'aẓīm

اصفهانی، محمد باقر بن محمد محسن، ق۱۳ قمری

esfahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad mohsen (- 19c)

اساس این تفسیر مزجی بسیار مختصر، نوشته‌های پراکنده‌ای است که حاج کریم خان کرمانی در حاشیه نسخه‌ای از قرآن نگاشته و مؤلف ما آنها را با اختصار در این کتاب تنظیم کرده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۷۲/۱

آغاز: الحمدلله الذی أنزل الفرقان علی عبده لیکون للعالمین نذیراً و الشکرالله الذی أرسل رسوله بالهدی و دین الحق شاهداً و مبشراً؛ تا اواخر سوره بقره را دارد و گویا پیش از این نگاشته نشده؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: پارچه‌ای، ۳۴گ (۱پ-۳۴ر) [ف: ۱۹ – ۱۷۶]

● **فرق بلوغ کمال و کمال بلوغ = بلوغیه** / عرفان و تصوف / فارسی

feraq-e bolūq-e kamāl va kamāl-e bolūq = bolūqīyye

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ – ۸۳۴ قمری

ne'mat-ol-lāh-e valī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1330 - 1431)

رساله‌ای بسیار مختصر.

آغاز: الحمد لله و لا اله الاالله و الله اکبر سایلی سلمه الله سؤال کرد که فرق میان کمال بلوغ و بلوغ کمال چیست؟ بیت: آن سؤالش را جوابی گفته‌ام

چاپ: چاپ شده

[فهرستواره منزوی ۷۶۶/۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۲۰/۳۵

کا: محمود بن محمد حسینی، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲گ (۳۲۹-۳۳۰)، ۲۳ سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۰ – ۱۷۸۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۲/۳۹

خط: نستعلیق، کا: محمد مظفر بن محمد حکیم، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۳۳ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [سنا: ف: ۱ – ۲۱۰]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۷۱

خط: نستعلیق، کا: میرغلام محی الدین، تا: ۱۱۰۹ق؛ جلد: میشن، ۱۰گ (۳۶۴ر-۳۷۳پ)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ – ۶۷۷]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۶۴/۲۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۳۴ق؛ ۹ص (۱۷۱-۱۷۹)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳ – ۵۲۱]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۵۳۰

خط: نسخ، کا: عباس بن محمد شیرازی همدانی، تا: ۱۲۶۴ق؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱گ (۱۲۹)، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۸/۵×۴۰ سم [الفبائی: – ۹۰]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰/۴۰ عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۳ – ۱۳۰۸]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۹/۳۹

خط: نسخ ریز، کا: عباس بن محمد شیرازی الاصل همدانی المسکن، تا: ۱۲۶۴ق؛ ۱ص (۲۵۲)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۳۲ – ۱۴۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۶۷/۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بلوغ کمال علم بانه لایعلم الا هو

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۲ص (۱۴۵-۱۴۶)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ – ۵۹۶]

۸. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۹/۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** لا یعلم الا هو.

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲ص (۳۱۵-۳۳۶)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱ – ۹۳]

● **الفرق بین الآیات و الکرامات** / اخلاق / عربی

al-farq bayn-a āyāt-i wa-l kirāmāt

حکیم ترمذی، محمد بن علی، – ۳۲۰ ؟ قمری

hakīm-e termezī, mohammad ebn-e 'alī (- 933)

گفتاری است عرفانی، در جدایی معجزه و کرامت.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۴/۷-عکسی

آغاز: بسمله. رب اعن برحمتک الفرق بین الآیات و الکرامات. قال ابو عبدالله محمد بن علی الحکیم(رح) الحمدلله ولی الحمد و اهله. اما بعد، فانک ذکرت ان ناساً من منتحلة العلم؛ **انجام:** و ان منهم لرجال لو ان احدهم یقسم علی الله لایر.

اصل نسخه: ترکیه، راشد افندی، ش ۱۵۷۱؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۵۹۳ق؛ ۵۴گ (۳۱۲-۳۶۵) [عکسی ف: ۲ – ۲۰۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۳/۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۴۵۱]

● **الفرق بین أحکام المرأة و الرجل** / فقه / عربی

al-farq bayn-a ’aḥkām-il mar’at wa-r rajul

وحدتی، عثمان بن عبدالله، - ۱۱۳۵ قمری

vahdatī, ‘osmān ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 1723)

رساله‌ای کوتاه در بیان تمایزات فقهی سی‌گانه زنان و مردان است که از کتاب فقهی عالمی به نام «وحدتی» تلخیص گردیده است. باید دانست بر اساس سرچشمه‌های موجود، دانشمندی که با نام «وحدتی» و دارای آثار فقهی بوده باشد، به نظر می‌رسد منحصر در عثمان بن عبدالله اسکوپی ادرنه وی متخلص به «وحدتی» (- ۱۱۳۵ق) باشد که دارای اثری فقهی با عنوان «مهتدی الأنهر فی شرح ملتقی الأبحر» است و ممکن است تلخیصی از آن بوده باشد. از المهتدی، دو نسخه از آن در کتابخانه جامع سلیمانیه- استانبول در ضمن مجموعه اسعد افندی و حمدیه موجود است. به هر حال در این باره باید بیشتر تحقیق گردد. باید توجه داشت که نام اثر، پیشنهادی بوده و بر اساس موضوع اثر ثبت گردیده است. (حسین متقی)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۰/۴۵ کر

آغاز: اعلم أن المرأة تخالف الرجل فی ثلثین موضعاً؛ الأول یشترط علیها ... الوجه و الکفین و القدمین و الثانی ترفع یدیها عند التحریمة إلی منکبیها و الثالث أن تضع یمینها علی شمالها تحت؛

انجام: الثامن و العشرون أن لا تکره صلاتها فی الحریر بخلاف الرجل و التاسع و العشرون أن تستر کفیها عند التحریمة ندباً بخلاف الرجل و الثلاثین أن تنخفض و لاتبدی الضبعین

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۱۶۶پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۵×۹/۵سم [ف: ۴۰/۲ - ۳۷۵]

● **الفرق بین الاخباری و المجتهد = الفرق بین المجتهدین و الاخباریین = الفروق ...** / اصول فقه / عربی

al-farq bayn-al axbārī wa-l mujtahid = al-farq bayn-al mujtahidīn wa-l axbārīyīn = al-furūq ...

بحرانی، سلیمان بن عبدالله، ۱۰۷۵؟ - ۱۱۲۱ قمری

bahrānī, soleymān ebn-e ‘abd-ol-lāh (1665 - 1710)

گفتاری است در بیان فرق بین اخباری و مجتهد.

آغاز: ذکر الفاضل الشیخ سلیمان بن عبدالله البحرانی ... مضمار الکلام فی هذه المسئلة واسع فنقتصر علی ما یحصل به التنبیه فنقول من جهة الفرق بینهما ان الأخباریین لایجیزون العمل بالبراءة الأصلیة.

انجام: وافقهم علی هذا بعض المجتهدین کالمرتضی و هو ألاقوی و بالجملة فالفروق کثیرة الا أن المقام ضیق لتوزع البال و کثرة الاشتغال.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۰۷/۱۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲ص، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۸۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۵۰۷/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۲۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۵۰۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۷ سطر(۱۴×۱۶)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [رایانه]

۴. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۰۶/۲

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه نسخه‌های مشابه ذکر شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: کربلا و نجف؛ جلد: تیماج، ۳ص، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: - ۲۶۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۶/۲۴

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۲۲۰ق؛ کاتب نسخه این پرسش و پاسخ را به طور خلاصه نقل کرده؛ ۲ص (۳۷۴-۳۷۵) [ف: ۹ - ۵۸۷]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۱۰۷/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم بن احمد علی استرآبادی کرد محلی، تا: ۱۲۳۴ق، جا: کربلا؛ جلد: تیماج، ۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۳]

۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۶۱۲/۱۳

آغاز: برابر

کا: سید محمد بن محمد باقر بن قوام الدین محمد بن مفید موسوی استرآبادی، تا: ۱۲۳۸ق؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱۰۹پ-۱۱۰)، ۱۵ و ۱۶ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳ - ۷۸۳]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۵۶/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن ملا عبدالعظیم بیدگلی، تا: ۱۲۵۷ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱۹۷ر-۱۹۸ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱سم [ف: ۴۴ - ۲۲۵]

● **الفرق بین الاخباری و المجتهد** / اصول فقه / عربی

al-farq bayn-al axbārī wa-l mujtahid

اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸ - ۱۲۳۲ ؟ قمری

axbārī, mohammad ebn-e ‘abd-on-nabī (1765 - 1817)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۶/۲۸

آغاز: و هناک وجه و فرق آخر لایدرک الا لطیف البصر و دقیق النظر؛ **انجام:** و ذکر العلامه فی النهایه ان اکثر الامامیه کانوا اخباریین.

بی‌کا، تا: ۱۲۲۰ق؛ ۳ص (۳۸۳–۳۸۵) [ف: ۹ – ۵۸۹]

● **الفرق بین الاخباریین و الاصولیین** / اصول فقه / عربی
al-farq bayn-al axbārīyīn wa-l uṣūlīyīn
یزدی حائری، محمد باقر بن مرتضی، ۱۲۳۹ – ۱۲۹۸ قمری
yazdī hā'erī, mohammad bāqer ebn-e morteza (1824 - 1881)
در فروق اصلی و مهمی که بین اخباریان و اصولیان می‌باشد و اثبات این‌که بین اینان فرق‌های اساسی است نه نزاعهای لفظی. این رساله مفصل به درخواست شیخ علی (؟) نگاشته شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۸۲/۲
آغاز: الحمدلله الذی جعل للحق میزاناً فارقاً و نصب علی ما أراد من العباد دلیلا ناطقاً
فقط فرق اول؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲گ (۸۹ر–۹۰پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۱ – ۹۵]

● **الفرق بین الاخباریین و الاصولیین** / اصول فقه / عربی
al-farq bayn-al axbārīyīn wa-l uṣūlīyīn
حسینی قزوینی، رضا بن محمد علی، ق۱۳ قمری
hoseynī qazvīnī, rezā ebn-e mohammad 'alī (- 19c)
تاریخ تألیف: ۲۵ ربیع الاول ۱۲۵۶ق
در این رساله بیست و هفت فرق بین اخباری و اصولی را شمرده و دو فریده در پایان اضافه می‌کند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۲۰
آغاز: اعلم أنه قد وجدت فی بعض الرسائل فی بیان الفرق بین المجتهدین و الاخباریین وجوهاً یحسن الاشارة الیها؛ **انجام:** لما عرفت من عدم استقامة تلک الانظار الفاسدة و الافکار المتفرقة و الحمدلله أولا و آخراً
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۵۶ق؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۴گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ – ۱۱۹]

● **الفرق بین الاخباریین و الاصولیین** / اصول فقه / عربی
al-farq bayn-al axbārīyīn wa-l uṣūlīyīn

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۰۲/۱
خط: نسخ، کا: شیخ علی بن عباس بحرانی، تا: ۱۲۷۳ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، قطع: وزیری [میراث شهاب: س۸ش۲ – ۲۱]

● **الفرق بین الاخلاص و الصدق** / عرفان و تصوف / عربی
al-farq bayn-al ixlāṣ wa-ṣ ṣidq
جنید بغدادی، – ۲۹۷ ؟ قمری
jonayd-e baqdādī (- 910)
آغاز: بسمله، الحمد لله و سلام علی عباده الذی اصطفی. قال الشیخ الامام ابوالقاسم الجنید، قدس الله روحهه و نور ضریحه: آنسک الله بقربه، و جدد لک فی کل وقت من الزیادة فی بره
انجام: فکان موجودا فی الصفة معدوما من المشرب، فصار عند ذلک موجوداً مفقوداً
چاپ: ایران، تهران، نشر جامی، ۱۳۹۰ شمسی، مسعود انصاری، در کتاب تاج العارفین جنید بغدادی: رسایل، سخنان و احوال

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۶/۱۵–ف و ۱۱۹۴/۱۳–ف
نسخه اصل: شهید علی پاشا ش ۱۳۷۴؛ خط: نسخ، کا: اسمعیل بن سودلیر، بی‌تا؛ ۳گ (۶۱ر–۶۳ر)، ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۱۳ و ۵۸۰]

● **فرق بین اصولی و اخباری** / اصول فقه / فارسی
farq-e beyn-e osūlī va axbārī
نظرات علمای اصول و اخباری‌ها در ادله استنباط أحکام، در این رساله گزارش شده و مؤلف سعی می‌کند اشتباهاتی که درباره این دو فرقه رخ داده رفع گردد.
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد آنچه مذکور ساخته اند که اخباریین می‌گویند که حجت دو چیز است.
انجام: و عالم دریشی عالم دیگر است و بظاهر شرع کاری ندارد، و الله اعلم.
[فهرستواره منزوی ۴۵۸/۹]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۷۴/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۵گ (۷۸پ–۱۰۲پ)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲۴ – ۲۳۶]

● **الفرق بین الاصولیین و الاخباریین** / اصول فقه / عربی
al-farq bayn-al uṣūlīyīn wa-l axbārīyīn

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۵۰۴/۷
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم و من علماء المحدثین شیخنا و مولانا ابو الحسن تلمیذ العلامة الشیخ المجلسی رحمه ... فحینئذ اعتصمت بکتاب الله العزیز الجبار و تمسکت باخبار الائمة الابرار ... فاعتقدت فی الاصول ما ورد عنهم ... ما حاصله مسئلة ما الفرق بین الاخباریین و المجتهد الجواب؛ **انجام:** و ممن صرح بذلک النوری رحمه الله فی کتبه لا سیما کتاب الاذکار و فیه اشکال لان جواز العمل و استحبابه کلاهما فی الاحکام الخمسة الشرعیه فاذا استحب العمل بمقتضی الحدیث، و الضعیف ثبت ذلک بالحدیث الضعیف فی ذلک ینافی ما تقرر من عدم تثبت الاحکام

بالاحادیث الضعیفة.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۹ص (۲۲۳-۲۴۱)، قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۱۴]

● **الفرق بین الاقرار و البینه للقاضی** / فقه / عربی

al-farq bayn-al iqrār wa-l bayyna lil-qāḍī

بهبهانی، عبدالله بن اسماعیل، ۱۲۶۲ - ۱۳۲۸ قمری

behbahānī, ʻabd-ol-lāh ebn-e esmāʻīl (1846 - 1910)

تاریخ تألیف: ۲۰ جمادی الثانیه ۱۳۰۵ق

رساله‌ای در بررسی علت اختلاف علماء در اطلاق تجویز عمل به مفاد اقرار جهت قاضی.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۲۰/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قال علماؤنا اذا حرر المدعی دعواه و استوفت الدعوی شرایط سماعها من کون الشاکی اصیلاً او ولیاً او وکیلاً عنه کاملاً جازماً فی شکایته مطلقاً أو ظاناً فیما یخفی علی الخلاف؛ **انجام:** من ان الکلام فی الاکتفاء بما هنا من الاذن النوعیة بقرینة شهادة الحال و عدمه لا فی اصل اعتبار رضاه فلیتأمل جیداً و الحمدلله تعالی اولاً و آخراً.

خط: نسخ، کا: اسدالله آصفی شوشتری، تا: ۲۰ جمادی الاول ۱۳۰۹ق؛ جلد: تیماج، ۲۱گ (۱پ-۲۱پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۸ - ۲۲۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۲۰/۹

خط: نسخ، کا: اسدالله آصفی شوشتری، تا: ۱۳۰۹ق؛ ۲۳گ (۱۸۳پ-۲۰۵پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۸ - ۲۲۴]

● **الفرق بین الالحاد و التوحید** / کلام و اعتقادات، اخلاق / عربی

al-farq bayn-al ilḥād wa-t tawḥīd

ابواسحاق بن نظام، ق۹ قمری

ābūeshāq ebn-e nezām (- 15c)

اهداء به: جلال الدین صدیق طبسی

تاریخ تألیف: دهه اول ذیقعده ۸۵۲ق؛ محل تألیف: یزد

رساله کلامی مختصری است در فرق بین الحاد و زندقه و تعطیل با توحید.

خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۳۹/۱۲

آغاز: بسمله و حمدله ... و بعد فمن عظام المنح الالهیة و جسایم الالطاف الغیر المتناهیة أن اطلع الله من مطابق فضله و افضاله

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در حاشیه اضافاتی دارد از مؤلف؛ جلد: تیماج، ۳ص (۲۷۰-۲۷۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۶/۱۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۲۱۱]

● **الفرق بین الامراض المشکلة = ما یشتبه من الاسباب و الدلائل و الامراض (کتاب فی) = التفریق بین الامراض** / طب / عربی

al-farq bayn-al amrāḍ-il muškila = mā yaštabih min-al asbāb wa-d dalā'il wa-l amrāḍ (k.-un fī) = tafrīq bayn-al amrāḍ

؟رازی، محمد بن زکریا، ۲۵۱ - ۳۱۳ قمری

rāzī, mohammad ebn-e zakarīyā (866 - 926)

در دیباچه می‌گوید که پیش از من کسی چنین دفتری ننوشته است. همان که به خجندی (-۵۵۲ق) و محمد بن علی سمرقندی (-۶۱۹ق) نیز نسبت داده شده است. در آن از رازی سخنانی آمده و همین خود می‌رساند که از او نیست. گویا از سمرقندی باشد.

کتابی است در ذکر امراض مشترک العلامه و متشابه الدلایل و بیان وجوه افتراق آنها به صورت سؤال و جواب مشتمل بر «مقدمه»ای در تحقیق معنی «فرق» و پنج «مقاله»: مقاله ۱. فروق بین احوال تعرض لاجزاء الرأس، در پنج «فصل»: ۱) فروق بین امراض و احوال مشتبهة للدماغ، که دوازده تاست، ۲) فی فروق تقع فی العین مشتبهة، که نه تاست، ۳) ما الفرق بین الرعاف الخارج من الشرائین و بین الخارج من الاوردة، ۴) ما الفرق بین البواسیر فی الانف و السرطان، ۵) فروق من اوجاع یشتبه الاسنان، که دو تاست؛ مقاله ۲. فروق بین احوال و امراض تعرض لالات التنفس، در سه فصل: ۱) فروق بین امراض تعرض الحلق و الحنجرة، که شش تاست، ۲) فروق بین امراض و احوال یقع بالریة مشتبهة، که نه تاست، ۳) فروق بین امراض و احوال حادثة بما فی الصدر و الجنب، که چهار تاست؛ مقاله ۳. فروق بین امراض و احوال تعرض لالات الطبیعیة، شامل چهار فصل: ۱) فروق بین امراض و احوال تعرض للمعدة و الامعا، در چهارده فصل، ۲) فروق بین امراض و احوال تشتبه فی الطحال، در چهارده فصل، ۳) فروق بین امراض و احوال تشتبه للکلی و المثانة، که پانزده تاست، ۴) فروق بین احوال مرضیة تشتبه عروضها لالات التناسل، شامل سه فصل؛ مقاله ۴. فروق لاتختص بعضو بعینه، در سه فصل: ۱) فروق فی الحمیات، که هشت تاست، ۲) فروق متشابهة من القروح و الاورام، که هفت تاست، ۳) فروق بین احوال تعرض للناقهین، که سه تاست؛ مقاله ۵. شامل دو فصل در دلایل: ۱) فی النبض - فروق بین احوال تشتبه فی النبض، که هشت تاست، ۲) فروق بین احوال مشتبهة فی البول و هی عشر (کذا) فرقا. (عرفانیان)

آغاز: بسمله الحمدلله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لولا ان هدینا الله و نحمده علی ما خولنا من نعمه و اولانا و نشهد بوحدانیته سرا و اعلانا و نصدق برسله ایمانا و نصلی علی خیر

خلقه محمد اعظم شانا صلی الله علیه صلوة نرجوا بها غفرانا اما بعد لما رایت اطبا الزمان لا یعرفون من الامراض الا ما تصوره عن الکتب بدلایله و اسبابه المذکورة و کانت الاسباب و الدلائل قد یشترک و الامراض قد یشتبه ... رایت ان اجمع کتابا فیه تبینة من الاسباب و الدلائل و الامراض. اجمع فیه بین کل مشترکین و متشابهین منهما ثم افرق علیهما ...
انجام: ما یتبع کل واحد من المدلولین من الاعراض الخاصة بهما تمت بحمدالله و حسن توفیقه.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۷۳/۳۹
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۱گ (۲۴۴پ-۲۵۴پ)، اندازه: ۲۳×۳۹/۵سم [ف: ۷ - ۴۳۱]

● الفرق بین الامراض المشکلة = مایشتبه من الاسباب و الدلائل و الامراض = التفریق بین الامراض / طب / عربی

al-farq bayn-al amrāḍ-il muškila = mā yaštabih min-al asbāb wa-d dalā'il wa-l amrāḍ (k.-un fī) = tafrīq bayn-al amrāḍ

خجندی، محمد بن عبداللطیف، - ۵۵۲ قمری
xojandī, mohammad ebn-e 'abd-ol-latīf (- 1158)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۲۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق ریز، کا: سالک الدین محمد بن مؤید الطبیب الحموی، تا: جمادی الاول ۱۰۰۵ق، جا: اصفهان؛ چلیپا؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۰گ (۵ر-۱۴پ)، ۲۵ سطر(۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۶ - ۲۲۳۴]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۰/۱۶
خط: نستعلیق، کا: طبیب حموی، تا: سه‌شنبه ۲۸ جمادی الثانی ۱۰۰۹ق، جا: اصفهان [سنا: ف: ۱ - ۱۸۷]

● الفرق بین الامراض المشکلة = مایشتبه من الاسباب و الدلائل و الامراض (کتاب فی) = التفریق بین الامراض / طب / عربی

al-farq bayn-al amrāḍ-il muškila = mā yaštabih min-al asbāb wa-d dalā'il wa-l amrāḍ (k.-un fī) = tafrīq bayn-al amrāḍ

سمرقندی، محمد بن علی، - ۶۱۹ قمری
samarqandī, mohammad ebn-e 'alī (- 1223)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۱۲۴/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواسط قرن ۸؛ واقف: فاضل خان، ۱۰۶۵؛ جلد: تیماج، ۳۴گ، ۲۴ سطر (۶/۲×۱۵/۵)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۲۲]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۰۵/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۱۹/۲سم [ف: ۷ - ۳۸۵]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالحسین، تا: ۱۲۵۰ق، برای میرزا محمد مهدی پزشک شیرازی؛ ۵۹گ (۱۰۱پ-۱۵۹ر) [ف: ۴ - ۷۹۲]
۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۸۲/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۱/۸×۲۰/۹سم [ف: ۷ - ۳۷۸]

● الفرق بین الانسان و غیره من الحیوان / - عربی

al-farq bayn-al insān wa ġayr-uh min-al ḥayawān

رازی، احمد بن فارس، ۳۲۶؟ - ۳۹۵ ؟ قمری
rāzī, ahmad ebn-e fāres (939 - 1006)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۶/۲-ف
نسخه اصل: اسعد افندی ش ۳۱۴۴؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در آغاز و انجام نسخه بندهایی است در انشاء با عنوان «فی ادب الکاتب»؛ ۱۷گ (۴۰پ-۵۶ر)، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱-۴۹۷]

● الفرق بین اهل الحق و الباطل = رد الصوفیة / کلام و اعتقادات، عرفان و تصوف / عربی

al-farq bayn-al ahl-il ḥaqq wa-l bāṭil = radd-iṣ ṣūfīyya

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری
ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۳/۷
آغاز: ولایخفی حال هذه الجماعة الذین نهی عن اتباعهم لان من اقوالهم ما یخالف الشرع؛ **انجام:** و اکلیل الغلبة و هکذا مما یطول الکلام فیه
خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا بابا سواد کوهی، تا: ۱۲۵۷ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۳گ (۲۸پ-۳۰پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۴سم [ف: ۵ - ۱۱۹]

● الفرق بین البیع و الصلح / فقه / عربی

al-farq bayn-al bay' wa-ṣ ṣulḥ

تهرانی نجفی، هادی بن محمد امین، - ۱۳۲۱ قمری
tehrānī najafī, hādī ebn-e mohammad amīn (- 1903)

قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۷۸/۵

آغاز: الحمدلله حق حمده و الصلاة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله. و بعد فیقول المسکین المستکین

کا: حسین بن علی نقی، بی‌تا، ۵گ (۲۵۴ر-۲۵۸پ)، قطع: خشتی [چند نسخه-ف: - ۲۲۴]

● الفرق بین التزویج فی عدتین / فقه / عربی

al-farq bayn-at tazwīj fī i'ddatiyn

رساله بسیار مختصری که حاشیه‌مانندی است بر مسأله‌ای از مسائل کتاب «هدایة» فرق بین کسی که کنیزی را در عده طلاق باین تزویج کند و بین کسی که خواهر زنی را در عده طلاق باین آن زن تزویج کند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۰۹/۱۶

آغاز: الحمد لله الذی هدانا لانواع حقاوق العلوم و نور قلوب عباده بنور الهدایة علی ما قدر من العلوم؛ **انجام:** فوجد الفارق فلایزلم تخلف الحکم عن العلة

خط: نسخ، کا: عبد الباقی بن فضل الله، تا: ۱۱۰۴ق؛ محشی؛ ۴گ (۱۴۶پ-۱۴۹پ)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۷]

● الفرق بین تقدیم السبب علی المباشرة فی الاکراه / فقه / عربی

al-farq bayn-a taqdīm-is sabab 'ala-l mubāšira fī-l ikrāh

بهبهانی، عبدالله بن اسماعیل، ۱۲۶۲ - ۱۳۲۸ قمری

behbahānī, 'abd-ol-lāh ebn-e esmā'īl (1846 - 1910)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۰۵/۹

آغاز: الذی یظهر لی فی وجه تفرقتهم بین حکمهم بتقدیم جانب السبب علی المباشرة فی الاکراه و بینه فی الغرور حیث لم یسوغوا فی الاول رجوع المالک علی المکره؛ **انجام:** فلیس المفهوم منها علی وزان ما یستفاد من قوله علی الید ما اخذت حتی تؤدی أو من أتلف مال غیره فهو له ضامن.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۱ق؛ جلد: تیماج، ۳گ (۱۶۹پ-۱۷۱ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۲۸ - ۱۲]

● الفرق بین التسبیح و التقدیس / عرفان و تصوف / عربی

al-farq bayn-at tasbīḥ wa-t taqdīs

مجذوبعلی شاه، محمد جعفر بن صفر، ۱۱۷۵ - ۱۲۳۸ قمری

majzūb-'alī-šāh, mohammad ja'far ebn-e safar (1762 - 1823)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۷۹/۲

آغاز: الفرق بین التسبیح و التقدیس، ان التسبیح هو التنزیه عن الشرک؛ **انجام:** ببساطة ذواتهم و خواص افعالهم و کمالاتهم، و السلام

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن، ۱ص (۳ر)، ۲۱-۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۶سم [ف: ۸ - ۸۳]

● الفرق بین ثبوت التکلیف و بین مقام الخروج عن عهدة التکلیف / اصول فقه / عربی

al-farq bayn-a ṯubūt-it taklīf wa bayn-a maqām-il xurūj 'an 'hudat-it taklīf

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ - ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۲/۳

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛۲گ(۱۴۱ر-۱۴۲ر)[مختصرف:- ۵۷۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۲/۴

به نقل از حاشیه محمد علی بهبهانی در حاشیه فوائد حائریه پدرش وحید بهبهانی؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱گ (۱۴۲ر) [مختصر ف: ۵۷۶]

● الفرق بین الجملتین / فقه / عربی

al-farq bayn-al jumlatiyn

بحرانی، سلیمان بن عبدالله، ۱۰۷۵؟ - ۱۱۲۱ قمری

bahrānī, soleymān ebn-e 'abd-ol-lāh (1665 - 1710)

[الذریعه ۱۷۵/۱۶]

شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۷۸/۴

آغاز: بسمله، انت المحمود یا فایض الجود و منک التوفیق لنیل السعود ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۷۲-۷۶)، ۲۴ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۸۷]

● الفرق بین الجنس و اسمه و غیرهما / نحو، اصول فقه / عربی

al-farq bayn-al jins-i wa ismuh wa ġayr-i-himā

جرفادقانی، حسین بن علی

jorfādeqānī, hoseyn ebn-e 'alī

رساله‌ای است مختصر در بیان فرق بین «جنس با اسم جنس»، «مطلق با علم جنس و نکره»، «الف و لام عهد خارجی با ذهنی و استغراق و حقیقت» از دید اصولی و نحوی.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۶۷/۹

آغاز: الحمدلله الذی الهمنا حقایق موجوداته و افاض علی اجناسنا نور معرفته و اورد علینا رشحات سحاب فضله

نسخه اصل: کتابخانه فاضل خوانساری-خوانسار ۲۲۵؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۰۷ق؛ ۴گ (۸۵-۸۸) [عکسی ف: ۲ - ۱۵۷]

● **فرق بین حدیث قدسی و حدیث نبوی و قرآن** /
حدیث / فارسی

farq-e beyn-e hadīs-e qudsy va hadīs-e nabavī va qor'ān

توضیح کوتاهی در فرق بین حدیث قدسی و حدیث نبوی و قرآن

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۱۸/۵

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم، ۱ص (۱۴۰)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۴۸]

● **الفرق بین الحدیث القدسی و القرآن** / حدیث / عربی

al-farq bayn-al ḥadīṯ-il qudsī wa-l qur'ān

برغانی، محمد علی بن محمد، - ۱۲۷۲ ؟ قمری

baraqānī, mohammad 'alī ebn-e mohammad (- 1856)

برگرفته از مشکاة المصابیح مؤلف در بیان فرق بین حدیث قدسی و قرآن.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۷/۳-طباطبائی

آغاز: عن مشکاة المصابیح الفرق بین الحدیث ... ان القرآن اللفظ المنزل به جبریل بالاعجاز؛ **انجام:** و اجنة تطیر بغیر ریش الی روضات رب العالمینا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۳۲گ [ف: ۲۳ - ۶۲۸]

● **الفرق بین الحرارة الغریزیة و الغریبة** / طب / عربی

al-farq bayn-al ḥarāra-tul ġarīzīya wa-l ġarība

؟ ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

رساله‌ای منسوب به ابن سینا در فرق بین اصناف الحرارة.

آغاز: نری اصناف النبات و الحیوان یتم افعالها الغذائیة و التولیدیة بحرارة محسوسة ...

انجام: و ان کان اصابة الحق یتم بمثل هذا النظر و منه یهتدی الیه و الحمد لله رب العالمین.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۱/۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، اندازه: ۱۲/۷×۲۱/۴سم [ف: ۷ - ۴۵۱]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۹۰/۲۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۷ق؛ در آخر آن آمده: «کتبه آخوند صدرا»؛ جلد: تیماج خرمایی، ۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲ - ۲۰۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۲۹/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱گ (۱۶ر و پ)، ۲۹ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۲۲×۳۰سم [ف: ۱۶ - ۲۴۳]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۴۵/۸

خط: نسخ، کا: غلامحسین طبیب، تا: ۱۲۷۷ق، جا: مشهد رضوی مدرسه صالحیه؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۷/۶سم [ف: ۷ - ۴۴۸]

← الفرق بین الحق و الحکم ← الحق و الحکم

● **الفرق بین الحکمة العملیة والنظریة و بحث فی الألفاظ** / فلسفه / عربی

al-farq bayn-al ḥikma-til 'amalīyya wa-n naẓarīyya wa baḥṯ-un fi-l alfāẓ

رساله کوتاهی است در فرق بین حکمت عملی و نظری. در این نسخه از ابن سینا دانسته شده لیکن نمی‌بایست چنین باشد، زیرا در آغاز آن از کتاب شفاء ابن سینا نقل کرده است: «علی قوله فی اول الشفاء ان الفلسفة ینقسم الی حکمة النظریة و حکمة عملیة ...». در این رساله از ابو حامد اسفراینی (احتمالاً همان ابوحامد، احمد بن محمد اسفراینی شافعی، - ۴۰۶ق باشد) نیز نقل شده است. در پایان این رساله، مطلبی منطقی با آغاز: «سئل عن قوله ان النظر فی الالفاظ یدعوا الیه الضرورة ثم قوله و لیس للمنطقی من حیث هو منطقی شغل اولی بالالفاظ ...» آمده و گویا جزء همین رساله دانسته شده و در پایان آن احتمالاً به کتاب برهان وی ارجاع داده شده «و من تأمل کتاب البرهان عرف الفصول بین هذه و عرف ...».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۱۳/۲۱

آغاز: قد بان ان زوال المانع من المادة علة لوجود الصورة (فما) البرهان علی ان للصورة احوالاً مع المزاج و ان المزاج یعد المادة؛ **انجام:** و ان الضرورة یدعوا الی معرفتها و لیست موضوعة للصناعة.

خط: نسخ، کا: سید اسدالله صفوی ماسالی مصطفوی، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛۳گ(۶۸-۷۰)،۲۳-۲۵سطر،اندازه:۸×۱۵سم[ف:۳۸ - ۳۰۷]

● **الفرق بین الحکم التکلیفی و الوضعی** / اصول فقه / عربی

al-farq bayn-al ḥukm-it taklīfī wa-l waḍ'ī

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۶۲۵/۳
مجهول؛بی‌کا،تا:قرن ۱۴؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۴۰]

● الفرق بین الحکم الوضعی و الحق الشرعی / اصول فقه / عربی

al-farq bayn-al ḥukm-il waḍʻī wa-l ḥaqq-iš šarʻī
زنجانی، ابراهیم بن ابو الفتح، - ۱۳۵۱ قمری
zanjānī, ebrāhīm ebn-e ab-ol-fath (- 1933)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۶۷/۲
خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوایی، ۴گ (۴۳-۴۶)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳۴ - ۳۷]

● الفرق بین الحلال و الحرام / اخلاق / عربی

al-farq bayn-al ḥalāl-i wa-l ḥarām
وابسته به: منهاج العابدین الی جنة رب العابدین؛ غزالی، محمد بن محمد (۴۵۰-۵۰۵)
منقول از منهاج العابدین غزالی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۹/۱۴۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، ۱گ (۳۲۳) [مختصر ف: - ۵۸۲]

● الفرق بین الحمد و الشکر = حاشیة خطبة نهایة التقریب فی شرح التهذیب / ادبیات / عربی

al-farq bayn-al ḥamd-i wa-š šukr = ḥāšīyat-u xuṭbat-i nihāyat-ut taqrīb fī š.-it tahḏīb
جزایری، نعمة الله بن عبدالله، ۱۰۵۰ - ۱۱۱۲ قمری
jazāyerī, neʻmat-ol-lāh ebn-e ʻabd-ol-lāh (1641 - 1701)
وابسته به: نهایة التقریب فی شرح التهذیب؛ جزایری، عبدالنبی بن سعد (-۱۰۲۱ق)
محل تألیف: اصفهان
حاشیه‌ای است بر مقدمه و بر بخش تحمید کتاب نهایة التقریب فی شرح التهذیب از شیخ عبدالنبی بن سعد جزایری. در این حاشیه، فرق بین حمد و شکر مورد بررسی قرار گرفته است. نامی از آن در منابع موجود، یافت نگردید.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۵۵/۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فقد رأینا کلام الافاضل فی التسمیة و التحمید کثیراً و تتبعناه جلیلاً و حقیراً و وفقنا علی شرح خاتمة المجتهدین الشیخ عبدالنبی الجزایری جزاه الله عن الطلبة خیر الجزاء علی تهذیب الاصول؛ **انجام:** اذا کان نفس الحمد و الشکر من النعم ... لاستلزامه تسلس الافعال کما لا یخفی علی ذی طبع سلسم و ذوق مستقیم. قد فرغ من نسخه مؤلفة نعمة الله بن عبدالله الحسینی الجزائری فی دارالسلطنة اصفهان حرسها الله من الاعواز. والسلم.
خط: نسخ،کا: محمد شوشتری، تا: شوال ۱۲۷۸ق؛ محشی با نشان «منه طاب مرقده، منه طاب ثراه، منه نورالله ضریحه، منه قدس سره» و غیر آن؛ جلد: مشمع قرمز، ۶ص (۲۴-۲۹)، ۱۵ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۸ - ۴۶۲]

● الفرق بین الحمد و الشکر و المدح = حاشیة تهذیب المنطق / منطق / عربی

al-farq bayn-al ḥamd-i wa-š šukr wa-l madḥ = ḥāšīyat-u tahḏīb-il manṭiq
وابسته به: تهذیب المنطق؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)
رساله‌ای است بسیار کوتاه، در فرق بین حمد، شکر و مدح، به احتمال بسیار، حاشیه‌ای است بر تهذیب المنطق، سعدالدین تفتازانی و از شرح تهذیب المنطق، جلال الدین دوانی (- ۹۰۷ق) نیز، سود جسته، زیرا، جمله «مدحت اللؤلؤ علی صفائها» که در شرح دوانی وجود دارد، در این حاشیه نیز آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۱۶/۱
آغاز: الحمد فی اللغة الثناء باللسان علی الجمیل الاختیاری علی قصد التعظیم و التبجیل کان بازاء النعمة اولا و فی الاصطلاح فعل ینبیء عن تعظیم المنعم؛ **انجام:** انه صرف جمیع ما خلق لاجله و لیس باللسان و اذا لم یکن باللسان لم یکن مدحاً
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: محمد هادی بن ابی تراب فیضی، محمد جعفر بن محمد ابراهیم کاشانی مشهور به علامه فیضی در سال ۱۳۲۷ش همگی از نوادگان فیض کاشانی؛ مهر: «یا محسن اغفر بمحمد علم الهدی، نصیرالدین سلیمان سنة ۱۱۱۷هـ» (بیضی)، «محمد هادی بن ابوتراب الفیضی» (بیضی)، «عبدالباقی بن صدرالدین محمد الفیضی» (بیضی)، «محمد مهدی بن محمد هادی الفیضی» (مستطیل)، «افوض امری الی الله عبده عبدالله» (مستطیل)؛ ۲گ (۱-۲)، ۱۷ سطر، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۳۴ - ۳۹]

● فرق بین حمد و مدح و شکر / لغت / فارسی

farq-e beyn-e hamd va madh va šokr
رساله‌ای است کوتاه، در فرق بین حمد، مدح و شکر، و شاید مقدمه شرح یا حاشیه کتابی بوده باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۶۲/۵
آغاز: الحمد هو الثناء باللسان علی الجمیل الاختیاری نعمة کان او غیرها و الشکر فعل ... مراد از جمیل اختیاری صفت خوبی است؛ **انجام:** پس شکر اصطلاحی نسبتش به هر یک از آن اقسام، عموم و خصوص مطلق خواهد بود
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲گ (۹۲-۹۳)، ۱۹

سطر مورب (۸×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳۴ – ۱۶۵]

● **الفرق بين الحيثية التقييدية و التعليلية** / اصول فقه / عربی

al-farq bayn-al ḥayṯīyyat-ut taqyīdīyya wa-t ta‘līlīyya

کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷ – ۱۳۱۵ قمری

kalbāsī, ab-ol-ma‘ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)

رساله استدلالی مفصلی است در فرق بین جهت قید در حکم شرعی و علت آن و مطالبی که متفرع بر آن می‌شود و این‌که ممکن است گاهی این دو با یکدگر در یک جا جمع شوند، در «مقدمه» و چند «تمهید».

چاپ: مشار عربی، ص۴۴۸؛ ایران، سنگی، بی ناشر، ۱۳۱۷ق، رحلی، ۴۵ص (ضمن رسائل ابوالمعالی)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۹۰/۴

آغاز: و بعد فهذه کلمات فی الفرق بین الحیثیة التقییدیة و الحیثیة التعلیلیة و قد أتعبت البال مراراً بمرارات الفکر و الخیال؛ **انجام:** کاجتماع زید مع عمرو حیث أن کلا منهما دخیل فی الاجتماع و المعیة لیس الا ... و الله العالم

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۷گ (۶۰پ-۸۶پ)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱۸ – ۱۶۴]

● **الفرق بين الرجال و النساء** / فقه / عربی

al-farq bayn-ar rijāl wa-n nisā’

زنجانی، احمد بن عنایت الله، ۱۳۰۸ – ۱۳۹۳ قمری

zanjānī, ahmad ebn-e ‘enāyat-ol-lāh (1891 - 1973)

تاریخ تألیف: ربیع الاول ۱۳۷۳ق

در آن حدود ۱۴۰ فرق میان زن و مرد گردآوری شده است.

شرح و حواشی:

۱- الهدی الی الفرق بین الرجال و النساء؛ زنجانی، احمد بن عنایت الله (۱۳۰۸-۱۳۹۳)

قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۱۳۳/۲

آغاز: بسمله. بعد الحمد و الصلاة اعلم ان بین الذکور و الاناث بالخصوص بین الرجال و النساء فروقا کثیرة فی الاحکام متفرقة فی ابواب الفقه و نحن ذکرنا جملة منها فی کتاب فروق الاحکام مما وصلت الیه یدی حین تألیفه ثم وجدت فروقا اخر فجمعت کلها فی کتاب «الهدی الی الفرق بین الرجال و النساء» مع ذکر الدلیل لکل منها فصار ذلک شرحا قبل المتن لما نحن بصدره الان من بیان مواضع الفرق مجردا عن الدلیل فنقول ...

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ قطع: بیاض رقعی [چند نسخه-ف: – ۲۴۵]

● **الفرق بين الرواية والشهادة** / فقه / عربی

al-farq bayn-ar riwāya waš-šahādi

مجتهد کرمانشاهی، محمد هادی بن عبدالرحیم، ۱۲۵۰ – ۱۳۳۶ قمری

mojtahed-e kermānšāhī, mohammad hādī ebn-e ‘abd-or-rahīm (1835 - 1918)

تاریخ تألیف: ۱۱ جمادی الاول ۱۳۲۰ق

رساله استدلالی کوتاهی در فرق بین روایت و شهادت، که مؤلف آن را دو چیز پنداشته است.

کرمانشاه؛ نجومی، سید مرتضی؛ شماره نسخه:۱مجموعه بدون شماره

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... ان هذه وجیزةفی بیان الفرق الروایة و الشهادة لکی یتمیز موردهما؛ **انجام:** و الایشکل الامر فی کثیر من الوارد، ثم ان هذا آخرما اردنا بیانه فی المسالة و الحمد لله اولا و اخرا ...

بی‌کا، بی‌تا؛ [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ – ۲۸۱]

● **الفرق بين الشهوة و الارادة** / فلسفه / عربی

al-farq bayn-aš šahwa wa-l irāda

جرجانی، علی بن محمد، ۷۴۰ – ۸۱۶ قمری

jorjānī, ‘alī ebn-e mohammad (1340 - 1414)

اصفهان؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۲/۲۴

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ – ۳۰۶]

● **فرق بين صفات ذات و صفات فعل** / کلام و اعتقادات / فارسی

farq-e beyn-e sefāt-e zāt va sefāt-e fe‘l

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷–۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

بحث کوتاهی است در صفات الهی و آن‌که کدام ذاتی و کدام فعلی می‌باشند.

آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی اما بعد باید دانست که صفات مقدسه حقتعالی بر دو نوع است.

انجام: و در این مطالب سخن بسیار است و برای فرق میان صفات ذات و صفات فعل گویا همین کافی باشد.

چاپ: همراه با چند گفتار دیگر او در هند چاپ شده.

[نسخه‌های منزوی ۸۱۶/۲؛ الذریعة ۱۷۶/۱۶؛ ریحانة الادب ۱۹۶/۵؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۳۴۵/۱؛ فهرستواره منزوی ۱۸۸/۶]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۵۷/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: شرقی، ۱۱گ (۴۴-۵۴)، ۱۳ سطر، اندازه: ۷×۱۲/۵ سم [ف: ۲۸ - ۳۷۶]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۵۰/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد شرف بن روح الله، تا: قرن ۱۲؛ ۱۴ص (۶۵- ۷۸)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۳۲ - ۱۸۷]
۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۶۰/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۶گ (۱۸۹پ-۱۹۴پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۵۴]
۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۰۴/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۸گ (۸۱پ-۸۸)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۵۳]
۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۹۲/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۱۰۱ق؛ محشی از «ملامحمد باقر دام ظله» به خط کاتب شمس الدین محمد بن محمد حسین اصفهانی در ۱۲ ربیع الثانی ۱۱۰۱؛ جلد: تیماج، ۱۱گ (۸۳-۹۳)، ۱۱ سطر، اندازه: ۹×۱۲/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۵۳]
۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۷/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ۱۱۲۵ق؛ جلد: تیماج، ۵گ (۶۵پ-۶۹ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۸]
۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۵۳/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن محمد باقر، تا: محرم ۱۱۲۶ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵گ (۳پ-۱۷ر)، ۱۱ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۴۰۸]
۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۴۲۰/۸
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد تقی بن حاج عبدالله، تا: ۱۱۲۶ق؛ مصحح؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، ۵ص (۱۲۷-۱۳۱)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۵ - ۱۶۴۷]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۶۹/۸
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۲۱۵]
۹. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۶۴/۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: شمس الدین محمد حسین بن میر محمد یوسف، تا: ۱۱۳۰ق؛ جلد: تیماج، ۷ص (۲۷۳-۲۷۹)، ۱۹ سطر (۱۲/۵×۲۰)، اندازه: ۱۹/۵×۲۸/۵سم [ف: ۲ - ۱۹۹]
۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۱۴/۲
آغاز و انجام: برابر
تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز به دست آمد؛ خط: نسخ، کا: محمد طاهر، تا: جمعه ۵ ذیقعده ۱۱۴۱ق؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۵ص (۶۹-۷۳)، ۲۱ سطر (۴/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۸ - ۲۰۵]
۱۱. گلپایگان؛ حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۷/۲۸
کا: زین العابدین گلپایگانی، تا: قرن ۱۳؛ ۵گ (۳۲۱پ-۳۲۴پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۱۱۳]
۱۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۷۴/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ زیبا، کا: حبیب الله بن محمد رفیع بسطامی، تا: دوشنبه ۱ شعبان ۷-۱۲۵۶ق، جا: مدرسه ام السلطان؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۴۲پ-۱۴۵ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۹۱]
۱۳. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۷۹/۹
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ۱۲ رمضان ۱۲۷۵ق؛ ۸گ (۶۹پ-۷۶پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲ - ۲۷]
۱۴. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۸۰/۲
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد حسین عبدالغنی یزدی اردکانی، تا: ۱۸ صفر ۱۳۲۵ق؛ ۷گ (۱۷پ-۲۳پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۶۷]
۱۵. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۰۸/۲
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: - ۲۲۶]
۱۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۶۴۹/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۴۵]

● **الفرق بین الصفة و اللقب و النعت** / اصول فقه / عربی
al-farq bayn-aš ṣifa wa-l laqab wa-n na‘t
فرق بین «صفت و لقب» و «لقب و نعت» را بیان کرده و نسبت منطقی موجود بین آنها را توضیح می‌دهد.
آغاز: مسئلة اعلم ایدک الله فی الدارین ان الفرق بین الصفة و اللقب انه یشترط ...

خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۲۵/۸
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۷ شعبان ۱۲۰۷ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۲گ (۸۴-۸۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۸۱]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۶۷/۸
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۵۷]

● **الفرق بين الطلاق الرجعی و البائن** / فقه / عربی
al-farq bayn-at ṭalāq-ir rij'ī wa-l bā'in
خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، – ۱۱۷۳ قمری
xājū'ī, mohammad esmā'īl ebn-e hoseyn (- 1760)
رساله در این‌که بین طلاق بائن و طلاق رجعی فرق نیست جز این‌که در اول شوهر نمی‌تواند رجوع کند و در دوم می‌تواند، چون همه طلاق‌ها به معنای ازاله و دفع قید نکاح و زوجیت است، و ضمناً ردی است بر آنان که می‌گویند حکم زوجیت در طلاق رجعی باقی و با گذشت مدت عده زائل می‌شود.
آغاز: بسمله؛ لقد سئلت عن هذه المساله غير مره لاها كانت عامه البلوى مبسطه الجدوى فصار ذلك سببا مقدما لنا على تحريرها و تقديرها فاقول ...
انجام: و نظر فی حلالنا و حرامنا فجعل معرفة الاحكام و النظر فی الحلال و الحرام شرطاً فی جواز حكمه و وجوب اتباعه كما تدل عليه تتمة الخبر

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۵۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۲ق؛ از روی نسخه اصل مؤلف تحریر شده؛ ۲۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۳۳/۲ – ۱۳۷]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۱۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۷گ (۱۱۹پ–۱۲۵ر)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۸ – ۳۳۷]

● **الفرق بين طلاق السنة و طلاق العدة** / فقه / عربی
al-farq bayn-a ṭalāq-us sunna wa ṭalāq-ul 'idda

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۹۱/۱۰
به نقل از مجمع البیان؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۱۳؛ ۱گ (۱۳۳پ) [مختصر ف: – ۴۱۲]

● **الفرق بين الظاء و الضاء (ارجوزة)** / تجوید / عربی
al-farq bayn-aẓ ẓā' wa-ḍ ḍā' (urjūza)
ابن فصیح، عبدالله بن احمد، ۷۰۲ – ۷۴۵ قمری
ebn-e fasīh, 'abd-ol-lāh ebn-e ahmad (1303 - 1345)
قطعه‌ای است به نظم در ۲۴ بیت در فرق بین ضاء وظاء و موارد هر کدام در کلمات قرآن کریم.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۷۷/۸–۲۶/۱۵۷
آغاز: حفظت وعظا عظيما مظهر الظفر ×× ظعنت يقظان عن ظلم على نظر / كضمت غيظى لظماء من شواظ الظى ×× تظاهر الفظ ظهر الظن بالظفر؛ **انجام:** فالظا لابن كثير فيه قد تليت ×× و للكسايى و البصرى ذى البصر / و الضاد فيه عن الباقين كلهم ×× والحمد لله مولى النصر و الظفر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۰، جلد: مقوای، ۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ – ۲۹۵]

● **الفرق بين الظاء و الضاء (منظوم)** / تجوید / عربی
al-farq bayn-aẓ ẓā' wa-ḍ ḍā' (manẓūm)
منظومه کوتاهی است در فرق بین ظاء وضاء در کلمات عرب و موارد هر کدام، این منظومه گویا به نام وزیر صاحب ابن عباد سرورده شده است و ۵۹ بیت است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۷۷/۵–۲۶/۱۵۷
آغاز: فی الفرق بين الظاء والضاد: افضل ما فأبه الانسان – وخير ما جوى به اللسان؛ حمد الاله والصلوة بعده ×× على النبى فهو خير عدة؛ **انجام:** فهذه الالفاظ قد جمعتها ×× من جمع تقدير كما سمعتما / والحمد لله على نعمائه ×× حمداً يعيد المرء فی عمائه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰، جلد: مقوای، ۳گ، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ – ۲۹۵]

● **الفرق بين الظاء و الضاد** / قرائت / عربی
al-farq bayn-aẓ ẓā' wa-ḍ ḍād
حلوانی، ابوالحسن بن علی،
halvānī, ab-ol-hasan ebn-e 'alī

اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۹۴/۵
آغاز: الباب فی حصر ما يكتب بالظاء خاصة قال الشيخ ابوالحسن ... رأيت ما يختص بما يكتب بالظاء ليكون حصرها دليلا على ان ما عداها يكتب بالضاد؛ **انجام:** و الوظيفة و هی اسم للطعام الراتب و الأوشاظ الجماعات و اما الهاء فليس فيها شیء و كذلك ...
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۳گ (۹۸پ–۱۰۰پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۲ – ۳۶۰]

● **الفرق بين الظاء و الضاد (منظوم)** / شعر، ادبیات / عربی
al-farq bayn-aẓ ẓā' wa-ḍ ḍā' (manẓūm)
مقری، احمد بن محمد، ۹۹۲ – ۱۰۴۱ قمری
maqarrī, ahmad ebn-e mohammad (1584 - 1632)
در توحید و مزدوجات، نسخه دارای ۵۵ بیت است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۶۳
آغاز: افضل ما سطر فی الطروس ×× و اول ما ذكر فی الداروس؛
انجام: نظمتها يا صاح تلو الجوهرة ×× كلتيهما فی الدولة المتنصرة
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۱۹۷) [ف: ۱۵ – ۱۶۰]

● **الفرق بین العتق المنجزة و الوصیة بالعتق** / فقه / عربی
al-farq bayn-al ‘itq-il munajjiza wa-l waṣīyya-ti bil-‘itq
بهبهانی، عبدالله بن اسماعیل، ۱۲۶۲ – ۱۳۲۸ قمری
behbahānī, ‘abd-ol-lāh ebn-e esmā‘īl (1846 - 1910)
تاریخ تألیف: چهارشنبه ۱۵ ربیع الثانی ۱۳۲۲ق

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۰۵/۱۷
آغاز: سؤال: به عرض حضرت حجة الاسلام ... اولاً آنکه مرقوم فرموده اند فقهاء فرق نگذاشتند در این رساله بین وصیت به عتق و عتق منجز ... آغاز جواب: من العبد المبتلی الکلیل ... و بعد فانی أحمدالله تبارک و تعالی الیک ... فقد سرحت نظری القاصر فی عزیز مشرفکم و أطلت فکری الفاتر فی عظیم توقیعکم؛ **انجام:** فتوهم ان اطلاق کلماتهم فیه وارد مورد بیان حکم آخر جزاف من القول و تهجس بها لایلیق علی الفطن المتدرب لفهم مرامهم، هذا ما وسعه الحال فی بیان.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۲ق؛ جلد: تیماج، ۵گ (۳۱۴ر-۳۱۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۲۸ - ۱۴]

● **الفرق بین العقل و النفس و الروح** / کلام و اعتقادات / عربی
al-farq bayn-al al-‘aql wa-n nafs wa-r rūḥ
احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ – ۱۲۴۱ ؟ قمری
ahsā’ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)
تاریخ تألیف: صفر ۱۲۲۴ق
پاسخ پرسش‌هایی است که سید ابوالحسن گیلانی از او کرده است: ۱. قال شیخنا العلامه سلمه الله الاستدعاء من جناب المولی الامجد و الفاضل الاوحد ان یشرح لی حقیقة العقل و النفس و الروح و مسمیاتها الثلاثة هل هی متعددة کاسمائها ام لاوان کانت عدیدة فما الفرق و حقیقة کل واحد منها؛ ۲. و ان التمایز عالم الارواح بای شیء و ان النفس النباتیه و الحیوانیه و الناطقه و الالهیه هل هی نفس تترقی من الحامدیه الی النباتیه و من النباتیه الی الحیوانیه و من الحیوانیه الی الناطقیه و من الناطقیه الی الالهیه عن متعددة؛ ۳. و ان کل واحدة من النفوس المذکورة قبل ایجاد البدن موجودة و شاعره بنفسها ام حادثة بحدوث الابدان مثل الشکر فی نفسه و نور الشجر فی شجرة او تفرق بین الناطقه و غیرها و بعد بین الکمل و غیرهم.
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد فیقول ... ان سیدنا الاجل الاکرم قد ارسل الی بسؤال، طلب منی بیانه ... قال سلمه الله و الاستدعاء من ... ان یشرح لی حقیقة العقل و نفس و الروح و مسمیاتها الثلثة ...
انجام: و شرح ذلک مما یطول و لکن قد اشرنا الیه فتفهم و الله یحفظ لک و علیک و الحمد لله رب العالمین.
[ایضاح المکنون ۲۰۵/۱؛ ریحانة الأدب ۸۰/۱؛ مکتبة امیرالمومنین ۳۲۲/۱ و ۵۶۹/۲]

۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۸۴/۶
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: صفر ۱۲۴۰ق؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: - ۱۵۵۴]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۳۶/۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، در عصر مؤلف؛ مصحح، محشی؛ ۶گ (۱۰۸-۱۱۳)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳۰ - ۷۹]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۰۸/۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن، ۸گ (۳۹ر-۴۶ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۵ - ۳۷۲]
۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۹۸/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۸ص (۴۹-۵۶)، ۲۳ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۹ - ۵۱۹]
۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۸۸/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵گ (۱۷۳ر-۱۷۷ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۵۳]
۶. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۷۳/۳
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۴۰۶]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۶۷/۷
آغاز: بسمله. و الحمدلله و صلی الله علی محمد و آله آل الله. اعلم ان العقل جوهر نوری دراک لذاته للاشیاء قبل وجود ذاتها؛ **انجام:** و انما هو بمنزلة الثوب لبسته ثم ترکته و لبست غیره فافهم، کتبه المسکین احمد بن زین الدین.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ رکابه دار؛ جلد: تیماج، ۱۲ص (۹۱-۱۰۲)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۵/۵سم [ف: ۴۴ - ۵۴]
۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۲۹/۱۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۴ شوال ۱۲۳۲ق؛ جلد: تیماج، ۱۷ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۷۳]
۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۲۶/۹-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۳۸ق؛ ۱۲ص (۱۱۷-۱۲۸) [عکسی ف: ۱ - ۲۶۵]
۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۹/۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۵گ (۱۳۵ر-۱۳۹ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۴۰]
۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۵۵/۴۵
آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی

محمد و آله الطاهرين و بعد فيقول العبد المسكين احمد بن زين الدين الاحسائی؛ **انجام:** فحدوثها الزمانی و شعورها و احسانها قبل الابدان. قد تم التحرير ليلة الخمس التاسع و العشرين من الصفر المظفر حامداً و مصلياً و مستغفراً

كا:عبدالرحيم بن ولی محمد اردبيلی،تا:۱۲۴۰ق؛جلد:تيماج، ۳ص (۴۰۱–۴۰۳)، ۳۰سطر(۹/۵×۲۱)، اندازه: ۱۸×۲۹/۵سم [ف: ۸ – ۲۵۲]

۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۲۸/۱۲–عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحريری، كا: جواد بن علی محمد علی مراد، تا: ۱۳ ذيقعده ۱۲۴۱ق؛ ۹ص (۱۸۰–۱۸۸) [عکسی ف: ۱ – ۲۶۵]

۱۳. رشت؛ جمعيت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۷۵/۸م

خط: نسخ، بی‌كا، تا: ۱۲۴۲ق؛ ۱ص (۷۲)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [رشت و همدان: ف: – ۱۲۰۸]

۱۴. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۲۸۲/۱۱

خط: نسخ، كا: حسن بن اسماعيل بن ابراهيم جيلی جوادی، تا: ۲۲ ذيقعده ۱۲۴۵ق، جا: رشت؛ ۶گ (۱۵۰ر–۱۵۵پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۲۰۳]

۱۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۹۸/۷–عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحريری، بی‌كا، تا: ۱۲ رمضان ۱۲۴۸ق؛ ۱۶ص (۲۳۵–۲۵۰) [عکسی ف: ۱ – ۱۰۸]

۱۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۶۵/۱۲

بی‌كا، تا: ۱۲۵۱ق؛ ۵گ (۱۴۶پ–۱۵۰ر) [سپهسالار: ف: ۵ – ۲۹]

۱۷. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۶۳۳/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: شكسته نستعليق، كا: ميرزا بابا سواد كوهی، تا: ۱۲۵۷ق؛ ۶گ (۲۱ر–۲۶ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۴سم [ف: ۵ – ۱۱۹]

۱۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۱۶/۴–عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحريری، بی‌كا، تا: ۱۲۵۷ق؛ ۱۵ص (۱۰۹–۱۲۳) [عکسی ف: ۱ – ۲۶۵]

۱۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۸۴/۸

كا: محمد رضا بن عبدالغفار بن عبدالرزاق نجف آبادی اصفهانی، تا: ۱۲۶۶ق؛ ۵گ (۳۰پ–۳۴ر) [ف: ۵ – ۲۹]

۲۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۱۴/۶–عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحريری، كا: محمد رضا بن حاجی ملا عبدالله ارانی، تا: ۴ ربيع الاول ۱۲۶۸ق؛ ۱۳ص (۵۳۰–۵۴۲) [عکسی ف: ۱ – ۱۰۸]

۲۱. قم؛ معصوميه؛ شماره نسخه:۵۳۱/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعليق، كا: علی بن احمد موسوی، تا: ۱۲۷۰ق؛ جلد: تيماج، ۷گ (۶۱ر–۶۷پ)، ابعاد متن: ۷/۵×۱۳، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ – ۱۵۳]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۲۹۵/۵

خط: نسخ، بی‌كا، تا: ۱۲ ذيقعده ۱۲۹۴ق؛ جلد: تيماج مشكی، ۲۲ سطر [ف: ۱۱ – ۳۵۳]

۲۳. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۷۳/۱۳

بی‌كا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [ف: – ۲۷۶]

۲۴. قم؛ مركز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۸۳/۱۰

آغاز: برابر

خط: نسخ خوانا، بی‌كا، بی‌تا؛ جلد: مقوا قهوه‌ای، ۵گ (۴۸پ–۵۲پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۴۱۱]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۸۹/۱۴

آغاز و انجام: برابر؛ فرغ من نسخته العبد المسكين احمد بن زين الدين اول صفر ۱۲۲۴ (گ ۹۵)

بی‌كا، بی‌تا؛ جلد: تيماج، ۴ص (۹۲–۹۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱ سم [ف: ۱۱ – ۴۷۱]

۲۶. يزد؛ وزيری؛ شماره نسخه:۲۴۸۶/۹

خط: نسخ، بی‌كا، بی‌تا؛ اهدايی: وزيری؛ كاغذ: اصفهانی، جلد: تيماج، ۸گ (۷۳–۸۰)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۴ – ۱۳۱۳]

۲۷. قم؛ فيضيه؛ شماره نسخه:۱۸۳۱/۲

خط:نسخ،كا: رضا انجدانی، بی‌تا؛ اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۳ – ۱۳۸]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۱۳/۳

خط: نسخ، كا: محمد كاظم بن ملا عبد العلی، بی‌تا؛ جلد: تيماج، ۸گ (۵۴پ–۶۱پ)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۴ – ۱۰۷]

۲۹. مراغه؛ عمومی مراغه؛ شماره نسخه:۳۳/۴

آغاز: برابر

كامل؛ خط: نستعليق، بی‌كا، بی‌تا؛ جلد: تيماج مذهب، ۶گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: – ۲۵۳]

۳۰. مراغه؛ عمومی مراغه؛ شماره نسخه:۳۳/۱۵

خط: نستعليق، بی‌كا، بی‌تا؛ جلد: تيماج مذهب، ۶گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: – ۲۵۸]

← الفرق بين العلم بالشیء و بوجهه ‹ الرسالة المرآتية

● **الفرق بين علم الشريعة و الحقيقة** / عرفان و تصوف / عربی

al-farq bayn-a ʻilm-iš šarīʻa wa-l ḥaqīqa

سلمی، محمد بن حسين، ۳۲۵ – ۴۱۲ قمری

sulamī, mohammad ebn-e hoseyn (938 - 1022)

درباره شريعت و طريقت و اين‌كه آيا ميان آن دو جدايی است يا نه؟ و آشتی دادن ميان آن دو.

آغاز: بسمله، قال الشيخ أبو عبدالرحمن السلمی رحمة الله عليه: سألت ــ وفقك الله للرشاد ــ عن الفرق بين علم الشريعة و علم الحقيقة، أهما واحد أم اثنان؟

انجام: يريد به الفطنة و الفطنة لا تكون الا للباطن. و الله اعلم ... و يوماً ترانا فی الثريد تدسها ×× و يوماًترانا نأكل الخبز يابسا. تم و

کمل. الحمد لله وحده و صلواته علی سیدنا محمد و آله و سلم تسلیما إلی یوم الدین
چاپ: به تصحیح محمد سوری در مجموعه آثار ابوعبدالرحمن سلمی، ج۳ (تهران، موسسه حکمت و فلسفه ایران: ۱۲۸۸)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۰/۲-ف
آغاز: برابر؛ **انجام:** فهتف بی هاتف من تحت شجرة ام غیلان بابابکر کل حقیقة.
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۱۲۸؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۱۳۹-۱۴۲)، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۶۶]
تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۵/۲-عکسی
اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۰۳]

● الفرق بین علمی المعانی و اللغة (رسالة فی) / بلاغت / عربی

al-farq bayn-a ʻilmayi-l maʻānī wa-l luġa (r. fī)

ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان، - ۹۴۰ قمری

ebn-e kamāl pāšā, ahmad ebn-e soleymān (- 1534)

تعریف دو علم معانی و لغت و حد هر یک است.
آغاز: اعلم ان صاحب المعانی یشارک اللغوی فی البحث عن مفردات الافاظ المستعملة فی کلام العرب الا ان اللغوی یبحث عنها من جهة نادیها فی علم اللغة و من جهة هیهنا فی علم الصرف ...

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۱۱۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و نظیر الفرق المذکور بین علم متن اللغة و علم اللغة فان الثانی تتناوله علمی الصرف و الاشتقاق اعم من الاول. تمت الرسالة بعونه سبحانه و تعالی.
کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن مذهب، ۲گ (۲۲۸ر-۲۲۹پ)، ابعاد متن: ۱۰/۵×۲۳، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۷۹]

← الفرق بین الغرض و الغایة ← الغرض و الغایة و الفائدة

● الفرق بین الفرد و الحصة / فلسفه / عربی

al-farq bayn-al fard wa-l ḥiṣṣa

نصیرای همدانی، نصیرالدین بن مسعود، - ۱۰۳۰ قمری

nasīrā-ye hamadānī, nasīr-od-dīn ebn-e masʻūd (- 1621)

رساله‌ای است فلسفی در جدایی فرد و حصه و شاید از نصیر همدانی باشد.
آغاز: الفرق بین الفرد و الحصة. ان الفرد طبیعة مقیدة بالقید بحیث یکون القید داخلافیها و الحصة طبیعة مقیدة بقید بحیث یکون القید خارجاً

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰۰/۹۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما انفکاکه عن العلة فغیر مسلم و فی أصل الکلام کلام لا یخفی علی المتفطن
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، ۲گ (۲۴۶پ-۲۴۷ر)، ۲۵سطر (۱۵×۲۹)، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۱۴ - ۹۹]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۰۰/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** ذلک ولکن علی بصیرة
بدون نام مؤلف؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن محمد کاظم موسوی حسینی علوی، تا: سه‌شنبه ۲۰ صفر ۱۲۴۶ق، جا: شهر قزوین در مدرسه فاضل الباراغانی؛ جلد: مذهب، ۱گ(۹۴ر)، ۱۹سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۹ - ۴۱۷]

● فرق بین فرض و واجب و همچنین عبادت و طاعت / فقه / فارسی

farq-e beyn-e farz va vājeb va hamčenīn ʻebādat va tāʻat

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۴/۷
کا: کلب علی بن جواد کاظمی، تا: با تاریخ ۱۰۷۲ق؛ جلد: تیماج، ۱ص (۲پ)، اندازه: ۱۴/۹×۲۵/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۸۱]

● الفرق بین القضاء و القدر و المشیة و الارادة = جواب ابی سعید ابی الخیر / کلام و اعتقادات / عربی

al-farq bayn-al qaḍā’ wa-l qadar wa-l mašīyya wa-l irāda = jawāb-u abi saʻīd abi-l xayr

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (981 - 1038)

ابوسعید ابوالخیر از شیخ الرئیس فرق قضاء و قدر را پرسیده و شیخ پاسخ گفته است. این پاسخ و پرسش بسیار مختصر در جایی دیده نشد.
آغاز: و کتب أیضاً، قدس الله روحه، کیف أمیز بین القضاء و القدر و المشیئة و الإرادة ... فأجاب، أعلی الله درجته و قال: المشیئة و الإرادة الإلهیة اختیار إنفاد القدرة بالجود علی مقتضی الرحمة و القضاء الإلهی ...
انجام: و التقدیر هو تهیة الأسباب للإقدار و السر فی القدر لا فی القضاء لإنه لیس بغایة بل هو تبع ضروری و الله تعالی أعلم بالصواب.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۵۹/۲۵
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۲ص (۸۲-۸۳)، اندازه: ۸×۱۸سم

[ف: ۱۰ - ۱۹۷]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۸۴/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالقادر اردوبادی، تا: ۱۰۳۴ق، جا: شیراز؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۳ص، ۲۳ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۴۴۶]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۶/۷۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شاه مراد بن نقدعلی فراهانی ورامینی، تا: ۱۰۷۲ق؛ جلد: تیماج، ۱ص (۳۳۰پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [میراث شهاب: ۴۲ - ۱۴۹]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۶/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شاه مراد بن نقد علی فراهانی ورامینی، تا: ۱۰۷۲ق؛ جلد: تیماج، ۱ص (۳۷ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [میراث شهاب: ۴۲ - ۱۱۹]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۹/۹

خط: شکسته بی نقطه، کا: نصیرالدین حسین حر حسینی، تا: ۱۰۷۶ق؛ گ ۶۲پ [ف: ۳ - ۱۷۳]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۲۱۶/۲۹

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۲ص (۱۳۲-۱۳۳) [ف: ۳ - ۲۷۴]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۲/۸۶

بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ جلد: تیماج، ۱ص (۲۶۶پ) [ف: ۳ - ۲۷۴]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۶۱/۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۳) [ف: ۹ - ۶۷۱]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۶/۷-طباطبائی

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کنار بیشتر سطور در صحافی بریده به درستی خوانده نمی‌شود؛ ۱۱۳گ (حاشیه) [ف: ۲۳ - ۶۷۵]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۶/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته تعلیق، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳ - ۱۷۳]

● الفرق بین القضیة الحقیقیة و الخارجیة / منطق / عربی

al-farq bayn-al qaḏīyya-til ḥaqīqīya wa-l xārijīyya

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۱۲۱۴۵

آغاز: بسمله اعلم ان النسبة بین الحقیقیة الفارابی و بین الحقیقیة الشیخ یکون التساوی و بین الخارجی الفارابی و الشیخ یکون ایضا التساوی لمذهب المتقدمین؛ **انجام:** و النسبة بین السالبة الجزئیة الخارجیة الفارابی و السالبیة الجزئیة الخارجیة الشیخ التساوی و مجموع النسبة المذکور مائه عشرین (کذا) و الله اعلم بالصواب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: سید جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۴ - ۲۳۶]

● الفرق بین القلب و الروح و النفس و العقل / فلسفه / عربی

farq bayn-al qalb wa-r rūḥ wa-n nafs wa-l ‘aql

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۹۹۳

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الباقه للیقین؛ **انجام:** فاقتصرنا علی هذه الفور ... فرید الدین

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۱۸۵ق [رایانه]

● الفرق بین الکبائر و الصغائر / فقه / عربی

al-farq bayn-al kabā’ir wa-ṣ ṣaġā’ir

حسینی قزوینی، محمد ابراهیم بن محمد معصوم، - ۱۱۴۹ ؟ قمری

hoseynī qazvīnī, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad ma‘sūm (- 1737)

رساله کوتاهی در بیان تفاوت‌های گناهان صغیره و کبیره است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی رسوله الامین و آله الائمة المعصومین و بعد فیقول الفقیر الی عفو مولاه الغنی محمد ابراهیم بن محمد معصوم الحسینی عفی عنهما هذا تحقیق لطیف لاهل البصایر فی الفرق بین الکبائر و الصغائر. اعلم انه اختلفت الآراء و تباینت الاهواء فی تحقیق الکبیرة و الصغیرة بما هو مذکور فی مظانه ...

انجام: کما ورد فی صحیح الاثر و علیه بمخالفة الاهواء و مجانبة الهوس فی الاشیاء عسی ان یرزقه الله العاقبة الحسنی و لایکون ممن زین سوء عمله فرآه حسناً و الله الموافق

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۴۱/۴۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۹ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۲گ (۱۰۱ر-۱۰۲پ)، ابعاد متن: ۹×۲۰، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۹۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۳/۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ جلد: تیماج، ۶ص (۲۴۸-۲۵۳)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۹ - ۳۰۲]

● فرق بین کلام و کتاب / اخلاق / عربی

farq-e beyn-e kalām va k.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۹۹۲۲

خط: نسخ، کا: ابوالحسن، تا: ۱۲۶۲ق [الفبائی: - ۴۲۷]

← الفرق بین الکلمتین ﴿ بهجة الخاطر و نزهة الناظر

● **الفرق بين الماهية و الوجود** / فلسفه / عربی

al-farq bayn-al māhīya wa-l wujūd

زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۵مجموعه بدون شماره

آغاز: الحمد لله الذی جعل فی کل شیء آیات علی وحدانیته؛

انجام: و قد اعتمدت علی ماحررته فی کتابی المسمی بالرضوان و انه المستعان و علیه التکلان.

کا: محمد کاظم مقلب به محقق قزوینی، تا: ۱۴ ربیع الاول ۱۳۲۹ق [دلیل المخطوطات کاشف الغطاء: ۱ - ۱۳۶]

● **الفرق بين المجتهد و الاخباري** / اصول فقه / عربی

al-farq bayn-al mujtahid wa-l axbārī

سماهیجی، عبدالله بن صالح، ۱۰۷۶؟ - ۱۱۳۵ قمری

samāhījī, ʻabd-ol-lāh ebn-e sāleh (1666 - 1723)

در این رساله چهل تفاوت میان آن دو یاد شده است و از کتاب خود «المسائل المحمدية فيما لابد منه من المسائل الدينية» نام برده است.

آغاز: بسمله. باب الفرق بين المجتهد و الاخباری. اقول الفرق بينهما عند الانصاف و تجنب طريق العصبية و الاعتساف ...

انجام: و ان امکن المناقشة فیها کل او جمیعها، والله تعالی هو الهادی الی حقایق المعارف، و المرشد الی تحقیق المدارک و اللطایف

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۳۰/۲

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد امین بن محمد جعفر نوری، تا: ۱۲۳۳ق؛ ۸گ (۶۷ر-۷۴ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸/۱×۱۱/۸سم [ف: ۹ - ۶۲]

۲. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۱۶/۱۱

خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب بن محمد علی قزوینی، تا: ۱۳۱۶ق، جا:کربلا؛جلد: تیماج، ۵گ (۱۸۴ر-۱۸۸پ)، اندازه: ۲۰/۵×۱۵سم [ف: ۱ - ۸۰]

← الفرق بین المجتهدین و الاخباریین ﴿ الفرق بین الاخباری و المجتهد

● **الفرق بين المجتهدين و الاخباريين** / اصول فقه / عربی

al-farq bayn-al mujtahidīn wa-l axbārīyīn

شاید از سید احمد بن حیدر بن ابراهیم باشد عطار کاظمی، نیای آل حیدر کاظمینی (-۱۲۹۵ق) که از شاگردان شیخ محمد بن علی بن جعفر کاشف الغطاء بود و مرجعیت عامه و مقام تدریس در کاظمین داشت. صاحب الذریعه پاره‌ای از تألیفات او را در فقه و اصول دیده‌اند (طبقات اعلام الشیعه ق ۸۶/۱۳-۸۷). سید احمد بن سید محمد بغدادی دیگری مشهور به عطار (-۱۲۱۵ق) نیز هست که عم سید احمد العطار بالاست که از شاگردان بهبهانی و از مختصان به سید مهدی بحر العلوم بود. دارای آثاری است مانند: ارجوزه در رجال، التحقیق در اصول و در فقه. در صدر نسخه چنین نوشته است: «فقلت هذه الفذلكه من كتاب [به نظر می‌رسد نام کامل کتاب: «فذالک الاحکام» و یا نظیر آن باشد و فاصله‌ای که در نسخه میان کلمه کتاب و کلمه «الاحکام» گذارده شده، جای کلمه‌ای است که ناخوانا بوده است] الاحكام للسيد الجليل السيد احمد العطار الكاظمى». دور نیست که این نسخه بخشی از کتابی، تألیف سید احمد بن حیدر کاظمی باشد. بخشی است از کتابی در اصول فقه و کاظمی مؤلف آن چهل مورد اختلاف بین اخباری و مجتهد را که شیخ عبدالله بن صالح سماهیجی در کتاب خویش منية الممارسين آورده یاد می‌کند و تفصیل سخن را به مقدمات آن کتاب احالت می‌کند. در یک جا می‌گوید: «قد بسطنا القول فی مبحث الاجتهاد و التقليد».

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۸۷/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: - ۲۹۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۱/۴-طباطبائی

آغاز: بسمله فذلكه الفرق بين المجتهدين و الاخباريين قال بعض العلماء انه لا فرق بين المجتهدين منا و الاخباريين ... و قال المحدث السماهيجى الفرق بينهما ظاهر من وجوه ذكر منها اربعين وجها و قال بعد ذكرها هذا ما يحضرنى الآن من وجوه الفرق؛

انجام: و كثير من العلوم صنف فيه علماء العامه و هذا لا يقتضى بطلان ذلك هذا و من المعلوم ان كتب الضلال ليس كل مسئله مسطوره فيها على غير الحق بل لا شك انها تشتمل على كثير من المسائل الموافقه للحق كما هو ظاهر

کا: سید محمد طباطبائی سنگلجی، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ۹گ (۱۷پ-۲۵ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۷۸۳]

● **الفرق بين المسائل الاصول و الفروع** / فقه و اصول / عربی

al-farq bayn-al masā'il-il uṣūl wa-l furū'

یزدی، محمد تقی بن ابیطالب، - ۱۲۶۷ قمری

yazdī, mohammad taqī ebn-e abītāleb (- 1851)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۰۳۷/۱۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، ۳گ (۱۲۶–۱۲۸)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۴ – ۱۱۳۷]

● الفرق بین المصدر و اسم المصدر / نحو / عربی

al-farq bayn-al maṣdar wa ism-il maṣdar

همدان؛ سیرلو، حمید؛ شماره نسخه:۱۲/۱۸

آغاز: بسمله، قد اختلف العلماء فی الفرق بین؛ **انجام:** و اسمه علی الهیئة الحاصلة بسببه کرفتن و رفتار فاحسنهم.

بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۱۲۵ر–۱۲۷ر) [رشت و همدان: ف: – ۱۷۱۲]

● الفرق بین المطلق و العام / اصول فقه / عربی

al-farq bayn-al muṭlaq wa-l ʻām

فقره‌ای است منقول از نهایة الوصول الی علم الاصول علامه حلی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۱/۲۸–طباطبائی

آغاز: فائدة فی الفرق بین المطلق و العام اعلم ان کل شی متحقق فی الاعیان او متصور فی الاذهان؛ **انجام:** فان کونه واحدا و کونه غیر معین قیدان زائدان علی المهیه

خط: نسخ، کا: شیخ محمد علی بن محمود تبریز، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۸۱ر)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۳ - ۸۲۲]

● الفرق بین المقام و الحال / عرفان و تصوف / فارسی

al-farq bayn-al maqām wa-l ḥāl

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳/۷۶۰–ف و ۹۱۵/۳–ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 113 (بلوشه ۱۴۹)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا:یک‌شنبه اواخر رمضان۷۵۳ق؛۱۳سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۳۶ و ۵۴۸]

● الفرق بین موضوعی العلم الإلهی و الکلام (رسالة فی) / فلسفه / عربی

al-farq bayn-a muḍūʻayi-l ʻilm-il ilāhī wa-l kalām (r. fī)

سراج الدین ارموی، محمود بن ابی بکر، ۵۹۴ – ۶۸۲ قمری

serāj-od-dīn-e ormavī, mahmūd ebn-e abī-bakr (1198 - 1284)

رساله کوتاهی است در بیان فرقه‌های میان فلسفه الهی و علم کلام. نسخه دیگری از این رساله به نام «الفرق بین نوعی العلم الإلهی و الکلام» در خزانه حرم حضرت امیر المؤمنین در نجف اشرف موجود بوده است.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۶۱/۳

آغاز: بسمله ... رسالة فی الفرق بین موضوعی العلم إلهی و الکلام من إملاء القاضی سراج الدین ارموی مقدمة: العلوم إما نظریة و إما عملیة و النظریة هی إلی الغایة القصوی منها حصول رأی و اعتقاد فقط و العملیة هی إلی الغایة القصوی منها حصول رأی و اعتقاد و تتعلق بکیفیة أعمالنا؛ **انجام:** بما یتقدمها فی الوجود، لا نعلم أن هناک سبباً مطلقاً فإنه لیس یجب عند العقل

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شرقی، ۱گ(۵۸)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳۱ – ۴۶۱]

۲. شیراز؛ محلاتی، صدرالدین؛ شماره نسخه:۱۷/۲۸

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۵۶ق [نشریه: ۵ – ۲۷۳]

۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۱۸۷/۴۲

انجام: و اذا اعلم موضوعه علم تعریفه و مسائله و ذلک ان یقال فی تعریفه علم یبحث عن کذا و کذا و مسایله الاعراض اللاحقة لذلک الموضوع التی یثبت فی هذا العلم و الله اعلم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ با سر لوح؛ کاغذ: اصفهانی، ۳گ (۲۰۳–۲۰۵پ)، ۲۴ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رشت و همدان: ف: – ۱۴۷۴]

● الفرق بین النافلة و الفریضة / فقه / عربی

al-farq bayn-al nāfila wa-l farīḍa

بروجردی، منیرالدین بن علی، ۱۲۶۹ – ۱۳۴۲ قمری

borūjerdī, monīr-od-dīn ebn-e ʻalī (1853 - 1924)

تاریخ تألیف: ۱۳۳۲ق؛ محل تألیف: اصفهان

در این رساله ۲۴۰ فرق، بین نمازهای واجب و مستحب برشمرده و آن را منحصر به فرد دانسته است. چه بنا به نوشته او با وجود تفاوت‌های بسیار، در آثار فقها، بیش از چهل مورد مشاهده نمی‌شود و تنها شیخ حسن بن جعفر کاشف الغطاء تعداد آنها را به ۱۷۰ مورد رسانده است.

آغاز: بسمله، هذه رسالة وجیزة فی بیان الفرق بین النافلة و الفریضة ... اعلم أنه لم یذکر کثیر من فقهائنا الفرق بینهما الافی موارد قلیلة

انجام: لو بقیت لمعة فی الغسلة الاولی و غسلت فی الثانیة فی الوضوء بطل لو کان الوضوء واجباً وصح لو کان مندوباً

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۸۶۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد رضا حسینی، تا: ۱ ذیقعده ۱۳۳۲ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۲۳گ، ۲۱ و ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۵۰۸] و [ف: ۲۱–۱۰۰۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۹۰۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: گالینگور، ۲۶گ، ۱۹

سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۸ - ۱۰۳]

● **الفرق بین النبی و الامام** / کلام و اعتقادات / عربی
al-farq bayn-an nabī wa-l imām
شیخ طوسی، محمد بن حسن، ۳۸۵ - ۴۶۰ قمری
šayx-e tūsī, mohammad ebn-e hasan (996 - 1069)
املاء شیخ طوسی؛ رساله‌ای است بسیار کوتاه درباره فرق میان نبی و امام و چگونگی انفکاک نبوت از امامت و مراد از نبی و امام و اشتراکات افتراقات آنها همراه با استدلال مختصر و احاله تفصیل آن به «کتاب الامامة» و «المسائل الحلبیة» خود. شیخ طوسی خود در فهرست هم از این رساله و هم از «المسائل الحلبیة» خود نام می‌برد.
آغاز: مسألة فی الفرق بین النبی و الامام املاء الشیخ ابی جعفر الطوسی رحمه الله فقال الشیخ ایده الله املاء الفرق بین النبی و الامام و بیان فائدة کل واحد من اللفظین و هل یصح انفکاک النبوة من الامامة علی ما یذهب الیه کثیر من اصحابنا الامامیة ام لا و الامامة داخلة فی النبوة ... اعلم ان معنی قولنا نبی هو انه مؤد عن الله تعالی بلا واسطة من البشر و لا یدخل علی ذلک الامام و لا الامة و لا الناقلون ...
انجام: و قد استوفینا الکلام فی عذه المسألة فی کتاب الامامة و فی المسائل الحلبیة و بلغنا فیها الغایة فمن اراد ذلک وقف علیه من هناک انشاء الله.
چاپ: ضمن الرسائل العشر، با تحقیق شیخ رضا استادی، قم، مؤسسة النشر الاسلامی، التابعة بجماعة المدرسین بقم المشرفة، ۱۴۰۳ق.
[دنا ۹۴۰/۷؛ فهرست شیخ طوسی ص ۱۶۱]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۲۶/۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۴ق [ف: ۵ - ۳۱۳]

● **الفرق بین النفس و الروح = النفس** / فلسفه / عربی
al-farq bayn-an nafs wa-r rūḥ = nafs
قسطا بن لوقا، ق۳ قمری
qostā ebn-e luqā (- 9c)
بعضی آن را از آن حنین ابن اسحاق و برخی از قسطا بن لوقا دانسته‌اند. در آن ابتدا به بیان تعریف روح و اقسام آن می‌پردازد، سپس ماهیت نفس را بررسی می‌کند و در انتها به بیان فرق بین این دو می‌پردازد؛ در سه «عنوان»: القول فی النفس؛ القول فی قوی النفس؛ القول فی الفصل بین الروح و النفس.
آغاز: بسمله، سألت اعزک الله عن الفرق بین الروح و النفس و ما قالت الاوائل فیه و قد رسمت فی ذلک جملا استخرجتها من کتاب افلاطون المسمی فادن و من کتابه المسمی طیماوس ...
انجام: لما یحتاج فی ذلک من فضل الرقة و اللطف ایضا اذا کان یرید ان یذکر شیئا قد مضی و بعد عهده و هذا کاف لما سألت عنه کفاک الله الهم و دع عنک کل مکروه و لسعیک فی الحیاة و الممات بجوده و کرمه انه هو الجواد.
چاپ: در رسائل ابن سینا (آنقره: ۱۹۵۳م)؛ در مقالات فلسفیة لمشاهیر المسلمین و النصاری، به‌کوشش لویس شیخو (دارالعرب)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۸۸/۱۳
آغاز: و اما النفس فان وصفها علی حقیقتها صعب معتاض جدا، و الدلیل علی ذلک اختلاف اجلاء الفلاسفة مثل افلاطن وارسطاطالیس و حروسس و ثاو فرطس و غیرهم فیها، و کذلک من بعدهم. الا انا ابتدی بذکر الحدیث اللذین حدوهما افلاطن و ارسطاطالیس و ...؛ **انجام:** الی تذکر اشیاء مضت و بعد عهدها. و هذا کاف فیما سالت عنی. کفاک الله المهم من الفضل بین الروح و النفس. تمت رسالة قسطا بن لوقیا البعلبکی الیونانی. و الحمدلله
بخش نفس از رساله «الفرق بین النفس و الروح» است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن، ۵گ (۳۴پ-۳۸ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۲۰سم [ف: ۹ - ۲۲۴]

● **الفرق بین الواجب المشروط و المعلق** / اصول فقه / عربی
al-farq bayn-al wājib-il mašrūṭ wa-l mu‘allaq
خوانساری، ابوتراب بن ابوالقاسم، ۱۲۷۱ - ۱۳۴۶ قمری
xānsārī, abū-torāb ebn-e ab-ol-qāsem (1855 - 1928)
پاسخی است استدلالی بر آنان که بین واجب مشروط و معلق فرق نگذاشته‌اند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۷۶/۲
آغاز: و مما یهم تحقیقه الفرق بین الواجب المشروط و المعلق و جملة الکلام فیه ان اقصی ما یمکن ان یستند الیه النافی للفرق؛
انجام: و حیث ان فیما نحن فیه یکون وجوب المقدمة قبل زمان نفس الفعل فالطلب ایضا وجب ان یکون قبله فافهم و استقم
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۴گ (۱۰ر-۱۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۷ - ۳۸۵]

● **فرق بین واجبات و مستحبات** / فقه / عربی
farq-e beyn-e vājebāt va mostahabbāt

اراک؛ دهگان، ابراهیم؛ شماره نسخه:۲۲/۱۰
آغاز: قاعدة اصولیة فی ... فرق بین الواجبات و المستحبات یحملون المطلق علی المقید فی الاول ...
بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی کلی دارد فقط یک برگ آن موجود

است؛ ۲گ (۲۷۳ر–۲۷۴پ)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ – ۳۷]

● **فرق بین واجب و فرض** / فقه / فارسی
farq-e beyn-e vājeb va farz

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۴/۴۱
کا: کلب علی بن جواد کاظمی، تا: با تاریخ ۱۰۷۲ق؛ جلد: تیماج، ۱ص (۱۲ر)، اندازه: ۱۴/۹×۲۵/۳سم [ف: ۲۹/۱ – ۲۸۲]

● **الفرق بین الواحد و الاحد** / لغت / عربی
al-farq bayn-al wāḥid wa-l aḥad
گفتاری است از بعضی از اعلام در فرق لغوی واحد و احد. بنقل از مجمع البحرین طریحی
چاپ: ایران، تبریز، دارالطباعه حاجی ابراهیم، ۱۳۱۰ق، سنگی، جیبی، ۲ ص، به سعی و اهتمام حاج احمد آقا بن حاجی ابراهیم تبریزی (صص۶۶–۶۷).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵۱/۵
خط: نستعلیق، کا: علی نوری، تا: ۱۳۰۲ق؛ جلد: تیماج، ۱ص (۲۴۹)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۹ – ۵۲۹]

● **الفرق بین الولایة المطلقة و الولایة الخاصة و الولایة الکلیة** / عرفان و تصوف / عربی
al-farq bayn-al wilāya-til muṭlaqa wa-l wilāya-til xāṣṣa wa-l wilāya-til kullīya
سعادت علیشاه، محمد کاظم، ق۱۳ قمری
sa'ādat 'alīšāh, mohammad kāzem (- 19c)
تاریخ تألیف: شعبان ۱۲۹۱ق
با دو عنوان «تحقیق معراجی» و «سر معراجی» با یک دایره در دو صفحه.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۶۲/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۲ – ۲۵۴]

● **الفرق بین همزة الاستفهام و هل** / نحو / عربی
al-farq bayn-a hamza-til istifhām wa hal
جرفادقانی، حسین بن علی
jorfādeqānī, hoseyn ebn-e 'alī
شیخ بهائی (–۱۰۳۰) در باب اشتغال از کتاب «الفوائد الصمدیة» عبارتی دارد: «و یترجح نصب الاسم المذکور اذا وقع مظان الفعل نحو: أزیدا ضربته». مؤلف برای توضیح این مطلب فرق‌های بین همزه استفهام و هل را از قول نحوی‌ها بیان کرده است.
آغاز: الحمدلله الذی جعل الانسان اشرف الموجودات و البسه لباس الفضل و الکمالات ... فهذه تعلیقة فی الفرق بین همزة الاستفهام و هل و ما یتعلق ...

خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۲۵/۱۱
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۷ شعبان ۱۲۰۷ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۳گ (۹۰–۹۲)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۸۱]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۶۷/۱۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۱۵۸]

↩ الفرق بین الهیولی و الجنس ⟵ الهیولی غیر الجنس (مقالة فی ان)

● **فرق تحقیق و تقلید** / عرفان و تصوف / فارسی
farq-e tahqīq va taqlīd
جمالی اردستانی، جمال الدین محمد، ۸۱۴ – ۸۸۳ ؟ قمری
jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412 - 1479)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۲۶/۲۶
خط: نستعلیق، کا: محمد کریم بن میرزا زمان، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۱ سطر [ف: ۳۰ – ۷۴]

● **فرقة العالمین و فرحة الکاملین** / عرفان و تصوف / فارسی
farqa-tul 'ālamīn wa farḥat-ul kāmilīn
علاء الدوله سمنانی، احمد بن محمد، ۶۵۹ – ۷۳۶ ؟ قمری
'alā'-od dowle-ye semnānī, ahmad ebn-e mohammad (1262 - 1336)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۲۵/۸-ف
بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷گ (۲۱۱–۲۲۷) [فیلمها ف: ۳ – ۱۶۵]

● **فرقة الغرباء و سراج الادباء** / ادبیات / عربی
firqa-tul ġurabā' wa sirāj-ul udabā'
عاملی حانینی، حسن بن علی، ق۱۱ قمری
'āmelī hānīnī, hasan ebn-e 'alī (- 17c)
کتابی است به صورت یک مقامه به پیروی از روش حریری در مقاماتش، این مقامه بیشتر به موضوعات علمی و ادبی و پند و اندرز می‌پردازد. (احمد اشکوری)

آغاز: الحمدلله الذی جعل الغربة واسطة لتحصیل الکمالات و سبباً تاماً لحصول رفیع الدرجات

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۰۱/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فأقل عثراتنا و استر عوراتنا وعد بعفوك علینا فانا لا نرجو غیرك و لا نثق الا بك یا ارحم الراحمین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۸ق، جا: نجف اشرف؛ جلد: تیماج، ۲۹گ (۱۳۵ر-۱۶۳پ)، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۲ - ۱۹۲]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۷۶/۳۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** قام رسطالیس فی المقالة السابعة من سر الاسرار الذی عمله الاسکندر فی باب الفراسة بعد ان ذکر فی ... مسائل الکتاب عدیم اللحم فی الصلب

تذکر: نام کتاب و مؤلف به استناد نسخه مرعشی ش ۶۰۱/۳ تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۲۴گ (۱۶۵پ-۱۸۸پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۶ - ۵۸]

← فرقه ناجیه ← کشف الحقایق
← فرقه ناجیه ← امامت

● الفرقة الناجية = اثبات الفرقة الناجية = الوافية فی تعیین (تحقیق) الفرقة (الفرق) الناجیة = بیان الفرقة الناجیة / کلام و اعتقادات / عربی

al-firqa-tun nājīya = iṯbāt-ul firqat-in nājīya = al-wāfīya fī ta'yīn-il (taḥqīq-il) firqat-in (firaq-in) nājīya = bayān-ul firqat-in nājīya

قطیفی بحرانی، ابراهیم بن سلیمان، - ۹۵۰ ؟ قمری
qatīfī bahrānī, ebrāhīm ebn-e soleymān (- 1544)

تاریخ تألیف: ۵ صفر ۹۴۵ق؛ محل تألیف: جزائر

در اثبات این‌که فرقه نجات‌یافته‌ای که در حدیث پیامبر آمده «ستفرق امتی ثلاثاً و سبعین فرقة کلها فی النار الاواحدة» همان شیعه امامی اثنا عشری می‌باشند با استناد به احادیث اهل سنت در یک «مقدمه» و سه «فصل» و «خاتمه» و پس از آن سه فایده و در پایان هجده حدیث افزوده شده برای تأکید آنچه در سه فصل و خاتمه کتاب آمده: المقدمة: فی حدیث افتراق الامة و معناه؛ فصل ۱. فیما یتعلق بامیرالمومنین خاصة؛ ۲. فیما جاء فی عترة النبی و اهل بیته؛ ۳. فی ان الائمة اثناعشر اماما؛ الخاتمة: فی اخبار نجاة الشیعة. (احمد اشکوری)

برخی آن را به علامه حلی نسبت داده‌اند و در کتاب نیز نامی از مؤلف نیامده است. از مطاوی آن برمی‌آید که تألیف قرن دهم است. الذریعة (۴: ۴۳۱) این رساله را موسوم به «الوافیة فی تعیین الفرقة الناجیة» تألیفی شیخ ابراهیم قطیفی دانسته است. روضات الجنات (ص ۸۰۷)، ضمن تعداد مؤلفات شیخ قطیفی آورده است: « و کتاب تعیین الفرقة الناجیة من أخبار المعصومین (ع) عندنا منه نسخة» و در این رساله غالباً از باب الزام و احتجاج تمسک به اخبار اهل سنت شده است.

آغاز: بسمله یا من جعل علی العلی الهادی الی دین مختاره من الحاضر و البادی ... اما بعد فهذه نفثة صدر برزت عن فکر بعد الاستخارة الله فی تحقیق ان الفرقة الناجیة عندالله هم شیعة اثنا عشریة و رتبتها علی مقدمة و فصول و خاتمة

انجام: غفرت لشیعة علی و محبیه ذنوبهم ولیکن هذا آخر ما اردنا ایراده و الحمدلله اولا و آخرا

چاپ: قم، ۱۴۱۸ه، ۱۲۰ص، تحقیق سید محمود غریفی با نام «تعیین الفرقة الناجیة»

[دنا ۹۴۱/۷ (۱۶ نسخه)؛ الذریعة ۴۳۱/۴ و ۱۷۷/۱۶؛ مصادر الفرق الاسلامیة (العلویة) ۷/۱؛ کشف الحجب ۴۲۷ و ۴۲۸؛ ریحانة الادب ۴۸۰/۴؛ موسوعة مؤلفی الامامیة: ۲۵۴/۱؛کشف الحجب و الاستار ۴۲۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۳۵

آغاز و انجام: برابر

در فهرست «نافع یوم الحشر» و از علامه حلی دانسته که با توجه به آغاز و انجام خطاست؛ خط: نستعلیق خوش، کا: مالک دیلمی، تا: ۹۵۶ق؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۷۱گ، ۱۲ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۱۳ - ۲۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۲۸

آغاز: بسمله، رب سهل اتمامه الحمدلله الاول بلا ابتداء؛ **انجام:** جزاهم عنی خیرا ثمان و سبعین و سبعمائه هجریه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۷۸ق [الفبائی: - ۱۳۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳۶۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ تملک: عبدالعالی بن لطف الله میسی عاملی در ۱۰۳۵ [ف: ۱۶ - ۲۷۲]

۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۰۳/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الوصی هو النقی علی بن ابی طالب و فی القدر کفایة لمن اراده الهدایة و الله الهادی من الضلالة و العمایة و الحمدلله رب العالمین

در فهرست به احتمال از محقق کرکی دانسته؛خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۶ صفر ۱۰۰۹ق؛ ۷۴گ (۸۸ر-۱۶۱پ) [ف: - ۲۰۴]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۰ و ۲۳۳۴ عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لیکن هذا آخر ما اردناه و نهایة ما طلبناه و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد النبی و عترته الطاهرین.

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: ۷ ذیحجه ۱۰۱۵ق؛ تملک: محمد کاظم، عبدالله فرزندان مولانا احمد طالقانی دماوندی؛ جلد: تیماج، ۹۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱ - ۴۵۸] و [عکسی ف: ۶ - ۳۸۹]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۰۲/۱-۶/۹۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد زمان تونی، تا: یک‌شنبه دهه آخر ربیع الثانی۱۰۴۰ق؛ مصحح؛ ۴۲گ، ۱۶-۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۶ - ۳۰۳۲]

۷. **یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۳۶۰/۲**
آغاز: برابر
در فهرست از علامه حلی دانسته؛ کا: نورالدین محمد جبل عاملی، تا: شعبان ۱۰۴۰ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مذهب، ۱۰۰ص (۴۱- ۱۴۰)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۶۲۷]

۸. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۲۰**
آغاز و انجام: برابر
در فهرست مؤلف را تعیین نکرده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۳ شعبان ۱۰۹۱ق؛ واقف: نادرشاه، ۱۱۴۵؛ جلد: چرم، ۶۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۵ - ۸۶]

۹. **یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۲۲**
آغاز: یوضعا فیه فنقول فی ایضاح هذا ان من المعلوم ان الشهادتین بمجردتها غیر کافیتین الامع الالتزام بحکم الکتاب و السنة؛ **انجام:** و یکشف عنه ما ورد فی کتاب البشارة لشیعة علی علیه السلام بحذف الاسناد قال دخل رسول الله علی علی فقال ما رأیتک اقبلت علی مثل هذا فقال جئت ابشرک
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۶۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۵]

۱۰. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۳۱/۱**
آغاز: برابر؛ **انجام:** فقال هو ابن عم محمد (ص) و وصیه فاسلمت عنه ذلک.
در فهرست ناشناس؛ خط: نسخ، کا: محمد مقیم ملقب به صفا (شاگرد فیض کاشانی)، تا: قرن ۱۱؛ تملک: حسن بن عبدالغن الحسینی در سال ۱۱۴۰ق با مهر «ظنی بالله حسن» (بیضی)؛ جلد: تیماج،۹۳گ(۱پ-۹۳ر)،۱۵سطر،اندازه:۱۳×۱۹سم[ف:۳۳/۱ - ۲۴]

۱۱. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۷۷**
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لنختم رسالتنا هذه بفوائد روی ان الحجاج لما ولی بعث ... فقال ویلک و تدری من هذا علی بن ابی طالب سمعت رسول الله صلی الله یقول لو ان السموات و الارض وضعت فی کفه ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ تملک: مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد مومن» (مستطیل)؛ جلد: تیماج، ۱۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه:۹/۵×۱۶سم [ف: ۳۵ - ۲۵۰]

۱۲. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۴۷۷**
آغاز: برابر؛ **انجام:** لن یضلوا ابدا فقیل یا رسول الله الائمه قال اثناعشر ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۱۳. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۱ط**
در فهرست از علامه حلی دانسته؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲ص (۱۵۲-۱۵۳ص در جنگ) [ف: ۲۳/۲ - ۵۸۴]

۱۴. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۸۳۲**
آغاز: یهاد و قال ان علینا للهدی ... فان فینا اهل البیت؛ **انجام:** الامکنه مشهد مولانا الرضا
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۱۵. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۱۴۳**
آغاز: برابر؛ **انجام:** الموفق و الهادی و الحمدلله رب العالمین
خط: نسخ، کا: ابوطالب بن احمد موسوی، تا: ۱۳۰۷ق، اهدایی: رهبری، ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج، ۲۲گ، ۳۵ سطر [رایانه]

۱۶. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۶۳۶**
آغاز: برابر؛ **انجام:** ذلک من کتاب العویص الشیخ المفید.
خط: نستعلیق، کا: حسینی خوانساری، احمد، تا: ۱۳۲۱ق [رایانه]

۱۷. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۳۹/۳**
آغاز: بسمله ... فی تحقیق الفرقة الناجیة عندالله هم الشیعة الامامیة الاثنا عشریة المتبعون لاولیاء الله الواقفون عند ما امرالله، علی وجه لا تستطیع المنصف بالعقل السلیم رده؛ **انجام:** معانی المولی عشر الاولی و الامام و السید المطاع و مالک الرزق و العتق و ابن العم و الناصر ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱۴گ (۴۰پ-۵۳پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲۶ - ۳۷]

۱۸. **همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۳۳/۳**
بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: - ۱۳۸۳]

۱۹. **یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۲۵۷/۳**
آغاز: برابر؛ **انجام:** وقال ویلک و تدری
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، ۵۸گ (۲۸۷-۳۴۴)، ۲۱سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ - ۱۲۲۱]

۲۰. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۰۰/۳**
آغاز: برابر؛ **انجام:** فاوحی الله عز و جل الی رسول الله صلی الله علیه و اله ما انتم باکرم منی ... هذا اخرما اوردناه و الله تعالی الموفق و الهادی تمت الرسالة الشریفة المنیفة العزیزة الجلیلة الموسومة بالفرقة الناجیة من تألیف ... (گ۱۰۵پ) المؤید بتوفیق الملک الدیان خادم علماء هذا الزمان ابراهیم بن سلیمان القطیفی تجاوز الله تعالی عنا و عنه و عن جمیع المؤمنین و الحمدلله وحده وحده و صلی الله علی محمد و آله و سلم کثیراً (گ۱۰۶)
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۴۲گ (۶۵پ-۱۰۶)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۵۰۵]

۲۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۳۲/۱**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ با یک سرلوح؛ ۸۳گ (۱پ-۸۳ر)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۱-۲۴۹]

● **الفرقة الناجیة** / حدیث / عربی
al-firqa nājīya

کاشانی، محمد بن مرتضی، - ۱۱۱۵ ؟ قمری
kāšānī, mohammad ebn-e morteza (- 1704)
در بیان اوصاف و مشخصات فرقه ناجیه.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۷۲۸/۵
آغاز: پس از عنوان و نام مؤلف: اعلم انه قد ورد فی الخبر النبوی مستفرق امتی علی ثلث و سبعین فرقة کلها فی النار الا واحدة؛ **انجام:** و لاشک فی ان الله یعذرنی فیما جهلته من تحقیق هذه المسئله علی ما هو حق التحقیق.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۵ - ۲۱۹]

● **الفرقة الناجية** / کلام و اعتقادات / عربی
al-firqa nājīya

قطیفی، عبدالله بن فرج، - ۱۱۶۰ قمری
qatīfī, ʻabd-ol-lāh ebn-e faraj (- 1747)
تاریخ تألیف: جمعه ۱۳ رجب ۱۱۴۸ق
رساله‌ای است مختصر در بیان اعتقادات امامیه در مورد امامت ائمه دوازده‌گانه با اشاره به بعضی از فرقه‌های دیگر؛ مؤلف در مقدمه از کتاب دیگرش «تحفة الابرار فی معرفة الاقضیة و الاقدار» نام برده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۸۹
آغاز: الصادق علیه السلام دون اسماعیل و قالت طائفة منهم ان الذی نص علی محمد انما هو ابوه اسماعیل
نسخه اصل: کتابخانه کاشف الغطاء-نجف اشرف؛ خط: نسخ، کا: عبدالرزاق بن محمد بن سوید مقابی بحرانی خطی دبابی، تا: جمعه ۲۲ ربیع الاول ۱۱۶۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: شرف الدین محمد مکی بن محمد شمس الدین خطی عاملی به سال ۱۱۶۲؛ ۱۲ص [عکسی ف: ۵ - ۳۴۹]

● **الفرقة الناجية** / کلام و اعتقادات / عربی
al-firqa nājīya
تاریخ تألیف: ۹۴۵ق

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۰۲
آغاز: بسمله ما فضل فی تبیان عرفان الطائفه؛ **انجام:** لم بحتشم کمن وقح و الله العالم
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۶۶۳]

● **فرقه ناجیه** / کلام و اعتقادات / فارسی
ferqe-ye nājīye
تاریخ تألیف: جمعه ۴ ربیع الثانی ۹۸۲ق
رساله‌ای است مختصر در بیان فرقه ناجیه با مباحثی اعتقادی در آغاز، مشتمل بر «مقدمه» و چندین «فصل» و یک «خاتمه»: مقدمه در علت غائی ایجاد عالم و نور پیامبر اکرم و ذکر شبهات ابلیس که در اناجیل اربع و تورات آمده است؛ فصل ۱. ذکر حدیث ستفترق امتی که متواتر بالمعنی است و کیفیت روایت آن و اختلاف روات از شیعه و سنی؛ ۲. تعداد و تفصیل اختلافات امت پیامبر و ذکر اولین خلاف که از عمر بن خطاب واقع شد؛ ۳. ذکر آنکه اختلاف در چند چیز منشأ آن می‌شود که فرقه‌ای را فرقه علی حده گویند؛ ۴. نقل هفتاد و سه فرقه به تمام و ذکر قبایح اشاعره و نقل اعتراض فخر رازی بر ایشان و سخن امام الحرمین و قاضی ابوبکر و دفع سخنانشان که علامه حلی در منهاج الکرامه نقل کرده؛ ۵. نقل سخن خواجه نصیرالدین و علامه حلی و ملا جلال دوانی و محاکمه میان ایشان و دفع سخن ملا جلال و ذکر مذهب صوفیه و حکما و نقض بر آن و اثبات آنکه فرقه ناجیه امامیه اند نه غیر؛ خاتمه: در ذکر حدیث مثل اهل بیتی و استدلال به آن بر ناجی بودن امامیه و هالک بودن غیر ایشان.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۸۵/۲
آغاز: حمد بی حد و شکر بی عد قادری را سزد که بنی نوع انسانی را از جمیع مخلوقات به تشریف و لقد کرمنا بنی آدم مخصوص گردانید؛ **انجام:** بعد از آنکه فرصت شود به تفصیل نوشته به نظر خواص و عوام خواهد رسانید که عامه ناس از فوائد آن انتفاع گیرند و من الله التوفیق.
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن عبدالحی طالقانی، تا: قرن ۱۰؛ از روی نسخه مؤلف، مصحح، در برگ آخر نام کاتب خط خورده و نام عبدالرحیم حسینی آمده که شاید مؤلف کتاب باشد، با نسخه مؤلف مقابله شده؛ جلد: تیماج، ۱۸گ (۷۳پ-۹۰ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۱۰۵۴]

● **فرق تناسخ و حشر = اثبات نبوت خاصه ... = معاد جسمانی (فوائدی در)** / کلام و اعتقادات / عربی
farq-e tanāsox va hašr = esbāt-e nabovvat-e xāse ... = maʻād-e jesmānī (favā'edī dar)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۶۱/۴
آغاز: فی لیلة الاحد سابع عشر شهر جمادی الثانی سنة ۱۰۰۶ حجة عقلیة استفدتها من کلام الی الحسن العامری الخ؛ **انجام:** کما حقق فی علم الواجب تعالی فتأمل و الله اعلم بالصواب ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۸ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۵گ (۱۴۸-۱۶۲)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳ - ۸۷۷]

● **فرقت نامه خوفی** / شعر / فارسی

ferqat nāme-ye xūfī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۷۳/۱۱-ف
نسخه اصل: آغاز و انجام پاره‌ای از نسخه‌های یوگسلاوی که یان بگدانویچ فیلم آنها را آورده؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۶۴۸]

● **فرق زیدیه** / کلام و اعتقادات / عربی
feraq-e zeydīye
علی بن محمد
ʻalī ebn-e mohammad
رساله کوتاهی است در سه «باب» در فرق زیدیه که به حضرت رسول (ص) و حضرت علی (ع) نسبت‌های ناروا داده‌اند. مؤلف در این رساله عقاید آنها را رد نموده است و مذهب زیدیه را اثبات نموده است. او در ضمن این رساله به عقاید شیعه اثنی عشریه نیز حمله نموده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۸۰/۲-۲۳/۲۰۰
آغاز: بسمله الباب الاول من الرسالة ما هذا لفظه بسمله و به نستعین و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد الامین و علی آله البررة الطاهرین اما بعد فانه لما ظهر فی زماننا اختلاف کثیر فی العقائد التی هی مدار الایمان؛ **انجام:** معرفة بما جمهرته اهل العقول و النقول نسأل الله تعالی حسن الختام بحق سیدنا محمد و آله خیر الانام.
خط: نسخ، کا: محمد بن صالح بحرانی، تا: ۱۲۶۱ق؛ جلد: تیماج، ۱۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۶ - ۳۰۳۲]

● **فرق الشیعة = مذاهب الفرق** / ادیان و مذاهب / عربی
firaq-uš šīʻa = maḏāhib-ul firaq
نوبختی، حسن بن موسی، - ۳۱۰ ؟ قمری
nowbaxtī, hasan ebn-e mūsā (- 923)
در اعتقادات فرقه‌های مختلف شیعی. این کتاب به سعد بن عبدالله اشعری قمی (۳۰۱ق) هم نسبت داده شده است.
آغاز: بسمله. و بالله التوفیق و العون و الثقة أما بعد فان فرق الامة کلها المتشیعة و غیرها اختلف فی الامامة فی کل عصر ...
انجام: و الامام عندهم جعفر بن علی علی هذا التأویل ضرورة و علی هذه الأخبار و المعانی التی وصفناها. و الحمدلله رب العالمین ...
چاپ: استانبول، مطبعة الدولة، تحقیق هلموت ریتر، ۱۹۳۱ م. نجف، مطبعة الحیدریة، تحقیق سید محمد صادق بحرالعلوم ۱۹۵۹ و افست آن در قم انتشارات سید رضی
[دنا ۹۴۲/۷ (۱۱ نسخه)؛ خاندان نوبختی: عباس اقبال آشتیانی؛ ترجمه فرق الشیعة: محمد جواد مشکور، مرکز انتشارات علمی و فرهنگی ۱۳۶۱ش؛ الذریعة ۱۷۹/۱۶؛ ریحانة الادب ۲۴۹/۶؛ ذخائر التراث العربی الاسلامی ۸۸۶/۲؛ فرهنگ ایران زمین ۹۸/۱۲، ۱۰۹؛ راهنمای کتاب ۲/۷ ص ۳۰۸]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۴/۳
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل:کتابخانه بادلیان در آکسفورد F 64 عربی (E.157)؛ خط: نسخ، کا: احمد بن حسین بن ابی القاسم بن عودی اسدی حلی، تا: یک‌شنبه ۱۴ شعبان ۷۴۰ق؛ با بلاغ؛ تملک: محمد بن علی بن حسام؛ مهر: «محمد شریف است عبدرضا» (بیضی)؛ ۴۳گ (۱۳-۵۵)، ۱۷سطر [عکسی ف: ۳ - ۲۱۱]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۲۵/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۵۳]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۷۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۵۵گ (۳۴پ-۸۸پ)، ۱۳ سطر (۹×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱۶ - ۴۷۳]
۳. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۹۹/۱
خط: نسخ، کا: نصرالله قزوینی، تا: رجب ۱۲۷۹ق؛ جلد: تیماج، ۳۵گ (۱پ-۳۵پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲ - ۳۱۸]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷۵۴/۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن زین العابدین موسوی، تا: ۱۸ صفر ۱۲۸۳ق؛ جلد: مقوایی، ۳۷گ (۲۳۲پ-۲۶۸ر)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۷ - ۳۱۴]
۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۱۲۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۲گ (۳۴۶پ-۳۷۷پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۲۷۶]
۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۷-۶۲۷۸
خط: نستعلیق، کا: مهدی بن علی رضای قمی، تا: ۱۳۲۰ق؛ از روی نسخه مغلوطی؛ ۲۰ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۲۲۷]
۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۴۸/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بهاری همدانی، تا: جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ از روی نسخه‌ای به خط «أحمد بن حسین عودی حلی» مورخ سال ۷۴۰ق کتابت شده، مصحح، محشی با نشان «لمحرره»، در آغاز نسخه گزارشی از زندگی‌نامه نوبختی و همچنین توضیحی از «شیخ[محمد] رضا بهاری» در مورد کتاب و شرح حال مؤلف آن همراه مقایسه‌ای بین کتاب «اشعری قمی» و این کتاب آمده و در پایان این کتاب را از تألیفات «اشعری قمی» صاحب «بصائر الدرجات» دانسته؛ ۳۹گ (۱-۳۹)، ۱۶ سطر، اندازه: ۵×۱۱/۵سم [ف: ۳۱ - ۲۳۸]
۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۶۵/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد حسن هشترودی، تا: ۱۳۳۶ق، به امر فضل الله زنجانی؛ جلد: تیماج، ۲۵ص (۱-۲۵)، ۲۰-۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳۲ - ۳۴۶]

۹. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۷۹/۱
خط: نستعلیق، کا: ابوتراب بن عبدالله، تا: ۱۳۴۰ق، جا: کاظمین؛ ۳۹ص (۱-۳۹)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۴۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۵/۱ عکسی و ۲۱۱۰/۱ عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۴۵۷] و [میراث شهاب: س۱۸ش۱ - ۴۶]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۲۱۵۲۱
کا: آیة الله مرعشی نجفی، تا: ۱۳۴۹ق، جا: قم مدرسه فیضیه؛ از روی نسخه علم الهدی ملایری کابلی نوشته‌اند، تذکر: شماره بازیابی تصحیح شد؛ قطع: خشتی [اهدائی ف: - ۳۷۹]

● فرق الشیعة / ادیان و مذاهب / عربی

firaq-uš šī'a

ناشناخته:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۷۷/۴
آغاز: الشیعة سبعة: الزیدیة و الکسائیة و الافطحیه، و الناوسیة و الواقفیه، و الاسماعیلیة، والاثنا عشریة. الزیدیة من قال بامامة؛ **انجام:** والاثنا عشریة من قال بامامة اثنا عشر صلوات الله علیهم اجمعین.
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۱ص (۹۱ر)، ۱۲ و ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۹×۲۱/۷سم [ف: ۹ - ۱۴۰]

۲. قم؛ زنجانی؛ شماره نسخه:۱۱۶
خط: نستعلیق، کا: رضا بن محمد علی، تا: شوال ۱۳۴۹ق، جا: قم مدرسه دارالشفا؛ با نسخه‌ای به نسبت درست مقابله و تصحیح شده؛ ۴۹گ، ۱۵ سطر، قطع: خشتی [چند نسخه-ف: - ۲۴۱]

● فرق شیعه / ادیان و مذاهب / فارسی

feraq-e šī'e

[فهرستواره منزوی ۹/۴۵۸]

اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۱۰۱۱
آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلی اله علی محمد و آله الطاهرین کسانیکه بعد از وفات و رحلت خاتم النبیا محمد بن عبداله (ص) علی بن ابی طالب علیه السلام را بامر خدا؛ **انجام:** و در این مطالبی که عرض شده اختلافات بسیار است چون فرمایش فرمودید که خیلی مختصر عرض و تحریر شود لهذا خیلی خیلی باختصار کوشیدم که باعث ملالت و انزجار خاطر مبارک نشود .
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۷ شوال ۱۳۰۵ق؛ ۹ص، ۱۰ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: - ۱۲۳]

● الفرق الضالة / ادیان و مذاهب / عربی

al-firaq-uḍ ḍālla

مؤلف در این رساله فرق ضاله را از کتاب ملل و نحل محمد بن عبدالکریم شهرستانی، تحریر نموده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۹۹۴/۴-۱۱/۹۴
آغاز: الحمدلله رب العالمین والصلوة علی محمد وآله اجمعین اما بعد فهذه رسالة فی بیان الفرق الضالة من اهل الاسلام؛ **انجام:** وهم الکرامیة اصحاب ابی عبدالله محمد بن کرام الحمدلله علی التمام وعلی رسوله افضل السلام.
خط: نسخ، کا: خالد بن یوسف قارصی، تا: ۲۱ شوال ۱۲۹۹ق؛ جلد: مقوا، ۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۴ - ۲۱۱۳]

● فرق الطب = اراسیس / طب / عربی

firaq-uṭ ṭibb = arāsīs

جالینوس، ۱۲۹ - ۱۹۹ میلادی

jālīnūs (129 - 199)

مترجم: حنین بن اسحاق، ۱۹۴ - ۲۶۰ قمری

آن را حنین بن اسحاق به درخواست شاگردش حبیش ترجمه کرده است. همین اثر در میان مجموعه جوامع الاسکندرانیین نیز آمده است. این کتاب دارای یک «مقاله» است.
آغاز: قال جالینوس ان قصد الطب لالتماس الصحه و غابته احرازها و الطبیب مضطر الی ان یعلم التی تفید الصحه ...
انجام: افنعلم ما قلناه بعد فی کتابنا هذا و اما الان فما قلنا فی هذالباب قد یکتفی به المتعلمون. و لذلک فانی قاطع الکلام فی هذا الباب و الموضع انشاءالله. تم کتاب جالینوس فی فرق الطب.
چاپ: قاهره، وزارة الثقافة، مرکز التراث، محقق: محمد سایم سالم، چاپ اول، ۱۰۰ص، ۱۳۹۷ق.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۸۹/۲-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: ۹۹۳ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۶ص (۷-۲۲)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۲۳ - ۲۷۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۱۴/۱
هو مقالة واحدة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۶گ (۱پ-۶پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۶سم [ف: ۱۴ - ۴۰۱۶]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۱۷
آغاز: برابر **انجام:** و ینسون قولهم الذی لا یزالون یرفعونه
خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد هاشم بن میر محمد هادی، تا: ۱۱۴۳ق؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ جلد: تیماج، ۱۱گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۱۷×۳۱سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۳۴۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۱/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰گ (۱ر–۲۰پ) [ف: ۲ – ۳۰۵]

● **فرق الفرق** / کلام و اعتقادات / عربی

farq-ul firaq

فخر رازی، محمد بن عمر، ۵۴۴؟ – ۶۰۶ قمری

faxr-e rāzī, mohammad ebn-e ʻomar (1150 - 1210)

رازی رساله‌ای مختصر در ادیان و مذاهب پیش از اسلام و فرق مختلف اسلام را به روش اهل حساب (که بنا به گفته وی بهتر از روش اهل نظر است) نگاشته بود، هنگام سفر امین الدولة انوشیروان بن خالد از وی درخواست کرد که آن رساله را تلخیص کند، از پی این درخواست دو فصل در آغاز آن افزوده شد: ۱. تلخیص تقسیم أهل العالم تجنیساً و تنویعاً؛ ۲. مبادی الاختلافات الواقعة فی الملة الاسلامیة. مؤلف معتقد است که ملل و نحلل نویسان در تقسیم مذاهب و ادیان به خطا رفته یا اعمال غرض کرده‌اند، و بر آن است که عقاید را چنان‌که اصحاب آنها معتقدند عرضه کند.

شرح و حواشی:

۱– الفرق (ترجمه)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۴۹/۲

آغاز: الحمدلله حمد الشاکرین ... أما بعد فانی طالعت کثیراً من المقالات التی صنفت علی اختلاف طرائقها و تباین مسالکها؛ **انجام:** و المفوضة یقولون ان الله خلق محمداً ثم فوض خلق العالم الیه و خلق علیاً و فوض تدبیر العالم الیه ...

خط:نسخ،کا:حسین بن صالح بن محمد،بی‌تا؛افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی،۱۸گ(۶۴پ–۸۱پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۲۱ – ۲۰۷]

● **الفرق (ترجمه)** / کلام و اعتقادات / فارسی

al-firaq (t.)

وابسته به: فرق الفرق؛ فخر رازی، محمد بن عمر (۵۴۴–۶۰۶)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۴۳/۴

از «جمله دوم در شرح مذاهب از مسلمانان و کافران و از «جمله دوم در شرح مذاهب از مسلمانان و کافران و این جمله مرتب است بر ده باب» تا «فصل ششم در احوال فلاسفه» که پایان رساله است، باب نخستین آن در نسخه شماره ۵۹۹ طباطبائی در مجلسی بوده و باب‌های دیگر این جمله را آقای سبزواری خود از نو ترجمه کرده و همه اینها در همان چهارده رساله ص ۱۰۶–۱۴۵ دیده می‌شود این ترجمه با آن یکی جدایی‌ها دارد. در در مجله ادبیات تبریز چاپ شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۸ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱۶ – ۴۹۷]

● **فرق اللغات** / لغت / عربی

farq-ul luġāt

فوائدی از فرق اللغات در تمییز بین کلمات.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۴/۱-بهار

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ – ۶۷۰]

← فرق المتصوفه ﴿ مذاهب اهل تصوف
← فرق متصوفه ﴿ مذاهب اهل تصوف

● **فرق المتصوفه (ترجمه)** / عرفان و تصوف / فارسی

feraq-ol motasavefa (t.)

وابسته به: مذهب اهل تصوف = فرق المتصوفة؛ نسفی، عمر بن محمد (۴۶۲–۵۳۷ق

این رساله، ترجمه رساله «فرق المتصوفه» نجم الدین عمر نسفی است. در صدر نسخه، آن را از آثار میر سید علی همدانی دانسته‌اند. آقا بزرگ نیز با عنوان «ملل و نحل» منسوب به شیخ بهایی از آن یاد کرده است. با مقابله ترجمه با متن عربی به یقین می‌توان گفت که متن عربی از نجم الدین عمر نسفی است و مترجم آن ناشناخته است. مؤلف، فرق متصوفه را به دوازده فرقه تقسیم می‌کند و دیدگاه‌های اعتقادی هر یک را برمی‌شمارد. فرقه‌ها چنین اند: ۱. حبیبه؛ ۲. اولیائیه؛ ۳. شمراخیه؛ ۴. اباحیه؛ ۵. حالیه؛ ۶. حلولیه؛ ۷. حوریه؛ ۸. واقفیه؛ ۹. متجاهله؛ ۱۰. متکاسله؛ ۱۱. الالهامیه؛ ۱۲. مذهب اهل حق. او بر این باور است که از میان این دوازده فرقه، تنها یکی اهل نجات است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۱۸۷

آغاز: باسمه سبحانه و به نستعین چنین گوید قدوة السالکین میر سید عل همدانی ... تصوف پاکیزه کردن از دوستی غیر الله تعالی ... اهل تصوف نیز دوازده فرقه می‌باشند ... اولیائیه، شمراخیه، اباحیه؛ **انجام:** سیرت نیک مردان و صالحان و تابعان باشند دوستی ایشان دوستی خدا و رسول ... بهم مغفرة و اجر عظیم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ ربیع الاول ۱۳۰۸ق، اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: صنعتی، جلد: تیماج، ۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۵ – ۱۴۵]

● **فرق المسلمین** / ادیان و مذاهب / عربی

firaq-ul muslimīn

در آن فرقه‌ها اسلامی برشمرده شده و مؤلف آن سنی متعصبی است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۵۳/۳

آغاز: بسمله. و به نستعین. حمدله. اما بعد فطریق اهل البدعة فهم اثنان و فرقة نذکر اسامیهم و افعالهم حتی تعلم احوالهم و اقوالهم

و تحذر عن هؤلاء الملاعین؛ **انجام:** افضل المجاهدین و صلی الله ... اجمعین تمت الرسالة (ای الحاشیة) المعین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۴گ (۱۸۵پ-۱۸۸ر)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۲۱/۵×۵۶سم [ف: ۱۵ - ۴۲۱۵]

● **فرق معجزه و سحر** / کلام و اعتقادات / فارسی
feraq-e mo‘jeze va sehr

[فهرستواره منزوی ۴۵۹/۹]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۹۶۴/۱
آغاز: بسمله الحمدلله و الصلاة علی رسول الله ... این مختصریست در معرفت حال نبوت و معجزه و فرق ما بین آن و سحر و فرق نبی و متنبی؛ **انجام:** در صورت نورانی درخشنده بر مثال.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، برای علی قلی میرزا؛ افتادگی: انجام؛ ۲۰گ (۲ر-۲۱ر)، ۱۰ سطر (۱۵×۲۴)، اندازه: ۲۱×۲۳سم [ف: ۵ - ۳۶۳]

● **فرق معنای سنت و عام** / متفرقه / عربی
feraq-e ma‘nā-ye sonnat va ‘ām
به نقل از شرح سیرة الوافی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۴
آغاز: و لم تفرق العوام بین السنة و العام و جعلوها بمعنی واحد. قال ابن الجوالیقی و هو غلط
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن مذهب، ۱ص (۵پ)، ابعاد متن: ۱۰/۵×۲۳، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۶۳]

● **الفرق المفترقة بین اهل الزیغ و الزندقة = التفرقة بین الکفر و الزندقة = الفرق و التواریخ** / کلام و اعتقادات / عربی
al-firaq-ul muftariqa bayn-a ahl-iz zayġ wa-z zandiqa = at-tafriqa bayn-al kufr wa-z zandiqa = al-firaq wa-t tawārīx

؟ غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰ - ۵۰۵ قمری
qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059 - 1112)
تاریخ تألیف: ۵۴۰ق
در ۵۴۰ یا ۵۵۲ق در زمان المقتفی بالله (۵۳۰-۵۵۵ق) ساخته است. سعید نفیسی در نامه فرهنگ (۱۹۷/۱) نوشته است نباید از آن غزالی باشد، ولی در فهرست آستان قدس (۱۴۳/۷) طبق صفحه عنوان آن به نام الفرق و التواریخ یاد و از آن غزالی دانسته شده است اگر چه در کنار تصویر آن در پایان فهرست نوشته است که از او نباید باشد. چاپ دکتر یشار قوتلوآی در آنکارا دانشکده الهیات در ۱۹۶۱ (راهنمای کتاب س ۷ ش ۱ ص۱۵۴) باید گزیده‌ای از این کتاب باشد. (دانش پژوه)
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی فطر العباد علی ربوبیته ...
انجام: علی السنة و الجماعة و العبد من الفرقة و العصمة من الباطیل و ان تصلی علی سیدنا محمد النبی و علی آل بیته و سلم.
چاپ: در مصر چاپ شده
[جامع التواریخ چاپ دانش پژوه ص ۲۲۱؛ فرهنگ ایران زمین ۱۱۰/۱۲؛ فهرست المخطوطات المصورة التاریخ ش ۱۲۴۱؛ ادبیات اسماعیلی ایوانف ص ۱۴؛ فهرست اسعد طلس ص ۱۳۰؛ دنا ۹۴۳/۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۳۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶ ذیقعده ۷۹۳ق؛ جلد: تیماج ارغوانی، ۱۹۲گ، ۲۱ سطر (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۸/۵×۲۷سم [ف: ۷ - ۱۴۳]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۳۲-ف و ۴۸۲۷-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا؛ [فیلمها ف: ۱ - ۳۵۸ و ۳ - ۱۱۰]
۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۸۸۱/۲
خط: نسخ، کا: احمد بن شرف الدین حسینی، تا: ۹۹۰ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۱گ (۶۳پ-۸۳پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۴۵۴]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۷۰-ف
تذکر: در فهرست از عثمان بن عبدالله عراقی دانسته. نسخه اصل: عاطف افندی ش ۱۳۷۳؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن ملابدری، تا: پنج‌شنبه ۲۵ جمادی الاول ۱۰۹۵ق [فیلمها ف: ۱ - ۳۵۹]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۹-ف
تذکر: در فهرست از غزالی ندانسته. نسخه اصل: اوقاف بغداد ش ۶۸۱۹؛ بی‌کا، تا: ۱۳۰۹ق [فیلمها ف: ۱ - ۳۵۸]
۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۹/۵-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۱۸۱۶؛ خط: نسخ، کا: یوسف بن فتح الخیامی، بی‌تا؛ ۱۲گ (۵۴-۶۵)، ۲۶ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۴۶]

● **الفرق المفترقة بین اهل الزیغ و الزندقة** / کلام و اعتقادات / عربی
al-firaq-ul muftariqa bayn-a ahl-iz zayġ wa-z zandiqa
عراقی، عثمان بن عبدالله، ق۶ قمری
‘erāqī, ‘osmān ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 12c)
همان کتاب که به غزالی هم نسبت داده شده

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۴۵/۱-ف
نسخه اصل: سلیمانیه ش ۷۹۱؛ خط: نسخ، کا: علی بن یاسین بن محمد طرابلسی حنفی،تا:دوشنبه۹شوال ۹۰۴ق [فیلمها ف: ۱ - ۶۷۴]
۲. تهران؛ مینوی، مجتبی؛ شماره نسخه:۳۵۴بخش۳
نسخه اصل: عاطف افندی ۱۳۷۳؛ کا: ابراهیم بن ملابدری، تا: پنج‌شنبه ۲۵ جمادی الاول ۱۰۹۵ق [ف: - ۱۵۲]

۳. تهران؛ مینوی، مجتبی؛ شماره نسخه: ۳۵۰بخش۳
نسخه اصل: سلیمانیه ۷۹۱/۱؛ بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه کوچک است؛ واقف: حاج محمد، ۶۰گ [ف: - ۱۴۸]

● **فرق میان اسلام و ایمان** / کلام و اعتقادات / فارسی
feraq-e mīyān-e eslām va īmān
مؤلف - که نامش در نسخه نیامده - این رساله را بنا بر خواست پادشاه صفوی نگاشته و موضوع بحث در آن فرق اسلام و ایمان است که به مناسبت یک بحث فقهی از مسئله عتق رقبه طرح شده بوده است. وی از شرائع، شرح مختصر نافع تألیف فاضل مقداد، شرح قواعد العقائد از علامه حلی به تکرار نقل می‌کند و نیز حدیث شامی را از امام صادق علیه السلام می‌آورد در موضوع فرق بین ایمان و اسلام رساله‌هایی از میرزا حیدر علی پسر شیروانی، میر سید شریف گرگانی، شاه نعمة الله ولی و جز اینان در دست است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۳۱/۲۹-طباطبائی
آغاز: بسمله بعد حمد الله القهار و الصلوة علی سید الابرار و آله الاطهار و صحبه الاخیار معروض میدارد که چون فرمان قضا جریان پادشاه عالم پناه ملک سپاه ... فرمان ده خسروان اطراف ... دارای زمانه قاف تا قاف که دولتش تا قیام قیامت باقی باد شرف نفاذ یافته بود که خاکسار بی مقدار در این مسئله که کفاره عتق رقبه مقرر شده در آن رقبه ایمان معتبر است یا مجرد اسلام کافی است. تتبع فقهاء انام نموده ... به موقف عرض رساند و این موقوف بود بر بیان فرق میان اسلام و ایمان ... عرض اشرف میرساند. قالت الاعراب آمنا؛ **انجام:** و کسی که تصدیق به مضمون اشهد ان محمداً رسول الله نکرده به هیچ لغت از لغات، کافر است. و الله اعلم احکم
خط: نسخ، کا: شیخ محمد علی بن محمود تبریز، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۳گ (۸۱پ-۸۳ر)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۳ - ۸۲۲]

● **فرق میان اسم و لقب و کنیه** / لغت / فارسی
feraq-e mīyān-e esm va laqab va konye
نقل از شرح نصاب الصبیان تصنیف نظام بن کمال بن جمال بن حسام هروی(قرن ۸).
[فرهنگنامه‌های عربی به فارسی ص۱۵۶-۱۶۰؛ منزوی ۱۹۸۶/۳-۱۹۸۷]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۴۱/۵۰
کا: مجال الدین محمد حسنی، تا: پنج‌شنبه ۱۶ رمضان ۱۱۰۷ق، جا: قندهار؛ ۱ص (۳۰۳)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۹۴]

● **فرق میان امر و اراده** / اصول فقه / عربی
feraq-e mīyān-e amr va erāde
بندی است از افادات مولا احمد اردبیلی در ۱۰ سطر.

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۲۸/۶
آغاز: قوله تعالی فی آخر هود: و لو شاء ربک لجعل الناس امة واحدة، قال القاضی مسلمین کلهم و هو دلیل ظاهر علی ان الامر غیر الارادة و الله تعالی لم یرد الایمان من کل احد؛ **انجام:** و لو کان فی بعض الغبادات مسامحة بانه عینها فهو مبالغة لا یفهم الحقیقة فافهم، من افادات شیخنا م د رحمه الله تعالی.
خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن محمد شریف خاتون آبادی، تا: ۲۱ رمضان ۱۰۱۶ق، کاتب مدرس مسجد جامع و خادم روضه رضویه بوده؛ مهر: کاتب «العبد محمد کاظم» (بیضی)؛ تملک: سید محمد بن محمد زمان حسینی؛ واقف: سید جعفر پیش نماز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۹ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: - ۴۷]

● **فرق میان خلود و دوام** / کلام و اعتقادات / عربی
feraq-e mīyān-e xolūd va davām

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۸۴۲/۹۷
خط: نسخ، کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳؛ در هامش [ف: ۶ - ۱۳۶]

● **فرق میان خواب و مرگ** / فلسفه، پاسخ پرسشها / فارسی
feraq-e mīyān-e xāb va marg
نسوی، زین الدین
nasavī, zayn-od-dīn
پاسخ ۵ پرسش از صفی بن علی ویذگلی است. پرسش‌ها درباره: فرق میان مرگ و خواب، حالت قالب تن در هنگام ترک روح (مرگ) از لذت و الم، چرا در موقع خواب هیچ رنجی نرسد و در هنگام مرگ برسد؟ مرگ با درد مرگ بی درد چگونه است؟ به واقع دو رساله جدا می‌باشد که عموماً با هم آمده است.
آغاز: رساله اول: سؤال: مینماید که فرق چیست میان مرگ و خواب ...؛ آغاز رساله دوم:سؤال: در وقت خواب چرا هیچ المی و سختیی نمی‌رسد، و در وقت مرگ می گویند که می‌رسد؟
انجام: پایان رساله اول: کار نفس متحد و اجساد مختلف همینست؛ پایان رساله دوم: و با درد چون مرگ جوانان به بیماریهای مختلف، و آن را مفاجات خوانند.
چاپ: در مصنفات افضل الدین محمد مرقی کاشانی، به تصحیح مجتبی مینوی و یحیی مهدوی (تهران، خوارزمی: ۱۳۶۶ (چاپ دوم)) (صص ۶۷۰-۶۶۷)
[فهرستواره منزوی ۹۳/۶]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۱۹۱/۲۲

آغاز: مرحوم سعید ملک القضاة و الحکام رکن الدین تاج الاسلام صفی بن علی الویذگلی مکتوبی بخدمت سطان الحکماء زین الدین النسوی ... نوشته است و آن سؤالها استکشاف کرده؛ **انجام:** برابر۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، ۳گ (۱۸۳پ-۱۸۵پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۸/۸سم [ف: ۷ - ۲۵۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۸/۸

آغاز: فصلی دیگر در وقت خواب چرا هیچ المی و سختی نمیرسد ... جواب مرگ بطلان استعداد حیات است؛ **انجام:** از آنست که خواب پی درد بود و مرگ وقت باشد که با درد بود.

بی‌کا، تا: ۱۰۸۳ق [ف: ۳ - ۳۲۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۸/۸

آغاز: مرحوم سعید ملک القضاة و الحکام رکن الدین تاج الاسلام صفی بن علی الوندکلی مکتوبی بخدمت سلطان الحکماء زین الدین النسوی قدس الله روحه نوشته است و آن سئوالها استکشاف کرده و او بخط مبارک هر یک را جوابی بخیر فرموده اند و هذه نسختها سئوال مینماید که فرق چیست میان مرگ و خواب؛ **انجام:** برابر۲

خط:تعلیق،بی‌کا،تا:۱ذیحجه۱۰۸۳ق؛۲گ(۳۰ر-۳۱ر)[ف:۳- ۳۸۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۳/۱۰

در فرق ما بین مرگ و خواب؛ بی‌کا، تا: ۱۲۹۰ق؛ ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۳۸۳]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶/۲۲۶۷/۲۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲گ (در هامش ۱۸پ-۱۹پ)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۵سم [ف: ۹ - ۹۱۹]

● **فرق میان کتاب و کلام حق** / پاسخ پرسشها / عربی

feraq-e mīyān-e k. va kalām-e haqq

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810-1871)

تاریخ تألیف: ۱۲۵۷ق

در پاسخ سؤالی است مربوط بفرق میان کتاب و کلام حق و توضیحی می‌باشد که شیخ احمد احسائی (در شرح بر عرشیه ملاصدرا) در این باره داده و نسبت میان آن دو را مثل نسبت و تشابه آدم و عیسی (که در قرآن شریف آمده) دانسته است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۷۸

آغاز: پس از خطبه: انه قد القی الی الجناب الاکرم الاجل؛ **انجام:** فوق جمیع العلماء و تحت کلام المعصومین.

خط: نسخ، کا: محمد تقی، تا: ۱۲۷۱ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۹ سطر، قطع: رحلی [ف: ۴ - ۱۶۸]

● **فرق نامه** / لغت / عربی

farq-nāme

اصطلاحات متداوله بین علوم را که احتمالاً در دایره معانی یکدیگر داخل شده و سبب اشتباه می‌شوند را جمع کرده و توضیح داده است. کتابی شبیه به «فروق اللغات» سید نورالدین بن نعمت الله جزایری و «بهجة الخاطر و نزهة الناظر» یحیی بن حسین بحرانی است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۵۲۲/۴

آغاز: بسمله ... اللهم اعطنی التوفیق و الفرق بین الضرر و المشقة و هما متقاربان لکن الضرر یستعمل فی اتلاف المال و المشقة یستعمل فی ایصال الاذیة الی البدن؛ **انجام:** و الفرق بین النوم و الاغماء ان النوم اذا انتبه تنبه و لهذا لایسقط قضاء الصلوة و یسقط بالاغماء و الاغماء یخرج عن اهل الخطاب و یلحقه بالجنون صغیر و الفرق بین الوعظ و النصیحة ان الوعظ مع التخویف و النصیحه بلا تخویف

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۱۵۲ق؛ درحاشیه مندرج است؛ جلد: تیماج مذهب، ۷گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۴۵]

← الفرق و التواریخ > الفرق المفترقة بین اهل الزیغ و الزندقة

● **الفرق و التواریخ** / ادیان و مذاهب / عربی

al-firaq wa-t tawārīx

در نسخه نام کتاب و مؤلف آن ذکر نشده است. آنچه که مسلم است مؤلف از اهل سنت و جماعت است. در صفحه ۹۹ ذکر شده که این کتاب به سال ۵۴۰ق در دست تألیف بوده است. در پشت صفحه اول نوشته شده: «کتاب الفرق و التواریخ للشیخ الامام حجة الاسلام محمد بن محمد بن محمد الغزالی الطوسی رضی الله عنه و عن الائمه الصالحین». نسبت این کتاب به غزالی درست نیست. چه وی به سال ۵۰۵ق درگذشته است و این کتاب چهل سال پس از درگذشت وی در دست تألیف بوده است. این کتاب در بیان عقاید فرقه‌های اسلامی است و در آن ارجوزه اثر طبع شاعر معروف علی بن جهم (مداح متوکل خلیفه عباسی) در تاریخ انبیاء و خلفاء تا خلافت المستعین بالله عباسی مندرج است. برای معرفی کتاب سطوری از مقدمه ی آن نقل می‌گردد: «فانی لما رایت الناس لما غفلوا عن ادیانهم و استخفوا بمعادهم و استهتروا فی فسادهم بالاصغا الی اهل البدع و الاهوا بمازخرفوه و صنعوه و اولوه و تاولوه و عن ابتداع مذاهب شتاً و تاو لوه علیها من الکتاب علی غیر ما نزل و من السنه علی غیر ما قیل و شیاً ابتدعوه من تلقا انفسهم عناداً لفساد دین الاسلام احببت ان اجمع مختصرا اذکر عقاد الثلث و السبعین الفرقة التی ذکرها رسول الله صلی الله علیه و سلم لینقمع حایر فکر عن الدخول فی بدعهم».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ندارد

بی‌کا، بی‌تا؛ این کتاب (به اشتباه و بی ذکر محتوای آن) در فهرست جلد هفتم (۱) در عداد کتب تاریخی قرار داده شده است [ف: ۱۱ – ۲۵۲]

● **فرقه‌های اسلامی** / ادیان و مذاهب / فارسی

ferqe-hā-ye eslāmī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۷۰۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از توحید صفر پورقادری [رایانه]

● **فرقه‌های تصوف** / عرفان و تصوف / فارسی

ferqe hā-ye tasavvof

در این مقاله می‌گوید متصوفه همچون امت اسلام که به ۷۳ فرقه شده‌اند و یک فرقه ناجیه و بقیه اهل ضلالند، متصوفه نیز دوازده فرقه‌اند و فرقه واقفیه اهل نجات و بقیه گمراهند.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۵۷/۹

آغاز: بدانکه اهل تصوف کیست و تصوف چیست و ایشان چند گروهند؛ **انجام:** اولئک اللذین امتحن الله قلوبهم للتقوی لهم مغفرة واجر کریم

خط: نسخ، کا: حسین بن حسینی، تا: ۹۱۸ق؛ جلد: تیماج، ۵ص، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱ – ۴۹۱]

● **فرقه‌هایی که بعد از رسول اکرم (ص) پدید آمدند** / ادیان و مذاهب / عربی

ferqe hā'ī ke ba'd az rasūl-e akram padīd āmadand

تذییل است از کتابی، درباره حدیث: «ستفرق امتی ثلثا و سبعین فرقه کلها فی النار الا واحدة» و بیان فرقه‌ها که اهم آنها هیجده فرقه معتزله هستند و شیعه، خوارج، مرجئه، جبریه، قدریه، مشبهه، ناجیه.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۱۳/۴

آغاز: بسمله تذییل فی ذکر الفرق التی اشار الیها الرسول ص بقوله ستفترق امتی ... و کان ذلک من معجزاته ... اعلم ان کبار الفرق الاسلامیه ثمانیة. المعتزلة، و الشیعه؛ **انجام:** فهذه هی الفرق التی اشار الیها ص.

کا: تقی الدین محمدتقی بن نظام الدین محمود شیرازی انصاری، تا: ۱۰۷۱ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، ۷گ (۱۰۷پ–۱۱۳)، ۱۱–۱۵ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۳۸۴]

● **فرق هیضه و وبا = مفرق الهیضه و الوباء** / طب / فارسی

farq-e heyze va vabā = mofaraq-ol heyze va-l vabā'

ملک الاطباء، محمد تقی، – ۱۲۸۵ ؟ قمری

malek-ol-atebbā', mohammad taqī (- 1869)

وی از طرف ناصر الدین شاه و اعتضاد السلطنه وزیر علوم مأمور شد درباره بیماری‌هایی که دارای نشانی‌های مشترک با وبا و طاعون و دیگر بیماری‌های سخت است رساله‌هایی بنویسد و آنها را از هم جدا سازد و از جمله، این رساله را درباره فرق بین وبا و هیضه نوشته است.

آغاز: الحمدلله الذی خلق الانس و الجان ... اما بعد ... حسب الامر الاشرف.

انجام: اکثر عوارض حمای وبائیه شرکت دارد کافی است.

چاپ: در مجموعه الناصریه چاپ شده

[فهرست کتب طبی چاپی از نجم آبادی: ۶۹۸ و ۷۴۴؛ فهرستواره منزوی ۳۷۲۸/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۷۱/۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد طاهر، تا: ۱۲۹۱ق؛ جلد: تیماج، ۱۰ص (۳۲۱–۳۳۰)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ – ۲۴۸]

● **فرماکولوژی و فلزشناسی** / طب / فارسی

fermākolūžī va felezšenāsī

میرهادی، مریم، ۶۹۴ قمری

mīrhādī, maryam (1295 -)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۹۲۲

آغاز: علم دواسازی عبارتست از بکار بردن؛ **انجام:** داخل می‌گرداند.

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: میشن [رایانه]

● **فرمان** / - فارسی

farmān

عطار، محمد بن ابراهیم، ۵۳۷؟ – ۶۲۷ ؟ قمری

'attār, mohammad ebn-e ebrāhīm (1143 - 1230)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۰۸

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

تیمور گورکان، ۷۳۶ – ۸۰۷ قمری

teymūr-e gūrkān (1336 - 1405)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۷۱/۱۲

فرمان به سید علیکا حاکم گیلان و پاسخ آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ (۱۳ر- ۱۴ر) [ف: ۷ - ۲۲۴]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

طهماسب صفوی اول، شاه ایران، ۹۱۹ - ۹۸۴ قمری
tahmāsb-e safavī-ye avval, šāh-e īrān (1514 - 1577)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۱۴۷

آغاز: فرمان همایون شرف نفاذ یافت آنکه ایالت پناه شوکت دستگاه شمس الایالة و الاقبال محمد خان شرف الدین علی لله تکلو فرزند ارجمند و حاکم دار السلطنه هرات؛ **انجام:** در خدمت و ملازمت آن پادشاه عالم پناه تقصیر ننمایند و درین باب نهایت قدغن دانند. تمت ذلک فی اوائل ذیقعده الحرام من مشهور سنه ۱۰۲۴)

بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۰۲۴ق؛ ۱گ (۶۰۴) [ف: ۱۵ - ۲۰۶]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۵۱/۱۱۹

آغاز: سواد فرمان شاه طهماسب ثانی بعد از شهید نمودن فتحعلی خان قاجار ... صادر کرده است از ترس اینکه مبادا قاجاریه شورش کنند ... حکم جهان مطاع شد آنکه رفعت و معالی پناه؛ **انجام:** مستظهر و امیدوار باشد، و در عهد شناسد، تحریرا فی شهر صفر ۱۱۳۹ (در محل لفظ بیک در فرمان است معلوم میشود بجای بیک لفظ دیگر بوده است چنانچه مد در روی سرکش زیادی است)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۱ق [ف: ۹ - ۲۰۳]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۴۱/۱۷

آغاز: فرمان همایون نفاذ یافت آنکه ایالت پناه شوکت دستگاه محمدخان شرف الدین اوغلو تکلو و فرزندان ارشد؛ **انجام:** قد غن عظیم دانند و از فرمان همایون تخلف نورزند.

جهت از شاه تهماسب صفوی. به فرمانروای هرات، محمد خان شرف الدین اوغلو تکلو، در پذیرایی از همایون (۹۳۷-۹۶۳ق) پادشاه هندوستان، فرمانی این چنین به دیگر امیران ولایتهای ایران نیز فرستاده شده است؛ خط: نستعلیق، کا: میر علی اکبر ولد میر محمد محسن زکی حسینی، تا: ۱۲۱۹ق، جا: محمد آباد بیدر؛ مجدول، محشی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۳گ (۱۲۷ر- ۱۲۹پ متن،وهامش)،۱۳ سطر، اندازه: ۲۲/۳×۳۴سم [ف: ۷ - ۳۶۰]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۴/۱۳-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۰۳]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۲۰-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Sloan 4093 (ریو ۳۹۱). به نام علی قلی خان شاملو برای پذیرایی همایون و همراهانش که به ایران آمده بودند تا رسیدن به قزوین در ۹۵۰ که در مجله آینده (۸۱۵/۷- ۸۲۲) چاپ شده است؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۸۵/۲

آغاز: وقوف باشد در خدمت فرزند اعز ارشد سعادتمند گذارد که از خدمت آن فرزند خبردار باشد باقی لشکر ظفر از شهر و ولایات و سرحدها از هزاره فکذری و عرتاسی سی هزار کس ... همراه برداشته استقبال نمایند؛ **انجام:** و حاکم خاف (کذا ...) و تبریز و محولات در سرای جام فرهاد که پنج فرسخی مشهد اقدس است میهمانی نمایند. رجوع شود به مجله یادگار سال ۲ص ۹-۶۱

قسمتی است از یک فرمان که شاه طهماسب به مناسب سفر همایون شاه بابری از هند به خراسان صادر شده (اما نسخه ما با نسخه چاپ شده در یادگار تفاوت‌هایی دارد) در این نامه به تفصیل طرز مهمانی ها و پذیرایی‌ها و استقبال‌ها و تشریفاتی که باید انجام شود و هدیه‌هایی که هر یک بزرگان و امراء ولایاتی که در راه سفر همایون شاه قرار گرفته‌اند باید بپردازند، قید شده است و شاهنشاه فرمان داده که تا سه روز از باغ چهار باغ شهر که منزل شاه است تا سر خیابان باغ عیدگاه همه پیشه‌وران اصناف چهارطاق بندی کنند و آئین بندند. در دنباله این فقره در فرمان چنین آمده: بهر صنف یکی از امراء را شریک سازند تا به تعصب یکدیگر هر صنعت به و شیرین کاری که مقدور باشد و توانند بعمل آورند. جارچیان و فسادیگران در شهر و محلات و حدود و مواضع نزدیک شهر مقرر دارند که جار نمایند که تمامی مرد و زن روز چهارم در سر خیابان حاضر گردند ... و نیز از جمله فقرات این نامه چنین است: «مقرر شد که معزالدین میکال کلانتر دارالسلطنه هرات شخصی خوش نویس صاحب وقوف تعیین نماید که از روزی که آن پانصد کس استقبال نمودند تا آنروزی که ایشان در دارالسلطنه هرات باشند روزنامجه منقح نوشته شبها به آن ایالت پناه رسانیده جمیع حکایات و روایات از بدو نیک که در مجلس بهشت آیین آن لطف الله بگذرد بقلم آورد و بمهر آن شوکت دستگاه رسد و بدست مردمان روزگار دیده صاحب وقوف روانه در گاه عرش اشتباه گرداند»، در این نامه از حافظ صابر بر قاق و مولانا قاسم قانونی و استاد شاه محمد که موسیقی‌دانان و نوازنده‌گان یا گویندگان هرات بوده‌اند یاد و دستور داده شده که ایشان و دیگر گویندگان و نوازندگان درالسلطنه همه وقت حاضر باشند. اصطلاحات مربوط به پیشه‌ها و طبقات، اشیاء و امتعه در این فرمان که با کمال تأسف نسخه آن در اینجا ناتمام است بسیار وجود دارد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۴ص (۴۱-۴۴)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۲۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۱۰۲

فرمان شاه طهماسب به غازیان ایل قاجار استرآباد، تاریخ صدور فرمان ۱۱۴۰ است. دو یادداشت یکی از اعتماد السلطنه و افضل الملک؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۴؛۱گ(۵۵۶)[مختصر ف:- ۵۸۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۸۵/۱۴

فرمان شاه طهماسب به نام محمد خان شرف الدین اغلی تکلو، در

باب رفتن شاه طهماسب به عراق؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳، فهرست رایانه ای مجلس ج ۳ ص۷۴۲؛ ۱ص (۱۴۰) [ف: ۱۰ - ؛ فهرست رایانه‌ای ج۳ ص ۷۴۲]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

عباس صفوی، شاه ایران، ۹۷۸ – ۱۰۳۸ قمری

‘abbās-e safavī, šāh-e īrān (1571 - 1629)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۸/۴۶

در باب آستانه سهل بن علی، در شوال ۱۰۰۱ق؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ جلد: چرم مذهب، ۱ص (۳۷۷)، اندازه: ۱۲/۶×۲۱/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۹۷]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

فرمان شاه عباس درباره پرداخت وجوهات از فارس در وجه امیر نورالدین محمد فرزند میرزا سلطان حکیم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۷ق، جا: ایران؛ مهر: «بنده شاه ولایت عباس ۹۹۹» (دایره) و در حاشیه نام چهارده معصوم «اللهم صل علی نبی و الوصی و البتول و السبطین و السجاد و الباقر و الصادق و الکاظم و الرضا و التقی و النقی و الزکی و المهدی»؛ کاغذ: دولت آبادی، ۱گ، اندازه: ۲۰×۵۱سم [رایانه]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۸/۳۴

آغاز: حکم جهان مطاع شد آن که چون همیون همت والا نهمت ملکی نیت صافی طویت نواب همیون ما به ترفیه حال شیعیان اثنی عشری

فرمان شاه عباس صفوی که در مسجد انجدان می‌باشد، به تاریخ رجب ۱۰۳۶ق؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: اوایل قرن قرن ۱۴؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۱ص (۳۳۴)، اندازه: ۱۲/۶×۲۱/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۹۶]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

صفی صفوی، شاه ایران، ۱۰۲۱ – ۱۰۵۲ قمری

safī-ye safavī, šāh-e īrān (1613 - 1643)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۵/۸

آغاز: تذر و خوش خرام خامه که آهنگ صریر دلپذیرش همداستان صفیر بلبلان کشمیرست و پیوسته بفرمان سلیمان خرد دستان زن گلشن حمد ایزد بیهمتاست و ترانه سنج چمن نعت پیمبر و آلست

فرمان منع مسکرات از طرف شاه صفی؛بی‌کا، تا: ۱۰۶۳-۱۱۴۱ق؛ جلد: تیماج، ۲ص (۱۲-۱۳)، اندازه: ۱۵/۵×۳۳سم [ف: ۱۰ - ۱۳۳۵]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

عباس صفوی دوم، شاه ایران –۱۰۷۷قمری

‘abbās-e safavī-ye dovvom, šāh-e īrān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۵۶/۷

آغاز: حکم جهان مطاع شد آن که سادات عظام و مشایخ کرام و قضات اسلام و عمال ذوی الاحترام دارالمؤمنین قم به شفقت شاهانه

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۳گ (۶۲ر-۶۴ر)، ابعاد متن: ۸/۵×۱۴، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۵۴۷]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

سلیمان صفوی اول، شاه ایران ۱۰۵۷–۱۱۰۵ق

soleymān safavī-ye avval, šāh-e īrān

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲

با مهر «سلیمان» در اینکه یونس پسر جمشید نوری در ایت ئیل ۱۰۹۳ کماندار تفنگچی همیشه کشیک رکاب ظفر انتساب بلوک محمد ناطق بیک مین باشی جلو شوده و از جمعی است که انیس الدوله محمد حسین توپچی کمانداری او را دیده است، از این روی مواجب او شش تومان تبریزی مقرر می‌شود، با نشانه‌های دیوانی در پشت نامه که زیر کاغذ رفته است؛ بی‌کا، تا: ۱۰۹۳ق [نشریه: ۷ - ۳۱۷]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳

مورخ شعبان ۱۱۰۵ با مهر «سلیمان» در اینکه یونس پسر جمشید نوری تفنگچی همیشه کشیک تا بین عبد الجبار بیک تبردار باشی بلوک محمد باقر بیک مین باشی در ۱۰۹۳ ایت ئیل تفنگچی همیشه کشیک ملازم شده و تبردار باشی و جبارقلی بیک یوزباشی تصدیق و سپهسالار ایران و تفنگچی آقاسی و بیگلربیگی آذربایجان تجویز این امر نمودندکه مالوجهات الکاء مزبور در وجه او مقرر شود، باید وزیر و مستوفی مازندرانی آن را اجرا کنند؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۳۱۷]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān-e sepahsālārī-ye šāhnavāz xān

حسین صفوی، شاه ایران، – ۱۱۳۵ قمری

hoseyn-e safavī, šāh īrān (- 1723)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۵/۲۵۹

آغاز: حکم جهانمطاع شه آنکه چون بیمن تولای خاندان طیبین و طاهرین و برکت انتساب بدودمان آل طه و یس و شعشعه چتر

فلک فرسای سلطانی
فرمان سپهسالاری شاهنواز خان، این فرمان مورخ ۱۱۱۰؛ بی‌کا، تا: ۱۱۱۰ق؛ ۱ص (۳۶۹) [ف: ۱۰ - ۱۳۷۰]

۲. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۴۳

پروانچه‌ای که از جانب سلطان حسین صفوی بر حسب تقاضای میرزا محمد علی حسینی متولی امام زاده عبدالعظیم و بنا بر گزارش میر سید محمد مأمور امر که پس از تحقیق در اصالت اسناد و مدارک مربوط با توجه به این‌که تولیت شرعیه موقوفات قدیمی سر کار استانه مقدسه مسفوره بطناً بعد بطن مختص اولاد ذکور اجداد سیادت پناه مشارالیه بوده و اولاد اناث را در آن مدخلی نیست تولیت نامبرده میرزا محمد علی الحسینی را تصدیق نموده، شرف صدور یافته است و طبق مفاد آن متولی نامبرده باید به دستور اباء و اجداد خود متوجه نظم و نسق و آبادی محال موقوفه مزبور شده در نسق و زراعت محال موقوفات و تنقیه قنوات و روشنایی آستانه که از موقوفات مذکور صرف آن میشود سعی موفور نماید و چنانچه کوتاهی ورزد از و بازخواست خواهیم فرمود و هر ساله موافق شروط واقفین حاصل مزرعه سید عبدالله ابیض یک عشر و مزرعه عین آباد یک خمس و از مزرعه خیر آباد که مزار امام زاده واجب التعظیم و التکریم در آن واقع است با سایر مزارع و قراء و املاک که در مزار مزبور است یک ثلث به صیغه حق التولیه متصرف و تتمه محصولات را به نهجی که واقفین وقف نموده‌اند بعد از وضع سوخت آستانه مقدسه و تعمیرات و تنقیه قنوات فیما بین خدام آستانه مقدسه هر یک را که قابل و شایسته داند تفریغ و تقسیط نموده دیناری سوای حق التولیه مقرر شده خود تصرف ننماید و نیز به علت حق النظاره و رسوم مستوفی موقوفات دیناری مطالبه ننماید و هر گاه از این پس متولی تفویضی جهت موقوفات جدیدی تعیین شود دخل در داد و ستد موقوفات قدیمی مزبور و تولیت شرعی «سیادت پناه مومی الیه» ننماید؛ خط: تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه عکسی [به قرار اطلاع اصل این فرمان در دست آقای دکتر محمد علی هدایتی می‌باشد]؛ [نشریه: ۱ - ۲۵۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۱/۱۴

تاریخ صدور ذیقعده ۱۱۱۸ق، محل امضای شهود مشخص شده است؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا حسن خان طباطبائی تبریزی منشی دولتی، تا: قرن ۱۳ و ۱۴، ۳گ (۲۷۲پ- ۲۷۴ر) [مختصر ف: ۵۸۲]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۷۲-ف

فرمان‌ها و نامه‌های شاه سلطان حسین به فرمان روای وندیگ (ونیز)، در آنها از فرستادن خواجه صفر جولاهی پسر خواجه یادگار مسیحی سوداگر دربار و قلیجه مآریا ایلچی ریم پاپا و پادشاه این پراتو وندیگ و گرندوکا که درباره کارهای مسیحیان در تفلیس و کارتیل و کشو و روم (عثمانی) و فرستادن میکاییل بیک و آقارضای اصفهانی ملازم شاه بابا یاد شده است، در نامه به اندزیا به وندوزی و نتوخان در ۹۴۶/۱۴ از آمدن به درگاه یاد شده است، با چهار مهرشاه عباس مورخ ۹۹۴ و ۹۹۶ و ۹۹۹ و مهر مورخ ۱۰۳۸ پس از این کتابی است به ایتالیایی خطی (فهرست اسناد تاریخ ایران ونیز ش۱۴۰-۱۴۳)؛بی‌کا،بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۴]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān-e šāh esmā‘īl safavī-ye sāles

شاه اسماعیل صفوی بن مرتضی، ق۱۲ قمری

šāh esmā‘īl safavī ebn-e morteżā (- 18c)

تاریخ تألیف: ۲۶ رجب ۱۱۶۳ق

حکم انتصاب میرزا سید حسن گلستانه از ابتداء «سنه یوت ئیل» به نیابت عالیجاه مقرب الخاقان ناظر اموال سر کار خاصه شریفه برای نظارت در نظم و نسق «بیوتات متعلقه» به علیه عالیه و حرم محترم» و استمرار مبلغ یکصد تومان مواجب سالیانه در حق او که حاکم دارالسلطنه اصفهان از در آمد «بیوتات مذکوره» در وجه نامبرده باید بپردازد.

تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۶۳

خط: شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «بسم الله. بنده شاه ولایت شاه اسمعیل»، «بنده شاه دین ابوالحسن است ۱۱۶۲»، «التوکل علی الله؛ عبده حیدر علی»، «بسم الله الرحمن الرحیم»، «لا اله الا الله الملک الحق المبین محمد هادی»، «افوض امری الی الله؛ علیرضا»، «لا اله الا الملک الحق المبین»؛ ۱۱ سطر (۱۳×۲۷)، اندازه: ۲۰/۵×۳۵ سم [نشریه: ۱ - ۲۶۹]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

نادر افشار، شاه ایران، ۱۱۰۰ - ۱۱۶۰ قمری

nāder-e afšār, šāh-e īrān (1689 - 1747)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۱۱۵

فرمان نادرشاه افشار به شفیع مستوفی، تاریخ صدور فرمان جمادی الاول ۱۱۵۳ق؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا حسنخان منشی اسرار دولت طباطبائی، تا: قرن ۱۴؛ ۱گ (۶۰۱) [مختصر ف: - ۵۸۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۱۱۴

فرمان نادرشاه به لطفعلی بیک نایب تبریز، تاریخ سنه ۲۹ محرم ۱۱۴۶ق؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا حسن خان منشی اسرار دولت طباطبائی، تا: قرن ۱۴؛ ۱گ (۶۰۰) [مختصر ف: - ۵۸۳]

۳. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۶۲

طغرا: «بعون الله تعالی فرمان همایون شد». فرمان نادر در پاسخ عریضه میرزا سید حسن گلستانه مبنی بر استمرار اداره ضرابخانه دارالسلطنة اصفهان به دستور سابق با همان مواجبی که در وجه او مقرر بوده است؛ خط: شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ محل تألیف: اصفهان، تاریخ تألیف: ۲۴ ربیع الثانی ۱۱۵۱؛ مهر: «نگین دولت و دین رفته

بود چون از جا ×× بنام نادر ایران قرار داد خدا»، «عبده مؤمن»؛ ۶سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [نشریه: ۱ - ۲۶۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۱-فیروز

فرمان‌ها و نامه‌هایی است از نادر شاه افشار (به عربی و فارسی)، کریم خان زند، آقا محمد شاه قاجار، فتحعلی شاه، عباس میرزا نایب السلطنه، بهرام میرزا (فرزند عباس میرزا)، کلب علی خان کنگر لو (نامه به عباس میرزا و فتح علی شاه)، احمد سرباز اردوبادی به طهماسب پسیان، ورثه رستم خان به عباس میرزا، محمد حسین خان بیگلر بیگی، محمد صادق اصفهانی به کریم خان، فرمان امیرزاده ابوالفتح خان و محمد علی خان، صادق خان (پس از کریم خان چندی داعیه حکومت داشت)، نامه الله یار خان، میرزا محمد خان قاجار، میرزا رضا قلی (منشی باشی فتح علی شاه)، ابو الفتح خان قراباغی، ملا جعفر قره داغی (ندیم ابوالفتح خان)، احمد خان ایروانی، جعفر قلی خان، یحیی خان تبریزی، کلب علی خان دنبلی، محمد بک قره باغی، حسن خان ایروانی، پاشا خان ایروانی، کریم خان بیک شروری، حاکم نخجوان (در خصوص کدخدائی آقا رمضان اردوبادی)، خداداد بیک، محمد سلیم فیروزآبادی به شاه قلی بیک یزدی، میرزا مقیم، میرزا رضای مشرف، میرزا تقی مستوفی، گراوگودویچ (سر کرده قشون روسیه، دعوت‌نامه‌ای است از او خطاب به اهالی نخجوان پس از شکست عباس میرزا)، میرزا هاشم (به نظر علی خان کنگرلو و جز او)، محمد باقر خان به (احسان خان)، اهالی نخجوان به عباس میرزا، کریم خان گنکرلو (به احمد خان ساکن نروژ)، میرزا شریف ایروانی، میرزا رحیم، میرزا کریم دیوان بیگی (به احسان خان)، ابوالفتح خان قراباغی (به فتاح خان سر هنگ و جز او) احسان خان کنگرلو (به بسکاویچ سردار روس)، مردم نخجوان (در تهنیت به بسکاویچ)، قائم مقام - میرزا ابو القاسم (به کریم خان کنگر لو)، میرزا محمد علی مستوفی (به کریم خان حاکم نخجوان)، میرزا مقیم مستوفی، محمد خان امیر نظام، شیخ علی بک، حسن خان ایروانی، میراز امبورکر بالیوز دولت روس (به احسان خان)، ینارال انجازوف (به احسان خان). نامه‌هایی نیز برای نمونه نامه‌نگاری در موضوعات و به مناسبات مختلف به صورت پراکنده در دفتر آمده است و همچنین نامه‌هایی دیگر بدون ذکر نام نویسنده: «در خصوص قریه شلناب به دیوان خانه ایروان نوشته شده»، قطعه‌ای به نثر در مدح ناصرالدین شاه قاجار، سر سلامتی در وفات مادر احسان خان از ماکو، در خصوص خلعت به احسان خان و حسین خان سوسی، جواب عریضه فضلعلی بیک نخجوانی، در مورد کور شدن کلب علی خان به دست آقا محمد شاه و در پایان چند نسخه مرکب (از آن جمله نسخه مرکبی که بسیار سیاه می‌شود و به شیخ عرب در مراغه داده‌اند) و نسخه مرکب یاقوت کاتب و نسخه‌ای به نقل از نصاب ابو نصر فراهی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در داخل جلد راست و پشت برگ نخست دو نامه خصوصی است که بخش‌هایی از آنها خوانده نمی‌شود؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۶گ، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۱ - ۳۱۲]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

کریم خان زند، شاه ایران، ۱۱۱۳؟ - ۱۱۹۳ قمری

karīm xān-e zand, šāh-e īrān (1702 - 1779)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۱۹-ف

نسخه اصل: از روی اصل سندها. خطاب به صدر مملکت میرزا محمد علی در انتصاب میرزا عبدالغفار قزوینی به سمت نظارت قزوین در ۱۱۸۴ در یک طغرا و چهار فرمان فتح علی شاه خطاب به شاه زاده علی نقی میرزا رکن الدوله حاکم قزوینی میان سال‌های۱۲۲۳و۱۲۴۷ در انتصاب میرزا عبدالکریم قزوینی شریک الکتاب و میرزا عبدالغفار برادرزاده او و میرزا مرتضی لشکر نویس و مستمری آنان. همین فرمانها و عکس آنها در بررسی‌های تاریخی شماره ۴۱ چاپ شده است؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۳]

۲. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۶۴

فرمان کریم خان زند مبنی بر استمرار سید حسن گلستانه در سمت نیابت معیر الممالک و استقرار مستمری سابق در حق او و نظارت کامل در این که نقره و طلا و نقده‌سازی‌ها کامل عیار باشد و از خروج طلا و «قلابی سازی» جلوگیری به عمل آورد. این فرمان «از جانب ضابطان مستوفیان و مستاجران و مباشران و عمله صرافان «لازم الاتباع بوده است»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تاریخ تألیف: محرم ۱۱۸۲؛ مهر: «یا من هو بمن رجاء کریم»، «سلام علی ابراهیم»، «عبده، محمد جعفر الحسینی»؛ ۹ سطر (۱۶×۲۸)، اندازه: ۲۲×۳۳ سم [نشریه: ۱ - ۲۷۰]

۳. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۴۲

فرمان کریمخان زند مبنی بر انتصاب میر سید حسین نواده مرحوم میرزا نظام خان متولی سابق امامزاده واجب التعظیم و التکریم عبدالعظیم که از «ابتدای شش ماهه تخاقوی ئیل» با حفظ مواجب و مقرری که درباره متولی سابق مقرر بود انجام خدمت نماید؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محل تألیف: شیراز، تاریخ تألیف: جمادی الاول ۱۱۷۹؛ نسخه عکسی؛ مهر: «یا من هو بمن رجاه کریم» [نشریه: ۱ - ۲۵۸]

● **فرمان** / نامه‌نگاری / فارسی

farmān

مجذوبعلی شاه، محمد جعفر بن صفر، ۱۱۷۵ - ۱۲۳۸ قمری

majzūb-ʻalī-šāh, mohammad jaʻfar ebn-e safar (1762 - 1823)

فرمان به آقا عبدالله بن محمد حسن بیکانی دامغانی در شعبان

۱۲۳۸ق. در این صورت فرمان که در چهار صفحه به فارسی است اولیاء سلسه نعمت اللهی تعیین شده از مجذوبعلی تا معروف کرخی و حضرت رضا.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۸۹/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق؛ ۱۶ و ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۸×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۴۶۹]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

عباس میرزا قاجار۱۲۰۳-۱۲۴۹ قمری

ʻabbās mīrzā qājār

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۴۷

با مهر «درد دریای خسروی عباس» مورخ شوال ۱۲۴۳ درباره مواجب میرزا محمد تقی مستوفی سرکار و تفصیل جزئیات آن؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۳۳۲]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۴۸

فرمان عباس میرزا درباره مواجب میرزا محمد تقی مستوفی سرکار از متوجهات دیوانی چندین دیه مورخ ۱۲۳۸، با مهر «در دریای خسروی عباس»؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۳۳۲]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

فتحعلی شاه قاجار، شاه ایران، ۱۱۸۵ - ۱۲۵۰ قمری

fath-ʻalī-šāh-e qājār, šāh-e īrān (1772 - 1835)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرامین فتحعلی شاه در پاسخ به عرایض رعایا در خصوص تخفیف مالیاتی، تقلیل و تعدیل قیمت مسکوکات در معاملات و واگذاری املاک و مزارع به صیغه تیول در حق تعدادی از رعایا؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۴۷-۴۶-۴۴-۱۲۴۲ق؛ ۴۷ص، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [رایانه]

۲. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۲۷

فرمان فتحعلی شاه به فرزند خود سیف الدوله سلطان محمد میرزا حکمران دارالسلطنه اصفهان و احشام هفت لنگ بختیاری مضافات آن، در تأکید فرمان پیشین صادر شده در «سنه بارس ئیل» مبنی بر مقرر داشتن مبلغ دو تومان نقد و مقدار یک خروار و شصت و دومن به وزن تبریزی جنس از محل خرج ابوابجمی اصفهان به صیغه مدد معاش در حق میرزا باقر ولد میرزا قوام الدین اصفهانی، که باید از «هذه السنه توشقان ئیل به بعد» نیز بدون مطالبه فرمان مجدد به نامبرده پرداخت شود؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محل تألیف: تهران ، تاریخ تألیف: صفر ۱۲۴۷؛ مهر: «الملك لله؛ سلطان صاحب قران»، «قرار در کف شاه زمانه فتحعلی ×× گرفت خاتم شاهی به قدرت ازلی»؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱ - ۲۴۸]

۳. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۳۴

فرمان فتحعلی شاه به فرزند خود سلطان محمد میرزا حکمران اصفهان در تأکید فرمان پیشین مبنی بر دستور پرداخت مبلغ هفت هزار دینار تبریزی بطور نقد بابت مالیات اصفهان در حق سید احمد و سید شفیع نظری، این فرمان از «سنه ایت ئیل به بعد» مجری می‌باشد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محل تألیف: تهران، تاریخ تألیف: شوال ۱۲۴۱؛ مهر: «الملك لله. سلطان صاحب قران»، «قرار در کف شاه زمانه فتحعلی ×× گرفت خاتم شاهی ز قدرت ازلی»، «افوض امری الی الله؛ محمد ابراهیم»، «حبیب الله و کفانی؛ عبده موسی»، «لا الله الا الله الملك الحق المبین؛ عبده احمد»، «لا اله الا الله الملك الحق المبین؛ عبده فضل الله»؛ ۷ سطر (۱۸×۲۷)، اندازه: ۳۲/۵×۴۲سم [نشریه: ۱ - ۲۵۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۱۲۴

فرمان واگذاری تیول به میرزا رضا قلیخان مستوفی فرمانی است از فتحعلی شاه برای واگذاری قریه ایچدانک و مزارع خالد آباد و دولیکه و ورامین در این فرمان آمده که این تیول به گماشته میرزا رضا قلیخان واگذار و بایستی مالیات سالیانه قراء مزبور بدیوان دولتی برسد و دستور اجرای این فرمان به میرزا محمد خان قاجار بیگلربیکی داده شده است. تاریخ تحریر فرمان شوال سال ۱۲۱۳ است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۳ق؛ مهر: فتحعلیشاه (مربع)؛ کاغذ: آبی، ۷ سطر (۲۲×۲۷) [ف: ۱۵ - ۱۰۹]

۵. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۱۰

فرمان فتح علی شاه مورخ دیحجه ۱۲۱۳ درباره مستمری محمد جعفرخان به مبلغ یکصد و هشتاد تومان تبریزی که از حاجی علی نقی خان بیگلربیگی یزد و کرمان سالانه دریافت کند؛ بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۱۳ق [نشریه: ۴ - ۳۸۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۱۹/۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۷۰۹]

۶. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۱۲

فرمان فتح علیشاه مورخ ۱۲۱۶ برای محمد جعفرخان یزدی ریش سفید طایفه محمد تقی خان که سالانه ۱۵۰ تومان تبریزی از درآمد خالصه کرمان از محمدحسن خان بیگلربیگی کرمان سالانه دریافت دارد؛ بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۲۲ق [نشریه: ۴ - ۳۹۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۱۹/۱۰-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۷۰۹]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

فرمان فتحعلیشاه به سلطان احمد میرزا عضدالدوله والی کاشان در خصوص ادامه برقراری مواجب میرزا مهدی طبیب کاشانی در حق ورثه وی به مقدار ۶ توان نقد تبریزی و ۶ خروار جنس از بابت کاشان؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق؛ مهر:

«العزة لله قرار در کف شاه زمانه فتحعلی گرفت خاتم شاهی ز قدرت ازلی» (مربع)، «حسبی الله و کفائی عبده موسی» (مربع)، «افوض امری الی اله محمد ابراهیم» (مربع)، «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده عبدالله» (مربع)، «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد صادق» (مربع)، «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده فضل الله» (مربع)؛ کاغذ: فرنگی، ۱گ، اندازه: ۳۳×۴۳سم [رایانه]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۷۶/۱۱

فرمان اعطاء منصب سرکشیک باشی به محمد قلی خان قاجار، به معاونت محمد رضا خان در خدمت سیف الدوله مورخ محرم ۱۲۴۶؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۲۶/۵×۴۴سم [ف: ۱۶ – ۶۳۵]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۹۲/۱۳

آغاز: سواد فرمان همایونی ... نایب السلطنه بداند که مقرب الخاقان قائم مقام را که؛ **انجام:** بجائی رسد که این بار دیدیم و رسیدیم

فرمان فتحعلی شاه به عباس میرزا ولیعهد که همراه قایم مقام فرستاده شده بود مورخ ۱۲۴۳؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مخمل سبز، ۳گ (۲۹پ–۳۱ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [ف: ۹ – ۳۱۳]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

فرمان فتحعلیشاه قاجار به عباس میرزا نایب السلطنه در خصوص رسیدگی به قتل فرزند کریمخان دویرن توسط حسین پاشا فرزند شمخال خان افشار بنا به گزارش حضرتقلی و احقاق حق آنها؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۳۰ق؛ مهر: «العزة لله قرار در کف شاه زمانه فتحعلی گرفت خاتم شاهی ز قدرت ازلی» (مربع)، «لا الله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد شفیع» (مربع)، «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده عبدالله» (مربع)؛ کاغذ: فرنگی آبی، ۱گ، اندازه: ۳۵×۴۴سم [رایانه]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

فرمان فتحعلیشاه در خصوص اعطای یک ثوب ترمه به میرزا محمد علی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق، جا: ایران؛ مهر: «در کف شاه زمانه فتحعلی گرفت خاتم شاهی ز قدرت از ازلی – ۱۲۱۷» (مربع)، «لا اله الملک الحق المبین عبده محمد ولی» (مربع)، «الراجی بالله عبده المذنب مهدی» (مربع)، «الواثق بالله عبده زین العابدین»؛ ۱گ، اندازه: ۳۳×۴۱سم [رایانه]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۶۰/۱۴-ف

نسخه اصل: نسخه آقای حسن نراقی. درباره مرتضی خان سرهنگ توپخانه در ۱۳۱۳؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ – ۱۸۳]

۱۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۶

در اینکه میرزا تقی خان حکیم سرابی امیرالشعراء به درخواست امین الدوله در تخاقوی ئیل همین سال گذشته از رسوم از استصوابی خرج فارس صد تومان مواجب دارد؛ بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۳۱۴ق [نشریه: ۷ – ۳۲۸]

۱۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴

مورخ ذیقعده ۱۲۱۴ در اینکه عباس میرزا باید در خانه خود شغلی به میرزا عبدالرحیم گرمرودی نویسنده و حاج بدهد، با نشانه‌های دیوانی در پشت؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۳۱۷]

۱۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶

مورخ ع ۱۲۳۹/۲ که محمد قلی میرزا والی طبرستان باید بداند که از مالیات کرمانشاهان پانزده تومان تبریزی وظیفه ملا عبدالمحمد نوری بوده و بایستی از محل مازندران داده شود، با نشانه‌های دیوانی در پشت؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۳۱۷]

۱۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷

حسن قلی میرزا فرمان فرمای فارس باید بداند که میرزا محمد ریح قدیمی چنین معروض داشته است که محمد زکی خان غیاث آباد خفرک را وقف تعزیه داری کرده است، آن را از مالیات معاف بدارید، با نشانه‌های دیوانی در پشت؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۳۱۷]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۱۹/۹-ف

نسخه اصل: وزیری یزد. فرمان فتح علی شاه برای میرزا علی رضای یزدی در ربیع الثانی ۱۲۲۲؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ – ۷۰۹]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۱۹/۴

فرمان فتحعلی شاه به سادات نیاک در ۱۲۴۷؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق، [ف: ۷ – ۱۴۷]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۶۷

فرمان قائم مقامی میرزا ابوالقاسم فراهانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲ص (۴۱۹–۴۲۰) [مختصر ف: – ۴۵۶]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

قاجار، فریدون میرزا بن فتحعلی، – ۱۲۷۲ قمری

qājār, fereydūn mīrzā ebn-e fath-‘alī (- 1856)

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۵۱

خطاب به محمد قلی خان حاکم خلخال درباره معافی برادران و پسر عموهای آقا احمد پسر حاجی محمدرضا خلخالی از فرزندان حاجی ابراهیم از هراباد خلخال مورخ ذیقعده ۱۲۴۸، با سجل و توقیع و مهر «فریدون گوهر دریای شاهی ۱۲۴۴»؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۳۳۳]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

حسام السلطنه، مراد میرزا، ۱۲۳۳ – ۱۲۹۹ ؟ قمری

hosām-os-saltane, morād mīrzā (1818 - 1882)

۱. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۴۴

حکم حسام السلطه به علماء و اعیان و اشراف و عمال و مباشرین و کافه اهالی کردستان مبنی بر نصب ابوالفتح میرزا مؤید الدوله پسر خود به ولایت آن سامان و عزل و احضار حاجی شهاب الملك حاکم پیشین کردستان و اینکه نامبرده باید با کمال احترام روانه تهران شود و اگر کسی هم ادعایی نسبت به او دارد در تهران رسیدگی و قطع و فصل خواهد شد. عین حاشیه فرمان که گویا به خط حسام السلطنه است و با مهر خود مجدداً آن را ممهور ساخته است چنین است: «مقرر آنکه مقرب الحضرة العلیه میرزا رضا علی دیوان بیگی را مخصوصاً روانه نمودیم که عمدة الامراء العظام حاجی شهاب الملك را با احترام روانه دارالخلافه نموده باموارت آنجا بنفسه رسیدگی نماید و تا ورود فرزندی معزی الیه مراقب و مواظب نظم آنحدود باشد. فی التاریخ ...»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محل تألیف: تهران، تاریخ تألیف: محرم ۱۲۹۴؛ مهر: حسام السلطنه ۱۲۶۶؛ ۵ سطر (۱۸×۲۷)، اندازه: ۳۳×۳۷سم [نشریه: ۱ – ۲۵۹]

۲. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۵۰

دستخط حسام السلطنه به میرزا علی رضا در پاسخ نامه وی که در آن شرحی از جانفشانی میرزا محمد شفیع و میرزا محمد حسین مذکور داشته، مبنی بر دستور پرداخت دویست تومان در حق نامبردگان؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محل تألیف: تهران؛ مهر: «حسام السلطنة ۱۲۶۶»؛ ۷ سطر (۱۱×۲۶)، اندازه: ۱۹×۳۳ سم [نشریه: ۱ – ۲۶۲]

۳. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۵۱

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محل تألیف: تهران، تاریخ تألیف: ربیع الاول ۱۲۹۴،؛ مهر: «حسام السلطنة ۱۲۶۶»؛ ۷ سطر (۱۰×۲۵)، اندازه: ۱۹×۳۴سم [نشریه: ۱ – ۲۶۲]

۴. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۵۲

دستخط حسام السلطنة به میرزا رضا علی دیوان بیگی در پاسخ به او و مبنی بر عزل شهاب الملك و آسوده شدن مردم ولایت کردستان از او، و اینکه میرزا رضا علی باید به اتفاق میرزا محمد کمال مراقبت را در نظم امور شهر و سرحدات کردستان بنماید. متن یادداشت حاشیه دستخط به خط حسام السلطنه: «دیوان بیگی، صراحت و درستکاری تو بر ما معلوم است مأموریت این سفر هم از بابت درستکاری‌ها و صداقتی است که از سابق به ظهور رسانده بودی، باید در این سفر بی غرضی و بی طمعی و حسن کفایت خود را زیاده از سابق جلوه دهی و خود را زیاده بر زیاده محل وثوق و امانت کنی. حالت اهل ولایت سنندج از شهری و خارجی باید چنان باشد که به همه آنها از هر جهة خوش بگذرد و آسوده باشند و امنیت خاطر در باطن و ظاهر داشته باشند انشاء الله تعالی امورات اتفاقیه را باید بمشورت و صوا بدید یکدیگر فیصل دهید و مردم را معطل نکنید. معتمد الخاقان محمد کاظم خان را هم در امورات مداخله دهید و وجود او را عاطل و باطل نگردانید. فقره اورامان تحت را، از پسرهای حسن سلطان خیلی ملاحظه باید بکنید و حقیقت را عرض کنید از آنجا هم قرار عمل اورامان را این روزها میدهم. از مصطفی هم که در شهر است غفلت نداشته باشید، پسرش که در اورامان است باید مراجعت کند. از نظم بلوکات و محالات مبادا غفلت کنید. بخدا اگر بشنوم ذره ای خلاف قاعده واقع شده باشد شما مورد سیاست و بازخواست هستید. همه روزه روزنامه امورات را برداشت هر دو روز یك شاطری و قاصدی را روانه نمایید و ما را اطلاع از جز وی و کلی بدهید دیناری اگر از کسی گرفته شده باشد در توقف بازخواست خود را باید ببینید؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محل تألیف: تهران، تاریخ تألیف: صفر ۱۲۹۴؛ مهر: «حسام السلطنة ۱۲۶۶»؛ سطور چلیپایی (۱۳×۱۷)، اندازه: ۱۹×۳۳سم[نشریه:۱-۲۶۳]

۵. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۵۳

از حسام السلطنه به رضا علی دیوان بیگی دایر بر عزل احمد بیك کنده سوری به علت عمل سویی که از جانب او نسبت به «آدم غلامرضا سلطان» سر زده بود و تهدید وی نسبت به عواقب سویی که اعمالش در بر خواهد داشت. حاشیه متن که گویا به خط حسام السلطنه است: «اگر خودش [به قیاس، مرجع ضمیر خودش همان احمد بیك کنده سوری است] بکرمانشاهان یا کردستان آمد مورد التفات می‌شود و الا سزای خود سری را عما قریب خواهد دید، محل تألیف: تهران، تاریخ تألیف: ربیع الثانی ۱۲۹۴؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «حسام السلطنة ۱۲۶۶»؛ سطور چلیپایی (۶×۱۶)، اندازه: ۱۹×۳۳سم [نشریه: ۱ – ۲۶۴]

۶. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۵۴

از حسام السلطنه به دیوان بیگی درباره احمد بیك و حکومت بانه، محل تألیف: تهران، تاریخ تألیف: ربیع الاول ۱۲۹۴؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «حسام السلطنة ۱۲۶۶»؛ سطور چلیپایی (۸×۱۹)، اندازه: ۱۹×۳۳ سم [نشریه: ۱ – ۲۶۴]

۷. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۵۵

از حسام السلطنه به رضا علی دیوان بیگی در پاسخ نامه او، حسام السلطنه در نامه خود به عریضه دیوان بیگی که شرحی از بروز بی‌نظمی و بی اعتدالی در محل مأموریتش نوشته بود اشاره کرده و وجود چنین وضعی را با بودن کاظمخان سرتیپ بعید می‌شمارد حسام السلطنه در پایان و حاشیه دستخط خویش اعتماد و اطمینان خود را نسبت به دیوان بیگی و کاظمخان بیان داشته و اداره امور را مجدداً بدانان سپرده و اعلام می‌دارد که: مؤید الدوله تا پنج روز دیگر بدان صوب حرکت می کند و شما سرتیپ فوج را با یاور زودتر به محل مأموریت حرکت دهید، محل تألیف: تهران، تاریخ تألیف: ربیع الاول ۱۲۹۴؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «حسام السلطنة ۱۲۶۶»؛ ۶ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۹×۳۳سم [نشریه: ۱ – ۲۶۵]

۸. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۵۶

از حسام السلطنه به رضا علی دیوان بیکی در مورد «عالیجاه مصطفی بیك اورامی» که حسام السلطنه خود طی دستخطی وسیله

شرف الملک نامبرده را «به دارالدوله» احضار کرده مصطفی بیک پریشان خاطر از سنندج عازم گشته، دیوان بیکی بی خبر از احضار شدن وی از حرکتش بدگمان شده تعقیبش می‌کند. مصطفی بیک هراسان در امامزاده پیر عمر متحصن شده ما وقع را به حسام السلطنه معروض می‌دارد. حسام السلطنه مصطفی بیک را مورد عفو قرار داده ضمن ابلاغ عنایت خود نامبرده را مجدد به «دارالدوله» می‌خواند و مراتب مأمون بودن وی را در این نامه به رضا علی دیوان بیکی می‌نویسد، محل تألیف: تهران، تاریخ تألیف: شنبه ۱۴ ربیع الثانی ۱۲۹۴؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «حسام السلطنة ۱۲۶۶»؛ سطور چلیپایی (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۹×۳۳ سم [نشریه: ۱ - ۲۶۶]

۹. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۵۷

از حسام السلطنه به دیوان بیگی در باب دو نفر مقتول، محل تألیف: تهران، تاریخ تألیف: ربیع الثانی ۱۲۹۴؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «حسام السلطنة ۱۲۶۶»؛ سطور چلیپایی (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۹×۳۳ سم [نشریه: ۱ - ۲۶۶]

۱۰. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۵۹

از حسام السلطنه به رضا علی دیوان بیگی دایر بر در حبس داشتن عبدالقادر متهم به قتل همدانی که اخیراً دستگیر شده بود تا اینکه «فرزند معزی الیه بیاید» و نسبت به وی طبق قراری که با حسام الملک گذارده شده عمل شود. در حاشیه که گویا به خط حسام السلطنه می‌باشد چنین افزوده شده است: «دیوان بیگی در باب یار احمد بیک اگر راست میگوید باید بیاید بکرمانشاهان او را ببینم البته جواب او را همین طور بنویسید خودش هم عریضه عرض کرده بود جوابش را با آدمش خواهیم نوشت»، محل تألیف: تهران، تاریخ تألیف: ربیع الثانی ۱۲۹۴؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «حسام السلطنة ۱۲۶۶»؛ سطور چلیپایی (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۱۹×۳۳ سم [نشریه: ۱ - ۲۶۷]

۱۱. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۶۰

از حسام السلطنه به رضا علی دیوان بیگی درباره مریوان، محل تألیف: تهران، تاریخ تألیف: ربیع الثانی ۱۲۹۴؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «حسام السلطنة ۱۲۶۶»؛ سطوز چلیپایی (۶×۱۳)، اندازه: ۱۹×۳۳سم [نشریه: ۱ - ۲۶۸]

۱۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۱

فرمان مظفرالسلطنه، (با مهر در پشت) مورخ محرم ۱۳۱۷ که قربان علی خان سزاوار ارتفاع درجه است و منصب نایب آجودان باشی گری به او داده می‌شود، با مهر مشیر نظام در پشت؛ بی‌کا، تا: محرم ۱۳۱۷ق [نشریه: ۷ - ۳۲۸]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۳۳

فرمان منجم باشی میرزا عبدالباقی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ - ۳۴۱]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۴۶

فرمان منصب فراش باشیگری به نام فتحعلی خان خیام باشی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ - ۳۴۲]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

اکبرشاه ثانی، جلال الدین محمد، ق۱۳ قمری

akbar-šāh-e sānī, jalāl-od-dīn mohammad (- 19c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۵/۲۵۸

فرمانی است که جهت امرا و اعیان نوشته است؛ بی‌کا، تا: بین ۱۰۶۳ تا ۱۱۴۱ق؛ ۳ص (۳۶۷-۳۶۹) [ف: ۱۰ - ۱۳۶۹]

۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۶۳۵/۳

آغاز: سواد فرمان عالیشان واجب الاذعان نواب جلال الدین محمد اکبر غازی که به خان خان نوشته است، اعتضاد سلطنت و کشورگشایی فص خاتم شجاعت و بختیاری آبروی گوهر فتوت و جان سپاری سیف مسلول شاهنشاهی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۲ق؛ مجدول نیلی؛ واقف: حسن صدرزاده خویی، ۱۳۴۷ش؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: - ۳۴۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۸۷۴/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۶۵]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

محمد شاه قاجار، ق۱۳ قمری

mohammad šāh-e qājār (- 19c)

۱. رشت؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰

فرمان محمد شاه خطاب به میرزا یحیی والی گیلان؛ درباره هدایة الله خان غلام و پیشخدمت خاصه و املاک او؛ بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۵۰ق [نشریه: ۵ - ۳۹۱]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان ناصرالدین شاه در خصوص واگذاری مستمری به رعایا و اعطای نشان شیر و خورشید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق، جا: ایران؛ ۹۵ص، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرامین محمدشاه به حکام ولایات در خصوص مسائل مختلف از جمله رسیدگی به عرایض و شکایات رعایا از قبیل واگذاری املاک به صاحبان اصلی آنها؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱-۱۲۵۰ق، جا: ایران؛ ۱۰۶ص، اندازه: ۱۳/۲×۲۱/۸سم [رایانه]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

فرمان محمد شاه در خصوص اعطای مستمری به رعایا از محل مستمری فارس و اصفهان؛ بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق، جا: ایران؛ ۱۲۹ص،

اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمدشاه در خصوص واگذاری مستمری به رعایا از محل مالیات گیلان و مازندران و آذربایجان؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق، جا: ایران؛ ۱۰۵ص، اندازه: ۲۰/۵×۱۲سم [رایانه]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه خطاب به خسروخان در خصوص اعلام وصول توپخانه و قورخانه و شتر که در اصفهان بود به دارالخلافه به همراهی نیاز علی خان و تحویل آن به میرزا یوسف صاحب جمع شترخانه و صادق بیگ [مستخدم] نائب توپچی باشی؛ بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق، ۲ص، اندازه: ۱۲/۲×۲۰/۷سم [رایانه]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: از قرار فرمان به تاریخ شهر ذیقعده ۱۲۵۲ که چون از قرار قرار داد خاقان، عالیجاه محمد تقی میرزا؛ **انجام:** ششماهه ثانی محمد میرزا بیک سرکار پادشاهی

سواد فرامین محمد شاه به آصف الدوله و قهرمان میرزا و خسرو خان در خصوص برقراری مواجب به شکل نقدی و تیول به رعایا از بابت خراسان و آذربایجان و اصفهان؛ خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق؛ ۱۶۲ص، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرامین محمد شاه و تعیین دستور العمل و میزان مخارج تعدادی از ولایات نظیر سمنان و دامغان و گیلان و همچنین پرداخت انعام و مواجب به عده‌ای؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق، جا: ایران؛ مهر: «بابا» (بیضی)، «عبده الراجی محمد باقر» (بیضی)، «نور محمد» (بیضی)، «عبده علی محمد» (بیضی)، «عبده الراجی محمد» (بیضی)، «یا خلیل الله»، «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد» (مربع)، «محمد زکی الحسینی» (بیضی)، «عبدالوهاب گلستانه» (بیضی)، «عبده الراجی محمد مهدی» (بیضی)، «لا الا الله الملک الحق المبین عبده نظر علی» (مربع)، «افوض امری الی الله عبده محمدرضا» (مربع)، «ادرکنی یا امام زین العابدین» (بیضی)، «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده علیرضا» (مربع)، «یا امام زین العابدین» (مربع)، «عبده الراجی محمد اسماعیل» (بیضی)، «یا امام علی» (بیضی)، «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده عبداله» (مربع)، «افوض امری الی الله العبده محمد شفیع» (بیضی)، «محمد شفیع» (مربع)؛ ۱۱۵ص، اندازه: ۱۳×۲۱/۲سم [رایانه]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرامین محمد شاه در خصوص پاسخ به عرایض رعایا و رسیدگی به آنها و نیز پرداخت مواجب و علیق الدواب افواج و طوایف و صاحب منصبان در عراق عجم و آذربایجان؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق، جا: ایران؛ ۱۰۶ص، اندازه: ۱۳/۲×۲۱/۴سم [رایانه]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرامین محمدشاه در خصوص اعطای مواجب و مستمری و تیول به رعایا و نیز تاکید به حکام ولایات جهت تحصیل مالیات از ولایات به منظور تامین تنخواه دیوان؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق، جا: ایران؛ ۱۱۴ص، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۱۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰

(با مهر) مورخ جمادی الاول ۱۲۵۲ خطاب به امیرالامراء و رئیس دولت غلام حسین خان سپهدار که محمد رحیم بیک نایب توپخانه درباره زمین شتر به فراهان و کاذران با حاجی سمیع خان فراهانی ادعائی داشته و خود او درگذشته است، ما عباس بیک توپچی را فرستادیم که محمد حسن پسر حاجی سمیع خان را با پسر آقا مهدی احضار کند تا در آستانه علیه این دعوی فیصله یابد، با نشانه‌های دیوانی پشت؛ بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۵۲ق [نشریه: ۷ – ۳۱۸]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه در ادامه تعهد و قول عباس میرزای ولیعهد در خصوص امنیت راههای بیابان لوط واقع در بین نرد و نهبندان در خراسان از راهزنان بلوچی و واگذاری امنیت آنجا به محمد حسنخان نهبندانی کما فی السابق و برقراری مبلغ ۳۰۰ تومان از بابت مالیات آنجا در حق وی و تاکید به عمال و حکام نرد و نهبندان جهت کارسازی وجه مزبور از بابت مالیات ابواب‌جمعی خود و کاتبان جهت ثبت فرمان در دفاتر خلود؛ خط: نستعلیق تحریری خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق، جا: ایران؛ ۱گ، ۱۳ سطر ۱۰ سانتی، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق؛ حواشی اوراق: در حاشیه عریضه رعایای سرولایت به محمد شاه در خصوص دریافت تنخواه دیوانی به میزان گذشته؛ ۱ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۵×۱۲سم [رایانه]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه موافق فرمان فتحعلی شاه در خصوص ادامه برقراری مبلغ سی تومان نقد و سی خروار جنس به وزن بلده به جهت امرار معاش از سوی حاکم استرآباد در حق محمد تقی میرزا از فرزندان شاهرخ میرزا که ساکن آنجا می‌باشد و تاکید به عمال و مباشرین که از منافع ولایتی بدهند؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق، جا: ایران؛ ۱گ، ۱۰ سطر ۵ سانتی، اندازه: ۵×۱۲سم [رایانه]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۳۰

فرمان محمد شاه برای شعاع السلطنه فتح الله میرزا؛ بی‌کا، تا: محرم ۱۲۵۲ق؛ دارای طغرا به قلم زر [ف: ۳۴ – ۵۷]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: فرمان به ترایخ شهر شعبان ۱۲۵۲ق به شرح آنکه بر عنوان عریضه رعایای

سواد فرمان محمدشاه و ناصرالدین شاه در خصوص پرداخت

مقرری به رعایا از محل مالیات مازندران و گیلان و اصفهان و آذربایجان؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ و ۱۲۶۵ق؛ ۷۵گ، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان ناصرالدین شاه و محمدشاه قاجار در خصوص پرداخت مستمری به رعایا از محل تیولی مازندران و اصفهان و آذربایجان؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ و ۱۲۶۵ق؛ ۱۱۴ص، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرامین محمدشاه و ناصرالدین شاه در خصوص پرداخت مواجب به صیغه مستمری و واگذاری تیول به اشخاص از بابت فارس، کرمانشاهان، کردستان، آذربایجان و غیره؛ خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق؛ مهر: «عبده عبدالمطلب» (بیضی)، «محمد حسن» (بیضی)، «عبده الراجی محمد محسن» (بیضی)؛ ۱۲۳ص، اندازه: ۱۲/۲×۲۱/۲سم [رایانه]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه برای اطلاع قهرمان میرزا در خصوص قابلیت خدمت گذاری عباس قلی بیک و اعطای منصب غلام پیشخدمتی ولیعهد ناصرالدین میرزا به وی و برقرار مبلغ ۱۸۰ تومان از بابت آذربایجان به منظور امرار معاش او و تاکید به قهرمان میرزا که در عهده شناسد؛ خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق، جا: ایران؛ ۱گ، ۱۳ سطر ۵/۵ سانتی، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۲۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹

بی‌کا، بی‌تا؛ (با مهر) مورخ محرم ۱۲۵۲ که روستای کلوانق مهران رودتیول میرزا محمد تقی مستوفی است، با نشانه‌های دیوانی در پشت [نشریه: ۷ - ۳۱۸]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه پیرو درخواست آقا سید حسین جوانشیر [کابلی] ساکن مشهد در خصوص برقراری مبلغ ۲۵ تومان مستمری مرحومان حاجی عبدالصمد و میرزا خلیل و میرزا بابا در وجه وی از بابت مالیات ترشیز؛ خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ ۱گ، ۸ سطر ۵/۵ سانتی، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه درباره پرداخت مستمری و اعطای نشان شیر خورشید به رعایا و همچنین بعضی از کارگذران خارجی؛ بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ ۱۴۸ص، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه برای اطلاع تقی خان بیگلر بیگی مراغه در خصوص ایجاد شکاف و ساختن پل جهت جلوگیری از طغیان رود (؟) رود که موجب خرابی گردیده به توسط معماری کاردان و نیزمخارج پل مزبور را به اطلاع حاجی ملا علی اکبر رسانده تا با تایید وی جهت اشخاص قبض صادر شود؛ خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ ۱گ، ۱۳ سطر ۶ سانتی، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه در خصوص اطلاع به عباس خان بیگلر بیگی استرآباد در پی تقاضای الهیار خان قاجار مبنی بر برقراری مبلغ ده تومان از متوجهات دیوانی قریه کفشگیری سدن رستاق که تیول ورثه عباسعلی آقای کهنه لو است در عوض مواجب وی و اینکه به خرج استرآباد مجری دارند؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ ۱گ [رایانه]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه در خصوص اینکه دویست نفر از نوکران سبزواری کما فی السابق جزء سربازان فوج نیشابوری به صاحب منصبی میرزا مهدی خان سرهنگ باشند و تاکید به صاحب منصبان دیگر که افراد مزبور را جزء فوج نیشابوری و ابو ابجمعی مشار الیه دانسته و سرپیچی ننمایند؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ کاغذ: فرنگی آبی، ۱گ [رایانه]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه در خصوص اعطای منصب یاوری فوج نیشابوری به میرزا عبدالله به جای پدرش میرزا ابراهیم فوج مزبور که در جریان اغتشاش خراسان کشته شده و برقراری مبلغ ۱۵۰ تومان مواجب آن مرحوم در حق وی؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ کاغذ: فرنگی آبی، ۱گ [رایانه]

۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه در خصوص برقراری مبلغ ۱۰۰ از بابت مالیات خراسان و نیز سیور سات در حق ولیمحمدخان هراتی که از هرات آمده به منظور امرار معاش وی و تاکید به آصف الدوله که عاید او نماید؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ کاغذ: فرنگی آبی، ۱گ، [رایانه]

۲۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه در خصوص برقراری مبلغ ۲ تومان از بابت مالیات قریه مزینان در حق محمد بیک ساکن در عباس آباد به جهت امرار معاش و تاکید به حکام و مباشرین حال و اینده که وجه مزبور را در حق وی کارسازی نموده و به خرج مزینان ممضی دارند؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ کاغذ: فرنگی نخودی [رایانه]

۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران [رایانه]

۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه موافق حکم عباس میرزا در خصوص ادامه واگذاری قرای گزارک و سوله واقع در بلوک سرولایت نیشابور که جزملکی محمد ولی بیک و دیگر فرزندان یوسف خان است به عنوان تیول ابدی ایشان کما فی السابق به عنوان مقرری ایشان؛

خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ ۱گ، ۹ سطر ۱۱ سانتی، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [رایانه]

۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه در خصوص جواد خان که قبلا مامور کرمانشاهان بوده و به لحاظ لیاقت به خدمت گذاری قهرمان میرزا منصوب گردیده و برقراری مواجب وی از بابت مالیات آذربایجان؛ خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ ۱گ، ۹ سطر ۵/۵ سانتی، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمدشاه به محمد حسن بیک محصل وجه (؟) تربت حیدریه در خصوص دریافت مواجب نوکران قرایی که ۱۲۰۰ نفر می‌باشند از قرار نفری ۵۰۰۰ دینار که ۳۰۰ تومان باشد گرفته مابقی وجه مزبور از بابت مواجب ایشان را محمد خان نسقچی از اسکندر خان بگیرد و باقی را مطالبه نماید؛ خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ کاغذ: فرنگی آبی، ۱گ، ۹ سطر ۶ سانتی، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه برای ؟ پیرو درخواست وی، در خصوص معافیت از مالیات و عوارض دکان بقالی که در خارج از تبریز به مدت ۳ سال به علت بی بضاعتی او و تاکید به قهرمان میرزا حکمران آذربایجان که قدغن نماید به مدت مزبور مالیات از دکان دریافت نگردد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ ۱گ، ۱۳ سطر ۶ سانتی، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه پیرو رقم عباس میرزا در خصوص ادامه برقراری مبلغ ۲۴ تومان نقد و۴ خروار غله از بابت مالیات مشهد در ازای منصب زیارت نامه خوان باشی حضرت رضا (ع) در حق آقا سید محمد موسوی کما فی السابق؛ خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق؛ ۲ص، ۱۴ سطر ۶ سانتی، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [رایانه]

۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه در خصوص واگذاری قراء زوزن، قاسم آباد و نیاز آباد در خواف که قبلا در دست میرزا [ولی] بوده و کشته شده در اختیار محسن خان تیموری به صیغه تیول و به منظور نظم و نسق رعایا و تاکید به ریش سفیدان و کدخدایان به جهت عدم تخلف از مشار الیه؛ خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ ۱گ، ۱۲ سطر ۵ سانتی، اندازه: ۱۲/۸×۲۱سم [رایانه]

۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه به آصف الدوله پیرو فرمان فتحعلیشاه در خصوص واگذاری مزرعه کردیان از موقوفات امام رضا (ع) به میرزا یحیی رضوی به منظور زراعت در ان و اینکه محصول آن را صرف معاش کرده و تاکید به متولی و ناظر و عمال موقوفه حضرت که اجاره آن را در عوض مواجب به وی داده و زیاده را مطالبه نموده و چنانچه کسری داشته از جای دیگر به او برسانند و مستوفیان جهت ثبت فرمان؛ خط: نستعلیق تحریری خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ ۲ص، ۲۲ سطر ۶ سانتی، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [رایانه]

۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه در خصوص تیول اردوغش در نیشابور به منظور رفاه ساکنین آنجا در عوض مواجب ایشان و آبادای آن و تاکید به آصف الدوله که مقرر دانسته و معمول دارد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ ۲ص [رایانه]

۳۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه در خصوص اعطای منصب سرهنگی فوج نیشابور به میرزا مهدیخان به پاس خدمات پدر وی میرزا حسین خان که قبلا سرهنگ فوج مزبور بوده و مرحوم گریده و نیز بر قراری مبلغ ۵۰۰ تومان مواجب پدر در حق او و به منظور امرار معاش و تاکید با صاحب منصبان و سربازان فوج مزبور که مشار الیه را سرهنگ خود بدانند؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ کاغذ: فرنگی آبی، ۱گ [رایانه]

۳۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه پیرو تقاضای ملامحمدرضا در خصوص برقراری مبلغ ۶ تومان از بابت مالیات خراسان به عنوان مستمری در حق وی تاکید به آصف الدوله که مبلغ مزبور را جهت او کارسازی نموده و به خرج مالیات دیوانی محسوب دارد؛ بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۱ص [رایانه]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه در خصوص ادامه معافیت مالیات به محمد خان بغایری از بابت خانواری تاتار که در خراسان توسط قهرمان میرزا درباره وی مری می‌شده و تاکید به آصف الدوله که کما فی السابق از او مطالبه مالیات خانواری ننماید؛ خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران [رایانه]

۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ کاغذ: فرنگی آبی، ۱گ [رایانه]

۴۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱

که میرزا رضای منشی خاصه سرکار در این سال تخاقوی ئیل سیصد تومان از دیه‌های فراهان مواجب می‌گیرد و محمدخان امیر تومان چند دیهی را که در این فرمان یاد شده است تیول او بداند، با نشانه‌های دیوانی در پشت؛بی‌کا،تا:صفر۱۲۵۳ق [نشریه: ۷ - ۳۱۸]

۴۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲

که غیاث آباد خفرک وقف زکی خان برای عاشوراء از حواله و اطلاقات دیوان معاف بوده و مداخل آنجا را حاجی آقای ملاباشی متولی مصرف میکرده است اکنون هم آنجا را از حواله جات دیوانی معاف بدارید، با چند مهر در پشت؛ بی‌کا، تا: صفر ۱۲۵۳ق

[نشریه: ۷ – ۳۱۸]

۴۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

فرمان محمدشاه در خصوص پرداخت مستمری به سیف الدوله سلطان محمد میرزا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ مهر: «الملک لله شکوه ملک و ملت رونق آیین و دین آمد – ۱۲۵۶محمد شاه غازی صاحب تاج و نگین آمد» (مستطیل)؛ ۱گ، اندازه: ۳۲×۴۳سم [رایانه]

۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمدشاه به قهرمان میرزا در خصوص افزایش مقرری رمضان بیک آبدار ناصرالدین میرزای ولیعهد از قرار مبلغ ۲ تومان دیگر علاوه بر ۳ تومان نقدی قبلی وی و نیز مقدار ۴ خروار جنس از بابت خرج آذربایجان به جهت امرار معاش؛ خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ در حاشیه پایین سند نوشته شده که هر ساله از قرار مقرره حواله آذربایجان عاید بشود این نقد و جنس رمضان بیک؛ ۱گ، ۱۰ سطر ۶ سانتی، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۴۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه به قهرمان میرزا حاکم آذربایجان در خصوص واگذاری مزرعه پیرلو در گرمادوز به منظور زراعت و آبادانی که جزء ملکی ملا محمد شیخ الاسلام گرمادوز است و بنا به تقاضای وی و فرستادن فرزند خود ملا جعفر به دربار همایونی اقدام نموده و تاکید بر اینکه قهرمان میرزا قدغن نماید که مباشرین قراچه داغ به مدت ۳ سال مطالبه مالیات ننماید و پس ازآن مطابق سایر ولایات ممیزی کرده و بازیافت نمایند؛ خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ ۱گ، ۱۵ سطر ۶ سانتی، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۴۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه به قهرمان میرزا در خصوص تقاضای سید حسین مبنی بر اینکه چون مقروض می‌باشد از فرزند وی میرهاشم که در دکان خشکه بار مشغول کاسبی است مالیات دریافت نگردد؛ خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ ۱گ، ۱۱ سطر ۶ سانتی، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه به قهرمان میرزا در خصوص ضرورت خیام جهت سرکار همایونی و اینکه مبلغ ۲۰۰ تومان نقد و ۲۰۰۰۰ ذرع کرباس و ۴ خروار نوار طناب از محال ارنق دریافت نموده و تحویل محمد کاظم خان کرده و قبض حاصل نماید که وی جهت خیام همایونی صرف کرده و قیمت کرباس و نوار را موافق قرارداد دیوانیان به خرج ابواب‌جمعی محسوب و از بابت متوجهات او موقوف دارد؛ خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ ۲ص، ۱۲ سطر ۶ سانتی، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۴۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه به قهرمان میرزا در خصوص اختصاص مبلغ ۱۰۰۰ تومان تنخواه حلال به جهت تعمیر خرابی بقاع شیخ صفی و سید جبرئیل با تعیین و بر آورد هزینه توسط میرزا احمد مهندس و با اطلاع میرزا عبدالله وکیل؛ خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ در حاشیه سند نوشته شد که قهرمان میرزا قدغن کند پس از آنکه میرزا احمد مهندس برآورد خرابی بقاع شیخ صفی و سید جبرییل را نمود مبلغ ۱۰۰۰ تومان به جهت اخراجات تعمیر این دو بقعه تسلیم و عاید نماید و در عهده و ...؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۱گ، ۱۱ سطر ۶ سانتی، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۵۰. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۲۳

فرمان محمد شاه قاجار مبنی بر محول نمودن ابوابجمعی فوج سواد کوهی به محمد حسین خان فیروز کوهی سرتیپ از «هذه السنه تخاقوی ئیل» مزید بر فوج فیروز کوهی که از پیش در ابو ابجمعی او بوده است، تاریخ تألیف: شهر رجب ۱۲۵۳؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محل تألیف: تهران، مجدول؛ مهر: «الملک لله»، «شکوه ملک و ملت رونق آیین و دین آمد ×× محمد شاه غازی صاحب تاج و نگین آمد / ۱۲۲۵»؛ ۹ سطر (۳۲×۵۰)، اندازه: ۳۷/۵×۶۰سم [نشریه: ۱ – ۲۴۶]

۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمدشاه در خصوص واگذاری مستمری به رعایای از محل مالیات مازندران و گیلان و اصفهان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق، جا: ایران؛ ۱۲۷ص، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرامین محمدشاه در خصوص پرداخت مستمری و واگذاری تیول به افراد مختلف؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳–۱۲۵۲ق، جا: ایران؛ ۱۲۸ص، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرامین محمدشاه در خصوص پرداخت مستمری وجیزه و مواجب و علیق الدواب به تعدادی از رعایا، صاحب منصبان و ابواب‌جمعی آنها؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴–۱۲۵۳ق؛ مهر: «آجوان ۱۲۵۲» (بیضی)؛ ۱۰۹ص، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [رایانه]

۵۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان ناصرالدین شاه در خصوص واگذاری مستمری به رعایا از محل تیولی مستمری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ ۱۰۳ص، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۵۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرامین محمدشاه در خصوص پرداخت مستمری به رعایا از محل تیولی فارس و یزد ... و اعطای منصب به رعایا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ ۱۲۹ص، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۵۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرامین محمد شاه جهت پرداخت مستمری و برقراری مواجب در حق افراد برای امرار معاش؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲-۱۲۵۳ق، جا: ایران؛ مهر: «یا امام حسین» (بیضی)؛ ۱۴۶ص، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه در خصوص برگزیدن نجفقلی خان زعفرانلو به سرکردگی ۱۰۰ نفر سواره [بیرلانلو] و برقراری ۱۰۰ تومان نقد و ۲۰ خروار غله در عوض مواجب و مخارج سفر و حضر از بابت مالیات دیوانی ایل مزبور؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق، جا: ایران؛ کاغذ: فرنگی آبی، ۱ص [رایانه]

۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

فرمان محمدشاه به محمدخان امیر نظام در خصوص جمع آوری سپاه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق، جا: ایران؛ مهر: «شکوه ملک و ملت رونق آیین و دین آمد - ۱۲۵۶ محمد شاه غازی صاحب تاج و نگین آمد» (مربع)، «لا الله الملک الحق المبین محمد مهدی»، «لا اله الا الله الملک الحق المبین فتح الله» (مربع)، «افوض امری الا الله محمد ابراهیم» (مربع)، «افوض امری الا الله محمد مهدی» (مربع)، «لا اله ال الله هو الملک الحق المبین عبده باقر» (مربع)، «هو غالب العلی» (مربع)، «لا اله الا الله هو الملک الحق المبین محمد محسن» (مربع)؛ ۱گ، اندازه: ۳۳×۳۴سم [رایانه]

۵۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق، جا: ایران؛ کاغذ: فرنگی آبی، ۱گ [رایانه]

۶۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۶۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرامین محمدشاه در خصوص پرداخت مستمری به رعایا و اعطای نشان شیر خورشید و دیگر القاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق، جا: ایران؛ ۸۰ص، اندازه: ۲۰/۵×۲۱سم [رایانه]

۶۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳

محمد رحیم بیک نایب توپخانه در هرات ملتزم رکاب بوده و خوب خدمت کرده است از این روی در همین سال ایت ئیل دو خروار غله بر مستمری او افزوده شده است که رویهم سالانه چهار خروار از مالیات تبریز بگیرد، قهرمان میرزا صاحب اختیار آذربایجان درباره او همه ساله آن را مقرر بدارد، با نشانه‌های دیوانی در پشت؛ بی‌کا، تا: شوال ۱۲۵۸ق [نشریه: ۷ - ۳۱۸]

۶۳. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر؛ شماره نسخه:۸۸

آغاز: صورت فرمان قضا جریان مهر لمعان سرکار اعلیحضرت قدر قدرت؛ **انجام:** آن برادر حسب المقرر معمول و از حکم همیون تخلف و عدول جایز نداند و در عهده شما شد. تحریرا فی دویم شهر ذیقعدة الحرام سنه ۱۲۵۹.

فرمانی است از محمد شاه قاجار به برادر خود بهمن میرزا حاکم «مملکت آذربایجان» در باب تجارت بین دولت ایران و روسیه و در این فرمان صورت تدبیرات تجارتی در هجده فقره آمده است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۵۹ق؛ مجدول؛ ۱۴ص، ۱۱ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۱۲۶]

۶۴. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۴۱

فرمان محمد شاه قاجار مبنی بر واگذار نمودن قریه زرگنده که در دست میرسید علی متولی باشی حضرت عبدالعظیم (ع) است و «مداخل کلی از آنجا میبرد» از «هذه السنه لوی ئیل» به وزیر مختار روس؛ چه این قریه محل ییلاقی وی است. و نیز واگذار کردن قریه رامین شهریار که تیولی پاشا بیک بود به میرسید علی متولی باشی در عوض قریه زرگنده تا منافع و مالیات آنجا را «بازیافت داشته» به مصارف گذران و مخارج خود برساند، محل تألیف: تهران؛ تاریخ تألیف: ربیع الثانی ۱۲۶۰؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه عکسی؛ مهر: «الملک لله»، «شکوه ملک و ملت رونق آیین و دین آمد ×× محمد شاه غازی صاحب تاج و نگین آمد / ۱۲۲۵» [نشریه: ۱ - ۲۵۷]

۶۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمدشاه در خصوص پرداخت مستمری به رعایا از محل مالیات اصفهان و کردستان و قزوین؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق، جا: ایران؛ ۶۰ص، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۶۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۴۱/۳۵

انجام: ورود مسعود فرمان والاشان مرحمت عنوان که هر سطرش باشتمال کلمات مکرمت آیات ...

در دکن نوشته است؛ فرمان محمد شاه پادشاه هندوستان به نظام الملک آصف جاه؛ خط: نستعلیق، کا: میر علی اکبر ولد میر محمد محسن زکی حسینی، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۱۷۶ر - ۱۷۷پ در هامش) [ف: ۷ - ۳۶۲]

۶۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵-۱۲۳

خط: رقاع، کا: عماد الکتاب، تا: قرن ۱۳؛ مصور، نقشه، جدول. متن: مذهب، حواشی اوراق: برات دیوانی صادر شده. امضاء: امضای ناصرالدین شاه؛ خریداری از آقای صبح روان؛ کاغذ: اصفهانی، ۱ص، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۶۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۲/۲۲

فرمان محمد شاه قاجار درباره روسیه به بهمن میرزا؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: داود بن محمد بن علی مازندرانی، تا: ۱۶ جمادی الاول ۱۳۲۱ق؛ ۲ص (۸۱-۸۲) [ف: ۷ - ۱۱۶]

۶۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۷۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان محمد شاه در خصوص واگذاری قرا [؟] و حصار واقع در بلوک جا غرق به صیغه تیول ابدی به میرزا محمد رضا جیدی که املاک مزبور موافق وثیقه شرعی به او منتقل شده و

اجازه دخل تصرف در آن را دارد جهت امرار معاش و تاکید به حکمران خراسان که مقرر دانسته و حواله و اطلاق برای آنجا صادر ننماید؛ خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۷۱. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره**

فرمان محمد شاه در خصوص واگذاری مستمری به رعایا از محل تیولی آذربایجان و تویسرکان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴۱ص، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۷۲. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره**

سواد فرمان محمد شاه بنا بر فرمان فتحعلیشاه در خصوص ادامه معافیت از پرداخت منال دیوانی و متوجهات و عوارض در حق فرزندان میرزا محمد و محمد حسن بیک و تاکید به قهرمان میرزا در رعایت آن و عدم تعرض به احوال آنان؛ خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جا: ایران؛ ۱گ، ۱۰ سطر ۶ سانتی، اندازه: ۱۳×۲۱سم [رایانه]

۷۳. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره**

فرمان محمد شاه قاجار مبنی بر واگذار نمودن قریه زرگنده که در دست میرسید علی متولی باشی حضرت عبدالعظیم (ع) است و «مداخل کلی از آنجا میبرد» از «هذه السنه لوی ئیل» به وزیر مختار روس؛ چه این قریه محل ییلاقی وی است. و نیز واگذار کردن قریه رامین شهریار که تیولی پاشا بیک بود به میرسید علی متولی باشی در عوض قریه زرگنده تا منافع و مالیات آنجا را «بازیافت داشته» به مصارف گذران و مخارج خود برساند؛ بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۷۴. **تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸**

در اینکه ناصرالدین میرزا ولی عهد آذربایجان است و محمد خان امیر عساکر نظام و غیر نظام امیرالامراء نظم مهمات درب خانه او را در عهده دارد، با نشانه‌های دیوانی در پشت؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۳۱۸]

۷۵. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره**

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص، اندازه: ۱۲/۲×۲۰/۷سم [رایانه]

۷۶. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره**

سواد فرمان محمد شاه در خصوص برقراری مبلغ یکصد تومان در عوض مواجب از بابت متوجهات دیوانی قریه میر اربان کلای و قلعه کش از توابع دشت در حق سید حسن فیروز کوهی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محبی [رایانه]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

قاجار، حشمت الدوله، ق۱۳ قمری

qājār, hešmat-od-dowle (- 19c)

تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۲۹

حکم حشمت الدوله حکمران اصفهان بنا بر «تعلیقه صدر اعظم در تعقیب فرمان همیونی» مبنی بر اینکه چون میرزا محمد باقر شهشهانی فوت شده مستمری وی که مبلغ چهل و دو تومان نقد و ده خروار جنس است از «هذه السنه لوی ئیل» در حق میرزا صادق و میرزا قوام الدین و میرزا علیرضا و میرزا عبدالحسین اولادان متوفی پرداخت شود، محل تألیف: اصفهان، تاریخ تألیف: جمادی الثانی ۱۲۷۳؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «گوهر فروزان دریای شاهی؛ حشمت الدوله ۱۲۶۵»؛ ۵ سطر (۱۹×۳۴)، اندازه: ۳۴×۴۵ سم [نشریه: ۱ – ۲۴۹]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

دیوان بیگی، رضا علی، ق۱۳ قمری

dīvān beygī, rezā ʻalī (- 19c)

فرمان‌های میرزا رضا علی نایب الوزاره دیوان بیگی کردستان؛ دارای تاریخهای ۱۲۷۵ و ۱۲۷۸ و ۱۲۸۰ و ۱۲۸۵ و ۱۲۸۶ و ۱۲۸۷ و ۱۲۹۱ و ۱۲۹۷ و ۱۲۹۸ در ۱۷ طغرا که با سرگذشت او از رضاعلی دیوان بیگی نوه او، در فرهنگ ایران زمین (۸۳/۲–۱۳۴) چاپ شده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۰۴-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۱۷۰]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

قاجار، طهماسب میرزا بن محمد علی، ۱۲۲۰ق۱۳ قمری

qājār, tahmāsb mīrzā ben mohammad ʻalī (1806 - 19c)

فرمان مؤیدالدوله درباره مبلغ پنجاه تومان اضافه برای میرزا سید رضای مستوفی خطاب به عبدالحسین خان.

رشت؛ ملی؛ شماره نسخه:۵

بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۱۲ق [نشریه: ۵ – ۳۹۱]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

ناصرالدین قاجار، شاه ایران، ۱۲۴۷ – ۱۳۱۳ قمری

nāser-od-dīn-e qājār, šāh-e īrān (1832 - 1896)

۱. **تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۴**

هنگام ولی عهدی مورخ شعبان ۱۲۵۱ به نام میرزا محمد صالح ضابط بلوک النجان و لنجان و در آن از ملا احمد مولوی یاد شده است؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۳۱۸]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرامین ناصرالدین شاه و محمدشاه در خصوص موارد گوناگون از قبیل برقراری مواجب و تخفیف مالیات به افراد مختلف و فرمان محمد شاه درباره منع شکنجه و اعدام مجرمان توسط حکام؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ و ۱۲۶۵ق، جا: ایران؛ ۸۲ص، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۲سم [رایانه]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان ناصرالدین شاه درباره پرداخت مبلغ یکصد تومان به صیغه مستمری در وجه حسینعلی خان از محل مالیات قریه زمان آباد و تاکید به غلامحسین سپهدار حاکم اصفهان در ممول داشتن این امر؛ خط: نستعلیق و تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی ۱گ [رایانه]

۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۶

درباره سلطان مراد میرزا که در نظم مملکت و رفع انقلاب حسن کفایت به خرج داده و قلعه ها را از دشمن گرفته و در ممالك شرقیه فتنه متمردان را رفع کرده است، یك قطعه نشان امیر تومانی مکلل به جواهر با حمایل مخصوص آن و یك قبضه شمشیر مرصع به الماس به او مرحمت شده است، اتابك میرزا محمد تقی خان امیر کبیر کل عساکر نظام و غیر نظام باید به سرداران و سرتیپان و سرهنگان و اعیان و خدام دربار دولت دستور دهد که او را با این نشانها احترام کنند و از او بشنوند و این فرمان را کتاب دفترخانه در عهده شناسند، مورخ شعبان ۱۲۶۵، خط شاه در بالای فرمان است در تمجید از مراد میرزا و خدمتی که در مأموریتی شرق کرده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: امیر کبیر [نشریه: ۷ - ۳۱۸]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان ناصرالدین شاه موافق فرمان خاقان مغفور در خصوص پرداخت مالیات دیوانی قریه شیخ کیای جلال از رك بالا تجن به عوض مقرری در وجه یعقوبعلی خان قاجار دوانلو و تاکید به حکام مازندران در معمول داشتن این امر؛ خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق، جا: ایران؛ ۱گ، ۱۵ سطر ۵ سانتی، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان ناصرالدین شاه در خصوص پرداخت مبلغ هزار و پانصد و شصت و سه تومان از محا مالیت بند پی مازندران در وجه فوج بندپی ابوابجمع نصرالله خان سرهنگ و تاکید به حاکم مازندران در معمول داشتن این امر؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق، جا: ایران؛ ۱گ، ۱۰ سطر (۱۲×۲۰/۵) [رایانه]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان ناصرالدین شاه درباره پرداخت مبلغ ۱۸۰ تومان نقد و ۲۰ خروار جنس و ۸۶ دینار از محل مالیات [؟] در وجه [؟] و تاکید به حکام مازندران در معمول داشتن این امر؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق، جا: ایران؛ ۱گ [رایانه]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان ناصرالدین شاه موافق فرمان فتحعلیشاه در خصوص واگذاری مواجب دیوانی قریه کمرود از اعمال نور به عوض مواجب در وجه محمود خان کلانتر؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق، جا: ایران؛ ۱گ [رایانه]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان ناصرالدین شاه قاجار در خصوص پرداخت مبلغ ۱۳۳ تومان از بابت مالیات قرای علمدار ده و شویلاست و [؟] به عوض مواجب در وجه میرزا زمان سررشته دار و تاکید به حکام مازندران در معمول داشتن این امر؛ خط: نستعلیق تحریری خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق، جا: ایران؛ ۱گ [رایانه]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان ناصرالدین شاه قاجار درباره پرداخت مستمری به مبلغ پانصد تومان تبریزی در وجه عبیدالحسین خان از محل مالیات اصفهان و تاکید به حکام اصفهان در معمول داشتن این امر؛ خط: نستعلیق و تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۱گ، ۱۳ سطر (۵×۱۲) [رایانه]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان ناصرالدین شاه به غلامحسین خان سپهدار در خصوص پرداخت مبلغ یکصد و پنجاه تومان انعام به میرزا رضا سلطان الذاکرین و پسرش به جهت روضه خوانی از محل مالیات اصفهان که همه ساله از بابت ده پانزده (واحد) قریه کرون که تیول وی است و تاکید به مباشرین دیوانی در معمول داشتن این امر؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق، جا: ایران؛ ۱گ، ۱۲سطر (۵×۱۲) [رایانه]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد تعلیقه (؟) در خصوص فرمان ناصرالدین شاه مبنی بر واگذاری مقدار ۲۵ خروار جنس در وجه حاجی محمد آقا از محل مالیات اصفهان؛ بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۵×۱۲سم [رایانه]

۱۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۵

که مبلغ بیست و سه تومان از مالیات بلده نور وظیفه حاجی ملاعبدالمحمد نوری بوده و اینک که او در گذشته است به پسرش داده می‌شود، با حاشیه و نشانه‌های دیوانی در پشت؛ بی‌کا، تا: رجب ۱۲۶۵ق [نشریه: ۷ - ۳۱۸]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۴۳/۱

درباره میرزا جعفرخان مشیرالدوله مورخ و دادن یك جبه خلعت نوروزی به او؛ بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: نخودی، ۱۱ سطر (۲۰×۲۵)، اندازه: ۳۴×۴۳سم [ف: ۱۷ - ۴۰۲]

۱۵. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۳۱

فرمان ناصرالدین شاه قاجار مبنی بر اعلام عنایت ملوکانه نسبت به میرزا محمد باقر شهشهانی و دستور پرداخت مبلغ چهل تومان نقد و هشت خروار غله به صیغه مستمری از بابت غایب و متوفای اصفهان بمشارالیه از «سنه ایت ئیل به بعد» مجری این فرمان

غلامحسین خان سپهدار حاکم اصفهان بود؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا،تا: ۱۲۶۶ق، جا: تهران؛ مهر: «الملک لله تعالی»، «تا که دست ناصرالدین خاتم شاهی گرفت ×× صیت داد و معدلت از ماه تا ماهی گرفت ۱۲۶۴»، میرزا تقی خان امیر کبیر «عبده راجی؛ محمد تقی»؛ ۷ سطر (۱۹/۵×۳۰)، اندازه: ۳۳/۵×۴۶/۵سم [نشریه: ۱ - ۲۵۱]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان ناصرالدین شاه درباره پرداخت مبلغ ۲۵ تومان نقد و مقدار ۵ خروار جنس جهت تعمیر بقعه امامزاده احمد در قریه احمدرضا از بلوک کرون اصفهان توسط حاجی میرزا زین العابدین به همین میزان بخشودگی مالیاتی توسط ناصرالدین شاه در حق وی و تاکید به حکام اصفهان در عدم مطالبه نقد و جنس از وی؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ کاغذ: نخودی، ۱گ، ۱۱ سطر (۵×۱۲) [رایانه]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۸۹

برگه سند است دربردارنده فرمان‌های ناصرالدین شاه قاجار در بذل و بخشش به منسوبان حکومت به ترتیب: ۱) فرمانی به عم اکرم حشمت الدوله حمزه میرزا صاحب اختیار مملکت آذربایجان درباره مالیات آذربایجان در صفر ۱۲۶۸، ۲) فرمانی به عم اکرم حشمت الدوله حمزه میرزا صاحب اختیار مملکت آذربایجان درباره مالیات آن خطه در ربیع الاول ۱۲۶۹، ۳) فرمان بخشش یکطاقه شال کرمانی و یک توپ قبای زری برسم خلعت به زبدة الخوانین میر سلیمان خان در شعبان ۱۲۷۵، ۴) فرمان بخشش یک توپ جبه کرمانی به قوام الدوله میرزا محمد وزیر مملکت خراسان در شعبان ۱۲۷۵، ۵) فرمان بخشش خلعت به میرزا محمد مستوفی سرشته دار کل آذربایجان در جمادی الاولی ۱۲۶۶، ۶) فرمان بخشش خلعت به میرزا محمد قوام الدوله وزیر مملکت خراسان در رمضان المبارک ۱۲۷۴، ۷) فرمان بخشش مالیات قریه و ایقان تبریز به شیخعلی خان ماکوئی در رجب ۱۲۶۸؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶-۱۲۷۵؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ ۷گ [ف: ۳۱ - ۱۶۴]

۱۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۷

درباره مستمری ده تومان نقد برای آقا سید شریف پسر آقا سید علی اصغر خوانساری در شعبان ۱۲۶۷؛ بی‌کا، بی‌تا؛ با نشانه‌های دیوانی در پشت نامه [نشریه: ۷ - ۳۱۹]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان ناصرالدین شاه قاجار در خصوص پرداخت مستمری به رعایا از محل مالیات آذربایجان و مازندران و اصفهان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸-۱۲۶۷ق؛ ۹۵ص، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۱۷

آغاز: آنکه عالیجناب رفیع جایگاه؛ **انجام:** جمادی الاخری ۱۲۶۸.

فرمان شاه قاجار در باب خلعت نوروزی عبدالباقی منجم باشی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق [الفبائی: - ۴۲۸]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۶۸

فرمان صدارت آقا خان نوری اعتماد الدوله، در حاشیه گزارشی است از صدر اعظم اعتماد الدوله نوری؛ خط: نسخ، کا: سید مرتضی کاتب دار التألیف، تا: ربیع الاول ۱۲۶۸ق؛ ۲ص (۴۲۲-۴۲۳) [مختصر ف: - ۴۵۵]

۲۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۸

برای میرزا محمد مستوفی یک جبه ترمه خلعت نوروزی به وسیله حسن علی خان پیش خدمت فرستاده؛ بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۶۸ق [نشریه: ۷ - ۳۱۹]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرامین ناصرالدین شاه در خصوص برقراری مواجب به صیغه تیول و نقدی و تخفیف مالیاتی و اعطای منصب به عده ای از ایشان؛ خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹-۱۲۶۸ق، جا: ایران؛ ۶۹ص، اندازه: ۱۳/۲×۲۱/۵سم [رایانه]

۲۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۹

یک توب جبه ترمه خلعت نوروزی همراه دوست علی خان پیش خدمت برای میرزا محمد قوام الدوله در رجب ۱۲۶۹ فرستاده شده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: میرزا آقاخان [نشریه: ۷ - ۳۱۹]

۲۵. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۳۰

فرمان ناصرالدین شاه قاجار به اعتماد الدوله عیسی خان والی و حکمران اصفهان مبنی بر این‌که «چون از قرار تصدیق میرزا نصرالله مستوفی مالیات مزروعی نیمطاق سیدان و مارچی سلالة السادات میرزا ابوالحسن عمو زاده امین لشکر مبلغ نه تومان و کسری «من جمع اصلا و فرعاً» معین و مشخص نموده است و مبلغ نه تومان و کسری هم از قرار تصدیق میرزا نصرالله مستوفی و مستوفیان اصفهان تخفیف موضوعی از حشو جمع که دخلی به مالیات دیوانی ندارد مطابق بدهی مشارالیه درین صورت نیمطاق مزروعی مشارالیه جمع و خرجی ندارد و مالیات دو قریه مزبور باید بر بیست و سه طاق تقسیم شود. بر روی طاقات مطابق عمل کرد طاقات و وجه اجاره طاق جمع بسته شود «لهذا از هذه السنه قوی ئیل به بعد نیمطاق مزروعی مشارالیه را از جمع تکالیف دیوانی و مالیات و صادرات و عوارضات و کاه و هیمه مسلم و معاف فرمودیم»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۷۰ق، جا: تهران؛ مجدول؛ مهر: السلطان بن السلطان، ناصرالدین شاه قاجار، میرزا یوسف خان مستوفی الملک «یوسف بن محمد حسن»؛ ۹ سطر (۱۳×۲۴/۵) [نشریه: ۱ - ۲۵۰]

۲۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۰

درباره میرزا محمد حسین خوشنویس شیرازی که در لوی ئیل سی تومان از مالیات فارس اضافه بر سی تومان مستمری پس از وضع رسوم به او داده میشود و مؤیدالدوله طهماسب میرزا این حکیم را اجراء کند؛بی‌کا،تا:جمادی الثانی۱۲۷۲ق[نشریه: ۷ - ۳۱۹]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۱/۲

فرمان ناصرالدین شاه به هرات، تاریخ صدور ربیع الثانی ۱۲۷۳ق، با یادداشت از افضل الملک در باب خیانت میرزا آقا خان نوری علیه ما علیه؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۷۳ق؛ ۲ص (۸۱۱– ۸۱۲) [مختصر ف: - ۵۸۳]

۲۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرامین ناصرالدین شاه در خصوص برقراری مواجب به صورت تیول و نقدی و نیز تخفیف مالیاتی به عده ای از رجال و رعایا از بابت ولایات مختلف؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۷۶–۱۲۷۵ق، جا: ایران؛ ۱۳۲ص، اندازه: ۲۱/۲×۱۲/۸سم [رایانه]

۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: محمد مهدی خان ولد مقرب الخاقان کشیکچی باشی؛ **انجام:** حواله مقرب الخاقان عین الملک

سواد فرامین ناصرالدین شاه در خصوص پرداخت مواجب به رعایا و نیز اعطای نشان به افراد و تعیین مناصب از بابت آذربایجان، قم، ساوه، گلپایگان و غیره؛ خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، تا: ۷۷–۷۶–۱۲۷۵ق، جا: ایران؛ ۱۳۵ص، اندازه: ۲۱/۲×۱۲/۳سم [رایانه]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۴۰

فرمان ناصرالدین شاه قاجار خطاب به دوست محمد خان امیر کبیر کابلستان و قندهار در مورد دلجویی از بازماندگان مرحوم سردار رحم دل خان است؛ خط: شکسته، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۷۶ق؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ ۱گ [ف: ۳۴ – ۵۸]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۴۱

فرمان ناصرالدین شاه خطاب به امیر دوست خان امیر مملکت کابلستان در مورد دلجویی از بازماندگان مرحوم سردار کهن دل و سردار رحم دل خان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۷۶ق، مهر: ناصرالدین شاه؛ ۱گ [ف: ۳۴ – ۵۹]

۳۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۲

با مهر او درباره میرزا محسن خان وزیر مختار و ایلچی مخصوص دولت ایران مقیم اسلامبول که در ایجاد حسن رابطه میان دو دلت ایران و عثمانی و رفع قرانتین خانقین عراق عرب و قزل دیزج دو سرحد جنوبی و غربی ایران و عثمانی کوشش کرده است که از سال آینده پیچی ئیل بر مواجب هزار تومان او سالانه هزار تومان پس از وضع رسوم دیوانی بگیرد و دفترخانه همایونی شرح این فرمان را در دفاتر خود ثبت کنند؛ خط: نستعلیق، کا: کلهر، تا: ۱ شعبان ۱۲۷۶ق، مذهب؛ ۱۲ سطر (۲۷×۶ و ۶۵×۹۰)؛ ۱۲سطر [نشریه: ۷ – ۳۱۹]

۳۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۳

با مهر میرزا سعید خان وزیر خارجه با خط ناصرالدین شاه به زر گرفته در اینکه آقا رضای تاجر در ۱۲۷۹ قباله‌ای به وزارت خارجه آورده و گفته که ملکی در قزوین از حاجی بیگلر خریده‌ام و قباله باید در اینجا ثبت شود ولی خود او آمده و می‌گوید که این ثلث پدر من است و نباید فروخت و علماء هم دیدند که وصیت درست است، در پشت آمده که در ذیقعده ۱۲۷۹ ثبت دفترخانه وزارت امور خارجه شده است با مهر؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۳۱۹]

۳۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۰۹/۵

آغاز: بسم الله شانه العزیز. چون بواسطه اشتغالات کثیره هفت ساله متوالی که بنفس نفیس همایون متوجه بودیم چندی بود مزاج ما چندان همراهی نداشت؛ **انجام:** در هز وقت ماذون بعرض خواهند بود البته بدون تخلف میتاید از اینقرار رفتار نموده تخلف نمایند حز رفی شهر صفر المظفر ۱۲۸۳ در این سواد دستخط مبارک از همینقرار صحیح است از احکام هر یک را دبیر الملک دستخط ما را بنویسد مشغول کار خود باشند ۲ شهر صفر المظر ۱۲۸۳

فرمان ناصرالدین شاه مبنی بر تخفیف یکصد تومان از مالیات قریه شش جان فریدن ملکی حاجی میرزا سید جمال الدین امام جمعه خوانسار که از «هذه السنه اودئیل» بعد درباره او مقررست. این فرمان به موجب اظهار عجز و شکایت مشار الیه از «شکستگی و خرابه قریه» مزبور شرف صدور یافته است؛ خط: شکسته تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۳ق؛ با شکوائیه میرزای یزدانی و منظومه ای درائین بهاء الله و خلاصه شرح احوال ژنرال آجودان حسنعلی خان در یک مجلد؛ جلد: گالینگور، ۹گ، ۱۱–۱۲ سطر، اندازه: ۲۲×۱۴سم [ف: ۳ – ۹۹۱]

۳۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۴

مورخ ذیحجه ۱۲۸۴ که دویست تومان مواجب مولا عبدالله خان پس از وضع رسوم دیوانی از مالیات عربستان به میرزا آقا نویسنده عم اکرم کامکار حشمة الدوله داده می‌شود؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۸۴ق [نشریه: ۷ – ۳۲۰]

۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

فرمان ناصرالدین شاه در خصوص افزایش پرداخت مستمری به میزان پانصد تومان در وجه آقاخان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ مهر: «الملک لله + تا که دست ناصرالدین خاتم شاهی گرفت صیت داد و معدلت از ماه تا ماهی گرفت» (پنج ضلعی)، «لا اله الا الله هو الملک الحق المبین زین العابدین»، «افوض امری الی الله عبده موسی» (مربع)، «المتوکل علی الله عبده عباس» (مربع)، «المتمسک بولایه علی عبده محمد زمان» (مربع)، «الراجی محمد رضا بن ابوالقاسم الحسینی» (مربع)؛ ۱گ، اندازه: ۶۰×۵۰سم [رایانه]

۳۷. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۱۹

فرمان ناصرالدین شاه مبنی بر ارتقاء محمد کریم خان سرهنگ فوج فیروزکوهی به درجه سرتیپ سیمی با استفاده از تفاوت حقوق آن، این فرمان هنگام مأموریت یافتن و عزیمت محمد کریم خان به جنوب خراسان صادر و مدلول آن از جانب کامران میرزا نایب السلطنه خراسان لازم الرعایه بوده است. این جمله به خط ناصرالدین شاه در متن است: «تفاوت مواجبش را [که] از بابت غایب متوفای بازماندگانست هر وقت معین شد بخرج

بنویسید صحیح است»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۸۶ق، جا: تهران؛ مجدول؛ مهر: «الملک لله تعالی»، «تا که دست ناصرالدین خاتم شاهی گرفت ×× صیت داد و معدلت از ماه تا ماهی گرفت ۱۲۶۴»، «نایب السلطنه امیر کبیر»، «عبده الراجی، محمد یوسف»، میرزا هدایت وزیر دفتر «الهدایة امر من لدیه»، میرزا زین العابدین مستوفی «لا اله الا الله الملک الحق المبین، عبده زین العابدین»، «المتوکل علی الله، عبده حبیب الله»؛ ۳ سطر (۲۲×۳۶)، اندازه: ۳۷×۴۹سم [نشریه: ۱–۲۴۳]

۳۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۵

چون میرزا محمود پسر میرزا یوسف لشگرنویس در وزارت خارجه خدمات انشاء رمز میکند از ئیلان ئیل مبلغ سیصد تومان از بابت مواجب اسناس پروسکی که درگذشته است به او داده می‌شود؛ بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۸۶ق [نشریه: ۷ – ۳۲۰]

۳۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان ناصرالدین شاه قاجار در خصوص اعطای منصب و پرداخت مستمری رعایای از محل مستمری رعایای اصفهان و آذربایجان و خراسان و ...؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۶–۱۲۸۵ق، جا: ایران؛ ۵۵ص، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرامین ناصرالدین شاه در خصوص پرداخت مستمری به رعایا از محل مالیات خراسان و آذربایجان و بسطام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۶ق، جا: ایران؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰۰ص، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان ناصرالدین شاه در خصوص واگذاری مستمری به رعایا از محل مالیات فارس و عراق و ...؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۶ق، جا: ایران؛ ۱۰۲ص، اندازه: ۲۴×۳۰ سم [رایانه]

۴۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۶

که صد تومان مواجب قاسم خان نایب ایشک آقاسی درباره جان جان خانم دختر محمد حسن خان نایب ایشک آقاسی مقرر می‌شود؛ بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۸۸ق؛ مهر: صدراعظم [نشریه: ۷ – ۳۲۰]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۱

از ناصر الدین شاه به امین الملک وزیر عدلیه درباره سر و صورت دادن به وضع سواره نظام و پیاده در ایران؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۸۸ق؛ نامه در دو صفحه است صفحه اول ۹ سطر و صفحه دوم ۱۱ سطر است، در صدر نامه مهر سلطنتی؛ ۹و۱۱سطر (۷×۱۲) [ف: ۱۵ – ۷۷]

۴۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۷

میرزا ابوالقاسم پسر میرزاعباس قلی سررشته دار دفتر لشکر شده و از بابت مواجب فتح الله خان افشار دویست تومان مواجب که پس از وضع رسوم دیوانی یک صدو شصت تومان می‌شود خواهد گرفت، با نشانه‌های دیوانی در پشت؛ بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۸۸ق [نشریه: ۷ – ۳۲۰]

۴۵. رشت؛ ملی؛ شماره نسخه:۲

فرمان ناصرالدین شاه برای نصرالله خان و محمد تقی خان و محمد رضا خان پسران عبدالله رشتی درباره مقرری دویست تومان درباره آنها؛ بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۸۹ق [نشریه: ۵ – ۳۹۱]

۴۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۸

درباره میرزا پاسخ مترجم اول کار پرداز خانهدولت ایران در تفلیس که اوویس قونسول بادکوبه می‌شود و دویست تومان مواجب می‌گیرد وزیر نظر میرزا اسدالله خان کارپداز تفلیس کار می‌کند، با نشانه‌های دیوانی در پشت؛ بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۸۹ق [نشریه: ۷ – ۳۲۰]

۴۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۹

معادن مس سبزوار و کوه سرخ و شاه رود به توسط حسن علی خان وزیر فواید عامه هشت ساله به حاجی علی اکبر امین معادن اجاره داده می‌شود؛ بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۹۰ق؛ مهر: امین الملک، محمد یوسف، وزیر فواید عامه [نشریه: ۷ – ۳۲۰]

۴۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۰

میرزا عبدالباقی طبیب اصفهانی درگذشته و بازمانده‌ای ندارد و پانزده تومان مستمری او از مالیات اصفهان درباره میرزا سید اسماعیل و میرزا سید محمد علی اصفهانی برقرار می‌شود، با نشانه‌های دیوانی در پشت؛ بی‌کا، تا: صفر ۱۲۹۱ق [نشریه: ۷– ۳۲۰]

۴۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۱

درباره پنجاه تومان و پنج خروار جنس مستمری از لرستان برای میرزا حسن عارف نواده میرزا محمد عارف در ربیع الاول ۱۲۹۱؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۳۲۰]

۵۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۲

به درخواست حاجی میرزا حسین خان سپهسالار و وزیر خارجه در سال تنگوزئیل مبلغ دویست تومان بر سیصد تومان مواجب میرزا محمود منشی وزارت خارجه افزوده شده و مبلغی از آن از مواجب حاجی میرزا هادی خانکارگذار خارجه کرمانشاهان است، با نشانه‌های دیوانی در پشت؛ بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۹۲ق [نشریه: ۷ – ۳۲۰]

۵۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۳

خطاب به مظفرالدین میرزا صاحب اختیار آذربایجان درباره بیست تومان نقد و پنج خروار جنس مستمری میرزا عبدالحسین در ربیع الاول ۱۲۹۳، با نشانه‌های دیوانی در پشت؛ بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۹۳ق [نشریه: ۷ – ۳۲۱]

۵۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۴

خطاب به مظفرالدین میرزا صاحب اختیار آذربایجان درباره بیست تومان نقد و پنج خروار جنس مستمری میرزا محمد حسین در شوال ۱۲۹۳، با نشانه‌های دیوانی در پشت؛ بی‌کا، تا: شوال ۱۲۹۳ق؛ با نشانه‌های دیوانی در پشت [نشریه: ۷ – ۳۲۱]

۵۳. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۲۲

فرمان ناصرالدین شاه قاجار به عم خود معتمدالدوله حکمران فارس در اثر شکایت میرزا آقا پسر مرحوم حاج سید اسمعیل نسخ نویس شیرازی مبنی بر عدم دریافت مستمری دو ساله خود؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق، جا: تهران؛ مجدول؛ مهر: «الملک لله»، «السلطان بن السلطان، ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۶۴»، مستوفی الممالک «یوسف بن حسن»، «یا شفیع المذنبین»؛ ۱۰ سطر (۹/۵×۲۶)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [نشریه: ۱ - ۲۴۵]

۵۴. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۶۱

فرمان ناصرالدین شاه مبنی بر تخفیف یکصد تومان از مالیات قریه شش جان فریدن ملکی حاجی میرزا سید جمال الدین امام جمعه خوانسار که از «هذه السنه اودئیل» ببعد درباره او مقررست. این فرمان بموجب اظهار عجز و شکایت مشار الیه از «شکستگی و خرابه قریه» مزبور شرف صدور یافته است، محل تألیف: تهران، تاریخ تألیف: جمادی الثانی ۱۲۹۴؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «یوسف بن حسن»، «افوض امری الی الله عبده محمد»، «الواثق بالله»، «افوض امری الی الله، عبده نصرالله»، میرزا هدایت وزیر دفتر «الهدایة امر من لدیک»؛ ۵ سطر (۱۹×۲۸)، اندازه: ۳۳×۳۴سم [نشریه: ۱ - ۲۶۸]

۵۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۵

میرزا محمود منشی رموز وزارت خارجه در خطوط و تلگرافهای مرموز لیاقت به خرج داده است و به درخواست مشیرالدوله سپهسالار اعظم و وزیر خارجه از بارس ئیل به لقب خانی سرافراز می‌گردد؛ بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۹۵ق [نشریه: ۷ - ۳۲۱]

۵۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۶

فتح علی خان سرتیپ سواره شاهسون بغدادی درخواست کرده است که صد و شصت و دو تومان و شش هزار مالیات طایفه خمسه لوی قزوین و کردستان که در جزو شاهسون بغدادی ابواب جمع است از بابت مواجب محلی بیست نفر سواراین طایفهکه معادل صدو پنجاه و چهار تومان و پنجهزار و سیصد دینار است محسوب شود و تتمه هفت تومانو هشت هزار و چهارصد دینار از بابت مواجب خود او محسوب گردد، پس صد و شصت و دو تومان و شش هزار مالیات اینطایفه مواجب او و سواره مقرر شده است، با نشانه‌های دیوانی در پشت؛ بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۹۶ق [نشریه: ۷ - ۳۲۱]

۵۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۴۵

درباره یک دانگ روستای خمسه برای مواجب میرزا تقی خان یوزباشی که تیول او باشد در رجب۱۲۹۸؛بی‌کا،بی‌تا؛[ف:۱۷-۳۰۴]

۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرامین و ملفوفه ناصرالدین شاه در خصوص پرداخت مواجب و اعطای مناصب و نشان به تعدادی از اشخاص و نیز اتباع بیگانه؛ بی‌کا، تا: ۱۲۹۹-۱۲۹۸ق، جا: ایران؛ مهر: «الراجی محمد علی» (بیضی)؛ ۸۵ص، اندازه: ۱۲×۲۱سم [رایانه]

۵۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرامین ناصرالدین شاه در خصوص اعطای مواجب و مستمری به صیغه نقد و تیول و نیز اعطای منصب در حق رعایا؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۹۹-۱۲۹۸ق، جا: ایران؛ ۱۰۶ص، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [رایانه]

۶۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۷

درباره میرزا محمود خان منشی رموز که چون سالها در وزارت خارجه مشغول بوده و قوانینی برای مخابرات تلگرافی رمز وضع کرده است به مفتاح الملک لقب یافته است؛ بی‌کا، تا: محرم ۱۳۰۰ق [نشریه: ۷ - ۳۲۱]

۶۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۸

صد و شصت تومان و بیست خروار جنس بی رسوم از محل خراسان درباره آقا سید مهدی امام جمعه لاهیجان مقرر می‌شود؛ بی‌کا،تا:رجب۱۳۰۰ق؛مهر:شاه ولی، امین السلطان [نشریه: ۷ - ۳۲۱]

۶۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۰

شوال ۱۳۰۰ که میرزا موسی خان منشی اول وزارت خارجه کار گذار بوشهر و مدیر امور تذکره می‌شود؛ بی‌کا، تا: شوال۱۳۰۰ق [نشریه: ۷ - ۳۲۱]

۶۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۹

(با مهر) به نام میرزا نصرالله خان که چهارسال است منشی وزارت امور خارجه می‌باشد و به تصدیق مؤتمن الملک وزیر خارجه در شوال ۱۳۰۰ نایب اول وزارت خانه شده است، دویست تومان بدون وضع رسوم از محلهای معین در همین فرمان اضافه مواجب به او داده می‌شود؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۳۲۱]

۶۴. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۱

فرمان ناصرالدین شاه قاجار مبنی بر انتصاب احمد خان سرهنگ پسر معتمد السلطان محمود خان ملک الشعراء به ریاست مدرسه دارالفنون تبریز از «هذه السنه قوی ئیل و ما بعدها» در این فرمان از سوابق تحصیلات بیست ساله نامبرده در مدرسه دارالفنون یاد شده و به عرایض مخبر الدوله وزیر علوم و صنایع و معادن و تلگراف در ستایش مراتب فضل احمد خان سرهنگ اشارت رفته است و این فرمان از جانب مظفرالدین میرزا ولیعهد لازم الرعایه بوده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۳۰۱ق؛ مجدول؛ مهر: «تا که دست ناصرالدین خاتم شاهی گرفت ×× صیت داد و معدلت از ماه تا ماهی گرفت ۱۲۶۴»، میرزا یوسف خان مستوفی الممالک «افوض امری الی الله. یوسف ۱۲۷۶»، مخبر الدوله وزیر علوم ۱۲۵۹، میرزا نصرالله خان مستوفی «افوض امری الی الله، عبده نصرالله»؛ کاغذ: سپاهانی، ۶ سطر (۲۲×۴۵)، اندازه: ۳۶×۵۹سم [نشریه: ۱ - ۲۳۱]

۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۸/۶۳

از طرف ناصرالدین شاه قاجار در ربیع الثانی ۱۳۰۱ق درج شده در روزنامه رسمی، فرمان اعطای یک قبضه عصای مرصع به صدیق الدوله؛ بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ جلد: چرم مذهب، ۳ص (۴۵۵-۴۵۷)، اندازه: ۱۲/۶×۲۱/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۹۸]

۶۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۱

میرزا محمودخان مفتاح الملك نایب وزارت خارجه در مخابرات رمز رنجی برده است و در قوی ئیل به درخواست وزیر خارجه میرزا سعید خان مبلغ دویست و پنجاه تومان از بابت وجوه تذکره بر پانصد تومان مواجب او افزوده شده که پس از وضع دو عشر پرداخت شود، با نشانه‌های دیوانی در پشت؛ بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۳۰۱ق [نشریه: ۷ – ۳۲۱]

۶۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۲

میرزا محمد مستوفی پسر ولی عهد سر رشته دار آذربایجان به درخواست این فرزند مبلغ سیصد تومان از محل آذربایجان به درخواست این فرزند مبلغ سیصد تومان از محل آذربایجان مواجب می‌گردد، با حواشی و نشانه‌های دیوانی در پشت؛ بی‌کا، تا: شوال ۱۳۰۱ق [نشریه: ۷ – ۳۲۲]

۶۸. رشت؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱

فرمان ناصرالدین شاه درباره مأموریت میرزا احمد خان مشیرالسلطنه برای مساحی گیلان؛ بی‌کا، تا: رجب ۱۳۰۲ق [نشریه: ۵ – ۳۹۱]

۶۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان ناصرالدین شاه در خصوص واگذاری قریه الیگودرز در حومه بروجرد به صیغه تیول به میرزا محمد حسن خان دبیر الملك و تاکید به ظل السلطان در واگذاری آن؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۰۲ق، جا: ایران؛ ۱گ، ۵ و ۶ سطر ۲۲ سانتی، اندازه: ۳۸×۵۱سم [رایانه]

۷۰. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۳۵

فرمان ناصرالدین شاه قاجار مبنی بر مقرر داشتن مبلغ سیصد تومان از محل مواجب مرحوم ضیاء الملك و غیره به صیغه اضافه مواجب در حق حاج سرورخان خادم حرم که می‌بایست از «سنه تخای قوی ئیل ببعد» پرداخت شود، محل تألیف: تهران، تاریخ تألیف: جمادی الاول ۱۳۰۲؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «تا که دست ناصرالدین خاتم شاهی گرفت ×× صیت داد و معدلت از ماه تا ماهی گرفت ۱۲۶۴»، «صدر اعظم ۱۳۰۱»؛ ۵ سطر (۱۸×۲۴)، اندازه: ۳۱/۵×۴۹سم [نشریه: ۱ – ۲۵۳]

۷۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۳

به میرزا محمودخان مفتاح الملك نایب وزارت خارجه، به درخواست ناصرالملك وزیر خارجه، به درخواست ناصرالملك وزیر خارجه، نشان شیر و خورشید درجه دوم ستاره دار داده می‌شود؛ بی‌کا، تا: ۱۳۰۳ق [نشریه: ۷ – ۳۲۲]

۷۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرامین گوناگون ناصرالدین شاه در خصوص اعطای مواجب و تیولات و القاب و تعیین مناصب و حدود اراضی از بابت تهران، فارس، اصفهان و عراق عجم و ...؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۰۳ق، جا: ایران؛ ۸۵ص، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [رایانه]

۷۳. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۳

فرمان ناصرالدین شاه مبنی بر پرداخت مبلغ یکصد تومان از مقرری جناب جلالت‌مآب امیر الامراء العظام انا ... ایلخانی «از سنه ایت ئیل و ما بعدها» به استدعای همو در حق همیون خانم صبیه وی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۳۰۳ق، جا: تهران؛ مهر: «تا که دست ناصرالدین خاتم شاهی گرفت ×× صیت داد و معدلت از ماه تا ماهی گرفت۱۲۶۴»، «قوام الدوله»، «صدر اعظم»؛ کاغذ:فرنگی،۵سطر(۱۷/۵×۳۰)،اندازه:۲۹×۴۳سم [نشریه: ۱ – ۲۳۲]

۷۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرامین ناصر الدین شاه در خصوص اعطای مواجب، لقب و نشان به عده‌ای از افراد و نظامیان؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۰۳–۱۳۰۴ق؛ ۸۸ص، اندازه: ۱۳×۲۳سم [رایانه]

۷۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۴

مورخ ربیع الثانی ۱۳۰۴ که هشتاد تومان از تفاوت عمل مالیات طایفه سلوك لو اضافه جمیع دستورالعمل فارس به میرزا علی مستوفی ولایتی آنجا مواجب داده می‌شود، ظل السلطان حکمران فارس و اصفهان و اراك و عربستان باید آن را مقرر بدارد، در حاشیه آمده که هشتاد تومان در دستورالعمل دیوانی فارس مقرر شده است، با نشانه‌های دیوانی در پشت؛ بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۳۰۴ق [نشریه: ۷ – ۳۲۲]

۷۶. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۳۶

فرمان ناصرالدین شاه قاجار به «حکام حال و استقبال فارس» مبنی بر دستور پرداخت سالیانه سی و شش تومان از محل مستمری میرزا سید علی ورثه مرحوم حاج سید اسماعیل که خود همان زمان مرحوم شده از «هذه السنه ایت ئیل به بعد» به میرزا یوسف و میرزا محمد تقی و میرزا علی محمد که فرزندان ویند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۳۰۴ق، جا: تهران؛ مجدول؛ مهر: «تا که دست ناصرالدین خاتم شاهی گرفت ×× صیت داد و معدلت از ماه تا ماهی گرفت ۱۲۶۴»، «مجدالملک»، «قوام الدوله»، «مستوفی الممالک»، «معتمد السلطنه»؛ ۵ سطر (۱۹×۳۰)، اندازه: ۳۳×۴۶سم [نشریه: ۱ – ۲۵۴]

۷۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان ناصرالدین شاه در خصوص واگذاری سمت و القاب و مستمری به رعایا از محل مستمری به رعایا از محل مالیات اصفهان و زنجان و مازندران؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۵–۱۳۰۴ق، جا: ایران؛ ۱۲۳ص، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۷۸. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۳۸

فرمان ناصرالدین شاه قاجار به کامران میرزا نایب السلطنه مبنی بر اینکه احمد خان سرهنگ رییس مدرسه دولتی آذربایجان را با اشاره به سوابق فضل او و پدرش که در مأموریت ریاست مدرسه تبریز شایستگی نشان داده به درجه سوم سرتیپی با اعطای نشان و حمایل این مرتبت از «هذه السنه تنگوزئیل» مفتخر نموده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۳۰۵ق، جا: تهران؛ مهر: «تا که دست ناصر الدین خاتم شاهی گرفت ×× صیت

داد و معدلت از ماه تا ماهی گرفت ۱۲۶۴»، «قوام الدوله»، «نایب السلطنه امیر کبیر ۱۲۹۵»، «امین السلطان»، میرزا محمود وزیر «یا محمود»، «معتمد السلطنه ۱۲۳۴»، میرزا نصرالله مستوفی «افوض امری الی الله»؛۶سطر (۲۷×۵۰)، اندازه: ۳۸×۵۸سم [نشریه: ۱ - ۲۵۵]

۷۹. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۱۴

از ناصرالدین شاه به میرزا کریم خان سرتیپ اول و رییس مدرسه مبارکه ناصری که پس از ذکر سوابق خدمتش وی را به اعطای یک رشته حمایل سبز و یک قطعه نشان مخصوص آن که «از علایم و نشان‌های بزرگ دولت علیه» بود «از سنه سیچقان ئیل» مفتخر نمود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۳۰۵ق، جا: تهران؛ مجدول؛ مهر: «تا که دست ناصرالدین خاتم شاهی گرفت ×× صیت داد و معدلت از ماه تا ماهی گرفت»، «نایب السلطنه امیر کبیر»، «نظام الملک وزیر لشکر ۱۲۹۸» [نشریه: ۱ - ۲۳۹]

۸۰. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۳۲

فرمان ناصرالدین شاه مبنی بر مقرر داشتن چهل و هفت تومان و پنجهزار دینار مستمری مرحوم شیخ صالح در حق در محمد هادی بک پسر مهدی بیک مشهور به فدایی این فرمان از «سنه یوت ئیل به بعد» مجری بوده و درحاشیه فرمان آمده است که «چون شیخ جواد برادر مرحوم شیخ صالح دست داد خواهی در وزارت وظایف گشوده مبلغ شانزده تومان از مبلغ مورد فرمان در حق شخص اخیر مستمراً مقرر گردیده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۵ق، جا: تهران؛ مهر: «تا که دست ناصرالدین خاتم شاهی گرفت ×× صیت داد و معدلت از ماه تا ماهی گرفت ۱۲۶۴»، «امین الدوله»، «مجد الملک»؛ ۵ سطر (۱۸×۳۰)، اندازه: ۳۰×۴۸سم [نشریه: ۱ - ۲۵۱]

۸۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۶۹

فرمان ناصری در باره ترفیع امیر نظام گروسی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۳۰۵ق؛ مجدول، مذهب؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ ۱ص، ۵ سطر، اندازه: ۶۷×۸۶سم [ف: ۴۵ - ۲۷۲]

۸۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۲۶

فرمان ناصرالدین شاه راجع به پرداخت سالانه دویست تومان از تفاوت عمل قشونی مملکت آذربایجان به میرزا حسن خان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۳۰۵ق؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ ۱گ، اندازه: ۳۵×۴۴سم [ف: ۳۴ - ۵۶]

۸۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان ناصرالدین شاه در خصوص پرداخت مستمری به رعایا از محل مستمری مازندران و اصفهان و کاشان به امین السلطان، ملک الشعرا و حسام الشعرا او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۶-۱۳۰۵ق؛ ۱۱ص، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۸۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرامین ناصرالدین شاه در خصوص برقراری مواجب و اعطای منصب به عده‌ای از رعایا و رجال؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۰۵-۱۳۰۶ق، جا: ایران؛ ۷۵ص، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [رایانه]

۸۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرامین ناصرالدین شاه در خصوص اعطای مستمری و منصب و تیول به تعدادی از رعایا؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا:۱۳۰۶-۱۳۰۵ق،جا:ایران؛۱۲۴ص، اندازه: ۱۲/۲×۲۰/۹سم [رایانه]

۸۶. رشت؛ ملی؛ شماره نسخه:۱

فرمان ناصرالدین شاه برای میرزا سید رضای مستوفی محاسب فومن و ماسوله؛ بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق [نشریه: ۵ - ۳۹۱]

۸۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان ناصرالدین شاه در خصوص اعطای مستمری به رعایا از محل مستمری ولایت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق، جا: ایران؛ ۱۶۴ص، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۸۸. نسخه:۷۵۷۶/۲۹

در برقراری مستمری درباره شیخ بهاء الدین نامی از علماء مورخ رجب ۱۳۰۶؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۲۶/۵×۴۴سم [ف: ۱۶ - ۶۳۷]

۸۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۷

مورخ شعبان ۱۳۰۶ تنگوزئیل که به اکویف روسی یک قطعه نشان شیر و خورشید از درجه چهارم داده می‌شود؛ بی‌کا، تا: شعبان ۱۳۰۶ق [نشریه: ۷ - ۳۲۲]

۹۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۶

مورخ رجب ۱۳۰۶ که مؤتمن السلطان میرزا محمودخان مفتاح الملوک نایب اول وزارت خارجه در رمز کار کرده و به درخواست امین السلطان وزر داخله و مالیه از اودئیل مبلغ پانصد تومان بر هفتصد و پنجاه تومان او افزوده شده؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۳۲۲]

۹۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۸

(با مهر) درباره مستمری پنج توماه و سه هزار خروار و دوازده من غله بر غلام علی خان از آذربایجان (سایج داران) در جمادی الاول ۱۳۰۷؛ بی‌کا، بی‌تا؛ با نشانه‌های دیوانی در پشت سند [نشریه: ۷ - ۳۲۲]

۹۲. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۳۳

فرمان ناصرالدین شاه مبنی بر مقرر داشتن مبلغ ششصد تومان بدون عشر و رسوم به صیغه استصوابی از «ابتدای سنه اتیه بارس ئیل» سالیانه در حق اعتماد الحرم که در جزو جمع عربستان باید به خرج بیاید. این فرمان بر حسب استدعای امین السلطان صادر شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۷ق، جا: تهران؛ مهر: «تا که دست ناصرالدین خاتم شاهی گرفت ×× صیت داد و معدلت از ماه تا ماهی گرفت۱۲۶۴»، «امین السلطان»، «معاون الملک»، «محمد حسین بن هدایت»، «معتمد السلطنه. ۱۳۰۴»؛ ۵ سطر (۲۲×۲۸/۵)، اندازه: ۳۵×۴۳ سم [نشریه: ۱ - ۲۵۲]

۹۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۱

بانو خانم دختر محمد رحیم میرزا درگذشته و چهل تومان

مقرری داشته و آن به بازماندگان او داده می‌شود، در حاشیه آمده که مواجب اصل پس از وضع رسوم پنجاه و دو تومان بالغ بر چهل و دو تومان می‌گردد؛ بی‌کا، تا: ۱۳۰۷ق [نشریه: ۷ – ۳۲۲]

۹۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۹

حاجی حسین قلی خان معتمد الوزراة در کارهای قونسول جنزالی هندوستان و سفارت آمریکا در اتازونی و ملازمت موکب شاهانه در پاریس و حمل و نظارت بارهای سلطنتی به تهران درستی و راستی نشان داده است او را صدرالسلطنه می‌خوانیم و اجازه می‌دهیم که ما را دیدار کند، با مهر امین السلطان؛ بی‌کا، تا: رجب ۱۳۰۷ق [نشریه: ۷ – ۳۲۲]

۹۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۲۷

فرمان ناصرالدین شاه راجع به اعطای منصب ... درجه دوم به میرزا حسن خان معتمد السلطان پسر میرزا ابراهیم معتمد السلطنه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۳۰۷ق؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ ۱گ، اندازه: ۴۵×۶۱سم [ف: ۳۴ – ۵۶]

۹۶. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۱۶

از ناصرالدین شاه به میرزا کریمخان صمصام السلطنه میر پنجه که پس از ذکر سوابقش (غلام بچگی او در عهد محمد شاه، اشتغالش به تحصیلات در رشته علوم ریاضی و نظامی در دارالفنون، معلمی افواج، انجام صادقانه مأموریت‌های محوله به او در استرآباد، گرگان، سرخس، سیستان، انجام خدمت به مدت هفت سال در سمت وابستگی نظامی «آتاشه میلیتری نظام» در فرنگستان، پس آنگاه احضارش به رکاب همیون) وی را به ریاست مدرسه ناصری منصوب و به اعطای منصب امیر تومانی و یک قطعه نشان و حمایل مخصوص، و اضافه نمودن سیصد تومان بر مواجب پیشین وی از «سنه توشقان ئیل به بعد» مفتخر نمود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۳۰۸ق، جا: تهران؛ مجدول؛ مهر: «تا که دست ناصرالدین خاتم شاهی گرفت ×× صیت داد و معدلت از ماه تا ماهی گرفت ۱۲۶۴»، «نایب السلطنه امیر کبیر»، «امین السلطان»، «نظام الملک وزیر لشکر»، «مستوفی نظام»، «مدبر السلطنه»، «عمید لشکر» [نشریه: ۱–۲۴۱]

۹۷. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۱۸

از ناصرالدین شاه به معتمد السلطان میرزا احمد خان سرتیپ رییس مدرسه دولتی دارالسلطنه تبریز که پس از ذکر مراتب فضل وی در علوم «از قبیل حساب و فیزیک و شیمی و تاکتیک و تاریخ و السنه و هیأت و هندسه اقصی از هذه السنه بارس ئیل» یک درجه بر رتبه او افزوده و به منصب سرتیپی اول سرافرازش نمود؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۳۰۸ق، جا: تهران؛ مجدول؛ مهر: «تا که دست ناصرالدین خاتم شاهی گرفت ×× صیت داد و معدلت از ماه تا ماهی گرفت ۱۲۶۴»؛ ۳ سطر (۲۶×۳۳)، اندازه: ۴۴×۵۷سم [نشریه: ۱ – ۲۴۲]

۹۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۵

فرمان ناصرالدین شاه به ظل السلطان صاحب اختیار اصفهان؛ بی‌کا، تا: شعبان ۱۳۰۸ق [نشریه: ۷ – ۳۲۳]

۹۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۲

(با امضاء او) مورخ صفر ۱۳۰۸ که عم اکرم او سلطان سلیم میرزا از بابت برگشت تخفیف ملایر و تویسرکان مبلغ دویست و پنجاه تومان علاوه مقرری از مالیات آن دو جا پس از وضع رسوم دیوان بگیرد، با نشانه‌های دیوانی در پشت آن؛ بی‌کا، تا: صفر ۱۳۰۸ق، [نشریه: ۷ – ۳۲۳]

۱۰۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۳

(با مهر) مورخ ربیع الثانی ۱۳۰۸ که به درخواست شجاع الدوله امیر تومان چون میرزا محمد علی مستوفی قوچانی درگذشته است به جای او میرزا آقا بابا مستوفی آنجا می‌شود و مبلغ صد و پنجاه تومان و بیست خروار جنس از مواجب خانواری او می‌گیرد؛ بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۳۰۸ق [نشریه: ۷ – ۳۲۳]

۱۰۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۴

(با مهر) مورخ رجب ۱۳۰۸ که به درخواست شجاع الدوله امیر تومان حکمران قوچان به میرزا علی محمد و میرزا محمد رضا پسران میرزا محمد علی مستوفی قوچانی مبلغ صد و پنجاه تومان نقد و بیست خروار جنس از مواجب پدرشاه که درگذشته است داده می‌شود؛ بی‌کا، تا: رجب ۱۳۰۸ق [نشریه: ۷ – ۳۲۳]

۱۰۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان ناصرالدین شاه در خصوص پرداخت مستمری به رعایا و اعطای مناصب به رعایا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۹–۱۳۰۸ق، جا: ایران؛ ۸۶ص، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۱۰۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرامین ناصرالدین شاه در خصوص پرداخت مستمری و مواجب به افراد مختلف؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۸–۱۳۰۹ق؛ ۱۱۱ص، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۱۰۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۶

در این‌که از مواجب میرزا سلطان محمدخان ایلخانی قشقایی که در گذشته است مبلغ دویست و پنجاه تومان درباره بانو گشسب خانم همشیره او مقرر می‌شود تا همه ساله پس از وضع رسوم دیوانی دریافت کند؛ بی‌کا، تا: رجب ۱۳۰۹ق؛ در کناره فرمان آمده که مبلغ هشتصد و شصت و چهار تومان مواجب او بی رسوم به خرج دستورالعمل توشقان ئیل مملکت فارس منظور شده است [نشریه: ۷ – ۳۲۳]

۱۰۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۷

مورخ شعبان ۱۳۰۹ که میرزا محمودخان مفتاح الملک نایب اول وزارت خارجه در حل مخابرات رمز و مطالب محرمانه دولتی رنجی برده است به تصویب امین السلطان وزیر اعظم در لوی ئیل نشان شیر و خورشید درجه اول خارجه با حمایل سبز به او داده می‌شود؛ بی‌کا، بی‌تا؛ با نشانه‌های دیوانی در پشت [نشریه: ۷–۳۲۳]

۱۰۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۸

به مؤتمن السلطان میرزا ابوالقاسم خان لشکرنویس به تصویب

نایب السلطنه امیرکبیر وزیر جنگ لقب مشیرلشکر داده می‌شود، با نشانه‌های دیوانی در پشت؛بی‌کا،تا:شعبان ۱۳۰۹ق [نشریه: ۷ - ۳۲۳]

۱۰۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۹

مورخ ۱۳۱۰ تخاقوی ئیل که میرزا احمد خان علاءالدوله امیر تومان به تصویب امین السلطان صدراعظم حکمران بختیاری و عربستان شده است؛ بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق؛ مهر: صدر اعظم مورخ ۱۳۱۰ [نشریه: ۷ - ۳۲۳]

۱۰۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۰

در اینکه ما از خدمات مرتضی خان اعتماد حضرت پسر آقا تقی در این سفر خوشنودیم و به تصویب امین السلطان مقرر می‌داریم که او مانند پدرش در زمین‌ها و کاریز پهلوی کاخ فیروز ما تصرف آبادی کند؛ بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق؛ مهر: امین السلطان [نشریه: ۷ - ۳۲۳]

۱۰۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۱

حاجی میرزا عباس قلی وزیر دربار درگذشته و میرزا ابوالقاسم مشیر لشکر بجای او منصوب میگردد و عضو مجلس وزراء می‌شود، امین الدوله این انتصاب را بپذیرد؛ بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۳۱۰ق؛ با نشانه‌های دیوانی در پشت [نشریه: ۷ - ۳۲۴]

۱۱۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۲

به نام میرزا حاجی آقای فخرالکتاب که مبلغ دویست تومان بدون رسوم از بابت وجه تذکره سرحدات اشنویه و سردشت و سلدوز و بوکان با موافقت مصباح الدوله رئیس امنای تذکره سرحدات آذربایجان مواجب به او داده می‌شود؛ بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۳۱۰ق [نشریه: ۷ - ۳۲۴]

۱۱۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۳

(با امضاء او) که میرزا اسدالله کارگذار قوچان درگذشته و پنجاه تومان از مواجب او به دو زنش مقرری داده شود؛ بی‌کا، تا: رجب ۱۳۱۰ق [نشریه: ۷ - ۳۲۴]

۱۱۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۴

(با امضاء) به نام میرزا نصرالله خان مصباح الملک از خانواده عرفاء که لقب مشیر الملک به او داده می‌شود؛ بی‌کا، تا: رجب ۱۳۱۰ق [نشریه: ۷ - ۳۲۴]

۱۱۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۵

صد تومان با رسوم در حق زن آقا عبدالغفار مادر فاطمه سلطان خانم منظور بوده و او در گذشته است اینک این مبلغ به دختر او فاطمه سلطان خانم داده می‌شود؛ بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق؛ با حاشیه و نشانه‌های دیوانی در پشت [نشریه: ۷ - ۳۲۴]

۱۱۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۶

شهریارخان پسر باقرخان ضرغام الملک سرتیب اول رئیس سوار افشار او رومی به درجه سرهنگی سوار افشار ارومی می‌رسد و صد تومان مواجب او است؛ بی‌کا، تا: شوال ۱۳۱۰ق؛ با حاشیه و نشانه‌های دیوانی؛ مهر: معتمد نظام، مستوفی نظام، ناظر لشگر [نشریه: ۷ - ۳۲۴]

۱۱۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۷

به مفتاح الملک نایب اول وزارت خارجه مبلغ پانصد تومان از چهار هزار تومان علاوه جمع وجه تذکره آذربایجان قبولی مصباح الدوله اضافه مواجب داده شود؛ بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۱۰ق [نشریه: ۷ - ۳۲۴]

۱۱۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۸

میرزا حسین خان پیش خدمت ولی عهد صاحب اختیار آذربایجان در این سال ئیلان ئیل نه خروار و شصت و چهار من غله به وزن جدید از سورسات مرحوم محمد علی خان سرتیپ قصاب خانه مواجب می‌گیرد و همه ساله درباره او چنین مقرر است؛ بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۱۰ق؛ با دو حاشیه و با نشانه‌های دیوانی در پشت [نشریه: ۷ - ۳۲۴]

۱۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرامین ناصرالدین شاه در خصوص اعطای لقب و منصب و نیز پرداخت مواجب؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۰۹-۱۳۱۰ق، جا: ایران؛ اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۱۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۰۹-۱۳۱۰ق، جا: ایران؛ ۹۷ص، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۱۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

در خصوص افزایش بر مواجب قبلی محمدحسن خان اعتماد السلطنه به مبلغ ۳۰۰۰ تومان از ۴۰۰۰ تومان تذکره آذربایجان؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق، جا: ایران؛ در حاشیه به خط ناصرالدین شاه آمده اعتماد السلطنه بنا بر خدماتی که چهل سال به صداقت در رکاب ما انجام داد استحقاق این التفات را دارد. در پشت سند نوشته شده که خط مرحوم میرزا رضا قلی خان منشی باشی معروف است؛ مهر: «الملک الله التعالی تا که دست ناصرالدین خاتم شاهی گرفت صیت داد و معدلت از ماه تا ماهی گرفت» (مربع)، «افوض امری الی الله حسین» (مربع)، «اعتماد حضور» (مربع)، «وزیر دفتر» (بیضی)، «صدر اعظم» (بیضی)، «منان الملک» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، ۱گ، اندازه: ۴۴×۶۸سم [رایانه]

۱۲۰. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۱۵

از ناصرالدین شاه قاجار به میرزا رضای منشی مبنی بر این‌که با تقاضای مظفرالدین میرزا دال بر استقرار سالیانه مبلغ بیست تومان به صیغه مواجب در حق او موافقست و این مبلغ که خود پس از وضع رسوم است باید از محل علاوه جمع وجه تذکره آذربایجان قبولی مصباح الدوله از «هذه السنه ئیلان ئیل» به موجب برات پرداخت شود؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق، جا: تهران؛ مجدول؛ مهر: «تا که دست ناصرالدین خاتم شاهی گرفت ×× صیت داد و معدلت از ماه تا ماهی گرفت ۱۲۶۴»، «صدر اعظم ۱۳۱۰»،«وزیر دفتر ۱۳۱۰»، «سلیمان»، «صدرالملک»، «محمد حسن شریف»؛ ۳ سطر (۲۳×۲۸)، اندازه: ۳۷×۵۰ سم [نشریه: ۱ - ۲۴۰]

۱۲۱. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۲۱

از ناصرالدین شاه قاجار به فرزندش مؤید الدوله متولی باشی خراسان و والی خراسان و سیستان مبنی بر فرمان اعطای یک قبضه عصای مرصع که از امتیازات مخصوص دولت است به معتمد السلطان حاج میرزا احمد معتمد التولیه وزیر و مستوفی آستانه مقدسه؛ این فرمان در تعقیب تقدیم شرحی مبنی بر اظهار رضایت مؤید الدوله از نامبرده صادر شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۱۰ق، جا: تهران؛ مجدول؛ مهر: «الملک لله»، «السلطان بن السلطان ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۶۴»، «صدر اعظم»؛ ۷ سطر (۱۲×۲۷/۵)، اندازه: ۲۵×۴۰سم [نشریه: ۱ - ۲۴۵]

۱۲۲. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۴

فرمان ناصرالدین شاه نسبت به استمرار پرداخت چهار صد تومان از «هذه السنه ئیلان ئیل» بعد از وضع دو عشر آن بابت مواجب میرزا کریم خان منتظم الدوله وزیر دارالشوری و رییس مدرسه نظامی ناصری، و منظور داشتن مبلغ مذکور در دستورالعمل خراسان که بواسطه عدم صدور فرمان از خرج برگشته بود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۳۱۱ق، جا: تهران؛ مجدول؛ مهر: «تا که دست ناصرالدین خاتم شاهی گرفت ×× صیت داد و معدلت از ماه تا ماهی گرفت ۱۲۶۴»، «معاون الملک»، «صدر اعظم»، «وزیر دفتر»؛ ۵ سطر (۲۵×۴۲)، اندازه: ۴۴×۵۶ سم [نشریه: ۱ - ۲۳۳]

۱۲۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۰

به نام آقا شیخ محمد رفیع مجتهد فندرسکی که با تصویب آقا میرزا زین العابدین امام جمعه و دیگران امام جمعه استراباد و جز آن شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۱۱ق [نشریه: ۷ - ۳۲۴]

۱۲۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۱

که به تصویب صدراعظم سیصد تومان مواجب مقطوعی میرزا شفیع خان مستوفی اول که در طومار خراسان برگشت کرده از امسال به او داده می‌شود؛ بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۳۱۱ق؛ با یک قطعه تمثال از درجه سوم، با مهر صدراعظم در پشت [نشریه: ۷ - ۳۲۵]

۱۲۵. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۲

فرمان ناصرالدین شاه قاجار مبنی بر انتقال مستمری مرحوم مهدی بیک فدایی از «هذه السنه ئیلان ئیل در جزو مستمریات تهران» به ورثه وی مستمری مزبور بالغ بر پنجاه و یک تومان و هشت هزار دینار نقد و شش خروار غله بود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۳۱۱ق، جا: تهران؛ مجدول؛ مهر: «تا که دست ناصرالدین خاتم شاهی گرفت ×× صیت داد و معدلت از ماه تا ماهی گرفت۱۲۶۴»، «صدر اعظم»، «وزیر دفتر»، «مجدالملک»، «بنان الدوله»، مخبر الملک»، «اعتماد حضور»، «قوام دفتر»؛ ۳ سطر (۱۸×۲۵)، اندازه: ۴۲×۳۵سم [نشریه: ۱ - ۲۳۲]

۱۲۶. رشت؛ ملی؛ شماره نسخه:۴

فرمان ناصرالدین شاه برای میرزا سید رضای متوفی فومن و میرزا سید محمد پسر او که مستوفی شده بود، درباره مبلغ ۸۵ تومان از ۱۵۰ تومان مواجب و تخفیف درباره او؛ بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۱۲ق [نشریه: ۵ - ۳۹۱]

۱۲۷. رشت؛ ملی؛ شماره نسخه:۸

فرمان ناصرالدین شاه خطاب به عباس میرزا ملک آرای فرمانفرمای گیلان درباره میرزا سید یحیی و بخشیدن پارچه ترمه ایرانی به او؛ بی‌کا، تا: ۱۳۱۲ق [نشریه: ۵ - ۳۹۱]

۱۲۸. رشت؛ ملی؛ شماره نسخه:۹

فرمان او درباره بازماندگان همان سید میرزا یحیی مستوفی و تخفیف ۵۰ تومان از ۱۵۰ تومان درباره آنها؛ بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۳۱۲ق [نشریه: ۵ - ۳۹۱]

۱۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۷۶/۱۷

درباره برقراری مستمری میرزا هادی خان مستوفی کرمانشاه مورخ ذیقعده ۱۳۱۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۲۶/۵×۴۴سم [ف: ۱۶ - ۶۳۶]

۱۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۲۸

فرمان ناصرالدین شاه راجع به اعطای لقب وثوق الدوله به میرزا حسین خان مستوفی اول محاسب مملکت آذربایجان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۳۱۲ق؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ ۱گ، اندازه: ۴۳/۵×۶۰سم [ف: ۳۴ - ۵۷]

۱۳۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۲

یونت ئیل که به نچلیک سالیان سلیچ نشان شیر و خورشید از درجه دوم داده می‌شود؛ بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۳۱۲ق [نشریه: ۷ - ۳۲۵]

۱۳۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۴

در اینکه چند دیه و کشت زار و زمین بلوک قیر و کازرین فارس ملک حاجی نصرالله خان ایلخانی و چراگاه و سامان طایفه قشقایی بوده و چند دیه دیگر خالصه دیوان است، اینک همه آنها را از آن او میدانیم و او همه ساله پنج هزار و سیصد و هشتاد و پنج تومان مالیات دیوانی آنجا ها را با هفت هزار و پنجاه و پنج تومان مالیات دیه‌های خود را که رویهم دوازده هزار و دویست و چهل تومان میشود باید بپردازد ولی نمی‌تواند آن زمینها را به بیگانگان واگذارد؛ بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۱۲ق؛ با حاشیه و نشانه‌های دیوانی در پشت [نشریه: ۷ - ۳۲۵]

۱۳۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۳

(با خط و مهر او) درباره هفتصد تومان از اضافه جمع تذکره مرور خراسان به صیغه مدد معاش برای میرزا نصرالله خان مشیر الملک معاون و مدیر کل وزارت امورخارجه در شوال ۱۳۱۲ که مانند پیش به او بپردازند؛ بی‌کا، بی‌تا؛ با نشانه‌های دیوانی در پشت، آراسته و زرین [نشریه: ۷ - ۳۲۵]

۱۳۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۵

(با امضاء او) به نام محمد ابراهیم خان کارگذار سابق بندر عباس و عضو قبلی وزارت خارجه که به تصویب امین السلطان صدراعظم در محرم ۱۳۱۳ کارگذار آنجا شده است؛ بی‌کا، بی‌تا

[نشریه: ۷ – ۳۲۵]

۱۳۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۷۶/۱۵

فرمان ناصرالدین شاه به شکرانه پنجاهمین سال سلطنت خود، و بخشیدن مالیات نان و گوشت در طهران مورخ ذیقعده ۱۳۱۳، در پشت فرمان مهر صدر اعظم است، این فرمان خط کلهر است و چاپی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۲۶/۵×۴۴سم [ف: ۱۶ – ۶۳۶]

۱۳۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۶

که حبیب الله امیر تومان بیگلربیگی فارسی طبق یک طغرا ملفوفه به تصویب امین السلطان به لقب اعتماد السلطانی سرافراز می‌گردد؛ بی‌کا، تا: ربیع الثانی۱۳۱۳ق [نشریه: ۷ – ۳۲۵]

۱۳۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۷

که معتمد السلطان میرزا مسعودخان منشی رموز در پیچی ئیل نشان شیر و خورشید درجه دوم میگیرد با یک صد تومان از مواجب بارون نورمان قونسول کیوکه در گذشته است؛ بی‌کا، تا: شوال ۱۳۱۳ق [نشریه: ۷ – ۳۲۵]

۱۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۵۲

فرمان ناصرالدین شاه مبنی بر تعیین رتبه سرتیپی از نوع درجه سوم به نام مصطفی قلی خان سهام السلطنه؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ ۱گ، اندازه: ۳۸×۹۸سم [ف: ۳۴ – ۶۱]

۱۳۹. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۴۰

فرمان ناصرالدین شاه به عضد الملک مبنی بر اینکه چون هنگام تطهیر حرم مطهر حضرت رضا علیه السلام آب به زمین فرو رفته و چنانکه مشهودست به دیوار سمت پایین پای مبارک شکست وارد میاورد لذا در تعمیر سنگ فرش آن حرم مبارک اقدام نماید، محل تألیف: تهران، تاریخ تألیف: محرم ۱۲۷؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه عکسی؛ مهر: «السلطان بن السلطان»، ناصرالدین شاه قاجار ۱۲۶۴ [نشریه: ۱ – ۲۵۷]

۱۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۳۳

فرمانی است از ناصرالدین شاه خطاب به امین الملک درباره مجلس دربار. در این فرمان گفته شده است که مجلس دربار مجمع قوای دولت و فی الحقیقه حرفه و صلاح دیوان و مقید نظم و پیشرفت امور دولتی باشند. سپس درباره خدماتی که مستقیما به عهده امین الدوله است دستور مراقبت کامل داده شده است. به خصوص در مورد دایره جدید غیر دولتی. در خاتمه هدیه که عبات از یک توب ترمه کشمیر و شمشیر مرصع است محض افتخار از طرف شاه به امین الدوله داده شه است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، ۹ سطر چلیپایی [ف: ۱۵ – ۸۹]

۱۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان ناصرالدین شاه قاجار درباره واگذاری متوجهات دیوانی قریه گلیر واقع در توابع ساری مازندران که در حق مرحوم اسماعیل خان سپهسالار برقرار بود و بعد از فوت ایشان به فرزندان وی احمد علی میرزا و سایر ورثه و تاکید به حکام مازندران در معمول داشتن این امر؛ خط: نستعلیق متوسط تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۱۴۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۰

میرزا محمود خان مفتاح الملک نایب اول وزارت خارجه در بارس ئیل به درخواست امین السلطان وزیر اعظم لقب «جناب» گرفته است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ آراسته و زرین است [نشریه: ۷ – ۳۲۲]

۱۴۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۸

در اینکه میرزا ابوالقاسم سررشته‌دار لشکر نویس دیوان اعلی است و بر مواجب او افزوده می‌شود، با نشانه‌های دیوانی در پشت؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۳۲۵]

۱۴۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۷۹

در اینکه میرزا محمود اعتصام نظام سرتیپ دوم و تابین پیش خدمت باشی فرزندی ولی عهد سرتیپ درجه شده و نشان و حمایل به او داه می‌شود؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: صدراعظم نایب السلطنه امیر کبیر [نشریه: ۷ – ۳۲۵]

۱۴۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۰

درباره دادن نشان به کسی به تصویب امین السلطان اتابک اعظم، بی‌تاریخ (دو طغرا نمونه است)؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۳۲۵]

۱۴۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۴۳/۲

درباره محمد رحیم میرزا و دادن فرمان‌روایی استان سراب و گرم رود و ایلات قشقایی به او و اینکه بایستی معزالدوله بهرام میرزا صاحب اختیار آذربایجان این را بپذیرد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: خاکستری، ۱۲سطر (۲۳×۳۷)، اندازه: ۳۵×۵۱سم [ف: ۱۷ – ۴۰۲]

۱۴۷. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۲۰

فرمان ناصرالدین شاه مبنی بر دستور پرداخت سی و شش تومان نقد و شش خروار گندم که به استناد ثبت دفتر به رسم مستمری از بابت متوجهات دارالخلافة در حق مهدی بیک فدایی مقرر بوده است به محمد هادی فرزند آن مرحوم از «سنه آتیه بارس ئیل»؛ «مقرر آن که مجری این فرمان کامران میرزا حکم ران دارالخلافه باهره میباشد»، محل تألیف: تهران؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «الملک لله تعالی»، «تا که دست ناصرالدین خاتم شاهی گرفت ×× صیت داد و معدلت از ماه تا ماهی گرفت ۱۲۶۴»، «اعتماد السلطنه ۱۲۸۴»، «یوسف بن محمد حسن»؛ ۵ سطر (۲۰×۲۹)، اندازه: ۳۱×۳۳سم [نشریه: ۱ – ۲۴۴]

۱۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان ناصرالدین شاه در خصوص پرداخت مستمری از محل مالیات آذربایجان در حق رعایا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱ص، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۱۴۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان ناصرالدین شاه در خصوص واگذاری مستمری به رعایا به همراه چند تعلیقه امیر کبیر و میرزا آقا خان نوری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۰ص، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۱۵۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره
فرمان ناصرالدین شاه در خصوص پرداخت مستمری در وجه آقا شیخ باقر لاسمی از محل مالیات لاسم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «الملک لله تعالی + تا که دست ناصر الدین خاتم شاهی گرفت. صیت داد و معدلت از ماه تا ماهی گرفت» (چهارگوش)، «لا اله الا الله هو الملک الحق المبین عبده فتحعلی» (مربع)، «لا اله الا الله هو الملک الحق المبین» (مربع)، «سید محمد الحسینی» (مربع)؛ ۱گ، اندازه: ۳۶×۵۰سم [رایانه]

۱۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره
سواد فرامین ناصرالدین شاه در خصوص پرداخت مستمری به رعایا و همچنین واگذای انعام به شاهزادگان و خوانین؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲۰ص، اندازه: ۱۲×۵۲سم [رایانه]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

مظفرالدین قاجار، شاه ایران، ۱۲۶۹ - ۱۳۲۴ قمری

mozaffar-od-dīn-e qājār, šāh-e īrān (1853 - 1906)

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۴
(با مهر) مورخ ۱۲۷۸ که اکبر میرزا حکمران سراب و گرمرود و ایلات قشقایی همه ساله از بابت مواجب دیوانی میرزا عظیم مستوفی در جزو مالیات اصناف و مستغلات شهر به رسم تیول به خرج تبریز می‌گرفته است، چون مالیات شهر برای صرف در مخارج فوری و به ویژه دولتی منظور شده است، مواجب او از دیه‌های طایفه شیرانلو گرفته خواهد شد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ با خط ولی عهد در بالا [نشریه: ۷ - ۳۲۶]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۵
بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۹۴ق [نشریه: ۷ - ۳۲۶]

۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۹
«محمد علی بن سلطان مظفر» مورخ ذیحجه ۱۳۰۶ که به درخواست میرزا حسین خان نایب پیش خدمت باشی ولی عهد به میرزا علی اکبرخان نوه او منصب نایب پیش خدمت باشی گری داده می‌شود و به مصطفی خان پیش خدمت باشی دستور اجراء آن داده شده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: صدرالدوله [نشریه: ۷ - ۳۳۰]

۴. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۹
از مظفرالدین میرزا به میرزا اسدالله رییس السادات آذربایجان دال بر انتقال بیست و پنج تومان به انضمام رسوم نامبرده از محل مستمریی که مرحوم شمس المعالی از تفاوت عمل ولایتی داشته و باید از «سنه اودئیل» آن را به موجب صدور برات دریافت دارد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۳۰۶ق، جا: تبریز؛ مجدول؛ مهر: «منشور حکمرانی بگرفت زیب و آیین ×× از خاتم ولیعهد سلطان مظفرالدین»، «امیر نظام»، «مستشار الملک شفیع ۱۳۰۲»، «امین دفتر ۱۳۰۲»، «افوض امری الی الله، اسحق»؛ ۵ سطر (۱۹×۳۴)، اندازه: ۳۷×۴۷سم [نشریه: ۱ - ۲۳۶]

۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۹
بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۳۰۷ق [نشریه: ۷ - ۳۲۶]

۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۰
در هنگام ولایت عهد در صفر ۱۳۰۹ که میرزا باقرخان مستوفی پسر معین السلطنه فرمانروای خلخال آذربایجان است؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۳۲۶]

۷. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۱۷
از مظفرالدین میرزا به میرزا رضا نامه نگار منشی خاصه سرکاری، مبنی بر مقرر داشتن مبلغ سی تومان بدون رسوم به صیغه استمراری در حق وی که بابت اجاره نمک قصبه ساوجبلاغ، سالیانه از اداره گمرک «مملکت آذربایجان» اخذ نماید؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۳۰۹ق، جا: تبریز؛ مجدول؛ مهر: «منشور حکمرانی بگرفت زیب و آیین از خاتم ولیعهد سلطان مظفرالدین»، «قائم مقام ۱۳۰۹»، «مستشار السلطنه»، «وکیل الملک»، «عماد دفتر»، «مستشار دفتر»، «امین دفتر»، «وکیل دفتر»، «مشیر دفتر»؛ ۵ سطر (۱۶×۳۳)، اندازه: ۳۹×۴۹سم [نشریه: ۱ - ۲۴۲]

۸. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۱۰
فرمان مظفرالدین میرزا در باب انتصاب میرزا زین العابدین به مقام رییس الساداتی آذربایجان به جانشینی پدرش میرزا اسدالله که عازم خراسان شده بود باستدعای همه تا درین منصب از «پاره یی ارتکابات سادات که منافی زی آنان» می‌باشد جلوگیری کند و نیز سادات متخلف را مورد «تعییر و توبیخ» قرار داده و با استفاده از محل جیره مقرر شده از آنان در قلعه ... نگاهداری نماید؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۳۰۹ق، جا: تبریز؛ مجدول؛ مهر: «منشور حکمرانی بگرفت زیب و آیین از خاتم ولیعهد سلطان مظفرالدین»، «ساعد الملک»، «وکیل الملک»؛ ۷ سطر (۱۹×۴۱)، اندازه: ۳۳×۴۷سم [نشریه: ۱ - ۲۳۷]

۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۱
از امسال مواجب میرزا تقی مباشر ساوجبلاغ از بابت تفاوت عمل ولایتی به میرزا حسین خان پیش خدمت ولی عهد داده می‌شود، کارگزاران آذربایجان آن را به او بپردازند؛ بی‌کا، تا: شعبان ۱۳۰۹ق، با خط ولی عهد در بالا؛ مهر: و کیل الملک، قائم مقام، مستشار السلطنه [نشریه: ۷ - ۳۲۶]

۱۰. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۱۳
از مظفرالدین میرزا به علی اکبر بیک کورانلو مبنی بر تأمین مستمری جهت وی به مبلغ هشت تومان و هشت هزار دینار از محل مقرری اروجعلی بیک هولاورانلو که فوت شده است و «مقرر آنکه کار گذاران آذربایجان باید این مبلغ را با صدور برات در حق او عاید دارند»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۳۱۰ق، جا: تبریز؛ مجدول؛ مهر: «منشور حکمرانی بگرفت زیب و آیین از خاتم ولیعهد سلطان مظفرالدین»، «قائم مقام»، «مستشار السلطنه رفیع»، «وکیل الملک»؛ ۵ سطر (۱۵/۵×۳۴/۵)، اندازه:

۴۶/۵×۳۶/۵سم [نشریه: ۱ - ۲۳۹]

۱۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۲

مورخ رمضان ۱۳۱۰ که میرزا ابوالقاسم خان سرتیب درجه سوم می‌شود؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: وکیل الملک، اعتضاد السلطنه، قائم مقام [نشریه: ۷ - ۳۲۶]

۱۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۳

فرمان ولی عهد مظغرالدین به میرزا حسین خان نایب پیش خدمت باشی صد تومان و بیست و پنج خروار اضافه مواجب داده می‌شود، کارگزاران آذربایجان آن را باید بپردازدند؛ بی‌کا، تا: رمضان ۱۳۱۰ق؛ مهر: وکیل الملک، قائم مقام [نشریه: ۷ - ۳۲۶]

۱۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۶

در اینکه میرزا مهدی قلی در دیوان خانه کار می‌کرده و درگذشته است، آنچه از دیوان می‌گرفته و از بابت تفاوت عمل ولایتی درباره او مقرر بوده است از آن بازماندگان و وارثان او خواهد بود؛ بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۳۱۱ق؛ ، با نشانه‌های دیوانی در پشت [نشریه: ۷ - ۳۲۷]

۱۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۴

مورخ شعبان ۱۳۱۲ که میرزا حسین خان پیش خدمت ده خروار مقرر دارد؛ بی‌کا، تا: شعبان ۱۳۱۲ق؛ مهر: وکیل الملک، قائم مقام [نشریه: ۷ - ۳۲۷]

۱۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۸

بی‌کا، تا: شوال ۱۳۱۳ق [نشریه: ۷ - ۳۲۷]

۱۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۷

درباره میرزا علی خان عضو وزارت خارجه که صد و هشتاد و هفت تومان و پنج هزار دینار که پس از وضع دو عشر دیوانی صد و پنجاه تومان می‌شود از بابت اضافه تذکره آذربایجان مواجب می‌گیرد، با نشانه‌های دیوانی در پشت آن؛ بی‌کا، تا: شوال ۱۳۱۳ق [نشریه: ۷ - ۳۲۷]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۷۶/۱۸

درباره اعطاء لقب حسام دفتری میرزا محمد محمد حسین خان مستوفی مورخ محرم ۱۳۱۳؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۴۴×۲۶/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۳۶]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

فرمان مظفرالدین شاه قاجار در خصوص برقراری مبلغ ۳۰ تومان به صیغه مستمری در حق بهلول خان خواجه از بابت آذربایجان؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۱۳ق، جا: ایران؛ در حاشیه سند نوشته شده مبلغ سی تومان بدون رسوم مستمری مقرب الخاقان بهلول خان خواجه از قرار ملفوفه فرمان جهان مطاع مبارک برات صادر خواهد شد؛ مهر: «هو الملک العزیز السلطان بن سلطان مظفرالدین شاه» (مربع)، «عین الدوله» (بیضی)، «معیرالدوله» (بیضی)، «نصیرالدوله» (بیضی)؛ ۱گ، ۵ و ۶ و ۱۰ سطر، اندازه: ۳۷×۲۵سم [رایانه]

۱۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۴

فرمان به میرزا حسین خان صدیق، میرزا حسین خان صدیق همایون امیرآخور و رئیس اصطبل خاصه همایونی می‌شود؛ بی‌کا، تا:ذیقعده۱۳۱۴ق؛ مهر: وکیل الملک وزیر خلوت [نشریه: ۷- ۳۲۸]

۲۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۲

میرزا حسین خان صدیق همایون از معامله سال تخاقوی ئیل ده نمک فراهان تیول و سیورغال می‌گیرد، در یکی از سه حاشیه آمده که مبلغ یک صد و چهل و هشت تومان و سه هزار و شصت و نه دینار مواجب او است، با نشانه‌های دیوانی در پشت؛ بی‌کا، تا: شعبان ۱۳۱۴ق [نشریه: ۷ - ۳۲۷]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۲۵

فرمان مظفرالدین شاه برای میرزا حسین خان وثوق الدوله به منصب استیفا و محاسبات مملکت آذربایجان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۴ق؛ ۱گ، اندازه: ۷۸×۵۱سم [ف: ۳۴ - ۵۶]

۲۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۰

میرزا حسین خان صدیق همایون حاکم خوار و ورامین است؛ بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۳۱۴ق؛ مهر: مخبر الدوله وزیر داخله، نظام الملک وزیر مالیه، وکیل الملک [نشریه: ۷ - ۳۲۷]

۲۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۹

میرزا اسدالله خان ناظم الدوله امیر تومان به تصویب امین السلطان صدر اعظم والی و صاحب اختیار کل مملکت فارس شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۳۱۴ق؛ آراسته به زر با گل و بوته در حاشیه با توقیع شاه به خط خود او [نشریه: ۷ - ۳۲۷]

۲۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۳

(با مهر) مورخ رمضان ۱۳۱۴ که میرزا ابوالقاسم خان معین همایون پیش‌خدمت خاصه همایونی مبلغ دویست تومان بی رسوم از تفاوت عمل خوار مواجب بگیرد، با نشانه‌های دیوانی در پشت؛ بی‌کا، تا: رمضان ۱۳۱۴ق [نشریه: ۷ - ۳۲۷]

۲۵. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۲۴

فرمان مظفر الدین شاه قاجار مبنی بر منظور داشتن شش تومان وجه نقد در حق آقا میرزا حسین از «سنه پیچ ئیل و ما بعدها» از بابت مستمری آقا میر محمد مهدی که به خرج اصفهان منظور است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۱۴ق، جا: تهران؛ مهر: «دمید کوکب فتح و ظفر بعون الله ×× گرفت خاتم شاهی مظفر الدین شاه۱۳۱۴» [نشریه: ۱ - ۲۴۷]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۰۲

برای سدید السلطنه محمد علی خان پسر محمد خلیل درباره ۵۰۰ تومان مواجب او درایت ئیل جمادی الاول ۱۳۱۵؛ بی‌کا، بی‌تا؛ [ف: ۱۷ - ۳۶۴]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۰۴

درباره اعطاء لقب مجاهد دیوان به حاج احمدخان سرتیب کبابی در بندرهای فارس در ذیقعده ۱۳۱۵؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۷ - ۳۶۴]

۲۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۸

در اینکه صدیق همایون رئیس اصطبل توپخانه درخواست کرده

است که دیه خاتم آباد فراهان ملک اوست و پیشها تیول میرزا هادی تفرشی بوده و اکنون برگشت نموده است و به میرزا ابوالقاسم خان معین همایون تیول داده شده است، درخواست او پذیرفته است و این دیه امسال تیول همان معین همایون است؛ بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۳۱۵ق [نشریه: ۷ – ۳۲۸]

۲۹. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۳۷

فرمان مظفرالدین شاه در پاسخ عریضه و اظهار فقر سید محمد حسین مبنی بر مقرر داشتن مبلغ دوازده تومان بدون رسوم از بابت ثلث متوفیات که باید از محل ثلث میرزا غلامحسین به نامبرده سید محمد حسین سالیانه به نحو استمرار پرداخت شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۳۱۵ق، جا: تهران؛ مهر: «الملک لله»، «دمید کوکب فتح و ظفر بعون الله ××گرفت خاتم شاهی مظفرالدین شاه ۱۳۱۴»، مصدق السلطنه ۱۳۱۲، مدبر السلطنه نایب وزیر مالیه، نظام الملک وزیر مالیه، نصیر السلطان ۱۳۱۵؛ ۳ سطر (۲۶/۵×۳۸)، اندازه: ۵۱×۵۷سم [نشریه: ۱ – ۲۵۵]

۳۰. رشت؛ ملی؛ شماره نسخه:۳

بی‌کا، تا: محرم ۱۳۱۶ق [نشریه: ۵ – ۳۹۱]

۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

فرمان مظفر الدین شاه در خصوص اعطای منصب دربانی کشیک دوم امام رضا (ع) به میرزا حسین خان به توسط میرزا محمود خان مدیر الدوله نایب التولیه؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۱۶ق، جا: ایران؛ مهر: «العزه لله انار ولی الله ابوالحسن علی بن موسی الرضا یا قاهر العدو یا والی الولی و یا مظهر العجایب یا مرتضی علی» (مربع)؛ خریداری از مجموعه آقای پازوکیان؛ ۱گ، ۱۰ سطر ۲۱ سانتی، اندازه: ۴۳/۵×۶۴/۵سم [رایانه]

۳۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۹

بی‌کا، تا: شعبان ۱۳۱۶ق [نشریه: ۷ – ۳۲۸]

۳۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۳

بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۳۱۷ق [نشریه: ۷ – ۳۲۸]

۳۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۲

بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۳۱۷ق [نشریه: ۷ – ۳۲۹]

۳۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۴

بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۱۸ق [نشریه: ۷ – ۳۲۸]

۳۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۶

بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۳۱۹ق؛ با دو حاشیه و با نشانه ها دیوانی در پشت [نشریه: ۷ – ۳۲۹]

۳۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۷

بی‌کا، تا: رمضان ۱۳۱۹ق [نشریه: ۷ – ۳۲۹]

۳۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۲

بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۳۲۱ق [نشریه: ۷ – ۳۳۰]

۳۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۳

بی‌کا، تا: شوال ۱۳۲۲ق [نشریه: ۷ – ۳۳۰]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

سواد فرمان مظفرالدین شاه در خصوص اعطای لقب امیر افخم به زین العابدین خان حسام الملک امیر تومان توسط عین الدوله؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۲۲ق، جا: ایران [رایانه]

۴۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۴

مورخ ۱۳۲۳ ئیلان ئیل که میرزا مصطفی خان منشورالسلطنه صاحب منصب مخصوص وزارت خارجه به تصویب عین الدوله و درخواست میرزا نصرالله مشیرالدوله وزیر امور خارجه کار گذار اول سیستان می‌شود؛ بی‌کا، تا: ۱۳۲۳ق [نشریه: ۷ – ۳۳۰]

۴۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۶

به ملا ابراهیم امین الاسلام به تصویب میرزا نصرالله خان مشیر الدله لقب شیخ الاسلام کردستان با یک قبضه عصای مرصع داده می‌شود؛ بی‌کا، تا: شوال ۱۳۲۴ق؛ مهر: مشیرالدوله مورخ ۱۳۱۲ [نشریه: ۷ – ۳۳۰]

۴۳. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۶

از مظفرالدین شاه به رییس مدرسه مبارکه آذربایجان احمد خان میر پنجه، خلف مرحوم ملک الشعرا که پس از ذکر خدماتش در آذربایجان وی را «از سنه سیچقان ئیل» به لقب مجاهد الدوله مفتخر نمود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «دمید کوکب فتح و ظفر بعون الله ×× گرفت خاتم شاهی مظفرالدین شاه ۱۳۱۴»، «اتابک اعظم»، «وزیر دفتر ۱۳۰۷»، «معاون السلطنه ۱۳۰۷»، «وقایع نگار»، «عماد السلطان»، «صدر الملک»، «افوض امری الی الله. اشرف»، «افتخار الدوله»؛ ۵ سطر (۳۰×۴۴)، اندازه: ۴۶×۵۶سم [نشریه: ۱ – ۲۳۴]

۴۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۰

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۳۲۹]

۴۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۸

بی‌کا، بی‌تا؛ در هامش آمده که به تصدیق بصیرالملک و دیگر مستوفیان دفتر خانه این روستاها خالصه است، با نشانه ها دیوانی پشت [نشریه: ۷ – ۳۳۰]

۴۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۶

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۳۲۶]

۴۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۸

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۳۲۶]

۴۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۱

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۳۲۷]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

فرهاد میرزا قاجار ۱۲۳۳-۱۳۰۵قمری

farhād mīrzā qājār

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۵۰

با مهر «گوهر دریای خسروی فرهاد» در اینکه شوارع و راههای بلوک خفر با آقا محمد حسن واگذار شده و او کلانتر خفر هم

هست و اینکه جای درگاه مجک و کراوه است و باید برا آسایش مردم در آنجا تفنگچی گذاشت، با شرح قلمرو جغرافیایی او، مورخ جمادی الاول ۱۲۹۴؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۳۳۲]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۴۹

«گوهر دریای خسروی فرهاد» به ملا عابد و ملا شکرالله که آقا محمد حسن مرده و ابواب جمعی او با شما است مورخ ۱۲۹۸؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۳۳۲]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

کامران میرزا قاجار، ۱۲۳۴ - ۱۳۰۷ شمسی

kāmrān mīrzā qājār (1855 - 1928)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

فرمان کامران میرزا در خصوص واگذاری منصب نائب السلطنه گی میرزا محمدعلی به یار محمد خان درانی الکوزایی آصف الدوله؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق، جا: هرات؛ ۱گ، اندازه: ۲۷×۴۱ سم [رایانه]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

ظل السلطان، مسعود میرزا بن ناصر،۱۲۶۶-۱۳۳۶ قمری

zel-os-soltān, mas‘ūd mīrzā ebn-e nāser (1850 - 1918)

۱. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۲۸

حکم ظل السلطان در تأکید فرمان ناصرالدین شاه نسبت به پرداخت مبلغ پانزده تومان وجه نقد و ده خروار جنس جزو مستمریات دیوانی اصفهانی به رسم مستمری در حق میرزا عبدالوهاب که باید از «سنه ایت ئیل به بعد» به منصه اجرا در آید؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۹۱ق، جا: اصفهان؛ مهر: «اختر برج شهی گوهر دریای وجود ×× ظل سلطان خلف شه ناصرالدین مسعود»، «منشی باشی ۱۲۸۶»، «محمد حسین» [نشریه: ۱ - ۲۴۹]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۵۴

بر مواجب و جیره میرزا محسن خان ناظر سرکار مبلغ صد تومان و هفت خروار و هفتاد و چهارمن جنس فزوده شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۹۵ق [نشریه: ۷ - ۳۳۳]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۱۹/۶-ف

فرمان برای سهام السلطنه، درباره قنات نوابی در محرم ۱۳۰۵؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۷۰۹]

۴. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۲۵

حکم ظل السلطان مبنی بر منظور داشتن مبلغ دو تومان و پنج هزار دینار از مبلغ پنج تومان که در جزو تخفیفات جزء جمع بر خوار [قصبه‌ای از مضافات اصفهان] در حق میرزا جعفر دولت آبادی برقرار بوده و اکنون فوت شده در حق میرزا آقای شهشهانی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۳۰۷ق، جا: اصفهان؛ مهر: «ظل السلطان ۱۲۸۶»، «مشیر الملک»؛ ۵ سطر (۱۷×۲۴)، اندازه: ۲۲×۳۵ سم [نشریه: ۱ - ۲۴۷]

۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۴۱

(با خط و مهر او در بالا) مورخ محرم ۱۳۱۰ که مبلغ بیست و شش تومان از مالیات دستجرد و حسن آباد جرقویه اصفهان درباره محمد حسین خان و حیدر قلی خان و محمد علی خان فرزندان اسدالله خان امین الدوله برقرار می‌شود، رعایا این زمین‌ها را تصرف کرده‌اند، دستور داده شده که این مالیات به آنها داده شود؛ بی‌کا، تا: محرم ۱۳۱۰ق [نشریه: ۷ - ۳۳۲]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

محمد علی قاجار، شاه ایران، ۱۲۸۹-۱۳۴۳ قمری

mohammad ‘alī qājār, šāh-e īrān (1873 - 1925)

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۰

به تصویب حسن علی خان امیر نظام پیشکار آذربایجان به سید عبدالکریم ساوجبلاغی ریاست سادات ساوجبلاغ مکری داده شده و او رئیس السادات آذربایجان است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۱۵ق [نشریه: ۷ - ۳۳۰]

۲. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۸

فرمان ترفیع میرزا مهدیخان پیش خدمت خاصه برادر میرزا رضا خان نامه نگار منشی خاصه همیونی به رتبه سرتیپی از درجه سوم و اعطای حمایل و نشان آن، این فرمان از جانب امیر تومان رییس نظام آذربایجان لازم الرعایه بوده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۳۱۵ق، جا: تهران؛ مجدول؛ مهر: «بست چو از صدق با ولای علی عهد ×× گشت محمد علی به شاه ولیعهد ۱۳۱۴»، «امیر ناظم گروسی ۱۳۱۴»، «ثقة الدوله ۱۳۱۴»؛ ۷ سطر (۱۲×۳۶)، اندازه: ۲۶/۵×۳۸/۵سم [نشریه: ۱ - ۲۳۶]

۳. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۱۱

از محمد علی میرزا به نامه نگار مبنی بر انتقال محل مقرری مرحوم میرزا حسین دستی بگیر آذربایجان به وی، این مقرری بالغ بر شصت و یک تومان و پنجهزار دینار نقد و مقدار چهار خروار و هشتاد من غله به وزن جدید بوده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۳۱۵ق، جا: تبریز؛ مجدول؛ مهر: «بست چو از صدق با ولای علی عهد ×× گشت محمد علی به شاه ولیعهد۱۳۱۴»، «امیر نظام گروسی ۱۳۱۴»، «مشیر دفتر»، «ثقة الدوله ۱۳۱۴»؛ ۵ سطر (۱۸×۳۳)، اندازه: ۳۶×۴۸سم [نشریه: ۱ - ۲۳۷]

۴. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:۱۲

از محمد علی میرزا به معتمد السلطان میرزا مهدی خان سرتیپ و

پیش خدمت خاصه برادر میرزا رضا خان نامه نگار امین الرسایل منشی خاصه همیونی، دال بر ارتقاء وی به رتبه سرتیپی از درجه اول و اعطاء حمایل و نشان آن و ابلاغ این فرمان به ظفر السلطنه امیر تومان رییس نظام آذربایجان؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۳۱۶ق، جا: تبریز؛ مجدول؛ مهر: «ولیعهد ۱۳۱۴»، «امیر نظام»، «ثقة الدوله»؛ ۷ سطر (۱۱/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۳۷سم [نشریه: ۱ – ۲۳۸]

۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۱

به تصویب حسن علی خان امیر نظام پیشکار آذربایجان به سید عبدالکریم ساوجبلاغی ریاست سادات ساوجبلاغ مکری داده شده و او رئیس السادات آذربایجان است؛ بی‌کا، تا: ۱۳۲۱ق [نشریه: ۷ – ۳۳۱]

۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۴

خطاب به مشیرالدوله وزیر خارجه که میرزا محمودخان مفتاح الملک به درخواست شما به ریاست و معاونت وزارت خارجه می‌رسد؛ بی‌کا، تا: شوال ۱۳۲۵ق [نشریه: ۷ – ۳۳۱]

۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۳

به تصویب نایب السلطنه امیرکبیر وزیر جنگ فوج ایلات قراچه داغ با پانصد سواره چلیپا نلوا بواب جمع رحیم خان نصرة السلطان امیر تومان سرکرده سوار چلیپا نلو می‌شود و به او لقب سردار نصرت و نشان سرداری داده می‌شود، با نشانه‌ها دیوانی در پشت؛ بی‌کا، تا: صفر ۱۳۲۵ق [نشریه: ۷ – ۳۳۱]

۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۲

میرزا نصرالله خان مشیرالدوله صدر اعظم باید مبلغ دویست تومان بی رسوم دیوانی از تفاوت عمل فارس برای میرزا ابراهیم خان انتظام الممالک پسر میرزا حبیب الله خان مواجب قرار بدهد، با نشانه‌های دیوانی در پشت؛بی‌کا،تا: محرم ۱۳۲۵ق [نشریه: ۷ – ۳۳۱]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

احمد قاجار، شاه ایران، ۱۲۷۵ – ۱۳۰۸ شمسی

ahmad-e qājār, šāh-e īrān (1296 -1329)

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۵

به تصویب میرزا حسن خان وثوق الدوله رئیس الوزراء و درخواست اعتلاء الملک کفیل وزارت خارجه بن مفتح الدوله میرزا مسعودخان (باید میرزا یوسف خان باشد) نشان شیر و خورشید درجه سیم داده می‌شود؛ بی‌کا، تا: ۵ عقرب قوئی ئیل ۱۳۰۸ق [نشریه: ۷ – ۳۳۱]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۶

به میرزا یوسف خان نایب ژنرال قونسول مصر به تصویب محتشم السلطنه وزیر خارجه لقب مفتح الدوله داده شده؛ بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۳۳۳ق [نشریه: ۷ – ۳۳۱]

۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۷

مورخ ۱۳ دلو ۱۳۴۰ تخاقوئیل به نام میرزا هاشم خان عضو وزارت خارجه که به تصویب میرزا حسین خان مشیرالدوله رئیس الوزراء و استدعاء حکیم الملک وزیر خارجه لقب مکرم الملک و نشان شیر و خورشید به او داده می‌شود، با امضاء حسین علی قاجار؛ بی‌کا، تا: ۱۳۴۰ق [نشریه: ۷ – ۳۳۱]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

فرمان اعطای خلعت متبرک به ضریح امام رضا (ع) به میرزا حسن مستوفی الممالک؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۳۵ق، جا: ایران؛ مهر: «العز لله انا ولی الله ابوالحسن علی بن موسی الرضا یا قاهر العدو و یا والی الولی و یا مظهر الجایب یا مرتضی علی» (مربع)، «هو العلی ورقه آستانه مبارکه رضویه علیه السلام» (بیضی)؛ ۱گ، ۷ سطر ۲۱ سانتی، اندازه: ۳۶/۳×۵۱سم [رایانه]

● **فرمان** / اسناد / ترکی

farmān

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۲۰

فرمان ترکی مورخ روز ۱۷ محرم ۱۳۲۹ به خط نستعلیق ترکی با دو مهر در پشت آن (دو طغرا)؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۳۳۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۵۱/۱۰۹

آغاز: بسمله. بودر که اول قورونددین کیم مدبرا مورقرون و دهور بویر وقتیکه؛ **انجام:** تغییر دین مصون سانالار. تحریر فی شهور شوال المکرم سنة ۱۲۲۱

فرمان صدارت میرزا شفیع صدرالاعظم، انشاء میرزا رضی تبریزی خوشنویس؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ ۲ص (۷۶–۷۷) [ف: ۹ – ۲۰۰]

● **فرمان** / اسناد / فارسی

farmān

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۰۵/۲-ف

فرمان یعقوب بهادرخان آق قویونلو، درباره بخشودن مال و خراج مدرسه منصوریه شیراز که صدرالدین محمد دشتکی (۸۲۸–۸۰۳) به پیشنهاد پسرش غیاث الدین منصور ساخته است، در تبریز در ۷ ذیقعده ۸۹۳، با چندین مهر و سجل گواهی، در فرمان‌های ترکمانان قراقویونلو و آق قویونلو از حسین مدرسی طباطبایی با عکس آن(۹۴–۱۰۶) چاپ شده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ در پایان در یک صفحه آمده که به دستور علی قلی خان مخبر الدوله وزیر علوم از این فرمان از روی اصلی که نزد حاجی میرزا حسین بوده است به کوشش حکیم باشی طولوزون فرانسه‌ای در جمادی الثانی ۱۳۱۴ چندین عکس برداشته شده است [فیلمها ف: ۳ – ۳۱]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۵

مورخ ذیقعده ۱۳۱۴ که مؤتمن السلطان میرزا مسعودخان منشی رموز پسر میرزا محمود خان مفتاح به تصویب مشیرالدوله وزیر خارجه در تخاقوی ئیل منصب نیابت دوم وزارت خارجه و لقب مفتاح الدوله می‌گیرد؛ بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۱۴ق، [نشریه: ۷ – ۳۲۸]

۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۰

مورخ رمضان ۱۳۱۶ که به تصویب امین السلطان صدراعظم میرزا حسین خان صدیق همایون حاکم ساوه وزرند می‌شود؛ بی‌کا، تا: رمضان ۱۳۱۶ق؛ مهر: صدراعظم [نشریه: ۷ – ۳۲۸]

۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۱

توشقان ئیل که میر عبدالله خان نواده میر آقاسی خان سرتیپ ایشک آقاسی باشی از کارکنان توپخانه یاور اول جزو توپخانه فوج اطریش شده است، ساعد الملک امیر تومان رئیس کل توپخانه او را به موجب همین حکم نظامی با این منصب بشناسد؛ بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۳۲۱ق [نشریه: ۷ – ۳۲۹]

۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۷

میرزا احمدخان نایب پسر معتمدالسلطان میر عبدالله سرهنگ توپخانه که در جزو توپچیان اطریشی در توپخانه کار می‌کرده است به تصویب قاسم خان امیر تومان رئیس کل قشون آذربایجان به درجه سلطانی جزو طایفه اطریشی می‌رسد؛ بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۳۲۵ق؛ مهر: نظام الملک مورخ ۱۳۰۰، حسن علی مورخ ۱۳۱۹، افخم السلطنه مورخ ۱۳۲۰، قاسم خان مورخ ۱۳۲۱، آجودان باشی، علی بن ابراهیم مورخ ۱۳۱۲ [نشریه: ۷ – ۳۳۰]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۸۹

فرمان ابوالفتح حسن علی بن جهان شاه (۸۶۲ و ۸۷۲ و ۸۷۳) در تولیت مزار قطب العراق سلطان شیخ محمود کرجی مورخ ۲۷ شوال ۸۶۶ به نام شیخ رضی الدین علی (یغما ۲۸:۲۷۸–۳۸۱)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶ سطر [ف: ۱۷ – ۳۱۵]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۷۷/۱

چند فرمان بدین‌گونه: ۱. فرمان صفوی درباره میرزا محمد مسیح قدیمی که وزارت کل الکای فارس که پیشتر از آن میرزا صادق بوده است به او داده می‌شود، شوال ۱۱۶۲، ۲. فرمان برای میرزا محمد کاظم پسر میرزا محمد مسیح قدیمی وزیر فارس که وزارت این الکا به او واگذار می‌شود، شوال ۱۱۷۸، ۳. حکم محمد صادق از روی فرمان شاهانه در این‌که از آغاز تخاقوی ئیل وزارت الکاء فارس با مداخل دیوانی آنجا به میرزا محمد کاظم پسر میرزا محمد مسیح وزیر فارس واگذار می‌شود، ۲۲ ذیحجه ۱۱۷۸، ۴. حکم لطف علی درباره میرزا محمد کاظم قدیمی وزیر الکای فارس که در همین سال تخاقوی ئیل وزیر آنجا است، ۳ شعبان ۱۲۰۳، ۵. فرمان فتح علی شاه قاجار در این‌که روستای پیراشکفت کوهمره فارس به ارث به حاج میرزا علی اکبر طبیب باشی شیرازی واگذار شده بود، جمادی الثانی ۱۲۴۶، ۶. فرمان ناصرالدین شاه در اینکه روستای پیراشکفت کوهمره باصرم فارس از آن میرزا محمد طبیب شیرازی چنانکه گزارش داده شده است رو به ویرانی نهاده و روستاییان آنجا پراکنده شده‌اند از این روی از امسال یونت ئیل پنجاه تومان از بابت تخفیفات فارس در باره او برقرار می‌گیرد که هر ساله دریافت کند، جمادی الاول ۱۲۷۵، ۷. فهرست عرض و استدعای میرزا محمد طبیب شیرازی به دربار پادشاه که روستای پیرا شکفت کوهمره فارس از آن من است و روی فزونی جمع دیوانی و مستمری اکنون ویران شده و درآمدی ندارد که بسنده باشد و کشاورزان آنجا پراکنده شدند، شاه نیز دستور می‌دهد که از تخفیف‌های فارس پنجاه تومان همه ساله درباره او هم تخفیف دهند، ۱۲۷۵، ۸. حکم حسام السلطنه که کسانی از رهگذریان و کاروانان و چاپاران که از شیراز به بندر بوشهر و از آنجا به شیراز می‌گذرند بدانند که ما هر راهی را به راهداری سپرده‌ایم از آنها است راه خانه زینان که به تفنگچیان را نگاهبانی کنند، شوال ۱۲۷۶، ۹. حکم حسام السلطنه که به فرمان پادشاهی روستای پیراشکفت کوهمره باصرم از آن میرزا محمد حکیم باشی پسر حاجی میرزا علی اکبر طبیب باشی شیراز در جمع آن بلوک هست، ربیع الاول ۱۲۷۶، ۱۰. فرمان ناصرالدین شاه که حسام السلطنه مراد میرزا روستای پیراشکفت بلوک کوهمره باصرم فارس را که از آن میرزا محمد حکیم باشی فارس است و رو به ویرانی نهاده است به او واگذارد و صد تومان نقد از بابت تخفیفات دیوان همایون درباره مردم فارس از مالیات آنجا از او نگیرد تا او آسوده باشد، رجب ۱۲۷۷، ۱۱. حکم یمین الدوله مسعود که به فرمان پادشاهی روستای پیراشکفت بلوک کوهمره باصرم فارس از آن حاجی میرزامحمد حکیم باشی فارس است، ذیقعده ۱۲۷۹، ۱۲. حکم حسام السلطنه که به فرمان پادشاهی صد و پنجاه تومان تبریزی از بابت تخفیف فارس درباره حاجی میرزا محمد حکیم باشی برقرار است، جمادی الاول ۱۳۸۲، ۱۳. به درخواست میرزا احمد علی مستوفی، کوهمره جروق کازرون و کشت‌زارهای آن که خالصه دیوانی است در سال آینده یونت ئیل به او واگذار می‌شود، شعبان ۱۳۱۱، ۱۴. حکیم عین الملک خطاب به میرزا علی محمدخان مستوفی حاکم کازرون بداند که طبق تلگراف فرمان فرمای فارس کوهمره جروق کازرون تیول میرزا احمد علی خان مستوفی است و مالیات و متوجهات آنجا از جمع بلوک کازرون بیرون است با رعایای او سروکاری نداشته باشید، ۲۳ شوال ۱۳۱۱، ۱۵. رکن الدوله بهادر به مؤیدالملک دستور می‌دهد که تلگراف کند که کوهمره جروق به میرزا احمد علی مستوفی پسر حاجی میرزا محمد حکیم باشی واگذار شده است، ذیحجه ۱۳۱۱، ۱۶. ریش سفیدان و کدخدایان و مردم کوهمره جروق بدانند که به فرمان همایون و دست خط فرمان فرما آنجا تیول آقا میرزا احمد علی مستوفی است و از جزو جمع بلوک کازرون بیرون است، محرم ۱۳۱۲، ۱۷. حکم عین الملک به میرزا یوسف خان نایب الحکومه کازرون که کوهمره جروق مانند پیش بجای مواجب تیول میرزا احمد علی مستوفی است،

محرم ۱۳۱۲، ۱۸. حکم رکن الدوله که طبق فرمان همایونی کوهمره جروق و راهدار خانه مسقان در کازرون از امسال یونت ئیل تیول میرزا احمد علی مستوفی است، ربیع الاول ۱۳۱۲، ۱۹. فرمان ناصرالدین شاه که میرزا احمد علی مستوفی دیوانی در فارس خدمت می‌کند و شایستگی دارد کوهمره جروق کازرون تیول او بوده، و صدر اعظم و حاکم فارس درخواست کردند که این فرمان صادر شود که آنجا تیول او باشد و او بتواند هر گونه که بخواهد درباره آنجا داد و ستد کند جز فروش به خارجه که مجاز نیست، ربیع الاول ۱۳۱۳، ۲۰. فرمان مظفرالدین شاه قاجار به فرمان فرمای فارس و بندرات که کوهمره جروق خالصه دیوانی در سال گذشته قوی ئیل طبق فرمان به میرزا احمد علی خان حشمته المالک واگذار شده، جمادی الاول ۱۳۱۵، ۲۱. حکم فرمان فرمان‌سالار لشکر به مشهدی خیرالله کلانتر و سرور تفنگچیان و نگاهبانان خانه زنیان که از کالاهای کاروانها در بیابانها نگاه داری کند و نگذارد که بیگانگان از چراگاههای سامان و بیان خانه زنیان و پیراشکفت بهره برند، شوال ۱۳۱۵، ۲۲. حکم فرمان فرما سالار لشکر که سال‌های سال میرزا علی اصغرخان سر رشته دار یک صد تومان مواجب داشته و خواسته است که رقمی در این باره نوشته شود، در ۱۳۱۶، ۲۳. فهرست درخواست کشاورزان جرمقان و سرداب و پیراشکفت و خان زنیان که زیان کرد و تاوان ویران شدن سیم و غرغره تلگراف شیراز تا انزلی زمین‌داران می‌داده‌اند و در خان زنیان هم بازماندگان حاجی محمد ابراهیم آن را می‌پرداختند، اکنون می‌خواهند آن را از مردم همه روستاها دریافت دارند. ما می‌خواهیم که اکنون نیز مانند پیش رفتار شود، مویدالدوله دستور میدهد (در بالای نامه) که این پول را از کسانی که سیم تلگراف در زمین آنها نیست نخواهند بلکه زمین‌دارانی که سیم در زمین آنها می‌گذرد بایستی از آن نگه‌داری کنند تا زیانی به بار نیاید، ربیع الاول ۱۳۱۸؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۷ - ۳۰۴]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۹/۲۴

از جانب شاه سلطان حسین صفوی درباره ترک شراب و قمار؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: میشن، اندازه: ۱۷/۲×۲۸/۲سم [ف: ۸ - ۶۸]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۷۱/۳

نسخه اصل: مرکز احیاء میراث اسلامی، قم، شماره ۲۰۷. فرمانی به مهدی قلی خان ایشک آقا باشی شاملو؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲ص (۱۸۸-۱۸۹) [عکسی ف: ۵ - ۳۹۱]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۳۹

از جمله فرامین عهد صفوی است. فرمان منصوب در چار سوی تهران مورخ ۹۸۶؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱گ (۳۲۹) [مختصر ف: - ۴۵۶]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۲۵/۲

شامل: سواد فرمان نایب السلطنه که در باب تخلیه خوی و اورمی به عهده پولکنیک لارژوف صاحب منصب روسی قلمی شده در شوال ۱۲۴۳، قائم مقام از قول نایب السلطنه به آصف الدوله نوشته، سواد خط قایم مقام به میرزا موسی خان برادر خود، سواد خط قایم مقام دو فقره است به برادر خود میرزا موسی خان نوشته، سواد خط قایم مقام به برادرش میرزا موسی خان نوشته، اشعار در باب مصالحه دولت روس و دولت ایران در ۱۲۴۳، از مجربات حکیم کاظولانی طبیب انگلیس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۸گ (۲۲۵-۲۳۲پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۱ - ۱۳۵]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۷۶/۱۰

فرمانی به مهر رکن الدوله درباره تخفیف مالیات یکی از علماء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تاریخ مهر ۱۲۸۲، مهر: مستشار الملک؛ اندازه: ۲۶/۵×۴۴سم [ف: ۱۶ - ۶۳۵]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۷۶/۱۳

فرمان به خط علی بن ابی الحسن الموسوی سنانی الملک سلطان العلماء هند؛ در دکن درباره لقب میرزا عباس خان موید الشعرا از طوف نواب نظام الملک محبوب علی شاه و مهاراجه کشن پرشاد؛ خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۲۶/۵×۴۴سم [ف:۱۶-۶۳۶]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۴۲

فرمان همایون به افتخار بزرگان کمپنی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ - ۳۴۲]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۴۳

فرمان وزارت نواب جهانگیر میرزا حاکم کوه گیلویه؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ - ۳۴۲]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۴۷

فرمان منشی الممالکی به نام میرزا محمد تقی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ - ۳۴۲]

۱۷. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۰۹

فرمان شاهانه، مورخ ربیع الاول ۱۲۰۹ که محمدتقی خان بیگلربیگی چهاربار خربزه و یکبار انار بار خانه فرستاده و پذیرفته شده است؛ بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۰۹ق [نشریه: ۴ - ۳۸۹]

۱۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۵۳

فرمان محمد قلی خلف فتح علی شاه مورخ جمادی الاول ۱۲۳۶ که مبلغ دو تومان و پنج خروار شال درباره ملا گل محمد و ملا محمد علی و ملا تقی فرزندان ملا علی اکبر نوری برقراری می‌شود؛ بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۳۶ق [نشریه: ۷ - ۳۳۳]

۱۹. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۵۸/۱۰

حکم ولایتی است مربوط به حسنعلی خان فرمانروای فومن و کسگر و تولم و انزلی درباره مخارجی که در خرید کالاهای مورد نیاز مصرف شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۴۰ق؛ ۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۴۰۷]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۸۷

پیش نویس فرمانی است که برای علمای دار الخلافه صادر شده

است در این فرمان گفته شده که علیجاه میرزا داود خان من باب انتقالی که از مرحوم منوچهر خان معتمد الدوله به او شده از دو سه سال قبل تا کنون از قرار بعضی نوشتجات و وصیت نامه و غیره ... از مرحوم حاجی محمد رحیم تاجر و ترکه او مبلغی خطیر نقد و جواهر الات ادعا می‌کند. در این فرمان گفته شده که ادعای این شخص به مجلس شورای کبری احاله شده و اولیای دولت با کمال دقت امر را مورد تحقیق قرار داده اند ولی چون کارهایش از راه شرعی تحقیق باید آن جنابان ... متفقا چند روزی صرف اوقات نموده ... که برای خاطر همایون در فقرات مزبور شبهه و تزویری باقی نماند و موافق حکم شرع رفتار شود؛ بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۸۱ق؛ ۱۴ سطر [ف: ۱۵ – ۱۰۰]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۷۰

فرمانی است خطاب به معتمد الملک؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۹۱ق؛ با مهر در بار سلطنتی در صدر فرمان؛ کل فرمان ۸ سطر (۱۰×۱۷) [ف: ۱۵ – ۹۵]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۹

فرمان واگذاری روستای بیرام اسکو به میرزا صادق خان بر صدیق حضرت. با مهر و امضای محمد علی شاه هنگام ولایت عهد در جمادی الاول ۱۳۱۷؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۱۰ سطر (۱۳×۱۸)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [سنا: ف: ۲ – ۲۸۱]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۶۰/۱۱

آغاز: چون حکمت بالغه حضرت رب الارباب که میراب لطف عامش ماء معین مشیت را بارض جرز قوابل ممکنات رساند؛

انجام: بعد از منعم حقیقی رتبه خداوندی و ترتیب بر زیردستان دارند چه خواهد بود بجز اغماض و آمرزش؛ من بد کنم و تو بد مکافات کنی ×× پس فرق میان من و تو چیست بگو

فرمان قنات احداثی است که وقف بر اهالی قم شده؛ خط: تحریری، کا: وحید اشراقی، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا، ۱۱ص (۳۴۵–۳۵۵)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲۶ – ۴۳۸]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۸

حومه شیراز به میرزا زین العابدین خان مدیرالسلطنه در رمضان ۱۳۱۶ ایت ئیل (فارسی) که آن را تملک کند و مالیات آن را بپردازد، به درخواست میرزا علی اصغرخان صدر اعظمی از سوی (محمد علی) شاه این واگذاری شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا،تا:قرن۱۴؛۴سطر(۱۳×۱۹)،اندازه:۲۰×۲۷سم[سنا:ف:۲ – ۲۸۱]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۱۱۶

فرمان ملک کیومرث بن بیستون یاوندی به متولی بقعه شیخ مجدالدین کیا آملی؛ خط: نسخ، کا: محمد عارف خان افندی، تا: ذیقعده ۱۳۰۳ق؛ ۲ص (۶۱۰–۶۱۱) [مختصر ف: – ۵۸۳]

۲۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۷

درباره اینکه میرزا ابوالقاسم مشیر لشکر با ولی عهد به دربار آمدند و به حضور رسیدند و یک هزار تومان از تفاوت عمل گمرک آذربایجان درباره او مقرر شده است؛ بی‌کا، تا: محرم ۱۳۱۵ق [نشریه: ۷ – ۳۲۸]

۲۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۵

فرمان مورخ ۱۳۱۹، با مهر منصور الملک که میرزا محمد علی خان منصب پیش خدمت مخصوص می‌گیرد؛ بی‌کا، تا: ۱۳۱۹ق [نشریه: ۷ – ۳۲۹]

۲۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۵

فرمان و امتیازنامه مظفرالدین، درباره ضبط اصوات آمریک که خریداری شود، آراسته و زرین؛ بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۳۲۳ق [نشریه: ۷ – ۳۳۰]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۷

از دربارشاهی نامه در سه ستون به امین الملک وزیر عدلیه نوشته شده است درباره معطل شدن مالیات بعضی نواحی و ادعای مودیان و عدم پرداخت وجوه حقه دیوان و به امین الملک دستور داده شده است که از روز چهارم محرم دو سه روز به کار مودیان رسیدگی کند و گزارشی به عرض برساند و در صدر نامه مهر دربار سلطنتی قرار دارد؛ خط: شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ ابعاد متن: ۵×۶ [ف: ۱۵ – ۷۹]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۱۴

خطاب به معتمد الملک، فرمان بخشودگی رعایای رشت و لاهیجان است از برخی مالیات‌ها؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۷ سطر (۵×۱۳) [ف: ۱۵ – ۸۱]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۳۲

خطاب به معتمد الملک در این نامه درباره سفر شاه برشت سخن رفته و در آن گفته شده که در ساعت ورود میخکوف و همراهانش به حضور بیایند و دستور داده شده که این شرفیابی یک ساعت بعد از ورود ما به عمارت صورت گیرد. این نامه گویا به خط ناصر الدین شاه است و بصورت چلیپا نوشته شده؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۵ – ۸۹]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۴۲

در آن نسبت به شکایات و تظلم بعضی رعایا دستوراتی صادر شده است؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۵ – ۹۱]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۵۳

که در آن دستور رسیدگی دفاتر کار ولایات از جمله شهر قم و کاشان و اصفهان و شیراز داده شده؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۵ – ۹۲]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۵۸

فرمانی است برای افزودن بر قیمت محمولات پستی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۸ سطر (۷×۸) [ف: ۱۵ – ۹۳]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۶۶

راجع به حرکت موکب ملوکانه در تاریخ بیستم ذیحجه به صوب فارس در این نامه دستور تهیه وسایل مسافرت از جمله احضار یکصد سوار طالشی با تمام تجهیزات از لباس و سلاح و غیره؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۵ – ۹۵]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۷۱

پیش نویس فرمانی است درباره وظایف دولت و رعیت که بعد از یافتن استقلال مراتب و مناصب در کارها رعایت گردد در این پیش نویس اولا راجع به حکام ممالک محروسه و وظایف آنان سخن رفته است، ثانیا از حفظ مراتب و حقوق طبقات نوکر خاصه صف قشون گفتگو می‌کند. سپس نوشته شده است که حاجی میرزا حسین مشیر الدوله از تصدی خدمات درباری معاف و اداره قشون ظفر نمون و عساکر بشخص همایونی مختص شده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ابعاد متن: ۱۶×۲۰ [ف: ۱۵ – ۹۶]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۷۶

فرمانی است درباره انتصاب میرزا زین الدین سرهنگ به ریاست اداره پستخانه و ارتقاء وی بدرجه ژنرالی آن اداره در این فرمان پس از تمجید و تحسین خدمات نامبرده در اداره مذکور گفته شده موتمن السلطان میرزا محمد علیخان رئیس کل اداره جلیله عالیجاه میرزا زین الدین را باین سمت برقرار بدانند، و شرایط مقرره این کار را به او تفویض دارند. تاریخ این فرمان ربیع الاول سنه ۱۳۱(؟) است؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۵ – ۹۷]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۸۴

درباره انعام دادن به برادر محمد خان، انعام و مخارج همراهان سر دار محمد خان، انعام عطاء الله خان، در این نامه اجرای فرمان همایونی درباره مسعود خان و محمد عثمان خان موقوف شده، و دستور پرداخت یکصد تومان بیار محمد خان داده شده؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۵ – ۹۹]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۹۰

در مورد معادن ایران و اینکه شخص همایونی در اکتشاف معادن اقبال مخصوص دارند در این نامه اداره کل معادن به حکیم الملک محول گردیده و گفته شده است که با کمال اهتمام و کفایتی که در او سراغ داریم این خدمت مهم را موافق میل و اراده ما ... تقدیم برساند؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۵ – ۱۰۱]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۹۲

نامه درباره موقوف شدن مجلس تنظیمی است و گفته شده است پس از آنکه اسباب بی نظمی گردید به کلی موقوف شد؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۵ – ۱۰۱]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۱۲۵

این فرمان از طرف فتحعلی شاه برای کسانی صادر شده است که در جنگ ایران و روس نسبت به پادشاه وفاداری از خود نشان داده‌اند؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جدول زرین لاجورد و مشکی و شکل و نشان در میان فرمان نقاش شده، متن این شکل مدور مشکی میان آن با شبیه خورشید و یک شعر در حاشیه، روز سختی در وفاداری چو گشتند امتحان ×× چاکران را از وفا شاه جهان داد این نشان؛ ۲۲ سطر (۱۵×۲۶) [ف: ۱۵ – ۱۱۰]

۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۱۲۶

یک فقره فرمان نمره دو برای مقرب الخاقان آقا میرزا اسماعیل نایب الوزراه تاریخ این نامه شعبان ۱۳۰۱ می‌باشد، و در حاشیه این فرمان دستور صادر شده و نیز به خط مسیو باتان مطالبی نوشته شده و مهر مسیو باتان در پشت فرمان زده شده است؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۵ – ۱۱۰]

۴۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۳۱-ف

نسخه اصل: نسخه آقای حسن مفتی. درباره ملامحمد مفتی ساوجبلاغی مورخ ۱۳۱۸؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ – ۱۴۷]

۴۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۲۰-ف

نسخه اصل: نسخه آقای دکتر محمد علی هدایتی (چاپ شده در ۱۳۴۴). فرمان و اسناد تولیت امام زاده عبدالعظیم در شهر ری؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ – ۱۴۷]

۴۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۴۶/۴-ف

نسخه اصل: ۴-۹۱۸۹، از دانشگاه. ابوالفتح حسن علی بن جهان شاه قراقویونلو درباره تولیت مزار شیخ محمود کرجی در ۸۶۶؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۱۱۷]

۴۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۸۶-ف

نسخه اصل: انجمن آثار ملی. فرمان همایون درباره قرارنامه تجارتی با بهمن میرزا صاحب اختیار آذربایجان مورخ ذیقعده ۱۲۵۹؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸گ، ۱۱ سطر (۱۴×۲۱) [فیلمها ف: ۲ – ۱۹۲]

۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۲۲-ف

نسخه اصل: از روی عکسی آقای محمد تقی مدرس رضوی. فرمان‌های سده یازدهم، درباره املاک خراسان، نه طغرا است مربوط به تیول و حق النظاره برای خدمات آستان رضوی به نام میرزا ابوطالب رضوی و میرزا غیاث و میرزا معصوم و میرزا محمد محسن از سادات رضوی (چاپ به کوشش آقای ایرج افشار)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ – ۲۵۳]

۴۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۷۹

دویست تومان تخفیف موضوع از حشو جمع مراغه خطاب به محمد جعفرخان حاکم آنجا درباره میرزا فضل الله که چون شیخ الاسلام درگذشته است با آگاهی او میان تهی دستان قسمت شود، مورخ شعبان ۱۲۹۳ با مهر ولی عهد مورخ ۱۲۸۷ در بالا؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: احمد، صاحب دیوان؛ ۱گ، ۹سطر، اندازه: ×۳۷سم [ف: ۱۷ – ۱۴۵]

۴۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۰۳

مواجب برای محمد خلیل خان خطاب به میرزا نصرالله خان مشرالدوله؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۷ – ۳۶۴]

۵۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۹

فرمان مورخ صفر ۱۳۱۱ که میرزا مسعودخان منشی تحریرات رمز در ئیلان ئیل لقب منشی رموز گرفته است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: صدر اعظم، قوام الدوله، محمد حسن [نشریه: ۷ – ۳۲۴]

۵۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۸

فرمان و حکم «دیوان خانه اعظم ممالک محروسه ایران» با مهر دارای شیر و خورشید بی تاریخ سال در اینکه آقا ابوالقاسم تاجر

تبریز به دیوان خانه آمده و گفته که من به حاجی علی اصغر اهری سرای دار امانتی سپرده بودم و کار ما به مصالحه کشده و پای حاجی ملا جعفر در این جا به میان آمده بود و دولت این کار را فیصله داده بود، با نشانه ها دیوانی در پشت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۳۳۱]

۵۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۸۹۷

آغاز: دستورالعمل مواجب وسیورسات هذه السنة ... ناخوانا

کتابچه دستورالعمل مواجب و سیورسات قشون ولایت سمنان در توشقان ئیل سنه ۱۲۹۷ قمری می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «وزیر لشکر» (بیضی)؛ جلد: مقوا، ۳گ، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف مخ: ۲ - ۸۸۲]

۵۳. رشت؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲

فرمان مورخ جمادی الثانی ۱۲۳۶ درباره ملاصفر علی رحمت آبادی و برقراری ۲۰ تومان وظیفه از متوجهات رحمت آباد در حق او؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۳۹۱]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۷۹

نه قطعه سند است شامل: ۱. فرمان ناصرالدین شاه در اعطای منصب فراشی دربار برای حسینقلی خان در ذیقعده ۱۳۰۳، ۲. فرمان اعطای لقب هژبر الدوله به حسینقلی خان میرپنجه در ربیع الثانی ۱۳۱۴ از ناصرالدین شاه قاجار، ۳. فرمان اعطای درجه سرتیپی به حسینقلی خان از ناصرالدین شاه قاجار در شوال ۱۳۱۲، ۴. فرمان اعطای درجه سرتیپی به حسینقلی خان از ناصرالدین شاه در ماه رمضان ۱۳۱۰، ۵. فرمان پیش خدمتی برای طهماسبقلی خان سرتیپ در ربیع الثانی ۱۳۰۶، ۶. فرمان اعطای دو قریه در قراچه داغ به محمد باقر خان یوزباشی به رسم تیول در محرم ۱۲۹۲، ۷. فرمان اعطای منصب قوللر آقاسی گری برای محمد باقر خان یوزباشی در شعبان ۱۲۹۷، ۸. فرمان اعطای سبز مخصوص آن درجه برا حسینقلی خان میرپنجه کشیک خانه در رمضان ۱۳۲۰، ۹. فرمان درباره رسیدگی به شرارت اشرار در اسدآباد، در صفر ۱۳۲۲؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: مختلف، بی‌تا؛ نوعاً فرمان امضاء و مهر ناصرالدین شاه را دارد، مجدول و مذهب؛ ۹گ [ف: ۳۱ - ۱۶۱]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۸۱

فرمانی است که برای حاجی محمد ابراهیم مجتهد گیلان صادر شده است مشار الیه در این فرمان مورد تقدیر ملوکانه قرار گرفته و ضمن صدور فرمان عبای ترمه بوی اهدا شده است. تاریخ فرمان شهر صفر ۱۲۹۲؛ خط: نستعلیق عالی بی‌کا، بی‌تا؛ ابعاد متن: ۱۲×۲۳ [ف: ۱۵ - ۹۸]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۸/۴۳

فرمان درجه سیم سرتیپی و اعطای نشان و حمایل آن به میرزا رضا خان سرهنگ مهندس در ۹ جمادی الاول ۱۳۱۰ق تخاقوی ئیل؛ بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ جلد: چرم مذهب، ۱ص (۳۷۴)، اندازه: ۱۲/۶×۲۱/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۹۷]

۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۸/۶۴

آغاز: در اوقات شیوع این غایله هایله دمی از تدارک حفظ نفوس محترمه خلق نیاسوده الحق

فرمان اعطای لقب خاتم الاطباء به میرزا محمدخان طبیب افواج قراول خاصه و شرح اقدامات او؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۴ص (۴۵۷-۴۶۰)، اندازه: ۱۲/۶×۲۱/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۹۸]

۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۸/۳۳

در ۹ ربیع الاول ۱۳۱۰ق، فرمان اعطای لقب و نشان، در نسخه ما متن فرمان نیامده و تنها به ذکر اسامی و نشانهای اعطایی اکتفا شده است؛ بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ جلد: چرم مذهب، ۱ص (۳۳۴)، اندازه: ۱۲/۶×۲۱/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۹۶]

۵۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۳۸

فرمان اعطای نشان بوزیر دولت انگلیس؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ - ۳۴۱]

۶۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۱

فرمان در اینکه به معتمدالسلطان میرزا مهدی خان لنکرانی به تصویب اتابک اعظم یک قطعه نشان از درجه دوم داده می‌شود؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۳۲۵]

۶۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۸

فرمان درباره اینکه به میرزا اسکندرخان عضو اداره پست در محرم ۱۳۲۰ نشان شیر و خورشید از درجه سیم داده می‌شود؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۳۲۹]

۶۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۹۳/۳

آغاز: فرمان اکبر پادشاه به شهباز خان، چون پیش نهاد همت اعتدال گزین و نیت معدلت آئین این نیازمند درگاه که به نیاز از ابتدای؛ **انجام:** بعواطف ظل الهی امیدوار که ذات مقدس ما از عفو و لطف او است.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج حنایی، ۳گ (۳۰-۳۲)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۲۳۶]

۶۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۴۸/۶

فرمان اکبر شاه گورکانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳گ (۲۷۲پ-۲۷۴ر) [مختصر ف: - ۵۸۲]

۶۴. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۷۲

فرمان الوند بهادر، در کتاب دکتر عبدالحسین نوائی چاپ شده است؛ بی‌کا، تا: ۹۰۴ق؛ تمام به طلا نوشته شده [نشریه: ۶ - ۵۹۹]

۶۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۲۳

فرمان امپراطور روس و لهستان و فنلاند و جز اینها مورخ ۱۸۸۹ که به مرتضی خان پیش خدمت شاه ایران نشان درجه دوم استانیسلاو با ستاره داده می‌شود، با مهری به زبان روسی چسبیده با آن بالاک؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۳۳۸]

۶۶. تهران؛ خان ملک ساسانی؛ شماره نسخه:۳۲

فرمان اوزن حسن، که در آثار ایران به چاپ رسیده؛ بی‌کا، بی‌تا

[نشریه: ۵ – ۱۱۵]

۶۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۴۴

فرمان به افتخار احمد پاشا؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ – ۳۴۲]

۶۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۳۰

به تاریخ ۱۲۲۵، فرمان به افتخار شاهزادگان در بروجرد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ – ۳۴۱]

۶۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۵۸

فرمان به افتخار شجاع السلطنه در منع از تعرض به مردم یزد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ – ۳۴۲]

۷۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۵۲

فرمان گویا از قهرمان میرزا که مهرش درست خوانده نمی‌شود به حاجی کاظم خان حاکم خلخال درباره معافی برادران و عموزادگان میرزا عبدالرحیم کتاب دارای دارای باشی در خلخال از مالیات در شعبان ۱۲۵۰؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۳۳۳]

۷۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۲۲

فرمان به روسی در دورو با مهر مورخ ۱۸۷۸ شماره ۹۷۳۱ که بالاک چسبیده شده و در گوشه آن به فارسی نوشته شده «عالی جاه مجدت و نجدت همراه میرزا محمود استانیسلاس درجه دوم از دولت بهیه روسیه سنه ۱۲۶۹»؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۳۳۸]

۷۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۱

فرمان به سام خان ایلخانی، در اینکه حشمة الدوله حکمران خراسان شده و از او اطاعت کنید؛ بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۷۵ق [نشریه: ۷ – ۳۱۹]

۷۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۵/۴۴

فرمان برای دارالسلطنه هرات؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۸۰ق؛ جلد: گالینگور، ۱ص (۳۳۹)، اندازه: ۱۵/۶×۲۷/۸سم [ف: ۲۹/۱ – ۴۲۸]

۷۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۱۹/۷-ف

فرمان برای محمد تقی خان بیگلر بیگی در ربیع الاول ۱۲۰۹؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ – ۷۰۹]

۷۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۱۹

فرمان به نام میرزا اسحق خان، عضو وزارت خارجه که با تصویب میرزا علی اصغر خان اتابک اعظم و میرزا نصرالله خان مشیرالدوله وزیر خارجه یک قطعه نشان شیر و خورشید از درجه اول با حمایل آن در شوال ۱۳۲۰ به او داده شده است؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۳۲۹]

۷۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱

فرمان آستان قدس رضوی، مورخ صفر ۱۲۳۸ با مهر مخصوص آن که آقا ابوالقاسم از خادمان کشیک ثالث شده؛ بی‌کا، تا: صفر ۱۲۳۸ق [نشریه: ۷ – ۳۱۷]

۷۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۵

به محمود میرزای امیر تومان پسر رکن الدوله فرمان فرمای فارس لقب مشار الملک داده می‌شود؛ بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۱۳ق؛ مهر: صدراعظم [نشریه: ۷ – ۳۲۷]

۷۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۷۱

دستور مورخ۱۲شوال۱۳۳۶ به مفتاح الدوله جنرال قونسول دولت ایران در هندوستان با رتبه وزیر مقیم در آنجا که باید به سوی محل مأموریتش برود؛بی‌کا، تا: ۱۲ شوال ۱۳۳۶ق [نشریه: ۷ – ۳۳۴]

۷۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۷۶/۱۲

فرمان به مهر صدراعظم درباره برقراری تیول ظل السلطان، در اصفهان مورخ شوال ۱۳۱۳؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۲۶/۵×۴۴سم [ف: ۱۶ – ۶۳۶]

۸۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۱۹/۲۵

فرمان به وزیر گیلان؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: میشن سیاه، ۱گ (۱۶ر–۱۶پ)، اندازه: ۱۷/۲×۲۸/۲سم [ف: ۸ – ۶۸]

۸۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۲۱

به زبان فرانسه که نشان تاج فولاد به میرزا مسعودخان منشی رموز مفتاح الدوله در۶سپتامبر۱۸۸۳داده شده؛بی‌کا،بی‌تا[نشریه: ۷ – ۳۳۸]

۸۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۳۵

فرمان ترجمان؛خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳ [ف: ۷ – ۳۴۱]

۸۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۴۰

فرمان تفویض منصب ملک الشعرائی به محمد حسین خان کاشی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ – ۳۴۱]

۸۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۵۲

فرمان تفویض منصب منادمت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ – ۳۴۲]

۸۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۴۸

فرمان تفویض ولایات عربستان و لرستان به نواب محمد حسین میرزا؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ – ۳۴۲]

۸۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۵۵

فرمان تفویض ولایتعهدی به محمد میرزا؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ – ۳۴۲]

۸۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۵۴

فرمان تفویض ولایت کرمان به شاهزاده حسنعلی میرزا شجاع السلطنه؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق [ف: ۷ – ۳۴۲]

۸۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۵۷

فرمان تولیت روضه رضویه؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ – ۳۴۲]

۸۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۳۱

فرمان تولیت روضه معصومه قم به نام میرزا اسدالله خان؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ – ۳۴۱]

۹۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۵۱

فرمان تیول قریه خمسه و ده نور؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، [ف: ۷ – ۳۴۲]

۹۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۵

فرمان تیول میرزا هاشم خان؛ در بقراباد گرم رود آذربایجان که مالیات آنجا را که سی و دو تومان شش هزار و پنجاه دینار و یازده خروار و پنجاه و دومن جنس است همه ساله بگیرد، مورخ جمادی الثانی ۱۳۰۶ سیچقان ئیل؛ بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۳۰۶ق [نشریه: ۷ - ۳۲۲]

۹۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۱۹/۵-ف

فرمان جلال الدوله برای میرزا فتح الله در ذیقعده ۱۳۱۷؛ بی‌کا، تا: محرم ۱۳۱۸ق [فیلمها ف: ۱ - ۷۰۹]

۹۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۹۷۵/۵۲

آغاز: اعتضاد خلافت و فرمان روائی، اعتماد سلطنت و کشورستانی ...

فرمان جلال الدین اکبر پادشاه به خان خانان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳گ (۱۰۳پ-۱۰۵پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷ - ۹۸]

۹۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۸۷

فرمان جهانشاه به شرفاء مکه در باب تعیین امیر الحاج، تاریخ صدور فرمان ۲۵ ذیحجه ۸۷۰؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۴۹۷) [مختصر ف: - ۴۵۵]

۹۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۹۷/۳

فرمان برای آقا عبدالله بیکای دامغانی پسر محمد حسین؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ رجب ۱۲۳۲ق [ف: ۵ - ۳۳۸]

۹۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۳۷

فرمان حکومت بحرین و بندرعباس به نام سعیدخان سرتیپ؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق، [ف: ۷ - ۳۴۱]

۹۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۳۹

فرمان حمزه میرزا صاحب اختیار مملکت آذربایجان مورخ جمادی الاول ۱۲۶۸ با مهر ناصرالدین شاه درباره مخارج فراش خانه و خیام خانه خود او از ابواب جمع حاجی علی خان حاجب الدوله فراش باشی و از مالیات سال آینده و اینکه هزار تومان مالیات آذربایجان از آن اوست، با نشانه ها دیوانی در پشت؛ بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۶۸ق [نشریه: ۷ - ۳۳۱]

۹۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۳۶

فرمان خوشنویسی و در زمره کتاب قرار گرفتن میرزا محمد علی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ - ۳۴۱]

۹۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۳/۷۷

آغاز: حکم جهان مطاع شد آن که چون قافله سالار قضا رشته امکان را به ید امتاع (؟) کامیابی ما نموده و ابواب مخازن حرام بر روی ما گشوده

فرمان درباره امور تجاری حسین خان ملک التجار، به تاریخ ربیع الاول ۱۰۵۸ق؛ خط: نستعلیق، کا: جعفر بن محمد بدیع، تا: ۱۱۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛ ۱گ (۳۰۵ر-۳۰۵پ)[ف:۲۹/۱-۱۴۳]

۱۰۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۳۸/۲

فرمان درباره رفتن به قلعه تبرک؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ رجب ۱۱۱۲ق [ف: ۷ - ۸۱]

۱۰۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۴۲

فرمان درباره محمد قلی میرزا و مقرری وی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ گرفت خاتم شاهی ز قدرت ازلی ×× قرار در کف شاه زمانه فتحعلی؛ ۸ سطر (۱۹×۲۴) [ف: ۱۹ - ۴۵۸]

۱۰۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۴۰

فرمان درباره معیر الممالک جهت آبیاری باغ وی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۵۱ق؛ مهر: «محمد شاه غازی ... باوج نگین آمد شکوه رونق دین آمده»؛ ۶ سطر (۴۵/۵×۵۷) [ف: ۱۹ - ۴۵۸]

۱۰۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۵۶

فرمان در خصوص جزیره قشم و احضار نیروهای انگلیسی که به اعیان انگلیس صادر شده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ - ۳۴۲]

۱۰۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۸۹/۸

فرمان رفیع الدین محمد الحسینی الذهبی به آقا عبدالله بیکانی دامغانی، فارسی در ۲۵ رجب ۱۲۳۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۶ق؛ جلد: تیماج، ۵ص، ۱۶ و ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۸×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۴۷۰]

۱۰۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۴۰

فرمان رکن الدوله مورخ محرم ۱۳۰۱ در اینکه کلانتری خفر با حاجی محمد حسن خان کهدانی بوده و او در گذشته و اینک با مشهدی عابد پسر او است؛ بی‌کا، تا: محرم [نشریه: ۷ - ۳۳۲]

۱۰۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۲۸

فرمان سرحد داری عراق عرب برای امیر زاده محمد حسین میرزا پسر محمد علی میرزا؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ - ۳۴۱]

۱۰۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۴۱

فرمان شاه در پاسخ نامه حاکم بمبئی هندوستان در باب بحر العجم؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ - ۳۴۲]

۱۰۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۳/۵۸

آغاز: فرمان همیون شرف نفاذ یافت آن که ایالت و شوکت پناه ابهت و ... دستگاه زبدة الامراء العظام

فرمان شاهنشاه به علی پاشا؛ خط: نستعلیق، کا: جعفر بن محمد بدیع، تا: ۱۱۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مذهب، ۱ص (۲۰۴پ) [ف: ۲۹/۱ - ۱۴۰]

۱۰۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۹۳/۴

آغاز: متصدیان مال و استقبال و کارفرمایان جز و کل ممالک محروسه بدانند که درین هنگام؛ **انجام:** کمال اهتمام لازم دارند و دقیقه از دقایق امر لازم التباع فرو نگذارند.

فرمان شاهنشاه در منع زکات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۳گ (۳۳-۳۵)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۲۳۶]

۱۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۴۵
فرمان صدارت و اعطای اقطاعات یزد به نام میرزا محمد نواب یزدی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ – ۳۴۲]
۱۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۳۲
فرمان طبابت شاهزاده محمد میرزا طبیب باشی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ – ۳۴۱]
۱۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۵۰
فرمان فتحنامه که در یکی از غزوات روسیه صادر شده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ – ۳۴۲]
۱۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۸۴/۴
فرمانفرمای هند در اوقات سفر شاه مرحوم به هرات نوشته است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی منشی کوچک تفرشی، تا: ۱۲۹۷ق [ف: ۷ – ۳۸]
۱۱۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۱۸
فرمان قلم نشان همایون از سلطان عبدالمجید عثمانی برای میرزا محمودخان مفتاح الملک کاتب وزارت خارج مورخ روز ۲۰ جمادی الثانی ۱۳۱۰؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۳۳۷]
۱۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۶۰/۱۰
آغاز: از آنگاه که تاثیر اشعه تجلی اول و اشراق انوار صبح ازل آشوب ایجاد در ذرات هیاکل کاینات انداخته؛ **انجام:** و حرمت او را در هر مرتبه از مراتب سلوک علی حسبها منظور دارند بدم و قدم با او همراهی و بقلب و لسان از او هوا خواهی نمایند و در عهده شناسد.
فرمان کوچک ابدالی میرزا اسماعیل؛ خط: تحریری، کا: وحید اشراقی، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا، ۶ص (۳۴۰–۳۴۵)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲۶ – ۴۳۸]
۱۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۷۶/۲۱
فرمان لقب نوید السلطنه میرزا حسین خان سرتیپ، که اتابک داده مورخ شعبان ۱۳۲۰؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اندازه: ۲۶/۵×۴۴سم [ف: ۱۶ – ۶۳۶]
۱۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۸۴/۴-ف
نسخه اصل: از سازمان اسناد ملی. مبصر الملک برای میرزا هادی خان سرتیب تلگراف خانه به تصویب مخبر الدوله وزیر تلگراف خانه در ربیع الاول ۱۳۲۷؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۷۵]
۱۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۳۴
فرمان میرزا خانلر نایب استیفا، به تاریخ ۱۲۲۳؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ – ۳۴۱]
۱۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۳۹
فرمان نشان به دکتر کمیل حکیم انگلیسی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق [ف: ۷ – ۳۴۱]
۱۲۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۱۶
فرمان نشان مجیدی قلم نشان همایون از سلطان عبدالمجید عثمانی برای میرزا محمود منشی وزارت خارجه ایران در ۹ جمادی الثانی ۱۲۹۵؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۳۳۷]
۱۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۴۸
فرمان نشان همایونی که به علاء الملک حاجی میرزا عبدالله رئیس لشکر آذربایجان در ذیحجه ۱۲۹۲ داده شده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ [ف: ۱۷ – ۳۰۱]
۱۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۳۱۸/۵۳
فرمان تقابت؛خط:شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ – ۳۴۲]
۱۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۳۶-ف
فرمان‌ها و اسناد و تلگراف درباری قاجار که به فرح خان امین الدوله بری تاریخ۱۲۷۳و۱۲۸۲دارد؛بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ – ۱۴۷]
۱۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۶۷
فرمان‌های میرزا علی اصغر نایب الوزارة دیوان بیکی کردستان، دارای تاریخ‌ها ۱۲۷۵ و ۱۲۷۸ و ۱۲۸۰و ۱۲۸۵ و ۱۲۸۶ و ۱۲۸۷و ۱۲۹۱و ۱۲۹۲و ۱۲۹۷و ۱۲۹۸ که با سرگذشت او و از رضا علی دیوان بیکی نوه او و در فرهنگ ایران زمین (۲۰:۸۳–۱۴۴) چاپ شده ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ هفده طغرا با آرایش‌های آن [ف: ۱۷ – ۱۸۹]

● فرمان سلطان حسین / اسناد / فارسی
farmān-e soltān hoseyn

بیانی کرمانی، عبدالله بن محمد، ۸۶۵ – ۹۲۲ قمری
bayānī kermānī, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad (1461 - 1517)

حکمی که سلطان حسین میرزای بایقرا در منع تراشیدن ریش باهل خراسان نوشته، از منشآت خواجه عبدالله مروارید.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۴۹۳/۴۲
کا:محمد جعفر شیرازی،تا:۱۰۵۵ق؛کاغذ:الوان،جلد:چرمی ضربی معرق، ۳ص (۷۴۸–۷۵۰)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۷ – ۵۹۳]

● فرمان سلطان عبدالمجیدخان / اسناد / ترکی
farmān-e soltān ‘abdulmajīdxān

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۱۹
فرمان سلطان عبدالمجیدخان عثمانی مورخ ربیع الثانی ۱۳۱۷ برای مفتاح الدوله میرزا مسعودخان؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۳۳۷]

● فرمان شاه اسماعیل / اسناد / فارسی
farmān-e šāh esmā‘īl

۱. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۷۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۱۸ق؛ قریب دو متر، نستعلیق یک در میان؛ [نشریه: ۶ – ۵۹۹]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۵۶/۵

سواد فرمان شجره خلافت خلفاء عظام سلمان خلیفه دنبلی را شاه اسمعیل ماضی اذن ارشاد و فرمان داده و خلیفة الخلفاء فرموده است در اول جلوس؛بی‌کا،تا:قرن۱۳ و ۱۴؛ مجدول؛ ۲گ (۴۰پ-۴۱پ)، ابعاد متن: ۸/۵×۱۴، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۵۴۷]

● **فرمان صدارت میرزا شفیع** / اسناد / فارسی
farmān-e sedārat-e mīrzā šafīʻ
اعتضادالسلطنه، علیقلی بن فتحعلی، ۱۲۳۴؟-۱۲۹۸قمری
eʻtezād-os-saltane, ʻalī-qolī ebn-e fath-ʻalī (1819-1881)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۵۱/۳۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۹ - ۱۹۶]

● **فرمان عبدالمجید خان سطان عثمانی** / اسناد / ترکی
farmān-e ʻabd-ol-majīd xān soltān-e ʻosmānī

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۱۷
فرمان عبدالمجید خان سطان عثمانی مورخ روز ۳ صفر ۱۳۱۰؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۳۳۷]

← فرمان فتحعلی شاه ⟵ فرمان

● **فرمان گرفتن خراج** / نامه‌نگاری / فارسی
farmān-e gereftan-e xarāj
اورنگ زیب بابری، امپراتور هند، ۱۰۲۷ - ۱۱۱۸ قمری
owrang zīb-e bāberī, emperātūr-e hend (1618 - 1707)
فرمان محیی الدین محمد اورنگ زیب در سال ۱۰۷۹ق در باب گرفتن خراج در ۱۷ باب.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۹۳/۵
آغاز: فرمان یحیی الدین محمد اورنگ زیب عالمگیر فی سند ۱۰۷۹ در باب گرفتن خراج؛ **انجام:** بریدن غله آفت برسد یا پیش از بریدن هر قدر که بماند خراج نگردد
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۷گ (۳۵-۴۱)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۲۳۶]

● **فرمان گلخانه از سلطان عثمانی** / قانون / فارسی
farmān-e golxāne az soltān-e ʻosmānī
عارف خان افندی عثمانی، ق۱۴ قمری
ʻāref xān-e afandī-ye ʻosmānī (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۲/۱۱
ظاهراً ترجمه از ترکی است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ ۶ص (۱۴۹۰-۱۴۹۵) [مختصر ف: - ۵۸۳]

● **فرمان منع ریش تراشی** / اسناد / فارسی
farmān-e manʻ-e rīš terāšī
حسین بایقرا، ۸۴۲ - ۹۱۱ قمری
hoseyn-e bāyqarā (1439 - 1506)
از سلطان حسین میرزای بایقرا انشاء عبدالواسع.

۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۹۵/۱۹
خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۷ - ۱۳۶]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۰۲/۷
از خاقان مغفور سلطان میرزای بایقره؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۷۷ق؛ ۳ص (۲۵۸- ۲۶۰) [ف: ۱۴ -۳۵-۳۱]

● **فرمان ولیعهدی اعلی حضرت شهریاری** / اسناد / فارسی
farmān-e valīʻahdī aʻlā hazrat-e šahrīyārī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۳۱/۳
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۵۰ق؛ ۱ص (۱۰ر) [ف: ۶ - ۱۶۸]

● **فرمان ولیعهدی ناصرالدین شاه** / اسناد / فارسی
farmān-e valīʻahdī nāser-od-dīn šāh
قائم مقام، ابوالقاسم بن عیسی، ۱۱۹۳ - ۱۲۵۱ قمری
qā’em-maqām, ab-ol-qāsem ebn-e ʻīsā (1779 - 1836)
فرمان ولیعهدی ناصرالدین شاه که از طرف محمد شاه در ذیحجه ۱۲۵۰ق نوشته شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۱۷/۳
آغاز: از آنجا که تخلق به اخلاق الهی از مستحبات دین مبین و تأسی به مسلک پیغمبران پاک
خط: نستعلیق، کا: علی الحسینی (پسر قائم مقام)، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲گ (۵۹پ-۶۰ر)، ۱۵سطر [ف: ۳۷ - ۳۶۸]

← فرمان ها ⟵ منشآت

● **فرمایش محمدیه فی فن التجوید** / تجوید / فارسی
farmāyeš-e mohammadīye fī fann-et tajvīd
زنجانی، محمد حسن بن قنبرعلی، ۱۲۵۶-قرن۱۴ قمری
zanjānī, mohammad hasan ebn-e qanbar ʻalī (1840-20c)
تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۳ ذیقعده ۱۲۸۸ق

رساله‌ای است در تجوید در یک «مقدمه» و هشت «فرمایش» و یک «خاتمه».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۳۵/۲

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی اضاء عیوننا بتلاوة القرآن و نزه قلوبنا بقرائة القرآن؛ **انجام:** و من طلب تفصیل ذلک المطالب و غیرها مما یتعلق و یناسب علی القرآن وجد فی التبیان البیان فی قواعد القرآن ...

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن ملاقنبر علی زنجانی، تا: یک‌شنبه ۳ ذیقعده ۱۲۸۸ق؛ جلد: تیماج، ۲۳گ (۲۳پ-۴۵ر)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۳۱ - ۷۱]

← فرنگ نامه ‹ تحفة العالم (منتخب)

← فرنودسا ‹ فرهنگ نفیسی

● **فروسیه** / فنون نظامی / فارسی

forūsīye

در چهل «باب» کوتاه در آداب جنگ: ۱. سواری و فرود آمدن؛ ۲. کارهای جنگ؛ ۳. سواری و حرب ... . با فصل‌های دیگر با شماره و بی‌عنوان.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۶۶/۲۳

آغاز: رساله فروسیه باب اول در سواری و فرود آمدن به نیزه طریق آن باشد که بگیری عنان را به دست چپ تا قرپوس زین؛ **انجام:** و نیزه او کوتاه و این بهترین عملها است که در نیزه بازی بکار آید

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۲۲ص (۶۸۳-۷۰۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۶ - ۴۴۱]

● **الفروسیة و البیطرة** / حیوان شناسی / عربی

al-furūsīyya wa-l bayṭara

ابن اخی حزام، محمد بن یعقوب، - ۲۵۰ ؟ قمری

ebn-e axī hezām, mohammad ebn-e ya‘qūb (- 865)

کتابی است با عناوین «باب، باب» درباره فروسیه و احوال خیل از حیث سلامت و مرض و درمان بیماری این گونه حیوانات که در قدیم نقش مهمی در زندگی انسان‌ها داشته، که اصطلاحاً آن را علم بیطره می‌گویند.

[بروکلمان ۱/ (۲۴۴)۲۸۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۱عکسی

آغاز: قال الصدر الکبیر ... ابو عبدالله محمد بن یعقوب عرف بابن اخی حزام ... الحمدلله ولی الحمد و اهله؛ **انجام:** و لا ورام الجوف تسقی الدابظ منه بشراب ان شاء الله تعالی، تم الصفات فی البیطرة

نسخه اصل: چستربیتی، ش ۴۱۶۱ (اربری، فهرست خطی عربی ۵۳/۵)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸ شعبان ۶۵۴ق؛ مصحح؛ ۱۶۰گ، ۱۷سطر [عکسی ف: ۲ - ۲۶۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۳/۲عکسی

نسخه اصل: چستربیتی، ش ۳۲۲۰؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ناقص است و بعضی از برگهای آن جابجا شده. از این کتاب به «کتاب الخیل و البیطرة» نیز نام برده‌اند؛ ۹۲ص (۱۳-۱۰۴) [عکسی ف: ۲ - ۳۶۲]

● **الفروسیة و البیطرة** / حیوان شناسی / عربی

al-furūsīyya wa-l bayṭara

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۸۱(آ)-۴۶۳/۸۱(ب)-ف

نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۶ق؛ در هامش، ۳۰گ (۲۱۳ر-۲۴۲پ) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۲/۱۱۴(آ)-۴۶۳/۱۱۴(ب)-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا. دنباله شماره بالا؛ ۲گ (۴۳۲ر-۴۳۳پ) [فیلمها ف: ۱ - ۴۸۷]

● **الفروع (رسالة فی)** / فقه / عربی

furū‘ (r.-un fi-l)

موسوی، نورالدین محمد بن علی، - ۱۳۰۱ ؟ قمری

mūsavī, nūr-od-dīn mohammad ebn-e ‘alī (- 1884)

بعضی از مسائل فقهی از باب‌های مختلف را تحت عناوین «قاعدة ـ قاعدة» در این رساله گردآوردی نموده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۱۹/۷

آغاز: قاعدة کل ماء بأصل خلقته طاهر مطهر من الحدث و الخبث سواء کان نازلاً من السماء او خارجاً من الارض عذباً کان او مالحاً کماء البحر

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان ـ رم ۱۷۳۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۳۰۲ق؛ ۳۵ص (۲۲۱-۲۵۵) [عکسی ف: ۳ - ۴۰۳]

● **فروعات عراق و درجزین** / اسناد / فارسی

forū‘āt-e ‘erāq va darjazīn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۷

در سال ۱۳۰۷. اعداد به سیاق است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مهر: محمد رضا حسینی؛ جلد: گالینگور، ۸گ، ابعاد متن: ۸×۱۴، اندازه: ۱۸×۲۳سم [سنا: ف: ۲ - ۹۴]

● **فروع الایمان و الاسلام** / کلام و اعتقادات / فارسی

forū‘-ol īmān va-l eslām

مرتضی آبادی، محمد معظم قلی بن محمد خان، ق۱۲ قمری
mortazā ābādī, mohammad mo‘azzam qolī ebn-e mohammad xān (- 18c)

تاریخ تألیف: ۱۱۴۴ق
مؤلف از موطن خود مرتضی آباد به کوکن رفت و به مجلس سعد خان غازی حاکم کوکن حاضر گشت و به گفتگویی که در آن محفل میان شخصی حنفی مذهب با شخصی شافعی مذهب درباره ایمان و مراتب آن، درگرفته بود گوش داد، و برای قطع خصومت این کتاب را به نام حاکم مذکور نگاشت. مؤلف دراین کتاب ۷۹ فرع از ایمان را گذارش داده و به آیات کریمه و احادیث پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله از طریق اهل سنت استشهاد کرده و به مناسبت هر موضوع قطعه‌ای سروده که با لفظ «معظم» (لقب مؤلف کتاب) بدان شروع شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۶۶
آغاز: گلهای تازه بهار سپاس بوقلمون و میوه شیرین مزه ستایش گوناگون هدیه حضرت واجب الوجودی؛ **انجام:** معظم را بحق نیک مردان ×× کریما خاتمه محمود گردان / که سال اختتام این رساله ×× بگفتا خاتمه محمود برخوان
خط: نستعلیق، کا: محمد بن کمال محمد ساکن سورت، تا: ۱۱ رجب ۱۱۵۴ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۴۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۹ - ۱۴۱]

← فروع دین ⟵ ایمان و اسلام

● **فروع دین** / فقه / عربی
forū‘-e dīn
کاشف الغطاء، جعفر بن خضر، ۱۱۵۴ - ۱۲۲۸ قمری
kāšef-ol-qetā’, ja‘far ebn-e xezr (1742 - 1813)
تاریخ تألیف: محتملاً ۱۲۱۴ق
شامل قسمتی از رساله فقه شیخ جعفر نجفی است، حاوی مباحثی از صلات و مقدمات آن می‌باشد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۷/۲
آغاز: بسمله، المطلب الثانی - فی فروغ الدین و اصولها خمسة الصلوة و الصوم و الزکوة و یتبعها الخمس و الحج و یتبعه العمرة و الجهاد؛ **انجام:** سبحان اله و الحمدلله و لا اله الا الله و الله اکبر ثلاثین مرة قبل التسبیح او بعده و الله ولی التوفیق.
خط: شکسته نستعلیق ریز، کا: محمد باقر، تا: ۱۲۱۴ق، جا: اصفهان مدرسه جدید سلطانی؛ جلد: تیماج، مقوایی، ۵۸ص، ۱۸ سطر(۶×۱۰/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲ - ۱۹۰]

● **فروع دین** / فقه،شعر / فارسی
forū‘-e dīn
شاه نوری، محمد رضا، ق۱۳ قمری
šāh nūrī, mohammad rezā (- 19c)
منظومه شامل مختصری از اصول دین و طهارت تا زکات.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۶۴۲/۳
آغاز: بسمله، اینگار مه وش محجوب من ×× وی بملک زندگی محبوب من؛ **انجام:** خالقا پروین در ین دیر کهن ×× از تفقر میکند قطع سخن. ساز مستغنیش در دنیا و دین تا شود مداح ختم المرسلین
خط: نستعلیق تحریری چلیپایی، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ واقف: شکر الله فقیه نیا، آذر ۱۳۷۵؛ ۱۱گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۲۳ - ۴۹]

● **فروع دین** / فقه / عربی
forū‘-e dīn
فایده‌ای است در بیان فروع دین از زکات تا امر به معروف و نهی از منکر، به خصوص در بیان واجبات حج.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۹۳/۳
آغاز: بسمله. و منها الزکوة و هی تجب فی تسعة اشیاء الابل و البقر و الغنم و الذهب و الفضة و الحنطة؛ **انجام:** و هی العلم بکون المعروف معروفاً و المنکر منکراً و تجویز التأثیر و الأمن من الضر و هما واجبان علی کل مستطیع.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۲ ربیع الثانی ۱۰۳۲ق؛ جلد: تیماج، ۳گ (۲۴پ-۲۶پ)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴۴ - ۱۸۳]

● **فروع دین** / کلام و اعتقادات، شعر / فارسی
forū‘-e dīn
با عنوان «اگر پرسند بگو» با نظم.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۳۷/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۷۴۴]

● **فروع دین اسلام** / فقه / فارسی
forū‘-e dīn-e eslām
نائینی، محمد حسین بن عبدالمحمد، ق۱۳ قمری
nā’īnī, mohammad hoseyn ebn-e ‘abd-ol-mohammad (- 19c)
رساله‌ای کوتاه در فروع واحکام شرعی مبتلا به مکلفین که برای تدریس در «مدرسه مبارکه فاتحیه نائین» به صورت سؤال و

جواب در ضمن ۳۶ درس نگاشته شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۰۷۳/۲

انجام: ... زکوة آن یک گوساله است که داخل سال دویم شده باشد وهرگاه بچهل رسید زکوة آن یک گوساله است که ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۳۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۹×۱۱سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۴۶]

● **فروع دین برای مبتدی** / فقه / فارسی

forū'-e dīn-e barāye mobtadī

ترجمه فارسی رساله‌ای است به عربی از امام محمد غزالی (به‌طوری که از آغاز رساله معلوم می‌شود) و کسی که ترجمه کرده نام خود را نیاورده است. در مراجع و فهرست مؤلفات غزالی درباره این رساله مطلبی به دست نیامد. رساله دارای پنج «باب»: باب الایات، باب الاحسان، باب الاسلام، باب دعای وضو و باب غسل. هر باب خود دارای چند مسأله است و مجموعاً دارای ۱۶ مسأله است و مسأله آخر رساله، در حد مسح است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۵/۱۴

آغاز: بسمله، الحمدلله خالق الخلق و رازق الرزق ... اما بعد بدانکه این رساله ایست از امام محمد بن محمد بن محمد الغزالی ساخته است از جهة مبتدیان تا ... سؤال از دانشمندان و بدین قدر قانع باشند و هر مبتدی که اینقدر بداند از مسلمانی او را بس باشد؛ **انجام:** مسئله، و اگر گوشت ناشسته یا دنبه یا آنچه بدین مانند درد یک کنند این طعام جمله نجس گردد و بباید ریختن پس چنان باید بدو سه آب بشویند تا پاک گردد. مسئله مسح، بدانکه روا باشد مسح بر موزه که درست باشد یاز از کعب تا زیر قدم و اگر زیر کعب دریده باشد درست نباشد و اگر بالای کعب دریده باشد.

بی‌کا، بی‌تا؛ ناقص است؛ ۸ص (۱۳۳–۱۴۰) [ف: ۹ – ۴۵۴]

● **فروع العبادات (منظومة فی)** / فقه / عربی

forū'-ul 'ibādāt (mnẓ. fī)

بخش فقهی الدرة البهیة است. از احکام طهارت آغاز، و به احکام بیع ختم می‌شود و ناقص است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸/۵

آغاز: فهی عبادة تسمی و حصر ×× فی خمسة و أربعین ما شهر / منها الطهارات من الاحداث ×× و مثل ما منها من الاخباث؛ **انجام:** کذاک بیع الخشب للصنم ×× و لا تبع ما عیب ما لم تعلم / أو تتبرأ و الثیاب النجسة ×× عدت معیبة فلا تدنسه

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۲۴گ (۸۴پ–۱۰۷پ)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۱ – ۴۰]

● **فروع العلم الاجمالی** / فقه / عربی

forū'-ul 'ilm-il ijmālī

خاقانی، حسن بن علی، – ۱۳۸۱ قمری

xāqānī, hasan ebn-e 'alī (- 1962)

مؤلف ۶۵ مسأله از مسائل فروع علم اجمالی را از رساله عملیه‌اش به نام «نجاة العاملین» استخراج و در رساله حاضر جداگانه گرد آورده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۶۸

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فان الفروع المهمة التی تشتمل علی فروع العلم الاجمالی احببت أن افردها من کتابنا المسمی بنجاة العالمین

نسخه اصل: کتابخانه‌ای در نجف اشرف؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، با خط خوردگی و اضافات در حاشیه؛ ۵۲ص [عکسی ف: ۷ – ۱۶۱]

● **فروع فی آداب قرائة القرآن و کتابته** / قرائت / عربی

forū'-un fī ādāb-i qirā'a-til qur'ān w k.-atuh

با عنوان‌های «فرع» گویا در گزارش متنی و در آن «تبیان» بسیار آورده است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۰۴/۵

خط: نسخ، کا: عبدالمؤمن حسینی پسر سید نظامی سرکنی، تا: ۱۲۴۲ق؛ ۱۹گ (۳۹۱ر– ۴۰۹پ) [ف: ۵ – ۲۷۹]

● **فروع فی الشکوک** / فقه / عربی

forū'-un fi-š šukūk

بحرانی، یوسف بن احمد، ۱۱۰۷ – ۱۱۸۶ قمری

bahrānī, yūsef ebn-e ahmad (1696 - 1773)

کتابی است در فقه (شکوک).

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۰۳/۵

آغاز: بسمله الحمد الله رب العالمین و الصلوة علی خیر خلقه اجمعین محمد و آله؛ **انجام:** و ان لم یعرف صدقه من حاله حتی انه قال یجوز ان یقول الحاکم تب اقبل شهادتک و غراه.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۵۹گ، ۲۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۲۹۴]

● **فروع المعاملات** / فقه / فارسی

forū'-ol mo'āmelāt

موحدی قمی، محمد بن عبدالله، ق۱۴ قمری

movahhedī qomī, mohammad ebn-e 'abd-ol-lāh (- 20c)

فروع فتوایی است در احکام بیع و شفعه و جعاله و رهن و آداب

ذبح و وصیت و احکام متعلقه به عقد خرید و ازدواج و طلاق و جز اینها، با عناوین «مسئله – مسئله».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۱۱۰

آغاز: در کسبهای حرام ... مسئله ۱- بدانکه خرید و فروش جمیع چیزهاییکه عین آنها نجس می‌باشد جایز نیست

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳۴۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۲۳ – ۲۵۵]

● **فروع ناصری** / طب / فارسی

forū‘-e nāserī

سلطان الحکماء، ابوالقاسم بن جعفر، ۱۲۴۵ – ۱۳۲۲ قمری

soltān-ol-hokamā’, ab-ol-qāsem ebn-e ja‘far (1830 - 1904)

نسخه جلد دوم فروع ناصری مشتمل است بر دو «لمعه» و یک «خاتمه»: لمعه ۱. ذکر ادویه مفرده مشهوره فرنگی و ایرانی که در این زمان کثیر الاستعمال است و بیان منافع و مضار هر یک به نحو ایجاز به ترتیب حروف تهجی با رعایت حرف ثانی؛ لمعه ۲. بیان فوائد ادویه مرکبه ایرانی و فرنگی به ترتیب مذکور؛ خاتمه در اوزان کبار و صغار طبیه و بعضی مسائل متعلقه به طب

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۵۷/۱

آغاز: آب که به عربی ماء و به فرانسه اُ نامند بهترین اقسام آن آب باران؛ **انجام:** اطفال چون بواسطه تلخی نتوانند او را بخورند عصاره او را حب نموده به ورق طلا یا نقره پوشانیده استعمال دارند و قدر سرشت ...

خط: نستعلیق و شکسته، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ با یادداشتی مبنی بر اینکه مؤلف ملقب به سلطان الحکماء در زمان حیات خویش جزوات (نسخه حاضر را) در اختیار نویسنده یادداشت گذارده تا مطالعه و معانی عبارات آن را توضیح دهد و پس از مرگ او چون وارث صحیح نداشت این کاری بی نتیجه باقی مانده است؛ ۱۸ سطر (۱۲×۲۴)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۱۹ – ۳۴۲]

← الفروع و الاصول بالدلائل ‹ جوامع الرسائل فی تحقیق المسائل

● **فروغستان** / ریاضیات / فارسی

forūqestān

فروغ اصفهانی، محمد مهدی بن باقر، ۱۲۲۳ق۱۳ قمری

forūq-e esfahānī, mohammad mahdī ebn-e bāqer (1808 - 19c)

اهدا به: محمد شاه و حاجی میرزا آقاسی

تاریخ تألیف: ۱۲۵۸ق

در حساب و سیاق در چهار «دفتر، و دارای ده «فرد» و هر فردی چند «دفعه» و هر دفعه‌ای چند «باب» است: فرد ۱. بیان موضوع علم سیاق و هندسه و مساحت و واضع و سبب وضع آن؛ ۲. بیان علم خط و املاء؛ ۳. بیان رقومات ابجدی و هندسه و سیاق؛ ۴. بیان اوزان نقود و اجناس و مقادیر مکانی و زمانی و غیره؛ ۵. بیان علم حساب و ما یتعلق به؛ ۶. بیان اعمال چهارگانه جبر و مقابله و اربعه متناسبه و عمل به عکس؛ ۷. بیان علم مساحت و غیره؛ ۸. بیان صورت برات و تعلیق و مفاصا و غیره؛ ۹. بیان ترتیب دفاتر و تفاصیل؛ ۱۰. بیان ممیزی و برآورد و بازدید و غیره. بخش‌های آن در نسخه‌ها یکسان نیست، جامع‌ترین بخش‌بندی در فهرست سپهسالار (۳۶۳/۵–۳۶۸) آورده شده است.

آغاز: بسمله. الحمد علی حاکم دیوان القدر و القضاء و مختار دفاتر الارزاق و الاجال ... اما بعد، چون آفتاب عالمتاب سلطنت عظمی ... که مشتمل به سه دفتر باشد. دفتر اول در بیان علم سیاق و ... دفتر دویم در بیان ولایات محروسه که ... دفتر سیم در بیان خالصجات و ... آن را به فروغستان مسمی گردانید

چاپ: تهران، به کوشش استاد ایرج افشار، ضمن انتشارات میراث مکتوب، ۱۳۷۸ش، ۴۰۶ص

[نسخه‌های منزوی ۱۸۵؛ الذریعه ۱۸۵/۱۶؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۵۱۰/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۷۱۵/۴؛ دنا ۱۰۱۱/۷–۱۰۱۲ (۱۰ نسخه)]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۵۹۲/۱

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛جلد:میشن سیاه،۱۷سطر[ف:۵ – ۳۰۰]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و صادریات و عوارض و امثال آنها (در انواع مالیاتها و پایان جلد دوم در علم حساب از دفتر نخستین که دو جلد این دفتر در نسخه ما هست و با نسخه آقای افشار یکی نیست).

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: اعتضاد السلطنه در ۱۲۷۰؛ تاریخ وقف: ۱۲۹۷؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۲۵گ، ۱۳ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ – ۳۶۳]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۰۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، دو مجلد است و نانوشته مانده؛ جلد: میشن، ۱۲۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۲سم [ف: ۳ – ۵۷۶]

۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و در مقادیر زمانیه با ساعت فرنگی و امثال آن مشخص نماید

مجلد است از دفتر اول (کتاب در چهار دفتر است)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ بر یک صفحه اضافی یادداشتی است از شعاع درباره فروغ الدین مؤلف این کتاب که پدر میرزا محمد

حسین ذکاء الملک است (شعاع در پایان یادداشت خود می‌نویسد در حینی که این شرح مختصر نگارش یافت خبر عزل فروغی از رئیس الوزرائی از تهران به شیراز رسید ۱۳۵۴)، مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۷۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [نشریه: ۱۳ – ۷۵]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۰۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷ ربیع الثانی ۱۲۵۹ق؛ مجدول؛ ۱۳۵گ، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۲۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** حسب الحکم افزوده اند در حسابها بیفزاید مگر کسی را که در موقوفی آن حکم و سندی از اولیای دیوان اعلا در دست باشد و السلام نسئل الله تعالی بحق انبیائه المرسلین و اولیائه الطاهرین ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۹ق؛ دارای یک سرلوح مذهب، دارای نقاشی با گل و بوته، مجدول؛ جلد: روغنی مذهب، ۲۴۴ص، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۹ – ۱۶۹]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۸-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۲۰۳]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۲۹-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۳۴۵۳؛ بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۵۹ق؛ ۱۲۲گ [فیلمها ف: ۱ – ۱۴۷]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** یوم الحساب حساباً «یسیرا» انه کان علی کل شیء قدیراً.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ صفر ۱۲۵۹ق؛ با سرلوح، مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۹۵گ، ۱۷ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲ – ۵۵۱]

۱۰. تهران؛ سازمان مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۱۰/۱

آغاز: ابن اسحاق شاه مظفر خدیو معدلت گستر داور دین پناه الغازی فی سبیل الله؛ **انجام:** نسخه: مگر کسی را که در موقوفی آن حکمی و سندی از اولیای دیوان اعلی در دست باشد ...

خط: شکسته نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۶۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۹۳گ (۲-۹۴پ)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: – ۱۰۳]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۵۶۵

آغاز: ... او کشته شد بهر حال دفتر او را بعد از او ترتیب کرده؛ **انجام:** آنچه حسب الحکم افزوده اند در حسابها بیفزاید مگر کسی را بر موقوفی آن حکمی آن رسیدی از ادلهای دیوان اعلی در دست باشد و السلام سبیل الله تعالی

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۳۹گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [رایانه]

● **فروغ اللغه** / لغت

furūġ-ul luġa

تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۰۷۸ق [میراث اسلامی: ۵ – ۶۰۳]

● **فروغ مزدیسنی** / کلام و اعتقادات، آیین زرتشت / فارسی

forūq-e fardīsnī

ارباب کیخسرو بن شاهرخ، ۱۲۵۳ – ۱۳۱۹ قمری

arbāb keyxosro ebn-e šāhrox (1838 - 1902)

اهداء به: محمد علی شاه قاجار

تاریخ تألیف: ربیع الاول ۱۳۲۷ق؛ محل تألیف: تهران

درباره زردشتیان و نژاد و یکتاپرستی آنان و تاریخ زردشت و اصول اعتقادی و آداب دینی زردشتی، دارای هفت «قسمت»: مقدمه: در دوازده فقره؛ ترجمه رساله دستور جیوانجی جمشیدجی مدی؛ خلاصه ترجمه رساله مستر نصروانجی مانکجی؛ ترجمه فصلی از کتاب چهار مذهب عظیم عالم؛ ترجمه بعضی از صحایف رساله مزدیسنان؛ خلاصه بیانات دکتر لارنس راج میلز؛ ترجمه بعضی از صحایف کتاب جدید الزردشتی.

چاپ: ۱۳۸۹

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۰۵

آغاز: پس از پیمایش راه و روش بندگی آهو را مزدا که نام بزرگش گواه نادانی ما بر پایان توانائی اوست؛ **انجام:** از قضا و قدر وفوق آن هراسان و در سپاسگذاری تو پشیمان نیستم.

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح شاید از خود مؤلف، واژه‌ها و اصطلاحات به لاتینی زیر سطرها ترجمه شده؛ مهر: مؤلف «کیخسرو شاه رخ» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۷۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۵سم [ف: ۶ – ۱۱۹]

← الفروق ... > الفرق بین الاخباری و المجتهد
← الفروق > شرایع الاحکام
← الفروق > التدقیق فی الجمع و التفریق

● **الفروق** / ادبیات / عربی

al-furūq

حقی برسوی، اسماعیل بن مصطفی، ۱۰۶۳ – ۱۱۲۷؟ قمری

haqqī borsavī, esmā‘īl ebn-e mostafā (1653 - 1715)

تاریخ تألیف: ۲۰ جمادی الاول ۱۰۹۵ق

فرقهایی که بین کلمات یا جمله‌ها از حیث املاء یا معنی و موارد استعمال است، گرد آوری شده همراه با گفته‌های مفسرین و علماء ادب؛ در چهار «باب»: ۱. فیما یتعلق بالرسوم؛ ۲. فیما یتعلق بالکلمات المفردة؛ ۳. الفوائد؛ ۴. الفروق من فنون شتی.

آغاز: ان أحسن بیضة صبغها بنان البراعة و أبین حاشیة سردها

انملة اليراعة و أزين غاشية نسجها المسجل كل ساعة
چاپ: ترکیه، سنگی، ۱۲۷۱، رقعی، ۱۶۰ص

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۰۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** قد وقع الفراغ من جمع هذا الاثر و ترتيبه و عقد ما انحل من تركيبه و انتهى قدم الى منتهى المضمار ...
خط: رقعی، کا: احمد الحمد الريزوی معروف به شيخزاده، تا: دهه اول شوال ۱۲۹۴ق؛ جلد: مقوایی، ۱۳۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۲۸۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۶۴۷/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** حقی چون این رساله کردم برای طلاب ×× امید من از ایشان با خیر یک دعاست
بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: احمد افندی خادمی زاده و فرزندش محمد راسخ؛ مهر: «السيد محمد راسخ» (دایره)؛ جلد: تیماج، ۸۱گ (۱پ-۸۱ر)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۷ - ۲۲۷]

● فروق الاصول / اصول فقه / عربی

furūq-ul uṣūl

در فرق بین قواعد و کلیات اصول فقه که در فقه به کار بندند، در عباراتی مختصر و به جهت مبتدئین نگاشته شده است.
آغاز: الحمدلله المحمود ذى القدم الموجود لاعن العدم المنزه عن البد و الند الذى جعل نبيه خاتم النبيين

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۸۳/۱۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لايجوز مع وجود القدرة على الاصل عمله.
خط: نستعلیق، کا: عباس، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، ۷گ (۱۸۵پ-۱۹۱ر)، ۲۳سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۳۱۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۶۴۷/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما الخلف فليس بمشروع مع القدرة على الاصل كالتيمم فانه خلف من التوضى و لايجوز مع القدرة على أصل عمله.
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۴گ (۱۲۴ر-۱۲۷ر)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۷ - ۲۲۹]

● الفروق بين الأخباريين و الأصوليين = رد الأصولين / اصول فقه-عربی

al-furūq bayn-al a'xbārīyīn wa-l u'ṣūlīyīn = radd-ul u'ṣūlīyīn

اخباری، علی بن محمد، - ۱۲۷۳ قمری

axbārī, 'alī ebn-e mohammad (- 1857)

به درخواست: شیخ علی بحرانی
ردی است بر نظریات اصولیین، اثر فرزند میرزا محمد اخباری نیشابوری که در این رساله کوشیده تا نظریات اصولی‌ها را آورده و آنها را رد کند. در نسخه موجود که به پایان نرسیده، چهار فرق مطرح شده و مؤلف تمامی را با دلایلی نقض نموده است: ۱. ان المكلف به منحصر فى الالفاظ و الالفاظ قواليب المعانى و هى ...؛ ۲. ان الأصوليين يجوزون التعبدى من الكتاب و السنة فى بعض الأحكام التى يحتاج اليها الأنام ...؛ ۳. أن الاصوليين يقولون ان الاحكام قسمان باطنى و ظاهرى ...؛ ۴. أن الاصوليين يقولون ان الأدلة أربعة الكتاب و السنة و دليل العقل و الإجماع ... .

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۲۱/۱
آغاز: بسملة، الحمدلله الذى جعل للحق ميزاناً فارقاً و نصب على ما أراد فى العباد دليلاً ناطقاً ... أما بعد، سألنى ... للشيخ على - لازال كاسمه علياً - أن أحرر له جملة من الفروق من المعنوية الواضحة و الخفية بين الأخبارية و الأصولية؛ **انجام:** و شأنها الثبوت لما كان عقيل التغيير و الإنقلاب فى فتواهم المفتون و قولهم المغير المثبوت أى إن قال و منه قولهم دليلنا الثالث العقل ...
ناتمام؛ خط: نسخ، کا: علی بن عباس بحرانی، تا: قرن ۱۳؛ افزودگی‌هایی مشتمل بر مناظره بین میرزا محمد علی و میرزا علی در خصوص صدور اخبار و مباحثی اعتقادی؛ کاغذ: شرقی، ۲۱گ (۱ر-۲۱ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳۹ - ۱۹۸]

← الفروق بين المتقارب > فروق اللغات فى التمييز بين مفاد الكلمات

● فروق اللغات فى التمييز بين مفاد الكلمات = الفروق بين المتقارب / لغت / عربی

furūq-ul luġāt fi-t tamyīz bayn-a mufād-il kalamāt = al-furūq bayn-al mutaqārib

جزائری، نورالدین محمد بن نعمة الله، ۱۰۸۸ - ۱۱۵۸ قمری

jazā'erī, nūr-od-dīn mohammad ebn-e ne'mat-ol-lāh (1678 - 1745)

تاریخ تألیف: ۲۰ جمادى الثانى ۱۱۴۲ق
کتابی است در بیان فروق لغات و عموم و خصوص الفاظ مترادف مرتب بر اولاً اوایل حروف دون اواخر و دون ملاحظه و اعتبار مجردات مصادر، ثانیاً در معتلات و صحاح مبتنی بر ماده مشهور آنها مشتمل بر ابواب و خاتمه مفیدی ایضا شامل چند «باب» و «فصل». نویسنده می‌گوید تا کنون رسم بر آن بوده که به وقت نوشتن کتب لغت مراعاة بین الفاظ را نمی‌کردند و آنچه می‌نوشتند بر سبیل ترادف می‌نوشتند یعنی تمییزی بین عموم و خصوص قائل نمی‌شدند و سرانجام این عمل موجب اشتباه استفاده‌کنندگان از لغات می‌شد پس من بر آن شدم که در این کتاب این رسم کهن را به دور افکنم و فرق بین لغات را از این

جهت بگذارم و از لغات کتاب و سنت نیز چون شاهدی یافتم بیاورم و مبنای من در تلفیق نیز به همان نهج معروف در تعریف و ترتیب لغات بر حسب حروف تهجی بود و این ترتیب را به خلاف گذشتگان مراعات در حروف اول کلمات نمودم و در مستعملات نیز بنا بر ماده کلمه گذاشتم گرچه در بعضی از موارد مخالفت با کتاب قاموس و صحاح اللغه می کرد .

آغاز: الحمدلله الذی من علی ذوی الالباب بملاحة البیان و شرفهم بفصاحة اللسان و فرق ... و خاتم الانبیاء و علی آله الحاملین للوائه ...

انجام: فإنک قلت و یضرب الله الأمثال للناس و الله بکل شیء علیم و حان الآن أن نختم الکلام حامدین لله علی التوفیق للمرام و مصلین علی سید الانام و آله مصابیح الظلام و مفاتیح دارالسلام

چاپ: این کتاب در تهران ضمن کتاب السامی فی الاسامی چاپ شده است؛ ایران، تهران، کارخانه الله قلی خان، ۱۲۷۳ق، سنگی، خشتی، ۴۵ص، به سعی و اهتمام علی اصغر بن عبدالجبار اصفهانی سمیرمی (صص۱۱۶-۱۶۱)

[الذریعة ۱۹۶/۱۶و ۱۸۶/۱۶؛ معجم المطبوعات ۶۹۶؛ ریحانة الأدب ۱۱۵/۳؛ دنا ۱۱۲/۷-۱۰۱۳(۳۰ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- تعلیقات علی فروق اللغات؛ آل عصفور، محمد علی بن محمد نقی (۱۲۸۹-۱۳۵۰)

۲- فروق اللغات فی التمییز بین مفاد الکلمات (منتخب)

۳- التمییز بین مفاد الکلمات

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۵۹۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ جمادی الاول ۱۱۲۹ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مذهب، ۷۴گ (۵۱-۱۲۴)، ۲۱ سطر (۹×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۹ - ۳۲۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۳۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، کا: نعمت الله بن محمد محسن، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۱۴۲ق؛ قطعه ای فارسی از مؤلف بخط سبط او احمد بن محمد بن عبدالکریم مورخ ۱۲۴۳؛ تملک: نعمت الله بن عبدالله بن نورالدین بن نعمت الله (نوه مؤلف)، شاهزاده میرزا احتشام الدوله؛ واقف: سیدمحمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ جلد: تیماج، ۹۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۱۶۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۷۹۰

آغاز و انجام: برابر

مؤلف، برخی از رساله ها و منشآت کوتاه خود را در فصل پایانی این کتاب آورده؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: رضی الدین بن نور الدین حسینی، تا: ۲۵ محرم ۱۱۴۳ق؛ از روی نسخه اصل خط مؤلف کتابت شده، مصحح، محشی با نشان «منه زید بقائه، منه زید عمره، منه دام ظله، ۱۲» و جز آن؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۲گ، ۱۸ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۱/۵سم [ف: ۴۰ - ۱۵۹]

۴. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۱۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، کا: علیرضا بن محمد سمیع، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۱۶۳ق؛ از خط مؤلف؛ جلد: تیماج خرمایی، ۷۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [ف: - ۱۹۴]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۳۲/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۶۳گ (۲پ-۶۴ر)، ۱۷ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۱۳ - ۳۲۰۶]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدلله الملک المنان تحریر شد

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد حسین، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ ۴۹گ، ۲۶ سطر (۱۶×۲۶)، اندازه: ۲۰×۳۲/۵سم [ف: ۸ - ۴۲۲]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۳۵۶-۱۷/۱۳۶

آغاز: برابر **انجام:** الجنون بالفتح دخول الیل و بالکسر صوت النخل و بالضم ذهاب العقل

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۵۶گ، ۱۸-۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۶ - ۳۰۴۸]

۸. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۳۵۰

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: - ۱۹۴]

۹. بیرجند؛ دیانی، شیخ محمد علی؛ شماره نسخه:۱۲۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ ۵۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۹۲]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۹۴/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فصل: فی تقسیم النسج، نسج الثوب رمل الحصیر، سف الخوص، صفد الشعر سرد الدرغ ... ناتمام.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ مصحح؛ ۳۲گ (۱۴۲پ-۱۷۳پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۳۷ - ۶۸۴]

۱۱. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۳۵/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [نشریه: ۳ - ۲۲۹]

۱۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** السابع، الارشاد نحو لاتسئلوا عن اشیاء وزاد صاحب النقود ثامنا و هو التسلیة نحو لاتحزن تم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۶۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۳۵۱]

۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۷-۴/۱۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۹۲گ، ۱۵-۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۶ - ۳۰۴۸]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۱۸۱/۵-۲۱/۱۰۱

آغاز: اللفظین فیبا و یقول هنا بمعنی واحد من غیر دلیل ... الابتداع و الاختراع قال الجوهری ابدعت الشیء اخترعته و قال الزمخشری فی الاساس؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۴۸]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و طاعة الملك العلام و أوصيك يا أختاه خيراً بالأطفال و الأيتام فقالت يابن خيرالوصيين ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ وقف‌نامه‌ای با مهر و امضای «محمدرضا بن علی بن محمد جعفر» در سال ۱۳۱۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه، ۷۵گ، ۱۵ سطر(۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ - ۱۰۶]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن، ۴۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۸/۶سم [ف: ۱ - ۴۰۰]

۱۷. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۴۵۴

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۸۵گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۶۶]

۱۸. آران کاشان؛ امامزاده محمد هلال؛ شماره نسخه:۱۴۵/۱

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: - ۱۱۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۷۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۴۳۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۹۲/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [میراث شهاب: س۱۷ش۳و۴ - ۳۲۸]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۴۷/۱

آغاز: برابر **انجام:** مما يريد من احداث الفعل و هی اربعة اشياء ارادته الفعل ...

تا واژه «استطاعت و قدرت» یعنی تا بخشی از باب الف را داراست؛ خط: نسخ، کا: سید زین العابدین بن ابی القاسم موسوی خوانساری،تا:قرن۱۳؛افتادگی: انجام؛ به خط پدر صاحب روضات الجنات؛ ۷گ (۱-۷)، ۲۴ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۸ - ۴۴۷]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵۵۳

آغاز: برابر **انجام:** الكريم من اذا وهب ×× فض الفضة و اذهب الذهب / من اتسع صدره ×× ارتفع قدره

خط: نسخ، کا: ابوالحسن بن محمد محسن بن مرحوم ابوالحسن بن عبدالله بن نورالدین محمد بن نعمت الله موسوی حسینی جزائری (نوه مؤلف)، تا: رجب ۱۲۲۰ق؛ دارای بلاغ مقابله، مصحح، محشی با نشان «منه عفی عنه» و «ابوالحسن عفی عنه»؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۵۰گ، ۱۲ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۵۱ - ۲۹]

۲۱. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۴۴/۲

خط: نسخ زیبا، کا: محمد صادق بن عبدالله، تا: ۱۲۳۰ق؛ ۵۸گ (۴۴پ-۱۰۱ر)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۳۲]

۲۲. تهران؛ سادات ناصری، حسن؛ شماره نسخه:۲۴۸

خط: نسخ، کا: لطف الله بن بهاء الدین بن عبدالله بن نور الدین موسوی جزایری، تا: شنبه ۲۴ ذیحجه ۱۲۳۳ق؛ مقابله شده با اصل نوشته شده برای میرزا عبدالمطلب حسینی ندیم با چند خطبه مؤلف در پایان؛ قطع: ربعی [نشریه: ۶ - ۶۹۷]

۲۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۷۷۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابراهیم موسوی، تا: ۱۲۳۶ق؛ جلد: تیماج، ۹۴گ (۱-۹۴)، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۱۰۵۲]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۲۵/۱

آغاز: فوائد منقولة من كتاب فروق اللغات فی التميز بين مفاد الكلمات. فصل فی اشياء مختلفة اسمائها باختلاف احوالها. قال ابو عبيده لا يقال كاس الا اذا كان فيها شراب؛ **انجام:** و قصيدتی تبقى وانی اكستی×× ثوب الفناء وكل شیء فان هذا ما اردنا نقله من الكتاب المذكور.

بخش کوتاهی از کتاب است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۳۸ق؛ تملک: آقا محمد باقر کتابفروش در ۱۳۳۱ ق، عباسقلی مشیر افخم وزیر تألیفات سپهر کاشانی که از آقا محمد باقر کتابفروش مشهور به اقبال در سال ۱۳۳۲ق خریده با مهر «مشیر افخم وزیر تألیفات ۱۳۳۰» (بیضی) و «مشیر افخم عباسقلی سپهر عضدالدولة الشريف ابن محمد تقی لسان الملك بن محمدعلی ابن رفيع الدولة ابن محمد علی ابن محمد رضا» (بیضی) و «عباسقلی ابن محمد تقی الشريف ۱۳۳۷» (بیضی)؛ خریداری از کتابهای ملک الشعرای بهار در اسفند ۱۳۴۵ش؛ ۷گ (۱پ-۷پ)، ۲۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳/۳×۲۰/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۵۵]

۲۵. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۲۲۹/۱

خط: نسخ زیبا، کا: حسین بن علی نقی، تا: ربیع الاول ۱۲۴۳ق؛ جلد: مقوایی، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۸۶]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد موسوی لاریجانی مازندرانی، تا: ۱۲۴۴ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۱۳]

۲۷. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۶۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن آقا کپ تستری، تا: شوال ۱۲۴۷ق؛ مصحح؛ ۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۰۷]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد شیرازی، تا: ۱۲۵۳ق، واقف: رضا نایینی؛ کاغذ: ترمه، جلد: چرمی، ۶۸گ، ۱۸ سطر (۸/۷×۱۴/۵)، اندازه:

۱۴/۵×۲۰/۷سم [ف: ۱۳ - ۶۰]

۲۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۹۳/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۷ رجب ۱۲۵۸ق؛ ۶۳گ (۱۹-۸۱)، ۱۹ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۷۶۹]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کان الفراغ منه یوم العشرین من شهر جمادی الثانی من السنة الثانیه و الاربعین بعد المائة و الالف من الهجرة النبویة علی هاجرها الف آلاف التحیة.

خط: نسخ خوش، کا: محمدحسین کرجی، تا: ۱۲۶۶ق؛ دارای سرلوح؛ واقف: رضا نایینی، مرداد ۱۳۴۹؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: چرمی مذهب، ۱۱۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۹سم [ف: ۱۳ - ۶۰]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۸۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۲۴ جمادی الاول ۱۲۶۷ق، جا: اصفهان؛ ۴۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۲ - ۳۵۲]

۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بعد المعروض لدی المولی الجلیل و الفاضل الذی عزله مثیل ...

تنها مقدمه و برگ اول باب الف است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تملک مورخ ۱۲۶۸ق؛ جلد: گالینگور، ۳۸گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۸سم [رایانه]

۳۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۳۷/۱

خط: نسخ، کا: محمد بن سید زین العابدین، تا: ۱۲۷۰ق؛ اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۵۰]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰/۱ معزی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: نظرعلی بن ملا ابوالقاسم، تا: ۱۲۷۹ق؛ ۹۷گ (۳-۹۹)، ۱۶ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۹ - ۱۰۲]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۷۰۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کان الفراغ منه یوم العشرین من شهر جمادی الثانی و الاربعین بعد المانه و الالف

خط: نسخ، کا: اسمعیل بن حسنی کاتب دزفولی، تا: پنج‌شنبه ۲۷ صفر ۱۲۸۸ق؛ ۲۷۵گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۷۰]

۳۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۸۱/۱

خط: نسخ، کا: حسین بن عبدالله بن غلام علی بن شرف الدین دزفولی، تا: دوشنبه ۲۶ ذیقعده ۱۲۸۹ق [نشریه: ۷ - ۲۴۸]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسنی بن عبدالله بن غلامعلی بن شرف الدین دزفولی، تا: دوشنبه ۲۶ ذیقعده ۱۲۸۹ق؛ ۱۱۱گ (۱پ- ۱۱۱پ)، ۱۴ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴/۹×۲۱/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۱۰]

۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۲۱/۲

خط: نستعلیق، کا: عبدالغفار، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۵۷گ (۴۵-۱۰۱)، ۲۰ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۱۹۶۵]

۳۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۴۰۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی زاهدی نائینی، بی‌تا؛ ۱۰۷گ (۱-۱۰۷)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [نشریه: ۱۳ - ۳۹۷]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۸۹/۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان الله لا یرید ظلما للعباد و اما قرشت یعنی فرشهم مخشرهم و نشرهم یوم القیمه فقضی ... بینهم بالحق ... و هم لا یظلمون

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲گ (۱۰۰پ-۱۰۱)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۴۷۲]

۴۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶/۸۳-۹۹۳/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** کلها مؤنثات سماعیة فصل فی المؤمنثات سماعیة وقد نظمها ابن الحاجب فی قصیدة نفسی الغداد السائل وافانی بسمائل فاحت کغصن البیان ... ثوب الفناء وکل شیء فان

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۶ - ۳۰۴۸]

۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۳۸/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فعلیک باستخراجه من معدنه.

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۹۷ص، ۱۹ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۳]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۷۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** نعم جعلت فداک اسمی عبد ربه ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن، [رایانه]

● فروق اللغات (ترجمه) / لغت / فارسی

furūq-ul luġāt (t.)

شیرازی، نصرالله بن محمد باقر، - ۱۲۹۰ قمری

Šīrāzī, nasr-ol-lāh ebn-e mohammad bāqer (- 1873)

وابسته به: فروق اللغات فی التمییز بین مفاد الکلمات = الفروق بین المتقاربات؛ جزائری، نورالدین محمد بن نعمة الله (۱۰۸۸-۱۱۵۸)

تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۲۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۲۷ جمادی الثانی ۱۲۷۴ق؛ جلد: تیماج، ۱۰ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۲سم [نشریه: ۳ - ۲۰۱]

● فروق اللغات فی التمییز بین مفاد الکلمات (منتخب) / لغت / عربی

furūq-ul luġāt fi-t tamyīz bayn-a mufād-il kalamāt (mn.)

وابسته به: فروق اللغات فی التمییز بین مفاد الکلمات = الفروق

بین المتقارب؛ جزائری، نورالدین محمد بن نعمة الله (۱۰۸۸–۱۱۵۸)
منتخبی از کتاب فروق اللغات.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۵۶/۲
آغاز: بسمله فصل فی اشیاء مختلفه اسماؤها باختلاف احوالها قال ابوعبیده لایقال الکاس الا اذا کان فیها شراب و الا قدح و لایقال مائده الا اذا کان علیها طعام و الا خوان؛ **انجام:** وجه تسمیه مهمان من کشکول شیخ الاسلام و المسلمین محمد علی عاملی بهاءالدین قدس سره ماسمیت العجم المهمان مهمانا الا الا کرم ضیف کان من کانا فالمه سیدهم و المان منزلهم فالضیف سید هم ما لازم المانا
خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: احتمالاً ۱۰۲۶ق؛ ۱۱گ (۱۴پ–۲۴پ)، ۱۵سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۲سم [ف: ۱۴ – ۲۷۳]

← الفروق اللغویة ≻ بهجة الخاطر و نزهة الناظر

● الفروق و منع الترادف / لغت / عربی
al-furūq wa man‘-it tarādūf
حکیم ترمذی، محمد بن علی، – ۳۲۰ ؟ قمری
hakīm-e termezī, mohammad ebn-e ‘alī (- 933)
[درباره کتاب الفروق مراجعه شود به سزگین ۶۵۵/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲/۳۰–طباطبائی
بندهایی است از ترمذی و ظاهراً منقول است از کتاب «الفروق و معنی التردف» حکیم محمد بن علی ترمذی (م ۲۵۵) با عنوان‌هایی مانند: الفرق بین المداراة و المداهنه الفرق بین الفراسة و الظن، الفراق بین التالف و التبصیص ... و الفرق بین الندی و النجوی؛
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترکی، جلد: تیماج، ۶گ (۸۷–۹۲)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۲۲ – ۶۴]
۲. تهران؛ مینوی، مجتبی؛ شماره نسخه:۵/۱بخش۲
نسخه اصل: اسعد افندی ش ۱۴۷۹ق؛ بی‌کا، تا: ۱۱۱۹ق؛ ۷۲گ (۱ر–۷۲پ) [ف: – ۶۲]

← فرهاد و شیرین ≻ خسرو و شیرین
← فرهاد و شیرین ≻ شیرین و فرهاد کوثری

● فرهاد و شیرین / شعر / ترکی
farhād va šīrīn
امیر علیشیر نوائی، علیشیر بن کیچکنه، ۸۴۴ – ۹۰۶ ؟ قمری
amīr ‘alī-šīr-e navā’ī, ‘alī-šīr ebn-e kīčakne (1441 - 1501)

یکی از پنج مثنوی خمسة المتحیرین نوایی است که شاعر به تقلید از خمسه نظامی سروده است.
آغاز: بحمدک فتح ابواب المعانی ×× نصیب ایت کونک لومه فتح اولمق آنی / کوز ومکا اول ایشک قفلین بدمدانت ×× انلنک فتحی کلیکنمی کلید ایت

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲/۲–۱/۶۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** کیشتی اوز جرمید بن نی عذر قولفای کیم اول دریا اراپر قطره بولفای / اگر چه قطره بولدی ایرسانا پاک ×× بور اولدم که توشتی بحرارا پاک ... تم ا لکتاب بعون الوهاب منکا تو تفیل که سوزنی کوته ایستم ×× مینای پرلحظه چون منز افایتیم
خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن درویش رضا کلاله، تا: ۱۹ جمادی الاول ۱۰۴۰ق؛ ۱۸۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۶– ۳۰۳۴]
۲. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:۲۰
بی‌کا، تا: ۱۹ جمادی الاول ۱۰۴۰ق [نشریه: ۴ – ۳۲۶]
۳. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۲۷۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** برایش دور یکم تکلیم سورب بولماس ×× بنتای کیم همه آنی یاشوب بولماس
خط: تحریری، کا: سلیمان ... (من قرایا سراب)، تا: ۱۱۲۸ق؛ افتادگی: انجام؛ ۸۳گ، ۱۵ سطر [ف: – ۱۶۱]
۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۸۲/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** متکا توتقیل که سوزفی کوته اتیم ×× تینای بر لحظه چون منزلغه یتتیم
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی منقش، ۶۲گ، اندازه: ۲۳/۵×۳۴سم [ف: ۳ – ۱۱۰۸]

● فرهاد و شیرین = شیرین و فرهاد / شعر / فارسی
farhād va šīrīn = šīrīn va farhād
وحشی بافقی، کمال الدین، ۹۳۹؟ – ۹۹۱ قمری
vahšī-ye bāfqī, kamāl-od-dīn (1533 - 1583)
یکی از بهترین مثنوی‌های عاشقانه فارسی است در داستان فرهاد و شیرین که به پیروی از نظامی در ۹۶۶ در هشتصد یا هزار بیت آن را سروده و به پایان نرسانده درگذشت، سپس وصال شیرازی در ۱۲۶۵ق نزدیک به ۸۰۰ بیت بر آن افزوده و به انجام رسانده است. عناوین بدین شرح است: سرآغاز، به نام خدای تعالی، در مناجات، در نعت رسول اکرم، در تعریف معراج، در منقبت شاه ولایت علی (ع)، در تعریف سخن، قطعه در تمثیل، تعریف خموشی، در جذبه محبت، حکایت در تمثیل، در تعریف عشق، تمثل: دل به عشق بستن به امید وصال، آغاز داستان شیرین و فرهاد. گذشته از وصال دست کم دو تن دیگر از شیراز به اتمام این داستان پرداخته‌اند: ۱. آقا محمد مهدی صابر شیرازی (– ح ۱۲۸۰ق) که ۳۰۴ بیت بر آن افزوده است؛ ۲. سید ابوالقاسم حبیب شیرازی (– ۱۲۴۶ق) که گویا ۲۰۰۰ بیت در به پایان

رساندن این داستان سروده است.
آغاز: الهی سینه ای ده آتش افروز ×× در آن سینه دلی وان دل همه سوز / هر آن دل را که سوزی نیست دل نیست × دل افسرده غیر از آب و گل نیست ...
انجام: نوای عشق بازان خوش نوائیست ×× که هر آهنگ اورا ره بجائیست / اگرچه صد نوا خیزد از این چنگ ×× چه نیکو بنگری باشد یک آهنگ
چاپ: بمبئی، سنگی، ۱۳۱۲، رقعی، ۳۸ص؛ بمبئی، سنگی، ۱۳۰۳، جیبی، ۶۱ص (صص۱–۶۱)؛ تهران، ۱۳۰۳ق، با تکمله وصال

[دنا ۹۶۸/۷– ۹۷۳ (۱۵۳ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۳۰۲۳/۴؛ مشترک پاکستان ۷۱۸/۷؛ الذریعة ۱۸۹/۱۶ و ۱۷۹/۱۶ و ۱۲۶۴/۹ و ۲۴۰/۷ و ۹/۴: ۱۲۶۴: دیوان وحشی و ۸۷۴/۶؛ مشار فارسی ۳۶۸۹/۳: نشانی ۹ چ و ۲۴۶۲؛ ریحانة الادب ۳۰۷/۶؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۶۳۱/۲]

شرح و حواشی:
۱– فرهاد و شیرین (منتخب)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۴۵
خط: نستعلیق، کا: محمد محسن قاینی، تا: ۹۱۲ق؛ مجدول، با سرلوح و سه مجلس تصویر؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مذهب، ۴۱گ، ۸ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۵– ۴۱۲۵]

۲. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۱/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۹۳ق؛ کاغذ و خط و تصویر کار کشمیر؛ کاغذ: کشمیری، جلد: چرمی، قطع: رقعی [نشریه: ۶ – ۶۵]

۳. تهران؛ موزه ملی ایران؛ شماره نسخه:۳۷۰۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ صفر ۹۹۷ق؛ تاریخ و محل تحصیل: ۱۳۱۴/۴/۱۴ آستانه شیخ صفی؛ یک مجلس مینیاتور؛ واقف: شاه عباس صفوی، ۱۰۲۲؛ جلد: مشکی مذهب، ۸۷ص، اندازه: ۱۲/۴×۱۹/۸سم [نشریه: ۲ – ۲۱۱]

۴. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۵۶
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۶۶گ، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۱ – ۶۱]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۹۷/۱
خط: نستعلیق خوش، کا: قوام شیرازی، تا: قرن ۱۰؛ با دو سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: ترمه ختایی، جلد: میشن، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۱/۶سم [ف: ۸ – ۱۵۹]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۹/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۶۲ص (۱۵۱–۲۱۲) [ف: ۳– ۴۳۴]

۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۲۲/۱۱
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ چلیپا نوشته شده؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۲۵۸]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۶۴/۱۰۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی مذهب، ۳۱۰گ، سطور چلیپایی (۱۳/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱۴ – ۳۸۸۹]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۴/۲۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۰۳ص (۵۳۹–۶۴۱ حاشیه یکم)، سطور چلیپایی (۱۷/۵×۳۳)، اندازه: ۱۸/۵×۳۴سم [ف: ۹ – ۱۲۰۵]

۱۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۸۴/۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ – ۱۰۷]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۴۶
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح؛ نسخه را سید کاظم در ذیقعده ۱۳۱۰ به معتمد السلطان میرزا کاظم خان سرتیپ دیوان اعلی و مدیر و رئیس اداره ایطالیایی بخشیده؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: پارچه‌ای، ۵۵گ، ۹ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۱ – ۲۴۵۷]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۲۷/۱۵
خط: نستعلیق، کا: امام قلی ایمانی غلام، تا: نیمه دوم قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مذهب، ۲۲گ (۳۷۸ر–۳۹۹پ)، ۲۰سطر (۱۴×۲۴)، اندازه: ۱۸×۳۲سم [ف: ۸ – ۱۰۱]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۴/۵
فقط یک صفحه از آغاز این مثنوی است؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۱ص (۱۲پ) [ف: ۳۷ – ۵۱۹]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۰۶/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ دارای پنج مینیاتور «نگاره» نفیس به سبک هرات، با سرلوح زیبای مرصع، مجدول؛ ۴۸گ (۱۹۷پ–۲۴۴ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۶×۱۲/۵سم [ف: ۳۷ – ۱۹]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۹۷/۳۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۴۴گ (۱۱۹پ–۱۶۲ر)، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۸ – ۶۱۶]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۵/۲
کا: محمد معصوم، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سمرقندی، ۳۱گ (۱۰۵–۱۳۵)، ابعاد متن: ۱۱×۲۲، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۸ – ۴۱۸]

۱۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:فیلم
آغاز و انجام: برابر
خط:نستعلیق پخته،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛۶۳ص(۱۲۱–۱۸۳)[ف:۱– ۱۸۵]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۶۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** کنون سختی چنان از کارش افکند ×× که کاهش می‌نماید کوه الوند
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای سرلوح، مذهب، مجدول، دارای کمند؛ مهر: نصرالله تقوی (بیضی)؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مذهب، ۸۸گ، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۴ – ۲۵۸]

۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۷۱/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و گرنه پای استغفار دراز است
حدود ۶۲۲ بیت از آن هست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: میشن، ۹گ (۵۸پ-۶۶پ)، اندازه: ۱۵/۲×۲۴/۴سم [ف: ۸ - ۱]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۵۷/۱۱

آغاز و انجام: برابر
نسخه حدود ۱۰۶۰ بیت است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: مغزی، ۳۲گ (۵۷ر-۸۸ر)، ۱۸-۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۱۴۴]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۹

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با کمند زر، با سرلوح؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۵گ، ۱۵ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [سنا: ف: ۱ - ۳۹۶]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ مهر: عبدالغفار؛ جلد: تیماج، ۳۵ص (۲۶-۶۰)، ۲۲ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [سنا: ف: ۱ - ۲۳]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۴۴/۲۶

آغاز و انجام: برابر
حدود هزار بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، ۱۱گ (۱۶۴پ-۱۷۴ر)، اندازه: ۱۳/۳×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۹۱]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۷۲/۲

آغاز: ندارد راه فکرم روشنایی ×× زلطفت پرتوی دارم گدایی ... فی توحید: به نام چاشنی بخش زبانها ×× حلاوت سنج معنی در بیانها؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۰۱۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: پارچه ابریشمی، ۴۴گ (۱۱۰ر - ۱۵۳پ)، ۱۲ و ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱/۹×۱۸سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۰۰]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۵۴۱

آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد یوسف مصور، تا: ۱۰۶۶ق؛ مجدول؛ واقف: نایینی؛ جلد: پارچه‌ای، ۴۰گ، ۱۴ سطر (۶/۳×۱۳/۲)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۷ - ۶۵۴]

۲۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۵۶/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** از تو خواهد جذبه بی قیل و قال ×× تا که گشاید در فضای قدس بال
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۰ق؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن، ۱۷گ (۱۹۴ر-۲۱۰پ)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۹ - ۴۰۳]

۲۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۸۷۹/۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۰۷۴ق؛ ۲۷گ، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۴۶]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۲۴/۱۱

آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۱۰۷۱-۱۰۷۷؛ دارای دو مجلس تصویر؛ جلد: تیماج، ۲۴ص (۱۴۸-۱۷۱)، اندازه: ۱۵×۲۷/۶سم [ف: ۱۷ - ۴۰۹]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۳۹

خط: شکسته نستعلیق خفی خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، با سرلوح؛مهر:«محمد بتاریخ۱۱۷۴»؛کاغذ:ترمه اصفهانی، جلد: میشن زرد، ۶۶ص، ۱۶ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۸ - ۲۳۵]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۸۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۹گ، ۱۴ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۸۷۶]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۸/۲

آغاز: برو لطف تو گر نبود بصد رنج ×× پشیزی کس نیابد زآنهمه گنج؛ **انجام:** برابر
خط: شکسته خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن، ۶۳گ (۱۳۲-۱۹۴)، ۱۷ سطر (۶×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲×۲۳/۵سم [ف: ۸ - ۴۲۹]

۳۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵۸

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سپاهانی، ۶۶گ، اندازه: ۸/۵×۱۳سم [ف: ۵ - ۳۶۹]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۲۰

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۱ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۱۷ - ۵۰۵]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۲/۲۰

آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نیلی، جلد: میشن مذهب، ۲۷ص (۱۵۴-۱۸۰حاشیه)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۶/۴×۲۸/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۰۸]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۱۳/۱۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۳۶ص (۳۲۹-۴۶۴)، ۱۴-۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف:۴۵-۸۴]

۳۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۸۰ض-۶/۷۰

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۲۸۹]

۳۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۵۹/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: «الراجی ابوطالب» (بیضی)؛ ۴۰گ (۱پ-۴۰پ)، اندازه: ۶×۱۱/۵سم [ف: ۳۹ - ۴۶۹]

۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۷۴/۲

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۲ سطر (۶×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۱۷۱]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۱۹/۷

بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۶گ (۲۶پ–۵۱ر متن)، ۲۰ سطر (۷×۹) [ف: ۱۷ - ۱۵۲]

۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۵۴

خط: شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با دو سرلوح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی مذهب، ۸۴گ، ۱۴ سطر (۴/۵×۹/۵)، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۹ - ۹۰۹]

۴۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۰۵/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** اگر چه ظاهراً صورت ... بود ×× ولی پنهان نوای بیشتر بود / نوای عشقبازان خویش نواییست ×× که هم آهنگ او را ره بجاییست

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: ساغری، ۲۸گ (۱۳۹–۱۶۶ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۹×۲۱سم [ف: ۸ - ۳۴۵]

۴۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۴۷/۵

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن تریاکی، ۱۴ سطر [ف: ۹ - ۲۹۵]

۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** چه میگویم چه جای این بیانست ×× بپای این صد داستانست

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ جلد: روغنی، مذهب، ۴۰گ، ۱۲ سطر (۵×۹/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۶ - ۵۱]

۴۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۱/۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۲۴ص (۱۱۳–۱۳۶)، ۲۴ سطر (۱۴×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱ - ۹۲]

۴۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۳۲/۱۸

آغاز و انجام: برابر

نسخه حدود ۸۴۵ بیت است؛ خط: شکسته، بی‌کا، تا: ۱۰۱۴ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی، ۱۸گ (۱۷۴پ–۱۹۱پ)، اندازه: ۱۵/۶×۲۲/۸سم [ف: ۸ - ۱۳۵]

۴۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۸/۶-ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۷۰ فرازر (۱۰۲۹ و ۱۲۴۶ و ۱۰۴۸ و ۱۰۴۲ و ۱۰۷۱)؛ بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۱۰۸ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۵۵]

۴۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۴۴۷

خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالمجید، تا: اواخر ذیحجه ۱۱۵۹ق؛ با سرلوح، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۹۹]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۶/۴

خط: شکسته خوش، کا: فضل الله، تا: ۱۱۷۱ق؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: تیماج، ۵۴گ (۱۲۷–۱۸۰)، سطور چلیپا چهارستونی(۹×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۸ - ۴۲۶]

۴۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۱۰/۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم، تا: ۱۱۹۳ق؛ جلد: تیماج، ۱۴گ (۹۶–۱۰۹)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [نشریه: ۱۳ - ۸۳]

۵۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۲۱

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: ترمه، ۴۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۷/۸×۱۲/۷سم [ف: ۳ - ۵۷۶]

۵۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۹۲/۴

منتخب شیرین و فرهاد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ قطع: رقعی بزرگ [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۱]

۵۲. تهران؛ بیانی، مهدی؛ شماره نسخه:۴۲

آغاز: جهان از علت غائی وجودش ×× وجود جمله موج بحر جودش؛ **انجام:** برابر

با تکمله وصال شیرازی؛ خط: نستعلیق عالی، کا: میر علی شیرازی، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ [نشریه: ۱ - ۱۲]

۵۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۱۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد معین بن عبدالرزاق کاشانی، تا: قرن ۱۳؛ یادداشت عبدالباقی بن صدرالدین محمد فیضی، در سال ۱۲۲۸ق با مهر «عبدالباقی بن صدرالدین محمد الفیضی» (بیضی) و یادداشت محمد جعفر بن محمد ابراهیم کاشانی، مشهور به علامه فیضی در سال ۱۳۲۷ش؛ مهر: «الواثق بالله الصمد عبدالباقی بن صدرالدین محمد الفیضی» (مستطیل)؛ ۳۸گ (۱–۳۸)، ۱۴ سطر، اندازه: ۵×۱۰سم [ف: ۳۴ - ۴۳]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۳۸

آغاز: جهان از علت غائی وجودش ×× وجود جمله موج بحر جودش؛ **انجام:** برابر

شامل ۹۴۶ بیت؛ خط: شکسته خفی خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن، ۸۶ص، ۱۱ سطر (۵/۵×۱۰)، اندازه: ۹×۱۸/۵سم [ف: ۸ - ۲۳۴]

۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۲۴۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** اگر چه ظاهرا صورت دگر بود×× ولی پنهان نوایی بیشتر بود

خط:شکسته نستعلیق خوش،بی‌کا،تا:اوایل قرن ۱۳؛ دارای سرلوح، مذهب، مجدول، دارای ۱۱ مجلس تصویر؛ جلد: روغنی مذهب، ۱۰۰ص (۲–۱۰۱)، ۹ سطر، اندازه: ۸/۶×۱۰/۷سم [ف: ۱۷ - ۴۶۱]

۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۳۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بکوشید و رضای من بپوئید.

خط: شکسته نستعلیق و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، ۳۰ص (۱۷۰–۲۰۰)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۴۴۰]

۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۹۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای سرلوح؛

واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ۱۳۶۷؛ جلد: میشن، ۱۳۲گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۲۰/۶سم [ف: ۱۷ - ۳۲۳]

۵۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۸۸/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ ۳۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۴۶]

۵۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** اسیر عشق شیرین گشت فرهاد ×× ترا معلوم که آخر جان چه سان باد

خط: نستعلیق، کا: علی بابان تبریزی، تا: قرن ۱۳؛ ۴۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۴۶]

۶۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴۹۴-۲۷/۱۶۴

آغاز: یقین او زگرد شک وظن پاک ×× گمانش برتر از اوهام و ادراک / رکاب دلدل او طوقی از نور ×× ... زیور دهد حور؛ **انجام:** سخن کوتاه خسرو سرو نو خیز ×× روان شد در رکاب شاه پرویز / درآوردش بحزم خانه خویش ×× نمودش زینت کاشانه خویش

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۸۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۳۳]

۶۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۱۰۳/۲-۱۶/۱۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بگوییدم که رخش بی نیازی ×× کجا شد رو کجا آرد به بازی / بگفتندش که آری بی غرور است ×× ولی جایی که استغنا ضرور است

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۲۸گ، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۶ - ۳۰۳۳]

۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۰۱۴

آغاز: بگفت آنگه بدین شغلم فتدرای ×× که افتد چشم من بر کار فرمای

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ واقف: ملکزاده کوثر؛ جلد: تیماج، ۴۴گ، ۱۰ سطر در دو ستون (۶/۶×۱۳/۷)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۳سم [ف: ۷ - ۶۵۴]

۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، واقف: غلامرضا ریاضی، خرداد ۱۳۳۸؛ جلد: پارچه‌ای، ۳۷گ، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۷ - ۶۵۵]

۶۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۶۶/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ مجدول [نشریه: ۷ - ۱۳۵]

۶۵. تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛جلد:مقوا، قطع: بغلی [نشریه: ۷ - ۵۴۸]

۶۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بگو گرچه ز گیتی رنج داری ×× بیفشان تا گهر در گنج داری

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۳ص، اندازه: ۹×۱۳/۴سم [ف: ۴۵ - ۱۵]

۶۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** من و فرهاد دو صد همچون من او ×× ز شر با حال خوش یا فال نیکو

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در ص ۱ شعری است به عربی با تاریخ ۲ شعبان ۱۳۵۰ق از سلطانعلی شیخ الاسلامی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۱۰۵گ، ۱۲ سطر (۵×۹/۵)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۹ - ۶۸۰]

۶۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۵۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** حریص گنج نیابی گهر سنج گفت این کار ممکن نیست بی گنج ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج [رایانه]

۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۷۵/۲۱

منتخب؛ کا: محمد علی شیرازی، تا: قرن ۱۳؛ ۲۵ص (۶۷۸-۷۰۲) [ف: ۸ - ۴۴۱]

۷۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۷۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح، مذهب، مجدول؛ جلد: تیماج، ۹۰ص (۱-۹۰)، ۱۰ سطر (۴×۸)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۶ - ۸۷۵]

۷۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۱۹

خط: نستعلیق خوش، کا: میرزا علی محمد، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ مجدول، با سرلوح؛ جلد: روغنی مذهب، ۱۱۵گ، سطور چلیپایی (۴×۱۰)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۱۴ - ۳۶۶۵]

۷۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح مذهب، مجدول؛ ۵۳گ، ۱۱ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۶ - ۱۹۴]

۷۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۹۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۳۴گ، ۱۱ سطر (۶×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: - ۹۰]

۷۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** من و فرهاد و صد همچو من واو ×× نوشت با حال خوش با حال نیکو

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ هر بیت در یک سطر؛ ۹۳گ، ۱۳ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۵ - ۵۵۹]

۷۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۵/۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳، جلد: میشن، ۴گ (۲۵پ-۲۸پ، متن و سپس هامش)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۸/۶سم [ف: ۸ - ۱۹۶]

۷۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۶۷/۹

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن، ۱ص (۲۹۹پ، متن)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹/۳×۳۲/۲سم [ف: ۸ – ۱۸۵]

۷۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۷۴۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** گفتا چه پیام یار داری ×× گو نامه که از نگار داری
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: وزیری؛ جلد: مقوایی، ۱۲۳گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۲ – ۶۳۰]

۷۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۸۸/۲
آغاز: همه دشوارها آسان کند عشق ×× غم و شادی بهم یکسان کند عشق؛ **انجام:** اگرچه ظاهر صورت دگر بود ×× ولی پنهان نوای بیشتر بود
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۰۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: میشن، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۵سم [ف: ۸ – ۱۵۴]

۷۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۳۷/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته خفی خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۰۱ق؛ مجدول، مذهب، با سرلوح کار شیراز؛ جلد: روغنی، مذهب، ۷۸ص (۱–۷۸)، ۱۳ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸ – ۲۳۳]

۸۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۲۸
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۰۱ق [مختصر ف: – ۵۲۴]

۸۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۲۵/۱۱
خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن محمد علی خواجوئی، تا: حدود ۱۲۱۶ق؛ ۱۹ص (۵۵۰ – ۵۶۸) [مختصر ف: – ۵۸۴]

۸۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۵۹
کا: محمد ابراهیم، تا: ۱۲۱۶ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۸/۲×۱۳/۶سم [رایانه]

۸۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۷۰۹/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۲۲ق؛ با سه سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی مذهب، ۱۷سطر (۷/۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۷ – ۷۴۲]

۸۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۱۶
اج؛ کا: محمد حسین شیرازی، تا: ۱۲۲۸ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۹/۳×۱۴/۵سم [رایانه]

۸۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۷
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۸ق؛ دارای سر لوح، مجدول؛ ۶۱گ، ۹ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۲ – ۲۴۳]

۸۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۴۶
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق عالی، کا: محمد صادق انجو، تا: ۱۲۳۰ق، جهت شخصی به نام مقرب الخاقان حسین خان؛ مجدول، مذهب، با سرلوح؛ مهر: «حسین بن هدایت الله محمد رضا الحسینی»، «مشیر السلطنه ۱۳۲۲»؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مذهب، ۹۲ص، ۱۱ سطر، قطع: نیم ربعی، اندازه: ۹/۹×۱۵/۴سم [ف: ۴ – ۱۳۳۸]

۸۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۰۸/۳
خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: سید محمد صادق، تا: ۱۲۳۳ق؛ در حاشیه؛ جلد: ساغری مذهب، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۹/۹×۳۱/۶سم [ف: ۸ – ۹۹]

۸۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۰۶/۱
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۳۴ق؛ حدود ۹۵۰ بیت دارد؛ ۲۰گ (۱ر–۲۰پ) [ف: ۲ – ۱۸۴]

۸۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۰۱/۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق؛ جلد: روغنی مذهب، ۸۸ص (حاشیه ۲۲۴–۳۱۱)، ۱۶سطر [ف: ۳۷ – ۳۴۹]

۹۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۵
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ربیع الثانی ۱۲۴۱ق؛ در دو ستون چلیپا، مجدول، با دو پیشانی و سرلوح؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۳۲گ، ۶سطر (۵×۸)، اندازه: ۸×۱۴سم [سنا: ف: ۱ – ۱۸۰]

۹۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۷۱/۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۲۷ جمادی الثانی ۱۲۵۰ق؛ افزودگی‌هایی از کاتب، در خصوص پایان کتابت نسخه، هنگام درگذشت فتحعلی شاه قاجار و حیرانی و وحشتی که به علت فقدان شاه در بین مردم ایران پدیدار گشته بود؛ ۸گ (۸۶پ–۹۳پ)، سطور چلیپایی، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳۷ – ۵۰۰]

۹۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۹۵۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوش، کا: فتحعلی حجاب، تا: شوال ۱۲۵۱ق؛ دارای سرلوح مزدوج مذهب، دارای کمند، مجدول؛ واقف: علی اصغر حکمت، مهر ۱۳۴۰؛ جلد: تیماج، ۵۰گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۱۷ – ۳۲۳]

۹۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۳۳
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۲۹ محرم ۱۲۵۲ق؛ مجدول؛ ۲۵۳ص، ۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۳سم [ف: ۱۰ – ۳۴۳]

۹۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۸۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** اسیر عشق شیرین گشت فرهاد ×× ترا معلوم کاخر جان چه سال داد
خط:نستعلیق مخلوط به شکسته،بی‌کا،تا:۱۰ذیقعده ۱۲۵۴ق؛ دارای کمند، مجدول؛ واقف: سردار کل یارمحمد خان افشار، ۲۵ خرداد ۱۳۳۲؛ ۶۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۸/۱سم [ف: ۱۷ – ۳۲۴]

۹۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۰۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۸ ذیقعده ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج، ۶۵ص (۱۲۰-۱۸۴)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۳۱سم [ف: ۲ - ۱۱۱]

۹۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۴۰/۱

خط: نستعلیق ریز و خوش، کا: محمد ربیع، تا: ۱۲۵۶ق، برای یعقوب میرزا؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۰۱ص (۱-۱۰۱)، ۱۱ سطر (۷×۴)، اندازه: ۷×۱۰سم [ف: ۱۴ - ۳۵۷۴]

۹۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۲۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن محمد حسن حسینی، تا: ۱۲۵۷ق، با تاریخ جعلی ۹۵۷؛ ۴۵گ (۱ر-۴۵ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۴/۵سم [ف: ۸ - ۲۱۸]

۹۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:فیلم

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد علی حسینی، تا: جمادی الاول ۱۲۵۷ق، به خواهش حاج محمد شفیع؛ سپس کار وصال؛ با سرلوح، مجدول؛ ۴۰گ (۱پ-۴۰ر)، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۰/۵) [ف: ۱ - ۱۸۶]

۹۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۳۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ جمادی الثانی ۱۲۵۸ق؛ با سرلوح و حاشیه سازی، مجدول؛ قطع: بغلی [نشریه: ۷ - ۱۹۹]

۱۰۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۹

فرهاد و شیرین فقط بخش وصال را دارد؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد ابن وصال، تا: ۱۲۶۰ق، به دستور فرهاد میرزا؛ مجدول، با یک سرلوح بسیار زیبا؛ جلد: تیماج مذهب، ۵۸گ، ۱۲ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۱۶۶]

۱۰۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۹۲/۱

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن حاج محمدعلی اصفهانی، تا: ذیقعده ۱۲۶۰ و ۲۶ صفر ۱۲۷۰ق؛ مجدول؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳گ (۱-۳۳)، ۱۷ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۲۰۹]

۱۰۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۹۹۶

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته ممتاز، کا: میرزا محمد حسین بن محمد رضا شیرازی، تا: جمادی الاول ۱۲۶۰ق؛ مذیل است به رساله‌ای موجز در ۶ برگ به نام «تحفة الوزراء» یا «تحفة الملوک» در چهل باب و در هر باب پندی در چهار نصیحت، دارای سرلوح مزدوج، مذهب و منقش، مجدول، دارای کمند؛ واقف: سید جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ جلد: روغنی مذهب، کار استاد ظریف، ۴۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۷سم [ف: ۱۷ - ۳۲۵]

۱۰۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۳۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ جلد: پارچه‌ای، ۴۹گ، ۱۱ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۷ - ۶۵۵]

۱۰۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۸۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط:شکسته نستعلیق خوب،کا:محمد حسینی شیرازی،تا: ۱۲۶۱ق، جا: تهران، به خواهش محمد رضا بیک؛ مجدول، مذهب، با سر لوح خوب؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ جلد: چرم مذهب، ۹۴ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴-۱۳۳۶]

۱۰۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۲۴

خط: نستعلیق زیبا، کا: فتحعلی (حجاب)، تا: ۱۲۶۳ق؛ مجدول، دارای سرلوح دقیق، مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی مذهب، ۵۱گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲۴ - ۲۴]

۱۰۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۰۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد رضا بن ضیاء الدین، تا: شعبان ۱۲۶۶ق؛مجدول،دارای سرلوح دقیق،مذهب؛جلد: روغنی مذهب، ۵۵گ (۱پ-۵۵ر)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۵ - ۵]

۱۰۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۶۱۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: حاج حسنعلی بن حاج زین العابدین، تا: رجب ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۲۹گ، ۱۰ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵ - ۱۷۱۹]

۱۰۸. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: حسن بن غلام علی بن رضا علی بن علی رضا بن نظر علی خدابنده لو، تا: سه‌شنبه ۵ شوال ۱۲۶۹ق [ف: - ۳۵]

۱۰۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۸۴

خط: شکسته نستعلیق، کا: رضا قلی محلاتی، تا: ۱۲۷۱ق، به دستور آقا محمد علی خان در تهران؛ جلد: تیماج حنایی، ۸۱گ، ۱۵سطر(۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۹ - ۹۷۴]

۱۱۰. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۷۶

خط: نسخ، کا: غلام رضای حیران یزدی، تا: ۹ جمادی الثانی ۱۲۸۱ق [نشریه: ۷ - ۱۹۹]

۱۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۵۶۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: محسن بن اسدالله خان بن نجفقلی خان ایروانی، تا: ۱۲۸۱ق؛ کاتب به غلط نامش را خسرو شیرین نوشته؛ جلد: روغنی مذهب، ۱۱ سطر (۸/۵×۱۰)، اندازه: ۹/۳×۱۴/۲سم [ف: ۷ - ۷۹۳]

۱۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۷۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۸۲ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۱۱۳. قوچان؛ سلطان ابراهیم؛ شماره نسخه:۴۸/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** الا تا نام خرد هست و فریاد ×× بروی خرد این فریاد و خوش باد / من و قرهام صد همچون من داد ×× ز شد با حال خوش ما فال نیکو

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق، جلد: تیماج مذهب، ۸۶گ (۷۹پ-۱۶۴)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف مخ]

۱۱۴. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۵۶

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۸۶ق؛ با این یادداشت: «خط مرحوم میرزا سید علی کرمانی ۱۲۸۶»، با سرلوح، مجدول؛ [چند نسخه-ف: - ۳۶۲]

۱۱۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۴۴۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق عالی، کا: محمد حسین حسینی فراهانی، تا: ربیع الاول ۱۲۹۱ق؛ مجدول، با سرلوح؛ مهر: کتابخانه دولت علیه ایران ۱۳۲۹؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مذهب، ۱۹۹ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۱×۱۹/۷سم [ف: ۴ - ۱۳۴۰]

۱۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۸۳/۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۹۱ق؛ جلد: میشن، ۲۲گ (۱۰۵ر-۱۲۶پ، متن و هامش)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۲۸/۳سم [ف: ۸ - ۱۹۳]

۱۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۷۰/۶

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین انور علی شاه کرمانی، تا: ۱۲۹۱ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۱گ (۸۰پ-۱۰۰پ)، ۱۷سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۱۱۵]

۱۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۶۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق؛ جلد: میشن، ۵۰گ (۱پ-۵۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۲×۱۵سم [ف: ۸ - ۱۵۰]

۱۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۲۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و گرنه من نه آن صید زبونم ×× که هر کس دست آلاید بخونم

خط: نستعلیق ریز متوسط، کا: فرج الله، تا: ۱۲۹۲ق؛ جلد: روغنی، مذهب، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۲سم [ف: ۹ - ۲۵۷]

۱۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و گرنه من نه آن صید زبونم ××که هر کس دست آلاید بخونم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق؛ افتادگی: انجام؛ با یک سرلوح مذهب، دارای کتیبه بازوبندی، مجدول؛ واقف: محمد ایرانی مجرد؛ جلد: روغنی مذهب، ۴۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۲سم [ف: ۹ - ۲۰۶]

۱۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۳۸/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد رضا نوری، تا: ۱۲۹۲ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۶۴گ (۱-۶۴ حاشیه)، ابعاد متن: ۹×۱۸، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۸ - ۴۷]

۱۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۶۵

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق؛ جلد: تیماج، ۹۲گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲۴ - ۲۲۸]

۱۲۳. تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه:۴۸

بی‌کا، تا: ۱۲۹۵ق [نشریه: ۷ - ۵۶۷]

۱۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۰۹/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مخمل، ۸۹ص (۱-۸۹)، ۱۲سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۲۵۱۵]

۱۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۷۰/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، با فرهاد و شیرین وصال شیرازی؛ جلد: تیماج، ۸۰گ (۲ر-۸۱ر)، ۱۴ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۲۷۵۹]

۱۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** غرض زین گفتگو بودش همین کام ×× که شیرینی بتقریبی برد نام

خط: نستعلیق خوش، کا: علیرضا بن ابوالحسن خراسانی، تا: ۲۵ ذیقعده ۱۳۰۲ق؛ دارای سرلوح پرکار، مذهب، مجدول، دارای کمند؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۲۳گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۸/۷×۱۳/۸ سم [ف: ۱۷ - ۳۲۶]

۱۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** اگر چه ظاهراً صورت دگر بود ×× ولی پنهان نوایی بیشتر بود

خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا ابوالقاسم حسینی، تا: ۱۳۰۳ق؛ دارای سرلوح، مجدول مذهب؛ جلد: میشن، ۵۶گ، ۱۰ سطر چلیپایی دو ستونی، اندازه: ۸/۵×۱۴سم [ف: ۹ - ۲۰۷]

۱۲۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۱۱/۴

پیرامون ۱۰۶۶ بیت دارد؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: ملک احمد علی اشرف، تا: ۱۳۰۳ق، جا: قریه آهنگر کلارستان؛ اهدایی: عنایت الله مجیدی؛ ۳۴گ (۴۹ر-۸۲پ) [ف: ۳ - ۲۳۸]

۱۲۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۸۰

خط: نستعلیق، کا: عبدالله خان بن علی ایروانی، تا: ۱ ذیحجه ۱۳۰۵ق؛ مجدول؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۹۹]

۱۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۰۹۳

خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا آقای شیرازی، تا: ربیع الثانی ۱۳۱۲ق؛ با سرلوح زیبا، مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۸۱گ، ۱۵ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۱۹۶]

۱۳۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۳

خط: شکسته، کا: میرزا آقای شیرازی، تا: ۷ ربیع الثانی ۱۳۱۲ق [نشریه: ۲ - ۸۹]

۱۳۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۰۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،کا:ابوالقاسم بن محمد تقی آشتیانی،تا:۱۳۱۲ق؛ جلد: گالینگور، ۴۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۴۶]

۱۳۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۷۸/۲

آغاز: یکی فرهاد را در بیستون دید ×× زوضع بیستونش باز

پرسید؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد علی، تا: ۱۳۱۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ بدون تحریر مقدمه و تقریبا از آغاز داستان نوشته؛ جلد: مقوا، ۲۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱ سم [ف: ۳ – ۹۹۳]

۱۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۰۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** نظامی گفت کانجام است و برداشت ×× بگفتا وحشی آغاز است و بگذاشت
خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: میرزا آقای شیرازی مشهور به رادبیگلو، تا: رجب ۱۳۱۶ق؛ با دنباله آن از وصال شیرازی، دارای سرلوح منقش، مذهب، دارای کمند، مجدول؛ واقف: اسدالله علم، آبان ۱۳۶۲؛ جلد: روغنی مذهب، ۸۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۲۰سم [ف: ۱۷ – ۳۲۶]

۱۳۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۸۴۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** به نسبت باشد این انجام و آغاز ×× یکی بندد نماید دیگری باز / نظامی گفت کانجام است و برداشت ×× بگفتا وحشی آغاز است و بگذاشت
خط: شکسته نستعلیق عالی، کا: میرزا آقای شیرازی، تا: صفر ۱۳۱۶ق، جهت تقدیم به مظفر الدین شاه قاجار؛ مجدول، با کمند کشی زرین، با یک سرلوح و سه کتیبه مذهب؛ جلد: مقوای روغنی منقش و مذهب، ۱۸۰ص، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ – ۱۳۴۲]

۱۳۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۰۳۷-۱۱/۱۳۷
آغاز: برابر **انجام:** از آن نامش که جنبش برزبان بود ×× اثر درحل وعقد آسمان بود / وزان جنبش که درارکان فتادش ×× تزلزل بر بنای جان فتادش
خط: نستعلیق، کا: امان الله بن علی حمصی، تا: ۱۳۱۷ق؛ جلد: مقوا، ۳۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶ – ۳۰۳۳]

۱۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۲۱/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: محمد حسن بروجردی، تا: ۱۳۱۸ق؛ جلد: تیماج، ۱۱۸گ، ۱۰ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ – ۲۵۷]

۱۳۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۰۱/۱-۱۲/۱۹۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۳ق؛ جلد: مقوا، ۸۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۶ – ۳۰۳۳]

۱۳۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۹۹۲
تذکر: در فهرست با عنوان خسرو و شیرین آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا اسد فسائی، تا: ۱۳۲۷ق، برای پسر تقی دانش ضیاء لشکر؛ مجدول، در متن و هامش؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷- ۱۴۹]

۱۴۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق زیبا دوستونی، کا: حاج بنان الشریعه مدنی کرمانی، تا: ۳ شوال ۱۳۷۰ق، به جهت آقای حسین کوهی کرمانی مدیر روزنامه نسیم صبا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۶ – ۱۱۶]

۱۴۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۷۶۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** رفتن اولی است زکوی دوستان غلط است ×× جان شیرین به تمنای تو درمان غلط است / تونه آنی که غم عاشق زارت باشد ×× چون شود خاک برآن خاک گذارت باشد
خط: نستعلیق، کا: سید جواد بنان، تا: ۱۳۷۴ق؛ فائده در یک ترجیع بند؛ جلد: گالینگور سبز، ۴۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۴۷]

۱۴۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۹۳/۴-۳/۱۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ پس از رساله اشعاری از میرزا محمدحسینی مشهور به میرزا صادق؛ ۱۷گ، ۱۳ سطر[ف:۶-۳۰۳۳]

۱۴۳. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵۹ فرخ
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای یک سرلوح، مذهب، مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی، ۱۲ سطر (۲/۸×۶/۵)، قطع: نیم خشتی باریک [ف: – ۱۴۹]

۱۴۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۲۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب، از آثار قرن دهم به بعد نیست؛ کاغذ: هندی، ۳۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶ سم [ف: ۳ – ۹۹۳]

۱۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۱۸/۲
آغاز: بنام چاشنی بخش زبانها ×× حلاوت سنج معنی در بیانها؛ **انجام:** برابر
بخشی از مثنوی فرهاد و شیرین؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مذهب، ۵۵ص (۳۶۴–۴۱۸)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱۰ – ۱۴۷۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۵۶-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا، [فیلمها ف: ۳ – ۱۱۷]

۱۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۵۸/۳
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۷۱گ (۱۱۷ر-۱۸۷پ)، ۱۶سطر [ف: ۳۷ – ۴۲۱]

۱۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۶۳/۲
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۵۴ص (۳-۵۶)، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۳۶ – ۴۰۹]

۱۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۰۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** بسوی مسجد اقصی عنان داد ×× تک و پویا و رخش آسمان داد ...
تنها ۸ برگ آغاز این اثر؛ خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا،

بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ خریداری از عاطفی؛ ۸گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۱/۸×۲۱سم [رایانه]

۱۴۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۵۴۴

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۱×۳۳سم [رایانه]

۱۵۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰۹۳

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۹/۳×۱۴سم [رایانه]

۱۵۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۴۳/۱۹

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۲۷۳]

۱۵۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۸۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** چگونه عشق بپذیرد تمامی ××که گوید یا وصالش یانظامی / نباشد عشق را آغاز و انجام ×× هر آنکس کو چنین داند بود خام.

خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با پنج مجلس مینیاتور آبرنگ بسیار زیبا کار صنیع الملک، با سرلوح؛ مجدول، مذهب؛ جلد: مقوای روغنی مذهب، ۱۸۷ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۴ - ۱۳۳۴]

۱۵۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** به تلخی پاسخ آن نامه بنوشت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ دارای سرلوح زیبا، مجدول، مذهب؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج، ۱۶۲ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵/۳سم [ف: ۲ - ۷]

۱۵۴. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:جنگ۵۲

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ - ۸۹]

۱۵۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۳۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** که معشوقه بجز وحدت نباشد ×× بجز وحدت که معشوقی نباشد.

خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: محتملاً از اولاد وصال، بی‌تا، جا: شیراز؛ جلد: تیماج، ۴۹ص (۱-۴۹)، ۲۲ سطر (۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۲۷۹]

۱۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۵/۱۱

کا: علی اصغر بن حاجی محمد سعید، بی‌تا، جا: میانه؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ابعاد متن: ۶×۱۷، اندازه: ۱۰×۲۱سم [سنا: ف: ۲ - ۷۴]

۱۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹/۱۰

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶ص (۱۴۱-۱۶۶)، ابعاد متن: ۷×۱۲، اندازه: ۱۱×۱۸سم [سنا: ف: ۱ - ۶۳]

۱۵۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۳۷/۶۴

آغاز و انجام: برابر

حدود ۷۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن، ۴گ (۱۱۵پ-۱۱۸پ)، اندازه: ۱۵/۹×۲۵/۹سم [ف: ۷ - ۲۱۸]

۱۵۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۷۶/۲۵

آغاز و انجام: برابر

حدود ۱۰۵۰ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن، ۱۱گ (۸۶پ-۹۶پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۹سم [ف: ۷ - ۲۰۳]

۱۶۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۱۱۷/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۴۰، مطابق هفدهم بهمن ماه جلالی تخاقوی ئیل هزارو سیصد و چهل؛ اهدایی: غلامعلی فودازیان؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۳۰گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۵ - ۱۵۳۸]

● فرهاد و شیرین (منتخب) / شعر / فارسی

šīrīn va farhād (mn.)

وابسته به: فرهاد و شیرین = شیرین و فرهاد؛ وحشی بافقی، کمال الدین (۹۳۹-۹۹۱)

گزیده‌ای از مثنوی شیرین و فرهاد کمال الدین وحشی بافقی است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۳۸۷/۷

آغاز: یکی میل است با هر ذره رقاص ×× کشان آن ذره را تا مقصد خاص / رساند گلشنی را تا به گلشن ×× دواند گلخنی را تا به گلخن؛ **انجام:** همیشه ساحت او جای من باد ×× بساط او نشاط افزای من باد

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در حاشیه و به صورت چلیپا نگاشته شده؛ ۱۵گ (۳۰ر-۴۴ر) [ف: ۳۹ - ۱۱۸]

● فرهاد و شیرین / شعر / فارسی

farhād va šīrīn

فوقی یزدی، احمد، - ۱۰۵۰ قمری

fawqī yazdī, ahmad (- 1641)

با دیباچه‌ای به نثر در عذرخواهی از اینکه در این مثنوی لغات لهجه محلی یزد و کلمات عربی و هندی و ترکی مناسب به کار برده شده و مثنوی مهملی گشته است. در شعری از «حسن وهمی» یاد شده است و سراسر هزل است.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۱۹/۴

آغاز: بسمله. بعد از حمد خداوند جهان و نعت پیغمبر آخرالزمان ... بر مدارک آینه سان ارباب حقیقت و عرفان پوشیده و مستور نماناد ... بسلک نظم در آمده و اتفاقاً تمت بعون الملک الوهاب (۴۲۱ر)؛ بسمله. گفتار در وصف محیط سخن ... (۴۲۱پ)؛ سخن ترتیزک بستان فکر است ×× سخن طوطی هندستان فکر است؛ **انجام:** فلک همچون خودش هر کو نشد خم ×× بجانش میزند صد نشر غم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸ جمادی الاول ۱۱۴۰ق، جا: دولت خانه میرزا عیسی خان؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۴۴گ (۴۱۸پ-۴۶۱پ)، ۲۰سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۹ - ۱۴۸۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۱۳/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۱۰گ (۱-۱۱۰)، ۱۰ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۲۷۶]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۰۴/۳

خط: شکسته نستعلیق، کا: ابراهیم توپچی، تا: ۱۲۱۶ق؛جلد: میشن، ۵۲گ (۵۹پ-۱۱۰ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۶۶۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۱/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ ۸۸ص (۶۵-۱۵۲) [ف: ۳ - ۲۸۴]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۶۲/۳

آغاز: در وصف شیرین ... کبوتر باز بام خوش بیانی ×× چنین زد چکله بر مرغ معانی / چو گوز کون همراهی رها شد ×× بدرد رشک جانش مبتلا شد؛ **انجام:** همان بهتر که در دشت ندامت ×× کنی فریاد تا روز قیامت

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، مجدول؛ ۸۵ص (۹۵-۱۷۹)، ۱۵ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۸۴۰]

۶. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر؛ شماره نسخه:۳۴/۴

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۳/۲۸

آغاز: در وصف شیرین ... کبوتر باز بام خوش بیانی ×× چنین زد چکله بر مرغ معانی / چو گوز کون همراهی رها شد ×× بدرد رشک جانش مبتلا شد

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵ص (۴۹۵-۵۰۹) [ف: ۵ - ۳۶۹]

● فرهاد و شیرین / شعر / فارسی

farhād va šīrīn

عقیل همدانی، ق۱۱ قمری

ʻaqīl-e hamedānī (- 17c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۳۲/۴۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۵ - ۲۴۹]

● فرهاد و شیرین / شعر / فارسی

farhād va šīrīn

دستغیب شیرازی، ابوالقاسم

dastqeyb-e šīrāzī, ab-ol-qāsem

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۵۷۳/۳

آغاز: در مکالمه شیرین با فرهاد و امر فرمودن او را. کنون ما را به دل سودای کارنیست ×× کزآن سودا دل ما را عناد نیست / سالی نغزخواهم گر دل سنگ ×× برون آری به استادی و نیرنگ؛ **انجام:** از آن صورت حدارا خواند ×× ز صورت آفرین خود عجب ماند / ز سرش کاری اش چون غنچه بشکفت ×× [...] نفس هزاران آفرین گفت.

قسمتی از مثنوی فرهاد و شیرین شاعر است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا:۱۲۴۲ق؛ جلد: تیماج، ۶گ، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف مخ: ۴-۱۴۴۸]

● فرهاد و شیرین = تکمله فرهاد و شیرین / شعر / فارسی

farhād va šīrīn = takmele farhād va šīrīn

وصال شیرازی، محمد شفیع بن محمد اسماعیل، ۱۱۹۷ - ۱۲۶۲ قمری

vesāl-e šīrāzī, mohammad šafīʻ ebn-e mohammad esmāʻīl (1783 - 1846)

به دستور: فرهاد میرزا فرزند عباس میرزا

تاریخ تألیف: ۱۲۵۸ق

دنباله داستان «فرهاد و شیرین» وحشی بافقی است که در نزدیک به هشتصد بیت سروده است. با این عناوین: امر نمودن شیرین فرهاد را به کندن کوه بیستون؛ رفتن شیرین و فرهاد به کوه بیستون با پاسخ آوردن فرهاد و رفتن شیرین از بیستون؛ رفتن در صحن بستان؛ بی‌تابی نمودن شیرین از عشق خسرو؛ در بیان کوه کندن فرهاد؛ رفتن شیرین به کوه بیستون بار دیگر؛ حکایت؛ در مکالمه شیرین و فرهاد؛ آگاهی یافتن خسرو از عشق فرهاد؛ رسیدن نامه خسرو به شیرین؛ جواب نامه شیرین به خسرو؛ رفتن شیرین بار دیگر به کوه بیستون؛ تمثیل از گفته وحشی. در این نسخه‌ها افراد در کتابت و یا معرفی شده و در بسیاری از نسخه‌ها همراه با کار وحشی است.

آغاز: هزاران پرده برقانون عشق است ×× زهریک نغمه ها افسون عشق است / که هر دم عشق بر افسون نیرنگ ×× به هر پرده نوایی سازد آهنگ

انجام: من و فرهاد، صد همچون من و او ×× ز شه با حال خوش با فال نیکو

چاپ: بندر بمبئی، سنگی، ۱۳۰۵، جیبی، ۷۶ص(صص۶۲-۱۳۸)

[الذریعة ۱۹۰/۱۶؛ نسخه‌های منزوی ۳۰۲۷/۴؛ مشار فارسی ۳۶۹۰/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۳۷/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** در ین معنی کسی را کو نه دعویست ×× یقین داند که صورت عین معنی است

خط: شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۰۱ق؛ ۹۷ص (۷۰-۱۶۶) [ف: ۸ - ۲۳۳]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۵۷۳/۴

آغاز: زمین بوسند فرهاد هنرمند ×× سحر را با نیاز افکند پیوند / شکر را ما پسری بود نام ×× بباشد قاتلت خون میرزا / قبول خاطر [...] به شبی پرتو خورشید رخشان ×× کزو سنگی بود لعل بدخشان؛ **انجام:** که دروس ازچه عبرت مند باشد ×× به عجز خویشتن دربند باشد / ولی عبرت چو ما قدرت کند رود ××

حریف از چرخ باشد نیست موزور
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۲ق؛ جلد: تیماج، ۳گ، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۴۷]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:فیلم
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوش، کا: محمد علی حسینی، تا: ۵ جمادی الاول ۱۲۵۷ق، به خواهش حاج محمد شفیع (وصال شیرازی)؛ به دنبال کار وحشی، با سرلوح، مجدول؛ ۵۰گ (۴۱پ–۹۰پ)، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۰/۵) [ف: ۱ – ۱۸۶]

۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۳۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ جمادی الثانی ۱۲۵۸ق؛ با سرلوح، مجدول؛ قطع: بغلی [نشریه: ۷ – ۱۹۹]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۴۰
آغاز و انجام: برابر
خط:نستعلیق پخته،بی‌کا،تا:۱۲۶۰ق، حسب فرمایش نواب کامکار شاهزاده فرهاد میرزا؛ از نسخه خطی محمد بن وصال شیرازی کپیه شده، حدود ۱۳۴۰ بیت دارد؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۱۰۴ص، ۱۳–۱۴ سطر (۱۲×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۱۸۴]

۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۶۷۶
خط: نسخ، کا: غلام رضای حیران یزدی، تا: ۹ جمادی الثانی ۱۲۸۱ق [نشریه: ۷ – ۱۹۹]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۵۶۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: محسن بن اسدالله خان بن نجفقلی خان ایروانی، تا: ۱۲۸۱ق؛ نسخه ما صد و یازده بیت از آخر کم دارد و به جای آن هفت بیت دیگر آمده است که در نسخه‌های خطی و چاپی نیست و مختوم است به تمثیلی از فرهاد و شیرین وحشی؛ جلد: روغنی مذهب، ۱۱ سطر (۸/۵×۱۰)، اندازه: ۹/۳×۱۴/۲سم [ف: ۷ – ۷۹۴]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۹۶۷/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** در این معنی کسی را گونه دعویست ×× یقین داند که صورت عین معنی است
با دیباچه ای کوتاه به نثر از کاتب درباره این دو مثنوی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۲ق، حسب فرمایش ... مقرب السلطان فخر الحاج میرزا محمد خان مستوفی؛ جلد: میشن، ۶۵گ (۵۰ر–۱۱۴ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۲×۱۵سم [ف: ۸ – ۱۵۱]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۹۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۸ رمضان ۱۲۹۷ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۱۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۰ – ۹۷]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۷۰/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ با فرهاد و شیرین وحشی بافقی یک شماره؛ جلد: تیماج، ۸۰گ (۲ر–۸۱ر)، ۱۴ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۲ – ۲۷۵۹]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۰۹/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مخمل آبی، ۱۱۰ص (۹۰–۱۹۹)، ۱۲ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۲ – ۲۵۱۵]

۱۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۸۰
خط: نستعلیق، کا: عبدالله خان بن علی ایروانی، تا: ۱ ذیحجه ۱۳۰۵ق؛ مجدول؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۱۹۹]

۱۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۰۸/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** چه بحر معنی آید در تلاطم ×× شود اینصورت معنی در او گم / درین معنی کسی کورانه دعویست ×× یقین داند که صورت عین معنی است
خط: نستعلیق جلی، کا: ابوالقاسم بن محمد تقی آشتیانی، تا: ۲۹ رمضان ۱۳۱۲ق؛ جلد: گالینگور سرمه‌ای، ۵۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف مخ: ۴ – ۱۴۴۷]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۲۱/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: محمد حسن بروجردی، تا: ۱۳۱۸ق؛ جلد: تیماج، ۱۱۸گ، ۱۰ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ – ۲۵۷]

۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۰۱/۲-۱۳/۱۹۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۵۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۶ – ۳۰۳۴]

● فرهاد و شیرین / شعر / فارسی

farhād va šīrīn

صابر شیرازی، مهدی بن محمد، – ۱۲۸۰ ؟ قمری
sāber-e šīrāzī, mahdī ebn-e mohammad (- 1864)

صابر تخلص آقا مهدی (محمد مهدی) شیرازی است که از شعرای نیمه دوم قرن سیزدهم هجری بوده است. در پایان این مثنوی این عبارت نگارش یافته است: «حرره فی شهر محرم الحرام سنة سبعه (کذا) و سبعین و ماتین بعد الف (کذا) راقمه قائله صابر غفرله». بنابراین جای شک نمی‌ماند که این داستان و مثنوی از صابر تخلصی است که در نیمه دوم قرن سیزدهم زندگانی می‌نموده و در تذکره‌ها جز آقا مهدی یا محمد مهدی شیرازی بدین تخلص شاعری را نیافتم. در آغاز و انجام این کتاب تذکر داده که وحشی این داستان را ناتمام گذارده و به سرای دیگر شتافت، وصال به اتمام آن پرداخت، وی نیز موفق به اتمام داستان نشد، من بر آن شدم که آن را به پایان آورم. چند بیت که داستان بدان آغاز و انجام یافته و در این معنی سروده شده برای نشان دادن نمونه‌ای از زادگان طبع این شاعر می‌آوریم: «بنام خالق پیدا و پنهان ×× که پیدا و نهان داند بیکسان / در گنج سخن را می کنم باز ×× جهان پر سازم از درهای ممتاز

/ حدیثی را که وحشی کرده عنوان ×× وصالش نیز ناورده به پایان / به توفیق خداوند یگانه ×× بپایان آرم آن شیرین فسانه / که کس انجام آن نشنید از کس ××که در ضمن سخن گفتند شان بس / خمش کن صابرا زین گفت پرپیچ ×× که دنیا نیست غیر از هیچ در هیچ / زبان زین گفتگو بربند یکچند ××که طوطی از زبان ماند است در بند / وصال و وحشی این افسانه گفتی ×× که اندر خواب دیدی یا شنفتی / جهان گوئی همه خواب و خیال است ×× خیال و خواب اگر نبود چه حال است / دلم از معنی این قال خونست ×× که در آخر ندانم حال چونست / بود خواب و خیال این خواری ما ×× پس از مردن بود بیداری ما».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۶

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق؛ بر ورقی که پیش از برگ نخستین نسخه می‌باشد نویسنده‌ای گوینده این داستان را صابر بن وصال معرفی کرده و مسلماً غلط است و بدین نام و تخلص وصال پسری ندارد، با نقاشی بسیار ظریف، و در ذیل آن نوشته: «این مرغ زدست داوری پریده است ۱۲۸۱» و داوری پسر وصال است و به سال ۱۲۸۴ جهان را بدرود گفته و در آثار عجم (ص ۳۵۹) است که از نقاشی نصیبی داشته. به قرینه‌ای تصور می‌کنم که خود شاعر صفحه نخستین نسخه را تجدید نموده و سه بیت بر آنچه در آغاز بوده افزوده است؛ جلد: مقوایی، ۱۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۳۷۷]

● **فرهاد و شیرین** / شعر / فارسی

farhād va šīrīn

ناشناخته:

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۷۶۱

آغاز: دراین خرم اساس دیر بنیاد ×× بچیزی خاطر هرکس بود شاد / بود هر دل بذوق خاص خورسند ×× زمشغولی بشغل خاص دربند؛ **انجام:** نوای عشق بازی خوش نوایی است ×× که هرآهنگ او را ره بجایی است / اگر چه هرنوا خیزد ازین چنگ ×× چه نیکو بنگری باشد یک آهنگ

منظومه ای کوتاه دربیان داستان عشق ورزی فرهاد وشیرین که درحدود ۵۲۰ بیت سروده شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوا با روکش پارچه، ۲۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۴۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۰۴/۱۵

آغاز: زبان دان روز کیمیا کیست ××که گویم حل و عقد کیمیا چیست / نه بحث ما در آن امر محالست ××که در ابیات نقش قیل و قالست؛ **انجام:** من اول کامدم بودم وفادار ×× در آوردم در آنجا سر بدیوار / من اول کامدم بودم وفا کیش ×× دگرگون کردم اینجا عادت خویش

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن مذهب، ۷گ (۱۷۱ر- ۱۷۷پ)، ابعاد متن: ۹/۵×۲۰، اندازه: ۱۳/۲×۲۳/۱سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۰۰]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۴۰/۱۱-۱۲/۳۰

آغاز: خوشا هنگامه عشق مجازی ×× خوشا هنگام عشق و عشقبازی / مرا زین پیشتر یک فتنه جو بود ×× کزو در سینه ام صد آرزو بود

نسخه ای به شماره ۵۰۶۷/۱۰ در کتابخانه ملک با همین سرآغاز هست که در نسخه‌های منزوی (۴: ۲۸۱۶) به احتمال گزیده‌ای از دول رائی و خضر خانی امیرخسرو دهلوی دانسته شده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۹گ (۱۵۷پ-۱۶۵پ)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۳ - ۱۲۹۸]

← فرهشت (فرش) الادغام الکبیر فی مجموع القرآن ← الادغام الکبیر

● **فرهنگ = دوازده آئین** / ادبیات / فارسی

farhang = davāzdah āyīn

خاقانی، بدیل بن علی، ۵۲۰ - ۵۹۵ ؟ قمری

xāqānī, badīl ebn-e ʻalī (1127 - 1199)

کتابی است در باب نام و حدود پارس و زبان پارسی.

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۶-ت/۲/۶۷۷

آغاز: بسمله و به نستعین - مقدمه مشتمل بر دوازده آئین - آئین اول در بیان اطلاق اسم پارس بر ملک ایران؛ **انجام:** بنام ایزد بخشایشگر - این نسخه در یوم پنج شنبه پانزدهم شهر ربیع الاول من شهور سنه هزار و دویست و نود و دو بید اقل عبادالله میرزا احمد معجلا شرف اتمام پذیرفت.

خط: نستعلیق، کا: میرزا احمد، تا: ۱۲۹۲ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۴۲گ، ۱۴ سطر(۷×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۶۵]

● **فرهنگ = شرح مشکلات گلستان** / ادبیات / فارسی

farhang = š.-e moškelāt-e golestān

مولوی، جنید بن عبدالله

Mowlavī, jonayd ebn-e ʻabd-ol-lāh

وابسته به: گلستان سعدی؛ سعدی، مصلح بن عبدالله (-۶۹۱)

گزارشی است در بیان لغات مشکله «گلستان» در سه بخش: ۱. حل و گزارش سروده‌های دشوار عربی و فارسی؛ ۲. معانی برخی از مرکبات الفاظ بزرگان و احادیث؛ ۳. لغات مفرده به ترتیب حروف تهجی.

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین علی نعمائه قال المفتقر الی الله القوی جنید بن عبدالله المولوی ... چون دیدم که طبایع بعضی مردم اسرار اشعار معضلات کتاب گلستان ... سعدی شیرازی را

در نمی‌یابند بنابراین مشکلات عربیه و غیرها کتاب مستطاب گلستان را بیان کردم بسه قسم ... قسم اول در اشعار عربی و بعضی فارسی مشکل قسم دوم در مرکبات معانی و احادیث نبوی و کلام ربانی و بعضی از اقوال ابکار قسم سیوم در لغات مفردات بر ترتیب حروف تهجی ...
[دنا ۹۷۴/۷؛ نسخه‌های منزوی ۱۹۲۹/۳؛ مشترک پاکستان ۸۶/۱۴-۹۱؛ نشریه ۶۷۵/۱۱]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۵۲
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه گنج بخش - پاکستان ۴۷۲۰؛ خط: نستعلیق، کا: ملا برخوردار بن خیر الدین عرف جنجوعه، تا: ۱۲ جمادی الاول ۱۰۷۷ق؛ ۶۲ص [عکسی ف: ۶ - ۷۵]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۱۱۱/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** فی سایه، نی نام سرودی، حی زنده، صحیح راست سخن گفتن، می‌شراب.
خط: نستعلیق، کا: غلام محی الدین ولد ملا داد، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۸۵ص (۱۷۸-۲۶۲)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵۰ - ۱۶]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۵۰/۲
آغاز: برابر **انجام:** مرتضی نسبت بلند فرزندان شاه مراد.
خط: نستعلیق درشت خط، بی‌کا، تا: ۱۴ شوال سال ۱۹ جلوس همایون؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۳۰گ (۷۸پ-۱۰۷ر)، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۴۱۸۰]

● **فرهنگ = دوازده آئین** / ادبیات / فارسی
farhang = davāzdah āyīn
کتاب در آئین کاتب و کتابت است و شامل دوازده «آئین» می‌باشد: ۱. بیان اطلاق اسم پارسی بهر ملک ایران و آنکه در زمان قدیم و عهد باستان از کی تا کی را پارسی می‌نامند؛ ۲. بیان چگونگی زبان پارسی؛ ۳. تعداد حروف تهجی؛ ۴. مذکور نشده؛ ۵. ذکر تفرقه میان حروف؛ ۶. بیان تجویز تبدیل هر یک از حروف؛ ۷. بیان ضمائر؛ ۸. ذکر کلمات که به جهت حسن کلام بیاورند؛ ۹. بیان کلماتی که در آخر اسماء و افعال به جهت حصول معانی گوناگون درآرند؛ ۱۰. بیان حروف مفرده؛ ۱۱. بیان توصیف آنچه کاتب را از دانستن آن گریزی نیست و تعریف املا؛ ۱۲. بیان عقد انامل. در شواهد گفتارهای خود مؤلف از مولانا عبدالعلی بیرجندی و خواجه نصیر طوسی، خاقانی، فردوسی، نظامی، سعدی، انوری، شیخ روز بهان الدین استاد فرخی، استاد عنصری، امیرخسرو، حکیم قطران، غزالی مشهدی، حکیم نزاری، قهستانی، هاتفی.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۹۴/۷۰
آغاز: دیباچه فرهنگ بسمله آئین اول در بیان اطلاق اسم پارسی؛
انجام: با سر ناخن ابهام برابر باشد و طرفش بطرف والسلام
بی‌کا، تا: ۱۰۵۹ق؛ جلد: تیماج، ۲۵ص، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۵۴۸]

● **فرهنگ** / ادبیات / فارسی
farhang

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۱۴/۴۴
آغاز: عید نصاری ... روز روزه ... عبدالهیکل ... عمران پدر مریم مرد دانشمندی بود؛ **انجام:** قرع: کوفتن. کوس دکه زدن. حمزه تیره نیزک و به معنی شوربا نیز آمده. قعده نشستن. تمت شرح.
ظاهراً فرهنگ اصطلاحات و شرح چند قصیده است. به دلیل پارگی آغاز آن نمی‌توان به درستی تشخیص داد موضوع اصلی اش چیست اما کلمات آغازین متن مربوط به قصیده ترسائیه خاقانی است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛، جلد: میشن مذهب، ۵ص (۱۰-۱۴حاشیه)، اندازه: ۱۲/۳×۲۳/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۱۷]
۲. اهواز؛ شوشتری، محمد؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا؛ ناقص [نشریه: ۷ - ۷۹۵]

● **فرهنگ آبادیهای کشور** / جغرافیا / فارسی
farhang-e ābādīhāy-e kešvar
[فهرستواره منزوی ۲۳۹/۱]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۷۳-ف
جلد ۱۵ استان گیلان چاپ ۱ در بهمن ۱۳۴۸؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۴۶]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۷۴-ف
جلد ۱۴ استان مرکزی چاپ ۱ در آبان ۱۳۴۸؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۴۶]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۷۵-ف
جلد۱۲چاپ۱ در شهریور ۱۳۴۸؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۴۶]

● **فرهنگ آچاریان** / لغت / ارمنی
farhang-e āčārīyān

تهران؛ مطالعات و تحقیقات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۶۴-۶۹
ج ۱-۶؛ بی‌کا، بی‌تا [فهرستواره مینوی: - ۱۷۵]
تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه:ف۶۴-۶۹
همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۹۹۸]

← فرهنگ ابراهیمی > شرفنامه منیری
← فرهنگ ابراهیمی > فرهنگ میرزا ابراهیم

● **فرهنگ اختری** / لغت / عربی به ترکی
farhang-e axtarī

اختری، مصطفی بن احمد، - ۹۶۸ قمری
Axtarī, mostafā ebn-e ahmad (- 1561)

تاریخ تألیف: نیمه ربیع الاول ۹۵۲ق؛ محل تألیف: کوتاهیه
اختری دارای دو فرهنگ است در کلمات عربی به ترکی که به ترتیب حروف اول کلمه در بیست و هشت باب و هر باب دارای فصولی تنظیم شده است و این کتاب فرهنگ دوم می‌باشد که در برخی از نسخه‌ها به «فرهنگ متوسط» نامگذاری شده است. به قول خود مؤلف از صحاح اللغه و دستور و تکمله و سایر کتب لغات عربی جمع‌آوری نموده است. این کتاب به ترتیب حروف تهجی با در نظر گرفتن حرف اول و دوم و فقط ذکر معانی لغات به ترکی بدون ذکر شواهد تنظیم گردیده است.
آغاز: الحمدلله الذی شرفنا بالنطق و البیان. و فضلنا بالفصاحة و التبیان و رزقنا الاهتداء الی تمیز اللغات و اللسان الذی یمتاز بها الانسان عن سایر الحیوان. و الصلوة و السلام علی سیدنا المبعوث بالمعجزات و البرهان و علی آله و اصحابه الذین اضاء بهم سنن الحق و البطلان. قال الفقیر عبدالضعیف و الحقیر المذنب المحتاج الی رحمة ربه اللطیف مصطفی بن ...
انجام: الیهمور الرجل الکثیر الکد ویری کوترن بالق. «قد وقع الفراغ من تسویده فی بلدة کوتاهیه حمیت عن الیأساء و البلیة فی لیلة الخمیس فی وقت النوم فی اواسط اول الربیعین من شهور سنة اثنی و خمسین و تسع مائة من هجرة من لا نبی بعده علی ید جامعه الفقیر الضعیف النحیف الی رحمة الله الغنی اللطیف مصطفی بن شمس الدین الشهیر بالاختری عفی عنهما الباری و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المأب قدتم بعون الله و توفیقه
چاپ: استانبول، ۱۳۰۹ق، قسطنطنیه، ۱۲۴۲ق
[چلبی در اختری؛ معجم المؤلفین ۳۴۰/۲؛ دنا ۹۷۵/۷ (۱۰ نسخه)؛ فهرس المطبوعات الترکیة العثمانیة فی دارالکتب القومیة بالقاهرة: ۲۸۲/۱؛ قاموس الأعلام:۸۰۳/۲؛ فهرس المخطوطات العربیة و الترکیة و الفارسیة و البوسنویة فی مکتبة الغازی خسرو بك بسرا یفو فی البوسنة و الهرسک: ۳۰۷/۷-۳۱۷ کشف الظنون: ۳۱/۱؛ هدیة العارفین: ۴۳۴/۲-۴۳۵؛ الاوقاف العامة موصل ۲۱۸/۲ و ۱۵۳/۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۷۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۹۵۹ق، جا: کوتاهیه در ترکیه؛ محشی؛ ۳۳۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۳۳ - ۶۵۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** الیهر بتشدید الراء قات برکه طاش و سراب معنا سنده کلور و یقال الیهتر طمع الظلم و حجارة امثال الکف ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ رمضان ۹۷۲ق؛ جلد: مقوایی، ۳۱۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۴ - ۱۳۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۰۰۰
آغاز: بسمله، رب یسر و لا تعسر و یسر لنا آخر اعمارنا ایمانا کاملا؛ **انجام:** الیهیة الصلب و الیهیة ابضا التراب. تمت (کذا)
خط: نسخ، کا: عبدالله بن قرطای حافظ، تا: ۹۷۹ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۴. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۴۲۷
آغاز: افتاده: ... البرقوع مثله البرکة بالفتح کوکس صدر کبی ... البراکة بالضم صوجمع اولجق
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۸۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: محمد جعفر با مهر «عبده محمد جعفر» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۱۶۳ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: - ۲۱۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۹
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۳۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۲۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۹۶ق؛ مجدول، محشی از مؤلف، دارای سرلوح؛ ۳۸۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵سم [ف: ۵ - ۲۸]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۰۰ق؛ مجدول؛ کاغذ: استانبولی، جلد: میشن، ۲۶۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۱/۳سم [ف: ۱ - ۶۲۰]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۱۶۰
انجام: و عند البعض طائر مثل الحمامة تالف البیوت ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۴۸۰گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۲۳ - ۲۸۴]

۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد تبریزی، تا: ۱۰۰۲ق؛ مجدول، دارای سرلوح مذهب؛ تملک: محمد هاشم بن محمد مقیم؛ جلد: چرمی ، ۳۱۶گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۲×۳۳ سم [ف: ۱ - ۲۸]

۹. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۲۳۵
خط: نسخ، کا: مصلح الدین بن علی، تا: ۱۰۰۵ق، جا: قوسووه؛ مجدول؛ مهر: «عبدالله» (شلجمی)؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: - ۱۲۰]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۹-۲/۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن حسن بن سبحان ویردین، تا: رمضان ۱۰۶۲ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۲۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۶ - ۳۰۳۵]

۱۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن حاج قرط، تا: ۱۱۲۴ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۳۹۸ص، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [ف: ۲ - ۲۶۴]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۹۴

بی‌کا، تا: ۱۱۲۵ق [د.ث. مجلس]

↩ فرهنگ اختیارات بدیعی ≻ اصحاح الادویه
↩ فرهنگ ادویه ≻ آتشکده

● **فرهنگ ادویه** / طب / فارسی

farhang-e advīye

در ۲۸ باب هر یک چند فصل و فرهنگ داروها است به ترتیب تهجی با رعایت حرف دوم و سوم.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۱

آغاز: باب الالف در دمشق و مصر عود الریح و آن قشر
خط: نستعلیق هندی، کا: سید رضا حسین ذاکر، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ ۱۲۳گ، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [سنا: ف: ۲ - ۱۶۶]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۳۲۲

همان نسخه بالا[نشریه: ۷ - ۱۹۹]

● **فرهنگ است یا نیرنگ** / - فارسی

farhang ast yā neyrang

کسروی، احمد، ۱۲۶۹ - ۱۳۲۴ شمسی

kasravī, ahmad (1890 - 1945)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۵۲/۵۸-۴۷۵۴-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۰۱]

↩ فرهنگ اسدی ≻ لغت فرس
↩ فرهنگ اسکندری ≻ تحفة السعادة

● **فرهنگ اصطلاحات** / لغت / عربی

farhang-e estelāhāt

در این بخش کاتب بعضی از لغات و اصطلاحات را به دلخواه انتخاب کرده و طبق حروف الفبا آنها را تنظیم کرده است.

خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۳۹۳/۸

آغاز: الانفعال عبارة عن تأثر الشیء مادام متأثرا الاسلام هو مجرد الاقرار و الاعتراف؛ **انجام:** الیقین ما لا یزول بتشکیک المشک الید ما یطلق من الکتف الی رأس الاصابع
کا: علی قلی بن همت علی سرابی، تا: ۱۲۹۷ق؛ جلد: مقوایی، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۷۵]

● **فرهنگ اصطلاحات** / لغت / فارسی

farhang-e estelāhāt

واژه‌ها و اصطلاحات عربی که مترسلان و نامه‌نگاران برای تعظیم و تجلیل یا مقاصد دیگر در نوشته‌های خود به کار می‌بردند، در این رساله بدون تنظیم و ترتیب مخصوصی گزارش شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۶۱۰/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... بدانکه الفاظ نکته چند است که مترسلان را بکار آید در وقت کتابت پرورده؛ **انجام:** ابتدا و انتها اول و آخر.
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد یوسف بن آدم بیک، تا: ۱۱۰۰ق، جا: مرو شاهجان؛ جلد: تیماج، ۱۰گ (۷۷ر-۸۶ر)، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۲۲ - ۱۸۵]

● **فرهنگ اصطلاحات ادبی** / فرهنگ اصطلاحات / عربی، فارسی

farhang-e estelāhāt-e adabī

رساله کوتاهی است در بیان اصطلاحات به عربی و معنی هر کدام به فارسی. این رساله از آغاز افتادگی دارد و ابواب زیر در آن موجودند: فصل فی قدر دانک، باب المضمرات، فصل فی الظرف، فصل فی اسماء الاشارة، فصل فی الموصولات، فصل فی المعرفة کمال الحسن.

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۱۹/۲

آغاز: فصل فی قدر دانک: شعیره (یک جو) شعیران (دو جو) حبه (دو پول) طسوج (یعین چهار پول) طسوجان (نیم دانگ)؛ **انجام:** چهار چیز سفید باید دندان و فرق و پوست و بیاض العین و چار چیز سیاه باید العین، شعر، حاجب، مژه هر آدمی که مجموع این صفات در وی یافته شود نادر و بی نظیر باشد و الله اعلم بالصواب.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۳گ (۴۰ر- ۴۲ر)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [میراث اسلامی: دفتر نهم - ۸۳]

● **فرهنگ اصطلاحات سازمان ملل متحد** / ادبیات / فارسی و انگلیسی

farhang-e estelāhāt-e sāzmān-e melal-e motahed

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۳۲-عکس

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۷۸]

● **فرهنگ اصطلاحات و کنایات** / لغت / فارسی

farhang-e estelāhāt va kenāyāt

خاتمه فرهنگی است در واژه‌هایی که دارای کنایات و استعارات باشند و در شعر و نثر قدیم فارسی به کار می‌آمد با عناوین «خلوت» برای حرف اول و «در» برای حرف دوم واژه و مشتمل بر شواهد شعری از شعرای معروف در بعضی از واژه‌ها.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۹۹/۱

آغاز: خاتمه مشتمل است بر پنج وجه ... آب آتش و آب آتش زای ... این لغات کنایت است از دو معنی؛ **انجام:** خلوت یای تحتانی بیمل به عبری نام حق تعالی است

بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۵ شوال ۱۰۷۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۱گ (۱پ-۵۱ر)، اندازه: ۱۸/۵×۳۱ سم [ف: ۲۷ - ۲۱۳]

● **فرهنگ اظفری** = **معروف اللغات** / لغت / فارسی و ترکی

farhang-e azfarī = ma‘rūf-ol loqāt

میرزا کلان، علی بخت بن محمد ولی، - ۱۲۳۴ قمری

mīrzākalān, ‘alī baxt ebn-e mohammad valī (- 1819)

دستور زبان ترکی و فرهنگ لغات و واژه‌های آن زبان. در سرآغاز مؤلف نسب‌نامه خود را که از طرف پدر به امیر تیمور کورکان مادر به ابوالخیر نقشبندی می‌رسد نگاشته است. در یک «مقدمه» و دو «قسم» با اختصار: مقدمه: در دستور زبان ترکی؛ قسم ۱. فرهنگ الفاظ فارسی-ترکی؛ قسم ۲. فرهنگ الفاظ ترکی-فارسی.

آغاز: حمد بیعد مر متکلم نطق آفرینی را و ثنای بیحد مر خالق الخلقی را که از حکم کن همه موجودات را بوجود رسانید

۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۸۸

آغاز: لولاک لما اضرک الربوبیة الیق دید نه نام نامی سامی او احمد مجتبی و محمد مصطفی صلوات الله و سلامه علیه و علی آله؛ **انجام:** پیر تیجی فوقانیه زده و جیم فارسی مکسور ددای درنده، یورچی دله و دلال، یازچی دبیر.

خط: نستعلیق، کا: علی رضا، تا: ۱۲۰۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ مهر: «عنایت جنگ۱۳۴۳» (مربع)، «قادرالدولة» (مربع)، «هو الغنی» (مربع)؛ جلد: مقوایی، ۳۰۸گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۱۰۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** اسم آلت چون فیما رسا اورمامی چیزای آلت وزن.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: محیی الدین احمد؛ جلد: گالینگور، ۵۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۱۷۰]

● **فرهنگ اغذیه** / ادبیات / فارسی

farhang-e aqzīye

بسحاق اطعمه، احمد بن حلاج، - ۸۳۰ ؟ قمری

boshāq-e at‘ame, ahmad ebn-e hallāj (- 1427)

در نه «باب» به نثر آمیخته به نظم، در توصیف خوراکی‌ها: ۱. کدک و سیخک؛ ... ۹. در نمک و سیوقتبه و ... .

چاپ: این گفتار در ص ۱۵۶-۱۶۷ چاپ «دیوان» او، قسطنطنیه، ۱۳۰۳ ق آمده است. و در این چاپ با عنوان «فرهنگ دیوان اطعمه» آمده است.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۳۰/۲-عکسی

آغاز: شرح اسامی بعضی از این اغذیه که به اصطلاح قوم گفته ایم به نه باب بیان خواهیم کرد، تا روزی خوران خوان جهان بدانند و بیاموزند که هر یک چیست و چگونه باید ساخت. باب اولی کدک و سیخک؛ **انجام:** که آن بهشت باقی ست. بحق محمد المصطفی و آله اجمعین الطیبین الطاهرین آمین.

اصل نسخه: ملک، ش ۴۹۲۵/۶ (ملک، ش ۱۲۲/۸) با عنوان [دیوان اطعمه]؛خط:نستعلیق پخته، کا: احمد ابراهیم حسن خواجه شیرازی، تا: ۸۴۲ق؛ ۱۹ص (۱۳۶-۱۵۴) [عکسی ف: ۲ - ۲۰۴]

● **فرهنگ الفاظ پهلوی در شاهنامه** / ادبیات / فارسی

farhang-e alfāz-e pahlavī dar šāhnāme

یزد؛ علومی یزدی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱۰

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۷۱۳]

● **فرهنگ الفاظ قرآن** / لغت / فارسی

farhang-e alfāz-e qor’ān

مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۱۲/۲

خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، ۳۱۰ص، ۲۲سطر [تراثنا: س۶ش۴ - ۹۳]

● **فرهنگ الفاظ نادر** = **شاهنامه** / لغت / فارسی

farhang-e alfāz-e nāder = šāhnāme

فرهنگ کوتاهی است در بیان الفاظ غیر معروف و اصطلاحات غریبه‌ای که در متن شاهنامه آمده و برای عموم ناشناست. نام مؤلف را در منابع موجود نیافتیم.

چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۱۰ق، رحلی، ۹ص (صص۱۴-۲۲)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۸۸/۱

آغاز: باب الألف، آب، آبرو و روشن، آسائیدن، آرام گرفتن دست از کار، آبان، نام ماه هشتم از سال شمسی، آستی؛ مخفف برداشتن آستین؛ **انجام:** سیاوش و سیاوخش نام پسر کاوس، سیاوش کرد نام شهریست آباد کرده سیاوش سیما بزرین نام یکی از سرداران نوشیروان، سیمین دخت نام زن مهراب مادر رودابه، باب السین ...

از آغاز کتاب شین؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ با افزودگی‌هایی در بیان حروفی که به حرف دیگر تبدیل می‌شوند، پس از پایان کتاب؛ کاغذ: شرقی، ۱۷گ (۱پ-۱۷پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۴سم [ف: ۳۶ - ۶۵۴]

● **فرهنگ الفاظ نادره** / لغت / عربی به فارسی
farhang-e alfāz-e nādere

قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۵۷/۴
فرهنگ الفاظ نادره و اصطلاحات عربی شاهنامه فردوسی. در این رساله کوتاه، لغات دشوار و عربی شاهنامه ذکر و معنای فارسی آن در زیر هر یک تحریر شده، که تا حرف سین ادامه دارد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۴۲ر-۴۹ر)، اندازه: ۱۱×۷سم [ف: - ۱۶۲]

● **فرهنگ الفاظ نادره و اصطلاحات غریبه شاهنامه** / ادبیات / فارسی
farhang-e alfāz-e nādere va estelāhāt-e qarībe-ye šāhnāme

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۲۵/۲
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۱ صفر ۱۳۰۷ق، جا: مراغه؛ جلد: تیماج، ۱۶گ (۳۳۵پ-۳۵۰ر)، ۲۷ سطر (۱۳×۲۵/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۴سم [ف: - ۱۳۴]

● **فرهنگ الفاظ و اصطلاحات شاهنامه** / لغت / فارسی
farhang-e alfāz-e va estelāhāt-e šāhnāme
فرهنگ مختصر الفاظ و اصطلاحات شاهنامه است به ترتیب حروف تهجی.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۵۷۴
آغاز: آب: آبرو و روش. آشنا: شناوری کردن. اردشیر درازدست: لقب بهمن بن اسفندیار و معنی ترکیبی آن شیر خشمناک چه ارد به معنی خشم است و مطلق پهلوان را نیز گویند؛ **انجام:** یله: رها و کج و رها کرده شده. یکایک: ناگاه. یلی: زن خواننده و سازنده. یمک: شهر ولایتی است. تمت اللغات.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ ۱۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۵۵]

● **فرهنگ انگلیسی به فارسی** / لغت / فارسی، انگلیسی
farhang-e engelīsī be-fārsī

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۵۹
آغاز: قابل نوشتن نیست
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۵۴گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۴۸]

● **فرهنگ انگلیسی و فرانسه و نمسه و فارسی** / لغت / فرانسه، فارسی
farhang-e engelīsī va farānse va namse va fārsī
گرجی، کنیاز طهماسب، ق۱۴ قمری
gorjī, kenīyāz tahmāsb (- 20c)
تاریخ تألیف:۲۱ جمادی الاول ۱۳۱۲ق
نویسنده، که از شاگردان دارالفنون بوده و در حدود دوازده سال در اداره اطریشی‌ها علم جنگ آموخته، به امر نایب السلطنه دست به تحریر این کتاب می‌زند و به خطی خوش در چهار لغت آن را تدوین می‌کند و لغات را بدون رعایت حروف تهجی در پی هم می‌آورد. مؤلف در مقدمه خود چگونگی و علت پرداختن به این کتاب را ذکر می‌کند.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۲
آغاز: بعد البسمله، حمد و شکر و سپاس خداوندی را سزا است که از بین کافه حقایق مخلوقات حقیقت انسانی را؛ **انجام:** تمت نمسه (آلمانی) انگلیسی فرانسه Fin End Ende
خط: نسخ، کاتب = مؤلف (شاید)، تا: ۲۱ جمادی الاول ۱۳۱۲ق، جا: تهران (احتمالا)؛ مجدول؛ ۲۰۵گ،۱۳ سطر (۱۳×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۴۳۸]

← فرهنگ اوبهی ‹ تحفة الاحباب
← فرهنگ بدیع لغات جهانگیری ‹ تاریخ جهانگیر شاهی
← فرهنگ بشیر خانی ‹ زبدة الفواید

● **فرهنگ بوستان** / لغت / فارسی
farhang-e būstān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۳۷/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۵گ (۶۱پ-۶۵ر)، ۱۹ سطر (۸×۱۴)، قطع: وزیری [ف: ۱۷- ۱۵۶]

● **فرهنگ پارسی** / لغت / فارسی
farhang-e pārsī
این فرهنگ کتابی است که به شماره حروف مستعمله در زبان فارسی دارای فصل می‌باشد و در هر فصلی لغاتی چند با ذکر معانی آنها به ترتیب حروف تهجی با مراعات حرف اول و دوم ذکر گردیده و گاهی معادل عربی و هندی لغات نیز ذکر شده و در پاره‌ای از لغات می‌گوید به زبان گیلان فلان معنی را دارد و در حدود ۲۰۰۰ بیت کتابت آن است و گاهی معانی متعدد یک واژه را هم معین می‌نماید. در ذیل یکی از واژه‌ها از اختیارات بدیعی بیشتر لغات این کتاب را در فرهنگ سروری نیافتم و یا لغاتی که از مآخذ نام برده خود (با تصریح به نقل از هر کدام) آورده بود نیز عرضه داشتم، مطابقه کامل ننمود، به هر حال

کتابی سودمند و مفید می‌باشد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۵۷/۲

آغاز: برای نمونه از آغاز بخشی را در اینجا می‌آورم: ار سه معنی دارد اول اکثر، دوم را هرا گویند، سیم سفل دانه را گویند که روغن از آن کشیده باشند اران نام بلوکیست از آذربایجان اربیان ملخ آبی بود. ابخک برق باشد ارتدشداد دو معنی دارد اول سپاهی و لشکر، دوم رودیست بس بزرگ. ارج پنج معنی دارد اول قدر و مرتبه باشد، دوم بمعنی کندنست، سوم کرگدن را نامند، چهارم نام مرغی است که بر آن در غایت نرم می‌باشد و بالش را بدان پر کنند، پنجم به معنی قیمت آمده

خط: نستعلیق، کا: یاسین بن عمر بن محمد، تا: ۱۲۰۱ق؛ این کتاب در حاشیه زواهر اللغة آمده؛ جلد: مقوایی، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۳×سم [ف: ۳ - ۹۴]

● **فرهنگ پزشکی** / فرهنگ اصطلاحات، طب / فارسی

farhang-e pezeškī

ناشناخته:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۶۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [د.ث. مجلس]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۳۰۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی امامی [رایانه]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۸۳/۳

آغاز: در بیان ادویه مفرده و خوصا آنها و بعضی اصطلاحات طبیه بر سبیل اجمال، بدان که ادویه را افعالی چند کلیه و جزئیه، و افعالی چندش بیه بکلیه است؛ **انجام:** و اگر در مردم صغار بهم رسد درد پنج نامند، چنانکه گذشت و الله اعلم بالصواب.

در خواص ادویه بترتیب حروف تهجی. سپس فصل در بیان اصطلاحات طبیة، نیز به ترتیب تهجی. آن‌گاه فصل در علل و اعراض و تحدید آنها بر سبیل اجمال نیز به ترتیب تهجی. بخش یکم. این بخش سه چهارم کتاب را در بردارد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن، ۳۸گ (۸۳ر-۱۲۰ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۵/۱سم [ف: ۷ - ۴۰۹]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۳۷/۲

آغاز: چنین گوید مؤلف این کتاب که درین دیار زبان فارسی ... باب الالف. اطریلال آب. آب. که آب نمک؛ **انجام:** ینبوت باقیثا.

به ترتیب حرفهای آغاز کلمات است، ترجمه عربی لغت‌ها زیر کلمات؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵گ (۱۷۷پ-۱۹۱) [ف: ۵ - ۳۷۰]

● **فرهنگ پنج بخشی** / لغت / فارسی

farhang-e panj baxšī

جز فرهنگ نامه پنج بخشی قواس کمانگر است که در فهرست ایوانف (۲: ۳۶۸ ش ۵۱۶) یاد شده است.

[فرهنگ نویسی فارسی ص۵۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱، با تاریخ روز چهارشنبه ذیقعده ۹۹۸ق؛ مهر: ابوالبرکات بن مبارک؛ جلد: تیماج، ۱۲۷گ، ۱۷ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [سنا: ف: ۱ - ۳۲۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۷۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۴۹]

● **فرهنگ پهلوی** / لغت / فارسی

farhang-e pahlavī

به ترتیب تهجی حرف آخر.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۹۰/۲

آغاز: بسمله و به نستعین. فصل در معانی الفاظ پهلوی بدانکه این فصلی لطیف است و در همه دفترهای پارسی این لفظها بیاید و بدین حاجت ما یاد کنیم آن را و معانی آن را باقبال ... امیر اسفهسالار کبیر مقبل بهاء الدولة و الدین ... سی الامرا زین الحاج و الحرمین محمد بن روزبهان ترتیب بحروف التهجی نهاده آمد و ابتدا کردیم بچند نام خدای ... بیرون از حروف التهجی. اسم الله عزوجل: خدای، یزدان، ایزد، خدیو، دادار؛ **انجام:** کاستی و کاستی هر دو نقصان است.

خط: نستعلیق، کا: محمد نصیر بن همایون و انشانی، تا: ربیع الاول ۱۰۷۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۲گ (۲۱۹-۲۳۰)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۳ - ۳۱۵۹]

● **فرهنگ پهلوی زند پارسی** / ادبیات / فارسی

farhang-e pahlavī zand-e pārsī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۰۰-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 23379؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۳گ، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۷]

← فرهنگ تحفة الاحباب ﴿ تحفة الاحباب

● **فرهنگ ترجمه لغات اخلاق ناصری** / لغت / فارسی

farhang-e t.-ye loqāt-e axlāq-e nāserī

وابسته به: اخلاق ناصری؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲)

بدین‌گونه است: باب الف: آرا فکر، ابتاد (؟) سختی و حادثه بزرگ، استقصاد دور شدن در مساله یا غیر آن، ابداء آشکار کردن، ادا نمودن و شناسانیدن، بر آنگیختن ... یمین سوگند

درست، یربوع به وزن یحموم. یاس و ناامیدی.

تهران؛ مهدوی، اصغر (دکتر)؛ شماره نسخه:۲۷۴/۳/۳
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: هندی [نشریه: ۲ - ۱۰۱]

● **فرهنگ ترکی** / دستور زبان، ادبیات / ترکی
farhang-e torkī

تاریخ تألیف: ۱۰۲۹ق
فرهنگی است در الفاظ ترکی و قواعد صرف لغت ترکی به فارسی.

یزد؛ علومی یزدی، محمود؛ شماره نسخه:بدون شماره/۲
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۷۱۲]

● **فرهنگ ترکی به ترکی** / لغت / ترکی
farhang-e torkī be-torkī

ناشناخته. به ترتیب الفبایی از آغاز واژه‌ها، و هر حرف در ۳ بخش: مفتوح، مکسور و مضموم با گواه از سروده‌های نوایی. مؤلف در واژه «آغا» از محاکمة اللغتین میر علیشیر نوایی (۸۴۴-۹۰۶ق/۱۴۴۰-۱۵۰۰م) بهره برده است. وی می‌گوید صاحب دولتی کلیات نوایی را که ۲۹ کتاب بود، به من داد و من این واژه‌ها را از آنها و چند منبع دیگر بیرون کشیدم: مناجات نامه، چهل حدیث، نظم الجواهر، سراج المسلمین، نسائم المحبة، لسان الطیر، محبوب القلوب، تواریخ الانبیاء، تواریخ الملوک، خمسه متحیره، مجالس النفائس، حیرت الابرار، فرهاد و شیرین، مجنون و لیلی، سبعه سیاره، سد سکندری، میزان الاوزان، محاکمة اللغتین، مناقب میر سید حسین، مناقب پهلوان محمد، ساقی نامه.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۳۱
آغاز: گنج عزلت ارایوق ایردی کشیم / سرنوشتیم نی یازماق ایردی ایشیم ... حرف الالف المفتوحه. ابو شقه. عودت در ورنه دیرلر شوی معناسنه که مجنون و لیلی؛ **انجام:** یوغای، صوایله یویاین دمکدر که بدایع الوسطده کاورکه ... یوالی ...
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۲۸ ذیقعده ۱۲۲۲ق؛ افتادگی: آغاز (در دیباچه شاید یک برگ) و انجام (در آخر حرف یا افتاده)؛ تملک: ابن ابوالقاسم اسماعیل المتخلص [...؟]، با مهر بیضی «اسمعیل» (بیضی)؛ جلد: گالینگور، ۱۸۰گ، ۱۵ سطر (۷×۱۳-۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۸۶]

● **فرهنگ ترکی به فارسی** / لغت / ترکی، فارسی
farhang-e torkī be-fārsī

حسینی، فضل الله بن عضدالملک، - ۱۲۹۹ قمری
hoseynī, fazl-ol-lāh ebn-e ‘azod-ol-molk (- 1882)

به نام یک شاهزاده با مقدمه‌ای در دستور زبان ترکی.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۹/۱
آغاز: بسمله سبحانه الله، هرگاه افصح عرب و عجم گل لااحصی ثناء علیک بشکفته و آفریدگار عالم لولاک لما خلقت الافلاک سفته؛ **انجام:** قورغان و اراک قلعه
خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۲/۸سم [ف: ۵ - ۱۹]

● **فرهنگ ترکی به فارسی** / لغت / ترکی، فارسی
farhang-e torkī be-fārsī

خوئی، میرزا محمد
xū’ī, mīrzā mohammad

وابسته به: سنگلاخ؛ استرآبادی، محمد مهدی بن محمد نصیر (۱۱۰۰-۱۱۸۰)
به دستور: عباس میرزا نایب السلطنه
گزیده‌ای است از سنگلاخ میرزا مهدی خان.

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۱۵/۲ ـ ج
آغاز: اباق و آباق بمعنی عم است؛ **انجام:** الچی یسق یعنی هزار ساله
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹گ (۳۵پ ۴۳ پ در متن و هامش)، ۱۶سطر (۸×۱۳/۵) [ف: ۱ - ۳۶۷]

● **فرهنگ ترکی به فارسی** / لغت / ترکی، فارسی
farhang-e torkī be-fārsī

نصیری طوسی، عبدالجمیل بن محمد رضا
nasīrī tūsī, ‘abd-oj-jamīl ebn-e mohammad rezā

مؤلف می‌نویسد که پدران و نیاکان من منشی بوده‌اند و پدرم بیست مجلد لغات ترکی و رومی (ترکی ترکی مکاتیب ... پادشاهان روم) و جغتایی و روسی (ترکی مردم روسیه) و قزلباش و خطایی گرد می‌کرد و می‌خواست آنها را در کتابی بگنجاند و به نام پادشاه دفتری سازد مگر این‌که درگذشت و آن را به سرانجام نرسانید، نام آن منشات سلیمانی می‌بایست باشد. من از آن، این دفتر را بیرون کشیدم و یک مقدمه و چهار کتاب و یک خاتمه دارد و در هر یک چند باب است: مقدمه در متعلقات زبان ترکی در دو «باب»: ۱) املاء، ۲) قواعد سخنوری؛ کتاب ۱. اللغات الجغتائیة؛ ۲. اللغات الرومی؛ ۳. اللغات القزلباشی؛ ۴. اللغات الروسی. در این دفتر در هر کتابی حرف نخستین عنوان باب و حرف دوم عنوان فصل دارد، این کتاب از روی منشآت سلیمانی پدر او مورخ ۱۰۷۹ق ساخته شده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۳۶

آغاز: بسمله، الحمدلله وحده لاشریک له ... و بعد چنین گوید ... عبدالجمیل بن محمد رضاء النصیری الطوسی؛ **انجام:** یا ایوموجی چه می‌ستانی، تمت.
خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: محمود لاری زاده محصل کلاس پنجم در ۱۶ صفر ۱۳۵۶، سید محمد باقر آقامیر ... خلفان آقا میرزا سلیمان ... در جمادی الاول ۱۲۵۶، اسدالله خان ابن ... آقا محسن بیک ایب چاپار خانه‌های یزد»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج،۱۹۵گ،۱۱سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۷ - ۱۱۱]

● فرهنگ ترکی به فارسی / لغت / ترکی، فارسی
farhang-e torkī be-fārsī

غیر همانند:

۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰/۱

آغاز: آغاز حرف ج: جزء ثالث ... کتاب الجیم. باب المفتوحات. حرف الجیم مع الالف. جاوجه به چند معنی می‌آید اول به معنی غایب و نهایت باشد و دوم بمعنی وزن و مقدار می‌آید ...
در برخی واژه‌ها به شواهدی منظوم از کتاب هایی چون خسرو شیرین و حیرت الابرار استناد می‌شود، از «ت» تا «س»؛ خط: نسخ، بی‌کا،تا:گویا قرن۱۱؛۷۲گ، ۳۰سطر،اندازه: ۲۴×۳۸سم [ف: ۳ - ۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۹۲۹

آغاز: الفصل الاول من اسماء فی الف المتحرکة الحرکة بترتیب الحروف؛ **انجام:** سو ... و مکسورة الحرکة من الف بترتیب الحروف اسرار ـحی طوسی، تا میرسد به: والیاء المکسورة فی الحرکة: یک: بیر، یکان: بیولر، یکان یکان: بیرین بیرین، یگانه
خط: نستعلیق،کا:زکی،تا:قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، ۵۱گ، ۱۷ سطر (۷×)، اندازه: ۱۸/۵×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۲۵۲]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۶۹/۲

آغاز: اوقوماتپور اوقوماس اوقومابیدی نخوانده است نخواهد خواند نخوانده بود؛ **انجام:** کیسمکان نابریده آمده است چنانکه هندو گویند باصطلاح ترکان، کیسنور نامه تصنیف میرزا محمد ضیا بیگ قارکوچی که درمقام بونه کرده بود.
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: رضا نایینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: ترمه کشمیری، جلد: چرمی، ۱۲۱ص (۶۲-۱۸۲)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۱۴]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۸۱/۵

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷۴گ (۸۴ر-۱۵۷پ) [ف: ۵ - ۲۷۲]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۹۳۸

فرهنگ لغت فارسی - آذری؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴/۳×۱۹/۸سم [رایانه]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۹۱-عکس

بدین گونه: مقدمه در نحو ترکی، باب ۱. ترجمه مصادر به ترتیب تهجی، باب ۲. ترجمه لغاتی که اکثر اسماء آن اشیاء اند، فصل الاف (تا یاء)، باب ۳. (عنوان افتاده) به ترتیب تهجی، خاتمه در اشعار صاحب طبعان (در عکس نیست)، در دیباچه آمده است: نموده می‌آید که کلمه‌ای چند در توضیح برخی از زبان ترکی و ترجمه قدری از لغات آن ازین هیچ مدان به اشاره بعضی از عزیزان بر صفحه بیان تسوید یافت بر یک مقدمه و خاتمه. مقدمه بدانکه ترکان را در خط ترکی رسم است که ...؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با افتادگی در خطبه، با یادداشت ۱۲۹۹ که در آن از بهرام آقا و با مهری که در آن از حجة الاسلام محمد باقر یاد شده [فیلمها ف: ۳ - ۲۶۴]

● فرهنگ ترکی به فرانسه / لغت / ترکی
farhang-e torkī ba-farānse

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۷۳/۳

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۳۴گ (۹۳پ-۱۲۶پ)، قطع: رحلی [ف: ۱۷ - ۱۲۴]

● فرهنگ ترکی جغتایی / لغت / ترکی، فارسی
farhang-e torkī joqatāyī

امیر علیشیر نوائی، علیشیر بن کیچکنه،۸۴۴-۹۰۶؟قمری
amīr ʻalī-šīr-e navā'ī, ʻalī-šīr ebn-e kīčakne (1441-1501)

قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۴۸۸/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۱۶ق [ف: - ۱۱۱]

● فرهنگ ترکی عربی / لغت / ترکی و عربی
farhang-e torkī ʻarabī

لغت‌های ترکی را به ترتیب حروف الفبا ابتداءاً آورده و سپس معنای عربی آن را ذکر کرده است و هرگاه خواسته معنای فارسی بیاورد با حرف «ف» آورده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۱۱۶/۲

آغاز: فصل الهمزة المفتوحة مع التاء: آتا، ا ب ج آباء (ابی یغزو و امی تحدث) و والد (زین فی عین والد ولده) و جد پدر پدر و مادر؛ **انجام:** یونمق اغتسال و غسل ف شستن یوفلمک [صمد] و قصد ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور، ۱۱۷گ (۱۱ر-۱۲۷پ)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۴۸]

● فرهنگ ترکی عربی فارسی / لغت / ترکی، عربی و فارسی
farhang-e torkī ʻarabī fārsī

در این فرهنگ مفردات ترکی مغولی با ردیف عربی آنها پس از

آن واژه‌های فارسی آن لفظ با رمز «ف»آمده است. لغات ترکی به ترتیب حروف آغاز الفاظ تنظیم شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۱۹

آغاز: ابه قابله قوابل و قبیل و ولده، ف باراج؛ **انجام:** و کابک وکابوک و کادرک و کروه و نشیم.

خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه بسیار جدید؛ جلد: تیماج، ۱۴۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۴ - ۱۱۱]

● **فرهنگ جعفری** / لغت / فارسی

farhang-e ja‘farī

تویسرکانی، محمد مقیم، ق۱۱ قمری

toyserkānī, mohammad moqīm (- 17c)

اهدا به: جعفر خان

تاریخ تألیف: ۱۰۴۰ق

فرهنگ فارسی به فارسی است و در هشت ماه به انجام رسانده است. نام مؤلف و کتاب و جعفر خان در دیباچه آمده است. تمام این فرهنگ در حدود ۶۵۰۰ بیت کتابت دارد و تقریباً شامل ۷۰۰۰ لغت پارسی می‌باشد.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۰۵ و ۴۷۳۴-ف

آغاز: درخشنده اختر اوج آسمان سعادت و یگانه گوهر دریای امامت اما بعد ... فقیر ... محمد مقیم تویسرکانی معروض ارباب دانش ... میگرداند؛ **انجام:** هشنگ بوزن دبنگ مرد بی بنیاد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: شاهزاده رکن الممالک در ۱۲۲۰ ؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی مذهب، ۱۷۷گ، ۲۱ سطر (۷×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۹ - ۱۰۲۵] و [فیلمها ف: ۳ - ۹۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۲

آغاز: انا جعلناک عنقای بلند مرتبه اوج قاف قبول شاه باز بلند پرواز هوای عالم و ما محمد الارسول و آل بیمثال او باد که هر یک اختر اوج سعادت و یگانه گوهر دریای امامت و هدایت اند بیت: بتخصیص آنکه نفس مصفی بود ×× که نزد بعضی از یاران خدا بود الخ

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱ شعبان ۱۰۴۹ق؛ دارای سرلوح، مجدول، مذهب؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۳۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۹۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۷۷-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۰۶]

● **فرهنگ جغتایی** / لغت / ترکی، فارسی

farhang-e joqatāyī

ندر علی، ق۱۱ قمری

nadar ‘alī (- 17c)

اهداء به: شاه صفی صفوی (۱۰۳۸-۱۰۵۲ق)

واژه‌نامه جغتایی به فارسی است که مؤلف برای تفسیر لغات اشعار امیرعلی شیرنوایی و آیین چنگیزی نگاشته است. با وجود آن‌که در مقدمه هدف تألیف کتاب بیشتر ذکر واژگان دیوان امیر علیشیر نوایی (۸۴۴-۹۰۶ق) دانسته شده اما از دیگر شعرا هم شواهد زیادی نقل شده است. در «مقدمه» و سه «فصل» و «خاتمه»: مقدمه در بیان املاء ترکی و تبدیل حروف تهجی؛ فصل ۱. بیان الفاظی که معانی مشترک داشته باشد؛ فصل ۲. الفاظی که به جهت آشنایی در لغات الوس جغتایی تا طالب را فایده بخشد به دستور نصاب در سلک تحریر کشید؛ فصل ۳. لغاتی که به ترتیب تهجی در ابواب آورده (هر حرف در یک باب، بر اساس حروف آغاز کلمات)؛ خاتمه: در توره و آیین جغتای که لابد است متتبعین را استماع آنها در بعضی ابیات. (حکیم)

آغاز: بسمه سبحانه، قادر و متکلمی در خور ستایش و نیایش تواند بود که لغات مختلفه و السنه متعدده رابی میانجی مشیر و دبیر از بیداری ناپیدای مکون (؟) به پیشگاه ظهور رسانید ... پس از حمد قادر بیچون ... آنچه بر جمهور ... فرض باشد دعای خدیو زمان و پادشاه شیعیان است ... پادشاه جهان ... شاه صفی ... و بعد بخاطر این ذره بی مقدار ندر علی رسید که خاطر اصناف انسان ... در زمان خدیو بحر و بر همواره بلغت ترکی و حل الفاظ جغتایی مایل است آنچه مقدور ... باشد رساله‌ای در باب کشف لغت نوایی و توره و آیین چنگیزی و آداب آن فرقه باشد بعبارت فارسی نویسد از اشعار میر علی شیر نوایی و شعرای آن طایفه که سند آن مطلب و مستند کمترین باشد بیارد و اختلاف املای جغتایی و روم و ترکی که در مرز و بوم ایران متداول است بیان نماید و تبدیل حروف تهجی را در حیز تحریر آورد ... رساله مذکور مشتمل است بر مقدمه (در بیان املای ترکی) و [سه] فصل (الفاظ مشترک - الفاظی که برای آشنایی بلغات اولوس جغتای باید دانست بدستور نصاب و لی به نثر - لغات بترتیب تهجی، هر یکی در یک باب) و خاتمه (در توره و آیین جیغتای)

انجام: این وضع را در توره جیغتای اولجامش می‌گویند این اختصار یافت امید که ارباب ذهن و ذکا اگر سهوی یابند باصلاح کوشند.

[الذریعه، ج۶،ص۱۹۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۷۶

آغاز: فایده ترتیب و ادله ... نوال معنی ... نمودند و معنیهای روشن مانند آتش که در سنگ نهان باشد در عبارت مغلقه این طایفه ودیعت نهاد تا عاشقان مراتب دانش و فهمیدگی؛ **انجام:** برابر کامل (به جز چند سطر از آغاز سخن)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا:

قرن ۱۲؛ یادداشت کوتاه در صفحه آخر نسخه آمده که نویسنده آن معتقد بوده این کتاب نوشته لغوی است: «در حقیقت مصنف این کتاب خیلی زحمت بیجا کشیده و عمر خود را عبث طلف (کذا) کرده که این الفاظ بی معنی را جمع نموده است. باری خدا او را رحمت کند»؛ تملک: لطف الله خان و محمد باقر، شکر الله بن حیدر قلی بن مرتضی قلی بن محمد رضا بن حاجی علی قلی خان کنگرلو در ۱۲ رجب ۱۱۹۱ق با مهر «عبده شکرالله ...» (بیضی)؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ جلد: میشن، ۵۱گ، ۱۶ سطر (۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۰/۴×۱۹/۷سم [ف: ۲۹/۲ - ۸۳۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۵۴/۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ جدول شنگرف؛ جلد: تیماج، ۳۳گ (۱۱۰-۱۴۲)، ۲۲ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۳۰۹]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۸۱

آغاز: یوز حمد انکاکیم و صفی دادورایل تیلی لال ××گرچه ارا اندین ایرور سوز که مجال

نسخه اصل:کتابخانه مدرسه نمازی ـ خوی۶۵۴؛خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹ رمضان ۹۵۲ق؛ تملک: محمد حافظ، محمود بن محمد بن رمضان چلبی، محمد بن سنان، محمد بن مصطفی»؛ واقف: ابراهیم شریف حسینی، ۱۲۳۰؛ ۳۹۰ص [عکسی ف: ۳ - ۳۶۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۸۱/۲

آغاز: یوز حمد انکاکیم وصفی داد ورایل تیلی لال ×× گرچه تیل ارااندین ایرور سور که مجال / گر السنه مختلفه جمع اولسه ×× حمدینی ادا قیلماق ایرورامه محال؛ **انجام:** یویای یویاین دیمکدورو دخی قپایاین معناسنه کلور یلمق کرته دیمکدور قبا معناسنه.

در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد علی حسینی، تا: ۱۱۲۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴گ (۱پ-۳۴ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۶ - ۴۶۷]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۰۲۸/۱-۲۰/۱۴۸

آغاز: با آنکه مصر جامع وجودش بندر مطالع یوسف دامانی است بضاعت استعداد هر کس ... مقدمه دربیان املاء ترکی وتبدیل حروف تهجی بدانکه؛ **انجام:** برابر

در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۸ شوال ۱۲۲۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۶ - ۳۰۳۵]

● **فرهنگ جغرافیای عالم** / فرهنگ اصطلاحات / فارسی

farhang-e joqrāfīya-ye ʻālam

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۲

به ترتیب الفبایی و تازه؛خط:نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۱-۹۰۸]

● **فرهنگ جغرافیایی ایران** / جغرافیا / فارسی

farhang-e joqrāfīyāyī īrān

فرهاد میرزا قاجار، ۱۲۳۳ - ۱۳۰۵ قمری

farhād mīrzā qājār (1818 - 1888)

در ۱۲۷۶ق آغاز کرده است.

تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۱۳

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۷ سطر (۲۰×۳۳)، اندازه: ۲۲×۳۶سم [نشریه: ۳ - ۲۰۲]

● **فرهنگ جغرافیایی جهان** / جغرافیا / فارسی

farhang-e joqrāfīyāyī jahān

فرهاد میرزا قاجار، ۱۲۳۳ - ۱۳۰۵ قمری

farhād mīrzā qājār (1818 - 1888)

تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۱۱۲

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با تصحیح مؤلف؛ جلد:تیماج،۱۷سطر(۱۰×۲۵)،اندازه: ۲۳×۳۶/۵سم [نشریه: ۳ - ۲۰۲]

← فرهنگ جوک ⟨ کشف اللغات جوک باشست

● **فرهنگ جوک باشست** / عرفان و تصوف / فارسی

farhang-e jok bāšast

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵۵۱/۱

آغاز: بسمله باب الالف اتمان هستی مطلق و اصل آفرینش و آنچه همه را فرا رسیده ...

خط: نسخ، کا: محمد علی بن مرحوم ملا محمد کاظم عرب شهره، تا: ۱۰ شعبان ۱۲۶۵ق؛ مجدول، دارای کمند؛ مهر: «صراط علی حق تمسکه۱۲۶۹» (بیضی)، «علی مع الحق و الحق مع علی» (چهارگوش)؛ جلد: تیماج، ۳۱۰گ، ۲۰ سطر (۱۱/۵×۲۱)، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۵۱ - ۲۸]

← فرهنگ جهانگشا ⟨ فرهنگ میرزا ابراهیم

● **فرهنگ جهانگیری** / لغت / فارسی به فارسی

farhang-e jahāngīrī

جمال الدین انجو، حسین بن حسن، - ۱۰۳۵ قمری

jamāl-od-dīn anjū, hoseyn ebn-e hasan (- 1626)

اهدا به: جهانگیر پادشاه بابری هند (۱۰۱۴-۱۰۳۷ق)

تاریخ تألیف: زهی فرهنگ نورالدین جهانگیر= ۱۰۱۷ق

این کتاب در زمان جلال الدین محمد اکبر پادشاه غازی آغاز و در عهد سلطنت نور الدین جهانگیر پادشاه به پایان رسیده،

مؤلف دعوی می‌کند که سی سال بترتیب و تنظیم آن مشغول بوده و چهل و چهار فرهنگ را تتبع کرده و از بسیاری تفحص و مراجعه چندان لغات و مصطلاحات به دست آورده که هیچ صاحب فرهنگی را ممکن نبوده است؛ این کتاب را در بیست و چهار «باب» به ترتیب حروف تهجی که نزد فارسی‌زبانان معمول می‌باشد مرتب نموده و مقدمه‌ای مشتمل بر مطالب مفیده در دوازده «آئین» برآن افزوده و خاتمه‌ای به آخرش ملحق ساخته و کنایات و اصطلاحات و استعارات و لغات مرکبه از فارسی و عربی و لغات عربیه که دانستن آنها ضروری بود را آورده است. تنظیم فرهنگ جهانگیری بدین‌گونه است که حرف دوم هر لغت را باب و حرف اول را فصل قرار داده، مثلاً لغت دغل را در فصل دال از باب غین گذارده و عموماً برای معانی لغات به اشعار فصحا و بلغای فارسی‌زبان استشهاد کرده است.

آغاز: بنام ایزد بخشاینده بخشایشگر آنکه بر لوح زبانها حرف اول نام اوست ×× این همی گوید اله آن ایزد و آن تنگری / دیباچه فرهنگ خود ازنام تو سازم ×× تا هر ورقی گیرد از آن قیمت دیباج. حمد بی حد و سپاس بیقیاس مرصانعی را سزا هست که کاخ دماغ صدر نشینان محفل سخندانی را به نقوش خیالات رنگارنگ رشک ارتنگ مانی ساخت ...

انجام: این نسخه کز او فرش کهن شد تازه ×× افتاده به هر دیار ا زاو آوازه / جلوش بادا ادیم فیروزه چرخ ×× وز تافته رشته‌های خورشیرازه

چاپ: (ج۱-۲): لکهنو، سنکی، ۱۸۷۶/۱۲۹۳م، وزیری، ۵۲۱+۳۲۹+۱ص؛ مشهد مقدس، ۱۳۵۱ش، در ۳ جلد

[الذریعة ۱۹۷/۱۶؛ نسخه‌های منزوی ۱۹۳۳/۳: نشانی ۶۳ نسخه؛ مشترک پاکستان، ۲۴۵۹/۱۳: دیباچه آن، نشانی ۱۱ نسخه؛ مشار فارسی ۳۷۰۷/۳: نشانی ۲ چ؛ فرهنگ نویسی در هند ص ۸۱؛ دانشنامه ادب فارسی در شبه قاره ۱۹۷۵/۴؛ دنا ۹۷۸/۷- ۹۸۲ (۱۳۴ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- فرهنگ جهانگیری (مختصر) (۲ عنوان)
۲- فرهنگ جهانگیری (منتخب)
۳- فرهنگ رشیدی = منتخب اللغات؛ رشیدی، عبدالرشید بن عبدالغفور (-۱۰۷۷)
۴- فرهنگ جهانگیری (مختصر)؛ اردلان کردستانی، عباس (-۱۱)
۵- فرهنگ جهانگیری (منتخب)؛ محمد بن احمد (-۱۲)

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** چه جستم سال تاریخش خرد گفت×× زهی فرهنگ نورالدین جهانگیر

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: ۱۰۲۱ق؛ مصحح؛ خریداری از مشیری؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۷۶گ، ۲۵ سطر (۱۳/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [رایانه]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵۵ حکمت

مقابله شده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد اشرف بن نورالدین محمد حسنی حسینی انجوی، تا: چهارشنبه ۱۹ رمضان ۱۰۲۴ق؛ جلد: تیماج، ۹۸۲ص، قطع: وزیری [ف: ۲ - ۲۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱

خط: نستعلیق هندی، کا: دوست محمد هروی، تا: ۴ شوال ۱۰۳۱ق، جا: پتنه هند، به فرموده رکن الدوله آقا کریما؛ مهر: سعد السلطنه، محمد رفیع حسینی؛ جلد: مقوایی، ۴۷۴گ، ۲۱ سطر (۱۰×۲۲)، اندازه: ۱۷×۳۰سم [سنا: ف: ۱ - ۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۸۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن، تا: ذیحجه ۱۰۳۲ق؛ دارای سرلوح، مجدول؛ تملک: فرهاد میرزا ولیعهد به تاریخ ۱۵ ذیحجه ۱۲۵۸، محمد تقی به تاریخ ۱۱۸۴؛ مهر: «حاج سید نصرالله تقوی»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۵۹۶گ، ۱۹ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۳ - ۷۱]

۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فصل‌های با اول مفتوح دو معنی دارد اول بلغت دری و هندی هر دو بمعنی هست آمده ... شعر. مرکب شعر و هیون علم و ادب را ×× طبع سخن سنج من عنان و مهار است. لمؤلفه:مرتب گشت این فرهنگ نامی ×× باسم شاه جمجاه جهانگیر / چو جستم سال تاریخش خرد گفت ×× زهی فرهنگ نورالدین جهانگیر

خط:نستعلیق بسیار خوب،کا:محمد مومن، تا: ربیع الاول ۱۰۳۲ق؛ مجدول، با یک سرلوح مذهب؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: میشن مذهب، ۱۱۶۲ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۷ - ۵۳۷]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۵۳-۳۶/۵۳

آغاز و انجام: برابر

کا: محمدمؤمن قزوینی، تا: ۱۰۳۳ق؛ مجدول مذهب، با سرلوح مزدوج؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵۴گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۶ - ۳۰۳۷]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۵۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** چو جستم سال تاریخش، خرد گفت ×× زهی فرهنگ نورالدین جهانگیر

خط: نستعلیق، کا: صدرالدین محمدبن حسن طبیب لاهیجی، تا: ۲۲ محرم ۱۰۳۴ق؛ واقف: خانبابا مشار، خرداد ۱۳۴۵؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۴۲۵گ، ۲۳ سطر (۹/۷×۲۰/۳)، اندازه: ۱۸/۴×۳۱/۵سم [ف: ۱۳ - ۶۱]

۸. تهران؛ مینوی، مجتبی؛ شماره نسخه:۱۳۷

خط: نستعلیق، کا: محمد راجی محمد، تا: ۱۰۳۵ق؛ مجدول، با سرلوح،با افزوده‌هایی از شواهد و اشعار؛قطع:رحلی[نشریه:۶- ۶۵۶]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۶۷

خط: نستعلیق، کا: محمد یحیی بن رستمکیا، تا: ۱ جمادی الثانی ۱۰۳۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج،

۵۶۲گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۵۵سم [ف: ۸ - ۶۱]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** چو جستم سال تاریخش، خرد گفت ×× زهی فرهنگ نورالدین جهانگیر

خط: نستعلیق هندی، کا: عبدالرحیم بن عبدالباقی، تا: ۱۱ ذیحجه ۱۰۳۷ق؛ واقف: حاجی میرزا موسی خان، جمادی الاول ۱۲۶۱؛ جلد: چرمی، ۵۹۵گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۸/۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۸/۶سم [ف: ۱۳ - ۶۳]

۱۱. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۶۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۰۴۱ق؛ جلد: گالینگور، قطع: وزیری بزرگ یا رحلی کوچک [نشریه: ۳ - ۲۴]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۱۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ شعبان ۱۰۴۴ق؛ مصحح؛ مهر: «عبده احمد الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۳۴۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۱۰ - ۱۹۰]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۵۶

آغاز: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: با مدیریت محمد صالح و با خطوط مختلف، تا: ۲۱ رمضان ۱۰۴۵ق؛ نسخه از روی نسخه شاه صفی بهادر خان نوشته شده که ابراهیم سلطان جهت نوشتن داده بود و چون پیغام داده که به این زودی خواهند برد محمد صالح درخواست کرده که هر کدام یک جزو کتابت جهت کمترین نمائید (لذا هر جزء کتاب به خطی است) سپس این شعر را تمثیل آورده: هر آن کاری ز همت بسته گردد ×× اگر جاری بود گلدسته گردد؛ تملک: لطفعلی (صدرالافاضل) در سال ۱۲۹۸؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۰۲گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷/۷×۲۶سم [ف: ۴۳ - ۴۳]

۱۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۶۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد امین منوچهری، تا: صفر ۱۰۴۹ق؛ مهر: «انی لکم رسول امین ۱۱۷۹» (مربع)؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۹۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۴۹]

۱۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ظاهر بیک بدخشی، تا: ۴ ربیع الاول ۱۰۵۰ق؛ مهر: «غلام محمد» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۲۶۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [مؤید: ۳ - ۱۹۹]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۰۵

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸ ذیحجه ۱۰۵۰ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۵۷گ، ۲۳ سطر (۹/۵×۲۱)، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۱۷ - ۱۴۹]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۲۶۹

آغاز و انجام: برابر

این نسخه مقدمه و خطبه مؤلف را ندارد؛ خط: نستعلیق، کا: طاهر بیگ بدخشی، تا: ۴ ربیع الاول ۱۰۵۰ق؛ مهر: «غلام محمد (؟)» (مربع)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۶۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۵۶]

۱۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۹۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۵۴ق؛ مهر: «ادرکنی باللطف خفی، بلطفک حمداً عبدالحقی ۱۰۵۷» (بیضی)، «الراجی الی الله عبدالله الحسنی الحسینی ۱۲۷۱» (چهارگوش)، «الراجی الی الله عبده الحسنی الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۳۱۹گ، ۲۵ سطر (۱۱/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۷×۲۸/۵سم [ف: ۱ - ۱۸۶]

۱۹. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه:۱۲۰

خط: نستعلیق، کا: عین علی، تا: ۱۰۵۷ق؛ تملک: ابوتراب طبیب به تاریخ ۱۲۸۹؛ جلد: تیماج، ۶۲۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: - ۱۰۱]

۲۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۱۵

خط: نستعلیق، کا: محمد رضای بوره بوسه‌ای، تا: ۱۰۵۷ق [نشریه: ۲ - ۸۹]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۵۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد تقی بن محمد ملک همدانی، تا: ۱۲ رمضان ۱۰۶۱ق؛ دارای رکابه، مصحح، به همراه ابیاتی از قرن سیزدهم که شخصی از اشعار خود نگاشته بدین شرح: «لمحرره: فلک آواره نمودی تو مرا در ره عشق ×× خوب کردی که مرا بی س و سامان کردی» و یادداشت تملک همو: «چند روزی بعاریت با ماست، اگر باشد. من متملکات کمترین خلق الله کریم بن رجبعلی سمسار [کذا] الهمدانی سنه ۱۲۱۱»؛ جلد: تیماج، ۲۸۶گ (۱پ-۲۸۶ر)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۷/۸×۲۹سم [ف: ۲۷/۱ - ۲۸۲]

۲۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۸ ـ ب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۶ صفر ۱۰۶۸ق؛ مجدول، با سرلوح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۴۳۹گ، ۲۵ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۱ - ۳۶۸]

۲۳. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۱۴۰

خط: نستعلیق خوانا، بی‌کا، تا: ۱۰۶۸ق؛ با این عبارت: «بتاریخ ربیع الثانی هفده السنه ۱۲۶۹ این جلد کتاب را بعاریت گرفتم از آقای میرزا محمود که بعد از انتفاع از او در تألیف اسرار الشهادة برگردانم بایشان» محتمل است که خط آقای ملا آقای دربندی مشهور به فاضل در بندی و مؤلف اسرار الشهادة باشد [ف: - ۱۱۶]

۲۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فصل‌های با اول مفتوح دو معنی دارد اول بلغت دری و هندی هر دو بمعنی هست آمده ... شعر: مرکب شعر و هیون علم و ادب را ×× طبع سخن سنج من عنان و مهار است لمؤلفه:مرتب گشت این فرهنگ نامی ×× باسم شاه جمجاه

جهانگیر / چو جستم سال تاریخش خرد گفت ×× زهی فرهنگ نورالدین جهانگیر
خط: نستعلیق و ثلث، کا: محمد کاظم نصیری طوسی، تا: ۱۰۷۲–۱۰۷۵ق، جا: اصفهان؛ مجدول، بایک سرلوح و دو کتیبه مذهب؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: چرم مذهب، ۱۰۶۷ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۷ – ۵۴۰]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۱۸

کا: محمدرضا، تا: ۱۰۸۴ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۸/۱×۲۹/۲سم [رایانه]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۴۱

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن حسن خیام دامغانی، تا: سه‌شنبه ۱۷ صفر ۱۰۸۸ق، جا: استرآباد؛ در پایان اشعاری به خط سراینده آن علی اکبر بن قایم مقام حسینی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۳۷۸گ، ۲۵ سطر (۱۲×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰×۳۳/۵سم [ف: ۸ – ۶۵۷]

۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۷۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً ۱۰۸۹ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۲۰گ، ۱۹ سطر (۱۴×۲۵)، اندازه: ۲۵×۳۸ سم [ف: ۶ – ۲۴۲]

۲۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۳۵

آغاز: برابر **انجام:** خاتمه: نیز آتش بود، نیشمن زن باشد نیوشد یعنی آموزد، خلوتها سبب عافیت باشد تم الوجه الرابع من الخاتمه
از آغاز تا ابتداء خاتمه؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۶ق؛ جلد: تیماج، ۴۱۵گ، ۲۴ سطر (۱۱/۵×۲۰)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: – ۹۹]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۴۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** چو جستم سال تاریخش، خرد گفت ×× زهی فرهنگ نورالدین جهانگیر
خط: نستعلیق، کا: محمد رحیم بن ساروخان ترکمان، تا: جمعه ۲۰ جمادی الثانی ۱۰۹۶ق؛ واقف: نایینی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹۹گ، ۲۲ سطر (۱۱/۴×۲۱)، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۴سم [ف:۱۳–۶۲]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** «جلوه «ها»، هیلاج با اول ... این لغت یونانست و معنی آن چشم زندگانی است ... زمهر و ماهر که تاثیر بخش هیلاج اند ×× دوام عمر تو وارد عطیه کبری
در نسخه ۹ آئین از مقدمه افتاده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷ شوال ۱۰۹۷ق؛ مصحح، محشی با نشان «۱۲»؛ ۲۳۵گ، ۲۳ سطر (۱۵×۲۴)، اندازه: ۲۲×۳۱ سم [ف: ۳۵ – ۴۸۱]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۰۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح مزدوج مذهب؛ مهر: «المتوکل علی الله عبده ابوالقاسم» (مستطیل)، «عبده محمدعلی الحسینی ۱۲۴۹» (مستطیل)؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۹۹گ، ۲۱سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۵/۵×۲۷/۵سم [ف: ۲۰ – ۴۸۴]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۵۸

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، جا: اله آباد هند؛ مصحح، محشی «حسن علی» و «م.بهار»؛ تملک: محمد تقی بهار به سال ۱۳۰۶ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۳۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸/۵سم [ف: ۲۸ – ۱۹۱]

۳۳. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۶۲/۲ – ب

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ ۱۶گ (۲پ–۱۱۷پ) [ف: – ۱۶۵]

۳۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۳۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** کیل با اول مفتوح و ثانی مکسور میوه ایست جنگلی هم زرد دارد و هم سرخ ... الی آخر.
خط: نستعلیق کهن، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ مجدول، با یک سرلوح مذهب؛ مهر: ناصر الدین شاه قاجار؛ کاغذ: کشمیری، جلد: چرم مذهب، ۱۳۶۶ص، ۲۳ سطر در متن و ۵۹ سطر در حواشی، اندازه: ۲۳/۵×۳۶/۲سم [ف: ۷ – ۶۰۱]

۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱، جا: قره باغ (شاید نواحی)؛ مهر: ناصرالدین؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۴۷۵گ، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۳۰سم [ف: ۴ – ۲۱۹]

۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** چو جستم سال اتمامش خرد گفت ×× زهی فرهنگ نورالدین جهانگیر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: بخارایی، جلد: میشن مذهب، ۳۲۵گ، ۲۵ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۶ – ۷۴۸]

۳۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۴۵۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ ۵۳۰گ، اندازه: ۱۷×۲۸سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۲۰۰]

۳۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۷۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ تملک: فرهاد بن ولیعهد در ۱۱ ذیحجه ۱۳۰۱؛ اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۲۰۱]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** بربا اول مفتوح دو معنی دارد، اول بالا و زیر بود، کمال اسمعیل گفته: هر که منظور تو شد همچو ستاره زشرف (ناقص).
ثلث اول این کتابست تا باب راء فصل باء (=بر)؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: ملامحمد کاظم اردبیلی؛ جلد: چرمی، ۹۸گ، ۲۹ سطر (۱۰/۱×۲۲)، اندازه: ۱۸/۵×۳۲/۴سم [ف: ۱۳ – ۶۳]

۴۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۰

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ مهر: عنایة الله، اسماعیل مورخ ۱۲۰۴؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۴۳۳گ، ۲۱

سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۳ – ۵۷۸]

۴۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۱۱۵-۲۱/۳۵

آغاز: اکمل حاصل آید دعا گوی دولت ابد پیوند انگشت قبول بر دیده نهاد بنده وار ... بدین تفصیل: ۱- فرهنگ ابوالحفص سعدی ۲- فرهنگ ابوالمنصور؛ **انجام:** فصل هاهی با اول مفتوح دو معنا دارد اول به لغت دری همت باشد ... هیدخ با اول مفتوح اسب تندر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۴۶۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۶ – ۳۰۳۸]

۴۲. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۰۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ بخشی از میانه کتاب؛ جلد: گالینگور؛ قطع: خشتی [نشریه: ۳ – ۲۴]

۴۳. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۶۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ قطع: رحلی [نشریه: ۳ – ۲۴]

۴۴. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۸۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۹ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۵سم [نشریه: ۳ – ۲۰۲]

۴۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۸۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با یک سرلوح، مجدول؛ تملک: محمد صفی بن محمد علی متخلص به ثاقب با مهر «صفی الله» (بیضی)؛ یادداشت محمد ناصر خلف محمد صفی خان با مهر«محمد ناصر ۱۲۹۱» (چهارگوش)؛ جلد: تیماج، ۴۴۸گ (۶+۴۴۲)، ۲۵ سطر (۱۲×۲۴/۵)، اندازه: ۱۸×۳۴ سم [ف: ۲ – ۱۸۵]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۵۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** زینهار ... یکی را به دل بازیابی هزار، پنجم ترس را گویند. ششم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد اشرف الزمان در صوبه الله آباد در ۱۱۵۱ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۸۱؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۳۳گ، ۲۲-۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۰ – ۵۹]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹ سرود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱-۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، قطع: رقعی [نشریه: ۱۳ – ۴۱۴]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳ سرود

حواشی به نظم و نثر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱-۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج ضربی، قطع: نیم خشتی [نشریه: ۱۳ – ۴۳۵]

۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۱۱۷

آغاز: آبی ات و آن حیوانی بود آبی بر مثال مشک پرباد که خرطومی دراز داشته باشد. سوسپند؛ **انجام:** جلوه هاء. هلاج، با اول مفتوح به ثاتی زده. این لغت یونانی ست و معنی آن چشمه زندگانی و آن را منجمان فارس کدبانو گویند از آن که در.

از فصل سین باب باء تا پایان کتاب و بخش خاتمه از ابتدا تا اواخر در پنجم (در لغات غریبه) را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ ۱۴۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۱۰ – ۵۹]

۵۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۷ ـ ب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۴۱۸گ، ۲۵ سطر (۱۵×۱۵/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱ – ۳۶۷]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۷۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** چو دیوان بسی چاره ها ساختیم ×× کران در گلویی نپرداختیم پردال با اول مفتوح و ثانی زده پرگار باشد.

این نسخه و دو نسخه بعدی بر روی هم یک دوره کامل از فرهنگ جهانگیری را تشکیل می‌دهند. از ابتدا تا فصل بای عجمی از باب راء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ جلد: تیماج سرمه‌ای، ۱۸۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۳۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۰ – ۵۸]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۷۶۰

آغاز: پردک. با اول مفتوح به ثانی زده و دال مفتوح و به کاف زده چیستان باشد و آن را به تازی لغز؛ **انجام:** فصل لام ... لمس ... و در عربی دو معنی دارد اول سودن باشد دوم جماع کردن است.

ادامه نسخه ۲۷۷۵۹ است. تا فصل لازم باب میم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۷۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۳۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۰ – ۵۹]

۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۷۶۱

آغاز: لمغان با اول مفتوح به ثانی زده نام تاخی است از نواحی غزنین، مولانا شهابی نظم نموده؛ **انجام:** انجام: هیون: با اول مفتوح و ثانی مضموم و واو معروف، شتر را گویند ... مرتب گشت این فرهنگ نامی ×× به اسم شاخ جم جاه جهانگیر / چو جستم سال تاریخش خرد گفت ×× زهی فرهنگ نورالدین جهانگیر.

ادامه نسخه پیشین تا پایان کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ ۱۴۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۳۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۰ – ۵۹]

۵۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۸ ـ ب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ محشی از قزوینی ؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۴۰۶گ، ۲۴ سطر (۹/۵×۲۰)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۱ – ۳۶۸]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۴-فیروز

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۶۳۶ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [ف: ۲۱ – ۱۴۵]

۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۵۲۵

آغاز: صمدیت مقبول لارگاه احدیت قدوه انبیا و اولیاء ... اما بعد نگارنده این کتاب و گزارنده این ابواب؛ **انجام:** کشکاب و کشکاء با اول مفتوح ... آتش جو را گویند مولانا
از ابتدا تا فصل کاف باب شین؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۲۸۸گ، ۲۱سطر،اندازه:۲۴×۲۹/۵سم[اهدائی رهبر:۱۰- ۶۰]

۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** هیلاج با اول مفتوح ... این لغت یونانیست و معنی آن چشمه زندگانیست و آنرا منجمان فارس کدبانو گویند بسبب آنکه در برابر کدخدا واقع شده و شرح این اجمال در ذیل لغت مرقوم گشت
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۳۰۸گ، ۲۷ سطر (۱۲/۵×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۱۴ – ۲۸۱]

۵۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۷

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ بخشیده فتح الله خان کاشانی فرزند محمد کاظم در ۸ جمادی الاول ۱۲۷۳ به کسی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۴۱۶۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۰/۳سم [ف: ۳ – ۵۷۷]

۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۸۱۳

آغاز: مرا سخت از آنست کان باب من ×× بگیتی نیمخواست پایاب من؛ **انجام:** خنک با اول مضموم بثانی زده و کاف عجمی دو معنی دارد اول گوشه.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: حاج محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۲۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۱۳ – ۱۷۲]

۶۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و او مجهول کودکان بازی را گویند و آنرا چار مغز بازی
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مذهب، ۷۵۷ص، ۲۰ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۶ – ۴۷۴]

۶۱. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۵۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** هیش با اول مکسور و یای مجهول سه معنی دارد به معنی هیچ آمده زنده فیل احمد جامی نور مرقده نظم نموده: هر که آمد هر که آمد بگذرد ×× این جهان محنت سرایی بیش نیست.
از ابتدا تا فصل هی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۵۰۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۱ – ۴۰۸]

۶۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۴۲

آغاز: گنجور جواهر زواهر معانی و دستور آئن یخندانی؛ **انجام:** بمهر و ماه که تاثیر بخش هیلاجند ×× دوام عمر تو دارد عطیه کبری
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۳۳گ، ۵ سطر (۱۲×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۶ – ۲۰۴]

۶۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۶۳۲

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوایی، ۳۹۱گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۲۲ – ۱۹۹]

۶۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۶۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۲۹۵گ، ۲۵ سطر (۹/۵×۲۰)، اندازه: ۱۷/۵×۲۸/۵سم [ف: ۱۵ – ۴۱۸۷]

۶۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۲۰

از خاتمه است در پنج در سپس دستور زبان در یک مقدمه و دوازده آیین باز هم فرهنگ فارسی به فارسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۳۰گ، ۱۹ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱۶ – ۲۴۱]

۶۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۹۵

آغاز: برابر
بخش نخست کتاب است تا «کرته» ... خنک کسی که از این بوی کرته یوسف دلش ...؛ خط: نستعلیق تحریری ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، با یادداشتی: «گویا به خط مؤلف است و در زمان مؤلف نوشته شده»؛ جلد: مقوا، ۶۳گ، ۲۷ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۱۸۵]

۶۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۹۴

خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مذهب، ۳۶۵گ، ۳۵ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [ف: ۱۷ – ۵۰۲]

۶۸. تهران؛ ثامنی (آقای)؛ شماره نسخه:۹

بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۵ – ۱۱۱]

۶۹. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۱۳۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ قطع: رحلی [نشریه: ۶ – ۶۵۶]

۷۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی [نشریه: ۱۱ – ۹۰۹]

۷۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۶۹۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۳ – ۵۷۸]

۷۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: سپهسالار؛ جلد: تیماج، ۳۰۱ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۷سم [ف: ۲ – ۲۱۶]

۷۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۰۶

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، مذهب، ۲۵۱گ، ۲۷ سطر (۱۳×۲۴/۵)، اندازه: ۲۲/۵×۳۸سم [ف: ۴ – ۱۷۶]

۷۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** چو جستم سال تاریخش، خرد گفت ×× زهی

فرهنگ نورالدین جهانگیر
خط: نسخ، کا: محمد طاهر بن حاجی یوسف گرجی تبریزی، تا: ۲۳ محرم ۱۱۰۳ق، جا: تبریز؛ دارای یک سرلوح، مجدول؛ واقف: رضا نایینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: تیماج، ۳۲۵گ، ۲۵سطر، اندازه: ۲۰×۲۸/۸سم [ف: ۱۳ - ۶۲]

۷۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۵۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** زان باد کزو بشادی آرد خبرم ×× چون نشینم و چو کشتی به برم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹ رجب ۱۱۰۴ق؛ مهر: «ظل سبحانی احمد شاه درانی ...»؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۴۶۷گ، ۲۵ سطر (۱۲×۲۴)، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۲ - ۴۷۳]

۷۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۶۵

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: قاسم بن شیخ رسول بن شیخ میکائیل، تا: ۱۱۰۵ق؛ اهدایی: سید مصطفی بن سید محمد طباطبائی نیریزی شیرازی، ۱۳۶۷ش ؛ جلد: تیماج سیاه، ۳۱۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۴۰]

۷۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ رجب ۱۱۲۱ق؛ جلد: میشن، ۷۶۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹/۴سم [ف: ۳ - ۵۷۷]

۷۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۹۱۷

آغاز: گویند شمس الدین قواس گفته بیت: ای نزد تونان خوردن در خواب دریغ ×× در شب ز عیال کرده کشات دریغ؛ **انجام:** جلوه یای تحتانی. بیل به زبان عبری نام حق تعالی عز اسمه است.
از ابتدای فصل کاف عجمی از باب شین تا پایان و بخشهایی از خاتمه شامل در دوم تا در پنجم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۶ ربیع الثانی ۱۱۲۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۷۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۵۸]

۷۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۲۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** چو جستم سال تاریخش، خرد گفت ×× زهی فرهنگ نورالدین جهانگیر
خط: نستعلیق خوش، کا: حاجت قلی حکاک بن استاد ملک محمد دلاک مراغی، تا: ۱۲ ربیع الثانی ۱۱۳۰ق؛ دارای سر لوح گنبدی و شرفه دار، مجدول؛ جلد: تیماج، ۳۵۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۴سم [ف: ۱۳ - ۶۳]

۸۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۳۱۵

بی‌کا، تا: ۱۱۴۱ق؛ خریداری از محمد مهدی ابراهیمی؛ اندازه: ۲۰/۶×۳۰/۴سم [رایانه]

۸۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** چو جستم سال تاریخش خرد گفت ×× زهی فرهنگ نورالدین جهانگیر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ شعبان ۱۱۴۹ق؛ محشی؛ یادداشتی درباره استقراض مظفرالدین شاه قاجار از بانک روس مورخه ۱۳۱۷ق؛ تملک: معتضدالدوله در سنه «غثما»؛ جلد: تیماج، ۲۶۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰/۵سم [ف: ۳۰ - ۷۸]

۸۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۱۶-۱۰/۲۶

آغاز: استعارات ولغات مرکبه از پارسی و عربی و لغاتی که ... مقدمه مشتمل است بر دوازده آیین آیین اول در بیان اطلاق اسم پارس بر ملک ایران؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: محمد صالح بن مرحوم الیاس تبریزی نخجوانی، تا: ربیع الاول ۱۱۵۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۲۱۵گ، ۲۶-۲۸ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۱/۵سم [ف: ۶ - ۳۰۳۷]

۸۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بزبان عبری نام حق سبحانه تعالی است جل جلاله و عم نواله و افضاله
خط:نستعلیق،کا:حیدر علی،تا:۱۱۶۱ق؛کاغذ:اصفهانی،جلد:تیماج، ۴۲۶گ، ۲۳ سطر (۱۳×۲۵)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۴ - ۳۵۷]

۸۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۱۶

خط: نستعلیق، کا: تاری ویردی مظلوم، تا: سه‌شنبه ۱۶ شعبان ۱۱۷۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی، ۴۸۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [ف: ۳ - ۳۵۱]

۸۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۱

خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد تقی بن فضل الله بورنجی، تا: چهارشنبه ۱۵ جمادی الاول ۱۱۷۱ق، جا: کشت زار بورنج مؤمن آباد قاین؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۲۸۱گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۳/۵×۴۱سم [ف: ۳ - ۵۷۸]

۸۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۲۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، [نشریه: ۲ - ۸۹]

۸۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۹۶/۲

مقدمه و دیباچه؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: هندی، ۱۸گ (۷پ-۲۴پ)، ۱۴ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۶ - ۷۰۴]

۸۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۴۵

آغاز: برابر **انجام:** رنجم همیشه هست دلاله
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۸۱گ، ۲۱ سطر (۱۱×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۶ - ۲۰۶]

۸۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۱۸

آغاز: پسر نوح ... که فارسیان از پسران ... بن سام بن نوح اند؛ **انجام:** و بعضی شتر بزرگ را گویند.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۲۹۸گ، ۲۱ سطر (۱۱×۲۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [ف: ۳ - ۳۸۱]

۹۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: میشن، ۲۳۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۳سم [ف: ۳ - ۵۷۸]

۹۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۵۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ جلد: تیماج، ۳۳۷گ، ۲۷ سطر (۱۰×۲۲)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۱۶ – ۸۳]

۹۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷۴۳

آغاز: موجود: دماغ صدرنشینان محفل سخندانی را بنقوش خیالات رنگارنگ؛ **انجام:** کنارنگ: والی و حاکم ولایت و خداوند زمین را گویند.

ناقص الاول تا لغت «کنارنگ»؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: حدود نیمه اول قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: رضا نایینی، مرداد۱۳۱۱؛ کاغذ: ترمه، ۵۵گ، ۱۲ سطر (۶/۹×۱۵/۱)، اندازه: ۱۰×۱۹/۷سم [ف: ۱۳ – ۶۲]

۹۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۸۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** دوام عمر تو دارد عطیه کبری تمت الکتاب خ ۱۹ شهر محرم الحرام سنه ۱۲۵۵ هجری النبوی ص ع و آله (کذا)

کامل؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۹ محرم ۱۲۰۰ق؛ واقف: حاج محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ جلد: میشن، ۳۷۱گ، ۲۷ سطر (۱۱/۵×۲۵)، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۱۳ – ۱۷۲]

۹۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۶۸

آغاز: زمرد اندر تاکم عقیقم اندر غژب ×× سهیلم اندر خم آفتابک اندر جام غرغا و غژها و غژکا غژکاو؛ **انجام:** سوس ... و به فارسی آن درخت رامهک گویند و به زبان هندی خوک آبی است و ان

از باب ژ تا باب واو؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ جلد: تیماج، ۱۴۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۴/۸سم [اهدائی رهبر: ۱۰ – ۶۰]

۹۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۰۹ ط

آغاز: چون علم گشتیم باری سوی آن داخل رویم ... داخم با خای مکسور؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۵۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۲۴/۲ – ۱۴۳]

۹۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۵ق؛ قطع: رحلی [نشریه: ۷ – ۱۹۹]

۹۷. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۵

بی‌کا، تا: ۱۲۱۶ق [نشریه: ۳ – ۱۲۲]

۹۸. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۳۱۶

مشتمل بر خاتمه است؛ خط: نسخ زیبا، کا: عبدالکریم بن عباس، تا: دهه اول ربیع الثانی ۱۲۱۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ تملک: علی شاه؛ مهر: «عبده جهانگیر بن خاقان» (مربع)؛ جلد: تیماج، ۳۴۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۰/۵سم [ف: ۲ – ۲۸]

۹۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۱۰

آغاز: برابر

خط: نسخ خوش، کا: کربلایی میرزا بابا بن حاجی میرزا محمد تبریزی، تا: ۱۷ رمضان ۱۲۲۰ق؛ در پایان بخشی ست با سربند «استعارات منتخب پروری» (شاید سروری) «آستین برزد» یعنی مستعد کار شدن «ابرو زند» یعنی رضا دهد و اشاره کند. «اسب فرزین نهد» یعنی به طرح اسب و فرزین شطرنج ببازد و بازی ببرد. شیخ سعدی فرماید: گدایی که بر شیر نر زمین نهد؛ جلد: تیماج، ۲۰۳گ، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳ – ۲۳۹]

۱۰۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۲۵۲/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۱ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۲۱ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۴ – ۱۸۷۵]

۱۰۱. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۸۷

خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم ساروی، تا: ۱۶ ربیع الثانی ۱۲۲۲ق؛ قطع: رحلی [نشریه: ۵ – ۶۳۳]

۱۰۲. تهران؛ شهشهانی؛ شماره نسخه:بدون شماره

خلاصه؛ بی‌کا، تا: ۱۲۲۳ق [میراث اسلامی: ۵ – ۶۰۴]

۱۰۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۱۳

خط: نستعلیق، کا: هادی بن حمید نهاوندی، تا: جمعه ۲۸ ذیقعده ۱۲۲۴ق، به امر میرزا مرتضی حسینی؛ تملک: مهدی خان غفاری در ۱۲۸۸ با مهر «الراجی محمد بن مهدی ۱۲۸۸» (بیضی)؛ مهر: «الراجی محمد مهدی بن افرخ الغفاری» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۴۰۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [مؤید: ۳ – ۳۳۴]

۱۰۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۲۴۶

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: هادی بن حمید نهاوندی حسب فرموده سلالة السادات العظام میرزا مرتضی حسینی، تا: جمعه ۲۸ ذیقعده ۱۲۲۴ق؛ یادداشت واگذاری نسخه به آقا مهدی خان غفاری در جمعه ۱۳ رجب ۱۲۸۸ق با مهر «الراجی محمد مهدی ... ۱۲۵۸» (بیضی)؛ مهر: «الراجی محمد مهدی بن فرج الغفاری» (بیضی)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۰۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۱۰ – ۶۰]

۱۰۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۹۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۴ق؛ جلد: میشن [رایانه]

۱۰۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۵ ذیقعده ۱۲۲۵ق؛ با مهر عبدالحسین که در ۱ ذیحجه ۱۲۴۶ آن را از حاج عبدالله کتاب فروش به دو تومان خریده؛ تملک: مهدی قلی بن محمد رفیع قندهاری در ۲۸ جمادی الاول ۱۳۲۹؛ مهر: محمد مهدی، محمد رفیع؛ جلد: میشن سرخ، ۱۶۱گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۲سم [ف: ۳ – ۵۷۸]

۱۰۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** بمهر و ماه که تأثیر بخش هیلاج اند دوام عمر تو دارد عطیه کبری

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ ذیقعده ۱۲۲۵ق؛ جلد: مذهب،

۴۳۷گ، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱ - ۸۲]

۱۰۸. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۶۸

خط: نستعلیق، کا: محمد، تا: چهارشنبه ۲۵ ذیقعده ۱۲۲۶ق؛ جلد: تیماج، قطع: رحلی [نشریه: ۳ - ۲۴]

۱۰۹. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۵۴

خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم ساروی، تا: ۵ جمادی الثانی ۱۲۲۶ق؛ جلد: تیماج، ۴۱۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵/۵سم [ف: ۲ - ۱۳۵]

۱۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۰۰/۲

آغاز: ... مقدمه مشتمل است بر دوازده آیین؛ آیین اول: در بیان اطلاق اسم پارس بر ملک ایران و اینکه در زمان قدیم و عهد باستان، از کجا تا کجا را پارس مینامیده اند؛ **انجام:** می‌پیراید و پیرای آراستن و آراست و آراست می‌آراید و بیارای و الحمدلله رب العالمین

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد مهدی بن عبد الوهاب، تا: ۱۲۲۸ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۹گ (۱۹۲-۲۱۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۵سم [ف: ۲۸ - ۴۵۵]

۱۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۱

خاتمه؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد تقی بن نور محمد، تا: جمعه ۲۱ جمادی الثانی ۱۲۳۷ق؛ جلد: میشن، ۱۸۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۵۷۷]

۱۱۲. ساوه؛ کتابخانه هاشمی نژاد؛ شماره نسخه:۶۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** در برابر کدخدا واقع شده و شرح این درذیل لغت مرقوم گشت والله اعلم بالصواب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره ربیع الثانی ۱۲۳۸ق؛ محشی؛ اهدایی: واعظ تهرانی؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۲۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [اوراق عتیق: ۲ - ۴۸۸]

۱۱۳. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۸۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷ شعبان ۱۲۳۹ق، جا: تهران؛ جلد: تیماج مشکی؛ قطع: رحلی [نشریه: ۳ - ۲۴]

۱۱۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸

دارای خاتمه فرهنگ است که درنسخ دیگر خطی این کتابخانه و نسخه چاپی نیست؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا کاظم ولد میرزا صادق، تا: ۱۲۳۹ق؛ یادداشتی به قلم فخری قاجار که در آن یادداشت ورود ناصرالدین شاه در تاریخ ۲۵ رجب ۱۲۶۷ به قریه آوه است؛ واقف: سپهسالار؛ جلد: میشن، ۲۹۰ص، ۲۶و۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۲ - ۲۱۶]

۱۱۵. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۶۶/۱

خط: شکسته نستعلیق، کا: علی نقی رازی، تا: ۲۰ ذیحجه ۱۲۴۰ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۴۰]

۱۱۶. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه:۸۰

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:ربیع الاول۱۲۴۱ق؛قطع:رحلی[نشریه:۵- ۶۳۳]

۱۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و شرح آن در ذیل لغت مرقوم گشت و الله اعلم بالصواب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۴۱ق؛ جلد: تیماج، ۲۸۱گ، ۲۱ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۰ سم [ف: ۲ - ۴۹۷]

۱۱۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق، به قلم جمعی برای میرزا فضل الله مستوفی نوشته شده؛ مجدول؛ واقف: سپهسالار؛ جلد: تیماج، ۴۹۴ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۲×۳۶سم [ف: ۲ - ۲۱۷]

۱۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۸۰

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:جمعه۸ شعبان ۱۲۴۴ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۳۳گ، ۲۳ سطر (۱۴×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱۵ - ۴۱۳۹]

۱۲۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** جلوه ها هیلاج: با اول مفتوح بثانی زده این لغت یونانی است و معنی آن آب زندگانی است ...

خط: نستعلیق، کا: علی نقی بن محمد نائینی، تا: ۱۲۴۸ق؛ مجدول و مذهب؛ ۳۰۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۳ - ۹۹۴]

۱۲۱. تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق، کا: حسین علی بن حاجی مهدی، تا: ۱۸ صفر ۱۲۴۹ق؛ جلد: تیماج مذهب، قطع: رحلی [نشریه: ۷ - ۵۴۸]

۱۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۴۸/۱

آغاز و انجام: برابر

از حرف الف تا یاء کامل است؛ خط: نستعلیق، کا: حسین بن علی حاجی الحرمین الشریفین حاجی مهی، تا: ۲۰ صفر ۱۲۴۹ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۷۱گ (۱ر-۲۷۱ر)، ۳۱ سطر (۱۱/۵×۲۰)، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [ف: ۱۹ - ۷۵۱]

۱۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۳۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و صلی الله علی خیر خلقه محمد و علی آله و اصحابه اجمعین الی یوم الدین برحمتک یاارحم الراحمین.

خط: نستعلیق، کا: محمد بن حسن، تا: ۱۲۵۲ق، جا: تهران؛ جلد: تیماج، ۷۷ص، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۵ - ۱۸۵]

۱۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۳۸۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** هیون با اول مفتوح ... طبع سخن من عنان و مهار است المؤلفه ... سنه ۰۰۰۱۲۵۳ که داخلی

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن محمد اسماعیل، تا: ۱۲۵۳ق [رایانه]

۱۲۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۷

گزیده است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد صادق، تا: ربیع الثانی ۱۲۵۵ق؛ با سرلوح؛ قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۱۹۹]

۱۲۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: حافظ محمود بن نورالله، تا: ۷ رجب ۱۳۰۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: روغنی، ۳۶۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۱سم [ف: ۱ - ۴۲۲]

۱۲۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** نهفت با اول مکسور و ثانی مضموم دو معنی دارد اول پنهان و پنهان کردن بود، دوم شعبه ایست از موسیقی. نهل با اول مفتوح نام یکی از مبارزان.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱ - ۲۰۸]

۱۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۹۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ تملک: صدر الدین بن عبد الباقی فیضی بتاریخ ۱۲۳۳، محمد علم الهدی فرزند فیض کاشانی؛ مهر: «بمحمد علم الهدی علم الهدی علم الهدی» (بیضی)، «ابوتراب الفیضی» (بیضی)، «صدرالدین محمد بن عبدالباقی الفیضی» (بیضی)، «الیس الله بکاف عبده عبد الباقی» (مربع)؛ ۳۱۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۲۷ - ۴۰۴]

۱۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ با دو سر لوح ممتاز، مجدول و مذهب؛ جلد: ساغری مذهب، ۴۳۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۵سم [ف: ۲ - ۲۷۵]

۱۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با سر لوح؛ ۲۵۱گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۲۷۶]

۱۳۱. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۵۵ فرخ

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «اسدالله حسینی»؛ جلد: تیماج، ۳۱۴گ، ۲۴ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: - ۱۲۸]

۱۳۲. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۳۲ فرخ

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۳۳۳گ، ۲۳ سطر (۱۰×۲۰/۵)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: - ۱۲۹]

۱۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بأول مفتوح در عربی چهار معنی دارد اول بمعنی وای باشد و این کلمه تحسر است دوم افسوس باشد سوم نام وادیست.

خاتمه را ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، مصحح، با سرلوح؛ جلد: تیماج، ۳۶۷گ،۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳/۵سم [ف: ۳ - ۱۸۰]

۱۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۸۸

آغاز: در الف، جلوه الف، آب آتش رنگ، و آب آتش زای

فقط دارای خاتمه می‌باشد که در پنج در است، و هر در دارای چند جلوه می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، باسرلوح رنگین زیبا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۳ - ۱۸۱]

۱۳۵. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۸۶

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ابعاد متن:۱۳×۲۷، اندازه: ۲۰/۵×۳۳سم [نشریه: ۳ - ۲۰۲]

۱۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۷۴/۱-ف

نسخه اصل: گنج بخش، ۱۰۴؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۰۵]

۱۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۷۸/۳-ف

نسخه اصل: گنج بخش ش ۹۲؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۰۶]

۱۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۴۶/۲

مقدمه آنست در دوازده آئین؛ کا: محمد، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸گ (۱۸-۳۵)، ۲۲ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۳۴۰]

۱۳۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۷۶۶

آغاز: و به مرور ایام و تغییرات از منه هر ولایتی موسوم باسمی شده؛ **انجام:** و از برای عشرین طرف عقد زیرین سبابه را که ... وسطی است بر پشت ناخن ابهام باید نهاد چنانچه پنداری ...

از اوایل آئین اول تا تا اوایل آئین دوازدهم که مربوط به دستور زبان فارسی می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: ساغری، ۱۱گ (۱۱-۲۱پ)، ۲۰ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۴/۸×۲۰/۴سم [رایانه]

۱۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۷۸۹

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۴۳۵ص، اندازه: ۲۱/۷×۳۱/۶سم [رایانه]

۱۴۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۷۱

آغاز: خاتمه: مشتمل بر پنج در، در اول مشتمل است بر کنایات و اصطلاحات؛ **انجام:** و ترحیب تعظیم باشد. شعبان را از برای آن شعبان خوانند که ...

فقط شامل خاتمه کتاب در استعارات و کنایات است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «محمد صادق بن محمد باقر الحسنی الحسینی ۱۲۷۵» (مربع)؛ تملک: علی اصغر در ۳۱۰؛ جلد: تیماج، ۸۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۲۸سم [مؤید: ۳ - ۳۰۸]

۱۴۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۹۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و نیلک بایای معروف گرفتن پوست و گوشت بر دو ناخن باشد چنانکه بدرد آید و آن را نشکنج نیز خوانند نیم اشکنی و نیمشکری نام حلوائیست که نیمشکری اشتهار دارد

خط: شکسته نستعلیق و نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: چرم مذهب، ۳۲ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۷ - ۵۴۲]

۱۴۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۵

خاتمه را ندارد؛ خط: نستعلیق، کا: یوسف بن شیخ اویس چشتی، بی‌تا، کاتب ساکن کول جلالی که از نقاط هندوستان می‌باشد نوشته؛ مصحح، مقابله شده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۴۶۰ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۳سم [ف: ۲ - ۲۱۶]

۱۴۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۸

خط: شکسته، نستعلیق، کا: علی محمد بن ابی الحسن کنی تهرانی،

تا: ۱۶۹/۱۲۰۴؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: میشن، ۳۷۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۲×۳۳/۷سم [ف: ۳ - ۵۷۸]

۱۴۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۳۵-۱۰/۴۵

آغاز: و اختلال بسیار داشت چه صیرفیان رشته دانش و فرهنگ در تحقیق و تنقیح لغات ... و از کتب لغات ... فرهنگ ابوالحفص سفدی فرهنگ ابوالمنصور علی بن احمد بن منصور اسدی الطوسی ... زهی فرهنگ نورالدین جهانگیری ... مقدمه امین اول؛ **انجام:** اندوختن ... اول به مغنی بود که وباشد که آمده رشید وطوط فرماید: هر چند که بودیم زهجران تو غمگین- اندریک زهجران

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۲۸۲گ، ۲۰-۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [ف: ۶ - ۳۰۳۷]

۱۴۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۹۷۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: نصرالله بن مرحوم الله ویردی بیک قدیم یوزباشی، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۲۱۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۴۹]

۱۴۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۱۰

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۱۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۲۷۱

کا: محمد طاهر، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [رایانه]

۱۴۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۰۶۵

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

۱۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۶۳۱

آغاز: خاتمه مشتمل است بر پنج در. در اول مشتمل است بر کنایات و اصطلاحات و استعارات. در الف. جلوه الف. اب آتش رنگ؛ **انجام:** برابر

شامل بخش خاتمه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «محمد صادق بن محمد باقر الحسنی الحسینی۱۲۷۵» (مستطیل)؛ تملک: علی اصغر؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۸۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۲۷سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۶۰]

۱۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۶۷

آغاز: اندر خم آفتابم اندر جام ... با اول مفتوح بثانی ... گویند در کوهها؛ **انجام:** آن پنج را اصل السوس خوانند ... آندرخت را مهلک گویند و بزبان هندی خوک

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۱۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۸۱۲

آغاز: موجود: مرا سخت از آن است کان باب من؛ **انجام:** جنگ با اول مضموم ... عجمی دو معنی دارد اول گوشه

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: محمد ایرانی؛ جلد: تیماج [رایانه]

۱۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۵۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** سرایی نام نوعی از انگور باشد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج [رایانه]

۱۵۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۰۶-ف

نسخه اصل: نسخه دکتر حافظ فرمانفرمائیان؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۷]

● فرهنگ جهانگیری (مختصر) / لغت / فارسی

farhang-e jahāngīrī (mx.)

اردلان کردستانی، عباس، ق۱۱ قمری

ardalān kordestānī, ʻabbās (- 17c)

وابسته به: فرهنگ جهانگیری؛ جمال الدین انجو، حسین بن حسن (-۱۰۳۵)

تاریخ تألیف: ۱۰۷۲ق

این فرهنگ همان فرهنگ جهانگیری است با حذف استشهادهای شعری که مؤلف برای اغلب لغات آورده بوده است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۰-طباطبائی

آغاز: الحمدلله ... مقدمه در بیان چیزهایی مشتمل بر آیین بسیار (کذا)؛ **انجام:** چو ختم سال تاریخش خرد گفت ×× زهی فرهنگ نورالدین جهانگیر

خط: نستعلیق، کا: محمد رضی بن گدا علی چاپلقی، تا: ۱۰۸۵ق؛ با یک مثنوی در رثای آقا فصیح نام، یادداشتی از محمدعلی آتشی شیرازی مورخ ۱۲۰۳ در حاشیه؛ جلد: تیماج سبز، ۱۵۱گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۸/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۴ - ۹۴]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۷۹۶

آغاز: آب سه معنی دارد اول معروف است دویم بمعنی رواج و رونق و جاه و عزت و آب رو آمده سیم طرز و روش را گویند آب تاختن بمعنی پیشاب کردن باشد؛ **انجام:** هین اول به معنی این باشد دوم کلمه‌ای است که در محل تأکید گفته شود و آن به معنی زود باش بود و در عربی سیلاب را گویند هیون شتر را گویند

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۸ق؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۵۲گ، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف مخ: ۵ - ۱۹۵۷]

۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۵ ـ ب

آغاز: بسمله. الحمد لله رب العالمین ... مقدمه رد بیان چیزهای (سودمند) بر آیین بسیار آیین اول در بیان اطلاق اسم پارس بر ملک ایران؛ **انجام:** هیون بفتح اول و واو معروف شتر بود. مرتب گشت این فرهنگ نامی ×× باسم شاه جمجاه جهانگیر / چو ختم سال تاریخش خرد گفت ×× زهی فرهنگ نورالدین جهانگیر

به دستور مولانا عباس اردلان سنندجی در ۱۰۷۲ تألیف شده؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن حاجی مهدی قلی خان جاپلقی، تا: ۱۸ ربیع الاول ۱۰۸۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ،

۱۷۸گ، ۱۸ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۴۱۷]

● **فرهنگ جهانگیری (منتخب)** / لغت / فارسی

farhang-e jahāngīrī (mn.)

محمد بن احمد، ق۱۲ قمری

mohammad ebn-e ahmad (- 18c)

وابسته به: فرهنگ جهانگیری؛ جمال الدین انجو، حسین بن حسن (-۱۰۳۵)

تاریخ تألیف: ۱۲۵۹ق؛ محل تألیف: کهریزه

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۱

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: اصفهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۱۸]

● **فرهنگ جهانگیری (مختصر)** / لغت / فارسی

farhang-e jahāngīrī (mx.)

وابسته به: فرهنگ جهانگیری؛ جمال الدین انجو، حسین بن حسن (-۱۰۳۵)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۹۸

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد بدانکه این ملخص است از کتاب فرهنگ جهانگیری؛ **انجام:** هیون با اول مفتوح و واو معروف شتر را گویند

«فرهنگ جهانگیری» تلخیص شده و اشعار و شواهد آن افتاده است. این تلخیص مانند اصل دارای مقدمه‌ای مشتمل بر دوازده آئین می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۱۳۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۸۱]

● **فرهنگ جهانگیری (مختصر)** / لغت / فارسی

farhang-e jahāngīrī (mx.)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۴۹/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد بر ضمایر مخفی و پوشیده نماند که این مختصری است محتوی بر بیان و توضیح برخی از لغات فارسی

لغات مانوسه را از «فرهنگ جهانگیری» انتخاب کرده و لغات غیر مانوس و آنچه معنی آن واضح بود انداخته است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد محسن کاشانی، تا: ۱۵ شعبان ۱۲۲۲ق، جا: لکهنو؛ جلد: تیماج، ۱۶۰گ (۱۱۳پ-۲۷۲ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۳ - ۲۰۶]

● **فرهنگ جهانگیری (منتخب)** / لغت / فارسی

farhang-e jahāngīrī (mn.)

وابسته به: فرهنگ جهانگیری؛ جمال الدین انجو، حسین بن حسن (-۱۰۳۵)

رساله کوتاهی است در حساب عقود انامل که از فرهنگ جهانگیری گرفته شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۵۰۶/۱۶

آغاز: در نظر ارباب دانش جلوه گر می‌گردد که نوزده صورت از هیأت و اوضاع أصابع پر بدایع انسانی باز عقود اعداد وضع کرده شد چنانکه از یکی تا ده هزار به آن ضبط توان نمود؛ **انجام:** بر سر تسعین جنگ کنند شبانروز ×× در که عشرین ز جنگ هر دو معافست / شکر که این مایه به عنوان رسید ×× پیشتر از عمر به پایان رسید

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ ۱گ (۱۸۰)، سطور چلیپایی، اندازه: ۸×۱۷سم [ف: ۳۹ - ۳۶۲]

● **فرهنگ جهانگیری (منتخب)** / لغت / فارسی

farhang-e jahāngīrī (mn.)

وابسته به: فرهنگ جهانگیری؛ جمال الدین انجو، حسین بن حسن (-۱۰۳۵)

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۲

آغاز: واو یا حرفهای مجهول در آن باشد یک جیم بدین صورت ج در تحت آن نوشته شود؛ **انجام:** و ظاهراً هیچکدام در این روز مستعمل نیستند از آن جهت حقیر در تحریر آن اهمال ورزید.

خط: نستعلیق، کا: محمد بن احمد، تا: جمعه ۱۱ محرم ۱۲۵۹ق، جا: کهریزه؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۰۴گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ - ۱۵۱]

● **فرهنگ جهانگیری (منتخب)** / لغت / فارسی

farhang-e jahāngīrī (mn.)

وابسته به: فرهنگ جهانگیری؛ جمال الدین انجو، حسین بن حسن (-۱۰۳۵)

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۳۹/۲

آغاز: چون حقیر احتیاج و اشتیاق کلی به دانستن لغات پارسی و پهلوی و دری داشت ...

خط: نستعلیق، کا: محمد بیک بن ایوب بیک بن میرال بیک، تا: ۱۲۶۳ق؛ ۸۰گ (۸پ-۸۷ر) [نسخه پژوهی: ۳ - ۱۵۹]

● **فرهنگ چیست** / - فارسی

farhang čīst

کسروی، احمد، ۱۲۶۹ - ۱۳۲۴ شمسی

kasravī, ahmad (1890 - 1945)

در ۱۳۲۲ش.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۵۲/۵۹-۴۷۵۴-ف
بی کا، بی تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۰۱]

● **فرهنگ حکیمی** / لغت / فارسی
farhang-e hakīmī

تاریخ تألیف: ۱۳۲۵ق
لغت‌نامه فارسی با آوردن مشابهات فرانسه و فارسی و شواهد از شعرا.

تهران؛ حکیمی، ابراهیم؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی کا، بی تا [میراث اسلامی: ۵ - ۶۲۰]

● **فرهنگ خداپرستی** / شعر، تاریخ معصومین / فارسی
farhang-e xodā-parastī

محرم یزدی، عبدالوهاب بن محمد علی، - ۱۲۷۷ ؟ قمری
moharram-e yazdī, ‘abd-ol-vahhāb ebn-e mohammad ‘alī (- 1861)

اهدا به: ناصرالدین شاه قاجار (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق
تاریخ تألیف: ۱۲۷۷ق
در مصائب امامان شیعه و یاران امام حسین و مدح سران قاجار.
آغاز: در موسم عاشورا در تکیه دولت ×× بگرفته عزا بهر دعای شه ملت / شد ناصر دین خسرو با حشمت و صولت ××کز صولت او دین شده پاینده چو دولت
انجام: فرهنگ خداپرستی از حق ×× آمد به حقیقت و درستی / اینک به گواه قول محرم ×× تاریخ شدش خداپرستی
چاپ: مشار فارسی، ج۳، ص۳۷۱۰؛ تهران، سنگی، ۱۲۸۱ق، رقعی کوچک، ۳۰۵+۱صص
[دنا ۹۸۳/۷ (۱۶ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۱۷۳۰/۳؛ الذریعة ۱۹۹/۱۶ و ۱۹۹/۱۶؛ نسخه‌های منزوی ۲۵۱۶/۳؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۵۱۴/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۳۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در آغاز کتاب خطبه بی‌نقطه‌ای است از میرزا محمد ساوجی و ستایشی از ناظم سروده میرزا محمد حسن تسلیم به عربی، در آغاز و انجام نیز ستایشی چند سروده میرزا بیدل و میرزا صفای کاتب و حکیم ذوقی و میرزا سعید خان وزیر خارجه و در پایان تاریخ نظم کتاب است از ناظم با ماده تاریخ «خداپرستی» (۱۲۷۷)؛ جلد: تیماج، ۱۵۵گ، ۷سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۸ - ۲۱۴]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۳۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** چون عمر شاه ناصر دنیا خسرو عجم ×× جاوید ماند از قلمش داستان عشق
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۴۵گ، ۷ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۵ - ۳۷۰]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۳۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** چون عمر شاه ناصر دنیا خسرو عجم ×× جاوید ماند از قلمش داستان عشق
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۴۸گ، ۷ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۵ - ۳۷۱]

۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۰۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در آغاز هشت برگ اضافی شامل قطعه‌ای از میرزا سعید خان در مدح کتاب فرهنگ خداپرستی و قطعه‌ای از میرزا محمد ساوه در مدح ناظم کتاب فرهنگ خداپرستی و قطعه‌ای از میرزا محمد حسن تسلیم در مدح ناظم کتاب فوق. قطعه‌ای از شیخ عبدالصمد تبریزی خامنه‌ای نجفی در مدح لسان الحق، در آخر نسخه نیز قطعه‌ای از میرزا هما در مدح لسان الحق و قطعه‌ای از میرزا بیدل ملقب به حسان الائمه در تاریخ فرهنگ خداپرستی، قطعه‌ای از میرزا صفای کاتب در مدح لسان الحق و قطعه‌ای از حکیم ذوقی بسطامی در مدح فرهنگ خداپرستی؛ مهر: «لسان الحق بحق گویا بحق گویا لسان الحق» (بیضی) که از ناظم این کتاب است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۸گ، ۷ سطر (۴/۵×۹)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۳۷۰]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۰۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۱۴۱گ، ۷ سطر (۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۵۴۶]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** چون عمر شاه ناصر دین خسرو عجم ×× جاوید ماند از قلمش داستان عشق
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ با یک قصیده عربی از میرزا محمد حسن تسلیم؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج، ۱۴۰گ، ۶ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۴/۱×۳۴/۳سم [ف: ۱ - ۱۸۱]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۶۶۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ جلد: تیماج عسلی، ۱۵۲گ، ۸ سطر (۵/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۹ - ۶۳۴]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۷۱۲
آغاز: تحریر فاضل میرزا محمد حسن المتخلص به تسلیم در مدح کتاب مستطاب؛ **انجام:** آمرزش یزدان به یقین شد صله آن ۱۲۷۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۹. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۰۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۶ ذیقعده ۱۲۷۸ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: روغنی [نشریه: ۲ - ۸۹]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۸۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۹ ربیع الاول ۱۲۷۹ق؛ با تقریض منثور و

منظوم میرزا محمد ساوه ای و میرزا محمد حسن متخلص به تسلیم و شیخ عبد الصمد تبریزی و میرزا همای شیرازی و میرزا بیدل و میرزا صفای کاتب و حکیم ذوقی و رضا قلی خان هدایت؛ جلد: تیماج، ۱۵۹گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۱۶۴]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۴۰

آغاز: هذا کتاب حوی من افصح الکلم؛ **انجام:** یک قطره بود در بر آن قلزم و عمان.

خط: نسخ خفی، کا: میرزا صفا، تا: ۱۲۷۹ق؛ مهر: «لسان الحق»، «محرم»؛ جلد: تیماج سیاه، ۳۱۸ص، ۷ سطر (۴/۵×۱۰)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۸ - ۲۳۵]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۲۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۷۹ق؛ با اشعاری به عربی از شیخ جابر عرب کاظمینی و میرزا سعید خان وزیر دول خارجه، میرزا محمد ساوه و اشعاری به فارسی از میرزا هما و حکیم ذوقی و رضا قلیخان هدایت در مدح ناظم؛ جلد: تیماج، ۱۵۴گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۰/۷×۱۸/۸سم [ف: ۱۷ - ۳۲۷]

۱۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۶۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ قطع: بغلی [نشریه: ۷ - ۱۹۹]

۱۴. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۲۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: جیبی [نشریه: ۵ - ۵۸۸]

۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۶۸۲-۳۴/۵۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با اشعاری در مدح ناظم کتاب از میرزا هما؛ ۱۴۲گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۶ - ۳۰۳۸]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۵۷/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳۷گ (۱ر-۳۷پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [ف: ۲۷ - ۴۱]

۱۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۰۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ با تقریظ از میرزا محمد ساوجی و اشعار میرزا محمد سلیم در ستایش لسان الحق، اشعاری از املح الشعراء درباره ناظم و اشعاری از میرزا بیدل صاحب دستان ماتم و میرزا صفای کاتب در مدح ناظم؛ مهر: «لسان الحق گویا بحق»، وثوق السلطنه؛ جلد: تیماج، ۱۶۰گ، ۷ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: - ۹۹]

۱۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۴۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با تقریظهایی از میرزا محمد ساوجی، میرزا محمد حسن تسلیم، شیخ عبدالصمد تبریزی، میرزا همام، میرزا بیدل، میرزا صفای کاتب و حکیم ذوقی؛ ۱۶۲گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۲ - ۸۳]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۱۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با تقریظهایی؛ جلد: تیماج، ۱۵۲گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۶۹]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** یحیی لنفوس بسلسال المقال ××کما عیسی بانفاسه الارواح یحییها / لا زال فی الارض منثور مدایحه ×× ما غرد الورق وجدا فی روابیها

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با تقریظی به عربی از میرزا محمد ساوجی در مورد کتاب و شعری از محمد حسن تسلیم در مدح مؤلف؛ مهر: «عبده غلامرضا» (بیضی)؛ جلد: گالینگور، ۱۵۶گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۹۵]

← فرهنگ داروهای رساله سوم ≻ الفهرست

● فرهنگ داروهای گیاهی و شیمیایی = قرابادین /

طب / فارسی

farhang-e dārū-hā-ye gīyāhī va šīmīyāīy= qerābādīn

کتابی است در بیان صفات و مشخصات برخی از داروهای گیاهی و شیمیایی آموسیلن و غیره که مؤلف به خواص و طریقه ساختن آنها نیز اشاره کرده و احیاناً معادل فرانسوی برخی ادویه را نیز بیان داشته است. مؤلف احتمالاً از اعلام قرن ۱۳ و از شاگردان مدرسه دارالفنون تهران باشد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۶۲۶

آغاز: بسمله. کرفس هندیها نباتی است که از ... می‌آورند طعم تازی آن اشبه است بفلفل؛ **انجام:** ترجیح می‌دهند در صورت امکان است نباتات تازه را

خط: نستعلیق تحریری، کا: احتمالا به خط مؤلف، تا: قرن ۱۳ یا ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۱۲۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۳۴۴]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۰۳۵

همان نسخه بالا [مؤید: ۳ - ۴۶]

● فرهنگ دارویی / فرهنگ اصطلاحات،طب / فارسی و عربی

farhang-e dārūyī

فرهنگ فارسی به عربی است با ترتیب الفبایی. در زیر هر واژه فارسی، مرادف عربی آن واژه نوشته و یا حرف «م» ــ شاید به نشان معروف بودن ــ گذارده شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۸۷/۱

آغاز: برگ توت ... برگ سپیدار ورق التوت ... ورق شجر البق؛ **انجام:** یربوع، پشت، یقطین، ینو، ینتون، م، حجر النساء، م، حریر ... یمام، یرنا وقع الفراغ من کتبته. سنه ۹۹۶.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۹۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مذهب، ۳ص (۲-۴)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۴۹۰]

● **فرهنگ دساتیر** / ادبیات / فارسی
farhang-e dasātīr

فیروز بن کاووس، ق ۱۰ قمری
fīrūz ebn-e kāvūs (- 16c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۰/۲-طباطبائی
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ۳۰گ (۱۱۸-۱۴۷)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۸سم [ف: ۲۲ - ۷۹]

● **فرهنگ دساتیر** / لغت / فارسی
farhang-e dasātīr

به جز فرهنگی است که در دنباله دساتیر چاپ شده و مختصرتر از آن است شامل لغات دساتیری فراوان.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳/۳ خوئی
آغاز: باب الالف آفتاب ف مشهور آدپرب اول کتاب مهارت بها. آسن جلسه را گویند آتمان دل و نفس؛ **انجام:** هزن پناجهه نام راهزن گشت نام راجهی هرینان تی.
بی‌کا، بی‌تا؛ شماره بازیابی باتوجه به صفحه ۲۸۷ و ص۴۴۳ اصلاح شد؛ ناقص است [ف: ۷ - ۲۰۱]

● **فرهنگ دساتیر** / لغت / فارسی
farhang-e dasātīr

به تعداد حروف تهجی باب‌هایی ترتیب داده و در هرباب لغاتی چند شرح و تفسیر نموده است.

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۹۶/۲
آغاز: بنام ایزد بخشایشگر مهربان. فرهنگ لغات کتاب مستطاب دساتیر. باب الف ممدوده. آب: بسکون بای ابجد یکی ا زعناصر اربعه؛ **انجام:** یوژه: بر وزن موزه بمعنی تفتیش و بفحص و جست و جو باشد یوز بمعنی بفحص است ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: پارچه‌ای، ۳۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ - ۹۹۵]

● **فرهنگ دیوان حافظ** / لغت / فارسی
farhang-e d.-e hāfez

وابسته به: دیوان حافظ شیرازی؛ حافظ شیرازی، شمس الدین محمد (-۷۹۲)

ناشناخته:
۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۶/۵۳-ف و ۱۳۳۸/۵۳-ف
نسخه اصل: بادلیان Add. 69 اوزلی (ش ۱۲۴۱). به ترتیب الفبایی حرف نخستین؛بی‌کا، تا: آغاز ذیحجه ۱۲۰۲ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۸۷]

۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۰۷۸
آغاز: الا یا ایها الساقی أدر کأسا و ناولها یعنی آگاه باش ای ساقی؛ **انجام:** یل بالفتح محکم، یال موی گردن اسب و موی گردن
فرهنگی الفبائی که لغات مشکل دیوان حافظ را بیان کرده است؛
خط: نسخ، کا: گوهر دین کاکری، تا: ۷ شوال ۱۲۸۲ق، جا: پشنگ؛ محشی؛ تملک: ملا باز محمد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [مؤید: ۳ - ۸۳]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۶۶۶
آغاز: صاحب کمال شوق فراوان بخواندن آن دیوان دارند و جمعی داعی را پاره لغت فهم و سخن شناس؛ **انجام:** گفت یابنده از زبان از زبان غزل این چنین کردی از ... بی رخ دوستان بیان غزل تمام شد فرهنگ نسخه دیوان حافظ ... سنه ۱۲۰۳
خط: نستعلیق، کا: غلام غوث مالک، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

● **فرهنگ دیوان نوایی** / لغت / ترکی
farhang-e d.-e navāyī

وابسته به: دیوان علیشیر نوائی؛ امیر علیشیر نوائی، علیشیر بن کیچکنه (۸۴۴-۹۰۶)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۲
ابو شقه یا اللغات النوائیة و الاستشهادات الجغتائیة (ریو ۲۶۳، پاریس ۵۶۳) ساخته پنجاه سالی پس از ۹۰۶ و انجام یافته در ۹۵۹ از ترکی عثمانی، جز فرهنگ جغتایی ندرعلی (دانشگاه ۴۳۵۴/۳) و جز خلاصه عباسی خویی (ادبیات ۲۶۶)؛ خط: نستعلیق، کا: صادق بن مصطفی، تا: قرن ۱۱؛ تملک: اسمعیل بن ابراهیم بغدادی در ۱۰۷۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۹۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۲۰سم [ف: ۱ - ۶۱۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۷
آغاز: یوز حمد انکا کیم وصفی داد ورایل تیلی لال ××گرچه تیل ارا ابذین ایرور سوز کامجال
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۰۷۷ق؛ تملک: فرهاد میرزا در ۱۳۰۴؛ کاغذ: ترمه، ۲۰۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۰/۸سم [ف: ۱ - ۶۱۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۹
خط: نستعلیق، کا: علی عسکر، تا: پنج‌شنبه اواخر ذیحجه ۱۲۴۲ق؛ جلد: میشن مشکی، ۴۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۲۰/۶سم [ف: ۱ - ۶۱۷]

● **فرهنگ دیوان نوائی** / لغت / فارسی
farhang-e d.-e navāyī

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۳۷

در دیباچه از نوایی یاد شده و آثار او برشمرده شده است؛ خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در دیباچه و انجام در یاء افتاده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۳۲گ، ۱۹ سطر (۶×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۱۶۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۰۳-ف

نسخه اصل: کتابخانه ملی ش ۵۱۹-۳۰۶۸؛ کا: سلطان خواجه، بی‌تا؛ ۱۸۴گ [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۷]

● **فرهنگ رشیدی = منتخب اللغات** / لغت / عربی، فارسی

farhang-e rashidi = montaxab-ol loqāt

رشیدی، عبدالرشید بن عبدالغفور، - ۱۰۷۷ قمری

rashidi, ʻabd-or-rašīd ebn-e ʻabd-ol-qafūr (- 1667)

وابسته به: فرهنگ جهانگیری؛ جمال الدین انجو، حسین بن حسن (-۱۰۳۵)

تاریخ تألیف: ۱۰۶۴ق

در عصر شاه جهان (۱۰۶۸ق)، هنگامی که در زندان پسرش اورنگ زیب (۱۱۱۸) بوده، نگاشته است. این فرهنگ برگرفته است از فرهنگ جهانگیری و مجمع الفرس سروری است و در یک «مقدمه» و چند «باب» و «خاتمه» می‌باشد. مقدمه را در بیان جمیع حروف تهجی و بیان بعضی کلمات مرکبه و دیگر فوائد و ضوابط صرفی و غیره چون عقد انامل و وجه تسمیه کتاب لغت به فرهنگ و معنی و مراد از کلمه پارس و اقسام زبان فارسی قرار داده و اگر بگوییم که این مقدمه مختصری از مقدمات فرهنگ جهانگیری می‌باشد که در دوازده آئین گذارده، به خطا نرفته و مراجعه به هر دو کتاب ما را بهترین مؤید است. ابواب این کتاب به شماره حروف تهجی ۲۴ «باب» می‌باشد و در آخر هر فصل از هر باب استعاراتی که در آن فصل موجود است نیز درج گردیده است. در دیباچه می‌گوید: بر یک مقدمه و چند باب و خاتمه. ولی در ۸ نسخه‌ای که پایه چاپ ۱۲۹۲ق بوده، خاتمه‌ای نداشته است. در پایان چاپ عباسی (تهران ۱۳۳۷ش) رساله‌ای مستقل به نام «معربات رشیدی» چاپ شده است که گمان نمی‌رود همان خاتمه گمشده باشد.

آغاز: بسمله. ستایشی که آرایش سرنامه هر سخن و پیرایش دیباچه هر نو و کهن ... چنین می‌گوید معترف به عجز و قصور ... عبدالرشید بن عبدالغفور ...

انجام: ییلاق جای سرسبز که در آن تابستان بگذرانند و خلاف قشلاق و این هر دو ترکی است و الله اعلم بالصواب.

چاپ: هند، کلکته، ۱۲۹۲ قمری

[الذریعة ۲۰/۱۶و ۲۰۰/۱۶ و ۴۲۸/۲۲؛ مشار، فارسی ۲۴۲۷/۲؛ مشترک پاکستان ۲۰۸/۱۴؛ نسخه‌های منزوی ۱۹۳۶/۳؛ فرهنگ نویسی در هند ص ۱۰۲؛ دنا ۹۸۵/۷ (۲۵ نسخه)]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۹۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ سپس «معربات رشیدی» (برگ ۴۰۷ر-۴۲۲ر)؛ جلد: تیماج، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۸/۵×۲۷سم [ف: ۱ - ۱۸۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۷۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: محمد بن محمد صالح ناتلی در ۶ جمادی الثانی ۱۳۱۵، محمد حسن بیرجندی در ۱۳۳۱؛ جلد: تیماج، ۴۲۷گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱۰ - ۱۸۸۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۷ق؛ ۳۰۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۲ - ۲۷۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۱۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج، ۳۹۱گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۱۷ - ۴۸۹]

۵. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۳۸

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ مجدول؛ جلد: تیماج، قطع: وزیری [نشریه: ۳ - ۲۴]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۲۷۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: گنگا رام کاینه، تا: قرن ۱۲؛ از روی نسخه مورخ پنج‌شنبه ۹ محرم ۱۰۷۳ق در خیر البلاد شاهجهان آباد؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۴۳۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸/۳سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۶۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۷۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ یا اوایل قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی، جلد:تیماج عنابی،۱۱۹۰ص،۱۵سطر،اندازه:۲۳×۳۲سم[ف:۱۷-۲۷۴]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵ سرود

از آغاز دیباچه افتاده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: وزیری [نشریه: ۱۳- ۴۳۷]

۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۳۱

آغاز: بسمله. اما بعد چنین گوید بنده احقر و ذره افقر عبدالرشید الحسینی المدنی اصلا و التتوی مولدا که این کتابیست در تحقیق بیان لغات ضروریه کثیر الاستعمال منتخب از کتب معتبره چون قاموس و صحاح و صراح بعبارت فارسی عام فهم خاص پسند ... باب الالف مع الالف ... ابتدا - آغاز کردن- ابتخا خواستن - ابتلاء آزمودن و در بلا ورنج افکندن؛ **انجام:** یون بفتحین دهی است به یمن - یوان دهی است بدر اصفهان - یونان دهی است به بعلبک و دهی است میان بردعه و بیلقان و ملکیست معروف که حکماء یونان آنجا بودند - مع الهاء یاه یاه کلمه ایست که برای راندن شتران گویند - مع الیاء یوی بضم یا و فتح واو و تشدید یاء

آخر نام مردیست.
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد طاهر جاجرمی ابن ابو سعید، تا: ۱۱۲۸ق؛ مهر: کاتب «العبد محمد طاهر ۱۱۲۴»؛ در سال ۱۲۹۷ق از ورثه طهماسب میرزا موید الدوله خریداری و داخل کتابخانه مبارکه موزه سرکاری شده؛ کاغذ: کشمیری، جلد: چرم، ۶۴۷ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۳۹/۵سم [ف: ۷ - ۷۱۸]

۱۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۹ ـ ب
خط: نستعلیق، کا: عبدالرحمن بن ملا محمد یوسف خواجه گوهری، تا: پنج‌شنبه ۲۹ جمادی الاول ۱۱۲۹ق؛ تملک: رضا قلی هدایت در ۱۲۸۴؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مذهب، ۳۴۵گ، ۲۱سطر(۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱ - ۳۶۸]

۱۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: حاجی امامقلی، تا: ۱۱۳۳ق، جا: لاهور؛ محشی از هدایت بر بسیاری از صفحات این فرهنگ حاشیه‌های سودمندی نگاشته‌اند؛ تملک: رضا قلیخان هدایت مؤلف مجمع الفصحاء به سال ۱۲۵۶ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۸۶ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۲ - ۲۱۹]

۱۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۷۳۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: نور محمد بن حاجی ابراهیم افغان، تا: ۱۴ محرم ۱۱۴۴ق، جا: قصور لاهور؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای مذهب، ۴۳۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۴۹]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۳۲۰
آغاز: درکاری افکندن ... اغارة غارت کردن و بغور یعنی بزمین نشیب رفتن
از اواسط باب الالف مع التاء را تا آخر کتاب؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۱۱۵۶ق، جا: حیدرآباد؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: شیخ محمد صالح علامه حائری، مرداد ۱۳۵۱؛ جلد: تیماج، ۲۳۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۳ - ۲۰۹]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶ سرود
اوایل حرف «لام» تا آخر کتاب از نسخه ساقط شده و از آغاز تا حرف «را» افتاده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: رحلی [نشریه: ۱۳ - ۴۴۳]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴ سرود
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، قطع: رحلی [نشریه: ۱۳ - ۴۴۵]

۱۶. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۸۴
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۱۱ ذیحجه ۱۲۲۲ق؛ کتاب به محمود ساعدی تقدیم شده؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۴۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲ - ۱۵۷]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۳۶
آغاز: اما بعد چنین گوید بنده افقر و ذره احقر؛ **انجام:** تشدید یاء آخر نام مردی است ... و اللع اعلم بالصواب
کامل؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد علی بن عبدالکریم مروزی، تا: پنج‌شنبه ۲۰ ربیع الثانی ۱۲۳۳ق، جا: مشهد رضوی؛ واقف: سیدمحمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ جلد: تیماج، ۲۹۵گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۶سم [ف: ۱۳ - ۲۰۹]

۱۸. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۳۰۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۷ جمادی الاول ۱۲۴۰ق، جا: زنجان؛ مهر: «الواثق بالله الغنی عبده ابراهیم بن محمد علی» (بیضی)؛ یادداشتی از «میرزا محمد» به تاریخ ۱۲۴۰؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۱۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲ - ۲۱]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۶۵
آغاز: بسمله چنین گوید بنده افقر و ذره احقر عبدالرشید الحسینی اصلا و التتوی مولدا؛ **انجام:** بتاریخ ۱۳۵۲ شمسی بر ابر بابیست یکم شهر صفر المظفر ۱۳۹۳ قمری
کامل؛ خط: نستعلیق، کا: رمضان رمضانی فرزند یوسف، تا: فروردین ۱۳۵۲ = ۲۱ صفر ۱۳۹۳ق، جا: نارمک تهران؛ واقف: رمضان رمضانی فرزند یوسف، شهریور ۱۳۶۵؛ جلد: مقوا، ۲۷۸گ، ۳۵سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۱۳ - ۲۰۹]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۸۹/۳
آغاز: از فرهنگ میر عبدالرشید نقل نموده شد آب آتش شد یعنی آشوب بعد از امنیت؛ **انجام:** آب دندان مفت و زبون و نوعی از امرود و نوعی از انار و قسمی از حلوا (تمت)
گزیده ای از آن است و لغت و مثل سائر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۳۳پ-۴۲پ)، ۱۶سطر (۷/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۱ - ۲۲۵۴]

۲۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۳۱
آغاز: اما بعد چنین گوید بنده افقر و ذره احقر؛ **انجام:** مع الیاء یوی به ضم یا و فتح ... مردی است.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۰۰ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۱۳]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۹۳
آغاز: ستایشی که آرایش سرنامه هر سخن و پیرایش هر دیباچه؛ **انجام:** قشلاق و این هر دو ترکی است.
خط: نسخ جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: روغنی مذهب، ۶۵۶ص، ۲۵سطر، اندازه: ۳۰×۳۱سم [ف: ۶ - ۱۵۴]

● فرهنگ رضوی / لغت / فارسی

farhang-e razavī

حسینی قزوینی، محمد رضا بن محمد قاسم، - ۱۱۴۷ قمری

hoseynī qazvīnī, mohammad rezā ebn-e mohammad qāsem (- 1735)

در هشت جلوه و به گفته خود او به شیوه فرهنگ جهانگیری

نوشته و در دیباچه آن را بدین نام خوانده است

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۲۴ ـ ج

آغاز: بسمله. حمد و ثنای حضرت صانعی وقادری ر رواست وکریمی و رحیمی را بجاست که زبان هیچ مدان انسان را بانواع لغات گویا ... و بعد چنین گوید ... ابن میر محمد قاسم محمد رضا الحسینی الساکن بقزوین؛ **انجام:** بلاق بلام بوزن فراق نام پادشاهی است لله الحمد که این نسخه موسوم بفرهنگ رضوی زیور انجام پوشید ... تاریخ آن قطعه‌ای بخاطر خلید ... تاریخ: از بهر زیب دانش مشاطه خیالم ×× این نسخه را مزین کرد از لغات چون در / آمد رضا بانجام چون این بدیع فرهنگ ×× گفتم برای تاریخ بحریست از گهرپر

الله التوفیق

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوا، ۱۵۵گ، ۱۴ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۶۹]

● **فرهنگ روایت دینی** / - فارسی

farhang-e revāyat-e dīnī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۲/۳-ف

نسخه اصل: بادلیان اوزلی ۱۲۵ (۱۹۶۰)؛ خط: نستعلیق، کا: هیربد منوچهر پسر دستور برزو یسر قوام الدین پسر کیقباد پسر هرموزیار سنجانا، تا: ۱۰۲۳ق، جا: یزدگردی [فیلمها ف: ۱ - ۵۵۹]

● **فرهنگ زبان فارسی و فهلویات و دری** / لغت / فارسی

farhang-e zabān-e fārsī va fahlavīyyāt va darī

به تعداد حروف تهجی ابوابی ترتیب داده و در هر باب لغاتی را با ذکر شاهد شعری آورده است.

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۷۶/۷

آغاز: الحمدلله الواحد القدیم و الصلاه علی رسوله الکریم اما بعد بباید دانست که این زبان را بپارسی دری و فهلوی خوانند؛ **انجام:** یال. بازو و بن گردن باشد فردوسی راست. سپهبد برو یال جنگ گرفت ×× بر آورد بر زمین ای شگفت ... یوبه: آرزومندی [صحیح این لغت «بویه» میباشد]

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه‌ای، جلد: چرمی، ۳۹ص (۳۶+۳)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۹۹۶]

● **فرهنگ زفره** / لغت / فارسی

farhang-e zefre

رجایی زفره‌ای، محمد حسن، ۱۳۱۰ شمسی

rajāyī zefre-ī, mohammad hasan (1931 -)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۷۷

آغاز: زفره از دهات کوهپایه اصفهان است. تا شهر اصفهان ۷۲ کیلومتر فاصله دارد؛ **انجام:** این کار بدان جهت بود که خواندن یک جمله به لهجه محلی مشکل به نظر می‌رسید ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: شوال ۱۳۸۸ق؛ اهدایی: رجایی زفره‌ای، محمد حسن، ۱۳۴۷/۱۱/۱۳؛ ۷۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ - ۱۶۰]

● **فرهنگ زند و پازند** / ادبیات / فارسی

farhang-e zand va pāzand

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۹۱/۲-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Add. 24413؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۵۹۰]

● **فرهنگ زند و پهلوی** / لغت / فارسی

farhang-e zand va pahlavī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۳/۲-ف

نسخه اصل: بادلیان اوزلی ۱۳۲ (۱۹۵۷)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۵۹]

● **فرهنگ زند و سانسکریت و فارسی** / ادبیات / فارسی

farhang-e zand va sāneskerīt va fārsī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۷۹/۳-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 22378 (ریو ۵۱)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۸۹]

● **فرهنگ سروری = مجمع الفرس** / لغت / فارسی

farhang-e sorūrī = majma‘-ol fors

سروری، محمد قاسم بن محمد، ق۱۱ قمری

sorūrī, mohammad qāsem ebn-e mohammad (- 17c)

اهداء به: شاه عباس صفوی

تاریخ تألیف: ۱۰۰۸ق؛ محل تألیف: سپاهان

فرهنگ لغات فارسی به فارسی است به ترتیب آغاز واژه‌ها در باب با در نظر گرفتن پایان آنها در فصل، و در پایان کتاب فصلی است مشتمل بر اصطلاحات با عنوان «استعارات» که مؤلف آن را مکرر تنقیح کرده است. مؤلف در مقدمه می‌گوید شانزده کتاب و رساله را که در لغت پارسی بوده مطالعه و تتبع کرده و به تدوین این فرهنگ مبادرت نموده است؛ که عبارتند از: ۱. شرف نامه احمد منیری تألیف ابراهیم قوام فاروقی (قرن ۹)؛ ۲. «معیار جمالی» شمس فخری (قرن ۸)؛ ۳. تحفة الاحباب

حافظ اوبهی (قرن ۱۰)؛ ۴. «فرهنگ وفائی»، حسین وفائی (قرن ۱۰)؛ ۵. فرهنگ اسدی علی بن احمد طوسی (-۴۶۵ق)؛ ۶. فرهنگ میرزا ابراهیم بن میرزا شاه حسین اصفهانی (-۹۸۹ق)؛ ۷. رساله محمد هندوشاه؛ ۸. مؤید الفضلاء تألیف محمد لاد (قرن ۹)؛ ۹. شرح سامی فی الاسامی میدانی؛ ۱۰. رساله ابوحفص سوزی (کذا)؛ ۱۱. «اداة الفضلا» تألیف قاضیخان بدر محمد دهلوی؛ ۱۲. جامع اللغات منظوم نیازی حجازی؛ ۱۳. لسان الشعرا؛ ۱۴. ترجمه صیدنه ابوریحان بیرونی؛ ۱۵. نسخه لطف الله بن یوسف حلیمی که معنی لغات را به ترکی نوشته؛ ۱۶. رساله ابوحفص سغدی. مؤلف در این فرهنگ لغات عربی را نیاورده و نیز لغات ساده فارسی را انداخته و از اشعار قدما، بر معنی بیشتر از لغات شاهد آورده و به طرز تلفظ لغات توجه کرده است. او سه بار نگارش خود را ویراسته، یک بار در سال ۱۰۱۸ق آن را گزینش کرد و «خلاصة المجمع» نامید، بار دیگر پس از «فرهنگ جهانگیری» در ۱۰۲۸ و بار سوم در لاهور به سال ۱۰۳۶ق در آن دست برده است. آقای دکتر دبیرسیاقی تحریر دوم این فرهنگ را «اوسط» و تحریر سوم را «کامل» نامیده و در پیشگفتار خود بر جلد اول چاپی (ص۴) نوشته‌اند که نسخه‌های این تحریر کامل بسیار کم است و کمتر نیز شناخته آمده و شاید تعداد آن از عدد انگشتان دست نگذرد.

آغاز: بسمله. ابتدای کلام هر دانشمند سخنور و انتهای سخن هر خردمند هنر پرور ... اما بعد، بر رأی معنی آرای ارباب ...

چاپ: ۱۳۳۸ش، در سه جلد به کوشش دبیر سیاقی

[نسخه‌های خطی فارسی، منزوی ۱۹۵۳/۱ و ۱۹۵۳/۳؛ الذریعة ۴۴۳/۹ و ۲۰۱/۱۶ و ۳۷/۲۰؛ مشار فارسی ۴۵۳۷/۴؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۶۱۴/۲؛ فرهنگ‌های فارسی ۱۳۵-۱۳۷؛ دنا ۹۸۶/۷-۹۹۰ (۱۴۸ نسخه)؛ مشترک پاکستان ۲۴۶/۱۴]

شرح و حواشی:

۱- ابیات مشکله از فرهنگ سروری

۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۴۰

آغاز: اما بعد، بر رأی معنی آرای ارباب فطرت؛ **انجام:** تو خواه از سخنم پندگیر خواه ملال.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (گویا)، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج، ۷۰۰ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۳۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۴۱۱

آغاز: لمؤلفه: کتاب مجمع الفرس سروری ×× بود اهل تتبع را ضروری برضمیر اکسیر تأثیر مطالعه کنندگان که چشمه زلال طبعشان از غبار ملال مصون باد ... الخ [از دیباچه دوم است و دیباچه نخستین (=ابتدای کلام هر دانشمندی ... الخ) به دنبال آنست.]؛ **انجام:** من آنچه شرط بلاغتست باتو می‌گویم ×× تو خواه از سخنم پند گیر و خواه ملال. بعون الله تعالی و حسن توفیقه باتمام رسید تسوید این نسخه بردست مؤلفش مخلص سالکان طریق معانی و خادم شاربان رحیق سخندانی محمد قاسم بن حاجی محمد بن محمد کاشانی المتخلص به سروری بتاریخ عصریوم الاثنین ۱۹ شهر ربیع الاول سنه ۱۰۳۹ در دارالخلافة اکبرآباد حرسها الله تعالی من جمیع الآفات و العاهات و البلیات بالنون و الصاد در منزل صاحبی و صاحب اخلاق حمیده و صفات پسندیده، مخدوم باستحقاق خدام علی الاطلاق نواب فضایل و کمالات مآب، حشمت و ابهت انتساب، فرید الاوانی وحید الدورانی قطباً للسماء السعادة و الافاضة و الافادة و الفضیلة و الفصاحة و البلاغة و الاقبال والاجلال و الدنیا و الدین قبلگاهی مسیح الزمانی مدظله السامی علی رؤس المخلصین الی یوم الدین. زان پیش که باروح فتد کار دلم ×× سودای تو گرم کرد بازار دلم / بر کهنه بنای چرخ سبقت دارد ×× تاریخ غمت بر درو دیوار دلم

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با افزودگی‌هایی به خط مصنف دارد که قسمت اعظم آن در چاپ دبیر سیاقی نیست و نباید هم باشد، چه این نسخه چنان‌که گفته شده چهارمین تحریر است و پیش از این نسخه دیگری از آن دیده نشده است، در فهرست به برخی از تفاوت‌ها و افزودگی‌ها اشاره شده؛ جلد: چرمی عنابی، ۴۱۳گ، ۲۵ سطر (۹/۵×۱۶/۸)، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۳ - ۹۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۱۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۷۸گ، ۱۳ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۹۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۱۶

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛افتادگی:انجام؛کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج،۳۸۸گ، ۲۰ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۴×۲۹سم [ف: ۱۶ - ۴۷]

۵. مشهد؛ صحت، رضا (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با تاریخ ۱۰۰۸ برای آغاز آن و ۱۰۲۸ برای الحاق و تکمیل آن و تاریخ پسین روز شنبه ۲۹ ربیع الاول ۱۰۳۹ در اکبرآباد بر دست مؤلف در منزل مسیح الزمانی در پایان که صورت خط مؤلف باید باشد نه خط خود او [نشریه: ۷ - ۵۵۹]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** انجام در باب «زامع النون» افتاده: «روزن» نام پادشاهی و نیز ولایتی در نسخه

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: دکتر صادق کیا؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج، ۱۴۹گ، ۲۵ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳ - ۲۹۴]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۸۷۰/۲

(در حاشیه) تا حرف کاف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن زرد، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۱۸/۸سم [ف: ۸ - ۱۱۱]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳ سرود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، قطع: وزیری [نشریه: ۱۳ - ۴۳۷]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶ سرود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، قطع: وزیری [نشریه: ۱۳ - ۴۴۰]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۸۰/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۲۷سطر (۶/۵×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۹ - ۸۷۱]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۸۶۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۲۸۱گ، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۸)، اندازه: ۱۲×۲۵/۵سم [ف: ۱۴ - ۳۸۸۳]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۶۲

آغاز: ... و سید اوصیا و برهان اتقیا، لمؤلفه آن سر رب العالمین و آن شمع بزم افروز دین؛ **انجام:** و مطلق العنان نیز آمده وحسین وفایی بمعنی چیزی که از چیزی نو ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۲۸۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۲/۵سم [ف: ۴۱ - ۵۰]

۱۳. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۶۷

آغاز و انجام افتاده از اسپیجاب تا مهنوز؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۳۱]

۱۴. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه:۱۸۳

آغاز: برابر ؛ **انجام:** شعر: من آنچه شرط بلاغست با تو می‌گویم ×× تو خواه از سخنم پندگیر و خواه ملال .

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ از موقوفات «شیخ محمدرضا خدایی»؛ جلد: تیماج، ۳۴۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف مخ: - ۱۷۳]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۰۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود نیمه اول قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۲۰۴گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۸/۲)، اندازه: ۱۸×۲۶/۶سم [ف: ۱۳- ۱۱۲]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: میشن، ۴۳۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۵/۲سم [ف: ۴ - ۷۳۲]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** نهی در نورد: یعنی بی نام و نشان کن، کذا فی اصطلاح الشعراء، و نیز بمعنی در سوراخ نهی باشد. تمت الاستعارات بعون الملک الوهاب و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب. تم

کامل و پاکیزه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در پایان به خط همان کاتب توصیه‌ای است از سروری که نسخه نویسان هنگام استنساخ دیباچه را از قلم نیندازند، محشی با نشانه «شرح دیوان خاقانی» و «منتخب اللغة» و «معیار جمالی» و «سامی الاسامی»؛ مهر: «عبده الواثق محمد کاظم بن ابوالقاسم ۱۲۱۹»؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۸۲گ، ۲۰سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۸۲]

۱۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۱۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۲۱۷]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۸۸

آغاز: ... و سید اوصیاء و برهان اتقیا لمؤلفة آن سر رب العالمین آن شمع بزم افروز دین خورشید عصمت بر فلک باران رحمت بر زمین؛ **انجام:** زانکه کرده بدیش از فیضیش لعل دستی به چهره اش سرشک ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مشمع، ۲۳۱گ، ۱۵ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [ف: ۲۸ - ۴۳۸]

۲۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۷۲۱

آغاز: بخطاق: بالضم کنف _ براق: اسب بهشتی الخ؛ **انجام:** نومة: بالضم والفتح ... آنکه بسیار خسبد و بسکون واو: آنکه از او باک داشته نشود.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، ۱۱۲گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۹/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۶۰۹]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۹۹۴

بی‌کا، تا: ۱۰۰۹ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۳۸گ، اندازه: ۱۲/۷×۲۱/۶سم [رایانه]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴ سرود

اندکی از آخر باب یاء و اوایل استعارات افتادگی دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۱ق؛ تملک: شیخ اسماعیل بن شیخ عبدالعالی مورخ ۱۰۶۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: وزیری [نشریه: ۱۳ - ۴۳۷]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** من آنچه شرط بلاغست با تو میگویم ×× تو خواه از سخنم پندگیر و خواه ملال

خط: نستعلیق، کا: سهیل ابن علی شهاب سنجابی، تا: دوشنبه ۲۶ رمضان ۱۰۱۱ق؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مذهب، ۴۰۰گ، ۱۵ سطر (۵×۱۱/۵)، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۲ - ۲۰۵]

۲۴. اراک؛ دهگان، ابراهیم؛ شماره نسخه:۲۴۰

آغاز: بان شویند و آنرا بختکاو نیز گویند و به عربی نطول گویند بنون و طای حطی بوزن ملول ...

خط:نستعلیق،کا:عبدالباقی بن نورالدین علی کاشانی،تا: ۱۵ رمضان ۱۰۱۵ق؛ ۱۵۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۳۲۷]

۲۵. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۱۴۲

بی‌کا، تا: ۱۰۱۶ق؛ کم غلط نوشته شده؛ واقف: امیر عبدالفتاح [ف: - ۱۲۱]

۲۶. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: محمد علی بن جلال الدین محمد استرابادی، تا: غره جمادی الثانی ۱۰۲۰ق، جا: لار [تراثنا: س۱۸ش۱و۲ - ۲۳۰]

۲۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** خورد مخالفان تو خون دل و جگر ×× قوت موافقان تو یزدادی و عسل

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن جلال الدین محمد استرابادی، تا: غره جمادی الثانی ۱۰۲۰ق، جا: لار؛ مهر: کاتب «محمد و علی من نور واحد» (بیضی)؛ تملک: عبدالباقی بن علینقی به تاریخ ۱۱۴۸ و عبدالحسین بن حاجی ابوالحسن به تاریخ ۱۱۹۹؛ جلد: مقوایی، ۳۴۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۵ - ۸۱]

۲۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۱۲۲

خط: نستعلیق، کا: نورالدین محمد، تا: شنبه ۲۵ جمادی الاول ۱۰۲۰ق؛ اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۲۱۷]

۲۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۰۹-۳۵/۸۹

آغاز: رام کند مثال این معنی شاعر گوید تو گویی که طورست وموسی مهابت بجای عصا انکر مارپیکرمهات. بهندی فیل بانرا گویند افراز بوزن اندار بمعنی بالا باشد؛ **انجام:** مصلح الدین سعدی شیرازی فرماید شعر: من آنچه شرط بلاغست با تو می‌گویم ×× تو خواه از سخنم پند گیر خواه ملال

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۱۱ ربیع الثانی ۱۰۲۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۰۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۶ - ۳۵۶۸]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** از لطف عمیم و کرم جسیم جمعی که کتابت این نسخه کنند آن است که ...

خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد صالح پسر ابوالقاسم بیوانی، تا: ۲۶ شوال ۱۰۲۳ق، جا: گلپایگان (جرپادقان)؛ با یک سر نامه، مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۲۲گ، ۲۳ سطر (۷/۲×۱۵/۳)، اندازه: ۱۱/۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۴۴۳]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۱۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** تو خواه از سخنم پند گیر و خواه ملال ... آمین یا رب العالمین

خط: نستعلیق، کا: گل محمد بن پیر محمد، تا: اوایل جمادی الثانی ۱۰۲۵ق؛ کاغذ: حسمرقندی، جلد: چرمی، ۲۳۷گ، ۱۹ سطر (۱۰/۳×۱۸/۴)، اندازه: ۱۶×۲۵/۸سم [ف: ۱۳ - ۱۱۲]

۳۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۱

خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع بن محمود خراسانی تا حرف کاف سپس نوشته طهماسب قلی بیک، تا: سه‌شنبه ۲۰ ربیع الاول تا ۱۸ ذیقعده ۱۰۲۶ق، جا: پنته؛ تملک: محمد حسینی نفس زاده، سید برهان الدین نقیب مصر، محمد سلیمان آغا، محمد علی موسوی؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن، ۲۷۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۵/۷سم [ف: ۴ - ۷۳۲]

۳۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۷۵

خط: نستعلیق تحریری، کا: عبدالباقی بن خواجه محب الله، تا: دوشنبه غره رمضان ۱۰۲۶ق، جا: اصفهان؛ مهر: «یا کریم اصفح ۱۱۰۳» (بیضی)؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی تیماج، ۲۷۹گ، ۲۸ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۲۲۴]

۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۳۹۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ شوال ۱۰۲۸ق، با تصحیحات و افزوده‌های مؤلف؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۳۳گ، ۲۵ سطر (۷×۱۷)، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۹ - ۹۸۹]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** من آنچه شرط بلاغست با تو میگویم ×× تو خواه از سخنم پند گیر و خواه ملال

خط: نستعلیق، کا: ملک محمد بن زین الدین سمنانی، تا: ذیقعده ۱۰۳۰ق، جا: اصفهان؛ محشی؛ تملک: ابوالفتح بن ملک محمد بن زین الدین بن احمد بن قطب الدین ایثب مشتهر به معلم سمنانی با مهر «اقل العباد العاصی الخاطی الراجی ابوالفتح ۱۱۲۰» (مربع)؛ ۲۹۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۷۵]

۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۳۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** من آنچه شرط بلاغست با تو می‌گویم ×× تو خواه از سخنم پندگیر و خواه ملال

خط:نستعلیق،کا:حیدر، تا: ۱۰۳۱ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۳۸۴گ، ۲۵ سطر (۶/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۵ - ۳۴]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۳ جمادی الثانی ۱۰۳۱ق؛ جلد: تیماج، ۳۵۲گ، ۲۵ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [سنا: ف: ۱ - ۳۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۸۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۱۸۴]

۳۸. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۴۱

خط: نستعلیق، کا: محمود بن علی بن یحیی خطیب لواسانی، تا: رمضان ۱۰۳۳ق؛ جلد: تیماج؛ قطع: وزیری [نشریه: ۳ - ۳۱]

۳۹. تهران؛ مینوی، مجتبی؛ شماره نسخه:۸۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۴ق [نشریه: ۶ - ۶۵۹]

۴۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۶۲

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۹ رجب ۱۰۳۵ق؛ رکابه‌دار؛ اهدایی: دکتر محمد حسن گنجی؛ ۴۰۷گ، ابعاد متن: ۱۰×۱۸، اندازه: ۱۰×۲۵/۵سم [ف: ۳ - ۲۹۵]

۴۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۱۳

انجام: با تو می‌گویم تو خواه از سخنم پند گیر خواه ملال ...

خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: ۹ رجب ۱۰۳۵؛ افتادگی: آغاز (در دیباچه افتاده)؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوا، چرم پوشیده زیتونی، ۱۹ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۴/۹۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۲۹۵]

۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۳۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** من آنچه شرط بلاغ است با تو می‌گویم تو

خواه از سخنم پند گیر و خواه ملال تمت.
خط: نستعلیق، کا: صدرالدین محمد اشرف، تا: ۱۰۳۶ق؛ در حاشیه نسخه ۱۵۹۴۷ نوشته و به آن ضمیمه شده [رایانه]

۴۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۳۳
خط: نسخ، کا: عرب حسین بن مولانا میران کوبنانی، تا: اواخر ربیع الثانی ۱۰۳۸ق، به فرموده محمد علی بیکای شیرازی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۴۰۵گ، ۲۰ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۱۵۶]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۷۷۹
آغاز: برابر **انجام:** و نیز به معنی در سوراخ نهی باشد و الله اعلم بالصواب. بر رای معنی آرای ارباب فطرت مخفی نماند که فقیر ... سروری کاشانی مدتی مدید عمر شریف ... از کتابت توحید و نعت و منقبت در مرتبه انصاف و شفقت و مرحمت. شعر: من آن چه شرط بلاغ است با تو می‌گویم ×× تو خواه از سخنم پند گیر و خواه ملال.
خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر حسینی خوانساری، تا: غره شوال ۱۰۴۲ق؛ تملک: جعفر حسینی خوانساری (کاتب نسخه) با مهر «عبده محمد جعفر» (گلابی شکل)؛ مهر: «ابن محمدتقی علینقی ۱۱۲۹» (بیضی)؛ یادداشت خریداری محمد علی ناصح در ۴ محرم ۱۳۴۳؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج تریاکی، ۲۹۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۸۰]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۰۶
همان نسخه بالا [مؤید: ۳ - ۱۰۲]

۴۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** از لطف عمیم وکرم جسیم جمعی که کتابت این نسخه کنند آن است که تقصیر و تهاون در نوشتن دیباچه این نسخه نکنند که در ننوشتن آن نه همین بر این ضعیف ستم می‌کنند بلکه برخود نیز جور کرده چه خود را محروم ساخته ازکتاب توحید و نعت و منقبت و ازمرتبه انصاف و مرحمت و شفقت. من آنچه شرط بلاغ است با تو می‌گویم ×× تو خواه از سخنم پند گیر و خواه ملال
خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن عبدالوهاب جوشقانی، تا: ۱۰۴۷ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: خان بالغ، جلد: چرمی، ۱۷۵ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲ - ۲۲۳]

۴۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۹
خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد زکی بن محمد باقر کایکانی، تا: شنبه جمادی الاول ۱۰۵۰ق؛ تملک: عبدالباقی بن سید حسین حسینی در ذیحجه ۱۱۰۷؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۱۸۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۰/۳×۲۵/۲سم [ف: ۴ - ۷۳۱]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۸۹۰
آغاز: ... ترتیب زما هر ذره خاک افتاده جائی؛ **انجام:** بی نام و نشان کنی که این اصطلاح ... محمد شفیع الخراسانی.
خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد شفیع خراسانی، تا: ۱۰۵۱ق؛ افتادگی: آغاز (یکی دو ورق)؛ واقف: محمد وجدانی؛ جلد: میشن، ۲۳۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۹۵]

۴۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۵۵
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد رضای استرابادی، تا: ۱۱ جمادی الثانی ۱۰۵۲ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۳۰۰گ، ۱۹ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۵ - ۴۰۹۸]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۲۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** من آنچه شرط بلاغ است با تو می‌گویم ×× تو خواه از سخنم پند گیر و خواه ملال
خط: نستعلیق تحریری، کا: عبدالحلیم ابوالخیر احمد بن شیخ عبدالرحمن قادری لاهوری، تا: ۴ ذیحجه ۱۰۵۴ق؛ با سرلوح و کتیبه مذهب، مجدول مذهب؛ با دستخط محمد علی نوری ۱۲۴۴؛ جلد: تیماج مذهب با نام مجلد محمد علی اصفهانی ۱۲۴۶ق، ۴۰۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۷/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۰۷]

۵۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۸ حکمت
خط: نستعلیق، کا: محمد شریف بن حاجی سلطان حسین گیلانی، تا: پنج‌شنبه ۲۵ جمادی الثانی ۱۰۵۵ق؛ جلد: تیماج، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۳۴]

۵۱. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۷۶
کا: ابراهیم بن رستم، تا: ۱۰۶۱ق [نشریه: ۵ - ۳۴۵]

۵۲. اراک؛ دهگان، ابراهیم؛ شماره نسخه:۲۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۸ صفر ۱۰۶۳ق؛ ۳۱۱گ، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۳]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۰۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** بلکه بر خود نیز جور کرده اند چه خود را محروم ساخته اند از کتاب توحید و نعت و منقبت و از مرتبه انصاف و شفقت و مرحمت چنانچه شیخ سعدی می‌فرماید من آنچه شرط بلاغست با تو می‌گویم ×× تو خواه از سخنم پند گیر خواه ملال
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۵ق؛ اهدایی: آقای خاقانی مرحوم محمد علی خاقانی؛ جلد: مقوایی، ۱۳۰گ، ۲۱ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۱/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳۴ - ۴۷]

۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۶۰۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت هذه الرسالة بعون الملک المنان ... محرره العبد الفقیر الحقیر عد الرزاق بن ملا قاسم
کامل؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالرزاق ملا قاسم، تا: دوشنبه ۱۸ ربیع الثانی ۱۰۶۶ق؛ ۲۳۵گ، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۱۳ - ۱۹۶]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۳۴
خط: نستعلیق، کا: صفی قلی بن فرهاد غلام خاصه، تا: ۲۵ ربیع الاول ۱۰۶۷ق [مختصر ف: - ۷۲۳]

۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۸۳۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** تو خواه از سخنم پند گیر و خواه ملال.
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۲صفر۱۰۶۹ق؛جلد: چرمی مذهب، ۲۴۵گ،

۱۸ سطر (۱۵/۵×۸/۳)، اندازه: ۲۳/۳×۱۴/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۱۱]

۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۴۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و تیر بمعنی در سوراخ نهی باشد تمت ... بالخیر و الظفر موافق سنه ۱۷۲.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ صفر ۱۰۷۲ق؛ واقف: سردار کل یار محمد خان افشار، خرداد ۱۳۳۲؛ کاغذ: سمرقندی، ۴۱۳گ، ۲۰ سطر (۱۵/۷×۸)، اندازه: ۲۲/۲×۱۵/۲سم [ف: ۱۳ - ۱۱۲]

۵۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** تو خواه از سخنم پند گیر خواه ملال.

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: بابا الله قلی ابن بابا حسین، تا: ۲۰ رجب ۱۰۷۳ق؛ واقف: حاج آقا محمد ایرانی فرد، بهمن ۱۳۵۰؛ جلد: تیماج، ۳۹۸گ، ۲۳ سطر (۱۲×۲۰/۵)، اندازه: ۲۰×۲۸/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۹۵]

۵۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۳۵-۸/۴۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** چنانکه کاشف اسرار حقیقی ومجازی شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی فرموده است. شعر: من آنچه شرط بلاغ است با تو می‌گویم ×× توخواه از سخنم پندگیر وخواه ملال.تمت الکتاب

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: محمدتقی بن نورالله بن ابوالقاسم بن حاجی محمد بن ابوالقاسم بن مولانا دشت بیاضی، تا: ربیع الثانی ۱۰۷۵ق؛ ۳۲۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۶ - ۳۵۶۸]

۶۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** الاوراق فی یوم الاثنین من ربیع الاول سنه سبع و سبعین بعد الالف سنه ۱۰۷۷.

خط: نستعلیق، کا: حاجی محمد عالم شبستری، تا: ۱۰۷۷ق؛ جلد: ساغری،۲۷۹گ،۱۷سطر(۹/۳×۱۸/۵)،اندازه:۱۸×۲۸سم[ف:۶-۳۴۳]

۶۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** من آنچه شرط بلاغست با تو می‌گویم ×× تو خواه از سخنم پندگیر و خواه ملال

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۷ق؛ با سرلوح مذهب؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج مذهب، ۴۱۹گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۴ - ۴۹۲]

۶۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۱۵-۳۸/۳۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** یزدازی قیمه و تخم مرغ که پزند تمام شد کتاب مجمع الفرس

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سلخ ذیقعده ۱۰۷۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۶ - ۳۵۶۹]

۶۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** خورد مخالفان تو خون دل و جگر ×× قوت موافقان تو یزدادی و عمل

خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع بن رضا، تا: ۲۰ شوال ۱۰۷۹ق؛ تملک: عبدالحسین خوانساری؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۵گ، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۲۶ - ۴۷]

۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۲۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** یک نشست. کنایه همنشین باشد. تمت الاستعارات.

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۹ رجب ۱۰۸۱ق؛ تملک: حسین خان؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده عبدالله» (مستطیل)، «یا علی ادرکنی» (مربع)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۳۳۷گ، ۱۹-۲۰ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۸۲]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۶۹

همان نسخه بالا [مؤید: ۳ - ۳۰۷]

۶۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۹۱

خط: نسخ تعلیق، کا: محمد جعفر بن محمد اردوبادی گنجه‌ای، تا: ۴ صفر ۱۰۸۲ق؛ کاغذ: سمرقندی [نشریه: ۲ - ۹۴]

۶۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۳۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۸۴ق؛ با حک و اصلاح و مقدمه و خاتمه سروری و با حواشی نوشته رافع بن خلیفه غازی رشتی که در ۱۰۸۴ این نسخه را به دست آورده (ص ع) و در ۱۰۹۳ این اصلاحات و اضافات و حواشی را از روی نسخه میر منصور که «آخوندی مولانا حمزه کاتب هرندی» در ۱۰۰۹ برای «آخوندی خواجه محمد سروقد خواجگی گیلانی» نوشته بود و آن در ۱۰۱۳ به نظر خود سروری رسیده و او آن را مقابله و اصلاح کرده و چیزهایی بر آن افزوده بود نقل کرده و در این نسخه ما نوشته؛ کاغذ: هندی [نشریه: ۲ - ۹۴]

۶۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و از مرتبه انصاف و مرحمت و شفقت. تمام شد نسخه فرهنگ سروری کاشی در بیشتم شهر صفر ۱۰۸۵ در قلعه باب الابواب در بند علی یداقل العباد کیاگودرز و یلک و لدالمرحوم و شتاسب اللهم اغفرلجیمع المومنین و اغفر لو الدیه یا ارحم الراحمین

خط: نستعلیق، کا: کیاگودرزویک، تا: ۱۰۸۵ق؛ جلد: میشن زرد، ۴۱۲گ، ۱۲ سطر (۹×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۶۹۵]

۶۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۳۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** من آنچه شرط بلاغ است با تو می‌گویم تو خواه از سخنم پند گیر و خواه ملال. تمت.

خط: نستعلیق خوش، کا: ابن مجدالدین محمد شریف الشریف، تا: ۱۰۹۲ق؛ کاغذ: ترمه نخودی، جلد: تیماج، ۱۲۵گ، ۲۰ سطر (۱۱/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۳ - ۲۹۴]

۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** عارف اسرار حقیقی و مجازی شیخ مصلح الدین شیرازی علیه الرحمة فرماید بیت: من آنچه شرط بلاغ است با تو میگویم ×× تو خواه از سخنم پند گیر خواه ملال

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۹ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۵۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۶/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۶۵]

۷۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۹ق؛ ۲۵۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۲ – ۲۸۱]
۷۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مهر: اسمعیل حسینی، میرزا عبدالله الحسنی؛ جلد: تیماج، ۳۱۰گ، ۲۰ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [سنا: ف: ۱ – ۱۴۷]
۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹ سرود
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱–۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مذهب، قطع: وزیری [نشریه: ۱۳ – ۴۳۸]
۷۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۴۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۲۱۷]
۷۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۸۵۵
آغاز: در میان فرس در آورده اند و فرس را بعربی مخلوط ساخته‌اند، و ظاهر است که کتب منسوب در لغت عرب بسیار نوشته اند؛ **انجام:** نام ایشان در دیباچه این کتاب مرقوم شده.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۴۴۸گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۷۱۶]
۷۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۹۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** من آنچه شرط بلاغست با تو میگویم ×× تو خواه از سخنم پندگیر خواه ملال. تمام شد
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:محتملاً قرن۱۲؛ محشی؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۳۱گ، ۲۲ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۲ – ۵۵۳]
۷۶. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۸۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، با علامت بلاغ، محشی؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۳۵گ، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱ – ۶۶]
۷۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۰۹–۳۸/۲۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی فرماید: من آنچه شرط بلاغ است با تو می‌گویم تو خواه از سخنم پندگیر و خواه ملال
خط: نستعلیق، کا: طاهر بن ملاعاشق بن ملاعارف بن ملا عاشق بن ملا سلطان علی خیوقی، متولی آستانه قطب الدین، تا: قرن ۱۲؛ تملک: معتضد الدولة در ۱۳۲۶؛ جلد: تیماج، ۴۲۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۶ – ۳۵۶۸]
۷۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۰۷۴–۵۵/۴۴
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ تاریخ وقف: ۱۲۶۰؛ ۲۷۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۶ – ۳۵۶۸]
۷۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۸۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جهت میرزا اسماعیل خان بازنویسی شده؛ ۲۹۴گ، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲۸ – ۲۰۷]
۸۰. همدان؛ برنا، قاسم؛ شماره نسخه:۳۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام [نشریه: ۵ – ۳۷۷]
۸۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸ سرود
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مذهب، قطع: رحلی [نشریه: ۱۳ – ۴۴۴]
۸۲. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۹۷
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ – ۹۴]
۸۳. تهران؛ فیاض، علی اکبر (دکتر)؛ شماره نسخه:۱۰۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۷ – ۶۹۹]
۸۴. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۳۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: وزیری [نشریه: ۴ – ۳۹۴]
۸۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۵۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۳ ذیحجه ۱۱۰۱ق؛ تملک: میرزا محمدعلی حسینی مورخ ربیع الثانی ۱۲۴۶؛ جلد: تیماج، ۱۵۸گ، ۳۳ سطر (۱۱/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱ – ۲۱۲]
مشهد؛ مولوی، عبدالمجید؛ شماره نسخه:۳۵۴
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۴۶]
۸۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۶ ـ ج
خط: نستعلیق، کا: حبیب الله بن عبدالله، تا: پنج‌شنبه ۶ ذیحجه ۱۱۰۷ق؛ نسخه در ترکیه بوده؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۲۴۹گ، ۱۸ سطر (۱۱/۵×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۱ – ۴۱۵]
۸۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۱۴۰
آغاز: حمد و ثنا فراوان و شکر و سپاس بی پایان؛ **انجام:** تمت الاستعارات ... جمادی الاول ۱۱۰۸ق
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۸ق [رایانه]
۸۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۸۷۴
آغاز: از عدلش که برجاست / ز گیتی فتنه درد و بلاده، بلا به بلام؛ **انجام:** من آنچه شرط بلاغست با تو میگویم ×× تو خواه از سخنم پند گیر و خواه ملال
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۱۱۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج، ۲۷۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۴۴ – ۱۰۹]
۸۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۹۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** از مرتبه انصاف و مرحمت و شفقت من آنچه شرط بلاغت است با تو می‌گویم تو خواه از سخنم پند گیر و خواه مگیر.
خط: نستعلیق، کا: عبدالعظیم بن عبدالغنی حسینی، تا: ۱۱۱۵ق؛ تملک: میرزا محمد بن مرحوم محمد رضی تویسرکانی به تاریخ ۱۲۲۲، محمد رضی بن میرزا ابوالحسن یوزکانی ۲۵ محرم ۱۲۰۹؛ مهر: «محمد صادق بن رضی النظاری ۱۱۹۹» (بیضی)؛ جلد:

تیماج، ۲۵۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۲۶ – ۹۷]

۹۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۸۴

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد تقی بن حافظ خضر، تا: دوشنبه ۱ محرم ۱۱۱۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ در پایان شعرهای حاجی کاظم طبیب تبریزی یا شیرازی متخلص به مسیح؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۵۰گ، ۲۵ سطر (۸/۵×۱۹)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۷ – ۱۲۶]

۹۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۴۳-۳۶/۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** ونیز به معنی دو سوراخ تهی باشد تمت الاستعارات ... چه خود را محروم ساخته‌اند از کتاب توحید و نعت و منقبت و از مرتبه انصاف و مرحمت و شفقت

از اول تا آخر؛ خط: نسخ، کا: محمد صالح بن ملا اسماعیل ترستاقی، تا: شنبه ۸ ربیع الثانی ۱۱۱۵ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۱۷۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۶ – ۳۵۶۸]

۹۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۵-فیروز

خط: نسخ، کا: مهدی بن علی نقی، تا: ۱۱۷۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۰۲ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۳سم [ف: ۲۱ – ۱۷۷]

۹۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۱۱-۷/۱۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** یک بسی به فتح یا وبای و سکون کاف و کسر سین مهمله باشد ابوشکور گوید ... تمام شد در وقتی که تفرقگی حواس خالی از وهم و قیاس ... مغشوش بالطبع خوش قلمی گردید امید که مقبول طبایع افتد.

از حرف «شین» تا حرف «میم» افتادگی دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۳ ربیع الثانی ۱۱۸۴ق؛ افتادگی: وسط؛ مصحح؛ ۴۶گ، ۱۸–۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۶ – ۳۵۶۸]

۹۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۸۰

آغاز: بحر حسرت و سرگشته بیدای دهشت اند ... اما بعد بر رأی معنی آرای ارباب فطرت و دها؛ **انجام:** یاوندان بفتح واو و سکون نون با دال مهمله بمعنی پادشاهان جهان باشد که کذا فی التحفه یازیدن آهنگ کردن.

فاقد خطبه و دیباچه است و از آخر نیز تا اواسط باب الیاء مع النون را بیشتر ندارد؛خط:نستعلیق شکسته،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: شیخ عبدالله مجتهد پور، مرداد ۱۳۶۲؛ ۱۵۶گ، ۱۷ سطر (۶/۳×۱۳/۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳ – ۱۹۴]

۹۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۱۴۲

آغاز: ختلیست و درادات الفضلا اسبیست که از جانبی عربی بود و از جانبی ترکی؛ **انجام:** زیرا که خشین چیزی کبودرنگ باشد و بازخشین بازی را گویند که رنگ او بکبودی.

خط: نستعلیق ممتاز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ بسیار ناقص مشتمل برسی و یک ورق از مواضع مختلفه کتاب که همین اوراق باز در صحافی جا به جا و مقدم و مؤخر شده؛ جلد: مقوا، ۳۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۳ – ۱۹۴]

۹۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن، ۲۳۰۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷/۴×۲۶/۵سم [ف: ۴ – ۷۳۱]

۹۷. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۳۶/۱

آغاز: که سپاهیان در آن چوی نهند و تبرزین را نیز چخماخ گویند. چرخ فلك و کمان سخت؛ **انجام:** چخماخ کیسه پوست که از جهت شانه غیره دوزند ... و در تحفه آمده که کیسه پوستی دو طبقه باشد که سپاهیان

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ ۱۵۵گ (۱ر– ۱۵۵پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲ – ۴۹۴]

۹۸. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۴۰ – ج

بخش آخری (استعارات و اصطلاحات) را ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۸گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: – ۱۶۵]

۹۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۵۲

آغاز: ... و مطلوب کل طالب علی بن ابی طالب علیه التحیة و السلام را در فصاحت و بلاغت بمرتبه رسانیده که فصحای عالم و بلغای عرب و عجم در کلام معجز نظام آن حضرت که فوق کلام مخلوق ... (چاپ دبیر سیاقی ج۱، ص ۱، س آخر)؛ **انجام:** بنابراین مقدمات مأمول و مطموع از لطف عمیم و کرم جسیم جمعی که کتابت این نسخه کنند آنست که تقصیر و تهاون در نوشتن دیباچه این نسخه نکنند که در ننوشتن آن نه برین ضعیف ستم می‌کنند بلکه برخود نیز جور کرده اند چه خود را محروم ساخته اند از کتاب توحید و نعت و منقبت. من آنچه شرط بلاغست با تو می‌گویم ×× تو خواه از سخنم پند گیر و خواه ملال

این دستنویس تحریر نخست کتاب باید باشد زیرا از مقدمه دوم (که در آن از فرهنگ جهانگیری یاد شده) در این نسخه خبری نیست. ضبطهای نسخه نیز چندان دقیق و درست نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ دارای رکابه؛ جلد: تیماج، ۲۹۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۶سم [ف: ۲۷/۱ – ۲۷۹]

۱۰۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۰۷گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۱ – ۱۰۰]

۱۰۱. اصفهان؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ – ۴۷۸]

۱۰۲. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۹۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج حنایی، قطع: خشتی [نشریه: ۳ – ۳۱]

۱۰۳. تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: روز پنج‌شنبه ۲۹ ربیع الثانی ۱۲۰۰ق، جا: قزوین؛ جلد: تیماج، قطع: رحلی [نشریه: ۷ – ۵۵۰]

۱۰۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۰۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** تو خواه سخنم پند گیر خواه ملال

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۰ق [رایانه]

۱۰۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: هندی آبی [نشریه: ۱۱ - ۹۱۴]

۱۰۶. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۱۵۲

کا: محمد رضا بن علی اصغر تبریزی، تا: ۱۲۰۸ق [ف: - ۱۲۴]

۱۰۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۵

خط: نستعلیق، کا: یوسف بن محمد صالح، تا: پنج‌شنبه ۱۲ رجب ۱۲۰۸ق؛ جلد: میشن، ۳۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۳سم [ف: ۴ - ۷۳۲]

۱۰۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** من آنچه شرط بلاغت با تو میگویم تو خواه از سخنم پند گیر خواه ملال ... ۱۲۱۰

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴ ذیحجه ۱۲۱۰ق؛ واقف: حاج احمد فاضل، اسفند ۱۳۶۵؛ جلد: زرشکی، ۳۹۱گ، ۱۹ سطر (۱۶/۳×۹/۷)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱۳ - ۱۹۶]

۱۰۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۳۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** من آنچه شرط بلاغست با تو می‌گویم ×× تو خواه از سخنم پندگیر و خواه ملال

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۹ ربیع الثانی ۱۲۱۰ق، جا: قزوین؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۰۰گ، ۲۴ سطر (۱۳×۲۴)، اندازه: ۱۹×۳۰/۵سم [ف: ۱۹ - ۷۲۹]

۱۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و حشر هم الله تعالی مع انبیائه المرسلین و الائمه المعصومین الارفعین الاقدسین و الشافعین المخلوقین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۲ق؛ جلد: تیماج، ۲۲۵گ، ۱۷ سطر (۱۳×۱۹)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۴ - ۴]

۱۱۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰

خط: نستعلیق، کا: احمد بن ملک جان تنبویی کوه گیلویی زکریایی شبانکاره یی دشتستانی، تا: جمعه پایان ذیحجه ۱۲۱۷ق، به فرمایش اسماعیل خان پسر قاید امیر رستم شبانکاره‌ای برای فرزندش محمد امین؛ قطع: رحلی [نشریه: ۷ - ۲۲۱]

۱۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** کذا فی اصطلاح الشعرا ... نمی‌باشد.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۰ق؛ افتادگی: انجام؛ اهداء به میرزا محمد صادق میانجی؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۶۱گ، ۱۸ سطر(۱۲×۲۰)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳ - ۳۴۰]

۱۱۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۴۴-عکسی

آغاز: اما چون در تتبع اشعار به لغات فرس بیشتر احتیاج واقع می‌شد؛ **انجام:** چون گوشت ناقه بوی کریه دارد. و چیزی را گویند که سخن پراکنده کند. «نهی در نورد» یعنی بی نام و نشان و نیز به معنی در سوراخ باشد. تمت الکتاب ...

خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: ۲۶ ربیع الثانی ۱۲۲۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ در دیباچه می‌گوید در ۱۰۰۸ق شانزده نسخه از فرهنگ‌نامه‌ها به دست آمد (نام آنها را برده)، پس از مقابله دریافتم که بایستی این کتاب را بنگارم. پس از نام شاه نام کتاب را «مجمع الفرس سروری» خوانده؛ ۶۰۴ص، ۱۵ سطر (۱۱/۵×۲۰)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۳۴۳]

۱۱۴. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۶۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۳ جمادی الاول ۱۲۲۵ق؛ جلد: گالینگور، قطع: رحلی [نشریه: ۳ - ۳۱]

۱۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۴۵

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۲۶ق؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج، ۸۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۳۰ - ۳۳]

۱۱۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۶۹-۴/۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** شیخ سعدی شیرازی می‌فرماید: من آنچه شرط بلاغست باتو می‌گویم ×× توخواه ازسخنم پندگیر وخواه ملال، تمت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان۱۲۳۲ق؛ مصحح؛ مهر: «الیس الله بکاف عبده محمد باقر الحسینی ۱۲۲۰» (مربع)؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۹۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم [ف: ۶ - ۳۵۶۷]

۱۱۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۶۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** نافه بوی یعنی او که بوی او مثل بوی نافه مشک دارد وسخن چین را یز گویند. نهی درنورد یعنی پی نام و نشان کن. تمت الاستعارات.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۸ ذیحجه ۱۲۳۸ق؛ جلد: تیماج، ۹۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف مخ: ۴ - ۱۷۰۹]

۱۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۹۷۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** نهی در نورد به معنی بی نام و نشان کنی. کذا فی اصطلاح الشعراء و نیز به معنی در وراخ نهی باشد. تمت الاستعارات.

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن عبدالله حسینی کازرونی، تا: یک‌شنبه ۲۷ ذیقعده ۱۲۳۹ق؛ کاتب یک صفحه از انجام کتاب را ننوشته و باب واو و یاء استعارات در آن نیست؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: گالینگور، ۱۳۱گ (۱پ-۱۳۱پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۸۳]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۴۱/۱

همان نسخه بالا [مؤید: ۳ - ۲۰۴]

۱۱۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۷

خط: نسخ، کا: عماد بن میر محمد حسینی مازندرانی، تا: ۱۲۴۰ق، برای آقا محمد کاظم پسر محمدنصیرخان شیرکویی؛ مجدول؛ جلد: میشن، ۳۳۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۲×۳۳/۷سم [ف: ۴ - ۷۳۲]

۱۲۰. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا حلم زمانه احمق شد ×× دل او عشق باز یرمق شد یرنداق برگهای نو نویس: ... یردازی: قیمت و تخم مرغ

که بپزند ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ به دستور مرحوم واقف (حاج محمد نخجوانی) آقای حسن افتخار هشترودی اوراق ناقص نسخه در روی کاغذهای شبیه اوراق اصلی به تاریخ ۱۲۴۳ نونویس گرداند؛ واقف: حاج محمد نخجوانی؛ کاغذ: ترمه‌ای، جلد: چرمی نرم، ۳۱۶گ، ۱۵-۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۳ - ۹۹۷]

۱۲۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** تو خواه از سخنم پند گیر و خواه ملال. تمت
خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کا: محمد رسول، تا: چهارشنبه ۲۸ شوال ۱۲۴۷ق، برای عمدة الاعاظم صفر خان؛ کاغذ: حنایی، جلد: گالینگور، ۱۹ سطر (۱۳/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۲۸/۵سم [ف: ۱ - ۲۲۱]

۱۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** تو خواه از سخن پند گیر و خواه ملال.
خط: نستعلیق، کا: محمد علی مروزی، تا: ۱۲۴۷ق، جا: خبوشان؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۵۷گ، ۲۵ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۶ - ۲۲۰]

۱۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** تو خواه از سخنم پندگیر و خواه ملال.
خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ افتادگی: وسط؛ جلد: میشن، ۷۰۴ص، ۱۵سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۱۵۵]

۱۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۱۳۶

آغاز: برابر **انجام:** یزدادی به فتح و سکون زا معجمه و کسر دال دوم قیمه و تخمه مرغ که با هم پزند.
باب استعارات را ندارد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن سعید محمد، تا: ۱۲۵۲ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، مقابله شده؛ مهر: «عبده الراجی حنعلی ۱۲۲۷» (بیضی)؛ تملک: صفایی خوانساری در جمادی الثانی ۱۴۰۲ق با مهر «مصطفی الحسینی ۱۳۴۲» (بیضی)؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۶۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۸۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۳

همان نسخه بالا [اهدائی ف: - ۱۸۲]

۱۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۲۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** از جمیع بلا ها محفوظ باشی ... سنه ۱۲۵۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۶ق [رایانه]

۱۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و نیز بمعنی در سوراخ باشد
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۶ق؛ واقف: رضا نایینی، مرداد ۱۳۱۱؛ جلد: تیماج، ۲۳۶گ، ۲۲ سطر (۱۲/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۲۰×۲۹/۹سم [ف: ۱۳ - ۱۱۲]

۱۲۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۰۶۹

خط: نستعلیق، کا: عبدالله، تا: ۱۲۸۲ق، جا: سوربن، برای مولا سید علی؛ اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۲۱۷]

۱۲۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹/۱

جلد نخستین از باب الالف تا پایان باب الراء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا، ۲۵۹گ، ۲۹ سطر (۱۳×۲۵)، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: - ۱۲۴]

۱۲۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹/۲

از باب الزاء تا چند لغت از باب الهاء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا، ۲۹۵گ، ۲۹ سطر (۱۳×۲۵)، اندازه: ۲۰×۳۲/۵سم [ف: - ۱۲۴]

۱۳۰. اصفهان؛ جابری انصاری؛ شماره نسخه:۳۹

کا: حسن انصاری، تا: ۱۳۰۹ق [نشریه: ۶ - ۵۹۷]

۱۳۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۳۳

خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: حسن انصر (انصاری) منشی ظل السلطان، تا: ۱۹ ربیع الاول ۱۳۰۹ق، جا: اصفهان؛ از روی نسخه اصل ۷ صفر ۱۰۱۲ق نوشته شده، رکابه دار؛ اهدایی: دکتر صادق کیا؛ جلد: مقوا میشی، ۳۹۰گ، ۱۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۷سم [ف: ۳ - ۲۹۵]

۱۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۹۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و از مرتبه انصاف و مرحمت و شفقت چنان چه عارف اسرار حقیقی و مجازی شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی فرموده که من آنچه شرط بلاغ است با تو میگویم ×× تو خواه از سخنم پند گیر و خواه مگیر
کامل از آغاز تا پایان به همراه باب الاستعارات؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن حاجی محمد قلی قزوینی اشوری، تا: ۲۲ شوال ۱۳۱۱ق؛ با دستخط احمد گلچین معانی که نسخه را دیده؛ اهدایی: محسن امینی مجدی، آذر ۱۳۱۸ش؛ ۶۴۹ص (۱-۶۴۹)، ۱۸ سطر (۱۲/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۰/۳×۳۲/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۷۹]

۱۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۱۲

آغاز: آبراهه یعنی گذر آب هر جا باشد ـ اوره بفتح همزه را روی قبا که ابره نیز گویند ـ ارزه بوزن هرزه کاه کل و نیز نام ختیست و بضی گویند سرو است؛ **انجام:** سرز ـ بفتح سین و سکون رای مهمله ماله را گویند کذا فی المؤید ـ سرانداز ـ مندیلی که بر بالای معجر اندازند و نیز نام اصولی از مقامات موسیقی در مؤید بمعنی چالاک و بی باک نیز آمده مثالش شیخ سعدی گوید: سرانداز د رعاشقی صادق است ×× که بد زهره بر خویشتن عاشق است
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ یکی از تحریرهای نخستین مجمع الفرس و از نسخه چاپ شده کوتاه‌تر است؛ ۹۴گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۳۷ - ۵۰۵]

۱۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۸۰

انجام: یلمه قبا باشد و تعریب او یلقمست مثالش شاه ناصرخسرو فرماید شعر: آزاده و کریم بیالاید از لئیم ×× چون آستین یلمه بیفشانی ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج،

۳۶۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [ف: ۳۷ - ۳۲۳]

۱۳۵. قم؛ مرکز مطالعات و تحقیقات؛ شماره نسخه:۸۷۲

آغاز: بسمله، آغاز برای هر داستان ا ... ستای ایزد بی دیارست که انجمن کیهان را بکرده پر شکوه دانایان دانش پژوه چنین بزم سپهر بر چنین و تیر آراست

آغاز و انجام این نسخه با دیگر نسخه‌ها تفاوت دارد؛ خط: نستعلیق، کا: قابض بغدادی، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۶۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۸×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۱۳۰]

۱۳۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۲

آغاز: نقش ملک الموت شود هر ورق خاک؛ **انجام:** همه شب کرد پای حوض می‌گشت ... در زندان سرای.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۰۰ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۹۵]

۱۳۷. تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه:۵۵

بی‌کا، بی‌تا؛ سه نسخه که یکی گزیده است [نشریه: ۷ - ۵۶۷]

۱۳۸. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه:۹۹

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۳۴۵]

۱۳۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۴۴/۲

تا کلمه «کدیور» را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۶ - ۳۸۰]

۱۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۴۸/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۲۷۲گ (۱پ-۲۷۲پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۹×۴۱سم [ف: ۳۰ - ۱۳۴]

۱۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۷۴

آغاز: ب س م ل ه، و ب ه ن س ت ع ی ن. و بعد چند کلمه ایست از لغة فرس از کتاب مجمع الفرس سروری ... افدستا بفتح همزه و دال و سکون فاء و سین مهمله، حمد خدای عزوجل؛ **انجام:** یوز معروف و دیگر بمعنی جوینده پ طلب کننده باشد مثالش فردوسی گوید: ز بهر طلا به یکی کینه توز / فرستاد با لشگر رزم یوز.

بخشی از این کتاب به صورت انتخابی می‌باشد؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۸گ (۶۸پ-۷۵پ)، ۲۴-۳۰ سطر (۱۳/۵×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱سم [رایانه]

۱۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۲۳

آغاز: چنان چه بمعنی دفتر بمد الف معزی گویند بس دیر نماند است که ملک ملکان را آرند بدیوان تو آواره و دفتر و در رساله حسین وفایی به معنی اهن پاره باشد که از سوراخ نعل بیرون آرند آبزه؛ **انجام:** کستیمه بیسن مهمله و تای قرشت و میم بوزن پشمینه خاری که اشتر آن را خورد اشتر خار نیز گویند

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۳۶گ، ۱۴ سطر (۱۲×۱۷/۵)، اندازه: ۱۹/۲×۲۴/۵سم [رایانه]

۱۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۲۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و از آنجا که اخلاق زکیه هنرمندانست که بر بی هنران خورده نگیرند

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح وکتیبه مذهب، مجدول، محشی؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: ساغری، ۲۳۴گ، ۲۲ سطر (۶/۳×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [رایانه]

۱۴۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰۶۵

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از سید مرتضی حسینی [رایانه]

۱۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۱۰۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۱۴۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۳۰۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد مهدی ابراهیمی؛ اندازه: ۱۹/۱×۲۹سم [رایانه]

۱۴۷. تهران؛ شهشهانی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۶۰۰]

۱۴۸. اراک؛ دهگان، ابراهیم؛ شماره نسخه:۷۰

انجام: کنک بهارخانه ایست در ترکستان زمین که کوشکی است کاوس ساخته است.

از باب الالف مع الالف تا باب النون را دارد. در صفحه ۲۸۳ الفاظ متشابه که مشتمل بر سه معنی اند نگاشته شده است؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۸۵گ، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۸۹]

۱۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۱۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلک چهام باشد بانگ عنقا بام پرده است از موسیقی قمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۱۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۵۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** پاداش به فتح شین جزای نیک است.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: محمد بروجردی [رایانه]

۱۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** من آنچه شرط بلاغست با تو می‌گویم ×× تو خواه از سخنم پندگیر و خواه ملال.

خط: نستعلیق، کا: عبدالباقی بن نور الدین علی کاشانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۹۵گ، ۲۷ سطر (۷/۵×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۳ - ۵۲۵]

۱۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۰

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۷۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۹×۲۰سم [ف: ۲ - ۲۸۰]

۱۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۱

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای سر لوح ممتاز، صفحات مذهب و مجدول، قریب نصف صفحه از خاتمه افتاده؛ ۳۶۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۰/۵سم [ف: ۲ - ۲۸۱]

۱۵۴. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۸ فیاض
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: - ۱۵۷]

۱۵۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۹۲/۱
آغاز: باب الالف مع الالف افدستا بفتح الهمزة ودال له ثلث معان؛
خط: نسخ، کا: رضاخان وزوائی، بی‌تا؛ مهر: «شاه سلطان احمد» (کروی)، «وجعلنا لهم لسان صدق علیا» (مربع)؛ واقف: حاج امین پناهنده، ۱۳۶۸؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۰۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: - ۵۶]

۱۵۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** از لطف عمیم و کرم جسیم جمعی که کتابت این نسخه کنند آن است که تقصیر و تهاون در نوشتن دیباچه این نسخه نکنند که در ننوشتن آن نه همین بر این ضعیف ستم می‌کنند بلکه برخود نیز جور کرده چه خود را محروم ساخته از کتاب توحید و نعت و منقبت و از مرتبه انصاف و مرحمت و شفقت. من آنچه شرط بلاغ است با تو می‌گویم ×× تو خواه از سخنم پند گیر و خواه ملال
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (در حدود ۲۹ ورق از ابتداء کتاب که شامل ۲۸۸ لغت و دیباچه بوده افتاده)؛ با یادداشتی از اعتضاد السلطنه که به سال ۱۲۸۳ داخل کتابخانه ایشان شده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۴۰۷ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۲۲۴]

۱۵۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۷۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و از مرتبه انصاف و شفقت و مرحمت چنانچه عارف اسرار حقیقی و مجازی ... سعدی شیرازی فرماید بیت: من آنچه شرط بلاغت است با تو می‌گویم ×× تو خواه از سخنم پند گیر وخواه ملال ...
خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن بن حاجی حسینی فراهانی، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۳۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف مخ: ۴ - ۱۷۰۹]

۱۵۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۷۰۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** تیهو چو لیمو مرغ معروف و معرب آن تیهوج است. شیشاک و شیشک چو بی باک و بی شک گوسفند یک ساله. کیمیا چو بی ریا م. هیش هیل چو فیل م.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۱۲۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف مخ: ۴ - ۱۷۰۹]

۱۵۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۹۰-۶/۱۸۰
آغاز: کلی زرد دارد ... مع الهاء آکشته بوزن آغشته محکم بسته با شد شمس فخرمی گوید شعر؛ **انجام:** و شنک بفتح واو و شین معجم و سکون.
از باب الالف (مع الهاء «آکشته») تا باب الواو مع الکاف التازی «وشنک»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۲۰۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: - ۳۵۶۸]

● **فرهنگ سیف الامة** / لغت / عبری، فارسی

farhang-e sayf-ol omma

نراقی، عبدالصاحب محمد بن احمد، ۱۲۱۵؟ - ۱۲۹۷ قمری

narāqī, ʻabd-os-sāheb mohammad ebn-e ahmad (1801 - 1880)

وابسته به: سیف الامة و برهان الملة؛ نراقی، احمد بن محمد مهدی (۱۱۸۵-۱۲۴۵ق)

مشتمل است بر شرح لغات عبری مندرج در سیف الامه با تلفظ آنها که به‌وسیله فرزند نویسنده تحریر یافته است. در چهل و یک دلیل.

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی محمد سید الانبیاء و خاتم المرسلین و علی آله و عترته معالم الهدی و آمناء الدین و بعد چون عبارات عبری کتاب مستطاب هدایت انتساب سیف الامه

انجام: مخفی نماند که چند پا سوق دیگر در اواخر کتاب در طی اجوبه کلمات ناصواب پادری نصرانی مذکور است و ترجمه آنها از آنچه ذکر کردیم معلوم می‌شود و الله الهادی الی طریق الصواب و الیه المرجع و الماب

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۱۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،بی‌کا،تا: رمضان ۱۲۳۱ق؛ جلد: تیماج، ۲۹گ (۲۰۱پ-۲۲۹ر)، ۲۰ سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱۴ - ۳۲۱]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲/۱
آغاز و انجام: برابر
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:شوال ۱۲۴۱ق،جا:تهران؛ جلد: تیماج، ۴۳ص (۱-۴۳)، ۱۵ سطر (۱۱×۱۹/۵)، اندازه: ۲۰×۲۹/۷سم [ف: ۱ - ۷۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۸۲/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: کوچک غلامحسین بن حاج عبدالرحیم ... کاشانی،تا:۱۲۴۴ق؛تملک: محمد مهدی بن حسین موسوی، حسن بن حسین موسوی، حاج سید نصرالله تقوی؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۵۶گ، ۱۷ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۴ - ۲۷۴]

● **فرهنگ شاهنامه** / ادبیات / فارسی

farhang-e šāhnāme

ناشناخته:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۹۱/۳-ف و ۱۳۹۳/۳-ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Add. 24413؛ بی‌کا، تا: تیر ۱۱۷۶ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۹۰ و ۵۹۸]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۳۴/۳
آغاز: بسمله. باب الالف الممدوه. آب: ابرو و روش؛ آبان: ماه

هشتم سال شمسی؛ آبتین: نام پدر فریدن [چنین] که به دست ضحاک کشته شد؛ آبچین: جامه ای که بعد از غسل، مرده از آن پاک می‌سازند؛ آبدستان: آفتابه، آبدندان: تابش دندان و کنایه از خوشی؛ آبزن: ظرفی که بیماران را در آن به آب گرم نشانند؛ آبشخور ... آب گرم ... آخور ... آذر آبادکان (نام آتشکده ای در تبریز و نام شهر تبریز) آذر گشست ... آذرنگ ... آذین ... آرزو؛ **انجام:** (باب الیاء التحتانی): «یا» در آخر کلمه گاهی زاید می‌آید؛ یار ... یاره ... یاز ... یازیدن ... یافه (بیهوده)؛ یال ... یزدان ... یزدگرد، یلان سینه ... یشک، یغلغ ... یله ... یکایک ... یلی زن ... یمک. تمت الکتاب بعون الملک الوهاب.

خط:نستعلیق پخته،بی‌کا،تا: قرن ۱۳-۱۴؛ اهدایی: دکتر صادق کیا؛ ۴۷گ (۷۶ر-۱۲۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۳ - ۲۳۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۵۷/۲

آغاز: فرهنگ الفاظ نادره و اصطلاحات غریبه باب الالف: آب آبرو، روشن؛ **انجام:** یمک نام شهری و ولایتی میباشد (پس ازین تا پایان حدیث است بفارسی).

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۴۵ص (۱۳۴-۱۷۸)، ۱۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۲۹۵۵]

● فرهنگ شرفنامه / ادبیات / فارسی

farhang-e šaraf-nāme

منیر لاهوری، منیر بن عبدالمجید، ۱۰۱۹ - ۱۰۵۴ قمری

monīr-e lāhūrī, monīr ebn-e ʻabd-ol-majīd (1611 - 1645)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۵۵/۳

این فرهنگ در حاشیه دیوان دهلوی کتابت شده؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم ولد یخشی یخشی، تا: محرم ۱۰۱۸ق، جا: اگره هندوستان؛ چون نسخه مغشوش بوده و ترتیب نگارش لغات آن خوب روشن نبوده مالک نسخه مرحوم لطفعلی به محمد کاظم صدر الافاضل در سال ۱۲۹۳ هجری در اوراق پیوستی آغازین این توضیح را افزوده: «ترتیب کتاب شرفنامه در ذکر لغات چنین است که حرف اول کلمه را باب قرار داده است و حرف اخیر را فصل، مثلا جم را در باب جیم و فصل میم ذکر نموده است، مفردات و مرکبات و مجازات و استعارات آن با هم مخلوط است. بعد از ذکر لغات پارسی غالبا فصلی برای ترجمه لغات ترکیه عقد ساخته است. اما کاتب در این نسخه از اول کتاب تا آخر مقدمات را که متضمن قواعد کلیه و بمنزله دیباچه کتاب است در صفحه پنجم شروع نموده، در ورق پنجم به پایان رسانیده است و این جمله را پیوسته نوشته است. به ترجمه لغات که رسیده است گذاشته در حاشیه غزلیات بعد از اتمام اسکندرنامه در صفحه اولی از ورق یک صد و هشتاد و دو تدارک نموده از باب الف شروع کرده تا آخر دیوان امیر خسرو چندان که ممکن بوده است جا داده، چون از فرهنگ باقی بوده است برگشته در بین غزلیات هر جا که بیاض بوده است لغات را نگاشته و شواهد را به تکلف در اطراف گنجانیده است تا به باب‌های هوز رسیده از آنجه به تخمین فهمیده است که هر گاه همانطور بنویسد، به مقدمات کتاب که اولا نوشته بود برمی‌خورد و مشوش و پر درهم و برهم خواهد شد لهذا از همانجا باز برگشت تتمه را در بین سطور و حواشی جا داده است تا به ورق چهل و یکم رسیده است ما بین غزل «یار شب آمد و خواب از سر من بیرون رفت» فرهنگ شرفنامه را تمام کرده و بدین عبارت ختم نموده است: تم دوم ماه محرم سنه ۱۰۱۸ موافق یوم چهارشنبه در بلد دار الخلافه اکره (=آگره) به اتمام رسید، حرره ابراهیم ولد یخشی یخشی از کتاب فضیلت مآب شیخ الله داد کالبی؟ ... معلوم می‌شود کاتب آن و نویسنده اسکندر نامه یکی بوده است و به دلالت لغت‌سازی و توضیحاتی که برای مشکلات اسکندرنامه نوشته است می‌توان دانست که خالی از فضل نبوده است». سپس مرحوم صدر الافاضل نوشته: «تنبیه: کاتب شرفنامه را از حرف میم یعنی باب میم و فصل کاف یکجزو مقدم و مؤخر نوشه و در ورق ۳۳ در بین صفحه بدان اشاره کرده است»، مالک در پایان نسخه نیز یادداشتهای خوبی درباره دهلوی و غیره دارد، نیز یادداشتی درباره تعداد ابیات مجموعه (۱۸۰۱۶ بیت) و اینکه هر هزاری سه هزار دینار قیمت دارد؛جلد:تیماج مشکی،۱۷سطر،اندازه:۱۴×۲۲/۸سم[ف:۴۳ - ۲۱۸]

← فرهنگ شیرخانی ≻ زبدة الفواید

● فرهنگ طب / طب / فارسی

farhang-e tebb

قوام ناگوری، شهاب الدین بن عبدالکریم، ق۸ قمری

qavām-e nagūrī, šahāb-od-dīn ebn-e ʻabd-ol-karīm (-14c)

فرهنگ کوتاه طبی است به ترتیب حروف تهجی، مؤلف در آن الفاظ و اصطلاحات طبی را به فارسی معنی نموده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۴۰۴/۲

آغاز: بسمله (اپسی) تخم کتان (اخلاط هندوی) لون (مویز) دانک (انگبین) عسل شهد نیز گویند (رضاص) قاقیا هندوی دانک؛ **انجام:** (هر شکل) برگهاست بالای درخت میرود و دفع باد نیکوکار آید (لاون) عنبر سیاه و الله اعلم بحقایق الامور.

خط: نستعلیق، کا: یحیی قرشی، تا: غره ربیع الاول ۱۲۲۷ق؛ جلد: گالینگور، ۴گ (۹۶پ-۹۹پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۵۴۲]

● فرهنگ طوطی نامه / ادبیات / فارسی

farhang-e tūtī nāme

نخشبی، ضیاء الدین، - ۷۵۱ قمری
naxšabī, zīyā'-od-dīn (- 1351)
وابسته به: طوطی نامه = چهل طوطی؛ نخشبی، ضیاء الدین (- ۷۵۱)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۳۷/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۱گ (۴۶ر-۵۶ر)، ۱۹ سطر (۸×۱۴)، قطع: وزیری [ف: ۱۷- ۱۵۶]

● **فرهنگ عالم گیری** / لغت / فارسی
farhang-e 'ālam gīrī
فاضل هندی، محمد بن حسن، ۱۰۶۲ - ۱۱۳۷ قمری
fāzel-e hendī, mohammad ebn-e hasan (1652 - 1725)
تاریخ تألیف: ۱۱۲۲ق
به تعداد حروف ۲۸ باب دارد و هر باب از نظر حرف آخر کلمه دارای فصل است و در آخر هر بابی فصلی دارد به نام: «فصل فی الفارسیة».

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۴۶۰
آغاز: الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلاة علی رسوله و آله اجمعین. باب الالف. فصل الالف. ابلاء بالکسر: آزمودن و نیکوئی کردن و پدید کردن ...
خط:نستعلیق،کا:لطف الله،تا:۲۱ شعبان ۱۱۶۰ق، جا: پیشاور مسجد عبدالرحمان؛ ۱۱۹گ، اندازه: ۱۷×۳۰سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۲۰۱]

● **فرهنگ عامیانه** / فرهنگ اصطلاحات / فارسی
farhang-e 'āmīyāne
در این فرهنگ یک سلسله لغات عامیانه و اصطلاحات مردم بازار بر حسب ترتیب الفبائی حروف اول کلمات از «الف» تا «یاء» آمده است. در این کلمات و لغات سعی بر این رفته تا لغاتی آورده شود که بیان خصیصه‌ای از خصایص آدمیان کند و در ضمن بیان آن خصیصه علت آن را تشریح نماید و بگوید منشاء آن چیست.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۲۲/۲
آغاز: آشنا سیکن کسی را گویند که به جهت زیارت حضرت عبدالعظیم و غیره است؛ **انجام:** هر چه در بساط باشد باشتهای تمام بخورد این خلق مرکب از طمع و حرص است
خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۳ص، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۳۲۳]

● **فرهنگ عباسی** / لغت / فارسی

farhang-e 'abbāsī

صدرالدین تبریزی، محمد بن رضا، ق۱۳ قمری
sadr-od-dīn tabrīzī, mohammad ebn-e rezā (- 19c)
اهداء به: عباس میرزا
تاریخ تألیف: ۱۲۰۵ق
فرهنگ فارسی به فارسی است مشتمل بر لغات فارسی و موافق حروف آخر کلمات مرتب شده و لغات مترادفه را در ذیل یکی از مشاهیر آنها ذکر نموده و در ترتیب کتاب می‌گوید: «ترتیب کتاب من چنین است ×× ای عدل تو در زمانه ظاهر / از فصل بگیر حرف اول ×× وز باب بگیر حرف آخر»؛ در یک «مقدمه» و چند «باب» و «خاتمه»: مقدمه در کلیات و قواعد حروف و زبان پارسی در شش «نمایش»: ۱) رجحان زبان فارسی پس از عربی بر تمام لغات، ۲) چگونگی زبان فارسی و شماره حروف، ۳) بیان ضمائر لغت فارسی، ۴) حروف زائده‌ای که در اوایل و اواخر کلمات آورند، ۵) الفاظ و حروفی که برای زینت کلام آورند، ۶) بیان جواز تبدیل حروف به یکدیگر؛ ابواب فرهنگ به شماره حروف تهجی است؛ خاتمه در کنایات و لغاتی که مشتمل بر حروف هشت‌گانه یعنی ث، ص، ض، ط، ظ، ع، غ، ق، که در اصل زبان فارسی نیامده است الا به ندرت، می‌باشد.
آغاز: آرایش گفتار دانشوران و پیرایش کردار سخن گستران ستایش خداوند جهان آفرین و نیایش دارنده زمین و آسمان است.

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** یک روئی بر وزن بد گوئی به معنی بی ریائی و یک جهتی باشد تمت الکتاب الخ.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۳۰ق؛ واقف: سپهسالار؛ جلد: میشن، ۳۲۱ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲ - ۲۲۶]
۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۴ ـ ب
آغاز: برابر؛ **انجام:** یک روئی بر وزن بد گوئی به معنی بی ریائی و یک جهتی باشد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۱۰گ، ۲۳ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۱۰×۳۰سم [ف: ۱ - ۳۶۹]
۳. اراک؛ دهگان، ابراهیم؛ شماره نسخه:۱۱۷/۲
آغاز: رشک چنان گشته دیده اهالی دارالسلطنه تبریز به خاکپای سمند آسمان فرسا روشن و بینا گردید؛ **انجام:** و آنرا حلوای مغزی هم گویند ...
به یک مقدمه و چند باب و یک خاتمه، مقدمه شامل چند نمایش؛ بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۴۲گ (۱۶ر-۵۷پ)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱ - ۱۲۸]

● **فرهنگ عربی به ترکی** / لغت / عربی به ترکی
farhang-e 'arabī be-torkī

ناشناخته:

۱. **خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۰۰**
آغاز: نحت (یوغق) نحاتة (یونقه) نحاسة (داراولمق) نحافه (ارق انجداولمق) نحاله (کپک) نحامه (اغزدن چقن تکرک)؛ **انجام:** ع عارضان (صقه لوک ایکی یانی) عالمون (عالملر) عبدان (قوللر) عبدان، عبران (دوش تعبیر ایلمک) عبان (اوچ ایق او زرینه طورن)
فرهنگ لغات عربی به ترکی است به ترتیب حرفی تهجی آخر واژه ها و در هر واژه به ترتیب حرف اول واژه؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ جلد: تیماج روغنی، ۱۳۷گ، ۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [میراث اسلامی: دفتر نهم - ۷۸]

۲. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۸۲**
آغاز: احتراز: نعیلنمق، احدار: یاس د تمت؛ **انجام:** یهود یوح: ج، یهمود: یوکتورن بالق (تمت بعون الله ... کتبه ... علی بن لطف الله ... فی اواخر شعبان ... سنة ۹۵۳)
به ترتیب تهجی آغاز کلمه و حرف دوم آن با رعایت حرکت آن؛ خط: نسخ، کا: علی بن لطف الله حقیر، تا: نزدیک بپایان شعبان ۹۵۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ ترجمه ریز تر زیر نظم‌ها، در پایان در یک صفحه نام حروف هجاء است و زیر آن عباراتی به ترکی، و یک صفحه در الفاظ موافق در حساب ابجد از امیر حیدر یغمائی؛ کاغذ: استنبولی، جلد: تیماج مذهب، ۲۱۷گ، ۷ سطر (۹×۱۲)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۲۴۸۹]

۳. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۴۳/۱۲**
آغاز: بسمله، قال رسول الله (ص) یحشر امتی یوم القیامة علی عشرة اصناف، اما الصنف الاول، فیحشرون من قبورهم و فی بطونهم حیات و عقارب و ینادی المنادی؛ **انجام:** عاش کل آدم عشر آلاف عاما حتی عشرة آلاف آدم ثم خلقت اباک آدم یا موسی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوایی، ۷گ (۱۷۲پ-۱۷۸پ)، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۳۷ - ۹۶]

۴. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۴۹/۲/۲-ف**
نسخه اصل: بادلیان مجموعه Marsh 454؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۳۸]

۵. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۱۶/۳۲-ف**
نسخه اصل: آغاز و انجام چند نسخه از کتابخانه‌های یوگسلاوی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۶۳۸]

۶. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۴۷۳**
آغاز: الحمد لولیه ... باب الألف و الهمزة، انا ظرف، ارجاصوک قمق
لغات در این فرهنگ بسیار مختصر به ترتیب حروف آخر آنها تنظیم شده و ردیف ترکی آنها بین سطرها نوشته شده؛ خط: نستعلیق معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: محمد الباقی بن درویشعلی؛ جلد: تیماج، ۳۸گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۲۲ - ۶۲]

● **فرهنگ عربی به عربی** / لغت / عربی
farhang-e ʻarabī be-ʻarabī
کتابی است در لغت در بیست و هشت باب بر اساس حروف پایانی کلمه که هر کلمه‌ای به ترتیب حروف اولش با عناوین «فصل - فصل» از هم جدا می‌شود. هر آیه مبارکه‌ای را که یکی از کلمات مطرح شده در آن به کار رفته آورده و از صحاح جوهری یاد کرده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۱۴
آغاز: وفی الحدیث حریم البئر البدی خمس وعشرون ذراعا بذا ندأت الرجل والموضع کرهته برأ بری منه ومن الدین والعیب من باب سلم وبری من المرض؛ **انجام:** الدعوة الی الطعام والدعوة بالکسر فی النسب والدعوی ایضا هذا اکثر کلام العرب ... ومنه قوله تعالی وما جعل ادعیائکم ابنائکم وادعی علیه کذا ... ودعاه صاح به واستدعاه ایضا واحدته وعلیه نقول للمرأة انت تدعین وتدعوین
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: گالینگور، ۲۲۶گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۵۰]

● **فرهنگ عربی به فارسی** / لغت / فارسی
farhang-e ʻarabī - fārsī
مولوی، جنید بن عبدالله
mowlavī, jonayd ebn-e ʻabd-ol-lāh
لغات و واژه‌های عربی به ترتیب حروف آغاز آنها با اختصار گزارش داده شده و الفاظی که در قرآن آمده نام سوره را با شنگرف بر فراز آن آورده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۴۱
آغاز: الحمد الله علی نعمائه ... چون دیدم که طبایع بعضی مردمان اسرار ؟ و مفصلات لغات مشکلات بود تفسیر کردیم؛ **انجام:** مبتلا کرده شده ام بکذب که حمله می‌کند از روی غضب.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۴۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲۴ - ۲۸۷]

● **فرهنگ عربی به فارسی = جواهر العقود** / لغت / عربی به فارسی
farhang-e ʻarabī be-fārsī = javāher-ol ʻoqūd
اردبیلی، عبدالرحیم بن ملابابا، ق۱۳ قمری
ardabīlī, ʻabd-or-rahīm ebn-e mollā-bābā (- 19c)
معنی لغات عربی و لغات قرآن و غیره به فارسی.

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۴۰۶/۲
آغاز: بسمله، ابتداء و افتتاح و مفاتحت و انشاء: آغاز کردن
خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن ملابابا، تا: ۱۲۵۸ق؛ اندازه:

۲۱×۱۷/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۱۴۶]

● **فرهنگ عربی به فارسی** / لغت / عربی به فارسی
farhang-e ʻarabī be-fārsī
برزی، محمد حسین بن محمد جعفر، ق۱۳ قمری
barzī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad ja'far (- 19c)

تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۹ جمادی الاول ۱۲۴۷ق
به ترتیب تهجی از الف تا یاء ساخته است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۸۳/۲

آغاز: بسمله. نحمدک اللهم و نقدسک علی ما الهمتنا بالمناجات و نشکرک اللهم و نسبحک علی ما اکرمتنا بالبینات و الآیات. حمد و سپاس بی قیاس خالقی را سزاست که موجد مصنوعات است و ثنای بیرون از تحدید حواس معبودی را رواست که بیمن الطافش ملهم لغاتست ... چون ادراک معانی بعضی از الفاظ کلام معجز نظام بر برخی از خواص و عوام مشکل بود نظر بکثرت فواید آنها مستحسن نمود که بیان آن الفاظ در این اوراق ایراد گردد ... باب الالف. الابد همیشه و روزگار؛ **انجام:** الینع بار درخت و میوه پختن و منه ینعه. قد تم الکتاب علی ید مؤلفه محمد حسن بن محمد جعفر النطنزی فی یوم الاحد التاسع من شهر جمادی الاولی من شهور ۱۲۴۷. بماند سالها این نظم و ترتیب ×× زمن هر ذره خاک افتاده جابی / سیبقی الخط فی القرطاس دهرا ×× و کاتبه رمیم فی التراب / دستم بزیر خاک چو خواهد شدن تباه ×× باری بیادگار بماند خط سیاه

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: یک‌شنبه ۹ جمادی ۱۲۴۷ق؛ جلد: روغنی مذهب، ۴۲گ (۳۰پ-۷۱ر)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰/۴×۱۵سم [ف: ۱۵ - ۴۰۷۶]

● **فرهنگ عربی به فارسی** / لغت / عربی، فارسی
farhang-e ʻarabī be-fārsī
حسینی، محمد شفیع، ق۱۳ قمری
hoseynī, mohammad šafī' (- 19c)
فرهنگی است به ترتیب حروف تهجی، واژه‌ها با مرکب مشکی و در زیر آن با جوهر سرخ ترجمه فارسی آن نوشته شده است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۱۹/۲

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: چهارشنبه ۱۷ جمادی الثانی ۱۲۸۷ق؛ جلد: میشن، ۹گ (۱۱ر-۱۹ر)، ۱۰ سطر، اندازه: ۹/۶×۱۳/۷سم [ف: ۸ - ۲۱۸]

● **فرهنگ عربی به فارسی** / لغت / فارسی و عربی
farhang-e ʻarabī be-fārsī
عراقی، محمد شریف بن قدیم،
'erāqī, mohammad šarīf ebn-e qadīm
ترجمه لغت‌های عربی به فارسی از باب «الف مفتوحه»تا باب «یا» است.
[الذریعة ۲۰۵/۱۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۰۲/۲

آغاز: ستایش و سپاس بیحد و قیاس مر خدایرا سزد که عقول عقلا در ادراک ذات و فهوم فهما در احاطت کند؛ **انجام:** یهودی (جهود)، یرغان (زمرد چشم)، یمن(خجستگی)، یم (دریا)،یدیم (پیوسته دارد)، الله (خدا).

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۰گ (۵۱-۶۰)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۹ - ۳۲۸]

● **فرهنگ عربی به فارسی** / لغت / عربی به فارسی
farhang-e ʻarabī be-fārsī
اصفهانی، علی اصغر بن عبدالجبار، ق۱۴
esfahānī, 'alī asqar ebn-e 'abd-ol-jabbār (- 14c)
تاریخ تألیف: ۱۳۰۸ ق
فرهنگ بسیار مختصری است به ترتیب حروف آغاز کلمه‌ها در ۲۸ باب به ترتیب حروف الفبا.
آغاز: شکر و سپاس مرخدای را که آفریننده جهان و دارنده زمین و آسمان است ... بعد بر ارباب فضل و کمال واضح است که بهترین الفاظ لفظ عرب است ... اله والله هر دو بمعنی خداست الهه خدابان ...
انجام: یوح آفتاب، یاوه سخن بیهوده، یاس نا امیدی.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۳۹/۱

آغاز و انجام: برابر

کا: سید ابراهیم بن محمد بن میرزا عبدالله جندقی ساکن یزد، تا: سه‌شنبه ۲۹ رجب ۱۲۶۳ق؛ جلد: تیماج، ۸گ (۱پ-۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۹۶]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۶۴/۱-۶۰/۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن کربلائی تقی کمرانی، تا: جمعه ۱۸ جمادی الثانی ۱۳۰۸ق، جا: شکو زایل؛ ۶گ (۱-۶)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶ - ۳۰۴۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۹۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** باب الیاء مع لایاء، یلی نزدیک می‌شود.

تذکر: نام مؤلف به استناد آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۶۱گ (۳پ-۶۳پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۲۷]

● **فرهنگ عربی به فارسی** / لغت / عربی، فارسی
farhang-e ʻarabī be-fārsī

کشمیری، شمس الدین محمد
kešmīrī, šams-od-dīn mohammad
شاید از شمس الدین محمد کشمیری باشد.

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۳/۲ ـ ج
آغاز: آخشیخ بمدالف و سکون خای معجمه ضد و مخالف باشد؛
انجام: نورد ... پیچی که در چیزی افتد
بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۹گ (۱۴پ-۴۲پ هامش) [ف: ۱ - ۳۷۰]

● **فرهنگ عربی به فارسی = الفاظ** / لغت / عربی به فارسی
farhang-e ʻarabī be-fārsī = alfāz
فرهنگ فارسی به فارسی کوتاهی است بر الفاظی که نویسندگان را چاره‌ای نیست مر دانستن آن را، به ترتیب حروف آغاز کلمه‌ها در چند باب.
آغاز: کتاب الفاظ. بسمله و به نستعین. الحمدلله رب العالمین ... اجمعین. اما بعد بدان که اسعدک الله فی الدارین این کتابی است در الفاظ و چاره ای نیست مر نویسندگان را از دانستن این قدر زیرا که هر که این قدر نداند از حساب نویسنده گان درنمی آید. پس دانستن این قدر واجب بود تا آن چه خوانند و نویسند بر او عیب نگیرند ان شاء الله تعالی. باب الالف. امن ایمنی. امان زنهار خواستن. امانت نگاه داشتن حق کسی. امین استوار

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۲۰/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** یوم الخمیس پنج‌شنبه، یوم الجمعه روز آدینه.
نام کتاب از فهرست دانشگاه تهران ۴۰۸/۲۰ ذکر شد. در فهرست به نام الفاظ آمده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۱۸ جمادی الثانی ۱۰۹۲ق، جلد: تیماج، ۱۰گ (۷۲ر-۸۱ر)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۹ - ۳۲۸]
۲. کرمانشاه؛ آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۱۶/۲
آغاز: برابر
فقط مقداری از حرف الف آمده؛ خط: نسخ، کا: مهدی بن ملا صالح مازندرانی، تا: ۱۲۲۷ق؛ ۸گ (۴۱پ-۴۸پ)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: - ۸۸]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۱۲/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** باب الیاء ... یاغی: ستمکار. یغما: تاراج. یم: تک دریا.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن، ۱۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۶/۸سم [ف: ۷ - ۳۸۹]
۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۴۵۷/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** باب الیاء، یمن خجستگی، یأس نومیدی ... بل لهم الله و نعمآئه همیشه دارد خدای نعمت او را تمت

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۴گ (۲۱ر-۲۴ر)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۸۶]
۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۴۳/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** باب الیاء. یمن خستگی. یسیر آستان. یمین دست راست. یسار دست چپ ... یوم الخمیس روز پنج‌شنبه یوم الجمعه روز جمعه
خط: نستعلیق، کا: حسین خان بن محمد گرائلی ملقب به فقیره، تا: جمعه ۴ ذیقعده ۱۲۴۴ق؛ حاشیه برگ‌های ۷۴پ-۷۶ر دو یادداشت مفصل از قنبر علی احمدنیا مباشر املاک ورثه امیر اکرم چراغعلی خان پهلونژاد در قریه میکلا (گردوباز) در ۷ اسفند ۱۳۲۱ و ۱۳۲۴/۲/۲۶ درباره جنگ جهانی و وضعیت ایران و جهان در آن دوره؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۱گ (۷۰ر-۸۰پ)، ۱۴ سطر (۵×۸)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۴۰۸]

● **فرهنگ عربی به فارسی** / لغت / عربی به فارسی
farhang-e ʻarabī be-fārsī

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۴۳
آغاز: الحصون انک یک کده ستایش از دیگر ... «فصل» شاه اقطاء کوسبندی سیاه سبید و تن سیاه و مطرفه کناره کوش سیاه و خصوصاً یک چشم سفید و دیگر سیاه؛ **انجام:** فصل الصهیل. بانک اسب، الضبح بانک نفس اسب ... الخوار، بانک کا و الثغاء بانگ گوسفند.
واژه‌نامه‌ای است. با سربندهای «باب» و هر باب در یک و یا چند «فصل». بسیار نزدیک است به «البلغه» که با آن سنجیده شد آن نبود. گویا هیچ یک از واژه نامه‌های عربی به فارسی که در «فرهنگنامه»های خود شناسانده‌اند نیست. بخش‌بندی نسخه، چنین است: فصل، شاه رقطاء، فصل، القرن ... فصل، القبیله: گروه مردم از یک پدر؛ فصل، جیل و کبه و زجلة: گروهی از مردم؛ فصل، فی القطع: قطعه باره از هر چه باشد. الباب العاشر: فی الاطعمه و الاشربه، القوت و الزاد و البتات، توشه؛ فصل، الباجات و اها الواحد باجة ... ؛ فصل، فی الحلاوی، الحلواء: شیرینی.؛ فصل الصبغ و ادام: نان خورش ... الباب الحادی عشر: فی الامتعة (فصلی ندارد). الباب الثانی عشر: فی الدواء و الامراض، الداء و الوصب و الوجع و الالم: درد ... ؛ فصل، الصداع: درد سر؛ فصل الحمی و ام ملدم، تب الرس و الرسیس.؛ فصل، السلعة: شکستگی سر. الباب الثالث عشر فی ذکر الخیل و الاسلحة ...؛ فصل، الجحفلة: لب اسب.؛ فصل فی نعونتها الیعبوب و الجموم؛ فصل، فی شیاتها الشیة؛ فصل، فی الوان، اللون: رنگ، فصل، فی تأکید هذه الالوان؛ فصل، فی السرج، و اللجام.؛ فصل، الحلبه: اسبانی که برای مسابقه فراهم آرند؛ فصل، فی الاسلحة.؛ فصل، المشرقی و القسیاسی.؛ فصل، فی الرمح.؛ فصل، فی القوس و.؛ فصل، فی السهم؛ فصل، فی الترس و.؛ الباب الرابع عشر: فی ذکر الابل، الابل، نامی است جمله

اشتران را، فصل، الفالج و الدهامج ... فصل، المشفر لفج؛ فصل، الملقوحة: بچه اندر شکم؛ فصل، ناقة؛ فصل ... ناقة جرون بسیار خوب ...؛ فصل ... فی الوانها؛ فصل؛ الباب الخامس عشر: فی ذکر البقر الوحشیة و الاهلیلة ... فصل، المهاة و النعجة و العینا ماده گاو دشتی.؛ فصل، الظبی: آهو. الباب السادس عشر. الحماد الوحشی ... ۷ «فصل»؛ الباب (باب ۱۸ جابجا است). الباب الثامن عشر: فی ذکر السباع، السبع، ده «فصل»، الذئب و.؛ الباب التاسع عشر: فی ذکر الحشرات و الهوائم. فصل الحیة ... ؛ فصل، الفار و.؛ فصل النمل: مور. الباب العشرون: فی ذکر الطیر. الطیر: پرنده؛ فصل، الغرنیق: مرغی است از مرغان آبی؛ فصل، النعام: اشترمرغ، الباب الحادی و العشرون: فی ذکر الاصوات؛ فصل، الصهیل بانگ اسب. برای نشانی: الباب العاشر فی الاطعمة و الاشربة. القوت و الزاد و البتات: توشه. المزود و المزادة: توشه دان. القوتة و القیتة: قوت یک شبه. الرزق و النزل و النزل: روزی، الفیرة و المیرة خواربار. و الطعام و الطعم خورش. الفداء انج پرورش بذان بود (گ ۳پ)؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با املایی به شیوه فارسی کهن، از آن میان (کی: که؛ ک: گ؛ ب: پ؛ ج: چ ...)؛ اهدایی: دکتر صادق کیا؛ ۴۰گ، ۱۶ سطر (۹×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۱۶/۵سم [ف: ۳ - ۲۴۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۵۴/۱

این نسخه، از بخشی از باب الف آغاز و تا بخشی از باب هاء به انجام رسیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ کاغذ: شرقی، ۳۲گ (۱-۳۲)، ۱۴ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۳۸ - ۱۳۴]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۹۱/۲

آغاز: و فهوم مکونات و مخلوقات احاطت کند ... چون بعضی از برادران دینی، و اجلاء؛ **انجام:** انجام در حرف «هـ» افتاده: «هوا» باد ... «هادیه» دوزخ «هوان» و «هون» جاری ...

از ناشناسی که نام خود را در دیباچه نیاورده، نام کتاب نیز خوانا نیست. فرهنگ واژه‌های عربی به فارسی است، بسیار کوتاه، و خود می‌گوید واژه‌هایی که در محاورات و مراسلات به کار می‌رود، به ترتیب الفبایی از آغاز واژه‌ها، حرف دوم و یا پایان نیز به حساب نیامده است.این چنین:الف.«احد»یکی«احاد»جمع «آخر» پسین؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: دکتر روشن ضمیر، ۳۵گ (۵۶ر-۹۰پ) [ف: ۳ - ۲۴۰]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۳۵/۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد بدان ایدک الله فی الدارین که این کتابی است مختصر در الفاظ؛ **انجام:** یوم الاربعاء روز چهارشنبه یوم الخمیس روز پنج‌شنبه یوم الجمعه روز آدینه

لغت بسیار مختصری است که نویسندگان را لازم آید، به ترتیب حروف الفبا؛خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۰۴۰ق؛ ۱۹گ (۲۳۵پ-۲۵۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۳ - ۱۱۸۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲ سرود

تألیف تازه و از قرن ۱۳ به نظر می‌رسد. به ترتیب حروف الفباء؛ خط: نستعلیق متوسط، کا: محمود بن یوسف خان یکانی الاصل مرندی المسکن،تا:۱۳۰۲ق؛جلد:تیماج،قطع:رقعی[نشریه: ۱۳ - ۴۱۲]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۵۹

آغاز: اصرار بمعنی مؤکد اثرار بمعنی سر اثیر بمعنی کهنه افکار بمعنی فکرها فر بمعنی زینت گره بمعنی جهانبان تکلف به معنی زحمت؛ **انجام:** تفوی بمعنی جوشیده وهی یعنی آن تمیز به معنی پاره پاره سحیق

فرهنگ لغاتی است نامرتب، مؤلف در آن لغات عربی و فارسی را به فارسی ترجمه نموده و شرح داده است، این فرهنگ از جهت ادبی و لغوی در سطح بسیار پایینی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور، ۲۰۵گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۷ - ۵۳]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۳۵/۴

آغاز: بسمله. تقولی: گو؛ اذهب: برو؛ ذهبت: رفتم؛ ذهبت: رفت؛ یذهب: می‌رود؛ ارجع: باز آی؛ رجعت: باز آمدم؛ **انجام:** تحبی کی (چنین). اذا اراد الله تعالی، ارجعی بعد ثلاثة ایام انشاءالله تعالی الله معک، خدای با تو اگر خدای تعالی بخواهد بعد از سه روز: بیایم، و علیک السلام تم، تمت. باد شما را سلام.

واژه نامه ای است برای آموختن عربی از راه زبان فارسی، با زیرنویس به ترکی، بخش‌بندی نشده. از تک واژه‌ها آغاز می‌شود و به عبارت‌ها می‌انجامد، محاوره‌ای؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۹؛ با سروده شناخته شده ولی با انحراف در پایانه: «این نوشتم تا بماند روزگارانه ×× من نمانم خط بماند یادگارانه. بر هر که خواند دعا طمع دارم [...] که خط را من بنده گنهکارم»؛ ۷ص(۱۳پ-۱۹ر)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۳ - ۲۴۰]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۷۹

آغاز: فصل الضاد المعجمة الضیر بروزن صبر و الضیران بروزن رمضان بمعنای آدمی پای در بند؛ **انجام:** بعین عنایت نظر کرده قلم عفو بزلل و خطای داعی حقیر بکشند که بتعجیل تمام ترجمه و نوشته شد.

در این فرهنگ لغات و اشتقاقات آنها گزارش شده و گویا ترجمه «القاموس المحیط» فیروز آبادی باشد با اندک اضافاتی از مترجم.این نسخه از حرف ضاد معجمه تا پایان حروف را دارد و روز پنج‌شنبه ۲۴ ماه رمضان ۱۲۶۲ به پایان رسیده؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: خادم الاحباء فخرالاطباء در تبریز به تاریخ ۱۲۸۶؛ جلد: تیماج، ۷۲۹گ، اندازه: ۲۱×۳۱/۵سم [ف: ۱۳ - ۶۰]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۲۱

آغاز: ... هر جای که کنند، الاضحی و الاضاحی ... ظ: الظفار، نوعیست از بوی خوش و اظفار: نام شهریست الاظفر و الانثی ظفراء: دراز ناخن؛ **انجام:** ص الوصایة: وصیت، الوصایک ثیاب یمانیة، الوصب: درد ... الوصایل ج الوصیلة: زمین فراخ و آن

کوسبند که هفتم شکم بزاد ...
فرهنگ لغات عربی به فارسی است که به ترتیب الفبائی، لغات عربی را آورده، سپس به ترجمه فارسی آن پرداخته است، به علت افتادگی برگهای آغاز و انجام، مؤلف آن ناشناخته ماند. نسخه موجود از باب الف مفتوحه، آغاز و تا اوایل کتاب الواو، باب واو المفتوحة به انجام می‌رسد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: محمد حلیم ابن ... میرزا، ۱۰۵۶؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمع، ۱۱۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۳۷ - ۵۶۴]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶ سرود
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۹۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترکی، قطع: رقعی [نشریه: ۱۳ - ۴۰۶]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶/۳سرود
با ذکر واژه‌های ترکی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۹۷ق؛ کاغذ: ترکی، قطع: رقعی [نشریه: ۱۳ - ۴۰۶]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۴۳۴
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد این کتاب نسخه و مجموعه ایست از لغات عرب ... آیه نشان و کبری، آی قصد ایدیجی؛ **انجام:** قدوس پاک، قرثعه شجار، قرده کثره ...
لغات عربی در این فرهنگ به ترتیب حروف اول در تلفظ آنها (مفتوح، مکسور، مضموم) تنظیم شده و ردیف فارسی و گاهی ترکی آنها زیرنویس شده است. گویا دیباچه ای که در برگی نونویس آمده، ساخته مؤلف نباشد؛ خط: لغات نسخ و نستعلیق، بی‌کا،تا:قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ مهر: بیضوی «فخر الاطبا» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۳۸۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۲۲ - ۲۸]

۱۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۴۹۰
این کتاب به عدد حروف هجاء بیست و هشت کتاب دارد و مفردات به ترتیب حرکات و سپس افعال به ترتیب وزن و پس از آن مزیدها در آن آمده است، ثلاثی مجرد پنج باب و ششمین باب مجهولات است؛ خط: نسخ، کا: محمد بن رسول، تا: شنبه ۱ جمادی الثانی ۸۳۳ق؛ جلد: مقوا، ۲۶۲گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۳۷۲]

۱۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۷/۲
آغاز: باب الالف ابتدا و افتتاح و انشا آغاز کردن کار، انتها پایان بردن کار، التجا پناه گرفتن
نسخه اصلی: کتابخانه فاضل خوانساری - خوانسار۲۶۰. فرهنگ مختصری است عربی به فارسی در چند باب به ترتیب حروف الفبا؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن جمال الدین، تا: با تاریخ ۸۸۵ق؛ این رساله در بین سطور و ابیات به ترکی ترجمه شده، مصحح؛ ۲۹ص (۴۶-۷۴) [عکسی ف: ۱ - ۲۹۳]

۱۵. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۲۵۷
آغاز: باب الالف مع الراء ... اربعین چل، ارز برنج، ارزاق روزیها، اراجیف آنچه اصل ندارد، ارنب خرگوش، ارواح جانها؛ **انجام:** باب النون مع الالف نائم خسبیده، نام بخفت، ناظر نظر کننده، ناصر یاری کننده
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام [چند نسخه-ف: - ۳۶۲]

۱۶. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۵۸/۱
مانند ترجمان اللغه در ۸۴ باب ولی کوتاه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ جلد: گالینگور، ۱۸ص (۱-۱۸)، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۳۷]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۵۴/۲
آغاز: ... و رهایی خواستن، استنباط: بیرون آوردن. استحفاظ: نگاه داشتن خواستن. استرضاع: دایه گرفتن فرزند را؛ **انجام:** کف. کف: پنجه و بازداشتن ...
فرهنگ لغاتی است عربی فارسی و به ترتیب الفبائی. این نسخه، از بخشی از حرف الف آغاز و تا بخشی از حرف کاف به انجام رسیده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با نشان «هی» و غیر آن؛ جلد: تیماج مذهب، ۳۱گ (۳۳-۶۳)، ۱۷ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۱۳۵]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۱۵
آغاز: ضرابا و ضرب الجرح ضربانا (بطپید جراحت) عتبت علیه یعتب عتباً (خشم کرد بوی)؛ **انجام:** اللهم لاهم (ای خدای سزای پرستش).
لغات عربی به ترتیب اشتقاق آنها بر مبنای ابواب صرفی، با ترجمه تحت اللفظی آنها زیر سطرها، گزارش شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ تاریخ تولدی در اول رمضان ۹۳۳؛ جلد: تیماج، ۱۶۲گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۲۹۵]

۱۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۳۰/۱-عکسی
اصل نسخه: گنج بخش، ش ۶۹۴۹ (گنج، ۱۰۳۶/۳). به ترتیب حروف تهجی در حرف یکم و دوم واژه ها. برای نشانی: حرف السین «سا» بدست «سائیه» آن شتر که بند او رها کردندی تا خود چرا کند. چنانک بحیره ساحت میان سرای یا درگاه. «ساحل» کرانه دریا. «سامری» نام مردی است از ...؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۵ رجب ۹۵۰ق؛ ۶۱گ (۱-۶۱) [عکسی ف: ۲ - ۲۰۴]

۲۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۴۷/۱۰
آغاز: الحمدلله الذی زین الفاظ الانام بذکره و الحاظ نور الاجسام بشکره، و الصلاة سپاس و ستایش مرخدای را، آن خدایی که بیاراست سخنهای خلقان را به یاد خود و روشن کرده چشم ها بدن ها را، به شکر خود، و درود بر بهترین خلق او، که محمد است و فرزندانی که سخن گوینده ایشانند، بخشایش عطای او. باب الالف. افتتاح و ابتدا، آغاز کار؛ **انجام:** باب الیا. یمین: دست راست؛ یسار: دست چپ؛ یسر: آسان؛ یابس: خشک؛ یقین: برخواستن [چنین]: یمن: افزونی؛ یمکن: تواند بود؛ ینبوع: چشمه؛

ینابیع: چشمها (چنین)؛ یالیت: کاشکی؛ یتیم: بی پدر؛ یدیم الله دولته: همیشه بداد خدای او را دولت؛ یرحم الله عبدالله قال امینا: رحمت خدای بر بنده مرا که گفت امین.

از ناشناسی پیش از ۹۷۲ق که تاریخ مجموعه‌ای است که این نسخه را در بردارد. به ترتیب حروف الفبایی از آغاز واژه‌ها هر حرف در یک «باب» تنها حرف آغاز را پایه کار خود نهاده است، و از بخش‌های سفیدی که میان «باب» گذارده است چنان بر می‌آید که می‌خواسته کار نگارش را دنبال کند. برای نشانی: باب الالف افتتاح و ابتدا: آغاز کار، انتها و اختتام: آخر کار، انبساط، گشادگی، انقباض: گرفتگی، اضطراب: شوریده شدن کار، انقلاب: برگردانیدن، انحراف: کج شدن، انصراف: بازگردیدن، انقیاد: فرمانبرداری، اعتضاد: قوت گرفتن، انحطاط: فرو گردیدن، اطاعت: فرمانبرداری کردن، اعتراف: اقرار کردن، اصطناع: نیکویی کردن ... این باب می‌انجامد با: اوراد: وردها، احزان: اندوه‌ها، اختلال: نقصان یافتن، اصحاب: یاران، اعمی: نابینا، اسقاط: انداختن، استهزاء: مسخرگی کردن و افسوس داشتن؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۹۷۲ق؛ شیوه فارسی نویسی کهن (: ک = گ در همه موارد به کار گرفته شده)؛ اهدایی: دکتر صادق کیا؛ ۴۴گ(۷۷پ-۱۲۰پ) [ف: ۳ - ۲۴۱]

۲۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۴۷/۹

آغاز: حمدله. عاقبة، صلاة فقل در امرهایی که در سخن مستعمل است، تعال: بیا، مر: بگذر، تقدم: فرا پیش آی، تأخر: پس رو، ادخل: درای، اخرج: بیرون شو، اجلس: بنشین، قم: برخیز، امش: برو؛ **انجام:** رزق الله علماً نافعاً و وقفک عملاً، همانجا، و هو الموفق و المعین. تم بالخیر. تحریراً فی ثلث من شهر ربیع الثانی سنة اربع و سبعین و تسع مأته (۳ ربیع الثانی ۹۷۴) تم

از ناشناسی پیش از ۳ ربیع الثانی ۹۷۴ق، که تاریخ نسخه و یا تاریخ نگارش است؛ گویا جز فرهنگنامه‌هایی است که در «فرهنگنامه‌های عربی به فارسی» نشان داده‌اند. نسخه دیباچه‌ای را ندارد. نام کتاب به خامه نویسنده در ص. ع «مصادر اللغه» آمده است، ولی متن چنین نیست. گفتاری است که بر محاوره ساخته شده. با سربندهای «فصل»: ۱. در امرهایی که در سخن مستعمل است، ۲. در نهایتی که در سخن مستعمل است، ۳. «ما» اسمک، یا غلام، چیست نام تو ای پسر؟ نام من مقبل، اسمی مقبل، ۴. ایها السیدی من این حنت ای مهتر از کجا آمدی؟ من مکه از مکه آمده ام. الی این تجی تا کجا می‌روی؟ الی مشهد خراسان تا مشهد خراسان، ۵. من انت یا صبی؟ کیستی تو ای کودک من. أنا مربی نغمتک، پرورده نعمت توأم ...، ۶. این کنت یا صبی؟ کجا بودی ای کودک؟ الآن کنت فی البیت، تا اکنون بودم در خانه ...، ۷. یا غلام اذهب الی القصر الملک. ای غلام برو به سوی کوشک پادشاه ...، ۸ یا غلام اذهب الی المعسکر، ای غلام برو تا لشگرگاه ...، ۹. در دعای بیماران، وجهک الله الیک العافیه به تو فرستاد خدای عزوجل تندرستی، ۱۰. در پرسیدن اهل مصیبت. اعظم الله اجرکم، بزرگ گرداند خدای مزد شما را، ۱۱. زودک الله التقوی، توشه کند خدای را تقوا، ۱۲. در دعا وداع که مسافر گویند. استودع الله دینکم. می‌سپارم به خدای تو دین شما را، ۱۳. کیف اصبحت یا زید، چگونه شبانگاه کردی این برادر؟، ۱۴. کیفیت امشیت یا زید، چگونه شبانگاه کردی ای زید، ۱۵. [واپسین فصل] مرحباً بالغایب، خوش فراخی باد به آمدن غایب؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: ۳ ربیع الثانی ۹۷۴ق؛ اهدایی: دکتر صادق کیا؛ ۹گ (۶۸ر-۷۶ر) [ف: ۳ - ۲۴۱]

۲۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۲۶

آغاز: بسمله. تمم یا کریم. «الف» «الله» عن اسمه انباء ×× الروح لحمده ابواء / خدای را از نام او خبر می‌دهم ×× و دل را از برای جای می‌سازم / یا مصلح بال کل عبد ×× اصلح لک بالنا و هینا / الله علم بود خدا را ×× اندر لغت عرب ز اسما؛ **انجام:** جرش شد در آی، و هم آدخل درای/ بکن دور از آخر با دل بگو / که واجب خدای است و الله خدای. تم الکتاب ...

پیش از ۸۷۴ق که تاریخ نسخه است. چنان می‌نماید که جز واژه‌نامه‌هایی است که در «فرهنگنامه‌های عربی به فارسی» (تهران ۱۳۳۷خ) نشان داده است. در ص. ع. یادداشتی است: «در للمولی المحقق المدقق مولانا احمدالدین البردعی (؟)» نسخه در دست: بی دیباچه، نظم است و نثر، سربندهای «فصل» (فصل بی شماره) نیز دارد. واژه نامه است به ترتیب الفبایی از پایان واژه ها: نخست چند بیت به تغزل آورده سپس در پیوند به آن نثر آورده شده است. نخستین عنوان «الالف» است و واژه «الله»، دومین عنوان «الباء» است و واژه «کتاب». انبیا: پیغمبران، مفرد نبی، نامه کتاب / نسخه آنچه از وی نویسند و نبشتن الکتاب (ص ۱۱)، «التاء» واژه «کاینات» عالم و کون، تکو، محدث و هم کاینات (ص ۱۴) ... «السین»: ورد: گل، صد برگ گل باشد مضاعف رند آس/ یاسمن پیدا جو تاریخ و ترنج سناس (ص ۱۵۶)، فصل [۱]: چنانکه در فلک شمسی در فلک بروج دوازده بخش ... فصل [۲]: اسبوع، هفته آسابیع ... «فصل» [۳]: شهر ماه عدد در روزهای هر ماه سی روز باشد، اسماء الشهور، الاثنی عشر بالعربیه، اسماء الایام المشهور عند العرب فی السنة، اسماء اللیالی، اسماء الشهور الاثنی عشر بالرومیه، اسماء الشهور الاثنی عشر بالفارسیه (: فروردین، اردیبهشت ...) «فصل» حروف ابجد: ا یکی، ب دو، ج سه ... «فصل» [۴] طایفه از علماء علم طبیعی و علم حساب از برای عدد تعاریف چند آورد (۲۸-۴۸)، چاپی دیگر: فصل فی الضمائر (: ضمیر منفصل مرفوع ... منفصل منصوب)، فصل فی الموصولات، فصل فی اسماء الاشاره. فصل فی اسماء الافعال، فصل فی الضروف (ص ۲۲۲-۲۲۸). برای نشانی: منزلات ماه و اسبوع و شهور ×× کز ز نظم دلکشم یابد ظهور / با حساب جهل و نقش عدد ×× یاد کن در پنج فصل ای معتمد. برای نشانی: «فصل» چنانک دور فلک شمسی را در فلک البروج، دوازده بخش متساوی کرده اند، و هر بخش را برج نام کرده اند، و هر بخش را

منزل ماه گفتند، زیرا که ماه هر روز در یکی از این منازل نزول کند (ص ۲۸)؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۰ شوال ۹۷۴ق؛ با شیوه کهن فارسی‌نویسی (: ب = پ، ج = چ، ک = گ، بدانک = بدانکه ...)، محشی؛ یادداشت «کنز اللغه» به گونه نام کتاب و محقق مولانا احمدالدین بردعی به گونه نگارنده؛ تملک: عبدالعزیز؛ اهدایی: دکتر صادق کیا؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوا چرم، ۲۸۲ص، ۷ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۲۴۱]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۵۹/۱۲

آغاز: الفجیع بانگ مار، النعیق مرغ، الصریر بانگ قلم الحسیس بانگ آتش الحفیف بانگ درخت و پر مرغ، الصریر چرخ و دندان شتر، الطنین بانگ مگس، الرنین بانگ کمان، الغطیط آواز خفته ... فصل احد واحدی یکی اثنان دوتا، ثلاث سه، اربع چهار، خمس پنج، ست شش، سبعه هفت، ... فصل الجوهوا، الریح بادها، الصباح آن باد که از مشرق آید؛ **انجام:** الامانة راستی، الخیانة ناراستی النصیحة و النصح نیکخواهی النجح و الظفر پیروزی، الحمیه ننگ و نام، العمارة آبادانی الخراب ویران، الشفع جفت، الوتر طاق، الحب المحبة و الود و المودة و الهوی دوستی، العشق دوستی بغایت، الغایة و المنتهی پایان کار، البدایة آغاز کار، الاول نخستین، الاخر و الاخیر واپسین، العقبی و العاقبة و الخاتمة سرانجام کار ... محمد المداح فی سنه ۹۷۸

بخشی از یک فرهنگنامه (فقه اللغه) عربی به فارسی است که با عنوان‌های «فصل فصل» ترتیب یافته است. این فرهنگ ترتیب الفبایی ندارد بلکه در هر فصل، لغات نزدیک به یکدیگر و مربوط به یک نوع از معانی، یاد شده و به جز السامی فی الاسلامی و گزیده آن است، فهرست فصلهای موجود: فصل - [لغات مربوط به اوزان و مقادیر و آلات تقدیر] آغاز آن: «المیزان ترازو الکفه پله ترازو»، فصل -[در اعداد] احد واحدی ...، فصل - [حوادث جوی] الجو: هوا، الریح: باد ...، فصل -[واژه‌های مربوط به روز رستاخیز] جنة و فردوس: بهشت ...، فصل - [واژه‌های زمانی و مقادیر زمانی]، الوفق و میقات و حین و اوان: هنگام، فصل- [تقسیمات اقلیمی] - دنیا و آخرت نیز در این فصل یاد شده، فصل - [اصطلاحات زمینی] الطور و الطور و الجبل: کوه ...، فصل - [واژه‌های آب] الماء آب ...، فصل - [واژه‌های گیاهان] النبت و النبات: هر چه بروید ...، فصل - [واژه بناها] الجدار و الحائط: دیوار ...، فصل - [دنباله فصل گذشته و نیز واژه ها و اصطلاحات جایها] الباب: در ...، فصل - [این فصلا نیز دنبال گذشته است] المحفل: انجمن ...، فصل - [این فصل نیز درباره واژه‌های نوعی دیگر از بناهاست: المقبره: گورستان، فصل - [صفات ظاهری و باطنی انسان] الطویل: دراز ...، سه فصل بعد نیز هر یک درباره انواع صفات انسان است. و مصادر نیز بسیار در آن یاد شده است؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۷۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۹ص (۳۰۱-۳۰۹)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۴۰۲]

۲۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۴۶۶/۱

آغاز: اجاج: آب تلخ، غور: آب نهانی، طرق: آب ستودر رفته، قراح: آب خالص، جمد: یخ؛ **انجام:** ذره: ... مورچه، علی حده: تنها کار.

به ترتیب معانی است و گویا در آن از مقدمة الادب زمخشری بهره برده شده است؛ کا: احمد بن حسن، تا: رجب ۹۸۳ق؛ جلد: تیماج، ۶۴گ (۱۴ر-۷۷پ)، ۹ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۳۷۲]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۲۵/۱۵-ف

نسخه اصل: نسخه آقای بنی آدم. به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: رحلی [فیلمها ف: ۲ - ۱۶۲]

۲۶. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه: ۵۹/۱۰

بی‌سر و ته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۳۸]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۶۱/۲

آغاز: بسمله. حمدله ... اجمعین. باب الال فی اسماء الله تعالی. الله و الاله: خدای سزاوار پرستش، الرحمن بخشاینده، الرحیم: مهربان، الملک: پادشاه؛ **انجام:** الکوثر: جویی است در بهشت در ۵۵ ر و پ دعاست.

در سی و یک باب که برخی از آنها در چند فصل است، دستگاهی است و به ترتیب موضوع؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۹گ (۳۶ر-۵۴پ)، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۰۶۸]

۲۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۶۷/۲

آغاز: استفاخت فاش شدن مستفیض و شایع فاش؛ **انجام:** ابتدا و انتها، اول و آخر، تمت هذه الالفاظ.

ناشناخته، در هشت برگ؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۸گ، ۲۵ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۱۲۰]

۲۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۶۷/۳

آغاز: بسمله فعل و فعلة فعل و فعلة فعل و فعلة ... ثم یأتی فی الخماسیة فعللل ... و ما سویها منشعبة منها و ما جاء من الاصلیة و المنشعبة فی القرآن فصلتها و اوردتها علی ترتیب الابواب و قد مر فی خطبه الکتاب باب فعل و فعله بفتح اولیهما و سکون ثانی هما علی الحروف المعجم یقال: اثر لروایة الحدیث، اثل شوره کز من اجل ذلک از بهر آن ارش دیت؛ **انجام:** سیما، مگر آنچه. سین سوف نحو سنریکم آیتاتنا.

اوزان ثلاثی و رباعی و خماسی به ترتیب حروف اول و دوم و سوم ... اسم و مصدر. دو صفحه اول شامل فهرست ابواب کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۱۲۰]

۳۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۵۶/۲

آغاز: باب الالف. اراء: فکرها. اللتیا: سختی و حادثه بزرگ. ابناء:

پسران. استقصاء: دورشدن در مسئله یا بجز آن؛ **انجام:** یعمور: بزغاله و سنگ خرد. یعامر جمع. یاسر: ظرف و قمارباز و اسم برجی است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲۷گ (۱۲۸پ-۱۵۴پ)، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۲/۵) [ف: ۵ - ۳۷۱]

۳۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۴۸۷/۲

آغاز: باب الالف: اعتصام چنگ در زدن. اشتباه: پوشیده شدن. امتحان: آزمودن؛ **انجام:** باب السین: سماحت: جوانمردی. سفاحت (؟): بیخردی. سفیه: بی خرد. سلوت: بی غمی و خورسندی (نسخه ما تا باب المیم است).

فهرست مطالب آن: گیاه‌ها، مواضع، ظروف، اعضای بدن، اسماء انسان و حالات عمر، اسماء الفاظ، اعداد و اوزان، حیوانات، ضمایر؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۶۸گ (۹۴ر-۲۶۱پ) [ف: ۵ - ۳۷۲]

۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۲۲/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... باب الالف انبساط کست ... کردن، انقباض تن با خود گرفتن؛ **انجام:** یتیم بی پدر، یم دریا، ینبوع چشمه

این فرهنگ بسیار مختصر به ترتیب حروف آغاز کلمه‌ها در چند باب تنظیم شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوایی، ۱۲گ (۳۳ر-۴۴پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۱ - ۳۵]

۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۴/۶

آغاز: بسمله و به نستعین، حرف الالف از فتنه قیامت؛ **انجام:** ایاً ماحسوماً، روزهای نحس، حسد بد خواستن

حاوی فرهنگ لغت عربی و ترجمه آنها بفارسی است این لغات از حرف الف شروع می‌شوند و تا حاء حطی بر حسب ترتیب الفبائی حرف اول هر کلمه می‌آیند و برای لغات آورده شده نیز سعی بر این رفته که یک معنی آورده شود؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج، ۲۲ص، ۱۷ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۵ - ۱۳۱]

۶. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۷۳

آغاز: شتابیدن. مصدر الافعنلال اکلندی و اغلندی سخت و سطبر شدن؛ **انجام:** خاموش گردانیدن هزو و هرع افسـ...

بترتیب تهجی مرتب است و حرف نخستین کلمه با عنوان کتاب و حرف بازپسین آن با عنوان باب می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: گالینگور، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۲۵]

۷. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۴۰

آغاز: بخت شور. ارج عم از باب علم العلیم الارج و الاریج خوشبوی؛ **انجام:** ید الیدی مصدر ... و عیدید.

فرهنگی است عربی و ترجمه شده به فارسی و مصادر است و ریشه کلمات و مشتقات و افعال و مصدهای ثلاثی و رباعی آنها و در آن یاد شده از صحاح و مستخلص و تاج المصادر و مفتاح جعفری و نکات و از ابن فارس و ابن جنی و زجاج و ابو هریره و ابوبکر و قسینی و ازهری؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ قطع: وزیری [نشریه: ۳ - ۲۵]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۶۴۸

آغاز: بالکسر دست جب و سمت شمال شمام نام گوهی است؛ **انجام:** یهود یه جهودی و زن جهود تمت.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: حنایی [رایانه]

۳۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۲۴/۴

آغاز: بسمله. الف مع الباء ابد همیشه آباد جمع ابواب ابواب درها ابریق کوزه اباریق جمع ابنیه بناها اب پدر اباء جمع ... ابیت نخواستم، ابینا نخواستم، ابین نخواستند؛ **انجام:** یم دریا، یمین سوگند، درست راست، ممحض موقوف، ابجد آغاز کرد ... ضظغ تمام شد

واژه‌های عربی با ترتیب الفبایی در حرف اول و دوم و مرادف فارسی آنها در زیر هر یک آورده شده و مؤلف در پایان هر باب چند واژه فارسی را با ترتیب الفبایی در حرف اول و با ذکر مرادف هر یک در زیر آن با عنوان «لغت الفرس» می‌افزاید. اینک نمونه‌ای از واژه‌های فارسی که در پایان حرف الف یاد شده است با مرادفات فارسی که در زیر آنهاست: اونگ: آمیخته اندر: آنجا. آهیخته: کشیده. اوخ: اوه گفتن. ایرسان: پیشمان. ایرو: خدا. ازید: دراز کرده (؟)؛ کا: خدای ویردی، تا: ۱۰۰۲ق؛ جلد: مقوا، ۱۱۲گ (۴۹-۱۶۱)، ۱۴و۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۱۰۵]

۳۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۲۴/۱

آغاز: بسمله. مبتدی چون این قدر بخواند و یاد گیرد و در استعمال آورد ... خواندن نامها و کتابها بر وی آسان گردد. فصل ابتدا و افتتاح و مفاتحات آغاز کردن کار ختم و اختتام به پایان بردن کار ... کنه و قصاری و قصوری ونهایت و غایت پایان کار؛ **انجام:** ابتداء اول و آخر

تفسیر واژه‌هایی که غالبا از نظر لفظ و یا معنی نزدیک و شبیه یکدیگر و یا متضادند. دارای سه فصل است در فصل نخست مفردات و در دو فصل دیگر کلمات مرکب (تام یا ناقص) یاد شده مانند «حیص حیص تنگی و فراخی هیات و میاط آمدن و شدن، حسن العقیده نیکو اعتقادی ...» و در ص ۹ (فصل اول نسخه حاضر) چنین آمده: «معافات و مقاسات و مکابده رنج چیزی بکشیدن ... محاکمات به حاکم شدن. حکومت دادرسی ... حسن نیکوی. قبح زشتی» نسخه شماره ۱۳۳/۳- ج دانشکده ادبیات تهران ظاهرا همین فرهنگ است و دیباچه نسخه حاضر را ندارد. و پایان آن نیز متفاوت است؛ کا: خدای ویردی، تا: ۱۰۰۲ق؛ جلد: مقوا، ۷گ (۱-۷)، ۱۴ و ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۱۰۴]

۳۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۲۴/۲

آغاز: بسمله. باب الالف المفتوحه الله خدای سزای پرستش احدیکی آحاد جمع اول نخستین اوائل جمع؛ **انجام:** المضمومه:

یبوست خشکی یسر اسانی. یمن خجستگی یوسف حسرت زده (؟ ...) یموم دریاها
واژه‌ها به ترتیب حروف الفبا در حرف اول و حرف در سه باب است (۱- اول مفتوح. ۲- اول مکسور. ۳- اول مضموم)؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: خدای ویردی، تا: ۱۰۰۲ق؛ در ذیل این فرهنگ (ص ۹۱-۹۲) نمونه‌هایی از جناس لفظی عربی با ترجمه فارسی؛ جلد: مقوا، ۳۷گ (۹-۴۵)، ۱۴ و ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۱۰۴]

۳۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۷/۸

آغاز: لغات العرب. بسمله. الله، خدای. اولیا، دوستان. اصفیا، برگزیدگان. اتقیا، پرهیزگاران. اوصیا؛ **انجام:** یدعون، آرزو می‌کنند و دعوا می‌کنند. یحلون، زیور کرده می‌شوند، یسطون، به ستم می‌گیرند و حمله می‌برند
ناشناخته. به ترتیب الفبایی از سرآغاز واژه‌ها، هر حرف در یک باب. حرف دوم و حروف بعدی واژه ها به حساب نیامده است. برای نشانی: باب السین، سقیم، بیمار. سمک، ماهی. سکین، کارد. سعادت، نیک بختی. سیاح، رونده. سباح، شناور؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۱ق؛ ۱۲گ (۸۰پ-۹۱پ) [ف: ۱ - ۱۸۷]

۳۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۲۰

آغاز: ایاک ترا، اهدنا راهنمای مرا، آمین و أمین چنین باد؛ **انجام:** الیقطین درخت کدو، الیاقوت معروف
فرهنگ بسیار مختصری است برای ترجمه لغات و واژه‌های عربی بترتیب حروف اوائل کلمه ها در مصدر، و اشتقاق آنها را کمتر ذکر می‌کنند. بیشتر به الفاظ قرآن کریم نظر دارد و فقط به ترجمه آنها اکتفا می‌نماید؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: غره ذیحجه ۱۰۱۹ق؛ تملک: محمد حسین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۹ - ۹۸]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۹۳/۲

آغاز: بسمله، اعضان و افنان؛ شاخهای درخت، امل؛ امید داشتن و امید، انفعال؛ شرمنده شدن و اثر پذیرفتن از چیزی؛ **انجام:** یعر؛ بزغاله که در صیدگاه شیر بندند برای صید کردن شیر، یعمور؛ بزغاله و سنگ خورد، یغامیر، جمع یاسر ظرف.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ شوال ۱۰۳۰ق، جا: در راه تبریز به استانبول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۱گ (۲۲۴پ-۲۳۴ر)، ۱۷ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۷۱]

۴۰. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۲۲/۳

آغاز: اعتصام چنگ در زدن اشتباه پوشیده شدن امتحان آزمودن؛ **انجام:** یا ذالجلال و الاکرام ای صاحب بزرگی و کرامت.
به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ شوال ۱۰۶۲ق؛ مجدول؛ جلد: گالینگور، قطع: وزیری [نشریه: ۳ - ۴۵]

۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۰۴

آغاز: آجر خشت پخته آجله آن جهان آجن آب متغیر آخذ فرا گیرنده؛ **انجام:** ی هیاط سختی هینت خواری. کتاب (یاء؟)
نسخه‌ای است از اول و آخر آن ناقص و نام اصلی آن دست نداد. در بالای صفحه اول با خط مغایر آمده «تاج اللغه» که نباید آن باشد، چیزی شبیه مهذب الاسماء است، که این هم نیست و باید کتاب دیگری باشد، موجودی نسخه ۲۷ کتاب است به ترتیب حروف تهجی از الف تا هاء و در هر کتاب سه باب است مفتوح و مضموم و مکسور. مثلا کتاب الثاء. باب الثاء المفتوحه. ثابت ایستاده ثاقب تا بنده ثواقب ج ثالث سیم ثامن هشتم ثانی دوم. ب ثبات پایداری ثبت پایدار شدن خ ثخیر ... باب الثناء المضمومه ب ثبور هلاکت ... باب الثاء المکسوره ق ثقل، گران؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج عنابی، ۱۷ سطر (۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۳۷۲]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۹۷

دستگاهی است از مطلب یکم در معنی اسماء الله تا مطلب سی و دوم در عبارات مستعار و مفسر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۸۳گ، ۱۲ سطر (۴×۱۰)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۹۳]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۷۳/۲

آغاز: و مشافهه سخن در روی گفتن؛ **انجام:** صالح و طالح نیکمرد و بدمرد ابتدا و انتها اول و آخر (تمت الخ)
گویا تحفة الالفاظ همانکه در فهرست ادبیات (۳۷۰) یاد شده. دو فصل دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۲۹ص (۸۸-۱۱۶)، ۱۲ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۱۲ - ۲۵۸۹]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۸۳

چند کلمه ای پیش از «الاسب به کسر دال موی زهار است و پا موی فرج است» تا «فصل العین المقطفطة به صیفه اسم مفعول و اسم فاعل از باب دحوج ... وا غلط افعال یعنی از باب»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: محمد تقی بن محمد جعفر؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۴۴۱گ، ۲۳ سطر (۲۲×۲۴)، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: ۱۷ - ۱۴۵]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۳۷/۲۱

خط: نستعلیق، کا: محمد شریف، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۳گ (۱۶۲ر-۱۶۴ر) [ف: ۷ - ۲۱۳]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۲۴/۴

آغاز: بسمله - باب الالف [المفتوحة]: اصل، بیخ، امین، استوار، آمین، همچنان باد. البته، اصلا، هر آینه، اثنا، میان سخن، امر، فرمان، اوامر، جمع امر، فرماینده؛ **انجام:** باب اللام الف: لایق، در خور، لابس، پوشنده، لاطم، طپاچه زن، لاعب، بازی، لایح، تابنده، لامع، درخشنده، لازب دوشنده، لانه لاشی نیت (؟) هیچ چیز، لابل، نه چنین است. باب الیاء المفتوحة: یاس و حرمان، نومیدی.
فرهنگ لغتی است به ترتیب حروف اول کلمه (و نه ریشه کلمات

که سه حرفی است) و در ابوابی به ترتیب حروف الفبا. دسته بندی دیگری نیز ذیل هر باب دیده می‌شود و آن اعراب آغاز هر کلمه است. به این معنی که مثلا کلماتی که با «شین» شروع می‌شوند خود سه باب دارند: باب الشین المفتوحة (شمس، شفقت، ...)، باب الشین المکسورة (شقا، شهاب، شتا، ...) الشین المضمومة (شجاع، شبهت، ...)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ دارای رکابه، مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۵ص (۱۰۱-۱۲۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۲۷/۱ - ۲۳۸]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۲۴/۲

آغاز: بسمله - قسم اول از حروف مقطعات در بیان لغات که حروف آخر را از باب [کذا] گرفتم. انبیاء، پیغمبران، الابدان، و آگاه باش. اتقیا، پرهیزکاران، اعداء، دشمنان، انشا، اظهار کردن، اعضا، دست و پای، همه اندام؛ **انجام:** بحر او جوی بر جوی جمع شود دریای کردند. شکر مران ولی را که بدایه او را به ... به الا باو. و ثنا مر آن خدای را که نهایة او را نهایت هویدا مکر ... پادشاهی که ملك تکلم در نهاد انسان نهاد و قفل تنعم از نام خانه گشاد یاد (؟) بی که سخن تقریر که نسخ تحریر نشان زبان دانی و آبادانی و امان جاویدانی ... (؟) فاضل را بخشیده بمن. الکتاب تمت. تمام هذه النسخة شد. و الله اعلم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ دارای رکابه، مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۶۶ص (۳۴-۹۹)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۲۷/۱ - ۲۳۷]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۱۷/۱

آغاز: آبا: پدران، اخ: برادر، اخوت: خواهران، اولاد: فرزندان، ... (۵ب) الباب الباء المفتوحه، بیاض سپیدی، بیضاء: سپید ... (۱۲پ) الباب السین المفتوحة، سامی: بلند، سابغ: تمام، سوابغ جمع، سنة: سال، سقا: آب کش؛ **انجام:** باب الیاء المفتوحة، یوم: روز، ایام جمع، یوم یوم: روز روز، یوم السبت: روز شنبه ... یحیی یابس، یتیم، یوح، یأکل، یقبض فی جعفراً. تمت.

دانشنامه‌ای عربی به فارسی است از نویسنده‌ای ناشناس که بنابر نظر استاد علینقی منزوی (فرهنگنامه‌های عربی به فارسی) گویا پیش از قرن ۱۰ هجری نگاشته شده است. نسخه‌ای از آن در کتابخانه دانشکده ادبیات تهران موجود می‌باشد که با اندکی ناهمخوانی با نسخه موجود منطبق است در برخی موارد ترجمه فارسی واژه‌ها که به صورت زیر نویس آمده نانوشته باقی مانده است به نظر می‌رسد از آغاز و پایان تعدادی از برگ‌ها افتاده است هرچند از آغاز افتادگی مشهود نیست لیکن از انجام نسبت به نسخه دانشکده فاقد بخش‌های باب الیاء المضمومة و المکسورة می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۲۵گ (۱ر-۲۵پ)، ۱۰ سطر، اندازه: ۸×۱۰سم [ف: ۳۵ - ۸۹]

۱۷. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۷۳۵

نخست واژه‌ها درسی مطلب به ترتیب الفبایی (تنها در حرف اول کلمات) و پس از آن سه بخش دیگر است (که عنوان ندارد)، یکی در مفردات متفرقه دیگری در جمله‌های پراکنده عربی (مانند: اطال الله بقائك و اعظم الله اجرك و ...) و دیگر در تحقیق در ریشه معانی برخی از واژه ها و تناسب بین آنها (فقه اللغه) اینك نمونه‌ای از بخش ۳: «و اصل مشاورت از شورت الدایه اشورها شورا یعنی وقتی که او را آزموده باشی و فاعل آن مشور بود. نکاح لازم شدن است و تزویج را نکاح برای آن می‌گویند که دو شخص با همدگر لازم است و گویند نکاح ملاقات دو شخص است برای ...»، از اول نسخه تا بخضی از مطلب ۱۲ (حرف ر) افتاده است. آغاز موجود: (سطر اول برگ ۲): «ربانیون گروه هزار هزار ربی واحد. رفرفه شادروان. مروق صاف و نازك. راحیه استخوان بند انگشت. روح القدس جبرئیل ... رفل خرامیدن. رکع پشت خم کردن ... مطلب سیزدهم زجر مکافات کردن و فال زدن زواجرج»، پایان: «و سکون تمکن به چیزی کردن است و قس علی هذا بماتدرك و تفهم. تمت به تاریخ ۱۷ شهر ربیع الثانی سنه ۱۱۰۱ سمت تحریر یافت حسب الفرموده رفعت و معالی پناه خواجه محمد بقاء ابن ... حامی - نظام الدین علی ... کاتب العبد. ابن شروان طالب ...»؛ خط: نستعلیق، کا: طالب پسر شروان، تا: ۱۱۰۱ق، پس از پایان این فرهنگ، فرهنگ لغات عربی به فارسی دیگری است که بر سه صفحه با همین خط نوشته و ظاهراً بخشی است از کتابی دیگر در لغت بدون رعایت هیچ‌گونه ترتیب موضوعی و یا الفبایی، با آوردن مرادف فارسی در زیر واژه عربی. آغاز (ص ۱۰۰): «کتاب لغت، بسمله. بسم: به نام الله: خدا ... فلك: آسمان شمس: آفتاب. هلال: ماه نو. قمر و بدر: ماه چهارده»؛ جلد: تیماج، ۵۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۱۲۱]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۴۲/۲

آغاز: حمد حامد بر خدای عالم و انس و جان ×× پس درود مصطفی و هم بر اهل خاندان؛ **انجام:** گر کسی پرسد ز نام قائل این بیت چند ×× پس الف را مقلوب سازد نام او گردد عیان

منظوم فارسی؛ خط: نسخ، کا: محمد علیمانی دامغانی پسر حاجی علم، تا: ۱۱۰۸ق؛ جلد: تیماج، ۴گ (۶ر-۹ر) [ف: ۱۶ - ۶۶۳]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۴۲/۳

آغاز: بسمله، حمد له. اما بعد این رساله ایست در دانستن الفاظ عربی ... باب الالف امن ایمن؛ **انجام:** طمع امید.

خط: نسخ، کا: محمد علیمانی دامغانی پسر حاجی علم، تا: ۱۱۰۸ق؛ افتادگی: انجام؛ ۷گ (۹ر-۱۵پ) [ف: ۱۶ - ۶۶۳]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: باب هفدهم در ذکر استر و حمار باب هجدهم در ذکر اشتر و ما یتعلق به باب نانزدهم در ذکر گاو و باب بیستم در ذکر گوسفند؛ **انجام:** فرس اسب فارس سوار راکب و مرکب بر نشسته بعیر و جمل و ابحل و ماقب شتر

واژه‌نامه مختصری است از عربی به فارسی که در آن لغات در بیست و نه باب طبقه بندی موضوعی شده و در هر باب باب نیز

بدون ترتیب الفبایی به صورت زیر نویس معنی شده‌اند. باب اول در نام‌های خدا و انبیاء و اولیا می‌باشد و باب بیست و نهم در ذکر الفاظی که در استیفا مستعمل بود؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۵گ (۲۷–۴۱پ)، ۲۰ سطر (۱۱×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [رایانه]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: ارتقا بلند کردن امضا روان کننده اهدا هدیه کردن اجرا جزء ها احترا نویسنده اسا مانند اصفیا پاکان؛ **انجام:** میامن برکتها مکنون پوشیده معصومین پاکون متلون رنگارنگ مهین بزرگان ...

واژه‌نامه‌ای است از عربی به فارسی که در آن لغات به ترتیب حروف الفبا به بیست و نه باب تقسیم شده ولی در هر باب دون ترتیب الفبایی حروف دوم به صورت زیرنویس به فارسی برگردان شده‌اند؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۷ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۴۳گ (۴۲–۸۴پ)، ۲۰ سطر (۱۱×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [رایانه]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۸۰

آغاز: ... آذان الارنب، گیاهیست که شکوفه دارد و او را توتیا گویند، آذان الجدی، اسبفول آذریون، گلیست زرد، آذی، آرزو؛ **انجام:** مفاجة: میان پای از هم باز کردن، مفاجاة: کسی را ناگاه گرفتن، مفاخته، زن بزرگ شکم و دست.

لغت نامه ای است عربی به فارسی که ابتدا کلمه عربی را با اعراب آورده، سپس بر فراز یا زیر آن معنی فارسی آن را آورده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۱۲۷ق، جا: آمد؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قرمز، ۲۲۳گ، ۱۱ سطر (۱۵×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۳۷ – ۵۱۰]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۴۷/۲

خط: نستعلیق، کا: هارون، تا: ۲۹ شعبان ۱۱۳۰ق، جا: لکهی پرکنه جتویی سرکار پهکر؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۷ص (۲۳۷–۲۴۳)، ۲۳ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۹ – ۱۱۵۱]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۸/۱-طباطبائی

آغاز: بسمله انا دریافتن و هنگام شدن و به نهایت رسیدن گرما ... ادا رسانیدن خبر و گذاردن قرض؛ **انجام:** حروف ت با ض تقریض مدح تحویض حوض را گویند ... تریض با اندک بخش روزگار (؟).

از سید سیاح عندلیب (کذا) لغات عربی به ترتیب حرف اول و آخر (حرف اول باب و حرف آخر فصل) است و غالباً مصادر عنوان شده. لغات نادرست در آن بسیار به چشم می‌خورد؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ از این فرهنگ در این مجموعه ۲ نسخه با دو قلم نوشته شده: نسخه اول از آغاز تا حرف تا با ضاء (تقریض – تریض) است. نسخه دوم که با قلم دیگر است کامل است؛جلد:تیماج،۱۱ص(۱–۱۱)،اندازه:۱۲×۱۸/۵سم[ف:۲۳– ۲۴۸]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۸۷

ساخته پس از قاموس؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱ سطر (۷×۱۱/۵)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ – ۱۶۷]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۴۵

با امثال عربی با ترجمه فارسی با عنوان‌های «فصل الذال ذیب فصل المیم مادبه»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۶۰گ، ۲۰ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۶ – ۴۹۸]

۲۷. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۴۸/۲

آغاز: احباب دوستان؛ **انجام:** توغل فرو رفتن

با عنوان‌های باب بنام هر حرفی از حروف تهجی؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: گالینگور، قطع: خشتی [نشریه: ۳ – ۳۶]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۳۹/۳

به ترتیب تهجی؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۵۷گ (۱۷۵–۲۳۱)، ۱۳ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۶ – ۶۱۸]

۲۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۵۴۵-۲۳/۶۵

آغاز: و از منه م اثقال گرانها و احبا دوستان اخلام و اصداق م و اولیام واخدان م واعادی دشمنان؛ **انجام:** وکیل گماشته واسع فراخ والی امیر والیان.

فرهنگی است به ترتیب حروف تهجی و هر حروف شامل سه بخش (مفتوحه، مکسوره، مضمومه) در بیان معانی اسامی و مصادر، گویا همان تاج المصادر است، این کتاب غیر از مهذب الاسماء نگارش محمود بن عمر قاضی سجزی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور، ۲۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۶ – ۳۰۳۸]

۳۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۷۵۳-۲۹/۹۳

آغاز: که جهت ایستادن خر بگویند شطا خوشه و برگ کشت شقؤ برآمدن دندان شتر وشانه کردن مو شنأ دشمنی العین عباء آمیختن و ساختن ... باب الباء الموحدة التحتانیة فصل الالف اب چراگاه؛ **انجام:** دهدهان شتران بسیار ف ردهه مغاکی در سنگ که آب در وی گرد آید ردهه شبه اکمه کثیر الحجارة رفه رفوه سیر علف وآب شدن شتر وتن آسائی ربه

فرهنگ متوسطی است به ترتیب حروف تهجی آخر واژه‌ها و سپس در هر حرف ترتیب اول واژه‌ها؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۶۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۶ – ۳۰۳۹]

۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۳۶/۲

آغاز: هذا کتاب لغت عربی و به نستعلین، بسمله بالمن بمعنی امان آمده است اما دارنده امین استوار (برگ ۶۰پ) ... انس، انسی، اناس، مردم (برگ ۶۱ر)؛ **انجام:** تلطف عدائه تمت تمام شد در یوم یک‌شنبه

فرهنگی عربی به فارسی که ظاهرا دانشجویی برای خود آموزی نوشته است و نام مؤلف معلوم نیست؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: چرم، ۲۰گ (۶۰پ–۷۹پ)، ۵–۹ سطر (۷–۷/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف:

۱۷ – ۳۳۲]

۳۲. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۲۲۸۲/۱

آغاز: بسمله، ابا باز ایستادن، اوی ماوا گرفتن، اذی آزرده و رنجه شدن؛ **انجام:** یوخی لاف زدن و هرزه گو و شوخی کننده

فرهنگ عربی به فارسی گزیده و کوچك به ترتیب آغاز کلمات؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن، ۳۲گ (۱پ–۳۳پ)، ۱۷ سطر [ف: ۵ – ۴۵۷]

۳۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۸/۲

کوچك و کوتاه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۱۱ – ۹۴۸]

۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۴۸۷/۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... باب الهمزة المفتوحة، آبق گریزنده، آجله آنجهان، آدم مردم گندم گون؛ **انجام:** ناتمام: مستوی فرا گیرنده، منطور نوردیده

به ترتیب حروف آغاز کلمه با رعایت حرکات آنها؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۲۴گ (۸۱پ–۱۰۴ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۲ – ۷۵]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹ سرود

واژه‌های عربی بر حسب حرف اول کلمه مرتب است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، قطع: خشتی [نشریه: ۱۳ – ۴۲۸]

۳۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۶۸

آغاز: بسمله. باب الالف. «احصا» بالکسر شمردن و ضبط کردن «احیاء» بالکسر زنده کردن، بالفتح قبیلها، جمع حی «احقا» بالکسر در سئوال مبالغه کردن، و ریش اصلاح کردن، و پابرهنه کردن، «اصلا» شیرین کردن «احتظا» بهره مند شدن، «احتوا» گرو گرفتن و جمع کردن؛ **انجام:** «یونان» دهی است به بعلبك، و مملکتی معروف، «باء تاء» کلمه ای است که برای راندن شتر گویند. و السلام علی من اتبع الهدی ...

از ناشناس، گویا از کارهای تازه‌تر باشد. شاید قرن ۱۳ق به ترتیب الفبایی از آغاز و انجام واژه‌ها، هر حرف در ۱ «باب» بی شماره: باب الالف مع الالف: (احصاء، احیاء، اخفا ... ، ایماء، ایوا، ایلیا) باب الف مع الباء: (آب، اتعاب، اجتناب ... اهدب، اهاب) باب الالف مع التاء: (احادیث، احداث، ارث ... اناث و انث) ... تا «باب الالف مع الیاء» (اجنبی، اذابی ...)، همین‌گونه: باب الباء مع الالف، باب الباء مع التاء، باب الباء مع الثاء، باب الباء مع الخیر و می‌انجامد به «باب الیاء مع الیاء». برای نشانی: باب السین مع الالف: «سبا» بفتح؛ شراب خریدن برای فروختن، «سخا» جوان مردی، «سبی و سبا» به کسر، اسیر گرفتن و دل بردن معشوق از عاشق، «سجایا» به فتح، خوبی‌ها، «سدی» گذشته، و سهل کرده شده: «سدرة المنتهی» درخت کنار است، در آسمان که منتهای اعمال مردم و نهایت رسیدن علم خلق تا آن حد است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: دکتر صادق کیا؛ ۳۶۰ص، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲/۷×۱۹/۵سم [ف: ۳ – ۲۴۳]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۰۸/۲

آغاز: بیرون که به هم پیوسته باشد عیقر بسکون باء و فتح قاف نام موضعی است عبقر بفتح و یاء و به ضم؛ **انجام:** عجر احوال بردن و عیبها و حاشیه ها که در میان کتاب نویسنده و گره چوب.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوایی، ۸گ (۱۴ر–۲۱پ)، ۱۸–۲۳ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۱۹ – ۵۳۶]

۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۹۶۵

آغاز: اساءة بدی کردن. فصل الشین سطء بالفتح کرانته شاطیء مثله: شناءة بالفتح ککراهة دشمنی و دشمن داشتن؛ **انجام:** و یقال ذهبوا ایادی سبا به سکون الیاء للتخفیف مع کونه منصوب المجل یعنی رفتند و پراکنده شدند مثل نعمتهای شهر سبا که سیل بر ایشان مستولی شده همه را متفرق و پراکنده ساخت و چیزی نگذاشت.

فرهنگ عربی به فارسی در چند باب و هر باب چند فصل. کلمات تنظیم شده بر اساس حرف آخر (باب) و پس از آن حرف اول (فصل)، از فصل الشین باب الف تا پایان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۴۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۱۰ – ۶۳]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۱۱۱/۱

آغاز: احراز پناه گرفتن و قید کردن و کرد کردن، اعمار عمرها و عمارتها، ادیان دینها، ادعان فروتنی، اوباش لوند صحرانشین، اصغا شنیدن ...؛ **انجام:** یونان ملك در زمین روم، یارای طاقت، یسین سوره است در قران، یتاقی چوکیدار.

فرهنگ لغات عربی و فارسی به فارسی است به ترتیب حروف الفبا از باب الف تا یا. در این نسخه در ذیل هر واژه معنای آن تحریر شده است. کاتب آن را برای فرزند خود که نامش را در نسخه پاك کرده‌اند نوشته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۴ق؛ ۳۸ص (۱–۳۸)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵۰ – ۱۵]

۴۰. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۴۸/۱

آغاز: بسمله. حمدله. قوله اللفظ ان استعمل فی ماوضع له فحقیقة فجعل المستقیم مطلق اللفظ المتناول للمفرد و المرکب؛ **انجام:** کما فی الفرق بینها

در بیست و نه باب به ترتیب تهجی؛ کا: ابراهیم بن محمد قاسم جبوند مراغه‌ای، تا: ۲ ذیحجه ۱۲۰۷ق، جا: مراغه؛ جلد: گالینگور، قطع: خشتی [نشریه: ۳ – ۳۶]

۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۱۵/۴

آغاز: انی و انی دریافتن و هنگام شدن و بینهایت رسیدن گرما؛ **انجام:** تمشیت در رفتن در کاری و در آوردن در کاری کسی ار و کارگذاری کردن

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۱ق؛ جلد: تیماج، ۵۱گ (۶۹پ–۱۱۹پ)، ۱۹ سطر (۲۱×۲۴)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱۰ – ۱۷۷۱]

۴۲. اراك؛ دهگان، ابراهیم؛ شماره نسخه:۱۳۵/۴۳

آغاز: خوف، رکاب، سواران، رت = برهنه، منتسخ = نسخه ...؛ **انجام:** یوم = روز، ایام جمع یومئذ، آنروز، قد وقع الفراغ من تحریر فی یوم الاحد عن شهر ذی القعده الحرام من شهور ۱۲۳۱ در قریه گوار فی حین اغتشاش الاحوال ... ابن علی مراد علی گواری

فرهنگ عربی به فارسی، بر اساس حروف الفبا، است و در آن، کلمات متضاد و واحد شمارش درج گردیده؛ خط: تحریری، کا: ابن علی مراد علی گواری، تا: ۱ ذیقعده ۱۲۳۱ق، جا: گوار؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۶۷گ (۹۰۵ر-۹۷۱پ)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۶۴]

۴۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۲۴/۳ ـ ج

آغاز: الف مع ب: ابد، همیشه؛ **انجام:** ضظغ تمام شد

این فرهنگ گویا در قرن ۱۱ تألیف شده؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲ صفر ۱۲۳۸ق، جا: اصفهان؛ ۷۹گ (۴۴ر-۱۲۲پ)، ۳۰ سطر (۹/۵×۱۵) [ف: ۱ - ۳۷۱]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۸/۲-طباطبائی

آغاز: بسمله و به نستعین انا دریافتن و هنگام شدن و به نهایت رسیدن گرما ... اهباء گرد برانگیختن. اشتا در زمستان شدن. از یاء سود دادن و افزون شدن و افزون کردن؛ **انجام:** پایان: یدی به دست کسی رسیده و خوشیدن و دست به دست در دام افتادن (؟) ... و او مفرد و جمع آمد است. و الله اعلم بالصواب.

کامل؛ بی کا، تا: شنبه ۲۷ ربیع الثانی ۱۲۳۸ق، حسب فرموده عالی جناب ... سید ابوالقاسم طهرانی؛ ۶۰ص (۱۷-۷۶)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۳ - ۲۴۹]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۶۹

آغاز: اضعاف دو چندان املاک ملکها امثال و اشباه و اشکال هم مانندگان؛ **انجام:** راتق و فاتق آنکه گشادن بدست او باشد ـ عامر و غامر آباد و ویران الله اعلم بالصوال تمت اللغات بعون الملک الوهاب رد هنگامی که ... بدعای خیر یاد نماید

لغت نامه مختصری عربی به فارسی است به ترتیب حروف تهجی و هر حرف در سه بخش (مفتوحه، مکسوره، مضمومه) گویا مؤلف همان کاتب نسخه، عبدالحمید بن کربلائی فتح الله است؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید بن کربلائی الوالفتح، تا: جمادی الاول ۱۲۴۰ق؛ جلد: مقوایی، ۵۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۳۷ - ۳۰۶]

۴۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۱۲۹

آغاز: استفتاح طب فتح نمودن انجاح بر آوردن حاجت ارتضا رضا دادن؛ **انجام:** متر ز ظاهر کردن و بیرون آرودن و از هم سران بفضل و هنر پیشی گرفتن ...

فرهنگ لغات مشکل عربی کتاب المعجم فی تاریخ ملوک عجم به صورتی مختصر به زبان فارسی است. ابواب آن بر اساس تربیت حروف الفبا نامگذاری شده است. کلمات هر باب بدون ترتیب است. نسخه حاضر تا اواسط باب سیم را دارا است در فهرست دانشکده الهیات نسخه ای با عنوان ترجمه لغات یا فرهنگ المهجم فی تاریخ الملوک العجم، بدون آغاز و انجام وجود دارد که شاید همین نسخه باشد در کتابخانه آستان قدس این نسخه با همین آغاز به نام لغتنامه فهرست شده است. نسخه آستان قدس انجام «نکال بر وزن فعل عقاب و عذاب» دارد و در قرن ۱۴ق نوشته شده؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «؟سلطان مراد» (بیضی)، «محمد جواد سیدان» (بیضی)، «عبده الراجی؟» (خشتی)، «عباسقلی» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۶گ (۱پ-۱۶پ)، ۱۶ سطر (۷/۳×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [رایانه]

۴۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۱۶/۳-۵۹/۱۳۶

آغاز: بسمله الکلام سخن الصمت خاموش العدو دویدن الشتا زمستان الربیع بهار الصیف تابستان ... باب الالف ابتدا اول، انتها آخر، انسان آدم، اخ برادر

فرهنگ مختصر عربی به فارسی است به ترتیب حروف تهجی اول واژه‌ها که مؤلف آنها رااز نصاب الصبیان ابونصر فراهی انتخاب کرده است؛ خط: نستعلیق، کا: حسینقلی بن کربلایی شهریار خویی الاصل، تا: ۱۲۵۷ق، جا: تفلیس (یکی از قرای)؛ ۳۱ص (۳۶-۶۶)، ۱۲ و ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۶ - ۳۰۴۰]

۴۸. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۲۴۲/۱

آغاز: رشیده راه راست یافتن؛ **انجام:** فلرز چیز خوردنی باشد که در اندرون دستمال کنند و بیاورند

خط: نستعلیق، بی کا، تا: سه‌شنبه ۷ شعبان ۱۲۵۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۰گ (۱ر-۲۰پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: - ۱۳۰]

۴۹. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۲۴۲/۲

آغاز: این فرهنگی است ... باب الالف مع الالف ابداء ابتدا کردن؛ **انجام:** صالح و طالح نیک مرد و بد مرد ابتدا و انتها اول و آخر جور و عدل ستم و داد

مختصر و گرفته شده از قاموس و صحاح و کنز اللغة و برهان قاطع، به ترتیب حروف آغاز با رعایت حروف انجام واژه‌ها؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: جمادی الاول ۱۲۵۹ق، جا: تهران مدرسه آقا محمد خواجه؛ جلد: گالینگور، ۶۷گ (۲۱ر-۸۷پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: - ۱۳۰]

۵۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۶۲۷-۲۸/۴۷

آغاز: اطرا ستودن امرزا پناه کسی بردن اشذا آزردن اقذا خاشاک در چشم انداختن ... باب الالف مع البا اتراب توانگر شدن و در خاک غلطیدن، اَتراب همسران؛ **انجام:** باب الیامع الجیم یرندج پوست سیاه یلنج و یلنجوج چوب عود خوشبو یهیج مرد بسیار گوشت وفربه تمت النسخة

فرهنگ متوسط عربی به فارسی است به ترتیب حروف تهجی اول واژه‌ها و در هر حرف به ترتیب حروف آخر واژه‌های آن حرف؛ خط: تحریری، کا: جعفر بن محمدنصیر جیلانی، تا: ۲۴ محرم ۱۲۶۶ق، حسب حکم ملاعلی تنکابنی؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۱۰۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۶ - ۳۰۴۱]

۵۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۷۵۷/۶-۵۸/۲۰۷

آغاز: اخوات برادران، اخت خواهر، اخوت خواهران، ابن پسر، ابنان پسران، اعرج لنگیدن

خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی، تا: ۱۹ جمادی الاول ۱۲۶۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۱گ (۵۱-۶۱)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۶ - ۳۰۳۹]

۵۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۷۹۴/۳-۱۵/۳۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و آله اجمعین باب الاول فی اسماء الله تعالی الله و الا له خدای سزاوار پرستش الرحمن بخشاینده الرحیم مهربان؛ **انجام:** تسنیم و سلسبیل چشمه هاست در بهشت طوبی درختی است در بهشت الکوثر جوی است در بهشت. تمت

فرهنگ موضوعی است عربی به فارسی در بیست و نه باب کوتاه و هر باب در یک موضوع، عنوان برخی ابواب چنین است: ۱. فی اسماء الله تعالی، ۲. فی اسماء النبی (ص)، ۳. فی الکتب، ۴. فی الایمان و الاسلام، ۵. فی الادیان، ۶. فی الاسماء، ۷. الحیوان ...، ۲۸. فی المتفرقات، ۲۹. السماء والفلک؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد جعفر کاشانی، تا: ۹ جمادی الثانی ۱۲۷۰ق؛ جلد: گالینگور، ۳۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶ - ۳۰۴۱]

۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۲۲/۷

آغاز: بسمه و منه الاعانة، الحمد لله رب العالمین و الصلوات و السلام علی محمد سید المرسلین و آله الطیبین و عترته اجمعین؛ **انجام:** الموثق الدوله دولت و آنچه دست بدست بمردم رسد البرکة پایندگی و میمونی و افزونی و خجستگی و الله اعلم بالصواب.

تألیف: قرن سیزدهم (=۱۲۷۲ق)، این فرهنگ که لغات عربی به فارسی را جمع کرده مبتنی بر چهار قسم است: ۱. شرعیات، ۲. حیوانات، ۳. علویات، ۴. آثار السفلیه. این اقسام اربعه خود به فصول چندی تقسیم می‌گردند و در این فصول لغات و معانی فارسی آن لغات می‌آید. به آخر نیز فصلی دارد به نام «فصل فیما یلیق بالکتاب» و در آن لغات پراکنده ذکر گردیده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن میرزا باقر تفرشی، تا: ۱۲۷۰ق؛ جلد: تیماج مشکی مذهب، ۴۰ص (۳۵۷-۳۹۸)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۲۶]

۵۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۳

آغاز: مقالید ابواب کلام به اسم شریف حی توانا است و مفاتیح کنوز ... اما بعد آنکه لغت کلید سخنها است سیما اشعار از نظم و نثر ... الباب الف (چنین): ساقیا برخیز و در ده جام را ×× خاک بر سر کن غم ایام را الله واله با خبر از چیزها که پوشیده باشد انبیاء پیغمبران اولیاء دوستان؛ **انجام:** ضطع تمام کرد.

به ترتیب تهجی و در آغاز هر باب یک یا دو بیت شعر حافظ که در قافیه همان باب باشد آورده شده است و گویا در قرن ۱۳ به نگارش در آمده؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۵ جمادی الثانی ۱۲۷۷ق؛ تملک: محمد مصطفی؛ جلد: میشن، ۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۱۹سم [ف: ۳ - ۵۷۹]

۵۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۷۴-۵۹/۱۹۴

آغاز: اعتنا: تیمار داشتن و اهتمام کف. اقتدا: پیروی کردن. اعتلاء: بلند شدن و غالب شدن

فرهنگ مفصل عربی به فارسی است، ابتدا به ترتیب حروف تهجی اول واژه‌ها، سپس در هر حرف به ترتیب حروف آخر واژه‌ها از «باب الالف مع الالف» تا «باب الهاء مع الالف و غیره»؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ ۱۱۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۶ - ۳۰۴۲]

۵۶. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۴۷

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: گالینگور، قطع: خشتی [نشریه: ۳ - ۲۴]

۵۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۰۰/۳

آغاز: الله و اله خدا، آلهه خدایان، انس آدم، انسان آدمیان؛ **انجام:** یوح آفتاب، یاوه سخن بیهوده.

بسیار مختصر به ترتیب حروف آغاز کلمه ها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوایی، ۷گ (۸۸ر-۹۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲۴ - ۹۴]

۵۸. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۷۶۳

آغاز: درس اجزاء الصدق پاداش راستی، قدرت اندازه نمودن، العوض بدل دادن؛ **انجام:** ۴۸ سراویل شلوار زیر جامه رضاح روسپید رنگ وجمیل، شاربان سبیل آب خور، لحیه ریش

رساله کوتاهی است در ترجمه لغات عربی به فارسی در قالب (درس - درس) که در نسخه حاضر ۴۸ درس موجود است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، جلد: مقوای زرد، ۲۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف مخ: ۱ - ۳۵۲]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۹۵/۴

آغاز: کتاب الهمزة باب الهمزة المفتوحة. ابق. گریزنده. آثم؛ بزه کار. آجن: آب متغیر. آخذ فراگیرنده. آدم: مردم گندم گون؛ **انجام:** غیدا: زن نازک اندام. غیضه: پیشه. عناص: باد. غیلم: کنیزک نیکو. غین: شتر مست و میغ

مختصر کلماتی است که در معیار جمالی ذکر شده‌اند با این تفاوت که لغات به ترتیب حروف آغازین تنظیم شده‌اند؛ خط: نستعلیق خوب، کا: محمد بن حاجی محمد قلی قزوینی اشوری، تا: با تاریخ ۱۳۱۱ق؛ ۳۵ص (۶۸۴ - ۷۱۸)، ۱۸ سطر (۱۲/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۰/۳×۳۲/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۷۹]

۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۹۵/۹

آغاز: انگاره: جریده، آغشته: فرغاز کرده. آخته: بیرون کشیده. آدرنگ: رنج و محبت؛ **انجام:** یازان: آهنگ یاکند: یاقوت، ینقاد: روان شد. نکبا: باد بی اعتدال

خط: نستعلیق خوب، کا: محمد بن حاجی محمد قلی اشوری، تا: با تاریخ ۱۳۱۱ق؛ ۹ص (۸۵۳-۸۶۱)، ۱۸ سطر (۱۲/۵×۲۳/۵)،

اندازه: ۲۰/۳×۳۲/۳سم [ف: ۲۹/۱ – ۵۸۰]

۶۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۹/۳

آغاز: کتاب الالف باب الالف مع الالف من المصدر و غیره، ابتدا آغاز کردن، ابتغاء خواستن، ابتلا آزمودن و در بلا و رنج افکندن؛ **انجام:** یونان دهی است به بعلبک و مملکتی است معروف، یاه یا کلمه ای است که برای راندن شتر گویند.

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن نورالله ساوجی (جهت حاج میرزا مهدی حافظ الصحة)، تا: اواخر رمضان ۱۳۱۲ق، جلد: تیماج، ۸گ (۱۲۱ر–۲۸۸پ)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۲۳۳]

۶۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵۹۸–۱۴/۴۸

آغاز: اروض آراض ارضی ارضه ارضع ارطی ارطاة ادیم ارطة ارغن؛ **انجام:** یو: یوح یوم ایام یومئذ یوم یوم یوما فیوما یوم الجمل یوم الصباح الیوم. یه: یهر یهنوف.

فرهنگ کهنی است مانند مقدمة الادب زمخشری ولی غیر از آن، این فرهنگ به ترتیب اول واژه‌ها مرتب گردیده و واژه‌های هر حرف به ترتیب حرف آخر واژه مجدداً مرتب شده است. در نسخه حاضر واژه‌ها به صورت متنی و معانی در لابه‌لای سطور تحریر شده؛خط:نسخ،بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ جلد:گالینگور، ۱۱۱گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۶ – ۳۰۳۹]

۶۳. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۷۰/۱

آغاز: رسیدن، «تو» توبه از گناه بازگشتن «توبه نصوحاً» بازگشتن راست و خالص، تورته کتاب موسی (ع) توقیت وقت نهادن ... الثنا مع الالف ثانی دویم، اثنین دو؛ **انجام:** «نخ» نخیل و نخل خرما بن، نخله یک خرما، نخ خوابیدن، نخر پوسیده شدن استخوان، «ند» ندهمتا، انداد ج، ندی انجمن، ندا خواندن، ندم

کتابی است در لغت عربی به فارسی با رعایت ترتیب حروف تهجی اول کلمات از حرف «تاء» تا «حرف نون»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف مخ: ۱ – ۳۵۲]

۶۴. تهران؛ سازمان مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۹۵/۵

آغاز: اوی (مأوا گرفتن) افتا (فتوی دادن)؛ **انجام:** نسخه: عسر (دشواری) عسیر عذار ... جمادی الثانی شهور ۱۲۸۷

فرهنگ لغت است که از حرف الف شروع شده و تا حرف یاء (ی) را در بردارد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۱گ (۱۹۱پ–۲۰۱پ)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: – ۱۷۷]

۶۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۹۴/۳

آغاز: بسمله باب الهمزة مع الشین اشتقاق شکافتن؛ **انجام:** باب الیاء ... یلدا اول شب زمستان ... یماته گویند کنیز کی بوده است کبود چشم ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۹۸گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۶۸]

۶۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۳۳۹

آغاز: کردن و نرسیدن، تسبیب سبب ساختن، تشحیب ناز کردن، تشبیب صفت محبوب کردن و غزل گفتن در بیان عشق خود، تصلب سخت و محکم شدن، تصلیب بردار کردن و صلیب ساختن و سخت گردانیدن، تصویب درست دانستن چیزی را و راست گوی گفتن کسی را و فرود آوردن سر، تصویب فرود آمدن از بالا به نشیب؛ **انجام:** فصل الهاء مع النون هن باالضم و هنون بالضم چکیدن اشک و باریدن ... هامن ابر بارنده و همچنین هنون بالفتح و بالکسر ... بریدن و جدای کردن ... فصل الهاء مع الواو هو بضمتین عزم بر خاستن کردن ... هزو بالضم افسوس داشتن ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: ۱۲۶۳]

۶۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۴۹

آغاز: اذهاب بشدن، ازلاف نزدیک آمدن، اکفار کافر کردن، انبات رویانیدن، اماته بمیرانیدن، استحیا زنده کردن و شرم داشتن، امرأ مرد، اخوه؛ **انجام:** باب النون المفتوحة – نعبد می‌پرستیم، نستعین یاری می‌خواهیم، ناس مردم، ... نلویه سر پیچانیدن، نوص گریختن، نعجة میش ماده، نفاذ سیری شدن و روان.

مؤلف در این فرهنگ اغلب واژه‌ها و کلمات قرآنی را به ترتیب حروف تهجی اول کلمات و هر حرف را در سه بخش (مفتوحه، مسکوره، مضمومه) با معانی لغوی هر کدام بیان نموده است. این فرهنگ غیر از مهذب الاسماء و ترجمان القرآن جرجانی و عادل خراسانی است و گویا ترتیب و تلخیصی از ترجمان القرآن جرجانی است. نسخه نیمه الف مکسوره تا اول نون مفتوحه را شامل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ مهر: «محمد طاهر الحسینی ۱۲۷۹» (بیضی)؛ جلد: مقوایی، ۸۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۵/۵سم [ف: ۳۸–۳۶۰]

۶۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۱۹/۳

آغاز: باب حروف الف. افتتاح: آغاز کردن کار، اختتام بپایان بردن کار؛ **انجام:** جهنم: دوزخ، هاویه: جهنم، جریده: نامه نوشتن (؟)

به ترتیب تهجی سپس دو باب و پنج فصل و یک باب است در اسماء؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، ۴۵گ (۳۴–۷۸)، ۱۴ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۳ – ۳۰۱۱]

۶۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۷۵/۲

آغاز: ابتداء و افتتاح و مفاتحت و انشاء آغاز کردن مبتدی آغاز کننده کار؛ **انجام:** مستقر و مقر قرارگاه مستقر و مقر قرار کننده. بی‌کا، بی‌تا؛ چلیپا؛ کاغذ: هندی، ۳گ (۱۴پ–۱۶ر)، ۱۷ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۶ – ۸۸]

۷۰. شیراز؛ هاشمی، نورالدین (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۲

به ترتیب تهجی با عنوان کتاب در هر بابی مانند کتاب الباء باء المفتوحه الباء منزل؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ – ۲۸۶]

۷۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۷۶/۳

آغاز: حمد و ثنای مبدع بی آلت و مخترع بی غرض و علت را و درود فراوان برسید انبیا؛ **انجام:** فصل الیاء یذوقو: چشیدن. یسار: طرف چپ و فراخ دستی یسر: آسان – یبوست: خشک – یغضو:

نگاه دارید چشم - یمین: طرف راست تمت الکتاب بعون الله الملک الوهاب

به تعداد حروف تهجی فصولی ترتیب داده و در هر فصل لغاتی بترتیب حرف اول ضبط کرده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در هر سطر قریب هفت لغت آمده؛ کاغذ: ترمه، جلد: چرمی، ۱۰گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۹۹۴]

۷۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۹۲۷

آغاز: ... در کرانه دو جوبکه هر دو جانب بالان باشند که محمل را بر وی نهند، صلف بالتحریک لاف زدن ... فصل الضاد: ضعف بالفتح و الضم سستی و ناتوانی؛ **انجام:** فصل الهاء: هبا بالمدگرد هوا که از روز پیدا آید در آفتاب، همی هیان روان شدن آب، پراکندن ستور بچراگاه هوای ...

فرهنگ لغات عربی به فارسی، با نثر فارسی قدیم، به ترتیب الفبایی حروف آخر کلمات است که با عناوین «باب الألف، باب ... » آغاز شده. و هر باب دارای ۲۸ فصل فصل به ترتیب حروف اول کلمات می‌باشد؛ خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی، ۲۵۰گ، ۲۳ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [رایانه]

۷۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۹۲۷

آغاز: بسمله. افتتاح و مفاتحت آغاز کردن کارها ختم و اختتام به پایان بردن کارها؛ **انجام:** دولت الارذال آفت الرجال دولت فرومایگان آفت مردان است.

فرهنگ لغات عربی به فارسی است که بدون هیچ ترتیب خاصی گردآوری شده و در آن لغات را همراه با مترادف‌های آنها به فارسی ترجمه کرده است، بعد از آن الفاظ عربی، فارسی الاستعمال و مفرد آنها و بعضی از عبارات عربی که در تحریر و تقریر استعمال می‌شود همراه با ترجمه فارسی آنها را نیز آورده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی؛ جلد: تیماج، ۱۲گ (۱۲۹پ-۱۴۰)، ۲۰-۱۹ سطر (۸/۷×۱۸)، اندازه: ۱۰/۵×۲۲سم [رایانه]

۷۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۱۲/۹

با ترتیب حروف تهجی در آغاز کلمات و تا پایان حرف هاء است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳۰گ (۱۴۵پ-۱۷۴ر)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۹ - ۳۷۱]

۷۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۱۹/۱

فرهنگ عربی به فارسی یا مختصری از قسم کلام عرب و فارسی و ترتیب حروف تهجی (۲۹ حرف) موسوم به الفاظ؛ بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: بغلی [نشریه: ۷ - ۲۶۶]

۷۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۶۵/۱

آغاز: اعتصام اشتباه امتحان انتظام چنگ در زد پوشیده شدن آزمودن بهم پیوستن؛ **انجام:** با قاضی الحاجات یدیم الله دولته یرحم الله ای برآورنده حاجتها دایم داراد خدای دولت او را رحم کناد خدای عبده یا حبیب الفقراء بر بنده خود ای دوست درویشان

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۳۴]

۷۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۳۷/۷۷

آغاز: باب الالف المهموزة، قال صاحب الصحاح ابونصر اسماعیل ... فصل الالف: اجاء کوهی است ... فصل الباء الوحدة التحتانیة: بوء بوء و بأبأت یعنی گفتن و گفتم؛ **انجام:** سقطت الالف بالبقاء التالیین، تمت الکتاب تحریراً فی بلدة نسا علی ید حق نظر مشهور به مفتخر

به ترتیب تهجی حرف آخر واژه‌ها و هر حرف در یک باب و حرف آغاز واژه‌ها در فصل آورده می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۵۱گ (۲۸۸پ-۳۳۸ر)، اندازه: ۱۵/۹×۲۹/۵سم [ف: ۷ - ۲۲۱]

۷۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۸۵-۵۹/۲۰۵

آغاز: ماههای نو اوسط الناس مردمان میانه القاب لقبهای اقدام قدمهای اقدام پیش شدن اجنحه بالها امن ایمنی از مام مهارها

از اواسط «باب الالف» تا اول «باب الواو»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۶ - ۳۰۴۰]

۷۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۴۲/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۵ص (۱۸۱پ-۱۸۵ر)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۷ - ۸۳]

۸۰. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۵۷/۱

آغاز: حمدله ... اما بعد چند کلمه ای است از لغت از الفاظ مشکله که به تفصیل ذکر خواهد شد انشاءالله باب الف الله خدا ایادی کارهای نیکو

در آن واژه‌های عربی به ترتیب حروف اول آنها از الف تا یاء تنظیم شده است و معنای هر واژه در زیر آن تحریر گردیده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳۸گ (۱پ-۳۸پ)، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: - ۱۶۲]

۸۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۲۲/۲

آغاز: بسمله، حمد و سپاس و ثنای بی قیاس حضرت مبدعی را که بی ماونت ادوات و معونت آلات چندین هزار بدایع ممکنات از بسایط و مرکبات به امر قدرت کاف کن در عین عالم تمکن ظهور داد ... این الفاظیست مرتب مستوفا بر نهج حروف تهجی ایراد کرده آمد تا هر مبتدی که به ارادت تمام بر حفظ آن قیام نماید امید است که بغور صناعت عبارت حدقه تقریر قریر یابد و بنور شهامت حذاقت حدیقه تثمیر مثمربیند انشاء الله باب الالف الله و الاه و ایل خدای سزای پرستش، افتتاح و ابتدا آغاز کارها، اختتام و انتهاء پایان هر کاری؛ **انجام:** لات آن که بتو ثقیف می‌پرستیدند باب الیاء.

به ترتیب حرف نخستین کلمات تنها با عنوان باب در هر حرفی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: گالینگور، ۷۰ص (۲۸۷-۳۵۶)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه:

۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۱۵۴]

۸۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۸۴

به ترتیب تهجی و در هر حرفی به شماره حرفهای لغتها از سه حرفی تا پنج حرفی مرتب شده است نمونه: باب الباء مع الالف ب مکسوره عربی است که یکی از حروف سالم است برای معنی می‌آید اول برای تعدیه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۴۷۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۵۷۹]

۸۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۱۴

آغاز: کردن. ثنا ستایش. ثواب پاداش. ثاقب پاینده. نقب سوراخ کردن؛ **انجام:** یشم گوهر سفید. یرحم الله بیامرزاد خدای تعالی او را. یبوست خشک، یسیر آسان. یمن خجستگی، یوسف حرف زده. یموم دریاها. تمت بالخیر و السعاده.

نسخه در آغاز تا حرف «ث» افتادگی دارد؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۱۶ص (۱-۱۶)، ۱۳ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰/۲×۱۶/۵سم [رایانه]

۸۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۴۳۷

آغاز: ابوالضحصاح، کر وابوحیشل، سوسمار. ابوهاشم، سرگین گردان؛ **انجام:** الهیصر سرشکننده صید را الهیصم شیر و مرد قوی و هیصم

فرهنگ‌نامه‌ای است عربی به فارسی به ترتیب حروف تهجی که هر باب مخصوص یکی ازحروف است که اول کلماتی را که با حرکه فتحه شروع می‌شود آورده سپس حروف ضمه دارد و مکسور را ذکر کرده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۱۱۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۵۰]

۸۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۳۷۶/۳

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. باب الالف. استفتاح: طلب فتح نمودن، انجاح: برآوردن حاجت ارتضا: رضا دادن، استنباط: چیزی ازخود بیرون آوردن، استیلا: مستولی شدن؛ **انجام:** یربو: افزون شود و بالا گیرد [...] یسخوا: بخشش کنند، یبلوا: می‌آزمایند

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، مذهب، ۲۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۵۱]

۸۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۳/۱ ـ ج

آغاز: انزا بنون و بزای بر جهانیدن، اغتراب بغین معجمه و برای مهمله غریب شدن و با بیگانگان خویشی کردن؛ **انجام:** و بال ببای موحده سختی و مصیبت و دشخواری

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱گ (۴ر-۱۴پ هامش) [ف: ۱ - ۳۷۰]

۸۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۳/۳ ـ ج

آغاز: بدایت و فاتحت و ابتدا و افتتاح و مفاتت آغاز کردن کار؛ **انجام:** صالح و طالح نیکمرد و بدمرد

برخی گفته اند که شاید بخشی از تحفة الالفاظ باشد که در فهرست فرهنگ‌های منزوی (ص ۲۶۰) شناخته شده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۳گ (۴۲ر-۶۴پ هامش) [ف: ۱ - ۳۷۱]

۸۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۲۴/۲ ـ ج

آغاز: الله خدای سزای پرستش؛ **انجام:** یموم دریاها

این فرهنگ گویا پیش از سده دهم تألیف شده باشد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۹گ (۱۵ر-۴۳پ)؛ [ف: ۱ - ۳۷۱]

۸۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۴۰

آغاز: اباریق: ابریق - ارائک: تخته آراسته - ارائک: ج - اناء: کاسه - آینه: ج - اوانی: ج - ارب: اندام - آرام: ج - ادمه: اندرون پوست؛ **انجام:** باب الیاء - یوم: روز - ایام: ج - یوم یوم: هر روز ... یوم الاربعاء: روز چهارشنبه - یوم الخمیس: روز پنج‌شنبه - یقطین: کدو.

فرهنگ مختصری است به ترتیب حروف تهجی اول واژه‌ها. مؤلف بعد از هر واژه معنی فارسی و سپس جمع آن واژه را ذکر کرده و پس از آن واژه بعدی را یاد می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: میرزا تقی خان معز دیوان بن مرحوم نیر السلطان پیشخدمت همایونی بن نوروز بیک پیشخدمت در ذیقعده ۱۳۱۹؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۸ - ۳۵۰]

۹۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۴۲/۴

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۸ص (۲۰۴پ-۲۲۱پ)، ۱۵ سطر (۱۲×۷/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۷ - ۸۳]

۹۱. تهران؛ سازمان مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۴۹/۴

آغاز: کسیرا که ظلم کند در او چنانکه ... صحاب فیل شد؛ **انجام:** خدا او را هلاک کند که مادرش فقدان و نیستی او را ببیند

فرهنگ لغت عربی به فارسی است که معنی لغات عربی را به فارسی ذکر نموده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۴۸]

۹۲. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۵۷

شامل: ۱. فرهنگ عربی به فارسی، ۲. لغت حروف هجاء، ۳. اسامی صنایع، ۴. فرهنگ الفاظ نادره و اصطلاحات عربی شاهنامه فردوسی، ۵. فرهنگ مصادر، ۶. حساب؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۰۷گ، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: - ۱۶۲]

۹۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۹۰۴

آغاز: بسمله و به نستعین، ا آنف رام بودن، ا انوف جمع؛ **انجام:** ملازمت، مقبول قبول یافته، موهوم ... برده، مقرون پیوسته ...

کتابی است مختصر در لغت شامل غالباً لغات عربی با معانی فارسی و نیز لغات فارسی که کمتر مورد استفاده روزمره قرار می‌گیرند. به نظر می‌رسد نویسنده برای تهیه اثر حاضر به منابع زیادی مراجعه ننموده و به معلومات خود اکتفا کرده است. کمیاب بودن نسخه. نسخه حاضر تا باب المیم را دارد. نظم و ترتیب الفبایی در درون مدخل‌ها وجود ندارد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۵۷گ، ۱۴-۲۰ سطر، اندازه:

۱۵×۲۱/۱سم [رایانه]

۹۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۸۸۷

آغاز: کتاب الالف من الاسماء الالف المفتوحه اش مورده اسان للجدال الاینکحا ال خویشان و بالا و کوراب احدة خویشاوندی و للعاطفه هو؛ **انجام:** س یسر آسانی یسری دست چپ یسروع و اسروع درخت م یمنی دست راست یمن خجستگی و یؤسف و یؤنس یهمران ولایهمران الیاء المکسورة س یسار لغة فی الیسار

کتاب متوسطی است درمعنی لغات عربی که براساس حروف اول و دوم مرتب شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «صراط علی حق نمسکه» (بیضی)؛ جلد: تیماج، ۱۱۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۹۲]

۹۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۲/۲

آغاز: «باب الف آراء فکرها، التیا سختی حادثه بزرگ، ابناء پسران، اغراء برانگیختن و مردم را در هم انداختن»؛ **انجام:** «یعایرج یاسر ظرف و قمار باز و اسم رجل است».

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۸گ (۱۳۳پ-۱۴۰ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۹۲]

۹۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۰۳-عکسی

آغاز: و شکیم گزیدن. «شم» و «شمیم» بوئیدن. «شتم» دشنام دادن. «شیم» شمشیر از نیام برکشیدن و شمشیر در نیام کردن، و این از لغات اضداد است؛ **انجام:** یدع الداع در اصل یدعو بوده است ...

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۶۶۲. به ترتیب حروف تهجی در حرف یکم و حرف واپسین. هر حرف در یک «باب». نخست مصدرها را (بی تفکیک ثلاثی و رباعی) آورده سپس نام‌های نامشتق. برای نشانی: باب العین من المصادر. «عفا» ناپدید شدن و ناپیدا کردن و هلاک شدن. «عبا» باک و فکر داشتن از چیزی و بوی خوش برانگیختن و مهیا ساختن. «عوا» بانگ کردن گرگ و سگ و شغال. «عثی» به ثاء سه نقطه فساد کردن. «عربی» برهنه شدن، «عزی» صبر کردن، جلد ۲، از ش تا ی؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۴۴۴ص (۴۸۵-۹۲۸) [عکسی ف: ۲ - ۲۰۴]

۹۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۷۶۷

آغاز: بسمله. الها: ای پرورنده، نام خداست؛ انبیا: پیغمبران و نبی ها؛ اصفیا: پاکان؛ اولیا: صاحیان؛ ... فصل الف بابا: اصحاب: صاحبان و یاران؛ اذهب: برو؛ اب: پدر؛ **انجام:** فصل الها با یا: هذیا: دروغ. تمت، کتاب لغت تمام شد.

نسخه اصل: کتابخانه ندوة العلماء، لکهنو، هند، شماره ۴۸ (ردیف ۳۰). فرهنگ لغات عربی به فارسی است به ترتیب حرف اول با رعایت حرف آخر، از فصل الالف با الف شرع می‌شود و تا فصل الها با یا موجود است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳۵ص، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۵ - ۲۱۴]

۹۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۸/۲ کر

آغاز: بسمله، الله، خذای، تگری؛ احد، یک، بیر؛ آحاد، جمع، ف؛ اول، نخستین، اولکه؛ اوایل، جمع، ف؛ **انجام:** باب الباء المضمومة، یبوست، خشکی، قوریلق؛ یسر، آسانی، آسانلق، یمن، خجستگی، مبارک لک؛ یوسف، حسرت زده، حسرت لنمش؛ یموم، دریاها، دکیزلر؛ تمت

فرهنگ الفبایی عربی، فارسی است که بر اساس مفتوح و مکسور و مضموم بودن لغت عربی آنها، مانند «باب العین المفتوحة» باب بندی شده است و ترجمه ترکی عثمانی آن نیز در زیر کلمات آن بعداً نوشته شده است. استاد علی نقی منزوی در فرهنگنامه‌های عربی به فارسی (ص ۲۷۷) نگارنده آن را دانشمندی گمنام پیش از قرن ۱۰ دانسته و نسخه‌ای از آن را در کتابخانه دانشکده ادبیات دانشگاه تهران به اختصار گزارش نموده است و گفته که آن در ضمن مجموعه‌ای آمده که بر پشت جلد آن اثر به نام بحرالالفاظ نامیده شده است و همو در همانجا (ص۲۸۰) فرهنگ دیگری را معرفی می‌نماید که افزون بر انطباق با نسخه مورد بحث، حاوی یک دیباچه نیز هست: «سپاس و ستایش بیحد و قیاس مر خدای که عقل و عقلاء در ادراک ذات او ... مختصریست مشتمل بر الفاظ پارسی و تازی با هم و این قسم بر ترتیب حروف هجا نهاده شد و بیست و نه بابست که در هر بابی الفاظ تازی را درمحاورات و مراسلات پارسی ... و هر باب قسمت مفتوح و مضموم و مکسور نموده شد. الله خدا احد یکی اول نخستین اوایل جمع ...» که بایستی با نسخه حاضر یکی باشند، نسخه مذکور در کتابخانه لغت‌نامه دهخدا- تهران به شماره «۹۴» موجود است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۰گ (۳۱پ-۷۰پ)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۴۰/۲ - ۳۳]

← فرهنگ عربی به فارسی ⟵ نصاب

● فرهنگ عربی - ترکی / لغت / ترکی و عربی

farhang-e ʻarabī - torkī

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۲۱/۱

آغاز: باب الف، التاءع: عشقدن بندی، اختری: کندی آج دتدی، ایتیب: کری دندی؛ **انجام:** یتحلل: بغشلری، یختلج: من الخلجان ی، ینحل: نهایت بولری.

فرهنگ عربی ترکی مختصری است که نخست الفاظ عربی را به ترتیب الفبایی آورده، سپس در زیر آن به ترجمه ترکی آن پرداخته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی؛ ۲۵گ (۱پ-۲۵پ)، ۹ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۳۳ - ۲۳۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۴۵۸

آغاز کلمات با عناوین «باب» و انجام کلمات با عناوین «فصل»، کلمات عربی را آورده و زیر هر کلمه ردیف ترکی آن را ذکر می‌کند. و در چند صفحه اول و آخر ترجمه نوشته نشده است؛ خط: نسخ معرب زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۱۸۵گ،

۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۲ - ۴۷]

↩ فرهنگ عربی-فارسی ← مثلثه
↩ فرهنگ عربی-فارسی ← لغت الفاظ

● **فرهنگ عربی، فارسی و ترکی** / لغت / فارسی و ترکی
farhang-e ʻarabī ،fārsī va torkī

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۲۱/۲
آغاز: باب الالف المفتوحة الله: خدای سزای پرستش (دیمقلقه لایق تنگری)، احد: یکی (بر)؛ **انجام:** تشیید ارکان: افراشتن گوشها، تمهید قواعد: گسترانیدن (گوشه لری یجلتمک)»
فرهنگ لغات سه زبانه‌ای به ترتیب الفبائی و حروف مفتوح، مضموم و مکسور است که نخست لغت عربی را آورده سپس معنی فارسی آن را نگاشته و در زیر آنها معنی ترکی آن را آورده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۰؛ مصحح، محشی؛ ۴۴گ (۲۶پ-۶۹پ)، ۹ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۳ - ۲۳۸]

● **فرهنگ عربی و فارسی بفارسی** / لغت / عربی - فارسی
farhang-e ʻarabī va fārsī be-fārsī

خادم، ابراهیم، ق۱۱ قمری
xādem, ebrāhīm (- 17c)
تاریخ تألیف: از ابتدای رمضان ۱۰۸۷ق تا ۷ محرم ۱۰۸۸ق
این کتاب شرح لغات عربی و فارسی است و حرف آخر باب و حرف اول فصل و به ترتیب حرف آخر است. برای خزانه کتب دستور اعظم احمد پاشا ابن محمد پاشا تألیف شده است.

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۳
آغاز: بسمله. الا کلمه ایست از تنبیه و اسب الا گویند و از لفظ اولو صیغه امر است و بالمد بمعنی نعمت و پیرو نیز گویند، ابا بمعنی آفرین و تحسین
خط: نستعلیق، کا: سید احمد بن سید عبدالجلیل، تا: ۱۱۳۴ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۲۳۰گ، ۲۳ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: - ۹۹]

● **فرهنگ عربی و فارسی و هندی** / لغت، شعر / عربی، فارسی، هندی
farhang-e ʻarabī va fārsī va hendī

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۱/۸-ف
نسخه اصل: بادلیان اوزلی ۱۲۰ (۱۹۴۳ و ۲۳۳۸ و ۱۶۲۲ و ۱۳۰۲ و ۱۶۲۱ و ۱۲۹۵). به نظم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تقی شیرازی، تا: ۱۰۰۹ق، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۵۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۰/۲۵-ف
نسخه اصل: پاریس S. P. 125 (بلوشه ۱۵۱)؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۱۰۵۲ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۳۳]

↩ فرهنگ فارسی ← فرهنگ میرزا ابراهیم

● **فرهنگ فارسی** / لغت / فارسی
farhang-e fārsī

شریف نائینی، محمد بن محمد هادی، - ۱۳۰۵ قمری
šarīf-e nāʻīnī, mohammad ebn-e mohammad hādī (- 1888)
فرهنگ لغت فارسی به فارسی است که ازحرف «الف» آغاز تا «هـ» برخی از لغات فارسی را آورده و معنی کرده و در پایان گروهی از کلمات فارسی را سطر به سطر ذکرکرده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۵۱۹/۳
آغاز: سپاس خداوند را ودرود پیمبران وجانشینان او ویژه محمد عربی و وصی وآل پاکانش را وبعد این نوشته مختصری است از زبان پارسی؛ **انجام:** طوطی صحرا سبزه نو عروسان نوروز نهالان نهنگ سنت سرطان سیمین صولجان ماه نو طرف صدای شکستن و ترقیدن ...
الف را دارد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد نائینی، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۲۷گ، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۵۱]

● **فرهنگ فارسی به ترکی** / لغت / ترکی، فارسی
farhang-e fārsī be-torkī

ناشناخته:
۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۳۵/۱
آغاز: خدا، ایزد، یزدان، داد، دادفرمان، دادگر، بردبار، مهربان، بخشاینده، بخشایشگر، کردگار (در زیرنویس این واژه ها، واژه یکم به ترکی در آمده و دیگر واژه‌های مترادف با نشانی «م» برابری را نشان داده است)؛ **انجام:** سیصد نیار، چهارصد نیار، پانصد نیار، ششصد نیار، هشتصد نیار، هزار سپس شماره ها گویا به سیاق قدیم.
ناشناسی از قرن ۸ق به آن سو، که شیوه نگارش: واژه (ج = چ، ک = گ) چنین می‌نمایاند. بی ترتیب ویژه‌ای، بخش‌بندی نشده، در یک سطر واژه‌های مترادف فارسی و یا نزدیک به هم را آورده، و در زیرنویس آن واژه برابر آن به زبان ترکی را، در پایان شماره‌ها از یک تا صد را آورده است. برای نمونه: خدا: تنکری (بی نقطه)؛ روز: کون (گون): ما (ه)، ای (آی) ماه ها: ابلر (آملر)، ستاره: یولدوز، اخترگان: یولدوزلر؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ با شیوه فارسی نویسی کهن (ج = چ، ک =گ) که این شیوه را در واژه‌های ترکی نیز به کار برده است، یادداشت‌هایی از

کسوف آفتاب ۱۰۶۳، ۱۰۱۱ق و تاریخ زمین لرزه ایروان در چاشت چهارشنبه ۵ جمادی الثانی ۱۸۹ (۱۰۸۹؟) قوائیل (گ ۵ر- ؟ پ)؛ اهدایی: دکتر صادق کیا [ف: ۳ - ۲۴۴]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۳۵/۳

آغاز: سپاس بی حد، و ستایش بی عد، مر خدای را که آفریدگار جهان است، و پروردگار جهانیان است، و درود نامعدود به روضه مقدس وجود پاکیزه و پاک به خلعت لولاک، و بر اهل و آل و اتباع او باد. اما بعد، بدانکه این نسخه ای است و انشا (؟) باب القاب مشتمل بر فنون عبارات و صفوف اشارات، از مفرداة و مرکبات (؟) که چون مبتدیان و مجتهدان بر صفایح منیر ضبط نمایند، امید به قو [...] معانی به قواعد سواد خوانی به قدرالحال شروع نماید، و نامش قواعد زبان. و من الله التوفیق؛ **انجام:** فرج ... بی غایت، بی نهایت، بی شمار، بی قرار، فروان، الوف ... مستحق: غایت سر، نهایت سر، حساب سر، فرار سر ...

ناشناسی از قرن ۸ق به آن سو. چنان می‌نماید که یکی از ترک زبانان، عبارت‌های کوتاه فارسی را گرد آورده، و در زیر هر یک واژه، برابر ترکی آن را آورده و چنان می‌نماید که کار خود را «قواعد زبان» نامیده است.برای نمونه: خدا، تنگر: خداوند، ایله لر، صفات ازل ذات صفت لر کند و کنک، اوزی، لم یزل ابد سرمد ذوالجود، زایل اولمز، فموده، صنکره، جوانمرد، واجب الوجود، وارلیق لازم ایله؛ خط: نستعلیق تحریری، بی کا، تا: قرن ۹؛ محشی به ترکی؛ اهدایی: دکتر صادق کیا؛ ۷گ(۶ر-۱۳ر) [ف: ۳ - ۲۴۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۵۱۳

در چند باب؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ با تاریخ ۹۳۷ در پایان؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۹۵گ، ۱۶ سطر (۱۵×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۷ - ۱۵۰]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۲۱/۴

آغاز: شلوار: اج طون، شمر: کجحک کلجک، شمار: صغش ... فصل الصاد، صاغر: صاغرق؛ **انجام:** کوز بالراء الفارسی: چنته یعنی اضما، کواژ: طعنه».

بخشی از فرهنگ فارسی - ترکی است که کلمات فارسی را به ترتیب الفبائی از آخر کلمه آوره و در زیر به ترجمه آن پرداخته است؛ خط: نستعلیق معرب، بی کا، تا: اوایل قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۷۹پ-۸۰پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۳/۵سم [ف: ۳۳ - ۲۴۰]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۶۵

آغاز: بسمله. باب النون فصل الالف آبادان کردن عمارت ایلمک، آختن قلق جکمک و چلمق، آراستن بزمک آراییدن بزمک؛ **انجام:** فصل الیاء یاری یارلق، یگانگی فریدلگ، یکچیدی یرینجه لیک.

خط: نستعلیق، بی کا، تا: رمضان ۹۴۸ق؛ کاغذ: استانبولی، جلد: مقوا، ۶۷گ، ۸ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۳۳۴]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۴۵/۲

آغاز: بسمله، بوصحایف برلطایفک تسو یدینه داعی و باعث و مضمون مکنوننده مدمج و مندرج اولان عوارف معارفک تمهیدینه سبب حادث اول اولدیکه ارباب فضل و اصحاب معرفتدن برجماعتله که میدان فرسک فارسادی ایدی لغت فارسیده آخر کلمیه لاحق اولان؛ **انجام:** بو رساله خیریلی احتشام بولدی ×× حرف آخر تمامی بیانیلی تمام اولدی

مصادر و پسوندهای فارسیست باترجمه و شرح ترکی و استشهاد به اشعار فارسی و مجهول المؤلف است؛ بی کا، تا: ۹۸۶ق؛ جلد: چرمی، ۳۳ص (۲۶۱-۲۲۹)، ۱۷ سطر (۶/۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۹سم [ف: ۱۳ - ۱۱۸]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۱۰/۱

آغاز: القسم الاول فی المصادر. الباب الاول فی الالف المفتوحة آب آوردن (صوکیورمک بر مرض در که آت وفاتر طونا عنه) آب گشادن م آبادان کردن (شنلتمک و معهودا ینمک ...)؛ **انجام:** یون (ایر کیجه سی) یوهه (دولجه طغان) ه یهه م.

به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق ترک، بی کا، تا: ربیع الاول ۱۱۰۷ق؛ کاغذ: استامبولی، جلد: گالینگور، ۱۸ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۶۱]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۸/۱ کر

آغاز: بسمله، نام: آد، نامها: آدلر، خدا: تنگری، ایزد: م، خدیو: م، لریو: م دادر: م، دادور: م ... فصل: سما: گوک، آسمان: م، سپهر: م، چرخ: م؛ **انجام:** زادیم: دوغدوق، ساسیدیم: زدوک، مکیدیم: امدوک، مزیدیم: م، ورزیدیم: پیشه قلدوق، یافتیم: بدولدوق؛ تمت

فرهنگ لغت دوزبانه فارسی به ترکی عثمانی است که در چند «فصل» و «باب» نگارش یافته است. برخی عناوین فصول و باب‌ها چنین است: فصل در انواع رنج‌ها، فصل در الفاظ مشترک، فصل در اسماء بروج، فصل در اسماء سال‌ها، فصل در بیان شمار[ش]، باب فی بیان الالفاظ التی تدل علی معنی المصدر، باب فی بیان الالفاظ التی تدل علی معنی المصدر، باب فی بیان الالفاظ التی تدل علی معنی الماضی، باب فی بیان الالفاظ التی تدل علی معنی المضارع، باب فی بیان الالفاظ التی تدل علی معنی الامر، باب فی بیان الالفاظ التی تدل علی معنی النهی، باب فی بیان الالفاظ التی تدل علی معنی النفی، باب فی بیان الالفاظ التی تدل علی معنی الفاعل، باب فی بیان الالفاظ التی تدل علی معنی المفعول، باب فی بیان الالفاظ التی تدل علی معنی المتکلم وحدة، باب فی بیان الفاظ التی تدل علی معنی المتکلم مع الغیر، باید افزود با اینکه در سرچشمه‌ها (منابع) و فهرست‌های موجود (در دسترس) تفحص نسبتاً زیادی از سوی راقم صورت گرفت، لیکن با این حالت شوربختانه به نسخه دیگر یا آگاهی‌های بیش‌تری از این اثر دسترسی نیافتیم؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالباقی بن ملاقاسم، تا: ۱۱۲۳ق؛ مصحح؛ تملک: نور محمد مدرس در مدرسه ملاحلی با مهر «الفقیر نور محمد ۱۱۵۰» (بیضی)، محمد عزت خمیره جی

باشی زاده با تاریخ ۱۲۲۴ق، ابن الوزیر علی پاشا کار ... با مهر «اسمعیل» (بیضی)، خلیل الشوقی ابن اسمعیل القاضی بقضاء آقسرای در رمضان ۱۲۳۰ق؛ جلد: مقوایی، ۳۰گ (۱پ-۳۰پ)، ۱۴سطر(۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲/۴۰ - ۳۲]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۴۷/۲

آغاز: مقدمه. درت مقصد اوره مرتبه در مقصد اول ادوات فارسیه حقنده، در مقصد ثانی مضمرات و موصولات حقنده، در مقصد ثالث قواعد و اشتقاق حقنده، در مقصد رابع بر از فوائد نفسیه؛ **انجام:** همزه مکسوره انبار. این بار مخففید بو کره بویول و بودفعه.

خط: نستعلیق، کا: محمد بابای خوقندی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: ساغری، ۵۶گ (۱۵۵پ-۲۱۰ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۶سم [ف: ۸ - ۲۲۴]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۱۰/۵

آغاز: بسمله، دانستن: تلملک، شناختن: اکلمق، آموختن: او کرغک، خواندن: اوقومک؛ **انجام:** شش صد هزار و قس علی هذا.

نخست مصادر که نوادر در آن فراوان است سپس جمع مصدر و افعال و الفصل الاول فی ذکر السماوی و الارضی؛ خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: استامبولی، جلد: گالینگور، ۲۲ص، ۱۸ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۶۱]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۳۱

آغاز: لابیدن: یا لوارمق، لاویدن: میلی؛ **انجام:** مستقیم و صایب

دستور زبان و فرهنگ فارسی است به ترکی و شعر ترکی هم دارد. در پایان زیر برخی از کلمات معادل لاتینی هم آمده. در نسخه دو عنوان «باب دوم در ترتیب امثله من المختلفة و المطردة و تغییرات و ابدالات آنها که مشتمل است به نه قسم و پنجاه و دو انواع - باب سوم در ترتیب اسماء موجودات من الاصول و المخترعات که مشتمل است بر بیست فصل و هر فصل بترتیب حروف بر سه حرکات» دیده می‌شود. در باب نخستین هم باید ۱۹ فصلی باشد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۱۱۲گ، ۱۷ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۰۸۰]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۵۹۹/۶-۹/۱۴۹

آغاز: دانستن بلمک ندانستن بلممک دانست بلدی ندانست بلمدی می‌داند بلور نمی‌داند بلمز دانستم بلدم ندانستم بلمدم؛ **انجام:** وتعجب معناسنه دخی کلور محلنده غفلت اولنمیه،تم ای روح باغ لطافتده گل فندانم ×× طوتدی دنیا بوزین بلبللر کبی افغانم / ای قلدی چفیدی بورج بدندن جانم ×× شربتی وصلکه ایله بنم درمانم / اولو رسم هجر له شاهم ×× یازیله بوینکه قانم

مصادر و افعال ماضی ومضارع هم خانواده در زبان فارسی را به صورت نفی و اثبات می‌آورد و در زیر کلمات فارسی ترجمه ترکی آنها را به خط شنگرف آورده مانند: دانستن، ندانستن، دانست، ندانست، می‌داند، نمی‌داند، ... و در پایان دستور زبان فارسی را، به زبان ترکی آورده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۶ - ۳۰۴۲]

● فرهنگ فارسی به روسی / لغت / فارسی

farhang-e fārsī be rūsī

مجموعه تعدادی لغات فارسی که معادل روسی آنها در مقابل آنها ذکر شده و ظاهراً دفتر درسی یکی از دانشجویان بوده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۳۵۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲۰۰گ، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۵۲]

● فرهنگ فارسی به عربی / لغت / فارسی و عربی

farhang-e fārsī be-ʻarabī

ناشناخته:

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۸۵/۳

بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ - ۲۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۸۵/۱

آغاز: باب الالف، الفارسی: آدم پرا و آدم پیرا، نامی از نامهای بازی، آذرفرا و آذرافزا، ظرفی بود میان تهی به هیأت کله آدمی که سوراخ تنگ داشته باشد؛ **انجام:** (ناتمام) روح قدس حامله چون مریم بایست ...

به ترتیب تهجی پایان واژه‌ها و هر حرف در یک باب. در هر باب اول واژه‌های فارسی را آورده سپس واژه‌های عربی را. نسخه در حرف تاء ناتمام می‌ماند (۱پ-۳۵پ)؛ خط: شکسته نستعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۵گ (۱پ-۳۵پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۱سم [ف: ۷ - ۳۹]

← فرهنگ فارسی بفارسی > لغات فرس (نموذجی در)

● فرهنگ فارسی به فارسی / لغت / فارسی

farhang-e fārsī be-fārsī

شمس فخری اصفهانی، شمس الدین محمد بن فخر الدین، ق۸ قمری

šams faxrī esfahānī, šams-od-dīn mohammad ebn-e faxr-od-dīn (- 14c)

مختصر و به ترتیب پایان کلمه‌ها در چند باب بدون ذکر شواهد شعری. احتمالاً از «معیار جمالی» گرفته شده باشد با دگرگونی‌هایی.

[نسخه‌های منزوی، ص ۱۹۵۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۸۹/۸

آغاز: باب حرف الالف، آسا دهان دره باشد و آن از ملالت یا غلبه خواب باشد؛ **انجام:** وشیان جزا و مکافات باشد.

خط: نستعلیق، کا: احمد، تا: ۱۰۱۴ق، جا: جزیره دروست؛ ۱۶گ (۱۲۹پ-۱۴۴پ)، اندازه: ۲۰/۵×۱۳/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۶۹]

● **فرهنگ فارسی به فارسی** / لغت / فارسی

farhang-e fārsī be-fārsī

بسطامی، علی بن طیفور، ق۱۱ قمری

bastāmī, 'alī ebn-e tayfor (- 17c)

پس از «گنجنامه در حل لغات شاهنامه» ساخته و لغات ضروری فارسی را در آن آورده است.

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۶۱/۲ حکمت

آغاز: بسمله. چون زبان پویندگان در حمد حضرت منتن الکن است؛ **انجام:** بلی زن مطرب را

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ جلد: روغنی مذهب، قطع: وزیری [ف: ۲ - ۴۷]

● **فرهنگ فارسی به فارسی** / لغت / فارسی

farhang-e fārsī be-fārsī

کشمیری، شمس الدین محمد

kešmīrī, šams-od-dīn mohammad

شاید از مولانا شمس الدین محمد کشمیری باشد.

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۳۳/۴ ـ ج

آغاز: ناورد بمعنی نبرد و در شرفنامه بمعنی رفتار نیز آمده؛ **انجام:** یتاقی یعنی پاسبانان مثالش خسروانی: بخواب ناز شد با برگ نوشاده ×× زهندوی یتاقی کی کند باده

بی‌کا، بی‌تا؛ پس از این شرح چند لغت مرکب اس تا «نان کور یعنی بخیل» آنگاه نام آهنگهای سی گانه باربد خنیاگر خسرواست: «آرایش خورشید ... نخجیرگانی»؛ ۵گ (۶۷ر-۷۱رهامش)؛ [ف: ۱ - ۳۷۱]

● **فرهنگ فارسی به فارسی** / لغت / فارسی

farhang-e fārsī be-fārsī

لاری، محمد شریف بن صفی قلی

lārī, mohammad šarīf ebn-e safī qolī

نگارنده پس از ذکر نام خود در دیباچه می‌نویسد اگرچه این فرهنگ در برابر فرهنگ‌های مطوله‌ای مانند فرهنگ سروری قطره و دریاست ولی از جهت اختصار فراهم شد. فرهنگی است به ترتیب آغاز واژه‌ها و هر یک حرف در یک باب از الف تا یاء.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۷۱/۶۲

آغاز: لمحرره ... بسمله. ای در تک و پوی تو ز آغاز ... جواهر زواهر حمد و سپاس نثار بارگاه صمدیت قدیمی که بقدرت کامله بنی نوع انسان را ... اما بعد چون آدمیزاد را بعد از اداء فرایض، انیس و رفیقی بهتر از مطالعه و محاوره اشعار نیست؛ **انجام:** یاره: میل طلائی که زنان در دست کنند. یازشقه: علم را گویند. ختم بالخیر.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: میشن، ۳گ (۲۲۲ر-۲۲۴پ)، اندازه: ۲۴/۴×۱۵/۲سم [ف: ۸ - ۹]

● **فرهنگ فارسی به فارسی** / لغت / فارسی

farhang-e fārsī

ناشناخته:

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۶۴

آغاز: (حرف الالف): بسمله «ایزد» خدای بود. «آذین» آرایش بود، «ارجمند» پرمایه و عزیز و مکرم باشد، «اونگ» معلق بود «آزر» آتش بود و دیگر آتش پرست، «آوره» کوشیدن بود «آغاز» «اخگر» اذر ... ارم (گ ۱۴ر-۱۸ر) بسمله «آرسنگ» کارخانه مانی (نقاشی) «اهرمن» «آژنگ» چین روی «آسا» شکل و مانند، «آرمان» پشیمانی «اختر» ستاره. «ارغون» گل آذر گون «ایجو» خورنده. «آغالش» بر یکی دیگر انداختن. «انبویید» پوسیدن؛ **انجام:** «یختی» دختر بود، «یال» دست باشد. «یتر، تیر باشد ... «یکسو» و «یکسون» و «یکون» به معنای یکسان، «یلنجوج» چوب عود، «ینجیدن» خشم کردن. (گ ۱۴ر-۱۸ر). گفتار دوم: این یکی نیز همان ترتیب الفبایی دارد: ارسنگ، اهرمن، روی آسا، آرمان، اختر، ارغون، ایجو، آغالش، انبویید، افراخته، اندوخته، ارغده ... «یل» مبارز، «یاور» یاری دهنده، «یارا» زهره. «یله» کر، «یلدا» شب اول زمستان «یغما» غارت.

دو گفتار کوتاه است، به دنبال «لغت فرس، بخش چهارم معیار جمالی»، هر دو به ترتیب الفبایی است از «الف» تا «یاء» و شیوه هر دو یکی است. گویا یک تن بوده، در تدارک «فرهنگ فارسی به فارسی دیگر». گفتار یکم با سربندهای «حرف الالف، حرف الباء ... » «حرف الیاء» ایزد، آذین، ارجهند، آونگ، آزر، آور، آغاز، اخگر، آزرم، ارم، انوشه، افسانه، آسمانه (سقف خانه بود)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ با شیوه فارسی نویسی کهن (: ک= گ، ج = چ، ک= گ)؛ اهدایی: دکتر صادق کیا [ف: ۳ - ۲۴۴]

۲. تهران؛ سازمان مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۸/۲

آغاز: ادی آوی آهی آبیند ان آ انه انه؛ **انجام:** باب اللام لو نمرح نهاد نیستم نماند

تماماً لغت است و به ترتیب از حروف الف شروع کرده، حروف ب، باب جیم، دال، هاء، واو، زاء، یاء، کاف، میم، نون، لام؛ کا: درویش خلیلی ولی درویش پیر حسین رودباری، تا: ۹۵۴؟ق؛

جلد: تیماج، ۵گ (۱۱۴پ-۱۱۸پ)، ابعاد متن: ۷× ۱۱/۵، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: - ۵]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۲۱۳/۳

آغاز: باب الالف افسر تاج اورنگ تخت و عز و زیبا باشد؛ **انجام:** یا شین بارها بود که از میان درخت ببرند

فرهنگ بسیار مختصری است بترتیب حروف اوایل کلمات؛ خط: نستعلیق، کا: حسین بن قطب الدین وزیری ابوالفتح مشهور به هبة الله، تا: ۹۸۴ق؛ جلد: تیماج، ۱۴گ (۳۷۴پ-۳۸۷پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۹×۲۴/۵سم [ف: ۱۴ - ۱۲]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۶۱

آغاز: بای موحده و سکون الف و نون و ضم با شهری است که کسری بنا کرده و طاق کسری در انجاست؛ **انجام:** و نیز بمعنی در سوراخ نهی باشد

فرهنگ نامه مختصری است برای لغات فارسی به ترتیب حروف از آغاز آنها، با شواهدی از شعر فارسی برای بیشتر لغات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۳۹۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲۱ - ۶۲]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۶۸۸-۲۹/۲۸

آغاز: بسمله بدانکه عرب به جیم وپاوکاف وژای مثل چه وپاو کردن وکژ تنطق ننماید الا نادراً وفارسیان به صادو ضاد وطاؤ ظاء وثاء وحاء وعین وقاف تکلم نکنند مگر به طریق ندرت؛ **انجام:** فصل فی الها یاره دست بر نجن که به عربی سوارش گویند ... یویه بضم ارزو یوزه بضم تنه درخت یزداره قیمه وتخم مرغ که درهم پزند.

فرهنگ فارسی به فارسی است به ترتیب حروف تهجی، اول و در هر واژه به ترتیب حروف آخر واژه در آن اعلام جغرافیایی و برخی اعلام تاریخی نیز توضیح داده شده است. در حاشیه نسخه واژه‌های زیادی اضافه گردیده که مطالب حاشیه تقریباً به اندازه مطالب متن رساله می‌باشد. این فرهنگ مانند مجمع الفرس سروری ولی غیر از آن است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: محمد آقا ولد محمد حسین بیک، ۱۱۰۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۶ - ۳۰۴۴]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۴۴

آغاز: به اتفاق بنای شهری کردند چون به اتمام رسید میان برادران در تسمیه آن مناقشه شد چه هر کدام میخواستند که شهر رامسما بنام خود گردانند بزرگان و عقلای زمان رفع منازعه بدین وجه اند یشدند که شهر را بنام برادری و اهل شهر را به اسم برادر دیگر موسوم سازند لهذا شهر را ری و اهل شهر را رازی گفتند؛ **انجام:** رنگ بوی ترش چهارم لب بود پور فریدون را

ترتیب نسخه: را، زا تا ... یا. فصل الالف از باب با: ابا، اباش ... ابر کوه در آخر: ثو، غو، فو، کو. در آن یاد می‌شود از امیر خسرو، نزاری، سعدی، اسدی، شمس فخری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۴۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۱۵ – ۲۱۳]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۳۳

آغاز: بسمله. حمد له ... و بعد فاقول هذا کتاب فی بیان معانی الالفاظ کما وجدته فی کتاب اللغات و الله تبارک و تعالی اعلم بالصواب. باب الالف فصل [فی الالف] آرا امر آرایندن و آراینده و بمعنی ثانی استعمالش مرکب آید چون سخن آرا و عروس آرا ای سخن آراینده و عروس آراینده؛ **انجام:** فصل الواو یاو گوشه یویو تعجب

فرهنگ فارسی به فارسی است در چند باب به ترتیب تهجی آغاز کلمه هر یکی در چند فصل به ترتیب تهجی پایان آن درست مانند مجمع الفرس سروری، نام کتاب در صفحه عنوان به خط کهنی آمده: «فرهنگ» و به خط تازه‌تری: «دستور اللغه» گویا همان فرهنگ یا نسخه میرزا ابراهیم است. در این کتاب ما از سعدی یاد شده است (۴۴۲ در کلمه ایلخان)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ تملک: محمد محسن حسینی می‌نویسد که من نسخه را در جفغ (۱۰۸۳) بیکتومان خریدم؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۴۶گ، ۱۷ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۱۱ - ۲۱۸۹]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۲۵/۱۶-ف

نسخه اصل: نسخه آقای بنی آدم. به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: رحلی [فیلمها ف: ۲ - ۱۶۲]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۵۲-ف

آغاز: به فا وقاف به وزن پروردن. الفنجیدن به فتح همزه و فا و دال و سکون نون هر دو به معنی کسب کردن باشد، ابیون به بای باشد. اخککند و به فتح همزه و کافین و سکون خا و نون آنچه از مس و چوب و غیرهما سازند و دسته و سری دارد و سنگریزه بسیار در آن تعبیه کنند چون جنبانند صدا دهد و اطفال را بدان مشغول کنند؛ **انجام:** «رهی درنورد» یعنی «بی نام و نشان کن» کذا فی اصطلاح الشعراء. و نیز به معنی «در سوارخ نهی باشد» تمت الاستعارات [تمت الکتاب بعون الملک الوهاب]

به ترتیب حرف نخستین و سپس حرف آخر است و حرف‌های میانین بی ترتیب. شواهد شعری هم دارد. در آن یاد شده است از «نسخه میرزا ابراهیم، نسخه حسین وفائی» شرف نامه، الاختیارات، التحفة، سامی، ادات الفضلاء، نسخه نیازی حجازی، موید الفضلاء، شرح سامی فی الاسامی، نسخه شمس فخری، زفانگویا، لسان الشعراء، نسخه میرزا عینی، اصطلاح الشعراء، نسخه حکیم اسدی، معجم البلدان، در «سی لحن» سی مقامی که باربد پیش پرویز می‌نواخته است بر می‌شمرد از آرایش خورشید تا نخجیرگان (از موید) آنگاه از سی و یک لحن که شیخ نظامی در خسرو و شیرین بر شمرده است یاد می‌کند (مانند فرهنگ میرزا ابراهیم در اینجا). چنین است فهرست آن: [باب الالف] مع الواو، مع الهاء، مع الباء باب الباء التازی مع الالف، مع الباء ... مع الیاء باب الیاء الفارسی مع الالف، مع الباء ... مع الیاء باب التاء مع

الالف، مع الباء، مع الياء باب الجيم التازى مع الالف ... مع الياء باب الجيم مع الالف ... مع الياء پس از حرف ج شعرى مى‌آورد كه در آن هشت حرف عربى كه در فارسى نمى‌آيد به ندرت مى‌آيد ياد شده است سپس چند كلمه مركبى كه حرف حاء در آن هست مى‌آورد و مى‌رسد به باب الخاء مع الالف. باب الياء مع الالف ... مع الياء باب الاستعارات باب الالف آب شناسان كار يعنى قاعده و قانون و زمان، انگشت نيل كنايه از نشان فقر باشد ... (تا مى‌رسد به) باب النون نافه مشك يافت يعنى: آوازه بلند شد و مشهور شد، نان گرد يعنى بخيل؛ خط: نسخ، بى‌كا، تا: قرن ۱۱؛ محشى؛ كاغذ: سپاهانى، جلد: تيماج، ۱۳۹گ، ۱۷ سطر [فيلمها ف: ۲ - ۲۱۱]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۳۶/۱

آغاز: بسمله. و به نستعين الحمدلله الواحد القديم ... اما بعد بيايد دانست كه اين زبان را بپارسى درى و فهلوى خوانند؛ **انجام:** شير گيرنيم مست. وله: ز مستى گر تو با شيران دليرى ×× كه نامش مستى آمد شير گيرى. تمام شد بعون الله و حسن توفيقه.

به روش تهجى در حروف نخستين و نزديك ۶۰۰ لغت دارد و بابى در استعارات. فهرست نام‌هاى شاعرانى گمنام كه شعر آنها در اين فرهنگ گواه آمده است: ابوطاهر و ابوالمثل، ابوالمعانى، ابومنصور، ابويوسف هروى، ابوشعيب، احمد غزالى، اغام، اغاجى، او رمزدى، امينى، بدرالدين فراهى بدرالدين قوامى، بدر فراهنده، بهاءالدين كريمى، جمال عريزى، حميدالدين، خالد وليد، خوارزمى، خفاف، رفيعى، روح الكلام، رشيد اعور، رشيد الدين، شهاب الدين، شمس خلد، شمس الدين، صدر بعير، ظهير الدين برسيوى، على ملك، فخر زركوب، فخرالدين غديرى، فريد سجزى، فخر گرگانى، كريم سپاهانى، كريم الدين، لبيدى؛ بى‌كا، تا: قرن ۱۱؛ كاغذ: سپاهانى، جلد: تيماج، ۲۳ص (۱-۲۳)، سطور چليپا (۹×۲۳)، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۱۴ - ۳۶۹۲]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۸۰/۲

آغاز: بسمله. الحمدلله المعبود والشكر للموجود ... اما بعد بايد دانست كه اين زبان را پارسى خوانند و درى و پهلوى

خط: نسخ، بى‌كا، تا: قرن ۱۱؛ كاغذ: سپاهانى، جلد: مقوا، ۸۱گ (۱پ-۸۱پ هامش)، ۲۷ سطر (۶/۵×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۹ - ۸۷۱]

۱۲. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۳

در آن ياد شده از: لسان الشعرا، تحفه، تاج الاسامى، نسخه ميرزا، شرفنامه، مؤيد [العضلاء] جامع اللغات، سامى، ادات الفضلاء، صيدنه، و از شمس فخرى، ابوحفص سغدى، حسين وفايى، ملا محمد كشميرى ملا شمس گشميرى، ميرزا ابراهيم، ميرزا شاه حسين؛ [پس محتملا فرهنگ سرورى بايد باشد]؛ خط: شكسته نستعليق، بى‌كا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگى: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، قطع: ربعى [نشريه: ۳ - ۲۵]

۱۳. تهران؛ ادبيات؛ شماره نسخه:۳۰۹ حكمت

(القيا، و املا - يام) عنوان‌ها «فصل» است با اعتبار حرف نخستين و سپس حرف آخر؛ خط: نستعليق هندى، بى‌كا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگى: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، قطع: وزيرى [ف: ۲ - ۲۷]

۱۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۲/۲

آغاز: اللهم خلد بلطفك العميم و فضلك العظيم مآثر رفعته و معالم معدلته، و الله مفتح الابواب. مقدمه بدانكه حروف لغت عرب هشت و بيست است و هشت حرف از آن جمله در لغت فرس نيامده الا نادراً و در لغت فرس چهار حرفست كه د ركلام عرب ... باب الالف مع حرف الالف اسا: بدو معنى است يكى دهان دره ... افدستا مركب است از افدوستا كه آن شگفت باشد به زبان پهلوى؛ **انجام:** باب الياء مع حرف الهاء يكسوه بمعنى يكسان باشد. يوسنه، اره درود گران ... باب الياء مع حرف الياء. يارى: چون دو برادر باشند. و به معنى باريك شدن نيز آمده ... باب المستعارات خشك ريش: بهانه بود. خس پوش نفاق بود. دو چهار زدن: يكديگر را پيش آمدن ... مى گشايد يعنى بوى مينازد و از وى لاف مى‌زند. قد تمت تسويد هذه النسخة على يد ... ضعيف ...

در اين فرهنگ حرف آغاز ريشه «باب» و حرف پايان ريشه «فصل» قرار داده شده است. نسخه‌اى از روى اين كتاب به وسيله مرتضوى برازجانى نوشته شده و اكنون در كتابخانه دهخدا موجود است. آقاى عسكر حقوقى در مجله دانشكده ادبيات تهران در شهريور ۱۳۳۸ آن را به عنوان «فرهنگ قطران» شناسانده ولى دليلى بر آن ندارد و خلاف آن به واقع نزديك تر است.تربيت در دانشمندان آذربايجان ص ۳۰۸ گويد فرهنگ قطران تبريزى «تفاسير» نام داشته است؛ خط: نستعليق، بى‌كا، تا: قرن ۱۱، گويا در هند نوشته شده؛ ۱۰۳گ، ۱۷ سطر [ف: ۵ - ۳۷۳]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۸۷/۳

آغاز: آبستنگه: بمعنى جاى نهفتن و طهارتخانه باشد. آلبشخور: به معنى آبخور است كه مرقوم شد. آلبك: با باى مضموم به اصطلاح كيميا گران زيبق را گويند و آبله را و هر چيزى پر آب را؛ **انجام:** هيرمند. لقب گشتاسب معنى آن ... و كيش نيز مانند و گاوآهن. هيكر: اسب كميت ... گويند ... تم على ... [نصف برگ آخر نسخه پاره شده است]

تنظيم شده به ترتيب حروف الفبا هر حرف در يك باب جاى گرفته و بر اساس حرف دوم كلمات هر باب چندين فصل دارد؛ خط: نستعليق، بى‌كا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگى: آغاز و انجام؛ مصحح؛ كاغذ: حنايى، جلد: ساغرى، ۳۹گ (۶۳ر- ۱۰۱ر)، ۳۱ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۱۲/۳×۲۰/۷سم [ف: ۲۹]

۱۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۳۸

آغاز: «التماس» كرواله «ايناس» ايضا كرواله «املتاس» نيز كرواله؛ **انجام:** «غصه» بالضم طعام در گلو مانده و در زفان گويا اندوه «غلبه» به وزن كلبه جانوريست پرنده، كه آن را سبزك و كاسكينه و كلازه، نيز گويند ...

ناشناخته. از کارهای ساخته هند، قرن ۱۱ق به این سو. به ترتیب الفبایی، آغاز واژه‌ها را پایه قرار داده، سپس حرف پایانی را، نخست واژه‌های عربی را با نشان «ع» آورده، سپس فارسی‌ها را با نشان «ف» در آن گاهی از سروده‌ها نیز گواه آورده است و از «فرهنگ شمسی» «ادات» [الفضلا، دهاروال، ۸۳۲ق]، «شرف نامه» [منیری، سال‌های ۸۶۲–۸۷۹ق]، «مؤید» [الفضلاء، محمدلاد، پیرامون ۹۲۵ق]، «ریاض الادویه» [یوسفی، ۹۴۶ق]، «مدار الافاضل» [فیض دکنی، ۱۰۰۱ق] بهره گرفته است. برای نشانی: باب السین مع الالف «سنا» به فتح روشنی فزونتر از نور، و نام گیاهی در موبد است. و نام چوبی که از آن مسواک سازند: «سما» آسمان و باران و پشت اسب، «سقمونیا» به فتح، صمغ درختی است که آن را زقوم گویند و به ضم سین [...] چپال کوته و گیاه ترش ... «سلوا»، «سویدا» ... «سیما» ... «سنا» ... «سروا»؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۴۸۵گ، ۲۳ سطر (۱۰×۲۱/۵)، اندازه: ۱۷×۲۶/۲سم [ف: ۳ – ۲۴۳]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۸۹/۱۰

آغاز: ارسنک کارخانه مانی، اهرمن دیو؛ **انجام:** یله کرد، یلدا شب اول.

به ترتیب حروف آغاز کلمه ها در چند باب و بسیار مختصر؛ خط: نستعلیق، کا: احمد، تا: ۱۰۱۴ق، جا: جزیره دروست؛ جلد: مقوایی،۱گ(۱۴۸ر–۱۴۸پ)،اندازه:۱۳/۵×۲۰/۵سم[ف:۲۲ – ۱۷۰]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۸۹/۹

آغاز: باب الالف، ایزد خدای بود، آذین آرایش بود؛ **انجام:** یال دست باشد، یتر تیر باشد.

بسیار مختصر به ترتیب حروف آغاز کلمه ها؛ خط: نستعلیق، کا: احمد، تا: ۱۰۱۴ق، جا: جزیره دروست؛ جلد: مقوایی، ۴گ (۱۴۴پ–۱۴۷پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۲ – ۱۶۹]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۹۹

آغاز: بفتح سین و باء فارسی باشد امیر معزی گوید بیت: چنان شد سوخته در لف چنان شد کوفته در صف ××که خفتانش همه خون گشت و سندانش سپندانا. سپردن بفتح سین ... پایمال کردن باشد؛ **انجام:** ما یون بضم یا خیر باشد شمس فخری گوید بلفظ همواره تا بود یکسان هماره.

فرهنگ فارسی به فارسی است به ترتیب تهجی حرف آغاز و انجام کلمه با گواه آوردن شعرهای فارسی شمس فخری و ازرقی و فردوسی و اسحاق اطعمه و کمال اسمعیل و عسجدی و خلاق المعانی و در آن نسخه وفائی و تحفه یاد شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۹۷گ، ۱۰ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف:۱۴–۳۸۳۸]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۰۴

بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱ [د.ث. مجلس]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۸

آغاز: باب الف، آسا دهان دره باشد و آن از ملامت و یا باشد از غلبه خواب آید؛ **انجام:** و شبان جزا و مکافات باشد.

فرهنگ بسیار مختصری است به ترتیب حروف تهجی دارای واژه‌های فارسی که گاهی به ابیاتی نیز استشهاد می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ رمضان ۱۰۳۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۳ – ۲۴۵]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۵۹۱

آغاز: خاك چشم الاصیص لرزه و الاصیص آب جامعه شك و نیم ... تاریك ابرو و الاوقص؛ **انجام:** از فلان فقاع می‌گشاید یعنی بوی می‌نازد و از وی می‌لافد پهلو کردن احتراز کردن آهو عیب کردن خاتمه موذون و تاریخ شکر این نامه نامی سواد مومن از امداد حق اتمام بامداد ... تا باید باقی و مشهود باد زنظر بی بصران دور باد

خط: نستعلیق، کا: محمدحسین بیخودی گنابادی، تا: ۱۰۳۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، [رایانه]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۴۶

آغاز: فصل در بعضی عبارات متعارفه. تفأل: فال زدن. شمایل: خویهای نیک. ممکن: بودنی مستحیل. و محال: نابودنی ... فصل فی المرکبات. حیص و بیص: تنگی و سختی. هیاط و میاط: آمد شد؛ **انجام:** سوام: حشرات زهردار. جابلقا: مشرق ارواح می‌نامند بخش کوتاهی از یک لغت نامه است؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: خلیل ذوالقدر، تا: ۱۰۵۴ق، جا: احمد آباد گجرات؛ مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۲گ (۲۷۰پ–۲۷۱پ)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱ – ۴۴۲]

۲۴. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۲۲/۴

آغاز: ایلیا سه معنی دارد؛ **انجام:** ستاغ در نسخه وفایی عقیم باشد خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۴ محرم ۱۰۶۲ق؛ جلد: گالینگور، قطع: وزیری [نشریه: ۳ – ۴۵]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۷۱/۱

آغاز: اما اگر صفت مقدم باشد آن صفت ساکن باشد همجو اسب کبود و کبود اسب و اگر ... که با ابجد مشهور است اینطور است ... فصل الف فارسی بمعنی قرب؛ **انجام:** فصل مع النون. یاختن قصد کردن و بیرون کشیدن تیغ و غیره. تمت الکتاب بعون الله الملك الوهاب در یوم السبت (۳ع ۱۷۷/۲) تویت ئیل.

فرهنگ فارسی به فارسی است با عنوان‌های «باب» و «فصل» به ترتیب حرف آغاز واژه‌ها در باب و حرف انجام در فصل‌ها. گویا پیش از فرهنگ دستور زبان فارسی بوده که در نسخه ما کمی از آن بجا مانده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ ربیع الثانی ۱۷۷ (= ۱۰۷۷)؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «یا امام زین العابدین»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۸۸ص (۱–۸۸)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱۳ – ۵۳]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۶۱۰/۴

آغاز: بباید دانست که این زبان پارسی خوانند و دری و پهلوی ...

باب الالف، افسر تاج، اورنگ تخت و عز؛ **انجام:** پاره کار شوخ.
در این فرهنگ که به ترتیب حروف آغاز کلمات در چند باب تنظیم شده، الفاظ فارسی به فارسی گزارش می‌شود؛ کا: محمد یوسف بن آدم بیک، تا: ۱۱۰۰ق، جا: مرو شاهجان؛ جلد: تیماج، ۴گ (۸۶پ-۸۹ر)، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۲۲ - ۱۸۶]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۶۱۰/۶

آغاز: ایلیا سه معنی دارد اول نام حضرت امیرالمؤمنین دوم نام بیت المقدس سوم نام یکی از پیغمبران بنی اسرائیل؛ **انجام:** ستاغ در نسخه وفائی عقیم باشد.
به ترتیب آغاز کلمات و واژه‌ها؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد یوسف بن آدم بیک، تا: ۱۱۰۰ق، جا: مرو شاهجان؛ جلد: تیماج، ۱۲گ (۹۶ر-۱۰۷ر)، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۲۲ - ۱۸۶]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۶۰۰

آغاز: بس افکندن و نزدیک آمدن و راه تاریک شدن و امیدوار گردانیدن؛ **انجام:** فصل الواو مینلو بفتحین بنون ...
فرهنگی است مختصر برای الفاظ و واژه‌های عربی و فارسی در چند باب به ترتیب آغاز کلمات مشتمل بر فصول برای حروف پایان آنها، و الفاظ فارسی با حرف «ف» و عربی با حرف «ع» به شنگرف روی کلمه مشخص شده؛ خط: نستعلیق و لغات نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ جلد: مقوایی، ۱۱۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۲ - ۱۷۶]

۲۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۳۹۲

آغاز: اولین فصل موجود: فصل سیوم در حرف - تا - چهار لغتست. تاراج غارت باشد؛ **انجام:** یک بسی یعنی یکبارکی. بوشکور گفته: بیت: بجنگ مکن جاودان یک بسی + بدین آرزو چون منم خود رسی. تمت الرساله بتوفیق الله تعالی.
(تألیف قرن دهم هجری به بعد) نسخه‌ای است بی آغاز که نام اصلی آن به دست نیامد، پایان ریشه را «باب» و حرف نخست را فصل قرار داده و در هر فصل و باب، کل عدد لغات را نشان داده است، و اغلب برای شاهد، یک بیت شعر از نظامی، سعدی، انوری، لبیبی، دقیقی، شمس فخری، خسروانی، ادیب صابر، عسجدی، ابوشکور، منجیک، فردوسی، رودکی، خاقانی، جامی، مولانا محمد کشمیری، محمد بن هندوشاه، خواجه غیاث الدین محمد رشید، حافظ، ابو نصر فراهی، ظهیر فاریابی، فرخی، بهرامی، فرید الدین احول، امیر حسن دهلوی، ناصر خسرو، غواص ... و ابیاتی از خود نیز آورده است. برای نمونه: باب بیست و پنجم در حرف یا - بیست و چهار فصل است فصل اول در حرف همزه نُه لغت است آی به معنی بیای کمال اسماعیل گفته بیت: اساس مصلحت روزگار باشد و آی ... موجودی نسخه از فصل دوم از باب چهارم را تا آخر که باب ۲۵ می‌باشد دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۹۷۸]

۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۰۳۰

آغاز: اعانت یاری کردن استجابت مستجاب شدن؛ **انجام:** معاشر هم مشرب مقلد تقلید کننده
چند برگ از یک واژه‌نامه فارسی به فارسی بر حسب حروف الفباء از حروف «الف» شروع شده تا حرف «م» لغات و معانی آنها در داخل خانه‌هایی به صورت جدول نوشته شده است ادامه فرهنگ و معانی لغات در حاشیه آمده است؛ خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: بخارایی، ۱۷گ، ۱۵سطر شش ستونی، اندازه: ۱۶×۳۴سم [رایانه]

۳۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۳۳۶

آغاز: ... کوه ... غوغا، با اول مفتوح دو معنی دارد، اول معروف است، دوم جمعیت باشد؛ **انجام:** در آب خیسانیدن چیزی و نرم کردن ...
ناشناخته. به ترتیب الفبایی. حرف آغاز واژه ها در باب و حرف انجام در فصل جای داده شده است. دارنده نسخه آن را لسان الشعراء شناسایی کرده است، ولی این درست نیست. از نام مؤلف و سال تألیف و چگونگی تنظیم لسان الشعراء آگاهیی در دست نیست، جز آنکه در ادات الفضلاء (نوشته در ۸۲۲ق) و فرهنگ جهانگیری (نوشته در ۱۰۰۵-۱۰۱۷ق) از آن نام برده شده است. پس آن کتاب پیش از ۸۲۲ق نوشته شده و تا آغاز قرن ۱۱ق در دسترس بوده است، ولی در واژه «سومنات» از نسخه در دست ما از اکبر شاه (۹۶۳-۱۰۱۴ق) به گونه درگذشته یاد می‌کند. به دستور زبان نپرداخته، گواه از سروده‌های متقدمانی چون امیر خسرو، نظامی، اوحدی و انوری آورده است. فرهنگ‌نامه‌ای کهن است، ولی ویژگیهایی که بتوان آن را لسان الشعراء نامید، ندارد. برای نشانی: باب السین، فصل الالف، سیمیا، علمی و طلسمی که از آن انتقال روح در بدن دیگری شود و به معنی مطلق طلسم نیز آمده، امیر خسرو راست: آن چه نیرنگ و سیمیا کاری است / یا رب، این خواب یا به بیداری است. سقا، بالکسر مشک و بالفتح آب دادن، سودا، میانه دل و به معنی سیاه و پارسیان او را در محل تجارت و خیال مایه خلل دماغ استعمال کرده اند و به معنی اندیشه و حرارت و شورندگی و خلط سیاه از اخلاط اربعه ... (برگ ۷۹پ)؛ خط: نستعلیق تحریری مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن‌های ۱۱-۱۲ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: چرم ، ۲۰۱گ، ۱۱-۱۷سطر (۱۱/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۲۱×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۱۸۷]

۳۲. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۱

از یکی نواده‌های سید نعمة الله جزایری مؤلف زهرالربیع که بهند رفته و انگلیسی هم میدانسته است. این رساله پس از نادر ساخته شده و در کلمه «سنگ آهن ربا» از «کلمبس» فرنگی که چهارصد سال پیش از مؤلف بوده است یاد گردید همچنین از شرح نخبه محسنیه عموی خود او سید عبدالله، نسخه از «ثور» است تا «کافح»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۲۵]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۶/۴

آغاز: طسأ: ناگواره شدن طعام و تخمه پیدا کردن. طوا: گرسنه. طغیا: گاو وحشی. طلا: گردنها یعنی اعناق؛ **انجام:** انجاز: راست کردن وعده. اعواز: درویش محتاج. احتفاز: بر سر پای نشستن.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۹ص (۴۱-۴۹)، اندازه: ۱۸/۲×۲۹/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۳۱]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۵۳/۷۶

آغاز: رساله لغت. بسمله و به نستعین. الحمدالله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمئ سید المرسلین و آله و اولاده اجمعین. اما بعد بدان که این رساله‌ای است در بیان لغت و مشهور به الفاظ که طالبان را به کار آید ... باب الاف. امن: ایمنی امان؛ **انجام:** یسر: آسان و اندک. یقین: دانستن ... یبوست: خشکی. یوم: روز. یوم السبت: شنبه.
حروف حاء و خاء و دال و ذال و راء در جای خود نوشته نشده ولی در پایان رساله استدراک شده‌اند؛ خط: نستعلیق، کا: جعفر بن محمد بدیع، تا: ۱۱۰۹ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: تیماج مذهب، ۳گ (۳۰۳ر-۳۰۵ر) [ف: ۲۹/۱ - ۱۴۳]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۸۹/۲

آغاز: آخشیج بدو الف و اخشیج چون تدریج؛ **انجام:** یاده چون ساده قوه حافظه را گویند.
فرهنگی مختصر است به ترتیب حروف الفبای فارسی که نویسنده آن را برای لغات به کار رفته در کتاب فیض نامه ساخته. واژه‌های دساتیری و بر ساخته آذر کیوان و مریدانش مانند سمراد و ستاد و غیره در آن دیده می‌شود؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن، ۵ص (۹۰-۹۴)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۴۰]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۸۸۴

آغاز: کسی و آن گه به جهانی کسی رود به طفیلی، بلخم با فتح یکم و سیوم فلاخن که بدان سنگ اندازند و نوعی از منجنیق.آغاز باب السین: فصل السین فی الالف. سابه معنی ... و جراح که آن را گزند تیر گویند. ساسا: کلمه ای است که عرب چون خر را برای آب طلبند بدین لفظ طلبند. سایباء: آن پوست که بچه در آن جا بود و افزونی مال وگوسفندان؛ **انجام:** نشاندن ماکیان برای بچه کشاندن و بیضه دادن. ماکیان در چه انداختن کنایت از متفرقه حین جمعیت است.
فرهنگ کوتاه فارسی به فارسی که لغات نخست بر اساس حرف اول و پس از آن حرف آخر کلمات مرتب شده‌اند، موجودی نسخه از فصل میم باب باء تا فصل نون از باب میم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج مذهب، ۷۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۶۳]

۳۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲۵۱/۱-۱۲/۱۴۱

آغاز: نمج نم باشد سنج وشنج نقبی باشد که در زمین کنده باشد چون خانه نرفنج راه باریک و دشوار باشد؛ **انجام:** سها ستاره‌ای است سکینه آهستگی سنق لاق سلاله برگزیده سلیم القلب صحیح دل سمت نام یافت سورة زوال. تم
فرهنگ مختصر فارسی به فارسی که در نسخه بخشی از آن موجود است این فرهنگ به ترتیب حروف آخر واژه‌ها تنظیم گردیده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور، ۲۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۴۴]

۳۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲۵۱/۲-۱۲/۱۴۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین اما بعد بدان اسعدک الله فی الدارین که این کتاب در الفاظ مختصر و چاره نیست؛ **انجام:** باب ها: هادی راه نماینده هدایت راه نمودن هوب مژه چشم
فرهنگ فارسی به فارسی است به ترتیب حروف معجم، که برای یادگیری منشیان و نویسندگان مکاتبات فراهم شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور، ۱۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۴۳]

۳۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۷۰/۱-۱۶/۸۰

آغاز: آستین برزد یعنی مستعد کاری شد. ابرو برزند وابروزند یعنی رضا داد و اشارت کرد. اسب و فرزین نهد یعنی به طرح اسب و فرزین به بازی نیاورد؛ **انجام:** هولک به لام وزن کوچک آبله باشد که به عربی جدری گویند و هلاکت را نیز گویند و هلاکت نیز گویند وبه معنی مؤید نیز آمده. هنجمک به کسرها و سکون نون و فتح جیم همان برغ است که در باب گذشت
فرهنگی است متوسط در ترجمه و توضیح واژه‌های فارسی به ترتیب حروف الفبای فارسی است؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۸۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۶ - ۳۰۴۳]

۴۰. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۳۲۳

آغاز: طمع سوی به سوی دوم کف شیر و کف شیره و کف آب و امثال آن بود و آنرا کفک نیز گویند؛ **انجام:** دوم شهر را گویند حکیم فردوسی فرموده: یکی لشکر آمد ز پهلو به دشت ×× که از گرد ایشان هوا تیره گشت
مشتمل بر فصولی و به ترتیب حروف آغاز کلمات با آوردن اشعاری مناسب در بسیاری از کلمات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲و ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۰۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۴۱]

۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۹۶/۴

در چند جلوه و از استعارات و کنایات آغاز می‌شود با عنوان جلوه؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج، ۱۵۴گ (۲۸ر-۱۸۱پ)، ۱۴سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۶- ۷۰۴]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۷۹۶/۱۶

آغاز: بعضی لغت غیر متعارفه، یلی زدن کنایه از فریاد زدن وقت خوش حالی، یکسون و یکسونه به معنی یک سال و برابر و به معنی همیشه و بر دوام نیز آمده؛ **انجام:** نوای خسروانه و نوای

خسروانی نوعی از نوا که باربد سر بسر مدح خسرو را می‌خواند ... و این قسم نوا و اغانی را خسروانی گویند.
ترتیبی ندارد، دستور زبان هم در میانه هست با عنوان‌های «فائده»؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج، ۲۰گ (۳۷۶ر–۳۹۵پ)، ۱۴ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۶ – ۷۰۵]

۴۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۷

آغاز: بدانکه عرب بجیم و پا و کاف و ژامثل و پا و گردن و کژ تنطق ننمایند الا نادراً؛ **انجام:** فصل الیاء یزد ارج قیمه و تخم مرغ که در هم پزند و خورند و الله اعلم.
در این فرهنگ حرف اول باب و حرف آخر فصل قرار داده شده است.از حرف تاء است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، با سرلوح؛ تملک: اعتضادالسلطنه؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷؛ جلد: روغنی مذهب، ۱۳۲گ [ف: ۵ – ۳۷۳]

۴۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۱۵۵/۴-۲۶/۳۵

آغاز: رضا خوشنودی، جزا پاداش، استسقا سوخته تشنگی وطالب آب، استقصا نهایت، مهیا طیار؛ **انجام:** مشتری خونبار کروبی فرشهای نزدیک بختی شترمست مستولی غالب منقضی شکسته شدن سپری اخر فتوی والله اعلم بالصواب
فرهنگ کوتاهی است به ترتیب حرف آخر واژه‌ها از الف تا یاء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، سوخت مذهب، ۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۶ – ۳۰۴۳]

۴۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۸۰۷/۱

آغاز: خویها و هم بیم، اوهام: و همها ... ضیاء: روشنی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۰ق؛ ۲۶گ (۱ر–۲۶ر)، ۱۴ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۵ – ۳۷۴]

۴۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۱۵/۲

آغاز: در بیان لغات فارسی و عربی و کنایات سنگلاخ الاف:آب آتش رنگ کنایه است از شراب؛ **انجام:** مسموم زهر ناک و زهر داده شده
که برای سنگلاخ میرزا مهدی خان استر آبادی (مجلس۹۹/۳) ساخته شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ (۹ر–۲۲پ)، ۱۹ سطر (۲۱×۲۴)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱۰ – ۱۷۷۰]

۴۷. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۶۰

آغاز: آفند بوزن آکند جنگ و خصومت باشد؛ **انجام:** و نیز بمعنی در سوراخ نهی باشد.
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد صادق بن سید صابر موسوی، تا: یک‌شنبه ۱۵ جمادی الاول ۱۲۶۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مذهب؛ قطع: ربعی [نشریه: ۳ – ۲۵]

۴۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۲۴/۹

آغاز: حمدله. صلات. اما بعد، بر ارباب اللباب مقرر است که بعد از لغت عرب هیچ زبانی با عذوبت تر و لطیف تر از فارسی نیست و سبب تسمیه به فارسی و دری و پهلوی آن است که چون سلطنت؛ **انجام:** پهلو کردن، یعنی احتراز کردن.
ناشناخته، که نام خود را در دیباچه نیاورده است. و آغاز می کند به افسانه جمشید چهارمین پادشاه از بشر، که مجلسی بر پا ساخته، که شاهان جهان و از انس و جن در آن کمر به خدمت بسته بودند، و هر صنف زبان یکدیگر نمی‌دانستند، و در آنجا این زبان شیرین را برگزیده نام آن پهلوی و فارسی و دری نهادند. سپس واژه نامه ای کوتاه به ترتیب الفبایی. هر حرف در یک «باب». و در پایان یک «باب» در استعارات است؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ ۶گ (۳۷ر–۴۲ر) [ف: ۲ – ۱۸۵]

۴۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۰۴/۴

آغاز: و اذبچ. جایی باشد که انگور رسته باشد. و رسح. اسمانه (؟) خانه باشد. بسج. ساز کارها باشد؛ **انجام:** شاه مرصع دهدا همیشر به مردم ×× صد کمر خسروی و تاج کیانی تمام شد کتاب منتخب الدرج ... الی یوم کونهم شفیعا للعصات فی صفحة العرصات.
به ترتیب الفبایی از پایان واژه‌ها هر حرف در یک «باب». نسخه از حرف چ (اذبچ) را دارد تا حرف یا (شبانی). در پایان آمده: «تمام شد کتاب منتخب الدرج به حذف الامثال الواقعة ضمن الاشعار»؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: ۲ محرم۱۲۹۰ق؛ در ص. ع. به خامه دیگر «فرهنگ شمس فرخی» آمده. شاید منظورش «معیار جمالی» شمس فخری، بخش واژه‌نامه‌اش باشد؛ ۲۶گ (۸۰پ–۱۰۵پ) [ف: ۲ – ۱۸۵]

۵۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۱

تازه است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [نشریه: ۱۱ – ۹۰۹]

۵۱. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۹۹/۲

آغاز: حرف الف ابتدا آغاز و فلخ؛ **انجام:** یاقوت سرخ بهرمان
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا، قطع: خشتی [نشریه: ۳ – ۴۴]

۵۲. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۹۰

کتاب تازه نویس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، قطع: رحلی [نشریه: ۳ – ۲۶]

۵۳. تهران؛ موزه ملی ایران؛ شماره نسخه:۱۱

آغاز: الف – حرف اول حروف تهجی و بحساب ابجد یک؛ **انجام:** سیاه نامه ف مثل سیاه کار
جدید التألیف و مجهول المؤلف، تا حرف سین؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۳ – ۱۲۲]

۵۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۸۰۲

آغاز: از برای دوام این اقبال ×× بارکن از سرم بلای عظیم / سراگر بر من گران باشد ز سروا می‌کنم ×× درد دندان هر که نتواندکشد دندان کشد؛ **انجام:** گسسته مهار: مطلق العنان وخودسر:غضب ستیزه گر وعقلِ مهربان درخواب ×× شتر گسسته مهاراست وساربان درخواب
معنای کنایی واژه‌ها و جملاتی راکه دراشعار فارسی به کار رفته

است نوشته است الف تا کاف را در بردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۱۱۲گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۵۱]

۵۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۷۵۳

آغاز: بوده هر چه درعلم حکمت است مهارتی وجه تمام ترداشته واسطرلاب را به حسن تدبیر راستکرده فاما روایت یکم درغایت صحت است؛ **انجام:** هم عنان یعنی همراه وبرابر وبه معنی هم سرنیز گفته اند همکنان بالفتح با کاف فارسی همه کسان همنشین یعنی با کسی که یک جانشسته باشند همیدون بایا فارسی هم اکنون

فرهنگ فارسی به فارسی است بر اساس حرف آخر کلمات که آمیخته به اشعاری می‌باشد و از «لسان الشعراء» و «تبیان اللغات» و شیخ سعدی و امیر شهاب الدین حکیم کرمانی و شیخ واحدی نقل می کند؛خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۲۶۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۵۲]

۵۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۰۵۹-۵۹/۲۷۹

آغاز: آبزن ظرفی صولانی از مس و آهن مثال آن به مقدار قامت آدمی که اطبا آنرا گاهی به آب گرم پر کنند

فرهنگ مختصر فارسی به فارسی است به ترتیب الفبایی حروف اول واژه‌ها در روی جلد نسخه (که مقوایی است) نام کتاب «حل اللغات» نوشته شده است. از حرف «آ» تا حرف «فاء»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۶۳گ، ۱۲-۱۳ سطر، اندازه: ۶×۱۴سم [ف: ۶ - ۳۰۴۴]

۵۷. تهران؛ سازمان مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۸۸

آغاز: یاب به معنی نابود است اینجا؛ **انجام:** یح مخفف لایح که آشکار است

فرهنگ لغت است که واژه‌ها را به ترتیب حروف الفبا و به صورت مبوب آورده و در زیر معنی آنها را بیان نموده است؛ خط: شکسته نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، مصحح؛ ۱۸۴گ، ابعاد متن: ۹×۱۶/۵ [ف: - ۸۲]

۵۸. تهران؛ سازمان مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۲۳/۱

آغاز: جمره بنابر مشهود بخاریست که در ... زمستان از زمین برآید و به اصطلاح تازیان حدوث آن؛ **انجام:** در پاکشان شرابخواران منهیان اعلام کنندگان بابل چه هاروت

واژه نامه فارسی به فارسی است؛ خط: شکسته نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج مذهب، ۳۶گ (۱پ-۳۶ر)، ۱۶سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۱۶]

۵۹. تهران؛ سازمان مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۲۳/۲

آغاز: اول نخستین اوایل جمع احوال لوچ آخر پسین آخر دیگه البته؛ **انجام:** برج آفتاب یکره کراهیت داشته یحمل کرم کرده یوسف حسرت زده تمت الکتاب بعون الملک الوهاب

لغت و واژه نامه فارسی به فارسی است؛ خط: شکسته نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مذهب، ۴۸گ (۳۶پ-۸۳ر)، ۱۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: - ۱۱۶]

۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۸۵/۲

آغاز: فراید- (در یکتا)، مصباح (روشنی چراغ)؛ **انجام:** جسمان (تن)، ارتقا (بلندی)، حرافی (سرمها)، قوادم (قدمها)

پاره‌ای از لغات منشیانه که منشیان به کار می‌برند (و بیشتر تازی است) گردآوری و ترجمه شده است. نام نویسنده در نسخه یاد نشده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ با اشکال هندسی؛ کاغذ: فرنگی سمرقندی، جلد: تیماج، ۴ص (۶۸-۷۱)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۹۰۹]

۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۵۶۵

آغاز: (اغسار) زمین نمناک (اغبر) خاک (اغفر) پوشانیده (افتقار) جمع فقر است ... فصل الباء مع الف (با حورا) چند روز است که آفتاب به غایت گرم می‌شود (بادپیما) بی فایده؛ **انجام:** (نسل ادهم) شرابی که از انگور سیاه گیرند(نعمت تو جذر اصم) یعنی ای خداوند

فرهنگ لغت فارسی به فارسی است به ترتیب الفبایی و هر حرف در یک فصل و هرت فصل مرتب شده بر حروف آخر کلمات از حرف الف آخره را تا نون آخره میم را شامل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج، ۱۵۲گ، ۱۱سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۷ - ۵۹]

۶۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۰۱/۲-ف

با عنوان تفاسیر قطران؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰۳گ [فیلمها ف: ۱ - ۶۴۹]

۶۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۳۸

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۶۲گ، اندازه: ۱۴/۲×۲۶/۴سم [رایانه]

۶۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۱۴

آغاز: الحمدلله الواحد القدیم و الصلوة علی رسوله الکریم اما بعد بباید دانست که این زبانرا بپا بپارسی دری و فهلوی خوانند اما عرض آنست که چون نوبت جهانداری بجمشید؛ **انجام:** از عبار لشکر و آواز کوس او مقیم چشم جوزا کور باشد گوش کیوان کر بود کنشت کلییا خاقانی راست.

فرهنگ مختصر فارسی به فارسی به ترتیب تهجی حرف اول کلمه (و حرف آخر تنها در الف) با شواهد شعری از شعرای مشهور و گمنام است. مؤلف در مقدمه، شکل گیری زبان فارسی را چنین تصویر می‌کند: «چون نوبت جهانداری بجمشید طهمورث بن هوشنگ بن کیومرث رسید ... هر بامداد پهلوانان لشکر و امرای آفاق از اقالیم مختلف بر در بارکاه او جمع می‌شدند و هر صنف زبان صنف دیگر نمی‌دانستند و بحکم کثرت ملاقات بمجاورت حاجت می‌افتاد لاجرم باتفاق اصناف این زبان ملیح ... وضع افتاد پس بحکم آنکه پهلوانان در فارس بر در جمشید این زبان تبرک کردند او را فهلوی و فارسی و دری خواندند و از حروف مقطعات نه حرفست که در این زبان نیست ... ثا و حا و صاد و ضاد و طا و ظا و عین و قاف «در این کتاب بیشتر از شعرای قرون چهارم تا هفتم شواهدی گرد آمده. نسخه

در حاشیه و بین سطور تصحیح شده و نسخه بدل و حواشی پراکنده از «مجمع الفرس» دارد. در کتاب ابواب «ث، ج، چ، ح، خ، ذ، ص، ض، ط، ظ، ع» نیامده است. نسخه در انجام ناقص و تا اواخر باب کاف است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، ۲۴گ (۱۷پ–۴۰پ)، ۱۴ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۲×۱۶/۵سم [رایانه]

۶۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۲۳

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۲۸۱گ، اندازه: ۱۴/۲×۲۰/۲سم [رایانه]

۶۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۹۲۲

کشف الآیات قرآن؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۶سم [رایانه]

۶۷. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۲۲/۴

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۳ – ۲۶]

۶۸. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۰۰

آغاز: اللهم خلد بلطفک ... مقدمه بدانکه حروف لغت عرب بست و هشت است؛ **انجام:** از فلان فقاع میگشاید یعنی بوی مینازد و از وی لاف میزند.

کتاب در نسخه به نام قطران ارموی دانسته شده و گویا چنین نباشد چه در دنبال کلمه «رغل» (ص ۹۲) درهامش آمده: لمحرره؛ خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن مرتضی مرتضوی برازجانی، تا: ۲ شهریور تا ۴ مهر ۱۳۱۷؛ از روی نسخه ش ۱۲/۲ مدرسه سپهسالار در ۲۸۸ص؛ جلد: تیماج سبز، قطع: خشتی [نشریه: ۳ – ۲۶]

۶۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۱۵/۳ ـ ج

آغاز: جلوه الف:آب آتش رنگ آتش زای؛ **انجام:** مارنه سر کنایه از فلک باشد(تمت)

در نسخه ما از جلوه الف تا جلوه میم و مرکبات فارسی در آن شرح داده می‌شود؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵گ (۳۷پ–۵۲پ) [ف: ۱ – ۳۷۲]

۷۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۷۰۴/۳

بی‌کا، بی‌تا؛ ۶گ (۱۹۵–۲۰۰) [ف: ۵ – ۳۷۴]

● **فرهنگ فارسی به کردی** / لغت / فارسی به کردی

farhang-e fārsī be kordī

فرهنگ کوتاه فارسی به کردی است که برای یادگیری مکالمه زبان کردی، جملاتی از زبان فارسی تحریر و مقابل آن معنای کردی آن ذکر شده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۹۵۶/۱-۵۹/۱۷۶

آغاز: شما از کدام ولایت هستید تُ نه کم وطن لر، از چه راه آمده اید کم لیار باند رأغلی، برای چه آمده اید لفار چراغلی

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵گ (۱–۱۵)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۶ – ۳۰۴۵]

● **فرهنگ فارسی – عربی** / لغت / فارسی و عربی

farhang-e fārsī - ‘arabī

برخی از لغات فارسی و عربی را گردآورده و آنها را به فارسی برگردانده است و در برخی از لغات کلمات مترادف آن را نیز آورده و یکجا معنی نموده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۹۵/۱

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم بنام خدای بخشاینده مهربان الحمدلله الذی زین الفاظ الانام بذکره شکر و سپاس مر خدای را که بیاراست لفظهای خلقان را به یاد خود؛ **انجام:** ینابیع چشمه ها، یقظه بیداری، یتیم بی پدر، یمکن یدیم الله دولته همیشه دارد خدای دولت او را یرحم الله عبدا قال آمینا رحمت کند خدای بر بنده ای که گوید آمین.

خط: نستعلیق، کا: اصلان بن اسماعیل قلی افشار، تا: ۲۰ محرم ۱۰۴۰ق؛ تملک: محمد موسوی جزائری؛ جلد: تیماج، ۲۴گ (۱پ–۲۴ر)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲۰ – ۷۴]

← فرهنگ فاروقی ≻ شرفنامه منیری

● **فرهنگ فرانسه** / لغت / فارسی

farhang-e farānse

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۶

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳و ۱۴؛ همراه با حروف ایتالیائی. نسخه اصل؛ جلد: مقوایی، ۶۷۲گ، ۳۳ سطر دوستونی [سنا: ف: ۲ – ۳۰۱]

● **فرهنگ فرانسه به فارسی** / لغت / فرانسوی به فارسی

farhang-e farānse be-fārsī

اعتمادالسلطنه، محمدحسن بن علی،۱۲۵۹-۱۳۱۳قمری

e‘temād-os-saltane, mohammad hasan ebn-e ‘alī (1843 - 1896)

فرهنگ لغات فرانسوی به فارسی است. این نسخه چاپ سنگی است که در پنجم جمادی الثانی ۱۳۰۰ ق برابر با پانزدهم مارس ۱۸۸۳ میلادی در تهران، دارالطباعه خاصه همایونی به قیمت هر جلد پنج هزار دینار، به چاپ رسیده است.

۷۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۴۲

آغاز: بسمه تبارک و تعالی – چون تحصیل زبان فرانسه که امروز به زبان عمومی؛ **انجام:** دزدیدن Voler پریدن Voler دزدیده شده Vole مرتبه- رتبه Volee

بی‌کا، بی‌تا؛ کلمات با حروف فرانسوی و ترجمه با حروف فارسی؛ با سرلوح، مجدول؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳۸ – ۱۷۴]

● **فرهنگ فرانسه بفارسی** / لغت / فرانسوی به فارسی
farhang-e farānse be-fārsī

ناشناخته:

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۱

آغاز: Francais-Dictionnaire-persan اینجا آنجا «la» این کتاب را آنجا بگذار Mettez La ce livre؛ **انجام:** بربط lyre

در این فرهنگ، لغات و اصطلاحات فرانسه به فارسی، ولی خیلی مختصر و بدون رعایت حروف الفبائی، آمده که مطالعه آن برای مبتدیان زبان فرانسه بسیار سودمند است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: تهران (احتمالا)؛ با سرلوح؛ جلد: مخمل قرمز، ۳۰گ، ۱۲ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۶۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۳۹

خط: نستعلیق و ایتالیایی، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۴۲۵گ، ۲۲ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۱۶۲]

۳. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۷

خط: شکسته نستعلیق و با حرف‌های ایتالیایی، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۲۷]

۴. خوانسار؛ فاضل خوانساری؛ شماره نسخه:۴۶۶

در این مجموعه لغات فرانسوی به ترتیب حروف الفبا باترجمه فارسی گرد آمده است؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، دو ستونی؛ مجدول، مصحح؛ جلد: مقوایی، ۱۱۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۲۱]

۵. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۳۵۱ - ج

دفتری است که بیشتر به جزوه مدرسه می‌ماند و باید از یکی شاگردان مدرسه‌های جدید روزگار قاجار باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ هدیه آقای ایرج افشار است؛ جلد: تیماج، ۵۹۰گ، ۲۲سطر (۹/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: - ۱۶۶]

۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۹۷

مجموعه لغات فرانسوی به فارسی است که توسط دانشجویی برای استفاده درسی کتابت شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۸۰گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۵۲]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۶۱

دفترچه درسی است که گویا از یک پزشک روزگار دارالفنون بوده است، جدولبندی شده. واژه‌های فرانسوی با املای فارسی و فارس آن آوانویسی به فرانسوی؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: «محمد اسماعیل» در غره محرم ۱۲۷۷ق؛ مهر: «کتابخانه رهنمون کرمانشاه» (بیضی)؛ اهدایی: دکتر صادق کیا؛ جلد: چرم زیتونی، ۷۰گ، ۱۶ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۲۴۵]

● **فرهنگ فرهنگ** / لغت / عربی، فارسی
farhang-e farhang

فرهنگ شیرازی، ابوالقاسم بن محمد شفیع، ۱۲۴۲ - ۱۳۰۹ قمری
farhang-e šīrāzī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad šafī‘ (1827 - 1892)

تاریخ تألیف:۱۲۷۶ق

نویسنده که از بزرگان ادب فارس بوده بر آن می‌شود که فرهنگی در لغت عربی و فارسی بپردازد و «برای آسان یافتن ... که عنوان هر لغت به الفاظ متداوله مشهوره شود مطلقاً خواه آن لفظ عربی باشد یا فارسی یا ترکی و الفاظ فارسی که با آن مرادفند در ذیل آن لغت ذکر شود». دارای دو «انجمن» و یک انجام: انجمن ۱. مشتمل بر مطلق لغات از هر گونه، دارای سی و یک باب و هر باب دارای چند فصل؛ انجمن ۲. انواع مخصوصه از لغات، دارای بیست و نه «باب» و پاره‌ای از آن باب‌ها دارای چند فصل: باب ۱) در یاد کردن اسامی و نام‌ها، ۲) اسلحه حرب، ۳) اشجار و درختان، ۴) اصوات و صداها، ۵) اعداد، ۶) القاب، ۷) الوان و رنگ‌ها، ۸) امراض و رنج‌ها، ۹) اوزان، ۱۰) ایام و روزها، ۱۱) بقولات و دانه‌ها، ۱۲) جواهر و سنگ‌ها، ۱۳) حلویات، ۱۴) حیوانات و جانوران، ۱۵) ریاحین و گل‌ها، ۱۶) شهور و ماه‌ها، ۱۷) طعوم و مزه ها، ۱۸) طوایف، ۱۹) طیور و مرغان، ۲۰) ظروف و اوانی، ۲۱) فصول، ۲۲) فلزات، ۲۳) فواکه و میوه ها، ۲۴) کواکب و ستارگان، ۲۵) ماکولات و خوردنی‌ها، ۲۶) ملائکه و فرشتگان، ۲۷) نباتات و رستنی‌ها؛ ۲۸) ولایات و شهرها؛ ۲۹) یراق و ستام اسب.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۱۳۴

اج؛ بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [رایانه]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۱۲

آغاز: بسمله، خداوندا سپاس تو گوئیم به آنچه بخشیدی ما را؛ **انجام:** همه و همیشه در فصل سیم از بابهای هنوز از نخستین انجمن ذکر کرده آمد.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق، جا: شیراز؛ جلد: تیماج، ۲۴۶گ، ۲۱ سطر (۶×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۲۴۶]

● **فرهنگ فوائد الصبیان** / فرهنگ اصطلاحات، ادبیات / فارسی
farhang-e favā’ed-os sebyān

تاریخ تألیف: ۱۰۰۹ق

فرهنگی است در کنایات فارسی.

یزد؛ علومی یزدی، محمود؛ شماره نسخه:بدون شماره/۶

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۷۱۳]

● **فرهنگ قرآن** / لغت / فارسی
farhang-e qor’ān

شریعت سنگلجی، محمد اقر بن رضاقلی، - ۱۴۱ قمری
šarī‘at sangelajī, mohammad bāqer ebn-e rezā qolī (-1991)

لغات، اعلام تاریخی و جغرافیایی و اصطلاحات خاص قرآن کریم را در یک جا گرد آورده، و تا حد مقدور، معانی لغات و برداشت و توجیهات مذاهب و فرقه‌های اسلامی را بدان افزوده، و کتاب را به ترتیب الفبائی در چند جلد نگاشته است. مؤلف به جهت مشکلات چاپی، کتاب را در چهار جلد خلاصه نموده، جلد اول را در سال ۱۳۵۳ش به چاپ رسانده، ولی گویا موفق به چاپ بقیه آن نشده، و لذا بعضی از مجلداتی که در دست است تنظیم نهایی نشده است.

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۰۰

نسخه اصل: کتابخانه خانوادگی مؤلف - تبریز؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ صفحه ۱۸ نامه کتابفروشی کتابخانه شمس به مؤلف، و در صفحه ۲۱ نامه بهمن شکوری اهل طوالش گیلان به تاریخ ۳۶/۱/۳۰ مکتوب است، در صفحه ۳۶ متن اجاره اجتهاد از طرف محمد بن حسن سنگلجی به مؤلف به خط مجیز و در صفحه ۳۸ متن درخواست رئیس اداره انتشارات آذرابادگان که از مؤلف خواسته دیگر مجلدات این فرهنگ را - همانند جلد اول - جهت چاپ در اختیار آنان قرار دهد به تاریخ ۳۷/۲/۱۶ ؛ ۱۷۹ص [عکسی ف: ۴ - ۳۱۸]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۹۵

نسخه اصل: کتابخانه خانوادگی مؤلف - تبریز. جلد دوم کتاب مشتمل بر حرف باء می‌باشد و در آغاز و انجام مطالبی از حروف دیگر مندرج است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با خط خوردگی و اضافات؛ ۲۶۶ص [عکسی ف: ۴ - ۳۱۶]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۹۶

نسخه اصل: کتابخانه خانوادگی مؤلف - تبریز؛ خط: تایپی، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۲۸۳ص [عکسی ف: ۴ - ۲۱۶]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۹۷

نسخه اصل: کتابخانه خانوادگی مؤلف - تبریز. یادداشت‌هایی است از حرف «آ» تا «تاء» و گاهی دیگر حروف الفبا؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۳۸ص [عکسی ف: ۴ - ۳۱۷]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۹۸

نسخه اصل: کتابخانه خانوادگی مؤلف - تبریز؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۳۳۸ص [عکسی ف: ۴ - ۳۱۷]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۹۹

نسخه اصل: کتابخانه خانوادگی مؤلف - تبریز؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۲۰ص [عکسی ف: ۴ - ۳۱۷]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۹۴

آغاز: الحمد لله الذی انزل علی عبده الکتاب و لم یجعل له عوجا ... خواننده گرامی، نخستین خواهش آن است که برقصورم تعنت روا نداشته

نسخه اصل: کتابخانه خانوادگی مؤلف - تبریز؛ خط: چاپی، بی‌کا، بی‌تا؛ مؤلف کتاب را به آقای مجید علی محمدیان اهداء کرده به تاریخ ۱۳۵۹/۷/۲۲ق؛ ۳۱۱ص [عکسی ف: ۴ - ۳۱۵]

● **فرهنگ قوافی** / ادبیات / فارسی

farhang-e qavāfī

جابری انصاری، حسن بن علی، ۱۲۸۷ - ۱۳۷۶ قمری
jāberī ansārī, hasan ebn-e ‘alī (1870 - 1957)

مؤلف در این رساله کلمات هم وزن را جهت استفاده شاعران در انتخاب قافیه اشعارشان، به ترتیب حروف تهجی آخر کلمه‌ها جمع‌آوری نموده است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۸۹۲/۳

آغاز: مجملی در ذکر قوافی که درنظم و نثر ضرور می‌شود برای یادداشت حرف الالف خدا جدا مصطفی مرتضی مجتبی علا غلا استعلا استیلا؛ **انجام:** فاطمه فرخ فردوس قمر قطام کلثوم کبری کوکب گلین گلچهر گلشن گلستان

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مسوده مؤلف است؛ جلد: تیماج، ۴۸گ (۷۲پ-۱۱۹پ) [ف: ۳۷ - ۴۸۶]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۸۷۷-۲۹/۲۱۷

آغاز: قسم آخر معذرت مکرمت مرحمت مشورت میمنت موهبت مصلحت منزلت مرتبت؛ **انجام:** قسم آخر معصوم مظلوم محروم مرکوم معدوم موسوم مهموم ... میشوم مرقوم ماموم مرحوم

در فهرست ناشناس ولی توضیح کتابشناسی می‌رساند که همان رساله‌ای است که در فهرست مجلس به جابری انصاری نسبت داده؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۸۴ق، جلد: مقوا، ۳۰گ، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۶ - ۳۰۴۵]

● **فرهنگ گرگانی** / - فارسی

farhang-e gorgānī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۵۳/۳

به همین خط با پراکنده‌های دیگر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۷ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۲ص (۲۸۳-۲۹۴)، ۱۷ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [سنا: ف: ۱ - ۱۲۵]

← فرهنگ گلستان ← مفتاح گلستان

● **فرهنگ گلستان** / شعر، ادبیات / فارسی و عربی

farhang-e golestān

موسی، جنید بن عبدالله
mūsā, jonayd ebn-e ‘abd-ol-lāh

لغات گلستان سعدی را در سه قسم آورده و به فارسی ترجمه کرده است: ۱. اشعار عربی؛ ۲. آیات قرآن و احادیث؛ ۳. مفردات به ترتیب حروف تهجی.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۶/۵۴-ف و ۱۳۳۸/۵۴-ف

نسخه اصل: بادلیان Add. 69 اوزلی (ش ۱۲۴۱)؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۰۴ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۸۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۸۰۱

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین والصلوة و السلام علی رسوله محمد و آله و اصحابه اجمعین؛ **انجام:** منتخب: چیده، انتخاب کرده شده، زاویه: گوشه.

در اواخر نسخه قطعاتی از نصاب الصبیان ابونصرفراهی نوشته شده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد عظیم بن محمد صابر کماهن ناجکی، تا: ۱۱۴۵ق؛ کاغذ: هندی، جلد: پارچه‌ای، ۲۵گ، ۹ سطر (۱۵/۲×۸/۵)، اندازه: ۱۴/۳×۲۱/۳سم [ف: ۱۳ - ۶۴]

● **فرهنگ گلستان** / فرهنگ اصطلاحات / فارسی

farhang-e golestān

وابسته به: گلستان سعدی؛ سعدی، مصلح بن عبدالله (-۶۹۱)

ناشناخته:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۱۷۹

آغاز: عشا: نماز خفتن، سزا: لایق، قفا: پس گردن، شتا: زمستان؛ **انجام:** می: شراب، نبی: پیغمبر، نواحی: جانب، کناره (کذا).

لغات کتاب گلستان سعدی شیرازی است به ترتیب حرف آخر از الف تا یاء با معنی آنها که در هندوستان ترتیب داده شده و هر حرفی عنوان بابی دارد، مؤلف و کاتب در غلطکاری افراط کرده اند؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: اواخرقرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: محمدعلی فراش؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوایی، ۳۸گ، ۶ سطر (۱۴/۳×۹/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۶سم [ف: ۱۳ - ۶۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۱۰/۲

در هفت باب؛ بی‌کا، تا: ۱۰۷۰ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۳گ (۲۶ر-۲۸پ)، ۱۴ سطر (۶×۱۴/۵)، قطع: ربعی [ف: ۱۷- ۲۷۳]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۱۰-۲۶/۹۰

آغاز: نمودند دوستانی که حسن ظن شان در شأن این بی نشان بکمال بود و گاه گاهی برای استفسار بعضی مسایل عربیه و فارسیه؛ **انجام:** نزاع با یکدیگر کشیدن و جنگ کردن، نزول بالضم فرود آمدن، نعوذبالله پناه می‌خواهم بخدا ، باب الواو: واثق استوار، باب الهاء: هراس بالکسر ترس تمت.

فرهنگی است بر گلستان سعدی مشتمل بر دیباچه‌ای و پنج قسم با این عنوانها (قسم اول در آیات الهی، دوم در احادیث نبوی و اقوال مشایخ و امثال عرب سوم: در اشعار عربیه چهارم: در ابیات فارسیه پنجم: درلغات عربیه و فارسیه به ترتیب حروف تهجی) مؤلف فقط برشرح و توضیح لغوی واژه‌های مشکل در هر بخش اکتفا نموده است؛ خط: نستعلیق، کا: عنایت علی، تا: ۱۰ جمادی الثانی ۱۲۰۴ق، جا: فیض آباد هند؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، ۳۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۶ - ۳۰۴۵]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۵۸۱

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امان الله [رایانه]

● **فرهنگ لاتینی به عربی و فارسی** / لغت / عربی، فارسی

farhang-e lātīnī be ‘arabī va fārsī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۸-ف

نسخه اصل: بادلیان ۲۷۷۳، Mill 201؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۷]

● **فرهنگ لاتینی و فارسی و ترکی و عربی و سریانی** / لغت / ترکی، عربی و فارسی

farhang-e lātīnī va fārsī va torkī va ‘arabī va soryānī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۱-ف

نسخه اصل: کتابخانه آکادمی لندن ش ۲۲۲؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۱۴۸]

● **فرهنگ لغات** / لغت / عربی، فارسی

farhang-e loqāt

ناشناخته:

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۷/۴

آغاز: آل م، اهل م، اهلو ن ج، اهالی ج، ال سراب مانند آب، ال تن بدن، آل عهد

نسخه اصلی: کتابخانه فاضل خوانساری-خوانسار ۲۶۰. فرهنگی است عربی -فارسی در چند باب و هر بابی در چند فصل، در باب آخر کتاب به ذکر ضمائر و اسماء اشاره و موصولات و معانی آنها پرداخته است؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن جمال الدین، تا: جمادی الاول ۸۸۵ق؛ ۸ص (۱۲۱-۲۲۸) [عکسی ف: ۱ - ۲۹۴]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۰۲/۱

آغاز: بسمله و به نستعین، الحمد الله رب العالمین و العاقبت (= العاقبة) للمتقین و الصلوة و السلام؛ **انجام:** ای برازنده حاجتها یدوم الله دولته دایم دارد خدای تعالی دولت او را یرحم اله عبده رحمت کند خدای تعالی بر بنده خود.

این رساله حاوی لغات کثیرة الوقوعی است که دانستن آنها از ضروریات می‌باشد و بر حسب حروف تهجی ترتیب یافته‌اند. در این فرهنگ لغات متعدد عربی به فارسی ترجمه و نشان داده شده است که معانی ساده آنها چیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره ذیقعده ۱۱۰۷ق، جا: شیراز (احتمالا)؛ جلد: تیماج، ۱۰۵گ، ۱۵

سطر (۱۳×۷/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۱۲/۵سم [ف: ۳ - ۱۲۲]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۵۲/۶-۷/۱۵۲

آغاز: فی الاسامی المختلفة کل ثوب من قطن ابیض فهو سهل ... فی موضوع ادوات الاستفهام هل سؤال من الوجود ... در کلمات چند که معنی هر یک مختلفه است ابتداع و اختراع الابتداع بالایجاد لالعة و الاختراع بالایجاد لا من شیء؛ **انجام:** اسامی اسافل زیرین مرد و زن که خارج ازحروف تهجی است ... الرحم زه دان مهبل جای بچه رحم و مشیمه و سایباء آن پوست که بچه اندر آنست ...

فواید پراکنده‌ای است در ترجمه لغات از عربی به فارسی از جمله در اسامی مختلفه، موضوع ادوات استفهام، کلمات چند که معنی هر یک مختلف است ... برخی کلمات عربی را به عربی شرح می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳۲گ، اندازه: ۲۱×۱۳/۵سم [ف: ۶ - ۳۰۴۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۴۲

انجام: یمنه: خجسته، یمنی: دست راست، یوح: نام آفتاب. باب الیاء المکسورة - یسار: لعنت. والله اعلم بالصواب.

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۱ ربیع الثانی ۱۰۶۸ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج، ۳۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۱۸/۲سم [ف: ۴۳ - ۲۱۰]

● **فرهنگ لغات** / لغت / فارسی

farhang-e loqāt

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۸۸/۲

آغاز: بسملة، اما بعد، این مختصریست در بیان برخی لغت که به سبب آن فهم سایر را توانند فهمید این است مرقوم گردید، درمنه به معنی توبه است، اصابت راستی؛ **انجام:** هیاکل مقامی که در او عمارت باشد کنایه از قالب انسان است، یارا قدرت و قوت مذاب گداخته شده برید، قاصد ... قیوم، پاینده و دایم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۹گ (۱۸پ-۲۶ر)، ۱۶-۲۲ سطر (۱۵×۸/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۱۱/۵سم [ف: ۳۶ - ۶۵۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۹۸/۲

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۲۸]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۵۷۸

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۱/۲×۳۳/۹سم [رایانه]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۷۷/۲

آغاز: جماد: بی نشو و نما. جراد: ملخ و نام کوه. جاهد: کوشنده. حفل: جماعت؛ **انجام:** د لیس: مانند و شبیه. دبوس: گرز و تازیانه و عمود و چماق. دستخوش: مسخره و زبون و دست آموز. درخش: برق و آتشکده

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن، ۲ص (۲-۳)، اندازه: ۱۴/۳×۲۳/۵سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۳۶]

● **فرهنگ لغات اسکندرنامه** / لغت / فارسی

farhang-e loqāt-e eskandarnāme

نور محمد

nūr mohammad

وابسته به: اسکندرنامه = شرف نامه = اقبال نامه؛ نظامی، الیاس بن یوسف (۵۳۰-۶۱۴)

فرهنگ مختصری است به ترتیب آغاز کلمات، و برای هر حرفی بابی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۸۶/۲

آغاز: ستایش بیقیاس مر حضرت قادری را که طغرای غرای و لقد کرمنا بنی آدم در دفتر موجودات ثبت نموده؛ **انجام:** یا قوت رمانی، یاقوت سرخ

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۰گ (۱۵۸ر-۱۶۷ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۶۹]

● **فرهنگ لغات اشعار نوائی** / لغت / ترکی

farhang-e loqāt-e aš‘ār-e navā’ī

لغات ترکی و گاهی فارسی و عربی که میر علی شیر نوائی در اشعار ترکی خود به کار برده و احتیاج به توضیح داشته، در این فرهنگ گزارش داده شده است. در بعضی از واژه‌ها ابیاتی که آن واژه‌ها به کار رفته نیز آورده است. این فرهنگ به ترتیب حروف آغاز کلمات می‌باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۷۹۹

آغاز: عشق و محبت میخانه سنک رند قد پیمائی و شعر بلاغت کاشانه سنک طوطی شکر خائی؛ **انجام:** یومای بر آچق نسنه قپایاین دمکدر و بر نسنه صویله یوما یاین رمکدر.

خط: نسخ، کا: حسن بن حسین، تا: دوشنبه غره رجب ۹۶۰ق، جا: قسطنطنیه؛ جلد: تیماج، ۱۴۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۶۲]

● **فرهنگ لغات بوستان سعدی** / لغت / فارسی

farhang-e loqāt-e būstān-e sa‘dī

وابسته به: بوستان سعدی؛ سعدی، مصلح بن عبدالله (-۶۹۱)

در این فرهنگ بسیار مختصر لغات به ترتیب حروف آغاز کلمات تنظیم شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۸۶/۳

آغاز: ابدر بالفتح و بالکسر اکنون و اینک و اینجا؛ **انجام:** یکران

سرکش و اسب تیز یمانی درخشنده
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج،۴گ (۱۶۷ر-۱۷۰پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۶۹]

● **فرهنگ لغات تحفه حکیم مؤمن** / لغت / فارسی
farhang-e loqāt-e tohfe-ye hakīm mo'men
وابسته به: تحفه حکیم مؤمن = تحفة المؤمنین = تحفه سلیمانی = تحفه در طب؛ حکیم مؤمن، محمد مؤمن بن محمد زمان (-۱۱) قریب ۶۰۰ واژه در کتاب تحفه حکیم مومن، به عربی و بعضی به سریانی و یونانی نوشته بود، آن لغات با معنی در متن و حاشیه توسط جامع آن استخراج و نگارش گردیده است.

اراک؛ دهگان، ابراهیم؛ شماره نسخه:۱۸۱/۱
آغاز: بسمله، در لغات کتاب تحفه حکیم مومن بعضی به عربی و بعضی به سریانی و بیونانی نوشته بود ... ارغسن = پوست درخت زرشک؛ **انجام:** یاسمین = یاس سفید ... قیوح = گیاهی که شیردار است، و السلام علی اتبع الهدی حرره العاصی محمد حسین ابن علیمراد فی ماه رجب ۱۲۹۱
خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد حسین ابن علیمراد کرهرودی سلطان آبادی، تا: رجب ۱۲۹۱ق؛ ۱۱گ (۱ر-۱۱ر)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ - ۲۴۱]

● **فرهنگ لغات ترکی جغتایی جهانگشای جوینی** /
لغت / ترکی، فارسی
farhang-e loqāt-e torkī joqatāyī jahāngošā-ye joveynī
وابسته به: تاریخ جهان گشا = تاریخ جهانگشای = جهانگشای جوینی جوینی، عطا ملک بن محمد (۶۲۳-۶۸۱)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۱۱/۲
خط: نسخ، کا: محمد بن حسین تبریزی، تا: قرن ۱۴؛ ۱۳گ (۲۴۹ر- ۲۶۱ر) [مختصر ف: - ۵۸۵]

● **فرهنگ لغات جوک باشست** / لغت / فارسی
farhang-e loqāt-e jok bāšast
مختصری است در ذکر علمی سنسکریتی کتاب جوگ باشسته به ترتیب حروف هجا و بیان معانی آنها به زبان فارسی. [جوگ باشسته = یوگا واسشته، این کتاب اصلاً به زبان سنسکریت و از جمله کتب مهم برهمنان هند در باب موضوعات حکمی و فلسفی و عرفانی است که در آن دو نفر به اسامی رشی واشسته و رامه چندرا این قبیل مطالب را به صورت گفتگو مورد بحث و تحقیق قرار داده‌اند، و شامل شش قسمت (Prakrana = پرکرن) است: ۱) بیراک پرکرن، ۲) ممچهه پرکرن، ۳) اتپت پرکرن، ۴) استهرت پرکرن، ۵) اپشم پرکرن، ۶) نربان پرکرن (Nirvana) (برای مزید اطلاع مراجعه شود به فهرست موزه بریتانیا تألیف ریو). نام مؤلف درمتن کتاب مذکورنیست ولی جامع و منتخب آن پندیت کشمیری انندن و مترجم آن نیز به موجب آنچه در اوایل نسخه ذکر شده نظام پاذیبتی است که آن را در زمانی که نورالدین محمد جهانگیر پادشاه غازی (۹۷۷-۱۰۳۷ق) از سلاطین مشهور هندوستان هنوز عنوان ولیعهدی و سلطان سلیم نام داشت (یعنی تا سال ۱۰۱۴ق) به دستور وی از زبان سنسکریت به زبان فارسی ساده و خالی از تعقید ترجمه کرده است].

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۴
آغاز: بسمله، باب الالف اتمان هستی مطلق و اصل آفرینش و آنچه همه را فرا رسیده؛ **انجام:** هرد تا بذوق دریافت حق رسیدن.
خط: نستعلیق، بی کا، تا: پنج‌شنبه ۸ ربیع الثانی ۱۲۲۴ق؛ مجدول، دارای کمند؛ واقف: نایینی، مرداد ۱۳۱۱؛ جلد: تیماج خرمایی، ۱۳گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۱۷۳]

● **فرهنگ لغات الدرة** / لغت / عربی
farhang-e loqāt-e ad-dorrat
فرهنگ لغات منظومه دره سید بحرالعلوم و گزارش ابیات به ترتیب واژه‌های ابیات آن منظومه. تألیف به انجام نرسیده و تنها تا بیت ۲۶۰ گزارش شده است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۶۰/۲۸
آغاز: بسمله. حمدله. و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین. و بعد فهذه اشارة اجمالیه الی تفسیر لغات تلک المنظومة الشریفة و حل بعض مشکلاتها و الاشارة الی اشاراتها مبالغا فی الاختصار؛ **انجام:** بعد الشک اما بالنسبة الی فعله قبل حدوث الشک لاعادة لقاعدة عدم العبرة بالشک بعد الفراغ
خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۲۰ سطر [ف: ۹ - ۸۳]

● **فرهنگ لغات دساتیری** / لغت / فارسی
farhang-e loqāt-e dasātīrī
فرهنگی است به ترتیب حروف الفبا که در آن واژه‌های کتاب دساتیر گردآورده شده است. این اثر به ضمیمه خود کتاب دساتیر و نیز به ضمیمه برهان قاطع مکرر به چاپ رسیده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۰۸
آغاز: هذا کتاب فرهنگ لغات مستطاب دساتیر بنام ایزد بخشاینده بخشایشگر مهربان باب اف ممدود ا ا ب بسکون بی ابجد نام یکی از عناصر اربعه؛ **انجام:** همرس بفتح اول و ثالث درم و دینار ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱۵گ،

۱۸ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۶/۸×۲۱سم [رایانه]

● **فرهنگ لغات دیوان حافظ شیرازی** / لغت / فارسی
farhang-e loqāt-e d.-e hāfez-e šīrāzī
وابسته به: دیوان حافظ شیرازی؛ حافظ شیرازی، شمس الدین محمد (-۷۹۲)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۷۶/۱
آغاز: نقل من فرهنگ لغات حضرت خواجه حافظ، باب الالف، آشوب: شور و غوغا، ام الخبائث، شراب زیرا چه همه بدیها ازو زاید؛ **انجام:** یاقوت: مدار می سرخ و خون و اشک خونین
بندی از آن، به ترتیب حروف تهجی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۱۵۷ق؛ کاغذ: ترمه بخارائی، جلد: میشن مذهب، ۱۳-۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۱/۱سم [ف: ۵ - ۱۸]

● **فرهنگ لغات دیوان قاآنی** / لغت / فارسی
farhang-e loqāt-e d.-e qā'ānī
وابسته به: دیوان قاآنی شیرازی؛ قاآنی، حبیب الله بن محمد علی (۱۲۲۳-۱۲۷۰ق)
فرهنگ مختصری است گویا به ترتیب خود دیوان نه به ترتیب حروف.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۷۷/۲
آغاز: شرحه پاره، هدر باطل؛ **انجام:** مغترف مشت آب برگرفته از جو و دریا
خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن حاج آقا بزرگ، تا: جمعه ۹ شوال ۱۲۸۰ق؛ جلد: تیماج، ۳۹گ (۶۶ر-۱۰۴پ)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۷۰]

● **فرهنگ لغات زبان بیرجندی** / لغت / فارسی
farhang-e loqāt-e zabān-e bīrjandī
صبوحی، علی اشرف، ق۱۳ قمری
sabūhī, 'alī ašraf (- 19c)

تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۹۹
آغاز: فرهنگ ملا علی اشرف صبوحی بلغت اهل بیرجند. بسمله. ای لب دندان تو بهتر ز یاقوت و گهر رشک دارد از دهان تنگ تو تنگ شکر فاعلاتن فاعلاتن فاعلات بحر فرهنگ مرامیدن و بر خاطر سپر آنکه یزدان واله و تنکلی نامش بود میشناس او را خدای منطق ای فرخ سیر؛ **انجام:** روز میدان میکنندش همنبرد پورزال پیرزالی در کمان آرد اگر تیری سه
بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۲۷۳ق [نشریه: ۳ - ۹]

● **فرهنگ لغات شاهنامه** / لغت / فارسی
farhang-e loqāt-e šāhnāme
وابسته به: شاهنامه؛ فردوسی، ابوالقاسم (۳۲۹-۴۱۶ق)

ناشناخته:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۱۵/۹
آغاز: الحمد لله رب العالمین و الصلوة علی رسوله محمد مصطفی خاتم النبیین و علی وصیه و ولیه المرتضی هادی ائمة الدین ... اما بباید دانست که این زبان را پارسی خوانند و دری و پهلوی و سبب آن است که ... باب الالف. ایرمان: چاکر. اب شمال گلستان. آذر: آتش؛ **انجام:** یال: دست و گردن اسپ را نیز گویند. یافه: بیهوده. یله: رها کردن. یل: مبارز باشد. یغما: تاراج باشد.
به ترتیب حروف تهجی. در آغاز نوشته شده: «این نسخه ذکر لغات که در شاهنامه فردوسی مذکور است»؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۶۰ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۱ص (۱۳۳-۱۴۳)، ۱۷ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۸×۱۸/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۲۲]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۱۵/۱۰
آغاز: الحمد لله رب العالمین و الصلوة علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین. ترجمه الفاظ پارسی که ملک الکلام فردوسی شاهنامه بدان منتظم ساخته. باب الالف. ایزد: خدای عزوجل. افسر: تاج. اورنگ: تخت وعز. ارژنگ: نگارخانه مانی؛ **انجام:** یلدا: شب درازترین زمستان. یازیدن. بلند شدن. یسار: توانگری. یاس: نومیدی. یازان: آهنگ یا کند: یاقوت. تم بالخیر و السلام.
بی‌کا، تا: باتاریخ ۱۰۶۰ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۸ص (۱۴۳-۱۶۰)، ۱۷ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۸×۱۸/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۲۲]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۷۷/۱
آغاز: آب آبرو و روشن، آبان نام ماه هشتم از سال شمسی؛ **انجام:** هور بمعنی بخت و مطلق ستاره و آفتاب، هارب گریزنده
فرهنگ مختصری است به ترتیب حروف از الف تا یاء؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن حاج آقا بزرگ، تا: جمعه ۹ شوال ۱۲۸۰ق؛ ۶۵گ (۱پ-۶۵پ)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۷۰]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۴۲/۱
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد این منحصریست از جوامد و مشتقات که بین الناس کثیر الشیوع است و کثیر الوقوع بعدد حروف تهجی؛ **انجام:** باب الیاء المظمومه یبوست خشکی یمنی دست راست یوح نام ایست آفتاب، را المکسورة، یسار لغت رویست و الله اعلم بالصواب.
از: ناشناخته؛ رساله ای است در ترجمه لغت‌های عربی رایج در بین مردم مشتمل بر ۲۸ کتاب و هر کتاب دارای سه باب (مفتوحه، مضمومه، مسکورة) که به غیر از حرف اول و دوم هر کلمه ترتیب الفبایی بقیه حروف چندان رعایت نشده و بعد از ترجمه هر کلمه معمولاً به صیغه جمع آن نیز اشاره رفته است؛ خط: نسخ زیبا، کا:

محمدحسن بن عبدالرحیم بن عبدالرحیم آرانی، تا: ۳ رمضان ۱۳۲۴ق؛ کاغذ: فرنگی، ۹۹گ (۲پ-۱۰۰ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳۵ - ۷۰۹]

● **فرهنگ لغات طبی = فرهنگ ادویه مفرده و مرکبه** / طب / اردو

farhang-e loqāt-e tebbī = farhang-e advīye-ye mofrade va morakkabe

؟ **پانی پتی، عبدالله صاحب**

pānī patī, ʻabd-ol-lāh sāheb

مؤلف احتمالا حکیم عبدالله صاحب پانی پتی صاحب «مجربات» است. فرهنگ ادویه است به زبان اردو (یا هندی) شامل یک «مقدمه» (در سبب تألیف و بیان دو مطلب و چهار شرط) و چهار «باب»: ... باب (باب اول) نباتات کی بیان مین یعنی جنتی بوتیان هین الکی خاصیت کی ذکر مین (کذا)؛ دو سرا باب (باب دوم) نمک اورنتیز آب کی بیان مین؛ تیرسنی باب (باب سوم) دهاتون کی بیان مین؛ چوتهی باب (باب چهارم) جنت کی نهایت هی (کذا). در پایان فهرست اسامی ادویه و مقادیر آنها در سه ستون با عناوین «دوا-ماترا پتر» و مطالب دیگر آمده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۰۲۴

آغاز: بسمله. اس کتاب کی پرهنی و الون پر پوشیده نرهی که مؤلف نی اسکی تألیف مین دو مطلب رکهی مین ریک یه هی که اس ملک کسی باشند و نکو حقیقت آن نباتات کی اور کیفیت اول چیزون جو ولایت مغرب کی طبیب؛ **انجام:** کاپر یعنی نیلا تهوتها+رسکپور یاقی هین گلایا هوا+سلفت ... پاری کاملهم تمت

خط: نستعلیق، کا: سید غلام رضا بن سید غالب علی، تا: ۱۲۵۳ق؛ اردو و هندی؛ مذیل است به یک صفحه در تصحیح اغلاط نسخه؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: میشن مذهب، ۳۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۳۴۹]

● **فرهنگ لغات طبی = فرهنگ ادویه مرکبه** / طب / عربی و انگلیسی و هندی

farhang-e loqāt-e tebbī = farhang-e advīye-ye morakkabe

فرهنگ ادویه مرکبه است به پنج زبان لاتین، انگلیسی (هر دو با رسم الخط فارسی)، عربی، فارسی، هندی در شش ستون عمودی که در پنج ستون آن اسامی ادویه به زبان‌های مذکور و در ستون ششم آن تحت عنوان «پرمان» به مقدار و اندازه آن در درمان‌ها اشاره شده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۰۲۵

آغاز: بسمله. پرنن کنی اوشد هول کاجو انگریزی طبیب سب دیاکرتی هین اور اونگی حوبان لاتن اورانکه ... لاتن: أتیسیتس-رزنا، انگریزی: فر-رزن، عربی: دهن الصنوبر الکبار، فارسی: روغن درخت چلغوزه، هندی: چلغوره کی درخت کاتیل، پرمان: دس گرین سی ادسی گرین تک؛ **انجام:** اور طبیب کامل مناسب وقت کی دوا پرمان هین کمی اور زیادتی کرسکر تاسی (کذا) فقط تمت ... سنه ۱۲۵۳ هجری

خط: نستعلیق تحریری، کا: سید غلامرضا بن سید غالب علی بن مهدی قلی بن هادی قلی بن مرتضی بن علی اکبر، تا: ۱۲۵۳ق؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۰گ، اندازه: ۱۹/۵×۲۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۳۴۸]

● **فرهنگ لغات طبی** / طب / عربی و انگلیسی و هندی

farhang-e loqāt-e tebbī

فرهنگ مختصر طبی است به پنج زبان انگلیسی (با رسم الخط فارسی)، عربی، فارسی، هندی و سانسکریت که در نوع خود کم نظیر می باشد. این فرهنگ فاقد ترتیب الفبایی و متشکل از دوازده «بخش» است: نام‌های اندام از سر تا قدم، واردات جسمانی، امراض عامه، امراض خاصه، خواص ادویه، طرق معالجه و درمان، ابزارهای درمان و غیره، مصطلحات پراکنده، عناصر اربعه، موجودات سه‌گانه، حواس پنج‌گانه، مزه‌های شش‌گانه. معادل هر لغت طبی (ادویه، امراض، اندام و ...) به صورت ستونی در مقابل آن آمده است. در خاتمه، فهرست بخش‌های رساله و کتاب‌های مورد استفاده مؤلف در شش زبان تک تک نام برده شده، از جمله کتب لغات عربی شامل منتخب اللغات، صراح، قاموس، طب الاکبر، مفرح القلوب، حدود الامراض، مخزن الادویه، تحفة المؤمنین، بحر الجواهر، قانون و لعات سامی و کتب فارسی شامل برهان قاطع، سراج اللغة، فرهنگ رشیدی، فرهنگ جهانگیری و لغت گلددین صاحب و لغت رچردسن صاحب؛ پس می توان گفت مؤلف باید از اعلام قرن ۱۳ق باشد.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۹۷۵

آغاز: بسمله. امراض خاصه، اگیود انگریزی: هید إگ، عربی: صداع، فارسی: دردسر، هندی: سرداه، سرکادرد، سنسکریت: شرورج؛ **انجام:** انگریزی: کریسس، عربی: بحران

خط: نستعلیق تحریری، کا: سید غلامرضا بن سید غالب علی بن مهدی قلی بن هادی قلی بن مرتضی بن علی اکبر، تا: ۱۲۵۳ق؛ نسخه کامل اما بخش اول تا سوم (نام‌های اندام، واردات جسمانی و امراض عامه) در پایان نسخه کتابت (صحافی) شده؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج فرنگی مذهب، ۲۰گ، اندازه: ۱۹/۵×۲۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۳۴۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۱۹۷۶

آغاز: بسمله. نامهای اندام از سر تا قدم نام سب بدن کا سرسی پانون تک فقط انگریزی: بادی، عربی: بدن، جسد، جسم، فارسی: تن، هندی پندا، سنسکریت: گاتر، دیه؛ **انجام:** مزه ششگانه ... عربی: حرف، فارسی: تیزی، هندی: چرپرائت، سنسکریت: کستا. اس کتاب کی الفاظ جن ... سدیدی، نفیسی، حل المشکلات تمت تمام شد ... سنه ۱۲۸۱ ... فهرست مقامات رساله هذا اعداد صفحاء اندام‌های اندام ... ذائقه سته ۴۵

خط: نستعلیق، کا: محمد الهی بخش، تا: ۱۳ ربیع الثانی ۱۲۸۱ق؛ مهر: کاتب «محمد الهی بخش»؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۸۶؛ ۲۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۳۴۵]

● **فرهنگ لغات طبی** = **فرهنگ ادویه** / طب / فارسی

farhang-e loqāt-e tebbī = farhang-e advīye

فرهنگ ادویه جامعی است به ترتیب حروف تهجی که از صاحب منهاج [احتمالا «منهاج المبتدین» محمد ابراهیم حسینی (قرن ۱۱ق.) یا «منهاج الصناعة» ابوطالب شریف اصفهانی (– ۱۲۲۶ق.)، صاحب تقویم، صاحب جامع [احتمالا «جامع الفوائد» یوسف یوسفی هروی (–۹۵۰ق.)]، صاحب کامل، نقل قول کرده و در برخی موارد آن عبارات «شریف گوید»، «مؤلف گوید»، «اسحاق گوید» نیز آورده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۰۵۶

آغاز: در دست گیرد ایمن باشد از بانگ کردن سگ ... درد آب است و گفته شود و به لغت اهل شام شمام کچری خوانند؛ **انجام:** فلفل السودان ... مانند حلبان ... بلاد سودان ...

از حرف ثاء (ثغارير) تا حرف فاء (فلفل السوداء) می باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز وانجام؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ جلد: تیماج، ۳۴۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۳۴۷]

● **فرهنگ لغت طبی** = **فرهنگ لغات الادویة** / طب / فارسی

farhang-e loqāt-e tebbī = farhang-e loqāt-ul advīye

مؤلف حکیم عبدالله. رساله‌ای است مختصر در بیان برخی از لغات ادویه با چهار زبان سانسکریت، هندی، فارسی و یونانی، به ترتیب حروف معجم. رساله، بنا بر آنچه کاتب در سربرگ صفحه اول نگاشته برگرفته شده از افادات شخصی به نام حکیم عبدالله است. این رساله غیر از «الفاظ الادویة» نورالدین محمد عبدالله حکیم عین الملک قرشی است و برگزیده آن هم نیست.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۰۰۲۱

آغاز: بسمله. امرت لغت سهنسکریست است و این اسم بر چند جا استعمال و معنی این آبحیات است؛ **انجام:** هدی استخوان است هاتهی قبل است هتهاجوری اراوق و کف المرین است هیر الماس است

از حرف الف تا حرف الهاء (هیر) است؛ خط: نستعلیق، کا: سید غلامرضا بن سید غالب علی بن مهدی قلی، تا: ۱۲۵۴ق؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ جلد: میشن فرنگی قهوه‌ای، ۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ – ۳۴۸]

● **فرهنگ لغات طبی** / فرهنگ اصطلاحات / فارسی

farhang-e loqāt-e tebbī

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۳۰۵

آغاز: ... اذا البعید عربیست و آن نوعی از عصر الراعی است بفارسی کسته خوانند اعراب اذان گفته نشد مکرر و عید معلوم؛ **انجام:** ینمه بفارسی سنبل دارو گویند یا مفتوح و نون و میم مفتحو و بهای ده و الله اعلم بالصواب.

فرهنگ اصطلاحات و لغات طبی است به ترتیب حروف تهجی و هر حرف در یک «باب»؛ خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ جلد: گالینگور، ۴۲ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۳سم [ف: ۴۵ – ۱۴۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۶۷۸/۶

آغاز: ... ع ف کبک، آبنوس م بمد اول و سکون ثانی و ضم نون و واو و سین مهمله؛ **انجام:** ینق اندیلسی بفتح اول و ثانی و سکون قاف م انفجه یون بضم اول و واو و نون بنفشه و الله اعلم بالصواب

فرهنگ لغات پزشکی است به ترتیب الفباء و برای هر حرف یک باب قرار داده شده است؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بیک، تا: ۱۰۱۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مذهب، ۵۹گ (۱۰۳–۱۶۱)، ۱۹سطر(۱۵×۲۳)، اندازه: ۲۳×۳۲/۵سم [ف: ۳۴ – ۵۸۳]

● **فرهنگ لغات طبی** / لغت، طب / فارسی و هندی

farhang-e loqāt-e tebbī

فرهنگ ادویه و امراض و کلیات پزشکی است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۴۹۲

آغاز: الحمدالله رب العالمین و الصلوة و السلام علی رسوله محمد و آله و اصحابه و اتباعه اجمعین. اما بعد بدان که این کتاب فرهنگ لغات طب که حکیم فیلسوف برای اسانی طالبان این غن جمع کرده است. باب الالف. افکا: کهجکی چرمی. اصلامود: بهنکره. اطرایفعلیون: عارخسک هندی گوگهرو. اموسیطا: که سبزه است هندویی یونیا آبی گویند؛ **انجام:** یوم نام نوعی از تب است. یوم روز. یاراء قوت. به این جا فرهنگ ختم قبول شد.

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ جلد: مقوا، ۳۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۷/۶سم [اهدائی رهبر: ۱۰ – ۶۲]

● **فرهنگ لغات طبی** / طب / فارسی
farhang-e loqāt-e tebbī

غیر همانند:
۱. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۶۳/۳/۳
عنوان «باب کیفیت اسامی ادویه که در طب شفاء المریض» دارد؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۸گ (۱۰۵ر–۱۱۲پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [نشریه: ۳ – ۳۲۶]
۲. جهرم؛ کریم اشراق؛ شماره نسخه:بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ – ۶۱۱]

● **فرهنگ طبی** / لغت / فارسی و عربی
farhang-e loqāt-e tebbī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۴۶۰
آغاز: فکار، اسلامود، اطریفعلیون، اموسیطا، اوفودوس ... آغاز باب السین: سلق، سلحقاظ، سماق، سقودرات، سرجین، سرقین، سید، سنتوری؛ **انجام:** باب الهاء، هدهد، هلنقد، هوهیر
کامل؛ یادداشتهای توضیحی درباره لغات در این نسخه، بین سطور و زیر هر کلمه و هامش صفحات به فارسی و هندی نوشته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ جلد: مقوا، ۱۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۰ – ۶۲]

● **فرهنگ لغات عامیانه** / لغت / فارسی
farhang-e loqāt-e ʻāmīyāne
حکیم خراسانی، رضا، ق۱۴ قمری
hakīm xorāsānī, rezā (- 20c)
فرهنگ لغات عامیانه است و بدون در نظر گرفتن ترتیب حروف الفبا نوشته شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۵۶/۱۱
آغاز: بسمله: نیکوترین ما خلق بحکم خلق الاخر فتبارک الله احسن الخالقین ... لهذا در مقام تعریض بعضی از هنجارهای سخیفه و رفتارهای رکیکه را این بنده رضای حکیم خراسانی الاصل بطرز در وریقه دقیقه شرح داده؛ **انجام:** و یا سلطان که خودش حکم را بی اعتبار کرد است و این ناشی از قوه طالعه حرص است پی پی بنفشه کنایه از اشخاص لوس و پخمه و بیکاره است که غالبا خود را بالبسه بنفش یا اطلس یا غیر اطلس ...
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: تحریر قسمتی از این فرهنگ به تاریخ چهارشنبه ۱ شوال ۱۳۰۷ و تاریخ دوشنبه ۶ شوال ۱۳۰۷؛ ۱۶گ (۶۳پ–۷۸)، ۱۴سطر (۸×۱۵) [ف: ۱۵ – ۲۳۸]

● **فرهنگ لغات عامیانه** / لغت / فارسی
farhang-e loqāt-e ʻāmīyāne
از نگارنده «مقویم» به ترتیب تهجی که ممکن است از حبیب الله نظام افشار باشد.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۱۶/۱۲
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ جلد: میشن، ۷گ (۱۲۶ر–۱۳۲ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۷سم [ف: ۶ – ۲۲۸]

● **فرهنگ لغات عربی** / لغت / عربی
farhang-e loqāt-e ʻarabī
فرهنگ لغت عربی به عربی است که لغات را به ترتیب الفبا از پایان کلمه آورده و سپس به توضیح آنها پرداخته است، به علت افتادگی از آغاز کتاب، به نام آن و مؤلفش دست نیافتیم.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۴۵۹
آغاز: ... فحول منسوء الی نسی کما حول مقتول الی قتیل ... فصل الواو و باء: الوباء بالقصر و المد مرض عام جمع المقصور أوباء بالمد و جمع الممدود؛ **انجام:** و لم و بم و عم یتسائلون قال ابوعبید: تنسب القصیدة التی قوافیها علی ما ماویه و قول الشاعر، عرا ما تری یعنی أن تری و تدخل ...
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ ۲۵۵گ، ۱۷–۲۰ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۹ – ۲۷۳]

← فرهنگ لغات غریبه تاریخ وصاف ← تتمة اللغات

● **فرهنگ لغات قرآن** / لغت، علوم قرآن / عربی
farhang-e loqāt-e qor'ān

ناشناخته:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۴۲۶
ناقص، و بسیار نادر؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱ [د.ث. مجلس]
۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۷۷۳-۱۱۳/۲۹
آغاز: افتعال من زری علیه اذا عاب علیه فعله المعنی استرز لتموهم لفقر هم زکا تذکی تطهر من الذنوب بالعمل الصالح ... النوع الثانی عشر ما اوله سین سبا ابو عرب الیمن کلها و هو سباء؛ **انجام:** النوع العاشر ما اوله کاف کاین اصله ای دخلت الکاف علیها فصارت بمعنی کم ... و اما کلا فهی کلمة ردع و زجر و معنا ها انه لاتفعل قال تعالی.
فرهنگ مفصلی است در لغات قرآن و تفسیر و شرح آنها به عربی، مؤلف واژه‌ها را به ترتیب حرف اول آنها ابتدا در بیست و هشت باب تنظیم و پس از آن واژه‌های هر باب رابه ترتیب حروف آخر آنها درچند نوع ترتیب نموده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز وانجام؛ جلد: مقوا، ۱۰۵گ، ۲۱

سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۴۶]

● فرهنگ لغات قرآن / لغت / فارسی

farhang-e loqāt-e qor'ān

ناشناخته:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۵۰۷

آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی ... العوذ و العیاذ پناه گرفتن بکسی یا چیزی یا بجائی؛ **انجام:** فانه کافی من توکل علیه و هو حسبنا و نعم الوکیل و الحمد لله رب العالمین و الصلاة علی رسوله محمد و آله اجمعین.

لغات و واژه‌هایی که احتیاج به توضیح دارند، به ترتیب سوره‌ها از سوره فاتحه تا سوره الناس با اختصار گزارش و ترجمه شده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: احمد بن عبد الرحمن، تا: اواخر ربیع الثانی ۹۲۶ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی، ۷۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۲ - ۸۲]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۰۲۳-۳۰/۹۳

آغاز: الف مفرده در قرآن یک کلمه اَ یعنی آیا الف مفرده که به غیر از آن به همزه نمایند در قرآن مجید دو نوع وارد شده ... الفیکه بعد از او الف باشد در قرآن پنج کلمه است، آدم یعنی پدر آدمیان؛ **انجام:** الفیکه بعد ازآن یاء باشد یازده ماده ... ۱۱- ایوب نام پیغمبری از پیغمبران و آن معرب است اصله آن ایووب بر وزن فیعول ... و از باب تفعل آن به معنی بازگشتن و به شب درآمدن و ذکر ایوب را در چهار موضع فرمود

فرهنگ لغات قرآن است در ۲۸ قسمت به تعداد حروف تهجی که در هر یک از حروف تهجی به ۲۸ بخش تقسیم می شود مانند: «الفی که بعد از آن الف باشد» تا «الفی که بعد از آن یاء» باشد و در هر بخش می گوید که از آن مورد چند کلمه در قرآن وجود دارد و سپس کلمات را یک به یک معنی نموده و در هر کلمه بحث صرفی و لغوی می نماید. در نسخه فقط قسمت اول (حروف الف) موجود است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ محشی؛ جلد: مقوا، ۳۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۰۴۷]

۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۵۹/۳

آغاز: اصناف ستایش بحضرت صانع صناعات ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ناتمام؛ ۸گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۵۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۰۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین حق حمده و الصلوة و السلام علی محمد المصطفی رسوله و عبده و علی جمیع الموقنین لمیثاقه و عهده و علی سائر المصدقین بوعیده و وعده باب الالف (ا) ساکنه اسم مضمر مرفوع متصل بود برای تثنیه غائب در ماضی و مضارع و امر معناها آن دو مرد یا آن دو زن چون کانا یا کلان و کانتا و برای تثنیه حاضر در مضارع و امر معناها شما دو مرد چون تستفتیان وکلا و منصوب در مثل اهدنا و اننا و نون درینها نون عمادست و متحرکه مفتوحه حرف استفهام بود چون ءانذرتهم و در استفهام از حق تعالی مراد غیر حقیقت باشد و حرف ندا باشد چون أ زید ای یا زید (اذا) چون و آن ظرف زمان است برای مستقبل اگر چه بر ماضی درآید؛ **انجام:** ع (یسع) الیشع و الیسع نام پیغامبری است علیه السلام (یبع) الیبع بجای رسیدن میوه یعنی پخته شدن باب فتح ف (یوسف) نام پیغامبری است معروف علیه السلام ق (یعوق) نام بتی است.

ترجمه فارسی لغات قرآن است. این فرهنگ به ترتیب الفبایی و در هر حرف به ترتیب حروف آخر کلمات تنظیم شده است. این کتاب غیر از ترجمان القرآن سید شریف جرجانی است، در آخر نسخه نام این کتاب «جواهر القرآن» احتمال داده شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: احمد دیوان بیگی صاحب حدیقة الشعراء «احمد بن ابوالحسن الشریف ۱۲۹۱» (مربع)، شعاع شیرازی «شعاع»؛ جلد: تیماج، ۹۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۱۷]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۹۲۸/۲

آغاز: باب الالف مع الالف. آنیه آبی بغایت گرم، آمنوا بگرویدند؛ **انجام:** بهیج اول معروف دوم خشک یعنی محرک

به فارسی به ترتیب تهجی حرف نخستین کلمات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۵۴ص (۱۲۹-۱۸۲)، ۱۳ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۹۱۶]

● فرهنگ لغات گلستان / لغت / فارسی

farhang-e loqāt-e golestān

وابسته به: گلستان سعدی؛ سعدی، مصلح بن عبدالله (-۶۹۱)

در این فرهنگ نیز لغات بسیار مختصر به ترتیب آغاز کلمات گزارش شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۸۶/۴

آغاز: آفرین دعاء نیک مدح و ستایش ایادی نعمت؛ **انجام:** یمین سوگند و بباز دادن و برکت و بخشش

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۱۰گ (۱۷۰ر-۱۷۹ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۶۹]

← فرهنگ لغات مثنوی > لطائف اللغات

● فرهنگ لغات نادره / لغت / فارسی

farhang-e loqāt-e nādere

ادیب کرمانی، قاسم بن زین العابدین، ۱۲۷۵ - ۱۳۴۷ قمری

adīb-e kermānī, qāsem ebn-e zayn-ol-'ābedīn (1859-1929)

لغات نادره مثنوی‌ها و متن‌های ادبی خود مؤلف (خارستان و

نیستان و سفره سبزی و مثنوی عوام) را به ترتیب حروف آغاز کلمه‌ها و واژه‌ها تنظیم کرده و در بعضی از لغات شاهدی از نظم‌های خود آورده است.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۴۸/۱

آغاز: یکتای بی همتائی را بنده و پرستنده ایم که یکه الدنگان بچه محله و غول دنگان بی کله پیش قرجماقیش از لاف غرتشنی ناکند؛ **انجام:** به لرگان درگان بی دست و پا ×× بمحشر بیا قاسمی را بیا

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد حسن چترودی، تا: ۹ ربیع الثانی ۱۳۲۳ق؛ جلد: تیماج، ۱۶گ (۱پ-۱۶پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۱۹سم [ف: ۱۵ - ۱۳۸]

۲. اصفهان؛ سید کشفی؛ شماره نسخه:۱مجموعه بدون شماره

کا:سید روح الله کشفی،بی‌تا[دلیل المخطوطات کاشف الغطاء:۱- ۵۰]

● **فرهنگ لغات و ترکیبات و اصطلاحات شاهنامه** /

ادبیات / فارسی

farhang-e loqāt va tarkībāt va estelāhāt-e šāhnāme

سری، ابوالقاسم، ق۱۵ قمری

sarī, ab-ol-qāsem (- 21c)

مؤلف از دانشجوی دانشگاه تهران است. از آغاز داستان سیاوش تا جنگ هماون از حرف الف تا گاف فارسی به دستور فروزان‌فر.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۵۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳۴گ، ۱۹سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۳سم [ف: ۱۷ - ۲۳۷]

← فرهنگ لغت > اللغة التحفة
← فرهنگ لغت > فرهنگ عربی بفارسی
← فرهنگ لغت > فرهنگ فارسی بفارسی
← فرهنگ لغت > فرهنگ فارسی بعربی

● **فرهنگ لغت** / لغت / اردو

farhang-e loqat

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۳۰۴

آغاز: بسمله، باری سبحانه تعالی کی حمد و شکرکون ادا کرسکتاتی حسی نی انسان البیان ک جوهر عقل؛ **انجام:** خانی هین تصحیح کی گی اصلی نام گلهر یاهی

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا [رایانه]

● **فرهنگ لغت** / لغت / عربی

farhang-e loqat

ناشناخته:

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۱۲

آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد، آ ء ا علی وزن عاع. اا‌ة «اباه» الاباء بالکسر مصدر قولک ابی یا بی. بالفتح فیهما مع خلوة من حروف الحلق، و هو شانه، ای امتنع، و الاب معروف، اصله ابو. و التثنیة ابوان، و بعض العرب یقول ابان. و الجمع؛ **انجام:** هیهة. قوله هیهات هیهات لما توعدون. ای بعد و السلام للبیان و هیهات بفتح التاء بمعنی بعد، الحمدلله رب العالمین ...

به ترتیب الفبایی از پایان واژه ها، هر حرف در یک «کتاب» و هر کتاب در چند «باب» بر حسب آغاز واژه ها. برای نشانی: (کتاب سین): «اسس» الاساس علی فعال بکسر الفاء جمع اس بالضم و الاس اصل البناء «امس» قوله کان لم تغن بالامس. ای فیما قبله. امس اسم حرکت آخره لالتقاء الساکنین، و اختلفوا فی اعرابه و بنانه «انس» ...؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۵ ربیع الاول ۱۲۵۵ق، که می تواند تاریخ نگارش نیز باشد؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۳۰گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳ - ۲۴۰]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۴۳

این فرهنگ لغت کهنه و مندرس است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجموعه آقا رفیع قزوینی استاد اخلاق و فلسفه امام خمینی؛ خریداری از منصوره تالهی معین الدین [رایانه]

● **فرهنگ لغت (منظوم)** / لغت / عربی به فارسی

farhang-e loqat (manzūm)

شامل سیزده قصیده: القصیدة الاولی فی بحر المضارع الاحزب؛ قصیده سیزدهم: امان ایمنی دان و امنیه کام ×× اساطیر افسانها اسم نام.

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۵۳/۱

خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛۴۶گ(۱-۴۶)،اندازه:۱۴×۱۹سم[ف: ۳ - ۴۲]

← فرهنگ لغت > الالفاظ

● **فرهنگ لغت ترکی** / لغت / ترکی

farhang-e loqat-e torkī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۰۵۵/۱

آغاز: بسمله، نور حمدانکاکیم وصفیدادو رایل تیلی لال کر چه تیل آرا آندین ایرور سوز که مجال؛ **انجام:** یویاین و قاپاپاین دیمکدور، تمت الکتاب الوهاب بتاریخ اواخر شهر صفر المظفر سنه ۱۱۲۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۲ق؛ جلد: گالینگور [رایانه]

← فرهنگ لغت طبی > فرهنگ لغات طبی
← فرهنگ متوسط > فرهنگ اختری
← فرهنگ مثنوی > تفسیر آیات خمر

● **فرهنگ مثنوی** / ادبیات / فارسی
farhang-e masnavī
وابسته به: مثنوی معنوی = مثنوی مولوی؛ مولوی، جلال الدین محمد بن محمد (۶۰۴-۶۷۲)

ناشناخته:
۱. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۰
به ترتیب تهجی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۶۶ق، برای امان الله خان اردلان؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ [نشریه: ۳ - ۲۷]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۳۰
آغاز: بسمله. رب انعمت فزد ... مکاشفه در لغت آشکارا کردن چیزی پوشیده است؛ **انجام:** یسار فراخ دستی و توانگری از همه چیز. و الله الموفق و المعین.
نخست لغات دیباچه مثنوی مولوی است سپس فرهنگی برای آن به ترتیب تهجی از الف تا یاء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ جلد: تیماج، ۷۴گ، ۱۴ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۱۱ - ۲۰۸۰]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۲
آغاز: رب انعمت فزدانت حبیبی اللهم اجعلنی فی الحقائق موجوداً
در ترجمه و تفسیر لغات مثنوی بپارسی، مؤلف شناخته نشد؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای یک سر لوح، مجدول؛ ۴۶گ، ۱۹ سطر در متن و ۲۸ سطر در حاشیه، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۲۷۷]

● **فرهنگ مجدول** / لغت / فارسی و عربی
farhang-e mojadval
لغات و واژه‌هایی که بیشتر آنها عربی است به ترتیب حروف آخر آنها تنظیم شده است با ضبط کلمات و معنی آنها به فارسی.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۴
آغاز: ابتدا آغاز هر کاری که شخص خواهد بکند، بها دو معنی دارد اول روشنی دوم قیمت چیزی؛ **انجام:** دری بفتح لغتی از فارسی و کبک یعنی دره گویا خوش خرام و خوش قوال.
خط: نسخ و نستعلیق، کا: ملا غلامحسین موذن باشی ملقب به ناظم الشعرا متخلص به طوسی خراسانی، تا: ۱۳۳۲ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۹۸گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۱۵]

← فرهنگ محمد شاهی > برهان جامع اللسان

● **فرهنگ مختصر** / لغت / فارسی
farhang-e moxtasar
کلمات عربی وارد شده در زبان فارسی به فارسی که بر حسب حروف تهجی و حرکت آن حرف به نسبت مفتوح و مکسور و مضموم مرتب شده است و ۲۹ باب است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۶۸/۵
آغاز: ستایش و سپاس بیحد و قیاس خدایرا ... اما بعد این رساله ایست مختصر مشتملست بر الفاظ فارس و این قسم بر ترتیب حروف هجی نهاده شده؛ **انجام:** یمن خجستگی، یوسف حرف زده، یموم دریاها ...
خط: شکسته خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن، ۴۶گ (۲۵۷-۳۰۲)، ۱۷ سطر (۶×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲×۲۳/۵سم [ف: ۸ - ۴۲۹]

● **فرهنگ مردم زفره** / آداب و سنن / فارسی
farhang-e mardom-e zefre
رجایی زفره ای، محمد حسن، ۱۳۱۰ شمسی
rajāyī zefre-ī, mohammad hasan (1931 -)
تاریخ تألیف: رجب تا ۱۶ رمضان ۱۳۸۸ق
اطلاعات گوناگون درباره فرهنگ عمومی مردم زفره است اعم از چگونگی تغذیه و خوراک، پوشش و لباس، استحمام، مجالس عزا و سوگواری و جشن و عروسی، لهجه و گویش، مراسم عبادی، شغل‌ها، ضرب المثل‌ها و تعارفات و ... .

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۷۹
آغاز: زفره (=زف ره) چون از خیابان جی اصفهان خارج شویم به ترتیب به خوراسگان؛ **انجام:** هفتاد من علف می خورد، پایان. تمام فولکور زفره نیست بلکه از هر کدام نمونه است و بسیار باختصار نوشته شد
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ اهدایی: رجایی زفره‌ای، محمد حسن؛ جلد: مقوا، ۴۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۳۰ - ۱۶۱]

● **فرهنگ مردوخ** / لغت / عربی، فارسی، کردی
farhang-e mardūx
مردوخی، محمد بن عبدالمؤمن، ق۱۴ قمری
mardūxī, mohammad ebn-e ‘abd-ol-mo’men (- 20c)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۱۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ پیش‌نویس مؤلف است؛ جلد: مقوا، قطع: پستی [ف: ۲ - ۱۱۶]

● **فرهنگ مصادر** / ادبیات / عربی - فارسی
farhang-e masāder
در آن مصادر عربی (ثلاثی مجرد و مزید) به ترتیب حروف ذکر شده و معنای آنها تحریر شده است.

قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۳۵۷/۵
بی‌کا، بی‌تا، جلد: تیماج، ۴۸گ (۴۹ر-۹۶ر)، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: - ۱۶۲]

● **فرهنگ مظفری** / لغت / فرانسه - فارسی
farhang-e mozaffarī
زند، عبدالحسین، ق۱۴ قمری
zand, ʻabd-ol-hoseyn (- 20c)
اهداء به: مظفرالدین شاه
حاوی بیش از ۲۲ هزار لغت فارسی به فرانسه است و در آن ابتداء لغات فارسی بر حسب ترتیب الفبایی می‌آید و سپس معادل فرانسوی آنها ذکر می‌شود. نویسنده برای بیشتر لغات فارسی دو یا چند معادل فرانسه ذکر می‌کند.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۹
آغاز: مهین داور یکتا را در این عاریت سرا بتوانائی خرد محدود چگونه توان ستود که خود ستایش و درود از بخششهای نامعدود او به شمار هزاران هزار مثابه این سپنجی سرای ناپایدار از پاینده طلعت وی آشکار است؛ **انجام:** ییلاقی و معنی فرانسه آن
خط: نستعلیق، کا: عبدالحسین، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج، ۴۵۶گ، ۲۴ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۲۰/۵×۲۷/۵سم [ف: ۱ - ۲۵۰]

● **فرهنگ مظفری** / لغت / فارسی
farhang-e mozaffarī
مستوفی، حسین بن ابوالقاسم، ق۱۴ قمری
mostawfī, hoseyn ebn-e ab-ol-qāsem (- 20c)
از میرزا حسین خان مستوفی معین دفتر فرزند میرزا ابوالقاسم مستوفی آشتیانی، برای حسین علی خان سالار لشکر در تبریز از ۱۲۸۸ تا ۱۳۰۳، در سه مجلد باید باشد: نخستین به ترتیب تهجی با شواهد، دومی هم به ترتیب تهجی بی شواهد، سومی کنایات بی‌شاهد و باشاهد چنانکه در دیباچه آمده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲
جلد یکم است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ ربیع الاول ۱۳۰۳ق، گویا نسخه اصل؛ جلد: تیماج، ۴۷۵گ، ۱۵ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [سنا: ف: ۱ - ۲۷]

● **فرهنگ المعجم فی تاریخ ملوک العجم (ترجمه لغات)** / لغت / فارسی
farhang-e al-moʻjam fī tārīx-e molūk-el ʻajam (t. loqāt)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۲۹ض
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: رقعی [د.ث. مجلس]
۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۷۲/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۱ شعبان ۱۲۴۶ق؛ جلد: تیماج، ۱۱گ (۶۱پ-۷۱پ)، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: - ۲۸۹]

● **فرهنگ مفید** / لغت / فارسی
farhang-e mofīd
مجموعه‌ای است کوتاه بر اساس حرف اول و آخر لغات که از لغات عربی و فارسی که به فارسی توضیح داده شده و از کتاب‌های لغت استخراج شده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۳۱۰
آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد واله الطیبین الطاهرین و بعد این مجموعه ای است فارسی و عربی و غیره که مدت مدیدی از کتاب‌های لغت او را استخراج نمودم و نامیدم او را به فرهنگ مفید. صائب: به هدف رسیدن. صاحب: یار. صادر: بازگشت. صادم: کوبنده؛ **انجام:** یسل: دسته بندی. یسیر: کم، آسان: یشب: سنگ یشم. و در این جا ختم نمودیم این کتاب شریف را که حاوی اکثر لغات فرهنگ فارسی است. الحمدلله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ جلد: تیماج، ۸۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [اهدائی رهبر: ۱۰ - ۶۴]
مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۹۹
همان نسخه بالا [مؤید: ۳ - ۲۴۹]

● **فرهنگ مقصد الطالبین** / لغت / فارسی
farhang-e maqsad-ot tālebīn

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۵۶
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

● **فرهنگ ملوک و اسرار عجم** / اختربینی / فارسی
farhang-e molūk va asrār-e ʻajam

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۲۹/۶
آغاز: بسمله، حمدله، اما بعد صد هزار شکر و سپاس آفریدگایرا که رقاب مکونات ... اما بعد خاستند (کذا) تا چند هزار مرد بر

نشینند؛ **انجام:** توشه آن جهان بردار تا از ثواب آخرت بازنمایی، تمت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مذهب، ۵۳ص (۲۰۵-۲۵۷)، ۱۵ و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴۵ - ۲۳۰]

● **فرهنگ منظوم** / لغت / ترکی

farhang-e manzūm

عمادزاده، ولی بن یوسف

ʻemād-zāde, valī ebn-e yūsof

هفتاد و یک قطعه است در نظم لغات به ترکی به روش «نصاب الصبیان» فراهانی، به ترتیب حروف، با نظم اسماء حسنی و اسماء پیامبر اکرم (ص) در آغاز به جهت تبرک.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۴۸/۲

آغاز: اول الله حضرتنه اوله حمد بر دوام ×× هم رسولینه اولا نیچه صلوتیله سلام / داخی آلینه اوله اصحابنه نیچه درود ×× داخی شونلا ره که انلاری ایدنمشدر امام؛ **انجام:** هم خیر اوله ختمی دخی ×× آمین یا رب العالمین / مستفعلن مستفعلن ×× بحر رجز در بوحنین

خط: نسخ، کا: احمد بن ولدان اقچه شهری، تا: ربیع الثانی ۹۶۸ق؛ جلد: مقوایی، ۲۵گ (۲۹پ-۵۳ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۵۸]

● **فرهنگ منظوم** / لغت، شعر / فارسی

farhang-e manzūm

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۷۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مذهب، ۴۰گ، ۱۷ سطر (۷×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۱۴۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۳۵/۵

آغاز: از پس حمد خداوند زمین و آسمان ×× در لغت انشا کنم نظمی جو لؤلؤ در جهان / گیر از یک لفظ معنی سه تو ای صاحب کمال ×× اولش را فتح و کسر و ضم به دین ترتیب دان؛ **انجام:** بسط گستراندن دگر بسط است ناقه با ولد ×× بسط شد رستگشا و آن بقید و ریسمان.

در یک لفظ و سه معنی فرهنگی است منظوم شامل قصیده‌ای نونیه با درج کلماتی که تغییر حرکت در حرف آغازین آنها معنی را تغییر می‌دهد و به این ترتیب برای هر واژه سه معنی (به ترتیب فتح و کسر و ضم) ارائه می‌کند. مؤلف این فرهنگ را نیافتم اما درباره کاتب آن باید بگویم در آغاز و پایان نوشته اش بیت و عبارتی آورده که نشان می‌دهد سخت دچار درد فراق بوده است: «به هر دیار که رفتم به هر چمن که رسیدم ×× به آب دیده نوشتم که یار جای تو خالی»، «آه از درد فراق»؛ کا: محمد بن عبدالله، محمد بن عبدالرحیم، تا: ۱۳۲۹ق، جا: ژان درود لرستان، به سفارش ملا احمد؛ اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۷۳]

۳. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۱۹/۴

آغاز: زنامهای رسول خدای در قرآن ×× درین دو بیت ز من بیستو یک نام یادگیر / نبی وامی و غیث و مزمل و نعمت ×× رسول و صدق و رؤف و رحیم و نور و نذیر؛ **انجام:** رحم بخشودن و رحم است خویش ×× رجم راندن رجیم نفریده / رند عوذ است و عطر رایح و بوی ×× آسن آبی ز طعم گندیده

منظومه‌ای است در بیان لغات عربی به فارسی، مؤلف در ابتدای آن اول نام حضرت پیامبر علیه اسلام در قرآن و حدیث و پس از آن اسماء قرآن و اسماء اماء نبی و پس از آن بیان کلمات ابراهیم (ع) را به نظم ذکر نموده و پس از آن بیست و نه قطعه در معانی لغات عربی به فارسی ذکر کرده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۱۵گ (۴۵ر- ۵۹پ)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [میراث اسلامی: دفتر نهم - ۸۳]

● **فرهنگ میرزا ابراهیم = فرهنگ ابراهیمی = فرهنگ فارسی = فرهنگ جهانگشا** /لغت/فارسی، عربی، ترکی

farhang-e mīrzā ebrāhīm = farhang-e ebrāhīmī = farhang-e fārsī = farhang-e jahāngošā

اصفهانی، ابراهیم بن حسین، - ۹۸۹؟ قمری

esfahānī, ebrāhīm ebn-e hoseyn

تاریخ تألیف: ۹۸۹ق

در آغاز آن یازده «فصل» است در دستور زبان فارسی. سپس باب‌هاست بر حسب نخستین حرف هر کلمه‌ای هر یک در چند «فصل» به ترتیب تهجی حرف باز پسین کلمات. در پایان کتاب تفسیر لغات مرکب و مجازات و استعارات فارسی است به ترتیب تهجی. برخی آن را انتحال شرفنامه منیری می‌دانند که اندکی در آن تصرف شده است.

آغاز: بسمله بدانکه عرب بجیم و پا و کاف و ژا مثل چه و پا و کردن و کژ نطق ننماید الا نادرا و عجم به صاد و ضا و طا و ظا و ثا و عین و قاف تکلم نکنند مگر بطریق ندرت

[دنا ۱۰۰۸/۷ (۹ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸۰۲

آغاز: رفتند و گفتیم و شنیدیم فصل کاف به معنی استفهام آمد و از برای تصغیر نیز بود مثال اول «جانا ترا که گفت که احوال ما مپرس»؛ **انجام:** مرسله: گلوبند مژده ده به کسر بشارت ... مزیده باری که آن را خیز و بگیر گویند و خاک نمک (خاکیمک) و گزیده.

چند فصل آن در آغاز در دستور است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۱۰۰گ، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۹۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۹۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ عکس [مختصر ف: - ۵۸۶]

۳. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۷

نسخه از «آستین» است تا «نشد» و افتاده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: گالینگور، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۲۷]

۴. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** در نسخه تا کلمه «یاسج» از فصل جیم باب باء است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ جلد: گالینگور، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۲۶]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** یزدادی: قیمه وتخم مرغ که درهم پزند.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۱، جا: هند؛ در اوایل قرن یازدهم هجری درهندوستان به دست قوسی شاعر افتاده و پاره‌ای از اشتباهات را در حاشیه به قلم آورده، در ذیل لغت «چرخ» که: «چرخ پرنده ایست شکاری» و قوسی نوشته است: «مصنف درینجا اشتباه فرموده اند بلکه: «چرغ» بعین عبارت از آن جانورست که بعربی «صقر» گویند و به خاغلطست چنانچه برمتتبعان مخفی نیست. اسدی گوید: زمیغ روان چرخ چون پر چرغ ×× پر آواز رامشگر از مرغِ مرغ. از شرفنامه منیری: «راهبند: باهاء موقوف راهزن که بتازیش قاطع الطریق نامند، و راهدار و راهزن وسالوک و سنگ (کذا) بمثله، هفت پیکر: سگ من گرگ راه بند منست ×× بلکه قصاب گوسپند منست. فرهنگ میرزا ابراهیم: «راه بند: راه زن و راه دار و شنگول و شنگ مرادف اول است، در هفت پیکر آورده: شنگ من گرگ راه بند منست ×× بلکه قصاب گوسفند منست. قوسی: این بیت که جهت استشهاد آورده اصلاً مناسب مقام نیست و مصنف تغییر در الفاظ آن کرده و مع هذا خوب نیست و اصل بیت چنین است که: سگ من گرگ راه بند منست، نه شنگ من، چه این بیت از زبان شبانیست که از خیانت سگ خود با بهرام گور سخن می‌گفته، چنانکه در موقع خود مبین است» ...؛ واقف: رضا نایینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۵۸گ، ۱۵سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲/۷×۱۸/۷سم [ف: ۱۳ - ۶۵]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** یویه آرزو و تنه درخت یوداری قیمه و تخم مرغ که درهم بزند.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: رضا موسوی به تاریخ ۱۲ جمادی الاول ۱۳۲۵، امیر عبدالله حسینی هاشمی به تاریخ ذیحجه ۱۱۴۵؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد کاظم» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۱۱ - ۳۹۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** یویه بضم آرزو یوزه بضم تنه درخت. فصل فی الیاء یزداری قیمه و تخم مرغ که در هم پزند و الحمدلله رب العالمین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ظاهراً اوایل قرن ۱۱؛ مصحح؛ کاغذ: کشمیری، ۱۲۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۹۹]

۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۰ ـ د

آغاز: برابر؛ **انجام:** فصل الهاء: یاوه و یافه بیهوده و هذیان، یوسه اره درود گران (مورخ روز دوشنبه ۵شعبان ۱۰۴۲)

در فهرست بدون مؤلف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۵ شعبان ۱۰۴۲ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۱۷۶گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۶۷]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۷۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بشومی و عصیان انقوم آنزمین را باز گردانیدند.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۱۷۳]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** یوسه اره درود گران

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۷ ربیع الثانی ۱۲۲۸ق، به فرموده محمد ولی خانا؛ با یادداشتی از محمد کریم آقا حسین کرهرودی؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۶۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۵۷۷]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۲ ط

آغاز: برابر؛ **انجام:** یرداری قیمه و تخم مرغ که درهم پزند و خورند و الله اعلم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۱۹ رجب ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج، ۱۱۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۲۴/۲ - ۱۸۰]

۱۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** «یویه» بضم آرزو، «یوزه» بفتح تنه درخت، «یزدادی» قیمه و تخم مرغ که درهم پزند.

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق؛ واقف: سپهسالار؛ جلد: تیماج، ۹۴ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳/۵سم [ف: ۲ - ۲۳۲]

۱۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** «یویه» بضم آرزو، «یوزه» بفتح تنه درخت، «یزدادی» قیمه و تخم مرغ که درهم پزند.

خط: شکسته نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ با یادداشت: «هو الله تعالی شأنه در دارالخلافه طهران داخل دارالکتب گردید به تاریخ ربیع المولود ۱۲۷۲»؛ مهر: «عبدالله بن غلامعلی آل محسن»؛ به سال ۱۲۹۶ داخل کتابخانه اعتضاد السلطنه گردید و به سال ۱۲۹۷ وقفیت آن براین کتابخانه به همان نام مذکور نگاشته شد؛ واقف: سپهسالار؛ جلد: روغنی مذهب، ۱۲۲ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲ - ۲۳۱]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۶۵/۱

آغاز: کلکی مشکبار کاکلکی و کاف فارسی و عربی هر دو در

فارسی استعمال کنند و بمعنی آن مفتوح هم آید ... فصل میم متحرک و ساکن ضمیرست چنان که گذشت؛ **انجام:** فصل فی المیم یشم بفتح سنگی است سبز رنگ از برای دفع مضرت برق و صاعقه نیکست و چون برگردن آویزند نافع بود از برای امراض
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۱۱۸گ (۱ر-۱۱۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳۱ - ۸۲]

● **فرهنگنامچه** / لغت / فارسی به فارسی

fīrhangnāmče

ندیم، حیدر علی

nadīm, heydar ʻalī

فرهنگنامچه‌ای است به ترتیب حروف القباء و برای برخی از واژه‌ها شواهد شعری آورده است.

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۱

آغاز: آفتاب پرست، گل نیلوفر را گویند؛ **انجام:** عاشق از مفتی نترسد می‌بیار ×× بلکه از یرغوی سلطان نیز هم
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (گویا)، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۶۴ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۱۴]

← فرهنگنامه ≻ دیوان رستم الحکما
← فرهنگنامه ≻ فرهنگ عربی بفارسی
← فرهنگنامه ≻ حمد و ثنا

● **فرهنگ نامه** / شعر / فارسی

farhang nāme

حزین، محمد علی بن ابی طالب، ۱۱۰۳ - ۱۱۸۰ قمری

hazīn, mohammad ʻalī ebn-e abī-tāleb (1692 - 1767)

چاپ: هند، کانبور، مطبع نامی منشی نول کشور، ۱۳۱۱ق، سنگی، وزیری، با تقریظ منشی شیو پرشاد صاحب (مدیر مطبع اود اخبار) و نیز قطعه تاریخ طبع از ابوناظم محمد حامدعلی حامد بن حافظ غلام علی خان شاه آبادی(مصحح مطبع) بدون کاتب، ۱۸۹۳/۱۳۱۱م، (کلیات حزین:۸۷۱-۸۸۸صص).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۱/۷

بی‌کا، بی‌تا؛ [ف: ۳ - ۲۱۸]

● **فرهنگ نامه** / ادبیات / فارسی

farhang-nāme

ملا دوپیازه، ق۱۲ قمری

mollā dopīyāze (- 18c)

مقالات ملا دو پیازه.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۳۶/۱۸-ف و ۱۳۳۸/۱۸-ف

نسخه اصل: بادلیان Add. 69 اوزلی (ش ۱۲۴۱)؛ بی‌کا، تا: ۱۲۰۰ق، [فیلمها ف: ۱ - ۵۸۳]

● **فرهنگ نامه = تذکره شعراء** / تراجم / فارسی

farhang nāme = tazkere-ye šoʻarā'

امیرخیزی، اسماعیل بن محمد تقی، ۱۲۵۵-۱۳۴۴شمسی

amīr-xīzī, esmāʻīl ebn-e mohammad taqī (1876 - 1965)

تذکره شعرای فارسی‌سراست همراه با نمونه‌ای از اشعار آنها به ترتیب الفبایی تخلص یا اسامی شاعران. برگرفته از تذکره‌های معروف. این اثر به صورت فیش‌های پیش‌نویس مولف بوده و به تنظیم نهایی نرسیده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۹۰۱

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ ۲۸ پاکت است که هر یک به حرفی از حروف الفبا اختصاص دارد و درون هر کدام تعدادی فیش نهاده شده [ف: ۳۱ - ۱۲۵]

● **فرهنگنامه** / لغت / عربی به فارسی

farhang-nāme

درآن لغت و معنی در دو ستون بدین نحو نوشته شده است: قعید / کَد. همنشین / هاون. مدة / تمهید. هنگام معین / هموار کردن کار.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۰۴۵

آغاز: تقلیح، زنگ پاک کردن؛ **انجام:** وحد، حدة، یگانه شدن، وحد، حدة، یکی شدن.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: درةالسلطنه ملکزاده کوثر، آبان ۱۳۲۶؛ جلد: چرمی، ۱۲۸گ، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۳ - ۶۹]

● **فرهنگ نامه** / داستان / فارسی

farhang nāme

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۷۱۵

آغاز: اما راویان اخبار و ناقلان آثار و طوطیان شکرشکن شیرین گفتار و بلبلان بوستان فصاحت و سخن سنجان انجمن بلاغت به زبان فصیح و کلک ملیح چنین آورده اند که چون شاهزاده رستم و سعد سبزه قدم در بارگاه نوشیروان نهادند شاه و ساینان (کذا) را نزدیک بود که زهره آب شود؛ **انجام:** ولیکن در آخر او اگر نیاید از مسلمانان اثری بماند امیر به غایت شادمان شد.
مجموعه داستان‌های عامیانه و پراکنده‌ای است که در آن از شخصیت‌های متفاوتی از اسلام و پیش از اسلام از رستم تا حمزه

یاد می‌شود. بیشتر آنها روایتی تکه تکه دارند و از منابع مختلف عامیانه جمع شده‌اند. در پایان بعضی از بخشها نوشته‌اند: «باقی فردا شب» که نشان می‌دهد نسخه مرتبط با نقالی و داستان گویی بوده است. نامی که برای آن انتخاب کردیم در انجامه کاتب نوشته شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، به موجب فرمایش محمد قاسم چپو؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: کشمیری، ۲۳۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۳سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۴۹۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۸۳/۲

آغاز: ... جالی یعنی پاک کننده، جاذب یعنی کشنده، جامد یعنی بسته کننده، حالق و حلاق یعنی سترنده موی، حکاک یعنی به خارش آورنده؛ **انجام:** هاضم آنچه اعانت طبیعت بر طبخ و گذرانیدن غذا کند هتک پاره شدن، هش آنچه جرم آن سست و ریزنده باشد، یافوخ پیش سر است.

واژه‌نامه کوتاهی است در ترجمه برخی از لغات مشکل که در زبان فارسی رایج است. بیشتر واژه‌های تفسیر شده در این فرهنگ اسم فاعل و اسم مفعول می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، ۸گ(۵۶پ-۶۳پ)، ۱۲ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳۵ - ۵۸۸]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۸۵۴

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۸×۲۶/۳سم [رایانه]

● **فرهنگ نامه پزشکی** / فرهنگ اصطلاحات / فارسی

farhang nāme-ye pezeškī

؟ صحت، سید محمد، ق۱۳ قمری

sehhat, seyyed mohammad (- 19c)

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۶۵/۲

آغاز: آب ماء است، آب پنیر ماأ الجبن است؛ **انجام:** یورک سک توله است، یون بنفشه است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۳۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۵۱]

● **فرهنگنامه تحفة السعادات** / لغت / فارسی

farhang-nāme-ye tohfat-os sa‘ādāt

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۰۷

بی‌کا، بی‌تا؛ مجموعه آقا رفیع قزوینی استاد اخلاق و فلسفه امام خمینی؛ خریداری از منصوره تالهی معین الدین [رایانه]

● **فرهنگنامه گلشن شگفت** / لغت / فارسی

farhang-nāme-ye golšan šegeft

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۶۴

۱ج؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۳۰×۳۳سم [رایانه]

● **فرهنگ نظام** / لغت / فارسی

farhang-e nezām

داعی الاسلام، محمد علی، ۱۲۵۶ - ۱۳۳۰ شمسی

dā‘ī al-eslām, mohammad ‘alī (1877 - 1951)

مؤلف که از پارسیان مقیم هند است این فرهنگ را به امر نظام حیدرآباد دکن تألیف کرده است. او در بیشتر موارد ریشه کلمه را از پهلوی و سانسکریت همراه معنی آن بیان می‌کند. فرهنگ نظام فرهنگی کامل است و از حرف الف تا یاء را شامل است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۶۵

آغاز: بسمله (باب الف) حرف الف در فارسی به دو قسم است (۱) همزه مثل الف در لفظ این (۲) الف ساکن مثل الف در لفظ ماه؛ **انجام:** مرکب مغز بادام و پسته و فندق و نخود چی و کشمش (عا) مثال امروزه ده سیر آجیل از بازار خریدم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مجدول؛ جلد: مقوایی، ۸گ، ۲۴ سطر (۱۳×۲۶)، اندازه: ۲۰/۵×۳۳سم [ف: ۳ - ۸۴]

← فرهنگ نعمة الله > لغت نعمة الله رومی

● **فرهنگ نفیسی = فرنودسا** / - فارسی

farhang-e nafīsī = farnūdsā

نفیسی، علی اکبر بن محمد حسن، ۱۲۶۳ - ۱۳۴۳ قمری

nafīsī, ‘alī akbar ebn-e mohammad hasan (1847 - 1925)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۸۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۴۱۲گ، ۳ سطر (۲۰×۳۲)، اندازه: ۲۲×۳۶سم [ف: ۱۷ - ۱۴۵]

● **فرهنگ نوادر الشباب** / لغت / ترکی - فارسی

farhang-e navāder-oš šabāb

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۲۱-عکس

نسخه اصل: سپهسالار ۳۶۷ ضمیمه نوادر الشباب؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر تبریزی مسکین، تا: ۱۱۱۲ق [فیلمها ف: ۳ - ۲۷۲]

← فرهنگ واژگان دیوان حافظ > لغات دیوان حافظ

● **فرهنگ واژگان مشاغل** / لغت / فارسی، عربی

farhang-e vāžegān-e mašāqel
فرهنگ‌نامه‌ای است که در آن واژگان عربی که معرف مشاغل مختلف است بدون رعایت ترتیب الفبایی آمده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۳۵/۶
آغاز: صانع: پیشه ور؛ الماهر و الحاذق: استادکار خویش؛ المتخذلق دعوی استادی؛ المتخرف: پیشه ور؛ المهندس: تقدیر کننده؛ البناء: بنا کننده؛ **انجام:** المذهب: معروف؛ السافر: نویسنده؛ الکرام: زربان؛ السفان: صانع السفینه.
کامل؛ کا: محمد بن عبدالله، محمد بن عبدالرحیم، تا: ۱۳۳۲ق، جا: ژان درود لرستان، ، به سفارش ملا احمد؛ تملک: ملا احمد ژانی؛ جلد: مقوایی، ۸ص (۲۲۸-۲۳۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۷۳]

● فرهنگ واژهای دساتیر / لغت / فارسی

farhang-e vāžehāye dasātīr

ناشناخته:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۷۷/۳
فرهنگی است به ترتیب حروف که واژه‌های کتاب «دساتیر» را گرد آورده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۵ - ۲۳۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۱/۲
آغاز: باب الف ممدوده، آب بسکون بای ابجد نام یکی از عناصر اربعه و بمعنی آبرو و عزت و دولت و قدرت؛ **انجام:** و الحاقهای هوز در آخر بجهت حرکت حرف آخر است چه پیوسته آخر کلمات پارسی ساکن میباشد.
خط: نستعلیق، کا: علی اکبر متولی مضجع فتحعلی شاه، تا: ۱۲۸۸ق، جا: تهران هنگام ورود ناصرالدین شاه از عتبات؛ مجدول؛ جلد: تیماج، ۲۳گ (۶۱پ-۸۳پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۸۱]

● فرهنگ واژه‌ها و کنایات نوائی / ادبیات / فارسی

farhang-e vāže hā va kenāyāt-e navā’ī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۳/۲ سرود
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۲۴ق [نشریه: ۱۳ - ۴۲۲]

● فرهنگ واژه‌های پهلوی / لغت / فارسی

farhang-e vāže-hā-ye pahlavī
فرهنگ کوتاه فارسی به فارسی است که در آن لغت‌های پهلوی به‌گونه‌ای بسیار موجز نگارش یافته است. در فهرست نسخه‌های خطی فارسی (منزوی) چند فرهنگ‌نامه به این عنوان آمده که جهت نقصان برخی اطلاعات کتاب‌شناسی دقیقاً مشخص نیست نسخه حاضر کدام یک از آنهاست. این رساله با توجه به زمان کتابت، احتمالاً پیش از قرن ۱۰ نگارش یافته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۴۹/۲
آغاز: تیمناً بذکره الأعلی، اما بعد این لغت چند است پهلوی که بر ترتیب حروف تهجی ادا خواهد یافت و من الله العون و التأیید إنه حمید مجید، اسآوسان مانند، آذر آتش،آوا آواز؛ **انجام:** هور آفتاب، هوش عقل، هده حق، ... اشتر جمازه یماره همواره تم الکتاب
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ چند تاریخ زادروز مربوط به سال ۹۰۴؛ جلد: تیماج مذهب، ۲گ (۴۲۸-۴۲۹ر)، ۲۰ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۳۱ - ۶۱۶]

● فرهنگ واژه‌های تحفة المجربات / طب / فارسی

farhang-e vāže hā-ye tohfat-ol mojarrabāt
فرهنگ داروهای نامبرده شده در «تحفة المجربات» به ترتیب حروف تهجی آغاز واژه‌ها.
[فهرستواره منزوی ۳۶۰۰/۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۹۷/۵
آغاز: بسمله. اطریفل: تربهلا. انبج: نغزک (؟) انبه؛ **انجام:** باب الیاء. یاسمین ... درخت خشخاش. تمام شد فرهنگ تحفة المجربات .
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۷گ (۱۸۶پ-۲۰۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۶/۹سم [ف: ۷ - ۴۱۳]

● فرهنگ واژه‌های مثنوی / لغت / فارسی

farhang-e vāže hā-ye masnavī
وابسته به: مثنوی معنوی = مثنوی مولوی؛ مولوی، جلال الدین محمد بن محمد (۶۰۴-۶۷۲)
به ترتیب حروف آخر کلمات، لغات مثنوی مولوی را آورده است ودر ۲۸ باب تنظیم شده است.
[نسخه‌های منزوی ۱۹۴۷/۳ آغاز آن برابر نمونه «دارالکتب قاهره»]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۴/۱
آغاز: این کلمه‌ای چند است که از لغت‌های مثنوی و تبینات معنوی که مصباح ظلام و شبهت و خیالات شک و ریبت است جمع کرده آمد در وقتی که درویشی چند به مطالعه؛ **انجام:** غلیواج: مرغ گوشت ربای، به ترکی بعضی دو لنکج می‌گویند. خروفرماید و بعضی چیلق که به فارسی زغن است اما غالب دولنکج است چون غلیواجی که شش ماه ماده وشش مه نراست
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۰۸۴ق؛ مهر: «علی اصغر بن محمد ابراهیم» (بیضی)؛ جلد: تیماج مذهب، ۲۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف مخ: ۴ - ۱۴۵۳]

● **فرهنگ واژه‌های مثنوی = مشکلات مثنوی** / لغت / فارسی

farhang-e vāže-hāye masnavī-ye = moškelāt-e masnavī

واژه‌های عربی به ترتیب حروف آخر و در آخر هر باب، فصلی در تفسیر واژه‌های فارسی. گویا مؤلف برای کسانی (درویشانی چند) مثنوی را بیان می‌کرده است: «در وقتی که درویشی چند به مطالعه و مذاکره آن اشتغال می‌نمودند ... کلمه‌ای که درو خفای می‌بود از عربی و فارسی و پهلوی از کتابهای معتمد علیه استخراج آن کرده، جمع می‌کردند ... باب الالف: اجتباء: برگزیدن، انتها: باز ایستادن و به غایت رسیدن ...».

[یک نسخه دیگر از این فرهنگ در قاهره است و در فهرست طرازی معرفی شده است؛ فهرست منزوی ۱۹۴۷/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴ سرود

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: رقعی [نشریه: ۱۳ - ۴۱۲]

● **فرهنگ واژه‌های مناظرات خمس = شرح لغات مشکله مناظرات خمس** / لغت / عربی و فارسی

farhang-e vāže hā-ye monāzerāt-e xoms = š.-e loqāt-e moškele-ye monāzerāt-e xams

وابسته به: مناظرات خمس = مناظره عقل و عشق = گلشن؛ ترکه اصفهانی، علی بن محمد (-۸۳۶)

این رساله حاوی لغات مشکله «مناظرات خمس» ابن ترکه است.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی رتب نظام تربیت العالم بخلافة آدم وکملها بحضرت الخاتم محمد علیه وآله من الصلوة افضلها ومن التحیات اتمها واکملها، مبشر، فالق، فقطع دابر القوم الذین ظلموا، صروف، کاویانی

انجام: نمط، منحرط، منتظم، نفایس، دقایق، و الصلوة علی من انتظم باقتضاء آثاره سلسلة الاستکمال و المستکمل کل النظام محمد علیه و آله الصلوة و السلام علی اولاده

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۷/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۲۰ شوال ۱۰۱۱ق؛ ۱۹گ (۱۰۷پ-۱۲۵ر) [ف: ۱ - ۱۸۷]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۳۵/۲-۶/۲۵

آغاز و انجام: برابر

معنای لغات به فارسی در زیر آنها نگاشته شده و به اول کتاب ملحق گردیده؛ بی‌کا، تا: ۱۱۳۳ق؛ بیشتر عبارات بین سطور ترجمه شده؛ ۱۵گ، ۱۳-۱۵ سطر [ف: ۵ - ۲۶۶۰]

● **فرهنگ واژه‌های مواهب علیه** / لغت / فارسی

farhang-e vāže hā-ye mavāheb-e ʻellīyye

امام داد بن محمد

emām dād ebn-e mohammad

وابسته به: مواهب علیه = تفسیر حسینی = تفسیر کاشفی = المواهب العلیة؛ کاشفی، حسین بن علی (-۹۱۰)

واژه‌های مشکل تفسیر «مواهب علیه» کاشفی را به ترتیب اصل کتاب از آغاز خطبه تا پایان کتاب ترجمه نموده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۸۶

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد اراده دارد امام داد بن محمد مسکین پر تقصیر آنکه جمع سازد

نسخه اصل: کتابخانه گنج بخش - پاکستان ۷۴۷۰؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۹۶ص [عکسی ف: ۶ - ۱۱۲]

● **فرهنگ وطواط** / - فارسی

farhang-e vatvāt

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۶/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵ سطر [ف: ۵ - ۳۲]

● **فرهنگ وفایی** / لغت / فارسی

farhang-e vafāyī

وفائی، حسین، ق ۱۰ قمری

vafā'ī, hoseyn (- 16c)

تاریخ تألیف: ۹۳۳ق

آن را به روزگار شاه تهماسب صفوی در بیست و پنج «باب» و چهارصد و پنجاه و یک «فصل» به ترتیب حروف آخر واژه‌ها تنظیم نموده و از «صحاح الفرس» محمد بن هندو شاه و «معیار جمالی» شمس فخری و «فرهنگ» محمد کشمیری بهره برده و شعرهایی از خود در آن آورده است. در دیباچه آمده است: «چون محمد بن هندوشاه در رساله خود باب فصل هاء را بر باب فصل و او مقدم داشته بود فقیر تغییر آن نکرد». چند واژه‌ای به لهجه شیرازی در آن هست و این می‌رساند که او از مردم شیراز است.

آغاز: بسمله. حمد و ثنای و شکر و سپاس بی پایان مر آفریدگار بیچون و مبدع صانع کن فیکون ... اما بعد این رساله ایست در تصحیح لغات فرس که در زمان دولت ... شاه طهماسب ... که تاریخ ... نهصد و سی و سه بود فقیر حقیر حسین الوفایی از رساله ای که محمد بن هندوشاه منشی بنام نامی خواجه غیاث الدین رشید انشا کرده و مختصر که شمس فخری باسم امیر شیخ ابو اسحق بن امیر محمود شاه انجو درین فن نوشته بیرون نوشت و اندک تصرفی که این فقیر کرده آنست که اختلافات آن دو رساله را و نسخه دیگر که مولانا شمس الدین بن محمد

کشمیری تسوید کرده بود باز نمود ...
انجام: یک بسی بمعنی یکبارگی ابو شکور گفته بیت: بجنگی مکن جاودان یک بسی ×× بدین آرزو چون منم خور بسی
[دنا ۱۰۱۰/۷ (۱۲ نسخه)؛ الذریعة ۲۲۰/۱۶ و ۱۲۷۵/۹؛ نسخه‌های منزوی ۱۹۳۸/۳؛ فرهنگ سخنوران ۶۵۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۳۶
آغاز: ... و از محل چند متفرقه نقل کرده و آنچه در نسخه شمس فخری بود ...
خط: نستعلیق، کا: هدایت الله، تا: ۲۷ رمضان ۱۰۰۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ مهر: «بنده شاه دین محمد بن کمال الدین حسین» (هشت گوش)، «خاک ره آل محمد حسین» (بیضی)؛ جلد: چرم مذهب، ۱۲۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [ف: ۴۳ - ۳۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۳۷-ف
نسخه اصل: کتابخانه دولتی برلین Or. Oct. 313؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان۱۰۴۶ق؛ یادگار محمد کریم حسینی در ۲۷ شعبان ۱۱۹۸، در آن آمده «کتاب [لغت] فرس و فائی قطع وسط. از بابت اموال ... لرستان که به تاریخ شهر جمادی الاول ۱۱۰۰ تخاقوی ئیل به صفت مذکور داخل عرض شده» با دو مهر نجف قلی و سلیمان، نیز «به تاریخ ۲۸ شهر ذی قعدة الحرام سنه ۱۱۲۷ داخل عرض شد» با مهر رجب علی؛ تملک: شاه ویردی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج [فیلمها ف: ۲ - ۱۴۳]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵۹۷-۱۴/۴۷
آغاز: الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و الصلوات علی رسوله محمد وآله اجمعین رب یسر وتمم بالخیر فاتحه مر فتاحی را که افتتاح کلام خود به فاتحة الکتاب مخصوص گردانید؛
انجام: عرب وارث باشد یرتابو رابطه بو ... یکیدون آسیب یولد به زبان عرب زاده شود یکن له و اوست خدایی. تمت ...
خط: نستعلیق، کا: مجتبی حسینی، تا: شنبه ۲۲ ذیقعده ۱۰۵۴ق؛ مجدول؛ ۱۴۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۶ - ۳۰۴۷]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۸/۱
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد یوسف عقیلی، تا: ۶ ربیع الاول ۱۰۷۰ق؛ جلد: میشن، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۴×۱۹/۸سم [ف: ۵- ۲۷]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۹۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد نصیر بن همایون وانشانی، تا: ربیع الاول ۱۰۷۱ق، برای محمدرضا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۱۸گ (۱-۲۱۸)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۳ - ۳۱۵۸]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۲/۱
آغاز: افتاده، نهصد و سی بود فقیر الحقیر الحسینی الوفائی؛ **انجام:** تمت الرساله الفاظ فرس المسمی بفرهنگ
خط: نستعلیق، کا: محمد زمان، تا: ۱۰۷۷ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۲/۴سم [ف: ۵ - ۲۱]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۲۱
آغاز: کشمیری تسوید کرده بودباز نمود و اکثر این لغات از صحاح اللغة محمد بن فخر الدین هندوشاه است؛ **انجام:** فصل سیم حرف پی سی و هشت لغت است پاتله و پاتیله دیک حلوایی را گویند ... دلکانه درم سنگ باشد که شیرازیان آن را پاسنگ ترازو گویند «ازباب۲۳»
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج، ۱۰۰گ، ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۶۶۱]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۱۲
آغاز: و نو دو سه لغت الباء شانزده فصل است و نو د و سه لغت؛
انجام: منی تکبر بود شمس فخری گفته خاک دست چرخ با قدرت - گر چه کردی همیشه کبر و منی سفالیست.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۱۸۴گ، اندازه: ۶×۱۳/۵سم [ف: ۱۶ - ۵۴۹]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۶۲-ف
نسخه اصل: پنجاب لغت ۱۸۰۸۸؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۸ ذیحجه ۱۱۱۰ق [فیلمها ف: ۲ - ۱۸۴]

۱۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۲۴۷
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۸۰]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۹۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲۵ - ۳۷۸]

۱۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۶۵/۳
آغاز: خلد الله تعالی ملکه و سلطانه و افاض علی العالمین بره و احسانه که تاریخ از سال هجرت ۹۳۳ بود فقیر حقیر حسین وفائی از رساله که محمد هندوشاه منشی؛ **انجام:** کلیک بفتح کاف اول و کسر لام و سکون یا و کاف آخر هم احوال بود گفته بیت: چون به بینم ترا ز بیم حسود ×× خویشتن صد کلیک ساز ز رود
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۳۵]

● فرهنگ هندی به فارسی / طب، شعر / فارسی

farhang-e hendī be-fārsī

یوسفی هروی، یوسف بن محمد، - ۹۶۶ قمری

yūsofī heravī, yūsof ebn-e mohammad (- 1559)

تاریخ تألیف: ۹۱۷ق
در این فرهنگ نام فارسی و هندی داروها را یاد نمود. او دو منظومه در این باب دارد و این منظومه به قافیه «راء» است.
آغاز: نام هر چیزی بهندی بشنو از من ای پسر ×× خاصه نام هر دوایی نفع برداری مگر
آغاز قصیده: گر کنی گوش سویم از دل و جان ×× مشکلات ترا کنم آسمان

آغاز مثنوی: ای گشادی نه در کفت چون مشت ×× کرده آئین مردمی پس پشت
[فهرستواره منزوی ۳۶۰۵/۵؛ دنا ۱۰۰۹/۷ (۸ نسخه)؛ الذریعة ۲۵۵/۱۵ و ۲۰۰/۲۰؛ الکرام البررة ۷۵۸/۲؛ نسخه‌های منزوی ۲۱۷۳/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۶۹/۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، ۳گ (۲۲پ-۲۴ر)، ۱۳ سطر (۹/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۹ - ۱۳۶۱]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۶۴۴/۳
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۶گ (۲۱پ-۲۶ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۱۶۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۷۷/۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۴۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲گ (۱۳۵ر-۱۳۶پ)، ۱۵ سطر، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۲۴۱]

۴. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۷۵/۱۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵ص (۱۰۲-۱۰۶)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [نشریه: ۳ - ۳۲۷]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۵۹/۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** تانه نان می‌دان ... ×× ... اسفره ... را میگو سفر.
خط:نستعلیق،کا:محمد کاظم،تا:قرن۱۳؛جلد:تیماج،۲گ(۱۴۵پ-۱۴۶ر)، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۳۵ - ۵۴۷]

۶. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۲۴/۵
خط: نسخ، کا: خدابخش بن آقا رجب، تا: ۲۵ شعبان ۱۲۴۹ق؛ جلد: گالینگور، قطع: وزیری [نشریه: ۳ - ۴۵]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۴۱۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** از ضرر دارد مدامت در پناه خویشتن ×× آنکه در عالم بتقدیرش بود نفع و ضرر
خط: نستعلیق شکسته، کا: ملک علی بن خیر الله، تا: رجب ۱۲۵۵ق؛ مصدر است به ۱۳ بیت از آخر قصیده «حفظ الصحة» یوسفی هروی؛ اهدایی: رهبری، شهریور ۱۳۸۷؛ جلد: تیماج، ۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۳۵۰]

۸. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۵۰/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** آنکه در عالم بتقدیرش بود نفع و ضرر
بی‌کا، بی‌تا؛ ۳ص (۲۱۶-۲۱۸)، ۱۶-۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [نشریه: ۳ - ۳۳۹]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۸۱/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** آنکه در عالم بتقدیرش بود نفع و ضرر
خط: نستعلیق، کا: ملک علی بن خیر الله، تا: ۱۰۷۵/۱۰۷۹؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: چرم بلغار، مذهب، ۶ص (۱۳۱-۱۳۶)، ۱۷ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۶ - ۴۰۴]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۶/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** یوسفی بهرت درین ابیات کرد است آنچه ذکر ××گر کنی از بر ترا هر دم رسد نفع دیگر / از ضرر دارد مدامت در پناه خویشتن ×× آنکه در عالم بتقدیرش بود نفع و ضرر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۷۶ر-۷۹ر) [ف: ۴ - ۷۹۳]

● فرهنگ هندی به فارسی / لغت / فارسی

farhang-e hendī be-fārsī

فرهنگ مفردات ادویه هندی به فارسی مرتب به حروف هجا.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵۲۱/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۴۱۴]

● فرهنگ یوسفی = اسماء ادویه = اسماء اجناس / طب / فارسی

farhang-e yūsofī = asmā'-e advīye = asmā'-e ajnās

یوسفی هروی، یوسف بن محمد، - ۹۶۶ قمری

yūsofī heravī, yūsof ebn-e mohammad (- 1559)

تاریخ تألیف: ۹۱۷ق

فرهنگی است منظوم در چهل بیت (در ۴۷ بیت) است. در نام‌ها و اصطلاح‌های پزشکی. دو منظومه در گزارش واژه‌ها دارد: ۱. لغات یوسفی: فرهنگ هندی به فارسی؛ ۲. فرهنگ یوسفی: اسمای اجناس ادویه: لغات یوسفی، واژه‌های پزشکی است در قافیه «نون» این دو منظومه در فهرست‌ها و مآخذ درهم آمیخته شده است.

آغاز: گر کنی گوش سویم از دل و جان ×× مشکلات ترا کنم آسان / کنم از بهر خدمت تو رقم ×× نام هر داروی بکلک بیان

انجام: یوسفی این قصیده از بهرت ×× زد رقم بر صحیفه دوران / که چه خوانی و خط بر این گویی ×× که برو باد از خدا غفران / دارد امید مغفرت گرچه ×× نامه او سیه شد از عصیان

چاپ: [تهران]، سنگی، ۱۲۸۵، جیبی

[دنا ۱۰۱۰/۷ (۱۰ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۵۷۳؛ فهرستواره منزوی ۳۶۰۶/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۷۷/۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۴۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۳گ (۱۳۶پ-۱۳۸ر)، ۱۵ سطر، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۲۴۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۹۶/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عنایت الله، تا: ۱۶ رمضان ۱۰۸۶ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۴ص (۳۷۷-۳۸۰)، ۱۵ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۹ - ۱۴۴۱]

۳. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۷۵/۱۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴ص (۱۰۶-۱۰۹)، ۱۴ سطر،

اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [نشریه: ۳ - ۳۲۷]

۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲/۳۰/۴-۵۸۹۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مقابله کرده علی نقی بن حاجی؛ جلد: مقوا، ۲۶ سطر، قطع: رحلی [آستانه قم: - ۱۹۰]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۱۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق؛ ۲گ (۳پ-۴ر)، اندازه: ۱۵/۱×۲۰/۸سم [ف: ۷ - ۳۹۱]

۶. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۲۴/۶

خط: نسخ، کا: خدابخش بن آقا رجب، تا: جمعه ۲۵ شعبان ۱۲۴۹ق؛ جلد: گالینگور، قطع: وزیری [نشریه: ۳ - ۴۵]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۴۹/۸

آغاز: برابر

خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد کاظم بن محمد حسین، تا: ۱۲۵۱ق؛ جلد: تیماج، ۱گ (۴۵ر-۴۵پ)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۵ - ۲۳۵]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۳۱۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: داود، تا: جمادی الاول ۱۲۵۸ق؛ جلد: تیماج، ۳گ (۳-۵)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۱۹ - ۲۵۲]

۹. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۶۹۳/۳ر

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد علی بن احمد لاکانی، تا: ۱۲۹۴ق؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: - ۱۲۲۵]

۱۰. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۲۴/۶

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۳ - ۵]

● **فریاد رس** / گوناگون / فارسی

faryād ras

این کتاب سفینه‌مانندی است از نظم و نثر فارسی که گویا گردآورنده آن یوسف نامی باشد. شعرهای عربی فریادرس: قصایدی از کعب بن زهیر، لامیه اعشی، قیس بن الحظیم، حماسه ابو تمام، دیوان علقمه، عبد الرحمن، خالد، نابغه زیبایی، سبعه معلقه، لامیة العرب، قصایدی از امرؤالقیس حاتم طایی، دیوان خنساء، بائیه ذوالرمة، سینیه حارث بن عباد، بائیه مالک تمیمی، بائیه غسانیه، عینیة ابو نواس، عینیه کلیب وائل، قصائد تائیه ابی بکر، جواب ابن الزبعری، رسائل و مکاتیب قابوس و صاحب و پراکنده‌های دیگر.

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۶۴۹

خط:نسخ،بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۱۳؛ محشی؛ اهدایی: سید عباس نبویان یزدی؛جلد:تیماج،۶۱۸گ، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۲ - ۵۶۰]

← فرید > طب فریدی

● **فرید** / نحو / عربی

farīd

عصام الدین اسفراینی، ابراهیم بن محمد، ۸۷۳ - ۹۵۱ ؟ قمری

'esām-od-dīn-e esfarāyenī, ebrāhīm ebn-e mohammad (1469 - 1545)

وجیزه‌ای است در نحو مشتمل بر سه «فصل»: ۱. عامل؛ ۲. معمول؛ ۳. در بیان آنچه نه عامل است و نه معمول. بر این وجیزه خود عصام شرحی نوشته که در آستانه به طبع رسیده است.

شرح و حواشی:

۱- شرح فرید؛ عصام الدین اسفراینی، ابراهیم بن محمد (۸۷۳-۹۵۱)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۶۹

آغاز: بسم الرحمن (کذا) الرحیم، نحمدک یا من صرف نحوه وجوهنا بمقتضی الجود و کشف عن کمال قدرته بافاضة الوجود؛

انجام: فاللایق بحال هذا المختصر الحوالة فعلیک بالتسهیل ان کنت تشتهی مزید التفصیل والله الموفق و علیه التعویل.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای یک سرلوح کم کار ظریف، مجدول؛ واقف: نائینی؛ جلد: پارچه، ۱۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۲ - ۲۶۲]

← الفریدة > الاستعارة

● **الفریدة = الفیة** / نحو، شعر / عربی

al-farīda = alfīyya

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری

soyūtī, 'abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

تاریخ تألیف: آخر ذیحجه ۸۸۵ق

منظومه‌ای در هزار بیت در صرف و نحو عربی و غیر از الفیه ابن مالک است که سیوطی آن را شرح کرده و به نام «بهجة المرضیه» در بین طلاب مشهور است. سراینده، الفیه خود را برتر از الفیه ابن مالک می‌داند و مطالب آن در یک «مقدمه» و هفت «کتاب» منظم نموده: مقدمه: در تعریف کلام و اقسام آن؛ کتاب ۱. مرفوعات؛ ۲. منصوبات؛ ۳. مجرورات؛ ۴. عوامل؛ ۵. توابع؛ ۶. ابنیه؛ ۷. «تغییرات الکلام الافرادیه». سپس خود او، این منظومه را به نام «المطالع السعیدة فی شرح الفریدة» گزارش کرده است.

آغاز: اقول بعد الحمد و السلام ×× علی النبی افصح الانام / النحو خیر ما به المراء عنی ×× اذ لیس علم عنه حقایغتنی

انجام: نظمتها نظما بدیع النهجة ×× بلاو وافی الختم فی ذی الحجة / من عام خمس و ثمانین التی ×× بعد ثمانی مائة للهجرة ... / ثم علی نبیه اصلی ×× و الآل و الاصحاب اهل الفضل

شرح و حواشی:

۱- المطالع السعیدة فی شرح الفریدة؛ سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر

۲– (۸۴۹–۹۱۱)

۱. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر؛ شماره نسخه:۴۱/۶
آغاز و انجام: برابر
تذکر: نام مؤلف به استناد آغاز و انجام تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: ملا عبدالله، تا: قرن ۱۳، جا: ساوجبلاغ مکری؛ محشی؛ جلد: مقوایی، ۱۷۰ص (۱۵۵–۳۲۵)، ۱۴ سطر (۱۱×۱۴/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱سم [ف: – ۲۳۱]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۳۳۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و ثلث، کا: محمد، تا: دهه اول رمضان ۱۲۲۶ق؛ محشی؛ مهر: «یا محمد ۱۲۲۸» (بیضی)؛ در پایان آن آمده: «وافق الفراغ من املاء الشرح یوم السبت (۱۱ جمادی الثانی ۸۹۵ق)» که این تاریخ انجام «مطالع السعید» اوست، ولی شرح می‌تواند گزیده کار او باشد نه همه آن، به دنبال «مطالع السعیده» او؛ ۹۰گ (۱۱۴پ–۲۰۳پ) [ف: ۳ – ۲۴۵]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۶۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** من عام خمس و ثمانین التی ×× عد ثمانی ماته للهجرة
تذکر:در فهرست این کتاب به نام «البهجة المرضیة ...» معرفی شده است که با توجه به آغاز نسخه تصحیح شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛افتادگی: انجام؛ ۱۰۴گ، اندازه: ۱۲×۲۱سم [نشریه: ۱۳ – ۳۹۲]

۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۴۶/۱
آغاز: برابر **انجام:** وان تصل فلفظ من لایختلف ×× واحک بها لاعلام ان لم تنعطف / والوصف منسوبا مع ال والیاء ×× اوقل بغیر عاقل کالمائی
تذکر: نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز معرفی شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف مخ: ۱ – ۲۰۱]

۵. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۲۶۵/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** بنصب مفعولاً له المصدر قد ×× علل فعلا فی زمان اتحد
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج عنابی، ۳۲ص (۹۸–۱۲۹)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: – ۲۴۹]

● **الفریدة** / عرفان و تصوف / عربی

al-farīda

فاروقی، احمد بن عبد الاحد، ۹۷۱ – ۱۰۳۴ قمری

fārūqī, ahmad ebn-e ‘abd-ol-ahad (1564 - 1625)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۴۵
خط: نسخ، کا: احمد بن ملا محمود بن ملا عیسی بن اسماعیل غدیری، تا: ۱۳۰۴ق [مختصر ف: – ۵۸۶]

● **الفریدة** / ادبیات / عربی

al-farīda

یزدی، محمد سمیع بن محمد علی، ق۱۳ قمری

yazdī, mohammad samī‘ ebn-e mohammad ‘alī (- 19c)

وابسته به: مغنی اللبیب عن کتب الاعاریب؛ ابن هشام، عبدالله بن یوسف (۷۰۸–۷۶۱ق)

شرح شواهد مغنی اللبیب است که شارح آن را در سنوات مختلف که آخرین آنها ربیع الاول ۱۲۴۵ق بوده تألیف نموده و اکثر مطالب آن منقول و مأخوذ است از شرح سیوطی بر مغنی اللبیب.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی فتق السن العرب العاربه بالفصاحة ... و رفع له منارا صلی الله علیه و آله اقرباء و اطهارا و اصحابه القریشیین الهاشمیین المسلمین مهاجرة و انصارا (مقدمه کتاب عیناً مطابقت دارد با مقدمه سیوطی

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۶۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** تقدیره علی سمعان الحاصل من الجیران حاملا من الجیران.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۵ شوال ۱۲۴۷ق، مسوده و بخط مؤلف است؛ محشی به لفظ «منه رحمه الله و منه عفی عنه»؛ پس از آن خبر دیک الجن شاعر معروف است منقول از کشکول شیخ بهائی در سه صفحه ایضاً از نظام الدین محمد؛ واقف: رضا نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ جلد: میشن، ۱۲۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۲۶۳]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۷۵۱
آغاز: برابر
بی‌کا، تا: ۵ شعبان ۱۲۵۸؛ اندازه: ۱۵×۲۱سم [نسخه پژوهی: ۲– ۱۸۲]

● **فریدة الاحکام** / فقه / عربی

farīdat-ul aḥkām

نراقی، مهدی بن محمد

narāqī, mahdī ebn-e mohammad

منظوم و در پاکی و نماز.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۰۰
آغاز: بسمله. حمد المن بالحمد اجری مقولی ×× الواحد الفرد القدیم الاول / احمده و الحمد من آلائه ×× فکیف استولی علی ثنائه / یقول راجی ربه المبین ×× مهدی المدعو فخرالدین / هذا جنای و خیاره فیه ×× اذ کل جان یده الی فیه / ارجوزة فی الفقه فی خیر نسق ×× تبین الاحکام من غیر غلق / سمیتها فریدة الاحکام ×× اودعت فیها غرر الکلام؛ **انجام:** فی الاحکام. اربعة تخیر المسافر ×× الحرمان شرفا و الحائر / و الباقیات اقرء ثلثین اذا ×× قصرتها ندبا معوضا بذا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مهر: حسام الدین بن جلال الدین مورخ ۱۳۲۰؛ تملک: آقای ضیاء الدین نراقی در ۱۳۳۸/۴/۲۹ش؛ جلد: گالینگور، ۵۵گ، ۱۳ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱۴ - ۳۹۶۵]

● فریدة الاصقاع فی ترجمة سلوان المطاع / اخلاق / فارسی

farīdat-ul aṣqā‘ fī t.-ti sulwān-ul muṭā‘

موسوی شوشتری، نعمة الله، ق۱۳ قمری

mūsavī šoštarī, ne‘mat-ol-lāh (- 19c)

وابسته به: سلوان المطاع فی عدوان الاتباع؛ ابن ظفر، محمد بن عبدالله (۴۹۷-۵۶۵)

به نام: محمد علی میرزا حاکم شوشتر

تاریخ تألیف: جمعه ۸ ربیع الاول ۱۲۳۳ق

کتاب در پنج «سلوانه» است: تفویض، تاسی، صبر، رضا و زهد. مشتمل بر حکایات و اخبار سلاطین توسط محمد بن محمد قرشی اندلسی معروف به ابن ظفر مکی تدوین شده که ترجمه آن به نام محمدعلی میرزا دولت شاه متخلص به دولت (۱۲۰۳-۱۲۳۷ق) فرزند ارشد فتحعلیشاه قاجار حاکم خوزستان لرستان و کرمانشاه صورت گرفته است. ترجمه ترکی سلوان المطاع به سال ۱۲۸۵ق در استانبول ترکیه به چاپ رسیده است.

آغاز: بسمله، آغاز ترجمه کلام و افتتاح نگارش اقلام حمد و شکر اعلیحضرت ملک علام و درود و صلوات ...

انجام: از فوائد آن مستفید و متمتع بشوند انشاءالله تعالی و اکمال ترجمه در عصر یوم جمعه هشتم ماه ربیع الاول یکهزار و دویست و سی و سه هجری اتفاق افتاده و الحمدلله رب العالمین و الصوة و السلام علی افضل الانبیاء و المرسلین و اله الطیبین الطاهرین المعصومین.

[الذریعه ۲۲۲/۱۶ و ۹۱/۱۶؛ فهرستواره منزوی ۵۴۳/۶ که آن را به خطا از سید نعمة الله شوشتری (-۱۱۱۲ق) دانسته با این که این کتاب در ۱۲۳۳ق پایان یافته و سید نعمة الله حدود ۱۲۰ سال قبل فوت شده است؛ کشف الظنون ۹۹۸/۲؛ الکرام البررة ۶۰۱/۳؛ فهرست المطبوعات الترکیة العثمانیة ۱۲/۲؛ شرح حال رجال ایران ۴۳۰/۳؛ دنا ۱۰۱۴/۷ (۷ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و گفته اند هرگاه عبودیت متحقق از خدمت معبود ... پادشاه را خدمت می‌فرمایند در تدبیر و تادیب و محافظت ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «عبده الراجی حسین الموسوی ۱۲۵۲» (بیضی)؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۱۱گ، ۱۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۳۵ - ۶۳۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۲۵۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و خندق را مشاهده کردند گفتند این از تدبیری است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۷۶

خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛قطع: رقعی [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۷۲]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۸۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** المعصومین الی یوم الدین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۱ ربیع الثانی ۱۲۳۳ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱۱۲گ، ۲۱ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف:۱۶-۴۰]

۵. تهران؛ مفتاح، محمد حسین؛ شماره نسخه:۵۰۰/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۹ق؛ افتادگی: آغاز [نشریه: ۷ - ۲۴۴]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۶۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۸ق؛ جلد: تیماج، ۱۰۲گ، ۱۸ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۴۲۳]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد حسن مستوفی، تا: ۱۳۰۸ق؛ جلد: تیماج، ۱۲۹گ، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶- ۳۱۸]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۶۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: فتح الله بن افسر جلالی، تا: ربیع الاول ۱۳۱۰ق؛ مجدول، با سرلوح؛ جلد: مخمل، ۵۲گ، ۱۶ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۵۸۱]

۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۶۰۰

خط: نستعلیق، کا: علی دولایی، تا: پنج‌شنبه ۲۰ شوال ۱۳۲۷ق؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۲۶۴]

● الفریدة الثمینة فی حل معضلات احادیث الطینة / حدیث / عربی

al-farīdat-uṯ ṯamīna fī ḥall-i mu‘ḍalāt-i aḥādīṯ-iṭ ṭīna

رساله در شرح احادیث طینت و پاسخ به مسائل مختلف از جمله جبر و قدر است که در هفت «فریده» مرتب شده. برخی از فریده‌ها به شرح ذیل است: ۱. معنی و مفهوم طینت؛ ۲. سرشت انبیاء و مؤمنان از علیین و کفار از سجین است؛ ۳. کردار مؤمن و کافر بر اساس سرشت اوست؛ ... ۷. توضیح حدیث مذکور در «علل الشرایع» شیخ صدوق. طبق ضبط الذریعه مؤلف در ۱۱۱۸ق و طبق ترقیمه نسخه ۲۴۶۲۰ رضوی در ۱۱۱۲ق از تألیف فراغت یافته است.

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی خلق الانسان من طین فجعله نطفة ثم علقة ثم مضغة ثم عظما و لحما فی قرار مکین

انجام: هذا ما تیسرلی من اقتباس الانوار من مقابیس الاخیار و الاحادیث الائمة المعصومین بتوفیق الله و حسن تأییده

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۸۱۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** فاخاف ان اکون قد تجاوزت ذالک
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۸ق؛ جلد: مقوا [رایانه]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۵۰۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد علی کشمیری، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، ۱۳۷۶؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار ۲ - ۵۳۹]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۱۰۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ظاهراً قرن ۱۲ یا اوایل قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ جلد: تیماج دارچینی، ۲۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار ۲ - ۵۳۸]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۸۴۱
خط: نستعلیق پست، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ یا اوایل قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ جلد: مقوا، ۱۵گ، اندازه: ۱۷×۱۸سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار ۲ - ۵۳۹]
۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۶۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: سلخ شوال ۱۲۴۷ق؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: فرنگی، ۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار ۲ - ۵۳۹]
۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۸/۳
آغاز: برابر
بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۲ - ۴۰۳]

● **الفریدة العزیزة** / تفسیر / عربی
al-farīda-tul ʻazīza
مراغی، محمد تقی بن محمد علی، ق۱۳ قمری
marāqī, mohammad taqī ebn-e mohammad ʻalī (- 19c)
تاریخ تألیف: یک‌شنبه دهه سوم رمضان ۱۲۳۴ق؛ محل تألیف: تبریز (مدرسه طالبیه)
در ترکیب و تفسیر سوره فاتحه که در آن بعضی اختلافات مفسران نیز ذکر می‌شود.
آغاز: الحمدلله الذی انعم علینا سوابغ النعماء و بوالغ الآلاء و اکملها بارسال الأنبیاء و نصب الخلفاء
انجام: و اعطیته ما امل و آمنته مما منه و جل الحمدلله الذی وفق واعان مؤلفه الحقیر کثیر التقصیر لاتمام هذه الوجیزة و الفریدة العزیزة
[الکرام البررة ۲۲۴/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۳۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، به فرموده نور العیونی عزیز گرامی آقا محمد تقی؛ مصحح، محشی؛ تملک: جعفر قلی ابن امین الوزراء با مهر «جعفر قلی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۴۱ - ۳۴]
۲. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۷۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن فتحعلی، تا: ۱۲۴۲ق؛ ۴۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: - ۶۰]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۰۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۳۴۷]

● **الفرید فی اعراب القرآن المجید** / علوم قرآن / عربی
al-farīd fī iʻrāb-il qur'ān-il majīd
همدانی، منتجب بن یعقوب، - ۶۴۳ ؟ قمری
hamadānī, montajab ebn-e yaʻqūb (- 1246)
مؤلف، قبلاً کتاب «الدرة الفریدة فی شرح القصیدة» یعنی «حرز الامانی» شاطبی را در قراءات تألیف نموده، و چون مورد استقبال قرار گرفته بر آن شده تا این کتاب را نیز در اعراب قرآن مجید بنویسد. بغدادی نام کتاب را «المفید فی اعراب القرآن المجید» ثبت کرده است (هدیة العارفین ۴۷۲/۲). حاجی خلیفه، می‌نویسد: این کتاب، در چهار جلد تألیف شده است.
[بروکلمان ۱/ (۴۱۴) ۵۲۸؛ کشف الظنون ۱۲۵۸/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۲عکسی
آغاز: الحمدلله الذی بنعمته حمد ... و انی لما فرغت من کتابی الموسوم بالدرة الفریده فی شرح القصیدة ... احببت ان اشفعه بکتاب آخر فی اعراب القرآن؛ **انجام:** قوله تعالی: و ما امر الساعة الا کلمح البصر او هو اقرب. و الله اعلم و الحمدلله وحده و صلی الله علی محمد و اله.
نسخه اصل: چستربیتی، ش ۳۳۹۵ (اربری، فهرست خطی عربی ۶۳/۲). جزء اول کتاب، و مشتمل است بر اعراب قرآن مجید تا پایان سوره انعام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ مصحح؛ تملک: عبد الحسن بن مصطفی بن سلطان؛ ۲۵۹گ، ۲۷ سطر [عکسی ف: ۲ - ۱۸۶]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۵۹عکسی
آغاز: سورة الاعراف قد تقدم القول فی معنی حروف الهجا التی فی اوایل السور، فی اول سورة البقرة، فاغنی ذلک عن الاعادة هنا؛ **انجام:** اخر سورة الانبیاء علیهم الصلاة و السلام، و الحمد لله وحده و صلی الله علی سیدنا محمد واله ...
نسخه اصل: از نسخه چستر بیتی - دبلین ش ۳۷۷۵ (اربری فهرست خطی عربی همانجا ۸/۴). جزء دوم کتاب و مشتمل است بر اعراب کلمات سوره اعراف تا آخر سوره انبیاء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ برای نور الدین محمد بن شمس الدین محمد

حنفی انصاری؛ تملک: عبد الغنی نجدی حنبلی به تاریخ ۱۲۲۸، سید محمد رضا عامری شافعی و فرزند او محمد اسماعیل؛ ۲۳۴گ، ۲۷ سطر [عکسی ف: ۱ - ۴۰۸]

● الفریدة فی الامثال و الآداب / ادبیات / عربی

al-farīda fi-l amṯāl wa-l ādāb

قابوس بن وشمگیر، - ۴۰۳ قمری

qābūs ebn-e vošmgīr (- 1013)

چاپ: به کوشش علی محدث، یادنامه ادیب نیشابوری، تهران، ۱۳۶۵، ص۳۳۷-۳۵۴.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۴-عکسی و ۱۶۸-عکسی

نسخه اصل: ترکیه، کتابخانه جارالله شماره ۳۹۹۴؛ بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: سلطان محمود خان [نشریه: ۲ - ۲۷۷]

● الفرید فی التجوید / تجوید / فارسی

al-farīd fi-t tajwīd

نویسنده در مقدمه می‌گوید: مفهوم احادیث طینت از سوی دانشمندان و علمای برجسته تا کنون به خوبی تفسیر و تبیین نشده و همچنان در پرده ابهام لاینحل مانده است و حتی حدیثی را که شیخ صدوق در «علل الشرایع» آورده نیز معلوم نساخته‌اند بدین جهت مؤلف به حل معضلات و توضیح آنها پرداخته و در هفت «فریده» تنظیم نموده است که به برخی از آنها اشاره می‌شود: ۱. معنی و مفهوم طینت؛ ۲. سرشت انبیا و مؤمنان از علیین از سجین است؛ ۳. کردار مومن و کافر بر اساس سرشت اوست؛ ۴. اگر انگیزه عمل سرشت باشد پس ثواب و عقاب بر مبنای عدالت نخواهد بود؛ ۵. از انبیا و اوصیا فرزندان کافر و همچنین از کفار فرزندان مومن متولد می‌شوند. پس احادیث آمیخته به دو سرشت شامل انبیا و اوصیا علیهم السلام نیز می‌شود هدف اصلی مؤلف در هفتمین فریده توضیح حدیث مذکور در علل الشرایع است که با استناد به آیات و روایات و اقوال علما به بیان آن پرداخته است.

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۲۷۹/۱

آغاز: الفرید فی التجوید - لاجل موافقته باسم العالی گفته شد و بالله العصمه و التوفیق؛ **انجام:** و لاحول و لاقوه الا بالله العلی العظیم - قدتم هذه الرساله بالخیر و السعاده

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱۳گ، ۱۵ سطر [ف: ۱ - ۲۶۱]

● فریضة الاسلام / - عربی

farīḍat-ul islām

نایینی، ابوالبقاء بن محمد حسین

nāyīnī, abo-l-baqā' ebn-e mohammad hoseyn

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۳۳۸/۲

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی لا یبلغ الاوهام بکنه عظمته؛ **انجام:** موجود: قال فی الرجل یصلی الرکعتین

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۵۳ص (۸۳-۱۳۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۶۱۹]

● الفریضة العادلة (رافع الغائله) / فقه / عربی

al-farīḍat-ul ʻādila (rāfiʻ-ul ġā'ila)

یک دوره فقه بسیار مختصر از کتاب صلواة و طهارت تا پایان قصاص و دیات و در پایان صیغ عقود و ایقاعات را فتوی‌گونه آورده است. در هر کتاب نخست آیات احکام و سپس مطالب فقهی را تحت عناوین: «مسئلة، مسئلة» بیان می‌کند. احتمالاً شرح مزجی بسیار کوتاهی باشد بر یک کتاب فقهی مختصر. کمتر به استدلال می‌پردازد.

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۴۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... کتاب الصلواة التی هی عمود الدین، و النظر فیه یقع فی المقدمات و المقاصد و المقدمات سبع؛ **انجام:** و علی ای الحال فلا یشرط فیه العربیة و یصح بکل لسان، اللهم اغفر لنا و لآبائنا و ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳۴۹گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۷۰]

● فریضه عینیه و ذریعه حسینیه / کلام و اعتقادات / فارسی

farīze-ye ʻaynīye va zarīʻe-ye hoseynīye

اهداء به: شاه سلطان حسین

تاریخ تألیف: ۱۱۱۴ق

در امامت در هفت «اساس»؛ اساس نخستین در بیان معنی امامت است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۶۶

آغاز: و توسلا بالعروج الی معارج حضرة السنیة العلیة الحسینیة اعنی خدمة السلطان الاعظم و حضرة خاقان المعظم مرکز دایره دولت ... شاه سلیمان بارگاه ... شاه سلطان حسین؛ **انجام:** تمت الخاتمة و ختم بها الرسالة ... و کان الفراغ ارتفاع النهار یوم الخمیس السة من شهر ربیع الاول اربع عشر من المائة من الالف بید مؤلفها ... متبرئا من اعدائه الاولین و الاخرین.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: میشن، ۶۱۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰/۴×۲۸/۸سم [ف: ۳ - ۵۷۹]

● فساد نسب عمر / رجال / فارسی

fesād-e nasab-e ʻomar

محمد علی بن ملک حسن، ق۱۳ قمری

mohammad ʻalī ebn-e malek hasan (- 19c)

وابسته به: ذخیرة یوم المحشر فی نسب عمر؛ بحرانی، سلیمان بن عبدالله (۱۰۷۵-۱۱۲۱)

به خواهش: حاجی علیقلی بیگ

ترجمه کتابی از شیخ سلیمان بحرانی است که برای انتفاع فارسی‌زبانان به فارسی ترجمه و در یک «مقدمه» و پنج «فصل» تنظیم شده است.

کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه:۱۵۳/۸

آغاز: بسمله الحمدلله الذی جعل حب علی بن ابی طالب عنوان صحیفة المؤمنین و صیرنا من المتمسکین بالعروة الوثقی التی لاانفصام لها والمعتصمین بحبل الله المتین؛ **انجام:** و اینکه آن مردود رأی خود را از فرموده خدا بهتر می‌دانست مجملی نمی داده و به هیچ قایل ...

تا اواسط فصل پنجم را در بردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مترجم گاهی با جمله (مترجم گوید) مطالبی را در لابه‌لای متن اضافه کرده است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف مخ]

● **فسادهای اجتماعی از نظر اسلام** / اخلاق / فارسی

fasād-hā-ye ejtemāʻī az nazar-e eslām

سالم هوسی، محمد، قرن ۱۴ شمسی

sālem hūsī, mohammad (20c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۹۶۸

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** فرموده است و لاتقف ما لیس لک به علم.

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: مؤلف، خرداد ۱۳۶۱ش؛ ۷۵گ، ۱۵ سطر [الفبائی: - ۴۲۹]

● **فسانه عشق** / شعر / فارسی

fasāne-ye ʻešq

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۱۳/۲

از فائق؛ خط: نستعلیق هندی، کا: سید محمد عسکری، تا: ۱۲۵۷ق، جا: محله وزیر؛ جلد: پارچه مقوایی، ۹ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۱۹۹]

● **فسخ البیع** / فقه / عربی

fsx-ul bayʻ

میسی، لطف الله بن عبدالکریم، - ۱۰۳۲ قمری

mīsī, lotf-ol-lāh ebn-e ʻabd-ol-karīm (- 1623)

بحث درباره اختلاف بین میر داماد و ملا عبدالله شوشتری در مسأله فروش جنسی که پس از گرفتن قیمت آن و قبل از تحویل آن به خریدار، آیا فروشنده می‌تواند فسخ کند یا اگر پیش از تحویل تلف شود حکم چیست و آیا این فروش لازم یا متزلزل می‌باشد. در این رساله نظر میرداماد تأیید شده است.

قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۳۵۵/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... مسالة اذا باع زید لعمرو عینا معینة و قبض الثمن و لم یسلم المبیع فهل ترید فسخ البیع؛ **انجام:** وفقنا الله لسلوک معارج الیقین و حفظنا عن القول فی الدین بالحدس و التخمین، و الحمد الله رب العالمین ...

خط: نستعلیق نازیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، با خوردگی؛ جلد: پارچه‌ای، ۷گ (۷۹پ-۸۵ر)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف:۱-۲۰۸]

● **فسخ رسخ النسخ** / فلسفه / عربی

fasx-u rasax-in nasx

شیرازی، احمد، ق۱۴ قمری

Šīrāzī, ahmad (- 20c)

تاریخ تألیف: ۷ شوال ۱۳۱۰ق

رساله مختصری است در موضوع نسخ که به سه «قسم» تقسیم نموده: ۱. انتقال نفس از بدنی به بدن دیگر؛ ۲. نسخ انسان به حیوان؛ ۳. نسخ عرفانی. این رساله با نثر مسجع و با رعایت محسنات لفظی و با استفاده از آیات و اشعار فارسی نگاشته شده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۱۰-۹/۱۶۰

آغاز: بسمله بعد حمدالله تعالی جده علی انعامه و افضاله و مدحه علی جماله و جلاله و صلاة الصلوة علی محمد و آله الی یوم لقائه و وصاله یقول فاقرأ؛ **انجام:** و لقد رای لیلة المعراج ما رای و اوحی الله الی عبده و قال فی صفة قوم من امته اخوان العلانیة اعداد السریرة السنتهم احلی من العسل ... اللهم افعل بنا ما انت اهله ولاتفعل بنا ما نحن اهله و قد فرغ

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ شعبان ۱۳۵۹ق؛ جلد: مقوا، ۱۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۶ - ۳۰۴۹]

● **فسخ نکاح** / فقه / فارسی

fasx-e nekāh

تنکابنی، محمد بن سلیمان، ۱۲۳۴ - ۱۳۰۲ قمری

tonekābonī, mohammad ebn-e soleymān (1819 - 1885)

پاسخ پرسش‌هایی است درباره حکم نکاح دختری که به سن بلوغ نرسیده و موارد جواز فسخ نکاح، ضمن بیان سه مقدمه و ده مسئله کوتاه.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۱۳/۶ و ۲۵۳۶/۶ عکسی

آغاز: سؤال مزبور از صعاب مسائل و مصب اصول و قواعد و دلایل است گر چه بالفعل این خادم شرع با ابتلاء به اسفار؛ **انجام:** و همچنین گاهی به حر قوص می‌شود که آن کرمی است که در رحم آید و ازاله بکارت کند کما صرح به الفقهاء فی کتبهم.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ربیع الثانی ۱۲۸۳ق؛ گویا آغاز رساله در این نسخه نیامده؛ جلد: تیماج، ۵گ (۲۸ر-۳۲ر)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۲۳۹] و [عکسی ف: ۷ - ۱۳۰]

● **فسطاط العدالة فی قواعد السلطنة** / حکومت و سیاست / فارسی

fostāt-ul ‘edālat fī qavā‘ed-es saltane

خطیب، محمد بن محمود، ق۷ قمری

xatīb, mohammad ebn-e mahmūd (- 13c)

اهدا به: امیر مسعود بن مسعود بن کیقباد بن کیخسرو بن کیقباد (۶۸۲-۶۹۶ق)
تاریخ تألیف: ۶۸۳ق؛ محل تألیف: آق سرای
در شش «باب»: ۱. امور دولت؛ ۲. اقوال علماء و حکماء؛ ۳. تواریخ انبیاء؛ ۴. مزدک و مربک، زنادقه؛ ۵. مذمت جهل؛ سرگذشت زندیقان را دارد و از سیاست‌نامه در آن بهره برده شده است.
[دنا ۱۰۱۶/۷؛ فهرستواره منزوی ۵۴۳/۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۶۴۱-ف
نسخه اصل: پاریس SPturc120؛ بی‌کا، تا: ۹۹۰ق [فیلمها ف: ۳ - ۱۷۳]
تهران؛ مینوی، مجتبی؛ شماره نسخه:۶۶بخش۳
همان نسخه بالا [ف: - ۹۸]

● **فسوة الفصیل = الالفیة = منظومة فسوة الفصیل = الفیه عینکی** / شعر / عربی، فارسی

fasvat-ol fasīl = al-alfīya = manzūme-to fasvat-ul fasīl = alfīye-ye ‘eynakī

نیر ممقانی، محمد تقی بن محمد، ۱۲۴۷ - ۱۳۱۲ قمری

nayyer-e mamaqānī, mohammad taqī ebn-e mohammad (1832 - 1895)

مرحوم صدر الاسلام محمد امین خوئی کاتب نسخه شماره ۱۲۲۷۵ مرعشی در دیباچه این کتاب می‌نویسد: منظومه‌ای است فکاهی و ادبی و فوق العاده مضحک و شیرین، با بعد اجتماعی و سیاسی، زیرا این منظومه برای نشان دادن وضعیت و اخلاق و افکار و اعمال و افعال و رسوم و عادات، بالاخره جریان امور سیاست و تمدن جامعه و عصر معهود بطبقاتهم، بهترین نمونه تاریخی است که هیچگونه شرح و بیان، یک موضوعی را هرگز نمی‌تواند به این درجه روشن و مجسم و آشکار بنمایاند. در عین مشتمل است بر بدایع نکات و محاسن شعری و ادبی امثال جاریه ترکی و کنایات و مجازات رقیقه و تشبیهات و استعارات دقیقه و رموز و اشارات و امثال و قضایای فوق العاده لطیف و مناسب و کلمات و جملات و وقایع و نوادر حکایات بسیار نغز و شیرین که تأمل و تدبر در حواشی و اطراف آنها هر آینه مزایا و خبایایی را در نظر محسوس و مجسم می‌نماید که بسی نکات و رموز سیاسی و اجتماعی و روحی و تاریخی و ادبی را می‌توان از آنها استفاده نمود. مرحوم صدر الاسلام خوئی در بخش دیگری از دیباچه یاد شده می‌افزاید: «پس از ختم کلام، لازم دیدم که یک جمله را تذکر ... به طور افواهی و غیرمستقیم گفته می‌شود که این منظومه گرچه به اسم مرحوم حجة الاسلام معروف شده است ولی اصل آن، به طور کمپانی و اجتماعی ساخته شده؛ چهار نفر از ادبای وقت، این منظومه را به نام «الفیه»، هر یک از آنها دویست و پنجاه بیت متعهد شده که بسازد، یکی از این چهار نفر مرحوم حجة الاسلام بوده و دیگر مرحوم نقیب الاشراف و آقای سید ... و مرحوم سید التجار آقای ... و مرحوم شمس المعالی ... و شما می‌دانید که این روایت را بعجالة نمی‌توان به هیچ وجه قابل قبول و اعتماد دانست، و گذشته از این روایت هم گفته معتبری ندارد». این منظومه حدوداً ۵۰۰ بیت می‌باشد، ولی در برخی منابع «الفیه» نامیده شده است. (سید محمود مرعشی)
آغاز: قال التقی الهاشمی نسبا ×× بقیة الماضین من طباطبا / ابن أبی القاسم ذی النجاد ×× و شیخ الاسلام باذرباد / هذا کتاب فسوة الفصیل ×× الفه فی عام سچقان ئیل
انجام: و لیک هذا آخر الکلام ×× لانه من احسن الختام
چاپ: ارمغان، ۸ (۱۳۰۶)
[الذریعة ۲۲۴/۱۶؛ دانشمندان آذربایجان ۳۸۹؛ المآثر و الاثار ۱۷۵؛ اعلام الشیعة ۲۶۶/۱؛ دنا ۱۰۱۶/۷ (۱۶ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۲۲۳/۱۰]

شرح و حواشی:
۱- شرح الفیه عینکی

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۸۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** ان بنی تحمک ذورماح
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [الفبائی: - ۶۲۲]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۴۵
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۸ق؛ جلد: تیماج، ۴۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۳۱]
۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۰۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالحمید تبریزی، تا: ۱۳۱۲ق؛ از روی نسخه امیر الشعراء نوشته؛ جلد: چرمی تریاکی، ۱۷گ، ۱۴-۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۹۰]
۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۴۲/۸

در هزلیات. ارجوزة علی نمط الخلاصة الالفیة؛ خط: نستعلیق، کا: حاج سید احمد لاهیجانی، تا: سه‌شنبه ۲۷ صفر ۱۳۱۲ق، جا: همدان؛ در برگ ۶۲پ و ۶۳ر اشعار فارسی از حکیم فیاض و لطفعلی سامی و مایل استرآبادی و بدر لاهیجانی و عذری شاملو و طوفان هزار جریبی و عباس شاطر طهرانی و ملا محمد علی و شاعری گمنام؛ جلد: تیماج، ۱۵گ (۴۷پ-۶۱پ)، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: - ۳۲۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۰۰/۱

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد بن زین العابدین حسینی، تا: ۴ جمادی الاول ۱۳۱۴ق؛ محشی؛ مهر هدیه دکتر مهدی آذر به کتابخانه مرکزی؛ جلد: مقوا رویه کاغذ، ۲۴ص(۱-۲۴)، ۲۰سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۹ - ۶۸۱]

۶. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** ففر فر الجن من حدید ×× مسلنقعاً کالجمل الشرید / و خط تلک القصة المستعربه ×× فی دفتر الثبت امین الکتبه

خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۵ق؛ ۲۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱ - ۹۱]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۱۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، کا: سید ابوالحسن میر سپاسی، تا: ۱۳۲۲ق، جا: تبریز؛ جلد: گالینگور، ۴۸ص (۱-۴۸)، ۱۲ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۳۰۳]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۹۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد بن ابی القاسم حسینی، تا: جمعه ۹ محرم ۱۳۲۵ق؛ در پایان دیوان میرزا حبیب الله سه غزل به خط جدیدتر از حاج میرزا نصرالله فانی نوشته شده و وی جد مادری ابوالقاسم حبیب اللهی متخلص به نوید است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸ص (۱-۲۸)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۵ - ۲۸۳]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۸

خط: نسخ معرب، کا: محمد باقر معین الاسلام تبریزی، تا: ۲۴ جمادی الثانی ۱۳۶۹ق، برای سید حسن تقی زاده؛ جلد: مقوایی، ۲۹گ، ۱۳سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [سنا: ف: ۲ - ۳۱۱]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹

خط: نسخ، کا: حاجی آقا بن حاج فرج الله اردبیلی تبریزی، تا: ۱۳۴۶ق، به فرموده میرزا طاهر خوشنویس؛ از روی نسخه نوشته شب سوم صفر ۱۳۲۰، مجدول، با سرلوح؛ جلد: مقوایی، ۲۲گ، ۱۲ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۲۶]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۰۹ و ۱۳۳۹-ف

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۳۵۴ق؛ ۱۳گ، ۱۹ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۵ - ۴۱۵۲] و [فیلمها ف: ۱ - ۳۵۹]

۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۸۳/۱-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** یحرم لعب الدیک فی المیدان ×× لاسیما بالشرط للتاوان.

حدود ۴۲۰ بیت؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۳۵۵ق؛ ۲۳ص (۲-۲۴) [عکسی ف: ۱ - ۲۸۵]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۲۷۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: صدر الاسلام محمد امین بن میرزا یحیی امامی نجفی خوئی، تا: چهارشنبه ۱۸ ربیع الثانی ۱۳۵۸ق؛ به گفته مرحوم صدر الاسلام محمد امین خوئی در مقدمه کتاب، این منظومه چهارصد و اندی بیت بیش نبوده و نسخه کامل آن همین نسخه است. در حاشیه از سوی آن مرحوم تصحیح گردیده و برخی نسخه بدل‌ها با علامت «خ ل» آورده شده، مجدول، دارای سرلوح؛۱۵گ(۶-۲۰)،۱۹سطر،اندازه:۷/۵×۱۷/۵سم[ف:۳۱ - ۱۲۱]

۱۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۶۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: سید احمد سعادت حسینی، تا: ۱۳۵۹ق؛ سپس مثنوی در ۲۹ بیت، نیز هزلی، شاید از همو؛ ۲۱گ (۱پ-۲۱ر) [ف: ۳ - ۲۴۵]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۲۴/۱

خط: نستعلیق عالی، کا: سید ابوالحسن میر سپاسی جهت دوست عزیزش سید مهدی نبوی، تا: ۱۰ شوال ۱۳۶۳ق؛ جلد: چرم، ۴۸ص (۱-۴۸)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۳سم [ف: ۴۵ - ۹۳]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۹۷/۲

خط: نسخ، کا: محمد جعفر سبحانی، تا: ۱۳۶۴ق؛ مصحح؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۲۸]

۱۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۷ و ۲۲۹۶ عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ در پایان داستان منظوم ناتمامی با عنوان «المقامة الحمامیة» افزوده شده؛ جلد: مقوایی، ۲۳گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۵۵] و [عکسی ف: ۶ - ۳۴۲]

۱۸. قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۸۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ به دو خط؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰گ، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: - ۶۸]

Union Catalogue of Iran Manuscripts

Volume 23

ʻAnāṣur - Fasvat

By

Mostafa Derayati

derayatimostafa@yahoo.com

Al-Javad Cultural &

Research Institute

Phone: ++ 98-511-2211106 Fax: ++ 98-511-2211108
Address: no.24/Nazer 7/Shahid Hasheminezad St. / Mashhad. Iran
Email: info@aljavad.com